R. 23657

EXCELLENTISSIMI ANTONII À BVTRIO IVRIS VTRIVSQVE MONARCHAE,

Super Prima Secundi Decretalium Commentarij,

SVMMARIIS ET INDICE RERVM Ac verborum memorabilium locupletiſsimis, vniuerſas Decretalium materias complectentibus, in ſtudioſorum gratiam exornati.

de la libreria del Colegio M.r y Rl. Univ.d de S.

Hac in editione ſummo ſtudio, atque diligentia, à multis & varijs erroribus repurgati.

TOMVS TERTIVS.

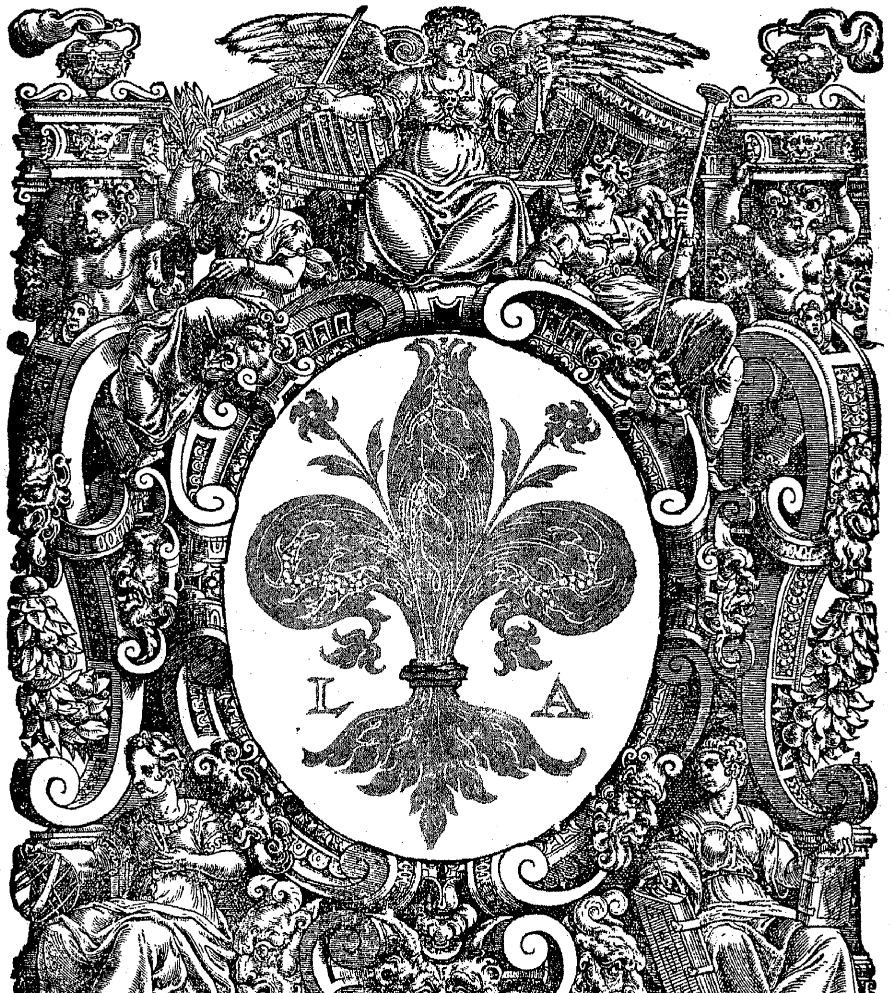

DE LA LIBRERIA
DEL REAL COLEGIO MAYOR
Reunido de Santa Cruz, y
Santa Catalina.
E. 3[illegible] C. 5[illegible] N. 20.

VENETIIS, Apud Iuntas. MDLXXVIII.

Rubricæ primæ partis. ij. libri Decretal.

Cauſa poſſeſſionis, & proprietatis. fol. 100
Confeſsis. fol. 160
Dilationibus. fol. 83. verſo.
Dolo, & contumacia. fol. 142. verſo.
Eo, qui mittitur in poſſeſſionẽ cauſa rei ſeruandę. f. 152. verſo.
Feriis. fol. 88
Foro competenti. fol. 30
Iuramento calumniæ. fol. 78
Iudiciis. fol. 2
Libelli oblatione. fol. 55
Litis conteſtatione. fol. 63. verſo.
Mutuis petitionibus. fol. 60
Ordine cognitionum. fol. 91
Plus petitionibus. fol. 99
Reſtitutione ſpoliatorum. fol. 118
Sequeſtratione poſſeſsionis & fructuum. fol. 159
Vt lite pendente nil innouetur. fol. 157
Vt lite non conteſtata. fol. 66

F I N I S.

ipſum compellere ad pnĩam. Item ꝙ in cauſa hæreſis proba-
tiones receptæ coram iudice ſeculari faciunt fidẽ corã eccl̃ia
ſtico, vt ex illis poſſit ꝓcedere ad pnĩam indicendã hæretico.
tex. tñ in d. §. ſi vero crimẽ. hoc relinquit in arbitrio iudicãtis,
an talibus probationibus fidẽ adhibeat: & hoc tenet Bar. ff. de
18 cuſt. reo. l. diuus. † Nota ẽt ꝙ inquantum agitur in foro pnĩali
ad finẽ pnĩæ, exiguntur leuiores probationes, q̃ in cõtentioſo
19 vt ſtatim dicetur. † Vel quarto ſoluit ibi glo. ꝙ non dãnatur di
recto, ſed indirecto, ſi ſurrexit infamia facti ex ꝓbatione, vel ꝯ-
20 uictione corã iudice ſeculari. † Sed de hoc in prima glo. hic ut
inducatur purgatio. nec ꝯdicũt teſtes prioribus: quia cõpur-
gatores iurant de credulitate, & illi de veritate: q̃a tunc nulla
ꝯrietas, cũ ꝑ verũ poſſum credere falſum. 22. q. 2. per totũ. Et
ex hoc habes limitationẽ ad rl̃am q̃ dicit, ſuꝑ directo ꝯriis arti
culis non audiri teſtes publicatis atteſtationibus: quia id verũ
qñ deponunt ambo de veritate: ſecus ſi aliqui de veritate, & a
liqui de credulitate. Itẽ ꝙ quandoq; teſtes de credulitate præ-
feruntur atteſtantibus de veritate, qñ non ſunt corã iudice ꝯ-
petenti recepti, vel qñ non veniunt ad detrahẽdũ teſtimonio,
ſed infamiæ ex teſtimonio ortę: & hoc caſu ẽt recipiuntur at-
teſtationibus publicatis, q̃a non veniunt ad reprobandũ pri-
mos teſtes, qui nec ẽt probant plene: ad probandũ directo cõ-
tra articulũ teſtes admittuntur. Et ſic limita clem. j. de teſt. qđ
nota. Quinto ponit Archi. qđ loquat̃ in recõuento corã iudi
ce ſeculari: de quo in gl. ſeq. Vel ſexto ſm Archi. ibi priuari ꝯ-
munione põt cõuictus corã iudice ſeculari, vel eccleſiaſtico,
id eſt, conuictus in crĩe eccleſiaſtico, vt vſurarũ, & ſimiliũ: nõ
21 ſeculari, corã iudice tñ competenti. † Opp. qđ ſnĩa p̃iudicat, &
confeſſio facta corã iudice ſeculari: vt 11. q. j. inolita. & ca. pla-
cuit. Gof. ſoluit ꝙ hic inuiti tracti fuerunt: ibi volentes. Io. An.
recitat hic Fran. dicere, qđ ſiue volentes, ſiue inuiti tracti ſint
quo ad vim confeſſionis, vt ex ea immediatè dãnentur, nõ eſt
vis, q̃a vtrobiq; confeſſio nõ præiudicat: ſed quo ad hoc vt in
pœna ſeu pnĩa puniantur, vt conuicti ex pœna illarũ virium,
22 bene diſtinguit̃, an inuitus, an voluntarie tractus ſit. † Opp. cũ
gl. in ver. ſed ſi clericus, ꝙ aliquo caſu conueniat̃ clericus corã
ſeculari, & valeant geſta. 3. q. 8. cuius in agendo. de mu. pet. c. j.
& 2. gl. dicit clericum in cã ꝯuentionis non poſſe ꝯuinci, vel va
lide ꝯfiteri, vt hic. In cã reconuentionis præiudicat, ſiue agat̃
ciuiliter purè, ſiue de crĩe ciuiliter, vbi non infamat. Aut agit̃
mere crĩaliter: & recõuentio non ꝓcedit, nec p̃iudicat: tũ q̃a
coram ſeculari nõ põt reconueniri de crĩe, tũ quia reconuen-
tio in crĩali locũ non hẽt: quia non in relatione crĩum, ſed in-
nocentia reus purgatur. ff. de publ. iudi. l. is qui reus. 11. q. j. c. j.
& 2. 3. q. 11. neganda. Quandoq; agitur ciuiliter: & reconueni
tur de crĩe, ex quo inſurgit infamia iuris: & an in illo ꝓcedat
reconuentio, quo ad finẽ infamię iuris; qñque an facta recon
uentio infamet, ſaltem infamia facti. Gl. ad primũ arguit ꝙ in
fametur: q̃a nõ põt facere iudex, &c. ff. de fur. non põt. conclu
dit ꝙ ex ꝯfeſſione non infamatur, uel ſnĩa infamia iuris: nec
ex tali ſnĩa p̃t damnari a ſuo iudice: q̃a cũ ciuiliter actum ſit,
nõ poteſt dici infamis. Fatetur tñ ꝙ ex tali cõfeſſione põt gra-
uari eius opinio in facto, ob quam ab officio poterit ſuſpẽdi:
& allegat iura. Pro mã iſta lucidanda plura ſunt videnda cir-
ca gl. iſtas declarandas. Primo, an ꝓcedat recõuentio, vbi me-
re agit̃ ciuiliter. Scđo, quid qñ agitur crĩaliter. Tertio, q̃d qñ a-
gitur ciuiliter. Scđo, q̃d qñ agit̃ ciuiliter de crĩe, ex quo ſurgit
infamia iuris. Quarto, q̃d ſi ex eo ſurgat infamia facti. Et q̃nto
eſt uidendũ, an quo ad oẽm effectum cõfeſſio facta corã ſecu-
lari ſit nulla, & fidẽ non faciat, ſi q̃s clericus poſtea ducitur co
rã eccleſiaſtico. Ad primũ an in pura ciuili ꝓcedat recõuẽtio
corã iudice ſeculari: de clerico dic, ſi cã eſt ſpiritualis, ſm om-
nes non ꝓcedit: q̃a laicus nec incidenter, nec principaliter co
gnoſcit de cauſa ſpirituali. de ordi. cogni. tuã. qui filij ſint leg.
cãm. & c. lator. Io. 3. q. 8. cuius in agendo. no. de mut. peti. c. j. Si
in cã temporali ciuiliter, gl. Accur. ꝙ nõ, in auth. & ꝯñr, ſeu in
l. cum Papinianus. C. de ſen. & interlo. om. iud. Idẽ Archid. de
cle. coniu. c. j. lib. 6. But. & Mar. Sil. in d. authẽ. & ꝯñr. Primo, ꝙ
rl̃r negatiuè traditur, clericũ non poſſe trahi, vel litigare corã
iudice ſeculari. 11. q. j. c. j. & 2. & hic. Itẽ ſecundo, quia illa iura
vniuerſaliter loquunt̃, quod clericus nũq̃ poſſit trahi, vel nul-
lo modo ꝯueniri. j̃. eo. qualiter. de cle. coniu. c. j. lib. vj. ibi: nul-
latenus ꝯdemnari. 11. q. j. clericus. & c. ꝯtinuat. & c. q̃ſquã. & c.
de perſona. 95. diſt. ſi Imperator. 33. q. 4. inter hęc. Itẽ quia nec
in cauſa feudali hẽt ſecularis iuriſdictionem in clericũ. 11. q.
1. in ſumma. Nec obſt. de fo. cõp. ex trãſmiſſa. quia ibi nõ erat
23 ille p̃poſitus clericus, ſed tantum dignitatis ſecularis. † Itẽ cer-
ti ſunt caſus, in q̃bus clericus dãnat̃ a ſeculari, inter quos hic
non eſt, quando eſt incorrigibilis. j̃. c. cum non ab hoĩe. vel ſi ꝯ
clericũ inuocetur brachium ſeculare. de ſentẽ. excõ. vt famæ.
de ſen. excõ. ſi clericus. lib. vi. & in caſibus poſitis 23. q. v. prin-
24 ceps. in gl. 2. † Remanet ergo caſus reconuẽtionis ſub rl̃a. Pro-
bat Mar. Sil. & But. ꝙ reconuentio ꝓrogat accumulando, nõ
mutãdo iuriſdõnẽ ad diuerſam ſpeciem: quia hoc non eſſet

prorogare, ſed creare de nouo: hoc aũt non facit recõuentio.
Plus enim eſt creare de ſeculari ad eccleſiaſticũ, quã de ſecula
ri ad ſeculare iudiciũ. In habentibus enim ſymbolũ de facili
eſt tranſitus, non in hñtibus oĩmodam diſſimilitudinem, ſm
Petrũ de Bellaperti. clericus expreſſe non ꝓrogat iuriſdictionẽ
laici: vt j̃. ti. j. c. ſi diligenti. ergo nec tacite. Item potiſſima rõ-
ne, q̃a prorogatio ſurgit a principio volũtario facultatis ꝓro-
gandi. C. de ſen. & interlocu. oĩum iudi. l. cum Papinianus. ibi,
non dedignetur, &c. id eſt dedignari, & nõ ordinari q̃d agere,
cadit proprie ſuꝑ eo, quod quis agere põt, & non agit̃. Vbi er-
go deficit ptãs ꝓrogandi, non cadit ꝓrogatio, q̃a nec vere non
dedignatio. Pau. idem 2. q. j. multi. eadem rõne Ioan. de Lign.
idem, quia qđ nõ põt expreſſa prorogatione, ergo nec ex taci-
ta: cũ taciti ad expreſſum, &c. de ꝓcu. qui ad agendũ. li. 6. & in
cle. non põt. eo. ti. Item nec ex diſpoſitione legis: q̃a illa nõ ha
bet ptãtem in clericos. de conſec. eccleſiæ. nec ẽt ex voluntate
canonis: q̃a gñalis voluntas canonis eſt ꝓhibere iudicẽ ſecula
rẽ de cauſis clericorũ cognoſcere, cũ hic non appareat expſ-
ſum. Gl. ꝯ in c. experientiæ. 11. q. j. 3. q. j. multi. Inn. j̃. tit. j. ca. 2. &
gl. Io. Cal. hic, & Io. And. de mu. pe. c. j. & Bar. in authen. & ꝯñr.
ad hoc primo, q̃a iura indiſtincte in recõuentionis cã iuriſdi-
ctionẽ prorogant: ergo & quo ad clericos, cũ illos ab illa non
excipiat. Et hanc opi. firmat ex cõi vſu, & antiqua conſuetudi
ne: q̃a minime ſunt immutanda, &c. & q̃a oppoſita opinio ſa
peret tyrannidẽ, ꝙ laicus recõueniret̃ coram eccleſiaſtico, &
nõ clericus corã ſeculari. Itẽ q̃a ꝯ publicam vtilitatem fit ꝓro
gatio per viã reconuentionis, vt in legato, ſm Barto. in l. 2. §. ſi
agant. ff. de iud. & q̃a licet non poſſit ꝓrogare per viã ꝯuentio-
nis, põt fieri prorogatio a lege ꝯuito, ſm Bart. Ad hoc de ſent.
excõ. c. in audientia. & c. perpendimus. Ad iura allegata in ꝯ-
rium, rñdit negando ꝙ cautum non reperiatur, clericos recõ-
ueniri corã ſeculari: quia ſatis in genere eſt expreſſum per pri-
uilegia reconuentionis indiſtincte loquentia. Iura aũt quæ ge
neraliter ꝓhibent clericũ trahi corã ſeculari, non loquunt̃ in
trahente, ſed tracto: & ſic ꝓcedit rl̃a, vt patet ex modo loquen
di textuũ in cã cõuentionis. Ad rõnẽ Mar. ſi dicat ꝙ hic nõ fit
mutatio, ſed accumulatio, q̃a per hoc non eximit̃ ab illo pri-
mo iudice, niſi in illa ſpecie: huic non ſufficienter rñdetur: q̃a
imo fit mutatio ſaltim in ſpecie, qua reconuenitur, cũ mutet
iudicẽ diuerſæ iuriſdictionis. Rñdet ſecundo, ꝙ rõ eſt falſa: q̃a
ꝯcluderet laicũ coram eccleſiaſtico nõ poſſe ꝯueniri. Sed nõ
bene dicit: q̃a nõ mutat̃ habitus iuriſdictionis, cũ origine ſint
laici, & remaneãt habitu de iuriſdictione eccleſiaſtica: vt not.
j̃. c. j. per Inn. j̃. de fo. cõp. c. licet. & no. j̃. c. qualiter. qui filij ſint
legitimi, cãm, & c. per venerabilẽ. Et recõuẽtio laici prorogat
ſolum exercitium, habitu ſuppoſito, & de maiori ptãte ad le-
uiorẽ: qđ non eſt econuerſo: q̃a de laico in clericũ mutat̃ ha-
bitus, & de minori ad maius. Ad rõnem Petri dicit, ꝙ expreſſa
voluntats facit laicũ iudicẽ rei in cauſa ꝯuẽtionis, ita & faciet
in cauſa recõuentionis: vt qđ põt actio, ꝓpoſſit reconuẽtio: &
clarius ꝓcederet, ſi poſſet clericus eligere alterũ iudicẽ, quàm
ſecularẽ, vel ſi illum poſſet recuſare. Non bñ concludit rñſio,
ꝙ actor neceſſario agit corã ſeculari ꝯ clericũ. de fo. cõp. cum
ſit. ideo eius volũtas non facit eũ iudicẽ. Io. Cald. ſecundo rñ-
dit, ꝙ nõ procedit: tacite enim quis põt, qđ non expreſſe: & in
ꝓrogationis actu patet, de fo. cõp. dilecti. nã Bononien. iudicis
Mutinẽ. iuriſdictionem non ꝓrogat agendo expreſſe: ꝓrogat
tñ tacite ibi ꝯhendo. Item bene ſeq̃t̃, Nõ poſſum expreſſe, nec
tacite: qñ ſurgit prorogatio ab homine. Sed quod nõ poſſum
expreſſe, aliquando poſſum tacite, lege hoc immediate operã
te: vt d. c. dilecti. de alie. iud. mutandi cau. fac. c. j. iuncto c. P. &
G. de offi. delegati. Itẽ clericus Bononienſis ꝯueniens Mutinẽ-
ſem corã Mutinen. ibi recõuenitur, & tñ expreſſe iuriſdõnem
prorogare non poſſet. j̃. titu. j. ſignificaſti. ſm Cald. Opinio pri
ma de iure mihi placet: & ꝓ ea caſus ſm vnum intellectum. j̃.
eo. c. fi. Et hanc opi. tenet do. Card. Flo. vt refert hic D. Proſdo.
de Co. hac ratione, quia rl̃a generalis reconuẽtionis non dẽt
trahi ad clericos, quibus eſt ſpecialiter prouiſum, l. doli clauſu
la. ff. de verb. oblig. Item in cauſa crĩali ciuiliter mota non hẽt
locum reconuentio, vt ſupra dictũ eſt: ergo nec in cauſa mere
ciuili: cũ iſtę cãæ rl̃r parificentur: vt ca. tuæ. s̃. de ꝓcu. Item ſm
eũ non ſequit̃: Aliquis ꝯhendo ſubmittitur iuriſdictioni non
ſui iudicis: ergo & litigando debet ſubmitti ſub iudice vetito
& diuerſæ ſpeciei. Nã vbi nã, & genus iuriſdictionis repugnat,
nõ fit accumulatio ꝓprie: vt in c. tuam. de ordine iudi. q̃ alias
fieret, ſi ſolũ qualitas reſiſteret: vt l. quoties. C. eo. Et hanc opi.
ẽt confirmat idẽ do. Proſdo. reprobans opi. Ang. in l. 2. §. ſed ſi
agant. ff. eo. tit. per rationes, quas hic allegat: quẽ uide. Itẽ q̃a,
vt dicã de mu. peti. c. 1. fundm̃ prorogationis licet non ſurgat
a voluntate, ſurgit a potentia volendi, & velle debendi, vt ſic
nõ dedignet̃, &c. q̃ ratio ceſſat in non valente. Itẽ quia iudicis
nõ eſt poſſibilis ꝓrogatio, vbi hẽt cognitionem diſſimiliũ cã-
rũ: vt l. 1. ff. de iuriſ. om. iud. & no. de foro comp. ſi diligenti. ſic
nõ habeat locum, vbi eſt omnimoda diſſimilitudo ꝑſonarũ.

Item

Item quia clerici cauſa, attēta perſona, quodammodo eſt ſpi-
ritualis. Item quia hæc regula in genere, qđ quis reconueniri
poſſit coram eodem iudice, non refertur ad ſpeciem aliter ꝓ-
uiſam, maxime priuilegiatā. ff. de verb. oblig. l. doli clauſula. &
ſic non ad clericos, ex quo nō exprimitur, nec ſequitur, Delin
quendo, vel ꝯhendo ſubmittitur iuriſdictioni non ſui iudicis
abſq; licentia ſui: ergo ſubmittitur iuriſdictioni iudicis vetiti,
vt eſt ſecularis quo ad clericos, & oīno diuerſæ ſpeciei. Vnde
ſm Ioan. de Lig. non ſequitur, Hoc expreſſe fieri nō poteſt re-
pugnante iuriſdictionis qualitate, id eſt ſine iudicis lnīa: & tn̄
poteſt fieri tacite: ergo hoc fieri non pōt expreſſe, repugnante
toto iuriſdictionis genere, & nā: ergo fieri poteſt tacite. Et eſt
ratio: qa vbi non repugnat nā iuriſdictionis, rła reconuentio-
nis prorogat, & rła forum ſortiri rōne delicti, vel ꝯctus: & ſic
& rła incidentię ampliat iuriſdōnem. C. de iudic. l. quoties. l. j.
C. de iud. ordin. & tn̄ nā iuriſdictionis repugnante non proro-
gat, de ordi. cog. tuam. Et ex hoc tolluntur fundamenta. Alię
rōnes de facili ēt tolluntur. Ad capitulū, verū. dato ꝙ in cleri-
co loqueretur, rn̄ſio clara eſt: quia caſus ille, vt exorbitans nō
dēt trahi ad ꝯſequētiam. Cōſuetudo aūt hoc non poſſet ope-
rari, niſi daret expreſſus, aut tacitus ꝯſenſus Papę, vel tolerātia
& ex certa ſcīa: quia corruptela foret, ſm Io. de Lig. & hoc pla-
cet, vt dixi. Nec obſtat in auth. de ſancti. epi. §. reuerendiſſimi,
quem tex. dicit Io. de Lig. Ioan. Cal. allegaſſe pro caſu, cum vl-
timo legiſſet: quia correctus eſt per auth. ſtatuimus. C. de epi.
& cle. & dicit hoc dixiſſe Gul. in l. 2. ff. de iud. ſed ille §. nō dicit
25 per quem puniatur, intelligo per cōpetētem. †Ad ſm, an non
poſſit reconueniri crīaliter, oēs tenent, ꝙ non, ꝑ rōnes gl. Nun
quid aūt procedat reconuentio aliquo caſu in crīali? Tene ꝙ
ſic, niſi detur incompaſſibilitas cauſarum: talis enim impedit
reconuentionem. ĩ. eo. c. fi. & no. de mu. peti. c. j. Quando autē
dicantur crīales cāę compaſſibiles, vel incompaſſibiles, dic, vt
no. in l. is qui. de publi. iud. ff. & 3. q. 11. neganda. & C. qui accu
26 ſare non poſſunt. neganda. †Ad tertiū, nūquid hēat locum re-
conuentio de crīe ciuiliter ſaltē, vbi infamat, Hoſt. concludit
in c. i. de mu. pet. ꝙ indiſtincte pōt ciuiliter recōueniri de crīe,
ſiue canonicā infligat pęnā, ſiue pecuniariam: & dicit ꝙ ad re
quiſitionē iudicis ſecularis eccleſiaſticus illā infliget, ſi fuerit
neceſſe. arg. de fo. cōp. poſtulaſti. de re iud. a diuo Pio. §. j. 96. di.
cum ad verum. & hoc vbi crimen eſt ſeculare: ſi ſit canonicū
tm̄, vel tale, quod corporalem pęnam infligat, dicit ꝙ non ꝓ-
cedit reconuentio, qa talia non pn̄t examinare: multominus
iudicare. in Auth. de man. prin. §. ſi vero canonicū. col. 6. de or
di. cog. cura. Sic dicit intelligendū qđ not. hic, & de arbi. cū di-
lectus. vbi ponuntur caſus, in qbus ceſſat reconuentio. Et idē
& fortius, ſi inducat degradationē, eiſdem rōnibus: vt no. Ho.
de reſcr. diſpendioſam. lib. vj. Io. An. concludit ꝙ nullo modo
ꝓcedit reconuentio de crīe quomodocūq; agatur. allegat de
fo. cōp. c. 2. & qđ no. Inn. eo. tit. c. verum. & alleg. de clericis cō-
iugatis. c. vno. li. 6. vbi idem tenet Archi. per quæ concludit ꝙ
ēt ſi agat̄ ad pęnā pecuniariam tm̄, non poſſit fieri recōuētio
coram iudice laico. Et hoc tenet Io. And. Idem concludit hic
poſt Hug. & quoſdam alios, ꝙ de nullo crīe clerici ēt ciuiliter
poſſunt reconueniri: vel ēt incidenter per viā exceptionis co
gnoſcere pōt iudex ſecularis ꝯ clericum: de quo in c. verū. de
fo. cōp. Plus tenent, ꝙ non poſſit fieri recōuentio corā iudice
ſeculari de clerico, ēt mere ciuiliter, ſi talis actio, q̄q̄ ciuilis, eſt
talis nāæ, ꝙ infamet. qđ bene no. ſm hoc ſuperfluū eſt dubiū,
qđ attingit gl. Nunquid ſi reconuentus coram iudice ſeculari
ibi damnetur, infametur infamia iuris, vel ſi ibi confiteatur?
Gloſſa arguit qđ ſic: qa lex non poteſt facere, vel iudex quin ꝯ-
demnatum de furto ſequatur infamia. de fur. non pōt. Cōclu
dit ergo ꝙ licet infamatus eſt ex tali infamia, non deponet̄ co
rā eccleſiaſtico: ſi tn̄ ſit eius opinio grauata ab officio, dēt ſu-
ſpendi. 2. q. 4. p̄sbyter ſi a plebe. & de ſimo. accuſatū. Itē qa ad
hoc non eſt actū, vn̄ ordinaria pęna puniri non dēt. de ordine
cogn. cū dilectus. Item qa actū eſt ciuiliter, & ciuilis actio non
27 infamat. Plura dicit gl. †Primo ꝙ non eſt infamis de crīe ciui-
liter dānatus: & in hoc doc. reprehendunt eā: qa ꝯ l. furti. ff. de
his, q no. infa. l. non pōt. alleg. in gl. de quo 2. q. j. multi. Aduer-
te inquantū dixi ꝯdēnatū vt ꝯfeſſum de crīe infamari, eſt ve-
rū, qn̄ dānatur ex ꝯfeſſione, & ſnīa ſecuta pp cōfeſſionē, vel ꝓ-
bationē verā. ſecus ſi dānetur ex ficta confeſſione pp cōtuma
ciā: qa nec illa ꝯfeſſio, nec ſnīa infamat: vt diſputat Iac. de Bel
ui. ſub ti. de requi. reis. & ponit Io. An. in addi. Spe. in tit. de re-
conuen. §. ſequitur. in prin. in addi. Scđo dicit, ꝙ ex cōdēnatio-
ne crīs in recōuentionis cā ſi ſurgat infamia facti, ꝓceditur ad
ſuſpenſionē: & ſic habes vnū effectū infamiæ facti: qa de de-
licto infamatus ſtatim pōt ſuſpendi. qđ no. Ad hoc optime iu
ra, q̄ allegat gl. Ala. Tan. & Phi. tenent ꝙ ſola ꝯdēnatio abſque
infamia ſufficiat ad ſuſpēſionē, licet non ad depoſitionē, vt di
cit glo. Hoſt. aūt dicit eum ſuſpendi pp hanc infamiam tm̄, &
nō pp crimen, cū illud ꝓbatū non ſit quo ad pęnam eccleſia-
ſticā: qa quo ad hoc non agebatur. Hānc opi. puto verā, ſi alia
non ſubſit ſuſpicio: licet ex ſuſpicione vehementi, q̄ ſurrexiſ-
ſet ex alia condēnatione, bn̄ poſſet ſuſpendi, vt ibi, de purga.
can. c. 2. Hæc oīa dici pn̄t vera, niſi diſpēſetur poſt pnīam, quā
diſpēſationē dicit epm facere poſſe, qa & princeps, & ſenatus
reſtituit. ff. de poſtu. l. j. §. de qua. & eccleſia hēt ſenatū. 16. q. 1.
eccleſia. & diſpenſatione habita, cum toleret̄ ab eccleſia, non
vitiatur. de coha. cler. & mu. veſtra. & c. tua. & c. fi. Tertio gl. di
cit ꝙ infamia iuris quis deponit̄, & habes effectū infamiæ iu-
ris. Ex quo no. ꝙ oē crimen inducens infamiā iuris eſt depoſi-
tione dignū. Quarto dicit dānatū de crīe in cauſa reconuētio
nis corā ſeculari, nō infamari, tenendo cōem opi. quam tenet
Hug. & alij, ꝙ clericus non poſſit recōueniri corā iudice ſecu-
lari actione, q̄ infamet: & qđ tenet Archi. & Io. An. qđ de nul-
lo crīe clerici poſſunt recōueniri corā iudice ſeculari ciuiliter
vel in modū recōuētionis, vel exceptionis: puta, vt repellat̄ a
teſtimonio, nec de his poſſit cognoſcere. de quo not. ĩ. c. verū.
& c. 2. de mu. pet. Quæſtio nō hēt dubiū. Hoſt. aūt tenens ꝯriū
dicit hic, & Vin. ꝙ infamabitur: & imputet ſibi, q laicū conue-
nit. Adducit decr. curę. ĩ. de re iud. Itē exceptio ciuilis eſt, & in-
famat, arg. de doli excep. l. apud. §. aduerſus. Melius aūt ſtat cū
gl. & ꝯcor. Gratianus 2. q. j. §. hinc colligitur. & vj. q. j. infames.
Et ex hoc ſolui poteſt quæſtio de clerico ꝯdemnato ex Aqlia
28 lege, de ſeruo occiſo. †Vltimo ex gl. his hr̄ ꝯfeſſionē factam co
rā iudice ſeculari a clerico nullū hēre iuris effectum, vt imme
diate ex ea poſſit damnari, q̄q̄ ex ea inſurgat infamia facti, ex
qua pōt indici purgatio, & ſuſpēdi: quia in talibus non attēdi
tur cōpetētia iudicis, vt puta ex ſolo facto ſuum effectū ꝓdu-
centibus. Aduertendū tn̄ pro declaratione glo. & aliquorū q̄
doc. ſcribūt hic, & alibi. Quandoque confeſſio fit corā iudice
cōpetenti in crīali. & gl. dicit ĩ. in verbo, cōfeſ. quā ſic expedio,
ꝙ hn̄r pro ꝯdemnatis. & alleg. ſua iura: & ſic non expectat̄ alia
ſnīa, qcqd dicat̄ in ciuili. de quo ſ. de elec. dudum. el 2. in crīa-
li ſemper ſnīa expectat̄. ff. de cuſt. reo. l. ſi cōfeſſus. ff. de queſt. l.
j. §. diuus. ff. de his, q notant̄ infamia. l. diuus. §. ictus. No. Ar-
chid. 2. q. j. c. j. qđ intellige vt plenius ſcripſi de coha. cleri. nr̄a.
in repetitione. Nō obſt. qđ no. Inn. de verb. ſign. ex parte. qa lo-
quitur ĩ notorio facti, vel diſpoſitionis. Itē nec illud eſt certū,
qa in talibus expectat̄ ſnīa, licet non debeat ferri in ſcriptis, vt
dixi in repetitione dicti ca. nr̄a. & attentari: tn̄ poſſet dici ꝙ in
confeſſum, vbi alia non expectat̄ ſnīa, q̄ pecuniaria, ſufficit ꝑ-
ceptū. Quandoq; ꝯfeſſio fit corā iudice incōpetēti. glo. dicit ꝙ
directe non dānat̄. Scđo gl. hic in principio diſtinguit inter vo
luntariè tractū, & inuolūtariè, q̄ intelligenda eſt vt ibi dixi. In.
dicit ꝙ valet vt ꝯfeſſio ſaltim extraiudicialis, & tm̄ hēt effectū,
ꝙ licet ex ea directo nō dānetur, cōpellitur tn̄ ductus corā cō-
petēti iudice in illa perſiſtere: aut compellitur illi dare intelle
ctū, ita ꝙ illā excuſet: & ſi eā nō excuſauerit, poterit ex illa dā-
nari. Allegat, qa nō poteſt venire ꝯ id, quod dilucida voce eſt
proteſtatus. C. de non num. pe. l. generaliter. ĩ. de ꝓb. per tuas.
Hoc dictū recitat Paul. & Archi. 2. q. j. multi. & fuit dictū origi-
naliter Philip. de exceſ. prǽla. q̄ ſit graue. Inn. de appel. interpo
ſita. in uerbo, ꝓbaturū. dicit cōfeſſionē extraiudicialem nihil
nocere. Idē ſentit de exceſ. prǽla. q̄ ſit graue. Vin. dicit ex ea in-
fertur tm̄ præiudiciū, & tanta oritur præſumptio, quodāmo-
do facilius ꝯdēnari poteſt. & alleg. C. de libe. cauſa. l. iubemus.
ff. de iureiur. l. ſi duo patroni. Dic, qn̄que dubitatur an ſaltē va
leat vt ꝯfeſſio extraiudicialis, cuius virtus plus patet in ciuili,
quam in crīali. vidi ꝯſultū, & repetendo determinat̄, ꝙ hæc ꝯ-
feſſio ſaltem valet vt extraiudicialis: quia extraiudicialis calo
rē cōpetētiæ iudicis non exigit: & cū ſeparabile ſit vitiū, ꝑſen-
tia iudicis nō inficit cōfeſſionē: vt in rła, vtile. de regulis iuris.
lib. 6. Itē quia cōfeſſio ex abrupto corā incōpetēti nō præcedē
te cōfeſſione, licet non ſit aīo litigādi, vel actū iudicialē exer-
cēdi. Hinc eſt ꝙ illam non ſequit̄ ſnīa, ſed præceptum. gl. de e-
lectio. dudū. in verbo, ſi vero. 2. q. j. in ſumma. de verb. ſign. ex
parte. ibi gl. Itē gl. & dictum Butri. in l. nō ſolum. §. neceſſitate.
de bo. quæ lib. vbi in hoc vt actu extraiudiciali nō exigit̄ ꝯſen-
ſus. Ad hoc l. ſi reus paratus. de procu. iūcto dicto Guil. ibi. Ad
hoc gl. de fo. cōp. ſignificaſti. vbi cōfeſſio, & ſnīa habet coram
incōpetenti iudice robur pacti extraiudicialis. Puto ꝙ nec ut
iudicialis valeat, nec vt extraiudicialis, qa facta eſt iudicio veti
to. ĩ. ti. j. c. ſi diligēti. ergo nulla quo ad oēm effectū. C. de legi.
l. non dubiū. ad hoc C. de libe. cauſa. l. interrogatā. ad hoc tex.
de arb. dilecti. ad hoc tex. hic, q dicit, nullatenus cōdēnetur. ad
hoc de offi. dele. cū ſuper. & de renū. qđ in dubijs. Nō obſt. qđ
ꝯfeſſio ex abrupto dicat̄ extraiudicialis: qa nego, imo hēt ali-
quē calorē a iudice: hinc eſt ꝙ promptā hēt executionē, q̄ nō
hēt actus extraiudicialis. l. j. de cōfeſſis. l. ꝓinde. ad leg. Aq. Hīc
eſt ꝙ leges illę exigūt cōfeſſionem factā in iure. Nō obſt. dictū
Butriga. in l. nō ſolū. qa cōfeſſio ex abrupto eſt iudicialis, licet
iudiciū voluntariū dicatur, in quo nō exigitur partis ꝯſenſus.
Hinc eſt ꝙ ꝯfeſſio ēt corā alio iudice, non tn̄ in forma iudicij,
nō valet, nec operat̄ effectū, vt l. iubem⁹, & ibi not. gl. C. de lib.
cā. Nō ob. ꝙ actus ꝯfeſſionis, vt ex̄iudicialis eſt ſeparabilis ab

ab actu iudicii:quia prout fit coram iudice,vt intendit, eſt in-
ſeparabilis,licet vt poſſit, eſt ſeparabilis:& ſic ex quo fit in for
ma vetita, ſi non valet quod ago,&c.vt d.c.cum ſuper. & d.c.
quod in dubiis.de iure pat.cle.j. de electi .qualiter.cum ſimil.
Sed dato quod valeret vt extraiudicialis, eſt dubium an talis
confeſſio extraiudicialis præiudicet in crimine.Inn.quod ſic,
vt cogatur in ea perſiſtere,vel eam excuſare.Iaco.de Are.in l.
quoniam.dicit quod præiudicat,ſi fiat cum cauſa,vt quia cō-
fitetur ſe feciſſe certum delictum,&de certa perſona.Sed ſi eſ-
ſet indiſcreta,non præiudicaret, & dumtamen fiat præſente,
cuius intereſt,vt ſic hēat requiſita ad confeſſiones in ciuili,po
nit hoc in l.qm̄.ff.de his,qui no.infa.dic, ſi q̄ritur an confeſſio
extraiudicialis,ſi ſumitur vt delictum, & probetur, noceat in
iudicio.Dic quod ſic:vt j̃.de exceſ.præl.quam ſit.Si an noceat
vt declaratoria,vel probatoria delicti:dic,ſi præſente,cuius in
tereſt,probat,& acceptante:tunc facit ſolum iudicium , vt in
l.capite quinto.ff.de adulte.& no.in l.quomodo.§.fi.ff.de edi.
edi.quod latius examino in materia notorii,vbi declaro effe-
ctum huius extraiudicialis.De quo dic,vt in cap.veſtra.dixi de
coha.cle.& mu.An autem ex ea poſſet damnari,dic vt dicam
j̃.quando eſt facta coram incompetenti.Quandoque fit corā
incompetenti, & dubitatur,an aliquis ſurgit effectus ex cōfeſ-
ſione immediate,ex quo poſſet ſaltim indirectè damnari,indi
ſtincte quicquid dicant doct.& Inn.puto quod ſi confeſſio ſit
talis,ex qua ſurgat infamia,ſaltim facti,ex confeſſione non dā
nabitur directo,ſed propter iſtam infamiam indicetur purga
tio,in qua,ſi deficiat indirectè, damnabitur,vt dicit gl.j.& no.
gl.2.q.j.multi.Similiter ſi ex ea ſurgat ingens ſuſpicio, poterit
indici purgatio,vt no.s̃.de offi.ord.ex parte.vi cuius indicetur
purgatio.ad hoc de coha.cler.& mu.tua.In qua ſi deficiet,ha-
betur pro condemnato,& ſic poteſt eam recuſare ſe purgan-
do:& ſic illi dabit alium intellectum,non damnabitur. Idem
ſi ſurgat ingens præſumptio,vt dixit hic Vinc.Surgit etiam ex
ea indicium:vt no.gl.in l.capite quinto.ff.de adulte.& d.l.quę
ro.§.fi.vi cuius poſſet poni ad torturam,& compelletur aliter
eam excuſare,vel in illa perſeuerare,alias damnabitur. Et ſic
debet intelligi gl.Inn.in d.c.per inquiſitionem, licet cōiter dā
netur,operabitur etiam quo ad coadiuuandas probationes:
quia facilius conuincetur,vt hic dicit Vinc.Latius hoc proſe-
quor in c.veſtra.vbi teneo quod aliquando inducit indicium
aliquando ſuſpicionem,aliquando plenam probationem, &
aliquando poteſt inducere notorietatem.dic vt ibi.

SVMMARIVM.

1 *Diſpenſat epiſcopus in adulterijs, & minoribus.*
2 *Adulterium quare non ſit grauius delictum alijs, & inter minora delicta, quandoque computatur, & ſuper eo diſpenſat epiſcopus, etiam ſi per clericum committatur. nu. 16.*
3 *Diſpenſatio non debet dari, niſi pęnitentia peracta.*
4 *Non propter omne delictum clericus iudici ſeculari deſtinatur.*
5 *Depoſitus quare non ſit omni tempore iudici ſeculari tradendus, niſi ſit incorrigibilis. nu. 19.*
6 *Diſpenſare, an poſſit epiſcopus clericum delinquentem abſque capituli conſenſu. nume. 10.*
7 *Depoſitus non eſt ſub poteſtate ſeculari ante quam tradatur, quando deponitur in abſentia iudicis ſecularis, vel ſub his verbis, Degradamus te, numero 9.*
8 *Diſpenſare non poteſt epiſcopus clericum depoſitum, licet poſſit antequam deponatur.*
9 *Degradatus ſub his verbis, degradamus te, & exuimus omni priuilegio clericali, etiā iudice ſeculari abſente, traditus eſſe videtur iudici ſeculari.*
11 *Diſpenſare, an poſſit epiſcopus confirmatus tantum, & nondum cōſecratus.*
12 *Diſpenſare poteſt epiſcopus reum inuito accuſatore, ſed nō cum accuſatore, qui non probauit reo inuito, vbi pęnitentiam non egit.*
13 *Diſpenſatio, vt legitimè dicatur conceſſa, requiritur quod pœnitentia ſit peracta ex parte perſonæ diſpenſationem petentis.*
14 *Diſpenſatus, an quilibet videatur habilitatus ad omnes dignitates.*
15 *Diſpenſatione an egeat quodlibet delictum.*
17 *Diſpenſare quando epiſcopus poſſit in delictis grauioribus adulterio.*
18 *Puniri quis poteſt duplici, & iterata pęna ratione vnius delicti.*

CAP. IIII.

1 **§. De adulterijs.** ¶†In adulteriis, & minoribus di-
ſpenſat epiſcopus poſt peractam
pęnitentiam:depoſitum autem nō tradit curiæ ſeculari. h.d.
2 ¶†Nota primo,ꝙ adulterium inter minora delicta computa
tur:intelligendo quod dictio,aliis,ſtet implicatiuè.intelligen-
do quod non implicet,non ſequitur ex tex.vt concludat inter
minora adulterium computari. Nota ſecundo regulā, quod
in adulterio,& minoribus diſpenſat ep̄s cum ſuſpenſo,ſuſpē-
3 dendo,aut deponendo.†Et nota requiſitum in eo , cum quo
diſpenſatur,quod pn̄iam egerit de crimine, ſuper quo diſpen
ſat:& ſic cum impenitente,& in peccato perſeuerante nō po
4 teſt diſpenſari.¶†No.3.quod non omne crimen depoſitione
dignū,eſt degradatione dignū,& traditione iudici ſeculari,ni
5 ſi aliud intercedat.¶†No.4.duplicem cauſam, pp quam non
oīs depoſitus traditur curiæ ſeculari. Prima, q̄a diſpoſitione,
ex qua ſufficienter eſt punitus,quis eſt ſuo officio functus,& vl
timam cenſetur protuliſſe criminis ſnīam.ad hoc ff.ad Turp.
l.j.in fi.Secunda,q̄d non debet quis ſufficienter ſemel de deli-
cto punitus vlterius puniri,ne de facto eiuſdem hoīs ſępius q̄-
6 ratur,maxime ab eodē iudice.¶†No.argu. pro & ꝯ,quod ep̄s
non poteſt diſpenſare,vbi ei permittitur diſpenſatio abſq; ca-
pituli conſenſu.patet ibi:ep̄s cum clericis.intelligendo q̄d ver
bum,cū clericis,notet cām agentē. Sed intelligendo vt verbū,
cum clericis,notet cām patiētē,i.perſonas, ad quas dirrigitur
7 diſpenſatio,ꝓbat ꝯrium quod ſolus ep̄s poſſit diſpēſare.†No.
depoſitum nō eſſe ſub poteſtate ſeculari ante q̄ tradatur. Op.
primo q̄d male ſtet aduerſatiua,vero,cuius non eſt præceden
tibus aduerſari:q̄d hic non eſt,cum diuersè dictū ꝓcedat, nō
aduersè.Sol.Dicit Hoſt.q̄d s̃.loquitur de clericis accuſatis,hic
de ſponte confeſſis,& non accuſatis.Vel ſc̄do habet ep̄s cleri-
cum amicū,cū quo vult diſpenſare,& eū non punire.Quærit
an poſſit aliq̄n habere eū exoſum,ita q̄d non ſolū non vult di
ſpenſare,ſed eum vult punire, q̄ritur an poſſit, & ēt ſi velit eū
magis grauiter punire,ſcilicet eum tradere curiæ ſeculari, an
8 poſſit.¶†Opp.ꝙ non diſpenſet cū cōmittente delictum depo
ſitione dignū.2.q.vj.ideo.de cle.excom.mi.clerici.Sol. Diſpen
ſat ante depoſitionē,vt hic:poſt depoſitionē non,vt ibi. Cū ſu
ſpēſo aūt an̄,& poſt diſpenſat,vt puto, ex quo non apparet ꝓ-
9 hibitum.¶†Venio ad tertiū ꝯrium opp.depoſitum ſtatim eſ-
ſe ſub poteſtate iudicis ſecularis.de ver.ſig.nouimus.de pęnis
degradatio.li.vj.Quidam intelligūt hoc de depoſito,id eſt de-
gradato,vt intelligit Pe.& Abbas, quo caſu licet ſtatim nō ſit
tradendus curiæ ſeculari:tn̄ aliquando eſt relinquēdus , licet
non ſemꝑ,vt hic.Vnde per hoc dicit Pet. degradatū nō ſtatim
eſſe de foro ſeculari ante quā tradatur. Et ex hoc dicit eū gau
dere priuilegio clericali.81.diſt.dictū de quo.j̃.de hęre.ad abo
lendā.Hanc opi.tenet Spe.in ti.de compe.iud.adi.§.j. verſi. in
q̄buſdam.& male,vt ſequitur.Dicit Io. An. hoc falſum.alleg.
de pęnis.ca.2.in fi.li.vj.& remittit ibi ad no.in vltima gl.Vnde
hanc decre. intelligit de verbotenus depoſito,non de actuali-
ter degradato,qui ſtatim eſt de ſeculari foro,ſ̄m Io.An. Puto
aduertēdā degradationis formā,ſi dicit,Degradamus te:& ni-
hil aliud proferat,abſente iudice ſeculari, poſſet ꝓcedere opi.
Pe.& Abb.nec tunc degradatus,licet ſit degradatus,eſt adhuc
de foro ſeculari.Si dicit hoc pn̄te iudice,traditus cenſet: vt in
c.nouimus.Sed ſi dicat:Degradamus,& exuimus te oī priuile
gio clericali:tunc traditus cenſet:vt d.c.degradatio.in fi.¶Ve
nio ad declarandā mām huius §. & primo videbimus aliqua
ex parte diſpenſationis.Secundo,aliqua ex parte ꝑſonæ diſpē-
ſantis.Tertio,aliqua ex parte diſpenſatę perſonę. Quarto ali-
qua ex parte mā̃æ,ſuper qua diſpenſatur.Quinto,miſtim ali-
10 qua ex parte,miſtim reſpectu ꝑſonæ & mā̃æ ſimul.¶†Ad pri-
mū q̄ro,an ep̄s poſſit diſpenſare abſq; conſenſu capituli. Vr̄
quod non:quia nihil agit ſine conſenſu capituli.de his,quę fi.
a præla.per totū.Io.50.di.ex pœnitentibus.Probat hoc tex.hic
intelligendo vt verbū,cū clerici.notet cauſam agentē.Ad hoc
de ſta.mo.q̄d Dei.ſuper gl.81.diſt.ſi quis.Io.j.q.v.c.fi.vide gl. q̄
examinat de elec.ex eo quod.lib.vj.in verbo,ep̄i. Cōis conclu
ſio q̄d diſpenſare poſſit per hanc,& illam decret.intelligendo
verbū,cū clericis,vt notet cām patientem.de or.ab epi. ca.j.&
2.de cle.coniu.ſane.Et hoc,q̄a ius diſpenſandi competit de iu
re ſpeciali ep̄o,in quo non habet cōitatē capitulū, de fo.cōp.
verū. de elec.cū in cunctis.ad fi.no.ne ſe.va.c.j.Hanc opi.ſeq̄t
Spe.in ti.de leg.§.antepe.in prin.dato q̄d teneas q̄d non poſſit
conſuetudo,hoc pōt operari, vt abſq; ꝯſenſu capl̄i diſpenſet.
de conſue.c.2.lib.vj.de his,quæ fi.a præla. ea noſcitur. de quo
11 per Arch.de fi.preſby.c.j.li.vj.¶†Secundo ex parte diſpenſan
tis perſonæ,an ep̄s confirmatus tantū, nondum conſecratus
diſpenſet:tenet hic Fran.q̄d diſpenſare pōt in pęnā,quā impo
nere p̄t:in illā,quā imponere nō pōt,tenet, ꝙ diſpēſare nō po
terit.alle.de ſen.exc.cū illorū.Ad hoc facit,q̄a diſpēſationis a-
ctus eſt iuriſdictionis.de voto.ex multiplici.q̄ fi.ſint legi.per ve
nerabilē. ver.inſuper.De q̄bus aūt cognoſcat electus ꝯfirma-
tus tm̄,vide de elec.tranſmiſſam.& c.q̄d ſicut.Et no.q̄d menſu-
rat̄ ptās diſpenſandi a ptāte pęnā imponendi:vide de pęnis,li-
cet.de conſti.c.2.per Inn.& de his,qui no.infa.l.q̄d ergo.§.pœ
na grauior.& l.& ſi ſeuerior.ex qui.cau.infa.Itē not. q̄d in mā̃
iuriſdictionali appellatione ep̄i cōprehēdit̄ electus ꝯfirmatus
vt hic,& ꝑ hoc non obſt.decr.q̄q̄ appellatione ſimplici in mā̃
ꝓportionabili conſecrato,vel indifferenti, oīno cōprehendat̄
ſolus ꝯſecratus:vt no.de reli.do.c.j.& de trāſla.p̄l.inter corpo-
12 ralia.†Tertio,an inuito accuſatore diſpenſet cū reo.dic quod
ſic:q̄a ptās diſpēſandi in ep̄o libera eſt. Et hoc tenet Io.de Deo
Pet.& Abb. Quod dn̄t verū,ēt ſi iam accuſator ꝓbauit,dū tn̄
accuſatus egerit pn̄iam.Ad hoc, q̄a hēt hic a iure,& nemini
bn̄ficiū,&c.de reg.iur.indultum.lib.6.Nęc facit iniuriā,&c.de
ele.cū ęccleſia.ad hoc 50.di.ſi q̄s p̄sby.de quo in Spe. de abol
§.j.ver.ſed cum.s̃.Hoc tene,licet Hoſt.ꝯ,de cle.ex.mi.clerici.&

primũ tenet Archi.50.di.ſi quis præpoſtera. hoc enim tangit præiudiciũ publicũ: ſecus ſi ageretur de præiudicio priuato, vt ſecũ coelecti: quia non poſſet ad illius præiudicium diſpenſare: vt no.Io.An.poſt Inno.de elec.dudum.el j.ſuper glo.talis electio. Nec dicatur, diſpenſationẽ non validare electionẽ nullã, ẽt vbi non agitur de præiudicio coelecti, per regulam, non firmatur, quia electio nulla propter effectũ diſpenſatiuũ recipit quandã ſuſpenſionẽ, & habet quid validitatis reſpectu facilitatis: vt not.Inno.de renun.niſi cũ pridem.§.pp conſciam. Per hoc dicit Io.de Lig.qđ ſi ſit diſpẽſatũ cũ aliquo pendente impetratione, qa obtinuit, vt priuaretur, & beneficia ſua alteri certo conferantur, qđ non valeret diſpẽſatio ad præiudiciũ eius, qui impetrauerat, cui quæſitũ erat ius, ſaltem ad rem per not.in d.c.dudum.& alleg.50.diſt.vt conſtitueretur.& ca.dño ſancto. An aũt poſſit diſpenſare cum accuſatore, qui non probauit: dic quod non, ſi non egit pñiam.de quo in Spec.tit.2.§.nunc de epõrũ.ver.ſed nunquid cum accuſatore. Et tenet hic Io.An.quod diſpenſare non põt: quia punitur ex pręſumptione calũniæ. Nunquid acta pñia eps diſpenſare debeat. Hic Pe.& Abb.dñt quod ſic, vnde exponunt, põt, id eſt debet.50.diſt.dño ſancto. Nam qñque eſt debita diſpenſatio.j.q.7.exigant. Vide Io.23.q.j.nolite.20.q.2.interfectores.& c.j.de inceſt. Dic, non acta pñia non cogit diſpenſare: acta aũt pñia, & gñaliter ſubſiſtente cauſa diſpenſandi, cogitur diſpenſare: non dat̃ tamen actio pro obtinenda diſpenſatione, ſed iudicis officiũ imploratur.50.di.ſi quis.& c.dño ſancto.& c.miror. Quo implorato, ſi non diſpenſat, peccat, & dr̃ iniuriam facere non diſpẽſando, ſicut dr̃ in poſtulando.de poſtul.præla.bonæ.& ca.fi.l.j.§.permittitur.de aqua quoti.& æſti. Itẽ dicit gl. quod agi poterit coram ſuperiori.de iure pa.c.nullus. Et hoc dicit in c.exigunt.& ſic no.ibi gl.& c.conſideranda, licet non det̃ actio. de quo per Io.An.de elec.licet canon.& c.cũ ex eo.li.6.in Nouella. Si aũt ſine cauſa petatur, non eſt debita. Et hoc eſt, quod dicit Arch.de elec.licet canon.lib.vj.d.c.cum conſtitueretur.qđ diſpenſatio qñque eſt tm̃ permiſſa, & hoc eſt gratia, qñque eſt debita, & eſt ius, cũ ſit executio iuſtitiæ.ff.de aqua quot.& ęſti.l.j.circa fi.& vide per Inn.de renunt.niſi.§.propter conſciam.

13 ¶†Venio ad tertium, quid exigatur ex parte perſonæ diſpenſatæ. Dic quod egerit pñiam, vel partem pñiæ.de temp.ord.ex tenore.cum ſtante in peccato diſpenſare nõ poteſt eps, quod puto ex debito iuſtitiæ. Si tamen fieret illa diſpẽſatio, teneret.

14 ¶†Quero, an diſpenſatus ſimpliciter ex hoc ſit habilitatus ad epatum. Dicit hic Pe.& Abb.quod non. ad hæc de elec.innotuit.& ſic notarii fornicatores, & alij quantũcunq; egerint pęnitentiã, nunq̃ poterunt ab alio, quã a Papa ꝓmoueri ad epatum, qđ ſatis eſt graue, ꝭm Abba. Hoc confirmat cõis regula doc.quod in promouendo ad epatũ, dato defectu, cum illo ſolus Papa diſpenſet.not.de poſtu.præla.c.gratum.& ca.fi. Hinc eſt quod poſtulandi ad epatum, a ſolo Papa poſtulantur. Ad hoc Io.56.diſt.Cenomanẽſem.de electio. Quarta eſt opi.Vin.qđ eps diſpenſare põt, vbi non inuenitur, de elec.cũ dilecti.innotuit.& c.dudum.in Spe.eo.ti.2.§.nunc de eporum.verſ.ſed nunquid legatus.& vide gl.& doct.de elec.ſcriptũ.in verbo, p̃ſumptionẽ. Puto quod ſi ante promotionẽ cum eis in delicto fuerit diſpenſatum quo ad ſolam pęnam depoſitionis imponendã, hic non poterit promoueri, ſed ſimpliciter quo ad promotiones futuras, ex quo ex toto deleta eſt macula, iã acta pęnitentia poterũt ad epatum promoueri: qa añ ſimpliciter habilitata perſona diſpenſatio non operatur in promotionem. Remanente aũt macula ſecus, vt in diſpenſato ſup defectu natalium non ltĩmato: vt no.in iuribus in ɔ̃rium allegatis, & facit quod no.de fi.presby.c.j.lib.vj.ad hoc quod no.Inn.de tẽp.or.c.fi. Si aũt agitur de diſpenſatione cũ vitio ſubſiſtente ſecũdum tp̃s promotionis, & ſic qđ habuit inficere promotionẽ, eſt ſecus, quia tunc infecta electione pp defectum indignitatis porrigitur effectus diſpẽſationis, & ꝓmotionis actu, ad quam ſolus Papa diſpenſat: diſpenſatus autẽ ad beneficia an poſſit aſſumere epatum: & quid de diſpẽſato ad dignitates, vide docto.de elec.innotuit.& de elec.ſcriptum, & vide plene de conceſ.p̃ben.conſtitutus.in verbo, an epatus. An aũt diſpenſet cũ depoſito. dic qđ non, 2.q.6.ideo.& dixi s̃. Ratio, quia non deponitur quis, niſi ex delicto graui, & manifeſto, & ſic cauſante irregularitatẽ. Solus ergo Papa diſpenſat.50.diſtin.in ſumma. Ad primũ principale ex parte diſpenſationis an cenſeat̃ ſtricti iuris, an lati, diſpenſatum eſt cũ delinquente ex delicto, an habilitetur ſolũ quo ad habita beneficia, an ẽt quo ad habenda. Petrus, & Abbas hic dñt, ſimplicem diſpẽſationem referri ad acquiſita, & ad acquirenda, vel in futurum acquiſita poſt diſpenſationẽ, & ad ordines ẽt acquirendos: quia diſpẽſatio eſt bñficium, & ſic late interpretandũ.de dona.cũ dilectus.de cõſti.prin.l.fi.de verb.ſig.cum olim.quæ intelligit ipſe Abb. quo ad iura, quæ diſpenſans conferre poteſt. Et ſic non obſt.de cõſan.& affi.c.quod dilectio.& facit quod no.de priuile.quia circa. ¶In contrarium eſt, quia diſpenſatio eſt ſtricti iuris: vt d.c.qđ dilectio. Item quia larga quantuncunque diſpoſitio reſtringitur ad ſubſiſtentia ꝭm tp̃s diſpoſitionis.l.ita.ff.de aur.& arg.leg. Oportet videre primo, an diſpenſationes aliquo reſpectu ſint ſtricti iuris, & an aliquo lati iuris. quod non ſint lati, ſed ſtricti, facit dictũ c.quod dilectio.de ele.nihil.& quod ibi not.de ele.dudũ.verſi.inſuper.de fi.præsby.c.j.lib.vj.de præbend.non poteſt.el j. Dic ad quæſitum, qđ diſpenſatio hæc refertur ad futura: qa ex toto delet vitium in diſpenſato. Vnde ſimpliciter habilitata perſona eſt pro præſenti, & futuro ex toto habilis, ne diuerſo iure cenſeatur. vt qui fil.ſint legi.per venerabilem.§.j. Ad hoc optime qđ no.Inn.de tranſla.prælat.licet. vbi dicit qđ diſpenſatio ex toto delet vitium delicti, ſicut pactum.ff.de pac.ſi tibi decem,§.j. Et hoc eſt qđ dicit Lau.2.q.7.clericus aduerſus.qđ diſpenſatus ſimpliciter, diſpenſatus cenſetur quo ad oĩa. Alle.C.de nup.imperialis.2.q.3.§.ſi autem. Secus ſi diſpoſitio principaliter refertur ad res, vel ex toto non delet̃ vitium in diſpẽſato, vt diſpenſatio ſuper illegitimatione. Nũquid autẽ diſpenſatio intelligatur extẽſiue, vel reſtrictiue: dic, quædam eſt diſpenſatio, q̃ ſumitur ꝓ legitimatione: & in hac dic, vt no.qui fil.ſint legi.per venerabilem.in diſpoſitione quę ſtat proprie, ſi attenditur ex parte diſpenſantis, quatenus ei p̃ iudicatur tm̃, late interpretatur: quia hoc reſpectu eſt beneficium, de conſue.cum dilectus.gl.de fi.presby.literas. Ex parte mãæ, ſuper qua diſpenſatur, ſi eſt diſpenſatio iuris debita, hęc licet late non interpretetur, non eſt tñ nimium reſtringenda, quia ius eſt, non gratia, vt dictũ eſt. Idẽ ſi ſit gratia, qa proprio motu conceſſa: vt dicit Archi.vbi pleniſſime diſputat j.q.7 §.niſi rigor. Alle.de præben.ſi motu proprio.lib.vj.& no.doc.de elec.cum in cunctis.in verbo, liberam.verſic.quid ſi diſpenſatũ.maxime qñ eſt fundata ſuper publica vtilitate: vt no.Vinc.& Ala.in d.c.qđ dilectio. Si ſit gratioſa, & ɔ̃ ius, & non proprio motu: & eſt ſtricti iuris, vt d.c.qđ dilectio.gl.& doc.de fi.p̃sby.literas.de offi.ord.ordinati.lib.vj.in verbo, diſpenſarent.gl.& tex.de præb.non poteſt.lib.vj.Inn.de conſangui.& affi.qđ dilectio.de priuile.dudum. Idem credunt eo.titu.accedentibus, in gl.j.de conceſ.præben.dilectus.& in d.c.literas. Hoc verũ, non tamen in tm̃ reſtringenda, quod nihil gratiæ conferat: ſufficit tm̃, quod aliquid quantuncunq; modicũ, operetur, vt d.c.literas. Arch.de fi.presb.c.j.lib.vj. Et hoc quo ad principaliter ſubiecta diſpẽſationi. Extenditur tñ diſpenſatio ad conſecutiua qñ oĩno ſunt neceſſaria, & principalibus connexa.gl.de præb.c.quia in tm̃.Io.7.q.j.ſi quis in clero.glo.de reſcriptis.ſtatutũ.§.cum aũt.in gl.dignitate. Si conſecutiua nõ ſunt oĩno neceſſaria, aut connexa, non extenditur ad hoc diſpenſatio. Vnde diſpenſatus ad ordinem, non eſt diſpenſatus ad beneficium: & no.in d.c.literas.& no.de fi.presby.cap.primo.lib.vj.in Nouella, in verbo, iuſta de cauſa. vbi diſpenſatus vt nõ obſtante ætate poſſit conſequi, & tenere curatum, diſpenſatus videtur vt ſi non faciat ſe intra annum promoueri, per hoc non vr̃ priuatus: per decretalem, licet canon, & diſpenſatus, vt non obſtante ætate, & quod non ſit in ſacerdotio, poterit cõſequi nedum beneficiũ, ſed & fructus, qui applicant̃ collegio, vel capitulo, quandiu beneficiũ obtinens curatum ſe faciat ad ordinem promoueri: quia per hoc ſolũ vr̃ facta diſpenſatio, ſi ſit adiecta clauſula, Prouiſo quod interim aĩarũ cura. Et ex hoc dicit Ioan.And.de cle.non reſi.tuę.quod diſpenſatus, vt poſſit conſequi bñficium, & tenere, non obſtante abſentia, per hoc non poterit recipere fructus: quia diſpenſatio illa non ſic directo reſpicit perceptionem fructuum, ſicut iſta: vt no.Io.And.de elec.cum eo.lib.vj. De materia vide gl.fi.de elec.nihil. Lau.2.q.7.aduerſus. Arch.7.q.j.hi.qui.12.diſt.nos qui conſuetudinem.per Ray.in Summa, de fi.presb.§.item pone.verſic.quid ſi.per Hoſt.in Summa eo.tit.§.quis poſſit.ver.quid ſi.per Monaldum in tractatu filiorum.verſiculo, filii presbyterorum.§.
15 item cũ.& §.ſeq.Frede.ſuo cõſi.164. ¶†Quæro, an quodlibet delictum egeat diſpenſatione. Io.dicit quod ſi delictum eſt publicum, eget: ſi occultum, non.de quo de temp.ord.ad aures, & c.ex tenore.& c.fin. Dic, ſi agitur de diſpenſatione reſpectu pęnæ ab hoĩe imponendæ, ſi delictum eſt occultũ oĩno, id eſt, non probabile, non eget diſpenſatione: quia eccleſia non iudicat de occultis. Si delictũ eſt occultum, id eſt, nõ notorium
16 probabile, tunc eget diſpenſatione. ¶†Venio ad vltimũ, circa diſpẽſationẽ miſtim ſunt videre aliqua, quę ɔcernãt mãm, & perſonã diſpenſantem.& hoc tangitur in gl.in verbo, adulteriis.& vt procedam ordine gl. ſupponitur adulteriũ de leuioribus, ɔ̃ id 32.q.7.quid in oĩbus adulterio grauius. Dicit gl. qđ nõ implicat adulterium ſemp grauius aliis, ſed raritatem denotat. quaſi dicat raro contingere delictũ adulterii non fore grauius aliis, id eſt, rara ſunt delicta quæ iſtud excedãt. Vel eſt grauius, id eſt, cõius. Et fuit dictum in deteſtationẽ criminis: quia multa ſunt delicta grauiora illo, puta inceſtus.32.q.7.adulterii malum, gl.in d.ca.quid in oĩbus.plura enumerat grauiora. Sacrilegium.17.q.4.ſicut. Fractio voti.27.qu.1.nuptiarum.& generaliter vbicunq; maior pęna imponit.24.q.j.non

afferamus.

afferamus. Dic cum gl.& Doc. adulterium quantum ad crimi
nis cõitatẽ,& frequentationẽ maius eſt alijs: quantũ ad quan
titatẽ pœnæ eſt ita graue, ſicut oĩa alia, quia pro iſto, vt pro a-
lijs imponitur pęna mortis. Leuit. 20. Deuterono. 22. & ſic nil
grauius quo ad pęnam. fuit hæc ſo. Lau. vt recitat Arch. in cõ
trario quantũ ad delicti extenſionẽ, hoc eſt de grauioribus, ꝗa
non ſolũ delinquit in ſe, ſed in plures tale delictum cõmittẽs,
duorũ enim aĩæ polluuntur, ſm Phil. An aũt cum inceſtu di-
ſpenſet eṗs? Io. An. dicit ꝙ ſic: de quo remittit 27. q. 2. virginẽ.
In adultero aũt, & inceſtuoſo ſimul diſpenſare non pȏt. ff. de
adul. l vim paſſam. §. præſcriptione. ſm Io. And. facit hoc con
tra Bar. in l. 2. ff. de ver. obl. qui dicit habentem ꝑtãtem diſpen
ſandi cum adultero, & inceſtuoſo, poſſe diſpenſare cum inçe
ſtuoſo, & adultero ſimul, per l. ſi ita. ff. de li. & poſth. Nam hæc
facultas diſpenſandi in quantum ius relaxat: & ꝗa iure ſingu
lari conceditur, ſtricti iuris eſt. de hoc de reſcr. ſuſceptũ. lib. 6.
17 ¶†Opp. quod diſpenſet eṗs in grauioribus adulterio: vt in hæ
reſi. 50. di. presbyteros. Cũ ſacrilegio. 50. diſt. ſi ꝗs presbyter. In
capitalibus occultis. 50. diſ. de his. In ſimonia quandoq; in bñ
ficio, qñque in ordine. j. q. v. c. vlt. de ele. ſi alicuius. Cum ſchiſ-
matico. 50. di. vt conſtitueretur. Gl. tangit tres opi. Prima, vt in
criminibus diſpenſet eṗs ſolũ, vbi a iure reperitur permiſſum
& ſic ab adulterio, & infra diſpenſet: ꝗa reperitur in illis tan-
tum permiſſum. Ad hoc alleg. expreſſum de tem. or. dilectus.
vbi rr̃ epiſcopo diſpenſatio ꝑmittitur demum, vbi reperitur
a iure conceſſa. Vnde concludit glo. rr̃ epiſcopo prohibitam
diſpenſationem, niſi quatenus ei reperitur a iure conceſſa. Se
cunda eſt opi. qđ in criminibus eṗs diſpenſet, niſi inquantum
reperitur a iure prohibitum: quaſi hoc edictum ſit prohibito
rium caſuum, & permiſſorium regulæ. Alle. ff. ex qui. cau. ma.
l. nec non §. j. de ſen. exc. nuper. & c. ſe. Hæc opi. fuit Hu. vt no.
50. di. ſi ꝗs presbyter. & Io. 50. di. miror. & j. q. 7. §. niſi, & Lau. &
Vin. & Tan. hic. Tertia eſt opi. quæ tangitur in verſi. imo, vt di-
ſtinguatur inter canones pñiales: & in iſtis diſpenſat eṗs, niſi
inueniatur prohibitum, & canones pęnales, ſi pęna depoſitio
nis eſt in talibus, non diſpenſat, niſi vbi inuenitur ſpecifice ꝑ-
miſſum. Si pęna eſt alia, ꝗ depoſitionis, diſpenſat vbi non re-
peritur ꝓhibitum, ſecundum gl. Primã opi. qđ non diſpenſet,
niſi in caſibus conceſſis, tenuit Phi. Ad hoc, quia epiſcopi cu-
ſtodes canonum dñr. de conſti. c. j. 24. q. 2. cum quibus. Alleg.
c. canonum, & ꝗa ab oĩbus ſeruandi ſunt. 20. di. decre. 29. diſt.
nulli. 25. diſt. nulli fas. de conſt. c. j. ergo illos relaxare non licet
niſi cũ permiſſum eſt. 25. q. 2. amputabo. Nec ob. decr. nuper.
j̃. all. pro opi. ꝯria: ꝗa loquitur in ſentẽtia excõicationis, & ab
ſolutione, quæ facilius permittitur, ſm Fran. ꝗ diſpenſatio, ꝗa
nolunt iura qđ quis in excõicatione decedat. de app. qua frõ-
te. de ſentẽ. excõ. cũ illorũ. per quam patet, ſm eum, qđ maius
eſt diſpenſatio, ꝗ abſolutio. Facit quod no. de elec. cupientes.
§ cęterum. lib. vj. in glo. eſt ergo. Quarta eſt opinio Vin. ꝙ eṗs
diſpenſare pȏt, vbi non inuenitur a iure prohibitum, & repe-
ritur aliqñ diſpenſatum. ſi enim nouum inopinatũ continge-
ret, conſuleret ſuperior: & in illis intelligitur prohibitum, ſm
eum. Quinta opi. quod contra canones non inducentes irre-
gularitatem eṗs diſpenſat, vbi non reperitur prohibitum, de
tẽp. or. dilectus. de renun. poſt tranſlationem. ꝯ canones indu-
centes irregularitatẽ ex defectu, & bigamia, eṗs nõ diſpenſat.
de big. ſuper eo. & c. nuper. Si ꝓueniat ex delicto alieno, diſpẽ-
ſat eṗs etiam in maioribus adulterio. j. q. j. c. j. in fin. Si proue-
niat ex delicto ꝓprio, diſpenſat eṗs in adulterio, & minoribus.
in maioribus non. Ratio, quia facilius diſpenſat in canonibus
inducentibus irregularitatem ex delicto, ꝗ ex defectu: ꝗa poſt
pñiam ceſſat conſtitutionis cã: quod non eſt in alijs, facit qđ
no. 26. di. deinde. Primum tollitur ſm Hoſt. de æta. & qual. ꝑte
rea. & c. indecorum. Eſt enim ꝓhibitum ne patiẽti defectum
ordinis, vel ætatis beneficium conferatur cum cura: & ſi hoc
fiat, nulla irregularitas inducitur: & tñ per eṗm etiã diſpenſa-
tur: vt ibi no. Dic tamen hodie vt eo. ti. c. vno. lib. vj. Contra ſe-
cundum eſt, quod cũ mutilato diſpenſat eṗs. de æta. & quali.
tuam. & tñ eſt ibi irregularitas proueniens ex defectu. 50. di. ꝗ
in aliquo. Contra tertium, quia illegitimus ex alieno delicto
irregularis eſt, & tñ non diſpenſat eṗs. quod dic vt de ſup. neg.
præla. c. j. lib. vj. Contra quartum eſt, quod qñque conceditur
maioribus adulterio, & quãdoque minoribus ꝓhibetur, ideo
Hoſti. dicit qđ eṗs diſpenſat in adulterio, & in minoribus, vbi
non ꝓhibetur expreſſe: in maioribus nõ, niſi vbi expreſſe con
cedit. Et dicit Io. An. quod hoc habuit a Tan. de cle. ꝯiu. ſane.
2. per quam decre. arguit ꝙ diſpenſat cum periuro. De mã hu
ius gl. plene in Spe. e. ti. §. nũc de eṗorũ. ver. in his agit̃ caſibus.
& ver. ſe. Inquãtũ aũt gl. dicit eṗm poſſe diſpẽſare cũ ſchiſma
tico, dicit Io. qđ hoc dictũ fuit Io. qđ ẽt repetit de ſchiſma. c. 2.
in fi. gl. vl. ſed c. allegatum hoc nõ ꝓbat, licet finis dicat, qđ ꝑꝑ
graues diſſẽſionũ ſciſſuras, vbi multorũ ſtrages iacet, detrahẽ
dũ eſt ſeueritati. Io. de Lig. tenet opi. Hoſt. quã dicit reduci ad
opi. ꝗ dt qđ eṗs nõ diſpẽſet, niſi in caſibus a iure exꝑſſis: ꝗa eṗs
eſt cuſtos canonũ, &c. de conſti. c. j. Itẽ quia diſpenſandi pote-
ſtas eſt odioſa, cum ordinetur in fine ꝯ ius: & ſic a fine regula
tur. de ſpon. c. oratio. Itẽ quia diſpẽſare, eſt iura tollere: quod
ſolius eſt Principis. 22. diſt. inferior. tñ eo quod ius ſimpliciter
permittit diſpenſationẽ, inferiori permittere vr̃. de ſent. excõ.
nuper. nã vbi ius exprimit diſpenſare poſſe, ius ſeruatur ſi di-
ſpenſetur: ergo ipſe eṗs canonũ cuſtos diſpenſare pȏt, ꝗa ſic
iura conſeruat, ſm Io. de lig. & hoc tenet Arch. cuius vt pluri-
mum ſunt rationes, de elec. licet canon. lib. vj., conclude totũ.
In materia pœnitentiali diſpẽſatio eſt permiſſa, niſi appareat
ꝓhibita: quia arbitrariæ ſunt pñiæ, per iura alle. in gl. & idem
in presbytero, niſi appareãt reſeruata. Caſus aũt reſeruati ha-
bent̃ de pen. c. 2. lib. vj. per Hoſt. in Sũma, de pęni. §. 2. Si circa
canones pñiales, vel inhabilitantes, ſi appareat a iure diſpẽſa-
tio eṗis ꝓhibita, ſerua ius. Et caſus ꝓhibiti numerant̃ in Spe.
de lega. §. nũc de eṗorũ. verſi. prohibet̃ aũt eṗs. Si nõ apparet
ꝓhibita, ſed permiſſa, idẽ. Caſus aũt, in quibus permittitur di
ſpenſatio, vide per Inn. de tẽp. ordi. dilectus. Si autem apparet
ſpecifice permiſſa, nec prohibita eṗo, ſi prohibitio eſt cõcilij,
non diſpenſat eṗs. gl. de elec. cũ dilecti. & in cle. j. de electio. de
quo de fid. presby. c. fi. eo. ti. de elec. cum monaſterium de Peli
cia. Si vero eſt concilij, & eſt latę ſñiæ, non diſpenſat inferior
eṗo, ſm Arch. xv. di. c. ſicut ſancti, excepta excõicatione. de ſen
tẽ. excõ. nuper. Si eſt alia conſtitutio, tunc diſpenſatio eſt per-
miſſa ſimpliciter, licet non ſit eṗo permiſſa ſpecifice, pȏt eṗs
diſpenſare: vt no. de tẽp. ord. dilectus. & de penis. in quibuſdã.
& Ioan. And. de ſup. neg. ꝑla. c. j. lib. vj. ſuper gl. pe. poſt Hoſt. &
hoc limitat verũ, niſi canones leges imponãt ipſis eṗis. Vnde
regula prædicta reſtringitur ad canones reſtringentes ſubie-
ctos. Sed vbi imponunt legẽ ipſis eṗis, non diſpenſat, niſi repe-
riatur conceſſum. alleg. dictũ c. dilectus. de tẽp. ord. Idẽ Arch.
27. q. j. virginẽ. Io. An. in prima conſt. ſuper gl. fi. Si diſpenſatio
eſt ꝓhibita, vel nõ appareret a iure permiſſa, ꝗa ius prohibet,
nec excipit, niſi diſpenſetur: tunc eṗi non diſpenſant: ꝗa ſerua
re hñt canones, & ſolius principis eſt illos relaxare, ex quo nõ
eſt aperta via. In materia aũt delictorũ in adulterio, & leuio-
ribus, diſpenſat: ꝗa permiſſum, niſi vbi apparet ꝓhibitum. In
ſuperioribus aũt nõ, niſi vbi apparet ꝑmiſſum. Lau. tñ, vt reci-
tat hic Cal. tenet ꝙ diſpenſet eṗs in adulterio, & grauioribus,
vbi diſpenſatio ponit̃ ſimpliciter conceſſa. Vñ dic, ibi in adul-
terio, & minoribus pȏt eṗs diſpenſare, & ſi non inuenit diſpẽ-
ſationem in iure: in maioribus vero non inducat diſpenſatio-
nem, ſed inducta vtatur, niſi propter prærogatiuã aliquid fa-
ceret. de elec. innotuit. ſm Cal. Et maiora intelligo oĩa delicta
cauſantia irregularitatem, ſiue ex delicto, ſiue ex defectu. Als
hoc relinquo arbitrio iudicantis, qui in maioribus informa-
bit arbitrũ, conſiderando adulteriũ, & periuriũ, cũ quibus di
ſpenſat. de cle. coniu. ſane. Vide mãm in Spec. tit. 2. §. nunc de
eṗorũ. verſi. in his igitur caſibus, & verſic. prohibetur aũt eṗs.
An aũt circa ꝓprias conſtitutiones prohibita ſit diſpenſatio,
Inn. tenuit, ꝙ ſic. de temp. ord. c. dilectus. quod ſequitur Arch.
recitando, de elec. licet canon. li. vj. Contrariũ tenet Inn. de ſta
tu mo. cũ ad monaſteriũ. vbi tenet qđ ſine cã poſſit diſpẽſare
contra propriam: & hoc verius, ꝗa illã tollere poſſet, ſaluo niſi
conſtitutio tranſiuerit in ꝯctum, vel priuilegiũ alterius. Et ſic
poteſt intelligi in d. c. dilectus. vel niſi conſtitutio eſſet iurata:
quia licet illã tollere poſſet, vt no. de his, quæ fi. a ma. par. capi.
c. j. contra illã tamen non poſſet diſpenſare, cũ ſeipſum nõ poſ
ſit abſoluere a iurõ: & ſic poteſt intelligi prima pars opin. quã
ſequi videtur Hoſt. in c. j. ſuper gl. pe. & de ſup. negl. ꝑla. c. j. lib.
vj. Inferior aũt ꝑlatus nõ diſpenſat contra canones, etiã vbi di
ſpenſatio eſt permiſſa, niſi vbi ſpecialiter inferioribus appa-
ret permiſſum. Hanc regulam ponit Inn. de eo, qui fur. or. ſuſ.
c. 2. quam ponit Archi. de elec. cum ex eo. lib. vj. Et eſt dictum
Inn. de poſtu. præla. c. fi. in Spe. de lega. §. ſunt quoque. ad fi. ꝗa
talia, vt grandia, epiſcopis reſeruantur. Similiter, ꝗa a ſñijs ex-
cõicationis iuris abſoluunt eṗi: inferiores autem non niſi vbi
appareat ſpecifice a iure conceſſum: vt eſt tex. & gl. de priuile.
cle. c. j. & tenet Fred. ſuo conſi. 94. niſi abbas, vel inferior habe-
ret quaſi eṗalem iuriſdictionem: vt no. in cle. j. de reb. eccleſiæ
18 non alie. ¶†Opp. ꝙ poſſit quis duplici pœna puniri, ſeu terre-
ri. 17. q. 4. attendendum. & c. ſi quis. Sol. vbi vna ſufficienter eſt
punitus, alia non eſt imponenda, vt ibi: alias ſecus, ad alleg. in
glo. concor. ſm Io. And. de re iud. cum æterni. de pęnis. felicis.
lib. vj. & vide gl. ibi in gl. placet ergo, & in concil. Vienn. eo. tit.
19 ſi quis ſuadente. & 7. q. j. cum percuſſio. ¶†Opp. ꝙ debeat tra-
di curiæ, vt j̃. eo. cũ non ab homine. Sol. debet tradi, ſi ſit incor
rigibilis poſt depoſitionem, vt ibi no. alias vt hic. Qualiter tra
ditur, remittit gl. de verb. ſig. nouimus. Qualiter degradatur,
remittit Ioã. de pœnis. degradatio. lib. vj. Ioan. And. & vide ad
primum dictum gl. 7. q. j. cum percuſſio.

SVMMARIVM.

1 *Feudi cognitio inter vaſallos principaliter ſpectat ad dominum feu-
di.*

2 *Eccleſia poſſeſſiones ſuas poteſt infeudare.*
3 *Iuriſdictio in dominum feudi concluditur, vbi probatur feudatores tenere poſſeſſiones reſpectu feudi a domino.*
4 *Iuriſdictio vbi reſpectu cauſæ tribuitur alicui, eo videtur exempta a poteſtate iudicis ordinarij, quando imprimitur reſpectu perſonæ, & non territorij.*
5 *Iuriſdictio vbi inferiori iudici tribuitur reſpectu perſonæ certę, durat iuriſdictio.*
Negligentia quid priuatur iuriſdictione.
6 *Iudex ordinarius ſi iuriſdictionem exerceat in vaſallos eccleſiæ inferioris, eius ſententia occaſione feudi lata non tenetur.*
7 *Iudex ordinarius cognoſcit de quæſtione feudi ratione poſſeſſorij.*
8 *Feudi quæſtio quando poſſit intentari coram iudice ordinario, vel domino ipſius feudi.nu.ſeq.*
9 *Si dubitetur, an iuriſdictio ſpectet ad iudicem eccleſiaſticum, aut ſecularem, an iniungantur ſimul ad cognoſcendum de illa.*
10 *Feudi iudices qui ſint in cauſa appellationis.*
11 *Feudatarij, an poſſint iuriſdictionem quæſtionis feudis prorogare, & ipſum dominum dimittere.*
12 *Feudatarij, ſeu vaſalli qui dicantur pares.*
14 *Iuriſdictio vbi datur a lege pluribus vt pluribus, non intelligitur ſolide cuilibet data, ſed omnibus.*
16 *Feudi dominus eſt iudex inter ſuos vaſallos pro re feudataria.*
17 *Feudatarij litigantes pro re feudataria coram iudice ordinario, an præiudicent domino feudi.*

C A P. V.

1 CAeterum. †Cognitio feudi inter vaſallos
principaliter ſpectat ad dominũ
feudi.h.d.In prima narrat factũ.In ſecunda prohi-
2 bet,ibi:nos.In tertia moderat̃,ibi, quandiu.†No.
qđ eccleſia põt poſſeſſiones ecclæ infeudare,ſeu p̃
3 latus.vide de feu.c.j.¶†Nota. ꝙ ad concluſionẽ iuriſdictionis
reſpũ feudi ſufficit ꝓbare feudatores tenere poſſeſſiões reſpe-
ctu feudi a dño:& hoc ſolo concludit̃ iuriſdictio in dñm feudi
vel iuriſdictionis exercitiũ: qa ex hoc cõcluditur quaſi poſſeſ-
ſio cãæ deferentis iuriſdictionẽ,q̃ ſola ſufficit ad imprimendũ
exercitiũ:vt patet ex no.de reſti.ſpo.in literis.de cauſa poſ. cũ
eccleſia.de reſti.ſpo.olim.de iure patro. conſultationibus. cũ
ſimil. Requiritur ẽt qđ cauſa ſit de nã feudi: & ſic fit occaſio-
ne feudi:& ſic vbi reſpũ certæ perſonæ cãę imprimitur iuriſdi
ctio,oportet cãm probari de genere cauſarũ, q̃ ſubmittuntur
4 iuriſdictioni,de quo ĩ.¶†No.ꝙ vbi reſpectu certę cauſę a lege
tribuitur iuriſdictio alicui iudici, eo ipſo videtur exẽpta a po-
teſtate iudicis ordinarij,qñ imprimit̃ reſpectu perſonæ, & nõ
territorij,per no.de offi.ord.paſtoralis.& c.cũ ab eccleſiarum.
5 & c.quanto.†No.ꝙ vbi tribuitur iuriſdictio inferiori iudici re
ſpũ certæ perſonæ,durat iuriſdictio inquantũ vigil ſit in exer
cenda iuſtitia,vel inquantum illã exercere põt ſubiectis pare-
re volentibus.Data aũt negligentia,vel impotẽtia iuriſdictio
nẽ exercendi,hoc operante ꝓteruitate ſubiectorũ,deuoluitur
iuriſdictio ad antiquũ ſuperiorẽ:& ſic aliquando defectu ſub-
iecti priuatur dñs iuriſdictionis exercitio,ne iuſtitia periclite-
tur.& not. ꝙ hoc hẽt locũ,ſiue ſit feudũ eccleſiæ, ſiue ſit laici.
Quod eſt notabile ſ͠m Hoſt.Notabile eſt in hoc, ꝙ inferior iu
riſdictionẽ hñs, illam habeat vbi eſt in pſonã eccleſiaſticã, &
illã habeat excluſo ſuperiore.Not. ꝙ vbi iuriſdictio fundatur
ſuper vera eſſentia certæ qualitatis,non ſufficit dubitationem
eſſe de qualitatis aſſiſtentia,ſed oportet vere illã qualitatẽ aſſi
ſtere,& conſtare.de quo dicã ĩ.c.ſi clericus.ĩ.tit.j.placet. ibi,ɔ-
6 ſtat,&c.¶†Quæro, an ſi ordinarius iuriſdictionẽ exerceat in
vaſallos inferioris eccleſiæ occaſione feudi,an teneat ſñia?Ho
ſtiẽ.dicit,ꝙ vr̃ arg.huius literæ ſñiam fore nullã. de quo remit
tit ad c.licet.ĩ.ti.j.Venio ad gl.cũ qua cõcludã ſcripta Inn.hic.
7 ¶†Opp.ꝙ de qõne feudi non cognoſcat dñs feudi,ſed ordina
rius.ĩ.ti.j.ex parte B.So.Dicit gl.ſi qõ eſt ĩter vaſallos de feudo.
& eſt qõ petitorij: cognoſcit dñs feudi. quo caſu ſi non negli-
gat dñs,nec vaſalli:cognoſcit dñs feudi laicus, vł ecclaſticus,
vt hic.ſi negligit ipſe,vel vaſalli in parendo,recurrit̃ ad ordina
riũ:ſi agit̃ poſſeſſorio,cognoſcit ordinarius: vt in d.c.ex parte
B.Si qõ eſt inter vaſallũ,& dñm:qõ determinabitur per vaſal-
los alios,qui dicuntur pares curiæ.Si qõ eſt inter vaſallum, &
tertium,qui agit rei vendicatione,& ſic negat dñm: tunc non
cognoſcit dñs,ne ſit iudex in cã propria,ſed cognoſcit ordina
rius,ſ͠m gl.Pro declaratione gl.in quæſtionibus inter vaſallos
vel dñm,& vaſallũ,videri oportet:Primo quis ſit iudex in prin
8 cipali.Secundo,quis ſit iudex in appellationis cã. †Ad primũ
vr̃,quod inter vaſallos ſit dñs,vt hic,vbi ad ordinarium demũ
recurritur in ſubſidium.In contrarium,ꝙ ordinarius.ĩ.cap.ex
parte B.Dic quod tripliciter põt eſſe quæſtio de feudo. Primo
inter vaſallum & dñm. Secundo inter vaſallum & vaſallum.
Tertio,inter vaſallum & tertiũ. Primo caſu,qñ eſt quęſtio in
ter vaſallum & dñm,quandoque inter eos eſt qõ feudalis,vel
annexa feudali,& hoc conſtat,quia agitur ſuper iure feudi, &
condictione ex legibus feudorũ,vel agitur de tributo, vel de fi
delitate debita,vel agitur rei vendicatione, vel interdicto, vel
alia,dũ tñ innitantur ex iure feudi: vel agitur ad reddendũ tri-
butum,vel aliud ſimile,& agit̃ coram paribus curię: & ſic iu-
dices feudatarij,q appellant̃ pares curię,vt l.imperialẽ.de feu.
non alie.& hoc tenet Inn.in prin.primæ, & ſecundæ gl. Idẽ di-
cit,ſi agitur de iniurijs in feudo,vel de feudo,vel rõne feudi ɔ-
miſſis in dñm.Si tñ agitur condictione ex legibus feudorũ, ſp
eſt agendũ corã paribus:alias ſi non tangit nãm feudi,agetur
corã ordinario:& hoc, qa non hẽnt parẽ iuriſdictionem, niſi
inquantũ lex feudorũ concedit,& in q̃tum agat̃ ex lege illa iu
riſdictionẽ concedente.Idẽ ſi agitur ad pęnã priuationis, non
ex legibus feudorũ,cõiter ad aliã pęnã nõ proceditur, niſi pri-
uationis feudi:& aliã non imponit nec dñs feudi,nec habens
iuriſdictionẽ a legibus feudorũ.hñs tñ aliàs iuriſdictionẽ ordi
nariã alias pęnas imponere poſſet ratione iuriſdictionis ordi-
narię.Per q̃ concludit,& notabiliter,qđ vt concluditur iuriſdi
ctio in pares curię, vel in dñm in caſibus ſuis, oportet ꝙ in li-
libello talia narrentur ex quibus pateat qõnẽ eſſe feudalem.
Ex quo dicto no.qđ vbi ratione certę qualitatis iuriſdictio iu-
dici imprimit̃,oportet qđ illa in libello alleget̃, & ſic ex dedu-
ctis in libello menſurant̃ mere iuriſdictiones. Idẽ dicit in duo-
bus alijs locis.ĩ.de fo.compe.cũ ſit.eo.titu.conqueſtus.de quo
plene dicã in c.ſi clericus.eo.tit.Et vide an ſit neceſſariũ ꝓbari
plene qualitatẽ illã,qđ ibi dicã.& vide gl.de offi. dele.c.j.lib. 6.
in gl magna.& Bar.in l.2.ff.ſi quis in ius vo.non.ie.l. cũ q̃dam.
ad fi.ff.de iuriſd.omn.iu.Quandoq; agitur cã non feudalis, &
hoc conſtat,vt qa agitur perſonali,vel pignoratitia,vel depoſi
ti,& eſt agitanda coram ordinario: qa hoc non tangit naturã
feudi.Idẽ ſi agat̃ de alijs iniurijs factis in rebus feudalibus, vel
extra res feudales non tangentes nãm feudi, vel fidelitatẽ. Itẽ
ſi agitur poſſeſſorio interdicto vñ ui,dum tñ temperet̃,quãdo
agit vaſallus contra dñm,vt agat̃ actione in factũ.ff.de vi, & vi
ar.l.j.§.interdictum, vel de alijs perſonalibus quibuſcunq; in-
iurijs non tangentibus naturã feudi.ĩ.de fo.cõp.ex parte B.dũ
tñ inquantum agit poſſeſſorio,vel defendit,non nitat̃ iuri feu
di,vel non agat per hoc ad commiſſionẽ feudi. Et in hoc reſi-
det Inn.in ſua vltima gl.& in prima recitatis opin.etiã iſtã cre-
dit veriorẽ,quãuis det alias ſolutiones ad ca. ex parte B.vel qđ
ibi non fuit ſpoliatus a dño, vel qđ ibi non nitebat̃ mulier iu-
re feudi:& in hoc reuertit̃ ad primam ſolutionem, ſed ratio-
ne dotalicij:& hæc opinio operabit̃. Nota hoc dictum, qđ qõ
poſſeſſorij eſt ſeparatę nãæ a qõne proprietatis,nec vbi in ſpe
cie attribuitur iuriſdictio ſup cã proprietatis, vel iuris proprie
tarij,tributa cenſet̃ iuriſdictio ſuper eius poſſeſſione, qñ attri-
buitur a lege:nec in hoc dñr habere connexitatẽ reſpectu iu-
riſdictionis.quod bñ no. & hoc inquantũ poſſeſſoriũ non hẽt
annexam qõnẽ proprietatis:alias ſic, & facit ad illa, quæ dicã
ĩ.c.fi.& qđ not.gl.in c.literas.ĩ.de iura.cal.qđ quæſtio poſſeſſo-
ria ſuper re ſpirituali non vr̃ ſpiritualis.de quo dicã ibi. & hæc
tenenda ſunt menti.Hæc dicit vera, vt ſecundũ diuerſitatem
opi. agatur de ſpoliatione coram paribus curiæ ſecundũ vnã
opi.vel ſecundũ aliã,corã alio iudice ordinario ſpoliantis,qñ
ſpoliat̃ laicus,quo caſu ſi agitur ɔ̃ dñm per vaſallum, non cõ-
uenitur dñs interdicto vnde ui, ſed propter honorem dñij agi
tur actione in factum,uel alia actione.ff.de vi, & vi ar.l.j.§. in
inter dñm.Sed ſi clericus fuit ſpoliatus, agitur corã iudice ec-
cleſiaſtico,& cogit̃ reſtituere clerico,quod rapuit, qa ſacrile-
gus eſt,qđ eſt crimen eccleſiaſticũ.16.q.j.in canonibus.& etiã
ſi dubium eſt de ſpoliatione,cognoſcit eccleſia.34.qu.3. ſi qs
9 de potentibus.¶†No.hoc dictum,qđ vbi eſt dubiũ,an iuriſdi-
ctio ſpectat ad iudicem eccleſiaſticum,an ſecularem,ideo nõ
coniunguntur inſimul eccleſiaſticus & ſecularis ad cognoſcẽ
dũ,ut fit in duobus delegatis.de reſc.paſtoralis.qa illa non ha
bet locum in duobus ordinarijs:vt no.Inn.de reſcrip. ſuper li-
teris.in verbo,forſan.uerſi.ſi autem quis conuenitur ibi. Alij
dicunt,quod ſimul debent,nec vterque cognoſcit, ſed maior
præfertur,& maior cenſetur eccleſiaſticus, ſi concurrat cum
ſeculari. Item hẽs quod vbi iudici datur iuriſdictio contẽpla-
tione certæ qualitatis,iuriſdictionem ſibi vendicat ſtante du-
bio illius qualitatis,dummodo in libello deducatur.Item qa
iudex eccleſiaſticus vendicat ſibi iuriſdictionem, non ſolum
quando agitur de ſpoliatione rei eccleſiaſticæ,ſed etiam quã-
do agitur de ſpoliatione clerici quo ad bona patrimonialia.
de quo de fo.comp.cap.cũ ſit.& c.conqueſtus.& c. ex parte B.
& quia in talibus late committit ſacrilegium. Item quod ec-
cleſia vendicat ſibi iuriſdictionem non ſolum quando eſt cer
tum,an ſpoliatio ſit facta de re eccleſiaſtica, ſed etiam qñ eſt
dubium:& ſic fundat iuriſdictionem nõ ſolum ſuper certitu-
dine qualitatis ſacrilegij, ſed etiam ſuper dubietate.dicam ĩ.
ti.j.ſi clericus.vbi omnia colligã.Quandoq; agit̃ cauſa,in qua
eſt dubium,an quæſtio ſit feudalis,an non.Dicit hic Innoc. in
glo.fi.ver. item dicunt, quod hæc quæſtio an res feudalis ſit,

debet

debet procedere vbi agitur rei ven. vel alia actione, per quam ius feudi deducitur in iudicium, vel deduci pōt, & prius lis terminabitur. Hoc credo quod cognoſcetur per pares curię, & ſummariè hoc examinabunt pro videndo fundamento iuriſdictionis. de reſcript. ſuper literis. ff. de iudi. ſi qs ex aliena, quia cum habeant iuriſdictionē in principali, demū in caſu occurrentis qōnis feudi, & qn̄ hæc qualitas adeſt, certe propter eius dubietatem non eſt iudex in principali, ſed iudex eſt ſuper dubio cauſæ deferentis iuriſdictionē. Ad hoc gl. de offic. dele. c. j. & examinabitur bis idem: primo ſummariè ad cognitionem iuriſdictionis. ſecundo plenarie, vbi cognoſcat iuriſdictionē ad eum ſpectare. Sic & in ſimili dicit Inn. de reſcri. ſup literis. in verbo, qualitate. circa prin. de quo dicā in d. ca. ſi clericus. j̃. de fo. compe. Dicit tamen Inn. quod eo quod vaſallus negat ſe in feudū tenere, perdit ius feudi, ſi quod habet. 8. diſt. quo iure. ff. de rei vē. l. fi. & eſt expreſſum ſecundū Hoſti. ſi de feu. fue. contro. c. ſi vaſallus feudū. & de ca. Cōra. c. ſi fuerit. & hæc ſufficiant de primo caſu. Venio ad ſecundū, qn̄ quæſtio eſt inter vaſallū & vaſallum: tunc ſi eſt certum quod qō tangit naturā feudi, vt quia dicit in feudo ſuccedere debere, alter negat, vel dicit ſe habere ius in re feudali, quā alter tenet: quod ius eſt ſibi cōſtitutum de conſenſu tam domini, quā vaſalli, quorū cōſenſus requiritur, qa vtriuſque intereſt: tūc ſi quilibet ipſorū fatetur dn̄m feudi dn̄m, & quia inter duos vaſallos diſputatur de iure feudi, & agit̄ rei vendicatione expreſſa cā, qa res eſt feudalis: & alter ipſorū dicit ſe feudatariū, alter negat, quia vnus ab alio dicit ſe infeudatū ꝯſentiente dn̄o, & feudatario, & dn̄s eſt iudex in cā iſta: ſi eſt certū, quod cā expreſſe non tangit naturam feudi, ut qa deducit dn̄ium vtile, vel directum ex altera cauſa, quam feudi, vt qa dicit ſe pręſcripſiſſe, vel emiſſe a vero dn̄o: tunc non poterit dn̄s cognoſcere: qa iudicare non poteſt niſi ſuper cā deducta: & illa non tangit ſuam iuriſdictionē. ff. de iuriſ. om. iud. l. pen. §. fi. & l. fi. C. ad legem Cor. de Sica. l. j. & hoc tenet Inn. licet qdā dicant, quod in libello ſuper reali, expreſſa certa cauſa, vt qa dicit ſe præſcripſiſſe, vel emiſſe, quod etiam tunc ius feudi deduxiſſe vr̄, quod non placet Inn. qa expreſſa eſt certa cā dn̄ij, ex ſola illa cā venit ī iudiciū. ff. de exce. rei iudi. ſi mater. & ſuper alia cauſa iudicari non pōt. Allegat ff. de iu. om. iud. l. pe. §. vlt. C. ad leg. Cor. de ſicar. l. j. Et hæc eſt cōis opi. de qua in d. l. ſi mater. §. j. & l. & an eadē. §. actiones. & per Cy. C. de eden. l. edita. & dicā de libel. obl. c. j. ſuper gl. licet Old. tenuerit ꝯ̃rium. quod no. per hoc dicit qđ ſi agatur poſſeſſorio, qa hoc non tangit naturā feudi, aget̄ corā ordinario. licet dicat fore opi. vt dixi. s̄. qn̄ eſt qō inter vaſallū, & dn̄m. Hęc dicit vera Inn. vt ex alia cā dn̄s feudi non cognoſcat, qn̄ tantū prætendit̄ dn̄s feudi, & non alias iudex, niſi quia dn̄s feudi: ſed ſi eſſet alias iudex, vt quia de iuriſdictione eſt infeudatus, bene cognoſceret ēt de alijs cauſis q̃ feudi, non ſub ratione feudi, ſed ſub ratione iuriſdictionis infeudatę: ſicut ſunt multi comites, & barones qui non ſolū infeudantur bonis, ſed ēt iuriſdictione. Qn̄que eſt dubium, an cauſa deducta tangat naturā feudi: & hoc pōt dupliciter eſſe, vel quia cauſa agendi eſt gn̄alis, quæ pōt concludere cām feudalem, & non concludere: nō tamen negat̄ ipſam fore feudalē: vel quod licet ſpecifice agat̄ ex cauſa feudali, cauſa negatur. Si cā eſt generalis agendi, quæ poteſt concludere, & nō concludere cauſam feudalē, vt quia ſimpliciter ageret qa dn̄s, non expreſſa cauſa, qa omne dn̄iū directū, & vtile videtur deduxiſſe in iudiciū, ff. de excep. rei iu. l. & an eadē. §. actiones. & l. ſi mater. §. eandē. & dicit, ꝙ hæc cā poterit, & debebit tractari corā dn̄o feudi. Nota hoc dictum, quod in libello in reali in dubio nō videtur ſola directa deducta, ſed ēt vtilis, cōtra illud quod notat Inn. de dila. literæ. Sed dic qđ directa, vel vtilis deducta vr̄, quæ magis competit agenti. De quo vide Gul. & alios in l. ſed et ſi poſſeſſori. ad fi. ff. de iu reiur. & Bar. in l. 1. ff. de actio. & obli. & vide quod dicam de libel. obl. ca. & j̃. eod. cap. examinata. Item deducta videtur, q̄ etiā magis proportionatur iuriſdictioni iudicis, coram quo agit: & ſic ex qualitate iudicis, coram quo porrigitur libellus aliquando declaratur vis libelli. Item nota quod ſufficit, libellum poſſe concludere cauſam, quæ ſubmittit̄ iuriſdictioni iudicis, q̃q̃ in libello non exprimatur. Cuius ꝯ̃rium dicit Inn. vt dixi s̄. quia vult qualitatem, quæ iuriſdictionem imprimit, in libello exprimi, vt dixi s̄. Sed ſi non exprimitur, nec aliquid negatur, vel opponitur, ſufficit libellum illā comprehēdere poſſe. ſi aliquid in principio opponeretur ꝯtra iuriſdictionē, ſatis credo oportere libellantem vel in aditione ad libellum, vel in alia poſtea ſe reſtringere ad cauſam, vel qualitatem cāæ iuriſdictionem imprimentem, alias repelleretur. Poteſt ſecundo eſſe dubium; quia negatur cauſam fore feudalem: & tunc ſi non negatur dominū fore dn̄m feudi, procedit dn̄s, & cognoſcit, an quæſtio tāgit naturam feudi, vt dixi s̄. in paribus. Et ſic intelligo Inn. hic, in fi. ſi negatur rem fore feudalē, ita quod negetur dn̄m fore dn̄m feudi. Hic Inn. recitat opi. Quidam dn̄t, quod dn̄s poterit cognoſcere, an ſit dn̄s, per regulam, qua dr̄, quod poteſt quis cognoſcere, an ſua ſit iuriſdictio. ff. de iudi. ſi quis ex aliena. de reſcrip. ſuper literis. ſi ꝯ̃ ius, vel vti. pub. l. & ſi non cognitio. & iudicabit ſe iudicē, & non ſe dn̄m feudi, & ꝑ hoc non obſtat, quod non poſſit eſſe iudex in cauſa propria. Eſt ſimile, quod no. de offi. del. cum ſuper. vbi dicit quod ſi opponit̄ exceptio infamię, vel criminis iudici, iudex cognoſcit, an ſit iudex: qa non iudicat ſuper infamia, vel crimine, ſed an ſit iudex. De quo per Bar. ff. de re iud. l. quidā. & l. 2. ff. ſi quis in ius vo. non ie. Secunda eſt opi. in qua reſidet Inn. vt cognoſcere non poſſit: quia nemo iudex in cauſa propria. l. prima. C. ne quis in ſua. ff. fam. erci. ſuper. ſed coram ordinario rei agetur, & fallit hæc regula ff. de iud. ſi quis ex aliena. De hoc ergo cognoſcat ordinarius, corā quo ſi excipiatur quod dn̄s feudi ſit dn̄s, poterit ſummarie corā eo probare intendens iuriſdictionē in dn̄m feudi: quia qui allegatur dn̄s, eſt dn̄s, & eo probato, remittetur cognitio ad dn̄m feudi, & interim ſuperſedetur qōni principali quouſque coram ordinario dn̄s, vel actor probet rem eſſe feudalem, quia quæſtio eſt præiudicialis. j̃. tit. j. ſi clericus. de or. cogn. tuam. Inſti. de actio. §. præiudiciales. Vnū tamen aduerte quod ſi dn̄s negatur dn̄s, feudatarius negās feudum eo ipſo cadit a iure feudi, ſecundum Inn. 8. diſ. quo iure. ff. de rei ven. l. fi. & eſt expreſſum ſecundum Hoſti. in libro feudi, ſi de feu. fue. contro. c. ſi vaſallus feudum. & de ca. Corra. regis. §. ſi fuerit. Puto tamen verum quo ad pœnam iſtam non ſufficere ſummariam probationem ſuper fundamento iuriſdictionis, arg. l. pen. ff. de his, qui ſunt ſui, vel ali. iur. l. ſi quis a liberis. §. meminiſſe. ff. de libe. agno. de reſtib. veniens. el 2. & qđ no. de reſti. ſpol. ex parte M. & c. j. & c. ſolicite. Et in hac vltima opi. reſidet Gof. in Summa, de for. compe. ver. & nota. Sed per hoc non eſt reſponſum ad l. ſi quis ex aliena. Dic ergo ꝙ ibi aliquod commodū vltra iuriſdictionis exercitium applicatur iudicanti: vt quia non eſt dubium de ſolo exercitio, ſed de ꝓprietate alterius iuris, vel cauſæ deferentis iuriſdictionem, propter dubium iuriſdictionis nō cognoſcit an ſua ſit iuriſdictio. Ad hoc tex. & gl. ff. ad municipa. de iure. vltra exercitiū iuriſdictionis hic conſecutiuè iudicatur de proprietate feudi ad cōmodum dn̄i: quod ſi iudex eſt ratione feudi, ergo dn̄s feudi. Item dicit alibi gl. de appel. ad audientiam. de cenſi. cum venerabilis. ponit Inno. & ponit aliquid de verbo. ſign. ex parte. vbi dicit quod non cognoſcit, an ſit iudex, quando qs dicit ſe exēptum, & ipſe dicit eum ſubiectū. Idē ſi de totali poteſtate iuriſdictionali in dubium reuocatur, vt an ſit Poteſtas, vel epiſcopus. ff. de teſt. tute. l. ex ſententia, ſenat. conſul. Libo. & hoc eſt verum, qn̄ ex ſententia ſuper iuriſdictione ad aliud infertur p̄iudicium, quam ſuper nudo onere iuriſdictionis, vt tunc non poſſit cognoſcere, quādo ius, ad quod infertur præiudicium, tangit iudicē, & partes in iudicio exiſtentes. Si autē cōmodū, quod vltra iuriſdictionis exercitium tangit pręiudicium non exiſtentis in iudicio, ſcilicet tertij, bene cognoſceret, an eſſet iudex, vt quia in dubium reuocatur, an locus contractus, vel delicti eſſet de territorio iudicis punire volentis: tūc enim, an territorium ſit, vel non ſit iſtius, poſſet pręiudicium inferre ſoli tertio, qui non eſt in iudicio: & quia res inter alios acta, &c. tale præiudicium non eſſet ponderandum. Dicit Inn. de reſcr. ſuper literis. in verbo, imo forſan. ad fin. gl. in verbo, vel dic, & melius & in Spe. de cōpe. iud. adi. §. j. ver. ſed pone, aliquis. ſub verſi. 3. ad idem. quod not. Inn. de foro comp. Romana. lib. 6. in verbo contractibus. Puto tamen quod ſi pars recuſaret ipſum vt ſuſpectum, vel peteret a ſuperiore cauſam ad ſe reuocari, qđ forte hoc vltimo caſu audiretur: quia licet tertio non poſſit inferri pręiudicium: tamen veriſimile eſt quod fouebit id quod alias defendit ſuum, licet inter alios, argumento qđ de conſimili cauſa dicitur j̃. de foro compe. cauſam, quæ. Venio ad tertium caſum, quando eſt quęſtio inter tertium, & vaſallum. Hunc caſum non attingit Inn. Dic quod cognoſcet ordinarius: quia hic caſus non eſt a legibus feudorum determinatus: & ſic remanemus ſub regula, vt actor ſequatur forum rei. Et hoc dicit gl. hic. Idem gl. in libro feu. de feu. ali. Imperialem. §. præterea, in verbo, terminum. Allegat de pace te. §. ſi
10 duo. de leg. Cor. §. ſi inter pares. hęc ſufficiant de primo. † Venio ad ſecundum, qui in cauſa feudi ſint iudices appellationis. Innoc. hic varie loquitur. Reſpondet primo quod ſiue appelletur a paribus, ſiue a domino in caſibus ſuis proximus ſuperior dominus feudi ordinarius appellabitur: & hoc, quia vterque habet iuriſdictionem a legibus feudorum, & ſic ordinariam habere cenſetur. Nota quod vbi iuriſdictio datur per viam legis, quis cenſetur habere ordinariam. ff. de iuri. om. iu. l. & quia. idem gl. de offic. dele. P. & G. & c. ſuſpicionis. & Inno. de reſcr. paſtoralis. Et hoc dicit verum, quādo eſt ibi ſuperior iudex ordinarius reſpectu feudi: ſed ſi non eſt ibi ſuperior iudex ordinarius reſpectu feudi, appellaret̄ iudex ordinarius, in cuius territorio eſt res feudalis, de qua agitur. & hoc ponit̄ in gl. 2. verſi. ſed quæro. Idem not. in glo. 2. in princ. verſi. hoc ſaluo. dicit, ſi pares grauent, poſſet appellari proximus ſuperi-

or, vel Papa.2.q.vj.ad Romana.Alij contradicũt, dicentes qđ
tantum proximus ſuperior appellabitur, etiam ſi ſit laicus. In
quantum dixi ſupra appellari iudicem ordinariũ loci, vbi eſt
feudũ, variat.Primo dixi quod dixi: poſtea dicit hoc verum, ſi
agatur reali: ſed ſi agit̄ de iniuria, quam paſſus eſt ꝯ fidelitatē
vel copulā fidelitatis, vaſallus a dño, vel ecõuerſo appellabit̄
iudex ordinarius rei.argu.qa appellationes gradatim ſunt fa-
ciendæ.2.q.6.anteriorum.poſtea recedit ab iſta, & dicit quod
iudex ordinarius, ſub cuius iuriſdictione res ſita eſt, etiā ſi aga
tur de iniuria facta in re feudali, puta interdicto unde vi, vel
alia ſimili, appellabitur iudex ordinarius domini.Idem ſi agi-
tur ad rem feudalem recuperandā.Allegat l. aſſumptio.§.fin.
ff.ad munici.Dic, ſi appellat̄ a dño, qui eſt infeudatus in iuriſ-
dictione, & poſſeſſionibus, a ſuperiori dño appellabitur ſupe-
rior dñs, vt ſunt aliquando epi, abbates, duces, comites, & ba-
rones, qui habent iuriſdictionem ab Imperatore, vel alijs. Et
hoc dicit Inn.in fi.gl.Si ſolum in poſſeſſionibus ſunt infeuda-
ti, & habēt ſuperiorē dñm feudi, ſiue a paribus, ſiue a dño me-
diato appellatur, appellabit̄ ſuperior dñs. Si nõ eſſet ſuperior
dñs, ſi quæſtio non tangit naturam feudi, caſus eſt indubita-
tus: qa ſi ordinarius tũc cognoſcit, ſuperior iudex ordinarij co
gnoſcet: & ſi laicus eſt, gradatim appellabit̄: alias põt omiſſo
medio appellari ad Papā.2.q.vj.ad Romana. ſi cauſa tāgit na-
turā feudi, & ſic cognoſcunt pares, vel dñs feudi, & non hñt ſu
periorē dñm feudi. Caſus eſt dubius. Videtur qđ debebit ap-
pellari ad Imperatorē.de offi.deleg.ab arbitris.lib.vj.quia hēt
iuriſdictionē a lege.tenet hoc Ia.Ardizo.in ſumma ſua de vſi.
feu.ſub Rubrica de contē.feu.Dic concludendo, ſi agitur rea-
li, iudex ordinarius, in cuius territorio eſt res feudalis, de qua
agitur, appellabitur.Si agitur de iniuria, quā ꝯ copulam, vel fi
delitatem ſuſtinuit, appellabit̄ iudex rei.inquantum agitur ꝑ-
ſonaliter, ſi agitur miſta, vt interdicto vnde vi, vel ſcripta in rē,
appellabitur ſuperior iudex illius, vbi res eſt feudalis.Hoc eſt,
quod poteſt cõcludi ex dictis Inno. Puto quod iudex ſuperior
erit iudex tribunalis, qa appellationes plus regulantur a tribu
nali quam perſona.de officio ord.Romana.lib.vj. de conſue.
c.j.e.li.j̄.ti.j.licet.Si habens ſuperiorem dñm, pares, vel dñs, il-
le erit iudex appellationis, maxime ſi eſt infeudatus in iuriſdi
ctione: ſi non habet alium ſuperiorem, tunc ſi conſuetudo a-
liquid diſponit, illā ſerua, ſi conſuetudo nihil diſponit, ſi ex cõ
ſuetudine habent aliquod tribunal certum in certo loco, iu-
dex erit iudex, qui eſt ordinarius illius loci: ſi non diſponit cõ-
ſuetudo, dicendum vt de iudicibus habentibus iuriſdictionē
abſque territorio.de quibus per Inn.de foro comp.cũ contin
gat.quia vel in loco, vbi morantur, vel in loco ſupra quē dat̄
iuriſdictio, & ſecundũ qđ elegerit, illius loci electi ordinarius
erit iudex appellationis. Puto tñ qđ ſi alibi elegerit, quod va-
let electio, dũmodo a ſuperiore ꝑmittatur, & ſecundũ electio
nem tribunalis ſuperior loci erit appellationis iudex. Ad hoc,
quod notat Inn.& Hoſt.de offic. ord.quanto, & de hoc eſt gl.
de prohi.feu.alie. per Feder.§.fi. in verbo cognitio. Et hoc ve-
rũ quó ad dñm: quo ad pares autem dicit gloſſa in loco p̄alle.
in uerbo, per pares, ꝙ cum illi procedant ad inſtar arbitrorũ,
locus in actum eſt inter dominum & vaſallos.Si autem nõ ap
paret actum de loco, ſtabunt in loco, in quo fuit in eos factum
compromiſſum, vel vbi fuerunt electi arbitri. de arbit. ſi cum
dies.§.ſi arbiter. & tunc appellabit̄ ſuperior loci illius: & hoc
vbi concordant de loco, loci dñs & vaſallus: ſed ſi ſunt diſcor-
des, dñs poterit iubere eos adeſſe vbi voluerit ſalua honeſta-
te, qa dñs maior eſt ĩter eos, vt d.§.fi.& hoc tenet̄ And.de Iſer.
reprobata ſequenti opinione: quia plus tenet̄ vaſallus dño, ꝗ̄
econuerſo.ſi de feu.fue.contro.cũ dño. dummodo dñs eligat
locum conuenientem. in auth.de conſulib. §.j. Et ſi ſit heſi-
tatio de cõuenientia loci, recurrit̄ ad arbitriũ iudicis.ff. de ver
bo.obli.continuus.§.cum ita.vel vnum locũ eligat dñs in vno
termino, in alio eliget vaſallus, cum debeant reddere vices: vt
in lib.feudorum, de forma fidelitatis.niſi.quicquid teneat, li-
cet prima magis placeat, ſemꝑ iudex appellationis erit iudex,
11 in cuius loco factus eſt proceſſus.¶ † Quæro, an in caſibus, in
quibus dñs feudi eſt iudex, an ipſi poſſint dñm dimittere, & al
terius iuriſdictionem prorogare.Dicit Inn.ꝙ non. allegat j̄.ti.
j.ex tranſmiſſa.ad hoc j̄.tit.j.ex tenore.Dñs tamen, & vaſallus
bene poſſent dimittere pares curiæ: quia non fit alicui præiu-
dicium.Idem Bar.in l.j.§.& poſt operis.de oper.noui nunci.&
de iud.l.j.vbi dicit quod ſi dñs habet aliquem ſubiectum, non
ſub ratione nudę iuriſdictionis, ſed reſpectu alterius ſubiectio
nis, vel tributi, non poteſt ad inſtar clerici alterius prorogare
iuriſdictionem. allegat in vſib. feudorum. ſi de feu. fue. con-
tro.c.j.& de prohi.feu.ali.c.Imperialē.§.præterea. & ſunt ver-
ba gl.ibi in verbo, vaſallos.Idē Hoſt.in Sũma, de foro.cõp.§.j.
ver.ſed nec vr̃.alleg. in authentico de ſanctiſ. epis. §. œcono-
mos.& §.ſe.& remittit ad Sũmā de arb.§.de qua re.ver.ſed nũ
quid vaſallus.Ad hoc optime qui fi.ſint legi.ꝑ venerabilem.§.
inſuper.Dñs autem, & vaſallus licite poſſunt iudicium pariũ
12 dimittere, quia in hoc nulli fit præiudicium. † Quæro qui di-
cuntur pares? Dic quod omnes hi qui habent ſimilia feuda:
& dicuntur pares vaſalli eiuſdem dñi: vt in li.feu. ſi de inueſti-
tura inter dom. & vaſallũ lis ori.c.ſi inter. nā ſuꝑ feudo comi-
tũ vocabunt̄ vaſalli aliorum comitũ, ſi alia feuda inferiorum
in cauſa inferioris ſimilia feuda habētes erũt pares, & dñr pa-
13 res vaſalli eiuſdē dñi: vt in libro feu.loco præalle.¶ † Quæro ꝗ
pares eligant̄, & per quos.Dic, oēs non eligent̄, nec vocabunt̄,
ſed ex paribus, vel vaſallis dñs unum eliget, alterũ vaſallus.2.
q.6.placuit.Alii dñt ꝙ ipſi pares ex ſe tantum eligent duos, vel
quot volũt: quia ipſorum eſt iuriſdictio a lege data: & ſic poſ-
14 ſunt quibus volunt dare.arg.68.di.c.2.& 3.¶ † Nota hoc dictũ
ꝙ vbi lex dat iuriſdictionem pluribus vt pluribus, non intelli-
gitur ſolidè cuilibet data, ſed oĩbus.pñt tñ inter ſe aliquos eli
gere, qui cognoſcant, & eligēdo delegare vñr, & illi partim or-
dinaria, & partim delegata iuriſdictione vtẽtur. Et vide qđ no-
ta.de offi.deleg.prudentiā.& ff. de offi.conſul.l.j.Hoſt.adhęret
primæ opinioni. Alii, ꝙ ex ꝯſuetudine in pluribus locis eligit
tantum dñs, & ipſos curia conſtituit quod pares eligāt. Hoſti.
dicit ꝙ magis congruit iuri, & æquitati iudices pares, etiā da-
to ꝙ aliàs non habeant iuriſdictionem: vt no.Gof.j̄.eo. nouit,
& ponit Io.And.hic ſuper glo. ꝙ eo ipſo habent a lege, ꝙ ſunt
feudatarij.gl.in dicta l.imperialē.§.præterea. tenet ꝙ pares in
concordia domini & vaſalli eligentur, ſi diſcordāt, & numero
pari habebunt eligere: & primo eligit dominus, ſecundo va-
ſallus: & oportet, ꝙ vaſallus ſit talis, qui domino iurauerit ve-
15 ritatem.¶ † Quid ſi dominus non habet pares? Dicit Inno.qđ
arbitri eligentur ad ſimilitudinem iudicis ſuſpecti.j̄.de appel.
cum ſpeciali.11.q.1.ſi clericus.quod credit Hoſti.quando do-
minus eſt actor, vel vaſallus agit coram iudice rei, ꝙ actor ſeq-
tur forum rei.de foro comp.cum ſit.gloſ.in dicto §.præterea.
Dic ꝙ deuoluitur ad ordinarium: quia cum iuriſdictio detur
præter ius, ceſſante modo, per quem lex dat iuriſdictionem, iu
riſdictio reuertitur ad alueum antiquum.C.de iuriſ. om.iud.
l.2.C.vbi in rem actio.l.fi.oĩa procedunt non ſolum in feudó
16 laici, ſed etiam eccleſiæ, quod dicit Hoſt.notandum.¶ † Quæ-
ro quid ſi feudatarius alteri conceſſit aliquam partem feudi.
Innocentius dicit, quod ſub eo fieri debet, quod dictum eſt fie
ri cum primo feudatario, ſecundum Inn.Secus ergo, ſi infeu-
daret in totum: quia non remanet dñs medius, ſed primus, ar.
gu.de loca.potuit.l.2.C.de iure emphy. & quod not.ff.de offi.
delega.ſuper quæſtionum.§.porro.& cap.quamuis. eo.tit.lib.
vj.Vide in Summa Hoſt.de feu.§.apud quē. in Summa Odof.
ſub Rubrica quis cognoſcat de feudo.& in ſumma Archidia-
17 co.ſub Rubrica de conten.feu. ¶ † Quid ſi dominus feudi nõ
prohibuit feudatarijs ne litigarent coram ordinario, an iudi-
cium valeat.gl.in dicta l.imperialem.dicit quod non: quia po
teſtas ablata videtur ordinario, ex quo certę perſonæ eſt attri-
buta: & quia factum eſt contra legem hoc ipſo prohibentem,
quod alteri attribuit iuriſdictionem.C.de legi.l.non dubium.
Hoc dicit verum And.de Iſer.quando dominus ignorauit eos
litigare coram ordinario: ſecus ſi ſciuit, & non prohibuit, qa
ſcientia præiudicat.ff.de re iud.l.ſępe.ſicut in illo, qui ſcit pro-
curatorem ſuum agere de eo, quod ipſe ſibi non præiudicat,
quia debet dicere, & prohibere, alias præiudicium facit ſibi
ſcientia ſua, extra de officio deleg.cum olim.ff. quod cum eo.
l.fin.Secus ſi non potuiſſet prohibere. Et ſic ſoluuntur multa
contraria.Alleg.9.queſ.2.§.primo.Ipſo autem negligente, co-
gnoſcere poterit ordinarius.in Auth.de mā.prin.§.ſi tibi quo-
que.ad hoc quod no.j̄.tit.j.ex tranſmiſſa.& c.verũ.in Auth.de
ſanct. epiſcopis. §.ſi quis autem pro pecuniaria.& ſic ad pro-
ximum ſuperiorem.ff.de appel.l.Imperatores, ſecũdum An.
de Iſer.Puto ꝙ etiam ſi ſciat, & taceat, non valeat iudicium, ꝙ
hic non agitur de commodo tacentis. Nec obſtat, ꝙ alias ſit
ordinarius iudex: quia ad alium deuolutum eſt exercitium,
argumen.de reſcrip.ab excommunicato, & quod ibi nota. de
conceſ.præben.ſi capitulo.Nõ obſtat, ꝙ prohibita iuriſdictio-
ne, nihilominus valeat quod agitur, vt dixi de reſcrip.ſuper li-
teris, quia illud procedit, quando non eſt alteri attributa,
ſed tantum prohibita. & hoc tenet Hoſtiē. qui dicit ſententiā
ab ordinario latam fore nullam. Quæro qualem ordinem ſer
uabunt? Reſpondet Inn. quod in procedendo & pares, & do-
minus ſeruabunt ordinem iudiciorum, quia ſunt iudices or-
dinarij, quod nota bene. Anto.

SVMMARIVM.

1 *Libello non eſt de neceſſitate actio inſerenda, ſed tantum factum, ex quo a-ctio concluditur æquitate canonica.nu.4.*

2 *Legatus eſſe poteſt Archiepiſcopus, ſcilicet miſſus de tertio genere lega-torum.*

3 *Subtilitas pernicioſa, & rigoroſa, & vana in canonibus improbatur.nu-mero 7.*

4 *Clauſula, pure, & ſimpliciter procedatur: quid importet.*

5 *Iudex poteſt de facto ſupplere circa vitia libelli male concepti.*

6 Iudex,

6 *Iudex debet prouidere contra aduocatos calumnioſos iura peruertentes.*
7 *Subtilitas rationabilis per iurium intellectum commendatur.*
8 *Delegatus archiepiſcopi arctatur ſequi ſtatuta archiepiſcopi.*
9 *Statutum tollens modum prouidendi ſecundum æquitatem canonicam, & reducens ad rigorem iuris ciuilis, non valet.*
10 *Actio in iudicio an ſit exprimenda ſecundum ius ciuile.*

CAP. VI.

1 DIlecti. ¶†Actio non eſt de neceſſitate in libel
lo edenda, ſed factum, ex quo actio cō-
cludatur h.d. Duæ ſunt partes. In prima ponit q̄-
rela. In ſecunda promiſſio. Secunda ibi: prouidea
2 tis. ¶†No. primo archiepiſcopum poſſe eſſe lega-
tum, ſ. miſſum de tertio genere legatorum. de quibus de offi.
3 dele.ca.primo.& no.eo.ti.c.j.libr.vj. ¶ †Not.2. ꝙ ſubtilitas p̄-
nicioſa, & rigoroſa canonibus reprobatur. ¶Not.3. ꝙ de iure
canonico actio non eſt neceſſario in libello edenda, ſed ſuffi-
cit ſimpliciter factum, ex quo actio oritur, vel ius agendi in iu
dicio exponere: & ſic de iure canonico nō eſt neceſſarius vſus
actionis, ſed ſufficit ſubeſſe equitatem iuris agēdi: & ſic in ter-
minis canonici reduci vñr ad illam æquitatem iuriſgentium,
quæ ſuberat anteq̄ foret ius ciuile: quia ſola naturali agebat,
& factum ſimpliciter proponebatur, & manu regia iuſtitia mi
niſtrabatur. Per quod ſatis poteſt dici quod de iure canonico
actio formalis non producatur ex pacto, ſed bene ex pacto nu
do agitur de iure canonico, ſicut agebatur ex æquitate iuriſ-
gentium ante q̄ forent iura ciuilia. Ad hoc quod no. Inno. de
conſti. quæ in eccleſiarum. Et hæc eſt cauſa, quare teſtm̄ ſolē-
ne ſecundum æquitatem iuris gentium habet executionē. de
teſta. relatum. & c. cum eſſes. vnde in talibus non videt̃ neceſ-
ſarius recurſus ad actum denuntiationis Euangelicæ: quia cō
muni modo ex facto agitur, dummodo æquitas ſuadeat ius
agendi competere: q̄a talis vſus actionis non eſt neceſſarius ſe
cundum ius canonicū. Ad hoc quod no. Inn. ſ. de conſtit. quæ
4 in eccleſiarum. de immu. eccle. quia plerique. † Nota quid im
portēt hæc verba in commiſſionibus, Procedatur pure, & ſim
pliciter, factum inueſtigando: quia excludunt proceſſum rigo
roſum a iure ciuili inductum, & procedendum eſt ſm̄ ſolam
æquitatem iuris canonici, nihilominus quo ad alia iuris ordi
ne obſeruato, de quo in cle. fi. de verbo. ſignifica. & per Bar. in
5 extraua. ad reprimendū. ¶†Nota caſum, in quo iudex ſupplet
de facto, ſcilicet circa vitia libelli male concepti, & ſic funda-
menti, ex quo ſequi poteſt inanitas iudicii: nam iudicis inte-
reſt, ne iudicium coram eo inaniter agatur. Ad hoc ſ. c. cū cau
6 ſam. & de libel. ob. c. j. & ca. fin. ¶†Nota ſecundum Hoſ. proui
dendum ɔ̄ aduocatos cauilloſos peruertentes iura. C. manda
ti. l. fin. poſt prin. verſi. ſed cum hi. & in Auth. conſtitu. quæ ex
aſſer. lib. in princip. col. 5. ſ. de deci. ad audientiā. quemadmo-
dum Iudæi ſimplices conātur capere in ſermone, in Auth. de
exhi. & introd. reis. §. illud quoque. ad fi. colla. vj. His autem oc
currere debet iudex. Super quo vide quod not. de procu. peti-
7 tio. Hoſtiē. †opponit quod ſubtilitas cōmendetur. de feriis. ca
pellanus. Quædam ſunt ſubtilitates, quibus vtuntur cauilloſi
ad ſimplices decipiendos in iudicij: hæc reprobantur, vt hic.
Quædam eſt ſubtilitas rationabilis per iurium intellectum:
& hæc commendatur, vt de tranſlat. cap. 2. verſicu. ſicut ergo.
30. quæſtio. v. iudicantem. de teſtibus. cum clamor. 23. q. 4. eſt
iniuſta. ſm̄ Vin. Quædam eſt ſubtilitas vana: iſta reprobatur.
Vnde dicit Imperator, eius ſubtilitatem riſimus, & corrigen-
dam eſſe cenſuimus. C. de legi. l. fi. Vnde dicebat Hoſt. in d. de-
creta. capellanus. quot ſunt qui ſubtilitatibus inſiſtant ɔ̄ veri-
tatem, & mentem ſcripturarum, 37. diſtin. relatum. Quidam
nimium cerimoniales inſiſtentes literæ contra mentē. de ver.
ſigni. propterea. & cap. intelligentia. Sunt & qui tm̄ ſubtilizan
tur, quod ſe non intelligunt, & vera peruertunt: & hæc repro-
banda. 49. diſt. c. j. verſi. ſed ſunt nonnulli. & ibi de hoc. & 24. q.
3. cum ſacrati. Gl. in dicto c. j. dicit quod aliquid aliquando fit
in iure contra rationem diſputandi. ff. ad legem Aquil. ita vul
neratus. ad fi. & magis præualet ſimplicitas quàm difficultas.
Inſt. de fideic. here. §. ſed q̄a ſtipulationes. Ad hoc l. ſancimus.
C. ad Trebel. Subtilitas autem facti inueſtigatiua ad finem ve
ritatis eruēdę eſt permiſſa. 2. q. j. in primis. de feriis. capellanus.
Quæro ad intellectum caſus, a quo huius actio in iudicio ex-
primi petebatur? Dicūt quidam ꝙ archiep̄s fratres coram eo
agentes cogebat ad actionem in iudicio exprimendam: & Pa
pa mandat iudicibus, q̄bus cauſam committit, ꝙ non ſeruent
hanc pernicioſam ſubtilitatem. Secunda lect. ꝙ iſti iudices ad
petitionem archiepiſcopi ab eo delegati cogebant actionem
in iudicio exprimere, forte propter expreſſam commiſſionem
archiepiſcopi, vel propter diſpoſitionem ſtatuti archiepiſco-
pi. Nota ex hac vltima ſecundum primū caſum, quod archie-
piſcopus, & alius inferior Papæ non poteſt cauſam committe
re tractandam, præter ius canonicum, & eius æquitatem, & ſe
cundum rigorem iuris ciuilis. Ad hoc quod no. per glo. de hæ
8 re. ſtatuta. in gl. in verbo, figura. verſi. ſed dubitari. ¶†Item no.
delegatum archiepiſcopi arctari ad ſequenda ſtatuta archie-
piſcopi: de quo de conſue. ſuper Rubrica, & de eo, qui mit. in
9 poſſeſſio. cum veniſſent. 12. diſt. nos conſuetudinem. ¶ †Item
nota quod ſtatutum tollens modum procedendi ſecundum
æquitatem canonicam, & reducens ad rigorem iuris ciuilis,
non valet. Ad hoc de probat. c. 2. per quod poſſet attentari di-
cere quod non valeret ſtatutum, per quod diſponeretur in fo
ro canonico agi non poſſe ex pacto, vel iuramento: & quod te
ſtamenta non haberent executionem cū duobus vel tribus te
ſtibus: valeret tamen ſtatutum cām ſummariam reducens ad
plenariam: quia hoc non eſt contra iura canonica, argumen.
eius, quod notat gloſſa finalis in clemētina j. de verborum ſi
10 gnifi. ¶†Opponit gloſſa ſecunda quod actio ſit in iudicio pro
ponenda ſeu exprimenda: quia nemo ſine actione experitur:
vt l. ſi pupilli. §. videamus. ff. de negotiis geſtis. & l. quoties. §. ſi
temporali. ff. de admini. tut. ſ. ca. examinata. Dic ſecundum gl.
ſi quæratur an actio ſit exprimenda ſecundum leges, ſic: ſecū-
dum canones non, legiſtè per illas leges ſ. allegatas. & quia
actio eſt ius proſequendi quod in iudicio debetur, Inſtit. de a-
ctio. in principio. Secundum canones actio non eſt exprimen
da: ſi tamē exprimatur, & inepta, quis ſuccumbit: & ſi poſtea
proponat aptam, audietur. in ca. examinata. l. 1. §. j. ff. ſi menſ.
fal. mo. di. & hoc ſecundum opi. aliquorum. Alij, vt Lau. circa
actionem diſtinguunt an plures ex eodem facto producantur
actiones, & in libello eſt edenda: an plures non producantur,
& non eſt edenda. Ex quibus colligitur ex facto aliquando plu
res colligi actiones. Aliquando ſumitur actio pro cauſa agen-
di: & hæc ſemper eſt in iudicio exprimenda. ſ. de lib. obl. ca. ſe-
cundo. quod no. ſi ſumitur actio pro petitione, id eſt pro libel
lo, illa bene eſt in iudicio agenda. de lib. obl. cap. primo. & hic
eſt glo. Poſſet hic curioſius diſputare, quid ſit actio, & an ſit ius
an factum: quæ plus ſubtilis eſt, quàm vtilis, & plus Legiſtas
attingit, quam nos, licet poſuerim hic, dum iuuenis eram, in
antiquis recollectis: ſed quia penes nos non eſt vſus actionis,
ideo ſufficiat remittere ad Legiſtas. Inſti. de act. in princ. Dyn.
But. & Ray. ad alios ſcribentes, & ad Cyn. in l. edita. C. de edē.
Sed an agenti ſit neceſſaria actio: dic ſi quæritur, an ei ſit ne-
ceſſaria actio vt agere poſſit, & vt ei realiter competat: dic q̄d
ſic, vel aliud, quod ſit loco actionis, ſcilicet officium iudicis. In
ſti. de offi. iud. per totum. de offic. iudi. cap. j. ff. de mino. per to-
tum. & ex quib. cau. maio. & hoc de iure ciuili, ſine qua nemo
experitur, vt in iuribus primo allegatis. Secundum canones
ſatis dici poteſt ſufficere factum tale ſubeſſe, ex quo naturalis
æquitas dictet ius agendi competere, dato quod nulla actio p̄
ducta reperiatur, vel infuſa ab aliquo iure: quia noſtro iure
neceſſarius non eſt vſus actionis, vt hic, 11. q. 2. quicumque ſuf-
fragio. 20. quæſt. 5. iuramenti, & patet ex not. de pactis. ca. j. de
inſtitu. cum veniſſent. cum ſimil. Imo ſecundum canoni-
cam æquitatem ſufficit factum tale proponi coram iudice, ex
quo moueatur, & moueri poſſit iudicis officium ad quid agē
dum in materia concernente peccatum, licet ipſe incitās age
re non poſſit, & ei ius agendi, vel petendi denegetur, pacto, vel
iuramento obſtante: quia quamquam agere non poſſit, vel
concludere vt ſibi aliquid detur, concludere poteſt iudici, vt
faciat quod ſibi æquum videtur: & ipſe hoc agere debet, ne is
contra quem agitur, maneat in peccato: quamquam nō poſ-
ſit aliter penitere, quoniam reſtitutio immineat in conſequē
tiā, imo iurans hoc notificare poteſt, & hoc intimare iudici,
vt patet ex no. de iureiuran. ad noſtram. in verbo, procedit. q.
nimo ipſimet poſſunt, vt incitatores, & excitatores officij iudi-
cis hanc iniquitatem intimare, & etiam ſuper ea admitteren
tur vt teſtes, & computarētur in numero teſtium: vt patet de
teſti. in omni. & dicunt Docto. in dicto cap. ad noſtram. & hac
via agere poteſt qui nihil poteſt præciſe petere, quia claudit̄
ei os. ad hoc l. plane. & ibi Bart. & l. fina. ff. de petitio. hære. Fa-
cit quod no. Inn. de cenſi. olim. & quod dicam de proba. licet
cauſam. ſuper gl. ſuper verbo, adſtringit. Nam quamquam iu
ramento quis repellatur a petendo, æquitate ſuggerente non
repellitur ab officio iudicis implorando: vt dicit gl. de iureiu-
rando. c. j. quod me. cauſa, ad aures. in glo. 2. De iure autem ci
uili neceſſaria eſt actio quo ad habitum ſaltem: quia ibi ne-
ceſſarius eſt vſus actionis, ſaluo quando aliquis locupletaret̄
cum aliena iactura: quia licet ceſſet omnis actio, officio iudi-
cis prouideri debet, facto intimato, vt dicit illa l. plane. ff. de
petit. hæredi. & l. fin. & ibi Bartol. Angel. Alias autem regu-
lariter neceſſarius eſt habitus actionis. Quod intelligo ſi op-
ponatur: ſi non opponeretur, procederet ius agendi formali-
ter deductum, quamquam non competeret habitu. ff. fam. er
ciſcun. cum putarem. & l. poſthumus. ff. de inoffi. teſta. Si quæ
ritur ſi ſit neceſſario exprimenda, dic quod actio poteſt ſumi
multipliciter. Primo modo pro quadam antiqua ſolēnitate
& formali, in qua qui cadebat a ſyllaba, cadebat a toto. ff. de
fur. l. ſi ſeruus nauem. & tales formulę etiam ſecundum ius ci
uile ſunt ſublatæ, C. de formulis ſubla. l. vna. non eſt enim ne-

ceſſaria,vt olim,actionum impetratio a ſuperioribus. de qua
in l.ſecunda.§.deinde.ff.de ori.iuris. ſi ſumamus actionem ꝑ
libello bene concepto in criminalibus.2. q.8. libellorum. In
ciuilibus de libel. obl.c.j. tunc aliquādo eſt neceſſaria edicto,
de quo & an partibus poſſit remitti, & quid in ſummariis, &
quid in plenariјs.dic vt de libe.obl.c. primo.vbi remittam ad
gl.in clemen.ſi.de verbo.ſig.Ioā. Si ſumimus actionem pro cā
agendi,an ſit exprimenda,in libello gl. hic quod in perſonali
eſt exprimenda,in reali non.Idem gl.in l.1.ff.de edē. Aſſignat
cauſam quod in perſonali intereſt res,vt exprimatur·quia cū
ex plurimis cauſis poſſit perſonalis ꝯpetere,vt patet, vt poſſit
deliberare,an velit cedere an contendere,cauſa eſt exprimen
da:nec ei nocere poteſt,cum ſemper ſentētia reſtringatur,q̄q̄
generalis ad cām in iudicio deductam: vnde non pōt prodeſ-
ſe ſi agatur ſine cauſa: ſed bene poteſt nocere. In reali autem
non intereſt rei,vt cauſa exprimatur:quia cauſa expreſſa,ſen-
tentia ſimplex ad illā reſtringitur:vt lege, ſi mater.ff.de exce-
ptione rei,iudicatę. & ſi non exprimeretur, ſnīa in omnibus
obſtaret:vt l.eandem.§.actiones.ff.de exceptione rei iudic.In-
tereſt ergo eius potius quod nō exprimatur, vt ſic ſnīa obſtet
in omnibus.Dic in perſonali,ſi non petitur, procedit libellus
ſine cauſa.C.de an.excep.l.fina.Idē & in realibus. & fortius ſi
petitur,communiter tenetur:vt Pe.& Cy.in l.edita.C. de edē.
quod quædā eſt cauſa proxima, quædā mediata, ſeu remota.
Eſt enim in perſonalibus dare cauſam remotā:& iſta ipſa ma
teria,ex qua producit̄ obligatio,quæ eſt ipſum factū, vel ipm
contrahere vel quaſi,vel damnare, vel quaſi. de quo Inſtit.de
obl.ex quaſi cōtrac.& ex quaſi delic.ꝑ totū. Ex hac materia, ſi
eſt apta ad partū actionis, ſurgit obligatio : qa teneor tibi,vel
tu mihi:& hæc vocat̄ obligatio, quæ eſt iuris vinculum, quo
neceſſitate tenemur ad aliquid dandū,vel faciēdū,ſm nr̄æ ci-
uitatis iura.Inſti.de obli.in prin.Et hęc eſt duplex,naturalis,&
ciuilis : quia oportet ꝙ materia ad partū actionis ſit a iure ci-
uili approbata, vt ꝓducat actionē, & ex illa approbatione ꝓ-
ducatur ciuilis, & tūc ꝓducitur actio, q̄ eſt filia obligationis,
& actio in matrem illā aſſumit:vt l.licet. §.eadē.ff. de procur.
ſecundum autem ius nr̄m ſola ſufficit æquitas naturalis, & iu
riſgentiū,vt ab illa ſit approbata:quia illā imitamur, vt ꝓdu-
cat actionem,vel ius agendi, tenendo ſm nos quod nō ſit ne-
ceſſarius vſus actionis. Si quærit̄ an cauſa remota ſit exprimē-
da,vt ago quia emi,vel quia vendidi, vel quia locaui: hæc eſt
ex neceſſitate exprimēda:quia per proximam ago qa obliga-
tus es,non bene certificatur reus an velit cedere vel contende
re,cū multæ cauſæ concurrant vel cōcurrere poſſint ad obli-
gationes producendas.ff.de actio.& obli.l.j.& per totū. Inſtit.
de obli.cum titu.ſequentibus.Cauſa autē proxima ex neceſſi-
tate non eſt exprimenda,quia ex remota ſatis concluditur:vn̄
nō arctor dicere,dico ꝙ mutuaui:dico ꝙ mihi es obligatus:er
go.&c.Et iſtā opinionē tenet Dy.Inſtitu.de actio.in prin.& cō
muniter hæc ſequūtur docto. Nec obſtat ſi dicatur, Libellus
debet concludere de neceſſitate,quia eſt argumentū Legiſta-
rum:ſufficit enim quod concludat vere,aut p̄ſumptiue.l.om-
nes.§.Lucius.ff.de his,quæ in frau.credito.ſed dato contractu
præſumptiuè datur obligatio,quę ſemel poſita præſumit̄,niſi
appareat qūo ſit ſublata. C.de probat.ſiue poſſidetis. regula,
ſemel in aliis.de regulis iuris.lib.6.Igitur ad hoc quia in exce-
ptionibus ſufficit factum proponere, dato ꝙ non cōcludatur
immediate.ff.de pactis.l.ſi vnꝰ.§.pactus. ſufficit.n. dicere, Ex-
cipio,quia feciſti pactū de non petendo:& non ſequitur, Ex-
preſſe feciſti pactum, ergo non ſubeſt oblatio, quia nō poteſt
ſubeſſe ex contrario pacto de petendo vt ibi. Non obſtat, ꝙ
non ſufficit,qa poſitū in præterito negat præſens: & vnde nō
ſufficit dicere,vel cōfiteri,fui dn̄s quia tacite me nego domi-
num de præſenti:vt patet in l.certū.§. primo. ff.de confeſſ.qa
factum,quod ponitur de præterito,bene negatur in præſens:
ideo bene fateor quod non mutuaui : ſed quod non pono in
præteritum, non nego in præſens:dico quod mutuaui, peto
te condemnari:nil dico circa illam obligationem, ergo nihil
in præſenti nego.Item dato quod diceret,dico ꝙ fuiſti obliga
tus:per hoc forte non vitiaretur libellus,vt dicam j̄. de libelli
obla.c.primo.& ſentit,imo expreſſe dicit Spe.in ti.de actio. &
petitio.§.ſequitur.verſi. quid ſi ago.Et quomodo reſpondea-
tur ad l.certum.§.primo.Reſpondebo in dicto cap.primo,vbi
etiam allegabo dicta dominorum de Rota.Et ex hoc decidit
Cy.quandam opinionem,ſeu dubitationē,ſi opponitur con-
tra confirmationem,electio facta fuit ab illis qui fuerūt excō
municati,ꝙ non ſit admittenda;quia ponendo excōicationē
in præteritū;ante actū electionis tacite abnegatur in preſens:
vt dicta l.certum.§.primo.hoc dicit in exceptione:ſecus in po
ſitione, quia bene poſſum ponere ꝙ fuerunt excōmunicati,
quia hoc eſt probabile, & poſſibile conſequenter, quia dato
quod articulus ſit dubius,non eſt reiiciendus, quia forte a te-
ſtibus declarabitur:vt patet de probat. licet cauſam. ſed certe
& ibi exceptio,& articulus erat dubius, & tamen admittunt̄,

ad hoc de procur.accedens.Item dico quod exceptio hic nō
habet tacitam obligationem de pręſenti:quia hęc verba,Fue
runt excōicati:poſſunt ponere factum excōicationis: & ſic in-
telliguntur.vnde factum excōicationis ponitur in pręteritum
& negatur in præſenti:ſed ipſa excōicatio,vt eſt vinculum,nō
ponitur in præteritum:& ſic in dubio verba non debent intel
ligi interpretanda pro ponente : vt l. inter ſtipulantem.§.1. &
quod ibi no.de verbo.oblig. Item ſi intelligeretur poſitum in
pręteritum verbum excōicatio,prout eſt vinculum, nō nega-
retur in pręſens,per ea,quæ dicam de libel. obla.c.j. quia hæc
non eſt intentio ponentis,vel excipientis.ad hoc quod not.de
cler.excom.mi.illud.vbi tangitur hęc queſtio. In reali autem
cā proxima eſt exprimenda,ſed nō remota: & in ea proxima
cauſa realis eſt dn̄ium vel quaſi, vtile,vel directū. Remota eſt
cauſa cauſę,ex qua ſurrexit dn̄ium:vt uenditio a dn̄o, vel aliꝰ
ꝯctus aptus ad transferendum dn̄ium,vel etiam pręſcriptio,
ſpecificatio materiæ,vt l.ſecunda,§.cum quis.ff. de acquir.re.
dn̄io. vel ſimilia, de quibus Inſtit. de rerum diui. per totum.
de acqui.rerū dom.per totū. & ſi ſic eſſe debet hoc debeo be-
ne dicere, Ago quia dn̄s vel quia quaſi dn̄s:non autem eſt ne
ceſſe quod dicā,Ago quia dn̄s,quia emi.Sufficeret tn̄ exprime
re cauſam remotam,Ago,quia emi:vel quia præſcripſi, quia
ex hoc concluditur ꝓxima,vt ſupra in perſonali dixi. ſed non
actio ad exprimendum:quia non eſt vtile reo vt exprimam il
lam,cum ſic ſimpliciter egi,obſtet ſnīa in oībus,vbi cōtra me
feratur.Si ago expreſſa certa cauſa,non obſtabit mihi in alia,
l.ſi mater.§.j.de excep.rei iudi.& no.j̄.l.eādem.§. actiones. eo-
dem ti.& tenuit Inn.s̄.eodem.cæterū,licet Pe.teneat ꝯ̄, quod
examinabo pleniſſime in c.primo.de libel.obla.vbi Ioā. And.
tangit,& declarabitur qualiter altero reſpectu eſt vtile reo,ut
cauſā remota exprimatur. Eſt etiam ei vtile, vt poſſit cedere,
vel contendere:quare videtur,ꝙ hac cauſa nullam dēat expri
mere,ſed ſufficit actorem certificare reum ſic,ꝙ videat quę a-
ctio ſibi competat:non enim ad alias circunſtantias arctatur:
aliàs hoc eſſet ire in infinitum. In perſonali ergo non ſufficit
proximam exprimere:quia ex ea certa actio nō concluditur:
ſed ſic in reali, quia proxima dat certam actionem, & hoc eſt
tenendum.Et ſi dicatur,cum non ſit de iure canonico neceſ-
ſarius vſus actionis,& ꝙ de iure ſufficiat expreſſio proximę,di
co ꝙ licet non ſit neceſſarius vſus actionis, neceſſarium eſt ſic
factū determinari, ex quo detur æquitas determinata ad cer-
tum ius agendi.Si quęritur an actio ſit exprimenda,vidiſti qd
dicit gl.Io.8.diſt.quo iure, dicit actionem nec iure ciuili, nec
canonico neceſſario exprimendā:quia ſufficit factum ſic pro-
poni,quod ex eo actio colligatur. Et q̄q̄ opiniones ſint diuer-
ſę,quas oēs recolligit Spe.in tit.de acti.& peti.§.primo, per to-
tum §.quas enumerare parum foret vtile:& de quo de iud. e-
xaminata.de mut.peti.c.primo.2.q.vj.decreto.Opinionem ta
men quod ſit differentia inter leges & canones,ponit In.hic,
alleg.pro Legiſtis l.quoties.§.itē ſi temporali.ff. de adminiſtr.
tut.Inſti.de acti.in princip. Communis autem modernorum
tam Legiſtarum,q̄ Canoniſtarum eſt opinio,quod non ſit ne
ceſſario in libello actio edenda.Quod dicit Hoſti.hic verum,
niſi ex rationabili cauſa videat reum decipi, ſi actio non ex-
primatur:quia tunc ſupplebit iudex.ff.de offic.aſſeſſ.l. prima.
& ex eadem cauſa permitteret aduocatum poſitionibus rn̄de
re.j̄.c.paſtoralis. Et dicit quod per hoc determinat̄ quod ſcri-
pſit in Summa de libel.obl.§.quid debeat,& in Spe.in loco p̄-
alleg.Et aſſignant cauſam Legiſtę,vt Oldr. & Cy. in d l. edita,
quia non poteſt contingere,quin per poſitionem facti,& nar-
rationem,& concluſionem appareat quæ actio intentetur: &
ſic ſatis certificabitur reus: & ſic non eſt neceſſarium actionē
exprimi.Nam vel eſt tale factum,ex quo vnica tantum produ
citur actio:& eſt planum,quia ex hoc certificabitur actio.ff. ſi
certum peta.l.certum.de teſti.licet ex quadam. ſi plures orie-
bantur,& competunt ad diuerſa ex concluſione & petitione
rei,apparebit quæ eſt deducta:quia præſumitur intentata illa
quæ competit ad id,quod petit̄, ff.de libe.& poſthu.l. Gallus.
& no.de officio ord.conquerente.Si ſunt plures competentes
ad idem : tunc ſi vna eſt generalis, alia ſit ſpecialis, vr̄ intētata
ſpecialis.ff.de legat.3.l. hoc legatum.& l.item legata.§.proin-
de,& l.legatum.Si ambę ſunt generales,vel ambę ſpeciales,&
ex facto propoſito altera tantum poteſt colligi, illā videbitur
intentata,per quam nihil, vel minus ſuperfluit. nam ad rem
legatam habeo plures actiones, ſi dico in libello ꝙ teſtator rē
ſuam mihi legauit, videar deducere realē : quia ſi diceremus
intentatam perſonalem,ſuperflueret verbum,ſuam.Ad hoc,
ff.de leg.primo.l.ſi quando.ut ſi dico legatam mihi rem teſta-
toris,ſi agitur perſonali, ſuperfluit verbum teſtatoris. Si dica-
mus realē,ſuperfluit ꝙ ſit allegata cauſa remota:tamen quia
non eſt allegata proxima,non tantum ſuperfluunt: ideo rea-
lis videtur deducta.Hæc vera,niſi in libello eſſet appoſita clau
ſula,Non aſtringens:quia non intelligeretur intentata, per q̄
minus ſuperfluit,ſed illa, ex qua minor ſequitur condemna-
tio,

tio,ſecundum Pet.& Cyn.in d.l.edita.in 4.q. & hoc ſi a princi-
pio libelli opponeret: aliàs ſi diſputaretur ad marita, dico ꝙ
in dubio videretur deducta competens actori, & in qua ꝓba-
uit non competens: & ſi vtraque competere poſſet, intentata
videretur magis vtilis actori in obtinendo: vt no.de offic.ordi.
conquerente.& no.in l.ſed & ſi poſſeſſori.§.fin.de iureiu.vbi p
Gul.de Cu.& Bar.in l.inter ſtipulantem.§.j.ff.de ver.obli.& in
l.j.ff.de actio.& oblig.Hęc vera,niſi ſtatuta aliud diſponerent:
& ſtatuto diſponente,quod actio exprimatur de iure canoni-
co,hic eſt caſus,quod non valet ſtatutum ſecundum vnū mo-
dum ponēdi caſum. De iure autem ciuili, an valeret ſtatutū,
ſatis poſſet dici quod ſic:& tunc ſi ſtatutum diſponeret,quod
actio deberet exprimi, an accuſationis nomē debet exprimi,
quid tunc erit de accuſatione, vide in Speculo de actio.& pet.
§.j.in fine §. ibi ſentit, qđ criminis genus nihilominus debeat
exprimi,etiam tenēdo, quod actio includat accuſationem. Si
quæritur,an qualitas actionis ſit exprimēda in libello, vt quia
agit actione,& nominat ipſam in libello,& non dicit, an agat
vtili,vel directa,an in dubio videatur deduxiſſe vtilem,an dire
ctam:tangitur hoc dubium de dilatio.literæ. & ibi remittā ad
Spec.quod hic non proſequor,tum quia ibi ſum tractaturus,
ex quo ibi tangit Inn. tum quia non video bene poſſibile, qđ
facto propoſito non appareat,quæ intentetur,an vtilis, vel di-
recta: & verba in concluſione intelligi debēt ſecundum præ-
cedentem narrationem: quia præcedentia declarant ſequen-
tia: vt l. Titia.§.j.ff.de ver.ob. cum ſimi. Vltimo Hoſt. dicit hic
non ſequendum rigorem legum,vel gl. Doc.ipſum proſequē-
tium.Ex quo arguit Hoſt.contra multas gl.Inn. ad hoc de iur.
cal.literas.s̃.ti.j.per tuas.ſecundum Hoſt.vide de materia gl.8.
di.quo iure.per gl.& 2.q.6.decreto.& per Hoſt. in Summa, de
libel.obla.§.quid debeat.& pleniſſimè in Spe.de act.& pet.§.j.
in prima & 2.col.Si quæritur, an ſit exprimenda actio ſumen
do actionem pro concluſione libelli,dicendum quod ſic,ſecū
dum gl.& Bar.in l.j.ff.de eden.quia ſi non eſſet concluſio in li-
bello,non eſſet certus reus,an vellet cedere,vel ꝯtēdere, igno-
rans quid petatur: & cauſa proportionari debet concluſioni,
& concluſio cauſæ: aliàs non procederet libellus: vt ſi dicerē,
Peto a te centum,quia Rex eſt in Frācia. Sic dicit gl.in l.j.ff.de
eden.& in tantum hoc eſt verum,ſecundum Bar.quod ſi pro-
baretur ſuper hoc libello cauſa apta, non poſſet ſequi condē-
natio.ff.de inſti.act.l.habebat.l.j.§.j.ff.ſi meſ.fal. mo.di. Et cir-
ca hanc cauſam,an exigatur tanta expreſſio, quod concludat
ius agendi in tantum competere, quod excludit ius excipien-
di,& quod excludatur omnis replicatio, & qđ etiam ius agen-
di competat de iure ſpeciali: vide per Inn.de libel.obla.ca.2.p
quæ dicit Bar.in dicta l.j.quod non eſt neceſſe, quod in libello
dicam teſtamentum rite factum: quia ex eo, quod aſſero te-
ſtamentum,intelligo dicere de valido,& efficaci, & rite facto.
l.non putauit.§.non quęuis.ff.de bon.poſ.cōtra tab. & qđ no.
ff.de iur.& fac.ign.l.ſi poſt diuiſionē. Si ſumitur actio pro exe-
cutione,non arctatur ad petendam executionem, ſed ſufficit,
ꝙ narret factum,ex quo concluditur obligatio, & actio, & qđ
petat condemnari.Poterit autem,ſentētia lata,petere exequi
aut iudicis officio,aut actione in factum.C.de iureiur.l.actori.
ff.de re iud.l.miles.& l.a diuo Pio.Et hoc tenet gl. in cle. audi-
tor.de reſcr.ideo ſufficeret in reali in principali libello petere
condemnationem,vel declarationem dominij: oporteret ta-
men quod poſtea ex officio poſt ſcientiam peteret rem reſti-
tui.Ad hoc ff.ad Turpil.l.prima.in fin.licet Gul. ibi ſentiat cō
tra.De quo dic,vt ibi pleniſſimè ſcripſi in dicta clem.auditor.
per quæ etiam dicit Barto. quod ſi egi contra poſſeſſorem, &
reperiatur quod non ſit poſſeſſor ſuper illo libello, licet non
poſſum obtinere, vt reſtituat, obtinebo vt declaret dominus:
& proficit mihi ſententia,ſi poſtea reperiatur ille poſſidere.in
l.ſi a te.§.primo.ff.de excep.rei iudic. de quo dicam in capitu.
examinata, &c.

SVMMARIVM.

1 *Excommunicatus poteſt conueniri,vt reus in iudicio, ſed non conuenire:ſe-
cus ſi ſit excommunicatione minori notatus.nu.4.*
2 *Agere non poteſt in iudicio excommunicatus maiori.nu.4.*
3 *Excommunicatus in iudicio conuentus non poteſt conſtituere procuratorem
excommunicatum.*
5 *Excommunicatus occulte poteſt in iudicio agere.*
6 *Excommunicatus publice a quibus actibus videatur excluſus.*
7 *Excommunicatus publice quando poteſt in iudicio agere.*
8 *Excommunicatus conuentus in iudicio non arctatur procuratorem con-
ſtituere.*
9 *Excommunicatus in omnibus caſibus, quibus in iudicio poteſt eſſe, in illis
poteſt agere pro iniuria ſibi illata.*
10 *Procurator generalis ab excommunicato datus, an dicatur legitimè conſti
tutus,vbi excommunicatus poteſt dare ſpecialem ad defendendum.*
11 *Excommunicatus quomodo poteſt dare procuratorem ſpecialem in cauſa
defenſionis,vbi ipſe habet iurare de calumnia.*
12 *Excommunicatus non poteſt communicare,niſi ad eius damnum.*
13 *Excommunicatus an poſſit eſſe in iudicio vt reus agendo in condictione ex
lege,vel petendo quod actor compellatur perſiſtere in actione porrecta.*
14 *Banniti,ſeu deportati,an poſſint agere,ſeu conueniri.*
15 *Agere,ſeu conueniri,an poſſit periurus.*

CAP. VII.

1 INtelleximus. ¶† Excommunicatus po-
teſt conueniri, ſed non cō
uenire.Ponitur quæſtio, reſponſio, & reſpōſionis
rō.Secunda ibi:reſpondemus.Tertia ibi:ne videa
2 tur.¶† Not.j.excommunicatum non poſſe agere,
nec in iudicio aliquid agere tanquam actorem.No.2. excom-
3 municatum poſſe eſſe in iudicio vt reum.¶†No.3.quòd tunc
debet in iudicio per alium non excommunicatum reſponde
re.¶No.4.cauſam quare compellitur reſpondere vt reus, ne
4 de ſuo delicto commodum reportaret.¶†Opp.quod excom-
municatus poſſit eſſe in iudicio.de cle. excommu.min. ſi cele
brat.Sol.poteſt eſſe in iudicio excommunicatus minori, non
5 excommunicatus maiori.de exceptio.a nobis.¶ † Opp.quod
6 vt actor poſſit eſſe in iudicio: vt de excep.pia.lib.6. † Solut.Po-
teſt ſecundum quoſdam eſſe in iudicio vt actor excommuni-
catus occultè,vt ibi,non excommunicatus publice.Ioā. And.
remittit de reſcri.cap.primo,lib.6.Et eſt communis opi.quod
non ſit differentia inter actum occultum, & publicum: quia
iſtud poſſe in iudicio, cernit vtilitatem priuatam,in qua tolle-
rare nihil operatur: vt no.de ele.nihil.& de procurator.c.ſi. &
de dolo.veritatis.ergo ſi velit, dic eſſe in iudicio tanquam pro-
curator vniuerſitatis.vide quod notat Inn.de procura.conſul
ti.Si vult eſſe in iudicio tanquam procurator alterius priuati,
vide de prob. poſt ceſſionem. Si vult eſſe in iudicio tanquam
iudex,vel vt teſtis: & non poteſt.de teſti.veniens. de re iudi.ad
probandum.de reſcrip. ſciſcitatus. Item nec vt aſſiſtens acto-
ri,vt puto.Item nec vt promouens, nec vt proſequens inquiſi
tionem. Item nec vt cauſam ſolicitans. Item nec vt notarius
cauſæ.Item nec vt tutor. Item nec vt aliàs legitimus admini-
ſtrator,vt pater pro filio, & ſimiles: ſic nec filio pater excom-
municatus poſſet authorari: ſed ſi eius conſenſus requirere-
tur tanquam in ſignum repudiationis, ſatis poſſet dici, quod
poſſet intereſſe,ſicut & remittere poſſet propter hoc verbum
latum,ſtare poſſit in iudicio, a quo vnus duntaxat caſus exci-
pitur,quando ſtat vt reus. Quandoque vult ſtare in iudicio vt
accuſator pro publico intereſſe: & adhuc non poteſt.de exce-
ptio. a nobis. quandoque vult eſſe in iudicio agendo pro pri-
uato intereſſe, vel iniuria, & non poteſt regulariter, ſi iudiciū
agitetur coram delegato ab eo impetrato,eſt nullum. Si corā
ordinario,repellitur, ſi opponatur. de except.pia. libro ſexto.
7 † Fallit in cauſa appellationis, & proprie excommunicatio-
nis.de reſcrip. libro ſexto c. primo. An autem poſſit eſſe com-
penſando, reſtitutionem petendo, vel de nullitate dicere, vel
extraiudicialiter appellando, notabitur de excep.ſignificaue-
runt,& c.cum inter.& c.dilecti.de maio.& obe. de excep.pia.
lib.6. vbi an poſſit eſſe in iudicio voluntario. de iudic. exhibi-
ta.& c.ſuper his.de accuſa. per Innocent. vt reus autem ſe de-
fendendo poteſt,vt hic.De ſuſpenſo autem,vel interdicto, di-
cit hic Ioan.And.poſt Fran.quod non repellitur a iudicio. al-
legat Ioan.And.de excep.a nobis.Idem credo in quolibet cri-
minoſo,& periuro, dum tamen iuramenti vinculum non cō-
cludat ad iudicium.de iureiuran.verum. & capi.ſi vero.quod
8 me.cauſa.ad aures.& c.abbas.cum ſimilibus.¶ † Oppo.quod
non arctetur excommunicatus ad conſtituendum procurato
rem.ſupra de procura.querelam. Glo. dicit, quod putat eum
non arctari ad conſtituendum procuratorem, licet poſſit, ſi
velit: quia non inuenit forte qui ſic fideliter tractet cauſam
ſuam.glo.tenet Innocen.Pet.& Abb. Nec obſtat, quod nullū
repererit procuratorem, cum nullus debeat ei communica-
re:quia ſecundum Vinc.pater, tutor, & ſimiles perſonæ, quæ
licite communicare poſſent, aſſument illud officium. Vel ſe-
cundum eum,quia ex quo permittitur excommunicato pro-
curatorem conſtituere ad ſui defenſionem, quilibet poteſt
officium ſuſcipere: & in hoc quilibet communicare poterit.
de ſen.excom. cum voluntate.Et ſi eum aliquis impediret in
dando procuratorem, poteſt ipſe conqueri, & agere, licet ſit
excommunicatus. Similiter ſi aliquis vadit Romam pro inie
ctione manuum, & offenditur in via, poteſt cōqueri. de exce.
9 cap.vlt.ff.de iudicijs.ſi longius. ſecundum Vin.¶†Nota bene
quod in omnibus caſibus, in quibus quis excommunicatus
poſſet eſſe in iudicio,in omnibus illis caſibus ſi impediat, po-
teſt agere pro illa iniuria illata circa caſum ſibi permiſſum.
Non intelligas hoc dictum ſic latè,vt pro omni iniuria poſſit
eſſe in iudicio agendo,vel agere vti poſſidetis,vel trahere exce
ptionem ad ius agendi.Nec obſtat,quod not.Ioan.And.de re
ſcriptis.capi.primo lib.ſexto. in Nouella. Et ſic ſaluatur iſtud,
& illud,quod ibi habetur in verbo, appellationis. ad fin. Erit
ergo in iudicio per procuratorem hoc caſu, ſi vult, & eſſe dēt
de debito honeſtatis,ſaltem propter notam cōionis de facto,
licet

licet non peccet de iure communicando: ſed non ex neceſſita
tę, quia ex quo eſt non voluntarius in iudicio, pōt perſona ŕr
eſſe in iudicio. Idem dicit Inn. hic in omnib. caſib. in quib. po-
teſt eſſe in iudicio, vt poſſit conſtituere procuratorem. Vnde
in cā appellationis, & vbi conqueritur de iniuſta examinatio-
ne, poteſt eſſe in iudicio: vt de reſcrip. c. j. li. 6. quia poteſtas cō-
ſtituendi procuratorem regulatur a poteſtate agendi. Simile
in minore. de reſti. ſpol. ex parte M. ad hoc quod no. de reſcri.
edoceri. de procur. c. j. Nam, vt dicit Inn. melius eſt, quod agat
per procuratorem, quam per ſe. Non obſtant no. de ſent. exc.
cum deſideres. quia licet abſolutio non poſſit recipi per ꝓcu-
ratorem, vt ibi, lis ſuper abſolutione bene poteſt agitari ꝑ ꝓcu
ratorem, ſecundum Inn. & forſan poſſet attētari dicere, quod
licet excommunicatus in cā appellationis ne contemnere vi-
deatur ante ingreſſum iudicij, habet petere abſolui. de ſentē.
exc. per tuas. hoc non procedat, quando litigat per procurato
10 rem, & in hoc ſit vtile litigare per procuratorem. † Nunqd au-
tem excommunicatus poſſit litigare per procuratorē gnālē.
tangit Archi. de reſcr. c. j. li. 6. & ibi dicit, quod licet poſſit dare
procuratorem ſpecialem in cauſa defenſionis, non tñ poteſt
litigare per procuratorem: nec auditur procurator generalis
datus ab excommunicato ſuper articulis defenſionis, vel ap-
pellationis, vbi alias audiretur excommunicatus, vel procura
tor ſpecialis, niſi adijceret in forma procurationis, vt faceret
omnia, quæ ipſe præſens facere poſſet. de dila. expoſuit. Aſſi-
gnat cauſam, quia talis datio procuratoris generalis non te-
net. Et dicit ꝙ fuit dictum Vin. de procu. conſulti. Non placet
mihi hoc, quia in quantum procuratio generalis refertur ad
negotia extraiudicialia, abſque dubio valet, tenendo ꝙ con-
trahere poſſit: de quo de dolo. veritatis. de ſent. excō. ſi verè. &
quod ibi no. Inquantum conſtituit ad iudicia nō credo, quod
ſpeciale exigatur mandatū, vt defendere poſſit, vel appellare.
Iō in mandato tali generalia comprehēduntur, & ab ipſo ex-
cluduntur cāæ, in quibus non pōt agere, & includūtur cāę, in
quibus pōt agere. de mu. & ho. l. reſcripto. §. j. Item inquantū
teneres, quod in mandato de defendendo excōicatum exige-
retur ſpāle mandatum, nō ſufficeret illa clauſula, vt procura-
tor facere poſſit ea, quę ſi pręſens eſſet, facere potuiſſet: vt no.
de dila. expoſuit. per eundem Vinc. ad quod dicimus de clau-
11 ſula de rato. de tranſact. contingit. de relig. do. ꝯſtitutis. † Op. 2.
cum gl. quod non poſſit per procuratorem litigare: quia hēt
præſtare iurm calumnię. in auth. principales. de iura. cal. dic,
12 rñſio patet per c. fi. de iur. cal. li. 6. ¶ † Op. 3. quod nō poſſit eſ-
ſe in iudicio ꝑꝑ periculum cōionis: quia talis participatio ei
eſt illicita, & alijs. de cle. excom. mi. ſi celebrat. & c. illud. Gl. di-
cit, quod licita eſt ei cōio hæc ad damnum eius. de ſen. excō. ꝓ
13 illorum. & no. de exce. cum inter. † Nunquid aūt vt reus poſſit
eſſe in iudicio agendo condictione ex l. diffamari, vel petēdo,
quod actor compellatur perſiſtere in actione porrecta, ſm for
mam auth. qui ſemel. C. qūo, & qñ iudex. Apparet quod non,
quia hoc eſſet ad eius commodū, ex quo ſic vult. Dr̃ enim eſ-
ſe commodum, qñ ēt ɔ̃ ſe ſuam implet voluntatem: vt not. de
cond. ob cau. l. pe. ff. de fur. l. ſi pigno. in Auth. de her. & Falc. §.
ſi vero. De hoc de excep. c. pe. Io. de Lig. quærit quid de depor-
tatis, & damnatis in metallum, an agere poſſint, an ɔ̃ eos agi.
Agere non poſſunt, quia perdunt, quæ ſunt iuris ciuilis: licèt
deportatus retineat actiones conſecutiuas ad iura, q̄ ſibi cōpe
tunt, & retinet ad ꝑnam ius. Et ſatis puto, quod illud ius agen
di nō ſit ꝓpria actio ciuilis, ſed ius agendi antiquū cōpetēs ex
ęquitate iuris gentium, ſm quod non erat vſus actionis: qa il-
lud non tollitur ex perditione iuris ciuilis: & illo iure agi pōt,
qñ ius agendi tollitur remanente fundamento iuris gētium,
vt no. Inn. de conſti. quæ in eccleſiarum. & no. Guil. de Suz. &
Cy. poſt eum in l. præſcriptione. C. de prec. Imp. offer. Nō puto
tñ quod illud ius agendi competat ex tali ęqtate de iure cano
nico, excōicato: qa non ſolū priuatur exercitio actionis, ſed a
14 ſtatu iudicij, vt hic. † Nunquid aūt deportatus poſſit ꝯueniri?
Dic, qđ non: qa ſunt mortui iuriſdōne, ſed aget ɔ̃ poſſeſſores
bonorū. ff. de bo. poſ. l. j. Hoc puto ꝓ præteritis iurib. q̄ trāsfe-
rūtur in fiſcū. C. ad legē Iuliā de vi. l. tutoris. Pro futuris autē
obligationib. deportatus pōt agere, & ꝯueniri. ar. ff. de fideiuſ.
l. ſi debitor. ff. māda. l. ſi vero nō remunerādi. l. is, cuius. Et ꝓce-
dūt hæc in deportato: in dānato in metallū ꝓcedūt ea, q̄ dicit
hodie auth. in deportato, an ꝑꝑ ius aget, pendet ex auth. bona
15 dānatorū. C. de bon. dāna. Dic, vt ibi. † Quid de periuro? Dic ꝙ
pōt ꝯueniri: licet quidā dñt ɔ̃: qa non pōt iurare de calūnia.
22. q. 5. paruuli, qa hoc eſt iurm oneris, non honoris. Sentit ꝙ
nō poſſit agere. nō bñ ſentit: qa agere pōt inquantū in mate-
ria, qua agit, ſpecificè non repugnet iurm: qa reperit, ꝙ periu-
rus repellat ab agendo, ſi iurm nō obuiet ſpecifice ei. De mo-
nacho remittit de reſcr. cum dilecta, & de re iudi. cum I. & A.

SVMMARIVM

1 *Clericus de omni crimine debet coram iudice eccleſiaſtico conueniri. 4.*
Idem in ciuilibus, & perſonalibus. nu. 10.
2 *Arguere licet de lege ad conſuetudinem, & econtra.*
3 *Conſuetudine non licet, quod per legem non licet.*
5 *Leges non dedignantur ſacros canones imitari, & in materia ſpectante ad canones lege contrariante ſtandum eſt canoni. nu. 8. & quando non contrariatur, quandoque canon ſequatur legem. nu. 12.*
6 *Iudicando aut conſulendo in ſua materia in dubio, an ſit credendum peritis in arte ſua.*
7 *Iudex ſecularis habet iuriſdictionem in clericum degradatum.*
9 *Iudex eccleſiaſticus poteſt punire quamcunque perſonam transgredientem ſacram regulam.*
11 *Conſuetudo contra ius non valet, niſi ſit multum rationabilis, & legitimè præſcripta.*
Vtilitas eccleſiæ, an præferatur publicę.
12 *Iudex in iudicando an, & quādo debeat ſequi legem ciuilem, vel canonicā.*

CAP. VIII.

1 CLerici. ¶ † Clericus de omni crimine dēt corā
eccleſiaſtico iudice ꝯueniri, nec valet
ꝯſuetudo ɔ̃ria. h. d. Duo facit, legē probat, ꝯſuetudi
2 nem improbat. ¶ † Not. primo licitum arguere de
3 lege ad ꝯſuetudinē, † & eɔ̃, quod non pōt fieri ꝑ legem nō pōt
4 fieri per conſuetudinem. ¶ † Not. 2. quod regulariter clerici in
quacunq; cā debent coram eccleſiaſtico iudice conueniri: &
quod non pōt conſuetudine induci, vt clericus coram iudice
ſeculari conueniatur: nec ēt pacto, vel iurō poteſt fieri: vt j.
5 ti. j. ſi diligenti. ¶ † Not. tertio, quod non dedignantur leges ſa-
cros canones imitari: & ſic in materia ſpectante ad canones,
lege ɔ̃riante canoni, ſtandum eſt canoni. Imperator proteſta-
tur ſe velle proſequi, & ſeruare regulas ſacras. in Authē. quo-
mo. opor. epi. §. j. col. j. Per hoc arguit Frā. Doctores legū poſt-
ponendos doctoribus Decretorum, ēt ſi non ſunt clerici, quo
6 ad honorem deferendum. † In iudicando aūt, vel conſulendo,
in materia ſua in dubio eſt magis credendum in arte ſua peri
7 tis, cæteris paribus plus creditur: vt no. de teſti. cauſam. † Opp.
quod aliquo caſu tractetur cauſa clericorum coram iudice
ſeculari. j. eo. cum non ab homine. de pœnis. c. 2. li. 6. in vltima
gl. Solu. Doc. hic in non degradato: contrarium in degradato.
8 de quo dic, vt ibi, & j. eo. cum non ab homine. ¶ † Opp. quod
non faciat ad propoſitum rō, quæ ponitur in principio, quia
deciſum eſt de conſuetudine, & non de lege. Dic quod facit ꝑ
locum a maiori, ſi canon vincit legem, fortius cōſuetudinem,
& ſic legem non ſcriptam, & particularem: erat enim conſue-
tudo legis omnes fures puniri a iudice ſeculari, ꝑ decreta. Di-
cit Io. An. quod cauſæ omnes eccleſiaſticę ſunt tractandæ ſe-
cundum canones, & non ſecundum leges, tam in examina-
tione, q̄ in diffinitione, nulla contradictione admiſſa. in Auth.
de ſanct. epiſco. §. ſi autem eccleſiaſtica. & ſeq. §. pro omnib. Et
cum ille textus indiſtinctè loquatur, ex hoc cōcluditur, quod
cauſæ eccleſiaſticæ inquantum coram iudice ſeculari tractan
tur, decidi debent ſecundum canones, & nō ſecundum leges.
Ad hoc in auth. de manda. prin. §. ſi vero canonicum. collat. 3.
9 † Item dicit Ioannes Andre. ſecundo, quod epiſcopi poſſunt
quamcunq; perſonam tranſgredientem ſacram regulā puni-
re. in auth. de ſanct. epiſcop. §. vt autem omnis eccleſiacticus.
10 colla. 9. † Quod dicit hic non poſſe clericum conueniri in cri-
minali coram ſeculari, idem dicit in ciuilibus, & perſonalib.
11 vt patet. j. eo. qualiter. ti. j. c. ſi diligenti. ¶ † Opp. cum glo. quod
valeat conſuetudo contra ius, 10. di. de his. ſ. de conſue. ca. fin.
So. Valet conſuetudo, quando eſt rationabilis & legitimè prę
ſcripta, vt ibi. irrationabilis non, vt erat iſta: hæc enim erat irra
tionabilis, quia contra libertatem eccleſiaſticam, in qua nu-
tritur ius publicū, & vtilitas publica. de quo 8. diſt. fruſtra. gl.
12 fuit Vin. ¶ † De materia decre. an canon ſequatur legē, vel eɔ̃,
vide de ope. no. nunc. ca. j. Dic ſi quæritur an lex, vel canon ſit
ſeruandus: in materia ſpectante ad iudiciū eccłiæ canon ſer-
uandus eſt, & non ſeruanda lex, vt hic: & hoc quando natura
materiæ eſt talis, quia eccleſiaſtica, vel ſpiritualis: ſed ſi altero
accidenti, vt quia conueniretur clericus coram eccleſiaſtico
a laico, vel cauſa laici tractaretur: dic, vt dicam j. de foro cōp.
quod clericis. iō ſi cauſa tangit clericum ꝯuentum, vel agitur
de re eccleſiaſtica, vel ſpirituali, tractanda eſt cā ſecūdum de-
ciſiones eccleſiaſticas. Si materia eſt ciuilis tantum, ſequēda
eſt lex in foro ſuo, dummodo non inducat ad peccandum. de
præſcr. c. fi. de conſue. c. fi. & no. in regula, poſſeſſor. de reg. iur.
li. 6. Si materia eſt mixta, ſi lex obuiet canoni, & poſſit ſeruari
ſine peccato, in foro ciuili ſeruanda eſt lex, in foro canonico
lex canonica. Si fori ſunt diuiſi, vbi eſt lex: vt not. de teſta. rela-
tū. & c. cum eſſes. Hoc verum, niſi materia eſſet pia, qa ſeruan-
dus eſſet canon. Ideo puto ſi in cauſis dotis, libertatis, teſtamē
ti ad pias cauſas, pupillorum, viduarū, vel aliarū miſerabiliū
perſonarum canon aliquid ſtatueret contra rigorem legū, qđ
canon ille ſeruandus eſſet in illa materia: quia quo ad tales
protectiones, & defenſiones ſunt ſubiecti iudici eccleſiaſtico:
de quo j. ti. j. c. licet. & c. ex tenore. Ad hoc quod no. in d. ca. cū
eſſes. & idē in cauſis pauperum: & eſt gl. expreſſa de teſtamē.
relatum.

relatum. Si fori non ſunt diuiſi, quia ambo ſunt vniti in eccle
ſiam, vt quando eccleſia habet temporalem iuriſdictionem
in locum: tunc dico, quod ſeruandus eſt canon. de appel. cum
ſit Romana. & c. ſi duobus. Ad hoc quod no. ȷ̄. titu. j. licet. imo
idem ſi aliter accidentaliter, vel ex conſuetudine fori vniātur,
vt dicam ibi, ſi lex non poſſet ſeruari ſine peccato, ſeruandus
eſt canon. de præſcri. c. ſi. de conſue. c. ſi. no. in reg. poſ. de regu.
iur. lib. 6. vbi gl. Ad hoc quod no. de iureiu. licèt. li. 6. & vbi nō
vellent ſeculares iudices ſeruare canones in materia peccati,
poſſent ad hoc compelli per eccleſiaſticos iudices, vt ibi. In ca
ſu ergo noſtro ſeruādus eſt canō, quicquid dicat lex, in auth.
de eccle. ti. §. ſin vero crimen.

S V M M A R I V M.

1 *Iudex prouidere debet, ne clerici coram eo litigent ſine prælati authoritate.*
2 *Monachi quandoque appellantur in vulgari fratres.*
3 *Iudex poteſt de facto ſupplere ſuper habilitate perſonarum, & circa libelli ineptitudinem.*
4 *Epiſcopus poteſt eſſe prælatus monachorum, quando abbatia eſt vnita epiſcopatui. nu. 8*
5 *Monachi non poſſunt eſſe in iudicio ſine authoritate ſui epiſcopi in agendo, licet ſecus in defendendo. nu. ſeq.*
6 *Procurator pro alterius nomine in iudicio comparere poteſt ſine mandato, in defendendo tamen cautionibus debitis præſtitis.*
7 *Capitulum non poteſt impetrare ſine prælato, etiam in caſibus, in quibus agere prohibetur ſine conſenſu capituli.*
8 *Epiſcopus non poteſt eſſe abbas iure communi.*
9 *Capituli acta non poteſt indiſtincte epiſcopus retractare, licet ſint ſine eius conſenſu celebrata.*
10 *Sententia lata pro capitulo, qui egit in iudicio ſine epiſcopi aut prælati conſenſu, an valeat.*

C A P. IX.

1 CAuſam. † Iudex prouidere debet ne clerici li-
tigent coram eo ſine authoritate p̄la
ti. h. d. Cauſam committit: delegatum inſtruit: &
cauſam inſtructionis ponit. Secūda ibi: prouideas.
Tertia ibi, ne ſi. Caſus, Quidā monachi Dulmeñ.
monaſterij habebant cauſam tanquam actores cōtra mona-
ſterium Albanen. In curia literę fuerunt impetratæ. Inter alia
pars, contra quam impetrabant, petebat a Papa ꝙ ſi iſti Dul-
men. volebant aliquid petere, venirent ad iudicium ſic legiti
mati: ꝙ ſi contingeret ſententiam ferri, ipſa eſſet valida, & lis
ſopita iterato non poſſet ſuſcitari: Papa cauſam commit-
2 tit, & conſtituit iudicem, & aſſignat cauſam. ¶ † Not. ꝙ mona-
chi aliquando appellantur fratres, quandoque monachi. Fra
tres appellantur in noſtro vulgari mēdicantes: monachos ap-
pellamus habentes bona in communi: & ſic eos fratres appel
3 lat Papa, de exceſſi. prelato. nimis iniqua. ¶ † No. hic regulam,
iudicem poſſe ſupplere de facto ſuper inhabilitate perſona-
rum, in quibus fundatur iudicium, quando ex eo ſurgit nulli-
tas iudicij, & fruſtratio: quia iudicis intereſt, ne coram eo fru-
ſtretur iudicium. Ad hoc c. eccleſiam, vt lite pendente. Et idē
in quocunq; actu ex quo ſurgeret iudicij fruſtratio: ideo ſup-
plet circa ineptitudinem libelli male concepti: vt patet de li-
bel. obla. c. j. Ad hoc gl. de elect. ca. j. lib. 6. in verbo, abſentia. in
4 fi. & in Spe. de iur. cal. §. ſuper eo. ver. quid ſi tutor. ¶ † No. ar. ꝙ
5 epiſcopus poteſt eſſe prælatus monachorum. ¶ † No. ꝙ mona
chi non poſſunt eſſe in iudicio ſine authoritate ſui epiſcopi:
& ſic capitulum non agit ſine prælato. de quo de reſcrip. edo-
ceri. & hoc quando ſunt actores, quod patet ibi, ingrediantur.
6 ¶ † Oppo. quòd conuentus poſſit eſſe in iudicio ſine prælato,
ſaltem vt reus: quia quilibet poteſt alterum defendere ſine
mandato cum cautionibus debitis: vt no. de procur. c. j. Solu.
Dicit Ioan. Andre. quòd iſti fratres Dulmen. monaſterij erant
actores, quod patet ibi: litem ingrediantur. qđ & ſequitur Ioā.
And. in addi. Spe. in ti. de Reſcri. præſenta. §. Ratione quoque
7 eius. in fi. † Et ex hoc concludit, ꝙ in caſibus in quibus nō po-
teſt conuentus agere ſine prælato, quod nihilominus impe-
trare poteſt literas conuentus ſine prælato: quia vt patet in
antiqua, cauſa erat commiſſa audienda, & diffinienda abbati
de Euenſtani, & tamen abſque noua impetratione, dummo-
do in agendo perſona conuentus legitimetur, agere poteſt co
ram eiſdem. Idem dicit econuerſo, ſi cauſa eſſet conuentus, in
tantum quod eſſet diuiſa adminiſtratio: quo caſu non ageret
prælatus ſine conuentu: nihilominus poſſet impetrare, vt ipſe
8 ibi no. ¶ † Opp. quod non ſit poſſibile quem eſſe abbatem, &
epiſcopum. de præben. de multa. cuius contrarium innuit li-
tera. Solut. eſt poſſibile, intelligendo quod abbatia eſſet vnita
epiſcopatui: nam tunc epiſcopus eſt loco abbatis, & ſic poteſt
præeſſe monachis ibi exiſtentibus, & erit caſus in quo ſecula-
ris clericus præeſſe poterit eccleſiæ regulari: & ſic regularis
poteſt vniri ſeculari. De quo in clem. j. de electio. per Pau. vel
erat eccleſia cathedralis, ſicut in Anglia ſunt multæ regula-
res, quę ſunt & cathedrales: quo caſu epiſcopus eſt epiſcopus
& abbas. Et ſic non obſtat etiam de conceſ. pręb. cum noſtris.
vbi non poteſt epiſcopus habere cathedralem cum præpoſi-
9 tura. Ad primum dicunt expreſſum de offi. ord. debet. ¶ † Op-
po. quod non valeat indiſtinctè tractare, quæ ſunt acta p̱ mo-
nachos. de reſcrip. edoceri. Intellige quòd negotium erat grā-
de, vel quando erat commune, ſecundum Inno. infra de his,
quæ fi. a præla. quanto. ſecundum Innocen. In antiqua dicitur
quod agebatur ſuper quadam eccleſia, cuius gratia olim con
ſueui tractare, an & quando agat prælatus ſine conuentu, vel
conuentus ſine prælato: quod nunc omitto, quia ſcriptum
eſt de reſcr. edoceri. vbi etiam de poteſtate impetrandi. Quid
autem de particularibus eccleſiæ: dicam infra, de teſt. cum
10 olim. ¶ † Quæro an ſi lata ſit ſententia pro conuentu ſine prę
lato, valeat ſententia illa. Dicit hic Pet. quòd non reuocaretur
ob hoc, quòd lata foret abſque p̄lato. C. de procu. l. non eo mi
nus. Pro hoc glo. C. quomodo, & quando iu. ſi ea. vbi no. gloſſ.
quod ſententia lata pro non contumace etiam teneat, licet
non valeat contra eum. Idem quod iſta ſentit gl. in l. properā-
dum. §. ſin autem reus. C. de iudi. & l. quamuis. C. de adul. Cre-
do quod nec pro conuentu teneat ſententia, ſicut nec ſenten-
tia lata pro non contumace, & furioſo. ff. de re iudi. l. furioſo.
C. quomodo, & qñ iu. ſi ea. quia hic nullitas ex alio, quam
ex mero furore conuentus, vt non valeat ſententia pro eis,
contingit, ex eo quia non habet poteſtatem ſolus conuentus
rem in iudicio deducendi ad præiudicium eccleſiæ: & hoc ex
mero rigore, ſicut communiter tenent doct. ſententiam non
tenere pro nō citato in d. l. ſi ea, & l. furioſo. Ex hoc ceſſat l. nō
eo minus, quæ loquitur, quando nullitas ſurgit a principio
meri fauoris. Ad hoc quod pleniſſimè ſcribit Inno. & Archid.
quicquid ibi ſenſerit Compoſt. de reſcrip. diſpendia lib. ſexto,
in verbo, nec proceſſus valeat. & ibi Ioan. Andre. quod reſcri-
ptum impetratum contra tenorem illius cap. non valeat, ne-
dum quo ad proceſſum pro impetrante, ſed nec quo ad pro-
ceſſum pro eo, contra quem eſt impetratum. Gloſſ. colligit,
prælatum conuentum non eſſe in iudicio ſine conſenſu capi-
tuli, nec capitulum ſine conſenſu prælati. Alleg. iura, & remit
tit ad capitu. edoceri. Item ad hoc, 3. quæſtio. quinta, cap. vlti-
mo. docto. hic excipiunt caſum, in quo eſt in iudicio conuen-
tus ſine conſenſu prælati, ſi conuenitur ex maleficio, ſecun-
dum Vincen. quod eſſe poteſt, vt not. de ſimo. dilectus. ſecun-
dum Ioan. And. &c.

S V M M A R I V M.

1 *Clericus depoſitus incorrigibilis deponitur per curiam ſecularem ad requiſitionem eccleſiæ,*
2 *Iudicandi actus in clericos eſt laicis interdictus.*
3 *Clericus pro quibus delictis poſſit deponi.*
4 *Delictum non probatur ſola criminis deprehenſione.*
5 *Quomodo aduerſus clericum delinquentem procedatur.*
6 *Excommunicatio, & anathematizatio quomodo inter ſe differunt. 32.*
7 *Depoſitus clericus, etiam incorrigibilis, incontinenti non eſt ſub poteſtate iudicis ſecularis, ante quam tradatur.*
8 *Pęna creſcit creſcente delicto, ſeu contumacia,*
9 *Contemnere, vel ex contemptu peccare, quis dicatur.*
10 *Excommunicatio, vel depoſitio, an ſit vltima pęna ſupplicij per eccleſiam imponendi. nu. 18.*
11 *Iudicis ordinarij poteſtate, ceſſante in iuſtitia adminiſtranda habetur recurſus ad extraordinarium ſubſidium.*
12 *Brachium ſeculare inuocare eſt via ſubſidiaria, non autem principalis.*
Clericus non poteſt incarcerari per iudicem ſecularem pro debito ciuili, niſi deficiente poteſtate eccleſiaſtica. nu. 17.
13 *Delicto irregularitatem cauſante, non immediatè ſupponitur clericus iudici ſeculari. nu. 19.*
14 *Irregularis non dicitur ipſo iure depoſitus.*
15 *Homicidium non eſt omni tempore dignum degradatione.*
16 *Clerici an puniantur pęna exilij. nu. 17.*
17 *Clericus incorrigibilis an, & quando videatur ſubditus poteſtati ſeculari.*
19 *Clericus degradatus dicitur exutus omni priuilegio clericali.*
20 *Clericorum quoruncunque appellatione qui comprehendantur.*
21 *Clericus, etiam in minoribus conſtitutus, eſt capax actus degradationis ratione incorrigibilitatis, vel delicti.*
22 *Clericus quis dicatur incorrigibilis, vel ex quibus deprehendatur incorrigibilitas.*
23 *Aduerſus clericum delinquentem non eſt vtendum gladio temporali, niſi præmiſſo ſpirituali.*
24 *Delicti ratione, in quo poſſit eſſe perditio plurimorum, ſi id impunitum remaneret. nu. ſeq.*
25 *Exitium idem eſt, quod mors, ſeu mortis periculum.*
26 *Iudex poteſt reddere ius, & ſententiam ferre quotunq; die ſolenni aduerſus delinquentes notorios.*
28 *Delinquens quando dicatur eſſe deprehenſus in delicto notorio.*
Teſtis non poteſt eſſe laicus in delictis contra clericum.
29 *Delinquens in flagranti delicto deprehenſus, an poſſit ex ſola deprehenſione puniri.*

30 *Delinquentis*

30 *Delinquentis clerici deprehẽſio in eodem delicto facta per clericos, an proficiat ad inducendum notorium.*
31 *In delicto, an liceat laico impune clericum deprehendere, vt nõ dicatur incurrere excommunicationem.*
32 *Iudex ſecularis non poteſt clericum delinquentem, & in delicto repertum impune capere.*
33 *Contra delinquentem etiam clericum quomodo in pœnis irrogandis procedi debeat.*

C A P. X.

1 CVm non ab homine. †Clericus depoſitus incor
rigibilis deponitur per curiam ſecularem. Cõmu-
2 nis diuiſio. Secunda ibi: Conſultationi. ¶ † No. j. ꝙ
regulariter actus iudicandi clericos eſt laici interdictus, & ꝙ
clericus cuiuſcunque ordinis quo ad hoc gaudet priuilegio
clericali, & quod clericus cuiuſcunque ordinis, etiam in mi-
noribus, eſt ſuppoſitus iuriſdictioni eccleſiaſticę, & ab eo ſolo
põt iudicari, & quod quilibet clericus, etiã in minorib. eſt ca
3 pax ſententiæ depoſitionis. ¶ †Secundo not. hic aliqua crimi-
na depoſitione digna, furtum, homicidium, & periurium, &
4 alia enormia, de quib. ſ. eo. ti. at ſi clerici. ¶ † No. tertio, ꝙ ſola
deprehenſio in crimine non probat delictũ, niſi cum hoc con
currat, vt aliter de delicto conuincatur. ad hoc ff. de adul. l. ca
5 pite qnto. & l. quomodo. §. fi. ff. de edi. edi. ¶ † No. practicã ꝓce
dendi contra delinquentem, quando proceſſus capit princi-
pium a delicto, quia conſtito de delicto deponitur, ſi delictum
eſt depoſitione dignũ, & ſi ſe corrigat, quia non iterat, vel con
tinuat delicta, & depoſitionem ſeruet, & pœnam, & pœniten-
tiam iniunctam bene quidem: aliàs ſi ſit incorrigibilis prædi-
cta non ſeruando, excommunicatur, tertio anathematizatur,
6 & vltimo traditur curię ſeculari. ¶ † No. aliud eſſe, quem excõ
municare, & aliud, quem anathematizare, quod qualiter in-
7 telligatur, dicam cum gl. ¶ † No. depoſitum, & etiam incorri-
gibilem, ante quam tradatur, non eſſe ſub poteſtate ſecula-
8 ri, ſed adhuc iudici ſubeſſe eccleſiaſtico. ¶ † No. quod creſcen
9 te contumacia, &c. vt lite non cont. quoniam. in fi. ¶ † Not. qs
contemnere dicatur, vel ex contemptu peccare, qui multo-
10 ties ab homine correctus non emendat. ¶ † No. ꝙ vltra depoſi
tionem, & excommunicationem, non videtur eccleſia habe-
11 re vltra quid faciat. ¶ † Et nota, ꝙ ceſſantibus remedijs ordina
rijs, habetur recurſus ad extraordinaria, vt deficente poteſtate
eccleſiaſtica in ſubditos corrigendo, ſiue defectus ſit in facto,
de offi. ord. ca. j. 23. q. 6. adminiſtratores. 106. diſt. cum ad verũ.
ſiue in iure, vt hic, recurſus habetur in ſubſidium ad iudicem
12 ſecularem. † Et ſic via inuocandi brachium ſeculare eſt ſubſi-
diaria, nõ principalis, ſcilicet in defectum poteſtatis eccleſia-
ſticæ, ſiue detur defectus in facto, ſiue in iure. Non poteſt ergo
principaliter inuocare. Per quæ dixi iudicem eccleſiaſticum
non poſſe arctare ſecularem ad carcerãdos clericos pro debi-
tis, vbi habet poteſtatem carcerãdi, & carceres habiles ad cle-
ricos detinendos. Ad hoc dictum ca. adminiſtratores. ad hoc
13 ca. q. Princeps. de offi. ord. c. j. ¶ † Nota crimina, etiam irregula
ritatem cauſantia, nõ immediatè ſupponere quem iudici ſe-
culari: nec pro his tradendus eſt curię ſeculari ante incorrigi-
14 bilitatem. ¶ † Not. irregularem ipſo iure non fore depoſitum,
15 ſed deponendum. ¶ † No. hic apertum, ꝙ pro crimine homi-
cidij quis non degradatur, quia expectatur incorrigibilitas.
16 ¶ † No. argu. eccleſiam non habere pœnam exilij, & quod in
degradationis actu eccleſia intercedere debet, ne tradatur cle
17 ricus pœnæ temporali. Ad hoc de verb. ſig. nouimus. ¶ † Nota
quod delictum depoſiti, etiam cum incorrigibilitate, nõ ſub-
mittit, nec depoſitio quem iudici ſeculari, ante quam tradat:
& ſic videtur, ꝙ propter incorrigibilitatem, etiam depoſiti, qs
non perdat priuilegium clericale. Poſſet colligi contra, vt de-
poſitus cum incorrigibilitate perdat priuilegium, nec exigat
alia traditio, vel degradatio. Per quod videtur homicidã plu-
ries iterantem non eſſe degradandum, ſed iterantem poſt
depoſitionem, eſſe ſtatim ſubiectum abſque alia traditione.
18 ¶ † Opp. j. eccleſiam habere alias pęnas vltra excommunica-
tionem, de quibus de homic. pro humani. li. 6. in gl. 3. So. Non
intelligas, quod eccleſia non haberet alias pęnas, vel vltra qd
faciat ex defectu poteſtatis quo ad pęnas, ſed quia de facto pp
19 huius potentiam hic non poterat corrigi. ¶ † Oppo. ſecundo,
quod data incorrigibilitate, non ſtatim puniatur per ſecula-
rem, ante quam tradatur. de cle. excom. c. 2. in fin. de verb. ſig.
nouimus. Sol. Dicit Hoſti. inquantum litera dicit, eum per ſe-
cularem poteſtatem comprimendum: hoc eſt verum ad req-
ſitionem eccleſiæ, vel per ipſius traditionem, & nõ aliter, pro
quo ẽt intercedit eccleſia, ne mors infligatur. j. de ver. ſig. no-
uimus. Sed iudex ſecularis faciet quod ſibi videbitur. Io. And.
dicit quod hæc decr. non loquitur in degradato, in quo nõ pu
tat neceſſariam incorrigibilitatem, ſed dicit eũ ſtatim eſſe de
foro ſeculari: vt in d. decre. nouimus. de pęnis. c. 2. in fin. lib. 6.
In verbali ergo depoſitione intelligitur, quod hic dicitur. Vi-
de practicam, quæ poteſt eſſe duplex. Vna, quod clericus depo
ſitus ſecuta incorrigibilitate degradetur, & tunc non expectat
alia traditio, quia in degradationis actu exuitur omni priuile-
gio clericali. de pen. c. 2. li. 6. & non eſt neceſſaria alia traditio,
maxime cum ſit præſente iudice ſeculari. Secundo modo po-
teſt practicari, vt iudex eccleſiaſticus ſtante depoſitione, & ſe-
cuta incorrigibilitate eum tradat, vel requirat ſecularẽ ꝓ pœ
na, & ex hoc ipſo traditus eſt: ex quo habes clericũ, ẽt præter
degradationis actũ, in caſu degradationis imponendæ poſſe
abſq; degradatione tradi, & ſic exui priuilegio clericali, ẽt re-
manentib. ordinib. Et nil mirum, quia ẽt nõ depoſitus verba-
liter aliqñ exuitur priuilegio clericali per ſolam monitionem
trinam cum actu immiſtionis circa lęuia, vt de ſent. exc. in au
dientia. contingit. & c. perpendimus. Tertio mõ poteſt intelli-
gi, quod eo quod eſt depoſitus, abſque alia traditione, vel de-
gradatione, ſtante ipſa incorrigibilitate, perdat priuilegium,
& ſubſit poteſtati ſeculari. Et hoc mõ intelligitur Io. And. qd̃
ſi ſola monitio trina, per quam concluditur incorrigibilitas,
exuit quem priuilegio clericali, de ſent. excom. in audientia.
abſque alia traditione, vel degradatione: fortius eũ exuit in-
corrigibilitas ſurgens ex monitione trina in iam depoſitum:
nec hæc litera dicit ipſum tradi, vel degradari, ſed comprimi.
Dictum Io. And. ꝓcedit abſque dubio, qñ incorrigibilitas ſur-
git ex trina monitione. Sed ſi aliter eſſet incorrigibilis, vt quia
depoſitus iterato ſe immiſceret, tunc eſt magis dubium: ſed
ſatis decre. hoc probat. Et hoc tene, licèt Pet. reſtrinxerit hanc
pœnam, & traditionem ad primam practicam, exponens, cõ-
primendus, & primo degradandus, ſecundum Io. And. Ioã. de
Lig. dicit hic neceſſariam traditionem: quia ſicut dñium non
tranſit ſine traditione. C. de pact. l. traditionib. ſic nec hic com
primitur per iudicem ſecularem, niſi tradatur: & propterea
iura vtuntur illo verbo, tradere. Hoc nihil eſt dicere. tene qd̃
20 dictum eſt. ¶ † Quæro primo qui comprehendantur appella-
tione clericorum quorũcunque? Dicit Hoſt. quod eccleſia cõ-
prehendit perſonas eccleſiaſticas, quę gaudent priuilegio ca-
nonis, ſi quis ſuadente. de ſent. excom. non dubium, & ca. por
ro. & idem vr̃ de familia epiſcopi, de quo de officio archidia.
c. fi. §. j. ſecundum Hoſt. ¶ Not. bene quod appellatione cleri-
corum comprehenduntur iſti, ẽt quo ad forũ. dicam j. de fo-
ro compe. c. 2. Comprehendit ẽt clericos primę tõſurę tm̃. de
ęta. & qual. cum contingit. Et quid de coniugatis, vide de cler.
21 coniug. ca. j. lib. 6. ¶ † Tertio ex litera arguit clericum, ẽt in mi-
norib. capacem degradationis actu. de quo de cle. excommu.
22 clerici. ¶ † Quæro qualiter deprehẽdetur incorrigibilitas. Dic
quod deprehẽdetur, quia ſtatim eo depoſito, ſi ſe corrigat, vel
dicat ſe paratum corrigere, imponetur ei pęnitentia, & in mo
naſterium detrudetur ad pęnitentiam peragendã. j. de pęnis.
tuæ. C. de ſportu. l. 2. vbi ſena. l. fi. & iam dixi, quod ſi ei pœnitẽ-
tia eſt iniuncta, & non ſeruet, qd̃ erit per hoc incorrigibilis, &
poſſet tradi. Sed hoc nõ placet. Intelligo ergo eũ incorrigibi
lem, qñ reuertitur ad priora delicta, vel in illis perſeuerat, vel
ter monitus nõ deſiſtit, vt ſentit Ioã. An. Et aduerte cũ ſolũ ſit
illi debita imponenda pœnitentia, non puto quod ꝑ hoc intã
tum dẽat vita attenuari, quod veriſilr̃ moriatur, vt dixi de ver
23 bo. ſig. nouimus. ¶ † Quinto ꝑ literã dicit Hoſt. nõ vtendũ gla-
dio tꝑali, niſi præmiſſo ſpirituali. Ad hoc de hære. ca. 2. & c. ex-
cõmunicamus. §. j. & de homi. poſtulaſti. de cle. excõ. mi. ca. 2.
& idem in iudice ſeculari: qa ipſe, & eius gladius ſunt partes
eccleſiæ. Vnde ſi vult rectè procedere, primo recurrit ad ſpiri-
tualem gladium añ quam vtatur ſuo. Remittit ad ea, q̃ no. de
treu. & pa. c. ꝙ ſit iuſtum bellũ. in fi. Ad hoc de iniur. & dã. da
24 to. c. j. & quod no. de fo. cõp. poſtulaſti. ¶ † Sexto, in quo poſſit
eſſe perditio plurimorum. Dic propter exemplum de ſta. mo.
ea quæ. §. j. vbi de hoc. Vel ẽt plurimos damnificando, vel occi
dendo. de oſſi. præſi. l. congruit. vñ prouidẽdum ne alijs exitiũ
25 ſit, ideſt mors. † Eſt enim exitium idem quod mors, vel mortis
26 periculum. Et dr̃ ab exeo, is: vt not. de of. præſi. l. diuus. † & tali-
bus ẽt diebus quadrageſimalibus redditur ius, & paſchalib.
27 C. de ferijs. l. prouinciarum. ſecundum Hoſt. † Vltimo dicit Io.
And. quod literę intentus eſt in fine inquantum dicit, vel alia
pœna, &c. quod quãquam ꝓ eo intercedat eccleſia, nihilom-
nus & aliam pœnam põt imponere iudex ſecularis: exiliũ ta-
men etiam eccleſia imponere poſſet. 3. q. 4. hi qui. j. de calum.
28 c. j. de pœnis. c. fi. lib. 6. ¶ † Venio ad gl. opp. quod deprehenſio-
ne clerici delictum non efficiatur notorium, quia regulariter
laicus in crimine non teſtificatur contra clericum. 2. q. 7. c. j. 2.
& 3. 6. q. j. beatus. 11. q. j. c. ſecundo, de teſti. de cętero. Non po-
teſt ergo talis deprehenſio tranſire in notorium. Glo. dicit de-
prehenſionem talem poſſe tranſire in notorium duobus caſi
bus. Primo, quando deprehenſioni adſunt clerici, & præſen-
tialiter interſunt deprehenſioni delicti, & detentioni ſpatio
viginti horarum. Secundo, quando per laicos deprehen-
duntur, miſſos tamen authoritate prælatorum ſuorum. de
ſentent. excommun. vt famę. quo caſu duo ſequuntur. Pri-
mum,

mum,quod deprehenſi delictum poteſt eſſe notorium.Secun
dum, quod tales capiuntur abſq; pœna excommunicationis.
¶Quatuor ſunt videnda.Primo an deprehenſio ſola inducat
notorium, vel probet delictũ quo ad aliquẽ probationis gra-
dum.Secundo,dato quod inducat,an deprehenſio clerici per
laicos proficiat ad inducẽdum notorium.Tertio, an laico im
29 pune liceat deprehendere clericum in delicto.¶† Ad primũ
gl.in l.capite quinto.ff.de adul.dicit,quod inducit tm̃ indiciũ.
Gl.de eo,qui duxit in ma.ex literarum. in glo.j.dicit, quod de-
prehenſio inducit infamiam,nec plene probat.All.l.placet.§.
vltro.ff.de ritu nu. Idem Ioã.20.q. vltima.c.j.ad hoc 12.q.j. nõ
dicatis.Glo.81.di.pro concordia.diſtinguit, an deprehenſioni
adſit ſimilitudo in actu delicti:& tranſire põt in notorium.Di
co quod deprehenſio põt inducere indicium,põt inducere fa
mam,& notorium factum ſm̃ quantitatem aſtantiũ,& quali
tatem deprehenſionis: ſi deprehenſio fiat paucis aſtantib.ma
xime in delicto de facili non publico, vt eſt adulterium, non
inducit niſi indicium.Sic loquitur l.capite quinto.Si depħen
ſio fiat plurib.aſtantib.poſt delictum,ita quod teſtes non poſ-
ſint eſſe teſtes delicti,ſed deprehenſionis poſt delictũ, aut detẽ
tionis,& tunc q̃a aſtantes non poſſunt eſſe teſtes actus delicti,
hoc põt tm̃ inducere infamiam,vt dicit glo.in c. ex lr̃arum.&
15.q.2.c.fi.Et his caſib.verificatur gl.Lau.ſo.di.de his.& c.ſi q̃s
diaconus.& tenet Gof.& Hoſt.hic, q̃ dicunt deprehenſionem
nõ ſufficere ad probationẽ,niſi alr̃ conuincat̃. Et ſic dẽt intel-
ligi tex.hic,qui vltra deprehenſionẽ exigit ꝯuictionẽ:ſi depħẽ-
ſio fiat in actu delicti aſtãte toto populo,vel maiori parte po-
puli,ita q̃d immediate delictum apprehendant: & hoc poteſt
eſſe notorium,quia vniuerſitas populi,& vicinia teſtis eſſe po
teſt.de pur.cano.cum dilectus.Et vide q̃d no.Inno. de offi.del.
c.2.lib.6.Sic poteſt loqui gl.hic & Io.ſo. di. ſi quis diaconus.tñ
non tranſit in notoria ex ſola deprehenſione populi,ſumẽdo
ipſam pro captura, ſed bene tranſit ex deprehenſione populi,
ſumendo pro apprehenſione ſenſus naturalis, & immediati:
alias nõ poteſt eſſe teſtis, niſi per auditum: & hoc eſſet potius
probare famam, quam notoriũ. Idem ſi ſumatur deprehẽſio
pro probatione iudicialiter facta, vel confeſſione: talia enim
trãſeunt in notoriũ,ſaltem iuris. Et ſic põt intelligi de adul.c.
fi.& gl.81.di.p̃sbyter.& ibi Arch.Ad hoc ſo.de his.no.eo.ti.ca.
ſi quis presbyter.ff.de officio præſi.l.nec q̃cquã.§. circa aduo-
30 catos.& l.illicitas.§.illicita.¶†Ad ſm̃,an exigatur,q̃d deprehẽ
ſio ſit clericorum, gl. hic exigere vr̃ deprehenſionem fieri de-
bere a clericis,vel authoritate ſui iudicis a laicis.Idem glo.81.
di.ſi quis presbyter,quia laicis non creditur, cum oppido ſint
infeſti clericis.2.q.7.laicos.& c.laici.Q̃d ſequitur hic Hoſt.cõ-
cludens delictum dici notorium, qñ crimen deprehenditur a
clericis ab epiſcopo miſſis,& coram vicinia publica, ſed ſi ca-
pitur a laicis, non propter hoc reputatur conuictus.2.q.7.lai-
ci.ſ̃.e. at ſi clerici. ſm̃ Hoſti. & Abb.Dic,ſi agitur de deprehen
ſione,quæ ſumitur p̱ actum cõfeſſionis,vel teſtificationis: dic
de confeſſione ff.eo.at ſi clerici.de teſtimonio.j̃.de teſti. de cæ
tero.cum concor.Si agitur de deprehenſione in delicto, & ef-
fectu immediatè ex ea ſurgente,illa nõ inducit effectum p̱ba-
tionis iuris,niſi ſit facta authoritate ſui iudicis. ſic loquit̃ glo.
Si agitur de effectu vulgationis ſurgentis ex captura, hic effe-
ctus eſt in facto,& poſſet inducere infamiam,vt dicit glo.ſ̃.eo.
at ſi clerici.& tenet hic Inn.& Gof. q̃d poſſet etiã inducere no
torium,ſi totus populus non ſolum actui deprehenſionis, ſed
etiam actui delicti in flagranti crimine eo deprehenſo forent
præſentes:nec hoc caſu requiro omnes,vel maiorem partem
fore clericos,ſed dico,ꝙ laici ſufficiunt, aliàs durum foret ali-
quid notorium probare cõtra clericũ. Ad hoc de pur.can.cũ
dilectus.vbi notorium dr̃ delictum,cuius teſtis populus eſt,cu
ius appellatione maxime laici comprehenduntur.Ad hoc de
coha.cle.tua. ibi,teſtimonio bonorum virorum. Itẽ quia no-
toriũ comprehendit in ſe famoſum, contra infamatũ aũt lai-
ci teſtificantur,vt no.de accuſatio.cum P. de reſt.de cætero.&
q̃a non eſt poſſibile inter tot aliquos non eſſe clericis nõ infe-
ſtos.Et hoc ſentit Hoſt.hic,& ponit Io.An.ſuper hac gl. inquã
tum dicit gl.tali deprehenſione crimen effici notorium, dicit
Hoſt.licet alias,id eſt, qñ non eſt crimen notorium laici ad te-
31 ſtificandum,non admittuntur.¶† Ad vltimum dic, quod re-
gulariter ſi ſine authoritate ſuperioris laicus capiat clericũ,
incurrit excõicationem.de ſent.exc.nuper.& ca.vt fame.fallit
ſm̃ Doct.vbicunq; percuti poteſt ſine pœna a laico, ſm̃ Hoſt.
de ſent.excom.c.3.§.penul.& idem Fran.qui hoc dicit indubi
tatum. Imo etiam ſi licentia prælati haberi non poteſt, quia
eſt in fuga,ſine pęna excõicationis poteſt detineri.Et ſic intel-
ligitur decretum,vt fame.de quo ibi remittit Io. An.in gl. iſta
duo arg.ff.de his,quæ in frau.credi.ait prætor.§.ſi debitorem.
habebitur tamen diſcretio,vt curialius teneatur, q̃ laicus, ſm̃
Gul.Na.& Abba.Hoſt.in d.c.nuper. hoc non fatetur,vt vbi le-
ges capturam permittãt, clericus capi poſſit, niſi canonicum
ius detur expreſſum.idem Arch.81.di.presbyter. & tenet Ho
ſti.in Summa de ſent.exc.§.ſi quis debet,ſub §.proprijs.verſic.
fallit hoc. Sis ergo cautus, ſi vis abſque ſcrupulo licitas fore
tales deprehenſiones, quod officiales laici in hoc deputentur
executores, & captores a prælatis ſuis. Et ſic conſului ep̃o Ca-
32 ſtellano in Venetijs.¶†Opp.cum gl.& verbo,excõicari:quod
tex.inculcet,cum anathema ſit excommunicatio:& idem re-
petit,ꝙ excommunicationis appellatio maiorem comprehẽ
dit.de ſent.exc.ſi quem.Sol.Exponit gl.excommunicari,ideſt,
ſuſpendi, ſed q̃uo ſuſpenditur iam depoſitus? intellexit forte
gl.de ſuſpenſione ab ingreſſu eccl̃iæ,vel ſimilib.tanquam lai-
cus,ſm̃ Pet.& Abb.vel ſm̃ Gof. excommunicatio reſpicit mi-
norem excommunicationem, anathematizatio maiorẽ. Vel
dicit, ꝙ excõicatio reſpicit maiorem excõicationem cum ſo-
lennitate,de qua 11.q.3.debent.ſm̃ Hoſt.ad hoc cle.de pęnis.
ſi quis ſuadente.ver.& q̃a.& hoc tenet Ioã. And.& dicit,q̃d de
anathemate dr̃ ad Galatas.j.& ad Corin.vlti.de quib.13.q.4.§.
fi.& dicũt deriuatores,q̃d dr̃ ab ana,q̃d eſt ſurſum,& tecta, q̃d
eſt quædam figura ad formam literæ,quia imprimebatur frõ
tib.dãnatorũ.Dr̃ ergo anathema quaſi antecta,i. ſuperna ma-
ledictio.de qua 23.q.4.Guiliſarius.Io. And. Solennitas aũt ta-
lis anathemati eſt,quia hanc facit ep̃s 12.ep̃is præſentib. cum
candelis accenſis,quas debent in fine anathematizationis eij
33 cere,& pedibus conculcare.¶†Opp.cum gl.vltima,q̃d nõ de-
beat hac forma procedi,imo debeat prius excõicari,ſecundo
ſuſpẽdi,tertio deponi, quarto aliter pœna grauari,24. q.4.for
te.34.diſt.quorundam.Contraria procedunt, qñ pęna incipit
a delicto,quo caſu ſi tale eſt crimen q̃d dẽat ſuſpendi,ſuſpẽdi-
tur:ſi tale q̃d debeat deponi,deponitur,& ſi ſit corrigibilis nõ
proceditur vlterius:ſi ſit incorrigibilis, excõicabit̃, & anathe-
matizabitur. Et ſi eccl̃ia vltra non habeat quid faciat, tradet̃
curię ſeculari.Sic dicit debere intelligi 3.q.4..clericus.11.q.j.ſi
quis ſacerdotum, per quæ gl. firmat regulam, quem nõ tradi
curię ſeculari,niſi ſubſit ĩcorrigibilitas.Excipit. Caſus primus
eſt in falſario literarum apoſtolicę ſedis.Secus in falſario alia-
rum lr̃arum,quia alia pœna imponitur, vt patet de cri.fal. ad
falſariorum.& c.ad audientiam. Secundus eſt in crimine hæ-
reſis. Hic non bñ excipitur, quia crimen hæreſis tranſit cũ re-
gula,cum non tradatur,ſi ſe velit corrigere.de hæreti. vergen-
tis.De his caſibus per gl.de hæret. ad abolendam. de verb.ſig.
nouimus. Alium caſum addunt quidam, ſ. c. ſi quis ſacerdo-
tum.11.q.j.Quod tenet Spe.in ti.de compe.iud.adi.§.j.ver. in
quibuſdam.quem caſum gl.hic ponit ſub regula,qñ eſt incor
rigibilis.& idem gl.j.de ver. ſig. nouimus, quæ dicit hoc beni-
gnius.& idem gl.ſ̃.eo.at ſi clerici.in gl.Alium caſum dant q̃dã
in ſchiſmatico,vt in c.de Liguribus.23.q.5.quod tenuit Bona-
gui.ſed cõiter intelligit̃ de incorrigibili. Si tamẽ eſſet ſchiſma
contra Romanam eccleſiam, poſſet comprehendi ſub caſu
hæreſis:ſecus ſi ꝯ epiſcopum,per no.de ſchiſma.ſuper rub.De
hac materia in c.honoratus.in glo.19.q.3.quoniã.de teſt.cog.
c.2.Legiſtę volunt quemlibet pro quocunque delicto, in quo
perſonalis,vel ad perſonam venit pęna imponẽda,debere de-
gradari:vt C.de epiſ.& cle.auth.clericus.& vide Bar.in l.j.in fi.
ff.de pęnis. Hos aũt caſus latius examinaui ſ̃. c.at ſi clerici.vbi
ad alios addidi. Vnum dicit Ioan. And. ꝙ contumacia tanto
maior videtur, quanto ex re minori conſurgit, ſecundum Io.
qui ſic no 96.di.duo.

S.VMMARIVM.

1 Reſcripto contra violentum impetrato conuenitur, qui ſcienter in vitium ſucceſſit.
2 Poſſeſſorium vti datur contra ſpoliantem,ita & contra in vitium ſuccedentem,non tamen eadem actionis ſpecie.
3 Succeſſor ſingularis quo caſu ſuccedit in vitium defuncti. 5.
4 Delegata iuriſdictio contra vnũ tranſit ad ſingularẽ rei ſucceſſorẽ & vitij.
6 Succeſſori ſingulari non nocet vitium authoris quantum ad impediendum ius ſcribendi.
7 Reſcriptum non tranſit ad hæredem eius, qui non erat in rerum natura tempore datæ reſcripti, vel ad aliam perſonam omnino diuerſam.
8 Agendi ius an actiuè,& paſſiuè tranſeat in ſucceſſorem.num.ſequen. vſque ad fin.c.
9 Excipiendi ius, an tranſeat contra ſingularẽ, aut vniuerſalem ſucceſſorem.
10 Priuilegia an tranſeant actiuè,& paſſiuè in ſucceſſorem.
11 Iudicij inſtantia inchoata contra prædeceſſorem,an tranſeat in ſingularem, aut vniuerſalem ſucceſſorem.
12 Iuriſdictio an tranſeat in ſucceſſorem.
13 Exequendi ius,an tranſeat in ſucceſſorem.

CAP. IX.

1 QVia V. ¶† Per reſcriptum impetratum ꝯ vio
lentũ cõuenitur, qui ſcienter ſucceſſit
in vitium.h.d.Prima narrat factum Secunda p̃ui-
det, ibi: præcipimus.¶† Nota primo, quod ſicut
poſſeſſorium datur ꝯ ſpoliantem, ita cꝯ in vitium
ſuccedentem,ſed non dat̃ eadem ſpecies actionis,q̃a non ſpe-
cialiter interdictum vñ vi, ſed dat̃ idem poſſeſſorium: q̃a ꝯdi-
ctio ex decreta.Specu.de reſt.ſpol. vt ibi not. & eodem titulo,
cum

3 cum ad ſedem. ¶†No.ſecundo caſum,in quo ſucceſſor ſingu
laris ſuccedit in vitium prædeceſſoris, qñ ſcienter ſubrogatur
in re violenter ablata,& hoc ſiue habeat cauſam a detentore,
vt in c.ſępe.& quod ibi nota.ſiue non:vt quia propria autho-
4 ritate ſit ingreſſus.¶†No.tertio, quod iuriſdictio delegata cõ-
tra vnum tranſit ad ſingularem ſucceſſorem rei, & vitij, & qđ
iuriſdictio delegata ex concluſione reſcripti reſtricta ad vnam
ſpeciem actionis tranſit ad aliam perſonam , ꝯ quam eadem
actio competit in genere,licèt diuerſa in ſpecie.Et hoc opera-
tur continuatio,& approbatio vitij . Et ex hoc datur caſus, in
quo reſcriptum ad alias perſonas extenditur ẽt principaliter,
quam ꝯ quas eſt impetratum.& eſt ſimile ſ.de ali.iu.mu.cau.
5 fac.ca.j.¶† Primo oppono,quod non conueniatur ſucceſſor,
ſicut prædeceſſor:hoc, quia prædeceſſor interdicto vñ vi, ſuc-
ceſſor condictione ex decr.ſępe.de reſt. ſpol.c. cum ad ſedem.
iuncto c.ſępe.Sol.Dictio ſicut,hic non eſt ſicutiſſimum,ideſt,
non notat omnimodam ſimilitudinem, quia non identitatẽ
actionis in ſpecie; ſed in gñe. Simile de ſumma trin. damna-
mus.in verbo, cum ergo. & ibi concor. de hac dictione ſicut.
Interdictum enim ſtrictè datur ꝯ ſpoliantem , mandantẽ, vel
ratum habentem:condictio ſępe,ꝯ ſcienter in vitium ſuccedẽ
tem datur condictio ex canone,redintegranda.3.q.j.aliàs vio-
lentia concomitaret ſolum vniuerſalem ſucceſſorem,qui ſuc
ceſſit in omnem cãm.l.Pomponius.§.cum quis.ff.de acq.poſ.
de quo no.de filijs preſ.veniens.ſm Hoſ.Tan.& Vin.Quo igĩ
ad ordinem procedendi ſimiliter deciditur, quia ſicut in pri-
ma forte ex forma reſcripti cã erat commiſſa ſummarie tra-
ctãda:ſic & tractabitur ꝯ ſucceſſorem. Idem ſi commiſſa fuiſ-
ſet appellatione remota, & ſic non ſolum tractatur, & ſic ſuc-
cedens in vitium non ſolum ſuccedit in iuriſdictione,ſed etiã
ſuccedit in formula procedendi data iuriſdictioni . procedet
etiam quo ad effectum,quia ſicut ꝯ primum procederetur ad
condemnationem fructuum,de reſti.ſpol.grauis. & ſic proce-
detur ad condemnationem contra iſtum in vitium ſucceden
6 tem.¶†Opp.quod vitium authoris non noceat ſingulari ſuc-
ceſſori.ff.de diuer.& temp.pre.l.an vitium.Sol.Si quæritur,an
vitium authoris noceat ſucceſſori quantum ad impediẽdum
ius præſcribendi,quo cauſatur ius agendi ſuccedenti, vel exci
pienti,hæc eſt materia per ſe,de qua in l.vitia.ff.de acq. poſ. &
d.l.an vitium.in regula,quod ipſis.ff.de regu.iu.l.Pomponius.
§.cum quis.de acqui.poſ.& dicam de præſcr.ſi diligenti.& ali
quid de iure pa.cura. Si quæritur an vitium authoris noceat
ſingulari ſucceſſori quo ad ius agendi cauſandum ꝯ ſingula-
rem ſucceſſorem:de hoc agitur hic, & dicam plenius ſup glo.
7 ¶†Venio ad gl.oppo.quod reſcripto impetrato ꝯ prædeceſſo
rem non conueniatur ſingularis ſucceſſor, quia rſr reſcripta,
vt ſtricti iuris,non extendũtur ad alias perſonas, quam nomi-
natas in reſcripto.de offi.del.P.& G.Ad hoc, quod plus eſt,nõ
conuenitur ſucceſſor vniuerſalis , vt ſ. de reſcrip. ſignificauit.
Idem quia reſcriptum non tranſit ad hæredem eius , qui non
erat in rerum natura tẽpore datæ reſcrip.l.fin.ff.quæ ſent.ſine
app.re.Sol.Gl.hic arguit pro & contra,an reſcriptum ꝯ prede
ceſſorem tranſeat ad ſucceſſorem.& arguit primo quod ſic ĩ.
de conceſſ.præb.propoſuit.Secũdo adducit tex. de ali.iu. mu.
cau. fac. Tertio, quia reſcriptum habet vim decretalis epiſto-
lę.19.diſt.in memoriam.ergo ſicut decr.epiſtola , poteſt trahi
ad conſequentiam.ff. de legi.l. non poſſunt. etiam decretũ in
perſonam prædeceſſoris tranſit ad ſucceſſorem.ff. de fideicõ.
hæred.l.cum quaſi.¶Ante quam veniam ad deciſionem, no.
gl.in duob. Primo.n.dicit reſcripta ęquiparari cõſtitutionib.
& ſic de ꝯſtõnib.ad reſcripta licitè arguĩt . Scđo dicit reſcri-
pta æqparari decretis, & ſententijs : & ſic de vno ad aliũ licitè
arguit pro deciſione,& ſolutione obiectorum. ¶Gl.ponit ali-
quos intellectus.Primus, quod ex eiſdem literis etiam ſpecie,
& ſub eadem iuriſdictione conuenitur ſucceſſor, ſub qua &
prædeceſſor conueniretur.Secundus,quod cõueniatur ex no-
uis literis, q̃ nunc nouiter emanarunt ſm primũ ſe intrudens
in bñficium, quod alter ſpoliauerat ab altero põt conueniri,
ꝑ illud reſcriptum,& corã eiſdem iudicib. corã quib. poterat
& primus. ¶Ad ꝯrium reſcriptum non extenditur ad ꝑſonã
omnino diuerſam,vt ibi,ſed ad coniunctã,qa ſucceſſor fit rei,
& vitij,ſuper qua,& qũo eſt impetratum reſcriptũ,bñ conue-
nitur, vt hic. Simile, qa ꝑꝑ ſuccedere in vitiũ ſubrogatĩ actio-
ne.de reſt.ſpol.ſepe.ſic in eo, qui ſuſcepit rẽ ab alienante cã iu
dicij mutandi,vt ſ.de ali.iu. mu.cã fac. per totũ.Item quia eo
ipſo,quod occupat rem,qua ille ſpoliatus fuit , videĩ ratũ ha-
bere eius vitium.Dat ſimile ĩ.de immu.eccle.aduerſus. Hanc
opi.tenuit Lau.& Bart.Brix.in q.ſubti.de reſcriptis.ver.quærĩt
vtrum per reſcriptum . Secundus eſt intellectus qui procedit
abſque dubio,quod vi antiqui reſcripti ꝯ prædeceſſorem non
conueniatur ſucceſſor, ſed hic conuenitur ex vi iſtarum ſecũ-
darum literarum,per quas Papa mandat, vt ſecundum teno-
rem primarum cã decidatur. Et hũc intellectũ tenuit Dama,
ſequens magiſtrum ſuum:& idem Vin.Gofr.Innocẽ.& Egi.ꝙ
proceditur ex vi ſecundi reſcripti,& hoc probãt ex verbo,p̃ce-
pimus,aliàs dixit,reſpondemus.Simile de of.del.cum R.Item
cum ad inſtar priorum,& formam eorundem ſit procedẽdũ,
non per ipſas ad c.propoſuit.ſ.alleg. reſpondent, ꝙ illud ope-
ratur clauſula,amoto quolibet detentore:alias non tranſiſſet
ad illicitum detentorẽ. Non obſtat , ꝙ reſcriptum habet vim
decretalis,& conſtitutionis,quia id verum, qñ datur ad cõſul
tationem,vel inquantum decidĩt . Inquantũ iuriſdictionẽ cõ-
fert,non extendit:vt in c.P.& G. Ad l.cum qõni.dic, ꝙ illud in
ſnĩa, vel decreto , & qñ fertur pro , ſecus in priuilegio , vel re-
ſcripto,& in ſnĩa,qñ fertur ꝯ iam defunctum: vt no.gl.ff.de re
iu.l.Neratius.Nec obſtat ſi dicas ſententiam non valere , ẽt ꝓ
mortuo, cum non ſit contumax , vt dixi ſ.eo. cum cãm. quia
intelligo, qñ fuit citatus ante mortẽ, & iudex ignorabat mor-
tem,ſed quia intellectus gl.notabilior eſt,& decidit tex.ſm eũ
aliquid dubitationis . Eſt dubium pro practica eius , qñ dicaĩ
ſucceſſiſſe in vitium. dicit ꝙ eo ꝙ ſucceſſit in rem,ſciens ad ſe
non pertinere : hic enim vitioſus eſt poſſeſſor.C. de acq.poſ.l.
fi.Contrarium ſentit in alia parte gl.quæ ſentit illum ſuccede
re in vitium , q occupat ſcienter, ſciens illã poſſeſſam violẽter
a deiectore: exigit enim quod hoc ſciat, dum dicit ꝙ ratũ hr̃e
vr̃.Et pro primo facit litera dum dicit,eam poſtmodũ eſſe in-
greſſus.pro ſecundo facit litera ibi : dicebat violẽter occupaſ-
ſe.vñ ſi probetur quod primus fuit violentus, & ꝙ ſecũdus oc
cupauit defuncto tradẽte, abſque dubio procedit intelľs . Idẽ
puto ſi probetur,ꝙ primus deiecit,& ſecundus ꝓpria authori
tate occupauit illo mortuo ſciens primum deieciſſe.Et his ꝓ-
batis adhuc procedit intellectus.Idem ſentiunt doc. in litera,
ſi ſciẽs deiectionẽ occupauit iudicis authoritate, putãs & hoc
purgare vitiũ.Idem puto ſi ignorabat deiectionem, ſciebat tñ
reſcriptũ impetratum ꝯ primum,tanquam ꝯ deijcientem: &
hoc probat litera ibi:dicebatur eccleſiã P.occupaſſe, &c. non
dicit qui occupauerat.Satis enim põt dici decretalẽ ꝓcedere,
qñ occupauit cum vitio,ignorans deiectionẽ,& reſcriptum ꝯ
eũ,vt deijcientem impetratum,ita quod cũ vitio ſit ingreſſus,
& non iudicis authoritate,vel cum iudicis authoritate ſciens
ſe non habere ius:qa hic eſt ſucceſſor in re cũ vitio.l.ſi coloni.
C.de agri.& cen.& ſic vbicunque ꝯdictio ex illa lege,vel condi
ctio ex decre.ſępe.competeret ꝯ ſingularẽ ſucceſſorẽ: qđ dicã
de reſt.ſpo.ſępe.tunc reſcriptum ſe extendet. ſecus ſi tm̃ cõpe
teret ꝯdictio ex canone,redintegrãda.q̃ bñ hẽt aduertere pra-
cticus in probando , & extẽdendo reſcripto, & ẽt in libello. Et
hæc ſufficiãt pro declaratione rudis intellectus decr.¶Pro exa
minanda materia huius decr. ſunt videnda plura. Primo, cui
actio competens ꝯ prædeceſſorem tranſeat ad ſingularẽ ſuc-
ceſſorẽ,vel vlem.Secundo,quid de iure excipiendi. Tertio,qd
de priuilegio. Quarto,quid de inſtantia. Quinto,qd de iuriſdi
8 dictione.Sexto,quid de iure excipiendi,& exequẽdi.¶†Venio
ad primum . Dic, ſi quæritur an ius agendi actiuè tranſeat ad
ſucceſſorẽ:dic vt per Dy.in rła,ſi quis in ius.de reg.iur.lib.6.&
in l.falſum.§.quod ſi dr̃.ff. de dam.infe.per Bart.in l.ſi tertius.
§.ſi prius.de aqua plu.arc.per Iac.de Are.in l.qui bona.§.fi.de
dam.infe.& per gl.in l.j.ff.de aqua plu.arc.de quo nõ ãgo hic,
qa non ad propoſitum. Si quæritur an ius agendi ꝯ prædeceſ-
ſorem tranſeat ad ſucceſſorem:dic ſi eſt vniuerſalis,& ius cau
ſans a prædeceſſore , tranſit ad ſucceſſorem ſi ius agendi non
eſt ex delicto,quia hęredes paſſiue ſuccedunt in onerib.defun
cti,vt l.pro hæreditarijs.de hære.actio. Si eſt pęnale ex delicto,
quid de iure ciuili, hr̃ in l.j.C. ſi ex delic.defunc.& l.j.& 2. C. ſi
reus,vel act.mor.fue.de iure canonico hr̃ de ſepul.c.fin.Si ſuc
ceſſor eſt vniuerſalis nõ cauſans ius a prædeceſſore , vt ſucceſ-
ſor in dignitate ſuccedit in ciuilibus,& legitimè contractis.de
foro comp.dilecti.de reſcri.ſignificauit. in illegitimè ꝯctis nõ,
35.q.9.quod quis.de precar.c.ſecundo, de reb.eccl.non alie.ſi
quis presbyterorum.12.q.2.non liceat. de cle.coniu.diuerſis.
ne præla.vices ſuas. querelam. Si ius agendi eſt ex delicto, vel
pęnale,non trãſit ad ſucceſſorem.Sed de hoc dic,vt in regula,
delictũ.de reg.iu.lib.6.in l.iubemus.C.de ſac.ſan.eccl.& quod
dicam plene de dolo,& contuma.c.j. aliquid per gl. & Inn. de
ord.cog.cum dilectus. Si ſucceſſor eſt ſingularis, ſi q̃rĩt an ſuc-
cedat in iure agendi reali:dic quod ſic,quia realis actio ſequi-
tur rem.ff.de rei ven. ſinautem, ſed actio propriè non tranſit,
ſed directorium actionis ex noua poſſeſſione : ſi actio eſt in rẽ
ſcripta,adhuc tranſit.l.emptor. & l.poſt vẽditionẽ.ff. de aqua
plu.ar.l.j.§.illud.ff. quorum lega. Si actio eſt mere perſonalis,
tunc in ſpecie non tranſit contra ſingularem ſucceſſorem , vt
l.prima §.hæres.ff.ad Treb.l.fi.ff.de contrahen.empt.Etiam ſi
obligatio competat ad rem,vel circa rem,vt l.fina.& quod ibi
nota.ff.de ope.no.nun.Vnde pactum de non ędificando in re
nõ nocet ſingulari ſucceſſori quoniam poſſit ędificare: & pa
ctum de nõ locanda re non nocet emptori, vel de nõ reuocã-
da locatione,vt l.emptorẽ.C. loca. In gñe aliquando bñ trãſit
ius agendi ad ſingularẽ ſucceſſorẽ,qñ ſciẽter ſuccedit in vitiũ,
vt qa rẽ inuaſam ſciens ingreditur,vel rem occupatã occupat

cum

cum vitio, vt l.ſi coloni.de agri.& cenſi.& c.ſępe.de reſti.ſpoli.
9 ¶ † Venio ad ſecundum quid de iure excipiendi, an tranſeat
contra ſingularem ſucceſſorem,& ſic quæritur, an ius excipiē
di proſit ſingulari ſucceſſori: de hoc non quæritur hic. Dic vt
per Bar.in d.§.ſi prius.Si quæritur,an tranſeat contra ſingula-
rem ſucceſſorem:dic, ſi per tranſitū rei ad ſingularem ſucceſ-
ſorem factum, æquitas exceptionis perimitur, non tranſit ex-
ceptio ad ſingularem ſucceſſorem.l.fi.C.de iure dom. & de fi-
deic. liberta.l. cum quaſi. Si non perimitur æquitas exceptio-
nis,dic,ſi eſt exceptio proprie dicta,& rei cohęrens,illa trāſit.l.
exceptione.de except.rei iud.& traditæ.l.fi.in fi. de pignorib.l.
ſi per tuas.in fi.l.inuicem.§.plerique.ff.de reg.iu. cum ſimil.Si
exceptio erat proprie dicta,& cohærens pſonæ: tunc tranſit ꝯ
ſuccedentem titulo oneroſo,l.apud Celſum.§. de authore. &
§.ſeq.ff. de exce. doli. Si autem exceptio erat impropria exce-
ptio,ſed iō competebat,qa cōpetebat actio, exemplū in ſpo-
liationis exceptione,& non tranſit contra emptorem.C. loca
ti.l.emptorem.cum ſim.nec actio daretur,vt ibi not. Vide de
hoc per Bar.in l.ait prætor.la 2.ff.de iureiur.& per Dy.in dicta
regula,ſi quis in ius.Nec vera,niſi vbi dixi ſ.actionē dari ꝯ ſin-
gularem ſucceſſorem, quia & tunc talis exceptio daretur: iō
ſpoliationis exceptio competit ꝯ ſingulares ſucceſſores, con-
tra quos quanquam in gn̄e competeret poſſeſſorium, & non
interdictum ſpecificum,vt no.Inn. licet variauerit, & ibi dicā.
j.de ord.cog.cum dilectus.& ponit in gl.in verbo,exceptionis,
quæ incipit,hanc exceptionem.Hæc procedunt in ſingularib.
ſucceſſorib. ¶ Ad vniuerſales autem cauſantes ius a pdeceſſo
re non eſt dubium tranſire,ſed ſi nō cauſant ius a prædeceſſo-
re,vt ſunt ſucceſſores in dignitate,ſi ex iuſto ꝯctu, vel cauſa ha
buerit originem, tranſit, ſicut & actio, ſi habuerit originē ab
iniuſta cā.non tranſit,ſi a delicto,vel quaſi,ſentit Inn. qđ tran-
ſeat ius excipiendi.Et ſi nihil peruenerit in glo.præallegata,in
verbo,exceptionis.ver.in ſucceſſores autem in dignitate. in c.
cum dilectus.ad hoc dictum ca.cum dilectus.Sed non placet,
vt ibi dicam,& in contrarium eſt gl.2.q.j. in primis. & de iure
pa.cura.De officio autem iudicis dic idem, qa ſi eſt mere pſo-
nale non tranſit ꝯ ſingularem ſucceſſorem:ſi eſt reale,tranſit.
Nam eſt dare officium iudicis mere perſonale.l.quædam.§. ſi
is.ff.de eden.& eſt officium iudicis in rem ſcriptam,in l.in cau
ſæ.§.interdum.de mino.de quo per Innoc.de reſt.in inte.cum
ex literis.Et qđ aliquando ſit perſonale,dicit Inn.ſ. de conſtit.
cum M.in gl.in verbo,reuocatis.ver. ſed ſi poſſeſſores. & ſunt
verba Bar.in d.l.ſi certus.§.ſi prius. Cognoſcere autem,ſm eū,
an officio iudicis ſit mere perſonale,an in rem ſcriptam,quan
do æquitas eadem,quæ ſubeſt ꝯ principalem, ſubeſt ꝯ ſucceſ-
ſorem:tunc eſt in rem ſcriptam:aliàs eſt perſonale. Alleg.l. ꝗ
10 bona.§.fi.ff.de dam.infe.¶ † Venio ad tertium:quid de priui-
legio,& in priuilegijs, an tranſeat ad vniuerſalem ſucceſſorē
actiue:aliquid ibi per Cy.& Bar.in l.licitatio.§.fin.ff.de publi-
11 ca.¶ † Venio ad quartum,quid de inſtātia, an inchoata ꝯ pde-
ceſſorem tranſeat ad ſingularem ſucceſſorem, vel vniuerſalē.
Inn.hic ſe expedit hoc modo:Si quæritur,an inſtantia inchoa
ta cum vno poſſit illo mortuo expediri cum iudice:dic qđ ſic,
ſi cā tangit publicum intereſſe,& iam liquet de cā,& ſic intel-
ligit l. quāuis.C. de adul. ibi enim loquitur, qn̄ de crimine cō
ſtabat ↄfeſſione.Nam hęc inſtantia,ex quo liquet de crimine,
ēt abſente, vel mortuo accuſatore, per iudicem finiri dēt, ne
delictum remaneat impunitum.Ad hoc qđ no.gl. de elect.cu
pientes.lib.6.in verbo,excludentes.& in plurib.locis.Si quęrit
an tranſeat ad ſucceſſorem: facit hanc rl̄am, qa rl̄r tranſit ad
ſucceſſorem vniuerſalem.ff.de rei ven.l.is qui.& l.ſin autē.§.j.
ff.de iudi.l.tam ex ↄtractib. cauſantem ius a prædeceſſore. Se-
cunda quo ad ſingularem ſucceſſorem nō tranſit: & hoc ſiue
agatur reali,ſiue mere perſonali, qa cautum nō reperitur, qđ
inſtantiæ ſic tranſeant,niſi ad vniuerſales ſucceſſores.C.de ac-
quir.hær.l.qui vel in dominis.quo ad procuratores.ff.de pcu-
ra.in cāæ.& l.mutari.& l. ſi procurator. vel de filio in prēm.ff.
de iudi.l.tam ex ↄtractibus.Ad hoc vltimo excipit,qn̄ ſcienter
rem accepit a deiectore.j.de reſtit.ſpol.ſępe.per qđ vr̄ velle,qđ
hic n'edum tranſeant literæ,ſed ēt inſtantia. Tertia rl̄a,inſtan-
tia cum prædeceſſore tranſit ad ſucceſſorem non cauſantem
ius a prædeceſſore,qn̄ realis eſt quæſtio,hoc eſt tangens digni
tatē:ſecus ſi perſonalis.Ex his infert qđ cā incepta,& inſtātia ꝯ
ſpoliatorem non tranſit ad ſucceſſorem ſingularem, ēt ſi ſola
reſtaret ſn̄ia:quia hoc interdictum perſonale eſt.ff. de vi, & vi
arma.l.j.§.j.Imo & ſi actio eſſet realis,oporteret qđ noua actio
intentaretur ꝯ nouum poſſeſſorem.ff.de peti. hære.l. pe. & de
rei vendi.l.is a quo.& l.ſeq.ff.de re iud.l.in ſumma.§.fi. Vnde
oportet qđ incipiatur a capite ꝯ ſucceſſorem in interdicto vn̄
vi,niſi ſcienter rem receperit a deiectore.de reſt.ſpol.ſępe. agę
tur tamen ex eiſdem literis, dum tamen forma literarum pa-
tiat̄: vt qa talis erat, qđ concludebat poſſeſſoriū, & petitoriū:
imo & ſi in lr̄is expreſſe ↄtinentur, agi poſſet de vtroque. de
cā poſſeſ.c.j.de ſequeſtra.poſſeſ.c.j. Aduerte, intentus eſt Inn.
quod cum quo ad iuriſdictionem tranſeat,hęc decreta.poſſit
multipliciter practicari, vt dixi ſ.circa gl. inquantum durat iu
riſdictio ꝯ ſuccedentem in vitium, ſi quoquo mō vitioſè ſuc-
cedat, non durat inſtantia, niſi qn̄ ſtricte ſuccedit in vitiū illo
caſu,quo competeret ↄdictio ex decretali,ſępe. qđ eſt notabi-
le. Ex quo enim lis erat principiata cum deiectore,& ſubrogat̄
quis ſcienter in re & lite, vr̄ ſubrogatus etiam in inſtantia. Ex
his ſecundo infert, qđ ſi agatur petitorio ꝯ aliquem ſuper ali-
qua eccleſia ratione tituli,tranſeat ad ſucceſſorem in titulo,ꝗ
eſt ſucceſſor vniuerſalis,non cauſans ius a prædeceſſore: licet
quidam dicāt ſucceſſorem debere litem iſtam expedire,quaſi
inſtantia ad eum tranſeat, & ſi non hēt ſucceſſorem iudex illā
expediet,vel alius ad quem pertinet,illam proſequetur,vt no.
de reſt.ſpol.olim.Sibi placet,qđ non tranſeat:qa hic non agit̄
nomine eccleſiæ, nec defenſio fit nomine ęccleſiæ: quo caſu
procederet,qđ dn̄t:ſed agitur hic nomine perſonæ, & tales li-
tes non trāſferuntur de perſona ad perſonam, niſi in hæredi-
bus, vel vl̄ib.ſucceſſoribus,eo reſpectu,quo ſuccedunt.Hæc di
cit vera, ēt ſi tantum eſſet in lite proceſſum, quod de cā lique
ret.Dic tu in caſib.in quib.dixi ſ. actionē non tranſire ad ſuc-
ceſſores,in omnib.illis caſibus non tranſibit inſtantia:in caſi-
bus in qb.dixit actiones tranſire in vniuerſalib.tranſit,ſiue ſit
vl̄is cauſans ius a prædeceſſore,ſiue non, vt ſentit hic Inno.qn̄
actio trāſit,quia nomine eccleſiæ,& iuſta.ff.de his,qui not.in-
fam.l.ſi ſeruus.l.ſi in rem.ff.de rei ven. de præt.ſtipu.l.j.in fi. &
ſi pen.appel.mors interue.& ibi per Cy. Fallit in fiſco hærede.
rō, quia non eſt hæres proprie,ſed quaſi. Quæ rō non placet,
per l.tam ex ꝯctibus.de iudi.Sed ratio eſt ſpecialitatis, quia fi-
ſcus habet ſeparatos iudices.ff.ſoluto matr.l.ſi ↄſtante.§.fina.
per quæ credo,quod inſtantia inchoata ꝯ laicum non tranſit
ad eccleſiam,quæ habet ſeparatum iudicem. Ad quod gl.Ioā.
11.q.j.clericum nullus.Hęc vera in ſucceſſore directo:in fidei-
commiſſario dic, quod inchoata cum defuncto bene tranſit
ad fideiuſſores,ſed nō inchoata cum hærede,qa nō eſt ſucceſ-
ſor hæredis,ſed defuncti mediante perſona hæredis.l.j.§.fi. iū-
cta l.cum hæreditas.ff. ad Trebellianū. ad ſingularē ſucceſſo-
rē dic per viam ceſſionis bene poſſet transferri.ff. de procur.l.
in cāæ.§.ſed & ſi.niſi obſtet vitium litigioſi. de quo dicam, vt
lite pend.eccleſia.& c.dilectus.Ipſo iure autē ſi res, vel ius agē-
di tranſeat ad ſingularem ſucceſſorem de neceſſitate, vt quia
duo diuidunt inter ſe hæreditatē,& vnus erat ↄuentus,& tran
ſit:vt l.in iudicio.fam.erci.per Iac.de Are.in l.inter quos.ff.de
dam.infe.ad hoc l.ſed & ſi vnus.§.filio.in fi.ff. de iniurijs.C.de
rei vxo.actio.l.j.§.& hæc.ſi res, vel actio non tranſit de neceſſi-
tate, tunc non trāſit inſtantia.l.2.§.nō ſolū.C.de hær.vel actio.
ven.l.ſi pignori.in fi.ff.fam.erc.l.2.C.de hęre.vel actio.vē.Hęc
ponit Bar.in l.ſi eū hominē.ff.de fideiuſſo. Fallit ſm Inno.hic
in ſucceſſore ſcienter recipiente rē a detentore ſpoliante.non
procederet ergo qn̄ aliter ſe intenderet poſt mortem illius: &
ſic non procederet in terminis decreta.quod bene nota. Hæc
vera,ſaluo quod in tāgentib.publicam vtilitatem, in quib. lis
poterit,ſi de cā liquet,expediri cum iudice:vt l.quamuis.C.de
adult.in quib.beneficialib. autem lis, & inſtantia poterit fini-
ri cum iudice,vel cum eo, cuius intereſt: imo debebit ān̄quā
12 ad electionem procedatur, vt in c.j.& 2.vt lite pen.lib.6.¶ † Ve
nio ad quintum, quid de iuriſdictione, & ſi agitur de iuriſdi-
ctione ordinaria:dic,ſi eſt vl̄is ſucceſſor, attenditur iuriſdictio
prædeceſſoris:vt l.abſens hæres.in princ.ff. de iudi. Et hoc vbi
cauſat ius agendi a prædeceſſore, & agitur de iure proprio ti-
tuli, ſecus ſi ius agendi fundetur ſuper eccleſia, vel dignitate.
Hæc vera,niſi omnino iudex ſit diuerſus, vt dixi ſ.in inſtantia.
Vnde ſi ſuccedat clericus, ↄuenitur ſub iudice eccleſiaſtico,ſi
eſt ſucceſſor ſingularis, vt quia ſpoliator alienauit non ſubie-
cto iuriſdōni eius, cui ſpoliatus eſt ſubiectus. ſatis dici poteſt,
quod iuriſdictio in authorem non extenditur ad ſucceſſorē,
quia non reperitur hoc iure cautum:ſtetur ergo regulæ,actor
forum rei.Ad hoc de ali.iu.mu.cau.fac.c.j.& quod no.de ↄſti-
tu.eccleſia.Ad hoc dictum Io.in d.c.clericus nullū. ad hoc de
ali.iu.mu.cau.fac.ca.2. Si autem eſt iuriſdictio delegata,dic,ſi
cā ſui natura non eſt tranſmiſſibilis in ſucceſſorem, nō trāſit
reſcriptum, vt in cā beneficiali, vt in cā vſusfructus, & ſimili-
bus,vt in cā ſuper delicto. Si cā, ad cuius diſcuſſionē impetra-
tum eſt reſcriptum,eſt tranſmiſſibilis in ſucceſſorē, & fit men
tio de ſucceſſore tacite,vel expreſſe, & extenditur 2.q.j. in pri-
mis.2.q.j.pn̄tium.3.q.6.hoc quippe.de conceſſio.præb.propo
ſuit.cum ſimil. Si non eſt facta mentio,& res non eſt integra,
quæ non integra dr̄,licèt fuerint opìnio, per ſolam citationē,
de foro comp.propoſuit,de officio deleg.gratum, & c. relatū.
& tranſit ad ſucceſſorem vl̄em. de reſcri.ſignificauit. Si res eſt
integra,ſi prædeceſſor non eſt nominatus in reſcripto, ſed cō-
prehendebatur ſub clauſula generali, & non poteſt ↄueniri
ſucceſſor.de reſcr.ſignificauit.Fallit hoc in ſucceſſore, qui eſt
prælatus eccl̄iæ; quia clauſula reſcripti, in qua agebat cōpre-
hēdere pdeceſſorē,trāſit ad ſucceſſorē.Rō,qa reſcriptum fun-
datur

datur contra eccleſiam, q̃ eadem remanet, licèt mutetur ſucceſſor. ſm Inn. in d. c. ſignificauit. quia ibi quãquam debitum fuiſſet ꝯtum a comite, forte rõne comitatus, perſona principaliter obligatur, non dignitas comitatus. Secus qñ obligatio ꝯhitur in cãm eccleſiæ, q̃a ẽt principaliter obligat, licèt poſſit prælatus conueniri vt adminiſtrator. ff. de procur. l. procurator, qui pro euictione, cum ſimili. Si prædeceſſor eſt nominatus in reſcripto, & reſcriptum impetratum eſt pro vel ꝯ eccleſiam, & tranſit ad ſucceſſorem. Rõ, quia reſcriptum fundatur ꝯ eccleſiam, quæ eadem remanet. 12. q. 2. liberti. ad hoc c. dilecti. j. ti. j. Si eſt impetratum ꝑ vel ꝯ perſonã, ſi ſucceſſor eſt ſingularis ſolum in re, non extenditur. Si eſt ſucceſſor rei, & vitij, extenditur, vt hic, & de ali. iu. mu. cau. fac. cap. j. Si ſucceſſor eſt vlis, tranſit, quia cum ordinetur ad ſolam indagationem iuris non eſt præiudiciale alicui. l. 2. C. qñ libel. princip. dat. Et hoc maxime procedit in exemptis, ꝯ quos conceduntur reſcripta, vel qñ reſcriptum eſt cõceſſum ab immediato ordinario, quia tũc ceſſat odium reſcripti. quod fundatur ſuper ſtrictione iuriſdictionis ordinariæ, & eius præiudicio. Nec obſtat ꝑdictum c. quoniam abbas. vbi diſtinguitur an nomine proprio, an appellatiuo, & ſic in proprio non tranſit ad ſucceſſorẽ, q̃a ibi qñ ad perſonam applicatur iuriſdictio, quæ põt eſſe perſonalis, & realis. hic qñ non applicatur iuriſdictio ad perſonam prædeceſſoris, ſi agitur ad creandam in alterum iuriſdõnẽ ſuper cã tangente prædeceſſorem tranſmiſſibili in ſucceſſorem. Iõ iuriſdictio, ad cuius executionẽ emanat, efficitur trãſmiſſibilis paſſiuè in ſucceſſorem in ſecutiua, & appẽdicias ſuæ cãe. ff. de acq. hær. l. ſi quis hæres. Inquantum dixi reſcriptũ iuriſdictionis tranſire ad ſucceſſorem, intellige verum, ſi tpe datæ reſcripti viuebat is, ꝯ quem datum eſt reſcriptũ, ſi tunc erat mortuus, non tranſit, quia non inuenit principale fundamẽtũ. l. 2. ff. quæ ſenten. ſine appella. reſcin. Forte tñ poſſet valere illo caſu pro ſucceſſore, licèt notetur ꝯ ff. de fideicom. libert. l. cum quaſi. & no. ff. de reg. iu. l. Neratius. Et ſunt hæc verba, vt plurimum Io. An. in regula, ſi qui in ius. lib. 6. & Ioan. Cald. hic. Ex his patet quod diſtinctio, quam ponit Spe. in ti. de reſcri. præſenta. §. rõne etiam eius. in prin. nõ procedit, an impetretur in reali, an in perſonali, vt primo caſu tranſeat, ſecundo non, q̃a vitium rei ſequitur rem in reali, quia iuriſdõ non eſt ius annexum rei, & alia eſt poſſeſſio prædeceſſoris; alia ſingularis ſucceſſoris. ff. de rei ven. l. ſi autem. Reſcriptum aũt ꝯ vices gerentem in alia non tranſit ad dominum. Vide Inno. de reſcriptis. eam te. & in Specu. de leg. §. reſtat. ver. item finitur mortuo. Et ex his deciditur, quod inquantum hæres vſurarij põt conueniri pro vſuris ablatis a defuncto, reſcriptum ſuper vſuris reſtituendis tranſit ad hæredem, quicquid ſenſerit Spe. in d. verſic.

13 Item finitur mortuo. de quo de vſuris. tuas dudum. ¶† Venio ad vltimum, quid de iure exequendi, an tranſeat ad ſucceſſorem. Inn. vr̃ hic velle quod ſnĩa ꝯ ſingularem poſſeſſorem nõ poſſit exequi, niſi prælata ſummaria cognitione. de qua de re iud. l. a diuo Pio. §. j. & j. de teſtib. veniens el. 2. Bar. hoc latè examinat in l. creditores. C. de pigno. Cy. de ali. iu. mu. cau. fac. l. j. in 9. q. Dic ſequendo Bar. ſi ſucceſſor eſt vniuerſalis eiuſdẽ conditionis, tranſit ius exequendi ad ſucceſſorem. l. heredem. & l. quod ipſis. ff. de reg. iu. ſi ſucceſſor eſt vlis, & diuerſæ conditionis, vt quia laico ſucceſſit pupillus, vel eccleſia, tunc eſt dubiũ pp notata de foro compe. verum. & quæ ſcribit Barto. in d. l. 3. in j. quæſtione. Sed ſolutio patet ex illo brocardo, an priuilegiatus ſuccedens non priuilegiato, vtatur priuilegio, de quo p Cy. in auth. quas actiones. in 5. q. & no. Io. And. de iure pat. c. j. lib. 6. De quo plenius dic, vt in j. q. diſputata, q̃ incipit, clericus Florentinus. quam Florentiæ diſputaui. Ad hoc dictum Ioan. 11. q. j. clericum nullus. Si ſucceſſor eſt ſingularis. Et quicquid dixerit Cy. in d. l. j. dic ſm Bar. ſi agitur de executione iuris pſonalis, vel ſententiæ latæ in perſonali in contractibus executio non tranſit ad ſingularem ſucceſſorem, quia prius agi debet reuocatoria. Inſti. de actio. §. ſi quis in fraudem. ad hoc l. j. §. ſi neceſſe. ff. ſi muli. ventris nom. In vltimis autem voluntatib. diſtinguitur, an doloſe ſit facta alienatio, & tranſit ius exequendi. An non doloſè, & non tranſit ius exequendi. l. certa forma. C. vt in poſſe. leg. & l. ſi legatorum. ff. eo. & in l. ſi. Quandoque agitur de executione iuris realis, & tunc ſi ſingularis ſucceſſor non habet cãm ab eo, nõ tranſit ius exequẽdi. l. ſæpe. in fi. ff. de re iud. c. quãuis. de re iu. ff. q. res iud. nõ noc. l. j. & 2. Si hẽt cãm ab eo, tunc diſtinguit tres caſus. Primus, quando ius exequendi tempore alienationis erat in eſſe deductum, vt quia iã erat lata ſentẽtia, & tranſit ius exequendi. l. ſi ſuperatus. §. j. ff. de pigno. de executio. rei iud. l. ſi mater. §. fi. & l. iudicatum. §. fin. Secundus caſus, qñ ius exequendi non eſt in eſſe deductum, ſed erat in actu producendi, quia iam lis erat mota, & tunc ſi ꝑ talem litẽ res eſt facta inalienabilis, vt quia erat quæſtio de dominio, & ſic res erat litigioſa, & ꝯ talem ſucceſſorem trãſit ius exequẽdi. ff. de litigio. l. 2. Si aũt non obſtãte tali litigio poterat res alienari, vt q̃a erat qõ ſup ſola hypotheca, quo caſu reſpũ proprietatis non ꝯhitur vitium litigioſi: tunc non tranſit ius exequendi, ſed opus eſt nouo proceſſu ꝯ ſucceſſorẽ. in authẽ. de litigio. §. ad hæc. poſita in auth. habita. ſm ſolutio. Roſ. in dicta auth. hæc in ſingulari. In vniuerſali tranſit ius exequẽdi, vt in l. tam ex contractibus. ff. de iudi. niſi mutaretur iudex p ſucceſſorem, quo caſu eſt dubium. Sed ſatis poſſet dici, quod trãſiret ius exequendi, ſed actu non poſſet fieri per primum iudicem, niſi haberet rem in ſuo territorio, ſed tũc fieret ꝑ alium. De quo dicam de foro comp. poſtulaſti. Ad hoc quod no. Cy. C. de confeſ. l. j. & dicam de confeſ. c. fi. Tertius caſus, quando ius exequendi non eſt in eſſe deductum, nec in actu producendi, & non tranſit exequendi ius ad ſingularem ſucceſſorem. l. ſi mater. §. fi. & l. ſi iudicatũ. §. fin. de exceptio. rei iudicatæ. Hæc omnia vera, niſi per ſuam ſcientiam, vel patientiam præiudicaret ſibi nouus poſſeſſor. de re iudicata. quamuis. ff. de re iudicata. l. ſæpe. Aduertendum tamen quod vt fiat executio, vbi dixi illam tranſire, ſi fiat contra principalem, ꝯ quem eſt lata, non exigitur alia liquidatio, ſed vbi fit contra ſucceſſorẽ, oportet quod illa liquidentur contra eũ, quæ dixi requiri, vt q̃a habuerit cauſam, vel quod ius exequendi ſit in eſſe deductũ, vel ſimilia, vel ſaltem exigitur, quod ſit notorium hoc, vel manifeſtum. l. emptor. ff. de acti. emp. ſm Bar. Sed poſſet dubitari, ſi res alienaretur in non ſuppoſitum alterius territorij, an hoc ius exequendi tranſiret contra illum in alia dioceſi exiſtentẽ, & ſi quidem res eſſet in territorio: ſin autem, ſatis puto ius exequendi tranſire. de foro compet. Romana. §. contrahentes. Si res tranſiret ſine vitio litigioſi ad aliam dioceſim, nõ credo q ex hoc tranſiret ius exequendi, per l. cum quædam. de iuriſdi. omn. iud. de foro compe. poſtulaſti. Et hæc ſufficiant pro communi lectura iſtius capituli. Ant. de But.

SVMMARIVM.

1 *De priuilegiorum dubijs apoſtolicæ ſedis ſolus Papa cognoſcit, & non inferior.*

2 *Interpretari eius eſt, cuius eſt condere.*

3 *Iudex inferior non cognoſcit de dubijs priuilegiorum Papæ aut Principis.*
Delegatus an poſſit interpretari dubia reſcripti.

4 *Statutarij, qui ſtatuta fecerunt, an poſſint illa interpretari.*

5 *Iudex inferior, licèt non cognoſcat principaliter de diſpenſatione Papæ, vel priuilegio, cognoſcit tamen de extrinſecis ad illam executiuis.*

6 *Iudex eſſe poteſt ſolus Papa, vel Imperator, ſeu Rex in cauſa propria, præſertim eccleſiæ. nu. 8.*

7 *Prælati licèt non cenſeantur domini rerum eccleſiæ, ſed tantum procuratores, & adminiſtratores, ſolus tamen Papa eſſe cenſetur.*

9 *Papa omnia poteſt de poteſtate abſoluta, & eſſe poteſt iudex in cauſa ſui patrimonij.*

10 *Teſtis eſſe poteſt Papa in cauſa eccleſiæ, & de illa iudicare. nu. 8.*

11 *Arbitrator an quis eſſe poſſit in cauſa propria.*

CAP. XII.

1 CVm veniſſent. ¶† De dubijs priuilegiorũ apoſtolicæ ſedis ſolus Papa cognoſcit, & non inferior. h. d. Et nõ diuidit.

2 ¶ † No. primo quod eius eſt interpretari cuius eſt condere, & q̃d ſolus Papa dubia ſuorũ priuilegio-

3 rum interpretatur. ¶ † Opp. j. quod interpretetur inferior dubia verba priuilegiorum Papæ. argumentum de iudic. quãto, quia incidenter quis iudicat de eo, quod principalr̃ nõ cognoſcit. Patet in l. j. C. de ordi. iudi. ſ. de in integrum reſtitutione. cãm. in fin. Solutio. Dicit gloſſa, ſi verba priuilegij ſunt aperta, & clara, ita quod nulla ibi cadit dubitatio probabilis, cognoſcit inferior, & dicere poteſt, Obſtat, vel non obſtat, quia hoc non eſt cognoſcere, aut examinare, ſeu interpretari, cum talia cadant ſuper dubio. ff. de lega. 3. l. ille, aut ille. Patet ꝑ Innocentium, de teſtib. cum clamor. ad hoc optime de reſcriptis. cum contingat. de priuilegijs. cum perſonæ. libro 6. de priuilegijs. accepimus. de reſcriptis. ab excommunicato. Si enim priuilegium dicat, Sub protectione recipimus: clarum eſt, q̃d nõ inducit exemptionem, & ſic poterit iudicare. Ad hoc de reſcriptis. ab excommunicato. ſecus ſi priuilegij verba ſunt dubia, vt hic. Dic concludendo ſi querit, an inferior cognoſcat de priuilegio Papæ ad præiudicium Papæ, dic quod non, q̃a nõ põt inferior eſſe iudex in cã. 22. diſtinctione. per totũ. de maioritate, & obedientia, cũ inferior. Iõ ſi producatur priuilegiũ exemptionis ad ꝑiudicium Papæ, de illo non iudicat inferior. de arbitris. cum tpe. Sic intelligunt aliq hanc decretalẽ. Si vertit in dubiũ de poteſtate Papæ concedentis, an ipſe cõcedere potuerit, vel non, adhuc de hac poteſtate inferior non cognoſcit. Si vertitur in dubiũ de validitate priuilegij, aut eius intẽtu, ſi dubium non eſt probabile, quia apparet caſus apertus, vel tale dubium eſt per gloſſas communes, vel opiniones communes decidibile, ſatis puto inferiorẽ de hoc poſſe cognoſcere, ſicut videmus quotidie iudices ſuper talibus iudicare, quando incidenter venit. Secus ſi principaliter ſuper hoc adeatur, q̃a tunc Papa eſt adeundus, vt dicit hic Innocẽ. Si ibi cadat probabilis dubitatio, quia non põt ꝑ regulas bene decidi, ita q̃d omnino

ſenſus

ſenſus priuilegij eſt obſcurus : & tunc ſi dubitatio cadit circa
veritatem, vel falſitatem narratorũ in priuilegio, bene cogno
ſcit inferior, ſm̃ Inn. Si dubitatur de priuilegiato an ſit capax
talis priuilegij: adhuc cognoſcit, ſecundum quoſdã, quos hic
recitat Ioannes Andre. Si dubitatio eſt ſolum circa verba pri-
uilegij: tunc ſolus Papa interpretatur, maxime ſi quæritur de
interpretatione generali, quæ omnibus præiudicet. Inferior
autem non, niſi fiat de mandato Papæ. de poſtulat. prælato-
rum. capitulo primo. Hæc vera ſunt in priuilegijs Papæ con-
ceſſis. de priuilegijs Papæ conceſſis non iudicat, niſi Papa. de
tranſlatio. prælato. capitu. primo. 21. diſtinctio. in nouo. ut di-
cit gl. De multiplici autem interpretatione dic, vt in §. ex his.
hic alleg. & no. de poſtu. præla. c. j. Vbi autem dixi eũ non poſ-
ſe cognoſcere, credo quod ſi cognoſcat, ſententia eſt nulla: qa
4 hic eſt defectus ptãtis. † Nuuquid autem ſtatutarij, qui ſtatuta
fecerunt, illa poſſint interpretari, habetur ĩ. de verbo. ſignific.
5 ex parte. † Aduerte tñ ꝙ licet non cognoſcat inferior principa
liter de diſpenſatioue Papæ, uel priuilegio: cognoſcit tñ de ex-
trinſecis executiuis ad illam: vt ſi diſpenſatum eſt in duobus
curatis, cognoſcet an cura animarum negligatur. Io. Andr. de
6 offi. ordina. ordinarii lib. vj. ¶ † Opp. ſcđo quod Papa non poſ-
ſit cognoſcere de priuilegijs ſuis: qa nemo iudex eſſe põt in
cauſa propria. 4. q. 4. c. j. & ſecundo. C. ne quis in ſua cauſa. l. v-
na. Item in talibus Papa non litigat per ſe, ſed per ꝓcuratorẽ.
de confir. vtili vel inuti. cum dilecta. Hanc confirmat, qa lites
ſine ſuſpicione procedere debent. 3. q. 5. qa ſuſpecti. Item quia
res eccleſiæ Romanæ ꝓprie ſunt Papæ, ſicut res fiſci Impera-
toris, quaſi patrimoniũ. ff. ne quid in loco publ. l. j. §. hoc inter
dictum. Itẽ de cã fiſcali cognoſcit ꝓcurator Cæſaris. ff. de offi.
proconſu. l. nec quicq̃. Glo. rñdit quod ſpeciale eſt in Papa, ut
poſſit eſſe iudex in cauſa propria, ſicut Imperator in cauſa fi-
7 ſcali. ff. de his quę in te. delen. l. proxime. 21. diſt. nunc aũt. † no.
gl. quamquam enim prælati non dicãtur dñi rerum eccleſię,
ſed procuratores, & adminiſtratores, de dona. c. 2. & not. de cã
poſ. cum ſuper. per Archi. de offi. ord. præſenti. ſolus Papa dñs
cenſetur bonorum eccleſiæ Romanæ. per hoc videtur quod
8 adminiſtrator ſit bonorum aliarũ eccleſiarum. qđ no. † Vel ſe
cundo ſoluit gl. mentaliter eam declarando: quanquam quis
non poſſit eſſe iudex in cauſa propria, vt in cõtrario: poteſt tñ
quis eſſe iudex in cauſa eccleſię, cuius eſt pręlatus, ſicut poteſt
eſſe teſtis. 14. q. 2. ſi per imprudentiam. 23. q. 4. Guiliſarius. 7.
q. j. ſicut. Fatetur gl. quod conſultius, & honeſtius faciet, ſi alte
ri ſubdeleget. 2. q. 7. nos ſi. ff. de offi. procon. l. nec quicquã. Cæ-
tera, quę ſequuntur in gl. j. verſi. & hoc intelligitur. vſq; ad fi.
ſatis reputo expedita cum gl. j. De materia gl. vide glo. de app.
dilecti. Ioã. 7. q. j. ſi quis ab epiſcopo. & c. ſi quis ergo. 21. diſt. §.
nunc autem. 45. di. diſciplina. Inn. de elec. noſti. de verb. ſign.
ex parte. de cenſi. cum venerabilis. Vide text. cum gl. de pęnis.
9 Romana. lib. vj. de ſen. excom. dilecto. Ioã. j. diſt. ius autem. † Si
quęritur an Papa poſſit eſſe iudex in cauſa propria p̃rimonia-
li: Papa poteſt quicquid vult de poteſtate abſoluta. ff. de legi.
l. princeps. C. de legib. l. digna vox. de ordinata autem debet al
teri committere, per iura gl. & hoc in cauſa ciuili: in cauſa de-
licti proprij dic quod poteſt eſſe iudex in cauſa propria: qa a
nemine iudicatur, excepta hæreſi. 21. diſt. nunc autem. vbi Ar-
chi. 9. q. 3. aliorum. 40. diſt. ſi Papa. dicit Inn. de ver. ſig. ex parte.
in gl. magna, verſi. ſi autem. Idẽ dicit Bar. in l. j. C. vt nemo inui
tus. allegat Cy. in l. ſi aliis. §. belliſſime. ff. ꝙ vi, aut clam. & in l.
eſt receptum. de iuriſd. om. iud. ponit practicam ſñiæ Arch. in
d. §. nunc aũt. qñ iudicat in cauſa propria, & qñ ſemetipſum
iudicat, ſcilicet Ego talis Papa pp hoc ſcelꝰ, qđ infelix cõmiſi,
iudico me deponendũ. Si aũt in cauſa eccleſiæ, dic quod põt
eſſe iudex, ẽt in cauſa ordinata: quia quicquid dicat gl. nõ eſt
dominus, ſed procurator. 15. q. vltim. c. j. de præb. c. 3. ſicut nec
alij pręlati: quandiu tamen viuit, põt mutare quadrata rotun
dis, excepta violatione fidei. De ordinata tamen non licet Pa-
pæ ſine cauſa alienare. 12. q. 2. nõ liceat. Poteſt ergo eſſe iudex,
& teſtis: quia non prẹſumitur eum aliter iudicaturum, quam
Deus. de app. nouit. ff. de offi. præſi. l. j. Caueat tamen quod iu-
ſte iudicet: quia ſibi terribilius eſt, quam parti. 9. q. 3. aliorum.
C. de iudi. l. rem non nouam. & patet de re iudicata. cũ æter-
ni. lib. vj. Inferior autẽ in cauſa propria non poteſt eſſe iudex,
loquendo de patrimoniali, no. Ioan. 2. q. 7. ſi quis ab epiſcopo.
& c. ſi quis erga. nec in cauſa iniuriæ perſonalis, vt ibi. & nota.
de pęnis. dilectus. ſic nec familiæ propriæ, vt ibi, niſi ex hoc re-
ſurgeret turbatio iuriſdictionis, & hoc faceret ſpecialiter ad
tuendam iuriſdictionem, maxime ſi ſit notoriũ. de offi. deleg.
c. j. & quod ibi no. Ad hoc de pęnis. Romana. lib. vj. ſaluo caſu
c. Romana. de pęnis. ad fi. lib. vj. ad hoc 23. q. 4. inter querelas.
qui eſt bonus tex. Arch. 2. q. 7. ſi quis erga. 46. di. ſeditionarios.
quod tene, quicquid dixerit Bar. Brix. 45. diſt. & qui emendat.
vbi dicit iudicem poſſe vindicare propriam iniuriam, dumtñ
faciat animo corrigendi & non iniuriandi, ſeu ex indignatio-
ne. Et hoc verũ, vt dicit ibi Archi. ſiue verberibus, ſiue excõi-
catione eum corrigere intendit: licet quidã contra ibi. Et hæc
vera, niſi iniuria etiam perſonalis ſit manifeſta, vt dicit Inn. in
d. c. ex parte. allegat 2. quæſtio. 7. ſi quis ab epiſcopo. & dictum
c. Guiliſarius. quia non eſt in ea iudex, vt dicit Innoc. in d. c. ex
parte allegat 2. q. 7. ſi quis ab epiſcopo, quia non iudicat in ea,
ſed nec cognoſcit, ſed tantum exequitur. Quod mihi non pla
cet: quia ſaltẽ iudicat in notorijs, niſi extraiudicialiter faciat
defendendo. Primum tñ tenet Cy. in quo habuit Inno. Quod
dic poſt Iac. de Are. in l. prima. C. ne quis in ſua cauſa ius ſibi
dic. vbi latiſſime hoc diſputat: & concludit quod poteſt iniu-
riam notoriam perſonalem cognoſcere: quia vt executor nõ
poteſt recuſari. de appellatio. nouit. Iniuriam autẽ reſpiciẽtẽ
dignitatem indiſtinctè poteſt, per iura ſ. alleg. Et hanc ſñiam
Cy. recitat Barto. in l. ſi quis aliquid. §. primo. ff. de pęnis. illam
tenet, & allegat dictum Inno. in c. ex parte. Si cauſa ſpectat ad
menſam prælati, credo idem, ſicut dicimus in actu authorizã
di. clem. 2. de rebus eccle. non alien. & in actu teſtificandi. no.
10 de teſti. inſuper. per Io. And. † Si cauſa eccleſiæ eſt, poteſt teſtifi
cari, & iudicare: vt in c. Guiliſarius. alleg. in gl. Dicit tñ Paul. 2.
q. 7. ſi quis erga. quod poteſt recuſari: argu. de officio delegati.
inſinuante. vbi recuſatur conſanguineus prælati cauſa eccle-
ſiæ: fortius ipſe prælatus. Hoc etiam tenet Pet. poſt eum Cyn.
vt ſaltem aſſocietur, vel alius detur, per l. apertiſſimi. C. de
iud. & dicit Cy. valde fore æquum, in d. l. j. C. ne quis in ſua cau
ſa. Hęc vera inquantum iudicat iudicialiter cognoſcendo, vel
poteſt iniuriam vlciſcendo. Inquãtum autem extraiudiciali-
ter ad defenſionem iurium eccleſiæ, & etiã ad defenſionem
propriam, poteſt ſe ſpiritualiter ſententiando, quia tunc hoc
non facit vt iudex. de ſen. excõ. venerabilibus. li. vj. de ſen. exc.
dilecto. de verbo. ſigni. ex parte. Idem qñ ſentẽtiat ſuper facto
notorio, vbi vt defenſor ſententiat: vt dicit Inno. in d. c. ex par-
11 te. & d. c. venerabilibus. † Nunquid autem quis poſſit eſſe arbi
trator in cauſa propria? Dic ꝙ ſic: vt nota. in d. l. vna. & 21. diſt.
nunc autem. & no. de iureiuran. Quintauallis. De materia de
maled. c. 3. Per hęc conſuluit Lapus ſua concluſione 39. quod
plebanus habens eccleſias ſubiectas poſſit excõicare rectores
eccleſiarum ſubiectarum non ſoluentium canonem antiqui
tus debitum. Hoc, quia debitum erat eccleſiæ, & conſequen-
ter capitulo: & ſic nõ erat iudex in cauſa propria, maxime qñ
ſuperior eccleſia habet epiſcopalem iuriſdictionem, vel qua-
ſi: quia tales reditus tunc ſubrogantur in locum quartæ debi-
tę de iure cõi: & ſic ſuper tali debito vt notorio poteſt ſenten-
tia re: quia non eſt tam iudex, quam executor. Allegat ad hoc
quod no. Inno. in d. c. ex parte. & maxime qñ facit ad defenſio
nẽ iuris ſui: quia talis cõicatio potius eſt extraiudicialis, quã
iudicialis, ſm̃ Lapum de Caſti. Inquantum tñ quis litigat cũ
Papa, non vocat eum ad ius ſine eius permiſſione, & venia: ſi-
cut dicimus in liberto: vt l. bene a zenone. C. de quadri. præſc.
in verbo, iuſſione. In cauſis tamen Imperij, ſi ſunt fiſcales, co-
gnoſcet procurator Cæſaris regulariter, & præſes: & de his,
quæ ſunt proprię, cognoſcit procurator fiſci. Vide gloſſ. in di-
cta l. bene a zenone. ad hoc quod nota. in rubrica. C. vbi cau-
ſæ fiſc. & ff. de officio procur. Cæſa. l. prima. Per hæc dicit Ioan
nes ſecunda quæſtio. ſeptima, ſi quis ab epiſcopo. quod ſi quis
dicat epiſcopo, Tu es filius ruſtici: de hac non poterit cogno-
ſcere, ſecundum eum. In caſibus, in quibus dixi Papam, vel
prælatum non eſſe iudicem, ſaltem in Papa de honeſtate eſt
dubium quid de cauſa fiat. Gl. quod tutum eſt in Papa quod
alteri deleget. Et hoc tenet Innocen. in d. decret. quia ſi poteſt
Imperator dare procuratores ordinarios, fortius delegatos:
quia plus eſt ſuſpicio in ordinarijs, quam in delegatis: quia
tales ordinarij ſunt magis familiares. Et ſic dicit Innocen. ibi
quod obtinuit de conſuetudine. Dat ibi aliud remedium, qđ
de conſenſu vtriuſque partis eligantur arbitri. 11. quæſtio. j. ſi
clericus. ſecunda quæſtione quinta, quia ſuſpecti. ſupra de of-
ficio delegati. ſuſpicionis. Hæc omnia vera ſunt inquantum
prælatus vult cognoſcere de iuribus, aut rebus eccleſiæ non
cauſatis a priuilegio, indulgentia, vel confirmatione Papæ:
quo caſu ſeruandum quod hic dicitur. Inquantum autem
cognoſcere velit de iuribus, aut rebus eccleſiæ cauſatis a con-
ceſſione Papę, ſerua quod dixi in gloſſa prima. Inquantum au
tem Papa velit cognoſcere de priuilegiis a ſe cõceſſis inferio-
ribus, abſque dubio poteſt, vt dixi. Ex his patet quod diſcuſſio
quam facit Inno. de cenſi. venerabilis. de verborum ſignifica-
tione. ex parte. an cognoſcit prælatus de priuilegio exemptio
nis, non eſt neceſſaria quo ad vitium defectus poteſtatis, ex
quo ſubiectio eſt ius eccleſiæ, ſed bene quo ad facultatẽ recu
ſandi, vel facultatem non valendi cognoſcere: quia habet ori
ginem a conceſſione Papę: quo caſu ſuam diſcuſſionem ſatis
puto expeditam. de priuileg. cum perſonæ. lib. vj. vbi dixi non
poſſe papam eſſe iudicem in cauſa propria, vel inferiorẽ præ-
latum. An ſi cognoſcat, & non opponatur, valeat ſñia? Puto
quod ſic in Papa: in inferiore prælato, vbi dixi eũ recuſandũ,
vt in cauſa eccleſiæ, valeret: vbi dixi nõ poſſe, tenet Inn. quod

non valet iudicium, in dicto capit. ex parte. alleg. C. ne quis in ſua cauſa l. prima. C. de arbit. l. pe. De poteſtate an cognoſcat de iniuria familię ſuæ, vel alio rectore temporali, vide per Cy. poſt Ia. de Are. in d. l. j. C. ne quis in ſua cauſa. & per Bart. ff. de pęnis. l. ſi quis aliquid. §. legatis.

SVMMARIVM.

1 *Laicus conuenitur coram iudice eccleſiaſtico ratione peccati.*
2 *Deus omnia ſcit, & ſolus eſt cordium ſcrutator & ſecretorum cognitor.*
3 *Iudicis ſecularis iuriſdictionem non debet Papa turbare.*
4 *Iuriſdictionis habitum an Imperator habeat a Papa.*
5 *Delegata cauſa ab ordinario, ſuperiore iuriſdictionem delegatam confirmãte, non poteſt ordinarius illam reuocare.*
Iudex ordinarius non poteſt locum tenentem reuocare, quando ille fuit cõfirmatus a ſuperiore.
6 *In denuntiatione peccati quot requiruntur.*
Peccator quomodo debeat moneri de peccato ſuo.
7 *Appellaſſe qui aſſerit, arctatur onere probandi.*
8 *Clauſula, ſi peccauerit, reſpicit nedum occulta, ſed etiam manifeſta.*
9 *Iuriſdictio duobus ſignis tribuitur, videlicet priuilegio, & conſuetudine.*
10 *Iudex eccleſiaſticus poteſt quęlibet ratione peccati coercere.*
11 *Iniuriam nemini infert, qui iure ſuo vtitur.*
12 *Imperator ſubeſt Papæ, & ſuo diœceſano.*
13 *De genere alicuius dicuntur deſcendentes, etiam ex matre.*
14 *Scire quilibet præſumitur facta ſui coniuncti, a quo deſcendit.*
15 *Litis triplex eſt pars.*
16 *Appellari poteſt per laicum a ſuo iudice ſeculari ad eccleſiaſticum.*
In materia appellandi attenditur qualitas iudicis a quo, & ad quem.
17 *Acta geſta coram iudice a quo, probãt, & fidem faciunt in iudicio, ad quod appellatur.*
18 *Papa dicitur habere poteſtatem immediate a Deo.*
Imperator, ſeu princeps dicitur habere poteſtatem a Papa, & populo.
20 *Eccleſiæ permittitur pręciſa correctio peccati.*
21 *Iudex poteſt quandoque imponere pęnam temporalem a legibus ſtatutam ratione peccati.*
22 *Iuſtitia neminem cognoſcit.*
23 *Finis correctionis peccati eſt vt quis a vitio correctionis peccati retrahatur ad virtutem.*
24 *Pax eſt charitatis vinculum.*
25 *Charitas eſt dilectio Dei, & proximi.*
26 *Iudex eccleſiaſticus cognoſcit de cauſa circa pacem, & iuramentum.*
27 *Diſſimulatio peccatorum inferiorum in prælato eſt peccatum mortale.*
28 *Pax, & treuga, inter ſe differunt.*
29 *Ad contumacem reducendum plura ſunt remedia adhibenda.*
30 *Vbi de pace facta dubitatur, poteſt eccleſia laicos compellere ad treugas.*
31 *Clauſula, ſine ſtrepitu & figura iudicij: quid importet.*
32 *Excommunicati, & ethnici æquiparantur.*
33 *Epiſopus quomodo dicatur iudex ordinarius, vbi iudex maior prouinciæ aliquem lædit.*
34 *Ethnicus, & ethna quid ſignificet.*
35 *Aduerſus denuntiatorem quæ exceptiones admittãtur, ne denuntiatio noceat accuſato.*
36 *Feudalis cauſa quando poteſt tractari per alium, quam per dominum feudi.*
37 *Legatus Papæ poteſt ſupponere terram interdicto, ex eo quod non obſeruat mandatum Papæ.*
38 *Denuntiationis materia quæ, & qualis ſit, & qua via fieri poſſit.*
39 *Agendi modus eſt multiplex.*
40 *Denuntiatio quotuplex.*
41 *Denuntiatio Euangelica an procedat ab actu charitatis, vel iuſtitiæ.*
42 *Denuntiatio Euangelica an ſit præcepti, vel conſilij.*
43 *Præcepta negatiua ſemper obligant, & ad ſemper, niſi forte reuelatione diuina.*
44 *Virtutum actus non quolibet modo, & tempore fieri debent, ſed ſeruatis debitis circunſtantijs.*
45 *Correctio fraterna tripliciter poteſt omitti.*
46 *Corrigere prælatum an ſubditus teneatur.*
47 *Corrigi an quis poſſit, vbi ex correctione fit deterior.*
48 *Denuntiare an quilibet poſſit fratrem ſuum Chriſtianum delinquentem.*
49 *Peccator humiliter corrigendo non peccat, nec nouam ſibi damnationem acquirit, numero 48. & quomodo debeant peccatores corrigi. nume. 32. & 33.*
50 *Denuntiari poteſt omnis perſona, quæ eſt in peccato.*
51 *Correctio, ſeu denuntiatio, pro quibus peccatis habeat locum.*
52 *Denuntiatio Euangelica an habeat locum in peccatis occultis.*
53 *In denuntiatione Euangelica quę forma ſeruari debeat.*
54 *Procedi quomodo debeat aduerſus peccatores denuntiatos.*
55 *Denuntiationes Euangelicæ finis, & effectus quis, & qualis ſit.*
56 *Denuntiatio iudicialis quotuplex ſit.*
57 *Denuntiatio iudicialis priuata cui, & contra quem competat.*
58 *Falcidiam, vel Trebellianicam de legatis, ſeu fideicommiſſis detrahens, an poſſit denuntiari hac ſpecie denuntiationis Euangelicę.*
59 *Præſcriptione tutus, qui vere naturaliter obligatus erat, an poſſit denuntiari via denuntiationis Euangelicæ, vt in foro conſcientiæ non videatur poſſe pręſcribere. nu. 64.*
60 *Filiusfam. obligatus ratione mutui, & tutus ſenatuſconſulto Macedoniano, an poſſit contra dictam exceptionem denuntiari.*
61 *Mulier quod obligari nequeat pro debito alieno diſpoſitione ſenatuſconſulti Velleiani, an poſſit denuntiari Euangelicę.*
62 *Pupillus an dicatur poſſe naturaliter obligari, vt poſſit contra ipſum excipi per denuntiationem Euangelicam.*
63 *In omni caſu, in quo aduerſus naturalem obligationem daretur reſtitutio, tunc aduerſus illam non daretur denuntiatio.*
65 *Exceptione rei iudicatæ tutus, qui tamen eſt naturaliter obligatus, poteſt denuntiari Euangelicæ, vt dicta denuntiatio ei obeſt.*
66 *Teſtamentum nitens impugnari ratione præteritionis, vel ſolennitatis non obſeruatæ, an poſſit arctari ad voluntatem defuncti obſeruandam per denuntiationem Euangelicam.*
67 *Denuntiatio iudicialis, etiam priuata, contra quem competat.*
68 *Denuntiationis iudicialis priuatę quis, & qualis ſit effectus.*
69 *Denuntiatio iudicialis in quo differat ab Euangelica.*
70 *Denuntiatio canonica quotuplex ſit.*
71 *Denuntiatio regularis quę, & cuius ſit effectus, & qua forma poſſit expediri.*
72 *Papa habet habitu vtrunque gladium authoritate Euangelij.*
Iudex eccleſiaſticus quo caſu poſſit vti iuriſdictione temporali, etiam incidenter.
73 *Papa poteſt cognoſcere de quęſtione feudi inuito domino, ratione violati iuramenti, & pacis.*
Iudex eccleſiaſticus poteſt ſe intromittere de re temporali ratione violati iuramenti, & pacis fractæ. & ſic indirectè.
74 *Appellari poteſt a iudice ſeculari ad Papam, ſeu alium ſuum delegatum, pro iniuſtitia ſententiæ, per viam denuntiationis.*
75 *Feudi quæſtio inter duos vaſallos debet per dominum feudi terminari.*
76 *Lex abrogata an poſſit allegari.*
77 *Legem ſicut Papa pro ſe recipit, an ita contra ſe recipere teneatur.*
Conſuetudo, vel ſtatuta prouinciæ, an ligent eccleſiam eiuſdem prouinciæ.
78 *Hæres an poſſit compelli ad faciendum ſepulchrum defuncto.*
79 *Colligens vuam præmaturam tenetur domino ad damnum.*
80 *Quomodo procedi debeat aduerſus colligentes vuas maturas, vel præmaturas.*
81 *Exceptiones quę poſſint admitti contra denuntiationem iudicialem, vel regularem, ſeu canonicam, vbi in Euangelica denuntiatione admittuntur infames de crimine emendati.*

CAP. XIII.

1 NOuit. †Laicus ratione peccati, & maxime periurij, vel pacis fractę, coram eccleſiaſtico
iudice conuenitur. Diuidit Hoſti. in tres partes. In
prima excuſat ſe Papa, oſtendens quod non intendit iudicare de feudo, ſed de peccato. In ſecunda ibi: non igit̃.
oſtendit ꝙ rex non debet proceſſum ſuum ad iniuriam reuocare: & hoc probat diuerſis exemplis, & teſtimoniis ſcripturarum. In tertia ibi: nec igitur. oſtendit, ꝙ ipſe Papa non debet
hoc diſſimulare. Et concludit ſub triplici forma, vel quòd certus ſit ipſe rex, quòd niſi obediat, Papa mandabit legato vt cõtra ipſum regem procedat ſecundum traditam ſibi formam.
2 ¶Nota, † Deum omnia ſcire. Ipſe enim cognitor eſt ſecretorum. 32. diſt. erubeſcant peccatores. Et dicitur ſciens omnia.
de electio. fundamenta. libro ſexto. quod homini eſt impoſſi-
3 bile. ¶†Nota, Papam non debere turbare iuriſdictionem iu-
4 dicis temporalis, nec de ea ſe intromittere. † Et ſic dato quòd
habeat habitum iuriſdictionis Imperator a Papa, exercitium
tamen mandato Dei in tantum eſt illi appropriatum, ꝙ efficiatur irreuocabile a Papa: & ſic illam nõ tenet vt delegatus,
5 alias illam reuocare poſſet. † Et facit quòd ſi cauſa delegetur
ab ordinario, ſuperiore iuriſdictionem cõfirmante, vel de mã
dato ſuperioris, quod non poſſit ordinarius illam reuocare.
Et ſic non procedit l. iudicium ſoluitur. ff. de iudic. Et ſic facit
quòd cum imperium Romanum ſit trãſlatum in principem
confirmante Papa, quod populus non poſſit illam reuocare.
6 de quo de conſti. quæ in eccleſiarum. 2. diſtin. lex eſt. ¶† Nota
quot requiruntur in denuntiatione. Exigit̃ primo quod peccauerit in te, ideſt te ſciente. Vel ſecundum Hoſt. id eſt, in dãnationem tuam: ſi hoc celaueris, ſi non monueris: ſi monitione non proficiente, eccleſiæ non denũtiaueris. Vel quia offendit, & lædit te, vt innuunt ſequentia. Nunquid autem hæc authoritas extendat ad oẽs, habetur 2. q. 1. ſi peccauerit. & de hęre. cum ex iniuncto. Scđo quod fiat de fratre, in quo cõprehẽditur oĩs Chriſtianus. 11. q. 3. ad menſam. Et de multiplici fraternitate hr̃ de regula. Ioannes. Tertio exigit qđ fiat quædã ſecreta monitio: & exigit̃ qđ fiat hoc mõ, oñdendo peccatũ ſuũ obſecrando, & rogãdo qđ pęniteat: & cũ in hac nõ adhibeat̃ teſtis, ꝓbari poterit per ſolũ iurm̃, ſ͠m Hoſt. Et not. de dictione ſolũ, quæ alios excludit. Quarto dẽt fieri ſcđa monitio, q̃ probatur per iuramẽtũ monentis, & alterius adiuncti: tertia vero

debet

dẽt plene probari.& hoc reſpicit quod ſequit. Quinto dẽt di
ci eccleſiæ,& eccleſia dẽt ipſum habere ꝑ Ethnico,& publica
no.Et ſi iudicialiter procedatur, debet ipſum excõicare:& ex
hoc habet finem denuntiationis iudicialis:quia ſi ſe non cor
rigit,eum excõicat.Sexto exigitur, ꝙ qui dicit eũ peccaſſe, de
hoc faciat fidẽ eccleſiæ, vel paratus ſit de hoc fidẽ facere corã
competenti iudice:& ſic vr̃ qđ vbi allegatur peccatũ, & ab ad
uerſa parte negatur ad hoc vt videatur, an ſpectet ad iudicẽ
eccleſiæ,de hoc præambulo,an peccet,vel nõ,hẽt eccleſia co
gnoſcere.Sic in ſimili no.s̃.eo.cęterũ.an clericus ſit ſpoliatus:
& ſic in via declinatorię põt opponi de hoc,an ſit peccatũ:qđ
venit diſputandũ ad merita cauſæ. Et ſic habes vnã exceptio
nem litis finitę, qñ ad ceſſationẽ cãę principalis ceſſat iuriſdi
ctio:ſic admittitur exceptio ab extraneo, qđ non ꝯxit in diœ
ceſi,vbi cõuenitur.no.de fo.cõp.Romana.§. cõtrahentes.lib.
7 vj.& no.Inn.de reſcr.ſuper literis.¶†Not. ꝙ in denuntiatione
Euangelica,& in quocunq; alio proceſſu dicens formam ſer
uatã,arctatur ad illã ꝓbandã.Ideo grauat onere ꝓbandi dicẽs
ſe appellaſſe,& intra decẽ dies appellaſſe. de app. ſignificaue
runt.no.de ele.c.j.& c.vt circa.li.vj.ad hoc cle. cauſam.de ele.
8 & quod ibi no.†No.quod authoritas illa,Si peccauerit. nedũ
reſpicit occulta peccata,ſed ẽt manifeſta.45.diſt.ſed illud. 11.
9 q.3.præcipue.ſm Pet. †Nota duo ſigna tribuentia iuriſdictio
nem,ſcilicet priuilegium,& conſuetudinẽ.Et arguit Abb.pro
hominibus de monte peſſulano,vt ſub rege non rñdeant, ſed
ſub epo,cum eſt quæſtio inter eos & regem : & ſic fuit diu ſer
10 uatum.†No.eccleſiã poſſe quẽlibet rõne peccati coercere : &
ſi eſt in eccleſia,hoc põt directe:ſi extra eccleſiã,indirecte.2.q.
j.multi.de deci.de terris.de Iudeis.& ſi Iudæos.ſm Vin.ad hoc
de vſuris.poſt miſerabilem.de priuilegijs.quanto.¶Venio ad
11 ver.non igitur.†No. primo qđ nemini infert iniuriã, qui iure
ſuo vtitur.de electi.eccleſia.de fur.iniuriã.j.rñſo.ſm Hoſt.No.
ſecundo arg.ꝙ ſuffraganei eligunt metropolitanũ.Ad hoc de
poſtu.præla.bonæ.el 2. ſed ceſſat argumentũ, ſi dicis ꝓcurare
monendo,& inducẽdo.Vel forte ſpectabat ad eos de cõſuetu
12 dine,ſm Hoſtiẽ.†Nota Imperatorem ſubiectum eſſe Papæ,&
ſuo diœceſano,quinimo & cuilibet presbytero, 17.di. quoniã
96.di.duo ſunt. de pęni.omnis.Ex hoc dicit Hoſ.ꝙ patet excel
lentia dignitatis eccleſiaſticæ & ſacerdotalis reſpectu regalis:
quia nullus clericus ſubeſſe poteſt Imperatori perſonaliter.
Imperator aũt,& etiam Papa in eo, quod peccatores ſubſunt
ſimplici ſacerdoti.de pęni.omnis.ad hoc de iureiur.nimis. Et
ideo dixit,omnis,quia nemo ſine crimine viuit. Concluſit eñ
Deus oĩa ſub peccato,vt oĩbus miſereret.de pęni.di.2.ſi enim
inquit.ſm Petr. & Abb.Et ſic Imperator poteſt a quocunque
13 epo excõicari,in cuius diœceſi conſiſtit,ſm Pe.¶†Not.hic qs
dicatur de genere alicuius: qa idẽ eſt dicere de genere, qđ de
deſcendentibus : & quod plus eſt cõprehendit deſcendentes
ex pſona matris.Nam, vt dicit Hoſt. hic erat deſcendens ex ꝑ
14 ſona matris.Remittit ad Spe.hiſtoriarũ,lib. 17.c.3.†Et not.qđ
quilibet ſcire præſumitur facta coniũcti ſui, a quo deſcendit,
15 l.de tutela.C.de in integ.reſti.mi.l.octaui.ff. vnde cognat.†No
ta hic triplicẽ partem litis:exordium,proſecutio, & ſñia.Et dr̃
exordiũ ante litis conteſtationẽ,vel qñ lis conteſtatur,curricu
lis decurſis:dr̃ datis inducijs ad deliberandũ poſt litẽ conteſta
16 tã,peroratur aũt per allegationes. † Nota hic qđ in iudicio ſe
culari,in quacunque parte iudicij quis grauetur,recurſus põt
haberi ad iudicẽ eccleſiaſticũ.Quod eſt intelligẽdũ, vbi adeſt
materia peccati:vel qñ deficit iudex ſecularis, vel deeſt caput
prouincię:vt j̃.dicam. Et ſic patet qđ vbi appellatur ad eccle
ſiã,attenditur qualitas tribunalis iudicis ad quẽ, & non iudi
cis a quo,vt poſſit appellari añ ſñiam,& poſt.ad hoc j̃. de for.
17 cõp.licet.†Nota ꝙ acta geſta coram vno iudice faciunt fidem
coram alio,ad quẽ habetur recurſus, vel ad quẽ appellatur :
18 de quo de teſti.cauſam.el j.†Nota ꝙ poteſtas Papæ non eſt ab
ab homine,ſed immediate eſt a Deo:poteſtas autem Impera
toris a Papa,& habuit eam mediante populo,17.di.§. huic ẽt.
& vide de origine papatus 21.diſt.in princ. & in d.§.huic etiã.
19 & vide qđ ibi no.inquantum dr̃ quod habuit a concilijs.†No
ta ꝙ poteſtas Papæ hic vr̃ in materia peccati reſtringi ad Chri
ſtianos.Negat igitur ſe Chriſtianum, qui negat hanc ꝑtãtem.
20 de maio.& obe.ſolitę.ad finem.† No. quod præciſa correctio
peccati permittitur eccleſiæ,qñ peccatum eſt publicũ. Forus
ergo eccleſiæ,etiã in materia peccati, eſt præciſus,qñ peccatũ
21 eſt publicũ,& iacet quis in peccato.†Poterit ergo ſm Ioan. de
peccato etiã iudex ſecularis imponere pœnam tẽporalẽ a le
22 gibus ſtatutã.23.q.v.ſunt quidam.† No. quod in miniſtrando
iuſtitiam,& in modo procedendi ad finem corrigendi pecca
tum,nõ eſt hñda acceptio perſonarũ,imo ſic iudicabitur ma
23 gnus vt paruus.†Not. finẽ correctionis peccati, vt quis a vitio
24 retrahatur ad virtutem.† Nota quid eſt pax, quia vinculũ eſt
25 charitatis.†Charitas autẽ eſt dilectio Dei, & proximi ſui,ſecũ
26 dum Pe.Et †cum charitas ſit ſpecialis virtus,qua ſaluamur,&
fides : ideo circa pacem & iuſtũ ſpecialius cognoſcit eccleſia.

ad hoc de electio.venerabilem.de treu.& pac.c.ij.Et eſt pax ẽt
27 hoſti ſeruanda.24.q.j.Io.& c.ſeq.†Nota diſſimulationem pec
catorum inferiorũ eſſe mortalẽ in prælato.81. diſtin.error. de
treu.& pac.c.j.de priui. quanto.de ſenten.excõ.quanto. Hoſt.
28 †No.differentiam eſſe inter pacem,& treugas.ad hoc de treu.
29 & pa.in rub.& c.j.†Nota plura remedia adhibenda contra ꝯ
tumacem reducendũ.de dolo,veritatis. ad concordandos di
ſcordes,ad curandum egrotos.28.di.c.ſi.de pęni. & re.omnis.
30 †Nota ꝙ vbi de pace dubitatur fracta,eccleſia poteſt compel
lere laicos ad treugas,& vbi pacem fecerunt,ad illã reforman
31 dam.†Nota quod in hac denuntiatione proceditur de plano,
ſine ſtrepitu,& figura iudicij.Et no. ꝙ in proceſſu admittũtur
nihilominus legitimę exceptiones, & procedet de plano : qa
non dabuntur ita prolixę dilationes,nec recipiẽtur, vbi aliter
darentur,ſi alio modo ageretur.Hæc enim quaſi omnia ex ar
bitrio iudicis pendent,conſideratis perſonis, cauſis,locis,& tẽ
poribus.de tranſactio.c.ſi.ſecundum Hoſt.vide cle.ſi.de verb.
ſignifi.& in extrauagan.ad reprimendum. per Bart. & vide in
l.j.§.ſi.ff. de præto.ſtip.Et hęc ſufficiant pro notabilibus.¶ Ve
nio ad dicta doctorum, & expediam, Primo quędã literalia.
Secundo veniam ad materiam denuntiationis. Tertio ad gl.
32 †Opp.quod non habeatur ut Ethnicus:licet enim loqui cum
Gentilibus,ſed non cum excommunicatis.11.q.3. cum excõ
municato.Dic quod non ſunt omnino ſimiles : quia vterq; a
33 ſacramentis eccleſiæ ſeparatur,ſecundum Pet.†Opp. ꝙ Papa
potuerit inducere legem melius facientem, quæ dicit quod ſi
iudex maior prouinciæ aliquem lędat, epiſcopus eſt ordina
rius:facit in Auth.vt diffe. iudi.§.ſi tamen contigerit. colla.9.
34 †Quæro primo quid ſit dicere Ethnicus:dic ꝙ Ethna eſt mõs
in Arabia,ſecundum alios in Sicilia , de quo exit riuulus ſul
phuris,& continuo viget ignis:ſic iſti erant in igne continuo.
Vel ſm Hug.ab Ethnos,quod eſt Gentilis. Tales ergo merito
ſunt vitandi,ſm Hoſti. Et publicanus,id eſt,publice peccans,
35 ad ſecundam expoſitionem.j.q.j.nonne.45.di.ſed illud.†Quę
ro ſecundo quam excuſationem poterit allegare rex Frãciæ :
dic ꝙ legitima monitio non præceſſerit: vel quod denũtiator
ſit criminoſus.3.q.7.iudicet. vel aliam quamcunque iuſtam
cauſam.Et ex hoc colligitur ꝙ j̃.§.fina. non mandat cognoſci
de cauſa principali,ſed an denuntiatio ſit admittenda, ſecun
36 dum Inn.vel dic vt j̃.dicam,ſecundum eundem Hoſt. †Quæ
ro tertio, quid eſt hoc ſpeciale priuilegium quod habere po
terant in cognoſcendo de cauſa feudali , vt alius cognoſceret
a domino feudi. dic ꝙ forte rex Anglię habebat priuilegium
a rege Francię ꝙ non iudicaretur per ipſum, tãquam per eius
dominum,ſed per cões eorum iudices, vel per alias certas ꝑ
ſonas ab eis electas communiter . Idem ſi ſuper hoc haberet
ſpecialem conſuetudinem,ſecundũ Inno.Hoſt.autem intelli
git ꝙ priuilegium dabat hanc poteſtatem Papæ : & loquitur
de ſpeciali priuilegio conceſſo a Beato Petro , quod etiam di
citur generale,de tranſla.præla.c.j.Speciale autem eſt,attenta
perſona Papæ,cui,& non alteri,competit.de offi. deleg. quod
tranſlationem.generale reſpectu omnium Chriſtianorum,ſu
per quos dat poteſtatem,vt j̃.probatur. Quod non ſolum pa
tet propter dictum priuilegium, ſed etiam propter conſuetu
dinem. Ad hoc j̃.tit.j.clericus.Et probatur hæc lectura, ſecun
dum eundem,de tranſla.præla.quanto.§.j.dictum Inn.proce
dit,ſi loquamur de priuilegio,quo alteri , q̃ proprie , vel Papæ
datur poteſtas cognoſcendi principaliter de feudo , vel alteri,
quam dño feudi:qa illud eſt ſpeciale, nec eſt datum a Petro.
Dictum Hoſt.procedit loquendo de priuilegio, quo ſpeciali
ter Papa cognoſcit de peccato,& iuſto: hoc bene habuit a Pe
37 tro. † Quæro quarto quis eſt hic proceſſus, quem agitare dẽt
legatus.Dic ſupponere terram interdicto.de app.nouit.de of
fic.deleg.nouit.& mandat iſtis prælatis vt illam ſñiam obſer
uent.nam propter hoc, & vt prælati ſciant executionem, & in
tentionem Papæ,prælatis dirigitur hæc decre.ſm Hoſti. Et ſic
reducit authoritates ad cõcordiam,ſcilicet iſtam,Si peccaue
rit.& illam apoſtoli,Peccantem coram omnibus argue.vt pri
ma procedat in occulto,ſecũda in publico. vnde ſcribit diſtri
38 buite,&c.¶†Vltimo venio ad materiam denuntiationũ, quã
Archi.expedit,& gl.2.q.j.ſi peccauerit.Inn.& Hoſt.in c.Roma
na,de cenſi.§.ſane.Guar.in decre.religionum.Grego.10.de re
li.do.Bar.in extrauag.ad reprimendum.in verbo,denũtiatio
39 nem.†Pro cuius euidentia præmitto quod multiplex eſt mo
dus,& via agendi.Quandoque via actionis,vt in ciuili . Inſtit.
de actio.per totum.& in §.j.s.eod.dilecti. Quandoque officio
iudicis ſubrogato loco actionis.ff.de mi.per totum. & ex qui.
cau.ma.de offi.iudi.c.1.& in toto tit.de in integ. reſti. Qñque
via accuſationis.de accu.per totũ.Qñque via inquiſitionis.de
accu.qualiter.& c.cũ oporteat.de ſymo.licet Heli.Et hę proxi
mę duæ vię competunt demum in crĩalibus:in ciuilibus autẽ
non,niſi vbi ſolus intenditur finis correctionis peccati: vt no.
de iureiur.ad noſtrã.2.& ſic concurrit cũ Euangelica,vel iudi
ciali,vt j̃.dicã.Differt tñ,qa in officio iudicis non eſt neceſſaria

ſolennitas denuntiationum,de quibus hic.Ad quod gl.quod
me.cau. c.Abbas. Alia eſt via agendi per modũ denuntiatio-
nis:& de iure antiquo digeſtorũ non admittebatur hæc denũ
tiatio,niſi per officiales.ff.de cuſto.reo.l.diuus.C.de accu.l.ea
quidem.de offi.præfe.vr.in l.j.§.ſanè.ſm Bar. in dicta extraua.
ad reprimendum.Hodie autem hæc denũtiatio admittit̃ ma-
gis late,vt ĩ.patebit.De officiali autem denuntiatore habetur
in d.l.diuus.de accu.olim.de teſti.cogẽ.præterea.de ſtatu mo-
na.ea,quæ. & c.in ſingulis.cum ſi. quẽ nos teſtem ſynodalem
40 intelligimus,& appellamus.¶ † Videndũ igitur de hac ſpecie
denuntiationis,quã proſequor per duo media.Primo,quotu-
plex eſt denuntiatio.Secũdo, de formis eius,& effectibus. Dic
ꝙ denuntiationum alia iudicialis,alia canonica, alia regula-
ris.¶Venio ad euangelicam, circa quam, Primo videbimus
aliqua circa perſonam denuntiantem. Secundo,aliqua circa
perſonam denũtiatã.Tertio,aliqua circa eius formam. Quar
to,aliqua circa eius finẽ, & effectum. Ad primum quæro an
41 denuntiatio † Euangelica ꝓcedat ab actu charitatis, an iuſti-
tiæ.Dic prout ordinatur ad tollẽdũ peccatũ,procedit ab actu
charitatis, prout ordinatur ad inſtruendũ alios per exemplũ,
procedit ab actu iuſtitiæ.11.q.3. præcipuè. ſm Archid.2.q.j.ſi
42 peccauerit. ¶†Secundo q̃ro an ſit præcepti hæc denuntiatio,
an conſilij.Quod ſit præcepti,facit, q̃a loquitur per verba im
peratiua.45. diſt. ſed illud,cum c.ſeq. 83.diſt. per totum. ergo
cadũt ſub præcepto.14.q.j. quod præcipitur.de ver.ſig. in his.
Pro & contra,ſubtiliter, & copioſè allegat Archi.2.q.j.ſi pec-
cauerit.Io.And.dicit ꝙ in prælato eſt præcepti:& ſi non facit,
peccat.de off.or,irrefragabili.45.di.ſed illud. cum c.ſeq.83.di.
per totũ.In alio non prælato dicunt ꝙ nõ eſt præcepti, ſed cõ-
ſilij,nec illaqueat ad peccatũ,vnde nõ tenetur aliquis ad hoc,
niſi vt ad alia opera pia,niſi rõne officij,vel cui hoc pertineat.
23.q.4.duo.Et fuit dictũ Inn.in vna parte. In alia dicit quemli
bet teneri,ſi credit ſuã denuntiationẽ prodeſſe, & denuntian
tibus non eſt graue denũtiare.22.q.5.anima. Nam nimis gra-
ue eſſet denuntiantibus,ſi ob hoc à ſuis negotijs retrahi debe
rent, vel ſi propter hoc deberent inimicitias, vel pericula ali-
qua incurrere: quia licèt denuntiare bonũ opus ſit, ad illud
nõ tenemur,ſicut nec ad alia bona opera, niſi in caſu p̃dicto,
& qñ ſic ſe offert opportunitas,vt dictum eſt:quia qñ ſic ſe of-
fert opportunitas, eſſet peccatũ negligentiæ niſi denuntiaret.
Hæc vera dicit in delicto cõtinuato, & iterationem recipiẽte:
ſecus in momentaneo.Io.de Ligna.dicit ꝙ ſi fiat denuntiatio
circa commiſſum, non eſt præcepti.Ratio, quia monitio cir-
ca commiſſum fit propter pęnitentiam,quam iniungere non
põt priuatus,nec ad ipſam cõpellere:ſed circa ſecundam nõ
fit monitio ad pęnitentiã eius,quod nõ eſt cõmiſſum,ſed ten
dit,ne peccet:quod põt quilibet priuatus prohibere Tenetur
enim quilibet propulſare vim factã ſocio.de ſen.excõ.quãtæ.
eo.ti.dilecto. quãto magis tenetur propulſare periculum ani-
mæ:tamen attenta origine.ſ.charitate, tenetur priuatus: ſed
in vim ſolius præcepti tenetur ſolus prælatus, ſm Io. de Lig.
Concludit Arch.quod eſt præcepti,ſed non ſemper eſt pecca-
tum. Vnde aduertendum quod quædam ſunt præcepta nega
tiua:& hæc prohibẽt actus peccatorũ.Quædam affirmatiua:
& hæc non prohibent,ſed inducunt actus virtutũ. Actus autẽ
peccatorum ſm ſe ſunt mali, & nullo modo bñ fieri poſſunt,
43 nec aliquo modo,aut tpe.†Ex hoc ſequitur ꝙ præcepta nega-
tiua obligant ſemper,& ad ſemper,niſi fortè reuelatione diui
na.23.q.5.ſi non licet.32.q.j.nõ eſt culpandus.14.q.5.dixit.de
44 diuor.gaudemus. † Actus autẽ virtutum non quolibet modo
fieri debent,& tempore,ſed ſeruatis debitis circunſtãtijs, quæ
exigunt̃ ad hoc,vt actus ſit virtuoſus, ſcilicet vt fiat vbique,&
45 ſm quod debet,& qñ debet.† Cõcludit ergo ꝙ fraterna corre
ctio tripliciter põt omitti:qñq; meritoriè,quandoq; ex chari-
tate omittitur,vt quia timet ne deteriores fiant. Allegat dictũ
Auguſtini in principio de ciuitate Dei. Secundo modo omit-
titur cum peccato mortali, quãdo p̃ſumit probabiliter quod
ad eius monitionem corrigetur,& tñ propter timorẽ,vel tepi
ditatem omittitur.50.diſt.ſi quis diaconus.40.diſt. ſi papa.17.
diſt.ſunt nonnulli.Tertio modo cum peccato veniali, quãdo
ex timore, vel tepiditate eſt tardior ad corrigendum, non ta-
men omitteret,ſi conſtaret ei quod corrigi deberet.Hoc mo-
do viri ſancti aliquando omittunt corrigere delinquẽtes. 2.q.
7.quia pleriq;.17.q.j.§.qñ vero.Hoc in nõ prelato.In p̃lato au
tem hoc dicit eſſe peccatum,vbi corrigere valet abſq; ſcanda
46 lo,alias expectet tempus. ¶†Tertio quæro an ſubditus tenea-
tur corrigere prælatum. dic ꝙ inquantum correctio eſt actus
iuſtitiæ,non pertinet ad ſubditum reſpectu prælati.21.diſt.in-
ferior.& c.ſubmittitur.ſed inquantum eſt actus charitatis ſic,
non tamen cum præſumptione vel proteruia.Vnde dicit apo
ſtolus,Seniorem ne increpaueris, ſicut aſina reprehendit Ba-
47 laam.2.q.7.ſicuti,& §.Item cum Balaam.cum c.ſeq.¶†Quar-
to quero an poſſit quis corrigi,qui ex correctione ſit deterior.
Archi. vbi ſ. concludit quod inquantum correctio eſt virtus
iuſtitiæ,in qua agitur etiam de bono cõi,quæ pertinet ad præ
latos,hæc non eſt omittenda propter timorẽ eius, qui corrigi
tur,ne fiat deterior:imo iudex contra eum procedit.3.diſt.for
te.24.q.5.qui vitijs.Alia eſt,quę eſt actus charitatis,cuius finis
eſt emendatio delinquẽtis,nõ habẽs citationem,ſed ſimplicẽ
monitionem:& hæc,vbi timeretur ꝙ peior fieret, dẽt omitti:
quia ea,quæ ſunt ad finem, debent regulari ſecundum quod
48 exigit ratio finis.23.q.5.prodeſt.ſecundũ Archi.¶†Quæro an
quilibet poſſit denuntiare.Doc.hic dicunt ꝙ omnes infames,
& mulieres admittuntur, dummodo non perſeuerent in cri
mine:nec per exceptionem, & cauillationes ſunt repellendi.
Non enim refert quis denuntiet, dum tñ anima ſaluet̃. de iu-
reiu.quemadmodũ.in fi.de cog.ſpi.tua. ad quam admittetur
quis,dato quod iuraſſet nõ denũciare.de iureiu. quemadmo-
dum.quia iuramentum eſſet temerarium, inquantum denũ-
tians principaliter intenderet correctionem peccati,& nõ in-
tenderet principaliter proprium intereſſe: vt ibi no. Ad hoc
quod no.gl.hic,& de teſti. in omni.de iureiu.tua.de cogn.ſpi.
tua.gl.2.q.j.ſi peccauerit.Sic debet intelligi gl.fi. hic relata,ad
euangelicam recte loquitur. Et hæc ſufficiant quantum ad ꝑ-
ſonam denuntiantem. Archi.2.q.j. ſi peccauerit. de exiſtente
in peccato dicit ꝙ q̃q̃ non admittatur ad denuntiandum,ſi ia
cet in peccato,actus tñ correctionis in eo cadere põt: quia in
eo non eſt ex toto deletum iudicium rationis: propter tria tñ
ex peccato præcedenti redditur indignus ad corrigendum, ſi
peccatũ maius cõmiſit,& corrigit de minori. Et allegat illud
Mat.vij. Qui videt feſtucam,&c. Primo q̃d quanto maius eſt
peccatũ corrigentis, tanto maius põt ſcandalũ innuere. arg.
40.diſt.multi.Secundo ex ſuperbia corrigẽtis,qui peccata ſua
paruipendẽs ſeipſum ꝓximo præfert, ſeueritate auſtera diju-
dicans aliorum peccata,contra illud 11.q.3.cunctis.Et cõclu-
dit etiam in correctione hac penſandum vtrum tale eſt vitiũ,
quod nunquam habuerimus: & tunc cogitemus nos homi-
nes eſſe,& habere potuiſſe,vel tale quid habuimus,& iam nõ
habemus:& tunc tangat memoriã cõis fragilitas,vt illã corre
ctionem nõ odium,ſed miſericordia præcedat.Si aũt inuene-
rimus nos in eodem vitio eſſe,non obiurgemus, ſed congemi
49 ſcamus,& inuitemus ad æqualiter pęnitendum.†Ex his patet
quod peccator humiliter corripiendo non peccat, nec nouã
ſibi damnationem acquirit,ſi ſic corrigat,ſm Archi. Hanc ẽt
poteſt ꝓſequi ille,cuius intereſt ratione rei familiaris, vt hic,
& etiam petere vt cũ non poſſit agere pęnitentiã, niſi ſatisfa-
50 ciat,quod reddat ei quod ſibi debet, ſecundum Inno.¶ † Ve-
nio ad perſonam denuntiatam, & quæro primo quis poſſit
denũtiari.Dic ꝙ quilibet tacens in peccato: nec in hoc excu-
51 ſat dignitas, vt patet hic. ¶ † Quæro pro quibus peccatis ha-
beat locum denuntiatio, & correctio. Dic ꝙ pro peccatis cõ-
miſſis,in quibus perſiſtit,& cõmittendis.22.q.5.hoc vr̃. & no.
52 de ſpon.tua nos.& an in occultis,dixi ſ. ¶†Quæro ſecũdo an
denuntiatio Euangelica habeat locum in peccatis occultis,
ſicut in publicis.Pe.tenet hic quod habeat locũ in occultis,&
publicis.11.q.3.p̃cipue. & eſt tex.hic.Io.An. hic vr̃ velle quod
in foro eccleſiaſtico nõ habeat locum in peccatis omnino oc
cultis,ſed quæ probari poſſunt:quia omnino occulta iudicio
Dei ſunt ſeruata. 6.q.j. ſi omnia. Et caueat denuntians quod
peccatorem conuincere poſſit: quia etiam ſi ſit epiſcopus,ei
non creditur.6.q.2. ſi tantum. & c.placuit.Inno. dicit quod ſi
peccatum eſt occultum,illud occulte perſequi debet, & tan-
dem debet habere eum pro Ethnico & publicano, eũ occul-
te vitando.allegat 45.di.nõ otioſe.Dic, ſi quæritur an occulta
peccata poſſint corripi, & ẽt caſtigari caſtigatione generali:
dic ꝙ ſic, vt in c.ſi ſacerdos.de offi.ordi. Sed an poſſint corripi
in ſpecie,ſi ſunt occulta alijs.& nota, corripiẽti poſſunt abſq;
dubio occultè corripi, vt ſunt occulta, dum tñ ſeruet̃ modus
in corrigẽdo,vt occulta corripiat occulte, publica plubice.7.
q.2.ſi tm̃.& c.omnia.& c.placuit. Et ſic intelligũtur hæ autho
ritates,Si peccauerit in te:& illa,Peccantem corrige corã om-
nibus. Sed an poſſint denuntiari, ſi ſunt omnino occulta.Io.
tenet quod ſ. Archi. tangit 2.q.j.ſi peccauerit. & dicit aliquos
dicere ordinem fraternæ correctionis ſic ſeruãdum,vt primo
corrigatur in ſecreto:ſi audiuerit,bene quidem:ſi nõ, & pec-
catum eſt omnino occultum, dicebant non vlterius procedẽ
dum.Si ad notitiam populi incipit trãſire:debet vlterius pro-
cedi,ſecundum quod dñs mandat.Hoc eſt contra dictum Au
guſtini, quod peccatum fratris nõ debet occultari, ne putre-
ſcat in corde.5.q.5. non nos. Ideo dicit Archi. quod quandiu
ſpes eſt de correctione per ſecretam monitionem, debet illã
pluries iterare, nec debet vltra ꝓcedi. ſi nõ valet admonitio,
procedẽdum eſt vlterius, quãtumcunq; peccatum ſit occul-
tum,ad teſtium inductionem:niſi forte timeretur ꝙ deterior
fieret, quia tũc eſt deſiſtẽdum. Puto ꝙ ſi peccatũ eſt omnino
occultũ,facta prima monitione poſsit adhibere vnũ,vel duos
q̃ potius poſſint prodeſſe, quàm nocere, vt cũ eo corripiãt: ſi
ſe corrigiat,habemus obtentum.xxij.q.5.hoc videtur.& tenet
hoc

hoc Archi.Et ſi coram eis fatetur crimē, poſtea procedere ad
denūtiationē,& per eos probare:ſi negaret corā alio,vel alijs,
eū adhuc poteſt denūtiare eccleſiæ, hoc eſt,prælato,qui poſſit
potius prodeſſe,q̄ nocere:& tunc ſuperior,cui eſt facta denun
tiatio,cū nō cōſtet ei niſi per vnū teſtē, habebit eū occulte vi-
tare,pro eo orare,eū crebro admonere:poterit etiā in genere
excōmunicare.Iſto modo ſufficit ad correctionē vnius teſtis.
Et ſic intellige gl.q̄ dicūt, ꝙ in pęnitētialibus ſufficit probatio
p vnū teſtē:vt no.gl.ij.q.j.multi.in verbo,ſeculari.ad fi.de ſpō.
p̄terea.22.q.5.hoc videtur.de conſec.diſt.4. cum itaq;. de con-
ſan.& affini.ſuper eo.Sic intelligo 45. di.ſed illud. 22.q.5. hoc
videtur.Si peccatum eſt occultum,probabiliter tamen,habet
locum denuntiatio abſq; dubio, vt hic dicunt doc. & fortius
ſi ſit publicum, licet fines forte ſint diuerſi, vt dicam vbi tra-
53 ctabatur de effectu.¶†Quæro circa formā, quæ exigantur in
hac denuntiatione Euangelica,& quæ ſunt de eius forma.dic
ꝙ in ea debet præcedere duplex monitio.Prima probatur per
monentem.Secunda per monentem & aliū,vel alios.de teſti.
in omni.Arch.2.q.j.ſi peccauerit.dicit,Si peccatum eſt publi-
cum,non exigatur monitio,iuxta illud,Peccātē coram omni-
bus argue.45.diſt.ſed illud.Si occultū,& inferat alijs nocumē-
tum ſpirituale,vel tēporale, vel corporale, puta traditio ciui-
tatis hoſtibus,vł occulta hęreſis multos occulte a fide deuiās,
cū hic peccet in alios,ſtatim,non expectata monitione, denū-
tiabit:niſi forte ſciret ꝙ ad eius monitionem vellet ſtatim cor
rigi.Nā quilibet debet ſic corrigere ſi poteſt, ꝙ illius fama nō
lædatur,q̄ eſt vtilis ipſi peccanti non ſolum in temporalibus,
in quibus homo q̄tum ad multa patitur detrimentum amiſ-
ſa fama.de teſti.teſtimonium.2.q.7.teſtes. ſed etiam quātum
ad ſpiritualia:quia multi præ timore infamiæ retrahūt a pec-
cato:cum aūt ſe ſentiunt infamatos,libentius peccant. de pę.
diſt.j.ſi quis aliquando.Item quia vno infamato alij infaman
tur:quia dicitur,clerici,vel religioſi hoc faciunt.ſi non inferat
54 pluribus nocumentum,exigitur monitio.†Forma aūt proce-
dendi eſt,quia in eo procedunt de plano, abſque forma iudi-
cij,vt hic litera dicit:& admittuntur omnes teſtes,dūmō non
ſint criminoſi,etiam ſi eſſent infames,mulieres,& minores,ſe
55 cundum Inn.vt ſupra dixi in denuntiante.†Quæro circa effe-
ctum quis ſit finis,& effectus huius denuntiationis Euangeli-
cæ.Dicit Io.An.quod huius effectus eſt vt peccator pęniteat:
non vt beneficio,vel officio priuetur, niſi retento ordine, vel
beneficio pęnitere non poſſet.de temp.ordi.c.vlti.& tunc per
ꝯñtiam non directo priuatur,ſcilicet quia aliter pęnitere non
poteſt,ſm Io.An.Sentit ergo Io.An. ꝙ finis huius denūtiatio-
nis compellat pręcisè.Inn.dicit qđ ſi peccatum eſt occultum,
finis eius eſt vt habeat denuntiatum priuatum pro Ethnico,
& publicano,vt ſonat authoritas 2.q.j.ſi peccauerit.45.di. nō
otioſe.Si peccatum eſt manifeſtum, manifeſte debet proſeq
dictū Euangelicū,denuntiando crimen eius iudici,& proban
do per teſtes,& tandem debet eū hēre pro publicano publice
ēt ſi non eſſet excōicatus, ēt non habendo familiaritatem cū
eo:ſed non debet eum vitare in oratione,nec in mēſa, nec in
alijs huiuſmodi. Puto, ꝙ ſi peccatum eſt occultum, notū ſoli
Deo,denuntiati finis eſt hoc denuntiare prælato,qui poſſit ꝓ-
deſſe,& non nocere:qui pręlatus plura habet remedia.Primū
vt inſiſtat orationibus,orando pro eo.Scđm, vt inſiſtat moni-
tionibus occultis exhortando.Tertium, vt eum vt peccatorē
vitet,sacra denegando:& ſi ſic non proficiat, pōt eū ēt excōi-
care in genere:arg.de offi.or.ſi ſacerdos.Aliud agere non pōt,
ne publicet peccatū:qa proditor eſſe nō debet.2.q 7.§.de his.
Si peccatum eſt publicum,tunc poteſt adhibere illa remedia
& etiā publice vitare.Per hanc autem viam non debet ipſum
ſententiare ſpecifice:qa hæc non eſt via omnino iudicialis:&
ideo denegantur alia remedia iudicialia.Sic intelligo Inno.&
forte poterit ei denegare ſacramenta,niſi appareat de pnīa,ex
56 quo perſeuerat in peccato.†Venio ad ſecundam ſpeciē, ſcili-
cet ad iudicialem.Quæro primo quotuplex eſt. Dic ꝙ eſt du-
plex.Quædā publica,quædam priuata. Publica eſt, q̄ cōpetit
ex puro,& mero officio, in qua non exigit monitio, ſed in ea
iudex ex ſuo officio procedit per denuntiationem ſuorū offi-
cialiū:& habet locum in notoriis tm̄.C.de accuſ.ea quidē.35.
q.6.eps in ſynodo.ff.de cuſt.reo.l.diuus. de offi.præfec. vrb.l.j.
§.ſane.In caſu tñ delicti læſę maieſtatis ꝯ imperiū eſt hoc no-
uum,ꝙ per denuntiationē factam a quocunque poſſet proce
di:vt in extrauan.ad reprimendum.vbi Bar. dicit qđ iſte denū
tiator habet vim cuiuſdam mandatoris: ideo inſiſtēs incidit.
l.j.§.incidit.ff.ad Turpi.& l.ab accuſatore. & l.denuntiatores.
Dicit tñ Spe.in tit.de denun.§.j.verſ.vt autem.in fi.quod licet
ſit cęptus proceſſus per modum denuntiationis canonicę: ſi
tñ difficultas aliqua ingeratur, tranſitur ad modū inquiſitio-
nis,nec punietur denuntiator, cum non ſua volūtate deſiſtat.
de ſymo.licet Heli.§.cum igitur. Quædam eſt ſpecies denun-
tiationis iudicialis, quæ dicitur priuata: circa hoc quæro pri-
mo,an competat.Secundo,contra quem.Tertio, quę ſit eius
forma.Quarto,quis ſit eius effectus.Quinto,in quo differt ab
57 Euangelica.†Ad primū,an cōpetat, dic quod cōpetit læſo pp
ſuum intereſſe,quando ille,qui eſt læſus, non poteſt agere in
foro oīno contentioſo,rigore iuris inſpecto. aut propter cō-
ditionem perſonæ,vt quia ſeruus,aut poteſtati ſubiectus. Idē
putat Bar.in extrauagan.ad reprimendū. vbicunque pp potē-
tiam aliquis ſe iuuare nō poteſt,vel audet:alias facta q̄rela ſu-
periori,etiam ſi vltra non ꝓſequat̄, iudex ex officio procedat.
Quod ampliat Spe.in tit.de denun.§.j.ver.vt autē.ēt ſi timeat
ratione ſuperioritatis:quia eius eſt dñs,vel tyrannus.Et ſi pro
pter potentiam timet denuntiare,poterit ſuperior eccleſiaſti-
cus ex officio prouidere per pœnæ impoſitionem, & ſufficien
tem cautionem.de reſtitutio.ſpolia.literas. de præſump. lite-
ras.de iureiuran.ad noſtram.Idē ſi ſit timor iuris,vt qa ab agē-
do alijs vijs ſe excluſit iuro,de iureiur.debitores. & d.c. ad no-
ſtram.& c.quēadmodum. Et puto quod vbi timor impedit a-
gere,vt iuris,aut facti: tunc poterit fieri ſine monitione, ſi ti-
mor monitionem impedit,ar.de app.ſi iuſtus. & quod ibi no.
Competit etiam in ſpectantibus ad forum venale, & in ruſti-
cis oppreſſis.ff.de offi.procon.l.nec quicquā.§.de plano. Per q̄
puto idem in oībus miſerabilibus perſonis oppreſſis,vt in cau
ſis ſuis poſſit per hanc viam ſic de plano procedi.Et quæ miſe
rabiles dicantur perſonæ,numerat Inn.de offi.deleg. ſignificā
tibus.Quod bene nota:quia ex hoc habes multas ſummarias
cauſas.ff.de offi.pręfe.vrbis.l.j.§.quod aūt.Inſt.de his,qui ſunt
ſui,vel alie.iuris.§.j.Idem puto in monachis, & conuerſis,& p̄
latis, vel alijs querelantibus, qui propter defectum volūtatis
repellunt̄ ab agendo:vt no.Io.An.de offi.ordi.præſenti.lib.vj.
& no.de præb.graue.eo.li.no.Inn.q cle.vel vouen.inſinuante.
competit etiam patri conquerenti de filio, vel liberto.l.j.§.cū
patronus.ff.de off.procon.& l.nec quicquam.§. de plano. Idē
dici poteſt de prælatis conquerentibus de ſubiectis.11.q.3.cle
ricus.ĵ.de exceſ.præl.c.j. & de eccleſia conquerente de benefi-
ciatis,vel oblatis eccleſiæ vel monachis.Et hæc via agēdi quo
ad caſus ciuiles fuit introducta a iure ciuili:nec eſt denuntia-
tio proprie,ſed officium iudicis,vel ſupplicatio quædam,qua
ſuperior aditur.In foro autem canonico per viam denuntia-
tionis præcedentibus caſibus admittitur etiam laicis contra
laicos agentibus,quando adeſt defectus iuſtitiæ, vel crimē ſui
natura eſt eccleſiaſticum,vel ratione pacti,vel iuramenti. Itē
q̄ñ crimen eſt notorium, vel quando non auditur in foro ſe-
culari,inſpecto rigore: naturalis tñ æquitas dictat ius agendi
competere vt in obligatione naturali.Idem dicit Inn.ſed omi
ſit Io.An.ſi denegatur ius agendi inſpecto rigore, etiam in fo-
ro eccleſiaſtico:quia non competit ius agendi de iure canoni
co in foro contentioſo,vt in pacto nudo,& iuro,quę etiam de
iure canonico actionem non producunt.Sic ſentit hic Inn. ꝙ
de iure canonico non agatur ex pacto nudo, nec producat a-
ctionem,ſed agatur tantum uia denuntiationis iudicialis.De
quo dic ut dixi de pac.c.j.de inſti.c.cum veniſſent. & no.22.q.
2.quicunque ſuffragio.Plus puto ꝙ & agi poſſet de iure ciuili
per viam illā,ne iuſtitia deneget̄ ex æquitate: qa agebatur an-
te,dū iuſtitia manu regia miniſtrabatur.l.2.§. deinde ex actis.
de origi.iuris.ff.& no.Inn.de conſt. quæ in eccleſiarum. & no.
C.ſi contra ius vel vti.publi.in l.fi.per Cy. & Gui. de Suza.cu-
ius originaliter fuit dictum.Et hoc q̄ñ quis locupletatur cum
aliena iactura:vt l.plane.& l.fi.ff.de peti.hær.Et forte etiam ſi-
ne denuntiatione Euangelica ſic agetur in foro canonico:qa
non eſt neceſſarius vſus actionis,vt dixi ſ.e.dilecti. Competit
etiam illi,qui propter iuramentum excluditur iniuſte a peti-
tione ſibi debiti:vt quia iuramentum eſt iniuſte exactum: dū
tamen principaliter intendat finē correctionis peccati: vt no.
de iureiur.debitores.& ca.j.& c.ad noſtram.licet hoc non po-
nant hic doct.Idem competit vbicunque delictum eſt perpe-
tratum,ſi crimen perpetratum recipiat augmentum propter
multiplicationem actuum, vel continuationem iniurię:ſicut
quando aliquis perſiſtit in illicito contubernio, vel quando
perſiſtit in iniuria rapiendi.de iureiur.quemadmodum.Com
petit etiam pro crimine committendo,vt ab eo deſiſtatur. de
deſpon.impuber.ad diſſoluendum.22.q.v. anima. ſecundum
Inn.Competit etiam cuilibet miſerabili perſonę oppreſſę.87.
di.per totam.Item competit grauato in principio, vel medio
litis coram capite prouincię,vbi difficilis eſt aditus ſuperioris,
in Auth. vt diffe.iu.§.ſi vero contigerit.col.9.& eſt tex.hic.Qđ
eſt valde notandum pro iſtis ciuitatibus ſuperiores non reco-
gnoſcentibus,ſi de iudicibus appellationis prouident per ſta-
tuta.Item competit,quia per hanc viam pauperi agenti com
pellitur diues dare eleemoſynam.7.diſt.ſicut hi. vbi hoc not.
Ioan.Puto tamen,quia propter hoc non ceſſet officium iudi-
cis,vbi arguitur peccatum,nec eſt modus agendi: ut eſt caſus
cum no.doc.de iureiur.ad noſtram.2.& not.glo.ff.quod met.
cau.Abbas.& c.ad aures.& eſt hoc utile: quia non erit neceſ-
ſaria monitio,de qua hic.In alijs caſibus non admittit̄, niſi tñ
reducibilibus ad iſtos:alias ſi hoc diceret̄,periret iuriſdō tem-

poralis,& oēs cauſæ per iſtam viam reducerentur ad forū ec-
58 cleſiaſticū, ſm Io. And. & idē dixit Guar. in d. ca. religionē. †Ex
his decidit Bar. in extrauaganti, ad reprimendā. quid de eo, qđ
deducitur per falcidiā de legatis, vel Trebellianicā de fideicō-
miſſis, cum illud ſit naturaliter debitū. C. de iuris & facti ign. l.
cum quis. de iuriſ. om. iud. l. ſi per errorem. An talia detrahēs
poſſit denuntiari hac ſpecie denūtiationis, quaſi peccet mor-
taliter. Vr̄ ꝙ nō: quia de iure canonico agitur ad has quartas.
de teſta. Raynutius. & c. Raynaldus. qđ non permitteret ius ca
nonicū, ſi detrahentes peccarēt. Dicit ibi Bart. ꝙ quædā eſt na
turalis, qua quis obligatur, eo ꝙ alienum tenet cum aliena ia
ctura, & dāno, & ſic obligatur ad reſtituendū: & pro tali, vt nu
triente peccatū bn̄ agitur Euangelica denuntiatione, ff. de cō
dictio. indeb. l. nā natura. Quædā eſt naturalis, qua qs obligat̄
ad aliqd implendū de nouo: & in hac quædā eſt, quæ ſurgit ex
puro, deliberato, & ſpontaneo conſenſu obligādi, iuxta illud,
Verba de ore meo non faciā irrita, vt ex pacto nudo, vel iureiu
rando interpoſito ab alio q̄ a liberto. l. vt iuriſiurandi. de ope.
lib. ff. de fideicō. l. ſi quis pro eo. vel in alia, qua quis conſentit
obligari tertio alteri ſtipulanti. ff. de verb. obl. l. ſtipulatio iſta.
§. alteri. & adhuc poteſt ꝓ tali agi hac via. Ad hoc optime no.
Io. j. q. 7. quoties cordis. Quędā eſt naturalis obligatio, quę nō
habet originem a conſenſu: vt in obligatione ad pœnam ex
maleficio: de qua in l. non ſolum. §. primo. ff. de iniur. Non e-
nim ex hoc ſurgit a conſenſu vero, ſed interpretato. Quantū
enim in ſe delinquens non conſentit obligari, ſed putat ſemꝑ
euadere pęnam, hinc eſt quod in foro conſcientiæ quis ad ta-
lem pœnam non tenetur. 12. q. 2. fraternitatem. vbi Io. & pro
tali non agitur. Quædam, quæ ſurgit ex præſumpto, non cer-
to, & determinato conſenſu, vel non proprio, ſed trahente ori
ginē a conſenſu alterius, & non habet locum denūtiatio. Ad
propoſitū, ſi teneretur opi. Pe. & Cy. de qua in d. l. cum quis. de
iu. & fac. ignor. ꝙ non daretur obligatio naturalis in retinēdo
per Fal. vel Trebel. planū ꝙ denuntiari non poſſet. Sed tenen-
do opi. ꝙ ibi ſit naturalis, dic ꝙ illa non ſurgit ex conſenſu: q̄q̄
enim naturaliter teneatur, habito reſpectu ad iuſgentiū, quo
iure quartæ retentio non erat inducta, non tn̄ quia ſurgit ex
conſenſu, tenetur, cum teſtator videatur velle in teſtamentis
ſuis leges locū habere, quæ de Falc. loquuntur, vt l. nemo pōt.
de leg. j. & de teſta. requiſiſti. & hæres ēt videt̄ adeundo vti vel-
le legis Falci. beneficio. Satis puto hoc verum, niſi teſtator ex-
preſſe vetauerit Falc. vel Treb. etiam ignarus ſui patrimonij:
quia tunc apparet de voluntate defuncti. Vnde q̄q̄ lex fauore
hæredis ꝑmittat eū detrahere, quod eſt inductum ꝑꝑ malum
principiū deficientiū in charitate, volentium implere ſine lu-
cro voluntates defunctorum, cōpelleretur per hanc denūtia-
59 tionem ad illā implendā, †Ex his deciditur quid de tuto ꝓſcri-
ptione, qui vere debitor erat, an ſic remaneat naturaliter obli
gatus, ꝙ contra eū poſſet agi via denuntiationis Euangelicæ.
Dicit Bar. ꝙ auditur via denuntiationis Euangelicæ, q̄q̄ dene-
getur ius agēdi in foro ſeculari. Nec obſtat, qđ præſcriptio tol
lat effectum naturalis. l. fi. ff. rem ra. habe. vbi per Dyn. l. ſicut.
C. de præſcrip. trig. vel quadr. anno. quia licet tollātur effectus
ciuiles, ipſa tamen naturalis nō tollitur, nec naturalis effectus
illā ſequens. Quod puto verū, maxime quando præſcribens
ſcit ſe debitorē: vt no. Bart. in l. ſequitur. §. ſi viam. ff. de vſuca.
quo caſu quid in foro cōtentioſo canonico, dixi de ꝓſcriptio.
c. fi. & in quæſtione, quā Florentiæ diſputaui, quæ incipit Cle-
60 ricus. †Ex his deciditur quid de tuto exceptione Macedo. qui
vere mutuum recepit. Tenet Bart. ꝙ denuntiari nō pōt: quia
hæc exceptio ſurgit ex delicto creditoris, quod pōt opponi de
nuntianti, vt dictū eſt: vt no. j. Credo filium denuntiare poſſe,
ſi ex hoc factus locupletior eſt. Idem ſi non eſt factus locuple-
tior: quia in tantum damnificauit alium, quia ius naturale ta
le non præſumit delictū, quod in necem patris mutuauerint:
quia ex quo purgatum eſt, non obſtaret exceptio antiqui deli
cti: & quia exceptio delicti non obſtat agenti denuntiatione
iudiciali: quia crimen non repellit quē a ſuo iure conſequen
do. Sed prima ratio eſt melior: quia crimen annexū iuris agē-
61 di bene obſtaret. ff. de doli exceptio. per totum. † Ex his infert̄
quid de muliere tuta Velleiano. Dicit Bart. eam non poſſe de-
nuntiari: quia etiā ſoluens repetit ſm canones. de ſolu. c. fi. &
ibi no. quia hęc naturalis non eſt firma, quia ꝑꝑ imbecillitatē
62 mulieris ſe obligantis pro debito alieno. † Idē putat in pupil-
lo, qui naturaliter obligatur: quia illa naturalis non ſurgit a
deliberato, & maturato conſenſu. Nam ſi ſic obligatus ſolue-
ret, reſtitueretur ex edicto de minoribus, naturali æquitate in-
ducto. C. ſi aduerſus ſol. l. fi. ff. de cond. indeb. l. interdum. ff. de
in integ. reſtit. l. j. In muliere, & pupillo, ſi facti eſſent ex hoc lo-
cupletiores, denuntiari poſſent abſque dubio. Si vero nō ſunt
locupletiores, puto in muliere, & minore, ſaltē doli capace, ſi
non eſt ſaluum ius agendi contra alium ſtipulanti, & agitur
de damno, quod denuntiari poſſet: ſi agitur de lucro, vt quia
obligatio eſt ex cauſa lucratiua, vel ſaluum eſt ius agendi con
tra alium: dic ꝙ tunc procedit dictum Bar. Sed an in foro pœ-
nitentiali teneatur, dixi in decr. qa pleriq;. de immu. eccle. dic
63 vt ibi dixi poſt Inno. †Ex his dicit gn̄aliter, quod in omni caſu,
quo aduerſus naturalē daretur reſtitutio, ꝙ tunc aduerſus il-
lam non daretur denuntiatio: quia obligatio naturalis exclu-
ditur per aliā naturalē obligationē: vt l. ſi vnus. §. pactus. ff. de
pac. ſecundum Bar. hoc puto, qn̄ cauſa dādæ reſtitutionis fun
daretur ſuper imbecillitate conſenſus, vt non firmi, & delibe-
64 rati animi, vt dixi ſupra. †Ex his deciditur quid de tuto pręſcri
ptione, qui vere debitor erat, an ſic remaneat naturaliter obli
gatus, ꝙ contra eum poſſet agi via denuntiationis Euangeli-
cæ? Dicit Bar. quod auditur via denuntiationis Euangelicæ, q̄-
q̄ denegetur ius agendi in foro ſeculari. Nec obſtat, ꝙ præſcri
ptio tollat effectū naturalis. l. fi. ff. rem rat. hab. vbi per Dy. l. ſi-
cut. C. de præſcrip. trig. vel quadr. anno. qa licet tollantur effe-
ctus ciuilis, ipſa tn̄ naturalis non tollit̄, nec naturalis effectus
illam ſequēs. Quod puto verum, maxime qn̄ præſcribens ſcit
ſe debitorē: vt no. Bar. in l. ſequitur. §. ſi viā, ff. de vſuc. quo caſu
65 quid in foro ꝯtentioſo canonico, dixi de præſcr. c. fi. †Ex his de
ciditur quid de tuto exceptione rei iudicatę. Videtur quod de
nuntiari poſſit, quia remanet naturalis. ff. de condi. inde. l. iu-
lianus. Dic ꝙ dato ꝙ peccet, de hoc non poteſt cognoſci poſt
ſententiam. l. ſi quis cū totū. §. plane. & §. ſi quis ancillam. ff. de
excep. rei iud: de iureiur. l. nam & poſtea. §. 1. Pro quo facit: qa
in certis tantum caſibus permittitur, vt per inſtrumēta de no-
uo reperta. de re iud. Imperator. Dicit tamē quod dubitat. Pu-
to, ꝙ ſi vitium, ſententia, & iniuſtitia non ſit per partes remiſſi
bilis, quia tunc non purgatur vitium conſcīæ, non ceſſet denū
tiatio, imo poſſit agi de iure communi, quia ſn̄ia non tranſit
in rem iudicatam: vt no. ſuper rubrica de re iudi. & no. glo. de
re iudi. cum Bertoldus. & c. inter monaſterium. & no. Doc. eo.
titu. lator, & capitulo conſanguinei, vt in beneficiali, & matri
moniali. Si vitium ſn̄iæ eſt per partes remiſſibile, tunc partis
negligentia tranſiuit in rem iudicatam, quia aliquo partis ta-
cito conſenſu poteſt excuſare conſcientiam, non auditur de-
nuntiatio. Ideo dixi, ꝙ ſi a debitore petantur vſuræ, vel execu-
tio contractus vſurarij, ſi poſtea in executione ſn̄iæ opponat̄
exceptio vſuraria, non admittitur exceptio, ſi ſn̄ia tranſiuit in
rem iudicatam: quia acquieſcendo potuit vſuras remittere.
Hoſt. tn̄ ſentit hic ſuper gl. in verbo, iudicare, quod habeat lo-
cum denuntiatio, ſed præhabita ſummaria cognitione de in-
iuſtitia ſn̄iæ. Si autem reclamauerit in quantum potuerit, ut
quia ter appellauit, & ſemper ſecuta eſt iniuſta ſentētia, dico
quod auditur: q̄q̄ iura in foro contentioſo eū excludant. Sic
66 loquunt̄ iura, quæ allegat Bar. Ex his datur via ad multa. † Ex
hoc patet quid de hærede ex inutili teſtamento, vt qa non hēt
debitam ſolennitatē teſtiū, vel qa peccat in præteritione filii,
nunquid rumpens teſtm̄ poſſit denuntiari, vt impleat volun-
tatem defuncti, etiam reſpectu eius, quod in foro cōtentioſo
implere non teneret̄. Puto quod ſi teſtm̄ deficiat in ſola ſolen
nitate teſtium, ꝙ talis poſſit denūtiari: qa hic adeſt fundamē-
tum firmum ꝯſenſus teſtantis, & naturalis ex eo obligationis,
quāquam ius nō aſſiſtat nec ciuile, nec canonicū in terris Im
perij in relictis ad non pias cās, vt patet de teſta. cum eſſes. & c.
relatum. & quod ibi not. Nec obſtat ſi dicatur, eo ꝙ teſtōr eli-
git ſolenniter non teſtari, elegit, & conſenſit venientes ab inte
ſtato ſuccedere, & ꝯn̄r conſenſit ſcriptos non ſuccedere, vt pa-
tet ex no. l. conficiuntur. ad fin. ff. de iure codic. qa ſciebat eos,
in quos ſm ius naturale conſentiebat, de iure naturali ſucce-
dere: vn̄ quo ad illud ius conſenſit, q̄q̄ non conſenſerit quo ad
ius poſitiuum, qđ ius ſic interpretat̄. In rūpēte aūt rōne ꝑteri-
tionis, hic eſt maior dubitatio, & in ipſo puto, qđ non hēat lo-
cū denuntiatio, qa ius poſitiuum infringens ex altero capite
hēt naturalē æquitatem obfuſcantē ęquitatem voluntatis, vt
qa naturalis æquitas dictat, vt filij ꝯ debitum ordinē charita-
tis ab hæreditatib. parentum non excludant̄, alijs hæredib. prę
latis. Hinc eſt, ꝙ ēt locus pius inſtituat̄, filijs exhæredatis. in cō-
ſcientiæ foro non eſt quis in hoc conſulendus, vt l. ſi qs ad de-
clinandam. C. de epiſ. & cle. 19. q. fi. c. pe. & fi. 17. q. 4. quicunq;.
Ex quo concluditur, filium vt tutum naturali ęquitate contra
naturalem ſurgentem ex conſenſu inordinato, & contra na-
turę inſtinctum, licitè poſſe retinere. Per quę dixi de facto ſua-
ſionibus inductum ad renuntiandum, & iurandum de nō re-
petendo, & ſic non rumpendo teſtamento, habere remedia ꝯ
iur̄m, non obſtante, ſi dicatur, ꝙ ad hoc fuerit inductus ex no-
67 uo dolo, per c. cum dilecti. de dolo, & contu. ¶† Venio ad ſm,
contra quem competat hæc denuntiatio. Dic vt ex dictis pa-
tet, quod competit contra quemcunq; iniuſtè agentem tenē-
tem, & in peccato iacentem, non valentē excuſarè conſcien-
tiam. Vn̄ dicit hic Inn. quod competit ꝯ peccantem pro crimi
nibus perpetratis, ſi recipiant augmentū propter multiplica-
tionem actuum, vel propter cōtinuationē iniuriæ: ſicut eſt qn̄
aliquis perſiſtit in illicito contubernio, vel qn̄ perſiſtit in iniu
ria rapinæ, ſed hoc eſt dubiū, an, & qūo poſſit excuſare ꝯſcien-
tiam,

tiam,vt ſic repellat denuntiationem,ſi hẽt aliquam iuſtã cãm
excuſandi,de quibus ſupra dixi planũ, ſi nullã aliam cauſam
habet.Dicit Inn.hic ꝙ ad excuſandum cõſcĩam, ſufficit quod
dicat:& ad repellendã denuntiationem non pertinet ad nos,
vel denuntiantẽ cognoſcere,an iuſte vel iniuſte teneã : hic tñ
ſcio qđ non teneo ↄ̃ conſcĩam, nec aliam teneor excuſationẽ
facere.Et ſi aduerſa pars, ſcilicet denuntians voluerit ꝓbare,
qđ res,quã denuntiatus tenet,ad ipſum ſpectauit,non admit-
titur:qa licet forte fuerit ſua, põt eſſe qđ per iudiciũ, vel alio
iuſto modo eſt facta tenentis,& denuntiati. Sed ſi vellet ꝓba-
re,qđ iniuſte tenet,& ↄ̃ conſcĩam,admittẽdus eſt. Sed hæc eſt
difficilis probatio:qa & ſi probet rẽ ſuam fuiſſe,non tñ ꝓbat,
quod ↄ̃ conſcĩam,vel alias iniuſte teneat. Concludit tñ, ꝙ ad
excuſandã conſcĩam,vbi probatur rẽ denuntiãtis fuiſſe,opor-
tet aliquam cauſam iuſtã allegari,licet non ꝓbet cõſcĩam ex-
cuſantẽ:puta,qa dicat,licet ſua fuerit,admiſit eam,vł fuit mi
hi pignori obligata:probare tñ non tenetur, & creditur dice-
re verũ,niſi ↄ̃ probetur: qa hoc ſufficit,ſi ſuę ↄſcĩæ ſatisfaciat.
Hęc vera dicit,qñ occultũ eſt peccatũ, & qđ iniuſte teneat. Si
aũt eſt publicum,ſicut publice cõſtat de peccato,ita & publi-
cè conſtare oportet de ſatisfactione conſcĩæ.45.diſt. ſed illud.
ſm Inn.Reſidet ergo concluſio, ſi conſtat notoriè, & publice
de iniuſta detentione, ad purgandam conſcĩam non ſufficit
verbotenus dicere ſe non habere læſam conſcĩam, niſi aliter
probetur,ẽt dato ꝙ aliqua iuſta cã allegatꝰ. Si peccatũ non eſt
notoriũ,& denũtiatio fiat nihilo probato, ſufficit ad excuſan-
dã conſcĩam læſam.Sed ſi aliquid eſt probatũ,per quod cõclu
datur pecatũ, ſufficit ad excuſandã conſcĩam dicere cõſcĩam
non habere læſam, aliqua iuſta cã allegata, & non probata.
Hoſt.dicit,ꝙ ſi probetur,rem fuiſſe denuntiantis,concluditur
peccatũ in tenente,niſi aliud probetur:qa res p̃ſumitur eius,
cuius ante fuit,niſi aliud probetur.C.de ꝓba.l.cum res. & l.ſi-
ue poſſidetis.45.diſt.ſed illud.Et ex quo conſtat de intentione
actoris,niſi probetur exceptio ſufficiens in ↄ̃rium, actor obti-
nebit:vt eccl.bene.c.j.ſm Hoſt.Io.And. perſiſtere vr̃ in cõclu-
ſione Inn.Barto.in extraua.prædicta in hoc paſſu concludit,ſi
nullã cãm excuſandi habeat,non ſufficit,ſm Bart.vt dixit Inn.
ſi alleget aliquã iuſtam cãm,ſi dependet ex eius facto, quia di
cit ſe ſoluiſſe,ſe emiſſe,vel ſimile.Quid ſi primo negauit,& ꝓ
batum eſt contra eũ?Non debet credi aſſertioni, & excuſatio-
ni.ff.de proba.l.cũ de indebito.de ſol.c.fi. C. de non nu. pecu.
l.contra qui ꝓpriã.Si eſt confeſſus intentionẽ actoris, dicit tñ
ſe ſoluiſſe,vel emiſſe,ſtandũ eſt excuſationi ſuæ,ſi aliter non ꝓ
bat actor ſuũ intentũ.C.de teſti.l.ſi quis de teſtibus.& de ſent.
l.cũ Papinianus.ff. de iureiur.l.eũ,qui.ſi probat aliter denũtia
tor,q̃ per confeſſionem,tunc recurrendũ eſt ad cõiecturas,cu
ius vitæ,& famę ſit denũtiatus:vtrũ eius aſſertioni debeat cre-
di.l.non oẽs.§.a barbaris.ff.de re milit.vtrum parua ſit,vel ma
gna.ff.de iureiurã.l.ſed & ſi. Si vero cauſa eſt talis,quæ ab alio
dependet,quia dicit ſe habere ab alijs,& ſic eis credere: viden
di ſunt,q ſunt illi,& cuius opinionis,& an hoc habuerint ante
litem motam.ff.de teſt.licet ex quadã.& ſufficit qđ habuerint
a ſuo ꝓcuratore.ff.pro emp.l.quod vulgo. Idẽ ſi defunctus ali
quid ſibi dixit,credit enim recte illi hæres.ff.de bo.lib.l.qui cũ
maior.alias ſi excuſaret conſcĩam ſine cã, vel p̃ſumptionibus
non ltĩmis,non ſufficeret:qa licet non teneat ↄ̃ conſcĩam, te-
net ↄ̃ conſcĩam erroneã,& ſimiliter peccat.de ſen.excõ.inqui
ſitioni.non ſufficit tñ probare defunctum tenere ↄ̃ conſcĩam,
niſi probetur,hæredẽ ↄ̃ conſcĩam tenere, per quæ dicit hære-
dẽ ante certificandũ,quàm denuntietur: vt l.quod te.ff. ſi cer.
petat.ff.depoſit.l.ſi quis inficiatus. Prius enim peccatũ præce-
dere dẽt, quàm denuntietꝰ:vt in authoritate, Si peccauerit in
te.ſed ſi hæres non patitur certificari ſe,in hoc peccat: & pe-
rinde eſt,ac ſi certificatus eſſet.ff.qđ vi,aut clã l.j.§. ſed Ariſto.
Eſt enim hæc affectata ignorãtia,de qua dicitur, Ignorãs igno
rabitur:ſm Bar.Videte,ſi teneretur opinio Inn. multũ lædere
tur virtus denuntiationis: facile eñ eſſet denuntiato aliquã
allegare excuſationem.Sed pro Inn.facit,qa in iſtis,in quibus
agitꝰ de ſecreto conſcĩæ,ſtatꝰ dicto ipſius: vt patet de ſent. excõ.
ſi vero.de homi.ſignificaſti.Puto quod in foro mere pnĩali ſtã
dum eſt dicto denuntiantis.Idem puto quo ad viam denũtia-
tionis Euangelicæ,non iudicialis.Caueat tamẽ, ꝙ illam recte
informet:alias vt ignorans ignorantia captata ſe perderet, vt
dixi.Si agitur via iudiciali,ſi nihil eſt ꝓbatum,vel probari põt
de peccato,ſtandum eſt dicto denuntiati.Si notoriè cõſtet de
delicto,planum,ꝙ tunc debebit ex ꝓbatione iuſtę cauſæ alle-
gare,& conſcĩam excuſare.Si conſtat ↄ̃ eũ confeſſione,ex quo
aliter non probetur,poterit ipſam ſola excuſationis allegatio
ne purgare, vt dixit Bar.Si conſtat probatione aliqua, ex quo
in foro iudiciali vere,nõ præſumptiue concluderetꝰ peccatũ,
hic eſt dubitatio:modus enim procedendi per viam huius de
nuntiationis exigit certitudinem peccati, non ſolum apparẽ-
tiam:ſed dato ꝙ appareant teſtes deponẽtes,per hoc neceſſa-
rio non concluditur peccatum:poſſunt enim dicere falſum.

Et licet dicant verum,multę cauſæ extrinſecus potuerunt ac-
cidere,quas innoteſcere non poteſt denuntiatus. Vnde cum
agatur de pulſatione conſcĩę ſuę,ſatis puto,ꝙ aliqua allegata
iuſta cã,& iurato ꝙ de illa non põt facere conſtare,vt quia nõ
hẽt probationes in promptu,vel illas perdidit, ꝙ ſtabitur eius
iuramento,ſm qualitatem perſonæ aſſerentis, & iurantis, &
hæc ſit concluſio.¶Venio ad tertium,quę ſit eius forma.Dic,
priuata ciuilis non habet formam monitionis,inquantum a-
gitur in foro ciuili,licet ex vrbanitate ſeruari poſſet.ff.de ſeru.
ruſti.præd.l.quidã Iberus.In foro canonico bene exigitur mo-
nitio,de qua loquitur hæc decreta.& trina,& ſaltem duarum
vltimarum plena probatio.Hæc vera, qñ fit denuntiatio pec-
cati,in quo eſt,& p̃ſeuerat regulariter. Fallit in matrimonio,
in quo eſt ſpeciale,vt valeat denuntiatio abſque monitione:
vt no.doc.vt lite non conteſta.c.j.ſuper gl. vbi poſſunt ſpecia-
litates matrimonij:& eſt gl.de deſpon.impu. ad diſſoluendũ.
Hæc vera in crimine cõmiſſo. Secus ſi denuntiatio fiat pro-
pter committendum,quia non exigitur monitio: vt not.gl. in
d.c.ad diſſoluendum.Ad hoc de ſpon.tua. licet de plano expe
diatur,vt hic in fi.& ſic ſummariè.& ſine forma iudicij,nõ ta-
men omittenda eſt veritatis indagatio, ſm Hoſt. Item de pla-
no expedietur quo ad dilationes:quia non dabuntur ſic proli
xę dilationes,nec recipientur, ſicut ſi alio modo ageretur: &
omnia pendebunt arbitrio iudicis,& debent conſideratis per
ſonis,cauſis,& locis expediri.de tranſ.c.fi. ſecundum Hoſt. Itẽ
in hac cauſa examinatur,& ſententia fertur. Item talis denun
tiatio eſt in ſcriptis porrigenda:& ꝙ lis ſit cõteſtanda,vt patet
ibi:vtrum iuſta,&c.ſm Hoſt.Idẽ puto vt ſentẽtia ſit in ſcriptis
68 ferenda.arg.cle.fi.de verb.ſignifi.¶†Ad quartum, quis ſit de-
nuntiationis huius effectus.Dic, vt corrigatur peccatũ, & res
reſtituatur,& læſus ſeruetur indemnis:& de hac loquitur hic.
Nam ſecundum Io.And.denuntiatio, de qua agitur hic, fuit
69 iudicialis priuata.¶†Ad vltimum,in quo differt hæc denun-
tiatio iudicialis ab Euangelica,& in quo cõuenit. Loquendo
de iudiciali expedienda in foro canonico,cõuenit in fine: qa
in qualibet intenditur finis correctionis peccati:ſed in Euan-
gelica finis quieſcit in ſola correctione peccati ex parte denũ-
tiantis, non reſtitutionis directe rei:licet aliqñ ſequatur finis
reſtitutionis rei,quia aliter nõ poteſt pęnitere de peccato:ſed
hunc finem habet indirectè.Iudicialis habet finem correctio-
nis peccati,& reſtitutionis rei:quia in hac intenditur partis in
tereſſe priuatum,& damnum,ſi aliter pęnitere non poteſt, ni
ſi de intereſſe ſatisfaciat.Differunt autem proſecutione:quia
proſecutio finis Euangelicæ eſt,vt habeatur pro publicano,vt
ſonat authoritas,ſcilicet, vt euitetur ſicut publicus peccator.
Vnde præcisè non cogitur,niſi indirecte abſtrahẽdo ſacramẽ
ta.Poſſet tamen in genere excõicari,vt dixi ſ̃.arg.de off.ordi.ſi
ſacerdos.Sed in canonica iudiciali pręcisè compellitur, quia
excõicatur,& interdicitꝰ,vt hic,de appel.nouit. Item Euangeli
ca competit pro peccato occulto,dũ tñ occulte nuntietꝰ, vt di
xi ſupra:iudicialis pro publico. Ad hoc dictum c. ſi ſacerdos.
Itẽ in Euangelica auditur quilibet:in hac,ſolũ cuius intereſt.
Item in Euãgelica proceditur abſque forma iudiciali,cum ſit
fori pnĩalis:in hac aliquis ordo iuris obſeruatur,vt patet ex di
ctis.Item in Euãgelica admittuntur omnes teſtes, & infames,
dummodo nõ ſint criminoſi:in iſta oportet,ꝙ teſtes ſint legi-
timi,cum intẽdatur finis temporalis, ſm Inn. Item Euangeli-
ca admittitur in oĩ cauſa peccati:iudicialis habet locum ſolũ
in certis caſibus,de quibus dictum eſt ſupra in ſecũdo mem-
bro.Nam non admittitur in omnibus,in quibus concluditur
peccatum:alias periret temporalis iuriſdictio,vt dicit Bart.&
Io.And.Errant ergo qui dicunt denuntiationem Euangelicã
locum non habere,vbi pro remedio habet locum concurſus
iuris ciuilis,licet peccatum arguatur. Nec hoc hic dicit Ioan.
An.in Euangelica: negat bene hoc in iudiciali.non enim di-
cendum eſt,quando ordinarius poſſit admonere ſubiectum,
contra quem poteſt agi de iure ciuili ad pœnitendum,ſi pec-
cat.Item nec dicendum,quod non poſſit ipſum aut occulte,
aut publicè ſecundum qualitatem peccati habere pro Ethni
co,& euitare,& denegare ſacramenta. Nec obſtat ſi dicatur,
ꝙ totus forus ſecularis corrumpetur:quia hęc via non eſt pre
ciſa,quamquam enim poſſit excommunicare in iudiciali,vel
aggrauare,vt hic,non in Euangelica,ſed tantum vitare. Item
poſſet in genere excõicare,non in ſpecie:habebit ergo locum
forus iudicialis,forte enim talia non timebit peccator.Recur
ſus ergo erit pro iuſtitia ad forum ciuile. Item eſt differentia,
vt dicunt hic doct.ſuper gl,quæ in Euangelica licet non repel
lantur a denuntiando infames,& mulieres,repelluntur tamẽ
criminoſi.in iudiciali vero,de qua loquitur decret. etiam cri-
minoſi admittuntur,niſi ſint excõmunicati.de exce.exceptio
nẽ:vel niſi alia exceptio legitima opponatur, vt exceptio ſpo-
liationis.de ord.cog.c.fi.vel alia præiudicialis.Et hoc, quia cri
men non repellit a ſuo ꝓſequẽdo,cuius finalis intẽtus eſt hu-
70 ius denũtiationis iudicialis,nõ ſolũ correctio peccati.†Venio

ad tertiã ſpeciẽ, ſcilicet canonicę: & q̃ro quotuplex eſt. Dic, ꝙ duplex. Quædã generalis & publica, vt qñ agitur de matrimonio diſſoluendo, vel eius impedimento. de ipõ. c. ꝓterea. de clã deſt. deſpon. cũ inhibitio. Et hanc iudex ex officio ꝓſequitur, ſi denuntians eã ꝓſequi detractat. de ſpon. cũ in tua. in hac nõ requiritur admonitio: vt no. gl. de deſpon. impu. ad diſſoluendũ. maxime, qñ ſit ꝑ peccato cõmittendo, vt ibi. Alia ſpãlis cõ petens ſolũ illi, cuius intereſt habere bonũ p̃latũ, vel bonum eccleſiaſticũ ſubditũ: & fit ad hoc, vt qs de ſuo bñficio remoueatur. 16. q. 7. filijs. de off. cuſt. c. j. Et requirit triplex monitio, ſicut in iudiciali, per eadẽ iura. de accuſ. qualiter 2. de ſimo. licet Heli. & c. per tuas. & habet locũ ſuper crĩbus perpetratis, ſi recipiunt augmentũ pp multiplicationẽ actuum, vel pp continuationem iniurię: ſic qñ quis perſiſtit in illicito contubernio, vel qñ perſiſtit in iniuria rapinæ, de qua de iureiurando, quemadmodũ. Et dicit In. ꝙ ſi denuntiare valens videt crimẽ committendũ, & non denuntiat, qđ peccat: ſi delictum eſt cõmiſſum, & in eo perſeuerat, dicit ꝙ tanta poſſet eſſe denuntiãdi opportunitas, & tanta credulitas proficiendi, qđ eſſet peccatũ non denuntiare, licet non tñ, ſicut tacere crimẽ cõmittendum. Si aũt eſſet graue denuntiantibus denuntiare, vt qa debent pp hoc abſtrahi, & deſiſtere a ſuis negotijs: vel ſi hoc faciunt, poſſunt incurrere inimicitias, vel pericula aliqua, non peccant: quamquã enim bonum ſit denuntiare, ad hoc quis non arctatur, ſicut nec ad alia opera, niſi qñ ſic ſe offert opportunitas, vel credulitas ꝓficiendi. Sed non credo, ꝙ hæc habeãt locũ in canonica: qa ad pęnã non arctatur aliquis ad denun-

71 tiandũ. ¶ † Venio ad vltimã, ſcilicet ad regularẽ. Dicit Io. And. qđ regularis ſm̃ diuerſas religioſorum inſtitutiones expedit de plano, & ſimpliciter, nec contra eam appellatur. de appel. ad noſtram. & c. reprehenſibilis. & ca. cũ ſpeciali. §. vltimo. De materia huius vide in Spe. de denun. §. 2. verſi. vt autem. ibi nihil plus dicit, ſed ſimpliciter recitando tranſit. Dicit Inno. hic, de alia denuntiatione mẽtionẽ faciunt canones, quæ non eſt modus agendi per ſe, ſed præcedit accuſationẽ, vel denuntiationem: & de hac loquit 2. q. 7. qua pp. & c. ſeq. & c. accuſatũ. & c. ſeq. j. de accu. c. fi. & de calum. c. fin. & in multis alijs. Et de hac, quæ ẽt a iure Authẽticorũ fuit inuenta: vt in Auth. vt iu. ſine quoquo ſuffra. §. ſi quis. & §. neceſſitatem. & §. ſeq. modicum agimus: quia non eſt modus agendi plene, ſecundũ Inn. nec neceſſarius, ſed fit ex vrbanitate quadã. ff. de ſerui. ruſtico. prædi. l. quidam Iberus. Aduerte tñ quod illa denuntiatio hẽt vnum effectũ, ꝙ vbi reus in iudicio veniret, & cõfiteretur, als non dãnaretur in expenſis libelli, & citationis. Sed ſi ante eſſet requiſitus, & denuntiatus, quãtumcunq; confiteretur debitũ dãnaretur in expenſis citationis, & libelli, vt dicit Guil. de Cu. in l. omnes. C. de epi. & cle. Venio ad gl. gl. prima ponit caſum in fi. prælatus autem mandat ꝙ ſniam, quã ferre cõtigerit, obſeruent, alias cõminatur ꝙ eos de negligentia puniet, ſm̃ Ioã.

72 An. ¶ † Opp. cum gl. 2. quod ſe intromittit de temporali iuriſdictione, vt patet infra tit. proximo. licet. & c. ſeq. Gl. dicit ꝙ regulariter ſe non intromittit. Excipit duos caſus. Primus, qñ iudex eſt negligens. Secundus, qñ vacat imperium. Alios addit hic Inno. ſed de his, & alijs videbitur in d. c. licet. & ca. ſeq. & j. de foro compe. cum ſit. & c. ſi clericus. Sol. in ver. ſed vr̃ oppo. quod Papa hẽt vtrumque gladiũ. 96. diſ. duo ſunt. de maio. & obe. ſolitę. Scđo, quia iura cęleſtis, & terreni Imperij a Deo Papæ tradita ſunt, 22. diſt. ca. j. Tertio, quia habuit authoritatem Euangelij, Ecce duo gladij ſunt hic, quos tranſtulit ad ſucceſſores. 40. diſt. c. j. Gl. allegat ꝑ & ꝯ. Et quod habeat vtrumq;, faciunt præal. In ꝯrium eſt hæc decr. 96 diſt. cum ad ver ũ. de appel. ſi duobus. qui fil. ſint legi. cãm. Et quia Imperium, & ſacerdotium a Deo fuerunt, in Auth. quomo. oport. epiſ. in princi. colla. j. Gl. cõcludit quod Papa habitu habuit, & habet vtriuſque gladij poteſtatem: & in hoc Imperium dependet a poteſtate Papæ, tñ executionem tranſmiſit Chriſtus, & eccleſia in Imperatorem quo ad gladium temporalẽ. Aliquando enim illam exercuit per ſacerdotes. 11. q. j. relatũ. & illã eo tranſlato exercere non poteſt: quia quędam poſſumus in alios transferre, quæ nobis non licet retinere. 12. q. 2. quatuor. 11. q. 3. te quidem. Concluſionem hanc communiter Canoniſtę tenẽt. Adducit Io. An. 18. Conuerte gladium tuum in vaginam. & inducit Ioã. Andr. illud Ber. ad Eugenium, Aggredere ſubditos, ſed verbo, & non facto: quid vſurpare gladium tẽtas, quem ſemel iuſſus es imponere in vaginam? & infra ad Timoteũ 3. Oportet epiſcopum non eſſe percuſſorem. Vnde fatẽdum quod miniſter noui teſtamenti eſt miniſter mãſuetudinis, & ſacramẽti vnitatis. Sacramentum vero altaris repreſentat vnionem Chriſti, & eccleſiæ, quam ſignificat vnio animæ ad corpus: q̃ ſicut anima viuificat corpus, ſic Chriſtus per ſacramentum viuificat eccleſiam. Ideo executio gladij temporalis, qui diuidit animam a corpore, penes miniſtrum ſacramenti vnitatis eſſe non debet. Dicit ergo Ber. vbi ſupra, Gladium tẽporalem hẽt Papa nutu, Imperator iuſſu, miles vſu, vł manu. Et hoc innuit extrauag. Bonifacii, vnam ſanctam. De hac materia qui fi. ſint legi. cauſam. per Hoſt. eo. ti. per venerabilem. §. rationibus. vide plene per Inn. j. tit. j. licet. per Io. 20. diſt. quoniam. 22. diſt. c. j. 96. diſt. cum ad verum. & ca. duo. 2. q. 7. §. his ita reſpondetur. 38. diſt. eps gubernatorẽ. de priui. c. 2. in j. gl. de maio. & obe. ſolitę. Quod papatus habeat habitu iuriſdictionem temporalẽ, tenet Io. de Ligna. quia in habentibus ordinem in vniuerſo, impoſſibile eſt duo æque eſſe perfecta. Imperator ergo, quia non eſt maior, non erit æqualis. Item quia multitudo principatuum eſt mala. Item quia Imperator dominus temporaliũ, Papa ſpiritualium, & temporalium in finem ſpiritualium. j. q. 3. ſi quis abiecerit. Sicut ergo anima dominatur corpori, ſic Papa Imperatori. Item quia principatus Papæ eſt infuſus a Deo. 31. diſt. in nouo. principatus temporalis ab homine. 93. diſtin. legimus. ergo principatus Dei eſſe debet ſupra principatum hominis. Item Chriſti Dei vicarius ſicut Deus hanc omnimodam habet poteſtatem: quia vicarius idem conſiſtoriũ habet cum ordinario. de conſue. c. 2. de foro cõp. Romana. li. vj. Item principatus optimus eſt, vbi vnus principatur. 1. Politicorum, & economicorũ. Vnus ergo princeps in orbe. Item quia ſic eſt in regimine cęleſti. Nobiliſſimum eſt ergo regimẽ ſpiritualium: ergo ab illo dependet Imperium. Ioan. de Lign.

73 ¶ † Glo. in verbo, directe. opp. quod imo hic iudicet de feudo, cum eum compellat ad reſtitutionẽ, cum ipſum cõpellat ad emendandum peccatum. Gl. dicit quod non compellit directo ad reſtitutionem feudi, nec de illo feudo iudicat, ſed tantũ eum inducit ad pœnitentiam, & de peccato cognoſcit in conſequentiam, cum coget reſtituere feudum, ex quo aliter pęnitere non poteſt. & hæc fuit mens literæ. Hoſt. dicit ꝙ etiam vt cognoſcat de feudo, potuit hic adiri Papa, & excuſat eius proceſſus: quia rex Francię volebat eſſe iudex in cã huius feudi: quod non licet. C. vt nemo in cauſa propria l. j. & nolebat cauſam iudicari per pares, quorũ iuriſdictioni ſe ſubmittere non uolebat. Et volebat rex Franciæ per curiam ſuam merito illi ſuſpectam audiri: fuit ergo ad eccleſiã recurrendũ, in Auth. vt diſ. iudi. §. ſi vero contigerit. col. 9. Sol. Excuſatur proceſſus: qa hic tractabatur de violatione iuri, & pacis, & hinc innuit Papa. alias qñcũque vaſallus committeret feloniã contra dñm, & quandocũque iniuſte damnaretur, haberetur recurſus ad iudicem eccleſiaſticum: nec tamen hoc caſu dicit oĩno denegandã audientiam. Nam eſſe poſſet, ꝙ iniuſte, & inique proceſſum eſſet: & hoc ratione peccati examinare poſſet eccleſia ſummarie, & ſm̃ quod ĩuenerit, admittere, vel repellere talẽ, arg. C. de adul. l. quoniã Alexandrum. C. de adul. l. vbi, & quod

74 no. de off. deleg. paſtoralis. §. quia vero. ¶ † No. ꝙ pro iniuſtitia ſniæ hr̃ recurſus ad Papã, vel per viam denũntiationis, ꝙ ſatis puto, qñ acquieuit timens appellare ob tirannidẽ ſuperioris. Secus ſi ſniæ acquieuiſſet: qa poteſt ex hoc conſcĩam ſuã qua-

75 litercunque excuſare ſniam obtinens. ¶ † Op. ꝙ ad ipſum nõ ſpectet cognitio, ẽt ſuper iure feudi, ſed ad pares curię, vt ſ. eo. cęterum. & quod ibi no. Sol. Dicit gl. quod ad dñm ſpectat cognitio, qñ qõ eſt inter vaſallos: ſecus ſi inter ipſum, & vaſallũ. Forte enim hic erat qõ inter vaſallos: vel hoc dicit ipſum, id eſt, curiam ipſius, ſub qua cõprehenduntur pares, qui cenſent eſſe curia ipſius regis, vel erat infeudatus in iuriſdictione. Gl. ſequens colligit duo notabilia. Ad primũ facit de conſue. c. 3.

76 lib. vj. Ad ſm̃ de præb. cũ in eccleſiis. lib. vj. ¶ † Opp. cũ gl in verbo, quicunque. qđ non liceat allegare legẽ abrogatã. C. de ve. iur. enu. l. fi. §. hęc oĩa. 19. di. ſi Romanorũ. Dic qđ lex abrogata põt allegari, non vt ius faciat, ſed vt ipſius habeatur notitia, vt oſtendat q̃tam dilectionem habuit princeps ad eccleſiã. Vel ſecundo, licet lex ſit ſic ſublata, rõ motiua legis, & naturalis nõ eſt ſublata, q̃ allegari põt, l. eas. ff. de capi. di. Vel dic, ꝙ princeps arguit ex lege abrogata. C. de conſt. pec. l. 2. §. & neminẽ. non inferior a principe, vt ibi. Vel dic quod hic lex tranſiuit in ꝯctum, vel priuilegiũ non ſuppoſiti, vt eccleſiæ: ideo põt reuocari ad ꝓiudiciũ non ſubiecti. Secus ſi nõ tranſiuit in ꝯctum, vel priuilegiũ, vt in contrario, ſm̃ Inn. & idem Archi. 11. q. 1. quicunque. alleg. C. de donat. quæ ſub modo, l. ꝑfecta. 21. q. 2. non enim. & not. de donat. c. ſi. ad hoc l. 2. ff. de decr. decur. & quod no. ff. de iuſti. & iure. l. omnes populi. & C. de iure imm. Idem dicimus de ſtatuto, vt non reuocet, ſi tranſiuit in priuilegium vel ꝯctum: vt no. de reli. do. conſtitutus. de or. cog. dilectus. Idẽ dicit Arch. qui ad literam ponit dictum Inn. 11. q. j. quicunq;. & no. idem de elect. licet canon. lib. vj. Dixi non ſubiecti, pro tanto, quia bene reuocaret ſtatutum ad præiudicium ſubiecti: vt not. de iureiu. in noſtra. poſt Innocen. An. & quando lex abrogata poſſit allegari, dixi in j. conſtit. vbi Ioan. Andr. & per Arch. in c. frequens. de reſtitu. ſpol. lib. vj. & aliquid de cõceſſ. præb. authoritate Martini. & per Bar. in l. j. ff. de coniun. cum eman. lib. per Hoſt. in ſumma, de immu. eccl. §. inquantũ ſub. §. ſed nec illi immunitas. ver. ſed nec credendũ. & ſequẽtibus.

77 † Vltimo gl. q̃rit, an ſicut recipit legem pro ſe Papa, ita recipere teneatur ꝯ ſe. Dic quod not. x. diſ. lege. Aſſignat cauſam Innoc.

no.qa eo qđ lex eſt facta ad ꝯmodũ eccľiæ, ligat eccľiã: qa ap-
probat̃ ꝑ canones. 10.diſt.ſi in adiutoriũ.Concľo eſt, ꝙ vbi lex
cõis, vel conſuetudo particularis edit̃ ad vtilẽ eccľiæ, ligat ec-
cleſiam,niſi expreſſe ab ea reprobetur. Lex ſiue ꝯſuetudo par-
ticularis non ligat eccľiam, inquantũ diſpoſuit ad eius incõ-
modũ,niſi exp̄ſsè ab eccľia approbet̃. Statutũ aũt locale, ſiue
ad cõmodum,ſiue ad incõmodũ eccľiæ addatur,nõ ligat ec-
cleſiam,niſi expreſsè approbet̃.s̃.de conſti. eccľia. Patent duæ
primæ concluſiones 10.di.per totum.37.di. ſi quid veri. & ca.
ſeq.ad fi.de priui.c.2.de no.ope.nunc.c.j.& de conſue.c.j.Ter-
tiũ probatur per c.eccľia.& 96.di.bñ quidem.& de conſti.quę
in eccleſiarum.Has ponit Inn.hic,& Hoſt.de ſol.c.fi. Arch.10.
di.l.63.di.ĩ ſynodo.& no.8.di.quo iure.& no. idẽ Archi.11.q.j.
quicunq;.vbi eſt hæc lex.Et ſm hoc plus operatur cõſuetudo,
quam ſtatutum.Rõ põt aſſignari ex his, q̃ habẽtur de fi.inſtr.
cum P.tabellio. Nec ob. ꝙ teneat̃ recipere ꝯ ſe, quod appro-
bat pro ſe.4.q.3.ſi quis teſtibus, quia hoc ſpeciale in fauorem
eccľiæ:iõ in eius lęſionẽ retorqueri nõ dẽt.C.de legi.quod fa-
78 uore.Vel dic,vt no.de hære.fraternitatis.¶†Glõ.ſignat ꝯ̃rium
in verbo,corripere.ff.de pet.hær.l.hæreditatis.Illa concordat:
dicit enim,& eſt notabilis caſus, ꝙ ad iudicẽ eccleſiaſticũ per-
tinet,licet nulla actio ꝯpetat,compellere hr̃dẽ,vt faciat ſepul
chrũ defuncto,& in hoc põt arctare hęredẽ.Concordat enim
inquantum hæc decre. dicit, iudicẽ eccleſiaſticum habere iu-
riſdictionem, & diſcordat inquantum negat. Sed ſpecialis eſt
caſus,quia hic eſt actus pius.ſ.ſepulturæ,ſicut & in alijs pijs re-
curritur ad eccleſiam,vt no.gl.de teſta.cum eſſes.Nam qñ cõ-
tra pietatem naturalem agitur, iudex aditur eccleſiaſticus, &
in hoc cedit lex canoni.Ad hoc de emptio.& vendi.c.2. de eo,
qui du.in matri.cum haberet j̃. de iureiu.cum quidam.& ca.
79 quintauallis.¶† Opp.ꝙ non ſꝑ peccans puniatur:nã colligẽs
oliuã immaturã peccat,& tñ non punitur.ff.ad legem Aquil.
ſi ſeruus ſeruum.§.ſi oliuã.Dic ꝙ imo ſatis punitur,qa colligẽ
do immaturã tenetur ad damnum: colligens maturã ꝑdit ex-
penſas,& reſtituere tenetur oliuam collectam dño. De malo
animo non punitur,quia lex Aqlia reſpicit damnũ, quod hic
80 non eſt,ex quo collecta eſt matura.¶† Glo.pen.quærit qualis
erit hic proceſſus.Dicit gl.ꝙ erit de plano, non in forma iudi-
cij,ſed in forma denuntiationis.ſic 2.q.3. abolitio.Vel de pla-
no.i.ſine ſtrepitu iudiciorum.de accu.olim.& ca.ſicut. & j̃. de
ſta.mona.c.fi.vbi de hoc. Dicit Hoſt.ꝙ primæ expoſitioni eſt
ſtandum,quia hic loquitur in denuntiatione iudiciali, in qua
procedendum eſt de plano, ſed non eſt examinatio veritatis
omittenda, vt dixi s̃.quaſi dicat: Non ergo excluditur ex toto
81 forma iudicij, qđ vult prima expoſitio. ¶† Quæro quæ exce-
ptiones admittantur contra denuntiationem.Dicit gl. ꝙ obij
citur,& admittitur exceptio criminis,& hoc ſiue proſequatur
iniuriam ſuam,ſiue non:cum in modum denũtiationis agat,
repellitur, qa non mouetur bono zelo ad correctionem alte-
rius.3.q.7.qui ſine.& §.porro.cum concor. de quo remittit 2.
q.j.ſi peccauerit.Tu dic, ꝙ in canonica, & Euangelica proce-
dit glo. In euangelica tñ admitterentur infames de crimine
emẽdati,vt no.hic Io.Vincen.& Inn.& not.2.q.j.ſi peccauerit.
& de teſti.in omni.In iudiciali vero,de qua agit̃ hic,dicit Hoſ.
ꝙ etiam criminoſus auditur, niſi opponeretur excommuni-
catio de excep.vel ſpoliatio,ſiue depredatio.de or.cogni.cum
dilectus.& cap.fin.vel alia præiudicialis exceptio.Putat etiam
ꝙ hæc denuntiatio ſit in ſcriptis porrigenda,& ꝙ ſit lis conte-
ſtanda,vt patet in verbis ſuperioribus ibi:vtrum iuſta ſit.

SVMMARIVM.

1 *Aſſertio,& reſponſio,debet fieri in iudicio per ipſas partes,non per aduoca
tos partium.*
2 *Lis conteſtata eſſe cenſetur per ipſum dominum,quando aduocatus præſen-
te clientulo,& non contradicente,proponit aliquid in iudicio.*
3 *Furioſus licet eſſe non poſſit in iudicio, poteſt tamẽ eſſe indiſcreta perſona,
ſed debet factum proponere per alium diſcretum.*
4 *In reſponſionibus partium ad poſitiones poſſunt aduocati intereſſe.*
5 *Facta quare ſint quandoq; per principales partes proponenda in iudicio, nõ
per ipſos aduocatos.nu.1.*
6 *Quæ ſint perſonæ,quæ litigare poſſunt in iudicio per procuratorem.*
Luxuriæ crimen eſt maius in muliere,quam maſculo.
7 *Prodigis,vel luxurioſis dantur curatores,ex eo quia intereſt Reipublicæ,ne
quis re ſua male vtatur.*

CAP. XIIII.

P Aſtoralis. ¶ Primo ſtatuit. Scđo a ſtatuto
vnã cãm excipit.& non ſummat̃
1 ꝑꝑ breuitatẽ.¶†No.j.ꝙ facti narratio ĩ iudicio dẽt
fieri ꝑ principales ꝑſonas,& ſiľr rñſio, & ſic conte-
2 ſtatio litis nõ hẽt fieri per aduocatos. ¶ † Si tñ ad-
uocatus ꝓponeret pñte clientulo, & non ꝯ̃dicente, & ſiľr ad-
uerſarij aduocatus rñderet,poſſet dici cõteſtationẽ fieri: ſicut
enim aduocati confeſſio præiudicat clientulo, de appel. cum
cãm.ita & interrogatio,& rñſio.Et hoc vbi concedit̃ ꝑ iudicẽ,
vt per aduocatos factum proponerent,qđ fieri põt, vt no.Ioã.
3 And.de proba.in præſentia in verbo,proponi.¶†Not.ſecũdo
quod licet furioſus nõ poſſit eſſe in iudicio.ff.de re iud.l.furio
ſo.põt tñ in iudicio eſſe indiſcreta perſona, ſed debet factum
proponere per alium.Ad declarationẽ facti dicit Hoſti. quod
epiſcopus Eliennũ. inter alias conſultationes inſeruit quomõ
cauilloſi aduocati Deũ non timentes, & homines non reuerẽ
tes auertebant clientulos a propalanda veritate, non ſuſtinen
tes, quod clientuli ſine ipſis aliquid de facto proponerent: &
4 huic facto Papa medetur.¶ † Opp.ſm hoc excludetur procu-
ratoris officium,& aduocatorum, ꝯ̃ totum titulũ de procura-
to.& de poſtulan.Dic quod non intendit excludere vſum ꝓcu
ratorum, ꝑ quos ẽt põt lis conteſtari, quæ fit narrando, & re-
ſpondendo,de litis cont.ca.vno,ſed hoc intenditur, qđ proſe-
quẽs cãm,ſiue ſit dñs,ſiue procurator,hẽt factum narrare, ſm
Inn.Pet.Abb.Hoſt.& Egi.Dicunt tñ,quod decr.non ſeruatur.
Non excluditur ẽt aduocati officium, qa habebit formare li-
bellum aptè,aliàs repelletur.ff.ſi meſ.fal.mõ.di.l.j.& j̃.cap.exa
minata.Idem in exceptionib. & poſitionibus formandis, ſm
Gof.& Hoſt.Sed in rñſionibus ad propoſitiones poterit inter-
eſſe,vt caueat ne cauilloſa exceptione, vel poſitione, aut ob-
ſcura,aut duplici clientulus capiat̃.Et ſic intelligitur ſm Hoſ.
ff.de adul.ſi poſtulauerit.§.qõni.ff.de of. proconſ.l.nec qcq̃.§.
aduocatus.Ad ea vero,quæ ſunt facti interrogati,vt in li.con-
te.vel poſt,reſpondebunt principales:ætatem enim habẽt, de
ſe loquantur.de con.di.4.cum pro paruulis.& ipſi principales
aduocatos inſtruent in veritate facti,in quo ius poſitum eſt,ff.
5 ad legẽ Aquili. ſi ex plagis.§.in cliuo.¶†Ex quo aduocati pro-
ponerent ius vtiliter,& honeſtè,non opprobrioſè, vel ſub do-
lo.C.de poſtu.l.quiſquis.Hoſt.Rõ aũt quare ꝑ principales ꝑſo
nas factum eſt proponendum,eſt,quia & per principales iura
tur de calum.ff.de iur.calum.authen.principales, & quia me-
lius de facto ſuo præſumuntur ſcire veritatem, quã aduocati,
vel extranei.de reſcrip.ab excommunicato.cum concor.Veri
tas aũt ab his, qui melius ſciunt, inquirenda eſt. de electi.ſcri-
ptum.qui ma.accu.poſ.videtur.de teſti.præſentium.lib.6. ſm
Hoſti. ¶Opp.qđ per alios reſpondere poſſit quis in iudicio.ff.
de procura.nõ ſolum.ff.quod cuiuſ. vniuer.l.j. & l. item eorũ.
Sol.Dic quod quædam ſunt perſonæ,quæ poſſunt litigare per
ſe,eligunt litigare per ſe, & debent factum proponere, nõ per
aduocatum, vt hic: ſi eligunt litigare per procuratorẽ, & poſ-
ſint,& idem in eis,quod in principalib.dixi. Ad hoc reducunt̃
6 aliqui caſus gl.¶†Quidam ſunt qui non poſſunt litigare ꝑ ſe,
ſed habent litigare per procuratorem, & tunc principales nõ
arctantur ad proponendum factum,qa non poſſunt, ſed tunc
procuratores. Sunt principales perſonæ, quæ habent litigare
per alium.Gl.dicit, quod regulariter procedit tex. Fallit in ca-
ſib. Primus, qñ quis ad rñdendum tenetur ꝓ alio rõne officij.
ff.de procura.l.non ſolum.Secundo fallit in vniuerſitate, quæ
hẽt rñdere per alium,ſecundum glo. vt d.l. item eorum, & l.j.
Non obſtat ſm Inn. quod vniuerſitas per ſe iuret de calũnia.
l.2.§.etiam.C.de iura.calum.dicit Inn. quod licet per ſe iuret,
vt timore iuramenti litem calumnioſam dimittat,tamen per
alium reſpondet.Vel ſm eum vniuerſitas non iurat per ſe,ſed
per alium.Nec obſtat l.prædicta,quia iurante ſyndico vniuer
ſitatis,vel collegij, per cõſequens ipſa vniuerſitas iurare intel-
ligitur.ff.de ad mini.tu.l.ita tamen.§. geſſiſſe.de reg.iu.qui per
alium.li.6. de quo j̃.de iura.cal.in pertractandis. Nec mirum,
ſi per alium, qui litem conteſtatus non eſt, iurare põt vniuer-
ſitas,cum regulare ſit quod principalis iuret, & tñ per alium
rñdere põt,vt per procuratorem,q fuit litem cõteſtatus, vt in
auth.principales.C.de iura.cal.ſm Inn.Idem tenuit Accur.in
d.l.2.ſed alternatiuè loquitur, quod vel curabit ſyndicus, vel
maior pars adminiſtrantium ciuitatem, vel vniuerſitatẽ,aliàs
abſurdum foret totam vnam ciuitatẽ, vel magnam vniuerſi-
tatem venire ad iurandum,ſecundum gl.ibi.Cyn.tenet quod
ſi vniuerſitas habet ſyndicum, vel economum, iurabit ꝑ illũ,
ſi non habet ſyndicum, vel economum, iurabit maior pars
vniuerſitatis, vel adminiſtratorum vniuerſitatis. Idẽ Bart.ibi.
Idem dicunt Doc. vt per alium reſpondere poſſint in plurib.
fideiuſſoribus,& hæredibus vnius.ff.iud.ſol.l.iam tamen,& in
pluribus exercitoribus eiuſdem nauis.ff.de exerci.l.j.§.fin.Ter
tius eſt caſus,ſecũdum gloſſam, in excõmunicato, qui poteſt,
& debet per aliũ reſpondere.s̃. eo.intelleximus. hic puto, vt ꝑ
procuratorem,ſed non per aduocatum reſpondebit ad factũ,
ſcilicet vel ipſe, vel procurator, vnde caſus nõ rectè excipitur.
& idem in caſu præcedenti,qa per hoc vniuerſitas nõ rñdebit
per aduocatum : non enim fuit literę intentus excludere offi-
cium procuratoris,ſed aduocati tãtum,vt dixi in tex. & ſic nõ
rectè excipitur iſte caſus. Quartus caſus in epiſcopo, q litigat
per alium.5.q.3.quia epiſcopi.Sed hic caſus non congruit, vt
præcedens : non enim litera excludit procuratorẽ de quo ibi.
Item illuſtres.ff.de procu.l.fin. nec hic recte excipitur.Itẽ indi-
ſcreti.Sic ergo erit caſus,in quo aduocatus rñdebit, & admit-
titur ad proſequendã inſtantiam, licet nõ hẽat mãdatum ad
litigandum,

litigandum,ſed eo quòd præſens eſt, factum ab aduocato interpretabitur factum a domino. Idem dicit glo. de furioſo,& prodigo,& muliere luxurioſa. Caſus furioſi non rectè excipit, quia litigabit per curatorem, qui curator reſpondebit per ſe, vel per procuratorem,non per aduocatũ. Quod dicit de prodigo,procedere poſſet,quia ſatis comprehenditur appellatione indiſcretæ perſonæ. Similiter & quod dicit de luxurioſo.i. prodigo,quia exponi poteſt de luxurioſa, id eſt prodiga. ff. de dam.infect.l.ex damni.in fin.primi reſpon. cum ſuis concor. de quo in Spec. de actore,verſic. item opponitur contra actorem,& verſicu.ſeq.vbi tangitur, an viro luxurioſo detur curator,ſicut mulieri.Et quod mulieri detur, patet Inſti. qui te.fa. poſſ.§.prodigus.& §.mulieri.ff.de priui.cre.l. dabimus. de poſtu.l.prima,§.fin.& l.ſeq.De maſculo dicit ibi Spec.quòd non dabitur curator. Ideo enim magis datur mulieri, quam maſculo,quia in ea magis ardet ſtimulus carnis, & magis opprobrioſum eſt amicis,& generi, ſi mulier fornicetur, quam maſculus.Item ſexus mulierum magis fragilis, & debilior eſt. Itẽ litigat per alium religioſa.infra,eo.c.2.lib.6.Et ex prædictis patet,ſecundum Hoſt. quòd illud priuilegium per alium habet aliqui aliquando propter dignitatem, aliqui propter fragilitatem, vel indiſcretionem, alij propter multitudinem, alij propter delictum.Breuiter, ſecundum eum, quicunque ſe ipſum regere non debet,vel neſcit,ſiue ex delicto, vel alio modo hoc contingat,debet,& poteſt per alium talia expedire. de æta. & qual.ca.2.& 3.niſi forſan tantum ſit delictum,quòd omnis audientia negetur.23.di.in nomine.ad fin.3.q.prima,§.patet.23. q.5.non nos.21.di.in tm.16.q.7.ſi quis deinceps. alias ſemper
7 audiendus eſt.† Nec conſideratur in hoc fauor delinquentis, ſed Reipublicæ, cui expedit ne quis ſua re malè vtatur.Inſtit. de his, quæ ſunt ſui, vel alieni iuris.§.ſed hoc tempore. Intereſt enim Principis, vt habeat ſubiectos. in authen. vt iudi. ſine quoquo ſuffragio.§.cogitatio.col.2.alias oportet,ꝙ principalis ex quo per ſe agit, vt per ſe reſpondeat. Remittit ad not. per eum in Sum.eod.titu.§.quæ ſunt neceſſaria. ſub §.vtroq;. ver.ſinautem vtraq; pars,& ſeq.de poſtu.verſic.quid pertinet. ſecundum Hoſt.&c.

SVMMARIVM.

1 *Libello ineptam petitionem continente in iudicio per actorẽ propoſito, reus abſoluitur ab inſtantia iudicij.*
2 *Actio rei vendicationis eſt dabilis pro rebus corporalibus.*
3 *Actio confeſſoria,& negatoria quæ ſit, cuiq;,& contra quem competat.*
4 *Actionem licèt quis in libello non arctetur exprimere, tamen ſi ineptam exprimat,ſuccumbit in inſtantia iudicij.*
Inſtantia iudicij,ſi quis ſuccubuerit propter propoſitionem actionis ineptæ, non tamen alio iudicio impeditur quo minus poſſit aptam petitionem pro eadem re proponere.
5 *Actio rei vendicationis poteſt competere pro re corporali ratione rei incorporalis.*
6 *Sequeſtri actus cadit in re corporali pro iure incorporali in ea competenti.*
7 *Libellum non habet iudex incontinenti lacerare ratione ineptitudinis occultæ,quæ detegatur in probationibus.*
8 *Sententia ſuper petitione inepta quomodo formari debeat.*
9 *De vna actione licitè ad aliam poteſt quis tranſire, licèt in prima ſuccubuerit.*
10 *Sententia ab inſtantia,ſeu obſeruatione iudicij,debet cauſam in ſe cõtinere, alias non valet.*
11 *Patronus quomodo habet aliquam poſſeſſionem in eccleſia ratione iuris patronatus,vt poſſit ipſam eccleſiam vendicare.nu.5.*
12 *Probatio non eſt admittenda ſuper inepta petitione.*
13 *Præſentare quomodo poteſt is,apud quem ſequeſtrum factum eſt.*
14 *Iuris exercendi poteſtas quomodo dicatur eſſe penes eum, penes quem eſt poteſtas fructus colligendi.*
15 *Sequeſter quis eſt.*
16 *Sequeſtrum an fiat ab vno.*
17 *Actio confeſſoria, vel negatoria datur poſſidenti ius,vel rem,& alteri ius neganti ad tuitionem ſui iuris, & ad reiectionem turbationis libertatis, aut iuris.nu.21.*
18 *Actio rei vendicationis datur poſſidenti contra ſolummodo detinentem.*
19 *Sequeſtrario ſpoliato ſuo ſequeſtro an competat actio rei vendicationis pro ſequeſtro recuperando.*
20 *Sequeſtro facto an dicatur perdere poſſeſſionem rei ſequeſtratæ is, qui poſſidebat.*
21 *Libellus ex quibus ineptitudinibus poſſit vitiari.*
23 *Actio ex quibus poſſit dici inepta,& impertinens.*
24 *Sententiandum quando ſit per iudicem ſuper libello inepto.*
25 *Sententia ſuper libello inepto quomodo formari debeat.*
26 *Sententiæ effectus ſuper libello inepto qualis ſit.*
27 *Sententiari an poſſit per iudicem, libello intentato, & formato in actione depoſiti.*
28 *Condemnatio an poſſit ſequi, ſi peto fundi medietatem ad me ſpectare pro diuiſo,& aliam fundi medietatem ad me ſpectare pro indiuiſo.*
29 *Delegati iuriſdictio ex quo durat vſque ad annum, an facta abſolutione ab obſeruantia iudicij propter ineptitudinem libelli perimatur dicta iuriſdictio,vt non poſſit cognoſcere ſi poſt apta proponatur.*

CAP. XV.

1 EXaminata. ¶ † Si actor ineptam actionem proponit, reus abſoluit ab inſtantia iudicij, ſi poſtea aptam proponat, reus reſpondere cogitur. Diuiditur in quatuor partes. In prima pronuntiationis ratio. In ſecunda ipſius rationis declaratio.In tertia pronũtiatio. In quarta proteſtatio. Secunda ibi,quia cum.Tertia ibi, vnde. Quarta ibi, ita tamẽ.
2 ¶ † Præmittitur,ꝙ eſt dare rei vendicationem, quæ competit pro rebus corporalibus, & hoc exigit dominium ex parte agẽtis.ff.de rei ven.l.in rem.poſſeſſionem, aut detẽtionem ex parte conuenti.ff.de rei vẽ.l.officium.& l.qui reſtituere. not.in l.j. C.de alie.iudi.mutan.cau.fac.in Spec.de ceſ.actio.§.j.verſicu.
3 item quid ſi mihi cedis. ¶ † Secundo, quia in incorporalibus datur quædam realis ad inſtar corporalium, quæ appellatur confeſſoria aſſerenti ſibi ius eſſe, & negatoria neganti ius eſſe in re,de quo hic in gl.& de ver.ſig.abbate.vbi per Innoc. & de cauſa poſ.cum ſuper.& capi.cum eccleſia Sutrina.hæc datur contra poſſeſſorem ad reſtituendum,& datur contra nõ poſſeſſorem turbantem,vt deſiſtat a violentia, vel turbatione, & ſic in hoc habet naturam diuerſam a reali pro re corporali, quia iſta datur tantum ad reſtituendum poſſeſſionem,vel detentionem: hæc datur ad reſtituendum, & ad non turbandũ. Et ex hoc concluditur,quod hæc datur poſſeſſori,illa demum non poſſeſſori, ff. ſi ſeruit.vendi.l. ſicuti.§.ſed ſi quæratur. & l. ſi forte.§.primo, & not.glo.hic,& in cap.cum eccleſia.de cau. poſ.ff.ſi ſerui.vend.l.ſi forte.§.primo.¶ Tertio prẽmitto,quòd ſecundum glo.decre.habet duas lec. Vna quòd hic agebatur confeſſoria. Alia quòd rei ven.Secundum primam, quod ageretur rei vend.fuit inepta actio,& intentio: ſecundum ſecundam ſola intentio,quia actio erat apta.¶ Caſus proſequendo vtranq; lec.glo.Dum eſſet quæſtio inter nobilem virum V. de Riparia ex vna parte, & milites Campanos ex altera, de iure patronatus cuiuſdam eccleſię de Concordia partium poſſidẽte dicto iure dicto nobili viro V. & fuit factum ſequeſtrum in quendam vicedominum: tandem nobilis ille V. de Riparia dedit petitionem,in qua narrabat primo,quòd erat verus patronus eccleſiæ, quare petebat dictos milites condemnari ad reſtitutionem poſſeſſionis dictæ eccleſiæ: tandem productis probationibus ad fundandam intentionem teſtes probarunt quòd poſſidente dicto nobili, poſſeſſio fuit ſequeſtrata penes ſequeſtrum, & publicatis atteſtationibus, Papa cognouit, ꝙ iſtius nobilis intentio non erat apta, quia cõcludebat ad poſſeſſionem reſtituendam eccleſiæ, & agebatur confeſſoria ad reſtituendum,ſecundum vnum intellectum: ſecũdum alium agebat rei vendic.& ſimilis erat cõcluſio, vt poſſeſſio reſtitueretur, & de duobus erat alterum, vel quòd poſſeſſio tranſiret in ſequeſtrum,& non competebat ſibi vendicatio, vel cõfeſſoria ad reſtituendum contra milites, qui non poſſidebant, vel non tranſierat poſſeſſio in ſequeſtrum, & remanſerat penes nobilem petẽtem reſtitui,& ſic intus habebat, quod extra pe-
4 tebat:ideo abſoluit milites ab inſtantia ꝓteſtantis.¶ † No.j.ꝙ ꝗ̃q; non arctetur quis ad actionem in libello exprimendam, ſi tamen ineptam proponat,ſuccumbit,& aptam poteſt ꝓponere in alio iudicio,& ſic abſolutio,quæ fit ratione ineptæ actionis, eſt ab obſeruatione iudicij: non autem abſoluit diffinitiuè,ſeu ad merita concludit,&c.¶ † No.2.ſecũdum intellectũ,
5 ꝙ hic ageretur rei vendic. ꝙ res corporalis ratione iuris incorporalis poteſt vendicari.ad hoc ff.de contrahen.emp.l.qui tabernam. Et ſic intellexit Inn.hic.Et ſic ratione iuris patronatus, quod quis habet in eccleſia, quis poteſt vendicare eccleſiam, & ꝙ patronus etiam laicus habet aliquam poſſeſſionẽ eccleſiæ,ſed non credo, quod habeat naturalem, vel ciuilem aliquam, quia non poſſidet vt dominus in totum, vel in parte,& habet aliud ius ſeparatum a dominio, vſufructu, vel vſu, quorum iurium demum reali reſpectu datur vera poſſeſſio vel naturalis, aut ciuilis. Habet ergo quãdam quaſi poſſeſſionem reſpectu iuris,& bonorum eccleſiæ conſeruandi:quo reſpectu poteſt vendicare corpus eccleſiæ, quo per alium poſſeſſo tollitur libertas ſic bona conſeruandi.de reſti. ſpol. Piſa-
6 nis. ¶ †No.3.quòd actus ſequeſtri cadit in re corporali pro iure incorporali in ea competenti,& ſic non bene colligitur, ꝙ incorporalia ſequeſtrentur, niſi hoc indirecto modo. Et colligunt Doc.ꝙ ſpiritualia ſequeſtrentur,ſicut & in eis cadit miſſio.j.de eo,qui mitti,in poſ.ca.2. Item no. ꝙ ſequeſtrum cadit
7 in re immobili, ſecundum Pet. ¶ † Nota 4. ꝙ vbi ineptitudo actionis, ſiue in intentione,ſiue in concluſione, non patet ex forma proponendi, ſed detegitur in probationibus, ſtatim iudex

iudex non lacerat libellum, nec repellit, ſed reſeruat illam di-
ſcutiendam vſq; ad probationes, ex quib. detegitur ineptitu-
do, & illam tunc repellit, non ante. Quædam enim aperta eſt
ineptitudo ſui propoſitione, & hęc ſtatim reijcit libellū. Quę-
dam occulta, quæ detegitur in probationib. & iſta tunc repel-
lit, cum fuerit facta detectio, & non ante. ¶ Not. 5. ꝙ rei vendi.
non datur poſſidenti, vel ꝯ non poſſidentem, nec datˉ cōfeſſo-
8 ria, prout dirigitur ad reſtituendum. ¶† No. 6. practicam ꝓnū
ciandi, qn̄ actio, & intentio eſt inepta, debet enim dicere, Pro-
9 nunciauimus intentionem tuam nō tenere. ¶† Not. ꝙ de vna
actione licitè tranſitur ad aliam, de quo de relig. do. conſtitu-
10 tus. ¶† No. cautum proteſtari de iure eius, contra quem pro-
mulgatur ſententia, ad quod ſe non extendit virtus ſententię.
Item ꝙ in abſolutione ab obſeruatione iudicij cauſa in ſentē
tia eſt exprimenda. de quo de re iud. ſicut. Et eſt hoc in tātum
verum, ꝙ aliter non valet abſolutio. in auth. de iud. §. oportet.
tenet Io. And. in c. fi. de dolo. ſuper gl. magna. & in addi. q̄ inci-
11 pit, & hos ſequitur. ad fi. ¶† Opp. quod dato. ꝙ ēt poſſediſſent
milites Campani, non potuerint agi rei vedi. ad poſſeſſionem
reſtituēdam, nec aliquo alio iure ratione iuris patronatus. Pa
tronatus enim non habet nec dominium eccleſiæ, nec partē
dominij, vt vſus, vel vſusfructus: ergo nec naturaliter, nec ciui-
liter poſſidet. Item nec in laicum cadere poſſet poſſeſſio eccle
ſiæ vt ſpiritualis. de præſcrip. cauſam. Dic ꝙ propriè nō poteſt
patronus ratione iuris patronatus, maxime laicus, tenere ec-
cleſiam. Sed dicit Hoſt. ꝙ hic tenebat eccleſiam defendendā,
& ordinandam ad præſentationem ſui, ſecundum Hoſ. Idem
Gof. & poterat tolerari, ꝙ ſic teneret. 16. q. j. cōſtitutum. & q. 7.
conſiderandum. & ca. filius. alias vero eccleſiam, vel aliud ius
ſpirituale non poterat propriè poſſidere. 10. q. j. per totum. de
pręſcr. cauſam. Gof. Ratione enim curæ bonorū ne dilapidē-
tur, & vt eccleſia in bono ſtatu conſeruetur, dicitur in eccleſia
habere quandam quaſi poſſeſſionem huius præeminentiæ,
quo reſpectu vendicat liberum ingreſſum eccleſiæ, & deten-
tionem quandam, quæ tamen nō excludit cuſtodiam epiſco-
pi: ſicut dicimus in miſſo in poſſeſſionē ex primo decreto, ra-
tione cuius, altero ſic detinente poteſt vendicare eccleſiā ra-
tione huius iuris, quod eſt notandum. Vel ſequeſtrata fuit pe
nes hunc vicedominum, q erat vicarius epiſcopi, & eccleſiaſti
12 ca perſona, in quā cadit poſſeſſio ſpiritualis. ¶† Opp. ꝙ ineptè,
& contra ſe hic ſe fatigaret in poſſeſſione probanda, & ſic arti
culus tanquam impertinens, & probatio non erat admitten-
da. C. de prob. ad probationem. de of. dele. cum contingat. de
teſti. c. de teſtibus. Solu. Dicit Pet. & Abb. ꝙ hic voluit probare
poſſeſſionem, ne cogeretur reſtituere rem, niſi aduerſarius de
propriatate doceret. ff. de rei vend. l. fi. vel non producebat te-
ſtes ſuper poſſeſſione, ſed ſuper proprietate, & propter cām p̄-
dictam faciebat eos interrogari ſuper poſſeſſione. Et hoc plus
eis placet. Nec articulus erat impertinens, cum ſaltim profice
13 ret reo ad abſolutionem ratione ineptæ petitionis. ¶† Quęro
an vicedominus, apud quem factum eſt ſequeſtrū, poſſit præ-
ſentare. Inno. dicit ꝙ ſic, quia debet interim fructus rei ſeque-
14 ſtratæ percipere, etiam ſi nō fuerit poſſeſſor. ¶† Not. bene hoc
dictum, ꝙ penes eum eſt poteſtas iuris exercendi, penes quem
eſt poteſtas fructus colligendi, licet non ſit poſſeſſor. Qđ nota
quia ampliat materiam c. conſultationibus. de iure patro. &
quod no. de elect. querelam, de cauſa poſſ. cum eccleſia. & ca.
cum olim. cum ſimi. Hoſt. dicit, ꝙ non percipit fructus tāquā
pars: per quod videtur, ꝙ non poſſit præſentare. Et ſic limita-
bitur, quod dicitur, ꝙ poſſeſſor, quia facit fructus ſuos, & illos
colligit, præſentabit. illud eſt verum, quando illos colligit no-
mine proprio. Et ex hoc patet ratio quare creditor in pignus
eccleſiam cum vniuerſitate non præſentat, quia fructus colli-
git nomine alieno. de re iud. cū Bertoldus. Primum tenet Io.
de Ligna. per c. conſultationibus. not. tamen dictum Inno. De
iure credo, ꝙ procedat dictum Hoſt. pro quo optimè c. cū Ber
toldus. De miſſo autem in poſſeſſionem poteſtariæ, q electus
eſt, contumace vniuerſitate, an interim exerceat iuriſdictio-
nem. tenet Spe. ꝙ non, in Spec. de primo & ſecundo decreto.
15 §. videndum. ver. quid ſi electus. in 4. col. ¶† Quæro cum glo. j.
quis eſt ſequeſter. Dicit glo. ꝙ eſt is, apud quem res in iudiciū
deducta communiter a litigantib. deponitur. Inquantum exi-
git gl. rem in iudicium deductam, vt procedat ſequeſtrū, non
eſt hoc neceſſarium: ſufficit enim ſuper huius iure poſſe diſce
ptari, licet nondum ſit in iudicium deductum ius. In quātum
exigit, ꝙ communiter a litigantibus fiat, hoc verum in ſeque-
ſtratione voluntaria: ſecus in neceſſaria, quę aliquando fit au
16 thoritate iudicis inuita parte. ¶† Secūdo quæro, an ſequeſtrū
fiat ab vno. Glo. dicit ꝙ non: exiguntur enim plures. Et in hoc
differt a depoſito, quia vnus & plures deponūt. ff. depo. l. licet.
Hoſt. h. d. verum regulariter. Interdum enim fit ab vno, puta a
iudice, qui mandat ex officio quandoq; rem ſequeſtrari. s̄. de
renun. olim. de ſeque. poſ. & fruc. c. j. ſecūdum Hoſt. qui remit
tit ad Summam de depoſito. §. in quibus. & vide de hoc de de-
17 poſito. c. j. in fi. 2. gl. ¶† Venio ad gl. 2. vr̄ ꝙ recte egerit ſuper iu
re patronatus, dato ꝙ fuerit poſſeſſor. Confeſſoria enim, vel
negatoria datur poſſidenti ius, vel rem, & alteri ius negāti ad
tuitionem ſui iuris, & ad reiectionem turbationis libertatis,
aut iuris. ff. ſi ſerui. ven. l. ſi forte. & l. ſicuti. §. ſed ſi quæratˉ. Con
feſſoria enim datur poſſeſſori, ne inquietetur, & hoc, cum eſt
18 in quaſi poſſeſſione ſeruitutis. ¶† Item & poſſidenti datur rei
vendicatio contra ſolummodo detinentem. ff. de rei ven. l. of-
19 ficium. ad fi. ¶† Huius contrarij timore gl. legit dupliciter tex.
Primo ꝙ hic ageretur rei ven. & intentus erat agentis declara
ri ius patronatus ad ſe ſpectare, & rem. i. eccleſiam rōne huius
iuris ſibi reſtitui: ex dictis teſtium conſtitit ipſum tempore ſe-
queſtri poſſediſſe. Et hæc erat intentio inepta, quia vel eo aīo
poſſeſſionem ſequeſtrauit, vt poſſeſſionem transferret, ff. de-
poſi. l. licet. & tunc nō milites, ſed ſequeſter poſſidebat: ineptè
ergo ab eis petebat reſtitui. Vel ipſe dedit animo, vt ſolā detē-
tionem transferret retenta poſſeſſione, quod in dubio præſu-
mit gl. niſi tradat hoc animo, vt transferat poſſeſſionē: & idē,
quia poſſidebat, & poſſidenti non datur actio, inſt. de actio. §. j.
ff. vti poſſide. l. j. §. j. Ex quibus concluditur, ꝙ nec rei ven. nec
poſſeſſorio ad reſtituendum agere poterat. Fatetur gl. ꝙ agere
poterat depoſiti ſequeſtrariam ꝯ ſequeſtrum hoc caſu, & etiā
rei vendi. ꝯ eum: quia & illa quandoq; datur poſſeſſori cōtra
detētatores, vt commodatarium, & ſimiles, ſecundum gl. Cō
tra milites autem non competebat, quia nec erant detentato
res, nec poſſeſſores. Secundum hoc actio erat inepta reſpectu
directorij actionis, non aūt reſpectu principij iuris agendi, qa
vendicatio ſibi habitu competebat, licèt non actionis directo
rium, vt d. l. j. C. de ali. iu. mu. cā fac. Ex hoc habemus plura. Pri
mum, ꝙ in rei ven. ſuccumbit non probans poſſeſſionem, vel
quaſi, qn̄ conſtat eum, ꝯ quem agitur, non poſſidere. Sed dic
hoc verum, qn̄ conſtat, & non fuit ab initio interrogatus, an
poſſideret, aliàs ſi fuerit interrogatus, & rn̄derit ſe poſſidere,
conuenitur vt ſe liti offerens, niſi agens ſciuerit eū nō poſſide
re. ff. de rei vē. l. is, qui ſe liti. Itē hoc verū, ſi ſolum pſiſtat actor
in ſua totali petitione, ſed ſi petat, vt ſuper parte ꝓnuntietˉ, ſ. vt
declaretur dn̄s, debet pro eo ſn̄iari, ſi plenè probauit ſe dn̄m,
vt declaretˉ dn̄s: Et proderit hic declaratoria, qa ſi ꝯtingat eū,
ꝯ quem eſt lata ſn̄ia, nouiter poſſidere, poterit ex eadē inſtan-
tia dictā ſn̄iā exequi ꝯ eum, ꝯ quem eſt lata, vt patet in l. ſi a te.
§. j. ff. de excep. rei iudic. ſecundum vnam lect. quam ibi tenet
Bart. Nec ob. ꝙ ſententia non proſit, nec obſit variata poſſeſ-
ſione, ēt ſtante idoneitate perſonarum, vt j̄. de excep. aduerſa-
rio, & quia hic variatur cauſa, & res, quia non agitur rōne re-
centis poſſeſſionis, qa non variatur ſubſtantia iuris agēdi. ſ. do
miniū, ſed variatur ſolum directoriū actionis, & quia ſn̄ia fa
cit notoriū dn̄ium, quia attrahit ad ſe poſſeſſionē. de cā poſſ.
cum ſuper. & c. cum dilectus. c. aduerſario. Non ob. ꝙ abſolu-
tio eſt perſonalis ex parte rei: iō enim non ꝓdeſt ſuperuenien
te poſſeſſione, ſed declaratio dominij realis reſpectu & anti-
20 quæ, & nouæ poſſeſſionis. ¶† Secundo dicit gl. ꝙ in ſequeſtrū
nō tranſit poſſeſſio, niſi hoc actum ſit expreſsè. Hoc tenuit Io.
& Inn. Gl. notant ꝯrium in legibus hic alle. & gl. in c. j. de ſeqſt.
poſ. ſ. quod in dubio poſſideat, niſi ꝯ agatur. ¶ In glo. hoc ideo.
quidam dicunt ꝙ gl. male dicit. Vel loqtur de ſequeſtro. i. de-
poſito, quod tantum fit ab vno. vel vbi dicit, ea mēte, &c. dic
ꝙ præſumitur, niſi contra agat. Moderni tamē Legiſtæ, vt not.
Cyn. in l. vnica, de prohi. ſequeſt. faciunt differentiā inter vo-
lūtariam ſequeſtrationem, & neceſſariam. In prima in dubio
transfertur poſſeſſio, in ſecunda non, vt quando fit ad iudicis
mādatum, in caſibus no. j̄. de ſeque. poſ. c. 2. Ad hoc quia mul-
ti ſunt modi perdendæ poſſeſſionis, inter quos hic non reperi-
tur. ff. de acqui. poſ. l. 3. §. genera. & l. ſi quis ante. Itē quia noua
tio voluntaria tollit priuilegia antiquę actionis, & fideiuſſo-
res, & pignora non neceſſaria. ff. de noua. l. etiam. & quia alia
eſt cauſa fideiuſſionis voluntariæ, & neceſſariæ. ff. qui ſat. cog.
l. ſi fideiuſſor. no. de offi. del. ab arbitris, lib. 6. & ibi ſimilia ſup
vltima gl. Non ob. ꝙ iudex facit perdi poſſeſſionem. ff. de acq.
poſ. l. qui vniuerſas. §. item pretor. quia ſi vellet, hoc poſſet, ſed
in dubio hoc velle non cenſetur, vt in tantum præiudicet par
tibus, ex quo propter ſolum detinere habet intētum ſuū. Nō
ob. quod facit iudex, facere vr̄ pars. ff. de euict. ſi ob cauſam. qa
id verum eſt: latius tn̄ interpretatur factum partiū, quàm iudi
cis. Et hoc tenet Io. An. & Barto. in l. intereſſe. niſi de voluntate
iudicis aliud appareat, aliàs hoc expreſſum de ſeque. poſ. &
fruc. c. j. Fatetur tamen Io. And. hic, ꝙ licèt perdatur poſſeſſio
ſuis caſibus: non tamen perduntur beneficia poſſeſſoris cōpe
tentia tempore ſequeſtri: puta ꝙ ſibi non incumbit onus pbā
di, & ꝙ actore non probante abſoluatur, & his ſimilia. Tollitˉ
tn̄, ſecundum Legiſtas, onus ſequeſtri neceſſarij ſola ſatiſda-
tione. ff. de offi. præſi. l. ſenatus. in fi. C. de agri. & cenſi. l. litibus.
dicit Ioā. And. ꝙ hoc non procedit in caſu cle. j. de ſequeſ. poſ.
& fruc. & ipſe no. in Spe. ſup rubrica de ſeque. poſ. c. fi. Et hoc,
quia iſta ſequeſtratio non eſt ſimpliciter permiſſa, ſed præce-
ptiua

ptiua cũ adiectione pęnarũ ex cauſis, ne vitioſè incũbat poſ-
ſeſſori beneficij.de eo, qui mit.in poſ. eum qui.lib.6. & ne in
petitoris grauamen habentis pro ſe ſñiãm litẽ protelet, ſum-
ptus litis faciens ex fructibus beneficij. De materia ſequeſtra-
tionis plenè ꝑ Io.Mo. ſuper regula, locupletari. de reg.iu.li.6.
¶ Tertio dicit ibi gl. ꝙ contra ſequeſtrum poteſt agi depoſiti.
Hoſt.dicit, ꝙ ante cõpletam cõditionem ſequeſtri,quæ eſt,vt
vincenti detur,ſi per partẽ ſtat,quo minus ſententietur,datur
præſcriptis verbis contra ſequeſtrum.ff. de dolo. ſi oleum.vel
ꝯ partem de dolo,vt ibi.Si poſt completã conditionẽ, agendũ
eſt cũ ſequeſtro depoſiti ſequeſtraria.ff.depo.l.ei,apud quẽ.§.
j.&l.ſi in alia.§.cuius ſequeſtri. Nulla ergo hic actio cõpete-
bat,ꝯ ſequeſtrũ:qa nõdũ vicerat,nec ſteterat per milites,quo
minus vinceret,ſm Hoſt.Quarto dicitur,ꝙ contra ſimplicem
detentorẽ datur rei vend.Aduerte,ꝯ nãliter poſſidentẽ,alias
detinentem,idẽ,vt no.ff.de rei vend.in rubri. ꝯ ciuiliter etiam
poſſidẽtem datur,vt ibi no.& no.in l.fi.C. vbi in rem actio. &
in pluribus alijs locis.& in Spe.de acti.& peti.§.j.ver.is, qui. in
vj.col.vbi Ioã.And.in addi.dicit Azo.idem tenere in Summa,
de rei ven.Nec obſt.ꝙ non habet facultatem rei tradendæ:qa
habet facultatem aĩo relaxãdi ciuilẽ.l.ſi quis vi.§. differentia.
ff.de acq.poſ.Contra ẽt ſolum detentorem datur, vt hic, & l.
officium.de rei ven.& tenet hoc Archi.3.q.1.§.ſed notandum.
Hæc vera,qñ habet detentor facultatẽ rei reſtituendę,vt dicit
tex.in d.l.officiũ.ad fi.Inn.in commodato,& aliis detẽtoribus
fateri vr̃ hoc verũ,ſi non conſtat,eos non poſſidere,vel non li-
quet pendente iudicio.Et hoc eſt planum:quia in dubio deti
nens præſumitur poſſeſſor.Hæc colliguntur ex his, quæ no.in
c.qm̃ frequenter.§.quod ſi ſuper.in gl.ſuper verbo,ſup rebus,
ibi:cõmodatarius autem.Et ratio colligit ex his, quæ not. de
priui.cum olim.in verbo,dederat.in fi.gl.Si autem iudicio pẽ
dente,vel ante conſtet eum non poſſidere, non conuenit rei
vendicatione.Et ſic dicit debere intelligi l.officium.in fi.Legi
ſtę per illam legem cõiter damnant iſtud dictũ:ſed non intel-
ligunt.Hæc eſt mens Inn.antequam eſſet inuentũ remedium
nominationis in iudicio,indiſtincte detentor conueniebatur
qa habebat facultatẽ rei reſtituendæ.Hodie autẽ habet priui-
legiũ,ne cogatur ſubire præiudicium, nominando dñm in iu
dicio.Eſt ergo ſenſus Inn.ꝙ ſi non conſtet,detentorem eſſe de
tentorem,ꝙ præſumitur poſſeſſor,vt dixi, non auditur,niſi ali
quam faciat fidẽ,ꝙ ab alio detineat,nominando dñm in iudi
cio:audiretur tñ hoc probando. Ex his apparet, an ꝯ miſſum
in poſſeſſionẽ poſſit agere rei vend.Hoſt.vt recitat Ioã.An. de
do.& contu.contingit.tenet ꝙ ſic,per dictã l.officium. ad fin.
Fatetur ꝙ non reſtituet,niſi ille præſtet cautionem, ſi actor e-
uinceret intra annum,rẽ reſtitui.ff.de rei vi.l.ſi is, a quo.Cau-
tum tñ dicit ꝙ vocetur poſſeſſor, vt ſi voluerit, rem defendat.
Inn.in d.c.qm̃.in verbo,poſſeſſionẽ.tenet contra: quia miſſus
ſolus non detinet,imo ipſe cum alio antiquo poſſeſſore rem
cuſtodit:& ſic non habet facultatem rei reſtituendæ:qa tanq̃
cuſtos,& cum alio.ff.de dam.infec.l.ſi finita.§.ſi quis autẽ. &
allegat pro ſe d.l.officium.in fi.Primum ergo procederet, qñ
21 ſic eſſet miſſus,ꝙ ſolus haberet detentionem.¶ †Venio ad ſe-
cundũ intellectũ.gl.dicit ſecundo intelligi ꝙ hic agebatur cõ
feſſoria.Ad cuius declarationem dic, ꝙ eſt dare negatoriam,
& confeſſoriam,quæ competit pro iuribus vendicandis in re.
Et dicit ꝙ confeſſoria datur aſſerenti ſibi ius in re: negatoria
datur neganti alteri ius eſſe,& dicenti rem liberam: & dicit ꝙ
habet naturam, vt detur non poſſidenti ad conſequẽdã poſ-
ſeſſionem iuris,vel rei ratione iuris:& datur etiam poſſidenti
ad tuendum ſe aduerſus moleſtantem.ff.ſi ſerui. ven.l. ſicuti.
§.j &l.ſi forte.§.j.&l.ſicuti.§.ſed ſi quæratur.Vnde dicit gl.hic
nobilis vir egit negatoria,negando ius deberi militibus, & aſ-
ſerendo eos poſſidere,& petendo vt poſſeſſio ſibi reſtitueret.
In hoc male egit, inquantum petebat poſſeſſionem reſtitui:
& ſic intentio fuit inepta,licet actio fuiſſet apta. De hac mate
ria,cui competat confeſſoria,vel negatoria, & an in terminis
noſtris eſſet negatoria,vel confeſſoria,patet ex his, quæ not.ĩ.
de ver.ſig.abbate.& not.de oper.no.nun.l.ſi prius.Huic intel-
lectui obuiat,ſm Hoſt. quia iſtę actiones competũt dñis præ-
diorum.ff.ſi ſerui.ven.l.2.§.hæc autem actio.At patronus dñs
non eſt.Dicit Gof.& Hoſtiẽ.hoc verum in directis:vtiles vero
competunt non dñis,vt conductori vectigalis.ff. de ſerui.l.ei,
qui.Vel dic ꝙ licet non habeat dñium eccleſiæ,hẽt dñium il-
lius iuris.Vel dic,illa iura loquuntur in ſeruitutibus realibus,
q̃ debentur a re rei:quo caſu oportet ꝙ agẽs ſit dominus fun-
di dominantis.In perſonalibus autem ſufficit eſſe dñm iuris,
vt patet in vſufructuario.ff.ſi uſusfr. pet.per confeſſoriam vel
negatoriã,per totum.Intentãs ergo iura hæc,caueat an aduer
ſarius poſſideat rem ratione iuris:& debet agere,& conclude-
re poſſeſſionem reſtituendam eccleſiæ, vt libere illo iure vta-
tur.An poſſideat,ſ.agens,vel aliter,& concludat,ne moleſtet:
alias licet ſibi actio competeret,intentio foret inepta,conclu-
dendo ad reſtituẽdum.Sed huic intellectui obuiat litera ibi:
nec rei vendicationem intentare,nec poſſeſſionis,&c. quia ex
ponendo rei vend. vel confeſſoriam,vel negatoriam,illa pote
rat intentari, licet non poſſet concludere ad reſtitutionẽ poſ-
ſeſſionis.Tertius intellectus ꝙ actio,& intentio erat inepta,eo
quia pro iuribus incorporalibus non datur rei vẽdicatio, ſed
datur confeſſoria,vel negatoria.l.j.§. per hãc. & l. vendicatio.
ff.de rei vend.Hic autem egit rei vendicatione, & concluſit in
ea ad reſtituendam poſſeſſionem:actio fuit inepta, quia re vẽ
dicatio pro tali re non competebat.Item & intentio,quia da-
to quòd competijſſet,non datur ad reſtituendam poſſeſſionẽ
contra non poſſidentem.Et proportionatur hic intellectus li
teræ,quæ põderare videtur duos defectus, & reſpectu actionis
& reſpectu intentionis.i.nec rei vendicationem &c. Nõ tenet
Inn.hũc intellectum:quia litera hic innuit ꝙ etiam pro incor
poralibus competat rei vẽdicatio: ſed hic inepte proponebat
ſcilicet agendo ad reſtitutionem poſſeſſionis contra non poſ-
ſidentes.ratione iuris enim in re datur rei vendicatio.ff. de cõ
trahen.emp.l.qui tabernam.ſecundum eum.ff.de leg.j.l.ſi do
mus.Et ſi fuiſſet actio,patuiſſet defectus libelli a principio,nõ
in probationibus:& ſic a principio debuiſſet reijci. Quartus
intellectus,ꝙ hic agebat quadã actione reali, ſeu in rem, quæ
dicitur uendicatio late: non tamen in totum ſapit naturam
rei vendic.quia datur pro iuribus in re.l.j.§. per hanc.ff.de rei
vendi.Et hæc non ex toto habet naturam cõfeſſorię:quia iſta
datur etiam poſſidenti, illa non poſſidenti ad rem vendican-
dam.de qua ff.ſi vſusfructus petatur.l.vlt.§.fi.Inſt.de actio.§.j.
de exceptio.cum venerabilis.de maio. & obe. inter quatuor.
Actio ergo erat apta, ſed intentio erat inepta.de hac actione
in rem generali facit Inn.mentionem ĩ. de reſtit. ſpolia. olim
cauſam.in verbo,dominum.alleg.ff.de mor.infe.l.j. de religi.
& ſum.fune.l.ſi ſepulchra.quod nõ.Sic ergo,quia intentio eſt
inepta,licet non actio,bene pronuntiatur intentionem ſuam
non tenere.ff.ſi menſ.fal.mod.dix.l.j. Vnde propter hoc actio
dicitur inepta,quia intentio eſt inepta.¶ Quintus intellectus
ꝙ hic egit exprimendo ſe agere rei vend.& in ſubſtantia actio
nis non defecit: quia hoc verbum eſt aptum comprehendere
& cõfeſſoriam, & negatoriam. Et ſic in dubio debuit libellus
interpretari.Sed habuit intentionem ineptam: quia licet cõ-
feſſoria competat,& vendicatio lata poſſeſſori: non datur ta-
men ad poſſeſſionem vendicandam contra non poſſidẽtem,
vel poſſidenti ad petendam poſſeſſionem. Ideo Papa bene ꝓ-
nuntiauit ſuam intentionem non tenere. & ſic pronuntiat.ff.
ſi menſ.fal.mo.diſt.l.j.§.j.Et propter hoc dicitur actio inepta,
quia intentio eſt inepta: quod ex ipſis actis apparuit. Quanq̃
enim confeſſoria competat etiam poſſidenti, dummodo ius
habeat in re, vt patronus,qui agere poteſt contra eum,qui ꝓ-
hibet vti iure patronatus,vel ſe liti obtulit.ff. de rei uend.l.j.§.
hoc autem.ſi uſusfru.pet.l.ultim.ff.ſi ſerui.uendi.l.loci.§.ſi qs
mihi, & l.ſi quis diuturno. Sed cum iſte M. non tantum ius,
ſed etiam poſſeſſionem haberet, ut probatum eſt: male in-
tentauit rei uendicationem, uel confeſſoriam. Habentur er-
go tres intellectus principales. Primus, quòd actio erat apta,
ſed intentio inepta. Secundus intellectus, quòd ageret rei
uendicatione, uel confeſſoria, uel uendicatione lata,uel quia
generaliter fuit propoſita uendicatio: & ſic ſubdiuiditur in
quatuor. Alius, quòd erat inepta actio, & intentio: Dicit hic
Innoc. ꝙ poterat agi uti poſſidetis.ſ. pro moleſtijs.Hoſt. dicit,
quòd melius ſibi competit quaſi uti poſſidetis. ff. ſi ſeruit.
vendi.l.ij.§.Pompo.Vel ſecundum eum, dabatur ei officium
iudicis.ſ̃.de offi.iudi.c.ij.ſecundum Gof.Sed dicit Hoſt. ꝙ Ca-
noniſta non habet de his curare, cum non habeat actionẽ ꝓ-
ponere in iudicio.ſ̃.eo.dilecti.Et iſte aduocatus fatuus fuit ex
primere actionem,forte vt videret Rabi:qui ſi tacuiſſet, phi-
loſophus fuiſſet,ſecundum eum.¶ Pro declaratione materiæ
huius videnda ſunt plura.Primo, quæ ineptitudines vitient li
bellum.Secundo, de modo ſententiandi, quando ſententiet.
22 Tertio,de effectu ſententiæ ſuper ineptitudine libelli. ¶ † Ad
primum dic ꝙ quãdo libellus eſt ineptus ratione ſolẽnitatis,
de qua in criminali.2.q.8.libellorũ. & ff.de accuſ. l. libellorũ.
In ciuili de libel.obla.c.j.& in cle.fi.de ver.ſign.hoc abſq; du-
bio vitiat libellum. Quandoque datur ineptitudo formæ re-
ſpectu narrationis & concluſionis, ut quia narratio non pro-
portionatur concluſioni: dicit ſe dominum, & concludit ad
dandum: uel dicit ſe poſſeſſorem, & concludit damnari ad
reſtituendum poſſeſſionem:& adhuc uitiat,ut hic,& l.j.§.j.ff.
uti poſſidetis.Si tamen libellus eſt ſine cõcluſione, & habeat
ſolam narrationem, dicunt aliqui quod non uitiatur libel-
lus.not.gloſſ.ff.de accu.l.libellorum.C.de accu.in cauſis. Bar.
in l.quid ergo.§.pœna grauior.ff. de his, qui notan. infam. &
maxime in poſſeſſorio.no.Ioan.2.quæſtio.4. quia præſulatus.
not.de ordine cognitio.cum dilectus.& quod ſcribit Innocẽ.
de ſepul.in noſtra præſentia.Et hoc tenet Innocen.de lit.con
teſta.cap.primo.quod dixit maxime uerum, quando de iuri-
bus agitur, uel ubi confeſſoria, uel negatoria intentatur.ff. ſi
uſusfruc.

vſuſfru.peta.l.vti frui. tutius tamē eſt aliquid petere.ij.q.j. no
tum.j.q.4.quia præſulatus.Hoſt.in d.c.j. dicit libellum non re
cipiendum,in quo nihil petitur:cum ſine petitione condem-
nari non debeat.ff.cōmuni diui.l.vt fundus.nec in alio,quàm
petitum eſt,poteſt cōdēnari.ff. de fideicom.lib.l.fi. niſi forſan
de ſpiritualibus, & inter religioſos agatur.de quo de iudi.dile
cti.& quando factū coram Papa proponitur.Bart. in l.libello-
rum.remanet quod in criminali procedat libellus ſine cōclu
ſione,per l.j. in fi.ff.ad Turpil. Et ſimiliter dicit in §.pęna gra-
uior.quod iudex non habet ſequi concluſionem partis:quod
no.per dictam l.j. in fi.ff.de poſtu.quos prohibet. Puto quod
in his,in quibus iudex ex officio ſupplere poteſt, ſufficiat libel
lus ſine concluſione: & in talibus credo quod alterare poſſit
petitionem, & concluſionem partis, vt notanter dicit Bart.in
d.§. pęna grauior. quod bene nota. Vnde ſi ineptè conclude-
ret, iudex ex officio apte ſuppleret:dum tamē factum eſſet ſic
ꝓpoſitum,ꝙ iudex de concluſione iuris eſſet certus. Si ſumus
in caſibus, in quibus iudex nō habet ſupplere,oportet ꝙ pars
concludat aliquid petendo: quia per petitionem in iure pro-
poſitam,&c.C.de iudi.l.rem non nouam.C.de lit.conteſta.l.j.
alias non eſſet dare cauſam,quare conteſtatio non induceret̄
per reſponſionem ad poſitionem. quod negat tex. de lit. con-
teſta.c.j.Hæc procedunt maxime, quando pars non poteſt cō
cludere obſtante iuramento: & non deficit officium iudicis.
de iureiur.ad noſtram.ſi tamen narratio ſit latior,quàm con-
cluſio,attenditur libellus reſpectu concluſionis,& non narra-
tionis.de foro compe.ex parte B.de dila.literæ.& no.Dy.in re-
gula,nullus pluribus.de reg.iur.lib.6.Ideo dicit Cy.de proba.
cum te.quod narrata ſuperfluo vltra concluſionē libelli non
ſubijciuntur neceſſitati probandi. Allegat de appel. ſcio. & l.
magiſtratus.de ver.obli.& ſi narratio eſſet ſtrictior, quam cō-
cluſio, adhuc attenderetur concluſio. argumen.l.j.§. ſi ſtipu-
lanti.ff.de verb.oblig.ad hoc quod no.Cal.de ordi.cogn. cum
dilectis.Generaliter autem hæc concluſio procedit, Peto mi-
hi iuſtitiam exhiberi, licet aliter concluſio non ſpecificetur.
de offi.ordina.c.j.de ordi.cogni.cum dilectus.vbi per Inno.Et
conſulo quod in libellis ponatur etiam per ſpecialem cōclu-
ſionem, & multnm iuuat libellos. Conſulo & quod ponatur
iſta,quæ cōmuniter etiam hodie ponitur: Peto prædicta om-
ni iure, modo, & forma,quibus melius poteſt,& debet. Puto
tamen ꝙ licet libellus aliquo caſu non procedat ſine conclu-
ſione,ꝙ ſemper procedat ſine narratione, ſi habet concluſio-
nem:quia concluſio non concludit niſi narrationem: vt ſi di
co,Peto te condemnari ex mutuo ad centum. Sed eſt dubiū,
quid ſi concluſio fieret ſuper executione:vt Peto eum cogi,&
compelli:antequam petatur condemnari.Bart.in l.j.C.de ex-
cept.rei iudi.dicit ꝙ non procedit: vt in l. ſi cum nulla.ff.de re
iudi. per iſta iura, quæ dicunt ante non debere executionem
fieri,quam fiat condēnatio. Satis poteſt ſaluari libellus intel-
ligendo ꝙ petita executione, per prius videatur petita condē-
natio,ex quo narratio eſt ad hoc apta:ab executiua ſupponūt
diſpoſitiua præcedere. Ad hoc ſ.c.j.l.illud.ff. de acqui.hæred.
de ſponſa.ex parte.no.glo.de religio.domi.conſtitutus. in ver
bo,iuxta ratum.verſi.imo ſatis. Ad hoc qđ no.Barto.ff. de rei
vendi.l.ex diuerſo.vbi dicit quod ſi peto rem reſtitui,quia do-
minus,videor per prius petiuiſſe me dominū declarari, quaſi
hoc ſit præambulum neceſſarium. Item ſi dico, Peto cogi, &
compelli:quia poteſt intelligi cogi via executiua: & hoc red-
deret petitionem ineptam,& via condemnatiua:& hæc apta
in dubio interpretari debet deducta. Ad hoc l.j.ff.de rei vendi.
Non obſtat l. ſi cum nulla.ff.de re iudi. vbi dicit Bart. & dicta
l.j. quia ibi conſtabat agentem velle executionem ante con-
demnationem.Idem ſi diceret,Peto cogi,& compelli,& ad ꝓ-
dicta condemnari: quia præpoſteratio non vincit.ff. de hære.
inſti.l.talem.ff.de ſolu.l.nec ordo.ſ.de reſcriptis.cauſam, vt di
cit Bart. in dictis alleg. Omiſſio autem petitionis executionis
non vitiat libellum:vt not.de reſcriptis. cle.auditor. in prima
glo.Nec puto prępoſterationem narrationis ad concluſionē,
vt quia narrationem præcedat concluſio, vitiare libellum.de
reſtit.ſpol.literas.de exceptio. cum venerabilis. Quandoque
libellus eſt ineptus reſpectu cauſæ:& non procedit libellus:vt
ſi dicerem, Ago,quia rex eſt in Francia:vel quia Caius talia ꝓ-
miſit.no.ſ.eo.dilecti. Vnde dicit Gui. de Su.ar.in l.edita. C.de
eden.ꝙ ſi quis ſuccumbit ſuper inepta cauſa deducta in libel-
lo,ſicut ſuper inepta actione: quia cauſa ſubrogat̄ loco actio-
nis,de conſti.eccleſia. Ad hoc l.j.§. hæc actio.ff. ſi quis teſta.li.
eſſe iuſ.ff.de donat.inter vir.& vxor.ſi donatæ.in princ.Quan-
doque libellus eſt ineptus reſpectu cauſæ, & actionis, vt quia
contra menſorem narro me locaſſe,& puto cōdemnari ex lo-
cato,contra quem illa non competit,ſed actio pręſcriptis ver
bis,ex edicto, ſi menſor, vt l.j. §.j.ff. ſi menſor falſum modum
dixe. Quandoq; eſt ineptus in actione ad cauſam,vt quia cau
ſa in ſe apta, actio inepta ad cauſam, vel econuerſo: & adhuc
ſi opponat̄,libellus non eſt admittendus, vt dicā infra. Quan-
doq; libellus eſt ineptus actionis: & poteſt eſſe multipliciter.
Primo,vt quia narro concludentia actionem, & peto cōdem-
nari officium iudicis implorando:& talem actionem, vel ob-
ligationem non ſupponit:vt ff.de acti.emp.l.qui per colluſio-
nem.Sed ſaluatur, quia videtur intentatum officium actioni
deſeruiens,vt dicit But.in l.harum.ff.ſi ſerui.vendi.C. de vſur.
23 l.4.&l.in contractibus.ex quibus cau.maio.¶ † Secundo mo-
do eſt inepta actio reſpectu materiæ,ſuper qua intentat̄,quia
rei vendicationem intento pro re incorporali: & ſi hoc cōſta-
ret,reijceretur libellus.Si tamen non conſtat, verbum Vendi-
catio,latiſſime ſumptum comprehendit cōfeſſoriam: & pro-
cedit libellus,dumtamen intentio ſit apta,vt dixi ſ.poſt Inno.
¶Tertio modo actio dicitur inepta reſpectu intentionis,quia
narratio,& concluſio ſunt aptę,ſed reſpectu facti deficit intē-
tio:quia narro Titium poſſidere, dico me dominum,& peto
cōdemnari ad reſtitutionem.Hic libellus ab initio procedit:
ſed conſtito ꝙ intentio ſit inepta,qa ille non poſſidet,ſed ego,
reijcitur agens, & pronuntiatur intentionem non tenere, vt
hic.Vel dicitur ſibi,ne ſe fatiget in proſequendo. de reſti.ſpo.
c.j.Idem ſi deficiat in directorio actionis. ¶Quarto modo eſt
ineptitudo actionis reſpectu iuſtitiæ: quia narratur ius com-
petere,& vere nō competit:tunc ſi defectus iuris eſt notorius,
non procedit,& reijcitur libellus:vt no.Inn. hic in additio. &
in c.j.de officio vicarij.de libel.obla.c.ij.Si non eſt notorius,ꝓ-
cedit libellus,ff.de inoffi.teſta.l poſthumus.§.j.ff. famil.erciſc.
l.cum putarem. Quandoque libellus eſt ineptus reſpectu mo
di agendi, vt quia non eſt proportionabilis via agendi ad id,
ad quod agitur, licet alia proportionetur: vt quia poſſum ac-
cuſare,eligo viam denuntiandi:vel poſſum denuntiare, eligo
viam accuſandi:& non procedit libellus.de deſpōſa.impube.
ad diſſoluendum.Puto tamen quod ſi talis ſit materia,in qua
iudex ex officio ſupplere poſſit,ꝙ ſi ſint talia narrata, ex qbus
iudici innoteſcat: quia reiecta concluſione accuſationis po-
terit procedere, vt ſuper intimatione, & denuntiatione qua-
dam:vt eſt caſus recte intuenti in d.c.ad diſſoluendum. Si ta-
men libellus comprehendere poſſet duas vias: vnam compe-
tentem, alteram incompetentem,adhuc procederet libellus,
vt ſuper competenti:quia libellus eſt diuiduus,& indiuiduus,
vtile non inficitur ab inutili:vt in regula, vtile.& no. in d.c.ad
diſſoluendum.ad hoc de reſcriptis.inter cæteras. ad hoc.l.ſi a
te.§.j.de exce.rei iud.¶Venio ad ſecundum,circa quod viden
dum eſt, Primo quando ſuper ineptitudine libelli ſit ſenten-
tiandum.Secundo qualiter.Tertio de effectu ſententiæ ſuper
24 ineptitudine: & cum hoc expedio gl.vltimam.¶ † Opp. ꝙ iu-
dex ſtatim debeat lacerare libellum, & ſententiare ſuper ine-
ptitudine.ſ.eo.cauſam.ff.de offi.aſſeſ.l.j.de deſpon.impub.ad
diſſoluendum. de elec. conſti.Glo. dicit ꝙ ſi ineptitudo eſt ſo-
lennitatis patens ex ſerie libelli,vel alias notoria, iudex debet
illam ſtatim reijcere,quæ dicit vera Inn. ſiue appareat inepti-
tudo ex forma libelli.Idē ſi notoria eſſet ineptitudo licet non
propoſita.ſ. de officio vicarij. c.j. & quod ibi no. Dicit autem
ꝙ reijcit libellum,abſoluendo reum ab inſtantia iudicij,& cō
demnando actorem in expenſis,ff.de iudi.l.eum,quem teme-
re.Dicunt etiam aliqui,vt Inno. ꝙ iudex poteſt libellum den-
tibus lacerare:vt not.in illa l.j.ff.de offic.aſſeſ.& hoc maxime,
quando ex tenore libelli patet defectus poteſtatis, ſeu iuriſdi-
ctionis:quo caſu facto iudicat libellum incidendum. 11.qō.j.
ſacerdotibus. Sed ſi libellus, ſeu libelli ineptitudo eſt dubia,
ſtatim non eſt reijciēdus libellus:quia licet iudex ſupplere de-
beat de iure,de facto ſupplere nō debet. Suppleret autem de
facto, quicquid ſenſerit Abb. & Hoſt. ſi ſuppleret factum du-
bium,vt certum, ſupponendo, & propria authoritate exami-
nando. Quanquam enim ſupplere de iure ſit reijcere libellū,
quando eſt ineptus, non eſt ſupplere de iure examinando fa-
ctum dubium,ex quo ſurgit libelli ineptitudo. Non putat ta-
men Inno.libellum ineptum,ſi nec actor, nec reus poſſideat.
vt lite non conte.quoniam.§. quod ſi ſuper. & ſic falſitas cau-
ſę non reddit petitionem ineptam,niſi ſit notoria.Erit autem
notoria, vbi pendente iudicio detecta eſt ineptitudo, ſenten-
tiando intentionem nō tenere: vt dicit hic gl. Et ſic debet in-
telligi,& declarari quod ſcribit Spe. in tit.de offi.iudi.§.de ſer.
ver.in ſententię quoque prolatione. Et idem tenet Frede.ſuo
conſi.c.Si tamē quoquo modo tolerari poteſt, petitio admit-
tenda eſt: quia interpretandus eſt libellus pro actore.ff. de iu.
l.ſi quis intentione.& l.ſolemus.ſecundum Inno.Et ſi dubite-
tur quomodo hic erat ineptitudo: dicit Innoc. ꝙ apparet eo
quia ſuper tali libello non poteſt aliqua promulgari ſentētia
condemnatoria,vel abſolutoria.Si enim abſoluat reum, non
prodeſt ei,quia non poſſidet: & ſic non proderit ſententia. Et
ſi poſtea poſſidere cęperit,eidem agenti nō obſtabit exceptio
rei iudicatæ propter nouam poſſeſſionem.Item eum cōdem
nare non poteſt propter impoſſibilitatem ſententiæ, & cōtra
ius,vt rem reſtituat,quam nō poſſidet,nec poſſedit,vel ad mi-
25 nus dolo non deſijt poſſidere.¶†Ad ſecūdum,qualis erit ſen-
tentia:

tentia:dic quod vbi ab initio eſt notoria, vel apparens inepti-
tudo ex forma, ſnĩa erit interlocutoria ab obſeruatione iudi-
cij cum cõdemnatione expenſarum. Poterit etiam facto pro-
nuntiare,lacerando libellum,vt hic dicit Inn.ff.de aſſeſſ.l.j. vl
incidendo.11.q.j.c.ſacerdotibus.Si libellus eſt ineptus, & no-
toria iniuſtitia,ſatis puto quod poterit ſnĩa ferri diffinitiua,tã
quam ſuper notorio,ita ꝙ non erit tantum interlocutoria.Fa
cit quod dicam de exceptione litis finitę, ĩ.de exce. paſtoralis.
& quod no.de lit.conteſt.c.j.lib.vj. Quandoq; libellus nõ eſt
euidenter ineptus ex ſui ſerie,vel forma, quia formaliter nar-
ratur,& concluditur:ſed detegitur in probationibus ineptitu
do in intentione,vel directorio actionis.Petrus dicit ꝙ forma-
lis pronuntiatio eſt,vt litera dicit,vt pronuntietur,intentionẽ
non tenere.Quod ſequitur hic Inn.& Spe.in loco proxime al
legato,videlicet in dicto ver.in ſentẽtia.Et dicit Petrus, ꝙ erat
interlocutoria,& quo ad inſtantiam tantum, vt patet hic: qa
aptam proponere poteſt,ſecundum Pet.Puto quòd ſi ſuper li
bello pronuntietur aliquid pro actore,vt quia feratur declara
toria pro eo(quod fieri poteſt,vt dixi ſupra)ꝙ hæc erit diffini-
tiua. Si pronuntiatur contra actorem tantum , videtur quòd
ſit diſſinitiua:quia non ſolum finit inſtantiam , ſed ius agẽdi.
Nulli enim eſt dubium,hanc ſententiam fore diſſinitiuam, ꝑ
quam quis in reali abſoluitur,quia non poſſidet, ſicut illam,
quia non probauit, quicquid ſenſerit Inn.de offi. deleg. cum
contingat.Vnde non debet pronuntiari, abſoluẽdo ab obſer-
uatione iudicij:ſed pronuntiabitur,intentionem non tenere,
vt hic dicit Inn.& Speculator in loco præallegato . Nõ obſtat
ſi dicatur:Non eſt diſſinitiua:quia ſi poſtea aptam producat,
auditur:quia dico prout prius agebatur ex illa,diſſinitiua eſt:
& niſi mutet actionem,ſtãtibus terminis vt prius, non audit:
nunquam enim illam iterare poterit, niſi noua ſuperueniat
poſſeſſio ex parte rei : & tunc noua dicetur actio , & ex noua
cauſa,non ex antiqua.de excep.aduerſario.Niſi dicamus eam
interlocutoriam hoc reſpectu,quia non tollit ſubſtantiam a-
ctionis,ſed ſolum ius actionem dirigendi.Hinc eſt,quod, vt di
xi,poteſt ferri ſententia pro actore,vbi probauit intentum re-
ſpectu iuris ſui:ergo abſolutoria nõ totaliter finit ius actoris:
alias illa agere non poſſet,ſuperueniẽte noua poſſeſſione, qđ
eſt falſum:vt d.l.ſi a te.§.j.& de excep.aduerſario.Quod tamẽ
non puto tutum:cũ negari non poſſit quin ſemper oporteat
cauſam agendi mutare,ſi agere velit ſuccumbens: ibi aũt du-
bium eſt,an ſententia fuerit ab obſeruatione iudicij, vt quia
ſimpliciter reus fuit abſolutus . Si inepta eſt petitio , in dubio
præſumere debemus eam latam propter ineptam petitionẽ:
quia ſecundum præcedentia intelligi debet ſententia.ff.de ſu
ſpe.tuto.l.hæc enim.no.de elec.ſuper eo.& in regula,in pęnis.
de reg.iur.lib.vj.ſicut dicit Specu.in tit.de officio iudicis.§.de-
ſeruit.uerſi.quid ſi iudex.ad hoc gl.in l.j.§.j.ff.ſi men.fal.mod.
dixe.& vbi ex actis non pateret. dicit Specu. quod poterit hoc
probare per iudices,& conſiliarios cauſæ,argu.l.3.ff. de ſuſpe.
tuto.Vnum aduerte,quod ſententiãdo debet exprimere cau
ſam,quando abſoluit ab obſeruatione, vt hic eſt caſus , adeo
ꝙ ſi non exprimit Ioan.An.tenet in c.fi.de dolo.quod non va-
26 let ſententia.¶†Ad tertium de effectu ſententię ſuper inepto
libello,an ſi ſuper eo pro actore pronuntietur aliquo caſu va-
leat ſententia,& an pronuntiari poſſit.Hanc quæſtionem tan
git Spec.in tit.de offi. iudi. d.§.deſeruit.verſi.quid ſi iudex. vbi
dicit quod quandoque libellus eſt ineptus reſpectu rei petitę,
quia ius, quod petitur , non proportionatur ad rem : & tunc
Spec.dicit quod ſi actor probat eius intentum, & actio poteſt
quoquo modo proportionari intentioni agentis, puta ſi per
confeſſoriam petuntur vſusfructus earum rerum,quæ vſu cõ
ſumuntur:ſi probet vſumfructum, cõdemnabitur ſibi aduer
ſarius,licet improprie petierit vſumfructum: quia vſum pete
re debuit.ff.de iureiurando.l.ſed & ſi poſſeſſori.§.penul. Si nõ
poteſt adaptari negotio,de quo agitur,abſolutio eſt facienda,
vt ſupra dictum eſt.Et ſi ferretur ſententia ſuper probato, nõ
teneretur,tanquam ſuper non deducto . Attende tamẽ quod
ſi verba libelli forent generalia, & incerta reſpectu rei , & ali-
quid certum probaretur,illud videretur deductum , quod eſt
probatum,vt dicit Bart.in l.inter ſtipulantem.§.j.ff.de ver.ob-
lig.Sed an teneat condemnatio,vel ferri poſſit:dic quod quã-
doque eſt ineptus ex ſerie libelli,quia patet defectus iuris agẽ
di notorius,& impoſſibilitas inſtantiæ,vt quia filius agit con-
tra patrem,cum quo lis nulla eſſe poteſt.ff.de iudi.l. lis nulla .
& tunc non tenet ſententia ſuper inepto libello.Idem puto,ſi
ex cauſa notorie deficiente eſt ineptus,quod non valeat.de re
iudic.c.inter cæteras.de appel.ſolicitudinem.§. ſi vero . Secus
ſi non eſſet notoria.ff.fami.erciſ.l. cum putarem.ff. de inoffic.
teſtamen.l.ſi quis poſſumus.dicit gl.Inſti. de oblig. circa prin.
Quandoque libellus eſt ineptus ratione formæ : vt quia defi-
ciunt formalitates libelli:& ſatis puto quod non poteſt ſuper
illo pronuntiari,quantuncunque conſtet ſuper eo de intẽtio-
ne agentis:quia deficiente forma libelli deficit petitio, & cõ-

ſequenter lit.conteſta.& fundamentum, ſuper quõ eſt dicen-
da ſententia: vnde hæc eſt de ſententijs, quæ reddũt iudicium
retro nullum,vt dicit Butri.C.de procu.l. licet. vbi dicit quod
exceptio libelli male concepti poterit opponi quandocũque.
Allegat l.libellorum.ff.de accu.vbi nomen rei aboletur patẽ-
te ineptitudine libelli:ergo & poſt litem conteſtatam admit-
titur talis exceptio.Quandoque libellus eſt ineptus ex intẽtio
ne,vel directoria actionis,& inquantum fertur ſuper ſubſtan-
tia actionis declaratoria pro actore,ualet ſententia.l. ſi a te.§.
j.ff.de excep.rei iudi. Inquantum fertur contra reum , ſi agẽs
haberet poſſeſſionem , inutilis eſſet ſententia : altero autem
poſſidente,quantumcunque condemnaretur ad reſtitutionẽ
poſſeſſionis,puto non valere ſententiam,tanquam continen-
tem impoſſibilitatem. Nõ enim poſſumus dicere iſtum tene-
ri ad intereſſe tanquam liti ſe offerentem , cum ſemper nega-
uerit ſe poſſidere:& ſic non obſtat lex,is qui ſe liti.ff. de rei vẽ-
di.Quandoque libellus eſt aptus ex cauſa agendi, ſed ineptus
in actione : vt quia dico me dominũ , peto te condemnari ad
reſtitutionem rei,& hoc actione ex locato. Vel dico te obliga-
tum,quia depoſui:quare peto te condemnari, & hoc actione
ex locato.Innoc.dicit ꝙ ſi probetur cauſa,ineptitudo actionis
non impedit ſententiam ſuper cauſa apta. Nihil allegat. Hoc
non placet Hoſt. per hanc decre.ſed hic alia erat ineptitudo .
Hoc tangit Spec.in ti.de actio.& petitio.§. ſequitur.verſi. hoc
quoque.vbi Io.An.tenet ꝙ valet ſententia, & promulgari po-
teſt : quia hæc inutilis additio fit ex ſuperuacuo , inquantum
deducit actionem:& ſic ſeparabilis eſt a cauſa: quia ſui actio-
ne,& cum cauſa agendi agitur:non vitiatur ergo vtile ab inu-
tili ſeparabili:vt in regula,vtile.de reg.iur. Et idem ibi Io. An.
in addi.hoc tenet.Idem hic Cal.fatetur ꝙ ſi ab initio opponа-
tur de ineptitudine,& illam non remouet, repellitur:quia ap
paret ꝙ eius intentio eſt inepta , ideo non debet audiri . Alle-
gat de conſe.diſt.3.ſi non ſanctificatur.Idem Cyn.in l.j.C.vt q̃
deſunt aduo. Contrarium conſueui tenere , & ſequi videtur
Cy.in l.2.C.loca.vbi ſi locator narrat ꝙ locauit, & petit ex cõ-
ducto,pro eo non eſt ſententiandum . Probo hoc ex actione ,
qua agitur,non ex ſola cauſa,circumſcripta actione.l.j.§.dein
de.ff.de ori.iu.Inſti.de actio.in prin.alias ſuperfluo fuiſſet actio
introducta,ſi ſola cauſa ſuffeciſſet. Illa ergo expreſſa , vel ex cã
tacita,collecta eſt illa,ex qua agitur , ſi actor cauſam exprimit
aptam, & actionem ineptam , cauſam reſtrinxit ad actionem
expreſſam,& excluſit tacitam.C.de dotis promiſ.l.fi.ff.ſol. ma
tri.l.ſi cum dotem.cle.conſtitutionem.de elec.in cle.Non po-
teſt ergo pronuntiari ſuper cauſa,quia ex illa non agitur, ſed
ex actione:non ſuper tacita actione ex cauſa ſurgente,quia il-
la eſt excluſa per expreſſam:non ex actione expreſſa , quia illa
non eſt probata in iudicio.igitur,&c.de cauſa poſ.cum ſuper.
Et ad hoc eſt quaſi caſus ſecundum vnum intellectum, de re-
ſtitu.ſpolia.cum ad ſedem.Hoc tenere conſueui . Reperio Io.
de Ligna.concordare opin.An cauſa comprehendatur in ſo-
la narratione:vt dico quòd locaui, quare peto te condemna-
ri,& hoc actione ex depoſito : & tunc non poſſit ferri ſentẽtia
ſuper cauſa inepta: quia in illa non reperitur apta concluſio
in cauſa,etiam ſi repetatur in concluſione , vt quia dicat : Di-
co, quòd mutuaui,quare peto te ratione mutui condemna-
ri , & hoc actione ex locato : & tunc poſſit ſuper concluſio-
ne pronuntiari. Vtrobique procedit ratio, de qua ſ.quia ſem-
per ſe reſtringit ad actionem ineptam,& excludit aptam. Niſi
dicatur,quòd expreſſione ineptę actionis non excludatur ap-
ta : quia inutili hominis prouiſione non excluditur prouiſio
competens de iure cõmuni.l.4.§.ex conuentione.ff.de re iud.
& no.Cy.in l.2.C.de iure emphyteu. & not.in l.fin. de pac. Et
hanc opi.ſequitur Bart.in l.j.ff.de eden. & hoc maxime de iu-
re cano.in quo non eſt neceſſarius vſus actionis : & ſic ex ſola
cauſa agitur . Ideo procedit clare tunc dictum Ioan. Andr. &
Cal.Si tamen ſententiaret,an teneret ſententia. Si ſuper cau-
ſa apta,& probata,planum quòd valeret.ſi ſuper actione ine-
pta,adhuc valeret,ſi reſponſio ad libellum concluderet ad a-
ctionem:alias non.Hæc vera,vbi cauſa narrata eſt omnino di
ſproportionabilis ad actionem ineptam: quia tunc actio non
poteſt reſtringere cauſam,vel illam trahere ad ſe:ſed vbi cau-
ſa narrata poteſt adaptari actioni ineptę,non ſequitur ſenten
tia:quia tunc actio reſtringit ſe ad cauſam:licet & apte poſſit
proportionari: vt ſi narro ꝙ talis metitus eſt agrum pro pre-
tio tanto:narratio hæc poteſt proportionari actioni ex edicto
ſi men.fal.mo.& poteſt proportionari actioni ex locato , con-
tra eum ago ex illo edicto, ſed non ex locato, ſed peto condẽ-
nari actione ex locato.Declaro ad quid mihi narrauerim me
titus de eo,quod eſt:& ſi inepta eſt actio,& exactione declara-
tur inepta cauſa : & fortius idem , ſi ſimul cauſa,& actio eſſet
inepta,vt ibi.Sic intellige gl.in l.j.ff.ſi men.fal.mo.di. ſi tamen
ſententietur,tenet ſententia contra ius litigatoris.Quandoq;
libellus eſt ineptus ex cauſa,& actione: & puto ſententiã nul-
lam,quia ſuper non petito : vt quia contra menſorem narra-

ui

ui in actione ex conducto, vel locato, narrando quod conduxi ad metiendum agrum: poſtea probaui ſuper menſura, & tulit ſniam ſuper locato: illa tenebit, licet contra ius litigatoris. Super actione autem preſcriptis verbis ex edicto non teneret, quia non deducta. Hæc ſic dubia procedunt, quando non pōt actio aliquo modo proportionari cauſæ. Sed ſi poteſt aliquo modo proportionari, licet improprie, quia tunc valet ſnīa, & pronuntiari poteſt: quia libellus latiſſimi iuris eſt. de cau. poſ. cum eccleſiæ. de iud. ſi quis intentione. & l. ſolemus. Nam ſi dico: Depoſui penes te librum, quare peto te cōdemnari ad reſtituendum, & hoc rei vendicatione: nam depoſitarius, eo qa depoſitarius, nō intentat rei vendicationem, ſed bene eo qa dominus. & q̄q̄ ſe dixerit depoſuiſſe, non dixit per hoc ſe dominum. & depoſitum proportionari poteſt domino: ideo poteſt ſuper depoſito pronuntiari. Sic dicit Spe. in titu. de act. & peti. §. hoc quoq; notandum. in princ. Et fuit dictum Iac. Bal. Per quæ dicit Spe. in tit. de offi. iud. §. deſeruit. verſi. item quid ſi libellus. quod ſi petatur per confeſſoriam vſusfructus rei, q̄ vſu conſumitur, vt pecuniæ, quia in ipſa nō cadit vſusfructus, ſed vſus, poterit ſententiari ſuper vſu: quia quoquo mō libellus proportionatur, ſaltē in lata ſignificatione. Allegat ff. de iureiur. l. ſed & ſi poſſeſſori. §. proinde. Nam in dubio libellus debet intelligi productus ſuper iure libellanti competente: vt no. Inno. ſ. eo. cæterum. no. Hoſt. de offi. ord. cōquerente. Ideo ſi libellus eſt datus ſuper actione ſimpliciter, illa videtur intētata, ſit vtilis, vel directa, quæ libellanti competebat, vt ibi no. Ad hoc quod not. glo. in l. ſi mater. §. eandem. & ibi Bart. ff. de excep. rei iud. per Cy. C. de tranſact. l. vbi pactū. & l. j. C. de act. & obli. & Bar. ff. de actio. & obliga. l. j. Fatetur quod in libello ſuper dominio nō poteſt ferri ſentētia ſuper quaſi dominio, vt ipſe ibi notat: licet Inn. dicat in dubio deductam directam, arg. l. nec vllam. §. ſi quis ſciens. ff. de pet. hære. Sic & alias dicit Barto. libellum debere intelligi ſecūdum illum modum, qui magis facit pro actore: vt ſcribit Bar. in l. ſtipulationes non diuiduntur. ff. de verbo. oblig. tertia quæſtione circa practicam, verſic. ſed circa hoc quæro. & etiam impropriatis verbis. Et hoc tenent Inn. & Hoſt. de offi. ordina. conquerente. vt ſi dicat ſe dominum, intelligatur de quaſi dominio. Hoc non placet, vt dixi ſupra. inquantum dicit de quaſi dominio, non ex defectu verborum, ſed ex quadam contrarietate. Et ita ſi dicat ſe poſſeſſorem, intelligitur de quaſi poſſeſſione. Dicit Guliel. de Cug. in l. ſed & ſi poſſeſſori. §. item ſi iurauero. ff. de iureiuran. ad hoc dictum Inno. de rebus eccle. non alienā. epiſcopi. Bar. in l. ſi mater. §. eandem. præallega. Cy. in l. j. de iure emphy. in 4. q. Bart. in l. ſi olei. C. locati. & in l. ſcire debemus. de ver. obli. Et hoc tene, quicquid ſenſerit Spec. in titu. de actio. & peti. §. ſequitur. verſic. hoc autem, de quo dicam infra, de dila. literæ. poſt Innocen. vbi remiſi ad Specu. qui idem dicit, quod hic ſupra dixi: quod tenent domini de Rota ſua conclu. clxxiiij. Q̄n̄que libellus non eſt ineptus in ſubſtantia actionis, ſed in ſola qualitate: quia narratio, & ꝯcluſio concludit ad actionē directā, & cōpetit ſibi ſola vtilis, vel ecōuerſo: & ſic ſup libello directe probata eſt vtilis. Glo. tangit in d. l. ſi mater. §. eādem. & Cy. in l. j. C. de actio. & obli. Specu. in tit. de act. & peti. §. ſequitur. verſi. in ſumma. ad finem §. tenet quod non fertur ſententia pro agente, ſed ſequi debet abſolutoria ad obſeruatione iudicij, quaſi ſit inepta petitio. ff. ſi menſor fal. mo. di. in l. j. §. j. & hic. Et debebit iudex inſerere cauſam abſolutionis in petitione: vt no. ĵ. de re iudi. ſicut. per quem in ver. ſequē. dicit qđ arctatur actor ad exprimendum, an proponat directam, vel vtilem, ne actionum turbentur officia: ſaluo niſi ex proponendi modo, & cauſæ expreſſione appareat quam intētet, vel vtilem, vel directam: niſi aliud videatur iudici ex circunſtantijs. Hanc opi. tenet Pet per l. ſi cum agētem. §. ſi fundum. ff. de except. rei iudica. & per l. primam. §. qui in perpetuum. ff. ſi ager vecti. vel emphi. pet. Ad hoc quod not. Butr. in l. emptor. C. de hæredi. vel actio. vendi. vbi dicit quod nunquam quis cenſet agere velle actione ceſſa, niſi de ceſſione faciat mentionem. Barto. in d. l. j. dicit quod ſi libellus habet ita lata verba, quod intentata directa poſſit comprehendere vtilem, interpretatur illam deduxiſſe: & ſuper illa promulgatur ſentētia. Sed ſi verba libelli omnino ſunt improportionabilia vtili, dicit qđ nō promulgabitur ſententia ſuper illa: quia libellus a principio eſt ineptus. ff. ſi menſor fal. mo. dixe. l. j. Primum tamen dicit euidentius patere in reali, quam in perſonali, cum in reali exprimitur cauſa proxima magis generalis, in perſonali remota magis ſpecifica. Idem tenet in l. ſi mater. §. eandem. ff. de exceptione rei iudi. Specula. in tit. de ſenten. prolat. §. qualiter. ver. quid ſi lis. ad finem §. tenet quod ſuper vtili ſentētiare poteſt, & valet ſnīa: quia ex quo ſibi liquet de debito, non eſt locus alijs coniecturis: quia notorium eſt. Allegat ff. de priuileg. credi. l. ij. & glo. in l. j. in fi. ff. ſi. menſ. fal. mo. dixe. Et idem tenēt domini de Rota ſua concluſione clxxiiij. quod non placet: quia non deductum non eſt notorium. glo. de confeſſ. c. fina. & no. de cohabi. cleri. & mulie. tua. Ad hoc quod no. Bar. ff. de adul. l. denuntiaſſe. §. quid tamen. quia alteratio qualitatis, ex qua ſubſtantia facti narratur, narrat exceptionē rei iudi. Hęc vera, quando a principio competebat vtilis, & intētata eſt directa, vel econuerſo: ſed ſi a principio competebat directa quæ eſt intentata, & pendente iudicio variata eſt in vtilem, vel econuerſo: tunc bene poteſt ex eadem inſtantia ſequi condemnatio. de quo per Cynum in l. j. C. de ali. iudi. mutan. cauſa facta. & Butrig. Inſti. de actio. ſuper rubrica. Bar. in l. quāquam. §. Iulianus. ff. de aqua plu. arcenda. Et ibi concludit Bar. quem ſequor, ſententiam promulgari poſſe: quia vel vult ſententiam ferri ſuper vtili: & poteſt. l. cum hæreditatis. ad Trebel. & l. j. §. j. eo. titu. vbi inſtantia ſuper directa contra hæredem tranſit ad fideicommiſſum in vtili. Ad hoc l. ij. §. ſi ſub conditione. de bo. poſſ. ſecun. tab. Inſtitu. de noxa. §. omnis. coniuncta l. ſi ſeruus. ff. de his, qui no. infa. ff. de pecul. l. quęſitum. in prin. ſi vult ſententiare ſuper directa, adhuc poteſt: quia ex quo ab initio cōpetebat: eius alteratio ſine facto meo non impedit, quo minus poſſit ſuper illa ſententia ferri, etiam ſi alteretur actionis ſubſtantia. de rei vend. l. ſi poſt acceptum. multominus ſi alte-
27 retur ſola qualitas. Sic dicit ibi Bar. & hoc ſequor. ¶ † Ex his patet quod ſi dedi libellum ſuper actione depoſiti, poſtea in proceſſu iudicij probauerim commodatum, an poſſet ſequi ſententia. Videtur quod ſic: quia conſtat de debito commodati. ff. de priuile. cred. l. ij. & quia in incertis, &c. l. continuus. §. cū ita. ff. de verb. obl. Hoc tenet Spec. nihil aliud allegans, in titu. de ſenten. prola. §. qualiter. verſi. quid ſi lis. ad finem §. ego credo ſententiam ferri non poſſe, vt ſuper non deducto, etiam ſi de eo conſtaret confeſſione. Idem Ioan. And. in additio. Spec. in tit. de actio. & peti. §. ſequitur. ver. hoc quoque notandum. vltra medium additionis magnæ. Dicit tamen Ioā. And. in ſ. dicta addi. ꝙ vbi de debito ex altera cauſa cōſtat confeſſione, ſumma eſt æquitas quod ſuper eo in eadem inſtantia ſequať ſententia, ex quo nihil opponit quod obſtet actori. Secus ſi aliquid obſtaret, vt quia dicat commodatum, ſed vſum non cōpletum. Sed in contrarium eſt quod dicit gl. de cōfeſ. c. j. & qđ no. doc. de cohabi. cler. & mu. tua. in materia notorij, vbi ſi ſuper libello dato in vna cauſa fiat confeſſio, in ſeparata ſuper illa non poteſt fieri condemnatio: quia per illam non ſedet iudex. Ad hoc de ord. cogni. cum dilectus. de excep. c. j. vbi cōfeſſio criminis non tenet, ſi non puniť ex eadem inſtātia. ſatis puto, ꝙ ſi à principio porrecti libelli ante quam fiat ꝯteſtatio ſuper illo, hoc debitum confitetur, quod ſuper confeſſione pōt fieri præceptū de ſoluendo, non vt ſententietur ſuper libello porrecto: ſi ex poſt facto apud eadem acta cōfitetur debitum ex altera cauſa, non poterit ferri ſnīa, niſi aliud habeat verborum latitudo libelli. ¶ Nūquid autem ſi egi ex mutuo, & probetur confeſſio ex mutuo, poſſit ſequi condemnatio. Vide in Spec. de teſti. §. opponitur. ver. ſed pone, egi. de quo, & ſimilib. quæſtionibus plene dixi ĵ. de fide inſtru. c. ſi cautio. dicendum
28 eſt vt ibi. ¶ † Ex his deciditͣ dubitatio, an ſi peto fundi medietatem ad me ſpectare pro diuiſo, & aliam fundi medietatem ad me ſpectare pro indiuiſo, an ſequatur condemnatio. Hanc quæſtionem tractat Frede. in ſuo conſi. 154. & concludit condemnatoriam ferri nō poſſe, ſed abſolutoriam ab obſeruatione iudicij: & ſi poſtea petat partem dimidiā pro indiuiſo, audiri debet. Non obſtat exceptio rei iud. Primo, quia non poteſt in alio, quam in petito condemnare. ff. communi diui. l. vt fundus. Super petitione ergo pro diuiſo non pōt formare ſnīam pro indiuiſo. Secundo, quia regulariter iudex non pronūtiat ſuper alia re, quā petita, ſi pars fundi ꝓ diuiſo eſt fundus ꝑ ſe: quia diuiſione conſtituitur fundus: vt l. quod in rerū. ff. de leg. j. pars fundi ꝓ indiuiſo nō eſt fundus, ſed pars fundi: igiť, &c. Item petēdo partem fundi pro diuiſo deſignat certam partē, ſed pro indiuiſo non: quia in quolibet globo terræ habet partem ſuam. alia ergo eſt res: ſuper eo igitur non poteſt fieri cōdemnatio. Ad hoc alle. Inſti. de actio. §. ſi quis. vbi ſi quis petit aliud pro alio, abſoluitur reus, & auditur petens qđ debetur. Deciſio placet: ſed puto ꝙ abſolutio erat diffinitiua, quia ex quo variatur res quo ad rem ſuper qua eſt pronuntiatū, ſi eodē mō deducatur, obſtabit exceptio. Erit ergo diffinitiua: qa alia eſt actio in ſpecie competens ad fundū pro diuiſo, & alia competens pro indiuiſo, & variata rę dr̄ variari agendi cā: vt l. ſi qs cū totū. & l. ſi mr̄. §. fin. & l. ſequen. ff. de excep. rei iudic.
29 ¶ † Sed eſt dubiū, an abſolutione facta ab obſeruantia iudicij propter ineptam petitionem perimatur iuriſdictio delegata, vt cognoſcere non poſſit, ſi apta proponatur. Pe. & Ab. hic, & Gul. in Spe. de offi. iud. §. deſeruit. verſi. quid ſi proponēs, tenet quod nō expiret iuriſdō, cum vſq; ad ſnīam diffinitiuā, & poſt quam fuerit executioni mādata, vel ſaltem vſq; ad annū, habeant iuriſdōnem. de offi. delega. quęrenti. & idē Hoſt. de offi. deleg. cōſuluit. licet Gul. Na. diceret cōtra, per decr. in literis. de offi. dele. c. ſignificantibus. Sed dicit Io. And. qđ pro prima parte facit ĵ. eo. c. j. Et ad contraria reſpondetur ſm Fran. qđ

contraria

contraria procedunt in ſententia diffinitiua: ſecus in interlo-
cutoria.Dic ſi ſola alteratur inſtantia , & non actio, procedit
opinio prima,vt non finiatur iuriſdictio : quia non limitatur
communiter iuriſdictio ad inſtantiam,ſed limitatur ad fi.cau
ſæ.j̃.eo.c.pen. Si alteretur actio,vt eſt neceſſe in terminis pro-
poſitis cap.noſtri:quia agere non poterant,quin alteret̃ actio:
intelligendo ꝙ egit rei vendicatione,puto ꝙ tunc non poterit
delegatus cognoſcere,niſi latitudo libelli habeat aliud.Si alte
retur ſolum directorium actionis: quia primo agebat confeſ-
ſoria ad reſtituendum,nunc agit ad turbandum,cognoſceret
idem delegatus,dummodo concluſio reſcripti hoc pateretur
proprie,vel improprie:vt no.de reſcript.ſuper literis. Si altere
tur ſola qualitas,vt quia agebatur directa,nunc agitur vtili:ſi
ita factum narretur, quod non poſſet proportionari conclu-
ſioni,& narrationi reſcripti,non poterit cognoſcere:alias ſic,
per no.in d.c.ſuper literis. ¶Vltimo gl.hic tangit vnum in fi-
ne,qđ expeditũ puto per dicta ſ̃.c.dilecti.ideo nõ inſto. Anto.

SVMMARIVM.

1 *Templi præceptores poſſunt agere,& defendere pro ſuis domibus, nec eis obſtat religio,vel quod eorum ſit ignota origo.nu.18.*
2 *Clerici,ſeu porſonę eccleſiaſticę poſſunt agere contra laicũ in foro ſeculari.*
3 *Priores,& præceptores eccleſiarum,tanquam habẽtes adminiſtrationem, agere poſſunt pro prioratibus, & adminiſtrationibus ſibi commiſſis.*
4 *Religio,& exceptio religionis, non inhabilitat quem ad agendum pro ſuis adminiſtrationibus.7.*
5 *Agere quis non impeditur propter defectum notitiæ ſuæ originis.*
6 *Iudex eccleſiaſticus poteſt coercere iudicem ſecularem non adminiſtrantẽ iuſtitiam clerico.*
8 *Priorum manualium officium quod,& quale ſit.*
9 *Religioſi habentes adminiſtrationem , an poſſint agere indiſtincte pro ſuis adminiſtrationibus,vt ſi agant,& velint ſuperiores agere,an præferantur ſuperioribus.nu.11.*
10 *Beneficio manuali vacante,in poteſtate adminiſtrandi non ſuccedit capitulum,vel conuentus,ſed ſuperior domus.*
12 *Agendo pro re vna,vbi plures habentes adminiſtrationem concurrũt, quomodo iudex poteſt eligere magis idoneum.*
13 *Adminiſtratores eccleſiæ an poſſint impediri per ſuperiorem, ne agant pro re eorum adminiſtrationis, vt ſuperior debeat illi pręferri in agendo , ſi agere vult.*
14 *Adminiſtratorum dolo, aut culpa,an teneatur locus in ſolidum,etiam ſi ſit pauperior,& locupletior factus,vbi quis bona fide contraxit.*
15 *Dolo quando dicatur aliquid factum eſſe .*
16 *Adminiſtratores,ſeu præceptores eccleſiæ per quos ſint inſtituendi de iure communi,ſi per electionem creantur,vel curam habeant.*
17 *Prælatus agens pro negotijs eccleſiæ ante litem conteſtatam,an teneatur fidem facere,quod ſit prælatus.*
18 *Infames conſueuerunt fugere propria loca, & non poſſunt eſſe procuratores,vel iudices.19.*
20 *Religionis ingreſſu omnis tollitur irregularitas,& infamia.*

CAP. XVI.

1 CVm deputati. ¶†Pręceptores templi pro
domibus ſuis agere, & de-
fendere poſſunt:nec obſtat eis religio , vel ꝙ eorũ
ignota ſit origo.Primo ponit iniuriam,quæ infere
batur præceptoribus templi. Secundo eam inhibet fieri . Se-
2 cunda ibi:ne quis.¶†No.j.perſonam eccleſiaſticam agere de
3 bere cõtra laicum in foro ſeculari.¶†No.ij.quod,præceptor,
& priores iſti manuales, eo quod pręceptores ſunt , aut prio-
res,tanquam habentes adminiſtrationes, agere poſſunt pro
prioratibus,& adminiſtrationibus ſibi cõmiſſis . Vide Inn.de
4 reſcrip.cum dilecta.& c.edoceri. ¶†No.iij.ꝙ religio, & exce-
ptio religionis , non inhabilitat quem ad agendum pro ſuis
adminiſtratoribus . Ad hoc de poſtulatio. c.j. vbi agit nomi-
ne alieno,dic vt in clemen.ſi religioſus.de procu.& no.j̃.de re
5 iud.cũ I.& A.poſt Inn.¶†No.quod nõ notitia nationis alicu-
ius,dumtamen hoc ſciatur,ꝙ habeat ius agendi, defectus no-
titiæ originis,vel qualitatis perſonæ nõ impedit quem ab agẽ
do:& ſic defectus accidentis extrinſeci non vitiat actũ,ex quo
6 non concludit ad intrinſeca actus.¶†No.ꝙ ad iudicem eccle
ſiaſticum ſpectat immediate coercere iudicem ſecularem nõ
miniſtrantem iuſtitiam clerico. Et ſic habes vnum caſum, in
quo ſupplet eccleſiaſticus poteſtatem ſecularem, & de illa ſe
7 intromittit.¶†Opp.ꝙ admittatur exceptio religionis:de qua
in text. de poſtula.c.ij. Nam a religioſis appetenda eſt quies
animi,& labor manuũ.xvj.q.j.de præſentium . So.obiectio ꝑ
cedit in clauſtralibus non habentibus adminiſtrationem: ſed
in habentibus adminiſtrationem non:quia ad agenda nego-
tia conſtituti agere,& defendere poſſunt.de proc.petitio.& c.
8 dilectus.& c.qui generalis.lib.vj. ſecundum Hoſt. ¶†Primò
quæro quale ſit officium iſtorum priorum manualium , vel
qui a ſuperiore conſtituuntur adminiſtratores.Dicit Innocẽ.
ꝙ comparari poſſunt inſtitoribus, qui præponuntur negotio
dominico. de quibus de fideiuſſoribus , ꝙ in quibuſdam. per
Inn.& hoc dicit, quando ſuperior domus, à cuius prelato in-
ſtituitur,non ſolum eſt ſuperior domus,ſed etiam eſt domina
tor bonorum,& rerum ipſius:alias ſecus.ff.de inſti.l.tertia.&
l.quicũq;.§.j.& §.ſi filio.Comparat etiam eos Inn,cuſtodibus
vel commendatarijs,vel viſitatoribus,vel vicarijs:quia viſita-
re,& curare debent loca ſibi per maiorem magiſtrum cõmẽ-
data:quorum officium habetur lxx.diſtin. ſanctorum.viij.q.j.
quæ nos.vij.quæſtione prima,conſtitutum.de offi.vica.per to
totum.xij.quæſtione prima, quoniam.& quæſtione ſecunda,
9 de laicis.& c. ſequenti. ¶†Secundo quæro , an adminiſtrato-
res iſti poſſint agere indiſtincte pro adminiſtratoribus ſuis: &
ſi agant,& velint ſuperiores agere, an ipſi ſuperioribus prefe-
rantur,vel econuerſo.Materiam hanc tractat Innoc.in tribus
locis hic,de reſtitutio.ſpolia.olim.de relig.do. cum venerabi-
lis,& de præſcrip.auditis. de maio.& obedien. intra quatuor.
Vide Ioan.Calde.in clemen.abbates.de reſcrip.Dicit Innocẽ.
quod quantumcunque tales adminiſtratores ad arbitrium
ſuperioris poſſint remoueri,tamẽ dicti pręceptores agere poſ
ſunt,& conueniri pro adminiſtrationibus ſuis, & non ſolum,
ſed ſimpliciter eorum ſuperiores agere poſſunt,& conueniri,
etiam ſi ſint plures qui poſſint eos remouere.ff.de inſtit.l.cui-
cunque.§.fina.& de reſtitutione ſpoli.olim. & C.de ſacroſan.
eccl.ſancimus.ff.de tribu.l. procurationis.§.j.ff.de exercito.l.
prima.§.magiſtrum.& §.eſt autem nobis.quia , vt ibi dicitur,
electio eſt debitoris , quem præferat in conueniendo.¶Nun-
quid autem præferatur ſuperior inferiori, an econuerſo,ſunt
opiniones.quidam dicunt,quod ſi inferior eſt remouibilis ad
arbitrium ſuperioris,in agendo præfertur maior : quia ſi põt
illum ab adminiſtratione remouere quod eſt maius, & in to-
tum:multo fortius a proſecutione cauſæ.ff. de procu.l.in cau
ſæ. Si eſt perpetuus præceptor,id eſt, qui non poſſit ſine cau-
ſa remoueri , de quo j̃.de ſta.mo.monacho.§.priores. præce-
ptor ſuperior non poterit agere pro rebus tunc ad iſtum per-
tinentibus.nota.j̃.de reſti.ſpo.cum olim.de ſucc.ab inte.c.fin.
Nec eſt vis an non poſſit remouere ſine conſilio, vel de conſi-
lio capituli.j̃.de his,quæ fi.a pręla.c.quanto. quia nec etiã ar-
dua negotia agit ſine eo:vt d.c.quanto.& tamen agere,& con
ueniri poteſt ſine conſenſu alicuius,de reſcrip.edoceri. & qđ
ibi nota.Item prædicta procedere dicit, non adhibita differen
tia,an bona loci particularis ſint omnino diſtincta a bonis ſu
perioris domus,an nõ , dummodo poſſit illum remouere ad
libitum, & obedire teneatur de ſtando ibi,aut recedendo: qa
quãdo amouetur inde minor miniſter, ſuperior adminiſtrat:
quia licet ſint ſeparata bona intantum,etiam quod nõ poſſit
portare ad domus ſuperiorem: tamen adminiſtratio eſt diui-
ſa,quæ bene poteſt eſſe penes plures præceptores , ſicut & pe-
nes plures tutores,& alios adminiſtratores.ff.de admi. tuto.l.
10 inter plures.de quo no.ſ̃.de reſcrip.edoceri.¶†Not.hoc dictũ
Innocen.quod vacante manuali beneficio,in poteſtate admi
niſtrandi non ſuccedit capitulum,vel conuẽtus, ſed ſuperior
11 domus:de quo nota.de reſcrip.edoceri. ¶†Secunda eſt opin.
quam ſub dubio forte dicit meliorem,vt non ſit differẽtia,an
rector ſit temporalis,an perpetuus.Item non eſt differẽtia,an
poſſit remoueri ſine cauſa, vel non. Item an vacãte domo ve-
niat adminiſtratio ad ſuperiorem,vel non:ſed ſolum eſt dr̃ia,
an ambo poſſint ſimul adminiſtrare,& quis ſit in adminiſtra-
tione ſuperior: & tunc ambo poterunt conueniri . Maior tñ
præfertur in agendo, ſicut eſt in exercitoribus.ff.de exerci.l.j.
§.cum autem.in prin. & filiofamilias,C.de bo. quæ lib. nõ ſo-
lum.Et idem in inſtitoribus.ff.de inſti.actio.l.cuicunq;.& in p̃-
poſito,& canonico,quando agitur de præbenda,vt no.de præ
ben.ex literis.& in vicarijs.xcij. diſtin.c.fi.xciiij.diſt.c.j. Itẽ nec
eſt adhibenda differentia,an totum lucrum, vel damnum ad
aliquem ſpectet , dummodo alterius ſit adminiſtratio:vt not.
de reſcrip.edoceri. Fatentur tamen quod pro his adminiſtra-
tionibus multi alij agere poſſunt, ſed non coguntur , etiam ſi
non habeant adminiſtrationẽ : de quib.not.de teſti.cũ olim.
Plus tñ ſibi placet qđ no.de excep. cũ venerabilis.Inno.in d.c.
cũ venerabilis.diſtinguit , quod qñq; adminiſtratio,ſeu prio-
ratus eſt in uſus monachorum cõceſſa , qñq; eſt ſolũ eorum
quo ad iuſpatronatus . ¶Primo caſu recitat duas opiniones.
Vna qđ ſuperior abbas præferatur in agendo,& defendendo:
qa ſuperior dr̃ proprie prælatus,quãuis eccleſia ſubiecta hẽat
ꝓpriũ prælatũ ad vitã, vel vicarium , vel cuſtodẽ,vel cõmẽda-
torẽ : quantũcunq; etiam bona ipſius a bonis monaſterij ſint
diſtincta:qa abbas magis proprie dr̃ p̃latus ipſius eccleſiæ , q̃
ille,q eã tenet,per quẽ & abbas ipſam poſſidet,de reſt.ſpo.cũ
veniſſent.de ſup.neg.pla.c.ij. Vñ & apud abbatẽ ſunt nõ ſolũ
dñiũ & poſſeſſio rerũ ipſi⁹ eccl̃iæ, ſed ẽt actiones.de relig.do.
c.ij.de offi.ordi.cõquerente.vbi de hoc. Fateẽ tñ qđ põt vterq;
conoeniri: qa vtriuſq; eſt vnũ conſiſtoriũ,& vna adminiſtra-
tio,ſicut eſt vnũ conſiſtoriũ epi, & vicarij,de appel.Romana.
lib.vj.præfert̃ tñ ſuperior,ſicut eps quo ad vicarium. ¶Secun
da eſt opi.vt diſtinguatur inter vicarios perpetuos, & tẽpora-
les.in tẽporalibus ꝓcedat qđ eſt dictũ:ſicut ſunt priores ſim-

plices

plices,præceptores,& ſimiles:quia cuſtodibus æquiparant̃,vt
dixi ſupra:vnde tantum eſt agendum cõtra abbatẽ, & abbas
ſolus ſuperior præfertur in agendo. Et ſic vbi eccleſia eſt con-
ceſſa in proprios vſus monachorũ,agetur contra abbatẽ tan-
tũ ſuperiorem. Si autem ſunt perpetui, tunc ſicut ſine cauſa
non poſſunt remoueri a totali adminiſtratione, etiam ſi ſint
religioſi,de ſta.mona.monachi.ſic nec ab agendo, ſeu defen-
dendo. Secundo caſu principali, quando tantum habet ius
patronatus,tunc ſi agitur de iure patronatus patronos tangẽ-
te,agitur contra abbatem:ſi de alijs, tunc nõ abbas cõuenit̃,
ſed ſuus prælatus,s̃.de officio ordi.cum nos.de appel.bonę.de
inſtit.cum veniſſent. Concludit tamen,quòd vbi ſunt plures,
qui conueniri poſſunt ſub eadem quęſtione nomine alicuius
eccleſiæ, nũquã debet iudex procedere ad miſſionem in poſ-
ſeſſionẽ,etiã ſi vnus ſit contumax,niſi prius alij vocentur,ff.de
mino.l.Emilius.ff.qui.ex cau.in poſſ.eatur.l. hæc aũt. Fatetur
tamen, quòd ſi legitimus defenſor eccleſiæ ſit conuentus; ꝙ
ſententia lata cõtra eum mandabitur executioni cõtra eccle
ſiam:nec compellitur talis cauere de iudicato ſoluendo,ff.de
admi.tu.l.vulgo. Nã, & aliàs certum eſt, ꝙ quilibet admittet̃
ad defendendum,etiã ſine mãdato,cũ cautione. C.de ſatiſda.
l.vnica.C.de procu.exigendi. Secundum Inn.ibi Inn.de reſtit.
ſpoli.olim.cõcludit,ꝙ ſi agatur de reſtitutione, vel ſubiectio-
ne inferioris eccleſiæ,agit ſuperior,& nõ adminiſtrator infe-
rioris domus. Idem & ſi agatur de iure inſtituendi, quia hoc
ius ſpectat ad ſuperiorem,& nõ ad inferiorem,vt de re iudica
ta.ſuborta. In alijs cauſis inferioris domus dicit, quòd ſupe-
rior domus agit:& ſi eſt magna cauſa,requirũtur fratres: con
cludens,quòd in iſtis inferioribus, quæ ſic ſubiectæ ſunt alijs,
quòd de rebus eorum faciunt,& diſponunt ad libitũ: & præ-
ceptorem admonet,quando volunt omnes illi, qui hanc po-
teſtatem habẽt ſupra domos illas,agere poſſunt, & cõueniri:
& ſemper erit in optione maioris,vt cæteris præferat̃, vt dicta
decre.cũ olim. Nam ſi poteſt minorẽ ab adminiſtratione do-
mus remouere,multo magis,& fortius poteſt ipſum remoue
re a lite agenda. Ad hoc de tranſac. veniens. & c. præterea. de
præſcript.ex tranſmiſſa.de deci.dudũ. Ad hoc de deci. ex par-
te.qui fil.ſint legiti.per venerabilem.& quia etiam magis ſua
intereſt,cum in domo maiorem poteſtatem habeat,2.q.6.bi
duum.verſi.in propria. Si tamẽ maior minorem remoueret,
tenetur per ſe, vel per alium,litem defendere. Alioquin cõtra
eum,tanquam contra contumacem,procederetur,de eo,qui
mit.in poſ.cauſa rei ſer.ca.2.& 3.ſecundũ Inn. Idem fiet, ſecũ
dum eum,ſi inferior citatus in iudicio ſuperiorẽ nominauit,
& poſtea apparet contumax vterque,vt lite non conteſt. quo
niam.§.quod ſi ſuper. Quandoque eccleſiæ non ſunt ſic ſu-
biectæ, ſunt tamẽ aliquo mõ ſubiectæ,ſicut ſunt eccleſiæ,vel
domus alicuius ep̃atus,vel archidiaconatus, vel archipresby-
teratus,ꝙ prælatus reſpõdeat de ſpiritualibus abbatibus, uel
alijs perſonis eccleſiaſticis,vel etiã laicis patronis: de præb. in
Lateranẽſi.de priui.cum & plantare.§. in eccleſijs.& tunc ſpe
ciales adminiſtratores ſunt illi,qui habent pro rebus,& in re
bus eccleſiarum agere,& reſpondere, & admittuntur primo
loco. Quòd ſi negligẽtes ſint, vel nõ poſſunt hoc agere aliquo
iuſto impedimento detenti;tunc primo admittẽtur ſuperio-
res ſpirituales,& in eorũ defectu temporales,& tandem oẽs il
li,quorum intereſt,ſunt admittendi,16.q.j.conſtitutum.& q.
7.filius.12.q.2.non liceat.no.de re.eccl.non ali.ſi quis presby-
ter.de procu.c.j.de teſti.cũ olim. Vnde in defectũ demũ agũt,
de ſuc.ab inte.c.fi.& no.j̃.de teſta.requiſiſti.& C. de ſacroſan.
eccl.ſancimus.vbi innuitur,quòd epiſcopus,economus,& cu
ſtos vaſorum,agere poteſt. Nec mirum,ſi epiſcopus admittet̃,
quia ipſe præordinator eſt in cunctis,26.diſt. per electionem.
& ipſius eſt tam ſpiritualium,quã temporalium omniũ eccle
ſiarũ ciuitatis,& diœceſis omnis cura.10.q.2.c.j.2. & ſeq. 12.q.
j.epiſcopus.& c.præcipimus.& c.nobis.& c.ſeq.& 16.q. 7. om
nes baſilicæ.& etiã omnium piorum locorũ,de reli.do. de Xe
nodochijs.per quæ videtur,quòd epiſcopus in agendo,& de-
fendendo ſit omnibus præferendus. Vltimò reſidet, ꝙ iudex,
qui de cauſa debet cognoſcere, examinabit ſummarie quis,
cui præferatur,& cæteris paribus:quo ad temporalia, p̃cipua
eſt cauſa inferioris miniſtri,quã epiſcopi.12. q.2 quia cogno-
uimus.j̃.de rebus eccleſię nõ ali.c.2.in ſpiritualibus aũt prior,
& præcipua eſt cauſa epiſcopi,quã inferioris miniſtri:nam &
oẽs alij ſub eo ipſius nomine cũrã gerũt,vt patet ſupra de offõ
12 Arch.c.j.& fi.†His igitur,& alijs penſatis circunſtantijs,quali-
tate,& fide perſonarum,& vniuſcuiuſque ĩtereſſe,quãdo plu
res ſimul cõcurrunt,ac ſe offerũt, eligit iudex magis idoneũ,
ff.de popu.act. l. 2. Quantuncunque tamen vnus eligatur, &
cæteris pręferatur,nihilominus hi,quorũ intereſt, poſſunt aſ-
ſiſtere,licèt nõ proſequerent̃,C.de liti.auth.nũc ſi hæres.ff. de
lega.3.l.cũ quærit̃.§.fi.ff.vt in poſſ.leg.l.is, qui.de vſu, & ha. l.ſi
ita legatur.§.domus. Et ſi ꝯriam ſententiã reportet,poterit ap
pellare,de re iud.cũ ſuper cõtrouerſia. Nõ obſtat q̃d reſcriptis,
edoceri.quia vbi adminiſtrationes ſunt diuiſæ, ille ſolus põt
agere,qui adminiſtrationi præeſt, & ipſam regit:qa nõ proce-
dit,niſi iuſta cauſa ſubſit,ſecundum Inn. quod placet Hoſtiẽ.
Nã epiſcopus quãdoque ſuſpenditur, & coadiutor datur, vt
no.de officio delegati. venerabilis. & quãdoque ꝓpter ipſius
infirmitatẽ,vel aliud iuſtũ impedimẽtũ adminiſtrare nõ põt:
vñ dat̃ ei talis coadiutor,q adminiſtrat in omnibus loco ſui,
13 vt no.de cle.egro.c.j.lib.6.†Vel ſecundo dicit Inn.ꝙ decr. edo
ceri.loquitur qñ adminiſtrationes ſunt ex toto diuiſæ: hic nõ
ſunt ex toto diuiſæ, imo omnes ſunt adminiſtratores, ſ̃m
Inn. Declarat Ioan.And.quia inferior ſub ſuperiore admini-
ſtrat,de officio archipresby.c.3. Dic tu, quandoque agitur de
iure præferẽdi in agẽdo,qñ cõcurrit capitulum, & prælatus:
& dic,vt de reſcrip.edoceri. Quandoque agitur de iure præfe-
rendi inter epiſcopum,& aliũ ſecularem prælatum,qñ etiam
habet alios ſuperiores: & ſatis poteſt procedere, quod dixit
Inn.in d.c.cũ olim.q̃d poſui s̃.in verſi.qñque eccleſiæ nõ ſunt
omnino ſubiectæ,&c. Quãdoque agit̃ de p̃latione inter pręla
tũ regularem,& ſuũ inferiorẽ:& excludẽdo caſus nõ dubios,
ſi agatur de iure ſubiectionis,vel de poteſtate inſtituẽdi, q̃d iꝰ
tãgit ſolũ ſuperiorem,defenſio ſpectat ad ſuperiorẽ p̃latũ, &
contra eũ eſt dirigendus libellus, vt no. in d. c. cũ venerabilis.
& no.de ma.& obe.ĩter quatuor.& de reſcrip.auditis.niſi for-
te inferior gereret ſe pro libero,vt vtrobique not. Si agitur de
bonis inferioris domus,vel iuribus,ſi cauſa eſt ardua,defenſio
ſpectat ad ſuperiorem prælatũ, vel ſaltẽ agi nõ debet ſine con
ſenſu ſuperioris prælati,de his,quæ fi.a præla.c.fi. & no. in di-
cto c.cũ olim. Ad hoc,q̃d no.de reſc.edoceri. Si cauſa non eſt
ardua,tũc ſi cõſuetudine,vel ſtatuto, vel priuilegio patere po
teſt qs ſit ſuperior in adminiſtratione,ille pręfertur. Et iõ ſi ad
miniſtratio ẽ tãtũ ꝯceſſa ĩferiori,inferior agit:ſed ſi ſupiori, ſu
perior tãtum. Idẽ ſi vtriq;, ſed alterũ facit in adminiſtratione
ſuperiorẽ,vt patet in filio,& patre in bonis aduẽtitijs, l.j. C.de
bo.ma.l.cũ oportet.C.de bo.quæ liberis. Si cõſuetudo nil di-
ſponit,attẽdẽda eſt qualitas ſubiectionis,qa qñq; eccl̃ia eſt ſu
biecta ſuperiori quo ad bona,& p̃latũ,qñdoq; quo ad pręlatũ
tantũ,nõ quo ad bona:qñq; ẽ ſubiecta quo ad quid tẽporale,
vel ſpirituale:qñq; eſt ſubiecta quo ad ius patronatus tantũ.
Si eſt ſubiecta ex toto quo ad bona,& prælatũ, ut qa ſuperior
de rebus eccleſiæ, vel adminiſtrationis ſubiecti diſponit ad li-
bitum ſuum,& præceptorem admonet qñ vult:& tũc quãtũ-
cunq; inferiores omnes tales p̃lati,qui habẽt immediatã pote
ſtatẽ ſuper illas domos,poſſint agere,& cõueniri,vt hic, ſemp
tamẽ eſt in optione ſuperioris,vt omnibus p̃ponatur,ſi volue
rit,vt de reſti.ſpo.olim. Quòd patet, qa ſi põt ſuperior talẽ re-
mouere a tp̃ali adminiſtratione,fortiꝰ a particulari litis agen
dæ,& ẽt quia magis ſua intereſt, cũ maiorẽ habeat poteſtatẽ
in domo,2.q.6.§.propria. Si tñ maior minorẽ admonet, opor
tet ipſum cauſam agere:alioquin ꝯ ipſum tãquã contra cõtu
macem proceditur,vt dicit Innoc. in d.c.cũ olim.vt dixi s̃. Sic
põt intelligi principiũ gl.ſuæ de reli.do.cum venerabilis. Aſſi-
gnat cãm,quia tũc ſuperior prælatus, eſt p̃latus inferioris ec-
cleſiæ,& per ipſum dicitur poſſidere,de reſt.ſpo.olim.& c. cũ
veniſſent.& utriuſq; una eſt adminiſtratio,ſicut vnius epiſco
pi,& vicarij vnum conſiſtoriũ.de appel.Romana.li.6.& de cõ
ſuet.c.2. Secundo caſu,quando eſt ſubiecta quo ad prælatum
tãtũ,non quo ad bona ex toto, ut quia etiam inferior habet
bona ſua ſeparata a bonis ſuperioris:& tunc ſi prælatus eſt re
mouibilis ad nutũ ſuperioris,q̃q̃ agere poſſit, & defendere, &
ſi temporalis eſt prælatus,& volũtarius. Primus modus loquẽ
di eſt Inn.hic. Secundus j̃.de relig.do.cũ venerabilis. & adhuc
p̃fert̃ ſuperior p̃latus,ut d.c.cũ olim.ff.de inſt.l.quicunq;.§.fi.
& l.ſeq. Itẽ, quia tales ſuperioribus æquiparantur, vt dictum
eſt s̃. Non obſt.q̃d nõ remoueat ſine cõſenſu capituli,de his,q̃
fi.a præl.c.fi.de reſcrip.edoceri. Si prelatus eſt perpetuus,& ne
ceſſarius:Inn.variat hic. Aliquãdo dicit,ꝙ inferior præfert̃: &
hoc firmat de reli.do.cũ venerabilis.qa ſicut nõ pñt ab admi-
niſtratione ſine cã remoueri,ita nec ab agẽdo,de ſta.mon.mo
nachi. Hic recitat opi.& dicit,ꝙ forte melius præfert̃ maior in
adminiſtratione,in c.cũ olim.vr̃ velle,ꝙ ſit in electione ſupe-
rioris. Credo,ꝙ ſi cauſa aliqua allegatur,qa adminiſtrator in-
ferior nõ eſt potẽs,vel negligit,vel nõ eſt ſagax, vel nõ legalis,
p̃fert̃ ſuperiori. Si nulla cã allegat̃,eligi põt magis idoneus, cæ
teris paribus præferẽdus eſt inferior. Hoc aũt diſcutere eſt in
ptãte ſupioris,vt cã cognita,& p̃habita, eligat magis idoneũ,
omnibus paribus inferior p̃fert̃,niſi ante cęperit ſuperior, ita
ꝙ p̃occupauerit,ff.de procurat.l.pluribus. de procura. ſi duo.
lib.6.altero tñ electo,cęteri pñt,ſi volũt,aſſiſtere,ff.de inoffi.te
ſta.l.ſi ſuſpecta.§.j.& pñt appellare,de re iud.cum ſuper. Item
aduertẽdũ,ꝙ licèt alter præferatur,ad hoc tñ, vt ratione con-
tumaciæ poſſit procedi ad miſſionem contra eccleſiã, nõ ſuf-
ficit alterum ex eis citatũ,imo oportet omnes citatos eẽ,ff. de
mino,l.Emilius.ff.ex qui.cau.ĩ poſ.ea.l.hoc aũt.vt dicit Inn.in
dicto c.cũ venerabilis.& tenet gl.& Pau.in cle.j. de reſcr. Item

dato ꝙ quandoque ſuperiores poſſint agere pro inferioribus
eccleſijs,& quandoque præferuntur,vt eſt dictũ : tamen dicitẽ
eccleſia ſine legitimo defenſore, ſi prælatus ſpecialis eſt mor-
tuus,quamquam ſuperior prælatus viuit:ideo cõtra talem ec
cleſiam,vt prælato vacantem ſeu carentem,non currit p̃ſcri-
ptio:quia nec ceſſat cauſa conſtitutionis,quia non habet legi
timum,& ſpecialem defenſorem,qui ſpecialem eius curã ge-
rat.Hoſt.autem dicit,quòd neſcit de qua conſtitutione loqua
tur:& ponit caſus aliquarum decre.in tit.ne ſe. va. Credo, ꝙ
loquatur de c.de quarta.& ſimilibus,quæ dicunt ꝙ vacãte ſe-
de,non currit præſcriptio.Dicit autem Hoſtien.ꝙ conſtitutio
nes,ne ſe.va.inquantum prohibẽt alia agere vacante ſede, vt
teſtes non recipiãtur vacante ſede, & ꝙ nihil debet innouari
vacante ſede,vel ꝙ nõ eſt tũc,qui iura eccleſię exigere poſſit,
vt in c.de quarta.procedunt in cathedralibus tantũ eccleſijs :
& tamen cõſtitutio,quę de inferioribus loquitur,quę dicit iu
ra eccleſiæ minui non poſſe vacante eccleſia,qa nõ eſt ſpecia
lis defenſor,qui iura illius tueatur,de re.eccl.nõ alie.dudum.
lib.6.non tamẽ præſumendum eſt,ꝙ Inn.de illa fecerit mẽtio
nem,quæ nondum erat.Et dicit ibi Hoſt.ꝙ non eſt differentia
an aliquid fiat in præiudicium eccleſiæ ſine dignitate vacãtis,
vel etiã de nouo inſtitutæ,cõſentiente ẽt prælato de nouo in-
ſtituto,ſi nõdum adeptus eſt poſſeſſionẽ,& impeditur , vel ti-
metur impediri,aut differri:argu.j̃.de inſt.cũ veniſſent.de ele.
officij.§.nos autem.de reſt.in inte.tum ex literis. §. j. quod eſt
dignũ not.ſecundum Hoſt.Item in omnibus caſibus, quibus
dixi plures ad agendum admitti , aliquos tamen aliquibus p̃-
ferri,ſi tamen pręſente vno, vel vnus ex eis nomine eccleſię ſit
conuentus,& ſententia lata contra eum , mandabitur execu-
tioni ſententia contra eum,& poterit ſine cauſa rem in iudi-
cio deducere,vt no.in d.c.cum venerabilis.& latius dixi s̃.Nõ
obſtat de reſcrip.edoceri,qa reſponſum eſt ſupra. Quãdoque
eccleſia eſt ſubiecta quo ad aliquid temporale, vel ſpirituale,
vt qa ſunt de archidiaconatu alicuius,aliquãdo đ p̃sbyteratu,
aliquando reſpondet abbatibus de temporalibus aliquibus ,
vel alteri perſonæ:& tunc ius agẽdi,& defendẽdi cõpetit ſpiri
tualibus adminiſtratoribus domorum,nec cõpetit talibus ſu
perioribus,niſi in ſubſidiũ illis negligentibus, vel aliqua iuſta
cauſa ſubſiſtente, præmiſſa aliqua ſummaria cognitione per
iudicẽ,qui debet de cauſa cognoſcere, 16.q.7.conſtitutum.&
c.filijs.12.q.2.nõ liceat,de re.eccl.nõ alie.ſi quis.ſecundũ Inn.
in dicto c.cũ olim . Quarto caſu,quando eccleſia eſt ſubiecta
quo ad ius patronatus tantum , ſi contenderetur de iure pa-
tronatus,agere,& defendere ſpectat ad ſuperiorẽ patronũ . Si
agitur de iuribus inferioris eccleſiæ,ſuus ſpecialis prælatus a-
git,& defendit,de officio ordi.cum nos.de inſtit . cũ veniſſent.
de appel.bonæ.& ille omnibus præfertur:& hoc dicit Inno.in
14 dicto c.cum venerabilis.†Quæro,an propter dolum, vel cul-
pam adminiſtratorum teneatur locus.Dic,qđ de dolo nõ, ni-
ſi ſit factus locupletior,C.quãdo ex fac.tu.l.3.ff.de tribu. l. ſed
& ſi.§.j.de quo de depo.grauis.ff.de actio.empt. Iulianus. §. j.
ff.de reg.iur.l.neque interdicto . De culpa autem præceptoris
tenetur in ſolidum locus,ſi poteſt ſeruari indẽnis a præcepto
re,aliàs non,ff.de admini.tut.l.fi.in prin. Si autẽ bona fide cõ-
traxit emptor,tenetur in ſolidum locus,etiã ſi ſit pauperior, j̃.
de preca.c.2.ff.de minor.l.patri.§.ſi pecuniam.ff.de euict.l. il-
15 lud.§.j.Alij aliter dicunt in aliquibus prædictorum.† Sed quæ
ro,quando dicatur dolo tutorum,vel præceptoris factũ ? Dic,
ſi accepit,vel retinuit ſcienter plus,quàm deberet,ff.de tribu.
l.ſed & ſi.Idem ſi non tenuit,quod debuit retineri,ff.de tribu.
l.quod in hæredem.§.fi.Si autem ignoranter, ſecus, dummo-
16 do reſtituat citius,quã põt.ff.de tribu.l.illud.§.ſi cuius.† Quæ
ro,qui habeant poteſtatem talem inſtituendi de iure commu
ni,ſi per electionem creentur,vel curam habeant. Dic, quòd
exigitur dioceſani authoritas , de ſta.monac.monachi.§.prio
res.de priuile.cum & plantare.§.in eccleſijs. Si ſimplicem ha-
beãt cuſtodiam ſine cura,nec electione creantur:& ſufficit, ꝙ
a ſuperiore ſimpliciter nominentur, ſeu deputentur , de ſta.
mona.monachi.§.prioratus.& c.cum ad monaſterium. §. ta-
les.de conſilio tamen,ſiue cõſenſu collegiorum,niſi aliud ha
beat ſuperior ex priuilegio,vel præſcriptione,vel p̃ſcripta con
ſuetudine,quæ iuri deroget,de his quæ fi.a præla.ea nóſcitur.
17 de elec.ſacroſancta.†Nunquid autem prelatus eccleſiæ agens
pro negotijs eccleſiæ ante litis conteſtationẽ teneatur fidẽ fa-
cere,quòd ſit prælatus,vide in Spe.de actore.§. j. verſi. ſed po-
ne,quidam.vbi ad literam inuenies.no. Comp. de elec. nihil.
18 †Ad gl.oppo.ꝙ non fruſtra quæritur notio ſuæ nationis:nam
vtile erat quærere,quia forte infames erant,& tales conſueue
runt fugere propria loca,19.q.2.duæ.cum ſimil.& infamis nõ
poteſt eſſe procurator, vel iudex,3.q.7.c.j.& c.infamis.So.Hec
fuit cauſa dubitandi:ratio decidendi in oppoſitum, qa eo ꝙ
promotus eſt ad adminiſtrationem , preſumitur dignus, niſi
probetur indignus:& præſumitur liber, ex quo eſt in poſſeſſio
ne libertatis,2.q.7.§.tria. Vel dic , ꝙ eo ꝙ deputarunt ſe obſe-
quio Ieſu Chriſti,omnis tollitur irregulariras,& infamia:ideo
non repelluntur,quia legitimæ perſonæ p̃ſumunt̃,11. q.3 . eo-
19 rum.ff.de probat.l.verius.†Tria dicit glo. Primum.ꝙ infamis
non poteſt eſſe procurator.Hoc verũ de iure canonico, vel in
foro ſuo;ſecus de iure ciuili,Inſtit.de excep. §. fi. de iura.calu.
Imperatorũ.in ultima gl.Solu.Dic,ꝙ ſeruus nõ poteſt ſtare in
iudicio.hoc verum,niſi putetur liber,3.q.7.§.tria.ff.de off.præ
to.l.Barbarius.C.de teſti.l.j.vnde ſententia lata contra talem
mandaretur executioni contra eccleſiam,ff.ſi quis cau.l. fi.ff.
de euic.illud.quamuis durante cauſa fieret abſolutio , de ſer-
uitute apparet. ff.eod.l. non idcirco. de quo de ſeruis non or-
20 di.c.1.†Vltimo dicit,quòd religionis ingreſſu tollitur irregula
ritas.ſed de hoc dic,vt de app.ex literarum.& no.gl. ꝙ de pote
ſtate iudicandi arguitur ad poteſtatem procurandi , & econ-
uerſo,ut qui non poteſt eſſe iudex, non poſſit eſſe procurator.

SVMMARIVM.

1 *Iudices eccleſiaſtici debent laicis de clericis iuſtitiam facere.*
2 *Iudice negligente iuſtitiam exhibere,non poteſt ſtatim quis ſibi ius dicere, ſed ad ſuperiores eſt recurrendum.*
3 *Clauſula,facias plenam iuſtitiam:tollit appellationes fruſtratorias.*
4 *Iudex ſecularis non ſupplet negligentiam iudicis eccleſiaſtici, vt in iuſtitia miniſtranda.nu.8.*
5 *Clericorum cauſæ cum laicis ſunt tractandæ coram iudice eccleſiaſtico ſecundum ius canonicum,& non ciuile.*
6 *Clericus poteſt reconueniri coram iudice ſeculari,ſed non omnino trahi.*
7 *Clericus non poteſt , etiam conſenſu epiſcopi conſtituere ſibi iudicem laicum.*
8 *Laicus propter negligentiam iudicis ſecularis poteſt coram iudice eccleſiaſtico trahi.*
Iudex negligens perdit iuriſdictionem,ut ad alios , uel iudicem eccleſiaſticum poſſit haberi recurſus.

C A P. XVII.

1 QValiter. † Iudices eccleſiaſtici debent laicis
de clericis iuſtitiã facere. Tria facit.
Præcipit.Impedimentum remouet:Grauamẽ ſu-
ſpicatur,& prohibet.Secunda ibi, Non obſtante.
2 Tertia ibi,Ne pro defectu.†Nota primo, ꝙ iudice
negligente iuſtitiam exhibere,nõ põt ſtatim quis ſibi ius dice
re,ſed ad ſuperiores eſt recurrendum , vt compellatur vſque
3 ad Papam.†Nota ſecundo de effectu horum verborum , Fa-
cias plenam iuſtitiam:quia ex hoc remotæ uidentur appella-
4 tiones fruſtratoriæ.†Nota tertio,ꝙ iudex ſecularis nõ ſupplet
5 negligentiam eccleſiaſtici, ut in miniſtranda iuſtitia . † Nota
arg.quòd cauſa contra clericum cum laico coram iudice ec-
cleſiaſtico tractanda eſt ſecundum ius canonicũ,& nõ ſm̃ ius
ciuile,ſcilicet quo ad pręparatoria iudicij:nam in tali iudicio
repelluntur ſolæ appellationes fruſtratoriæ:non repellunt̃ er
6 go appellationes legitimis cauſis interpoſitæ. † Nota illã vni-
uerſalẽ,omnino:quia facit,quòd clerici ẽt in cãm recõuẽtio-
nis omnino nõ poſſint recõueniri corã iudice ſeculari. đ quo
s̃.eo.at ſi clerici.& j̃.c.fi.Opp.ꝙ aliquo caſu trahant̃ corã ſecu
lari,no.s̃.eo.at ſi clerici.& j̃.c.fi.Sol.Recõueniri p̃t,vt ibi , om-
nino trahi,nõ vt hic,aliud eſt trahi.hoc vniuerſaliter hic inhi
bet̃.Aliud eſt recõueniri:& hoc permittit̃.Ad hoc de reſcr.nõ
nulli.& qđ ibi no.& ſic loqt̃ ẽt c.j.11. q.j. qđ loquit̃ ẽt in detra-
hente:licèt quidam,ſm̃ Pe.dicãt ꝯ,per hanc lr̃am,& male,ſm̃
eum.Hæc vera dicit Hoſt.dũmodo nihil doloſe agatur. Quid
enim ſi laicus auferret clerico bouem,ut cõueniat eũ corã iu-
dice laico,vt poſſit eũ ibi recõuenire?de quo de iure patr. rela
tũ.2.reſponſo.Ad hoc l.2.§.ſed ſi agant.ff.de iud. Et ſi dicas,in
quo verificabitur hæc vniuerſalis,omnino:dic qđ ſiue inuitꝰ ,
ſiue volẽs trahatur,ſiue inuito,ſiue cõſentiente epiſcopo,j̃. ti.
j.ſi diligẽti.& c.ſignificaſti.agatur ciuiliter,vel criminaliter, fa
ciat epiſcopus iuſtitiam,vel non,vt hic Hoſt.Quid ſi nõ poſſit
p ſe exhibere iuſtitiam : Dic qđ ſcilicet p alios exhibere dẽat :
qa nec ſemper dẽt eos iudicare,11.q.3 . te quidẽ. de off. deleg.
cũ te.j̃.ti.j.ſignificaſti.agat̃ ciuiliter,vel criminaliter,faciat epi
7 ſcopus inſtitiã,vel nõ,vt hic ſecundũ Hoſt.† Quærit cum glo.
an poſſit clericus,etiã cũ cõſenſu epiſcopi,ſibi cõſtituere iudi
cẽ laicũ.Gl.qđ nõ,j̃.tit.j.ſi diligenti.12.q.j.inolita.& c.placuit.
8 & c.ſignificaſti.j̃.tit.px.†Opp.quòd trahat̃ corã ſeculari in de
fectum iudicis eccleſiaſtici,vt j̃.tit.prox.licet . Sol. Propter ne-
gligentiã ſecularis bene trahitur laicus coram eccleſiaſtico ;
imo perdit iuriſdictionẽ negligẽs,vt ĩ auth.ſtatuimus.C.đ epi-
ſco.& cleri.ſed pp negligentiã eccleſiaſtici nõ trahit̃ corã iudi-
ce ſeculari clericus,vt hic.Non obſtat Auth.vt clerici apud p-
pri.epiſco.in prin.co.6.11.q.j.ſi quis cũ clero , qa illa cẽſentur
per hoc reuocata.Et ſi quæritur de rõne diuerſitatis,dic quod
olim oẽs cauſæ clericorũ,& laicorũ deferebant̃ ad eccleſiã , j̃.
qui fil.ſint legi.per venerabilẽ.11.q.j.relatũ.2.q.5. ſi quis p̃sby
ter.Et iõ ſi redeat laicus ad ſuũ primæuũ forũ,nõ vr̃ eius con-
ditio deterior:ſicut nec dotis cõditio fit deterior, qñ redit ad
ſuã naturã,ff.de pac.l.ſi vnus.§.qđ ſi non.Gofr. ad hoc 35. diſt.
ab exordio.Item hoc eſt naturale, quòd maior minoris negli-
gentiam

gētiam ſuppleat, 11.q.3.cũ ſimus.ad hoc 11.q.1.placuit. vt not.
11.q.j.in ſumma. Non obſtat, qđ no.Io.16.q.7.filijs,& nepoti-
bus,quia id eſt falſum. Nec obſtat illud cap. quia dicitur Re-
gi,vt Rex admoneat,vel inſtet corã ſuperiore, vel annuat, nõ
vt ipſe iudicet. Sic debet ibi intelligi: & hoc tenet ibi Archid.
quod gl.ſit falſa.& c.ex tranſmiſſa.ſ.ti.j.qđ alle.gl.hoc nõ pro-
bat,vt dicit Arch.& bene.Ant.

SVMMARIVM.

1 *Iudex habens cauſam conſimilem,remouetur a iudicio.6.*
2 *Iudex non debet de honeſtate reuocari,niſi cauſa legitima ſubſiſtente.*
3 *Viſitandi, & procurandi ius poteſt abbas in archidiaconum acquirere.*
4 *Iudex non reuocatur,cauſa legitima propoſita,niſi ea probata.*
5 *Delegatus poteſt reuocari,etiam ſine cauſa;per delegantem tamen hoc fieri non poteſt ſine inhoneſtate.*
7 *Iudex licèt quandoque poſſit recuſari a iudicio, vbi habet conſimilem cauſam in alio iudicio,an hæc cauſa ſit ſufficiens ad recuſandum.*

CAP. XVIII.

1 CAuſam. ¶ † Iudex habens cõſimilē cauſam,
a iudicio remouetur.h.d. Primo reci
tat delegationem cauſę. Secundo cauſam remotio
nis vnius delegati,& alium ſubrogat,ibi,quia vero.
No.hic vnam cauſam legitimam reuocandi iudicem, quãdo
iudex datus habet cauſam conſimilem vt pars cũ alio illi, in
2 qua habet cognoſcere vt iudex.† Nota ſecundo, ꝙ non debet
ex honeſtate iudex reuocari,niſi cauſa legitima ſubſiſtēte. No
ta tertio hic bonum text. ad arbitrandum cauſam recuſandi,
aut remouendi fore legitimam:quia vbi non apparet iuris ex
preſſa,nec ratio eſt ſimilis expreſſa, ad quos arbitrium iudicis
primo debet dirigi, vt no.de appel.cum ſpeciali.& c.legitima.
lib.6.illa dicitur legitima,quæ concludit ſpecialiter quem fo-
re nimis propitium,& fauorabilem alteri parti. Ad hoc j. vt
lite non conteſt.accedens.2.& vide in Spec. de deleg.§. ſuper-
eſt.in prin.& in verſi.item ſi ſit inimicus.in 2. colum. Ad hoc
3 de accuſa.inquiſitionis.verſi.tertio.† Nota abbatem poſſe ac-
quirere ius viſitandi,& procurandi in archidiaconum.& dicit
Io.An.quòd cum ſimpliciter hic loquatur de archidiacono,
& plures ſint archidiaconi in eccleſia Carnoten. uidetur, ꝙ in
telligi debeat de maiori archidiacono,arg.eorum,quæ nõ.de
offi.deleg. quoniam abbas. Et ſecundum hoc quæri poteſt ēt
4 in archidiaconum eccleſiæ cathedralis,quod no.† Opp.quòd
non reuocetur iudex ſine cauſa,& ea non probata,argu. ff.de
arbi.litigatores.de ſent.excom.ad hæc.ff.de vaca.mu.l.ꝑtor.§.
5 penul.de reſcr.ex tenore.in fi.† Sol. Quãquam iudex delegans
delegatum reuocare poſſit ſine cauſa,ff.de iud.l.iudicium.ta-
men ex honeſtate non reuocat,niſi ſubſit cauſa, & probetur.
Et intellige hoc,quòd vtraque pars erat præſens: vel hoc no-
tum erat,& modicum præiudiciũ partibus inferebatur: aliàs
non valuiſſet ſubrogatio,niſi de literis facta fuiſſet mentio:qa
non eſt veriſimile,quod ſubrogatio fiat de facili. quia non de
cet,ex quo iudex cępit vti iuriſdictione, quòd ſubrogatio fiat
poſtea ſine cauſa,vt in iuribus præallegatis.de quo Hoſtiē. re
mittit ad Summam,de offi.dele.§.quæ delegari. uer. ſed nun
6 quid poteſt reuocare commiſſionem.† Quæro cum glo.quæ
dicatur conſimilis cauſa,ex qua cauſetur iuſta cauſa recuſan
di. Dicit gl.quòd non omnis conſimilitudo ſufficiens eſt:nam
non ſufficit, ꝙ ſit eiuſdem qualitatis in genere,vt quia quæli
bet ſit ſpiritualis. Nam ſi iudex habet cauſam decimarum,
non reuocabitur in cauſa iuris patronatus,vel electionis. Di-
cit tamen,quòd ſimilis dicitur cauſa,quãdo eſt eadem in ſpe-
cie,vt quia habet cauſam exemptionis,& committitur ſibi cã
alterius exemptionis. Ioan.And.ſuper tex.dicit, ꝙ ſimilis quã-
do dicatur,relinquitur arbitrio iudicantis:nec exigitur, ꝙ om
nino ſit ſimilis,ſed quòd penè ſit ſimilis. Ad hoc de offi. dele.
ſuſpicionis. Exemplum,dico conſuetudinem in regno, quòd
ſtetur dicto Proxenetæ ſuper cõtractu: tu, quem iudicem im-
petraui in alia cauſa,dicis idē:vel de verbis dubijs priuilegio-
rum eadem eſt quæſtio inter iudicem, & aduerſarium. Vel
pone exemplum ex no.de offi.vic.lib 6.c.2.in 1.gl. Et hoc tene
ſecundum Io.An.licet Fran.hic dixęrit, quod quadruplex eſt
genus fori,vt quia vterque ſpiritualis rei, vt quia vterque pe-
tit fundum cauſæ, vt quia vterque petit ex cauſa emptionis
actionis,vt quia vterque agit rei vendicatione:dicit decre.pro
cedere demum,quando datur ſimilitudo cauſæ. Sed dicit Ho
ſtien.quod hæc diſtinctio ratione caret. Abb.dicit, quòd tunc
datur ſimilitudo cauſæ,quando ex ea fortior redditur cã indi
cis:& ita erat hic,cum officia archidiaconalia multum in cõ-
ſuetudine conſiſtant. Puto ſimilitudinem cauſæ dari, quãdo
ex deciſione cauſæ coram iudice concluditur ad deciſionem
cauſæ,quam habet vt pars: quia qua ratione putat æquum,
quod petit vt pars,putabit æquum quod iudicat vt iudex: cũ
cõſcientia non poſſit eſſe diuiſa in eodem facto quo ad diuer
7 ſos,vt in c.penul.de ele.li.6.† Quęro, an hæc cauſa ſit ſufficiēs
ad recuſandum. Glo.dicit, ꝙ non videtur iuſta cauſa ad recu-
ſandum,licèt ſufficiens ſit cauſa ad ſubrogandum: quia ex le-
uiori cauſa fit ſubrogatio,quam recuſatio. Recitat aliam opi.
& in hac perſiſtit,quòd cauſa ſit ſufficiens ad recuſandum,qa
de facili iudex moueretur ad ſentētiandum pro illo. Dat ſimi-
le in teſte,qui a teſtificando repellitur propter ſimilitudinem
cauſæ,de teſtibus. perſonas. Nec obſtat eod.titu.quoties.quia
ſoluitur ibi. Sed de teſte dicit,ut in dicto c.perſonas. Pro opi. ꝙ
ſolum ſufficiens fuerit hæc cauſa ad ſubrogandum,facit anti
qua litera,quæ talis erat: Dicti vero abbas, & conuentus nolē
tes alteri parti reſpondere.niſi nos prius cõſulerent ſuper pri-
uilegijs a Romano Pontifice cõceſſis monaſterio, dilectum fi
lium V.eiuſdem monaſterij monachum ad ſedem apoſtoli-
cam tranſmiſerunt,nihilominus ſupplicantes,quòd te fili de-
cane loco Pariſiēſis Archidiaconi ſupradicti ſubrogare ad de
fenſionem iſtius negotij dignaremur. Eſt autem differētia, vt
dixit Pe.inter ſubrogationē,& recuſationem: quia recuſatio
proponitur coram iudice,qui recuſatur: ſubrogationis autē
petitio coram iudice ſuperiori. Et hanc opi.gl.tenet Vinc. In-
no.& Hoſt.& placet mihi:nam ſi aduocatus, cui publicatum
eſt conſilium,& reſpondit, poteſt recuſari vt ſuſpectus, vt no.
per Inn.de offi.ordi.irrefragabili.ff.de iuriſd.omn.iud. l. ꝑtor.
fortius poteſt recuſari is, qui ſemel litem mouendo oſtendit
intentum iuſtitię ſuper tali cauſa,vel conſimili. Item quia hic
concluditur nimis fauens alteri parti: ergo poteſt recuſari, vt
in c.accedens. vt lite non conteſt. Fatentur tamen, quòd hoc
non probat neceſſario text. Io.de Lign. hoc relinquit arbitrio
iudicantis. Et dicit hic Hoſt. dicere,per quæ dicit ſimiliter eē
in arbitrio iudicis, an repellat iudicem impetratum in cauſa
alicuius, qui erat iudex eius in alia cauſa: & dicit hoc Hoſt.
dicere,&c.

SVMMARIVM.

1 *Appellari licitè poteſt a iudicibus ſimul cognoſcentibus de principali, & exceptionibus præiudicialibus.*
2 *Electioni prælati eccleſiæ poſſunt ſe opponere canonici eiuſdem eccleſiæ.*
3 *Ad electionis confirmationem datus non dicitur merus executor, ſed procedere debet parte citata.*
4 *Citandi practica, quæ fit in actu electionis confirmandæ.*
5 *Inquirere, verbum an denotat nouum procedendi modum.*
Verba ſunt intelligenda ſecundum materiam ſubiectam.
6 *Iudex ex officio non procedit, nec ſupplet ad commodum partium in cauſa etiam tangente vtilitatem publicam.*
7 *Excommunicationis, vel conſpirationis exceptio repellit reum uoluntarium ſe voluntarie opponentem, & non vocatum.*
8 *Appellationem ab interlocutoria iuſtificat exceptionis obiectio, & oblata illius probatio abſq; probatione veritatis exceptionis.24.*
9 *Exceptiones dilatorias videtur iudex repellere procedendo ad vlteriora.*
10 *Sententia ſuper exceptionibus dilatorijs dicitur interlocutoria.*
11 *Sententia de procedendo contra iuris ordinem non iuſtificat proceſſum contra iuris ordinem habitum.*
12 *In cauſa inquiſitionis proceditur lite non conteſtata, & quandoque in electionis negotio.*
13 *Super electione hodie procedi poteſt duplici modo.19.*
14 *Appellatio interpoſita ex pluribus grauaminibus copulatiue quando poſſit ex altero tantum iuſtificari.nu.31.*
15 *Attentata poſt appellationem etiam ab interlocutoria, ſunt tanquam nulla reparanda.*
16 *Appellari poteſt a ſententia nulla, nec auditur appellans, niſi appellatione iuſtificata.nume.22. & quare liceat appellare, cum proceſſus foret nullus.nu.20.*
17 *In appellatione, etiam ab interlocutoria, non ſufficit cauſam ſubeſſe, niſi appellans illi innitatur.*
18 *Exceptiones ſunt in proceſſus exordio proponendæ, & ſuper illis eſt prius cognoſcendum, ſiue ſint contra iudicem, vel partem propoſitæ.*
21 *Procedendi modus non attenditur, vbi agitur via reſtitutionis in integrum.*
22 *Sententia eſt nulla, vbi eſt lata ſuper proceſſu, in quo non fuit ſeruatus ordo iudiciarius, vel ex defectu litis non conteſtatæ.*
23 *Nullitatem proceſſus quando poſſit quis proſequi.*
25 *Euocandi qui ſint.*
26 *Circa electionem quæ ſint contingentia, vt poſſit dici valida, aut infirma.*
27 *Iudices omnes debent ſtudere ad veritatem inquirendam.*
Clauſula, quòd veritatem inquirant, quid importet.
28 *Accuſatores quomodo poſſint ab accuſando repelli.*
29 *Excommunicationis exceptio non admittitur contra agentem via excipiendi.*
30 *Sententia poteſt contra contumacem ferri, lite etiam non conteſtata.*
31 *Copulatiua, Et, non requirit ſemper concurſum vtriuſque copulati.*

CAP. XIX.

1 EXhibita. † Si iudices de principali, & exce-
ptionibus præiudicialibus ſimul co
gnoſcãt, vel ſuper principali ſine litis cõteſtatione
procedant ad teſtium receptionem,ab eis licite ap
pellatur. Diuiditur ĩ duas partes. In prima ponitur appellãtis

petitio.In ſecunda appellationis commiſſio.Secunda ibi, q̃a
vero.]Nota primo electum proſequi poſſe electionem ſuam
2 abſq; nota ambitionis.† No.ſecundo electioni prælati eccle-
ſiæ ſe opponere poſſe canonicos eiuſdẽ eccleſiæ. vide de acc.
ſuper his.de electio.vt circa.lib.6.Et no.ꝙ plures in eadẽ cau-
ſa poſſunt ab eiſdẽ conſtitui ꝓcuratores. De quo de procur.ſi
duo.li.6.ſecundũ Doct.No.formã cõmiſſionis citationis, qñ
plures ſe opponere poſſunt, vt vocatis vocãdis ſuper negotio
ꝓcedatur.De hac citatione,& ſimilibus,vide per Inno. de ex-
3 cep.dilecti.†No.datum ad confirmationẽ electionis non fo-
re merum executorem, ſed procedere debere parte vocata.
4 †Practica aũt citandi habeẽ hodie de elec.c.j.lib.6.†No.ꝙ vbi
5 cauſa committitur inter aliquos diſcutienda, verbum, Inqui-
rere,non notat nouum modum procedendi, ſed notat ſecun
dum naturam cauſæ actum veritatis inueſtigandæ, ordine iu
ris naturæ cauſæ ꝓportionali ſeruato : & ſic verba exaudiunẽ
ſecũdũ naturam ſubiectę materiæ, ff.loca.ſi vno. de vſuris. ſti-
6 pulatus.†Et no.ꝙ etiã in cauſa tangẽte publicã vtilitatem iu-
dex,niſi inter partes cauſa cõmittaẽ,ad deciſionẽ eius, q̃d in-
ter partes eſt diſcutiendũ,nõ ꝓcedit ex officio, nec ſupplet ad
7 cõmodũ partiũ,vide de ele.cũ nobis olim. † Not. ꝙ exceptio
cõſpirationis,& excommunicationis repellit ſe electioni op-
ponentem.Et ſi intelligereẽ tex.ꝙ hic ſe oppoſuerũt via exce-
ptionis,hic eſſet caſus,ꝙ excõicatio repellit reũ voluntariũ ſe
voluntarie opponẽtem,& nõ vocatum.de quo de excep.cum
inter.& c.dilecti.& c.ſignificauerunt.de accuſ.ſuper his.& hic
8 per gl.¶†Not.ꝙ exceptionis obiectio,& eius oblata probatio
iuſtificat appellationem ab interlocutoria abſq; ꝓbatione ve
ritatis exceptionis.Et nota,ꝙ nõ ſolũ talis exceptionis repul-
ſio,ſed etiam illius congruo tempore non admiſſio, vel non
cõgruo ordine,aut modo iuſtificat appellationẽ.Et pondera,
ꝙ iuſtificat non ſolum quo ad finẽ deuolutionũ, ſed etiã quo
ad finem attentati retractandi.Et põdera,quia ſufficit,vt ſe of
ferat ꝓbaturũ.Nõ oportet ergo, ꝙ in prõptu habeat ꝓbatio-
nes paratas,cõtra Ioã.An.de appel.interpoſita. vt dixi de teſt.
9 ex ꝑte Adæ.†No.quòd proceſſus eodẽ inſtanti habitus ſuper
principali,& dilatorijs,eſt nullus, vel ſaltẽ tribuit iuſtam cãm
appellãdi:& hoc propter cõtrarietatem, quia dilatorię dicũt
nõ ꝓcedendum ſuper principali: proceſſus dicit procedẽdũ.
Nam procedẽdo ad vlteriora, repellere videtur exceptiones
dilatorias,de offi.dele.cum ſuper. Eſt em̃ ordo cauſæ ad cãm
eãdẽ,& eius prætermiſſio repugnantiam habet quandã. Si'tñ
iudex procederet in principali reſeruatis dilatorijs exceptio-
nibus diſcutiẽdis ad merita;ex hoc nõ vitiaretur proceſſus, vt
eſt tex.de deſpon. impub. ad diſſoluendũ. licèt hoc facere nõ
debeat iudex,vt no.de off.deleg. cum contingat.quod no.pro
proceſſibus iudicũ,qui admittũt exceptiones ſi, & inquantũ :
& pronũtiant ad vlteriora procedendum ſaluis exceptionibꝰ
oppoſitis,imo reſeruare poſſunt proponendas, vt litera dicit
in dicto c.ad diſſoluendum.No.quod per ꝓceſſum ad vlterio
ra quis non uidetur dilatorias repellere, quãdo datur proceſ-
10 ſus ſuper dilatorijs,& ad merita ſimul. † Not. ſuper dilatorijs
tacitè,uel expreſsè pronuntiandum : & dicitur pronuntiatio
11 interlocutoria,de qua de ordi.cog.c. 1. † Nota ſententiam de
procedendo contra iuris ordinẽ,non iuſtificare proceſſum ꝯ-
tra iuris ordinem habitum.Per quæ dicendum videtur,quod
ſi iudex pronuntiat procedendum eſſe in plenaria lite nõ cõ-
teſt.vel pronuntiat litem conteſtatam eſſe,vbi non eſt, ex tali
ſententia proceſſum nõ ualidari, tum quia talis ſententia eſt
expreſſe contra ius,tum quia continet impoſſibile, tum quia
non poteſt facere,ꝙ leges nõ habeãt locũ in actis ſuis.Ad hoc
gl.de uer.ſig.cum olim.ubi ſi iudex pronuntiat iniuriam ma-
nifeſtam,quæ non eſt, nõ iuuat pronuntiatio : quia quod eſt
manifeſtum,nõ ponitur in iudicis poteſtate. Idẽ determinat
Cyn.ĩ cauſis,quarum ſolennitatum remiſſio nõ pendet a po
teſtate partium.Et fuit opi.Mar.de Sil.ut ponit in auth.offera
12 tur.C.de lit.conteſta.in 11.q.dixi de li.obl.c.j.†No. quòd in cã
inquiſitionis proceditur lit. non conteſt. & quandoq; in ele-
ctionis negotio poteſt procedi lite non conteſt.vt lit.non con
teſt.quoniam.§.ſinautẽ.& §. quod ſi forſan. Hodie ſerua cle.
diſpendioſam.& ſuper ea poteſt procedi per viam inquiſitio-
nis:& ſic in cauſa, in qua procedi poteſt uia inquiſitionis, ſi
inter duos proceditur,ordo iuris ſeruari debet ſm̃ formã agẽ
13 di.†Nota duplicem modum procedendi ſuper electione, per
modũ cõmiſſionis,& per modum inquiſitionis: ſecundũ pri-
14 mum lis nõ cõteſtatur,ſm̃ ſcd̃m ſic.†Nota appellationẽ inter
poſitam ex pluribus grauaminibus copulatiue iuſtificari ex
altero tãtum,& ſic pluralitas cauſarum diſtribuitur in ſingu-
laritates, quãdo q̃libet ſpecifice de ſe ſufficit ad victoriã cau-
15 ſæ. † Not.attentata poſt appellationẽ ab interlocutione fore
nulla. Et põdera,quia dicit poſt,& nõ ꝯ̃. de quo de elec. cum
16 inter canonicos,& de appel.peruenit.†Nota, quòd a ſentẽtia
nulla poteſt appellari:& no.proſequentẽ nullitatem ſentẽtię
appellationis via,non obtinere appellatione nõ iuſtificata ex
ſui forma a grauamine:& ſic dato ꝙ nullitas veniat incidẽteɼ,
ex quo tamen deducitur appellationis via,oportet ꝙ via iuſti
ficetur,& ex formæ ſeruetur. De hoc plene de appel. dilecto.
17 † Nota non ſufficere in appellatione ab interlocutoria cãm
ſubeſſe,niſi illi appellans innitatur.Ad hoc d̃ app.dilecti. & c.
18 dilecto.†Opp.1.quia dato quòd iſti forent inquiſitores, non
potuerunt procedere ſuper dilatorijs,& ad merita eodem in-
ſtanti,imo prius de dilatorijs cognoſcere habent, de accu.cũ
oporteat.Sol.ſecundum Goffr.in duobus malè proceſſerunt.
Primò inquantum reputarunt ſe inquiſitores, procedendo li
te non conteſtata,& procedendo ſimul cum exceptionibus,
& negato principali errauerit etiam in alio:quia inquantum
etiam ſe reputarent inquiſitores,& eſſent,non potuerunt pro
cedere ſimul ſuper negotio principali,& dilatorijs. Vnde con
cludit Inn.quod dilatoriæ,vel peremptoriæ fori,ſiue propona
tur exceptio contra id,de quo fit inquiſitio,de purga.cano.cũ
dilectus.ſiue cõtra perſonam iudicis inquirent,ſiue cõtra per
ſonam proſequentis inquiſitionem,vt in decre. cũ oporteat.
eo.titu.veniens. ſemper tamen cognoſcendum eſt primo de
exceptionibus,C.de excep.ſi quidem.& ſunt in ingreſſu nego
tij proponendæ,C,de excep.l.fin. Si tamen iudex procedat ex
officio,& miniſtrum inquiſitionis ſubſtituerit,ſi contra mini
ſtrum opponi contingat exceptio,ex officio ſuo procedit, illo
remoto,de acc.cum oporteat.De quo dic, vt ibi, in prima. &
19 ibi,ſuper illa.†Opp.2.quod in cauſa electionis procedaẽ ſum-
marie,& ſic lite non conteſtata,vt in cle.diſpendioſam. de iu-
dicijs.iuncta clemen.ſæpe,de verb.ſignifi.Solu.Illud procedit
20 hodie.†Oppo.3.quòd fruſtra appellaret, cum proceſſus nullꝰ
foret,quia lite non conteſtata.Sol.Dic,ꝙ ideo forte,vt proceſ
ſus iudicum impedirent, qui forte proceſſiſſent, & ipſum de
facto grauaſſent.Simile vt lite non conteſt. accedens.j. ff. rem
ra.ha.l.3.§.falſus.Et ſic patet,quòd a proceſſu nullo appellaẽ:
non tamen appellatio validat ſententiam,quando vitium nõ
pendet a conſenſu appellantis:aliàs appellando videtur vali
21 dare ſententiam,ut d.§.falſus.†Opp.4.innuit hic litera modũ
proponendi ponderandum,an inquiſitionis via, an via ordi-
naria agatur.Videtur,ꝙ non attendatur, q̃a in reſtitutione in
integrum non refert,an per viam excipiendi,an per viam agẽ
di illa proponatur,ff.de iureiur.l.nã & poſtea.§. ſi minor. Idẽ
in querela inofficioſi.ff.de inoffic.teſta.l.Papinianus.§.ſi filio.
Sol.Dicit Vinc.generaliter attendendũ modum proponẽdi,
an via inquiſitionis,an actionis fiat propoſitio.Item,an via ex
ceptionis,an principaliter,de ord.cog.cum dilectus.de teſt.ve
niens.Fallit in reſtitutione, & in querela, ſecundũ Vinc. Sed
certe quo ad ordinẽ procedendi bene refert, an in reſtitutio-
ne,& in querela,an proponeretur per viam agendi,an per viã
reſtitutionis:quia primo caſu foret neceſſaria litis cõteſtatio,
de offi.iud.c.2.ſecundo caſu non, ut ibi : ſed quo ad effectum
22 bene eſt ſpeciale in ea,de quo per Inn.de ord.cog.c.fi.†Oppo.
5. quòd non ſit neceſſarium docere de appellatione, cuius
contrarium litera dicit ibi,ſi appellatum conſtiterit, maximè
cũ iudex eſſet Papa,quomodocũque ageretur:erat enim ſen-
tentia nulla ex defectu litis cõteſtationis, & modi procedẽdi.
Dicit Hoſt.ꝙ ad tex.ſupplendum eſt,maxime inquantum d̃t,
ſi conſtiterit appellatum:nam idem fieret,ſi appellatum non
eſſet,ex quo ſeruatus non eſt ordo iudiciarius, vt patet de lit.
cõteſt.c.vno.Vel ideo dicit,ꝙ ſi ſeruatus eſſet ordo iudiciariꝰ,
& excõicatio eſſet occulta,& ẽt iudices ſentẽtiaſſent,ſecuti di
cta cõſpiratorũ,j̃.de re iud.cũ I.& A.valuiſſet ſñia,niſi appella
tio probaretur facta intra decẽ dies,de elec.cũ dilecti, de teſti.
ſignificauerũt.ſecundũ Hoſt.Sed caſus talis nõ eſt hic,ideo ꝑ-
23 ſiſtẽdũ vr̃ in prima ſol.†Puto ſi queritur,an ante appellationẽ
interpoſitam poſſit proſequi nullitatẽ,puto ꝙ ſic. Poſſet ẽt ꝓ-
ſequi nullitatẽ ſimul cum appellatione,ſecundũ practicã gl.ĩ
l.j.C.qñ prouo.nõ eſt neceſ.& s̃.de in integ.reſt.cõſtitutus. de
app.dilecto.& ff.de app.ſi expreſſim.Et ſic pñt intelligi hic Do
cto.Si q̃riẽ,an qñ appellatũ eſt,poſſit ſuper appellationis inſtã
tia oſtẽdere nullitatẽ:puto ꝙ ſi vult recedere ab appellatione
principaliter principiãdo inſtãtiã nullitatis,ꝙ hoc poſſit:imo
& ſi repulſus,q̃a deſeruit, uel q̃a nõ rite appellauit : ſed ſi ſup
libello & inſtãtia appellationis ꝓſequaẽ, & doceat nullitatẽ,
nõ iuſtificata appellatione,dic ꝙ ſi appellaẽ a diffinitiua,& ab
eodẽ articulo,p̃t de iure ciuili ex iuribus appellationis obtine
re nullitatẽ:ſed ẽt ſi exp̃ſſa cã nullitatis appelleẽ,vel alia exp̃ſſa
cã,vel nulla exp̃ſſa, quia ſñia ẽ iniuſta,eo ꝙ nulla, de off. dele.
cum contingat.ff.de appel.ſi expreſſim.De iure aũt canonico
poſſet proſequi etiam nullitatem,quia appellatur a proceſſu
nullo,vt hic,propter grauamen facti:oportet tñ quod doceat
illam formalem,ex quo illam, vt appellationẽ proſequiẽ, ut
hic.Idẽ ſi ſit appellatum,& de nullitate dicitur in diuerſis arti
culis:& tunc bene p̃t corã iudice appellationis in uno oſtẽde
re nullitatẽ,q̃a nulla ꝯ̃rietas quaſi incidẽter poſſit de nullita-
te cognoſci,l.Carmelia Pia,de iurepat.& l.q̃dam.ff.fam. erciſ.
Quandoq; appellaẽ ab interlocutoria,& tunc vt q̃s cõſequaẽ
nullita-

nullitatem, quando prætextu illius principaliter appellatur,
oportet, ꝙ appellatio iſta iuſtificetur prætextu cauſæ nullita-
tē inducētis:& ſic loquitur hic. Nō obſtat, vt lite nō cōteſt. ac
cedens, quia ibi fuit deducta nullitas. & hanc concluſionem
24 tenet Inno. hoc latè diſputans in c. dilecto. de app. † Oppo. 6.
ꝙ nō ſufficiat docere appellatum ex dictis cauſis, niſi aliter iu
ſtificetur, vt ȷ̃. de excep. dilecti. & patet de app. vt debitus. Sol.
Hoc ideo, quòd fuerūt propoſitæ exceptiones, & oblatæ pro-
bationes, quo caſu iuſtificatur appellatio. Et pondera, qa dicit
hic, ꝙ ſe offerebat probaturū, tamen nō incōtinēti actu in iu
dicio probationes præſentabat, cōtra ea quæ dicit Io. And. de-
app. interpoſita. Vltimo per hanc decre. dūt doc. ꝙ multæ de-
cre. quæ habēt deciſam clauſulam, Reuocato in irritum, &c.
per hāc ſupplētur; de quo de reſcri. Rodulphus. & c. ſignifica-
uit. de excep. dilecti. & vide de app. dilecti. ſecundū Io. An. Sed
videtur hic tex. contra ibi no. tenet enim ibi Io. An. clauſulam
non opponi, quando exceptio opponitur ad proceſſum: aliàs
obtineret contrarium intentū, ſi procedi deberet: nam & hoc
opponebatur ad cōcludēdum proceſſum cōtra partē. Dic, ꝙ
ſi appellatur propter exceptionē obiectam, & probatam, vel
quæ probari mādatur in cauſa appellationis, qa nō eſt oblata
probatio in principali, tūc nō apponitur hæc clauſula, cū ea
probata debeat excludi proceſſus. Sed ſi appellatur pp eā nō
admiſſam, & habeatur probata ex oblatione ꝓbationis: tunc
apponitur hæc clauſula, quia tunc iuſtificata appellatione ha
bet cognoſcere de veritate exceptionis: & tunc offm erit iudi
cis ad quē, vt cognoſcat de exceptione, & ſi obſtet, repellit iu-
dicē: ſi nō obſtat, cognoſcat de principali, qa ſaltem primi iu-
dices grauauerūt nō admittēdo exceptionē oblata probatio-
ne, vt hic eſt caſus. Ex quo patet, ꝙ iuſtificata appellatione ex
grauamine, licèt poſtea cognoſcatur de veritate cauſæ, & ap-
pareat cauſam falſam eſſe, & ſic appareat iniuſta appellatio
ex inſtātia, nihilominus iudex ad quē procedit, vt hic, & de te-
ſti. ex parte Adæ. Et ſi dicatur, ad quid cognoſcit de exceptio-
ne, an ſit vera, ex quo habet pro probata: qa reſpōdeo, habet
pro probata quo ad iuſtificandam appellationē quo ad finē
deuoluendi cauſam, & finē attentata retractandi, ſed nō quo
ad finē exceptionis oppoſitæ: & repellātur agētes, niſi aliter ꝓ
25 betur, vt no. ȷ̃. de teſti. ex parte Adæ. † Gl. j. quærit, qui ſunt euo
26 cādi, & eſt clara. dic, vt in fi. de reg. iur. ꝙ omnes. † Quæro ſecū
do, quæ ſint cōtingētia circa electionē. Gl. dicit de meritis ele
cti, & ſtudijs eligētium, & de zelo, & an aliquid ſimoniacæ pra
27 uitatis interceſſerit, ſ. de app. reſcriptū. cum ſim. † Opp. ꝙ fue-
rint inquiſitores: ex quo enim mandabatur, vt inquirerent ve
ritatem, ex verbis inquiſitores ſunt: & ſic poterāt procedere li
te nō cōteſt. vt lite nō cōteſt. quoniam. §. ſunt & alij. de accu.
qualiter, & qū. §. debet. Sol. Illud verbum mouit iudices ad er
randum: ſed dato ꝙ illud verbum ſonaret inquiſitionē, tn̄ er-
rabāt iudices, nō pōderādo ſubiectā mām: qa cā cōmittebāt
inter duos diſceptare uolentes hincinde, cui proprie nō ada-
ptatur inquiſitio: iō illud verbum nō notabat modū procedē
di, ſed indagationē veritatis, quā habēt facere omnes iudices,
etiam quādo proceditur via ordinaria, vt undique inquirāt,
& inueſtigent veritatē, partes īterrogādo, & teſtes. Eſt enim,
vt dicunt doc. omnibus iudicibus cōmune, veritatem inquire
re, C. de iud. l. iudices. 30. q. 5. iudicantem. Et ꝙ eſſet inter diſce
ptantes, patet, qa cōmittitur vocatis vocandis. Vnde ſi cōſtat,
ꝙ voluerit dare eos inquiſitores, planum: ſi eſt certum ꝙ nō,
planum. In dubio dicit Vin. ꝙ ex quo patenter nō conſtat, ꝙ
eos voluerit dare inquiſitores, præſumitur ꝙ committere vo-
luerit in modum iudicialis commiſſionis, de quo in Spec. de
inquiſi. §. 1. verſi. quid in litera. vbi Spe. idem tenet, ꝙ res de fa.
cili reuertitur ad naturam ſuam, 35. diſt. ab exordio, & reſcrip
ta ſemper ſunt ad ius cōe reducēda. ff. de vulga. & pupil. ex fa-
cto. de reſcri. cauſam. maximè ſi in litera eſt, vocatis vocādis.
Ad hoc de app. c. 1. & quod ibi no. Secus ſi in litera cōtineat,
cum ad nos per frequentem clamorem peruenerit: vel, ex cla.
moſa inſinuatione peruenit: vel, perſonaliter accedentes ad
28 locum, de reſcrip. cum dilecta. ſecundū Roſ. † Colligit ſequēs
gl. plures exceptiones legitimas ad repellendum accuſantem
electionem, cōſpirationis exceptio: & hoc iō, qa tales cōſpira
tores ſunt inimici, & ſic ab agendo repelluntur. Et dicūt doc.
verum, etiā in criminalibus exceptionibus. Sed aduertēdum
eſt, ꝙ hoc procedit in cōiuratione illicita, quæ in dubio illici-
ta præſumitur, qa ſemper præſumitur cōtra cōiurationes, 11.
q. 1. ſi quis clericorū. maxime ſi fiāt in perpetuum, vel gn̄aliter
ſecūdū Inn. & Goſ. Idem Vin. de teſti. cog. c. fi. de quo de verb.
ſign. c. 2. ſuper verbo, cōſpiratores. Licita autem eſt, ſecundū
Goſ. & Inno. quādo ſcilicet iurāt clerici, & ſtatuūt, vt teneant
ſe ſimul, & nō permittāt prælatum dilapidare, vel excōicatū
nō admitterent, vel hæretico nō obedirēt, vel ſe inuicem ſecu
rant ſuper facienda, & nō prodenda accuſatione hæretici, vel
aliter pernicioſi prælati: vel ſi cōtra potētem prælatum, vel in
famatum boni viri cōiurāt, 16. q. j. ſane Theſſalonicēſis. vbi de
hoc. 79. diſt. c. 2. De materia cōiurationum vide 11. q. 3. cōiura
tionum. de teſti. c. penul. de verbo. ſign. conſtitutionem. lib. 6.
29 de hæreticis. c. fraternitatis. de re iud. cum I. & A. † Opp. cū gl.
ſeq. ꝙ non admittatur excōicatio cōtra agētem cōtra electū,
de excep. dilecti. Sol. Refert, an veniant ſe opponentes per viā
agendi, & repelluntur, vt hic: an per viam excipiendi, & etiā ſi
veniant vocati, vel non vocati in ſpecie, vel in genere, ex quo
veniunt pro defenſione eccleſiæ, & ſtimulantur ſtimulo īter-
eſſe eccleſiæ, non repelluntur, vt dicto c. dilecti. Sed obſtat, qa
voluntarius reus ab opponendo, obſtante excommunicatio-
ne, repellitur ſicut & actor, ut patet ex no. per Inno. de except.
cum inter. & c. ſignificauerunt. Hoſt. tamen ibi contra. Dic, ſi
voluntarie ſe opponens veniat via agendi, repellitur vt hic. Si
via excipiendi, ſed ſpecifice vocatus, admittitur: quia eius per
ſona eſt firmata per vocationem in iudicium, in dicto c. cum
dilecti. Si non eſt ſpecifice vocatus, ſi ſe opponit ſtimulatus ra
tione priuati intereſſe, admittitur, vt dicto c. cum dilecti. niſi
delictum, quod opponit, ſit idem cum ſuo in genere; quo ca-
ſu fit compenſatio, de excep. cū eccleſiaſticæ. Si uenit ad iudi-
cium ſtimulatus ratione intereſſe eccleſiæ, adhuc admittitur,
vt dicto c. cū dilecti. Si venit nō ſpecifice vocatus pro intereſſe
communi, & publico, licèt ſit uocatus generali edicto, repelli
tur. Et ſic procedit dictum Inn. in dicto c. ſignificauerunt. & c.
cum inter. cum habeat gl. hic concor. Inno. de accu. ſuper his.
Et ſic debent limitari glo. Inno. in præall. loco, quod non. Per
hoc dicit Inno. quòd excommunicatus non poteſt proſequi
30 populares actiones. † Opp. quod potuerit procedi lite non cō
teſtata ad ſententiam, etiam iure iſto, vt lite non conteſt. quo
niam. §. porro. Solu. In abſentem contumaciter poterit proce
di, vt ibi: non in pręſentem, vt hic. Hodie etiam in pręſentem,
& abſentem, vt in cle. diſpendioſam. imo plus dicunt quidā, li
tem fore cōteſtandam ſuper exceptionibus, ſ. de elect. dudū.
primo. §. licet. Aliter non valet proceſſus. Alij dicunt, & forte
non male, quòd ibi non fuit facta litis conteſtatio ſuper exce-
ptionibus, ſed ſuper principali, ſm Inn. & Hoſt. Dic de hoc, vt
31 per gl. de officio deleg. prudentiam. §. ſexta. † Oppo. quòd non
ſufficit appellationem altero de grauaminibus copulatis in
appellatione iuſtificari, quia copula, &, nō verificatur in vno.
Ad hoc de reſcrip. olim. Gl. reſpōdit, quòd quandoque plura
copulantur in appellatione, quorū alterum diſtributiuè, &
ſingulariter ſufficit ad finem iuſtitiæ appellationis, & ſufficit
alterum probare, vt hic: nam quilibet defectus grauabat par-
tem, quod contra eam lite non conteſtata procederetur, & ꝙ
procederetur ſimul ſuper dilatorijs, & negotio principali. Si
autem plura copulantur, quorum alterum diſtributiue non
ſufficit ad iuſtitiam appellationis, vel reſpiciant illa diuerſos
effectus, & integraliter quilibet non cōcludat: & tūc oportet,
quod omnia probentur, & nō ſufficit alterū probare, vt hic,
& de reſcript. c. 2. de præb. cum iam dudum. de app. ſignifica
uit. de prob. licet cauſam. j. diſt. omnes autem leges. & Archi.
de priuileg. ex parte. Dy. de reg. iur. nullus pluribus. lib. 6. Arc.
de teſti. præſentium. eo. lib. & ponit Io. An. ſuper verbo, articu
lus. de elec. c. j. lib. 6. in uerbo, defecerit. gl. de elect. vt circa. li. 6.
in verbo, probare. & de ele. ab eo. lib. 6. eo. ti. is, qui. li. 6. in gloſ.
pe. & fi. per Cal. de reſcrip. c. 2. Dic, ꝙ ſi plura narrantur diſiun-
ctiue, ſufficit alterum probare, de reſcrip. inter cętera. Si plura
narrantur ſimpliciter copulatiue, aut collectiue, ſi ſe adſtrin-
git ad utrunque probandum, mos gerendus eſt, de prob. licèt
cauſam. Et hoc uerum, inquantū tangitur præiudiciū priua-
tum, & in his, in quibus ſe adſtringendo poteſt ſibi præiudica
re. Inquantum autem tangitur pręiudiciū publicum, ſi alterū
tantum probatū ſufficit, iudex ex officio ſupplet, iudicādo ſm
ꝙ iuſtitia dictat, non prout ſe adſtringit, vt notat gl. de prob. li
cet cauſam. in verbo, adſtrinxit. Si ſe nō adſtringit, & hoc con-
ſtat, vt qa proteſtetur, ꝙ nō ſe adſtringit, niſi prout neceſſe eſt
ad victoriā, vel ꝙ ponit diuiſim, & ſeparatim, & diſtributiue,
eſt planū, ꝙ ſufficit alterū probare, dūmō ſufficiat ad victoriā.
Si nihil proteſtatur, tunc ſi omnia diſtributiue, & ſpecialiter
nō ſufficiūt, ſed omnia ſimul iūcta ſic, vel diuerſos reſpiciunt
effectus, ad illos omnes cōſequēdos oportet omnia probari,
d̄ reſcrip. olim. ſi quodlibet diſtributiue ſufficit ad victoriā cau
ſæ, doc. cōiter dicunt, ꝙ ſufficit alterum ꝓbare, dic ſm Bart. &
doc. de prob. licet cauſam. Bar. ponit ff. de re iu. l. Diuus. Si plu
ra copulātur in eadem oratione, quorū vnū uenit qualificate
ad aliud, nō ſufficit alterum probare, de re iud. l. Diuus. de ꝓ-
batio. licet cauſam. Ad hoc de ele. ab eo. li. 6. Plus dicit Arch.
de teſti. præſentium. lib. 6. ꝙ ſi in vno articulo, vel capitulo plu
ra copulētur, ꝙ arctaſſe videtur ſe ad utrunq; ꝓbandū: iō nō
ſufficit alterū probare. Per quæ inſtruit aduocatū, ne nimium
ſit uerboſus in iudicio articulādo, ut ꝙ potius plures articulos
repetat, q̄ plura facta in vno ꝯcernet, qd̄ nō placet, niſi qualifi
cate ꝓponat. Si uero plura geminet, ēt in eadem orōne, ita ꝙ
unū nō ueniat qualificate ad alterū, ſed ponit ſeparatim, uel
copulatiue, uł ſimplr̄ ī una orōne, nec unū qualificat ad alte-

 rum,

rum,& regulariter ſufficit alterum probare. Hæc vera, quãdo
eodem inſtanti proſequitur vtrunque: ſed ſi vnum proſequit̃,
& deficiat, poteſt ab alio repelli tanquam calũnioſus, de elec.
ſi forte.li.6.quia licèt alterum tantum probare ſufficiat ad ui
ctoriam, non ſufficit ad vitandam calumniam, & periurium
ex calumnia, ex quo ſimpliciter iurat quæ proponit eſſe vera,
vt eſt tex.cũ glo.de elec.ſi forte.lib.6.in uerbo, euidẽter. & eo.
tit.is,qui.contra in gl.penul. per quæ dicunt domini de Rota
ſua concluſione 80.& 75.quòd ſi impetrans narret impetran
do plures modos vocãdi, vt qa per conſtitutionẽ, execrabilis.
acceptauit duo incompaſſibilia,& quia non ſit promotus in-
tra annum, ſufficit alterum modum vocandi probare: quia
quodlibet diſtributiue ſufficiat ad finẽ victoriæ. Quod puto,
niſi aduerſarius, probato altero mõ vocandi, velit probare ꝙ
altero vacet, quia non ſunt cõpaſſibiles. Si enim vacat per cõ
ſtitutionem, execrabilis. non poteſt vacare ꝑ nõ aſſumptionẽ
ordinis, ad hoc de reſcrip.ſuſceptum.lib.6.Ex his deciditur, ꝙ
ſi plura narrantur in reſcripto, & aliqua ſunt ſurreptione nar
rata, aliqua autem narrata vere, an ex hoc tantum, reſcriptũ
vitietur: & ſi quidẽ alternatiue narrantur, eſt planum ꝙ non
vitiatur, de reſcri.inter cæteras. Si copulatiuè, tunc dicit Lap⁹
ſua alleg.25.in fi.ꝙ ponderandum eſt ſuper qua ſe fundet Pa-
pa ad reſcribendum: & ſi illa eſt falſa, reſcriptum eſt ſurrepti-
tium: ſi non, non attenditur falſitas circa alia, ſed ſimpliciter
recurrendum eſt ad prædicta. Si non appareat ſuper quo ſe
fundet, tunc ſi velit proſequi narratum, ſurreptitiũ ei obſtat.
Si velit proſequi narratum non ſurreptitiũ, obtinet, de reſcri.
ſi eo tempore.lib.6. Ad hoc, qđ no.de reſcr.conſtitutum, &c.

SVMMARIVM.

1 *Inſtantia iudicij non perit lapſu triennij de iure canonico. 5.*
2 *Clauſula, Commiſſa deciſione cauſæ, quid importet.*
3 *Iuriſdictio delegata non perimitur, perempta iudicij inſtantia.*
4 *Cauillatio quid ſignificet.*
6 *Inſtantia iudicij perempta per lapſum triennij, de iure ciuili non auditur pars, niſi lis nouiter inchoetur. 7.*
8 *Inſtantia perempta, an videatur extincta iuriſdictio delegata.*
9 *Inſtantia iudicij, an indiſtinctè pereat lapſu temporis.*
Actio criminalis contra laicum debet terminari infra biennium.
10 *Inſtantia iudicij poteſt dici perempta in arbitrio.*
11 *Reſcriptum, per quod mandatur iudici, vt cauſam intra inſtantiam decidat, aliàs incurrat pęnam, intelligitur ſi pars inſtet.*
12 *Inſtantia, an in compromiſſo prorogetur, vt interim non currat tempus.*

CAP. XX.

1 VEnerabilis. †Inſtantia iudicij non perit la-
pſu triennij. Sunt duæ partes.
In prima cõqueſtio. In ſecunda Papæ prouiſio. Se-
2 cunda ibi, Mandamus. †Nota primo, ꝙ commiſſa
deciſione cauſæ, cõmiſſa vr̃ cãæ cognitio. Nũquid
aũt cõmiſſa cognitione videatur commiſſa ſñia, & deciſio, vi
de Doct.de offi.deleg.ſuper qõnum.& vide in cle. auditor. de
reſcri.in cle.vbi plene ſcripſi. Nota ſecundò ſecundum vnum
intellectum, quòd iure canonico non perit inſtãtia lapſu triẽ-
nij, quãdo eſt per ſubterfugia, & cauillationes aduerſarij pro-
3 telata. †Nota tertio ſecundum alium intellectum, ꝙ perẽpta
4 inſtantia iudicij non perimitur iuriſdictio delegata. † Quæro
primo, quid eſt dicere, Cauillatio. Doc.dicunt, ꝙ regula Cato-
niana ff.de reg.iu.dicit ꝙ ea eſt natura cauillationis, vt ab eui
denter veris per breuiſſimas diſputationes ea, quæ euidenter
5 falſa ſunt, concludantur, ff.de verb.ſig.natura. †Quæro, an ꝓ-
cedetur ad litem nouiter conteſtandam? Dic, ꝙ non, ſed ſup
prius conteſtata: quia dicit hic, non obſtante exceptione. Si
enim obſtaret exceptio, procederetur etiam ſuper lite noui-
6 ter conteſtanda, vt patet ſecundũ Hoſt. †Ad gloſ. opp. ꝙ lapſu
triennij perimatur inſtantia, & ſic non audiatur pars, niſi no-
uiter lis inchoetur: cũ perempta inſtantia pereãt omnia acta,
vt lite conteſta, & ſimil.C.de iud.properandũ.§.ſinautẽ reus:
Prima ſolutio glo.eſt, ꝙ aliud ſm leges, vt ibi: aliud ſm cano-
nes, vt hic. Secũda ſol.gl.eſt, ꝙ perempta inſtantia nõ perimit̃
iuriſdictio delegata, vt hic: ſed bene perimuntur acta, vt in cõ
trario. Põderet ergo opponens, an opponat cõtra iuriſdictio-
nẽ, & repellitur: an cõtra acta, vt ex ipſis non procedatur, & re
ctè opponit. Tertia ſolutio tangitur in gl. perimitur inſtantia
lapſu triennij a die litis conteſtatæ, ſed hic non erat lis conte-
ſtata, ideo non potuit prĩcipiari curſus. Gl.dicit, ꝙ imo lis hic
fuit conteſtata: qđ patet ex litera, quia dicit, ꝙ cauſæ deciſio
fuit prorogata: ergo erat lis conteſtata. Quarta ſolutio colligi
tur ex dictis gl. vbi ſtat per reum, & cauſa eius cauillatione pro
trahitur, non perit actori inſtantia, ut hic: alias ſecus, ut ibi.
7 †Primo videndum, an perempta inſtantia perimantur acta.
Gl.dicit, ꝙ perempta inſtantia de iure ciuili acta perimuntur.
Dicit hic Gof. ꝙ acta per manũ publicam ſcripta non pereũt,
C.de re iu. l. geſta. in Auth. vt fratrum filij.§.j.colla.9.ſecundũ
Vinc. Ad hoc de teſt.ſignificauit.s̃.de fi.inſtru.c.fi.ff.ad legem
Aquil.l.in lege Aqui.ſi deletum.C.de teſta.l.publicati.de quo
plene de teſtib.cauſam.per Legiſtas in l.is apud.C.de eden.&
8 per Bar.in l.cum lite.quæ eſt l.2.ff.iud.ſol. †Secundo eſt uiden
dum, an perempta inſtantia perimatur iuriſdictio delegata.
Gl.hic, ꝙ non. Idem Doct.s̃.eo.examinata.per Inn.de offic.de-
leg.conſuluit.& de teſti.cauſam.per Spec.in tit.de cõtu.§.nũc
nobis.in fi.§.j. Et tenent domini de Rota ſua concluſione 66.
& in Spec.in ti.de off.iudi.§.deſeruit. Pau.in cle.vt calumnijs.
de re iud. Dic, ꝙ inſtantia perempta nõ perimitur iuriſdictio,
quando peremptione inſtantiæ non perimitur cauſa, vel quã
do iuriſdictio nõ eſt ad inſtantiam limitata: ſecus ſi perimat̃
cauſa, uel ſit iuriſdictio ad inſtantiam limitata, vt patet in iu-
riſdictione data in cauſa appellationis, ut s̃.de reſcript.ex par-
9 te, & in clem.ſicut appellationem.de appel.in cle. †Tertio eſt
vidẽdum, an inſtantia lapſu temporis pereat indiſtinctè tam
de iure ciuili, quam de iure canonico. Circa quod eſt aduer-
tendum, ꝙ cauſa ciuilis terminatur triennio, & habet inſtan-
tiam triennij, C.de iud.properandum.§.ſinautem. Crimina-
lis vero intra biẽnium, C.vt intra cer.tem.cri.qu.ter.l.ſi.inter
clericos intra duos menſes, in Aut. vt cle. apud ꝓpri. epiſcop.
§.ſi tamen.col.6. Sunt & alij caſus, in quibus reſtringuntur, vt
in officiali, vt C.vt omnes tam ciui.quam crimina.ca.l.j.§.fin.
Itẽ allegat C.de naufra.l.de ſubmerſis.li.12.C.de dolo.l.fin. Et
reſtringuntur etiam quædã ciuiles, C.de decur.l.generali. lib.
12.C.de edi.priua.l.fi.in Auth.de man.prin.§.ſi tibi.colla.3. ff.
de dam.infec.l.j.ſecundum Gof.& Hoſt. Dic ergo, ſi quæritur
an pereat inſtantia de iure canonico lapſu triennij: quidam
quod non, vt gl.hic, & de dolo.c.fi.& tenet Hoſt.& ſic practica
tur. Et eſt differentia inter leges, & canones: quia ſecundũ le-
ges regulariter non appellatur ante ſententiã, iõ diligentia iu
dicis bñ poteſt cauſa finiri intra triennium. Sed ſecus ſm ca-
nones, de app.cũ ſit.ſm Pe.Ab.& Hoſt. Ad hoc ſupra de in in-
teg.reſt.cum ex literis.& tenet Spec.in ti.de deleg.§.reſtat. ver
ſi.item ꝙ inſtantia. De iure autem ciuili, ſi nondum lis eſt cõ-
teſtata, lapſu temporis non perit inſtantia, vt hic ſm unã lect.
& hoc, quia rurſus incipit a tempore litis cõteſtatæ, vt l.prope
randũ.§.ſinautẽ reus. Si lis eſt cępta, ſi ſtat per iudicem, ur̃ ꝙ
non pereat inſtantia, arg.huius, & in Auth. vt ſpon.lar.§.hoc
quoq;.gl.ff.ex qui.cau.ma.l.ſed & ſi per prætorem.in princip.
licèt gl.ſentiat contrariũ in Auth.de appel.§.primo.col.4.Gl.
aliæ dicunt quod currit, ſed datur reſtitutio. Et hoc tenet Bar.
in l.arbitrio.§.fi.ff.de dolo. Quod ſatis puto in inſtantia prin-
cipali. In inſtantia appellationis dicam j̃.de appel.ex rõne. Si
ſtat per partem, gl.tenet hic, ꝙ tẽpus non currit. Et hoc tenet
Phi. hic dicens, ꝙ ideo hic non currit inſtantia, ne Ceruiẽſes,
per quorum ſubterfugia fuerat cauſa prorogata, reportẽt cõ-
modũ de ſuo dolo, de reſcrip.ſedes.de dolo.contingit. Tu te-
ne, ꝙ currat, nec datur reſtitutio, ſed dabit̃ de dolo cõtra par-
tẽ, vt dicto §.de dolo. Quod ſequit̃ ibi Bar.& gl.in dicto §. hoc
quoque. Si ſtat per extraneum, currit, nec datur reſtitutio con
tra partẽ, ſed agitur contra tertiũ: & hoc ſi eſt ſoluẽdo: aliàs in
ſubſidiũ ſubuenitur. Quandoque ſtat per eum, qui debet cau
ſam proſequi, ſed fuit legitime impeditus, quia abſens, currit,
ſed datur reſtitutio, l.ſed & ſi ſine.§. fi.ff. de minorib. Fallit in
cauſis fiſcalibus, vt l.properandum.præal. per quæ Gof. dicit
hic idem fore in eccleſia, q̃ fiſco ęquiparat̃: & ſic procedet hęc
decre.in cauſis eccleſiæ, non clericorum, ſecundũ eũ, qa ſuffi-
cit in hoc legem non correctã. Hęc vera tenẽdo, quod currat
de iure canonico. Nunquid autẽ minor reſtituat̃? dicit, ꝙ pri⁹
conuenitur tutor, ante quàm reſtituatur, ut l. properandũ. in
fi.§.ultimo.licet alter habeat electionem agẽdi, contra quem
vult, l.etiam.§.j.ff.de minorib.C.ſi tut.vel cura.l.etiã. licèt hãc
electionẽ nõ habeat, vbi eſt lapſus ex contractu tutoris, vel cu
ratoris: qa prius ↄuenit procuratorẽ, q̃ reſtituat̃, ff. de mino. l.
cũ mãdato. Aduerte tñ, qa tenet Gof. qđ inſtãtia hẽat locũ in
priuatis cauſis clericorum. Hoc credo inquãtũ illę tractantur
corã iudice ſeculari: qa in talibus attẽditur locus iudicij, vt di-
cam j̃.de foro compe.qđ clericis. Sed in cauſis, q̃ tractantur in
foro eccleſiaſtico, nõ credo ꝙ hic admitteret̃. Ad hoc, quod
ſcribit Cal.in q.quæ incipit, Statuto cauet̃: qa bona clericorũ
10 ibi gaudẽt priuilegio eccleſiarũ, de pigno.ex lr̃is. † An autem
in arbitrio cẽſeatur eſſe perempta inſtãtia iudicij. Gl.qđ ſic, in
l.ſi de meis.§.fi.ff.de arb. Et hoc, qa ad inſtar iudiciorũ, &c. l.j.
C.de arb. Idẽ gl.in l.ſed ſi in cõpromiſſum.& ĩ l.itẽ ſi vnus. §.j.
11 de arbi. †Vbi aũt iudici imponit̃ pęna, ſi cãm nõ decidat intra
inſtantiam, intelligitur ſi pars inſtet, l.4.§. hoc aũt. ff. de dam.
infec. Sic no.C.de iud.properandũ.§.ſinaũt reus.& ponit gl. s̃.
de reſcrip.c.fi.ad hoc l.petendæ.C.de tẽp.in integ.reſti.pe. vbi
vero partes in tantum ſe adſtrinxerũt, ꝙ labitur tempus, & iu-
dex nõ eſt informatus de cã, conſuluit But. ꝙ iudex pronũtiet
ſic, Abſoluo, vel condemno ꝓut abſoluẽdus, vel cõdẽnandus
eſt, vt ex actis patet. Sic dicit But.in l.iudex.C.de ſent. qđ nota-
bis. De materia gl. vide 2.q.7.anteriorũ.§.ad hęc. De inſtantia
autem data per ſtatutũ, an poſt terminũ ſtatutũ poſſit iudex
pronuntiare, vide in Spe.de lega.§.reſtat.verſi. item ſi inſtãtia,
quod

quod non pono hic,quia melius cadit ad c.de cauſis.ſ. de off.
delega.& uide in l.j.C.vt omnes tam ciui.quam cri.& per Cy.
& Bar.in l.properandum. §. ſinautē reus . & pleniſſime ponit
22 Io.An.in addi.prædicta.†Nunquid autem in compromiſſo in
ſtantia prorogetur , vt interim non currat tempus , ſicut dici-
mus in inſtantia appellationis,ut in auth. ſi tamen.C.de tem-
po.appel.& in cle.ſi appellationē.de app.Io.An.in addi.Spec.
in ti.præalleg.& uerſi.tenet,quòd currat,quia non apparet iu
re cautum,quod non currat in inſtantia principali:& quia ex
preſſo conſenſu partium non poteſt prorogari,vt no.gl. in §.
ſinautem reus.Hæc eſt eadem rõ in curſu inſtantiæ principa
lis , & appellationis, cum agitur in appellationis inſtantia de
maiori præiudicio:quia perimitur illa inſtantia,& cauſa: hic
ſola acta perimuntur,& non cā principalis . Et hoc tenet Bar.
in l.properandum.etiam ſi pactum ſit iuratum, qa contra uti
litatem publicam.Modū autem vnum ibi ponit de prorogā-
do,ſi partes promittunt non opponere.Quod nō placet Bart.
in dicta l.properandum. quia iudex ex officio videns ſentētiā
non valere,quia perempta eſt inſtantia , debet abſtinere , ne
fruſtratoria eſſet ſententia.Dicit ſecundo , quòd alius eſt mo-
dus,vt partes nouent vnico actu acta,ſecundum formā l. mu-
tari.ff.de procu.vt quia dicant ſic litem cõteſtari,&c.quę tuta
non eſſet,ſi perēpta inſtantia,perempta eſſet actio, uel cauſa.
Item fortè cum in aliquibus exigatur formalitas, non ſuffice-
ret illud generaliter recenſeri acta,vt in c.clericus.de iureiur.
& in c.Quintauallis,& ibi dicam.

SVMMARIVM.

1 *Sententia exequi poteſt tempore feriato.*
2 *Delegatus non poteſt trahere partes vltra duas dietas a prouincia,virtute ſuæ commiſſionis.*
3 *Iudex quandoque poteſt appellari Poteſtas .*
4 *Poſſeſſio vera,ſed quaſi,non cadit in incorporalibus.*
5 *Libellum non vitiat in poſſeſſorio narratio proprietatis.*
6 *Libellus,in quo aliquid alternatiue narratur, quando valeat.*
7 *Sententia in poſſeſſorio eſt diffinitiua .*
8 *Reconuentionis priuilegium quando ceſſet.*
9 *Sicut contra agentem in poſſeſſorio non admittitur cumulatio petitorij ab alia parte ſuper eadem re,ita nec contra petitionem executionis in poſſeſſorio .*
10 *Poteſtati ſeculari quæritur ius adminiſtrandi ſola electione.*
11 *Poſſeſſione ſua quomodo poſſit reintegrari priuatus quaſi poſſeſſione iuris eligendi.*
12 *Sententia ſuper incorporalibus quomodo exequi, & formari debeat.*
13 *Iudex ſecularis poteſt eſſe iudex in cauſa ſpoliationis rerum eccleſiæ.*
14 *Feriæ etiam tempore vindemiarum ſunt concedendæ pro cauſis plenarijs.*
16 *Factum perſonale vbi ad tempus terminatur,finito tempore finitur ius.*
17 *Reſcriptum vltra prouinciam valet,dummodo non ſit vltra duas dietas.*
18 *Ciuitas an poſſit eligere ſibi aliquem in Poteſtatem perpetuum.*
19 *Electionis cauſa non poteſt tractari coram iudice ſeculari , quaſi ſit ſpiritualis.*
20 *Poſſeſſoria quæſtio ſuper beneficijs an dicatur ſpiritualis 22.*
21 *Sententia ſuper poſſeſſorio an dicatur interlocutoria,vel diffinitiua.*
23 *Reconuentio an poſsit fieri coram alio iudice.*
24 *Feriarum tempore inductarum ad Dei honorem pro quibus cauſis poſsit iudex procedere, inuitis etiam partibus .*

C A P. XXI.

1 SIgnificauerunt. ¶† Nō obſtante ex
ceptione tēporis fe
riati propter vindemias,mandāda eſt ſnīa exe
cutioni.Hoc dicit. Vel ſcđm Abbatē:Cū actor
& reus ſint diuerſi fori,cā proprietatis , & poſ-
ſeſſionis poſſunt corā diuerſis iudicibus agi-
tari.h.d.Sunt duæ partes.In prima parte cõqueſtio. In ſecun-
da prouiſio.Secunda ibi, Mandamus. In prima facit tria . Pri-
mo ponit factum,& cauſæ delegationem bimembrem.Secū-
da ibi,Verum reorum exceptiones. Tertia ibi , Reſpondente
2 reſponſionem actoris. †Nota primo iuncta ſubſcriptione , ꝙ
ſufficit, quòd cauſa non committatur vltra duas dietas, licèt
3 committatur extra prouinciam.de quo 3.q.6. neminē. † No-
ta ſecundo pro vulgari, vt iudex appelletur in fęminino Pote
ſtas.vide 96.diſt. ſi Imperator. Alibi appellatur in maſculino,
de hom.tua. Vide ad primum 10. q. 2. precariæ , vel pecunia.
¶Nota tertio,ꝙ denegatione ſubiectionis , vel non admiſſio-
ne rectoris electi , quis quaſi ſubiectionis poſſeſſione ſpoliari
uidetur,pro qua conſequenda agi poteſt poſſeſſorio : & ſic ꝓ
ſpoliatione iurium incorporalium datur poſſeſſoriū , ſaltim
quando ſint iura realia , vel perſonalia ad rem competentia .
ad hoc de elect. querelam. quod no.de cenſi.peruenit.Cy. C.
4 de pac.l.ſi certis annis.†Nota quarto,quòd in incorporalibus
non cadit vera poſſeſſio,ſed quaſi. Ad hoc l.ſi ſeruus.§.incor-
porales.de acqui.re.do.ſic nec in illis cadit vera traditio, ff.de
ſerui.l.quoties.C.de vſuf.l.4.ſic nec in ipſis cadit uera proprie
tas,ſed quaſi,ut dicit tex.hic notabiliter.Idem tex. & gl. in l.2.
§.quædam.ff.de interdic.vidu.l.3.de ſerui. leg. Inn. de conſti.
5 cum M.in verbo,reuocat.iuxta fi.gl. ¶†Nota quinto,ꝙ narra
tio proprietatis in libello non vitiat libellum in poſſeſſorio ,
nec ampliat vires libelli,vt proprietas deducta videatur: quia
attenditur penes medium concludendi,de quo ĵ.ti.j. ex parte
6 B. † Nota quòd procedit libellus , in quo aliquid alternatiue
narratur,quando alternatiua cadit inter illa,quæ ſaltem in la
7 ta ſignificatione ſunt idem, ibi,poſſeſſione,vel quaſi.† Nota ,
quòd ſententia in poſſeſſorio eſt diffinitiua,vide gl. de offi.de
8 leg.conſultationibus.& de reſt.ſpol.cum ad ſedem.† Nota, ꝙ
data diuerſitate fori conuenti ad reconuentum, cauſæ conti-
nentia diuiditur,& ceſſat priuilegium reconuentionis, quan-
do iuriſdictio ex fori diuerſitate eſt improrogabilis . Et ſic hic
uidetur caſus,ꝙ in ciuili nõ procedat reconuentio de clerico
coram iudice ſeculari:quod poteſt reſtringi, quādo agitur nõ
de re patrimoniali clerici,ſed de re eccleſiaſtica.de quo dic,vt
dixi ſupra,c.at ſi clerici. Nota, ꝙ data incompaſſibilitate cau-
ſarum attento intentandi modo , priuilegium recõuentionis
ceſſat,& diuiditur cauſæ continentia:nam pendentia poſſeſ-
ſorij quo ad executionem nõ patitur petitoriū a diuerſa par-
9 te intentatum,ĵ.de or.co.c.fi.†Nota, quòd ſicut contra agen-
tem poſſeſſorio nõ admittiī cumulatio petitorij ab alia parte
ſuper eadem re,ita nec cõtra petitionem executionis in poſ-
ſeſſorio:& ſic nõ ſolum pendentia poſſeſſorij impedit petito-
rium ab alia parte intentatum,ſed etiam pendentia executio
nis poſſeſſorij.Nota ar.ꝙ pro grauamine illato coram iudice
ſeculari clerico immediatè poteſt adiri eccleſia, quando gra-
uamen infertur in re eccleſiaſtica:nec eſt neceſſe , vt adeatur
proximus ſuperior ſecularis,ad hoc ſ.eod. cum deputati. di-
10 cam ĵ.ti.j.ex tenore.& c.licet.†.No. quòd in iſtis Poteſtatibus
ſecularibus ſola electione abſq; alia confirmatione quæritur
ius adminiſtrandi , nec eſt opus alia confirmatione , ſed ſola
ſufficit admiſſio,quæ eſt pro cõfirmatione , vide hoc per glo.
Bar.But.& Cy.in l.priuatorum.C.de iu.om.iu.per Bar. in l.Pu
blius.de cõd.& de.per eundē in l.ante.ff.de teſta.mili.Si tamē
aliquid opponetur,non poteſt adminiſtrare, ante quā poſſeſ-
11 ſionem habeat.no.Spe.in ti.de cenſi.§.2.ver.pe.†No. practicā
reintegrandi ad poſſeſſionem priuatā quaſi poſſeſſione iuris
eligendi:quia reintegratur,eo quòd ab eo electus admittitur,
& tractatur pro electo.Nõ ſufficit ergo ſola electio,niſi vt ele-
12 ctus habeatur, vide Inno.de in inte. reſt.c.2. †Nota practicam
exequendi ſententiam in iſtis incorporalibus: quia iudex cõ-
pellit partem ſuccumbentem ad patiētiam exercitij iuris , vi-
de Inn.de conceſſio.præben.cum noſtris.Bar.de ope.no. nun.
13 l.ſi prius.de dam.infec.l.a quo.ff.de ſeru. l.ſi cui.†Nota hic ap
tum, quòd pro ſpoliatione iuriū eccleſiæ agi poteſt coram lai
co:& ſic pro ſacrilegio,& ex facto,ex quo ſurgit crimen ſacri-
legij,electio eſt eccleſiæ,an agat corā iudice eccleſiaſtico, vel
14 ſeculari.Ad hoc ĵ.de foro compe.cū ſit.in ver.vtrum.†No.j.ꝙ
cauſæ plenarię regulariter ſilent tpe feriarū ꝓpter vindemias.
15 †Et no.caſum exceptum , quando petiī executio ſententiæ iā
16 latæ,& maximè qn̄ res eſt peritura tpe.†No.ꝙ vbi factū perſo-
nale determinatur ad tēpus , finito tēpore finiī ius : iō altero
tēpore hic impleri nõ põt , quaſi jōio factū diuerſificeī ex tpis
diuerſitate,cū alię ſint opę tēporis diuerſi,ff.de cõd.ind.l.ſi nõ
ſortē.§.ſi libertus. Ad hoc l. ſi vſusfructus mihi in biennium.
ff.de vſuf.le.& ſic eſt caſus formalis de eo,qđ quærit Bar.in l.ſi
ita ſtipulatus. q̄ præcedit l.ſtichum.ff.de uerb.obli.Si Poteſtas
eligiī pro primis ſex mēſibus,& caſu cõtingat,ꝙ nõ poſſit pri
mis ſex mēſibus uti iuriſdictione,an illi tempus reintegretur ?
Et dicit ꝙ non:quia alij ſunt ſex menſes primi, alij ſecundi, ex
17 tpis diuerſitate.ad hoc dictus §.ſi libertus.¶† Oppo.j.ꝙ cauſa
non poſſit delegari extra ꝓuinciam,3.q.6.neminem . Sol.Di-
cit Io.An.ꝙ ſufficit ſecūdū hæc tempora,ꝙ non committatur
vltra duas dietas,q̄q̄ cõmitteretur extra prouinciam, vt patet
hic. Vel dic,ꝙ hoc fuit de certa ſcientia Papæ. Vel dic ꝙ non
fuit exceptum . Dicit tamen Goff. diſputaſſe reſcriptum vltra
prouinciam valere , dūmodo non vltra duas dietas . Ad hoc
ĵ.de iureiur.olim.De quo per Hoſt.in ſumma,de reſcr. §. quæ
obijci poſſunt.ver.C.ibi Hoſt.tenet ꝙ procedit exceptio,niſi ꝓ
ceſſerit ex certa ſciētia Papæ:qđ ſcire nõ pſumitur,de cõſt.c.j.
lib.6.& ſic ſtant iura,ex quo nõ ſunt correcta,de ele.ꝯſtitutio.
li.6.Et licet ſic videaī de iure ſcripto, contra tamen de conſue
tudine ſeruatur,ſecundū Cal.Arch.in d.c. neminē. tenet opi.
Hoſt.& dicit hodie ſtandum eſſe c.ſtatutū.§.cū aūt.de reſcrip.
li.6.Sed dici poteſt,ꝙ ille §.loquitur in datis a Papa:in inferio
ribus autē iudicibus ſtandū eſt dicto c. neminē. qa ſic loquiī.
Oppo.2.ꝙ nõ recte exciperent cõmunitas caſtri , quia nõ erāt
rei,ſed actores.Sol.Dicit ꝙ excipiebant inquantū petebaī exe
cutio poſſeſſorij:quia inquātū agitabatur cā ꝓprietatis, erant
18 actores,vt patet ſupra, ¶†Quæro,an ciuitas poſſit ſibi eligere
aliquem in perpetuū Poteſtatē,ideſt quoad vixerit: & idē q̄riī
de quacūq; vniuerſitate,ar.ꝙ ſic:ſicut ꝓcurator vniuerſitatis
p̄t in perpetuū cõſtitui . Scđo, qa & Veneti ꝑpetuo ſibi Ducē
cõſtituerūt.Item eſt expreſſum,ꝙ permittitur perpetua pote-

ſtas,C.de murile.l.j.lib.12.Item,quia ciuitas,& vniuerſitas ap-
probata pōt ſibi perpetuam legem cōſtituere,ff. qđ cuiuſque
vni.l.ius.& eius ſtatuta ſunt perpetuo ſeruāda,ff. de decre. ab
ord.fa.l.fi.Itē ſicut ſocietas perpetuo cōtrahitur, ff. pro ſocio.
l.j.Itē,ꝙ quilibet pōt ſe iuriſdictioni alterius ſubmittere, ff. de
iud.l.j.& 2.& etiam ſuperior inferiori,ff.de iur.om.iud.l.eſt re
ceptū. multo fortius poterit ſibi rectorē perpetuū eligere, ff.
de ori.iur.l.2.§. deinde quia difficile. & §. ex eodē tempore. &
§.nouiſſime.Itē quia exercitus facit Imperatorē, 93. diſt.legi-
mus,& quia gñaliter vniuerſitas eligit rectorē ſibi perpetuū,
de elec. c.j.¶ In contrariū eſt veritas, quia leges de officijs lo-
quētes nolunt illa eſſe perpetua,C.de caſtren. l. j.C. de decur.
l.j.C.de mēſo.l.vnica.C.de domeſt.l.pragmatica.C.de muri.l.
ęternam.C.de cōſuli.l.pe.C.de fabricen.l.2.ff.de offic.pfec.vr.
l.iſta.ff.de off.proconſu.l.meminiſſe.de off.præſi. l. ſi forte. de
ori.iur.l.2.§.deīde populo.de adul.l.ſi adulteriū.§.fi.& l. ſi ma
ritus.ff.de iureiur.l.vt magiſtratibus.ff.de iudi.l. pars literarū.
cū multis ſimilibus.Itē multiplici rōne nō expedit officia per
petuari,& ꝯtinuari.Prima,qa nō expedit Reipublicæ,vt ſum-
mā poteſtatē habēs ſit perpetuus , vt palle.§. deinde populo.
Qđ intelligendū eſt de perpetuitate,vt tranſeat ad hrdes. Ad
hoc,qa ſummus princeps excipitur,vt ea.l.§. meminiſſe. Ad
hoc ſ.de elec.venerabilē.ad fi.Secūda,ne detur via corruptio
ni,& ambitioni,C.de tab.l.j.lib. 12.Tertia,vt ſi delinquat,faci-
lius corrigi poſſit,C.de ſuſcep.& arca.l.neminē.lib.10. Quar-
ta,ne tranſeat ad hæredes,in Auth.de defen.ciui.§.fi.colla. 3.
Quinta,qa ſic poſſent ſe ciuitates auertere,& ſubtrahere a ve
ro dominio,dādo ſe ſic forſan potētiori, de exceſ. pla. dilecta.
de ali.iu.mu.cā fac.c.fi.So. Dicit Hoſt.ꝙ ſm iura Digeſtorum
honores,dignitates,& munera tēporalia eē debebāt,ff.de mu.
& ho.l.munerū.§ gerendorū,adeo ꝙ cōtinuari nō poſſunt in
eadem perſona.Fallit in ſubſidiū,vbi deſunt,qui gerant, ff.de
mu.& ho.l.vt gradatim.§.quoties.& in ſacerdotij dignitate,q
ſpōte repeti pōt,ff.de mu.& ho.l. ſpōte. & fuit habilis regula-
ris vocatio quinquēnij,& alia triēnij ad legationē biēnij,C.de
mu.nō cōti.l.ſecūda.li.10.& per tātundē tps poterit in offō de
tineri,amplius nō,etiam ſi decretū ciuitatis,aut decurionum
authoritas hoc deſideret,C.de ſuſcep.& arcar.l.neminē.li.10.
hodie uero per bienniū in officio eſſe pōt:& interpellato biē-
nio,iterū poteſt aſſumi,ſi placet,aliter nō,in Auth.de defen.ci
ui.§.fi.colla.3.alias aſpirans,vel deſiderans ꝓmoueri, incidit ī
legē Iul.ambi.ff.ad legē Iul.ambi.l.prima.Rō, ne ſi perpetuo
teneāt Rempublicā occupatam, perpetuo aſperè dominent,
ne habeant occaſionē delinquēdi,ff.de ori.iur.l.ſecūda.§. de-
inde.in Auth.de defen.ciui.§.fi.Iō vult lex,ꝙ deponāt officiū,
& rōnē videant,C. vt omnes tā ciui,quam cri. l.vna.Itē ſi loc9
eſt ſub dominio alicuius,hoc ei minus licet ſine cōſenſu illi9,
cui ſubeſt, de exceſſi. præla. dilecta. de officio archid. ad hæc.
Hoc locū habet in ſecularibus rectoribus per electionē creā-
dis:ſecus in alijs,qui ſuccedūt hæreditario iure,ſ.e.nouiter.&
de voto.licet,Itē ſecus ī Imperatoribus , Regibus,& Ducibus,
q de antiqua,& approbata cōſuetudine perpetuo, ideſt,quā-
diu viuūt,eligūtur,quibus nō ſuccedūt hrdes. Exēplū, vt ī Du
ce Venetorū,& Imperatore,de ele.venerabilē. ad fi. Itē ſecus
in rectoribus eccleſiaſticis,qui perpetuo,id eſt, quādiu viuūt,
cōſtituūtur vt plurimū,& ſi ſint vicarij,de fi.inſt.G.perpetu9.
de officio vica.c.j.& fi.Vñ tales quādiu bene regūt, nō ſoluun
tur.Mors vero omnia ſoluit,in Auth.de nup.deinceps.đ regi-
mine ciuitatis Romanæ,tene qđ habes de elec.fundamēta.li.
19 6.¶†Opp. gl. 1. ꝙ nō poterit cā electionis tractari corā iudice
ſeculari,quaſi ſpiritualis ſit,j.de or.cog. tuā. de elec.ſacroſan-
cta,& c.Meſſana.Sol.Cauſa iuris eligendi ad dignitatē,vel bñ
ficiū ſpirituale,eſt ſpiritualis,& hæc non tractatur corā iudice
ſeculari:cauſa iuris eligendi ad temporalē dignitatē eſt tēpo-
ralis,qa & poteſt corā iudice ſeculari tractari, vt hic: & qa ab-
bas,& cōuētus fuerūt actores,vt hic: ideo forum rei eos cōue
nit ſequi,de fo.cōp.cū ſit.Vel ſecundo,ſecundū Vinc.vt ponit
Io.An.ſuper textu,hic cā erat ſuper poſſeſſione, & nō ſup pro
prietate iuris eligēdi: vñ dicit, ꝙ licèt cauſa iuris patronatus,
vel electionis quo ad proprietatem ſit ſpiritualis, & nō poſſit
corā iudice ſeculari tractari quo ad poſſeſſionē: tamen qū de
illa ſola diſputatur,illa poteſt coram iudice ſeculari tractari,
quaſi illa non ſit ſpiritualis,maxime ſi incidēter tractet.Licet
ſol.poſſit tolerari ī ſe,tamē ſol.nō eſt vera ad tex.Quod patet,
qa hic nō agebatur de electione rectoris eccleſiæ,ſed caſtri, &
erat rector tēporalis , vt patet in fi.ibi,& tēpore regiminis,&c.
20 & ideo poteſt agi corā iudice ſeculari.†No. tamen dictū Vin.
qui vult,ꝙ quæſtio poſſeſſoria ſuper re ſpirituali non dicatur
ſpiritualis,ad hoc gl.de iura.ca.literas,de ele.dilecti. per Inno.
ſ.eo.de reſcrip.ceterum.de fo. cōpe.ex parte B. Idē tenet Arc.
de reſti.ſpo.c.j.lib.6.in verbo,ciuilibus,de eo , qui mit. in poſ.
cā rei ſer.c.j.lib.6.in uerbo,obtinēdis.& ibi Arch.& Inno.vide
Io.An.de re.ſpo.frequēs.li.6.ī Nouella. Credo,ꝙ q̄ſtio poſſeſ-
ſoria rei ſpiritualis ſit ſpiritualis,ſicut & qō proprietatis:quia

eiuſdē eſt naturæ poſſeſſio,cuius eſt ꝓprietas,de reſcrip.c.cau
ſam.aliàs licèt vera ꝓprietas,vel ꝓprietatis poſſeſſio caderet ī
laicum,cōtra dictū c.cām.idē puto,qđ ſi quæſtio legitimitatis
depēdeat a colorata poſſeſſione matrimonij,ꝙ ſi de hac reuo
cet in dubiū,cū ad eccleſiā ſpectet de colore matrimonij ſta-
tuere,đ clā.deſpō.cum inhibitio.ita eius erit cognitio, an mri
moniū ſit in facie eccleſiæ cōtractū . Si uerò eſt dubiū de ſolo
facto,per no.in c.cauſam.de or.co.Io.An.dicit alibi, & Spe.ꝙ
hæc qō poſſeſſoria ſuper matrimonio,vel alia re ſpirituali,nō
eſt ſpiritualis,ſed quaſi ſpiritualis.Ponit Io.An.in addi.Spe.in
tit.de peti.& poſſ.§.j.verſ.quid ſi ago poſſeſſorio.Nō ob. qđ đt
Inn.ſ.eo.ceterū.& c.ex parte B.j.ti. j. quia fatēdū, ꝙ q̄ſtio poſ-
ſeſſionis nō eſt quæſtio proprietatis. Ideo ſi lex pōderat ꝓprie
tatis quæſtionē quo ad iuriſdictionē , ꝓcedit qđ non includit
poſſeſſoria,ſed quæſtio poſſeſſionis latè eſt quæſtio rei.Ideo ſi
ius pōderat in ꝓprietate rei,vel qualitate,quęſtio poſſeſſionis
includitur.Sed tūc vltra nō uidetur,ꝙ debuerat adiri Papa de
iudicio ſeculari,ſed ſuus ſuperior,ſ.eod. nouit.Solu.Dicit hic
Io.An.qđ quia voluerūt,vt reſpōderet de cauſa proprietatis ,
anteq̄ reſtituerent monachi,grauauerūt,& pp grauamē adit9
eſt Papa per viā appellationis,& Papa cōmiſit cauſam,vt ſ.pa
tet.Alij dñt,ꝙ Papa fuit aditus per viā querelæ.Et ſic patet,qđ
vbi clericus litigādo grauat corā iudice ſeculari, immediatè
pōt Papa adiri appellationis via,vel querelæ,ad hoc ſ.eod.de-
putati.dicā j.ti.j.licet,ꝓ tanto Papa,vt grauamē reuocet, man
dat , vt ante omnia admittat rector, q̄ ꝓcedat ad cognitionē
iudicij ꝓprietarij.ad hoc,ꝙ appellationis via fuerit delata, pa
tet ibi,audituri,&c.quia forma talis ꝯmiſſionis ſolet apponi
in cōmiſſionibus appellationum,ut probato grauamine ꝓce
datur in alijs, de app. ut debitus. & c. ex parte.ſecūdum Hoſt.
21 †Gl.in fi.colligit,quod ſententia in poſſeſſoria eſt diffinitiua.
Alle.vt lit.nō cont.c.2.Et hoc eſt expreſſum in cle.j.de ſequeſ.
poſ.& fruc.ad hoc no.j.de reſt.ſpo.cum ad ſedem.In cōtrariū
eſt tex.ꝙ eſt interlocutoria,de inſti.cum ueniſſent.Bar. & glo.
in l.j.C.ſi de momen.poſ.dicit, ꝙ eſt diffinitiua . Quod patet,
quia in ea lis cōteſtatur.alle.l.incerti.de interdic.Inſt.de inter
dic.§.retinendæ. & ibi tenet idem Cy. quia diffiniuit negotiū
principale.Idē Butr.& omnes. Dic,ſi deducitur in iudiciū per
viam exceptionis,eſt interlocutoria,vt eſt tex.de or. cogn. c.2.
ver.nos autem.ibi,interloquendo pronuntiamus. Si per viā
actionis,& ſecum accumulatur cōdictio l. ſi quis in tantam.
C.vnde vi.illa eſt diffinitiua.ita loquitur gl.de reſt.ſp. cum ad
ſedem. ſcilicet gl.pe.ad fi.Si ſecum accumulatur petitorium,
tūc dicit Inn.quod eſt interlocutoria.Et ita intelligit de inſti.
cum ueniſſent,ut ipſe ibi not.de hoc : quia non omnino fuit
negotium principale,cum ſperetur ſententia, quæ ſecū attra
hit vires poſſeſſorij,de cauſa poſ.cū dilectus.Si quæſtio poſſeſ
ſionis incidenter deciditur ad tuendum poſſeſſorem:hic etiā
eſt interlocutoria,vt dicto capi.cum veniſſent : ſecūdum aliū
intellectum.Sed ſi principaliter intentatur quæſtio poſſeſſo-
ria,tunc ſi haberetur reſpectus ad ſolam quæſtionē poſſeſſio-
nis,hæc dicitur diffinitiua,quia in ipſa lis cōteſtatur,vt lit.nō
conte.accedens. de offi.deleg. cōteſtationibus. & quia illā to-
tam diffinit.Idē ſi habetur reſpectus ad cōdictionem l. ſi quis
in tantam, quæ poteſt intētari : & quia nō inter media cauſæ
diffinitur:& quia cōmuniter ex eius fine finitur quæſtio pro-
prietatis propter difficultatem probandi illam, de reſtit.ſpol.
ſæpe.Si habetur reſpectus ad petitoriū,quia poteſt intentari,
quia ex toto nō diffinit cauſam,cum aliquando poſſit intēta-
ri petitoriū,non eſt omnino q̄ſtionis diffinitiua:quia etiā effe
ctus pendet ab euētu ſententiæ in petitorio,ut d.c.cū dilectus.
de ord.cog.de cau.poſ.cū eccleſia.& c.cū ſuper . Iō hoc reſpe-
ctu gl.ipſam appellat quaſi diffinitiuam, vt no.gl.in d.c.cōſul
tationibus.de offi.dele.ideo ex hoc ſequitur , ꝙ appellabatur
ab ea,vt diffinitiua, qa nō exigetur expreſſio cauſæ , ſicut nec
in diffinitiua,ff.de app l.ſcio.Ita debet intelligi Arch. 2.q. 6.§.
ſunt quorum.uerſi.de poſſeſſore.& glo.de re iudi.quod iuſſit,
22 quæ dicit ipſam diffinitiuam.¶†Venio ad gl. pe.Oppo.quòd
potuerit abbas ſuper proprietate conueniri coram iudice ſe-
culari,quia qō poſſeſſionis,& proprietatis,vt cōnexa,& ne cō
tingat cōtinentiam cauſæ diuidi,debent coram eiſdem iudi-
cibus tractari,C.de iud.nulli.j.de ſequeſ.poſ.& fruc. c.1. Item
quia cā cōuētionis,& recōuētionis debet corā eiſdem iudici-
bus agitari.Gl.laborat ad ſo.cōtrarij, & primo rñdet ad id, qđ
dicitur de cōtinētia cauſæ,ꝙ hoc operatur diuerſitas fori,q.d.
vbi actor,& reus ſunt eiuſdē fori,debet qō poſſeſſionis , & ꝓ-
prietatis coram eiſdem iudicibus agitari . Sed ſi ſunt diuerſi
fori,tūc ex quo ab eodem non intētatur , ſed a diuerſa parte,
quilibet agendo habet ſequi forum rei,ne offendatur regula,
quæ habet , ꝙ actor ſeqtur forū rei , cauſa debet corā diuerſis
iudicibus agitari:& tunc cōtinētia cauſæ diuidit , maxime cū
oīno nō ſint ꝯnexę cauſę poſſeſſionis,& ꝓprietatis,vno certo
reſpū nil habēt inuicē cōe,ff.de acq.poſ.l.nāliter.§.nihil cōe.
Eodē modo pōt ſolui ꝯrium , ꝙ diuerſitas fori tollat priuile-
gium

gium recõuentionis,& ſic non fiat recõuentio corã eiſdẽ. Sed
iſta ſolutio nõ vr̃ bona nec ad ſm ɔrium: procederet enim, ſi
ex diuerſitate fori ceſſaret iuriſdictio ſuper recõuẽtione, quo
caſu ex neceſſitate cã eſſet corã diuerſis iudicibus agitãda: ſed
hic ſuper recõuentione nõ ceſſat iuriſdictio, quia data cõuen
tione prorogat̃ iuriſdictio ad recõuentionẽ, etiã ſuper diuer-
ſo, ne dum ſup cõnexo. Cum ergo nõ eſſet iuriſdictionis fun-
damentũ, nõ debet offendi regula, quæ dicit, cauſæ cõtinẽtiã
non diuidi. Ideo ſolutio primi ɔrij dependet a ſolutione ſecũ-
di, quia ſi prorogatur iuriſdictio in clericũ in cã recõuenti co-
ram iudice ſeculari, cum hic nõ ceſſat iuriſdictio, nulla ſubeſt
cauſa aut neceſſitas recedendi a regula, ne cauſæ cõtinẽtia di
uidat̃: quia dici põt, ꝙ opinio, quæ habet ꝙ nõ procedat recõ
uẽtio clerici corã iudice ſeculari, ꝓcedat de iure, maxime vbi
fit recõuentio de re eccleſiaſtica, vel iuriũ: & hoc ꝓbat decre.
Vel reſpõde ſecũdo ad ſm ɔrium, ꝙ qñq; recõuentio fit eodẽ
durãte iudicio, & ꝓcedit recõuentio quo ad priuilegiũ ꝓroga
tiuũ iuriſdictionis, & ſimultanei proceſſus: & tũc non ceſſaret
iuriſdictio in reconuentã eccleſiã: & cõtra nõ deberet offendi
regula, q̃ habet cauſarũ cõtinentiã non diuidi. ſed ſi reconuẽ-
tio fiat primo iudicio conuẽtionis expedito, non ꝓcedat recõ
uentio, etiã quo ad finẽ prorogatiuum iuriſdictionis in recon
uentũ: & ſic neceſſario oportet ꝙ offendatur regula, quæ hẽt
cauſarũ cõtinentiã diuidi non debere. Solutio iſta dependet
23 ab opi. †Nunquid quo ad priuilegiũ prorogatiuũ iuriſdictio-
nis ꝓcedat recõuentio, ſi non fiat eodẽ durante iudicio: & ali
qui tenent qđ procedat, ſaltẽ quo ad illud priuilegiũ, licèt nõ
ꝓcedat quo ad priuilegiũ ſimultanei ꝓceſſus: vnde ſm illam
non procederet ſolutio, de quo de reſcri. diſpendia. lib. 6. & in
cle. ſæpe. de ver. ſig. & de or. cog. c. 2. & pleniſſime dicã de mu.
peti. c. j. vbi teneo ꝙ nõ ꝓcedat quo ad aliquod priuilegium:
ideo ꝓcederet hæc ſolutio. Sed qa hæc ſolutio pendet ab opi-
nionibus, glo. dat regulã ibi: & tunc dic, ꝙ vbi cauſæ ſunt com
paſſibiles, procedũt regulæ cõuentionis, & recõuentionis, &
regulæ quæ habent cauſarũ cõtinentiã diuidi nõ debent: vbi
vero cauſæ ſunt incõpaſſibiles, attento modo accumulandi,
tũc procedũt regulæ, quia neceſſario cauſæ debẽt tractari co-
rã diuerſis iudicibus, & etiã cãrum continentia diuidit̃, vt hic.
Hic eñ erat intentatũ poſſeſſoriũ recuperandæ, cuius priuile-
giũ eſt, vt ab aduerſa parte nõ admittat̃ ad intẽtatũ, vt patet
de ordi. cog. c. fi. de reſt. ſpo. ex conqõne. 2. q. 3. c. j. & quod ibi
no. niſi ante oĩa ſpoliatus reſtituat̃: qq̃ ergo hic obtinuiſſet ab
bas ſñiam in poſſeſſorio, nõdũ illius erat facta executio, qa nõ
erat adhuc cõmiſſus in rectorẽ electus per abbatẽ: nõ poterat
ergo aliud iudicium accumulari, quaſi diceret, ſi fuiſſet facta
executio, procederent tũc regulæ, de quibus dictũ eſt, & cauſa
rum cõtinentia non diuideret̃: ſed qa nolebant admittere re-
ctorem, & ſic eccleſiam reintegrare ad poſſeſſionẽ, & volebãt
ante diſcuti debere de proprietate, fuit grauatus abbas, & ap-
pellauit ad Papã, & Papa cõmiſit, vt in litera patet. Vnde dicit
hic Inn. ꝙ ſiue a principio monaſteriũ egerit interdicto vñ vi,
adhuc ſpoliatũ manet: ſiue a principio vti poſſidetis, & poſt
ſñiam ſpoliatum fuit de nono, qa negauerũt electũ ab eis ad-
mittere in rectorem, legitima eſt hæc exceptio: Non reſpõde-
bo de proprietate, niſi prius fuero reſtitutus, ĩ. de ordi. cog. cũ
dilectus. Idẽ eſſet, & ſi petitorio egiſſet, & poſtea monaſteriũ
fuiſſet ſpoliatũ, ĩ. de app. cõſtitutus. 2. ad fi. ſm Inn. Eſt tñ diffe-
rentia inter primum & ſm caſum, quia primo caſu ſufficeret
oſtẽdere ſolã pendẽtiam poſſeſſorij, ſecundo caſu arctaret̃ ad
probandũ ſpoliationẽ, vt no. de ordi. cog. c. fi. de reſt. ſpol. ex ɔ-
queſtione. Pro hac lectura facit qđ no. Spe. in tit. de reconuen.
§. nunc dicamus. verſieulo, qd ſi te cõuenio. 2. col. vbi dicit, ꝙ
illud priuilegiũ habet actionẽ iudicati ex ſñia ſuper poſſeſſo-
rio, qđ habet poſſeſſoriũ, qa durat prima actio, & priuilegiũ
eius, licet ferat̃ ſñia, ff. de pig. actio. l. grege. §. etiã. C. de vſu. rei
24 iudi. l. j. ff. de noua. aliã. ¶ †Opp. ꝙ nõ neceſſitetur qs ad litigã-
dum tpe vindemiarũ, ff. de fer. l. j. & l. ſi feriaris. ĩ. de fer. c. fi. So.
Dicit gl. inter ferias ad honorẽ Dei, & ob neceſſitatẽ hominũ
eſt hæc dr̃ia: quia in ferijs ob neceſſitates hominũ põt de vo-
luntate partiũ procedi: quia talibus ferijs, vt ad vtilitatẽ priua
tam inductis, põt renuntiari. In ferijs in honorẽ Dei non põt
procedi, etiã voluntate partiũ, quia illis ob publicã vtilitatẽ &
in honorem alterius inductis, partes nõ poſſunt renũtiare, vt
d. c. fi. Inuitis tamẽ partibus regulariter procedi non poteſt in
vtriſq;. Ad hanc decre. reſpondet glo. ꝙ licèt ſit hoc regulare,
fallit in actu porrectionis libelli, q die feriata põt offerri, l. mi-
les. §. ſexaginta. ff. de adul. Quod intellige in obligatione, quæ
fit iudici: ſecus in obligatione, quæ fit parti, quia non debet
offerri die feriata, vt no. de lit. conte. c. j. Fallit ſecundo, quãdo
res eſt tpe peritura, quo caſu poteſt procedi tali tempore, vt
hic. Idẽ ſi periret inſtantia iudicij: quia tunc ne pereat inſtan-
tia, poteſt tali tempore procedere, de offi. dele. conſuluit. Illa
potius probat contra, no. tamen glo. Io. 15. q. 4. placita. hoc nõ
tenet, quia licèt pereat iuriſdictio, non perit cauſa. De reme-
dio autẽ tunc eſt recurrendũ ad gl. de officio deleg. de cauſis.
& adde Inn. ibi ſecũdum Arch. in d. c. placita. & ad Butr. cuius
dicta poſui ſ. c. ꝓxi. Sit ergo regula, ꝙ inuitis partibus diebus
feriatis procedi non põt, nec in ferijs ob Dei reuerẽtiã, nec in
ferijs ob vtilitatem hominũ. Fallit in actu porrectionis libelli.
Quod intellige vt ſ. Fallit ſecundo, qñ res eſt tẽpore peritura:
& non dr̃ peritura, quando ſola iuriſdictio perimitur: ſed qñ
ipſa res perit, vel ipſum, de quo agitur, vel actio. Idem ſi peri-
matur probatio, vt no. ĩ. Hoſt. & Io. An. de proba. in preſentia.
in verbo, altero menſe. in fi. Allegat l. j. §. fi. ff. de fer. & ĩ. de fer.
c. fi. Ad hoc no. Io. An. vt lite non conte. quoniam. §. j. Et pro-
cedunt hæc etiam in ferijs in honorem Dei, vt ponit Io. And.
in d. c. §. j. in verbo, admittendi. & eſt dictum Spe. in Spec. de
fer. §. 2. verſi. ſed quid ſi tunc. & hoc ſentit, imo expreſſe dicit
Spe. in ti. de libe. cõcep. §. nunc dicendum. ver. 25. ad fi. & Fre.
ſuo conſi. 139. Fallit tertio, quando vniuerſitas litigat per ſyn-
dicum, & qñ vniuerſitas conuenitur: quia tota non poteſt in
vindemijs occupari: quo caſu litigare poteſt per ſyndicum, ff.
quod cuiuſq; vni. l. j. Et ſic dicit Gul. Na. qui dicit ſe in hac cã
fuiſſe aduocatum: & ſic debet intelligi hic. Sed cõtra hoc pu-
to verius no. Inn. ĩ. de fer. c. conqueſtus. & dato ꝙ eſſet verum,
hoc eſſet reſtringendũ ad ferias hominũ cã introductas, vt ex
ratione patet. Fallit quarto in cauſis publicis, quæ tractantur
diebus feriatis, C. de fer. l. publicis. & publica cauſa hæc cẽſet̃,
quia agit̃ de regimine publico, vt caſtri. Vnde ſicut cauſę fiſca
les tũc agunt̃, ita & cauſæ eccleſiarum. Quod dixit Hoſt. verũ,
qñ eccleſia agens contra laicũ ad hoc inſtat: ſecus ecõtra, ar.
C. de legi. l. quod fauore. Nõ placet mihi, ꝙ in ſingulis cauſis
eccleſiarũ poſſit cauſa tractari tempore meſſiũ: alias iura ca-
nonica fruſtra induxiſſent ferias, cõtra id de ferijs. c. conque-
ſtus. & ideo Ho. dicit hic hoc non ſeruari. Fallit quinto in exe-
cutione ſñiæ, quæ põt fieri in die feriato. Quod dicit Fre. ſuo
conſi. 139. procedere etiam in ferijs introductis in honorem
Dei. Ad hoc de pęni. di. j. Adam. 2. q. j. ſicut. Hoc maxime dicit
Fred. verũ, quando fit executio in bonis, ſuper quibus eſt ſpe-
cifice ſententiatum: quia in illis fit executio ſine cauſæ cogni
tione, vt no. de re iudi. cũ ſuper. in fin. de teſti. veniens. vt no. ff.
de re iudi. l. a diuo Pio. ergo talia poſſunt expediri die feriato,
quia ceſſat mens iurium prohibẽtiũ cauſas agitari, quæ pro-
hibent iudìcia, cuius appellatione comprehendunt̃, quæ præ-
cedunt iudicium, & ſententiam: vt no. de re iu. in iudicijs. Ad
hoc de ferijs. cap. vltimo. ibi, iudicialis ſtrepitus, &c. de ver. ſig.
forus. Ad hoc, quia examinatio teſtium, quia in ea non exigit̃
cognitio, poteſt fieri die feriato, etiam in honorẽ Dei: in Spe.
de fer. §. 2. verſi. quid ſi tunc. & no. gl. in cle. j. de of. dele. in cle.
Ad hoc, quia & extra territoriũ talia fieri poſſunt, vt no. de re
iudi. nouit. Hoc idem vr̃ tenere Arc. 2. q. j. ſicut. Dic, ꝙ ſi petat̃
executio in alia re, q̃ petita, quia illa exigit ſummariã cogni-
tionẽ, nõ poteſt fieri die feriata, ſi petatur executio in re peti-
ta: quia iſta nõ exigit cognitionẽ, etiam ſummariam, vt no. in
iuribus prææalle. & no. Arch. 2. q. j. ſicut. Io. And. in addi. Spe. in
tit. de libel. cõce. §. nunc dicendum. verſi. 25. hoc latius exami-
nat quã alibi, excludendo caſus nõ dubios. Si res eſt tempore
peritura, planum ꝙ poteſt fieri executio. & hoc ponderat hic
textus. Si res non eſt tempore peritura: & tunc ſi quæris, an ꝓ-
ceptũ iudicis de exequendo poſſit fieri die feriato: & hoc fieri
non poteſt, per iura, quæ ferias ſeruari præcipiunt, 15. q. 10. pla
cita. 5. q. 7. c. j. de fer. c. fi. C. eo. l. omnes. & l. fi. maxime vbi exe-
cutio requirit cauſæ cognitionem: & qa aliquæ exceptiones
poſſunt opponi contra executionem, quas aliquando exami-
nat iudex, vt no. de re iudi. de cætero. C. ſi contra ius, vel vtili.
pub. l. & ſi non cognitio. 25. q. 2. & ſi non cognitio. ff. de iudi. ſi
prætor. C. de fal. l. ij. de offi. dele. paſtoralis. §. qa vero. C. de exe.
rei iudi. l. ordo. Si quæritur, an ꝓcedente mãdato ipſa nudi fa-
cti executio fieri poſſit, & in ciuilibus: dic ipſam fieri poſſe in
ferijs introductis in honorẽ hominũ, & repentinis, qa talis eſt
nudus miniſter. ad hoc de app. nouit. Secus in ferijs ſolẽnibus
ob honorẽ Dei, niſi res eſſet ſubito peritura, vt dixi, vel immi-
neret periculum animarum, vt in decre. fi. de fer. in criminali
dixit executionẽ fieri poſſe in ferijs repentinis, vel fauore ho-
minũ introductis. 2. q. j. ſicut. de pęni. di. j. Adam. ſecus in ſolẽ-
nibus ad honorem Dei, & ſanctorũ, per c. placita. & ꝑ decre. j.
eo. ti. & per l. fi. C. eo. niſi eſſet publicus latro, vt not. de fer. c. j.
ſuper verbo, ad mortẽ, ſm Io. An. Fallit, qñ imminet periculũ
fugæ, quia ẽt die feriato in honorem Dei capi põt, vt ad iudicẽ
ducat̃: quia in illo actu nõ exigitur cognitio, vt ſcribit Bar. ff.
de his, q̃ in frau. cre. l. ait ꝓtor. §. ſi debitorẽ. Fallit ſexto, reuertẽ
do ad alias ſolu. in datione adminiſtratoris, vt hic: nã & tutor
põt dari tẽpore feriato, ff. de fer. l. 2. Sic & curatores dari poſ-
ſunt, ſm Gof. Hæc intelligo in ferijs hominũ cã. Fallit, qñ in lo
co nõ ſunt vineæ: quo caſu homines nõ occupantur in vinde
mijs. & ita dicunt quidã fuiſſe hic, qa hoc tẽpore in iſto caſtro
nõ erãt vineæ. Et h. d. hic Pe. & Egi. Hoc nõ iuuat, ſi tñ aliunde
parant, vt no. ĩ. de ferijs. c. fi. Põt etiam dici, ꝙ licèt hoc tempus
eſſet

eſſet feriatum Bononiæ, non Florentiæ, vbi tardius colliguntur vina. Faciunt hæc ad quæſtionẽ, an ſi magiſter iuxta ſcholas alterius cõduxit domũ, ex qua voces ſe inuicẽ impediunt: dic ꝙ primus repellit vltimum, C. de ſtud. liber. l. j. li. 12. in fi. Et dicit, ꝙ cauſa tractari poteſt his diebus. de quo per doc. in l. j. ff. ſo. ma. ſecundum Io. An. &c.

De foro competenti. Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Fori appellatione quid comprehendatur.*

¶Quia rei ad iudiciũ vocati frequẽter excipiũt de foro, & ſolet ſæpiſſime dubitari, qđ forum ſic excipiens ſequi debeat: iõ poſt tractatũ, &c. Habet materia 96. diſt. 3. q. 6. & 6. q. 3. & 4. 6.

1 q. 1. 16. q. 1. per totũ. & repetitur in Sexto, & in Cle. †¶Quæro, qđ cõprehẽdat appellatione fori. Dic, ꝙ in neutro cõprehendit territorium cuiuſq; iudicis, intra qđ põt in facinoroſos homines animaduertere, ff. de uerb. ſign. ſi pupillus. §. territoriũ. Vnde et tota diœceſis dicitur territorium epiſcopi, 16. q. 7. omnes baſilicæ. extra ꝙ impune nõ paret, de conſt. c. 2. lib. 6. Dicitur forus in maſculino locus, in quo ius redditur, de ver. ſign. forus. Dicitur forus locus, in quo ſunt nũdinæ. Tertiò dicitur forus locus, in quo calcantur vuæ, vt torcular, id eſt, calcatorium. Quarto dicitur quoddam ſpatiũ planũ in nauibus. Et dicitur a ferendo, pro eo quia fert homines. Quinto foramẽ in naui, per quod emittitur remus, a forendo, ſiue perforãdo. Forulus dicitur burſa, ſiue ſcriptorium, pro eo, quòd crebro ſit perforatum ad pennas, & cornua recipienda, ſecundum Hoſti. Appellatione tamen fori comprehẽduntur iuriſdictionalia, non quæ ſunt ordinis epiſcopalis, de offi. ordi. ſi epiſcopus. libro 6. Quod nota pro priuilegijs, in quibus inferioribus conceduntur omnia, quæ ſpectant ad forum eccleſiaſticum.

SVMMARIVM.

1 *Clericus coram ſuo epiſcopo conueniri debet, & ſic non ſubeſt inferiori epiſcopo de iure communi. 2.*

3 *Conſilium quandoque ſumitur pro conſenſu, vbi exigitur ab eo, de cuius ſuperioritatis agitur præiudicio.*

4 *Actio ſumitur quandoque pro petitione.*

5 *Clerici non poſſunt, etiam volentes, trahi coram iudice ſeculari.*

6 *Iudices, an poſſint peti dari ad voluntatem partium, vel alterius tantum.*

CAP. I.

1 SI quis clericus. ¶†Clericus corã ſuo epiſcopo cõueniri debet. h. d. ¶Nota primo clericum cõueniẽdum corã epo: & ſic regulariter inferior epiſcopo de iure cõi non habet iuriſdictionẽ in clericũ. ¶Nota ſcđo clericũ alterius iudicis non poſſe prorogare iuriſdictionẽ abſq; cõſenſu, & licẽtia ſui epi pro-

2 prij: & ſic cõſilium hic ponit ꝓ licentia. ¶†Opp. ꝙ aliqñ conueniatur clericus corã metropolitano, ſ. de offic. ord. paſtoralis. 11. q. 3. cum ſcimus. Sol. Prius corã epo, aliquãdo etiã corã archiepiſcopo, ſcilicet epo negligẽte: vel qñ aditur ꝓ appellatio

3 nem, ſecundum Hoſt. †Opp. ſcđò, ꝙ nõ ſufficiat ꝯſiliũ, ſed exigat licentia, vel conſenſus, ſ. c. ꝓxi. & c. Romana. eo. ti. lib. 6. Solu. Expone conſilium, id eſt, cõſenſus. Nota, quòd vbi exigitur conſilium ab eo, de cuius ſuperioritatis agitur præiudicio, cõſilium ſumit pro conſenſu: & ſic non ſufficit petere, & expectare conſiliũ, ſed ſequi debet. Vide gl. ſ. de offi. dele. ſi pro debilitate. per Doc. & c. venerabili. & l. 3. §. j. de exercito. Ad gl. quid

4 ſi deſerat: punitur, vt gl. dicit. † Opp. ꝙ non proponatur actio.

5 de iudi. dilecti. Dic, actio, id eſt petitio. † Oppo. quòd nec cum licentia epiſcopi litigãt corã nõ ſuo iudice, ſ. e. ſi diligenti. Solu. Coram ſeculari non litigant inuiti, vel uolentes, etiam cũ

6 epiſcopi licẽtia: coram alio eccleſiaſtico ſic. †Oppo. ꝙ partiũ voluntate nõ dent̃ iudices, de offi. dele. cum Romana. Dic, ſi vtraq; pars eſt præſens, & concordant, æquum, & iuſtum eſt, quod ad voluntatem partium dentur iudices. Si non concordant, an ad votum alterius dẽt iudicem: ſi altera pars ẽ tantũ præſens, datur ad votum alterius. Si ambæ partes ſint præſentes, datur ad votum vtriuſq;, non alterius tantum, aliter iniquum eſſet dari ad votum alterius: & ſic ſeruatur in curia. De materia, in d. c. tuæ. Nõ obſtat c. iudices. 11. q. prima. quia illa loquuntur in criminali, & non tenent hodie. Vel ſecundum Hoſt. tenẽt hodie, ſi loquant̃ in cauſa criminali epiſcopi, preſbyteri, vel diaconi, 15. q. 7. ſi autẽ. Dicebat Alanus, ꝙ illud intelligit̃ ſecundũ iſtud. Nunquid autem ex neceſſitate deẽ de conſenſu partium, qñ ambæ cõſentiũt: Dic ꝙ eſt cõſiliũ, ꝙ detur, vt tollat̃ facultas recuſandi: ſed nõ eſt de neceſſitate, ſi det̃, ſaluo iure recuſandi. Idẽ gl. ff. de iud. l. obſeruãdũ. Vel ſolue aliter, qa cõtraria procedũt, qñ datur iudex per viam delegationis: hic quando dat̃ per viam prorogationis, quo caſu ſemper exigitur conſenſus vtriuſq; partis, de offi. dele. P. & G. & c. cum olim. & l. prima. & 2. ff. de iud. C. de iur. omn. iud. l. ſi per errorem, &c.

SVMMARIVM.

1 *Iudex ſecularis ſi per ſe clericum diſtringat, aut condemnet, excommunicari debet.*

2 *Clerici ſunt vniuerſaliter exempti a iuriſdictione ſeculari.*

3 *Clerici reputati, vt ſeruientes eccleſiæ poſſunt, de permiſſu epiſcopi a laicis iudicari. nume. 7.*

4 *Iniuriam cenſetur quis iudici inferre, qui ſe intromittit de illius iuriſdictione.*

5 *Laicum poteſt iudex eccleſiaſticus punire, inquantum deliquit in clericum. Delicti ratione in perſonam quandoq; quis ſubijcitur iudici etiam incompetenti, in cuius ſubiecti perſonam delinquit.*

6 *Minorum appellatione qui comprehendantur.*

7 *Clerici non poſſunt coram iudice ſeculari litigare.*

8 *Clericus poteſt per iudicem ſecularem condemnari in materia reconuentionis in ciuili, & non in ſpirituali, vel criminali, ſeu in cauſa conuentionis.*

CAP. II.

1 NVllus. †Iudex ſecularis ſi per ſe clericũ diſtringat, aut condemnet, excommunicari de-

2 bet. Prohibet, & penã adijcit, ibi: qđ ſi. †No. vniuerſaliter clericos exemptos a iuriſdictione ſeculari.

3 Itẽ & alij nõ clerici eccleſiæ ſeruiẽtes. †No. ſcđo arg. clericos, & ſeruientes eccleſię a laicis poſſe iudicari de ꝑmiſſu epiſcopi. †Not. actum diſtrinctionis, & cõdemnationis laicis in cleri

4 cos prohibitum. †No. quod iniuriari dicitur iudici, & eccleſiæ, intromittens ſe de alterius iuriſdictione, & propter hanc

5 iniuriam poſſe a iudice eccleſiaſtico puniri. † Et ſic not. quod iudex eccleſiaſticus poteſt punire laicum, inquantum delinquit in clericum, quaſi ratione delicti in perſonam quis ſubijciatur iuriſdictioni iudicis, in cuius ſubiecti perſonam deliqt. de quo ſ. eo. verũ, per literam. Doc. dicũt omnes clericos, etiã in minoribus conſtitutos, exemptos a poteſtate ſeculari, etiã ſi tantum habeant primam tonſuram, ſ. tit. j. cum non ab homine. deprehendit etiam coniugatum, ſi deferat habitum, & tonſuram, & non ſit bigamus. de cle. con. c. j. li. 6. An poſſit laicus clericos ad condemnandum ab epiſcopo inuitos ducere? Dic, quòd non, per hãc literã, quę excludit omnẽ diſtrictionẽ. Ad hoc ſ. ti. j. cũ nõ ab homine. Itẽ nec eos inuitos põt in ali-

6 quo loco retinere, de ſent. excõ. nuper. ſcđm Hoſt. †Quæro cũ gl. j. qui comprehendantur hic appellatione minorum. Dicit, ꝙ ſcholares, ſeu ſeruientes eccleſiæ, & deputati ad eius obſequium, quia eodem priuilegio gaudent, 12. q. 2. cap. eccleſiarũ ſeruos. Ponit Vin. exẽplũ in ianitoribus, & dicit qđ tales ſunt ſub cuſtodia ſeniorum, 12. q. j. omnis ætas. Hoc tenent Tan. & Vin. Item comprehẽduntur cõuerſi, de ſen. excõ. parochianos. 11. q. j. inolita. Quod intellige, ut ibi, qñ nõ omnino ſeculariter viuunt, & ſunt in aliquo ſeruitio eccleſiæ. Gaudet etiã vxor clerici, & legitima, 32. diſtin. eos. aliàs in cap. ſubdiaconibus. 11. q. 1. c. 2. & ibi not. Io. An. tenet cõtra, de cler. cõiu. ca. j. li. 6. De ruſticis eccleſiæ diſputat gl. 89. di. iudicatum. cõcludit, quòd non ſemper ſubſunt eccleſiaſtico iudici. De hoc in Spe. de compe. iu. ad. §. 1. ver. 27. Ioan. An. tenet ruſticos in duobus tantũ caſibus conueniendos ſub eccleſia, quando ſcilicet hoc eccleſiæ eſt conceſſum ab Imperatore, & quando ruſticus habet adminiſtrationẽ generalem ab eccleſia. Addit Spe. alium caſum, quando cõuenit̃ ꝓ re, quã tenet ab eccleſia, aliàs autẽ cõuenitur ex delicto, uel cõtractu corã iudice ſeculari, vt no. in loco præalle. De exiſtẽtibus in familia epi no. ꝙ gaudẽt priuilegio fori, ſ. de iud. cum nõ ab homine. de offi. arch. c. fi. & in d. c. iudicatum. De eremitis, ꝙ gaudeant, no. ſ. de ele. cum monaſterium. & no. 93. di. nulla ratione. De pęnitẽte idem, 11. q. j. illud. Idem de muliere incluſa, 11. q. j. de perſona. Idem de habẽtibus generalem adminiſtrationẽ ab eccleſia, vt no. Io. in d. c. iudicatũ. Idẽ de ſeruis, & libertis eccleſiæ, 11. q. j. c. 2. Qđ dicit Archidiaconus verum in proprijs, non conductis. Qđ intelligo, niſi ſint in aliquo ſeruitio eccleſiæ. Et generaliter omnes perſonæ, quæ regulariter viuunt, ſunt eccleſiaſticæ perſonæ, licèt non faciant profeſſionẽ, ut Ieſuati, & gaudent priuilegio clericali, vt no. gl. & tex. de ele. indemnitatibus. lib. 6. ad fi. Ad hoc, quod not. 12. q. vl t. cap. final. & de maio. & obe. dilecta. in gl. pe. Quod facit pro iſtis Ieſuatis, & maribus, & mulieribus: Subſunt enim epo, cui & obedientiam ꝓmittunt, & caſtitatẽ, & paupertatem voluntarie ſeruãt, & promittũt, qđdiu ibi ſunt, licet perpetuo ſe nõ adſtringãt voto: ſed inter eas perſonas ſtare nõ poteſt proprium volens retinere, aut caſtitatem obſeruare nolens. Itẽ cum tales ſe adſtringant multis diſciplinis, & ambulãt ſemper excalceati, poſſunt dici in ſtatu pęnitentiũ, q. ſunt ſub eccleſia, 11. q. j. aliud. qui ſtatus ab eccleſia approbat̃. Nõ eñ tollit̃ volũtas pęnitẽdi, & act⁹: & tales eccłę ſubſunt, licet nõ ſit regula ap ꝓbata, qa nec regulares dici pñt, cum non habeãt vota perpetua: eſt tñ nõ reprobatus ſta tus viuendi. Et ad hoc

hoc extrauagãs Io.22.quæ incipit,ratio recta. quæ tollit penes
clemen.j. etiam quo ad illas,quæ beghinæ vocantur:dummo
do honeſtè viuant,& ſe non implicent in prædicationibus, &
diſputationibus.De hoſpitalarijs,ꝙ non ſubſunt iudici eccle-
ſiaſtico,ſed ſeculari,tenet Genze. de præben. literas. vbi dicit
hoſpitalarios laicos vtentes ꝯiugio, portantes aliquod ſignũ,
vel crucem,vel imaginem, vel aliud, non gaudent priuilegio
clericali,nec in perſona,nec in rebus proprijs ſeparatis ab ho-
ſpitali:quia non ſunt clerici, vel religioſi: quia nec vouẽt tria
ſubſtantialia religionis,vel aliquod ex eis,de reli.do.c.fi.eo.ti.
c.fi.li.6.Et idem dicit de eremitis,quicquid dixerit Io.in c.qui
vero.16.q.j.Hoc vltimum non placet:facit tamen pro primo,
quod no.Hoſt.in Summa,de regula.verſi.quid de ruſticis. De
eremitis habẽt ꝙ gaudent,16.q.j.qui vere. & in c.cum mona-
ſterium de Pellicia.de elec.vbi per Inn.& Io.And.de fratribus
tertij ordinis,& ſororibus, qui dicuntur de pęnitentia,Gul.de
Mon.lau. tenet ꝙ ſubſint epiſcopo : ſed non ſunt perſonæ ec-
cleſiaſticæ,imo in omnibus ſunt ſub ſeculari ptãte.Genze.ibi
contra: quia ſunt de ordine approbato, & ſunt in ſtatu quo-
dammodo regulari : ideo gaudent,ſicut eremitæ. Et hoc po-
nunt de ſent.excom.cum ex eo.in cle.vbi Io. An.& in cle.cum
de quibuſdam.dicit eorum ordinem approbatum. Sed cõſu-
luit Fred.pro opinio.Gul.conſilio 45. primum verius: de quo
per Bart.in l.j.ff.de pęn.& tenet in l.ſemper.§.j.de iure immu.
vbi idem dicit de fratribus gaudentibus: & quod gaudent im
munitate,vide quod no.in Spe.de ſta.mo.verſi.35.& quod ibi
no.Io.An.de iſtis autem de fruſtratorum ſocietate, licèt con-
gregatio ſit approbata,non credo ꝙ ſubſint eccleſiæ,ſed iudi-
ci ſeculari. De offerentibus aliquam partem bonorum, vide
de priuile.vt priuilegia,in textu,& in glo. De regularibus autẽ
an gaudeant priuilegio clericali,quando ſunt in actu nouitia
tus ante profeſſionem, vide Arch.de ſent. excom.religioſo.li.
6.& Io.And.in regula,beneficium.eodem libro. vbi tenent,ꝙ
gaudent priuilegio,& dicunt̃ pro tunc ſubeſſe abbati. Ad hoc
quod no.de ſent.excõ.monachi.& Hoſt. de regula ſtatuimus.
Per quæ ſatis puto, ꝙ ibidem decedentes ante profeſſionem
bona applicentur moneſtario, pet textum 12.q.vltima.c.fin.
7 ¶ † Opponitur, ꝙ etiam cum permiſſu pontificis non litiget
clericus coram ſeculari,vt j̃.eo.c.ſignificaſti.Solutio, Subaudi
ſine permiſſu:quia vacat argumentum a contrario ſenſu.Vel
ſecũdum Doc.hoc referas ad minores : quia ipſi cum ꝑmiſſu
epiſcopi poterunt adire iudicem ſecularem.idem de ſeruien-
tibus ſm Ioan. Contrarium procedit in clericis. Vel dic,ꝙ de
licentia Põtificis poterit ſumendo Pontificẽ pro Papa,qui ſo-
lus hoc poſſet generaliter concedere in caſibus. de ſent.excõ.
vt famæ.§.laicis.s̃.tit.j. cum non ab homine.ſm Hoſt. qui idẽ
no.in Summa,eo.ti.§.2.ver.liquet etiã ex præmiſſis. Allegat 2.
q.4.Mennã.12.q.2.cum deuotiſſimã. Vel dic ꝙ poterit condẽ
nare in vim delegationis in cauſa mere ciuili, vt no. de iudi.c.
8 3.96.diſtin.bene quidem.¶ † Opp.ꝙ cõdemnare poſſit aliquo
caſu iudex ſecularis clericum,no.s̃.de iudi.at ſi clerici.de mu.
peti.c.j.So.Poteſt condemnare in cauſa reconuentionis in ci-
uili,non in ſpirituali,vel criminali,vt ibi no. nõ autẽ in cauſa
conuentionis. Dic de hoc vt dixi in d. c̃. at ſi clerici. Fallit ſe-
cundo in cauſa feudali, s̃.tit.proxi. cæterum. & in caſu c.cum
non ab homine. ſm Gof. & qñq; inuocat epiſcopus brachiũ
ſeculare,de offi.or.c.j.Sunt alij caſus no.in Summa,de ſen.ex-
com.§.quis poſſit excõicare.ſub §.illo aũt canone.Hoſt. & vi-
de 3.q.9.in ſumma.vide gl.de excep.c.fi.li.6.in verbo, de iure.
vbi alij caſus numerantur, in quibus clericus cõuenitur corã
iudice ſeculari:& vide 3.q.9.in ſumma. Aliæ gl.ſunt claræ.

SVMMARIVM.

1 *Forum quis ſortitur ratione rei,de qua agitur.nu.6.*
2 *Delegatum dare ſpectat ad iudicem,ad quem de iure cognitio ſpectat.*
3 *Archiepiſcopus eſt iudex de quaſtione inter epiſcopos ſibi ſubditos.*
4 *Iudici inferioris gradus non ſubijcitur quis ratione rei ſitæ.*
5 *Iudicis dandi poteſtas cauſatur a foro loci ratione rei ſitæ. 8.*
7 *Primatis appellatione venit Patriarcha, vel Archiepiſcopus.*
9 *Iudex non cognoſcit, an ſit ſua iuriſdictio, quando dubitatur de limitibus loci.*
10 *Excommunicari an poſſit,qui eſt extra territorium,tamen ſubditus ratione rei ſitæ in territorio excommunicare volentis.*
11 *Archiepiſcopus,vel primas,debet per ſe cognoſcere de cauſa epiſcopi.*
12 *Delegatus iudex debet dari propinquior.*

CAP. III.

1 SAne. ¶ † Ratione rei, de qua agit̃, ſortit̃ quis fo-
2 rum. ¶ † No.primo, ꝙ ad illum iudicẽ ſpe-
ctat dare delegatũ in cauſa, ad quẽ de iure ſpectat
cognitio cauſæ : & ſic ambę poteſtates cauſant̃ ab
eodẽ principio. ¶ Nota ſecundo,ꝙ ratione rei ſitæ,
de qua agit̃, quis ſortitur forũ, adeo ꝙ pro illa alias nõ ſubdi-
3 tus põt corã iudice rei ſitæ conueniri. ¶ † No.ꝙ de quæſtione
inter epiſcopos iudex eſt Archiepiſcopus, vel Patriarcha illos
habẽtes immediate ſubiectos:& ſi ſint diuerſorum locorum,
4 attenditur Primas loci rei ſitæ. ¶ † Nota ꝙ ratione rei ſitæ non
ſubijcitur quis iudici inferioris gradus:& ſic eps nõ ſubijcitur
epõ,ſed Archiepõ tãtum. de quo de ma.& obe. cum inferior.
5 de rap.c.j.per gl.& q.6.in ſumma.& c.j. ¶ † Nota, ꝙ ſm hæc iu-
ra ptãs iudicis dandi cauſabat̃ a foro loci rõne rei ſitæ:de quo
6 j̃.eo.dilecti. ¶ † Opp.ꝙ primas domicilij det iudicẽ, vt patet in
l.fi.C. vbi ĩ rem actio. vbi põt reus habẽs rem extra domiciliũ
in duplici foro cõueniri,in loco domicilij,& rei ſitæ. Sol.Fate
tur Gof ꝙ dare poterit iudicẽ,& Primas loci domicilij, & Pri-
mas loci rei ſitæ.Hoſt. tenet ꝙ ſolus iudex rei ſitæ : quia ſi hoc
voluiſſet,facile poterat̃ hoc dicere.Ad hoc quod no.de reſcri.
dilectus filius.Inn.tenet primũ.Allegat C.de lon.tem.præſcri.
l.fi.& hoc tene, quicquid ſenſerit Azo in Summa, in d.l.fi.de
qua opi. per Gof. hic in ſumma,§. Itẽ ſortit̃ quis forũ ratione
rei.Dico ꝙ electio ẽ actoris, ſm cõem opi.de quo j̃.eo.dilecti.
& c.fi.ꝙ tunc electio ſit actoris. Quas opi.latè hic proſequitur
Cal.de quibus modicũ eſt curandũ:de quo etiã 3.q.7.in ſum-
ma. Vnde vel ſupple quod dixit Gofr. Vel dic ꝙ Primas rei ſitę
dat iudicem, ſi eligat ipſum conuenire coram iudice rei ſitæ,
vel iudex domicilij, ſi eligat ipſum cõuenire ſub iudice domi-
cilij:& fuit ſatis,vt puto de mente Gof.Hæc vera,niſi iudex do
micilij,& rei ſitæ eſſet idẽ, quia p̃ciſe ꝓcederet qđ dicit decre.
vel niſi agerent ambo finiũ regundorũ,vel cõi diuidũdo,quo
caſu quilibet eſſet actor, & reus:vel ſimul eodẽ inſtanti ad iu-
diciũ ꝓuocarent,& neuter,vel vterq; poſſiderent,vel cõtende
rent ſe poſſidere. Vnde cũ reus nõ poſſit diſcerni,ſic nõ poſſet
diſcerni iudex domicilij:recurſus haberet̃ ad primatẽ rei ſitę,
& ſic poſſet decre.intelligi in primis caſibus, ꝙ electio ſit acto
ris.tenet Pe.& Io.An.in addi.Spe. de cõpe.iud.adi. ad fi.verſi.
7 ratione rei. ¶ † Quæro primo,quis cõprehenditur hic appel-
latione Primatis? Dic ꝙ Patriarcha, vel Archiepiſcopus : non
8 enim vis eſt in nomine,de ꝓc.petitio.c.j.q.j. ¶ † Quęro,quid ſi
nõ eſt certũ de limitibus prouinciarũ? Videtur ꝙ vterq; cau-
ſam audire,vel committere debeat,argu.j̃. de ſent. excom.cũ
illorum.§.ſi vero clauſtralis.vel recurrit̃ ad Papam, de officio
9 deleg.c.2.ſm Hoſt.ne ſint iudices in propria cauſa. ¶ † No.ar.
ꝙ non cognoſcit iudex, an ſua ſit iuriſdictio,quãdo dubitatur
de limitibus loci:de quo de reſcri.ſuper literis.de fo.cõp. Ro-
mana.§.ꝯhentes.& dicam j̃.eo.ſi clericus. Vel eligent̃ arbitri,
de arb.c.j.Vel deferẽt ſibi iudices, & procedetur ſm formam
c.paſtoralis.de reſcriptis. Quod non placet Inn.de reſcri. ſup
literis.vbi tangit ſimilem quæſtionem in glo.ſua magna, iux-
10 ta fi. ¶ † Quæro tertio, an ſubditus ratione rei poſſit extra ter-
ritorium excõicari.Dicit hic Vin. ꝙ nõ : quia licet propter fo-
rum ratione rei poſſit res diſtringi, non põt perſona diſtringi:
vnde poteſt ratione contumaciæ miſſio in rem fieri,de fo.cõ-
pe.Romana.§.contrahentes.li.6.Fatetur, ꝙ ſi ipſe contumax
violentiã aliquam infert miſſo, ꝙ ratione violentiæ poſſet ibi
puniri,& excõicari, ſm eũ.Tu tene, ꝙ iudex domicilij põt ſu-
biectũ vbiq; citare,& in contumaciã conſtituere quo ad finẽ,
& ẽt ipſum extra territoriũ excõicare, de app. cũ ſit Romana.
in fi.de cle.con.mi.apoſtolicæ.& quod ibi no.& quod no.Inn.
de dila.præterea.Ad hoc de cle.nõ reſi.ex tuæ.9.q.2.epiſcopũ.
quicquid ſenſerit Pau.in cle.paſtoralis.de re iudi.De quo dixi
plenius in c.2 de conſt.li.6.Iudex delicti,vel contractus,vel rei
ſitæ põt ſic ſubiectos excõicare,ſi eos citatione præuenerat,vt
j̃.eo.c.propoſuiſti. & no.Inno. de dila. præterea.de re iudi.pa-
ſtoralis.in cle.extra territorium exiſtentẽ,licet poſſit in contu
maciã cõſtituere,quo ad finẽ res reſtringendi,& cõſequenter
excõicandi,vt no.in d.§.ꝯhentes.ꝑ Io.An.in Nouella.per Inn.
11 in d.§.præterea. ¶ † Opp.cum glo. ꝙ ipſe Primas habet per ſe
cognoſcere,cum ſit cõpetens iudex epiſcopi,s̃.de off.or.paſto
12 ralis,9.q.3.cum ſcimus.†So.Delegat qñ nõ poteſt, vel nõ vult
per ſe cognoſcere,vt dicit gl.Vel ſm Doc.intellige, quãdo Pri-
mas eſt remotus vltra duas dietas,quia tunc dabit iudices pro
pinquiores, niſi impediatur ex iuſta cauſa, puta quia ſubditi
ſuffraganeorum nolũt recipere,de offi.or.paſtoralis. ſecundũ
Vin. ¶ Nota hoc dictum, quod extendit iura loquentia de di-
ctis ad inferiorem a Papa delegantem.

SVMMARIVM.

1 *Clericus licèt ſit coram epiſcopo conueniendus,ſi tamẽ recuſatur, dabit epiſcopus delegatum partibus non ſuſpectum.*
2 *Actor ſequitur forum rei.*
3 *Quomodo procedi debeat in datione iudicis recuſati.*
4 *Iudex datus de communi partium conſenſu non poteſt recuſari.*
5 *Executoris appellatione venit delegatus.*
6 *Sententiam ſui delegati poteſt exequi ordinarius.*
7 *Iudicis recuſandi per actorem, quæ ſit practica, & quis ordo ſeruari debeat etiam in conueniendo de iudice.nu.9.*
8 *Iudici per partes electo ordinarius dare debet iuriſdictionem tanquam per eum delegato.*
10 *Appellari ad quem liceat de iudice conuento de partium conſenſu,vel delegato per ordinarium,ſeu per arbitros.*
11 *Delegatus an, & quando poſſit exequi ſuam ſententiam.*

CAP. IIII.

1 SI quis contra. † Coram epiſcopo ſuo conueniendus eſt clericus, qui, ſi recuſatur, dabit delegatum partibus non ſuſpectum. Et duo facit. Primo prouidet reo. Scđa ibi, aut. ꝓuidet actori: & hoc dupliciter. Primo circa delegantē. Scđo circa executionē. ibi, a quibus. Vel ſecundum aliū intellectum, Primo prouidet, qñ iudex delegatus vt ſuſpectus recuſat̄ a reo. Scđo, qñ delegatus in locū recuſati recuſat̄ ab actore: ibi, aut ſi hæc
2 actor. & tertio prouidet circa executionē: ibi, a quibus. † Not.
3 regulam, ꝙ actor ſequitur forum rei. † Nota ſecundo practicā procedendi, quando recuſatur ordinarius: quia ſi recuſatur a reo, ipſe dat alium delegatū: ſi ab actore, datur iudex, qui compellit partes mutuo conſenſu iudicem eligere. Et ſm hoc no. actorem poſſe iudicem recuſare, ſicut poteſt reus. Scđm aliū habemus practicā procedendi, quando recuſatur iudex ordinarius a reo: quia datur delegatus, & ſi ille delegatus recuſat̄ ab actore, tunc ne in infinitum contingat recuſationem fieri, compelluntur partes mutuo conſenſu iudicem eligere. Et ex hoc not. iudicē ſubrogatū loco recuſati a reo poſſe ab actore
4 recuſari, ſubſiſtente ltīma cā recuſandi. ¶ † Item no. cautelam ad excludendam facultatem recuſandi, vt detur iudex de cōmuni partium aſſenſu. ad hoc ſ. cap. ſecundo, de offi. dele. ſup
5 quæſtionum. §. intentionis. † Nota, ꝙ appellatione executoris comprehendit̄ delegatus. Eſt enim principaliter cognitor, ſecundo executor, inquantū exequitur ad finem agēdi: de quo ſ. de offic. deleg. paſtoralis. §. quod vere. j. de re iudi. de cætero.
6 † Nota ordinarium exequi ſnīam ſui delegati: & ſecundū hoc non poteſt delegatus inferioris a Principe ſuam ſnīam exeq, ſed ꝓ executione aditur ordinarius: ſicut dicimus in arbitro,
7 ff. de re iudic. l. ait prætor. §. j. † Quæro primo de practica recuſandi iudices per actorē. Dicit Hoſt. ꝙ practica eſt, dicit enim actor, Domine, habeo cauſam ꝯ Petrum, & quia vos habeo ſuſpectum, peto iudicem, vel appello ad archiepm. Vide gloſ. de reſcriptis. ſtatutum. §. cum aūt. lib. vj in verbo, recuſet. quæ dicit, ꝙ adeundum recuſet, nō iam aditū: & ſi itur ad arbitros citabitur aduerſarius vt interſit, quia ꝯ eum recuſatur, arg. de
8 appella. cum ſpeciali. 11. q. j. peruenit. ſecundum Vinc. † Quæro, quis dabit iuriſdictionem iudici per partes eligendo? Dic, ꝙ illo electo dabit ordinariꝰ vices ſuas electo. Vel dic iudices, id eſt, arbitros: & ſic habebunt arbitrariā poteſtatē. Primum placet Io. An. quiā rr quis non compellitur ad cōpromittendum, licet cōpellat̄ ad iudicē eligendū propter recuſationem
9 excludendā. † Op. primo, ꝙ alius ordo ſeruet̄ in iudice recuſando, vt patet j. de app. cū ſpeciali. Gl. hic dicit, ꝙ ſtandū eſt illi, q̄ iſtam interpretatur: vel illa ꝓcedit, qñ refertur. Quæro, qd ſit ſuſpectus: dic, qñ non refertur quæſtio an ſit ſuſpectus, ſi quælibet partium hoc fatetur, quo caſu non ſunt eligendi arbitri, ſed cauſa ſtatim deleganda. Et hæc eſt ſatis bona ſolutio, quæ fuit Gof. Vel diſtingue inter delegatū, & ordinarium. In delegato ſerua formā ibi. In ordinario, quod hic, & reſtringit Hoſ. hanc decre. ad ſolum ordinarium epiſcopum: in alijs aūt ſeruetur, ꝙ eligentur arbitri, vt ipſe not. ſuper gl. fi. in c. licet. j. eo.
10 tit. † Quærit gl. qd ſi appelletur a tali delegato epi, ad quem appellabitur? Quidā ꝙ ad Papam, quia ad ordinarium recuſatū non vr̄ appellandū, neq; ad metropolitanū, omiſſo medio, de app. dilecti. Vel ſecundo appellabitur ad epm, non ad finē ut cognoſcat, ſed vt alteri deleget. In ꝯrium eſt ca. placuit. 2. q. vj. vbi non appellatur de iudicibus datis in locum epi ad epm, ſed ad conciliū: ſed ibi illi non erant delegati epi, ſed a iure dātur in locum epi. Vel ibi audiebantur per viam appellationis, vnde de ipſis non appellat̄ ad epm, quia illius ſuperiores ſunt. Dic, in delegato recuſato ſerua c. iudex. de offi. delegati. lib. vj. In ordinario dicit Hoſt. primam opi. gl. tutiorem. Vinc. hic, & Hoſt. & Spe. de appel. §. nunc tractemus. in fi. j. colum. dicunt ꝙ ad archiepm appellatur: qa cū eps ſit recuſatus, remotū eſt mediū, de offi. dele. ſi is cum. & c. ſi a ſubdelegato. li. vj. ad hoc de app. dilectus. & idem Tan. & Phi. qui dicunt appellandum ad ſuperiorem, non epm, qui cām delegauit. Nec placet ſcđa opi. Ioan. An. quia ſecundum eū ſequeretur abſurdū. Quid ſi committeretur duobus, qui diſcordarent, qui ferrent contrarias ſnīas. Habebit alteram approbare, de re iudic. c. vlti. Et tenendo opi. quā tenui, non eſt neceſſarium rn̄dere, quia faciūt ꝓ. Et facit qđ no. Io. An. in d. c. placuit. Alij, vt Vltramontani, ſm Ioā. de Lig. diſtinguunt, an recuſatus ordinarius ꝓnuntiauerit ſup recuſatione: & quia ex hoc finita eſt iuriſdictio, non poterit amplius ad eum appellari, ſed ad ſuperiorē, quia non facit gradū, de offic. deleg. iudex. lib. vj. Si non eſt pronuntiatū, ſed propoſita recuſatione ſtatim delegauit, quia adhuc remanet iudex, ſaltim vt deroget, poterit appellari. Et hæc opi. qñque mihi placuit, licet non viderim Vltramontanos hoc dicētes. Hoc non placet Ioan. de Lign. quia licet pronuntiatio ſuper recuſatione in delegato extinguat ipſo iure iuriſdictionē, non in ordinario: imo ipſa vt firmior remanet poſt pronūtiationem. Item ſatis pronuntiare videtur iudex, eo ꝙ delegat ꝓpter recuſationem, quia tacite dicere videtur ſe ſuſpectū. Sed hæc opinio mihi placet. qa licet non extinguat prorogatio iuriſdictionem ordinarij, illam inutilem reddit quo ad illū articulum: & ſic inutilis quo ad cognitionem, iam factus erat inutilis quo ad actum delegandi: & illa vt inutilis non faciet gradum. Sed quando nōdum ꝓnuntiauit, ſed tm̄ propoſita recuſatione delegauit, nōdum detecta eſt inutilitas iuriſdictionis, & ꝑñr adhuc remanet iudex: appellari ergo dēt ad eum. Forte eñ tunc volet diſcutere hoc, an ſit ſuſpectus, qđ ante non voluit diſcutere, ſed incōtinenti delegationis actum eligit: ideo propter hoc, quia dubium ſaltem eſt an ſit competens iudex, & an recuſatio ſit vera, debet adiri. Nec obſtat, ꝙ delegando tacite videatur pronuntiare ſe fore ſuſpectum: quia hoc eſt falſum. Poteſt enim velle hoc committere ex cauſis licitis ſup hoc, an ſit ſuſpectus: & hoc placet. Pro qua opi. facit ſecunda pars ſecūdum ſm intellectum: quia ſi excuſetur delegatus ab eo, adhuc habetur recurſus ad delegātem, vt ipſe committat. ¶ Venio ad declarationē ſecundæ partis: opponitur, quod litera contradicat, quia in principio dicit, ꝙ recuſatus delegat: in fine dicit, ꝙ datur executor, qui compellat, vt eligantur iudices. So. Dupliciter ſecunda pars intelligitur. Primo, ꝙ prima pars loquatur in reo recuſante: quo caſu ſeruetur quod ibi dicitur. Secunda in actore. Si tamen prima in actore, ſecunda in reo ſeruaretur, per hoc non vitiaretur qđ agitur. Secundus intellectus, ꝙ prima loquatur in reo recuſante, & idem ſi actor recuſaret. Secunda, quando delegatus a recuſato iudice recuſat̄: quo caſu ne res tranſeat in infinitum, coguntur ambæ partes vt vnū eligant, cui iudex committat, ne ꝯtingat qđ poſtea recuſet̄. Idem dicit gl. ſi reus recuſaret delegatū a iudice recuſato: ꝙ ſeruari poſſet practica ſecundæ partis. Ad hoc 11. q. j. ꝑuenit. vbi Io. dicit, ꝙ in optione erit actor, an eligat viam primæ partis an ſecundam. Quandoq; recuſat̄ iudex, & pōt eligere duplicem viam, ſi vult ante delegare, ꝙ diſcutere recuſationem pōt: ſi vult ꝙ cā diſcutiatur, adhuc pōt. Et ſi conſtat eum eſſe ſuſpectum, pōt eligere alterā de duabus vijs: vel ꝙ hoc diſcuſſo ꝑ arbitros alteri deleget, qđ intelligo nōdum lata ſnīa, vel ꝙ recurratur ad ſuperiorē, ſecuta vel nō ſecuta ſnīa. Et ſic intellige Io. in d. c. peruenit. de appel. cum ſpeciali. quod not. Poſſet & tertio intelligi hæc decr. ſm dictum c. ꝑuenit. ꝙ propoſita recuſatione, ſiue per actorem, ſiue per reum, ſi partes ꝯtentētur de delegato, detur delegatus, vt in prima parte: ſi partes velint ꝙ recurratur ad arbitros, detur executor, qui cōpel-
11 lat eos ad ꝯſentiendum in arbitros. † Opp. ꝙ non ſit neceſſe ꝓ executione adire ordinariū, qa ſuam ſnīam pōt exequi delegatus ordinarij: qa cōmiſſa cauſa, oīa ad cauſam conſecutiua cōmiſſa vñr eſſe, de offic. dele. præterea. & c. ſuſpicionis. Solu. Quidā per hanc decre. dñt delegatū inferiorem a principe nō poſſe ſnīam ſuam exequi. Ad hoc allega. ff. de re iudi. l. a diuo Pio. recitat gl. alios tenere ꝯ per ꝯria. Nec obſt. hæc decre. & l. a diuo. quia licet dicant ordinarium exequi, ex hoc nō negāt, quin & hoc poſſit delegatus. Et hoc idem dicit Io. tenere 2. q. vj. quiſquis. Tertiam opi. ponit gl. vt diſtinguat̄ an ſit præſens ordinarius, & ipſe exequatur, non delegatus: nec ſit abſens, & tunc exequat̄ delegatus. Idē dicit de vicario. Ala. dicit, ꝙ pernicioſum eſſet hoc ſeruare indiſtincte. Quod delegatus nō exequātur, tenet Inn. de arbi. innotuit. Itē cōiter Doc. inter quos eſt Hoſt. per dictā l. a diuo. quam opin. ſequit̄ Bar. Brix. & Guil. in Spe. ti. j. §. j. in fi. & de ſen. exc. §. 2. & Bonag. q notat quatuor ſpecialia in delegato Principis, q̄ non hēt delegatus ordinarij. Primum, ꝙ ille exequitur, iſte non. de hoc ſ. Secundum, ꝙ ille ſubdelegat, iſte nō. Hoc intellige, vt no. de offi. deleg. ſup quæſtionū. §. j. & de re iudi. cum Bertold. & de appel. cū cauſam. & in cle. j. de offi. & po. iu. dele. Tertium, ꝙ ille citat per edicta, de offi. dele. paſtoralis, 2. ſeu melius eo. tit. gratum. iſte non, de iudi. ſancimus. Vide qđ no. in Spe. de cita. §. ſeqt̄ videre. verſic. & no. ſm, & qđ no. in dicta decr. gratū. Spe. vbi ſupra recitat opi. de quibus in illa l. ſancimus. an poſſit delegatus citare per edictū, & tenet ꝙ non: & an poſſit citare per nuntiū, vel arctet̄ in propria perſona citare: & concludit ꝙ citare poſſit per nūtiū, & hoc verū. De primo dic, vt in dicta decret. gratū. Nam & arbiter ꝑ nuntiū, & epiſtolā citat, ff. de arb. l. diē proferre. in prin. & l. ſed & interpellatū. Quartum caſum ſpālem colligit ex decre. de offi. deleg. ſuper quæſtionum. §. porro. quod prius dixerat Pe. & Abb. de offi. del. ſignificaſti. Ad primum punctum de vicario epi an exequatur, nō eſt dubitatio, tenendo, ꝙ habeat ordinariū, ſm no. de offi. vica. licet. lib. vj. De ordinarijs inferioribus ab epiſcopo habentibus iuriſdictionē ex conſuetudine, vel alio iure ſpeciali, an exequantur ſuas ſnīas, habetur j. eo. c. verū. & c. cū contingat. De delegato vero inferioris a Principe vidiſtis cōem opi. Inno. de offi. ord. cū ab eccleſiarū p̄latis. qui habuit hoc a Ioā. 11. q. j. peruenit. dicit, ꝙ delegatus exequitur ſnīam ſuam per iuriſdictionem, quam habet: per eam, quam

non

non habet,non.Et ſic etiam intelligit qđ no.ſ.eo. cum cõtingat.ideo cũ habeat delegatus ab ordinario ptãtem excõicandi,& interdicendi,vt allegat,C.de iud.properandum.§.ſin aũt reus.de offi.dele.ex literis.& c.ſignificaſti. poterit ſic ꝓcedẽdo exequi.Sed dici poſſet ad iſta iura, quod illam ptãtem habuit ad tuendã iuriſdictionẽ,nõ ad exequendã, vt dicit ibi Inno.cũ tenet id,qđ dixi per iuriſdictionẽ,quã non habuit, nõ poſſunt actualiter mittere in poſſeſſionẽ,ff.ad muni.l.ea, q.ff.de iuriſ. om.iud.l.iubere.Et hanc recitat Spe.in tit.de ſen. excõ.§. nũc videndum.in prin.Inn.de ver.ſigni.dilecto.ſentit qđ poſſit exequi,ẽt mittendo in poſſeſſionẽ:cũ delegatus inferioris a Principe ſaltem de iure canonico poſſit in poſſeſſionẽ mittere ex primo decreto.Et hanc opi.recitat Io.An.in addi.Spec. in d.l. §.nunc videndum.in prin. Cald.tenet qđ exequatur,maxime qñ inferior delegans eſt temporalis,vt legatus, vel delegatus: alias finita legatione,vel delegatione oportet Papã adiri. Ioã. de Lig.tenet gl.cũ temperio Inn.Bar.in l.a diuo Pio.ff.de re iudi.tenet ꝙ nõ poſſit exequi,qa eius expirat poteſtas lata ſñia, de offi.deleg.in literis.C. quomodo,& qñ iud.l.ſi vt proponis. Hinc eſt,ꝙ non põt cognoſcere de nullitate ſuæ ſñiæ, vt ibi,& dixi in d.c.ex literis.Sed rñde ꝑ glo.de offi.dele.quærenti.ꝙ expirat quo ad actum cognoſcendi,non quo ad actum exequendi.Puto, ſi quæritur an delegatus inferioris a Principe poſſit pronuntiare de exequendo,& de mittendo:dic ꝙ ſic.Et ſic dicit Spe.in præalle.§.nunc videndũ.ad hoc quod not. in l.4.in prin.ff.de dam.infec.Si quærit,an poſſit exequi actualiter: dic ꝙ poteſt per iuriſdictionem,quã hẽt:ideo põt excõicando, & interdicendo,maxime in abſentia iudicis ordinarij.Ad hoc ꝙ no.Inn.de offi.dele.c.fi.Si aũt actualiter mittendo, dic ꝙ ſi expreſſe eſt delegata exequutio,poterit actualiter mittere. Ideo ꝯſuluit Spe.in loco ꝑalle.ꝙ actualiter cõmittat ſic, Committo tibi cãm,& eius executionẽ. Si non eſt commiſſa executio ſpecifice,non poterit exequi mittendo,quia non hẽt hãc ptãtem:quia in generali cõmiſſione non veniunt talia, quæ ſunt miſti imperij,vt dicit Spe.in loco ꝑalle. Et per hoc non obſtat quod dici poſſet,de iure canonico in delegatũ tranſeunt ea q̃ ſunt miſti imperij,vt no.de offi.ord.qđ ad ſedẽ,qa illud verũ,ſi ſpecialiter cõmittant,vt dixi,& notat Spec.in loco ꝑalle. licèt non tranſeant in gñali ꝯmiſſione.Et idẽ ſcripſi in cle.auditor. de reſcrip.In conſeruatore aũt ſentit Io.And.ꝙ exequi poſſit, de ꝑben.pro illorũ.Nec obſt.hæc decret. quia põt ordinarius exequi illũ reuocãdo,ff.de iud.iudiciũ. Vel loquit̃ in delegato ex cauſa ſuſpicionis: iõ cum in exequendo nulla ſit ſuſpicio, de appel.nouit.videbitur delegatus ad cognitionẽ tantum, in qua eſt ſuſpicio,& non vltra,vt ſic limitetur delegatio ad menſuras cauſæ delegationis,ſecundum Ioan. de Lig. Alia glo.eſt clara, vide eam per te.& vide de offi.dele.quærenti.per gl.&c.

SVMMARIVM.

1 *Laicus,a quo clericus,vel eccleſia rem uendicat,debet coram ſuo iudice laico conueniri.*

2 *Actor in quibus teneatur ſequi forum rei etiam clerici, & in quibus non. numero 10.*

3 *Quando certa qualitas ponitur in libello, ex quo ponitur fundamentum iuriſdictionis,ibi non ſufficit ad fundandum iuriſdictionem ſola cauſæ allegatio.*

4 *Clerici priuilegium quod habent in cauſis eccleſiaſticis, illud etiam habent in patrimonialibus.*

5 *Negatiua coram iudice facta quando non inducit conteſtationem,vt videatur iuriſdictio prorogata.*

Lis quomodo non dicatur ſemper conteſtata ex quacunque negatiua.

6 *Ad iuriſdictionis fundamentum an ſufficiat ſimplex allegatio.*

8 *Iuriſdictio ex quibus qualitatibus fundatur, vbi agitur de re eccleſiaſtica coram ſeculari.*

9 *Clericus vbi non poteſt conueniri coram iudice ſeculari pro re eccleſiaſtica, an diſpoſita in illo caſu procedant etiam in patrimoniali re.*

11 *Laicus ex quo poteſt conueniri pro eccleſiaſtica re coram iudice eccleſiaſtico,a quo habuit dicta regula originem.nu.ſeq.*

12 *Laicus poteſt per clericum indiſtincte conueniri coram iudice eccleſiaſtico reſcripto Papæ.*

13 *Actor an indiſtincte ſequatur forum rei,ſi agatur ſuper exceptione.*

CAP. V.

1 SI clericus. †Laicus,a quo clericus, vel eccleſia rẽ vendicat, dẽt coram ſuo iudice laico conueniri.h.d.Ponit dictum, rationẽ dicti,&ꝯriam localẽ cõſuetudinẽ.†No.regulam, ꝙ
2 actor rẽr ſequitur forum rei.Quod eſt verũ,etiã inquantũ clericus,vel eccleſia ſuper re ꝓpria, vel eccleſiæ agit: quo caſu hæc decre.decidit quatuor caſus. Primus, qñ agitur ſuper re propria,vel eccleſiaſtica, & conſtat rẽ eſſe eccleſiaſticã,vel propriam clerici, vel eccleſiæ: & cognoſcit iudex eccleſiaſticus.Secũdus, qñ dicitur res eccleſiaſtica,& non negatur: & cognoſcit iudex eccleſiaſticus.Tertius, qñ eſt certum ꝙ res nõ eſt eccleſiaſtica:& cognoſcit ſecularis.Quartus, qñ eſt dubium an res ſit eccleſiaſtica,& negatur:& adhuc cognoſcit ſe-

3 cularis.†Ex his nota,ꝙ qñ certa qualitas ponitur in libello,ex quo ponitur fundñ iuriſdictionis, ibi non ſufficit ad fundandam iuriſdictionem ſola allegatio cauſæ,niſi probet̃, dato ꝙ in libello exprimatur, ꝯ Bart.in l.ſi ex quacunque.ff.ſi quis in ius vo.non ier.Et hoc verum,qñ qualitas negatur: alias ſufficit ſola allegatio abſque alia probatione,ex quo nõ negatur. Et ſic procedit opi.dicentium ſufficere ſolam allegationem.

4 †No.ꝙ illud priuilegium quo ad forum habent clerici in bonis patrimonialibus,quod hẽt in bonis eccleſiaſticis, & ſic eſt caſus proſcriptus per Io.And.ſ.eodem.cum ſit. Materiam huius cap.expedit Inno.in parte 3.c.cum ſit.ſ.eod.ponam hic

5 totum.¶†Oppo.quod dato ꝙ laicus a clerico conuentus negat eccleſiaſticam rem eſſe,poſſit corã eccleſiaſtico conueniri,quia negando petita litem eſt conteſtatus, & ſic iuriſdictio prorogata,& tarde opponit̃ declinatoria, vt in c. inter monaſterium.de re iudi.Soluit Io.An.Primo,ꝙ totum,qđ negauit, dixit ad excluſionem iuriſdictionis: & ſic non inducitur prorogatio:quaſi dicat,rñſio ad libellum prorogat iuriſdictionẽ, & conteſtatur litẽ,quando ex negatione petiti ſimul non negatur petitum,& iuriſdictio,vel cauſa concludens iuriſdictionem,ſed qñ eodẽ inſtanti ex negatione petiti ſimul nõ negat petitum,& iuriſdictio,quia ex petito & cauſa petiti fundat̃ iuriſdictio:tũc vr̃ negata ad excluſionem iuriſdictionis,& ſic excludit litis conteſtationem.quod eſt notandum.Secunda ſol. Pe.& Ab.quod hanc negationem faciebat extraiudicialiter, quo caſu non inducitur litis conteſtatio, nec iuriſdictionis ꝓrogatio. Vel tertio ſecundum eoſdẽ negationem hanc facit, cum proteſtatione ꝙ non intendebat in iudicem conſentire, vel litem conteſtari:alias lis eſſet cõteſtata,nec plus poſſet opponere,de officio dele.inſinuante.ſecundum Pet.& Abb.Sed ſecundo obſtat,qa vr̃ ꝙ ſola negatione conuenti, ꝙ res nõ ſit eccleſiaſtica,non impediatur iuriſdictio:quia ex quo reuocatur in dubium qualitas,vel cauſa, ex qua datur iuriſdictio, cognoſcere põt de illa, de reſcrip.ſuper literis.& ff.de iud. ſi quis ex aliena.Solu.Fatetur Gof.ꝙ ſi reuocatur in dubium, an res ſit eccleſiaſtica,non impeditur iuriſdictio eccleſiaſtica : qa ex quo reuocat̃ in dubiũ cauſa,ex qua datur iuriſdictio,& cognoſcere poteſt an ſua ſit iuriſdictio ſummatim,& ſic an res ſit eccleſiaſtica,& ſi reperiret cãm ipſam eccleſiaſticam, pronũtiabit ſuam eſſe iuriſdictionẽ, alias remittet ad iudicẽ ſecularẽ. Allegat pro hac ſummaria cognitione, l. ſi quis liberi.§. ſi vel parens.de lib.agnoſcẽ.& allegat̃ ſ.de teſti.veniens.Sed dicit ꝙ hoc ſibi non placet,nec etiam Hoſt.pro quo facit qđ no.ſ.eo. cum ſit.Pro eo vr̃ text.hic,qui dicit, ꝙ eo ꝙ negatur rem fore eccleſiaſticam,ſtatim adiri debet ſecularis,per Gofre. Pro prima opi.tamen facit quod no.Vinc.ſ.c.conqueſtus.vbi dicit ꝙ ſi laicus negat raptum,vel inuaſum, cognoſcit eccleſiaſticus, donec conſtet ꝙ ſua non eſt iuriſdictio: & tunc condemnabit clericum in expenſis,& remittit ad iudicẽ ſuum,de appella.vt debitus.& c.cum ſpeciali.Concludendo hanc materiam,quę mihi viſa eſt ſemper difficilis,oportet videre tria. Primo,an allegata cã, vel qualitate iuriſdõnem fundante,ad fundñ iuriſdictionis ſufficiat ſimplex allegatio ſine alia probatione, ſiue negetur,ſiue confiteatur. Secundo, an vbi agitur de re eccleſiaſtica cõtra laicum,q̃ ſint qualitates,ex quibus fundatur iuriſdictio. Tertio, an omnia dicta ſuper re eccleſiaſtica ꝓcedãt in re tpali,& perſonali clerici.¶Vltimo aliqua adaptando ad

6 capitulũ,concludetur intellectus capituli. † Ad primũ dicunt quidam,ꝙ ſi qualitas allegetur & negetur, non ſufficit ſola allegatio ad fundandam iuriſdictionem,nec ſola negatio ex toto repellit,ſed ſummatim cognoſcit iudex de illa qualitate, & poſtea determinat̃ incidens qõ,& ſecundum euentũ qualitatis poſtea iudicabitur ſuper iuriſdictione pro, vel contra.Et hoc tetigit hic Gof.licet non firmet:& pro eo ſunt regulæ cõmunes,q̃ habent,iudicem cognoſcere debere an ſua ſit iuriſdictio,ff.de iudicijs.ſi quis ex aliena.de reſcriptis.ſuper literis. ſi quis in ius voc.non ierit.l.ſecunda. Ad hoc gl.Inn.in c. ſuper literis.in glo.in verbo,forſan.verſic.ſi autem conuenit̃. Vbi ſi accuſatur quis de delicto cõmiſſo in territorio iudicis,ex quo oritur ſimul cauſa agendi,& fundamentum iuriſdictionis ratione delicti,ꝙ neget ſe ibi deliquiſſe, uel confiteatur delictũ, ſed neget ſe deliquiſſe in territorio iudicis, ꝙ poterit ante iudex ſummarie cognoſcere an in ſua diœceſi deliquerit: & ꝑm euentum pronuntiabit ſe iudicem,vel non iudicem.Idem tenet Io.Calde.de raptoribus.c.primo.in 4.quæſt. Idem dicit in contractu Ioan.And.de foro compe.Romana.§.contrahẽtes. libro ſexto.Et ſi reuocatur in dubium, an contraxerit in loco vbi agitur ad fundamentum iuriſdictionis,ſummarie cognoſcet an ibi contractum ſit.Idem dicit Inn.de dilatio. pręterea. Idẽ dicit ſ.titu.primo.cæterum.Vbi dicit, ꝙ ſi negetur ſpoliatio clerici agentis,poterit cognoſcere eccleſiaſticus,an ſit ſpoliatus ſummariè ad cognitionem iuriſdictionis ſuæ. Ad hoc qđ no.in Spe.de compe.iud.adi.§.primo.ſup ver.vj.& in verſi. pone.Ad hoc gl.de offi.dele.c.primo.libro ſexto.Vbi ſi in conſerua-

ſeruatione negatur iniuriam fuiſſe notoriā, poterit iudex ſe informare ſummatim ſuper qualitate iniuriæ, & ſecundum euentū, iudicē vel non iudicē ſe pronuntiare. Secunda fuit opinio, ꝙ non ſit neceſſaria probatio, vel cognitio cāæ allegatæ in libello, ſed ſufficit ſola allegatio ſine alia ꝓbatione ad iuriſdōnis fundm̄, ſiue negetur, ſiue confiteat̄, ſiue nihil dicat̄, ſufficit ipſam allegare in libello. Et hoc ſentit Io.An.hic poſt Vin. qui dixit, ꝙ ſi neget̄ ſpoliatio eccleſiaſticæ rei, cognoſcit iudex donec conſtet rē non ſpoliatā, remittit illū clericum ad ſecularem, & cōdēnabit in expenſis. Ad hoc quod no. Inn.ſ̄ ti.j.c. cæterū.ȷ̄.eo.cum ſit.& c.conqueſtus. vbi dicit, ꝙ ſi aliqua cā, vł qualitas prætendatur, ex qua fundet̄ iuriſdictio, oportet illā in libello allegari, quaſi ſufficiat illa allegatio. Idē formaliter ſentit Inn.in c.cum ſit. vbi dicit, ꝙ ſufficit allegare dolum, uel oppreſſionem in ɔ̄ctu, vel ſuper re eccleſiaſtica: & ſufficit illā in libello allegare, licèt negetur, & procedetur in cauſa principali.& ſi poſtea non probetur fraus, vel qualitas deducta, ſequetur abſolutio, ſed poſtea poterit agi ex alia cauſa, ff. de excep. rei iud.l.& an eandem.§.actiones. Differunt tñ in practica dictum Vin.quod recitat Io.An.hic, & dictum Inn. quia ſm̄ dictum Vinc. condemnabitur pars in expenſis, & remittetur ad iudicem, ex quo apparet defectus qualitatis: ſed ſm̄ Inno. pronuntiabit diffinitiuè ſuper ipſo principali abſoluendo. Idem tenuit Gui.de Suza.ſuper authent.qua in prouincia.C.vbi de crim.agi.oportet.quod recitat Io.An.& de cōpeten. iu.adi.§. primo, ſuper ver.vj.in addi.ver.ſed pone, aliquis.vbi dicit ſufficere allegare crimen fuiſſe cōmiſſum in certo loco ad fundādā iuriſdictionem iudicis loci, abſque quod aliter cognoſcat̄, vel probetur: & ſi poſtea appareat delictum ibi non commiſſum in proceſſu cauſæ, proceſſus non valebit, C.ſi non a compe.iud.per totum. Et in hoc ſequi vr̄ opi.Vin.quo ad practicā, quod examinabitur ȷ̄. Ad hoc dictum Bar.in d.l.ex quacunq;. ff.ſi quis in ius voc.non ie.vbi dicit, ꝙ ad fundandā iuriſdōnē iudicis ſufficiat allegare cām, vel qualitatem concludentē iuriſdōnem, licet vera non ſit, dūmodo non conſtet: qa iuriſdictio menſurat̄ ab eo, quod petitur, nō ab eo, quod in veritate debetur, ff.de iu.om.iu.l.cum quædā puella.§.fi. Ad hoc ſimile de ſeruo contendēte ſe liberū: quia vt audiatur ad proſecutionem iudicij ſufficit qđ alleget ſe liberū, licet vt ſeruus petatur. Tertia opi.Fran.de Are.quam recitat Lapus alleg.61. vbi dicit ſufficere cām allegari, & probari: ſed negatio aggrauat negantem in onere probādi, quia ex ꝓductione libelli eſt fundata intentio, per dictam l.cum quædā.in fi. Non placet mihi opi.nec ꝙ ſufficiat allegatio, nec ꝙ grauetur onere ꝓbādi: qa ſic eſſet ſemper in ptāte actoris allegando cām, vel qualitatē ɔcludentē iuriſdictionem, vel aliū ſubijcere iuriſdictioni, uel grauare onere probandi defectū qualitatis concludentem iuriſdictionem. Nec ob.l.cum quædā.in fi.quia licet inſpiciatur quod petitur, non quod debetur ad fundandā iuriſdōnē, illud verū, qñ ſit verum vel falſum id qđ petitur, concluditur iuriſdictio: qa tunc non habetur reſpectus ad ueritatē debiti, quia iuriſdictio nō menſurat̄ ad veritatē debiti vltra iuriſdictionē: ſuper quo vltra metas petiti non poterit ferri ſn̄ia, ſed menſuratur ad limites petiti. Hic autem ſi ſit falſa qualitas allegata, excluditur iuriſdictio: ſi ſit vera, concluditur quo ad petitum. igitur oportet de qualitate conſtare. Hoc patet ex hac decret. quæ dicit, ꝙ negata re eccleſiaſtica, excludit̄ iuriſdictio. Quinta vr̄ excludi doctrina, quod ſola negatione qualitatis excluditur iuriſdictio ex toto, vt hic eſt tex.& gl.de hæret.accuſatus.in verbo, manifeſte.li.vj. Ideo in hoc puncto concludendo qñq; allegatur qualitas in libello expreſſe, qñque allegat̄ tacite: ſi allegatur expreſſe, dic ſi allegatur, & probatur, caſus eſt planꝰ: ſi non allegatur in libello, ſed probatur, ſi quoquo modo adaptabilis eſt ad verba libelli, includitur, & procedit iudiciū, ut notat Inn.de iud.cæterum.vbi in reali proceditur coram dño feudi, ſi narret ſe dñm: quia ius feudi poteſt in libello concludi, vt quod intentet vtile: ſi non poteſt aliquo modo includi, non proficit probatio, niſi allegetur. Sic debet intelligi Inn. ſ̄. ti.j.cæterum.& quod no.ȷ̄.eo.cum ſit.& c.conqueſtus. Si allegatur, ſed non probatur, tunc ſi non negatur, ſufficit ſola allegatio ad concludendum iuriſdictionē, vt hic eſt caſus notabilis: & ſic procedit opi.dicentium quod ſufficit ſola allegatio. Si autē allegat̄ qualitas, & negatur, & ſi cōtingat negatio abſque principali petito, ſufficit & negari. Intelligo qñ ſit negatio ante litem conteſtatā: quia ſicut poſt litem conteſtatā non proficeret exceptio dilatoria, ita nec proficiet hæc negatio: vł ſaltem poſt lit.cont.transfundet onus probādi in aduerſariū, l.Pompo.§.rati.ff.de procur.ſecundum vnum intellectum, de quo dixi poſt Inn.de proba.quoniam ɔ̄ falſam. Et ſic poſſet ꝓcedere opi.Fran.licèt primū reputem tutius, ſi contingat negationem qualitatis ſurgere a negatione principaliter petiti. Idē puto, vt proficiat negatio, quia vr̄ negaſſe pinguius quod poſſit, ar.eorū, q̄ no.in l.inter ſtip.§.j.de verb.obl.& ſic negaſſe in vim dilatoriæ, vt dixi ſ̄.& quia ex ordine intellectus talis ꝓcedit, vt & tenui ſupra: quibus caſibus ſi quærit̄ an negatio excludat iuriſdictionem in principali, & incidenti, an ſit iudex, an in neutrum excludat ſolum in principali, & non incidēti, donec cognoſcatur an ſit iudex: dic quod ſi qualitas allegat̄, & negatur, & congruo tempore, & tūc ſi iuriſdictio fundetur ſuper ſola exiſtentia qualitatis, & non ſuper dubietate, tunc ſi non negatur ex toto, licet aliquod accidens ad illā obfuſcādā allegetur, non concluditur cognitio in principali, ſed differt̄ donec cognoſcit iudex an ſit iudex, & ex toto non excludit̄ iuriſdictio.no.gl.de offi.dele.c.j.lib.vj. Nam ſi iuriſdictio fundat̄ ſuper notorietate delicti, & factum non negatur notorium, ſed excuſatur, cognoſcit conſeruator. Si autem qualitas ex toto negetur, excluditur iuriſdictio, niſi qui allegat illā in libello, offerat ſe ꝓbaturum ad fundm̄ iuriſdictionis: quo caſu iudex habet illa examinare ſummariè, vt cognoſcat, an ſua ſit iuriſdictio. Nunqd aūt dēat tunc plene ꝓbari, an ſufficiat ſummaria? Gof.hic, ꝙ ſufficit ſummaria.& idē Inn.ſ̄. de reſcri. ſuꝑ lr̄is.in gl.præal.& Bu.in l.præſcriptione.C.ſi ɔ̄ ius, vel vti.pub. ſicut in actione ad exhibendū, & tenēdū, l.3.§.ibidē.ff. ad exh. & in reſtit.in iteg.aduerſus probationē omiſſam, vel exceptionē, de in integ.reſti.c.2. Dic, iuncto dicto Bar.in d.l.præſcriptione. ſi reuocat̄ in dubiū de qualitate, q̄ non venit diſcutienda ad merita quo ad ſubſtātiā ꝓbationis, debet diſcuti plene: nō eñ in talibus debet lis conteſtari, & hoc reſpectu ſummariè ꝓcedit̄, qa ſufficit conteſtatio in principali, vt no.de offi.dele. prudentiā.§.ſexta. Sed non ſic ſummariè, ꝙ ſtet̄ iur̄o. Si qualitas venit ad merita diſcutientia, ſi idem grauatur onere probādi, & quo ad merita, & quo ad dilatoriā, ſufficit qđ ſummarie probetur per iur̄m, ſm̄ Bar. Hoc non placet mihi, quia hic eſt aliquale p̄iudiciū, vt l.theſaurus.ad exhibendū. Si venit ꝓbandum per diuerſos ad merita, & ad fundandā iuriſdōnem, & qa ponitur exceptio taciturnitatis peremptoriæ in beneficiali, opponens dilatoriæ grauatur, & ad merita grauat̄ actor, & adhuc oportet qđ plene probetur, vt dicit ibi Bar. qđ intelligo vt ſ̄. quo ad ſubſtantiā probationis. Si tñ negatio haberet notorietatē cōtra ſe, non credo ꝓficere negationē, qa non eſt probabilis, vt no.de cenſi.cū venerabilē. Ideo ſi petat̄ poſſeſſio præbendæ, quia non poteſt eſſe non notorium in loco poſſeſſiones fore præbendales, quando dicimus, poſſeſſæ ſunt, licet negentur præbendales: hoc non ſufficit. Quandoq; allegatur qualitas pro fundō iuriſdictionis, & eius non exigit̄ vera qualitatis exiſtentia, ſed ſola ſufficit dubietas: & tunc ſufficit illā allegare, q̄q̄ negetur, & ɔcluditur iuriſdō abſq; alia cognitione præambula. Et hoc dicit Gof.ȷ̄.eo.ɔqueſtus.& hic Io.An.recitat, & Inn.ȷ̄.eo.cū ſit.& c.cōqueſtus. Nam ſi allegat̄ oppreſſio, & violentia, ſola dubietas huius circa rē eccleſiaſticā, vel clerici concludit dubietatē ſacrilegij, & ſuper dubio an ſit ſacrilegiū, cognoſcit eccleſia. Si allegat̄ res ſpiritualis, & negat̄, ſola dubietas concludit hoc ſpectare ad iuriſdōnē eccleſiaſticam, Idē ſi ɔ̄ctus negetur vſurarius. Si neget̄ iur̄m ligare: ſi negetur p̄ſcriptionem concludere peccatū, & ſimiles tales exceptiones facientes rem dubiam concludunt iuriſdōnē quo ad eccleſiaſticū iudicē. Igit̄ ſufficit ſola allegatio cū negatione: non ſic ſi allegat̄ ɔ̄ctus factus in tali loco, vel cōmiſſum delictū in tali loco, ad concludendā iuriſdictionē, vel rem fore eccleſiaſticā, & negatur, quia in talibus vera exiſtentia narrati cōcludit iuriſdictionē, non dubietas, Si vero iuriſdictio fundat̄ ſuꝑ notoria exiſtentia qualitatis, tunc ſi qualitas nō allegetur notoria, & negat̄, ſtatim excludit̄ iuriſdictio, vt in c.j. de offi.dele. lib.vj.& hic. Ad hoc gl.de hæret.accuſatus. lib.vj. nā ſuꝑ re eccleſiaſtica excludit̄ iuriſdictio laici, & ſpectat ad clericū, quando res eſt eccleſiaſtica, & hoc conſtat, vel non negat̄, quia conſtare dr̄: ſi non neget̄ ex toto iuriſdictio, & in principali, & incidenti, an ſit iudex: qa ex quo negat ad concludendā rē eccleſiaſticā notoriā, non ſufficeret ſummaria probatio, vt dicit Hoſt. de ord.cogn.c.2. Si qualitas alleget̄ notoria, & neget̄, tunc bñ cognoſcit præambulè, de offi.deleg.c.j.lib.vj. Hoc verū, qñ ex negatione concludit̄ probabile diuerſum notorietatis: alias ſi negatio concludit certitudinē defectus qualitatis, vt patet ꝙ negatū pendeat a iure, excludit̄ ex toto iuriſdictio, vt no.gl,
7 de hære.accuſatus.lib.vj.in verbo, manifeſte.† Venio ad ſecūdum principalē caſum, qñ non expreſſe allegat̄ qualitas in libello, ſed tacite pōt comprehendi ꝑ allegata, ut qa agens rei vend.ɔ̄ laicum pro rebus eccleſiæ, ſolum dicit rem eccleſiæ: ꝙ res ſit eccleſiæ, non concludit̄ iuriſdictio, ſed bñ concluditur ex detentione rei ſacrilegium quoddā, ex quo cōcludit̄ iuriſdictio ad eccleſiā: & tūc qa pōt iſtam deducere vt priuilegiatā, & vt non priuilegiatam: tunc ſi negatur res eccleſiæ, & ɔ̄ negatur ſacrilegiū, ſola negatio excludit iuriſdictionem, vt hic: & excludit præambulā cognitionē ad excludendā iuriſdōnē, qa ſpecifice non tangitur dubium ſacrilegij: & hic eſt tex.& dicit Hoſt.vnde ipſam vt priuilegiatā domum deducére vr̄, quādo hoc exprimit̄ in libello, vt no.Inn.ȷ̄.eo.cum ſit.& c.cōqueſtus. & ſ̄.tit.j.cæterum. Item nec concluditur ſacrilegiū, nec dubiū

ſacrile-

ſacrilegij,ex quo non allegatur mala detentio:ꝗa poſſibile eſt
ꝙ habet aliquod initium iuſtū poſſidendi:& eo ꝙ poſſidet,p̄-
ſumitur iuſte poſſidere: ex quo non allegat̄ poſſeſſionis iniu-
ſtitia,p̄tendi non vr̄,niſi forte diceretur ſacra,& negatur ſacra
ꝗa ſup hac dubietate cognitio ſpectat ad eccleſiaſticū, ſm̄ Io.
de Lig.Ratio,ꝗa ibi rōne dubij cōmittitur,ſeu dat̄ iuriſdictio,
oportet ꝙ vel æqualitas allegetur in libello, uel ſi non expreſ-
ſe allegetur,oportet ꝙ ſit patens in porrectione libelli vel ſola
rñſione ad libellū:alias vt non producta procederetur de iure
cōi ſuper ea,& ſcd̄m regulam,actor forum rei. licet enim uer
ba libelli trahantur ad intentionē actoris quo ad merita, non
quo ad fundandā iuriſdictionē,niſi aut expreſſe alleget̄,aut ↄ-
cludatur a parte in limitibus libelli:alias actor ſequitur forū
rei,vt dicit litera:nec aliud examinatur.Sic intelligit Hoſ.hāc
decre.per quæ puto, ꝙ ſi agens allegaret agendo rei vendi.in-
iuſtam detentionē aut iniuſtam occupationē,& de facto,ꝙ ex
hac allegatione iudex poſſet de hoc cognoſcere : & ſic poſſet
procedere opi.recitata per Gof.Sicut eñ qualitas allegata hr̄
pro probata,ſi non negetur ad concludendā iuriſdōnē, vt di-
xi:ita qualitas non allegata habetur pro reprobata quo ad ex
cludendam iuriſdictionem.Ideo ſi feudatarius ageret rei vēd.
contra feudatariū,& non aliter allegaretur feudalis, nec ēt in
primordiis aliquid diceretur,excluderetur iuriſdō per nega-
tionem dñij:& licet uellet probare ſe dñm,non audiretur,niſi
allegaret dñium vtile reſpectu feudi. Vbi autem dixi ſufficere
allegationem,ſi iudex procedat,& poſtea ad merita non appa
reat veritas cāæ allegatæ, qualis debeat eſſe ſnīa , ubi qualitas
concludit ad fundandā intentionē in principali.Gofr.j̄.eo.ca.
conqueſtus.vt dicit Io.An.hic,dicit ꝙ eſt abſolutoria ab inſtā-
tia,& condemnatoria quo ad expenſas: & proceſſus declara-
bitur nullus,vt ab incōpetenti agitatus . Et hoc ſentit Gui. de
Suz. in auth.qua in ꝓuincia.C.vbi de cri.agi oportet.vbi dicit
ꝙ ſi in proceſſu qualitas deficiat,ꝓceſſus erit nullus , vt ab in-
cōpetenti iudice agitatus:Et hoc recitat Io.An.in addi.Spe.in
ti.de compe.iud.adi.§.j.ſuper uerſi.vj.Inn.j̄.eo.cum ſit.dicit ꝓ
nuntiandum diffinitiue,abſoluendo reū ab impetitione acto
ris,& ſic pronuntiet ad merita.Et hoc ſequi vr̄ Frede. ſuo cōſ.
207.Puto aduertendū qualiter qualitas fundet iuriſdōnē,ſi ſo
la veritas cauſæ fundaret iuriſdōnem, hic non eſt iudex . Ideo
ſi ignoranter fieret ꝓceſſus,non daret̄ prorogatio iuriſdōnis:
& tunc abſolutio dēt eſſe abſolutoria ab inſtantia. Si ſcienter
& iuriſdictio eſſet prorogabilis, eſſet abſolutio fienda a diffini
tiua,& qñ concluderet defectus qualitatis defectum iuriſdō-
nis ipſo iure.Secus ſi demum exceptione elidibilis, ꝗa valeret
proceſſus,ex quo non eſt oppoſitū,vt no.Inn.de offi.dele.cum
ſuper.Si iuriſdictio fundat̄ ſuper ſola dubietate cauſæ, tūc ſtā
te dubio fuit iudex,& valuit qđ ægit.Poterit ergo, conſtito de
defectu cāæ diffinitiuę,abſoluere,quia durat iudex in pronun
tiando in quocunque euentu dubietatis,ſiue ſubſit qualitas ,
ſiue non : & quia quod legitime eſt actum,&c.in rl̄a,factum
8 legitimè. de reg.iur.lib.vj.Et hęc ſufficiant de primo. † Venio
ad tertium,quæ ſint qualitates ſuper eccleſiaſticis iuriſdōnē
ↄ̄ laicum concludentes.Dic,prima eſt, ſi circa rē eccleſiaſticā
alleget̄ raptura,quia tunc conclūdit̄ crimen ſacrilegij . Alleg.
17.q.4.c.3.& ca. ſint qui. & multi ca.eiuſdem q.& hoc tribuit
iuriſdōnem eccleſiaſtico iudici,ēt rōne dubitationis: ꝗa talia
cognoſcere,cū crimen eccleſiaſticū ſit,vl̓ dubium an ſit eccle
ſiaſticū,ſpectat ad iudicem eccleſiaſticū,12.q.2. nulli liceat p̄-
dia.& c.de laicis.Et hęc cā concludit iuriſdictionē,ſiue certitu
dinaliter adſit,ſiue dubitetur,vt dixi 16.q.j. in canonibus . 24.
q.3.ſi quis deinceps.Idē dicit But.in quolibet delinquente cō
tra eccleſiā,vel illam illuctāte,C.de epiſ.& cler.auth.Itē nulla
cōitas.& ibi ꝑ Gu.ponuntur caſus,in quibus eccleſia habet iu
riſdictionem ↄ̄ laicū.Et an eccleſia illis poſſit imponere pęnā
pecuniariā,vide ꝙ media ſunt ſub iuriſdōne eccleſiæ, l. para-
bolam.C.de epiſ.& cle.Sed reſtringit Gul.ad caſum illum.Se-
cundo,ſi circa rem eccleſiaſticā allegetur oppreſſio, vel violē-
tia clericorum,& ēt pauperū.Et dicit hic Ioā.de Lig.& ſcribit
Lapus ſua allegatione 77.ꝙ hoc non eſt ex priuilegio clerico-
rū tm̄,ſed ex generali iure, quo eccleſia defendit oēs oppreſ-
ſos,24.q.3.ſi quis de potentibus.ſm̄ Io. de Lign. hæc ꝓcedunt
9 in rebus eccleſiaſticis.¶†In patrimonialibus aūt clerici , ſunt
opi.Inn. ſentit idē:ꝗa ponderat rapturā clericorū.Quidam ↄ̄,
quia hoc eſt inductū in priuilegium eccleſiaſticarum rerum:
non extendit̄ ergo ad patrimonialia,7.q.1.petiſti.Et hoc reci-
tat Io.An.j̄.eo.cum ſit.Dicit Io.An.ꝙ contrariam opi.hoc eſt
primā tenuit Egi.Et hanc ſeruat ↄſuetudo,ꝗa bona clericorū
gaudent priuilegio rerum eccleſiaſticarū, quia obligata ſunt
ꝓ adminiſtratione,de pigno.ex literis.Ad hoc,quia oppreſſio
ne viduæ concludit̄ iuriſdictio eccleſiaſtica,j̄.c.ex parte B.For
tius in bonis clerici.Et hoc tenet in d.c.ex parte B.& tenuit In
no.s̄.de iudi.cæterum.vt ibi dixi.& Spe.in tit.de cōpe.iud.adi.
§.j.ver.30.vbi dicit,ꝙ vbicunq; ſuper poſſeſſorio impetrat cle
ricus ↄ̄ laicū,adit,& impetrat iudicium eccl̄iæ: quinimo plus
puto,ꝙ ſi non allegat̄ oppreſſio,ſed tm̄ ꝙ res eſt clerici,& cō-
ſtat ipſam fore clerici,vel non negetur,ꝙ agendum eſt ↄ̄ laicū
coram iudice eccleſiaſtico,vt hic eſt caſus,non deſtruendo li-
terā,ibi,de rebus ſuis,vel eccleſiæ.Et ꝑ hoc patet expeditio ter
tij articuli incidentis.Inquantū dixi violentiā cōcludere iuriſ-
dictionē in iudicē eccleſiaſticū,ſi illa alleget̄,eſt uerū , qñ vio-
lentia eſt expulſiua,vel ablatiua:& forte idem,ſi compulſiua.
Sed ſi turbatiua,vel denegatiua,vr̄ ꝙ ſi eſt denegatiua p̄ſtatio-
nis debiti realis,vel perſonalis,vel alterius iuris, hanc tractan-
dam coram ſeculari.Et ad hoc no.de re iud.c.fi. Sed dic, ſi au-
fertur quaſi poſſeſſio iuris per denegationem talē:p̄t dici ꝙ ſi
actu violento illā nāciſci prohibetur,adhuc ex hoc crimine ſa
crilegij concludat̄ iuriſdictio.ad hoc de reſt.ſpo.Piſanis. & qđ
no.j̄.eo.cū ſit.Si non ſit actu violento,eſt dubiū:puto idē, quā
do conſtat ꝓprietatē iuris ad eccleſiā pertinere,vel rei,ꝑ c.cō-
queſtus,per hoc c.non obſtat qđ no.Inn.j̄.eod.conqueſtus.ꝗa
illud intelligo,qñ agitur vti poſſidetis,& nō cōſtat de proprie
tate iuris,uel rei,qđ non eſt priuilegiatū:& ſic concludit̄, ꝙ ꝓ
turbatiua non concludit̄ iuriſdictio in iudicē eccleſiaſticum.
Non obſt.de iud.c.fi.quia pōt,ſi vult, agere corā iudice eccle-
ſiaſtico,& corā ſeculari,cū crimē ſit miſtū,j̄.eod.cū ſit.vel nec
ibi conſtabat de proprietate rei . Tertia qualitas eſt , qñ circa
rem,vel ↄ̄ctū ſuper eccleſiaſtica re allegat fraus, 12.q.2.apoſto
licos.& c.quicunque militū.dū tñ in petitione fiat mentio de
fraude, ſm̄ Innoc.in d.c.cū ſit.Et hoc ſequitur Lapus ſua alle
gatio.67.per quæ dicit,ꝙ ſi repetatur res eccleſiaſtica , allega-
to ꝙ per fraudē rem eccleſię emendo,uel de pecunia eccleſię
facit aſcribi inſtrumētum amico,vel tertio,qđ de hoc cogno-
ſcit eccleſia.ad hoc,ꝗa tales ſic fraudantes, ab eccleſia anathe
matizant̄,vt in iuribus prędictis.Spectat ergo ad eccleſiā,quia
excōicatio dat̄ ꝓpter cauſam eccleſiæ ſubiectā,30.diſt. ſi qua.
& c.quicunque.Ad hoc qđ no.Ioā.An.in rl̄a,ea quæ fiunt. de
reg.iur.lib.vj.Attendendū tñ dicit Lapus , ꝙ ita demū allega-
tio fraudū ſubmittit ↄ̄ctum , vel cognitionē ſuper re eccleſia-
ſtica ↄ̄ laicū,qñ aliquid circumfert ad ſubſtantiā eius, de quo
agitur.Secus ſi nō circumfert:nā dato ꝙ libellās diceret in rei
vēdicatione,aduerſarium dolo,vel fraude non reſtituere , nō
ſufficeret,niſi aliter allegaret̄ iniuſta occupatio, vel detentio .
Hæc no.ſua alle.61.67.& 68.vbi diffuſiſſime hoc tractat, & re-
citat conſilia diuerſorū in q.quæ fuit de facto.Ex hoc decidit̄,
ꝗd ſi petat̄ reductio ad arbitriū boni viri ſuper re eccleſiaſtica
corā quo agi debeat ↄ̄ laicum.Freder.ſuo conſi.275. tenet, cū
agat̄ remedio cōi,cā debet agitari coram ſeculari : qđ puto ꝑ
prædicta,niſi alleget̄ dolus, vel fraus arbitratoris verus , vel p̄-
ſumptus,ꝑ iam dicta.Quarta qualitas , ſi allegètur nullitas ↄ̄-
ctus,etiā ſine fraude,12.q.2.apoſtolicos & c. ꝗcunq; militū.Se
cus ſi non contenderetur nullus , ſed ageret̄ ad illū infringen-
dum ꝑꝑ defectū conſenſuū aliquorū canonicorū . Sic intelli-
go Inn.qui ↄ̄dicere vr̄.Adhuc cognoſceret: & hoc puto, ſi nō
negat̄ res eccleſiæ,vel hoc conſtat, ꝗa iam conſtat de mala de
tentione rei,per ea,quæ dicam j̄.& per tex.hic.Secus ſi eſt ali-
quis,licet reſcindendus,ꝗa donec reſcindatur, habet iuſtam
cām tenendi.Quinta qualitatis , ſi allegatur quid , per qđ ali-
quo iure agitur,ēt priuilegiante, puta reſtitutione in integrū:
ꝗa ꝗ̄ꝗ̄ petatur reſciſſio ↄ̄ctus,etiā validi, ſiue ꝑꝑ defectū cano-
nicorum,ſiue ꝑꝑ aliū defectū,oībus his caſibus cognoſcet ec-
cleſia.Et hoc placet : ſufficit ſola dubitatio reſtitutionis . Sed
ceſſantibus his qualitatibus , ſi ſolum allegat̄ rem fore eccle-
ſiaſticā,Inn.hic ſibi ↄ̄dicit in d.c.cū ſit.in prima parte dicit , ꝙ
quocunque modo agatur de re eccleſiaſtica, cognoſcet eccle
ſia:alleg.12.q.2.quicunque militū.in fi.Dic, ꝙ ſi agit̄ rei vēdi-
catione,vel depoſiti,vel cōſimilibus, in quibus nullo iure ſpe
ciali vtit̄ eccleſia,ex quo agitur contra laicū, cognoſcet iudex
ſecularis.Contrariū ad literā dicit hic, & concordat primo d.
Archi.ad lr̄am recitat,Inn.16.q.j.in canonibus,nihil addit.ad
dit Lapus ſua concluſione 77.dicit ꝙ de conſi.Io. de Lign.cir-
cumſcriptis violentis oppreſſionibus,& alijs qualitatibus, de
quibus ſupra,ſi agitur de re ſacra quomodocunq; , agendum
eſt corā eccleſiaſtico,17.q.4.ſicut.& c.3.& idē Io.de Lig.hic in
addi.ad lect.Et ſi res eſt profana,tunc ſi allegat̄ nullitas tit. vel
minus iuſti,& conſtat rem eſſe eccleſiæ,cognoſcit eccleſia, vt
in c.appoſtolicos.& c.ꝗcunque militū . Si vero nō cōſtat rem
eſſe eccleſiæ,ſed in dubiū reuocatur:niſi aliter alleget̄ violen-
tia,vel oppreſſio,dicit ꝙ ſtabit̄ rl̄ę,Actor ſequit̄ forū rei:vt hic
eſt caſus.Et idem ad literā ponit Io.de Lig. hic, hoc addito,ꝙ
ſi eccleſia læſa petit reſtitutionē,auditur corā eccleſiaſtico.Et
hoc ēt ſeqtur Paul.de Liaza.in ꝗbuſdā reportatis, 16.q.j.in ca
nonibus.vbi dicit,ꝙ ſi eccleſia ſpāli iure non iuuatur, ubi agi-
tur depoſiti,vel rei vendi.cognoſcit ſecularis . & idem Doct.j̄.
eo.licet.Puto,ꝙ ceſſantibus cauſis,& qualitatibus, de quibus
ſupra,ſi ſolis remedijs cōibus,ꝑſonalibus,vel realibus agatur
pro re eccleſiæ,uel clerici coram quo agi debeat,ſatis hoc de-
claret

claret hæc decre.qa ſi allegat̃ dñium rei eccł'iæ, & ↄſtat, ꝙ res eſt eccł'iæ,& nil negatur,vł' non allegatur iuſta cã tenendi, iudex erit eccleſiaſticus: qa cũ reali datur tunc concurſus ſacrilegij, ex quo ↄcurſu realis, vel pſonalis efficitur priuilegiata. Et hoc eſt quod no.in l.ſi fundũ.§.ſi tu ex parte.ff. ad leg. Fal. l.qui pater.ff.de acqu.hære.& s̃.ti.j. quanto. Nã eo ꝙ abſq; cã tenetur eccleſiaſtica res,concludit̃ ſacrilegiũ,17.q.4.ſi quis deinceps.ſi allegatur rem fore eccleſiæ,& ↄſtat,& cũ hoc ex parte tenentis allegat̃ aliqua iuſta cauſa tenendi, adhuc cognoſcit eccleſia:quia ſufficit fundm̃,ꝙ res ſit eccleſiaſtica, vt poſſit cognoſcere de his accidentibus ad rẽ eccleſiæ. Ad hoc in fi. gl.de offi.dele.c.j.li.vj.vbi ſi notoria eſt cauſa, ex qua agitur coram conſeruatore,quamquam aliqua excuſatio alleget̃, de illa cognoſcat:quia ſufficit fundm̃ notorij,vt cognoſcat de accidentibus ad cãm notoriam.Puto tamen,vt dicit illa gl.ꝙ in poteſtate iudicis ſit,ſi ſibi videatur,allegationem probabilem fore,vt poſſit illam admittere excluſa iuriſdictione.Si dicatur rem fore eccleſiæ,& eſt certum rem non fore eccleſiæ, & non cognoſcit eccleſia, vt hic a ↄ̃rio. Quandoq; allegatur rem fore eccleſiæ,& non negatur:& adhuc cognoſcit eccleſia,vt hic, qa qualitas, ex qua concluditur iuriſdictio,poſita in libello hr̃ pro vera ad fundandam iuriſdictionẽ,ex quo non negatur, ut dixi ſupra.Qñque allegatur rem fore eccleſiæ,& eſt dubiũ, & negatur,& non cognoſcit eccleſia,ſed agendum ↄ̃ laicum coram ſeculari,vt hic eſt caſus. Ex prædictis concluditur,quid de agente vti poſſidetis,q̃ dicit ſe turbari, nũquid in illa gaudeat eccleſia priuilegio,vt tractetur coram eccleſiaſtico. Lapꝰ ſua alleg.66.tenet ꝙ hęc cauſa agitanda ſit coram eccleſiaſtico iudice:quia hic inducitur iniuria,violentia, & moleſtia,pro quibus qualitatibus poteſt agi corã eccleſiaſtico. Allegat no.j̃.eo. cum ſit.& hoc tangitur j̃.eo.conqueſtus.Dic ſi agendo vti poſſidetis allegat ſe dñm vel quaſi,quod põt,& aliquid circũfert ad interdictũ,de probat.licet cãm. & tunc idem, qđ proxime dixi,qñ agitur rei vendicatione.Si vero non dicit ſe dñm: tũc ſi turbatio allegatur cum violentia,agitur corã eccleſia, j̃.eo. conqueſtus.Si non allegatur violentia,ſed dolus, & fraus, qa doloſe,& in fraudem turbat, cognoſcit ſecularis:qa nil cõfert ad ſubſtantiã interdicti, ſi talia non allegentur,cognoſcit ſecularis,vt no.j̃.eo.conqueſtus. & notat Lapus ſua allega.68. niſi conſtaret,rẽ fore eccleſiæ,vt hic.Ex his deciditur, ꝙ ſi eccleſia agat depoſiti,vel locati,qđ ſi allegat dñium, quia talis concurrit cũ rei vendicatione,l.j.in fi.ff. de præto. ſtipu. ꝙ idẽ qđ dixi ſupra,qñ agit rei vendicatione.Sic intelligo Inn.hic,qui dicit, ꝙ vbi agitur ex locato,& conſtat rem eccleſiæ, ꝙ tunc aget̃ coram eccleſiaſtico.Si allegat̃ ſola cauſa debiti perſonalis, dicẽdum ꝙ cognoſcit iudex ſecularis,niſi dolus allegetur,quia circumfert in actione depoſiti,ff.depo.l.j.& l.quod Nerua. de depoſi.c.2.In aliis ↄ̃ctibus non ſic,quia non circũfert ſic, niſi ius agendi fundaret̃ ſpecifice ſuꝑ dolo,vt ſi ageret locati,qa diceret rem peremptã doloſe, vel fraude,per dicta ſupra. Hæc oĩa ſatis puto procedere in patrimonialibus clericorum,per hoc c.ſi clericus,Quod credo tam in eccleſia,q̃ in clericis, qñ agit̃ ſuper bonis iam quæſitis ipſis clericis:ſed ſi ageretur de bonis q̃rendis nullo tranſlato dnio,agendum eſt coram iudice ſeculari.Idem ſi ageretur ſuper rebus non vere, ſed ficte quæſitis, vt ſi ageretur pro rebus a teſtatore legatis,quę non fuerunt in dominio legatarij:& hoc, qa in talibus nondum per eccleſiã poſſeſſis,non ſic apertum concludit̃ ſacrilegium.Cum hoc tẽperio intelligo Inn.hic,qui dicit ꝙ vbi conſtat, rem fore eccleſiæ,corã eccleſiaſtico agi dẽt,vt ſi agitur ex locato, vel conducto,vel legato vel ſimilibus.Vel forte dici poſſet,vt propter naturam ſingularẽ in eccleſia, vt in ea transferatur dñium ſine traditione,de conſue.c.2.C.de ſacroſ.eccl.l.fi. ꝙ ſi nõ negatur dñium tacite,vel expreſſe,quod tunc agitur coram eccleſiaſtico.Idẽ puto,cũ aliquid interuenit pro traditione, vt conſtituti ↄ̃ctus,vel ſimiles,ex q̃bus poſſeſſio,& dñium transfertur:qa ibi verũ trãsfertur dñium,ſicut vera poſſeſſio,l.certæ.§.j. ff. de preca. ſi petitur clericus a prælato adiecta cauſa de iure canonico,ꝙ agi dẽt coram iudice rei poſſidentis,etiam ſi ſit ſecularis:vide Ioan.And.de ſenten.excomm.ſi iudex laicus.libro vj.

10 ¶ †Venio ad gl.videtur, ꝙ non ſemper actor ſequatur forum rei,j̃.e.cũ ſit.& c.licet.& c.ex tenore.Gl.dicit,ꝙ hæc regula fal-
11 lit in caſibus,de quibus ibi.†Quæro, cũ de conſuetudine ſuꝑ eccleſiaſtica re indiſtinctè agatur contra laicũ coram iudice eccleſiaſtico,a quo habuerit originẽ hæc conſuetudo? Glo.dicit, ꝙ negligentia laicorũ in miniſtrãdo clericis iuſtitiã ſuper bonis eccleſiaſticis.Dicit tñ gl.ꝙ Papa ſiue negligat ſecularis, ſiue non,quotidie concedit literas clericis ↄ̃ laicos ſuper quacunque q̃ōne.Et ſic ſentit gl. etiam ſi non agatur de re eccleſiaſtica,vel patrimoniali clerici, dũmodo agat clericus de iu-
12 re ad ſe,vel eccleſiam ſpectante.†Concluditur ergo,ꝙ de ſtilo. Papa delegat in quocunque clerico contra laicum agente,inferior aũt non cognoſcit,niſi vt ſuperius eſt dictum,niſi aliud habeat conſuetudo,73.diſt.iudicatum.Tenet ibi Archi.ꝙ Papa ad petitionem clerici committit cauſam contra laicum,& in quacunque cauſa ex generali conſuetudine: & ſic dicit ſe vidiſſe de facto in quadam cauſa contra Triſtum de Muzone Et in tantum dicit hoc verum, ꝙ ſi propter exceptionem hãc, quia cauſa ſit tractanda coram foro rei,appellaretur,non darentur literæ in appellationis cauſa, vt ipſe dicit ſe expertum. Et pro hac ↄſuetudine allegat in Spe.de iud.c.fin. Idem tenet Spe.de compe.iud.adi.§.rſr.in prin.& verſi.30.& ibi in uerſic. ſed pone. Dicit hoc intantum uerum,ꝙ dato ꝙ iudex ſecularis,& laicus conuentus ſe paratum offerens ad exhibẽdam iuſtitiam,per hoc non impediretur iuriſdictio delegati a Papa: nec poteſt iudex ſecularis tunc iubere laico ne reſpondeat coram eccleſiaſtico,ut ibi no.Idem Hoſt.in Summa,eod.tit.§.2.
13 ver.ex pręmiſſis.†Vltimo ad declarationem literæ, Quęro,an indiſtincte actor ſequatur forum rei?Si agatur ſuper exceptione,vt quia originarie eſt reus,& vult ſuper exceptione agere: qđ poteſt aliquando,ff.de fidei.l.ſi contendat,& no.in l.ſi finita.§.eleganter.ff.de dam.infec.& Bart.ff.pro ſocio.l.ſocietatẽ. §.arbitrorum.dicit agendum coram iudice,coram quo ageretur,ſi conueniretur,quia attenditur origo naturalis. Et idem videtur,ſi agatur condictione ex l.diffamari, quod eſt notabile.Idem dicit Frederi.ſuo conſi.230.in examinatione teſtium ſuper exceptione,& receptione eorum ad perpetuam rei memoriam:quia debebat hæc examinatio fieri coram iudice ipſius rei:quod etiam notabile eſt. Secus puto in exceptione voluntaria,quando eſt tempus petendæ confirmationis, & non petitur:quia ſi excipiatur,hæc exceptio habet inſtar actionis: igitur opponendum coram iudice electi. de qua per Inno. de electio. dudum.infra,& de dolo. cum dilecti. & de electio.ſuꝑ eo.vbi de hoc.& de reſcrip.ſin autem.Hæc pro modo ſufficiãt pro lect.huius capitu.

SVMMARIVM.

1 *Feudi quæſtio debet per dominum feudi terminari.*
2 *Vaſallus vbi habet plures dominos,iuriſdictio ſpectat ad immediatum.*
3 *Vaſallus uaſalli ſuperior,domini eſt vaſallus.*
4 *Feudum eccleſiaſticum infeudatum per ſecularem feudatarium alteri,feudum ſeculare cenſetur.*
5 *Iudex,vel alter dominus, & quicumque ſubiectum habens, qui non poteſt alterius iudicis iuriſdictionem prorogare,poteſt ſubdito præcipere,ne de cauſa ad eius cognitionem ſpectante coram alio iudice litiget.*
6 *Iuriſdictionem non poteſt uaſallus inuito domino prorogare.*
7 *Feudi domino ſuperiori ſpectat ſolicitare & compellere immediatum dominum,vt vaſallis iuſtitiam miniſtret.*
8 *Delegatus iudex an quis poſſit eſſe in cauſa ſui ſubditi reſcripto Papæ.*
9 *Feudi dominus eſſe non poteſt iudex ſuper quæſtione feudali inter alium & vaſallum,vbi queſtio eſt ſuper directo dominio.*
10 *Delegari non poteſt iudex per Papam clerico impetrante contra laicum de iure communi.*
Laicus poteſt ſe ſubijcere poteſtati eccleſiaſticæ ſine conſenſu ſui iudicis.
11 *Iuriſdictio alias ineficax penes ordinarium reuiuiſcit per negligentiam delegati.*

CAP. VI.

1 EX tranſmiſſa. † Quæſtio feudi debet per dñm terminari, qui ſi negligit,eccleſiaſticus iudex,alias ſuꝑior hoc faciet. Primo,partis ↄqueſtio.Secundo partis prouiſio. Not. primo,ꝙ dominus feudi rõne feudi habet iuriſdi-
2 ctionem inter vaſallos.Ad hoc s̃.ti.j.§.cæterum.†No. ſecũdo, ꝙ vbi vaſallus habet plures dominos,vnum mediatum, alterum immediatum,iuriſdictio primo ſpectat ad immediatũ,
3 & in ſubſidium recurritur ad ſuperiorem.†Nota 3.ꝙ vaſallus
4 vaſalli ſuperior domini eſt vaſallus.†No.4. quod feudum eccleſiaſticum infeudatum per ſecularem feudatarium alteri, feudum ſeculare cenſetur:& ſic potius trahit naturam ab im
5 mediato,quàm mediato domino.†No.vltimo, ꝙ dominus & quicunque ſubiectum habens,qui non poteſt alterius iudicis iuriſdictionem prorogare,poteſt ſubdito præcipere, ne de cã ad eius cognitionem ſpectante coram alio iudice litiget. Et ſic nota, ꝙ ſicut epiſcopus poteſt prohibere clerico in virtute obedientiæ,ſic poteſt dominus vaſallo ſub debito fidelitatis: ad hoc j̃.eod.ex tenore.Iurat enim fidelitatem,de iureiur.ego N.licet clericus non iuret obedientiam,de ma.& obe. legebatur.Vide,quòd clericis prohibet epiſcopus litigare coram ſeculari,Ioan.An.de ſenten.excom.ſi iudex laicus.lib.vj. in No-
6 uella.†Nota,quòd vaſallus inuito domino non poteſt iuriſdictionem prorogare,& idem in quolibet aliter ſubiecto quam ratione nudi exercitij iuriſdictionis. Ad hoc no.Inno.s̃.titu.j. cæterum.& per Barto.in l.2 de iud. & in l.j.§. & poſt operis.ff. de no.ope.nũn. vbi dicit, ꝙ vbi quis ſubiectus eſt, non ſolum reſpectu nudi exercitij iuriſdictionis,ſed aliter ex toto ſubiectꝰ eſt,quod hic non prorogat iuriſdictionẽ inuito dño: qa eadẽ

eſt ratio

eſt ratio,quæ in clerico.Ad hoc,q̃ ſi.ſint leg. p̃ venerabilē.ver.
7 inſuper. ¶† Not. ꝙ ad ſuperiorem dñi feudi ſpectat ſolicita-
re,& compellere immediatum dñm, vt vaſallis iuſtitiam mi-
8 niſtret,& eo negligente ſupplet. ¶ † Op.innuitur,ꝙ dñs poſſit
eſſe iudex delegatus pro ſubdito ſuo,imo non, vt ſi.non cont.
accedens,Solu.Quidam hñt in litera,eccleſiæ tuæ Treceñ.&
ſic is,cui ſcribebat,delegatus erat Trecenſis.Dic,ꝙ valet com-
miſſio:ſed q̃q̃ ex certa ſcientia committat cām,intelľr cōmiſ-
ſa ſaluo iure recuſandi:quia non ſubeſt cauſa,quare velit Pa-
pa auferre legitimam recuſationem, niſi dicat nō obſtante ex
ceptione recuſationis,ſm Inn.q̃d dic,vt j̃.de offi. dele. ex par-
te.ij.Et ꝙ hic ſit legitima exceptio,eſt expreſſum , de offi.dele.
cauſam quæ.ſm Hoſt. Vel ſecundo dic ſm Inno.q̃d ad hunc,
cui ſcribebatur, pertinet cognoſcere ordinarie de hac cauſa:
quia ipſe erat ſuperior dominus,a quo tenebatur feudum: &
ideo vel in defectum medii domini, vel quia appellatum eēt,
ad eum,non ad ordinarium pertinebat cognitio.de quo s̃.de
iud.cæterum.Vel tertio delegabatur inter feudatarios:& par
affectio cauſam ſuſpicionis tollit.Hoſt.dicit, ꝙ alia litera hēt,
eccleſiæ Trecen.& ſecundum hoc ceſſat contrarium:quia is,
cui ſcribebatur,etiam in ſubſidium dabat̄ delegatus , nō erat
9 dñs militum.¶†Opp.2.ꝙ non cognoſcat dñs ſuper re feudali
in quæſtione inter alium & vaſallum,s̃.ti.j.cæterum.Sol.Dic,
ꝙ erat quæſtio contra milites ſuper vtili dominio,ipſis confi-
tentibus dñm nobilem de Campis:ſed ſi eſſet quæſtio ſup̃ di-
10 recto dominio,non cognoſceret,vt ibi.¶†Ad gl.op. primo, ꝙ
non det Papa delegatum contra laicum,s̃.ti.j.c.nouit. hic aũt
dedit Treceñ.& etiam in ſubſidium illum, cui ſcribit.Sol.Di-
cit gl.ꝙ forte iſte R.de Caſamilis erat clericus:quo caſu ſcd̃m
generalem conſuetudinem eccleſię ad petitionem clerici dat
Papa iudicem contra laicum:alias laico cōtra laicum nō cō-
cedit eccleſia de iure,nec de conſuetudine,niſi ſponte ſe ſubij
ciant iuriſdictioni eccleſiæ. Quod no. quia poteſt laicus ſine
conſenſu ſui iudicis ſe ſubijcere iudici eccleſiaſtico. Sentit er-
go gl.ꝙ hic Treceñ. cognouit vt delegatus;& ſic ſentit vltima
gl.quod non placet Hoſt.nec patet ex antiqua. Vñ dicit Hoſt.
ꝙ Treceñ.cognoſcebat vt ordinarius generalis militum,& ſe
cundum generalem conſuetudinem Gallicanã,qua in quali-
bet cauſa coram iudice eccleſiaſtico laicus trahi poteſt. Sed
ipſi exceperunt,ꝙ quæſtio feudalis erat, vt ſequitur: tenebat
enim poſſeſſionem illam in feudum a domino de Campis,li-
cèt eſſent alias homines eccleſiæ:& quia exceptio non admit-
tebatur,fuit commiſſa ad petitione ipſius R. vt dicit glo. Vel
dic,ſecundum Hoſt.ꝙ licèt non fuerit appellatum,quia tunc
epiſcopus fortè excommunicauit milites reſpondere nolen-
tes,conqueſti ſunt Papæ de iniuſta excommunicatione,de of-
11 fic.deleg.cum contingat.¶†Op.2.cum glo. vlt. ꝙ non cogno-
ſcat eccleſiaſticus,nec principaliter,nec in ſubſidium de quæ
ſtione feudi,cum hoc ſpectat ad ſecularem, de iudi.nouit.Gl.
intelligit,ꝙ hic,cui ſcribit,cognoſcit vt delegatus, & delegata
eius iuriſdictione,& quæſtione feudi. Primo hr̃ recurſus ad ſe
cularem,& interim iuriſdictio delegata eſt in pendenti: ſi ne-
gligit,recurritur ad eccleſiaſticum:ſi non negligit, non recur-
ritur,s̃.e.licet.& c.ex tenore. Dat ſimile : quia iuriſdictio alias
inefficax penes ordinarium,reuiuiſcit per negligentiam dele-
gati,s̃.de offi.ordi.ſignificauit.Suſpenditur ergo iuriſdictio,ſe-
cundum Doct.ad petitionem dñi feudi, quia coram delega-
to non poſſunt litigare milites inuito dño. Quinimo pars de-
clarans non tenetur ſatiſdare de redeũdo ad delegatum dño
negligente,vt in Spe.de compe.iudi.adi.§.j.verſi. octauus. Iſte
intellectus pendet ab opi.damnata,de qua j̃.eo.c.licet. & c.ex
tenore.ſ.quia ibi cauſa delegatur inter puros laicos : non eſt
verum,ꝙ in ſuſpenſo ſit iuriſdictio ad laici negligentiam,ſed
eſt ipſo iure nulla,vt in d.capi.licet.Alium intellectum ponit
Tan.ꝙ ep̄s,cui ſcribebatur,erat dñs R.de Caſamilis, qui erat
infeudatus ab eccleſia,& milites erant infeudati ab R. de Ca-
ſamilis,& ſic erant milites vaſalli eccleſiæ , mediante perſona
R.quia datus erat delegatus Treceñ. conqueſtus eſt R. Papa
mandat iſto mediato domino, quod compellat Treceñ. ne
ſe impediat,& ꝙ mãdet R.vt cauſam expediat,& ſi negligat,
ꝙ ipſe poſtea vt dominus expediat. Et ſic negligente domino
immediato, habetur recurſus ad priorem dominum infeu-
dantem,&c. Anto.de Butrio.

SVMMARIVM.

1 *Feudi dominus,ſiue ſit eccleſiaſticus , vel ſecularis , cauſam feudalem cognoſcit.*
2 *Eccleſia quando dicatur vacare,& quomodo eius cauſa non debet tractari eadem vacante.*
3 *Capitulum uacante ſede non ſuccedit in poteſtate iuriſdictionali feudi.*
4 *Epiſcopus non ſupplet iuriſdictionem ante conſecrationem.*
5 *Feudi eccleſiæ iuriſdictio ſpectat ad eccleſiam. & nu.9.*
Clericus ſubijcitur iuriſdictioni ſeculari pro feudo laici,quo eſt inueſtitus.
6 *Feudi dominus non cognoſcit de cauſa feudi, quando agitur an ſit dominus feudi.*
7 *Capitulum quando ſuccedit in poteſtate iuriſdictionali ſede vacante, in quibus ſuccedat.*
8 *Epiſcopus non conſecratus ſola confirmatione poteſt iuriſdictionalia exercere plenarie,quando poſſeſſionem eſt adeptus.*
10 *Feudi cognitio quando ad eccleſiam ſpectet , & quando ad Imperatorem.*
11 *Feudi cognitio in quibus caſibus ad Imperatorem ſpectet.*
12 *Donatione facta eccleſiæ de feudo ſub conditione , quòd non ſubicrit onera eccleſiæ,an liceat laico donatori ſua propria authoritate capere.*

CAP. VII.

1 VErum. ¶†Dominus feudi eccleſiaſticus ſit,
vel ſecularis, cauſam feudalē cogno-
2 ſcit.hoc dicit. ¶†Nota primo,quod cauſa eccle-
ſiæ non debet tractari vacante ſede: & quod vaca
re dicitur non ſolum mortuo prælato ante alte-
rius electionem , ſed etiam antequam alter fuerit electus , &
conſecratus . Ad quod de translatio. prælato. inter corpora-
lia.Sed veritas eſt,quod quo ad adminiſtrationem vacat : ſed
quo ad adminiſtrationem,& ius agendi,vſque ad confirma-
tionem.Et ſic ſupplenda eſt litera,& quouſque habuerit poſ-
ſeſſionem prælaturæ,vt no.de reſtitutio.ſpoliat.cum olim.de
relig.dom.cum venerabilis.& dixi ſupra de iudi.cæterum. Et
nota hoc verum non ſolum quando agitur cauſa pleni præ-
iudicij , ſed etiam quando agitur cauſa aliqualis præiudicij :
nam hæc quæſtio ad concludendam iuriſdictionem eſt ſum-
3 maria.¶†Nota ſecundo , quod capitulum vacante ſede non
ſuccedit in poteſtate iuriſdictionali feudi , maxime qñ cauſa
iuriſdictionis de feudo in dubium reuocatur,quam diſcutere
4 iudicialiter oportet. ¶ † No.tertio,epiſcopum non ſupplere
iuriſdictionem ante conſecrationem : ſed ſupple vt in glo.
5 ¶ †Not.quarto,quod de feudo eccleſiæ iuriſdictio ſpectat ad
eccleſiam:ſi feudum eſt laici, iuriſdictio ſpectat ad laicum do
minum,etiam qñ eccleſia eſt infeudata , vel eccleſiaſtica per-
ſona.Et ſic habes vnum caſum , in quo eecleſiaſtica perſona
ſubijcitur iuriſdictioni ſeculari;de quo dicetur j̃. ¶Caſus,Va-
cante quadam eccleſia habente vaſallum quendam præpoſi
tum , ab aliis vaſallis eiuſdem eccleſiæ fuit mota quæſtio de
feudo inter Præpoſitum & vaſallum:vaſalli alii, qui forte mo
uebant quæſtionem,negabant eccleſiam dominam feudi : p̃
quod petebant quęſtionem terminari per Imperatorem,quē
fatebantur dñm feudi:forte enim prætendebant feudum,q̃d
tenebat Præpoſitus,ſpectare ad Imperatorem : Econtra Præ-
poſitus dicebat ſe eſſe feudatarium eccleſiæ,& illos ſimiliter,
& ſic deciſionem ſpectare ad eccleſiam : interim fuit reuoca-
tum in dubiũ quis deberet eſſe iudex in hac cauſa : & ſup̃ hoc
aditus Papa,vt decerneret iuris debitum:Papa ſtatuit,ꝙ cum
hic dubitaret̄ an dña eſſet eccleſia , & ſic ageretur quæſtio ad
præiudicium eccleſiæ, ꝙ non poterat tractari vacante eccle-
ſia,ſed debebat expectari,ꝙ eccleſia reciperet prælatum:quo
conſecrato,deberet determinari,an eccleſia eſſet dña, per cō-
petentem iudicem : & ſi appareret ipſam eſſe dñam, quæſtio
determinab it p̃ eam.Si appareret ꝙ Imperator eſſet dñs , co-
gnoſcat imperator.Rõ aũt quare expectabat̄ ep̄s,eſt,quia age
batur quæſtio tangens præiudicium eccleſię.Ratio autē qua-
re cognoſcat eccleſia, vel Imperator , ſuo caſu patens eſt .
¶Oppo. ꝙ non cognoſcat Imperator de cauſa feudi contra
clericum:quia laicus nō poteſt habere iuriſdictionem in cle-
ricum,s̃.titulo primo.Sol. Non cognoſcit niſi contra laicum:
& hic Præpoſitus erat officialis,& vaſallus eccleſiæ, non tamē
clericus,ſecundum Gof.Idem tenuit Archi.de cle.coniug.c.j.
lib.vj.Idem no.Arch.11.q.j.c.j.Vel erat præpoſitus eccleſię ca
thedralis,& ſic clericus : & ſic communiter intelligit̄ hæc de-
cre.Et ad contrarium dic ſpeciale eſſe in cauſa feudi, vt domi
6 nus feudi cognoſcat contra clericum. ¶†Op.ij.ꝙ non cogno-
ſcatur iudicio eccleſiæ,an eccleſia ſit domina feudi, vel Impe
rator:quia non poteſt quis in cauſa propria iudex eſſe, C. ne
quis in ſua cauſa.l.j.s̃.ti.j.c.cæterum.Sol. Dicit gl. ꝙ cognoſce
tur per eccleſiam de quæſtione feudi principali,ſi conſtat per
iudicē competentem eccleſiam fore dominam:non autē co-
gnoſcitur per eccleſiam an ipſa ſit domina feudi, an Impera-
tor:qa actor ſequit̄ forum rei : vnde cognoſcet iudex compe-
tens,vel arbitri eligent̄,ſm Io.An.vult forte dicere de arbitris
iuris,ſicut in terminis c.paſtoralis. de reſcri. ſed non habet lo-
cum illa in ordinariis,vt no.Inn. de reſcri.ſuper literis.Vñ in-
tellige in arbitris compromiſſarijs, ſi ad hoc concordãt : aliàs
debet adiri iudex cōpetens,& competens erit ſuperior eccle-
ſiaſtici,non ſecularis ratione maioritatis, vt no. Innoc. in fin.
7 ſupra de iudi.cæterum.¶†Venio ad gl.opp.primo, ꝙ vacante
eccleſia capitulum potuerit cognoſcere de hac cauſa feudali,
cũ ſuccedat in poteſtate iuriſdictionali : & ſic fruſtra expectet̄

prælatus, ne ſe, va. c. j. & de maio. & obe. cum olim. & c. is, qui. Sol. Gl. dicit, quod duplici de cauſa non potuit tractari hæc q̃ſtio vacante ſede: primò, quia cauſa eccleſiæ ad præiudicium eccleſiæ tractari non poteſt vacante ſede, ne ſed. vacan. per totum. Secundò, quia deficiebat poteſtas cognoſcentis. Vna ergo cauſa eſt præiudicium, alia defectus poteſtatis. Prima cauſa fuit bona, inquantum agebatur diſceptatio, ad quem ſpectaret cognitio: quia in iſta cauſa eccleſiæ præiudicium tangebatur. Et hæc quæſtio cum ipſa in parte erat tractanda: & ſic non ſolum cauſa pleni præiudicij vacante ſede non poteſt tractari, ſed nec cauſa qualiſqualis præiudicij, vt cognoſcere de dominio ad finem iuriſdictionis. Illud ergo, quod dicitur, capitulum ſuccedere vacante ſede in iuriſdictione, eſt verum, quando de ea non reuocatur in dubium, an ſit iudex prælatus: ſecus ſi reuocatur in dubium, quia non cognoſcit capitulum, ne cauſa tractetur vacante ſede: quod puto, quando tangitur aliud præiudicium, quàm nudæ iuriſdictionis: & ſic ali' ab epiſcopo vel capitulo habet cognoſcere. Secus ſi ſola nuda iuriſdictio tangeretur: quia cognoſceret de hoc capitulũ vacante ſede. Inquantum hic negatur quæſtionem principalem feudi poſſe ab eccleſia vt iudice cognoſci vacante ſede. Gloſſ. ij. ſentit, ꝙ hic deficiebat capitulũ in poteſtate, ſed aliter non reſpondet ad contraria. Et ſi dicatur quo ad primũ, ꝙ poteſt eſſe præiudicium eccleſiæ, quod cognoſcatur interim an ſit domina: dic ꝙ in hoc ne contingat, ꝙ alteri aſſignetur dominium, & ſic ſibi ſaltem qualequale præiudicium inferatur. Ad contrarium ergo, quod remanet inſolutum, reſpon. j. Hoſt. ꝙ capitulum vacante ſede in poteſtate iuriſdictionali ſuccedit, quæ competit epiſcopo vt epiſcopo, & quæ non ſpectat ad eum ex cauſa pertinente ad menſam ſuam, ſed ex cauſa pertinente ad eccleſiam. Vel ſecundo capitulum ſuccedit in poteſtate iuriſdictionali, in qua vertitur nudum exercitiũ iuriſdictionis, & vbi vltra illud non poteſt eccleſiæ aliquod p̃iudicium generari: ſed vbi vltra nudum exercitium pōt aliquod præiudicium generari, non ſuccedit: & ita fuit hic: nã ſi contingeret alterum ex his pronuntiare vaſallum, & ius feudi ad illum pertinere, poſſet vltra nudum exercitium pręiudiciũ eccleſiæ generari, vt haberet vaſallum quem non velit: & hęc cauſa quare non ſuccedit in beneficiorum collatione, ne ſede vacante, illa. ne ſe. va. c. j. lib. vj. Vel tertio, in competentibus epiſcopo de iure communi tanquam epiſcopo, & ſic in iuriſdictione naturaliter epiſcopali ſuccedit capitulum vacante ſede, vt in contrarium: non in his iuriſdictionibus, quæ epiſcopo competunt non tanquam epiſcopo, ſed altero iure accidẽtali. Nam multi ſunt epiſcopi, qui talia feuda non habẽt, multi tñ epiſcopi habent. Et hæc vera, niſi in his accidentalibus detur communitas in epiſcopum, & capitulum: vt quia feudum forte eſſet commune, cum propter talem communitatem ſuccederet, arg. ne ſe. vac. c. j. lib. vj. Ad hoc qđ no. in ſimi. Inn. ſ. de ele. cũ in cunctis. vbi in competentibus epiſcopo ex iure accidentali non ſupplet capitulum negligentiã ẽpi, vbi alias ſuppleret: quod eſt notandum. Idem notat Pau. in cle. j. de deci. Dicit Arch. ꝙ capitulum vacante ſede ſuccedit ĩ his, quæ ſunt iuris, non in his, quæ ſunt gratiæ, & hoc no. ne ſede vac. c. j. lib. vj. Quod facit ad illud, an capitulum ſuccedat in poteſtate diſpenſandi. de quo per Frede. ſuo conſi. 29. ad hoc ne ſe. va. illa. Per quæ pluries dixi, capitulum vacante ſede nõ ſuccedere in poteſtate executoriæ datæ in perſonam ẽpi, quãdo, & inquantum illa non concurrit cum iure communi.

8 ¶ † Oppo. ij. cum gl. 2. ꝙ non expectetur vſque ad conſecrationem, cũ valeret epiſcopus ſola cõfirmatione iuriſdictionalia exercere, de ele. tranſmiſſam. Glo. fatetur, ſupplendo idem ſi eſſet confirmatus: quia habet ex hoc plenariam adminiſtrationem, & iuriſdictionem. Quod puto, qñ eſt poſſeſſionẽ adeptus, vt dixi notando. Idem dicit Io. An. ſi aliàs ante confirmationem haberet adminiſtrationem, vt in caſu de ele. nihil. ſm

9 Gof. Inn. & Hoſt. ¶ † Opp. cum gl. pe. & vlt. ꝙ non deuoluatur poteſtas cognitionis feudi de eccleſia in Imperatorem: qa ſecularis non ſupplet negligentiam eccleſiaſtici, ſ. ti. j. qualiter. & quod ibi no. Item ex quo feudum eſt eccleſiæ, nihil ad Imperatorem, etiam inter puros laicos. Solu. Glo. intellexit text. Primo ꝙ erat quæſtio, an feudum eſſet eccleſiæ, an Imperatoris. Vacante ſede hoc dubium non decidetur, ſed poſtea repleta ſede diſceptabitur hoc, & ſi reperiatur feudum fore eccleſiæ, ipſa cognoſcet de feudo: alias ſi determinabitur ſpectare ad Imperatorem, cognoſcet Imperator, & hic eſt verus intellectus. Secundo modo poteſt intelligi, ꝙ litera velit, quod eccleſia vt domina epiſcopo ſubſtituto cognoſcat, & ſi negligẽs ſit, ſuccedat Imperator. Sed hæc lect. non placet, quia nil ad Imperatorem de feudo eccleſiæ, etiam ſi vaſalli ſint laici, ſed recurrendum eſt ad ſuperiorem. Hanc lect. ſaluat primo Vin. & Hoſtien. & reſpondent ad c. qualiter. & quod ibi not. quod intelligatur in actionibus perſonalibus, non feudalibus: ſicut de re ſpirituali compromitti non poteſt in laicum in temporali, ſic de arbitr. expoſitum. & capitu. contingit. Sed niſi aliter intelligatur, hoc non procedit, quia ſi non eſt Imperator dominus eccleſiæ, ſic ſi ſubeſt cauſa, quare Imperator adeatur, cum non ſit eccleſiæ iudex: niſi dicatur quod cum in feudum iuriſdictio deferatur ex priuilegio ad eccleſiam, ſtatim deficiente iuriſdictione apud dominum reuertitur inter laicos ad iudicem ſuum. Ideo dicit Ioann. Andr. quòd primã pars glo. inquantum dicit Imperatorem ſupplere, eſt vera de iure ſpeciali, de appellation. Romana. §. debet. libro ſexto. Secunda pars eſt vera de iure communi: quaſi dicat, ſupplere poteſt ex conſuetudine, ſed non de iure: quia licet non det cõſuetudo iuriſdictionem in clericum, dat tamen in laicũ, ſupplendo negligentiam clerici. Et hoc tenendum eſt. Dic tamẽ, ſi feudum eſt eccleſiaſticum, & in feudo, vel re feudali nõ habet ſuperiorem laicum, ſuccedit ſupplendo negligentiam iudex eccleſiaſticus, niſi aliud habuit conſuetudo. Si feudum eſt eccleſiaſticum, & ipſa eccleſia habeat in feudum a ſuperiore domino laico, bene tunc poteſt ſupplere laicus: ſed ſic poſſet hoc intelligi, quod eccleſia fuerit infeudata ab Imperatore, & eccleſia infeudauerit præpoſitum, ſupra titulo proximo. verum. ¶ Quia hic agitur de poteſtate iuriſdictionali, domini feudi. Primo videbitur quando cognitio feudi ſpectat ad eccleſiam, & quando ad Imperatorem. Secundo in caſibus, in quibus ſpectat ad Imperatorem, quam poteſtatem aſ-

10 ſumat inter feudatarios. ¶ † Ad primum, quando eccleſia cognoſcat inter feudatarios: Dic, quandoque eſt certum eccleſiam dominam fore feudi, & eſſe in quaſi poſſeſſione, & abſque dubio cognoſcit: & hanc iuriſdictionem habet per legem, de feud. Imperialem. de quo ſupra de iudic. cæterum. Quandoque eſt certum eccleſiam fore dominam, de facto tamen vaſalli recognoſcunt in dominum Imperatorem, vel alium dominum ſecularem. Dic, ſi recognoſcãt ex malitia Imperatorem in dominum, quod probabitur, ſecundum Hoſti. ex fama loci, argumen. de teſtibus, præterea, & talis recognitio non præiudicat eccleſiæ: alias in poteſtate vaſalli eſſet ſubtrahere ſe domino, quando vellet. Nam non præiudicabit hæc recognitio in proprietate: & hoc eſt planum, de re iudic. cum ſuper. In poſſeſſione autem an præiudicet, dicit Hoſti. quod non, licèt in aliquibus regionibus ſtetur recognitioni quo ad poſſeſſionem. Sed primum æquius, & iuſtius. Nam q perdit poſſeſſionem, aliquando & ſecum perdit proprietatẽ, C. de rei vendi. l. fina. ff. de rei vendi. l. is, qui deſtinauit, & de reſtitutione ſpoliatorum, ſæpe. quod mihi placet per l. fina. C. de acquirenda poſſeſſio. & quia patientia poſſeſſi non poteſt creare quaſi poſſeſſionem, & ad præiudicium domini, niſi detur patientia poſſidentis, vt no. Innocen. de reſtitu. in integr. capitu. 2. vbi per Innocen. de reſtitutio. ſpoliatorum, olim, iij. licèt ſecus, quando agitur de acquirenda poſſeſſione corporali mera, l. 3. §. quod ſeruus. & l. ſi colonus. de acquiren. poſſeſ. not. in d. cap. olim. per hoc non præiudicat quo ad iuriſdictionem, quæ ſequitur poſſeſſionem, de iure patrona. conſultationibus. ſupra de iudi. cæterum. Et ſi reuocetur in dubium, an mala fide fecerit, de hoc cognoſcet ordinarius, ff. de libe. cau. l. liberas. §. ſi quis ex ſeruitute. C. de libe. cau. l. ideo. & l. nec ſi nolens. not. de ſeru. non ordin. eo libentius. Ad hoc de libera. cauſa. l. nec omiſſa. & l. principaliter. & l. ea quæ. ff. de liber. agnoſcend. l. ſi quis a liberis. Quandoque recognoſcit Imperatorem in dominum bona fide, vt ſi non ab epiſcopo, ſed ab Imperatore aſſerat ſe tenere. Hoſtien. dicit, quod dato quod tunc recognoſcat feudum ab illo, qui dominus non eſt, quo ad poſſeſſionem patebit præiudicium. ff. de liber. agnoſcend. l. prima. §. Iulianus. de probation. l. etiam. ff. de Carbon. edic. l. quod Labeo. ſupra duobus capitulis proximis. non tamen præiudicabit quo ad proprietatem, ff. ad Carbon. l. prima. §. ſi quis. C. de probatio. l. non nudis. Hoc intelligo domino ſciente, & patiente. Nec obſtent notata de reſtitutio. in integrum. capitu. 2. de reſtitutio. ſpoliatorum. olim. iij. Et hoc caſu ſi Imperator eſt in bona fide, cognoſcat Imperator, quia exercitiũ iuriſdictionis ſpectat ad poſſeſſorem bonæ fidei, de iure patrona. conſultationibus. de election. querelam. & not. de reſtitutio. ſpoliatorum. in literis. de cauſa poſſeſſio. cum eccleſia. de elect. Cumana. de hoc proprius tex. ſupra de iudic. cæterum. Idem eſſet econuerſo, ſi vaſallus Imperatoris recognoſceret eccleſiam. Et poteſt eſſe de hoc caſus hic, quia forte vacante eccleſia erat dubium quis recognoſceretur in dominum: vel ſi vnus recognoſceretur, erat dubium an bona fide, vel mala recognoſceretur. Quandoque eſt dubium quem recognoſcat, vel quis ſit dominus feudi. Glo. relata ad tex. videtur dicere, quod cognoſcet dominus, ſeu eccleſia de hoc dubio: qđ eſt falſum, ſupra titulo primo, cæterum. ne ſit iudex in cauſa propria, vt eſt dictum ibi. Recognoſcet ergo ordinarius, aliàs competens, nec tractabitur hęc quæſtio vacante ſede, ſed ea inſtituta, & ſi appareat quod recognoſcatur in dominam, vel ſit dña, vbi neuter recognoſceret, ipſe recognoſcet: alias non.

& de

11 & hoc loquitur hæc decre.¶†Venio ad ſecundum: ſuppoſita
iuriſdictione in dominũ feudi, ratione iuris vaſa llitici, quale
habet,& quando, & quo ad quid exerceat: dic quod ſuis caſi-
bus habet ordinariam,quia datur à legibus feudorum, de fe.
non alie.Imperiaiem.not.ſ̃.titul.j.cæterum. Et ſi eſt dominus
mediatus,vt quia infeudauit vnum, qui infeudauit alios,non
erit iudex principalis,ſed in ſubditum immediate infeudante
negligente,vel ſi ab illo cõtingat appellari, ſ̃.eod.ex tranſmiſ-
ſa.& not.ſ̃.titu.1. cęterum. Et ſi eccleſiaſticus etiam eſſet feu-
datarius,a quo appellaretur,vel quia negligeret,adeundus eſ-
ſet potius laicus ſuperior in feudo,quàm iudex eccleſiaſticus,
vt hic,& de maiori.& obedien.ſolitæ. de appella. Romana. §.
debet.lib.6. Si autem eſt dominus immediatus inter vaſallos:
dic,qñq; agĩt de ptãte iudicãdi,qñque ptãte exequẽdi. Si agĩt
de ptãte iudicãdi, ſi vaſalli ſunt laici, vẽdicat ſibi iuriſdõnem
inter eos,quantũcunq; vilis ſit,vel ruſticus,per dictam legem,
de feu. vt not. ſ̃.eod. cęterum.& qualecunq; ſit feudum, ſiue
principatus, ſiue comitatus, ſiue caſtellania, ſiue huiuſmo-
di, adeo quòd ſi vaſalli coram eo litigent, poſſuut domini iu-
riſdictionem ad ſe reuocare, etiam inuitis litigantibus, ſ̃.cap.
proximo.ĩ.eod. ex tenore..licèt quidam in hoc contra.Et poſ-
ſunt eos feudo priuare,etiam ex cauſis deſcendentibus ex cri-
mine vſque ad priuationem feudi, duntamen tangant natu-
ram feudi,vt not.ſ̃.titu.j.cęterum.Si vaſalli ſunt mere eccleſia
ſticæ perſonæ,& dominus ſit laicus,quia quando dominus eſ-
ſet clericus,idẽ eſt qđ ſupra: & in cã merè ciuili ĩter eos eſt iu-
dex dominus,ſi tangat naturam feudi, etiam inuitis clericis,
nec aliorum poteſt iuriſdictionem prorogare, & inter eos co-
gnoſcat vſque ad priuationẽ feudi: & hoc, ſi feudum eſt per-
ſonale,alias patrimoniale: ſed ſi non ſit patrimoniale, ſed ec-
cleſiaſticum, tunc eccleſia non eſt perpetuo priuanda feudo
pro eo delicto perſonę.xvj.quęſtio.vj.ſicut epiſcopum.quam-
uis eo uiuente ipſum amittat: ſed eo mortuo ad eccleſiam re-
uertitur, vt in libr.feu. de capi. Cor.regu.cap.item ſi clericus
vel epiſcopus.ſecundum Hoſti.Et hoc tenent quidam alii, qđ
nec ratione feudi habent cognitionem ciuilem inter feudata
rios eccleſiaſticos. Nec ob.hæc decre.quia hic erat laicus præ-
poſitus officio ſeculari,ſecundum Gof.& hoc ſequitur Archi.
de cleri.coniu.cap.1.lib.6.& xi.quęſtio.j.capit.j.Hoſtien.tenet
primum,quod hic erat clericus:& hæc eſt communis opinio.
Idem ſi de feudis agatur inter eccleſias,nedum inter clericos:
quia agendum ſub domino feudi, etiam laico.Idem ſi agitur
inter clericos & laicos: quia in fauorem dominorum eſt eis
hæc iuriſdictio reſeruata: unde poſſunt cauſas huius ad ſe re-
uocare,etiam inuitis litigantibus, adeo quod ſi contingat ab
iſto domino appellari,dominus feudi appellãdus eſt, non Pa-
pa.Si autem cauſa eſt criminalis, vel ciuilis, de crimine:& ta-
lem nullo modo poteſt clericus quærere in laicum,etiam per
viam feudi,uel aliter, principaliter, uel incidenter,ſed fiat re-
miſſio ad ſuum prælatum.Ad hoc de cleri.coniuga.capitu. 1.
lib.vi. qđ not.ſ̃.titu.1. at ſi clerici. de mut.peti. c. j. Nec obſtat
ſi dicatur, quòd ſi contra clericum productum in teſtem corã
laico obiiciatur crimen clerico, & probetur, a teſtimonio re-
pellitur, ĩ.de teſtib.teſtimonium. quia non proprie obiicitur
crimen clerico,ſed contra laicum, qui eum produxit: & quia
ipſe ex eius repulſione pœnam patietur,& non clericus, quia
eius teſtimonio non creditur, ſecundum Inno. Nec obſtat C.
de teſtib.nullum. ubi ſi clericus oſtendit aures iudicis, teſtifi-
cãs punitur a iudice,coram quo: quia ſecundum Hoſtien.illa
lex non adſtringit clericos teſtificantes, quicquid ibi ſenſerit
gloſſ. & ibi loquitut generaliter, quod ratione clericatus pri-
uilegiatus eſt: vnde videtur, quod ſi coram laico huius exce-
ptio opponatur, quod eſt remittenda cognitio ad iudicem ec
cleſiaſticum,etiam ad finem vt a teſtimonio repellatur, argu.
ſ̃.cap.nullus.de ordi.cognitio.tuam.de ſolu.c.fina.ſecundum
Hoſti.Ad hoc quod not.x.q.3.nec honore.xiiij.q.ii.ca. ii.Tene
hoc,quicquid dicat Frede.ſuo conſilio lxxxviij.vbi dicit,quòd
licèt clericus coram iudice ſeculari non poſſit accuſari, agen-
tem tamen coram eo, vel calumnioſè accuſantem, vel variè
teſtificantẽ,poteſt ex officio extraordinariè puniri, ita tamen
quod ſi executio talis pœnę ſit faciendã in perſonam, reſerue
tur epiſcopo: in bonis autem poterit facere ſecularis, vel di-
ſtringendo fideiuſſores clerici,C.qui accuſa.non poſſ.l.iii. Al-
legat dictum Cyn.in l.nullum.C.de teſtib. vbi reſpondit ad iu
ra canonica,dicit quod hoc ſentit Archidiac.ſecunda quæſti.
v.presbyter.quæ eſt authenti.presbyter.C.de epiſco.& cleri.&
allegat not. de iudic. at ſi clerici. Tu tene quod dictum eſt:ad
quod de cleric.coniuga.capitulo primo.lib.vi.& quod not.de
mut.peti. capitu. 1. Remittendus eſt ergo ad iudicem ſuum:
& ſi fuerit per prælatum ſuum condemnatus de proditio-
ne, vel alio crimine, propter quod debeat amittere feu-
dum, tunc ſecundum Vincen. dominus auferret feudum
pro uellę ſuo: & ſi fuerit abſolutus, non poterit amplius
dominus feudi,& propter crimẽ feudum auferre, quia de cri-
mine clericorum nec directo,nec incidenter poteſt laicus co-
gnoſcere,ſicut nec de legitimitate, argumẽ.ſupra c.proximo.
infra de ordi. cognitio. tuam.qui fil.ſint legiti.lator. infra eo-
dem, poſtulaſti. ſecundum Innocen. Et hoc, vt dixi ſupra,
quod poſſit priuari feudo,eſt verum,ſi ſit patrimoniale:ſecus
ſi eccleſiaſticum,vt dixi, & probaui ſupra:quod credo,quãdo
ſpectat ad menſam: ſecus ad capitulum, niſi totum capitulũ
delinqueret,vt not.de ordi.cogni.dilectus.C.de ſacroſanct.ec-
cle.l.iubemus. Et not.hoc dictum Hoſtien. quod dicitur deli-
ctum prælati non nocere eccleſiæ, verum eſt:nocet tamẽ præ
lato, ſi pœna, & præiudicium ſurgens ex ea ſeparabile eſt
ab eccleſia. ad hoc de inſtitu. cum veniſſent. alias non, quod
bene nota.Si agitur de poteſtate exequendi, tunc dicit Inno-
cen.quod dominus feudi poterit exequi, eo quod habet iuriſ
dictionem ordinariam: & non ſolum exequetur contra lai-
cum etiam dominus laicus, ſed etiam contra clericos vaſal-
los: & dicit quod hoc faciet etiam præter pœnam excom-
municationis, ſi eos reſiſtentes repellat, argumen. de reſtitu-
tione ſpoliatorum.olim. Dicit Ioan.And. quod hoc dictum
Innocen.communiter non approbatur,quod in perſonam iu
riſdictionem habeat priuatis,vel ruſticis,qui in cauſis feudali
bus iuriſdictionem habeat,vt ſine pœna excommunicationis
poſſunt manus mittere,contra literam canonis,ſi quis ſuadẽ-
te.xvij.quæſtio.iiij. Sed ſaluari poteſt dictum Innocen. vt eos
repellere poſſit, non tangendo perſonam, ſed compellendo
ex terrore armorum, vel colonos tenentes pro eis repellendo
a poſſeſſione feudi: quia per hoc non venit contra canonem,
ſi quis ſuadente. Quaſi velit,quòd poſſit facere executionem
realem, non cogendo,vel tangendo perſonas.Hęc omnia pro
cedunt in rebus feudalibus: in alijs autem rebus tranſlatis in
eccleſiam,an aliquod ius habeat in illis, illos transferẽs in ec-
cleſiam; dicit hic Innocen. quòd ſi aliqua bona, vt baronię,
vel alia concedantur eccleſiæ, non ſub conditione, vel alio te
nore,ſed ſimpliciter, tunc in nullo tenetur donatori, etiam
de alijs muneribus,quæ prius ſubibat baronia, de dona. cum
dilectus.de cenſi.capitu. primo, vbi de hoc. Sed de hoc dic vt
de cenſi.capitu.primo. lib.vj. ſed ſi ſibi retinuerit aliqua mu-
nera,illa præſtabuntur,dummodo ſint honeſta, vt not.de im
12 mu.eccle.non eo minus. ¶†Sed quęro, quid ſi denrur baro-
niæ,vel alia bona eccleſiæ ſub cõditione,vel illo tenore,quod
non ſubierit onera eccleſiæ, quod liceat laico donatori ſua
authoritate capere: an poſſit iſta authoritate propria capere.
Quidam quod ſic,de condi.appo. verum.ff.de pignor. actio.
l.qui ratum.Innocen. dicit contra maxime ea ratione, quod
cum iſtorum dominium ſit quęſitum eccleſię,factum eſt ſan
ctum ſanctorum Domino.Ideo non poſſunt capi, niſi autho-
ritate iudicis,quia ſacrilegium committitur,xij.quæſtione ſe
cunda,nullo.& no.infra capitu.proximo. Non ſic eſt in rebus
feudalibus, quia dominium non eſt ſanctum ſanctorum Do-
mino,cum id remaneat penes dominum. Fatetur, quòd fru-
ctus,& alia vtilitas eſt vaſalli, decima quæſtio. prima. capitu.
primo,& ſecundo.Vnde ex præmiſſis,quòd fructus rei feuda-
lis,ex quo capti ſunt, quod dominus in eis nihil poſſit, cum
iam ſint ſancta ſanctorum Domino.ſecundum Innocen. Ho-
ſtien.dicit,quòd primi melius ſentiunt, & pro eis eſt caſus in-
fra de dona.cum dilectus. Puto, quod ſi in traditione rei ali-
quod ius vſus ſibi reſeruat laicus purè, quia transfert rem ali
quo iure retento, & licito circa rem,poteſt pro illo iure reten
to manum inijcere ad rem illo iure vtendo ad limites ſuos, vt
non eſt tranſlatum:& ſic loquitur capitu.cum dilectus. Si in
traditione rei apponit aliquam conditionem extrinſecus trãſ
ferendo ſub conditione,ſi tale ius ſeruetur, ſi conditio eſt tur
pis, vt pro dote tradita apponitur aliqua impoſitio mune-
ris non liciti doti, de quo de cenſi.capitu.primo, non licet
pro tali manum apponere: quia reiecta conditione vt tur-
pi, res pure eſt facta ſancta ſanctorum Domino. Ad hoc de
cenſi.capitu.primo, & quod ibi not, Si conditio eſt honeſta,ſi
res eſt conſecrata, vt eſt eccleſia, vel cœmiterium, eo quòd
patitur conſecrari, conditio de manuum iniectione ad iſtam
eſt impoſſibilis,quia facta eſt ſancta ſanctorum Domino: nec
poteſt ad vſus humanos conuerti.Sic procedit dictum Inno-
cen.Ad hoc de relig.domi.ad hoc.nam iam eſt mutata condi
tio rei. Et hoc tenet hic Ioan.de Lign. ad hoc xij. quæſtio.pri-
ma.nulli.de conſec.diſtin.prima,ligna.Si res non eſt conſecra
ta, tunc ſi ante purificationem conditionis res nõ eſt tradita,
& non impletur conditio,adhuc licitum eſt manum appone-
re,quia remanet in dominio proprio. Si iam eſt tradita, non
eſt viribus effecta eccleſiæ: & ſi conditio venit implenda ante
apprehenſionem,vel acquiſitionem rei,planum eſt quod po-
terit manum apponere, quia in quærendis pręiudicat præla-
tus eccleſiæ.Et licèt ſit tranſlatum dominiũ re tradita ſub con
ditione, non tñ ſic firmiter eſt dominiũ eccleſię, quin poſſit

non impleta cōdictione eccleſię præiudicari.& ad hoc de con
di.app.uerum.Quandoq; eſt tradita ſub modo, uel conditio-
ne,quæ venit implenda poſt traditionem,vel acquiſitionem,
quę æquipollet modo, vt l. Mæuia. de manum. teſta. & tunc
res eſt effecta eccleſiæ.& ſatis puto, quod ſi modus non imple
tur negligentia prælati,adhuc præiudicet eccleſiæ,vt quia con
ditio erat in faciendo,& deliquit in omittendo,& delictum in
omittendo prẹiudicat eccleſiæ, ut not.in regula, delictum.de
regu. iur. lib.6. Sed an tunc valeat pactum de apponendo ma-
nus ad rem propria authoritate, vbi dixi trāſlatum fore domi-
nium: tunc recedit in dubium an defectus medij reſoluat ipſo
iure,an non:& veritas eſt,quod nō reſoluit ipſo iure,licet poſ-
ſit agi ad reſoluendum,de condi.app.verum. Vnde reſeruatio
manuum non eſt poſſibilis. Agatur ergo,& poſtea cōſequetur
rem. Ita ſentiunt domini de Rota ſua concluſione ccxxvj. Ad
hoc quod not.in l.2.C.de ſer.expor.vbi dicunt,quod nō tranſ-
fertur ipſo iure dominium ex manuum iniectione reſeruata
antequam inijciatur. Ad hoc quod no.per Bart.in l.j.ff.de do-
natio.vbi ſpeciale in pacto legis commiſſoriæ, vel adiectionis
in diem, vt ipſo iure transferatur dominium: ergo in aliis ſe-
cus,quicquid ſenſerit Dy.in l.j.C.de pact.Bartol.tamen in l.iij.
C.de pigno.tenet quod licet manum imponere,ex quo res nō
eſt ſacra: ſi tamen valida ſit cōuentio. Allegat de epiſco. & cle
ric.l. ſi quis curialis. & quia executio iuridica à ſacrilegio, ff.
de aqua pluuia arcen.l.quanquam. ff. de re.eo. l. ſi pupillaris.
vbi pignus datum à prætore alienatur ſine ſolēnitate, licèt res
ſit minoris:& hoc ſatis puto. Non obſtat l. j. in fi.cum l.ſeq. ff.
de rebus eo.quia ibi loquitur in obligatione pignoris,quæ nō
oritur antequam res ſit effecta pupilli: hęc in pacto, quod aſſi
cit rem antequàm res ſit effecta eccleſię:& ſic à principio tran
ſit cum affectione rei. Et per hoc non obſtat,quòd no.de relig.
do. conſtitutus. vbi ex non ſolutione canonis per biennium
non priuatur eccleſia feudo,quia contingeret alienatio.
Ant.de Butrio.

SVMMARIVM.

1 *Delinquentes, ſeu malefactores eccleſiarum poſſunt in utroque foro conueniri.*
2 *Laicus duabus cauſis ſubijcitur foro eccleſiaſtico, etiam ratione criminis. numero 12.*
3 *Sacrilegium appellatur crimen eccleſiaſticum, & ſic eſt mixtum.*
4 *Actoris eſt electio, coram quo iudice agat accumulato foro, vbi lex aliter non exponit.*
5 *Delicti ratione in rem aliquando quis ſubijcitur iuriſdictioni iudicis habentis rem ſubiectam, ſicut propter delictum in loco.*
6 *Rector eo, quod rector, habet poteſtatem proſequēdi iura eccleſiæ, & iudicialiter agendi.*
7 *Sacrilegij crimen quo ad ſubmittendum quē iuriſdictioni eccleſiaſticæ, quādo committatur.*
8 *Laicus rapiens bona clerici, an poſſit conueniri coram iudice eccleſiaſtico.*
9 *Iudex ſecularis compellitur remedio excommunicationis clerico iuſtitiam adminiſtrare.*
10 *Iudicis negligentis iuſtitiam facere pœna quæ ſit.*
11 *Sacrilegij crimen punitur per ſecularem iudicem, quando agitur de pęna corporali imponenda.*
13 *Vſurarum cauſa an, & quando poſſit terminari per iudicem ſecularem.*
14 *Simonia an poſſit de ea agi coram ſeculari.*
15 *Periurij ratione de quibus iudex ſecularis poteſt cognoſcere inter laicos.*
16 *Adulterij quæſtio inter laicos quando, & in quibus diſcutiatur per iudicem ſecularem, vel eccleſiaſticum.*
17 *Iudex ſecularis quando poſſit cognoſcere de cauſa inter laicos, per quam arguitur de peccato.*
18 *Falſarius literarum ſedis apoſtolicæ, an poſſit puniri per iudicem ſecularē.*
19 *Iudex ſecularis non cognoſcit de crimine hæreſis, niſi quo ad exequendum.*
20 *Iudex ſecularis an ſit iudex competens ſuper crimine concubinatus.*
21 *Iuden eccleſiaſticus an habeat iuriſdictionem in delinquentes aliorum, quàm eccleſiarum, propter negligentiam iudicis ſecularis.*

CAP. VIII.

1 CVm ſit. ¶† Malefactores eccleſiarum in vtro-
que foro conueniri poſſunt. h. d. Pri-
mo ponit regulam. Secundo caſum exceptum, &
triplicem ipſius cauſam. ¶Not.j.regulam, ꝙ actor
ſequitur for rei. Ad hoc s̃.cap.ſi clericus.cum con-
2 cor.ibi poſitis. ¶†No. ij.duas cauſas deferentes cauſam ſuper
re eccleſiaſtica ad iudicium eccleſiaſticum, etiam contra lai-
cum. Prima,quando negligens eſt iudex ſecularis:& ſic imme-
diate eccleſia ſuper re eccleſiaſtica ſupplet negligentiam iudi-
cis ſecularis. Scđa, qñ ſic tractatur res eccleſiaſtica, ꝙ ſacrile-
3 gium committitur. ¶†Et not. ꝙ crimen eccleſiaſticum eſt ſa-
crilegium, & ſic poteſt dici mixtum: quod eſt notādum. quod
patet,quia ſuper eo poteſt tractari cauſa tam coram ſeculari,
4 quam eccleſiaſtico: quod bene nota. ¶†Nota tertio,quòd ac-
cumulato foro,ſi aliter lex non diſponit,electio eſt actoris,co-
ram quo iudice agat. Vide Ioann. Andre. plene poſt diſputa-
tionem Iaco.de Bel.in capitulo primo, de priuile.lib.6.in ver
bo,priuilegio. in Nouella. Ad hoc in procemio Digeſtorū, §.
penultim. & ad hoc lex final. C. vbi in rem actio. & authenti.
habita.C.ne fi.pro pa.& quod not.infra capitu. fina.ad hoc in
5 procemio Digeſtorum.§.pe.¶† Nota,quod propter delictum
in rem aliquando quis ſubijcitur iuriſdictioni iudicis haben-
tis rem ſubiectam,ſicut propter delictum in loco.j̃.capitu.fin.
ſicut propter delictum in iuriſdictionem, de offic.delega. cap.
j.& capitulo ex literis. de pęñ.Romana. libro ſexto. Sic pro-
pter delictum in perſonam, de ſenten.excommunica.ſi concu
bina.xxxii.di.eos, & notat Archidia.3. quæſt.vj. in ſumma. Vi-
de Barto.in l.cunctos populos.de ſum.trinita. in q.delinquen-
tis contra ciuem extra territorium.& vide Inn.infra eo. poſtu-
laſti.& lxxxj.diſt.ſi quiſpiam. & per Archi.xj. quæſtione j. nul-
6 lus.¶†Nota,quod rector, eo quod rector eccleſiæ, habet po-
teſtatem proſequendi iura eccleſiæ,& iudicialiter agendi: de
7 quo de reſcrip.edoceri.¶† Nota argu.quòd crimen ſacrilegii
quo ad ſubmittendum quem iuriſdictioni eccleſiaſticæ, non
ſolum committitur, quando delinquitur contra eccleſiam,
ſed etiam quando delinquitur cōtra alium uenerabilem lo-
cum:& ſic contra hoſpitalia, uel leproſaria, & ſimilia, quod
nota. Et hoc tenet Hoſtien.in c.conqueſtus.j̃,eod.in uerbo, ec
8 cleſijs: ut ibi recitat Ioan.And. ¶† Quid in rapina bonorum
clericorum,an tales coram eccleſiaſtico conueniantur. Dicit
Petrus,quòd hoc uidetur locum habere demum, quando ra-
piuntur bona eccleſiæ: per quę dicit ipſe quòd rapiens bona
clerici non poterit inuitus coram eccleſiaſtico iudice conue-
niri: hoc enim in fauorem eccleſiæ introductum non poteſt
extendi,ſeptima quæſtione prima,petijſti. Fatetur tam,quòd
de conſuetudine ſeruatur contrarium. Et huius conſuetudi-
nis poteſt eſſe ratio,ſecundum Abba. quia ſi uidua poteſt co-
ram eccleſiaſtico iudice agere poſſeſſorio non obſtante exce-
ptione fori, fortius hoc poterit clericus: & hoc ea ratione,
quia bona clericorum,&c.de uita & hone.cleri.cap.fina. ſecū
dum Ioann.Andr. idem not.Innocen.s̃.titu.j.cęterum. & dixi
9 ſupra eo.clericus.¶†Venio ad gloſſ.quæro, an illud ſit reme-
dium contra ſecularem negligentem iuſtitiam exhibere.Glo.
dicit,quod poteſt ad hoc per eccleſiaſticum iudicem compel
li ſententia excommunicationis,xxiij. q. v. adminiſtratores.&
10 ad hoc de iudi.cum deputati.& de iud.capit. fina. ¶†Quæro,
quæ ſit pœna negligentis facere iuſtitiam.Gloſſ.dicit,quòd fa
cit litem ſuam,xxiij.quæſtio.ij.dominus noſter.iij.quæſtio.vii.
qui ſine cauſa.cum ſimil.& ſi per dolum,gratiam, uel inimici
tiam iudicauerit, in ueram litis æſtimationem condemnabi-
tur,ff.de iudic.l.ſi filius.Gloſ.tempera ueram,quando petitur
iuſtitia aperte: alias non habet locum pœna negligentiæ, ut
not.gloſ.de reſcript.cap.fina. Quod nota propter ſtatuta,quę
imponunt pœnam non terminari intra tempus. Vide hāc gl.
ii.quæſtio.6.hoc etiam placuit. & uide eandem xxiii. quæſtio.
ii.dominus noſter.& xi.quæſtio. iii.temerarium. & de re iudi.
cum æterni. lib. 6. Non inſto hic, quia non congruit materia.
¶Gloſſ. 2. in principio ponit pœnas ſacrilegi, & eſt clara.
11 ¶†Oppo. quod crimen ſacrilegii puniatur pẹr iudicem ſecu-
larem,C.de epiſcopis & cleri.ſi quis in hoc génus. Gloſſ. fate-
tur quod quandoq; punitur per iudicem ſecularem. Hoc de-
clarat Hoſtien.quando agitur de pœna corporali imponēda,
quo ad pœnam excommunicationis, & cenſurę punitur per
eccleſiaſticum,quo ad alias pœnas temporales,uel ius agendi
12 ciuiliter,poteſt dici miſtum,ut hic. ¶†Oppo. quòd contra lai
cum non cognoſcit eccleſia de crimine,ſupra,titu.i. nouit.ſu-
pra eo. ſi clericus.qui fi.ſint leg. cauſam. Sol.Regulariter non
cognoſcit eccleſia de crimine contra laicum: Fallit in caſibus.
Et aduerte,quia glo.iſta ponit caſus, in quibus de crimine co-
gnoſcit, etiam contra laicum: ubi autem in aliis caſibus non
deſcendentibus ex crimine cognoſcat, ponit glo.in cap. licet.
j̃.eod. titu.Primus in crimine ſacrilegii, ut hic:& hoc,quia cri-
men eccleſiaſticum eſt, uel ſaltem miſtum: ſuper quo dic ut
dixi ſupra. Secundus caſus eſt in crimine uſurarum: quod dic
ut j̃.de uſuris,cum tu.& c.quia in omnibus. & not. de uſur.ca.
13 1. lib.6. ¶† Nunquid autem iudex ſecularis de uſura cogno-
ſcat: Gloſſ. recitat opi. in cle. diſpendioſam. de iudic. in uer-
bo, uſuris. inclinare uidetur, quod laicus non cognoſcat,
opinio.autem, & remiſſiones, & iura pro & contra, ibi uide,
quæ opinio uidetur uera, tenendo quod uſuræ non ſint pro-
hibitæ de iure ciuili,quod communiter tenetur,ut no.in l.j.C.
de ſum.trini.& fide cat. & tenet Hoſti,in Summa huius ti. §.ii.
uerſi-

verſiculo,ex his. vbi dicit, quòd vſura de iure ciuili non eſt prohibita in ſpecie,& determinate. Et tenet hoc Archidia. & Io.cap.i.lib.6.de vſuris:in verbo,animas deuorat. Licèt in hoc cedant determinationi eccleſiaſticæ, vt in Authen.de eccle.titu.§.j.de quo per But.in l.cum allegas.C.de vſuris.& ibi per gl. & Cy.Dic,quandoq; diſputatur de pęna vſurę:& ſi iudex ſecularis ſuis ſtatutis aliquam pęnam imponeret,fatetur quod de iſta poſſet conueniri coram iudice ſeculari : quia inquantum etiã eccleſiaſtice delinquit laicus, poteſt laicus ipſum diſtringere,& punire ſub illa ratione,quia intereſt eius, laicos habere pacatos, & bonos,vt l.congruit. de offi.præſi. ideo punit eũ inquantum delinquit in eccleſia.C.de adulte. ſi quis.Et ſic loquitur Ioan.Mo.& Ioan.Andr.poſt eum in c.j. de vſuris.in verbo,animas deuorat. ad fin.in Nouella. Vnde quo ad hoc ſatis poteſt dici miſti fori. ¶ Quãdoq; dubitatur de ſubſtantia vſuræ,an ſit crimen vſurarium,vel non:& tunc ſuper hoc non cognoſcit ſecularis,quia hæc eſt determinatio peccati, hoc non ſpectat ad iudicem ſecularem.Hoc puto, niſi notorie conſtaret vſuram eſſe, vel non eſſe, licèt non cognitionaliter : poſſet tamen exceptionem oppoſitam admittere,vel repellere,argumen.eius,quod no.glo.de iudic.cum veniſſent. & de priuileg. cum perſonę. & de reſcrip. cum contingat.Si dubitatur de ſoluto, vel non ſoluto, vel de ſola ſubſtantia contractus, an ſic ſit contractus,vel non,vel etiam de ſimulatione,an ſit contractus ſimulatus,vel non:& ſic non negatur vſura,nec de illa dubitatur:tunc cognoſcere poteſt de hoc laicus, vt not. Butriga. de vſuris.cum allegas.& Barto.in l. Titia.ſol. matri.in l.omni. C.de ſacroſanc. eccle. & Pau.in cle.j. de vſuris.Idem ſi petitur reſtitutio vſuræ, poterit & hæc peti coram iudice ſeculari, & de hoc excipi, ex quo non negatur vſura, ſed ſolũmodo ſolutum eſſe,vel non eſſe,vt not. Archidia.14.quæſt.4.quid dicam. Per quæ puto eccleſiam poſſe cogere iudicem ſecularem, ſi quæſtio coram eo verteretur,vt rationem agendo, vel excipiẽdo habeat de vſura : & hoc ratione peccati, quia in tali forus ciuilis cedit canonico,ut no.in illa regula,poſſeſſor.de regu.iuris. lib. 6. de reſcript.c. fina. de foro competen. cum C.laicus. lib.6. & eodem tit.quamuis. Vbi ergo concurrunt iuriſdictiones,lite non cępta erit electio actoris:alias lite cępta iudex cognoſcit,coram quo incidit : nec fit remiſſio ſecundum diſtinctionem ſ.poſitam.Per quę puto,quòd ſi petantur fructus,deberent in ſortem compenſari. Quod ſi eſt tantum quęſtio de quantitate fructuum,nec negatur vſura, quòd poterit ſecularis cognoſcere.Idem ſi petatur pignus, & creditor dicat quod fructus habet extantes, & reſtituere intendit, vult quod debitum ſibi reſtituatur ante : uel quia pactum eſt factum de fructibus non repetendis antequàm ſoluatur debitum, ut in terminis capitu.ad noſtram. de iureiuran. Sed ſi dicatur,licitum eſt ex pacto fructus lucrari : hoc cognoſcet eccleſia. Satis tamen poſſet iudex ſecularis hanc exceptionem vt notorie falſam reijcere,non adhibita cognitione ſuper ea. Idem ſi vellet fructus in alio intereſſe computari, non negando ipſos, ceſſante intereſſe debere in ſortem compenſari. Satis puto per hanc doctrinam poſſe ſecularem contra laicum de hoc cognoſcere: & idẽ ſi uelit petere uſurã ut intereſſe, nõ vt vſuras, vt in terminis capitu. ſalubriter.de uſuris.& l. curabit. de act. empti.vel quia petit vſuras pretij non ſoluti: ex quo oportuit eum ad uſuras recipere; & tantum ſoluit,quia tunc non petit ſub ratione vſurę. Quod intellige, niſi per partem reuocetur in dubium, an hæc petitio nutriat peccatum. Et ſic intelligo Lapum de Caſti.ſua allegat 57. & 58. Hæc concluſio in ſimili materia approbatur per Io. An.in ca.tua.ſ.de or. cog. Et hanc theoricam tenuit Frede. de Senis ſuo conſil. xcj. & ſic de facto conſuluit : per quæ dicit, quòd ſi ſtatutum diſponeret præter ius ſuper probatione,quòd quis ſit vſurarius, quod cum hæc vertatur in dubium de ſubſtantia vſuræ, & conditione, quod ſtatutum non ualet ſeculare, vt quia in inſtrumento continetur,quod ſi quis fecerit refutationem de debito in inſtrumento contento pro minori quantitate quàm contineatur in inſtrumento, pro eo ipſo hic concludatur vſurarius : tunc non ualet ſtatutum.Per quæ patet, quòd ſtatuta, quæ habent, ꝙ ſtetur probationi ſolius famæ,cum ordinentur ad concludendum petitum dubium, ſi fiant à laicis,talia ſtatuta non valẽt, quod eſt bene notandum. Lapus tamen ſua alleg.lvij. & lviij. & lxxv. dicit ſe de facto pluries obtinuiſſe, & ſic dicit curiam ſeruare Romanam, quòd quomodocunq; diſputetur de vſura,uel quia repetitur, ſi tamen quæſtio ſit vſuræ, hæc quæſtio non poteſt tractari coram iudice ſeculari, ſed coram eccleſiaſtico. Allegat gloſ.in dicta clemen.diſpendioſam.gloſſ.de iureiuran.ex literis. quæ dicit, quòd cauſa vſurarum eſt ſpiritualis. Ad hoc gloſ.hic,quæ dicit quod crimen eſt eccleſiaſticum: vt de offic.ordi.ca.j.xi.q.j. in ſumma.vi.q.ij.cap.j.& cle.diſpendioſam. Iſtam numerat inter cauſas ſpirituales,& eccleſiaſticas.Allegat glo. in decre.ſi annum.de iudi.lib.vi.ſuper uerbo, infante. quæ exemplificando de cauſa ſpirituali exemplificat de cauſa vſurarum. Ad hoc cle.ex grãdi.de uſuris. ubi in §.cæterum. ad exhibendum libros uſurarius compellitur cenſura eccleſiaſtica. Idem concludit ſua allegat. lxxv. quod practica diſtinctionem de prohibito,& conceſſo non admittit, nec curia : ideo dicit quod vbicunq; petuntur,vel repetuntur vſuræ, vel quomodo tangantur, cognoſcit ſolus eccleſiaſticus : hoc ideo, quia negari non poteſt quod eſt ſpiritualis, uel ſaltim quaſi ſpiritualis, & ſic annexa. Igitur ſolus eccleſiaſticus cognoſcit, ſ.titu.j.quanto.Si practica hæc habet,ſeruanda foret, & ſtylus curię ſi talis eſt, de iure ſatis puto quod ꝓcedãt prius dicta : quia non altero reſpectu poteſt dici cauſa hæc ſpiritualis, niſi quod peccatum habet annexum : res enim ſubiecta, ſcilicet vſura ſoluta, contractus, & tota materia tẽporalis eſt, inquantum curia ſecularis adiretur pro turpiter quæſito, etiã in quo mitteretur,vel daretur concurſus peccati, dummodo non diſputetur de peccato,per hoc non tolleretur forus ſecularis, vt patet ff.de condi. inde.per totum.& de vſuris. per totum.& de condi.ob cauſam.per totum.de fur.& vi bono.rap. & de dolo.& quod metus cauſa.per totum.ergo ex quo forus ſecularis in hoc cedit canoni, quod turpiter ſit quæſitum ex vſura,ſicut & in furto videmus,ff.de furt.per totum. ſic & pro pace poſſit agi coram ſeculari,vt in lib.feu.de pa.te.cap.j.& ſi hoc verum foret, ꝙ vbi in acquiſito temporali daretur concurſus peccati,& hæc cauſa diceretur ſpiritualis,iam euacuaretur forus ſecularis.Ad quod no.ſ.de iudi.nouit.& quod no. Bart.in extrauag.ad reprimendum. Solum ergo cognoſcit eccleſia, quando dubitatur an ſit vſura : quia hoc decernere
14 an ſit peccatum,ſpectat ad eccleſiam. ¶†Secundus caſus excipitur,in quo etiam inter laicos cognoſcit eccleſia,quando agitur de crimine ſimoniæ:vt patet de ſimo.per totum.& hoc poteſt dici crimen mere eccleſiaſticum. Dic in hoc idem, quod
15 ſ.in vſura.¶†Tertius caſus in crimine periurii.Dic, ſi dubitatur de uinculo iuramenti, an liget, vel non : hoc ſpectat ad eccleſiam, ut patet de elect.uenerabilem.de iureiuran. quanto.& dicit Ioan. And. de foro competen. cum C. laicus.ſuper vlti.glo.Si agitur de pęna periurii,inquantum lex ciuilis punit periurum:de quo de re.credi.l.j. cognoſcit ſecularis, ſicut dixi ſupra in crimine uſurarum:puto etiam,quòd punire poſſet ſecularis,inquantum ageretur de pœna à canone uel cõſtitutione ſynodali impoſita,argumen.de rapto.ca.j.iuncto tex.qđ notat Pau.in clemen. paſtoralis.de re iudica.Si cõſtat de iuramento, & eius uinculo,& in foro ciuili non producitur actio, ex eo Papa non aſſiſteret iure ciuili, ut ff. de fideiuſſo. ſi quis pro eo.vel quia eſt præſtitum lege prohibente tali caſu, quo non confirmat contractum:ſed tantum poteſt,& debet ſeruari ex diſpoſitione canonica, quod poteſt ſeruari ſine interitu ſalutis æternæ,ut de iureiurando. c.cum contingat.ca. quamuis.& agetur in foro canonico. Puto etiam poſſe agi in foro ciuili:& hoc, quia in non obſeruantia nutritur euidens peccatum,quod eſt religioni Chriſtianæ contrarium. Nam vbi euidentiſſimum concluditur peccatum, & ſic decernit eccleſia, forus ſecularis arctatur ad obſeruãdum, quod determinat eccleſia,de iureiuran.licet.lib.vi.not.in regula,poſſeſſor. Ideo eccleſia compellit ad admittendam exceptionem iuramẽti, & admittendam actionem. Et hoc determinat Ioan. Andr. de foro cõpetenti.cũ C.laicus.ſuꝑ ulti.glo.ubi dicit, qđ crimẽ periurii nõ eſt mere eccleſiaſticũ,ſed mixtũ,vñ nõ mutat̃ ex eo,ſed accumulat̃ forꝰ. Per qđ dicit, ꝙ ex iuramẽto ut nutriẽte apertiſſimo peccato ĩ nõ obſeruãtia, poterit agi corã eccleſia,& corã ſeculari, & a ſeculari poterit crimẽ illud puniri, vt ſ.dixi.ff.de cri.ſtel.l.vltima. de iureiur. ſi duo.§.fina.xxiij.quæſt.v.Rex debet.In hoc ergo forus ciuilis pediſequus efficitur, & non dedignatur credere, & obſeruare quod lex canonica præcepit fieri ſuper tatione peccati. ſ.c. clerici. in Authen. ut cle.ap. propri.epiſ.§.1.col.vi.Ad hoc de iureiuran.licet.lib.vi. Si lex canonica ualidat contractum alias inualidum de iure ciuili,ita qđ propter iuramentum cogatur ad obſeruantiam iuramenti,& cõtractus:adhuc idem, & fortius poterit agi in utroque foro. Vnde puto,quod ſuper quolibet contractu roborato iuramẽto poſſit coram eccleſiaſtico agi, vt dicit gl.vltima de foro cõpeten.cum C.laicus.ſic propter iuramẽtum reduci poteſt laudum inter puros laicos ad arbitrium boni uiri coram eccleſiaſtico,de iureiurando,veniens.& cap. Quintauallis.Item quomodocunque canon det executionem, agendo, vel excipiendo.de iureiurando.licet.lib. vj. not. in dicto ca.cum C.laicus. Idem,& fortius,ſi lex ciuilis det executionem iuramẽto, agendo,vel excipiendo,C.de tranſac.l.ſi ex falſis.C.ſi aduer.uen.authenti.ſacramenta puberũ.ff.de oper.lib.l. vt iuriſiurãdi. Hec omnia vera,inquantum contetioſe agitur de ui iuramenti:inquãtum in foro pœnitentiali, planum quod ad eccleſiaſticũ : quia ſecularis tali foro caret,cum non habeat claues,de pę.& re.noua q̃dã.no.de cõſuetu.quãto.de offi.ordi. paſtoralis.§.1.

Inquantum etiam agitur de diſſolutione, & abſolutione vinculi iuramenti, in quo vertitur ſolutio ſuperioris, ſolus cognoſcit eccleſiaſticus, & abſoluit, vt dicto c.venerabilem.& no.de iureiuran.quanto. Inquantum dixi agi poſſe ratione iuramēti coram eccleſiaſtico, vbi validatur contractus ratione iuramenti: hoc eſt verum, inquantum agitur contra defunctum. inquantum autem ageretur contra hæredem, licet validetur contractus, & ad ipſum tranſeat ratione iuramenti, vel cōtra eum etiam tranſeat obligatio, vt teneatur obſeruare quod tenebatur defunctus ex iuramēto: de quo dicam de iureiuran. cum contingat.agetur tunc cauſa coram ſeculari, & non eccleſiaſtico: & hoc, quia iuramentum tunc non adſtringit ad peccatum, vt mere perſonale, vt no.de iureiuran. veritati.ſub cuius peccati ratione aditur eccleſia.Et hoc tenet Ioan.And. de paroch.c.fin. & limitat cap.nouit. vt cauſa ſit eccleſiaſtica ratione iuramenti, inquantum agitur contra principalem iurantem. Patet ergo, quod non eſt purum eccleſiaſticum cri-
16 men periurij, & ius agendi, vel excipiendi ex iurō. ¶ † Quartus caſus in crimine adulterij inter puros laicos. Dic, ſi agitur ad ſeparationem thori, planum eſt quod tunc ſola cognoſcit eccleſia, ſ.de procur.tuæ.vt lite non conteſt.c.j.de diuor.c.ſignificaſti.& de adulte. per totū. Si vertitur in dubium de ſubſtantia adulterij propter dubium vinculi matrimonij, vbi dicam infra cognoſcere eccleſiā de dubio matrimonij ad finem deciſionis adulterij: & ſi incidet coram iudice ſeculari, remiſſio fiet ad iudicem eccleſiaſticum, de ordi.cognitio.tuam. Alias ſi dubitatur de contractu, vel non, cognoſcet ſecularis. Si agitur de pœna adulterij, ſi pœna eſt ſanguinis, ſolus ſecularis cognoſcit. Si agitur de pœna detruſionis in monaſterium, ſi pœna eſt pœnitentialis, ſola eccleſia illam imponit: quia tali foro caret ſecularis. Si pœna eſt contentioſa, illam imponere poteſt ſecularis quo ad condemnationem, C.de adul.authen. ſed hodie.& vnde ſumitur. Executio tamē fiet per eccleſiam, quæ habet monaſterium: ſicut dicimus de iudicibus, qui non habent inſulam, qui poſſunt condemnare, & principes aſſignant inſulam, ff.de inter. & rele.l.inter pœnas. & l.ſi quis exhæredato. §.j.ff. de iniuſ.rup. & irri.2.q.6. biduum.verſicu. ſi quidem.Sic poteſt intelligi quod not.Archidia.25.quæſtio.3. Rex debet.vbi dicit, ꝙ hodie adulteria non puniuntur lege ſeculari, quia matrimonia reguntur iure fori, non iure poli.Recitat alios dicere, quod inquantum eſt maleficium, punitur a lege ſeculari: per hanc enim diſtinctionem opiniones illæ ad
17 concordiam reducuntur. ¶ † Quintus caſus, quando arguitur peccatum: nam de hoc cognoſcit eccleſia inter puros laicos. Dic, ſi de peccato agitur pœnitētialiter, hoc ad ſolam ſpectat eccleſiam, vt patet de pęni.per totum.de pęni.diſt.j.& ſequentibus, & per totum. Idem ſi de eo agitur in foro quaſi pœnitentiali, vt via denuntiationis Euangelicæ, vt dixi ſ.titu.j.nouit.& no.quæſtio.j.ſi peccauerit.Inquantum agitur de peccato per viam contentioſam, ſi per viam denuntiationis iudicialis, ſi cum illo concurrit prouiſio agendi de iure ciuili, hic eximitur regulariter a cognitione eccleſiaſtica, niſi aliter cauſa ſit eccleſiaſtica: exceptis caſibus, de quibus ſ. de iudi. nouit. Et hoc, ne contingat forum ciuile abſorberi, vt not.in dicto c. nouit.& not.Bartol.in extrauagan.ad reprimendum. Si vero concurrit prouiſio iuris agendi de iure ciuili: tunc ſi peccatū poteſt aliqua præſumptione tegi, non agitur in foro ciuili, ſed agitur in foro canonico, vt not.in dicto capitu.nouit. Si non poteſt aliqua via tegi, quia ſub ratione peccati reperitur a canone declaratum: tunc agitur etiam de iure ciuili: & in hoc cedit forus ciuilis canonico. Exemplum in pacto nudo, & teſtamento quo ad primum nō ſolenni: quo ad ſecundum exēplum in iuramento, de quo dixi ſupra. Si agitur via communi, tunc ſi in vtroque foro datur ius agendi propter peccatū, agitur in foro ſeculari, ne abſorbeatur forus ſecularis, vt dixi. ſi ſolo iure canonico datur ius agendi pro euidenti peccato, agitur, & excipitur in vtroque pro non euidenti in ſolo foro eccleſiaſtico, vt in proximo caſu, de præſcript.capi.fina.&
18 not.in regula, poſſeſſor.de regul.iuris.libro ſexto. ¶ † Sextum caſum addunt in falſario literarum apoſtolicæ ſedis, de crim. fal. ad falſariorum. Sed non credo quod quo ad pęnam ciuilem in laico hic excludat forus ſecularis, ff.de fal. & C. de fal. per totum. Ad hoc de cri.fal.ad falſariorum. eodem titulo, ad audientiam.19.diſtinctio.in memoria.& quod not.de purga.
19 ca.nos inter.& hoc tenet Goff. & Ioannes Andreas. ¶ † Septimus caſus in crimine hæreſis. Ioan.Andr. dicit id mere eccleſiaſticum, quia hic textus exprimit, de hæreti. vt inquiſitionis. §.prohibemus. Et hoc tenet Ioan. And. de foro competenti. cum C.laicus.libro ſexto, & eſt expreſſum in dicto §.prohibemus.quia forus ſecularis quo ad actum cognoſcendi excluditur, non quo ad actum exequendi ad requiſitionem eccleſiæ: puto tamen ſecularem poſſe nouas pœnas addere laico, & illas imponere. Sed declaratio hæreſis competit ſoli iudici eccleſiaſtico, & propter hoc periculum reſeruatum eſt, & tranſlatum in merum eccleſiaſticum: & vt ibi dicit glo. de hoc nō cognoſcet nec principaliter, nec incidenter, ſicut nec in ma-
20 trimonio, vt infra de ordi.cognitio. per tuas. ¶ † Octauus eſt crimen concubinatus: hoc crimen non eſt damnatum a lege ciuili: pœna ergo concubinatus, & talis delicti ſpectat ad eccleſiam. Et breuiter dicit hic Gofre. quòd de criminibus mere eccleſiaſticis cognoſcit ſola eccleſia. Et dicit illa crimina mere eccleſiaſtica, quæ non ſunt delicta ſecundum leges, vt in concubinatu, & in crimine vſurarum. Sed de hoc dicit, ſcilicet de crimine vſurarum, vt dixi ſupra. & idem Hoſtien. eodem titulo.in ſumma, §.j.verſicn.ſed opponitur. In alijs criminibus, quæ ſunt crimina ſecundum vtrunque ius, & ab vtroque iure punita reperiuntur: dic, quòd mixta ſunt, & de eis poteſt agi in vtroque foro. Et ſpeciale eſt in crimine ſacrilegij, in quo eſt optio cauſæ, ſecundum Gofre. Sed ſua regula non eſt bona, quia multa ſunt crimina in vtroque, quæ certo reſpectu habēt iudicem mere eccleſiaſticum, de illa ſola cognoſcit eccleſia. Quia de concubinatu maximè cum clerico ſola cognoſcit eccleſia, determinat Freder.ſuo conſilio 162. quia hoc crimen videtur inductum a ſolo canone, 32.q. 4. nemo. in gloſ.ſic infra.& quia propter illicitum coitum cum presbytero facta eſt de foro eccleſiæ, 80.diſtinctio.quidam.32.diſtinctio.eos.in gloſ.2.in fin.Ioan.And.in regula, ſine culpa. de regu.iuris. libro ſexto. ad ſi.ſolutionis quæſtionis dicit Hoſtien. dicere concubinatum etiam a lege ciuili damnatum. Adducit in Authent.de leno.colla.2.& leuitas nulli, &c.collet.6. Et quia leges caſtitatis ſunt amatrices, quibus modis natu.effic. legi.§.illud. Et quia circa peccata corrigenda lex ſequitur canonem, in Authen.quomodo oportet epiſco.& de eccle.titu. & in Auth. vt cle.apud propri.epi.§.ſi vero. Et hoc ponit Hoſtien. qui fil.ſint legit. lator. Per quæ videtur idem dicendum quod in crimine vſurarum. Et hoc credo quod arguit manifeſtum peccatū, & in hoc cedit lex canoni, de præſcri.c.fi.Procedit etiam quod dixi ſ. in iuramento. De hac materia vide in Spe.de compe.iud.adi.§.j.in prin. & ibi de quibus eccleſiaſtica perſona conueniatur coram ſeculari: ibi caſus enumerantur, & 96.diſtin.c.pen.24.q.3.adminiſtratores. & vide glo. quæ ſic declarari debet, j.de purga.cano.nos inter.in glo.quæ concludit epiſcopum regulariter contra laicum non inquirere de crimine, nec infamato purgationem indicere, niſi in caſibus.& regula eſt vera, vt ibi dicit Hoſtien.quo ad pœnam cōtentioſam: quo ad pœnitentiam autem ſit regula in oppoſitum, quia de omnibus inquirit, vt ibi no.Gl. autem illa addit vnum caſum, vbi agitur de crimine inceſtus. Sed de hoc dic vt dixi ſupra de adulte. Fallit etiam, quando conſuetudo dictaret oppoſitum, vt d.cap.nouit.de iudi. & dixit hic glo.in fi.
21 ¶ † Quæro cum glo.an malefactores aliorum conueniantur coram eccleſiaſtico.Glo.dicit quòd vt ex dictis patet, exceptis caſibus, in quibus ſ. dixi, aliorum malefactores non conueniuntur coram iudice eccleſiaſtico, ſed competenti: niſi in negligentiam ſecularis, vt patet: quia ſi excluduntur a regula, actor ſequitur forum rei: malefactores eccleſiarum includuntur in regula, malefactores aliorum. Per quę dicunt quidam, ꝙ prædones, raptores, inuaſores aliorum locorum, non conueniuntur coram eccleſiaſtico. Et ſic intellexit Hoſtien. hanc gl.dicens de facto ſeruari contrarium: quia & a Papa, & a ſuis legatis contra omnes raptores indiſtincte literę impetrantur. Cui conſonat ſupra titu.j.nouit.de treuga, & pace.c.j.de rapt. per totum. Puto, quòd locorum piorum abſque dubio raptores, vel rerum eorum ablatores poſſint conueniri coram eccleſiaſtico iudice, licèt non ſint eccleſiæ, vt dixi notando in raptoribus etiam bonorum aliarum perſonarum. Hoſtiē. dicit idem de conſuetudine. Quod æquum puto de iure, quia iſti ſunt pacis turbatores: ideo contra eos audio eccleſiam, & Papam in certis locis, & ſolennitatibus promulgare ſententias. Quod no. quia contra iſtos raptores, qui per modum ſocietatum ſe congregant ad capiendos ruſticos, & ad redimendas ciuitates, quia tales poſſunt coram eccleſia conueniri, & hoc maxime, quia eorum delicta notoria ſunt, de quibus agitur coram eccleſia, vt no.de iudi.nouit.& quia per eos pax turbatur, & quies Chriſtianorum, pauperes multi opprimuntur, & aliæ miſerabiles perſonæ, quæ cauſæ ſpectant ad ęccleſiam.

SVMMARIVM.

1 *Iudicari, & terminari debent cauſæ clericorum ſecundum iura, non ſecundum laicorum conſuetudines.*

2 *Scholares clerici in loco non ſubmittuntur iuriſdictioni temporali loci, ſed eccleſiaſticæ tantum.*

Forum quis ſortitur ratione loci, in quo degit, vel ratione contractus.

3 *Conſuetudo laicorum ſimplex, quantuncunque indeterminatè loquatur, non ligat clericos in loco, etiam in patrimonialibus.*

4 *Cleri-*

4 *Clericorum cauſæ pecuniariæ in agendo,& defendendo, inquantum coram tribunali eccleſiæ venient,ſunt decidendæ ſecundum canones. 6.*
5 *Forum quis ſortitur ſola commoratione in loco, vt ibi poſſit conueniri, & gaudeat priuilegio loci ratione domicilij, & incolatus per decennium. numero 6.*
7 *Scholaris laicus poteſt coram ſeculari conueniri:nec priuilegio clerici gaudet, quando ad ſtudium accedit animo clericandi.*
8 *Iudex eccleſiaſticus poteſt clericorum cauſas decidere iure ciuili.*
9 *Habitator loci quando quis dicatur, vt ibi poſſit conueniri.*
Forum ex quibus quis dicatur legitimè ſortiri.
Miles cęleſtis militię clericus dicitur,& gaudet militis priuilegio.
10 *Vbi quis iuriſdictioni ſubmittitur, in cuius foro cauſa eſt agitanda, an indiſtinctè procedat in clerico agente contra laicum coram iudice ſeculari, vt cauſa veniat decidenda ſecundum ius ciuile.*
11 *Delegatus epiſcopus vt comitis vices gerat, ſi ſubdeleget cauſam ad ipſum ſpectantem ratione comitatus,& ſimpliciter dicit ſe epiſcopum, non autem vices comitis gerentem, valet commiſſio.*

C A P. IX.

1 Vod clericis. ¶†Cauſæ clericorum ſecū-
dum iura, non ſecundum
laicorum conſuetudines terminantur. hoc dicit.
ſecundum Abb.Vel ſecundum gl. In loco tempo-
ralis iuriſdictionis eccleſiæ cauſæ clericorum ſunt
ſecundum ius canonicum terminādæ.hoc dicit.In prima de-
ciſa commiſſio,alias conqueſtio.In ſecunda, mandatum,ibi,
mandamus. Caſus, Conqueſti ſunt clerici ſcholares Pariſijs
commorantes,ꝙ quando conueniebantur, non recipiebātur
canones allegati,ſed conſuetudines terræ. In hoc Papa proui-
2 det eis,ſecundum Ioan.And.¶†Not.j. quòd clerici ſcholares
in loco non ſubmittuntur iuriſdictioni temporali loci, ſed ec-
cleſiaſticæ tantum:& ſic ratione loci,in quo degunt, ſortiun-
tur forum,& in quo contrahunt, ſecundum qualitatem per-
ſonæ:vt ſi ſunt clerici,eccleſiaſtico ſubmittuntur: ſi laici,ſecu
lari.& ſic auth. habita. inquantum dat iudicem laicum, non
habet locum in clericis.De quo per Hoſt. infra eodem, ſi dili-
genti.& in ſumma huius titu.§.j.verſic.ſed nunquid clericus.
3 ¶†Nota 2.ꝙ conſuetudo laicorum ſimplex, quantumcunq;
indeterminatè loquens, non ligat clericos in loco, etiam in
patrimonialibus, quatenus tamen eſt tractanda in tribunali
eccleſiæ,quicquid ſentiat Bar.in l.cunctos populos.C. de ſum
4 ma trini.& fide catholica.¶†No.3.ꝙ cauſæ clericorum agen
do, & defendendo, inquantum coram tribunali eccleſiæ ve-
nient decidendæ,ſubmittuntur deciſioni canonum,& non le
gum, aut conſuetudinis ſecularis. & hæc vera etiam inquan-
5 tum clericus agat de patrimonialibus.¶†No. ꝙ ex ſola com-
moratione in loco,quis in loco videtur forū ſortiri, vt ibi poſ-
ſit conueniri.Et notant Doct.ꝙ commorantes in loco ſtudij,
ex ſolo commorari gaudent priuilegijs ſtudij. Per quod vide-
tur,ꝙ etiam non ſtudentes gaudeant:de quo in conſti. Greg.
ſuper ſalu.in verbo,commorantibus,& conſti.Cle.& j.de cle.
6 non reſi.tuæ.¶†Opp.ꝙ non indiſtinctè cauſæ clericorum ter-
minentur iure canonico, imo quandoque conſuetudinario,
vt ſ.eo.verum.de iud.cæterum.Sol.hoc in cauſis pecuniarijs,
illud in realibus, & feudalibus, quæ terminantur ſecundum
conſuetudines terræ, & curiæ Regis,id eſt domini infeudātis,
cuius eſt cognitio,ſ.eo.ex tranſmiſſa.ar. de eo qui mit. in poſ.
cum veniſſent.Idem videtur,ſi de temporali hæreditate aga-
tur,qui fil.ſint legi.lator.& c.cauſam quæ.vbi de hoc Hoſt.Sic
ergo ſentit hic aperte Hoſti. ꝙ inquantum clericus litigat de
temporali hæreditate,iudicetur ſecundum metas, & conſue-
tudines fori ciuilis. Quod procedere poſſet inquātum litiget
7 coram ſeculari.quod latius examinabitur j.†Opp.ꝙ ſcholaris
poſſet coram iudice ſeculari conueniri,& ſecūdum leges cāæ
ſuæ determinentur,vt patet in authen.habita.C.ne fil.pro pa.
Sol.Decre.loquitur de clericis.In laicis procedit contrarium:
non enim intendit Papa in perſona, vel in rebus ius Regum
vſurpare,ſ.ti.j.nouit.de elec.venerabilem.in princ. Vel poteſt
decre.etiam loqui de ſcholaribus non clericis, qui accedunt
ad ſtudium animo clericandi,qui ſunt clerici ſaltem ſpe. Sed
8 dicit Hoſt.ꝙ primum iuſtius eſt,ſaluo quod dicetur j.¶†Opp.
ꝙ coram eccleſiaſtico iudicetur iure ciuili,de no.oper.nun.c.
j.Sol. Iure canonico iudicatur vt hic, & ciuili a canonico non
improbato,vt ibi,10.diſtin.c.j.& c.ſi in adiutorium.de quo de
9 ſolu.c.fi.& ſ.tit.j.nouit.& d.c.ſi in adiutorium.¶†Opp.3.ꝙ ex
ſolo commorari in loco quis non ſortiatur forum, quia non
numeratur inter modos ſortiendi forum,vt l.hæres abſens.ad
fi.ff.de iudi.& j.ca.fin.Sol.Exponunt quidam commorantes,
ideſt cauſa moræ venientes.& concludunt ibi exiſtentes cau-
ſa ſtudij:& ibi venientes cauſa morę,quāmuis ſtatim recedāt,
ibi cauſa moræ domicilium ſortiantur.Nam & miles ibi vide
tur habere domicilium,vbi inhæret,ff.ad munic.l.municeps.

§.miles.& clericus cœleſtis militiæ eſt,ſiue Chriſti, 11. quæſt. j.Deciſionis.de ſer.non ord.eo libētius.Hoſt.dicit, ꝙ ſola mora, vel tranſlatione cauſa ſtudendi, non ſortitur quis domicilium,ff.de iniur.l.lex Cornelia.§.domus. Item ſola domus nō creat domicilium,ff.ad municip.l.libertus.§.ſola.nec ſola mora,de incol.l.3.& 4.niſi per moram 10.annorum, C. de incol. l.2.li.10.Idem dicit ſ.in conſtitutione Greg.& in Summa, eo. titu.§.quibus ex cauſis.verſi.item ratione.Per quæ concludit, quod ex tali mora ratione ſtudij non ſortitur forum. Sed an ibi poſſit conueniri:dicit quod non,quia niſi aliud accedat, p quod ſortiatur forum,vel ad eos extendatur iuriſdictio, vnde poterit conueniri: ſi iuriſdictio prorogetur per viam prorogationis,& exigitur tunc authoritas ſui iudicis, & conſentiat in perſonam eccleſiaſticam ordinariam iuriſdictionem habentem,j.eodem ſignificaſti.& de renun.admonet.ad inſtar Poteſtatis ordinandi,de offi.ord.ſignificaſti.de renun.admonet.de temp.ord.quod tranſlationem. de qua arguitur ad iuriſdictionis poteſtatem,de paroch.nullus.11.q.j.c.i.& 2.& per totum. Item poterit ibi conueniri ratione contractus, uel quaſi, quæ ibi fecerunt, vel commiſerunt. Et hoc caſu etiam abſque authoritatē ſui iudicis,quia in hoc nō exigitur,j.eodem, dilecti. Et hoc probat lex huius gl.in l.hæres abſens.ad fi.ff.de iudi. & contraxiſſe cenſetur ibi, ſi promiſit ſe ſoluturum Pariſijs certam ſummam pecunię:quia ibi cogitur, etiam quantumcunque eſſet extraneus, reſpondere,ff.de actio.& obliga l. contraxiſſe.ff.de ſolu.l.quoties.ff.de bo.autho.iudi.poſſ.l.2.j.eo.dilecti.de offi.deleg.P.& G.Et ſic largo modo accipitur cōtractus, ff.de iudi.l.omnes.ſecūdum Hoſtien.Et ſic debet intelligi hęc decre.Et per hoc ſolutum eſt contrarium. Nec obſtat ſi dicatur,ꝙ hic commorari oportet:ad quid exigitur mora, ex quo ſubmittitur ex altero accidenti? Reſpondit ꝙ ratione contractus,vel quaſi,ſubmittitur demum quando eſt ibi commorās & non viator,& tranſitorius: vt d.l.hæres abſens.§.fin.ff.de iudic.niſi forſan ad hoc veniret,& inueniretur ibidem,ff.de iud. l.hæres abſens.Et no.in c.Romana.§.contrahentes. libro ſexto,de foro competē. Ratione vero delicti bene ibi indiſtinctè conueniuntur etiam non commorantes,de rap.in cap.j.& in proę.Digeſtorum,§.pen.& excommunicantur, de ſenten. excommu.a nobis.Et ſic dicit intelligendam authen. habita.C. ne fi.pro pa.ibi,in omni negotio. etiam ſcilicet quādo ibi poterat conueniri ex contractu vel quaſi,argum.ff.de vſu pal.cape.de conſe.di.j.omni tempore.ideſt in omni anno,vel in omni negotio iure reconuentionis,de mu.peti.c.j.& 2.ff. de iudi. l.2.§.ſed ſi agant. Per quod concludit, quòd de contractibus alibi,& in partibus ſuis initis, non poterunt conueniri, ſi volunt,3.q.vj.pulſatus.vnde cogi non poſſunt inuiti, maxime cū in partibus ſe defendere cogantur: & ſi procuratorem non dimiſerunt,imputatur eis,ff.ex quibus cauſis maio.l. ergo. & ff. ex qui.cau.in poſſe.ea.l.hæc autem.De quo de offi.deleg.conſultationibus.de dolo,& contuma.cauſam. Iniquum autem eſſet,quod duobus locis ſe defendere cogantur, de reſcrip.ca. fi.& eodem titulo,diſpēdia.libro ſexto. de ſequeſt. poſſ.& fru. c.j.de iudic.nouit.ſecundum Hoſtien.Plura dicit Hoſtien. Primo,quòd ex voluntate deliberata commorandi in loco, licet ibi momento habitauerit,ſortitur domicilium. Hoc ſatis puto,ſi ibi larem transfert,& conſtet de voluntate.Dicit ſecūdo, quòd ex commorari quis non ſortiatur forum: hoc non eſt verum,vt not.Inno.infra eodem,ex parte B.& dicam infra eo. c.fina.Dicit Bartol.in l.2.C.vbi de cri. agi opor. Sic intelligit l. 2.alias fi.C.vbi ſena.vel cla.vt ex ſolo aſſiduo commorari ſortiatur forum,vt etiam de antiquis,& alibi geſtis ibi poſſit conueniri.Et hoc ſequitur Ioan.And.in addi.Specu.in ti.de compet.iudi.adi.§.j.verſi.5.ratione contractus. vbi dicit quem vbi moram traxit, conueniri poſſe, quaſi ibi domicilium ſortiatur, adeo quòd de contractibus, in quibus alibi deſtinata eſt ſolutio,ibidem conueniri poteſt.quod eſt notabile. Secundo dicit, quòd ſortitur domicilium ſcholaris ex cohabitatione decennij. Hoc dicit etiam Hoſtien. in conſtitut. Grego.& ext. vide in l.ſecunda,C.de iuriſdictio.omnium iudicum.& in l.ſecunda.C.vbi de cri.agi opor.Pet.& Cy.contra vtrobique, Dy. idem etiam ſi per mille annos ibi moraretur,per l.quæſitum. de lega.3.quia non eſt ibi animo morandi,ſed alibi transeundi. Et hoc ponit in l.lex Cornel.§.domus.ff. de iniur. dicit Barto.ibi, & facit gloſſ.C.de incol.l. ſecunda,libro 10.& etiam ibi ponit,& hoc ſequor,quod in ſcholari, & alio, ſi conſtat quod ibi habitat animo ad domum redeundi, nō ſortitur ibi domicilium,vt dixit Dy.Si conſtat quod animo ibi locandi ſedem, & ſtatim conſtituit domicilium,vt in l.domicilium.ff.ad municipa.ſi eſt dubium,eo quod in loco ſtudij habitat decennio, ibi videtur locaſſe ſedem,& elegiſſe domicilium: & communiter ibi ſortitur domicilium,vt dicta l. ſecunda, cum glo. C. de incol.libro decimo.& tenet Spec.in titulo de reo.§.primo, verſic.porro. in titulo de compet.iudic.adi.§. primo, verſicu. 66.ratione curſus.vbi dicit Ioānes Andreas, quod multi ſcho-

lares efficiuntur ciues Bononię, qui inaniter longo tempore conſumunt dies ſuos. Et fuit dictum Gof. Credo dictum Cyn. in ſcholari procedere, etiam in caſu dubij: quia ſcholaris eo ꝙ eſt in ſcholis tanquam ſcholaris, videtur ibi eſſe cauſa vſus temporalis, niſi aliter locet ſedem. Et ad hoc tex. in l.2.C.de in col.quæ exigit locatam ſedem, niſi gl.deſtructur. Tertio ſentit & in hoc bene: quia ratione contractus quis non ſortitur forum, niſi aliquandiu habitauerit, vel habuerit pergulā, vt no. in l.hæres abſens.§.fin.& dicam ī.c.fin. Secus dicit in delicto: de quo per Gof.hic in Summa, & Specu.in titu. de compe.iudic.adi.§.j.in prin. Inquantum dixi ſcholarem ſortiri forum ratione delicti, dicit Ioan.de Ligna.hoc verum quo ad forum contentioſum. In pœnitentiali vero ex delicto quis non ſortitur forum, ſecundum Ioan.16.quæſt.j.cap.j.& not.de rapt.c.j. Et eſt cauſa, quia ratione contentioſi ſubijcitur, quia offendit iudicem, & bonum publicum: ideo pœna contentioſa, quæ propter hunc finem imponitur, punitur: ſed penitentialis imponitur propter offenſam Dei, & animæ propriæ: igitur illi ſoli ſubijcitur, quem habet pro ſe iudicem loco ſui, & qui eſt iudex ſuæ animæ. Item quia iura parochialia non concernunt principaliter locum, ſed perſonas propter locum: ſecus in iuriſdictione contentioſa. Ad primum de parochi.ſuper eo. Ad ſecundum, l.ſi pupillus.§.territorium.ff. de verborum ſignifi. ſecundum Ioan.de Ligna. Hanc rationem damnat Lapus de Caſti.in cap.j.de rap. quia pœnitentia aliquando iniungitur peccatori manifeſta, de pœni.cap.j.& fi.& ad exemplum aliorum foret imponenda in loco delicti. Sed ratio eſt bona, quia principalis cauſa eſt purgatio animæ. Item dicit quidā, quod ratio eſt, ne contingat per partes confiteri: nam de alibi commiſſis non poteſt alibi confiteri. Per partes ergo confiteretur, qđ non eſt dicendum. Iſta ratio non procedit in alibi ex toto confeſſo, qui venit ad delinquendum hic. Aſſignat Lapus rationem, quia intereſt ſui iudicis, vt vultū ſui peccatoris agnoſcat, Prouerbiorum, 22.& not.de pœni.omnis.& per ca.ſi epi-
10 ſcopus, libro ſexto.in gloſſ.ſic enim.¶†Opp.v.quòd ſcholares non iudicentur ex conſtitutionibus canonum: nam ſi laicus conuenit laicum ſcholarem, vel clericus laicum, agendum eſt coram iudice ſeculari, ſ.eo.cum ſit. Iudicabitur ergo lege ſeculari, & nō eccleſiaſtica: quia quis ſubmittitur legi, in cuius foro eſt agitanda cauſa, vt not.in l.j.C. de ſumma trini.& ſ.de conſue.ſuper rubrica.C.de eman.lib.l.j.Gl.dicit hic, quòd quãque ſcholaris habet iudicem eccleſiaſticum, & agendo, & defendendo, & cauſa tractanda eſt ſecundum metas iuris canonici, vt hic: nam epiſcopus Pariſien. habet temporalem iuriſdictionem in loco, & de cauſis cognoſcit quibuſcunque inter clericum & laicum: nam ibi gerit vices comitis, & bannum nomine epiſcopi & regis nuntiatur, quo caſu tractantur cauſæ ſecundum ius canonicum. Vbi autem conueniretur corā iudice ſeculari, cauſæ tractabuntur ſecundum ius ciuile, vel municipale loci, in quo cauſa agitatur. Sed vbi inter clericos agitur, vel clericus agit contra alium coram eccleſiaſtico, uel ibi conuenitur: dicit gl.cauſam tractandam ſecundum canones, & non ſecundum conſuetudines locorum, vt hic. Plura notabiliter dicit gloſſ. Primum, quod vbi cauſa agitatur corā eccleſia in loco temporalis iuriſdictionis eccleſiæ, cognoſcit, & terminat ſecundum ius canonicum, & non ſecundum leges, vel cōſuetudines laicorum. Quo ad leges hoc eſt verum: Ad quod ī.de app.ſi duobus.& ī.c. licet.ad hoc quod not.glo. & Innoc.& Ioan.And.de teſta.relatum.& c.cum eſſet. Quod puto verum in præparatorijs, & deciſorijs: ſed quo ad conſuetudines, & ſtatuta particularia ciuitatis magis poteſt dubitari. Et ex hac opi. ſequeretur abſurdum, quòd in terris, & ciuitatibus, quæ ſunt eccleſiæ ſubiectæ, ſtatuta contra iura canonica forent inania, niſi forent ab eccleſia ſpecifice approbata, & ſic l.omnes populi ff.de iuſtitia, & iure.non habet locum in terris eccleſiæ. Puto igitur, quod ſi ſtatuta forent ab eccleſia confirmata, ſecundum ipſa foret abſque dubio iudicandum. Cautum eſt ergo, quòd in terris eccleſiæ ab eccleſia approbetur, maxime quando nouiter ciuitas ſubmittitur, vel ad eccleſiam reuertitur: ſi non ſunt approbata, ſi certum genus perſonarum ciuitatis, vt ſcholares ſubmittantur iudici eccleſiaſtico tantum, adhuc ſecundum canones iudicabitur, & non ſecundum ſtatuta: Poteſt ſic intelligi hic. Si ſubijcitur iudici eccleſiaſtico, & ſeculari, vt fit de ſcholari laico, per authenti.habita, quia & eccleſiaſtico & laico ſubijcitur, ſecundum electionem eius, eſſet tunc dubium an iudicaretur ſecūdum canones, an ſecundum leges: hic enim eſt miſti fori, & laici & ſecularis, quamquam poſſit eligi eccleſiaſticus. Et ſatis puto, ꝙ in præparatoriis iudicabitur ſecundum canones, ꝑ ea, quæ ī. dicam: & in deciſoriis miſtim ſecundum vtrunque ius: quia hic accidentaliter ſubmittitur per actum electionis, & naturaliter eſt ſub laici poteſtate: ergo &c. ff. de tute.l. qui habet.ff.de adop.l.fina.ff.de libe.& poſthu.l.filio. vnde contrariante canone legi, in deciſoriis iudicabitur ſecundum leges.

Vbi autem tota ciuitas ſubmittitur iuriſdictioni eccleſiæ, quā quam durum videatur, quòd ſtatuta, & conſuetudines laicorum abſque authoritate eccleſiæ, inquantum ſint contra canones, vanæ eſſent: & iudicabitur etiam laicus in deciſoriis, & præparatoriis ſecundum canones, vt hic apertè dicit gl. Secūdo habetur hic regula, ꝙ hæc a pari iudicantur, vt cui iudici ſubmittitur quo ad actum iuriſdictionalem, illi ſubmittitur quo ad legem iudicandi: vt ſic forum ſortiri, & ſtatutis, & legibus ſubijci a pari iudicetur Et hāc doctrinam & regulam tradidit Ioan.8.diſtin.illud.in verbo, peregrini.& 12.diſtin. illud. in verbo, more. & Calde. in loco infra allegando. Ad hoc doctrina Docto.in l.j.C.de ſumma trini.& fide cathol.in l.j.ff.de vſuris.& l.j.C.de emanci.lib.l. prima.ff. communia prædio.l. venditor.§.ſi conſtat.ff.de euictio.l.ſi fundus.ff. de regulis iur. l.ſemper in ſtipulationibus.Innocen.& Compo.de conſuetudi.ſuper rubrica. Tertio dicit, quòd vbi clericus cognoſcit vice laici, tractat cauſam ſecundum ius canonicum, & non ſecundum ius ciuile. Ad hoc infra de rapto. in Archiepiſcopatu. Quod credo, quando propriū eſt tribunal clerici. Si enim cognoſceret vt vicarius laici, iudicaret ſecundum leges, vt puto, argum.en.de reſcript.ſuper literis. Quarto, quod miſſio bāni eſt ſignum iuriſdictionis, & eſt verum, dicit Innocē.de.cap. mo.cum dilecti. imo dicit quod eſt ſignum magis vniuerſale ad totam ciuitatem, quam alia, quādo vniuerſaliter mittitur quo ad omnes. Vnde ex hoc concluditur iuriſdictio, eo quòd ſubditi bannum mitti patiuntur, dato quòd nullus incurrit bannum, vt notabiliter ibi dicit. Quinto, quòd vbi agit clericus contra laicum, coram iudice ſeculari cauſa tractanda eſt ſecundum ius ciuile, & cōſuetudines & ſtatuta laicorum. Per quod dicit Ioannes Andr.quòd aduocati ciuilis fori allegant multum hanc gloſſ. ad probandum cauſas, quas mouerint clerici contra laicos in foro ciuili non ſolum ſecūdum leges, ſed etiam ſecundum ſtatuta, vel conſuetudines ipſius fori tractandas. Per quod dicit Hoſtien.quòd ſi clericus petat hæreditatem coram iudice laico, quod hæc cauſa debet decidi ſecūdum ius ciuile, & ſtatuta fori ciuilis: quia ex quo illius fori eſt iuriſdictio, etiam illius fori eſt actus ſtatuendi. Idem dicit in feudalibus, ſupra eodem, ex tranſmiſſa.ad hoc infra, de eo, qui mit.in poſ.cap.3.infra, qui filij ſint legi. lator. & capitulo, cauſam quæ.ſecundum Hoſtien. De hac materia tangitur de conſtitu.capitulo primo.& c. quæ in eccleſiarum. per Ioann. Andr.in addi.Specu.de conſtitu.in regula, ſine culpa.de regu. iuris libro ſexto. per Hoſtien.in ſmma, de teſt.§.qualiter conſtituatur.verſicu.verum.per Cyn.in l.j.C.quæ ſit lon.conſuet. in 2.quæſtio.& ſi.de epiſco.& clericis, cum clericis. dixi de cōſue.ſuper rubrica, & Ioannes Cald.diſputauit in quæſtio.quæ incipit, Statuto cauetur.& per me in queſtio.quę incipit, Quidam Florentinus. Circa quod examinandum premitto vnam regulam Docto.quòd in obſeruantia conſuetudinum, & ſtatutorum quo ad ordinatoria iudicij attenditur locus, vbi iudicium exercetur: in deciſorijs attenditur locus contractus, vel quaſi delicti, vel materiæ, ex qua actio producitur, ſi agitur ꝑſonali, ff.de euic.l.ſi fundus.ff.de vſuris.l.prima.in reali locum rei ſitæ, C.de edi.priua.an in totum.ff.de tuto. & curato.da.ab his.l.pupillo.C.de prędi.priua.l.fina.libro 11.l.venditor.§.ſi ꝯſtat.ff. communia prædi.de quo 12.diſtinc. illud. per gloſ. per Cyn.l.j.C.quæ ſit lon.conſue.per Barto.But.& Cyn.in l.j.C.de ſumma trinita.& fide cathol.& in l.j.C.de eman.liber. per Innocen.& Compo.ſuper rubrica de conſuetu. Aliquid per Innocen.& Hoſtien.de ferijs.capitu.fina.per Gul. in Specu.de ferijs.§.primo.verſicu.ſed pone.de inſtru.edit.§. compendioſe. verſicu.quid ſi.de conſuetudine, & de ſenten.§.qualiter autē. verſicu. debet etiam formari. Ex qua regula aliam ponit Calde.in præallega.diſputatione, quod ſubijci legibus, & ſtatutis vt plurimum regulatur a natura forum ſortiri, vt vbi forum ſortitur vel ratione contractus, vel delicti vel quaſi, vel ratione qualitatis perſonæ, contra quam agitur, ſubijcitur legibus fori illius, & ſecundum leges eius iudicatur. Et hanc regulam ſequitur Specu.de conſtit.§.j.verſi.& nota. allega.ſ.eo.c. cum ſit. dummodo leges aliàs non ſint rigoroſæ, quod ſine tempeſtio cauſæ diſcrepent ratione naturali: quo caſu etiam in foro ſeculari agente clerico, tali legi non ſubijcitur: vt ſi diſponat ſtatutū, quòd in præiudicialibus ſtetur dicto vnius, vel quod non credatur duobus teſtibus, cauſa non ſubſiſtente. Et fuit hæc theorica Ioan.8.diſtinct. quæ contra.in verbo, peregrini. & 12.diſtin.illud.in verbo, more. ad quod optime ſupra de cōſtitutio.eccleſia ſanctæ Mariæ. Quicquid enim ſeruet iudiciū ſeculare, ſi ſtatutum eſt irrationabile, non ligat eccleſiam, et inquantum agitur coram iudice ſeculari, vt ibi, & capitulo, eccleſia.vt lite pendente.& ſentit hic gloſſa, vt dixi ſupra, quæ infert, quòd quo ad ſolennitatem a lege requiſitam in teſtamentis, quia cauſa ſubeſt, ſi plures duobus teſtibus exigantur in foro ciuili, iudicabitur clericus agens in foro ſeculari ſecundum ſtatuta laicorum, ſi perſonæ litigantes ſunt

eiuſdem

eiuſdem fori in genere caſus decidibilis ex theorica prima: ſed vbi perſonę ſunt diuerſæ,& miſti fori, vt clericus & laicus, ibi maior occurrit dubitatio, vt dicit Ioannes Andreas in addi.ſuper tit.de conſti.ideo ſi litigantes laici ſunt, deciditur ex præmiſſis: ſi clerici ſunt, idem. quia tunc non diuerſificatur forus in genere,ſed diuerſificatur ſolum ratione loci. Vbi autem laicus cum clerico,vel etiam forus laicalis cũ eccleſiaſtico vnitur,tunc difficultates oriuntur non decidibiles ex theorica prædicta.¶Concludo,quæ mihi uidentur ex dictis aliorũ colligenda.Si agitur cauſa contra clericum coram iudice eccleſiaſtico, vel agit clericus contra laicu coram iudice eccleſiaſtico,vbi agere poteſt,cã debet iure canonico terminari,vt eſt caſus hic.Ad hoc quod notatur de conſtitu.c.j. & c.eccleſia.de appel.ſi duobus.fateor, ꝙ multi ſentiunt in hoc contrarium: hoc verum,ſiue cauſa coram eo agitur natura cauſæ, ſiue quia vnicus eſt forus, quia locus eſt de temporali iuriſdictione eccleſiæ, vt dixi s̄.& eſt hic tex.cum gl.& de app.ſi duobus,& j̄.eod.licet,etiam ſi conſuetudine deſeretur,vt hic:hoc verũ,quando cã tractatur coram iudice eccleſiaſtico ex natura regularis fori:ſecus ſi eſſet accidentalis ſurgens ex prorogationis actu,aut legis,vt reconuentionis. Alia etiam hominis, quia tunc debet iudicari quo ad deciſoria ſecundum naturã fori naturalis conuenti, vel reconuenti: quo ad ordinatoria, vel remedia procedendi locus, vbi cauſa agitur: & ſic laicus coram iudice eccleſiaſtico reconuentus,vel qui iuriſdictionẽ prorogauit, ſententiaretur ſecundum leges & ſtatuta ſua, & non ſm canones:quia naturalis cã abſorbet accidentalem,ff. de tutelis.l.qui habet.C.de adoptio.l.cum adoptionis.ff.de liber.& poſth.l.filio.Et hoc tenet Spec.in tit.de conſti.§.j.verſi. & nota.vbi dicit actorem ſequi forum rei in cauſa reconuentionis.Quod credo,vt dixi, quo ad deciſoria, ſed non quo ad modum tractandi,vel procedendi in cauſa.Per quæ dicit Archid.ij.quæſtione vj.non ita. quod ſi cauſa clerici in reconuẽtione tractetur coram ſeculari,non poterit appellari ante ſententiam,,niſi vbi ius ciuile permittit.quod eſt notabile.Et idẽ dicit de laico reconuẽto coram eccleſiaſtico,quod poterit appellare quandocunq; ante ſententiam.Et dicit,ꝙ primo caſu appellabitur ad iudicem ſecularem per clericum, & ſecundo ad eccleſiaſticum per laicum.Ad quod j̄.eo.licet.quod eſt notabile. Quandoq; agitur cauſa clerici coram indice ſeculari, & caſus eſt dubius,etiam ſi agitur de obſeruatione iuris. Circa ordinatoria iudicij,vel præparatoria,vel inſtantiam iudicij attenditur locns iudicij,per prædicta:& ſic communiter intelligitur hic gl.per aduocatos: & no.Io.And.in additio.Specu. in titu.de conſti.ſi tamen ius ſit rationabile, vt in dicta diſputatione dicit Cald.Et ideo dicit ibi Cald.ꝙ cauſa tunc reſpicit peremptorium inſtantiæ,ſicut cauſa ciuilis.Alleg.glo.de iud. cle.diſpendioſam,vbi dicit,ꝙ ſi cauſa vſurarum tractetur coram iudice ſeculari,non tractabitur de plano,& ſine ſtrepitu, & figura iudicij,ſed ordine iuris obſeruato.Ad hoc l.cum clericis. ſuper l.omnis.C.de epiſ.& cler.& ibi Cyn. Ad hoc quod no.Archid.ij.q.vj.non ita.vbi quo ad appellationem ante ſententiam dicit, quod ex quo agitur in foro ſeculari,ſeruabitur ius ciuile,vt non admittantur appellationes,niſi prout admittunt leges:quod eſt notabile propter ſtatuta guarentigię,quæ in inſtrumentis confeſſionatis tollunt facultatem appellãdi, vbi ſtatuta rationabilia ſint: qa ſi cauſa clerici agitabatur coram iudice ſeculari,non poterit appellari,quia & tunc appellandus eſt iudex ſecularis, vt dicit Archidi.ij.quæſt.vj.non ita. quamquam & putẽ illo caſu,ſaltem in cauſa eccleſię, & poſſe ratione iniuſtitiæ immediate haberi recurſum ad eccleſiaſticum,per tex.de iudi.c.fina.& dicam infra eodem, licet.quo caſu attenderem tribunal iudicis ad quem,argumen.de iureiuran.venientes. & infra capitu.licet. Ad hoc quod not. infra de iura. calum.c.j. vbi not. quod clericus inquantum litigat coram ſeculari, iurat de calumnia,ſi quæritur de iuribus concernentibus deciſoria, & ſi eſt cauſa feudalis,determinabitur ſecundum conſuetudines feudi,ſupra tit.j.cæterum. & ſupra eodem,ex tranſmiſſa,& c.verum.& not. Hoſtien.hic,vt dixi s̄. & hoc,quia leges illæ ſunt a canonibus approbatæ quo ad illam materiam, vt in iuribus prædictis: & quia eccleſiaſticus in feudũ recipiẽdo a laico ſic ſe ſubijcit, & ſubijcere pōt foro laici,& legibus ſuis.ad hoc quod not.Ioan. And.in addi.Spec, in tit.de conſtit.in addi.quę incipit,hæc quæſtio,ſuper uerbo, & nota,in iij.ratione.Quandoque agitur alia re,& ſi res eſt eccleſiaſtica, etiam inquantum tractatur in foro ſeculari,tractãda eſt ſecundum ius canonicum:dicunt Doct.de conſtitu.c.j, & ibi eſt caſus ſecundum vnum intellectũ: & eſt caſus in authen.clericus.& ibi Cyn.C.de epiſc,& clericis.ſuper l.omnes, quod puto inquantum diſputatur de re iam in eccleſia incorporata. Inquantum autem peteretur res nondum eccleſiaſtica actione perſonali,vt quia peteretur per legatum, vel hæreditatem,magis eſſet dubium.Adhuc puto,inquantum ſtatutum diſcreparet a lege communi, & naturali,ꝙ in talibus, vt ad pias cauſas diſpoſitis, iudicanda eſſet eccleſia ſecũdum ius canonicum, vt eſt caſus de teſta. cum eſſes. & c.relatum. Per quę puto,quòd ſtatuta loquentia de inſinuationibus alias relicta annullat, vel quę volunt teſtamenta debere poni ad cataſtrum, alias illa annullat, vel quę requirunt in teſtamentis ſolennitates poſitiuas, vel contractus, quod talibus legibus, vel ſtatutis eccleſia non eſſet iudicanda quo ad res, quas petit,ſed ſecundum canonicam determinationem. Ad quod de conſtitu.eccleſia.xcvj.diſtin.bene quidem.de reb.eccle.non alie.c.fi.& quod no.de no.ope.nun.c.j.poſt Hoſtiẽ. & hic quicquid ſentiat Bart. in l.cunctos populos.C. de ſumma trin.quia non bene dicit,niſi ſic reſtringatur: non enim video eccleſiæ debere relinqui, quoniam dicatur relictum in piam cauſam in contractibus, quia pro anima,de teſtamen.requiſiſti. Idem in contractu inquantum poteſt cadere in piam cauſam.In cõtractibus autem cum eccleſia, in quibus nulla eſſet liberalitas ex parte laici,qui hoc facere diceretur ob animam & in piam cauſam,idem quod dicam in caſu ſequenti. Vnde ſi donatio fieret eccleſiæ, iudicaretur ſecundũ canones, vt in l.illud.C.de ſacroſanct.eccle. In alijs contractibus, vt vendicatione,& ſimilibus,non iudicaretur,niſi prout j̄.diſtinguam in proximo ſequenti caſu. Quandoque agitur de re clerici patrimoniali,vel obligatione eius:& tũc ſi obligatio,vel ius agẽdi ſurgit a facto clerici,vel quaſi facto cum eo,vt ex contractu vel quaſi; dic quod ſi lex ſpecifice loquitur de clerico, non ligat clericum: quia ſtatutum diſponens ſpecifice in clericum, formaliter diſponit in perſonam non ſubiectam,& ſic nõ ualet,vt dicit Bar.in l.cunctos populos.C.de ſumma trini.& fide cathol.& Io And.in dicta addi.in octaua ratione. Et ſic poteſt intelligi Io.de Ligna.hic,inquantum dicit, ſtatutum reſtringens perſonam clerici non valere:talis enim lex non ligat clericum,etiam ſi eſſet lex priuilegiata,vt infra dicam. Si lex ſpecialiter non loquitur de clerico, ſed generaliter diſponit ſup contractibus,delictis,vel quaſi contractibus, vel alijs actibus, vel ſuper litibus ordinandis,vel decidendis:& tunc dicit Bart. in d.l.j.C.de ſumma trini.ꝙ ſiue agatur contra clericum in foro ciuili, ſiue in foro canonice, talis lex generalis ſi non nutriat peccatum,nec diſponat ſpecifice de clerico,nec deroget priuilegijs eccleſiaſticis,quia non diſponit circa illa,circa quę priuilegiata eſt eccleſia:de quibus de ſenten,excommu.nouerint.vel non ſit irrationabilis, ligat clericum, & ſecundum illam iudicandus eſt clericus.alle.de re iud.cum cauſa.de reſti. in integ. conſtitutus.de eo,qui mit.in poſ.cauſa rei ſer.c.j.Per quæ videtur,quòd ſtatutum generale inquantum tollit libertatem eccleſiaſticam,ſimpliciter loquens,ſi poteſt,non debet trahi ad intellectũ,vt comprehendat clericos:vt ſunt ſtatuta, quod nullus non ſubiectus, nec alias clericus,vel electus,non faciens non poſſit aliquid acquirere,vel non ciuis, & ſimilia. Vel quę habẽt,quod nullus poſſit iuriſdictionem declinare: quia in generalibus uerbis non venit illicitum, & ab illis ſemper cenſetur exceptum, de condi. indebi.l.ſi procurator.l.iij. §.ſi procurator.ff.quod quiſque iur. de elect. ſi compromiſſarius.lib.vj.de iureiur.venientes.eo.lib.& c.veniens.& c. Quintauallis.eodem titu. Et hoc latiſſime diſputat, & tenet Ioan. And.in c.fi.de immun.eccle.lib.vj. & Lapus ſua conclu. xxxj. & xlj.Ad hoc quod not.Bar.ff.de conditio.inſti.l.ſi quis ita. & l.j.§.quæ onerandæ.ff.quarum re.actio. non da. & quod not. Ioan.Mo.s̄.c.vt animarum. de conſti.lib.vj.in verbo, ſtatuto, per Fredẽ.ſuo conſil.lxxvij.& lxxviij. & ſuo conſilio lxxvj.Et dicit Io.And.in dicto c.fi.quod poteſt eccleſia agere contra laicos, & compellere,quando ſtatuta ſic loquũtur in genere,ita quod quo ad verba comprehendunt clericos, vt ipſi declarẽt ſtatuta ad eccleſias non extendi.Et allegat de hære.ſtatutum. lib.vj. Per quæ dicit,quod ſtatuta vt inſtrumentum guarentigiæ habeat executionem paratam contra eccleſiam, & pro clerico in foro eccleſiaſtico & ſeculari habebit executionem pararam.Ad quod alleg.dictum Hoſtien. in ſumma, de conſue.§.de veritate.verſic.ſed pone. Dicit etiam, quòd ſtatuta, quæ volunt teſtamenta inſinuari,extẽdẽtur ad clericos teſtantes, inquantum non relinquunt in piam cauſam: quia tunc actum non habent ex priuilegio, ſed eis competit vt de iure communi,ſicut cuilibet alteri homini. Et hoc dicit verum,& ſeruari debere in quocunque foro cauſa agitetur.Et hoc dicit reiecta diſtinctione Hoſt.in Summa,de teſta.§. qualiter.verſi. an igitur,qui dicit ſtatuta ſeruari prout cauſa agitur coram ſeculari,non prout agitur coram eccleſiaſtico.Idẽ quod Hoſ. vt diſtinguatur,in quo foro agitur cauſa, vult Ioã.And.in addi.prędicta,qui quæſtionem format,& decidit inquantum cã agitetur in foro ciuili: & ad hoc tendunt rationes ſuæ,& maxime ratio viij. ex qua fuit extractum dictũ Bar. & hæc opinio mihi placet, vt diſtinguatur in quo agatur: quia contrahẽtes, vel actum agentes, vel quaſi contrahentes cum clerico, & clerici contrahentes cum laicis alijs, tacite videntur conſentire legibus fori,in quo cauſa agitãda eſt:& ꝯſentire poſſunt,

& ſtatutis

& ſtatutis ſubijciuntur ex diſpoſitione legis canonicæ,quæ foro clericum ſubmittit, & legibus ex conſequentia neceſſaria regulæ,quæ habet hoc a pari iudicari. Et ad hoc tendunt ij.& iij.rationes Ioã. And.in addi.prædicta:ideo inſtrumẽtum guarentigiæ habebit executionem in foro ſeculari contra laicũ, & non habebit executionem in foro eccleſiaſtico contra clericum:quia ſic conſenſiſſe videtur laicus cum clerico contrahendo.Idem puto in teſtamento clerici,quia inquantum cauſa diſcutitur in foro eccleſiaſtico, iudicabitur ſecundum ius canonicum:inquantum agitur in foro ſeculari, cauſa tractabitur ſecundum iura ſecularia. Ideo ſi eccleſia inſtituta a clerico agat contra eccleſiam pro legatis, valebit teſtamentum ſine inſinuatione. Si inſtituto laico a clerico, legatarij agant contra laicum,vel petat hęres hæreditatem a laico, non valebit teſtamentum non inſinuatum: ſic enim non videtur conſenſiſſe clericus teſtando, vt eius teſtamentum ſubijciatur legibus fori,vbi cauſa agitanda eſt. Et ſi dicatur, quomodo ſtatuta laicorum ligant actus clericorum? dico quòd non ligant actus clericorum,quos faciunt vt clerici, ſed vt alij homines, vt dicit Bar. Vel non ligant actus clericorum immediate, ſed ex legis diſpoſitione,ſcilicet canonicæ,quæ actum in executione ſubijciendo foro ſeculari ſubijciunt & legibus fori, ex tacito etiam conſenſu actum agentis.Idem puto in teſtamẽto laici,vt inquantum habet executionem, & agitur in foro eccleſiaſtico,quod ſubijciatur legibus eccleſiaſticis.Ideo puto,ꝙ ſi laicus inſtituta eccleſia decedat,legatarij ex teſtamento cum duobus teſtibus,& ſine inſinuatione poterunt petere legata, maxime quia in teſtamẽtum non poteſt quo ad quid valere, & quo ad quid non,nec auditur eccleſia hanc allegans inconſtantiam,quod teſtamentum valeat inquantum ipſa eſt inſtituta,& non inquantum legata data ſunt: & quia tale legatũ venit petendum in foro eccleſiaſtico. Quæ puto vera,inquantum teſtamentum ex toto ſubmittitur legi eccleſiaſticæ, & quia principalis inſtitutio eſt in piam cauſam, vt quia inſtituta eſt eccleſia,vt dixi. Si autem totale teſtamentum ſubijceretur legi ſeculari, vt quia eſſet a laico inſtitutus clericus contemplatione perſonę, quo caſu teſtamentum ſubijceretur legi ſeculari quo ad clericum agentem, tunc legatarij quãquã contra clericum petere habeant legata in foro eccleſiaſtico, teſtamentum illud non iudicaretur ſecundum ius canonicũ quo ad legata,ne diuerſo iure cenſeatur. Et ſimiliter dico de inſinuatione.Idem ſi ſola executio,prout in piam cauſam eſt, legatum deuolueretur ad eccleſiam ex teſtamento laici,quia fieret executio legatorum ſecundum ſolennitatem iuris ſecularis,& non eccleſiaſtici. Ad quod no.de elect.ne pro defectu. & c.ſi poſtquam.lib.vj.& quod not.in clemen.quia regularis, de ſup.neglig.præla.maxime, quia hæc eſt accidentalis deuotio.Prædicta omnia fundat ratio,quia ſicut dicimus in deciſorijs attendi conſuetudinem loci fori contrahentis,vel delicti, vel etiam rei ſitæ, quaſi ibidem contrahentes conſentiant ſubijci legibus fori:ſic debet attendi qualitas perſonę,cum qua negotium agitur,& quæ ex actu obligari contingit,& conueniri debet,ex quo foro imprimitur cauſæ agitandæ, vt iudicetur ſecundum qualitates,& leges fori, quem qualitas conueniendæ perſonæ deſignat: quia ſic agere cenſentur contrahẽtes,vel actum agentes. Hęc vera,vt dixi, inquantum forus eſt regularis: ſed ſi aliquo accidenti ex poſt facto daretur forus, ſeu accumularetur,non ex originali natura contractus,vel actus geſti,vt quia laico agente in foro eccleſiaſtico ibidem reconueniretur, vel clerico agente in foro ſeculari ibidem reconueniretur,cauſam credo iudicandam ſecundum leges naturalis fori,& non accidentalis. Ad hoc l.qui habet.ff.de tutori. Ideo ſi ex pacto nudo reconueniretur coram eccleſia laicus,non haberet executionem, ſicut nec in foro ciuili: & ſic de ſingulis. Et ſi clericus recõueniretur coram ſeculari,idem foret,vt legibus eccleſiaſticis iudicaretur. Nec obſtat qđ not. Arch.ij.q.vj.nõ ita.quia in actibus appellandi ab interlocutoria fatetur,ꝙ attenditur forus loci iudicij: quia illa non concernunt deciſoria,ſed accidentia ad litem,vt ſupra dixi.Sic tẽpera quod notat Io.xcvj.diſtin.denique.in glo.fin.Quandoq; ius agendi non principiatur a facto clerici, vel quaſi facto,recurrendum eſt ad ſcripta Ioan. An. in regula,ſine culpa.de regu.iur.lib.vj.quia ſi obligatio pro clerico, vel contra eum ingeſſit vires ante clericatum:illa ſequitur clericum,& obligat eum, vt iudicetur etiam in foro eccleſiaſtico ſecundum conſuetudines ſeculares:& ſic ſecundum Cald. poteſt intelligi de in integ reſti.conſtitutus.de eo, qui mit.in poſ.cum veniſſent. Si vero non miſceret conſuetudo vinculum,attenditur lex canonica,& ſecundum illam iudicabitur.Ideo ſi ſtatutum eſt factum,ꝙ primogenitus ſuccedat in hæreditate ante clericatũ ſecundogeniti,& ſecundogenitus poſtea fuit clericus,litigabitur illa conſuetudine,quod ante clericatum iam erat affectũ ius primogenituræ,nõ debet ergo tolli per clericatum ſupuenientem.Et idem putarem etiam hoc caſu,ſi obligatio ſurgeret ex facto clerici,antequam eſſet effectus clericus,puta quia iam contraxiſſet ante clericatum: nam in deciſorijs,etiam in foro eccleſiaſtico, iudicaretᷣ lege ſeculari, & ꝯſuetudine,vt d. c.ꝯſtitutus.qui ad hoc eſt bonus caſus.Quandoque obligatio ꝯſuetudinis traxit originem poſt clericatum aſſumptum, vt quia iam facto clerico ſecundogenito ſuperuenit ſtatutum diſponens,vt primogenitus ſuccedat in hæreditate: & tũc nõ ligaret clericũ. & ſic dicit ibi Io. And.Idem ſi haberet ꝯſuetudo,quod primogenitus legitimatus ſuccederet: quia ſi actus legitimationis fieret ſecundo iam effecto clerico,non pręiudicaret ſecundogenito. Sic poſſunt intelligi iura,quę allegãtur, ꝙ ſtatuta non ligent clericos, de conſti. eccleſia.xcvj.diſtinct. bene quidem.de re.eccle.non alie.c.fin.ad fin.quod not.Cyn. in l.ij.C.quæ ſit long.conſue.ad fi. & quia ſunt ſuperiores, & non ſubditi iuriſdictioni,& patroni, & conſequenter nec habent poteſtatem ſtatuendi. Ad hoc quod no.But.in Authen. nulla communitas.& quod no. Arch.de immu.eccle.c.fi.lib. vj.Vbi ſi ius collectandi præueniat rem in eccleſiam tranſlatam,illam afficit prout tranſit ad eccleſiam. Per quæ dicit Lapus ſua alleg. xcviij. ꝙ ſtatuta inhabilitantia quem ſucceſſione,ſi præueniant monachatum, vel clericatum.ligant: ſecus ſi poſt. Ideo ſtatuta iſta, quæ excludunt fœminas a ſucceſſione vſque ad certum gradum agnatorum,ſi fierent poſtquam iam fęminæ monachatæ ſunt,eis non pręiudicarent.Et ſic de facto conſului in Ferraria ego,& dominus Petr.de Ancha.Et ſi ſtatuta eſſent ſimplicia,ad tales non extenderentur:ſi eas p̄uenirent,antequam monacharentur, eas ligarent,niſi ſpecifice diſponerent de monachatione. Hæc vera dicit Lapus ibi, quando ſtatuta ligantia clericos imprimunt damnum.Secus ſi conferant commodum ſimpliciter, quia extẽduntur ad clericos: quamquã enim ſtatuta ſpecialiter de clericis loquẽtia, & rebus eccleſiaſticis non proficiant eis, nec valeant,niſi ab eccleſia approbentur,de conſti. eccleſia.no.de iudi.nouit. de ſolu.c.fin.de noui ope.nun.c.j.x.diſtin. lege.prout tamen ſtatutum in genere loquitur porrigens aliquod commodum,illud extenditur ad clericos, dum tamen non ſtatuat pręcipiẽdo,vel vetando,vel prohibendo, vel ingerẽdo per eos formas dando,l.prima.C.de eman.lib.Ad hoc j̃.capit.cum dilecti.vbi priuilegium Anglicis conceſſum extẽditur ad clericos. Sic poteſt intelligi c.cum veniſſent.de eo, qui mit.in poſ. Et ſic latiſſime conſuluit Ioan.de Lig.vt ibi recitat Lapus de Caſtilio.in quadam quæſtione tangente Lapum Abbatem de ſancto Miniato.Per quæ concludit,ꝙ ſtatutum excludens fęminas a ſucceſſione ſuperſtite aliquo de agnatis vſque ad certũ gradum, ſi extet clericus, vel monachus intra illum gradum, fœminæ excludantur. Quod conſilium ponit Lapus de Caſti.ſua allegat xcvij.Hæc vera,niſi mere natura,cauſa mota à clerico ĩ foro ſeculari ad ſtatuẽdum ſpectet ad iudicem eccleſiaſticum. Vnde in materia præſcriptionis cum mala fide, vel iuramento,ętiam agente clerico contra laicum in foro ſeculari, iudicandum foret vt canones cenſent,de iureiuran.licet. lib.vj.de foro competen.cum C.laicus:& quod ibi no.& in regula,poſſeſſor.de regul.iur.lib.vj.& de præſcri.c.fi. Per hoc videtur, ꝙ ſi inuaſor bonorum eccleſiaſticorum conueniatur a clerico coram iudice ſeculari,hæres eius,cauſa deciſiue debet tractari ſecundum canones,qui habent quod ad exonerandam cõſcientiam defuncti hæredes conueniuntur ex delicto defuncti,licet ex delicto nihil peruenerit ad hæredem, dumtamen patiantur hæc vires hæreditariæ,& quod petitur non ſit mere pęnale, ſed agens ſuum damnum proſequatur, & intereſſe, etiam dato quòd contra defunctum non fuerit lis conteſtata: quia in hoc cum agitur de exoneratione conſcientiæ, debet ſeruari canon,de reſcrip.ſuper eo,de ſepul.c.fin.maxime cum hoc crimen ſit eccleſiaſticum, cuius pęnnam ſequitur lex ciuilis.de ſacroſanct.eccle.l.placet.Et ſic conſului Florentiæ de facto contra hæredes domini Bartholomæi de Prato, qui multa bona rapuerat a quadam eccleſia in comitatu Florentino. Per hoc dicit Cald.ij.quæſtio.prædicta:& ſi ſtatuto diſponatur, quod non admittatur probatio,quod admittitur in foro canonico & ſeculari,clerico litigante coram ſeculari:quia hoc concernit deciſorium:& quia ſtatutum eſt exorbitans. Hæc omnia vera ſunt,niſi conſuetudo eſſet inducta a clericis contra ius canonicum intercedentibus, quæ habentur de conſuetudi.c.fina.quia tunc illa ſeruanda eſſet a clericis,ꝗa cenſeretur ius canonicũ:quia permittente lege canonica exorta eſt,ff.de verborum ſignifi.l.lege obuenire. Prædicta ſunt vera,inquantum ſtatutũ inijciens vinculum ante clericatum,uel porrigens priuilegiũ clerico,ſit rationabile,& nõ nutriat peccatũ,aliter nõ ſeruaretur nec pro clerico,nec contra clericum:nec ſi ante clericatum, nec ſi poſt inieciſſet vinculum. Per quæ & c.fin.de excep.determinat Ioan. And. in d.c. fi. de exce.li. vj. ꝙ laicus factus clericus non poſſit ſe tueri exceptione præſcriptionis,qua non poteſt compelli debitori ad ſoluendum debitũ certo tempore lapſo, quo debitum nõ eſt

petitum:

petitum:quia talis præſcriptio,vt malæfidei, non debet iuua-
re clericum in foro eccleſiaſtico,de præſcri.c.ſi.Quinimo nec
valent in foro ſeculari,per dictum c.fin.vt dicit ibi Ioan.And.
quod no.contra dictum Bart.in l.ſequitur.§.ſi viam.ff. de vſu-
ca.& l.ſi.quemadmo.ſerui.amit.de quo plene dixi in diſputa-
11 tione,de qua ſ̃.mentionem feci . ¶†Vltimo propter id,quod
dicit glo.de epiſcopo gerente vices comitis,dicit Ioan.And.ꝙ
ſi talis committit cauſam ad ipſum ſpectantem ratione comi
tatus,ſimpliciter in commiſſione dicens ſe epiſcopum, valet
commiſſio,ſecundum Gul.in Spec.de lega.§.ſequitur. ad fin.
verſi.quid ſi epiſcopus.Io.And. Anto.de But.

SVMMARIVM.

1 *Laicum poteſt laicus conuenire coram iudice eccleſiaſtico in defectum iuſtitiæ ſecularis.*
2 *Reſcriptum delegationis ab eccleſia in cauſa inter laicos mere temporali, & ad forum ciuile ſpectante, in quo dicatur inualidum ipſo iure.nu.21. & quo caſu ualeat.nu.23.*
3 *Iudex eccleſiaſticus tribus caſibus poteſt inter laicos iudicare.*
4 *Conſuetudo tribuens iuriſdictionem quo ad unum ſuperioritatis gradum, ſi facit iudicem in cauſa appellationis èpiſcopum,facit iudicem Papam.*
5 *Iudici eccleſiaſtico,ubi cauſa ſubmittitur quo ad iudicem cauſæ principalis,ſubmittitur etiam quo ad iudicem appellationis.*
6 *Iuriſdictionem tribuens conſuetudo in cauſa appellationis defert illum ſecundum qualitates tribunalis,a quo defertur.nu.8.*
7 *Imperio uacante Papa ſuccedit in exercitio iuriſdictionis Imperij.*
9 *Iuriſdictio eſt de iure communi penes conſules ciuitatis.*
10 *Conſuetudo tribuens iuriſdictionem in cauſa appellationis, extenditur ad cauſam recuſationis.*
11 *In deferenda iuriſdictione per conſuetudinem quo ad actum recuſationis attenditur ritus ſuperioris,ad quem defertur,& non inferioris,a quo.*
12 *Iudex ordinarius non poteſt tanquam ſuſpectus de iure ciuili recuſari, ſecus de iure canonico.*
13 *Appellari ſicut poteſt ad Papam omiſſo medio, ita & per uiam recuſationis adiri poteſt in cognoſcendo ſuper negotio principali.nume.18.*
14 *Recuſationis articulo expedito ſuper negotio principali non cognoſcunt arbitri,ſed habetur recurſus ad ſuperiorem,*
15 *Teſtes præſumuntur ſuſpecti, cum unum præmeditatum ſermonem dixiſſe uidentur.*
16 *Dictio, præcipuè,quandoque ſumitur pro tantum.*
17 *Iudex ſecularis poteſt de conſuetudine cognoſcere de cauſa etiam temporali inter laicos,& maxime Papa ipſo iure.*
18 *Appellari in quibus poteſt ad Papam omiſſo medio.*
19 *Dictio,præſertim,ſumitur quandoque pro tantum, vel maxime.*
20 *Conſuetudo iuuatur,& fortificatur curſu temporis.*
22 *Iuriſdictio quo caſu poſſit inter laicos deferri ad eccleſiam.*
24 *Delegatus poteſt dari in eiſdem cauſis inter laicos,pendentibus quibus poteſt iudex eccleſiaſticus cognoſcere.*
25 *Iudex eccleſiaſticus poteſt tredecim caſibus cognoſcere de cauſa, etiam mere temporali inter laicos.*
26 *Iudex ordinarius tamquam ſuſpectus recuſatus poteſt cauſam committere alteri iudici non ſuſpecto partibus,non expectato quod arbitri eligãtur.*

CAP. X.

1 LIcet. ¶†Laicus laicum ſuper re ciuili coram iu
dice eccleſiaſtico conuenire non poteſt,ni
ſi in defectum iuſtitiæ ſecularis , vel niſi conſuetu-
do illud habeat.Primo ponit dictum cum ſua mo
dificatione.Secundo ibi, licet.prouidet ꝯtra graua
mina cõſulum. Tertia ibi,ſi vero.prouidet circa accuſationes
2 ipſorum.¶†Nota primo,ꝙ ipſo iure non valet reſcriptum de
legationis ab eccleſia inter laicos in cauſa mere temporali,&
ad forum ciuile ſpectante:& ſic videtur eccleſia omnino defi-
cere in habitu iuriſdictionis, vel ſaltẽ hr̃e iuriſdõnis exercitiũ
ipſo iure ligatum:& ſic ſolus defectus exercitij aliquando red-
dit actum nullum.Ad quod de offi.dele.prudentiam. in prin.
& de offi.ordi.Romana.lib.vj.Et ex hoc patet,eccleſiam iuriſ-
dictionis exercitium in laicos quo ad laicos a Deo confirma-
tum,x.diſtin.quoniam.xcvj.diſtin.cum ad verum.non poſſe a
laico reuocari . Per quod limitatur ff. de iudi.l.iudicium . Sic
non poterit hodie populus Romanus reuocare iuriſdictionẽ
ab Imperio tranſlatam in ipſum, per l.ij.§.deinde.de orig.iur.
quia illa eſt confirmata per legem canonicam , & eccleſiam,
de electio.venerabilem. ¶Nota,ꝙ literæ Papæ inter puros lai
cos in cauſa temporali conceſſæ ſunt ipſo iure nullæ,nec vali
dantur in caſu negligentiæ iudicis ſecularis,ſecundum aliam
opi.colligitur cõtra,dicam ſtatim.Et ex hac videtur,ꝙ imme-
diate data negligentia iudicis ſecularis poſſit haberi recurſus
3 ad iudicem eccleſiaſticum, de quo infra dicam . ¶†Nota tres
caſus, in quibus eccleſia ſe intromittit inter laicos iudicando
de cauſa. Primus,in caſu negligentiæ iudicis ſecularis.Secun-
dus, ſi hoc ꝯſuetudo diſponat. Tertius,quãdo ſubeſt defectus
iudicis iuſtitiam miniſtrãtis.Circa primum caſum habes quæ
not.ſunt ſupra.Circa ſecundum nota,ꝙ grauamen iudicis ſe-
cularis , vel illata iniuſtitia non immediate defert cauſam ad
curiam eccleſiaſticam,niſi aliud diſponat ꝯſuetudo:& ſic nõ
licet immediate laico pro iuſtitia releuãda adire iudicem ec-
cleſiaſticum,niſi aliud diſponat ꝯſuetudo, aut iudicis defect⁹.
Ad hoc in Auth.vt diffe.iudi.§.ſi vero ꝯtigerit,& no.ſ̃.de iudi.
4 nouit.¶†Nota, quòd ꝯſuetudo tribuens iuriſdictionem quo
ad vnum ſuperioritatis gradum , ſi facit iudicem in cauſa ap-
5 pellationis epiſcopum,facit iudicem Papam.†Et ſic vbi cauſa
ſubmittitur iuriſdictioni eccleſiæ quo ad iudicem principalis
cauſæ, ſubmittitur & quo ad iudicem appellationis . Ad hoc
6 quod not.Arch.ij.q.vj.non ita. ¶ † Nota, quòd ꝯſuetudo tri-
buens iuriſdictionem in cauſa appel. defert illam ſecundum
qualitates tribunalis,cui defertur,non ſecundum qualitatem
tribunalis, a quo defertur : vnde defert quo ad eccleſiam , vt
appellari poſſit omiſſo medio , non vt non poſſit ſecundum
qualitatem tribunalis ſecularis,vt ff.de appel.Imperatoris.Itẽ
a quolibet grauamine,& quoties ſe ſentit quis grauatum, nõ
appellatur quo ad tribunal ſeculare, & tamen hic appellabi-
7 tur quoties ſe grauatum ſentit: quod eſt valde notabile.†No.
Papam ſuccedere in exercitio iuriſdictionis Imperij, Imperio
8 vacante.†Et no. quòd alteratur tunc iuriſdictio,vt appelletur
quoties grauatur:& hoc, quia iudicare tunc cenſetur ratione
habitus iuriſdictionis antiquæ, quaſi deficiente laico eccleſia
naturaliter ſit iudex ex antiquo iure. Secus putarem, ſi ſucce-
deret laico ratione puræ deuolutionis.Ad hoc quod dixi in c.
præce.& quod no.de elect.ne pro defectu.ſaluo quam quo ad
ordinaria,quia ſeruarent̃ indiſtincte ſtatuta loci, ad quem fa-
cta eſt deuolutio:quia lex ꝯſentiens deuolui,ꝯſentit ſic litiga-
9 ri,ad hoc quod not. Archid.ij.quæſtio.vj.non ita. ¶ † Not.ar.
hic, ꝙ de iure cõmuni in ciuitate populi iuriſdictio eſt penes
ꝯſules ciuitatis , hoc eſt, penes maiores natu, qui eliguntur a
populo,vt præſint ciuitati , ad hoc quod not.de ꝯſti.cum om-
nes,& c.cum acceſſiſſent.¶No.quòd ꝯſules, & ſic vniuerſitas
poteſt recuſari.Ad hoc gloſſ.de ſta.mo.in ſingulis.in verbo,ap
pellatione.Contraria eſt gloſſ.quæ male dicit,de iud.c.j.& ibi
10 dixi.¶†Not.argumen.quod ꝯſuetudo tribuens iuriſdictionẽ
in cauſa appellationis,extenditur ad cauſam recuſationis.Ad
hoc infra de appel.ſuper eo.quia talia regulariter parificãtur.
11 ¶†Not.quod in deferẽda iuriſdictione per ꝯſuetudinem quo
ad actum recuſationis attenditur ritus ſuperioris , ad quem
12 defertur,& non ritus inferioris, a quo . † Nam non recuſatur
ordinarius in foro ciuili,de iud.apertiſſimi.& c.cum ſpeciali.
& tamen recuſatur in foro canonico:& hoc,quando ad tribu
nal eccleſiaſticum defertur recuſatio iudicis laici.Per quæ cõ
cludunt hic Docto.ꝙ quomodocunque inter laicos, etiam ſi
ex ꝯſuetudine deferatur iuriſdictio inter laicos ad iudicem ec
cleſiaſticum,ſemper coram iudice eccleſiaſtico cauſa eſt tra-
ctanda ſecundum ius canonicum,ſiue ex iuribus ꝯſuetudinis,
vt hic,ſiue ratione temporalis iuriſdctionis , de appel. ſi duo-
bus. ad hoc ſupra eod. quòd clericis.quod dic vt ibi. ¶ Nota,
quòd in cauſa recuſationis laici quandoq; admittuntur,alias
13 eliguntur arbitri:de quo dicam infra. ¶†Not.quòd ſicut Pa-
pa aditur omiſſo medio per viam appellationis , ita adiri po-
teſt per viam recuſationis ſuper negotio principali in cogno-
14 ſcendo.¶†No.hic apertum caſum contra dictum Hoſtien.de
appel.c.ſecundo requiris.quòd expedito argumen.recuſatio-
nis ſuper negotio principali non cognoſcunt arbitri,ſed habe
tur recurſus ad ſuperiorem. Ad hoc infra,de appell.cum ſpe-
15 ciali. ¶†No.quid certificari ex ſe quandoque per relationem
ad aliud,vt patet ibi, ſicut ſuperius eſt expreſſum . Quod facit
pro teſtibus,an valeat examinatio, talis dixit per omnia vt ta-
lis.de quo de verborum ſignifi. nihil tamen. vt ibi dicitur.Sic
non ſunt examinandi teſtes, maxime quia eo ipſo redduntur
ſuſpecti,cum vnum præmeditatum ſermonem dixiſſe videan
16 tur,ff.de teſti.l.iij.§.primo . ¶Primo expediã textualia.† Opp.
primo,innuit litera ibi , præcipuè. quòd in non ſpectantibus
ad ſecularẽ Papa non commmittat,contra id,infra.capitu.ſi-
gnificaſti.ſupra titu.primo,nouit.Sol.Fatendum,expone præ
17 cipue pro tantum. ¶†Oppon.ſecundo, quòd nec epiſcopus,
nec Papa adeatur in appellationis cauſa inter laicos, vt ſupra
dixi de iudi.nouit. Innocẽ.dicit hic,quòd epiſcopus aditur de
conſuetudine,vt patet hic: Papa aditur de iure ſecundum In-
nocen. Quaſi velit,quòd Papa de iure ſuccedit loco Imperij,
vacante Imperio de iure Papa aditur , ſed nõ inferior,ex quo
non aliud habet conſuetudo . Vel Papa aditur de iure, id eſt,
iure operante hoc immediate, eo quòd eſt delata ex conſue-
tudine iuriſdictio ad epiſcopum , appellari poteſt ad Papam
ex extenſione conſuetudinis , quæ extenditur a iure , ſcilicet
vt ad Papam appelletur omiſſo medio . Hoſtien.dicit epiſco-
pum etiam adiri de iure , quia epiſcopus eſt dominus ciuita-
tis quam tenet ab Imperatore in feudum . Et dicit ſe vidiſſe
a Poteſtate , & Conſulibus ad epiſcopum appellari. ſic infra
de præbend.referente.de no.oper.nun.ſignificantibus. Sed ſi
contingat appellari ab ipſo ad Papam & ad archiepiſcopum,
bene appellatur de iure. de appel.Romana.§.debet.lib.vj.Di
cit verum,ſi eſt de temporali iuriſdictione eccleſia.Vel poteſt
dici

dici conſuetudinem hoc operari, in quantum appellatur a Cõſulibus, omiſſa poteſtate ad epiſcopum: ſic de appell. referente. de no. ope. nun. ſignificantibus. Vel poteſt ſaluari dictum Innocen. vt epiſcopus de conſuetudine adeatur in perſonalibus non tangentibus naturam feudi: In realibus autem epiſcopus aditur iure communi, vt dominus feudi, ex conſuetudine feudorum approbata per ius, ſupra tit. primo, nouit. ver. non enim. niſi eſſet infeudatus etiam in iuriſdictione, vt not. ſupra tit. primo, verum, & tunc in perſonalibus de iure cognoſceret. Vide, quod ſi tenes quod epiſcopus habet talem temporalem iuriſdictionem in loco, aditur de iure, & conſuetudo confirmat. Si tenes, quòd habeat ciuitatem ſubiectam ratione feudi, aditur, ſi agitur de feudalibus de iure, in non feudalibus de conſuetudine, niſi ſit infeudatus in iuriſdictione. Si teneas, quòd non habeat temporalem, nec ſit domina eccleſia
18 feudi, aditur vi conſuetudinis, vt dixit Innocen. ¶†Oppo. tertio, quòd nõ appelletur ad Papam omiſſo medio: quia cum ſuccedat in iuriſdictione loco Imperatoris, non appellatur omiſſo medio, ſicut nec appellaretur ad Imperatorem, ij. quæſtione vj. anteriorum. ff. de appel. Imperatores. Fatetur Vin. & Io. quòd prius appellandum erat ad epiſcopum. Sed forte timore Conſulum epiſcopus non exhibebat iuſtitiam. Vel loquitur in cauſis grauioribus, quæ non poterant deferri ad epiſcopum per appellationem: ideo deferuntur ad Papam, vt de eis epiſcopus cognoſcat, quaſi Papæ delegatus. Mihi videbatur, quòd eo ipſo quod iuriſdictio defertur ad tribunal eccleſiaſticum, deferri cenſeatur ſecundum conſuetudinem fori, ad quem defertur, & ſecundum illius conditiones, vt ſcilicet poſſit appellari omiſſo medio: vnde tunc non aditur Papa, vt ſubrogatus loco imperij: ſed hoc operatur conſuetudo tribuens iuriſdictionem ad tribunal epiſcopi, quæ extenditur authoritate iuris, quod habet, quòd ad Papam appellatur omiſſo medio. Hoc ſemper tenui. Ioan. de Lig. dicit, quòd ſi iuriſdictio tribuitur per viam collationis, vel donationis, vt faciebat hic, & mutatur qualitas iuriſdictionis, argumen. de iure pa. capitu. primo. lib. vj. Si per viam ſubrogationis, tunc procedat regula eiuſdẽ qualitatis, qua cognoſcebat is loco eius, cui ſubrogatur. Ad hoc quod not. de electio. ne pro defectu. & in clemen. quia regulares. de ſup. neglig. prælato. Et per hoc ſoluitur contrarium, & puto quod bene dicat. Nec obſtat gl. ſupra eodem, quòd clericis. quia ibi tribuebatur iuriſdictio, vel æquè principaliter, licet loco Regis, ita ꝙ diuerſum erat tribunal epiſcopi, quod puto quo ad deciſoria: quo ad ordinatoria iudicij ſeruabitur tribunal loci, vbi cauſa agitatur, & in iure deuoluto: & dixi notando. Ad hoc quod not. Archid. ij.
19 quæſtione vj. non ita. ¶†Quarto oppo. quòd non cognoſcat Papa non vacante Imperio: cuius contrarium dicit litera ibi, præſertim. de iudi. nouit. Solu. Expone præſertim, id eſt, tantũ, xij. diſtinctio. illud. ſecundum Vin. & Gof. vel ſecundum Hoſt. præſertim, pro maxime. Et hoc verum, cum temporaliter tenet ciuitas ab eccleſia, vel quando hoc habet conſuetudo. Et
20 dicit bene, ſed poterit maxime adiri vacante Imperio: † tunc conſuetudo iuuatur concurſu iuris, & ſic fortificatur conſuetudo, quando habet ſecum concurſum iuris: quod eſt notan-
21 dum. ¶†Venio ad gloſſ. Oppo. primo, quòd litera cõtradicat: nam in prin. dicit literas decerni debere irritas, & innanes. Secunda ibi, dummodo. dicit in negligentiam ſecularis iudicis poſſe procedere: ergo nõ ſunt nullæ, quia quod ab initio nullum eſt, tractu temporis non firmatur, vt in regula, non firmatur. cum concor. ſuis. So. Gloſſ. dicit, quòd non ſunt literæ funditus nullæ, ſed ſunt in pendenti: & dicit, ꝙ hæc pendentia durat vſque ad euentum ſententiæ, vt ſupra eod. ex tranſmiſſa. & pendent ab euentu negligentiæ iudicis ſecularis. Nam quandoque reſcriptum eſt in pendenti, de reſcri. ſi autem. & cap. plerunque. Primo dicit glo. ꝙ literæ Papæ inter laicos nõ ſunt nullæ, ſed in pendenti: hoc ſtatim declarabo. Secundo dicit, ꝙ ſunt in pendenti vſque ad ſententiam. Quæ gloſſ. poteſt dupliciter intelligi. Primo, quòd ſit in pendẽti quo ad ſententiã, ſcilicet delegati: vt quandocunque ſecularis vſque ad ſententiam velit procedere, impediatur iuriſdictio delegati iudicis: quod eſt notabile, vt omnia ante acta poſſit inutilia conſtituere. Sed hoc non placet: ſed poterit demum vſq; ad actum citationis, quo præuenta eſt iuriſdictio, argum. ȷ. eod. propoſuiſti. quia ibi fieri debet iudicium, &c. ff. de iud. l. vbi. Vel verius, poterit ſaluando glo. vigilare ſecularis excludendo iuriſdictionẽ delegati, dummodo acta primo legitime agitata, ex negligentia valeant, & non præoccupabitur aliter iuriſdictio, vt ſi admittatur ad ſtatutum cauſæ ſecundum quod conuenit, de offic. delega. quoniam Abbas. & de electio. vbi periculum. lib. vj. ad fin. Secundo modo poteſt intelligi quòd ſint in pendenti vſque ad ſententiam, id eſt, vſque ad actum ſententiæ ſecularis: ſi ſuperueniat negligentia in iudice ſeculari, poſſit ſupplere delegatus, & poterit ex eiſdem actis ſupplere, vt vltimo dixi. Et hunc vltimum intellectum ſequitur Ioan. And. vt reſcriptum ſtet in pendenti vſque ad ſententiam iudicis ſecularis, vt quandocunque ſuperueniat negligentia eius, iudex eccleſiaſticus ſupplere poſſit. Licet Io. & Vin. ſub dubio forte dixerint expirare vim reſcripti iudicio inchoato, argument. de reſcrip. plerunque. Impetrandum autem non valet, niſi faciat mentionem. de reſcript. cæterum. ſecundum Ioann. And. ſed tene primum. Ad quod facit verbum, iuſtitiæ complementum. Poteſt ergo ſupplere vſque ad iuſtitiæ ſupplementum. Circa primum gloſſ. reſidet, ꝙ reſcriptum inter laicos a Papa datum non ſit nullum, ſed in pendenti ad negligẽtiam iudicis ſecularis. Hoſt. tenet glo. ad literam reſpondit: in quantum dicit, decernas irritas, & inanes, id eſt, decernas per tales literas non poſſe procedi: ſicut procedi non poſſet, ſi conſtaret ipſas irritas, &c. & hoc probat ver. ſequens ibi, dummodo, &c. aliter non bene ſtaret. Hęc poſtea temperat vera, quando reſcriptum fuit ſurreptitium ex taciturnitate negligentiæ iudicis ſecularis: vbi autem ſurreptio ſurgit a falſitate, quia expreſſit ſecularem negligere, vbi non negligebat, dicit ſecus: ꝗa tunc ipſo iure literæ ſunt nullæ. Allegat de reſcriptis. ſuper literis. de offi. deleg. ſignificantibus. Hæc diſtinctio non placet, quia ad inualiditatem reſcripti concludẽdam ex ſurreptione non refert inter tacitum verum, & expreſſum falſum: quia vtrobique ſurreptio non vitiat ipſo iure, ſed exceptionis ope: licet quidam contradixerint, vt no. ſupra de reſcrip. cæterum. Item fundamentum huius opi. ꝙ ſint in pendenti, eſt contra hunc textum, qui tex. dicit ipſas irritas, & innanes, non conualeſcunt: ergo. Innocen. hic tenet quod literæ ſunt nullæ ipſo iure: vt hic eſt tex. non cauillando eum. Ad verſi. dummodo. reſpondit, ꝙ nõ eſt ſenſus literæ, ꝙ lr̃æ prius impetratæ valeãt, ſi ꝯtingit ſecularem iudicẽ fieri negligentem: ſed eſt ſenſus literæ, quod eo negligente ab eo poterit appellari ad Papam, & ſuper hoc apoſtolicæ literæ impetrari. Vel ſubaudi, literæ ſunt nullæ, nec alias poteſt impetrari, dummodo &c. alias ad iudicem recurſus haberi, dummodo, &c. Per quæ dicit Innoc. ꝙ ſi iudex a principio fuit diligens in incipiendo cauſam, poſtea fuit negligens, literæ non conualeſcunt: quia in talibus attenditur tempus datæ, de reſcrip. eam te. Io. de Lig. hic diſtinguere videtur, an literæ ſint ſurreptitiæ: quia narratum eſt, ſecularem negligentem, cum non eſſet negligens, vel proceſſiſſet, vel quia tacitus eſt proceſſus, & non conualeſcant: an ſimpliciter ſint impetratæ, non narrata negligẽtia, & cum iudex nõ proceſſit, & valent ſaltem vt eccleſiaſticus procedat, negligen-
22 te ſeculari. ¶†Pro declaratione dubij gl. aliqua videnda ſunt. Primum, an, & quo caſu deferatur iuriſdictio inter laicos ab eccleſia. Dico, ꝙ ceſſantibus conſuetudinibus priuilegij, & caſibus ſpecialibus iuriſdictionis, ꝙ regulariter altero de tribus modis defertur iuriſdictio ad eccleſiam, propter vitium iniuſtitiæ illatæ, vel propter negligentiam in iuſtitia miniſtranda, vel ob defectum iudicis, vel ob defectum ſubiectorum. Circa primũ pono pro fundamento, ꝙ habito, & origine iuriſdictio fuit in eccleſia inter laicos, & iuriſdictionis exercitium tantũ eſt datum a Chriſto Imperatori in meris temporalibus, & cõfirmatũ. xcvj. diſtin. cum ad verum. x. diſt. quoniam. & dixi de iud. nouit, & no. qui filij ſint legi. cauſam. & ꝑ Hoſt. eo. tit. venerabilem. Nec hoc pro ſe ſtatuerunt ſummi Pontifices, ſed origine ſic ſtatuta fuit. Deus enim a principio creauit cęlũ & terram, & omnia, quæ in eis ſunt, angelicam & humanam naturam, ſpiritualia & temporalia, ipſaq; per ſe ipſum rexit: ſicut facto ſuam rem gubernare ſolet, & bonum, qđ fecit. Itẽ præcepta dedit, & tranſgredienti pœnã impoſuit, Gene. ij. Ex omni ligno, &c. Ipſis etiam peccantibus pęnã impoſuit, ſ. Adæ, & Euæ, Geneſis tertio ibi, mulieri quoq; dixit. & ibi, Adæ quoque, &c. Qualiter aũt per ſeipſum Cain punierit, & Lameth, habetur Geneſis iiij. Et ſic rexit Mundum per ſeipſum Deus vſq; ad Noe: ex tempore Noe cępit Deus creaturas regere ꝑ miniſtros, quorũ primus fuit Noe: de quo quod fuerit rector populi, apparet, quia dedit ſibi gubernationem Arcæ, per quã eccleſia ſignificatur, Geneſis quarto, & vj. Item quia etiã Dominus Noe & filijs dedit rectoriam, & legẽ dedit, Geneſis ix. vbi etiam licèt nõ legatur ſacerdotem fuiſſe, ſacerdotis tamẽ officium exercuit ſtatim poſt egreſſum Arcæ, antequam populis legẽ daret, Geneſis octauo ibi: edificauit aũt Noe, qđ officium ſacerdotis ſimul Adam & Cain fecerant ante. In hac aũt vicaria ſucceſſerunt iudices, Patriarchę, Reges, ſacerdotes & alij, qui pro tempore fuerunt in regimine populi Iudęorũ: & ſic durauit vſq; ad Chriſtũ, qui fuit, & eſt naturalis Dominus & rex noſter: de quo in Pſalmo, Deus, iudiciũ tuũ regi da. Iſaiæ vij. Dominus iudex noſter dominus legifer, dñs rex noſter. Et ipſe Ieſus Chriſtus vicarium cõſtituit ſuum Petrum, & ſucceſſores ſuos, quando ei dedit claues regni cęlorum, & qñ dixit ei, Paſce oues meas. Et quamuis in multos diſtincta ſint officia & regimina Mundi, tamen quãdocunq; neceſſe eſt ad Papam reccurrẽdum. Hoc ſuppoſito, dico ꝙ qñq; eſt dubiũ, an adiri poſſit, & quando ratione iniuſtitiæ illatæ, vel negligẽ-

tiæ in

tiæ in iuſtitia miniſtranda. Et dicit hic Innocen. ꝙ immediate
poteſt adiri, & in defectum iuſtitiæ, & caſum negligentie, quã-
doque non volunt & debent iuſtitiam exercere. Allegat qui
fil. ſint legi. per venerabilem. & hoc dicit in vlt. parte glo. hoc
etiam ſentit in fi. gl. ibi dum dicit, quod cũ iudex inferior fue-
rit negligens, ab eo poterit appellari ad Papam. In alia parte
gl. ij. illud reſtringit, vt in caſu negligentiæ ſuppleat, quãdo eſt
Rex, vel alias Princeps, qui ſuperiorem non habet, argumen.
xv. q. vj. Item alius. In alia parte reſtringit hoc ad viduas, etiã
diuites, vt ĩ. eo. ex tenore. & ſ̃. de offi. deleg. ſignificantibus. Et
ponit ibi in ver. ſecundus vero, &c. Et per hoc dicit in prin. ſe-
cundæ gl. ꝙ ſi alius rector alij ſuperiori, quàm Imperatori ſub
ditus negligens eſſet in reddenda iuſtitia, non peuolueretur
iuriſdictio ad Papam, ſed ad proximum ſuperiorem, Hoſt. di-
cit. Inno. contra, & concludit quod quicunq; iudex ſecularis,
ſiue Imperator, ſiue alius iudex quicunque inferior ſit negli-
gens in iuſtitia miniſtranda, Papa non ſolum de plenitudine
poteſtatis, ſed iure ordinariæ poteſtatis poteſt ſupplere ne-
gligentiam & de iure, & de conſuetudine. Nihil aliud alle-
gat. Facit tex. hic, & ſupra de iudi. nouit. verſi. nec omittimus.
Puto dicendum, ꝙ quandoque negligens eſt iudex ſuperior
alium non recognoſcens: & poteſt adiri Papa in caſu negligẽ-
tiæ, vel appellationis. Ad hoc qui fi. ſint legi. per venerabilem.
& procedit tunc quod dixi ſ̃. ſecundum Inn. In ciuitatibus au-
tem liberis, ſicut ſunt multæ in Italia, quæ non recognoſcunt
ſuperiorem, ſaltem de facto, ſicut Florentia, & ſimiles, ſi iudi-
cibus ſuis dant iudices appellationum, adiri poteſt Papa de-
mum negligentibus ſuis ſuperioribus, arg. eorum, quæ no. hic
Inno. Idem in iudice, qui caput eſt prouinciæ, vbi difficilis eſt
aditus ad Imperatorem, in Auth. vt diffe. iud. §. ſi vero contige
rit. & no. Hoſt. de iudi. nouit. ver. nec omittamus. Et ſic poteſt
intelligi lex Theodoſiana, quæ ibi allegatur. Si autẽ recogno-
ſcat ſuperiorem, ſi perſona eſt miſerabilis, pro iniuſtitia, vel
negligentia, ſtatim poteſt adiri Papa, vt dicit Innocen. ad hoc
infra eod. ex tenore. & quod ibi no. Ad hoc ſupra de iudi. cum
d[illegible]arati. & c. fi. ꝙ ſatis dicitur oppreſſa, eo, ꝙ negligitur iuſti-
ti[illegible] vel opponitur iniuſta ſententia. Ad hoc ĩ. eod. ex parte B.
Idem puto, ſi grauatur eccleſiaſtica perſona, de iudic. c. fin. de
foro compete. cum ſit. & puto certum in caſu negligentię, &
vbi infert iniuſtitia in caſu appellationis, vbi in cauſa eccleſiæ
iudicium agitatur. In cauſa autem clerici, non eccleſiæ, tene-
re videtur Arch. ij. q. vj. nõ ita. appellandum ad iudicem ſecu-
larem. Quod ſatis puto, vt potius gradatim ad ſuos ſuperio-
res appelletur. Omnibus autem negligentibus, ſatis puto Pa-
pam adeundum. Ad hoc quod no. ĩ. eo. poſtulaſti. & per Bart.
in l. cunctos populos. C. de ſumma trini. & fi. catho. In non mi
ſerabili perſona demum deficiẽtibus ſuperioribus iudicibus,
aditur Papa. Et ſic fuit hic, quia vacabat Imperiũ quod imme
diate habebat iuriſdictionem poſt Conſules. Quandoq; iuſti
tia non miniſtratur propter carentiam iudicum, & in hoc va-
riat Inno. In prin. tertiæ gl. dicit ſpeciale eſſe in Imperio, vt ſuc
cedat Papa vacante Imperio. Vnde dicit, ꝙ ſi in aliqua terra
nõ eſſet rector, per hoc non deuolueretur iuriſdictio ad Papã,
ſed ad proximum ſuperiorem: & hoc, qa ſpecialis eſt coniun-
ctio inter Papam & Imperatorem: quia Papa eum conſecrat
& examinat, & Imperator eſt eius aduocatus, & iurat ei, & ab
eo tenet Imperium, ſ̃. de ele. venerabilem. lxiij. diſt. ego. Et idẽ
eſt in iure, quod ab eccleſia Romana tenet, ſuccedit Papa Im-
perio vacante. Idem dicit ſecundum aliquos in alio inferio-
re ab Imperatore non recognoſcente ſuperiorem, xv. q. vj. itẽ
alius. & hoc non facit, quia ab eo teneat regnum, ſed ex pleni-
23 tudine poteſtatis, quam habet, qa vicarius eſt Chriſti. ¶ † Vlti-
mo tenet, ꝙ vacantibus regnis, ſi non poteſt Papa intromitte-
re, niſi adeatur per viam denuntiationis: Hoſt. dicit, ꝙ vacanti
bus regnis, & principatibus quibuſcunque, Papa non ſolum
de plenitudine poteſtatis, ſed de iure communi ſuccedit. Ni-
hil allegat. Credo, ꝙ Papa ſuccedat iudici de iure, vel de facto
non recognoſcenti ſuperiorem: alteri autem iudici non, vt di
xit Inn. ne cõtingat turbatio aliorum iudicũ in iuriſdictione.
Quandoq; impeditur iuſtitia propter defectum ſubiectorũ,
quia ſubditi ſunt inobedientes iudici ſeculari, quod non põt
facere iuſtitiam: dic ꝙ non ſuccedit in iuriſdictione, ſed debet
eum iuuare, & domare rebellionem ſubditorum, arg. xcvj. di.
24 cum ad verum. ¶ † Ex his concluditur, quòd in iuriſdictione
delegati breuiter in omnibus caſibus in quibus dixi Papã adi
ri ordinariè in caſum negligẽtiæ, vel iniuſtitiæ, ſi ſit datus, pla-
num quod valet delegatio, vt eſt caſus hic: qui ſic debet in tel
ligi in ver. dummodo. quando adeſt realiter negligẽtia. Si au-
tem non adeſt negligentia, adhuc in illis caſibus an realiter
ſuperueniente negligentia validentur literæ, opiniones ſunt,
de quibus cum glo. totum dubium pendet ab iſto, Papa habi
tu habet iuriſdictionem in laicum: ſolũ ergo ſibi deficit exer-
citium. Committendo ergo trãsferret habitum, dato habitu,
neceſſaria eſt oppoſitio exceptionis. Valet ergo quod agitur,
niſi opponatur: & ſic valent literæ, licet poſſint exceptione eli-
di, l. obſeruandum. §. fin. ff. de offi. procon. & leg. In contrariũ
eſt tex. hic, qui dicit, quòd ſunt nullæ, & ſic tractu temporis nõ
validantur, de reg. iu. in regula, non firmatur. Ad hoc optime
tex. de offi. ordi. Romana. lib. vj. qui ad hoc eſt bonus tex. Com
muniter tenetur, ꝙ ſi pendente adhuc caſu negligentię, quia
nondum ſit negligens, fiat delegatio ad petitionem miſerabi
lis perſonæ, valet delegatio: ſed ſi ſit in pendenti ad caſum ne
gligentiæ, & hoc quando non eſt oppreſſa, vt pauper: alias ſi
concurrat qualitas oppreſſionis, vel paupertatis, valet com-
miſſio ſtatim, non expectata negligẽtia. De paupertate tex. eſt
ſ̃. de offi. deleg. ſignificãtibus. De oppreſſione, ĩ. eo. ex parte B.
Quando nulla datur de his qualitatibus, ſi ſit miſerabilis per-
ſona, q̃q̃ diues, & non oppreſſa, valet delegatio, vt ſit in pendẽ
ti ad negligentiam iudicis ſecularis, vt ĩ. eo. ex tenore. & ꝑ eas
procedi poterit, data negligentia ſecularis iudicis, niſi peccẽt
literæ in ſurreptione, vt quia ſunt impetratæ iam procedente
iudice ſeculari, non facta mentione de proceſſu: vel quando
allegata eſt negligentia, quæ non adeſt: quia tunc licèt literæ
non ſint nullæ, ſuperueniente negligentia non ceſſat vitium
ſurrepti, quod affuit tempore datæ: de illa ergo poterit oppo-
ni ſecundum Cald. in c. ſeq. Si perſona non eſt miſerabilis, ip-
ſo iure non valet delegatio ante aſſiſtentiam conditionis ne-
gligẽtiæ: nec conualeſcit ſupueniente negligentia. Et hoc, qa
exercitium eſt interdictum a lege diuina, xcvj. diſt. cum ad ve-
rum. x. diſt. quoniam. Et per hoc reſpõdetur ad obiecta, ſaluo
niſi committeretur iuriſdictio ſub conditione negligẽtiæ, qđ
an ſit, poſſet etiam dubitari, per d. c. Romaua. §. j. Licet poſſit
non incongrue diſtingui, an iam eſſet vigilans laicus, quia pro
cederet, & non valerent, nec conualeſcerent. An iam eſſet ne
gligens, & valerent ſtatim. An eſſet dubium de vigilantia, vel
negligentia, & valerent, & eſſent in pendẽti, vt illo caſu dubio
viderentur conceſſæ ſecundum caſus contingentiam. Sed pri
mum communiter tenetur: Et eſt ratio, quia in miſerabili
habet exercitium, licet legatũ: in non miſerabilibi habet exer
citium interdictum: ideo vltimo caſu non valet quod agitur.
Et hoc tenendum, licet Ioã. de Lig. dicat, ꝙ in non miſerabili
eccleſiaſticus non habet iuriſdictionem nec habitu, nec actu:
quod eſt falſum, quia in non miſerabili habet habitu, licet nõ
actu, vt ſ̃. dixi. Ex hoc deciditur, quid ſi iudex negligens erat tẽ-
pore dati reſcripti, & de negligentia non fuit facta mentio? Vi
detur, ꝙ potius valeat iuriſdictio, potius attenta veritate: & qa
tale non eſt tacitum, &c. de reſcrip. ſuper literis. Contrarium
puto: quia iudex non eſt certificatus de deuolutione iuriſdi-
ctionis, per no. ff. de condi. & demon. l. multum. & quod no. de
offi. delega. prudentiam. in prin. Item ex hoc deciditur, quid ſi
tempore impetrationis non erat negligens, modo eſt negli-
gens. Dic, ꝙ non valet reſcriptum, vt dixi ſupra, nec validatur
ex tempore negligentiæ. Item quid ſi fuit diligens in incipien-
do, ſed poſtea negligens in proſequẽdo. Dic quod idem, quia
ſufficit, ꝙ non fuerit negligens tempore datæ. Vbi tamen re-
ſcriptum eſſet in pendenti, tunc non ſufficeret diligentia in
principio, imo quandocunque ſuperuenerit negligentia vſq;
ad ſentẽtiam: quinimo vſque ad executionem poſſet adiri de
legatus Papæ, ſi eſſe [illegible]ntra annum ad exequẽdum, vt ſupra de
25 offi. deleg. quærenti. † Ex his habemus tam ex tex. quam ex gl.
quatuor caſus, in quibus exercet eccleſia iuriſdõnẽ inter lai-
cos. Primus, quando hoc habet conſuetudo. Secundus, quan-
do datur negligentia iudicis ſecularis: quod dic ut dixi ſupra.
Tertius, quãdo vacat imperium, vel iudex ſecularis: quod in-
tellige, vt dixi ſ̃. Quartus, quãdo iuſtitia male miniſtratur, vel
inique: quod intellige vt dixi ſupra. Quartum ponit glo. quã-
do aliquid difficile, & ambiguum intercedit, ſuper quo variãt
iudices, infra qui fil. ſint legi. per venerabilẽ. Per quę dicit hic
Pet. ꝙ emergente quæſtione de duabus quartis, vt in varietate
opin. Legiſtarum ſtetur determinationi canonicæ, ĩ. de appel.
ſi duobus. de teſta. Raynutius. Contra quod arguit Hoſtien. in
Summa huius ti. de leg. j. C. de leg. & reſtringit hoc dictum, qñ
agitur de fide, vel materia ſpectante ad eccleſiam, per l. j. C. de
ſum. trini. Si tamen appareat determinatio, vel interpretatio
principis, in foro ſeculari illa ſequenda eſt ceſſante peccato.
Puto, ꝙ quamuis ordinat ius ſic adire principem ſecularem
pro declaratione dubiorum iuris ciuilis, ſi tamen non appa-
reat interpretatio principis, ſi quid reperitur ab eccleſia deter
minatum, illud eſt ſequendum in foro ſeculari: quia vnũ ius
ſupplet aliud, ſicut vna poteſtas iuuat aliã, vt xxij. q. v. admini-
ſtratores. xcvj. diſt. cum ad verum. de offi. ord. c. j. Hæc vera, in-
quantum non reperitur lex ciuilis contra: alias vtraq; ſeruabi
tur in ſuo foro, niſi in terris temporali iuriſdictioni eccleſiæ
ſubiectis, vt no. glo. in verbo, ciuilis. de arbi. lib. vj. Quintus, in
criminibus eccleſiaſticis, inter quæ ponit vſuram, & ſacrile-
gium: de qbus dixi ſ̃. c. proxi. & quos ponit Inn. de iudi. nouit.
in verbo, iuramento. Sextus, ratione cõnexitatis, vt in dote, de
do. inter vi. & vxo. de prudentia. vt quãdo queſtio dotis acce-
dit ad

dit ad matrimonium. Et idem de legitimitate, vbi illi accedit
queſtio hæreditatis. De quo dic vt in d.c. de prudentia. & qui
fil. ſint leg. cauſam. & c.lator. & in Specu. de reſcri. præſen.§.
ratione formę. ad finē. ver. item mulieri. vbi Spe. reſtringere vi
detˉ hoc ad viduas, vel vbi ſunt in terris iuriſdictioni eccleſiæ
ſubiectis. Sed de hoc dic, vt dixi in d.c. de prudentia. Poteſt di-
ci ꝙ ſi ſit oppreſſa vidua, immediate ſpectat ad eccleſiā vbili-
bet. Idem ſi ſit pauper, ſi agitur de dote, & alter eſt diues, ſi
quæſtio dotis venit incidenter ad matrimonium, cognoſcit
eccleſia: aliàs iudex ſecularis aditur. Septimus, cum denuntia
tione criminis cauſa defertur ad eccleſiaſticum, vt ſ. de iudi.
nouit. Illud intellige, vt ibi dixi. Inno. ponit hic iſtos caſus, &
ponit glo. xj.q.j. in ſumma. Aliquos ponit glo. de excep. c.fin.
lib. vj. Octauum addit Inn. quando Imperator vel iudex ſecu-
laris inuocat auxilium eccleſię, xxiij.q.v. adminiſtratores. xcvj.
diſt. cum ad verū. Octauus, quando clericus a laico, vel miſe-
rabilis perſona opprimitur a laico, xxiij.q.iij. ſi quis de poten-
tibus. ſm Inn. hic. Nonus, cum peregrinans a laico moleſtatˉ,
xxiiij.q.j. ſi quis Romipetas. de cle. pereg. c.j. Decimus, quando
laici ſunt de iuriſdictione eccleſiæ, vt in c. ſi duobus. de appel.
Vndecimus, ratione appellationis, alias adminiſtrationis aſ-
ſumptæ a clericis, lxxxix. diſt. iudicatum. Duodecimus, quādo
liberti, vel homines eccleſiarum fatigantur angarijs, vel alijs
fatigationibus, xij.q.ij. eccleſiarum. Tredecimus, quando ſecu
laris iudex eſt ſuſpectus. Hunc caſum ponit Inn. hic ꝑ hāc de-
cre. & in Auth. vt diffe. iudi.§.j. & ij. & §. pen. col. ix. vel ſi habetˉ
querela contra ipſum: quem caſum ponit Ioā. xj.q.j. in ſum-
ma. Iſtos caſus, quos ponit Io. vbi ſupra, intellige vt not. Hoſt.
de iud. nouit. quando iudex eſt caput prouinciæ, & immedia
te ſubeſt Imperatori: vt dicit dictus §. ſi vero contigerit. Alius
additur in d. Auth. vt diffe. iudi.§. iudicibus. quando locus ca
ret iudice: quia immediate ſuperior, & epiſcopus poteſt adiri
vt ibi eſt caſus. In alijs iudicibus propter recuſationem non
adiretur epiſcopus immediate, ſi aliud haberet conſuetudo
vt hic: & de his caſibus vide xi.q. in ſumma. de excep. c.fi. lib.
vj. per Gul. in Specu. de cōpe. iudi. adi.§. regulariter. in princ.
26 ¶† Vltimo glo. oppo. ꝙ ordinario recuſato ipſe cōmittat cau-
ſam, & non eligantur arbitri, contra c. ſi quis cōtra clericum.
j. de appel. cum ſpeciali. Sol. Dicit glo. ꝙ cōtrarium de iure ꝓ-
cedat: hoc procedit de conſuetudine ſpeciali. Et remittit ibi
de recuſatione ordinarij, vel delegati. Gof. intelligit hic ſupe-
riorem adiri, quando contingit receſſus a iudice appellatio-
nis, puta quia Cōſules recuſati nihilominus procedūt. Et hoc
probat litera, quæ dicit, ſicut ſuperius, &c. quaſi loquatur, qn̄
per appellationem aditur: nam ſuperius locutus eſt quando
appellationis via aditur. Vel tertio dicit Gof. hanc intelligi ſe
cundum illam, vt quod dicit, recurratur, intellige niſi cōmit-
tatur. Vel quarto ſufficit ſecularem nō poſſe cognoſcere, vt
immediate fiat trāſitus ad eccleſiaſticum, vix. n. ꝯtingeret, qn
per alium cognoſcere poſſet, vt ſ. de offi. dele. coram. Hoc nō
reſpicit contrarium, niſi inquantum litera dicit adiri Papam
vel eccleſiam. Hoſt. tenet gloſſ. quod procedat hoc conſuetu-
dine. Vel dic, quòd contraria poſſet locum habere, cum epi-
ſcopus recuſatur: hic quando recuſatur minor epiſcopo: &
hoc operatur fauor principalis iuriſdictionis epiſcopalis, &
excellentia dignitatjs.

SVMMARIVM.

1 *Vidua laicum coram iudice eccleſiaſtico conuenire non poteſt.*
2 *Iuriſdictionis prorogationem poteſt impedire ſuperior.*
3 *Iuriſdictionem ſibi non vendicat Papa contra poteſtatem delegandi contra laicum.*
4 *Fauor vnius non debet eſſe tantus, vt alteri præiudicet in iuſtitia miniſtranda.*
5 *Hæreditatis quæſtio eſt quid temporale, nec poteſt tractari coram iudice eccleſiaſtico.*
6 *Dotis quæſtio poteſt quandoque tractari coram iudice eccleſiaſtico.*
7 *Teſtamenti executio quando ſpectet ad eccleſiam inter puros laicos.*
8 *Reſcribere poteſt princeps ad præiudicium leue inferioris.*
9 *Iudicis ſecularis negligentia poteſt adiri ſuperior per perſonam miſerabilem.*
10 *Iudex eccleſiaſticus quomodo indiſtincte ſit competens in cauſa perſonarum miſerabilum.*
11 *Delegatus an poſsit dari in cauſa ſpectante ad cognitionem iudicis ordinarij.*
12 *Delegatus an poſsit in caſum grauaminis impetrari a Papa.*
13 *Reſcriptum contra laicum ad iudicem eccleſiaſticum impetratum a miſera bili perſona quando valeat.*

CAP. X.

1 EX tenore. ¶† Vidua laicum coram iudice
eccleſiaſtico conuenire non po-
teſt, niſi ſuper cauſa eccleſiaſtica, vel in defectum
iudicis ſecularis. In prima comitis conqueſtio. In
ſecunda parte prouiſio, ibi, nos igitur. quæ tria facit, cauſam
2 reddit: ſuperſederi mandat: duos caſus excipit. ¶† No. primo,
ꝙ ſuperior habens iuriſdictionem, & aliam ſuperioritatē, po-
eſt præcipere ſubiectis ne litigent coram alio iudice non il-
lis competenti: & ſic poteſt impedire iuriſdictionis proroga-
tionem. Ad hoc ſ. de foro compe. ex tranſmiſſa. Quod eſt ve-
rum, vt dixi, quando aliter ſubiectus eſt, quam ratione nudę
iuriſdictionis. Ad hoc quod no. Inno. de iudi. cæterum. Bart. in
l.ij. ff. de iudi. & in l.j.§. & poſt operis. de oper. noui nun. Vide
quid in clerico voluntarie litigante coram laico: quia eccle-
ſiaſticus ipſum repetere poteſt, de ſenten. excom. ſi iudex lai-
cus. lib. vj. Io. An. in verbo, repetat. & de ſenten. excom. relatū.
Hæc vera in laico, niſi ex conſuetudine adeatur clericus, vt
no. Spe. in tit. de compe. iudi. adi.§.j. ver. ſed pone. ſub ver. xxx.
3 & vide eo.§. ver. viij. ¶† No. ſecundo, ꝙ principaliter Papa nō
vendicat ſibi iuriſdictionem, & contra poteſtatem delegandi
cōtra laicum, etiā ad petitionem viduę, & ſic miſerabilis per-
ſonæ: ſed demū in defectu negligentiæ iudicis ſecularis. ¶ No.
tertio, ꝙ talis declaratio contra laicum ad petitionem miſera
bilis perſonæ non eſt ipſo iure nulla, ſed in pendenti, vt ſuſci-
4 tetur ad negligentiam iudicis ſecularis. ¶† Nota quarto, ꝙ ad
petitionem fauorabilis perſonæ, & miſerabilis, non debet al-
teri iniuſtitia miniſtrari: & ſic fauor vnius non debet eſſe tan
tus vt alteri præiudicet in iuſtitia miniſtranda. ¶ Nota, ꝙ co-
mes & dominus, eo quod dominus habet iuriſdictiouem, vi-
de de offi. Arch. c.fi. de iureiur. nimis. qui fil. ſint legi. cauſam.
5 & c.lator. & de hære. ſtatutum. & c. inquiſitionis. lib. vj. ¶† Op
po. primo, mandat Papa ſuperſederi, niſi cum ſpectet ad eccle
ſiaſticum forum, innuit cauſam hæreditatis ſpectare poſſe ad
eccleſiaſticum forum. Hoc eſt falſum, quia hæreditas quid tē
porale eſt, nec poteſt aliquo reſpectu ſubmitti iudici eccleſia-
6 ſtico, qui fil. ſint legi. cauſam. & c.lator. † Solu. Dicit ꝙ hic erat
quæſtio hæreditatis, id eſt, rei hęreditariæ in dotem conceſſæ:
& ſic erat quæſtio de dote, quia res erat ſibi in dotem legata,
vel ſucceſſione delata, quæ poteſt deduduci aliquo caſu corā
iudice eccleſiaſtico, argu. ff. de iudi. l. quod legatur. Dos enim
poteſt intelligi hæreditas mulieris, quia ſuum patrimonium
appellatur, ff. de mino. l. iij.§. ſed verum. in fi. de qua poteſt ex
cauſa cognoſcere, j. de do. inter vi. & vxo. de prudentia. maxi-
me quando vidua repetit, eod. tit. nuper. De hoc dic vt d.c. de
prudentia. Item ratione teſtamenti poteſt ſpectare ad eccle-
7 ſiam, j. de teſta. tua nobis. ¶† Nota hoc dictum, ꝙ executio te-
ſtamenti ſpectat ad eccleſiam inter puros laicos, non ſolum
quando agitur de diſpoſitione legati, ſed etiam quando agitˉ
de diſpoſitione inſtitutionis, ex qua tota defertur hæreditas.
quod bene no. Alias fatendum quod regulariter etiam ſe nō
intromittitˉ de hæreditate. Quod dic vt j. qui fil. ſint legi. cau-
ſam. & c.lator. Ideo dicit, niſi ſit talis cauſa, &c. ſecundum
Hoſt. Et ſic poteſt ad eccleſiaſticum iudicem pertinere de iu-
8 dice. Item poſſet ad ipſum pertinere de conſuetudine. ¶† Op.
quòd poſſit princeps alteri inferre iniuſtitiā fauore alterius,
C. de preci. Impe. offe. l. quoties. Nam aliqn̄ reſcribit ſuperior
ad præiudicium inferioris, vt no. de conſti. quæ in eccleſiarū.
Sol. Poteſt ad prçiudiciū leue, ſed non ad graue, de deci. ſugge
ſtum. ſecundum Vin. & Phil. Idem Gof. Nam poſſet concede-
re priuilegium non inferens prçiudicium enorme, per eadē
iura, ſecundum Gofr. Nam inde naſci non debent iniuriæ, de
accu. qualiter. Simile no. Archi. ij.q. vj. non ideo. Quod intel-
9 lige vt dixi ſ. c. proxi. ¶† Opp. quarto, ꝙ nòn immediate negli
gente ſeculari, vt comite, habeatur recurſus ad Papam: quia
prius debet adiri ſuperior, vt Imperator, arg. de iud. nouit. qđ
not. ſupra c. proxi. Solu. Pet. & Abb. dicunt, ꝙ tex. caute dicit,
per iudicem ſecularem, &c. & non dixit, per comitem: quaſi
non ſufficiat negligentia comitis perſonaliter, ſed exigatˉ ne-
gligentia etiam aliorum iudicū, & Imperatoris, & cuiuſcūq;.
Idem no. Arch. ij.q. vj. non ita. Sed de hoc dic vt j. c. proxi. quia
ſufficit negligentia immediati, ex quo perſona eſt miſerabilis,
quia ex negligentia miniſtratæ iuſtitiæ ſatis opprimitur: quo
10 caſu immediate pōt. ¶† Op. ſm glo. ij. ꝙ cauſa viduarum im-
mediate ſpectet ad eccleſiam, infra eo. ex parte B. xxiiij.q.v. ad
miniſtratores. Solu. Dicit glo. quo ad protectionem ſpectat ad
eccleſiam cā miſerabilium perſonarum. Item quo ad defen-
ſionem, vt d.c. adminiſtratores. Quo ad iuriſdictionem autē
Glo. dicit, ꝙ ſi perſona eſt miſerabilis, & oppreſſa, quia illi in-
fertˉ iniuria vel uiolētia, hoc immediate ſpectat ad eccleſiam,
j. eo. ex parte B. Si nō eſt oppreſſa, ſpectat demum in ſubſidiū:
Si nō eſt miſerabilis, non ſpectat cā ad eccleſiam inter laicos,
niſi in caſibus, quos glo. iſta ponit, & ſequens, & de alijs remit
tit. Sed poſito ꝙ miſerabilis perſona immediate non ſpectet
ad eccleſiā, ſed in ſubſidium, ſm hoc in miſerabilibus ꝑſonis
nō erit aliqua dr̄ia: cum & hoc ſit commune oībus, vt negli-
gētę ſeculari adeatˉ eccleſiaſticus, vt ſ. eo. ex tranſmiſſa. & c. ꝑ-
cedenti. Io. An. remittit ad gl. c. eos. lxxxvij. diſt. vbi Io. format
contrarium, & ſoluit, quod dato ꝙ miſerabiles perſonæ ſub-
mittantˉ iudici eccleſiaſtico, non abſtrahuntˉ ꝑ hoc a poteſta-
te iudi-

te iudicis ſecularis. Hoc nihil eſt dicere. Sed aduerte, quædã ſunt miſerabiles perſonæ, & oppreſſæ: quædam miſerabiles, ſed non oppreſſæ, nec pauperes: quædam ſunt perſonæ non miſerabiles. Si miſerabilis eſt oppreſſa, ſtatim eſt ſub foro eccleſiaſtico, & immediate abſque alia negligentia. & hic habes vnam differentiam, quia non miſerabilis non ſubmittitur niſi in caſibus & in ſubſidium, quantũcunque ſit oppreſſa. Si eſt miſerabilis & non oppreſſa, ſed pauper: idem, quia immediate ſubmittitur iudici eccleſiaſtico, vt coram illo agere poſſit, vt no. de offi. deleg. ſignificantibus. & ſ. c. proximo. quod non eſſet in non miſerabili: niſi dicas ꝙ paupertas ſemp̱ facit quẽ miſerabilem, vt no. in d. c. ſignificantibus. Si ſit perſona miſerabilis, nec pauper, nec oppreſſa, hæc ſubmittitur, vt adire poſſit eccleſiam immediate, negligente quocunque iudice ſeculari: ſed non ſubmittitur non miſerabilis niſi omnibus ſecularibus negligentibus. Et ex hoc concluduntur tres, vel quatuor differentiæ inter miſerabilem, & non miſerabilem. Prima, ꝙ vbi in miſerabili occurrit qualitas oppreſſionis, vel paupertatis, eſt immediate eccleſia ſubiecta: quod non eſt in non miſerabili. Secunda, quia non miſerabilis licèt ſit ſub habitu iuriſdictionis eccleſię, non eſt ipſo iure ſub exercitio: ſed miſerabilis eſt ſub poteſtate & exercitio, licet ſuſpenſo. Ex hoc datur tertia, quia eo ꝙ negligit quicunque ſecularis, miſerabilis adit eccleſiam, vt hic. Sed non ſic in nõ miſerabili, quia oportet omnes negligere. Quarta ex hoc ſurgit differentia, quia delegàtio eccleſiæ inter non miſerabiles eſt ipſo iure nulla, vt in c. præcedenti: inter miſerabiles autem valida, & in pendenti, vt hic. ¶ Aduertendum tamen, inquantum dixi miſerabilem ſubmitti iudici eccleſiaſtico, congruum eſſet loqui, id eſt lædens miſerabilem. Nam ipſa non ſubmittitur, ſed lædens: vnde ſi ipſa vellet agere coram iudice ſeculari, quia per hoc non impediretur. Item ſi miſerabilis conueniretur, poſſet conueniri coram ſeculari: quia per hoc nõ abſtrahitur a iuriſdictione ſeculari. Et ſic debet intelligi Ioan. lxxxvij. diſt. eos, qui. Per hoc credo, quòd iudicium agitatur ad petionem miſerabilis non oppreſſæ, vel pauperis contra purum laicum valeret, niſi opponeretur, etiam non data alia prorogatione: ſed agitatũ ad petitionem non miſerabilis contra laicum nulla data prorogatione, eſſet ipſo iure nullum. Et hoc eſt tenendum, inquãtum agitur de protectione iuriſdictionali: inquantum de protectione cõfugientium ad eccleſiam, vt ibidem defendantur, non eſt differentia inter miſerabilem, & non miſerabilem, vt patet de immun. eccleſi. per totum. & d. c. eos. Nec obſtat de offi. deleg. ſignificantibus. vbi iudicium eſt nullum etiam ad petitionem miſerabilis: quia illud operata eſt pronuntiatio, quæ elidibile facit nullum, de offi. deleg. iudex. lib. vj. ff. de fideiuſ. l. vt fideiuſſores. Nec obſtat ſi dicas, hic agebatur pro hęreditate, & ſic erat oppreſſa: quia, vt dicunt Doct. agebatur petitorio: quod patet, quia ipſa mulier dicebat hæreditatem ſuam, ut patet ibi, ſuper hęreditate ſua, id eſt quam dicebat ſuam in totum, vel in parte. Per quę dicebat Pet. & Abb. quòd
11 mulier agebat petitorio. ¶ † Oppo. quod negligente iudice ſeculari non reaſſumat iuriſdictionem eccleſiaſticus ad petitionem miſerabilis: quia in reſcriptis attenditur tempus datæ, ſupra, de reſcrip. eam te. eo. ti. ſi eo tempore. lib. vj. & in clement. literas. eo. tit. illo tempore literæ ſunt nullæ, ex quo non adeſt negligentia ſecularis, ſupra, capitu. proximo. ergo ex poſtfacto validari non poſſunt, vt in regula, non firmatur, de regul. iur. lib. vj. & ſupra, de electio. dudum. Gloſſ. dicit literas datas ab eccleſia non fore nullas inter laicos, ſed in pendenti ad negligentiam iudicis ſecularis: & ſic non datur totalis defectus iuriſdictionis, ſed dormit interim iuriſdictio: ſicut in iudice, a quo eſt appellatum, vt infra de appel. paſtoralis. Et confirmat per ſimile: quia videtur data iuriſdictio ſub conditione, ſi negligit iudex ſecularis: ſicut data videtur cauſa principalis, & iuriſdictio quo ad illam iudici appellationis ſub conditione, ſi iuſtificetur appellatio, de appel. vt debitus. Et quòd reſcriptum poſſit eſſe in pendenti, facit de reſcrip. ſin autem. & c. plerunque. Ad obiecta reſponde, quòd aliud eſt, actum omnino non valere, & non conualeſcit: aliud valere, & eſſe in pendenti, & conualeſcit, vt hic. Et dat multa ſimilia actum eſſe poſſe in pendenti. Hanc opi. glo. tenuit Hoſtien. ſupra c. proximo. vt etiam inter puros laicos, etiam non miſerabiles, valeat impetratio, ſed ſit in pendenti ad negligentiam iudicis ſecularis. Ad hoc, quia inter puros laicos eccleſia habet habitum iuriſdic. Niſi ergo opponatur, valet quod agitur: & ſic deducit in pendẽti, vt not. ſupra c. proximo. Dic, quòd eccleſia in laicos puros non miſerabiles non habet iuriſdictionis habitum, ſed interdictum, xcvj. diſtin. cum ad verum. cum ſimil. quod interdictum inficit ipſo iure iuriſdictionem, ſicut in duobus delegatis ſine clauſula, de offi. deleg. prudentiã. lib. vj. Sic in archiepiſcopo ante appellationẽ actu interiectam a ſubiecto ſuffraganei, de offi. ordi. Romana. lib. vj. §. j. Antequam ergo detur negligentia, iuriſdictionis exercitiũ eſt interdictum, & ſic nõ valet quod agitur: ſed in miſerabili eccleſia habet habitũ, & exercitium non interdictum, ſed ligatũ, aut ſuſpẽſum in euentum negligentiæ: vel, vt melius loquar, ſuſpendendum in defectum negligentiæ: ideo valet quod interim agitur, niſi opponat̃: & ex hoc concluditur, quòd literę ſunt in pendẽti, ſi tranſeant, quòd non opponatur ad euentum negligentiæ iudicis ſecularis: ſuperueniente ergo negligentia conualeſcunt, vt p̱ eas poſſit procedi, dummodo ceſſet ſurreptio. Sed ſi fuiſſet ſurreptio a principio, vt quia impetrans tacuiſſet negligentiã iudicis ſecularis, & proceſſum: vel expreſſiſſet negligentiam, vbi non eſſet, licet litera valeret, quia ſurreptio non vitiat ipſo iure, poſſet de ſurreptione opponi: quia licèt ſuperueniente negligentia validentur contra vitium defectu poteſtatis, non validantur contra vitium ſurrepti, quia in tali offenditur tẽpus datæ. Vel ſecundum Inno. habet in illas miſerabiles habitum & exercitium, ſed exercitio non vtitur de gratia, niſi in defectum iudicis ſecularis, vt hic: hęc procedunt in caſu negligentiæ. Vbi autem iudex ſecularis non negligit, ſed procedit, & grauat, delegati ſe non intromittunt, cum hic velit ſolam negligentiam ſuppleri, ſecundum Vin. Pe. Egid. & Ab. ad hoc ſupra eodem, ex tranſmiſſa ibi, diſtulerat. adeat ergo Papam vt ſuperiorẽ. Idem tenet Arch. ſecunda quæſtione vj. nõ ideo. Hoc puto verum quando iam delegatus erat ad petitionem miſerabilis: & per hoc quod grauetur delegatus, non fuit impetratus in appellationis cauſa, ſed fuit delegatus in princi-
12 pali. ¶ † Sed nunquid in caſum grauaminis poſſit impetrari delegatus Papę ad petitionem miſerabilis, eſt magis dubium. de quo dic vt dixi ſupra, capitu. proxi. In nõ miſerabili autem procederet quod dicunt, etiã ſi poſt grauamen impetraret: quia iuriſdictio tali caſu non deuoluitur, niſi aliud habeat conſuetudo, ſupra capitu. proxi. In miſerabili autem, quia ſatis opprimitur, cum grauatur, appellari poſſet eccleſia, & Papa. Quod eſt verum, vbi appellat ab interlocutoria, vel diffinitiua, ſaltem ob grauamẽ iudicis. Vbi autem iudex eſt ſuſpectus, miſerabilis perſona an ſtatim poſſit adire eccleſiaſticũ, vide Io. xj. quæſtione prima, in ſumma. ¶ Vltimo cum Calde. ponam hic concluſionem: quia concludit, an literæ contra laicum ad iudicem eccleſiaſticum impetratę valeant, vel nõ: an vero ſint in pendenti, ita quòd ſi iudex ſecularis poſtea ſit negligens, per eas poſſit procedi. ¶ Dicit, ſi conſuetudo loci approbat tales literas, valent, ita quod incontinenti per eas poteſt procedi, vt ſupra eodem. ſi clericus. ad hoc ſupra titu. primo, nouit. Si in locum, vbi ſunt impetratæ, non eſt talis cõſuetudo, excludendo caſus non dubios, in quibus principaliter ſpectat ad eccleſiam, dic vbi cauſa natura ſui ſpectat ad iudicem eccleſiaſticum, caſus eſt ſine dubio, ſupra eod. cũ ſit. & c. conqueſtus. de verborum ſignificatio. ſuper quibuſdam. de exceptio. capitu. ſecundo, lib. vj. Item ſi locus eſt in temporali iuriſdictione eccleſię, de iura. calum. cum cauſam. de appell. ſi duobus. de teſta. Raynaldus. ne cle. vel mo. capi. vlti. lib. vj. Item ſi vacat Imperium, & ſpectat cauſa ad Imperatorem, ſupra capitu. proxi. Item ſi ſpectat ad iudicem eccleſiaſticũ, quãdo cauſa eſt miſerabilis perſonæ pauperis, de officio deleg. ſignificantibus. vel oppreſſæ, vt quando eſt ſpoliata: & ſic agit̃ poſſeſſorio, infra cap. ex parte B. Item valent, quãdo ſunt poſt iudicis ſecularis negligentiam impetratæ, vt ſupra capit. proximo, ibi, dummodo. Quod intelligo, quando impetrantur a Papa, etiam negligentę quocũque iudice nõ recognoſcente ſuperiorem. Et ſic intelligo Cald. & dicit expreſſe hic Vin. Pe. & Abb. ſuper fin. vlti. glo. Item ſunt caſus, in quibus nullo modo valent, vt quando perſona non eſt miſerabilis, & ſecularis iudex non eſt negligens nec a principio, nec ex poſtfacto: vel eſt negligens ex poſtfacto, ſed non fuit a principio: quo caſu dicit Cald. quod literæ non valent, ſaltem exceptione oppoſita, vt ſupra c. proxi. in prin. Et quod ibi dicitur, dummodo: intelligit Calder. de literis poſt negligentiam impetratis. Item non valent, quando ſunt ſurreptitiæ, vt quia dicunt ſecularẽ negligentem, vbi non eſt: vel tacent ſecularem diligentem, vbi eſt, ſiue ſit miſerabilis perſona, vel non: & tunc non poterit per eas procedi, ſaltem exceptione oppoſita, infra eodẽ, ex parte B. maxime non valent, quando iam ſecularis proceſſit, & non ſit mentio de proceſſu, de reſcrip. ſuper literis. & ca. dilectus. & ſupra, de re iudica. inter monaſterium. Item ſunt aliqui caſus, in quibus literæ ſunt in pẽdenti, vt quando ſunt a non miſerabili perſona impetratæ ſub conditione, ſi ſecularis ſit negligens: quo caſu valebunt, & erunt in pendenti, donec ſit negligens, & ab illo tempore poterit per eas procedi, vt hic, & ſupra, eodem, ex tranſmiſſa. tem ſunt in pendenti, quando in petitorio ſunt impetratæ a miſerabili perſona: quia pendẽt, quouſque ſecularis fuerit negligens, vt hic. Et hæc ſufficiant.

SVMMARIVM.

1 *Iudicem laicum ſibi clericus non poteſt conſtituere, etiam ſi proprium iuramentum aduerſarij procedat.*

2 *Renun-*

2 *Renuntiatio roboratur ex conſenſu eius, ad cuius commodum ſit.*
3 *Renuntiare non poteſt clericus priuilegio fori ſui. 18.*
4 *Renuntiari non poteſt iuri publico. 9.*
5 *Clericum trahens extra forum eccleſiaſticum qua pena plectatur. 13.*
6 *Prohibitum id eſſe videtur a iure, cui pena eſt impoſita.*
7 *Iuramentum contra prohibitionem legis non eſt obligatorium. 31.*
8 *Renuntiare non poteſt iuri collegij particularis perſona de collegio.*
9 *Excommunicatus eſſe non videtur, qui eſt a commune prohibitus.*
10 *Doctor in conſulendo, vel opinando, debet pro ſua opinione ſuſtinenda dicere quod talis doctor, vel glo. ſic tenet.*
11 *Iuriſdictio poteſt conſenſu vtriuſque partis laici prorogari.*
14 *Clericus citatus coram iudice ſeculari, qui non comparet priuilegium allegaturus, an perdat priuilegium exceptionis fori declinandi.*
16 *Renuntiare quando quis non poteſt iuri pro ſe, & in eius fauorem introducto.*
17 *Pacto an poſſit induci, vt ſtetur vnius dicto, vel partis iuramento.*
18 *Renuntiatio quælibet etiam iurata, quomodo, & quibus caſibus non obliget.*
19 *Renuntiari non poteſt beneficio reſtitutionis in integrum.*
20 *Clericum tranhens coram iudice incompetenti an perdat cauſam.*
21 *Clericum qualiter dicatur quis trahere coram iudicc ſeculari.*
Litem non dicitur quis conteſtari.
22 *Pęna perditionis cauſæ puniatur, qui clericum trahit coram iudice incompetenti.*
23 *Communione priuatus, vel ab illa alienus, quibus videatur eſſe excluſus.*
24 *Excommunicatio minor priuat quem ſacramento.*
25 *Clericum trahens coram ſeculari non punitur, ſi volens trahatur. 27.*
26 *Sententia lata contra clericum non inuitum tractum coram iudice ſeculari an valeat, vt ex ea poſsit clericus condemnatus compelli.*
27 *Pœna perditionis cauſæ quod puniatur trahens clericum inuitum coram iudice ſeculari, cui ſit applicanda.*
28 *Prorogare iuriſdictionem iudicis laici, an tacite poſsit clericus.*
29 *Clericus ſcholaris ſubmittens ſe magiſtro ſuo, intelligitur ſi magiſter ſit clericus.*
30 *Iuramentum an teneat tanquam acceſſorium, vbi non tenet principale.*
32 *Clericus declinans iuriſdictionem quòd ſtatuto puniatur, ſi trahatur corã iudice incompetenti, quomodo debet declinare forum.*

CAP. XII.

1 SI diligenti. ¶† Clericus non poteſt ſibi conſtituere laicum iudicem, etiam
ſi proprium iuramentum, & aduerſarij conſenſus
accedat. hoc dicit. ¶ Diuiditur in tres partes. In pri
ma ponitur falſa opinio archiepiſcopi Piſani. Se-
cundo, ipſius impugnatio. Tertio, concluſio. Secunda ibi, im-
2 memor. Tertia ibi, manifeſte. ¶† Nota regulam, licitum eſſe
cuilibet ſuo iuri renuntiare: & ꝙ renuntiatio roboratur ex cõ
ſenſu eius, ad cuius commodum fit renuntiatio: & hoc quia
tranſit in vim pacti. Ad hoc quod no. in l. prima, C. de pact. &
quod dixi de pact. cum pridem. gloſſ. in l. fina. C. de tempo. ap-
3 pell. & quod not. in l. in plurium. de acquiren. hæredi. ¶† Not.
ſecundo, quòd priuilegio fori, quo clericus eximatur a iuriſ-
dictione eccleſiaſtici, & ſubmittatur ſeculari, quis non poteſt
renuntiare. Quod eſt verum in quolibet clerico, & in quocun
que ordine conſtituto. Ad quod ſupra eodem, cum nõ ab ho-
mine. ſecundum Ioan. And. ¶ Et no. quòd tale pactum, vel re-
4 nuntiatio non poteſt iuramento firmari. ¶† Nota tertio regu
lam, quòd iuri publico vel introducto principaliter propter
fauorem publicum, licèt concernat vtilitatem priuatam, non
poteſt renuntiari: nec renuntiatio poteſt iuramento firmari,
maxime quando ius eſt prohibitorium: quia tunc iuramen-
5 tum non eſt obſeruabile abſque interitu ſalutis æternæ. † No
ta pœnam trahentium clericos coram iudice ſeculari in ciui-
li, vel criminali, & pęnam permittentium ſe trahi, quæ eſt ex-
6 preſſa in textu. ¶† Nota, quòd omne, cui eſt pęna impoſita, vi
7 detur a iure prohibitum: † & quod iuramentum contra pro-
hibitionem legis non eſt obligatorium, inquantum firmat fa
8 ctum vt obuiet legi. ¶† Nota, quòd iuri collegij particularis
9 perſona de collegio renuntiare non poteſt. ¶† Not. quòd per
hæc verba, A communione habeantur alieni. non promulga
tur excommunicationis ſententia. de quo dic vt dixi ſupra, de
10 iudi. capitu. primo, de appell. præterea. ¶ † Nota modum lo-
quendi Iureconſultorum, vt de opinionibus ſuis dicant, ſic te
11 nui: vel ſic teneo: vel talis doctor ſic tenet, vel talis glo. ¶† Op-
po. j. quòd ex conſenſu vtriuſque partis poſſit clericus ſe ſub-
mittere iuriſdictioni alterius, ff. de iudi. l. ſecunda. Sol. hic fuit
vna cauſa, quę mouit archiepiſcopum, quia ſibi videbatur, ꝙ
conſenſu vtriuſque partis prorogaretur iuriſdictio laici, quæ
vtriuſque partis conſenſum exigit. Goff. exponit præſertim, ꝓ
tantum. Solu. Dicit Hoſtien. quòd quantum ad renuntia-
tionem iuris, vel prorogationem iuriſdictionis non intelligit
quod conſenſus aduerſarij aliquod operetur, hoc excepto, ꝙ
aduerſa pars non tenetur litigare, niſi & ipſa conſentiat corã
extraneo iudice, cuius eſt iuriſdictio prorogata, ff. de iudi. l. j.
& ij. ſecundum Hoſtien. ſed quo ad caſum nec etiam vtriuſq;
partis conſenſus poteſt operari, vt laicus iudex clerici efficiat:
12 quia hoc modo iuriſdictio eſt improrogabilis. ¶† Opp. quòd
poſſit quis renuntiare priuilegio ſuo, & conceſſo vniuerſitati,
j. eodem, dilecti. Dicit hic Pe. quòd iuriſdictio perſonali etiam
collegiato renuntiare poteſt. Et ſic intelligitur regula, quæ di-
cit, quẽ poſſe ſuo iuri renuntiare, ſed iuri ſuo collegiato, ſi eſt
conceſſum collegio vt collegio, vel vniuerſitati vt vniuerſita-
ti, renũtiare non poteſt per ſingulos, etiam ad incommodum
ſingulorum, vt hic: ſed vbi eſt conceſſum vniuerſis vt ſingulis,
vt fuit Anglicis in d. c. dilecti. poteſt renuntiari per ſingulos, vt
ibi, ſecundum Pe. Et dicitur conceſſum ſingulis, vt puto, licet
ſub nomine collectiuo concedatur, quando ius cõceſſum cõ-
cernit vtilitatem ſingulorum, nec ex oppoſito priuilegij ali-
qua infertur iniuria aut vituperium vniuerſo: alias dicitur cõ
13 ceſſum collegio vt collegio. ad hoc ff. de re. du. l. ciuib⁹. † Quę-
ro, an laicus ſi trahat clericum coram iudice ſeculari, cadat
in aliqua pęna? Dic ꝙ ſic: quia perdit cauſam, vt in auth. ſta-
tuimus. C. de epiſ. & cle. cuius tenorẽ ſuperflue ponit hic Ioã.
An. & putat Gul. hanc pęnam locum habere in eo, qui trahit
clericum coniugatum gaudentem priuilegio clericali: qđ qñ
gaudeat, declaratum eſt hodie, j. c. vnico. de cle. coniu. lib. vj. &
hoc no. in Spec. de compe. iudi. adi. §. j. ver. ſed nunquid. & ver.
14 ſeq. ¶† Quæro, an clericus citatus coram iudice ſeculari ſi nõ
cõpareat allegaturus priuilegium ſuũ, valeat proceſſus ɔ̃ eũ
habitus. Dicit hic Io. And. ꝙ nõ. Ad quod facit qđ no. C. vbi de
cri. agi opor. l. j. vult allegare auth. qua in prouincia. qa ibi nõ
faciunt aliqd, licet modicũ: de quo remittit ad Spe. de cita. §.
j. & xxxiij. q. viij. conuenior. ver. vtinam. de quo Io. An. remittit
ad regulã, ſcienti. de regul. iur. lib. vj. Io. in d. c. conuenior. dicit
ꝙ aliqui dicunt, ꝙ ſi eſt dubium an ſit clericus, tenet̃ ire allega
turus priuilegiũ: alias non. Indiſtincte tenet, ꝙ comparere nõ
arctet̃, xj. q. j. nullus clericus. id eſt, quia nõ põt citari, & ſic cõ-
parere nõ arctatur: qđ ɔtingit priuilegio perſonę. Et pro hoc
facit, qđ no. iij. q. ij. ſi epiſcopus. & ij. q. j. c. ij. ff. de fer. l. j. de accu.
veniẽs. ad quod no. de dila. præterea. Lau. tenet indiſtincte, eũ
rumpere debere allegaturus priuilegium ſuum, xj. q. j. nullus
clericũ. j. Primam opinionem, ꝙ citatus venire nõ teneat̃, nec
valeat proceſſus cõtra eũ, tenet Arch. xv. q. iiij. placita. quia iu
re cõi clericus non eſt ſub iuriſdictione laici, & in eum fundi-
tus nõ habet iuriſdictionẽ: & ſic non eſt tale priuilegiũ, qđ te
nentur allegare coram iudice. quaſi dicat, certus debet eſſe iu
dex. Hæc ratio procederet, qñ iudex eſſet certus de clericatu.
Et hoc tenet Spe. in ti. de cita. §. j. ver. ſed pone. ad fin. Arch. di-
cit liiij. diſt. frequens. ꝙ poterit ſummatim cognoſcere an ſit
iudex: ſed ſtatim cum partes hic contentioſe diſceptare inci-
piunt, deſiſtere debet. Et dicit, ꝙ fuit dictum Vinc. de deci. tua.
de quo faciam mentionem in cap. tuam. de ordi. cogni. Ioan.
And. in regula, ſcienti. ad fin. q. de regu. iuris. lib. vj. concludit
clericum comparere non teneri: & ſi non compareat, non va-
leret proceſſus nec in principali, nec in pęnam contumaciæ.
Aſſignat cauſam, quia citans nullo modo poteſt eſſe iudex
nec in principali, nec in incidenti: non arctatur ergo compare
re citans. Ad hoc de ſenten. excommunica. ſi iudex laicus. lib.
vj. Hoſtien. autem in Summa huius tit. §. j. verſi. lxxxj. §. item ra
tione priuilegij. concludit, quòd ſi cauſa talis allegetur, per
quam iuriſdictioni ſubmittitur laici clericus, vt quia allega-
tur cauſa feudalis, debet comparere allegaturus priuilegiũ: ſi
nulla allegetur, vel talis, per quam clericus non cõcluditur
ſub iuriſdictione iudicis ſecularis: tunc comparere non tene-
tur. Tene primum, quia propter dubium etiam cauſæ defe-
rentis cauſam ad iudicem ſecularem, quamquam cognoſce-
re poſſit an ſit iudex, non per hoc ſubmittitur iudici ſeculari
quo ad principalem cauſam: & hoc eſt certum, nec etiã quo
ad actum multiplicandi: & hoc, quia contumacia eſt delictũ,
& pœna eius eſt pœna delicti, nedum ciuilis, imo criminalis,
vt no. in rubrica, C. de cri. ſtel. igitur &c. de cle. coniug. c. j. lib.
vj. & no. ſupra c. verum. & j. de mu. peti. c. j. Per quæ patet, regu
lam l. ſi quis ex aliena. procedere, quando iudex quis non eſt,
eſſe tamẽ poteſt, ſaltem in hoc an ſit iudex: vbi nõ eſt, nec eſſe
poteſt dubium, non facit quem iudicem: nec tunc pronuntia
tio, per quam ſe iudicem pronuntiaret, faceret eum iudicem:
quia ſententia nihil poteſt contra impoſſibile, l. j. in fin. ff. quæ
15 ſenten. ſine app. re. ¶† Venio ad glo. oppo. ꝙ iuri publico renũ
tietur. ff. de pactis. l. paciſci. & l. pactum inter hæredes. l. j. §. j. ff.
a qui. appel. non li. Nam licet ediles mihi dent vt agere poſ-
ſim pro animali morboſo: tamen renuntiare poſſum. Ad hoc
multa ſimilia allegata in gl. Glo. hic ponit tres regulas. Prima
affirmatiua, Iuri priuato ẽt conceſſo a iure cõi, prout concer-
nit vtilitatẽ priuatam tm̃, & non publicam, nec alterius vtili-
tatẽ, nec odiũ, renũtiari poteſt, vt in allegationibus factis ĩ cõ
trariam partẽ. Scđa regula, Iuri cõcernẽti fauorem publicum
principaliter,

principaliter, vel alterius vtilitatem, quàm renuntiantis, re-
nuntiari non poteſt. Tertia regula, Vbi ius concernit alterius
commodum, & eſt fundatum in totum alterius odio, vel mi-
ſtum ſuper fauore renuntiantis, & odio alterius, renuntiari
non poteſt. Ratio iſtarum regularum eſt, quia renuntiatio or
dinatur ad id tollendum, quod eſt in renuntiante. Inquãtum
ergo radices habet in alios, vel alterius odio, a renũtiante tol-
16 li non poteſt: & hoc de regulis. ¶ † Materiam hic ponit Ioan.
Andr. & recitat diuerſas opinio. ponit eam Cyn. & Barto. in l.
penult. C. de pactis. & Bart. & But. & alij in l. ius publicum. ff.
de pactis. Proſequar materiam per regulam, & caſus, ne inuo-
luam intellectum in diſtinctionibus, & ſubdiſtinctionibus. Re
gula ſit, quod iuri pro ſe inducto quis regulariter renuntiare
poteſt, infra, de regula. ſtatuimus. & in concord. poſitis hic. Fal
lit primo, ſecundum Cald. in iure naturali, vt eſt ius agnatio-
nis, & cognationis: nam illud pacto tolli non poteſt, ff. de reg.
iuris. l. iura ſanguinis. & l. ius agnationis. ff. de pactis. Non in
hoc includo ius gentium, licèt aliquando naturale appellet̃,
j. diſtinctione. ius gentium. Nam iuribus de iure gentium quę
ſitis renuntiari poteſt, ff. de acquirenda poſſeſſio. l. ſi quis vi. §.
differentia. Non includo etiam ius quaſi naturale, inquantũ
concernit commodum proprium tantum, vt eſt ius legitimę,
quæ debetur ex quodam naturali inſtinctu, vt l. ſancimus. C.
de nup. vbi Cyn. & not. in regula, indultum. de regulis iur. lib.
ſexto. & not. in l. Titio. §. Titio genero. ff. de condit. & demon.
Fallẽtiam ꝓbat ratio, quia naturalia iura immutabilia ſunt,
5. diſt. per totum. & §. his ita. 6. diſtinc. Ideo non poteſt quis re-
nuntiare ſimplici renuntiatione iuri libertatis, non intercedẽ
te alia ſolennitate, ff. ad legem Aqu. l. liber homo. de libe. cau.
l. nec ſi nolens. Inſti. de iure perſo. §. ſecundum. ſecundum Cy.
in l. fin. C. de pactis. Et ſic ratio alia: quia talia, vt a natura, non
ſunt in hominis libera facultate, & poteſtate, ſecundum Cyn.
ibi. Fallit ſecundo, etiam quando ius eſt poſitiuum, ſed diſpo-
nit circa aliquam ſolennitatem actus agendi: quia nemo põt
facere, quin leges quo ad ſolennitatem habeãt locum in acti
bus ſuis, ff. de legatis j. l. nemo poteſt. l. j. §. ſi quis ita. de verbo.
obliga. l. prolatã. de ſent. exc. 2. q. j. diffinitiua. not. in l. compa-
rationes. C. de fide inſtru. Si enim volo renuntiare ſolennitati
requiſitæ in teſtamento, vel in iudicio, vel alio actu, non poſ-
ſum: & per hoc non poteſt quis renuntiare neceſſitati præſtã
ti iuramentum calumniæ, nec quod libellus nõ offeratur. no.
de offi. delega. de cauſis. de libel. obla. c. j. per Innocen. per glo.
in c. fi. de re iudica. lib. 6. & in cle. fin. in glo. fin. de verb. ſign. in
cle. Notat etiam Ioan. Andr. hic. Et his duobus caſibus ſatis
puto iuramentum nihil operari, quia præbetur in non depen
dentibus a poteſtate iurantis. Et ex hoc patet quare interlocu
toria non valet, per quam pronuntiatur procedendo abſque
iuris ordine, ſupra, de iud. exhibita. quia interlocutoria ſuper
iure non renuntiabili non tranſit in rem iudicatam, de re iu-
di. lator. & c. conſanguinei. Fallit tertio, quando ius non eſt ap
probatum. alias approbabile: ſed fas quoddam eſt, vel compe
tens ratione facilitatis cuiuſdam, vt eſt ius vię, & eundi per viã
publicam, ff. de via publica. l. viam publicam. ius teſtandi, ius
teſtificandi, &c. & ſimilia. Per hoc dicunt hic Docto. quod
non poteſt quis renuntiare facultati probandi per teſtes: &
dicunt non valere pactum, per quod quis paciſcitur, vt aliter
probare non poſſit, niſi per inſtrumenta. & no. gloſſ. in Auth.
ut ma. debi. §. quia vero. coll. 7. ubi de hac materia. Et hoc,
quia hic teſtificandi vtilitas eſt communis. Authenti. de teſti.
in princi. nec debet anguſtari, C. de hæret. quinimo debet im
pinguari, & dilatari, C. de re. cred. l. generaliter. in princi. nec
ad vnam ſpeciem coarctari, ff. de teſt. l. 3. infra, de prob. in præ
ſentia. & de re iudica. ſicut. de quo ibi, & per Cyn. in l. ſi quis
17 in conſcribendo. ¶ † Nunquid autem pacto induci poſſit, vt
ſtetur iuramento partis, vel dicto vnius, vide Barto. in l. Theo-
pompus. ff. de dote prælega. & in l. fina. ff. de præto. ſtipula. vbi
plene. & per Cy. C. de epiſ. & cleri. l. ſi quis in conſcribendo, &
dixi de dolo. c. finem. Fallit quarto, quando ius eſt approba-
bile, ſed perſonæ datur inhabilitas a iure ad renuntiandum,
vt in minore renuntiante beneficio reſtitutionis, l. ſi iudex. ff.
de mino. & l. ſi intra. C. de in integer. reſti. de quo dicam j̃.
Fallit quinto, quando ius continet priuatam vtilitatem re-
nuntiantis de voluntate ſtipulantis, ubi plene per Cyn. C. de
epiſc. & cleri. l. ſi quis in conſcribendo. & dixi de dolo. finem.
& publicam ſimul. Et hoc, quando priuata eſt inſeparabilis
a publica, vel econuerſo: aliàs bene poſſet renuntiare priua-
tæ, vt dicam j̃. de pactis. iure gentium. §. ſi paciſcar. & quod
ibi not. infra, de iureiuran. quemadmodum. de colluſ. dete.
c. j. de arbi. cum tempore. de inſtit. cum veniſſent. de re iu-
dica. ſuborta. ſi non eſt ſeparabilis, not. l. de die. ff. de pac.
do. iuncta l. j. ff. ſolu. matri. l. ſi filiusfami. §. ueterani. ff. de pro-
curato. de iura. calum. c. fi. & c. j. libro ſexto. Ideo non ualet
pactum, ut non idoneus eligatur, nec renuntiari poteſt actui
exequendi ſuum teſtamentum, de teſta. tua nobis. quia hoc
eſt contra publicam vtilitatem, ne teſtamenta exequantur,
18 ſecundum Hoſtien. hic. ¶ † Nunquid autem valeat iuramen-
tum, colligitur ex his, quæ dicam de iureiuran. cum contin-
gat. & dixit Barto. ff. de fideiuſſo. l. ſi quis pro eo. Ideo non po-
teſt renuntiari priuilegio fori, ut hic quo ad clericum: tum
quia publicum, diuinum, & collegiatum, ſecundum Hoſtien.
etiam per iuramentum, ut hic, & de ſenten. excommu. cum
contingit. Nec iuri conceſſo ad vtilitatem eccleſiæ: quia hoc
eſt vtilitate publicum, 18. quæſtio. 4. per totum. de immun.
eccle. non minus. Fallit ſexto, quando ius eſt præcepti diuini,
vel concilij generalis, vel prouincialis, vel alterius ſuperio-
ris, cuius tranſgreſſio induceret peccatum mortale, de con-
ſue. c. fina. 25. quæſtione prima. ſunt quidam. ſecundum Ho
ſtien. hic. Idem quando renuntiatio eſſet contra bonos mo-
res, vel induceret ad delinquendum, ff. ſoluto matri. l. alia. §.
eleganter. de pac. do. l. conuenire. ff. fami. erciſcundæ. l. in
hoc iudicio. §. ſi conuenerit. ff. de pact. l. pacta quæ turpem.
C. ne fideiuſ. do. den. l. j. Nam cauſa perfidiæ, quæ oriretur in-
ter maritum, & vxorem, eſt cauſa illius prohibitionis, ſecun-
dum Barto. in l. ius publicum. ideo non valet renuntiatio. Itẽ
quando inducit quem ad multum pro modico relinquendũ,
ff. de tranſactio. l. cum hi. C. de colla. l. pactum. Et quid de iu-
ramento, de pac. quamuis. & not. per Barto. in l. ſtipulatio
hoc modo. ff. de verb. obligat. Sic debent intelligi gloſſ. quæ
dicunt, quod iuri prohibitorio non poteſt renuntiari, vt in
Auth. vt ma. debi. §. qa vero. colla. 7. & no. Cy. in aut. ſi qua.
C. ad Velle. & l. j. C. ne fide. do. den. & Cy. ad Velle. auth. ſi qua
mulier. & hoc caſu, qñ ſcilicet ꝯuentio illaqueat ad peccatũ,
nõ obligaret ẽt iuramẽtũ, vt in c. nõ eſt obligatoriũ. de reg. iu.
lib. ſexto. cum concord. Fallit ſeptimo, quando cauſa iuris
fundata eſt ſuper tertij fauore, vel miſtim concernit fauorem
eius, & tertij, quando inſeparabilis eſt fauor, & præiudicium
tertij, ſi renuntiaretur, & pręiudicio renuntiantis: & hoc,
quia res inter alios acta, &c. ff. de lib. cauſa. l. j. 2. & 3. C. de
commu. re. alie. per totum. ff. de bon. poſ. contra tab. l. ſi poſt
mortem. de inſtit. cum veniſſent. de arbi. cum tempore. Se
cus ſi eſſet ſeparabile, de inſtit. cum veniſſent. de arbi. cũ tem-
pore. de re iud. cum ſuper. & c. ſuborta. Et hoc caſu inquan-
tum dixi non præiudicare renuntiationem, non pręiudicabit
etiam iuramentum, aliàs ſic, vt not. de reb. eccle. non alien. ſi
quis presbyterorum. de inſti. cum veniſſent. Et quia inquan-
tum tertio præiudicat, non eſt ſeruabile ſinę præiudicio ſalu-
tis æternæ. Fallit octauo, quando ius fundatur ſuper cauſa re
ſpiciente odium alterius, ut Macedonia. de quo dicam j̃. in
pacto legis commiſſoriæ in pignore, de quo j̃. Et quid de iura-
mento, no. de pigno. ſignificante. l. tametſi. ff. ad Macedo.
& l. fina. C. de pac. pig. da. Fallit nono, quando renuntiatio eſt
contra naturam actus, ut l. cum precario. ff. de preca. Fallit,
vltimo, quando ius, cui renuntiatur, non eſt de præſenti
ſed in ſola ſpe. De quo dic, ut dixi de pact. cum pridem. de pa-
ctis, l. j. C. l. in plurium. ff. de acquir. hæred. l. j. ff. qui bo. ce.
poſſ. & not. in l. in plurium. ff. de acquiren. hæred. ¶ Ex præ-
dictis poſſunt multa decidi, ſequendo ordinem glo. Io. And.
tamen ante omnia remittit de regul. ad apoſtolicam. Hoſtiẽ.
in Summa, de renun. §. 2. eo. titu. ſub §. licet. in verſi. ex præmiſ
ſis. & verſicu. ſed nũquid clericus. & ſeq. & ſub §. illud. De hoc
in Spe. de renun. & conclu. in 3. colum. ubi etiam ſatis de ma
teria. & in Authen. vt matres debi. §. quia vero. collat. 7. Per
hoc infertur primo, quòd priuilegio clericali quis non poteſt
renuntiare, quia hoc eſt ſub fauore publico vniuerſali cleri-
corum: nam dedecus eſſet toti clero, unum conueniri co-
ram iudice ſeculari. Item quia eſt fundatum ſuper odio lai-
corum, qui clericis multum ſunt infeſti, 2. q. 6. laicos. Item
quod non poſſit conueniri coram laico, concernit fauorem
epiſcopi: ideo non poteſt in eius præiudicium renuntiare,
nec alium iudicem habere, 11. q. j. clericum. Sic in poteſtate
ordinandi, 9. q. j. nullus primas. Item ſic nec in pœnitentiali
foro, de pœniten. & re. omnis. de pœniten. diſtin. 2. placuit.
Nam per hoc fruſtraretur iuriſdictio epiſcopi, quia poſſent ſi
bi clerici alios iudices conſtituere. Hoc verum, niſi ex pote-
ſtate legis, vt quia perderet priuilegium clericale, de ſentẽ. ex-
com. in audientia. s̃. eod. cum non ab homine. de ſenten. ex-
com. perpendimus. & c. contingit. Et hoc tene, reiecta diſtin
ctione Guil. de Cu. in l. ſi quis in conſcribendo. C. de epiſc. &
cle. ſiue clericus ſit ſubiectus epiſcopo, eo quòd clericus rõne
domicilij: ſiue ſit ſubiectus, eo quia contraxit. Licèt ipſe Guil.
tenuerit, ꝙ primo caſu renũtiare poſſit, ſecundo nõ: quia iſte
tex. ſecundum Io. de Lig. loquit̃ de clerico ſubiecto, eo qa cle-
ricus: & dicit ꝙ ipſemet Guil. hoc reprobat in auth. clericus.
C. de epi. & cle. Idem etiam tenet in d. l. ſi quis in cõſcribendo.
cuius motiua legalia non ſcribo, quia euidẽter falſa eſt diſtin
ctio. Et ſimiliter reprehenditur diſtinctio, an realiter vel perſo
naliter conueniatur, vt primo caſu ſit ſub ſeculari, ſecundo
ſub eccleſiaſtico, vt no. in dicta l. ſi qs ĩ cõſcribẽdo. Nõ obſtat

infra,eo.dilecti.quia ibi priuilegium non fundabatur ſub fauore communi Anglicorum,ſed ſub particulari cuiuſq;.Nullum enim dedecus eſt, ſi cõueniatur quis coram iudice eccleſiaſtico in alia prouincia,ſed detrahitur tãtum vtilitati priuatæ.Non obſtat l.ſi quis in conſcribendo.C. de pac. quæ dicit, quod priuilegio fori ratione ſacerdotij poteſt renũtiari : quia loquitur de ſacerdotio quodam ſeculari, ſicut dicitur de abbate Genuen. & prioribus Florentinis. Vel erat dignitas, cui forte erat conceſſum, vt ſub vno tantum iudice reſpondere non teneretur : ſed ex quo promiſit non excipere, ſe non poterit excuſare dignitatis prætextu. Vel dic, pactum ibi fuit de litigando coram iudice eccleſiaſtico,nec hoc negat lex:quo caſu dic, quòd pactum de iuriſdictione danda non valet,ſed de iuriſdictione non declinanda ſic. De quo ſupra,de offi.dele.ſignificantibus.& dixi de iud.ca.j.Hoc verum. niſi cum pacto de danda,vel non declinanda,concurrat aliqđ prorogans iuriſdictionem:vt ſi paciſcor de ſoluẽdo tali loco, vt infra.eo.dilecti.ff.de actio.& ob.l.cõtraxiſſe. De quo etiam C.de epi.& cle.ſi quis in conſcribendo.& de pac.in l. pen. Per hoc infert in gloſ. ſecundo, quòd clerici non poſſunt renuntiare canoni, ſi quis ſuadẽte. quia fundatum eſt ſuper fauore publico totius fori,& odio laicorum, ſecundum gl. Quod tẽpera verum,vt clericus non poſſit remittere pœnam canonis fundatam ſuper fauore clericorum : poteſt tamen remittere priuatam iniuriam quo ad ſuam priuatam vtilitatem,de ſen. excom.cum deſideres. Per hoc infertur tertio, quòd mulier poteſt renuntiare Velleiano,quia illud fundatur ſuper ſolo fauore mulieris,ff.ad Velle.l.pe.eod.titu.l. iubemus. Nam hoc Velleianũ datum eſt mulieribus propter infirmitatem ſexus, & fundatum eſt ſub fauore mulieris,C.ad Velleia.& ſi ſine.ff. eodem.l.2.§.hæc vero.¶Vltramontani tenent contra in l.generalis.ad Velleia. quia qua facilitate mulier inducitur ad fideiubendum,ex qua habet Velleianum, ex eadem facilitate inducitur ad renuntiandum,ff. de noua. l. doli. Et hoc ponit in l.ſi quis in conſcribendo.de epiſc.& cle. in l. generaliter.C. ad Velleia.& ibi Bar.Sit ergo pro regula, quòd renuntiare nõ poteſt ſimplici renuntiatione:quia regula procedit, maxime quãdo intercedit pro marito, ſiue in ſcriptis,ſiue ſine ſcriptis, niſi in rem ſuam ſit verſum,C.ad Vellei.authen. ſi qua. Item procedit regula, quando intercedit ſine ſolennitate trium teſtium:quia non valet contractus,& conſequenter nec renuntiatio : & quia contractus eſt nullus, non indiget auxilio Velleiani. Renuntiatio ergo nihil operatur, nec ualidat contractum : & quia non poteſt renuntiare iuri ſolennitatem requirenti,vt dixi ſupra,C.ad Velleia.l.antequam. Et quando in eodem contractu renuntiatꝰ, quia talis renuntiatio præſumitur eadem facilitate inducta,qua inducta fuit ad fideiubendum, quæ cauſa fuit cauſa nullitatis fideiuſſionis.Excludit etiam renuntiationem,vt ad illam concludens,ff.de condi. inde. l. pe. §.item quæſijt.Fallit primo, quando renuntiat ex interuallo poſt contractum.Et dico ex interuallo,quando vltra bienniũ, l.ſi mulier.C.ad Velle. Et hoc,quia præſumitur de libertate feciſſe,non ex fragilitate. Fallit ſecundo, quando renuntiat in iudicio, l.pen.ff.ad Vellei.Et hoc,quia præſumitur de libertate facere : & quia iudicialiter geſta habent maiorem roboris firmitatem,ff.de acquir. hæredi.l.in plurium.Fallit tertio, qñ mulier renuntiat authoritate iuris hoc permittente. Idem ſi iuris neceſſitate,C.quando mu.tu.of.fun.po.authen.matri,& auiæ.Fallit etiam,quando eſt iuratum, quia iuramentum roborat ipſam renuntiationem: & hoc, quia præſumitur ad iuramentum venire deliberatus : & quia ibi adeſt duplex conſenſus,C.ad Velleia.authen.ſiue auiæ.& quod not.glo.de iure iuran. cum contingat. & patet de iureiuran. ex reſcripto. Inquantum dixi renuntiationem præiudicare,eſt verum,ſi mulier eſt certificata.Et in dubio nõ præſumitur certificata,quia hæc eſt ſolennitas extrinſeca,vt not.gl.ff.de verbo.oblig. ſciendum,in gl.in dicta l.penul.ff.ad Velleia.Et hoc verum, niſi ſit iuratum:quia tunc Archid.dicit, quòd præſumitur certificata,vt no.de pac.quãuis.libro ſexto. & vide qđ not. de emptio. & vendi.c. fina. Item quia iuramentum habet vim clauſulæ, Si non valet,quod ago vt ago, ualeat vt poteſt,l.cum pater.§. filijs matrem.& ſic valet vt renuntiatio,ad excludendam quãcunq; exceptionem,etiam ut in genere cogitatã. Et uide Cy. in l.ſecunda,de reſcinden.vendi.& Io.And.de emptio.& vẽd. c.fin.& Barto.in dicta l.ſciendum.De hoc etiam per Bar. ff.de noua.l. doli clauſula. Per hoc infertur ſecundo quid in exceptione Macedoniani.Et dic,quòd renuntiare nõ poteſt, quia exceptio eſt fundata ſuper odio tertij,ff.ad Macedonia.l. ſi pater.in fi.¶Sed nunquid iuramentum ſaltem tunc obliget: dicam j.de regulis iuris.cum cõtingat.vbi melius cadit hæc ma
19 teria. † Per hoc infertur tertio quid in beneficio reſtitutionis in integrum. Et uidetur, quòd renuntiari non poſſit, quia tam in fauorem minoris introductum eſt, quam in odium cum eis contrahentium. ¶ In contrarium eſt ff. de minoribus.l.ſi iudex circunuento. Dic, quòd non poteſt minor exiſtens renuntiare beneficio reſtitutionis:quia qua facilitate induceretur ad contrahendum, eadem induceretur ad renuntiandum : & ſicut eſt læſus in primo contractu,ita in renũtiationis actu lęderetur: vnde ipſo iure non tenet renuntiatio,ne contingat reſtitutionem reſtitutionis dari:quod lex vetat. Ad hoc ff.de mino.l.intra.Poteſt tamen factus maior exiſtens intra tempus petendæ reſtitutionis,vt extra quadriennium, renuntiare, & ſibi præiudicat : quia pro factis in maiori ætate,&c. tempus reſtitutionis petendæ non datur reſtituto, ff. de noua.l.doli. Excepto caſu l.fina.C.de repu.hæred.Non obſtat l.ſi iudex.ff.de minoribus.quia ſecundum Ioan.Andr.ſibi præiudicare poteſt de facto non petendo ſibi reſtitutionem : tollere autem poteſtatem ſibi petendi non poteſt. Hoc tenet gloſſa in dicta l.ſi iudex. ad hoc l.interdum. eodem titulo.Per hoc concluditur,an laicus poſſit renuntiare foro, & alterius iuriſdictionem prorogare. Gloſſ. dicit, quòd ut laicus alteret iudicem,quia ſolum hoc eſt ſui fauore, poteſt illi iuri renuntiare, & prorogare iuriſdictionem in ciuili:in criminali non poteſt, 11.q.prima.ſi quis cum clerico.C.de iuriſdictione omnium iudic.l.in criminali.Idem tenet Ioan.11.quęſtio.prima, inolita.Accur. ſub dubio forte, dicit quod in criminali poterit prorogari iuriſdictio, dummodo habeat cognitionem talium cauſarum, ut quia habeat merum,& miſtum imperiũ. Et hoc ponit C.de iuriſdictione omnium iudicum.l.j. in gloſ. fina. per l. C. vbi de crimi. agi oportet. l.prima.Idem Fran.infra eodem,ſignificaſti.Idem gloſſ.in l.j.in gl.fi.ff.de iudi.Idem Specu.in titu. de compet.iudi.adi.§.primo. verſi.ſed nunquid in iudicem.& not.ſ.de officio delegati. P. & G.Idem glo.ff.ad muni.l.inter conuenientes.Iſtam tenet Bartolus ibi in dicta l. prima.quia non poteſt fieri prorogatio ad omnino diuerſam ſpeciem. Vnde dicit in dicta lege,inter. quod de miſto ad merum non fit prorogatio,ſed de mero ad merũ, & de miſto ad miſtum. quod notat idem Butr. & Cyn. in dicta l. j. quia inferiorem non habet cognitionem. hoc non eſſet prorogare,ſed de nouo dare. Et hoc tenet Ioan.And. in addi. Specu. in loco præallegato.Dicit tamen ibi poſt Guido.de Suza.ſuper l.ſi cõuenerit.ff.de iuriſdictione omn.iud. quòd prorogatio non faciet, quin ſuus iudex poſſit ex officio inquirere:quia per factũ partis non impeditur factum iudicis,de cle.coniugato. c.pen. de priuileg.ex parte B.& eodem ti.authoritate.§.ultimo.libro ſexto.ſecundum Ioan.Andre.Vide quod ſcripſi ſ.de officio de lega.P.& G.ubi idem. Hæc ſufficiant de hac gloſſ.Vbi dixi laicum poſſe renuntiare,hoc eſt verum,quando eſt ſubiectus rõne nudę iuriſdictionis:ſecus ſi magis ſit ſubiectus, vt feudatarius, ſ.titul.primo,cæterum,& ibi not.ſ.eo.uerum.& c.ex te-
20 nore.¶†Quærit gloſſ.an cauſam perdat ipſo iure, an per ſententiam trahendo:dicit Hugo.quòd ipſo iure cauſam perdit. Gloſſa tenet, quòd per ſententiam perdet, argumento præallega.ca.inolita.11.quæſtione prima. ibi, cauſam perdat. Ad hoc l.in criminali.quæ dicitꝰ, actor actione mulctetur, & reus pro condemnato habeatur, in præallega. c. placuit. ubi dicit, locum ſuum amittat:quod verius videretur.Gloſſ.ad hoc opponit, argumẽ.de exceſſib.prælatorum. graue. & hic pro opi. gloſſæ allegat Ioan. Andr.C.de aſſeſſ.l.j.in fine.& C. de hæret. quicunq;.ante fin.Innocen. Goffred. Lau.Tanc. Pet. & Abb. Hoſtien. & Ioan. tenent gloſſam,ad hoc quod not. de regulis iuris.in pęnis. libro ſexto. quia durior eſt pęna, quando canõ eſt latæ ſententiæ, quam quando eſt ferendæ. In dubio ergo potius ferendæ,quam latæ. Ad hoc glo.unde ui. ſi quis in tantum.gloſſa in l.in criminali.C.de iuriſdictione omnium iudicum.in l.prima. C. ne li.poten. in authen. habita. C. ne filius pro pa.l.iubemus.§.ſane.de ſacroſanctis eccleſijs.de pęna iud. qui male iud.authen.nouo iure.& authen.qui ſemel.C. quomodo, & quando iudex. Hanc opi. tenet Ioan.& Archidi. 11. quæſtione prima.inolita.Ex hoc nota,quòd vbi canon,uel lex loquitur per verba futurum ſonantia, non eſt latæ,ſed ferẽdę ſententiæ,Ad hoc gloſſa ſ.alleg.gloſſa de electio. quiſquis. de electi.quia propter.in uerbo, præuentis. libro ſexto. Dic, licet gloſſæ multæ ſint in hac materia,ſi canon,uel lex loquitur per participium præteriti,regulariter eſt latæ ſententiæ,de electionibus.cupientes.§. cæterum. vbi gloſſa in uerbo, ſuſpenſos. & hoc maxime, quando cum adiuncto, eo ipſo, vel, ipſo facto:ut dicit ibi gl.& maxime ſi dicat,authoritate huius conſtitutionis : vel addat,ipſo iure, vt ſi dicat, authoritate huius cõſtitutionis ipſo iure priuatus.Tex.& gloſſa de electionibus. licet canon.libro ſexto.in uerbo,priuatis.Ad hoc gloſſa de hęreticis.quicunq;.ubi hæc verba, Sit innodatus : inducunt excõicationis ſentẽtiam ipſo iure. Fallit, niſi alio iure appareat illum fore ferendæ,ut in capit. 2.de foro competenti.ubi iſta verba,Sit ſequeſtratus:inducunt canonem ferendum. Qñq; verba non proferentur in præteritum, & tũc ſi ſunt verba propria,ſiue declaratoria,canõ eſt latę ſñiæ,vt ſunt iſta, Decernimus uiribus carere:maxime ſi addat,omnino. đ elec. licet canon.

non.lib.6.in verbo,carere.vel,decernimus non valere. de electio.ſi cui.lib.6.in verbo,non valere.Si ſunt verba diſpoſitiua: tunc ſi verba ſonent futurum,& reſpiciunt actum iudicis , ut priuentur,excommunicētur,& ſimilia,debent intelligi in dubio ferendæ,glo.de elec.cupientes.§.ſi vero.libro ſexto. in verbo,priuentur.& hic cum ſimi.ſ.allegatis.Ad hoc đ hæreticis , quicunq;.in verbo,innodentur.gl.de reg.iur.in pęnis.libro ſexto.niſi ſint hæc verba,vel ſimilia,eo ipſo:vel,ipſo facto:vt dicit gloſſ.in dicto c.in pœnis.& eſt tex.cum gl.de electio. ſi religioſus.libro ſexto. ipſo facto viribus vacuetur.& notat glo.de hæreticis. quicunq;.libro ſexto.ibi,eo ipſo innodetur.Idem ſi dicat,omnino priuetur.de pęnis.in quibuſdam. vel, omnino careat.de reſcr.diſpendia.libro ſexto.Idem in verbo, prorſus. vt in regula, in pęnis. de regulis iuris,libro ſexto.Not. gloſſ.& hæc vera,niſi ex ſequentibus, vel præcedentibus appareat , ꝙ ſit latæ ſententiæ,vt eſt tex.de electio. ne pro defectu . & codē titulo,quiſquis.in text. coniuncta glo.ad hoc,quod not.de electio.quia propter.Si non reſpiciāt actum iudicis,& talia ſunt, quæ poſſunt trahi ad præteritum,& ad futurum: quia in futurum poſſunt intelligi prout puniunt factum de futuro: ſed factum quando erit factum , poſſunt concernere vt de præterito : tunc ſi verba reperiantur in ſimili declarata,quod ſint latæ ſententiæ, latè intelliguntur etiam in ſimili materia, gloſſ. de cri.fal.dura.& in c.clericis.ne cle.vel mona. ſcilicet excommunicationi ſubiaceat:iunctis doctoribus ibi , & iuncto text. 17.q.4.ſi quis ſuadente.Si uero reperitur declaratum , intelliguntur in dubio ferendæ,niſi iungatur tale verbum in oratione cum verbo,quod adijcitur in alia pęna verbum, ipſo iure: quia tunc qualificat vtramq; pęnam,vt eſt tex. de vi. & hone. cleri.c.i.libro ſexto.ad hoc l.iam hoc iure.ff.de vulga.& pupil. Sed ſi verba dirigit ad canonem promulgantem , intelligitur latæ,maxime ſi addūt verbum,totaliter, vel ſimile. de electio. cupientes.§.cæterum.in verbo,excludentes. Vbicunque autē cadit probabilis dubitatio,an ferendæ ſit,an latæ, in dubio ferendæ intelligi debet:quia hæc eſt mitior pęna,vt no.ſ. de electio.cupientes.§.ſi vero.in uerbo,priuentur.Gloſſ.alleg.de hæreti.quicunq;.in verbo,innodetur.& eſt bona gl.de regulis iuris,in pœnis.libro ſexto.Sed poſito quòd requiratur ſentētia , vt hic determinatur,eſt dubium de practica,an hoc fiat in eadem inſtantia,an opus ſit noua actione.Glo.in l.in criminali. ponit duplicem practicam : quia poteſt nouo iudicio agi , & agetur condictione ex his iuribus.Sed recidit in dubiū, quod diſputauit Innocen.j.de iura.calum.c.fi.an pro hac pœna cōperat condictio ex lege,an officium iudicis mercenarium.Ibi tenere videtur,quòd mercenarium officium . Sed tene quod agi poteſt condictione ex iſtis iuribus,argu.gl.in dicta l. in criminali Et patet ex theorica Barto.in l.prima.ff.de condi.ex lege.& poterit peti hæc pęna etiam coram iudice eccleſiaſtico, vt dicit Specu.in titu.de compe.iudi.adi.§.primo.ver.ſed quęro. Quod clarum reputo,quandò actor eſt clericus.Sed idem ſi laicus,quia hoc eſt agere ſuper eo , ad quod competit exceptio.Ad hoc,quod ſcribit Barto.in §. arbitrorum. & dixi ſ. de foro competen.ſi clericus.Plus dicit Specu. in loco præalleg. quòd poteſt etiam ſe defendere per viā exceptionis,vt ſi actor agat contra eum,poteſt excipere , Tu me olim coram iudice ſeculari traxiſti,ideo cauſam perdere debes,ideo peto te condemnari,& me abſolui ſuper hoc,quod a me petis,quia ſuper hoc eſt neceſſaria ſententia, ut eſt dictum . Dicit etiam gloſſ. quod agere poterit condictione ſine cauſa,vt actor eum liberet.Sed non placet hoc Barto.quia antequam pronuntietur , cauſa non deſijt,cum ipſo iure non ſit priuatus. Item dicit gl. quòd in eadem ſententia , & inſtantia , & idem iudex, coram quo eſt citatus,poterit pronuntiare ſuper perditione cauſę in caſu noſtro : quia in hoc efficitur iudex,licèt non ſit in principali.Ad hoc de reſcrip.c.fina.& in clemen. prima. de reſcrip. de appel interpoſita.& c.vt debitus.ad finem.Et hoc, quia ex parte rei defenſio ſuperueniēs pendente iudicio illi prodeſt,licèt non competeret in tempore inſtantiæ inchoatæ, Inſtit. de perpe.& tempo.acti.in fin.l.iuſiurandum & ad pecunias.§. fi. ff.de iureiuran.de quo ff.de excep.l.prima.& ibi per Bar. Item quia hoc ius traxit originem in limite iudicij,ff.de iudiciis.l. ſi Titius.j.de teſtamen.Raynaldus . Ex parte autem rei trahentis non poſſet in illa inſtantia condemnari,ſecundum Barto. quia hoc ius agendi ſuperuenit de prę́ſenti,ff.de iud.l.non poteſt.ſecundum Barto.& fuerunt verba Butr. ibi. Vel forte poterit : quia hoc ius trahit originem in ingreſſu litis , ut in iuribus prædictis. Sed non obſtat hoc , quia ſuper hoc iure nō eſt datus libellus.Quod puto,quando certa cauſa deducta eſt: ſecus ſi generaliter actum , de re iudicata. abbate. libro ſexto.

21 ¶†Quæro , quia litera dicit pœnam amiſſionis cauſę imponendam trahenti : qualiter dicatur quis trahere? Gloſ.dicit, quòd trahi dicitur , quando trahitur inuitus . Quod patet ex litera , dum dicit,pertrahant . Ad hoc c.inolita. quod loquitur in actore. Idem Io. An. qui dicit , quòd præpoſitio peraüget,de quo de conſue.c.tertio.ſecundum Hoſtien.Dicit Spec. in titu. de compet. iudi. adi.§.primo.verſi.ſed quæro.quod vt appareat , quòd inuitus ſit tractus, debet proteſtari ſe eſſe clericum,& non debere coram illo reſpondere : & ſi iudex quærat , an illud proponat excipiendo , vel petendo propter hoc a iudicis inſtantia ſe abſolui:tunc ille dicat , Nihil peto , nec excipio, ſed proteſtor . Et ſi iudex præcipiat,quòd reſpōdeat, vel litem conteſtetur:tunc reſpondeat,& proteſtetur quòd reſpondet inuitus,vel compulſus viribus , aut terrore iudicis,& ſuper hoc teſtes adhibeat , vel inſtrumentum confici faciat ,

22 & ultra non procedat . ¶ † Quæro , an hęc pœna veniat imponenda ſtatim poſt conuentionem, vel poſt litis conteſtationem , an exigatur perſeuerantia vſq; ad fi. Arguit glo.quòd videtur,quod eo quod ad iudicium eſt vocatus , 11. q. j. inolita. vbi dicit,ad iudicia publica pertrahat.& c.placuit.ibi , ſecularis poſſit auxilium. In contrarium , quòd vſq; ad litis conteſtationem pœniteat , vt in l.amplius. rem ra.habe.ff.de in ius vocan.l. quamuis. & l. ſi conuenerit. de iuriſdi.omni.iud. Ad hoc c.placuit.ibi, iudicium intētatum,vel cauſa mota.Quod vſque ad ſententiam poſſit pęnitere,facit ff. de inoffi. teſtam. l. Papinianus. §. meminiſſe. ff. de bo. lib. l. qui cum maior. §. accuſaſſe. quod met. cauſa. l. ſi cum exceptione. §.hæc actio. ¶Glo. recitat opinio. Hug. quod non liceat deſiſtere , & hoc reputat gloſſ. de rigore : ſed de æquitate poteſt deſiſtere uſq; ad litis conteſtationem, poſt lit. conteſta. non, ſaluo caſu de exceſſ. prælat.c.j.vbi punitur ex ſolo tractu:& hoc propter exceſſum grauius in epiſcopum proprium, ſecundum glo. opi. Hug. tenuit Hoſtien. Ioan. Andr. dicit opi. glo.procedere in eo , qui non aſſumpſit pertinaciam in proſequendo : opinio. Hug. in eo , qui aſſumpſit pertinaciam, ut impurgabiliter cadat in pœnam , licèt nondum ſit litem conteſtatus . Et dicit hic,quando aſſumpſerit, vel non aſſumpſerit pertinaciam,relinquendum arbitrio boni uiri.allegat ſimile not de præben. de multa.& quod not. in authen. habita. in glo.fin. C. ne fil. pro pa. opin.G. tenet glo. & Arch.in c.inolita. hic alleg. Bart. in l. in criminali . quæ loquitur per ſimilia verba : dicit actorem poſſe deſiſtere vſq; ad ſententiam : quia in iſtis pœnis legalibus licet deſiſtere vſque ad ſententiam.per l.qui cum maior.§.accuſaſſe.præalleg. & l. in ſeruitutem. §. petijſſe. eodem titu. Et hanc tenet Butr. in l. in criminali.C.eodem.Dic,ſi pęna venit committenda ex cōtrauenire, committitur quoquo modo quis nocet,ut l.ſi quis maior.C. de tranſact. & quoquo modo contrauenerit. Si venit committenda ex controuerſiā non mouere : & committitur quoquo modo fiat controuerſia,ſiue ante litis conteſta. ſiue poſt.l.diuus. & l. ſed ſi ita.§.ante lit.conteſta.ff.de peti. hæred. & ſiue agendo , ſiue excipiendo,l.non ſolum.§.ſi ſtatus.de procura.l.cōtrouerſia.C.de euictio. Si uenit committenda ex petere , vel agere , ſecundum Cald. Sed tunc dic quod tunc inſpicitur tempus conteſtationis litis,ff. rem rat. habe. l.amplius.Fallit in caſu l.j.C. de plus peti. & hoc propter duplex delictum : & hoc, quando pęna venit committenda ex diſpoſitione hominis . Si pœna uenit committenda ex diſpoſitione legali , tunc committitur ex fine iudicij , ut dicta l. qui cum maior. §. accuſaſſe. & in l.in ſeruitutem. Si pęna venit committenda ex trahere , vel per trahere ad iudicium , vel ex auxilium poſcere, vel in ius vocare, dico, quòd ſi eſſet pęna hominis , committeretur ſtatim ſimplici vocatione,& impurgabiliter:ſi eſt pœna iuris, committitur incontinenti , ſi trahit cum pertinacia de rigore . Et ſic intelligo Cyn. in l. in criminali.niſi beneficio prætoris remittatē ex remiſſione actionis , de in ius voc l. quamuis. alioquin purgabiliter vſq; ad litis conteſtationem,ut hic, & l.in criminali. & in c.inolita. & de in ius voc.l. quamuis . Si pęna venit committenda ex quæſtionem mouere : & tunc ſi verbum profertur a lege, intelligitur per litis conteſta. l.3. cum gloſ. C.fini. reg. Si profertur ab homine , intelligatur per ſolam citationem,ff.de tranſact.l. qui fidem.l. Lucius.§. tres hæredes. ff.ad Trebel.Si venit committenda ex cauſa , vel litis motione, dic vt l.eos.C.de tranſa. Si ex habere litem, tunc committitur per ſolam controuerſiæ motionem,vt l.ſtipulatio iſta, habere licere. & qđ ibi not.de verb.obli.Hæc ſunt vt plurimū uerba Bar. modico addito,in dicta l.amplius. Qñq; venit pęna cōmittēda ex accuſare:& tūc ſm Cy.dicit indiſtincte expectari ſententiam,per l.q cū maior.§.accuſaſſe.& l. in ſeruitutē . Qđ credo in pęna legali,non conuentionali.Et hęc lex excogitaſſe videtē de effectu:& durius agitur cum homine,&c.ff.de arbi.l. Celſus.tenēdo opi. q̄ hēt , quòd effectu nō cōmittatē pęna ante litis cōteſtationē.Cōſuluit Petr.& Abb.ꝙ reus clericus ad iudiciū ſeculare vocatus nō opponat declinatoria , ſed ꝓteſtetē ſe nolle,nec teneri reſpondere : & quia tunc reus inſtabit vt rñdeat,facta proteſtatione ꝙ coactus reſpondet , & conteſtetur litem:& tunc locus erit pęnæ pro parte actoris. Et ſic dicit Pe. ſe ſemel Bononiæ feciſſe.de quo in Spec.de compe.iud.adi.§. 23 j.ver.ſed quæro . † Quæro cum alia gl. quid importet illud,A

communione habeantur alieni? Dicit gl. primo, quòd priua-
buntur in pęnam cõmunione ſacramentorũ ad tempus, arg.
2.q.6.catholicus. Secundo dicit, ꝙ priuabuntur communio-
ne, id eſt, officio, & beneficio, ſi clericus eſt. Sed hęc opi. nimis
eſt rigida, vt non perdat locum: ſi perdere vult qđ euicit. Vel
tertio, ſecundum Hoſt. priuabuntur communione hominũ
per excommunicationis ſentẽtiam, quouſq; ſatisfecerint nõ
ſolum tracto, ſed etiam eccleſiæ, cui iniuriam irrogarunt, s̃.
24 c.2. ¶ † Nota ſecundum primam, quòd ſicut a iure quandoq;
promulgatur minor excommunicatio priuans ſacramento,
ita & ab homine. ¶ Venio ad verſicu. & tam epiſcopi. quem
25 gloſſ. dicit loqui in reo, & etiam in actore. ¶ † Opp. quòd nõ
puniatur reus litigando coram iudice ſeculari, s̃. de iudicijs.
at ſi clerici. 11.q.1. in clericorum. Solu. Non punitur, ſi trahi-
tur inuitus: punitur, ſi trahi eligerit, & noluerit, & fecerit cum
26 effectu, vt ibi trahatur. ¶ † Quid ſi tractus volens habuit ſen-
tentiam contra ſe, an illa valeat? Videtur quòd non valeat,
quia a non ſuo iudice lata, de iudi. at ſi clerici. Dicit gloſſ. ſi
ſuccumbit in cauſa, ſententia non valet: in odium tamen ſui
ex diſpoſitione iuris huius ſeruabitur talis ſententia, & com-
pelletur ad hoc propter culpam: imo habebitur pro condem
nato. Hoſti. dicit, quòd ſiue pro ſe lata ſit ſententia, illa non te
net, pœnã tñ amiſſionis loci indiſtinctè patietur. Et hoc eſt
quod dicit hic, etiam ſi pro eis: quaſi dicat, fortius ſi contra
eos. Sic dicit intelligendum quod no. in Summa, eodem tit.
§. ſecundo. ſub §. illud ſcias. verſicu. ſed nunquid in hoc caſu.
Dicebat tamen, quod cogeretur tantum de ſuo dare, ac ſi va-
leret ſententia, ſi pœnam ſequentem vellet euitare. Nam ſi
vbi euincit, illud perdit, vt hic, vbi ſuccumbit, tantumdem
perdere debet, ſi locum ſuum, &c. Dicendum ergo eſt vt dicit
l. in criminali. de iuriſd. omnium iudicum. Reus vero pro con
demnato habeatur, id eſt, ac ſi teneret condemnatio, ab eo
tantumdem exigatur: & ſic in tantum tenet hæc ſententia la
ta a non ſuo iudice. Neſcio quid velit Hoſtien. in hac cauſa,
quia quando in criminali reus trahitur volens, nulla imponi-
tur pęna, niſi amiſſionis loci. Condemnetur ergo vel abſolua
tur, non imponam pęnam de tantumdem, quia non impo-
nitur hic, nec etiam ſatisfaciendo de condemnato: vel tantũ-
dem euitaret pęnam amiſſionis loci, quæ pure, & ſimpliciter
imponitur, nec reſoluitur ad aliquem cõdictionis euentum.
Illud, quod ipſe dixit, reſpiceret, & proportionaretur ad ſecun
dum caſum, quando in ciuili. Ideo ad dubium gl. puto, quòd
ſi tracto venit imponenda pęna amisſionis ex natura actionis
inſtitutæ: quia ſi pronuntiaretur, quòd locum amittat ex na-
tura actionis, poſſet procedere dictum gl. quia videbitur pęna
impoſita tam natura cauſæ, quam in pœnam. Nec obſtat de-
fectus iuriſdictionis: quia in hoc incidenti pœnæ iuriſdictio-
nem habet, vt. s̃. de reſcript. c. fina. & in clemen. j. de reſcrip. In-
terpretabitur ergo potius ſub ratione pœnæ, quam natura
cauſæ pœnam impoſuiſſe, niſi appareat quod natura cauſæ
tantum pęnam impoſuit: quia tunc ſatis putarem ipſam nul
lam, ex quo nõ ſententiauit ex capite quo poterit: niſi ex qua-
dam æquitate diceretur ipſam valere, vt circuitus vitaretur
inutilis: ſed in puncto iuris non valet, ſi alia pœna imponere
tur, quam amiſſionis loci. Dico, quòd indiſtinctè non valet
ſententia, quia hæc pœna non eſt impoſita in criminali, ſed
27 ſolius amiſſionis loci. & hoc de hac gloſſ. ¶ † Quæro cum glo.
perdant, quid fiet de eo, quod perditur. Dicit gloſſ. literę eſt in
tentus, quòd ſi res petebatur a reo, & obtinuit, quia fuit abſo-
lutus, perdit quod euicerit, id eſt, rem, a qua fuit abſolutus. Et
ſi quæris, cui applicetur: gloſſ. dicit, quòd ſi ſolus reus eſt in
culpa, quia forte potens erat, & actor illum timebat, & com-
minabatur quod ſi alibi eum conueniret, eum male tracta-
ret. Ponit Barto. & Cy. in l. in criminali. alia exempla, vt quia
reus intentabat condictionem ex lege, diffamari. vt actor co-
geretur contra eum agere: vel quia petebat, vt illi ſtatueretur
terminus ad agendum, vt l. j. C. vt nemo inuitus. l. Titia. ff. de
accuſa. & l. 3. de his, qui bo. ce. poſ. tunc ex quo hoc culpa tan-
tum rei proceſſit, res adiudicabitur actori: ſic econuerſo in
actore culpabili, & reo non culpabili, quod euincitur, datur
reo ut ſupra, in ver. cum igitur. Sed ſi vterque fuit in culpa, de
bet dari eccleſiæ, in cuius iniuriam clericus tractus fuit, & iu-
riſdictio ſpreta, ſecundum gloſſ. Idem Ioan. Andr. alleg. 11. q.
3. quiſquis. Hoc tenet Hoſtien. & Hug. & Guliel. in Specu. de
compe. iu. adi. §. j. verſi. ſed cum. & verſi. ſequen. Hæc vera, ſi
cauſa eſt propria clerici priuata. ſecus ſi eccleſiæ, quia deli-
ctum, &c. ſecundum gloſſ. ¶ Quæro, an indiſtinctè perdat lo
cum eo volente obtinere, quod euicerit. Dic ſecundum gloſ.
quòd reus habet electionem, an velit perdere illud quod eui-
cerit, an perdat locum: quia dicit gloſſ. verum, ſcilicet reum
habere hanc electionem, quando actor fuit in culpa. Vnde po
terit dicere, Volo perdere locum, & non nocebit illi, qui non
fuit in culpa, ſcilicet actori. Ioan. And. dicit, quòd hæc ele-
ctio non dabitur reo, quia hæc verba, ſi locum ſuum, &c.
non intelliguntur, vt pœna loci perdendi quod euicerit, ſi-
mul imponatur alternatiue, vel diſiunctiue: ſed intelligun-
tur prolata comminatorie: quaſi dicat, ſi contenderit habere
quod euicerit, deponi poterit. Et ſic videtur intelligere gloſ.
Ioan. 88. diſtin. capitu. 2. in gloſſ. 2. vbi dicitur, quod aut poni-
tur comminatiue, allegat cap. placuit. vbi ſunt hæc verba. Di
ctum Ioan. Andr. procederet, ſi eſſet in litera, ſi voluerit obti-
nere: quod ſupponit poſitiuum, & ſic eſt ſenſus, Si magis vo
luerint obtinere locum, perdant quod euicerint: & ſic pœna
eſt perditionis loci: ſed poſſunt eligere, vt perdant cauſam, ſi
magis volunt locum obtinere. Sed quid ſi ſuccumbant? Ho-
ſtien. ſupra, tenuit quod tantundem tenentur. Cogita: puto,
quòd in pęnam eorum valebit ſententia: & hoc implicat di-
ctio, etiam, in præcedenti caſu, quæ reſpicit etiam hunc, quaſi
ſit mens, Si lata ſit contra eos ſententia, habebunt illam pœ-
nam, vt valeat, & perdant cauſam ex iuribus ſententiæ: & in
28 eos perdent locum, vel quod euicerint. † Quęro cum gloſſ. pe.
an ſaltem tacite poſſit clericus prorogare iuriſdictionem lai-
ci iudicis. Quod videtur, 3. q. 6. pulſatus. Item quia poteſt hoc
Papa, 2. quæſtio. 8. nos ſi. j. qõ. 5. mandaſtis. Ad hoc, quia mul
ta poſſumus tacite, quæ non expreſsè, gl. allegat iura. Conclu
dit, quòd nec tacite, nec expreſſe poteſt: imo nec in eccleſiaſti
cam perſonam ſine licentia iudicis ſui conſentire poteſt, nec
illum iudicem eligere, 3. q. 6. non liceat. cum ſimil. Primum te
nuit hic Io. & 11. q. j. inolita. Bar. Bri. ibi contrarium: & Hoſti.
hic. Sed ſecundum hoc, ſi nec tacite, nec expreſſe prorogare
poteſt, obijcit Ioan. And. iam ceſſabit priuilegium authen. ha
bita. inquantum ſatis permittit coram magiſtro conueniri,
C. ne fi. pro pa. authen. habita. Item videtur quod ceſſet, in-
quantum dicit epiſcopum loci: quia non poterit coram eo
abſque authoritate proprij epiſcopi conueniri, per fi. gl. quia
abſurdum videtur. Ad hoc, quia Imperator de clericis, & ec-
cleſijs, ſeu eccleſiaſticis ſtatuere non poteſt ſine Papæ conſen
ſu, & tamen ſi dat priuilegium clericis, vel eccleſijs, dicimus il
la ſtatim tenere, vt not. 10. di. c. j. in prin. Cum ergo illa conſti-
tutio ſit priuilegium ſcholarium, ergo clericis competit.
29 ¶ † Not. bene hoc dictum pro his quæ dixi ſupra eod. c. ſi cleri
cus. Goffre. hic, & in Summa huius titu. §. dubitari. dixit auth.
habita. non habere locum in ſcholaribus clericis: vel ſi locũ
habet in clericis, ſaltem non habet locum in ciuibus, qui ha-
bent ibi proprium epiſcopum. Et hoc tenuit Guliel. in Spe.
de reo. in prin. vbi aliquæ ſunt quæſtiones ad propoſitum: qui
dixit, quòd hæc opi. placet Ioan. & Vber. de Bo. ibi tenet, quòd
inquantum ſubmittitur magiſtris, intelligatur quando magi
ſtri ſunt clerici. Hoſtiẽ. tenet etiam in alienigenis clericis con-
ſtitutionem locum non habere, in Summa eod. titu. §. quibus
ex cauſis. ver. ſed tamen illa. Nec obſtat ratio Io. quia conſtitu
tio authen. habita. inquãtum priuilegiat, poſſet prodeſſe cleri
cis, ſed non inquantum detrahit ordinariæ poteſtati ſui epi-
ſcopi, nec inquantum ſubmittit iudici ſeculari. Et dicit Ioan.
And. quod de rigore opin. Ioan. Hoſti. & Goff. videtur verior,
quam tenet Arch. 11. q. j. inolita. Dic quod inquantum auth.
habita. ſubmittit ſcholares rectori, vel doctori laico, illa non
ligat clericos: quia etiam cum conſenſu epiſcopi nõ poſſunt
litigare coram iudice ſeculari: licèt Archidia. & male, ſenſerit
contrarium, de cleric. coniuga. capitu. primo. libro ſexto. in
verbo, diſtringit. niſi in caſibus, in quibus aliàs eſſent clerici
iudici laico ſubiecti: quo caſu idem dicendum quod in caſu
ſequenti. Inquantum ſubmittit ſcholares iudici inferiori, &
eccleſiaſtico in terrigenis, non habet locum in his, qui ſunt
in ſtudio abſque licentia proprij: in alienigenis autem, ſi ha-
bent licentiam epiſcopi, poteſt procedere in clericis: quia eo
ipſo quod habent licentiam accedendi ad ſtudium, habent li
centiam vt ibidem poſſint conueniri, vt ff. de iud. l. ſi longius.
& no. Hoſtien. in Summa, eod. tit. §. 2. verſic. item ratione pri-
uilegij. Si uero habent licentiam proprij epiſcopi inquantum
conueniuntur ibi ratione contractus vel quaſi geſti in ſtudio,
ſatis uidetur quod poſſint conueniri: quia ibi non exigitur li-
centia proprij epiſcopi, vt forum ſortiantur iudicis eccleſiaſti
ci ſecundum ſuam qualitatem, infra eodem. dilecti. ſed in-
quantum conuenirentur de alibi geſtis, ſecundum opinio. de
qua ſupra eodem, quod clericis. tenendo quod ex commora-
ri ſortirentur forum, ſatis puto idem, quod poſſint conueniri
coram iudice eccleſiaſtico, rectore, uel epiſcopo. In terrigena
hæc non procederent, quia derogaret iuriſdictioni propriæ
eccleſiæ, & epiſcopi: & forte nec in alienigena, ſiue de geſtis
ibi, ſiue alibi conueniretur, inquantum daret iudicem infe
riorem epiſcopo: quia ſaltem detrahitur honori ordinis cle
ricalis, inquantum ſubmittitur inferiori: quod non poteſt fa-
cere Imperator. De hac materia, & quis ſententiam rectoris
exequatur, vide in Specu. de ſentent. excommuni. §. ſecundo,
30 verſi. quid de ſententia rectoris. & verſic. ſeq. ¶ † Gloſſ. vltima
clara eſt. In fi. opp. quòd licet nõ teneat principale, teneat iu-
ramentum, vt patet de iureiu. c. cum contingat, & de iureiu-
rando,

rando.c.debitores. Dic, ſi acceſſorium non ſubſiſtit de ſe ſine
principali, procedit regula iſta, ſublato, &c. Si ſubſiſtit p ſe: tũc
ſi ratio annullandi cõcludit ad vtrunq;, procedit adhuc regu-
la: ſi nõ cõcludit ad vtrunq;, procedit contrarium, quia valet
acceſſorium, licèt non principale. De hoc in regula, acceſſo-
31 riũ. & ad hoc.c.licet.de iureiurando.libro ſexto. † Vltimo Io.
de Ligna.tractat hic, an iuramentum firmet pactum, vel con-
tractum a iure inhibitum. de quo plene dicam j. de iureiurã.
cum cõtingat. & refert verba Bar.in l.ſi is, qui pro eo. de fide-
32 iuſſorib. † Tangit etiam vnum, Statuto punitur clericus decli
nans iuriſdictionẽ ſecularis: qualiter facere debet, vt non inci
dat in pęnam? Dicit quod But.in authen.ſtatuimus.C.de epiſ.
& cleri.tenet quod non debet declinare, ſed debet dicere, Nõ
poſſum coram vobis reſpondere, quia habeo decre.ſi diligen-
ti, inhibentem, & punientem, aliàs libenter reſponderem. Io.
de Lig.dicit, quòd ſtatutum non valet, quia ſi exprimit cleri-
cum, eſt plenum: ſi nõ exprimit clericum generaliter loquẽs,
ad illum non refertur. Allegat de conſtit.eccleſia. 96. diſt. be-
ne quidem. de immuni.eccle.c.fi.libro ſexto. de iureiuran. c.
j.libro ſexto. Nec forte cautela prodeſſet, cum per illa verba
effectualiter declinet: & non refert an verbo, vel facto, ff. de le
gib.l.de quibus.de appella.ex parte.de his, quę fi.a ma.par.ca.
ex ore.Bar.in l.penul.§.ad crimen.de publi.iud. dat aliam pra
cticam, quòd ipſe non declinet, ſed pro intereſſe ſuo compa-
reat ſuperior eum reuocans ratione ſui intereſſe, ſicut dici-
mus in ſeruo, l.ſeruus.ff.de accu. & in feudatario, s̃.eodem. ex
tranſmiſſa. & c.ex tenore. Ad hoc de ſent.excommu. relatum.
de apoſta. c.j.ne cle.vel mo.ſacerdotibus.

SVMMARIVM.

1 *Clerici ſuper exceſſibus coram ſuo epiſcopo conueniri debent.*
2 *Clerici adſtringuntur quandoque ad ſeruitia maioris.*
3 *Iuriſdictionalis poteſtas non concluditur ad ſubiectionem poteſtatis ſerui lis, vel mercenariæ.*
4 *Capitulum cathedralis eccleſiæ, vel inferioris non vendicat ſibi poteſtatem iuriſdictionalem in ſubiectos ratione ſeruitij.*
5 *Epiſcopus ſuper exceſſibus clericorum habet poteſtatem iuriſdictionalem in tota dioceſi.*
6 *Excommunicandi, vel coercendi poteſtatem non ſibi quęrit inferior epiſco po, etiam conſuetudine.nu.18.*
8 *Delinquens extra territorium quomodo ſubmittatur iuriſdictioni iudicis ſui domicilij.*
9 *Iuriſdictio poteſt quæri conſuetudine, vel priuilegio.* 10.
12 *Iuriſdictio vbi datur ratione ſubiectionis, qualem tribuat poteſtatem, & in quos.*
13 *Iuriſdictionem qui in ſubditos habet, nunquid habeat ipſam recuſabilem.*
14 *Iuriſdictio ubi datur inferiori ratione ſubiectionis, nunquid habeat exequen di poteſtatem.*
15 *Iuriſdictio, quæ ratione ſubiectionis quæritur inferiori, vbi in cognoſcendo locet ſibi ſedem.*
16 *Iuriſdictio vbi priuilegio acquiritur inferiori, quale eſſe debeat priuilegium, & a quo exigatur.*
17 *Conſuetudo vbi tribuit iuriſdictionẽ, qualem tribuat, & quale priuilegium.*
18 *Prælatus poteſt ſibi excommunicandi iuriſdictionem acquirere per conſuetudinem.*
20 *Iuriſdictionem ſuper familia ſu: non habet dominus de iure communi.*
21 *Delegatam iuriſdictionem non poteſt habere dominus ſupra ſuam familiam.*
22 *Iudex ordinarius eo quod ordinarius; quomodo poſſit cognoſcere de factis familiæ ſuæ, vel filiorum, cum contingat.*

CAP. XIII.

1 CVm contingat. ¶†Clerici ſuper exceſſi-
bus coram epiſcopo ſuo
conueniri debent, nõ coram illis, quibus ſeruiunt,
niſi conſuetudo, vel priuilegium aliud inducat.h.
d. Sunt duæ partes. Conſultatio, & reſponſio. ſecunda ibi, ſu-
2 per quo. ¶†Nota clericos adſtringi poſſe ad ſeruitia maioris
in dignitate, vel ordine. ad hoc de maior. & obediẽ. ſtatuimus.
3 ¶† Nota ſecundo, quòd ad ſubiectionem poteſtatis ſer-
uilis, vel mercenariæ non concluditur iuriſdictionalis ptãs,
4 maxime in criminali. ¶†Nota tertio, quòd capitulum cathe-
dralis, vel inferioris eccleſiæ de iure communi non vendicant
ſibi poteſtatem iuriſdictionalem in ſubiectos ratione ſeruitij.
Ideo de iure puto, quòd non poſſunt amouere ibidem cappel
lanos intitulatos, nec illos aliter corrigere: & ſic vbi repellitur
hoc de conſuetudine, vel priuilegio. Ad hoc de officio ordin.
5 irrefragabili.§.exceſſus. †Nota quarto, quòd de iure commu-
ni ſuper exceſſibus epiſcopus vendicat ſolus poteſtatem iuri-
ſdictionalem in tota dioceſi, excluſo quocunq; alio inferiori
prælato: & ſic vbi prælatus talem habeat, habet ex conſuetu-
6 dine, de offic. archi.per totum. ¶†Nota quinto argu. inferio-
rem epiſcopo non poſſe quærere, etiam ex conſuetudine, po-
teſtatem excommunicandi, vel cohercendi: & ſic nõ videtur
quod poſſit acquirere illa, quæ ſunt meri, vel miſti imperij.
7 †Nota ſexto, de iure communi epiſcopum ſolum ordinariũ
in tota dioceſi, & ſolus habet imperium. de quo 2. quæſtio. 7.
ſi quis epiſcopus. extra dioceſim non, ſaluo caſu cle. quamuis.
8 de foro competen. †Nota ex implicatiua, maxime, delinquen
tem extra territorium ſubmitti iuriſdictioni iudicis domici-
lij: & ſic non ſolum ſubmittitur illi quo ad delicta commiſſa
in dioceſi, ſed etiam quo ad delicta commiſſa extra dioceſim.
Nota argu. ſubiectum ratione delicti ſubijci tantum uniuer-
ſali ordinario loci, & non ordinario particulari; & quia com-
9 muniter inferiores non habent territorium. †Nota duo ſigna
iuriſdictionem ordinariam tribuentia, priuilegium, & cõſue-
tudo. Ad hoc de iudi.nouit.de offi.ord.duo ſimul. de priuile-
10 gijs. accedentibus.cum ſimil. †Nota, quòd vbi priuilegium &
conſuetudo tribuunt iuriſdictionem inferiori ordinario, tri-
buere videntur ſolide, excluſo ſuperiori vniuerſali: quod eſt
verum, ſi hoc ſpecifice diſponant, aliàs non, vt no. de offic.or-
di. paſtoralis. in glo. & c.cum ab eccleſiarum. & c. irrefragabi-
11 li.§.exceſſus. † Oppo. primo, quod ratione ſubiectionis detur
iuriſdictio, de offic.archi.per totum. C.ne fi.pro pa.authen.ha
bita. Materia huius cap.conſiſtit in hoc, an ad cuiuslibet ſpe-
ciei ſubiectionem detur iuriſdictionis poteſtas. Secundo, qua
lis ſit hæc poteſtas, & qui habeant quo ad potentiam exequẽ-
di. Tertio, ubi tales cognoſcendo locent ſedem. Dic ad primũ,
ſi poteſtas eſt paterna in hac, licèt olim daretur poteſtas necis
in filium, l.in ſuis. de libe. & poſthu. hodie non licet ſęuire in
eum, ſed habent leuem, & moderatam quandam caſtigatio-
nem, C.de emen.propin. per totum. Vnde iuuenis delicta le-
uia corriguntur caſtigatione domeſtica, grauia, iudicis caſti-
gatione. Et ſatis puto hoc relinqui arbitrio iudicantis. Vnde
poteſt eum flagello leui ſubijcere. Et etiã ſatis puto quod poſ-
ſit eum includere aliquandiu in aliqua camera, vt faciũt Flo-
rentini. Ad quod l.j.C.de emen.ſer.ſaluo caſu l.quod ait.ff.de
adulte.ſi filiam inueniant adulterantem: quod non procedit
de iure canonico, 33. quæſtio. 2. c. inter hæc. Colligitur etiam,
an leuiter percutere voluerit, vel grauiter, ex genere inſtrumẽ
ti, cum quo percutit, ff. de emen.ſeruo.l.prima. Idem per om-
nia de poteſtate dominicali, vt dicta l.j. & l.ſecunda.ff.de his,
qui ſunt ſui, vel alie.iuris.§.j. & not.gl. 6. quæſtione prima, ſi-
cut. quamquam olim manu paterna inter eos iuſtitia guber-
naretur, l.congruentius.ff.de pa.po. Ad hoc, quod no. Ioan.2.
q.ſeptima.§.accuſatio. & 17. quæſtio. quarta, nullus. & c. fra-
ter. ff.de iniurijs.l.prætor §. præterea. ſeptima quæſtione pri-
ma. ſicut, de ſenten. excommu. ſi voluntate. cum gl. Idem de
poteſtate coniugali, gloſſ. 7. quæſtio. j. ſicut. vbi dicit gloſſ.
quòd poteſt maritus iudicare vxorem, corrigendo. 23. quæ-
ſtione quarta. duo iſta. C. de repu. ex conſenſu. Non tamen
verberando, quia aliena ſunt ab ingenuis: ſed, temperatè eam
caſtigare debet, quia eſt de familia ſua, 23. quæſtio. 4. hæc ima
go. Dicit tamen Archidia. quòd verberare eam poteſt ſecun
dum exigentiam cauſæ, & leuiter, ff. ad legem Aquil. præ-
ceptorias. de homici. ad audientiam. Nec obſtat dicta l. ex
conſenſu, quia intelligi debet quando ſine cauſa facit, vel
enormiter: imo poſſet ipſam inuinculare, 33. q. ſecunda. pla-
cuit. & quæſt. quinta. hęc imago. Dicit gloſſ. fina. poſt Tan.
de iureiuran. quemadmodum, ad hoc 22. quæſtio. quarta.
duo iſta. Idem de ſubiectione ratione patronatus, text. &
gloſſ. de arbit. dilecti. Gloſſ. ergo, quæ hic dicit aliquos ex
iſtis habere iuriſdictionem, eſt vera, quando hoc diſponit
conſuetudo. Ad hoc, quod not. Ioan. 2. quæſtione 7. accuſa-
tio. ſecundum Docto. hic. Quædam eſt poteſtas mercena-
ria, vt ſeruientis ad dominum, vel ruſtici ad ſuperiorem: &
per hanc non concluditur iuriſdictio, ſecundum Doct. hic.
caſtigant tamen eos leuiter, 7. quæſtio. 1. ſicut.not. gloſ. ad l.
reſpiciendum.§. primo.ff. de pęnis. vnde etiam non vendicãt
ſibi iuriſdictionem inter ruſticos, niſi aliter, habeant villam
ſubiectam ratione iuriſdictionis, vt not. 89. diſtin. iudicatum.
& dixi ſupra c.2. Quædam eſt poteſtas dominica reſpectu do
minij ciuitatis, aut caſtri habentis territorium ſub ſe: & hęc
concludit iuriſdictionem in caſtro de leuibus, niſi aliud expri
matur: vnde non poſſunt illa, quæ ſunt meri, uel miſti impe
rij, niſi aliud exprimatur. Ad hoc s̃.eod. ex tenore. in Auth.
de defen. ciui. §. primo. C. de defen. ciuit. per totum. l. ea,
quæ. ad muni. qui fil. ſint legi. prolatam. Ad hoc, quod not.
de iureiuran. nimis. vel in c. breui. vbi diſputatur plene, an
dominus, eo quod dominus, fundet ſuper iuriſdictione in-
tentum de iure communi. Hoc puto, niſi ciuitas quo ad tem
poralitatem ſubmitteretur epiſcopo: quia cum habeat in
ſpiritualibus miſtum, & merum imperium, habebit & in tẽ-
poralibus, vt ex qualitate perſonæ intelligatur conceſſio. Ad
quod not. Innocen. de priuileg. cum & plantare.§. in eccleſijs.
& de dona. paſtoralis. Hoc verum, ſi caſtrum non eſt ſubiectũ
alteri ciuitati, aliàs eſſet ſub iuriſdictione ciuitatis, ff. ad muni-

ci,l.qui ex meo.Quoddam eſt dominium cum territorio pro
uinciæ,& talis habet merum,& miſtum imperium, eo quod
dominus,ff.de offi.præſi.per totum.Sic dicit Bart. in l.quarta.
ff.de dam.infec.C.de offi.recto.prouin.per totũ. Quædam eſt
poteſtas dominij reſpectu iuris feudalis, & quam,& qualem,
& quo ad quid habeat,no.ſ̃.de iud.cæterum.& ſ̃.c.verũ.Quæ
dam eſt poteſtas magiſterij, & hoc ſi in aliqua arte mechani-
ca:& hic nõ arguit iuriſdictionem,ſed caſtigationem leuem,
& moderatam,prout opportunum eſt ad correctionem mo-
rum,& inſtructionem artis,l.2.§.ſed & ſi in quacunq;.ff.ad le-
gem Aquil.§.ſi magiſter.Si ſit liberalis, concludit iuriſdictio-
nem de iure,in authen.habita.C.ne fi.pro pa.Et ſic doctor ha
bet ſimplicem iuriſdictionem in ſcholarem, vt ibi.Quædam
eſt poteſtas prælationis,vt hic: Doc.varie loquuntur, & ſunt
verba Innoc. Quidam dicunt, quòd quamquam ſint iudices
ordinarij,non tamen habent territorium,nec iuriſdictionem
habẽt de iure communi.Concludendo Inno.& Hoſtien. hic,
dic.quod quiam ſunt habentes perſonas ſubiectas ratione cu
iuſdam prælationis,& habentes territorium de iure cõmuni,
vt ſunt epiſcopi:& tales habent iuriſdictionem in ibidem cõ-
morantes,& delinquentes, vt eſt epiſcopus habens ſub ſe to-
tam diocesim,ſ̃.c.ſane.de offic. ordina.c.j. de ſenten.excom.a
nobis.de rap.c.j.16.q.7.omnes baſilicæ. & vendicant ſibi talẽ
iuriſdictionem,etiam reſpectu meri & miſti imperij, vt hic.
Quidam ſunt prælati habẽtes ſub ſe perſonas ſubiectas cum
territorio aliquo iure ſpeciali:& tales etiam habẽt iuriſdictio
nem in illos.Quidam ſunt prælati habẽtes ſub ſe ſubiectos ra
tione ſeruitij,& conſtat eos non habere territorium: & tales
ratione prælationis non habent iuriſdictionem in ibi delin-
quentes,nec ibi habitantes,niſi alio modo in perſonas ſibi vẽ
dicẽt iuriſdictionem:per quæ dicunt,quòd capitula,& alij,de
quibus hic loquitur,non habent hic aliquod territorium, &
ideo nec iuriſdictionem,niſi aliter illa ſibi vendicent: & dato
quòd ſibi vendicent iuriſdictionem aliquo iure ſpeciali in ali
quos,per hoc non habent territorium.Et ſic intelligit 79.diſt.
iudicatum.& c.quoniam.Non enim ruſticos cuiuslibet curię
iudicabit prælatus ipſius,ſed epiſcopus:de quo de offi.archid.
c.fi.ver.petijt.Nec clerici iudicabunt officiales, vel miniſtros
ſuos,niſi ipſi clerici ſuper ipſas villas,quarum officiales ſunt,
aliquo iure ſpeciali iuriſdictionem haberent. Quidam ſunt
prælati,de quibus eſt dubium,an habeant,vel habere poſſint
territorium, habẽt tamen ſubiectas perſonas ratione præla-
tionis,vt ſunt archidiaconi: & in talibus de iure quidam di-
cunt, quòd non habent territorium de iure, & contra nõ ha-
bẽt iuriſdictionem in ibi delinquentes: & ſi quam habent iu-
riſdictionem, habent tantummodo in perſonas eos eligẽtes,
& ſic non in ſeruientes tantum.Nam ratione territorij,vel fo
ri,cum non habeant territorium,iuriſdictionẽ non quærunt.
Vnde archidiaconus non poteſt excommunicare delinquen
tem in ſuo archidiaconatu,niſi aliàs ſit ſubditus eius. Hoc no
tabiliter dixi de facto archiepiſcopum Rauennaten. nõ poſſe
in Ferrariam,niſi aliud habeat conſuetudo, abſoluere ſeruiẽ
tes ſibi clericos inuicem ſeſe percutientes:quia ratione ſolius
ſeruitij non vendicat ſibi aliquam iuriſdictionem in eos: nec
ſubijciuntur ratione delicti,cum Ferrariẽ.territorium ſibi ſu-
biectum non ſit,ſed epiſcopo Ferrarien.niſi in caſibus, de qui
bus in c.paſtoralis.ſ̃.de offi.ordina. Recitat Innocen. alios di-
cere,quòd archidiaconi, & multi alij prælati, qui habent prę
lationes ſuper certas parochias, vel certa loca, habere territo
rium,& ibi per ſe exercere iuriſdictionem ſuam in certis capi-
tulis,de offic.archid.ad hæc. & de offic. ordin.c.tertio.de quo
de maiorit. & obedien.cum inferior.in glo. quid ſi. & infra c.
proximo.in gl.magna.Hoſtien.uidetur,quòd de iure commu
ni archidiaconus, vel alius prælatus, excepto epiſcopo, non
poſſit dici habere territorium,nec cõſuetudo poſſet hoc ope-
rari, quòd in eadem ciuitate, vel dioceſi eſſent inſimul duo
capita,ſicut monſtrum,de officio ordin.quanto.& c. quoniã.
Fatetur,quòd ſunt aliqui abbates habentes aliquam terram,
& territorium per ſe limitatam, & iuriſdictioni ſuę ſubiectã
alio epiſcopo carentem,ſicut abbas Caſſinen.& quidam alij.
Caſſinen.hodie eſt epiſcopatus:ſed de alijs vide in conſtit. bo
næ.de monachis nigris,ante fi.illos dicit Ioan.An.ſe expreſſiſ-
ſe in Specu.ſuper rubrica,de priuileg.vbi dicit, quòd eſt mo-
naſterium Sublacen.Farfen.quę ſunt in ſpeciali prouincia pa
pali.Item ſancti Vincentij de Vulterano in parribus Apuliæ.
Item in monaſterio ſancti Laurentij veteris in partibus Galli
canis:& tales fulciri poſſunt ſpeciali apoſtolico priuilegio. Et
de talibus poteſt dici,quod habeant territorium,ſiue forum,
ff.de verb.ſign.l.ſi pupillus.§.territorium.de quo j̃. de præſcri.
cũ ex officij. & c.veniens.Qualem autem habeant iuriſdictio
nem,Hoſtien.de offi.archidia.c.fin. in ſuppletione magna,te
nuit ratione prælationis iudicem eſſe ordinarium, & habere
leuem coercitionem: & tales omnes ſunt ſub epiſcopo, vt vi
carij epiſcopi: maiorem tamen non exercent coercitionem

inconſulto epiſcopo.In c.autem ad hæc. licèt æquiparatio ex
toto placeat, Innocentius eos æquiparat defenſoribus ciui-
tatum, vt audiant cauſas ciuiles vſq; ad trecentos aureos, &
minores criminales. In minoribus poſſint eos capere, & ad
epiſcopum mittere, modicam mulctam indicere, authoriza-
re in donationibus,& inſinuationibus teſtamentorum:in Au
then.de defen.ciui.colla.3.Ratione autem delicti,val contra-
ctus,nullus conuenitur coram eo, cum non habeat territo-
rium a terrendo, ut hic. Non placet hoc Innocentio,quia di
gnitates eccleſiaſticæ non ſunt ordinatæ ad modum nundi-
narum, 2. q. 6. hoc quippe. de religio. do. c. primo. Sed Ho-
ſtien. in c. ad hæc. de officio ordinarij. concludit tales præla-
tos in ſubditos tantum habere leuem iuriſdictionem, & non
grauem. Et graues vocat diſpoſitiones clericorum, etiam in
minoribus. Alleg. not. de electio. tranſmiſſam. etiam ſi ſint
in minoribus, 15.quæſt. ſeptima. epiſcopus. Idem de ſuſpen
ſione perpetua, uel multum duratura. alleg. de exceſſib. præ
latorum. cap.primo. Idem de vnione, & diuiſione, eodem
titu. ſicut unire. Idem de diſpenſatione, de eo. qui fur. ord.
re. cap. ſecundo. de fil. presbyter. capit. finali. Idem de autho
ritate alienationis eccleſiaſticæ, 12. q. 2. ſiue. Et generaliter
omnia, quæ non expedit prælatus ſolus ſine capitulo, de his,
quæ fiunt.a prælato. nouit. & c. quanto. Item iuriſdictio in
monaſterio. Item matrimonlalis cauſa, de exceſſibus præla-
torum,cap. accedentibus. & de conſanguinitate, & affinita-
te. capit. primo. Item omnia, quæ enumerantur in dicto ca-
pit. accedentibus. Item datio diuiſoriarum, de officio ordi-
narij. ſignificaſti. Item cauſæ criminales graues, de procura-
tori. querelam. Item omnia, quæ ſunt epiſcopalis ordinis,
de quibus de electionibus.quod ſicut. & c.tranſmiſſam.Item
dicit, quòd talis iuriſdictio non extenditur ad notabiles per-
ſonas, niſi ut epiſcopo nuntiet. Vnde archidiaconus ſolam
hanc iuriſdictionem habet quo ad parochiales eccleſias, &
minores titulos. Item tales non poſſunt propter non reſiden
tiam priuare titulis ſuis clericos, nec propter aliam cauſam,
vt diſputauit Iaco. Bon. Et breuiter vbicunq; agitur in figura
iudicij, niſi aliud det conſuetudo, 11.quæſt. j. de perſona. de
hære. cum ex iniuncto. ad finem. Et hæc vera, niſi ex ſpecia
li iure ad eum ſpectet inſtitutio: de quo de cleri. non reſid.
relatum. & quod ibi not. & eodem titulo.qualiter. de electio
ne.licet canon. libro ſexto.ſuper gloſſa penultima. Ponit hoc
vltimum Ioannes Andr. de offic. archidiac.c.fin.in uerbo, re
feruntur. de maiori. & obedientia. cum inferior. & ponit Io-
an. Andr. in uerbo, conſecratum.in glo. quæ incipit, quid ſi
extraneus. ibi, ſupponere videtur habere territorium, cuius
reſpectu ibidem delinquens eius iuriſdictioni ſubmitttitur.
Ioan. And. ibi illud fatetur quando habet territorium: & ſic
fatetur ipſum habere poſſe territorium. Dico, quòd ſi quæ-
ritur, an habeant inferiores prælati territorium ſtricte a ter-
rendo de iure: dicendum quod non regulariter, ſunt tamen
aliqui, qui habent. Vnde ſi quęritur, an habeant territoriũ
reſpectu fori pęnitentiæ: dic quod ſic,& non ſolum prę latus,
ſed etiam quilibet curatus, de officio ordinarij. ſi ſacerdos.de
pęni.omnis.tale tamen non habet, ut ſeparatum ab epiſco-
po, quaſi faciant caput cum epiſcopo: imo in exercitio cu-
ræ concurrunt: & habet inferior ſub epiſcopo, & locus eſt p̃-
occupationi: & ſi concurrunt actu, prę fertur epiſcopus, vt ſu
perior,de officio archipreſb.c.3.& quod ibi not.& not. de pę.
omnis utriuſq; ſexus.Si quæritur,an habeat territorium a ter
rendo, & iuriſdictionale: tenendum quod non, vt eſt caſus
hic. Et in hoc uerum dicit Hoſtienſis, quia nullus habet terri
torium tale ab epiſcopo.Ad hoc quod no.2.q.7.ſi quis.& hoc
inquantum uelit habere territorium ſeparatum ab epiſco-
po, poſſet tamen habere totum territorium epiſcopi non ſe-
paratum ab epiſcopo, in quo poſſet intendere in ibidẽ delin
quentes quo ad leuia,ut uicarius eius. Quod uerum,ſi ibi ſor
tirentur domicilium, vt in archidiacono. De conſuetudine
autem,an ſit poſſibile,& quod habeant,ópi.ſunt. Puto, quòd
ſi uult quęrere territorium vt ſeparatum ab epiſcopo, quaſi
caput ſibi faciat in eadem dioceſi, nõ ſit poſſibile: ſi uult ſibi
quærere priuilegio apoſtolico,ad quem ſolum ſpectat, vt par
tem ſeparet a dioceſi,hoc poteſt,ut in abbate Caſſin. & ſimilj
bus. In dubio tamen licèt detur in parte dioceſis epiſcopalis
iuriſdictio,uel quaſi,non uidetur ſeparatum territorium, ut
puto.Exemplũ in abbatẽ Burg.ſuper cuius factis iam cõſului.
ſi uult quærere quaſi ſub epiſcopo,ut hẽat epiſcopus vniuerſa
lem ſaltem habitu iuriſdictionem,& prælatus ſub eo,ita ꝙ lo
cus ſit concurſu in iuriſdictionis exercitio, vel diſponẽte con
ſuetudine,vel priuilegio,vt in exẽptis excludat̃ a iuriſdictionis
executio,nõ ab habitu:& hoc eſt poſſibile, vt uidemus in exẽ
ptis qñq;.Ad hoc,qđ no.de off.or.irrefragabili. §. j. & c. cũ ab
eccleſiarũ.& c.paſtoralis.§.j.e.ti.de offi.or.cum ep̃s.li.6.in uer
bo,per aliũ.poſt Archi. & Io. Mo.ubi innuit de conſueiudine
antiqua inferiorẽ epiſcopo poſſe habere cognitionẽ omniũ
cauſarum

12 cauſarum in certo territorio,excluſo epiſcopo.†Si quæritur,
qualem habeant iuriſdictionem tales inferiores, & in quos,
patet ex dictis,quia ſi eorum dignitas non ſonat ſtricte in præ
lationem,vt ſunt archidiaconi,& ſimiles, vt curati, vel archi-
presbyteri in cathedralibus eccleſijs,ſed nullum habent terri
torium,nec ſubiectos ſpecialiter, nullam ſibi vendicant iuri-
ſdictionem.Fallit in archidiacono,qui vt vicarius epiſcopi, &
de iure, & conſuetudine in aliquibus cognoſcit, vt vicarius
epiſcopi,& iuriſdictionem exercet:ſed puto in ibi tantum ha-
bitantes,& intitulatos,& ſic ibidem domicilium ſortiētes. In
extraneos autem non,vt hic.Habet tamen limitatam,& in le
uibus,vt de officio archid.ea,quæ.& cap.fi.& cap.ad hęc.Qui
dam ſunt habentes territorium pęnitentiale,non contentio-
ſum,nec ſunt in aliqua prælatione ſtricte,vt ſunt curati : tales
non recipiunt poteſtatem circa contentioſa, nec iuriſdictio-
nem aliquam in ciuili,aut criminali : recipiunt tamen quādā
latam iuriſdictionem in ſubiectos, quæ plus attrahitur ad na-
turam fori pęnitentialis, quàm contentioſi:quia poſſunt ge-
neralem promulgare excommunicationem ad corrigendos
animos ſubiectorum,& hoc reſpectu inquirere,de offic. ordi.
ſi ſacerdos. & quod ibi not.Et ſic debet intelligi glo.9.q.2.per
ſingulas.Quidam ſunt habentes territorium pęnitentiale tā-
tum,& eorum dignitas ſonat in prælationis nomen : & tales
in tota parochia habent,quod curati.Item habent iuriſdictio
nem in illos,qui eos elegerunt:& dirigitur tūc plus iuriſdictio
ad perſonas certas in loco,quàm ad locum, in tantum quòd
recipiunt iſti poteſtatem excommunicandi,& habent iuriſdi
ctionem modicam,nō proprie cognitionalem, ſed correctio-
nalem.Sic debet intelligi de officio ordin. cum ab eccleſiarū,
& quod ibi not.Puto etiam, quòd ſubiectos, & ſeruientes in
eccleſia intitulatos poſſent pro eorum culpa, & negligentijs
non contentioſe,ſed correctionaliter priuare ad tempus emo
lumentis eccleſiæ,vt diſtributionibus,& alijs, totaliter autem
ab eccleſia remouendo,vel ad non modicum tempus ſuſpen
dendo.puto quod non poſſint,vt dixi ſupra poſt Hoſtien. niſi
forte habeant poteſtatem inſtituendi de conſuetudine : quia
& conſequenter haberent poteſtatem deſtituendi pro culpa,
& negligentijs,ſi tamen non ſint ſupra curam inſtituti, de ca-
pel.mona.c.primo.libro ſexto.de offic.archidia. cum ſatis. &
quod ibi nota.& not. de inſtit. cum veniſſent. nō intitulatos
ibi mercenarios,vel ſeruientes,vel aliunde venientes præſen-
tare non poſſent,cum non habeant territorium. Quidā ſunt
prælati habentes territorium proprium a terrendo,& ſic con
tentioſum:& tunc cum de iure hoc non ſit, vt dixi in epiſco-
po,tantam habent iuriſdictionem,& talem, quantam & qua
lem dat,& dare poteſt conſuetudo & priuilegium : ſi priuile-
gium dirigit,vel cōſuetudo ad perſonas,habebit in loco quo
ad perſonas,& non quo ad ibi venientes aliunde: ſi dirigat ad
territorium & perſonas,ſubijciantur etiam ibi delinquentes,
vt nota.de maior.& obed.cum inferior. In dubio tamen non
haberent iuriſdictionem concludētem epiſcopi poteſtatem,
niſi aliud diſponeret conſuetudo,vel priuilegium, vt dicit gl.
de officio ordina. paſtoralis.& Doct.in cap. quanto.& c. cum
ab eccleſiarum.Et ſic debet intelligi de officio ordina. irrefra-
gabili.§.exceſſus.Qualem autem habeant iuriſdictionem ar-
chipresbyteri rurales in titulis ſuis,vide de offic.archipresby.
cap.tertio,in Nouella.Ibi Ioan.And.dicit,quòd in figura iudi
cij nihil cognoſcit, nec poteſt corrigendo priuare quem titu-
lis ſuis,licèt poſſit aliter leuiter caſtigare.Vnde propter nō re-
ſidentiam non priuant.Ad hoc,quod not.de cleri.nō reſiden.
13 relatum.& c.qualiter.†Nūquid autem vbi dixi inter ſubditos
eos habere iuriſdictionem,habeant ipſam recuſabilem?Gloſ.
dicit quòd ſic,ne quis dicat ſibi ius in cauſa ſua, vel ſuorum,
C.ne quis in ſua cauſa.l.prima.Et dicit gloſ.quòd procedetur
ad electionem arbitrorum ſecundum practicam procedēdi
in recuſatione inferioris ab epiſcopo.Ad hoc,quod no. Hoſt.
ſupra eodem,licèt. dicit Hoſtien. quòd ante ad excluſionem
recuſationis poſſent cauſam delegare,ff.de iuriſd.omn.iudi.l.
prætor.& remittit ad not. de ſententia excommu. in ſumma.
§.quis debet.ſub §.proprijs.ver.ſed nunquid. dicit, ſi quæſtio
eſt inter ſubiectos tantum, vel ſuperiorem, & ſubiectos, pro
correctione ſubiectorum recuſari non poteſt: aliàs quaſi ina-
nis foret ſua iuriſdictio.Si quæſtio eſſet inter extraneos, & ſu-
biectos,poſſet recuſari.Poſſet tamē coram eis vſque ad actus
perpetuationis actionis cauſa agitari,quia quo ad talem actū
ex ſuſpicione non poſſet præiudicium inferri, cum iudex non
agat,ſed patiatur,& actus talis ſit partium,vt not. Ioan. & Ar-
chidia.3.q.5.conſanguinei. Vbi autem altero reſpectu habet
iuriſdictionem, quàm quia ſuperior, vel dominus, vel pater,
an poſſit eſſe iudex inter ſubiectos:ſi eſt pater, vel dominus,
non certo modo. De hoc ff. de iuriſdi. omn. iud.l.qui iuriſdi-
ctioni.ff.de iniurijs.l.lex Cornelia.Non inſiſto. tangit hic Ioā.
Calde. & recitat omnes opi. finaliter reſidet,quòd pater, & ſi-
miles in cauſa filiorum poſſint eſſe iudices, ſed valeant recu-
ſari. Ad hoc quod not. 3. q. 7 §. tria. ver. qui contra patrem.
14 ¶†Nunquid autem habeant tales iudices inferiores poteſta-
tem exequendi? Quidam quod non, ſpirituali coercitione,
de verborum ſignific. quærenti. talis ergo iuriſdictio videtur
nulla, ff. de offic. eius, cui manda. eſt iur. l. fina. de offic. de-
leg.ex literis. Sed dic vt ff.de iuriſdictione omnium iudicum.
l. ſecunda. Sed dic quod per fideiuſſores, & pignora talis
poterit coerceri, Inſtitu. de ſatiſ. tuto.§.primo,ff. de damno
infecto.l.quarta. ff. de ven.inſpi.l.prima.§.quid ergo.vel ordi-
narius hoc exequatur, ff.de re iud. l. a diuo Pio. ſicut exequi-
tur ſententiam arbitri, ff. de arbi.l.tertia.§.primo. & de re iu-
dica.l.ait prætor.in princip.& not.ſ. de arbit. per tuas. ſecun-
dum Hoſtien. Et ſic arguebant hic Petr. & Abb. quòd pote-
rat eſſe iuriſdictio ſine coerctione. Dic, quòd quidam ſunt
vendicantes ſibi coercitionem nudam abſque iuriſdictione,
vt patres, & domini,& mariti : & de talibus non eſt tractan-
dum, exequuntur quod agunt in facto, nec exequi dicuntur
ſententias. Quidam ſunt vendicantes ſibi iuriſdictionem
quaſi pęnitentialem, vt curati : tales nihil exequuntur, ſed
indirecte compellunt ad ſatisfactionem,non reuocando ſen-
tentias generales, quas tulerunt, niſi culpabiles ſatisfaciant,
de offic. ordin. ſi ſacerdos. Quidam ſunt vendicantes ſibi iu
riſdictionem ſimplicem : & tales poſſunt proprias ſententias
exequi poteſtate, quam habent : poteſtate, quam non ha-
bent,non poſſunt, etiam ſubtrahendo reditus, vel diſtributio
nes : non autem exequi poſſunt actu in poſſeſſionem mitten
do, vel manu militari auferendo, quia talia ſunt miſti impe
rij, quæ inferioribus non competunt : pignorare etiam poſ-
ſunt, vel fideiuſſionibus compellere, not. Innocen. de offi.
ordina. cum ab eccleſiarum. de quo in Specul. de ſenten. ex
communic.§. nunc videndum. in princip.Poſſunt etiam exe-
qui priuando ab vniuerſitate, & ſimilia, ſecundum Bart. Ad
hoc optime ſ.de conſtit.ex literis. Vel inuocabunt brachium
Poteſtatis, vel alterius iudicis, C. de epiſco. & clericis.l. epi-
ſcopale. & quod ibi not. de offic. ordina.c.primo. ſecundum
Barto.in l.a diuo Pio.§. ſententiam. ff. de re iudica. & dixi ſu-
pra c. ſi quis contra. Ideo rectores, & tales iudices poterunt
leuem mulctam imponere, ſeu iudicem cogere cum pigno-
ribus. Non autem poterunt cenſuram exercere, nec in poſ-
ſeſſionem mittere,niſi aliud det conſuetudo. Poterunt etiam
excommunicare, ſi hoc habeant ex iuriſdictione, vt not. de
offic. ordina. cum ab eccleſiarum. de electio.cum in cunctis.
de offic.archidiaco. capit. primo. & c. cum ſatis. & c.manda-
mus. & c. ad hæc. de deci. peruenit, ſed non anathematiza-
re, ut not. in dicto c.cum ab eccleſiarum. per gloſ. Ex hoc pa-
tet quid de rectore ſcholarium. Specu. in titu. de ſentent. ex-
commun.§. nunc videndum. verſi. quid de ſententia docto-
ris. tenet quòd ordinarius illam exequetur.Allegat authen.ſi
quis litigantium. C. de epiſcop. audien. Recitat Ioan. Andr.
aliquos docto. legum tenere magiſtrum, vel rectorem poſſe
ſententiam exequi, ſi ibi habet bona, vel non ſufficientia : ad
requiſitionem magiſtri exequetur is, in cuius territorio ha-
bet bona, ff. de bon. autho. iudic. poſ.l. cum vnus.§. penult.
ff. de regulis iuris. l.a diuo Pio. Puto idem quod ſupra dixi,
vt exequatur per iuriſdictionem,quam habet, per quam non
15 habet, recurrat ad ſuperiorem. ¶†Venio ad tertium, ubi
tales cognoſcendo locent ſedem. Quidam, quòd ubiq; co-
gnoſcere poſſunt ſicut arbitri, & diffinire cauſas eorum, qui
ſub ſua iuriſdictione ſunt, & ſi non poſſint illas mandare exe
cutioni, C.de iuriſd. omnium iudicum.l. fina. ſecundum In-
nocen. Hoc tenet gloſſ. in capitu. imperialem. de proh.feud.
alie. in uerbo, partes. Secunda opinio, quòd cognoſcunt in
locis principalibus, in quibus eis attribuitur iuriſdictio per
conſuetudinem, vel principalem, vel in locis, vbi moran-
tur. Vnde capitulum Beluacen. extra terminos capituli ſu-
per illos ſeruientes non habebit iuriſdictionem, ſecundum
Innocen. Dic, quòd ſi non habent iuriſdictionem, ſed ſolam
coercitionem, vt ſunt qui ratione poteſtatis domeſticæ ven-
dicant ſibi correctionem, in illis non debet haberi conſide-
ratio loci, ſed procedit illud, Vbi te inuenero, ibi te caſtiga-
bo. l. 2. §. dies. ff. quis ordo in bono. poſſeſ.ſeruetur. l. a pro-
cedente. C. de dilat. Quidam ſunt habentes iuriſdictionem
in homines abſque territorio : iſti debent ſedere in loco, vbi
habitant. Ideo archidiaconus, & ſimiles, in loco archidiaco
natus. Quidam habent iuriſdictionem cum territorio : &
ſi illa ſit poteſtas ſpiritualis, vbique poterit exerceri, iuxta il-
lud, Vbi te inuenero, ibi te iudicabo. Puto enim ſacerdo-
tem curatum confeſſionem parochiani ubilibet audire poſ-
ſe, & ipſum in generali excommunicatione ad correctio-
nem excommunicare in loco, ubi habet forum. Si ſapit na-
turam contentioſæ, tunc illam exercet in loco principali,vbi
datur iuriſdictio, ut no. de offi. ordina. quanto. in Nouella.
Si tamen intra terminos territorij, in quo habet iuriſdictio
nem, locaret ſedem, non peccaret. Æquitas tamen eſt,quòd

in loco ſpecifice præeminenti, vel vbi datur iuriſdictio, locet
ſedem. Vbi autem prælati habent loca particularia in diuer-
ſis dioceſibus,debet locare ſedem in principali prælatura, nõ
in loco particulari, niſi hoc faceret de cõſenſu diœceſani, in
cuius loco locat ſedem, vt no.Ioan.And.poſt Inno. & Hoſt.de
offi.ordina.quanto.Hæc vera ſunt,niſi aliud diſponat priuile
gium,vel cõſuetudo:quia tunc in loco, vbi maiores,&c. ff. de
iuſtitia & iure.l.penul.Secundo principaliter proponitur hic,
quòd conſuetudo dat iuriſdictionem.¶Quæritur primo,qua
lis debet eſſe conſuetudo ex parte ſui,vt det iuriſdictionẽ.Qui
dam exigunt conſuetudinem in hoc fore ſpecialem, per text.
ibi,ſpeciali.Fran. dicit, quòd non intendit excludere genera-
lem:ſed de illa non dixit,quia de illa non dubitabatur,per ea,
quæ allegat gl. Vel ſpecialem vocat ratione iſtius ſpeciei, de
qua quæritur,licet etiam illud generaliter ſeruetur in regno,
vel prouincia,ſecundum Ioan.And.Exigitur ſecundo, quòd
conſuetudo illa ſit introducta ſuperiorum authoritate, aliàs
non valet, quia multa per patientiam, &c. de præbend. cum
iam dudum.ſecundum Vincen.Puto tamen ſufficere patien-
tiam eius,cui præiudicatur,per not. de cauſa poſ. cum eccle-
ſia.Item dicitur de hoc,quod priuilegio tribuitur iuriſdictio.
16 ¶†Quæro,cuius priuilegium exigatur. Hoſt. hic dicit, quòd
exigitur priuilegium apoſtolicum,quia ſolus princeps tribuit
iuriſdictionem ordinariam; nam inferior hoc non poſſet, in-
fra eodem,ſignificaſti.de reſtitu.in integ. c. penul. Hoc idem
concludit gloſſ. niſi aliud diſponat cõſuetudo,ne præ.vi.ſuas.
c.ſecũdo. alleg.2.q.6.§.quod de arbitris.ff.de iuriſd. omnium
iudicum-l.& quia.Conſuetudine autem diſponente hoc, po-
teſt inferior,C.de emanc.lib. l. prima. Hoc tenent domini de
Rota,ſua conclu.370.Fallit in duobus caſibus.Primus,quan-
do creat officialem generalem,qui habet ordinariam cogni-
tionem,de offi.vica.c.2.lib.6.not.Innocen. & Hoſtien. de offi.
vica.ſua.& Spec.de offic.ord.in princ.Item dat ordinariam in
ſtituendo in beneficio,aliàs prælatura habente iuriſdictionẽ,
de offi.ordi.cum ab eccleſiarum præla. Tertius caſus eſt, ali-
quem infeudando,per not.de iudicijs.cæterum. ſ. eodem. ex
17 tranſmiſſa.& c.verum.¶ † Quæro, vbi conſuetudo tribuit iu-
riſdictionem,qualem tribuat,& quale priuilegium.Dic,verũ,
& miſtum imperium tribuitur a ſolo Papa:an iuriſdictio, di-
xi ſ.Conſuetudo autem abſque dubio tribuit iuriſdictionem,
vt hic in text.Merum autem,& miſtum imperium nõ tribuit,
ſecundum quoſdam. Solus autem episcopus poteſt habere
merum,& miſtum imperium in dioceſi ſua. De quo 2. q. 7.ſi
quis,& extra dioceſim non habet niſi in caſu cle. quamuis.de
fo.compe. Ad hoc gl. Hoſtien. hic dicit, quòd notanter dixit
iuriſdictionem,non merum,& miſtum imperium. per quod
concluditur,quòd conſuetudo non dat nec merum, nec mi-
ſtum imperium.Fran. Accur. hoc diſputauit, & non determi
nauit.Iac.de Are.hic tenuit,quòd nõ preſcribatur, etiam per
tempus,cuius non eſt memoria, quia tale datur tantum per
viam legis,C.de fun.pa.l.iuris emphyteutici.lib. 11. Ad hoc
ff.d mor.infe.l.lõge.ff.de decur.l.Hẽrẽnius.Iac.de Bel.diſputa
uit,& ponit Cyn.in l.prima.C.de emanc.lib.Dicit tamen Iac.
de Are. quòd ſi allegetur priuilegium ad probationem, alle-
getur tempus, quod proficit, & ſic probatur queſitum merũ
imperium, ff.de vſuris. cum de in rem verſo. de cenſi. perue-
nit. cum ſua materia.Pet. & Cy. tenent illud præſcriptibile,
quia priuilegio queritur: ergo conſuetudine, quæ illi parifi-
catur.ſ.eod. nouit. Ad hæc, qa conſuetudo dat priuilegium,
de priuileg. quod quibuſdam. de verborum ſignific. in his.
Item quia conſuetudo habet vim, & exitum legis, de cõſue.
c.fin. Item poteſt quæri præſcriptione caſtrum: ergo merum
imperium,C.de diuer.offi. & appa.l.ſecunda,lib.12.Et hoc te
net Bar.in l.j.in fi.ff.de aqua plu. ar. de quo pleniſſime dixi in
repetitione c.peruenit.de cenſi.Dic, quædam ſunt meri impe
rij reſeruata in priuilegium principi,de quibus de offi.leg. qđ
translationem. de exceſ. præla. ſicut vnire. talia ſunt impræ-
ſcriptibilia, quando reſeruata ſunt in ſignum ſupremę pote-
ſtatis,no.Inno.de poſt.præl. bonæ.ad hoc C.de præſcr. trigin.
anno.l.competit.Quædam ſunt meri imperij,quæ ſolum cõ-
petunt principi,non tamen in ſignum ſupremæ poteſtatis,ut
creare notarios,legitimare,concedere vectigalia,vel pedagia,
aut ſtudiorum priuilegia: & hæc ſunt conſuetudine queſibi-
lia, vt not. de verborum ſignifica.in his. Ad hoc not. Innoc.
de fid.inſtrumen.cum P. tabellio. Quædam ſunt meri impe-
rij, quæ ordinem reſpiciunt epiſcopalem, & adhuc conſue-
tudine non quæruntur, de exceſ. præla. accedentibus.de con
ſue. quanto. Vnde inquantum agatur de conſtructione, uel
deſtructione ab ordine, conſuetudo inferiori hanc poteſta-
tem tribuere non poteſt, vt dicit Hoſtien. qui dicit conſue-
tudinem inferioribus tribuere non poſſe poteſtatem depo-
nendi clericos. Ad hoc de elect. tranſmiſſam, & præallega.
capi. quanto. ſecundum Hoſtien. Quædam ſunt meri impe-
rij, quæ priuilegio, vel lege conceduntur capiti prouinciæ,
& quæ nobili officio expediuntur, & propter finem publicæ
vtilitatis principaliter, ut cognitio criminalium: & hæc a
priuato conſuetudine non quæruntur: ſed ſi habet territo-
rium, vel alios ſubiectos, & aliquàm præeminentiam, ut
capitulum in ſeruientes: poteſt quæri, quod eſt meri impe
rij per inferiorem prælatum,ſicut & per inferiores magiſtra-
tus, vt dicit Barto.in dicta l.finali. de aqua plu. arcen. ut dixi
de cenſi. peruenit. & tenet etiam hoc in l. prima. C. de ſum-
ma trinitate,& fide catholica.Hanc concluſionem tenent do
mini de Rota, ſua concluſione 309. Alleg.de præſcrip. audi-
tis. & capitu. cum olim. 16.q.4. quicunque. de offic. ordina.
dilecta.de exceſ. prælatorum. accedentibus. hoc extendunt
etiam ad capitulum præſcribens contra canonicos, & alios
beneficiatos. Per quæ dicunt, quòd præſcribere poteſt pote-
ſtatem excommunicandi, incarcerandi, & alia agendi, quæ
ſunt de mero imperio. Alleg. de appel. dilectus. & capitu.ſi-
gnificauit.& c. dilecto. de ſenten. excommun. lib. ſexto.con
cludentes, quòd inferiores prælati poſſunt præſcribere quæ
ſunt epiſcopalis poteſtatis, ſiue legis dioceſanæ, ſiue iuriſdi-
ctionis: quæ concluſio non procedit in dependentibus ab or
dine, ut dixi ſupra. Innocen. autem, & Hoſtien. hic contra-
dicunt: quia dicit, iura, quæ ex conſuetudine tribuunt iuri-
ſdictionem inferioribus,intelliguntur de modica iuriſdictio-
ne,niſi intelligant modicam, omnem iuriſdictionem non cõ-
cludentem illa, quæ ſunt ordinis. Quod patet ex eo, quod
ſequitur,quòd dicunt,quòd deponere non poſſunt: & ſic eos
intelligo: nam quod poſſint ea, quæ ſunt meri imperij,patet
euidenter hic. Cognitio enim exceſſuum eſt de mero impe-
rio, & tamen hæc poteſtas conſuetudine tribuitur inferiori
capitulo. Ad hæc capitu.irrefragabili.§.exceſſus. Hæc vera in
quantum ea, quæ ſunt de mero,præſcribere intendunt cõtra
epiſcopos, vel alios inferiores. Inquantum autem nolunt prę
ſcribere contra principem, ſi illam extinguendo nõ poſſunt,
vt acæphali fuit ſecundum Io. de Lign. de præſcriptio. cum
de officij.& quod no. Innocen. in capitu. bonæ.de poſtu.præ-
lato.l.comperit. de præſcriptione triginta annorum.93. diſt.
nullam. Idem ſi vniuerſitas in ſe velit præſcribere merum im
perium exercendo in ſe vt vniuerſitate: quia hoc eſt impoſſi
bile. Ad hoc,quod no.de preſcrip.auditis. Sed ſi vellet acqui
rere,ut illud in ſubditis exerceat,dicit,quod poteſt. Hanc con
cluſionem tenet Lapus de Caſtilio. ſua allega. 82. vbi conclu
dit ciuitatem Tuderti, merum & miſtum imperium, quod
habet eccleſia in ea,poſſe præſcribere libertatem aduerſus il-
lud, vt illud exerceat in ſingulos. Allegat gloſ. in l.nec nos. C.
de diuer. offic. libro 11.in Authen.de defen.ciui.§.nullam. in
fin. glo. magnæ, colla.3. & no. in l.more. ff. de iuriſd. om. iu-
dic. Et concluſionem hanc tenet Guiliel.de Cuneo in l.impe-
rium.ff.de iur.omn. iud. qui poſt multa concludit idem,& di
ctum Barto. in l.hoſtes.ff.de cap. & poſtli. re. & in dicta l. pri-
ma,in fi. & dictum Cald. in c.cum non liceat.de præſcrip.& l.
ſi quiſquam.ff.de diuer. & tempo. præſcri. De ordinaria autẽ
iuriſdictione quod detur conſuetudine,non eſt dubium,quia
illa in priuato tribuit iuriſdictionem. Et dicit, quòd hoc pro-
batur hic,nec alibi ſic expreſſe. De priuata perſona meminit
ſe legiſſe,cum alia iura loquantur vel de prelatis,vel capitulis
tenentibus aliquam adminiſtrationem, vt iura hic allegata,
18 c.ad hæc.& c.accedentibus.de exceſ.prela.¶†Ex his deciditur
dubium,an priuatæ perſonæ det conſuetudo poteſtatem ex-
communicandi.Putat Ioan.An.quòd non,per no. ſ. de offic.
archid.cum ſatis.& capi.ſeq.licèt ſecus in prælatis,de electio.
dudum.& capi.cum ab eccleſiarum.de offi.ordi.ſecundũ Ho
ſtien.Ad hoc quod not.ſ.de offic.or.conquerente.in glo.ſicut
ordo.ubi dicit Ioan.And.priuatum cõſuetudine quærere nõ
poſſe poteſtatem audiendi confeſſiones, vel exercendi illa, q̃
ſunt curæ. Inno.in cap.olim.tenet ſimplicem clericum,dum
modo preſit alicui,poſſe quærere conſuetudine poteſtatẽ ex-
communicandi:quia ſi illi epiſcopus expreſſe poteſt delega-
re,ſic & poteſt tacite patientiam transferre. Et hanc cõcluſio
nem tenent domini de Rota,ſua concluſio.409.Idem conclu
dit de his,quæ fiunt a maiori parte cap. queſiuit. dummodo
canonicus habeat aliquam preeminentiam in ſubiectos. Si
ergo habet prælationem,ſiue iuriſdictionem, non eſt dubiũ,
eum quærere poſſe:ſi non habet prælationem, iuriſdictionẽ,
vel adminiſtrationem, habet tamen aliquam preeminentiã,
per quam ſubiectos habeat,poteſt ita poteſtatem excõmuni-
19 candi querere:& hec ſit concluſio,†Oppo.ut expediam gloſſ.
primam,q̃ dimiſi,quod de cõmiſſis extra non cognoſcat ordi
narius,6.q.3.placuit.de rap. capitu. primo. Solutio, Gloſ. di-
cit maxime, pro tantum: hoc deſtruit literam. Secunda ſo-
lutio, Si agitur de pœna excommunicationis, vel alia, a iu-
dice delicti illa imponitur, & non a iudice domicilij. Si agi-
tur de pœna depoſitionis, tunc procedit decretalis: quia
illa imponitur tantum a ſuo epiſcopo extra dioceſim, ſiue in
tra deliquerit,ſicut ab eo tantũ ordinatur. Et hanc opinionẽ
ſequitur

ſequitur Ioã.Vin.& Phi.Hoſt.contra per decr. infra proxi.Illa
loquitur de depoſitione ab officio.In vtroque dicit male glo.
Dic,quod ſiue imponenda veniat pęna depoſitionis,ſiue alia,
ordinarius in alios non ſubiectos cognoſcet de delictis com-
miſſis intra dioceſim,& non extra:& tũc bene ſtaret maxime
pro tantum.in alios ſubiectos ratione domicilij,ſiue extra,po
teſt ipſum punire ordinarius,vt l.prima,& ſecũda, & in auth.
qua in prouincia.C.vbi de crimine agi oportet.de rap.ca.pri-
mo.& quod ibi nota.& j̃.capitulo finali.in fi.niſi fiat remiſſio
de qua gloſſa remittit.de quo dic vt in clementina paſtoralis.
circa medium,de re iudica.de quo 3.q.6.capitulo primo. Ve-
nio ad gloſſam ſecundam,quam ad corticem recito, licet e-
ius effectus ſupra ſit declaratus.In priñ.ponit concor.ad id,ꝙ
20 conſuetudo dat iuriſdictionem.¶†Oppo.in uer.ſed qualiter.
quod conſuetudo non poſſit dare iuriſdictionem, ut quis ſibi
vel ſuis miniſtret iuſtitiam,C.ne quis in ſua cau.l.prima.Gloſ
ſa dicit,quod licèt de iure non habeat dominus iuriſdictio-
nem ſuper familiam ſuam,poteſt tamen ipſam habere de cõ
ſuetudine,quia qua ratione ius dat iuriſdictionem magiſtro
inter diſcipulos ſuos,vt in authen.habita, C.ne fil. pro pa. ſic
etiam dat prælato ſuper ſuos canonicos : & ſicut dat ordina-
riam patri ſuper filiam, ita poteſt dari canonicis ſuper fami-
liam ſuam.Si tamen ſuſpectus ſit,poteſt peti ut deleget,vel aſ
ſocietur,vel eligantur arbitri,ſ. capitulo ſi quis contra cleri-
21 cum.11.quæſt.prima.c.peruenit.de app.cum ſpeciali.¶†Sen-
tit gloſſa plura,quòd primum dominus in familiam poſſit ha
bere ordinariam:& ſic ſi eſt ordinarius , poſſit cognoſcere de
delictis familiæ:innuit quod non poſſit habere delegatã . Idẽ
dicit de patre in filium,per §.tria.allegatum in gloſſa.Dic,ſi q̄
ritur an dominus eo quod dominus familiæ , uel pater eo ꝙ
pater habeat iuriſdictionem.De hoc dicendum quod non, ni
ſi vt dixi ſupra.¶Si quæritur,an conſuetudine poſſit dare iu-
riſdictionem domino in familiam vel patri in filium . Dic qđ
poteſt:& ſic poteſt intelligi hæc gl.vt no.Ioan.2. quæſtio.7.ac-
22 cuſatio.Et an tunc poſſit recuſari,dicam j̃. ¶ † Si quæritur,an
ordinarius eo quòd ordinarius poſſit cognoſcere de factis fa-
miliæ ſuæ,vel de factis filiorum.Hic gloſſa uidetur velle quòd
ſic.Gofre.dicit: Si quæritur , an poſſit cognoſcere de delictis ,
vel negotijs filiorum,filijs non agentibus, vel quãdo inter ex-
traneos non vertitur quæſtio cum filijs, poteſt . Sed an poſſit
cognoſcere de delict is,uel negocijs familiæ,uel filiorum,quã
do ipſi agunt contra alios,vel alij contra eos ? Dic quod ſi nõ
recuſentur,poſſunt:ſi recuſentur,non poſſunt . Vnde dicit,ꝙ
inquantum gloſſa dicit, patrem , vel dominum iudicem eſſe
familiæ:hoc intelligit verum,quando non agit contra alios ,
vel non recuſantur.Contraria procedunt,quando agunt con
tra alios,vel recuſantur,ſecundum eum.Io.3.q.7.§.tria . dicit
tales non poſſe eſſe delegatos.Allegat de appellat. poſtremo.
Poſſunt tamen vt ordinarij cognoſcere in ciuili,non in crimi-
nali.Et ſic intelligit l.qui iuriſdictioni.ff.de iur.omnium iudi-
cum . & idem Archidiaco. ibi , qui dicit hoc intelligi a con-
trario,ff.de iudi.l.in priuatis.gloſſa in l.qui iuriſdictioni.& cla
rius in l.quod etiam.ff.de arbi. concludit tales non poſſe eſſe
iudices in cauſa criminali.In ciuili dicit eos poſſe eſſe delega-
tos,quia funguntur vice delegantis : ordinarij autem poſſunt
vſque ad actum conteſtationis, vt actio perpetuetur,nõ vltra,
per l.ſenatus.de offi.præſi.& vtrobique hoc ſequitur Butr. &
Bart.Cal.hic recitatis opi.quas improbat, & recitat Hoſti.im-
probare,primo inquantum facit differentiam inter delegatũ
& ordinarium,quia innuit non poſſe recuſari delegatum,ubi
non poteſt delegans:quod eſt falſum.Item improbat,inquan
tum facit differentiam inter ciuiles,& criminales : quia l. qui
iuriſdictioni.generaliter loquitur.Reſidet Cal.indiſtincte poſ
ſe exercere,& ordinariam & delegatam,niſi recuſentur. Puto
quod in criminali non poſſit eſſe iudex,ſi opponatur.Nec exi
go recuſationem,quia lex recludit iuriſdictionis exercitium ,
vt l.qui iuriſdictioni,& l.lex Cornelia.ff. de iniur. In ciuili po-
teſt eſſe & delegatus & ordinarius,altero agente contra fami
liam,vel filium:& ſic non recuſante filio, vel familia agente ,
poteſt eſſe iudex in actione tempore peritura , & irrecuſabili-
ter vſque ad actum litis conteſtationis . In actione autem per-
petua poteſt eſſe iudex,dummodo non recuſetur , vt l. in pri-
uatis.& dicta l.quoniam.Recuſari tamen poteſt,eo quòd do-
minus,vel eo ꝙ pater,vel eo quia filius:quinimo eo quod cõ-
ſanguineus vſque ad gradum, quo ſuccedere poteſt , vt dicit
Bart.in dicta l.qui iuriſdictioni.Ad quod de appell.poſtremo.
Vbi autem recuſatur,procedi poteſt,ut dicit glo.Item poteſt
ſi vult,recuſationem euitare,alteri delegare,ff.de iur.omn.iu-
dicum.l.3.in fi.& l.prætor. Sanum enim eſt hoc conſilium ad
vitandam recuſationem,ſecundum Hoſt.in Summa, de ſent.
excom.§.quis debet.ſub §.proprijs.verſic.ſed nunquid ſuis. &
ſequen.vſque ad verſi.tertio.ſecundum Hoſtiẽ.De officiali an
ſit iudex inter familiares ſuos,vide in l.ſenatus. de off.pſi. &c.

SVMMARIVM.

1 *Delinquentem clericum, alibi beneficiatum deponit epiſcopus , qui in ſua dioceſi delinquit , & epiſcopus beneficij illam ſententiam exequetur. numero 7.*

2 *Domicilium dicitur quis ſortiri dupliciter , vt in vtroque foro poſſit conueniri.*

3 *Forus ratione delicti poteſt accumulari in loco domicilij.*

4 *Iudex delicti poteſt delinquentem iudicare,etiam quo ad pęnam priuationis officij,& beneficij.*

5 *Iudex quomodo poteſt iudicare de re extra limites ſuæ iuriſdictionis ſita .*

6 *Domicilium an clericus videatur ſortiri in diuerſis locis , in quibus habet plura beneficia reſidentiam exigentia.*

7 *Sententia,quę trahit ſecum executionem in rem alibi ſitam,quomodo ratione delicti poſſit ferri ſuper re alibi ſita,vt ex ea non videatur turbari iuriſdictio alterius in ſubiectum ratione delicti.*

8 *Iudex an delicti vel domicilij ratione poſſit diſtringere perſonas vel res alibi ſitas ſine licentia.*

9 *Sententia contra delinquentem lata , per quam publicantur eius bona , quomodo bona alibi ſita non applicantur fiſco iudicis condemnantis .*

10 *Confiſcatis bonis, an confiſcata videantur bona feudalia,& emphyteutica, ac ius patronatus .*

11 *Delicti ratione commiſſi ab extraneo contra ſubiectum,vel dominum ciuitatis,aut loci,an dominus ciuitatis habeat poteſtatem illum,vel eius bona diſtringendi .*

12 *Sententiam latam a iudice delicti,etiam ſuper re alibi ſita,ex quo poteſt illam exequi iudex territorij rei alibi ſitæ,an propria authoritate hoc facere poſſit ipſe iudex.*

13 *Sententians iudex quomodo poteſt compellere iudicem alterius territorij ad executionem ſuæ ſententiæ.*

CAP. XIIII.

1 POſtulaſti. † Epiſcopus deponit clericum
alibi beneficiatum, qui in dio-
ceſi ſua delinquit,& epiſcopus beneficij ſenten
tiam illam exequitur. hoc dicit . Communis eſt
2 diuiſio.Secunda ibi,Ad quod . ¶ † Nota primo
argumen.quem ex poſſeſſione beneficij cum re
ſidentia non ſortiri domicilium in loco beneficij . Vel nota
verius,quem in publico loco ſortiri domiciliũ , in loco bene-
ficij cum reſidentia, & in loco vbi habet maiorem partem pa
3 trimonij etiam ſine reſidentia.¶†Nota ſecundo, quòd forus
ratione delicti poteſt accumulari in loco domicilij . Vide de
priuileg.capit.primo,libro ſexto.& vide l.iuris ordinem.C. de
iuriſd. omnium iudicum.& quod nota.infra eodem,ca.pen.
4 ¶†Nota tertio iudicem delicti poſſe iudicare delinquentem,
etiam quo ad pœnam priuationis officij & beneficij:& ſic eſt
argum.imo expreſſum ratione delicti, etiam quem ſubijci ad
pœnam depoſitionis:quicquid ſenſerit glo. ſupra capi.proxi-
mo . Sed poſſet reſponderi , quod hic ſortitur forum reſpectu
5 domicilij & delicti. ¶ † Nota quarto , quòd reſpectu rei extra
territorium ſitę poteſt promulgari ſententia abdicatiua iuris
a perſona de re,vel a re alibi ſita, licet facti executionem face-
re non poſſit:& ſic ſententia,quæ trahit ſecum executionem
in rem alibi ſitam,per quam non cõtingit turbari iuriſdictio-
nem alterius in ſubiectum ratione delicti,promulgari poteſt.
Ius ergo ad rem,vel in re principaliter adhæret perſonæ:& ſic
titulus beneficij principaliter eſt in perſona intitulati,licèt di
recte dirigatur ad rem,vel obiectum . Sufficit ergo perſonam
fore ſubiectam,licet non ſit ſubiecta res . Ad hoc l.2.C. vbi in
rem actio.Nam ſuper reali pronuntiat iudex domicilij,etiam
de re alibi ſita,abdicando dominium a re:actualis tamen exe
cutio quo ad poſſeſſionẽ facti ſpectat ad iudicem,ubi res eſt ſi
ta.Ad hoc quod nota.infra capitulo fi. Et ex hoc nota , quòd
in rem alibi ſitam non exercet iudex alterius territorii iuriſdi
ctionem in actu exequendo.Et nota,iudicem alterius territo-
6 rij poſſe exequi ſententiam ab alio latam . ¶ † Oppo. primo,
quòd quis ſortitur domicilium ratione beneficij , de tempor.
ordi.cum nullus.libro ſexto.Vinc.ſtat contrario , concludens
in loco beneficij tantum,vbi eſt intitulatus , quem ſortiri do-
micilium,& non alibi.Per quæ dicit talem clericum intitula-
tum non poſſe ſortiri domicilium in diuerſis locis:licet ſecus
dicat in laico,ff.ad munic.l.aſſumptio.Sed hoc eſt contra hũc
tex.& non placet Ioan.And.Allegat ad hoc de tempor.ordin.
cum nullus.libro ſexto. vbi eſt expreſſum , & hoc etiam tenet
Gofr.dicens quem habere domicilium,etiam vbi habet larẽ,
nõ vbi habet eccleſiam,uel beneficium.Allegat de reſcriptis.
dilectus.2.Io.And.remittit de reſcriptis.ſtatutum.li.vj.§.cum
vero.ſuper gl.in verbo,quia domicilium.Et de priuile.ex òre.
Arch.de reſcri.ſtatutum.§.cum autem.ſentit opi.Vin.clericũ

non poſſe in pluribus locis habere domicilium : quia in vno
loco tenetur ad reſidentiam,quod non eſt in laicis.Dic,ſi cle
ricus habet plura beneficia reſidentiam requirentia, poteſt
habere plura domicilia,quia vtrobique tunc habitare cenſe-
tur,Et hoc dicit Io.71.diſt.primates.Idem gloſ.& Io. Andr. de
præbend.quia intantum,& Archidia.3.q.6. in ſumma.vbi re-
citat opin.ſupra poſitas,& ſentit glo.21.quæſt.2.quoniam. Si
habeat vnum tantum reſidentiam requirens, in illo dicitur
ſortiri domicilium,vt dicit Io.An.in d.§.cum autem. Per hoc
tamen non excluduntur alij modi ſortiendi forum, & domi
cilium,vt dicit hic Io.And,& eſt tex.hic. Vnde ſi de facto alibi
reſideret, vel patrimonium haberet, poſſet ibi conueniri, ut
hic ſentit Ioan.And,Principalius tamen domicilium diceret,
vbi reſidere tenetur.Et hoc dicit Inn.de priuileg.ex ore.prout
declarat Ioan.And.licet aliter verba ſua ſonare videantur, ſci
licet quod non habeat domicilium extra locum beneficij,qñ
beneficium requirit reſidentiam:ſed debet intelligi propriũ,
& principale,vt dicit Ioan.Andr.Fallit hoc in abbate, qui ex-
tra monaſterium ſuum non poteſt habere domicilium. Sed
ſecus,vt dixi,in clericis ſecularibus:& hoc,quia plus adſtringi
tur abbas monaſterio,quàm clericus eccleſiæ, cum ex profeſ-
ſionibus teneatur ad ſtabilitatem clauſtri, 16.quæſt.j.placuit.
& 12.q.non dicatis.& c.nolo.Hoc dicit Inn. in dicto c. ex ore.
Sic debet intelligi Archi.qui recitat Innoc.11.q.j. clerici. Vel
poſſet dici,& melius,in clericis ſecularibus, vt habere cenſen-
tur domicilium in eccleſijs,vbi reſidere tenentur : ita qđ non
excludatur domicilium ratione patrimonij, vt hic, ſed bene
excluditur domicilium ratione habitationis, cum alibi habi-
tare non poſſit de iure : & ſic ibi non videantur eſſe cauſa ha-
bitationis perpetuæ,ſed momentaneæ,vt l.ex facto.§.rerũ Ita
licarum.ff.de hæred.inſtit.Et ſic poteſt intelligi Gofre. hic, &
Innoc.in d.c.ex ore.& hoc plus placet. Poteſt enim quis ſorti-
ri domicilium ſecundum hoc tripliciter.Primo,ratione bene
ficij,in quo reſidere tenetur.Secundo,quia tenet quis larem:
& hoc excluditur, vbi habet beneficium alibi requirens reſi-
dentiam.Si tamen alibi de facto habitet, adhuc puto ibi poſ-
ſe conueniri,quia ſufficit quod ibi ſortiatur domicilium.Ter
tio,quod habet alibi maiorem partem bonorum:& hoc non
excluditur:ad hoc l.2.C.vbi ſena.vel clari.Poteſt & quarto ſor
tiri domicilũ ratione originis:& hoc non excluditur : ad hoc
de temp.ord.c.cũ nullus.& ibi no.in gl.in verbo,domicilium.
Ex his patet,quis compellat ad exhibendam diſpenſationem
quando clericus habet beneficia in diuerſis dioceſibus. uide
Ioannem Andr.de officio ordi.ordinarij.in verbo,ordinario-
7 rum.¶ †Venio ad gloſſ. oppo. quod non priuet iudex delicti
clericum beneficio alibi ſito:quia hoc eſſet ſententiare ſuper
re extra territorium ſita,de cõſtitutio. vt animarum. de iuriſ.
omnium iudicum.l.fi.ff.de bo.authori.iu.poſſid.l.cum vnus.
§.fin.Solut.Gloſſ.prima intelligit literam vt loquatur, quan-
do priuatio ſurgit a iure immediate,& non ab homine: vt qa
diſpoſitione iuris cauetur, damnatum de crimine ipſo iure
fore priuatum : & tunc ad contrarium, ſi quæritur an iudex
poſſit ſua ſententia immediate priuare beneficio alibi ſito,di
cendum quod non,vt in contrarijs:ſed an poſſit pronuntiare
ſuper crimine, declarando ipſum tale delictum commiſiſſe,
ex quo a iure ipſo iure ſurgit priuatio:dic ꝙ ſic,quia tunc iu-
dex nõ priuat immediate beneficio,ſed ius, quod vbilibet ha-
bet poteſtatem,vt l.j.in fi.ff.ad Turpil.Et hoc voluit gloſ. pri-
ma ibi,inquantum dicit quod iudex non ſententiat ſuper ec-
cleſia,ſed ſuper crimine,& poſtea ſententia faciat fidem in a-
lio iudicio.Dat ſimile 24.q.prima,ſtatuimus. Hoc ſequi videt
hic Inn.qui dicit ſententiam eſſe ferendam ſic,Condemno te
de tali crimine:& poſtea executio fit ſecundum canones, qui
præcipiunt criminoſos condemnatos deponendos,25.diſtin.
primum.niſi ex diſpenſatione tolerentur, de iudi. at ſi clerici.
& interdum erit pena depoſitionis,C.vbi de crimin.agi opor.
authenti.qua in prouincia.Per hoc apparet,quod ſentit, ſen-
tentiam depoſitionis ferendam per iudicem delicti.Dicit tñ,
quòd perpetuo ſuſpendere poteſt ab eccleſia alibi ſita:ſenten
tia tamen in facto mandabitur executioni per iudicem,in cu
ius territorio res eſt,ff.de re iudic.l.a diuo Pio.§.fi. ſecundum
Innocen. Et ſatis tamen puto ſufficere diſpenſationem iudi-
cis loci delicti,quia habet inſtar abſolutionis,& ex quo ſemel
abſolutus eſt,&c.l.licet.ff.nau.cau.ſta.infra de accuſa.de pur.
vulg.c.2.ff.de accuſa.ſenatus. ¶ Gloſſa ſequens ſentit contra-
rium, quæ dicit iudicem loci beneficij priuare illum per ſen-
tentiam ab alio latam.Sententia ergo ab alio lata eſt illa,quę
immediate priuabit, non illa ſententia iuris. Et hoc placuit
hic Pe.nam hic fuit quæſitum de ſententia priuationis officij
& beneficij:de ſententia ergo hominis immediate priuatiua
intelligatur rñſum.Et hoc tenet Hoſt.idem Gof.Petr.& Abb.
ad hoc verbum,executio,ſcilicet quia non dicit priuatio, vel
pronuntiatio.Ad hoc quod no.de appel.paſtoralis, & ĩ c.Ro-
mana.eod.tit.ſuper verbo,de crimine.Hoc etiam tenet Spec.
in titu.de ſenten.exec.§.nunc videndum.ver. ſed pone.vbi im
probatur opin.dicentium quod exigebatur pronuntiatio ſu-
per priuatione beneficij per iudicem beneficij.Sed huic obſt.
8 contrarium.Reſponſio patebit ĩ. † Concludo, ſi quæritur an
iudex delicti,aut domicilij poſſit diſtringere perſonas, vel res
alibi ſitas.Et proſequor tres caſus.Primus, quando ſententiæ
vel pœnæ tantum perſonam concernunt.Secundus, quando
res tantum.Tertius,quando perſonam,& bona ſimul.Venio
ad primum de ſententia pœnali diſtringente tantum perſo-
nam:ſi habet perſonam ſubiectam in limitibus ſui territorij,
tunc ſi ſententia,vel pœna reſpicit certi loci interdictum,non
porrigatur extra territorium interdicti ex poteſtate ſentẽtiæ,
ſed bene porrigetur ad quædam loca per conſequentiam ex
iuris diſpoſitione,vt l.relegatorum.§.j.& §.interdicere. & §.ſe
quen.ff.de inter.& rele.quia ſi relegatus eſt a prouincia domi
cilij,intelligitur relegatus a prouincia originis a iure. Ad hoc
de ſent.excommun.ſi ſententia.lib.vj.& quod not.de priui.ex
tuarum.& de exceſ.prælat.tantum. Si interdictum non reſpi-
cit locum,ſed certam artem, Nico.dicit, ſi interdictum eſt fa-
cti,non porrigitur extra territorium, ff. de poſtu.l.ex ea. Hoc
verum,niſi ars omnino coerceat perſonam,vt eſt officium,&
ordo,& dependentia ab eo,vt no.de appel.paſtoralis. Si autẽ
non reſpiceret artem,ſed ſtatus diminutionem,ita quòd per-
ſonam inficiat,vel adhærentia perſonæ:Nico.dicit, ſi interdi-
ctum eſt iuris:& dicit Bart.in d.l.j.C.de ſum.tri.& fi.ca.aliquo
tamen addito,quæ habuit a Nicol.de Mata. quæ verba refert
Io.Andr.in addi.Specu.in tit.de accuſa.§.qualiter. in ſummu
la bannitorum,uerſi.felicis Nicolai,&c.quod poteſt ſic perſo
na diſtringi a iudice delicti,& domicilij,& contractus, in tan-
tum ꝙ affecta perſona per ſententiam hoc ipſum ſequitur ve
lut vmbra ad limites alterius territorij,vt eſt excommunica
tio,& ſuſpenſio ab officio,ſententia infamiæ, & depoſitionis,
ff.de poſtu.l.ex ea.ſ.de offi.ord.ad reprimendam.& c.cum ab
eccleſiarum.de appella.paſtoralis. & quod ibi no.& c.cum p̃
terea.cum ſimil.Si tempore ſententiæ non habet eam in limi
tibus territorij,eam tamen præuenit citando,vel conditiona-
liter ſententiando: & quilibet poteſt ꝑ ſententiã perſonã affi-
cientem etiam extra limites territorij infligere,ĩ.eodem. ꝓpo
ſuiſti.no.Inno.de dila.præterea.quicquid ſentiat Paul. in cle.
paſtoralis.de re iudic.Si tempore ſententiæ non habet ipſam
in limitibus territorij,nec ipſam præuenit : dicit, ſi ſententia
trahit ſecum executionem immediatè ex poteſtate iuris pro-
pter ſententiam non immediate ex ſententia, vt ſententiæ ſu-
per delicto infamantes ex iure:& tales ligant, ſecundum om-
nes,latæ a iudice domicilij : quia iudex domicilij habet pote-
ſtatem iudicandi perſonam,etiam alibi ſitam,ex quo domici
lium retinet:quinimo & de delicto alibi commiſſo, ut l.j. &
2.authen,qua in prouincia.C.vbi de crim.agi oportet.de rap.
cap.j.ſupra eo.cum contingat.no.ĩ.capitu.finali.Et hoc tenet
Pau.in cle.paſtoralis.qui exemplificat in caſibus poſitis 3.qu.
7.§.porro,Iudex autem delicti non poteſt iudicare perſonam
alibi ſitam non præuentam,vbi agit principaliter diſtringere
perſonam,vt in clemen.paſtoralis.de re iudic.& nota de foro
competenti.Romana.§.contrahentes.lib.vj. Si ſententia tra-
hit ſecum executionem immediate ex ſententia, iudex deli-
cti,vel contractus hanc non poteſt promulgare in exiſtẽte ex-
tra:quia talis forus ſubmittit perſonam inquantum extra, l.
2.ff.de eo,quod certo loco,& dicta clemen.paſtoralis.§. con-
trahentes.Iudex autem domicilij bene promulgat illam ſecũ
dum communiorem opin. vt no.Io.11.q.2.epiſocpum. & eſt
caſus de cle.non reſi.ex tuæ.Ad hoc 2.q.j.manifeſta. de appel.
cum ſit Romana.de cle.excomm.mi.ad apoſtolicæ.not.ĩ.c.fi.
& ſ.c.ſane.Ioan.An.in §.contrahentes. quicquid ſentiat Pau.
in clem.paſtoralis.de re iudi.Et ad rationes eius reſponde. Et
dixi de ſent.excommun.a nobis.& de conſti. vt animarum.§.
ſtatuto.& ſ.c.ſane.& ĩ.ca.fi.Et hoc de prima ſpecie ſententia-
rum.Eſt ſecunda ſpecies ſententiarum,quando ſententia tan
tum concernit res:dic,ſi res ſunt in territorio ſententiãtis, po-
teſt illas afficere,vt in tributum capere,vt dicit hic Innocẽ. in
poſſeſſionem mittere,incorporare in fiſcum in totum, uel in
partem.Si ſunt extra territorium, non poteſt, niſi aliquid di-
ſponat in perſonas:quia res non ſunt principaliter ſubiectæ,
vt hic,& l.cum vnius.§.fin.ff.de bon.auth.iu. poſ. ad hoc d.§.
contrahentes.¶Venio ad tertiam ſpeciem,quando ſententię
miſtim perſonam concernunt, & res : & tunc ſi bona ſunt in
territorio,poteſt diſtringere vt libet : ſi perſona eſt in territo-
rio vel extra,ibi poteſt diſtringi a iudice domicilij, vel delicti :
quia præuenta eſt res,& bona ſunt extra.Si principaliter vult
diſtringere res,non poteſt, ſi perſonã principaliter, in conſe-
quentiam bona,ſi vult ſententiare ſuper delicto,vel culpa,ex
quo ſequitur priuatio bonorum immediate ex poteſtate iu-
riſdictionis:& ſecundum omnes poteſt, ut hic, ſecundum gl.
primam,quia ex quo abdicatio fit immediate ex poteſtate iu-

riſdi-

riſdictionis, vbilibet habet poteſtatem:ergo hoc fieri poteſt, ſi vult ſententiare directe priuando iure ad bona alibi ſita cōpetente:& ſunt opi.quia aliquid tangit de re alibi ſita. Aduerte,ius,quod habet quis iure aut tituli,aut dominij, eſt principaliter in perſonam,licet obiectiue competat ad rem. Hinc eſt,quod animo tenetur,& animo debetur,l. ſi quis vi.§.differentia.de acqui.poſſ.no.de pac.cum pridem. Fundamentum ergo tenendi eſt in perſonam:quatenus ergo reſidet in perſonam,poteſt illud ius a perſona auferri habens perſonam ſubiectam:ideo abdicat ab eo ius,& res derelicta remanet,vt hic, ſecundum verum intellectum. Quam opi.ſequitur Specu.in tit.de ſent.excomm.§.nunc videndum.ver.pone.Exequi autē actualiter non poteſt,ſed executio,prout eſt in facto, ideſt, in abdicanda poſſeſſione facti,fit per iudicē rei ſitæ. Dixi de poſſeſſione facti,quia ſi iudex intēderet,bene poſſet auferre poſſeſſionem rei alibi ſitæ,etiam prout poſſeſſio eſt iuris,ff.de acqui.poſſ.l.cum vniuerſitas.§.cum prætor. & no.in l.j.C. vbi in rem actio.Si iudex animo priuandi poſſeſſione ciuili contra eum promulgat ſententiam, quia tunc ſuſpicatur vel ſuſpicari debet ſe poſſe repelli.Ad hoc,quod no.Inn.de conceſ.prę̄b. cum noſtris.vt lite non conteſta.§. quoniam.§.quod ſi ſuper.

9 †Ex his deciduntur aliqua dubia. Primum eſt,lata eſt ſententia contra aliquem, ex cuius delicto bona veniunt publicanda,an bona,quæ ſunt alibi,publicentur?Gul.de Cun. in l.2.ff. de ca.di.tenet quod ſic:& confiſcabuntur in fiſcum, vbi ſunt bona:& illa ſunt bona,quæ poſſunt a perſona abdicari: & ſic occupabuntur quaſi vacantia per fiſcum,vbi ſunt bona. Allegat l.3.C.de bo.vacan.de iure fiſc.& ff. de inoffi.teſt.l. poſthumus.§.ſi quis ex his.& l.ſi non mortis.§.fi. & latiſſime ibi hoc diſputat.Eandem quæſtionem facit Ioā.de hære. cum ſecundum.lib.vj.in crimine hæreſis,poſt Io.Cald. licet contrarium diſputauerit Rich.Malumb.vt ibi recitat Cy. latiſſime proſequitur Io.And.in addi.Spec.in tit.de accu.§.ſequitur.in ſummula bannitorum.in add.quæ incipit,Felicis Nicolai,&c.Recitat diſputationem in materia.Nicol.deuiat:quem colligendo vna cum Bar.in l.cunctos populos.C.de ſumma trini.& fide cath.in vlt.q. ſic concludo,Si vtriuſque loci burſa una eſt, & iuriſdictio vniuerſalis.Exemplū in locis ſubiectis Romanæ eccleſiæ,ſi publicatio tenet,fit de iure communi,vt in hæreſi, ubilibet confiſcantur:ſed incorporabuntur in fiſcum per iudicem loci,ubi ſunt bona:abdicabuntur tamē a perſona per iudicem delicti pronuntiantem,uel domicilii,vt hic. Ad hoc l.ſi quando.ff.de bo.ua.etiam ſi ſimpliciter ex ſententia publicet bona, quia ſententia intelligeretur ſecundum ius de omnibus bonis etiam alibi ſitis.Si confiſcatio fit per conteſtationem,ſeu legem ſpecialem,& viget lex in utroque loco : & dicit ꝙ idem.Hoc uerum puto,ſed non uigore ſtatuti, ubi ſunt bona,& ubi non deliquit,quia non poteſt diſtringere factum extra territorium,ut in ca.ut animarum.§.ſtatuto. ſed uigore ſtatuti loci delicti, ubi hoc aperte diſponat, quod ſatisfacere cenſetur,quando dicit,Omnia bona ubicunque ſita publicētur.poteſt enim abdicare a perſona,& illa facere uacantia,ut hic eſt caſus.Sed ſi ſimpliciter dicit,Bona confiſcētur, uel omnia bona : ſtatutum in dubio reſtringerem ad bona loci delicti,arg.eorum,quæ dixi in ca.vt animarum.§. ſtatuto. ad hoc quod not.Fred.ſuo conſil.16.vbi dicit ſtatuentes in dubio reſtringere ſententias,& eorum effectum ad limites proprij territorii:& eſt expreſſum in dicta l.cum vnus.§.fi.ff.de bo.auth.iud.poſ. Et hoc caſu bona non publicarentur ex diſpoſitione ſtatuti loci bonorum,licet hoc diſponeret: quia nō poſſet punire factum alibi,vt in §.ſtatuto.Si confiſcatio fit per conſtitutionem ſpecialem loci delicti,ubi ſententiatum eſt, an bona alibi ſita publicentur:dicit Bar.quòd conſtitutio ſe non extendit ad bona alibi ſita extra territorium.Allegat l.neque.C.qui tu.da.poſ.de tut.& cur.da.ab his.l.prima.in fi.& l.pupillo.hoc puto,quando lex loquitur ſimpliciter.Sed ſi dicit,Omnia bona ubicunque ſita publicentur : credo quòd hoc poſſit ſtatutum,quia ſicut poteſt ſententiando abdicare ius a bonis alibi ſitis,ut hic:ita poteſt ſtatuēdo, ex quo ſpecifice hoc diſponit, argu.huius decre.& hic,quo ad hoc ut bona uacent : ſed quo ad actum incorporationis,illa fieri debet per iudicem loci bonorum,ut hic eſt caſus.Per quæ patet, quod non obſtāt leges de tutoribus loquentes,quia dare tutorem reſpectu bonorū, eſt dare ius quo ad actū facti,bona tractādi,& adminiſtrandi: non poteſt hoc ergo iudex perſonæ, ſicut nec poſſet quo ad actum exequendi:& hoc eſt tenendum.Si autem burſę fiſcales ſunt diuerſæ,ut quia confiſcatio fit in terris Imperij, & bona ſunt in terris eccleſiæ, uel econtra, uel ciuitates ſunt in terris eccleſiæ vel econuerſo, uel ciuitates ſunt ſub particularibus, & diuerſis dominijs,fortè non recognoſcētes de facto, uel de iure ſuperiorem unum:dicit quòd ſi ꝯfiſcatio fit per legē ſpecialē,non confiſcabuntur niſi bona ſpecialia loci delicti.Non placet hoc,qa diuerſitas burſarū non facit,qn ſtatuens poſſit abdicare bona alibi ſita a perſona eius,quē ſubiectum habet: ſeſt confiſcatio fit de iure cōi,ubilibet fiet,& bona apprehendet fiſcus loci,ubi ſunt,per prædicta, & l.ſ̃. allega.poſt Guliel. de Cu.Ad hoc l.tutores.§.hæres.ff.de adminiſtratione tutorū l.ſi quæro,& l.fi.C.de bo.ua.per quæ apparet, quod differētia an iuriſdictio detur de iure communi, an ſpeciali,non eſt bona,quicquid dicat Nico.de Mat.& recitat Ioan. And. in addi.

10 Specu.prædicta.& hæc ſufficiant.¶†An confiſcatis bonis confiſcantur bona feudalia,uel emphyteutica eccleſiæ, uel laici? vide Bart.in l.ſi finita.§.ſi vectigalibus.ff.de damno infec.& in Specu.de feu.§.quoniam M.& ſuper verſi.39.in addi. vbi Ioā. And.dicit quoſdam poſſe ex imperio abſque ſtatutis, uel legibus bona publicare. Quid de iure patronatus, uide gloſſ.16. q.7.filijs.& quod no.gl.in cle.de re iu.paſtoralis. uide gl.Oldr.

11 in emphyteuticis ſuo conſi.17.¶†Per prædicta deciditur quæſtio,quam diffuſe hic proſequitur Innocen.& Hoſtien. Nunquid pro delicto ab extraneo commiſſo contra ſubiectum, vel dominum ciuitatis,vel loci, habeat poteſtatem dominus ciuitatis, illum uel eius bona diſtringendi . Dicit, colligendo mentem Inno.ſi vult procedere contra delinquentem principiando a perſona:& dicit quòd contra delinquentem,contra dominum,uel ſubiectum non habentem ibi domicilium,dominus non poteſt in eum facere iuſtitiam,etiam in poſſeſſionibus,quas habet in ſuo diſtrictu,alleg.ſ̃.c. cum ſit, ſed debet adire dominum,vbi habet domicilium:& ſi dominus non facit inde iuſtitiam,proſequatur iuſtitiam ſuam, ſecundum canones,qui habentur 33.qu.2. dominus.Ad quod idem,quod plenius no.j̃.de appel.dilectus.in glo.no.appellationem.& de iniur.& ſi pignorationes.libro ſexto.Et ſuper regula, non debet.eo.lib.per quę dicit Innoc.plus, quod principiando a perſona ad comparendum coram ſe in iudicio, non poſſet cogere:imo nec hoc induci poſſet conſuetudine,uel ſtatuto, quæ non valerent,niſi ſuper rebus ſuę iuriſdictionis:quale non eſt hoc,quod ille, qui non habet ſub eo domicilium, coram eo reſpondeat.Inquantum Innoc.dicit, quòd non poteſt contra delinquentem contra ſe,uel ſubiectum procedere,& eum cōdemnare,uel ſtatuere contra eum quo ad bona diſtringēda : hoc non placet Hoſt.qui dicit hoc eſſe contra hanc decret. & ſimilia iura : ſed dicit hoc poſſe intelligi in dominis habentibus loca ſine iuriſdictione,ſicut ſunt plures nedū milites, ſed etiam plebei,a quibus tenentur certi agri,domus,uel areæ,in quibus tamen iuriſdictionem non habent:& de his etiam fatetur,quod de conſuetudine poſſent iuriſdictionem habere, ita quod ius dicant alijs,& non contra alios & ſe:argumen.ſ̃. c.proxi.Nam quod priuatus ſibi iuriſdictionem dicat,hoc nō poſſet conſuetudo, quia irrationabilis eſſet, C. ne quis in ſua cauſa.l.j.de uerbo.ſignific.forus.& irrationabilis conſuetudo non ualet,de re iud.cum cauſam. de conſuetu.c.fi.¶Nota bene dictum hoc,qđ dn̄s eo ꝙ dn̄s uillę,uel agri,ſeu domus,non uendicat ſibi iuriſdictionem. Poſſet etiam procedere dictum Innoc.ut puto,quando haberet iuriſdictionem in loco dominus,& delinquens non reperitur in loco,uel territorio eius,ꝯtra quem delinquatur:quia principiando a perſona, non poſſet res diſtringere, nec bona . Vbi autem reperiretur in loco, poſſet ius dicere ſubiecto:ſibi autem non, niſi eſſet delictum notorium,uel [illegible] extraiudicialiter loquendo ſe defendendo de ſenten.excommū.dilecto.Poſſet etiam intelligi,quādo delictum fuit factum contra dominum, uel contra ſubiectum extra limites territorij ſui:unde tunc eſſet opus recurſum habere ad repræſalias, uel ad indictionem belli, quod inducere poſſet demum in ſubſidium omnium iudicum.Vltimate ſibi non deficeret Papa,ut no.Io.And.in regula,non debet.de reg. iur.lib.6.& no.de iniur.c.j.eo.lib.& no.de appel.dilectus.tales tamen indictiones reprę̄ſaliarum,aut belli,non debent cōcedi priuatis locis,læſis ſed dari debent contra magiſtratus negligentes.Contra authenticas ſingulares perſonas non culpabiles,non debent,nec de iure poſſunt,& bona conſcientia cōcedi,ut no.Io.An.in locis præall.¶ Nota tamen in hoc membro duo incidenter dicta, quòd conſuetudine non poteſt induci,ut quis in propria cauſa ſit iudex.Secundo, quod dominus eo qđ dn̄s uillæ,agri,uel domus,non uendicat ſibi iuriſdictionem.Quandoque dicit Inn.uult procedere principiando a rebus,principaliter res diſtringendo, ut quia poſſeſſiones debent aliqua munera realia,ſiue ordinaria,ſiue alia:& poſſent eum per occupationem poſſeſſionum,quas habet,iuriſdictione ſua diſtringere,C.de ſacroſan.eccl.l.iubemus nullam . & l. placet.Quandoque,dicit Inno. uult principaliter diſtringere bona,non in procedendo,principiando a perſona, ſed ſtatuēdo,& cauſam trahēdo ſtatuti,& deſcriptionis a culpa, uel offenſa perſonæ:& fatetur quod ſtatutum poſſet fortè, quod qcunque commiſerit talem offenſam, bona eius confiſcarent, uel offenſo applicarentur : quia in rebus ualet ſtatutum, uel conſuetudo,quia ſunt de eius iuriſdictione, argu.C. de ſacroſanctis eccl.l.iubemus nullam.nec debet talis conſuetudo rūdi per extraneos,7.diſt.qui contra.Ioan.And.dicit uidendum

quod

quod not.de iureiuran.c.ſicut.in gl.nota.ver. ſi vero non fiat. Tamen fatetur,quod ſi vellet capere bona, in procedendo oporteret iudicem ſuum adire,& facere eum per ſuum iudicẽ condemnari:& cum agatur tunc in rem, agere debet coram iudice rei,C.vbi de poſſ.agi oportet.l.prima.C.de iudi.l.quod legatur.§.ſinautem.Idem ſi creditor agat hypothecaria, quia in rem eſt:ſecus ſi pignoratitia,quia perſonalis eſt,vt nota.de pigno.cum contrarium. ſecundum Inn.non placet hoc Hoſ. quia per hoc aperitur via principibus ciuitatis,& laicis cõtra eccleſiam,& eccleſiaſticas perſonas. Quid enim ſi faciunt ſtatuta,vel haberet conſuetudo, ꝙ committentes adulterium, vel aliud quodlibet crimen, poſſeſſiones delinquẽtis poſſint confiſcari:ſecundum hoc a laicis poſſent confiſcari bona clerici latas poſſeſſiones habentis,committentis crimen a ſtatuto damnatum:quod non placet ſibi,cum ſit certum,quòd laici perſonam clerici delinquentis punire non poſſunt,s.titu.j. at ſi clerici.multominus res,quæ nec puniendæ ſunt pro delicto ab alijs iudicibus, qui perſonas minime punire poſſunt, cum delinquunt,in Authẽ.de man. princ.§. oportet.colla.vj. Item nec ſtatuta,vel conſuetudines laicorum ligant perſonas eccleſiaſticas,vel res eorum,vt no.de conſtitu.quę in eccleſiarum.& c.eccleſia.de re.eccle.non alie.capi.fi.Et dicit Hoſtien. quòd ſi Innocen.hoc ponderaſſet, hoc non notaſſet. Et dicit Ioan.And.quòd hæc faciunt ad quæſtionem, quam diſputauit ſuper regula,ſine culpa.de reg.iur.libro ſexto. Dictum Innocen. procedit, quando ſtatuit contra perſonas delinquentes contra ſe,vel ſubiectos in limitibus territorij proprij: quo caſu ex delicto poſſunt ſubijci ſtatuenti.Et ſic loquitur, quia loquitur quando res ſibi ſunt ſubiectæ: quia ſic delinquendo ſubijciuntur ſtatuto,ſed non iuriſdictioni, niſi contractus ibi inueniantur.Per quæ patet,quod non loquitur de clericis, q etiam ex delicto non ſubijciunt̃ iudici ſeculari,nec bona ſunt ſubiecta iudici ſeculari,vt dicto capitulo,eccleſia.Inquantum autem contra dominum,vel ſubiectum delinquerent extra limites territorij domini ſtatuentis,ex ſtatuto nõ poſſet ligari, vt in c.vt animarum.§.ſtatuto.de conſtit.libro ſexto.Nec obſtat,quod ſubijciatur,eo quod delinquit contra ſubiectum, ſicut patet in delinquente contra clericum, ſupra eodem,cum ſit.quia ibi non ſubijcitur ratione perſonæ, contra quam,uel in quam deliquit, quia non numeratur hoc inter modos forum ſortiri,ſed ſubijcitur tantum propter naturam criminis ſacrilegij,quod eccleſiaſticum eſt:quod non eſt hic. ¶ Ex his patet,quod de ſtatutis punientibus extraneum,vel ciuem delinquentem contra ciuem ſuum,de quibus plene dixi in c. vt animarum.§.ſtatutum.de conſtituti.libro ſexto. Et plene per Barto,in l.cunctos populos.C.de ſumm.trinita. & fide catho. Ex his tollitur dubitatio, an iudex domicilij debitoris poſſit abſoluere a iuramento præſtito de ſoluendis vſuris alicui extraneo exiſtenti extra territorium, ſi ambo eſſent eiuſdem domicilij:per prædicta eſſet planum quod ſic:ſed vbi ſunt diuerſorum domiciliorum,dubium eſt. Lapus ſua x. allegat. dicit, quòd abſoluere poteſt,quia non petitur hic dari aliquid, uel fieri a parte:vnde non eſt neceſſaria litis conteſtatio cum parte, ſed ſolum imploratur iudicis officium ad exonerandum conſcientiam iurantis.Vnde totum exercitium iuriſdictionis dirigitur ad perſonam iurãtis.Vel hoc maxime, quia iuramẽtum nõ obligat parti,ſed ſolum Deo,de iureiuran. debitoris. Deus autem vbilibet eſt,& vbilibet forum ſortitur. Hoc ergo vinculum tollere poteſt, & ſtimulum a cõſcientia debitoris, qui habet ſuppoſitum debitorem,relaxare:& quanquam tollatur ius partis,pars non poteſt aliquod ius prætendere, quod non ſit turpe:ideo ab eo non abdicatur validum ius in ſua pſona conſiſtens:quod puto tenendum,quod poſſit principaliter iudex abſoluere talem ſic iurantem: & quòd prius non ſit opus,vt a parte petatur abſolutio:quod quidam tenent,& male.Dicam infra in dicto capit.debitores. & tenendo maxime,quod in abſolutione pars non citetur: de quo etiam dicã

12 infra.¶†Dicitur hic vltimo,quòd poteſt iudex territorij exeq in bonis ſententiam latam a iudice delicti: dubiũ autem eſt, an propria authoritate hoc facere poſſit.Guil.in Spec. de ſenten.excommu.§.nunc videndnm.uerſi.ſed pone. vbi petatur executio mutato domicilio in loco domicilij noui: per multa verba hoc in effectu concludit,quòd ſi agatur actione in factum,uel iudicati,quòd tales actiones ſequuntur perſonam, poteſt agi coram iudice domicilij abſque alia relatione,vel etiam commiſſione: quia tales habent a iure iuriſdictionem. Et hoc videtur ſentire glo.hic.Si imploratur iudicis officium, dicit quòd hæc imploratio habet ſolum locum coram iudice,qui ſententiam tulit,niſi eſſet ſpecialis executor illius, qui ſententiam tulit:vnde in tali caſu exigitur aut commiſſio,aut relatio.Et hæc fuit ſententia Innocen.de dila.præterea.in glo. magna.uerſi.ſi autem vocatus.ubi alius iudex ſententiam nõ exequitur,quam qui tulit,niſi agatur actione in factum: & oportet,quòd tũc agatur ordine iudiciario,vt ibi dicit. Ad hoc allegat ff.de re iudica.l.miles.§.vltimo.ff.de rebus cre.l.actori. Hęc procederẽt in iudice domicilij:ſed coram iudice rei ſitæ, alias ſuo,non poteſt agi perſonali.Oportet ergo,quòd imploretur officium iudicis:& ſecũdum hoc exigeretur relatio, uel commiſſio in caſu decreta. Et hoc tenet hic Hoſtiẽ. qui hanc executionem dicit fieri ad requiſitionem pronuntiantis.Allegat infra eodem.Romana.verſicu.ſed tunc,libro ſexto. Hanc ſententiam ſequitur Barto.in l.a diuo Pio.§. ſententiam Romæ dictam.ff.de re iudicata.vbi dicit officium iudicis pro executione ſententiæ non poſſe implorari coram alio iudice, q̃ qui tulit ſententiam.Ad hoc quod dicitur in l.prima.C.de cõfeſ.per Cyn.& dicam de confeſſ.capitulo fin. & dicit ibi Bart. quod ſi non vult exequi iudex territorij, quod poterit adiri ſuperior.Allegat in Authen.vt diffe.iudi.§.j.& de iure patr. nullus.Et dicit,quod ſic poteſt compelli, in l.pe.ff. de iuriſdictio. omnium iudicum.Et non obſtat quod nõ ſit maior, quia lex reputat eum maiorem quantum ad hanc cauſam exercendã ne pereat effectus ſententiarum.Ad hoc quod plene no.Cyn. in l,properandum.§.ſinautem reus. C. de iudic. & in authen. qua in prouincia.C.vbi de cri.agi oportet. & in c. Romana.§. contrahentes.& cle.paſtoralis. de re iudi. Quinimo dicit hoc verum,etiam quando ſunt iudices eiuſdem territorij, ſed diuerſi tribunalis:de quo plene vt ibi.Formam autem commiſſionis executionis vide in Spe.de ſenten.exe.§. ſequitur. verſi. ſed quid ſi is qui.Per hoc patet,an epiſcopus exequatur ſentẽtiam latam per iudicem laicum in cauſa reconuentionis contra clericum.Et dicit hic Hoſtien.quòd poteſt, per hanc decr. Sentit tamen Frede.ſuo conſi.88.quòd vbicunque litigat clericus coram iudice ſeculari,poſſet iudex ſecularis quo ad bona exequi ſuam ſententiam.Ad quod no.ſupra eodem, verũ. Sed de hoc plene dicam de mutuis peti.cap.j. Hæc pro modo ſufficiant.Vide Butr.in l.pen.ff.de iur. omnium iudicum. qui tenet,quod prorogatio iuriſdictionis ſe non extendit ad actũ exequendi.& allegat glo.& text.in l.epiſcopalem. C. de epiſc. au.& in l.2.ff.ſi quis in ius voc.non ie.quod poſſet dici, quando res eſt in alio territorio:quia non poſſunt alteri iudici præiudicare partes. Secus ſi in territorio ſententiantis, licèt non ſub eius iuriſdictione:quo caſu in prorogatione iuris extẽderetur,non hominis,cum prorogatio ſe dirigat ad cognitionẽ, niſi fiat etiam quo ad executionem: de quo de offic.leg. ca.P.

13 & G,infra eodem,ſignificaſti. ¶† Nunquid autem iudex ſententians poſſit compellere quem ad exequendum alterius territorij. Cynus tenet quod ſic, C. de iudic. in l. properandum.§.ſinautem reus.in ſeptima quæſtio.ſed compellit adeũdo ſuperiorem,vt dixi.

SVMMARIVM.

1 *Iudex eccleſiaſticus poteſt contra laicum procedere etiam per viam interdicti vnde vi,miſerabili tamen perſona inſtigante.*

2 *Domicilium quis ſortiri cenſetur in loco, vbi habet larem, vel communem habitationem,ſeu maiorem bonorum partem.*

Forum quis ſortitur dupliciter,ratione domicilij,& bonorum, vt ibi poſſit conueniri.

3 *Falſitas narrata in reſcripto circa merita negotij principalis diſcutiendi in iudicio,an vitiet reſcriptum.nu.30.*

4 *Poſſeſſorij reſtituendæ remedium habet priuilegium,vt non admittat agendo, vel excipiendo.Et datur ad vocandum nudam detentionem. nu.7.*

5 *Mulier viri morte perdit dignitatem,quam habet ex viri coruſcatione.*

6 *Dictio, quondam, quid ſignificet.*

8 *Libellum in poſſeſſorio recuperandæ non vitiat narratio proprietatis.*

9 *Libelli vires non ampliat ſuperflua narratio.*

10 *Libellus alternatiuus quando valeat.*

11 *Reſcriptum delegationis vltra duas dietas loco rei non valet.*

12 *Citari quod quis non poſſit coram delegato vltra duas dietas a loco rei ſitæ,in quo termino capiatur locus, etiam ſi agatur perſonali actione in rẽ ſcripta.nu.23.*

13 *In feudali cauſa agitanda poteſt adiri iudex eccleſiaſticus,& nõ dominus, quando agitur poſſeſſorio,ac per miſerabilem, & oppreſſam perſonam. nume.25.& 28.*

14 *Eccleſia tenetur regulariter ad miſerabilium perſonarum defenſionem.*

15 *Reſcriptum in poſſeſſorio non vitiat falſa narratio proprietatis, nec taciturnitas peremptoriæ exceptionis vitiat reſcriptum ad lites.*

16 *Donatio propter nuptias conſtitui poteſt ante matrimonium, vel conſtante matrimonio.*

17 *Iudex eccleſiaſticus eſt competens quo ad uiduas oppreſſas,ſiue agatur interdicto vnde vi,ſiue condictione decre.ſæpe.*

18 *Poſſeſſorio agenti non obſtat exceptio proprietis defectus, etiam ſi agatur lato poſſeſſorio.*

19 *Delegationis reſcripto vltra duas dietas a loco rei quomodo poſſit contra illud opponi, & excipi, eo quòd ſit vltra duas dietas conceſſum.*

20 *Leuca quid eſt.*

21 *Dotalitij appellatione quid comprehendatur.*
22 *Furto,ſeu pro ſpoliatione complicum quomodo quis etiam mandans,vel nõ mandans teneatur.*
24 *Forum quomodo quis ſortiatur ratione rei mobilis.*
26 *Clerici ſolebant olim iudicari a laicis tempore primitiuæ eccleſiæ.*
27 *Feudi dominus non eſt iudex pro quæſtione feudali inter vaſallos.*
28 *Iudici non aufertur cauſæ cognitio,niſi per negligentiam.*
29 *Reſcriptum,per quod aufertur iudici ordinario cauſæ cognitio,licet non faciat mentionem de negligentia,non dicitur ex eo ſurreptitium.*
30 *Reſcriptum quomodo non vitiatur propter falſam narrationem.*

CAP. VII.

1 EX parte B. ¶† Miſerabilis perſona poteſt
laicum coram iudice eccleſia-
ſtico interdicto vnde vi, conuenire.h.d. In prima
parte conqueſtio.In ſecunda iudicum inſtructio.
Secunda ibi,mandamus.Prima ſubdiuiditur. Pri-
mo ponit eſſe commiſſionem,& rei vocationem. Secũda ibi,
dictus.rei exceptionem,& actoris replicationem ad illam.Ter
tia ibi,idem quoque.aliam rei exceptionem, & replicationẽ
ad illam. Præmitto, ꝙ olim ualebat reſcriptum dans iudices
diſtantes vltra duas dietas a loco & domicilio rei:hodie vnã,
de reſcriptis.nonnulli.& eodem titulo,ſtatutum.§.cum autẽ.
libro ſexto. Secundo, quòd olim dietæ computabãtur a loco
rei ſitæ in reali,& contractus in perſonali,vt ſ.de reſcriptis.di-
lectus filius.j.de appel.olim,& hic.Sed communiter hoc dici-
tur hodie correctum,vt de reſcrip.ſtatutum.§.cum autem.li.
2 ſexto.ubi gl.quæ incipit,olim dicebamus.¶†Nota,quòd quis
dicitur ſortiri domicilium,ubi habet larem,vel communem
habitationem,uel habet maiorem partem bonorum, l.2.C.
ubi ſena.uel cla.quod latius declarabitur infra c.fi. & aliquid
3 dixi ſ.eo.c.quod clericis.¶†Nota, quòd falſitas narrata circa
merita negotij principalis diſcutiendi in iudicio non uitiat
reſcriptum,cum per hoc non excludatur intentio delegantis
ad dictum iudicem, qui non habet præciſum mandatum ad
concluſionem reſcripti, ſed conditionatum ad ueritatem iu-
ſtitiæ,ſi preces ueritate nitantur,de reſcrip.c.2. & non excludi
tur intentio,ſaltem ut habens iuſtitiam reus,uel actor pro ſe,
ſecundum veritatem,& non ſecundum narrata uictoriam re
4 portet.¶†Sexto,quod poſſeſſorium reſtituendæ habet priuile
gium, ut non admittat agendo, uel excipiendo quæſtionem
proprietatis,de ord.cogn.c.fi.de reſti.ſpo.ex literis.& c.ex con
queſtione.Nota,quòd miſerabilis perſona,& oppreſſa, ratio-
ne oppreſſionis ſubijcit quemcunque opprimentem imme-
5 diate iudici eccleſiaſtico.¶†Nota, mulierem morte uiri per-
dere dignitatem,quam nõ habet ex ſe, ſed coruſcatione uiri:
unde nõ dicitur regina olim uxor regis: perimitur & illa mor
te mulieris,nec uacare dicitur,ff.de leg.2.l.Auguſtę.ad primũ
de pig.cum cõtra.Vide gl.quæ dicit, ꝙ denominatur a primo
uiro,donec alteri nupſerit,in cle.ne Romani.in uerbo, uaca-
6 re.de electio.dicam cum vltima gloſſ.¶†Nota ſecundo de di-
ctione, quondam, quæ eſt apta notare priuationem qualita
tis de præſenti,cui adiungitur,licet eam præſupponat aliquã
do fuiſſe.Bar.in l.1.§.hoc autem edictum.de oper.no.nun.di-
cit ſe ſuſtinuiſſe inſtrumentum in quo dicebatur,Titius olim
Martini:licet Martinus uiueret:quia,olim, tẽpus præſens cõ-
plectitur,licèt etiam præteritum ponat,ff.de contrahen.emp.
l.nec emptio. Ad hoc text.hic,iuncta gl.fi. quæ dicit hic colli-
gi,vxorem nominari a dignitate viri eo mortuo: Hoc nota ꝓ-
pter libellos.Sed ſi dicatur in inſtrumẽto,Talis,filius talis,pa-
tre mortuo:& non vitiatur inſtrumentum,vt no.de pig. cum
contra.& in Specu.de inſtru.edi.§.reſtat. ad fi.Ad hoc de teſt.
7 Raynutius.¶ † Nota hic tertio,argumen. poſſeſſorium recu-
perandæ dari ad vocandum nudam detentionem:patet:ibi,
detentorem.Sed dic de hoc de reſtit.ſpolia.ſępe:Sed cum prę
ſupponat ſe ſpoliatam,dabitur contra poſſeſſorem:& verbũ,
detentorem,largè intelligitur pro poſſeſſore iniuſto,& ſic ver
ba in libello latiſſimè intelliguntur, infra de cauſa poſſ.cum
8 eccleſia.¶†Nota quarto,quòd narratio proprietatis, vel iure
proprietarij,in libello non vitiat libellum in poſſeſſorio recu
perandæ,imo proficit in retinendæ, de probati.licet cauſam.
9 no.ff.vti poſſi.l.ſi duo.C.vti poſſi.l.j.¶† Nota quinto,quod ſu
perflua narratio in libello non ampliat vires libelli vltra vim
concluſionis libelli.Et ſic ad ponderandum vim libelli atten-
ditur libellus plus penes medium concludendi,quàm penes
medium narrandi.Ad hoc de dila.literæ. Sic nec vitiat reſcri-
ptum,dum tamen vera ſint media,a quibus concluſio reſcri-
pti infertur,aut ſumitur.Item narrata qualitas, a qua iuriſdi-
ctio excluditur,non tollit vim iuriſdictionis,quæ concluditur
ex vi concluſionis: & ſic ad ponderandum vim concluſionis
iuriſdictionis non attenduntur qualitates narrandi,ſed penes
concludendi modum.Nam,vt dicit Innocen.non habuit ne-
ceſſe addere hoc ratione dotalicij, &c. cum etiam prædo ſpo-
liatus ſit reſtituendus, infra de reſtitutio.ſpoliatorum. in lite-
ris.ſecundum Innocen.Vnde dicit Fred.ſuo conſilio 23.quòd
verba narrationis libelli reſcripti declarantur, examinantur,
10 & reſtringuntur ſecundum vim concluſionis.¶†Nota ſexto,
libellum alternatiuum procedere, quando in qualibet parte
alternati concluditur libellantis intẽtio.Ad hoc de reſcriptis.
ex parte.de probatio.tertio loco.de electio.dudum.el grande,
ibi,furtum,vel rapinam.qui filij ſint legiti.per tuas. Quod eſt
verum,dummodo eadem concludatur intentio,licet diuerſa
ſpecies agendi: nam ſpoliatio complicum concludit condi-
ctionem ex decre.ſępe.ſpoliatio proprie interdictum vnde vi,
de reſtitu.ſpolia.cum ad ſedem Ita eſt in probatione, quia li-
cet ſit incerta, & alternatiua concludens idem,licèt in diuer-
ſa ſpecie,quia vno modo uere,altero præſumptiue procedit,
vt d.c.per tuas.& hoc ſufficit circa cauſæ cognitionem, alias
commiſſionem.¶ Venio ad exceptiones, ibi, dictus nobilis.
11 ¶†Nota primo,quòd iure iſto non valebant literæ delegatio
12 nis vltra duas dietas a loco rei. † Et nota, quòd iure iſto com-
putabatur a loco rei ſitæ,vel loco vbi conſueuerat commora
ri,non a loco domicilij rei.Hodie dic,vt dixi de reſcriptis.dile
ctus filius.& no.de reſcrip.ſtatutum.§.cum autem.in gloſſ. o-
13 lim dicebamus.Et hoc quo ad primam exceptionem.¶† Cir-
ca ſecundam no. quòd in cauſa feudali regulariter a loco nõ
impetratur iudex eccleſiaſticus,ſed decidenda eſt corã domi-
no feudi,niſi in caſu negligentiæ domini. Fallit quãdo agitur
poſſeſſorio:& ſic non tangitur natura feudi, & agitur per mi-
14 ſerabilem perſonam,& oppreſſam.¶† Nota regulariter eccle
15 ſiam teneri ad defenſionem miſerabilium perſonarum.†Cir-
ca tertiam exceptionem,Nota primo, quòd falſa narratio ꝓ-
prietatis in reſcripto in poſſeſſorio concludente non vitiat re-
ſcriptum. Item quòd taciturnitas peremptoriæ exceptionis
non vitiat reſcriptũ ad lites,nec opponi poteſt ad proceſſum.
Ad hoc ca.j.de litis conteſtatio.libro ſexto.& ſic ſurreptio cir-
16 ca merita negocij principalis non vitiat reſcriptum.¶†Nota,
quod donatio propter nuptias cõſtitui poteſt ante matrimo-
17 nium,uel cõſtante matrimonio.¶†Nota viduam oppreſſam
agere poſſe coram eccleſiaſtico, ſiue agat contra opprimen-
tem,ſiue contra detentorem rei oppreſſę:& ſic ſiue agat inter
18 dicto vnde vi,ſiue condictione ex decre.ſæpe.¶† Nota, quòd
agenti poſſeſſorio non obſtat exceptio proprietatis defectus,
etiam quando agit lato poſſeſſorio,ſcilicet condictione ex de-
cre.ſæpe.¶Venio ad declarationem decre.tota vis eius conſi-
ſtit in declarandis exceptionibus tribus,& replicationibus ad
19 eas.¶†Oppo.primo, quòd male opponatur, non valere lite-
ras impetratas vltra duas dietas:vnde opponere non debebat
quòd non valebant,ſed quod per eas trahi non poterat,infra
de except.olim.& de reſcript. nonnulli.Dic, quòd incongrue
opponebat,quia valebant,licet trahi non poſſent.Hodie con
grue ſic opponeť,vt in c.ſtatutũ.§.nullo.alias in nullo.de reſc.
libro ſexto. Secũdo circa eãdem exceptionem videtur, quòd
debuerit vt legitima admitti, quia dietæ computantur a loco
domicilij,de reſcrip.nonnulli.de reſcriptis. ſtatutum.§. cum
autem.libro ſexto.& quod ibi not.in verbo,dicebamus. Solu-
tio,Hæc exceptio tollitur duplici capite per reginam. Primo,
quia olim dietæ computabantur a loco rei ſitæ, vbi agebatur
reali, uel miſta, vt eſt hoc interdictum,ſupra de reſcriptis. di-
lectus filius. Sed huic obſtat litera, quæ exigere videtur duo,
quod locus caſtri,de quo contendunt, ſit in Andegauẽ. & nõ
diſtet Andegauen.vltra duas dietas a loco iudicum. Secundo
quòd in dioceſi Andegauen. habuerit caſtra, in quibus inter-
dum conſueuerat commorari. Sed Doc. hic ad hoc ſupplent
maxime,quia ſufficit primum:Nam hæc allegatio non eſt ne
ceſſaria,uel probatio:ſed oppoſitum fuit,quia allegatum: ni-
ſi diceres,quod ſicut in forum ſortiri ratione contractus exigi
tur aliqualis cohabitatio, ita etiã in forum ſortiri ratione rei
ſitæ exigitur aliqualis cohabitatio in dioceſi, ſaltem quo ad
computationem dietarum.& hoc probat hæc decret. Ad pri-
mum,l.hæres abſens.§.j.ff. de iudi. ſed non bene apparet hoc
de iure cautum alibi.Secundo defendit ſe uidua, quia aliqua
caſtra habuit in dioceſi Andegauen. in quibus ſi conſueuit a-
liquãdo commorari: inde fieri poteſt computatio dietarum.
Et dicit hic glo.quam recito ſic,quæ eſt in uerbo, Andegauẽ.
quòd ex hoc quòd interdum conſueuerat commorari, dici-
tur ibi ſortiri domicilium,& in loco vbi habet larem:& ſic in
diuerſis locis quis poteſt ſortiri domicilium, l. aſſumptio. §.
iur.ff.ad mu.cum ſim.Nec obſtat, quòd ſola poſſeſſio non fa-
ciat ſortiri domicilium,ff.ad mun.l.libertus.§. ſola.quia illud
eſt verum,niſi eam inhabitauerit. Ideo dicit litera, in qua in-
terdum conſueuerat habitari. Idem dicit Innocen. hic, qui
concludit in tribus locis quem ſortiri domicilium.Primo,vbi
habet maiorem partem bonorum.Secũdo, ubi habet larem,
id eſt,familiam.Tertio,vbi nihil habet,tamen aſſiduè conuer
ſatur. Idem ſi aliquid ibi habeat, & fortius vt hic. Allegat ad
hoc l.ſecundã.C.vbi ſena.uel clari.Cyn.in dicta l. ſecunda re-
prehendit

prehendit dictum Innocen.dicens quod in litera illius l.ſecũ-
da ſtat litera copulatiue, & non alternatiue: vt dicatur, ubi
habet larem, vbi habet maiorem partem bonorũ, & aſſidue
conuerſatur: quaſi ex ſolo aſſiduo conuerſari, nec ex ſolo ha-
bitu maioris partis bonorum, nõ dicatur ſortiri domicilium,
niſi ſecum concurrat communis conuerſatio. Bartol.ibi,& in
dicta l.ſecũda.C.vbi de cri.agi oportet. tenet quod ex aſſiduo
conuerſari, licet proprie non ſortiatur domicilium, tamẽ ſor-
titur quaſi domicilium, in quo poteſt de alibi geſtis conueni-
ri: quod declaraui ſ.capit.quod clericis. Hoſt. hic dicit, quòd
ſolus habitus bonorum cum ſola conuerſatione non ſufficit,
quia ex hoc non ſortitur domicilium. Ideo cautè hæc litera
exigit copulatiuè, quòd locus rei ſitæ eſſet in Andegauẽſi dio
ceſi. Per quod dicunt Petr.& Abb. non bene dicere, qui dice-
bant quod ſi impetretur litera contra Titium, & quoſdam a-
lios dioceſis Bononienſis, quòd is de ciuitate, qui caſamentũ
habet in dioceſi, vbi interdũ moretur, ut in meſſibus, uel uin-
demijs, quod ibi poterit conueniri. Sed dicit, quòd hic non
colligitur, habendo literam copulatiuè, & in eadem, &c. Opi.
Cyn. nutrit iſte tex. qui copulatiue exigit: ſed ſi tenes opi. Bar.
potes dicere, quòd licet ſortiatur quaſi domicilium, hoc non
ſufficit quo ad computationem dietarum, quæ fit aut a loco
domicilij, aut a loco rei ſitæ: licèt iuuet, quando locus promi-
ſcuæ habitationis eſt propinquus loco rei ſitæ, uel in eadem
dioceſi. & ſic incipiendo a loco promiſcuæ habitationis non
ſufficit, niſi ſecum concurrat locus rei ſitæ: licèt ſecus foret e-
conuerſo, quia ſufficeret locum rei ſitæ nõ diſtare ultra duas
dietas, licèt plus diſtet a loco promiſcuæ habitationis. Vel dic
quod promiſcua ſola habitatio ſufficit: hic erat momẽtanea,
vt patet ibi, interdum conſueuerat commorari. Hodie cõpu-
tantur dietæ a loco domicilij, vt dicta gloſ. olim dicebamus.
de quo dicam infra eodem, dilecti. de reſcrip. dilectus filius. ĩ.
de Saracenis. Item vbi olim erant duæ, hodie eſt vna. Quali-
ter autem & quibus modis conſtituatur domicilium, hęc ma
gis rite examinabuntur infra c.fi. ¶ Venio ad ſecundam exce-
ptionem, iſtam reſeruo examinandam cum gloſ. vltima: & ſi-
20 militer dico de ultima. † Quæro quid eſt leuca. Dic, quod eſt
ſpatium, ſecundum Phil. continens duo milliaria: ſecundum
Hoſt. dicit quod iſtæ 12. leucæ continebant 20. milliaria: & ſic
erat vna dieta, ff. ſi quis cau. l. j. de verb. ſi. l. 3. & ſic tres faciunt
quinque. & dicit Fran. quod leucæ ſunt magnæ in Frãcia, ma
iores in Burgundia, & maximæ in Alemania, ſecundum Phil.
¶ Venio ad gloſſ. cum quibus reliquæ exceptiones, & replica-
21 tiones declarabuntur. † Et primo circa commiſſionem quæ-
ro quid comprehenditur appellatione dotalitij? Dic quòd ſu
mitur pro donatione inter virum, & vxorẽ: mulier enim dat
dotem, maritus donationem propter nuptias vxori. Et intelli
ge ſecundum Ioan. An. quòd ex pacto mulier lucrabatur do-
nationem propter nuptias, alias ſpectaſſet ad uirum ſoluto
matrimonio, ſicut dos redit ad mulierem, ut patet de donat.
22 inter uirum, & vxorem. c. fi. cũ ſuis concor. ¶ † Secundo cũ gl.
opp. quòd pro ſpoliatione complicum non conueniatur no-
bis, de reſtitu. ſpolia. cum ad ſedem. Solu. pro ſpoliatione pro-
pria, & pro ſpoliatione complicum tenetur, ſiue complicibus
mandauerit, ſiue poſtea ratum habuerit: poteſt etiam teneri
pro ſpoliatione complicum, ſi rem ſcienter accepit a compli-
cibus: ſed tunc non tenetur ſtricto interdicto vnde vi, ſed te-
netur condictione ex decre. ſæpe. Et hæc vltra intelligendo pa
tet, quòd illa priuilegia, quæ habet poſſeſſorium ſtrictum vn-
de vi, habet & condictio ex decre. ſæpe. ¶ Omitto gl. in verbo,
23 Andegauen. quæ eſt expedita cum tex. venio ad gl. ſeq. ¶ † Op
po. quòd ſufficiat rem eſſe litigioſam in loco Andegauen. ita
quod locus iudicum non diſtet vltra duas dietas a dioceſi rei
de qua litigatur, ſupra eodem, ſane. ĩ. ca. fi. C. ubi in rem actio.
l. actor. & ſic non exigitur, quòd ibi conſueuerit commorari.
Sol. Glo. dicit, quòd coram ordinario iudice rei ſitæ quis põt
conueniri, ſiue ſit res immobilis. Per quod dat intelligerę, ꝙ
ſecus in delegato. Sed dicit Ioã. And. quod & in delegato iure
iſto computatio dietarum fiebat a loco rei ſitæ, per decret. de
excep. olim. de reſcrip. dilectus filius. infra de Saracenis. & hoc
quando agebatur reali. Idem ſi perſonali in rem ſcripta, vt eſt
interdictum vnde vi. hodie dicit quod de reſcrip. ſtatutum. §.
24 cum autem. In glo. olim dicebamus. † inquantum dicit quem
ſortiri forum etiam ratione rei mobilis: bene dicit, quãdo ibi
eſt permanſura, non tranſitoria vt momentaneæ. Ad hoc l. ex
facto. §. rerum Italicarum. ff. de hære. inſti. Ad hoc, quia res al-
latę in domo locata per conductorem non dicuntur tacite pi
gnori obligatę, quando non ſunt allatæ cauſa perpetui, ſed tẽ
poranei vſus, & momentanei, ff. de pigno. l. ſi debitor. Ad hoc
quod dicitur de curia Romana, quę non videtur ibi eſſe vbi
eſt, ſi eſt ibi momentanea, & alibi tranſitoria, vt in cle. ne Ro-
mani. §. eo tamen adiecto. in fi. Ad hoc, quia cõtractus factus
tranſitorie non facit quem ſortiri domicilium, ff. de iud. l. hæ-
res abſens. in fi. & hoc tenet Paul. 3. q. 7. in Summa. Ioan. And.

in addi. Spec. in titu. de compe. iudi. adi. §. j. verſi. 20. ubi agitur
de poſſeſſione. Ad contrarium autem dic ut dixi in tex. quòd
incipiendo a loco, ubi commoratur, non ſufficit ultimum ſi-
ne primo. ¶ Venio ad examinationem ſecundæ exceptionis
25 cum gloſſ. in uerbo, non obſtantibus. ¶ † Oppo. quod recte ex-
ciperet nobilis, quia in cauſa feudali quis non conuenitur co
ram eccleſia, niſi negligente domino feudi, ſupra cap. ex tran-
miſſa. & c. ex tenore. Glo. dicit, quod hoc non procedit in poſ-
ſeſſorio, imo ſtatim agi poteſt corã eccleſia. & hoc uoluit text.
hic. Contrarium loquitur, quando agitur petitorio: idem ali-
qui doctores hic. Et per hoc nõ obſtat in Auth. de man. princ.
§. ſit tibi. collat. 9. vbi in cauſa feudali quis repellitur ab impe-
trando coram alio, quàm domino feudi. Item & ab agendo,
ut ibi, & ſupra capitu. ex tenore. & capit. ex tranſmiſſa. quia ta
lia iura debent reſtringi ad petitorium. Sed quo ad hanc ſolu
tionem reperio diuerſitatem: quia quidam dicunt, quòd hoc
procedit a quocunque intentatur poſſeſſorium, quaſi hoc nõ
tangat naturam feudi, ſed iniuriam quandam uiolentiæ: &
quæſtiones ſpectant ad dominum, quando tangitur intrinſe-
ca queſtio feudi. Et hanc opi. recitat hic Innocen. & firmauit
hoc ſupra de iud. cæterum. Sed non placet hoc ſibi hic: & re-
uocat quod ibi dixit, dicens hoc non poſſe eſſe verum, imo tã
tum agendum coram domino feudi, ſi agatur ad reſtitutionẽ
feudi etiam poſſeſſorio, vt no. ſupra titulo primo. cæterũ. Vn-
de ſecundo intelligit hoc ſpeciale in vidua, & oppreſſa, quæ
ratione oppreſſionis, & ſic ubi ipſa agit poſſeſſorio, & miſera-
bilis & oppreſſa, immediate poteſt adire eccleſiam omiſſo do
mino feudi: & hoc, quia defenſio viduarum de ſpeciali gratia
vbi ſunt oppreſſæ, etiam ſi ſint diuites, reſeruata eſt eccleſiæ,
& hoc in odium opprimentium, & ſpoliantium uiduas. Hoc
ergo ſpeciale priuilegium per ius commune feudorum non
reuocatur, de reſcri. c. primo. Fatentur tamen hic Doct. quod
fori non fit ſubtractio, ſed accumulatio. Nam & miſerabilis,
& oppreſſa, ſi vellet, poſſet agere coram iudice ſeculari, ſecun
dum Goſ. & Hoſtien. Dixi ſupra eodem, licet. & cap. ex tenore.
Sed huic obſtat, quia & clerici ſpeciali iure ſubmittuntur ec-
cleſiæ, & tamen ſubijciuntur legibus communibus feudorũ:
quia poſſunt conueniri coram domino feudi, de iudic. cæte-
rum. & ſupra capi. verum. Reſpondet Innocen. quòd iuriſdi-
ctio non reſeruatur eccleſiæ, quando de poſſeſſionibus agitur
priuilegio ſpeciali: imo de iure communi etiam ab Impera-
toribus condito. Ideo per ius commune feudorum reuocat:
& tale ius commune, per quod ſubmittuntur, ualet, quia ab
eccleſia eſt receptum. Secus in uidua, quia ſpeciali priuilegio
reſeruatur ius ut agat coram eccleſiaſtico. Vel dic, quòd inter
uiduas, & eccleſiam & clericos nulla eſt differẽtia: licet enim
aliquando inter priuatos ſi agatur ad reſtitutionem feudi, ſi
tamen eccleſia, clericus, uel uidua ſint ſpoliati re feudali, im-
mediate adhuc poſſunt adire eccleſiam: & hoc ea ratione, ꝗa
committitur crimẽ ſacrilegij, cuius cognitio ſpectat ad eccle-
ſiam, 87. diſt. c. j. & 2. 16. q. j. in canonibus. nec eſt neceſſe, quòd
hoc caſu requiratur dominus ſuper iuriſdictione ei redden-
da, ſicut dicitur ſupra c. ex tenore. quia ibi loquitur, quando
agebatur de ꝓprietate: & ſic cognitio ſpectabat primo ad do-
minum, ſecundo ad eccleſiam. Sed hęc cognitio ſacrilegij pri
mo ſpectat ad eccleſiam, ſecundum Innoc. Idem dicit ſupra,
titulo primo. cæterum. & dixi ſupra eodem, clericus. & c. cum
ſit. Omnia placent Hoſtien. præter quàm in eo, quod dicit, ec-
cleſiam habuiſſe iuriſdictionem in clericos ab Imperatoribꝰ:
quia Papa & eccleſia habuit iuriſdictionem a Deo, & non ab
homine, de iudic. nouit. qui fiu. ſint legi. per uenerabilem. de
tranſla. prælato. capitu. j. & per totum. Soli ergo eccleſiæ ſub-
diti ſunt clerici, nec autem alij etiam uoluntariè ſubijci poſ-
ſunt. Ad hoc quod no. de ma. & obed. ſolitæ. & not. eod. titu. ſi
26 quis uenerit. ¶ † Nota, quod olim clerici iudicabãtur coram
laicis, etiam quando perſonaliter agebatur: & illud fuit de fa-
cto, & per abuſum, & iniurioſe, & tẽpore primitiuę eccleſię,
quo tempore etiam martyres iudicabantur, & opprimeban-
tur, nec poterat eccleſia reſiſtere. Hoc etiam hodie a multis
tyrannis principibus, eccleſiæ & perſonæ eccleſiaſticæ patiun
tur, ſed comprehenduntur, & ab eccleſia puniuntur, infra ca.
j. de immu. eccle. non minus. & ca. aduerſus. Sic & tollerabat
olim eccleſia ex cauſa, quòd Imperatores, & laici electionibꝰ.
Romanorum pontificum intereſſent: ſed quando eccleſia po
tuit, hoc correxit, 63. diſt. §. principibus. & §. verum. de elec. ſa-
croſancta. de iure pa. nobis. Ad hoc quod not. ſupra, c. licet. in
uerbo, imperio. Sic dicit intelligendum, & corrigẽdum quod
no. in Summa, eodem tit. §. ex quibus cauſis. §. liquet. in verſi.
27 ego dico ſecundum Hoſt. † Secunda datur ſol. per Ioã. And. ꝙ
contrarium procedit, quando uterque fatetur dominum feu
di in dominum: hæc mulier negabat rem & caſtrum eſſe feu-
28 dale. Ad quod id, quod not. ſupra titulo primo. cæterum. † Op
po. ulterius cum glo. uidetur, quòd non ſit neceſſarium negli
gentiam iudicis in petitorio præcedere, nec de illa mentionẽ
facere

facere in impetratione : cuius contrarium litera hic innuit a
contrario, ſupra cap.licet.& c.ex tenore. vbi ſuperueniente ne
gligentia poſt datam literarum, procedit iudex eccleſiaſticus
29 ui literarum.†Sol.Contrarius ſenſus literæ ſic debet intelligi,
vt inquantum dicit tales exceptiones non habere locum in
poſſeſſorio, innuit, ꝙ habent locum in petitorio . Hoc intelli-
ge non aſſiſtente negligentia iudicis ſecularis a principio, nec
ſuperueniente ex poſtfacto: quia pro tunc literę ſtant in ſuſpē
ſo: ſed illa aſſiſtente a principio, vel ſuperueniēte ex poſtfacto,
procedendum eſt per literas illas, quæ non ſunt nullæ , ſed in
ſuſpenſo ſunt. Idem dicunt Doc. ſiue negligentia fuerit a prin
cipio, ſiue ex poſt facto: vt quia incœpit procedere, poſtea ne-
glexerit : licèt tamen non poſſit adiri ſuperior iudex , ut prin-
ceps per impetrationem de iure ciuili non negligente inferio
re, in Auth. de man. prin. §. ſit tibi. collati. 3. vt diſ. iudi. §. 2. nec
de iure canonico Papa, negligente ordinario ſeculari, non ne
gligente tamen eccleſiaſtico , poteſt immediate adiri de iure
canonico, 2. q. 7. ad Romanam. Dicta gl. procedunt in miſera-
bili perſona: in nō miſerabili opus foret noua impetratione ,
ut no. in d. cap. ex tenore. & c. licet. & hoc tene , licet quidam
dixerunt ſuper litera, quod hic proceſſerunt authoritate ſecū
darum literarum ſecundum Gofr. Quod dictum non proce-
dit in miſerabili, ſiue agatur petitorio, ſiue poſſeſſorio, ſuppo
ſita negligentia a principio , vel ex poſtfacto , poſſet procede-
re in non miſerabili perſona , ſuperueniente negligentia ex
poſtfacto. Secus ſi a principio eſſet negligens, quia literæ vale-
rent, ſed forte ſuſpenderetur, ſi poſtea latius vigilaret ante ſen
tentiam latam per delegatos. Tene hoc , ꝙ delegatio ad peti-
tionem miſerabilis oppreſſę tenet, ſit negligens, vel non negli
gens ſecularis ad petitionem miſerabilis non oppreſſæ, ſtante
negligentia, fiat uel non mentio de illa, tenet adhuc: quia ſem
per ſcit Papa ſe habere poteſtatem quo ad actum delegandi-
Idem ſi non ſit negligens, nec requiſitus, peccat autem in ſur
reptione, ſi diceret ſe negligentē, vbi non eſt: & tunc literæ ua
lerent, ſed obſtaret exceptio ſurrepti, etiam illo negligente. Et
ſic intellige Cal. ſupra c. licet. & c. ex tenore . Si impetratio fie-
ret per non miſerabilem, ſtante negligentia non ualeret , niſi
fieret mentio de illa negligentia: quia iudex neſciret ſuam po
teſtatem. Sic intellige Innocen. ſupra c. licet. Vnde in non mi-
ſerabili procederet tex. vt exigeretur requiſitio, & fieret men-
tio de illa, non ſuppoſita negligentia, non valerent ipſo iure ,
30 nec ex poſtfacto conualeſcerent.†Opp. quòd debuerit admit
ti exceptio, quod narratum ſit falſum , eo ꝙ dixit dotalitium,
&c. de reſcrip. ſuper literis. Dic ſecundum glo. quòd hæc exce-
ptio habuiſſet locum, & impetratum fuiſſet petitorium : ſed
hoc agebatur poſſeſſorio, contra quod non admittitur exce-
ptio defectus proprietatis. Narratio ergo falſa ultra intentum
concluſionis reſcripti non vitiat reſcriptum . Et hæc eſt vna
ſol. Vel ſecundo, & eſt etiam de mente gloſ. narratio falſa cir-
ca merita negotij principalis, & a qua ſumitur exceptio perē-
ptoria, non vitiat reſcriptum , nec de ea poteſt opponi in vim
dilatoria contra reſcriptum: quia natura exceptionis eſt, vt ex
cludat actionem, quando eſt peremptoria, & concernit nego
tium principale. In dilatorijs autem procedit, quia illa poteſt
opponi contra reſcriptum, & ad proceſſum ſicut illa, quæ ex-
cludit iudicem, uel iudicij inſtantiam, uel actionem . Ex quo
datur pro regula, quòd taciturnitas , vel falſitas narrata circa
merita negotij principalis non vitiat reſcriptum, ideo qa non
excludit intentionem Papæ reſcribendi, ſaltem vt feratur ſen-
tentia iuſta pro illo, qui habet exceptionem, vel contra illum,
cuius deficit intentio: cum concluſio non ſit præciſa , ſed ſi ꝑ-
ces ueritate nitantur, vel quod iuſtitia fiat vtrique parti. Dicit
tamen Vinc. hic, quòd ſi impetrās exprimeret talem cauſam,
etiam proprietatis, qua non expreſſa, non fuiſſent datæ literę,
quod uitiabuntur literæ: vt ſi poſſidens de facto duas dignita-
tes, eijciatur ab alia, quia non auditur volens impetrare, quia
non habebat diſpenſationem, uel commendationem , expri-
mit ſe priuilegium habuiſſe ſuper illis, & altera ſpoliatū: non
credit, quòd valeat impetratio, licèt ſurreptio reſpiciat petito
rium, & quæſtio priuilegij; de præb. de multa. niſi ſaltim ſum-
matim iuſtificet ſibi titulum , ita quod ſaltē deducatur in du-
bium. Sed ſi nulla cauſa fuiſſet expreſſa, non poſſet ante reſti-
tutionem ſibi referri quæſtio. Hoc dubium, inquantum vult
literas vitiare, placet, quia hic non tacet ſolam peremptoriā ,
imo dilatoriam: quia hæc eſt exceptio litis finitæ, cum non de
tur poſſeſſorium in beneficiali manifeſte iniuſte poſſidenti :
& ſic ipſo iure deficit in iure agendi: & quod plus eſt, notorie.
Ad quod id, quod no. de reſti. ſpo. in literis. Inquantum ſentit,
quod nulla cauſa, expreſſa taciturnitate defectus tituli , audi-
retur agens poſſeſſorio, & ſic literæ ualerent , credo qđ adhuc
non audiatur, tenendo quòd aliqualiter colorare habet poſ-
ſeſſionem agens poſſeſſorio, alias ab agēdo repellitur, nec re-
ſtituitur, ut no. de reſti. ſpol. in literis. Niſi dicas illud procede-
re quo ad uim poſſeſſorij: hoc quo ad ualiditatem literarum,
ut non poſſit contra literas opponi. Sed ſi deficit tunc ipſo iu
re in iure agendi, oportet quòd idem concludatur quo ad li-
teras: quia illa eſt de exceptionibus litis finitæ, ſ̄. de reſcr. ca. fi.
Idem dicit in falſo manifeſto, vt quia dicat ſe clericum, uel Ci
ſtercienſem, vt facilius impetret literas. ¶ Nota bene, quòd ta
citurnitas, uel falſitas narrata falſa manifeſta circa merita ne
gotij principalis , uitiat reſcriptum, in tātum quòd opponi po
teſt in vim dilatoriæ . Et per hoc habes vnum effectum noto-
rij, quod no. Vide quod dixi de excep. paſtoralis. & c. exceptio.
vbi idem no. poſt Ioan. And. in addi. Spe. Secundum hoc ergo
recitat gl. quòd exceptiones peremptoriæ non poſſunt oppo-
ni in vim dilatoriæ contra literas regulariter . Contra recitat
hic Hoſt. quoſdam dicere, & hoc temperare, quòd ſi exceptio
non admittitur peremptoria , opponitur ad actionem poſſeſ-
ſorij, & ſic contra poſſeſſorium intentatum, tunc exceptio nō
admittitur: quia etiam ſi probaretur, non impediretur poſſeſ
ſorium, ſed fieret reſtitutio, de ord. cog. cap. fin. Sed ſi opponū
tur contra literas, dicit quod eſt aduertendum: quia ſi probe-
tur talis peremptoria exceptio tacita , uel expreſſa, qua expreſ
ſa, uel tacita non fuiſſent datæ literæ, iuriſdictio eneruatur, de
reſcrip. ſuper literis. Inno. dicit, quod hic hæc diſtinctio repro-
batur, quia non opponitur hic exceptio dotalitij contra inter
dictum vnde ui, ſed contra literas tantum: & tamen differtur
in petitorio, ī. §. fin. Hoſt. remittit ad decreta. j. de lit. conteſtat.
libro vj. Dicit etiam hic Gof. quòd ſi exceptio peremptoria ꝓ
ponatur non in uim peremptoriæ, ſed dilatorię, ut iuriſdictio
impediatur, nil agitur: non enim fit litis conteſtatio , quia ad
hoc proponitur, ne proceſſus impediatur : quia ad hoc natu-
ra ſui non datur. Inſtruit ergo iudicem, ut non admittat eam
in vim dilatoriæ vt ineptam , nec intercipiat proponentem ,
quaſi per id ſit facta litis conteſtatio: de quo de lit. conteſt. ca.
j. & 2. lib. vj. ¶ Opp. quod ex quo rex mortuus erat, hæc mulier
non debuit appellari regina : cum illam dignitatem habeat
conſtante matrimonio, & corruſcatione mariti. Solut. Dic, ꝙ
imo poteſt, quia retinet priorem dignitatem , donec plebeio
ſit nupta, C. de nupt. cum te. ff. ad municipa. l. filij. §. uidua. Sed
hic dicit, olim. Sed poteſt dici, ꝙ non negat de pręſenti, ut di-
xi notando per l. nec emptio. ff. de contrahen. emptio. Idem di
cit ibi Barto. ſcilicet in §. uidua. de domicilio, quia retinet do-
micilium uiri, donec alteri ſit nupta, l. fi. C. de bon. ma. & not.
in l. unica. §. exactio. C. de rei uxo. actio. quod puto, niſi actu a-
libi tranſtulerit domicilium.

SVMMARIVM.

1 *Sacrilegi ſunt laici, qui iura eccleſiaſtica vſurpant, & per iudicem eccleſia ſticum compeſcuntur. nu. 11.*
2 *Iuriſdictio competens ciuitati, & caſtro, reſidet in communitate, & habente iuriſdictionem in ciuitate.*
3 *Iuriſdictionis appellatione pleno iure quid comprehendatur.*
4 *Libellans in poſſeſſorio retinendæ concludere debet poſſeſſionem ſecundum tempus libelli porrecti.*
5 *Donata eccleſiis titulo lucratiuo, uidentur collata pro redemptione peccatorum. 12.*
6 *Eccleſiis incorporata non poſſunt vſibus profanis applicari.*
7 *Sacrilegium non ſolum committitur pro vi expulſiua, vel ablatiua, ſed etiā ex turbatiua.*
8 *Sacrilegi non ſunt ipſo iure excommunicati.*
9 *Interdictum vti poſſidetis, cuius ſit effectus.*
10 *Sacrilegi qui dicantur.*
13 *Sacrilegium committitur per violentiam illatam pijs locis.*
14 *Iuriſdictionem temporalem plenam quando quis in caſtro habere dicatur.*
15 *Clauſula, committo iuriſdictionem omnimodam, vel pleno iure, quid importet.*
16 *Iuriſdictio temporalis qualiter dicatur quaſi poſſideri.*
19 *Poſſideri licèt nequeant incorporalia, tamen quaſi poſſidentur.*

CAP. XVI.

1 COnqueſtus. †Laici vſurpantes iura eccle-
ſiaſtica, velut ſacrilegi, per iu-
dicem eccleſiaſticum compeſcuntur. Proponitur
querela epiſcopi. Secundo iudicum , quam primo
2 iuſtificat. ¶ †Nota primo, quòd iuriſdictio competens ciuita-
ti in caſtro, reſidet in communitate, & habente iuriſdictionē
in ciuitate: & ſic caſtrum ſubiectum ciuitati nullam habet iu
riſdictionem, ſed ciuitas habet in caſtro, ff. ad municip. l. qui
ex vico. in Authent. quibus modis natu. effic. ſui. §. ſi quis ergo
ex qualibet. Secus ſi non ſubeſt ciuitati, quia de iure illam vē-
dicat ſibi iuriſdictionem, quam ciuitates aliæ, C. de magi. mu.
per totum. & hoc dicit Barto. in l. prima. ff. de damno infec. &
3 dixi ſupra eodem. cum contingat. ¶ †Not. quid comprehendi
tur appellatione iuriſdictionis pleno iure : quia concludit iu-
riſdictionem ſpiritualem, & temporalem: quod nota. ſi alicui
abbati

abbati concedentur iuriſdictionalia in caſtro pleno iure, in
4 hoc includitur iuriſdictio ſpiritualis.¶ †No.hic expreſſum,li-
bellantem in poſſeſſorio retinēdæ concludere debere poſſeſ-
ſionem ſecundum tempus libelli porrecti, nec ſufficit antea
poſſediſſe.Et nota,ꝙ non procedit libellus, ſi dicat ſe fuiſſe in
poſſeſſione:quia tacite videtur abnegare poſſeſſionem de p̄-
ſenti.Vide quod no.Cy.in l.edita.C.de edend.& dixi de iudic.
examinata.& dicam de libel.obl.c.j.& no.ff.de confeſſis.l.cer-
5 tum.§.j.¶†Nota in dubio collata eccleſijs titulo lucratiuo vi
deri collata pro redemptione peccatorum,& dicuntur in piā
6 cauſam,& pro anima:ad hoc de teſta.requiſiſti.† Nota regu-
lam,quæ dicit incorporata in eccleſijs, alijs vſibus non appli-
canda,procedere etiam in rebus profanis,& non ſacris:ad qđ
de reli.do.ad hæc.de rer.permu.iniuſtum.de conſe.di.j.ligna.
& c.veſtimenta.10.q.j.quia ſacerdotes.& ca.ſanctorum.& ca.
7 hanc conſuetudinem.ſecundum Hoſt.† No.hic expreſſum,ꝙ
non ſolum committitur ſacrilegium pro vi expulſiua,uel ab-
latiua,ſed etiam ex vi turbatiua: per quod ſic turbans ſubijci
tur principaliter iudici eccleſiaſtico.De quo aliquid ȷ̃.dixi,ple
nius ſupra eo.cum ſit.& c.ſi clericus. quinimo & poſſeſſione
rerum eccleſiaſticarum contra voluntatem eccleſiæ etiam ſi-
ne violentia dicitur ſacrilegus,16.q.4. ſi quis mancipium.17.
8 q.4.attendendum.¶†Nota ſacrilegos non eſſe ipſo iure excō
9 municatos,ſed excommunicandos. † Nota effectum interdi-
cti vti poſſidetis:quia competit ad finem vt ceſſet turbatio,&
ut de damnis,& iniurijs ſatisfiat. Et ex hoc colligitur practica
libellandi,& concludendi in libello,& etiam ſententiandi,de
10 quo ȷ̃.de proba.licet cauſam. ¶†Nota ſacrilegos dici violan-
tes bona eccleſiaſtica:alibi dicuntur homicidæ. 12.q.2.c.j. ſe-
11 cundum Phil.¶†Oppo. ꝙ hic libellaret contraria: dicebat e-
nim vim illatam,per quam perditur poſſeſſio, quæ ſunt con-
traria.Solu.Dic,violentia illata erat,non talis,per quam per-
datur poſſeſſio,cum poſtea dicat ſe eſſe in quaſi poſſeſſione:
quod eſſe non poſſet,ſi fuiſſet ſpoliata: ſed per violentiam ip-
ſam inquietabant,& damna dabant,vt patet ex fine: & ſic in-
tentabatur hic interdictum vti poſſidetis: ex quo fit mentio
de violentia, concluditur ſacrilegium, ideo debet ea coram
eccleſia agitari:& ſententia nō dabitur pro epiſcopo, niſi vio
lentiam probet:debet enim probare cauſam, ex qua petit,a
lias ſuccumbet,ff.de excep.rei iud.ſi mater.§.eandem. Et qđ
intentaretur interdictum vti poſſidetis,patet ex eo, quia nar-
rat ſe eſſe in poſſeſſione. Ex hoc ergo nota, quòd ad hoc vt ꝑ
turbatione agatur coram eccleſia, oportet quod habeat vio-
lentiam in ſe:de quo ſ̄. remiſi. Item quòd vbi iuriſdictio fun-
datur ſuper certa qualitate, oportet ꝙ habeat violentiam in
ſe:de quo ſupra remiſi.Item quia vbi iuriſdictio fundatur ſu-
per certa qualitate,oportet quod qualitas probetur, & ea nō
probata non pronuntiaretur interlocutoriè ſuper iuriſdictio
ne,ſed diffinitiuè contra libellantem:de quo dixi ſ̄. eodem, ſi
12 clericus.dic vt ibi.† Oppo. quòd hic ſit inculcatio,ibi,collata,
& relicta.Sol.Collata intellige in uita, relicta in morte: nam
uerbum,relinquendi,&c.ff.de tabu.exhi.l.j.ad fi.Ex quo nota
ꝙ data in uita,vel in morte,in dubio data cenſentur pro ani-
ma,ex quo principium capiūt a liberalitate, iſta talia omnia
poſſunt dici pia,vt iudicentur ſecundum canones, & ut eccle
ſia de eis cognoſcat,& gaudeant priuilegijs piarum cauſarū.
13 Ad hoc bonus tex.de conſue.c.2.¶†Quæro, an per violentiā
illatam alijs pijs locis committatur ſacrilegium? Dicit quod
ſic,infra de teſta.officij.& c.requiſiſti.§.ſecus. ſecundum Hoſ.
14 ¶†Quæro,quando quis dicatur in caſtro plenam habere iu-
riſdictionem temporalem?Dicit gl.quando habet temporalē
& ſpiritualem.gl. bene diceret, ſi quæreretur quando habeat
plenam: ſed quæſitum eſt referendo ad text. quando dicatur
habere temporalem pleno iure,ſecundum Io. And. Vnde di-
cit,ꝙ habet temporalem pleno iure, quando habet merum,
& miſtum imperium,& iuriſdictionem: quæ omnia compre
henduntur ſub iuriſdictione,inquantum genus eſt:& qd hoc
contineat,tractauit hic Vinc.quæ ponit Gul.in Specu. de iur.
om.iu.verſiſ.& nota.& ver.ſeq.& dicit l.ff.de iur.omn.iud.l.3.
Poterat ergo ille quaſi magiſtratus habere priuatū carcerē,
quod alias non liceret,ȷ̃.de apoſta.a nobis. C. de priua.car.l.j.
ſecundum Vinc.Fran. exponit,pleno iure: quod habebat co-
15 gnoſcere,iudicare,& exequi.¶† Diligenter nota hanc gl.iun-
cto tex.& quæ ſcribunt hic Doct. quia hic habetur quid com-
prehendant hæc uerba ,Committo iuriſdictionem pleno iu-
re:quid comprehēdant,Committo iuriſdictionem omnimo
dam: vide gl.in cle.j.de foro compe.in uerbo, omnimodam.
quę eſt in hoc notabilis gl.Vide in ſimili quid de his, Eccleſiā
ſubiectam pleno iure;quid ſignificent,infra de priuilegijs.cū
& plantare.§.in eccleſijs.& c. quoniam.16.q.7.c.j. ſecundum
16 Gof.¶†Quæro,qualiter iuriſdictio temporalis dicatur quaſi
poſſideri?Gl.reſpondit,& optime, quam nota, quia aſſignat
cauſam quare incorporalia quaſi poſſidentur:per quæ dicūt
hic Doct.ꝙ interdictum vnde vi,vel vti poſſidetis, pro talibus
iuribus directum nō competit:quia inſtitutum eſt pro rebus
corporalibus,& vera poſſeſſione,ff.de ſerui.l.quoties.ff. ſi ſer-
ui ven.l.2.§.Pomponius.Vel competit actio ex canone,redin-
tegranda.ſecundum Gof.Gl.vltima colligit notabilia,ꝙ ſacri
legi eccleſiarum non ſunt excommunicati, ſed excommuni-
candi.Sed his obuiat,quia imo excommunicati ſunt, 11.q.3.
canonica.de ſen.excom.cum pro cauſa.16.q.3. omnes. Ioan.
An.recitat opi.hic,Primo Phi. dixit violatores eccleſiarum ip
ſo iure fore excommunicatos,alios uero non,ut hic, 17.qu.4.
quiſquis.Gof.dixit uiolatores, & incendiarios eccleſiarum, a-
lios non.Pe.& Abb.dicunt, ꝙ ſi ſacrilegium committitur in
eccleſiaſticam perſonam, excommunicatus eſt ipſo iure cō-
mittens,vt in c.ſi quis ſuadente.17.q.4.ſi committitur in rem
eccleſiaſticam,non eſt excommunicatus,ſed excommunican
dus.Si in ipſam eccleſiam cum incendio,uel effractione,excō
municatus eſt,ut quia fregit fores eccleſiæ: ſi eſt ſacrilegus ec
cleſiæ,quia in ipſa aliquam opprimit,dicit idem,de ſenten.ex
com.cōqueſti.& c.cum pro cauſa.& ibi hoc tenet gl.j. ad hoc
17.q.4.omnes.Si ſine his,vt quia librum,vel calicem in eccle-
ſia incaute dimiſſum auferat:& non eſt excommunicatus,de
fur.c.fi.ibi enim nihil de abſolutione mandatur.Sit ergo pro
regula,quod cum ſacrilegorum multæ ſint ſpecies,vt no.Inn.
de ſen.excom.cum pro cauſa.in verbo,violationes. & glo.17.
q.4.ſacrilegium.quòd regulariter ſacrilegus non eſt ipſo iure
excommunicatus maiori excommunicatione. Fallit primo
in incendiario,& uiolatore,ſeu ſpoliatore eccleſiæ: & idem ſi
violent clauſtrum cum incendio,& effractione, vt dicit Inno.
in d.c.ſi quis ſuadente.Fallit ſecundo in percutiēte,uel capiē-
te aliquem in eccleſia,& ſic violātem immunitatem eccleſię:
ut ibi in d.c.cum pro cauſa.17.q.4.omnes. In uiolante autem
priuilegia & iura eccleſiæ,dic vt de immuni. eccle. nouimus.
Fallit tertio in auferente rem uiolenter de eccleſia, ſecūdum
Hoſt.in d.c.cum pro cauſa.Sed hoc non tenet ibi Ioan.Andr.
ſi non adeſt ibi incendium,vel effractio. Dicit tamen ibi Inn.
quod talis,uel qui aufert rem de eccleſia,eſt excōmunicatus
minori,17.q.4.ſi quis ui.& c.ſi quis uouente.Fallit quarto,qñ
per hominem lata eſt ſententia in quemcunque ſacrilegum
lædentem eccleſiam,uel auferentem rem eccleſiæ, text. cum
glo.17.q.4.omnes.& d.c.cum pro cauſa.Fallit quinto, quan-
do ſunt uiolatores ipſarum eccleſiarum, ut quia corpora ec-
cleſiæ uiolenter rapiunt,ut ſentit gl.in c.conqueſti.& ca.cum
pro cauſa.de ſententia excommunic.

SVMMARIVM.

1 *Priuilegiatus vt non teneatur reſpondere niſi certo loco, ſi alio loco reſpondere aut ſoluere promittit, ibi poterit conueniri.*
2 *Delegatum poteſt Papa dare iudicem vbi vult.*
3 *Priuilegium ſemper debet aliquid conferre.*
4 *Forum quis ſortiri cenſetur, ubi contraxit.*
5 *Pactum de reſpondendo coram iudice non prorogat iuriſdictionem, licet tollat declinandi facultatem.23.*
6 *Obligatio prælati contracta nomine, & ad vtilitatem eccleſię, trāſit ad ſucceſſorem.nu.25.*
7 *Reſcriptum delegationis contra prædeceſſorem ſub nomine dignitatis ad executionem contractæ obligationis nomine eccleſię tranſit ad ſucceſſorem in dignitate.25.*
8 *Priuilegium Anglicis conceſſum, vt ſic certo generi perſonarum ſub nomine patriæ, vel prouinciæ, non ſolum comprehendit laicos, ſed etiam clericos.*
9 *Clerici an comprehendantur appellatione diſtrictualium.*
10 *Priuilegiare poteſt Papa clericos contra ius commune ad pręiudicium laicorum.*
11 *Statutum, ſeu priuilegium concernens actum conueniendi, cauſat ius dilatorię proponendę.*
12 *Statutum tollens facultatem conueniendi certo loco, quid operetur.*
13 *Pactum de non declinando iudicem alias habentem iuriſdictionem, pręiudicat paciſcenti irreuocabiliter.num.21.*
14 *Soluere promittens certo loco, ibi poteſt conueniri.nu.24.*
15 *Forum ſortiens ratione contractus, poteſt in duobus locis conueniri.* 28.
16 *Vſura non eſt, quando aliquid petitur ſub ratione damni, & intereſſe, vel expenſarum.*
Expenſæ, & damna ratione moræ veniunt in arbitraria loci ſolutionis fiendæ.
17 *Forum vbi quis ratione contractus ſortitur, quo reſpectu ſortiatur.*
18 *Prorogare poteſt clericus iuriſdictionem ſui iudicis per viam contractus.*
19 *Renuntiare licèt quis non poſſit priuilegio ad commodum publicum conceſſo, poteſt tamen renuntiare priuilegio certo generi perſonarum dato ad vtilitatem particularem.nu.22.& 24.*
20 *Pactum prædeceſſoris, etiam contra ius, pręiudicat ſucceſſori.25.*
24 *Pacto ſoluere promittens certo loco, quomodo conueniatur coram delegato,*
Statutum, per quod quis probibetur conueniri vltra mare, qualiter intelligatur.

26 *Procu-*

16 *Procurator datus à prælato ad cauſam eccleſiæ tractandam quanto tempo-
re duret.*
39 *Intereſſe,& expenſæ quomodo probentur.*

CAP. XVII.

1 DIlecti filij. ¶†Priuilegiatus vt non teneatur
reſpondere niſi certo loco, ſi alio
loco reſpondere,vel ſoluere promittit, ibi poterit
cōueniri.Prima pars ponit querelam actoris,quę
ponit cauſæ commiſſionem, & rei exceptionem.
Secunda ponit mandatum factum reo cum comminatione,
2 & prouiſione ſi non pareat. Secunda ibi,Verum. † Præmitte,
Papam vt vniuerſum diſtringentem poſſe dare iudicem, vbi
velit,& valent literæ dummodo nō excedat olim duas dietas
à loco rei ſitæ,hodie vnam,vt in c.nonnulli.de reſcript.& ho-
3 die in c.ſtatutum.§.cum autem. de reſcript. lib.6. † Secundo
præmitte priuilegium debere aliquid conferre,ff.ad munici-
pal.l.j.in fi.C.de theſau.l.j.lib.10.de inoffic.teſta.ſi quando. de
verb.ſigni.cum olim.de reſcript.c.1.& quod ibi no. Ideo licèt
ſtrictiſſimè intelligatur,ſic tamen debet intelligi,vt aliquid o-
4 peretur:& ſufficit,quod quantumcunque modicum. † Ter-
tio,ꝙ vbi quis contraxit,poteſt conueniri,quia ibi forum ſor-
titur,ff.de iudic.l.hæres abſens.& l.omnem.j̃.c.fin.& hic.Et di
citur quis ibi cōtraxiſſe,vbi deſtinauit ſolutionem quo ad fo-
rum ſortiri,non ubi ruditer contraxit, vt hic, & ff.de actio.&
obliga.l.contraxiſſe.l.4. ff.de bon.autho.iudi.poſſi. de ſolut.l.
5 quæro.ff.de admini.tuto.l.ſi Titium,& Mæuium.†Quarto,ꝙ
pactum de reſpondendo coram certo iudice nō prorogat iu-
riſdictionem, licèt tollat facultatem declinandi ſuppoſita iu-
riſdictione,ff.de iuriſd.omn.iudi.l.ſi conuenerit. C.de pact.l.
fin.& not.de offic.deleg.ſignificantibus.ſ̃.de iudic.c.1. & ſ̃.eo.
6 ſi diligenti.¶†Nota primo,ꝙ obligatio prælati contracta no-
mine,& ad vtilitatem eccleſiæ,tranſit ad ſucceſſorem:de quo
7 de depoſi.c.1.de ſolu.quorundam.¶†Nota ſecundo, ꝙ reſcri
ptum delegationis contra prædeceſſorem ſub nomine digni-
tatis, & ad executionem obligationis contractæ nomine ec-
cleſiæ,tranſit ad ſucceſſorem in dignitate:vide ſ̃.de iudic. qa.
8 vt ſ̃.de reſcr.ſignificauit.& ibi remiſi. ¶†Nota tertio,ꝙ priui-
legium Anglicis conceſſum, & ſic certo generi perſonarum
ſub nomine patriæ,vel prouinciæ, non ſolum comprehendit
laicos,ſed etiam clericos. Quod permaximè puto uerũ,quan
do materia,de qua quæritur,vt plurimum,& regulariter pro-
portionatur clericis,ſicut eſt ꝙ ex delegatione Papæ quis con
ueniatur,vel non conueniatur, ſ̃.eo.licet.& c.ex tenore. c.cũ
ſit.Per quæ dicitur communiter, ꝙ ſtatuta etiam laicorũ ſim
plicia extenduntur ad laicos & clericos, inquantum priuile-
giant,vt in ſtatu.de inſtrumentis exequendis guarentigiæ, &
ſimilibus,ſ̃.eo.ſi clericus.nota, quod dicam de conſtitu. cum
eccleſia.& dixi ſupra eo.quod clericus.Et dicit Abb. hoc face
re ad quæſtionem Montiſpeſſulani, vbi loco fuerat conceſſũ
priuilegium duraturum per triennium, ne traherentur extra
diœceſim ſuper rebus in epiſcopatu Magulanen. ꝙ illud etiã
9 clericis competeret. ¶†Nunquid autem appellatione diſtri-
ctualium comprehendantur clerici, vide Io.de offic. delegat.
c.fin.lib.6.in uerbo,diſtrictu. ubi concludit clericos compre-
10 hendi,per illum tex.vt lite non conte.c.accedens.†Et nota cō
tra ius commune,Papam poſſe priuilegiare clericos ad præ-
iudicium laicorum, inquantum ius habeāt proſequi coram
iudice eccleſiaſtico: & ſic cauſæ laicorũ inquantũ tractantur
coram iudice eccleſiaſtico,tractantur ſtatutis & priuilegijs ec
11 cleſiarum.¶†Nota quarto, ꝙ vbi ſtatutum, vel priuilegium
concernit actum conueniendi,ut quia dicit, non poſſit cōue-
12 niri,cauſat ius dilatoriæ proponendæ.¶†Nota quinto, quòd
priuilegium tollens facultatem cōueniendi certo loco, exclu
dit facultatem conueniendi quem, qui ibidem vnico tãtum
iure poteſt conueniri:non autem refertur ad illum,qui ibidẽ
poteſt duplici iure conueniri.Et ſic priuilegium debet intelli
gi,vt minus,quàm poteſt operetur:& vbi poteſt tollere ius re
ſpectu vnius cauſæ tantum,ad illum reſtringitur, non ad illũ,
in quo ius poteſt ex multiplici cauſa accumulari. Ad hoc de
præb.non poteſt.lib.6. Ideo priuilegium de non conuenien-
do quem in loco certo,tollit facultatem conueniendi illũ, q
ibi poteſt iure delegato tantum conueniri,nō illũ, qui ibi de-
legato & ordinario poteſt. Et ſic priuilegiũ tollens ius in ali-
quo multiplicabile ex plurimis cauſis,finitur eo verificato in
vna cauſa.Item nota,ꝙ priuilegiũ conceſſum alicui ne cōue-
niri poſſit,in dubio refert ad cauſam conueniendi inuitũ, nō
13 ad cauſam,quæ trahit originem ab actu voluntario.¶†Nota
ſexto,ꝙ pactum de non declinando iudicem aliàs habentem
iuriſdictionẽ,licèt priuilegij exceptione elidibilem, præiudi-
cat paciſcenti,& irreuocabiliter.Ad quod facit quod no.ſ̃.de
14 iudi.c.1.¶†Nota ſeptimo,ꝙ ꝓmittens ſe certo loco ſoluturũ,
ibidem poteſt tanq̃ ſortiens forum cōueniri. Et ſic ad ponde-
randum forum ratione contractus, non attenditur locus ru-
dis materiæ contractus,ſed locus, vbi effectus ſeu finis contra-
ctus deſtinatur,ff.de actio.& oblig.l.contraxiſſe. l.2. ff.de bon.
author.iudi.poſſid.ff.de ſolu.l.quæro.Quo autem ad ſubijciẽ
dum quem ſtatutis, attenditur materia rudis contractus, ff.
de euict.l.ſi fundus.Dicit Bar.in l.j.C.de ſum.trinit. & fide ca-
15 tho.de quo dic vt dixi de ſponſa.c.1.¶†Nota, ꝙ ſortiens forũ
ratione contractus in duobus locis poteſt conueniri, & in lo-
co contractus,& in loco domicilij. Sic eſt in ſortiente forum
ratione delicti,ſ̃.eo.cum contingat.de rap.c.1. vel ratione rei
16 ſitæ,vt no.j̃.c.fin.& ſ̃.c.ſanè. ¶†Nota, ꝙ in arbitraria loci ve-
niunt damna,& expenſæ ratione moræ: & ꝙ vbi vltra ſortem
aliquid petitur ſub ratione damni,intereſſe, vel expenſarum,
non eſt vſura,& licitè petitur,etiam in foro canonico, ſi non
17 admittitur ſub ratione vſuræ. ¶†Et nota, ꝙ quis ſortiri dici-
tur forum ratione contractus,non ſolum reſpectu eius,quod
venit in principali obligatione,ſed etiam reſpectu accidentis
obligationis ex poſtfacto ortæ ad principalem contractum,
18 dumtamen hæc veniat ex natura primi contractus. ¶†Nota
clericum poſſe prorogare iuriſdictionem non ſui iudicis per
viam contractus:& ſic in prorogatione tacita ſurgente ex di-
ſpoſitione iuris immediate, licèt propter hominis factum,
19 non exigitur licentia proprij iudicis. ¶†Nota, quòd licèt pri-
uilegio ad commodum publicum conceſſo quis non poſſit
renunciare,ſ̃.eod.ſi diligenti.poteſt tamen renunciare priui-
legio certo generi perſonarum conceſſo concernenti vtilita-
tem particularem ſingularium.Item quòd damna, & expen-
ſæ contingentiæ lite cœpta reſartiuntur,ff.de ædil.edic. l.edi-
20 les. §.item ſciendum. ¶†Nota, quòd pactum prædeceſſoris,
etiam contractus, præiudicat ſucceſſori, dumtamen princi-
21 palis contractus concernat vtilitatem eccleſiæ. ¶†Oppo. pri
mo,quòd epiſcopus non poſſit prorogare iuriſdictionem iu-
dicis,ſub quo reſpondere promiſit,j̃.eod.ſignificaſti. Dic pri-
mo, quòd hic non prorogabat: quia Papa iudex eſt ordina-
rius omnium,qui per delegatum hoc cognoſcit, 9. q. 3. cun-
cta per Mundum.& cap.per principalem. Vel dic, quod in a-
lium iudicem conſentire poteſt contrahendo in alterius ter-
ritorio, vel ibi ſoluere promittendo, ſecundum Innocent.
Hæc ſolutio eſt bona, inquantum ibi ſoluere promiſit, non
inquantum promiſit reſpondere. Sed dic, quòd pactum, in-
quantum ordinatur ad prorogandum iuriſdictionem nō ſui
iudicis,non valet abſque epiſcopo:ſed ſic inquantum ordina
tur ad non declinandum:& ſic virtute ſolius pacti de ſoluen-
do poterat ibi conueniri & coram ordinario, & coram dele-
gato,quia ibi videtur contraxiſſe: & prorogatio ſurgit à lege,
ex pacto de reſpondendo non erat prorogata abſque iudicis
ſui conſenſu:ſed bene poteſt coram delegato,quia ibi nō exi-
22 gitur prorogatio, ſed ſufficit quod non declinetur.¶†Oppo.
ſecundo,quòd hoc priuilegium non valet tanquam irratio-
nabile,ut no.de conſtitu.quæ in eccleſiarum. Dic ſecundum
Hoſtien.quòd cauſa conceſſionis fuit,quia Anglici citra ma-
re habebant inimicitias,quæ cum hodie ceſſent, ceſſabit pri-
uilegium,63.diſt.cum ad verum. Dicit etiã, quod dato quòd
non habuiſſent priuilegium,potuiſſent ſe iure communi tue
ri,vt lite non conteſt.accedens.2.de app.ex parte. Et ſic appa-
ret ſecundum hoc, quòd exceptioni de loco nō tuto poſſunt
partes renunciare.Dicunt etiam hic Pet.& Abb. ꝙ ſi hoc pri-
uilegium eſſet laicis conceſſum, quòd vti illo poſſent clerici
23 contra laicos,per regulam quod quiſque iuris. ¶†Oppo. ter-
tio,quòd per ſolum pactum de reſpondendo non poſſit Ab-
bas conueniri,quia pœnitere poteſt,ff.de iuriſd.omn.iudic.l.
ſi conuenerit.cuius contrarium innuit litera alternatiua ibi,
vel ſoluere,&c.Sol.Dic,quòd dictio,Vel,ponitur pro Et,alias
pro Sed.Et hoc eſſet verum, inquantum ageretur de conue-
niendo coram ordinario, cum tunc nō ſufficeret pactum de
reſpondendo,cum pœnitere poſſet: quia ageretur tunc de iu
riſdictione danda,& non de non declinanda tantum:vnde in
ordinario exigeretur pactum de reſpondendo, & de ſoluẽdo,
ratione cuius ſortitur forum, ſcilicet ex vi pacti de ſoluendo,
ff.de verb.obli.l.qui Romæ.de actio.& oblig.l.contraxiſſe. In-
quantum autem agebatur coram delegato, tunc ſufficit pa-
ctum de non reſpondendo,quia non agitur hic de iuriſdictio
ne danda,quam habet ex delegatione,ſed non declinanda ex
vi priuilegij, cui renunciare cenſetur, eo quòd paciſcitur
de reſpondendo.Ad hoc quod no.de iudi.c.1.Sic declarat Io.
And.in addi.Spec.in tit.de compe.iud.adi.§.1.ver. quid ſit pa
24 ctum.¶†Oppo.quarto,ꝙ ex pacto de ſoluendo, & reſponden
do,vel ex vtroque ſimul, non poſſit hic epiſcopus conueniri
contra priuilegium, quia quanquam talia imprimant iuriſ-
dictionem ordinario ratione forũ ſortiri,in delegato nō vide
tur ꝙ aliquid operent̃:quia delegatus Papæ nō expectat iuriſ-
dictionẽ aliq̃ à prorogatione tacita,vel expreſſa, cũ illam aſſu
mat à Papa delegante:quia volũtas Papæ ſe extẽdit ſola abſq;
ꝓrogatione de Frãcia in Angliã,& ecõtra,& ẽt vbilibet.Et ſic

ſuperficialis videtur ratio. Item quia intentio promittentis
ſoluere veriſimiliter ſe reſtringit ad ordinarium, & non ad
delegatum,ad cuius iuriſdictionem veriſimiliter ſe non obli-
gauerat.Præterea priuilegium,ne vltra mare poſſet conueni-
ri,debet aliquid operari: ſed ceſſante promiſſione de ſoluen-
do vltra mare,non poterat cōueniri de iure communi: ergo
vt priuilegium aliquid addat,aliàs agat,ff.de leg.1.ſi quando.
C.de inoffic.teſta.ſi quando.de verb.ſigni.Abbate.C.de the-
ſau.l.j.lib.10.cum ſimi.concludendum, ꝙ operetur, quando
ibi poteſt de iure communi conueniri, quod eſt, quando ibi
ſoluere promiſit. Reſpondet Innoc. ꝙ imò ratio eſt conclu-
dens:quia ex quo in alterius territorio contrahit, non ſolum
conſentire videtur, vt ibi coram ordinario, ſed etiam coram
delegato conueniatur. Quod dicit notabile Innoc. Et ex hoc
ſumit dietas computandas à loco contractus,vel delicti, licèt
non credat hoc verum.Sed dic de hoc vt dixi de reſcrip. ſtatu
tum.§.cum autem.& de reſcri.dilectus filius.in glo.olim dice
bamus.lib.6.Secundo reſpondet,ꝙ ratio concludit, quia pri-
uilegium ne conueniatur extra Angliam, pariter concernit
conuentionem coram delegato,ſicut & coram ordinario: &
cuiuſcūque iuriſdictionem excludit. Per tale autem pactum
de ſoluendo,& reſpondendo renunciat priuilegio: & ſic corā
delegato poterit conueniri,vbi ante nō poterat,obſtante pri-
uilegio: & quia ſi per contractum renunciet ī foro ordinarij,
fortius & delegati, cum facilius tollantur talia extraordina-
ria,quàm ordinaria.Vel tertio facit, quia ex priuilegio ibi nō
poterat conueniri. Aut ergo ibi poteſt conueniri, vnica tan-
tum cauſa concurrente,& illa tollitur per priuilegiū: & tunc
obſtante priuilegio non poterit conueniri. Aut ergo ibi con-
currit multiplex cauſa,& priuilegium operabitur quo ad vnā
tantum,& non quo ad aliam: ſed data promiſſione de ſoluen
do in delegato, accumulantur duæ cauſæ. Vna, quia delega-
tus.Alia,quia ibi de iure poteſt conueniri.Poterit ergo,& pri-
uilegium reſtringetur,quando adeſt ſola cauſa, quia delega-
tus.ad hoc de priui.c.1.lib.6. Item facit, quia priuilegium ne
cōueniatur,refertur ad cauſam, qua nolens trahitur:nō cau-
ſam,qua volens trahi poteſt:ſed ibi trahitur,quando contra-
xit volens:ergo.Non obſtat ſecunda ratio, ꝙ priuilegium nil
operetur,cum ceſſante contractu ibi non poſſit de iure com-
muni cōueniri:& ſic vt operetur, loquitur, & intelligitur ubi
ſoluere promiſit,ita ꝙ poſſit ibi de iure communi conueniri:
quia ſi loqueremur in ordinario, qui aliàs non habet poteſta
tem,procederet contrarium:ſed ſecus in delegato,de quo lo-
quitur hic,qui aliàs habet poteſtatem. Ad hoc declarandum
priuilegium debet intelligi vt minus,quàm poterit lædere,lę
dat ius,dummodo aliquid quantuncunque modicum opere
tur,de reſcri.cauſam,& in dubio ſi poteſt referri vt tollat cau-
ſas competentes de iure communi, & competentes de iure
ſpeciali,potius referatur ad cauſam competētem de iure ſpe
ciali,quàm vt tollat cauſam competentem de iure commu-
ni:& ſi concurrant duæ cauſæ; tunc priuilegium non opera-
tur etiam reſpectu cauſæ de iure ſpeciali,quia ſufficit, ꝙ ope-
retur,uel operari poſſit ſolum aſſiſtente cauſa ſpeciali. Aut
ergo adeſſe poteſt cauſa ſolum de iure communi,& illam tol
lit.Aut adeſſe poteſt cauſa ſolum de iure communi & ſpecia-
li,& illam tollit.Actu tamen non adeſt,niſi de iure ſpeciali,&
illam tollit.Aut adeſſe poteſt cauſa iuris communis & ſpecia
lis ſimul, & actu adeſt vtraq;, & neutram tollit priuilegium:
quia ſufficit,ꝙ poteſt operari, vbi adeſt tantum actu cauſa de
iure ſpeciali,vt ſic minus lædat: ideo dicit Innoc. ꝙ ſi Angli-
cus poteſt conueniri citra mare de iure communi, & ſpecia-
li,ſcilicet coram ordinario ex promiſſione de ſoluendo, & co
ram delegato ex vi poteſtatis Papæ, quæ iuriſdictio ſpecialis
eſt,& de iure ſpeciali priuilegium nihil operabitur: & ibi po-
terit conueniri corā delegato, & etiam iure ſpeciali: & hoc,
quia ſi priuilegium poteſt intelligi ut contradicat iuri cōmu-
ni,& ſpeciali,potius reſtringēdum eſt vt contradicat iuri ſpe-
ciali,quàm communi,vt iuri non contradicat, de reſcri.cau-
ſam.Et inquantum intelligitur ut contradicat iuri ſpeciali,il-
lud tollit,prout nudo iure ſpeciali cōuenitur.Secus ſi ius ſpe-
ciale habet concurſum iuris communis:quia tunc nec in iu-
re ſpeciali priuilegium operatur.Ex quibus īfert, ꝙ ſi quis ha-
bet domicilium in Anglia,& in Francia,quod poterit coram
delegato in Francia conueniri,non obſtāte priuilegio.Aut er
go in loco poteſt conueniri de iure ſpeciali tantum, & opera-
bitur priuilegiū.Aut de iure cōi tantum, & non operabitur.
Aut ſimul de iure cōi, & ſpeciali, & non operabitur priuile-
gium,nec quatenus cōuenitur de iure ſpeciali, nec quatenus
cōuenitur de iure cōi.Et eſt rō,qa vt ſic priuilegiū non poteſt
operari:qa ſufficit,ꝙ operet̄,qn̄ cōueniri pōt de iure ſpāli, ut
minus lędat.Quatenus pōt cōueniri ſimul de iure ſpeciali &
cōi,ſimil'r etiā non operatur,tum quia ius ſpeciale concurrē-
tia iuris communis fortificatur,de cog.ſpiri. ſuper eo. ff.de li-
be.& poſthu.l.filio.C.de adopt.l.cum in adoptiuis.tū qa ſuffi-
cit priuilegium operari poſſe,vbi vnica tm̄ cauſa concurrit,ſ.
ꝙ ibi poſſit conueniri de iure ſpeciali:quæ ſunt notanda. Per
quæ dicit Hoſt.ꝙ delegatus in procedendo debet ſeruare illū
ordinem,quem ſeruat ordinarius,niſi aliud dicatur in reſcri-
pto: & ſic videtur delegatum in procedendo ſeruare debere
ritum,ſtatuta,& cōſuetudines loci,in quo delegatur: de quo
de conſue.ſuper rubrica.per Innocen.12.diſt.nos conſuetudi
nem. Per hoc puto, ꝙ ſi conueniretur coram ordinario iudi-
ce ex pacto ſolo de reſpondendo, non poſſet conueniri, quia
hoc non ſubmittit irreuocabiliter: ex pacto de ſoluendo poſ-
ſet conueniri,quia licèt hic non concurrat niſi vna cauſa, qa
hic ſoluere promiſit, tamen hoc eſt iuris cōmunis, & ſufficit
ꝙ operetur reſpectu cauſæ de iure ſpeciali,vel operari poſſet,
licèt non operetur actu. Item quia priuilegiū intelligitur, vt
non poſſit ibi conueniri inuitus:ſecus ſi volens,& ſic conuen
tio trahat principium à voluntaria cauſa.refertur enim priui
legium ad cauſam,in qua volens traheretur,ſ.coram delega-
to,ubi facto ſuo non trahitur, ſed Papæ delegantis. Et ex hoc
concluditur multiplex ratio cap.Prima, quia priuilegium ne
conueniatur,refertur ad cauſam,ne inuitus trahatur,non ad
cauſam voluntariam.Secūda,quia priuilegium operatur, ni-
ſi ille voluntariè renunciet.Tertia, quia priuilegiū non ſe ex-
tendit ad cauſam, vbi ex multiplici cauſa poteſt cōueniri: &
cauſa ſpeciali fortificata à iure cōmuni, vel ex cauſa iuris cō-
munis,quia ſufficit, ꝙ operetur in eo, qui trahi poteſt ex nu-
da cauſa ſpeciali.Inquantum autem dictū eſt s̄.hunc non ob-
ſtante priuilegio,poſſe conueniri,ubi contraxit uerè, vel fictè
per ſolutionis deſtinationem,dicit hic Innoc. verum eſt,ſi ibi
inueniatur,ff.de eo,quod cer.lo.l.j.& 2. de re iudic.paſtoralis.
de for.compet.Romana.§.contrahentes.lib.6. aliàs ibi tranſ-
mittendus eſt,ſicut dicimus in delictis, in Authē. ut om. obe.
iudi.prouin.§.2.col.5.& in Authen. ut nulli iudi. §.ſi quis ve-
ro comprehenſorum.col.9. & falſum eſt hodie per §. contra-
hentes.ut ibi nota Item etiam ſi ibi inueniretur, puto quod
poſſet cōueniri coram delegato Papæ, quia illi vbilibet eſt ſu
25 biectus. ¶† Venio ad glo.opp.ꝙ per reſcriptum impetratum
contra prædeceſſorem non conuenitur ſucceſſor,de reſcript.
ſignificauit. maximè quando propriū nomen eſt expreſſum,
de offic.delega.quoniam Abbas.Sol.Glo.dicit,ꝙ hic ideo ſuc
ceſſor conuenitur,quia impetratum fuit reſcriptū ſuper ma-
teria ſpectante ad eccleſiam:quia mutuum fuit contractū no
mine eccleſiæ,& ad eius vtilitatem. Nec obſtat expreſſio pro-
prij nominis,quia vna perſona intelligitur.Phil.dicit,ꝙ hic e-
rat perpetua iuriſdictio per citationem, uel litis conteſtatio-
nem:quod non placet Io.And.quia hic proponebatur dilato
ria,quæ non proponitur poſt litē conteſt.de re iudi. inter mo
naſteriū.C.de except.l.fi.Ideo tene primā ſolutionē,quia obli
gatio,& reſcriptio tranſit ad ſucceſſorē,ſicut ad filium,vel hæ
redem,de ſolu.c.1. Nominis expreſſio nō ſemper reſcriptum
facit perſonale,ſicut notatur de pacto,de inſti.cū veniſſent.&
l.iuriſgentium.§.pactorū.ff.de pact.Tu dic ad c.ſignificauit.ꝙ
ibi reſcriptum non erat fundatū ſpecificè ſuper dignitate,ſed
ibi conueniebatur ex clauſula generali,quæ non comprehen
dit ſucceſſorem in dignitate: de quo s̄.de iudic. quia V. Ad c.
quoniam Abbas. dic, ꝙ differentia expreſſionis noīs proprij,
vel appellatiui procedit in materia pariter perſonæ & digni-
tati proportionabili: in improportionabili autem tantum di
gnitati,ut in debito, vel ſuper debito nomine dignitatis ꝓce-
dit quod hic.Et facit quod plenè dixi in d.c.quoniā Abbas.ad
hoc ff.de ann.leg.l.annua.ff.qn̄ ex facto tu.l.poſt mortem.vbi
26 plenè per Bar.¶† Ex his arguitur ad quæſtionē hodie ſopitam
in cle.ſi religioſus.de procur.an ꝓcurator datus ad cām eccle
ſiæ tractandā duret procurator poſt mortē prælati conſtituē-
tis,etiā ante q̄ aliquid cęperit, & ſic mandatū perpetuauerit,
tum qa cōſtitutus eſt ab eo,qui ad hoc hēt ptātem etiam ſine
cauſa,vt no.de reſcrip.edoceri.Dicit Inno.ꝙ ſi cępit vti ꝓcura
tione,planū ꝙ pōt poſt mortē prelati exequi cām,ff.de iuriſd.
omn.iud.& qa. de offic.deleg.c.fin.Si nō cępit,vr̄ per iura p̄di
cta ꝙ nō poſſit vti iuriſdictione,vel ꝓſequi cām,ſicut nec dele
gatus vti iuriſdictione:& qa iuriſdictionis, & ꝓcurationis mā
datū ſimile videmus, vt in iuribus pręallegatis. Et hoc quidā
tenent,ſed nō placet Inno.Nec obſtant iura p̄dicta, qa illa lo-
quunt̄ in delegatione iuriſdictionis ſub noīe ꝓprio, qđ in du-
bio præſumit̄ quo ad delegantē:hic in ꝓcuratore ꝯſtituto ſu-
per qōne eccleſiæ,& ſic noīe eccleſiæ,q̄ nunq̄ morit̄,12.q.2.li-
berti.Per q̄ dicit idē in ꝓcuratoribus ꝯſtitutis à rectoribus ci-
uitatū,ſiue ſint annales,ſiue ꝑpetui. In ꝓcuratoribus aūt con
ſtitutis ad negotia ſatis poſſet dici,ꝙ q̄uis gn̄aliter ſint conſti-
tuti,tū poſt mortē cōſtituētis nō debēt incipere nouā cām, ff.
de neg.geſt.l.nā & ſeruus.§.ſi vno.Ad hoc de ꝓcur.c.3.li.6.ſm
Innoc.Hoſt.dicit,ꝙ procurator à prælato conſtitutus, quāuis
etiam litem conteſtatus ſit prelato viuente,tū eo mortuo cau
ſam non aget, donec ſit eccleſiæ de prælato ꝓuiſum, qa ſede
vacan.&c.ne ſe.va.per totū.& c.1.& vlti. quæ loquūtur ēt lite
cępta.

cepta. Et dicit ſe mirari, quãdo de hoc fuerit dubitatum : nec
dicatur, ibi loquitur de prælato conuento, non agente : nam
ſi vacante ſede non licet defendere, quod eſt fauorabile, mul-
tominus agere, ff. de procu. l. ſeruum quoque. §. publicæ. & l.
omni. & l. Pomponius. C. de procu. l. alienam. Io. And. de hoc
remittit ad Spec. de procu. §. 2. ver. quid ſi aliqua. Arch. in d. c.
ſi duo. de procu. lib. 6. dicit opin. Hoſt. veram, quando cauſa
reſpicit ſolum prælatum. Si vero ſpectat ad prælatum & capi-
tulum, vel ſolum capitulum, ſit vera opi. Inno. Sed reprobata
eſt opi. Innoc. per procuratorem, de procur. & approbata eſt
opin. Hoſt. in hoc, quòd procurator non procedit: ſed ipſe in-
telligit, quòd inſtituto prælato procedet procurator ex pri-
mo mandato: & in hoc reprobatur, vt ibi not. in glo. Dicebat
Hoſt. ſecundum Ioan. Andr. dic, vt ibi : ſatis poteſt dici, quòd
quo ad cauſas, quæ tractantur vacante ſede, duret procurato
rium, cum diſtinctione, an res ſit integra, an non: quo ad cau-
27 ſas, quæ tractari non poſſunt, indiſtinctè extinguatur. ¶ † Op-
po. cum glo. 2. ver. per hoc. in princi. literalis. quòd non poſ-
ſunt huic renunciare priuilegio Anglicis conceſſo, ſ. eod. ſi di
ligenti. Dic, hoc priuilegium erat conceſſum vniuerſitati, &
fundatum ſuper fauore ſingulorum : quia alijs dedecus non
erat, ſi Anglici conueniebantur extra locum. In contrarium
priuilegium erat fundatum ſuper publica vtilitate clerico-
rum: quia decus eſt clerico vt conueniatur alius coram iudi-
ce ſeculari. Item ibi priuilegium eſt iuris, hoc priuilegium eſt
contra ius. Et quo ad primum hoc eſt quod vult glo. quæ di-
cit, ꝙ ibi erat publicum authoritate, & vtilitate. Ad cuius de-
clarationem quoddam eſt ius publicum authoritate, & vtili-
tate, & illi non poteſt renuntiari : vt ſi paciſcar, ne furti com-
mittẽdi agam, ff. de pact. l. vnus. §. pacta. Vel ſi paciſcar, vt ma-
giſtratus nomine collegæ non conueniatur, ff. de admi. re. ad
ciui. perti. l. 2. §. ius Reipublicæ. Quoddam eſt ius publicum
authoritate, & vtilitate priuatum, vt eſt munus tutelæ, vel cu
ræ, Inſti. de excu. tuto. in princ. & pacto tolli poteſt, C. de trãſ.
l. 3. & 4. Ideo ferijs meſſiũ renunciari poteſt, ff. de fer. l. j. & con-
ſtitutio de duabus dietis, de reſcrip. nonnulli. eadem ratione
tolletur ergo ius per pactum quo ad priuatam vtilitatem, ff.
de pact. l. pactum. publicæ autem vtilitati non præiudicat, eo.
titu. iuriſgentium. §. ſi paciſcar. quod dic vt in contrario no. ſe
28 cundum Hoſtien. ¶ † Oppo. ꝙ alibi contrahens nedum in lo
co contractus poſſit conueniri, ſed etiam domicilij, j. ca. pen.
Glo. fatetur, & dicit ꝙ electio eſt creditoris. Dicit tamẽ Ioan.
And. ꝙ carere dicitur, ſi vnum iudicem eligit, vel eligat aliũ,
ſi non vult cadere à cauſa, C. de aſſer. tol. l. vnica. ad fin. de quo
ſ. de reſcrip. c. fin. & eſt glo. de pur. ca. cum dilectus. in glo. fin.
Glo. in c. ex tenore. de reſcrip. dicit, ꝙ non cadit à cauſa regula
riter. Fallit in caſu illius legis fauore libertatis: & hoc eſt tenẽ
dum. Eſt tamen verum, ꝙ ſi quis habeat delegatum, vel ordi-
narium, per actionem coram ordinario perdit poteſtatem de
legandi, vt not. glo. in d. c. cum dilectus. in glo. fin. & tenet Spe
cu. adito ordinario iudice, & lite conteſtata, in titu. de legat. §.
item finitur per lit. conteſt. quia res de facili, &c. 25. diſtin. ab
exordio. & per l. vbi. ff. de iudic. de quo ibi Ioan. Andr. remit-
tit ad no. ſuper dicta glo. fin. & de accu. ad petitionem. ſuper
magna glo. Et ibi not. quòd licèt per aditionem ordinarij im
petrans adeundo perdat literas, non perditur delegata per
actionem coram ordinario per eum, contra quem eſt facta
impetratio. Inquantum glo. dicit electionem iudicis fore a-
ctoris, tene glo. licèt quidam dicant demum in ſubſidium ad-
eundum iudicem domicilij, quando non inuenitur in loco
contractus, & ibi non habet bona. De hac materia in Specu.
29 de compe. iudi. adi. §. 1. verſicu. 22. ubi de hoc. ¶ † Vltima glo.
in principio, literalis, eſt clara. Quæro tamen cum ea in verſ.
ſed quare. aliàs, qualiter. quomodo probetur intereſſe? Gloſſ.
dicit ꝙ expenſæ probantur per iuramentum, taxatione præ-
miſſa, ſecundum formam l. ſancimus. cum authen. ſua. C. de
iudic. Sed damna ſi debentur ex delicto, idem, C. vnde vi. ſi
quando. ſ. quod met. cau. c. fin. Si autem petantur ex contra-
ctu, debent probari per teſtes, vel alias probationes. Inquan-
tum glo. dicit expenſas probari per iuramentum, Doct. dicũt
hoc verum quo ad expenſas factas lite pendente. De factis au
tem ante litem dicunt, ꝙ petuntur ut intereſſe: & ſic proban-
tur aliter, quàm per iuramentum, de fideiuſſ. peruenit, & cap.
conſtitutus. & per iura, quæ allegat glo. ad hoc ff. de pact. l. in
argentarijs. §. cum autem. ff. ad leg. Aquil. l. in lege Aquil. ſe-
cundum Goffr. Nec obſtat, ꝙ intereſſe hoc petatur ratione
ambigui, & ſic probabitur per ſacramentum in litem, vt l. in
actionem. ff. de in lit. iur. quia ad hoc reſpondeo vt in Sum-
ma de ſenten. excommu. §. quis ſit effectus. ſub §. ſed & quia.
& de iureiur. ſub rubrica, de iur. in lit. §. propter quæ. & §. in
quibus. ſecundum Hoſtien. & vide in Specu. de fruct. & in-
tereſſe. §. 2. verſicu. & vt hic articulus. ad hoc de in integrum
reſtitut. cap. 1. Secunda reſponſio eſt, quòd ſacramentum in
litem defertur ad probandum intereſſe reſpectu affectionis:
hic loquitur de alio intereſſe, ſcilicet vero precio. Antonius
de Butrio.

S V M M A R I V M.

1 *Clericus ſine dioceſani licentia non poteſt ſe ſubmittere iuriſdictioni non ſui iudicis etiam clerici. nume. 9.*
2 *Iuriſdictionem habere poteſt eccleſiaſticus epiſcopo inferior.*
3 *Iuriſdictio licèt pacto non cum parte irreuocabiliter non prorogetur, tamen per actum ſubmiſſionis prorogatur coram iudice factum.*
4 *Prorogationis actus quo ad iuriſdictionem poteſt fieri, ſi non ſoluerit.*
5 *Prorogari vt legitimè poſſit iuriſdictio, quæ requirantur.*
6 *Prorogari poteſt iuriſdictio in alium iudicem non ſuum.*
7 *Prorogare poteſt laicus iuriſdictionem in iudicem non ſuum.*
8 *Iuriſdictionem quare clericus non poſſit prorogare in iudicem non ſuum.*
9 *Iuriſdictioni alterius poteſt Papa ſe ſubmittere.*
10 *Iuriſdictionem prorogare non poteſt laicus abſque licentia ſuperioris.*
11 *Iuriſdictionem prorogat clericus in non ſuum iudicem clericum, tacitè contrahendo.*
12 *Prorogandi iuriſdictionem in iudicem clericum an inferior epiſcopo poſſit dare licentiam clerico.*
14 *Clerici conſentientes in iudicem non ſuum, an cadant à iure ſuo.*
15 *Sententia lata in clericum voluntariè litigantem per iudicem non ſuum, an valeat.*
16 *Iuriſdictionem poteſt clericus prorogare in iudicem non ſuum ſine licentia epiſcopi.*
17 *Iuriſdictionem iudicis laici an poſſit clericus prorogare epiſcopi conſenſu.*
18 *Clericus an & quando coram non ſuo iudice poſſit conueniri.*

C A P. XVIII.

1 Ignificaſti. ¶ † Clericus ſine dioceſani licẽ-
tia non poteſt ſe ſubmittere iu-
riſdictioni non ſui iudicis. h. d. Communis diuiſio.
2 Secunda ibi, Inquiſitioni. ¶ † Nota inferiorem epi
ſcopo poſſe hr̃e iuriſdictionem in loco : & ꝙ infe-
rioris iuriſdictio eſt prorogabilis. Sed intelligit Hoſtien. ꝙ cõ-
ſuetudine habebat Abbas iuriſdictionem, quia de iure nõ ha
bebat contentioſam: de quo de offic. ordi. quanto. & ſic pro-
rogabilis eſt iuriſdictio, etiam quæ conſuetudine habetur.
3 ¶ † Nota ſecundo, ꝙ licèt pacto non cum parte irreuocabili-
ter non prorogetur iuriſdictio iudicis, ut l. ſi conuenerit. ff. de
iuriſd. omn. iudi. prorogatur tñ per ſubmiſſionis actum corã
iudice factum. Ad hoc ſ. de offic. deleg. P. & G. ſ. de iudi. c. fin.
ff. de iuriſd. omn. iudi. l. eſt receptum. 2. q. 7. nos ſi incompeten
4 ter. ¶ † Nota tertio, prorogationis actum poſſe fieri conditio-
5 naliter, ſi non ſoluerit intra tempus. ¶ † Et nota duo requiſita
ad prorogationis actum. Primum, ꝙ in iudice ſit iuriſdictio.
Secundo, ꝙ adſit conſenſus prorogantis. Hæc duo requirun-
tur etiam ĩ clerico. & vltra hoc, quod iudex ſit eccleſiaſticus.
Quarto, ꝙ ad hoc intercedat ſui epiſcopi licentia : aliàs fieri
6 non poteſt prorogatio. ¶ † Nota ſuperiorem eſſe epiſcopum:
per quod excluditur alter inferior. Et ex hoc nota, ꝙ epiſco-
pus ad præiudiciũ etiam immediati ſuperioris poteſt hãc da-
re licentiam. Ex hoc nota, ꝙ non habentis iuriſdictionem nõ
poteſt eius poteſtatis fieri prorogatio. Ad hoc C. de iuriſdict.
omn. iudi. l. priuatorum. & ſ. de offic. delegat. ſignificantibus.
7 ¶ † Oppo. ꝙ clericus ſe ſubijciat alterius iuriſdictioni, ſicut lai
8 cus abſque ſuperiore, vt patet in l. j. & 2. C. de iud. ¶ † Item Pa
pa ſe ſubmittit abſque alterius licentia, vt patet 2. q. 5. manda
ſtis. & ca. auditum. & 2. q. 7. nos ſi incompetenter. Solu. Licet
laicus quo ad temporalia prorogaret iuriſdictionem abſque
conſenſu iudicis ſui, non ſic in clerico, ut hic. Glo. ſecundum
Io. And. aſſignat rationem, gl. quæ idem dicit, 11. q. j. inſolita.
& aſſignat ibi triplicem cauſam. Primam, quia clericus non
poteſt de calumnia iurare ſine conſenſu ſui iudicis, j. de iura.
calum. c. 1. & litigare nõ poteſt, ſi non põt iurare: quod ſecus
eſt in laico. Secunda eſt, quia non poteſt ab epõ alieno ordi-
nes recipere: ergo nec iudicium, quod maius eſt, xj. q. j. nullus
primas. Item quia ab alio quàm à ſuo prælato non poteſt pe-
tere iudicium animæ, quod eſt occultũ: ergo fortius nec ma-
9 nifeſtum, de pœ. diſt. 6. placuit. ¶ † Aliam rationẽ ſentit Bar. ĩ
l. j. ff. de no. ope. nunc. & in l. 2. C. de iudi. clerici ꝓlatis ſunt ſu-
biecti nõ ſolum reſpectu nudæ iuriſdictionis, ſed etiã quo ad
alia dicuntur ſubiecti perſonæ ſuperioris, ideo non prorogãt
iuriſdictionẽ abſque conſenſu ſui iudicis: quod ſecus eſt ĩ lai-
cis: ideo in caſu, quo laici vltra nudum exercitiũ iuriſdictio-
nis ſubijciuntur iudici, non poſſunt ſubrogari vt feudatarii, ſ.
eodem, ex tranſmiſſa. & c. uerum. & c. ex tenore. & nota. de iu
di. cæterum. Declarat hic Ioan. de Lig. Plus enim adſtringitur
clericus epiſcopo ratione beneficij, quod percipit ab eo, & or
dines, quia tranſlatus in animam, & corpus in Deum, 12. q. 2.
cum puberi. 21. diſtin. cleros. cuius vicarius eſt Chriſtus, vt ſ.

de offic.archid. cũ ſatis.& Io.10. Hæc vera ſunt, vt laicus pro-
roget ſine conſenſu ſui iudicis, quando prorogat reſpectu e-
iuſdem ſpeciei iuriſdictionis ſub eodem genere: vt quia ſub-
ditus iuriſdictioni generali imperij de iudice ſubiecto impe-
rio prorogat ad alium eodem modo ſubiectum: ſecus ſi quo
ad diuerſam ſpeciem, vt de iudice laico ad eccleſiaſticum. in
c.per venerabilem.§.inſuper.qui fil.ſint legit.Hodie tamẽ ha
bet quilibet laicus poteſtatem prorogãdi iuriſdictionem ec-
cleſiaſticam, vt l.epiſcopalem.C.de epiſc.audient.per totum.
Ideo oportet, ꝙ illa reſtringatur ad ea, quæ ſunt ſupremi im-
perij, & reſeruata Principibus, vt in talibus non habeat locũ
10 prorogatio.¶†No.tamen, quod ſentit hic Io. And. ꝙ in ſpiri-
tualibus laicus non proroget hic iuriſdictionem abſque con-
ſenſu iudicis eccleſiaſtici: de quo, & quid de ſubiecto tempo-
rali iuriſdictioni eccleſiæ, dixi in c.P.& G.de offic.deleg.In pœ
nitentiali certum eſt, ꝙ non ꝓrogat, de pœni.omnis. nec quo
ad ſacramenta, de paroch.nullus.de pœn.diſtin.6.placuit.no.
j.de deſpon.impub.c.2. ſm Hoſt. Non obſtat ſm, quod dr̃ de
Papa, quia vel nimia humilitas, vel neceſſitas excuſat, vt quo-
modo ſubmittat ſe pœnitentiarijs, vt not.de pœni. omnis. de
iud.nouit.ver.Valentinianus.quia hõ eſt, & peccat, 9.q.3.alio-
rum.& quia ſm legis diuinæ veritatem, quia hõ eſt, illi ſub-
mittitur, & habet pœnitere: quia ipſum forte adſtringit quo
ad mentem diſpoſitio c.oĩs.de pœ.Habet ergo ſe neceſſe ſub-
mittere per ſeipſum, cum ſuperiorem non habeat, ad quẽ re-
currat, ſ.de elect.licet.§.ſi. Tenet tñ Archid. ꝙ de iure nõ poſ-
ſet ſe laico ſubmittere, 2.q.7.nos ſi.Dicit tñ glo. ꝙ eo ꝙ nõ ha-
bet ſuperiorem, non minus peccat, imò magis, quia quanto
maior creatur, tanto plus peccat.Exemplum in diabolo dicit
11 glo.9.q.3.aliorum.¶†Opp. ꝙ proroget clericus abſq; licentia
dioceſani, ſ.eo.dilecti.j. c.fin. Secundò prorogat tacitè delin-
quendo, uel contrahendo, vbi no.expreſsè aliter prorogãdo:
& hoc, quia illa eſt prorogatio iuris, quod hoc poteſt: hæc eſt
prorogatio hominis, qui hoc nõ põt. Ad hoc ſ.eo. poſtulaſti.
quod intellige ẽt quo ad finem deponendi, de quo dic vt ibi.
12 ¶†Quæro, an inferior epõ hñs immediate iuriſdictionem in
clericum poſſit dare licentiã prorogandi? Dicit Ioan.And. ꝙ
non: quia hic ſignãter dicit de epõ. Io.And.à quo ẽt argui po-
teſt ꝙ ſolus eps abſq; alio inferiore poſſit dare licentiã: qđ pu-
to, quia in exercitio iuris, & ſic in datione bene poteſt illũ præ
uenire, vt no.glo.de offi.ordi.paſtoralis. & no.eo.tit.quãto. &
c.cum ab eccleſiarũ.De exẽpto aũt, qui renunciauit, & ꝓmi-
ſit rñdere ſub epõ, vide in regula, ſcienti.de reg.iur.lib.6. p Io.
And.vbi tenet, ꝙ non põt prorogare iuriſdictionẽ ſine Papæ
licentia: quia ille eſt loco epi ſupra eum.Feder.tñ quo ad po-
teſtatem abſoluendi tenet ſuo conſi.14. ꝙ poſſit prorogare iu
riſdictionẽ, per c.luminoſo.18.q.j.& quia talia priuilegia ſunt
in fauorẽ.Per quæ cõcludit, ꝙ in foro pœnitentiali exempti
poſſunt ſe ſubmittere dioceſano. Quę determinatio eſt falſa,
& contra cle.pe.de ſent.excom.cũ glo. Nec obſtat c. lumino-
ſo.quia loquit in his, in quibus ſufficit ſola inuitatio, & non
exigit prorogatio: hic in his, in qbus exigitur prorogatio. Vel
ibi de alijs non exẽptis, ſed priuilegiatis. Tenet tñ Io. de Lign.
ꝙ clericũ ſubiectũ Abbati, etiã vbi non poteſt præuenire epi-
ſcopus, ꝙ poteſt prorogare iuriſdictionem epiſcopi ſui, aliàs
non, de offic.deleg.dilecto. & forte poterit ſine conſenſu Ab-
batis de epõ, ꝙ proroget de conſenſu Archiepiſcopi: vide de
13 offic.ordi.ad reprimendam.§.docto. ¶†Ad glo. opp. ꝙ aliud
exigatur vt ꝓroget, ſ. ꝙ non per errorem, ff.de iuriſd.om.iudi.
l.ſi per errorẽ.Glo.fatet & hoc requiri.Per quę dicit hic Ioan.
And.plura reqri, vt clericus proroget iuriſdictionẽ. Primò, ꝙ
conſentiat. Secundò, ꝙ non per errorẽ. Tertiò, ꝙ non metu,
ff.de iudi.l.2.& eſt caſus, in quo metus annullat ipſo iure, de
quo quod met.cau.Abbas. Quartò, ꝙ ſit eccleſiaſtica pſona,
non laicus: nam in laico nõ poſſet, ẽt ſi hoc haberet cõſuetu-
do, vt no.Arch.de for.cõpet.c.1.lib.6.& eſt caſus de iudi. cleri
ci.Quintò, ꝙ ſit aliàs iudex. Sextò, ꝙ ſit ordinarius. Septimò,
ꝙ de conſenſu epi.Octauò, ꝙ re integra nõ pœniteat. Nonò,
ꝙ ſit talis cauſa, quæ prorogationẽ recipiat: & hoc ẽt quo ad
laicos extendit. Si em̃ ſpiritualis eſſet, vel mixta ſpiritualibus,
vel annexa, quantuncunq; laicus conſentiret, uel quęcunque
uis, excepta authoritate Papæ, non poſſet iuriſdictio proroga
ri: quod dic vt no.ſ.de arbi.contingit. & c.per tuas.eo.tit. Ro-
14 mana.lib.6.ſm Hoſt.¶†Quæro cũ glo.2. an clerici conſentiẽ
tes in non iudicem ſuũ eccleſiaſticũ, an cadãt à iure ſuo? Vide
tur ꝙ ſic, per c.inolita.& c.placuit. & ſ.eo.ſi diligenti. Glo. di-
cit, ꝙ non, quia illa pęna habet locum, qñ voluntariè litigat
corã laico. Ceſſat ergo, vbi coram clerico, tum quia non repe
ritur impoſita, vt de elect.ſtatutũ. lib.6. tum quia plus peccat
litigando corã laico, quàm corã clerico. Declarant Doc.quia
coram ſeculari litigando offendit vniuerſam iuriſdictionem
clericorũ: corã clerico aũt offendit ſolam ſpeciem iuriſdictio
nis ſolius, & proprij epiſcopi: ad quod 11. q.j. placuit. de his,
15 quæ fiunt à pręla.cũ apoſtolica.¶†Quęro, an ſi per nõ ſuum
iudicem eccleſiaſticum lata eſt ſententia in clericũ volunta-
riè litigantem, valeat ſnĩa? Dicit glo. ꝙ non: poterit tñ ꝓprius
iudex in eius odium illam ratã habere. Probat, quia licèt ſen-
tentia non valeat de iure, habet tñ in ſe tacitũ pactũ, cuius vi-
gore non poteſt contra illam venire quanquam nullã, ſicut
dicitur de acceptilatione inutili: quia licèt non valeat tanquã
acceptilatio, valet tñ vt pactũ, ff.de accept. l.an inutilis.& l.ſi
acceptilatum.Per quæ vr̃, ꝙ iudex põt habere illam ratam, ſi-
cut habere poteſt ratam renunciationem factam coram in-
competenti, de accepti.l.an inutilis. Inquantum glo.dicit ac-
ceptilationem inutilem valere ut pactum, Hoſt.dicit illud ve
rum, quando eſt inutilis ratione materiæ, quia eum, qui non
verbis, ſed re obligatus eſt, intendit liberare per acceptilatio-
nem, quæ ordinatur ad tollendam verbalem obligationem.
Nam non tollit contractus iuris gentium tanquam de iure
merè ciuili, ſed quia habet in ſe conſenſum, valebit ut per pa-
ctum. Secus ubi inutilis ratione conceptionis, & formæ: quia
vbi debet fieri inter præſentes, fit inter abſentes: quia illa non
valet etiam vt tacitum pactum: quia ex quo eſt pactum in for
ma, ſi non valet quod ago ut ago, nec ut poteſt, de offic.dele-
ga.cum ſuper.ff.de accept.l.an inutilis.ſm Hoſt. quo ad prin-
cipalem punctum glo.tenet contra, ꝙ ſententia lata à nõ ſuo
iudice non poſſit rehaberi per ſuum iudicem, vt in ſententia
excommunicationis, 9.q.j.c.1.arg. ff.de auth. tuto. l.tutor. de
conſue.ad noſtram. Fallit in ſolo Principe, 3.q.6. hoc quippe.
Hęc dicit uera, quando eſt lata nomine proprio: ſed ſi eſſet la
ta nomine ſui iudicis, poterit ratificari, dumtamen proferens
poſuerit ſpẽ in proprium iudicem, ꝙ ratificabit. In ſententia
tamen excommunicationis ibi Lau.& Archi.tenent quod ſe
quitur Innoc.de offic.delega.prudentiam, ſ. ꝙ non poſſit rati-
ficari, etiam ſi ſit lata nomine proprij iudicis: quia illa nõ po-
teſt ſtare in ſuſpenſo: quia vel ſtatim tenet, vel ſtatim non te-
net in alia ſententia. Archid.ibi nihil certum concludit: reſi-
dere tamen videtur in opi.Inn.in c.prudentiam. de offic.dele
ga. ꝙ non poſſit ratum haberi, quia deficit in ſolennitate non
pendente à ſimplici voluntate agentis, vel ratificantis: ideo
non poteſt rata haberi. Glo. arguendo dicit ipſam ratificari
poſſe, 3.q.6.hoc quippe. Duo dicit glo. Primum, ꝙ ſententia
nulla ex defectu poteſtatis iudicis ualet ut pactũ, quaſi ſit ibi
quidam tacitus conſenſus de obſeruando, quod ꝓnunciaue-
rit iudex. Legiſtæ dicunt, ꝙ tunc valet ut pactum, qñ eſt nul-
la, & poſtea à partibus approbatur, l.2.C.commun.utriuſque
iudi.Puto, ꝙ ſi ſententia eſt lata à non iudice, qui credebatur
iudex, quia hic non adeſt conſenſus propter errorem, ꝙ non
valeat vt pactum: ſi eſt lata à non competenti iudice, qui ſcie-
batur non iudex: & ſic ex certa ſcientia, cuius iuriſdictio non
eſt prorogabilis, quia principium quaſi contractus iudicialis,
vt l.3.§.idem.ff.de pecu.initiitur in eo vt iudice, & non in eo vt
iuriſdictione priuato. Quod eſt verum, etiam ſi ibi inſit natu-
ralis obligatio, ex quo in veritate non eſt iudex: & quia cõſen
tire videtur ſuper obſeruatione ſententiæ inquantũ iudex va
lidè pronunciat, & validè pronunciare poſſit. Ad hoc text.de
arbit.dilecti.ibi, nulla pacti exceptio, &c. Et faciũt iſta ad quę-
ſtionem, an confeſſio clerici coram iudice ſeculari valeat vt
extraiudicialis confeſſio: de quo dic vt ſ.de iudi. at ſi clerici.
Circa ſecundũ, an poſſit ratificari; Legiſtæ indiſtinctè tenent,
ꝙ ſi iuriſdictio deficit, & iudicium ratione ſolius cõſenſus po
teſt ratificari, etiam ſi ſententia ſit nulla, vt no.in l.licet. C.de
iudi.& l.j.C.qui pro ſua iuriſdictio.& in l.ſi tutor. ĩ quib.cau.
in integ.reſti.nõ eſt ne.de quo dicã j.de præſcript. officij. Hoc
tenet Hoſt.in Summa, eo.tit.§.1.ver.nunqđ. Pro quo facit, qa
hic cõſenſus exigit per modũ voluntatis, per ea q̃ dixi de con-
ſuet.cũ conſuetudinis.Ad hoc de elect.in iure. & idem tenet
Hoſt.hic, quia vel clericus fecit bona fide, & non debet alium
decipere: vel mala & non dẽt eũ mala fides releuare, ff.de do
lo.l.j.Teneo, ꝙ non poſſit ratificari, maximè ſi nõ eſt lata ſen-
tentia noĩe proprij iudicis, quod hic exigit cõſenſus per mo-
dum licentiæ, q̃ debet pręcedere, de regula.licet.& dixi de cõ-
ſue.cum cõſuetudinis, & quia hic nõ eſt defectus ſolius con-
ſenſus, ſed etiã poteſtatis. Et hoc tenet Inno. in d.c.prudentiã.
Idem Io.de Ligna.hic, licet dicat quod poterat eps eum puni
re de delicto, quia litigauit coram tali abſque licentia ſui. Ad
hoc, quod dr̃ de conſenſu patris, quando filius litigat, & quã-
do, & ſecundum opin. ꝙ exigatur ad integrandam perſonam
filij, ſicut hic ad integrandã perſonã clerici, dẽt interuenire à
principio, & nõ ſufficit ꝙ ex poſt facto, l.nõ ſolũ. §.neceſſita-
tẽ.de bo.q̃ libe. Itẽ qa actus funditus nullus nõ põt ratificari.
Itẽ immediate ſnĩa nõ deficit, ut dixi, ex cõſenſu: qa ſimplex
cõſenſus iudicis ſui nõ faceret ſnĩam ab alio latã validã, niſi
alr̃ delegaret: & licet à principio cõſenſus & voluntas quo ad
clericũ feciſſet iudiciũ validũ, hoc nõ attẽdit, qa cã hæc remo
ta eſt ab ipſa ſnĩa. Et hãc opin. ſequit hic Io.de Lig.alleg. no.ĩ
c.hoc qppe.& de his, q̃ fi.à p̃l.cũ nos.& de offi.dele.prudẽtiã.
vbi eſt lata, p̃t p ptes approbari, q̃q̃ ſit nulla rõne ſolennitatis.

Sed

Sed dicēdū, ꝙ tunc approbatur vt vi pacti, vt dicit tex.in l.2.C.
cōmunia vtriuſ.iud.vi autē ſnīę nō ſic debet intelligi, 2.q.j.ſta
tutis. quod plus eſt, tenet ꝙ ſententia approbetur a partibus,
quando ab ipſa appellatur: de quo dicam ĵ. de re iudica.cap.j.
16 ¶†Oppo. ꝙ poſſit ꝓrogare iuriſdictionē non ſui iudicis abſq;
ſuo iudice, 3.q.vj.pulſatus.vbi dicit, pulſatus coram incompe-
tēti, ſi noluerit, taceat: ergo ecōuerſo, ſi voluerit, ꝯſentiat, &c.
Dic, ꝙ ꝯrius ſenſus ceſſat, qñ ꝯriū reperiť à iure ſtatutum. Ad
hoc C.de cōdi.inſer.l.j.& quod no.in l.j.§.huius rei fortiſſimū.
ff.de offi.eius, cui man.eſt iuriſ.De hoc ŝ. de elec. publicato.&
in l.cōuēticula.C.de epiſ.& cle.aliquid de his, quæ fi.a præla.
cū apoſtolica. Vel ſm gl.cōtrariū ſenſum intellige, cū conſen-
tit legitimè ſcilicet de cōſenſu epiſcopi. Vel ſecūdū Hoſtien.vt
not.ŝ.eo.ſi diligenti. intelligitur c.pulſatus.in laico. Vel dic, ta
17 ceat, id eſt nō reſpōdeat.¶† Quærit vltimo gl. an poſſit cleri-
cus de cōſenſu epiſcopi ꝓrogare iuriſdictionem iudicis laici?
Glo.arguit, ꝙ ſic, ꝑ tex.xj.q.j.clericū nullus.vbi litera dicit, Nul
lus præſumat apud ſecularē iudicē, epiſcopo nō permittēte,
pulſare. Ergo de cōſenſu vr̄ ꝙ poſſit. Glo. decidit contrariū, &
dicit ſupplendū ad illud cap. maxime, quia ſicut nec clericus
p̄t priuilegio ut introducto in honorē totius ordinis clericalis
renūtiare, ita nec pōt eps. Per q̄ dicit glo. ꝙ nec ēt poſſet cōpel
lere; vt litigaret corā alio iudice: quia non poteſt tollere priui
legia clericorū, ſicut nec facere ꝙ aliquis clericus verberareť
abſq; pœna excommunicationis: de qua habetur ŝ. eo.ſi dili-
genti. Hęc vera inquantū vellet conſentire ꝓrogādo: ſed bene
poſſet facere iudicem laicum delegando, ſecundum Io.An.vt
no.ŝ.de iud.c.2. Aliud enim eſt cōſentire, aliud delegare: nam
in prorogata appellatur ſuperior, in delegata appellatur dele-
gans. Per quę dicit Hoſt.hic, ꝙ epiſcopus me inuito non po-
teſt me ſubmittere iuriſdictioni iudicis, etiam eccleſiaſtici, li-
cèt cauſam meā me inuito poſſit delegare. Item epiſcopus nō
poteſt compellere ſubditum ad recipiendum ordines ab alio
epiſcopo, ix.q.2. c. 1.de paroch. nullus. & tamen poteſt alium
eo inuito inuitare vt ordinet: de quo ŝ. de offic.ordi.quod ad
ſedem, quia licèt illud nō poſſet iure ordinarię iuriſdictionis,
18 p̄t illud iure delegatæ.¶†Vltimo concludēdo, ſi quæritur, an,
& qñ corā nō ſuo iudice poſſit clericus conueniri, ſit pro regu
la, ꝙ coram laico non poteſt conueniri. Fallit primo in cauſa
feudali, ŝ.eo.verum.& c.ex tenore. Fallit 2.in cauſa reconuen-
tionis. Sed de hoc dic vt dixi ŝ. de iudi.at ſi clerici. Fallit 3. etiā
generaliter, quando nō gaudet priuilegio clericali, ut ꝗa biga
mus eſt, lxxxviij.diſt.quiſquis.de biga.c.1.lib.vj. Secundo, ꝙ cle
ricus eſt cōiugatus, & nō incedit in habitu, & tonſura, de cle.
coniu.c.vnico, li.vj. Item ſi dimiſit habitum, & tonſurā, & ter-
tio monitus illam non reaſſumit, de ſentē.excō. in audientia.
& c.contingit.& ad alterū de iſtis caſibus poteſt trahi, de apo
ſta.c.j.de priuileg.ex parte M. Itē in clerico, qui ſecularia nego
tia exercet, & tertio monitus nō deſiſtit, ſi ſuper bonis conue-
niať, de vit.& ho.cle.ca.fi. Itē ī clerico ī minoribus ꝓmoto ad
militiā ſecularē, de cler. ꝯiu.c.vltimo. Itē in illo, ꝗ artē iocula-
torū exercet, vel exercuit ꝑ annū, vel intra annū, & tertio mo-
nitus nō deſiſtit, de vi.& ho.cle.c.1.li.vj. Itē ī depoſito incorri-
gibili ſeruata forma c.cum non ab homine.ŝ.ti.1. Itē in actua
liter degradato, de pœnis.c.2.lib.vj. & generaliter vbi eſt dare
clericū ex quauis cā priuatū priuilegio clericali. Sūt tñ aliqui
caſus, in ꝗbus inuocať brachium ſeculare ꝯ clericū, de quibus
23.q.5. principes. ſed non faciunt ad propoſitū. Vnde poteſt
dici, ꝙ poteſtatem habet laicus tūc in clericum, quādo ab ec-
cleſia requiritur: & an quo ad actū verberādi, habetur de ſnīa
excō.ut famæ.& eo.tit.clericos.lib.vj. In eccleſiaſtico aūt non
ſuo ſit ꝓ regula adhuc, ꝙ cōueniri non poteſt. Fallit, qñ iudex
eſt ſuus quo ad habitū, licèt poſſit ipſum declinare: quia ſi nō
declinat, vel ꝓmittit reſpōdere, vel aliter cōſentit, pōt iudica-
ri, ut ŝ.c.dilecti.& đ iudi.c.1.ad hoc no.de dila.c.1.& c.p̄terea.
Fallit, qñ efficiť iudex ex vi delegationis, ŝ.de iudi.c.2. & qđ ibi
no. Fallit, qñ efficitur iudex ex ꝓrogatione legis, vt quia ibi ꝯ-
xit, vel deliquit, vt ŝ.c.dilecti.& c.poſtulaſti. & c. cū ꝯtingat.de
rap.c.j. & c.fi.3.q.vj.c.1.vi.q.3.c.fi.& c.Romana.§.ꝯhētes.li.vj.
e.tit.de re iudi.cle.paſtoralis. Itē ſi ſortiť ratione rei, ŝ.eo.ſane.
ĵ.c.fin.qui caſus ꝓximi ꝓcedunt etiā in exēptis, de priuilegiis.
c.j.li.6. Fallit, qñ ꝑ viā ꝓrogationis, intercedētibus his, đ ꝗbus
habetur hic, eis ceſſantibus nō: & ſi intercedant, pœnitere po
teſt ante litis cont. ff.de iur.om.iudi.l. ſi conuenerit. poſt litis
conte. nō poteſt, 3.q.vj.§.exceptio. Hæc eſt mens glo. Io.Cald.
hoc intelligit, quando expreſſe nō ſubijcit in p̄ntia iudicis: ſed
ſi litigauit tm̄, & nihil oppoſuit. quod tam dic vt dixi de re iu
di. inter mona. Nam ſi ſe ſubijcit ſtatim, alio non expectato,
prorogatur iuriſdictio, ut in c.1.de iud.no.& eſt caſus hic.

SVMMARIVM.

1 *Citatus ad unam cauſam, qui poſtea forum mutat in cauſa illa, coram primo iudice reſpondere cogetur.*
2 *Citatio ut ualeat, debet fieri ad petitionem actoris.*
3 *Iudex in cauſa priuati non poteſt ex officio procedere.*
4 *Forum dicitur quis declinare, etiam inuito iudice, mutando domicilium.*
5 *Domicilij mutatio ad finem excludendi iuriſdictionis exercitium iam præoccupatum, non prodeſt.*
6 *Iuriſdictio, vel pars iuriſdictionis exercitio præoccupatur, & præuenitur per ſimplicem actum actionis.*
7 *Laicus habens cauſam coram iudice ſeculari indeciſam, qui poſtea efficitur clericus, an iudex ſecularis poſſit illam decidere.*
8 *Clericus habens cauſam coram ſuo epiſcopo indeciſam, qui poſtea ſe tranſtulit ad aliam dioceſim de conſenſu ſui epiſcopi, an poſſit illam decidere ipſe epiſcopus, coram quo cauſa cępta eſt.*
9 *Priuilegium ſuperueniēs qualiter eximit quem a iuriſdictione alterius quo ad acta de futuro.*
10 *A iuriſdictione alterius quis non eximitur priuilegio ſuperuenienti.*
11 *Citatio qualis eſſe debeat ad iuriſdictionem præueniendam.*
12 *Forum licèt quis mutatione domicilij mutet, non tamen mutatur reſpectu contractus in alio territorio facti.*
13 *Bannum etiam ratione contumaciæ iudicis delicti, an excludat inquiſitionē iudicis domicilij.*
14 *Forus aliàs immutabilis quando dicatur poſſe licitè mutari.*

CAP. XIX.

1 PRopoſuiſti. ¶†Si citatus ad cauſam po
ſtea mutat forum in cauſa
illa, corā primo iudice rñdere coget.h.d.Cōis di
2 uiſio.Scđa ibi, porro.¶†Nota j ꝙ vt valeat cita-
tio, debet fieri ad petitionem actoris, quod no-
ta vt ſcribatur, Ad petitionem talis commiſit
3 nuntio, &c. † Nam ex officio non procedit iudex in cauſa pri-
uata, de iureiur.ad noſtram.l.4. §. hoc autem iudicium. ff. de
dam.infe. vide Bar.in l.4.§.prætor.eo. tit. & quod dixi de iudi-
4 cijs.ca.j. ¶ †Nota ſcđo modum, per quem pōt quis in ſe iudi-
cis iuriſdictionem extinguere, ēt inuito iudice.ſ. domicilium
mutando. Per quod vr̄, ꝙ in libera ſit facultate cuiuſq; alibi
5 transferre domicilium.¶†No.3.ꝙ talis mutatio domicilij ad
finem excludendi iuriſdictionis exercitium iam præoccupa-
6 tum non prodeſt. † Et nota, ꝙ præoccupatur, & præuenit iu-
riſdictio, vel pars in iuriſdictionis exercitio per ſimplicē actū
citationis. Et vr̄, ꝙ alio citeriori actu non poſſit præueniri. Pri
7 mo ad declarationem literæ, † Quæro de exemplo. Ponunt
quidam caſum in laico facto clerico. Iſte caſus non procedit
ſecundum Phi.ſed de hoc caſu dicēdum eſt, vt pleniſſime no.
de obli.ad rati.c.vnico.& per Bar. in l.j.§.fi.ff.de pœnis. & per
8 alios in l.2.ff.ſi ex noxa.cauſa aga. †Pōt ſecundo caſus poni in
clerico, qui ſe tranſtulit ad aliam dioceſim. Hoc intellige, qñ
ſe legitime tranſtulit, vt quia licentiatus ſe trāſtulit a ſuo dio-
ceſano, vbi habebat beneficium ante, vel forte etiam non ha-
bebat, ex quo ab illo ſuſceperat clericatum, de quo de temp.
ord.c.nullus.lib.6.& de cleri.peregri.per totum. Poteſt tertio
caſus poni in clerico in minoribus, ꝗ poſtea duxit vxorē: ſub-
audi, & nō portat habitū & tonſurā: ſed ſi portaret illam, non
eſt dubiū, ꝗa planum, vt inuitus coram alio iudice conueniri
nō poſſit: ſed ſi vult cōueniri coram ſeculari, & non vti priui-
legio, ſentire videntur hic Doctor. ꝙ poſſet: quia eo ꝙ accepit
vxorem, licet portet clericaturam, eſt ſub iuriſdictione ſecula-
ri, licèt in eius priuilegium ipſe poſſit ex priuilegio ſe allegare
ſubiectū eccleſiæ: de iure tñ eſt vt laicus cenſendus. Sed ꝯriū
puto, ꝗa ſtante delatione clericaturæ non poſſunt priuilegio
renuntiare, vt dicit gl. de cler.coniu.c.vnico, lib.6. in verbo,
clericalis. Non ꝓcedit tñ hoc exemplum in cā mere ciuili, ꝑ
no.de cle.coniug.c.vnico, lib.6. Item deferendo clericaturam
declarant ſe velle eſſe clericos, & non habere animum mutā-
di forum. Non poſſunt ergo ꝯ velle, de proba.per tuas. l.gene-
raliter.C.de non nu.pec.de ſen.excō.ſi iudex.li.6.ff. loc. l.mili-
tes.& l.apud Labeonē.§.ſi quis virginem.ff.de iureiurā. & de
9 ſen.exc.ſi vero. ¶†Op.ꝙ non teneanť coram iſto rñdere, quia
priuilegiū ſuperueniens generaliter eximit.16.q.j.firmiter.de
priui.cum capella.& liberať ab eo, ad qđ ante quis tenebatur.
54.diſt.ex antiquis.& c.ſi ſeruus.ff.de arbi.l. non diſtinguemꝰ.
§.ſacerdotio.de excu.tut.l.pe.§.ſi poſt.& l. ſpadonem. §. ſcire.
10 ff.de ali.& cib.leg. † Cōtrariū hic determinať, & hoc operatur
præuentio. Priuilegiū.n.p̄uenitur ꝑ actum citationis. Nec ob-
ſtat ſi dicať, ꝙ priuilegiū ſuperueniens nō opereť quo ad acta
de p̄terito, ſaltē eximat quatenus inuenit pēdere litē de futu-
ro, ff.de vſu.l.cū ꝗdam.§.fiſcus.C.de reſt.in inte.ea, q̄, & auth.
ſi minor.ff.de iure fiſci.l.fiſcus, quia priuilegiū reſpicit futura,
ad quæ referri pōt, ſed non ad iam cępta, q̄ ꝑꝑ principiū a pri-
uilegio eximunť: ꝗa priuilegium ſuperueniens non reſpicit li
tes pendentes, per titu.vt lite penden. Vel reſpicit futura, niſi
præceſſerit principiū trahens ad ſe finem, ſicut eſt ꝙ lis ſit cœ-
pta, ꝗa ibi finiri debet, vbi eſt cęptum iudiciū, ff.de iudic.l.vbi
11 acceptū. ¶ † Quæro, qualis exigať citatio ad præueniendam
iuriſdictionem? Tex. hic exigit, quòd citatio ſit legitima. Per

fruſtratoriā ergo citationē iuriſdictio nō perpetuatur. Ad qđ de ele. bonæ. ij. in fi. & facit ad no. de offi. dele. venerabili. eo. ti. cum plures. lib. 6. in vltima gl. Dicit tamen Ioan. And. ꝙ non eſt neceſſaria citatio per trinum edictum, vel vno peremptorio: quia ſufficit vnica citatio, ſecundum Gulielm. Na. & concord. quod no. de offic. delegati. licet. ſuper prima glo. glo. penulti. hic contra. Sic reſidet Ioan. And. Puto primum verum, quia negari non poteſt iudicium fore cœptum per primam citationem, & datum fore ingreſſum ad vnum de ſubſtantialibus, & ſic res non eſt integra. Ad hoc tex. ff. de iud. l. ſi quis poſtea. qui tex. ponderat ſimplicem vocationem in ius. Item qa non exigitur ſemper, ꝙ citatio ſit peremptoria. de quo ſupra de offic. deleg. conſuluit, poſt Egid. de accuſa. ad petitionem. Item quia hic non exigitur citatio ad validitatē alicuius actus exercendi per iudicem extra citationis actum: ſed citatio hēt

12 in ſe incluſum effectum præuentionis, & hoc placet. ¶ † Vltimo Spe. mirabiliter limitat hanc decre. in titu. de competen. iudi. adi. §. j. ver. quid ſi debitor. ſub ver. 40. ad finem. vbi tenet, ꝙ ſi debitor mecum contraxit hic, & ſic ſortiebatur domicilium, licèt ſe transferat ad aliam ciuitatem, & mutet domicilium, nihilominus etiam facta translatione ante citationem potero ipſum conuenire hic: quia mutatione domicilij, licèt mutetur forum reſpectu domicilij, non mutareť reſpectu cōtractus: quia ille forus eſt immutabilis, ſaltem hoc mō, quia nequit non factum eſſe, qđ eſt factum, vt l. in bello. §. factæ. ff. de cap. Item Bar. in l. cum quædam. ff. de iuriſdictio. omnium iudicum. per l. ſecundam. C. eo. & ex momentaneo cōtrahere, forus creatur, q creatus, remanet. Ad hoc iura, q̄ dicūt initium ſpectandum, de elect. dudum. Ad hoc alle. ff. de eo, quod certo loco. l. non vtique. Procedit ergo decreta. iſta, & ſimilia iura, qn̄ forum ſortitur rōne domicilij tantum, vel qn̄ mutatione fori mutatur vniformiter quo ad oēs modos forum ſortiri, vt in clerico facto laico, vel econuerſo: licèt Bar. ſentiat, ꝙ indiſtincte attendatur domicilium tempore contractus, licèt alibi contraxerit: quod eſt contra hanc decre. Dicit tamen ibi Spe. ꝙ citari debet in loco vbi degit, per iudicem ſuū. Pro hoc do caſum in l. iuris ordinem. C. de iuriſdict. omnium iudicū. & ibi Cyn. & Bar. & Butr. Quod eſt verum, niſi mutatio ſtatus contingat cum mutatione fori, vt quia effectus eſt clericus: quia de contractibus ante geſtis conuenitur corā iudice eccleſiaſtico, vt no. in l. quiſquis. ij. C. de epiſcop. & cleric. & hoc ibi ſentit Butr. Ad hoc s̄. de obliga. ad rati. c. j. De delicto dicit, vt ibi. Et hanc opin. ſequitur Tanc. Iacob. de Are. & Cy. in auth. cauſa, q̄ cum monacho. de epiſcop. & cle. licet remittat ad Io. And. in c. primo. de obli. ad rati. Per quę dicere videtur, ꝙ ſententiare ſpectat ad ſecularem, & exequi ad eccleſiaſticū. Sed tene primum, niſi ſubſit fraus, quia ſcholaris, q deſijt eſſe ſcholaris, & mercator, qui deſijt eſſe mercator, conueniri poteſt ꝓ ante geſtis coram iudice mercationum, & ſcholarium. Vide Bar. & tex. in l. j. C. vbi de rati. agi oportet. Et idem in officiali,

13 qui deſijt eſſe officialis, vt l. 2. eo. tit. † Ex his decidit quæſtio, an bannū iudicis delicti excludat inquiſitionē iudicis domicilii. De quo in addi. Spe. de comp. iudi. adi. §. j. ver. ſed pone. ibi Io. And. poſt Iac. de Bel. Dic, ꝙ non excludit, qa ꝑ bannum nō eſt data ſnīa condemnatoria, vel abſolutoria, quia nec lis conteſtata, nec cognitum de crimine. Item quia eſt hæc pęna cōtumaciæ, & delictū poſſet remanere impunitū. Poterit ergo iudex domicilij cognoſcere: & maxime ꝓcedit hoc ī aduena in loco delicti: quia ſi in loco domicilij, & originis remanere p̄t, parum curabit non ingredi locum delicti. Ad hoc ff. de interdic. & relega. l. relegatorum. Item quia banna iſta non ſunt de iure cōi, ſed municipali: ideo non ligant quo ad iudicem domicilij, ſ̄m Io. An. Maxime hoc puto verum, qn̄ bannum fuit datum eo exiſtente extra territorium: quia licèt bānum aliàs ſubrogetur loco citationis, & aliqn̄ habet clauſulā expreſſe, vel præambulum, tamen citatio de iure eſt nulla, cum nō poſſit iudex delicti citare extra territorium: & ſic non præuenit. Per quæ puto ſtatuta Italiæ, quæ habent bannitum pro confeſſo, non valere quo ad ibi delinquentem extrinſecus exiſtentē: quia hanc fictam confeſſionem non poſſunt extorquere ab exiſtente extra territorium, per no. s̄. eo. poſtulaſti. de foro compe. Romana. §. contrahentes. Idem ſi præuenit eum citādo in territorio: quia licèt ſit p̄occupata iuriſdictio, ff. de offic. conſu. l. j. hoc caſu, ex quo punitus non eſt, nec puniri aliàs p̄t, & ſic non poteſt iudex, quod præoccupauit, expedire, aliàs iudex hoc faciet, arg. d. l. j. de offi. conſu. & c. ſi duo. de procu. li. 6. Supplet. n. vnus iudex, quod alter non poteſt, de offic. ord. c. j. 23. q. 5. adminiſtratores. cum ſim. Ad hoc quod no. Bar. in l. 3. ff. de ſepul. viola. vbi ſi pendet iudicium coram iudice delicti, & ibi non poteſt puniri ſua culpa, iudex domicilij poteſt procedere, quia non p̄t allegare proceſſum, vel ſententiam, vel pēdentiam proceſſus, quæ non habet effectum ſua culpa. Ex his deciditur alia quæſtio, Viſitator mandauit priori certi monaſterii, vt pararet ſe ad viſitationem, quia incontinenti volebat ipſum viſitare, & mandauit ei quod de loco nō diſcederet: tā dem a ſuo ſuperiori literas ſuſcepit, ut a generali, ꝙ incontinēti ſe deberet præſentare Generali. Dubitatur, an ſit pręuentus ꝑ talē actū, ita ꝙ mutatione loci nō poſſit uiſitari. Vr̄ ꝙ non, quia iſte actus non uidetur citatio, nec aliquid, quod loco citationis habeatur, ſed quædā intimatio ſuæ poteſtatis, & notificatio eius, quod uult agere. Aliud autem eſt agere, aliud agere uelle, de eo qui mit. in poſ. cum ueniſſent. l. amplius. rem ratam habe. Item quia notificatio poteſtatis non præuenit iuriſdictionem, niſi ſequatur citatio: no. de appel. ut debitus. Dic ſecundum Frede. ſuo conſi. cxl. uerſi. ſed pone. ꝙ ſi in fraudē eſt uocatus, talis fraus non prodeſt ei, nec nocet uiſitatori, de renun. c. 2. lib. vj. de verbo. ſigni. c. fi. eo. lib. de offi. delega. paſtoralis. §. ultimo. Si uero eſt reuocatus in totum, id eſt, abſolutus a primo monaſterio: adhuc hoc non tollit poteſtatem uiſitatoris, quia remanet prior loci, de ele. cum in cunctis. xxi. q. 2. ſi qs iam translatus. ſi eſt reuocatus, loquitur dubie. Concludit tamen, quòd iſtud præceptum cum prohibitione ſubſecuta faciat rem deſinere eſſe integram, ſed euaneſcit effectus præcepti, ex quo reuocatur, & abſoluit a primo monaſterio. Nō bene capio iſtud: nam ſi res non eſt integra, iam eſt præuentus: non prodeſt ergo reuocatio. Totum pendet in iſto, an habeat pręceptum illud uim citationis: quia ex eo quod res nō ſit integra, non præuenitur iuriſdictio, licèt perpetuetur contra mortem, ſecundum opinion. aliquorum, in c. licet. de offic. delega. tamen ubi agitur præuentione, & præoccupatione, exigitur citatio, ut hic, & ff. de iudic. ſi quis poſtea. ibi, uocatus. & l. cum quædam puella. ff. de iuriſ. om. iudic. & l. ubi iudicium. ibi, acceptū, &c. ff. de iudic. Satis poteſt dici, quod habeat uim citationis, quia dicendo, Prohibeo, & præcipio ne diſcedas, qa volo te uiſitare: cum uiſitatio ſit fienda in loco monaſterij, ur̄ ibi arctare ut p̄ſens ſit, ubi inquiſitio eſt faciēda: ut quod operaretur requiſitio ad locum iudicis pro actu uiſitandi, operetur præceptum ne diſcedat: quia uolo te uiſitare in loco. Nec obſtat quod non habeat diē certum: quia citatio, & quod loco citationis hr̄ ualet abſq; die, ut no. de ap. cum parati, & hoc placet. Inquantum dicit capitulū citatione fori præueniri, intellige & quo ad actum ſententiandi, & quo ad actum exequēdi, ut eſt caſus in l. cum quædam. ff. de iuriſdi. om. iudi. An aūt dicatur prorogata iuriſdictio quo ad actum exequēdi, quādo alias non erat iudex, & facta eſt prorogatio, tex. & gloſſ. ꝙ non, in l. epiſcopale. C. de epiſcop. audien. & uide gloſſ. in l. 2. ff. ſi quis in ius voca. non ie. & tenet Bar. & But. in l. pe. de iur. om.

14 iu. ff. Vide Bart. in l. cum quædam. Butr. et alios. ¶ † Vltimo ur̄ hic, quod forus ſit mutabilis. de foro rōne domicilii, planum: de foro contractus, dixi s̄. Sed de foro originis, tangit Specu. in titul. de competen. iudic. adi. & dicit illud immutabile, C. de mun. & ori. l. penulti. & ultim. libr. 10. ff. ad municipal. l. filii. §. ultimo. eo. tit. & l. ſeq. ad hoc ff. de ſena. l. ſenatores. ubi gl. & l. domicilium. ad municip. Nec obſtat l. placet. cum l. ſeq. eo. ti. & l. libertus. §. patris, quia dic ut ibi dicit glo. Vel mutatur, qn̄ patitur ciuitas originis aratrū, ut Troia, l. ſi uſusfructus ciuitatit. ff. quemadmo. uſuſfru. amit. ſecūdum Goffre. Fallit in muliere, quæ per matrimonium mutat domicilium, ut l. pe. de iur. om. iud. Item ſecundum gl. domicilium patris eſt mutabile per filium, quando neuter ibi habet originem: & ſic loqtur de accidentali domicilio, cuius cauſa eſt temporanea, ut dicit litera ibi. Sufficiant hæc ad præſens.

SVMMARIUM.

1. *Clerico in curia Romana conuento non competit declinatoria fori.*
2. *Forum quot modis poſſit quis licitè ſortiri.*
3. *Forum generale accumulatur cum poteſtate excipiendi.*
4. *Iudicis proceſſus ualet, etiam in non ſubditum, ubi ad exceptionis actum non fuit deuentum.*
5. *Forum qualiter quis ſortiri dicatur ratione delicti.*
6. *Quis ſit effectus forum ſortiri ratione delicti. uſque ad num. 12*
7. *Iudicari an poſſit per ordinarium iudex delegatus, etiam Papæ, qui delinquit in actu iudicandi.*
8. *Bannitus an poſſit alibi conueniri ratione debiti iam contracti ante bannum.*
9. *Relegatus non perdit domicilium.*
10. *Delinquens an per iudicem ad locum delicti debeat remitti.*
11. *Delinquens in alieno territorio ſubmittitur ſtatutis loci.*
12. *Forum quando quis dicatur ſortiri ratione contractus, uel quaſi.*
13. *Forum ut quis dicatur ſortiri ratione contractus uel quaſi, quæ requirantur.*
14. *Gabellas quis euitat, quando uadit alio ad contrahendum.*
15. *Forus ſortitur ratione contractus uel quaſi, cuius ſit effectus.*
16. *Forum quando quis dicatur ſortiri ratione domicilij.*
17. *Quis ſit effectus, quem ſortiri forum ratione domicilij.*

18 *Sententia*

18 *Sententia lata contrã abſentem, qui iam cõtraxit forum ratione domicilij,*
ſi exinde haberet in alieno territorio, quomodo poſſit exequi.
19 *Forum quando quis dicatur ſortiri ratione rei ſitę.*
20 *Forum vt quis dicatur legitime ſortiri ratione rei ſitę, quæ requirantur.*
21 *Quis ſit effectus ſortiri forum ratione rei ſitæ.*
22 *Forum quando quis dicatur ſortiri generaliter.*
23 *In curia Romana quare poſsit quilibet conueniri.*
24 *In curia Romana an in omni effectu poſsit quis conueniri.*
25 *Citans in alieno territorio ratione fori generaliter ſortiti, ex quo poteſt re-*
uocare domum ad conſulendum, quando dicatur habere hoc priuilegium.
26 *Citans ex quo habet priuilegium reuocandi domum, quando hoc priuile-*
gium finitur.
27 *Priuilegium conceſſum citato vt poſsit reuocare domum, cuius ſit effectus.*

CAP. XX.

1 LIcet. ¶†Clerico in curia Romana conuẽto nõ
competit declinatoria fori: poſſet tamẽ ſi
bi ex cauſa competere ius reuocandi domum. Pri
mo ponit quatuor modos ſortiendi forum. Secun
do addit quintum cum modificatione, ibi, qa tñ.
2 ¶†No. j. quadruplicem ſpeciem ſortiẽdi forum. Primo, rõne
delicti. Secundo, ratione cõtractus. Tertio, ratione domicilij.
Quarto, ratione rei ſitæ. Delicti, vbi deliquit. Contractus, vbi
contraxit, vel fingitur contraxiſſe. Domicilij, vt quia ibi habi-
tat, & firmauit larẽ. Rei ſitæ & loci, vbi res eſt, de qua vertitur
controuerſia. ¶ Not. ij. ꝙ vltra modos ſortiri forum, ſpecialis
eſt dare forum generalem, quem quis ſortitur, vt ibi poſſit cõ
ueniri ratione communitatis patriæ, vel loci: & hic eſt locus
curiæ Romanæ quo ad clericos, & quo ad laicos in caſibus, in
quibus poſſunt conueniri coram Papa: & hoc eſſe cenſetur,
vbicunque eſt Papa: & locus ẽt, vbi eſt Imperator quo ad ſub-
3 iectos Imperio. ¶†No. 3. ꝙ talis forus generalis accumulatur
cum poteſtate excipiendi: quia ſi ad iſta loca indeliberatus ac
cedit, vel propter aliam cauſam habet priuilegium reuocan-
di domum, vt poſſit deliberare quid agendũ, vt hic. & de hoc
priuilegio habetur in l. 2. §. in legatis. & per totam legem abin
4 de ĩ. de iud. & habetur ĩ. de dila. expoſuit. ¶†Nota quarto, ꝙ
data iuriſdictione, licet elidibili exceptione, valet proceſſus, ni
ſi deueniatur ad exceptionis conflictum, & vide Inno. de offi.
deleg. cum ſuper. de dila. pręterea. de cenſib. cum venerabilis.
¶Venio ad declarandam materiam: & habemus hic quinq;
modos forum ſortiri, quos omnes videamus, dando veras cõ-
cluſiones. Habemus primo modum forum ſortiri ratione de-
licti. Hic videnda ſunt duo. Primo, qualiter quis dicatur forũ
ſortiri ratione delicti. Secundo, quis ſit effectus forum ſortiri
5 ratione delicti. ¶†Ad primum dic, ꝙ quando quis in alterius
territorio delinquit, alias non ſubiectus ſubijcitur iuriſdictio-
ni eius, in cuius territorio deliquit, vt hic, & de rap. c. primo. ſu
pra eodem, cum contingat. C. vbi de cri. agi oportet. authen.
qua in prouincia. Aliæ concor. habentur hic in gloſſ. Et aduer
te, quia ſicut ratione delicti quis ſubijcitur iuriſdictioni iudi-
cis, in cuius territorio deliquit, ſic ſubijcitur quis, quando de-
linquit in perſonam alteri ſubiectam, ſi ex delicto incurrit cri-
men illi iudici ſubiectum, ſupra de fo. compe. cum ſit. de ſen.
excom. ſi concubinæ. Ad hoc quod nõ. Io. xxxij. diſt. eos. lxxxj.
diſt. ſi quiſpiam. Sed ſi aliquis exiſtens in vno territorio ſagit-
tat in alio vbi delinquit, an cenſeatur ſortiri forum in loco, a
quo ſagittat, an in loco, in quo ſagittat & percuttit. Dic vt per
Docto. de priuileg. c. j. lib. vj. & regula, in obſcuris. de regu. iur.
lib. vj. vbi concluditur, quòd ambo erunt iudices: & ſi concur
rant, debet præferri is, in cuius loco erat, dum ſagittauit. De
quo per Cyn. in l. j. C. vbi de poſſ. agi oportet. Quid autem de
delinquente in confinio: Poteſt dici, quòd vterque conueniri
debet: alias locus eſt præoccupationi, quia in cuiuſlibet terri-
torio deliquiſſe cenſetur: vnica tamen pœna puniri debet. Et
hoc tenet Dy. in l. pupillus. §. j. de verborum ſignifi. & Ray. &
alij in l. iuriſperitos. §. cum oriundus. ff. de excu. tuto. Et vide
Ioan. And. in regula, in obſcuris. de regu. iur. lib. vj. & in l. j. C.
vbi de poſ. agi opor. per Cyn. & per Gui. de Suza. in auth. qua
in prouincia. C. vbi de cri. agi oportet. Quid autem de man-
dante delictum comitti in alterius territorio? Iacob. de Are. &
Dy. in l. ſi vt proponitur. ff. de fideiuſ. & poſt eum Bar. conclu-
dũt, quod punit in loco delicti, quaſi ibi deſtinatus ſit effectus
delicti, & ibi delictum commiſſum ſit, & non vbi mandauit:
quia non tractamus hic de forum ſortiri pro obligatione in-
ter mandantem & mandatarium, ſed tractamus de obligatio
ne ex delicto. Ad hoc tex. ille, quia ſi mãdo procuratori vt mu
tuum recipiat, ſorcior forum vbicunque mutuũ recipit. Et ad
hoc quæ no. in l. non ſolum. §. ſi mandato. ff. de iureiur. Ex hoc
deciditur quid de teſte, qui examinatus ad mandatum iudicis
loci, in quo quæſtio vertitur in loco alterius, an ex hoc poſſit
de falſo puniri corã iudice litis, ad quẽ ſunt atteſtationes trãſ-
miſſæ: ponit in Spe. de teſte. §. j. ver. qd ſi aliqs. xv. col. & tenet
arguendo, ꝙ puniri poſſit per iudicem loci, ubi teſtes pub[li]-
cantur, quaſi effectus delicti ibi ſit collatus, alleg. ff. de act. &
obli. l. contraxiſſe. & ff. de his, qui. vt indig. poſt legatum. §. [q]ua-
ti. Et hoc ſequitur Io. An. ibi, & recitat Gui. de Suza. idẽ tenuiſ-
ſe. Alleg. ff. de offi. eius, cui man. eſt iuriſ. l. j. §. qui mandata. &
iura, quæ di cunt illum feciſſe videri, qui facit per alium: & qa
actus, vbi examinati fuerunt, fuit nudum miniſterium. Con-
trarium tenuit in l. apud eloquentiſſimum. C. de fide inſtru.
Recitat tñ ibi Gul. alios tenuiſſe contrarium, ita ꝙ iſti in effe-
ctu nihil firmant. Satis credo idẽ dicendum, qđ de ſagittante,
qui ſciebat, & credebat teſtes ſe examinari, ut dicta alibi trãſ-
mitterent: quia ibi habuit animum delinquendi, alias punia
tur in loco, ubi examinatus eſt: & hoc ubi agit de pęna delicti
falſi, quia alium lęſit. Si ageretur de pœna delicti vacilationis,
uel quia aliter uariaſſet, iudex loci examinationis attendere-
tur, l. nullum. C. de teſti. Per quæ patet, quid dicendum in con
ficiente falſum inſtrumentum, quod alibi producitur: quia ſi
faceret ad finem vt alibi produceretur, idem qđ dixi ſ. in teſte:
alias puniret eũ iudex delicti: & ſimiliter qd in iudice falſam
6 ſñiam ꝓmulgante, & ſimilibus. ¶† Ad ſ̃m quis ſit effectus fo-
rum ſortiri ratione delicti: dãdo ueras cõcluſiones, dic ꝙ qua-
tenus eſt in territorio, vbi deliquit, eſt ſubiectus quo ad oẽs ef-
fectus, & pſonam, & bona ibi exiſtentia concernentes, ſ. eo cũ
cõtingat. & c. poſtulaſti. de re iudi. cle. paſtoralis. de rap. c. j. l. j.
& 2. ff. de eo, quod cer. loco. & authẽ. qua in prouincia. C. vbi
de cri. agi opor. Inquantum aũt eſt extra territorium, in quo
deliquit, eſt ſubiectus ſolum quo ad poteſtatem diſtringen-
di bona ſita ĩ ſuo territorio, ut ea poſſit ob cõtumaciã diſtrin-
gere, ex titu. ff. de requi. re. ut no. ſ. eo. poſtulaſti. Licèt enim p-
ſona non ſit ſubiecta, ſubiectæ ſunt res. Vnde propter hoc ne-
gatiuum, quia non uenit ad defendendas res, ubi debet, di-
ſtringi poſſunt res: quia ibi contumax dicitur in defendẽdis re
bus, ubi ſunt res, de cle. non reſi. ex tuæ. in l. deſertorem. §. qui
ſtationis. ff. de re mili. & quia ſufficit ibi, nõ defendatur quo ad
hoc ut patiatur hãc miſſionem: ut patet in pupillo, l. 3. ff. qui.
ex cauſis in poſ. ea. & facit quod no. ſ. de offic. delega. conſulta
tionibus. Item quia poteſt in contumacia conſtitui etiã extra
territorium quo ad diſtringenda bona, & citari, ut no. Io. An.
de fo. cõpe. Romana. §. contrahentes. lib. vj. Et hoc uerum, qñ
uult diſtringere res propter non defendere: ſed ſi ueles incipe
re a perſona directe eum comdẽnando de delicto, non poſſet,
ut dixi ſ. c. poſtulaſti. Quo aũt ad effectus perſonam concernẽ
tes, ex quo eſt extra territorium, non poteſt effici, ut dicta cle.
paſtoralis. cum ſimil. Ideo a iudice non poſſet excõicari, nec
de delicto perſonali condemnari, niſi ſit citatione præuentus,
ut dicit Inno. ĩ. de dila. præterea. per c. propoſuiſti. ſ. eo. titu. &
ff. de iud. vbi acceptum. & l. ſi quis poſtea. & l. pen. ff. de iuriſd.
om. iud. hoc ideo, quia inquantum eſt extra territoriũ, non eſt
in aliquo ſubiectus iudici delicti, quia accidentaliter ei ſubii-
citur, & non naturaliter ex domicilio, niſi vt dixi, ſit pręuẽtus.
Item quia inquantum eſt extra territorium ad finem diſtrin-
gendi perſonam, non poteſt citari, nec in contumaciã conſti-
tui: & excõicatio non fertur, niſi propter contumaciã, xj. q. 2.
nemo. ſ̃m In. Nec ob. ſ̃m eũ ꝙ poſſet citari, & in cõtumaciam
conſtitui quo ad diſtringẽdas res: qa ibi nõ exigit cõtumacia,
ſed ſufficit ꝙ nõ defendat, vt patet in abſente Reipublicæ cã,
& pupillo, q nõ ſunt ꝯtumaces, ff. ex q. cau. in poſ. ea. l. ait præ-
tor. §. hoc aũt. ff. de priui. cre. l. pupillus. Hoc fallit in crimine
hæreſis, vbi p̃t ẽt abſens cõdẽnari de delicto. dic, vt c. officiũ. ĩ.
de hæret. Scđm hoc ergo nõ poſſet pati miſſionẽ in poſſeſſio-
nẽ ex ſcđo decreto, q̃ exigit cõtumaciã: qđ eſt falſũ. Iõ ẽt citari
p̃t ad finẽ diſtringẽdi res, & in cõtumaciã cõſtitui, arg. §. ꝯhẽ-
tes. & qđ ibi no. qa cõtẽnit ſi citatus nõ venit, cũ, eo ꝙ res te-
net ibi, illas đfendere teneat. Et iſtud puto tenẽdũ ĩ iudice de
licti, qcquid ĩuoluat Cal. ĩ c. j. đ rap. 8. q. q diſtĩguit, an ſit ĩ loco
vbi poſſit ĩueniri, & poſſit citari, & excõicari vel p iudicẽ deli-
cti vł p iudicẽ vbi degit: an ſit ĩ loco, vbi poſſit ĩueniri, & ñ poſ-
ſit citari, ſcilicet citat[9], p ſuũ iudicẽ poſſit excõicari. Qđ mihi
nõ placet in excõicatione, qa quaten[9] ẽ extra, pſona ñ ẽ ſubie-
cta, nõ p̃t ergo illi inijcere vinculũ excõicatiõis ad pſonã, ſcili-
cet quo ad pęnã cõdẽnationis delicti: ſi aliud nõ obſtat, poſſet
ꝓcedere, vt ipſum ꝯdẽnare poſſit, vbi eſt p ſuũ iudicẽ reqſitus,
hoc eſt, p iudicẽ vbi degit: qa vr̃ cõtumaciã cõmittere in loco
vbi fuit iuſſus eſſe per ſuũ iudicẽ, arg. l. ſi vt ꝓponis. C. de fide.
& l. ꝯxiſſe. ff. de ac. & obl. & ſ. eo. dilecti. Alius ẽ effectus, qa põt
ibidẽ cõueniri omni priuilegio ceſſante. Ita dicit gl. & eſt tex. ĩ
auth. qua ĩ ꝓuincia. C. vbi đ cri. agi opor. Sup quo viđ gl. ĩ Aut.
đ man. prin. §. deinde. ver. habebis. colla. 3. Sed dubiũ ẽ, an ſ̃m
hoc tollẽtur priuilegia clericorũ, & ſimilia: qđ vr̃ iniquũ ſup
ĩtellectu illi[9] auth. Inter gloſſatores sũt opi. Quidã dicũt, qđ tol
lunt priuilegia ĩ corpe iuris clauſa, & ñ clauſa. Et hęc fuit opi.
Bul. alle. ĩ Auth. vt iud. ſine quoquo ſuffra. §. j. & §. volum[9]. Ioã.
& Azo dicũt, ꝙ ñ tollũt priuilegia ĩ corpore iuris clauſa tũc, q̃
poſt illã auth. facta sũt, & priuilegia clericorũ, q̃ ſunt poſt, vt in
Ant. de Butr. ſuper j. par. ij. Decret.

auth.clericus.C.de epiſc.& cle. quæ eſt in colla.vj. & in auth.
qua ĩ prouincia.q̄ eſt in coll.v.Item priuilegiū clericorum dat̃
per tex.in Auth.de ſanc.epiſ.§.ſi vero.& illud eſt colla.ix.Pe.&
Cy.poſt eū remanet in ꝯcluſione, quòd ſi delictū nō eſt atrox,
priuilegia non tolluntur:ſi delictum eſt atrox,uel violentię, ſi
priuilegia eximunt a particulari iuriſdictione, ſub eodem ge-
nere iuriſdictionis illa priuilegiá tolluntur: vnde licet milites
habeant ſpecialem iudicem , ſunt tñ ſub eodem gñe iuriſdi-
ctionis,ſi eximuntur a iuriſdictione præſidis,tale delictum tol
lit illud priuilegium, ut d.§.volumus. Item exemptus licet ex-
cludatur a iuriſdictione epi , remanet tñ ſub iuriſdictione Pa-
pæ,& ſic ſub eodē genere, tale priuilegiū tollitur ēt ſi ſit ĩ cor-
pore iuris clauſum,de priuile.volētes. ſed non ſubmittitur iu
riſdictioni iudicis laici.Dic, quòd quoddā eſt priuilegium exi-
mens perſonam a iuriſdictione propter maioritatē pſonę:de
hoc per gl.de rap.c.j. ubi ꝯcor.ad decre. de hoc de ma.& obe.
cum inferior.& Cal.in d.c.j. nō inſiſto hic,quia ibi expeditur.
7 †De delegato aūt Papę an ab ordinario iudicetur delinquē-
do in actu iudicandi,tangitur de reſcri.c.fi. dic ut ibi,& in au-
thē.qua in prouincia . per Cy. quoddam eſt priuilegium ma-
ioritatis cauſæ,quia iudex eſt inferior,q non p̄t de tanta cauſa
cognoſcere,vt deponere epm:& tale non ceſſat, vt c. cum in-
ferior. no. In. qa talia Papæ reſeruant̃. Quoddā eſt priuilegiū
eximens quē a certo gñe iudicū , & transferens ad diuerſum
genus fori:& illud priuilegium nō tollit̃, niſi reperiantur fori
vniti, quia tunc ceſſat priuilegiū: ut ſi laicus delinqueret in
terris ecclæ,puniri poſſet a iudice eccleſiaſtico: & qa licet ſub
mittat̃ laicus certo generi iudicū,non ſubmittit̃ ſuperioribus,
ſed ĩferioribus,vt iudicibꝰ ſecularibus . Quoddā eſt priuilegiū
eximens perſonā reſpū certæ ſpeciei iudicū : & ſi eximat trāſ-
ferendo in ſuperiorem ſimpliciter, & non reſpectu certi loci,
adhuc nō ceſſat hoc priuilegiū per delictū,vt in habente priui
legiū ne poſſit ab inferiore iudicari,ut patet de priu.c. j.lib.vj.
& in iſtis capellanis Papę.Ad hoc de ma.& obe. ꝑ tuas.de tēp.
ordi.cum in diſtribuendis. & qđ ibi no. Quoddam eſt priuile-
gium eximens pſonā reſpectu certi loci ab una ſpecie iudicū ,
& trāsferendo in ſuperiorē, & quatenus in alio loco deliquit,
perdit priuilegiū,de priui.c.j.lib. vj. & ibi in Nouella. qd iuris
de priuilegio exēptionis poſt citationem obtento : & hęc ſuf-
ficiant.Tertius eſt effectus, qa alicubi delinquens poteſt vbili
bet cōueniri,iuxta illud,Vbi te inuenio,ibi te iudicabo.Et fuit
hæc opi.quorundā,quos recitat Accur.in l.j.C. vbi de cri. agi
opor.Cōiter tenet̃ oppoſitum, vt delinquētē puniat tm̃ iudex
delicti,aut domicilii: & authoritas illa verificat̃ in Deo vel Pa
pa,vel Imperatore,q vbilibet hn̄t ptātē, ſed nō in inferioribus
iudicibus,q non iudicāt geſta extra territoriū ſuū.Ideo in Ro-
ma alibi delinquētē p̄t puniri,& ſi ſit clericus , inquātū eſt ibi
curia Romana:et ſic alibi delinquēs poſſet puniri in curia Im
peratoris,& forte vterq; in territoriis ſui, poſſet quēcunq; pu-
nire Papa vbilibet,& Imperator in terris Imperij. Non obſtat
l.j.C. vbi de cri.agi op. vbi litera dicit eū cōueniri poſſe ĩ loco
delicti,vel vbi inuenitur. ſ. in loco domicilij . Vel ꝓcedit ille
tex.& authoritas in vagabūdo , q p̄t vbilibet cōueniri, vt dicit
gl.in l.eius.§.fi.ff.ad mu.& l.hr̄s abſēs.ff. de iud. Et qs dicat̃ va-
gabūdus,tāgit gl.in d.l.eius.§.fi.ff.ad muni. vbi Dynus melius
tāgit gl.in l.4.§.p̄tor.ff. de dā.infe. q̄ dēt vagabūdū illū , q non
hēt certū domiciliū , vel habitationē. Hoc tenēt ſcribētes ſuꝑ
l. 1.C.vbi de cri.agi opor.De hac mã hr̄ ĩ Spe. de cōp.iudi. adi.
§.1.ſub ver.xl.vbi Gul.& Io.An.recitat plures diſputāres idē te
nentes,niſi p̄ſtare cautionē,ſm̃ aliquos de reduēdo ad locum
domicilij.Fortè volūt dicere đ eligēdo domiciliū,vel de redeū
do ad locū,vbi al̃s habuit domiciliū,& mō nō hēt:alias ſi nūc
hr̄et, nō eſſet vagabūdꝰ.Hoſt.in Sūma,eo.ti.ver qd de vagabū
do,dicit ꝙ eligere poterit vbi ꝯueniat̃,ff.q ſat.co.l.ſi fideiuſſor.
§.ſi neceſſaria.& l.de die & de iudi.li.hr̄s abſens.§.j. Cōtra hoc
ē tñ l.nō vtiq;.ff.de eo,qđ cer.lo.& ff.de iud.l.ĩterdū.Poſſet etiā
8 eligere locū valde ad nō cōmodū actori. † Ex his infert̃, qd de
bannito,vel expulſo a ciuitate, an poſſit alibi cōueniri. Tāgit
Spec.& Io.An.in loco proxime allegato,ſcilicet de cōpe. iudi.
adi.ſub ver.xl.ver.ſed pone.& ſequ. & ibi concludit,ꝙ ſi bona
ſunt publicata in loco, a quo eſt bānitus, cōueniri nō poterit
alicubi:qa ſolus fiſcꝰ tenet̃,ſi nō ſunt publicata. Aliq dicūt , ꝙ
poterit cōueniri vbi ĩuenit̃, ſi nō eſt ſpes ꝙ cito reuertat̃. alias
expectabit̃ ꝙ reuertat̃. Puto,ꝙ ſi expulſus eligit ibi domiciliū,
ibi poſſit cōueniri,ſi nō eligit domiciliū, ex quo nō eſt ſpes ꝙ
9 de facili reuertat̃,poterit vt vagabūdus vbilibet cōueniri.†De
relegato aūt planū,ꝙ ñ pdit domiciliū,ff.đ mi.l.Papi.ad l.oēs.
§.fi.& tenet Spec.in loco p̄alleg.Poſſet ēt verificari gl.vbi te in
uenero,&c.in delicto hæreſis,ꝙ cōmitat̃ pſonā, ex quo ſemel
eſt cōmiſſum,ex quo pſeuerat in hæreſi, qa ſucceſſiuū cenſet̃,
donec purgetur.Gl.de hære.vt officiū. lib. vj. Et idē dicit Gul.
in raptu virginis,in l.nullus.C.de ſum.trini.& fide catho.Fate
tur tamē,ꝙ poteſt petere remitti ad locū, vbi plus deliqt , per
l.ſi cui.§.j. de accu. Idem in officialibus a loco officij fugienti-
bus,& in his q ſuꝑ actionibus aliquos cōcuſſerunt. C. vbi de-
cur.vel cohor.l.ii.Idē puto ĩ delictis cōcomitantibꝰ,& inficiēti
bus perſonam. Vnde de crimine alibi cōmiſſo pōt opponi ꝯ̃
teſtem,ꝙ criminoſus eſt:de vſura alibi cōmiſſa opponi poteſt
ꝯ̃ vſurariū agētem,de vſur.qa fruſtra. Sic de excōicatione,vel
infamia ex delicto alibi orta,de offi. ordi. ad reprimendam.&
c.cū ab eccleſiarū p̄latis. Idē in delicto furti , ſi qs rē ſubtractā
cōtractat per diuerſa territoria,ſi teneatur opi.Bar. ff. de fur.l.
10 ſi diuum.† Quartus eſt effectus , quia vbi delictū eſt graue , fit
remiſſio de relinquente ad locū delicti.De quo,& qñ hēat lo-
cū remiſſio,& ēt q̄ reqrant , nō pono hic, quia habemus glo.
plenam extractā de dictis Cyn. in auth.qua in ꝓuincia. C.vbi
de cri.agi op.q̄ gl.eſt in cle.paſtoralis.de re iudi.Circa id tñ, qđ
diſputant alii,an exigatur cognitio in remittendo, credo ꝙ ſit
in poteſtate remittentis an cognoſcat̃ ſummarie vel non,per
illa quæ habētur de offi.or.c.1. & no.Arch.23.q.v.adminiſtra-
tores.11.q.1.ſtatuimꝰ.Nec obſtat,ꝙ ſic ſit merus executor, q ñ
cognoſcit,de offi.deleg.paſtoralis.§.p̄terea , quia hic fit requi-
ſitio a pari iudice:quo caſu ꝓcedit quod no. in c.1.vel fit req-
ſitio ante cauſæ cognitionem. Vnde tñ puto hanc remiſſionē
peti poſſe,vt fiat per illum,qui habet iuriſdictionem in remit-
tendo:nā iudex cuiuſlibet territorij vbi degeret, non poſſet fa
cere hanc remiſſionem,niſi eſſet ſubiectus.Sentit tñ Io. Cal. ꝯ̃
in 2.& 3.q.ꝙ per quēcunq; iudicē,vbi degit, poſſit fieri remiſ-
ſio.De qua remiſſione per Bart.& But.in l. 1. C. vbi de cri. agi
opor.& per Bart.in l.fi.de pub.iud.& l. ſi cui. §. fi. ff.de accuſa.
Dicit tamen Bart. quod ſummaria illa cognitio fit ſolū ſuper
hoc,an ille fuerit contumax in loco delicti: allegat in Auth.vt
nulli iud.§.ſi quis vero cōprehenſorū. Et per dicta in pręcedē-
tibus apparet, ꝙ vagabundus non eſt remittendus ad locum
delicti:quod quidam dixerunt,vt Inno.de rap.c.1. quia poteſt
conueniri ubicunq; deliquit : aliàs abſurdū foret , ſi in pluri-
bus locis deliquiſſet, & oēs eodē inſtāti peterēt remiſſionem ,
ſecundum Io.Cal.de de rap.c.1. in vj.¶ Opp. puto , ꝙ in atro-
cioribus debeat fieri remiſſio ad locum delicti, ſicut & in alijs
non vagabundis,quia eadem eſt ratio : Erit tñ differentia , qa
vagabundus remitti poterit a quocunq; iudice,ſed non vaga-
bundus remittitur a iudice ſuo tantū:qđ nota.De his autē, &
cōcordia opi.an de neceſſitate, vel vrbanitate fiat remiſſio, &
concordia opin.an cū cauſę cognitione,vel ſine, vide per Cal.
in c.1.de rap.in vj.op.& 1.2.& 3.q.Inter q̄ concludit remiſſio-
nem non fieri,quando agitur de crimine ciuiliter : quia cum
fiat remiſſio ad exemplum , vbi delictū eſt commiſſum,vt in-
de tollatur ſcandalum delicti, & cęteris detur exēplū. Hæc ra-
tio ceſſat in delicto ciuiliter intentato: & ibi tāgit in 3. quæſt.
An ꝙ non fiat remiſſio, poſſet conſuetudine induci. Et dic,ꝙ
non fiat remiſſio per iudicē,qui non eſt iudex dimicilii,nō po
teſt induci conſuetudine, alias delictum remaneret impuni-
tum:& ad hoc tenderet conatus conſuetudinis. Sed ꝙ nō fiat
remiſſio per iudicem domicilii,qui habet poteſtatē delictum
puniendi,dicit quod poteſt cōſuetudine induci, qa nō eſt tūc
ꝯ̃ publicā vtilitatē, 1.diſ.cōſuetudo.4.diſt.erit autē lex. per qđ
vult remiſſionē fieri a quocūq; iudice, etiā nō habēte poteſta
tē in eum,qui remittitur. An aūt remiſſio habeat locū in ꝯ̃cti-
bus,vel in ꝯ̃hentibus, vide ff.de iud.l.hæres abſens. & tangitur
in c.Romana.§.contrahentes. de fo. cōpe.de quo ibi per Ioã.
And.& per But.& Bart.in l.1.C.vbi de cri. agi opor.De hac au
tem remiſſione,vbi cōia cōcluduntur dicta,vide in Spe.de cō
11 pe.iudi.adi.§.1.ver.ſexto ratione criminis. † Quintus effectus
eſt,quia delinquens in territorio alterius ſubmittitur ſtatutis
loci, vbi deliquit : quia regulariter ſtatutis ligari , regulariter
eſt a regula forū ſortiri,ut dixi plene s̄.eod.quod clericus.Hęc
uera,niſi excuſaret probabilis ignorantia ſtatuti.Quod quan
do dicatur probabilis,dixi plenius de conſti.ca. 2. & & not.de
ſenten.excommu.a nobis.& in additio.Spec.in titu.de conſti
tu.circa prin.& quod no.in l.prima. C. de ſumma trinitate &
fide catholica.Hoc in effectu cōcludit Cald.in c.1.de rap.in v.
q.Et an puniatur ſecundum ſtatuta domicilij , vbi punitur in
loco domicilii, vide Pe.in l. fina. de iuriſdictio. omnium iudi.
& dixi in c.vt animarum. §. ſtatuto. de conſti. Sextus effectus,
quòd iure iſto dietæ computabantur a loco delicti , ſiue con-
tractus:ſed hodie dic,vt de reſcrip.ſtatutum. §. cum autem.in
gloſ. in verbo , decidebamus. In pęnitentialibus autem an
ratione delicti quis dicatur ſortiri forum, nō inſiſto mō,quia
plene dixi s̄.qđ clericus.vbi tractauit Io.de Lig. & poſui verba
Ioan.Cal.in c.1.de rap.Dic vt ibi,& xvi.q.j.c.j. Et hęc ꝓ modo
ſufficiant de foro reſpectu delicti. ¶ Sequitur videre de foro
ratione cōtractus.Hic videnda ſunt plura.Primo , quando qs
dicatur forū ſortiri ratione contractus.Scđo,quę requirantur
vt quis dicatur forū ſortiri rōne cōtractus.Tertio, qd de quaſi
12 ꝯ̃ctu.Quarto , qd de effectu huius fori.¶ †Ad primū , qñ quis
dicatur forum ſortiri ratione contractus , dic ꝙ ubi quis con-
traxerit ſiue per ſe,ſiue per aliū,ff.de iudi.l.hæres abſens. §.pe.
vel fingitur ꝯ̃xiſſe . Et ſumitur hic ꝯ̃ctus late ꝓ omni materia

obligationem

obligationem producēte,& pro quaſi etiam cōtractu, ex quo producitur obligatio. Quod eſt verum, ſi obligatio ſurgit ex facto:ſecus ſi ex ſolo animo,per Bar.ff.de iudi.l.de eo. & l.īterdum.& per Cy. in auth. qua in prouincia.vt attendatur locus in quo materia facti eſt exercitata, ex qua producitur obligatio, vt dicit hic.gl. 2. ff.de iudi. l.hæres abſens. §.1.& l.omnem obligationem.& l.interdum.§.1.De quo per Hoſt.in Summa, eo.tit.ver.itē ratione contractus. Aduerte tñ,ꝙ quo ad forum ſortiri attenditur locus contractus, non locus confecti inſtrumenti. De contractu ante inito,gl.ff.de iudi.l.exigere.niſi contractus eſſet in ſcriptis,per l.contractus.C. de fide inſtru. Item ficte dicitur quis contraxiſſe,vbi eſt deſtinata ſolutio,ff.de act.& obli.l.contraxiſſe.l.2.ff. de bo.auth.iudi.poſſi. & l.quęro.ff. de ſolu.de admi.tuto.l.Titium,& Męuium.ſ̃.eo.dilecti. in tantum,ꝙ vbi rudis materia contractus agitata eſt, non videtur quis ſortiri forum,vt in iuribus præallegatis: & gloſ.in verbo, rñdere.in c.j.de fo.compe.li.6.Ad quod l.4. ff.de bo.auth. iud. poſ.Idem no.Bar.in l.j.ff.de eo,quod cer.lo.vbi But. & Cyn.in d.l.q̄ro. & l.cōtraxiſſe. licet ſecus ſit,vt dicit Bar. quo ad ſubiiciendum cōſuetudini, vel ſtatuto,vt ff.de euict. ſi fundo: quia tunc attenditur rudis materię contractus,ut ipſe no.ibi,& no. in l.exigere dotem.ff.de iudi.& ponit in l.1.C.de ſum.tri. & fi. cath.Idē dicit Cy. in l.1.C. de ꝯh.emp.& Bart.in l.contraxiſſe. de act.& obli.contra quem facit tex.cum gl.in l.j.in prin.ff. de vſuris.Et de hoc tene vt dixi in c.1.de ſpon.Aduerte, quia contractus ratione deſtinatę ſolutionis dicitur ibi fictus, non verus: quod no. propter ſtatuta,quæ loquũtur de contractibus, vt ꝙ ſoluatur gabella,vel ſimilia, quia ſi non ſunt veri,non cōprehenduntur ſub ſtatuto, ſed ſolum attenderentur contractus quo ad rudem materiam. Non tñ quis dicit̃ ſortiri forũ in loco purificatę conditionis contractus,ſi alibi materia contractus eſt inita,tex.& gl.ff.de iudi.l.ſi vxor.Inquantum dixi,ex deſtinatione ſolutionis quem ſortiri forum, eſt verum, etiam ſi deſtinatio fiat iam perfecto contractu ex interuallo,ff.de iudi.l. q̃uis. §. j. Sed tunc credo, ꝙ etiam ſortiatur in loco rudis materiæ contractus, cum iam forus eſſet creatus. Attende tamen,ꝙ licèt in contractu,cuius effectus deſtinatur in aliquo, licet is,ad cuius cōmodũ effectus deſtinatur in locum, poſſit conuenire illum, qui ibi ſe obligat,quaſi ſortiatur forum: ſi tamen ſe obligat contrahens ei ad dandam pecuniam,ſi alter non deſtinet ſolutionem,non poteſt agi contra ſe obligantem, niſi in loco rudis materię contractus. Vnde ſi te conduxi in aduocatum ad aduocandũ pro me in curia archiepiſcopali, contra te potero agere in curia archiepiſcopali. Sed ſi me velis conuenire ad pecuniam ſoluendam, quam ego cōueni, non poſſes agere contra me, niſi vbi fuit factus contractus, niſi aliter fuerit deſtinata ſolutio, vt eſt glo. notabilis in verbo, reſpondere,de foro competen. Romana. libro ſexto. ſuper finem principii capitu. Idem ſi promitterem tibi facere domum Mutinę pro certo pretio, licèt effectus contractus eſſet Mutinę deſtinatus quo ad implementũ facti pro te:nam ꝑ te non eſſet ibi deſtinata ſolutio,ex quo aliud nō eſt conuētũ.Vnde Ferrariæ,vbi promiſi,& ꝯctũ feci,& tu mihi,te tantũ poſſem conuenire:Quod no.Secus putarem,ſi obligatio ſurgeret ex facto,vt quia ageretur negotiorum geſtorum,vel alia actione ſurgente ex facto:quia attenderetur locus vbi factum exercitiũ eſt, a quo ſurgit obligatio. Inquãtũ dixi ſ̃. deſtinatæ ſolutionis locũ attēdi:iſtud eſt verũ, ſiue deſtinata ſit ſolutio tacitè,ſiue expreſsè.Si ꝯduxi te in teſtē,vel vt aliq̄d faceres, ita ꝙ expēſas tibi interim facerē, quo ad expenſas videor ibi ꝯxiſſe.Ad hoc optime ff.de act.& obli.l.traiectitiæ.de reſcri.ſtatutũ.§.inſuper.Itē deſtinaſſe vr̃ ſolutionē, vbi expreſſe non deſtinauit,ſed ſoluere ex poſtfacto incepit,l.ſi fideicōmiſſaria.§.fi. ff.de iud.In dote aũt an aliquid ſit ſpeciale, & vbi exigi debeat vide l.exigere.& l.vxor.ff.de iud.& Bart.in d.l. exigere.aliq̄d in l.j.C.de ſum.tri. & fi.catho. Sed vide plene q̄d ſcripſi j̃.de ſpō. c.j.vbi hoc pleniſſime examino.Et inquãtũ dixi, quem ſortiri forũ ratione ꝯctus, eſt verũ, etiam quo ad executionē ſententiæ latæ ſuper ꝯctu,ut ibi poſſit ꝯueniri, vbi eſt deſtinata ſolutio in cōtractu,ff.de ędē.l.argētarius.§.j.Sed eſt dubiũ,q̄d in diſtractu,ut ſi agat̃ ad diſtrahendũ ꝯctũ,vel reſcindendũ, vel via reſtitutionis in integrũ,vel alio modo,quia deceptus. an attēdatur locus contractus,tangit Bart. & Guliel.de Cu.in l.q̄ certo loco.ff.de cōdi.inde.in l.ij.C. ubi, & apud quē. & tenet ibi Bar.ꝙ in ſolo loco ꝯctus,vbi cauſata eſt cã agendi ad reſciſſionem ꝯctus. Ad hoc de in integ.reſti.cōſtitutus. Vñ puto,ꝙ ſi tēpore contractus ſurrexit læſio, per quã agit̃,procedat q̄d eſt dictum,vt attendat̃ locus cōtractus: ſi alio tempore, & loco ſurrexit cauſa reſcindens,ut quia poſtea conuenerunt de contractu reſcindendo,ibi erit agendũ.De hoc etiã per Hoſt. in Summa huius ti.§.j.verſi. item ratione matrimonij. Vide Bar.in l. 1.C.de ſumma trini.& fide catho. Vbi autem quis ſortitur forũ,inquantum agitur ad rupturam teſtamēti, vide text. in l.ſi ſuſpecta.§.fin.ff.de inoffi.teſta. Idem puto,ꝙ ſi contractus vſurarius eſt initus in vno loco, poſtea ſolutæ ſunt vſuræ in alio loco,agetur ad vſuras in loco,vbi ſolutæ ſunt, & non vbi fuit principalis origo contractus. Similiter ſi contractus debiti, & pignoris eſt initus in vno loco,& in alio datum eſt pignus, & recepti ſunt fructus, inquantum petitur, ꝙ computētur,cum debito,attendatur locus,vbi fructus ſunt collecti,q̄a ibi ſurrexit obligatio.Ex hoc deciditur quid de laudo arbitratoris, vbi eius petatur reductio ad arbitrium boni viri:& ſi quidē cōtractus compromiſſi non ſit factus a viatore, idē q̄d in præcedentibus.Et ſic debent etiam intelligi præcedentia:quia ſatis puto ꝙ in loco compromiſſi lati:de quo per Bar.in l.ij.C. vbi, & apud quos.Sed vbi ab extraneis compromiſſum factum eſt in tertio loco, & viatoribus, an attendatur locus actoris an rei, an arbitratoris.Pro,& contra diffuſe alle. Fre.de Senis ſuo cōſilio,quæ fuit diſputatio cccl xxv. & ibi concludit,ꝙ petitur reductio corã iudice rei,per regulam, Actor ſequitur forum rei. Quod intelligo in iudice,q̄ eſt iudex rei in cã reductionis. Q̄d ſatis puto,quia ibi cauſa, quam viatores compromittēdo nō ſortiuntur forum: oportet ergo recurri ad regulam,actor ſeq̄tur forum rei,ſ̃.eo.ſi clericus.& c.cum ſit.Sed inquantum ageretur contra arbitrum,quia male arbitratus fuit,poſſet cōueniri in loco,vbi cōpromiſſum eſt factum,& laudum latũ.Hæc vera, niſi aliquid mandaretur ſtatim ſolui in loco,quia ibi cēſerētur deſtinaſſe ſolutionem:vnde ad reſciſſionem ibi poſſet agi,quia ibi finis contractus foret deſtinatus, & ex eo cauſata eſſet læſio,ſ̃.eo.dilecti. maxime ſi contra laudum veniretur ꝑ viam exceptionis.ad hoc quod not.Bar.in l.ſocietatem.§.arbi
13 trorum.ff.pro ſocio,& ſcripſi ſ̃.eo.ſi clericus. ¶†Ad ſecundũ, quæ exigantur vt quis dicatur ſortiri forum ratione contractus,tex.in l.hęres abſens.videtur exigere duo, ꝙ ibi contraxerit,& ꝙ ibi habeat pergulam,vel officiũ,vel tabernã,ita ꝙ non ſit tranſitorius: aliàs eſſet abſurdum, ꝙ quotquot locis quis nauigaret, vel iret,ibi forũ ſortiretur.Hęc dicit vera Bar.vt cōtrahens cum tranſeunte non poſſit ipſum ibi conuenire, q̄n hoc ſciebat ꝙ tranſiens erat. Secus ſi ignorabat eum tranſeũtem, quia ignorantia contrahentis facit hoc, vt ibi poſſit conueniri: quaſi ibi videatur actum ſolutionis, vel implementi deſtinaſſe.Et imputet ſibi contrahens aliter,ſi non declarat ſe viatorem,qui forte patere poteſt ex modo habitus, vt q̄a non eſt cum calcaribus,& vſatis,ſed indutis,vt alius ciuis.Secus ſi eſſet cum capello, vſatis,& alijs geſtibus aduenę, vel viatoris, ff.loca.ſi ignorans.ff.de iniur.l.Labeonem.§.ſi quis virginem. j̃.de ſenten.excom.ſi iudex laicus.lib.vj.de ſenten.excom.ſi vere.Item etiam præſumetur,ſi non habet ibi pergulam, vel tabernam,ſm Bar.in d.l.hęres abſens.§.j.Item inquantum dicimus tranſitorium non ſortiri ibi forum: hoc eſt verũ,niſi implementum ꝯtractus ſtatim veriſimiliter debeat ibi fieri:vt ſi emis rōcinum a viatore,vt ſtatim tibi tradat, non habita fide de tradendo,ſed vt incontinenti tradat: nã non tradendo vr̃ ibi delinquere, & ſic ratione commiſſi ꝯ ꝯctum ſortitur forũ. Item quia ibi vr̃ deſtinaſſe implementum: ergo &c.ſ̃.eo.dilecti.ff.de act.& obl.l.ꝯxiſſe.& tenet Cyn.in l.j.C. vbi de poſſ.agi oportet.& Io.And.in regula, in obſcuris.ad fi.de reg.iu.lib.vj. Idem videtur,ſi incōtinenti ibi res euincatur, vt l.poſt ꝑfectã. C.de euic. Ceſſantibus autē iſtis, ex quo non eſt veriſimiliter ibi deſtinata ſolutio, vel implementum contractus,ex quo eſt viator non habens ibi pergulam,ex ſimplici contractu nō poteſt ibi conueuiri.Et ſimile de tranſitoria, de qua dicam j̃.Ad hoc gl.de fo.compe.Romana.lib.vj.in verbo,reſpondere.quę plus dicit, ꝙ quandiu quis eſt extra dioceſim propter litigiũ, videtur ibi eſſe vt fugiens, & viator, adeo ꝙ de contractibus ibi non poteſt conueniri,quos etiam facit coram tribunali iudice. Quandiu autem quis eſt in ſtudio, an poſſit de alibi geſtis conueniri,vide quod dixi ſ̃.eo.quod clericis.Bar.tamen in l.hæres abſens.§.fi.tenet ꝙ non poſſit cōueniri de alibi geſtis: cuius contrarium ſentit in l.ij.C.vbi de cri. agi oportet. Hæc vera,quando aliàs ſupponitur habitus iuriſdictionis, ſed ex viribus priuilegij non poſſit ibi conueniri, tunc ex contractu ēt a tranſeunte facto tolleretur ius priuilegij,vbi poſſet conueniri ex habitu primæ iuriſdictionis,vt l.ij.§.ſed ſi agant.ff.de iud. quia facilius tollitur priuilegium, quam creetur habitus iuriſdictionis:quod not.quia exemptus,etiam ſi tranſitorie cōtraheret in loco non exēpto, poſſet ibi conueniri. Sic amplia de priui.c.j.lib.vj. Hæc omnia vera ſunt,niſi ad locũ acceſſerit ſolum ꝑꝑ hoc, vt ibi ſortiretur forum,uel ut ibi ꝯheret.Tenet hoc Pe.ĩ l.j.ff.de in ius uo.nã tunc ibi forũ ſortiret̃,dato quòd contractus geſtus fuiſſet a uiatore.Quod eſt notabile:& quia
14 ibi vr̃ ſolutionē deſtinaſſe. ¶†No. bene pro iſtis, qui vt aliq̄ñ euitent gabellas,exeunt locum domicilij,& vadũt aliò ad cōtrahendũ:quia ſortiunt̃ forũ in loco cōtractus,& per hoc eui-
15 tãt gabellas,vt l.fundũ. de euic. ¶†Ad tertiũ,q̄d de effectu huius,forũ ſortiri rõne contractus?Dic idem q̄d ſ̃.dixi in delictis: ſortitur enim forũ ibi demũ ita,ſi ibi inueniat̃ quo ad effectus perſonã cōcernētes.Ideo ſi vellet eũ excōicare, non poſſet eũ

in con-

in contumaciã cõſtituere quo ad hũc finẽ. Idẽ puto, ſi vellet
cũ de debito directo condẽnare,ni eſſet præuẽtus, vt dicit Inn.
de dila.præterea.vel niſi ibi aliqñ cõparuiſſet, vt dicit gl.ff.de
iud.l.ſi quis Romæ.Quod no.qa habui de facto.Quo ad effe-
ctus aũt res concernentes bene poſſet citari, & in cõtumaciã
cõſtitui,& miſſionẽ pati.Et qñ poſſit in ɔtumaciã ɔſtitui quo
ad res,& non quo ad poteſtatẽ excõicandi,idẽ quod dixi ſ.cir
ca delicta.Hoc expeditur plenius in c.Romana.§.ɔ̃hentes.de
foro compe.lib.vj.Secundus eſt effectus ſm quoſdam,qa con
uenitur quis in loco ɔ̃ctus, ſiue ibi inueniat,ſiue non. Et hoc
tetigit gl.quia in ciuilibus proceditur ad inſtar criminaliũ, &
ecõuerſo,ff.de pęnis.l.abſente,& in criminalibus fit remiſſio:
ergo & in ciuilibus.Recitat gl.ibi,quẽ vbi contraxit cõueniẽ-
dũ ita demũ,ſi ibi reperiat:& in hoc reſidet gl.Punctus nõ eſt
hic examinandus.Dic,vt in l.j.C.vbi de cri.agi oportet.vbi oĩ-
no vide ꝑ But.& vide ẽt Bar.ibi,& in l.hæres abſens.ff.de iudi.
& Doc.in auth.qui ſemel.C.qũo & qñ iu.& Gul. plene, & ali-
quid ꝑ Bar.ĩ l.j.ff.de eo,quod cer.lo.Fallit in caſibus,vbi fit re-
miſſio,qñ agitur de ſtatu perſonę,l.j.C. vbi de cã ſtatus.& in l.
j.vbi decur.vel cohor.Fallit,vbi agitur pro redditione ratioci-
niorum,l.j.C.vbi de ratio.agi oportet.ibi Gul. de Gug.Aduer
te tñ, ꝙ non dr̃ vere contraxiſſe in loco deſtinatæ ſolutionis,
ſed ficte,vt l.j.§.eũ,qui.de conſti.pecu. & ibi Bal.Puto tñ,ꝙ iu-
dex contractus a iudice aliàs ſuo põt requirere vt ipſum cita-
ret ad finẽ,vt ɔ̃ eum diſcuteret obligationem perſonalẽ,& eũ
directo condemnaret de ɔ̃ctu, ſi aliud non obſtaret:& ad finẽ
etiam miſſionis in poſſeſſionem faciendæ poſſet ipſum cita-
re,& in ɔtumaciã ɔſtituere, vt dixi ſ.circa delicta.Quod tñ dic
vt in §.ɔ̃hentes. Sortiens tñ forũ ratione ɔ̃ctus, ibi põt conue-
niri,& alibi in loco idoneo. Et ſic intelligũtur iura ff de eo qđ
cer.loc.l.j.ff.de iudi.l.eum,qui.Fallit in arbitraria,prout agiẽ
ad intereſſe:quia pro illo ex natura actionis arbitrarię quis p̃t
conueniri extra locũ deſtinatę ſolutionis vbilibet, vt d.l.eũ,q.
& d.l.j.& ſic ibi no.Bar. poſt Nic. de Mat.ff.de conſti.pecu.l.ſi
duo.§.j.qui dicunt, ꝙ vbilibet poteſt conueniri. Alius eſt effe
ctus computãdarum dietarũ: de hoc in c. ſtatutũ.§. cum aũt.
in gl.olim dicebamus.& dic vt ſcripſi.de reſcrip.dilectus fili⁹.
16 j.de Saracenis.¶†Ad tertiam ſpeciem forum ſortiri.ſ.ratione
domicilij:circa quod ante omnia aduertendum, ꝙ hic eſt pro
prius & naturalis forus, per quod quidam dicunt illum tm̃
attendendũ, quo ad conueniendum quem, & diſtringendũ
quẽ rõne perſonæ ,quia ſolum forum iudicis,ſub quo qs hẽt
domicilium,eſt proprium domiciliũ. Vnde ſi alibi contraxit,
ibi conueniri põt:non tñ poteſt perſona præciſè cogi ibi veni
re,vt no.ſ.e.dilecti. ſm Inn. Hinc eſt, ꝙ appellatione alicuius
diœceſis in dubio comprehendiẽ diœceſis domicilij : & ſic no.
Compoſt.de reſcri.nonnulli.in iij.gl.& Gul.in Spec.de cita.§.
j.circa prin.Et ſic dicit Io.An.diſputaſſe,vt dicit in gl.de reſcr.
ſtatutum.§.cũ aũt.in gl.q̃ incipit,olim dicebamus. ad fi. Hinc
eſt, ꝙ appellatione ſubiecti in dubio intelligimus de ſubiecto
rõne domicilij:no.gl.de ſen.excõ. nuper. in verbo,abſolutio.
& in cle.j.de fo.cõp.ĩ verbo, ſubditos. Et de diœceſi dr̃ ille tm̃,
qui eſt ſubditus rõne domicilij:Arch.de tẽp.or.cũ nullus.lib.
vj.in verbo,parochiæ.Subiectus etiam proprie nõ dr̃,qui ſub-
eſt poteſtati delegatæ, vt dicit Io.vij.q.j.peruenit.qa tales ſub-
miſſiones ſunt quo ad qd,& nõ ſimpliciter,nec nãr̃,ſed ꝑ ac-
cidens.Sunt ẽt aliquo accidenti ſubiecti,ſicut ſubijciẽ quis de
legato,q ẽt improprie eſt ſubiectus, vt no.vij.q.j.peruenit.& in
verbo,deputare.ita ꝙ hic eſt forus ordinari⁹.Sed circa iſtã ſpe
ciẽ fori vidẽda ſunt aliqua: Primo,quar̃ qs dicaẽ forũ ſortiri
rõne domicilij.Secundo,qs ſit effectus huius forũ ſortiri.Qui
dam, ꝙ in pluribus locis qs poteſt domicilium ſortiri : & hoc
eſt fatendũ, vt l.aſſumptio.§.iuris prudentibus.ff.ad munici.l.
Labeo.& l.eius,qui.§.Celſus.alias incipit l.ſi quis.no.gl.de re-
ſcrip.dilectus filius.& ſ.eo.cum dilecti.& de tẽp.or.cũ nulli.li.
vj.& ſ.c.ex parte B.ff.ad mu.l.filij.l.ſenatores.ff.de ſena.Tex.in
l.Labeo.põderat negotiari quo ad domiciliũ ſortiri.Tex.in §.
iuris prudentibus.ponderat collationem.Tex.in l.eius qui.§.
Celſus.ponderat locũ,in quo inſtructus eſt,vel animũ cõmo-
randi deſtinat. Tex.in l.eius,qui.§.j.ponderat vbi agat, vẽdat,
ɔ̃hat,foro balneo,& ſpectaculis vtaẽ,& trahat dies feſtos Tex.
in l.ij.C.vbi ſena.vel cla.põderat locũ,vbi larẽ fouẽt,vbi maio
rẽ partẽ bonorũ habeant,& aſſidue cõuerſenẽ, ſm vnã literã:
ſm aliã,vel aſſidue cõuerſanẽ. Dic,ſi hęc cõcurrunt, ꝙ qs hẽat
larẽ.i.habitationẽ firmã,maiorẽ partem bonorũ,cõem ɔuer-
ſationẽ,planũ, ꝙ qs ſortiẽ ibi domicilium.Sed ſi ibi hẽt larẽ.i.
cõem,& familiæ habitationẽ:& idẽ, vt d.l.ij. Si qs p̃rimonium
hẽt tm̃,vel maiorẽ partẽ patrimonij abſq; ɔuerſatione,vel ha
bitatione:& idẽ,l.fideicõmiſſa.§.j.ff.de iudi.ſ.e.poſtulaſti.Ali-
qui tñ exigũt ibi cõem ɔuerſationẽ,ꝑ illã l.ij.ibi,& aſſidue cõ-
uerſatur.Sed in ɔ̃riũ facit c.poſtulaſti.& hoc tutius:& ſupple
ibi maxime.Si ibi hẽt aſſiduã ɔuerſationẽ abſq; firma habita-
tione,& abſq: patrimonio,dubiũ pẽdet ex diuerſitatę lr̃æ, l.2.
C.vbi ſena. vel cla.Vna eſt litera,vbi hẽt larem, & hẽt maiorẽ
partem bonorum,aut aſſidue conuerſatur:& ſm iſtã nõ ſuffi-
ceret aſſidua conuerſatio ſolũ ad imprimendũ domiciliũ.Se-
cũda eſt lr̃a, vt ibi ſit alternatiua, vt ſi hẽt larẽ,aut aſſidue con
uerſaẽ:& ſm hoc ſufficeret ſola aſſidua ɔuerſatio.Et ꝓ hac li-
tera facit tex.in l.Labeo.ff.ad mu. qui ſolũ ponderat negotia-
ri ɔſuetudinẽ. & l.eius.§.j.qui põderat vbi trahat dies feſtos.
Hãc ſentit gl.in l. hęres abſens.& l. 2.C. vbi de cri.agi oportet.
Hãc ẽt ſequiẽ Inn.ſ.e.ex parte B.Cy.tenet in d.l.2.C. vbi de cri.
oportet. ꝙ qa prima litera eſt cõis, ex ſolo aſſiduo ɔuerſari qs
nõ ſortiat domiciliũ.Bar.ibi dicit, ꝙ licet proprie quis nõ ſor
tiatur domicilium, ſortitur tñ quaſi domicilium, vt ibi ꝑꝑ aſ-
ſiduam ɔuerſationẽ poſſit cõueniri de ante geſtis, & hoc exa-
minaui ſ.e.qđ clericis. Et ſunt hæc verba Io.An.in addi.Spec.
de cõpe.iudi.adi.§.j.ver.Quinto ratione ɔ̃ctus. Ad hoc q̃ not.
Arch. lxxxj.di.primates.vbi dicit, ꝙ ratione lõgæ moræ qs dr̃
ibi ſortiri domicilium.Per quæ dicit Bar.in præalle.l.2. ꝙ mer
catores Florentini,qui cõuerſantur in Peruſio, ibi poſſunt cõ
ueniri de ɔ̃ctibus alibi geſtis.Et idẽ de ſcholaribus,licet ꝓpriè
ibi non ſortianẽ domicilium.Per hoc ſequiẽ, ꝙ ſola poſſeſſio
cũ habitatione aliquali reſpectu certi tp̃is non facit quem ſor
tiri domiciliũ,ff.ad mu.l.ſi libertus.§.ſola.eo.tit.l.ei⁹.§.fi.ſ.eo.
ex parte B.vbi nõ erat cã ſufficiẽs, ꝙ ibi haberet in diœceſi An-
dãgaueñ.poſſeſſiones, & aliqñ comorari ɔſueuiſſet,niſi aliud
intercedat.De ſcholari aũt qd tenendũ,dixi ſ.eod.qđ clericis.
Per quæ dicit Butrig.in l.hæres abſens.§.j.ff. de iudi. ſola ɔdu-
ctione domus ad habitandũ, niſi aliter voluntas declareẽ,vel
deferat maiorẽ partẽ bonorũ, vel decennio cohabitauerit,qs
non ſortiẽ domicilium.Et ex hoc infertur quid dicendũ de be
neficiato:qđ hic non proſequor: ſed dic vt dixi ſ.c.poſtulaſti.
& vide lxxxj.diſt.primates.per tex.& gl.& Archi.de priui.cum
olim.vbi Inn.per Bar.in l.j.ff.ad mun.per Arch.de reſcrip.ſta-
tutũ.§.cũ aũt,lib.vj.per gl.de p̃bẽ.quia intantũ.Vnũ non omit
to,qđ Io.An.hic dicit,beneficiatũ hr̃e domiciliũ rõne benefi-
cij & ratione patrimonij:Dicit tamen, ꝙ regulariter ſpectatur
domicilium ratione beneficij.Regulariter dic,quia ſi de patri
monio,vel delicto ibi cõmiſſo quæratur domiciliũ,rõne patri
monij ſpectatur,ſm Io.An.quod no.ad hoc l. ſi fideicommiſ-
ſum.§.fi.ff.de iudi.Puto tñ, ꝙ habitatio contra ius non impri
mat domicilium:ideo clericus reſidens in alia diœceſi, quàm
vbi habet beneficiũ, in quo reſidere tenetur, non ſortitur do-
micilium ibi:qa nõ vr̃ ibi cã perpetui vſus. Sic & in vxore nõ
17 reſidẽte cũ viro. ¶†Venio ad ſm, quis ſit effectus, quẽ ſortiri
forũ rõne domicilij. Dic,magnus:quia ibi pro omni delicto,
& ɔ̃ctu vel quaſi,poterit conueniri, & citari, ẽt ſi ibi nõ inue-
niat.Ideo iudex domicilij hẽt perſonã ſubiectã,vbicunq; ſit:&
dr̃ hic eius forus naturalis.Per q̃ ɔcludiẽ,qđ de delictis alibi cõ
miſſis vbicũq; põt in loco domicilij ɔueniri:qđ non eſt,ſi ali-
ter forũ ſortiaẽ, vt l.j.& ij.& auth.qua in ꝓuincia.C. vbi de cri.
agi opor.ſ.eo.cũ ɔtingat.& hic,& de rap.c.j.Sic & ɔueniẽ in lo
co domicilij de ɔ̃ctibus alibi geſtis,ſ.eo. dilecti. Et hæc eſt veri
tas cuiq; nota:aliàs hic forũ ſortiri rõne domicilij, ſi ibi exige
reẽ ɔ̃ctus,vel delictũ,ſuperflueret, vt dicit Io.Cal. in c.j.de rap.
in vj.q.Hoc uerũ quo ad domicilium qđ ſortiẽ tp̃e delicti: ſed
ſi poſtea mutaret domiciliũ,nõ poſſet ibi ɔueniri pro delictis
præteritis.Ad hoc ff.de noxa.in delictis.§.ſi extraneus.ff.de iu-
di.l.hæres abſens.§.fi.no.Bal.ſecus in ɔ̃ctibus ſm eũ.Hoc non
puto,quia ex quo ibi eligit domiciliũ, ſubmittit ſe ꝓ ɔ̃ctib.p̃te
ritis:& qa iura ĩdiſtincte loquunẽ. Ad hoc l.iuris ordinẽ.C.de
iur.om.iu.Et an puniat ſm ſtatuta ꝓpria,an ſm ius cõe, an ſe
cundũ ſtatuta loci delicti, dixi de conſti. vt animarũ.lib.vj.&
vide in c.paſtoralis.de re iudi.in cle.per Pau.& per Barto.in l.
cunctos populos.de ſum.trini.& fi.ca.Inquãtũ dixi alibi delin
quẽtẽ poſſe puniri in loco domicilij, limitat hic Io. And.poſt
Odof.in addi. Spe.§.fi.ver.vj.ratione criminis. in ver.ſed qd ſi
conuenitur.in additione, quæ incipit, longe prius diſputaue-
rat Odof.&c.Hoc ꝓcederet, qñ ꝓcediẽ via accuſationis:ſecus
dicit vbi proceditur ꝑ viã inquiſitionis,vbi principaliter iudex
intendit intereſſe vindictæ,quia ſua nõ intereſt, ex quo ibi nõ
deliquit in ſuo territorio: ibi em̃ põt conueniri, non ex eo ꝙ
deliquit,ſed ex eo ꝙ ibi ſortiẽ forũ:& ſic audire debet accuſan
tẽ,& ex eo capite punit illũ,ſi delictũ probeẽ:ſed inquiſitio de
licti principaliter ɔcernit delictum, quod non ɔtingit iudicẽ,
ex quo alibi eſt cõmiſſum:& iura canonica, quę latius ꝑmit-
tunt inquiſitiones,dicit quod procedunt in ſuo foro: ꝑ qđ vr̃
ſentire hãc limitationẽ procedere demum ſecundum iura ci
uilia.Placet mihi dictũ Odof. inquantũ de iure ciuili nõ poſ-
ſit ex officio procedi : ſed dato ꝙ ſumus in caſibus, in quibus
poſſit,credo quod ſicut poteſt accuſari corã iudice domicilij,
ita & ibi poſſit inquiri ex officio. Cauſa enim quare ĩ loco do
micilij põt accuſari,licèt alibi delinquerit,eſt, qa vbicũq; de-
linquat,ſubiectus eſt iudici domicilij. Et hæc cã locũ hẽt,ſiue
ꝑ inquiſitionẽ,ſiue ꝑ accuſationẽ ꝓcedaẽ.Itẽ qa ſicut intereſt
iudicis delicti purgare ꝓuinciã malis hominib⁹, vt l.ɔgruit.ff.
de officio præſidis.ita intereſt iudicis domicilij caſtigare ſub-

ięctos

ieṫos, & purgare prouinciā ſuam talibus,licet alibi delinque
rint,vt d.l.ↄgruit. Ad hoc l.p̄ſes.ff.de offi.p̄ſi. Vide Bart.ff. de of-
fi.præſi.l.præſes.& remittit ad no.per ſe in l.fi.ff. de iur.om.iu.
& dicit Cy.diſputaſſe in ciuitate Senarū:ſed ibi nihil dicit in l.
fi.unde hæc limitatio nō placet.Alius effectus, quia exiſtentē
extra territorium poterit citare, & in cōtumaciā conſtituere,
etiam quo ad effectus perſonā diſtringentes, ut de delicto, &
obligatione perſonali poſſit cōdēnari,ut no. de fo.comp. Ro-
mana.§.contrahentes.s̄.c. cum contingat.Et eſt cā,quia perſo
nam vbilibet habet ſubiectam. Quod ſecus eſt in aliis modis
forum ſortiri.ſ.ratione ↄ̄ctus,vel delicti, quia ſubijciuntur in-
quantum reperiuntur, vel ſicut in limitibus territorii delin-
quentes,ſeu delicti.Ex his patet an poſſit eum excōmunicare
exiſtētem extra territorium.Ioan. tenuit ꝙ ſic, ix.q.2.ep̄m. xj.
q.3.ſi ep̄s.xvij.q.j.ſi quis presbyter.& c.ſi qui vero.Ad hoc.2.q.
1.omnipotens.de app.cū ſit Romana. ad fi.de cle. excom.mi.
ad apoſtolicæ,expreſſum de cle. nō reſid.ex tuæ.tenet Io.And.
de fo.cōp.Romana.§.ↄ̄hentes.li.vj.Item Inn.de dila.præterea.
Io.Cal.etiam in idem inclinat., maxime vbi per iudicem pro-
priū eſt requiſitus, in c.j.de rap.licet inuolute loquatur. Paul.
de Liaza. in cle.paſtoralis.de re iudi.tenuit contrarium: quia
talis ſnīa, ut trahens ſecum executionem, non poteſt ferri in
exiſtentē in territorio alterius,ſicut nec actualr̄ exequi, s̄.c.po
ſtulaſti.alias ꝓ caſu,c.vt animarū.§.j.de cōſt.li. vj.dicens hanc
potiſſime cauſam,quare ibi non valeret ſnīa,quia in exiſtente
extra non poteſt aliquid exequi:ergo nec ſentētiare, qđ habe-
at in ſe incluſum exequi.Fatetur, ꝙ ſi vinculum nō iniiciatur
immediate ex viribus ſententiæ hominis, ſed ex vi ſnīæ iuris
propter ſententiam,ut ſunt ſententiæ,quę latæ ſuper crimine
infamant,ff.de his,qui not.infa.l.furti.3.q.7.§.porro.ff. de po-
ſtu.l.ex ea. quia tūc fit immediate a iure, qđ vbilibet habet po
teſtatem. Cui opinioni adhærere videt̄ Calde.inquantū requi
rit prçuentionē ex citatione,vel ſaltem ꝙ a iudice ſuo citetur.
Adhęreo primę opi.quia non deficit hoc ꝓpter citationē: qa
cum vbilibet ſit ſubiectus iudici domicilij, pōt requiri, & in
contumacia cōſtitui,vbicunq; ſit,vt ueniat ad locum domici-
lij:& ſi non veniat,ibi dr̄ deliquiſſe,& contumax eſſe.Non ob.
defectus poteſtatis exequēdi: quia id procederet in executio-
ne actuali,in qua deficit ptās:quia res alibi ſita nō eſt ei ſubie-
18 cta,& per quam turbatur iudicis iuriſdictio.¶†Duę enim cau
ſæ ſunt impediētes executionis actū in territorio alterius, de-
fectus ptātis,& turbatio iuriſdictionis, quę hic ceſſant, qa po-
teſtas non deficit in perſonam ſubiectam rōne domicilij, vbi-
cunq; ſit.Quod patet,quia de delicto alibi cōmiſſo pōt in ſua
dioceſi ↄueniri. Nō deficit etiam propter turbationem iuriſ-
dictionis,qa ex tali vinculi iniectione inuiſibili, & ꝑ quā ſpiri-
tus ligat̄,nulla ſurgit turbatio iuriſdictionis: unde in his, quæ
ſunt voluntariæ iuriſdictionis, vbi locus non eſt de ſubſtantia,
quis poteſt exercere quę ſunt voluntarię iuriſdictionis,quia ꝑ
hoc non turbatur iuriſdictio alterius, ff.de adop. l.emācipari.
cū gl.no.de offi.dele.nouit.Secus ſi actualiter vellet exequi,eū
capiendo, vel occidendo, quia non poſſet eſſe abſq; turbatio-
ne iuriſdictionis: & de hac loquitur c. poſtulaſti. & l.cū vnus.
§.fi.de bo.auth.iu.poſ.& qđ no.in §.cōtrahētes. Non ob.ca.vt
animarum.quia ibi ſtatuens nō ſolum agebat uinculum inij-
cere, ſed etiā agebat cām ſnīæ ex facto in alieno territorio ori-
ginare, qđ nō pōt: quia ſua non intereſt facta alterius dioce-
ſis ſuas per ſnīas condēnare, quia licèt ibi ſit ſubditus, & ip̄m
punire poſſit de facto ibi commiſſo, punire pōt vt executor
pęnæ a legibus fori,vbi deliquit, imponendę,nouas pęnas in-
ducēdo:qa ſic alienā purgaret ꝓuinciā, qđ ad ipſū nō ſpectat,
vt l.ↄgruit.de offi.præſi. Cōcludēdo ergo aliquos caſus,ſi agit
iudex domicilij cauſam ſnīæ orginare ex facto affirmatiuo in
limitibus alterius territorii,& vinculū ſnīæ inijcere, nō p̄t, ut
dixi,& eſt caſus in §.ſtatuto.ſi agit cām originare ex non facto
ī limitibus ꝓprii territorij faciēdo, p̄t cauſam ſnīæ originare,
& ſnīæ vinculū inijcere in ſubſidium, ēt extra territoriū,vt eſt
caſus de cle.nō reſi. ex tuæ. qa ibi delictū negatiuū eſt cōmiſ-
ſum,vbi ↄ̄riū affirmatiuum erat exequēdū. l.deſertorem. §.q
ſtationis.ff.de re mi. per quæ dicit Bart. locum ponendum in
libello,vbi affirmatiuū erat faciēdū,quia ibi deliquiſſe vr̄: ut ī
maſſarijs nō denūtiātibus maleficiū,loc⁹ palatij, vbi denūtia-
re debebat,eſt locus delicti cōmiſſi. ponit hic in l. libellorū.ff.
de accu. Si agit vinculū inijcere, & cām originare ex nō facto
faciendo in alterius territorio, nō pōt:iō nō poſſet excōicare
ſubiectum non ſoluentē in futurū debita ſua Peruſij. Ad hoc
ff.de īter.& rele.l.relegatorū.ī prī.& §.ſicut aūt.cū ſim.Si iā cā
originata ī limitibus ꝓprij territorij,vel ēt ī limitibus alterius
ex cā orta a legibus territorij, vbi actū fecit, uelit ſolū uinculū
inijcere, ſatis puto ꝙ poſſit, per præallegata, ſiue illud vincu-
lum ſurgat immediatè ex ptāte iuris, vt voluit Paulus, ſiue ho
minis: quia licèt actu nō poſſet exequi,pōt ſic in intellectu.Et
hoc eſt,qđ uoluit dicere Hoſt. de app.paſtoralis. ꝙ ſnīę cenſu-
ræ facilius apprehēdunt̄,qa cōſiſtūt in anima, & facilius talia
comprehenduntur,q̄ exequantur.Nam cōprehendendo ani
mo Regē Franciæ, quē actu comprehendere non poſſet intā-
tum diſtantē:ſic facilius tranſeunt, & penetrabiles ſunt tales
executiones,vt no.de ſen.excom. venerabilibus.lib.vj. & ꝑ In-
no.de app.præterea.Et ex hoc decidit̄ dubiū de ſubiecto rōne
domicilij,qui iurauit forenſi ſoluere vſuras, an illū poſſit ab-
ſoluere.Et in practica habuit Lapus aduocatus Floren. vt pa-
tet ſua x.alle. vr̄ ꝙ non:qa agitur de tollenda obligatione,quæ
vinculum ꝓtendit in abſentē:& ſic ſnīat,& exequit̄ extra limi
tes ſuę poteſtatis.Decidit cōtra:qa hic agitur de ſola exonera-
tione ↄſcīæ ſubiecti,cuius anima eſt in manibus iudicis domi
cilij,vt patet de offi.or.irrefragabili. Itē hæc obligatio non li-
gat eū parti,ſed Deo:quia inquantū ordinaret̄ in parte, turpe
foret ex parte ſuſcipientis:& ſic non obligaret, de iureiur.de-
bitores.Ideo illā obligationē tollere pōt, q̄ reſidet in ſolo ſub-
iecto,& in Deū,qa De⁹ vbilibet eſt. Itē ex quo ipſe eſt debitor
& principalis reus, actor quo ad cām illā tangentem reū,ſorti
tur forū iſtius. Poteſt ergo abſoluere, maxime vbi ad finē fir-
mandę exceptionis peteret abſolui,ar.eius quod no.poſt Bal.
in c.ſi clericus.ad fi.s̄.e.ti.dixi de hoc s̄.c.poſtulaſti. Sed eſt du-
bium qd de domicilio rōne originis,an qs dicat̄ ſortiri domi-
cilium in originis loco:qō eſt longa, de qua plenius dicā vbi
gl.tangit in c.accedens.j̄.vt lite non conte.Cōis opi.ꝙ in loco
originis ꝓpriæ paternæ, vel auitæ quo ad qd qs forum ſortit̄:
ſed an quo ad facultatem conueniendi, concluſio eſt Iaco.de
Are.& Bar.qui oēs recitāt,ꝙ ſortitur domiciliū,vt ibi poſſit cō
ueniri etiam de alibi geſtis, ſi tn̄ ibi inueniatur. De hoc de pa-
roch.c.fi.vbi gl.& vide gl.de temp.or.c.j.lib.vj.in verbo,oriun
dus.& per gl.& Doct.de ſepul.is,qui.li.vj.& per Io. An.in Spe.
de compe.iudi.adi.§.j.ver.xlij.per Cy. in l.2.de iur.om.iud. di-
cam in d.c.accedens.Et ꝑꝑ hæc dicit gl. ꝙ appellatione domi
cilij in propria ſignificatione accipimus domicilium rōne ha
bitationis,& non rōne originis.dicit gl.in c. ſtatutum.§.cum
autem.quæ incipit, olim dicebamus. ad fin.Et hęc ſufficiant
de tribus principalibus modis forū ſortiri. De alijs vide ad ſa-
turitatē in glo.l.hæres abſens.ff.de iudi. plene per Barto.ff.ad
mun.l.j.pleniſſime vide per Spe.in tit.de cōpe.iudi.adi.per to
tum §.j.¶Sequitur quartus modus forum ſortiri.ſ.rōne rei ſi-
tæ.Circa quē quæro de pluribus. Primo,qn̄ quis dicatur forū
ſortiri ratione rei ſitę.Secundo,quæ requirant̄ vt quis dicatur
forū ſortiri ratione rei ſitæ. Tertio,quis ſit effectus ſortiri forū
19 ratione rei ſitę.¶†Ad primum dic,qn̄ quis conuenitur de re,
vel poſſeſſione rei alicubi ſita, vt litera dicit.Nam eo ꝙ res eſt
ibi,forum ſortiri cenſetur, & de illa ibidem poſſit conueniri,
20 C.vbi in rem actio,per totum.¶†Ad ſm̄, quæ requirant̄ vt qs
dicatur forum ſortiri ratione rei. Primo exigitur ex parte rei
conuenti,ꝙ conueniatur vt poſſeſſor,vel rei defenſor,vt patet
hic.Secundo ex parte actoris ꝙ agat reali,vel agat miſta actio
ne,hoc eſt,actione ſcripta in rem, vel in ſe habente præſtatio-
nes perſonales,vt interdicta,quæ dantur contra detentorem,
& ratione delicti ſpoliationis, vel turbationis: patet C.vbi de
poſ.agi oportet.l.j.Perſonali autem conueutus, licet ad rē cō
uentus,non dr̄ forum ſortiri in loco rei ſitę: quia ibi in illa, q̄
ſequitur perſonam,l.3.§.hæres.ff.ad Tre.& non rem, vt l.fi.ff.
de contra.emp.non ſortitur forum, & poteſt conueniri ſolū
in loco domicilij.Ad hoc ff.de cēſi.l.forma.& qđ j̄.no. ad hoc
quod no.Inno.s̄.eo.poſtulaſti.Tertio ex parte rei,ſi eſt immo-
bilis,planum ꝙ quis ſortitur forum: ſi eſt mobilis, gl.tangunt
in l.hæres abſens.& in l.fi.C.ubi in rem ac. Dic,ubi res mobi-
lis incepta eſt poſſideri,poteſt conueniri,ut ff.de iudic. l.ſi le-
gationis.Si tantum conuenitur rōne poſſeſſionis,non: qa no
uiter cępit poſſidere:ſi al̄s ibi forū ſortit̄,lis poſſit excludi exce
ptione,vt ibi conuenit̄ in cōi patria,vt Romę:adhuc per poſ-
ſeſſionem mobilis excluditur priuilegium,ff.de iud.l.non ali-
ter.§.j.Si alias non ſortitur ibi forum, & illas ibi tenet vt via-
tor,vel in cuſtodia tranſitoriæ,vt in ducente mulū per ciuita-
tem,ff.de pig.ſi debitor.de lega.3.in l.ſi fundus.ff.de reli.l.ſi qs
eo animo,& hoc,qa res nō vr̄ eſſe vbi eſt, ex quo ibi nō eſt cau
ſa perpetui vſus,l.ex facto.§.rerum Italicarum.ff.de hęre.inſti.
Si eſt ibi cauſa perpetui vſus,ibi ſortitur forum, l.fi.C.ubi ī rē
act.licet ſint opi.Cy.tenet hoc, & Bar.Gul. de Cu.ad hoc l.nō
aliter.§.vlti.& l.quod legatur.§.ſin autem.ff.de iud. ad hoc l.2.
ff.& C.de ver.ſig.l.ſi quæſitum.de leg.3.cum ſi.Ad hoc quæ di
cimus in contractu:nam non conuenitur quis ratione cōtra-
ctus,niſi ibi aliquam traxerit morā, & ſic non ſit omnino via-
tor,ff.de iud.l.hæres abſens.§.j.& dixi s̄. & ſic erit hic in re rō-
ne rei.Et hāc opi.ſequit̄ hic Io.An.& in addi. Spe.in ti.de cōp.
iud.adi.§.j.ver.xx.vbi allegat plene ꝓ hac opi. & ꝓ opin.ꝙ ſor-
tiatur,vel non ſortiatur ratione rei mobilis. An autem ſi per
ſona eſt idem qđ res,pro qua,& cōtra quam agitur,ubi pſona
dicatur forum ſortiri,vide C.ubi de cauſa ſtatus,per totum.&
ubi decu.ve cohor.etiā per totū, & per Inn.s̄.de ſeruis nō or.
21 de ſeruorū.¶†Ad ultimū de effectu forum ſortiri ratione rei,
dic ꝙ magnus;qa iudex rei ſitæ pōt in cōtumaciam cōſtitue-
re, &

re,& citare ibi rem habentē,etiam aliū,de quo ad finē diſtrin
gendi rem,vt mittendi in poſſeſſionē,vel decernendi de ea:&
alio non obuiante, vbi ageret reali, etiam ſententiare poſſet
diffinitiue ſuper ea,etiam ꝯ exiſtentē extra dioceſim: quia nō
agit diſtringere pſonā, ſed rē: poſſet etiā onera realia rei im-
ponere,alio non repugnante, vt no.ſ.eo.poſtulaſti.per Inno.
Quo ad finem autem diſtringēdi perſonā,nō: qa perſona nō
eſt ei ſubiecta,niſi per reſpectū ad rem. Si tñ citatus, vbi ſortit
forum rei,eſſet contumax in non parendo iudici,ēt pręuētus:
ſatis puto ipſum poſſe excōicari, inquantū foret præuētus añ
diſceſſum territorij: ſed exiſtens extra tempore requiſitionis,
nō. Ad hoc quod no.ſ.c.poſtulaſti.per Inno.Item eſt effectus,
quia iudex rei ſitę poteſt exequi:imo debet,& a ſuperiore poſ
ſet compelli ſententiam exequi ab alio latam ſuper re, quę
eſt in ſuo territorio, vt ſ.e.c.poſtulaſti.ff.de re iud.a diuo Pio.
ver.ſententiam Romæ dictā.Itē alius eſt effectus, vt olim die-
tæ in delegato computarent a loco rei ſitę,de reſcr.dilectus.j.
de excep,cū olim.& ſ.eo.ex parte B.Itē eſt alius effectus,qa ēt
ſi in loco domicilij agatur de re alibi ſita, licèt quo ad præ-
paratoria iudicii cauſa debeat tractari ſm ſtatuta loci iudicij,
vt l.ſi tñ.ff.de teſti. tñ quo ad deciſoria ſeruabunt ſtatuta loci
rei ſitæ,ff.de euic.l.ſi fundus.C. de pręſcrip. xxx.an.l.fi.ff.ſi ſer.
vendi.l.venditor.§.ſi conſtat. Ad hoc quod no.in l.j.C.de ſum
ma.trini. & fi.cath.xj.q.ij.nos conſuetudinē. & de ꝯſue. ſuper
rubr.poſt Inno.& Compo.& hoc tenet Gul. in l.fi.C.vbi in rē
actio.Nunquid aūt iudex domicilij iudicet ſm ſtatuta loci de
licti,dixi in repetitione §.ſtatuto.decr.ij.de conſti. in vj.& per
Pau.in cle.paſtoralis. de re iud.in cle.non inſiſto. Et hæc ſuffi-
ciant de ſpālibus,& cōibus modis forū ſortiri.Alios particula
res modos,quos proſequitur Spec. & de profeſſione aduoca-
tionis, & de actu adminiſtrationis generalis, & quos ēt tan-
git Bar.in l.j.ad munic.de quibus in Spe.de cōpe.iud.adi.§.j.p
totum,non proſequor:quia omnes illi ad iſtos modos redu-
cibiles ſunt.Nunquid autem ex ſolo domicilio acquirat ciui-
litas,& an eo ꝙ habet domicilium,dicatur ciuis,vel incola:&
quot modis inquirat ciuilitas:& quid de clericatu:quid de ba
ptiſmate:quid de collata dignitate,vel beneficio alicui:qd de
capitulo alicuius eccleſiæ, an dicat ciuis:& qd de ibi creato:
& quid de aliunde ibi tranſlato, an tales actus faciant quē ci-
uē: & quid de natis in rure,& de ruralibus natis ī ciuitate, vi-
de pleniſſime p Bar.in l.j.ff.ad munici.quę curioſus poſſet hic
trahere,ſed vt non opportunū hoc omitto ad præſens. Nūqd
autem ſi quis eſt effectus ciuis ex priuilegio,ſubmittat huic fo
ro,vt ibi poſſit conueniri, vide per Gui.de Suz.C. de legi.l.qđ
22 fauore.¶†Reſtat deſcendere ad ſpeciē fori generalis: nā ſunt
ſpecies fori ſpecialis,& de his actum eſt. Eſt & ſpecies fori ge-
neralis,& de hac videndum. Nam generaliter ſortit quis forū
in loco ratione cōmunitatis patriæ, vel cōis ſuperioris, vt eſt
Imperator quo ad clericos. Ad quod declarandū primo q̄ro,
quare quilibet in ciuitate Romana pōt conueniri. Secundo,
23 an in cōi caſu poſſit quis ibi effectualiter conueniri.¶†Ad pri
mum dicit gl.ꝙ corā Papa & Imperatore pōt quilibet cōueni
ri:qa tales ſunt iudices cūctorū.Imperator laicorum,& Papa
clericorū,& laicorū in caſibus certis.ix.q.3. cūcta. & c.p prin-
cipales.& quia Roma cōis eſt patria.ff.ad muni.l.Roma.iō q-
libet ibi rńdere tenet.Puto,ꝙ in Roma poſſet quis conueniri
aliunde corā Imperatore, qñ ibi tenet tribunal vniuerſale.Iō
cum hodie ibi nō teneat, qa Papa habet ſpeciale dominium
Romæ,vt de ele.fundamēta, non credo laicos ibi poſſe de ali-
24 bi commiſſis puniri. ¶†Ad ſm, an omni caſu poſſit qs in tali
foro conueniri.Dic,ꝙ regulariter ſic, niſi habeat priuilegium
reuocandi domum,& de eo opponatur:procedit enim omni
caſu iuriſdictionis exercitium,niſi aliud opponat, ex quo ſup-
ponitur habitus iuriſdictionis,vt no.Inno.de offi. dele.cū ſup.
25 ¶†Et circa priuilegium reuocandi domum ſunt plura vidē-
da.Primum,quando habeat hoc priuilegium, & quando nō,
& in quibus cauſis,& in quibus non.Secundo,dato ꝙ habeat,
quando hoc priuilegium finiatur. Dic, ꝙ habet hoc priuile-
gium,ſm glo.quando eſt ad curam vocatus propter aliā cām
ex priuilegiatis,puta ex alia cā neceſſaria,vt ſi uocatus eſt pro
publica vtilitate,in Auth. de ſan.epi.§.ſi vero epiſcopi. vel qñ
vocatus eſt cauſa teſtimonij,vel qñ iudicandi,vel qñ cauſa ap
pellationis proſequendæ,vel qñ cauſa tutelæ reddendæ.Item
non ſolum legati pro publica vtilitate habēt hoc priuilegiū,
ſm Inn.ſed & propter vtilitatem particularem ſeruatam:vt ſi
prælatus iuerit propter negotia ſuę eccleſiæ, vel ciuitatis, vt
d.§.ſi vero epiſcopi,& legatum appellat etiā Inn.qui hoc pri
uilegio gaudet,nō ſolum miſſum a ciuitate, ſed Imperio,vel
a quocunque qui miſſus eſt,etiam vt procurator ad cām ab
eo,qui ei imperare poteſt, vt eſt ſuus epiſcopus, in Auth. de
ſan.epi.§.reuerendiſſimi. col.ix. Nam quemcūque pro neceſ-
ſaria cā mittit, vel vadit ad curiam habet priuilegium reuocā
di domū,ff.ex quib.cau.ma.l.qui mittunt. Plus dicit gl.in l.2.
§.in legatis.qđ ēt pōt,qui vadit Romā ad videndum filium in
ſtudio,gaudere hoc priuilegio,l.nec nō.ff.ex qui.cau.ma. Per
quæ dicit Bar.tales,qui hñt hoc priuilegiū,vt peregrini,& pa-
ter,q venit ad vidēdum filium, gaudent hoc priuilegio,vt nō
poſſint conueniri pro repreſalijs, ſicut nec filius.Idē dicit de
alijs attinentibus.quod no.per auth. habita.C.ne fi. pro pa. q̄
extenditur ad tales.Stet regula, ꝙ accedens pro neceſſaria cā
ad curiā,gaudet priuilegio reuocandi domū, vel probabili,&
quaſi neceſſaria,dumtamē non ſit omnino volūtaria, ſm In-
no.Et quaſi neceſſariam appellat,qñ venit cā appellationis p
ſequendæ:quā licèt non teneat ex neceſſitate pręciſe proſeq.,
ſi tñ ipſam non proſequatur,tñ rata manet ſentētia:ideo hæc
cā pręciſa reputatur.Idem eſt in reo vocato ad iudicium,vt in
§.in legatis. Per quę patet, quid in veniente ad curiam cauſa
petendæ reſtitutionis contra ſententiam in ſe latam. Quidā,
ꝙ non gaudet priuilegio,quia & ſi cauſa ſit probabilis, eſt tñ
omnino voluntaria,nec eſt neceſſaria,vel quaſi neceſſaria:&
talis de nouo agit,ſm Inn.& ſecundū Hoſt. cauſa nō eſt ſic p
appellationem ad curiam deuoluta,nec ſentētia ſuſpenſa, ſi-
cut per appellationem ſuſpenditur,ff.ad Turp.l.j.in fin.Itē eſt
alia ratio,quia appellatio iniquitatis ſententiæ querelā conti
net,quæ appellanti imputari non poteſt: vnde ipſam proſeq-
tur excommunicatus, ne præualeat iniquitas æquitati,de ex-
cep.cum inter.cum ſimi. Petitio vero reſtitutionis in integrū
continet petitionem veniæ proprij erroris, qui merito impu
tari poteſt petenti.Ad hoc ff.de mino.l.præfecti.Ideo quia ali
quando impugnat, nō habet hoc remedium,licet habeat qñ
ſe defendit.Dicunt tñ quidam, ꝙ licèt prædicta procedāt quo
ad iuris ſubtilitatem, non quo ad veritatē. Ideo hac veritate
inſpecta,cui fauent canones, de dolo.c.j.dicendum, ꝙ ſi ſnīa
eſt lata a iudice,qui poſſit reſtituere, non habet priuilegium
reuocandi domum,cum voluntarie veniat:ſi eſt lata per iudi
cem,qui non poſſit reſtituere,nec patet remediū, vel nō com
mode circa ſedem apoſtolicam, vera eſt ſecunda ſentētia:qa
paria ſunt,non poſſe,vel non commode,ff.de verb.ſign.l. Ne-
pos Proculo.de dila.c.fi.de ele.quia propter. Qui vero ſint iu-
dices,qui poſſint reſtituere,habetur de in integ.reſt.cauſa Fal
lit hæc regula primo,qñ cauſa eſt talis, quę celeritatem deſi-
derat,vt eſt cauſa electionis,vel aliæ,quæ ſunt tempore peritu
rę.In talibus enim quis non habet ius reuocandi domū,ff.de
iudi.l.2.§.pen.& l.fi.§. ſi ædium.j.de app. obligatæ.ff.de fer.l.j.
§.excipiuntur,& l.2.& j.de fer.c.fi.Quod temperat verum In-
no.quando agitur de electionibus prælatorum: ſecus poſſet
dici in electionibus canonicorum,in quibus non eſt tanta ce
leritas,nec tm̄ periculum. Secūdo ceſſat priuilegiū ſm quoſ-
dam,quando quis voluntariè accedit vt actor ad litigandum
in curia: vnde dicunt propter vacationes ad cauſas habere
quē priuilegium, quando accedit vt reus: ſecus ſi accedat vt
actor:alle.ff.de iud.l.2.§.2.vbi dř, ꝙ vocatus cauſa vnius tute-
læ,in aliā rńdere non tenet.Sed quidā dicūt illud loqui in cri-
minalibus.Finaliter concludit,ꝙ ſiue ſint appellantes,ſiue ap
pellati,ſiue actores,ſiue rei,gaudebunt hoc priuilegio, pōt tñ
eis præfigi terminus, quo poſſint redire ad domum. Hæc ve-
ra,qñ ſunt abſentes in curia pro cauſis proprijs agēdis:procu-
ratores aūt,vel nuntij,quia ad cauſas tractandas ſunt in curia
propter lucra,& non ex imperio ſui ſuperioris,tales non gau-
dent priuilegio,ff.ex qui.cau.ma.l.qui mittunt.§.fi. & l.ſeq.&
l.non vere. Item qui pro ſuis negotijs ſpecialibus veniunt ad
curiam hoc priuilegio non gaudent, per eadem iura,ſm Inn.
de quibus remittit Hoſt.ad Summā, de excep.§.fi.ſub §. item
effectus.& de hoc in Spe.de leg.§.ſupereſt.ver.porro.Itē ceſſat
hoc priuilegium,ſeu locum non habet, ſi detur accumulatio
ſpeciei alterius fori: vnde ſi tempore legationis contrahant,
etiam ſi per gulam in curia non teneāt,ff.de iud.l.2.& l.ſi lega
tionis. Itē pdit ſi agat ꝯ vnum, qa ꝯ oēs ſe defendere tenetur,
maxime dum conuenit,quia tunc non expedit officium lega-
tionis,ſed in alijs occupatur, vt d.l.2.§.ſed ſi agant. & l.ſi reſti-
tuatur.& l.qui non cogitur. Non ob.in Auth. de ſanct.epiſ.§.
reuerendiſſimi. col.ix.quia ibi loquitur de renuntiatione fa-
cienda pro eccleſia ab eo,contra quem agit:quia tūc bene ab
illo pro negotijs eccleſiæ poteſt reconueniri,ſecundum Inno.
Fatetur tamen,ꝙ licèt legatus non opponat priuilegium quo
ad vnum,ꝙ ſi quo ad alium conueniatur, ꝙ quo ad aliū non
perdit priuilegium,C.de excuſa.tuto.l. voluntarie. cum ſuis
cōcordan. Eſt tamen differentia inter legatos ex vna parte, &
alios ad curiam accedentes pro alia neceſſaria cauſa ex alia:
quia alij præter legatos de omnibus geſtis extra locum pro-
prium,& in legatione, & ante legationem reſpondere cogun
tur:& ſolum habent ius reuocandi domum pro geſtis & con-
tractibus in propria dioceſi vel prouincia, ff.de iud.l. ſecūda,
§.ſed ſi extra prouinciam.Legati vero nō poſſunt, niſi de his,
quæ in loco legationis contraxerunt.Et dicit hic Innoc.quod
26 peregrini æquiparantur legatis, de cle.peregri.c.j.¶†Ad ſecū-
dum quando finitur hoc priuilegium,dic,quòd fine legatio-
nis vſque quo ad domum redierit, vel redire potuerit: ideo
ſi volun-

ſi voluntarie ſtetit in curia, expedito fine legationis non gau-
det priuilegio:& intelligo, ꝙ habet priuilegiũ,donec ſe parat
ad redeundum,vel redire potuerit, nõ ſolum de domo,a qua
receſſit,ſed de qualibet,vbi nunc habet redire.Idem ſi neceſſi
tate, vel infirmitate tenetur, vel ſuper iure reuocandi domũ
interlocutoriam expectet,ff.ex qui.cau.ma.l.qui mittitur.§.fi.
&l.cui.§.j.ſecundum Inn.in addi.Item intantum eximit eum
hoc priuilegium, vt non cogatur audire ſentẽtiam,ſuper qua
litem conteſtatus eſt:licet,ſi velit, poſſit audire,ff.de arbi.l.nõ
17 diſtinguemus.§.item ſi quis Romæ.¶†Vltimo quæro de effe-
ctu huius priuilegij reuocandi domum. Dic,ꝙ eximit a iuriſ-
dictione ratione communitatis patriæ, ſed non eximit perpe-
tuo,ſecundum quoſdam,ſed eximit,ita ꝙ finita legatione cõ-
pellitur redire; & non auditur, niſi cautionem præſtet de ibi
redeundo ad proſequendam litem finita legatione,ar.ĩ.de di-
la.expoſuit.§.fi.& dicunt expreſſum in l.ij.§. ſed ſi dubitare.ff.
de iudic.quod quidam intelligunt etiam de his, quę in lega-
tione contraxit. Plus placet Inno.ꝙ non det cautionem de re
uertendo ibi,ſed de reſpondẽdo coram ſuo iudice ordinario,
l.ij.§.legatus.ff.de iudi. Quod vltimum non placet Hoſt. per
prima iura:& hoc recitat Io.An.in duobus locis.Dictum Inn.
puto verum,quando cauſa poteſt coram inferiori tractari,qa
non eſt ardua, & iudicium nõ erat ante legationem cęptum.
Dictum autem Hoſt.procedit,quando cauſa eſt ardua.vel qñ
iudicium ante legationem erat cęptum. Secundo licèt dictũ
priuilegium eximat quem a iuriſdictione iudicis vniuerſalis,
non eximit quin cogatur de hoc, de quo agitur,corãm ſuo iu
dice reſpondere ordinario:aliàs ſi ſe non defendat patiẽt miſ-
ſionem in poſſeſſionem,& alia grauamina contumaciæ:ante
quam tamen fiat miſſio,cognati,& alij amici ſunt vocandi,ff.
ex qui.cau.ma.l.item ait prætor.§. fin.&l.ſeq.C. de reſti.mi.l.
ignorante.De hac materia,v.q.ij.c.j.in Spec.de reo,verſi.item
legati,& verſic.ſeq.Et an in cõſilio prouinciali competat hoc
ius reuocandi domum, dicetur ĩ.de præben. graue. & vide in
Specu.de leg.§.ſupereſt.ver.porro.xvj.col.

¶De libelli oblatione. Rubrica.

¶Quia rei ad iudicium vocati,ſi non declinant forum,petũt libellum,vt ſciant quid, & qualiter petitur, & ſuper quo debeant reſpondere: ideo &c. Gof.ad materiam,ij.q.viij.per totum.lxxxj.di. Maximianus. Quæſtionẽm, quam format hic Inn.reſeruo ĩ.c.j.vbi ponit etiam Hoſt. Anto.de Butr.

SVMMARIVM.

1 *Libellum debet actor in ſcriptis porrigere.*
2 *Iudex de facto in quibus ſupplere poſſit.* 8,
3 *Libellus eſt de iudicij ſubſtantia.*
4 *Habere quis dicitur præ manibus, quod habet incontinenti,& in promptu.*
5 *In ſynodo non eſt iudex ſolus archiepiſcopus,ſed tota ſynodus.*
6 *Libello quando non eſt neceſſaria ſubſcriptio.nu.*20.
7 *Libellus debet eſſe clarus,& non ambiguus.*
9 *Libellus in quibus hodie non ſit iudicialiter tradendus.*
10 *Libello tradito,ſi peto tradi mihi vacuam domus poſſeſſionem,an valeat cõteſtatio per penſionarios.*
11 *Libellus cui in conſilio ſit principaliter offerendus.*
12 *Libellus eſt dandus in cauſa ciuili,& criminali.*
13 *Libellus quid eſt.*
14 *Libellus quid neceſſario continere debeat.*
15 *Libellus cui ſit in iudicio offerendus,& per quem debeat offerri.*
16 *Citatio præſentis ad ſententiam audiendam habet vim peremptorij.*
18 *Sententia,ſeu proceſſus ſuper libello inepto non valet.*
19 *Libellus qualiter dari debeat.*
21 *Libelli effectus quis ſit.*
22 *Præſcriptio an interrumpatur per ſolam conteſtationem inutilem oblato libello.*
23 *Libelli oblatio an poſsit remitti,vel omitti.*

CAP. I.

1 IGnarus. ¶†Tota rubrica ſummatur per
tria dicta, ſicut tria ſunt capitu-
la. Actor in ſcriptis libellum porrigere debet.
Hoc primo:& ſi agit reali, debet in eo exprime
re rem,quam petit: ſi agit perſonali,cauſam de
debet exprimere.hoc dicit totus titulus.Prima
2 decre.non diuiditur,quia tota ponit narrationem vnã.†Not.
j.quòd in his,quæ concernunt fundamentum, & ſolennitatẽ
iudicij,quibus prætermiſſis iudicium redditur nullum, vt eſt
libelli datio,ſupplet iudex de facto: ad hoc de iudi.cum tamẽ.
& vide glo.de elect.c.j.lib.vj in verbo,abſentia.& hoc,quia in-
tereſt eius,ne iudicium fruſtretur.Idem in his,in quibus aliqđ
intereſſe eſt iudicis : nam intereſt eius, vt certam poſſit ferre
ſententiam,Inſti.de act.§.curare.l.j.& ij.C.de ſen.quæ ſine cer.
3 quant.¶†Not.ij.inquantum dicimus libellum de ſubſtantia,
ſi petatur:hoc verum,ſiue petatur a iudice,ſiue a parte.¶No.
3.arg.ꝙ libellus eſt de ſubſtantia,etiam in cauſis eccleſiaſticis.
4 ¶†Not.ꝙ illud dicitur eſſe præ manibus, quod quis habet in
promptu incontinenti, & offerre poteſt abſque temporis ali-
5 qua intercapedine.¶†Not.argu.ꝙ in ſynodo archiepiſcopus
non eſt iudex ſolus, ſed tota ſynodus:ad hoc xj.q.iij. ſi quis p̃ſ-
6 byter.& c.ſi quis ep̃s.¶†No.ar. ꝙ ſubſcriptio partium requiri
tur in libello:ſed hæc ſubſcriptio non eſt de ſubſtantia, ſecun
dum Hoſt.porriget enim quis libellum,& tabellio ſubſcribet
& diem porrectionis libelli, & dilationem datã reo, & ita ſer-
uatur in Auth. de exhi.reis.§.ſancimus.col.v.& huic Pet.con-
cor.licet Inn.videatur velle contrarium:ſed ſerua conſuetudi
7 nem.¶†No.libellum debere eſſe clarum, & non ambiguum.
Cauendum ergo ex parte rei de nimia generalitate,ĩ.c. proxi.
& de alternatiuis,ff.de iniur.l.prætor edixit.§.quo autem præ-
tor. Caue de ſi.i.de dictione,ſi, nam conditio eſt incerta, ff.de
condi.inde.l.ſufficit.& Inſti.de verb.obli.§.ex conditionali.Ca
ue de verbo duplici,de reſcrip.c.fi.& de omni dubio, ſiue ob-
ſcuritate, de renũ.ſuper hoc.de re.dub.ſi is, qui ducenta. §. cũ
ita.& §.vtrum.ĩ.c.pe.& fi.ſm Hoſt.& iunge notata ĩ.c.fi.ſuper
8 gl.ij.Io.An. ¶†Opp.j.ꝙ iudex non ſuppleat de facto, C.vt quæ
deſunt aduo.l.j.l.4.§.hoc autem iudicium.ff.de dã.infec. Dic,
regula eſt in contrarium.Fallit,quando ſupplet in his,quæ tẽ-
dunt ad ſolennitatem iudicij, quibus præmiſſis ſibi illuderetur,
quia non valeret iudicium,ff.de iudi.l. ſi prætor.ſ.de alie.
iu.mu.cau.c.j.ĩ.vt lit.pen.eccleſia.& ne contingat partes vexa
ri inanibus ſumptibus,de dolo.finem.de offi.deleg.ſuper quæ
ſtionum.§.porro.Item fallit, quando ex hoc contingit publi-
cam vtilitatem lædi,ſ.de ele.bonę.de quo de poſtu.præla.bo-
næ.hic enim poſſet publica vtilitas lędi.Item fallit tertio,quã-
do eius intereſt, vt quia ſolennitas non tam vtilis eſt parti, q̃
etiam iudici,vt certam poſſit ferre ſententiam, Inſti.de actio.
9 §.curare.¶†Oppo.ꝙ non ſit offerendus neceſſatio libellus,in
Auth.vt iudi.ſine quoquo ſuf.§.neceſſitate. in Auth.de man.
princ.§. ſi tibi.de reſtit. ſpol.c.j.xj.q.j. ſi quis cum clerico. Hic
Inn.ponit regulam,quando libellus exigatur, & ponit ab illa
caſus exceptos.Hæc ſit regula, ꝙ quamquam olim non dare-
tut niſi perſonis illuſtribus, C.de digni.l.quoties. lib.xij.& de
prin.agen.in re.l.fina.lib.xij.ff.de priua.delic.l.fin.hodie tamẽ
regulariter omnibus vocatis ad officium, & in omni cauſa ci
uili,& criminali, quandocunque cauſa agitarur inter partes,
libellus requiritur:& ideo in interdicto exigitur, ꝙ inter duos
reddatur,Inſti.de interdic.§. ſunt autem. & quando officium
iudicis,quod loco actionis ſubrogatur,de offi.iudi.c.j.fi.& vbi
cautio damni infecti petitur,ff.de damno infecto.l.iiij.§. quo-
ties.& vtilis eſt,& neceſſarius reo, vt ſciat an velit cedere, vel
contendere,3.q.3.offeratur. ¶Fallit in aliquibus caſibus cer-
tis,& in aliquibus eſt dubium an debeat offerri. Primus caſus
dubius eſt,an in denuntiatione,& inquiſitione exigatur libel-
lus. Quidam dicunt ꝙ ſic: alij dicunt contra : & huic vltimo
adhæret Inno. in alia parte: quia lis non conteſtatur per ca-
ſum,quem ponam ĩ.in v.caſu. Hoſtiẽ.dicit. quòd ſi inquiſitio
fiat ex officio, non debet dari libellus, quia non eſt qui offe-
rat:ſed loco libelli dantur capitula,de quibus pars eſt inquirẽ
da,de accu.qualiter,& quando.§.debet.In denuntiatione ve-
ro poteſt,& debet offerri,ſicut in accuſatione.Quod intellige
de canonica,ĩ.de accu.qualiter, & quando.ſ.de iud.nouit.Ad
hoc allegat Hoſtien.de accu.licet.& c. veniens. & c.cum dile-
ctus.& c.qualiter.& c.prelatorum. Fallit ſecundo in re celeri-
tatem deſiderante:propter qđ eſt opin.an in cautione damni
infecti ſit offerendus libellus.Et aliqui ꝙ ſic,vt in l.j.ff.de dãno
infect.& in l.3.§.quoties.Hoſtien. dicit hoc arbitrarium, pro-
ut iudex viderit ex cauſa id accelerandum, vel protelandum,
ff.de damno infecto.l.3.§.quoties.ff.de fer.l.j.§.fi. &l. 2. Fallit
3.& hæc ſit vna regula, quando contra neminem ſpecialiter
agitur,& nullus contradictor apparet: quia non eſt offerẽdus
libellus, quia nec eſt,cui offeratur,in authen. offeratur,de lit.
conteſtat.in auth.ſi omnes.C.ſi vt ſe ab hære.abſti.Fallit 4.qñ
partes in hoc conueniunt, vt non in figura iudicij procedatur,
ſed de plano iudex veritatem audiat, & inquirat quæ re-
perit, & dicat, & ordinet quod vult. Sic dicit intelligendum
caſum,ex quo ſumitur hæc regula,C.de priui.ſcho.quoties.in
fi.lib.xij.ſecũdum Hoſt.ille tex.videtur exigere duo. Quod ne-
gotium ſit vile:& ꝙ partes conſentiant.Sed hodie ſi eſſet vile,
non exigeretur partium conſenſus, vt in auth. niſi breuiores.
C.de ſen.ex bre.re.imo plus dicit ille tex.ꝙ nedum ſine libello
tunc poterit procedi, ſed etiam ſine aliqua ſcriptura actorũ.
Ei ſic habes, quòd partes poſſunt facere ꝙ procedatur ſine a-
ctis:quod no.¶Item no.hoc dictum,quia apertè vult hic Ho-
ſtien.ꝙ etiam aliter,quam via compromiſſi partes poſſunt iu
dici conſentire,vt procedat, & ſententiet quomodo velit. Al-
legat etiam pro his in Auth. vt diffe. iudi.§.ſi vero contigerit.
col.ix. Hæc autem dicit vera, quando volendo tollere ordinẽ
iudiciarium,paciſcitur vt procedatur ſine ſtrepitu,& ſumma-
rie:ſed

rie: ſed ſi ſolum paciſcerentur. vt in plenario ſolennitates iudi
cij non ſeruarentur, hoc non poſſent, quia hoc eſt cõtra ſub-
ſtantiam. Alle. quod no. de re iudi. c. fi. lib. vj. vbi idem not. ple-
na gl. & quia iuri ſolennitatem exigenti non poteſt renuntia
ri, vt dixi de foro compe. ſi diligenti. De quo vide per glo. ij. q.
j. in primis, & gl. de offi. dele. de cauſis. & vide Gof. in Summa,
de lit. conte. But. tamen, & Bar. in l. j. C. de lit. conte. fatent̄ quo
ad libellum, ꝙ partes poſſint illi renuntiare: ſed quoniam ha-
bēt qualemqualem petitionem, etiam in ſummarijs, nõ poſ-
ſent renuntiare, quia hoc concernit commodum non tãtum
partium, ſed iudicis, vt certam poſſit ferre ſententiam. Hanc
opi. latè proſequitur, & tenet Spec. in titu. de libel. concep. §.
nunc dicendum. ver. ix. Requiritur tñ, vt valeat proceſſus, ꝙ
pactũ ſit expreſſum, quaſi tacitũ nõ ſufficiat: & hoc dicit ibi
Io. An. poſt Iac. de Bel. de quo in auth. generaliter. C. de epiſ. &
cle. & Bar. in auth. offeratur. hoc tenet, quia legibus de ſolen-
nitatibus loquentibus non poteſt renuntiari, ff. de leg. j. l. ne-
mo poteſt. Idem Spec. in tit. de ſen. prola. §. verum autem. ver.
quid ſi de partiũ. Econuerſo nota, vbi eſſet procedendum ex
natura cauſę ordine iuris nõ obſeruato, ſi partes paciſcerent̄,
vt procedatur ordine iuris obſeruato, valeret pactũ, qa pactũ
plus operatur reducendo rem ad propriam naturã, xxxv. diſt.
ab exordio. vt paret ff. de pact. ſi vnus. §. pactus. Et hoc dicit gl.
in cle. fi. de ver. ſigni. in gl. fi. quam glo. no. Nec ob. ꝙ quotidie
cõueniant partes, vt arbiter procedat ſine libello, & alijs ſub-
ſtantialibus: quia hoc fieri poteſt, cum tũc videatur proceſſus
ſummarius: & quia ſicut in datione poteſtatis ſuperior poteſt
imponere iudici vt ſic procedat, ita & in datione notions ar-
bitri, ſecundum Bar. in auth. offeratur. Quintus caſus, ex quo
ſumitur vna regula, quia non exigitur libellus, vbi non eſt ne-
ceſſaria lit. conteſtaio, & ſic vbicunque ad ſententiam poteſt
procedi lite non conteſt. qui caſus habetur vt lite non cont.
quoniam. per totam decre. & ibi gl. enumerat in prin. ſunt &
alij. Hanc regulã ponit Spe. loco pręal. ver. xlix. per quod con-
cludit hic Innocē. non neceſſariam litis conteſtationem, nec
libellum in cauſa inquiſitionis: de quo dixi ſ. Sextus caſus, qñ
cauſæ ſunt viles, & paruiſſimę, in authen. niſi breuiores. C. de
ſen. ex bre. re. ibi, ꝙ etiam poteſt agitari, & de agitatis creditur
verbo iudicis. Septimus qñ agricultores, & paupes ſunt litigã
tes, maxime quando ex longinquo veniunt, in Auth. de man.
prin. §. ſint tibi. in Auth. de quęſto. col. vj. & de reſtit. ſpol. c. j. §.
ſit tibi, vbi hoc colligitur. Stat litera, ſi cauſa ſit vilis, quia mo-
dicę ſummę, & vilium. Tenet ergo gl. ibi, ꝙ vilium, exponat̄, ſ.
perſonarum, & non. ſ. rerum. Aliqui habent verbum. ſ. perſo-
narum, & habent alteruatiuam modicę ſummæ, vel vilium
perſonarum, & tunc probaret hoc. Hunc ſenſum tamen ſeq-
tur Gul. in Spec. de libel. concep. §. nunc dicendum. verſi. ij. &
ibi Io. And. in addi. & dicit ibi, ꝙ quæ dicatur cauſa vilis, inſpi
ciatur qualitas perſonarum, & cauſæ, ff. de tranſac. cum hi. §.
perſonarum. de vſu & habi. l. plenum. §. j. Et pro vilibus perſo-
nis allegat C. de inceſt. nup. l. humiles. & vilis in dubio, & le-
uis iudicatur cauſa ruſticorũ, C. de defen. ciui. vtili. Octauus,
quãdo epiſcopus inter ſuos clericos litigat, xj. q. j. ſi quis cum
clerico. quod quidam dicunt ſpeciale. Alij dicunt idem, vt de
legato cognoſcente inter clericos, quia non occurrit diuerſi-
tatis ratio, de conſti. tranſlato. quod placet Inno. & Gul. in Spe
cu. eo. ti. §. nunc dicendum. ver. ſed nunquid. Hoſtiē. dicit hoc
eſſe contra tex. hic. Ideo intellige illud, quando breues ſunt li
tes, vel quando procedit ex officio, vt dicetur infra. & idem te-
net Spe. ibi in alle. de proba, quoniam contra. vel loquitur, qñ
quæſtio eſt cum epiſcopo. Nonus, in cauſa ſyndicatus, inducit
in Auth. vt iudi. ſine quoquo ſuffra. §. neceſſitatem. colla. ij. &
C. vt omnes tam ciui. quam milit. cau. l. j. Decimus, quando
agitur de beneficijs authoritate apoſtolica obtinendis, ſecun-
dum aliquos, de æta. & qualit. accepimus. ¶ Nota, in cauſa be-
neficiali nõ eſt dandus libellus: & hoc planum, etiam in qua-
cunque cauſa, & coram quocunque iudice, vt in cle. diſpen-
dioſam. de iudi. iuncta cle. fi. de ver. ſig. in cle. Vnde ſit pro re-
gula, ꝙ in omnibus cauſis ſummarijs libellus nõ eſt de ſubſtã
tia: ideo nec in vſuris, nec in matrimoniali cauſa, nec in bene-
ficiali exigitur libellus hodie, vt ibi. Quod in matrimoniali ēt
tenebat hic Inn. alle. de clande. deſpõ. cum inhibitio. & de te
ſti. Albericus. Et hanc regulam ponit Spe. in tit. de lib. concep.
§. nunc dicendum. ver. j. alleg. de accu. olim. C. de naufra. l. fin.
de ſtatu mona. ea q̃. §. quod ſi. & idem hic Inn. alle. ff. ad exhi.
l. 2. & l. 3. §. ibidem. ff. vt in poſ. lega. l. is, a quo. ff. de Carb. edic.
l. 3. §. cauſæ. de vē. in poſ. mit. l. j. §. ſi ea. ff. de lib. agno. l. ſi quis a
liberis. §. ſi vel parens. Exigitur tamen qualiſqualis petitio, ut
dicit But. in auth. offeratur. C. de lit. cõteſ. quia ſententia ferri
debet, & diffinitiua in ſummarijs, quæ ex petitione debet for
mari, l. 2. de ſenten. ex breui. reci. ad hoc clemen. fin. de verbo.
ſign. Dicit tamen, ꝙ non eſt porrigenda de neceſſitate parti,
ſed ſufficit facultas ſumendi ab actis. Vndecimus caſus, quan
do petitur executio alicuius remedij litis deciſorij, vt tranſa-
ctionis, ſententiæ, & compoſitionis: tunc non eſt neceſſarius li
bellus, & hoc, ne lites ex litibus oriantur, C. de fid. inſtru. l. fi. C.
de fruc. & lit. expen. l. fi. de lit. conteſt. c. j. lib. vj Per quæ dicit, ꝙ
quando adiudicatur eccleſia cum pertinentijs, pertinentiæ
probantur abſque libello, vt no. j̃. de reſtitu. ſpolia. cum ad ſe-
dem. circa prin. Glo. dicit, ꝙ neceſſarius non eſt libellus, de in-
offic. teſta. l. qui de inofficioſo. & l. minor annis, cui fideicom.
ff. de mino. Hoſtien. & Inn. de excep. cum venerabilis. ſentiũt
contrarium, quia vel actione in factum agitur, vel iudicis offi-
cio, quod ſubrogatur loco actionis, agitur: quo caſu libellus
exigitur, de offi. iudi. c. 3. Et hoc tenuit Homobonus Cremo.
Archid. tenuit primum, ꝙ quomodocunq; agat̄, nõ eſt neceſ-
ſarius libellus: & dicit ꝙ hoc ſeruatur, vt ſit finis litium, C. de
de fruc. & lit. expen. l. terminato. & tenet hoc in c. ſicut ſine iu-
dicio, ij. q. j. alle. de pę. di. j. Adã. Specu. in tit. de execu. ſenten. §.
qualiter. in prin. dicit, ꝙ ſi agatur actione in factum, exigitur li
bellus, vt l. edita. C. de eden. Si agitur officio iudicis, non exigi-
tur libellus, l. a diuo. §. ſi ſuper rebus. ff. de iudi. quam ſentētiã
ſequitur Bar. in l. intra dies. ff. de re iud. alle. l. cum antea. C. de
arbi. l. j. C. de eden. & pro ſecundo alle. l. item veniunt. §. idem
recte. ff. de peti. hære. Recitat tamen ibi diuerſas opin. & ibi in
hac remanet, ꝙ ſi coram eodem iudice petitur executio, & ꝑ
eundem iudicem, per quem eſt lata, poſſet agi officio iudicis,
& non exigatur litis conteſta. ſi coram iudice ſubrogato, vel
diuerſo, vel per alium, quàm per quem eſt lata: tunc dicit ne-
ceſſarium agi actione iudicati, & exigitur libelli oblatio: dicit
tamen, ꝙ non procedetur cum magna ſolennitate. & in ſeq.
§. proſequitur quid de interlocutorijs, an pariant actionem
in factum, an vbi agitur actione in factum ꝑ executione, poſ-
ſit appellari. Et tenet, ꝙ non, niſi vbi alias poſſet, ſi officio iudi-
cis ageretur, ſecundum Bar. Spe. in tit. de libel. concep. §. nunc
dicēdũ. ver. xxv. allegationib. factis hinc & inde, & multis reci-
tatis opinionibus antiquorũ, reſidet in ↄcluſione, an petatur
executio iudicis officio directa contra iudicē petitione, & nul
lo apparente ↄ̃dictore, non eſt dandus libellus, ff. de minor. l.
minor. xxv. annnis. Si contra condemnatũ petatur, & reus cõ-
paret dicens ſententiam nullam, dandus eſt libellus. Idem ſi
aliud opponat cõtra executionem: quod poteſt, l. & ſi prætor.
§. Marcellus, ff. de iudi. & refert Io. And. ꝙ opi. fuit Azo. ¶ Con
cludo, ꝙ ſi petatur executio coram iudice, qui iudicauit: quia
ſibi notum, & notorium eſt de partium iuſtitia, de reſcrip. ab
excõicato. ſi ſit idem contradictor, ſiue petatur actione in fa-
ctum, ſiue petatur iudicis officio; maxime qa cauſa eſt ſum-
maria, non exigitur libellus, & ſufficit, vt ibi dicit Ioan. And.
ſententia pro libello, ſicut aliàs reſcriptum in talibus ſufficit
pro libello, vt no. de elec. dudum. ij. ſuper verbo, conteſtatio-
nem, & in beneficialibus procedente executore, vt no. Arch.
3. q. 3. offeratur. ad hoc C. de re iud. l. j. Si apparet nouus cõtra-
dictor, adhuc dico libellũ non eſſe neceſſarium, ſed ſufficit
qualiſqualis petitio: quia negari non poteſt hãc cauſam ſum
marie tractandã, vt l. a diuo Pio. §. ſi ſuꝑ rebus. ff. de re iudi. &
in talibus exigitur libellus, vt dixi ſupra. Ad hoc quod not. in
cle. de verb. ſig. ſæpe. §. j. in fi. j. magnæ glo. & §. verum. Si nul-
lus eſt contradictor, procedit ſine aliqua petitione, ſed ſufficit
poſt ſcripta apud acta. Si petitur executio coram alio iudice,
quàm qui pronuntiauit, & nullus apparet cõtradictor, idem,
quia nulla exigitur petitio. Si apparet contradictor, idem: &
dato ꝙ agatur actione in factum, adhuc non credo neceſſa-
rium libellum propter ſuummarietatem cauſæ: ſed ſufficit
qualiſqualis petitio. Et per hoc apparet, ꝙ quo ad libellũ dan
dum non eſt differentia an agatur corã eodem iudice, an co-
ram diuerſo, an in factum, an officio iudicis. Et quo ad primũ,
idem dicit Io. And. in addi. Spec. in loco præallega. Duodeci-
mus caſus, quando litigatur inter religioſos de his, quę ad reli
gionē pertinent. de regula. cap. fina. de appel. reprehenſibilis.
Tredecimus, ſi conſuetudo habet, ꝙ non detur libellus: quia
in his, quæ circa iudicium verſantur, valet conſuetudo, C. de
priuile. ſcho. l. quoties. lib. xij. & de eo, qui mitti. in poſſ. c. 3. §.
fin. Idem Spe. loco præallegato, verſic. xxvj. alle. l. fi. de priuile.
ſcho. & C. eodem lib. de auro coro. l. prima. & de priuil. eo. l. 2.
in fine. C. de iure fiſ. l. penul. de excuſa. mu. l. maximarum. de
metal. l. ſecunda. lib. xj. de præpo. ſacro. ſcri. l. vnicuique. C. de
iu. reipu. l. publici. li. xj. de. exco. & tranſ. mili. anno. l. j. de di-
uer offi. & appari. eo. l. pen. libro xij. Et fuit hoc dictum Iac. de
Bel. vt refert ibi Ioan. And. Quartuſdecimus, quando factum
proponitur coram Papa, quia coram eo non eſt neceſſarius
libellus: de quo not. de lit. conteſt. capit. primo. Quintuſdeci-
mus, quando iudex procedit proprio motu, & ex officio, ſub
quo plures caſus comprehenduntur, de quibus qui filij ſint
legi. lator. de officio iudicis, capit. primo, & ſecundo. de iureiu
ran. ad noſtram. ij. & capitu. ſicut nobis. Vnde ſi quis miſſus ſit
in poſſeſſionem, ſeu mitti iuſſus, facienda eſt executio abſque
libello, ff. ne vis fi. ei. l. iij. primo reſpon. Idem videtur, vbi iam
confirmatus, vel inſtitutus de aliqua eccleſia prohibetur poſ-
ſeſſionem

ſeſſionem nanciſci, ỹ.de app.conſtitutus.in fi.de conceſ.præb.
poſt electionem.§.fi.de quo no.ỹ.de accu. accedẽs.Idẽ in ope.
noui nũtia.quę ſit verbo,& facto,in præſentia, & in abſentia,
ff.de noui.oper.nun.l.de pupillo.§. nuntiare.& l.operis.ſed in
proſecutione bene neceſſarius eſt libellus,qñ petitur remiſſio
renuntiationis, & in Summa, de no.ope.nũ.§.qualiter fiat.&
§.qualiter tollatur.de quo in Spec.p̃al.§.ver.xxxiij.ibi,ſed nun
quid in noui oper.nun.& ibi Io.And.in addi.Spe.Sub hoc cõ
prehenditur, qñ dioceſanus petit certificari de beneficijs mi-
nus canonice obtentis,ſiue ſine ſui licẽtia,vel vacatione diuti
na,vel aliquibus exceſſibus, quæ dioceſanus ex officio habet
corrigere. Quod dic,vt no.de cle.pe.fi.vt eccle.be.c.vno.de ſi-
mo.licet Hely.de procu.ex cõqueſtione.de offi.ord.ordinarij.
lib.vj.& in regula, beneficium. de reg.iu.eo.li. Sexdecimus,in
cã ſpirituali.de quo de dolo,&.contu.c.ij.& hoc,quia ſumma
riam exigit cognitionem: & ſic adaptatur ad decimum ca-
ſum.¶Not.bene,ꝙ cl.diſpendioſam, non ſic late loquitur in
quibuſcunque cauſis ſpiritualibus. Decimuſſeptimus,in no-
torijs,ij.q.j.de manifeſta.ỹ.de accu.euidentia.de iureiur.ad no
ſtram.iij.Decimuſoctauus, qñ a parte imploratur officium iu
dicis,quia petitur alicuius confirmatio, miſſio ex edicto diui
Adri.vel Carb.vel nomine neutrius,vel petit ſibi bon.poſ.cõ-
tra tabulas,vel aperiri teſtm̃,vel ne q̃d fiat in loco publico, an
tũc exigat̃ libellus. Inno.hic,latius Spec. loco prææalle.ver.viij.
Dic,ſi in modum denũtiationis iudicis officium imploratur,
quia excitatur iudex,vt ſuper maleficijs procedat, denuntian
do aliqua,nõ tñ denuntiationẽ intendit proſequi, ſed excita-
re officiũ, vt procedat, vt C.de accu.ea quidẽ.vel in caſu c.ad
noſtram.ij.de iureiur. vel alijs verbis poſtulatur a ſolo iudice
ex mero officio,& libertate ſui officij, & ſi ↄ̃ neminẽ agit̃, nec
apparet cõtradictor, nõ eſt neceſſarius libellus, C.de acc.l.ea
quidem.4.q.4.§.aliquando. de offi.or.c.j. Nec ob.quod dixi s̃.
in j.caſu circa denuntiationem: quia habes illum intelligere,
quando denuntians proſequi intẽdebat, ſi proponitur in mo
dum actionis,vt mihi ſubueniatur contra aliquẽ, vel ſub alijs
verbis dirigitur contra certam perſonam, a qua aliquid dari,
vel fieri petitur,aliq̃d reſcindi ab aduerſario in via agendi, vel
ſpecialis apparet contradictor,dandus eſt libellus,s̃.de ele.du-
dum.j.& ij.ỹ.de teſta.cum olim.ff.de no. ope.nũ.l.fi. quemad-
mo. teſta. aper.l.2.vel 3.§.fi.& C.eo.l.j.ſm Inn. de offi.iudic.c.
fi.3.q.3.offeratur. Quod dicit verum Bu.qñ exigitur plena co
gnitio: ſecus ſi ſummaria, quia ſufficit qualiſqualis petitio
apud acta:nec parti debet offerri,ſed ſufficit ꝙ det facultas co
piam recipiendi apud acta,vt no.in auth.offerat̃.C.de lit.ↄteſ.
alle.l.j.§.cũ patronus.ff.de offi.præfec.vrb. & l.ſi quis a liberis.
§.meminiſſe.ff.de libe.agno.l.fi.de his,qui ſunt ſui, vel ali.iur.
Si imploraretur incidenter,vt deſeruiens actioni,vel in modũ
excipiendi,vel replicandi, & non eſt dandus,ff.de inoffic.teſt.
l.Papini.§.ſi filius.ff.de mino.l.verũ.§.fi.ff.ex q̃b.cau.ma.l. nec
non §.fi.de iureiur.l.nam & poſtea.§.ſi minor.C.depoſi.l.ſi de
poſita.de ædil.edi.l.ædiles.§.item ſciendum.de aqua plu.arcẽ.
l.ſi Titius.§.officium.Eadẽ verba ponit Bar. in l.nec quicquã.
§.vbi decretum.ff.de offi.procon.& ibi plenius per Bar. ꝑ quã
potes ſuppiere hic ſcripta. & vide per But.in l.j. de interroga.
act.Et faciunt hæc ad q.de creditore, qui pactus eſt,ꝙ ſua au-
thoritate poſſeſſionem ingredi poſſit, an ſi contradicat debi-
tor,ſit offerendus libellus. Dicit Io.And.in loco præall. ſuper
ver.ix.ꝙ Iac.de Bel.ſuper illa l.creditores.tenuit libellum offe-
rendum,ſi poſſeſſor vocatus reſiſtat,dicendo creditori ſolutũ,
vel aliquid ſimile. Plures alios caſus vide in Spe.de lib.cõcep.
per totum §.nunc dicendum.Per hæc dicit Io.An.ꝙ miſſio in
poſſeſſionẽ expedit̃ ſine libello,quia officiũ eſt deſeruiẽs actio
ni intentatæ, & ſic mercenarium:tũ quia fit ad defenſionẽ iu
riſdõnis iudicis ↄ̃ contumaciã partis,q̃ notoria eſt, vt lite non
conte.qm̃.§.fi. Dicit tñ Hoſt. melius eſſe in his etiã caſibus, ꝙ
iudici ſcriptura offeratur,in qua contineat̃ q̃s,& quid,& qua-
re petat,vt pronuntiatio iudicis certior habeat̃,Inſti.de actio.
§.curare.de ver.ſign.dilecto.ſm Hoſt.Alium caſum ponit glo.
in auth.offerat̃.vt in caſibus,in q̃bus nõ exigit̃ ſentẽtia in ſcri-
10 ptis,ſufficit libellus ſine ſcriptis.¶†Quæro,peto tradi mihi va
cuã poſſeſſionẽ domus amotis penſionarijs: die aſſignata nõ
cõparet principalis, ſed comparent penſionarij dicentes hoc
non faciẽdũ, & contenſtant̃ litem,an valeat talis conteſtatio?
Inn.ſuper rubri.& Hoſt.hic concludunt, ꝙ ſi penſionarij hñt
cauſam ab eo, ↄ̃ quem principaliter eſt porrectus libellus, ꝙ
valebit cõteſtatio,eo q̃a & porrectus vr̃ contra habentes cãm
ab eo,& põt comparere, & cãm ſuam iuuare,ff.de appel.l.ab
executore.C de litigio.auth.nunc ſi hæres.ỹ.de re iud.cum ſu-
per,imo ſibi præiudicatur, ſi non ſe defendat, de re iudi.quã-
uis. ff.eo.l.ſæpe.Sic intelligitur de fi.presby.veniẽs.Ad hoc q̃d
no.de re iud.ſæpe.vbi ẽt concludo, ꝙ ſi nõ eſſent appoſita iſta
verba,amotis penſionarijs, poſſent cõparere, & ſe defendere
ſuper libello porrecto ↄ̃ principalem,a quo habuit cãm,ſuper
illo libello ad eorũ incommodum, & commodũ poſſet ꝓnũ-
tiari:ſi non habent penſionarij cãm ab eo, ↄ̃ quẽ principali-
ter agit̃,tunc dicunt non valere ↄteſtationẽ:& hoc,q̃a penſio-
nario non eſt oblatus libellus, 3.q.2.offeratur.nec oblatus cẽ-
ſet̃: tũ q̃a non ſunt conueniendi duo reſpectu diuerſi iuris in
eodẽ libello. Hæc vera ſunt, inquantũ dicit ſententiari poſſe
ↄ̃ penſionarios, ſi penſionarij cõparuerint, & ſe defenderint.
Sed ſi nõ cõparuerint,& maxime ſi fuerint ignorãtes, nõ ſen-
tentiabitur ↄ̃ eos, ſed principalis ſñia dictanda erit tm̃ ↄ̃ prin
cipalem,& non ↄ̃ eos, & dictabitur ad intereſſe propter ibi po
ſitos.Hoc dicit Inno.de ſepul.certificari. in gl.fi.in fin.Per quę
dicit,ſi agatur ↄ̃ inſtituentem,& petitur ei ius nõ eſſe inſtituẽ-
di declarari,& inſtitutos per eum amoueri,non promulgabi-
tur ſñia cõtra inſtitutos vt amoueant̃, ſed damnabitur ad in-
tereſſe eius,quod intereſt actoris, eos nõ fuiſſe inſtitutos,ff.de
11 dolo.l.arbitro.de ſen.excom.ſacro. q̃ no. ¶†Quæro in conci-
lio,cui principaliter ſit libellus offerendus,hoc eſt,quis ſit ibi
principalis iudex? Litera probat, quòd ſynodus eſt princi-
palis iudex, & non archiepiſcopus in ſynodo exiſtens ſolus.
Ad quod xj.q.3.vel 4.ſi quis p̃sbyter. & c.ſi q̃s ep̃s. de p̃bẽ.gra-
ue.Nã archiep̃s, & ſuffraganei ſimul in concilio ↄgregati ſunt
iudices.Archiep̃s tñ tanq̃ caput in concilio de conſilio & con
ſenſu ſuffraganeorũ,vel maioris partis, ꝓnũtiare dẽt,de accu.
ſicut olim.& melius de tẽpo.ordi.ſi archiep̃s.& c.nec ep̃i.cum
concor.de his, quæ fiunt a maio. parte capi.c.fi. Synodo ergo
porrigit̃ libellus,& archiepiſcopo tanq̃ capiti,& ſuffraganeis
tanq̃ comitibus: & libello ſic oblato ſynodus illum porrigit
aduerſario,ſ.reo,C.de epiſ.& cle.generaliter.ſic exponit̃ 3.q.3.
12 offeratur.ſm Hoſt. ¶†Venio ad gl.quæ arguit literam de ſup-
fluitate ibi,reclamationis, vel poſtulationis. dicit quod libel-
lus eſt poſtulationis,id eſt,qui datur, & dari debet in ciuili, &
reclamationis in criminali: in vtraq; cã dandus eſt libellus,gl.
alle.iura,idẽ Gof.Quid aũt libellus accuſationis cõtinere de-
13 beat, patet ex not.3.quæſt.8.libellorũ.& de procu.tuæ.†Quæ-
ro ij.quid eſt libellus. Glo.dicit, ꝙ eſt breuis ſcriptura, in qua
continetur res, quæ petitur,& cã petẽdi, nomen actoris,& rei,
vt ỹ.eo.per totũ.Cy.dicit in auth.offerat̃.ꝙ eſt breuis ſcriptura
claram continens actoris, ſiue accuſatoris intentionem. Bre-
uis,C.de tempo.app.l.ampliorem.§.in refutatorijs.Scriptura,
quia ſcriptis tradi debet,vt in auth.offeratur. Clara,vt ĩ c.ſeq.
& hic,& ff.de iure fiſ.l.ita fideicommiſſum.& d.§.in refutato-
rijs.Cautius dixit,quàm Spe.qui dixit, ꝙ eſt breuis mẽbrana:
nam ẽt in non membranis porrigitur libellus, & vtimur hic
quod in bombacinis, ſecundũ Io.An.ibi, mẽbrana eſt de mẽ-
bris animalium ſumpta.Et vnde dicatur libellus,quia a libro,
vel libra.i.iuſtitia: vide in Spe.de libel. cõcep.§.primo,in prin.
14 ¶†Quid aũt continere debeat libellus, dicit Hoſt.hic,ꝙ ſuffi-
cit de approbata conſuetudine,ꝙ appareat quis petit, a quo,
& quid,& quare,& coram quo:vt in hoc tit.& s̃.de ele.quere-
lam.& de procu.procuratorem. Et ponit hic verſus, quos etiã
ponebat Vin.de quibus nõ curo. Cuius nomine autẽ forman
dus ſit libellus:dic quòd proprio,niſi res ad alium ſpectet. Per
quæ dicebat hic Vin.Tancr.& Phi.ꝙ libellus per prælatum di
rigendus erat nomine eccleſię,C.de epiſco.& cle.auth.ſed ho
die.& l.omnis. nomine ſuo petere non poteſt, cum nullã ha-
beat actionem vtilem, vel directam,ff.de rei vẽd.l.in rẽ actio.
§.j.Vide de hac materia de dila.literæ, & vide de probatio. ex
literis.& no.hic,ꝙ non dicitur prę latus dominus rerum eccle
ſiæ,ita ꝙ habeat aliquam in rem actionem vtilem,vel directã.
Et ſic non eſt etiam vſufructuarius:de quo dic,vt de cau.poſſ.
15 cum ſuper.& c.in literis. ¶†Quæro ſecundo,cui ſit offerẽdus
libellus:Glo.dicit ꝙ iudici,& ꝙ per ipſum reo.Inno.dicit,ꝙ iu
dici porrigitur libellus ad cautelam,non de neceſſitate:q̃a po
teſt offerri parti,3.q.3.offeratur. Spe.tenet primum in Specu.
eo.tit.§.reſtat.in princ.quia vna copia debet eſſe apud iudicẽ,
alia reo dari debet, de proba. quoniam contra falſam. Et di-
cit hic Io.An.ꝙ ſufficit ipſum caſu veniſſe, licèt citatus nõ fue
rit.Allegat dictum Spe.de lib.vj.concep.§.ſequitur.in fi.Idẽ di
cit Io.And.de ele.c.fi.li.6.vbi Spe.vbi s̃. dicit quod dictum eſt.
Allegat illud,Vbi te inuenero,&c.2.q.1.ĩ primis.C.vbi de cri.
agi opor.auth.qua in prouincia. Credo, ꝙ recipere debet,ſed
non cogitur reſpondere,ſi venit inde liberatus,vt dixi de iudi.
c.j.Per hoc dicit Io.An.in addi.Spe.tit.de ſen.prola.§. cum au
tem.ver.& no.ꝙ ſententia lata contra præſentem non citatũ,
vel non citatum peremptorie valet. Et allegat̃ iura de citato
conſenſu:& dicit hoc dixiſſe Gui.de Suz. dicit tamen ſe feciſ-
ſe ſeruari, ꝙ ſaltem vna vice citetur ad ſententiam audiendã.
16 ¶†No.bene hoc dictum,quia ſentit,ꝙ citatio pręſentis ad ſen
tentiam audiẽdam habeat vim peremptorij, licet citatio ab-
ſentis ad ſententiam non habeat vim peremptorij: De quo ỹ.
de accu.ad petitionem: ſed præſentis, ideo quia illa habetur,
& ſubrogatur loco monitionis iudicis,quę habet vim perem-
ptorij:de quo de accu.ad petitionẽ: & s̃.de offi. delega. conſu-
17 luit.& l.2.C. qũo, & qñ iud. Dixi de hoc plene de iud.c.j. † Et
q̃ſtionem hanc,cui debeat offerri libellus, late proſequit̃ glo.
& Cy.

& Cyn.iu auth.offeratur,cuius verba ſuperflue ponit hic Io.
de Ligna.& verba Gul.de Cu.Finaliter concludit, qđ dicit gl.
quia primo iudici offerri dēt, ſcđo a iudice reo, vel traſmitti,
vt deliberet exemplū,nō originale, qa abſurdū ꝙ actor ſit ſcri
ptor rei.& multas leges allegat.Bar.recitatis opi.in d.auth.of-
feratur.dicit,ꝙ ſiue iudici,ſiue parti offerat̄,nō eſt vis:qa vtra-
que practica eſt bona.Dicit tñ Bar.ꝙ ſi copia transfert̄ ad par-
tē,hoc eſt vtile ad excludēdas dilatorias reo,de dila.præterea.
& de dila.l.ſi quando.Idē no.in cle.2.vt lit.pen.in vlt.gloſſ.vbi
idē dicit Io.And.in addi.Spe.in tit. de libel.concep.§.nunc vi-
deamus.ad fin.quia talis miſſio ad partem non ſufficit pro li-
bello, ſuper quo debeat fundari ſnīa,niſi in iudicio,& per iu-
dicem detur reo:& tunc lis conteſtabitur,per auth.offeratur.
non condemnabitur tñ reus in expenſis libelli, ſi compareat,
& confiteatur,& ſoluere ſe offerat: quia nō eſt in mora,& de-
bebat ante moneri,ar.l.quidam Iberus.ff.de ſeruit. ruſt.præd.
& l.iudicatū ſolui.ff.iudi.ſol.Dicit Gul. de Cu.in l.edita.C.de
eden.per quæ patet,ꝙ monitio ex l. quidam Iberus.licèt non
ſit neceſſaria,eſt vtilis ad hoc:quia ſi ante fiat,damnatur reus,
etiam ſoluēs ad expēſas libelli.Idē no.de iud.nouit.Ex hoc cō
cludit,qñ debeat offerri, quia debet offerri iudici,& pōt ante
citationē:parti aūt offerri pōt poſt citationē.Idē Gul.de Cug.
in l.edita.Cy.& Bu.dicunt,ꝙ poſt legitimationem perſonarū,
niſi eſſet præſens:qa vt.ſ.dixi,non eſt neceſſaria citatio,& poſt
citationem parti offerat̄.Deducit,& probat pleniſſime Cy.in
dicta auth.offerat̄.& Gul.de Cu.in l.edita.C.de eden. & quia
gl.dicit offerēdum libellum: latè intellige,ſiue ſit ordinarius,
ſiue delegatus: & corā arbitro ēt offerēdus eſt,qa ad īſtar iudi
cij proceditur corā eo.dicit Bar. & Bu.in auth. offerat̄.ad hoc
l.pen.§.fi.ff.de arbi.C.de iudi.l.rem nō nouā.& hoc tenet Spe.
eo.tit.§.reſtat.in prin.hoc verū , niſi partes conueniāt vt pro-
cedatur ſine libello coram arbitro: qa a principio creādæ po-
teſtatis poſſunt ſic cōuenire, ſicut pōt a principio ſuperior ſic
cōmittere vt ꝓcedat̄ ſine libello:& qa illā poteſtatē hēt a par-
tibus & ille:qđ ſecus eſt in iudice,vt qui habet a ſe,non a par-
te ſm Bar.in dicta auth.offeratur. multis q.ſed de hoc ibi. In
arbitratore autē dicit Bu.libellum non offerēdū,in d.auth.qa
ille extraiudicialiter procedit,ff.pro ſocio.l.ſocietatem.§.arbi
trorū.& idē Spec.in tit.de libel. concep.§. reſtat.ad fi. Dicit tñ
& ibi Io.An.vt & in ſummarijs,qualemqualem coram eo re-
quiri petitionē,per cle.fi.de ver.ſig.& ſic dicit ſeruandum. Vn
de dicit,ꝙ ſeruauit Spec.qñ occurrit caſus,in quo non debeat
offerri libellus,facit dari ſibi intentionem ſcriptā , non pro li-
bello , ſed vt appareat qd fuerit petitum, premiſſa tamen pro
18 teſtatione,ꝙ vt libellus non offertur.¶†No.bene, quia ꝑ hoc
ſentit, ꝙ ſi offertur vt libellus, & eſſet male conceptus , etiam
in caſibus,in quibus non debet offerri,& vitiaret̄ ꝓceſſus . Ad
hoc C.de rei vxo.act.l.j.quod no.de confir.vti. vel inuti.bonæ.
& quod no.in cle.cōſtitutionē.de elec,& qđ dicimus de actio-
19 ne inepta,de iudi.examinata.quod no.¶†Quęro,qualiter de-
bet dari.Gl.ꝙ ī ſcriptis,vt patet hic:quod eſt verū hodie: olim
ſufficiebat proponere verbis,l.j.§.edere, C.de eden.dicit Cyn.
ꝙ dari debet ſm ſtilū curiæ verbis vulgaribus,aut latinis, pro-
ut curia practicat: & ſi nō intelligit reus,conducat aduocatū,
vel interpretē,ff.de ꝯſti.l.ſed & ſi.§.proſcribere.Idē Io.And.in
addi.Spe.in ti.de libel.concep.§.iam nunc.circa prin.& remit
tit in Spe.de aduo.§.nunc de exordijs.in fi. Et debet eſſe breui
loquus, vt dicit Spe.in tit.de libel.concep.§.ad huius tit.ver.&
in ſumma. & eſt dictū Gul.de Cu.in l.edita.C.de eden.Alle-
gat l.ampliorē.§.in refutatorijs.de app. quod dicit eſſe contra
illos,qui inſtrumēta ponunt in libellis: dies aūt, & locus non
apponit̄ in ciuili,niſi dolus alleget̄. Et dicit Bar. ꝙ per hoc ru-
pit mille libellos:ponit in l.j.§.hoc interdictū.ff.vti poſſi.De lo
co aūt,ꝙ ſit gñaliter neceſſe edi,tenet Arch.de re iudi.abbate
ſane,lib.vj.in verbo,vacua. Arch.,dicit diem ꝯctus edendū in
20 libello,ſed non confecti inſtrumenti,3.q.3.offerat̄.¶†Subſcri-
ptio autem an ſit neceſſaria,dixi ſ.ꝙ non,loquendo de ſubſcri
ptione partis.Notarius tñ debet ſcribere in fine libelli diē por
recti libelli,no.Bu.& Bar in d.auth.offeratur.Deinde gl.ponit
aliquos caſus,in quibus non exigitur libellus, quos examina-
ui ſ.Et no.ꝙ dat intellectū c.ſi qs cum clerico.quem ibi dedi.
Et dicunt communiter Doc.quod reſtringatur ad caſus viles.
Vel ibi dr̄,ſm Doct. ꝙ ibi hoc operatur cōſenſus partium,ſm
Ala.Hoc intellige, vt dixi ſ.tex. Et ad hoc vltimū allegat Gof.
dictam l.quoties.C.de priui.ſchol.lib.xij.Vel loquitur, quādo
epiſcopus inter ſuos familiares. Item debet dari in iudicio,vt
hic. Die aūt feriato non pōt offerri libellus,ſm Io.And.in ad-
di.Spe.in ti.de libelli concep.§.nunc videamus.in prin.niſi in
caſibus a iure permiſſis:de quibus de ferijs.c.fi.& ponit Ioan.
And.in addi.Spec.in ti.de fer.§.j.ver.itē excipitur . Inter quos
caſus ſit ꝑ regulam , vt loco primo alle.Gul. dicit qñ res eſt in
tempore peritura , & ſic debet intelligi debere l.miles.§. ſexa-
ginta.ff.de adul. quia ibi loquitur de marito accuſare volenti
iure mariti,q habet certum tempus , licèt poſt tempus poſſit
accuſare iure cōi.Per quæ dicit dictum Io.xv.q.4. placita.non
procedere, inquantum dicit partes poſſe citari, vt veniant ad
recipiendum libellum: cui glo.contradicit tex.De quo dic vt
per Io.And.de fer.c.fi.Nam q̄q̄ concederetur oblationē poſſe
fieri iudici,quod nec etiam eſt regulare, vt ſ.dixi,nō poſſet fie
ri parti. Per quæ dicit,ꝙ ſi libelli oblatio eſt facta corā iudice
die feriato,nō inducit præuentionē, tū quia oblatio nulla, &
actus nullus nō perpetuat,tū qa ſola oblatio iudici facta non
habet vim citationis , quæ eſt neceſſaria in præuētione , ſicut
in perpetuatione, q̄ æquiparant̄, vt ibi no.in verbo, legitime.
Et hoc tenet,qcqd hic dicat Io. de Lig.q dicit libelli oblatio-
nē poſſe fieri extraiudicialiter iudici , & die feriato , per dictū
21 §.ſexaginta.¶†Quæro,quis ſit effectus libelli. Gl.dicit,ꝙ effe-
ctus eſt triplex.Primo, qa per eū interrūpit̄ annalis p̄ſcriptio,
C.qñ lib.prin.da.lit.conte.fa.l.2.Scđo rē litigioſam facit,ſecu
ta per executorē cōuentione,C.de litig.auth.litigioſa .Tertio
interrumpit præſcriptionem,C.de præſcrip.xxx.vel xl.ann.l.ſi-
22 cut. ¶†Nunquid aūt nō oblato libello ꝑ ſolam cōteſtationē
inutilē interrumpat̄ præſcriptio , qa conteſtatio eſt nulla?dic,
ſi agitur de interruptionibus,q̄ fiunt ſola citatione,eſt recide-
re in dubiū,an porrectio libelli ſit de ſubſtātia citationis,ꝙ ſit
cū ea,vel præcedat:& tenēdo iſtā opi.quę cōiter nō tenet̄, nō
interrumpit̄. Si tenes opi.cōem,libellum præcedere, vel ꝙ in
citatione interſerat̄, & non ſit de ſubſtantia citationis, licet li-
bellus nullus , valet citatio, & illam interrumperet abſq; du-
bio.Et hoc tenet Cy.But.& Bar.ī d.auth.offeratur.Ad hoc qđ
ſcribit Bar.ff.de adul.l.accuſaturus.qdā interrūpunt̄ libelli ob
latione:& in iſtis inſpicitur ,an libellus ſit bene oblatus. Qui
dā interrumpuntur lite conte.& in iſtis inſpicit̄,an bene ſit lis
ꝯteſtata,& vide gl.j̄.de ap.vt debitus. & quod ibi dixi,& plene
23 ſcribit Bar.in d.l.accuſaturus.ff.de adul. ¶†Quæro,an libelli
oblatio ſit de ſubſtantia ordinis iudiciarij. Arguit glo. ꝙ ſit vt
hic,de proba.quoniam.vbi deſcribitur inter ſubſtantialia: qa
ad illū vt fundamentum mēſuratur ſnīa, de accu.qualiter.&
de ſimo.licet Heli.Quarto per auth.offeratur. quę dicit litem
conteſtatā aliter pro nihilo eſſe:ad hoc de li.conteſt.c.vno.de
elec.dudum.Quidam dñt,ꝙ dicit gl.libellum de ſubſtantia,ſi
petatur , vt dr̄ in iuramento calumniæ: ad hoc hodie de iura-
men.calū.c.j.lib.vj.Alij contra , quod nec remitti , nec omitti
poteſt.Et hoc dicit gl. verum de iure canonico , ꝯcludens tria
ſubſtantialia,libellum,litis conteſtationē, & ꝙ ſnīa ferat̄ ī ſcri
ptis.Glo .no. inquantū tria ponit pro ſubſtantialibus iudicij.
vide gl.2.q.j.in ſumma in l.prolatam.C.de ſen.ij.q.vj.§.diffini
tiua.ver.prolatā. in Spe.de p̄para.iudi.in prin.& in Spe.de of-
fi.iudi.§.poſtremo.in j.col.Multas opi.antiquas ſuper puncto
glo.recitat Specu. in ti. de libelli concep.§.vtrū libellus. quas
omitto.Coloratam aūt opi.Mar.de Syl. vide per Io.in cle.fin.
de verb.ſig.in verbo,neceſſario.But.in auth.offerat̄.tenet libel
lum de ſubſtātia,ſi petitur quo ad partē: ſi remittatur expreſ-
ſe quo ad partē, non eſſe de ſubſtantia,ſi omittat̄. Quo ad iu-
dicē aūt ſemper dicit eſſe de ſubſtantia , aliàs non poſſet ferre
ſnīam,quia deficiente materia deficit materiatum,l.inter ſti-
pulantē.§.ſacrā.de ver.obl.l.qui res.§.aream.de ſolu.Innoc.&
Hoſt.hic dicunt illud,quod gl.alle.in Auth. de tempo.nō.ſol.
pec.ſuper dote.§.conteſtationē.col.vij.Hoſt.allegat de exhi.&
intro.re.§.illud.col.v.per quæ dicit, ꝙ nec expreſſe , nec tacite
remitti poteſt. Erāt aūt quidā,qui aduerſarios ſimplices voca
bāt ad iudicium , & eis negantibus dicebāt litē conteſtatā.qđ
ibi reprobat Imperator in ſequenti §. ſtatuēs , ꝙ libellus offe-
ratur,& ꝙ litis cōteſtatio,hac oblatione omiſſā,habeat̄ ꝓ nul
la.Alij ꝙ ſm leges eſt neceſſaria, ſm canones nō,vt hic tangit
Vin.& Phi.in c. ſi quis cum clerico. & in decre.prout,quibus
reſponſum eſt in glo.Io.An.hic, & plenius in cle.fi.de ver.ſig.
in verbo,neceſſario.& fuit opi.Pe.ſed non placet Cy. in auth.
offerat̄.in xj q.dicit,ꝙ parte petente neceſſarius eſt libellus, &
hoc cā plenaria: in ſummaria ſufficit poſta apud iudicē , non
in modū libelli : ſi nō petat̄, adhuc ſufficit quædā poſta apud
acta nō in modū libelli. Adhæret opi.Pet.& But. tñ enim eſt
poſta , q̄tū libellus iudici oblatus , & nō parti.Cy. & Bar.reſi-
dēt ꝙ nō expreſſe, nec tacite poſſit renuntiare: qa hæc ſolēni-
tas reſpicit nedū vtilitatē partis , ſed ēt iudicis , vt poſſit certā
ferre ſnīam.Et fuit hæc rō Bar.q̄ nō placuit Cy.per illa q̄ dicā
in ſeq.c.Secundā ponit rōnē, qa partes nō poſſunt nec exp̄ſſe,
nec tacite renūtiare ſolēnitatibus,l.nemo pōt.de leg.j.de pac.
l.ius publicū.Cy.adducit rōnē:qa auth.offerat̄.exigit,ꝙ det̄ in
ſcriptis,a lr̄ ꝯteſtatio facta nō tenet. Idē tenet Ia. Bal.in Auth.
de exhi.& ītro.reis. §.j.col.v.all. rōnē Bar.ī Auth. vt debi. ma.
§.qa uero,niſi aliud hēret ꝯſuetudo.Sed iſtis p̄t rñderi,hoc ue
rū,ſi petant̄.Remanet ergo opi.Io.An.vera,nec credo libellū,
ēt ſi a iudice petat̄,parte omittēte , de ſubſtantia,qcqd ſentiat
Mar.Syl.& ēt Cy.in d.auth.offerat̄.ſed bene neceſſaria eſt quę
dam poſta , ſuper qua ſe fundet iudex ad ſnīam ferendam. Et
ſic intelligo Io.And. & But. quam ſi iudex remitteret ad par-
tes, ſatis credo nō alere remiſſionem , quin aliqualis petitio
exigatur;

exigatur:quia hoc concernit vtilitatem publicã,per auth.offe
ratur,& vnde ſumitur.Sic intelligo Bar.& Ia. Bal. Sit ergo cõ-
cluſio,Si libellus petitur a parte, & iudice, eſt de ſubſtantia in
plenarijs:in ſummarijs quædam poſta. Si non petitur nec a
parte nec a iudice, nõ eſt de ſubſtantia,ſed bene qualiſqualis
petitio.Si petitur a iudice, parte non contradicente, idem qđ
dixi ſupra,quando petitur a parte.Si petitur a iudice,& remit
titur a parte,ſi volunt plenarie procedi,non valet remiſſio : ſi
volunt ſummarie procedi,valet remiſſio quo ad libellum:exi
gitur tamen qualiſqualis poſta, ex qua iudex ſe informet in
ſententia:& hæc non poteſt remitti a parte, quia intereſt iudi
cis.Vbi dixit libellum de ſubſtantia,eſt dubium an ſi iudex in-
terloquatur libellum non offerẽdum,valeat ſententia: arguit
Cy.ibi quod teneat,C.de his,qui ve.ęta.impe.l.j.Reſidet in cõ
trarium,per l.factum a iudice.ff.de reg.iur.aliàs dicit qđ inter
locutoria continet expreſſum errorem iuris. Et dicit hoc te-
nuiſſe Mar.Sil.Vnde pẽdet,vt ipſe ſentit,ab opi.ſi tenetur opi.
quod libellus non poſſit remitti,vel omitti a partibus, proce-
dit opi.quòd ſentẽtia non valet.Si tenetur quod poſſit remit-
ti,vel omitti,procedit opi.quod valet ſententia, quia acquie-
ſcere videntur:& hoc eſt tenendum.Ex quo habes, quod ſi in
interlocutoria procedatur ordine iuris non obſeruato, nõ va
let,vbi neceſſarius eſt ordo iuris,& non poteſt a parte remitti.
Vide tex.de iud.exhibita.& quod ibi dixi,de foro compe. ſi di
ligenti.circa renuntiationem iuris ſui an ſemper valeat.Indu-
ciæ autem an ſint de ſubſtantia in deliberatorijs,Ioann. 2.q.j.
in ſumma,dicit qđ ſic. Quod intellige,ſi petãtur,vt no.17.q.4.
vxor.ad hoc 3.q.3.cum accuſatus.Idem Inno.& Hoſt.hic, qui
dicunt non tenere proceſſum,ſi denegarentur deliberatoriæ:
arctare tamen poteſt eas iudex,& ſi non petantur, denegare:
& eis poteſt renuntiari tacite,& expreſsè,ff.de fer.l.j.C.de epiſ.
& cleri. authen. generaliter. de quo de dila.c.1.& 2.Hæc vera
in plenarijs iudicijs,in ſummarijs autem tene gl.de verb.ſign.
cle.fi.in verbo,litem conteſt.Vltra ea,quæ ibi dicit gl.puto qđ
iudex poſſit plus arctare in ſummarijs, quam in plenarijs, ar-
gumen.de offi.dele.conſuluit.& quod no. in c. de cauſis.eod.
titu.l.1. & 2.§.excipitur. ff. de fer. Libellus tamen ſi perditur,
de eius forma ſtatur dicto actoris, in Specu.de libel.concep.
§.ad huius titu.verſi.ſed ſi dubitas,&c.

SVMMARIVM.

1 *Petitionis cauſa ſemper eſt in ipſo libello inſerenda,aliàs repellitur.*
2 *Libello eodem poſſunt plures ex eadem cauſa conueniri.*
3 *Libellus incertus valet,vbi non petitur illius declaratio.*
4 *Appellatio iuſtificatur ex eo,quòd non admittitur petitio.*
5 *Superfluitas non dicitur in vna lege diſponente idem quod alia,ubi dicit ali quid addendo.*
6 *Libello tradito ſuper vna domo,quam vnicam poſſident rei,non eſt neceſſaria declaratio.*
7 *Libellus quomodo re non certificata procedat.nu.6.*
8 *Libello in actione reali quæ requirantur.*
9 *Libello tradito in actione hypothecaria,vel miſta,ſeu in rem ſcripta,aut cõfeſſoria,quæ requirantur,& an cauſa ſit exprimenda.*
10 *Libelli in actione perſonali quæ ſit practica.*
11 *Libellus generalis quomodo,& in quibus procedat.nu.10.*
12 *Libellus an poſſit corrigi,vel mutari lite conteſtata,ſeu non.*
13 *Libelli mutatio,an admittatur ſurrogando vnam actionem loco alterius. Actio an poſſit mutari ſurrogando aliam loco illius.*

CAP. II.

1 SIgnificantibus. ¶ †Summatum eſt
ſ.c.1.In prima appel
lationis narratio.In ſecunda, appellationis cõ
2 miſſio.Secũda ibi,quo circa. ¶†Nota primo,
ꝙ in eodẽ libello poſſunt ex eadẽ cauſa plures
conueniri:Vide in Spe.de inciden. quæſtione.
§.j.circa prin.in 3.col.¶No.2. pro opi. libellum parti offeren-
3 dum:de quo ſ.tit.j. ¶†No.3.libellum incertum procedere,ni
ſi illius petatur declaratio:ad hoc C.de an.excep.l.fi.& ſic cir-
ca libelli obſcuritatem non ſupplet iudex,niſi petatur a parte.
Puto tamen, ꝙ & ipſe petere poſſet, cum ſua interſit, vt certã
poſſit ferre ſententiam. ¶Nota incertitudinem ratione rei in
4 libello deductæ debere declarari.¶†No.ꝙ vbi petitio iure ful
citur,appellatio iuſtificatur,eo ꝙ non admittit: Vide de teſti.
ſignificauerunt.de appe.bonæ.¶No.attentata poſt app. retra
ctari,quando iudicialis eſt: & ꝙ ab interlocutoria appellatur
5 iure noſtro.¶†Opp.ꝙ hoc ſuperfluat ꝑ decre.ſignificantibus.
de appel.contra conſt Greg.ſ.Dic,ꝙ ſi eadem decre.repetitur
in eod.tit. aliquid addendo,non arguitur ſuperfluitas:ſi nihil
addit,reprehẽſibilis eſt:ſed in diuerſis titulis pp diuerſos fines
quos reſpiciunt,nõ adhuc ſuperfluitas arguitur, ſm Boa. Nõ
ergo reprehendendi ſunt conditores iurium, quod decre. nõ
faciunt ad tit.qa ſufficit,quod in aliquo licèt modico faciant:
nec reprehendendi ſunt etiam pluries repetentes eãdem ma-
6 teriã,quia hoc facere poſſunt propter diuerſos fines.¶†Quid
ſi vnam tantum poſſeſſionem hi poſſidebant? Quidam ꝙ nõ
eſt neceſſaria declaratio, cum ad illam tantum referri poſſet.
Sic de off.deleg.ex parte.no.gl de reſcri.c.j.ad fi.glo.magnæ.ff.
ſi certum peta.l.certum.Non placet Hoſt.& ſupplet maxime,
qa poſſet eſſe certa, magna, & parua. Dicitur ergo deſignari ꝑ
confinia,vt dicit gl.& ſi ſit neceſſe,ſubijci poteſt oculis, & de-
bet,ff.fini.regũ.l.ſi irruptione.§.fi.ff.de fer.l.ſecunda. de prob.
7 c.antep.¶†Tertio videtur, ꝙ procedat libellus non certifica-
ta re:quia oĩa deduxiſſe videtur in iudicio,C. de an.exce.l.fin.
Vin.dicit illud procedere quo ad interruptionem præſcriptio
nis.Quãdoque enim ex verbo generali expreſſa quantitas col
ligitur,ff.de rei vend.l.ait prætor.§.vnico.& quod deeſt in ſen-
tentia,ſuppletur in proceſſu,C.de ſen.quæ ſine cer.quanti.l.3.
Io.Vel dic,ꝙ libellus procedit generalis, niſi petatur ſpecifica
ri,vt hic:poteſt tamen peti ſpecificari a parte, vt clarius poſſit
deliberare an velit cedere, vel contendere,& ſe defendere, vt
hic.¶Gl.intrat hic materiam libellandi, & Primo ponit libel-
li practicã in realibus,vſq; ibi,ſi aũt agitur.Secundo ponit pra
cticam in perſonali,vſque ibi, Itẽ not. Tertio tractat qñ poſſit
libellus accumulari,vel mutari,vſq; ad ver. & ſi mutauerit. &
illo interpoſito reuertitur ad propoſitũ in verſ.illud præterea.
vſq; ad fi.In ver. aũt, & ſi mutauerit. tractat de inducijs dãdis,
8 vel nõ,libello mutato.¶†Ad primum, quæ requirantur in li-
bello reali:Dicit,primo exprimenda eſt res,q̃ petitur,an pars,
vel tota,ff.de rei vendi.l.in rem.Aſſignat duas cauſas, propter
quas exigitur certificatio libelli, vt iudex certam poſſit facere
ſententiã,& vt reus deliberare poſſit an cedere velit,an contẽ-
dere.Tertiã addit gl.in verbo,pronũtiatio.in cle. fi. de ver.ſig.
vt actor poſſit clare poſitiones formare,& vt poſſit, ſi pronun-
tietur ex vna cauſa,agere ex alia.Ad partem rei addit duas, vt
poſſit ſuas formare defenſiones, & vt abſolutus in principali
interato nõ poſſit conueniri.Ia.de Ra.nõ placet qđ in fauorẽ,
non vt agat.Cy.in aut. offeratur. in 6.q. qa reperit qđ in fauo-
rẽ iudicis non offeratur libellus:vt in Aut.vt cle. apud propri.
epi.§.j.colla.9.Sed ibi eſt caſus ſpecialis,nec eſt verũ, ꝙ ibi ſit
fauor iudicis.Dicit Io.An. ꝙ vltra rem etiam eius qualitas eſt
exprimenda,vt ſi petit terrã,exprimat an ſit aratoria, pratiua,
vel vineata.C.de bo.proſcrip.l.ſi quis intra. Et ſecundum an-
tiquos etiam modus exprimendus eſt, de ſpon.de muliere.qđ
intelligi debet,vt dixi de reſcri.dilectus.j.ſuper 1.gl.ſecundum
Io.An.debet etiam exprimi nomen fundi,ſi habet,vt Sempro
nianus,in Spe.de libel.cõcep.§.iuxta propoſita.verſi.itẽ nõ va
let.Si petitur materia tantũ,puta maſſa, dẽt exprimi qualitas
materiæ,vtrum ſit aurũ,argentũ, vel aurichalcũ:dicat ergo ta
lẽ maſſam argenti,& exprimat pondus:ſi ſignata ſit,exprimat
numerũ.Si facta,nomen vaſis,vt ſcyphus,vel ſcutella: & pon-
dus.Sed non debet exprimere an ſit rotundũ vel latũ.Si petat
veſtẽ,exprimat nomẽ,& colorẽ,nõ an ſit noua, vel trita.Si ho-
minem,an ſit ſenex,vel iuuenis,exprimat ẽt nomen:& ſi igno
rat,circũlocutione vtať,vt natũ ex tali ancilla, vt ff.de rei.ven.
l.ſi in rem.depoſi.l.1.§.ſi quis argentũ. Per quã l. dicunt antiq
ſuper ignorãtia eũ iurare,ff.de cõtra.emp.l. in venditionibus,
& duabus ll.ſeq.C.de epiſ.& cle.aut.generaliter.de hære. inſt.
quoties.§.ſi quis.de teſt. licet ex quadã.ſm Hoſt. Inquantũ di-
xi,nomẽ ſufficere,dic ꝙ ſufficit nomẽ matris exprimere,vt l. ſi
in re.præalle.Item hoc procedit,niſi articuletur, ꝙ plures ſint
eiuſdẽ nominis:alias non præſumitur multiplicatio, vt ibi di-
cit Bar.Si tñ iſtæ circunſtantiæ non declarantur,ſi opponitur,
nõ procedit.Si non opponitur,proceditur: & ſi poſtea nõ de-
claretur in probationibus,fertur ſententia contra actorem,vt
dicit Bar.in dicta l.ſi in rem.Debet etiam ſm gl. duos ꝓximos
ꝯfines exprimere,ff.de cenſi.l.forma cenſualis.qa nimia gñali
tas parit obſcuritatẽ,ff.de iure fiſ.l.ita fidei.& dicit Io. And.in
addi Spe.in ti.de cauſa poſſeſ.Gui.de Suza.tenuiſſe in l.edita.
C.de eden.qđ ſi petatur ab actore dilatio, quãdo a reo petunť
confines,pro declarandis confinibus qđ danda eſt: qa talia vt
plurimũ ſubijci dẽnt oculis,ff.fi.reg.l.ſi irruptione. hoc ponit
in §.nunc dicendũ.in prin.Prædicta limita vera,ſm glo.qñ eſt
in facultate actoris libellũ certificare quo ad rẽ, qa certus eſt
de parte rei ſibi cõpetẽte:vbi aũt nõ eſt certus, vt qa imminet
lex Falc.& legatarius petit legatũ,q tolerabiliter ignorat quã-
tũ veniat defalcandũ,tũc ꝓcedit libellus incertus.& ſic loqť l.
quæ de tota.§.in certe.ff.de rei ven.cõi diui.l.ſi omnes.§.incer
tum.Et aduerte,quia illa iura loquuntur etiam quando dubi
tatio non ſurgit a facto aduerſarij,vt no.Inn.j.de in integrum
reſt.c.conſtitutus.Item ſecundũ Doc. vbicunq; dubitatio ſur-
git a facto aduerſarij,& multo fortius,vt l.1.§.quod aũt.ff.quo
rũ leg.ff.ſi pars hær.pe.l.j.§.fi.ſm Hoſt.Nec mirandũ ſecundũ
Inno.ſi libellus recipitur incertus,& generalis, quia aliquãdo
valet ſnĩa, quantuncunq; ſit generalis, vt patet j. de ſepul.in
noſtra.quæ tñ debet eſſe clarior,q̃ libellus,Inſt.de ac.§.curare.

Aduerte tamen, quòd illud, quod dicitur, libellũ ex iuſta ignorantia admitti incertum, & generalem, eſt verũ quo ad libellum: ſententia tamen debet eſſe certa, quia licet tunc procedat libellus incertus, non ſententia, licet aliud ſit in vniuerſalibus, ut dicam ĩ.& no.gl.in d.§.incertæ. Per quæ dicit hic Inn. quòd procedit aliquando libellus generalis, & tamen nõ ſententia, ſed debet eſſe ſpecifica. Nam ſufficit petere fructus de tali fundo ſine alia expreſſione: & ſi nõ extant, peti poteſt æſtimatio, & exprimi: ſed in ſententia exprimi debet quantitas, aliàs non ualet: vt ſi dicatur, Condemno te ad expenſas factas in lite, vel ad res, q̃ obuenerunt a tali: niſi in actis de certa quãtitate cõſtaret, de re iud.l.miles §.fi. Et ſic intelligitur l. 2. & 3. C.de ſen.quæ ſine cer.quãti. Hoſt.dicit in gñalibus, & vniuerſalibus iudicijs, & naturam ipſorum ſequentibus, ualere gñalem ſententiam, vt dicam ĩ. Dixit etiam conſuetudine curiæ valere hanc ſententiam, & libellum, per iura, quæ alleg.gl. Cõdemno te ad expenſas factas in lite, quarum taxationem mihi reſeruo. de quo de procu.auditis. & de dolo.finem. vbi contra no.Inno. uide quod no.de ſequeſt.poſ.c.j.ad fi. Nunquid autẽ cauſa ſit in actione reali exprimenda? Gl.dicit ꝙ non: eo enim ꝙ proponit rei nomẽ, ſatis cauſam exprimit: cauſa enim expſſa intelligitur, eo ꝙ proponit rei ven.& dicit ſe dominum, vel quaſi dñm: nulla enim alia eſt cauſa, quàm dominium, cũ đt rẽ ad ſe pertinere ratione dominij, vel quaſi, ff.de excep.rei iu. l.ſi mater.§.j.& 2.§.eandem. & melius in l. eandem. §. actiones. Dicit tamen gl. ꝙ ſi unam exprimat, & ſuccumbat, poteſt ex altera cauſa agere, ut patet in l.ſi mater.§.j.& 2. Nec obſtat l.ſi duobus. §. colonus. ubi ſi colonus dederit damnum in re locata, poteſt agi Aquilia, poteſt agi locati, ex eodem damno ſententia in una præiudicat in alia: quia licet ibi eſſent plures actiones, agebatur tamen ex eadem cauſa. Hic uidenda ſunt duo: Primum, an cauſa in reali ſit exprimenda. Cõmunis opi. eſt, ꝙ cauſa proxima exprimenda eſt, vt ago quia dominus: vel ago quaſi dominus. Non remota, ut ago quia dominus, & qa emi. Ad hoc ff.de rei ven.l.in rem. Et eſt cauſa, quia utile eſt reo ꝙ non exprimatur: quia ſi cauſa exprimitur remota, & feratur ſententia contra actorem, præiudicat ſibi reſpectu cauſę tantummodo expreſſę: ſi alia cauſa non exprimatur, ſententia obſtat in omnibus, vt d.§. actiones. Eſt tamen vtile reo, quòd exprimatur altero reſpectu, ut tertius poſſit deliberare. Itẽ qa ſi cauſam proximam exprimat, ex cauſa ſuperueniente pẽdente iudicio alia non ſequetur cõdemnatio: & ſecus ſi nõ ſit cã remota expreſſa, ſed generaliter egerit qa dominus, vt de re iudi.abbate ſane.lib.6.cuius gratia Io.de Lig. hic latiſſime proſequitur, an ius ſuperueniens actori proſit ei, ſi ſuperueniat pẽdẽte iudicio. Quod non proſequor hic, ſed ſufficit remittere ad capitulũ, abbate.ubi cadit materia. Et recitat dicta Bart.in l.eandẽ.§.actiones.& in l.non quemadmodũ. ff. de iudi. & l.ſi mater.§.eandem.de excep.rei iud. Puto tamẽ, ut ſentit hic gl. ſufficere cauſam proximam implicite includi in uerbis, ut qa dicat, Ago rei ven. Hæc uera, quando uẽdicatur res, quæ de iure communi poteſt poſſideri: aliàs exigitur expreſſio cauſæ cuiuſdam, vt adiecta cauſa de iure quiritũ, quando vendicatur filius: vel de iure canonico, quãdo vẽdicatur uxor, l. prima.§. per hanc.ff.de rei ven.de quo in Spe.qui fil.ſint leg.No. Inno. de off.ord.cõquerente. Sufficit tamen ꝙ cauſa in genere concludat ius agendi, licet aliquo iure ſpeciali ſubſiſtẽte illud nõ cõcludat, ut no.Inn.ĩ.c.ſequ. Actio autẽ non eſt neceſſario exprimẽda, de iu.dilecti. Nunquid autem exprimendum ſit, an agat vtili, vel directa: vide Spe.de act.& peti.§.ſequitur.verſic. nunquid etiam.in fi.§. Dic, ꝙ non cogitur, ſed arctatur ad exprimendũ factũ, ſic quod colligatur quam intẽtat, an vtilem, an directam. Dicit ſecundo gl. ꝙ ſi agatur reali, cauſa remota expreſſa, nõ obſtat exceptio ſi alia agatur cauſa, l.ſi mater. §.j. contra tenet Pet.vt recitat Cyn.in l.edita.C.de eden. quia voluntaria expreſſio cauſæ, vbi non eſt neceſſe, nõ adſtringit ius agendi, quin alia cauſa deducta videatur, ff.de app. l. ſcio. vbi in appellatione a diffinitiua, vbi nõ eſt neceſſaria cauſæ expſſio, ſi cauſam exprimo, poſſum ex altera cauſa iuſtificare. Tene gl.quã Iuriſtæ communiter tenent. De hoc eſt hodie caſus de re iu.abbate.& tenet Bar.in d.§. actiones. & tenet Arch.in dicto §.actiones. & Inn.de iud.cæterũ. Non obſt.l.ſcio.quia dicit Bar.ibi vidẽtur deductæ aliæ cauſæ: quia illas proſequi poſſum, eo quòd non poſſum appellare propter curſum temporis: vel illud operatur natura appellationis, q̃ iuſtificat ſola iniuſtitia, ex quacũque cauſa deducitur: ſic dices, & dominiũ ẽ cauſa iuſtificans realem, ex quacunq; cauſa remota deducat. Vel illud ſpeciale propter odium iniuſtæ ſententiæ, vt iuſtitia pateſiat, & propter graue præiudicium appellantis, qđ excluderetur omni remedio reſpectu cauſæ non deductæ: hic non excluderetur, ideo non uidetur deducta. Vel ibi cauſæ expreſſio non reſtringit, quia hoc eſſet incommodum appellantis; hic non reſtringit, quia hoc eſſet incommodum agentis: & verba ſunt pro præſente amplianda, vt l. inter ſtipulantẽ. §.j. ff.de verb.obl.vel illud, ſi cauſam proſequatur aliã: ſic & hoc obſtaret, ſi deducta una cauſa, aliam in iudicio proſequeretur, quã & forte proſequi poſſet, licet non poſſet de nouo ſuperueniẽtẽ: vt dicto c.abbate.tñ hoc non tenetur. Vel ſm Cal. illud ideo, quia in appellatione totũ ius deducitur ſine aliqua cãæ expreſſione: hic alicuius cauſæ expreſſio exigitur, merito expſſio reſtringit. Vbi autem actũ eſt ſimpliciter, qa dominus, omnis cauſa videtur in iudiciũ deducta. Et ſi proſecutio eſt facta generalis, obſtat exceptio in omnibus. Si proſecutio eſt facta ſpecialis, libellus non reſtringitur ad proſecuta: poſſum tamẽ in omiſſis ex legitima ignorãtia petere reſtitutionẽ ad cauſas omiſſas, vt l.ſi mater.in prin.ff.de except.rei iud. Fallit in matre, quæ auditur & ſine reſtitutione, & legitima ignorantia in bonis filij, ut l.ſi mater.ſecundum aliam lectu. Sed ſi ago rõne dominij uel quaſi, tenẽdo ꝙ libellus procedat, de quo dicam ĩ.ſi proſecutio eſt facta ſimpliciter ſuper vtroque, obſtat exceptio in omnibus: puta quia proſecutus eſt, qđ ad ſe pertineat: ſi eſt facta proſecutio ſuper aliqua tantum, ut ſup dominio, gl.de re iud.abbate.dicit ꝙ non obſtat exceptio niſi in proſecuto ſit doloſe omiſſa, ff.de arbi.l.de rebus.ſecundum Bart. q.

9 text.non eſt alibi. †Quid autem in hypothecaria, quid in miſta, quid in actione ſcripta in rem, quid in confeſſoria, an in talibus procedat quod dictum eſt ſ.in pura reali, vide Bar. in d. §.actiones.vbi an ſufficiat allegare cauſam actoris ſui, an dẽat cauſam propriam allegare: quod hic non proſequor breuitatis cauſa. Cõcludit tñ procedere libellũ in ſucceſſione vniuerſali, qa eadẽ de perſona cũ defuncto, allegat l.3.ff.de peti.hr̃.& qđ tãgit Cyn.in l.fi.C.de hære.inſt. In ſucceſſore ſingulari nõ, qa ad ipſum nõ trãſit titulus authoris, licet eo iuuetur. Alleg. dictã decr.abbate ſane.de re iud.lib.6. Dicit tñ gl. vnũ incidenter, ꝙ hic libellus procedit, Peto rem ratione dominij, vel quaſi: vr̃ ꝙ libellus non procedat, qa hic deducit cõia. Gl. Inſti. de act.in prin.tenet libellũ nõ ꝓcedere de iure, ſed cõſuetudine tantũ. Idẽ gl.in d.c.abaate. Idẽ no.de teſta. Raynutius. Inn. de in integr.reſtitu.cõſtitutus.ſaluat libellũ pp incertitudinẽ, dãs pro regula, ꝙ ubi ſurgit incertitudo ſuper iure, ſiue ſurgat ex facto proprio, ſiue ex alieno, ꝙ alternatiuus libellus, & incertꝰ procedit, l.j.§.qđ autẽ.ff.quorũ leg.& l.quæ de tota.§. incerta. & fa.erciſ.l.ſi nõ omnes.§.incertũ.ad hoc l.j.in fi. ff. ſi pars hr̃.pe.gl.in l.ſi in rem.ff.de rei ven.quicquid dixerit glo. in l.qđ in hærede, §.eligere.ff.de trib.Gul.in Spe.de act. & peti.§. ſequitur.uer.item no.ꝙ ſi actor.tenet ꝙ nõ procedit libellus: qa ignorare cauſam authoris ſui, fuerit dominus vel nõ, ẽ ſupina ignorantia: quia ſcire debet conditiones eius, cum quo contrahit, ff.de reg.iu.l.qui cũ alio.ad hoc gl.de ele.vt qs duas.in verbo, renũtiare.ad fi.li.6.& hoc tenet gl.in c.abbate.de re iu.li.6. Saluari pt̃ libellus, qa in facto longinquo, & intricato, ẽt ꝓprio, vel eius, cũ quo ꝯhit, cadit ꝓbabilis ignorantia, ff.de acq. poſ. l.pereg.de ſen.exco.cum illorũ.ad fi.not.gl. de prob. tertio loco, ff.de confeſ.l.j.no.Dy.in regula, præſumitur.de reg.iu. li.6. probatio autem, & cõſequenter certitudo, an qs ſit dominꝰ, ualde difficilis eſt, ut no.ff.de acq.poſ.l.rẽ, quæ nobis. & patet ĩ.de reſt.ſpo.& ꝙ dato ꝓbabili dubio, etiam ſi nõ dependeat a facto rei, procedit libellus incertus.tenet Inn.ĩ d. l.cõſtitutꝰ. & Arc.3.q.3.offeratur. Ad hoc de teſt.Ray. Et qđ ꝓcedat libellus, tenet gl.q̃ late diſputat opi.in foro canonico, ĩ d.c.abbate. in verbo, dominũ vel quaſi. Hæc ẽt probantur per tex.qa in foro canonico ꝓceditur magis ſimpliciter, de iud. dilecti & qa hic nõ eſt pertinax ꝯdictio: quia dicens ſe quaſi dominum, agendo Publiciana nõ negat ſe dominũ, nec aſſerit p̃ciſe: ſed quod putat ſe dominũ, dicendo ſe dominũ, nõ repugnat omnino. Idem ſi diceret ſe nõ dñm, nõ ꝓcedit libellus. Ideo ſi ꝓbet dominiũ, obtinet quia cenſeẽ dixiſſe ſe putaſſe dominũ, & eſſe dominũ. Si ꝓbat in publiciana, obtinet, quia cenſetur dixiſſe ſe dominũ quo ad ſuam opinionẽ, licèt nõ pateat eũ dominum quo ad veritatẽ. De hoc in Spec.de libelli concepti.§. iam nunc videndum.verſi.& no. quia talis libellus. ubi quidã reſtringunt libellũ procedere, qñ incertitudo eſt ex parte rei, nõ qñ ex parte actoris. Sed tene primũ. Ad hoc qđ no. Specu. de cau.poſ.& proprie.§.notãdũ.uer.alię ſunt. Idem ibi concludit Spe.& Io.An.poſt eũ, ubi omnia iura alle.ꝓ, & ꝯ: quia quęlibet probabilis ignorãtia excuſat libellãtẽ.& remittit ad §. ꝙ aũt. Per quæ dicit de ignorantia ſtari iuramẽto. Idẽ no.24.q.2. in ſumma.uide gl.2.qõ.8.libellorum.& ibi Arch. & arguit ad q. Si peto fundũ in tati loco ſitum, cuius cõfines nõ exprimo, quia ignoro: & cõcludit, ſi cõfines nõ ſunt neceſſarij, qa aliàs fundus eſt certus, procedit libellus: ſi nõ ẽ fundus certus, tũc ſi poteſt in proximo certificari, nõ admittiẽ libellus: ſi nõ põt, admittiẽ, nec ꝓficit proteſtatio de certificãdo ad merita. Vbi aũt põt, qa ante libellũ dẽt certificatio fieri, uel in libelli obla

10 tione, uel poſt incõtinẽti ante ꝓceſſum. †Venio ad ſecundum ad practicam libelli in perſonali. Dicit gl. cãm agendi in libello expri-

lo exprimendã, aliàs reus non arctat̃ ad reſpondendũ, ĩ.e.c.fi. & hoc, quia cauſa præcedere debet, ex qua aliquid debebitur, ff.quando di.leg.ce.l.hoc legatum. quam exprimere prodeſt actori, quia ſi poſtea ex altera cauſa aget, non obſtat exceptio, ff.de excep.rei iudi.eandem.§.actiones.ĩ. de cauſa poſ.c.fin.& in hoc idem gl.qđ in reali, ſecundum gl. Aduerte, inquantum gl.dicit ſententiã latã, ſi agitur ex vna cauſa, poſtea agatur ex alia, obſtare: bene dicit: Super hoc tamẽ dic vt in l. licet. C.de iudi.& no.de tranſac.c.1.qa refert, an petitio ſit generalis, &c. vt ibi dicitur. Inquantum dicit cauſam exprimendã in perſonali, vt exprimitur in reali, hoc nõ eſt bene dictũ, qa in reali debet exprimi proxima, & non eſt neceſſe, ꝙ exprimatur remota. quia ex proxima certa concluditur cauſa agendi; qui & certam actionem concludit, & ſufficit ſic libellum certificare, ꝙ actio certa cõcludatur: nã hoc, quia dominus, cõcludit, ꝙ hac actione agere volo, quæ appellatur rei vend.ff.de rei vend.l.in rẽ.In perſonali, vt dixit, non ſufficit expreſſio proximæ, vt, ago quia obligatus es: quia ex hac certa non concluderetur actio. Potes enim ex multiplici cauſa mihi obligari. Sed dominium non concludit, niſi vnam rei vend. hoc verũ, parte petẽte: ſed ſi nõ petat, ꝓcedat libellus, Ago qa obligatus. C.de an.exc.l.fi. ſm Bu.in l.edita. Dẽt ergo dicere, Ago qa mutuaui. Nec expedit qđ dicat, & qa obligatus: qa ſatis hoc cõcludit, eo quia dico, Ago quia mutuaui. Quidã tñ tenent proximã cãm etiã exprimendã: quia ſi dico, Ago qa mutuaui: nõ ſequit̃, Hodie es obligatus: quia poſſibile eſt ꝙ ſit ſolutũ. Iſta enim ſtant ſimul, me mutuaſſe, & te nõ eſſe obligatũ: nõ cõcludit ergo libellus. Item quia ex quo dicit, ꝙ mutuaui, ſupponit̃ obligatio de p̃terito, & præteritũ tacite abnegat pręſens. Ad hoc tex.cum gl.in l.certum.§.1.de confeſ.vbi ſi confiteor me fuiſſe obligatũ, tacite nego me nũc obligatũ. Cõis opi. ꝙ procedat libellus: & hoc tãgit Cy.in l.edita.C.de edẽ.Dy.& Vltramõ inſt.de act.in prin. qa ſufficit libellũ ꝯcludere vere, vel p̃ſumptiue, l.oẽs.§. Luciꝰ. ff.de his, q̃ in frau.cre. Si dico, Mutuaui: iam ſupponit̃, ꝙ fuit obligatio. Niſi ergo ꝓbetur accidẽs ſolutionis, vel aliud, qđ nõ præſumitur ſemel poſitum, ſemper pręſumitur in præſens, vt regula, ſemel malus.no.de ſuc.ab inte.c.fi.ideo cõcludit libellus, niſi aliud ab aduerſa parte probet̃, C. de prob. l.ſiue poſſidetis. Nõ obſtat ꝙ verbũ de præterito habet tacitã abnegationem de præſenti: qa id fateri poſſet quo ad verbũ expreſſe poſitum de præterito, nõ quo ad id, quod ſequitur ex præterito, vel ex illo concluditur: qa illud expreſſe non ponitur in præteritum, imo eſt dubium qualiter ponatur: & in dubio reducentur ad mentẽ libellantis, vt no.de officio ord.conquerente, & dicam ĩ. Ad hoc de cau.po.cum eccleſia. Si dico, Mutuaui: nõ dico, Obligatus fuiſti: expreſſe poſſum iſtud tacitũ intelligere & in præteritũ, & in præſens. Sed dices, præſumptum, niſi allegetur, non ſufficit, no.ff.ſi certũ pe.l cum quid.ff.de vſuris.l.cũ de in rem verſo.ff. de adul. ſi adulterium cum inceſtu.§.idem Pollioni. Propter quod quidã Vltramontani ſuper tit. de acti. Inſt.in prin.& recitant domini de Rota, in loco ĩ. allegato, recedũt ab hac opi.& faciunt differentiã an ſurgat præſumptio iuris, & de iure: & procedit libellus, licèt nõ allegetur. Sufficeret ergo dicere, Peto te in vxorẽ, qa ſponſalia contraxi, & te cognoui, de ſpon.is qui. ſed non procedit in pręſumptione iuris, niſi cauſa allegetur præſumpta, vt in iuribus prædictis habet̃. Quod dicit verũ Bar.in l. cũ quid. quando præſumptio ſurgit a facto proprio, ſicut erat hic. Et ad l.Lucius.§.omnes. reſpondetur per hoc, ꝙ illud procedit, quando præſumptio ſurgit ex facto alieno. Reſpondeo, quicquid ipſi dicant, hoc procedit. Nec obſtat l.cũ de in rẽ verſo, & ſimiles, qa ſi præſumptio ſurgit ex verbis immediate, ita ꝙ proportionetur ſono verborũ, procedit: ſi mutuaui, ſequit̃, ꝙ es obligatus. Sequit̃, ꝙ ſi aliud nõ apparet, ꝙ obligatio hodie duret. Et hoc ex verbis, qa mutuaui. Sed ſi dico, ꝙ in decennio ſoluiſti decẽ, verba iſta nõ determinantur ad certã cauſam, nec ex iſtis verbis aliqua certa p̃ſumitur: oportet ergo quod certificent̃ ex allegatione, alias nõ procederet libellus, nec p̃ſumptio operatur. Maxime hoc verũ patet ex concluſione, quæ dicit eũ obligatũ: ſatis ergo alleg. Per hoc vr̃ velle Cyn.in loco p̃allegato, ꝙ hic libellus non procedat, Ago qa fuiſti obligatus: qa nunc verba ponunt̃ obligationis in pręteritũ, & ſic negatur obligatio in præſens. Hoc Bar.ſequitur in l.certum.§.j.de confeſ.quod mihi non placet, qa ex quo petit de pręſenti eũ cõdemnari, intentio eius nõ eſt negandi de præſenti: & licèt ponat de præterito, præſumitur de præſenti: ex quo per accidens, qđ nõ præſumit̃, nõ apparet obligationẽ mutatã: quod tenet Spec.& ſequitur Ioa. And.in addi.Spe.in ti.de act.& pet.§.ſequitur.verſ. quid ſi ago contra te.in 8.col.vbi dicit ꝓcedere libellũ, Ago cõtra te rei vend.qa fui dominus: nõ tñ procedit hoc in pn̄alibus, vt dicit Inno.de iud.nouit.qa ibi quærimus veritatẽ, non p̃ſumptionẽ. Vñ dñi de Rota, ſua concl.32.vbi dicũt procedere libellũ, dico fundũ ad me ꝑtinuiſſe, vel pertinere cõſueuiſſe, ideo mihi eũ reſtitui peto: qa ſufficit libellũ p̃ſumptiue ꝓcedere, vt d.§. Lucius. Ad l.certũ. reſpondet, ꝙ loqt̃ in cõfeſſione, q̃ ex p̃ſumptione vltra verba nõ extendit cõtra confitentẽ, ſed pro eo interpretatur, vt not.in l. inter ſtip.§.j.de ver.ob.de cau.poſ.cũ eccleſia.& in regula, ꝯ eũ.de reg.iur.lib.6.hic in libello, qui pro libellãte latiſſime intelligitur, vt l.ſolemus.& l.ſi quis intẽtione.ff.de iud. de cau.poſ.cũ eccleſia. Ad iura alleg.in cõtrariũ, de l.cũ de in rem verſo. reſpondit vt ſ. Quæ aũt cauſa debeat in libello exprimi, certum eſt in vniuerſalibus, & ſingularibus actionibus. Actio autẽ de neceſſitate nõ eſt edẽda in libello, vt dixi de iud. examinata. Imo plus dicit Odofr.in l. edita. C.de eden. ꝙ non ſufficit ꝙ edatur, qa per illã nõ bene eſt certus reus: & hoc in perſonali, ex quo editur ſine cauſa. In reali autem dicit, ꝙ ſufficit dicere, Ago rei vend. & ſunt verba Azo. Dicit gl.2. quod exigitur ſpecificatio rei, vel iuris, quod petitur: ſed in hoc eſt differentia inter vniuerſales, & ſingulares actiones. In vniuerſalibus non eſt neceſſe exprimere res ſingulares, ſed ſufficit, ꝙ generalibus verbis includant̃: nã ſufficit dicere, Peto talẽ hęreditatẽ, qa ſum hæres, ff.de pet.hære.l.4. & l. ſi quo tempore. ff.ſi pars hęr.pe.l.prima, & vlt. Similiter etiam valet cõdemnatio generalis in talibus, condemno te ad reſtituendam hęreditatem, q̃ fuit talis. Idẽ dicit in generalibus iudicijs, vt in actione tutelæ, negotiorum geſtorũ, & ſingulis ſimilibus. Ad huius declarationem eſt ſciendum, ꝙ quædam ſunt actiones ſingulares, vt quæ competunt ad ſingulas res, vel ad ſingula iura: & in iſtis res, quæ petitur, exprimenda eſt, vt ſ. dixi in reali. Quædã ſunt actiones vniuerſales, quæ cõpetunt pro iuribus, aut rebus vniuerſalibus, qa aptæ ſunt cõprehẽdere plures res, & vniuerſaliter iura, ſecundum Inn.in c.conquerente.de officio or. Vel ſecundũ Bart. in l.prima. ff.de eden. vniuerſales ſunt, quæ competunt ad aliquid, quod ſui natura, & ſignificatu eſt aptũ multa in ſe comprehẽdere, ſiue ſit vniuerſitas iuris, vt hęreditas, ſiue facti, vt peculiũ. Quod dic vt ff.de pec. l. 3. uel caſtrũ, vt dicit Inn.de reſt.ſpo.cũ ad ſedẽ. Exempla ponuntur in primo in actione fami.erciſ. in petitione hæreditatis, in actione ex teſtamento, quæ pro tota cõpetit hęreditate reſtituenda ex Trebe. ſed melius tunc competit iudicis officium, actio ex empto, quæ cõpetit, vbi tota venditur hæreditas. Et qđ dixi de petitione hæreditatis, ꝙ ſit vniuerſalis, illud tene, licèt glo.de cau. poſſ.cum eccleſia. illam appellet generalẽ. Quædã ſunt actiones generales, quæ comprehendunt in ſe plures res, vel plura capitula, non ius vniuerſum, vt in actione negotiorũ geſtorũ, & in actione mãdati, pro geſtione generali, in actione tutelę, & ſimilia, quæ cõtinent in ſe plura capitula, vt adminiſtrationes panis, & vini, & ſimiliũ. Quædã ſunt actiones, de q̃bus dubitatur an ſint vniuerſales, an generales, vel ſingulares. Exemplum in actione pro ſocio, in omnibus bonis. Et licet Inno. dicat iſtã fore generalem, & glo.hic, puto ipſam fore vniuerſalẽ, ex quo ad omnia bona refertur, & iura, & qa apta eſt cõprehẽdere hæreditates, vt actio ex empto pro hæreditate. Secũdo eſt dubiũ de actione, quæ competit pro iure epiſcopali, an dicat̃ generalis, vel vniuerſalis. & Inno.de offi.ordi.conquerente. dicit illam generalem non vniuerſalem: quia certa duntaxat cõprehẽdit capitula. Idẽ dicit Spe.in ti.de act.& pet.§. ſeqt̃.verſi. porro.in 13.co. Sed certe p̃t dici vniuerſalis, qa ſub ſigno facti comprehendit̃ apto ſignificare plura vr̃, vt ius epiſcopale, ſicut peculiũ, & ſimilia. Nam grex, & armentũ, & actiones pro illis competẽtes poſſunt dici vniuerſales, quia in ſe continent vniuerſitatẽ facti, vt l.j.§.fi.ff. de rei ven. Peculiũ aũt vniuerſalis iuris eſt, vt l.vẽditio. aliàs vẽdicatio.eo.tit. Hoc vltimũ tenet Inn.de ſepul.certificari. vbi dicit, ꝙ hęc petitio ꝯtinet vniuerſitatẽ iuris, ſicut petitio hæreditatis: iõ eſt vniuerſalis. Ad hoc allegat de reli.do.ꝯſtitutus.& hoc ponit in gl.magna, verſi. qđ ſi dicat. Tertio eſt dubiũ, qđ ſi actio ſui natura eſt ſingularis, ſed addicitur ad vniuerſitatem bonorũ abſq; iuribus: vt, Peto oĩa bona, quæ poſſides in tali loco, vel quartã omniũ legatorũ a parochianis meis, vel a tali parochiano meo. Inn. primo dicit, ꝙ hic libellus nõ eſt vl̃is, nec generalis, vt ipſe no.de ſepul. certificari. qa libellus nõ dicit̃ generalis, niſi aliud pręcedat aptũ comprehẽdere in ſe plura abſque alterius ſigni adiectione, vt eſt peculiũ, grex, armentũ, & ſimilia: ꝯcludẽdo eũ ibi, qa multũ ſe inuoluit, vr̃ mihi ſua intẽtio: qa ſi petitio dirigit̃ ad quartã oĩum relictorũ a ſepultis in eccleſia, qa nõ vna res tantũ petitur, ſed multæ, gñalis ſit petitio, & nõ vniuerſalis: & oportet ꝙ in proſecutione declarent̃ petita, licet non in libello. Idem puto de iure parochiali, ſicut qñ petit̃ adminiſtratio de ſale, vino, & ſimilibus: ſi petitio dirigitur ad quartã aliquorũ ſepultorũ in eccleſia, qa tunc petitio nõ eſt gñalis apta cõprehẽdere plura: ſed ſi petit̃ principaliter declarari ſibi ius eſſe colligẽdi quartã relictorũ parochianis, & conſequẽter petat acceſſorie quartã relictorũ a tali, vel a talibus, bene procedit petitio: ſed nõ qa petitio ſit vniuerſalis, ſed qa in principali petitio ſatis eſt certa, licet non acceſſorie petita, vt ĩ. dicã. Inno. in c.cum ad ſedẽ.de reſtit.ſpo. prima facie velle videtur hanc petitionẽ nõ eẽ generalẽ. Sed dic, ꝙ dicit ꝙ hæc petitio nõ eſt vniuerſa-

lis, ſed bene generalis: & pro tanto dicit, ꝙ oportet ꝙ res ſpeci
ficentur in iſta: non intelligas in libello, ſed poſtea in proſecu
tione. Et hic erit verus intellectus Inn. & hoc ſequitur Spe. in
ti. de act. & peti. §. ſequitur. ver. quid ſi peto. in 15. col. vbi dicit
hunc libellum generalẽ, Peto quicquid poſſides in tali loco.
Idem Ia. de Are. in l. de pupillo. §, qui nũtiat. ff. de no. ope. nun.
De hoc libello, Peto omnia, quæ poſſides: Bar. tangit, ſed non
decidit, in l. rei appellatione. de ver. ſign. & remittit ad l. Titia
cum teſtamento, §. j. de leg. 2. & l. vxorẽ. §. legauerat. de lega. 3.
in l. Titia. §. j. dic ꝙ bene procedit libellus, Peto villã talẽ: ſed
nõ, Peto omnia, quæ poſſides in tali loco. per illũ §. Tene pri-
mũ. Ex præmiſſis patet, ꝙ quandoq; actio eſt vniuerſalis, quã-
doq; generalis naturaliter, quandoq; uniuerſalis ex acciden-
ti: vt Vendico peculiũ: vel, Ago ex empto ad hæreditatẽ. Quã-
doq; generalis ex accidenti, quandoq; petuntur plura ſub ſi-
gno generali. Remanet ergo cõcluſio, ꝙ ſi petitio eſt vniuerſa
lis, vel naturaliter, vel propter accidẽs, procedit petitio, & pro-
ſecutio generalis, & ſufficit ꝙ in executione res poſtea declarẽ
tur: & ſi ex poſt facto apparet, quẽ poſſidere, in iudicio cẽpto
proficeret declaratio ꝙ ſit hæres, vt poſtea poſſet petere execu
tionem in illa, vt l. 4. ff. de peti. hære. facta condẽnatione ſum-
mariè poterit conſtare ꝙ aliqua res fuerit de hæreditate, & in
illa poterit ad executionẽ procedi, vt d. l. 4. ff. de peti. hæred. &
no. Spe. in ti. de act. & peti. §. ſequitur. verſi. quid ſi ago. in tit. de
iud. §. i. vbi ponit hanc materiam. Et hoc tenet gloſ. in l. j. ff. de
eden. Bar. ibi pro hoc alleg. l. defenſionis facultas. de iure fiſci.
& dicit ꝙ hoc facit ad practicam currentem ĩ partibus Italię,
vbi inſtrumenta habent executionem paratam, ſicut ſenten-
tia, ſi eſt aliquod inſtrumentum non liquidum, vel obſcurũ,
ſicut eſt, ꝙ promiſiſti indemnitatem, petam executionẽ, & in
iſta executione declarabĩt. Alle. l. j. C. de ſen. quæ ſine cer. quã-
ti. Et procedunt prædicta, ẽt ſi petitio vniuerſalis dirigatur ad
vnam rem tantum, Vt peto me declarari hæredem contra Ti
tiũ poſſidentem talem rem: qa ſi reperiretur, ꝙ aliã poſſideat,
ad illã cõdemnabitur officio iudicis, ff. de peti. hær. l. 4. Ad hoc
qđ no. in Spe. in tit. de iud. in 2. & 3. forma libelli in vniuerſali
bus. Per quæ dicit hic gl. ꝙ procedit hic libellus, Peto mihi hę
reditatem reſtitui, quia ſum hæres. Nõ placet hic libellus Bar
to. in l. j. ff. de eden. quia declaratio quod quis ſit hæres, bñ ue-
nit in re actionis, ſed executio fit officio iudicis. Iõ debet dice-
re, Peto me hæredem declarari, & officio veſtro res hæredita-
rias mihi reſtitui: ſicut in reali, ff. de rei ven. l. officiũ. & l. qui re
ſtituere. Puto tamen, ꝙ libellus poſſet ſaluari, vt inquãtum di-
cit, Peto mihi hæreditatem reſtitui, quia ſum hæres: ſubaudi,
per prius me hærede declarato. Ad hoc qđ no. gl. de rel. do. cõ
ſtitutus. & qđ no. Bar. ff. de rei ven. l. ex diuerſo. vbi dicit libellũ
procedere, Peto te condẽnari ad reſtitutionẽ rei, quia ſum do
minus: quaſi per prius videatur petijſſe declarari ſe dominũ:
quia vbi plura veniunt ordine ſucceſſiuo, qui vult vltimum,
velle videtur antecedentia ad illud, l. illius. de acqu. hære. l. ad
rem. & l. ad legatum. ff. de proc. cum ſi. & idem Spe. in ti. de li-
bel. concep. §. ad huius ti. verſi. hoc autẽ notandum. Dicit tñ
hic Hoſt. ꝙ dicere debet, an ſit hæres ex teſtamẽto, vel ab inte-
ſtato, ff. de pet. hære. l. legitimam. de iud. alias de cond. l. fi. Idẽ
Gui. de Suz. in l. edita. C. de eden. Vide omnino qđ ſi dicat ex
teſtamento, dicat vtrũ ſolẽne, vel nuncupatiuum: quia aliter
probatur vnum, quàm reliquũ: & multa veniunt in vno plus,
quã in reliquo, C. de teſt. l. hac cõſultiſſima. Io. And. dicit hoc
nõ procedere de iure canonico, vt no. de teſta. cum eſſes. & c.
relatum. nec etiam procedit de iure ciuili, vt dicit. Bar. in d. l.
j. quia eo ꝙ dicit inſtrumentum, vel teſtamentũ, dicere videt̃
ſolenne, ff. de bon. poſ. contra ta. l. non putauit. §. non quæuis.
C. de iuris, & fac. igno. l. 4. Debet etiã exprimi ſecundum Doc.
hic, quis fecit teſtamentũ: nã nõ omnis poteſt teſtari, j̃. de ſuc.
ab inte. ca. fi. C. qui teſta. fa. poſ. l. furioſum. & l. diſcretis. Idem
vr̃, ꝙ ſi dicat, ab inteſtato, debeat dicere, an de iure ciuili, vel p̃-
torio, an municipali, vel cõſuetudinario, ff. de peti. hære. l. j. 2.
3. & 4. Nã & mater facit mẽtionẽ Tertulli. ff. de excepti. rei iu.
l. ſi mater. Sed forte hoc fecit ex abundãti, qa nõ eſt hoc aſſi-
gnare cauſam principalẽ, ſed potius cauſam cauſæ: & ſic res
procederet in infinitũ, contra id de reſcr. c. 2. lib. 6. Itẽ qa licet
leges tali ſubtilitate vtantur, in canonibus reſpuimus, de iud.
dilecti. de teſta. cũ eſſes. & c. relatũ. & c. cũ tibi. Et plures cauſas
quãdoq; admittimus in libello, j̃. de fide inſtr. c. inter dilectos.
de reſcrip. cũ olim. quæ omnia dicit Hoſt. cuius verba ſunt cõ-
mittẽda iudicis arbitrio: quia hæc diuerſa ſunt, & diuerſas de-
fenſiones habẽt. Poſſet enim eſſe ſtatutarius excõicatus præ-
ſcriptione cõſuetudinis interrupta, & alia, quæ defendũt reũ,
ff. de inter. acti. l. & ſi ſine. §. illud. aliàs eſt l. defenſor. & s̃. de trã-
ſac. c. fi. Ad hoc qđ no. in Summa, eo. tit. §. quid debeat cõtine
re libellus. Vide mãm gl. in Spe. de actione, & pet. §. ſequit̃. ver.
ſed ſi ius. vſq; ad verſ. ſed hæc. Si autẽ actio eſt gñalis: qđ qñ ſit,
dixi s̃. gl. hęc differẽtiã facere nõ vr̃ inter gñalẽ, & vniuerſalẽ:
ſed differẽtia eſt in hòc, qa in vniuerſali ſufficit petitio gñalis,
& proſecutio gñalis: nec eſt neceſſe, ꝙ in proſecutione hoc de
claretur: ſufficit, ꝙ declaretur in executione, quia principali-
ter agit̃, vt declaretur ius cõpetere agẽti, & offõ iudicis vt res
reſtituantur. In gñali autẽ oportet, vt in prima inſtãtia res de-
clarẽtur, & ſpecificentur, & probẽtur in proſecutione: q̃ qñq;
ꝓbabuntur per iuramentũ in litem, ff. de in litem iurand. l. in
actionibus. ff. de admi. tu. l. tutor, qui repertoriũ. Ad hoc, quia
ſententia lata in gñali iudicio nõ obſtat niſi in proſecutione,
vt l. licet. C. de iud. Principaliter enim fit cõdemnatio ſuper re
bus, nõ ſuper iure ad res, & ſuper articulis. Iõ oportet, ꝙ ſpeci-
ficentur, & probetur in inſtantia, ex quo ſuꝑ eis debet princi-
paliter ſequi ſñĩa: in talibus tñ valeret ſñĩa gñalis. Vbi aũt agi
tur de actione ſingulari, oportet ꝙ libellus ſit certus, & proſe-
cutio ẽt certa, ad hoc vt ꝓcedat ſñĩa, ẽt dẽt eẽ ſpecificata, Inſt.
de act. §. curare. Hoc verũ in principali petito: ſi tñ aliqua inci
dẽter, & acceſſorie peterentur, vt ſunt fructus ad rẽ petitã, de
quo per Cy. in l. certum. C. de rei ven. ad hoc l. cũ propria. C. ſi
quis alteri, vel ſibi. vbi Cy. uel dãna ad principalẽ reſtitutionẽ
rei, vel pertinẽtiæ ad eccleſiã vel caſtrũ: tũc dato ꝙ libellus nõ
procederet, ſi principaliter illa acceſſoria vt prĩcipalia peterẽ-
tur, niſi ſpecificarentur, procedit petitio gñalis, qñ veniunt ac
ceſſoriè, vt dicit Innocẽ. in d. c. certificari. & no. de or. cog. cum
dilectus. & de reſti. ſpo. cũ ad ſedem. & s̃. de offi. or. cõqueren-
te Iõ procedit hic libellus, Peto eccleſiã cũ pertinẽtijs. Quod
ſatis puto, tum quia acceſſorie petunt̃, tũ quia verbũ, pertinẽ
tiæ, eſt ſignum ſonans iuris uniuerſitatem. Per qđ uidetur, ꝙ
etiam ſi principaliter peterẽtur, vr̃ quod procedat libellus ge
neralis, per no. in d. cap. cum ad ſedẽ. de reſt. ſpo. Et hoc tenet
Spe. in ti. de act. & peti. §. ſequitur. in prin. Idẽ in Spe. de off. iu-
di. §. primo. alle. d. c. cum ad ſedẽ. Itẽ non ꝓcedit hic libellus,
Peto fructus illius fundi, ſi petat̃ declarari fructus: ſed ſic ꝓce-
dit, Peto fundũ cũ fructibus. Vide Inn. in d. c. certificari. ad fi.
gl. magnæ. Hic ur̃ notare cõtrariũ, ut dixi s̃. poſt Inn. Sed ſalua
ri poteſt, vt procedat quod s̃. dixi, qñ fructus nõ pñt certificari,
vel qñ nõ veniunt acceſſorie ad principale petitũ: & ꝓcedat
libellus, Peto reſtitutionẽ caſtri cũ damnis illatis, ut d. c. cũ di-
lectus. Quid de expenſis, dixi s̃. Idè ſi petitur p̃benda cũ pleni-
tudine iuris canonicalis, j̃. de præben. pro illorũ. Ad hoc de cõ
11 ceſ. p̃b. propoſuit. & no. hic Doct. † De mã uide plures caſus, in
quibus ꝓcedit libellus, & ſñĩa gñalis, per Inn. de exceſ. præl. tã-
ta, ubi ponit hãc ultimã regulam, quòd procedat libellus gña
lis in acceſſorijs, ſi petitio in principali ſit certa. Quã dicit ve-
rã, ſiue ſint acceſſoria ad rem, ut d. c. cũ ad ſedẽ. ſiue acceſſoria
ſint ad actionẽ, vt fructus: & omnis cã in interdicto vnde vi, &
in bonę fidei actione, ff. vñ ui. l. j. §. ex die. ff. depoſi. l. j. §. hanc. &
de rei vẽ. l. q̃ de tota. ſiue acceſſoria ad aliud ius, vt peto caſſari
ſentẽtiã, & qđ eſt poſt appellationẽ ſecutum, vt ibi dicit. Ponit
aliam regulam, ꝙ ſemper libellus ꝓcedit generalis, ubi habet
locũ officiũ iudicis deſeruiens actioni: de quibus no. in Sum.
ſub rubrica de offi. iud. Nec ob. l. ędiles. §. item ſciẽdũ. quia nõ
exigit illa numeranda in libello, ſed in illo edicto. Dicit tamẽ,
ꝙ iudex inquantum poterit, dabit operam, vt talia expriman
tur, vt certam poſſit ferre ſententiam. Secundã ponit regulã,
ꝙ ſemper ꝓcedit libellus gñalis, vbi põt ferri ſñĩa gñalis, imo
æque, uel magis gñalis p̃t eẽ libellus, quàm ſentẽtia, qa ſentẽ-
tia illi conformari debet, vt patet de ſimo. licet Heli. quia licèt
ſit incerta petitio, curare dẽt iudex, &c. Inſt. de ac. §. curare. &
quoſdam caſus ibi enumerat, quorũ aliqui ſunt reducibiles
ad doctrinam ſupra traditã, vt eſt in ſentẽtia, Pronũtio proceſ
ſus irritos, vel ſentẽtiam irritã, de reſcrip. cum dilecta. de elec.
dudum. & generaliter qñ caſſatur proceſſus, & quicquid eſt ſe
cutum ex eo, uel ob id, de procu. auditis. Et ex his dat tertiam
regulã, ꝙ ubicunq; aliter nõ põt cõmode ſpecificari in libel-
lo, procedit libellus gñalis, Inſt. de off. iud. c. j. & C. de ſent. quæ
ſine cer. quãti. l. 2. Alle. dictã l. j. §. qđ aũt, ff. quorũ le. Inſt. de ac.
12 §. curare. Patet etiam in acceſſorijs, ut eſt dictũ. † Quæro cũ gl,
& hic eſt alter principalis paſſus, an libellus, poſtquã eſt ꝓceſ-
ſum, poſſit corrigi, uel mutari. Et vr̃, ꝙ nõ, quia actor porrecto
libello nõ põt deſiſtere ab actione intẽtata, vt patet de dolo,
cauſam. in auth. qui ſemel. C. quomodo, & qñ iu. qđ procedit,
ex quo pars eſt citata ꝑ executorem, aut nuntiũ, ut reſpõdeat
ad libellum. In cõtrarium eſt 2. q. 8. libellorũ. & l. edita. C. de
edẽ. Dicit gl. ꝙ immutari non poteſt libellus, ſi tales ſunt actio
nes, quæ electione tollunt̃, ff. de tribu. l. qđ hr̃dẽ. §. eligere. Si ta
les ſunt actiones, q̃ electione nõ tollunt̃, tũc ante lit. cõt. p̃t cor
rigi, vel mutari, poſt lit. cõte. nõ, vt d. l. edita. Inquantũ tñ dixit
actionẽ poſſe mutari, intelligit gl. accumulãdo, nõ deſiſtẽdo a
prima, per dictã auth. q ſemel. quã ſic, dicũt Doct. legũ intelli-
gere. Dic, ꝙ tria videnda ſunt. Primũ, qñ eſt licita libelli emen
datio, q̃ ꝓprie fit, qñ aliquid addit̃, vel detrahit̃, & nõ ex toto
corrigit̃. Scđo, qñ licita ſit libelli mutatio, q̃ fit, quando ex to-
to poſitum in libello detrahit̃, altero ſubrogato. Tertio, qñ ſit
licita libelli accumulatio, quæ fit, quãdo ad actionẽ prius de-
ductam altera ſuperadditur. Ad primũ, nũquid ſit licita libel-
li emen-

li emendatio, hic proſequor tres caſus. Primus, quando agitur de emendatione circa ſubſtantialia. Secũdus, quando agitur de emendatione circa rem petitam. Tertius, quando agitur de emendatione reſpectu alicuius qualitatis. Primo caſu dic, ꝙ in ſubſtantialibus admittitur emendatio ante litis conteſtationem, non poſt, ſi talia ſunt quę nõ poſſunt a partibus omitti, vt dies, locus in libello criminali, 2.q.8. libellorum. vel ꝙ cõcluſio non eſt formalis in libello ciuili. Inquantum dixi emẽdationem fieri poſſe: dic verum, niſi lapſus temporis impediat agi: quia nec tunc poteſt ante litis conteſt. emendari. Ad hoc ff. rẽ ra. ha. l. fi. Iõ ſi ſtatuto cauetur, ꝙ Poteſtas ñ poſſit cognoſcere de delictis retro cõmiſſis a tempore officij per duos menſes, ſi tẽpore emẽdationis libelli lapſum ſit tẽpus, & ante lit. cõteſt. mutetur libellus, non admittiẽ emẽdatio. Et ſi dicas, cũ nouũ libellũ poſſet porrigere, vbi dixiſti poſſe emẽdari, ad quid erit vtilis emẽdatio? Dic ad expẽſas, quas haberet facere circa libellũ nouũ, quæ erunt neceſſariæ in emendatione: vt ſi aliqua gabella ſolueretẽ de noua libelli porrectione, vel aliquæ ſportulæ, ſi eſſent ſubſtãtialia, q̃ a partibus poſſent omitti, poſſet qñcunq; fieri emẽdatio, vt ſi libellus ſit obſcurus: q̃ procedit ſi pars nõ petat declarari, vt l. fi. C. de an. excep. Secũdus caſus eſt, qñ agitur de emendatione libelli, addendo, vel detrahendo circa rẽ ipſam. Dic ſm Inn. ſi agitur actione vniuerſali, addi poteſt ad libellũ, & detrahi vſque ad ſententiam. Idẽ gl. C. de eden. l. edita. imo & poſt ſentẽtiam, ſi oſtenderẽ in executione illam rem per reum poſſideri, vt l. 4. ff. de pet. hęre. vbi ſi ago contra te petitione hæreditatis, ſi porrecto libello contingat te aliquam rem nouiter poſſidere, illã poſſum a te petere: qđ procedit abſq; dubio, quando concluſio eſt gñalis, vt, peto me declarari hæredem talis, & te condemnari ad reſtituendũ quicquid poſſides ex hęreditatẽ talis. Idem videtur, ſi concluſio eſſet ſpecialis ad rẽ; ut peto declarari me hrdẽ, & ex officio te cõpelli ad reſtitutionẽ talis rei: qa ſi aliã poſſidere incipis lite pendẽte, illam potero addere ad libellũ. Et eſt cã, quia libellus nõ mutaẽ in ſubſtãtia actionis, & inquãtũ neceſſarius eſt libellus, ſed in ſola qualitate officij iudicis, & in qua parte non eſt neceſſarius libellus, cũ rei reſtitutio veniat incidẽter iudicis officio, in qua non eſt neceſſarius libellus, & qa rei declaratio nõ eſt neceſſaria in talibus. Et ſic intellige; Gul. in Spe. de libel. concep. §. nunc oſtendamus. ver. Vin. aũt & Columb. & Io. An. ibi in addi. Vbi aũt concluſio eſſet generalis, non eſſet dubiũ, ut ibi dicit Io. An. Si tñ peto partem hæreditatis, non potero immutare petendo totum, vel econtra: quia tunc contingit mutatio circa ſubſtãtiam actionis, niſi prout dicã ĩ. in ſingularib. Vide Odofr. in l. edita. C. de edẽ. Bar. tamẽ in l. edita. tenet, ꝙ ex quo actio eſt reſtricta ad certam rem, nõ poterit poſtea emendari poſt lit. cõteſt. & intelligit l. 3. qñ concluſio erat generalis. Idẽ per omnia dicit Innoc. in actionibus generalibus. Sed non placet hoc, ſi libellus habet concluſionẽ ad certam ſpeciem, quia tunc actio reſtringitur, & ſic non poteſt fieri mutatio, niſi vt dicã ĩ. in ſingularibus. Pro ſe alleg. l. licet. C. de iudi. & C. de app. l. fi. & l. fi. C. de an. exce. Puto tamẽ, ꝙ poſſet addere reſtringendo genus, vbi cõcluſio fuit generalis: qa poteſt reſtringere libellũ, vnam ſpeciẽ proſequẽdo: ſed ampliando concluſionem vltra ſpeciem, ad quam eſt reſtricta concluſio, non: & ſic loquuntur iura, quæ allegat Inn. In ſingularibus vero ante lit. conte. poteſt fieri additio, vel detractio: poſt non, ſm Bar. Hæc uera, inquantum addere intendit circa rem petitã. Si uero aliam addere velit, non poteſt, niſi clauderetur actione deducta, quia tunc eſſet plus declaratio. Et an claudatur, vel non, dicit Barto. hic patere ex l. ſcire debemus. de verb. obl. Vnde ſi eſſem ſtipulatus plures ſpecies copulatiue, poſtea vellem expreſſa vna in libello, non poſſem, quia tot ſunt actiones, quot ſunt res: ſi obligatio eſt ad ſummã, vel vniuerſalis ad plures res, ſi unã peto, certã aliã poſtea addere poſſum ante lit. conte. Itẽ ſi petij quinq; de ſumma de cẽtũ in ſtipulatione deducta, poſſum reſiduũ addere. Detractio aũt p̃t fieri & ante lit. conteſ. & poſtea, dummodo renuntiet liti reſpũ partis detractæ: nam ſi poteſt in totũ liti renuntiare, C. de pac. l. poſtq̃ liti. poteſt & parti. Ad hoc qđ no. de pac. cũ pridẽ. Et per hoc nõ obſtat auth. qui ſemel. quia procedit qñ libello porrecto, & citatione ſecuta, vult deſiſtere a procedẽdo, ſuper ſedendo iudicio: ſecus ſi velit deſiſtere in totũ renuntiando, vel in parte, vt eſt dictum. Fallit in caſu C. de plus peti. l. vnica, vbi non poteſt deſiſtere ad vitationem pœnę, de qua ibi: quia ibi deliquit in plus petendo, & cautionẽ exigendo. Hæc vera, inquãtum agitur de additione ad principale petitum. Inquãtum vult addere, vel detrahere ad acceſſorie petita de occurrentibus ante lit. conteſtationẽ, dicit ꝙ non p̃t poſt litem conteſt. fieri additio, l. ædiles. §. itẽ ſciendũ. ff. de ædi. edic. & l. prima. C. de iud. Per quæ dicit hic Inn. ꝙ incremẽta, quæ veniũt ex fundo, poteſt petere, ff. de euic. l. ex mille. Itẽ fructus, & partus, l. item ueniunt. §. non ſolum. ff. de petit. hære. Et hoc, quia in talibus nõ eſt neceſſarius libellus ſpecialis, vt ſ. dixi. Tertius caſus, quando ad libellum volo addere aliquam qualitatem: Dic, ſi emendatio, vel detractio immutat ſubſtantiã actionis, non poſſum, niſi ut dicam ĩ. quando agit mutare exempla, in l. 3. §. docere. ff. vi bo. rapt. Item ſi mutata qualitate immutaẽ ſubſtantia facti, ff. de adul. l. denuntiaſſe. §. quid tamen. nam ſi agitur de adulterio cõmiſſo cũ Titio, nõ poteſt addi de adulterio cõmiſſo cũ Caio. Per hæc dicit Butr. ꝙ ſi ſtatuto nobilis percutiens popularem in plus puniatur, quàm alio ſtatuto nobilis percutiens nobilem, vel popularis popularẽ: quia popularis agens, qui ſe non dixit popularem, poſtea in proceſſu nõ poteſt dicere ſe popularem: qa additur noua actio, & variaẽ condemnatio, & mutatur delictum. ponit in l. edita. Agere. n. videẽ condictione ex nouo ſtatuto Ad hoc, qđ ſcribit Bar. in l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de his, qui not. infa. Et omnino vide ibi Gul. de Cu. ſi nõ mutatur actio, vel factũ, ſed augetur, vel minuitur condẽnatio, admittitur etiã poſt litẽ cõteſtatam vſque ad ſententiã, l. in delictis. §. ſi detracta. ff. de nox. ſm Bar. in l. edita. Inn. dicit, ꝙ ſi non additur in libello qualitas, ſed ſolum in proſecutione, tũc qualitas in proſecutione ſic allegata poteſt alterari, vt in §. ſi detracta. Intelligendo ibi, ꝙ dominus ſciuerit, aut ignorauerit, nõ fuit in libello deductũ, ſed ſolũ allegatũ in proſecutione: ſed in proſecutione nõ additur tantũ qualitas, ſed deducitur in libello. Si ex immutatione, vel additione mutatur condẽnatio, nõ admittitur, niſi ante lit. cõteſt. poſt non. Vnde ſi egi primo tributoria, quæ non eſt ſubſtãtia actionis, ſed adiectio, poſtea ago de peculio, quia ex immutatione alteratur condẽnatio, non admittitur emendatio. Si ex immutatione qualitatis non immutatur condemnatio, ſed ſolum qđ eſt in facultate ſoluendi, ut quia ago ad damnum paruum per ſeruum, ſiue domino ſciente, ſiue ignorãte, fiet condemnatio ad damnũ, exactio tamen variatur, vt l. miles. §. j. ff. de re iud. ff. de peti. hęre. l. item veniunt. §. cum pręsaid diximus. & admittiẽ alteratio. Sic cõcord. Inno. & bene dicit. Imo plus puto, ꝙ in executione poſſet declarare ſcientiam, vel ignorantiam, qñ eſſet gñaliter proſecutum: quia ſicut exceptio, quæ non tollit ſententiam, ſed modificat executionẽ, p̃ot opponi poſt ſententiã, ut l. fi. ff. de confeſ. l. j. ff. de iuris & fac. igno. l. tametſi. ad Mace. ſic & reſpiciens executionem poterit declarari in executione. Emendatio autem libelli de obſcuritate in claritatem poteſt fieri quandocunq; pendẽte iudicio, qa hoc eſt utile reo, ut l. inter ſtipu. §. j. ff. de ver. obl. & l. Pomp. ſcribit, ſi frumentũ. ff. de rei ven. dũmodo fiat per porrigentem libellum: nam per alium fieri non poteſt, etiam hæredem, ut ibi. Hoſt. remittit ad Sum. e. ti §. utrũ poſſit. & §. & an libellus. Fallit in caſu c. ab eo. de elec. lib. 6. ubi qualitas non poteſt mutari, licèt nõ alteretur condẽnatio. Et hoc ſtatutum eſt in odiũ calumnioſe opponentium. Aliam opi. ꝓſequitur hic Io. An. poſt Vin. qui tenuit, ꝙ qui plus petijt, poſſit minus petere, ſed nõ econuerſo, niſi per nouum libellũ, C. de aſſer. tol. l. j. §. vlti.
13 ff. de iud. l. de qua re. †Venio ad tertiũ, an admittaẽ mutatio libelli, ſubrogando vnam actionem loco alterius: Dic, ſi vult in totũ deſiſtere ab actione, & inſtãtia, poteſt, ut l. poſtquã liti. & porrigere habet nouũ libellũ, qa noua eſt actio: & ſic opus eſt noua interpellatione. Hoc verũ, niſi reus vellet in prima perſiſtere propter aliquã vtilitatẽ maiorem, quam ſperaret ex renuntiatione. Quid enim ſi aſſumpſiſſet ſe velle probare dominũ, ff. de ꝓba. l. circa. nã ex renũtiatione nõ cõſequereẽ dominiũ, ſed actionem, ut no. Bar. in l. naturaliter. §. nihil cõe. ff. de acq. poſ. ſi nõ vult deſiſtere nec ab actione, nec ab inſtãtia, ſed ſuſpẽdere, & aliã accumulare, nõ p̃t, vt ĩ auth. q ſemel. Fallit in poſſeſſorio recuperãdæ, qa accumulari ſic p̃t, Suſpẽdo vſque ad cõcluſionẽ in cã. Quod dic, vt đ reſt. ſpo. ex cõqõne. & no. de cau. poſ. c. j. in cle. de cau. poſ. paſtoralis. Fallit ẽt in iure agẽdi ex vitio odioſi: & hoc pp odiũ recipientis rẽ religioſam, ut no. Hoſt. de cõſt. eccľa. ĩ. Si vult deſiſtere ab inſtãtia, remanẽte ſalua actione, & nõ p̃t, vt dicta auth. q ſemel. & d. l. poſtq̃ liti. ſaluo niſi inſtãtia eẽt male inchoata, vt qa videret iudex abſolutoriã ſeq, qa bñ poſſet proponere aptè, vt de iud. examinata. ſed opus eẽt nouo libello, vt ibi. Si vult deſiſtere ab actione, & ꝑſiſtere in cã agẽdi, vt qa cã eſt talis nãæ, ꝙ ꝓducit diuerſas actiones, reſidet in pectore iudicãtis. Nã ſi egiſſet actione non infamãte, & velit addere infamãtẽ, nõ p̃t, ſm Bar. Et fuit dictũ Gul. de Cu. in d. l. edita. & Odof. ante eũ. Et đt Butrig. ſe practicaſſe hãc limitationẽ. Intelligit Spe. in ti. de libel. cõcep. §. nũc oſtẽdamus. ver. Vin. đt. & hoc ante lit. cõteſt. poſt lit. cõt. nõ admittereẽ, niſi cã eẽt apta, & actio inepta: qa tũc recidit in opi. de quibus ſ. dixi de iud. examinata. Si tenet, ꝙ poſſit ſeq cõdẽnatio poſt lit. cõte. ſup cã apta, ſi actio eſt inepta, ꝓcedit, qđ poterit, qa nõ dãnificat reus. Si tenes ꝯ, nõ poterit. Deciſio patet ex alijs, quæ ſcripſi ſ. đ iu. examinata. Si uult deſiſtere ab actione, & uult proſeq eandẽ inſtãtiã, nõ p̃t: ex quo actio eſt noua, opus eſt noua inſtãtia. Hæc oĩa ꝓcedũt, ſiue ſit appoſita clauſula, ſaluo iure addẽdi, vel minuẽdi: q̃ ponunt cõiter aduocati, quia illa modicum, aut nihil operaẽ, cũ fiat proteſtatio de

non dependentibus a poteſtate proteſtantis, ſed iuris, vt dicit Bart. in l. non ſolum. §. ex morte. ff. de noui. ope. nun. & dixi ſ. de conſti. cum M. & dicit Bar. in l. edita. & no. j. de fi. inſtru. inter dilectos. de quo p Hoſt. hic, & in Summa, §. & an libellus. verſi. & ſecundum hoc patet. Dicit tamen Spe. in tit. de li. concep. §. nūc oſtēdamus. ad fi. ꝙ hęc clauſula operatur, vbi plus petitur, ſaluo iure ſuperflui: quia excuſabitur a pœna de plus peti. Dicit etiam, ꝙ operabitur, vbi factum eſt dubium actori: quia conſeruabit poteſtatem addendi, & declarandi. Sed, vt ſ. dixi, hęc poſſet ſine libello detrahere, & declarare. De alijs generalibus proteſtationibus in libellis, vide in Spe. de libel. concep. §. ad huius. ver. item cōſueuerunt. Procedunt prædicta in inſtantia principali. Sed an in appellationis inſtantia poſſit addere ad libellum: Vin. dixit, ꝙ ſic, per l. fi. C. de app. & per l. hāc. Ad hoc de teſti. fraternitatis. Tene cū eo, nil extraneum peti poſſe in appellationis cauſa, ſicut nec poſſet in principali: qa nouus libellus, & iuramentum eſſet neceſſarium: & iudex ad quem, ſubrogatur ſolum reſpectu eius, quod eſt coram principali deductum: & quia immutationem, vel emendationem impedit lit. cōteſt. quæ durat in appellationis inſtātia, C. de ꝓcu. ita demum. de temp. app. l. fi. & iura, quę allegantur, loquūtur a parte rei. Hæc vera, quando actor vult addere: ſed ſi reus velit reconueniendo, an poſſit, dicam j. de mut. peti. c. j. Si tñ iudex in minus condemnat, quàm debuit, illud peti pōt in cā appellationis. de teſta. Raynutius. Item ſi male compenſauit, de or. cog. cum dilectus. Item, & incrementa pendente lite peti poſſunt, vt dixi ſ. in principali, per eadē iura: & generaliter quæ ſ. dixi poſſe fieri poſt litem conteſtatam: & hoc dummodo non deducatur omnino nouum, de teſti. fraternitatis. immutans ſubſtantiam actionis. Nunquid autem mutato libello, vel emendato, vbi poteſt, reus debeat habere nouas deliberatorias: deciditur per caſum de dila. literæ. & tangit hic gloſ. Sed ſi ex immutatione libelli in tantum contingit alteratio, quòd nō potuit circa additum ex antiquo deliberaſſe, debet habere nouas inducias, & damnabitur in expenſis, ſecundū gl. quem fatigat in tot deliberationibus ex variatione ſua, ff. de inter. act. l. de ætate. §. j. Si potuit deliberaſſe, non dantur nouæ inducię, ut j. titu. j. literæ. Inquantum gl. dicit mutantem libellum damnari in expenſis: hoc eſt verum, ſecundū Bart. qñ ex hoc damnificatur reus. Secus ſi non damnificatur, quia eſt, ſecundum eum, quando non cogitur aliter deliberare, vt qa ſolum adduntur confines: vel quia deliberauit in primo contendere, & nunc ſimiliter deliberat: nam per hoc damnificatus non eſt, niſi per hoc lis ſit effecta longior: tunc enim ꝓpter litem prorogatam damnificabitur. Secus ſi prius deliberaſſet contendere, nunc deliberat nō cōtendere, quia primas expenſas fecit inutiliter. Certe, & ſi primo deliberaſſet contendere, & nunc idem deliberaret, poſſibile ꝙ res exigat nouam expenſam in deliberando, ad has tenetur, quas fecit inutiles, ſcilicet ad primas, ſi deſiſtit: ſecus ſi & deliberatam rem proſeqtur. Et ſic intellige Barto. qui dicit, quod hæc condemnatio fieri dēt officio iudicis, C. de fruct. & lit. expen. l. terminato. Huic cōcluſioni ſatis applaudet Spec. in ti. de libel. ob. §. nunc oſtendamus. verſicu. quid ſi declarat, vbi ponit hanc materiam. Idē Gul. de Cu. in d. l. edita. An autem, & quando accumulatio admittatur ad libellum, aliquid tetigit Inn. & Scribentes: Pe. in l. quod in hæredem. §. eligere. Cyn. in l. prima. C. de furtis. Bar. in l. edita. C. de eden. & in l. fundi. & l. fundus. ff. de excep. Dyn. in regula, nullus pluribus. de regu. iur. lib. 6. Materia eſt periculoſa, & plus legalis, quàm canonica: de ipſa debent tractare extraordinarij, & Scribentes ſuper Sexto in dicta regula. Dicendum eſt vt ſ. dixi.

S V M M A R I V M.

1 *Libello in actione perſonali non tenetur reus reſpondere, ſi non exprimatur cauſa.*

2 *Libellans compellitur ad petitionem rei exprimere cauſam agendi in iudicio, ſed non actionem.*

3 *Libello quare ſit cauſa exprimenda.*

4 *Libellus ut procedat, qualis debeat eſſe cauſa.*

5 *Actiones plures nunquid poſſint eodem libello accumulari.*

6 *Exceptiones litis non finitæ non poſſunt ad proceſſum opponi.*

7 *Libellus an ex eius narratis concludat ius agendi, uel excipiendi.*

C A P. III.

1 Dilecti filij. ¶ † Summatum eſt in princi. & diuiditur, vt proxima. Secunda ibi, ideo quia, &c. ¶ Nota primo argu. prælatum non agere ſine conuentu, nec econuerſo: ſed dic, vt de reicr. edoceri. Nota practicam opponendi cōtra libellum, qa exceptio concedere debet ad proceſſum, ut iudex non procedat ſuper libello non recte cōcepto, vt dēt: & ꝙ iudices ad vlteriora procedendo nō admiſſa exceptione illam reijcere vi-
2 dentur. Et nota, ꝙ ab interlocutoria appellatur. † Nota libellātem compelli ad petitionem rei exprimere cauſam agendi in iudicio: non compellitur ergo exprimere actionem. Et eſt ar-
3 gu. ꝙ reo non petente procedat libellus ſine cauſa. † Quæro primo, quare cauſa in libello ſit exprimenda: Dic, vt reus deliberet, & inſtruatur in defenſione, quam cognoſcere non poſſet aliter, niſi in publicatione teſtium. Item quia & ſi libellus procederet ſine cauſa, eadem ratione poſitio, probatio, & teſtimonium, quod eſt abſurdū: & ſic ſubuertuntur multa iura, quod non eſt ſentiendū. Secundo per hanc decreta. inſtruunt Doc. ſcilicet Pe. opponentem contra libellum, ꝙ non petat declarari libellum, ſed opponat per ipſum procedēdum non eſſe, quia obſcurus eſt libellus: & hoc, ne inſtruat aduerſarium. Nec debet tunc dicere iudex libellū declarari debere, ex quo reus non dicit, ſed expreſſe dicere reū non teneri reſpondere. De quo in Spe. de libel. concep. §. fi. ver. caueas. Dicunt tamen quidam, quòd quando in libello perſonali non eſt cauſa, ſtatim debet reus lit. conteſtari, quia nō poterit poſtea mutare, ut no. ſ. c. prox. & ſic reus abſoluetur. Sed hoc nō placet, qa in proceſſu poterit cauſam declarare, & probare, C. de an. excep. l. vlt. Nā, vt dixi, declaratoria emēdatio ſemper admittit, qa & cōcernit fauorē rei. Puto tñ, ꝙ ſi vult appellationem iuſtificare, oportet ꝙ cauſam obſcuritatis declaret in appellatione, de app. cordi. li. 6. Hæc procedunt ſm Cald. ut poſtea poſſint declarare cauſam, qñ nulla ē expreſſa, vel qñ alia adeſt obſcuritas: ubi autem eſt expreſſa certa cauſa, qa nullam aliam pōt addere: ſi illa eſt inepta, procedit cautela, de qua primi dicūt de re iu. abbate. li. 6. quem intelligo ſecundum id, qđ dixi ſ.
4 ¶ † Quæro, qualis debeat eſſe cā in libello, vt procedat libellas, an ſufficiat ꝙ cōcludat ius agēdi ex narratis, & cōcluſis de iure cōi, q̄q̄ non excludat ius excipiendi, & non cōcludat ius agendi omni iure ſpeciali ex antecedenti cōſiderato: qa hoc reſeruat ad merita in replicationibus ad ſuſtinendā actionē, vt j. de excep. a nobis. Sufficit ergo dicere, Peto ro. qa mutuaui. Nec expedit, ꝙ addat, De quo mihi nō eſt ſolutū nec ꝑſcriptū, & ꝙ nullū feci pactū de non petēdo. Idē no. j. de acc. ſuper his. Si tñ hoc dicatur, per hoc nō uitiatur libellus, de reli. do. ꝯſtitutus. Inn. alibi latiſſimè hoc proſequit, ſcilicet de re iud. cū Bertoldus. in uerbo, memorato. Dic, ſi actor ponēdo ius ſuū in libello nō excludit ius excipiēdi rei, ſine dubio ꝓcedit libellus, ut đt Inn. hic. Si actor cōcludat ius agēdi, & cū hoc addat aliud, p qđ ſimpliciter excludat ius rei, ſi ius rei excluſum nō coadiuuat in aliquo ius agēdi, nō admittit hic libellus, inquātum excludit ius rei nō coadiuuās ius agēdi, niſi oſtēdat ī quo coadiuuet. Si in aliquo coadiuuat ius agēdi, tūc ſi ſimpliciter negat ius agēdi, admittit libellus: & tūc ſi cōſtat de nō iure aduerſarij, & nō cōſtat de iure agētis, planū, ꝙ nō prodeſt agēti, de reſcrip. olim. Sed an obſit reo, dic vt ibi no. Inn. & tāgit Cōpo. de reſc. c. capitulū. & in d. c. cū Bertoldus. Si actor ponēs factū, ex quo fundat ius agēdi, ponat aliqd ex parte rei, qđ inualidū dicit, quo exiſtēte valido excluderet ius agēdi: tūc libellus nō procedit, niſi adijciat cām inualiditatis. Nā ſi dicat, Dico, ꝙ mutuaui, & mihi es obligatus, nō obſtāte pacto de nō petēdo, qđ feci: libellus nō ē admittēdus, niſi petēte reo declaretur cā inualiditatis pacti: vt qa erā minor, cum feci, vel ſimilia. Item vt dicit hic Inn. ſufficit libellū concludere ius agēdi, inſpecto iure cōi, licèt aliquo accidēti, & ſingulari iure extrinſecus cōſiderato nō cōpeteret: quia illud reſeruādū eſt ad merita, etiā ſi aliquid de iure ſingulari exigit ſecundū naturā materiæ, in qua formaī libell9. Sufficit ergo, ſi dicat, Dico ꝙ mutuaui ꝑlato eccleſiæ tātū: nec ē neceſſe ꝙ ſubmittat, Dico, ꝙ hoc ē verſum in vtilitatē ecclæ, de depoſi. c. j. & in aut. hoc ius. x. q. ij. Idē Bar. in l. j. ff. de eden. C. de prob. exēplo. Nec eſt neceſſe, ꝙ exprimat ꝙ mutuauit de cōſenſu canonicorū: quia eo ꝙ đt, mutuaui, intelligit legitime. No. bñ, qa verba libelli efficaciter intelligunt. Per hoc patet, ꝙ ſi libellans ponat aliqua in libello, per q̄ notorie cōcludat, & patēter defectus iuris agēdi, niſi aliquo iure ſpeciali tēperet, & iuuet libellū, illud in libello deducendo, non procedit libellus. Ad hoc optime de reſt. ſpo. ad decimas. li. 6. & qđ no. de offi. vica. c. fi. per Inn. & ſ. de iu. examinata. in addi. Nō procedit ergo libellus, in quo fateī exēptā eccleſiā, petēdo aliquā ſpeciē iuris epiſcopalis, niſi exprimat qđ prę ſcripſit, de ꝑſcri. auditis, vel ꝙ illud in exemptione ſit exceptū, de reli. do. cum venerabilis. & c. cōſtitutus. vel aliud ſimile. Ex his infertur, quòd ſi ex narratis in libello cōcluditur ius agendi competere de iure communi, ſi ad excludendum libellum reus opponat aliquid, & ꝙ concludatur ius agendi nō cōpetere, ēt ſi incōtinēti ſe offerat probaturum, nō admitteī hæc exceptio ad repellendū libellum, vt ſi opponat cōtra libellū, in quo petitur ius epiſcopale, exēptionē, & incōtinēti ſe paratū offerat illam probare: nam probatio exēptionis differī in principali, nec impeditur libellus, vel lit. cōt. de foro comp. ex parte B. de lit. conte. c. primo, lib. 6. Quod tempera verum, niſi

malitia

malitia actoris eſſet notoria,& defectus iuris, cui non eſſet in-
5 dulgendum, j.qui ma.accu.non.poſ.ſignificante.cũ ſim.†Nũ
quid autem plures actiones poſſint in libello accumulari : re-
6 mittit Hoſtien.ad no.per ſe s̃.de elect.querelam.† Nota bonũ
dictum,quòd dicitur,exceptiones litis non finitæ nõ poſſe op-
poni ad proceſſum:eſt verum,niſi ſint notoriȩ. Idem no. Arc.
de elec.vt circa.lib.6.& hoc, quia tales vitiant libellum. Idem
dicit Spec.in titu.de excep.§.dicto.ver.vt autem.Plus dicit idẽ,
etiam ſi de eis conſtet per inſtrumentum, éo.§.verſicu.ſed an
reus.de quo dixi de reſcript.ſuper literis.& de excep. exceptio
nem.& c.paſtoralis.Principale dictum pendet ex hoc,an exce
ptio concludat defectum iuris agendi funditus:quo caſu hæc
eſſet exceptio litis finitæ,quæ dato quòd forte non poſſet op-
poni contra libellum,qui in ſe nihil cõtinet iniquum, ex quo
non eſt notorium,vel non patet ex ſerie libelli,procedit libel-
lus:ſicut dicimus in ſententia iniuſta: tamen poterit opponi
7 ad proceſſum.†Conclude ergo ad præmiſſa, Quandoque ex
narratis in libello concluditur ius agendi de iure communi ,
quandoque in narratis in libello concluditur ius non agẽdi,
vel concludit ius excipiendi : quandoq; ex narratis in libello
concluditur ius agendi, & excluditur ius excipiendi. Si ex nar-
ratis in libello concluditur ius agendi de iure communi : &
procedat libellus, licèt in aliquo iure ſpeciali intrinſecus ali-
quo conſiderato non procederet,vt dicit hic Inn. & ſecũdum
naturam ſubiectæ materiæ. Simile, quod dicimus de citatio-
ne:quia ſufficit,quòd concludat quem ſubiectum communi
ter,licèt aliquo caſu non ſit ſubiectus:& ſufficit,quòd non cõ
cludat communiter,vt non arctet citatum, licèt aliquo caſu
concludere poſſet ſingulari:quia talia nõ attenduntur. Facit
qđ no.in c.præterea.de dila. Ad hoc l. ſuus. de hæred.inſt.Ad
hoc quod not.de officio dele.prudentiam. Ad hoc quod not.
de cohabi.cle.veſtra.quia ſufficit ſecundum regularẽ curſum
notorium eſſe,licèt aliquo accidenti poſſit excuſari. Adeo ꝓ-
cedunt prædicta,quòd contra libellum non admitteretur ex-
cipiens,paratus etiam incontinenti probare : ſed bene habẽs
notoriam exceptionem. Quod puto, etiam ſi eſſent actiones
litis finitæ, vel concludentes funditus ius agendi non compe-
tere,quæ dicuntur litis finitæ,vt no.ff.de re iudi. l.cum quære-
batur. & l.fi.ff.rem ra.ha.licèt illæ poſſent opponi ad proceſ-
ſum,ſi eſſent litis finitæ,& incontinenti probatio offertur:vel
non finitæ,& eſſent notoriæ,vel iam probatæ, vel de eis con-
ſtaret per inſtrumentum, vt eſt dictum.Si ex narratis in libel-
lo concluditur ius non agendi, vel ſimul concluditur ius exci
piendi,niſi aliter temperetur libellus,non procedit, quia hẽt
notorium defectum, & quia de exceptione conſtat notoriè,
cum ponens in libello illam fateri videatur.C. de lib. cauſa.l.
iubemus.Hæc tamen qualiter intelligatur,uide gl.in l. qui fa-
miliæ.ff.fa.erciſ.& vide Bart.de dona.ex hac ſcriptura.cum ul
tima gl.quia confeſſio præiudicat:poteſt tamen illam reuoca
re ante litis conteſtationem. Si autem in libello concluditur
ius agendi,& concluditur ius excipiendi:tunc ſi negatiuè tan
tum,libellus procedit:ſi ponitur exceptio in facto,& negatur,
vel eliditur,non procedit libellus,niſi cauſa eliſionis oſtenda
tur,vt no.ibi.Vide aliqua de prædictis in Spe.de libel.concep.
§.iuxta propoſitionis.ad finem.

De mutuis petitionibus. Rubr.

¶Quia plerunque ab vtraque parte petuntur libelli, & fiunt hincinde mutuæ petitiones,ideo &c.De materia,3.queſt.8.cuius in agendo.

SVMMARIVM.

1 *Delegatus quandoque eſt iudex competens in materia reconuentionis.*
2 *Libellus quandoque ſufficienter concludit per generalem clauſulam.*
3 *Reconuentionis priuilegia duo,hic vide,quomodo ſuper ea procedi debeat. nume.4.*
5 *Reſponſio facta voluntarie libello abſque citatione valet.*
6 *Iudex quomodo debet laborare,ne partes ſe expenſis, & ſumptibus vanis viciſſim inquietent.23.& 25.*
7 *Lites decidunt ſententia,& compoſitio.*
8 *Delegatus poteſt authorari concordiȩ,quæ fit coram eo.*
9 *Viciſſim dicitur id fieri,quod fit eodem tempore,licèt non concurrat in temporis momento.*
10 *Iuriſdictio etiam delegati quomodo extenditur ad alias perſonas.*
11 *Iuriſdictionis prorogatio a quo principio ſurgat ex reconuentione.*
12 *Reconuentio in quibus cauſis habeat locum.*
13 *Reconuentio an procedat,quando agitur pro rebus male alienatis.*
14 *Reconuentio facta coram delegato quomodo ſe extendat ad lites,quæ habuerunt ortum poſt datam reſcripti.*
15 *Reconuentio coram quibus habeat indiſtincte locum.nu.ſeq.*
16 *Reconuentio in quibus cauſis non habeat locum.*
17 *Reconuentio quando fieri debeat,vt habeat locum.*
18 *In reconuentione quando procedatur.*
19 *Sententia in materia reconuentionis quomodo ſit formanda.22.*
20 *Exceptio ſuperueniens poſt concluſionem in cauſa quomodo poſſit opponi.*
21 *Reconuentioni ſi actor reſpondere recuſet,debet ei audientia denegari.*
24 *Iudex in quibus cauſis non debeat laborare ad partium concordiam.*
25 *Iudex quando poſſit partes ad concordiam compellere.*

CAP. I.

1 EX literis. ¶†Reus recõuenire poteſt acto
rem etiam coram iudice delega
to:qui ſimul audiet, & finiet cauſam utranq;.
h.d.Ponit mandatum, quod primo iuſtificat :
ibi,mandamus.Nota,ꝙ aliquando agunt in iu
dicio prælatus,& conuẽtus ſimul, & æque prin
2 cipaliter:de quo de reſcrip.edoceri. † Nota argu.pro generali
concluſione libelli,Peto mihi iuſtitiam exhiberi:uide j.de or-
3 di.cog.cum dilectus.†Nota duo priuilegia recõuentionis.Pri
mum iuriſdictionis prorogatiuum. Secũdum, ut ſimul ſuper
vtroque procedatur.Et no.ordinem procedendi in cauſa con
uentionis,& reconuentionis:quia ſigillatim particulares act⁹
expediuntur.Primo,acta ſigillatim actoris.Secundo,rei recõ-
4 uenientis.†Not.ꝙ vt procedat recõuentio, debet fieri incõti-
5 nenti,id eſt in actu lit.conteſt.vel ſtatim poſt.¶†No. ꝙ moni-
tio in præſentem ſufficit pro citatione.Ad hoc de off.dele.cõ-
ſuluit.C.quomodo,& quando iu.l.2.Secundum hoc videtur,
quòd & in præſentem,vt teneat reſponſio ad libellum, exiga
tur monitio.Sed dic;quòd ideo hic exigitur,quia nolebat pro
pria uoluntate reſpondere.Et eſt argu.quòd actor in cauſa re
conuentionis non debet habere deliberatorias, ex quo arctãt
incontinenti reſpondere.Sed dici poteſt, quòd hic deliberato
riȩ non excluduntur,cum potuerit quo ad hoc venire indeli-
beratus.Et intelligitur hic incontinenti,id eſt, nullo alio actu
ſeparato interpoſito.Notant hic Doct. quòd ad conuentionẽ
ſuper vna re poteſt ſequi reconuentio ſuper pluribus. Sed nõ
placet hoc,quia & hic poterat eſſe conuentio ſuper pluribus,
maxime cum loquatur quo ad cõuentionẽ in plurali: & quia
6 indiſtincte loquitur,iuſtitiam exhiberi. † Nota iudicem ante
omnia debere laborare ad concordiam, & ꝙ ad ipſam recur-
7 rere poteſt cũ bona cõſcientia.†Et no.duo remedia litis deci-
ſoria, ſententiam,& compoſitionem:& eſt hic finis fori,ut cõ
8 cordia ſit inter partes,& exulent lites,s̃.in cõſti.Gre.†Et no.de
legatũ authorari cõcordiæ,quæ fit corã eo.De quo de iud.c.j.
lib.6.Nunquid illam exequatur,uide de off.dele.ſi qñ. per In;
9 no.†No.ꝙ id dicitur viciſſim fieri, quod fit in eodem tempo-
10 re,licèt non concurrant in temporis momento.†Not.caſum,
in quo iuriſdictio extendĩt ad alias perſonas, etiam delegata,
quando prorogatio ſurgit authoritate iuris. Venio ad mãm
recõuẽtionis,& nõ proſequar per modum cõmenti,ſed ordi-
ne gloſſarum. ¶ Opp. primo,ꝙ poteſtas arbitri nõ extẽdat̃ ex
reconuentione,vt patet s̃.de arb.cum dilectus.So.Arbitri po-
teſtas non extendit,quæ menſuratur ad ſola partium verba :
ſed delegati ſic,vt hic.Et eſt cã,quia iuriſdictio datur via iuris,
ideo ſurgunt prouiſiones iuris circa eam.Poteſtas ab homine
dat̃ arbitrio,ideo nõ prouidet ius:Ad hoc l.in conuentionali-
bus.& l.quoties.de ver.ob.& facit,quod no. in fi. de re iud. c.
11 fin.¶†Secũdo quæro,a quo principio ſurgat prorogatio ex re
conuentione:Dic,ſi attẽditur cauſa immediata,principiũ ſur
git a iure:nam & in inuitũ datur,& extẽditur, vt hic. Si atten-
ditur primarium principium, poteſt dici ꝙ ſurgat a principio
voluntario,& tacito cõſenſu agentis,quia uoluntarie adit iu-
dicem:& ſi vult pro ſe, velle debet & ꝯ ſe,ut dicit l.cu Papi.C.
de Senat.Ratio hæc eſſet uera,ubi quis hẽret plures iudices,&
alterũ eligeret:vel etiã ubi eligeret delegatũ, quia tunc princi
pium omnino voluntariũ eſt.Sed vbi adit iudicem vnicũ rei ,
quem neceſſe habet adire,iam principiũ non eſt voluntariũ,
qa ex neceſſitate illum adit,ſaltim cauſatiue,ꝙ velit ſuum cõ
ſequi:quia actor neceſſitatur forum rei inſequi,vt ſupra de fo
ro competẽti.ſi clericus. & c.cum ſit.Dico ergo,ꝙ prorogatio
ſurgit a iure:cauſat̃ tamen aliquali ȩquitate naturali,quæ tra
hit principiũ non ab eo,quod uult actor,ſed qđ uelle debet,&
potentialiter velle poteſt : & ſic a quodã principio uoluntatis
fictæ:quia uelle poteſt, & uelle debet, cum cauſæ vnius corã
uno inter eoſdem melius, quam coram diuerſis tractabunt̃,
ne contingat tractus ad diuerſos iudices, & ad vitandos ſum-
ptus,& labores,dedignari non debet iudicẽ cõtra ſe,corã quo
& litigat pro ſe:licèt & illum adeat,quia alium non põt.Iſtud
ca. habet materiam non proſequendam ſecundũ gloſſarum
ordinem.Primo uidendũ, a quo principio ſurgat prorogatio
iuriſdictionis ex recõuẽtione:& hoc eſt dictum. Secundò, in
quibus cauſis habeat locum recõuẽtio,& in quibus non. Ter
tiò,coram quibus habeat locum recõuentio.Quartò, qñ de-
beat fieri reconuentio.Quintò,qñ in recõuentione proceda-
12 tur.¶† Ad primũ,in quibus cauſis habeat locũ recõuẽtio,po-

teſt dici, quòd regulariter in omnibus: quia tex. in materia lo
quentes, indiſtincte loqui videntur. In aliquibus tamẽ eſt cer-
tum, quòd locum habet, & in aliquibus dubitatur. ¶ Primo
eſt dubitatio, an procedat in cauſa criminali. Gl. quòd non, 3.
q. 8. cuius in agendo. de iud. at ſi clerici. de foro compe. nullus.
& hoc, quia non relatione criminum, ſed innocẽtia reus pur-
gatur, ff. de pu. iud. l. is, qui reus. Gl. iuris ciuilis dicit reconuen
tionem procedere in criminali, in authẽ. & conſequenter. C.
quom. & quan. iu. in verbo, eundem iudicem. Bar. in aut. & cõ
ſequenter. dicit, ꝙ ſi reconuẽtio fiat corã iudice vtriuſque cau
ſæ, procedit materia l. is qui reus. de pu. iudi. Si fiat coram iu-
dice alias non rèconuenientis, & ſic tangitur effectus proroga
tiuus iuriſdictionis, nõ poteſt fieri recõuentio quo ad hunc ef
fectum, quia accuſans voluntarie nõ eligit iudicẽ, ſed impul-
ſus ab iniuria illata. Et ſic ceſſat ratio l. cũ Papi. alle. l. 2. §. ſed ſi
agant. ff. de iud. & quia non eſt cõueniẽs, vt malignitas aduer-
ſarij mei cogat me, vt recõueniar corã iudice aliàs non meo.
Ad qđ facit, qđ no. de iud qualiter. Dic, ꝙ qñq; accumulat̃ cri
minalis cũ criminali, qñq; ciuilis cũ criminali. Si criminalis
cũ criminali, ſi corã iudice vtriuſque, ꝓcedit reconuentio, niſi
cõpaſſibilitas cauſarũ aliud inducat: quę qñ incõpaſſibiles di
cant, colligitur C. qui acc. nõ poſ. l. negãda. & l. is qui reus. de
pu. iudi. Si corã iudice aliàs nõ reconuẽti, ſi datur incõpaſſibi-
litas cauſarũ, planum ꝙ non procedit. Sed ſi aliàs cauſæ ſunt
cõpaſſibiles, vel nihil opponitur de incõpaſſibilitate, videtis
quid tenet Bar. ꝙ non procedat. Idẽ hic Inn. Sed ratio Bart. nõ
eſt generalis, & ideo non procederet in accuſante pro publi-
co intereſſe. Tenui aliàs, ꝙ vbi venit ratione publici intereſſe,
procedit recõuẽtio: quod puto, vbi vterq; veniat ratione pu-
blici intereſſe, & conuentus, & reconuentus: ſecus ſi vnus ue-
niat ratione priuati, alter publici, quia tunc non procedit: &
quia non eodẽ reſpectu conuenitur, quo agit: agit enim ratio
ne publici intereſſe, & reconuenitur ratione priuati, arg. c. fre-
quens. de reſti. ſpo. lib. 6. & quod not. de ordi. cog. cum dile-
ctus. Quę puto, etiam ſi reconuentio fiat coram iudice dele-
gato impetrato a reconuento: quia ſtat ratio, licèt Bar. ſentiat
contra in delegato, in dicta auth. & conſequẽter. ¶ Secundo
caſu, quando ciuilis accumulat̃ cũ criminali. Hic proſequor
tres caſus, Primus, quando ciuilis accumulatur pendente cri
minali. Secundus, quando criminalis accumulatur ad ciuilẽ.
Tertius, quando ciuilis ex crimine accumulatur ad aliam ci-
uilẽ, vel criminalẽ. Primo caſu Inn. dicit, ꝙ ſi fit accumulatio
de eadem re, non poteſt propter incõpaſſibilitatẽ cauſarum,
l. ſi quis a ſe fundũ. C. ad leg. Iul. de vi pub. Ad hoc l. 2. C. de or-
di. iud. Idem dicit Inn. ſi cauſæ quoquo modo ſe contingant,
ita ꝙ vna ad alterã ſit præiudicialis, C. de ordi. iud. l. fi. l. j. C. qui
acc. non poſ. Si ſuper diuerſis rebus, & ex diuerſo facto, dicit
quòd non procedit reconuentio propter incompaſſibilitatẽ
cauſarum: & quià prima vt maior, facit ſilere ſecundam, C. de
ordi. iud. l. fi. & ſentit Bar. in l. prima. & hoc ſatis placet. Quod
credo, inquantum opponeret exceptionem maioritatis, vel in
quantum exceptio ad repellendam reconuentionem illi poſ-
ſet proportionari. Secundus caſus, quando pendente ciuili
accumulatur criminalis: dic in recõuẽtione, quæ fit de procu
ratore, habet̃ in l. vel in operis. & in l. omniũ. ff. de proc. In alia
Bar. dicit, ꝙ ſi ciuilis eſt deſcendens ex crimine rei recõuenien
tis, nõ procedat recõuentio, quia tunc agit inuitus actor: vñ
reconueniri nõ põt, per l. 2. §. ſed ſi agant. ff. de iud. Si ciuilis eſt
deſcendẽs ex cotractu, vel facto actoris, non ex facto rei recon-
ueniẽtis in criminali, dicit quòd ſi iudex aliàs non poteſt co-
gnoſcere de cauſa criminali, ꝙ non procedet reconuentio, q̃a
priuilegium reconuentionis non prorogat ad cauſas diuerſas
omnino altioris gradus, ut j̃. dicam: & q̃a hoc nõ poſſet vtroq;
volente, vt l. non diſtinguemus. §. Iul. ff. de arbi. Et hoc ẽt tenet
Butr. quia hic non cadit recõuẽtio, nec prorogatio, quia nõ eſ
ſet prorogatio, ſed in nouã ſpeciem translatio, l. Labeo. §. j. ff.
de arbi. & l. ſed & ſi manente, ff. de preca. Si iudex habet cogni
tionẽ aliàs criminalis, tunc ſi recõuentus vult vti priuilegio l.
fi. C. de or. iud. faciendo ſilere ciuilẽ, nõ procederet reconuen-
tio, cũ nòn poſſit ſuper vtraq; procedi, ſecundũ opi. ꝙ priuile-
gia ſint inſeparabilia: & quia nimiũ præiudicaret actori, qui
præoccupauit, & cuius eſt priuilegium, qui prior agit, prior
appellat. Ad hoc, quia ceſſat ratio l. cum Papin. Ex quo enim
nõ habet illũ iudicẽ pro ſe, q̃a repellitur, nec habebit cõtra ſe.
Et primo caſu putat, ꝙ reus reconuẽtus non impedit̃ iuſtitiã
proſequi corã alio iudice cõpetẽti accuſando, quia ceſſat im-
pedimentum auth. & cõſequenter. cũ illa impediat demum,
quando cauſę poſſunt corã eodem iudice tractari. Ad hoc, qđ
no. Inn. de reſcrip. paſtoralis. §. primo. Hæc procederent, quan
do ciuilis, & criminalis accumularentur ſuper eodẽ facto: q̃a
ſic loquitur l. fi. de ord. iud. Sed ſi ex diuerſo delicto, procede-
ret reconuentio. Ad hoc gl. in l. vel in operis. & l. omnium. ff.
de proc. Si autem accuſans non vult vti priuilegio, ut ſuperſe
deatur ciuili tãquã minori: dic, ꝙ procedit recõuentio in cri-
minali, ſicut prorogatio, l. prima. C. de iur. omn. iud. & dixi de
foro cõpe. ſi diligenti. Hæc vera inquantum illam criminalẽ
accumulat ante litem conte. ſed ſi illam accumulat poſt lit.
conteſt. dicit Innoc. quòd indiſtinctè procedit reconuentio, te
nẽdo ꝙ accumulauerit ſtatim poſt: quia tunc ex quo lis eſt cõ
teſtata, perdit priuilegium excluſionis ciuilis rõe maioritatis,
cum opponere debuerit ante lit. cõte. ex quo ſapit naturã dila
toriæ. ¶ Tertio caſu, quando ciuilis ex crimine accumulat̃ cũ
alia mere, tũc ſi ciuilis mera procedat, procedit recõuẽtio, q̃a
nihil impedit. Si ciuilis ex crimine ꝓcedit, & accumulat̃ me-
ra ciuilis, nõ admittitur, qñ ſurgit ex delicto cõuenti reconue
nientis, quia agit inuitus, vt dixi de iud. qualiter. Si non ſurgat
ex delicto recõueniẽtis, bñ põt procedere recõuẽtio, ſ̃m Bart.
in dicta auth. & cõſequenter. & hoc de primo. Secundo eſt du
bium, an reus poſſit recõuenire de cã altioris gradus, & ſic an
ampliet iuriſdictionem deficientem nõ ratione perſonæ, ſed
natura cauſæ. Inn. dicit hic, ꝙ non, reſtringens materiam pro-
rogationis ex reconuentione demum, vbi dat̃ defectus iuriſdi
ctionis reſpectu perſonæ, & nõ reſpectu eccleſię. Et ſunt verba
Acc. in l. non diſtinguemus. §. item ſi quis Romæ. ff. de arb. vbi
concludit, ꝙ ubi iuriſdictio nõ eſt ꝓrogabilis, nõ procedit re-
conuentio: Vñ ſi coram laico agitur, & recõuentio fiat in ſpi-
ritualibus, nõ procedit recõuentio: ſi ſub inferiori fit iudice,
recõuentio deliberate non ꝓcedit. Alle. s̃. de iud. quanto. j̃. de
or. co. tuam. qui fi. ſint le. lator. C. de or. iud. l. prima. Si fit recõ
uentio coram iudice ciuilium cauſarũ de criminali, nõ proce
dit, vt dixi s̃. Contra no. Accur. in auth. & conſequenter. in gl.
2. qui tenet, ꝙ recõuentio procedat in cauſa, de qua aliàs co-
gnoſcere nõ poterat rõne incidentiæ, arg. l. quoties. C. de iud.
& de hoc caſus vr̃ in l. ſi idẽ cũ eodẽ. poſt princ. ff. de iur. omn.
iud. ubi ex recõuentione ampliatur iuriſdictio ad maiorem
quantitatem. Gul. tenet primũ in Spe. de recõuẽ. §. j. poſt prin.
& §. 2. uer. & credo. Ad l. quoties. reſpondet, quia rõne incidẽ-
tiæ põt, quia nõ pronuntiat ſuper illa, ut l. prima. C. de ord. iu.
ſed in recõuẽtione neceſſe hẽt pronũtiare. De quo de ord. co.
capit. primo. Non obſt. l. ſi idem cum eodẽ. quia habet diuer-
ſas literas, & diuerſos intellectus. Itẽ ſecundũ lr̃am, & intelle-
ctũ, ſ̃m quẽ obſtat, dic qđ ampliat̃ iuriſdictio in quãtitate, nõ
alteratur ad diuerſam qualitatẽ cauſæ, ut in exemplis ſupra
poſitis. Bar. in aut. & cõſequenter. cõcludit, ſi iuriſdictio defi-
cit ſolum rõne perſonæ recõuentæ, ampliat̃ abſq; dubio: ſi de
ficit rõne cauſę, ſi iudicis iuriſdictio prorogabilis eſt partiũ vo
luntate, ampliat̃, ut l. ſi idẽ. q̃a ſic cõſentire pñt. Si non eſt pro
rogabilis partium voluntate, ſicut eſt cã libertatis ad minores
iudices, l. non diſtinguemus. §. ſi de liberali. ff. de arb. & adhuc
non procedit recõuentio, q̃a ceſſat rõ l. cũ Papi. q̃a ſola perſo-
na non habet dedignari, ſed cauſæ natura: quia hic ceſſat rõ
prorogationis: q̃a deficit poſſe, & cõſequẽter debere. Itẽ q̃a cã
liberalis eſt ad alias p̃iudiciales, deficit proceſſus ſimultaneus,
cũ talia inſeparabilia videantur: de quo dicetur j̃. Hãc opi. ha-
buit a Butr. qui idem tenet, potiſſime q̃a recõuẽtio ꝓrogat, &
extẽdit, nõ trãſmutat ad ſpẽm diuerſę cãæ: q̃a nõ ẽ hoc ꝓroga
re, ſed transferre, ff. de p̃ca. l. ſed & ſi manẽte. ff. de arb. l. Labeo.
§. primo. Itẽ ẽt tenuit Gul. de Cu. eadẽ rõne: per quę dicũt co-
ram iudice ciuilis cauſæ nõ extendi iuriſdictionẽ ad crimina
lẽ in cã recõuẽtionis. Dic ergo, qñq; ex recõuẽtione agitur ex-
tendi iuriſdictio per recõuentionẽ ex ſolo exercitio, impedita
rõne priuilegij: & hoc olim, & hodie ꝓcedat, l. 2. §. ſed ſi agãt.
de iud. vbi habẽs priuilegiũ reuocãdi domũ, ſi agat in Roma,
ibi põt, non obſtante priuilegio, recõueniri. Ad hoc gl. in c. fi.
s̃. ti. 2. Quãdo agit̃ iuriſdictio extẽdi in habitu, & tũc ſi iuriſdi-
ctio deficiat quãtitate, & olim, & hodie ꝓrogabilis eſt ex recõ-
uẽtione. Si agit̃ de extẽdẽda iuriſdictione reſpectu ſolius per-
ſonæ, tũc ſi quo ad perſonã iuriſdictio eſt partiũ cõſenſu ꝓro-
gabilis, extẽdit̃ iuriſdictio, vt in his iuribus. Si eſt improrogabi
lis, ſi hoc cõtingit ex priuilegio perſonæ, non ꝓcedit reconuẽ-
tio, ſ̃m aliquos: de quo dicã j̃. ut in clerico corã iudice ſecula-
ri reconuẽto. Si eſt improrogabilis ſolo defectu iuriſdictionis,
vt q̃a ſtricti iuris ẽ, nihilominus extẽdit̃, ut in iuriſdictione de-
legata improrogabili de perſona ad perſonã, de off. deleg. P. &
G. & hic, q̃a hæc eſt ꝓrogatio iuris. Qñq; agit̃ iuriſdictio extẽ-
di ad diuerſam cãm non ſuppoſitã p̃tãti iudicis ex nã̃ cauſæ,
& poteſt dici ꝙ procedat doctrina Bar. an ſit prorogabilis, an
nõ: vel ſi ius poteſt dicere, ꝙ ſi dat̃ ſolus exceſſus in quãtitate,
ꝓcedit recõuẽtio. Si in ſola qualitate, idẽ: vt in laico recõuen
to corã clerico: ſed ibi prorogatio ꝓprie ẽ ſolius exercitij. Si in
quãtitate, & qualitate, nõ: ut in crĩali, & libertatis q̃one dixi s̃.
Ex his tertia deciditur dubitatio, an procedat recõuẽtio cleri-
ci corã ſeculari. Hoc latius examinaui s̃. de iud. at ſi clerici. Ho
ſtiẽ. hic tenet in ciuili ꝓcedere recõuẽtionẽ: in crĩali, ſi agit̃ ad
degradationẽ, nõ ꝓcedit, q̃a illã iudex laic⁹ examinare nõ p̃t:
imo nec clericus electus cõfirmat⁹, ſ̃m quoſdã, de ele. trãſmiſ-
ſam. Et ſic p̃t intelligi de iud. at ſi clerici. & c. cũ nõ ab hoĩe. &
c. clerici. Si đ crimine agit̃ crĩaliter, & agit̃ ad pęnã corporalẽ:

uel cri-

vel crimen eſt canonicum: dic idē, vt non ꝓcedat reconuētio, qa talia nō poſſunt examinare laici: ergo nec iudicare, in Authen.de mand.prin.§.ſi uero.col.3.& in Auth. ut cle.apud ꝓpri.epiſ.§.ſi vero eccleſiaſticū.col.6.de ordi.cog.tuā. Et ſic debent intelligi no,de iud.at ſi clerici.de arb. cū dilectus.vbi ponuntur caſus,in qbus ceſſat reconuentio.Si vero pęna ciuilis, & pecuniaria venit ex reconuentione imponenda, locus eſt reconuentioni & diſſinitioni:& ad requiſitionem ipſius ſecularis iudicis eps̄,ſi ſit expediens,exequet̃, de foro cōpe.poſtulaſti.ff.de re iud.a diuo Pio.96.di.cū ad uerum.Io.An.dicit, ꝙ ꝯtra iſtas diſtinctiones facit s̃.de fo.cōp.c.2.& qđ no.eo.ti.verū. & de cle.coniug.c.vno.li.6.Per quæ uř, ꝙ ēt ſi agatur ad pęnā pecuniariā tm̄,non poſſit fieri reconuentio corā iudice laico, Et hoc credit Io.An.de quo remittit ad c.at ſi clerici.de fo.ꝯp. & ibi tenuit,ꝙ non procederet reconuentio:qđ tenet Butr. & Gul.de Cu.qa iuriſdictio non eſt prorogabilis de iure: & ſic ficta prorogatio non adaptat̃. Ad hoc de fo. cōp. ſi diligenti.C. de epiſ.& cle.auth,ſtatuimus.Bar.tenuit eum poſſe recōueniri,qa quoties deficit iuriſdictio priuilegio perſonæ, authen.& ꝯñr.prorogat.Nec obſt. ꝙ non pōt ꝓrogare, qa illud uerū in, prorogatione hoīs:ſed fieri pōt prorogatio per legē.Pro eo facit,quia delegati iuriſdictio eſt per hoīem improrogabilis, de offi.dele.P.& G.& tn̄ prorogatur per viā reconuentionis. Nec obſt. ꝙ priuilegiū clerici ſit fauor totius cleri: qa eodem mōne legati conueniāt, eſt fauor publicę utilitatis,& tn̄ prorogatur iuriſdictio,vt l.2.§.ſed ſi agant.ff.de iudi.Tene, ꝙ non poſſit reconueniri,qa iuriſdictio eſt improrogabilis, & de ſpecie diuerſa ad diuerſam:qa cenſetur rōne perſonę,quaſi ſpiritualis: & ſic diuerſa eſt in quantitate & qualitate: & qa aliud eſt extendere iuriſdictionem præter ius,dato ſolo defectu iuriſdictionis,qđ facere poteſt reconuentio:aliud extendere iuriſdōnem ꝯ̃ prohibitionem iuris,qđ non dēt poſſe facere reconuētio.Non obſtat auth.& ꝯñr.qa illa non pōt dare iuriſdictionē in clericum.qđ non ponderauit Bar.Et ſimiliter rn̄de ad §.reuerendiſſimi.in Auth.de ſan.epiſ.col.9.Non obſt. qđ dř de legato:qa ibi non prorogat̃ de diuerſa ad diuerſam ſpeciē iuriſdictionis.Item ibi agit̃ de ꝓrogatione ſolius exercitij cōtra priuilegium,hic de ꝓrogatione habitus ꝯ̃ iuris cōis diſpoſitionē Cū ergo non reperiā ſpecifice cautū de clerico, vt poſſit corā laico conueniri,remanebo ſub regula ꝙ non poſſit.Non obſ. qđ dř,delegati iuriſdictionem improrogabilē, & tn̄ prorogat̃ per uiā reconuentionis: qa ibi per reconuētionē fit ꝓrogatio de eadē ad eandē iuriſdictionē ſub eodem genere,& ſub eodē principe:hic ad diuerſam,& ſub diuerſo & inferiori principe fieret,qđ difficilius fit.Item hic prorogaret̃ contra iuris ꝓhibitionem,in delegato fit ꝓrogatio ꝯ̃ ſolam iuris nō aſſiſtentiā. Item hic daret̃ iudex vetitus,ibi iudex non conceſſus:quod facilius fit.Plenius dixi de iud.at ſi clerici.Supple dicta per hæc, & hæc per illa.Quarto dubitatur,quid in cā appellationis,an in illa procedat reconuentio. Vř ꝙ non,ff.de iud.l.2.§.legatis, & ff.eū,qui app.in prouin.defen.l.j.Secundum hoc dicit Hoſ. intelligendum,qđ no.in Summa eo.ti.§.& qn̄. verſi.fi.de quo in Spe.de reconuen.§.2.verſi.ſed nunquid corā.Io.And.dicit, ꝙ ſi teneatur opi.ꝙ non poſſit fieri recōnuentio poſt litē conteſtatā,ſi appellatum eſt a diſſinitiua, uel interlocutoria poſt litem conteſtatam,non procedet:& hoc planū, & uerum. Si appellatum eſt ante litis conteſt.ab interlocutoria, quandiu pendet articulus appellationis,non fiet reconuentio, qa nec in principali procedit.Si articulus eſt expeditus, & ꝓnuntiat̃ male appellatum,& qa fit remiſſio ad iudicē a quo,adhuc nō procedit reconuentio corā iudice ad quē,de appel. interpoſita.§.j.Relinquitur, ꝙ in duobus caſibus tantum procedet reconuentio,quando eſt appellatum ab interlocutoria ante litis conteſtatio.iuſtificata corā iudice ad quē:quia ex tunc deuoluit̃ negotium principale cum appenditijs ſuis.Item qn̄ eſt appellationi delatum,quia & tunc deuoluitur abſq; alia cognitione appellationis,de app.cum appellationibus.lib.6. Itē ſi eſſet iuſtificata per oblationē probationis coram iudice a quo,ſecundum practicā c.interpoſita.de appel. Et hoc eſt, qa dicit Io.An.& uiā habuit a Cy.C.de tem.app.l.per hanc. in 7. q.qui ut plurimū dicit,quod dictum eſt.Inn.autē hic indiſtincte tenuit in cauſa appellationis non ꝓcedere reconuētionē. Bar.in auth.& ꝯñr.tenet indiſtincte non ꝓcedere reconuētionē in appellationis cā, quia appellans neceſſitatur agere ꝓſequendo iniuriā,quā putat illatam a iudice, ut releuat grauamē,uel iniuſtitiā: & ſic ibi non cōpellitur rn̄dere, ut l.2.§. ſed ſi agant.ſed ſufficit ꝙ ſe in ꝓuincia defendat,ff.cum q ap.in ꝓuin.&c.Puto,ꝙ ſi originarius reus appellet, non poſſit fieri reconuentio,qa remanet reus vt in principali,de app. ſignificauerūt.& no.in c.in pn̄tia.de renun.Si appellat actor, vbi dixit Io.An.& Cy.non hēre locum reconuentionē:ſto cum eis, tenendo opi.de qua dixi,ubi dicūt locū hēre:dico ꝙ ſi ſummus in tali caſu,pp qđ habeat appellans ius reuocandi domū, qa qn̄ ſit prætextu appellationis,dixi de iud.alias de foro compe.

c.fi.non procedat reconuentio,ſi non habet ius reuocādi domum:inquantū non habet,procedit recōuentio, vt dixit Io. An.qa cum pręmittāt qn̄ eſt delātū,uel iuſtificata appellatio, iam eſt releuata iniuria,& neceſſitas,& ſtimulus, pp quem neceſſitet̃ agere.Itē quia talium iuriſdictio eſt prorogabilis,maxime ſi appellatio interponeretur ex grauamine nō illato uoluntate iudicis.Hæc uera dicit Spe. in appellatione iudiciali: in extraiudiciali autem,q̇ deuoluat cognitionē negotij principalis,ut qn̄ appeliat̃ ſuper prouiſione, & hm̄ōi,de elec. ſtatuimus.dicit ꝙ hēt locum recōuentio,cum ſit certū eum eſſe iudicem partium,3.q.8.cuius in agendo.Ponit in Spe. de reconuen.§.nunc dicamus,uer.ſed nunquid coram.Quinto eſt dubium,an ſi agit̃ officio iudicis,procedat reconuentio.Dic,ſi ꝑ officiū iudicis concludit̃ tm̄ iudici, non procedit recōuentio, qa nihil a parte petitur,ſed a iudice:& ſicut non adeſt ꝯuētio, ſic nec reconuētio.Si ſolus iudex ex officio ꝓcedit, idem ut in criminalibus,in quibus ex officio ꝓcedit,de accuſa. qualiter, & qn̄.no.j̃.gl.magna,ad fi.uer.ſed nunquid,etiam ſi in aliquo proſequente fiat inquiſitio,qa ille non agit, nec accuſat forte procederet in denuntiato ut denuntiari poſſit, de quo dic ut dixi de criminali s̃.Sed ſi officium iudicis dirigitur ꝯ̃ partem, hēt locum qa illud ſubrogatur loco actionis.Et hoc mēbrum ponit hic Io.An.alle.de offi.iud.c.ſecundo.& Bart.in d. Auth. & ꝯñr.qui pro hoc vlt.alleg.l.primā,in fi. ff.de uar. & extraor. cog.Sexto eſt dubium,an ꝓcedat reconuentio in poſſeſſorijs. Et breuiter dicendū,quod ſi ſic intentātur, ꝙ ſunt incompaſſibiles,uel propter ꝯ̃rietatem, uel pp priuilegium poſſeſſorij fori:quod qn̄ ſit,no.de reſti.ſpol.ex conqueſtione.de ordi.cogn. c.fi.de cauſa poſſ.paſtoralis.non procedit reconuentio. Et cā patet de iud.c.fin.alias autem procedit, qa utraque tractatur plenarie.Puto tamen,ꝙ ſi habens poteſtatem repellendi iudiciū pendens,ſi non repellat,procedat reconuentio: ſi autem ſuſpendit,non procedit.Quod an ſit uerum,tāgam j̃. Hoc ſenſit gl.hic,ſuper uerbo,quæſtionibus. de hoc ſupra de iudicijs, c.fin.Septimum dubiū eſt,an in cauſa ſummaria procedat reconuentio.Dicit hic Io.Andr.ꝙ non hēt locū reconuentio in cauſa ſummaria,niſi ſit ſimul natura, quia ſcilicet ſit ſummaria:qa cum ſimul ſint tractandæ,vna exiſtente ſummaria, altera plenaria,non poſſet una cū altera ſimul tractari abſq; alterius p̄iudicio:qa una accelerationē exigit,ſm̄ Inno.& Hoſt. hoc tenuit Pet.per l.j.C.vbi cauſa ſta.Bar.tenet, ꝙ ſi accumuletur ſummaria ad plenariā,& uelit accumulās,ꝙ in ſummaria plenarie procedatur,ꝙ habet locum reconuentio: alleg.ꝑ Tan.l.ſed & hæ.§.non ſolum.ff.de procurato.quia rei non eſt priuilegium,imo actoris.Ratio ſua concludit, ꝙ ſi pendente ſummaria accumuletur plenaria,non procederet reconuentio,ex quo non vult actor in ſummaria ꝙ cā ſua lędatur.Item procederet ſm̄ Bar.qn̄ reus non curat,ꝙ ſuper vtraque procedatur,qui accumulat:quia dicit hoc eſſe priuilegiū rei, ꝙ ſuꝑ vtraq; procedat̃.An poteſt renuntiare,ſm̄ Bar.Ioa.An.in cle. fi.de uerbo.ſig.ſuper uerbo,reconuenire,dicit ꝙ ſi ambæ cauſæ natura ſui ſunt ſummariæ,uel impetrandi modo ſunt adæquatæ,vt quia in cauſa non ſummaria impetratū eſt per actorē,ſummariè procedi,ut in c.ſeq.procedit reconuentio.Si nō ſunt nāliter coæqueuæ,nec accidentaliter adæquatæ, qa ſummaria pendente fit corā ordinario, uel delegato proprio motu,reconuentio in plenaria,non procedit recōuentio:qa impoſſibilis eſt ſimultaneus proceſſus ſuper vtraque. Hoc tenet Gul.& But.in auth.& conſequen.Pau.de Liaza.in d.cle.fin.& ponit 3.q.8.cuius in agendo.dicit ponderandū qualitatē iudicij ſummarij, an ſit ſummariū tm̄ quo ad dilationes breuiores,& iudicij ordinatoria:& dicit,ꝙ reconuentio a ꝯuentione ſuſcipit priuilegiū, ut ēt ſummaria fiat cā, ſicut & prior erat: & ſic ſcđm hoc dabit̃ in reconuentione triplex priuilegiū.Primū iuriſdōnis ꝓrogatiuū.Scđo,priuilegium ſimultanei ꝓceſſus,ubi cāæ ſui natura ſunt,uel ꝑ accidens,ęquales.Tertio,priuilegiū cārum adæquatiuū:qa cāæ alias non pares adęquabūtur,& accumulata plenaria efficit̃ ſummaria ex nā̃ reconuētionis pp primā,q̄ eſt ſummaria:qa ex quo ius vult indifferenter ſuꝑ vtraq; procedi,& fieri nō pōt,niſi utraque ſit ſummaria:uř uelle,ꝙ pp hoc accidens cāæ adæquentur:& ad hoc cōcurrunt aliquæ ex actionibus c.ſeq. ne diuerſo iure iudicent̃: & qa non licet reo qđ non actori.Vn̄ tūc admittit̃ adæquatio, qa eſt modici præiudicij. Vbi autē cā eſſet ſummaria quo ad deciſoria,ut qa admittunt̃ leuiores ꝓbationes,ut iuři, uel ſimiles:tunc priuilegiū reconuentionis inquantū cauſas adæquat,non hēt locū cum tanto p̄iudicio.Quędā enim ſunt cāę ſummariæ quo ad ꝓbationes, in quibus qn̄que ſufficit iuřm, & qn̄que unus teſtis.De quo in Spe.de offi.iud.§.fi.C.de his,q ad eccle.confu.l.in præſenti.ad exhi.l.theſaurus.no.Bar.in l.j. in fi.ff.de præto.ſtip.& in extraua.ad reprimendam.plenius in uerbo,plenarie.Hāc opin.ſequitur Lapus de Caſ.ut patet ſua 3.allegatione.Tota dubitatio pēdet ab iſto, an iſta priuilegia ſint ſeparabilia, ꝙ poſſit haberi iuriſdictionis ꝓrogatiuū ſine

priui-

priuilegio ſimultanei proceſſus. But. & Gul. in dicta authen. &
ꝯñr. ſentiunt, ꝙ ſint inſeparabilia: ideo non poſſet recedere re
conueniens ab vno, qa recederet ab vtroq;. Et idem, inquãtũ
loquitur de ſummaria, vr̃ tenere Io. An. hic, & in dicta cle. fin.
de uerb. ſigni. Hanc opi. etiã tenuit Io. An. hic, & in addi. Spec.
in titu. de reconuentio. circa prin. & tetigit eam poſt Inn. j. de
ord. cog. c. cũ dilectus. Itẽ pro hac opin. q̃ habet, ꝙ reconuẽtio
non poſſit fieri poſt lit. conteſt. quam ſaltim in delegato dicit
Cal. ſe obtinuiſſe hic, per c. diſpendia. de reſcr. lib. 6. Et ſi illud
in delegato, idẽ dẽt eſſe in ordinario, cũ in vtroq; iura loquan
tur: & ſic decidi dẽnt paritate ſeruata, de vulg. & pup. l. iã hoc
iure. Et tenẽdo hanc opi, alterũ de duobus dici oportet, uel ꝙ
non procedat reconuentio data diſparitate cauſarũ, quia hic
eſt incompaſſibilitas cauſarũ in modo procedendi: vel opor-
tet dicere, ꝙ cauſæ adæquent̃. Quod ſatis ur̃ æquũ, quia lex ſci
uit cauſas diſpariles poſſe accumulari: & uolẽdo, ꝙ ſimul ſu-
per vtraq; ꝓcedat̃, ſatis voluiſſe vr̃ cauſas adæquari, ſine qua
ſimultaneus proceſſus haberi non põt. Dic, qñque conuẽtio
ſimul accumulaĩ reſpectu eiuſdẽ cãæ, qa petitiones dant̃ dire
cto ꝯriæ ſuper eodẽ iure, quæ tñ ſeparatæ non eſſent æquales
in modo procedendi: puta, petit debitor contractũ pronũtia
ri vſurarium, & hoc eſt ſummariũ: aduerſarius directo ꝯriũ
petit ꝯctum pronuntiari legitimũ, & executioni mandari: di-
cit actor nõ admitti debere recõuentionẽ, quaſi ſit plenaria.
Lapus ſua alleg. 3. dicit, ꝙ procedit reconuentio, qa hæc non
eſt ſeparata recõuentio, ſed illi connexa, quaſi ut defenſio: &
ex quo ꝑmittitur illius impugnatio, admitti dẽt huius defen-
ſio, de excep. cũ inter. vt ſicut eſt licitũ ſuas defenſiones ꝑ mo-
dũ exceptionis adducere, ita licitũ eſt illas allegare per viam
agendi, petendo directo ꝯrium. Alleg. no. de reſti. ſpol. ex con
queſtione. ibi per Inn. & Hoſt. alleg. de eo qui mit. in poſ. ca. j.
ſuper uerbo, poſſeſſionẽ, vbi unus petit poſſeſſionẽ reſtitui, al
ter petit cõfirmari. Ad hoc qđ no. gl. in cle. j. de uſuris. vbi vſu-
rarum exceptio oppoſita in plenaria cauſa plenariè tractat̃, &
ſi actore petente debitũ, ipſe debitor petat inſtr̃m pronũtiari
uſurarium per viã principalis petitionis, totum iudiciũ cenſe
bitur ſummariũ, & ſ̃m rõne connexitatis trahit ad ſe primũ:
ſic in propoſito ꝑꝑ naturam cauſarũ ſ̃m attrahet̃ ad primũ:
nam de eodem poteſt aliqñ agi, & excipi, de ord. cog. c. 2. & c.
fi. qđ ibi no. nec exigit̃ longior excuſſio, uel diſcuſſio, quomo-
docunque tractetur, ſ̃m eum. Quandoq; conuentio, & recon
uentio reſpiciunt diuerſas cauſas, ſi ambæ ſunt plenariæ, pla-
num, ſi ambæ nãliter, uel accidentaliter ex impetrandi modo
ſint effectæ ſummariæ, adhuc eſt planũ, ut in ca. ſeq. Si una eſt
ſummaria, & altera plenaria, nec eſt ſummaria facta acciden-
ti impetrationis, nec aliter: tũc ſi prima eſt plenaria, accumu-
lata ſummaria, ſi actor in plenaria conſentit, ꝙ efficiatur ſum
maria, qđ poteſt, ut no. de libel. obl. c. j. & de re iud. c. fin. lib. vj.
adhuc procedit. Si aũt non conſentit, ſi reconueniens vult vti
priuilegio ſolo prorogatiuo, tenẽdo ꝙ ſeparabilia ſint priuile
gia, de quo dicam j. procederet reconuentio. Si vtroq; priuile
gio uti uelit, uel altero tenendo opi. ꝙ ſint inſeparabilia, tunc
eſt dubium: tunc vr̃, ꝙ cum in rei fauorem ſit ꝙ prima ſit ple-
naria, ꝙ accumulando ſummariã conſentire vr̃ ut ſummarie
tractentur, cũ aliter tractari non poſſint: & hoc facere põt, ut
dixi: ſed potius puto, ꝙ erũt ambæ plenariæ: quia ex quo prin
cipalis eſt plenaria, æquius eſt, acceſſoriã accumulatã trahere
ad illius nãm, q̃ principalẽ ad acceſſoriã, j. de conſe. eccle. vel
alt. qđ in dubijs. ff. de fideicõ. l. generaliter. & ne præiudicium
inferat̃ actori, cuius forte intereſt vt plenarie tractet̃: ut ſi in a-
lio iudicio poſtea de hoc in dubiũ reuocetur, fortius habeat
ius diſcuſſum plenariè, q̃ ſummarie, ar̃. de teſti. ueniens. Item
quia actor ſatis conſenſit, ꝙ accumuletur plenaria, ex quo ple
nariã intentat: & reus, ex quo ſcit pendentem plenariã, ad quã
accumulat, ꝯſentit vt ſit plenaria: & partes de ſummaria poſ-
ſunt facere plenariã, vt no. in gl. fi. in cle. fi. de verb. ſig. Si autẽ
econuerſo prima cã ſit ſummaria, ad quã reconueniendo ple
naria accumulatur, tenendo quod priuilegia ſint inſeparabi-
lia: uel ſi reconueniens vult cã, alias cauſam cũ vtroque priui
legio, ut ſil̃iter ſuper vtraq; procedatur: & procedit opi. Paul.
qa ex quo vult eas ſimul tractari, uult id, ſine quo eſſe nõ põt,
ꝙ ſummariè tractentur, & põt plenariã trahere ad ſummariã
& qa actor cogitare potuit, plenariã accumulari ab eo, cum
quo q̃õnẽ erat habiturus, dũ tñ prima ſit ſummaria quo ad
ordinẽ ꝓcedendi, nõ quo ad probationes: qa ex hoc modicũ
læditur, & ipſe fuit cauſa agendi. Si autẽ prima eſt ſummaria
ex toto, tunc põt dici, ꝙ ex quo actor non contentatur recon-
ueniri ſummariè, & quod cã tractetur plenariè, eius fauor eſt
ꝙ ex hoc non lædat̃ ius ſuum, ut reus accumulet cũ eius p̃iu-
dicio, ut cauſæ ſimul tractentur, & cauſa ꝯ eum plenaria effi-
ciatur ſummaria: qa non debet eius conditio iniqua fieri, qa
agat, ff. de noua. l. aliam. Et hoc plus placet, licèt forte in practi
ca ſeruaretur dictum Pauli indiſtinctè. Sed ꝯrium eſt uerum
de iure, niſi ſtylus aliud hẽat: & imputet ſibi reus, q non prius

egit: dẽt enim prima inchoata plus inficere ſecundam, q̃ ſcda
13 prima, ut ff. de iud. q prior. †Octauo eſt dubiũ, an procedat re-
conuentio, ſi agit̃ pro rebus male alienatis. Spe. in ti. de recon-
uen. §. nunc dicendũ. uerſi. ſed pone. dicit ꝙ non, in 4. colũ. qa
agit̃ alieno nomine, & ex neceſſitate: qa alias punirent̃ tales
clerici non agentes, ut no. de re. eccle. non ali. c. ſi quis presby-
14 terorũ. & de teſti. cũ olim. †Sed eſt dubiũ, an ſe extendat ad li-
tes, quæ habuerunt ortũ poſt datã reſcripti. Vr̃ qđ non, quia re
ſcriptũ in principali non ſe extendit ad futura, de reſcr. c. fi. Er
go nec in acceſſorio reconuentionis, qa eiuſdẽ debent eſſe cõ
ditionis, j. c. ſeq. Contra tenet Hoſt. & hic, & in Sũma, §. quali-
ter. ver. qd ſi. quia quo ad reconuentionẽ non attendit̃ ius re-
ſcripti, ſed eqtas. Itẽ qa in recõuẽtione vr̃ ordinarius, cũ ptãtẽ
hẽat a iure, ff. de iur. omn. iud. l. & qa & ſic reſcriptũ hoc caſu
plus prodeſt reo, q̃ actori, & q̃ ſi ipſe impetraſſet. Io. An. in ad-
di. Spe. in ti. de reſcr. ꝑſenta. §. rõne quoq; defectus. tenet ꝯriũ
in uer. ſed pone. in fi. §. & dicit ꝙ hoc tenuit Spe. in d. §. in fi. il-
lius uer. Idẽ in reconuẽtione. Alij hñt, & in reuocatione. & di-
cit ꝙ hoc tenuit Da. ſua 12. q. de reſcr. Hoc tenet Io. And. vt ſit
uniformis uis reſcripti in actore & reo, ut reſcriptũ tãto minꝰ
p̃iudicet ordinarię ptãti. tñ dic ꝙ c. fi. de reſcr. loq̃t tm̃ de impe
trante. Io. de Lig. tenet idẽ, qa recõuẽtio fit authoritate reſcri-
pti, quod non extendit̃ ad futura, ut de reſcrip. c. fi. Puto opin.
Hoſt. ꝓcedere, qa iuriſdictio in hoc per hoĩem eſſet ꝓrogabi-
lis: ergo & per legẽ. Itẽ quia iuriſdictio reconuentionis impri-
mitur ab actu recõuentionis, nõ a die reſcripti impetrati quo
ad reconuentionẽ. Sufficit ergo, ꝙ actio habuerit ortũ ſ̃m tẽ-
pus reconuentionis, licet non habuerit ſcd̃m tp̃s datæ reſcri-
15 pti: qcquid etiam ſenſerit gl. ff. de procur. l. omni. ¶ †Venio ad
terriũ principale, corã quibus habeat locũ reconuentio. Dic,
ꝙ coram ordinario, cuius iuriſdictio eſt prorogabilis de perſõ
na ad ꝑſonã, ff. de iud. l. 2. Habet etiã locum in delegato, dato
ꝙ ex homine nõ prorogetur immediate de perſona ad perſo-
nam, de offi. dele. P. & G. qa hæc prorogatio eſt legis, ꝑꝑ factũ
tñ hominis. ff. de alie. iud. mu. cauſa fac. l. j. & de fo. ꝯpe. dilecti.
Hæc tempera uera, ut corã delegato procedat reconuẽtio, qñ
cauſa eſt talis nãæ, ꝙ non requirit ſpeciale mandatũ. Dicit gl.
ꝙ non procedit reconuentio, gl. de reſcript. diſpendia. lib. 6. in
verbo, literas, ampliat̃ autẽ in tm̃ iuriſdictio delegati, ut in re-
conuentione poſſit ꝓcedi ẽt vltra duas dietas a dioceſi recon
uenti: quia dietæ cõputantur a loco originalis rei, etiã in recõ
uentione. Ad hoc qđ no. de reſcrip. nonnullli. & ponit Spec. in
ti. de recõuen. §. j. ver. quid ſi aliquis. & ſic etiã corã arbitris, vl̃
arbitratoribus non hẽt locũ recõuentio, de arb. cum dilectus.
Cuius rõnem aſſignat But. quià poſſunt ſibi imputare partes
quare de oĩbus non cõpromiſerunt, l. ſi cũ dies. §. plenũ. ff. de
arbi. Hoc temperat Hoſt. in Summa huius ti. §. qualiter. ver. &
nunquid. qñ compromiſſum non eſt plenũ: ſecus ſi ſit plenũ
de oĩbus controuerſijs, vt in iuribus præallegatis. Et fuit opin.
Odof. vt recitat Spe. in tit. de reconuen. §. j. in prin. ſed non pla
cet ibi Spec. quia tunc ꝓcedere poteſt plus vi conuentionis, q̃
reconuentionis, cũ poteſtas ſe ad talia principalis extẽdat: iõ
dic, ꝙ hoc dictũ ex ui reconuentionis non ꝓcedit quo ad actũ
prorogatiuũ, cũ ex forma cõpromiſſi ſuꝑ oĩbus poteſtatẽ ha-
beat: ſed ꝓcedere poſſet quo ad alia priuilegia, & ſimultanei
ꝓceſſus, & adæquationis cauſarũ: qa ad inſtar iudiciorũ ꝓce-
ditur corã arbitris, ff. de arbi. l. j. Alia rõ poteſt aſſignari, quare
corã arbitro non ꝓcedat reconuentio: qa illa poteſtas menſu
ratur ad partiũ verba, & lex non ꝓuidet ſibi prouidenti, ẽt nõ
plene: qa talis poteſtas non regulat̃ a iure, ff. de uer. obl. l. in ꝯ-
uentionibus. & l. quoties. Ad hoc qđ no. in ſimili de re iudi. c.
fi. Aliam rõnẽ aſſignat Bar. in auth. & ꝯñr. in q. fi. qa in arbitris
uterque eligit eũ: unde ceſſat rõ l. cum Papinianus. qa cũ non
habet iudicẽ pro ſe tm̃, ſed pro utroq;: per q̃ dicit ſe nõ putare
reconuentionẽ ꝓcedere corã delegato de conſenſu partiũ im
petrato: ꝓ quo facit, ꝙ põt imputari ipſi reo conſentienti, qua
re ſuꝑ reconuentione non impetrauerit, uel quare illã non ex
preſſerit, ſi habeat voluntatẽ reconueniendi: per quæ conclu-
deretur, ꝙ corã delegato per reũ impetrato eadẽ rõne nõ ꝓ-
cedit recõuentio. Sed certe ꝑ quẽcunq; ſit impetratũ, ex quo
actor agit corã eo, non dẽt denegari, ex quo põt, ꝙ tunc cauſæ
ſimul tractent̃. Per q̃ decidit̃ qd in arbitris iuris, q dant̃ ad deci
dendũ, an coram eis ꝓcedat reconuẽtio: & q̃q̃ habeãt iuriſdi-
ctionẽ, & etiã a lege, de offi. dele. ab arbitris. li. vj. Spe. determi-
nat in Spe. de recõ. §. effectus. uer. ſed nunquid. ꝙ nõ ꝓcedit re
conuentio: & hoc iõ, ne negotium recuſationis plus debito ꝓ
16 rogetur. †Not. hanc rõnẽ, ꝙ in cã celeritatem ꝑꝑ periculũ im-
minens deſiderante non hẽt locũ recõuentio: qđ facile puto:
ſed qñ periculũ immineat, relinquo arbitrio iudicantis. & te-
net Hoſt, & recitat Io. An. de ord. cog. c. 2. ſuper glo. q̃ incipit, ſi
iſti. in fi. addi. qđ ponã j. Per qđ põt dici, ꝙ ad electionẽ non ꝓ
cedat reconuentio, qñ cauſa electionis tractat̃, nec qñ cã ali-
mentorũ: qđ æquiſſimũ, & iuſtũ puto. Itẽ dicit Spec. ꝙ cã alia
eſt, qa corã arbitro non hẽt locũ reconuentio: & quia iſte eſt
iudex

iudex certi, & determinati articuli, in quo non procedit ꝓrogatio, vt l. teſtamenta. C. de teſta. & no. in l. j. C. de iuriſ. om. iu. ꝑ Cy. & dixi in c. P. & G. de offi. deleg. vbi Iac. de Are. dicit iudicis mercationum tm̃ ptãtem improrogabilẽ. Itẽ hæc eſt incidens cã, non principalis, & iura loquunt̃ de principali. Per q̃ puto, ꝙ ſi corã iudice alio cã incidens tractet̃, ut corã eccleſiaſtico cã uſurarũ, uel cã matrimonialis incidens ad ltĩmitatẽ, vt in c. tuam. de ord. cog. & qui fi. ſint legi. cãm. & ꝙ coram tali non poterit fieri recõuentio, ſicut nec ẽt coram iudice appellationis pendẽte qõne ſuper aliquo articulo interlocutorio, vt dixi ſ. Per q̃ patet, ꝙ in iſtis arbitris, qui eliguntur ad æſtimãdas res, non ꝓcedat reconuentio: de quibus ff. qui ſatiſd. cog. l. ab arbitro. Ad hoc facit qđ no. Cy. in auth. habita. C. ne fi. ꝓ pa. in v. q. vbi dicit, ꝙ ſi ſcholaris conuenit̃ corã doctore ſuo, ꝙ non poterit ibi reconuenire: tum qa ille adit illũ inuitũ, cum eligere iudicem ſpectet ad reũ: tum qa ille eſt iudex certarum cãrum, vt in cauſis, quæ mouentur ab eis ꝯ ſcholares, non in his, q̃ mouent̃ ab eis ꝯ alios. Quod eſt notandũ ꝑꝑ iſta ſtatuta, quæ dant magiſtris artiũ iuriſdõnem inter ſuos artifices: uel in qõnibus, quæ ꝯ eos mouentur, ut non habeat locũ recõuẽtio coram eis. Quod bene nota. Per quæ poſſet dici, ꝙ corã inquiſitoribus hæreticæ prauitatis non procederet reconuentio, qa habet tm̃ cognitionẽ determinatæ cauſæ: & qa ut plurimum procedit ex officio. Ad hoc qđ no. gl de accu. qualiter, & qñ. In arbitris aũt, qui in cã cõſanguineorum eliguntur ex forma ſtatuti, ponderanda ſunt uerba ſtatutorũ, de priuileg. porro. Ex his patet quid dicendũ de arbitris electis ſuper cõuẽtione literarum, de qbus de reſcri. paſtoralis. Sed eſt dubium, quid ſi reconuentio fiat non corã eodem iudice in ſpecie, ſed corã alio eiuſdem tribunalis. Ioan. An. tangit hoc dubium in Spec. in tit. de reconuen. §. j. uer. quid ſi reconuẽtus. ubi tenet, qđ coram eodẽ tribunali, licèt diuerſo iudice, tñ procedit reconuentio: qa vnũ eſt officium & tribunal, ff. de offi. ꝓconſu. l. meminiſſe. ff. ad mun. l. magiſtratus. Sub alio autẽ iudice habente diuiſum officiũ, licet ſub eodẽ dño, non poteſt reconueniri, per l. cum Papinianus. quæ dicit, ꝙ corã eodem iudice debet ɔueniri. & auth. & ɔñr. dicit apud eundẽ iudicẽ. Ad hoc ff. iud. ſol. l. cum apud. per quæ dicit in uer. ſed pone. ꝙ coram di
17 uerſis delegatis a Papa non procedit reconuentio. †Venio ad quartũ, qñ habet locum reconuentio. Glo. arguit, ꝙ procedat demũ, ſi fiat ante litis conteſta. ſecus ſi fiat poſt. Ad hoc auth. & ɔñr. quæ dicit, ſtatim &c. Ad hoc in Auth. de exec. §. ſi reus. ubi litera dicit, mox conueniat, &c. Ad hoc tex. hic, qui dicit in continenti, &c. id eſt, nullo actu intermedio interpoſito. Glo. hic j. in fi. & gl. 3. in fi. per decre. diſpendia. de reſcr. in 6. concludit, ꝙ poteſt fieri eodem durante iudicio, id eſt, uſque ad ɔcluſionẽ in cã Licet quidã dñi legum hic intelligant uſq; ad aperturã atteſtationum. Gl. in reconuentione procuratoris, q̃ ꝓcedit ut defendat, ſi agere vult, dicit ꝙ põt fieri vſque ad tempus arbitrariũ, in l. omni. ff. de procur. Io. An. recitat hic multas opi. Quidã, ꝙ ante litis conteſtationẽ debet fieri, niſi fuerit proteſtatus. Ita intelligunt in Authẽ. de execu. §. ſancimus. Alij, ꝙ ante lit. conteſta. & incontinenti poſt, etiã ſi non fuerit ꝓteſtatus: ex interuallo autem nõ põt. Et intelligit ex interuallo, qñ ad alia terminus eſt aſſignatus, ff. ſi cert. petat. l. lecta. de elect. officij. Et hæc fuit opi. Azo. ꝓ qua l. fi. C. de lib. cauſa. C. de procur. l. nihil. & idẽ Accur. in dicta auth. & in Authẽ. de execu. §. illud. Alij, ꝙ uſq; ad ſñiam, ſm Inn. ſine proteſtatione quo ad effectũ ꝓrogatiuũ, licet non quo ad hoc ut ſimul procedatur. Et hoc ꝓbant, quia ſi negetur reconuentio, ſequetur abſurdũ ꝙ actor lite, quam mouet, conteſtata & pendente de alia non poterit conueniri non coram iudice ɔuentionis, ex quo non procedet, nec corã alio. j. c. fi. Quid enim ſi de iniuria, quæ lite pendente contingit, uelit ipſum reconuenire, uel de alia recõueniat: utiq; poſſe debet. Quæ eñ de nouo emergunt, &c. de offi. dele. inſinuante. de iura. cal. cęterũ. Ad hoc, qđ in antiquo iure dr̃ indiſtincte, cuius in agendo, &c. non facit mentionem de litis cõteſt. ergo &c. 2. q. 5. conſuluiſti. Vñ proteſtatio nõ exigit niſi ad cautelã ad oẽ dubiũ tollendũ. Nec obſt. ꝙ leue per hoc erit, ut quis faciat ſe corã iudice ɔueniri: qa non hẽbit niſi impetrare ad iudicẽ, & ibi ɔueniri: & ſemꝑ oportet eũ ibi recõueniri. Rñdet, ꝙ poterit cõueniri ſub alio iudice lite finita, uel abſolutione facta ab inſtantia iudicij, uel appellatione interpoſita, ſm Inn. Et hanc opi. ſequitur Iac. de Bel. in Auth. de execu. §. illud. Dicit Hoſt. ꝙ cum ſit in poteſtate rei, qñ feratur ſnĩa, uel qñ poſſit rationabiliter appellare, parum proderunt hæc remedia, cum actor, uel iudex non ſit in culpa. Hoſt. tenet opi. ꝙ non eſt locus recõuentioni poſt litem conteſt. niſi interceſſerit proteſtatio. Nec obſtat quod dicit Inn. qa fatendũ, ꝙ mota lite nõ põt corã alio conuenire, vel corã illo, ex quo nõ accumulauit ante litis cõteſtatio. ſed non eſt abſurdũ hoc imputari reo, qñ ante litis conteſtationẽ poterat recõueuire, vel proteſtari debebat, de ſer. non ord. c. j. Nec abſurdũ eſt, ꝙ differat cã, ut maior abſurditas euitet̃, ne corã diuerſis iudicibus eodẽ tꝑe agat̃, de reſcri. c. fi. Nec inſaniã reputat huic reo ſubtrahere ad tempus ordinarios, & ex quo natura iudicij non patitur, vt ſic procedatur, melius eſt qđ ſuſpendat̃ ꝓceſſus. Nõ obſ. qđ in auth. non dr̃ de lit. cont. ſatis enim eſt, ꝙ ibi dr̃, in eodem negotio. i. iudicio, qđ declarat §. ſancimus. ubi dicit mox, &c. per quæ concludit, ꝙ ante lit. cõt. fieri dẽt, vel ſaltem poſt proteſtatione pręmiſſa: quia idẽ negotiũ cẽſetur cõuẽtionis, & reconuentionis. Et hæc vera dicit de recõuẽtione, inquãtũ recõueniẽs velit habere priuilegia cõuẽtionis, & reconuẽtionis quo ad finẽ ꝓrogatiuũ: vbi aũt nõ veller priuilegia, ꝙ alias iudex eſſet reconuenti ordinarius, dicit ꝙ ꝓcedit recõuentio etiã poſt lit. cõte. ſed ꝓprie nõ eſt reconuentio, ſed cõuentio. Nõ aũt eſt reconuentio, ne fiat præiudicium principali q̃ſtioni, vt differatur ꝑꝑ naturã recõuentionis, q̃ habet vt ſimul ꝓcedatur, ff. de iudi. l. qui prior. Dat ſimile, qa ꝓcurator cõuenitur poſt lit. cõte. ff. de cõpen. l. in rem. Et hoc qñ actor, & reus ſunt eiuſdẽ fori, vt dixi alias, nec cõuenit̃, nec reconuenit̃ poſt lit. cont. de iudi. c. fi. ſm Hoſt. Et remittit ad no. eod. ti. in Summa. §. qñ. ver. ſed nunqd coram ordinario. Hanc opi. ſequitur Ala. Gof. & Io. Mo. in decre. diſpẽdia. Hæc temperat vera Spe. etiã tenendo iſtã opi. qñ differt vſq; ad contei. ſi porrigit libellum ante lit. conte. a prin. poterit poſtea qñcunq; velit ꝓſeq durante iudicio, vt no. Spe. de reconuen. §. uidẽdum. ver. qd ſi reus. in 1. col. Sed dubiũ ẽt in hoc ꝓcedit a ſeparabilitate, vel idiuiduitate priuilegiorũ, de quo dicã j. Pro opi. ꝙ reconuentio nõ poſſit fieri poſt lit. cont. ſed debeat fieri ante, arguit ex ordine titulorum, qa ante lit. cõt. & poſt rubricã de lib. ob. ponit hãc rubricã Vin. Fran. & Arc. in decre. diſpẽdia. tenent, ꝙ poſt lit. cõt. fieri poſſit. Idẽ Gul. in Spe. de recon. §. ſequit. Ioan. An. facit differentiã inter verã recõuentionẽ: & hæc fieri poteſt poſt lit. conte. de quo remittit ad cle. ſæpe. de uer. ſig. in gl. qđ requirit, & decre. diſpendia. intelligit inquantum dicit eodem durante iudicio, vt intelligatur, qñ fuit proteſtatum. Reſpondit 2. Io. An. ꝙ decr. diſpẽdia. facit ꝓ hac parte, quæ dicit Reus quoq; ſi eodẽ durante iudicio actorẽ dixerit obnoxium recõuentionis beneficio, vel cõuẽtionis, ſi literas maluerit impetrare, de iure ſuo dẽt apud eoſdẽ, &c. ꝑ verbũ recõuẽtionis, quaſi ante lit. conte. ꝑ uiã recõuẽtionis, poſt litẽ conteſt. ꝑ viã cõuẽtionis. Et ſunt hæc diuerſa, qa in cõuẽtiõe nõ eſt neceſſe ꝙ vnica ſentẽtia terminetur: in recõuentione ſecus, de or. co. cũ dilectus. Itẽ verbũ cõuẽtionis, p̃t reſpicere ibi verbum, ſi literas impetrauerit. & erit ſenſus, Si uult recõuenire, p̃t, & tũc facit ante lit. conte. & non eſt opus noua impetratione, qa reconuentio prorogat, ſi vult recõuenire, qa poteſt literas impetrando: eodem durante iudicio non poteſt, niſi coram eodem iudicio: & ſic non procedet recõuentio. Per quæ dicit poſſe dici in delegato nõ ꝓcedere recõuentionẽ ſine nouis literis, ſi vult poſt lit. cont. recõuenire. Hãc opinio. ꝙ in delegato nõ ꝓcedat reconuẽtio poſt lit. cõteſtatio. ſinę lr̃is nouis. dicit Cal. ꝑ dictam decreta. diſpendia. in verbo, lr̃as. ſe obtinuiſſe. Per hoc relinquit dubia deciſio. Io. An. qualiter intelligat illud uerbũ, quod uult qđ conuentio poſſit fieri poſt lit. conteſtatio. & nõ reconuentio: poteſt enim intelligi qđ voluerit, vt ꝓcedat conuentio abſque priuilegio ſimultanei ꝓceſſus, & abſque priuilegio ꝓrogationis. Sed huic obuiat qđ dicit de delegato, qa in eo vr̃ velle hoc eſſe præcipuum, per decret. diſpendia. qđ non procedat quo ad priuilegium prorogatiuum. Poteſt etiã ſcđo intelligi, ꝙ velit procedere conuentionẽ quo ad priuilegium prorogatiuum, licet non procedat quo ad priuilegium ſimultanei proceſſus: & tunc appellabitur conuentio, quando hẽt vltimum priuilegiũ prorogatiuũ, & non ſimultanei ꝓceſſus: & ſimiliter dubie loquitur in c. diſpẽdia. §. reus quoq;. in verbo cõuentionis. qa nõ apparet. Sed plus põt dici, ꝙ ibi velit, ꝙ conuentio, q̃ fieri põt ẽt poſt lit. cõteſt. habeat priuilegiũ recõuentionis quo ad prorogationem, qa ibi excludit ſimultaneũ ꝓceſſum. Et eodẽ mõ dubie loquit̃ in cle. fi. de ver. ſi. vbi dicit, ꝙ ante lit. conte. vel poſt, debeat fieri recõuẽtio, vt ꝓcedat vt recõuentio: alias ꝓcedit vt cõuentio ſine priuilegio. Qđ ſi ſuꝑ vtraq; ꝓcedetur ſimul, tenet qd de ꝓrogatiuo. Simil̃r dubie loquit̃ Cy. in auth. & cõſequẽter. & in vltima q. & ſimiliter loquitur dubie in l. neganda. C. qui acc. nõ poſ. Et credo ꝙ Ioã. An. habuit ab eo illũ modũ inter dentes loquẽdi. But. tenet, ꝙ dẽt fieri ante lit. cõte. qa priuilegia hæc ſunt inſeparabilia. Et idẽ Gul. de Cu. qa ex quo nõ põt fieri ſimultanee reſpectu ꝓceſſus recõuentio nõ hẽt priuilegium ꝓrogatiuum. Bar. dicit, ꝙ ſi cauſa ſimul tractetur, eſt priuilegium recõuẽtionis, & ſic eſt in fauorem recõueniẽtis. Aut ergo recõueniẽs vult vti priuilegio ſimultanei ꝓceſſus, & ꝓrogatiuo iuriſdõnis ſimul: & oportet ꝙ cauſam accumulet ante lit. cõteſta. ſed ſi vult renũtiare priuilegio ſimultanei proceſſus, & ꝓcedere ſeparatim, reconuentio habet priuilegium prorogatiuum: ſed tunc potius dicitur conuentio, & ſic adaptat verbum, conuentionis, & reconuentionis, d. c. diſpendia. Dubium pendet ex hoc, an hæc priuilegia prorogationis, & ſimultanei proceſſus ſint ſepara-

parabilia. Tenet Gul. de Cug. & But. quod non: & hodie Ioan.
An. in addi. Spe. in ti. de reconuen. verſi. ſed nunquid corã or-
dinario: vñ non procederet reconuẽtio hoc tenendo quo ad
aliquod priuilegiũ poſt lit. conteſt. Conuentio aũt procedit, ſi
ſit inchoata corã iudice vtriuſq;, vel ſi fiat iudex ꝑ lr̃as nouas
ad eoſdẽ iudices impetratos, per decr. diſpẽdia. de reſcr. Vñ cõ
cludit ibi, vt ꝓcedat reconuẽtio quo ad effectũ prorogatiuũ,
oportet, ꝙ fiat corã iudice ſtatim. Et allegat iura Hoſ. q̃ fundã
tur ſuꝑ uerbo, uiciſſim, & ſtatim, & incõtinenti. Et ſic hæc pri-
uilegia adeo ſunt cõnexa, ꝙ vnũ ſine reliquo non põt fieri: &
arctatur iudex, cuius iuriſdictio eſt ex reconuẽtione congruo
tꝑe facta ad procedẽdũ ſuꝑ utraq;. Non obſt. ſi dicat, c. diſpen-
dia. ꝓbat ɔ̃rium: qa dicit ꝙ poterit conueniri eodẽ durante iu
dicio, ſi lr̃as maluerit impetrare, quaſi hoc ponat in ſua optio
ne: & ſic talis agere poſſit abſq; impetratione: qa verbũ, ſi ma
luerit, reſpicit totã orationẽ ſiſ: & ſic ſit ſenſus, Poterat recon-
uenire ſine lr̃is: & ſi magis voluerit lr̃as impetrare, ſubaudi, ꝙ
ſic reconuenire poterit, hoc eodẽ durante iudicio: & ſic ibi e-
rit caſus: & ſi hoc corã delegato, idẽ & corã ordinario. Quid
dicã? Punctus eſt dubius, ſed plus placet opi. gl. & Inn. & Bar. q
tenent ꝓrogationẽ ꝓcedere ꝑ recõuẽtionis actũ, etiã ſi nõ fiat
incontinẽti, licet non adſit priuilegiũ ſimultanei ꝓceſſus: nã
ꝑ iura antiqua abſq; dubio erat inuẽtũ priuilegiũ ſimultanei
ꝓceſſus, & poterat fieri recõuentio quo ad finẽ ꝓrogatiuũ, ne
actor dedignet, &c. Quæ ratio pungit, qñcunq; reconueniat.
auth. & ɔ̃ñr. corrigit, qa arctat reum ad reconueniẽdũ coram
eodẽ iudice, vbi antiqtus non arctabat: & ſi vult qđ ſimul ꝓce
dat, arctat ad recõueniendum incontinenti. Lex autẽ, cũ Pa-
pinianus. q̃ dabat primũ priuilegiũ, nõ corrigit in hoc, qa quo
ad illũ finẽ, auth. & ɔ̃ñr. nõ arctat ad agendũ incõtinenti, vt ꝓ
rogetur iuriſdõ: & hoc qa iuriũ correctio eſt euitanda, niſi in-
quantũ, &c Et nõ cauillando literã, caſus eſt in decr. diſpẽdia.
q̃ nõ arctat reconuentionẽ, niſi eodẽ durante iudicio. Quod
verbũ, cũ poſſit determinare duo præcedentia, ſic intelligẽdũ
eſt, ff. de vul. & pu. l. iã hoc iure. & l. ſi legatarius. §. fi. ff. de leg. 3.
Ex hoc decidit, an recõuẽtio fieri poſſit finito primo iudicio.
Et dĩm, ꝙ non, quantũcunq; ex opi. teneas per c. diſpẽdia. de
reſcr. li. vj. tenuit tñ Inn. illã fieri poſſe primo finito iudicio, dũ
tñ præceſſerit ꝓteſtatio. Et hoc tenet j̃. de ſequeſ. poſ. & fru. &
tenet ibi Io. An. ſuper gl. 3. Contrariũ ibi decidit Hoſt. & Ioan.
And. qa hæc tunc vt acceſſoria nõ põt prima finita accumula
ri: & qa iudex eſt functus officio ſuo. Ex hoc decidit, qđ ſi am-
bæ ſimul tractari non poſſent, vt qa de facili prius liqueret de
vna, quã de alia: ſi hoc ɔtingat ex occurrẽtibus in facto, ꝑ hoc
nõ impediret recõuentio, ſm Inn. de ord. cog. cũ dilectus. De-
cidit tñ illa, de qua prius conſtat: & ſic nõ ſeruabit ꝙ una ſnĩa
terminet. Allegat C. de cõſt. pec. l. fi. Ad hoc quod no. j̃. de ſpõ.
duo. ſuper rubri. Quid enim ſi actor hẽat exceptionẽ excõica-
tionis, uel ſpoliationis, illæ non tolluntur actori ɔ̃ reconueniẽ
tẽ, de excep. cũ ĩnter. & j̃. c. fi. Oportebat ergo proceſſum diui-
di ꝑꝑ difficultatẽ probationũ, & efficaciã exceptionũ. Alij dñt,
ꝙ ꝑꝑ reconuẽtionis nãm, quamuis vni parti cõpetit exceptio
& non alteri, & quamuis ex una parte faciles ſint ꝓbationes,
ex altera nõ, neceſſariũ eſt ꝙ ſimul ꝓcedat cognoſcendo, & de
terminando: q̃ opinio magis ɔuenit ſubtilitati iuris, licèt pri-
ma ſit æquior, ne vna qõ ſit alterius impedimentũ, & ne diffi-
nitio litis, de qua cõſtat, ſic debeat protelari in alterius graua-
mẽ, ſm Hoſt. Hoc ſic recitat Archi. ad literã, 3. q. 8. cuius in agẽ
do. Io. And. remittit ad Spe. de reconuẽ. §. j. verſi. & ſi iudex. qđ
ibi dixit in addi. ibi dicit Io. An. ꝙ ponderato tex. dictæ auth. &
vñ ſumpta fuit, ſcilicet in corpo. de exec. §. illud, col. 7. qui vult
inchoari recõuentionẽ ſtatim, mox, & a principio, quod de in
choatione vr̃ ad hunc finẽ iuberi: & eodẽ modo ſimul fiat ꝓ-
ſecutio, & diffinitio. Ad quid enim iubet ſimul inchoari, ſi ſiſ
proſequi nõ dẽrẽt? Itẽ tex. in corpore idẽ probat: ibi, apud quẽ
ſimul exerceri queat. Verum ꝙ alia lr̃a hẽat, ſiſ, & ſiſr. Ad hoc
ad uerbũ, viciſſim hic, de ord. cog. c. ij. uerſi. nos igitur. Vñ his
attentis concludit, ꝙ ſi iure recõuentionis conueniſ actor co-
rã iudice, coram quo alias conueniri nõ poterat, putat neceſ-
ſario hanc recõuentionis nãm ſequendã p̃dictis oĩbus ratio-
nibus. Si uero reconuentio non eget priuilegio ꝓrogatiuo, qa
alias poterat corã eodẽ iudice conueniri, ipſi iudici laxior ſit
haben. a. Ad hoc allegat decre. cũ aliquibus. de reſcrip. lib. vj.
De quo ẽt remittit ad decr. 2. in uerbo, mutue. Excipit tñ unũ
caſum in d. c. cũ dilectus. in fi. addit. ſuꝑ gl. & ſi iſti. qñ cauſa eſt
celeritatẽ deſiderãs, & imminet periculũ aĩarũ: quia tũc prius
decidet celeritatẽ deſiderans, de qua conſtat de reſti. ſpo. ex ɔ-
queſtione. Hæc opi. ꝓcedit tenendo ꝙ priuilegia ſint inſepara
bilia. Quod mihi non ur̃, cũ diuerſo tꝑe originẽ habuerint, vt
dixi ſupra. Puto tñ, ꝙ ſi petitio principalis exigeret altiores di-
lationes, & intricationes, ꝙ differri debeat potius reconuẽtio,
quàm antea expediri, per l. qui prior. ff. de iud. Sed ſi recõuen-
tio exigeret longiores, citius poſſet expediri ɔuentio, per illã le
gem: q̃ ſic ſecundo poſſet intelligi. Quãdo aũt poſſunt ſimul
expediri, ꝓcedat intellectus gl. in d. l. qui prior. quẽ ẽt dat text.
de mu. pet. c. ſcđo. Ex hoc decidit dubitatio, an ſi reus repellat
aliqua dilatoria exceptione iudicẽ, an corã eo ꝓcedat recõuẽ
tio, vbi exceptio non concludit ad reconuentionẽ, uel recuſa-
tur iudex, qa ſuſpectus. Gl. dicit, ꝙ non, de reſcri. diſpendia. lib.
vj. in gl. pen. imo interim differt proceſſus ſuper reconuentio-
ne: & fuit dictũ Inn. Sed ſi repellat partẽ ab agendo, ſi talis eſt
exceptio, quæ detegat iuriſdõnẽ funditus nullã, non procediſ
ſuper recõuentione, qa vnũ concernit vtrũq;, ut not. gl. de re-
ſcrip. c. j. ſi eſt talis, q̃ non concludat ad iuriſdictionẽ, uel ſi con
cludat, non inficit ipſo iure iuriſdictionẽ, tunc Io. An. in d. c. j.
in Nouella, dicit do. Pau. diſputaſſe ꝓcedere reconuentionẽ.
Recitat Mar. Sil. diſputaſſe ɔ̃rium, & plus dixiſſe, etiã ſi actor
voluntarie uellet deſiſtere, non procederet recõuẽtio, ex quo
non ꝓcedit ɔuentio, q̃ ſimul tractari dẽnt. Nec obſt. auth. qui
ſemel. C. quomodo, & qñ iud. qa non cõpellitur præciſè actor
ꝑſiſtere in conuentione, licèt reus, ſi uelit, eo deſiſtente poſſit
proſequi: ſed tunc actor non dicaſ conuenire, ex quo deſiſtit,
licet reus proſequat: & ſic ceſſat reconuentio. Recitat ibi Cy.
tenere ɔ̃rium, quia iam eſt ius quæſitũ reo: ideo non põt ad p̃
iudicium rei renũciare, vt patet in l. poſt mortẽ. §. j. ff. de bon.
poſſ. ɔ̃ tabu. Allegat ad hoc de electio. ab eo. lib. vj. & cle. cõſti
tutionẽ. de elec. & ſic dicit Spec. tenere in ti. de reconuẽ. Facit
ad hoc qđ no. de reſti. ſpo. ex conqueſtione. Hanc opin. recitat
Io. An. in Spe. loco proxi. alleg. tenuiſſe Guid. de Suza. & Oldr.
per ſuas leges. & dicit Old. referre ſic audiuiſſe a Ia. de Are. all.
l. 3. §. j. ff. quod qſq, iur. Ad hoc qđ no. de dila. §. j. uer. qđ ſi reus.
& de app. §. in qbus. ſub uer. 34. & §. j. uer. qđ ſi ille. ubi hr̃ de re-
nũtiante appellationi, & dilationi datis, an hoc p̃iudicet reo.
Idem tenet Arc. 3. q. 7. cuius in agendo. & recitat Bart. Brix. idẽ
tenuiſſe in actore ſe abſentante. Quæſtiones oẽs iſtæ pẽdent
a dubio, an ſint inſeparabilia priuilegia: ſi ſunt inſeparabilia,
& deſiſteret actor, vel repelleret, nõ vr̃ ꝙ ꝓcedat recõuentio:
ſed inquantũ dñt de actore uoluntarie deſiſtente, puto eos bñ
dicere, qũocunq; teneant, quia non põt actor deſiſtere: & ſic
procedet utrunque priuilegiũ. Sed inquantũ actor repellitur,
etiam inuoluntarius, qa ɔ̃ eum excipit, magis procederet du-
bitatio. Nã tenendo, ꝙ priuilegia ſint inſeparabilia, tenet Ioã.
An. ꝙ repellendo actorẽ poterit procedere recõuentio, cũ ceſ
ſet ſimultaneus ꝓceſſus, ceſſabit priuilegiũ recõuẽtionis quo
ad prorogationem. Itẽ reconuentio acceſſoria eſt ad conuen-
tionem: ſi ceſſat conuentio, ceſſat & recõuentio, de reg. iur. cũ
principalis. & in regula, acceſſorium. de reg. iur. lib. vj. Puto er
go, ꝙ priuilegia ſint inſeparabilia. Vñ dicit Spe. in ti. de recon.
§. pen. in fi. ꝙ viciſſim procedendũ eſt ſuper reconuẽtione, qñ
poteſt: vbi ergo non põt ꝑꝑ exceptionem excõicationis, uel
alia, ut ſpoliationis, tunc viciſſim non tractabunſ? Dic ergo, ꝙ
pro tꝑe, quo diſcutitur exceptio, vel aliqua appellatio ſuꝑ pri-
ma, illo tꝑe nõ procedetur ſuper ſcđa: quicquid ſenſerit Spe.
in loco præal. hic, qa actor non dẽt perdere priuilegiũ, d. l. qui
prior. & hoc pro ſua exceptione, quã forte reputat falſam, an
tequã ſit diſcuſſa: diſcuſſa autem exceptione, ſi ſucũbit reus,
an poſſit: dic ꝙ ſi opponit de falſitate, repelliſ: ſi opponit alias
exceptiones ɔ̃ reſcriptum, non repellitur a reconueniẽdo, qa
non principaliter ſe fundat ſuper reſcripto, ſed ſuꝑ iure proro
gante propter reſcriptũ. Vide Spe. qui hoc tenet in ti. de recõ-
uen. §. j. uer. ſed pone. in fi. §. repulſo aũt actore. Satis puto du-
rare reconuentionẽ, non quo ad ſimultaneũ proceſſum, ſed
quo ad prorogationem, tenẽdo quod tenuit, ꝙ priuilegia ſint
ſeparabilia: quia ſi prouidere poteſt actor ɔ̃ exceptionẽ, vt fa-
ciendo ſe abſolui, uel rẽ, de cuius ſpoliatione opponitur, reſti
tuendo, ei eſt imputandum quare non facit ſe abſolui: ſi non
poteſt ꝓuidere, imputatur ei quare abſente exceptione egit:
alias cogeret reus ſuũ ius indiſcuſſum relinquere: & qa eo ꝙ
eſt porrecta petitio, quæſitum eſt ius reo ad reconueniẽdũ, &
momento, quo recõuenit, prorogata eſt iuriſdictio, qa illũ vo
luit iudicẽ ꝓ ſe: & ſic incipit acceſſorium habere vires ex ſe, &
non pendere a principali, licet principalis conuentio fuerit cã
effectiua ipſius reconuẽtionis. & hoc eſt tenendũ. De hoc ali-
quid per Archid. 3. q. 8. cuius in agendo, qui recitat ad lr̃am di
cta Inn. & Hoſt. in d. c. 2. de or. cog. Fallit hoc in recõuentione,
q̃ fit de ꝓcuratore, q tenetur dñm defendere: qa illa hẽt locũ,
& ꝓcedit conditionaliter inquantũ agat, & agere ꝑſeuerat ꝓ
curator. Iõ inquantũ ꝓcurator repellatur, & deſiſtat, defende
18 re non tenetur, l. ſed & hæ. §. prætor. ff. de procur. ¶ † Venio ad
quartũ, ſcilicet ad videndum modum procedendi. Gl. dicit, ꝙ
propoſita petitione actoris, reus ſuam porrigere debet. Secun
do dicit gl. ꝙ dabitur terminus utrique ad deliberandum: nõ
exprimit an actori prius. Item primo reſpondebitur libello a-
ctoris, & ſic conteſtatio litis fiet. Secundo reſpondebitur libel-
lo rei reconuenientis, & in ſingulis actis, viciſſim tamen ordi-
ne ſeruato procedet iudex, ut prius actus ſinguli expediantur
ſuper petitione, ſcđo ſuper reconuentione, de ord. cog. cũ di-
lectus. Vnde omnes actus ordinatè expediẽtur cum prærroga-

tiua

tiua actoris,excepto actu ſententiæ. Vnde dicit Hoſtiē.ꝙ facta
lit.conte.primo iurabitur ſuper conuentione, ſc͂do ſuper re-
conuentione.Idē in probationibus,& aliis,quæ occurrunt vſ
que ad ſnīam.Et idem in effectu dicit Spe.in ti.de conuē. aꝉs
reconuen.§.videndū.in princi.Tria dicit gl.ꝓceſſum viciſſim
cū prærogatiua actoris tractandū,deliberatorias vtrique dan-
das,& negotium vnica ſnīa terminandū. ¶Videamus aliqua
circa proceſſum.Puto primo, ꝙ ſi currat actus, qui poſſit ſiꝉ
bene expediri,vt dare deliberatorias ad vrunq; libellū, ꝙ hoc
poſſit ſimul expediri,vt danda eſt vtrique, licet primo actori,
ſecundo reo quo ad inſtans tēporis,& ordinem ſcripturæ:Itē
hoc eſt verum ſm Spe. in ti.de recon.§.videndum.ſi iudici vi
det:nā pōt,ſi vult,alterum modū procedendi eligere, vt ꝓce-
dat ꝑ actore quantum poteſt vna die, ſecunda ꝓcedat ꝑ reo
quantū pōt,& ſic de ſingulis. Et puto, niſi pars aliud uelit, ꝙ
ꝓcedatur ſigillatim quo ad actus.Et hoc tenendū, licet aliq,
ut recitat Io.An.in addi.Spe.magis trite voluerint ordinē ob-
ſeruari,vt primo ad primā poſitionē rei reſpondeat, ſc͂do ad
ſecundam;& ſic in teſtibus examinandis primo examineť v-
nus teſtis actoris,ſc͂do vnus teſtis rei, & ſic de ſingulis. Et hoc
recitauit Pileus,qui nō putat tantā viciſſitudinē neceſſariam,
niſi forſan pariter periculum mortis, abſentiæ, vel valetudi-
nis,vel aliud immineret,ſm Ioan.And. Nunquid aūt in vtra-
que petitione ſint dandæ deliberatoriæ.Glo.hic ꝙ ſic. Idē Tā.
hic, vt actor habeat, ſi uoluerit, alleg.4.q.3.§.ſpatiū.& ſua cā
interim differtur.Et ſm hoc dicit Io.And.ꝙ malitioſi aduoca
ti reorum ſæpe ad ꝓtelandam cām aduenientc termino,quo
debet reſponderi libello, ſi deficiunt exceptiones ad protelā-
dum conteſtationem,porrigant libellum reconuentionis, vt
non reſpondeat libello actoris, donec actor eorū libello ſe of
ferat reſpondere. ſed ſi ipſe actor ſtatim vellet reſpondere li-
bello reconuentionis,illa malitia nō iuuabit,ſm Ioā. An. An
autem vterque debeat iurare de calū.Vin.dicit,ꝙ in hac cau-
ſa duplex præſtabitur iuramentū calū.ſicut in iudicio fin.reg.
Simile ĩ.de ꝓba.ex literis.Differunt tū,qa in iudicio fam. erci.
teſtis vnus deponit ꝑ alio;hic ſecus,ſm eum. Eſt ratio, qa hic
ſunt duę petitiones circa diuerſa:ibi vna tantū.Hoc idē tenet
19 Spe.in tit.de recōuen.§.videndū.in princ. ¶†Circa tertiū de
actu ſententiæ in cauſa cōuentionis,& recōuentionis, eſt pri-
mo dubium qualiter ſit pronuntiandum, & docet tex.in c.2.
de or.co.ꝙ una ſnīa ambo ſunt terminanda, primo ſuper cō-
uentione,ſecundo ſuper reconuentione, q̃q̃ unica ſit ſenten-
tia quo ad materiam ſcripturæ,intellectualiter ſunt plures ſē
tentiæ,qa tot ſunt articuli,& diuerſi,ff.de verb.ob.l.ſcire debe
mus.& l.de pupillo.§.pluribus.ff.de ope.no.nun.& l. etiā. §.1.
ff.de mino.vt dicit gl.de ordi.cog.cum dilectus. & ꝙ termina-
tione ꝓcedat ſententia ſuper conuentione, ēt tenet Spe. in ti.
de reconuen.§.vidēdum. probat dictum c.cū dilectus. ff.de iu
di.qui prior.de cauſa poſ.cū eccleſia.& c.cū ſuper. Hæc vera,
ut vna ſnīa termineť, niſi aliquod impedimentū intercedat.
Si aūt intercedat impedimentū,vt qa lata ſnīa ſuper una,ap-
pellatio interponitur ſuꝑ illa,alias ſuꝑ alia,per reconuenien-
tem,vt recuſetur iudex,ſm formam c. ad hoc ſi vna. de ap.&
c.propoſuit.dicit Hoſt.ꝙ non terminabunť vna ſnīa: hoc er-
go locū habet,quando non appellatur. Contrarium dicit Io.
And.ad quod facit decre.auditis.de ꝓcu.ĩ.de cauſa poſ.paſto
ralis.de reſt.ſpo.audita.quaſi velit dicere Ioan.And.ꝙ hæc re-
20 cuſatio non poterit proponi poſt concluſionem in cā.¶†No.
ꝙ hæc eſt magna limitatio,ſi eſt vera, ꝙ exceptio ſuperueniēs
poſt concluſionē in cauſa poſſit opponi.qđ non placet, per c.
inſinuāte.de offi.dele.qđ loquitur indiſtincte. Ad hoc facit c.
paſtoralis.de cau.poſſ.qa eſt iuſtiſſima cā,ut poſt concluſionē
admittať: ſed dicit, ꝙ hæc dilatio nō admittetur alia rōne:qa
decr. propoſuit. non hēt locum vt ſtatim liceat appellare,ſed
demum ꝓbata cauſa appellationis,& ꝙ grauauit, vt ipſe not.
in d.c. ad hæc.Sed certe pōt habere locū,ſi opponat ſe graua-
tū, offerendo ſe hoc paratum probare,vt & ipſe ibi not. Fallit
etiā ut no.Io.An.in d.c.2.quando petitorium, & poſſeſſoriū ſi
mul accumulantur,& de poſſeſſorio prius liquet, quod eſt ta
lis naturæ, ꝙ feſtinā pronuntiationē requirit ꝑꝑ animarum
periculum.quod dic ut ĩ.de reſt.ſpo.ex conqueſtione. Sed eſt
dubiū,quia tex.loquitur uſque ad ſnīam: an hic ordo habeat
locum in actu executionis, & an etiā prorogetur iuriſdō quo
ad actum executionis:dic,ſi reconuentio fit coram iudicibus
non habentibus ꝑtātem exequendi,caſus non hēt dubium.Si
fit corā iudicibus habentibus ꝑtātem exequendi, dic ꝙ ordo
iſte eſt obſeruandus,de cā poſſeſ.cum dilectus.& c.cum eccle
ſia.& c.ſuper poſſeſſorium.tū attrahetur ad uires petitorij, &
fiet executio in petitorio tantum, ſi intentetur ſuper eadē re:
ſed ſi ſuper diuerſis, tunc fiet executio illo ordine in conuen-
tione & reconuentione. Et hoc tenet Spe.in tit.de reconuen.
§.vidēdum.uer.quid ſi primo.ad fi.§.& hoc uerū,dū tū ſnīans
habeat res ſubiectas, & perſonas: iō ſi clericus reconuenitur
coram iudice ſeculari, dato ꝙ reconueniri poſſit, & habeat
ſnīam ꝯ ſe, hanc ſnīam non exequeť iudex ſecularis in rebus
clerici,per no.de pig.ex literis,de conſti.eccleſia.ſed fiet execu
tio ꝑ iudicē eccleſiaſticū,arg.de fo.cōpe.poſtulaſti.Et hoc di-
cit Io.An.de fo.cōp.alleg.c.poſtulaſti..in vltima ſuppletione.
21 ad qđ alleg.de fo.cōp.Romana.§.ſed iure.lib.vj.¶†Quæro vl
timo de aliquibus cum gl.quid ſi actor nollet rn̄dere ſuper re
conuentione?Dicit gl.ꝙ debet ei audientia negari.Allegat de
iura.cal.Imperatorū.& c.vlti.§.pęna,& multa alia,.quæ pateť
22 in gl.Idē Spe.eod.ti.§.reſtat. in prin.per eadē iura.†Quid ſi iu
dex non ſeruet ordinē?Gl.dicit,ꝙ non ualebit ſnīa. Ad hoc 2.
q.6.§.diſſinitiua.verſi.ꝓlatā.qa hic ordo eſt de ſubſtantia.Glo.
tenet,ꝙ potius eſt appellandū,ff.quæ ſen.ſine app. re.l.j.§. vlt.
& hoc,quia hic eſt ordo cāæ ad cauſam,no.2.q.j.in ſumma.in
l.j.C.de app.Ad hoc qđ not.in l.ꝓlatam.C.de ſent. & in l.2.C.
cōi diui.& in l.fundi.& l.fundū.de excep.l.naturaliter.§. nihil
cōe.de acqui.poſ.per Bar.Et hoc uerū,ſiue in proceſſu,ſiue in
actu ſnīæ omittat hunc ordinē,ut no.ĩ.de or.cog.cū dilectus.
23 †Vltimo gl.dicit,ꝙ iudex pōt laborare ad cōcordiā inteꝛ par-
tes:& ad hoc allegat iura infinita.Ad hoc v.qu.2. ſi primates.
23.q.4.ſi quis mēbrorum.ff.de vſufr.l.æquiſſimum. de ſimo.
querelam.de tranſac.c.fi.90.diſt.ſtudendū.23.q.4. ſi illic.ff. de
24 ope.no.nun.l.j.§.pen.†Dic,in criminibus,& cauſis, in quibus
non poteſt tranſigi,iudex nō dēt laborare ad concordiā,de q-
bus de collu.dete.c.j.C.de tranſac.l.tranſigere. & eſt gl.in d.c.
ſi primates.tex.de tranſac.c.fi.Vnde dicit Archi.ꝙ in diſpenſa
bilibus,uel per ſe non diſpenſabilibus, iudex non debet labo-
rare ad concordiā, 90.diſt.ſtudendum.In cauſis,in quibus nō
pōt tranſigi,ſi quęriť an iudex poſſit compellere ad cōcordiā,
dic ꝙ non,ut no.gl.in d.l.j.§.poteſt.ff.de no.oper.nun.licet gl.
ſenſerit ꝯrium in Auth.ut diffe.iudic.§.ſi uero contigerit.col.
9.Fallit in principe,& Papa,in his, in quibus habent liberam
adminiſtrationē,de elec.cū inter R.& de ele.uenerabilem, in
25 verbo,fauore.ꝑ Io.And.†In priuatis iuribus aliorū non puto
ꝙ de iure cōpellere poſſint ad concordiā,niſi cauſa ſubſit.Fal
lit,qn̄ duo litigantes,ſi diu litigauerunt, quia per ſuū iudicē
cōpelli poſſunt:& ſi non ſe intromittat ſuus iudex,uel nō poſ
ſet,compelli debent ꝑ eccleſiaſticū.Tex.cum gl.90.di.placuit.
& eſt optimus tex.poſſet aūt comminari ſnīā,uel alium terro
rē inferre,ut eos inducat ad cōcordiā,no.Hoſt. in Summa, de
dila.§.j.verſi.& not.ibi,& ſi iudex,& in §.ex quibus. in fi.j.col.
Quod puto uerum,ubi cū bona conſcientia laborat ad ꝯcor-
diā,& ſi quod comminatur,eſt iuſtum,& iuſtum putat, alias
non.Nunquid autē cum bona conſcīa laboret ad concordiā,
ſi uideat alterā partium iuſtitiā fouere. Si videat pars ꝙ obti-
neat,planū ꝙ iuſte laborat.Si uideat ꝙ ſuccumbat,debet deſi
ſtere.Sed ſi in veritate foueret iuſtitiā,licet deficeret in proba
tione:non credo ꝙ offenderet Deum, laborando ad concor-
diā,ut aliquid de eo,qđ ſibi iuſte debeť,habeat:dū tū non fin-
geret ſtrepitū, & contentiones, ut ex hoc oſtendat ſe habere
bonā cauſam.Sic intelligo dicta Gul.in Spe.de ꝓba.§. nūc di-
cendū.uer.in ſumma no.Nunquid aūt indiſtincte liceat iudi-
ci cum bona conſcīa cōponere?Dicit Spe.in ti.de præpa.iud.
§.j.uer.cęterū.& uerſ.ſed quid.ꝙ laborare ad concordiā licitū
eſt iudici,qn̄ iura partiū ſunt dubia:ſed ſi iam certa ſunt,quia
iam concluſum eſt in cā,& iudex uidet ius clarū pro una par-
te,an debeat reducere ad cōcordiā,relinquit diſputationi. Io.
An.ibi dicit,ꝙ niſi aliæ adſint circunſtantiæ,q̃ uerisiꝉr poſſint
conſcīam informare,abſtinere dēt a cōpoſitione. Et dicit, ꝙ
cæteris paribus poterit plus ſuadere actori uincenti,q̃ reo: qa
ſnīa actoris expectat diſcurſum iudicij in executione, cui pōt
contradici.Itē ſuadere poſſet reo,ſi actor eſſet pecunioſus, &
litigioſus,qui per appellationē fatigaturus eſſet reū, maxime
cū ꝓ actore facit aliqua æquitas,puta uel fama,uel ſemiplena
probatio,uel plena,in qua ſuccumbet ex defectu ſolēnitatis,
ut qa apparet inſtrumentum,ſed non poſitum in æſtimo, uel
regiſtro,quę omiſſa inſtrumentum annullent:ubi uidet cōpo
ſitionem licitam,peccat mortaliter diſcordantes non reuocā
do ad concordiam,21.alias 25.diſt.§.terminis.iuncta gl.90.di.
per totum.11.q.j.ſicut impetratis.

SVMMARIVM.

1 *In reconuentionis cauſa appellatione remota reſpondere tenetur actor, qui impetrauit reſcriptum appellatione remota.*
2 *Conuentio & reconuentio pari paſſu ambulant quo ad defenſiones poſitiuas ex modo impetrandi ſublatas.*
3 *Reus quomodo poſſit uti priuilegio actoris.*
4 *Iuriſdictio prorogata ex natura reconuentionis eſt omnino eiuſdem naturæ & qualitatis.*
5 *Super reconuentione quibus cauſis poſſit æqualiter procedi, ſicut coram actore.*
6 *Cum reconueniente reo quare æqualiter procedatur, ſicut cum actore.*
7 *Reſcripti vires per actorem impetrati trahuntur ad reum reconuenientem.*
8 *Appellans ſicut in cauſa appellationis poteſt vti nouis defenſionibus, ita & appellatus.*

9 Reconuen-

9 *Reconuentio habet locum, etiam ſi actor agit in vna re, & reconuenitur pro pluribus.*
10 *Reconuentio procedit, quando actor conuenit reum, & reus actorem reconuenit, & tertio actor vult reconuenire reum.*
11 *Priuilegium actori conceſſum ad ipſius impetrationem quomodo proſit ipſi reo reconuenienti.*

CAP. II.

1 PRudentiam. ¶†Actor, qui impetrauit reſcriptum appellatione
remota, in cauſa reconuentionis appellatione
remota rñdere tenetur. h. d. Cõis diuiſio. Scđa
2 ibi, nos uero. ¶†Nota primo, ꝙ cauſa conuẽtio-
nis & reconuentionis adęquatur, etiam quo ad
defenſiones poſitiuas ex modo impetrandi ſublatas: & iõ ſub
lata appellatione quo ad conuentionẽ, ſublata cenſetur quo
3 ad reconuentionẽ ad præiudicium impetrantis.† Nota ſecun
do reum vti priuilegio actoris, non ſolum inquantum ſtat in
iudicio vt reus, & ſe defendat, ſed inquantum etiam ut actor
impugnat, qñ priuilegii fuit cauſa actor, ſed inquantũ etiã ut
4 actor. ¶†Nota tertio, ꝙ iuriſdictio prorogata ex natura recon
uentionis eſt oĩno eiuſdem naturæ, & qualitatis, qua eſt pri-
ma. Quod eſt uerũ, qñ naturam, & qualitatẽ dat reconuẽtio-
5 ni impetratio actoris. ¶†No. duas cauſas, pp quas procedi de
bet æqualiter ſuper reconuentione. Prima, ꝙ actoris & rei ea-
dem debet eſſe cõditio: & quia actor debet velle ↄ̃ ſe, qđ vult
pro ſe: & ſic ex æquitate tit. ꝙ quiſque iuris. primo videtur, ꝙ
impetrans tale ius in quacunque cauſa, & contra quancunq;
debeat uti eodem iure, nedum in cauſa reconuentionis, ff. qđ
quiſq; iur. l. 3. §. pe. vbi dicit pœnã locum habere etiã in actio-
nibus quæſitis, poſtquam incidit in edictum. Dicit Gofr. ꝙ re-
motio appellationis non extẽditur ad alias perſonas, niſi per
prorogationem, ut hic. Item remotio appellationis nõ eſt ius
iniquum, ſed certo reſpectu eſt æquum, ut lites citius terminẽ
tur: & ſic reipicit actorem, & reum, & ceſſat pęna edicti. Item
quia in certis cauſis de ſtylo curię apponitur hęc clauſula, Nõ
petente parte. Habet ergo locum quod hic dicitur, etiam quã
do proprio motu clauſula apponitur. Et ſi dicat, ꝙ appelletur
eſt æquum: ergo iniquum ꝙ appellatio remoueatur. Dicit Io.
An. ꝙ remotio appellationis, & eius ↄ̃rium, ſcilicet ꝙ appelle
tur, vtrunque eſt bonum. Simile 28. q. j. ſic enim ſit. interdum
ↄ̃rium duorum utrunque malum, vt prodigalitas, & auaritia.
Gofr. De hoc ſ. de conſue. ex parte. de iureiur. intellecto. Poſſe
igitur rationabiliter appellare, eſt quoddam medium inter
poſſe indifferenter, & nullo modo poſſe: ſicut largitas medio
duorum vitiorum. Per quæ patet non procedere quod quidã
dicunt, impetrantem talem clauſulam, licet reſcripto non vta
tur, ſi tamen uti poſſit, incidere in edictum, per l. 3. §. j. ff. quod
quiſque iuris. quod loquitur de antiquo iure, ut ibi patet in
principio. Io. An. bñ dicit, ꝙ clauſula non tollit facultatem ap
pellandi ex rationabili cauſa, ſaltem quo ad effectũ deuoluti-
uum, vt patet in c. paſtoralis. de ap. & c. paſtoralis. §. præterea.
6 j. de offi. deleg. †Venio ad gl. videtur, ꝙ in cauſa reconuẽtionis
non debeat procedi appellatione remota, licèt ſit remota in
cauſa conuentionis: quia priuilegium non extenditur ad rẽ,
uel perſonam diuerſam, vt de priuile. ſane. & c. porro. & qa re
ſcriptum reſtringitur ad contenta in reſcripto, de offi. deleg. c.
P. & G. Sol. Hæc fuit cauſa dubitandi: ſed ratio decidẽdi eſt in
ↄ̃rium. Primo, quia in eodẽ iudicio non debet eſſe perſonarũ
acceptio, de iud. nouit. Secundo, quia non debet licere actori
quod non reo, ff. de reg. iur. l. non debet. Tertio, quia eodẽ iu-
re, quo actor uti uelit pro ſe, & cõtra ſe, de conſt. cum omnis.
& in edicto, qđ quiſque iuris. Quarto, quia eadẽ forma, qua ꝓ
cedit in conuentione, & reconuentione: cum debeãt viciſſim
tractari: & qa parem habet poteſtatem quo ad oĩa in utraq;.
7 †Nota bene, ꝙ priuilegium reſtitutionis eſt etiam cauſarum
adæquatiuũ: & quia eiuſdem naturæ debet eſſe iuriſdõ ꝓro-
gata, cuius eſt antiqua, ut plene no. de offi. deleg. P. & G. Patet
a ſimili, qa legata relicta ab inſtituto, & a primo gradu, vñr re
petita a ſubſtituto, & a ſecundo gradu, C. ad Treb. l. non iuſtã.
ſecundum gl. Ex his patet, ꝙ concurrant multæ aliæ rationes,
vt extenſio, q̃ hic fit, non ſolum procedat ex æquitate edicti, ꝙ
quiſque iuris, ſed etiam procedit ab æquitate parilitatis ſeruã
dæ in conuentione, & reconuentione: & ſic habet priuilegiũ
reconuentio adæquatiuum cauſarum, tenendo ꝙ priuilegia
ſint inſeparabilia: & ſic in ſummaria, & plenaria uidetur hẽre
8 locum reconuentio: de quo dixi ſ. ca. proxi.† Per quæ apparet
ſm Vinc. hic, ꝙ ſicut appellans in appellationis cauſa põt uti
9 nouis defenſionibus, ita & appellatus. † Quærit glo. quid ſi a-
ctor agit in vna re, & conuenit pro pluribus, an habeat locum
reconuentio? Glo. dicit, ꝙ ſic, per hanc decretalẽ, & eſt expreſ-
10 ſum ſupra c. proximo. idem Hoſt. & alij. ¶†Quærit ſecundo, ſi
actor cõuenit reũ, reus reconuenit actorem, tertio actor vult
reconuenire reum, an poſſit? Quæſtio procedit coram dele-
gato, alias egeret priuilegio prorogatiuo actor: qa ſi reus eſſet
iudici ſuppoſitus in actione prima, ita in accumulata. Glo. di-
cit, ꝙ non: quia reconuentio non procedit, niſi quantum ad
illum, qui primo conuenitur. Idem tenet Accur. in authen. &
conſequenter. in gl. j. Idem Hoſtien. ut videtur infinitas, de re-
ſcrip. c. 2. libro ſexto. & quia in poteſtate fuit actoris in princi-
pio ſuper pluribus impetrare, de reſcrip. cum in multis. libro
ſexto. Imputet ergo ſibi, ſecundum Guil. in Spec. de reconuẽ.
§. primo. uerſi. item pone. per l. iuſiurandum & ad pecunias.
ff. de iureiu. §. ſed nec. & facit quod no. ipſe Gul. in §. 2. eo. titu.
hoc tenet Gul. de Cug. in l. illud. ff. quod quiſque iur. Dicit ta-
men Specu. in titu. de reſcrip. præſen. §. ratione quoque defe-
ctus. uer. ſed nunquid. & in Specu. de reconuen. §. j. uer. penul.
& fi. ꝙ ſi tu me conuenis coram uno iudice, ego te conuenio
coram alio, quòd poteris me conuenire coram illo: quia quo
ad illum ego ſum reconueniens, non conueniens. Idem puto
in terminis ca. diſpendia. de reſcri. lib. vj. Si actor reconueniret
ex impetratione nouiter reſcripti per eum: quia licèt reſpectu
primæ conuentionis non poſſet coram primo, poſſet ratione
nouæ conuentionis ipſum reconuenire coram ſecundo im-
11 petrato ab illo reo, ubi maluit impetrare. ¶ †Opp. quòd non
habeat reus hoc priuilegium in reuocatione: quia fauore a-
ctoris fuit commiſſa cauſa appellatione remota: non trahitur
ergo ad odium, C. de legi. l. quod fauore. Sol. Contrarium pro
cedit, quando motu proprio conceſſit: hic quando ad impe-
trationem ex regula, quod quiſque iuris. Allegat Ioan. Andr.
de præben. ſi motu proprio. libro ſexto. & eodem titulo, ſi ſo-
li. Et ſic dicit, quod ſoluitur ſecundum Abba. quæſtio de pri-
uilegio, ne trahatur extra dioceſim, qui extra ipſam aliquem
trahit, a quo reconuenitur: quod licite fieri poteſt, per hanc
decre. ſi illud priuilegium ad ſui inſtãtiam fuit ſibi cõceſſum.
& idem de priuilegio iuris, vt no. Io. And. de reſcrip. nonnulli.
Per hoc gl. & Abb. ſentiunt, quòd hæc adæquatio non fuit ex
natura reconuentionis, ſed ſolum ex edicto, quod quiſque iu-
ris. Certe ſi ponderentur rationes aliæ in gl. magna ſupra, vide
tur, quòd hæc adæquatio ſurgat etiam ex priuilegio reconuẽ
tionis: quod puto, inquantum adæquatio ſurgit ad præiudi-
cium rei, qui reconueniendo velle videtur quòd ſimul proce-
datur ſuper vtraque, niſi renuntiet priuilegio ſimultanei pro
ceſſus, tenendo quod ſint ſeparabilia: de quo ſupra c. proxim.
Ad præiudicium autem actoris non, niſi aliqua culpa poſſit
imputari actori, vt hic: & de hoc plenius in c. j. ſ.

¶De litis conteſtatione. Rubr.

¶Poſt libelli oblationem, & mutuam petitionẽ, ſequi debet litis conteſtatio, &c. De materia, 3. quæſt. 3. offeratur. & reperitur in Sexto.

SVMMARIVM.

1 *Litis conteſtatio non fit per poſitiones, & reſponſiones partium, ſed per petitionem in iure propoſitam, & reſponſionem ad illam. nu. 15.*
2 *Negatiua coarctata ad certam ſcripturam probabilis eſt inſpectione ſcripturæ.*
3 *Licet pro ſententia in dubio pręſumatur, non procedit, quando ex inſpectione non apparet ſcriptum aliquod ſolenne requiſitum.*
4 *Sententia, vel proceſſus ſine litis conteſtatione non valet.*
5 *Sententia ſine litis conteſtatione lata quo caſu valeat.*
6 *Sententia excommunicationis quomodo poſſit fieri contra totam uniuerſitatem.*
7 *Conteſtatio nil aliud eſt, quàm quædam repugnans atteſtatio.*
Reſponſio non inducit conteſtationem, niſi libellus pręcedat.
8 *Litis conteſtatio, vt facta legitime dicatur, quæ requirantur. numero. 10. & 16.*
9 *Litis conteſtatio quid ſit.*
11 *Iudex poteſt ex officio inquirere in cauſis ciuilibus, ſi partes conſentiant.*
12 *Conteſtatio vnde dicatur, & an poſſit fieri parte abſente.*
13 *In conteſtatione litis quæ requirantur.*
14 *Exceptio abſque concluſione valet, licet libellus neceſſario in ſe debeat cõcludere.*
16 *Conteſtatio litis ex quibus reſultet, facta reſponſione per reum.*
17 *Litis conteſtatio an inducatur reſponſione per reum ad libellum excipiendo dilatorie.*
18 *Litis conteſtatio an inducatur per reſponſionem ad libellum confitendo.*
19 *Conteſtatio litis an dicatur inducta, ubi libello eſt reſponſum cum proteſtatione, quòd reſpondere non intendit animo litem conteſtandi.*
20 *Litis conteſtatio quando legitime dicatur.*
21 *Lis quomodo habetur pro conteſtata contumacia rei, cui iudex iuſſit vt reſponderet.*

22 *Libello formato in centum cõtra reum, cui negatiue reſponſum eſt per actorem, an ſi probat tantum quinquaginta, poſſit reus in illis condemnari.*
23 *Litis conteſtatio non dicitur inducta per reſponſionem rei ad libellum factã antequam libellus ſit traditus.*
24 *Litis conteſtatio quomodo dicatur inducta per reſponſionem rei factam ſub his verbis, dubito.*
25 *Litis conteſtatio non dicitur inducta per negationem factam a reo circa directorium actionis.*
26 *Litis conteſtatio an inducatur per ſolam reſponſionem ad vnum, ubi in libello plura deducuntur.*
27 *Litis conteſtatio poteſt fieri ſine ſcriptis.*
28 *Lis ſi eſt conteſtata in actis immediatè poſt libellum ſcriptum, quomodo præſumantur omnia ſolenniter acta.*

CAP. I.

1 OLim. †Non per poſitiones, & r̃ñſiones, ſed per petitionem in iure propoſitam, & reſponſionem ad illam fit litis ꝯteſt. qua omiſſa, nullus eſt proceſſus. Primo ponit proceſſum iudicũ, & ipſorũ relationẽ. Secũdo ꝓceſſum decernit irritum, dicens quare. Scd̃a ibi, Procuratoribus. No. j. ꝙ capitulum aliquo caſu poteſt eſſe in iudicio abſque conſenſu prælati ſui. Not. 2. ꝙ per poſitiones & r̃ñſiones ad illas non inducit̃ litis conteſta. No. 3. ꝙ per petitionem in iure propoſitã, & r̃ñſionẽ ad illam, inducitur litis conteſta.
2 ¶†Not. 4. ꝙ negatiua coarctata ad certã ſcripturam, probabilis eſt inſpectione ſcripturæ. Ad hoc qđ no. in c. bonæ. j. de ele.
3 ¶†No. v. hic apertũ, ꝙ licet ꝓ rectitudine iudicii præſumatur, ſi tñ acta ꝓducantur, & ex inſpectione actoris non appareat ſcriptũ aliquod ſolenne requiſitũ, vbi alia deſcripta ſunt, eo ipſo probatur defectus ſolennitatis ꝯ̃ illam præſumptionem. Et ſic hic eſt caſus pro dictis Io. An. de reſti. ſpol. cũ ad ſedẽ. de proba. quoniã ꝯ̃. & Bar. C. de app. hi, qui ad ciuilia. & no. l. fi. ff. vt cautæ poſt puber. adſit tu. Poteſt etiã intelligi, ꝙ non ſecuta ſñia non præſumatur pro ſolennitate actoris, niſi quatenus ex actis probatur: quia tunc ceſſat authoritas rei iudicatæ, a qua
4 acta capiunt p̃ſumptionẽ, de re iud. ſicut. ¶†Vltimo no. ꝙ proceſſus habitus lite non conteſta. eſt nullus. Procedã hoc ordine. Primo expediã quædã literalia. Secundo, q̃a vt plurimum gl. exceptis aliquibus, inſequit̃ literæ declarationem, illam ex-
5 ſpediam. Tertio intrabo mãm. ¶† Opp. aliquo caſu ꝓcedere ſñiam abſque fundamento conteſtationis, vt lite non conte. qm̃. Dic, ꝙ licet ibi omittatur hoc fundm̃, adeſt ibi aliud, ſcilicet periculũ amiſſionis probationũ, uel neceſſitas imminens quæ legẽ non habet, ſeu ratio, & æquitas naturalis. Sed dicit Hoſt. dignum notatu, ꝙ ſicut q̃nque inuenitur naturale edificiũ ſine parietibus hinc & inde adhærẽte tecto ipſi ſolo: ſic & edificiũ iudiciorũ q̃nque ſine parietibus inuenit: vt q̃ñ fertur ſñia in confeſſum, quo caſu litis conteſta. hinc & inde adhæret ſententia, ſm̃ Hoſt. alleg. de re. permu. cum olim. de cõfeſ.
6 c. 2. †Opp. 2. ſententiam non debere proferri in capitulũ, ſed in culpabiles, de ſen. excom. Romana. §. cum vniuerſitatem. Sol. Olim excõicabat̃ capitulũ: hodie ſtandum ꝯ̃rio, ſi tñ ferat̃
7 excõicatio, etiam hodie tenet, ut hic. ¶ † Opp. cum glo. ꝙ per poſitiones & r̃ñſiones fiat litis conte. nã in poſitione continet̃ intentio actoris, in r̃ñſione affirmatio, vel negatio rei: ergo inducitur conteſtatio, q̃a aliud non eſt conteſtatio, niſi quædã conſonans, uel repugnans atteſtatio de intentu actoris, vt l. j. C. de lit. conte. & l. rẽ non nouã. C. de iud. Concludit gl. text. ꝓcedere, q̃a conteſtatio eſt principium, & fundamentũ litis. Iõ eq̃ ceſſante ceſſat ſuperficies: quia ubi principiũ, &c. j. q. j. cum Paulus, & illam requirit formalem petitionẽ, & vltra hoc r̃ñſionem ad illam: hinc eſt, ꝙ ex ſola petitione non inducitur, ſic nec ex ſola r̃ñſione, ſi non appareat petitio, licèt adſit poſitio: uel ſi appareat petitio, & non ad petitionẽ, ſed ad poſitionem reſpondetur: niſi ergo libellus præcedat, r̃ñſio non inducit conteſtationẽ. Secundo ꝓbat ex diffinitione cõteſtationis: q̃a eſt hinc & inde apud iudicẽ facta narratio, & ſubſecuta reſponſio animo litem conteſtandi, ſiue negando, ſiue conteſtãdo. Hinc eſt, ꝙ dato ꝙ ad petitionẽ etiam r̃ñdeatur aĩo litẽ nõ conteſtandi, ut q̃a fiat proteſtatio, non inducitur litis conteſt. arg. ff. qui. mo. pig. uel hypo. ſol. ſi debitor. §. ſi in uenditione. Itẽ ut fiat litis conteſt. exigitur, ꝙ interrogante iudice, actore ſuam actionẽ proponente, & reo r̃ñdente, fiat litis conteſtat. Hęc autem hic ceſſant, q̃ñ datur ſola poſitio: q̃a non procedit ex hoc petitio: non adeſt hic animus litẽ conteſtandi, igitur nõ
8 inducitur litis conteſt. †Not. tñ gl. in pluribus. Primo in diffinitione conteſtationis litis, quod examinabitur j̃. Secundo, in aliquibus requiſitis ad conteſtationem: quia exigitur libellus, & petitio. Tertio, ꝙ interrogatio fiat per iudicem. Quarto, ex parte reſpondentis quod fiat reſponſio. Quinto, ꝙ ſufficit r̃ñſio confitendo, uel negando. Sexto, exigitur animus conteſtãdæ litis, & propoſitum. Ex quo infertur, ꝙ proteſtatio excludens animum conteſtandæ litis excludit cõteſtationem. Omnia iſta infra examinabuntur. ¶Probat vlterius gl. ꝙ per poſitiones non inducatur conteſtatio: q̃a ad finem ſententiæ exigitur petitio, quæ conformari debet petitioni: ponẽs nihil petit, per reſponſionem ergo ad illam non inducitur conteſtatio, quia nulla præcedit petitio: & ſic nulla poteſt ſequi ſententia, ex quo nihil eſt petitum. Item poſitiones & reſponſiones fiunt ad finem petendi, declarandi, & probandi petitum, & negatum, ex quo inducitur litis conteſtat. non ergo poſſunt conteſtationem inducere, quia inducta ad declarandum non inducunt, & c. l. ex diuerſo. ff. de rei vend. & l. functi. §. ſi quęrit. ff. ſi ſerui. vend. Probat vlterius, quia poſitiones, reſponſiones, & interrogationes fiunt aliquando ante litis conteſta. ad dirigendum iudicium, de interroga. acti. quaſi per totũ. non inducunt ergo litis conteſta. quia non probat hoc eſſe, &c. de trãſlatio. præla. inter corporalia. Ex quibus gloſ. concludit, ꝙ ſiue non præcedat petitio, per reſponſiones ad poſitiones non inducitur lit. conteſta: ſiue etiã præcedat petitio, ex quo non fit reſponſio ad petitionẽ, ſed ad poſitionẽ tantum, quia ex hoc non inducitur litis conteſta. Alias rationes ponit Hoſtien. q̃a conteſtatio eſt fundm̃ iudicij: poſitiones, & r̃ñſiones ſunt aliæ probationes. Differunt ergo vt fundm̃, & ſuperficies: ergo nõ poſſunt operari fundm̃ poſitiones. Item ſicut una eſt lis, ita debet eſſe una conteſtatio: ſed poſitiones ſunt plures, concluderent ergo in eadem lite plures cõteſtationes. Item ex diuerſitate titulorum arguitur diuerſa: quia conteſtatio firmatur per hunc titulum, poſitio per titu. de confeſ. ſunt ergo diuerſa. Inquantum concluſum eſt per poſitionem & reſponſionẽ non induci ꝯteſtationes, etiam præcedente petitione, dicit verum Hoſti. inquantum poſitio fit ad finem probandi: ſed inquantum fit generalis poſitio ꝯtentorum in poſitione, ut verbaliter reus interrogetur, & ut illi reſpondeat tanquam in libello contento, ſi ad illam fit reſponſio affirmando, uel negando, inducitur litis conteſtar. Ad hoc alleg. ff. de reb. dub. ſi is, q ducenta, §. uerum. ibi, eorum, quæ obijciuntur, quid non feci, vel nihil horum feci. Nec obſtat hoc ca. quia non loquitur de hac poſitione generali, ſeu vniuerſali, ſed de pluribus particularibus poſitionibus ad finem probandi: ut patet ibi, poſitionibus & r̃ñſionibus, &c. Quinimo dicit, ꝙ ſine tali poſitione, ſecundum Hoſt. de leui lis non conteſtatur: nam adueniente die r̃ñſionis ad libellum, iudex debet interrogare reum, vtrũ propoſita in libello credat eſſe vera, & petita fieri debere: & reo confitente, uel negante, fit conteſtatio. Et hoc eſt, quod dicit tex. Sed per petitionem in iure propoſitam, & r̃ñſionem ſecutam: ſicut alias dicitur de baptiſmo. i. alias 3. q. j. detrahe. Quaſi dicat, non ſufficit ꝙ actor libellum in ſcriptis offerat, quia libellus non loquitur, imo neceſſe eſt quod actor contenta in libello proponat. Hic ergo opus eſt verbis, Inſtitu. de verbo. obliga. in princ. C. de vſuris l. prima. & locum habet illud, Ætatem habet, de ſe loquatur, de conſec. di. j. cum pro paruulis. Ad hoc C. eo. l. vna. vbi dicit inter litis em̃ conteſta. & editã actionem multum intereſt: lis enim tunc uidetur conteſtata, cum per mentionem negotii ſibi factam a partibus iudex cauſam audire cœpit. Quaſi dicat, nõ eo ipſo ꝙ ſolus oblatus eſt libellus, per quem tantum edita eſt actio, ſed ipſo narrante, loquente, & reſpondente facta eſt litis conteſtatio. Ad hoc de iuramen. calum. l. j. poſt prin. & de elect. dudum. ſ̃. titu. j. c. j. de teſti. præſentium. §. præterea. lib. vj. Non ſentit Hoſt. ꝙ uerba ſint de ſubſtantia in conteſtatione litis, ſicut in ſtipulatione, & ſic ꝙ debet confici ad inſtar ſtipulationis: quod an ſit verũ, dicam circa materiam. ¶Expedita gl. uenio ad materiam. Primo videndum, quid ſit litis conteſta. Secundo, vnde dicitur ꝯ-
9 teſtatio. Tertio, quæ requirantur in conteſtatione. ¶†Ad primum gl. dicit hic, ꝙ eſt negotij principalis hinc & inde apud iudicem facta narratio, & ſubſecuta reſponſio. Fuit diffinitio Azo. Ber. & quaſi omnium. Quę diffinitio deſtruitur, quia per poſitiones, & reſponſiones factum narratur hincinde coram iudice: & tamen non inducitur litis conteſta. Ideo dicit Hoſti. ꝙ litis conteſtat. eſt fundamentum iudicij per petitionem in ſcriptis porrectam in iure propoſitam, & congruam r̃ñſionẽ ſecutam animo litem conteſtandi factam: quo omiſſo, ſi in forma iudicij procedatur, uexantur inanibus ſumptibus, & laboribus litigantes. Hoſt. reaſſumens prædicta per ordinem dicit merito dici fundm̃, q̃a dicitur litis conteſta. initiũ, de offic. deleg. ſuper quæſtionum. §. intentionis. ante quod non dr̃ lis mota ꝓprie, de uerb. ſig. ex parte. ſecundo. Nec dr̃ petere, ſed petere velle, ff. rem ra. ha. l. amplius. Per ipſam autem formatĩ iudicium, & perficitur petitionis iniuria, ff. de in ius vo. l. quãuis. perpetuat̃ actio vſque ad quadraginta annos, C. de an. excep. l. j. de præſcrip. trig. an. l. fin. Et bene dicit per petitionẽ in
10 ſcriptis porrectam, per c. j. de libelli obla. † de quo dicunt ibi. Bene dr̃ in iure: nam extra iudiciũ non conteſtatur lis, 3. q. 3. offeratur. ſ̃. tit. j. c. j. de interro. actio. l. noluit. Alioquin q̃ñcunque aliquis ruſticus peteret aliquid ab alio extra iudiciũ, fieret litis conteſta. a quo petit̃ hoc negante. Sequit̃ congruam r̃ñſionem, ſcilicet vt ipſam confiteat̃, uel neget: de quo de ele. dudum.

dudum.Sequiť,animo cõteſtãdi.de quo in gl.& dicã ĩ.Sequiť,
quo omiſſo,ſi in figura iudicij,id eſt,ordinis iudiciarij : quod
iõ ſic apponitur, qa hoc omiſſo dari pt iudici poteſtas qđ inq
11 rat,& arbitreť quod ſibi vr̃:de quo de lib.ob.c.j.†No. iſtud di-
ctũ,ꝙ in omnibus cauſis,ẽt ciuilibus, iudex põt ex officio inq
rere,ſi partes cõſentiãt.Et adde hoc ad no.de iureiur.c. ad no-
12 ſtrã.†Ad ſecũdũ dr̃ cõteſtatio,quaſi ſimul atteſtatio:atteſtanť
enim partes,& affirmãt iura ſua.Et aduerte,quia oportet ꝙ ſi
mul atteſtẽtur.Ex his inferť,an cõteſtatio poſſet fieri abſente
parte:& vr̃ ꝙ nõ,qa cõteſtatio eſt ſimul atteſtatio.Pe.in l. edi-
ta.C.de eden.dicit,ꝙ p̃t fieri abſente parte ex parte actoris, ꝑ
auth.qui ſemel.C.qũo, & qñ iu.qa dato libello, ex parte eius
lis dr̃ cõteſtata,qa obligatus eſt liti:Doc.oẽs ↄ̃, & But. in l.j.C.
de li.cõte.& ↄ̃ tex.hic:& ſpãle eſt in auth.at qui ſemel. ꝙ pue-
niť ad diffinitiuã lit.nõ ↄte.ſicut in alijs pluribus,ĩ.titu.j.c.quo
niã.ſicut enim in bello corporali đt Bar.qs põt vincere aduer-
ſariũ ſine armis,ita & aliqñ ſine libello : & qa ſicut nõ p̃t dici
ꝑliũ ex vna ꝑte tm̃,altera exiſtẽte ĩ bello,ita nõ põt eſſe lit.cõt.
ex altera ꝑte tm̃.Ex hoc decidiť an li.cõ.poſſit fieri ꝑ narratio
nẽ,& reſpõſionẽ factã ex interuallo.Bart. ꝙ nõ: qa ĩ ↄteſtatio-
nẽ quaſi ↄ̃hiť,l.2.§.fi.ff.đ p̃t.ſti.l.3.§.idẽ ſcribit. ff.de pecul. Sed
ↄ̃ctus vel quaſi impediunť ꝑꝑ interuallũ,interrogationẽ,& rñ
ſionẽ,vt l.j.§.j.de ver.ob.& l. continuus.in principio. ff.e. ti.ſm
Bar.in d.l.j.C.de lit.cõt.Ad hoc facit,qđ dixi cũ Hoſt. ſuꝑ gl. ꝙ
lit.ↄt.ꝑficiať ad inſtar ſtipulationis.Hoc tenet But. ĩ l.j. qa nec
ↄfeſſio ualet abſente ꝑte,ff.de cõfeſſ.l.certũ.§.j.all.in Auth.de
exh.& intro.re.§.ſancim⁹.coll.5.vñ ſumiť auth.offerať.C.đ lit.
ↄt.& 3.q.3.offerať,q̃ opi.ſequiť Gui.de Suz.ibi,& tenet Gul.in
Spe.de lit.ↄt.§.quare aũt.uer.ſed nũqd me abſente.Dic, ſi por
recto libello,& petitiõe ꝑs reuocat libellũ añq̃ rñdeať,ꝓcedit
dictũ Bar.Si porrigat libellũ,& dimittat penes iudicẽ, & petat
ſtatim terminum ad rñdẽdũ, vt cõiter fit:vel fiat citatio,vt ve
niat ad reſpõdẽdũ libello,& ĩ termino ex interuallo p̃ñte ꝑte
rñdeat,nõ video quare nõ valeat rñſio,qa ꝑſiſtere vr̃ ĩ petitio
ne,ex quo illã nõ reuocat:nec reperiť iure cautũ, ꝙ ad iſtar ſti
pulationis dẽat cõteſtatio fieri:nõ ſicut ↄ̃ctus,q ex ↄſenſu uel
quaſi ꝑficiunť,interuallũ tꝑis nõ vitiat ĩter rñſionẽ,& interro-
gationẽ,dũmodo duret ↄſenſus.Hinc eſt, ꝙ per epiſtolã qs ↄ̃-
hit,per epiſtolã qs ↄfiteť.ff.depoſi.l.Publ.& l.j. ff. de ↄ̃hẽ. emp.
& de ꝓc.c.fi.li.6.Põt dici,ꝙ valeat lit. ↄt. qcqd dixerit Bar. Nã
ſatis eſt ſimul atteſtatio,eo ꝙ,licet ex interuallo,cõcurrũt con
ſenſus utriuſq;.vel diſſenſus.Quinimo puto,ꝙ ẽt abſente ꝑte,
& iudice p̃ſente,dũ tñ eẽt citatio facta, vel terminus ſtatutus
vtriq; parti,poſſet ſtãte libello nõ reuocato induci lit.cõteſta-
tio:qa & ſic p̃t cõfiteri,ex quo ad hoc pars eſt vocata, & p̃ſen-
tiã ꝑtis tũc ſupplet iudex,vt dicã ĩ.de ↄfe.c.fi.& de fid. inſtru.ſi
cautio.Solẽnitas enim verborũ nõ exigiť,niſi vbi apparet iure
exp̃ſſum:qa talia ſunt poſitiua,& accidẽtalia vltra vim nãlẽ :
nõ p̃ſumunť ergo,niſi appareant ſtatuta, qcqd ſenſerit Bar.&
Hoſt.Nõ ob.l.rẽ nõ nouã.C.de iu.& l.j.C.de lit.ↄt. q̃ exigere vr̃
vltra libellũ narrationẽ:qa qđ ibi đt de narratione,dẽt referri
ad narrationẽ libelli:đ quo s̃.eſt dictũ. Et hoc determinãt dñi
đ Rota,ſua cõcluſione 348.alias 358.qa eo ꝙ porrecta eſt pe-
titio,& ĩ ea actor ꝑſiſtit,ſemꝑ petere vr̃:iõ ſi rñdeť, q̃q̃ ex inter
uallo,& abſente ꝑte,qa ſatis ↄcurrũt ↄſenſus ſimul, inducitur
cõteſtatio:& ſic dñt de facto obtẽtũ.Ad hoc all.de dolo. ꝓut.
13 †Venio ad tertiũ, q̃ reqranť in ↄteſtatione. Et prĩo de reqſitis
ex parte agẽtis.Scđo de reqſitis ex ꝑte rei.Tertio, de miſtim re
quiſitis ex parte vtriuſq;.Dic,qđ primo exigitur libellus rite ↄ-
ceptus,ſi petať ĩ plenarijs:ſi nõ petať,qualiſqualis exigitur pe-
titio,q̃ in ſummarijs ſufficit,ſiue petatur,ſiue nõ,vt dixi đ lib.
ob.c.j.& oportet,ꝙ talis libellus ſit parti porrectus.Nõ ſufficit
tñ,ꝙ libellus cõtineat ſolã narrationẽ : qa illa cũ reſponſione
rei nõ inducit lit.cõteſtationẽ,ſm Hoſt. excepto ꝙ qñ fit corã
Papa:qa illa ſufficit ad lit.cõte. quia eius p̃ſentia ſupplet om-
nẽ defectũ,arg.de inſt.cũ veniſſent.de teſt.l. omniũ. ĩ. de tran-
ſac.c.j.ſm Inn.Et hoc tenet curia,maxime qñ agitur de proui
ſionibus,& electionibus eccleſiarũ, in quibus hodie procedi
ẽt põt ſine conteſtatione,per cle.de iud.diſpendioſam. iuncta
cle.ſæpe.de ver.ſi.In alia parte dicit Inno.ꝙ ſi in libello ponať
ſola narratio, & reus rñdit fatẽdo,vel negãdo,ꝙ tollerãda eſt,
vt res magis valeat,q̃ pereat,de ver.ſi.abbate.de inſt. cũ veniſ-
ſent.Et hoc maxime qñ agitur de iuribus,vel vbi negatoria,vł
cõfeſſoria intẽtatur:tutius tñ eſt,ſecũdũ eũ,aliquid petere qđ
valeat,2.q.j.notũ.prima q.4.quia præſulatus.ĩ.tit.proximo.ac
cedẽs,2.Hoſt.dicit libellũ nõ recipiẽdũ, in quo nihil petatur,
cũ ſine petitione libellus dari nõ poſſit,ff.cõi diui.l.ut fundũ.
nec in alio,quàm quod eſt petitũ,põt quis cõdemnari: & ſtul
tus eſt iudex,&c.C.de fideic.lib.l.fi.j.reſpõſo.niſi forſan in ſpi-
ritualibus,& inter religioſos agatur.Qđ dic,vt de iudi.dilecti.
Remanet ergo regula,ꝙ nõ inducitur lit. conteſtatio per rñ-
ſionẽ ad libellũ narrãtem . Fallit coram Papa . Fallit in cauſis
electionum,in quibus non exigitur lit.cont. Fallit in alijs cau
ſis ſpiritualibus.Fallit, qñ inter religioſos agitur . Fallit etiam
in libello in poſſeſſorio,ſecundum aliquos,j.q.4.quia præſula
tus.& no.de cã poſ.cũ eccleſia.& in c.cũ dilectus, aliàs ꝓcedit
regula.& tenet hoc Inn.de ſepul.in noſtra.in prima gl.Hoc ẽt
tenẽt dñi de Rota,ſua concluſione 321.Puto,ꝙ ſi ad libellum
narratũ rñderet confitẽdo,vel aliàs notorie ↄſtet de debito,ꝙ
poterit ſequi ↄdẽnatio: quia ſicut valeret ↄfeſſio ſine libello,
ita ualebit,licèt nihil petatur. Et talẽ libellũ porrigẽdo videť
actor nõ voluiſſe,ꝙ ordine iudiciario procedatur.Si aũt rñde-
tur negãdo,ſatis puto ꝓcedere q̃ dñt Doc.qa nõ video,ꝙ pro-
cedat libellus,niſi in ſummarijs:qa ſufficiet tunc extra libellũ
qualiſqualis petitio apud acta reſcripta,ꝑ cle.fi.de uer.ſign.Et
ſi eſt in poſſeſſorio,exigatur litis ↄteſt.ut dicitur de offi. del.cõ
ſultationibus.nõ uideo,quin & ibi exigatur ẽt cõcluſio, & li-
bellus recte conceptus.Hæc vera,niſi in caſibus, in quibus iu-
dex p̃t ex officio ꝓcedere,qa tũc ſufficit libell⁹ ſine ↄcluſione,
vt đt Io.de Lign.ĩ c.j.de reſt.ſpo.Et ſic intelligit Io.in c.qa p̃ſu-
latus.vt dixi de iud.examinata.Bar.ĩ l.qd ergo.§.pęna grauior.
Hæc vera,vbi libellus eſt petit⁹:& ſi nõ petitur,tñ ſufficit qua-
liſqualis petitio.Satis puto libellũ narrationis ꝓcedere,dum-
mõ pars aliqd,licet ſolo verbo, petat apud iudicẽ p̃ſente ꝑte.
Cũ hoc tẽperio dẽt intelligi Bar.ĩ l.j.de lit.cõte. q đt, ꝙ ſi actor
narrauerit factũ tãtũ,& dixerit narrata ꝓut narrantur eẽ vera,
& reus ad factũ tãtũ rñderit,induciť lit.cõt. qa ex facto ius ori-
tur,l.ſi ex plagio.§.ĩ cliuo.ff.ad l.Aq.ad Turp.l.j.§.j. qa illud đt
quo ad excludẽdã narrationẽ iuris,ñ ad excludẽdã ↄcluſionẽ,
ut patet ex ↄtextu ſuo.Et dẽt intelligi, qñ in libello adeſt peti-
14 tio.†Aduerte tñ,ꝙ licet libellus dẽat hr̃e concluſionẽ, ꝓcedit
tñ exceptio abſq; cõcluſione,l.q ꝓprio.§.j.ff.de ꝓcur.l.qui pẽ-
dẽte.de actio.emp.l.ſi ſub cõditione.de bo. poſ. ↄ̃ ta.l. fundũ.
ff.de excep.rei iud.l.2.qcqd ſenſerit gl.in l.j.de exce.& ibi Bar.
vñ nõ eſt neceſſe dicere ẽt,excipio ↄ̃ intẽtionẽ tuã vel actionẽ:
ſed ſufficit ꝓponere factũ,ex quo ſurgit exceptio: & hoc cõſti-
tuto iudex dẽt abſoluere,l.fi.de peti.hære.& l.3.in fi. nau. cau.
ſta.đt Bar.in d.l.j.facit de reſcrip.ſi autẽ.& c.plerunq;. & c. ex
parte.s̃.Hoc tenẽt dñi de Rota,ſua ↄcluſione 321.ubi plus di-
cũt,ꝙ exceptio ĩ facto dubia declarať ſm nãm ſubiectæ mãæ,
vt cẽleatur ad iſtũ finẽ ꝓpoſuiſſe vt excipiat, ne articulus ſm
intẽtionẽ actoris expediať.Et ſic fuit determinatũ in Rota : ꝑ
q̃ dñt,ꝙ ſtatuto termino reo ad vidẽdũ abſolui ađ cautelã, ſi
cõpareat reus cũ poſitionib⁹,& articulis,in qbus ponat offen
ſam notoriã,abſq; alia exceptione, vr̃ ſm ſubiectã materiam
ꝓpoſuiſſe aĩo excipiẽdi. qđ no. Et ſic licèt ꝑ poſitiones nõ fiat
conteſtatio,ꝓponiť exceptio:qđ not. quinimo dicit Bar. in d.
l.j.ꝙ exceptio in iudicio plenario nõ exigiť,ꝙ detur in ſcriptis,
l.ſcire oportet.de excu.tu.Fallit tamen,quando ius hoc expri-
mit,C.de nõ nu.pec.auth.hoc aũt.de elec. vt circa.& c. ab eo.
lib.6.Factum tñ debet proponi,ex quo elicitur exceptio:aliàs
nõ procedit,vt l.j.§.Labeo.ff.de flu.& ibi Bar. & in d. l.j. Ex his
concludiť,ꝙ per poſitiones,& reſponſiones ad illas nõ fit litis
cõteſtatio,vt hic eſt caſus.Et hoc planũ regulariter,qñ nõ pro
cedit alius libellus.Spe.hoc limitat in Spe.de lit.conte.§.j.ver.
& no.ad fi.§.quando poſitio continet nudũ factũ, vt qa dicit,
pono qa talis mihi mutuauit:qa nõ videť feciſſe animo litem
conteſtandi,ſed factum detegendi & probãdi. Si aũt in ea po-
nitur factũ,vt ius dicit, ꝙ induciť litis conteſtatio : vt qa dicit,
pono ꝙ mutuaui tibi centum,& ꝙ mihi es obligatus ad reſti-
tuendũ illa cẽtum.Quod no.qa eſt pulchra limitatio. Hoc ta-
men nõ puto procedere in plenarijs,niſi p̃ceſſerit libellus:ſed
poſſit tolerari in ſummarijs,in qbus ſufficit qualiſqualis poſi-
15 tio.†Inquantũ dictũ eſt nõ procedere litis ↄteſtationẽ ꝑ rñſio
nẽ ad poſitiones,tenet hic gl.hoc eſſe verũ,ẽt ſi ſit porrectus li
bellus,vt dicit gl.in fi.qa per hoc nõ eſt reſponſum ad libellũ,
vt exigiť, ſed tantũ ad poſitionem.Cy. tenet contra in d. l.j.C.
de lit.conte.in 4.q.quia ex quo præceſſit petitio, reſponſio ad
poſitiones explicite cõtinentes factũ in petitione ꝓpoſitũ, in-
ducit litis conteſtationẽ, ſm eũ : aliàs eſſet lex impoſita ver-
bis,nõ rebus,vt l.2.C.cõmu.de leg.Nõ placet dictũ Cy.ꝑ dictã
gl.maxime,qa aliter rñdeť ad poſitionẽ, qa ꝑ verbũ credit: &
aliter ad libellum,quia negando, vel aſſertiue affirmando.Itẽ
de eſt animus litem conteſtandi,niſi dictũ Cy.reſtringatur,qñ
poſitio fieret incontinenti poſt libellũ, & illi reſponderet nõ
dato termino ad probandũ,vel poſitiones faciendum:qa tũc
fieri cenſereť ſolũ ꝑꝑ libellum,& animo conteſtandi litem:&
quia quę incontinenti,&c.vt l.lecta.ff.ſi cer.pe.s̃.de ele.officij.
vel niſi ſalueť,vt notabiliter dicit Gul.de Cu.in l.j.de lit. ↄt.qñ
poſt libelli porrectionẽ rite formati fiat poſitio,q̃ ſe referat ad
libellũ.vt qa dicat in vna poſitione, Ego pono illud,qđ narra-
ui in libello:& hoc,qa poſitio ſe refert ad libellũ: nã illa nega
ta,videtur factũ in libello contentũ negari,C.de eden.l.ſi quis
in aliquo.ad hoc l.miles.§.j.ff.de re iud.ĩ.de fide inſtr.inter di-
lectos.& tñ vnus caſus,in quo interrogatio, & rñſio inducit li-
tis ↄteſtationẽ,vt quaſi petiť interrogari reus,ↄ̃ quẽ agiť reali,
an poſſideat,& negat ſe poſſidere,qa quo ad iudicium transla
tionis poſſeſſionis,ꝑ l.fi.ff.de rei ven.habetur lis pro cõteſtata.

Dicit

Dicit glo. in Auth.de trien.& ſemiſ.§.illud quoq;.in verbo &
l.quæ incipit,legales.ex qua patet,ꝙ in principali ꝑ rñſionem
ad directorium actionis non inducitur lit. ꝯteſt. Inquantum
dixi per rñſionem ad poſitiones non induci conteſtationem:
idem dicit Spec.de iura. cal. quia ex illo p̃ſtito à reo p̃cedente
libello non inducit̃ lit.ꝯteſt.quia & poſt lit.ꝯteſt.debet iurari.
no.Gul.in Spec.de lit.ꝯteſt.§.1.ver.quid ſi omiſſa.ad fi.§. Hæc
ſufficiant de requiſitis ex parte actoris. Ex parte autẽ iudicis,
gl.hic exigere vr̃, interrogationẽ fieri debere per iudicẽ: quia
conteſtatio debet fieri iudice interrogante, actore petẽte, vel
porrigente petitionẽ ſuam, & reſpondente ad interrogatio-
nem iudicis.Doct.vt Hoſti. hic dicunt, ꝙ licet hæc practica ſit
bona,non eſt vis,an iudice interrogante hoc fiat, an partes ĩ-
ter ſe hoc faciant iudice pro tribunali ſedente, & authorãte,
16 ff.de interro.act.l.ſi ſine.& hoc ſatis placet.¶†Venio ſecundo
ad requiſita ad partem rei,ad hoc vt procedat lit.conteſta. re-
quiritur ꝙ rñdeat ad petita:& ſi rñdeat negando, planum,ꝙ
inducitur litis conteſtatio, & ſufficit ꝙ rñdeat ad cauſam pe-
tendi negando:vt ſi agatur ex mutuo,ſufficit ꝙ neget mutua-
tum,quia conſequenter negat ex mutuo teneri: & quia cum
ex cauſa propoſita,& non ex alia ius agendi ꝯcludatur, ſic ex-
cluditur negata cauſa.Non obſt.ſi dicat̃,aliud eſt cauſa, aliud
eſt actio,ſiue petitio:quia & ſi ſit alia,concluditur ex cauſa:&
ſic non eſt alia quo ad ſubſtantiã: vbi bona cauſa, bona peti-
tio,& econuerſo.Et remittit Hoſt.ad Summam de lib.obla.§.
quid debeat.ver.ſed nunquid per reſpõſionẽ.& ver.ſeq. Et de
his in Spec.eo.tit.§.1.verſi.ſed nunquid per reſponſionem. &
ver.ſeq.& ver.quid ſi reus.Itẽ ſufficit, ꝙ narrationi rñdeatur,
per prædicta.s̃.de ele.querelam.de reſtit.ſpol.cũ ad ſedem. &
eo.tit.l.vna.De hoc in Spe.eo.titu. §.2. Et ſi libellus eſt ineptè
conceptus,poteſt reus rñdere,& dicere, cõfiteor narrata, ſed
dico petita fieri non debere.& ita dicit Hoſt. ſe de facto ĩ qua-
dam cauſa feciſſe,& obtinuiſſe.Si dicat,Volo litigare: nõ ſuf-
ficit,quia per hoc neſcitur an confiteat̃,vel neget.Si dicit con
tendendũ,puto ꝙ non inducit̃ litis conteſtatio,ſm Hoſt.quia
poſſet velle contendere,licèt libellus contineat veritatẽ. Co-
gendus eſt ergo aperte rñdere,ff.de eden.l.j.in princ. Idẽ ſi di
cat,Cedo liti.non eſt lit.cõteſt.ſm eum,ſed ſufficit tñ ad hoc,
vt quod petitur,ſibi manu militari auferatur, niſi reſtituat,ff.
de rei ven.l.qui reſtituere.ff.de alie.iud. mu.cau. fac. l.item ſi
res.§.poteſt.C.vt nemo inui.l.vna.nõ tñ ſufficit,ꝙ differat, ni-
ſi vel reſtituat,vel cedat,C.de pac.l.poſtq̃ liti.Si dicat, nec con
fiteor,nec nego:idem,quia nõ inducit̃. De quibus in Spe.eo.
tit.§.2.ver.qd ſi peto.& in ver.habetur.de illo q rñdet,nõ cre-
do debere,ſed ſi debeo,paratus ſum ſoluere. Per quæ dubitat
Bar.in d.l.j.an ad libellum debeat rñderi per verbũ, credo:an
affirmando,& negando de ueritate. Et dic,ꝙ nõ ſufficit rñſio
per verbum,Credit. Idem ibi gl. ſed debet rñderi de veritate,
intelligendo de veritate,i.de eo,quod vehemẽter credit, & o-
pinatur,vt l.2.§.Labeo.ff.de aqua plu.arc.aliàs ille, q de facto
alieno conuenit̃,vel agit,non poſſet litẽ conteſtari, qđ eſt ab-
ſurdum.Ad hoc quod no.de iura.cal. cauſam. poſt Inn. Gul.
hoc plenè examinat in auth.offeratur.C.de lit.conteſta. & ibi
cõcludit, per verbũ Credo,inducitur lit.ꝯteſt. quia ſi dicis me
tibi debere centũ,& ego dico, credo:ſufficiẽter eſt rñſum ad
hoc:quia in poſitionibus eſt hodie ſufficiens talis modus: er-
go in petitione,in Auth.de his qui ingre. ad app. §.1.aliàs fin.
col.6.Item quia quantuncunque rñdeat de veritate,ſubintel
ligitur vt credit,qđ patet ex iuro calumniæ,qđ ſequit̃,l.2.§.qđ
obſeruari.præal.Itẽ qa ſenſus verborũ per non credit, hẽt ĩ ſe
negationẽ:non egemus ergo alijs verbis,l.3. C.q̃ res pig.obli.
poſ.Attende tñ,inquantũ dixi negationẽ & ꝯ̃dictionẽ partiũ
inducere lit.ꝯteſt.Hoc eſt uerũ,qñ negatio ꝯtingit circa meri
ta.Ideo ſi reus dicat incompetentẽ iudicẽ,actor competentẽ,
non dicet̃ lis ꝯteſt.Quod intellige quo ad merita: quo ad ipſã
dilatoriã bene eſſet ꝯteſtata lis, tenendo ꝙ exigat̃ lit. conteſt.
de quo in c.prudentiam. §.ſexta. de offi.deleg.per gl. & Doct.
17 ¶†Nunquid aũt ex rñſione ad libellũ excipiendo inducatur
lit.ꝯteſt.ſi dilatoriè excipiat:eſt planũ ꝙ non, ut ibi tenet But.
& Bar.Si excipiat in vim peremptoriæ, ſi ſit de exceptionibus
litis finitæ,q̃ opponat̃ ad proceſſum,idem eadẽ rõne:quia op
ponat̃ ad excludendũ iudiciũ,non ad concludendũ, l.nam &
poſtea.in prin.ff.de iureiur.de lit.conte.c.1.lib.6.Si per modũ
peremptoriæ,dicit But.qđ inducit lit.ꝯteſt. quia ex hoc negat
petita.Idẽ ibi Cy.Tex. habemus hodie, ꝙ ꝑ exceptionis obie-
ctum indiſtinctè inducit̃ lit.ꝯteſt.de lit.conteſt. c.2.lib.6. & ibi
gl.plena,q̃uo hoc probetur de iure,& tex. qui faciunt in ꝯ̃riũ.
Bar.facit dñam,an hæc exceptio proponat̃ incontinenti poſt
libellũ porrectũ:& inducit lit.ꝯteſt.& ſic tẽperat c.1.de lit.cõ-
teſt.arg.C.de iudi.l.rem non nouam.ibi, poſt narrationẽ pro-
poſitam & ꝯ̃dictionem obiectam.adeſt enim hic ſaltẽ indire-
18 cta ꝯ̃dictio:& hæc ſatis placet.¶†Eſt dubiũ, an per rñſionem
ad libellũ cõfitendo inducat̃ lit.ꝯteſt.glo.diſtinguunt, an fiat
libello porrecto,an non.Primo caſu inducit̃ lit. cõteſt. & ſeq
debet diffinitiua.Secundo,non inducitur,& ſequit̃ p̃ceptũ,vt
not. gl.in d.l.j.& ponit gl.de ele.dudũ.& in l.proinde. ff.ad l.a-
qui.Cy.tenet ꝯ̃,quia cõfeſſio ordinatur ad fugiendũ iudiciũ.
Et alle.pro caſu l.ſi reus paratus.ff.de ꝓcu.vbi ſi cõfiteat̃, non
p̃cipit delegatus pecuniã deponi,ſed ordinarius, quaſi delega
ti non ſit firmata iuriſdictio:aliàs hoc faceret delegatus,ſi per
conteſtationẽ eſſet firmata poteſtas,per Cy.alle.Gul.de Cun.
duos tex.in l.ſi domus.§.in pecunia.ff.de leg.1. & in Auth. de
exhi.& intro.re.§.ſancimus.vbi dato libello,ſi reus cõfiteat̃, li
beratur à cõteſt. Ad hoc auth.offeratur.Itẽ probat,qa conte-
ſtatio eſt litis cõtentio:ſed vbi nõ eſt contentio,non eſt lis, er-
go non põt eſſe lit.ꝯteſt.But.tenuit gl.Guid.de Suza.tenuit o-
pin.Cyn.alle.C.de iudi.rẽ non nouã.ibi,per rñſionem,& ꝯ̃di-
ctionem.Ad hoc l.ſi domus.§.q confitetur. de leg.1. Sed dicit
Bar.quia alibi dicit tex.per petitionẽ,& rñſionem, l.2. §.1.de
iura.calum.Bar.ſequitur glo.in d.l.j.& in l.ſi reus paratus. ff.đ
procu.& l.ſi reus, loquitur, qñ confitet̃ ad euitãdũ iudicium,
quia ſe offert paratũ ſoluere.Sed ſi confitet̃, quia vult ſñiam,
& ſic animo ſubeundi iudiciũ,vt habeat ſñiam, q̃ forte ſibi ꝓ-
deſt ad confirmandã actionẽ de euictione: certè cõfeſſio in-
ducit lit.cõte.Gul.de Cu.in l.ſi reus.ꝑ alia verba dicit, ꝙ ſi cõ-
fitetur,& dicit uolo litigare:non inducit̃ lit.cõteſt. Sed ſi ſim-
pliciter confitet̃,bene inducit̃ dato libello. Et qđ inducat̃, al-
le.l.in tribus.ff.de iudi.quia inter volẽtes dat̃ iudiciũ fam.erc.
& tñ lis cõteſtat̃:alle.l.cũ notiſſimi.§.illud.de p̃ſcri.30.ann. al-
le.pro caſu ff.de iureiur.l.nam & is,qui.& l.ſi tutor. ff.de iudi.
l.ſed & ſi reſtituat̃.§.his,quibus.vbi ſi defero iur̃m porrecto li-
bello,fert̃ ſñia:& dando,cõfiteri videor,ſi iuras. Hanc opi. te-
net Io.And.in addi.Spe.in tit.de lit.conte. §.1. uer. ſed ſi reus.
Et excludendo caſus nõ dubios, dicit ꝙ ſi cõfeſſio fit cum ali-
qua p̃cedenti reſiſtentia,planũ ꝙ inducit̃ lit.conteſta. Habuit
hoc à Cy.in l.j.C.de iura.cal.in 4.q.vt ſi confiteor narrata,ne-
go petita fieri debere:vel ſi cõfiteor mutuũ,& dico eſſe lapſũ
terminum ad ſoluendũ,ſed dico prorogatum, uel ſi oĩa confi
teor,ſed allego.In oĩbus his planũ litem fore conteſtatã.Si au
tem cõfeſſio eſt facta ſimpl'r,dicit adhuc litẽ fore conteſta. qa
tex.ſunt contenti ſola rñſione, nec exigunt ꝯ̃dictionẽ, eo.tit.
l.j.de iura.cal.l.2.s̃.de ele.dudum.Non ob.C.de iudi.l.rem nõ
nouam,quia exigit ꝯ̃dictionem propter iur̃m aduocatorum:
de quo dicit ibi.Non ob.ꝙ ſi ex cõfeſſione inducit̃ lit.conteſt.
debet ſequi diffinitiua,q̃ imponit finem cõtrouerſiæ: qđ erit
impoſſibile, quia finis controuerſiæ imponi non põt,ex quo
nulla eſt:qa imò fuit aliqua cõtrouerſia, ſaltim inquantũ ꝑ-
miſit ſe trahi,& petijt,& recepit libellum:& fortius,ſi in aliq-
bus dilatorijs eſt ꝯ̃dictum,uel inſtatum.Non ob.l.ſi reus.qa il
la non loquit̃ de confeſſione,qui eſt actus iudiciarius:ſed loq
tur de oblatione ſolutionis,qui eſt actus extraiudicialis. Con-
feſſio eñ eſt actus ordinarius ad litẽ, ſed non oblatio ſolutio-
nis,imò ordinat̃ ad excludendũ illã. Sunt adeo iſta uera, ꝙ ẽt
per confeſſionem aduocati animo litigandi niſi reuocetur, ĩ-
ducitur lit.ꝯteſt.vt eſt tex.ĩ.de p̃ſcri.cum cãm.& tenet Spec.in
tit.de lit.cõte.§.ſequitur.in prin. Si rñdeat libello, Tu menti-
ris:an videatur facta lit.cõte. ꝑ verba opprobrioſa? vr̃ ꝙ non:
quia legibus,& non cõuicijs eſt certandũ,C.de poſtu.l.quiſq;,&
qa qđ calore iracundiæ dr̃,pro non dicto hr̃,ff.de reg.iur. l.qđ
calore.Gul.de Cu.dicit,ꝙ lis eſt ꝯteſtata:qa verba opprobrio-
ſa cõcordant naturæ actus,de quo agitur. Et per hoc nõ ob.l.
turpia.§.1.ff.de leg.2.nã exhæredatio cũ turpibus verbis, quia
cõgruunt exhæredationi,valet:ut l.2.ff.de libe.& poſthu. Pu-
to aduertendũ, an calore iracundiæ dicat, an aĩo rñdendi ad
libellũ,& an perſiſtat uel nõ in tali rñſione,per ea q̃ no.de di-
19 uor.ex literis.ꝑ tex.ibi valde ad propoſitũ facientẽ. ¶†Sed eſt
dubium,qd ſi rñdeatur libello cũ proteſtatione, ꝙ nõ rñdeat
animo litẽ cõteſtandi.Gl.hic dicit,ꝙ impeditur lit.ꝯte.ex quo
abeſt animus conteſtandi litẽ.Idem gl.in d.l.j. C. de lit.cõteſt.
Gul.de Cu. idem tenet, ſi ſtatim poſt proteſtationẽ ſequatur
rñſio:ſecus ſi ex interuallo. Ad primũ allegat iura, quæ dicũt
proteſtationẽ tollere animũ in actu, in quo fit proteſtatio,ff.
de reli.l.at ſi quis.§.plerique.l.qui in aliena.§.Celſus. ff.de ac-
quir.hær.l.ſi ſeruũ quis.§.prætor.Ad ſm allegat ff.ſol.matr. l.
dotem.de cõdi.& demon.l.nã ad ea.§.loca.l.cũ in plures. §.lo
cator horrei.qui tex.optimè faciunt.Idẽ Cy.in d.l.j. 5.q. qa ꝓ-
teſtatio declarat animũ oppoſitũ,ff.de pac.l.iuriſgentiũ. §.qđ
fere.ff.de leg.3.l.ſi qs in prin.teſtamenti. & in lit. cõteſtatione
exigitur animus,ſicut in ſñia,ff.de arb. l.qualem. Cõclude ex
dictis Doct.iuris ciuilis, & canonici. Si proteſtatur quis, ꝙ rñ-
det animo lit.non conteſtandi, & non ꝯ̃dicit iudex ꝓteſtatio-
ni,nec pars,proteſtatio iuuat proteſtantem, & impeditur lit.
conteſta.per iura,quæ dicunt proteſtationem in his,quæ pen
dent ab animo,iuuare proteſtantem.Et ſatis puto hoc æquũ,
qñ ſtatim ſequitur rñſio,& non ex interuallo, per no. in l.per
retentionẽ.C.de vſuris.& per l. itẽ quia.§.idem Iul.ff. de pact.
ſm Gul. de Cun.& per l.cum in plures.§.locator horrei.Non
ob.ꝙ proteſtatio ꝯ̃ria facto non iuuat proteſtantem, de cõſti.

cum M.quia id verũ,qñ ordinat̃ ad tollendum factũ: quia fa-
cta pñt haberi pro infectis, vt ſi proteſtor ꝙ non rñdeo, vel ꝙ
non nego me reſpondente,vel negante, vt l.in bello. §.factæ.
ff.de capti. Sed ſi proteſtatio ordinatur ad tollendũ mentem
à facto,bene operat̃ proteſtatio.Alle.But. cuius ſunt verba, l.
Labeo.ff.de ſupel.le. melius facit l.obligationũ ſubſtantia. §.
fin.de actio.& obli.Idẽ in effectu dicit Bar. licèt verbis diſcre-
pet,dicens proteſtationẽ operari, qñ proteſtatio reſpicit vnũ,
& factũ aliud:nam ex lit.conte.ſurgit quaſi ɔctus, vt l.3. §.idẽ
ſcribit.proteſtatio ordinat ad tollendũ quaſi ɔctum, & nõ re
ſponſionẽ:& ſic contingunt diuerſa.Inn.dicit,& idem recitat
Spec.in tit.de lit.ɔteſt.§.1.verſi.illud. ꝙ vbi factũ habet vnum
ſenſum tãtum,proteſtatio ordinata ad tollendum ſenſum ex
toto non iuuat proteſtationẽ,vt in c.cum M.Quod intellige,
qñ ſenſus pendet à poteſtate iuris,vel cũ conſenſu eius, & al-
terius,vt in propoſito in actu cõteſtationis lit.qui fit,cũ olim,
ſi factũ eſt dubiũ,& multipliciter intelligibile, proteſtatio iu-
uat proteſtantẽ ad factũ implendũ de vno ſenſu ad aliũ,qa ex
toto non repugnat facto.Factum aũt rñſionis ad libellum po
teſt dupliciter intelligi: vno modo vt faciat animo ɔteſtandi:
ſecundo,animo iudicẽ inſtruendi.Proteſtatio ergo hæc decla
rans,vel animũ ad alterum ex ſenſibus impellens, nõ eſt ɔ̃ria
facto,& iuuat proteſtantẽ.Verba ſunt Inn.hic, & de cõſti.cũ
M.& bene dicit.De quo in Spe.eo.tit.§.2.ver.& patet. de quo
dicit uidendũ qđ no.de re iudi.in generali.lib.6. & in regula,
exceptionẽ.eo.lib. De materia etiã quo ad propoſitũ dixi ple-
nè in d.c.cum M.vltra alios Scribẽtes quo ad iſtud membrũ,
qñ proteſtatio facto ɔ̃riatur.Per hoc dicunt dñi de Rota, ꝙ ſi
proteſtet quis,ꝙ libello rñdit metu excõicationis,aliàs nõ re-
ſponſurus,& hoc probet,iuſtus eſt metus, & nõ valet lit.ɔteſ.
quia excõicatio iniuſta inſert iuſtũ metum,de reſti.ſpol. cum
olim.niſi poſtea proſequat̃,per qđ recedat à metu.Dicunt do
mini de Rota,ſua cõclu.35.de quo vide oẽs opi.ꝑ Gul.ĩ Spec.
eo.tit.ver.patet.Si proteſtationi non ɔſentit iudex,vt qa dicit,
proteſtationẽ nõ admitto, volo ꝙ rñdeas animo litẽ ɔteſtan-
di.But.dicit,& Gul.de Cu.ꝙ proteſtatio nõ iuuat: & hoc põt
eſſe verũ,qa ex quo acquieſcit iudici,& rñdet, vr̃ velle qđ ſu-
perior vult,& acquieſcere cenſet̃ ſuæ interlocutoriæ, ex quo
poſt verba,ſaltẽ iudicis,nõ repetit proteſtationẽ.Ad hoc alle.
But.l.debet.§.1.ff.nau.cau.ſta.Quandoque proteſtatio fit ad-
uerſario non cõſentiente,vel ɔ̃rium proteſtante. Gul.ad hoc
tenet, ꝙ impedit lit.ɔteſt. Non ob. ff. quod ui aut clã. l.aut cũ
aliter.§.ſi quis cum denunciaſſet.quia ꝓcedit illud, vt ſecũda
proteſtatio tollat primã, qñ quis ex patientia debet obligari.
Hæc proteſtatio ordinat̃ ad non obligandũ proteſtantẽ, non
ad obligandũ aduerſariũ.Itẽ tunc tua oppoſita proteſtatio fa
cere non põt,ut obliget.Idem Bar.& Cy.qđ puto, qa in depẽ-
dentibus à voluntate vnius,etiã in actu, qui geritur ĩter duos,
factũ multipliciter intelligibile iuuat proteſtantẽ,ꝗcquid ad-
uerſarius proteſtet:quia in poteſtate eius non eſt inducere a-
nimum aduerſarij, vbi nõ adeſt,licèt adſit tollere ſuũ, vbi ad-
eſſe præſumit̃,aut patientia:& hoc eſt tenendũ.Vbi aũt iudex
omnino vellet,ꝙ lis conteſtaret̃,& pars ɔ̃diceret, qđ ſit reme-
dium,habetur in authen.at qui ſemel.C.quõ,& qñ iudex.ubi
concludit̃,ꝙ iudex põt illum tanq̃ contumacẽ mulctare, vel
procedere ad miſſionẽ in poſſeſ. quod ſequit̃ ibi Bar. & Gul.
de Cu.in d.l.j.& alij Scribentes. Plus dicit Pet. ꝙ compelletur
inuitus rñdere,quia iudiciũ redditur in inuitum, l.inter ſtipu
lantem.§.1.ff.de verb.obli.niſi agens contentaretur de miſſio
20 ne,vt dicit Cy.in d.l.j.¶†Nunc videndum eſt de mixtim con-
cernentibus vtrunq;,an vterq; debeat per verba facti & iuris,
reſpondere,an ſufficiat vtrunque per uerba facti proponere,
vel alterius.Dicit Bar.vr̃,ꝙ vtrunque exigatur,vt narrata pro-
ut narrant̃,vera eſſe,hoc reſpicit factum:& petita,prout petũ
tur,fieri debere,hoc reſpicit ius. Sic aduerſarius negat narra-
ta prout narrantur,vera eſſe:& petita,prout petũtur, fieri de-
bere:licet hic procedat modus,& tutior ſit,vt dicit Bar.nõ eſt
neceſſarium:quia tex.in l.j.non exigit hoc,ſed ꝙ ad ſolum fa-
ctum reſpondeatur.& tex.in l.2. de iura. cal.& in d.l.rem non
nouam. per quod dicit, ꝙ ſi actor narret factũ, & concludat,
ſufficit ꝙ per reum rñdeatur ad factum.Idem dicit,ſi narrato
facto in libello,& iure,verbis proponat actor ius,ut qa dicit ꝑ-
dicta fieri nõ debere, reus dicit ſolũ rñdendo per verba iuris
dicta fieri nõ debere:quia ad poſitionẽ conſequentis ponitur
antecedens,& ad negationẽ conſequentis negat̃ antecedens,
ff.de acqui.hære.illud. Narrando ergo ius,videor narrare fa-
ctum,ex quo ius oritur.Idẽ in reo negante. Et hoc etiam vo-
luit hic Inn.Eadem ratione dicit Bart. ꝙ ſi actor narrat factũ,
& reus negat ius,ſatis videtur ad propoſitum reſpondiſſe, l.ꝗ
ab extrinſecus.§.fin.ff.de uerb.obli.& l.ſi ſub vna.in princ.ſm
Bar.idem hic Inn.Si dicatur mutuatum eccleſiæ,ſufficit ꝙ di-
cat,Nego verſum in vtilitatem eccleſiæ:vel nõ debet tibi tra-
21 di quod petis:vel non debetur quod petis.¶†Sed eſt dubiũ,ſi
iubeat iudex reo vt reſpondeat,an in eius contumaciam poſ-
ſit habere litem pro conteſtata.Quidam dicunt ꝙ ſic,argu.ff.
de confeſ.l.certum.& de iura.cal.l.2.§.pen.Iaco.de Ra.& qui-
dam alij ꝙ non: quia in cõteſtatione conſiderat̃ uerborũ ex-
preſſio,C.de iudi.l.rem non nouam. & ubi opus eſt uerborũ
expreſſione,non ſufficit alius actus,ff.de verb.obli.l.j.& remit
tit hic Iac.de Are.in l.j.ff.de vent.inſpi. Sic ergo licet haberi ꝓ
confeſſo ex contumacia in rñdendo ad poſitiones, de ɔfeſ.c.
fin.lib.6.non ex contumacia de reſpondendo ad libellum.ad
22 hoc ĩ.tit.1.c.1.¶†Sed eſt dubiũ,quid ſi actor petit centũ, reus
ſimpliciter negat petita,actor probat de quinquaginta, an ſit
condemnãdus?Vr̃ ꝙ nõ:quia ſm logicos, negata maiori ſum
ma,non vr̃ negari minor.Vnde ſi nego me debere centũ, non
ſequitur ꝙ negem debere quinquaginta. Contrariũ eſt ueri-
tas,vt l.apud Iul.§.item quæritur.ff.de doli excep. ff.de neg.ge
ſtis.l.ſin autẽ.§.pen.& quia negando petita, vr̃ ſe negare debe
ri,alias teneri in aliquo de petitis,ff.de inter.act. l.de ætate.§.
2.& l.ſi defenſor.§.qui interrogatus.Non ob.ꝙ in maiori ſum
ma nõ inſit minor,qñ negatiuè profert̃: qa id verum de pro-
pria ſignificatione:ſed de iuris interpretatione in iudicijs,vbi
quis cogitur aduerſarium certum facere,& præciſe rñdere,in
totum vr̃ negare, etiã ſi vnum denarium debeat,ſit periurus,
& ſic ſuper ſumma nunc aliàs minori probata vr̃ eſſe facta pe
titio,& reſponſio.Contra uidetur ſentire But.in d.l.j.ubi peti
tio eſt uniuerſalis plura comprehendens, ꝙ vl̃r negando peti
ta non uidetur ſingula negare:quia oratio uniuerſalis põt ne
gari,ſi in uno tantum eſt falſa,vt l.ſi is,qui ducenta. §.vtrum.
ff.de reb.dub.Sed de hoc dic,ut per Bar. in l.j. §.ſi ſic ſimplici-
23 ter.ff.de uerb.obli.Primum cõiter tenetur. ¶†Sed qd ſi ante
rñdetur ad libellum,q̃ ſit traditus, & ſic rñſio præcedit tradi-
tionem libelli.Gul.in d.l.j.tenet quod uitiet̃ lit. ɔteſt. quia or-
do,ꝙ petitio præcedat in tam ſolenni actu,uidetur ſubſtanti-
ficus,ff.de uerb.obli.l.j.§.1.de uſuris.l.j.de cõſti.pec. l.j.§.eũ q.
24 ff.de vulg & pup.l.2.§.prius. ¶†Quid ſi dicat ad libellũ reus,
dubito:an inducat̃ lit.ɔteſt.tex.ꝙ ſic,& tenet Bar.ff.de peti.hæ
25 re.l.ſi debitor.¶†Itẽ oportet ꝙ negatio ſit ad principaliter pe
tita:alias non inducitur lit.conteſta. ſi negatio fiat circa dire-
ctorium actionis,gl.in Authen.de trien.& ſemiſ.§.illud. in gl.
magna.Idem ſi negatur circa dilatorias,uel incidẽtia, ex qua
non concluditur ad principaliter petita:uide glo. in l.j. C. eo.
26 tit.¶†Quid ſi plura narrentur in libello, an per rñſionem ad
vnum inducatur lit.conteſt.in oĩbus?Dicit Gul.ꝙ non, ſed ſu
per eo tm̃,in quo eſt rñſum,niſi talia eſſent cõnexa, ut ſi petis
ſeruitutẽ debitam fundo tuo,dicã te non eſſe dñm fundi: qa
conſequenter nego ſeruitutem tibi deberi, qa nõ põt deberi
non dño,conteſtata ſatis dr̃ lis in ſeruitute, uel cõfeſſoria, ſm
27 Gul.in auth.offeratur.¶†Quæro,an lit.conteſt. poſſit fieri ſi-
ne ſcriptis?Dic ꝙ ſic:Ad hoc de offic.deleg.relatum.ff.de edẽ.
l.j.tangit Spec.in tit.de lit.conteſt.§.1.uer.ſed nunquid. exigit
tñ ibi libellũ.Quid ſi in actis inueniatur reſponſio ad libellũ?
Dic,ꝙ præſumitur interrogationẽ præceſſiſſe, ſicut alias dicit̃
de ſtipulatione,C.de ɔ̃hen.ſtipu.l.j.ad hoc l.2.C.de dot.ꝓmiſ.
28 ¶†Quid ſi in actis immediate poſt libellũ ſcriptum eſt lis cõ-
teſt. Dicit Hoſt. ꝙ præſumentur omnia ſolenniter acta, Inſti.
de fideiuſ.§.1.licèt quidam ɔ̃,ut notat̃ in Spec.eo.tit.§.2. uerſ.
quidam autem.niſi forte præmittant̃ verba inepta, ſicut dicit
Hoſt.ſe q̃nque vidiſſe:ut ſi dicatur, rñdet reus, ꝙ contendere
vellet:& ſic facta eſt lit.conteſt.ad hoc ff.de eden.l.j. primo re
ſponſo.ff.rem rat.hab.l.amplius.& quod no. de re iudi. ſicut.
Bar.remittit ad no.per ſe in l.ſciendum. de uerb.obli. de quo
in auth.ſi quis in aliquo documento. C. de eden.per eum,&
in l.j.C.de rela.& dixi in c.quoniam contra falſam. de proba.
& aliquid de probat.poſt ceſſionem. Anton.de Butr.

¶Vt lite non conteſtata. Rubrica.

¶Continuatio de ſe patet.

SVMMARIVM.

1 *Teſtes non ſunt recipiendi, nec cauſa debet per iudicem differri ante litem conteſtatam.*
2 *Adulterij quæſtio,inquantum agitur ad thori ſeparationem, poteſt aliquando ex ſtylo curiæ committi inferioribus epiſcopis.*
3 *Ad litis conteſtationem inducendam ſufficit reſpondere libello actoris.*
4 *Adulterij pœna quæ ſit.*
5 *Dos poteſt repeti conſtante matrimonio propter adulteriũ cõmiſſum à viro.*
6 *Libello licèt quis non debeat per aduocatum reſpondere, poteſt tamen petere inducias pro illo conſulendo.*
7 *Vxor poteſt ſe à viro abſentare ratione adulterij à viro perpetrati. nu.21.*
8 *Poteſt dupliciter agi in cauſa matrimoniali, inquantum agitur ad coniunctionem,vel ſeparationem.*
9 *Dubium fruſtra diſcutitur,vbi eius euentus nil operatur.*
10 *Quæſtio dubia,cuius euentus nil operatur, non debet admitti.*
11 *In adulterij cauſa ad thori ſeparationem non proceditur ad ſententiam lite non conteſtata.*

12 *Sententia lata lite non conteſtata, licèt non valeat, tamen valet quandoque in abſentem ratione contumacię.*
13 *Contumacia procuratoris non nocet domino, niſi dominus ſciuerit, & non purgauerit, vbi exigitur vera contumacia.*
14 *Appellari non licet à productione libelli tanquam inepti, niſi inquantum per iudicem admittitur.*
15 *In caſibus, in quibus poteſt lite etiam non conteſtata procedi, non poteſt diſpenſari, vt procedatur ſuper illis ſine ſolennitate citationis.*
16 *In cauſis ſummarijs licèt non exigatur ſolennitas peremptorij, tamen in nō ſummarijs requiritur.*
17 *Procurator an in iudicio arctetur ad præſtandam cautionem, quam dominus habet præſtare.*
18 *Adulterij ratione ſicut mulier perdit dotem, ita & donationem propter nuptias.*
19 *Induciæ ſunt parti dandæ pro aduocato quærendo in principio cauſæ.*
20 *Sententia lata contra dominum defectu aduocati, qui non adfuit, an valeat.*
21 *Mulier quibus caſibus poſſit ſe à viro ſuo abſentare.*
22 *Matrimonium quibus caſibus diſſoluatur.*
23 *Matrimonium licèt diſſoluatur ratione adulterij, non tamen licitum eſt ipſis coniugibus cum alijs contrahere.*
24 *Sententia lata ſuper proceſſu lite non conteſtata valet, vbi tamen de cauſa liquet.*
25 *Confeſſio procuratoris quando noceat domino. nu. ſeq. & nu. 28.*
26 *Procuratoris factum nocet domino.*
27 *Procuratoris factum an indiſtinctè noceat domino. num. ſeq.*
29 *Confeſſio tutoris, vel curatoris quo caſu noceat pupillo.*
30 *Contumacia, vel dolus procuratoris quando noceat domino. & nu. 35.*
31 *Appellandi facultas an tollatur domino ob contumaciam procuratoris.*
33 *Procuratoris contumacia condemnatur eccleſia, tamen ſubuenitur ipſi remedio reſtitutionis.*
34 *Expenſæ, in quibus quis eſt condemnatus ratione contumacię procuratoris, à quibus repetantur.*
36 *Procuratoris factum an in committendo præiudicet domino.*
37 *Dolus procuratoris an noceat domino.*
38 *Appellatione procuratoris fruſtratoria, quomodo poſſit dominus in expenſis condemnari.*
39 *Delictum prælati an noceat eccleſiæ.*
40 *Delictum procuratoris in quo noceat domino.*
41 *Procuratoris impediti factum an noceat, vbi ipſe erat conſtitutus cum poteſtate ſubſtituendi.*
42 *Procurator an teneatur miniſtrare expenſas procuratori ſubſtituto.*

CAP. I.

1 AD hæc Deus. ¶†Si agitur de adulterio ad ſeparationē thori, & ante lit. conteſt. reus eſt contumax, excōicari poteſt, ſed teſtes recipi non poſſunt, nec cā differri. In prima, delegatorum conſultatio.
2 In ſecunda, reſponſio, ibi, cōſultationi. ¶†No. 1. ꝙ cauſa matrimonialis, inquãtum agitur ad ſeparationem thori, ex ſtylo curiæ aliquando committitur inferioribus epi
3 ſcopis, de quo ſ. de offic. deleg. cauſam. ¶†No. 2. ꝙ ad inducēdam lit. conteſt. ſufficit reſpondere libello actoris: non ſunt ergo alia verba neceſſaria: de quo ſ. c. 1. Et no. ꝙ vbi exigitur lit.
4 conteſt. exigitur etiam libellus. ¶†No. 3. pœnam ciuilem, vel mixtam adulterij, & ſic quæ concludere debet libellus ad illā agens: quia pœna eſt ſeparationis thori, & perditionis dotis,
5 vel reſtitutionis. †Et ſic eſt caſus, in quo conſtante matrimo-
6 nio agitur ad reſtitutionem dotis. ¶†Not. 4. ꝙ licet quis non debeat reſpondere libello per aduocatum, ante tamē quàm reſpondeat, poteſt conſulere aduocatum, & etiam petere po-
7 teſt inducias pro illo conſulendo. ¶†No. 5. caſum, in quo impeditur vxoris reſtitutio. Et no. exceptionem contra petētem vxoris reſtitutionem, quando ſcilicet opponitur iuri ſeueri-
8 tas, niſi caueat ſufficienter de impunitate. ¶†No. quòd dupliciter agi poteſt cauſa matrimonij. Primo, inquantum agitur ad coniunctionem vel ſeparationem coniugij reſpectu ſubſtantiæ vinculi: & in hoc non exigitur omnino ordo iuris, & poteſt procedi ad ſententiam lite non conteſt. quod intellige iure iſto, vt j. eod. c. quoniam. §. ſi vero. & hodie, vt in clem. diſpendioſam. Secundo poteſt agi ad ſeparationē thori, in qua diſputatur ſolum de delicto adulterij: & proceditur iuris ordine ſeruato, nec valet proceſſus nec receptio teſtium lite non conteſt. quanquam porrectus ſit libellus. Et no. quòd contumax in reſpondendo libello non habetur pro confitente, vel
9 negante, ita ꝙ ex hoc inducatur lit. conteſt. ¶†Not. ꝙ fruſtra diſcutitur dubium, cuius euentus nihil operatur: & ſic ſicut probatio non releuans non admittitur, ita diſputatio nil rele
10 uans eſt reſecanda. †Quod no. pro conſulentibus, vt eliciant
11 reſponſiones ad dubia, quæ non releuant. ¶†No. quòd ī cauſa adulterij ad ſeparationem thori non proceditur ad ſenten
12 tiam lit. non conte. & quia in ea intercedit ꝓcurator. ¶†Not. quòd licèt in abſentem non procedatur lit. non conteſt. procedi tamen poteſt ad pœnam contumaciæ. Et ſic patet hic, ꝙ vbi non eſt prouiſum de remedio miſſionis, per hoc non pro-
13 ceditur ad diffinitiuam ſententiam. ¶†No. quòd vbi exigitur contumacia vera, contumacia procuratoris non nocet domino, niſi ſciuerit procuratoris contumaciam, & non purgaue-
14 rit: ante enim vera procuratoris, eſt ficta domini. ¶†Opp. ꝙ hic ineptè appellauerit: ſi ſecus fieret, &c. de appe. dilecto. Fatendum eſt contrarium, ſecūdum Ioan. And. quia primo expectare debebat, an ſua petitio admitteretur: & ſi non admittebatur, & iuſta erat, tunc appellare debebat, vt ibi no. ſecun-
15 dum Hoſt. ¶†Quæro, an in caſibus, quibus proceditur lit. nō conteſt. in illis ſimiliter diſpenſetur cum ſolennitate citationis, vt non exigatur nec trina, nec peremptoria monitio cum competentibus interuallis. Innoc. dicit quòd non: imò oportet quòd interueniat citatio cum ſolennitatibus ſuis, vt citetur bis, & ter, cum interuallo 10. dierum, vel peremptoriè: niſi iudex aliter moderetur tempus ex cauſa, ff. de iudi. l. ad peremptorium. & l. ſeq. quæ lex licèt loquatur poſt lit. conteſt. tamen ſimilitudinariè idem dici poteſt ante lit. conteſt. ſecundum Hoſtiē. Alia etiam lex de hac materia indiſtinctè loquitur, ff. de re iudic. l. contumacia. nam certum eſt, quòd etiam in caſibus, in quibus non exigitur lit. conteſt. pars eſt citanda: quia non proceditur niſi contra contumacem, j. eod. quoniā. §. porro. j. qui fil. ſint legit. perlatum. qui ma. accu. poſ. ca. 1. & proſequuntur hic Innoc. & Hoſtien. tenorem. auth. at qui ſemel. C. quomodo, & quando iud. de illis interuallis: quod recitare ſuperfluum puto, quia noſtrum non eſt gloſſare leges,
16 nec etiam quæ dicunt, ſeruantur. ¶†No. tamen diligēter hoc dictum, quòd licèt in ſummarijs non exigatur ſolennitas peremptorij, vt no. in cle. fin. de verbo. ſignifi. nec in notorijs, vt not. de cohab. cleric. & mu. noſtra. & de uerbor. ſignifi. ex parte. exigitur tamen in caſibus non ſummarijs, etiam ubi pro-
17 ceditur lite non conteſt. quod no. bene. ¶†Quæro, an procurator arctetur in iudicio ad præſtandum cautionem, quam dominus habet præſtare? Dic, ꝙ præſtare tenetur, ſed non arctatur offerre ex officio procuratoris. Non obſt. ff. de procu. l. ſed & hæ. §. defendere. Dic, ꝙ ibi loquitur in cautione iudiciali, ad quam pręciſe tenetur procurator actoris: hic de alia cautione, ad quam præciſe non tenetur. Si tamen non cauet ipſe, vel dominus, iuſtè p̄t repelli in hoc caſu, per d. l. ſed & hæ. §.
18 fin. & l. ſeq. & l. inuitus. §. pœna. ſecundum Hoſt. † Venio ad gl. opp. quòd vltra dotem petat mulier donationem propter nupti. quia ſicut mulier perdit dotem adulterando, ita uir donationem ꝑꝑ nup. C. de repu. l. ex cōſenſu. §. ſi vero. Glo. fatetur, ne ad imparia iudicent. & eſt clara. Hæc d̄t vera, niſi ex matrimonio ſubſint filij, q̄a illi talia lucrantur, in Authen. matri, &
19 auię. §. ſi de adul. col. 8. ¶† Quæro, an dādæ ſint induciæ pro aduocato. Gl. dicit, ꝙ in principio ſic, vt hic, & alle. cōcor. Idē dicit, ſi in medio abeſt aduocatus, q̄a alias oporteret dari ad inſtruendum nouū aduocatū, & forte longius eſſet: & in hoc
20 bene. ¶†Quæro, an defectu aduocati, q̄ nō affuit, ſi ſnīa feratur ꝯ aliquē, an poſſit retractari. gl. ꝙ nō C. de poſtu. l. velamēto. Fallit in cā fiſci, vbi ſnīa non valet, aduocato eius abſente, ff. de iure fi. l. fiſcus. C. de aduo. fiſ. l. vlti. In quantū gl. dicit ſnīam latam in cā fiſci non valere abſente eius aduocato, eſt verum, qn̄ eſt lata contra: ſecus qn̄ eſt lata ꝓ, l. nō intelligit. §. diuus. ff. de iure fiſ. Idem dicit Io. An. qd̄ forte eſt idem in cā ſtatus, vt ſnīa lata abſente aduocato ſit nulla, ſm̄ Inn. qd̄ eſt falſum, vt d. §. diuus. Item dicūt quidā idē in criminali, 3. q. 3. in diuinis. quod non placet Tan. de quo in Summa de dila. §. quæritur.
21 ¶†Opp. ꝙ indiſtincte ſit mulier viro reſtituenda, de reſt. ſpo. ex parte. & c. ex cōqueſtione. & ca. literas. Sol. R̄ndetur, oībus exceptionibus reiectis, reſtituenda eſt. Fallit in caſibus, quos enumerat gl. Inquantū gl. excipit caſum de ſeuitia viri, confirmat Io. per ſimile. Nam compellitur dn̄s vendere ſeruum, ſi ei nimium eſt ſeuerus, ff. de his, qui ſunt ſui, vel alie. iur. l. 2. & 5. diſt. §. nunc aūt. ad fi. Vide hos 32. q. 5. in ſumma. Alios caſus addunt hic doc. nam obſtat exceptio rei iudicatæ, quādiu facta fuerit fides de errore, de fri. & ma. fraternitatis. q̄ fin. ſint legi. per venerabilem. ¶No. ꝙ ſententiæ etiam quæ non tranſeunt in rem iudicatam, inducūt notoriū, & durant donec ꝓbetur error. Itē impedit reſtitutionē ſm̄ Ho. ꝓponere intrare religionē ante copulam, de conuer. coniu. ex publico. Itē vehemēs ſuſpicio de hr̄ſi. de pur. ca. cū inter. de diuor. quāto. Itē votū cōiter emiſſum, 33. q. 5. ꝙ Deo, qd̄ intellige, vt no. de conuer. cōiu. cum ſis. & c. vxoratus. Item ſi per vim habuit poſſeſſionem, de ſpon. cum locum. Item ſi nullam peſſeſſionem habuit, de reſti. ſpol. ex parte. Item ſi non probatur legitimus cōtractus, vt ibi. Item quando probat in modū ſpoliationis, q̄a ad id nunc agitur, de ordi. cogni. c. 2. Item quando opponitur exceptio excōicationis, not. xi. q. iij. quoniam. de ſent. excō. inter. Et ponebat abbas verſus, quos vide in Spe. de pe. & poſſ. §. fin. uer. penul. Ioann. Andre. Hos caſus, & ſimiles 33. q. 2. in ſumma. vbi gloſ. ponit duos caſus vltra hic poſitos, quando mulier recedit propria voluntate. Sed de hoc dic vt de reſt.

ſpol.literas.& de diuor.c.2.Alius,qñ mulier volente viro rece
22 dit ab ipſo.¶†Venio ad gl.in ver.vſque quoq;. illa ponit,ſpe-
cialia mrīmonij,inquantū dicit minorem eſſe poſſe in cā:in-
tellige de minore 25.anno.qđ dic vt de iud.c.1.lib.6. Inquan-
tum dicit matrē poſſe teſtificari in cā mrīmoniali, dic de hoc
vt ibi,de teſti.ſup eo.Doct.hic ponunt alia ſpecialia, ꝙ ibi va-
let teſtimoniū de auditu,de teſti.quoties. & c.2. Itē ꝙ ibi non
iuratur de calūnia,j.titu.1.literas. Itē ꝙ non hēt locum purga
tio,cū ſint infamati de inceſtu,vel cōſanguinitate: quia ſi de-
ficerent in purgatione,eſſent ſeparādi, & ſic conſequerentur
intentū,de ꝓcu.tuæ.Ad hoc qđ no.đ pur.can.cū īter. ſm Vin.
& ponit hos,& alios ꝑ verba,de qbus nō curo.Votū,ſi eſt ſim-
plex,impedit,ſed nō dirimit,de quo q cle.vel vo. c.ruſus. Itē
ꝙ in dubio inducat pro mrīmonio,de ꝓba.ex literis. de re iu-
di.c.fi.Itē qa mulier nō hēt ptātem ſui corporis,ſed vir,& ecō
uerſo,de cōſang.& affin.nō debet.Itē qa opinio præfert verita
ti ad accuſandū adulteriū,& legitimandū prolē, q filij ſint le-
gi.c.pen.& vlti.Item qa requirit maiorē iudicē, de exceſ.plat.
accedentibus.& iure partiū,de cōſang.& affin. c.1. Itē qa vnꝰ
& idē eſt ibi accuſator, & teſtis,35.q.6.eps. & c.de parentela.
& vide oīno qđ ſcripſi de deſponſ.impub.ad diſſoluendū. Itē
pōt ↄ̃hi & ſub conditione impoſſibili:qđ dic, vt de cōdi. app.
c.1.Itē qa veritas præfert opinioni,q fil.ſint legi.ꝑ tuas. Itē qa
patrem & matrē diuidit à filio,de biga.debitū. Itē qa filius a-
git ↄ̃ patrem,de ſpon. non eſt nobis. & ponit Vin.alia ſpecia-
lia,ꝙ criminis exceptio impedit reſtitutionē in cā mrīmonij,
de diuor.ſignificaſti. Itē reſtituit, qui aliàs non reſtitueret fa-
uore matrimonij,de reſti.in inte. ex literis. Itē qa peccat quis
mortaliter,& nō cogitur pœnitere, vt qui cōiugi leproſo nō
reddit debitū,de cōiu.lepro.c.1. Itē claudicat ↄ̃ctus, de deſpō.
impub.de illis.Itē qa audit appellās,q aliàs nō audiret, de ap-
pel.dilectæ.Itē ibi emergens poſt ſnīam cām retractat,j.de di-
uort.ex literis.Itē ſpeciale,vt in cā matrimoniali nō ferat ſnīa
in perſonā procuratoris,ↄ̃ id ff.de procu.Plautius.De hoc dic,
vt de elec.querelā.qui fil.ſint legi.cauſam.per Inn. Itē de ipſa
etiā incidēter nō cognoſcit laicus,qui fil.ſint legi.cām.& c.la
tor.Et ſine plena probatione impedit matrimoniū ↄ̃hendū,
de ſpon.ꝑterea.2.Adde caſum de ꝓcu. c.fin. lib.6. & qđ hēs in
cle.de iudi.diſpendioſam.de verb.ſig.ſæpe. Bonagui: ponit a-
lios.Primo in hoc ↄ̃ctu præcedere debent banna, ut ibi. Item
ꝙ tunc tacens poſtea repellitur, qui ma.acc.poſ. cum in tua.
Item ꝙ quilibet admittitur denuncians,de cogna.ſpi.tua.etiā
præmiſſa denunciatione Euangelica,de qua 2.q.j.ſi peccaue-
rit.De quo vide oīno qđ ſcripſi de deſpon.impub. ad diſſoluē
dum.Itē ꝙ nullo denunciante iudex inquirit,vt ibi, & de ſpō.
cum in tua.hoc fuit dictum ſ. Item ibi auditur allegans turpi
tudinem ſuam,de re iudi.lator.vbi de hoc in j.gl. Itē ꝙ in hac
cauſa poſt publicationē recipiuntur teſtes ſuper eiſdem arti-
culis:qđ dic vt not.de teſti.ſeries. & c.cum in tua. Itē licet alij
ↄ̃ctus ſola uoluntate diſſoluantur,hæc ſola morte, de re iudi.
c.1.Itē caſum decre.continebatur.j.de deſpon.impub.Itē om
ni tempore ↄ̃hitur, ſed eius ſolēnia certo tempore prohiben-
tur,de ferijs.capellanus. Item valet ſnīa in eo lata non in ſcri-
ptis,de teſti.Albericus.de quo dic vt ibi. Item in hac cā nō re-
mittitur iuramentū,vt no.de teſtib.tuis.Item tenet ↄ̃ctum ab
excōicato,de eo,qui du.in ma.ſignificaſti à criminoſo,īfideli,
vel ſeruo,26.diſt.deinde.de cōſan.& affinit. de infidelibus. de
diuortijs.quanto.de coniu. ſeruo. c.1. ſecundum Ioan.Andr.
23 ¶†Opp.ꝙ ꝑꝑ adulterium non intentatur ſolutio cōiugij: qa
ſeparati nihilominus cū alijs ↄ̃here non poſſunt, 32. q.j.dixit
dn̄s.de diuor.ex literis. Sol. Glo. exponit coniugiū ꝑꝑ adulte-
rium quo ad thorū, vel coniugiū ſeparat quo ad effectū tho-
24 ri,& quo ad bonū ſacri.ſ.quo ad prolem. ¶†Opp. ꝙ lite non
conteſt.poſſit ꝓcedi ad diffinitiuā ſnīam,vt probat j.de dolo.
veritatis.Sol.Hug.fuit in opi.ꝙ in ciuili,& criminali, & de cri-
mine ciuiliter mota ad ſnīam poſſit indiſtinctè procedi lite
non conte.dummodo liqueat de cā.& idē Mar. Sed Azo fuit
in opi.ꝙ regulariter lite non conte. procedi non poſſit ad ſen
tentiam diffinitiuam,niſi in caſibus.& dicit glo. ꝙ per totum
hunc tit.approbatur opi. Azo. qñque tñ, dicit glo. approba-
tur opi.Mar.vt in duabus quartis detrahendis, de teſta. Ray-
naldus.& c.Raynutius.Aliqñ diſtinguit ad opi. ſaluandas, vt
de reſcri.ſuper literis.de reſtitu.ſpol.literas. de ſimo. per tuas.
25 ſm Hoſt.¶†Opp.ꝙ factum procuratoris noceat dn̄o, ſicut &
confeſſio,j.de re iudi.ſuborta.ff.de tribu.l.procuratoris. C.de
exa.& tran.mi.anno.in executione.lib.12.de cau.poſſ.cum o-
26 lim.cum ſimi.¶†Glo.alleg.hic plenè iura pro & ↄ̃,an factum
procuratoris noceat dn̄o: q̄ eſt clara. Et primo ꝙ noceat, in
prin.Secundo ꝙ non noceat, in uer. ſed ↄ̃. poſtea concludit,
quā concludendo clarius,hæc eſt eius intentio. Si quærit, an
confeſſio procuratoris noceat dn̄o,dic ꝙ ſic,de re iudi. ſubor-
ta.Sed an factum procuratoris noceat dn̄o: dic ꝙ in his, quæ
agit ſm formam mandati, factum procuratoris nocet domi-
no:in his,quæ agit ↄ̃ mandatum, factum procuratoris nō no
cet dn̄o.In his,q̄ agit penes mandatum,factū procuratoris no
cet dn̄o,niſi ſtatim reuocet,de offic.deleg.cum olim.Si quæri-
tur,an dolus procuratoris noceat dn̄o,vel delictū, aut contu-
macia:dic qđ dn̄o ignoranti non ꝑiudicet, ſed ſtatim cū ſcit,
ſi illā non purgat,culpā,& dolū alterius trahit ad ſe: & tūc fa-
ctum ꝓcuratoris nocet dn̄o,vt hic,cū ſimi.qđ no. ¶Pro diſcu
tienda hāc materia vidēda ſunt plura.Primū,an factū ꝓcura-
toris,qđ nō cadit in delictū,vel cōtumaciā,noceat dn̄o. Secū-
do,quid ſpecialr de cōfeſſione.Tertio,quid de dolo, vel cōtu
macia ꝓcuratoris in non faciendo.Quarto,qd de dolo,vel cō
27 tumacia in faciendo.¶†Venio ad primū:ſi quæritur,an factū
vel non factū procuratoris noceat dn̄o:dic in his,quę facit af-
firmatiuè agēdo,ſatis bene dixit gl.& ſufficienter, an ſint ſm
mandatū,an ↄ̃ vel ꝑter,an iuxta.qđ dic vt ſ. Et ex his apparet,
an poſſit remittere ꝓbationes, & exceptiones, & an illis poſ-
ſit renunciare.Super quo vide qđ no.Inn.de offic. deleg.cum
olim.& qđ no.Bar.in l.ſi fraudator. ff.de his,q̄ in frau.credi.ꝙ
ſi remiſſio cōtingat circa dilatorias,qa in talibus hēt manda-
tū,ꝑiudicat, niſi dilatoriæ etiā à mandato excipiant, de dilat.
expoſuit.de quo dic ut ibi.In peremptorijs nō, qa talia remit
tere,eſſet donare,qđ nō includitur in mādato, ff.de donat.l.ſi
filius.l.ↄ̃ iuris.ff.de pac.& no.de depoſi.c.1.Si quærit,an ꝑiudi-
cet dn̄o negligendo:dic ꝙ ꝑiudicat in his, q̄ cōprehendunt in
28 mādato:alſ nō.¶†Si quærit,an ꝑiudicet cōfitendo. Glo.dicit
hic ꝙ ſic:& qa iſtud alibi nō tangit, dicā hic. Quod ꝑiudicet,
facit tex.hic,& de re iud.ſuborta.Glo.& Doct. iuris ciuilis po-
nunt in l.certū.§.ſed an ipſos. ff.de ↄfeſ. & ibi tex. vr ꝙ ↄfeſſio
nō ꝑiudicet.Dic,ꝙ ſi eſt ꝓcurator latè,i.procurans, ↄfeſſio nō
ꝑiudicat,ex quo nō hēt mandatū,niſi dn̄s ratificet, ff.de īterr.
act.l.ſi fideiuſſor.§.1.Si habet mandatū, & ſpeciale ad confitē
dū,& ꝑiudicat dn̄o,ff.de īterro.act. l.qui ſeruū. ad fi.j.rn̄. & l.
ꝓinde.ad l.Aql.& ibi gl.ff.de ↄdi.indeb.l.ſi ꝓcurator.& l.3. §.
ſi ꝓcurator.ff.qđ quiſq; iuris.l.j.§.ſi ꝓcurator. ff.ſi qs ius di.nō
obt.Si eſt ꝓcurator gn̄alis,& ↄfitet ꝑſente dn̄o, & nō ↄ̃dicēte,
adhuc ei ꝑiudicat.Sic intelligo vnā opi.quā ponit Cy.q & plu
res alias ponit,& hāc mām ꝑfectè examinat ī l.j. C. de ↄfeſ.in
14.q.Si dn̄s nō eſt ꝑſens,ſed abſens, tunc ſi voluntariè cōfitet,
qa vadit ad iudiciū volūtarius nulla facta diſcuſſione, ſtatim
cū porrigit libellus,ↄfitet,& nō ꝑiudicat ↄfeſſio,l.certū.alſ ve
rū.§.ſed an ipſos.ff.de ↄfeſ.& hoc, qa talis actus hēt inſtar do-
nationis ꝓhibitæ ꝓcuratori. Si ↄfitet ꝑ viā cōtentioſæ iuriſdi-
ctionis,vt qa rn̄dit ad poſitiones,ↄfeſſio ꝑiudicat, ſicut & ꝑiu-
dicaret ſnīa,ff.de ꝓcurator.l.Plautius.& l.4.ff.de re iud.j.de re
iudi.c.ſuborta.& d.l.qui ſeruū. §.j.l.non ſolū.§.1.ff.de ꝓcur.&
hoc,qa hæc cōfeſſio hēt inſtar donationis, quia fit in inuitū,
29 non ad vitandū,ſed ſubeundū iudiciū. ¶†Et per oīa dn̄t idē ī
tutoribus, & curatoribus quo ad hæc duo vltima mēbra, an
voluntariè, an ↄtentioſè:& hæc vera ī tutore, & curatore, qñ
iudiciū ꝑ eos eſt agitatū. Si aūt agitatū foret per pupillū cū tu
toris authoritate,non ꝑiudicaret ↄfeſſio ſolius tutoris, arg.C.
de iure delib.l.potuit.& d.§.ſed an ipſos,& l.2.§.qđ obſeruari.
C.de iura.cal. Et ſic cōcludunt Cy.& Pet.in d.l.j.& Bar. in d.§.
ſed an ipſos.Hæc oīa vera,inquantū dixi confeſſionē ꝑiudica
re,niſi dn̄s illā reuocet,quā reuocare poterit probādo errorē,
ſicut propriā poſſet,de cōfeſ.c.fi.& ff.de cōfeſ.l.nō fatetur, qđ
ꝓcedit,qñ ē error facti.Poſſet ēt reuocare ex errore iuris,licet
nō forte ꝓpriā,ſaltē nō petita reſtitutione. De quo dicā j.c.fi.
de ↄfeſ.Dicit hoc Cy.in d.l.j.Ad hoc qđ no. ī Spe. de ↄfeſ. §.ſe-
quit.ad fi.§.facit de app.cū cām.Aduerte tñ ad vnū, quia con
feſſio procuratoris nō eſt tātæ efficaciæ,quātę eſt ꝓpria: quia
ꝑ ↄfeſſionē propriā aliqñ mihi ꝑiudicatur in iudicio alio, qa
nō poſſum ↄ̃ id,qđ dilucida voce proteſtatus ſum,ↄ̃uenire,ēt
ſi agatur ad aliū effectū. Ad hoc qđ no.de elec.ꝑ inquiſitionē.
per Inno.de ord.cog.c.cū dilectus.& de accu.qualr, & qñ. qđ
nō ꝓcedit in ↄfeſſione ꝓcuratoris,vt dicit Cōpo.in c.ꝑ inqui-
ſitionē,præalle.Hoc ponit Spec. in tit. de cōfeſ. in §.videndū.
ver.ſed nunqd.in 4.col.qđ bene no.De hoc ple.ī ſum.de ꝓcu-
rato.§.1.ver.ſed nunqd cōfeſſio.Itē confeſſio ꝓcuratoris non
tollit facultatē appellādi,licet aliqñ cōfeſſus nō audiatur ap-
pellās,vt in c.Romana.de app.qa auditur,ſi ↄfeſſio eſt ꝓcura-
toris,vt patet 2.q.6.§.biduum.& dixi ī mā notorij. Si vis vide-
re de hac mā oēs opiniones tàm Canoniſtarū,q̄ Legiſtarū, vi-
de ꝑ Spe.& Io.And.ī addi.Spe.vbi recitat opi.quas ponit Cy.ī
d.l.j.& remanet in ꝑdicta cōcluſione. in Spe.de ↄfeſ. §.poſtre-
mo.ver.ſi vero ſit ꝓcur.in 2.col.vbi ēt remittit qd in tacita cō
30 feſſione ſurgēte ex taciturnitate,de qua dicam j. ¶†Venio ad
tertiū,qd de dolo,vel cōtumacia ꝓcuratoris in nō faciēdo.Et
hic aduertendū, ꝙ hæc cōtumacia pōt occurrere dupliciter.
Primo circa iniuncta,& mandata dn̄o, qui hoc committit ꝓ-
curatori,& procurator non expedit. Secundo, in iniunctis ꝓ-
curatori:quia ei aliquid mandatur, vel iniungitur aliquid cir
ca litē tanq̄ dn̄o litis. ¶Ad primum Barto. indiſtinctè loqui-
tur, & velle videtur, quòd contumacia procuratoris noceat
dn̄o in iniunctis dn̄o:quia hęc eſt propria eius cōtumacia,&

non

non ꝓcuratoris: ꝗ nō excuſat alteri cōmittendo ſibi iniunctū, alle. l. ſi ꝓcurator. §. curatores. ff. man. Dic tñ, ꝙ aliqñ excuſatur, ſi ꝓcurator nō facit, alle. C. q pe. tu. l. cū à mr̄ibus. & ĩ. de pig. ſignificante. In his, q̃ ſunt iniuncta ꝓcuratori, dic ꝙ ſic cōtumacia cadit in delictū: in his, q̃ ſunt leuis p̃iudicij, cōtumacia nocet dño: in his, q̃ ſunt grauis p̃iudicij, non: inter q̃ ponit miſſionē in poſſeſſionē ex ſecundo, & mulctam. Si ꝯtumacia nō cadit in delictū, ſed negligentiā, vt in non appellare ĩ. decē dies, dicit ꝙ nocet dño. Inno. nō vr̄ facere iſtā dr̄iam, licet fateatur, ꝙ euidentior eſt ꝯtumacia dñi, qñ aliquid iniūgit domino, q̃ qñ aliqd iniungit ꝓcuratori. Dic ergo latius ꝯcludendo in his, qbus p̄t ꝯſtituere ꝓcuratorē, & vbi culpa nō p̄t imputari in malo ꝓcuratore eligēdo, ꝗ fecit qđ diligens feciſſet: dico, ꝙ quædā ſunt, q̃ exigunt verā cōtumaciā, & dolū: & factū procuratoris negligēdo nō nocet dño, niſi ſciens illā nō purgauerit, vel ratificauerit expreſsè, vt hic: ꝗ licèt ſit vera ꝯtumacia ꝓcuratoris, eſt p̃ſumpta dñi, niſi illā trahat ad ſe ꝑ ſnīam, vt hic in fi. Et hoc ꝓcedit etiā in iniūctis dño, vt de pig. ſignificante. ff. q pe. tu. l. cū à matribus. Quædā ſunt, ĩ qbus exigitur vera ꝯtumacia, vel apparēs vera: & tūc ſi pęna eſt meræ ꝯtumaciæ, adhuc non nocet, niſi dñs ſciat, & non purget, vel aliter ratificet, vt hic in pœna excōicationis, & in mulcta, l. j. §. 1. ff. ſi quis ius dic. nō obt. ad hoc de offi. deleg. cū olim. Quædā ſunt, in qbus exigit̄ vera, vel apparēs vera ꝯtumacia: & non agitur de pęna meræ cōtumaciæ, ſed exigitur ꝑꝑ validitatē actus gerendi cū curatore: & hęc nocet dño. Ideo valet ſnīa diffinitiua, & aliæ interlocutoriæ etiā grandis præiudicij ꝯ̃ dñm ex cōtumacia procuratoris. Quædam ſunt, ĩ quibus exigitur apparens vera contumacia, & partim tangitur pęna cōtumaciæ, & in partem tangitur intereſſe propriū, vt in miſſione in poſſeſſionē ex ſecundo: & non nocet contumacia ꝓcuratoris dño, ſiue ſit citatus dñs, ſiue procurator: quia hoc conſtito nō latitabat dñs, qđ exigitur, ut l. Fulcinius. §. 1. ff. ex quib. cau. in poſſ. ea. vel forte de facili reuocabitur in iniunctis dño, ſed nullatenus in iniunctis procuratori, arg. l. ſi finita. §. ſi forte. ff. de dam. infect. cū diſtin. de qua dicam de do. & contu. contingit. Et hoc, ꝗ exigit̄ contumacia vera, ſaltim apparēs, & ſunt grandis præiudicij. Quædam ſunt, in quibus non exigitur vera contumacia, nec apparēs vera, ſed ſufficit p̃ſumpta, vel negligentia, vel ſufficit quē non defendi, vt in his, quæ ſunt leuis præiudicij, & in quibus in partē eſt pœna contumaciæ, & in partem ſequitur propriū intereſſe: & contumacia procuratoris tunc nocet dño, ut declarabitur infra per exēpla, vt in miſſione in poſſeſſionem ex primo, l. j. §. defendi. & l. 3. in fin. ff. ex quib. cau. in poſſ. ea. C. de procu. l. eum qui res agit hæredis. Quædam ſunt, in quibus exigitur ſaltem ficta contumacia, & tangitur in parte pręiudiciū partis, & pœna contumaciæ, vt ĩ condēnatione expenſarum ꝑꝑ cōtumaciam: & contumacia procuratoris nocet dño, vt ĩ. dicam in condemnatione expenſarum. ¶ Antequā veniā ad ſ̄m principalem caſum, pono primo declarationes huius primi. Poſſunt dari aliter iſtæ regulæ in his, in quibus agitur de pœna dictæ contumaciæ: nūquam contumacia procuratoris nocet dño, niſi ſciuerit, & non purgauerit, vel niſi ius fingat aliquid, in quo, ſi verū eſſet, præiudicare poſſet procurator dño, vt in c. fi. de confeſ. lib. 6. In his, in quibus proceſſus non eſt pęna ꝯtumaciæ, ſede principalis cōſtitutio iuris ſui, & exigitur contumacia ad ſolennitatē proceſſus, contumacia nocet dño, etiā ſi vera exigatur, vt in ſnīa diffinitiua. In his, in quibus partim contumacia directo punitur, & partim agens intendit ſuum intereſſe, ſi exigitur vera contumacia, vel apparens vera in iniunctis domino, ſed conſtito ꝯtumaciā eſſe procuratoris, de facili reuocatur actū contra dominū, vt in miſſione ex ſecundo: in iunctis procuratori ipſo iure nō nocet domino: ꝗ hæc nō eſt uera, nec apparens vera domini. In his, in qbus agitur partim de pœna cōtumaciæ, & partim pars proſequit̄ intereſſe, & nō exigit̄ vera cōtumacia, vel apparens vera, ſed ſufficit ficta, vel p̃ſumpta, vel negligētia, vel ꝙ nō defendatur, cōtumacia ꝓcuratoris nocet dño: vt in expēſis ĩ miſſione ex primo, & ſimilibus. Ex hoc primo infert̄, an contumacia procuratoris poſſit dñs excōicari, vel debeat. Et dicendū, ꝙ non, quia illa fert̄ ꝑꝑ ueram contumaciā. Ad hoc ergo vt valeat ſnīa, & iuſtè det, conſiliū eſt, antequā iudices ſnīam proferant, ſignificent dño cōtumaciam iſtam, aſſignando terminū ad eā purgandum, ne poſſit ignorantiā allegare, ff. de inſtit. l. ſi pupillus. §. de quo palā. ĩ. de ſen. excō. ſacro. alias poſſent maximè hodie pœnas concilij formidare, de ſen. excō. c. 1. & c. ſtatuimus. lib. 6. ſ̄m Hoſt. Nā, vt dixi, nō purgando, alienā contumaciā facit propriā. Hęc vera ĩ maiore: in minore autē diſputat plenè Spe. in tit. de cōtumacia. §. nunc dicamus. ad fi. & ibi concludit, ꝙ ſi eſt talis cā, in qua cenſeat̄ maior, idem, vt poſſit excōicari, & vt teneat ēt in maiore. Si eſt talis, in qua nō cenſeat̄ maior, ſi eſt doli capax, idē: ſi nō eſt doli capax, fęrri nō dēt, & lata nō tenet, ēt ſi nō purgabit: ꝗ ille nō eſt capax nec pœnæ, nec culpæ, de delic. pue. c. 1. & recitat Io. de Lign. hic, hæc fuiſſe verba Collectarij. Sed poſito ꝙ nō debeat excōicare ſuperior ꝑꝑ contumaciā ꝓcuratoris, an ſi excōicat, teneat excōicatio? Diſputat hic gl. vr̄ ꝙ nō, ꝗ litera dicit, eū demū potuiſſe excōicari, qñ ſciuit, & nō purgauit. Ante ergo nō potuit de iure, & ſic nec ſimpl̄r: ꝗ id dicimus poſſe, qđ de iure poſſumus, 22. q. 2. faciat. In ꝯ̃rium, ꝗ lata eſt à iudice ſuo, & ſic ſiue iuſta, ſiue iniuſta, timēda eſt, 11. q. 3. ſnīa paſtoris. & in culpa quodāmodo vr̄, q talē ꝓcuratorē cōſtituit: vnde ibi nō deficit aliqualis cā ſnīæ. Itē ꝗ aliquādo pro facto alterius qs ſine culpa punit̄, de ſpon. non eſt. Glo. cōcludit, tutius eſt eū dicere excōicatū, licèt non debuerit excōicari: & fatet ipſum abſolui dr̄e abſque aliqua ſatisfactione, & abſq; grauamine: & credit glo. ꝙ iudex ei tenet̄ ad ĩtereſſe, de ſent. excō. ſacro. ꝗ illū excōicauit iniuſte, & nō citatum. Tene, ꝙ ſi citauit procuratorē, nō iuſte excōicet dñm, & habēt locū pœnæ prædictæ, niſi aliter reqrat principalē. ſed ſi reqſiuit dñm, & ſcit eū procuratorē miſiſſe, dic idē ſi ignorauit, tunc iudex nō patit̄ illas pęnas, ꝗ ſcit ꝯtumaciā apparentem: nec cogitur diuinare, an ille conſtituerit procuratorem.

31 ¶† Ex his decidit̄, an cōtumacia ꝓcuratoris noceat dño quo ad facultatē appellandi. Et quidē ſi agit̄ de tollēda facultate immediate ꝑꝑ cōtumaciā, 2. q. 6. ſunt quorū. dato ꝙ procurator vt verus cōtumax repellitur à facultate appellandi, nō repellitur dñs infra tēpus 10. dierū ex ſola cōtumacia: ꝗ cōtumacia ꝓcuratoris vera, eſt ficta domini, vel p̃ſumpta: iō nō repellit̄ à facultate appellandi. Nā licèt repellat̄ ꝓcurator ꝑꝑ ſui malitiā, domino nō eſt auferenda ptās, q cōtumax verè nō ē, ſ̄m Hoſt. Inn. nō aperit hic, an hoc ꝓcedat tm̄ qñ hoc eſt iniūctū ꝓcuratori, an qñ dño. Puto, ꝙ ſi dñs fuit citat⁹, ꝗ hic fuit apparens contumacia, iudex à quo pōt nō admittere appellationē: appellatio tñ tenet, vt deuoluat, ꝑ not. in cle. ſi ante. de do. & cōtu. & in c. Romana. §. 1. de appel. lib. 6. Sed vbi citatus eſt ꝓcurator, ꝓcedit qđ dicit Inno. Cōpo. ꝯ̃ tenet de ele. c. 1. li. 6. in ſua gl. vlt. ver. ſed qd ſi ꝯ̃ procuratorem. vbi dr̄, ꝙ ſi ꝓcurator eſt litē ꝯteſtatus, ꝗ eſt effectus dñs litis, dolus procuratoris nocet dño: ꝗ ꝓcurator repręſentat perſonā dñi, ff. de ꝓcu. l. ſed & hæ. §. defendere. & ꝗ poſt lit. ꝯte. dolus ꝓcuratoris nocet dño, ff. de excep. doli. l. ſi ꝓcurator. Secus qñ ꝓcurator non eſt litē ꝯte. ꝗ tūc dñs appellare pōt infra 10. dies à tpe ſciētiæ cōputandos: ꝗ tūc dolus ꝓcuratoris nō dēt nocere dño, per d. l. ſi ꝓcurator. tene primū. Si agit̄ de tollēda facultate appellādi ꝑꝑ lapſum tpis ad appellandū, vt ex lapſu tpis 10. dierum, ꝗ illud tps currit mera negligētia, nec exigit̄ vera, aut apparēs ꝯtumacia: dic ꝙ ſi ſnīa eſt lata ꝯ̃ dñm, & iudiciū agitatū ꝑ dñm, expectat̄ ſciētia dñi in curſu tpis: ideo nō currit tempus niſi à tpe notitiæ dñi. Hoc intelligit, qñ iudiciū eſt agitatū per dñm: & ſic intelligit iura, q̃ dñt tēpus currere à tpe ſciæ illius, ꝯ̃ quē eſt lata, 2. q. 6. §. ſi aduerſus. ff. qñ app. ſit. l. j. §. ſi aduerſus. Si ſnīa eſt lata ꝯ̃ procuratorē, vel dñm agēte vel defendēte ꝓcuratore, tūc poſt 10. dies nō pōt appellare dñs, dato ꝙ ignorauerit: ꝗ tunc inſpicit̄ ſnīa procuratoris, & ſic ex eius contumacia tranſit ſnīa in rē iudicatā. Et hoc, ꝗ hic non agit̄ de pę

32 na meræ contumaciæ. ¶† Itē quia non exigit̄ vera contumacia, nec apparens vera, ſed ſufficit negligētia, dato ꝙ agatur de his, q̃ ſunt grauis pręiudicij, ꝑ ea, quæ dixi ſ̃. Hoſt. autem diſtinguit genera abſentiarū conſtituentis procuratorē, de qbus de in integ. reſti. c. fi. & 2. q. 7. ſi aduerſus. & de procur. querelam. per Inn. quæ diſtinctiones non hñt hic locū, qñ eſt plenè defenſus, & cōſtituit procuratorē, qui defendit. Inquantum dixi eum poſſe appellare, & in hoc nō nocere contumaciā ꝓcuratoris, intellige qñ ignorat, vel ſi ſcit, incontinenti eam purgat: aliàs nocet ei, arg. huius c. in fi. Attende tñ, ꝙ inquantum dixi contumaciā procuratoris nocere dño, qñ ſcit, & non purgat, eſſe verum in valēte purgare: in minore aūt dixi ſ̃. Ex his deciditur, an ex contumacia ꝓcuratoris ꝯ̃ dñm fiat miſſio. Inno. hic dicit, ꝙ fiet miſſio ĩ poſſeſſionē cā rei ſeruādæ: & ēt ex qua transfert̄ vera poſſeſſio: alle. ff. de ꝓcu. l. ſed & hæ. §. fi. & l. ſeq. C. de digni. l. quoties. lib. 12. ꝗ culpa eſt ſua, ꝙ malū ꝓcuratorē elegit, ff. nau. cau. ſta. l. vlti. §. hac actione. ff. ex quib. cau. in poſſ. ea. l. hæc aūt. Bar. hoc tenet, qñ citatus eſt dñs. Hoc tenet Spe. in tit. de primo & ſecūdo decre. §. reſtat. ver. qd ſi reus. in 5. col. Hoc tenuit Franc. Vercel. ꝑ l. 3. C. de ꝓcu. ꝑ quā dicit ſic diſputatū, & terminatū Vercel. Culpa em̄ ſua eſt in eligendo malū procuratorē, ff. nau. cau. ſta. l. vlti. §. hac actione. ff. ex qb. cau. ĩ poſ. ea. l. hoc aūt. ad hoc ff. de min. l. cū mādato. ſ̄m Hoſ. In miſſione in poſſeſſionē, ꝑ quā transfert̄ nuda cuſtodia, hoc fatet̄ Bar. in d. l. 3. ꝗ hoc eſt leuis p̃iudicij. Hoc ēt fatet̄, ſiue ſit iniunctū dño, ſiue procuratori id, in quo eſt cōtumax dñs, & procurator: tū quia hæc non eſt mera pœna ꝯtumaciæ: tum quia hic non exigitur cōtumacia vera, vel apparens, & ſufficit quē nō defendi, vt dixi ſ̃. In miſſione in poſſeſſionē ex ſecūdo, eſt ꝯ̃rietas inter Inn. & Bar. vt vides. Bar. tenet ꝯ̃ Inn. ꝙ hoc fieri non poſſit in iniunctis procuratori ex contumacia procuratoris: alleg. ff. ſi ex noxa. cau. agat. l. ſi cum vſufructuario. & l.

hoc amplius.& l.ſeq. ff.de dam. infe. vbi ex ↄtumacia vſufru-
ctuarij ꝗ eſt ꝓcurator dñi, vt l.j. in fi.de oper.no.nun.non pōt
fieri miſſio ↄ̃ dñm. Satis dici pōt, vt dixi ſ.ꝙ ſi dñs fuit reqſit⁹,
& poſtea fuit ↄtumax ꝓcurator, quē miſit, cū hęc ſit ꝓpria cō
tumacia,& apparēs,ex quo eſt inuētus,& requiſitus,ꝙ teneat
miſſio:ſed ↄſtito ꝙ miſit ꝓcuratorē, ex quo aliqd nō pt impu
tari,ſi miſit diligētē,cōis opinio,ꝙ de facili reuocet̄: ſi reqſit⁹
eſt ꝓcurator,nō noceret dño,qa hic exigit̄ vera, vel apparens
vera:& miſſio partim ↄcernit intereſſe, & partim punit cōtu-
maciā:& ſic tēperat Inn.ſemp. Hæc vera, niſi dñs fuerit ſciēs,
& vitiū nō purgauerit,ꝑ hāc decre.ad fi. Ex his decidit̄, an ↄtu
macia ꝓcuratoris dñs poſſit mulctari:& ī hoc dic qđ no.l.j. §.
ſi ꝓcurator.de ↄdi.indeb. Aſſignat Bar.cām,qa hoc eſt magni
p̄iudicij.Certe rō nō placet,qa pōt eſſe leuiſſima mulcta,non
grauis p̄iudicij.Ideo puto, ꝙ in iniunctis dño, vel ꝓcuratori,
ↄtumacia nō nocet dño:qa hæc eſt directo pœna ↄtumaciæ.
Sic ēt intelligo hic Inn. Ex p̄dictis decidit, an ex ↄtumacia ꝓ-
curatoris dñs damnet̄ in expēſis.Inn.tenet eū hic cōdēnari,ſi-
ue à principio dñs ſit citatus,& miſerit ꝓcuratorē, ꝗ nō cōpa
ruit:ſiue miſerit,& aliqñ cōparuit, & poſtea pēdente iudicio
fuerit ↄtumax.Alle.ff.cōmo.l.eū,qui.§.fi.& l.ſeq.vbi culpa in
malè eligēdo ꝓcuratorē illi imputat̄.Bar.in d.l.ſentit ↄ̃rium,
qñ eſt citatus ꝓcurator: qa in gñali mādato nō venit delictū,
ff.de ↄdi.indeb.l.ſi ꝓcurator. & qa qua rōne imponit̄ mulcta
dño ex ↄtumacia ꝓcuratoris,eadē rōne nō imponitur ↄdem
natio expenſarū:qa hæc iudicantur à pari. Fatet̄,ꝙ iudex poſ-
ſet nō audire partē,niſi refectis expēſis, ſicut ī miſſione ex pri-
mo decreto:non aūt cōdemnare,vel exigere. Hoſt. tenet opi.
Inn.alle.ff.de ꝓcu.l.nō cogendū.& l.ſeq. vbi dr̄, ꝙ & ſi ꝓcura-
tor nō cogitur ꝓſequi,tenetur tñ ob rē nō defenſam: & hoc,
ſiue ante lit.conte.ſiue poſt:licet magis poſſet dubitari de cō-
tumacia poſt lit.cōte.nec dicit iurādū, ſi alius tenetur de cul-
pa alterius:qa iſtæ expēſæ nō ſunt tm̄ pœna, ſed ēt intereſſe.
Sup quo remittit ad no.de reſcri.c.fi.Spe.in tit.de ſent.exec.§.
ſequitur,ver.ſed qd ſi ꝓcurator.ad fi.3.col.vr̄ dr̄iam facere an
à principio fuerit dñs citatus, & procurator fuerit ↄtumax:&
tūc nocet dño quo ad executionē ↄ̃ eū faciendā,vt de app. ſæ
pe.an poſtq̄ fuerit lit.cōte.ꝓcurator,citetur ipſe ꝓcurator, &
dicit ꝙ ſnīa exequetur ↄ̃ ꝓcuratorē,& ſoluet ꝓcurator de bur
ſa ſua.Alle.ff.ſi qs ius dic.non obt.l.j. qa dñs nō intelligitur ei
mandaſſe,ꝙ malitiā adhibeat:& ſic in effectu tenet opin.Bar.
ad hoc C.de inoffi.teſta.l.ſi pater.2. ad fi. ff.de admi.tut. l.ſi in
hæredē.§.pe.C.de his,qui.vt indig.l.Polla. Credo in iniunctis
dño,qñ ꝓcurator non fuit in iudicio,dñs ſit dānandus: qa ex
quo nil eſt geſtū cū ꝓcuratore, iudex nō hēt ptātem dānandi
ꝓcuratorē:qñ ꝓcurator fuit aliqñ in iudicio,puto ꝙ in optio
ne ſit iudicis,quē velit condēnare:qa hoc nō eſt vera pena cō
tumaciæ,vt dixit Inn.& bene:& hic nō exigit̄ vera ↄtumacia,
ſed ficta,vel culpa.Et ꝑ hoc rn̄detur ad l.j.§.ſi ꝓcurator.Nam
ꝗ petit expēſas,petit qđ ſibi abeſt:& nulli dubiū, ꝙ hæc eſt p̄-
ſumpta culpa dñi talē ↄſtituētis:& ſola culpa ſufficit ad hanc
ↄdemnationē,& negligētia in nō ꝓſequendo iudiciū:& ſunt
talia leuis p̄iudicij,attenta cā principali,cui per hoc etiā nihil
p̄iudicatur.Et cōſulo iudici,ꝙ eligat ꝓcuratorē, maximè ubi
magnæ ſunt expenſæ,vel vbi procurator non eſt ſoluēdo. De
ſtylo practicatur opin. Innoc. quia dominus tm̄ ↄdemnatur.
33 ¶†Ex p̄dictis deciditur,an ↄtumacia ꝓcuratoris eccl'iæ dam-
netur eccleſia.Inn.hic,ꝙ damnabitur eccleſia, & ↄ̃ ipſam fiet
executio:qa ipſa fuit in culpa,ſi ↄtumax fuit ꝓcurator, qa ip-
ſa ꝑ ſe,vel aliū cōparere debuit. Idē ſi alia mādata iudicis nō
implet:qa non exhibet acta, vel inſtrā ad iudicis mandatum.
Dicit tñ,ꝙ eccleſiæ ſubuenitur ꝑ reſtōnem,ſi eſt læſa, ff.de mi
no.l.minor.ſm Inn.Nec ob.16.q.6.ſi epm̄. qa hic nō punitur
eccleſia ex culpa ꝓcuratoris,ſed ex ſua,qa nō cōparuit, & ma
lū elegit: nam fide, & facultatibus debent idoneum eligere.
34 ¶†Hoſt.hic ꝓſequitur duos caſus.Primus,qd iuris de cōdem
natione expēſarū rōne cōtumaciæ.Secūdus,qd iuris de expē-
ſis:qa victus victori,&c.ff.de iudi.l.eum quē temere. Quo ad
ad primū dic,ꝙ ſi ꝓcurator nō eſt ſoluēdo, ſi expēſæ ſunt mo
deratæ,dānari dēt eccleſia,& executio ↄ̃ eā eſt faciēda, nec da
tur reſtō:qa pro modico nō eſt eccleſia reſtituenda,de reſti. ī
īnte.l.ſcio.ff.ſi immoderatæ ſunt,& graues, ad officium iudi-
cis ſpectat actioni deſeruiens hoc examinare ſine libello. Ad
hoc de offi.iud.c.2.ne lites ex litibus,&c. C.de fruct. & lit.exp.
l.terminato.in fi.C.de trāſa.l.fratris.C.de fid.inſtr.l.fi.ad fi. Et
ſi videt eccleſiā ex cōdemnatione expenſarū enormiter lędi,
poterit eccleſiā reſtituere,alle.de reb.eccl.nō ali. ad noſtram.
Cōſuluit tñ Hoſt.ꝙ differat vſque ad ſnīam diffinitiuā, & ſm
quod tunc videbit eccleſiam bonā fouere cām, vel nō bonā,
poterit arbitrari,cū cōdemnanda ſit pars in expenſis toti⁹ lit.
de pęnis.calumniā,à qua cōdēnatione excipiendæ ſunt expē-
ſæ lrīmè à ↄdēnato factæ,C.de iud.ꝓperandū, §. ſinaūt ex ge-
ſtis.Si ꝓcurator ē ſoluēdo,& tūc dicit ſi ꝓcurator ē ī dolo, ec-
cl'ſia eſt ī culpa,dānari dēt ꝓcurator.Et hoc æquus, quia dol⁹
præponderat culpæ,ff.ad l.Aquil.l.ſi obſtetrix. quaſi doloſus
ↄtumax videat̄ ſe liti obtuliſſe,faciēda eſt ↄ̃ eū executio, ff.de
re iud.l.4.j.reſponſo.de doli except. l.j.ſi ꝓcurator. Si eccleſia,
vel p̄latus ſint participes ↄtumaciæ,dic hoc caſu ꝙ ipſe p̄latus
ↄdemnat̄,& fit executio ↄ̃ ipſum,vt no.de ꝓcu.auditis.& c.cō
ſtitutus.Si nec eccleſia,nec p̄latus,ſed ſolus ꝓcurator,ſentit ꝙ
dānabitur ſolus ꝓcurator,ex quo eſt ſoluēdo: in expēſis autē
victoriæ,ſi eſt appellatū,nō eſt neceſſaria reſtō,quia iudex,ad
quē eſt appellatū, cognoſcet de principali, & de hac acceſſo-
ria expenſarū,de app.vt debitus.C.de app.eos. de offic.deleg.
prudentiā.& ex quo cōpetit remediū ordinariū,ceſſat extraordi
nariū,ff.de mino.l.in cauſæ.2.Si vero fuit appellatū, & eccl'ia
petit reſtitui ↄ̃ ↄdemnationē,dicens ſe læſam,poſſet, & debe-
bit tūc libellus offerri,qa principaliter petitur, de reſti.in īte.
c.2.de offi.iud.c.2. Aduertat tñ, ꝙ ſi qō eſt īter duas eccleſias,
& vna dicat ſe malè expēdiſſe, alia dicit ſe malè ↄdemnatā eſ-
ſe,potius audiat illā,q̄ dicit ſe malè expēdiſſe: qa alteri impu-
tanda eſt culpa in mala electione ꝓcuratoris, ff.de mi. l.verū.
§.itē q̄rit.& l.in cauſæ.§.1.Dicit tñ Hoſt. ꝙ quicquid ſ̄.ſcripſit
ad doctrinā hic,ſunt arbitraria, in qbus iudex ꝓcedit æqtate
ſeruata in humaniorē partē declinando, ſm qđ no.de tranſa.
c.fin. Puto, ꝙ in iniunctis eccleſia ipſa ſit dānanda in expēſis,
qa ex quo nunq̄ fuit ꝓcurator in iudicio, non video ꝙ ex hoc
poſſet dānari ꝓcurator:eccl'ia tñ poſſet reſtitui,vt dixi, ſi poſt-
quā ꝓcurator fuit in iudicio, & in iniunctis ſibi ſatis æqua eſt
diſtinctio Hoſt.an ſit ſoluendo, vel nō,& an ſit ī dolo,uel cul-
pa,vel an vterq; participet: an ſnīa lata ↄ̃ tutorē exequatur in
bonis pupilli:& qd de lata ↄ̃ curatorē bonis,vide in Specu. de
ſent.excō.§.ſequitur.uer.ſed pone.poſt §.ſed qd ſi res. ī 5.col.
qđ hic nō ꝓſequor,qa eſſet tractare materias ptinentes ad Le
35 giſtas.& gl.& Bar.in l.ꝗ ſoluēdo.§.ēt.ff.de leg.2. ¶†Ex his deci
ditur,an ↄtumacia procuratoris noceat dño quo ad diffiniti-
uam.Inn.dicit hic ꝙ ſic, ſi ſit ↄtumax poſt litē cōte. qa factus
eſt dñs litis ꝑ lit.conte.ad hoc qđ poſtea mutari nō pōt, de ꝓ-
cu.c.1.lib.6.no.de reſcrip.ex parte decani. & poſtea pōt in eū
ſnīa dari,C.de ſent.l.j.expreſſum vr̄ ff.qñ app.ſit,l.j.& §.fin. C.
qūo & qñ iud.l.3.Idē dicit in caſibus,in qbus ad ſnīam diffini
tiuā proceditur lite non cōte.qa culpa ſua eſt,qa bonū nō ele
git procuratorē:ſed ipſi dño dat̄ actio mandati ↄ̃ ꝓcuratorē:
& ſi nō eſt ſoluēdo,reſtituit̄ dñs,ff.de eo,per quē fac.eſt. l.fi.ff.
de dolo.l.elegāter.§.pen.Sed eſt dubiū,quid ſi dñs tacitè reuo
cauit ꝓcuratorē,vt ſnīa nō valeat ↄ̃ eum tempore ſnīæ profe
rendæ,& tacitè comparet in fraudē vt reuocet: an valeat ſen-
tentia poſtea lata in procuratorem? Dicit Gul. de mon.laud.
l.3.in cle.auditor. de reſcri. ſnīam non tenere: & tenet ꝙ ad-
uocati determinauerunt ſententiā non valere:quia imputan
dum eſt parti uidenti dñm cōparere,quare illū non reuocet:
& ſic vr̄ ei imputandū,de mino.cū mandato. & no.de reſcri.
ex parte.Idem Io.de Ligna. quod puto in reuocatione ꝑ actū
cōparitionis:ſecus in alia reuocatione tacita non intimata,ꝑ
no.in d.c.ex parte decani.& de procu.mandato. Ex his patet,
quid dicendū in ſnīa ſuſpenſionis,vel interdicti. Quidā ꝙ te-
net.In hoc dic per omnia, vt dixi in ſnīa excōicationis: quia li
cèt ↄtumacia procuratoris noceat dño in pertinentibus ad
rem,in qua cōſtitutus eſt ꝓcurator,non in alijs, ſicut ꝙ ſuſpē
datur,uel interdicatur,qđ fieri non dēt,niſi cā ſuſpenſionis ex
propria culpa ꝓueniat,& legitimè probetur, 2.q.j.nomē. 11.
q.4.venio.& c.ſeq.24.q.3.ſi hæres.ſm Fran.Vercel.& Io.And.
Ex his deciditur, an cōtumacia procuratoris in non reſpon-
dendo poſitionibus, vel non iurando de calūnia præiudicet
dño.Vr̄ ꝙ non:qa hic exigitur uera cōtumacia,ſaltē in nō re-
ſpondendo poſitionibus,& tangitur negotiū grauis præiudi-
cij.Tex.eſt in ↄ̃rium in c.fi.de cōfeſ.lib.6. ſed ibi non exigitur
vera contumacia,ſed ſufficit taciturnitas, vel ubi ex cōtuma-
cia trahit̄ quid tacitū,vel fictum,in quo expreſſo factū procu-
ratoris pręiudicaret dño,pręiudicat,aliàs non:nā confitendo
iudicialiter præiudicaret: & ſic & in ficta confeſſione pręiu-
36 dicat.¶†Venio ad ſm caſum principalem,an factū in cōmit-
tendo,prout cadit in dolum,præiudicet dño, Bar.in l.j.§.ſi ꝓ-
curator.aſſumit duos caſus.Primus,qñ quæritur, an factū ꝓ-
curatoris noceat dño quo ad exceptionē. Secūdus,an noceat
quo ad agendum ↄ̃ dñm. Primo caſu dic, ↄ̃ dñm excipi poſſe
ex delicto cōmiſſo per procuratorē, qñ eſt procurator ad ne-
gotia:alle.l.apud Celſum.§.quęſitum.& l.2. §.ſequitur. ff. de
doli excep.qđ intellige,qñ eſt generalis procurator,ut ibi:hic
intellige,qñ ex facto ꝓcuratoris,qui dolum cōmiſit, aliquod
ius quęſitū eſt dño,ex quo iure agit: tunc ſi poſſet ↄ̃ procura-
torem,ita & contra dñm excipi. Si enim extra rem, de qua a-
gitur,dolum commiſiſſet,hoc non noceret domino, quia ex-
ceptio perſonalis eſſet. Quid enim ſi procurator excōicatus
eſſet,vel aliquod delictum commiſiſſet, ex quo repelleret ab
agendo:hoc non noceret dño, vt not. in l.apud Celſum. §.de
authoris.ff.de exce.doli.ſi eſt procurator ad iudicia: ſi autem
delinqueret ī negotio,ī quo eſt ꝓcurator añ lit.ↄte.vel anteq̄
eſſet

eſſet ꝯſtitutus procurator: & nõ nocet dño,ſicut nec noceret
dolus tertij. Si poſt lit.ꝯteſt. dicit tex. ꝙ nocet dolus ꝓcurato-
ris dño, ſi aliquod delictũ cõmiſit circa id, de quo principali-
ter agit̃ in iudicio. Alle.l.j.cũ auth.ſua. C.de pœ.iudi. qui ma.
iud.qđ intelligo,qñ ex dolo eius aliqđ eſt applicandũ dño, ut
quia corrupit iudicẽ ad commodum dñi:vbi ẽt ſi dolus eſſet
cõmiſſus per tertiũ,p̃iudicaretur dño:ſi non ad cõmodũ dñi,
37 non præiudicat. ¶†Si quæritur, an dolus ꝓcuratoris noceat
dño quo ad agendũ ꝯ dñm:hic proſequit̃ tres caſus. Primus,
qñ certũ eſt,delictũ eſſe quod faciat, & non præiudicat dño,
l.j §.deieciſſe.& §.quoties.ff.de vi,& vi arm.Secundus, qñ cer
tum eſt,nõ eſſe delictum,ſed eſt aliter pœnale:& idem,ut l.3.
aliàs 4.§.ſi procurator.ff.quod quiſq; iuris. Tertius,qñ eſt du-
bium an ſit delictũ, vel non,quia põt ſe habere ad vtrunq;: &
tunc præiudicat, vt in reſponſione ad poſitiones, ꝙ põt eẽ de
lictum; ſi malè reſpondeat:& non,ſi bene: præiudicat tñ, uel
non,ſm diſt.l.certũ.§.ſed an ipſos.ff.de cõfeſ.quã diſt.poſui s̃.
Quartus caſus,qñ certũ eſt non eſſe delictũ,vel punibile, uel
qñ dolus admittit̃ circa ꝯctum,ex quo quæritur dño,& dolus
præiudicat:dicit,ſi habet ſpãle mandatũ: ſed certe & ſi habet
generale,vt l.procuratores.ff.de tribu.Sic loquit̃ illa lex,vt ibi
no.& proſequit̃ de dolo tutoris,& curatoris.ſ.in d.§.ſi ꝓcura-
tor.l.j.ff.ſi quis ius dic.non obt. quę ad nos non pertinẽt:ideo
non ꝓſequor. Per hæc dñt Doct.ꝙ ſi ꝓcurator producit falsũ
inſtrumentum in iudicio,ꝙ non præiudicat dño:vel ſi alium
dolum cõmitteret,quia ad falſa inſtr̃a producenda, vel frau-
dem cõmittendã,vel aliud delictũ perpetrandũ, mandatũ nõ
habuit,nec hoc gñali mandato venire cenſet: ideo dño non
imputat̃,qa ab eo commiſſa nullo modo vñr,l.ſi ꝓcurator.ff.
de condi.indeb.l.3.§.ſi procurator. ff.ſi quis ius dic.nõ obt. &
patet de elect.ſi cõpromiſſarius. lib.6. qđ intelligo, niſi aliqđ
ex dolo foret dño applicatũ,ẽt in caſu, ubi tertij dolus alteri
non p̃iudicaſſet:qa p̃iudicaſſet quo ad ius,ſaltem excipiendi.
38 ¶†Ex his patet,an pp fruſtratoriã appellationẽ procuratoris
dñs condẽnetur in expenſis. Dic ꝙ ſic, quia hic non cõmittit
dolum,& agit circa ſibi iniuncta: & qa talia poſſunt trahi ad
non delictũ.Quod tenet ẽt Spec.in tit. de exe.ſen. §. ſequitur.
ver.ſed nunqđ procu.Tñ dicit ibi executionem fiendã ꝯ ꝓcu
ratorem,& ſic ꝓcuratorem damnandũ, qñ malitioſè fruſtra-
toriè appellauit.Idẽ recitat Io.de Lig. Collectarium tenuiſſe.
39 ¶†Ex his patet theoricã Cyn.& aliorũ,quos recitat Tan.in l.
eum qui res agit hrđũ. C.de ꝓcu.quã etiã in l.iubemus nullã.
C.de ſac.ſan.eccl.fore defectiuã.De delictis prælati an noceãt
eccleſiæ,dic plenè p Cyn.ibi,& in regula,delictũ. de regu.iur.
lib.6.dicã j.de dolo.c.1.Ex his dñt dñi de Rota,ſua concluſio-
ne 78.ꝙ factũ procuratoris circa attentata poſt appellationẽ
nõ p̃iudicat dño,vt pro attẽtatis,ſi nihil ad eũ ꝑuenit,poſſit a-
gi ꝯ dñm:quia non vr̃ habuiſſe mandatũ ad attentandũ, niſi
40 ſpeciale haberet mãdatũ.¶†Ex his apparet quandã diſt. Cal.
hic in hac materia multũ deficere,quã nõ refero, quia ĩ mul-
tis deficit.Sed inquantũ dixi s̃. delictũ ꝓcuratoris non nocere
dño,ſemp intellige,niſi ad hoc ſe extendat mandatũ dñi dire
cto,qa ſpãliter eſt mandatũ:vel niſi aĺr ueniat ad conſequen-
tiã mandati:vel niſi ratificet expreſsè, vel ſciat eũ in facto ſuo
cõmittere delictũ,& ei non ꝯdicat,& patiat̃. Et ſic põt intelli-
gi l.ꝓcuratoris.ff.de trib.& l.j.§.deieciſſe.& §.quoties. ff.de ui,
& vi arm.Et hoc eſt illud modicum boni, qđ dicit Cal.qui ad
ꝯcordiã finis c.allegat legem,quã alleg.glo.C.de exact. & trãſ-
la.mi.anno.in exe.lib.12.vbi ſi procurator nõ paret p̃ceptis đ
trãsferenda militari annona,dñs punit̃.De hac materia p Cy.
in l.eũ,qui res agit hęredũ. C.de procu. Recitat tñ Innoc. hic
quoſdã tenere ex dolo tutoris,& adminiſtratoris, & procura-
toris admiſſo in negotio cõmiſſo ꝓcuratori, vel alteri admi-
niſtratori,p̃iudicari, ẽt ſi ad illud faciendũ non teneret̃ eccle-
ſia, vel pupillus, dum tñ poſſint ſe ſeruare indẽnes aduerſus
ꝓcuratores,vel adminiſtratores. Sufficit tñ, ſi cedãt actiones,
ff.qñ ex fact.tu.l.j.de admi.tut.l.fin.qñ aũt teneant̃ aliæ pſonę
de delictis ꝓcuratoris,no.de fideiuſ.c.pe.ſm Inn. dic ut dixi s̃.
41 ¶†Ex his deciditur,an ꝓcuratore ꝯſtituto, & impedito impu-
tetur,ſi aliũ non ſubſtituat,ubi eſt impeditus, & an à dño hęc
regula imputetur.Et ꝯcludit,ꝙ ſi ꝓcuratorẽ ex ptãte iuris põt
ſubſtituere,qa lis eſt ꝯteſtata,imputatur hoc dño, & tenet̃ ad
intereſſe:qa imputari ſibi põt,quare nõ idoneũ,& diſcretum
procuratorẽ elegit. Si aũt ſubſtituere põt ex ui mandati dati
de ſubſtituẽdo,& non de iure:dic ꝙ ſecus vr̃, qa hoc fecit tm̃
de gratia:qa ad hoc non arctatur ad præuidendũ caſus fortui
tos:tunc em̃ non imputatur dño,ſi non ſubſtituat,arg.de ele.
cum inter vniuerſas.Alij contra dicunt, quia adhuc imputat̃
dño,ſi non ſubſtituit: tenetur tñ procurator actione mãdati,
qa ſibi expediebat ꝓcuratorem ſubſtitui:alle.no.de iud. cum
deputati.Hoc puto in caſibus,in quibus ſufficit dñm non de-
fendi:nec exigitur alia culpa, qa ex quo ſubſtituere põt qũo-
cunque,& nõ elegit induſtriã ꝓcuratoris, negligentia in ſub-
ſtituendo ei præiudicabit: ſed ſi non haberet mãdatũ ad ſub-
ſtituendũ,& eſſet ante lit.conte.ſatis puto ex impedimẽto do
minum excuſari,ex quo legitimè fuit impeditus procurator
in iniunctis dño:arg.de pign.ſignificante.Et hoc,niſi in his,in
quibus ſufficit dñm non defendi, & alia non exigitur contu-
macia,vt in miſſione ex primo decreto,vt l.hæc aũt.§.fin.& l.
ſeq.ff.ex quib.cau.in poſ.ea.Vbi autem aliqua exigitur culpa,
42 procedit opi.Inn.¶†Nunquid autẽ procurator teneatur mi-
niſtrare expenſas ſubſtituto procuratori: dicit hic Inn. ꝙ ſic.
Hoſt. dicit, ꝙ ſi ſalarium certum recipit pro hoc procurator,
procedit dictum Inno.Idem ſi ex pecunia dñi habet vnde ſol-
uat.Idem ſi abundat ꝓcurator, & dñs ex hoc paſſurus eſt gra-
ue damnum:quia tunc de proprio dẽt prouidere, cum illud
ſit à dño recuperaturus ꝯria mandati, aliàs tenetur ad inter-
eſſe:alleg.ff.de procu.qui ꝓprio.§.procurator vt in cæteris. &
§.litis impendia.C.man.l.à procuratore.C.de procu.ſi procu.
s̃.de obli.ad rati.ca.1. His ceſſantibus,dicit ꝙ non tenetur, qa
nemo ſani capitis ſentiret,ꝙ ei teneretur de proprio prouide
re:quia nec in propria pſona ꝓprijs tenetur militare ſtipen-
dijs,de ſimo.cum ſit.nec tenetur per hoc mutuum ꝯhere,for
ſan ſub vſuris,cũ gratis forſan non inuenit,ſecundũ Hoſt.&c.

SVMMARIVM.

1 *Ad ſententiam non eſt procedendum lite non conteſtata in cauſa reſtitutio nis contra contumacem.*
2 *Appellans etiam contumax, & non reſpondens, debet iterato citari.*
3 *Appellans ſi coram iudice à quo, compareat in cauſa, pro qua appellauit, in dubio appellationi renunciat.*
4 *Teſtes vt dicantur legitimè auditi, & examinati, tria requiruntur. nu.7.*
5 *Contumacia licèt noceat citato, tamen ex ea non tollitur facultas proceden di in principali, ratione contumaciæ.*
6 *Ad ſententiam non proceditur lite non conteſtata in poſſeſſorio recupe- randæ.*
8 *Iudex poſſeſſionem adiudicans, poteſt verbaliter pronunciando ſe intromit tere ſuper non moleſtatione futura.*
9 *Reſcriptum vitiat taciturnitas declinatoriarum contra iudicem competen tium parti aduerſæ.*
10 *Iudex ſuffraganeus alterius partium quomodo legitimè tanquam ſuſpectus recuſetur. nume. 13.*
11 *Proceſſus iudicis. & ſententia ex eo duabus cauſis poteſt annullari.*
12 *Verbum, caſſare, licèt improprietur, poteſt quandoque ad ſententias nullas referri.*
13 *Dictio imò, ſtat correctiuè.*

CAP. II.

1 ACcedens. ¶†In cã reſtitutionis etiam ꝯ cõ-
tumacem non eſt procedendum
ad ſñiam lit.non cõte.Sunt duæ partes. Prima po-
nit ordinẽ proceſſus.Secunda,ipſius tetractationẽ.
Secunda ibi,Cũ igitur.¶Primo ruditer poſſet colligi ẽt à gra-
uamine appellationẽ tenere,ſubſiſtente ltima cã,quanq̃ non
expreſſa:ſed notabile nõ colligit̃,qa vt apparet j. tex. p̃ſuppo-
nit,ꝙ ex his cauſis fuit appellatũ:& ſic expreſſa fuit cã,de quo
2 dicã j. ¶†No.arg. ad cautelã iterato citandũ fruſtratoriè quo
ad opi.iudicis appellantẽ,& non rñdentẽ,ſed non eſt neceſſe,
de do.& ꝯtu.eum,q.lib.6.Nunquid aũt reuocato grauamine
ſit neceſſe eum citari? Vide Io.And. de app. ſi appellationib⁹.
3 lib.6.in Spe.de app.§.2.verſi.27.†Et no.cautelã putantis ſe iu-
ſtè appellaſſe: quia non dẽt coram iudice à quo cõparere, ne
ab appĺone recedat,ut patet de app.ſolicitudinẽ. de offic.de-
4 leg.relatum.¶†No.tres caſus,q fiũt circa teſtes. Quia primo
recipiũtur.Secũdo eorũ dicta redigũtur in ſcriptis. Tertio, ci-
tatur pars,ut ueniat ad ꝯdicendũ teſtibus,vel dictis: & ſic pa-
tet,ꝙ oppoſitio ꝯ teſtes põt fieri poſt publicatas atteſtatiões:
de quo de teſti.præſentiũ.& c.licet dilectus.& eod.tit.ex parte
Adæ.¶Et no.ꝙ abſque citatione ad ſñiam,ſpecificè põt ꝓce-
di ad ſñiam, ſi citatur poſt publicatas atteſtationes obiectu-
5 ras dictis teſtium. ¶†No. arg.ꝙ licet ꝯtumacia mulctetur, ex
hoc nõ tollitur facultas ꝓcedendi in principali rõne ꝯtuma-
6 ciæ,dũmodo acta legitimè tractentur.¶†No.duo ſm diuerſi-
tatem intellectuum.Primum,ꝙ in poſſeſſorio recuperãdæ ad
ſñiam diffinitiuã non proceditur lite non conte. De quo dic,
vt de offic.deleg.c.cõſultationibus.Et ex hoc patet, ꝙ etiam ĩ
poſſeſſorijs eſt ordo iuris obſeruandus,ſm aliũ no. ꝙ ĩ cã reſti-
tutionis in integrũ nõ proceditur ad diffinitiuã, vel receptio-
7 nẽ teſtiũ lite nõ ꝯte.De quo dic,vt de offi.iud.c.2.†Et no.ꝙ be
neficio reſtõnis aliqñ ex reſcindẽti ꝯſequitur qs reſtõnẽ poſ-
ſeſſionis.Vide qđ no.in c.cũ ex literis.s̃.de in ĩteg.reſtit.Et no.
ꝙ in poſſeſſorio ꝓcedit hæc ꝯcluſio libelli, peto poſſeſſionem
8 adiudicari.†Et no.ꝙ põt iudex adiudicans poſſeſſionẽ verba-
liter ſe intromittere pronunciando ſup moleſtatione futura.
De quo de offic.deleg.q̃renti.de p̃ben.ꝑ illorũ.ff.de acq.poſs.
ꝑmiſcere.de cõceſs.p̃ben.cũ nr̃is. dicam de teſti. ex ꝑte Adæ.
9 ¶†No.hic apertũ,ꝙ taciturnitas declinatoriarũ ꝯ iudicẽ cõ-
petentiũ aduerſæ parti vitiat reſcriptũ, de quo variauit Inn.ĩ
10 c.ſup literis.de reſcri.vt ibi dixi.¶†No.cãm vnam legitimã re
cuſandi iudicem, qñ eſt ſuffraganeus alterius partium.¶No.

quem eſſe ſuffraganeũ alterius non poſſe non eſſe iudicẽ no-
11 torium. Ad hoc de tranſla. quanto. ¶ † No. duas cãs annullan-
tes ꝓceſſum. Prima, qñ ſnĩa eſt lata poſt, & ꝯ appellationẽ: qđ
ꝓcedit in diffinitiua, & interlocutoria, & in ſentẽtijs cenſuræ,
& alijs. Facit ad id, qđ no. de teſti. ex parte Adæ. Secunda, qñ ẽ
ꝓceſſum lite non conte. Et hoc ꝯcludit tm̃ ad negotiũ princi-
12 pale, & nõ ad excõicationis ſnĩam. ¶ † Not. de verbo, caſſate:
13 quia refert, licet impropriè, ad ſnĩas nullas. † Et not. ꝙ dictio,
imò, ſtat correctiuè. ad hoc đ trãſla. pla. ĩter corporalia. ¶ No.
tertium intelſm, ꝙ hic ageretur via nullitatis, ꝙ ſicut attẽtata
appellatione pẽdente debẽt retractari, ita attẽtata vi ſnĩæ nul
læ, & quo ad inſtrumenta cauſæ, & quo ad alia debẽt ad priſti
num ſtatũ reintegrari. Et no. ꝙ qñ qs ꝯ ſnĩam obtinuit, inſtr̃a
ſnĩæ ſunt reſtituẽda obtinẽti: ad hoc ſ. đ trãſa. c. 1. & vide Bar.
ff. de dam. infe. l. ſi finita. §. elegãter. ¶ No. hic argu. ꝙ ꝓceſſus
habitus ꝑ iudicẽ recuſatũ valet, niſi appelletur. Vide Inn. in c.
cum ſpãli. de app. Hoſt. colligit, ꝙ ſurreptio vitiat ipſo iure li-
teras: ſed hoc non eſt operata ſurreptio, ſed appellatio, vel de
fectus ordinis. De quo dic, vt dixi de reſcri. cæterũ. & c. ad au-
dientiã. Et no. de verbo, occupare, qđ ſonat ĩ malam partem.
¶ No. ꝙ iuſtificata appellatione, ſuꝑ ea põt de nullitate ꝓnũ-
ciari, vidẽ de iudi. exhibita. & qđ dicã de app. dilecto. ¶ Opp. ꝙ
nõ fuerit neceſſaria monitio, ſi reputabãt appellationẽ nõ te
nere: qa appellãs ꝯtumax eſt, cũ proteſtari videat̃ ſe nunq̃ vel-
le cõparere, vt de do. & ꝯtu. eũ, q. lib. 6. Secũdo dicit, ꝙ hoc fe-
cerunt ad cautelã, nã nõ erat neceſſariũ. Quæro de rõne nulli
tatis ꝓceſſus? dicit Hoſt. ꝙ multę fuerunt. Prima, qa iuſtè recu
ſati fuerunt iudices. Hæc cã nõ ſufficit ad cõcludendã nullita-
tem, niſi aliud interceſſerit, vt patet ꝑ no. ꝑ Inno. de app. cum
ſpeciali. & patet ꝑ tex. c. iudex. de offic. deleg. lib. 6. Secunda cã
eſt, qa literæ ſurreptitiæ inducant̃ ſm Hoſt. adhuc: hæc etiã cã
non eſt ſufficiẽs ad concludendã nullitatẽ, niſi aliud inter-
ceſſiſſet, vt patet de reſcrip. ad audientiã. & qđ ibi not. Tertia,
qa iuſtè fuit appellatũ: Et hæc ſufficit ad ꝯcludendã nullitatẽ
& principalis ꝓceſſus, & ſnĩæ excõicationis. Quarta cã, quia
fuit ꝓceſſum li. non ꝯte. & hæc ſufficit ad concludendã nulli-
tatem excõicationis. ¶ Ad declarationẽ finis opponit̃, ꝙ ĩſtru
mẽta ꝓpria qs nõ teneat̃ reſtituere parti aduerſæ, de ꝓba. c. 1.
Sol. Nõ tenet reſtituere inſtr̃a regulariter. Sed põt dupliciter
litera intelligi: Primo, ꝙ loquat̃ de inſtr̃is ad eccleſiã ſpectãti-
bus, q̃ abſtulerat eṗs Cyrenen. Et non ob. ꝯ. qa q̃ alteri ablata
ſunt, reſtituẽda, aľs reintegrãda ſunt, 3. q. j. reintegranda. Et ſic
hæc reintegrant̃ ad priſtinũ ſtatũ, tanq̃ attẽtata appľone pen-
dente, & vi ſnĩæ nullæ, vt ĩ. videbit̃. Sol. põt intelligi, vt loquat̃
de inſtr̃is ſnĩæ obtentæ, q̃ mõ declarat̃ nulla: & tunc inſtr̃a ta-
lia tanq̃ inania penes aduerſariũ, ex qbus in futurũ poſſet p̃iu
diciũ inferri obtinẽti caſſationẽ ſnĩæ, ex iudicis offõ caſſantis
ſnĩam reſtituẽda ſunt parti obtinẽti, arg. C. de ꝯdi. ex le. l. diſſo
lutæ. quod no. qa extẽdit illã legẽ, q̃ loquit̃ ex diſſolutione o-
bligationis ex actu voluntario partiũ, vt ꝓcedat ẽt in actu ne-
ceſſario. Caſſari ẽt pñt: & eſt hęc alia practica, de qua ĩ c. j. ſ. de
trãſa. & hoc tutũ eſſet, qñ inſtr̃a forẽt ad cataſtrũ deſcripta, vt
ibi aliqua appareret caſſatio, & repetet̃ inſtr̃m hoc ꝯdõne ſi-
ne cã, vt in illa l. diſſolutæ. ¶ Venio ad gl. vr̃, ꝙ hæc appellatio
nõ tenuerit, qa ab ĩterlocutoria, & ſine cã, de app. vt debit⁹. &
c. cordi. lib. 6. Sol. Practica hęc ꝓcedit ſm antiqua tp̃a, ſm quę
appellabat̃ ſine cã: ꝯriũ ſm noua. Hodie ẽt nõ ſufficeret corã
iudicibus cãm allegare, & ſtatim appellare, ſed deberet expe-
ctari, an petitionẽ, vel exceptionẽ admitteret iudex: & ſi qdẽ
admitteret, bene quidẽ: aľs appellaret, de app. dilecto. Secun-
da ſol. ꝙ hic cã appľonis fuit allegata, & nõ admiſſa: iõ admit
tit̃ appľo, & hæc ſol. eſt uera: qđ patet ibi, Et ex his &c. & hæc
erit vera. Tertia ſol. notabilis, ꝙ hic appellabat̃ ex cã notoria,
cũ nõ poſſet ñ eẽ notoriũ, illos eẽ ſuffraganeos: quo caſu ſuffi
cit cãm ſubeſſe, ẽt ſi in appellatione nõ exprimat̃. In ꝯriũ ap-
pellabat̃ ex cã dubia, quo caſu dẽt exprimi. Per q̃ dicit Hoſtiẽ.
hoc bene notãdũ, ꝙ valet appľo, ne ꝓcedas, cũ ſis mihi ſuſpe-
ctus ex cã tali, ꝑꝑ quã te recuſo, argu. ff. de arbi. non diſtingue-
mus. §. quidã. & no. ſ. de offic. deleg. ſuꝑ qõnũ. §. fin. qđ nõ pla-
cet Io. And. qa oportet cãm exprimi in appellatione quare ſit
ſuſpectus, de app. cũ ſpãli. & oportet expectari grauamen. ſ. ꝙ
exceptionẽ reijciat. Nec ob. ꝙ cã ſit notoria, qa ꝑ hoc, vt dicit
Io. And. nõ excuſat ab exceptione ꝓponẽda, & cã in appella-
tione exprimẽda. Nã ꝙ exceptio ſit notoria, ſiue in facto, ſiue
ẽt ſit in iure, hoc excuſat à neceſſitate ꝓbãdi, ſed nõ à neceſſi-
tate exprimẽdi. Idẽ dicit Io. And. de app. ĩ cle. appellãti. Et hoc
eſt tenẽdũ, & hoc verũ: qa exigit̃ ſpãlis expreſſio. Per q̃ patet, ꝙ
nõ ſufficeret dicere, appello, qa me grauatis ĩ repellẽdo excẽ-
ptiones, q̃ patẽt ex actis: qa exigit̃ ſpãlis exp̃ſſio, & notabilis in
appellatione. Ad qđ ĩ. de iureiu. cleric⁹. Et facit qđ no. de ope.
no. nun. c. 2. & qđ dixi de app. ſignificauerũt. & de app. ut debi
tus. lib. 6. de mã gl. 2. q. 6. quoties. 3. q. 5. qa ſuſpecti. Ibi tñ đt gl.
ſufficere ꝓteſtari ſuſpicionẽ, vt illud, qđ poſt illã factũ eſt, ſit
nullũ, ſicut poſt appľonẽ: imò licet nõ ꝓteſtet̃, ſi tñ poſtea ꝓ-
bet̃ ſuſpicio, ꝑ hãc decre. Sed hoc nõ placet, vt no. ĩ. de app. cũ
ſpeciali. licèt etiã illud tenuerit Io. 2. q. 6. quoties. Sed dic, ut đ
offic. deleg. iudex. lib. 6. in delegato. Et hoc tene, etiam ſi exce-
ptio eſt notoria: qa ꝑꝑ ſolã notorietatẽ exceptionis, ſi recuſa-
tus ſit iudex, nõ reddit̃ ꝓceſſus nullus, ut patet: quicquid ſen-
ſerit Archi. in d. c. quoties. In exceptione aũt loci nõ tuti, qua-
liter debeat opponi, & appellari, hr̃ đ app. ex parte. j. ¶ Opp. ꝙ
ad tranſlationẽ poſſeſſionis potuerit ꝓcedi lite nõ cõteſt. vt ĩ.
c. qm̃. §. qđ ſi ſuper. de dolo. contingit. Sol. dupliciter decre. in-
telligit̃. Vno modo, ꝙ hic agebat̃ officio iudicis nobili pro re-
ſtitutione in inte. obtinẽda, ad qđ facit ibi, beneficiũ reſtitu-
tionis, &c. & ibi, reſtituẽtes ĩ inte. &c. & ſm hoc neceſſaria eſt
lit. conteſtatio, ſm ea, q̃ hñr de offic. iudi. c. 2. Secũdo intelligi
tur, ꝙ hic agebat̃ poſſeſſorio ad finem obtinẽdæ reſtitutionis
poſſeſſionis. Et ſm hoc patet, ꝙ vbi agit̃ poſſeſſorio, neceſſaria
eſt lit. ꝯte. & alius ordo iuris, vt patet hic: ad qđ de offic. deleg.
ꝯſultationibus. ¶ Ad cõtra. rñdet glo. ꝙ aliud eſt, poſſeſſionẽ
adiudicari via ordinaria poſſeſſorio, & exigitur litis conte. vt ĩ
ꝯrio. Aliud, poſſeſſionem adiudicari in pœnã contumacię, &
non exigit̃ lit. conteſtatio. Idẽ no. in d. c. conſultationibus. Et
hoc tenet Bar. in l. j. C. ſi de mo. poſſe. aga. In interdicto autem
quorum bonorũ, tene quod no. in l. j. ff. quorum bonorũ, qa ĩ
illo ſummariè procedit. Habemus ergo ex gl. duos intellect⁹.
Vnus, ſcilicet, ꝙ hic agebat̃ poſſeſſorio ſtrictè vnde vi, qđ dat̃
ſpoliato. Secundus, ꝙ agebat̃ reſtitutionis in integrũ iudicio.
Primũ tenuit Goffr. Tertius ponitur intellectus, ꝙ hic agebat̃
petitorio, in quo concluditur petitio reſtitutionis rei, de iudi.
examinata. Dicit Io. And. ꝙ licet vſus hic approbet, forte non
eſt de iure. De quo in Spec. de libel. cõce. §. ſi. ver. hoc aũt. Inn.
ponit quartũ intellectũ, ꝙ hic petebat̃ reſtitutio in inte. & ſim
pliciter æquè principaliter accumulabatur poſſeſſoriũ, & pe-
tebatur reſtitutio generalis aliorum iurium. Et hunc ſubdiui
dit in duos. Primus, ꝙ utrunq; remediũ ſimul hic accumula-
batur: de hoc dictũ eſt ſupra. Secũdus, ꝙ incidenter accumu-
labatur reſtitutio. Archiepiſc. enim primo petebat reſtitutio-
nem iuris parochialis, & cũ iudices viderent, ꝙ de iure paro-
chiali finẽ fecerat, nolebãt reſtituere, ſed ꝯ eũ pronũciare: qđ
eṗs pręſentiens petijt reſtitutionẽ in integrum, quã ipſi dede-
runt. Et hic eſt notabilis intellectus, ꝙ etiã pendente iudicio
ad tollendũ obiectũ exceptionis obſtans actioni intentatæ, &
proſecutæ poteſt peti reſtitutio in integrũ. Sed non placet ad
tex. quia nihil hic fuit reſponſum ad petitionẽ, & petitio pri-
ma vice fuit data ſuper beneficio reſtitutionis. Quartum in-
tellectũ ponit hic Hoſt. & notabiliorem, ꝙ hic agebat̃ poſſeſ-
ſorio lato: conquerebatur em̃ Archie. de Plebano Sãcti Mar-
tini, ideo qa nolebat ſibi obedire, nec de iure parochiali rñde
re, ſicut conſueuerat: nec hoc fecerat, diu erat, nec dicebat ſe
ſpoliatũ, qa nec erat: ſed tam ipſe, q̃ ſui p̃deceſſores in exigẽ-
do fuerãt negligentes. Implorabat ergo officiũ iudicis, vt eũ
reduceret in eũ ſtatũ, in quo eſſe cõſueuit, & ſic eũ reſtitueret
in quaſi poſſeſſione prædictorũ. Nec petebat hoc ꝑ beneficiũ
reſtitutionis in integrũ, ſed generali iudicis officio, de quo de
in integ. reſtitu. ex literis. ſm Hoſt. Quod no. qa remedium ca
nonis, reintegranda. &c. ſæpe. non vñr habere locum, qñ quis
excluſus eſt à poſſeſſione per negligentiã, licet iniuſtè: ſed tũc
vel tutius eſt, ꝙ accumuletur reſtitutio, vel ꝙ agatur hic iudi
cis officio: qđ bene no. ¶ Glo. in verbo, ſubeſſe, ponit multas
cauſas recuſationis: & eſt clara, dic vt in ea. Inquantũ dicit gl.
ſuffraganeũ non poſſe eſſe iudicẽ Metropolitani: illud eſt ve-
rum in delegato, vt hic: ſuffraganeus aũt bene poſſet eſſe ordi
narius, ideo poſſet Archie. cõuenire ſubditũ ſuffraganei corã
ſuffraganeo vt ordinario, ſm Gul. in Spe. tit. 1. §. ſupereſt. verſ.
qd ſi cõqueror. ſm Io. Andr. ¶ No. etiã gl. inquãtũ dicit, & aſſi
gnat cãm, quare facilius recuſat̃ iudex, q̃ teſtis: & vide idẽ no.
3. q. 5. & c. accuſatores. ¶ Opp. ꝙ hic nõ fuerit appellatũ ex plu
ribus cauſis, ſed vna tantum, ſ. recuſationis contra literã, ibi,
ex his. Solu. Dicit glo. ꝙ à principio ex vna cauſa tantũ fuit ap
pellatũ: ſed quia poſtea ſuperuenit noua cauſa, quia ſcilicet
proceſſerunt lite non cõteſtata. Illa ſecunda ſuperueniens ha
buit primã ꝯfirmare, & ſic ex pluribus cauſis põt dici appella
tũ, ſm eũ. Et hoc tenuit Ioan. & Vincen. Sed non placet Hoſt.
& hoc tenuit Io. And. ꝙ ſi grauamen ſubſiſtẽs ſm tẽpus appel
lationis non proficit appellanti, niſi propter illud appellet̃, &
ex eo nitatur, de appellat. nouit. & c. dilectæ. & in clemen. ap-
pellanti. de appel. multo minus proficiet grauamen nõ ſubſi-
ſtens ſm tempus appellationis, ſed ex poſt facto ſuperueniẽs.
Ideo ſecundo dicit gl. ꝙ vna tantum fuit cauſa in genere, ſed
in plurali dr̃ habito reſpectu ad pluralitatẽ iudicũ, qui fuerũt
recuſati. Vnde in quolibet poteſt dici fuiſſe vnã recuſationẽ:
& ſic multiplicatis perſonis, exceptiones, & cauſæ multiplica
tæ intelliguntur, ff. de verb. oblig. l. ſcire debemus. Vel ſecun-
dum Innocen. fuerunt duæ, ſcilicet ſurreptionis exceptio, &
ſuſpicionis, ſm eum. ¶ Glo. opp. quod ſine forte, debuit, & po
tuit excõicare. dic, ꝙ literæ intẽtus eſt, ꝙ ſi nõ fuiſſet legitimè
appellatum,

appellatũ,& ſic contumax fuiſſet potuiſſet ꝓcedi ad miſſionẽ,
vel excõicationẽ: ſed hic nõ ꝓceſſit tm̃ ad illã,ſed ad diſfiniti
uam:ideo dicit glo. forte. Fuit philoſophicum temperamen-
tum:vide de teſti.c.ij. Vel dicit Io.An.ꝙ dixit forte, ideo quia
iudex non neceſſario procedit,vel procedere debet ad excom
municationem,ſed illam imponere debet, quam magis time
ri videt,j̃.c.quoniam.ad fi.¶Oppo.ꝙ male ſtet verbum,caſſa-
ri,quia caſſatur ſtricte quod aliquod eſt. Solu.Litera dicit,ꝙ
propter hoc verbum,caſſari,exponitur, id eſt, caſſum nũtiari:
quia quod nullum eſt,caſſari non debet, ſed debet ſententia
nulla pronuntiari. Gloſſ.vltima eſt clara.

SVMMARIVM.

1 *Sententia lite etiam non conteſtata ſuper miſsionem in poſſeſsionem cauſa cuſtodiæ valet, vbi reus eſt contumax, ubi hoc patitur natura cauſæ. nume.4.*

2 *Poſſeſsio vera quando dicatur poſſe transferri per ſolam miſsionem in poſſeſsionem cauſa cuſtodiæ.*

3 *Excommunicari quare non ſemper debeat contumax, vbi poteſt recurri ad alia remedia.*

5 *Contumacia ſola non poteſt ſtatim procedi ad miſsionem in poſſeſsionem cauſa cuſtodiæ.*

6 *Excommunicatus, ſi per annum durauerit in excommunicatione, perdit cauſam.*

7 *Iudices quinam poſsint in poſſeſsionem mittere.*

9 *Miſsio in poſſeſsionem in quibus cauſis non adaptetur.*

CAP. III.

1 Væ fraternitatis. ¶† Si lite non conte-
ſta.reus eſt contumax,
poteſt fieri miſſio in poſſeſſionem cã cuſtodiæ: alſ
reus excõicabitur. In prima,deciſa conſultatio.In
ſecunda,reſponſio diſtinguens, & ſm membrum
ibi, quod ſi. ¶Nota practicã ꝓcedendi ꝯ reũ contumacẽ ante
litis conteſt. qa ſi cã patitur miſſionẽ,procedit ad miſſionem
2 in poſſeſſionẽ.†Et no.ꝙ mittit cã cuſtodiæ:qa ex ea nõ trãsfer
tur vera poſſeſſio ante annũ:ſi non patitur miſſionem natura
rei,vel cauſæ,ꝓcedit ad excõicationẽ, vel aliam mulctã: & ſic
ſunt aliquæ cauſæ,vel res,q̃ non patiunt miſſionẽ in poſſeſſio
nẽ.¶Nota,ꝙ hic vr̃ deſtrui theorica Legiſtarũ in auth.at qui
ſemel.C.q̃uo,& qñ iu.& in auth.ſi oẽs.C.ſi vt ſe ab hære.abſti.
& in l.pe.C.ad Treb.qui volunt,ꝙ vbi vana eſt prouiſio miſſio
nis in poſſeſſionẽ,procedi poſſit ad ſñiam diffinitiuam lite nõ
cõteſtata.Quod eſt notandũ:nã hic non proceditur ad diffini
uam,ſed ad aliã mulctã, per quã aliter cõpellitur iuri parere.
3 ¶†Opp.innuit hic, ꝙ poſſit demũ in ſubſidiũ ad excõicatio-
nẽ recurri,ꝯ,j̃.c.fi. Dicit Io. ꝙ hic prius fit recurſus ad res,q̃ ad
ꝑſonas:aliqñ eſt econuerſo,xvj.q.vj.illud.Gof.dicit ꝯ cotuma
cẽ non procedendũ ad excõicationẽ, donec extẽt alia reme-
dia:quia excõicatio eſt odioſa, ſicut dicit de actione de dolo,
ff.de dolo.l.j. ij.& iij. Vnde dicebat Hoſt. per text.hic probari
hñtem bona excõicari non poſſe: quod dicit falſum,licet fo-
4 ret honeſtũ.Põt tñ a qua vult incipere,j̃.eo.qm̃.§.fi. ¶†Oppo.
ij.ꝙ vbi nõ eſt prouiſum de remedio miſſionis, poſſit procedi
ad diſfinitiuã ſñiam, in auth.ſi omnes.C.ſi vt ſe ab hære.abſti.
in auth.at qui ſemel.C.q̃uo,& qñ iu.de eo,q mit.in poſ.eũ,q.
lib.vj.Quidam dñt ad ſñiam diſfinitiuam poſſe tunc procedi,
arg.l.diffamari.C.de inge.ma.j̃.de fide inſtr.accepimus. Sed
hic deſtrui vr̃ hoc, niſi euadẽdo dicat ꝙ & iſtud, & illud reme
dium locum habeat.Vnde dicendũ vr̃,ꝙ hæc decr.deſtruit il-
lam theoricã:vel reſtringat hoc ꝓcedere, qñ deficit remediũ
mittendi ꝑꝑ rem vel cãm: agit tñ ꝯ certam perſonã,a qua ali-
quid petitur dari vel fieri,cũ qua põt lis cõteſtari:quo caſu cũ
ſit perſona,cũ qua põt lis cõteſtari,nõ proceditur ad diffiniti
uã lite non conteſtata,ſed tm̃ procedit ad excõicationem,vel
mulctã & aggrauationẽ: & hoc excepto caſu c.j.de eo,q mit.
in poſ.vbi qa non põt procedi ad miſſionẽ in beneficiali,ꝓce-
ditur ad ſñiam diffinitiuam lite non conteſt. Sed illud nõ eſt
ideo,qa nõ poſſit procedi ad miſſionẽ, ſed quia cã eſt talis na-
turæ,quia olim in contumacẽ poterat procedi ad ſñiam lite
non conte.vt j̃.eo.quoniam.§.ſi vero.& §.ſin autẽ.& hodie pa-
tet;qa ſummaria eſt,vt in cle.diſpendioſam.de iud.Si autẽ de-
ficit remediũ miſſionis nõ ex capite,quia natura cauſæ nõ pa
titur,vel rei, ſed ex capite, quia ius agendi non dirigitur cõtra
certam perſonam,nec ab eo poterit aliquid dari, vel ferri,ſed
concluditur tm̃ iudici, & non parti: qa tunc non eſt neceſſa-
rius libellus,vt no de libel.ob.c.j.& in auth.offeratur.C.de lit.
conte.& quia nõ eſt tunc perſona, cũ qua lis conteſtet,proce-
dit ad ſñiam lite nõ ꝯteſtata,nõ ex eo quia nõ poſſit ꝓcedi ad
miſſionem in poſſeſſionẽ,quamquã ſic contingat,qa & tunc
non congruat remedium miſſionis. Et ſic debet intelligi gl.s̃.
de offi.iud.c.ij.ad hoc j̃.eod.qm̃.§.ſunt & alij. & ſic cauſa cau-
ſę:quia qñ petitio non dirigitur ꝯ certam perſonam, ſed con-
cluditur iudici,non eſt ꝓuiſum de iſto rmedio miſſionis,nec
de alio aggrauante. Vbi ergo de nullo remedio aggrauante
eſt prouiſum,procedit theorica illa, ſed vbi de aliquo eſt pro-
uiſum,vel miſſionis,vel mulctæ, vt quia apparet perſona, ad
quã aggrauatio põt dirigi,ceſſat remediũ miſſionis. Sic debet
intelligi Inn.de coha.cleri.& mu.tua.in gl.magna.verſi.præte
rea.qui ad literã ſenſit theoricã Doct. vbi dicit, ꝙ in ciuilibus
regulariter non proceditur ad diffinitiuã: quia eſt prouiſum
de remedio miſſionis, & in criminalibus ſic,quia non eſt ꝓui
ſum.De quo dic vt ibi:& no.ff.de pœnis.l.abſentẽ.& quod no
5 ta.de dolo.veritatis. ¶†Quærit gl.an ſtatim ſolæ contumacia
poſſit procedi ad miſſionem.Gl.dicit ꝙ non, quia non dẽt ni-
mium feſtinare: imo ſaltem ſummarie debet negotium exa-
minare,C.vbi in rem act.l.2.C.de bo.auth.iudi.poſ.l.cum pro
ponas.& auth.ſua.j̃.eo.qm̃.§.quod ſi ſuper.Et ſi nimiũ feſtina
ret,dicit gl.ꝙ reuocaret miſſio, vt patet in l.ſi finita.§.ſi forte.
ff.de dam.infe.Sed hoc intellige,vt dicã de dolo.cõtingit.ſicut
in diffinitiua dr̃,de re iud.cum Bertoldus. Et hoc intellige ẽt
vt dicã in d.c.cũ Bertoldus. Deinde gl.remittit de effectu miſ-
ſionis,& ponit multa remedia ꝯ cõtumaces,de quibus & alijs
in Spe.de primo decre.§. iam de defectu.ver. & nota,ꝙ ſi miſ-
ſus.& ver.ſeq.Inquantum gl. dicit excõicandũ, dicit Hoſt.de-
ferendum tñ dignitati,de offi.deleg.c.ij.lib.vj.& ita ꝙ vniuerſi
tas nõ excõicetur,vt dr̃ in c.Romana.§.in vniuerſitate,de ſen-
6 ten.excom.lib.vj. † Et dicit Io. ſi excõicatus durauerit per an-
num in excõicatione, perdit cãm, xj.q.iij.rurſus. & poſt eum
Tanc.¶Nota hoc dictum, & vide Inno.de ætate & qualitate,
cũ ꝯtingat. & quod ſcripſi de iud.c.j. & de dolo. veritatis.& c.
cõtingit. Tancr.dicit,ꝙ non credit,quia poſt annum auditur
de proprietate,j̃.c.qm̃.§.quod ſi ſuper. & vide Ber.de do.& cõ
tu.contingit.qui de poſſeſſione dicit quid iuris.Inquantũ glo.
dicit poſſe manu militari eijci: de hoc dic vt vj.q.j. petimus.
7 †Sed dubitat Inn.hic,qui iudices poſſint facere miſſionẽ. Di-
cit, ꝙ corporalem non faciunt, niſi iudices habentes merum
& mixtum imperium,ff.de iuriſ.omn.iud.l.iubere.de offi.pro
con.l.nec quicquam.§.vbi decretum.Minores tamen iudices
poſſeſſionem cauſa cuſtodię diſcernere poſſunt cum aliquali
cauſę cognitione,ff.de dam.infect.l.4.§.j.& ij.& l.finitur.§.fin.
Hoſt.remittit ad illa,quæ notauit de contumacia, ſub §.item
punitur.§.quis poteſt.& §.nunc videndum.dicam de dolo.cõ
8 tingit.†Addit remediũ aliud,ſ.vt indicatur mulcta.Et de mul-
tis alijs remedijs, & plures quæſtiones, & de hac mulcta, vide
Spe.in tit.de contu.§.nunc dicamus.ver. ſpecialiter.in ver.ſed
pone iudex.alleg. Hoſt.ff.ſi quis ius di. non ob.l.j. Septimũ re-
medium, vt inquãtum & bonum iudici videbitur,puniat, &
extra ordinem,ff.ne vis fi.ei, qui in po.miſ.eſt.l. ſi qs miſſus.ff.
de publ. & mer.l.licitatio.§.quod illicite.ff. de var. & extra or.
cog.l.fi.Octauũ,ꝙ pignus excipitur,& etiã ipſe ꝑ perſonam de
tinetur,ff.de iniu.l.iniuriarum.§.j.& ij.ff. ad legem Iul.pecu.l.
9 cum autem.ſecundum Hoſtien.¶†Quæro cum vltima glo.q̃
ſint cauſæ,in quibus non adaptetur miſſio.Exemplificat gloſ.
in criminali.Idem ſenſit Inn.in d.c.tua.in gl. magna, ver.præ-
terea.ſed vt ibi dicit,& no.gl.iij.q.ix.decernimus.& j̃. de dolo,
& contu.veritatis.etiam in criminalibus cõtumacia punitur
per miſſionem in poſſeſſionem: quia proceditur ad annota-
tionem bonorum parti,ff.de requir.re.quod dicit Bar.habere
locum in criminalibus a relegatione s̃.ſed a relegatione infra
dic,ꝙ illud remediũ non erat inuentũ,vt ipſe no. in l.abſentẽ.
ff.de pęnis. & forte non habet locum ſecundum hodierna tẽ-
pora,ſecundum quæ bona non publicantur regulariter,vt in
auth.bona damnatorum.C.de bo.dam.hoc relinquitur Legi
ſtis.Exemplificat ſecundo in cã ciuili.De criminali non placet
hoc,quia non video quare in iſta procedi non poſſit ad miſ-
ſionem,cum ad inſtar mere ciuilium in talibus procedat,vt l.
fi.ff.de priua.delic.Exemplificat tertio glo.in cã matrimonia-
li,quando agitur ad finem ſeparationis thori:quia non ꝓpor
tionatur hic miſſio,cum ineſtimabile ſit hoc:& ſic non poſſet
fieri miſſio ad menſuram debiti declarati.Idem eadem rõne,
ſi agitur cã matrimonialis reſpectu coniugij diſſoluendi, vel
coniungendi. Inquantum autem acceſſorie dos peteret, be-
ne ex contumacia poſſet ibi cadere miſſio.Exemplificãt Doc.
quando reus nõ poteſt pati miſſionem ex defectu bonorum:
quia ibi non habet bona mobilia,vel immobilia,vel ſi habet,
illa abſcõdit, vel ſi res perijt dolo,ſecundum Vin.Item ponũt
exemplum in cauſa beneficiali. Et ſic hodie eſt determinatũ
de eo qui mit.in poſ.c.eum qui.lib.vj.Ponunt aliud exemplũ,
quòd agitur interdicto retinendæ:quo caſu nihil petitur dari,
vel fieri,ſed nõ fieri.Ideo nõ eſt ꝓuiſum,de miſſione in poſſeſ-
ſionem: & ſic non poterit procedi ad diffinitiuam lite non cõ
teſt.ſed excommunicabitur, ſecundum Io.licet quidam dicãt
ꝙ hoc caſu, quia non poteſt procedi ad miſſionem,proceda-
tur ad ſententiam diffinitiuam,C.de inge.ma.diffamari,C.de
fide inſtrumen,accepimus.Sed Ioan.hoc nõ tenuit:& hoc eſt
tenendum,quia ex quo eſt pars,ſaltem a qua petitur quid nõ
fieri,eſt lis conteſtanda: aliàs ſequeretur ꝙ in confeſſoria, vel
negatoria lis non conteſtaretur, in quibus aliquando conclu
ditur qd nõ fieri a parte aduerſa, vt no.s̃.de iud. examinata.j̃.

de ver.

de ver.ſignifi.abbate.Et ſic habes, quòd in poſſeſſorio retinẽdæ exigitur litis conteſtatio,ſicut dixi in recuperandæ,s̃.c. proxi. An autem, & quomodo interdicto vti poſſidetis,procedatur ad miſſionem,remittit Io.An.ad Specu. de contu.§.ſequitur. verſ.ſed pone, Titius.de pri.& ſec. decre.§.reſtat.verſi.ſed pone.ago,& no.j̃.de eo,qui mit.in poſ.c.j.in gl. magna. verſi. hoc eodem modo. ſecundum Ioan. And. hoc ibi explicabo. Antonius de But.

SVMMARIVM.

1 *Teſtium receptio facta contra non contumacem lite non conteſtata in cauſa etiam matrimoniali, eſt nulla.*
2 *Iudex quomodo quatuor vel quinque cauſis poſſit tanquam ſuſpectus recuſari.nu.4.*
3 *Iudex qua cauſa generali poteſt ſe informare ad eius arbitrium ſuper legitimitate cauſę recuſandi.*
5 *Citari non debet aliquis ad locum ſibi ſuſpectum,& non tutum.*
6 *Inimicus is dicitur tantum,qui detinet bona mea,& vxorem.*
7 *Locus quis dicatur non tutus.*
8 *Loci non tuti exceptio non tollitur literis de ſaluo conductu, quando in loco habet inimicos capitales.*
9 *Iudicum reuocatio licèt ſit libera in perſona delegantis, illa tamen fieri non debet ſine cauſa legitima.17.*
10 *Proceſſus poteſt in cauſa matrimoniali dici nullus duabus cauſis.*
11 *Contumacia in comparendo excuſatur appellatione ex cauſa legitima.*
12 *Iudex nullitatis, & appellationis ab interlocutoria quomodo cognoſcere poſsit de negotio principali caſſato proceſſu.*
13 *Reconuentio admittitur in cauſa appellationis,& nullitatis ab interlocutoria,vbi deuoluitur negotium principale.*
14 *Poſſeſſorium ſuſpendit petitorium ſuper eadem re.*
15 *De dote tanquam ad matrimonium acceſſoria cognoſcit iudex eccleſiaſticus.28.*
16 *Sententia lata ſuper notorio lite non conteſtata, non debet ferri vbi poterat eſſe dubium, an ſuper rebus contentioſis haberet ius aliquod is, cuius fauore lata.*
18 *Contumax quis dici non poteſt, qui reſpondere non tenetur.*
19 *Iudex appellationis nõ cognoſcit de cauſa vltra limites datos iudici a quo, vt in eius locum ſurbogatus.*
20 *Iudex quomodo poſſit recuſari ratione conſanguinitatis, vel affinitatis. numero 27.*
21 *Domicilium quomodo cenſeatur quis retinere,vnde eſt oriundus.*
22 *Forum quis ſortiri videtur ratione patrimonij,& aliarum poſſeſsionum ibi ſitarum.*
23 *Forum quomodo quis ſortiatur ratione originis patris.*
24 *Genitiuus quandoque denotat poſſeſsiones iuris domicilij,& quandoque ratione iuriſdictionis.*
25 *Iudex non repellitur a iudicando ratione paruæ amicitiæ, vel originis. nume.22.& 23.*
26 *Teſtis non reijcitur propter amicitiam,niſi illa ſit immoderata.*

CAP. IIII.

1 ACcedens.el ij. ¶†Receptio teſtium facta
contra non contumacem
lite non conteſtata in cauſa matrimoniali eſt nulla.h.d. Et ſunt duæ partes. Prima ponit appellantis querelam.Secunda cauſæ commiſſionem:ibi,
2 mandamus.¶†Not.hic quatuor,vel quinque cauſas habiles,
& legitimas ad iudicem recuſandum. Prima, quando iudex
eſt conſanguineus capitalis inimici partis recuſantis. Et nota
argu.ꝙ ſufficit allegare lineam, licèt non allegetur gradus. Et
eſt argumen. ꝙ in quocunque gradu de linea proxima tranſ-
uerſali,vel aſcendentium,vel deſcendentium quis poſſit recu
ſari,niſi hic aſſumatur linea pro gradu. De hoc dic,vt de app.
poſtremo.Secunda cauſa,quando iudex eſt clericus commen
ſalis inimici.Tertia cauſa, quando eſt iudex compatriota ad-
uerſarij ratione originis. Quarta, quando iudex diſtrictualis
eſt inimici.Et pondera,quia nedum ſufficit cauſas iſtas cõclu
dere fauorem concludentis reſpectu principalis,cum quo liti
gat,ſed ſufficit quòd concludantur reſpectu alterius tertij,ini-
mici tamẽ ipſius alterius litigantium: quia exoritur ſuſpicio,
ꝙ non male tractet eum ad petitionem inimici.Probat tamẽ
tex.hoc quando inimicus in aliquo eſt fauens aduerſario, cũ
3 quo litigat, vt erat hic. ¶†Nota 2. vnam cauſam generalem
ad arbitrium iudicis informandum ſuper legitimitate cauſæ
recuſandi:quia eo quòd concluditur, iudex veriſimiliter ex
cauſa in vnum fauens alteri pertinet, hęc eſt ltĩma cauſa recu
ſandi:imo ſi alia non ſubeſſet cauſa fauẽdi, alteri,eo quòd de
facto fauet, vt quia ad petitionem alterius in aliquo grauat,
hæc eſt legitima cauſa recuſandi,vt j̃. de appel. ad hæc ſi vna,
4 & c.propoſuit.& ad hoc tex. ſupra de iudic. cauſam. ¶†Nota
duas cauſas habiles ad declinandum iudicem. Primam, quãdo iudex eſt ſuſpectus ratione perſonæ, Secundam, quando
5 eſt ſuſpectus ratione loci. ¶†Nota,ꝙ in conſiderando locum
non tutum, non attẽditur locus impetrationis, ſed locus tra-
ctus. Ideo ſi iudices forent impetrati in loco non tuto, dum-
modo ſe conferant extra locum non tutum, ceſſat recuſatio.
Et eſt hic argumentum,quòd vt concludatur grauamen,pars
debet petere aſſignari locum tutum. De quo in c. ex parte.
j̃.de appel.Opponens ergo concludat,ꝙ non debet trahi,non
ꝙ iudex eſt impetratus in loco non tuto. Sed hodie vtraque
practica eſſet bona in iudice apoſtolicæ ſedis,quia non poteſt
ſe conferre ad cognoſcendum extra locum, vt in §.ſtatutum.
6 ver.in nullo.¶†Nota tex. notabilem ad probandum quẽ ini-
micũ, quando ſcilicet retinet bona & vxorem alicuius: & ex
talibus concluduntur inimicitiæ capitales: & ſic non ſolũ ex
morte,vel ſanguine primo,ſed ſecũdo bonorum,vel honoris.
7 ¶†Nota,ꝙ locus dicitur non tutus, ſiue ſit locus,in quo pro-
ceditur, ſiue locus, per quem ad illos debet acceſſus haberi.
¶Nota tex.ad concludendum locum non tutum, quando in
loco,vel per locum,per quem tranſit, habet inimicitias capi-
8 tales.¶†Nota,quòd non tollitur exceptio loci non tuti per li-
teras de ſaluo conductu,quando in loco habet inimicos capi
9 tales.¶†Nota iudicum reuocationem,licèt ſit libera in perſo
na delegantis,ff.de iudi. iudicium. illam tamen fieri non de-
10 bere ſine cauſa legitima.¶†Nota duas cauſas reddentes pro-
ceſſum nullum.Prima,quando in cauſa matrimoniali ad diſ-
ſolutionem coniugij proceditur ad merita,lite non conteſta-
ta.Secunda,quando poſt appellationem ex legitima cauſa in
11 terpoſita.De prima dic hodie,vt in c. diſpendioſam.†Et nota,
ꝙ appellatio ex legitima cauſa excuſat contumaciam in com
12 parendo. ¶†Nota hic iudicem nullitatis & appellationis ab
interlocutoria cognoſcere de principali negotio, caſſato pro-
ceſſu:quia eſt verum, quando expreſſe committitur. De quo
13 dic,vt de appel.interpoſita. ¶†Nota,ꝙ in cauſa appellationis
ab interlocutoria,& in cauſa nullitatis, vbi deuoluit negotiũ
principale,admittitur reconuentio, quando appellatio fuit
interpoſita ante litis cõteſtationem,& admittatur,quod plus
eſt, in cauſa incompoſſiibli cum prima,& ſuſpenſiua primæ.
Sed hi erant iudices propter commiſſionem appellationis,qa
vtraque cauſa videtur commiſſa propter contumaciam cau-
14 ſarum,C.de iudi.l.nulli.& de ſequeſt.poſſeſ.c.primo.¶†Not.
poſſeſſorium ſuſpendere petitorium ſuper eadem re, etiam
in cauſa appellationis accumulatum. Ad hoc de cau.poſſeſſ.
clemen.prima. Et nota, qualis debet eſſe reſtitutio ad tollen-
dam ſuſpenſionem:quia plenaria, in qua venit principalium
reſtitutio,& omnium acceſſoriorum: ad hoc de reſtit. ſpolia.
15 grauis.¶†Nota, ꝙ de dote ad matrimoniũ acceſſoria cogno-
16 ſcit eccleſia.¶†Oppo.j.quòd ad diffinitiuam poſſit procedi li
te non conteſtata in hac cauſa: quia ſi erat publicum, ipſam
eſſe vxorem, & illum eam detinere, ſuper notorio proceditur
lite non conteſtata, de iureiu.ad noſtram.ij.q.j. manifeſta.de
acc.euidentia. Dicit Hoſt. ꝙ publicum eſſe poterat, quia illã
detinebat mulierem,& terram. Sed vtrum ius in eis haberet,
poterat eſſe occultum:aliàs ſi notorium vtrunq; eſſet, potuiſ-
ſet compeſci ſine accuſatore comes & teſtibus abſq; iuris or-
dine,de accu.euidentia.de electio.bonæ.ſecundum Hoſt. Ad-
uerte tamen, ꝙ hic proceſſus non dirigebatur contra comi-
17 tem,ſed contra mulierem. ¶†Oppo.ij.quòd Papa non arcta-
retur in hac reuocatione ad aſſignandas cauſas reuocationis,
cum liberum ſit ei reuocare delegatum a ſe,ff.de iudi.l. iudi-
cium ſoluitur.ff.de offi.dele.ſuper quæſtionum.§.porro.Solu.
Fatendum,ꝙ de iure poteſt,quando vult,reuocare: ſed ex cõ
ſueto ſtylo,& ex debito honeſtatis Papa non reuocat illum, q
cœpit de cã cognoſcere, donec illam expedierit, niſi per ap-
pellationem vel recuſationem,vel alium modum ſuſpenſio-
num progaretur iuriſdictio,de appell.vt debitus.& c.cum ſpe
ciali. Poteſt tamen, ſi vult vt dixi,maxime vbi honeſta cauſa,
& veriſimilis prætenditur: quia modicum eſt præiudicium,
vt hic.Quidam tamen dicunt, & forte non bene,ꝙ hęc com-
miſſio fuit facta hic propter appellationem. Sed hoc non vi-
detur poſſe ſtare, quia ſi iuſte in cauſa appellationis procedi-
tur, eſſet facta commiſſio, ſi eſſet ita,alioquin remitteret par-
tem ad iudices a quibus,altera parte in expenſis cõdemnata,
de app.vt debitus. quod hic non fuit factum, imo ſtatim fuit
facta iudicum reuocatio: vel hic de iniuſta appellatione con-
ſtitit Papæ, ſecundum Innocen. hoc placet Hoſt. quia Papa
mandat j̃.de appellatione cognoſci:ergo ei non conſtabat de
appellatione, vt patet ibi,vel poſt appellationem. Quo caſu
dicit Hoſt.quod ſi appellationi innitatur vicecomes,ceſſabũt
inferiores iudices procedere,de officio deleg. paſtoralis.§.ſed
& ſi. Sed ſi appellationi non innitatur vicecomes, procedere
habent ſecundum tenorem de reſcrip.paſtoralis.in princ.cer
tè innitatur appellationi, vel non,ex quo iudices ſunt reuoca
ti,non habent cognoſcere, niſi reuocaretur in dubium de re-
uocatione: quia conditionata non eſt reuocatio,ſed ſolũ co-
gnitio ſuper nullitate proceſſus, Concluduntur ergo duo in-
tellectus.

tellectus. Vnus ꝙ hic proceſſerit per viam reuocationis: &
hūc tenet Hoſt.& dicit hoc pro certo tenendū, ꝙ Papa hic ex
certa forma reuocat.primorū iudicū iuriſdōnē, & ex cā hic
eam committit ſecundis. Quod patet dū dr̄ ibi, & cauſa per
vos commodius,&c.ibi em̄ cām reuocationis exprimit,& dat
formā ibi,partibus conuocatis. Secundus intellectus,ꝙ fuerit
cā commiſſa per viā appellationis. Et ſaluando iſtā pōt dici,ꝙ
cām remittit,ſi eſt ita,qa de appellatione nō erat informatus,
niſi ſummarie,qđ ſufficit ad reuocationem iudicum: ſed quo
ad reuocationē proceſſus oportet,ꝙ illud cōſtet plenarie. Po-
teſt etiam ſaluari,ꝙ quo ad actū deuolutionis Papa nō innita
tur appellationi,ſed quo ad actum reuocationis proceſſus ſic.
Vnde quo ad primū elegit viam reuocationis: & quia illā de-
bet tolerare aliqua cā,allegauit aliquas cās,īter quas vna erat
de deductis in appellatione. Tertiū ponit intellectum Hoſt.ꝙ
hic fuit proceſſum per viam ſupplicationis: vt quia oppoſuit
exceptiones ↄ̄ iudices, quas ipſi admittere volebāt, ꝑꝑ quæ vi-
cecomes appellauit,& iudices, hoc nō obſtante,proceſſerūt.
Ideo vicecomes ſupplicauit, cuius ſupplicatio hic exauditur,
ſm Hoſt. Poteſt quarto modo intelligi, ꝙ Papa fuit hic audit⁹
per viam nullitatis,petendo, q̄ geſta erant reuocari,& iudices
primos reuocare ex cauſis prædictis,Papa exaudiuit recuſatio
nem iudicū,& voluit,ꝙ nullitatem oſtenderent incidēter oſtē
dendo de appellatione. Ex quo habes, ꝙ ſuper attentatis pōt
agi via nullitatis principaliter præſupponendo illā nullā ex de
fectu cōtumaciæ, dato ꝙ principaliter nō fiat proſecutio ap-
pellationis. Et ſufficit incidenter docere de appellatione, dicē
do appellationis cām fuiſſe iuſtam, ex quibus excludit̄ ↄtuma
cia. Et ſi dicatur, qūo ↄcludit̄ nullitas ꝓceſſus ex prædictis cau
ſis, aliter nō iuſtificata appellatione. Dic,ꝙ Papa nō mandat
ꝑꝑ appellationem nudam proceſſus retractari, ſed vbi ex ap-
pellatione cōcludit̄ nō cōtumax: qđ eſt,ſi verè ſunt cauſæ ap-
pellationis. Aduerte ergo qūo practicet,ſi nullitatem ꝓſequit̄
appellationis, oportet ꝙ ꝓbet formalitatem appellationis,s̄.
de iudi.ſignificauerunt. Si nullitatē deducit principaliter,ali-
ter non iuſtificata appellatione, poterit docere ſe appellaſſe,
& ex cauſis legitimis: & ex hoc cōcluderet̄ defectus cōtuma-
ciæ,& nullitas ꝓceſſus:& ſic potuit eſſe hic. Et hic intellectus
patet ex illis verbis, abſq; culpa ↄtumaciæ,&c.& ſic ſicut ꝑ viā
nullitatis tanq̄ attētatū appellatione pendente,ēt nō ꝓſecuta
appellatione,poſſum petere attētatū retractari,de ſentē.excō.
licet.lib.vj.ita & per viā nullitatis proſequi potero incidenter
docendo de appellatione, proſequēdo principaliter nullitatē
18 ex defectu contumaciæ. ¶†Opp.impoſſibile fuiſſe vicecomi-
tē fuiſſe cōtumacē, ēt abſq; quod probent̄ cauſæ appellatio-
nis: qa ex quo ſpoliatus erat,nō tenebat̄ ſpoliatori rñdere, de
reſtitu.ſpol.in literis.& c.ex conqueſtione.& c.item cum qs.ſi
præſens non teneretur reſpondere, igitur non eſt contumax,
ff.de in ius vo.l.ij.in fi.Dic, ꝙ talis potuit eſſe ↄtumax, ſi voca-
tus non venit,vel venit & non opponit,vel obijcit,& nō ꝓbat,
ſi ab aduerſa parte hoc negetur, ſecundum Hoſt.ad hoc ff.de
iudi.ſi quis ex aliena. Quod eſt verū, niſi ex tenore citationis
appareat eū citatū,vt ſpoliatori veniret rñdendū,vt patet etiā
19 ex no.per Inn.ȷ̄.de dila.præterea. ¶†Oppo. ꝙ nō cognoſcant
hic de quæſtione ſpoliationis, cum coram primis iudicibus
eſſet queſtio tm̄ proprietatis matrimonij: igitur non debet da
ri reſtitutio, nec iudex in cauſa reſtitutionis, & iudex appella-
tionis ſubrogat̄ ſolū in cognitione eius, qđ erat penes primū
iudicem,arg.de appel.non ſolum.lib.vj. Poteſt dici, ꝙ hic Pa-
pa fecit ex officio,& cōmiſit cām vltra limites appellationis re
uocando primos. Secundo,ꝙ procedit in cauſa ex vi reconuē
tionis,vt dixi notando. Vel hoc operatur cauſarū cōnexitas,&
ne continentia diuidatur,vt cā ſimpliciter commiſſa cenſeat̄
etiam quo ad poſſeſſorium,vel ea deuoluta quo ad petitoriū,
ibi etiam poſſit diſceptari de poſſeſſorio. Vel fuerat ſatis dedu
cta in principali, quia dixerat in exceptionibus ſe ſpoliatū ab
illo duce,qui tenebat vxorē,& terrā. Ex quo colligit hic Hoſt.
arg.ꝙ ſufficit ad reſtitutionē conſequendā,ꝙ quis dicat ſe ſpo
liatū. Quod facit ad illa,quæ no.de lit.conteſt.c.vno. Patet ēt,
ꝙ per inconſultam dimiſſionem datur poſſeſſorium: quæ in-
cōſulta dicitur, eo ꝙ abſq; iudicio eccleſiæ, de diuor.c.porro.
20 ¶Ad glo. oppo. ꝙ nedum conſanguinitas cauſet legitimam
cauſam recuſandi,ſed etiam affinitas, vt patet iij.q.ix.abſens.
Sol.conſanguinitas eſt legitima cauſa, vt hic. Quod eſt ve-
rum, ſecundum Docto.non ſolum quando cōſanguineus eſt
partis conſanguineus,ſed & quando eſt conſanguineus inimi
ci alterius partium. Ex quo patet,ꝙ non ſolum recuſari poteſt
21 inimicus,ſed etiam conſanguineus inimici. ¶†Glo.hic attin-
git dubium,an vnde quis eſt oriundus,cenſeatur domicilium
retinere? Gl.dicit ꝙ ſic. glo. dicit, ꝙ quo ad honorees retinet
domicilium primum originis, non quo ad onera. Glo. idē,qđ
iſta de temp.ordi.cum nullus.lib.vj.in verbo, oriundus. Idē gl.
in c.ex parte.s̄.de fo.compe.gl.in l.aſſumptio.§.j.ff.ad munic.
ff.de ſena.l.ſenatores.& Azo in ſum.de iuriſ.om.iud.& Spe.in

ti.de cōpe.iud.adi.§.j.ver.xlij.tenent,ꝙ quo ad honores,& tu-
telam retinet domicilium rōne originis,ſed non quo ad alia,
& ſic non quo ad facultatē cōueniendi. Mar.de Fa.Ia.de Are.
& Dy.& Cy vt recitat in l.2.ff.de iu.om.iu.tenēt,ꝙ etiam quo
ad facultatē conueniendi ibi ſortiatur domicilium: nam lex
dicit,ꝙ incola,ideſt, alibi domicilium habens ibi apud magi-
ſtratus,in quibus eſt incola,& ciuis,rñdere tenetur. Ciuis aūt
eſt qs in loco originis,C.de incol.l.ciues. Igitur illis magiſtrati
bus parere dēt, apud quos eſt oriundus. Et hoc ſentit gl.ff.de
verb.ſig.ſi pupillus.§.incola.ſuper verbo, iuriſdictione. Igitur
remanet ciuis,etiam in loco vbi eſt oriundus. Bar.in l.aſſum-
ptio.§.fi.ff.ad mu.recitatis omnibus ↄcludit in d.l. aſſumptio.
§.j. Dic, ſi queritur, an in loco originis ſortiat̄ domiciliū quo
ad munera perſonalia: dic ꝙ ſic,l.libertus.§.p̄ſcrip.ff.ad mun.
22 C.de incolis.l.ciues.†Si quo ad patrimonialia, planum ꝙ ſic,
ſi ibi habet poſſeſſiones, ff.de cēſi.l.forma.§.ſi vero. Si quo ad
honores,dic ꝙ ſic,vt l.pe.de ſena. Si quo ad facultatem conue
niendi,Spe.tenuit ꝙ ſic: ſed non bene firmat in loco præalleg.
alleg.C.de mu.& ori.l.continue.lib.x.& dicit Azo ibi hoc te-
nuiſſe,licèt in Summa teneat cōtra Bar.poſt Iac.de Are.dicit,
ꝙ ſortitur ibi domicilium quo ad facultatem conueniendi,
ſi ibi inueniatur,& aliter non. Alleg.l.heres abſens.j.rñſo.ff.de
iud.ff.de inter.& releg.l.relegatorum.§.dubitādum. Et ex hoc
patet,ꝙ domicilium rōne originis eſt immutabile. Et eſt ve-
rū,ſecundum Io.An.in addi.Spe.in loco præalleg. niſi ciuitas
ſit paſſa aratrū: ad hoc ff.de vſuf.l.ſi vſusfr. Hoc fallit ſecundū
Cyn.in muliere,q̄ tradit̄ nuptui viro alterius ciuitatis: quia in
tm̄ tranſit in domicilium viri,quia efficitur vna caro cum eo,
ꝙ perdit domicilium originis. & ponit in d.l.ij.ad hoc l.cū q̄-
dā puella.ff.de iuriſ.om.iud.ff.ad munici.l.vlti.§.itē reſcripſe-
runt.C.de dignita.l.item mulierem.lib.xij. De hac materia in
23 Summa de fo.compe.§.ratione originis.†Nunquid autē quis
ſortitur forum originis patris? Io.And.tangit in c.cum nullus.
de temp.ord.lib.vj. Concludit, ꝙ etiam in loco originis patris
habebit domicilium, per l.aſſumptio.§.j.ff.ad muni.& l.liber
tus.§.patris.C.de mu.& ori.l.j.& l.filios.cum duabus ll.ſeq.&
l.fi.lib.x. & ſic hēbit duo domicilia originis quo ad actū ordi-
nandi,id quod tenet ibi Io.An.Cy.in d.l.ij.recitat hæc tenuiſ-
ſe Ia.de Are.ad hoc,quia nepos ſequitur originem manumiſ-
ſionis aui,vt l.aſſumptio.§.fina. Ad hoc allegat l.libertus.§.in
adoptiua familia.e.ti.& illud tenet ēt ibi Bar. ↄ̄ tenuit gl.in l.
vlt.& l.filios.C.de muni.& ori.lib.x. Sed dicit Cy.& Ia.de Are.
illud poſſe procedere,qn̄ filius eſt natus mortuo auo: qa tunc
non ſequitur originem vel dignitatem aui. Allegat ff.de ſena.
l.emancipatum. & cū hoc pōt ſaluari gl. Hanc opi.recitat Io.
And.de ſepul.is,qui.lib.vj. ¶Opp.ꝙ non ſufficiat ꝙ ſit oriun-
dus de terra vxoris: quia ſi hæc eſt ſuſpicio legitima, iam oēs
de vna ciuitate poſſent,& maxima multitudo recuſari: quod
eſt abſurdum. Gloſſ. fatetur, quòd hæc non eſt ſufficiens, ſed
coadiuuatiua: quia multa iuuant,q̄ ſingula,&c. Et hoc dicit
verum, intelligendo de terra vxoris.i.de terra originis vxoris.
Et hic eſt primus intellectus, quē ſaluat Hoſt.in duobus cōci
uibus exiſtentibus in diuerſo loco, vel longinquo,qui cōſue-
uerūt ſe vt fratres diligere. De quo remittit de ap.legitima.li.
vj. Idē puto,ſi nō ſint in longinquis partibus,ſed ſunt compa-
triotæ,& cognoſcūt de cā forēſis longinqui: quia veriſimilius
fouet cām conciuis, cum quo hēt cōuiuere, q̄ extranei fundi-
tus,vt hic. Hoc tm̄ relinquo arbitrio iudicantis. Hoc tenet Spe
in tit.de leg.§.ſupereſt.ver.itē ſi ſit de terra. Scđo mō intelligi
tur,ꝙ erat oriundus de terra vxoris reſpectu iuriſdōnis:& tūc
24 gl.dicit ꝙ hic eſſet legitima cā recuſandi. ¶†No.bene,ꝙ geni-
tiuus aliqn̄ notat poſſeſſiones iuris domicilij,qn̄q; rōne iuriſ-
dōnis,vide gl.de poſtula.prela.c.j.in gl.quæ regi.vide gl.de pb.
25 pro illorum. ¶†Opp.ꝙ non repellatur ex hoc, quia diligat qs
alium: nam ſi hoc eſſet,nullus poſſet eſſe iudex,cum quis alte-
rum diligere teneatur ex præcepto diuino, de peni.diſt.j.om-
nis. dicit,ꝙ quædam eſt dilectio, vel amicitia immoderata, q̄
eſt propter delectabile, & inhoneſtum: & hoc bene repellit.
Ideo litera ponderat hoc in vnum fauens,ad hoc quia immo
derata amicitia repellit,l.late.§.amicos.ff.de verbo.obligatio.
26 † Sic non omnis inimicitia repellit teſtem, niſi maxima,de ſi-
mo.licet Heli. cum ſimi. & propter leues inimicitias non ex-
tinguitur legatum, ff.de adi.leg.l.3. in fin. Vnde dato ꝙ aliàs
modica cauſa repellat iudicem,& facilius quàm teſtem, tamē
leuis amicitia non repellit iudicem. Ideo dicunt Doct.ꝙ non
ſufficit ꝙ dicatur fauens, niſi ſubiungatur nimis. Imo ſecun-
dum Hoſt.non ſufficit quòd dicatur nimis fauens, niſi cauſa
exprimatur fauoris: aliàs quis poſſet ſine cauſa recuſari. Qđ
credo, niſi exprimatur cauſa, per quam eſſe debet nimis fa-
uens,vel niſi exprimatur cauſa,per quam ſit actu nimis fauēs,
vt quia oſtendat eum in aliquo grauaſſe, de ap. ad hæc,& c.
propoſuit, imo dicit Spec.ꝙ eo ꝙ iudex cum altera parte inui
cem ſibi ſibilant in auribus, ex hoc alteri parti creatur legiti-
ma cā recuſandi, vt no.in Specu.de poſitio.§.ſeptimo,verſic.
ſed

ſed quid ſi pones. allega. de hære. cum ex iniuncto. prope
prin. xj. q. iij. nolite. alle. Io. An. de iura. ca. l. ij. §. quod obſeruari.
in gloſſ. ex hoc. ad fi. Nam aut ſibilum clara voce exprimat,
27 aut eſt ſuſpectus. quod not. † Idem ſi concludat alterum partem
nimium diligere, in Spec. de leg. §. j. ver. item ſi ſit inimicus.
Hẽs ergo hic duas practicas cognoſcẽdi quem ſuſpectũ,
vel legitimam cãm ſuſpitionis, qñ concludit alterũ alteri minus
fauere, vel qñ concludit eum nimis diligere. Vnde ad primum
ſ. de iud. cãm. De multis cauſis vide de ap. legitima. vbi
habes aliam regulam. Aliam habes de app. poſtremo. Aliam
de app. cum ſpeciali, & ibi illas regulas accumulo. ¶ Gl. quærit,
an omnes cauſæ hic accumulatę ſufficiant. Gl. dicit ꝙ ſic,
excepta illa ꝙ ſit de terra oriundus. Sed in hoc dic vt dixi ſ.
¶ Oppo. ꝙ in cauſa matrimoniali lite non cõteſtata poſſit ad
diffinitiuam procedi, j. eo. qm̃. §. porro. Sol. Poteſt, vt ibi, quãdo
fuit contumax, quia legitime appellauit, & quia locus nõ
28 erat tutus. ¶ † Oppo. ꝙ Papa non debuerit ſe intromittere de
reſtitutione terræ: quia hæc eſt res tẽporalis, de qua inter laicos
ſe non intromittet, de iudi. nouit, qui fi. ſint legi. cauſam.
Dic, ꝙ iſta terra veniebat vt dos conſecutiua ad matrimoniũ,
& ſpoliatus fuerat ſimul vxore, & dote, vt acceſſoria. Vnde ratione
acceſſorietatis cognoſcit, quia ſpoliatus eſt plenarie reſtituendus.
Ad hoc de dote poſt diuor. reſti. c. prudentia.

S V M M A R I V M.

1 *Leges adaptari ſolent ad dubitabilia, & frequenter contingentia.*

2 *Litis conteſtatio ſecuta non poteſt validare acta ante facta reputata nulla defectu conteſtationis.*

3 *Papæ aut principis ſolius eſt, dubia inter Legiſtas nõ declarata declarare.*

4 *Ad ſententiam, vel teſtium receptionem, quando poſſit iudex lite conteſtata procedere.*

CAP. V.

QVoniam. Primo ponit regulam de teſtibus
non recipiendis ſuper principali
lite non conteſtata, & ſex caſus excipit a regula. Se
cunda ibi, in alijs. ponit qũo debet procedi in ab
ſentem contumaciter lite non conteſtata. Prima
ſubdiuiditur: quia prima ponit regulam. Secũda caſus exce
ptos, ibi, niſi forte. Quæ ſcđa ſubdiuidit in tres. Prima ponit
duos caſus exceptos. Secunda alios duos. Tertia alios duos.
Secunda ibi, porro. Tertia ibi, ſunt & alij. Item ſecunda in §.
porro. ſubdiuiditur, & aliæ, vt j. dicam. Legam per partes. Pri
1 ma regula non ſummatur. ¶ † Nota ad frequenter contingen
tia, & dubitabilia legem adaptandam. Ad hoc l. legati. de lib.
lega. l. in is. & in l. nam ad ea. ff. de legi. Vide concor. in glo. pe.
2 de deſpon. impu. lr̃as. ¶ † Nota regulam, ꝙ lite nõ conteſtata
non procedit ad diffinitiuam ſñiam ad teſtium receptionem,
vel alium actum, qui habeat fieri poſt litem conteſtatã, & ſic
litis conteſtatio eſt ſubſtantia, & ordo ſubſtantificus eſt, ꝙ ip
ſa talia pręcedat: ſubſequens ergo conte. ante geſta non vali
daret. Practica ergo eſt, ꝙ omnia acta producant̃, & recitent̃.
3 ¶ † Nota ad Papam ſpectare dubia inter Legiſtas nõ declara
ta declarare. Ad hoc qui filij ſint legi. per venerabilem, & dixi
4 ſ. de foro compe. licet. ¶ † Oppo. ꝙ procedatur ad ſñiam, & re
ceptionẽ teſtium lite non ꝯteſtata. C. qũo, & qñ iu. in auth. at
qui ſemel. So. an procedat̃ ad ſñiam lite non ꝯteſtata ꝑpter
multitudinẽ caſuum, q reperiunt̃. Aliqui fuerunt in opi. ꝙ ad
ſñiam diffinitiuam poſſet procedi lite non cõteſtata, vt Mar.
Ioan. fuit in opi. ꝯria, vt fuit no. ſ. c. j. Et hæc opinio approbat̃
hic. Sit ergo rł̃a, ꝙ ad diffinitiuam, vel receptionẽ teſtiũ rł̃r
non proceditur lite non cõteſtata. Ponit gl. hic multos caſus:
lege eam per te, quia clara eſt. Inquantum excipit cãm matri
monij, & electionis, hoc hodie intellige vt in cle. diſpendio
ſam. de iudic. Inquantum excipitur caſus de abſentia actoris,
But. aſſignabat cãm, quia ad diffinitiuam proceditur, eo quia
non eſt prouiſum de remedio miſſionis: quia reus nihil petit
ab actore, ſed tantum ſe abſolui a iudice, vt dicit But. in d. au
thẽ. & in auth. at q ſemel. C. qũo & qñ iudex. Sed dic de hoc vt
dixi ſ. eo. tuę. & alias rõnes videbis in c. cum cãm. j. de dolo. In
quantum excipit repetentem vſuras, ponderat ergo glo. quia
excluditur iur̃o. Vnde quia tunc iudex ſupplet ex officio, non
exigitur litis conteſtatio, quia cã non agitatur cũ parte. Idem
dicunt quidam, vbicunque aliquis iurat aliquid tale illicitũ,
puta non repetere rem raptam ab eccleſia: cum enim ſit ea
dem ratio, ergo &c. de ꝯſti. tranſlato. ff. ad legem Aquil. illud.
Inquantum excipit caſum c. interpoſita. illud procedit, quan
do appellatur ab interlocutoria, ĩ cuius cognitione; ſicut nec
probatione, non exigitur litis conteſtatio. Et idem eſt, quãdo
appellatur a diffinitiua, C. de temp. appel. l. fin. quod dic, vt di
cam plene de app. per tuas. Reducendo iſtos caſus ad aliquas
regulas. Prima ſit hæc, ꝙ vbi non dirigitur ius agendi contra
tertiam perſonam, ſed ſolum iudici concluditur, licèt in hoc
tangatur vtilitas, & præiudicium tertij, lis non eſt conteſtãda:
quia certa perſona non eſt, cum qua agatur, & cum qua lis
conteſtetur. In hac concluditur caſus auth. at qui ſemel. & ca
ſus de dolo. cauſam. & de iureiur. ad noſtram. & j. eod. §. ſunt
& alij. & authen. ſi omnes. C. ſi vt ſe ab hære. abſti. Item caſus
l. iij. fini. regund. & l. pen. §. cum autem. ff. ad Treb. & caſus ca.
xxiiij. q. ij. ſane. Inno. dicit per illum caſum idem in quacunq;
ſpirituali, in qua agitur ſine alicuius incõmodo. Idem not. de
lib. ob. c. j. Scđa rł̃a, ꝙ in ſententijs interlocutorijs, & q̃ diffini
tiuas ſequuntur, & ſentẽtijs cenſuræ pro earum examinatio
ne, & prolatione non exigitur litis conteſtatio, & procedi po
teſt ad ſententiam lite non conteſtata. Et idem eſt in emergẽ
tibus, vt dicit ſequens glo. quod dic, vt de offic. delega. pruden
tiam. §. ſexta. In hoc concluditur quod dicit tex. de offic. iudic.
c. ij. In hoc concluditur caſus c. ſane. alleg. in gl. & de offi. ordi.
quamuis. lib. vj. quem addunt Doc. ad gl. & innouatorum lite
pendente, de conſti. cum M. vt lite pen. per totum. Item caſus
in vniuerſalibus actionibus poſt diffinitiuam ſententiam, C.
de peti. hære. l. j. & l. hæreditas. & l. hæreditatem. & l. filia. Ter
tia regula in omnibus cauſis ſummarijs notorijs, & in quibus
non eſt neceſſaria libelli oblatio, de quibus de lib. obla. c. j. Et
nota bene hoc ultimum, quod ponit hic Ioan. And. in omni
bus his non eſt neceſſaria litis conteſtatio. In hac comprehen
ditur cauſa matrimonialis, vſuraria, de iudi. diſpendioſam, &
ſpiritualis, vt no. de libel. obla. c. j. & quando agitur de tranſa
cta, vel finita, de lit. conteſt. c. j. lib. vj. Et concluditur de teſti.
veniens. ſ. Et in hac poſſent etiam comprehendi quæſtiones
incidentes. Aliam regulam ponit Innocen. quando ius agen
di dirigitur ad commodũ publicum: quia ibi iudex poteſt ex
officio ſupplere, de ele. cum nobis olim. & procedit ex officio,
iij. q. ij. quia ea. Et in hoc concluditur caſus, quando agitur de
iuribus eccleſiarum, licet raro, niſi cauſa ſubſit, iudex non ꝓ
cedit ex officio. Et vide quod no. de iureiur. ad noſtram. Et qñ
alibi examinantur teſtes, de teſti. conſtitutus. Cæteri poſſunt
dici caſus ſpeciales, ad quos cum Docto. vltra prędicta addo
duos in alienatione facta ab excommunicato de bonis eccle
ſiæ lite pendente, vel facta ei interdictione bonorum, de dolo.
veritatis. Item quando ſententia fertur contra clericum de
maleficijs ſuis ſe gloriantem, de exceſ. præla. quam ſit. Item in
caſu de homi. pro humani. lib. vj. De alijs remittit Ioan. And.
ad Summam, eodem tit. & de iudicijs. diſpendioſam, &c.

S V M M A R I V M.

1 *Teſtes quando poſſunt produci, recipi, & examinari lite non conteſtata.*

2 *Teſtes vt poſſint virtute examinis affuturi audiri, quatuor requiruntur. nu. 4. vide quintum modum. nu. 8.*

3 *Iudiciarius ordo non debet ſeruari in rebus etiam grauis pręiudicij, quando res celeritatem deſiderat.*

4 *Teſtes alterius iuriſdictionis coram quo iudice ſint examinandi.*

5 *Teſtis abſentiam fore diutinam qualiter iudex æſtimabit.*

6 *Senes qui dicantur, & à quibus videantur exempti.*

7 *Teſtes valitudinarij qui dicantur, & qui comprehendantur appellatione valitudinariorum.*

9 *Teſtes audiendi virtute examinis affuturi poſſunt quocunque die etiam ſolenni audiri.*

10 *Teſtium receptio an alio caſu admittatur, quàm propter impedimentum teſtes concernens.*

11 *Teſtes vbi propter periculum mortis audiuntur virtute examinis futuri, an indiſtincte requiratur, quòd producens illum denuntiet aduerſario valetudinem.*

12 *Abſens quis dicatur.*

13 *Teſtes poſſunt lite non conteſtata recipi, & audiri, vbi timetur de variatione ex temporis longinquitate, & an talis receptio poſſit fieri ante litem cœptam. nu. 14.*

15 *Teſtibus receptis & auditis vigore futuri examinis, an neceſsitas conueniendi intra annum habeat locum.*

16 *Sententia vigore futuri examinis facti non valet, niſi lite conteſtata producantur atteſtationes.*

17 *Teſtium affuturorum dicta, quod intra annum ſint lite conteſtata producenda, quale ſit tempus anni, & quando currere incipiat.*

18 *Teſtium affuturorum dicta quod non valeant in fauorem producentis propter ſolennitatem omiſſam.*

19 *Teſtes affuturos auditos vbi quis non produxit intra annum, an præſumatur hoc fraude feciſſe.*

20 *Teſtium probandorum vel reprobandorum facultas, an poſſit aliquo tempore perire.*

21 *Probandi onus in quem tranſeat, vbi dicitur, pecuniam in vtilitatem eccleſiæ aut minoris verſam, ſeu non verſam.*

1 Niſi forte. ¶ † Hic ponitur primus caſus exceptus.
hoc dicit, Vbi timetur de morte, vel ad
uerſa valetudine teſtium, ſolennitate hic poſita ſeruata, exa
minantur teſtes lite non conteſt. hoc dicit. Et primo ponit ſo
lennitatem requiſitam. Secũdo, quid ſi illa non ſeruetur, ibi,
atteſtationes. ¶ Nota duos caſus in quibus poſſunt recipi te
ſtes lite non conteſtata. Primus, quãdo de abſentia diutina. i.
longa timet̃. Scđs, qñ timet̃ de morte ex aliqua cã proxima.

¶ † Secundo

2 ¶†Secundo no. requiſita ad hanc receptionē. Primo requiri
tur, ꝙ agatur ciuiliter. Secundo, ꝙ aliquod periculum timeat̃
in perſonam teſtium. Tertio requiritur, ꝙ pars ſit contumax,
in cuius præiudicium teſtes recipiũtur, vel ꝙ ſit abſens abſq;
malitia, ita quod conueniri non poſſit. Quarto, ꝙ actor, ſi
vult cõſeruare receptionē teſtium, requiritur, ꝙ cõueniat in-
tra annum aduerſarium a tempore, quo conueniri poterit,
vel ꝙ denuntiauerit receptionem teſtium: & alia ſunt clara.
3 ¶†Nota hic caſum, in quo proceditur ad ea, quæ ſunt grauis
præiudicij ꝯ non verum ꝯtumacē, qñ res celeritatē deſiderat.
4 †Quæro primo, an ꝑꝑ abſentiã liceat recipere teſtes, qñ dica
tur abſens teſtis. Vin. dicit, ꝙ non ſufficit abſentia a loco, vbi
iudicium exercetur, vel a loco domicilij ſui, ſm Pet. & Abba.
Ideo ſi eſt Romæ ſm Vinc. & Hiſpanus eſt producens in teſtē,
ſi de Hiſpania ſe transferat in Angliam, non eſt locus huic re-
ceptioni, qa hęc nõ eſt abſentia diutina a loco iudicij: vnde lis
cõteſtabit, & mittet̃ ad illos. Quod eſt verum, ſm Vin. niſi de
loco domicilij ſe abſentarent ad partes orientales, vel tam re
motiſſimas, ꝙ lite non conteſt. non reperirentur. Sentit ꝑ hoc
Vin. ꝙ teſtes ſint examinandi demum per iudicem cauſæ, vel
de eius commiſſione, etiam imminente periculo: vnde iudex
rei erit iudex teſtium, niſi aliud habeat in cõmiſſione. In hoc
puto, ꝙ bene: ſed certe poſſet eſſe tm̃ periculum, ꝙ liceret iu-
dici in loco, quo degunt, eos examinare, ne facultas pereat ꝓ-
bandi. Ad hoc ff. de incen. rui. nau. l. ne quid. Secũdo ſentit, ꝙ
ſi teſtes, ſe abſentant a loco domicilij proprij, & non ſint de
loco iudicis, ꝙ diutina ſola abſentia non ſufficit. Certe puto
ꝯ, quia ꝙ abſens peregrinat̃, dr̃ in periculo mortis, ff. de dona.
cau. mor. l. mortis cauſa. cum legibus ſeq. quãdo abſentia ma
xime eſt per mare, vel loca inſidioſa, vel qñ nõ eſt breuis. Ad
hoc quod no. de offi. ord. paſtoralis. §. j. hoc aũt periculũ pon
derat tex. Per quod concluditur, ꝙ ſiue abſint a loco domici-
lij, ſiue abſint a loco iudicij: & dr̃ diutina abſentia ad iudicis
5 arbitriũ, arg. ff. de offi. dele. de cauſis. ¶†Quæro ij. qualiter iu-
dex æſtimabit abſentiam fore diutinã. Dicit Inno. ꝙ variè æſti
mabit eam iudex ſecundũ varietatē negotiorũ: quia ſi debitũ
ſit in longũ diem, vel ſub conditione, quæ multũ põt differri,
non reputabit abſentē, etiã ſi diu abfuturus ſit, cum credibile
ſit ꝙ poſſit redire anteq̃ dies, vel conditio exiſtat: & ꝯ, ſi iam
citatus ſit aduerſarius, & differt̃ litis conteſta. quia poſſibile
eſt, ꝙ in proximo fiet lit. cõteſt. & ſic præſumitur, etiam ſi bre-
ui tempore ſit abfuturus teſtis, recipiet̃, & hoc arbitrio boni
iudicis, & diſcreti cõmittit̃, ſecundũ Inno. Dicit tamen Hoſt.
ꝙ primo caſu putat teſtem recipi debere, quia nõ tam ꝓpter
morã teſtis permittit̃ receptio teſtis, q̃ ꝑꝑ mortis periculum,
qa plura imminent in ꝑegrinatione, q̃ in domo, &c. Ex his pa
tet qd dicẽdũ, ſi teſtis exiſtẽs ĩ loco iudicij abſentauit ſe diuti-
ne. ſ. ad locũ ꝓprij domicilij, de loco iudicij, vbi erat exñeꝰ: &
ſatis puto ꝙ ſi ibi interfuit vt teſtis, ad actũ maxime rogatus,
cũ ibi videatur conſenſiſſe actui teſtificandi, ꝙ ꝑ iudicē actus
poſſet compelli ad teſtificandum, ex quo ibi reperitur, abſq;
quod alibi fiat remiſſio pro receptione teſtium: & tunc ſatis
puto poſſe teſtem recipi hac forma, tum propter dilationem,
tum propter periculum mortis. Si ibi non interfuerũt actui,
de quo teſtificari poſſunt, credo, ꝙ ibi non poſſunt inuiti cõ-
pelli ad teſtificandum, quia non ſunt ſubiecti iudici: ſed ſi vel-
lent, ſatis adhuc puto procedere hãc decreta. & eius practicã:
quod no. Niſi dicatur, ꝙ ex quo interfuerunt actui teſtifi-
candi, videantur, maxime ſi ſunt rogati, ex hac diſpoſitio-
ne iuris ſubmiſſos iuriſdictioni cuiuſq; iudicis, coram quo
cauſa illa veniat tractãda: quod placet plus. Per quæ patet, ꝙ
ſine alia remiſſione, vel commiſſione, licèt iudiciũ alibi dicte-
tur, poterit iudex teſtes examinare ꝑꝑ periculum abſque alia
commiſſione, arg. ff. de incen. rui. nau. l. ne quid. Item & in ta-
libus habetur etiam reſpectus ad periculum obliuionis, C. de
teſtam. hac conſultiſſima. §. actum humani. ſecundum Hoſt.
Ad hoc l. peregre. ff. de acqui. poſſ. & quod no. de accu. ſuper
his. & in gloſſ. de probatio. tertio loco. Dicunt tñ domini de
Rota, ſua cõcluſione lxxxvij. ꝙ poterit iudex appellationis ab
interlocutoria recipere teſtes in cã appellationis ꝓpter peri-
culum, etiam ſuper principali, & valebit receptio, etiam ſi ꝓ-
nuntietur male appellatum, ſi fuerit facta appellatione pen-
6 dente. ¶† Quæro, qui dicantur ſenes? Quidam, ꝙ ſenes dican
tur ſeptuagenarij, qui a tutelis excuſant̃, C. qui æta. excu. poſſ.
l. vna. ſm Vin. 4. q. 3. §. item inuiti. Alij centenarios, per l. fi. de
ſac. ſan. ec. & l. ſi vſusfructus. ff. qui. mo. vſusfru. ami. Abb. ꝙ ſe-
ptuagenarij, & ante ſeptuageſimum annũ: quia ſeptuagena-
rij, & ſi poſſent, non compellerentur inuiti, ff. de teſti. l. inuiti.
& qa non cogunt̃ ad munera publica authoritate tm̃, C. qui
æta. excuſa. poſſ. l. j. li. x. Inſt. de excu. tut. §. itē inuiti. ff. de iur. im
mu. l. 3. A muneribus aũt publicis authoritate, & vtilitate ex-
cuſat̃ qs poſt lx. annos. C. qui ætate excu. poſ. l. j. li. x. Qd̃ quo ad
hunc caſum, qui ſenes dicant̃, relinquit̃ arbitrio iudicãtis. Nã
aliquis eſt ſenior in quinquaginta annos, q̃ alius in lx. & ſatis
põt timeri de morte poſt quinquageſimũ annũ, ſm naturam
cõis curſus: quia minima pars hoĩm hanc vitam attingit: & le
ges, q̃ dicũt ſeptuagenarios tm̃ excuſari muneribus, nõ faciũt,
qa ibi non habetur reſpectus ad mortis periculũ. Hoſt. dicit, ꝙ
de ſeptuagenarijs poteſt intelligi, qui licèt nõ cõpellant̃, pñt
volentes, nec debent expectare compulſionē, maxime cũ ap-
propinquant morti, timere debent peccatum veritatis occul
tandę, de cri. fal. c. j. & ſic nullũ contrariũ, ſm eum. Ad quod
7 id, quod no. de teſt. ſi qui. in gl. j. ſm eũ. ¶†Quæro, qui cõpre-
hendant̃ appellatione valetudinariorũ. Dic, id eſt, infirmi, a
valeo vales, per ꝯriũ, qa in his infirmitas valet ꝯ naturã. Poſ-
ſet dici, ꝙ intelligatur de ſe abſentantibus. Inno. intelligit de
infirmis ꝑꝑ debilitatem corporis, non ꝑꝑ febres acutas: quia
8 de illis ſ. dixi. ¶†Quæro, q̃ poſſet eſſe alia legitima cã. Dic, qa
transfretare vult, vel ingredi bellum campeſtre, vt in l. 2. 3. &
4. ff. de dona. cau. mor. Ad hoc quod not. glo. de offi. or. paſto-
9 ralis. ¶†Quæro, an tales quocunq; die poſſint examinari? Dic
ꝙ ſic, etiam in ſolennibus ferijs, in Spe. de ferijs. §. 2. ver. quid
ſi. Et interrogatoria faciet iudex ſecundum quod ſibi videbit̃,
ſm Vin. qñ aduerſarius abſens eſt. Dicit etiam Vin. ꝙ nõ cre-
10 dit per hanc receptionem præſcriptionem interrumpi. †Quę
ro, an alio caſu admittatur receptio teſtium, q̃ propter impe-
dimentum teſtes cõcernens? Dicit Inn. ꝙ ſic, vt ſi actor aliquo
impedimento ad præſens agere non põt, vt quia debitũ eſt
conditionale, vel in diē, vel ex alterius arbitrio pendens, ĩ. de
teſt. ſignificauit. ff. ad leg. Aquil. l. in lege Aquil. Idem ſi impe-
diat lit. conteſt. per ſuas exceptiones. Idem ſi dignitas vacet, li-
cèt ſit in contrariũ ne ſe. va. c. vlti. Sed ibi ſoluitur, ſm Innoc.
Idē dicit Hoſt. ſi præſens eſſet, & potēs, & malitioſus tyrãnus,
quem non audet conuenire actor, nec receptionē denuntia-
re, ſubueniet iudex actori ſic iuſte timenti, arg. de ap. ſi iuſtus.
conſiderata perſonarũ, & negotij qualitate, & alijs circunſtan
tijs: & recipiet teſtes quãto cautius poterit, & diligenter ſubſti
nebit vices rei ĩ ipſorũ examinatione, reſeruãdo ſibi exceptio
nes in perſonas, & dicta, ſm Hoſt. Quid ſi non põt conuenire
intra annũ abſque periculo mortis, vt dixi ſ. in tyranno? Dic,
ꝙ annus ſibi nõ currit, ſm Hoſt. dummodo hæc ꝓteſtet̃, de of-
11 fi. or. paſtoralis. §. fi. & no. ſ. de reſcri. c. j. & c. fin. aũt. ¶†Quęro,
an exigatur indiſtincte hæc denuntiatio? Dic ꝙ exigitur, quan
do fit receptio cõtra abſentem, qui hoc potuit ignorare: ſecus
ſi ꝯ præſentem, qui ad eã debuit citari, & videre ipſos iurare,
12 de teſt. c. ij. ¶†Quæro, quis dicatur abſens? Dic, ꝙ qui non eſt
in ciuitate, in Auth. de teſti. §. j. ſm Innocē. Hoſt. dicit, ꝙ qui in
Anglia eſt, mouetur vt vadat, vel mittat Bononiam pro hac
cã, de fid. inſtr. conſtitutus. ſm Hoſt. Tu dic, ꝙ abſens dr̃, q eſt
in loco, ita ꝙ de facili conueniri non poteſt, vt quia eſt extra
locũ fori, vbi poſſit conueniri: & litera dicit, & c. conſtitutus.
loquitur de receptione per viam ordinariam, vbi non timet̃
periculũ: & eſt caſus, in quo ꝯ non verum contumacē, vel ap-
parenter verũ, procedit̃ ad receptionē teſtium. De quo ꝑ Bar.
in l. 4. §. prætor. ff. de dam. infec. & dicam de eo, qui mit. in poſ.
c. fi. Et dicit Hoſt. ꝙ ſufficit, ꝙ denuntietur extra iudicium. Ad
gl. an in criminalibus procedatur ad receptionē teſtium lite
non conteſt. in caſibus §. ſunt & alij. gl. ꝙ non, per literã a con
trario, & remtitit de modo procedẽdi in criminali: & hoc, qa
in eis nõ eſt burſale intereſſe, ſicut in ciuilibus, ſm Abba. ſm
Inn. eſt rõ, quia teſtes recipi non debent, niſi præcedat accuſa
tio, q̃ hēt fieri ꝑ pręſentē, & de præſenti, 2. q. 7. c. 2. & c. præſcri-
pta. ſm Inn. Vin. dixit, alternatiue tamen, ꝙ in criminali pote-
rant recipi teſtes, de quorum morre timetur porrecta accuſa-
tione: qa iam tractatur de pęna talionis. Sed dicit Io. An. verũ
hoc poſt inſcriptionē, alle. de accu. licet. Vbi aũt agitur ciuili
ter, ēt de crimine, planum ꝙ procedit decreta. quæ loquitur
13 indiſtincte, ſecundum Inno. ¶†No. glo. in verbo, ſubtrahatur,
& tex. quē allegat, ꝙ vbi timet̃ de variatione ex tp̄is longinq-
tate, pñt hoc modo recipi teſtes, arg. ff. ad le. Cor. l. 3. §. duæ. di-
xi ſ. tex. poſt Hoſt. hoc tñ hēt exiſtimare iudex ex qualitate per
ſonę, & negotij qualitate. Quid enim ſi negotium eſſet valde
graue, & notabile, & nõ intricatũ, nõ præſumitur, ꝙ ex longo
tp̄e recedat a memoria, vt de ſen. excom. cum illorum. ad fi. &
14 dixi de reſcr. ab excommunicato. ¶† Quæro, an hæc receptio
poſſit fieri ante litem cęptam cõtra reum? tex. dicit, qñ eſt cõ-
uēta. Glo. dicit idē, ſi eſt conuenienda. Vel hic verbũ, cõuenta,
reſpicit actũ citationis, licet etiam non ſit libellus porrectus.
15 ¶†Quæro, an neceſſitas cõueniendi intra annum hēat locũ,
ſiue ꝯ cõtumacē fuerit facta receptio, ſiue nõ. Gl. dicit illã ne-
ceſſariã, qñ fuit facta receptio in abſentem nõ contumacem:
aliàs non eſſet neceſſaria cõuentio intra annũ: & hoc, qa con
tumax iam cõuētus eſt, ſm Hoſt. ¶Op. cũ gl. timet̃ ꝙ receptio
fiat ēt non ſubſiſtente timore mortis, de teſti. c. ſignificauit. So
16 lu. Loquit̃ de alia receptione ibi in cã publicationis. †Quęro,
an ex dictis teſtibus procedat̃ ad ſñiam. Gl. dicit, ꝙ nõ, niſi lite
cõte. producant̃ atteſtationes. Vnde in hoc valebit, qa tenebit
receptio lit. non cõte. ſed vt ex eis ad ſñiam ꝓcedat̃, requiritur
alia

alia productio:licet ſecus ſit in §.ſeq. ſm glo. Forte poſſet di
ci,ꝙ ſi tempore,quo iudicium inchoatur,viuant teſtes, ita ꝙ
poſſunt examinari, & ſic euentus docuerit ceſſationem peri-
culi, ꝙ nō teneat receptio,vt ex illis poſſit procedi ad ſnīam,
ex quo ceſſauit periculum.Item quia ceſſat cā,quia nō perijt
facultas probādi.& ad hoc l.fi.C.de teſti.& j. de teſtibus.p̄ſen-
tata.& quia euentus declarat periculum non vere fuiſſe. Ad
17 hoc l.cum quidam.ff.de acq.hæred. ¶†Quæro,quale ſit tem
pus huius anni? Gl.quod vtilis a principio:quia curſus nō in-
cipit niſi a tpe, quo agere potuit. Alleg.iura ad hoc qđ not.
18 de ferijs.c.fi.in gl.2.ſecundum Io.And. ¶†Quæro,omiſſa ſolē
nitate hac,ꝙ non conuenerit intra annū,&c. quod non vale-
ret teſtimonium,an dato ꝙ non valeat pro producente,q ne-
gligens eſt in obſeruatione formę, valeat pro alio, ſi aliquid
pro eo dixerint,cū teſtes dicere debeant pro vtraq; parte. Gl.
dicit, ꝙ valebunt pro alia parte. Quod nota,quia vbi actus
communis per alterum exercetur, licèt omittantur requiſita
p̄ exercentē,non vitiatur pro commoditate alterius,maxime
qn̄ ſolennitas exigitur poſt actum. Facit,ꝙ ſi appellatio non
ſit intimata contra aliquem, vbi debet intimari,ꝙ impediat
deuolutionem ad incommodum appellantis, ſed non ad in-
commodum appellati. Ad quod vide quod no.Comp.de ele.
c.j.lib.vj.& gl.de elec.cle.cauſam.in verbo deuolutā. & quod
ibi no.Io.& Pau. Idem no.Inno. & Hoſtien.de teſti.c.ij.in fin.
19 ¶†Quæro,qualiter probabitur fraus.Dic,ꝙ eo ꝙ non conue
nit intra annum,vel proteſtatur,præſumitur fraus.Et dicit gl.
ꝙ eſt præſumptio iuris,& de iure,quę non admittit probatio
nem in contrarium:licet ſecus ſit in præſumptione iuris. De
quo dic,vt de ſpō.is,qui.ad hoc 50.diſt.ferrum.& ff.quod me-
tus cau.l.non eſt veriſimile. Quod intellige,niſi probatio ali-
qua legitima cauſa temperetur excludente temporis curſu,
vt dicit glo.in verbo,intra annum. Hoſt,dicit præſumptionē
eſſe iuris tantum. Certe etiam ſi probaretur, non iuuaret:qa.
20 ſuper fraude litera ſe nō fundat, vt patet ex verbo,forte.† Op.
ꝙ ſit impoſſibile,ꝙ pereat facultas probandi, vel reprobandi
teſtes.Nam qn̄cunque producent, apparebit facultas repro-
bandi. Sol.facultas reprobandi dicta ex ſerie dictorum nō po
teſt perire:ſed facultas reprobandi nō ex ſerie dictorū,ſed in
p̄ſonas, vel in dicta per alios teſtes,poſſet perire, illo differēte
conuenire morte,vel abſentia teſtium,vel inimicitia ſuperue
niente,vel lapſu memoriæ, vel alia cauſa. Alle.gloſa iura, &
21 eſt clara. ¶†Quæro,quæ ſunt aliæ exceptiones,quæ poſſunt
perire. Gl.dicit,puta elidentes negotium principale, vt pacti,
& ſimilia,vt Macedoniani,Velleiani,vel ꝙ pecunia nō ſit ver
ſa in vtilitatem eccleſiæ. Nota,innuit,ꝙ incumbat onus pro-
bandi dicēti non verſum. Sed de hoc dic, vt x.q.ij. hoc ius. de
poſi.c.j.cū ſi.& in auth.hoc ius.C.de ſac.ſan.eccl.Ant.de But.

SVMMARIVM.

1 *Sententia poteſt ferri lite etiam non conteſtata, & teſtes recipi,vbi agitur etiam de matrimonio carnali,vel ſpirituali.*
2 *Mora eſt in ſpiritualibus,& temporalibus eccleſiæ periculoſa.*
3 *Contumacia vera requiritur in his, quæ ſunt grauis præiudicij.*
4 *Iudex non poteſt ad ſententiam diffinitiuam & teſtium receptionem procedere etiam lite non conteſtata,duobus caſibus.*
5 *Dictio,aliud,eſt apta notare diuerſitatem facti,& aliquando qualitatis.*
6 *Citatio peremptoria non requiritur,vbi contra præſentem proceditur.*
7 *Dictio,tunc,quandoque reſpicit finem.*
8 *Citari quomodo poſſit ſe occultans,vel malitioſe impediens,ne citetur.*

1 §.Porro. ¶†Hic proſequitur aliquos caſus, in quibus
proceditur lite non conteſtata,diuidendo ſm
rerum intellectū, licet aliter alij intelligāt,qđ infra declarabi
tur.Hic excipiuntur duo caſus a regula ſupra poſita,ſ.in caſu
matrimonij carnalis, & ſpiritualis:& diuitur in duas. Primo
tam in carnali,quā in ſpirituali deciditur quid iuris,quando
reus eſt contumax vere. Secundo quid iuris,quando abſens
eſt,vel cum culpa,vel ſine culpa,non tamen malitioſe.Secun
da ibi,ſi vero.Illa ſubdiuiditur, & ſubdiuidā ibi,quia illum §.
2 legam per ſe. ¶ †Nota moram in ſpiritualibus & tempora-
libus eccleſiæ periculoſam, ſimiliter in cauſa matrimoniali:
3 & habentur duæ cauſæ celeritatem deſiderantes. ¶†No.ij. ꝙ
in his,quæ ſunt grauis præiudicij, exigitur vera contumacia,
quæ concluditur tripliciter.Primo,quando citatio perſonali-
ter apprehendit citatum, vt quia tranſiuit in eius notitiam,
vel malitioſe ſe occultat,ne ad eum veniat citatio, vel quia p̄
potentiam impedit,ne poſſit ad eum tranſire notitia.Ad hoc
quod no.in l.ex conſenſu.ff.de appel.& in cle.ſi autem.de do-
4 lo,& cōtu. ¶†Nota duos caſus ſpeciales,in quibus ad ſenten
tiam diffinitiuam,& receptionem teſtium proceditur lite nō
conteſtata in cauſa matrimonij carnalis, & in cauſa matri-
monij ſpiritualis. Et nota duo requiſita, vt ad ſententiā poſ-
ſit procedi. Primo exigitur vera contumacia:& hic exigitur
etiam quo ad actum: receptionis teſtium.Secūdo requiritur,
ꝙ liqueat de cauſa altero ex his ceſſante non proceditur ad
diffinitiuam ſententiam in talibus cauſis. ¶Oppo.j.ꝙ non ali
ter procedatur, vt ſupra:imo eodem modo,quia vtrobique li
te non conteſta.recipiuntur teſtes.Dic,ꝙ aliud quam in regu
la ſupra poſita:& ſic reſpicit principium.Vel aliter,quam p̄-
ximo caſu, quia ibi habetur diſtinctio perſonarū teſtium, an
ſint impediti, vel ſenes:hic indifferenter admittuntur. Vel
aliud etiam quo ad modum procedendi,quia ibi ex illa rece
ptione nō proceditur ad ſentētiam, niſi producantur lite nō
conteſta.hic ſic.Item ibi receptio non durat, hic ſic,etiā poſt
5 annum. ¶ †Nota de dictione,aliud, quia eſt apta notare di-
uerſitatem facti,& aliquando qualitatis: vide de reſcri.ſedes.
6 ¶†Oppo.quòd ſufficiat citatio non peremptoria, de procu-
rato.querelam. proficit quo ad condemnationem expenſa-
rum,vt infra,& no.C.de iud-ſancimus.non quo ad ea,q̄ ſunt
magni præiudicij, vt receptionis teſtium,& ſententiæ,vt hic.
Sufficit etiam quo ad iuriſdictionis præuentionem, de foro
compe.propoſuiſti. & perpetuationem,de offic.delega.licèt.
ſecundum Ioan. Andre. Hodie autem non exigitur perem-
ptoria,vt in clemen.fin.de verborum ſignifi. in verſi. citatio-
nem.iuncta clemen.de iudi.diſpendioſam.in cauſa matrimo
nij,vel electionis.Sed forte illud ſeruabitur, quando procedi-
tur in præſentem,nec decre.corrigatur. ¶Ad gloſſ.opp.quòd
contrarietur hic,ver.ſi vero. Quidam dicunt,vt glo. quòd hic
agitur de electo,nondum confirmato,& qui nondum conſen
ſit: quaſi dicat,ibi de confirmato, vel qui iam conſenſit.Cer-
te & ibi tangitur de electo, qui nondum conſenſit. Innocen.
& Hoſtien. dicunt hunc §.poſſe intelligi, quando agitur de
electione electi non confirmati, & quando agitur de electio-
ne confirmati, & quando agitur de electione etiam conſe-
crati,vt ſimpliciter loquitur, dummodo contendatur de fę-
dere matrimonij:& ſolum differt hic §.a verſi.ſi vero.&,ſi nau
tem:quia hic loquitur de modo procedendi in abſentem cō
tumaciter,in §.ſeq. quando proceditur in abſentem non con
tumaciter,licèt ex culpa,vel negligenti abſentia, dummodo
non malitioſa.Et hoc probat aperte litera ibi, ſi vero abſens
aliter ſit.Et hoc eſt tenendum,quicquid alij ſomnient.Et pro
cedit ſecundum gloſſ.ſequen. ſiue agatur de vitio electionis
reſpectu perſonæ electi,ſiue reſpectu formæ. Quęro,an in ele
ctionibus ad particularia beneficia procedat, quod hic dici-
tur? Gl,quòd ſic, licèt loqui videatur de prælatis: quia ibi lędi
tur eccleſia ex longa mora.Idem Innocen.& Hoſt.alle.de ele-
ctio.cum eccleſia. de cler. non reſi.cap.pe. de dolo.c. finem.
7 ¶†Oppo.quòd ſupefluant ablatiui ibi, his caſibus,quia ſuffi-
ciebat aduerbium, Tunc,ſupra poſitum. Gloſſ.fatetur.alleg.
Docto.pro gloſſ.lxxix.diſtin.c.vlti.xj.q.j.volumus.in fin.ſecun-
dum Ioan.And.dic quòd verbum,Tunc, reſpicit finem:qua-
ſi dicat,tunc procedi poterit ad diffinitiuam ſententiam quā-
do agitur de electione, vel matrimonio: ſed quando,dic in il
lis caſibus,ſcilicet qui ſequuntur, quando datur vera contu-
macia. Et ſic verbum etiam huiuſmodi non reſpicit præce-
dentia,ſcilicet matrimonij, vel electionis,ſed ſequentia,ſcili-
cet quando eſt abſens malitioſe, vel citationem receperit,vel
8 per potentiam reſiſtit quominus recipiat. ¶†Quæro, quali-
ter citabitur ſe occultans,vel malitioſe impediens ne citetur?
Dic, quòd habebitur p̄ citato denūtiatione publice facta ad
domum ſuam,de cle.non reſidenti.tuæ.Item ſufficit,quòd ad
eccleſiam ſuam,vt dicunt iura prædicta:& tunc etiam cōclu-
detur vera contumacia. Hæc vera dicit Ioan.And. niſi quan-
do citatio ſit authoritate Papæ: quia ſufficit, quòd fiat in pa-
latio papali, vel in audientia literarum Papæ publica, ipſo tn̄
ſpecialiter, & ex certa ſcientia hoc mandante: & poſtea affi-
gatur in ianuis maioris eccleſiæ illius loci, vbi degit Papa
cum curia:& tunc ſic arctat citatum,ac ſi perſonaliter ad ip-
ſum veniſſet, etiam ſi fieret extra dies ſolennes, quibus Papa
facere conſueuit generales proceſſus, vt patet in extrauag.
rem nouam,quæ incipit,dudum. vide clem.j.de foro compe.
Alios modos vide de dolo.c.j.& vlti.Pondera hanc gloſſ.quę,
quando perſona non poteſt citari, dicit ſufficere quòd cite-
tur ad domum,vel ad eccleſiam. Tutum eſt,ꝙ fieret ad vtrū-
que,ſicut in intimatione,in cle.de ele.cauſam. ſufficit tamen
alterum,& maxime ſi fiat ad domū. De quo dicam de dolo,
cauſam.& de eo,qui mit.in poſ.c.fi.

SVMMARIVM.

1 *Contumax non verus abſens qualiter conueniatur.4.*
2 *Matrimonium ſpirituale dicitur inter eccleſiam, & quemcunque prælatum.*
3 *Matrimonium contrahitur in electum, & eccleſiam ante confirmationis actum.*
5 *In abſentem,vt licite procedi poſſit,quæ requirantur.*
6 *Contumax an poſſit ſuo beneficio priuari ex ſola abſentia.*
7 *Beneficio ſuo vt quis poſſit priuari ratione contumaciæ, quæ exigantur.*
Monitio qualis eſſe debeat,vt quis poſſit puniri ratione contumaciæ.
8 *In abſentem actorem electioni ſe opponentem quomodo procedatur.*

9 In

9 *In abſentem cauſata cauſa procedendi non ex ſola abſentia, ſed ex crimine,*
vel alia cauſa, quomodo procedi debeat.

1 **§. Sin vero.** ¶†In hoc §. proſequitur modum pro-
cedendi in cauſa matrimoniali carnali,
vel ſpirituali, contra noo verum contumacem abſentem
cum culpa, ſiue ſine culpa: & Primo loquitur de ſprituali
contracto. Secundo de ſpirituali ꝯhendo, ibi, qđ ſi forſan. Ter-
tio de carnali, vſq; ibi: ſi aũt expediã. vſq; ad §. quòd ſi forſan.
2 ¶†Not. j. ꝙ matrimonium ſpirituale dr̃ inter eccleſiã, & quẽ-
cũq; p̄latũ: & ſic ẽt inter inferiores ab epõ. De quo dic, vt de
3 poſtu. præla. c. fi. ad hoc glo. de elec. ne pro defectu. ¶Nota ij.
ꝙ matrimoniũ ꝯhiť inter electũ, & eccleſiã añ actũ ꝯfirmatio-
nis: & ſic in ſolo ꝯſenſu eligentium, & electi: & hoc eſt verũ.
Ad hoc tex. optimus ſ̃. de elec. cũ inter canonicos, ɋcɋd ſenſe-
rit gl. de ele. cũ in cunctis. & c. noſti. & de tranſla. præl. inter cor
poralia, vbi de hoc. & vide gl. plenam de ele. ſi electo. lib. vj. per
quæ patet, ꝙ expoſitio gl. inquantum dicit, ꝙ maxime ſtat pro
prie, fuit & hoc tenuit Gofr. & Gul. Na. Et inquantum exponi
tur pro tm̃, male dicit, ɋa licèt confirmatio plus firmet vincu
lum, non tñ perficit iam perfectum: ſicut dicimus in copula
poſt matrimonium. De quo de tranſla. prel. inter corporalia.
4 & c. licet. Idem ſecundũ Hoſt. ¶†Venio ad gl. ſacris canonib⁹.
Hæc eſt difficilis gloſſ. & intricata: diuidiť in duas principales
partes. In prima agitur de modo procedendi in abſentẽ præla
tũ, vel electũ, iure agendi cauſato ex ſola abſentia. Scđo ibi, ſi
vero ꝯ prelatũ, vſq; ad fi. gl. agiť de modo procedendi ꝯ prela
tum iure agendi cauſato ex crimine, vel alia cã. Prima ſubdiui
tur, quia primo dicit quid iuris, qñ agitur ꝯ prælatum electũ
& confirmatum. Secunda quid iuris, qñ agitur ꝯ electum tm̃,
ibi, de his vero. Prima pars ſubdiuiditur in tres caſus, & eſt cla-
5 ra. ¶†Quæro ad literę declarationem, quæ ſint tempora in
canonibus diffinita, & quæ requiruntur, vt in abſentem poſ-
ſit ꝓcedi? Dic, ꝙ tex. poteſt dupľr intelligi: vno modo vt loqua
tur de tempore, & modo agendi cauſato ex ſola abſentia: ſecũ
do de tempore, & modo agendi cauſato ex crimine, vel alia
cauſa. Si agitur de modo procedendi in abſentem iuris agen-
di cauſato ex ſola abſentia, dicit glo. ꝙ variare videntur iura
de tp̄e. Item an aliqua monitio ſit neceſſaria, vel nõ, etiã ſunt
opiniones & dubitationes: vnde concludit gl. tres caſus. Qñq;
prælatus eſt abſens in certo loco, vt in ſtudio, vel alio loco, ita
ꝙ non latitat. Qñque agitur de proceſſu in abſentem reũ qñ
eſt abſens non in certo loco. Quandoque agitur de proceſſu
in abſentem actorem, vel ſe matrimonio opponentẽ. Primo
caſu moneri debet per p̄latũ illius eccleſiæ, vt veniat ad reſidẽ
dum in eccleſia ſua. Tempus aũt, quo expectari dẽt, erit arbi-
trarium, quo commodè venire poſſit ad reſidendũ: quod ar-
bitrabiť iudex ſm locorũ diſtantiã, & temporis qualitatẽ: & ſi
non fecerit, poterit ꝯ eum procedi ad priuationẽ, niſi oſtẽdat
cãm rationabilem, quare nõ venit, de cle. non reſi. intra qua-
tuor. & c. fi. cum ſimi. Quæ vera dicit gl. etiam dato ꝙ a princi
pio fuerit abſens de licentia prælati vſque ad certum tp̄s ſibi
præfixum, & ſic lapſum tempus, vel ante ex cã reuocetur: ɋa
non poterit priuari, niſi ſibi ſtatuto termino vt reuertatur, &
eo monitio: & ſi aliter priuaretur, non valeret. Alle. ad hoc, ɋa
monito, vel citatio exigitur pro ſolennitate antequam proce
dať ad ſñiam, vt patet ff. de re iud. contumacia. de conſti. eccle
ſia. ij. q. j. per totum. 24. q. 4. de illicita. ¶Plura dicit hic glo. Pri-
mo abſentem poſſe citari a iudice beneficij. De hoc dic vt in
c. Romana. §. ꝯhentes. de fo. compe. Secundo dicit abſentem
intercedentibus his, de quibus hic, poſſe beneficio priuari ex
ſola abſentia. Hic ſunt duo videnda. Primũ, an ex abſentia ſo-
la poſſit beneficio priuari. Secundo, quæ exigãtur vt poſſit pri
6 uari. †Ad primum Inn. hic dicit, ꝙ ſi eſt abſens ex neceſſaria
cã, puta infirmitatis, ſemper expectabitur, & non priuabitur,
ij. q. j. præſentium. Et dicit, ꝙ ſi procedatur ad priuationem, &
poſtea veniat docẽs de impedimento, recuperabit primũ be-
neficiũ ex clauſula, Si qua mihi iuſta cauſa eſſe videbitur, ff.
ex qui. cau. maio. l. ſi cui. §. j. ff. de dãno infec. l. ſi finita. § ſi forte.
de re iudi. cũ Bertoldus. Vt tñ detur legitima cã abſentię, exigi
tur licentia prælati, de cle. non reſi. relarũ. de quo de elec. licet
canon. lib. 6. ſuper pe. glo. Et an hæc poſſit cõſuetudo, vide de
cle. nõ reſi. ex tuæ. ſuper gl. 4. Si eſt abſens per annũ ſine cã legi
tima, & rationabili, ſubtraheñť ei expenſæ authoritate ſupe-
rioris: & monebiť per ſubditos, vel archiep̄m, vt reſideat, vel
redeat, alias ſi non redierit, alius poneť loco eius authoritate
ſupioris, in Auth. quomodo oportet epi. §. & illud. & in Aut.
de ſanc. epi. §. interdicimus. colla. 9. Si eſt abſens malitioſe, &
fraudulenter, ſi ꝓpoſito citationis edicto, intra ſex menſes nõ
veniat, ſpoliať, & priuať ſua eccleſia, & aliàs punieť, ẽt lite nõ
cõteſtata, de cle. nõ reſid. ex tuæ. Credo primũ membrum pro
cedere, ɋa ſi eſt abſens, & impeditus legitima cã, nõ priuetur,
maxime ſi abſens eſſet in caſibus priuilegiatis a iure, de qui-
bus de cler. non reſiden. c. j. lib. 6. Et hoc tenet Innoc. per capi.
præalleg. præſentium. Si eſt abſens voluntaria cauſa, & non le
gitima, ſi beneficium requirit reſidentiam, ſola abſentia ꝑdit
redditus beneficiorũ a iure: ſi non requirit reſidentiã, non pri
uatur. Beneficio aũt non priuabitur, niſi requirat reſidẽtiam:
7 & vltra hoc exigitur monitio, vt dicit gl. †Ad ſm dicit gl. ꝙ exi-
git monitionẽ, vt priuari poſſet, qñ eſt abſens, & ĩ certo loco.
¶Hic plura videnda ſunt. Primo, dato ꝙ exigať monitio, qua-
lis eſſe debeat. Secũdo, ex quo fieri debeat. Tertio, an fieri de-
beat de neceſſitate. Quarto, intra ɋ̃tum tp̄s debeat expectari.
¶Ad primũ qualis exigatur monitio: Si ſit perſonalis, planũ:
& vr̃ ꝙ eſſe debeat, ɋa hic agitur de his, quę ſunt grauis præiu-
dicij. Ad hoc qđ not. Inno. de eo, qui mit. in poſ. c. fi. Inno. hic
vr̃ ſentire ſufficere abſentem malitioſe citari ꝑ edictum: imo
idem tenet in c. j. qui ma. accu. poſ. & de cleri. non reſi. ex tuæ.
& de eo, qui mit. in poſ. c. fi. quia ex eo quod abeſt ab eccleſia,
videtur malitioſe abeſſe. Et hoc placet in doloſe abſente: qđ
in dubio prę́ſumitur. Aduertendum tñ, ꝙ oportet talem mo-
nitionem ad concludendum delictum non reſidentiæ fore
trinam, vbi non eſt ab initio terminus ſtatutus: quia ibi moni
tio exigitur, vt cadat quis in pœnam: & iura requirentia tri-
nã, ſeruanda ſunt vt loquuñť, & tunc non ſufficit vna ꝓ omni
bus: quia iura exigere videntur trinam ſtudioſe, vt in notitiã
facilius tranſeant, vt no. Io. And. de cle. non reſi. ex tuæ. & in
addi. ad Spe. in tit. de cle. non reſiden. Ad hoc gl. de vita, & ho-
neſt. cle. c. j. Eo tñ monito, vel tempore ſtatuto lapſo, ſi pro ſo
lennitate priuationis tantum exigeretur monitio, puto ꝙ ſuf-
ficeret vna peremptoria pro omnibus: quia hæc non ordina-
tur ad cauſandum delictum non reſidentiæ. Dixi prædicta ꝓ-
cedere, qñ doloſe eſt abſens, vt ſufficiat reqſitio ad domum:
ſed ſi doloſe non eſt abſens, ſed culpa, & hoc cõſtat, debet per
ſonaliter requiri, ſi ſcitur vbi eſt: ſi neſcitur vbi eſt, ſufficit ꝙ re
quiratur ad domũ, vt ſtatim dicetur. In dubio ſi dubitatur an
malitioſe ſit abſens, ſufficit ꝙ reqratur ad eccleſiã, & domũ.
Tutius tñ eſt, ꝙ perſonaliter requiratur, vt ſentit gl. & ſentit
Frede. ſuo conſilio ciiij. Sed eſt dubium, cuius exigatur moni-
tio? Glo. ꝙ exigitur monitio prælati, & illius, qui habet pote-
ſtatem inſtituendi, & deſtituendi. Innocen. dicit eum monen
dũ ꝑ ſubditos, vel epiſcopum: & ſic inferioris de eccleſia ſuf-
ficiat monitio: alleg. Auth. quomodo oportet epiſcopum. §.
illud. & in Auth. de ſan. epi. §. interdicimus. Dic, monitionem
per quam denegentur reditus, facere poſſunt ſubditi, illam ẽt
per quam cõicatur delictum non reſidentiæ fore, quod & in
feriores facere poſſunt. illam vero, per quam procedatur ad
priuationem, facere debet ſuperior prælatus, ad quẽ ſpectat
poteſtas inſtituendi, & deſtituendi, de cle. non reſid. ex tuæ. &
c. qualiter. Quarto dicit gl. monitionem neceſſariã, vbi de vo-
luntate prælati abeſt, dato ꝙ abſentia ſit tp̄e limitata. Dic, ſi re
uocatur ante perfectam abſentiam, vel tẽpus abſentiæ, quod
facere poteſt epiſcopus, vel prælatus ex cauſa, ſm Inn. & Hoſt.
de iureiur. breui. & in tantum, vt ſi non redeat, poſſit priuari,
xj. q. iij. ſi autem nobis. & c. abſit. vij. q. j. quia frater. xvj. q. j. qui
vera. & c. vos autem. exigitur citatio, & monitio: imo ſentiũt,
ꝙ tunc non ſufficeret citatio ad domum, ſed ad eum tranſ-
mittenda eſt citatio, ex quo abſens eſt in loco certo. Et puto,
ꝙ bene dicant, ſi abeſt ab initio de licentia ſui prælati. Si non
eſt tempus abſentiæ tempore certo tacitè, vel expreſsè limita-
tum, & hoc caſu exigitur requiſitio ſm Inn. & Hoſt. & adhuc
exigo ad perſonam. Si eſt abſentia certo tempore limitata, qđ
eſſe cenſeť, eo ꝙ mittitur ad conciliũ, & finitũ eſt conciliũ, &
finita eſt cã abſentiæ, vel lapſus eſt termin⁹ expreſſus datus ad
abſentiam: & tunc poſt arbitrarium terminum, intra quẽ cõ-
mode redire potuerit, vagari cenſetur, ff. ex quib. cau. ma. l. ſi
cui. §. j. & tunc videtur aliquibus monitionem non neceſſa-
riam, vel expectationem ſex menſium, quo ad hoc vt ipſius be
neficium dari poſſit, vij. q. j. præſentium. Tũ ſi probat poſtea
ſe legitime impeditum fuiſſe, recuperat beneficium ex gene-
rali clauſula, vt ibi habeatur humanitatis ratio, 4. q. v. ɋſquis.
ff. qui ſat. cog. l. 2. & per totum. & hoc dicunt aliq. Alia eſt opi.
ꝙ debeat moneri, & expectari per ſex menſes, nec debet ei ob-
eſſe, ꝙ bonum habuit initium abſentiæ. & c. præſentium. loq-
tur ſecundum antiqua tp̄a, ſm q̃ minus tp̄s dabatur: hodie da
tur maius. Et hoc vr̃ velle hic glo. quod placet Hoſt. in d. c. ex
tuæ. Io. An. concordat opi. hic, & in d. c. ex tuæ. Vt qñ abſens
eſt tp̄e limitato ſine comminatione de priuãdo, procedat ſm
dictum, vt exigatur noua monitio. Si aũt adeſt ibi commina-
tio de priuando, ſi non reuertatur ad certum tempus, vt quia
dicat, & monemus vt finito tẽpore reuertaris, alioquin proce
demus ad priuationẽ: tũc dicit, ꝙ non exigatur alia monitio,
ſecundum eum. Et idem notare videtur in c. ex parte. j. ſuper
ma. gl. de cle. non reſi. Io. de Ligna. non placet opi. Io. And. ɋa
termini præfixio cum ordinetur ad finem, ne propter abſen-
tiã priuetur, iam ſi haberet effectum monitionis, oparet ꝯ̃rios
effectus: ɋa idem terminus eſſet cã priuationis, & nõ priuatio
nis, ꝯ l. Titio cũ morieť. ff. de vſufruc. & l. in munerationibus.
de ſo-

de ſo. Sed hæc ratio modicū valet: quia terminus inquantum conſideratur reſpectu pendentiæ, bñ ordinat̄ ad nõ priuãdū: ſed inquantū conſiderat̄ in lapſu, ordinari põt ad priuãdum. Simile dixi de reſcrip. ab excõicato. Puto, ꝙ ſi agit̄ de cõuincẽdo delicto nõ reſidentiæ, ſola termini ſtatuitio, & lapſus abſq; alia monitione habeat conuincere negligentiã, vt delictū nõ reſidẽdi. Et non exigo hic aliã cõminationẽ ad hoc, q̃a delictū negatiuū ꝯuincit̄ ex lapſu termini tacitè, vel expreſsè aſſignati, vt no. de præben. extirpandæ. §. qui vero. & multo fortius ſi adeſt cõminatio, ſiue ſit iudicialis, ſiue extraiudicialis. Si autẽ agit̄ de monitionis effectu, vt neceſſario ad actū priuationis: tūc fateor, ꝙ ſola monitio, vel ſtatuitio termini cū lapſu non operat̄ hoc, vt poſſit ad ſñiam ꝓcedere: quia q̃q̃ etiã non reſidere ſit notoriū, tñ ad actū ſñiæ exigitur citatio, vel monitio: & tūc vt poſſit ꝓcedere ad actū ſñiæ, exigit̄ cõminatio: & tūc exigo, ꝙ monitio ſit iudicialis, & talis cõminatio: al's non video, ꝙ poſſit hr̄e vim citatiõis. Ad hoc de ap. ſæpe. de elec. cle. cãm. & forte ꝙ nec ſit iudicialis, poterit hr̄e vim monitionis: quia non poteſt fieri citatio ad cãm, cauſa non præparata, & antequã cã procedendi ſubſit de præſenti, de iudi. nõ queãdmodū. de ſen. excõ. Romana. §. caueant. lib. vj. Hoc verū, ſi ſic haberet monitio in principio abſentiæ: ſed ſi poſtq̃ eſt abſens moneret̄ iudicialiter, illa bene hẽret cum cõminatione vim peremptorij, dūmodo præcederẽt tres monitiones: quia illa tunc hẽt vim conuictionis delicti, & citationis propter monitionẽ. Nec ob. ꝙ tales monitiones, ẽt cū cõminatione, nõ habeãt vim peremptorij, vt no. Io. An. poſt Compo. de reſcri. cauſam. quia id verū, qñ cõminatio fit ad vlteriora procedẽdū, vt iuris fuerit, vel q̃tū de iure poterit. ſecus ſi fiat cõminatio de ꝓcedendo ad ſñiam vel priuationẽ, vt no. Bar. in l. 4. §. prætor. ff. de dam. infec. & no. in c. conſuluit. de offi. dele. De citatione aūt ad ſñiam an habeat vim peremptorij, vide de accu. ad petitionẽ. poſt Inn. Hoc dicit verū Frede. de Senis ſuo conſilio ciiij. niſi conſtitutio emanet vltra ius ſynodalis, in qua præcipiatur oĩbus clericis, & prælatis vt reſideant, aliàs eis nõ reſidentibus mandat eos priuari, vel priuet: q̃a tūc ex ꝯſtõne p̄cipiẽte vt reſideãt, vñr moniti vt reſideãt a ꝯſtitutione, & ſic nõ exigit̄ alia monitio. Nec ob. ꝙ hæc monitio non ſit trina, vt eẽ dẽt, 24. q. 3. de illicita. quia hoc non exigitur in monitione iuris, & præcepti: alle. de ſenten. excom. a nobis. de loca. c. j. de cõſti. c. ij. lib. vj. de vi. & hone. cle. clemen. ij. Alleg. dictū Hoſt ne cle. vel. mo. c. ij. Item quia talis conſtitutio debet intelligi, vt aliquid addat & nõ ſit ſuperflua, vel ſolum iuris innouatiua, vnde voluit lex lege mortua ſupplere negligentiam epiſcoporum negligentiū in monendo. Nec ob. ꝙ vbi cõſtitutio priuat ipſo iure, licèt non exigitur ſententia hominis, tñ exigitur declaratio. In declaratione aūt exigitur citatio, vel monitio, de verbo. ſignifi. in his. de homi. c. j. lib. vj. & de hære. c. pe. eo. li. & no. de offi. ord. ordinarij. li. vj. & de cenſi. c. fi. eo. li. quia ad ſententiã priuationis exigitur bene citatio, vel monitio. ſed non ad conuincendū delictum non reſidentiæ: & bene dicit. Non ob. ꝙ vbi cõſtitutio imponit pęnam ex facto negatiuo, ſed nõ adijcitur tp̄s exigitur monitio, vt no. in d. c. extirpãdæ. q̃a illud verū in conſtitutionibus, quæ non habẽt in ſe monitionẽ, vel præceptum: hic præcipit vt reſideãt, & ſi non reſideãt, mandat priuari: ideo vt aliquid operetur, habet vim monitionis. Facit quod no. Pau. de Lia. in cle. quia contingit. de religi. do. Citandus tñ erit ad priuationem, vt aſſignet cãm quare non debeat priuari. Et hoc voluit ibi Fred. inquantū voluit cauſæ cognitionẽ procedere debere, an eſſet priuandus, vel nõ. Et hoc de quarto. Quinto glo. dicit, ꝙ in abſente in certo loco tp̄s expectationis erit arbitrariū: & hoc eſt tp̄s hoc caſu a canonibus diffinitū. Inn. hic recitat aliquos dicere, ꝙ vltra tp̄s arbitrariū habet vj. menſes, per c. ex tuę. de cle. non reſi. & maxime qñ a principio abeſt de voluntate prælati: quia non debet ei nocere ꝙ ſit abſens legitime a principio. Ad c. præſentiū. vij. q. j. rñdet, ꝙ loq̄tur ſm antiqua tp̄a, ſm quæ minus dabatur tp̄s. Ioã. An. reſidere vr̄, ꝙ vltra hoc tp̄s debeat hr̄e vj. menſes, qñ nõ eſt appoſita pęna, vel cõminatio de procedendo ad pœnã: aliàs aūt non expectabitur vltra tempus comminationis, ſm eum. Certe ſatis æquum eſt, quod dixit gl. vt maius tempus exigat̄, qñ neſcitur vbi ſit. Et ſic temperetur c. ex tuę. de cle. nõ reſi. Secundus caſus, qñ quis eſt abſens a beneficio, & agitur priuari ꝓp ſolã abſentiã, & abſens eſt in loco, de quo ignoratur. Glo. dicit, ꝙ cum tales perſonalirer citari non poſſunt, citabuntur per edictum trinæ citationis apud eorum eccleſias, vt reuertant̄ ad reſidẽdum: & habebunt a termino citationis vj. menſes. Nec ob. ſi dicatur, ſecundum hoc erit melioris cõditionis abſens, & ſe occultans, q̃ abſens, & ſe non occultans: nam primus habebit vj. menſes per c. ex tuæ. ſecundus autẽ habebit ſolum tempus arbitrarium: & ſic habebūt qñq; minus, qñq; ſex menſes. Sed dicit gloſſa, ꝙ hoc ideo eſt, quia ex quo neſcitur vbi ſint, poſſibile eſt ꝙ valde ſint remoti, vel impediti, nec de facili poſſunt ꝑ cõſanguneos reuocari: & ideo eis magis ſubuenitur, vt expectent̄ per ſex menſes: & quia vt dicūt Doc. iſti non poſſūnt hr̄e tempus arbitrarium, ex quo ignoratur locus vbi ſint: & non poſſunt hr̄e tempus arbitrarium, quia deficit terminus a quo debet trahi menſura, ideo oportet aliud tempus determinari. Ad hoc de ele. c. cupientes. j. rñſo. lib. vj. Hoc in prælatis confirmatis: in non confirmatis vero expectãbunt̄ per ſex menſes, vel minus, ſm quod viſum fuerit iudici, vt lr̄a dicit. Sed dic hodie, vt de ele. q̃ ſit. li. vj. quia hodie habet illud tp̄s. Si tñ & illud iudex viderit moderandū, requirendo vt ꝯſentiat, ſatis puto ꝙ & illud poterit moderari. Et hæc ſufficiant de ſecundo caſu principali. Adde caſum alium, quid iuris, qñ agit̄ de proceſſu in abſentẽ confirmatū non ꝯſecratum ex ſola negligentia conſecrandi: & tunc dic, ꝙ expectabitur ꝑ tp̄s, de quo 100. di. qm̃. & per totum, de tranſla. præla. inter. &
8 de elec. cum in cunctis. ¶ † Venio ad tertiū, quid iuris de proceſſu in abſentem actorẽ. Glo. dicit hic, quidã dũt, ꝙ expectabitur ſe epponens electioni per annum: aliàs poterit cõfirmari, ff. de mu. & hono. l. reus. Dicit gl. ꝙ non credit tm̃ expectandū, imo ſuperior ei p̄figit certum terminum, intra quem compareat, & ꝓſequat̄ intentionẽ ſuã, alias priuabit illū, de accu. licet. Sed in ep̄atu dic, ꝙ dant̄ tres menſes, in Auth. de ſan. epiſ. §. ſi quis aūt. Glo. ꝯcludit, ꝙ hęc conſiſtunt in arbitrio iudicis. Nec obſtat de dolo. cum olim. vt ibi no. gl. pen. Et de hac mã
9 dic hodie, vt de elec. c. fi. lib. vj. ¶ † Venio ad ſecundã partẽ principalẽ gl. qñ procedi debet in abſentẽ cauſata cã procedendi, nõ ex ſola abſentia, ſed ex crimine, vel alia cã. Dicit gl. ꝙ tunc citabitur, vt veniat ad ſe defendẽdū: ſi nõ venit, excõicabit̄, & expectabit̄ per annū: poſt annū ꝓcedat̄ ꝯ eū, ſm q̄d hr̄ xj. q. iij. rurſus. & erit proceſſus vt priuet̄, vel ſit priuatus, ſm diuerſitatẽ opi. de quibus ibi. Quod dic, vt declaraui in c. j. ſ. de iud. Inno. hic dicere vr̄, ꝙ refert, an agat̄ ad priuationẽ ꝓp crimẽ: q̃a tunc quãtūcunq; ſit contumax, ſuper crimine non fert̄ ſñia, iij. q. ix. decernimus. Sic in matrimonio carnali dr̄ hic, in quo nõ fert̄ ſñia, qñ nõ agit̄ de fędere matrimonij, ſed de delicto, vt ſ. c. j. ſed ꝓcedet̄ ad excõicationẽ, & poſtea ad priuationẽ ex perſeuerantia excõicationis, vt dr̄ ibi: & ſic ꝓp ꝯtumaciam, & non ꝓp delictū. Vel priuabitur ex delicto, quaſi habeat̄ pro cõfeſſo, ſm aliam opi. maxime qñ ꝯtumacia ꝑdurare ordinat̄ ad p̄ſumendum ꝯ delinquentẽ, vt in hæreſi, de hęre. excõicamus. Qñq; agit̄ de priuatione ipſius nõ immediate ex crimine, ſed ꝓp alium defectum, licèt deſcendentẽ ex crimine, ſiue ſit electus, & non ꝯfirmatus, ſiue ſit ꝯfirmatus, & nõ ꝯſecratus, ſiue ſit ẽt ꝯſecratus, vt ſi aliquis fuit in pacifica poſſeſſione ep̄atus ẽt cõſecratus, & mõ dicatur non electus, ſed intruſus vel ꝑ potentiam, vel ſymoniam, vel dolum: ſi hic fuerit contumax, ꝓcedet̄ ꝯ eū lite non conteſtata ad teſtium receptionẽ, & ſententiã. Ad quod j. dr̄ de matrimonio carnali: quia ẽt ſi ſit cõſummatum, agitur ad eius indagationem lite non conteſtata, ſm Innó. & hæc verba repetit Inn. in duobus locis in gl. in verbo, alicuius. & in gl. in verbo, diffinit̄. Allegat ẽt ad hoc vltimum id, quod habetur de carnali, j. qui ma. accu. poſ. perlatum. & dicit, ꝙ vbi proponit̄ aliq̄d ꝯ famam, vel perſonam, ſi eſt confirmatus, & nõ ꝯſecratus, tp̄s a canonibus diffinitū erit tẽpus, quo dẽt cõſecrari vel ordinari, & vlterius non expectabit̄. De quibus tp̄ibus, de elec. cum in cunctis. Si eſt tm̃ electus, expectabit̄ vſq; ad tp̄s, quo dẽt cõſentire, aliàs priuabit̄: & conſenſit, expectabit̄ tempus, quo debet confirmari: & ex tunc procedetur, ante non. Ad hoc allegat̄ Hoſt. de tranſla. præla. c. ij. & erit in conſecrato tp̄s ſex menſium a tempore conſenſus numerãdū, iuſto impedimento ceſſante: & ſi fuerit conſecratus, nec ibi, nec alibi conſecrabitur, 100. diſt. c. j. Ibi tñ loqui vr̄ de confirmato, de quo dic, vt in d. c. cum in cunctis. ſm Io. And. Hoc tñ placet, inquantum dicit expectari tempora iſta, qñ nõ eſt vere contumaciter abſens, ſed abſens volūtarie, vel culpa: quia ſi eſt ꝯtumaciter uere abſens, ſtatim poteſt procedi, vt in p̄cedẽti §. Sed an habeat locū hic §. in ſolis prælatis, dicit Inn. ꝙ ſic, & procedit non ſolum in epiſcopis, ſed in prælatis inferioribus, qui ſunt ſponſi, vel qui habent curam animarum, cum ibi cã aſſignata ſubſit periculum animarū. In alijs autẽ clericis nõ idem, ſed ꝓcedit̄ ꝯ eos, vt habes de cle. non reſi. ex tuæ. Alij dicunt, & melius, idẽ de cuiuſcunq; electione clerici agat̄: q̃a & per longam moram clericorum in ſpiritualibus defectū patitur eccleſia, de eo, q mit. in poſ. eum, qui. de elec. ſtatuimus. lib. vj. ¶ Notat hic Innoc. ꝙ late ſaltem dr̄ eſſe matrimoniū inter prælatos inferiores: & quod quilibet præſidẽs curæ põt dici latè prælatus, de quo dixi de iudi. c. ij.

SVMMARIVM.

1 *In abſentem non contumacem, quando agitur de matrimonio ſpirituali contrahendo, quomodo procedatur.*

2 *Electus abſens antequàm contra eum procedatur ſuper vitio electionis, expectari debet ſpatio ſex menſium.*

3 *De matrimonio ſpirituali contrahendo agi dicitur, antequam electus ſit confirmatus.*

4 *Electus habet ſex menſes ad conſentiendum electioni de eo factæ. nu. 5.*

Electus

6 *Electus habet ſex menſes ad conſentiendum electioni de eo factæ.*
7 *Dilationes ſunt hodie arbitrariæ.*

1 **§.Quod ſi forſan.** ¶ † Hic agitur de proceſſu in abſentem non contumacem,
2 quando agitur de matrimonio ſpirituali contrahendo.†No.
electum abſentem,antequam contra eum procedatur ſuper
3 uitio electionis,expectari per ſpacium ſex menſium. ¶ † No-
ta ſecundo,quòd in ſpirituali matrimonio agi dicitur de con
trahendo,antequàm electus ſit confirmtaus, uel antequàm
4 conſenſit.¶†Not.tempus datum electo ad conſentiendum,
quia eſt ſex menſium, niſi aliud tempus iudex arbitraretur,
quia illud bene poteſt arctare. De his temporibus dic hodie,
5 ut de ele.c.j.& c.quam ſit.& c.cupientes. lib.6. ¶ † Quæro, a
quo tempore computabuntur iſti ſex menſes? Dixit Vincen.
quòd a die electionis,ſi ſciuit,uel a die factæ primæ monitio-
nis.Hoſtien.dicit,quòd a tempore pręſentatæ electionis:quia
non eſt neceſſe,ꝙ electus citetur, ut ueniat petiturus confir-
mationem: ſed tantum per ſex menſes expectabitur propter
6 eius electionem:quod hic ſatis innuitur.¶†Quæro, an proce
dat hic §.ſiue agatur de priuatione iuris ex ſola abſentia, uel
negligentia non conſentiendi,an etiam quando agitur de pri
uatione electi reſpectu alterius defectus,ꝗ opponitur formæ,
uel perſonæ.Dic,quòd poteſt intelligi, quando agitur de pri-
uatione ex ſola abſentia,& negligentia non conſentiendi: &
tunc dic,ꝙ computabitur tempus,ut ſ.eſt dictum.¶Poteſt ſe-
cundo intelligi, quando agitur de priuatione iuris ratione al
terius obiecti, quod opponitur contra electum, & citatur ut
reſpondeat:nam hoc caſu,ſi per ſex menſes comparere diſtu
lerit,procedetur ſuper eo,quod opponitur,ſiue ſit lis cõteſta-
ta,ſiue non:& non obſtat quòd non ſit abſens per contuma-
ciam,ſecundum Inno.Dicit Hoſtien. quòd non uidet quali-
ter poſſet dici contumax citatus,ut reſpondeat,qui non venit
intra ſex menſes,imo eſt contumax,& proceditur contra eũ,
ut hic,& de cle.non reſi. ex tuæ. Hæc eſt mens literæ, ut mihi
uidetur,ſi abſens eſt electus non malitioſe,nõ obſtante quòd
non ſit uerus contumax, & etiam ꝙ ſit impeditus, quo caſu
non eſt contumax uere,licèt apparẽter,ex quo eſt citatus, vel
dato quod non ſit inuentus,quibus caſibus nõ procederetur
ad illa,quę ſunt magni præiudicij,ut dicã j.de eo, qui mit. in
poſ.cau.rei ſer.c.fi.dico,quòd tunc procedetur,expectato tan
to tempore,quo ex ſola abſentia poſſet priuari: quia cũ alia
via ueniret priuandus, non fit ei præiudicium, ſi nunc ſuper
cauſa procedatur,imo dicitur ſecum mitius agi: & puto ꝙ iu
dex poterit eligere quam viam uelit, uel priuare ratione ab-
ſentiæ,uel procedere ad cauſam, quæ opponitur, & per ele-
ctionem unius altera per hoc non tolletur,niſi ueniret pendẽ
te iudicio: quia re integra purgaret moram,argu. ff. de in in-
teg.reſt.l.fi.unde in confirmato expectabitur tempus de con-
ſecrando:in cõſecrato expectabitur tempus, de quo in §.p̄ce-
denti.In electo expectabitur tempus,quo conſentire arctat̃:&
ſic utrobiq; computabitur tempus, vt ſ. Per quæ puto quod
ſi lite conteſtata,& eo vero contumace exiſtente,ſaltem appa
renter,qđ eſt, eo quod abſentat ſe iudicio cępto, procedetur
nullo tempore expectato,lite etiam non conteſtata: & eo ve-
ro contumace,qđ eſt in caſibus præcedentis §.procedetur cõ
tra eum nullo tempore expectato,lite nõ conteſtata:& eo ve
ro non contumace,nec apparẽter, expectabitur per tempus,
quia tunc grauatur in procedendo, vbi procedi non debet,
releuatur in temporis interuallo.Ad hoc ff. de iureiurando.l.
7 eum,qui.& hęc eſt ipſa veritas.† Vltimo Doct.hic dicunt per
literam,quòd dilationes arbitrarię ſunt,alleg.de iud.nonnun
quam.de procu.dilectus.

SVMMARIVM.

1 *In abſentem non uere contumacem quomodo procedatur lite non conteſtata in cauſa matrimonij carnalis.*
2 *Ad ſententiam non proceditur in cauſa matrimonij carnalis contra non culpabiliter abſentem abſque malitia.*
3 *In abſentem quare ad ſententiam non proceditur lite non conteſtata.*
4 *Exceptionis finis ad elidendam actionem.*
5 *Contumax dici non poteſt, qui eſt egritudine, & captiuitate detentus.*
6 *Ad ſententiam diffinitiuam procedi non debet lite non conteſtata.*
7 *Ad ſententiam diffinitiuam quomodo poteſt procedi lite non conteſtata in cauſa carnalis matrimonij.*
8 *In cauſa matrimonij carnalis dirimendi quas exceptiones habeat uir, ubi probatum eſt,quòd coniuges ſunt in quinto gradu.*
9 *De morte alicuius quando veriſimiliter dicatur præſumi.*
Matrimonium quando poteſt licite contrahi per alterum coniugum.
10 *Ad ſententiam diffinitiuam an poſſit procedi,ſi citatio non tranſiuerit in notitiam citati.*
Citatio quando non requiritur,ut tranſeat in notitiam citati, ut ex ea poſſit procedi ad ſententiam.
11 *Vxor quibus caſibus priuatur exactione debiti ſine culpa.*

1 **§.Si autem.** ¶†Hic agitur de modo procedendi in nõ vere contumacem lite non conteſtata in
matrimonio carnali.Primo ponit dictum. Secundo illius aſſi
gnat cauſam,ibi,ei quidem.Tertio tollit obiectum,ibi,nequa
2 quam.¶†Nota,quod in cauſa matrimoniali ad ſententiam nõ
proceditur diffinitiuam contra non culpabiliter abſentem,
vel culpabiliter abſq; malitia: & ſic ad hoc vt procedatur ad
ſententiam in cauſa matrimoniali, non ſufficit præſumpta,
aut ficta contumacia, ſed exigitur uera, aut apparens vera.
3 ¶†Nota caſum,quare ad ſententiam diffinitiuam non proce
ditur in abſentem lite non cõteſtata,ne contingat tolli ius ab
4 ſentis,qđ veriſimiliter melius defendit agens. ¶†Nota finem
exceptionis,quia eſt elidere actionem.¶Nota,ꝙ licèt quis nõ
debeat iure ſuo priuari ſine culpa,& cauſa,priuatur tamen ſi-
5 ne culpa cũ cauſa.¶†Nota, ꝙ egritudo, & captiuitas excuſat
quem a vera contumacia.Item abſentia, vnde citari non poſ-
6 ſit,uel inueniri. ¶†Opp. ꝙ non proceditur ad diffinitiuam li-
te non conteſtata,vt ſ.c.j.So.Ibi quando agitur ad ſeparatio-
7 nem thori:hic quando agitur pro fœdere coniugij.¶†Opp.ſe-
cundo,ꝙ procedi poſſit ad ſententiam lite non conteſtata, vt
ſ. §. porro.Subeſt enim hic cauſa, quæ ibi, ſcilicet fornicatio-
nis timor.Dic,quod illa cauſa eſt impulſiua,qua aſſiſtente nõ
ſemper aſſiſtit diſpoſitio:ſed cauſa finalis fuit vera contuma-
cia ibi,quæ hic ceſſat.Vel vtrunq; ſcilicet vera contumacia,&
periculũ fornicationis illud ibi inducit, altero ceſſante, ceſſat
diſpoſitio. Concludit ergo hic Hoſti. quòd vbi agitur contra
contumacem,ſiue agatur de matrimonio dirimendo, ſiue ꝯ-
trahendo,ad ſententiam proceditur lite non conteſtata,vt pa
tet ſ.§.porro.Nec credo hoc immutatũ ꝑ cle. diſpendioſam.
niſi in hoc,ꝗa ibi ante exigebatur perẽptorium,modo nõ exi-
gitur.Sed an exigatur malitioſa abſentia,vel culpoſa:dic ſi agi
tur de matrimonio contrahẽdo,& non eſt contumax. Si agi-
tur de dirimendo contracto ex ſola abſentia, ſerua qđ not.de
ſpon.de illis.Si agit̃ de contrahendo impediẽdo ex altero im-
pedimento, qđ allegetur, etiam p̄t ſeruari qđ habetur in d.c.
de illis.& tempore illo lapſo p̄t procedi ad ſententiam, etiam
ſi non ſit culpabiliter abſens, vt ſ.§.præcedenti.Si agit̃ de con-
tracto dirimendo, ſi abſens eſt ex culpa,dicit Hoſt. ꝙ p̄t proce
di ad ſententiam diffinitiuã,arg.a contrario literæ ibi, cum ſi-
ne culpa.Sed ei obuiat ibi,ſed non malitioſa:ꝗa ſufficit quod
non ſit abſens malitioſe,q̃q̃ culpa poſſit imputari.Sed ꝓ Hoſ.
facit tex.in c.j.qui ma.accu.poſ.& in c.perlatũ. qui fi. ſint leg.
Hæc pars eſt vera,& ibi dum dicit,non malitioſa, ſubaudiunt
Doc.nec culpabili: vt ꝗa abfuit aliqua ꝓbabili cauſa, vt cauſa
ſtudiorum,vel iuit ad nundinas,vel viſitauit amicum, vel iuit
vltra mare,puta in peregrinatione:nã propria tunc voluntate
abfuit,ſed ꝓbabili. Secus ſi culpabili, ꝗa nihil ꝓbabile habe-
bat: quæ in dubio probabilis præſumitur.Fortius procedi p̄t
ſi abſit malitioſe, uel quando ei poteſt aliquid imputari, vel
aliquo modo citari poſſit: quo caſu poteſt procedi contra ip-
ſum,ex quo aliquid imputari p̄t:ſed ſi nihil imputari p̄t, non
proceditur contra ipſum,nec mulier contrahere poteſt ex ſo-
la abſentia:nec obſtat quod priuetur ſine culpa,&c. quia ſol-
ue vt in litera.In dubio aũt ſi non apparet an culpabiliter, vel
doloſe ſit abſens,præſumitur abeſſe ex dolo, ꝗa obligatus eſt
eſſe cũ vxore,vt no.ꝗ ma.acc.poſ.c.j.ad hoc qui fi.ſint leg. ꝑla-
tũ.& qđ no.de eo,qui mi.in poſ.c.fi.ſecundum Inn.qđ no.Tu
dic,ꝙ ſi culpa incipit ad dolo,licet ad aliũ finem cõmiſſo pro
cedit,poſſit,vel nõ poſſit inueniri,vt in c.1.qui mat.accu. poſ.
ſi a propria voluntate non doloſa, licet ſit culpa non eſſendo
cũ vxore,non proceditur,niſi cum diſtinctione,an poſſit cita-
8 ri,vel non.Primum teneretur in practica.¶† Quæro, quas ex-
ceptiones poterat habere vir?Dic forte contra teſtes ad repro
bandas perſonas teſtium vel dicta: vel probabit quartum gra
dum,vbi illi probarunt quintum:vel forte probabit ſecum di
9 ſpẽſatum.¶†Quæro cũ gl.quando dicatur veriſimiliter præ-
ſumi de morte.Dicit gl.ꝑ famam,vel ꝗa ſenex erat, vel in acie
fuit,& nõ redijt:tunc ſi contrahat mulier,ab adulterio excuſa
tur,34.q.2.cũ per bellicã.vel ſi recepit literas illorum, cum ꝗ-
bus militauit,C.de rep.auth.hodie.Recitat alios dicere,ꝙ cõ-
trahere non debet, niſi ſit certa de morte, vt j. de ſecun.nup.
dominus.& de ſpon.in præſentia.Sed dicit̃ ſatis certa per hu-
iuſmodi præſumptiones,ex quo aliquo tempore, vt per annũ
expectauit. Nota gl.quod vbi exigitur probatio certa, ſufficit
probatio præſumpta præſumptione violenta. De hoc quali-
ter mors probetur,dixi plene in d.c.in præſentia.& Bar. in l.2.
10 ff.quemadmo.teſt.ape.¶†Oppo. ſecundo, quòd ad ſententiã
procedi poſſit,ẽt ſi non trãſiuerit citatio in notitiam citati,de
dolo.cauſam.& c.fi.Gl.allegat pro & contra, an exigat̃ ꝙ edi-
ctum tranſeat in notitiã citati.Concludit, ꝙ regulariter nõ eſt
neceſſariũ,imo ſufficit ſi requiſitus nõ inuenitur,de dolo,cau-
ſam.cum ſi. Fallit in caſu iſto, in quo exigitur vel quod tran-
ſiuerit in notitiam citati, vel malitioſè ſit abſens, & hic eſt
gloſſa.Dic, & eſt de mente Innocentij hic, ſi agitur de fine

miſſionis ex primo, tunc non exigitur quod ſit perſonaliter ci
tatus, nec exigitur malitioſa abſentia: ſufficit ꝙ requiſitus nõ
inueniatur,& non defendatur, quia in talibus ſufficit ficta cõ-
tumacia : imo ſufficit non defendi. Et ſic loquitur c. cauſam.
cum ſimil. Si agitur proceſſu ad ſententiam diffinitiuam, ibi
exigitur regulariter vera contumacia, vel apparens vera. Ideo
exigit, qđ ſit perſonaliter citatus, quia tunc apparens eſt vera
contumacia, vt patet ff.de app. ex conſenſu. & patet ex not.in
clemen. ſi autem. de dolo & contumacia. & facit quod not.in
l.3.§.prætor.ff.de dam.infe. Sufficit etiam, ꝙ aliter concludat
vera contumacia, quæ colligitur alijs tribus caſibus. Primus,
quando ſe occultat,& latitat. Ad hoc ſ.§.porro.ff. ex qui.cau.
in poſ.ea.l.Fulcinius.per totã l. Item quando impedit, ne cita-
tio ad eũ veniat, quo caſu citatio ad domũ ꝯcludat eum verũ
cõtumacẽ, vt notabiliter tex.dicit ſ.§. porro. Itẽ quãdo abeſt,
iudicio iã cum eo cepto, vel vbi obligatus eſt ad eſſendum in
certo loco, qa præſumitur malitioſe abeſſe: aliàs nõ pt proce-
di ad diffinitiuã: certe imo pſumitur tunc ex culpa, vt hic eſt
caſus in abſente ꝓpria voluntate, niſi intelligat ex aliqua cau
ſa ꝓbabili, quæ excludit malitiam, qa in dubio pſumitur. Fal-
lit in matrimoniali, in qua ſufficit, ꝙ ſit culpabiliter abſens,
vt in c.1.qui ma.accuſ. poſ. Ad hoc 11. q.3.certum. vbi habes
tres modos verę contumacię vel non veniendo, quãdo eſt in-
uentus, vel non parendo, vel illicentiatus recedendo. ¶Opp.
ꝙ ad ſententiam poſſit ꝓcedi, dato ꝙ malitioſe nõ ſit abſens,
vt qui fi.ſint legi.c.perlatum. Sol. Non dicit ibi ſententiam te
nere: ſed dato ꝙ lata ſit, qa in facie eccleſiæ ſeparati ſunt, be-
ne tribuit color ad ſm matrimonium, vt proles ꝓdita legiti-
ma efficiatur, vt ibi innuitur. Itẽ ibi abeſt ſine cauſa, & ſic ma-
litioſe præſumitur abſens, vel ſaltem culpabiliter. ¶Opp. ad
idem qui ma.accuſ.poſ.c.j. Dic, ꝙ illa per iſtam corrigitur. Itẽ
ibi fuit abſens culpa ſua pp delictum, qđ cõmiſerat,& ſufficit,
ꝙ culpabiliter abſit: vel ſm Hoſt. ſufficit, qđ lapſo anno ex cã
contra talem adhibita diligentia, de qua in dicta decre.perla-
tum. quod innuit litera hic: vel in breui tu tene mediam ſolu
tionem. Inn.dicit, ꝙ ibi,& in c.1.& c. perlatum. fuerunt mali-
tioſe abſentes, quo caſu ſufficit citatio ad domũ: alias non ſuf
ficeret in his quę ſunt grandis prçiudicij, vt no.de eo, qui mit.
in poſ.c.fin. Tene mediam, qa ſufficit culpabilis abſentia, ma
xime quando trahit originem a dolo, vel delicto, ne delictum
præſtet immunitatem:& in dubio, ſi aliud non apparet, mali
tioſa præſumitur, vt dicit Inn. ſi mulier neſcit vbi ſit, vt d. c.1.
de cle.non reſi.ex tuæ.& idem ibi no. quia obligatur ad eſſen-
11 dum cum ea. ¶†Vltimo gl.ponit caſus, quibus mulier priua-
tur exactione debiti ſine culpa, ſed non ſine cauſa: dic vt in
ea, quia eſt clara, &c.

SVMMARIVM.

1 *Ad teſtium receptionem quomodo poteſt procedi lite nõ conteſtata, duobus caſibus hic expreſsis.*
2 *In cauſa inquiſitionis non proceditur lite non conteſtata, quando ad inſtigationem alterius proceditur per viam querelę.*
3 *Iudex vbicunque ex officio procedit, an ibi ſit lis conteſtanda.*
4 *Inquirere de iuribus eccleſiæ an poſſit inferior à Papa.*
5 *Teſtium ad ęternam rei memoriam publicatio quando habeat locum.*

1 §.Sunt & alij. ¶†Ponit duos caſus, in quibus poteſt
procedi ad receptionẽ teſtium lite nõ
conteſtata. ¶Nota iſtos duos caſus, in quibus ad receptionẽ
2 teſtium proceditur lite non conteſtata. ¶†Opp.primo, ꝙ in
cauſa inquiſitionis non procedatur lite nõ conteſtata, vt not.
j.de purg.can.c.cũ dilecti. Dicit Hoſt. ꝙ in inquiſitione, in qua
proceditur ex mero,& puro officio, procedit quod hic, quia
tunc non eſt perſona, cum qua lis conteſtetur. quãdo autem
ad inſtigationem alterius proceditur per viam querelæ impe-
trata inquiſitione, dicit, ꝙ neceſſaria eſt litis conteſtatio, vt ibi
not. Idem dicit Inn. litem conteſtandam, quando inquiritur
aliquo ſpecialiter proſequente, vt not. de teſti. cum olim. ad
fin. magnæ glo. maxime quando agitur de aliquo iure alteri
dando, vel accreſcendo. Ad hoc glo. pro & contra de re iudic.
cum I.& A. in verbo, lit.conteſt. Hoc tenet Goffre. hic in Sum-
ma. Spec. in tit. de inquiſi.§.j. verſi. ſed ſi igitur. opi. recitatis cõ
cordat opi. ꝙ in generali inquiſitione, ſiue abſit proſecutor,
ſiue non, non fit litis conteſtatio. Sic loquitur de re iudi. cum
I.& A. in ſpeciali, ſi proſecutor inquiſitionis nõ eſt, nulla fit cõ
teſtatio, vt hic: fit tamen quædam quaſi conteſtatio, quæ eſt
inter famam,& reſponſionem factam traditis capitulis ſecun
dum formam c. qualiter. ad illa iuncta reſponſione, vt dicit
Hoſt. de accuſ.c.qualiter. Si ſit inſtigator, ſi eſt tantum aſſiſtẽs,
vel ibi poſitus per iudicem vt iuuet, cum eo lis non eſt conte-
ſtanda: ſi ſit proſecutor ſpecialis impetrans,& aſſumens in-
quiſitionis telam, cum hac eſt lis conteſtanda, vt dixit hic
3 Innoc.& Hoſtien. vbi ſupra. ¶†Quæro, an vbicunque proce-
dat iudex ex officio, ibi lis non ſit conteſtanda. Dicit Inno-
cen. hic, quòd verbum, exceſſus, hic late patet, quod com-
prehendat quando agitur ex officio iudicis pro iuriſdictio-
nibus, vel iuribus eccleſiæ, quæ male occupata, uel detenta di
cuntur, j.de teſt.cum olim.2.q.7.quapropter.de ſim.licet He-
4 li.de accu.qualiter. †Nota hoc dictum Inn. ꝙ pro iuribus ec-
cleſiarum, ubi male tenẽtur, põt agi officio iudicis,& iudex
inquirere. Sic declara dictũ Inn.ſ.in prin.c.qui dicit, ꝙ pro iu-
ribus eccleſiarum non poteſt procedi ad inquiſitionẽ, niſi ex
magna cã: qa eſt magna cauſa, eo ꝙ male tenentur. Et ſic tem
pera dictum indiſtinctum, qđ ponit de iureiur. ad noſtrã. vbi
dicit non poſſe inferiorem a Papa inquirere de iuribus eccle
ſiæ.& vide qđ ſcripſi ſ.de poſtul.præla. bonæ. Dicit etiã Hoſt.
hunc §.locũ hre, qñ inquiritur de electione, vel electo, iudice
procedente ex officio, de elect.cũ dilecti. ubi dicit Ber. hunc §.
intelligi,& locũ habere his caſibus. Ad hoc de elec. cũ nobis
olim.& no.in c.j.de poſtu.pła.lib.6.per Inn.& dixi de libel. ob
5 la.c.j.& ſ.eo.in prin. †Quæro, qñ habeat locũ publicatio hęc.
Dic, qñ aliqs timet, ne ſibi fiat in poſterũ controuerſia ſuper
aliquo, tunc põt petere a iudice, ut teſtes, qui interfuerunt ne
gotio, publicentur, id eſt eorum dicta redigantur in publicã
formam ad ęternam rei memoriam. j. de teſt. ſignificauit. in
Aut.de teſt.§.pen. Et hoc caſu recipiunt oẽs teſtes, ſiue ſenes,
ſiue iuuenes, ſiue debiles,& ſtatim publicantur. Et in hoc eſt
differentia inter hanc receptionem,& illam, de qua pmiſit in
prin.ca. quia ibi recipiunt tantũ ſenes, uel de quorũ abſentia
timet:& illi nõ ſtatim publicantur, ut ibi not. Itẽ illa in acto-
re, hic §.in reo. Itẽ ibi nõ ualet ultra annũ, niſi fiat denũtiatio:
hic valet perpetuo,& ſine denũtiatione. Itẽ hic recipiuntur te
ſtes pſentibus his, ꝯ quos recipiuntur, uel ab initio citatis, ibi
non:& ſic citati nõ fuerunt. Differt hęc ab illa, de qua ſ.§.por
ro. Quod per te videas, ſecundum Ioan.And.

SVMMARIVM.

1 *In abſentem quibus caſibus non proceditur ad ſententiam diffinitiuam lite non conteſtata.*
2 *In contumacem proceditur in actione reali per miſſionem in poſſeſſionem.*
3 *Contumacia quomodo purgari poſſit aduerſus miſſum in poſſeſſionem.*
4 *Poſſeſſionem rei nactus cauſa contumaciæ veræ, illius efficitur poſſeſſor ſolo anni lapſu.*
5 *Actiones reales, perſonales, & mistæ, quæ ſint.*
6 *Cautionem de iudicio ſiſti non præſtat, qui non eſt contumax.*
7 *Poſſeſſionem rei qui perdidit cauſa contumaciæ; quomodo uideatur ſibi reſeruata defenſio pro eadem recuperanda.*
8 *Contumax quando debeat cauere ad purgandum contumaciam.*
9 *Contumax in purganda contumacia de quibus expenſis ſatisfacere debeat.*
10 *In poſſeſſione recuperanda perdita ratione contumaciæ, ubi uenit intra annum, an ſit vocandus actor.*
11 *Poſſeſſione recuperata, quam quis perdiderat ratione contumaciæ, ſi iterato ſit reus contumax, quomodo aduerſus eum procedatur.*
12 *Excommunicationis exceptione nunquid repellatur reus a petitione recuperandæ poſſeſſionis perditæ ratione contumaciæ.*
13 *Contumax, qui poſſeſſionem rei perdidit ratione contumaciæ, ſi veniat poſt annum, non ſatisfacit de expenſis.*
14 *In actionibus realibus, an exigatur ſummaria cognitio.*
15 *Citatio trina an ad actum miſſionis in poſſeſſionem exigatur.*
16 *Contumax vbi priuatur poſſeſſione ratione contumaciæ, ſi non veniat intra annum, a quo tempore incipiat annus.*
17 *Ad poſſeſſionem recuperandam nunquid compellatur is, contra quem eſt facta miſſio.*
18 *Contumax an indiſtincte audiatur cum cautione de iudicio ſiſti.*
19 *Cautionem, quam quis habeat præſtare, vbi ſatiſdare tenetur, etiam ſi ſit contumax.*
20 *In poſſeſſionem miſſus an dicatur poſſeſſor incommutabilis poſt lapſum anni, vel exigatur ſecundum decretum. nu. 21.*
21 *In poſſeſſionem rei miſſus an efficiatur verus poſſeſſor ante annum.*
Decretum ſecundum an exigatur in reali poſſeſſione poſt anni lapſum.
22 *Actio hypothecaria an quo ad effectum miſſionis æquiparetur realibus, an vero perſonalibus.*

1 §.In alijs. ¶†Hic agitur de modo procedendi in abſen
tem lite non conteſtata in caſibus, in quibus
non poteſt procedi ad diffinitiuam ſententiam. Et primo loq
tur de conuento proprio nomine. Secundo de cõuento noĩe
alieno in reali. Tertio loquitur de conuento in perſonali. Se-
2 cunda ibi, qđ ſi. Tertia ibi, ſi autem. ¶†Nota modum proce-
dendi in contumacem in reali, quia proceditur ad miſſionẽ
in poſſeſſionem. Et nota effectum,& finẽ miſſionis, ut tedio af
3 fectus ueniat reſponſurus. ¶†Nota modũ purgãdi contuma-
ciam competentem miſſo, quia dẽt uenire intra annũ,& prę-
ſtare debet cautionem de iudicio ſiſti,& offerre ſatisfactionẽ
4 expẽſarũ,& poſtea poſſeſſionem recuperabit. †Nota effectũ
miſſionis lapſo anno, qa actor ſolo lapſu anni efficitur uerus
poſſeſſor. Et no. effectũ, ꝙ efficiatur poſſeſſor, quia efficitur de
poſſeſſore petitor,& ſolum ſibi reſeruatur quæſtio ſuper pro-
prietate, nec amplius auditur de poſſeſſione, niſi probet de

proprie-

proprietate. Et ſic in eũ transfundit onus probandi in ꝓprieta
te. ¶ No. arg. pro & cõtra, ꝙ miſſus in reali ſtatim efficit verus
poſſeſſor: ibi recuperabit. & ꝙ nõ efficit, niſi lapſu anni: ibi, cõ
ſtituat. Similiter eſt arg. ꝓ & ↄ̃, ꝙ ſolo lapſu anni efficiatur ue
rus poſſeſſor, & nõ efficiat niſi miniſterio iudicis: ibi, ↄſtituat.
5 †Opp ꝙ nõ perfecte diſtinxerit Papa, quia dixit de perſonali-
bus, & realibus, & nõ dixit de miſtis, q̃ eſt tertia ſpecies actio-
nũ: ſicut fami. erciſ. cõi diuidundo, finiũ regundorũ. Inſtit. de
act. §. quędã. So. Inquantum dant ad rẽ, ſequunt nãm realiũ:
inquãtũ dantur ad perſonales præſtationes, ſequunt naturã
perſonalium circa miſſionem, ff. fa. erci. itẽ Labeo. §. familiæ.
De interdictis aũt, quæ ſunt perſonalia in rẽ ſcripta, dic ꝙ imi-
tant naturã realiũ. Ad hoc qđ not. de fo. cõpe. ex parte. Idẽ đt
Io. An. de actione ꝙ met⁹ cauſa: qa licet perſonalis ſit, tamen
eſt in rẽ ſcripta, ff. qđ met. cau. l. metum. §. nolẽti. & l. licet cum
tui. §. licet. & l. ſi cũ exceptione. §. aliquãdo. & l. pen. §. diu⁹. ſm
Goffr. De hypothecaria glo. ſunt cõtrariæ. Glo. in l. 3. §. ult. de
acquir. poſ. dicit idẽ qđ in reali. gl. in l. ſi quis emptionis. §. fi. di
cit idẽ qđ in perſonali. Dy. dixit, ꝙ ſi ſit miſſio ↄ̃ debitorem,
idẽ qđ in perſonali: ſi ↄ̃ tertiũ, idẽ qđ in reali. Puto, qđ quo ad
miſſionem idẽ, qđ in reali, ↄ̃ quẽcũq; agatur: ſed lapſo anno
quis ſit effectus, dicã ſuper gl. vlt. in §. fi. & tãgit Cy. in d. l. ſi qs
emptionis. & in l. cum proponas. C. de bo. auth. iudic. poſ. vbi
6 per gl. †Opp. tales cautiones indiſtincte non p̃ſtãdas, ff. qui ſa-
tisd. cog. l. ſciendũ. in Auth. de ſan. epiſ. §. ſi uero ꝓ cauſa. Sol.
Ibi loquitur de nõ cõtumacibus, hic de cõtumacibus, contra
quos eſt facta miſſio, in quibus non procedit diſtinctio illa.
7 †Opp ꝙ nõ reſeruet defenſio, ſed ſolũ ius agẽdi, ex quo aduer
ſarius miſſus efficit poſſeſſor, & poſſeſſor nõ uendicat, Inſt. de
act. in prin. ff. uti poſ. l. j. §. j. de iud. examinata. So. Dic, defenſio
ne, id eſt impugnatione. Sic 8. di. quo iure agis. i. defendis. Hẽt
ergo neceſſe agere, ex quo poſſeſſionẽ amiſit, ff. de rei uẽd. l. fi.
Vel forte ideo dixit, quia ſi adhuc detinet, de ꝓprietate poſſet
fidẽ facere, & cõtumax detẽtationẽ haberet, C. de p̃ſcrip. 10.
an. ſi quis emptionis. §. fi. j̃. de ord. cog. cũ dilectus. uer. vñ ver⁹.
8 ff. ad exhi. l. 3. §. ibidẽ. †Quæro, qñ ſit exhibẽda cautio hæc. Dic
ꝙ ante ingreſſum iudicij, ut C. de iud. ſancimus. j̃. đ app. repre
hẽſibilis. Nec credit Vin. locum habere quadrimeſtre, qđ dat
9 iudicatis ad executionẽ: de quo s̃. de of. del. quęrẽti. †Quæro,
de quibus expenſis ſatisfaciat. Dic ꝙ de factis ante miſſionẽ,
vel citationẽ. Idẽ ſi poſt occaſionẽ cõtumaciæ, de procu. audi
tis. ſm Hoſt. An aũt minor euitet condemnationem expenſa-
rum, uide in Spe. de primo, & ſcđo decre. §. reſtat. uer. ꝗd ſi nõ
10 reperiant. in 4. col. †Quęro, an uocandus ſit actor tẽpore recu
perationis poſſeſſionis. Io. An. remittit ad Specu. de primo de
cre. §. iam de effectu. verſi. ꝗd ſi ipſe iudex. ad fi. ubi đt, ꝙ ſi nõ
offert cautionẽ, vocãdus eſt actor: ſi offert cautionẽ, nõ eſt uo
candus de neceſſitate: quia uel cautio erit legitima, & habet
intentũ: vel cautio non erit legitima, & habebit ꝓ nõ cauto:
& lapſu anni efficit uerus poſſeſſor, C. ſi per uim, vel alio mõ.
l. fi. Et per hoc in uer. ſeq. dicit ꝓuiſum, qñ miſſus eſt ↄtumax,
uel longinque abſens: quia is, ↄ̃ quẽ eſt facta miſſio, habet ſa-
tisfacere de expẽſis, & cautionẽ idoneã p̃ſtare, & ſibi reſtituet
poſſeſſio. Ad hoc de ſen. excõ. ſacro. de offi. ord. paſtoralis. §. j.
16. q. 3. §. poteſt. l. fi. C. de anna. exce. Sed melius eſt, ꝙ uocet, ꝗa
põt cõtendere ſuꝑ expẽſis, uel quãtitate expẽſarũ, de eo, ꝗ mit.
11 in poſ. cũ veniſſent. Ad hoc qđ no. de app. qua frõte. †Quid ſi
recuperata poſſeſſione reus iterato ſit contumax, uide in Spe.
12 in loco præalleg. & uide quod no. de do. & contu. c. j. †Nunqd
ab hac petitione reus repellat exceptione excõicationis: dic
ut in Spe. de contuma. §. fi. uer. ſed pone, reus. De hoc dicã j̃. đ
except. cum inter. & per Bar. in l. de pupillo. §. fi. ff. de no. oper.
13 nunc. †Quæro, an ueniens poſt annũ debeat ſatisfacere de ex
penſis. Vinc. ꝙ non, quia ſatis eſt ꝙ poſſeſſionẽ amiſit, & fact⁹
eſt de poſſeſſore petitor, de iud. at ſi clerici. Et hoc placet Ioã.
An. licet Hoſt. ↄ̃ in Summa huius ti. §. j. uerſi. ſed quid in illo.
14 †Quæro, an in reali exigat ſummaria cognitio. Dic, opi. ſunt.
Vr̃ ꝙ nõ, ꝗa hic nõ exigit. Accur. ꝙ ſic, interrogatus cõſulẽdo.
Odof. cõtrariũ. De quo in Spe. de primo & ſcđo decre. §. j. uer
ſi. ſed nunquid p̃cedat. in 5. col. Spe. & Ioan. An. in add. tenent
qđ exigit: quia dato ꝙ hic nõ dicat, ſuppleri debet. Sic & non
dicit in perſonali, in §. in alijs. & tñ ſupplet: & hoc propter p̃iu
dicium, quod fit, ꝗa lapſu anni efficit uerus poſſeſſor, & incõ-
mutabilis: quod eſſet abſurdum ſine cauſæ cognitione fieri.
15 †Quæro, an ad actum miſſionis exigat trina citatio, vel cum
ſolennitate edicti perẽptorij. Dic, ꝙ licet non exigatur quo ad
condemnationem expenſarum, exigitur tñ quo ad actũ miſ-
ſionis, ut no. gl. in l. ſi finita. §. ſi plures. ff. de dam. infec. Et patet
ex his, q̃ no. Cy. in l. cum proponas. & ibi Bar. C. de bo. autho.
iud. poſ. & no. gl. in c. quoniam contra falſam. de prob. in ver.
dilationes. in fi. uer. Idẽ de excõicatione dicit. Ad quod de ſen.
excõ. ſacro. 24. q. 3. de illicita. & ff. de re iud. l. contumacia. Idẽ
Bar. in l. ↄſentaneũ. C. qũo & qñ iud. allegat l. præſenti. §. ſed ſi
hoc. C. de ijs, qui ad ecc. cõfu. licet Butr. ↄ̃, in d. l. conſentaneũ.

cum hoc non reperiat, niſi in diffinitiuis. Tene primũ. Hoc te-
net Bar. in l. 4. §. Iulianus. ff. de dã. infec. allẽ. expreſſum in l. con
ſentaneũ. C. qũo, & qñ iud. Et hæc đt vera, ſiue hæc miſſio fiat
ante litis conteſtationẽ, ſiue poſt. Nõ obſtat ſi dicat, poſt litẽ
conteſtatam omnis dilatio eſt peremptoria, ff. de fer. l. fi. quia
illud eſt uerum in dilationibus probatorijs: in expectatorijs
aũt, uel citatorijs ſemper debet adijci peremptorium, ad hoc
ut ꝓcedat ad diffinitiuã, vel miſſionem, ff. de iud. ad perempto
riũ. & d. l. conſentaneũ. Secus dicit in citationibus, quæ fiunt
ad alias interlocutorias, quia illæ in dubio cenſentur perem-
ptoriæ, ut ad uidendum iurare teſtes, C. de teſt. ſi quãdo. vel ad
aliã interlocutoriã, ſm Bar. Si tñ ſit citatus perẽptorie ad ha-
bẽdũ delictũ cõtumaciæ, an exigatur alia citatio ad actũ miſ-
ſionis: Bar. dicit ꝙ nõ, ſi additũ eſt iſtud, Et perẽptorie: quia ꝑ
illud verbũ ſatis vr̃ comminari ſe proceſſurum ad miſſionẽ, ꝑ
l. cõſentaneũ. C. qũo, & qñ iu. Quod forte nõ eſt quo ad diffi-
nitiuã. Tutius tñ eſt, ꝙ quo ad miſſionẽ iudex comminatur,
alias procedetur ↄ̃ te, nõ obſtãte tua cõtumacia, ff. de iudic. ad
perẽptoriũ. & de of. dele. cõſuluit. ubi hr̃ de primo. Ad hoc qđ
16 no. in l. 3. ff. de re iud. †Quæro, a quo tꝑe computatur annus.
Quidam ꝙ a tẽpore, quo uẽtũ eſt in poſſeſ. ff. de pig. actio. l. nõ
eſt mirũ. & a tempore miſſionis, ſi nõ admittat, vt no. in Spec.
de primo & ſecundo decre. §. iam de effectu. uer. ultimo quæ-
ro. in 11. col. Ad hoc tenet hic Egi. ſm Io. An. Contrarium te-
net Spe. in ti. de ſcđo decre. §. uidendum. uer. hoc quoq; notã-
dum. in 6. co. ubi tenet qđ a tẽpore decreti primi hoc tempus
cõputatur pro eo, j̃. de dolo. contingit. Io. An. allegat ibi in ad
di. plene pro & cõtra: & ꝙ a tẽpore miſſionis, allegat §. in alijs.
vbi non ſit mẽtio de decreto, ſed miſſione, de offi. ord. paſtora
lis. in fi. de eo, qui mit. in poſ. c. j. & 2. de ver. ſig. dilecto. C. de p̃.
ſcrip. trig. an. ſi quis. in fi. Itẽ quia in pęnis, &c. ut in regula, in
pęnis. de re. iur. lib. 6. facere vr̃ differẽtiã, ſed ꝑfecte nõ firmat,
an decretũ interponat de tertio mittẽdo: & ꝗa nõ efficit ſtatĩ
poſſeſſor, tempus currit a tẽpore miſſionis: an dicat, ↄſtituo te
poſſeſſorẽ, uel iubeo: & tunc dicit, ꝙ licet adhuc nõ efficiatur
poſſeſſor ante miſſionẽ, ut not. Io. An. in addi. Spe. de ſecundo
decre. §. 2. ſuꝑ ſcđa forma, per l. cum poſtulaſſem. ff. de dam. in
fec. hoc tñ faciet iudicis authoritas, & voluntas, ut ſicut curre
ret decẽniũ appellationis interponendæ a tẽpore pronuntia-
tionis, ſic currit a tꝑe ꝓnuntiationis, licet non ſtatim actor poſ
ſeſſionẽ nãciſcatur. Dico, ꝙ ſi inter decretũ, & miſſionẽ nõ ſit
dare mediũ, caſus non hẽt dubiũ: ſi eſt dare mediũ, & hoc cõ
tingit propter culpã rei, a tꝑe decreti currit annus, de dolo. cõ
tingit. Si hoc cõtingit culpa actoris, & nõ currit niſi a tꝑe miſ-
ſionis, non obſtat ꝙ hãc culpã nõ poſſit allegare reus, q̃ ſibi ↄ-
modum affert reſpectu perceptionis fructuum, ut dicit Ioan.
An. in dicta addi. quia ex hoc reus nõ lucrat fructus: ꝗa & eos
habet regulariter reus, etiam ſi ille ſit immiſſus. Si neuter eſt
in culpa, ſatis eſt bñ diſtinguendũ, vt dicit Io. An. Et hæc ſuffi-
ciant de hoc pũcto. Et ĩ hac parte ↄcordat p̃miſſis qđ no. Spe.
in ti. de primo decre. §. iã de effectu. uerſi. ultimo q̃ro. in pe. co.
17 †Nũquid aũt intra annũ cõpellat is, ↄ̃ quẽ eſt facta miſſio, ad
recuperãdã poſſeſſionẽ, ſcribitur per Io. An. poſt Archi. de eo,
qui mit. in poſ. cã rei ſer. ſuꝑ rubrica, ibi, ↄcludit ꝙ cõpelli nõ
põt. & ibi remittit ad Spe. de primo decre. §. 2. ver. porro. in 6.
co. Et idẽ firmat, licet aliqui Legiſtæ ↄ̃dixerint in addi. Spe. in
ti. eo. tractat etiã, an ſi cõtra plures ſit facta miſſio, audiatur re
cuperans unus pro rata ſua uolẽs ſatisfacere pro rata expenſa
18 rum. Et cõcludit ꝙ nõ: ponit in prægalle. rubrica. †Quæro, an
indiſtincte audiatur cũ cautione de iudicio ſiſti. Dic ꝙ ſi eſt ↄ-
tumax in non ueniendo, uel nõ ſiſtẽdo ſe in iudicio, auditur
refectis expenſis, & cautione p̃ſtita de iudicio ſiſti: ſi eſt contu
max in nõ cauẽdo, uel aliꝗd nõ p̃ſtando, uel ſoluẽdo ad man-
datũ iudicis, nõ auditur refectis expenſis, niſi actu caueat, uel
ſatisfaciat, ubi ſatisfacere habet: ut ſic in eo, in quo fuit contu
max, per ius directe ↄ̃riũ purget cõtumaciã, ſm Iac. de Are. ut
l. ſi finita. §. videamus. & §. ſeq. ff. de dã. infec. Sic dicit Io. An. in
addi. Spe. in tit. de primo decre. §. reſtat. uer. generaliter aũt. ad
fi. §. porro. Pro hoc eſt caſus in l. ſi pecuniæ. ff. ut leg. no. cauea.
& eſt caſus j̃. de verb. ſign. ex parte. Iõ dicit Bar. in l. conſenta-
neum. C. qũo, & qñ iu. ꝙ ſi poſt ſentẽtiam fiat miſſio, quia nõ
paret iudicatis, nõ diſcedetur de poſſeſſione donec ſatisfece-
rit, ꝗa propter contumaciã nõ ſatisfaciẽdi eſt facta miſſio: qđ
not. Venio ad gl. quęro, qđ tediũ fiat reo, & cõtra quẽ facta eſt
miſſio. Gl. dicit, ꝙ tedium erit, ꝗa actor miſſus in poſſeſſionem
expellet reũ de poſſeſſione, & erit poſſeſſor, & ꝑcipiet fructus,
j̃. đ ſequeſ. poſ. c. 2. & 3. & ſi reus venit intra annũ, recuperabit
poſſeſſionẽ cũ fructibus, deductis expẽſis, ut j̃. ſequitur. In per-
ſonali actione tediũ erit, ꝗa cũ cultura ſpectet ad ↄtumacẽ, il
le immiſſus erit cũ eo in agro, vt cuſtodiat fructus, ne ille con-
ſumat illos, ff. ut in poſ. le. l. is, cui. §. qui legatorum. de quo gl.
remittit de dolo, & contu. cõtingit. Scđm hoc ergo gl. tenet, ꝙ
miſſus in poſſeſſionẽ in reali ſtatim efficiatur uerus poſſeſſor:
qđ an ſit uerũ, infra examinabit. Sed tenendo hãc opi. q̃ tenet

Butr.in l.conſentaneum.C.quomodo,& quando iud. & gloſ.
ibi,& in l.ſi finita.§.ſi plures.ff.de dã.infec.& ĩ l.ſi quis emptio
nis.ad fi.C.de præſcri.trigin.anno. Eſt dubium de ratione di-
uerſitatis.Dñt hic quidã,ꝙ in reali dico me ius hr̃e in re,ĩ qua
miſſum ſum:qđ nõ eſt in ꝑſonali, ſm Gof. Aliã rõnẽ aſſignat
Roſ.vt dicit Spe.in ti.de pri.decr.§.iã de effectu. ver. ſed uerũ.
in uer.ſed q̃ eſt rõ.qa miſſio in ꝑſonali eſt extraordinaria , qa
agit̃ ꝯ obligatũ,in quo,ſi poſſibile foret,facienda eſt miſſio,&
oportet ꝙ ad res deſcẽdat,in quibus hẽt ius agẽdi: ſed in reali
ius agẽdi dirigit̃ in finẽ cõſequẽdæ rei, & ſic fælicius operatur
miſſio,ut in finẽ ſibi deſtinatũ,de or.cog.c.fi. Circa dubia gl.
Inn.remittit ad ea quæ no.de verbo.ſig.dilecto. Io. An.remit-
tit ad Sũmã de ꝯtumacia.§.itẽ punit̃ contumax.& ſeq.Inquã-
tũ aũt dicit gl.ꝙ mittat̃ ĩ poſſeſſionẽ,ut inferat tediũ, declarat
hoc Spe.in tit.de primo decr.§.reſtat.ver. porro in immobili.
qa ſi intrabit camerã,& intrabit miſſus ſir̃, & in re mobili fa-
ciat tediũ:quia ſi eſt miſſus in poſſeſſionẽ equi, cũ dñs illũ uo
let ad aquã ducere,miſſus poterit illum deuiare, & eũ ad aliã
aquã ducere ſaniorẽ,cũ ipſe habeat equi cuſtodiã . Item ſi ſit
miſſus in poſſeſſionẽ libri,cũ dñs volet legere in tit. de treuga
& pace,miſſus voluet ad tit.đ rapto.vel de ſagitarijs,vel đ iniu
rijs:hoc tenet in re immobili.In re aũt mobili đt Spe.in tit.de
primo decr.§.iã de effectu.uer.ſed utrũ.ꝙ miſſus expellet illũ
de poſſeſſione,ff.ut in poſ.le.l.is,cui.§.relegatorũ.uer. in cæte
ris.ubi Io.An.dicit eſſe caſum , vt ſicut ibi cuſtodit fructus ne
diſſipent̃,ſic & res mobiles.Dicit ibi Spe.ꝙ in Bononia ſeque
ſtrant̃,qñ inter ciues,& ſcholares eſt q̃ſtio,ſiue agat̃ reali, ſiue
perſonali:ſed illud,qa de ſcholariũ formidat̃ receſſu,ff.qui ſa-
tiſ.cog.l.fideiuſſor.§.fi.tñ concludere vr̃ ibi,& in eo.§. ver.por
ro.ꝙ nõ expellet̃ de poſſeſſione,ſed tm̃ fiet miſſio , niſi ſubſit
19 ſuſpicio,ꝑ ꝑdicta.†Quærit gl.q̃ cautionẽ habeat ꝑſtare. Gloſ.
dicit,ꝙ cũ ſimpl̃r loquat̃ de cautione, intelligit̃ ſine pignori-
bus,uel fideiuſſoribus:& ſic ſufficiet nuda, C.de uer.ſig.l. ſan-
cimus.ſed nõ eſt verũ,imo ſufficientẽ preſtare dẽt,q̃ intelligit̃
cũ fideiuſſoribus,vel pignoribus,ff.mãdati.l.ſi mãdato.§.ulti.
& l.cũ ergo.§.adijci.ff.de fideiu.ad hoc decre. ad hoc. j. de ſe-
que.poſ.quæ in hoc ſupplet iſtam.Hoſt. dicit ſufficere iurato
riam:qđ dic,vt de uer.ſig.ex pte.de dolo.c.j.Hoſt.Idem Pet. &
Abb.de dolo,put.de ſolu.Odoardus. Idẽ Spe.in tit. de primo
20 decre.§.iã de effectu.uer.ultimo.†Oppo.ꝙ lr̃a ſibi cõtradicat,
inq̃tũ dicit,ꝙ ueniẽs intra annũ recuperat poſſeſſionẽ refectis
expẽſis,& ꝑſtita cautione.Per qđ ſentit ꝙ ſi recuperat,illã ꝑdi-
dit,& ſic miſſus poſſidet intra annũ:j.dicit, ꝙ lapſu anni effici
tur poſſeſſor,nõ ergo fuit ante poſſeſſor.Duplex eſt opi. Vna,
ꝙ miſſus ante annũ efficit̃ uerus poſſeſſor in reali : & pro hac
parte facit tex.inq̃tũ dicit ꝙ eã intra annũ recuperat:& qđ lr̃a
in fine dicit,ꝙ lapſu anni efficit̃ uerus poſſeſſor , debet intelli-
gi.i.incõmutabilis poſſeſſor:qa ibi añ annũ audit̃ de poſſeſſio-
ne,refectis expẽſis,& ꝑſtita cautione:poſt annũ irrecuperabi-
liter illã perdit,niſi doceat de ꝓprietate: & ſic efficit̃ incõmu-
tabilis poſſeſſor.Similiter eſt ſecũda opi.Hoſt.ꝙ miſſus in poſ-
ſeſſionẽ in reali efficit̃ uerus poſſeſſor demũ lapſu anni. Et qđ
lr̃a dicit,ꝙ recuperat poſſeſſionẽ añ annũ,dic.i.detentationẽ.
Vł,recuperat.i.retinet poſſeſſionẽ,quã nõdũ amiſit.Simile 3.
q.5.quia ſuſpecti.Vin.tenet, ꝙ ſi miſſus detinuit detẽtationẽ
intra annũ,poſt annũ efficit̃ verus poſſeſſor abſq; decreto : ſi
nõ retinuit,exigitur ſm decretũ,ut efficiatur verus poſſeſſor,
de reſt.ſpol.ſæpe.& hoc ꝓbat,ſm eũ,lr̃a decre.cũ cõtingat. de
dolo.ubi đt,cõſtituat̃.Gof.ibi ꝯdicit, ſpãle in caſu illo in odiũ
illius,qui impedit actorẽ,ut ipſo lapſu anni nõ efficiatur ver⁹
poſſeſſor:& dicit,ꝙ credit utroq; caſu eũ effici verũ poſſeſſo-
rẽ.Quod ẽt placet Inn.Vide an exigat̃ in reali ſm decretũ,exa
21 minabit̃ in d.c.cõtingit.†Nãqđ aũt efficiat̃ ver⁹ poſſeſſor miſ-
ſus ante annũ,vel poſt demũ,ſunt opi.ut uides.Hęc dubitatio
eſt ẽt inter Legiſtas.Io.& M.in l.ſi qs emptionis.§.fi.dñt, ꝙ nõ
eſt poſſeſſor ante annũ in reali,poſt annũ demũ efficit̃ poſſeſ-
ſor,lapſu anni irreuocabilis. Bul.đt, ꝙ demũ lapſo anno effici
tur ver⁹ poſſeſſor,& ante ẽ detẽtor.Pro primo facit l. ſi a quo.
ff.de dã.infec.Pro ſcđo facit d.l.ſi qs emptionis.§.fi.Et has opi.
recitat gl.C.ubi in rẽ ac.l.2.dic vt ibi.Gl. vacillat in l.ſi finita.§.
ſi plures.ff.de dã.ĩfe.In vna parte ſentit, ꝙ miſſus efficiat̃ verus
poſſeſſor intra annũ: in alia ſentit,ꝙ demũ lapſu anni. Cy. ni-
hil firmat,nec in l.ij.nec in l.ſi qs emptionis.§.fi.Bu.in l.cõſen
taneũ. tenet opi. ꝙ ſtatim efficiat̃ uerus poſſeſſor, lapſu anni
incõmutabilis. Idem tenet in l.ſi quis emptionis.§.fi.& illã đt
uerã opi.gl.tenet opin.Bul.j.de dolo,& cõt.ꝯtingit.& idẽ Doc.
in §.ſeq.Spe.tenet primã opi.Io.& Azo. ĩ Spe. de primo decr.
§.iã de effectu.uer.6.& uer.ſed utrũ.alle.ſ.đ offi. or.paſtoralis.
§.fi.ubi intra annũ recuperat poſſeſſionem.Barto.nullibi hoc
decidit clare,ſed de vno loco remittit ad aliũ,in l.ſi finita. §.ſi
plures.ſentit opi. Bul. ibi dicit ꝙ nõ efficitur uerus poſſeſſor
ante annũ,& iõ nõ lucrat̃ fructus.Cõis tñ opi.Canoniſtarum
eſt,ꝙ nõ poſſideat ĩtra annũ, ſed poſt annũ efficiat̃ verus poſ-
ſeſſor.Et hæc fuit opi. Ber. & Hug. & quaſi omnium Canoni-
ſtarũ,vt dicit Spec.in d.uerſi.utrũ.& hoc teneatis . ¶ Quærit
gl.an in reali,exigatur ſecundum decretum.Dicit gl. quod ali
qui dicunt ꝙ ſic,ꝑꝑ uerbũ,cõſtituat̃,qđ eſt futuri, & notat mi
niſterium iudicis,ut dixi in ſimili de fo.compe.ſi diligenti. Di
cit gl.uerius eſſe,ꝙ in realibus nõ hẽt locũ ſm decretũ,niſi for
te qs ad cautelã impetret : qa ſolus trãſcurſus anni conſtituit
quẽ verũ poſſeſſorẽ,de offi.or.paſtoralis.de do.& cont. cõtin-
git.Et hoc tangit hic Inn.qđ in ꝑſonali, & qđ in reali : qđ exa-
minabitur de dolo.cõtingit.Remanet tñ,ꝙ ĩ reali nõ exigitur
ſm decretum.Idẽ tenet gl.in l.ſi finita.§.ſi plures.ff.de dã.infe.
tenẽdo quãcunq; opi.ſiue ꝙ ſtatim efficiat̃ verus poſſeſſor, ſi-
ue lapſu anni.Et hoc cõiter tenet̃, & hoc cõiter examinat̃,ple
22 nius in d c.cõtingit.†Sed eſt dubiũ,qđ de hypothecaria, an il
la quo ad effectum miſſionis æquiparet̃ realibus,an perſona-
libus.Gl.ſunt ꝯriæ.Vna,ꝙ æquiparat̃ perſonalibus, vt đt gl.in
l.ſi quis emptionis.§.fi.Alia,qđ æquiparat̃ realibus. Et hoc đt
gl.in l.3.§.genera.ff.de acqui.poſ.Dic concor.ut gl. q̃ đt,ꝙ ęq-
paret̃ realibus,habet locũ qñ fit miſſio ꝯ tertiũ poſſeſſorem .
Illa,q̃ dicit, ꝙ ęqparet̃ ꝑſonalibus , ꝓcedat qñ fit miſſio cõtra
principalem debitorẽ.Pet.idẽ,qđ in perſonalibus ꝓcedat, qñ
fit miſſio:nec operetur plus,uel tãtũ miſſio,quãtũ operaretur
diffinitiua:nã per diffinitiuã nõ haberet niſi poſſeſſionẽ.Ia.de
Are.& Cy.dñt,ꝙ idẽ qđ in realibus : & dñt ꝙ lapſus anni ope-
rabit̃ vt nõ audiat̃,niſi ꝓbet indebitũ:de quo j.§.fi. Hãc opin.
tenet Bar.in l.5.§.genera.ff.de acqui.poſ. & dicit, ꝙ ſi fiat miſ-
ſio in hypothecaria ſuꝑ re hypotecata , ꝙ ſi debitor intra an-
nũ offerat cautionẽ cũ refectione expenſarũ,nõ poterit debi
tor reuocare poſſeſſionẽ,ſi incontinenti offerat miſſus proba
re hypothecã.Et dicit,ꝙ eſt dictũ Spe.in ti.de cõtuma.§.ſequi
tur.uer.ſed pone.Dicit tñ hoc uerũ , qñ cõſtat de hypotheca,
& de debito.Nec ob.l. ſi quis emptionis.§.fi.qa ibi non cauſat
dñium ab eo . ꝯ quẽ eſt facta miſſio : quo caſu forte eſſet idẽ.
Opi.oẽs circa primũ dubiũ recitat Io.An.in addi.Spe.in ti.de
contu.§.ſequitur.uer.ſed nunqđ in hypothecaria.& ultra hoc
cõcludit differẽtiã,an miſſio fiat ꝯ tertiũ,an ꝯ debitorẽ : quia
qñ ꝯ debitorem,lapſu anni grauabit̃ probare indebitum. Si ꝯ
extraneũ,tũc arctabit̃ extraneus ꝓbare de dñio,ſi uult poſt an
nũ recuperare.Et ſi dicat̃,ad qđ prodeſt ꝓbare rẽ nũc eẽ ſuã,ſi
erat in bonis debitoris tp̃e obligationis.Dicit, ꝙ valet debito
re nõ excuſſo,in auth.hoc ſi debitor.C.de pig.qa tũc effectua-
liter obtinebit,ille nõ ꝓbante ſe dñm, vt retineat rẽ abſq; exe-
cutione,ubi oporteret ꝙ prius excuteret,ſi non eẽt miſſus : ꝓ-
derit tñ aduerſario probanti ſe dñm,quia non datur hypothe-
caria ex ꝓbõne rẽ fuiſſe ĩ bonis ꝯ illũ, q ẽ dñs,ſicut nec Publi-
ciana,ff.de pig.l.ab eo.& no.in l.rem alienã.ff.de pig.ac. opor
tebit enim ꝙ de nouo excutiat,ſi uult obtinere in hypotheca
ria contra dñm nõ probantem : ſi tñ probat ſe dñm aduerſa-
rij,non proficiet creditori probare rẽ fuiſſe in bonis , l. ab eo.
ff.de pig.& no.in l.ſi rem alienam.ff.de pig.act. ubi per Barto.
Proficeret eñ probare rem fuiſſe in bonis, qñ agit̃ ꝯ tertiũ nõ
poſſidentem:ſicut in Publiciana dicimus.ff.de Pub.l.ſiue au-
tem.ff.de rei uend.l.a Titio.

SVMMARIVM.

1 *In abſentem contumacem quomodo lite non conteſta. procedatur in reali, quando poſſidens conuenitur nomine alieno.*

2 *Sententia lata contra obedientiarium nunquid præiudicet domino.*

3 *Poſſidens nomine alieno,quod poſſit in iudicio conueniri, & ſtatim ille debeat nominare dominum.*

4 *Poſſidens nomine alieno,quòd debeat ſtatim dominum, nomine cuius poſſidet,nominare in iudicio.*

5 *Actio ex quo datur contra poſſidentem nomine alieno,an ſi dicatur quòd nomine alieno poſſideat,habeat probare.*

6 *Poſſidens nomine alieno,an poſſit variare,vbi prius nominauit dominum in iudicio.*

7 *Poſſidens nomine alieno ſi in iudicio conueniatur, ex quo ſe incontinenti offert liti, & non nominat dominum,poteſt variare.*

8 *Sententia lata contra poſſeſſorem nomine alieno, per quam eius contumacia ablata eſt ei poſſeſſio,an noceat domino.*

9 *Poſſidens nomine alieno,ſi conueniatur in iudicio, ad quid inuentus eſt modus procedendi,vt nominet dominum.*

10 *Sententia lata contra poſſidentem ciuiliter,non præiudicat posſidenti naturaliter.*

11 *Actio,vel exceptio,quę competit contra posſidentem nomine alieno,pro cuius exoneratione ſufficit nominare dominum, an procedat in detentore ſimplici,& commodatario,ac depoſitario.*

12 *Aduerſus poſſesſionis detentorem quomodo procedatur.*

13 *Dilationes omnes ſunt arbitrariæ.*

14 *Lis quando habetur pro quaſi conteſtata,& qualis ſit eius effectus.27.*

15 *Posſidens nomine alieno,ubi in iudicio conuenitur, & nominat dominum, quomodo procedatur aduerſus dominum uenientem in iudicio.*

16 *Procurator datus ad adminiſtrandum,uel ad negotia,ſi in iudicio conueniatur, an posſit nominare dominum in iudicio, ut ab inſtãtia abſoluatur, vel ut inſtruat dominum,& conſulat.*

17 *Damnũ inferens mãdato alterius,vterque tenetur,ubi conſtat de mandato.*

Sententia

18 *Sententia ſuper damno illato mandato domini, quomodo exequatur aduerſus dominum.*

19 *Clericus ſi conueniatur in foro ſeculari ex damno illato nomine clerici, vel ratione quod conuentus eſt is, qui nomine clerici poſſidebat, & poſſidens clericum nominauit eſſe dominum poſſeſſionis, an poſſit declinare forum.*

20 *Præſcriptio an dicatur interrupta a die, qua poſſeſſor nominauit dominum, vel per quaſi litis conteſtationem. nu. 27.*

21 *Super damno illato, quod credatur ſolo ſacramento domini poſſeſſionis, an procedat, quomodocunque quis poſſideat.*

22 *Poſſidens nomine alieno, vbi liberatur ab inſtantia iudicij, ex quo nominat dominum, an iure mobili habeat locum dicta nominatio.*

23 *Poſſidens aliquo reſpectu nomine alieno habens ius in re, an poſſit dominum in iudicio nominare, vt videatur abſolui poſſe a iudicij inſtantia totali.*

24 *Creditor conuentus ſuper pignore an poſſit nominare dominum in iudicio.*

25 *Poſſidens nomine alieno, ex quo conuenitur in iudicio, nominat dominum, per quem debeat intimatio fieri ipſi domino.*

26 *Poſſidens nomine alieno ſi conueniatur in iudicio, quo tempore debeat nominare dominum, vt liberetur ab inſtantia iudicij.*

28 *Clauſula, Summarie, & de plano: vbi quis procedit, qualis eſſe debeat cognitio, vt licitè poſſit ad ſententiam procedi.*

29 *Iuramentum calumniæ ſemel preſtitum per actorem, an ſufficiat, vt amplius iurare non teneatur.*

30 *Iuramentum calumniæ ſemel coram primo iudice præſtitum, an iteretur iudice variato.*

31 *Iuramentum calumniæ, an quis præſtare arctetur in actione mutata, vel accumulata, etiam ſi ſit inſtantia mutata.*

32 *Iurare de calumnia an debeat is, contra quem agitur, nominans dominum in iudicio.*

33 *Poſſeſſione priuatus ratione contumaciæ, ꝙ quis poſſit audiri de poſſeſſione intra annum, vel proprietate poſt annum, an procedat indiſtincte, vbi quis poſſidet nomine proprio, vel alieno.*

34 *Poſſeſſione priuatus ratione contumaciæ vſq; ad quantum tempus audiatur reus de proprietate poſt annum.*

1 §.Quod ſi ſuper. †Hic agitur de modo procedē-
di in abſentē, & contumacē lite
non conteſtata in reali, qñ conuenit̄ poſſidēs nomine alieno.
¶Nota practicā procedendi ante litis conteſtationē in reali,
qñ conuenit̄ qs nomine alieno: qa ſi cōuentus poſſidēs noīe
alieno vult iudiciū intrare, dēt nominare dominū in iudicio,
& ſtatim antequā ſuſcipiat iudiciū. Secundo dēt hoc intima-
ri domino, cuius nomine poſſidet̄. Tertio dēt ſtatui ei termi-
nus, vt veniat ad ſuſcipiendū iudiciū in ſe, vel mittat procura-
torē ſufficientē. Quarto, eo nō veniente citabit̄ legitimis edi-
ctis: & ſic exigit̄ trina citatio, vel peremptoriū. Quinto, exami
nabitur negotiū ſummarie. Sexto fiet miſſio in poſſeſſionem.
Et ſic habemus 6. requiſita. ¶Vltimo nota duos effectus ex ta
li modo procedendi, qa conuento detinente nomine alieno,
& dño in iudicio nominato quo ad interrumpendam p̄ſcri-
ptionē lis habet pro quaſi conteſtata, & hēt illa quaſi conte-
ſtatio ſolū effectū interruptionis p̄ſcriptionis. Secundus eſt ef-
fectus, qa miſſus ſic ſeruatis ſolennitatibus efficiet̄ ſtatim ve-
rus poſſeſſor, & hoc operabit̄ hæc quaſi cōteſtatio, & hæc cō-
tumacia. ¶Venio ad examinandū §. & recipio Doc. dicta ante
quam deſcendā ad gl. primo dicit hic nominationem proce-
dere, ſi agit̄ ſup rebus: qd ſi cōueniat̄ ſup iuribus, an hēat locū
nominatio? Inn. hic ꝙ ſic. Vñ dr̄, ꝙ ſi agit̄ pro obediētia, p̄t cō-
uentus nominare dominū in iudicio: & ſic qñ ēt agitur ꝯ poſ
ſeſſoriū. Idē no. in c. intra quatuor. de maio. & obe. Et hoc ve-
rū, dicit Bar. maxime ſi adherēt iura in rebus immobilibus, qa
de eis vt immobilibus iudicat̄, l. ſi aliena. §. j. ff. de vſucap. & ff.
2 cōia p̄di. l. j. ¶† Nunqd aūt ſnīa lata ꝯ obediētiarium p̄iudicet
domino, examinabit̄ de re iud. q̄uis. & c. ſuborta. de quo de re
3 iud. ſæpe. & c. cū ſup. ¶†Secundo in quibus actionibus locum
hēat nominatio in iudicio: dic in reali, vt hic, ſiue ſit ſtricta rei
vendicatio, ſiue Publiciana, ſiue ēt cōfeſſoria ꝓ iuribus incor-
poralibus. Idē Gul. de Cu. in miſta, vt ff. de peti. hære. l. nec illā.
§. ſi quis abſentis. alias eſt ſub l. ēt. Et hoc tenet Bart. in l. 2. C.
vbi in rem actio. inquātū dat̄ cōtra poſſeſſorē. Inquātū aūt ſa-
pit naturā perſonalis p̄ſtationis, qa dat̄ ꝯtra obligatū, ē ſecus,
& idē tunc qđ in pſonali. In actione perſonali in rē ſcripta, vt
eſt poſſeſſoriū recuperādæ, an detur facultas nominādi dñm
in iudicio, gl. in l. 2. C. vbi in rē actio. dicit ꝙ nō, qa text. loqtur
de cōuento actione in rē. Gul. de Cu. tenet cōtra per aut. qua
in prouincia. C. vbi de cri. agi opor. ſed illa nihil facit. Glo. in l.
locū. §. j ff. de tab. exhi. tenet ꝙ hoc bñficiū hēt locum: qđ ſatis
placet Bar. ſi ex hoc nō introducitur legū correctio: & hoc ex
rōnis indētitate. Opi. ꝙ nō hēat locū, tenuit gl. 12. q. 2. quicun
que. Idē Spe. in ti. de primo decre. §. reſtat. verſ. hoc etiam not.
vbi examinat materiā iſtius §. Allegat 16. q. 1. in canonibus. de
fo. comp. cū ſit. & c. ſi clericus. & c. cōqueſtus. & no. hic in glo.
ſecus: & tenuit Cy. in dicta l. 2. Gul. de Cu. in l. 2. tenet ꝙ hēat
locū, qa cōtra detētorē nō p̄t cōpetere poſſeſſoriū, ex quo nō
poſſit præiudicari domino, C. de agric. & cen. l. q pro colono:
Allegat pro caſu ff. uti poſſi. l. ſi duo. §. creditores. quia ſpoliās
ſuo nomine poſſidet: ſecus ſi alieno poſſidet. Et ſic loquit̄, qñ
cōuenit̄ noīe ꝓprio, & vult nominare actorē, quē forte ſpolia
uit. Credo, ꝙ ſi agat̄ ſtricto interdicto recuperādæ, qđ dat̄ ꝯtra
ſpoliātē, nō habet locū, inquantū datur contra mādantē, nec
inquātū datur ꝯ ratū habētē: qa oīa illa iura loquunt̄, qñ con
uenit̄ noīe ꝓprio, etiā ſi cōueniret̄ pro ſola detentatione, quā
hēt noīe ꝓprio. Idē de cōdictione ex decre. ſæpe. qa dat̄ ꝯ poſ-
ſidētē nomine proprio, & alteri in vitiū ſuccedentem: ſecus ſi
agit̄ cōdictione ex decre. ſæpe. Inquātū ſuccedēs in vitiū deti-
neret nomine alieno, poſſent cōpetere hęc remedia. Si agitur
retinendæ ꝯ tenētē forte naturalē noīe alieno, & turbantē ex
illa detentione, ſatis puto locū hr̄e nominationē. Idē ſi agitur
4 adipiſcendæ, vt dicta l. locū. §. j. ff. de tabu. exhi. ¶†Si quærit̄, an
habeat locū hoc remediū, qñ quis cōuenit̄ actione mere pſo-
nali: dic ꝙ non, niſi in rem ſit actio ſcripta. Et hoc verū, loquē
do ſtricte de hoc remedio: bñ tñ p̄t illū, ad quem principaliter
ſpectat, in iudiciū noīare, vt eū inſtruat ſuper defenſionibus
5 ſuis, ſm Bar. in dicta l. 2. † Quæro, quia dat̄ contra poſſidentē
nomine alieno, an ſi dicatur ꝙ poſſideat nomine alieno, hēat
probare, an ſtatim audiat̄, ꝙ dicat ſe noīe alieno poſſidere. Di
cit Ioan. An. Ia. de Are. tenuiſſe, ꝙ cū declinatorie excipiat, qa
alias vt detentor cogebatur iudicium ſubire, ff. de rei ven. l. of-
ficiū. & l. qui reſtituere. & in exceptionibus reus eſt actor quo
ad onus probandi, l. j. ff. de excep. & l. in exceptionibus. ff. de ꝓ-
ba. & cogetur probare. Idē Cy. in d. l. 2. in 2. q. Idē Bu. Bar. ibi di
cit, ꝙ eo ꝙ nominat dominum in iudicio, ſe exonerat, ut cōtra
eū actio non ſit dirigenda, per hæc iura: & quia nuda volunta
te poteſt ſe conſtituere noīe alieno poſſidere, ff. de acqui. poſ.
l. qđ meo. & no de reſti. ſpo. cū veniſſent. Pōt tñ actor volens
hr̄e remedium l. fi. ff. de rei ven. vt poſſeſſio ad ſe trāſferat̄, ſi ꝯ-
uincat illum de mēdacio, aſſumere in ſe onus probandi, & ꝓ-
bare illū ꝓprio noīe poſſidere. Quod nota, quia extendit illā l.
fi. & pœnam eius de poſſidente ex toto negante ſe poſſidere,
6 ad poſſidētem negāte ſe tm̄ noīe proprio poſſidere. †Quæro,
an poſſidēs noīe alieno poſſit uariare, vbi prius nominauit do
minum in iudicio, poſtea vult aſſumere in ſe, & dicere ſe no-
mine proprio poſſidere. Dicit Io. An. Ia. de Are. dixiſſe ꝙ ſic, ff.
de noxa. l. electio. §. ſi is. ff. de interr. actio. l. de ętate. §. fi. & l. ſeq.
Cy. dicit p eadē iura, ꝙ ante litē cōteſtatā pōt variare, poſt nō.
Idem Bu. Spe. in ti. de primo decre. §. reſtat. ver. quid ſi nomi-
nās. tenet ꝙ ſi variat, dicēdo ſe noīe alieno poſſidere, & poſtea
ꝓprio, tāquam conuictus de mēdacio efficit̄ de poſſeſſore pe-
titor, per l. fi. ff. de rei ven. Sed idē dicit, ſi nominat dñm in iudi
cio, & dicit dñs cōparens, ꝙ non poſſidet nomine ſuo. Quod
no. quia cōfirmat opi. Bar. Puto tñ ecōuerſo, ꝙ ſi primo dixe-
rit ſe poſſidere, ꝙ poſſit ante lit. cōte. pœnitere, & dicere ſe no
mine alieno poſſidere, ff. de rei uend. l. is, qui ſe. ff. de peti. hr̄di.
7 l. qui ſe liti. †Quæro, quid ſi non nominat, ſed incotinēti ſe liti
offert, an poſſit: Dicūt quidā ꝙ pōt, qa nō arctat̄ ad nominan-
dū dñm in iudicio, nec dēt. & ꝓbāt per lr̄am l. 2 quæ d̄t, pōt: &
ſi hr̄, debet, exponitur pro pōt, ff. de offi. proconſul. l. ſolet. Idē
Spe. in ti. de primo decre. §. reſtat. verſi. hoc etiam notandum.
8 ¶†Sed quid ſi non nominet dominū, & cōtra eū ꝓcedat̄, & in
eius contumaciam auferatur ei poſſeſſio, an hoc p̄iudicabit
domino, q uere poſſidet circa poſſeſſionē, uel ꝓprietatē. Dicit
Inn. ꝙ non, C. ſi per uim, uel alio modo. l. fi. Sed q litē ſuſcepit,
tenebit ad intereſſe ante litem cōte. p actionem de dolo: poſt
lit. cōte. condemnabitur ad ipam rem, cū habeatur pro poſſeſ
ſore, ſi actor reū nō poſſidere ignorabat, ff. đ rei ven. l. is, qui ſe
obtulit. & l. ſeq. ff. ſi uſuſf. pe. l. fi. Si uero ſciebat eum nō poſſi-
dere, decipitur a ſe ipſo: vel melius ad æſtimationē cōdēnabi
tur ſe offerens, uel quanti in lite fuerit iuratū, vel ad intereſſe,
ff. de pe. hære. l. qui ſe liti. Nō credo, ꝙ hic habeat locum iura-
mētum in litem, ex quo dolo non reſtituit, licet dolo litigaue
rit, ſed alterū ex alteris remedijs. Nec ob. ſi dicatur, eiecto co-
lono, dominus perdit poſſeſſionē, ff. de acqui. poſ. l. 3. §. qđ ſer-
uus. igitur & ſaltē poſſeſſionē amittit dominus, ſi poſſeſſio p
iudicē eſt ablata: & fortius, qa nō uitioſe aufert̄, qa plus debet
operari actio iudicialis, q̄ uiolenta. d̄t, quādo eijcitur colonus,
pdit dominus ciuilē, qa intēdit hoc expellēs hr̄e poſſeſſionē,
quicunq; poſſideat: ſecus eſt in iudice, qui nō intēdit tertio p̄-
iudicare: & ſi intēderet, nō poſſet, C. ſi p vim, uel alio mō. l. fin.
Alij dicūt, & tunc poſſeſſionem perdi, ſed iudicis officio recu
perari, uel condictione ex prælegatis, l. fi. C. ſi per vim, uel alio
modo. Primū dictū plus placet Hoſ. qa iudicialis poſſeſſio plꝰ
hēt iuris, q̄ facti, uiolenta plus facti: & qa in quolibet p̄iudicia
li proceſſu iudex intēdit excipere præiudicium tertij, de off. de
leg. ſuper eo, de fide inſtru. inter dilectos. Innocen. de re iu-
di. cum ſuper. in glo. magna. ad medium. uerſi. idem uidetur,
aperte concludit oppoſitum, ut ſententia lata contra detēto-
rē rei meæ, mihi præiudicet me ſciente, ſaltem quo ad poſſeſ-
ſionē. Alle. ff. depoſi. l. bona fides. Secus dicit, ſi eſt lata ꝯ poſ-

ſidentem: & ſic intelligit hic in poſſidente noīe alieno, q hēt aliqualem poſſeſſionē.Cy. in dicta l. 2. diſtinguit inter ſcientē & ignorantē,per l.ſæpe.& de re iudi. quāuis. & idē Bu.Bart.in d.l.2.tenet ꝙ etiā cōtra colonū ſnīa lata nō ꝑiudicat dño, per l.fi,C.ſi ꝑ vī vł alio modo,& idē tenet in l.officiū.ff.de rei ven. licet dubitauerit in l.peregre.§.qbus.ff.de acq.poſ.& in l.Celſus.§.Iulia.ff.ad exhi.qd dicat text. in §. Iulia. mirabiliter facit contra opi.Bar.& Inn. hic: quia is, cōtra quē agiť ad exhibendū,detineat:dicit, ꝙ in actione ad exhibendū facere dēt actorē poſſeſſorē.Puto,ſi ſnīa lata eſt in detentorē cōtumacē, ſnīa nō ꝑiudicat poſſidēti,nec in ꝓprietate,C.de pig.l.pręſes.l. Papinia.§.meminiſſe.ff.de inoffi. teſta. cū ſimil. nec in poſſeſſione,ſi ignorat. Si ſciat, dic vt ſtatim dicā in ſequenti membro. Et ſic intelligit hoc Inn.& ſic loquitur.Si ſnīa ferť contra detinentē ſe defendentē,ignorante dño.Itē vt in nihil ꝑiudicet, ſi contra eū ſciente ipſo,q poſſidet.Si quidē is, contra quē eſt lata, aliquo modo poſſidet noīe proprio, non nocet alteri nec quo ad poſſeſſionē,nec quo ad proprietatē,vt dicit Inn. in dicto c.cū ſuper.Si ferť ꝯ mere detinentē noīe alieno, tunc credo ꝙ ex iuribus ſnīæ executionis immediate non præiudicet, qa nō potuit,nec voluit iudex alteri præiudicare:ſed eo ꝙ ſcit & nō contradicit,vel ſtatim nō recuperat,ſibi ꝑiudicat in poſſeſſione,quaſi ex negligentia non recuperandi naturalem, ff. de acq.poſ.l.ſi de eo.§.1.& qđ ibi no.& qđ no.Bar.eo.ti.l.qđ in

9 eo.¶†Quæro,ad quid fuerit inuentus hic modus procedendi.Dic vt caueať contra fraudes, quas poſſet machinari dñs, & ille,q poſſidet noīe alieno:qa diceret,ego non poſſideo: & alter ſiť diceret.Itē vt differať ipſi detinēti noīe alieno, & poſſit ſe exonerare a iudicio,dñm nominādo. Nō obſtat ſi dicať, ꝙ iudiciū dēt dirigi ꝯ poſſidentē,de iudi. examinata, & de rei ven.l.q reſtituere.qa dubiū eſt hic, an ꝯ ciuiliter poſſidentem tm̄ poſſit dirigi iudiciū.Gl.tñ tenet ꝙ ſic,C.vbi in rē actio.l. 2. & in rubrica,ff.de rei ven.& l.Pomponius.§.ſi is,q ꝑcario.ff.de acq.poſ.Et illā tenet Cyn.in l.2.ꝑ l.cuiuſcunq;.§.j.ff.de vſuris. Ad hoc l.3.§.ibidē.ff.ad exh.& hoc tenet Bar.ī §.ſi is, q ꝑcario.

10 in dicta l.Pomponius.†Snīa tñ lata ꝯ ciuiliter poſſidētem nō præiudicabit detinēti naturaliter,vt ibi no. gl. ſcilicet in dicto §.ſi is,q precario.& Bar.de quo dicā de re iud.c. pe.Et ꝙ poſſit facit hic §.& l.2.C.vbi in rē actio. & ſimilia iura. Hoc ēt tenet Gul.de Cu.in dicta l.3.qñ ciuiliter poſſidens hēt facultatē rei reſtituēdæ, vt qa poſſidet reſpectu dñij,altero poſſidēte nāliter reſpectu vſusfructus:ſed ſi ciuiliter poſſidet,& nō hēt facultatē rei reſtituēdę,teneť rei vendicatione, nō vt cōdeneť, ſed vt abſoluať cū cautione,ꝙ ſi res ad eū perueniat,illā reſtituat, ff.de acq.poſ.l.Pomponius.in prin.in l.qđ dicit.§.per ſeruum. Vñ ſi ago rei vendicatione pro ſeruo,qui eſt in fuga, ſufficit ꝙ ꝓſtetur cautio,de qua dictū eſt ff.de rei vend. l.ſi a bonæ.& l.ſi vero.ff.ad exh.l.Celſus.§.pe.ī fi.Tu dic, ꝙ ꝑ ſnīam ēt ad iudicabiť ciuilis alteri,ſi quā hēt:& ſufficit ſola ſnīa,vt l.cū inter vniuerſas.§.ꝑtor.ff.de acq.poſ.qa ſuſpicari debet ſe poſſe repelli, vt no.s.de elec.c.querelā.dato tñ ꝙ poſſit dirigi ius agendi ꝯtra ciuiliter poſſidentē,& contra naturaliter poſſidentē,vt hic no

11 tatur.†Nunqd contra detentorē ſimplicē & commodatariū? Dic ꝙ idē,vt & ꝯ depoſitariū,vt.l.officiū.in fi. ff. de rei vend.& no.gl.de iudi.examinata,& in dicto §.ſi is, q precario. & tunc procedeť ſm̄ tenorē huius decre.qa ſi noīat in iudicio dñm, vel dicit,volumus defendere abſentē,ſm̄ tenorē huius decre. abſoluendi ſunt ab inſtātia iudicij, niſi actor vellet probare ꝙ poſſideant:& ſic in eo trāſferať poſſeſſio, per l.fi.ff.de rei ven.

12 ¶†Nota,qa hic Inn.ſentit dictū Spe.& Bar. de quibus mentionē feci s.Si vult,ꝑt ſuſcipere detentator iudiciū,& cōdenabiť: de quo reſpondet vt detentor ad ſolā reſtitutionē detētionis ſine poſſeſſione.Hæc aūt dic vera,qñ ignoratur an ſit detētor an poſſeſſor:qa ſi ante iudiciū, vel in proceſſu conſtet ꝙ non poſſideat,nō habebit locū rei vend.Et ſic dicit Inn. dēre intelligi ſinē l.officiū.ff.de rei ven.Fateť,ꝙ atteſtationes, aut ſi quæ ſunt cōfeſſiones,& alia acta iudicij inter ꝯmodatariū, & actorē ꝑter tenorē huius decretalis,nō ꝑiudicar cōmodāti, qa inter alias ꝑſonas,& in alio iudicio habita ſunt,j.de teſt. veniēs. ſm̄ Inn.¶Nota limitationē ad l.officiū. vt illa demū ꝓcedat, qñ ignorať an detineat:quaſi poſſit imputari agēti, quare nō eligat dominū,ſi hoc ſcit.Puto,ꝙ ſi agatur ꝯ detentorē, & velit euitare iudiciū,ꝑt ēt contra eū lite cępta recurrere ad hoc remedium.Si ignorabat ſe poſſidere noīe alieno, & tūc arctabitur oſtendere,ex quo ſemel lis eſt cępta,aliū eſſe poſſeſſorē, ſi nō recurrat ad hoc remediū. Si compareat dñs pro ſuo intereſſe,& velit ſuſcipere iudiciū, adhuc poterit euitare, ff. de poſi.bona fides.ſi veniat vendicando, non tamen ꝯdicendo, vt in Auth.de ſan.epi.§.j.& no.gl.in dicta l. officium. alias aūt nō video quare non procedat iudicium,q̄q̄ ſciatur quis ſit detentor:nec dicať hic,nec habet facultatē rei reſtituendæ, maxime ſi eſt in poſſeſſione:qa ſolus nō eſt in poſſeſſione, ſed cū alio,cū aliū nō expellat,nec expellere poſſit,qa facultatem habet reſtituendi qđ detinet,vt dicta l.officiū.Et per hoc dictum

Hoſt.de dolo.cōtingit.in fi.ult.gl.Inn.tñ intellexit finē illius legis,inquantū dicit,ꝙ habētes facultatē rei reſtituēdæ poſſint conueniri,ꝙ velit tēperare ante dicta,nō corrigere,vt illi detētores,& miſſi in poſſeſſionē poſſint conueniri, qui habent facultatē rei reſtituēdæ, vt ſunt commodatarij, & depoſitarij: ſed ſecus de eo,qui eſt tātum miſſus. Quod dictū tenuit Spe. in miſſo ī perſonali,ut non poſſit conueniri rei vendi.licet dicat ꝙ alij contra in Spe.de primo decre.§.iam de effectu.uerſ.

13 ſed quid ſi miſſus.De hoc ēt dixi de iud.examinata. † Quæro, qualis erit dilatio? Dic ꝙ arbitraria,ex quo non determinať, & cōiter ſunt arbitrariæ,ut l.j.C.de dil.3.q.3.§.ſpacium. & qđ

14 no.de dila.c.j.& hoc tenet Cy.in dicta l.2.†Quæro,qa litera dicit,lite quaſi conteſtata:unde ſurget hęc quaſi conteſtatio:Dicit Cy. ꝙ ſurgit ex hoc, quia cōuentus rei vēdicatione nominando dominū in iudicio tacite aſſerēdo illū dñm, negat dominū illū,qui agit,ut l.Pōponius.§.ſi is.ff.de procu.& l.ſi īter ff.de excep.rei iud.& ſic ſurgit litis cōteſtatio,ar. de lit. cōte. c. j.Et facta denuntiatione dño,ſi nō venit,vř affirmare negationē coloni:& ex hoc induciť quaſi cōteſtatio.Bar.dicit,ꝙ ad inſtar prælij induciť litis cōteſta.qñ deliberāt contendere, ita ꝙ ad ſimilitudinē qui tenet artē,non deliberat cōtēdere, ſed expectat ſubſidiū,& paciſciť cū volēte inferre pliū,ꝙ uult hoc denūtiare dño:ſi dñs uenit,ſuſcipiat iudiciū:ſi nō uenit, ipſe pugnā capiet,& cedet:ex hoc induciť quaſi conteſt.Gul. de Cu.ī d.l.2.exigit tria,noīationē dñi,denuntiationē, & citationē:qa ex quo non uenit ad defendendū,negare vř petitionē actoris.

15 ¶†Quæro de practica ꝓcedēdi,veniēte dño nominato, an dabiť nouus libellus.Bar dicit,ꝙ colonus abſolueť ab inſtātia iudicij,qa ꝯ ipſum dñm faciendus eſt ꝓceſſus, & nouus libellus dabiť ꝯ dñm.Vel forte ſufficiť prim⁹,ſi eſt datus ꝯ eū,ut ꝯ detētorē,& fiēt ſingularia acta:& eo ꝯparēte,dēt fieri poſta, a quo cōparuit ꝓ defenſione rei:& pro parte actoris dabiť poſta, id eſt petitio,in qua petet ipſum cōdēnari ad reſtitutionē rei,vel ēt ſine ea,ſi libellus hēt cōcluſionē gñalē ad reſtitutionē rei: qa pōt intelligi rōne poſſeſſionis,& detentationis. Hæc vera, qñ nō poſſidet,ſed detinet cōuētus.Sed ſi poſſidet in totū is,ꝯ quē agiť,ſed noīe alieno,ut qa hēt precariā poſſeſſionē, dicit Bar.ꝙ is,q noīat dñm in iudicio,dēt ēt cedere poſſeſſionem: alias nō eēt ꝯſultū actori,ſi obtineret ꝯ eū,maxime cū nō poſſit ipſe,ex quo nullo mō poſſidet,cōueniri,ut l.Pōponius.§.ſi

16 is,qui.ff.de precario.†Quæro,quid de ꝓcuratore dato ad miniſtrādū,vel ad negotia,an poſſit dñm noīare in iudicio: Inn. đt ꝙ ſic:& procedeť ꝯ eū ſm̄ tenorē huius cōſtitutionis, qa & defendere videť, ſi patiatur actorem mitti in poſſeſſionem, ſed & hæ,§.fi.& l.ſe.ff.de procu.Itē procurator interrogať, an dñs ſuus poſſideat,ff.de procur.l.nō ſolū. vñ a ſimili dicere ꝑt ſe alieno noīe poſſidere.Procurator aūt ad lites hoc bñficium nō hēt,ſm̄ Inn.niſi forte ſm̄ Hoſt.quo ad hoc,vt ſi non eſt plene inſtructus,inſtruať:& ſic ad inſtruēdū ꝑt ipm̄ noīare,arg.ꝑ dictarū legū,q̄ loquunť in ꝓcuratore ad cās. In ꝓcuratore ad negotia eſt expreſſum de ꝓcur.dilectus.Qđ dic,vt ibi,& de iura.cal.in pertractādis.Cy.đt nō dandā dilationē, quia ſibi hēt imputare,q nō miſit procuratorem inſtructū,ff.ex q.cau. ma. l.ſed & ſi per ꝑtorē.§.j.Puto,ꝙ ſi ꝓcurator ēt poſſidet, vel detinet noīe alieno,ꝙ procedet hęc decr.ut ſi ꝯueniť rōe poſſeſſionis,tūc ꝓcedat qđ đt hic.Sed ſi nō poſſidet,q̄q̄ ex uiribus mādati poſſit conueniri,& defendere, nō uideo ꝙ ad euitationē iudicij proficiat dñm in iudicio noīare.Poteſt tamen, ſi vult, nō ſuſcipere iudicium, ſed mādati dño tenebiť. Et q̄q̄ nominet dominū,nō adaptať hic ꝓceſſus,qa nō credo ꝙ lis habeať pro quaſi conteſtata, ſed tūc oportebit procedi principaliter ꝯ dominū.Si quærit,an poſſit noīare dominū in iudicio ad inſtruendū dominū,& conſulēdū dominū:tūc hæc eſt mā̄ ꝑſe, đ qua s.remiſi.

17 †Quæro,aliqs de mādato domini dānū dedit, & conuenitur,qa uterq; tenetur,ff.đ vi,& vi ar.l.j.§.deieciſſe. đ reſt.ſpo.cū ad ſedē.ipſe noīat dominū in iudicio, dicēs ipm̄ bene ſcire cām præcepti:an dēat dari dilatio ad dominū pſentādū?Dic ꝙ ſic,ſi tamē non veniat,nihilominus pſens ꝯdēnabitur:& ſi de mādato abſentis ꝯmiſit, nihilominus de bonis abſentis ſatisfiet,in Aut.ut oēs obe.iud.ꝓuin.§. ſi uero. col. 6. & in aut.qua in ꝓuincia.C.ubi de cri.agi oportet.Poteſt ēt intelligi in ꝓcuratore, uel habēte gñalē adminiſtrationē, ff. de inſt.l.cuiuſcunq;.§.fi.s.de ꝓcur.petitio.de offi.ordi. dilectus.đ cuius delicto tenetur dominus,ut ꝓbant iura ꝑdicta, maxime ex quo ei denūtiatū eſt,nec ipm̄ defendit,arg.s.c. j. in fi. & punitur ex culpa ſua,q eligit,ff.de min.cū mādato. & ꝯtumacia, qa non uenit,ne maleficia remaneāt īpunita. Dic đ hoc in d. aut.qua in ꝓuincia. cuius caſus ē dubi⁹, & quē non ꝓſequor, qa eēt examinare leges:loqtur eñ ibi de quadā noīatione, q

18 fit ad inſtruēdū.†Et ſi qras,qño fit executio ī bonis dñi ex ſnīa lata ꝯ gaſtaldiones,& ſimiles,uide ſi fit, qñ habuit ſpecifice in mādatis,vt faciat qđ fecit:qa ꝑt vt quaſi fideiuſſor,vel mandator ſatisfacere đ bonis dñi,l.ſi ꝓcurator.§.ſi ignorātes.ff. mād. alſ ñ ꝑiudicaret,ut ibi no.& C.res īter alios acta.ꝑ totū.Et hic eſt verus

eſt verus intellectus illius authen. licèt multipliciter intelliga
tur: quos intellectus hic ſuperflue recitat Io. de Lign. quia ad
19 nos nõ ſpectat gloſſare leges. † Quid ſi in foro ſeculari laic⁹ cõ
uẽtus noĩat clericũ, an poſſit cleric⁹ declinare forũ? Vr̃ ꝙ nõ,
vt cogat̃ defendere, vbi nominãs tenebat̃, C. ubi in rem act. l. j.
ff. de iud. l. hr̃s abſens. Dic, ſi venit clericus vt defenſor uolũta-
rius, q̃a cõuẽt⁹ hẽt ius in re, nõ audit̃ in foro ſeculari, q̃a inter-
uẽtu perſonæ clerici durior fit cõditio agẽtis, ↄ̃ l. j. §. defendi.
ff. ex qui. cau. in poſ. ea in Aut. de ſan. epi. §. aliud ãt. C. de ꝓcu.
militẽ. C. de epi. & cle. placet. de fo. cõp. ſi deligẽti, ẽt ſi expreſſe
renũtiat priuilegio fori ſui, vt ibi, ff. qui ſatiſ. cog. l. quoties. ſic
no. j̃. Spe. in ti. de primo decr. §. reſtat. ver. q̃d ſi dñs clericus. Si
aũt venit vt defenſor neceſſarius ad defendẽdũ detẽtorem rei
ſuæ, ↄ̃ quẽ agit̃, ne ſibi p̄iudicet̃, & ↄ̃ eũ ꝓcedat̃ ſm̃ formã hui⁹
decr. tũc Vber. de Bobio in q. facti, q̃ fuit in Mediolano, conſu
luit, vt recitat hic Io. An. ꝙ iudiciũ erat dirigẽdũ ↄ̃ eũ in foro
ſuo. Puto aduertẽdũ q̃uo uenit dñs: ſi venit iudicio directo ↄ̃
detẽtorẽ, nõ facta nominatione dñi, ſuſcipiẽdo d̃fenſionẽ ei⁹,
tũc nõ mutabit̃ forũ, ut l. uẽditor. ff. de re iu. Si aũt uenit ut in
iudicio noĩatus, ut detẽtor releuet̃ a iudicio, q̃a tũc nouus li-
bellus eſt ↄ̃ eũ porrigẽdus, ſatis puto ꝙ attẽdit̃ priuilegiũ dñi
cõparẽtis, ẽt ꝑ quẽ for⁹ mutat̃. Nec ob. l. j. C. ubi in rẽ act. & di-
cta l. vẽditor. q̃a inſtãtia ibi nõ alterat̃ de ꝑſona ad ꝑſonã: hic
ſic de detẽtore in dñm: nã in emptionẽ durat inſtãtia, licet vẽ-
ditor defendere poſſit aſſiſtẽdo, & cũ eo iudiciũ ſuſcipiendo.
Nõ ob. ꝙ cõditio actoris ex perſona defenſoris, &c. q̃a loquit̃
ibi in defenſore uoluntario, hic in neceſſario, q̃ uenit principa
liter ad ſui defenſionẽ, vñ p̄t uti ſuo priuilegio, l. idẽq;. §. gñali-
ter. ff. man. ubi tex. & gl. per q̃ d̃t Bar. ꝙ ſi aliud priuilegiũ cõpe
tat ex neceſſitate defendẽti q̃ fori, q̃q̃ duret inſtãtia in ꝑſonam
cõuẽti, & nõ alteret̃ ad defendẽtẽ, poterit illud priuilegiũ alle
gare ex ꝑſona ſua, dũ tñ aliud ſit priuilegiũ, q̃ fori, vt d. §. gñali
ter. l. ꝓcurator ad exhibẽ. §. j. ff. rẽ ra. ha. ut & ibi no. q̃ dicit, ꝙ ſi
frater meus vẽdicat rẽ, q̃ vẽdidi, ab emptore extraneo, & ego ↄ̃
eũ cõpareo ad defenſionẽ, potero petere cõpromiſſum ex for
ma ſtatuti, q̃d hẽt attinẽtes cõpelli ad cõpromiſſum: q̃a hoc ñ
eſt variare iuriſdõnẽ, ſed eſt trãſigere ſuper facto corã iudice
pẽdẽte, vt in Aut. vt diſ. iud. §. ſin vero cõtigerit. Et hoc d̃t Bar.
in d. l. j. C. vbi in rẽ actio. & d. l. vẽditor. & dicta l. ꝓcurator. §. j.
20 & d. §. gñal̃r. ¶ † Quæro ad lr̃æ declarõnẽ: lr̃a d̃t, ꝙ interrupta
ẽ p̄ſcriptio a die, qua vocat⁹ ẽ poſſeſſor: an intelligat de poſſeſ-
ſore. i. detẽtore noĩe alieno, an dño. Dñt q̃dã, a die quo noĩat⁹
eſt poſſeſſor. i. dñs poſſeſſionis, ſm̃ Abb. Io. An. ĩtelligit ꝓprie:
q̃a & hæc, & vñ ſumpta ſuit, q̃ñ loq̃tur de dño, bñ id exprimit.
Cõcor. Goſ. q̃ d̃t interruptã p̄ſcriptionẽ a die, qua uocatus ẽ ĩ
iudiciũ colon⁹, ſm̃ eũ: & ſic retro trahit̃ effectus cõteſtationis,
cũ quaſi ↄteſtata cenſet̃ ab actu denũtiationis facto dño. Et ad
uerte, q̃a ꝑ hãc ↄteſtationẽ ĩterrũpit̃ p̄ſcriptio fauorabilis quo
ad effectũ odioſa, nõ q̃a iã ſola citatione dñi ĩterrupta ẽ, ſequẽ
do primã opi. C. de p̄ſcr. 30. an. cũ notiſſimi. §. illud. ſed ſm̃ ue-
rã opi. q̃a hic quaſi ↄteſtatio p̄cedit citationẽ dñi: licet Gul. de
Cu. uariauerit in d. l. 2. aliq̃ñ exigẽs citationẽ ad hãc quaſi ↄte-
ſtationẽ, aliq̃ñ ↄtẽtatur de ſola denũtiatione: põt dici, & illã in
terrũpere odioſam. Itẽ q̃a miſta interrũpitur, ut p̄ſcriptio 10.
vel 20. an. ut d̃t Bu. q̃nimmo ẽt d̃t ibi Cy. poſt Pe. ꝙ hẽbit̃ actio
ꝑpetuata: & hoc pl⁹ oꝑabitur, q̃ citatio, q̃ licet nõ ꝑpetuetur,
ĩterrũpit. De quo de p̄ſcr. illud. De hoc dubitat Gul. ĩ d. l. 2. q̃a
nõ reperitur, hũc effectũ datũ a iure huic, quaſi ↄteſtationẽ: lʒ
ergo uera ↄteſtatio ꝑpetuet hic, nõ dẽt extẽdi ad hãc fictã, C.
de his, q̃ ue. ꝑta. ĩpe. l. fi. C. cõia de le. l. fi. tñ ↄcluditur idẽ, q̃a ſi ꝑ
verã ꝑpetuatur, ut l. fi. C. de an. exc. ff de hr̃. inſt. l. fi. hoc dẽt ex-
tẽdi ad quaſi ↄteſtationẽ, ne ſit melioris ↄditionis ↄtumax, q̃
p̄ſens, ff. q̃d ui. aut clã. l. ſeru⁹. d̃ nox. l. nõ ſolũ. ſm̃ Gul. de Cu. pu
to ꝙ nõ ꝑpetuet, quia hic quaſi ↄteſtatio reſtrĩgitur ad effectũ
ſoli⁹ ĩterruptionis, & ius exorbitãs ẽ: & ſic tenet Gu. ĩ Spe. vt di
21 cã j̃. † Vltimo ꝑ uerbũ ibi, dño poſſeſſionis, d̃t Io. An. ꝙ ſi ſacra-
mẽto dẽt credi dño poſſeſſionis ſuꝑ dãno dato, illud intelligit̃
ẽt de illo, cui⁹ ẽ poſſeſſio, lʒ nõ ꝓprietas. De quo ĩ Spe. de ꝓba.
§. fi. uer. ſed pone, ſtatutũ. ibi pleniſſime allegat ꝓ & ↄ̃: ſed in fi
ne aſſignat rõnẽ nõ bonã. Dicit eñ, ꝙ licet, (im ꝓprie tñ) is di
catur dñs poſſeſſionis, q̃ illã hẽt, ſm̃ hoc nõ caderet hic ĩ ſtatu
to, q̃d nõ uult impropriã locutionẽ, vt l. 3. §. hæc uerba, ff. d̃ ne
go. geſt. Dic ergo, ꝙ lʒ nõ ſit ꝓprie dñs rei, dñs ẽ poſſeſſionis: &
ex quo uerbũ ꝓfertur cũ adiectione poſſeſſionis, patet ꝙ intel
lexit d̃ ĩproprio: q̃a ſtatutũ recipit impropriũ, q̃ñ ex uerbis nõ
p̄t hr̃e ꝓpriũ intellectũ. Dñs tñ poſſeſſionis, & ꝓprietarius poſ
ſeſſionis p̄t dici is, q̃ ꝓprietatẽ hẽt, ut l. locorũ. C. d̃ cõi agro de
ſer. l. cũ ſatis. de agri. & cen. li. 10. per Bart. in dicta l. locorũ. q̃d
22 dic notabile, ꝑꝑ ſtatuta. † Venio ad gl. q̃ro, an in re mobili ha-
beat locũ nominatio in iudicio. Gl. arguit ꝙ nõ, quia hẽt poſſi
dens facultatẽ rei reſtituẽdæ, de rei ven. officium. in ſi. Cõtra-
riũ determinat gl. per auth. qua in prouincia. C. ubi de cri. agi
oportet. Iac. de Are. & Bu. tenent primam opi. quia res mobi-
lis de facili poteſt tranſire de uno loco ad aliũ, ideo non cõpel
litur dñs ſequi poſſeſſorẽ, ſm̃ Ia. de Are. Item ſecundum Iaco.
Bu. q̃a detinens rẽ mobilẽ p̄t ipſam plene reſtituere: ſed nõ ſic
in immobili, q̃a licet patiat̃ ingredi, tñ dñs retinet ciuilẽ & na
turalem poſſeſſionẽ. Et hãc opi. tenet Goſ. & Phi. Azo, Inn. &
Odoſ. ad hoc all. Cy. q̃a iura loquunt̃ de re immobili: ergo in
mobili ſecus ſentiunt, de p̄ſump. nõne. 25. diſ. qualis. Cy. & ibi
Hoſt. Pe. & Abb. hic, & gl. in d. l. 2. tenẽt id q̃d glo. hic, & Gul. in
Spe. de primo decr. §. reſtat. verſi. hoc ẽt notandũ. Et ad id, q̃d
de fuga dr̃, rñdet Cy. & Gul. ꝙ poterit ꝓuideri remedio cau-
tionis, vel ſequeſtrationis, ſi eſt ſuſpicio, ff. q̃ ſatiſ. cog. l. ſi fide-
iuſſor. ad fi. Ad hoc facit, q̃a quo ad ſortiendũ forũ æq̃parant̃
mobilis, & immobilis, de quo de fo. cõpe. ex parte B. & c. fi. de
reſc. dilectus filius, j̃. Vñ dato ꝙ lex nõ hẽat̃ exp̄ſſa, de hoc ↄcor.
Cy. & Bar. ꝙ bñficiũ huius iuris trahat̃ ex rõnis idẽtitate ad rẽ
mobilẽ, tñ ex hoc nõ inducit̃ legis correctio: q̃q̃ verũ ſit ꝙ añ
iura Codicis nõ fuerit hoc bñficiũ ĩtroductũ. Nec obſtat l. nec
nullã. §. ſi q̃s abſentis. ff. de pet. hær. q̃a ibi noĩatio fiebat ab illo
q̃ nõ poterat ↄueniri, cũ nõ poſſideret ꝓ hr̃de, vel poſſeſſore, ↄ̃
23 quẽ ſolũ dat̃ petitio hr̃ditatis. ¶ † Quæro, an poſſidens aliquo
reſpectu noĩe alieno hñs ius in re poſſit dñm in iudicio noĩa-
re. Gl. dicit ꝙ nõ, q̃a ipſe agere poſſet ꝓ iure ſuo: ergo defende
re tenet̃, de fi. inſtr. c. ꝑpetuus. & q̃a poſſeſſor ſemꝑ ↄueniẽdus
eſt: all. iura hic, tenebat But. in dicta l. 2. Ad q̃ſiti declarationẽ
dicũt Doc. ius nõ hr̃e colonus, cõmodatarius, & depoſitarius:
& ius habet in rebus mariti. In rebus vxoris dotalibus emphy-
teuta, feudatarius, ſuperficiarius, & vſufructuarius, & credi-
tor. Pro deciſione dicunt gl. verã, q̃ñ ↄueniunt̃ reſpectu iuris
ſui: ſed ſi ↄueniunt̃ reſpectu iuris alterius, vt rõne directi dñij,
ſufficeret dñm in iudicio noĩare cũ ius ipſorũ nõ tãgat̃. & all.
in libro feudorũ, de ↄtro. inter vaſal. & ali. de bñ. c. vno. Cy. di-
cit, ꝙ cõuenit̃ ſuꝑ re, ex quo ſibi aliquo reſpectu poſſidet, non
poterit dñm noĩare in iudicio: ſi ſuꝑ fructibus, aut ſeruitutib⁹
vel pẽſionibus dño debitis, poterit tũc dñm noĩare in iudicio,
ſm̃ Mar. Fatet̃ ꝙ vltimo caſu ſnĩa lata ↄ̃ ipſos p̄iudicat dño, ni
ſi ſciat, & patiat̃, ꝑ l. ſępe. ff. de re iud. & ꝑ l. Lucius. ff. de agri. &
cẽ. Et hoc tenet Gul. de Cu. in d. l. 2. & hanc opi. tenet Io. An. in
addi. Spe. in tit. de primo decr. §. reſtat. verſ. ſed nunq̃d eſt idẽ.
q̃a dicit fuiſſe Mar. de Sil. Inquãtũ dixi, vbi ↄuenit̃ ſuꝑ fructib⁹
poſſe dñm noĩare: hoc dicit verũ, inq̃tũ petunt̃ fructus vt ius:
ſed ſi petunt̃ vt fructus ĩ ſpecie, & tũc cũ tanq̃ detinẽs ↄueniat̃,
poterit dñm in iudicio noĩare, ſiue colonus, ſiue partiarius ſit.
Si ↄueniat̃ in gñe ad decimã fructuũ, tũc q̃a ſuo noĩe ↄuenit̃,
q̃a tale ius ſeq̃t poſſeſſionẽ, ff. de pub. l. ĩ pęnis. nõ licebit dñm
in iudicio noĩare, vt hæc no. gl. in d. l. 2. ſm̃ Cy. in addi. Spec. in
ti. de primo decre. §. reſtat. ver. q̃d ſi feudatario. ſentit ꝙ ſi agit̃
rõne nãlis, nõ poſſit dñm ĩ iudicio noĩare: q̃nimmo ſi dñs vo-
luntarie velit ſuſcipere iudiciũ noĩe ꝓprio, nõ audit̃, q̃uis eius
ĩterſit, q̃a ipſe nõ hẽt nãlẽ poſſeſſionẽ. Ad hoc ff. d̃ app. a ſnĩa.
§. j. ff. q̃ñ app. ſit l. j. §. impropria. & § tutores. Secus ſi velit ſuſci
pere iudiciũ noĩe feudatarij, p̄t, q̃a in ciuilibus p̄t q̃s aliũ defen
dere, licet inuitũ. Si agit̃ reſpectu ciuilis, p̄t dñm noĩare in iudi
cio, & ſnĩa lata ↄ̃ dñm p̄iudicat feudatario, ex quo de volũtate
ſua egit, vt l. ſæpe. ff. de re iud. j̃. eo. q̃uis. Et hoc caſu dicit, ꝙ ẽt
poſſet ſuſcipere iudiciũ inuito actore, q̃a poſſidet ciuiliter, ff.
cõmodati. l. ſi vt certo. §. ſi duobus. Bar. ↄcordat cũ Io. An. ſcili
cet ſi agẽs ĩpugnet ius emphyteutę, vt q̃a dicat ſe plene dñm,
vel vtiliter dñm: & nõ p̄t dñm noĩare, an nõ ĩpugnet, ſed ius
actoris ſe cõpatiat̃ cũ iure emphyteutę, vt q̃a nõ negat illũ feu
datariũ, vel emphyteuticariũ, ſed dicit ſe dñm directo: hoc ca-
ſu poſſit. Aduerte tñ, ꝙ ſi emphyteuta p̄tẽdit ius a dño, quẽ no
minat, q̃a ab eo ſolo hẽt cãm, raro erit, ꝙ ius agẽdi tãgat feuda
tariũ, & dñm: & ſic raro tũc hẽbit locũ noĩatio. Gul. de Cu. di-
cit, ꝙ ſi ius agẽdi ſe cõpatiat̃ cũ iure dñi, q̃a illi nõ derogat, ſed
dirigit̃ tm̃ ad ius emphyteutæ: nõ hẽt locũ noĩatio. Si aũt ↄ̃di-
cit iuri dñi, vt q̃a nõ intẽdit recognoſcere dñm: & ſic p̄t ei p̄iu-
dicari, ſaltẽ reſpectu ciuilis poſſeſſionis: tũc hẽt locũ noĩatio:
& ſic raro erit, ꝙ non hẽt locũ noĩatio: & hoc placet. ¶ Glo. ſi-
gnat q̃dã ↄ̃ria ad rõn ẽ, q̃ aſſignat̃, ꝙ ſemꝑ recõueniẽdus ſit poſ
ſeſſor. Ad c. de reb⁹. dic ꝙ illud fit ex vrbanitate: nec ibi fit ↄuẽ
tio, ſed ↄſultatio. Ad l. ĩ hoc. dic ꝙ ibi agit̃ ꝑſonali, iõ principa-
lis deliquẽs p̄t ↄueniri. Et ſimil̃r rñde ad l. vlt. §. Luci⁹. & ad §.
q̃ debitorẽ. Ad c. auditis. dic ꝙ ibi loq̃t, q̃ñ agit̃ de ſubiectione:
quo caſu abbas eſt poſſeſſor, nõ poſſeſſus, q̃a ſe ipſum nõ poſ-
ſidet: de quo dic vt ibi, & s̃. de ma. & obe. intra quatuor. & de
24 reli. do. cũ venerabilis. Et eodẽ mõ rñde ad c. memoratos. † Ex
his decidit̃, q̃d de creditore ↄuẽto ſuꝑ pignore, an poſſit dñm
noĩare ĩ iudicio. Spe. vr̃ dicere idẽ q̃d de feudatario, & emphy-
teuta, in dicto §. reſtat. ver. ſed nunq̃d. & idẽ Io. An. ibi dicit de
eo eſſe certũ, ꝙ p̄t dñm noĩare in iudicio, ꝑ l. ſi pignore. ff. de pi
gno. & de vſu. l. pignori. & q̃d no. C. de fur. l. fi. §. pe. idem Cy. &
25 Pe. ad literã. ¶ † Quęro, ꝑ quẽ dẽt fieri hæc intimatio. Gl. dicit,
ꝙ debet fieri ꝑ colonũ, q̃ dñm in iudicio noĩauit, vel ꝑ iudicẽ,
ſi forſam minus eſt idoneus nominans, ſecundũ Inn. & Hoſti.
Pla. tenuit, ꝙ ꝑiculoſum eſt ꝙ dñs noĩans denuntiet: q̃a forte
non nuntiabit ſibi, ſecundũ q̃d dẽt: ſi non denuntiet, habebit̃
lis pro quaſi cõte. contra iura ff. de peti. hæred. l. itẽ veniunt. §.

.petitã.Et ſic niſi dñs diceret poſtea ꝙ denuntiauit ſibi, nõ ha-
beret locũ §.iſte.Et hoc tenet Pe. qa interpellatio ꝓcuratoris
tm̃ non conſtituit dñm in mora,vt d.l. §. petitã. Ideo conſiliũ
eſt,ꝙ actor per ſe denuntiet,vel faciat iudicẽ ꝑ ſe denuntiare,
26 ſm Pe.& Cy.ꝑ verba,ad literã ponit hic Hoſ.& Io.An.¶†Quę
ro,qñ dẽt fieri hæc denominatio.Tex.dicit,ſtatim.qđ gl.decla
rat.i.ante libelli oblationẽ, vel ſtatim poſt, ante reſponſionẽ.
Quod puto, qa iſta nominatio ad vitandum iudiciũ hẽt vim
cuiuſdã declinatoriæ:iõ ꝓponi dẽt ante lit.cont.de re iudi. in-
ter monaſteriũ.Et ſic licet poſſet variare,poſtq̃ nominauit,nõ
p̄t variare poſtq̃ libello reſpondit,qa lis eſt conteſtata:niſi ali-
27 ter ꝓbetur error,vt dicã de cõfeſ.c.fi.¶†Quæro de effectu hu-
ius quaſi cõte.li.Gl.dicit,ꝙ effectus eſt,qa interrumpit̃ pręſcri
ptio ꝑ hanc denuntiationẽ:nõ ſentit, ꝙ ꝑ citationẽ detinẽtis,
& denuntiationem dño ſecutã inducat hæc quaſi cõteſtatio.
Hoc declara,vt ſuꝑ litera dixi.Nõ tñ ſm Gl.hẽt effectũ, vt ſuꝑ
ea poſſint teſtes recipi,& ad ſententiã diffinitiuã ꝓcedi. Idem
gl.& Ia.de Are.in l.conſentaneũ.C.qũo, & qñ iud.& But.in l.
2.p̄all.qa hæc quaſi conteſtatio eſt irregularis : vñ plus robo-
ris ei dari nõ dẽt,q̃ reperiat̃ datũ a iure. Quo aũt ad tria tan-
tũ reperit̃, ꝙ robur dat̃ ei quo ad hoc vt p̄ſcriptio habeat̃ pro
interrupta,quo ad hoc vt ad miſſionẽ poſſit ꝓcedi contra do
minũ, & quo ad hoc vt miſſio habeat pinguiorẽ effectum, vt
ſtatim is,contra quem eſt facta miſſio,audiatur de proprieta-
te tm̃,& non de poſſeſſione.Itẽ ſm alios hẽt effectũ perpetua-
28 tionis actionis;de quo dixi s̃.¶†Quæro, qualis cognitio ſum-
maria eſſe debeat.Dicit glo. ꝙ ſaltẽ dẽt ſemiplene probare,&
vltra hoc dẽt iuramentũ talis præſtare mittendus.Gl. alleg.iu
ra,& dicit ꝙ feſtinare nõ dẽt,&c.Alle.c.vt in §.ſi forte.& de re
iud.cũ Bertoldus Azo dixit,ꝙ ſufficit ſolum iuramentũ, ſicut
in actione ad exhibendũ,vt l.theſaurus.ff.ad exhiben. qđ eſt ꝯ
l.vltimã.C.de bo.auth.iud. poſ. Vñ ſummarie ꝓcedit̃, i.extra-
ordinarie quo ad alia:ſed nõ quin ſaltẽ exigat̃ ſemiplena ꝓba
tio. Idẽ But. ꝑ l. cũ proponas. & dicit ꝙ erit ſummaria quo ad
duo.Primo.qa procedit̃ in abſentẽ,vt l.ꝓperãdũ. §.& ſi quidẽ.
& §.ſin autẽ.C.de iud.Scđo,qa tantũ diſcuſſo iure præſentis,l.
3.§.ibidẽ.ff.ad exhi.Hoc tenent Doc.hic, q dicunt ꝙ iudex po-
terit vnũ de teſtibus producere, quos producere intendebat
actor in principali, vel legere inſtrumentũ,per qđ intendit ꝓ-
bare,ſm Glo.& hoc ſeruabitur.Bar.in l.2.& l.conſentaneum.
dicit ꝙ ſi ex miſſione nõ fit p̄iudiciũ nec in proprietate,nec in
poſſeſſione,ſummatim intelligit̃.i.p̄ſtito ſolo iuramento, vt l.
theſaurus.& no.in auth.ei,qui.C.de bo.autho.iu.poſ.ſi fit p̄iu
diciũ in proprietate,& in poſſeſſione, vt qñ interponit̃ ſm de-
cretũ : & dẽt conſtare de iure actoris plene, l.fi.de bo.auth.iu.
poſ. Si fit p̄iudiciũ in poſſeſſione,& nõ in proprietate, tũc dẽt
cõſtare de iure actoris ſummatim,hoc eſt ꝑ p̄ſumptiones, vel
indicia,vel ſemiplenas ꝓbationes,ut l.3.§.cauſæ.ff.ad Car. Ita
erit hic,qa nõ fit p̄iudiciũ niſi in poſſeſſione. Et qualiter mul-
tipliciter intelligunt̃ hęc verba, Sũmarie, &c.hr̃ j̃.de verb.ſig.
cle.fi. & in extraua.ad reprimẽdũ.ꝑ Bar.& plene.ĩ l.j.in fi.ff.de
p̄to.ſtip.Et ꝑ hũc §.dicit Io.An.ꝙ Odo.rñdet magiſtro ſuo q̄rẽ
ti,ꝙ qñ fit miſſio in poſſeſſionẽ in actione reali: iõ eſt ſumma
ria cognitio p̄mittẽda,cũ hic fiat iõ,qa ſtatim ꝑdit verã poſſeſ
ſionẽ.& facit qđ dicet j̃. Accur. rñdet ꝯ, hoc iõ, qa in ꝑſonali,
in qua nõ fit tm̃ p̄iudiciũ ꝯtumaci,qa nõ expellit̃ de poſſeſſio-
ne,p̄cedit ſummaria cognitio, C.de bo.autho.iu.poſ.auth.ei,
q.fortius hic in reali.Et hoc tutius ſm Abba.& placet Gul. in
Spe.de primo decr.§.2.ver.ſed nunqd ꝓcedit. qđ ẽt placet Io.
An.vt ẽt dixi in §.p̄cedẽti.maxime tenẽdo opi.ꝙ in reali nõ ſit
neceſſariũ ſm decretũ:ꝑ id.n.ſequeret̃,ꝙ ſine examinatione ꝑ
primũ decretũ, & lapſum anni efficeret̃ poſſeſſor incõmutabi
29 lis.facit s̃.e.tuæ.đ of.or.paſtoralis.ĩ fi.¶†Quid ſi reus redijt in-
tra annũ volẽs ꝓcedere in cã, an ſufficit actori miſſo primum
iur̃m calũnię.Dicit gl.ꝙ ſic, ĩ terminis p̄cedẽtis §.qa reo veniẽ
te ĩtra annũ adhuc durat actor,& iurauit vt actor.Secꝰ dicit ſi
in terminis p̄cedẽtis §.veniat reꝰ poſt annũ, vel ĩ terminis huiꝰ
intra annũ,qa tũc ſtabit actor ĩ iudicio vt reꝰ,& nõ vt actor: &
ſic nõ ꝓficiet iur̃m,qđ p̄ſtitit vt actor.Hoc tenet Io. An.ĩ addi.
Spe.in tit.de primo decr.§.ſeq̃t.ver.interpoſito.dicit Cy. dixiſ-
ſe, ꝙ ſi reus poſt litẽ ꝯſtat. & p̄ſtitũ iur̃m talis ſe abſentat ꝯtu-
maciter,ꝙ in ſummaria cognitione,q̄ interuenire dẽt, poſtea
in actu miſſionis ſi non liqueat de cã ꝑ hũc §. iterato cõpellet̃
actor iurare de calũnia:qa mõ poſſet calũniari,ff.de dam.inf.
l.q bona.§.ſi qs ſtipulatur. Nõ obſt. C.de iura.calũ.l. 2.& aut.
hoc ſacr̃m.qa,vt dicit,hæc eſt noua ĩſtãtia:qa ex nobili iudicis
officio petit̃ fieri miſſio,de quo j̃.§.pe.in fi.de primo decr. ſm
Io.An.& fuit dictũ Cy.ĩ l.cũ ꝓponas. ĩ 11.q.C.đ bo.aut.iu.poſ.
30 †Nũqd aũt variato iudice poſt p̄ſtitũ iur̃m calũnię iteret̃ iura
mẽtũ vide.Spe.de iura.cal.§.ſeq̃t. verſ.qd ſi iudex.iuxta fi.§.&
tenet ꝙ nõ iterabit̃,niſi quo ad articulũ, ꝙ huic iudici nihil ẽ
datũ,vt falſa ſñia det̃.Et hoc teneas,licet qdã teneãt ex toto ite
rãdũ,ꝑ l.cũ apud.iud.ſol.& ꝑ l.cũ q̄rebat̃,& in Aut. de reſ.§.qa
vero.Ad primũ facit l.mortuo.ff.de iud.qa idẽ eſt iudiciũ.& l.
31 cum proponebatur.ff.de iu.†An in actione mutata, vel accu-
mulata iuret̃:dicit ibi quod ſic,in uer.ſed quaſi.& per Cy.in l.
2.q.14.Idem ſi mutata eſt inſtantia,vt dicit in ver.quid ſi inſtã
32 tia.†Nunquid aũt is,contra quẽ agitur, nominans dñm in iu-
dicio debeat iurare de calumnia:Tangit Spe.in titu.de iur.ca
lum.§.reſtat.ver,ſed illud quæritur.Et ibi Io.An. in addi. con-
cludit ꝙ nõ iurabit de calũnia,qa illud reſpicit totam lite:ſed
iurabit de malitia,eod.titu.c.2.in fi.lib.6.& hoc tangit Gu.de
Suza.in l.2.C.ubi in rẽ actio.& præcedentes tangunt gl.Cy. &
33 But.in d.l.2.C.de iura.calũ.†Venio ad gl.vltimam, & omiſſo
ordine gl.opp.ꝙ hic §.contradicat ſuperiori:quia ibi dicit, il-
lum,contra quem eſt facta miſſio de poſſeſſione, audiri uſq;
ad annum:hic dicit audiri demum de proprietate ſtatim fcã
miſſione.Sol.Quidã intelligunt iſtum §.ſicut præcedẽtẽ, ut in
quantum dicit eum, cõtra quẽ facta eſt miſſio, non audiri ni-
ſi de proprietate,intelligũt hoc verum poſt annũ:ante autem
dicunt audiri.Sed hoc nõ placet gloſ.& dicit,ꝙ differentia eſt
inter caſum huius §.& præcedẽtis:quia ibi auditur de poſſeſ-
ſione intra annũ,hic nõ:quia ſi uoluiſſet reſeruare ius agẽdi
de poſſeſſione vſq; ad annũ,illud dixiſſet,ſicut dixit ibi.Et hoc
operat̃ ſm gl.maior cõtumacia hic,q̃ ibi. Vñ hic per plures ci
tationes vocatus eſt,& plus cõtẽpſit.Primo em̃ uocauit colo-
nũ,& colonus denũtiauit dño,poſt quã denũtiationẽ citatur
dñs legitimis edictis:iõ plus punit̃,& ſufficit ita ſcriptũ,ff. qui,
& a qui.l.proſpexit.6.q.3.ſcriptũ eſt in lege.ſm gl.Idẽ Hoſ.idẽ
etiã dixit Vin.ꝙ multa occurrũt in §.iſto, ex quibus ſurgit hic
effectus maior,q̃ in p̄cedẽti §.Prĩo inuenitur res,& detẽtor:itẽ
illius citatio:itẽ tempus indultũ abſenti : itẽ citatio abſentis,
ſm Vin.Dicit Hoſt.ꝙ quinq; ſunt differẽtiæ inter hũc caſum,
& p̄cedẽtẽ:ibi cõuẽtus poſſidet noĩe proprio,hic alieno.Secũ
do,qa hic nominat alium,ibi nõ.Tertio, qa hic dantur indu-
ciæ ad alium præſentandum,ibi non.Quarto, quia ibi nõ ap-
paret poſſidens,hic apparet,ſed nõ uult defendere. Quinto,
qa hic interuenit quaſi litis conteſtatio,ibi nõ.Sexto, quia ibi
nulla fit examinatio,hic ſummaria.Ex his ſequitur ſeptima,
qa ibi intra annũ audit̃ ſuꝑ poſſeſſione,hic nõ,ſecundũ Hoſ.
Per q̃ cõcludit hic Io.An.quatuor caſus.Primus, vbi cõuenit̃
reali,qui noĩe proprio poſſidet:& tunc paſſus miſſionem ve-
niẽs intra annũ audit̃ ſuper poſſeſſione,vt s̃.proximo. §. Et ſit
rõ,q̃a unius tãtũ cõtumacia cõprehẽdit̃,& nulla examinatio.
Sʒ dic đ hoc ultimo,vt dixi s̃.Scđs, qñ qs noĩe alieno poſſidet,
niſi ſeruata forma huius §.is,ꝯ quẽ facta eſt miſſio, etiam ſta-
tim nõ audit̃ niſi de ꝓprietate:& hoc operat̃ duorũ cõtuma-
cia,& quaſi aperta malitia,& quaſi fundamẽtũ iudicij,& ſum
maria examinatio.Tertius,ubi fit miſſio poſt litẽ cõteſtatã, ſi
nõ liquet,vel liquere p̄ot de cã,ibi ſimiliter nõ audit̃,niſi de ꝓ
prietate,de dolo.prout.Sit rõ,fundamẽtũ ueræ litis cõteſtatio
nis,deſertio iudicij,iure ꝯuẽtus,& plenaria examinatio.Quar
tus,ubi lis eſt cõteſtata,& liquet de cã,fert̃ ſñia ꝓ actore, & fit
miſſio poſt ſñiam pro executione rei iudicatæ: & tũc veniens
cõtumax,ẽt ſuꝑ proprietatẽ nõ audit̃,C.de iud.ꝓperãdũ.§.ſin
aũt reus.& in decr.ꝓut.Sit rõ iuris dr̃ia,plenaria examinatio,
& veritatis declaratio:qa res iudicata,&c.ff.de re iud.l. res iu-
dicata.ſm Hoſt.de quo remittit ad Sum.e.ti.§.in alijs. & §. ſe.
34 ſm Hoſt.†Quæro cũ gl.uſq; ad quãtũ tp̄s audit̃ reus de ꝓprie
tate poſt annũ in terminis §.p̄cedẽtis,& ante annũ facta miſ-
ſione in terminis huius §.Dicit gl.quoſdã dicere, ꝙ vſquequo
eſt p̄ſcripta. Alij ꝙ ſm canones ꝑpetuo,cũ debeat dubitare de
iure ſuo.Gl.đt ꝙ audit̃,donec eſt p̄ſcriptũ : qa bñ p̄ſcribi p̄ot,
qa bonã fidẽ habere vr̃,ex quo putat rẽ eẽ ſuã:& qa iuſte poſſi
det,q authore p̄tore poſſidet,ff.de acq̃r.poſſ.l. iuſte. Vñ đt glo.
in d.l.2.ꝙ audit in re ĩmobili uſq; ad decẽ annos inter præſen
tes,& 20.inter abſentes,C.de p̄ſcr.lon.tẽp.l.vlt.Nõ placet hoc
Cy.qa p̄ſcriptio nõ currit ſine tit.loquendo de p̄ſcrip.lon.tẽp.
ff.de vſu.l.nunq̃.& miſſio nõ p̄bet titulũ,ff.de dã.infec.l.ſi fini-
ta.§.fi. Vñ đt,ꝙ audit̃ de ꝓprietate vſq; ad 30.annos,l.ſicut.l.ſi
qs emptionis.C.de p̄ſcr.30.an.ſm Ia.& Cy.hęc vera,niſi a iudi
ce certus terminus p̄figat̃,intra quẽ audiat̃ dñs de ꝓprietate,
& poſtea nõ audiat̃:qđ fieri p̄t,ff.de dam.infec.l.a quo fundũ.
& l.mancipiorũ.de op.le.& erit terminꝰ ad arbitriũ iudicis,ff.
de iure delib.l.j.in fi.& ſic tenet Dy.in d.l.a quo fundũ.& in l.ſi
finita.§.ſi plures.ff.de dã.inf.But.ĩ effectu tenet gl. ꝙ audiatur
uſq; ad uiginti,vel decẽ an.& nõ vltra.Bar.in d.l.2. tenet gl. &
đt ꝙ vſucapiet ex p̄cedẽti tit.quo ſe dñm putabat,l.ſi is, q pro
emptore.§.pe.ff.de vſuc.& l.eũ,q edes.§.pe.eo. tit. & idẽ tenet
in l.cõſentaneũ.C.quomodo,& qñ iud.niſi ſtatutus ſit termi-
nus,de quo dixi ſupra.Gul.de Cu. in dicta l. 2. đt ꝙ præſcribet
titulo pro ſuo,a die,quo eſt effectus incõmutabilis poſſeſſor:
qa ex tũc nõ dubitat de iure ſuo,ante non:quia ante nõ eſt in
bona fide,cũ nõ poſſideat pro ſuo, quia dubitat de iure ſuo.
Tene opi.Bar.qa poſt tenet tanquã titubãs,fundãdo ſe ex miſ-
ſione, cũ miſſio nõ faciat eũ irreuocabilẽ dominum; ſed poſ-
ſeſſorem.Non obſtat ff.de noxa.l.& generaliter.qa ibi res fuit
data in ſolutum, & ſic aſſignatum fuit irreuocabiliter domi-
nium:

nium:ſic eſſet hic,ſi decretũ adiudicatiuum interceſſiſſet in ꝑ
ſonali:hic vero ſi poſſeſſio non eſt interrupta,ſed ſi ſit interru
pta ex oblatione cautionis,aliqui dñt ꝙ auditur de proprieta
te vſq; ad 30.ann.quaſi ſit perpetua actio,vt l.fi.C.de an. exce.
Alij dicunt,& hoc tenet Spe.in titu.de primo decre.§.iam de
effectu.ver.ſed vſq; ad qđ tp̃s.ꝙ uſque ad 20. vel 10.ann. quia
oblatio canonis licet interrumpat,nõ perpetuat,16.q.3.§.p̃t.
ſm Guli.primũ eſt verũ, quia tunc non efficitur miſſus uerus
poſſeſſor:imo nunquã præſcriberet, niſi nouiter mittatur,q̃a
iniuſte habet poſſeſſionẽ.Hæc procedunt in reali mera:in hy-
pothecaria autẽ veniens qñcunque poſt annum in terminis
§.præcedẽtis,vel intra annũ in terminis iſtis audit̃ de proprie-
tate,niſi ad aliud ſit proceſſum:q̃a creditor nõ negat eũ dñm,
nec dicit ſe dñm:ſed ſi ſit miſſio ɔ̃ tertium,nõ auditur,niſi do
ceat de proprietate:& auditur,ut eſt dictum,ſicut in reali:uel
forte perpetuo audietur, quia miſſum non egit iudex facere
dñm agentẽ hypothecaria,nec miſſus eſt debitor,qui dñs p̄tẽ
debatur:niſi dicatur,ꝙ excludetur ſpatio 30. an.quo perditur
actio etiã realis,vt l.ſicut.C.de præſcr.30.an.qđ ſatis puto debi
tore opponente, vel creditore noīe debitoris. Noīe enim ſuo
non,q̃a non poſſidet vt dñs, & ſic non habuit bonã fidem te-
nendo ea,q̃ tenebo in c.fin.j̃.de præſcr. Contra debitorẽ vero
non præſcribit,ſed veniens debitor in caſibus prædictis nõ au
ditur,niſi probet indebitũ:q̃a ex miſſione probat̃ debitor,ſi fa
cta eſt ɔ̃ eũ,tanq̃ ɔ̃ debitorem,qđ petit actor:& audiet̃ de iure
ciuili vſq; ad 30.an.vſq; ad quod tp̃s præſcribit̃ actioni, & cõ-
dictioni indebiti.De iure aũt canonico perpetuo audietur, ꝑ
ea quæ dicã j̃.de præſcr.c.j.Quicquid ſenſerit Bart.in l. ſequit̃.
§.ſi viã.ff.de vſu.& dicit in l.fi.quemadmo.ſeru.amit. & ſenſit
Inn.j̃.de imm.ecc.q̃a plerique.Sed certe cum hic habuit iuſtã
cãm præſentandi eum debitorẽ,licèt non præſcribat rẽ pigno
ratam,præſcribet iuri dicendi indebitum lapſu 30.ann.

SVMMARIVM.

1 *In abſentem contumacem quomodo procedatur,quando agitur actione perſonali.*

2 *In poſſeſſionem rerum qualiter quis mitti debeat ratione contumaciæ actione perſonali intentata,& ſi non fuerit ordo ſeruatus,an valeat dicta miſſio.nume.5.*

3 *Poſſidere an ſtatim præſumatur, qui eſt miſſus in poſſeſſionem ratione contumaciæ actione perſonali intentata.*

4 *In poſſeſſionem rei an quis debeat mitti omnino ad menſuram debiti ratione contumaciæ in actione perſonali intentata.*

6 *In poſſeſſionem rei ut quis poſſit mitti pro debito, quomodo fiet declaratio debiti,vbi eſt contumax debitor.*

7 *Præſcribere an poſſit,qui eſt miſſus in poſſeſſionem rei pro debito, actione perſonali intentata,ut de proprietate non proſit actio.*

1 **§.Si autem.** ¶†Hic ponit practicã procedendi ɔ̃ ab-
ſentẽ contumacẽ,qñ agitur actione per
ſonali.No.j.duplicẽ practicã procedendi ɔ̃ abſentẽ contuma-
citer in perſonali:q̃a p̄ot iudex procedere ad miſſionẽ.Itẽ p̄ot
procedere ad excõicationẽ.Et no.ꝙ alterã tm̃ pro vnica cõtu
macia imponere poterit;& ſic ad vnicã ɔtumaciã ſufficit vna
pœna:q̃a non eſt ſemel punitus amplius puniẽdus, niſi aliud
hẽat ꝓteruitas contumaciæ: & ſic ex augmento contumaciæ
augmentabit̃ pęna.Et no.iudicẽ eligere debere pęnam,q̃ ma-
2 gis timet̃.†No.2.practicã procedendi,qñ eligit miſſionem:q̃a
primo poni dẽt in poſſeſſione mobiliũ, ſecundo immobiliũ,
tertio iuriũ & actionum.Ad hoc l.a diuo Pio.ff. de re iudi. Itẽ
non fit miſſio in oĩbus bonis, ſed pro modo debiti declarati.
No.3.ꝙ de poſſeſſione audirur intra annũ: poſt annũ aũt non
3 audit̃,vt eſt diſtinctũ ſ̃. † Quæro an miſſus in poſſeſſionẽ in ꝑ-
ſonali ſtatim poſſideat?Io.An.dicit ꝙ nõ,ẽt naturaliter: & is,
ɔ̃ quem eſt facta miſſio,de poſſeſſione nõ expellit̃,ff. de dã.in-
fec.l.ſi finita.§.ſi quis autẽ.ff.vt in poſ.le.l. is qui.§. ſi legatorũ.
Sed an talis poſſit conueniri rei ven.Quida dicunt ꝙ ſic, ff. de
rei ven.l.officiũ.& ad exhi.l.Celſus.§.Iul.ſed dicit Inn. ɔ̃ per il-
lã l.officium.in fi.q̃ dicit tales detentores poſſe cõueniri,q̃ ha-
bent facultatẽ rei reſtituendæ:q̃a non eſt hic, q̃a eſt in poſſeſ-
ſione tanq̃ cuſtos,nõ tanq̃ detentor.Non ob.l.is cui.§. miſſus.
ff.vt in poſ.le.q̃a exponendũ eſt,ꝙ manumittendus eſt in poſ-
ſeſſionẽ,expone.i.cuſtodiã.Contra ſentit Hoſt.j̃.de dolo,& cõ
tu.contingit.dixit in præcedenti §.dic vt ibi.Quid de ſe mouẽ
tibus?Dic ꝙ cõprehendunt̃ appellatione mobiliũ, ff. de verb.
4 ſign.l.mouentiũ.†Quæro, an oĩno ad menſurã debiti debeat
fieri miſſio?Accur.in auth.ei,qui.hic in gl.alle.dicit ꝙ plus de
bet valere res,q̃ debitũ:& dicit ſic ſeruari, maxime qñ res req̃-
rit expenſas,vt equus, bos, & ſimil. Quæ erit hæc eccleſiaſtica
ſnĩa?Dic ꝙ excõicatio,ſuſpenſio,uel interdictũ, de uerb.ſigni.
5 quærenti.ſm Hoſt.†Quid ſi hic ordo non fuit ſeruatus, vt pri
mo mobiliũ,&c.Dicit Io. ꝙ non valet, q̃a factũ ɔ̃ ordinẽ debi-
tũ iudiciorũ,2.q.6.diffinitiua.C.de ſen.prolatã.Dic,ꝙ bene te-
net,q̃a ex literis ſatis colligit̃ optionẽ dari iudici: & q̃a text.al-
ternatiue loquitur,& r̃lr alternatiuæ ſunt præſtationis,nõ or-
dinis:de quo in regula,in alternatiuis.de reg.iur.lib.vj.Et ma
xime hoc verũ in ordinario,qui poteſt cõmutare pœnas, vt l.
de pœnis.licet.ſed in delegato eſſet qõ,qui non poteſt pęnam
a iure impoſitã alterare,de offi.dele de cauſis. ſecundũ Ioan.
6 An.†Quæro qualiter fiet hæc declaratio.Gloſ.dicit,ꝙ ſufficit
declaratio libelli.Exigit hic Io.An.declarationẽ, ẽt per ſacr̃m
actoris:& per dictã auth.corrigitur ius antiquum, qđ volebat
miſſionẽ fieri in oĩbus bonis,ff.ex qui.cau.in poſ.ea.l.j. ſm Io.
An.Idẽ tenet Cy.in l.cũ proponas.C.de bo.auth. iu.poſ.in 11.
q.Sufficiet tñ,ſm eum,iur̃m de cal.qđ & iterari dẽt,ſi ante fuit
p̄ſtitum in principali cã, & poſtea ſe abſentet reus, vt dicit in
§.præce.in gl.in uerbo,conteſt.Idẽ Bar.in l.cũ proponas. & in
l.2.C.vbi in rem act.qui exigit ꝓbationem debiti per iur̃m, &
ſentire vr̃,ꝙ nõn ſufficit iur̃m cal.Et ad hoc alle.q̃a hic agitur
de modico p̄iudicio,& ſic ſufficit iur̃m: & ſic dẽt intelligi co-
gnitio ſummaria, per l.theſaurus. ad exhiben. & dixi ſ̃. §.ꝓxi.
& de hoc tractat ple.Spe.in ti.de contu.§.ſequitur.uer. porro.
vbi recitat antiquas opi.quarũ aliquæ procedũt in ſcđo decr.
vel qđ habet vim ſcđi decreti,ex quo poſſeſſio transfert̃.Et in-
ter alia recitat opi.quorũdã,qui exigunt probationẽ ꝑ teſtes,
& inſtrumẽta. Et ſummaria dr̃, inquantũ procedit ɔ̃ abſentẽ.
Dic ut dixi ſupra,illã verã,qñ ex miſſione trãsfertur incontinẽ
ti vera poſſeſſio:ſed vbi agit̃ de transferenda ſola detentatio-
ne,Io.An.in addi.ſuper illo uer.recitat Gul.de Cu. tenuiſſe ꝙ
ſufficit iur̃m,& exigit iur̃m ultra iur̃m cal.qđ ſit de debiti veri
tate,& qđ non ſibi ſit ſatisfactum:& dicit ſic ſeruari: qđ nota.
7 †Venio ad gl.vltimã,opp.litera dicit, ꝙ miſſus in ꝑſonali audi
tur intra annũ,vel poſt annũ iuxta diſtinctionẽ ſuperius anno
tatã.Diſtinctio ſ̃ annotata dicit,ꝙ intra annũ audit̃ de poſſeſ-
ſionẽ,poſt annũ audit̃ de proprietate.Vr̃, ꝙ hæc non poſſit ꝓ-
portionari caſui noſtro,q̃a de proprietate ꝑpetuo audit̃, cum
non poſſideat ſibi creditor,ſed debitori: efficit̃ eñ vt creditor
in re,in qua miſſus eſt,q̃a eã hẽt loco pignoris, nõ p̄ot ergo p̄-
ſcribere,l.nõ ſolum.§.qui pignori.ff.de vſur.& l.male.C. de p̄-
ſcr.30.an.Itẽ q̃a creditor quo ad finẽ p̄ſcribendi poſſidet dño,
ff.de acq.poſ.l.Põponius.§.j.l.ſciendũ.§.j.ff.de acq.poſ.& not.
C.de p̄ſcr.30.an.l.cum notiſſimi.Itẽ & videtur ꝙ perpetuo de
beat audiri de poſſeſſione,q̃a lex dicit, ꝙ miſſus in poſſeſſionẽ
hẽt rẽ loco pignoris.Vñ qñcunque veniens volens recupera-
re rẽ & poſſeſſionem rei,audit̃, vt l. ſi prius.C.de diſtra.pig.Ad
hoc C.de bo.autho.iu.poſ.auth.ei,q.quia ſi non aſſignet poſ-
ſeſſio ex ſcđo decreto,ꝑpetuo audit̃.Anteq̃ veniam ad gl.Inn.
ponit hic vnũ extraneũ intellectũ, & dicit ꝙ hic §. loquit̃ in ꝑ-
ſonali:& hoc vſq; ibi,uel in cõtumacẽ vel abinde citra facien
do, ibi §.legit miſtim tã in reali,q̃ in ꝑſonali, & dicit ꝙ eſt mẽs
lr̃æ ꝙ audietur vel intra annũ,vel poſt annũ,&c.i. in reali au-
dietur ſm diſt.ſuperius annotatã,an veniat poſt annũ, vel añ:
in ꝑſonali audiet̃ poſt annũ qñcunq;.Gl. ad ſolutionẽ ɔ̃rij re-
citat duas opin.ac aliquo addito adhæret ſcđæ. Primo recitat
opi.Io.ꝙ diſtinctio ſuperius annotata hẽt locũ in caſu noſtro,
q̃a añ annũ miſſus non hẽt niſi detentationẽ, poſt annũ acq̃-
rit poſſeſſionẽ,ſed non aptã ad vſucapionẽ: & in hoc differt a
reali:ſed tm̃ hẽt cõmodũ poſſeſſionis in hoc, q̃a vbi añ annũ
audiebat̃ offerẽs cautionẽ de iudicio ſiſti,& actor grauabatur
onere ꝓbandi debitũ,nũc poſt annũ is,ɔ̃ quẽ eſt miſſio,graua
tur onere ꝓbãdi indebitũ, ſi velit recuperare ſuã poſſeſſionẽ,
ar.ad hoc j̃.de ſolu.is,q.ff.de ꝓba.cũ de indebito.Lau.dixit, ꝙ
ꝑpetuo audit̃ de ꝓprietate,& de poſſeſſione is, ɔ̃ quẽ facta eſt
miſſio:q̃a nec lapſu anni acq̃rit poſſeſſionẽ, nec ẽt lapſu anni
acq̃rit proprietatẽ,donec ſit p̄ſcriptũ iuri offerendi, arg. C.de
p̄ſcr.30.an.l.cũ notiſſimi.Hæc vera,niſi interuenerit ſm decre
tũ,vt quia ei fuerat ꝓ debito aſſignata, uel aliter diſtricta. Et
hanc opi.tenet gl.Ad ɔ̃riũ rñdit,dũ dicit, iuxta diſtinctionẽ ſu
perius annotatã:iuxta.i. ſm primũ membrũ diſtinctionis ſu-
perius annotatæ:ſm gl.q̃ poſtea exponit tex.Tãc.fatet̃,ꝙ miſ-
ſus añ annũ hẽt ſolũ detentationẽ,poſt annũ acq̃rit hoc:q̃a ſi
reus venit poſt annũ refricãs q̃ſtionẽ de debito, nõ audit̃:ſi ve
nit nõ refricãs qõnẽ de debito,ſed ſe offerens paratũ ſoluere,
audit̃,vt l.ſi primus.alias prius. & in hoc non eſt dr̃ia inter pi-
gnus ɔuẽtionale,& p̄toriũ,q̃a ſemꝑ audit̃ paratus ſoluere de-
bitũ.Gof.dicit,ꝙ añ annũ auditur offerens cautionẽ,& expen
ſas:poſt annũ aũt incipit hẽre loco pignoris. Vñ aduertendũ
qũo tũc veniat.Si venit offerẽs cautionẽ & expẽſas,ñ audit̃.Si
venit offerẽs ſe paratũ ſtare iuri,& petat ꝙ liq̃det̃ debitũ,audi
tur,ſed nõ recuperabit rẽ,añ quã ſit lapſum tp̃s debitũ liq̃dan
di,ita ꝙ conſtet liq̃datũ.Vñ illã tenet loco pignoris ꝑꝑ expen-
ſas,ff.cõmo.in rebus.§.vlt.ff.ſi ſerui.ven.l.is,cuius.Ioã.de Deo.
dicit,ꝙ ẽ dr̃ia an ueniat intra annũ, an poſt: q̃a ſi intra annũ,
recuperat rẽ cũ fructibꝰ.Si poſt annũ,recuperat rẽ tm̃: & hoc,
ſi res diſtracta nõ fuerit.Hoſt.remittit ad Sũ.eo.tit.§.ſi aũt.&
ibi tenet ꝓ gl.Dic ꝙ ſi nõ interuenit ſm decr. ſemꝑ miſſus hẽt
nudã detẽtationẽ,& nihil plus acq̃rit nec ꝑ lapſum anni, nec
aliter,& etiã ſi laberet̃ tp̃s 30. an. tenendo ꝙ non p̄ſcribat̃ iuri
offerendi:de quo dicã in fi.dũ tñ veniens offerat cautionẽ, &
ſatisfa-

ſatisfactionē expenſarū,& ſe paratū ſtare iuri:nec per hoc perdit fructus,nec ēt per hoc grauat̄ onere ꝓbandi, ſed ſufficit ſe offerre paratū ſtare iuri,vt in auth.ei, q.C. de bo.auth. iu.poſ. Hoc tēperat Gul.in l.2.C.vbi in rem act.verū, qñ fit miſſio in alia re,q̃ petita. Sed vbi fit miſſio in re petita, dic ꝙ decretum primū operat̄ idē qđ in reali:vt ſi peto rē,quā vendidiſti,& mitor in poſſeſſionē eius,& ſic p̃ſcribā, vt ſupra in reali: ſed cōiter nō tenet.Qñque ꝓceſſum eſt ad ſm decretū, & tūc aduerte ad formā ſecundi decreti, ꝗa diuerſimode pōt iudex interponere.Quandoq; eſt ꝓceſſum ad alienationē in tertiū ſeruatis ſeruandis,& nō audit̄,vt l.fi.C.de iure do.impe. & q̃ tūc ſeruent̄,hr̄ ibi,& in Spe.diffuſe poſt Ia.de Are.in titu.de ſecundo decr.§.j.ver.vtrū.ad fi.§.vbi hoc tenet Spe.Idē But.in l.conſentaneū.& hoc ſentit hic gl.niſi aliqua allegaret, per q̃ infringeret̄ decretū,vt ꝗa ꝯ̃ non latitātē,vel ꝗa ꝯtinet iniquitatē ex parte petentis,ſm ea,q̃ notabunt̄ de dila.p̃terea.poſt Inno. & no. in l.iuſte.ff.de acq.poſ.Sic intellige Spe.in ti.de ſcđo decr.§. iuxta ꝓpoſitionis.verſi.ꝗd ſi ille.Hæc vera, qñ alienatio eſt facta in tertiū.Si in ipſum creditorē,idē qđ in ſequēti mēbro.Quādoq; eſt ꝓceſſum ad iudicationē in ſolutū,& gl. hic ſentit ꝙ ñ audiat̄.Idē But.in l.2.C.vbi in rē act.& d.l.cōſentaneū.Spec.in ti.de ſecundo decr.§.ſed q̃ eſt dr̃ia.dicit ꝙ ſi eſt data in ſolutū, vel uendita creditori,ꝙ adhuc audit̄ debitor volēs de iure ſuo ꝓbare.Bart.in l.ſi finita §.ſi plures.ff.de dā.infec. dicit ꝙ audit̄ vſq; ad bienniū,ſm formā l.fi.C.de iure do.impe. ſed tunc nō audit̄,niſi ſe offerat paratū ſoluere debitū. Et ſic poſſet intelligi una opin.hic poſita.Quandoq; interponitur ſm decretū,ꝑ qđ res adiudicat̄ in ſolutū,& terminus ſtatuit̄,intra quē audiri dēat volens recuperare,alias nō audiat̄ nec de proprietate, nec de poſſeſſione:& tunc terminus excludit a toto,ff. de acc. l.Titia.C.qui acc.nō poſ.l.ſi ea.& patet in l.diffamari.C.de inge.ma.ſ̃.de offi.ord.conquerente.cū ſi.Et hoc tenet Bart.in d. §.ſi plures.Qñque interponit̄,ꝙ miſſus tm̄ poſſideat, & fruct⁹ ſuos facit,donec reuerſus ꝓbet indebitū,& procedit opin. Io. & tenentiū,ꝙ dicit lucrari fructus,& ꝙ aggrauet̄ onere ꝓbandi.Quandoq; fit miſſio ex ſecundo, vt hēat poſſeſſionē reſeruato iure abſentis, vt audiat̄,niſi hoc ꝓbet debitū: & tūc non grauabitur onere ꝓbandi debitū.De hoc in Spec. de ſecundo decr.§.iuxta ꝓpoſitionis.in prin. Qñq; interponit̄ ſimpliciter ſm decretum, & transfert̄ vera poſſeſſio: & tunc hēbit actor poſſeſſionis cōmodū,donec principale negotiū ſit finitū, ita ꝙ actor,ſi non probat debitū,reſtituat rē:ſi ꝓbet,illam teneat donec ſit reſtitutū debitū.Et ſic procedit opi.Tan.& Gof.Nec placet opi.Io.ꝗa redicula,cū indebitū non poſſit ꝓbari, niſi ꝑ ꝯfeſſionē partis aduerſæ.Ad hoc qđ no.de reſcri. nonnulli. & c.ex parte.& de cōfeſ.c.j.li.vj.Nec ob.ꝙ in miſſione probauerit debitū:ꝗa illa ꝓbatio ſummaria non ſufficit ad releuandū eū a probando in plenaria.Itē nec proficit poſſeſſio pignoris. Hæc vera, qñ ſup debito nō eſt ꝓceſſum ad diſfinitiuā ſñiam, ꝗa lis non eſt conte.vel non liquet de cā:ſi lis ſit ꝯte. & liquet de cā,& ſit ꝓceſſum ad ſñiam ſup quantitate, & poſtea ad executionē,tūc ſi miſſio eſt facta tm̄ ex primo iure facta condēnatione in quantitate,& audit adhuc ſemp añ interpoſitū decretum ſm,vt dicit ibi Ia.But.in l.conſentaneū.C.qūo, & qñ iudex.Aduerte tñ,ſm Bar.ibi,ꝙ licet qñ eſt facta miſſio añ ſententiā,audit̄ offerens cautionē,& expenſas,ꝗa miſſio eſt facta, ꝗa non defendit.hoc tñ caſu,qñ fit poſt ſñiam,ꝗa fit ideo, ꝗa nō ſoluit,& purget ꝯtumaciā,nō audit̄,niſi ſoluat,vt in oppoſito ſuo cōtumaciā purget:& eſt caſus in l.pecuniæ.ff. vt in poſ.le. Ad hoc j̃.de ver.ſig.ex parte.& tunc nō audit̄ ēt uolens ꝓbare indebitū,ꝗa diſtat ſñia. Sed ſi eſt lata ſñia ꝯdēnatoria ſup aliqua ſpecie,ſi miſſio eſt facta in alia,q̃ in illa ſpecie, idē qđ ſ̃. Si vero miſſio eſſet facta in illa ſpecie,tunc nō poſſet recuperare poſſeſſionē, vel ꝓprietatē,niſi faceret reſcindi ſñiam, & aliqđ haberet remediū ꝯ̃ illā,ut reſtitutionis,ſm formā l.fi. de in inte.reſti.& qđ no.ſ̃.de ꝓcurato.q̃relam.ſm Bar.& Bu. Sed qūo ergo hoc tenēdo adaptabit̄ hoc ad lr̃æ intellectū? Br̃ dum lr̃a dicit,audit̄,uel nō,ſm diſtinctionē ſuperius annotatā.i.ꝗa intra annū audiet̄ ſola p̃ſtita cautione:poſt annū aūt dicunt, ꝙ expectare dēt ante interpoſitionē ſecundi decreti,non audietur,niſi ſm formā ſecundi decreti interpoſiti.Et ſm hoc deciſum eſt,ſm Canoniſtas,dubiū, intra quātū tp̃s expectet̄ ad interpoſitionē ſcđi decr.de quo diſputant Legiſtæ in auth.ei,q. C.de bo.au.iu.poſ.& concludit arbitrariū eſſe Bar.But. Cy.& alij:quas op.hic recitant Io.An.& plenius Spec.in tit.de ſcđo decr.§.iuxta ꝓpoſitionis.in prin.ubi tenet per hunc §. & ꝑ l. ſi ꝗs emptionis.§.fi. & ꝑ §. qđ ſi ſuper.expectari, ſm Canoniſtas vſq; ad annū:& ut nō deſit,qđ ſcribit hoc Io.An. dicit, ꝙ aliq dñt,ꝙ de anno,alij de biennio, alij de duobus menſibus, alij de quatuor,ut ibi no.& remittit Inn.& Spe. ubi ſ̃. aliquos dixiſſe,ꝙ expectari dēt tm̄ tp̃s,ꝙ uiſus ſit is,ꝯ̃ quem eſt facta miſſio,rem habere pro derelicta: tenet tñ Inn.in d.c,dilecto.j̃. de ver.ſi.& Spe.ubi ſ̃.ꝙ expectari debeat annus,ꝑ hūc tex.& ꝑ dictā l.ſi quis emptionis.in fi.licet Iuriſtæ dicant hoc arbitrariū, ſm Io.An.Nec ob.C.in qui.cau.in inte.reſti.nō eſt nece.l.ſancimus.ꝗa loquit̄ in p̃ſcriptionibus extraiudicialibus,nō in iudicialibus,ut patet de in inte.reſti.conſtitutus. ſm Io. Puto tñ de iure canonico iudicē,maxime ordinarium, poſſe ex cā tp̃s moderari.Et ſic ſaluatur opi.Legiſtarū,l.2.ff.de re iu.ſed in caſibus,in ꝗbus dixi de proprietate audiri,eſt dubium an audiat̄ poſt 30.an.Io.An.hic in concluſione dicit perpetuo audiri: ꝑ quod vr̄ non tenere opi.ꝙ præſcribatur iuri offerendi.Gloſ.& Cy.tangit in l.cum notiſſimi.§.illud.de præſcri.30.an.ubi Pet. poſt alios,& Cyn.concludunt, ꝙ quoddā ius offerendi, qđ ius eſt formatum competēs primo creditori ꝯ̃ ſm,uel eꝯ̃:& huic præſcribitur,quia præſcriptiones ſunt inuentæ ad tollendum ius formatū agendi,vel excipiendi:& ſic loquit̄ dictus §. illud. Quoddam eſt ius offerendi non formale ius, qđ competit ꝑ modum cuiuſdam facultatis,ut offerre debitum, & liberare pignus:& tali non præſcribitur ſicut nec iuri agēdi per uiam publicam,ff.de uia pub.l.uiam publicam.Ad hoc,ꝗa præſcribere iuri offerendi,eſt præſcribere merum factum: & ꝯ̃ merū factum non præſcribitur.In ꝯ̃rium alleg.But.in l.in bello.§.ſi quis ſeruum,ff.de capt.ubi iuri offerendi pretium ad recuperandum ſeruū ab hoſtibus redēptū præſcribatur.Vñ dicit, ꝙ quoddā eſt merum factū,quo mediante nulla eſt actio naſcitura:& huic p̃ſcribi non poteſt.Quoddā eſt factum; mediāte quo eſt actio naſcitura:& huic præſcribitur, ut ſic potius natiuitati actionis præſcribatur, q̃ facto.Sic præſcribitur officio iudicis,quo mediante reſtituitur actio vtilis in integ.reſti. qđ eſt merum factū,l.Quintus Mutius.§.idem Pompo.ff. de an.leg. per qđ in noſtro propoſito remanet,ꝙ iuri offerendi non præſcribatur,ꝗa nulla actio oriri debet.Bar. tenet ꝙ non præſcribatur tali iuri offerendi,in d.l.cum notiſſimi.§.ſed illud.per illā uiā.& idem dicit in l.pignori.ff.de uſucap. ꝗa iuri implendi conditionē poteſtatiuā ad ius acquirendū non p̃ſcribitur, ut l.ſuus quoq;.ff.de hære.inſt.& l.fi.ff.de condi.inſti. Ad ꝯ̃ria rñdit,ꝙ qñque ius offerendi eſt ſequela actionis iam natæ: & p̃ſcribitur.Sic poteſt intelligi l.hoc iure.§.fi.& l.in bello.§. ſi ꝗs. ſm Gul.de Cu.in l.ſi rē.ff.de pign.act.& l.ſi finita.§. poſtea autem.de dam.infec.Ideo ſecundus creditor non offert primo, ut l.cum notiſſimi.§.eodē iure. Qñque eſt præambulū actionis naſcituræ:& non p̃ſcribit̄. Qñque eſt ſequela actionis, & non p̃ſcribitur,l.Paulus.§.j.ff.quib.mod.pig. uel hypo.ſol. Nā ſi poſſideo pignus,habeo ius offerendi, ad conſeruandum retentionē rei ſꝑ poſſum offerre.Ad hoc l.pure.ff.de doli.excep. Hæc ſunt uera, qñ non præſcribitur res, ſed agitur de directa præſcriptione iuris offerendi.Si autem res præſcribitur indirecte,bene tollitur & ius offerendi, ut l.in bello.§. ſeruum.ff. de capt.vel ibi eſt ſubrogatū loco iuris formati, ſcilicet loco antiqui dñij,ideo præſcribitur,ut c.j.de præſcrip. Ex quibus cōcluditur,ꝙ iuri offerendi ad vendicandum ius uel prætorium, vl̄ cōuentionale,non p̃ſcribitur:& maxime hoc uerū de iure canonico,ꝗa ex quo ſcit rē alterius eſſe,& hoc ius cōpetere,ꝯ̃ illud non eſt in bona fide,de præſcri.c.fi. Et hoc etiā tenet Gul. de Cu.in d l.ſi rem.Et hoc tenendum eſt, quicquid ſentiat gl. hic,& in d.§.ſed illud.& in l.ſi rem.§.omnis.ff.de pign.act.

¶De iuramento calumniæ. Rub.

¶Quia actione in iudicium edita, & lite conteſtata, ſuccedit ex ordine iur̃m calumniæ:ideo &c.Repetitur in Sexto.

SVMMARIVM.

1 *Iuramentum calumniæ poteſt alteri committere clericus,etiam in cauſa eccleſiæ ſuæ.*
2 *Quæſtionum grauium determinatio ſpectat ad Papam.*
3 *Quæſtio,vel cauſa grauis quę ſit.*
4 *A iuramentis debent clerici omnino abſtinere,niſi cauſa ſubſiſtat.*
5 *Iuramentum calumnię pręſtare debent principales perſonę,& non aliæ.*
6 *Iuramentum calumniæ præſtari debet in litis exordio.19.*
7 *Lex generalis,& ſpecialis diſponens aliquid circa ſpeciē in genere comprehenſam,ubi ad idem concurrunt,ſpecialis derogat generali.*
8 *Lex ciuilis diſponens aliquid in materiam canonicam, recipit declarationē legis canonicæ.*
9 *Conſtitutio eo quod dirigatur quo ad uerba ad locum certum,& de loco certo loquatur,ſi materia eſt communis,non reſtringitur ad locum.*
10 *In legum dubijs ſi reperiatur facta interpretatio Imperatoris ad illa, ex quo iuſta,in ſubſidium recurritur ad Papam.*
11 *Lex duplex eſt,& quomdo appellatione legis diuinæ uenit canonica.*
12 *In ſtatutis , & conſtitutionibus ponderanda eſt potius intentio conſtituentium,quàm uerba.*
13 *Monachus non comprehenditur appellatione clericorum.*
14 *Epiſcopatus eſt ordo.*
15 *Iuramentum calumniæ quomodo præſtatur in cauſa criminali.*
16 *Iuramentum calumniæ non compellitur præſtare clericus in cauſis.18.*
17 *Iurare an poſſit epiſcopus inconſulto Papa,uel clericus inconſulto ſuo prælato.nu.ſeq.& 30.*
20 *Iuramentum calumniæ an poſſit clericus committere.*

Clerico

21 *Clerico uolenti iurare, aut teſtimonium ferre cum iuramento, poteſt quilibet prælatus dare licentiam.*
22 *Eccleſia gremium non claudit pęnitenti quo ad pęnam ſpiritualem.*
23 *Iuramentum calumniæ quæ in ſe comprehendat.*
24 *In conſequentiam non trahuntur, quæ ſunt iure ſpirituali conceſſa.*
25 *Tranſigendo ſuper delicto, in quo tranſigens delictum confiteatur.*
Calumniari non licet alicui, vt redimat proprium ſanguinem.
26 *Iurare de calumnia in quibus arctatur clericus.*
27 *Teſtificari coram iudice ſeculari non poteſt clericus ſine licentia prælati. numero 29.*
28 *Clericus quando poſſit iurare ſine licentia ſui prælati, & agere coram ſeculari.*
29 *Iurare an compellatur clericus, dato ꝙ poſſit iurare ſine prælati licentia.*
30 *Teſtimonium iuratum factum per clericum ſine licentia ſui pręlati tenet.*

CAP. I.

1 INhærentes. † Clericus etiā in cauſa eccleſiæ ſuæ, etiā iurm̄ calū.
poteſt alteri cōmittere. h. d. Primo pręmittit, ꝙ
dubia determinare ſpectat ad Papam. Secūdo
ponit dubium procedens ex ꝯrietate duarum
legum, ibi, legibus. Tertio illud diffinit, ibi, vt
ergo. Quarto moderatur, ibi, verum. Quinto cōminatur, ibi,
2 omnibus aūt. ¶ † No. j. ꝙ determinatio grauium qōnum ſpe-
3 ctat ad Papam, & maxime qn̄ materia tangit clericos. † Et no.
ꝙ grauis dr̄ cauſa propter intricationem opin. Ad hoc qui fi.
4 ſint legi. per venerabilē. vide no. de procur. querelam. ¶ † No.
clericos oīno abſtinere debere a iuramentis: quod eſt intelli-
5 gendum, niſi cā ſubſiſtat, de iureiur. & ſi Chriſtus. † No. ꝙ prin
6 cipales perſonæ debent præſtare iurm̄ cal. & non alię. † Et no.
7 qn̄ debent præſtare, qa in ipſo litis exordio. † Not. ꝙ ubi ad idē
concurrunt lex generalis, & lex ſpecialis diſponens aliquid cir
ca ſpeciem in genere comprehēſam, ſpecialis derogat gn̄ali,
vbi in ſpeciali diſpoſitū repugnat diſpoſitioni in generali: de
quo per Bar. in l. j. §. j. ff. de ope. no. nun. l. j. §. dixerit. ff. de publi.
8 ¶ † No. ꝙ lex ciuilis diſponens in mām canonicā, recipit de-
9 clarationē legis canonicæ. ¶ † Not. ꝙ eo ꝙ conſtitutio dirigat̄
quo ad verba ad locum certum, & de loco certo loquatur, ſi
materia eſt cōis, non reſtringatur ad locum, imo gn̄alis intel-
ligitur, vt ſic interpretetur ſcd̄m naturam ſubiectæ materiæ.
10 ¶ † No. ꝙ in dubijs legum ſi reperiat̄ interpretatio Imperato-
ris ad illam, ex quo iuſta, eſt recurrendum in ſubſidium ad Pa
pam: & ſic qd̄ dr̄ ad Papam ſpectare determinationes ſurgen
tes ex dubijs legū, eſt uerū, niſi alia appareat determinatio le-
gum, ad quā antea eſt recurrendū, vt plene dixi in c. licet. ſ. de
11 fo. cōp. † Not. duplicem legē, diuinā, & humanā: & appellatio-
ne diuinæ cōprehendit̄ canonica. Vnde dicit Hoſt. certū eſſe,
ꝙ lex canonica non eſt humana, de tranſla. præla. ca. 2. & 3. Eſt
ergo diuina, & cōprehenditur ſub theologia, de teſtat. l. filius.
& remittit ſ. de æta. & qua. cum ſit. Sed dicit Io. An. quicquid
dicat, negari non pōt, legē humanam eſſe canonicā, & poſiti-
uam: vn̄ exponit diuinæ, i. canonicæ. Ad hoc j. diſt. humanum
12 genus. † No. in conſtitutionibus plus ponderandam intentio-
nē, quā uerba, vt ſi mā eſt vniuerſalis, licet localiter loquatur,
13 non localiter, ſed vl'r intelligatur. † No. appellatione clericorū
14 non comprehendi monachos, nec econuerſo. † Et not. argu. ꝙ
15 ep̄atus non eſt ordo. † No. ꝙ in cauſa crīali præſtatur iura. cal.
16 No. principalē intentū capit. † ꝙ clericus non cōpellit̄ in cau-
ſis præſtare iura. cal. ſed pōt officium hoc alteri delegare: pōt
17 ergo, ſi vult, ſed non cōpellit̄. † No. ꝙ inconſulto Papa ep̄s non
iurat, nec clericus inconſulto prælato ſuo. Vltimo not. pœnā.
18 ¶ † Opp. j. ꝙ hæc non ſit bona ꝯcordia, & ꝙ tex. ſibi ꝯ̄dicat: nā
ſi attenditur conſtitutio diui Marci, illa ex toto clericis prohi-
bet iurm̄: ſic faciunt etiam canones hic recitati. In fi. aūt dr̄, ꝙ
non compelluntur: per qd̄ eis permittere vr̄, ſi velint: igit̄ lr̄a
contradicit. Dic, ꝙ intentio eſt literæ, inquantū prohibentur
præſtare iurm̄, oīo illa regula intelligitur, & interpretatur, qn̄
uellent iurare ſine cauſa, de iureiur. & ſi Chriſtus. Intelligitur
ēt, qn̄ uellent iurare inconſulto ſuo prælato, ut in fi. Vbi autē
habeant lnīam ſui prælati tacitā, uel expreſſam, & ſubſit cā, q̄
ſubeſſe dicitur, eo ꝙ litigant, pn̄t per ſe præſtare iura. cal. ſi uo
lunt. Et per hoc eſt rn̄ſum ad q. q̄ eſt, an clerici iurm̄ præſtare
debeant: ſubaudi ex neceſſitate, uel poſſint, ſubaudi ex uolun
19 tate, ſi velint. † Quæro, qn̄ præſtatur hoc iurm̄? Dic, ꝙ in exor-
dio litis, id eſt, in ipſa lit. conteſta. vel imminente poſt lit. cōte.
j̄. eo. cū cauſam. ſi'r 75. diſt. ꝙ a patribus. & ſic tunc iuratū non
fuit. Dic, vt j̄. ca. j. lib. vj. Et iurat primo actor, ſcd̄o reus in exce-
ptionibus, ſm̄ Pet. & Abb. Ad hoc qd̄ no. in gl. 2. j̄. de proba. ex
literis. Si tn̄ præſtetur ante lit. conte. ex hoc non vitiatur pręſta
tio, ut no. Cy. in l. 2. C. de iura. cal. in prin. in 7. q. dūtamen præ-
ſtetur generaliter ſuper tota cauſa: qa iura, quæ dicunt, ꝙ dēt
iurari poſt lit. conte. procedunt, ut inuita pars non cogatur an̄
iurare: pōt tn̄, ſi vult, ante iurare, & valet. Itē & ſuper emergen
20 tibus poterit cogi, vt iuret ante lit. conteſt. vt ibi no. in 3. q. † Se-
cundo per hanc decr. dn̄t doc. ꝙ non ſolū clerici, ſed religioſi,
& ſanctimoniales, & quæuis alia perſona eccleſiaſtica admi-
niſtrationē habens, & noīe ipſius in iudicio cōparens, in qua-
cūque cauſa principali, vel appellationis, hn̄t hoc priuilegiū,
j̄. eo. c. 2. lib. vj. per quam terminatur qd̄ hic notabant Doc. an
procurator ſubrogatus poſt lit. conteſt. debeat de cal. iurare.
21 † Quæro, an ſolus epiſcopus dabit lnīam, an quilibet inferior
prælatus: Inn. dicit ꝙ quilibet prælatus, etiam inferior, ut lite-
22 ra innuit. Idem Pet. ¶ † Opp. ꝙ eccleſia non claudat gremium
pęnitenti, de hære. uergentis. Solu. Dic ꝙ eccleſia non claudit
gremium pœnitenti quo ad pœnam ſpiritualē, ſed quo ad tē
poralem bene, vt hic. ad primū 50. di. ferrum. ſm̄ Gof. erit aūt
23 hæc pęna arbitraria iudici, ſm̄ Pe. de offi. dele. de cauſis. † Quæ
ro, q̄ comprehendantur in iur̄o cal. Gl. ponit illa, & eſt clara,
& in fine uerſus ponit modū præſtandi iura. calū. iudæo. Vide
ēt Spe. eo. ti. §. reſtat. uer. ſed pone. ad fi. §. vbi ponuntur multa
iur̄a Iudæorū. Formam ponit Spec. eo. tit. §. nunc dicamus. in
prin. ubi conſulit, ꝙ admittatur pars de dilationibus fruſtra-
toriis: alias nunquam, uel raro eſſet, quin litigantes eſſent per
iuri. Et dicit Cynus in d. l. 2. C. eo. in prin. in 9. q. ꝙ iurabitur de
pręſenti, & futura: De præterita autem non eſt iurandum, qa
facta nō poſſunt haberi pro infectis, l. in bello. §. factæ. ff. de ca
pti. Non obſt. ꝙ tex. dicat iuſte monuiſſe: qa debet exponi mo-
nuiſſe, id eſt, monere, ff. fam. erciſ. l. inter cohæredes. §. familię.
Non placet Bu. imo debebit iurare, & habebit effectum, quia
videns ſe falſum iurare, deſiſtet a iur̄o, & cadet a cauſa. Item a
principio non calūniabatur ſciens ꝙ habet hoc iurare: per q̄
concluditur, ꝙ calumniæ iurm̄ excuſabit ab expenſis in præte
ritis: & hoc in prin. §. obſeruari. Dic, ꝙ non excuſat, vt malitijs
obuietur. Itē generaliter eſt iurandum, non in ſingulis capitu
lis. Quod dicit verum But. quo ad articulos, qui expediuntur
24 ante, vt ipſe no. in auth. hoc ſacrm̄. † Oppo. qd̄ de uno dr̄, non
trahitur ad conſequentiā, v. di. ad eius uero. Sol. Quod uni de
iure cōi conceditur, trahit̄ ad ꝯn̄tiam, 16. q. 2. non exemplo. de
25 priuil. ſane. cū ſimi. de quo ibi, & in d. c. ad eius vero. † Oppo. ꝙ
in criminali non iuretur de cal. Inſt. de pub. iud. in prin. vbi pa
tet, ꝙ magna eſt diuerſitas in inſtituendis iudicijs crīalibus, &
ciuilibus. Sol. qa licet in criminali tranſigere, ergo nō licet de
calumnia iurare: vn̄r enim hæc incompaſſibilia, qa tranſigen
do fateri vr̄ ſe deliquiſſe, ut l. furti. §. j. ff. de his, qui no. infa. & l.
qm̄. & iurando negat ſe deliquiſſe. Tertio obſ. ff. de his, q mor.
ſibi cōſi. l. j. ubi patet licitū cuiq; redimere ſanguinē ſuū: & ſic
licet falſa proponere, & allegare ad redimendū ſanguinē ſuū,
vt d. l. j. quod opponitur iur̄o cal. Gl. dicit opi. fuiſſe: quidā per
rationes prædictas dicebant non eſſe iurandū de cal. in crīali.
Azo tenuit contra per hanc decr. & per l. j. quæ dicit indefini-
te in omni cauſa iurandum. Non obſt. ꝯr̄ia, quia licet magna
ſit dr̄ia in inſtituendis iudicijs ciuilibus, & criminalibus, tn̄ nō
in oībus differunt, alias lis non conteſtaretur in criminali, nec
libellus daretur: quod falſum eſt. Idem ſi qua eſt dr̄a, ſolū eſt
in aggrauando in ordine plus crīales, q̄ ciuiles, vt patet C. de
prob. l. ſciāt. Non obſt. ꝙ licet tranſigere: qa hoc non excludit
iurm̄ cal. nec ab eo excluditur: qa q̄uis ſit licitū reo trāſigere,
non tn̄ ſequitur ꝙ ei liceat falſa inſtantia vti: nā idem eſſet in
pecuniaria cauſa. Nec ob. ꝙ fateri videatur crimen tranſigen-
do, & litigando negat, & ſic calūniat̄: qa id quo ad infamiā, &
illa eſt ficta confeſſio quo ad illū effectū tantum, non vera: qa
neceſſario non concluditur ex trāſactione, cū hoc facere poſ-
ſit ad uexationē redimendam. Item illud non procedit niſi in
criminalibus, in quibus tranſigere non licet, ut videatur confi
teri, ut dicā j̄. de collu. detegen. c. 2. Non obſt. ꝙ reo licitū ſit ca
lumniari, ut qualitercūq; redimat, & c. l. j. non dicit, ꝙ hoc ſit
licitū, ſed bene dicit ꝙ ignoſcitur: ſed quia per hoc debet ſan-
guinē ſuum redimere, & qd̄ ignoſcitur, non eſt ſine culpa, 13.
diſt. nerui. Vel licet redimere ſanguinē, ut nō habeatur pro ꝯ-
feſſo: ſed per hoc non licet calumniari. Hanc opi. Azo. tenuit
Gul. Io. Vin. Tan. Gof. Phil. & Spe. eo. ti. §. ſeqtur. Non ob. ꝙ ſa-
tis eſt ꝙ puniatur ſimilitudine ſupplicij: quia illa pœna reſpi-
cit finē iudicij, hæc principiū: & melius eſt ante tp̄s, & c. ut l. fi.
C. qui. in integ. reſti. nō eſt ne. Nec ob. ratio, qa de facili quis ꝑ
ſalute corporis deierabit: qa ratio ceſſat de iure canonico, cū
non procedatur ad pœnā ſanguinis. Et per hoc dicunt Doc. ꝙ
cautum nō eſt tale iurm̄ exigere in foro ciuili. Et ſic dicit Bar.
ſeruari in d. l. j. C. e. ti. de conſuetudine. De iure autem Gl. Cy.
But. & alij tenent, ꝙ iurari debet de cal. Et hoc tenet Pe. & Ab.
& Hoſt. & hoc tenendum. Hæc vera, qn̄ agitur per uiam accu-
ſationis. Si agit̄ per viam inquiſitionis, Collectarius tenet idē.
Io. de Lign. tenet hoc verum ex parte inquiſiti: inquirens præ
ſtare non habet, qa actor principalis dēt iurare, cuiuſmodi nō
eſt hic: ſed fama loco accuſationis eſt. Dicit tamen, ꝙ ſi iura-
ret, non eſſet malum. Quod in cauſa inquiſitionis iuret̄, tenet
Spe. e. ti. §. ſequitur. verſi. quid ſi imploratur. vbi tangit, an ubi
agatur officio iudicis, & petuntur uerba dubia declarari, uide
tur ꝙ iuretur de cal. Et ibi alleg. pro & ꝯ̄, ꝙ iurari debet: tn̄ te-
net ꝯ̄, ꝙ ubi iudex ex officio procedit, nō iuret̄, eo. tit. §. ſequit̄.
verſi.

verſi.quid ſi cā eſt modica.ubi tenet etiā in cauſis modicis iu-
rari,niſi officio iudicis agatur:& hoc tenendum. Et hoc tenet
26 Pe.& Abb.†Opp.ꝙ compellant clerici iurare, primo qa in cā
crīali non poſſunt rñdere,& ꝯñr nec iurare ꝑ procuratorē, ut
patet ĩ.de acc.veniens.Itē patet,qa principalis arctat ad iuran
dū,& iurat clericus,in auth.principales.C.eo.ĩ.eod. cæterū.&
patet ĩ.ca.fi.Gl.dixit,ꝙ in cā propria quilibet iurare tenet,etiā
clericus in cā eccleſiæ.procedit ꝙ dicit decre.qa ſi uolunt,pñt
per alios pr̃ſtare hoc iurm:& tunc ꝓcedit qđ dicit hic,ꝙ non
compellunt,ut ĩ.c.Imperatoris.Hæc ſo.non placet Pe. qa hic
tractat ēt de cā clericorum:cum crīalis ſit ꝓpria, nec pōt no-
mine eccleſiæ intētari.Fatebat tñ in hoc tenere:ſed Abb.ꝯdi-
cens,ꝙ qñque eccleſia hēt cām crīalem,de ſimo.dilectus.2. &
c.ueniens.& c.de hoc.Iſta nimirum reſtringit hanc decr. Alij
dñt,ꝙ ſi clericus velit agere per ſe,arctat ad iurādū de calum-
nia:ſi ꝑ alium,non arctat,qa ſufficit ꝙ procurator iuret:& vbi
admittit per ſe, iurabit de cōſenſu ꝑlati ſui: ſm iſtā nulla eſſet
ſpecialitas in clerico,qa & quilibet litigando per aliū pōt pſta
re iurm per alium,ut patet in c.fi.de iura.cal.lib.vj.Tertij dñt
ꝙ ſi eſt clericus inferior epo, poteſt per alium iurare demū cā
ſubſiſtente,quare non agit cām, ut qa neceſſarius eſt in teſtē
cauſæ,ut ĩ. de teſti.inſuper.& ca.cū nuntius. Eps autē pōt ſine
capitulo cām alteri committere,& ꝑ alium iurare,ut ĩ.c.fi. Et
hoc ſit ſpeciale priuilegiū epi.Text.hic parificat epm, & alios
quo ad pſtationē iuri.Quarto dicit In. ꝙ in cā etiam eccleſiæ
clericus per aliū iurabit abſque ſpeciali mandato: & hoc erit
priuilegiū clericorum,qa poterunt ſimpliciter cām cōmitte-
re,& ꝯñr iurare per alium abſq; ſpeciali mandato. In alijs ſe-
cus,qa exigitur ſpeciale mandatum,ut ĩ.de iura.ca.c.fi.lib.vj.
Idē in clerico,qñ committit cām propriam,quia adhuc exigi
27 tur ſpeciale mandatum.† Quinta ſol.ſi clerici litigant corā iu
dice ſeculari,ibi non poſſunt iurare de cal. nec etiam cōpellū
tur iurare,nec pñt ſine authoritate prælati,vt hic:imo nec te-
ſtificari abſque authoritatē epi,uel ꝑlati,11.q.j.teſtimonium.
22.q.vlt.c.fi.In cauſis, q̃ tractant corā iudice eccleſiaſtico, bñ
poſſunt,& debent iurare de calumnia, ex quo per ſe litigant.
Hic ſunt aliqua videnda.Primo,an clericus poſſit, ſi uelit, iu-
rare de calumnia.Scđo,dato ꝙ poſſit,an arctet ad iurandum.
28 Tertio,an poſſit,ſi uelit,per aliū iurare.†Dic ad primum,ſi ha
bet authoritatē iurandi a iure, pōt iurare non expectata alia
licentia:ideo ſi vult præſtare iurm purgationis, qa in hoc hēt
ptātem a iure,imo neceſſe habet iurare.Idē ſi ſit cōpurgator,
de pur.can.per totū.& 2.q.v.per totū. Itē ad firmandū ꝯtum
in ꝯtibus pōt iurare abſq; alia licentia, qa licentiatus eſt a iu
re,& ideo pōt in talibus iurare ſine alia lnia.Secus in iurō cal.
uel alio veritatis,qđ nōn pōt præſtare coram laico, ut ĩ.dicet:
quia in iudicio ſæpe quis ab aduerſario incitat ut falſum di-
cat:& iō cum maiori deliberatione,& tarditate permittit, &
ne ſecularia iudicia aſſueſcant clerici, in quibus non pñt ali-
quatenus conueniri,11.q.j.continua.& c.nullus.ſed in ꝯtib⁹,
vbi ſola libera uoluntate hoc facilius permittit,ſm Inno. Eſt
ēt alia ratio,ſm Hoſt.ne impediant,uel differant per hoc vtili
tates eccleſiarū,quibus expedit ut ꝯhere poſſint, ar.ne cle.vel
mo.c.j.ver.negotium.C.de apoſta.hi,qui ſenectā. Ideo hodie
epi,ut a iure licentiati,præſtant etiā iurm cal.Si non ſunt a iu-
re licentiati,nec a prælato tacite,uel expreſſe, non pñt iurare,
vt in iuribus hic alle.& ſic debent intelligi canones hic alleg.
Ideo iura cal.non poſſunt præſtare, ex quo non ſunt a iure li-
centiati,nec tacitē nec expreſſe a prælatis ſuis.Si habent licen
tiā prælatorū,iurant de calumnia & alias ſpecies iuri præſtāt,
dummodo neceſſitas immineat,de iureiur. & ſi Chriſtus. Per
hoc concludit,ſm quoſdā,ꝙ corā ſeculari non pñt litigando
iurare,qa non ſunt in hoc licentiati a iure,nec habent ſpecifi-
cā licentiam iurandi.Item per hoc infert Inn.ꝙ coram iudice
eccleſiaſtico ordinario , uel delegato abſque alia licentia liti-
gare pōt,& iurare: qa iurando corā eo intelligit eius authori-
tate facere : & quilibet, qui pōt iudicare, eo ipſo eſt ſuperior
quo ad authoritatem pr̃ſtandā iuro,etiam actore exiſtēte de
alterius iuriſdictione,21.di.inferior.ſm Inn. ad quod de iudi.
indignum.li.vj.Per hoc dic, q.cquid ſupra dixerit, ꝙ ſi ſit cā ꝓ-
pria clerici,uel eccleſiæ,cuius ſit adminiſtrator, pōt uerū reū
conuenire coram iudice ſeculari,de foro comp.cum ſit.de iu
di.cum deputati.Et ex quo habet a iure hanc poteſtatem,per
ꝯñs coram eo facere poterit ea,ſine quibus negotiū non pote
rit expediri,ar.eorū,quæ hñr de offi.deleg.præterea. & ſic pōt
de calumnia iurare,alias incurreret pęnas, de quibus ĩ.c.fina.
ſm Hoſt.hoc non placet:alias exufflata eſt hæc decre. inquan
tum exigit authoritatē ꝑlati.Vel enim non poterit litigare, &
tunc non eſt qō de iuro præſtando.Vel poterit, & ſemper po-
terit præſtare iurm.Vnde pondero,ꝙ litera hic non exigit licē
tiam iudicis,ſed prælati.Ideo de iure puto, ꝙ ubicunque liti-
gat,uel coram delegato,uel coram ordinario alias non ſuo,
ꝙ exigatur licentia ipſius prælati,alias non poſſit iurare.Fate-
or tñ,ꝙ ſi in aliqua cauſa ſpecifice a ꝑlato haberet mādatum
agendi,ꝙ ſatis tunc poſſet iurare, & hæc ſufficiāt quo ad hoc
ſeruat tñ, ꝙ iurant abſq; prælati authoritate. Vlterius ex hoc
inferunt Inn.& Hoſt.ꝙ ſi clericus vult agere cām non propriā
nec eccleſiæ,ſed tertij,qa clericus non pōt eſſe procurator al-
terius ſine licentia ſui ꝑlati,arg.ne cle.uel mo.c.2. ex quo licē-
tiam hēt a prælato,ꝙ ſit procurator,ꝯñr habet ut iuret: quia
hoc ſine illo facere non pōt,arg.dictæ decr.præterea. Idē dice
bat Hoſt.eadem rōne, qñ de conſenſu dioceſani litigat cleri-
cus conuentus corā non ſuo iudice: qa non poteſt alter in nō
ſuū iudicē conſentire,de ſo.cōp.ſignificaſti. Vnde ꝯñr vr̃ data
29 licentia agendi cauſam.Et hæc ſufficiant de primo.†Si quæri-
tur,an iurare cōpellatur:dic ſi cauſa eſt ꝓpria,ſi eligit litigare
per ſe,cōpellit iurare,ut in auth.principales.& ĩ.eo. cæterum.
Si eligit litigare per aliū, pōt, dummodo ille habeat ſpeciale
mandatū ad iurm in animā conſtituentis. Et forte ꝙ de iure
in hoc exigit lnia prælati,cum idē ſit,ac ſi per ſe iuret.Tñ hoc
non ſeruatur,quia cauſa una eſt,quare non cōpellit:qa error
quidam nr̃ uidere iurare clericū.Si cauſa eſt eccleſiæ,ſi eligat
litigare ꝑ ꝓcuratorē,uel ſyndicū ſpecialē,poteſt hoc facere,&
eodē modo oportet ꝙ ille habeat ſpeciale mandatū : qa quo
ad hoc æquiparatur procuratori,ut no.ĩ.eo. in pertractandis.
Inn.tñ hic dicit,& hoc plus de iure placet, ꝙ tunc iurabit pro-
curator,per hanc decre.& in hoc erit ſpeciale in clerico.Si eli
gat litigare ꝑ ſyndicū gñaliter ad cauſas cōſtitutū, qui hēt po
teſtatē a iure iurandi de cal.& hoc pōt, nec exigit aliud ſpāle
mandatū,vt ĩ.eo.cām & c.cæterū.& ca.Imperatorū.& qđ ibi
no.adeo ꝙ ſi uellet,ꝙ pſona clerici repræſentaret ut legalior,
&c.non cōpellit per ſe iurare, ubi elegerit per aliū non oīno
ignorantē,nec oīno cōſcientia defectiuū,ut ĩ.c.in pertractan-
dis.Per hoc ceſſat ſm ꝯrium.¶Ad primū, ꝙ in criminali non
conſtituat procuratorē,intellige hoc qñ cā eſt talis, in qua pt
conſtitui procurator,uel qa agit ciuiliter,uel aliter,de ꝓcura.
tuæ.Vel intellige, ꝙ pōt in crīali conſtitui procurator ad cer-
tū articulū tractandū,ut iurandū de cal.de quo dicā ĩ. de acc.
veniens.Spe.eo.ti.§.reſtat.uer.quid ſi prælatus.Quod ſi præla
tus eligit litigare per ſe,nō pōt cōmittere articulū ſolum iuri
de cal.niſi cauſæ ꝓſecutio cōmittatur.Alle.ĩ.eo.in petractan-
dis.in fi.& c.ſeq. ibi,q pro eis petere,& exigere,&c.& cap.fi.in
prin.ibi,elegeris litigare.uer.qđ ſi. Et ſic dicit debere intelligi
hoc c.licet quidā dixerunt poſſe delegare articulum iuri,alias
poſſet alicui cōmittere cauſam ignoranti,ꝯ c.in petractandis.
30 ĩ.eo.¶†Opp.ꝙ abſque Papa iuret eps, ut ĩ.c.fi. qa hoc difficile
vr̃,ꝙ ſemper habeat recurrere ad Papā.So.Dicit glo. ꝙ clerici
hñt requirere authoritatē ꝑlati,quā de facili habere pñt:licet
hoc male ſeruet,vt requirant:dato tamen ꝙ non reqrant, iu-
diciū tenet,ſm gl.Quod no.Sed eps non requirit, qa difficile
eſſet ſemper requirere Papam.Vnde dicit Tan.ꝙ hoc ſeruari
poſſet in clericis vicinis curiæ. Alij intelligunt de epis exeptis,
inquātū exigit lnīam Papę:alias dicit ſufficere lnīam ꝑlati, ut
archiepi,ſm Hoſt.qui dicit hoc intelligendū in quolibet iura
mento,nedū in iurō cal.Sed dicit,ꝙ hodie Papa dat lnīam oī-
bus epiſcopis,per c.fi.ĩ.eo.ti. Quædā, quæ ponit hic Io.de Lig.
de materia iura.cal.ponam ĩ.eo.c.fi.Anto.de Butrio.

SVMMARIVM.

1 *Iurari non debet de calumnia in cauſis ſpiritualibus.*
2 *Decimæ ſunt quid ſpirituale.*
3 *Iurari poteſt de calumnia in cauſis ſpiritualibus.*
4 *In cauſis ſpiritualibus,& temporalibus non proceditur ſecundum rigorem iuris ciuilis.*
5 *Clauſula,Procedas ſecundum ueritatem,& æquitatem,quid importet.*
6 *Superfluæ contentioni non debet inſiſti.*

CAP. II.

1 LIteras.¶†In ſpiritualibus cauſis de calūnia nō
iuratur.Primo ponit ius.Secūdo infert.
No.regulam,ꝙ iure iſto in ſpiritualibus cauſis nō
2 iuratur de cal.¶†No.2.ꝙ eccleſiæ, & decimæ ſunt
3 quid ſpirituale.¶†No.ar.ꝙ ſi agatur de re ſpiritua
li,& temporali miſtim,iuratur de cal.ut patet ex taxatiua,tm.
4 ¶†No.in cauſis ſpiritualibus non procedendum ſm rigorem
maxime iuris ciuilis, ſed ſm tramitē æquitatis canonicæ: &
5 ſic in cauſis ſpiritualibus non iudicatur ſm leges.¶†Nota,qđ
importent hæc uerba, Procedas ſm ueritatem,& æquitatem:
qa ex his excludunt ſolennitates rigoroſæ iuris poſitiui. Vide
in cle.ſæpe.de uerb.ſig.imo plus important quam iſta, Sūma-
rie,de plano,ſine ſtrepitu,& figura iudicii: quia iſta non exclu
dunt iurm calumniæ,ut in cle.fi.de uerb.ſig.hic ſic.¶†No.nō
inſiſtēndū contentioni ſuperfluæ, ſed illa omiſſa ad ulteriora
procedendū.Et eſt arg.ꝙ per proceſſum ad ulteriora in cauſa
tacite procedens uideatur ſuper exceptionibus pronuntiare.
Quid de cauſis eccleſiaſticis non ſpiritualibus?Dic quod & il
læ non ſm leges,ſed canones terminandæ ſunt,de conſti.ca.j.
& c.ne innitaris.Quæ eſt rō,quare non iurantur in talibus de
cal. Dic ꝙ tanta eſt in illis æquitas, ꝙ non præſumitur aliquē
calumniari:ſicut magis pſumitur pro ſpiritualibus uiris, ſm
Hoſt.

Hoſt.qui remittit ad Summã,eo.ti.§. in quibus.verſi. q̃ eſt rõ.
Hoſt.dicit,ꝙ ratio eſt,quia ſpiritualia ſunt cõia:& quæ cõiter
poſſidentur,cõiter negligi ſolẽt,C.qñ,& qui.quar. pars debe.
l.j.li.10.Item qa in ſpiritualibus excluſo iuris rigore eſt ꝓcedẽ
dum:& rigor eſt,vt iuretur,de dolo.c.j. Item quia licet iurare
non ſit peccatũ,frequenter iurare,eſt peccatũ,de iureiur. & ſi
Chriſtus. & ꝑ iur̃m calu. rñdit quid credit: quod ſe habet ad
multa:iurat aũt de ueritate,qa illã ſciũt pauci, & ſic raro iura
bit.Item qa iur̃m ſurgit a malo,de elec.ſignificaſti. de renun.
ſuper hoc.de iureiur.& ſi Chriſtus. In talibus aũt malũ abeſſe
debet,j.q.i.c.i. Has rationes repetit gl.de iur.cal.c.j.li.vj.in ver
bo,iur̃m.Videtur,ꝙ dato ꝙ canones non indicant, iurari de-
beat,qa materia eſt præcepti,ut in auth.principales.C.de iur.
cal.Dic,ꝙ non indicunt,imo prohibent, & non ſuſtinent ꝙ p̃-
ſtetur,ſ̃m Hoſt.quod innuit litera ſupra, Nec dare,nec recipe
re,ſ̃m Abb.Alle.ad hoc 2.q.v.conſuluiſti. Sed ut dicit Vinc.q
dam exponunt,indicunt.i. interdicunt, vel prohibent,vt d.c.
conſuluiſti.vel ſufficit ꝙ non indicant,qa diſpoſitio legis non
ſtringit cauſas ſpirituales. Quæro, inter quos erat qõ hæc de
iur̃o præſtando.Dic,ꝙ erat inter partes in cauſa decimarũ de
legata iudicibus.Vel dic,orta inter iudices, & partes ambas,
10 vel alteram.¶†Quæro,ad quæ vlteriora ſit procedendũ. Dic
ad præſtationem iur̃i de veritate,ad interrogationes, & rñſio-
nes,& poſitiones,j̃.ca.j.ad fin.de probatio.quoniam.Hoſtien.
11 ¶†Quæro, qualiter pars ſit interroganda, quæ habet rñdere
per iur̃m ueritatis,& qualiter quę hẽt rñdere per iur̃m credu
litatis.Dicit Inno.ꝙ per iur̃m ueritatis non interrogabit̃ pars
qd credat,qa id non iurat, ſcilicet de credulitate,ſicut nec de
teſte,j̃. de teſti.c.de teſtibus.Dẽnt tñ partes rñdere non ſub rõ
ne iur̃i quid ſciunt,vel credunt.Inn.dicit de teſti.præſentium.
li.vj.ꝙ habet rñdere tantum quod nouit,ut dicit in verbo,ue-
ritatem.Recitat quoſdam dicere ſecus,ut de credulitate rñde
re debeat,ut in verbo,ſyndico.Et hoc tenet Spe.eo.tit.§.nunc
dicamus.ver.itẽ dixit.Ad primum alle.Inno.3.q.9. hortamur.
Viſum eſt mirabile Hoſt.ꝙ non debeat interrogari de creduli
tate,& debeat rñdere. Vnde dicit, ꝙ quamuis teſtes & partes
in ſpiritualibus iurent de ueritate,non ſolum de ueritate, ſed
ẽt de credulitate interrogandi ſunt,& ei tenent̃ rñdere,arg.de
teſt.quoties.in fi.& c.cum cãm,q̃ inter.Plus dicit,ꝙ cum iurãs
de veritate iurat ſ̃m conſcientiã rñdere de ueritate conſcien-
tiæ,conſiderata veritate quãtum ad rñſionis effectum, potius
illud eſt iur̃m credulitatis, q̃ veritatis,ut patet de teſti. præſen
tium.li.vj.de iureiu.& ſi Chriſtus.Et dicit ꝙ hodie de ſtylo cu-
riæ iurat dicere ueritatẽ,quam ſcit,uel credit.Spe. tenet,ꝙ iu-
rare debent tm̃ de ueritate,quam ſciunt,in Spe.eo.ti.§.j. in fi.
vbi ponit dr̃ias tres inter iuramentũ credulitatis, & ueritatis.
Prima,qa in ſpiritualibus iuratur tm̃ de veritate. Scđa, qa rñ-
detur de veritate,& non de credulitate.Tertia,qa iſtud conti-
net vnũ capitulum tm̃,iur̃m cal.plura.Quarta,quia iſtud præ
ſtant principales perſonæ:iur̃m ueritatis præſtat etiam procu
rator.Quinta,quia ſyndicus præſtat iur̃m calũ.& iurat in ani-
mam propriam,extra de teſti.præſentium.& c.in pertractan-
dis.Iſtud no.in animam dñi,uel uniuerſitatis.An autem hẽat
teſtis rñdere de credulitate:& ſi non reſpondeat de ueritate,
& poſtea de credulitate.dicam in illo c.quoties. per Io. Andr.
de acc.licet inquiſitionis.Dic,ut in Specu.de teſt.§. iam de in-
terrogatorijs.ad fi.Dic,ſi q̃rit̃,an debeat teſtis iurare de credu-
litate,dic ꝙ ſic:quia poſſibile eſt aliquid occurrere, per quod
hẽt rñdere de credulitate,ut fama, & ſimilia. Sed an dẽat rñ-
dere per credite:dic ꝙ ſic,in materia,quã nõ põt capere vere,
ſed p̃ſumptiue,uel per auditũ,ut de teſtib.quoties.& ſic rñdet
in tali ſcĩa,dicã j̃.eo.cãm.In materia, quæ cadit in ſenſum,dẽt
rñdere ſe ſcire:& ſi prius dixerit ſe ſcire, poſtea ſe credere, dic
vbi ſupra remiſi.Sed an ſit interrogãdus de credulitate:Dic ꝙ
in materia,quam non põt habere per certã ſcientiã. Si poteſt
habere per certam ſcientiã,& non rñderit de eo,põt de credu
litate interrogari,de teſti.cãm 2.Si rñderit de certa ſciẽtia,nõ
eſt interrogandus de credulitate, ne deſtruat primũ dictũ, ut
dicit Spe.in loco præalle.ſed dicã in d.c.quoties.Io.de Lig.di-
cit,ꝙ ueritas põt ſciri,& tunc ſurgit habitus demonſtratus ex
neceſſariis.Poteſt ẽt credi,& tũc ſurgit habitus ex ꝓbabilibus.
Vigore ergo iur̃i de veritate põt quis rñdere, & ſcio,& credo:
ſed in teſte,licet poſſit interrogari quid credat,nõ tñ ꝓbat ne-
ceſſario,de teſt.cãm.eo.ti.teſtium. Sed iudex põt ex talibus in
ſtrui,& vti vulgari,quæ non poſſunt ſingula, &c.30.q.vj. iudi-
cantẽ.Putat tñ opi.Inn.ueriorem,quia aliud eſt ſcire,aliud o-
pinari,uel credere:nam ſcientia elicit̃ ex demonſtratis,credu-
litas ex opinatis.Dictum Hoſtiẽ.procedit in iudiciarijs, qa iu-
dex debet interrogare de quocunque introducente ad iudicã
dum id,ꝙ ſufficiat,ut d.c.iudicantẽ.Aliquando talia ſufficiũt,
de præſump.afferte.ſ̃m Io.de Lig.Cy.tenet,ꝙ teſtes, qui iurãt
de ueritate,hñt rñdere de ueritate,quã capiunt aliq̃bus ex ſen
12 ſibus,de quibus de teſt.cãm. Alle.C.de teſt.l.teſtium.¶†Quæ-
ro,an partes poſſint compelli ad præſtandum iur̃m ueritatis:
Dic,de iure ciuili hoc tantum non reperitur. Dicunt tñ Doct.
legum,illud aliquando aliquibus perſonis præſtari,arg.C. de
teſt.l.ſi ſeruus.ff.de prob.l.ẽt.ff.de confeſſ.l. certũ.§.fi. De iure
canonico præſtatur in cauſis ſpiritualibus, & ubicunque iudi
ci videbitur exigendũ pro veritate eruenda: & maxime in ſpi-
ritualibus,de iura.cal.c.j.lib.vj.& c.ſeq.Et maxime dicit Inno.
tale iur̃m vtile in cauſis electionum, ꝑꝑ vacationis periculũ.
Ad idem de app.oblatæ.ad fi.Ad hoc,qa iudex debet veritatẽ
inquirere oĩbus modis,quibus põt:ergo & per iur̃m de verita
te,C.de eden.l.pe.& vlti.Ad idem C.de iud.l.iudices.Inſtit.de
act.§.curare.ff.de teſti.l.curent. Non tñ, vt quidam dicũt,hoc
iur̃m ſuccedit loco iur̃i de calũ.nec ſemper præſtatur vt illud
ſuper tota cauſa,ſed ad officium iudicis pertinet, ut ſi aliqua
iuſta cauſa mouerit eum,cogat eum iurare de ueritate dicen
da:ut ſi ſuſpicatur, quòd ↄ̃ conſcientiam agat in aliquo arti-
culo,uel ẽt in tota cã,de iureiur.ex literis.de elect.dudum. de
13 teſt.ad hoc.¶†Oppo.ꝙ in cauſis etiam ſpiritualibus ſit iuran-
dum de cal.de reſt.ſpol.literas.de elec.dilecti. de teſti.p̃ſentiũ.
li.vj.Item quia lex dicit, in oĩ cauſa iurandum de cal. Dic ꝙ q̃-
dam ſunt cauſæ temporales,q̃dam ſpirituales, & quædam an
nexæ ſpiritualibus.Temporalium quędam mere ciuiles,& in
his iuratur,vt per totum hunc tit.Quædam ſunt mere crimi-
nales,& adhuc in his iurandum,ut s̃.c.j.Quædam miſtæ,quas
miſtas dicit gl.qñ agitur ciuiliter de crimine:quod no. Poteſt
etiam poni exemplum per c.tuæ.s̃.de procura. & adhuc in ta
libus iuratur.Quædam mere ſpirituales: & in iſtis ſi diſputat̃
de proprietate iuris ſpiritualis,non iuratur.Dicit tñ gl.ꝙ cum
maius ſit periculum in ſpiritualibus,q̃ tẽporalibus, ideo cau-
tius agendum,ꝙ eſt iurandũ.& licet ſeruetur quod eſt dictũ,
ut non iuretur,honeſtius foret iurari, ſ̃m gl.De hoc dic vt in
c.j.eo.ti.lib.vj.quia hodie iuratur.Nec ſummaria cognitio, q̃
fit in ſpiritualibus,excludit hoc iur̃m,vt in cle.ſæpe.de uerbo.
ſigni.in fi.j.reſponſi.Si agitur poſſeſſorio, uel ſuper aliquo in-
cidenti petitur iur̃m,bene iuratur,de reſti.ſpo.literas. & in iu-
ribus ſupra allegatis. Vnde ſuper aliqua emergenti poteſt iu-
rari.Spe.tenet,ꝙ etiam in poſſeſſorio non iuretur de cal.alle.
de teſt.præſentium. in prin.lib.vj. & hoc ponit etiam Spec.de
14 iura.cal.§.ſequitur.in prin.¶†Not.hic, ꝙ quæſtio poſſeſſoria
iuris ſpiritualis non dr̃ ſpiritualis.Ad hoc quod no.V.in.de iu
di.c.fi.gl.de elec.dilecti.& d.c.literas.Ad hoc dictum Inno. de
elec.cum dilectus.in gl.hic habet.Arch.de reſti.ſpol. frequẽs.
lib.vj.in uerbo,in ciuilibus.ubi dicit qõnem poſſeſſoriam nõ
fore mere ſpiritualem.Ad hoc quod no. de iud.cæterum.ubi
no,qõnẽ poſſeſſoriam rei feudalis non ſapere nãm feudi. In
ↄ̃rium eſt de reſti.ſpo.literas.& c.ex cõqueſtione.ubi quæſtio
poſſeſſoria ſpectat ad iudicium eccleſiæ,ſicut proprietatis.Pu
to, ꝙ ſi quæſtio eſt poſſeſſoria habens annexam cauſam pro-
prietatis,ut in matrimoniali,& beneficiali, ꝙ illa ſatis poſſit
dici ſpiritualis,ut in iuribus præalle. Ad hoc ut lite non cont.
accedens.Et ſic intelligo Arch.poſt Inn.de eo,qui mitt.in poſ.
c.j.lib.vj.ubi ſi agitur poſſeſſorio in beneficiali,proceditur lite
non conte.ad diffinitiuã, ſicut in proprietatis tituli cauſa: ut
ponit ibi in verbo,obtinẽdum. Vnde in omnibus talibus cau
ſis poterit agi,& procedi ſummariè,ſicut in principalibus,per
cle.diſpendioſam.de iudi.Ad hoc, quia ꝑꝑ annexitatem dẽnt
ad eandem attrahi naturam,C.de iud.nulli.de mu.pet.c.2.de
iud.c.cæterum.& c.fin. Si qõ poſſeſſoria eſt nuda,tunc dato ꝙ
nõ ſit mere ſpiritualis, attrahitur ad nãm ſpiritualis,ut quaſi
annexa,arg.eius,qđ dicit Inn.in d.c.dilectus.& Archi.in c.fre-
quens.Hinc eſt,ꝙ talium poſſeſſio,ſicut nec proprietas, non
cadit in laicum,ut patet de præſcrip.cauſam. ergo ſapit nãm
ſuæ proprietatis.Hæc uera,præterquam in exorbitantibus, in
quibus ſi fit mentio de quęſtione ſuper re ſpirituali,uel de qõ
ne ſpirituali,ſtricte intelligit̃ de quæſtione oĩno, & mere ſpiri-
tuali. Quæſtio enim,poſſeſſionis non eſt mere ſpiritualis, qa
ex illa gratia non ↄfert.Facit qđ no.j.q.j.in ſumma.& gl.in c.j.
Qñq; ꝙ nõ eſt mere ſpũalis,ſed annexa,vt in iure patronatus.
gl.hic dicit,ꝙ non iurat̃ de cal.ut attrahat̃ ad nãm ſpiritualis.
In hoc idẽ Gof.& Hoſt.Inn.& alij dicunt,ꝙ non eſt mere ſpiri
tualis,cũ ſuper ea iurabit̃:qa rõ canonis ↄ̃dicit, & hoc nõ ap-
paret immutatũ,niſi ĩ mere ſpũali,25.q.7.ad ſedem. Facit qđ
15 no.in Spe.eo.ti.§.2.poſt prin.uer.quid de cauſa.†Quæ aũt ſit
dr̃ia inter iur̃m de ueritate,& cal.uide in Spe.eo.tit.§.j. in fi.&
hoc apparet de iure:tollitur iura.calum. aliquando in cauſis.
16 †Nunquid autem valet conſuetudo,ꝙ nõ iuretur de cal.vide
qđ dicam j̃.c.cæterum.& ibi dicã etiã an ꝑ reſcriptũ remittat̃.

SVMMARIVM.

1 *Iurari poteſt de calumnia & per principales, & economos cauſam notam habentes.*

2 *Procurator quomodo poſſit conſtitui ad iurandum in animam conſtituẽtis, ut dominus iuraturus non requiratur. 9.*

3 *Iurat ſyndicus, & adminiſtrator vniuerſalis in animam propriam, non autem in animam domini. 7.*

4 *Syndicus, uel procurator debet eſſe idoneus vir, et maturus, qui cauſas cognoſcat,*

gnoſcat, & reſpondere ſciat veritatem.
5 *Procuratori quando ſunt dandæ dilationes, uel induciæ ad conſulendum do minum.*
6 *In deliberatione conſiderandi perſonarum qualitates quid ueniat.*
8 *Iurato de calumnia per procuratores ad cauſas tantum, ſeu adminiſtratores particulares, non releuantur domini, quin & iurare compellantur.*
10 *Iuramentum quomodo pręſtet procurator conſtitutus ad iurandum in animam conſtituentis.*
11 *Procurator generalis ad cauſas conſtittuus an uideatur habere mandatum ad iurandum de calumnia.*
12 *Iurare poteſt pater iu cauſa filij pro bonis profectitijs & aduentitijs.*
13 *Tutor, tel curator, iurat de calumnia, quando contenditur de alio, quam de tutela.*
14 *Defenſor quomodo, & quando iurat de calumnia in animam domini, vel propriam.*
15 *Iurare quomodo debeat etiam de calumnia perſona coniuncta, quando agit pro re alterius.*
16 *Iurare quomodo debeat de calumnia procurator in rem.*

CAP. III.

1 IN pertractandis. †Iurari poteſt de calum.& per principa
les,& per economos cauſam notam habentes. h.
2 d.¶†Nota j.ꝙ licet in deferendo iuro non ſit arbi
trarium cui deferatur, qñ & domini, & procurato
ris æqua eſt conditio, eſt arbitrarium qñ quis cõparet per ꝓ-
curatorem, vel economum: quia primo haberi debet reſpe-
ctus ad qualitatem perſonarũ: ſi non eſt economus, ſed lega-
lis, ſicut principalis, deferri poteſt principali: & ſic ad actum
iuri poteſt principalis perſona ut legalior compelli, licèt com
pareat per adminiſtratorem vniuerſalem. Hoc eſt verum in
adminiſtratore vniuerſali, ſed in procuratore habente ſpecia
le mandatum, eſt ſecus, ſecundum Io. An. in c. fin. de iura. cal.
lib. vi. Quia ex quo habet mandatum ad iurandũ in animam
dñi, non videt ad quod dñs, licet iuſtior, requiratur. Poſſet tñ
poſtea requiri in poſitionibus fiẽdis poſtea ad poſitiones. Ad
hoc de iureiur. c. vlt. lib. vj. & de iura. cal. cap. pen. Et ſic poteſt
tunc procedere l. fi. C. de procu. l. ſi actor. Scđo no. ꝙ data pari
litate perſonarũ in legalitate & honeſtate, clericus euitat iura
mentũ cal. ſi eligat per economum litigare: a ↄ̃rio ſi non eli-
gat, compellitur iurare, ſi vult per ſe litigare: dum tñ ubi eli-
gat per aliũ, talis ſit perſona, quæ oĩno neſciat factum cauſæ.
3 ¶†No. ꝙ iurat ſyndicus, & adminiſtrator uniuerſalis in aĩam
propriam, & non in animam dñi: & in hoc differt a procura-
4 tore. †Si ergo clericus litigat per ſe, iurat: ſi per alium, per ꝓcu
ratorem, fictè iurat, quia iuratur in aĩam ſuam. Hoc uerum in
cã propria: in cauſa eccleſiæ iurabit procurator in aĩam pro-
priam tñ, tenendo opi. Inn. ſ̃. c. j. Si per adminiſtratorem uni-
uerſalem, iurat in aĩam propriam adminiſtratoris. De practi-
ca autem iuri cal. abbatis uel prælati, uide tex. & Inn de teſti.
præſentium. lib. vj. Practicas, & formas uide in Specu. eo. tit. §.
5 nunc dicamus. ad fi. ¶†Vltimo no. Hoſt. hunc tex. ↄ̃ religioſos
qui mittunt ad cauſas procuratores ignaros literarum, & in-
terdum viles, qui ſine conſcientia oĩa negant. Nã conſtituen
di ſunt idonei, & qui cauſam bene noſcant, C. eo. l. 2. §. ſinau-
tem. Nec debet iudex hoc ſuſtinere, ſed ſuo officio malitijs oc
currere malitioſe veritatẽ occultantibus, ff. de teſtib. l. curent.
Ad hoc iura alleg. ſ̃. c. proxim. in fi. vlti. gl. & j̃. qui ma. acc. poſ.
Debet etiam compellere, ut conſtituatur perſona idonea, &
vt conſulat illos de conuentu: quod dic, ut de teſti. præſentiũ.
lib. vj. Et ſi procurator veritatem negat, uocandus eſt princi-
palis, ff. de procura. ſi actor. C. eo. l. fi. Remittit etiam ad no. de
ſyndi. c. j. ſecundum Hoſt. Primo per hanc decre. dicit Inno. ꝙ
debet quis conſtituere procuratorem ſic inſtructum, ꝙ ſi in-
terrogetur, de facili rñdere ſciat veritatem, de dolo. c. j. qa niſi
iuſta cauſa ſubſit ad conſulendum, terminum non habebit,
ſupra de procu. dilectus. ubi de hoc. Et ſi id, ſuper quo procu-
rator interrogatur, vel proponit, pertinet ad principale nego
tium, & rñdeat ſe neſcire, & uelit conſulere dñm, condemna-
bitur in expenſis, ſm Inn. per prædicta iura. Ad hoc de procu.
auditis. & c. conſtitutus. niſi forſan ſit articulus de nouo emer
gens, vel de quo non poſſit dño imputari, ſi procuratorem nõ
inſtruxit, de tranſactio. c. vlti. Super hoc dubium, an procura-
tor debeat habere inducias ad conſulendum dñm, Cy. in l. 2.
C. vbi in rem actio. dicit non dandam dilationem, qa debuit
venire inſtructus. De hoc de dolo. ueritatis. per Inn. de procu.
dilectus. gl. de confeſ. c. 2. lib. vj. in Spe. de poſi. §. 6. uerſ. in ſum-
ma. & uer. ſeq. & Bar. in l. non ſolum. ff. de proc. Dic, ſi lite mõ-
ta ad illam conſtituat procuratorem ſpecialem, ſi eſt citatus
ad certum articulum, & petit inducias ſuper alio articulo, dã
dę ſunt, qa ſufficit ꝙ compareat inſtructus in articulo, ad quẽ
fuit citatus. vel fuit ad totam cauſam citatus: ſi fuit citatus ꝓ-
curator, debeat habere inducias, vt in auth. qua in prouincia.
C. vbi de cri. agi oportet. Dicit Bart. in d. l. non ſolum. ſi fuit ci-
tatus dñs, & conſtituit procuratorem, tunc ſi aliquid inopina
tum emerſerit, debet habere dilationes: alias non, ſi in libello
fuerunt expreſſæ circunſtantiæ, & actio, & qđ petitur, vel te-
nor libelli, j̃. de dila. præterea. no. gl. de elec. cupientes. in gl. in
verbo, contingentibus. no. in l. prætor. §. defendi. & ibi Bart, &
gl. ff. ex quib. cau. in poſ. eat. Si non eſt expreſſus libellus, vel te-
nor cauſæ in citatione, debet habere inducias ad cõſulendũ.
Vbi autẽ dixi eum debere comparere inſtructum, eſt uerum
quo ad rñdendum, uel iurandum, & quo ad probandũ per in
ſtrã: ſed non oportet ꝙ de longinquo ducat teſtes ſecum, vt di
cit gl. de elec. cupientes. §. ſi vero. li. vj. Si eſt procurator genera
lis, debet habere inducias, ut d. c. dilectus. ſicut prælatus, de di-
la. expoſuit. de hoc j̃. eo. cum cauſam. vbi recitabo dicta Spec.
6 ¶†Quæro, quid venit in deliberatione conſiderandi qualita-
tes perſonarum. Dic, conſiderabitur quæ ſit iuſtior, C. de pro-
cur. in pecuniarijs. ſm Inn. Secundũ Hoſt. inſpicitur, an tales
ſint religioſi, qui nõ iurant, vel ſeculares, qui iurant, vt j̃. c. pro
ximo. vel epiſcopi, qui habent electionem iurandi, j̃. eo. c. fin.
7 ¶†Opp. ꝙ non iurat de cal. ſyndicus, ſed principales perſonæ,
ſ̃. c. j. & in auth. principales. C. de iura. cal. Sol. Gl. dicit, ꝙ quidã
ſunt adminiſtratores vniuerſales habentes poteſtatem ab ho-
mine, vel a iure agendi, uel adminiſtrandi, uel iudicis autho-
ritate: & tales iurant vt principales de calumnia in animam
propriã: ut ſunt ſyndici, economi, tutores, & curatores, orpha
notrophi, & ſimiles actores, ſcilicet præſentes, & generaliter
oẽs habentes adminiſtrationem generalẽ a lege, uel iudiciali
authoritate, tales iurant de calumnia, l. 2. §. j. & 2. C. de iuram.
cal. Ad hoc C. de bo. ma. l. j. C. de epiſ. & cle. orphanotrophos.
8 & auth. ſed hoc. Inſt. de cura. §. fi. ¶†Quidam ſunt adminiſtra
tores particulares, ut procuratores ad cãs tantummodo con-
ſtituti: & in iſtis gl. dicit, ꝙ non iurant de calum. C. eo. l. 2. §. ſi-
nautem. & auth. principales. licet glo. uarient in procuratore,
in l. 2. §. ſinautem. & in anth. principales. Cyn. tenet procurato
rem per ſe iurare, & etiam dñm iurare debere: & vnus non re
leuat alterum. Dic, ſi procurator habet generale mandatum,
vel ſpeciale ad cauſam, & non ad iurãdum de calumnia, vter-
que habet iurare, & unius iurm non excludit alium, vt dixit
Cy. & tenet Bar. in d. §. ſinautem. & in l. non ſolum. ff. de proc.
Eſt dubium, quia tex. exigere videtur, ꝙ habeat mãdatum ad
cauſam. Vnde cum non ſit inſtructus de cauſa, non uidetũr
poſſe iurare. Tñ dic, ꝙ ſatis poteſt iurare in facto, quod egit, &
ſic ſibi noto: & idem etiã in dato ad agendum, & defendendũ
& iurandum de calumnia, ſm Io. An. eo. ti. c. fi. lib. vj. Si habet
mandatum generale, & ſpeciale ad iurandum de calumnia,
9 poteſt iurare pro dño, vt in c. fi. eo. tit. † Aduertendum tñ, ſm
Bar. ꝙ iurm, quod præſtat ipſe ut procurator ex generali man
dato, vel etiam ſi habeat ſpeciale mandatum, quia & ipſe ha-
bet iurare, præſtat in animam ſuam: & quod præſtat nomine
domini, præſtat in animam dñi, & debet referre verba ad do-
minum, ſm Bar. ſic. dominum ſcilicet calumniæ cauſa nõ po
ſtulare, & ſic de ſingulis: & ſic habet præſtare dno iurã. Et hoc
tenet Io. An. hic: patet in d. c. fi. lib. vj. iuncto c. 2. 1. rñſo. eo. lib.
& Cy. in d. l. 2. §. fi. in vlti. q. & Io. eo. ti. c. fi. lib. vj. de teſti. præſen
tium. lib. vj. in verbo, iuramento. Hoc etiam tenet Hoſt. j̃. eo. c.
fi. Io. An. poſt eum in uerbo, ſyndicum. uer. ſic & procurator.
vbi dicit, ꝙ procurator iurat in animam conſtituentis de ue-
ritate dicenda: & etiam de conſuetudine Romanæ curiæ in
animam ſuam, quæ eſt approbata eo. tit. c. 2, lib. vj. Et cum bo
na conſcientia poteſt reſpondere ea, quæ ſcit, uel ab alijs, in
quorum animas iurauit, intellexit vera eſſe, de teſtib. præſen-
tium. lib. vj. ad hoc c. 2. & c. fi. eo. ti. lib. vj. Cy. hoc non placuit,
ꝙ per procuratorem iuretur: quia procurator habet capere
initium eorum, quæ agit in perſonam propriam, vt l. inter ſti
pulantem. §. j. de uerbor. obl. ff. de ac. & obli. l. quæcunque. Itẽ
quia debet præſtari tactis ſcripturis, vt præſentia Euangelio-
rum terreat: qđ non erit ſi eſſet abſens. Vnde vel concedendũ,
ꝙ nõ iuretur in animam, vel ſi dicatur ꝙ per alium iurabitur,
vt per miniſtrum, & nuntium, qui concipit verba in perſonã
dñi, ff. de conſti. pec. l. eum, qui. & hoc ponit l. 2. §. hic etiam, in
10 pe. q. quæ incipit, vltimo. † Puto poſſe iurari in perſonam do-
mini per procuratorem, vt de procurato. c. vltimo, lib. 6. & tũc
concipiat verba in dñm, quia non proportionãtur ad ſe, vt dr̃
in contrahente matrimoninm in d. c. fi. Et ſic dicitur in ſentẽ
tia, j̃. qui fil. ſint leg. cauſam. & no. de elec. querelam. l. fi. C. de
iniur. Practica autem verborum iuramenti habetur per gloſ.
dupliciter, 63. diſtin. tibi domino: vt dicat, Iuro in animam do
mini. Vel ſic, Dominus meus iurat, quòd ſic ſeruabit: ſic Deus
ipſum adiuuet. Vbi etiam dicit Ioan. quòd poſt reuocationẽ
mandati non certificato procuratore, & nõ certificato aduer
ſario, vel iudice, quando de mandato fuit certificatus aduer-
ſarius, adhuc obligat dominum, per text. de procurato. mãda
to. & capit. ex inſinuatione, & ſupra de reſcriptis. ex parte de-
cani. licet ſecus eſſet in matrimonio, infra de procurato. cap.
11 fi. lib. ſexto. ¶†Sed eſt dubium, an ſufficiat quod habeat man-
datum ad iurandum de calumnia? Ioan. Andr. dicit, quod in

haben-

hñte gñale mandatum,vel adminiſtrationẽ circa ea,q̃ egit,&
q̃ nota habet,ſufficit ꝙ habeat mãdatum iurandi de calum.
licèt aliter non ſpecificet. In habente ſpeciale mandatum exi
git,ꝙ habeat mandatum iurandi de calum.& in aĩam dñi, &
in tali cã,per tex. qui loquit in ſingulari,ibi,ad cauſam.Barto.
indiſtincte exigit,ꝙ habeat mandatum iurandi de calumn.&
in animam dñi,& in tali cauſa,l.ſi quis mihi bona. §.iuſſum.
ff.de acq.hær.qđ no.in l.j.C.etiam per procu.cauſam in inte.
agi poſ.quia ſi mandatum eſſet ſimpl'r ad iurandum de calũ.
intelligitur in cauſis iuſtis:& ſic dominum non ligaret, ſcđm
Bar.in omnibus caſibus,in quibus dixi eum admittẽdum ad
iurandum pro domino, admitti debet iurare iuris neceſſita-
te:licèt c.fi.loquatur per verba precatiua,nõ fecit iniuriã,&c.
niſi aliquam cãm alleget,vt qa iuſtior, &c. quod intellige,vt
ſ.dixi. Omnia dicta in procuratore habent locum in ſyndico
ad vnam cauſam conſtituto, quia ille ꝓcuratori æquiparat.
Et hoc tenet Gul.in Spe.de iura.cal.§.reſtat.ver. quid dices.&
tenet Arch.63.diſt.tibi dño.& de teſti.præſentium. li.6.in ver
12 bo,ſyndico.¶†Inquantum dixi patrem in cã filii poſſe iurare,
dicendum,ꝙ in caſtrenſibus, vel quaſi, in quibus hr̃ vt ſui iu-
ris,ſolus iurat,ſi eſt maior.Si eſt minor,& incapax iuri,dat cu-
rator bonis,qui iurabit.In profectitijs ſolus pr̃ iurabit, & agit.
In aduentitijs,ſi pr̃ acceptat vſumfructum,pr̃ eſt legitimus ad
miniſtrator & iurat.Si quis tñ diceret filium iurare ſecũ, non
peccaret.Cy.dicit prẽm iurare: faciens regulã, ꝙ vbicunq; qs
eſt in iudicio cũ alterius authoritate, quia non hẽt integram
perſonam ſtandi in iudicio,ſemp ipſe iurat, q præſtat autho-
ritatẽ: qa oĩa facimus noſtra, qbus authoritatẽ impertimur,
l.2.§.ſed oĩa.C.de vet. iure enu. Si pr̃ nõ acceptat, filius iurat
cõſentiente patre,qa nõ eſt integer,qa in poteſtate,vt l.nõ ſo
lũ.§.neceſſitatẽ.de bo.q̃ lib.Quod intellige,vt ibi dr̃,ſi eſt ma
ior.Sed ſi eſt minor,adhuc dabitur curator, q vt legitimus ad
13 miniſtrator iurabit,ſecundum Butr.in auth.principales. † In-
quantũ dixi tutorẽ iurare,hoc verũ, qñ ꝯtendit de alio,quàm
de tutela.Si.n.ſe diceret maiorem,tunc qa contendit de tute-
la,reputabit maior,& iurabit,vt dicit Cy.in l.2.§.qđ obſerua-
14 ti.de iura.cal.Facit qđ in ſimili no.in c.edoceri.de reſcri. † Eſt
dubium,qd de defenſore.gl.tangit in l.2.§.ſinautẽ. C.de iura.
cal.& c.non ſolũ.de procu.Conclude ſecundũ Bar.ſi defenſor
interueniat aĩo nouandi, & tunc iurabit tanquã procurator
in rem ſuam,vt dictum eſt ff.de noua.l.delegare.Si non inter-
ceſſit aĩo nouandi,ſed interceſſit aĩo repetendi, tunc ſi conue
nit ex oblĩone propria,iurat de calũnia. Si ex permiſſione do-
mini,dñs debet iurare,vt dicit gl.ibi. Si interceſſit aĩo non re-
petendi,ipſe debet iurare,argu.l.ſolutionem. ff. de ſolu.l.ſol-
uendo.de neg.ge.ſm Bar.ibi.Sic dẽt intelligi quod no. in Spe.
in ti.de iura.cal.§.nunc dicamus.& ibi Ioan.An.in verſi.quid
15 de defenſore,& idem dicit in verſi. item cõiuncta pſona.†Qđ
principalis iurat,qñ cauſa agitur per coniunctam perſonam:
ſecus ſi coniuncta perſona conueniatur de eo, quod obliga-
ta eſt ex obligatione propria:de quo per gl.& Cyn.in d.l.2.De
prælato,vbi agit nomine vniuerſitatis,an iuret,& quomodo,
habetur de teſti,præſentium.lib.6. De procuratore in rẽ ſuã,
& ſic ceſſionario,hr̃ in d.l.2. & in l.non ſolum. ff.de procurat.
Dic ſcđm Io.An.poſt Cy.in l.2.& in l.fi.C.de procurat. & po-
nit Io.An.in addi. Spe.in ti.de iura.calum.§.reſtat.ver.ſed nũ-
quid minor.ꝙ licet aliqui diſtinxerint an ageret vtili, an age-
ret directa,ſi periculũ & commodum ſpectat ad cedentẽ, qa
cedit ad vtilitatẽ cedentis,iurabit dñs ſuo periculo. Itẽ & ceſ-
ſionarius,qa calumniari poſſet:& iurabit ceſſionarius in ani-
mam ꝓpriam,per decre.2.eo.ti.lib.6. Et hoc, qa capitula iuri
potius proſecutionem reſpiciunt litis, q̃ iuſtitiã negotij prin-
16 cipalis.Nec ẽt eſſet iniuſtum,ꝙ† ceſſionarius iuraret de iuſti-
tia principalis cauſæ ſecundum cõſcientiam ſuam. Ad id,qđ
no.de aduo.§.j.ver.item ꝙ eſt puaricator. Et ſic debet intelli-
gi l.actio.ff.de procur.Si autem commodum & incommodũ
ſpectat ad ceſſionarium,qa cã eſt propria ceſſionarii, C.de ꝓ-
cura.l.qui ſtipendia.ff.qñ appel.ſit.l.j.§.in propria. iurare dẽt
tantum ceſſionarius,ſiue agat directa, ſiue vtili: & hoc tenet
communiter.De minori,an iuret de calum. Legiſtæ tangũt,
& q̃uid de iuramento de veritate,in d.l.2.& eſt eorum cõclu-
ſio ꝙ ſic.Anton.de Butr.

S V M M A R I V M.

1 *Iurant de calumnia economus in cauſa collegij, & non ſinguli de colle-
gio.*
2 *In iuramento de calumnia præſtando,quæ ſit differentia inter clericos, reli-
gioſos, & ſeculares.*
3 *Clerici litigando compelluntur iurare per ſe,aut per procuratorem.*
4 *Obligatus alternatiue ad alterum duorum præciſe, non iuſte, compellitur
ad alterum tantum.* 5;
6 *Iurare de calumnia recuſans præſumitur contra eum de iniquitate.*
7 *Capituli delictum in omittendo, & contumacia præiudicat ipſi eccleſiæ.*
8 *Procurator quando dicatur ſufficienter conſtitutus.*
9 *Negligentia prælati inferioris epiſcopus poteſt conſtituere economum ad
vtilitatem eccleſiæ.nu.17.*
10 *Procurator ad agendum non videtur eſſe conſtitutus ad defendendum, niſi
ſit etiam conſtitutus ad excipiendum.*
11 *Iurare compellitur clericus,quando eſt ſingularis per ſe litigans.*
12 *Iurare compellitur abbas per ſe,quando pro monaſterio litigat.*
13 *Economus quid ſit.*
14 *Syndicus quis ſit.*
15 *Economus,uel ſyndicus quomodo conſtituantur.*
Syndicus,vel economus quando dicatur idoneus.
16 *Infamis an poſſit eſſe procurator.*
17 *Economum,vel ſyndicum non poteſt eccleſia inferior conſtituere abſque ſu-
perioris authoritate.*

C A P. IIII.

1 IMperatorum. ¶†In cauſa collegij non
ſinguli de collegio, ſed
ipſius economus iurat de calũnia.h.d. Primo nar-
rat reprehẽſibile factum.Scđo id prohibet, ibi, ad
quod.Tertio prouidet quid faciendum ſit, ibi,ſed
ne.Intellige literam,quia hi litigabant per procuratorem ſpe
cialiter ad cauſam conſtitutum: & dum ab eis exigeretur iu-
ramentum cal. ipſi dicebant ſe non arctandos: pars aduerſa
dicebat eos compellendos, quia non ſufficiebat procuratorẽ
iurare:pp quæ iudex compellebat eos ſub pœnis iuris ut iura
rent:propter quæ ipſi Papæ ſunt conqueſti, petentes de opor
2 tuno remedio prouideri:Papa mandauit, vt ſequitur.¶†No.
ꝙ in materia iuramenti præſtandi de cal. aliqua eſt differẽtia
inter clericos,& religioſos ex vna parte,& ſeculares ex alia.Et
eſt drĩa,quia laici cum non poſſint conſtituere procuratores,
qui habeant ptãtem ex publica authoritate, compelluntur ꝑ
ſe iurare,aut per procuratores præſtantes iurã in animam ꝓ-
priam,& in animam dñi.Sed vniuerſitates cum poſſint cõſti-
tuere adminiſtratores vniuerſales, qui eo ꝙ poteſtatem hẽnt
ab vniuerſitate eccleſiaſtica,ſaltim vñr habere poteſtatem de
publico,non compelluntur iurare:& ſufficit adminiſtratores
3 iurare.¶No.ſecundo,† ꝙ clerici compelluntur litigando per
procuratorem particularem aut iurare per ſe, vel procurato-
rem in animam dñi,aut iurare per ſe, uel vniuerſalem admi-
4 niſtratorem conſtituere,qui in ſolam ſui animam iuret.†No.
tertio,ꝙ vbi quis alternatiue tenetur ad alterum duorum pci
5 ſe,non iuſte,compellitur ad alterum tãtum.† Ad hoc de plus
6 peti.c.j.ĩ.de emp.& ven.cum cauſam.¶†Not.quarto, ꝙ eo ꝙ
quis declinat de calum.iurare,eſt præſumptio ꝯ eum de iniu-
7 ſtitia cauſæ.¶†No.quinto,ꝙ delictum capituli in omittendo
& contumacia, præiudicat eccleſiæ, etiam vbi agitur de iure
8 eccleſiarum perdendo.¶†No.ꝙ ſufficiens dicitur procurator
habere mandatum,ſi habet ad petendum, & exigẽdum,& de
calum.iurandum.Et patet ex hoc,ꝙ in ſyndico, & uniuerſali
adminiſtratore ſufficit ꝙ habeat mandatum ad iurãdũ de ca-
lum.nec exigitur ꝙ habeat mandatum ad iurandũ in tali cau
ſa,nec in aĩam conſtituentium:quia non ſic hẽt iurare,ſed in
aĩam propriam.Puto tñ,ꝙ eo ꝙ eſt conſtitutus vl'r, ſatis dicat
habere mandatum ad iurandum de cal.ideo ſubaudi ibi, va-
leat &c. Dic,quòd valet eo ipſo,ꝙ eſt ſimpliciter conſtitutus.
9 ¶†No.ꝙ in negligentiam inferioris prælati epiſcopus poteſt
conſtituere economum ad vtilitatem eccleſiæ: & ſic eccleſia
non defendente,vel plato,vel capitulo bona eccleſię, ſupplet
eps negligẽtiam,& ex officio procedit ad vtilitatem eccleſię:
10 quod no. ¶†Opp.primo,ꝙ non habeat ſufficiens mandatum
habens mandatum ad agendũ & excipiendum, cum debeat
habere mandatũ ad defendendum,ff.de procur.l.ſed & hæ.§.
defendere.Sol.Dic,ꝙ habebat mandatũ ad excipiendum.i.de
fendendum:nã excipere, ponitur pro defendere, vel rñdere.
Sic ĩ.de plus pet,ca.j.Alibi ponitur pro agere, & pro eo rñde-
re,ff.de eden.l.j.Hoſtien.& per hanc literam dicit Gul.Na.ſuf
ficiens eſſe procuratorium illius, qui eſt datus ad agendũ, &
excipiendum, cũ excipere, ponatur pro defendere: & ad hoc
conſtitui debet,de procurato.accedens. & capit. conſtitutus.
11 ¶†Opp.ꝙ compelluntur iurare clerici,ĩ.eodem,cap. finali.&
c.cæterum.Soluit,compellitur iurare clericus, qñ eſt ſingula-
ris per ſe litigans:ſed ꝙ in cauſa vniuerſitatis omnes iurare ꝯ-
pellantur,hoc hic prohibetur. Item ꝙ compellatur præciſe,
quando litigat per procuratorem,non compellitur,ſi eligere
12 vult litigare per ſyndicum.¶†Oppo.cum gl.j. ꝙ compellatur
abbas iurare per ſe,arg.ff.ad munic.l.municeps.qa illi melius
præſumuntur ſcire veritatem, qui negotia monaſterij admi-
niſtrant:& ſic compellendi ſunt,ſ.c.proximo.Dicit gl.ꝙ aliud
in collegijs,quæ non compelluntur iurare, vt hic: aliud in ſin-
gularibus,qui compelluntur.Hoc non tollit ꝯria, quia abbas
eſt ſingularis, & iura ꝯria loquuntur de capite vniuerſitatis.
Ideo gloſſa dicit, quòd eſt ſpeciale priuilegium clericorum.
13 †Quæro,quid eſt economus.Gloſſa dicit,quòd eſt ille, cui res
eccle-

eccleſiaſtica gubernanda mandatur,89.diſ. quia in quibuſdā.
14 & dicit,ꝙ licet nomina ſint diuerſa, † idem tamē eſt ſyndicus
quod economus,& actor vniuerſitatis.De quo glo.remittit in
15 c.volumus.& c.diaconum.¶† Quæro,quomodo conſtituat?
Dicit gl.ꝙ conſtituitur ab vniuerſitate authoritate iudicis or-
dinarij,C.de epi.& cle.oēs.§.hoc nihilominus.Dicit Inn.ꝙ li-
cet conſtituatur epī confirmatione,per §. hic alle.tamen con
ſtituitur etiam ſine epō,& eius confirmatione,& tenet conſti
tutio,ff.quod cuiuſque vni.l.j.de ſyndi.ca.vno . Vnde dicebat
Pe.ꝙ licet iure caueatur, tamen conſuetudine non admittit
vt conſtituatur cum authoritate epī. Nec etiam curia ſeruat,
ꝙ requiratur authoritas epiſcopi.Hoſt.diſtinguit inter cauſas
diſcretas,& cōes,ſm ea,quæ habentur de reſcrip.edoceri. Ve-
ritas eſt,ꝙ in eccleſijs cathedralibus ſiue ſint bona diſcreta, ſi-
ue non,exigitur conſenſus epiſcopi:quia hoc officium magni
ponderis,vt no.Inn.in d.c.edoceri.Ad hoc s̄.de procur.ca.j.In
cauſis inferiorum eccleſiarum collegiatarum ſufficit conſen
ſus prælati illius eccleſiæ,& conuētus,nec exigitur authoritas
epiſcopi.Et ſic gl.hic ad tex.relata male dicit bene dictis Doc.
Et hoc tenet Ioā.de Lig.in inferioribus eccleſijs,in quibus nō
eſt collegium,ſyndicus vniuerſalis debet conſtitui authorita-
te epī,vt no.Inn.de teſta.requiſiſti.in verbo, communio.in fi.
vbi dicit,ꝙ propter communionem,quam habet epſ cum in-
ferioribus eccleſijs,inferiores eccleſiæ non poſſunt facere ſta-
tuta ſine conſilio,& conſenſu epōrum , de conſuet. cum con-
ſuetudinis.& in procurationibus, & alijs arduis negotijs , ſua
conſilia ſunt requirenda,10.q.2.precariæ.de ma.& obe.humi
lis.de procur.c.j.de iud.cauſam.ſm Inn.Quid ſi epiſcopus nō
ſtatuat vbi ſtatuere debet? Dic , ꝙ ſtatuet archiepiſcopus,9.q.
3.cum ſcimus.ad hoc litera hic.Tenet tn̄ Lapus ſua alleg. 87.
ꝙ vicarius epī nō poſſit loco epī dare economum,nec autho-
rari:quia datio economi eſt actus voluntariæ iuriſdictionis,q̄
communiter non tranſeunt in vicarium.Alleg.de offi.vicarij
c.j.& 2.lib.vj.Plus dicit, ꝙ ſi ſimpliciter data eſt poteſtas uica-
rio,vt poſſit dare economos, ꝙ in inferiori eccleſia non pote-
rit dare economum ea non vacante:quia datio ſpectat ad p̄la
tum eccleſiæ.Nec etiam ea vacante , quia tunc de iure poteſt
dare economum ſolum ad gubernandos fructus . Alia ergo
ad eccleſiam ſpectantia, vel ad illa,non poteſt dare economū,
& ſic ſua intelligitur poteſtas.Non ob.tex.hic in fi. ubi epſ ſta
tuit:quia debet hoc intelligi, negligente abbate in conſtituē-
16 do,quia tunc loco ipſius ſubrogatur epiſcopus.¶†Quęro,qn̄
dicatur idoneus. Dic, quando omnino cauſam non ignorat .
Item ſi eſt bonæ famæ:nam infamis,& ſuſpectus eſſe non dēt,
v.q.3.quia epī.3.q.7.§.j.& c.infames.Io.in c.accedens,50. diſt.
diſtinguit inter procuratorem epiſcopi,& hic non pōt eſſe in-
famis:& ꝓcuratorem monaſterij,& hic poteſt eſſe infamis,vt
d.c.accedens.Pro primo alle.C.de his,qui imple.l.j.lib. 10. de
æta.& quali.tuā.gl.3.q.7.c.j. tenet ꝙ infamis per ſnīam nō po
teſt eſſe:alias ſic.Non obſt. Inſt.de excep.§.vlti.quia aliud ſm
leges,aliud ſm canones.Vinc.diſtinguit inter procuratorē ad
negotia in cauſis eccleſiaſticis : & hic poteſt eſſe procurator
infamis quantuncunq;,dūmodo ſit catholicus:ad iudicia nō
poteſt eſſe infamis de iure canonico,ſic de iure ciuili.Alle. ad
primum C.de preci.Imper.offe.l.vniuerſis.Spe.in ti. de ꝓcur.
§.j.verſi.item quod eſt infamis.diſtinguit,vt gl.in d.§.fin.inter
modicam & magnā infamiā, de quo s̄.de iudi. cum deputati.
vbi glo. diſtinguit inter ius ciuile,& canonicum.Sed dic,ſi eſt
infamis infamia nuda facti,non credo hunc repellendum ab
officio ꝓcurationis:ab officio economatus,uel ſyndicatꝰ ſic ,
quia hoc eſt officiū in eccleſia,& quid ſpirituale, j.q.j. ſi quis
epſ. & talia officia ſpiritualia non cadunt in infamē infamia
etiam facti,C.de digni.l.quoties.li.10.Si eſt infamia iuris , aut
per ſnīam,tunc de iure ciuili non repellit procuratorē.De iu-
re canonico,ſi eſt ꝓcurator ad negotia,non repellit:ſi ad iudi
cia,repellit,ſiue ſit procurator epī,ſiue alterius p̄lati, inquan-
tū agit pro iuribus eccleſiæ:inquantū aūt agit pro p̄rimonia-
libus clerici,ſatis tolerari poſſet,ꝙ procurator poſſet eſſe infa
mis,dūmō non ſit ꝓcurator epī:& c.accedēs.loquit de admi-
17 niſtratore eccleſiæ.¶†Oppo.vlti.ꝙ epſ non ſtatuat economū
in eccleſia inferiori,ex quo hēt p̄latū , ad quē ſpectat admini-
ſtratio:qa de negotijs inferioris eccl'iæ ſe nō intromittit epſ ,
niſi in negligentia,arg.9.q.3.cum ſcimus.Sol.Glo.exponit,ſta
tuas, id eſt authoritatē interponas : quod concludit inferiorē
p̄latū non poſſe conſtituere economū abſq; epī authoritate.
Sed de hoc s̄.dixi hoc non ſeruari.Dic ergo ſm Io.An.ꝙ pote-
rit ſtatuere epſ demum negligente prælato , vt s̄. gloſſ. proxi-
ma.& hoc poterit , ne pp adminiſtrationis defectum amittat
ius ſuū,qui de capitulo conquerit:quo caſu iudex capitulo in
uito dabit defenſorem,ſicut adoleſcēti, qui negligit curatorē
petere,qui ei inuito datur,vt C.qui pe.tut.l.2.in fin.ſm Hoſti.

SVMMARIVM.

1. *Iurant de calumnia clerici in cauſis proprijs, & non per procuratorem , ſi per ſe eligunt litigare.*
2. *De nouo emergentibus nouum eſt auxilium opportunum.*
3. *Iuramenti de calumnia cuius ſit finis.*
4. *Conſuetudo obuians fini ueritatis eruendæ non valet.*
5. *Clauſula, Summarie, & de plano.non tollit tendentia ad finem veritatis eruendæ.*
6. *Appellatio non defendit appellantem contra iura.*
7. *Conſuetudo contra legem non valet.*
8. *Conſuetudo non tollit formam iuramenti præſtandi ab aduocatis.*
9. *Iuramentum de calumnia an poſſit aliqua conſuetudine differri ad calculum ſententiæ.*
10. *In iuramento calumniæ præſtando quomodo prouidebitur, ubi aliquis per procuratorem generalem litigat, qui iurare non poteſt.*
11. *Clericus in cauſis collegij poteſt per alium iurare de calumnia.*
12. *Conſuetudo omni iuri contraria non valet.*

CAP. V.

1 CAeterum. ¶†In cauſis proprijs iurant cle-
rici de calumnia,non obſtāte ꝯ-
ſuetudine contraria. Et præmiſſa cauſa ponit mā-
2 datum,& ꝯ̄riam conſuetudinē damnat.† Not.j.ꝙ
nouo morbo opus eſt noua medicina: & nouo caſui adhibē-
3 dum eſt nouū remediū. ¶†Not.2. finē præſtationis iurī calū-
4 nię,ſcilicet vt ueritas eruatur.¶†Not.3.ꝙ conſuetudo obuiās
fini ueritatis eruendæ,vt irrationabilis non ualet:& ſic cōſue-
tudo non poteſt tollere ſubſtantialia iudicij, quæ tendunt in
finem ueritatis eliciendæ.Et hæc eſt cauſa,quare non tollit in
5 cauſis ſummarijs,vt in cle.fi.de verb.ſig.†qa uerba illa , Sum-
marie, & de plano.non tollunt tēdentia in finē ueritatis eruē
dæ.Per hoc ſoluit qđ diſcutit Cy. & indeterminatū relinquit
in l.2.§.ſed quia.in 2.q.& quod tangit in l.j.C.quæ ſit lon.con
ſue.¶No.iſtud capitulum eſſe de ſubſtantia iurī calumnię,&
ſi quæretur uerū,non inficietur:licet quidam ꝯ̄, ſcđm Abba.
6 ¶†No.ꝙ appellatio non defendit appellantē ꝯ̄ iura, vt nō iu-
ret,ubi eſt iurandum de iure.Quod dicit Ioā.verum, niſi alle-
get aliquam cauſam,pp quam iurare non tenet,ſm Io. de Li-
7 gna.¶†Opp.ꝙ ualeat conſuetudo contra legem, de conſuet.
c.fi.Dic,ſi conſuetudo ſolū obuiat legi poſitiuæ,& non ratio-
ni ſuadenti vtilitatem publicā,& ob uitandum mortale pec-
catum introductæ,hæc valet:ſecus ſi obuiet rōni ſuadenti aīa
rum vtilitatem,& publicā;quia illa irrationabilis, ut hic . Ad
8 hoc j̄.de teſti.tuis.& quod ibi no. ¶† Quid de iurō præſtando
ab aduocatis ſm formam l.rem non nouam.§.patroni.Dic,ꝙ
conſuetudo non excuſat,quia eadem eſt ratio . Item conſue-
tudo non hr̄, licet modo aduocati inuicē ſibi deferentes hoc
9 ſeruant pro Euangelio.¶†Quæro, an valeat conſuetudo,per
quam differtur iurm̄ ad calculum ſententiæ.Dicit Io.And.in
addi.Spec.in ti.de iura.calum.§.ſequitur.uer.& not.ꝙ Phil.te
nuit ꝙ ualeat conſuetudo , quòd iuramentum differatur ad
calculum ſententiæ.Et ſic dicit Ioan.And.ſe habuiſſe a domi
no ſuo , qui fuit ſuo tempore aſſeſſor Mediolani , quòd iura-
mentum exigebatur ſolum tempore ſententię,& a victore, &
de hoc putat Pileum intellexiſſe,qui fuit de dioceſi.Nunquid
autem poſſit reſcripto remitti iuramentum calumniæ. Gl.di-
cit quòd ſic,dum tamen dicatur,Non obſtāte legē tali:vt no.
in d.§.ſequitur.& dicit,ꝙ ſi uni eſt remiſſum, proderit aduer-
ſario,C.de fruct.& lit.expen.l.fi.& c.prudentiam.de mut.peti.
& idem ibi Cyn.Si tamen opponitur contra reſcriptum,in cā
iſta præambula iurabitur ſecūdum eum.Et quod dixi aduer-
ſarium vti illo iure,intelligit Franc. quando fuit impetratum
a parte:ſecus ſi motu proprio principis fuiſſet conceſſum.Ad
quod no.in d.cap.prudentiam.in fi.vltimæ glo. & quod nota.
in clem.ſæpe.de uerborum ſignific.in q.illa , an reconuentio
procedat in ſummaria.Tenet tamen Pil.quòd ſi reſcripto nō
vtatur,aduerſarius poterit uti,ff.quòd quiſque iuris.l.3.§. pri-
mo.ff.de bon.poſſ.contra tabu.l.poſt mortem . Ad quod facit
quod no.de reſtit.ſpolia.ex conqueſtione.l.petendæ. C. de tē-
po.in integ.reſtitu.pe.quæ ponit Ioan.And.in addi. Specu. in
loco præalleg.Gl.2.ponit duas cauſas præſtandi iurm̄ calum.
tertiam addit Gof.ut timore iuramenti nō ſit immemor ſuæ
ſalutis quo ad alia capitula,quæ continentur per gl.s̄.c.j.vt 1.
10 q.vlti.ſcimus.ſm Gof.†Quæro, aliquis litigat per procurato-
rem:dominus eſt longè remotus, puta vltra mare , uel aliam
longā peregrinationem:qūo prouidebitur,ſi procurator gn̄a-
lis non poſſit iurare de cal.Glo.dicit,quod dabitur curator,&
ille iurabit de cal.argu.ff.de cur.bo.dan.l.j.& 2.Dicunt docto.
ꝙ qō non procedit in procuratore habente ſpeciale manda-
tum ad iurandum de cal.de iura.cal.c. ulti.lib.vj. Quod puto
hoc caſu,etiam ſi velit dominum reſpōdere ut perſonam ma
gis inſtructam,uel legaliorem:dum tn̄ omnino cām neſciat,
maxime cum eſſet informatus de uiribus mandati,quod ſpe-
cialiſſimū debet eſſe.Et hoc tenet Io.An.eo.tit.c.fi.lib.6. Hæc
vera,vt detur curator,qn̄ non habet ſpeciale mandatum , qn̄
eſt omnino remotus:ſed ſi eſſet remotus,licet non in tm̄,not.

Vin.s.c.

Vin.s̄.c.1.ꝙ dabitur dilatio procuratori,vt denũciet domino,
vt l.vlti.C.vbi in rem actio.& in auth.qua in prouincia. C.vbi
de cri.agi oportet.vt lite non conteſt.quoniam.§.quod ſi.Hic
aũt dicit, ꝙ admitteretur hoc caſu procurator ad iurandum
de calumnia,de procur.petitio.vel mittet ad iudicem loci, vt
recipiat iuramentum ſm formam,quam tradit Specu. in lo-
co præalleg.vbi hoc ponit,& remittit ad Spec. eo.tit. §.reſtat.
verſi.quid ergo.Cy.in l.2.§.hoc etiam . C.eod.tit.poſt Iaco.de
Are.tenet primam practicam,vt detur curator,qui iurabit, ꝑ
l.2.§.j.ff.de mu.& hono.& talis iurabit,vt no. in §.quod obſer
uari.ſm Iac.Spec.vbi ſupra recitat opi.& reſidet in illa, ꝙ hoc
caſu poterit procurator loco abſentis iurare , licet dicat ꝙ &
alia practica procedit,ꝙ detur curator. Hæc practica,ꝙ detur
curator,non placet Bar.quia vbi ſpecialiter datus eſt procura
tor,non eſt locus dationi curatoris : ſicut tutela teſtamẽtaria
excludit datiuam,ff.de teſta.tut.l.ſi ſub conditione. & no.j̄.de
appel.ex parte.2.ideo tunc tenet,ꝙ procurator admittitur, &
procedit iudicium:quia iura,quæ dicunt dñm debere iurare,
loquuntur qñ dñs de facili põt haberi,ff.de iud.l.ſi longius.&
qđ ibi no.Item actio vtilis non competit,niſi facta ceſſione, &
tñ ſi cedens non poſſet haberi,tranſit,ff.de act.& obli.l.2. ff.de
inſtit.l.1.& 2.l.damni.ff.de dam.infect.Quod placet,quia hoc
etiam aliàs permittitur, vt contra adminiſtratorẽ agatur du-
rante officio,quia non eſt ſpes de fine officij , niſi aliàs non ꝑ-
mitteretur,ff.de tut.& rat.diſt.l.niſi . §.1.Certè & alia practica
poteſt ſeruari, vt detur curator : quia eo reſpectu , quo datur
curator,non eſt ibi procurator,ſcilicet quo ad finem iurandi
11 de cal.ſed intelligit,ꝙ gl.velit ꝙ curator detur toti liti.¶†Op-
po. quòd clerici poſſint per alios iurare , s̄. eod. ca. 1. & non
compellantur. Contrarium procedit in cauſis collegii :
hic in cauſis proprijs priuatis, & patrimonialibus , in qui-
bus habent iurare, vt ſupra dixi in laicis: quia ſi eligunt per ſe
litigare,iurant:ſi per procuratorem,poſſunt iurare per alium
12 habentem ſpeciale mandatum ad hoc. ¶†No.vlti.glo.ꝙ con
ſuetudo omni iuri contraria non valet:Vide textum j̄.de pro-
batio.ad noſtram.

SVMMARIVM.

1 *Iurare poteſt de calumnia procurator eccleſiæ,vel vniuerſitatis.*
2 *Delegatus ex qua cauſa poſſit reuocari.*
3 *Citatus ad ſe præſentandum non videtur citatus ad comparendum perſonaliter.*
4 *Clauſula,de rato, importat ſpeciale mandatum.*
5 *Litis conteſtatio inducitur ſola reſponſione ad petita.*
6 *Iurari debet de calumnia ſtatim poſt litem conteſtatam.*
7 *Iuratur de calumnia ſuper iuribus temporalibus , ſed non ſpiritualibus.*
8 *Syndici debent cauere de rato, quando de mandato ſuſpicatur.*
9 *Procurator priuati non iurat de calumnia ſine ſpeciali mandato.*
10 *Procuratori conſtituto ad cauſas an debeant dari induciæ ad conſulendum dominum,vt de calumnia iuret.*
11 *Iurare an poſſit de calumnia excommunicatus in iudicio conuentus.*
12 *Iurare poſſunt de calumnia pupillus,vel minor, in caſibus , quibus poſſunt ſtare in iudicio.*
13 *Iudex quando debeat interrogare partes litigantes.*
14 *Interrogationes partium ad quid,& quare per iudicem fiant.*
15 *Interrogationes iudiciariæ quo tempore fiant.*
16 *Interrogationes quo iure fiant.*
17 *Reſpondere quando quis teneatur interrogationibus iudicis.*
18 *Interrogatione facta per iudicem, an poſſit ſuper ea offerri libellus.*
19 *Interrogationibus iudiciarijs an ſit reſpondendum de credulitate , ſeu veritate.*
20 *Interrogationes an poſſint fieri per iudicem delegatum.*
21 *Reſpondere recuſans interrogatus vbi debet, quando habebitur pro confitente,vel negante.*
22 *Interrogatus an poſſideat,& reſpondet ſe non poſſidere, cum poſſideat, an ex hoc puniatur.*
23 *Reſpondere an quis compellatur ad interrogationem aduerſarij.*
24 *Reſponſio quæcunque an ſufficiat interrogationi factæ.*

CAP. VI.

1 CVm cauſam. ¶† Procurator eccleſiæ &
vniuerſitatis de calumnia
iurare poteſt.h.d. Eſt quædam narratio proceſſus
cauſæ vſque ad litem conteſt.& iurm calum. ideo
2 non diuiditur. ¶†Nota vnam cãm legitimam reuocãdi dele-
gatũ,qñ iudex,vel partes corã eo ſunt negligentes in ꝓſequẽ-
3 do.¶†Nota 2.ꝙ citatus ut ſe p̃ſentet cõſpectui apoſtolicæ ſe-
dis,non ur̃ citatus ut perſonaliter compareat:ideo poteſt per
4 procuratorẽ comparere.¶†Nota arg.ꝙ clauſula,de rato. im-
portet ſpeciale mandatum,uide gl.de trãſ.ꝯtingit . de reli.do.
5 cõſtitutus.¶†Nota,ꝙ ſola rñſione ad petita inducit̃ litis con-
teſt.Et facit,ꝙ per confeſsionẽ inducitur litis conteſt.Et no.ꝙ
eo ꝙ apparet libellũ porrectũ,& interrogatione p̃cedẽte, ĩdu-
cit̃,& ꝓbat̃ cõteſtatio litis.Et eſt arg. pro opi. Hoſt. ꝙ ultra li-
belli porrectionẽ exigat̃ interrogatio partis,uel iudicis de cõ-
6 tentis in libello,ut inducat̃ litis ꝯteſt. ¶†Not.tp̃s,quo debeat
iurari de calum.quia ſtatim poſt li.conte.& ꝙ iurm calum.ab
vtraque parte debet p̃ſtari.¶Nota arg.ꝓ opi.Inn.vt ꝓcurator
7 in cã eccleſiæ iuret abſq; ſpãli mandato. ¶†Opp.ꝙ ſuper iuri
bus non iuret̃ de calum.s̄.e.literas. Dic, hoc verum in iuribus
ſpũalibus,ſed in tp̃alibus ſic.Ideo intellige ibi , & in quibuſdã
alijs,ſcilicet iuribus temporalibus, non ſpiritualibus : & erat
ſuper iuriſdictione,honore, & diſtrictu villæ ſancti Petri caſtri
8 Arioli,vt in decre.licet.de proba.¶†Op.ꝙ non caueant ſyndi
ci de rato,l.itẽ eorũ.§.actor.ff.qđ cuiuſq; vni.Dic ꝙ non cauẽt
de rato,niſi cũ de mandato dubitat̃,vt ibi. Vel dic,ꝙ habebãt
mandatum ſub noĩe ꝓcuratoris,qđ conſtituentes ꝓmiſerant
habere ratum,ff.de ꝓcu.ſi ꝓcuratorẽ.de tranſ.ꝯtingit . de do-
lo.cũ dilecti.de quo de reli.do.cũ dilectus.ſm Hoſt.Vel dic de
rato.i.cũ decreto ¶Op.ꝙ archiep̃s agere debuerit corã ſecu-
lari,ſi actor erat,de fo.comp.cum ſit.& c.ſi clericus.Dic ꝙ no
tabat imperiũ,coram quo agi debebat,de fo.comp. licet. Vel
Fauentini erant violẽti,eo.ti.cũ ſit,vel noluerũt excipere. Ho-
die vero tota Romãdiola ſpectat ad eccleſiam:& ſic recogno-
uit Rodulphus rex Romanorum,de quo in Spe. de reſcr.ꝓæ-
ſen.§.rõne cauſæ.ver. itẽ qđ eſt obiectum ab Imperatore . vbi
ẽt dicit,ꝙ ſpecifice Bononia fuit donata, quicquid negẽt Bo-
non.Vbi etiam diſputat de validitate donationis,ꝙ fuit facta
añ coronationẽ:& concludit,ꝙ valet, quia ſola electione con
ſequitur ius adminiſtrandi,93.diſt.legimus.in Auth.hæc con-
ſtitutio,q̃ de dignitatibus.ſicut in Papa,vt in c.licet.de electio.
79.diſtinct.ſi quis pecuniã.de quo dic vt in Papa,in data 6. Et
illud idem confirmat Io.An.in data 6.de quo per Cy. in l.bñ
9 a Zenone.de quadri.præſcri.¶†Op ꝙ procurator non iuret,
C.eo.auth.principales.& maxime ſine ſpetiali mandato , e.ti.
c.ſi.lib.6.& tñ hic iurat ꝓcurator vniuerſitatis ſecularis , & ꝓ-
curator ep̃i.Sol.Põt dici,ꝙ hic habebant procuratores archi-
ep̃i,& communis Fauentiæ ſpãle mandatum. Hoc eſt diuina-
re , & ꝯ tex. Põt dici quo ad ꝓcuratorẽ archiep̃i ſpãle in cleri-
co,& in cã eccł͠ie,vt nõ exigatur ſpãle mandatũ,ſm Inn.hic,&
s̄.e.c.j.& ad hoc optime tex.hic.Tu dic,ꝙ actor ſiue ꝯſtituat̃ a
non dño,ſiue a dño,vel ab uniuerſitate,qa ꝯſtituit̃ authorita-
te iudicis,hic iurat de calũ. Et actorẽ appello quẽcunq; ꝯſtitu
tũ authoritate iudicis,ſiue à dño,ſiue à nõ dño. Syndicus aũt
adhuc iurat de cal.Et appello illũ eſſe ſyndicũ,ſm Inn.ẽt ſi cõ
ſtituat̃ ſub noĩe ꝓcuratoris, eo ꝙ eſt conſtitutus ab vniuerſita
te,ſiue in re propria, ſiue aliena,& de hoc loquitur hic. Et ad-
uerte,quia & tunc iurat,q̃q̃ ſit ſpetialis ſyndicus ad vnã cãm :
licet in cauſis eccleſiaſticis fiat dr̃ia inter ſyndicũ ſpãlẽ, & uni-
uerſalem,tenendo opinionem ꝙ & in cauſis eccleſiaſticis, vt
procurator ſpãlis iuret,exigat̃ ſpãle mandatũ,vt dixi s̄.eo. Im-
peratorum.Dicit tñ nota.dignũ,ꝙ ep̃i,& alii prælati, & ſi dñi
non ſint,de don.c.ij.per ſe tn cõſtituũt procuratorem , & ſine
decreto ſuperioris,quod non eſt in alio ſentiendũ: de quo de
procu.petitio. Vniuerſitas etiam propriè dr̃ conſtituere pro-
curatorem in re ꝓpria vniuerſitatis,C.eo.l.2.§.hoc etiam. Itẽ
actorem cõſtituit vniuerſitas in rebus non ſuis , ff. qđ cuiuſq;
vniuer.l item eorum.§.ſi actor.Hoſt.remittit de procur.quia
in cauſis.de ſyndico.c.vno.Dic,vt eo.ti.& c.fi.& dixi s̄.c.j.Glo.
in prin.eſt clara,alle.concor.vſq; ad ver. ſed cum iurm. & no.
10 ibi.¶†Quærit gl.cõſtitutus eſt ꝓcurator ad cãs , petit̃ vt iuret
de calumnia,petit tp̃s ad deliberandum vt conſulat dñm, an
debeat dari?Glo.hic videtur dicere ꝙ non , quia cum habeat
reſpõdere de credulitate,ſtatim eſt informatus vt credat , vel
non credat: vnde ſtatim põt dicere,credo,vel nõ credo: & nõ
poteſt dicere,dubito.Secus dicit in ſacr̃o de veritate , quia cũ
habet reſpondere de veritate,põt dicere,Dubito. ff. de interr.
actio.l.qui interrogatur.C.de iure deliber.l.ſi curatoris. ¶Vl-
timo concludit,ꝙ etiam vbi iuratur de calumnia, datur tem
pus ad deliberandum.Idem dicit gl.in d.l.2.C.de iuram.calũ.
in §.j.Aſſignant hic Doct.cauſam, quia confeſſio per Credit ,
ſic præiudicat,ſicut & præiudicat per verbum, Scio. Oportet
ergo ꝙ deliberate reſpondeat,Butr. in d.l.2. in rñſione ad po-
ſitiones,tenet ꝙ debet dari dilatio : quia non ſufficit credere
ſimpliciter,ſed oportet ꝙ reſpondeat per Credit , informatũ
aliqua ratione:aliàs eſſet temerarium credere , C.de plagi. l.
plagii.l.Iulianus.§.2.ff.de actio.emp.Idem dicit in l.fi.ff.de di-
la.& in l.toties.ff.de interroga.action. & in l. iuſiurandum &
ad pecunias.ff.de iureiuran.Ideo concludit,ꝙ cum interroga
tur de facto alieno , poteſt petere tempus ad deliberandum ,
quia probabiliter ignorat,ff.pro ſuo.l.fi.Si de proprio, & lon-
ginquo,idem,ff.de acquiren.poſſeſſio.l.peregre.& l.hac con-
ſultiſſima.§.actum humana.C.qui teſtamẽ.facere poſſ.l.2.§.
ſed quia.ff.de orig.iu.Si de proximo,& intricato,idẽ.Ad hoc
quod no.ff.de confeſſis.l.nõ fatetur.l.emptor.§ Lucius. ff. de
pac.Si de proximo, & non intricato,non dat̃ deliberatoria,vt
l.q̃q̃. ad Velle.de reſcri.ab excõicato.Sic debet intelligi quod
no.Io.An.50.diſt.ponderet.in j.gl. & hic . Et hæc verba ponit
Hoſt.quo ad rñdentem de facto proprio,j̄. de teſti. ex tenore.
vbi Io.An.ſuper 3.glo Cyn. tenet idem in reſponſione ad po-

ſitiones:in iuramento calum.dicit ꝙ non dẽt dari dilatio, qa
habuit eam ſatis in rñſione ad libellum. Et hoc ponit in l.j.in
princ.in 5.q.nec habet timere periuriũ, quia de veritate non
iurat.Item quia rñſio ad poſitiones,quæ fiunt per iuramentũ
calumniæ,æquiparatur rñſioni,quæ fit ad interrogationẽ iu-
dicis:quia ibi,& hic reſpondetur de credulitate. Sed interro-
gationibus datur dilatio ad deliberandũ,ff.de interro.act.qui
interrogatur.ergo &c.ff.de petitio.hæredi.l.ſi debitor.ſm Cy.
Hanc opi.etiam ſequitur Bart. in d.l.2. §.quod obſeruari. Ar-
chi.50.diſtin.ponderet,dicit ꝙ refert, an interrogatus reſpon-
deat ꝙ dubitat: & dandæ ſunt dilationes ad reſpondendum,
vt d.l.quod interrogatur. an dicat ſe ignorare id, ſuper quo ĩ-
terrogatur:& compellendus eſt præciſe vt reſpondeat,qui nõ
habet reſpondere,niſi quod credit,vt d.l.2 §.2.& in authen.in
iſto.ſm Tan.& remittit ad Specu.eo.tit. §.vlti.ad fi.& de poſi.
§.6.verſi.item no.&c.ver.ſed nunquid. Spec.poſt dñm ſuum,
eo.tit.§.vlti.tenet opi.ꝙ non habeat deliberatorias, per ea, q̃
dixit glo.Spec.in titu.de poſitio.§.ſexto.verſicu. ſed nunquid.
diffusè proſequitur hanc quæſtionem: & eius concluſio redu
citur ad id,quod dicit Butr.& Bart.s̃. Idem in eodẽ §.uerſi.qd
ſi.dicit,ꝙ ſi ante iuramẽtum calumniæ interrogetur,ꝙ habet
reſpondere & de credulitate,& veritate, debet habere dilato
rias,vbi probabiliter dubitat:ſi poſt iuramentum,quia habet
reſpondere an credat,vel non credit, debet ſtatim cogi ad re-
ſpondendum,per illa quæ dicit gl.ſupra.Bart. in l.iuſiurandũ
& ad pecunias.§.1.dicit ꝙ dari debet: quia poſſibile eſt quod
credit,vel non credit,quia dubitat,ff.de teſtam. l.de ſtatu. Ad
hoc quod no.Innoc.de exceptio.cum venerabilis. nam poſſi-
bile eſt,ꝙ non credit, nec diſcredit, ſed inter duo veriſimilia
ducitur.Io.And.in addi.Spec.§.vlt.in fi.eo.tit.tenet, & dicit ꝙ
quæſtio poteſt dupliciter intelligi.Primo,an dẽtur deliberato
riæ ſuper iuramento calum. præſtando: & dicit ꝙ dabuntur
dilatoriæ,vt no.gl.in d.l.2.& dicit ꝙ iſtud tenet Pileus,& Frãc.
Vercel.alleg.l.iuſiuran.& ad pecunias. in prin.de iureiurãdo.
& Alexan.idem tenet:ſed dicit,ꝙ Cyn.ↄ̃rium tenet, C.eo.l.2.
in 5.q.quia ſatis habuit tempus ad deliberandũ in porrectio-
ne libelli,& reſponſione ad illud: non debet ergo alias habe-
re,C.de dilatio.l.ſi quando.& hoc placet Io.And. Alio modo
poteſt intelligi,an præſtito iuramẽto,ſi petitur tempus ad de-
liberandum in reſponſione ad poſitionẽ: & dicit ꝙ regulari-
ter non datur,niſi caſus ſit ita perplexus,& dubius, ut debea-
tur,per hic no.ſm Io.And. Secundum hoc concluderetur, ꝙ
nunquã haberet deliberatorias principales, niſi nouiter ali-
quid occurreret:quia ſemper debuiſſet deliberaſſe in libello:
& ſi procurator veniſſet ante lit.conteſt.idem:ſi poſt,deberet
habere.Puto,ꝙ ſi dubitetur an principalis debeat habere de-
liberatorias ad iurandum de calum.dic ꝙ non, quia ſatis po-
tuit deliberare de iuſtitia litis in reſponſione ad libellum per
ſe,vel procuratorem.Sed an ad poſitiones debet habere deli-
beratorias,ſi fiat poſitio de cõtentis in libello, circa quæ aliàs
reſpondit negando,vel affirmando ſpecifice,iterato nõ datur
deliberatoria: quia ſufficiunt primæ ad libellum: nec poteſt
aliter reſpondere, quin detegat ſe mendacem. Si fiat poſitio
de alio non contento in libello, vel in genere contento, non
tñ ſpecifice veriſimiliter meditato, quanquam generalis pe-
titio libelli ad illud poſſit trahi: & debet habere deliberato-
rias,inquantum habet probabilem cauſam ſuper illo dubitã
di, vt quia habet reſpondere de facto alieno, aut de facto pro-
prio de longinquo,vel intricato. Si quæritur,an ꝓcurator de-
beat habere dilatorias ad iurandum de calum. ſi eſt procura-
tor,qui à principio litis reſpondit libello, has habere non de-
bet:quia non iurat,niſi in genere de credulitate iuſtitiæ libel-
li,ad quem aliàs habuit deliberatorias.Si quæritur,an debeat
habere deliberatorias ad reſpondendũ poſitionibus, idẽ per
omnia quod ſupra dixi in dño: quia ſi fiat poſitio de contẽtis
in libello ſpecifice,& veriſimiliter meditato,in reſpõſione ad
libellum non debet habere deliberatorias. Si de contento in
genere in libello fiat ſpecifica poſitio,& non veriſimiliter me
ditato in libello,dabitur noua dilatio,cum diſtinctio.Butr.an
11 factum ſit proprium,vel alienum. ¶†Quæro,an excõicatus ĩ
iudicio conuentus poſſit iurare de calum. Gl.alleg.pro,& cõ-
tra,& concludit ꝙ iurare debet.Alle. expreſſum in c.cũ inter.
de except.& ne in ſua facultate ſit non reſpondere, & calum-
niari:& hoc quia iuramentum præſtatur in odium, & graua-
men rei,& ad vtilitatem aduerſarij:& talia in eius odiũ pręſta
ri debent,ſicut fit cõio ad eius odiũ.Ad hoc quod no.gl. in d.
12 c.cum inter.& quod no.gl.& tex.de purga.can.c.1.¶†Per hoc
infert hic Io.And.ꝙ pupillus in caſibus, in quibus poteſt eſſe
in iudicio,& minor præſtent hoc iuramentũ calum. De quo
in Spec.eo.tit.§.reſtat.ver.ſed cum pupillus.& ver.ſed nunqd.
Et de Iudęo,& ſub qua forma iuret, vide e.§.ver. ſed nunquid
Iudęus.Butr.in l.2.concludit,ꝙ ſi eſt infans,cauſam per ſe age
re non poteſt:ideo non iurat,imò iurabit tutor,qui ſolus cau
ſam agit,& qui ſolus eſt citãdus,l.j.§.ſed ſufficit.ff.de admi.tu-
to.Si eſt maior infante,altero de duob⁹ modis põt agere cau-
ſam:nam põt ipſe tutor conueniri, vel ipſe pupillus, authori-
tate tutoris:imò quidã eos ambos conueniunt,dicentes,Ago
contra tutorem,& pupillũ authoritate tutoris. Dic,ꝙ adhuc
iurabit tutor: & aſſignat duplicem cauſam, quare non iurat
pupillus, quia iur̃m calumniæ eſt de ſubſtantialibus iudicij,
ideo exigit perſonam integrã,cuiuſmodi non eſt minor. Item
quia hẽt iurare de qualitate cauſæ, & qualitatẽ cauſæ veriſi-
militer ignorat iuris præſumptione: quia non ſufficit crede-
re,niſi iuſta rõne credaẽ,l.Iulianus.§.2. ff.de act.empt.& l.pla-
gij.C.ad leg.Iul.de plagi. Idem Cy. quia p̃ſtans authoritatẽ vr̃
principaľr agens,qa oĩa nr̃a facimus,qbus authoritatẽ, &c.l.
2.§.ſed oĩa.C.de vet.iure enu. Idẽ tenet Bart. & aſſignat rõnẽ,
quã s̃.aſſignaui poſt Butr. Gul. tenet idẽ in locis s̃.alleg. Dicit
tñ,ꝙ vbi pupillus põt eſſe in iudicio ſolus, vt in cã momenta-
neæ poſſeſſionis,ꝙ poterit iurare,& dẽbit: & hoc tenet ĩ verſ.
ſed cũ pupillus.in uer.autem,ſed nunqd. tenet pupillos nõ iu
rare,22.q.5.paruuli.& c.pueri.& ibi tangit qñ litigat ꝑ ꝓcura-
torem:& breuiter dẽt iurare ꝓcurator,& tutor. Tene, ꝙ ĩ cã,
quã põt ſolus agitare, iurare põt, ſi eſt doli capax, aľs non,vt
13 no.22.q.5.paruuli.¶†Quæro cũ vltima glo. qñ ſint faciendæ
interrogationes. Dic,ꝙ aliqñ fiunt poſt lit.cõteſt.aliqñ ante:
poſt litẽ conteſt.fiunt ĩterrogationes ad finẽ dirigẽdi iudiciũ,
ne iudiciũ ſit eluſoriũ,q̃ non debẽt admitti:vt ſi agaẽ reali, in-
terrogatur poſſeſſor an poſſideat rẽ,quæ petiẽ,& pro qua par
te,& an deſierit poſſidere dolo, ff.de interrog.act. l.qui ſeruũ.
§.in iure.ff.de rei vend.l.q petitorio. an ſit hr̃s, vel pro quota
parte,an in ptãte hẽat ſeruũ,pro quo agiẽ noxali, vel non: an
quadrupes,qui dãmnũ dederit,ſit eius vel non: an ex teſtamẽ
to ſit hęres,vel non:an edes ſit ſua,à qbus damnum timeẽ,vel
non.Hoc colligiẽ ff.de interro.act.l.qui interrogaẽ. & l.ſi quis
in iure.& l.ſeq.& l.vlt.& l.vt alienum.Item ad dirigendũ iudi-
cium qñq; fit ĩterrogatio de ętate, vt ſi dubitaẽ de perſona an
poſſit eſſe in iudicio ſine curatore, vt ↄ̃ eum poſſit iudicium
inſtitui,poterit interrogari,& dẽbit,an ſit minor,vel maior,vt
ff.de interro.act.l.de ętate. ¶Ad declarationem huius mate-
riæ q̃ro de pluribus.Primo,ad quid fiant interrogationes. Se-
cundo,quare fiant interrogationes.Tertio,quo tp̃e fiant ĩter-
rogationes.Quarto,quo iure fiant. Quinto,qñ quis teneatur
reſpondere,vel cogatur. Sexto,an ſuper hac ĩterrogatione of-
feratur libellus.Septimo,an ſit rñdendum de credulitate, vel
14 veritate.Octauo,an fiant per iudicem delegatum. ¶†Ad pri-
mum dic,ꝙ quædã ſunt interrogationes, q̃ fiunt ante lit.con-
teſt.& hęc fiunt ad præparationẽ iudicij,vt inſtruaẽ quaľr,an,
& pro qua parte,vel qũo debeat ↄ̃ eũ dirigere iudicium,vel li-
bellum,vt patet in ĩterrogationibus hic poſitis, & alijs ſupra
additis in l.toties.ff.de interro.act. Quædã,q̃ fiunt poſt lit.ↄte.
per tit.de ↄfeſ.& hęc fiunt à parte,& fiũt ad lit.deciſionẽ.Quę
dã,q̃ fiunt à teſte,& hę fiunt ſimpľr ad litis deciſionẽ, vt l.ſi po
ſtulauerit.§.qõni.ff.de adult.& no. j̃.de teſti.cũ cãm. Dicit tñ
But.in d.l.toties.ꝙ hæ differũt:qa illæ, q̃ fiunt à parte, fiũt ſub
ſacramento calũniæ,l.2.§.qđ obſeruari.de iura.calũ.Aliqñ ẽt
fiunt ſub ſacramẽto malitiæ,vel veritatis,de iura.cal.,c.1. li.6.
Quæ autẽ fiunt à teſte,fiunt de veritate,& ſub ſacramẽto veri
tatis, vt l.iuſiuran.C.de teſti.& auth.ſed iudex. C.de ſac.ſan.ec
cle.Nunqd aũt ſub iur̃o credulitatis arctetur ad rñdendũ de
veritate,& econtra,dixi s̃.eo.cãm. Aduerte tñ,ꝙ interrogatio-
nes,q̃ fiunt ante lit ↄteſt.ſi certã intendo perſonam cõuenire,
fiunt ab illa tm̃,aliàs fiũt gñaliter. Vñ citanẽ oẽs,qbus ad hoc
ſpectat,ſi ſunt,vel eſſe volunt hæredes,ff.de hær.inſtit. l.ſi quis
inſtituaẽ.de bo.auth.iud.poſſid.l.2.quib.cau. ĩ poſ.ea. l.ſi diu.
& de ſuc.edic.l.j.Secũdo,qñ fiant: dic ꝙ qũq; contingebat a-
ctorẽ plus petere, & ſic incidebat in pœnã tit. de plus peti. Itẽ
qñque cõueniebat aliũ pro alio,& ſic puniẽdus, ff.de iudi.eũ
quẽ temerè.de pœnis.calumniã.de dolo.finem.Itẽ qñq; nõ li
tigabat,incertus ↄ̃ quẽ dirigereẽ iudiciũ,ff.de ſuc.edic. l.j. vel ĩ
vanũ litigabat,qđ lex noluit,vt d.l.2.de iur.cal.& ſic deuẽtum
ad interrogationes,vt abbreuienẽ lites, & nõ vacillet ↄuẽtio,
vt l.properandũ.C.de iudi.l.2.ff.de eo,qđ certo loco. Hæc ve-
ra in interrogationibus,q̃ fiunt ante lit.ↄteſt. In his,q̃ fiũt po-
ſtea,illæ fiũt mediãtibus poſitionib⁹: & hoc ad releuandũ ꝓ-
bationes ſuꝑfluas,vt ĩ cle.fi.de verb.ſig.Quicquid ſentiat Cy.ĩ
l.2.§.qđ obſeruari.C.de iur.cal.vbi tangit certã mãm poſitio-
nũ:de quo de ↄfeſ.c.2. lib.6. Et aliqñ ad declarãdũ ꝓbationẽ,
vt ĩ c.cũ Ioannes eremita.de fid.inſtr.Sic & interrogationes,q̃
fiunt à teſtibus,fiunt ad finẽ inueniẽdę veritatis. Aduertendũ
tñ,ꝙ interrogationes oẽs fundanẽ ſuꝑ ęquitate, vt fiant vbi ę
quitas mouerit iudicẽ.Et mouet ęquitas ante lit.ↄteſt.vt pars
ſit certa,ↄ̃ quã dirigat iudiciũ.Per qđ dicit Butr. ꝙ tm̃ ĩ neceſ-
ſarijs ad certificandam partem inſiſtendum eſt: vbi aũt fit à
parte per tit.de confeſs. poſt litem conteſtat. ſufficit quòd ſit
vtilis,licet non ſit omnino neceſſaria, dummodo non ſit im-
pertinens. Vnde ęquitas mouet iudicem, eo quòd eſt perti-
nens,ff.de iureiuran.l.ſi duo patroni. & de peti. hęre.l. ſi quis
liberta-

libertatem.& de fideiuſ.mi.l.ſi fideiuſſor.§.1. Interrogatio au
tem,quæ fit à teſte,fit vbi vtile,& vbi neceſſariũ,& qñ teſtis va
cillat,& iudex hẽt eũ ſuſpectũ, dẽt æquitas mouere iudicẽ ad
oẽs interrogationes,qbus poſſet teſtẽ decipere,& eius menda
cium inuenire. Vr̃ tñ,ſm But.citius reperiri mendaciũ,facien
do vnam gñalem interrogationẽ dicendo,quid ſcis tu de tali
facto,& quid vidiſti:q̃ faciendo tot interrogationes, qa ex eis
qñque inſtruitur ad dicendũ.Sed ſi non habeat teſtem ſuſpe
ctum,& videat bono modo procedere,dẽt leuibus interroga
tionibus pertranſire,& eius dictum inquantum poteſt, & eſt
poſſibile,pertranſire,ſm But.in d.l.toties.& d.l.vbicunque.tã
15 in antiqua,q̃ in noua lect. ¶†Tertio qñ fiant. Dic, ꝙ quædam
ſunt interrogationes,quæ fiunt ad iudicij præparationem, de
quibus eſt dictũ:& hæ fiunt ante lit.conteſt.An aũt fiant ante
libellum porrectũ.But.dicit,ꝙ debent fieri ante libellum, eo
quia ꝓparatoria ſunt libelli,l.qui petitorio.ff.de rei vendi. Di
cit etiam,ꝙ poteſt differri vſq; ad tps porrectionis libelli: & ſi
aliter,q̃ dixi,porrigeret libellus,poterit poſtea porrigere iuxta
rñſionem rei,poterit ẽt poſtea fieri vt inſtruatur,an deſiſtat,ff.
de rei vend.l.qui petitorio. Spec.de interrog.actio.§.1. verſic.
ſed nunquid prius,eligit,ꝙ prius debeat porrigi libellus. Ioã.
And.ꝯcordat opi.vt primo debeat porrigi iudici, & poſt por-
rectionem iudici factam fit interrogatio,prius examinata pe-
titione per iudicẽ,an opus ſit interrogare: niſi forte actr̃ neſcit
formare petitionẽ, vel actionẽ eligere, niſi per rñſionem rei
certificetur.Bar.in l.j.dicit ꝙ cõis practica hẽt, ꝙ ante narret,
quod intendit ꝯ talem agere, quare petit interrogari illũ an
poſſideat,vel an ſit hæres:& poſtea porrigitur libellus.Et hæc
practica vr̃ tutior,& melior,ne grauetur actor ad mutandũ li
bellum,vel reformandũ:licet aliqui porrigant libellum,& pe
tant eum interrogari,& libellum porrigãt ſub ꝯditione.Quæ
practica non eſt tuta, quia actus legitimi non debent ꝯditio-
naliter fieri. Non obſtat,ꝙ actione inſtituta debet fieri inter-
rogatio,vt l.j.& l.de ætate.§.qui ex quadrante.§.q tacuit. de ĩ-
terro.act.quia ſatis dr̃ inſtituta actio quo ad propoſitũ. Quæ-
dam ſunt interrogationes, q̃ fiunt circa deciſoria: & hæ fieri
debẽt poſt litẽ conteſt.vſque ad concluſionẽ in cã,ſi ſunt ĩter-
rogationes,quæ fiant à teſtibus.An aũt poſt publicationẽ, vel
concluſionẽ in cauſa fieri poſſint à teſtibus, ſaltem ad decla-
randum,vel addendũ:dic vt de teſti.cãm. de proba. licet cau-
ſam.de teſtib.per tuas.& c.cum clamor. Interrogationes aũt,
quæ fiunt à partibus,pñt fieri poſt concluſionẽ in cã ad decla
randum probationẽ,de fide inſtru. cum Io.eremita. An autẽ
fieri poſſint ad fundandã vel iuuandam intentionẽ: vidi dubi
tari.Aliqui eñ dicebant ꝙ non: qa iura regulariter ꝓhibent
acta fieri poſt concluſionẽ in cã,de procu.auditis. de fid.inſtr.
cum Io.eremita.& c.cum dilectus.de cau.poſ.paſtoralis.de te
ſti.ſignificauerunt.de cau.poſ.cle.j. ¶Conſului ꝯ per text. 30.
q.j.iudicantem.per tex.in l.generaliter. C.de reb.cred.& iure-
iuran.vbi põt deferri ſacramentũ ad indagationẽ veritatis,ſi-
ue ad totũ, ſiue ad partem probãdam in ipſa diffinitiua ſñia,
per tex.iuncta gl.in l.vbicunq;.ff.de interro.act. vbi põt fieri ĩ-
terrogatio vſque ad ſñiam in quacunq; parte iudicij:& patet
exemplis.glo.ibi,ẽt ad intentionẽ ex toto fundandam: nã po-
teſt interrogari ſcholaris, an lectus fuit ſibi accommodatus.
16 ¶†Ad quartum, quo iure fiant:dicit Butr.ꝙ olim iure actio-
nis:& ſic inſtituta actione fiebant interrogationes: qđ hodie
eſt correctũ.Quod intellige quo ad actionẽ, nõ quo ad hoc
vt non fiant interrogationes: licet quidã ſecus dicere volue-
rint,qđ reprobant Doct.Legiſtæ:& Spec.de interro.actio.§.1.
ver.illud.vbi examinat motiua dicentiũ ꝯ:ideo fit officio iudi
cis.Et ſi quærit,quo officio: licet quidã dicãt ꝙ nobili officio
iudicis,quia mercenariũ non cõpetit ante litis cõteſtationẽ,
l.ędiles. §.item ſciendũ.ff.de ędil.edic.Ad hoc qđ no.de appe.
ſignificante.& facit ẽt tex.ibi,qđ non placet Butr.qa licẽt mer
cenariũ deſeruiat poſt litis conteſt. valde tñ deſeruit ante, ut
d.l.j.& ẽt poſt in executione,vt no. ff.de rei ven. l.qui reſtitue-
17 re.& hoc ẽt tenet & in antiqua,& noua lectura. ¶†Ad quin-
tum,nunquid cogat̃ reſpondere:dic ſm Butr. ſi loquimur de
interrogationibus ante lit.conteſta. cõpellitur de ſuo & meo
iure reſpondere,& ſic vt me inſtruat ex rñſione ſua,ne ſim in-
certus quẽ conueniã,& inquantũ.Et per hoc patet,ꝙ talis in-
terrogatio fit demũ, ubi neceſſitas actoris hoc ſuadet poſt li-
tem conteſtatã:ſi volo interrogare de iure meo, compellitur
rñdere parti de confeſ. & per iurm calumniæ, an ſibi mutua-
uerim,vel non:ſi de iure ſuo,non tenet̃ rñdere,vt l.in ſpeciali.
de rei vend.& l.cogi.de peti.hære.niſi actor fundaſſet intẽtio-
nem ſuã:quia tunc non compellitur præciſè,ſed cauſatiuè:ſi
nõ uelit,ſubaudi,vt l.ſiue poſſidetis.C.de probat.Teſtis aũt ĩ-
terrogari põt,& ſi non ſubeſt alia cã, dũmodo pertinẽs ſit in-
terrogatio: ideo regulariter nõ compellit quis dicere an poſ-
ſideat titulo:quia ſufficit ꝙ dicat,Poſſideo,cum ex hoc certifi
cet actorẽ in dirigenda actione.Fallit in petitione hereditatis,
vbi oportet ꝙ dicat ſe poſſidere pro hærede, vel pro poſſeſſo-
re: quia ſicut allegatio poſſeſſionis in alijs realibus dirigit ef-
fectualiter actionẽ,ita in petitione hæreditatis hoc qualifica-
tum poſſidere pro hærede, vel pro poſſeſſore:ideo ſic oportet
18 ꝙ reſpondeat. ¶†Ad ſextum,an debeat offerri libellus: dic ꝙ
non,vt patet de offi.ordi.c.2. & per ea quæ dixi ſ. de libel.obl.
c.1.quæ repetunt Doct.in d.l.j. ff.de interro.act. & ponit Butr.
vbi ſummat gl.in d.l.toties.ff.de interrog.act. Satis patet ex di
ctis ſupra,ꝙ ante litis conteſta.de veritate,poſt de credulitate,
19 tñ quocunque rñdeat, ſufficit quærenti. ¶†Ad ſeptimũ dic,
ꝙ per delegatũ,& ordinarium fieri poteſt. Vr̃ ꝙ non:quia nõ
eſt firmatum officiũ delegati ante litis conteſtationẽ, ff.de ꝓ-
cu.l.ſi reus.Glo.ꝯ dicit, quia hoc vr̃ ſibi commiſſum, ſine quo
non poteſt commodè iudicium expediri,vt l.2.ff.de iuriſdict.
omn.iudi.& ſ.de offi.deleg.de cauſis. & c.ex literis. & de hoc
20 vide per Inno.ſ.de appel. ſignificante. ¶†Ad vltimum,an in-
terrogationes,quæ fiunt ante litis conteſtationem, fiunt ſub
iuramento calumniæ:dic,ſub generali non: quia illud exigit
poſt litem conteſtatam,vt in c.2.de iuramen. calum. Sub ſpe-
ciali dicit ꝙ ſic,vt l.theſaurus. ff.ad exhib. Hæc ut plurimũ ta-
cta ſunt per glo.& Butr.ſuper rubr.in l.j.ff.de interro.act.quæ
21 tranſponit Cy.ad l.toties.eo.titu.& hæc ſufficiant. ¶†Quæro,
quid ſi interrogatus,vbi debet rñdere,non vult. Dic, ꝙ habe-
bitur pro confitente,uel negante, prout plus proderit aduer-
ſario,vt l.de ætate.§.qui tacuit.ff.de interro.act.Sed hic eſt ad-
uertendum,an habeatur pro confeſſo, eo ipſo quia requirit̃,
& citatur ad reſpondendum interrogationi,vel poſitioni. Gl.
ſe expedit de confeſ.c.ſi.lib.6.ꝙ non habetur pro confeſſo, ni
ſi ſit iuſſus à iudice vt reſpondeat. Per quod dicit,ꝙ non ſuffi-
cit citatio vt veniat ad reſpondendum,nec iuſſus nuntij. But.
in d.l.j.ff.de interrog.act.& in l.2.§.quod obſeruari. tenet idẽ,
niſi tranſmittantur poſitiones,vel id,ſuper quo interrogatur:
aliàs cum eſſet ignorans,non habetur pro reſpondente, quia
nec ibi caderet vera confeſſio,ff.de iuriſd.omn.iudi.l.ſi per er
rorem.Et hoc dicit in d.§.qui tacuit.& in d.l.2.Spec.hæc dicit
vera in titu.de poſitio.§.nouo.verſic. verum. vt non ſufficiat
requiſitio per nuntium, niſi ſibi ſtatuatur terminus vt veniat
ad reſpondendum cum comminatione, quòd ſi non veniat,
habebitur pro reſpondente, & confitente: quo caſu dicit, ꝙ
habebitur pro confeſſo.Iunge Butr.& Specu.ꝙ habeatur pro
confeſſo iuſſu iudicis in abſentem,vel præſentem, quando ſi-
bi mittitur vt reſpondeat, vel veniat ad reſpondendum cum
comminatione,vt niſi ueniat,habebitur pro confeſſo.Vbi au
tem dixi eum haberi pro confeſſo,dicit Bart. quòd hoc exigi-
tur in d.l.2.ꝙ requiratur,vt ſupra dixi,ꝙ recuſet ſine cauſa re-
ſpondere,& ꝙ iudex pronunciet eum haberi pro confeſſo cõ
tumacem in reſpondendo,vel pronunciet eum ſine rationa-
bili cauſa recuſare.Vnde oportet iudicem patefacere eius de
lictum,antequam habeatur pro cõfeſſo,ff.de iure fiſci. l.eius,
qui delatorem.Et dicit Bar.ꝙ ſi talis decedat ante hanc denũ
tiationem,ad eius hæredem non tranſibit pœna, vt habeatur
pro confeſſo, vt d.l.eius,qui delatorem. ſm Bar. Hæc vera in-
quantum ſic eſt contumax ad reſpondendum poſitioni. Per
contumaciam autem ad reſpondendum libello non habebi
tur pro confeſſo,vt lite non conte. c.1.Poſſet forte haberi pro
confeſſo,ſi iuberetur vt reſpondeat, vel ſibi libellus deſtinare
tur cum præcepto reſpondendi, & comminatione vt niſi rñ-
deat,habebitur pro cõfeſſo.Et eſſet ex hoc practica vtilis,ſem
per poſſe procedi in abſentem ad ſententiam diffinitiuã abſ-
que conteſtatione,& eſſet hic conteſtatio ex ficta cõfeſſione,
22 ſicut in vera dixi,de lit.conteſt.c.1. ¶†Quæro,aliquis interro-
gatus an poſſideat,rñdet ſe non poſſidere,cũ poſſideat: an ex
hoc mendacio puniatur.Reſpondet glo. ꝙ ſi actor hoc ꝓba-
uit,ſ.ꝙ poſſideat,vbi reſpondet ſe non poſſidere,res,quæ peti
tur,eſt illi auferenda, & debet dari actori, quãuis non probet
rem ſuam eſſe,in pœnam mendacij,ff.de rei ven.l.vlti.Hęc ve
ra dicit ibi gl.qñ agitur reali: ſecus ſi ageretur perſonali ad rẽ
tradendam,quia hæc pœna non eſt à iure impoſita.Item hæc
vera, ſi in negatione perſiſtit vſque ad aſſumptum onus pro-
bandi:tunc releuatur ab hac pœna, ff. de iureiur. l.ſi duo.pa-
troni.& l.eum qui.Item hoc verum, niſi conuentus remedio
illius legis incontinenti ſe offerat paratũ probare dñium: qa
tunc impedit tranſlationem poſſeſſionis, ſicut in alijs poſſeſ-
ſorijs dicimus,quibus obſtat dñij exceptio, vt l.3. §.ibidem. ff.
ad exhib.& l.ſi is,à quo.vt in poſ.leg.& l.3.§.cauſa.ff.ad Carb.
glo.tenet ꝯ,in auth. item ſi poſſeſſor. C.qui pot.in pig.hab.&
hoc in pœnam mendacij.Et eſt caſus, in quo agenti poſſeſſo-
rio adipiſcendæ non obſtat exceptio dñij,quanq; incontinen-
23 ti offeratur probatio:quod eſt notandũ. ¶†Quæro,an ad in-
terrogationẽ aduerſarij compellatur reſpondere.Glo.dicit ꝙ
non:ſi tamen reſpondeat, præiudicabit reſponſio, ff.eod.l.ſi
ſententiæ.de dolo,& contu.prout. Hæc vera ſecundum Goff.
quando fit interrogatio, quæ fit ante lit.conteſta. ſed ad poſi-
tionem bene tenetur reſpondere, ſecundum Goffr. Aſſignat
cauſam, quia interrogatio non fit per iurm, ſed poſitio ſic.

Contrarium dixi ſupra poſt But. Ideo dico idem in poſitione, quod in interrogatione. Nam ĩterrogatio, & poſitio licèt fiat per partem, i. materia, ſuper qua interrogatur, pars non arctatur ad rñdendum, niſi præcedēte iuſſu iudicis. Ideo habet ſtylus curiæ, ꝙ pars non arctatur ad rñdendum poſitionibus, niſi ſint datæ in ſcriptis, vt ponendo confiteantur: & ſic æqualitas hic inde ſeruetur, de mut. peti. prudentia. C. de fruc. & lit. expen. l. fin. & in regula, non licet. de reg. iur. lib. 6. In interrogationibus autem ante litem conteſtatam etiam de practica curiæ illæ non dantur in ſcriptis, ſed iudex ad inſtantiam partis interrogat, ſecundum Dominos de Rota, ſua cõcluſione 31. fatentur, ꝙ ſi non data in ſcriptis poſitione ad illam volunta-
24 riè reſpondeat, ꝙ præiudicabit ſibi confeſſio. ¶†Vltimo an ſufficiat quæcunque reſponſio? Glo. dicit ꝙ non; imò debet facere illum certum cui reſpondet, ff. eod. l. de ætate. §. nihil. aliàs dicit Io. And. ꝙ fiet interpretatio contra eum, de dolo, & contu. dilecti. Remittit Hoſtien. ad Summam, de iudic. §. quæ ſunt neceſſaria. vſque ad §. illum autem. Antonius de Butr.

SVMMARIVM.

1 *Iurat de calumnia per alium epiſcopus per illum agens.*
2 *Epiſcopus quòd habeat priuilegium in litigando.*
3 *Iuramentum habet per ſe epiſcopus præſtare, & non per alium, vbi eligit per ſe litigare.*
4 *Iuramentum non præſtat epiſcopus tactis Euangelijs duobus caſibus.*
5 *Iuramentum calumniæ præſtare recuſans in quo puniatur.*
6 *Epiſcopus quomodo non compellatur per alium litigare, etiam in foro ſeculari.*
7 *Iuramentum calumniæ an ſit ſemper à litigatoribus præſtandum.*
8 *Iurare cogitur epiſcopus tactis ſcripturis, niſi appareat iure oppoſitum.*
9 *Iurare de veritate dicenda an poſſit procurator.*
10 *Iuramentum veritatis de quibus poſſit quis præſtare ſalua conſcientia.*
11 *Teſtis non reddens cauſas concludentes certam ſui dicti ſcientiam, an & in quibus probibet.*
12 *Iurare non compellitur epiſcopus per ſe, vbi per alium elegit litigare.*
13 *Iurare recuſans an cadat à cauſa ipſo iure, an vero per ſententiam.*
14 *Lex quando vtitur verbis futuri temporis, non eſt latæ ſententiæ.*
15 *Inſtantia iudicij an pereat, ſi iudex nolit ferre ſententiam contra recuſantem iurare de calumnia.*
16 *Iuramentum calumniæ in quibus cauſis præſtetur.*
17 *Iuramentum calumniæ an præſtetur in recuſatione iudicis.*
18 *Iuramentum an præſtetur in cauſa denuntiationis.*
19 *Iurare an debeam de calumnia, ſi emi rem à Titio, quæ eſt Sempronij.*
20 *Iuramentum calumniæ an ſit præſtandum in cauſa appellationis.*
21 *Iuramentum calumniæ ſi ſit præſtitum ante litem conteſtatam, non eſt iterandum poſt litem conteſtatam.*
22 *Iuramentum calumniæ an poſſit peti præſtari propè finem ſententiæ.*
23 *Appellare poteſt, qui pro confeſſo habetur.*
25 *Iurans nunquam iurare, etiam de calumnia, ſi non iuret, incidit in pęnas, vt pro confeſſo habeatur.*
26 *Iurare de calumnia ſi vtraque pars recuſat, non habet locum pęna hic expreſſa.*
27 *Iuramentum calumniæ recuſans tutor pręſtare, non nocet pupillo. Idem in pręlato, & ſyndico. num. 28.*

CAP. VII.

1 CVm in cauſa. ¶†Epiſcopus per alium agens cauſam pecuniariam, per illum iurat de calumnia, ſi per ſe agat, iurat ꝑpoſitis, ſed non tactis euangelijs. Secundo ponit
2 pœnam non iurantis, & ſunt duæ partes, quæ patent. ¶†Nota ſpeciale priuilegium epiſcopi: quia in cauſa etiam propria poteſt eligere per alium litigare, & per illum præſtat iuramẽtum calumniæ: quia ſufficit illum iurare. Et ut aliquod ſit priuilegium epiſcopi, iurabit procurator ſuus, nec iurabit in animam domini, intelligendo in cauſa eccleſiæ. Ad quod facit, quia ſi conſtituit ſyndicum, & actorem, nulla hic induceretur ſpecialitas in epiſcopo. ¶Nota, ꝙ epiſcopus poteſt eligere litigare per ſe, & per alium, & ſua eſt electio: non compellitur er
3 go per alium litigare. ¶†Nota, ꝙ vbi epiſcopus eligit per ſe litigare, habet pręſtare iuramentum per ſe, & non per alium.
4 ¶†Nota duos caſus, in quibus non præſtat epiſcopus iuramẽtum, tactis, ſed tantum propoſitis euangelijs iurando de ca-
5 lumnia, ſed & teſtificando. ¶†Not. pœnas contumacium in
6 pręſtando iuramentum calumniæ. ¶†Opp. ꝙ compellatur epiſcopus ad litigandum per alium, C. de procur. l. pen. 5. q. 3. c. fin. 9. q. 3. cum ſcimus. Solu. Dicit Ioan. Andr. quòd quidam dicunt epiſcopum litigantem in foro ſeculari compelli ad litigandum per alium. In foro eccleſiaſtico eſt eius electio, an velit litigare per ſe, an per alium, vt hic. Alij dicunt illam corrigi ſecundum Hoſtien. Vel dic, quòd inquantum illa iura dicunt, debet per alium litigare: dic debet, id eſt poteſt. Simile 26. diſt. c. fin. 74. diſt. quicunque. ff. de iudi. l. & poſt. ſecundum
7 Phil. ¶†Opp. ꝙ iuramentum calumniæ ſemper ſit præſtandum, ſ. eo. cæterum. C. eo. l. 2. Cuius contrarium innuit litera, ibi, cum pręſtandum fuerit. Solu. Dicit Io. And. illud non pręſtandum tempore iſto in omnibus cauſis, vt ſ. c. 2. & ſic litera bene ſtat. Vel reſpicit ſtatum litis, quia non eſt præſtandũ ante litis conteſta. Item quia licet non remittatur epiſcopo, remittitur tamen parentibus, & patronis: quia non eſt veriſimile eos calumniari ↄ̃ ſuos liberos, & libertos, ff. qui ſatiſd. cogã. l. de die. §. vlti. ff. de iureiur. l. iuſiurandũ & ad pecunias. §. qui iuſiurandum. ſm Phil. Licèt hoc ultimum non placeat Frãc. Idem tenet But. ꝙ remittatur, in l. 2. in princ. de iura. calumn. Idem Cy. ĩ d. l. 2. §. ſed quia. qa. §. ille, qui dicit ꝙ nõ põt remitti, loquitur de remiſſione hominis, non de remiſſione iuris. Et idem Bar. in d. l. 2. in princ. qui ſequuntur in hoc Accurſiũ. Aliqui tenent ↄ̃rium, vt Franc. quia ſi non remittitur epiſcopo, qui pater eſt, de reſtit. ſpolia. conquerente. cum concor. in gl. 2. nec patri, vel patrono. Et tenuit hic Hoſt. Phil. & Tan. ut no. Hoſt. eo. tit. in Summa. §. 1. aliàs 2. ĩ fi. Primum tenet Azo, & Accur. quia ius vetus non reperitur in hoc correctum: &
8 hoc tenet Io. And. in addi. Spec. eo. titu. §. 2. verſi. & no. ¶†Oppo. ꝙ epiſcopus debeat iurare tactis ſcripturis, ſicut & alij, j. q. 7. quoties. de iureiur. ego N. Sol. Regula eſt, ꝙ epiſcopus, & q. cunque iurando debet tangere ſacramenta, & ſic corporaliter iurare: cuius formam vide plenè per glo. in cle. j. de hære. niſi appareat in iure expreſſum oppoſitum, vt no. gl. de ele. vt circa. lib. 6. in verbo, coram. in fi. ¶Venio ad quæſtiones. Primo quæro, an poſſit procurator, vel alius adminiſtrator iurare de veritate dicenda. Secundo, de quibus quis poſſit ſalua
9 conſcientia pręſtare iuramentum veritatis. ¶† Ad primum dic, ꝙ quidã ſunt procuratores habentes mãdatum ab homine: quidã adminiſtratores habentes adminiſtrationẽ vniuerſalem ab hoĩe, vel à iure authoritate iudicis. Primi, vt procuratores, licet poſſint præſtare iuꝛm calumniæ, non pręſtant iuramentum de veritate dicenda, eo ꝙ ſimpliciter ſunt conſtituti. Sed dicendũ, ꝙ aut hñt ſpeciale mandatum ad iurãdum in animam committentium, & poſſunt iurare. Non tñ reſpõdebit per ſe aliquid, ſed ſm quod cõmittetur ab illis, qui mandant, de teſti. pręſentium. lib. 6. Si non habet mandatũ ſpeciale ad iurandum in aĩam, dic ꝙ quoddam eſt iuramentum calum. & hoc poteſt pręſtare procurator, prout in animam ſuã pręſtat abſque alio mandato ſpeciali: quia habet iurare de credulitate: & quis de ſuo, & alieno facto credere põt. Quoddam eſt iuramentum veritatis: & ĩ his, de quibus poteſt informatus eſſe circa litem, vt de quantitate expenſarum, vel pro decidenda lite de facto, de quo eſt informatus, poteſt iurare de veritate. In deciſorijs autem, de quibus non eſt informatus, vt pendentibus ab alieno facto, poteſt, & compellitur, ſi ad hoc habeat ſpeciale mandatum: vel ſi habet adminiſtrationem, vel ſit conſtitutus in rem ſuam, ff. de iureiur. l. iuſiurãdum quod. ff. de procu. l. procurator. quamuis illę ll. loquantur tñ in deferente, non in faciente. In alijs autem procuratoribus habentibus ſimplex mandatum, quidam dicunt ꝙ non poſſunt pręſtare iuramentũ veritatis: quia in talibus non excuſat credulitas, niſi adſit veritas. Nam poſſibile eſt, ꝙ illud, de quo ego quæro, ſciat dominus, & non procurator. Ad hoc de reſcrip. ab excommunicato. & ſic diuerſimodè rñdebunt, arg. ff. de in lit. iuran. l. videamus. in prin. In alijs vr̃, ꝙ volentes admittuntur, ſed non compelluntur, vt in tutoribus, vt d. l. videamus. quia qñ voluntariè recipiunt, eſt veriſimile, ꝙ ſint de veritate informati ſuſcipiendo veritatis iuꝛm, arg. de procur. in noſtra. ideo non cõpellitur, ne cogat anceps periurũ incurrere, vt d. l. videamus. Sed dicit Inn. ꝙ ibi non admittuntur volentes ꝑꝑ defectum pupilli, qui iurare non poteſt. Per quę dicit, ꝙ licet procurator pręſtet iuramentum de calumnia, nihilominus dñs iurabit de veritate, C. de procur. l. vlti. ff. de procur. l. ſi actor. quamuis illud loquatur de iuramento calumnię. Sed dicit Hoſt. ꝙ hęc non eſt ſufficiens reſponſio ad virũ & vxorem, vt d. l. videamus. & adoleſcentes, de quibus non eſt dubium ꝙ iurare poſſunt, vt auth. ſacramenta. C. ſi aduer. vẽ. 22. q. 5. paruuli. & c. pueri. quapropter Hoſt. concludere vr̃, ꝙ voluntarij admittuntur ratione prædicta, quia pręſumuntur informati: tñ poſtea reſtringit ad habentes ſpeciale mandatum, alle. 100. diſt. optatum. 17. q. 4. aliàs 3. metuentes. Quoddam eſt iuramentum affectionis: & hoc à procuratore non pręſtatur, quia non põt ſcire affectionem ipſius, cuius nomine pręſtat iuramentũ. Si loquimur de adminiſtratoribus habentibus mandatũ à iure, vel iudicis authoritate, vt ſunt tutores, actores, & ſyndici, tales bene poſſunt iurare de veritate dicenda, C. de iudi. l. properandũ. §. 1. C. de reb. credi. l. pen. C. de iura. calum. l. 2. §. quod obſeruari. ff. de noxa. quoties. §. eos. & §. prętor ait. & hoc in iuramento veritatis: quo ad iuꝛm affectionis, & illud à prędictis non pręſtatur, niſi in caſibus ff. de in
10 litem iuran. l. videamus. in prin. vſque ad §. de fure. ¶†Ad ſecundum, de quibus ſit pręſtandum iuramentum: dicit Inno. ꝙ iurat non tantum de his, quę vidit, ſed etiam de his, quę indubitanter nouit. Ac ſi dicat Innoc. quòd ita poſſum bona conſcientia confiteri quę indubitanter noui, vel quę firmiter credo,

credo,ſicut ea,quæ vidi:quia non vidi Chr̃m crucifigi,tñ hoc
firmiter credo.Itē non vidi Conſtantinū,vel Iuſtinianū Impe
ratorem,& tñ bene noui.Spec.ad hoc,ꝙ fides eſt ſpes,& expe
ctatio futuræ beatitudinis:quia de futura beatitudine nō po-
teſt eſſe certitudo ſcientiæ, ſed credulitatis tm̃. Sic eſt in iura-
mento de dicenda veritate: quia iurans poteſt aſſerere illa ve
ra eſſe,de quibus non dubitat,licèt non viderit: & lex dicit fa
ctum ſciri,& indubitatum eſſe, quia quandocunque auditu
percipit,ff.de aqua plu.arc.l.in ſumma.§.item Labeo.de quo
in Spe.de proba.§.1.ver.& no.In teſte aūt teſtificante vr̃ ꝙ nō
poſſit aſſerere in veritate ſe ſcire aliquid eſſe,niſi viderit:quia
teſtificari dēt non tm̃ de his,q̃ ſcit, ſed quæ ī eius præſentia ge
ſta ſunt,C.de teſti.l.teſtiū.ſm Inno. quia iurat non tm̃ de veri
tate dicēda,ſed de his,quæ in eius pñtia geſta ſunt.Per hæc cō
cludit Hoſt.ꝙ iur̃m de veritate eſt ſm conſcientiā iurātis. Ad
hoc quod no.s̃.eo.literas. Nec eſt periurus, qui quod falſum
eſt, affirmat credens verū. Sic iudex ſm iura pronunciat, ſed
non iurat ſimpl̃r pronunciare ſm quod iuſtum fuerit,ſed qđ
ſibi iuſtum viſum fuerit,vt in Auth.vt iuſiuran. quod p̄ſta. ab
his.§.& æquum.col.j.& de re iudi.cū ęterni.ibi,ꝯ̃ conſcientiā.
lib.6.Puto,ꝙ licèt teſtis iuret de dicenda veritate,etiā quā ſcit,
ꝙ ſi aſſignet cauſas,per quas hoc indubitanter credit, licet in
veritate neſciat, ꝙ ex hoc non concludit̃ periurus: quia ſatis
dr̃ verum eſſe quod aſſerit ſm ſuam conſcientiā, putando il-
lud eſſe verū,licèt non concludat cauſas concludētes certam
11 ſcientiā.¶†Nunquid aūt probet.Si ſimus in caſu,in quo exigi
tur aperta probatio,non ꝓbaret,niſi cauſas alleget cōcluden
tes certā ſcientiā,vt in c.cum cauſam.j̃.de teſtib. vbi ſufficeret
præſumpta ꝓbatio,vt in facto antiquato, vel ubi non pōt hr̃i
probatio vera de facili: tunc bene probaret concludēdo cau-
ſas,ex quibus non cōcluderet certam ſcientiā, ſed vehemēter
opinatam,dato ꝙ etiā iuraſſet ſe pro certo ſcire, vt j̃.de teſtib.
præterea.& de præſump.tertio loco.Quædam,quæ ponit hic
Innoc.de ꝓcuratore, qui præſtat duplex iur̃m,expediui s̃.c.1.
¶Glo.opp.ꝙ tangat ſacrã,j.q.7.quoties.Glo.dicit, ꝙ regulari-
ter tangit.Fallit in caſibus:dixi ſupra in presbytero.Dic ꝙ tan
12 git ēt in his caſibus,14.q.2. c.2.¶†Opp. ꝙ eps non compellat̃
iurare,s̃.c.1. Dic ꝙ non compellitur, vbi eligit per alium liti-
gare:ſed ſi eligat per ſe litigare,compellitur, vt eſt dictum ibi.
13 ¶†Quærit gl.an actor cadat à cauſa ipſo iure, an per ſnĩam.
Dic ꝙ cadit à cauſa per ſnĩam, quia iudex ꝓcedit ꝯ̃ actorem,
ac ſi nihil probaſſet,reū abſoluendo, & eodē modo condēna-
bit reū,eo.tit.principales.in fi.Hoſt.dicit quoſdā tenere,ꝙ per
ſnĩam,per iura,quæ allegat gl.l.properandū.§.ſed & ſi quidē.
C.de iudi.recitat alios dicere, ꝙ ipſo iure actor cadat à cauſa:
quod poſtea per ſnĩam declarat̃, quia renuit abſolui reus ip-
ſo iure,habetur pro confeſſo:& impetitur ſine probatione,&
condemnat̃, vt in legibus, vnde ſumptus eſt hic §. Ad hoc in
Auth.de legi.aĩs de litigioſis.§.edita.in fi.col.8.10.q.2. qui res
iam.ver.emphyteuſis.Sic debet intelligi in Sum.eo.titu.§.fin.
Bar.& Butr.& Cy.in d.l.2.tenent ꝙ per ſnĩam in vtroq;,ſ̃ne iu-
dicium claudicet:quia ſi in reo expectatur ſnĩa, vt quia non
hr̃ niſi pro confeſſo:ergo etiā in actore expectat̃ ſnĩa, vt cadat
ab actione: nā & ex parte rei oportet ꝙ pronuncietur, vel ꝙ
habeat̃ pro cōfeſſo, vel ꝙ voluerit iurare, vel ꝙ ſine cā recuſa-
uerit,per l.eius, qui delatorē. de iure fiſc. Et dic ꝙ ſi deceſſerit
ante iſtā denunciationē, non præiudicabit hæredibus, vt d.l.
eius qui.Idē quod no.in ſimili in l.in criminali.C.de iuriſdict.
omn.iudic.Vide Bar.in d.l.in criminali. ad deciſionem eius,
quod dicit hic Inno.per quæ dicit But. ꝙ ſi ſtatuta bannitum
habeant pro confeſſo, ꝙ nihilominus ante executionē debet
condemnari:ꝙ licèt habeatur pro confeſſo, expectatur ſnĩa,
quod puto & in ciuili,& in criminali, vt in hoc confeſſio hæc
ficta minus habeat,q̃ vera:vt licet in vera aliquando expectet̃
executio,vel præceptū executiuum,ff.de iudi.ſi debitori. non
procedit hoc in confeſſione ficta:licet poſſet dici, ꝙ hic ideo
expectatur ſnĩa,quia ſurgit hæc ficta poſt litē conteſt. quo ca-
ſu expectatur ſnĩa,ſicut in vera,vt in c.dudū.de elect. & quod
14 dicam de confeſſ.c.fin. ¶†Not.gl.ꝙ vbi in futurum loquitur,
ꝙ non eſt canon latæ,ſed ferendæ:vide glo. C.de iuriſd.omn.
iudic.l.fin.C.ne li.po.l.j.l.ſi quis in tantā.C.vnde ui. l.iubemꝰ.
§.ſane.C.de epiſc.& cler. auth.nouo iure. C.de pę.iu.qui ma.
iu.C.qūo,& qñ iud.auth.qui ſemel.dixi in c.ſi diligenti.de fo-
15 ro compet. ¶†Sed eſt dubium, an ſi iudex nolit ferre ſnĩam
ꝯ̃ recuſantem præſtare iur̃m calum. & pereat inſtātia iudicij,
an habebit aliquam actionem ille,qui contendebat cū recu-
ſante iurare.Item ſi iterato agat,qui recuſauerit iurare,an po
terit ꝯ̃ eum excipi,tu debes cadere à lite:ergo non debes audi
ri agens,argu.ff.de inoffic.teſta. l.Papinianus. §.ſi filius. Dicit
Inno.ſe non credere ꝙ poſſit agere, vel excipere de recuſatio-
ne iuramenti:quia ea,quæ veniunt poſt litē cont. valde perti-
nent ad officiū iudicis,ff.de ędi.edic. l.ędiles. §.item ſciēdum.
& nefas eſt ex lite litem oriri,l.3.C.de fruc. & lit. expen. iudex
tñ tenetur ex hoc,C.de iudi.l.ſancimus. Inſti. de obli. quæ ex

quaſi delic.in princ.Quod intellige, ſi fuit petitum vt ſenten-
tiet,vt no.de reſcri.c.ſi.per gl.& no.in l.properandū. §.ſin aūt.
C.de iudic.& in l.4.§.hoc aūt iudiciū.ff.de dam.infe. Hæc ue-
ra dicit Inno. qñ negotiū eſt terminatū per ſnĩam, quæ finit
officium iudicis,vt d.l.terminato.C.de fruc.& lit.exp. & patet
in l.4.C.depoſi.Secus ſi non ſit terminatum per ſnĩam, ſed pe
rijt principale negotium pp interitum rei, vel alia ſimili cau-
ſa:tunc em̃ fertur ſnĩa pp acceſſoriū,ff.de rei vendi. vel alia ſi-
mili cā.l.item ſi verberatū.& l.vtique.Hæc procedunt,qñ pri-
uatio eſt facienda ex actu iudiciali,vel non actu. Secus ſi ex a-
ctu uel non actu extraiudiciali.Nā decre.dicit, ꝙ ſi quis elege
rit ꝯ̃ formam,priuetur poteſtate eligendi. Poteſt em̃ ad hanc
pœnam agi ſemper,vt de elec.quapropter.vbi no. Alij dūt, ꝙ
etiam agi poterit finito iudicio,vt cadat à lite,ſm Inn. & eam
ad literam recitauit Inn. Hoſt. & Io. And. nihil approbans ꝯ̃-
rium eius,qđ dicit hic Inno.primo. & ſic ſecundā opin. ſentit
Bar.C.de iuriſd.omn.iudi.l.in criminali.vbi trahenti ad iudi-
cium imponit̃ pœna,vt actor cadat ab actione,& reus habea-
tur pro ꝯfeſſo.Et dicit,ꝙ ēt finito iudicio poterit agi cōdictio-
ne ex illa lege,& cōſequenter excipi, & illud ēt ibi tenet glo.
Nec obſtat,ſi dicat̃,aut non eſt ꝓceſſum ad aliq̃ ſnĩam,& iure
noſtro non perit inſtantia:& ſic ſemꝑ poterit peti, & agi, ex
quo durat inſtātia:qa durat iudicis officiū: & de hoc caſu du-
bitat̃,ſi perit de iure ciuili, ſm Bar. Aut lata eſt ſnĩa, & ſi ꝓ il-
lo,ad cuius commodū alter debeat cadere à cā, vt qa lata eſt
pro reo,vbi actor eſt contumax in iurando,vel lata eſt ꝓ acto-
re,vbi reus fuit ꝯtumax:& adhuc non ꝓcedit dubiū, qa iā ha-
buit obtentū eius,ad qđ tendebat pęna contumaciæ. Aut ſe-
cuta eſt ſnĩa ꝯ̃ illū, ad cuius commodū alter debebat cadere
à cā,vel hr̃i pro cōfeſſo:& tunc eo ipſo, ꝙ pactū eſt vt fiat con-
demnatio,& nō eſt facta,vel ſi non eſt petitū,cū peti poterat,
vel non exceptū,modo poſt ſnĩam nō poterit opponi, qa præ
textu nouiter reperti non retractat̃ ſnĩa: & qa ꝯ̃ ius partis eſt,
tranſit in rē iudicatā,ſi nō eſt appellatū:& ſic vr̃, ꝙ agens non
debeat audiri,& ſi eſt appellatū,non procedit dubiū,qa iudex
ad quē,ſubrogat̃ in officio primi. Br̃ puto, ꝙ ſi eſt exceptum,
vel petitū de pęna,ꝙ non audiat̃ in alia inſtātia:qa hoc vr̃ eſſe
reprobatū,arg.ff.de cōpen.l.qđ in diem. Ordinat̃ em̃ actio,&
exceptio ad eundē finē,& variat̃ iudiciū de plenario ad plena
rium,vt dicā j̃.de ord.cog.ſuꝑ ſpoliatione.& no.in l.j.C.de or-
di.iudi.per Bar.in l.qui Romæ.§.duo fratres.de verb.obli.Sed
ubi nō fuiſſet oppoſitū in primo iudicio,ſi uenit ꝑ uiam exce
ptionis,non audit̃,qa ante potuit opponere.Si ꝑ uiā actionis,
audit̃,qa tunc agit ꝯ̃ ſnĩatum ex altera cā: & ſic ꝓcederet du-
bium,& determinatio qa ſatis puto,ꝙ producat̃ ius agēdi,ex
quo diſpoſitio legis ſtatuit,ut cadat in pœnā.Ad hoc qđ not.
in l.j.de cōdi.ex lege.Contraria loquunt̃, qñ non prodit̃, niſi
officiū iudicis deſeruiēs inſtātiæ, ut qñ lex dirigit uerba ad iu-
dicē:hic aūt indefinitè loquit̃,cadat à iure, & habeat̃ pro con
feſſo:& eſt lex puniens,quo caſu ſm theoricā Bar. in d.l.ita ꝓ-
ducitur actio ex lege.ad hoc l.ſtatuas. de acqui.re.do. Nō ob.
qđ no.Bar.in d.l.in criminali,inquantū dicit, ꝙ ſi tractus ī ue-
tito examine opponat de incōpetentia, & ꝯ̃ eū pronunciet̃,ꝙ
poſtea audit̃ dicens incōpetentē in alia inſtātia: qa ibi uariat̃
modus agēdi de ſummario ad plenariū,& finis, qa ibi finis e-
rat ſuper hoc,ꝙ eſſet incōpetens: & finis ſecundi erat pœnæ:
16 hic vtrobiq; erat idē finis.& hoc tenendū eſt.¶†Quæro de ali
quibus omiſſis in tit.vtilibus. Primo, in quibus cauſis præſtet̃
iur̃m calum.de criminali,s̃.c.1.de ſpirituali,s̃.c.literas. eo.tit.
c.2.de cauſa inquiſitionis.Aliqui dn̄t an ex officio:& nō iura-
tur.An ad inſtantiā partis:& iurat̃.Collectarius indiſtinctè te-
net ꝙ iurat̃.Io.de Lig.tenet ꝙ nō iurat̃, qa ibi actio ē fatua, &
principalis pars nō cenſet̃ iudex; vbi ꝓcedit ex mero offō, de
accu.qualr̃.§.cū oporteat. Itē qa calumniæ p̄ſumptio ceſſat ī
iudice inquirēte:ſi tñ iuraret,nō eſſet iniquum. de hoc s̃.c.1.
17 ¶†Quęro,an p̄ſtet̃ in recuſatione iudicis.Aliqui ꝙ ſic: alij ꝯ̃,
quia hoc iur̃m p̄ſtat̃ poſt litē ꝯteſtatam,& recuſatio proponit̃
18 ante litis ꝯteſt.de re iudi. inter monaſteriū. ¶†Quid in cā de-
nuntiationis?Dic in euāgelica nō iurat̃, ī iudiciali priuata be-
19 ne iurat̃.Idē de publica,ſm Io. de Lig. ¶†Quid ſi emi rē à Ti-
tio quę eſt Sēpronij, & ſcio ꝙ eſt Sēpronij, an potero iurare?
Dic ꝙ ſi ſcio priuatim eſſe ſuā,debeo iurare: qa calūnię cā nō
litigo,ſed vt conſeruem ius agēdi de euictione.Dicit gl.ī d.l.2.
iurabit tñ ꝙ iuſte litigat,& ex iuſta cā:ſi ſcio publice, ita ꝙ eſt
notoriū,non potero cogi iurare,ſed debeo bonā fidē agnoſce
re,ff.de neg.geſt.l.at qui natura.§.ſi cū me abſente. vbi etiam
glo.tangit.& facit qđ no.de poſtu.pręla.bonę.ſm Pet.in d.l.2.
Tutum etiam eſſet,ꝙ primo caſu ſe exoneraret, vt not.in d.c.
bonę.Idem Gul.& Io.And.in addi.Spec.in tit.de iuramen.ca-
20 lum.§.fina.uerſicu.quid ſi emptor. ¶†Quid de cauſa appel-
lationis,diſputabunt Legiſtę: dic ut in cap.ſecundo.eod.titu.
21 lib.6. ¶†Quęro, iuramentum calumnię debet pręſtari li-
te conteſtata: quid ſi eſt pręſtitum ante litem conteſtatam,
an iterabitur? Dic quòd non, argu. authen. hoc ſacramen-

tum.C.eo.& tenet Cy.in d.l.2.in princ. Et qđ dr̄ non præſtan-
21 dum ante litis conteſtationē,intellige parte inuita. ¶†Quæ-
ro,ſi omiſſum eſt poſt lit.conteſt.an poſſit prope finē ſnīæ pe-
ti vt iuretur de calumnia.Cy.in d.l.2.in prin.in 7.q.dicit ꝙ cō-
pellitur iurare,per §.vlti.illius legis, qui dicit, ꝙ in quocunq;
ſtatu litis compellit̄ iurare:& quia iudex corrigere debet ſuā
fatuitatē.Non ob.l.Pompo.§.rati.quia terminus litis conteſt.
non eſt terminus ad quē,ſed eſt terminus à quo : nō hēt ergo
iuramentum limitatū in termino vſq; ad quem . Pet.dicit,ꝙ
ſi omiſſum ſit à principio litis conteſt. non pōt pars petere vt
præſtetur : ſed ex officio iudex pōt cōpellere ad præſtandum,
cuius intereſt vt præſtetur,l.2.§.ſed quia veremur. de iura.ca-
lum.Quædam eñ ſunt,quæ reſident in ſolo iudicis officio,ff.
de condi.ob cau.l.idemque.§.vlt.& no.in l.in ciuile.C.de fur.
Idem tenet Io.eo.titu.c.1.lib.6.vbi dicit,ꝙ ad petitionē partis
non pōt exigi poſt concluſionē in cauſa, vt in c.paſtoralis. de
cau.poſſ.de procur.auditis.de fide inſtru.cū dilectus. Sed poſt
concluſionē in cauſa bene poterit ex officio, de fide inſtru.cū
Io.eremita.ad hoc l.generaliter.C.de reb.credi. & facit quod
de interrogatione dixi ſ.eo.cām.& l.vbicunque. C.de interr.
act.& quod no.gl.de procu.licet cauſam.& c.per tuas. de teſt.
23 ¶†Venio ad pœnas.dr̄ hic,ꝙ hr̄ pro cōfeſſo: an habeatur pro
confeſſo ſolū ad petita, an ēt ita ꝙ excludantur oēs exceptio-
nes? Vr̄ ꝙ non, quia ſi confitetur vera petita, poſſet oppone-
re exceptionem . Butri. dicit,ꝙ excluduntur omnes exceptio-
nes peremptoriæ : quia ſic vr̄ intentus actoris, concludendo
obligatum,ſed non dilatoriæ, quia bannitus ſic non debeat
24 audiri:quia hoc pōt opponi, licèt confiteatur. ¶†Quæro,an
hic,qui habetur pro confeſſo,poſſit appellare? Dic ꝙ ſic,vt di
cit glo.l.creditor.§.iuſſus.ff.de appel.quia non eſt contumax ī
non veniendo,ſed in non parendo. ¶No.ꝙ licèt verè confeſ-
ſus non audiatur appellans,de appel.Romana.§.1.lib.6.audi-
tur tñ fictè confeſſus. Et ſi dicatur : Quid proderit appellare,
cum etiā in cauſa appellationis poſtea ex ficta confeſſione cō
demnetur?Dic,ꝙ operabitur,ſm Cy. quia forte poſtea in cau
ſa appellationis oſtendet, ꝙ aliquo priuilegio tuebatur, quo
minus arctaretur ad rādendum. Et ſic temperat etiam in l.j.
C.quorum appel.non re. vbi recitat Iaco. de Are. qui dicit,ꝙ
poteſt appellare:licet Pet.tenuerit ꝯ,propter multum contē-
ptum iudicis:ſicut in illo, qui verus eſt contumax in non ue-
niendo,vt opi.Pet.procedat, qñ nihil allegatur ad excuſandā
contumaciā.Prima opin.procedat,qñ aliqd allegatur.Et hoc
tenet Io.And.in addi.Spe.in tit.de iura.cal. §.fin.ver.ſed nun-
25 quid.¶†Quid ſi aliquis iurauit nunq̄ præſtare iur̄m calūniæ,
an ſi non iurat,incidat in pœnam? Quidam ꝙ ſic : & ſibi im-
putet,ff.ſi quis cau.l.2.§.pe.Dicendū, ꝙ hoc iur̄m eſt temera-
rium,de quo eſt pnīa iniungenda,& iur̄m remittendum, ſm
Cy.ff.ad muni.l.vlti.in prin.Idem in Spec. & Io.And. in Spec.
eo.tit.§.fi.ver.quid ſi actor.Oldr. tñ tenuit,vt ibi recitat Ioan.
And.ꝙ remittēdum eſt iur̄m:quia ſcriptum eſt, Vouete, j̄.de
voto.magnæ.Nec ꝙ ſi iuramentum eſt ſimplex, intelligetur
vt nemo iuret non ſubſiſtente cā:quia redigitur ad intellectū
iuris,vt de iureiur.quanto.& c.ad noſtram. 3. Aliàs ſi ex men-
te voluit excludere iur̄m calum. puto ꝙ habeat ſeruare iura-
mentum,quia ex hoc ſolum ſequitur iudicium priuatum, &
non alterius,quia cadit à cauſa.Si tamen actor vellet eum iu-
rare,non contentus ſola pœna, pendet ex his, quæ dicā j̄.nec
puto dandam abſolutionem,quia ſeruari pōt ſine interitu ſa
lutis æternæ,licèt cum incommodo ꝓprio. Tu tene ꝙ remit-
titur iur̄m,quia per non iurare,quod excluditur, patitur pœ-
nam priuati commodi ex præcedenti contumacia, ad quam
committendam,& ꝯn̄r peccandum, ſe adſtringere nō poteſt.
¶Quæro,quid ſi pars non eſt contenta pena, an cogit̄ iurare.
Poteſt dici ꝙ ſic,ſm Spe.in eo.ti.§.fi.ver.ſed quid.ff.de ven.in-
ſpic.l.j.§.1.Verius tñ putat ſufficere prædictas pœnas.& Ioan.
And.dicit idē tenuiſſe Fran.Vercel.hic. Quid ſi uolens iurare
velit pœnitere?Dicit Io.And.in addi.Spe.eo.titu.§.fin.ver.ſed
nunquid.ꝙ poterit pœnitere,C.de appel.ſi quis. 2.q.7. Itē pu-
to hoc verū,ſi poſtea velit iurare de præteritis,ꝙ non talis cau
26 ſa,alias non ſatisfieret. ¶†Quid ſi uterque non vult iurare?
Dic ꝙ pœna non committetur,quia vterq; eſt in culpa: & nil
doloſus doloſo.Et tñ iudex dicet,quia non vultis iurare, non
volo vos audire:quia iudiciū eſſet fruſtratoriū,C.de ſent.ꝑla.
27 ex quo iuramentū exactum eſt, ut l.2. §.ſed quia. ¶†Quid ſi
tutor,uel curator non volunt iurare.Non nocet pupillo, ff.ſi
quis ius dic.non obt.l.j.§.2.C.de ſer.fugi.l.quæcūque. 16. q.6.
28 ſi epiſcopum. ¶†Quid in prelato & ſyndico nolente iurare,
an hoc ꝑiudicet eccleſiæ.Io.And.in addi.Spe.in eo.ti.§.fi.uer.
quid ſi tutor.Dic ꝑ præalle.c.ſi epiſcopum. ꝙ non præiudica-
bitur eccleſiæ.Sed ſm Guid.de Suza.in l.iubemus. C.de ſacr.
ſan.eccl.ille ſoluet de ſuo æſtimationem,vt d.l.quicunque.in
ſubſidium:ſi non habet vnde,punitur eccleſia. Sed ex hoc ſe-
quetur abſurdum,quia agente prælato in cauſis eccleſiæ, nō
iurabitur de calum.cum non iuranti non imponatur pœna.
Sed dic ꝙ repelletur actor, quia iudicium eſt fruſtratoriū, ut
modo dixi : ſed in reo abſente nolente iurare aderit abſurdi-
tas,quia conſequetur,aut vt non iuret,aut non conueniatur.
Vnde concludit,ꝙ cum nolle iurare, & confiteri, ſint idem,
ſuccumberet per tacitam confeſſionem Abbatis, vel ſyndici.
Ad hoc quod no.in l.iubemus. & hic tenet Gui. de Suza. De
hoc videtur caſus in c.Imperatoris. Quod eſt certum, quādo
non conſtituit eccleſia tota aptum ad iurandum,ut ibi.Puto,
ꝙ in hac ficta, ſicut in uera, ſtetur determinationi c.pruden-
tiam.de teſti.lib.6.In procuratore autem contumace in iurā-
do ſatis puto expeditum per tex.de confeſs. c.fi.lib.6. & quod
no.ut lite non conteſta.ca.1. & de poſtul.præla. c.1. per Inno.
& quod habetur in Spe.de poſiti.§.nono.poſt prin.

¶De dilationibus. Rubrica.

¶Iudicio cępto ſolent partes dilationes poſtulare, quandoq; ad poſitiones,quandoque ad probationes faciēdas : ideo &c. Materia,3.q.2.& 3.& 5.q.5.per totum. Dicit Goffr. ꝙ licèt rubrica ſit generalis, tamen decre. non loquuntur de dilationibus ante litem conteſtatam,ſm Goffr. ¶Opp. ꝙ debuerit poni ante tit.de foro compet. quia dantur dilationes in citationibus.Dic,ꝙ ſimili ratione debuit poni poſt : quia poſt comparitionem dantur dilationes ad probandam declinatoriā. Similiter debuiſſet poni poſt tit.de libel.obl.quia libello porrecto dantur dilationes ad reſpondendum libello:ſed quia dilationes,quæ dantur ad probandum, obtinent principatum, & cum maiori cauſæ cognitione dantur,& ſunt maioris præiudicij,de quibus loquitur hic,& loqui debet: ideo locauit author hic rubricam,& ſic fuit locata in Codice. Quod facit ad id,quod no.in rubrica,C.de exceptionib.aliter locatur in Digeſt. Anto.de Butrio.

SVMMARIVM.

1 *Dilatione breui,& non licita conceſſa,vel peremptoria poteſt appellari ab arcta dilatione.*

2 *Appellari quando liceat à grauamine de præſenti,& de futuro.num.5.*

3 *Appellatio ab arcta dilatione duo requirit ad concludendum iuſtum grauamen.*

4 *Dilationes citationis non debent ſine cauſa abbreuiari. num.8.*

6 *Attentata,& innouata non reuocantur ante cognitionem appellationis à diffinitiua.*

7 *Dilatio arcta,& nimis breuis,quæ ſit,vt appellatio ex ea teneat.nume.8.*

9 *Terminus,ſeu dilatio iuris,quid ſit.*

CAP. I.

1 DIlecti filij. ¶†Si detur nimis breuis ter-
minus peremptorius, ubi nō
ſubeſt neceſſitas, appellatur licitè. Sunt duæ
partes: appellationis proſecutio, & ipſius com
2 miſſio.Secunda ibi, Quia vero. ¶†No.quod à
grauamine de præſenti licet appellare,& à gra
uamine de futuro, quando trahit originem à grauamine de
præſenti,propter quod appellatur : quinimò à ſolo grauami-
ne de futuro, & grauaminis timore, dum tamen quid expri-
matur, ex quo ſurgat grauamē de præſenti.Ad hoc quod no.
Innoc.j̄.de teſtib.ſignificauerunt.vbi ualet hęc appellatio,Ap
pello, quia me grauaſti, niſi grauamen reuocaueris: de quo
3 dic vt ibi:& vide Innoc.de no.ope.nunc.c.fin. ¶†Nota 2. duo
copulatiuè requiri ad concludendum grauamen propter aſ-
ſignationem termini citatorij. Primo, termini nimia breui-
tas.Secundo,ꝙ terminus ſit peremptorius. Alterum ergo nō
ſufficit,quia in facultate eſt iudicis ſtatuere in primo termi-
num peremptorium : nec ſufficit, ꝙ terminus ſit nimis bre-
uis,quando non eſt peremptorius,quia in ſecundo citationis
termino poteſt abbreuiari.Intellige tamen, ꝙ terminus non
ſit ita breuis,ꝙ comparere non poſſit:quia ex ſola ſtatuitione
termini ſic breuis poſſet appellari,cum pręiudicaret ſaltem ī
condemnatione expenſarum,per no.de procu. querelam. &
4 C.de iudi.ſancimus.¶†No.terminum citationis non debere
5 ſine cauſa abbreuiari. ¶†Opp.j. ꝙ à grauamine de futuro nō
appelletur in iudicio,vt j̄.de app. vt debitus. & c.dilecto. Dic
ꝙ hic ſentiebant grauamen de præſenti,& timebant de futu-
ro.Ad hoc de ꝑſum.mandata.& de app.ꝯſuluit. ſm Hoſ.dicit
hic Cal.ꝙ non eſt neceſſe ꝙ petat grauamē reuocari, ſed ſuffi
cit ꝙ ſe grauatum ſentiat,quod eſt ꝯ illud,quod no. de appel.
6 ex parte. ſm Ioan. Cal. ¶†Opp. ꝙ reuocentur attentata ante
cognitionem appellationis,de appel.non ſolum. lib.6. de ap-
pel.uenientes.Io.And.remittit ad dictum c.non ſolum. dicit
ꝙ hoc procedit in appellatione ab interlocutoria:illud in ap-
7 pellatione à diffinitiua. ¶†Quæro cum glo.j. quis dicatur ter
minus nimis breuis? Dicit glo. quòd qualis terminus debet
ſtatui,hoc relinquitur arbitrio iudicis, conſiderata qualitate
perſonarum,& loci diſtantia, vt patet j̄.de appel. cum ſit Ro-
mana.Et ſecundum hoc videtur, quòd terminus citationis,
& dilatio

& dilatio ſit arbitraria. Non ergo hodie ſeruantur termini, q
habentur in auth. qui ſemel. C. quomodo, & qñ iud. & vnde
ſumitur. Et ſic no. Doct. qui hos terminos ſuperfluè ꝓſequun
tur, ſ. vt lite non conteſt. c. 1. per quæ dñt ibi, ꝙ expectatio ter-
mini vſque ad annum non ſeruatur. Vnde dicit Bar. in auth.
prædicta, ꝙ iudex poteſt ex cauſa abbreuiare dilationes, de q-
bus in d. auth. & non expectare annum: & eo ipſo hr̄e locū,
& cām ſubeſſe abbreuiandi, ꝙ cōſuetudo, & ſtylus curiæ hoc
habet, ꝙ abbreuientur: hoc etiam ſequi vr̄ Cy. & Pet. ī auth.
qui ſemel. C. quomodo, & qñ iud. Et ex glo. no. ꝙ in his, q̄ ſub-
mittuntur arbitrio iudicis non liberè, ſed cum cā, pōt appel-
lari, ſi arbitrando modum excedat. Vide gl. de accu. ſup his, &
8 dicit Io. ꝙ hæc gl. fuit additio ex dictis Inn. ¶† Opp. cum glo. ꝙ
non poſſit appellari, quia pōt iudex terminum moderari, ut
patet ff. de iudi. l. nonnunquam. Sol. Dicit gl. ꝙ tempus poteſt
moderari, & ex cauſa: ſine cauſa non. Aut ergo moderatur ſi-
ne cauſa, & poteſt appellari. Aut moderatur cum cauſa, & ſi
nimium reſtringit, poteſt appellari. Si nimium nō reſtringat,
non poteſt appellari, vt in ꝯrio. Vnde dicit gl. ꝙ vt tollatur ap-
pellandi facultas, ſi moderatur, dēt exprimere cām quare re-
9 ſtringit terminum iuris. ¶† Qui autē ſit terminus iuris, tollit
ex l. properandum. C. de iudi. & ex auth. qui ſemel. & l. cōſen-
taneum. C. qūo, & qñ iudex. quos terminos non exprimo hic,
licet Doct. expreſſerint ſ. vt lite non conteſt. c. 1. quia commu-
niter curia de conſuetudine non ſeruat illos terminos. Et cau
ſa dr̄ ſubeſſe moderandi, eo ꝙ curia non ſeruat, vt dicit Bar. in
dicta auth. qui ſemel. De quo in Specu. de cita. §. 2. Et dēt eſſe
citatio peremptoria, vel trina: & tunc non eſt neceſſe ꝙ appo
natur peremptoriū, vt no. 5. q. 2. in ſumma. & ī Spe. de citatio.
§. viſo. uer. hoc ergo aduerte. Inn. & Bonagui. exigunt ſimul iū
cta duo, ꝙ poſſit appellari, ꝙ terminus ſit peremptorius, & ꝙ
ſit breuis: per quæ dicit Inno. ꝙ per hoc ꝙ in prima citatione
apponat peremptorium, non poteſt appellari. Et Bonagui. di
cit, ꝙ per hoc ꝙ terminus peremptorius non ſit nimis breuis,
per hoc non poteſt appellari: & ſi appellaretur, curia non da-
ret literas. Io. And. remittit ad ea, quæ ſcribit in Spec. in tit. de
appel. §. in quibus. ver. ſed quam dicit, circa medium, ſub uer.
37. ibi recitat Io. And. Bonagui. dixiſſe ſe expertum etiam pro-
pter duo ſimul iūcta, videlicet ꝙ breuis terminus aſſignetur,
& peremptoriè, ꝙ ſi appelletur propter hoc, curia non dat li-
teras. Et dicit, ꝙ literam ſuper hoc factam à cancellario vidit
declinari, aliàs dilacerari. Dicit Ioan. Andr. ꝙ ſtylus cancella-
riæ poſſet ſaluari in cauſa leui, & veriſimiliter prouiſa. In cau
ſa autem ardua, & non veriſimiliter prouiſa procedit adhuc
hodie hæc decre. quia hæc cauſa, vt patet in antiqua, erat ar-
dua, quia ſuper eccleſia, vt proprietate. quæ no. Archi. 5. q. 2. ī
ſumma. recitans hæc dicta dicit, ꝙ appellatio eſt legitima, li-
cet literæ non dentur, forte audiretur proſequens in curia. Pu
to, ꝙ ſi terminus citationis ſimul deliberatorius eſt, vt quia ci
tatur ad reſpondendum libello intra talem terminum tranſ-
miſſa copia libelli, dico ꝙ ſi cauſa veriſimiliter eſt deliberata,
vel ſi leuis, ꝙ momento poteſt deliberari, ꝙ propter arctatio-
nem termini, dum tamen poſſit comparere, non poſſit appel
lari, nec tunc debent dari literæ, ꝙ cauſa ſubeſt abbreuiandi,
eo ꝙ hoc habet ſtylus, dum tamen in vnum non ſupplantet.
Si cauſa eſt ardua, & veriſimiliter indeliberata, nec commo-
dè poteſt intra terminum deliberari propter arctationem ter
mini, eo ꝙ terminus eſt peremptorius, & nimis breuis, non vi
deo quin poſsit appellari, quia cauſa eſt legitima. Et hoc te-
net Cyn. in l. j. C. de dilat. vbi dicit, ꝙ vbi tranſmittitur copia li
belli, non dicitur habere deliberatorias, quando in citatorio
fuit appoſitus ſufficiens terminus ad deliberandum: alias ſe-
cus. Et puto, ꝙ curia daret literas, arg. de dilat. expoſuit. de ap-
pel. oblatæ. Si terminus tantum eſt citatorius, quia citatur ad
recipiendam copiam libelli: tunc ſi abbreuiat terminum iu-
ris, etiam cum peremptorio, non credo quòd per hoc ſolum
poſsit appellari, hoc habente ſtylo curiæ, vt poſsit abbreuia-
ri, ſi appellaretur, quòd ſine cauſa abbreuiaretur terminus
iuris: quia hoc eſt in iudicis poteſtate, & cauſa dicitur ſubeſ-
ſe, eo quòd hoc habet ſtylus curiæ. Si abbreuiaretur termin⁹,
in tantum quòd non poſsit citatus comparere in termino,
conſiderata diſtantia, puto quòd poſſet appellari, etiam in
primo citatorio non emanante peremptorio: quia læderetur
ſaltem propter condemnationem expenſarum, ut patet ſ. de
procur. querelam. & quod not. de iudic. ſancimus. & maximè
ſi peremptorius eſſet, quia tunc eſſet maioris præiudicij.

S V M M A R I V M.

1 *Dilationes deliberatoriæ denegantur reo, qui per literas citatorias plenè potuit inſtrui.*
2 *Copia exemplata iudicis authoritate fidem facit, vt proprium originale.*
3 *Citandi practica quæ ſit quo ad fines excludendi deliberatorias dilationes etiam ad libellum. nume. 7.*
4 *Dilatio deliberatoria ad libellum eſt vnica danda.*
5 *Reſcriptum habetur loco libelli, vt citatus à dilatorijs excludatur.*
6 *Per citationem illegitimam nullus ad comparendum arctatur.*
7 *In citatione non debet exprimi libellus, vel reſcriptum, vbi notoriè conſtat de iuriſdictione.*
8 *Reſcriptum loco libelli non habetur quo ad finem, vt ſuper eo procedi poſſit libello non tradito.*
9 *Dilatio datur abſenti ſine cauſæ cognitione, quando agitur de iudicijs citatorijs, vel deliberatorijs.*
10 *Dilationes præparatoriæ non dantur abſenti ſine cauſæ cognitione.*
12 *Citatio quomodo non ſemper arctat citatum ad comparendum.*
13 *Citatus quomodo coram delegato arctatur ad comparendum.*
14 *Citatus coram iudice ſpecialiter tanquam ordinario, ſi dubitetur an ſit iudex, quomodo ad comparendum arctatur, vel non.*
15 *Reſcriptum quando dicatur ita explicitè tranſmiſſum, quòd potuerit abſq; alio diſcurſu deliberare.*
16 *Citatio in criminali an debeat continere id, quod obijciendum, vel de quo accuſandus quis ſit.*
17 *Dilatio aliqua an ſit actori danda, ex quo inſtructus debet venire.*
18 *Dilatio iudicialis qualis, & quanta eſſe debeat.*
19 *Dilationes an, & quando poſſint per iudicem arctari, vel elongari.*
20 *Dilationes, quòd iudex poſſit ex cauſa arctare, vel differre, quæ dicatur cauſa legitima.*
21 *Dilationes ex quo ſunt arbitrariæ, ſi detur alia poſt primam, an exigatur cauſæ cognitio, ſicut exigebatur in primis à iure datis.*
22 *Dilatione vna pendente, an poſſit alia dari.*
23 *Dilationes quot dentur.*
24 *Dilatio qualiter debeat dari per iudicem.*
25 *Dilationes prorogando an poſſit iudex, vel videatur facere gratiam.*

C A P. II.

1 PRæterea. ¶† Deliberatoriæ denegantur reo, qui per literas citatorias ple
nè potuit inſtrui. Communis diuiſio. Secūda ibi,
2 quia igitur. ¶† No. reſcriptum exemplatum iudi-
cis authoritate facere fidem: & ei vt originali vi-
3 detur fides adhibenda. ¶† No. 2. practicam citandi quo ad fi-
nes excludendi deliberatorias dilationes ad libellum, vt trāſ-
mittatur copia reſcripti in citatione: & tunc excludit delibe-
ratorias, qñ ſic explicitè eſt narrata cauſa agēdi in reſcripto,
ꝙ ex eo potuit inſtrui, ſicut ex libello. Secus ergo ſi ſic explici-
tè nō ſit factum narratū. Et ſic no. ꝙ reſcriptum habetur pro
libello, quantum ad hoc exigitur etiam competēs terminus,
4 intra quem deliberare poſsit, vt ſ. c. proxi. ¶† No. ꝙ delibera-
toriæ non ſunt ad libellum niſi ſemel dandæ, & non pluries.
5 ¶† Nota, ꝙ reſcriptum habetur loco libelli, vt excludatur à
6 deliberatorijs, qñ citatio eſt legitima: nā † ſi citatio nō eſſet le
gitima nō arctaret ad cōparendū, nec ad deliberandū. Et no.
ꝙ ſufficit ad hoc, vt citatio arctet citatum ad comparendū, &
ad deliberandum, quòd fiat fides de iuriſdictione per ſolam
tranſmiſsionem copiæ reſcripti, de quo dicam infra, & no. de
7 offic. delega. cum ſuper. ¶† Opp. ꝙ non ſit in citatione neceſſe
exprimere libellum, vel reſcriptum: quia ſufficit citari, & ex-
primi ad cuius petitionem, à quo iudice, & ad quid, j. de dolo.
cum dilecti. Sol. Quidam dicunt expreſſionem copiæ reſcri-
pti ad validitatem citationis. Et hoc tenet glo. 3. q. 3. ſi epiſco-
pus. Io. j. de accuſat. veniens. quod ponit Ioan. And. ibi ſuper
glo. vltima. Tu dic, ubi conſtat de iuriſdictione, ſi quæritur an
ſit neceſſaria inſertio reſcripti in citatoria: dic quòd nō, vt in
contrario. Si quæris an ſit vtilis ad excludendas dilatorias: dic
quòd ſic, vt hic, & no. Bar. in auth. at qui ſemel. C. quomodo,
& quando iud. qui dicit hic caſum & bene. Simile de copia li
belli, no. in l. j. §. defendi. ff. ex quib. cau. in poſſ. ea. per Barto. in
authen. offeratur. C. de lit. conteſta. Aduerte tamen, quòd in-
quantum dicitur, tranſmiſsionem copiæ libelli in citatorio
excludere deliberatorias: hoc eſt verum, quando datus eſt in
citatorio ſufficiens terminus, intra quem poſſet deliberare:
alias haberet dilatorias, vt dicit Cyn. in l. j. C. de dilatio. in 2. q.
ad hoc quod no. in c. præcedenti. Si quæritur, an vbi non ꝯſtat
de iuriſdictione aliter, ſit neceſſaria tranſmiſsio copię reſcri-
pti, vt arctetur citatus ad ueniendum: dic ꝙ ſic, alias citatio
non arctaret, quia ex quo per accidens habet iuriſdictionem,
& non naturaliter, oportet quòd aliqua fiat fides de hoc acci
denti: aliàs non arctatur ad comparendum, de offic. delegat.
cum in iure. & quod not. eo. tit. prudentiam. Si quæris, an ſuf-
ficiet vt arctet citatum ad comparendum, tranſmiſsio copię:
videtur ꝙ ſic, quia ex quo copiata eſt authoritate iudicis, ha-
betur pro authentica, vt no. in d. c. cum in iure. & no. j. de pro-
ba. quoniam ꝯ falſam. ad hoc tex. hic. In ꝯrium eſt, quia cum
talis copia non ſit deſcripta parte citata, vel pręſente, non hr̄
pro authentica, vt dixi poſt Io. And. ſ. de offic. delega. cū in iu-
re. Et hoc tenebat Hoſt. hic, qui dicit, ꝙ copia hæc tranſmittit
vt fiat fides de iuriſdictione: nec hæc ſufficit, niſi de authenti-
ca fiat fides, ſ. de offi. delega. cum in iure. Io. And. dicit contra,

dicens ꝙ hic habes expreſſum, ꝙ licèt iudex delegatus nõ mit
tat reſcriptum apoſtolicũ bullatum, citatus tñ, ex quo mittit
tenorẽ, licèt non bullatũ, comparere dẽt. de quo ſ. de offi. de-
leg. cũ in iure. quia ſi rñdere tenet̃, qđ plus eſt, ergo & cõpare-
re. Plus ſentire vr̃ Spe in Spec. de cita. §. 2. ver. Item quia reſcri
ptum nõ eſt inſertũ. ꝙ ẽt nõ trãſmiſſa copia, arctet̃ citatus ad
comparendũ, dum dicit ſe delegatũ. Bar. tñ ſimpl'r recitans in
l. 2. ſi qs in ius voc. non ie. velle vr̃ ꝙ ſaltẽ copia ſit trãſmitten-
da. Item Arch. 3. q. 2. idem eps. Spe. idẽ in tit. de cita. §. iam de
citatione. ver. ſed pone. dicit ſufficere aſſertionẽ iudicis, ſm̃ tñ
qualitatẽ iudicis. Innoc. hic facit dr̃iam inter delegatũ, & or-
dinarium, vt in delegato exigatur tranſmiſſio copiæ, in ordi-
nario ſtetur dicto ordinarij, per rõnes, quæ j. aſſignabunt̃. Pu-
to, ꝙ ſi in citatorijs aſſerit ſe delegatum, dato ꝙ nec reſcriptũ,
nec copiã reſcripti tranſmittat, arctat̃ citatus ad comparen-
dum: quia ſufficit ꝑ iudicẽ cãm allegari in citatorio, per quã
probetur iuriſdictio: quia hæc aſſertio ingerit probabilẽ du-
bitationem reo, vt debeat cõparere allegaturus priuilegium
ſuum: & hoc ꝑꝑ verbum iudicis, & etiã ꝑꝑ aſſertionem nun-
tij. Et fortius, ergo comparendũ eſt, ſi tranſmittit̃ copia: qa li-
cet nõ faciat, vt non authentica, plenã fidem: faciet tñ qualẽ
qualem. Comparens aũt ſi quærit̃, an arctetur rñdere, ſi dicit
ſe non debere rñdere, vt nõ deliberatus, excludit̃, ex quo non
negat al'r iuriſdictionẽ, ſi copia fuit trãſmiſſa, vt hic: ſed ſi ꝑ-
ſens negat iuriſdictionẽ, dẽt ſibi fieri plena fides: al'r non com
pellitur rñdere. Idẽ Arch. 3. q. 2. & ſi eps. Et ſi delegatus, quan-
tumcunque verus, procederet, nõ valeret ꝓceſſus, ſi pars ꝑꝑ
hoc appellaret: qa ei nõ eſt facta plena fides, nec tunc ſuffice-
ret exemplum. Sic dẽt intelligi Hoſt. & tẽperari dictũ Io. And.
aliàs nõ ꝓcederẽt. Hoc voluit Spe. in d. c. ver. ſed pone. Hoc te
nent dñi de Rota, ſua ꝯcluſione 359. vbi dubitant, an ſi execu-
tor datus ad executionẽ ſñiarum citat dicendo ſe executorẽ,
non al'r inſinuata ꝑtãte, valeat executio, vel taxatio expenſa-
rum in citatũ non comparentẽ vel contumacẽ: quia ſufficit
ꝙ ſe narret executorẽ, vt citatus arctetur ad comparendũ, &
petendũ vt ꝑtãs oſtẽdatur, ſi vult opponere, & petere ut fides
fiat: quo caſu tunc facere tenetur: alias ſi non facit, illo peten
te, forte tunc nõ valet qđ facit. Et ſic loquit̃ de offi. deleg. cũ ĩ
iure. alleg. ff. de iudi. ſi qs ex aliena. de accu. veniens. cum ſi ad
hoc ꝙ talis eſt merus executor: & ſic abſq; citatione põt ꝓce-
dere, de re iudi. de cætero. & no. de offi. delega. paſtoralis. §. qa
vero. igit̃ non exigitur in citatione tãta ſolẽnitas, q̃ hr̃ hic. Ad
hoc, qa non arctat̃ iudex mittere originale, ſiue copiã, niſi pe-
tatur: & ſufficit ſi miſerat tenorẽ poteſtatis ſuæ in citatione.
Quod dñt verum, qñ citat per literas. Secus ſi per nuntiũ, qa
tunc non eſt neceſſe ꝙ miſerat ẽt tenorẽ ꝑtãtis, ſm̃ eos: alleg.
8 de offi. deleg. cũ in iure peritus. ¶ † Opp. 2. ꝙ non ſufficit ſola
copia reſcripti, & reſcriptum, vt arctetur ad comparendũ, &
procedendũ: quia neceſſarius eſt libellus, de libel. obl. c. j. Dic,
licèt reſcriptũ habeat̃ pro libello quo ad finẽ excludendi dila-
torias, non quo ad finẽ vt ſuꝑ eo poſſit procedi, & ſñia forma-
ri, imò opus eſt noua porrectione libelli. Dat ſi ſe, ꝙ licet libel-
li oblatio facta parti, & extraiudicialis ſufficiant ad excludendas
deliberatorias, nõ ſufficit tñ ad hoc, vt ſuꝑ eo fundet̃ proceſ-
ſus, & ſñia, niſi iterato producat̃, C. de lit. cõte. l. vna. & auth.
offeratur, & aduerſario ꝑſente, 3. q. 9. certe: qa nec dat̃ dilatio
à iudice procedente. Ad hoc alleg. C. de adult. l. iure mariti. ff.
quis or. in bo. poſ. ſeruetur. l. 2. §. dies. Non ob. ff. de adul. l. mi-
les. §. ſexaginta. vbi die feriata, quo tñ procedi non põt, põt li-
bellus offerri: qa hoc eſt verum, iudici, non parti. De quo re-
mittit ad Summam, de libel. obla. §. vtrũ libellus. uer. ubi libel
lus aũt. vſque ad uer. utrum poſſit. ſm̃ Hoſt. ad hunc text. rñ-
det, ſed procedendũ potius &c. ſubaudi libello tñ oblato, lite
conteſtata, & iuro ꝑſtito de calum. alias ꝯdiceret, de libel. obl.
c. 1. de lit. conte. ꝑ totũ. & ſ. tit. 1. Recitat Hoſt. alios dicere hãc
ſolennitatẽ, & ſubtilitatẽ nõ eſſe neceſſariã de iure canonico,
de iudi. dilecti. Sed nõ placet Hoſt. quantuncunq; ẽt origina-
le porrigat̃, in quo oĩa ſunt explicite poſita loco libelli: qa il-
lud non ſufficit ad ſñiam, q̃ non eſt ferenda, niſi lite conteſta-
ta: & litis cõteſtatio non fit, niſi ad petitionẽ expreſſam, de ele
ctio. dudũ. 2. de lit. cõte. c. vno. Io. And. remittit ad Spe. de cita.
§. iam de citatione. ſub uer. uiſo. ad fi. ibi recitat Io. de Deo te-
nuiſſe, ꝙ nõ dẽt libellus offerri in citatione, ex quo lis non eſt
cõteſt. de app. ſignificãte, & qa iudex ſe reddit ſuſpectũ. Sed di
cit Io. And. ꝙ nimis ſubtilizauit. Dic in ſummarijs, in qb9 ſuffi
cit qualiſqualis petitio, hẽbit reſcriptũ locũ libelli, vt no. de li
bel. obl. c. 1. & cle. ſi. de uerb. ſig. & hoc tenet Inn. de ele. dudũ. ĩ
verbo, cõteſtationẽ. & Arch. 3. q. 3. offerat̃. Per q̃ dicit Spe. ĩ ti.
de ꝓb. §. 1. ver. qđ ſi agit̃, ꝙ ĩ bñficialibus reſcriptũ ſufficit ꝓ li-
bello, vt petat cõdemnari, vel exeq̃ ſm̃ tenorẽ reſcripti. Alle-
gat quod ſcribit ĩ tit. de libel. concept. §. nunc dicendũ. ver. 6.
vbi dicit in bñficialibus nõ eſſe neceſſariũ libellũ, vt no. de li-
bel. obl. c. 1. Non obſtat, ꝙ parti non dẽt edi ex̃ iudiciũ: qa fa-
teor, ſed illud poſtea repræſentatur in iudicio: ſed originale,
vel alia copia, q̃ ei à iudice porrigetur, & hoc eſt pro libello:
& hoc aliqñ practicaui. Inquantũ dictũ eſt ſupra, oblationem
libelli fieri poſſe die feriato. Et illud intellige de ea, q̃ fit iudi-
ci, non q̃ fit parti. Idẽ tenet Io. And. in addi. Spe. in tit. de libel.
cõcep. §. nunc uideamus. in prin. ubi dicit, ꝙ dictũ Io. ſibi non
placet, ꝙ pars poſſit citari ad recipiendũ libellũ die feriata, vt
ipſe no. 15. q. 4. placita, qa ꝯ illũ tex. & §. ſexaginta. loquitur de
oblatione, q̃ fit iudici, & nõ parti. Vel ſpãle ibi in actione tpe
peritura: quia loquit̃ ubi maritus accuſat iure mariti, qđ ius
tpe excluditur. Per q̃ decidit ibi, an oblatio libelli hẽat ꝑueni-
re iuriſdictionẽ. Et dicit, ꝙ non, ẽt ſi fiat iudici: qa in illa exigit̃
ad præueniendũ citatio, de foro cõpe. propoſuiſti. Secus vr̃ in
ꝑpetuatione, in qua nõ exigitur citatio: licet glo. æquiparet ꝑ-
uentionẽ, & perpetuationẽ, in dicta decre. pe. tunc eñ ſi ſuffi-
ceret oblatio facta iudici, & forte die feriato, licet nõ aperiat
9 hæc clare ibi Io. And. ¶ † Opp. 3. ꝙ dilatio nõ dẽt abſenti, ma-
ximè ad hoc nõ citato: qa nõ dant̃ niſi cũ cauſæ cognitione,
3. q. 3. ſpatium. ver. à iudice. Dic, q̃dam ſunt induciæ citatoriæ,
& tales dantur ſine cauſæ cognitione, cũ dent̃ abſente parte,
ff. de offic. procon. l. nec quicq̃. §. vbi decretum. Quędam ſunt
deliberatoriæ, & tales, quia augeri pñt, & diminui, dari pñt in
10 abſentẽ. Ad hoc qđ no. de ꝓcu. dilectus. ¶ † Quædã ſunt præ-
paratoriæ, ſiue inſtructoriæ: & hæ non dant̃ ſine cauſæ cogni-
tione, 3. q. 3. §. ſpatiũ. ver. à iudice. ſm̃ Io. And. & Inn. Inquantũ
dicit, ꝙ deliberatoriæ dant̃ ſine cauſæ cognitione, Spe. tenet ꝯ
11 in Spec. de dila. §. fi. ver. vlti. ¶ † Quid in deliberatorijs, qa tales
dantur in iudicio, nõ ob. tex. hic, qa hic non dãtur deliberato-
riæ, ſed excludũtur ex trãſmiſſione reſcripti. Tene, ꝙ exigunt
cauſæ cognitionẽ, licet dandæ ſint in iudicio, vt 3. q. 3. offerat̃.
quia ſi citatoriæ inquantũ ſubrogãtur loco deliberatoriarũ,
non exigunt, ita non exigunt inquantũ ſunt puræ deliberato-
12 riæ. ¶ † Venio ad declarandũ glo. Inn. opponit, ꝙ non ſemper
citatio arctet citatũ ad comparendũ, ff. de iuriſd. om. iudic. l.
fin. de re iudi. cle. paſtoralis. de offi. ordi. Romana. lib. 6. Dic, ſi
quæritur, an citatio arctet citatũ, includendo caſus dubios, vi
denda ſunt tria. Quandoque agitur de effectu citationis ꝓpo
ſito, vel apparente defectu ꝑtãtis citantis. Quãdoq; agitur de
effectu citationis, ſuppoſito, vel apparente defectu iuris agen-
tis. Quãdoq; agit̃ de effectu citationis, apparente defectu ꝑtã-
13 tis ꝓcedendi reſpectu alterius accidẽtis. ¶ † Venio ad primũ,
ſuppoſito defectu ꝑtãtis citãtis, ſi agit̃ de citationis effectu. De
cido hic dubia. Primo in delegato. Secũdo in ordinario. In de
legato ꝓſequor per caſus. Primus ſit in delegato, qñ hẽt iuriſ-
dictionẽ in veritate, ſed nõ exprimit ſe hr̃e ĩ citatorio. Et ſi q-
dẽ cẽt certũ ipſum hr̃e, citatus cõparere teneret̃, vt qa ſciret iu
dex, & pars: qđ facile eſt in ordinario, vbi citat ſuppoſitos, &
circa ſuppoſita iuriſdictioni. Si eſt dubiũ citato, ſaltẽ ſi quidẽ
cõiter hoc nõ hẽt iuriſdictionẽ, põt tñ aliquo caſu hr̃e, nõ ar-
ctatur citatus cõparere, niſi aliquid ĩ citatorio exprimatur, ꝑ
qđ cõcluditur iuriſdictio, ẽt ſi ex aliqua cã occulta hẽat, & ha
bere poſſit iuriſdõnem, argu. ff. ſi quis cau. l. quoties. & l. ſi ſer-
uus. ne de ſtatu defun. l. pen. ff. de in ius voc. l. 2. & idẽ not. Inn.
& gl. ſ. de offi. deleg. prudentiã. in prin. ſuper gl. 2. ponit Ioan.
And. Ideo ſi citat qs, & non exprimit ſe delegatũ, qs compare
re nõ tenetur. Ad hoc de offi. deleg. cũ in iure. Sed nõ decidit
hic Inno. qđ eſſet de proceſſu habito ꝯ talem non comparen-
tem. Puto, ꝙ in his, in quibus ſufficit ꝑſumpta, vel ficta cõtu-
macia, ꝓceſſus valeret, qa nõ deficit ꝑtãs, & ficta, vel ꝑſumpta
contumacia: in his, in quibus exigitur vera cõtumacia, nõ va-
leret. Ideo ſi excõicaret, vel aliã ſñiam cenſuræ ꝓferret, ex quo
ſupponitur habitus iuriſdictionis, illa eũ ligaret, ſi procederet
ad miſſionẽ in poſſeſſionẽ ex primo. Idẽ ſi ad miſſionẽ ex ſe-
cundo, vel ſñiam diffinitiuam, puto ꝙ nõ valeret ꝓceſſus, alle-
gato hoc, ex quo nõ eſt iuriſdictione certificatus. Secũdus ca-
ſus, qñ in veritate eſt iudex delegatus, & exprimit cãm, ꝑ quã
cõcluditur iuriſdictio, vt qa dicit ſe delegatũ, & trãſmittit co-
piã reſcripti, vel reſcriptũ bullatũ, ſm̃ Inn. puto idẽ, ſi nõ trãſ-
mittit: ſi tñ hoc aſſerat, & ſit talis, in quo cadat iuriſdictio de-
legata. Si eñ ſimplex clericus diceret ſe delegatum Papæ, niſi
exprimeret cãm, qa ex certa ſcientia Papa cõmiſit, ex quo nõ
cadit cõiter in eũ iuriſdictio, nõ ſufficeret. Et hoc caſu ſm̃ In-
no. qñ exprimit ſic, ꝙ cadit in eũ iuriſdictio, citatus cõparere
tenetur: & ſi non cõpareat, põt ꝯ eũ ꝓcedi ad miſſionẽ, & ex-
cõicationẽ, & quemlibet alium proceſſum, dummodo ſtatus
cauſæ patiatur. Tertius caſus, qñ in ueritate non eſt delega-
tus, nec exprimit cãm in citatorio: & nõ arctat citatio quo ad
aliquẽ effectũ: quia deficit exiſtentia, & apparẽtia iuriſdictio-
nis: quia eo ꝙ cã non allegat̃, apparet ꝙ nõ habet iuriſdictio-
nem. Nec ob. ſi dicatur, poſſibile eſt ꝙ habeat: dic ꝙ hoc non
ſufficit, aliàs cuiuſque arctaret citatio. Sed fateor ſanum fore
conſiliũ, vt cõpareat opponendo. Poſſet etiã eſſe non ſanũ, ſi
forte ſe non ꝓnunciaret cõpetentem. Et hæc eſt cõcluſio Inn.
non hic, ſed de offi. deleg. prudentiam. ad hoc glo. de reſcri. ſu
per literis. & de accu. veniẽs. Quartus caſus, qñ non eſt iudex

delegatus in veritate, & exprimit ſe delegatũ:& hoc põt eſſe
dupliciter. Primo, qa in exercitio nõ eſt delegatus, hẽt tñ habi
tũ iuriſdõnis: vt qñ eſt datus delegat⁹ ꝑ reſcriptũ ſurreptitiũ:
& valet citatio vt arctet citatũ quo ad effectũ cuiuſq; ꝓceſſus
ẽt in principali, dũ tñ patiat̃ hoc ſtatus cãę: quia ex quo hẽt iu
riſdõnẽ, licet exceptione elidibilẽ, valet quod agit donec de
ueniat̃ ad ꝯflictũ exceptionis, & appellet. Hoc dicit Inno. hic,
& ſ̃. de offi. dele. cũ ſuper. & facit qđ no. ĩ. de app. ſi duob⁹. Po
teſt ẽt ſcđo, qñ non hẽt iuriſdõnẽ, & exprimit ſe hr̃e, vt qa ex-
primit copiã, vel falſum tenorẽ reſcripti apoſtolici: & tunc di
cit, ꝙ ſi procedit in abſentẽ, nil valeat qđ facit in abſentẽ non
comparentẽ, ẽt ſi pronuntiet ſe iudicem cõpetentẽ. Et in hoc
dicit eſſe drĩam inter iudicem delegatũ, & ordinariũ: qa licèt
ordinarius nullã hẽat iuriſdõnẽ, tñ ſi pronuntiat ſe iudicẽ cõ
petentẽ, valet qđ agit: vt ſi dicat quẽ ꝯxiſſe in loco, vbi ille ne-
gat, & ꝓnuntiat ſe cõpetẽtẽ. Aſſignat cãm, quia iuriſdõ dele-
gata hẽt certos limites, quos tranſigere non licet, de reſcri. cũ
dilecta. de offi. deleg. P. & G. Sed ordinarius in ſuo territorio,
& incolis eius, & in quolibet hẽt gñalẽ adminiſtrationẽ, vel
iuriſdõnẽ: & iõ qcqd facit in territorio ſuo ꝯ eos, quos ibi in-
uenit, ſiue ſint incolæ, ſiue extranei, totũ tenet prima facie. Eſt
& alia rõ, ſm Hoſt. qa iuriſdõ delegata odioſa, ordinaria fauo
rabilis, de re. iur. odia. lib. vj. In alia parte vr̃ dicere, ꝙ ſicut or-
dinarius p̃t cognoſcere an ſua ſit iuriſdõ, & ꝓnũtiare ſe cõpe-
tẽtẽ, ita & poterit delegatus. Nã dicit, ꝙ ẽt ſi lr̃æ falſę fuerũt ad
eũ impetratæ, poterit cognoſcere an ſua ſit iuriſdõ. dic ſi fun-
ditus caret iudex iuriſdõne, & hoc ꝯſtat, loquẽdo de delegato,
arctat citatio, nec põt ſe pronuntiare cõpetentẽ: qa nulla hẽt
in principali, nec incidenti, q̃ dat̃ demũ ei ꝑꝑ dubium, ff. de iu
di. l. ſi qs ex aliena. no. gl. de reſcr. ſuper literis. de offi. dele. pru
dentiã. de acc. veniens. 3. q. 2. ſi eps. de re iud. cle. paſtoralis. de
fo. compe. Romana. lib. vj. per gl. Si eſt dubium, an habeat iu-
riſdictionem, & funditus non habet, ſi datus eſt per falſum
reſcriptũ, vel aliter nullam, hẽt iuriſdõnẽ: dubium pendet ex
hoc, an iudex, q nullã hẽt iuriſdõnem, poſſit pronũtiare ſe cõ-
petentẽ; & an pronuntiando ſe faciat iudicẽ. In delegato vari⁹
eſt hic Inn. Dic, ſi datus eſt per falſum reſcriptum, variat hic
Inn. & in c. ſup literis: quia ibi tenet nõ poſſe eũ cognoſcere:
hic tenet ꝯriũ. Tene qđ ibi dixi. & primũ eſt verũ. ſ. ꝙ nõ poſ-
ſit. Si non eſt datus per falſum reſcriptum, ſed aliàs nullum, vt
ex defectu impetrantis, vt quia impetratũ ab excõicato: & p̃t
cognoſcere, vt no. Lapus de reſcri. c. j. li. vj. Idẽ ſi impetratũ a
falſo ꝓcuratore, vt ſ̃. de reſcr. ex parte decani. ſm vnum intel-
lectum: licèt Inno. & male, teneat iudicẽ funditus carentẽ iu-
riſdõne non poſſe cognoſcere an ſua ſit iuriſdõ: niſi intelliga
tur, vt ĩ. dicetur, & vt ſ̃. eſt dictum. h. d. ſ̃. de reſcri. ſup literis. in
verbo, forſan. circa principium. Si nullam habet, quia nunq̃
fuit dat⁹, licèt dicat ſe hr̃e, forſitan mittẽdo falſum reſcriptũ:
adhuc non valet ſe ꝓnuntiare cõpetentẽ: qa nullũ hẽt princi-
pium verum, a quo ſurgat hęc poteſtas: ſicut & in impetrato
per falſum reſcriptum. Et ita põt intelligi qđ primo dicit Inn.
& no. Io. An. in c. ſciẽti. de reg. iu. li. vj. ad fi. q. Hæc vera, niſi in-
habilitas reddat funditus incapacẽ iudicẽ, vt qa eſt iudex ſecu
laris, qui citat clericũ: quia etiã ſuper dubio an ſit clericus, co
gnoſcere non poteſt, vt de ſen. excom. ſi iudex laicus. niſi expri
meret cãm per quã concluderet iuriſdõ, vt quia ſuper feuda-
li, vt no. Hoſt. in ſum. de fo. cõpe. §. ij. ver. liquet. Vel ſi inhabili
tat eum in principali, & in incidenti, vt quia infamis, vel quia
pupillus, vel ſuſpectus: tunc non valet ſe pronuntiare cõpetẽ-
tẽ, vt no. de offi. deleg. cum ſuper. ff. ſi quis in ius voca. non ie. l.
ij. per Bar. & de re iud. l. qdam conſulebant. Per quæ dicit, ꝙ ſi
ſtatutum impediat, vt iudex non poſſit extendere iuriſdõnem
ſuã vltra limites ſuæ iuriſdõnis, ꝙ non valebit ſe pronuntiare
competẽtẽ. Hoc ſuppoſito, dico ꝙ vbi eſt dubium, ſi ſimus in
caſu, in quo nõ poſſit pronuntiare ſe competentẽ: ſiue pronũ
ciet, ſiue non, non valet, quod agitur nec in incidenti an ſit iu
dex, nec etiam in principali, ſiue ſit proceſſus punitiuus cõtu-
maciæ, ſiue principalis: & in hoc caſu bene credo idem in or-
dinario, ſi funditus quo ad aliquẽ nullam hẽt iuriſdõnẽ, nec
eſt in poſſeſſione iuriſdõnis: ſed ſi hẽt quo ad aliquos, quia ha
bet aliquod principium, licet non forte quo ad citatũ, qa nõ
eſt ſubiectus, bene põt pronuntiare ſe cõpetentẽ, vt ĩ. dicam,
& valebit proceſſus. Per q̃ apparet, ꝙ poſitis paribus cæteris,
non erit magna differentia inter ordinariũ, & delegatũ: ſed in
hoc tm̃ an fundit⁹ careat quo ad oẽs, an hẽat quo ad aliquos.
Vbi aũt dixi eum poſſe cognoſcere an ſit iudex, tunc ſi agitur
de proceſſu punitiuo ꝯtumaciæ, poterit procedere, qa ꝑꝑ du-
bium tenebat̃ ire allegaturus priuilegium ſuum: ſi agitur de
proceſſu principali, tunc dicit hic notabil̃r Inn. ꝙ nõ valet ꝓ-
ceſſus, ſi ꝓcedit nõ pronuntiando ſe competẽtem: quia licet
ꝑꝑ dubium ſit iudex in incidenti, non ꝑꝑ hoc eſt iudex in prin
cipali, niſi antea pronuntiet ſe competentẽ. & hoc tenet But.
& Bar. in l. ij. ff. ſi quis in ius vo. non ie. quo caſu ſi pronuntiat,
ſe facit iudicem, & valebit proceſſus, dũ tñ ſtatus cauſæ hoc
patiat̃, ſiue in præſentẽ, ſiue in abſentẽ. Ad hoc quod no. ſ̃. de
offi. dele. prudentiã. vbi dicit Inno. Non ob. ſi dicat̃ indiſtincte
valere proceſſum: qa eo ꝙ ꝓcedit ad vlteriora, vr̃ ꝓnuntiare
ſe cõpetentẽ, vt ſ̃. de offi. deleg. cum ſuper. quia hoc verũ, qñ
hẽt iuriſdõnem, licet elidibilẽ, & ſic ꝓceſſus eſt aliqs. Sed qñ
nõ hẽt iuriſdõnẽ, ꝓceſſus eſt nullus, & ex nullo proceſſu non
põt tacita valida ſurgere pronũtiatio. Hęc vera, ſi procedat ẽt
parte pñte, ſi nil opponat̃: qa cum funditus nõ hẽt iuriſdõnẽ,
nõ põt ꝓrogari, vt l. priuatorũ conſenſus. & de offi. deleg. ſigni
ficantibus. Et ſi dicat, imo hẽt ſaltẽ aliquã reſpectu illius inci-
dẽtis, an ſit iudex ꝑꝑ dubium: quia p̃textu illius iuriſdõ nõ eſt
prorogabilis. & in hoc notabil̃r ponit Pe. in l. ex quacũq;. ff. ſi
qs in ius voc. non ie. Ad hoc, quia hæc iuriſdõ eſt reſpectu cer-
ti articuli tm̃, vñ non prorogabilis, vt no. Cy. in l. j. C. de iu. om.
iud. de mu. peti. c. j. in illa q. an procedat reconuentio corã ar-
bitris iuris. & facit quod no. Iac. de Are. in l. oĩm. C. de teſta. Si
aũt eſſet pñs, & opponit, & iudex non admiſſa exceptione prõ
cedit, tũc ſatis põt dici, ꝙ principal̃r tacite pronũtiet procedẽ-
dũ non obſtante exceptione, & principal̃r reijcit exceptionẽ:
& ex tũc valet proceſſus, & añ geſtus ꝯfirmat̃. Per hoc dico, ꝙ
ſi reuocat̃ in dubiũ an ſit appellatũ, cũ non ſit: vel an ſit deſer
ta appl̃o, cum non ſit: ſi ſtante dubio iudex ſe pronuntiet cõ-
petẽtẽ, valet pronuntiatio, & proceſſus poſtea: Et ſic debet in-
telligi dictũ Inn. & Cõpo. de reſcr. ſuper literis. & tẽperari cle.
ſicut appellationẽ. de app. in Cle. Secus ſi ſit proceſſum abſq;
tali pronuntiatione. Ita dẽt intelligi cle. ſicut appl̃onẽ. & qđ
no. Inn. ĩ. de app. ſi duobus. Sed eſt planum, ꝙ dubium iuriſdõ
nis non facit quẽ iudicẽ in principali, ſed ſic in incidenti. Sed
an ſufficiat quo ad p̃tãtẽ exequendi. But. ꝙ non, ff. de iu. omn.
iu. l. pe. gl. ff. ſi qs in ius vo. non ie. l. ij. & Bar. ibi, & in l. ep̃ale. C.
de epi. au. Hoc intellige verũ, ſi ibi non hẽt bona: aliàs nõ põt
exeq, vt ibi dicit Bar. ſ. in l. 2. Oĩa hęc procedunt, qñ delegatus
nõ eſt iudex quo ad aliquẽ: ſed ſi eſt iudex quo ad aliquẽ ẽ, du
biũ an iuriſdõ ſe ad aliũ extendat, ad quẽ vere ſe non extẽdit:
tunc ſatis puto, ꝙ ſi exprimat aliquã cãm, ꝑ quã cõcludat̃ iu-
dex, vel probabile dubiũ inferat an ſit iudex, q̃q̃ in veritate nõ
ſit iudex, dũmõ hoc non confingat falſo, ꝙ valebit ſe pronun-
tiare cõpetentẽ, & valebit ꝓceſſus poſt pronuntiationẽ, vt di-
xi ſ̃. & idẽ ĩ. quod in ordinario. Si aũt eſt iudex quo ad vnã rẽ,
vel quo ad vnã cãm, & nõ quo ad aliã: tũc dic ꝙ ſi dubiũ eſt ꝓ
babile an ſit iudex, licet ĩ veritate nõ ſit iudex, ſi ꝓcedat reſpũ
iſtius cauſæ, & pronũtiet ſe cõpetẽtẽ, valebit ꝓceſſus & ĩ prin
cipali, & in incidenti, niſi appellet̃. & eſt caſus de offi. dele. cũ
olim abbas. Si nõ ꝓnũtiet ſe cõpetentẽ, ex quo in veritate nõ
eſt iudex, nõ valebit ꝓceſſus in principali: valebit tñ cõtuma-
ciæ punitiuus, ſi nõ cõpareat, vel ſi cõpareat, & recedat nõ li-
cẽtiatus: vt no. Inn. in c. præal. cũ olim abbas. Si eſt certũ ipſũ
nõ eſſe iudicẽ in cã, in qua citat, & dicit ſe iudicẽ, licet in alia
ſit iudex, citatus nõ tenet̃ cõparere, & habitus proceſſus nõ te
nebit quo ad aliquẽ ꝓceſſum, adeo ꝙ puto ꝙ nec excõicatio
teneret: qa ex quo licet alias in iſtũ hẽat iuriſdõnẽ, reſtringit
citationẽ & ꝓceſſum ad cãm nõ ſuppoſitã iuriſdõni, euiden-
ter intendit ꝓcedere ex cã, ex qua nõ põt, & nõ vult, ex qua cã
põt: & ſic nõ valet, repugnãte &c. de offi. dele. cũ ſup. Qđ puto
ẽt in ordinario. Iõ dixi, & puto epm Bono. cui nõ ſum ſubdit⁹,
vt laicus citauit me vt cõparerẽ ꝓ quibuſdã neceſſarijs eccle-
ſiæ ſuæ, & lapſo certo termino me excõicauit: intẽtio ſua erat
me citãdi ꝓ lectura, vt irẽ Bono. cã expſſa, & ficta nõ erat ſuppo
ſita ſuę poteſtati, qa ꝓ lectura nõ erã ei obligatus, ſed cõitati,
ſi qua erat obligatio, q̃ ſpectabat ad laicũ iudicẽ, vel tenẽtem
locum eccleſiæ, vt ad delegatũ, qui tũc ibi erat, nec ẽt pro fa-
ctis eccleſiæ ſuæ arctabar: dixi ꝙ non eram excõicatus, qa extẽ
debat manũ extra iuriſdõnẽ ſuã. Et per hanc viam concorda
bunt opi. in d. c. cum olim. Ad hoc qđ no. de offic. dele. cum in
iure. de reſcr. paſtoralis. vbi ſñia lata in executorẽ non valet,
qñ non eſt rebellis: qa de nunc executor ſubmittit̃, qñ eſt re-
14 bellis iuriſdõni delegatæ. ¶ † Venio ad ordinariũ: & ſi qdem
exprimit ſe iudicem, & certum eſt eum non eſſe, caſus eſt pla
nus. Si exprimit ſe iudicem, & eſt, ſed non eſt certum, idẽ, quia
valet omnis proceſſus. Si eſt iudex, ſed eius iuriſdõ eſt elidibi-
lis, & exprimit ſe iudicem, idem ꝑ oĩa vt in delegato. Si eſt iu-
dex, & nõ exprimit ſe iudicẽ, vbi eſt dubiũ an ſit, vt qa citat nõ
ſubditũ, q in veritate eſt ei ſubiectus rõne ꝯctus: ſatis puto idẽ
quod in delegato. & hoc ẽt tenet Inn. ſi non eſt iudex. Proſe-
quar ergo tres caſus dubios. Primus, qñ nõ eſt iudex, nec eſſe
põt. Secundus, qñ non eſt, ſed eſſe poteſt: vt ſi laicus citet cleri
cũ in cã ſpũali, non arctat citatio quo ad aliquẽ ꝓceſſum, de
ord. cog. tuã. ¶ Venio ad ſm, qñ nõ eſt, ſed eſſe põt: dic, ſi fun-
ditus nõ hẽt iuriſdõnẽ quo ad aliquem, per oĩa dic idẽ quod
dixi ſ̃. in delegato, qñ nõ hẽt aliquã iuriſdõnem. Si hẽt, ſed nõ
quo ad iſtũ: tunc ſi exprimit aliquã cãm in citatorio, per quã
cõcludit̃ iuriſdictio, ſi ſit vera, puta quia ibi contraxit vel deli-
quit, vel qa agit de re, quã ibi habet: tũc qdã dñt ꝙ ſi ibi com-
paruit, vel ſi ibi inueniat̃ ſine aliqua citatione, tunc põt ibidẽ

retineri,

retineri, donec pſtet cautionē de ſtando iuri, vel lit. ɔteſt. ff. de iudi. l. 2. §. pe. Sed male dñt, quia illa loquunt, qn cōparet corā iudice, q alias hēt in eū iuriſdōnē, ſed ex aliqua cā hēt priuilegiū reuocādi domū: de quo dixi plene de fo. cōp. c. fi. Alij dñt, ꝙ ſi nō cōparuit, citatio non arctat eū: qa licet ibi deliquiſſet, ex quo extra territoriū, citatio nō arctat eū. Si aūt cōparuit, & rūdit nō errās in facto, vel in iure: & valet ꝓceſſus, qa ꝓrogata eſt iuriſdō: ſuus aūt iudex exequet̄, ſi res nō ſunt in territorio ſñiantis, ff. de iudi. l. miles. §. ſi. de fo. cōpe. poſtulaſti. C. de re. cre. l. actori. Qñq; venit, ſed poſtea ɔtumaciter receſſit: vł erat in territorio, & poſtea citatus receſſit: dñt ꝙ tenet ɔ̄ ipsū ſñia excōicationis, & poterit ꝓcedi, ſi cā erat talis, in qua poſſit lite non conte. ꝓcedi, ēt ad ſñiam diffinitiuā, vt lit. nō ɔte. qm̄. Nō ob. ſi dicas, ꝙ nō eſt verū, qa ibi ɔ̄xerit: & ſic cōperta veritate, nō valebit ꝓceſſus: qa opi. cedit veritati, viij. di. q cōparata. qa debebat venire allegaturus cām: ſed ex quo citat᷒ nō venit, cōtumax reputat: qa eius eſt cognoſcere an ſua ſit iuriſdō, de reſcri. ſup lr̄is. ff. de iud. ſi qs ex aliena. ff. ſi quis ius di. non ob. l. j. Alij, & in hoc reſidet Inn. dñt, ꝙ licet valeat ꝓceſſus punitiuus cōtumaciæ, vbi vera exiſtente cā deferente iuriſdōnē poſſit citare, non valebit ꝓceſſus in principali, ex quo ibi nō ɔ̄xit, ēt ſi talis eſſet, vbi ꝓcedi poſſet lite non ɔte. niſi primo cognouerit an ſua ſit iuriſdō, & pronuntiauerit ſe cōpetētē, & poſt cognitionem an ſua ſit iuriſdō proceſſerit in principali: qa vr̄ tunc ſe ꝓnuntiare competentē. Nec ob. ꝙ ſit lata ſñia a nō iudice, qa ſup hoc eſt iudex, an ſit cōpetens, & ꝓnuntiando ſe facit iudicē, niſi appellet: imo nec tūc appellare pōt, ex quo eſt cōtumax, 2. q. 6. ei, q. §. ſunt ēt. Dicit tñ ſecus ī delegato. Tu dic hoc caſu, qñ non hēt quo ad iſtū, ſed quo ad alios. ꝙ ſi hēt, ſed exceptione eſt elidibilis, idē ꝑ oīa qđ hoc caſu dixi in delegato. Valet em̄ ꝓceſſus & in principali, & incidenti, ſi nō hēt ipſo iure, ex quo ibi nō ɔ̄xit, vel deliquit. Si eſt certū ꝙ non hēt, adhuc ꝑ oīa dicendū ꝙ nullus ꝓceſſus valet in cōtumacē. Si eſt dubiū, ſi citat eū extra territoriū, citatio non arctat eū, niſi ad diſtringendas res, vt in c. Romana. §. ɔ̄hentes. & tūc poſſet bñ ꝓcedere ɔ̄ eū ad ꝓceſſum ɔtumaciæ punitiuum quo ad res ibi ſitas, nō quo ad afficiendā ꝑſonā: qa ēt ſi in veritate ibi ɔ̄xiſſet, eū nō poſſet excōicare extra territorium non præuentū. Si eum præuenit, vel citatus venit, & cōtumaciter poſtea receſſit: tūc qa præuentus eſt, valeret ꝓceſſus in incidēti, nō in principali, niſi añ oīa ꝓnūtiādo ſe faceret iudicē, vt dixit Inno. Quādoq; citat᷒ venit, & ꝓſecutus eſt: & tūc ꝓrogat̄ iuriſdō, ex quo hoc fecit ſciēter nō errās in iure, vel in facto, & valebit ſentētia diffinitiua ēt ɔ̄ eū: quā exequet̄ ſuus iudex, ſi ibi nō hēt bona, ꝓpoſita actione in factū, ff. de re iud. l. miles. §. pe. C. de iureiur. l. actori. ¶ No. bene, ꝙ ſñiā nō exequit̄ coram alio iudice ſine remiſſione, vel requiſitione ſñiantis, niſi per actionē in factū: dixi credo, de libel. ob. c. j. & de fo. cōp. poſtulaſti. ¶ Venio ad ſm̄ principale, quid iuris, ſuppoſito, vel apparēte defectu iuris agētis, an citatio arctet citatū: & hoc pōt eſſe multipłr. Qñq; ex ꝑſone defectu, qa nō habet agens legitimam perſonam ſtādi in iudicio: ſi hoc apparet ex tenore citationis, cōparere nō tenetur, vt qa citat̄ vt veniat rñſurus pupillo, vel excōicato, vel alicui alteri ꝑſonæ, q̄ nō hēt ptātem ſtandi in iudicio: & nō tenet̄ cōparere, qa citatio vt hñs expſſum errorē nō tenet, & ſic non arctat, ff. ſi. qs. cau. l. quoties. §. ſi ſeruus. ff. de ꝓcu. l. fœminas. ſ. de iud. intelleximus. Idē ſi citat̄ ad rñdendū ſpoliatori, hoc expſſo ī citatione: & qñq; nō hēt pp delictū, vel aliud, ptātē agēdi ɔ̄ illū, ɔ̄ quē agit: & hoc expſſo in citatorio citatio nō arctat citatū. Idē ſi citet vt rñdeat militi ꝓ alio agenti. Idē ſi hoc non exprimit ī citatorio, ſed ałs eſt notoriū iudici, ꝙ iniuſte citat: qa hæc ſunt paria, citationem cōtinere ītolerabilem errorē, vel notoriū eſſe errorem. Ad qđ no. ſ. de iud. examinata, & qđ no. de offi. vica. c. j. ꝑ Inn. ad hoc de re iud. īter ceteras. & de ap. ſolicitudinē. & qđ no. de ſen. excō. ꝑ tuas. Qñq; apparet defectus citationis pp defectū iuris agētis circa merita, vt qa agēs nō hēbat ius agendi, & hoc ɔſtabat: ſatis puto, ꝙ ſi hoc pateat ex tenore citationis, citatio non arctabit. Si hoc non pateat ex tenore citationis, & pp eius ɔtumaciā ꝓcedat̄ ad miſſionē, & tñ agens nō habebat ius agendi in effectu, qa aduerſario competebat exceptio: dicit hic Inn. ꝙ ſi ipſe, q obtinuit mitti, ſciebat ſe nō hr̄e effectuale ius agendi, quia cōpetebat exceptio, & doloſe obtinuit mitti, reuocabit miſſio, ff. de pecul. l. ſi eo tp̄e. & repetet abſens ſuā poſſeſſionē. Et ſi excipiat̄ de miſſione facta, & contumacia, replicabit̄ de miſſione doloſa: imo plus dicit, ꝙ vbi qs eſt tutus exceptione, non valebit miſſio ɔ̄ eū: & ſi expellat̄ miſſus, non dabitur actio ex eo, ne vis fiat ei, q in poſ. miſ. eſt: quia nō īntereſt actoris mitti in poſſ. bon. eius, q tutus eſt, ff. ne vis fi. ei. l. j. §. hæc verba. ſic loquit̄ ff. de pec. l. eo tp̄e. Nō ob. ff. ex qui. cau. in poſ. ea l. in poſſeſſionē, qa in creditores miſſi ſunt ꝓ debito ɔdōnali, quouſque cauet de debito exiſtēte ɔdōne. Hoc dubiū tāgit glo. ff. ex q. cau. in poſ. ea. l. Fulcinius. §. p̄tor. & ibi ſunt opi. Spe. illas recitat ī ti. de primo, & ſcđo decre. §. nunc videamus. ver. ſi. & ibi tenet opi. Ala. an in preſentem ſit latum decretum, an in abſentē, vt primo caſu teneat: & īputet ſibi, q nō oppoſuit: ſcđo nō teneat. Glo. tenet indiſtincte ꝙ non tenet. Et hoc tenēdū, qa qñ decretū ɔtinet iniquitatem ex parte petentis, eo ꝙ eſt iniuſtū, eſt nullū, vt qa ex falſa cā latū eſt, l. cū vero. §. ſubuentū. ff. de fideicō. li. & hoc tenet ibi Bar. & ff. de acq. poſ. l. iuſte. ad hoc l. tutor ſi petitus. & l. Seio egreſſe. ff. de tut. & cu. da. ab his. ad hoc l. ſi eo tp̄e. Et ibi latitare nō dr̄, qa pñs ſi eſſet, rñdere nō teneret̄: & ſic nō valet ɔ̄ nō latitantē, ſi pp eius ɔtumaciā ꝓcedat̄ ad diffinitiuā: bñ valeret proceſſus, ceſſantibus falſis probationibus, vt l. cum putarē. ff. fam. erciſ. & l. poſthumus. in prin. ff. de inoff. teſt. ceſſantibus falſis. iō dixi, ꝙ tunc in abſentē proceſſus eſſet nullus, ff. de iud. l. ſi prætor. §. Marcellus ff. ad Tre. l. ſi ſeruo inuito. §. cū p̄tor. & qđ ibi no. No. Inn. de reſcrip. cū dilecta. & de re iud. cū Bertoldus. ¶ Venio ad vltimū principale, qñ apparet defectus alterius accidētis: dic qñq; eſt defectus ex parte citati, vt quia impeditus: & tunc dic, ꝙ ſi hoc eſt notū citanti, citatio non arctat citatū, ff. de re iud. l. quæſitum. no. ſ. de ꝓcu. querelā. & fortius ſi hoc apparet ex tenore citationis. Si non apparet, nec eſt notū iudici, citatio arctat, & valet proceſſus, qui in eū geri poteſt in fictū, vel apparētē verū contumacē: reſtituit̄ tñ ex clauſula gñali, ff. ex q. cau. ma. l. ſed & ſi per p̄torē. §. vltimo. ad hoc de re iud. cū Bertoldus. ff. de dā. infe. ſi finita. §. ſi forte. de quo dicā plenius de dolo. ɔtingit. Si eſt alter defectus: & hæc ſit prořa ſm̄ Inn. hic, q ɔcludit etiā ad præmiſſa, ꝙ vbicunq; citatus hēt aliquā exceptionē declinatoriā ex aliquo accidēti, ꝑ quā, ſi pñs eſſet, non arctaret̄ ad cōparendū. Hæc ſi exprimit̄ in citatorio, vel alias eſſet notoria, citatio non arctet citatū ex defectu citationis, ſi citat ad diem feriatum, de ferijs. c. fin. Si citat de eo, de quo nō p̄t eſſe iudicium, vt de Luna, vel Sole, ff. de iudi. l. quemadmodū. C. de ſtudijs li. nō cō. l. 2. li. xj. ſi exprimat locū inhoneſtū, ff. de ar. l. ſi cū dies. §. ſi arbiter. Idem ſi nō exprimit, ſed eſt notoriū iudici vt iudici, ꝙ citatio ɔtinet iniuſtum, vt ſi citat ad locū notorie non tutū: ad hoc de re iud. cle. paſtoralis. licet prudenter faciat, ſi mittat ꝓcuratorē, 3. q. 3. ſi egrotās. Nā tut᷒ erit exceptione doli ɔ̄ aduerſarium, qui doloſe ſic obtinuit eū citari, ar. ff. de eo, ꝑ quē fa. eſt. l. j. §. ſi reus. Et ſi neſciuerit iudex, vel aduerſarius, dabit̄ ſibi reſtitutio ex cła gñali, ff. ſi qs. cau. l. 2. & ꝑ totum. Ho. dicit idē, qñ ɔſtat de dolo aduerſarij, vt opus ſit reſtitutione, de reſti. in inte. ex lr̄is. ſm̄ Hoſ. ſed ibi non erat notoriū, & hoc puto. Nec ob. ſi dicat, notoriū nō excuſat ab oppoſitione, licet a ꝓbatione, vt ī cle. appellāti. de ap. & no. vt lite nō ɔte. accedēs. j. qa hoc ſurgit ex defectu citationis notoriā iniuſtitiā habentis, quæ ex hoc vitiat̄: ſed ſuppoſita validitate citatiōis nō excuſaret̄ ab opponēdo. Ad hoc qđ no. de cenſi. cū venerabilis. Nō ob. ī p̄dictis, ſi dicatur nihil poſſe eſſe in citatione iniuſtū, qđ non poſſit hr̄e dubitationē, vel excuſationē. Nā ſi citat̄ vt rñdeat dño ſeruus, hoc pōt eſſe, ſi ſup tollerabili iniuria de eo cōquerit̄, Inſti. de his, q ſunt ſui, vel alie. iur. §. j. Idem ēt in oībus alijs rñdet Inno. ꝙ ex quo illicitū, & iniuſtū poſuit in citatione, illud iudicabit̄ ſm̄ cōem & regularem ɔcurſum, nō attento caſuali euentu, niſi adijciat caſum ſingularē, & exprimat in citatione, ex quo excuſet̄ iniuſtitia: qa tales caſus nō p̄ſumunt̄, ſm̄ Inn. Ad hoc qđ no. ī ſim. de notorietate, q̄ ſp pōt hr̄e excuſationē, de coha. cle. & mutua, & c. veſtra. ad hoc l. ſeruus quoq;. ff. de hæred. inſti. ad hoc qđ no. ſ. c. ꝓxi. de ſen. excō. venerabilib᷒. ad fi. lib. vj. ſm̄ Io. An. Si aūt hæc nō exprimunt̄ in citatorio, vel aliàs nō ſunt notoria, tunc ſi agit̄ de ꝓceſſu ɔtumaciæ punitiuo, debet, ex quo citatio eſt formalis, cōparere citat᷒ allegaturus priuilegiū ſuū: aliàs poteſt mulctari, & excōicari, & etiā miſſionem pati, etiā ſi ſit pupillus: & ſic ꝓceſſus contumaciæ punitiuus ei infligi. Si agitur de proceſſu principali, tunc ex quo ſupponit̄ fundamentū iuriſdōnis, licet poſſit ex altero capite opponi ɔ̄ ꝓceſſum, ſi ſumus in caſu, in quo ɔ̄ abſentem poſſit ꝓcedi lit. non ɔteſt. in appellationis cā, vel ſimili: tūc valebit proceſſus, adeo ꝙ vltra terminum, intra quem non poſſit opponere, ſi p̄ſens eſſet, nō poterit etiā repreſentatus ante finitū proceſſum opponere, ne contumaciter abſens melioris ſit ɔdōnis q̄ p̄ſens, in Auth. vt oēs obediāt iudi. prouin. §. ſi autem. Ad hoc, quia bene fecit iudex, qui proceſſit: non debet ergo hoc reuocari, de reſti. ſpo. audita. ſed reuocaretur, ſi declinatoriæ iudicij admitterent̄. Per quæ concludit regulam, ꝙ tam in dilatorijs, q̄ in declinatorijs, q̄ etiam in peremptorijs, ꝙ in illo ſtatu cauſæ admitteretur abſens contumaciter ad opponendum, in quo admitteretur, ſi præſens fuiſſet, & in illo ſtatu repelleretur, quo repelleretur ſi præſens fuiſſet, quia non debet eſſe melioris conditionis contumax, quam obediens, de poſt. præla. c. j. de dolo. veritatis. De quo dic, vt de elec. c. j. lib. 6. ī verbo abſentia. vbi dicitur, ꝙ vbi non ſperatur lit. conteſta. quia in abſentem proceditur, ille terminus habetur pro lit. conte. ad excludēdas dilatorias: quod fit vel fieri ſolet poſt litem ɔteſtatam in præſentem, vel in ipſa lit. conteſta. & ſic debet de alijs terminis. Idem quod hic no. pouit Innocentius ad literā, j. de appel.

ſi duobus.

ſi duobus. Et hoc tenet Lapus ſua allegatione cxvij.ad hoc di
ctum Spec. in Spe.de app.§.quałr.ver. ſed pone.& Pau.in cle.
ſæpe.de verb.ſig.per q̄ tenet Lapus vbi ſ̄.ꝙ poſt dationē termi
ni ad probandū vſuras repetēti non admittiť cōtumax oppo-
nēs exceptionē dilatoriam,ꝙ ille non ſoluerit vſuras,q agit,&
vſurarius fuit: quia tales exceptiones debēt opponi in ingreſ-
ſu iudicij:& qa ex quo eſt ꝓceſſum ad actus,q fiunt,vel fieri ſo
15 lent poſt lit.conte. hr̄ lis pro conte. ¶†Quæro cū gl.j.quando
dicať ita explicite reſcriptum trāſmiſſum, ꝙ potuerit abſque
16 alio diſcurſu deliberare?gl.declarat, q̄ clara eſt.¶†Quæro ſe-
cundo,an in criminali in citatorijs debeat inſeri id,quod obij
ciendū,vel de quo accuſandus qs ſit. Sic diſtinctim gl.dicit ꝙ
ſic,v.q.ij.ſi primates. Dic hoc verum nō de neceſſitate,ſed ad
cautelā ad excludendas deliberatorias.Et ſic pōt verificari gl.
Io.3.q.2.in ſumma, q̄ dicit, ꝙ in criminali non danť delibera-
toriæ:qa illud verum,qn̄ cā eſt in citatione explicite inſerta:ſi
nō ſit explicite tranſmiſſa,dabunť. Et ſic debet intelligi quod
no.2.q.8.præſcripta. De quo per Hoſt.in ſum.eo.ti.§.j.ver.aliç
deliberatoriæ.Ad hoc quod nōt.Io.2.q.3.ſi quis iratus.Ioā.de
Lig.dicit eas dandas in criminali, quātūcūq; reſcriptū ſit trāſ-
miſſum:quia ibi exigitur libellus bene formatus,& multa pn̄t
opponi ꝯ libellū,2.q.8. libellorum.in quibus opus eſt delibe-
ratione:iō dāda eſt,ſ̄m eū.Itē datur deliberatoria,vt diſcutiať
perſona accuſatoris.Sed pōt dici,ꝙ glo.& tex.intellexerunt in
deliberatorijs circa ſubſtātiam petiti: quia non petebat deli-
beratorias ad rn̄dendū circa formam libelli,ſed circa ſubſtan
tiā petiti. Ideo dicit gl. ꝙ ad cautelā quidā faciunt in fine cita-
tionis ponit libellū, vt illius p̄textu poſſit deliberare an velit
cedere, an contēdere: & tunc non dabunť deliberatoriæ. Ad
hoc l.j.§. defendi.ff.ex qui. cauſis in poſ.ea.v.q.ij.primates. &
Arch.3. q.ix.caueant. Talis tn̄ tranſmiſſio libelli non eſt ſuffi-
ciēs ad iudiciū ordinandū,niſi iterato offerať, vt no.Io.An.de
lib. ꝯcep.§.nūc videndum.in prin.in addi.An poſſint peti deli
beratoriæ pro q̄rendo aduocato, & conſilia amicorū. Glo.ꝙ
ſic,1.q.3.de iudicijs.ff.ex qui.cau.ma.ab hoſtibus.§.ſed qđ ſim
pliciter.Glo.concludit, ꝙ ad reſpondendū libello nō dabunť
induciæ pro q̄rendo aduocato: qa ipſe habet per ſe rn̄dere li-
bello,ſ̄.de iud.paſtoralis.& de ſuo facto dēt eſſe certus.Dic de
hoc,vt no.ſ̄.vt lit. non conte.c.j.quia dari debēt, licet habeat
ꝑ ſe rn̄dere:qa hēt inſtruere aduocatum,& ꝯſulē,qūo rn̄deat,
vel an ſibi expediat cedere,vel cōtendere, & vt videat an recte
ſit libellus ꝯceptus:& hoc ſi petat nō malitioſe,ſed bona fide:
qđ eſt arbitrio iudicis dirimendū, ſ̄m no.de iud. paſtoralis.vt
lite non conte. c.j.Pro abſentia tn̄ aduocati,an debeat dari di
latio ibi, no.ff.de iud.ſi longius.vbi ſi ī breui abſentaturus eſt,
danda eſt,aliàs nō.oīno vide Cyn. in l.velamento.C.de poſtu.
& l.properandum.§.illo proculdubio. de iud. Pro conſulēdo
aūt amicis non eſt danda dilatio,l.j.C.de dila.in glo.in verbo,
17 inſtrumentorū. ¶†Quæro,an actori debeat dari dilatio:dic,
ꝙ non ab initio, quia debet inſtructus venire ad cām,3.q. 3.
ſpatium,ver.ei autē.Hoc dicit ab initio,qa ſi reus excipiat,ſup
ipſa exceptione habebit deliberatorias,vt no.in ver.ſtatim al-
leg.data tn̄ reo ꝓderit actori, in Spe.de dila.§.vidēdum.ver.in
ſum.& ver.qd ſi reus. vbi qd ſi ibi reus renūtiauit dilationi pe
titæ,an actor poſſit illa vti.de quo in l. petēdæ.C.de tēp. in in-
teg.reſti.pet. Cy.dicit in l.j.C.de dila.& nō danť deliberatoriæ
ad libellū actori,ſed ſic ad oppoſitiones. Ad hoc gl.C.de dila.
l.ſi qn̄.per q̄ dať pro regula,ꝙ ſuper eo, ſup quo qs dēt venire
inſtructus,nō dēt dari dilatio. Ideo nō danť actori ad libellū,
nec ad probandū reſcriptū,nec procuratori actoris ad probā-
18 dum mandatū.¶†Quęro,quātę ſunt iſtæ dilationes?Dicit gl.
ꝙ hodie ſunt arbitrariæ, vt conſiderata locorū diſtātia, & tp̄is
qualitate,inducias cōcedat,ar.de app.cū ſit Romana.de re iu
di.quod ad cōſultationē.niſi forte in illis,de quibus 3.q.3.ſpa-
tium.C.e.l.j.qa maiores illis dare non pōt, licet poſſit illas dè
curtare,vt ex illa litera patet: quia hæc materia non eſt plenè
a Doctoribus tradita Canoniſtis,an,& qn̄ poſſit dilatio mode
rari,vel augumentari. de hoc per Doc. in authē.qui ſemel.C.
qūo,& qn̄ iud.Cy.in l.j.C.de dila.& in auth.qui ſemel.C.qūo,
& qn̄ iud.per But.late in l.ad perēptoriū.ff.de iud.per gl.Cyn.
& Gul.pleniſſime,q̄ hic non poſui.& Bu.& Ia.de Are.in auth.
offerať.C.de lit.conte.¶Videnda ſunt aliqua.Primo,an & qn̄
iudex poſſit arctare,vel elongare. Secundo,ſuppoſito ꝙ cū cā
ſaltem poſſit,quæ dicať lt̄ima cā. Tertio,dato ꝙ poſſit,an ī ar-
bitrarijs iſtis, ſi detur alia poſt primam, exigatur cauſæ cogni-
tio,ſicut exigebatur in primis a iure datis. Quarto,an vna di-
19 latione pendente,alia poſſit dari. ¶†Venio ad primū, dic qn̄-
que datur a lege ſimpliciter abſq; miniſterio iudicis:qn̄q; a le
ge miniſterio iudicis. Si datur a lege abſq; miniſterio iudicis,
Iac.de Are.dicit illam non decurtandam,vt in x.diebus ad ap-
pellandum:in anno ad appellationē proſequendā:in quadriē
nio ad reſtitutionē petendam,vt in l.ſi.C.de temp.in inte.reſt.
pe.Idem in tp̄e dato ad accuſandū iure mariti,C.de adul.l.iu-
re mariti,& l.in adulterijs.Fallit tn̄,qn̄ datur a lege ſupplendo
defectū iudicis, vt l.2.& l.4.§.condemnatū.ff.de re iud.vt in tē
pore ad exequendā ſn̄iam. De quo de offi.delega.quęrenti.ad
hoc gl.Ber.in c.cum ſit Romana.de app.q̄ dicit tp̄s datū ad ap
pellādum nō poſſe ꝓrogari. Bar in d.l.2.tenet ꝙ cā ſubſiſtēte
data a lege poſſunt ꝓrogari:qa illæ,quæ a lege ſtatutæ ſunt ad
agendū,& excipiendū,perēptoriæ,in qbus eſt graue p̄iudiciū,
poſſunt prorogari,l.iudices.C.de iudi.& Dy.in c.indultum.de
de reg.iu.lib.vj.alle.ꝓ caſu ĵ.de excep.paſtoralis. & in tp̄e dato
ad agendū, C.de accu.l.ſi ea. de inge. ma.l.diffamari.l. Titia.
de accu.& l.ſi eo tp̄e.C.de remiſ.pig. Iſtæ loquunť in termino
hominis cōiter:vnde modicū faciunt. Itē in tp̄e reſtitutionis,
ff.de min.l.intra vtile.Item in tp̄e dato ad adeundā hæredita-
tē,vt l.ſi quis inſtituať. de hære.inſti.de acq.hære.l. quandiu.l.
j.in fi.de iure deli.l.j.de ſuc.edic.l.pe.C.de iure deli. Itē qa dať
tp̄s iudicatis,& lex nō ſupplet,imo dat,ſiue iudex det,ſiue nō,
vt l.4.§.ſi quis ꝯdēnatus. Hæc ꝓcedunt,qn̄ datur dilatio ad il-
la,ēt quæ ſunt magni præiudicij. Quādo aūt iudex dat ad,le-
gē aliquā deliberatoriā proponendā, an ex cā hæc dilatio poſ-
ſit prorogari, vide quod not.de excep.pia.li.6.& de ſen.excō.ſo
let.e.li.Qn̄q; dať cum miniſterio iudicis: & tūc ſiuē dicat lex,
ꝙ non det minus, ſiue ꝙ non deť plus, adhuc ex cauſa poterit
moderari,vt in auth.qui ſemel.C.qūo,& qn̄ iu.ibi,non minus
xxx.&c.& d.l.2.C.de re iu.& multo fortiꝰ hoc poterit,ſi ſimpłr
ſit data dilatio,vt d.l.2.& auth.offeratur.C.de lit.ꝯte.& ibi no.
20 & 3.q.3.offeratur.¶†Ad ſ̄m,q̄ ſint cauſæ legitimæ abbreuian
di.Dic ꝙ conſuetudo fori,ſ̄m Bar.vt d.auth.qui ſemel.C.qūo
& quando iu.l.3.in fi.ff.de teſti.Si iuriſdō eſt modico tempore
duratura,vt in cauſis officialium, qui debent finiri intra qn-
que dies,vt l.j.vt omnes tam ciui. q̄ mili. cauſæ. Nam ſi dareť
maior dilatio,abſurdum eſſet.Ad hoc no.de offi.dele.de cau-
ſis,& caſus eſt de offi.deleg.ꝯſuluit.Itē eſt cā iuſta,ſi cā eſt mo-
dicæ quantitatis,in auth.niſi breuiores.C.de ſen.Item ſi eſt cō
tētio de re tempore peritura, vt quia eſt contētio quis debeat
eſſe rector futurus proximis ſex menſibus,l.j. de glan.legē.ad
hoc de iud.c.fi.Item elongari pōt,vt ſi eſt cā cum cōltate,cum
qua oportet haberi conſilium ad hoc ĵ.e.expoſuit. Item ſi eſt
cā de equo, qui intra dilationem magnam plus comederet,
q̄ valeret:ad hoc l.moderamine. C.de anno. & tri.li.x. Item ſi
eſt cā alimētorum : qa ſi expectareť, periret qs interim fame.
Item eſt alia cā, quando iudex pluries auditis allegationibus
partium, vel peremptorie,ad ſn̄iam citare, non poterit arcta-
re dilationes,de quibus ff.de iud.ad peremptorium. & ſolum
ſemel citare,vt l.nōnunquam.ff.de iud. Item ex qualitate per
ſonæ:nā maior debet dari dilatio ſeni, q̄ iuueni.l.cōtinuus.§.
ſi qs.ff.de verbo.obli.l.ad peremptoriū.& l.ſeq.& l.nonnunq̄.
ff.de iud.Item eſt cauſa in eo,qui fecit quod potuit, vt d.l.2.&
propter contumaciā eius, qui poſſet, & non vult,vt ibi. tenet
autem arctatio,nec tunc lex ſupplet, quādo fit cum cauſę co-
gnitione. Qn̄ fit ſine cauſæ cognitione, Iac.de Are.dicit,ꝙ lex
ſupplet,vt l.4.§.ſi qs condemnatus.ff. de re iud. Sed dicit Bart.
ꝙ lex ibi dat,nō ſupplet.Imo vr̄ ꝯrium, quia ſi datur breuis,p̄t
appellari,vt ſ̄.c.j.Et ſi lex ſuppleret, nō appellareť,ſ̄m Bar.no.
ex quo ius releuat grauamen, licet quantum in ſe iudex iniu-
ſte faciat, non poteſt appellari. Quis autē in cā appellationis
probet vel cām,vel defectum cauſæ,no.ĵ.de acc.ad petitionē.
21 ꝑ Inn.ſ̄m Bar.¶†Ad tertium, an vbi in ordinarijs exigebatur
cauſæ cognitio in dāda ſecūda, ita exigať in iſtis ad arbitrium
moderatis ſ̄m formā.l.in pecuniarijs.ff.de ferijs. Dic ꝙ ſic:qa
iſtæ ſuccedunt in locū dilationis legalis, quæ danť ī d.l.j.C.de
22 dila.ad hoc l.ordo.C.de excep.rei iud.de pœnis.l.hodie.†Quę
ro,an vna dilatione pendente,alia poſſit dari. Dic, rłr non, vt
l.ſiue pars.C.de dila.de app.ſignificante. Fallit,quando articu
lus,ſuper quo dať ſecunda,non contingit primū,ſup quo pen
det dilatio:nam data dilatione probandi per teſtes,poterit da
ri dilatio ad probandū per inſtrm̄,l.gn̄ałr.ver.nullo.C.de reb.
cre.Idē Cy.in d.l.ſiue pars. Si eſſet præiudicialis ad primā,tūc
ſecus,vt d.l.ſiue pars. Fallit ſcđo,qn̄ prima dilationis cā eſt fi-
nita.Nā ſi ſtatuta eſt dilatio x.dierum ad veniendum, & qs ve-
nit in prima die, finita eſt cā dilationis, altera pōt ſtatui,ff.ad
Treb.l.a filio.§.fi.Ad hoc l.3.§. Stichus annua.ff.de ſta.li. Hoc
etiam ponitur C.de dila.ſiue pars. Fallit,qn̄ dilationes eodem
inſtanti danť,vt qa do tibi x.dies ad probandū, & exinde do x.
alteri parti ad probādum. Ad hoc ff.de inof.teſta.l.qui de in-
officioſo.ſ̄m Barto.tex.eſt exp̄ſſus de proba.licet cām.Ad hoc
cōis practica, vbi certus ſtatuitur terminus cum diſtinctione
tp̄is,vt x.pro prima,&c.Non aūt idē tp̄s poſſet ſtatui ꝓ prima,
ſcđa,& tertia.Dicit Bar.C.de dila.ſiue pars. Ad duos aūt actus
ſimul non poteſt dari dilatio, quando non ſunt cōpaſſibiles,
ſed ſi poſſunt dari,ſub diſtinctione: vbi aūt ſunt cōpaſſibiles,
bn̄ pōt dari eadē dilatio. Et hoc ēt tenet Spe. de dila.§.nūc vi-
dendū.verſi.ſum.Fallit etiā, niſi iudex dilationē datā reuocet,
ff.de re iud.l.qđ iuſſu.& ibi Bar.ad hoc l.qualiter.ff.de arb.ſ̄m
Cy.in d.l.ſiue pars. Fallit, quando debitor fugere velit,l.ait ꝑ-
23 tor.§.ſi debitorem.ff.de his, quæ in frau.cre. ¶†Quæro cū gl.
quot

quot dilationes dant. Gl.dicit, ꝙ in pecuniarijs cauſis tm̃ vna
dat:ſcđa, vel tertia dãda eſt cũ cãæ cognitione.ff.eo.l.vl.& l.cũ
rõne.In criminali dant duæ actori, tres reo, ff.eo.l.vl.& l.cum
rõne.De hoc dic, vt in d.l.vlt. cuius materiã explicabo in c. in
24 cauſis.j.de teſti. ¶†Quæro, qualr debet dari dilatio.dic ꝙ iu-
dice ſedente ꝓ tribunali, & parte præſente, vel ad hoc citata,
vel cũ cauſæ cognitione.Io.An. dicit, ꝙ vr̃ ſufficere ſi itinerat
per locum vbi ius redditur. De quo ff.de inter.act.l.noluit.ad
hoc qđ no.de re iudi.c.vlt.in gloſ.pe.ibi not. ꝙ exigit, ꝙ ſedeat.
De hoc in Spe.e.ti.§. vlt.in fi.Hæc vera in dilationibus ꝓbato-
rijs:ſecus in citatorijs, vel deliberatorijs, vt dixi ſ.& no.Spe.in
loco præalle.Ibi etiam tenet Spe.ꝙ dilatio, quæ debet dari cũ
cauſæ cognitione, debet dari a iudice ſedente pro tribunali:
ſed non eſt neceſſe ꝙ ſedeat, vbi ſine cauſæ cognitione dat, ꝑ
illã l.a procedente. Hoc, vt debeat ſedere, qñ dat cũ cãæ cogni
tione, tenet But.in l.a procedẽte, ſiue in actu cognitionis cau-
ſę, ſiue in actu dationis dilationis : licèt quidã in primo exige-
rẽt vt ſederet, & nõ in ſecundo . Et maxime dicit hoc verũ, qñ
ſuper ea danda, vel non danda, præceſſit negatio inter partes:
quia tale decidi debet, & oportet ſnĩa interlocutoria, ex quo
pręceſſit ↄteſtatio.Bar. vult, ꝙ in prima dilatione. etiã proba-
toria, q̃ datur ſine cauſæ cognitione magna, & de facili datur,
non exigatur ꝙ ſedeat, in alijs ſic, in d.l.a procedẽte.Cy.dicit,
ꝙ ſi datur dilatio partibus non ↄ̃dicentibus, quia non exigit
cauſæ cognitio:tunc poteſt fieri a procedente, aliàs non.Con
clude oẽs, ſi dilatio eſt citatoria, vel deliberatoria, põt fieri a iu
dicente procedente: ſi eſt probatoria, tunc ſi pars non ↄ̃dicat,
põt dari a procedente.Si contradicat, & eſt prima dilatio, idẽ.
Si contradicat, & eſt alia requirens cauſæ cognitionẽ, dẽt da-
25 ri a iudice ſedente ꝓ tribunali:& hoc eſt tenẽdũ.†Quæro, an
iudex poſſit facere gratiã, prorogando dilationes.Gloſſ.dicit
ꝙ ſic, etiam poſt peremptorium, j.eo.ↄſuluit.De iſtis iudicijs,
& multiplici ſpecie, hr̃ 4.q.2.in ſumma.& in Spe.eo.ti.§.j.Sup
dubio gl.an iudex poſſit prorogare dilationes, dic, ſi eſt citato
ria, põt, ſm formã c.ↄſuluit.Si probatoria, Doc.tangũt de ap-
pel.ſignificante.& in Spec.in tit. de dila.§.nunc videndũ. ver.
& ſunt hæc.Mar.in 3.col.& ver.ſed nunquid.Guli. de Cug. in
l.j.C.de dila.dicit ꝙ citatoria dilatio prorogat, ꝓbatoria non,
quia datur cum cauſæ cognitione. Dic, ſi terminus non eſt ꝑ-
emptorius, poteſt prorogare dilationem, & decurtare. Si eſt
peremptorius ſtatutus de voluntate partiũ, non poteſt abſq;
partium cõſenſu.Ita dicit in c.ſignificãte. Si eſt ſtatutus abſq;
partium conſenſu ambarũ, tũc ſi vult prorogare ante lapſum
termini, poteſt, quia adhuc non eſt quæſitum ius aduerſario:
& maxime ſi hoc facit incõtinenti.Si vult poſt lapſum termi-
ni per viam prorogationis, non poteſt, quia non põt ꝓgari,
qđ non eſt, iam enim finitus eſt terminus. Ad hoc de offic.
deleg.ſignificantibus.ff.de preca.l.ſed & ſi manente.Si vult ꝓ
rogare nouiter dãdo cum cauſæ cognitione, & ex cauſa legiti
ma.& euidenti, poteſt, alias non, ff.de teſta.tu.l. antepe.ſm gl.
Quæ tene menti, quia quotidie contingunt.

SVMMARIVM.

1 *Dilationes deliberatoriæ nouæ non ſunt dandæ propter declarationẽ libelli, per quam natura negotij non mutatur.*
2 *Prælatus in cauſa eccleſiæ debet libellum offerre, & agere non proprio ſuo nomine, ſed eccleſiæ.*
3 *Libellus ſine concluſione, quando procedat.*
4 *Additio, ſeu adiectio inutilis ultra uim libelli & concluſionem, quãquam obſcura, quomodo non uitiat libellum.nu.11.*
5 *Libellus penes medium concludendi attenditur.*
6 *Dictio, amplius, quid importet, & ad quod tempus referatur.*
7 *Superflua declaratio in libello non uitiat libellum.*
8 *Ad probandum non arctatur quis ſuperflue narrata in libello ultra concluſionem.*
9 *Solutio cenſus qualiter probetur.*
10 *Libellum qualiter formare habeat prælatus agens pro rebus eccleſiæ.*
11 *Cenſualis res ut caduca efficiatur per non ſolutionem cenſus, quantum tempus requiratur.*
Locatarius per non ſolutionem penſionis lapſo biennio cadit a iure ſuo.
12 *Præſcriptio an uideatur probata, ubi teſtis dicit, quòd Titius poſſedit nouẽ annis, uel uiginti, & ultra, uel plus, aut paulo plus.*
13 *Teſtis deponens quòd talis poſſedit x.uel xx.annis, aut circa, non probat tempus x.uel xx.annorum.*

CAP. III.

1 LIteræ. ¶† Propter declarationem libelli, per
quam natura negotij non mutat, nouæ
deliberatoriæ non dabunt.In prima iudicis cõſul-
tatio, & appellati petitio. In ſecũda, ibi, nos igitur.
2 rñſio, & appellationis repulſio.¶†No.j.prçlatum,
debere offerre libellum in cã eccleſiæ, & agere nõ noĩe ꝓprio
3 ſed noĩe eccleſię. ¶†No.ar.ꝙ ꝓcedit libellus ſine cõcluſione.
4 ¶†No.3.ſm verũ intellectum, ꝙ inutilis adiectio vltra vim li-
5 belli, & cõcluſionẽ, q̃q̃ obſcurã, nõ vitiat libellũ.†Attenditur
ergo libellus penes medium cõcludendi, nõ penes modum
narrandi:& narratum, q̃q̃ obſcurũ, vltra concluſionem libel-
li, non reddit libellum obſcurum, circa illud declarandum
nõ ſunt dãdæ nouæ deliberatoriæ, cũ per primas potuerit de
liberare:ex quo nihil addit vltra ↄcluſionẽ libelli, a qua ſumi
tur libellãtis intentus. Sic & obſcura ꝓbatio, & incerta vltra
libellantis intẽtũ, ꝓbationẽ non vitiat ad limites intẽtus, de
tranſa.ꝑterea.de emp.& ven.cum cãm.Per quod tenẽt dñi de
Rota, ſua concluſione lxxxj. ꝙ narrans ſe obtinere beneficiũ
in impetratione ſecundi a ſe dotatũ, & creatũ, facta mentione
de corpore beneficij, non arctat ad probandũ creationem, &
dotationem:quia hoc eſt ſuperfluo narratũ, vt in cle.j.de ꝑbẽ.
6 ¶†No.de dictione, amplius, q̃ non refert ad modicũ tp̃s, ſed
reſpicit, & complectit dimidiã maioris tp̃is antea ſpecificati.
Vide, qa refert ad modicũ tp̃s, gl. de ver.ſig.cum inter.in ver-
bo, amplius, quæ dicit ꝙ ſi in libello ponatur, debet exprimi.
7 ¶†No.ꝙ in ſuperflua declaratione in libello non datur dila-
8 tio, & ꝙ ſuperflua ſeparabilia non vitiant.¶†Oppo.ꝙ non te-
nẽtur exprimere hanc dictionem, & plus.qa, vt patebit ex his,
quæ dicuntur cum gloſſ. ſatis erat certa intentio per tempus
expreſſum : id ergo adiectum vltra intentum non debet, licet
obſcurum, declarari, quia ex eo non variat intẽtio libelli.Sol.
Fatetur hic Hoſt.ex quo dat pro regula, ꝙ vbi aliquid notetur
vltra concluſionem libelli, illud obſcurum non vitiat libellũ,
nec ẽt ſi petat, arctatur libellans ad declarandũ. Ad hoc de fo.
compe.ex parte B. vbi non arctatur quis ad probandũ, qđ eſt
9 ſuperfluo narratũ vltra concluſionem libelli.¶†Quæro, qua
liter probetur cẽſus ſolutus.Rñdet hic Io.An.ꝙ ſi retro tribus
annis apparet ſolutum, quo ad præſumendam ſolutionẽ in
præteritum, ſufficit ſolutũ tribus annis, l.quicunq;.C.de apoc.
publi.li.x.Quod eſt verum, etiam in ſolutis quæ fieri debẽt ex
ↄ̃ctu emphiteutico, vt no.in l.2.de iur.emphy.& ſic dicit Bar-
to. Idem Domini de Rota, ſua concluſione ccxcix.vt illa lex
habeat locum in quolibet cenſu, vt no.Specu.de loca.§.nunc
aliqua.ver.xxvij.& duobus ſeq. Hoſt.in ſum.e.ti.§. hoc quoq;
notandũ.quod puto, vt præſumatur ſolutio quo ad finem pe-
rimendæ deliberationis, vel probãdæ, ſed non quo ad finem,
vt allegata pręſtatione decẽnali pro concludenda obligatio-
ne ſufficiat probare tricennalẽ ad concludendã præteritã, vt
10 præſumat obligatio, ff.de vſu.l.cum de in rem verſo.¶†Quæ-
ro, prælatus agens pro rebus eccleſię qualiter habeat formare
libellum.dicunt hic Vin. & Gof.ꝙ libellus debet formari no-
mine eccleſię, & non proprio, vt hic:quia prçlatus nõ hẽt ſuo
noĩe actionẽ directã, vel vtilẽ, de fi. inſtr.inter dilectos.Hoſt.j.
de reſt.ſpol.olim.addit rationem, quia ipſe non eſt dñs, ſed ꝓ
curator, de dona.c.2. Aut ergo agit nomine proprio, & male:
aut agit nomine eccleſiæ, & bene agit:aut ſimpliciter agit, &
dicunt quidam ꝙ male agit, quia in dubio agere cenſetur no
mine proprio, ff.de ſolu.l.& magis.l.ſi ita ſtipulatus.§.Chryſo
gonus.ff.de verb.obl.& ar.eius, quod ſolet dici, ꝙ intentãs a-
ctionem in dubio intentare cenſetur directam : ſicut colligit
ff.de peti.hære.l.nec vllam.§.ſi quis ſciens.Sic & agens, ex quo
non dicit quo nomine, videtur agere nomine proprio, non
alieno.ff.de dam. infect.l, qui bona.§.alieno. Sic etiam eſt cõ
cipienda ſententia, vt ibi patet, & ff. qui no.infa.l.furti.§.ſi qs
alieno.Dic, ꝙ ex quo agit pro re eccleſiaſtica, in dubio videtur
agere nomine eccleſiæ, niſi aliud exprimat: tum quia omnia
videtur acquirere eccleſiæ, niſi aliud exprimat, vel probetur,
j.de pecul.cle.c.j.& per totum, ſecundum Hoſt. Duo dicunt
iſti.Primũ, ꝙ agens clericus in dubio nomine eccleſiæ vr̃ age-
re.In hoc dic, ſi cauſa eſt ſuper re vel iure eccleſiaſtico, in du-
bio nomine eccleſiæ agi videtur. Si ſuper patrimoniali, in du-
bio nomine proprio. Si eſt dubium an res ſit eccleſiæ, vel pro
pria, quia in dubio res præſumitur eccleſiæ, in dubio agere cẽ
ſetur nomine eccleſiæ. Sic intelligo quod hic dicitur. Ad hoc
quod in ſimili no.Bar.in l.poſt mortem.ff. quando ex fac.tut.
de quo ꝑ Doct.de cle.coniu.diuerſis.per Ioã.Mo.de præben.ſi
tibi abſenti.& per Innoc.de cau.poſ.cum ſuper.& de ele.trãſ-
miſſam.& per Doct.de libel.obla.c.j. Archi.de re iud.abbate.
lib.vj.in ij.ſua gl.Hæc vera quãdo agit nomine eccleſiæ: ſecus
ſi agat pro beneficio, quia tunc agere debet nomine proprio,
vt no.Innoc.de iud.quia. no.de cau. poſ.cum ſuper.no.vt lite
penden. c.j.& ij.lib.vj.& vbi reſtitutio rerum in conſequentiã
venit ad reſtitutionem iuris reſpectu tituli beneficij, adhuc
agere poteſt pro omnibus nomine eccleſiæ, aliàs proprio, vt
d.c.cum ſuper.Hæc vera in prælato.Conuentus tamen, vel ca
pitulum agunt nomine proprio, quia ſunt domini, 2.q.6.§.bi
duum.& patet de teſta.relatum.Hoc non placet Collectario,
quia ſolus prælatus reuocat procuratorem, vt no.de poſtul.
præla.bonæ.ergo fortius prçlatus deberet agere nomine pro
prio, quàm conuentus: & tamen non agit, vt hic : multomi-
nus conuentus.Ioan.de Ligna.tenet primum, quod fuit dictũ
Ioan.An.de teſtibus. præſentium .lib.vj.quia vbi communia
ſunt bona, totum capitulum, & conuentus dicitur dominus:
intelligitur caput, & membra, de his, quæ fi.a præla. quanto.
&c.

&c.nouit.Secus ſi ſint bona diſcreta,vel ſumatur conuentus,
vel capitulum ſeparatim a capite, vt no.de reſcrip.edoceri.&
tūc ꝯuentus agit noīe eccleſiæ pro ſuis,ſicut p̄latus noīe eccle
ſiæ pro ſuis, ſm Io.de Lig.In vicedn̄o vel economo, dic ꝙ pro
rebus eccleſiæ adhuc agit noīe eccleſiæ, & non p̄lati,vt no.de
ꝓcu.c.ſi.poſt Inno.& no.de ele.tranſmiſſam.De agente ꝓ prę
benda an debeat agere noīe eccleſiæ,an noīe præbendæ ꝓ re-
bus particularibus præbēdæ,vide de proba. ex literis, aliquid
ꝑ Inn.de reſcri. edoceri. Ep̄s aūt pro re inferioris eccleſiæ agit
nomine eccleſiæ, de ſuc.ab inteſt. c.fin.de teſta.requiſiſti.not.
Abb.pro capella agit noīe capellæ,non noīe proprio,vel mo-
naſterij,vt no.Inn.de oſſi.ord.cōquerente. Secūdo dic,ꝙ libel-
lus in dubio vr̄ deduxiſſe directam. Idem Spec.& fuerunt ver-
ba Vber.de Bobi.in Spe. de act.& peti.§.j. ver.in hoc aūt.xiiij.
col.per illum §.ſi quis ſciēs,qui dicit, ꝙ petitio hęreditatis nō
datur contra malæ fidei poſſidentem,ſed bene dat̄ vtilis. Dic,
ſi apparet expreſſio cauſæ,quā deducere voluerit,illam dedu-
xiſſe vr̄,vt no.Spec.de act.& peti.§.j.ver. nunquid tenetur quis
dicere.ad fi.Aut non apparet: & illam in dubio vr̄ deduxiſſe,
quę ſibi competit,ſiue ſit vtilis, ſiue directa: quia in dubio vr̄
deductum ius competens,vt no.de offi.ordi.conquerente.Idē
Gul.in l.ſed & ſi poſſeſſori.§.item ſi iurauero.ff. de iureiu.imo
impropriatis verbis dicit libellum redigendum ad ius acto-
ris:quia ſi dicit ſe poſſeſſorem, & probet quaſi poſſeſſionem,
intelligitur de quaſi poſſeſſione. Idem Bar.in l.j.de act.& obl.
& in l.ſi curator.§. eandem.de exce. rei iud. Vtrū aūt ceſſat rei
vendi. poſſit ceſſionarius agere: & ſi agat,an videat̄ deduxiſſe
vtilem, vel directam, tractat Io.An.in addi.Spec.in ti.de ceſſi.
act.§.j.ver.item quid ſi mihi cedit. de quo in l.plane.fa.erciſc.
& l.emptor nominis.de hære.vel act.ven. Et ponendo pro cō-
ſtanti,ꝙ vtilis transferatur, concludit ꝙ illam in iudicio dedu
xiſſe videt̄: quia recipiendum eſt illud ex libello,ex quo ſequi
poſſit condemnatio,ff.de eden.l.j. Nec ob. ꝙ appellatione do
minij directum comprehendat̄,l.j.ff.ſi ager vectig.vel emphy.
pe.quia illud procedat,qn̄ directum competit nomine ꝓprio:
ſed vbi nomine alieno competit directum, nomine proprio
vtile,vtile deduxiſſe vr̄.Sic diſputauit Mart.de Sil.in q.quæ in-
cipit,Ego qui habeo. Sic temperat dictum Spe.in ti.de procu.
§.ſequitur.ver.ſed quæritur.& quod no.Io.de Ber.de re iudic.
abbate.lib.vj. Et hoc tenent Domini de Rota, ſua cōcluſione
clxxiiij.maxime quando in libello eſt ſubiunctum, & agit om
11 ni mō,iure & forma,quibus melius poteſt,&c.¶†Opp.ꝙ hæc
additio aliquid operetur:& ſic per primum libellum ſufficien
ter deliberare non poterit: quia vbi primo triennij, nunc ſe-
ptennij poterit peti penſio.Sol.Dic,ꝙ hic nō petebatur pēſio,
ſed forte petebatur res emphyteutica, quaſi re caduca per la-
pſum triēnij: quo caſu triennium ſufficit,imo biēniū in re in
emphyteuſim ab eccleſia data, iure priuati reqritur triēniū,
C.de iure emphy.l.2. ſic & in re locata qs per biennium cadit
a iure ſuo,ff.locati.l.itē quæro.§.inter locatorē.quo caſu cum
ſufficiat trienniū, hæc adiectio fuit vltra cōcluſionem,& intē
tionē libellātis.Excluditur ergo ab intento:& illud obſcurum
nō vitiat,nec declaratū deliberationē exigit, tanq̄ vltra agen-
di intentū inutiliter adiectum. Secus autē foret,ſi peteret pen
ſionem,quia illa adiectio non foret inutilis,& concluderet ad
intentū ampliandū, & per primū libellū non potuiſſet plene
deliberare,& ſic dāda foret noua dilatio. Nam,vt dicunt Do-
cto.ea,q̄ dubitationis tollendæ cauſa adduntur,ius cōe nō læ
dunt,ff.mand.l.qui mutuam. Et addi,& detrahi pōt quātitati
poſitæ in libello,& idem manet libellus,Inſti.de act.§.ſi min⁹.
ff.de noxa. in delictis.§.ſi detracta. & quod diſtinguit hic Vin.
de mutatione libelli erga ſingulare,vel vniuerſale,vide ī Spe.
de libel.concep.§.nunc oſtendamus. Inn.hic velle vr̄,licet al-
ternatiue loquat̄, ꝙ ſi petat̄ quātitas penſionis, ꝙ adhuc non
ſunt dādæ deliberatoriæ: qa ſatis potuit per primum libellū
deliberare.Collectarius tenet idem, qa cum agat̄ de facto rei,
ſatis potuit reus deliberare per primū libellum: ſcire enim de
beat quanto tempore ſoluebat. Hęc rō no procederet,niſi cō
ueniretur ex perſona alterius, ff. de regu.iur.l. qui in alterius.
Inn.intellexit,ꝙ hic fuerit datus libellus & ſuper penſione, &
ſuper reuocatione rei. Dico ꝙ in hoc attendenda eſt cōcluſio
libelli.Si enim petebat penſionem,& concluderet certā quan
titatem,tn̄ vt peto ꝯdemnari in tanta quantitate,qa nō ſoluit
iam tribus annis,& plus: ſi declaret̄ libellus ex quantitate pe-
titi,planum eſſet: ſi ſine quantitate petiti non declaretur, tūc
ſatis adhuc procederet opi.Inno.cum limitatione Io.de Lig.
Ideo dicit Hoſ.ꝙ ſi gl.declarans libellum eſt multum remota,
tex.dabit dilationem, aliàs negabit, vt hic, & ſ.c.ꝓxi.Inquātū
glo.vlt. dicit remiſſionem fieri:hoc intellige,niſi ſit delatum,
12 de app. cum appellationibus. lib.vj. ¶†Vltimo Io. Cal.indu-
cit hanc decre.ad quæſtionem,an ſi teſtis dicit,ꝙ Titius poſſe-
dit nouē annis,& vltra,ꝙ vr̄ ꝙ per hoc ſit probata præſcriptio,
cū ſaltem vltra dimidiā tp̄is expreſſi dictio hæc, & amplius,
in ſe contineat, vt patet hic.Gul.de Cu.in l.& ſi poſt tres.ff.ſi
quis cau.dicit ꝙ refert an dicat teſtis, Poſſedit decē annis, vel
plus: & tunc non probat, quia obſcure loquitur,& dubitati-
ue.Ad hoc ff.de iniur.l.p̄tor edixit.§. quod aūt.de re. eorū.l.ſi
pupillorū.§.ſi pretor. de iure fiſ.l.ita fidei.ad hoc ff.de ver.ob.
l.ſi ita ſtipulatus fuero x.aut xx.ff. de lega.j.l.ſi ita relictū.§.fi.a
ꝯrio ſenſu.Qn̄que dicit teſtis, Poſſedit per xx.annos,& plus:&
tunc dicit,ꝙ præcedentibus aliquibus coniecturis ꝓbat: vt ſi
poſuit quis ſe poſſediſſe per xx.annos, & teſtis dicit ꝙ poſſedit
xx.annos,& plus:dicit ꝙ probat,ar.l.ab hoſtibus.§.ſed qđ ſim
pliciter.& ibi not.gl.ff.ex quib.cau.maio. De verbis autē iſtis,
Poſſedit xx.annis,vel citra: tetigit ibi Gul. de Cu.vr̄ ꝙ ꝓbet de
xx.ar.l.nulla.C.de epiſ.& cle. & auth.ad hoc.in Auth.quomo.
opor.epi.§.quanta.coll.ij.dicit Gul.ꝙ hæc verba inducunt du
bitationē quādā,per quam non vr̄ de certo termino depone-
re.Ad hoc quod not.de dictione, vix,vel de dictione,ferè, in l.
vix.ff.de iu.& in l.Iulian⁹ ait.ff.de ma.te.& ī l.j.ff.ex q.ca.ī poſ.
ea.Idē dicit ff.de mi.l.ītra vtile.qa diminuūt, vt d.l.vix eius.tn̄
quia modicum tempus refertur, vt d.l.& ſi poſt tres.ad hoc l.
ij.§.exactis deinde.ff.de ori.iuris.& §. iiſdem temporibus. De
hoc,prope xx.annos,vide in Auth.de monachis.§.ſed illud.&
ibi Iac.de Bel.Et de teſte,qui dicit circa quinquaginta annos,
in Auth.quomo.opor.epi.§. ſinautem. Et quid ſi dixit,Poſſe-
dit xx.annis,& paulo plus: in Authen.vt eccleſia Romana.§.j.
coll.ij.C.de ſecun.nup l.ſi qua.De dictione,Pene, dicit text.de
ele.dudum.j.Sed ſi dixit, poſſedit prope xx.annos.videtur pro
bare de xix.cum dimidio,ff.de excu.tut.l.non tantum.in prin.
de libe.exhi.l.3.§.fi.C. de iud.l.properandum.§.& ſi quidem.
13 †Idem de dictione, Circa:quia non ſignat perfectionem tp̄is,
de ſerui.ruſt.prędi.l.ſi duo.iuxta l.j.§. ſi in flumine. de ꝯhenda
emp. Rutilia Polla.Idem in l.ab hoſtibus.§. ſed quod ſimplici
ter.dicit ꝙ ſolum ꝓbat determinatū tp̄s, & non vltra. Vnde ſi
dicit,Poſſedit ix.ante,& plus:non probat niſi de x.quia illa ad-
iectio eſt dubia:ergo interpretata ꝯ ꝓducentē, maxime in ca-
ſu odioſo,vt præſcriptionis.Patet,quia ſi teſtis eſſet certus, di-
xiſſet x.& nō dixiſſet ix. & plus:ideo hoc intelligitur omiſſum,
vt l.j.§.ſinautem.de cadu.tollen.ad hoc de leg.ij.l.cum filio.§.
cum pater. Hæc vera,ſi teſtis ſit mortuus. Si autem viuat,pōt
interrogari vt declaret dictum ſuum, in Authen.de teſti.§.ſi
vero. de confeſ.l.certum. §.j. Si dixit ix.annis, vel plus. dicit
idem quod ſupra: quia id ſuperuacuum eſt, & qđ minus eſt
inſpiciatur,de verbo.oblig.l.ſi ſtipulatus ſum.de in litem iur.
l.ij.Butr.in d.§.ſed quod ſimpliciter.dicit aliquos dicere,ꝙ cū
hęc additio,& plus,debeat referri ad modicum tempus,quod
in ſe importat quartam partē eius cui adijcitur,Inſti.de ſucc.
ab inteſt.§.vetuſtas.C. de inof.teſt.l.ſi quis in ſuo. recitat quē-
dam magnum Doct.dixiſſe, ꝙ cum hęc adiectio,& plus,ſit in
determinata in teſte,ꝙ nihil probat, niſi determinatum tem-
pus, ꝑ l.cum furti.ff.de in litem iuran. Ibi Butri.dicit,ꝙ com
muniter tenetur ꝙ aliquid operetur, per illam l. cum furti.
quando adijcitur ad aliquid determinate probandum.Ioan.
An.de proba.licet cauſam.dicit,qđ hæc dictio, & plus, opera-
tur illud modicum tempus,qđ eſt inter litis conteſtationem,
& cęptum iudicium: vt ſi teſtis dicit quod poſſedit iam ſunt
x.anni,& plus:dictum teſtis refertur ad diem depoſitionis: &
ſic reperitur,quòd lit.conteſta. eſt facta intra tempus præſcri-
ptionis: ſed dicit quòd illud,& plus,comprehendit illud modi
cum tempus. Moderni,vt Barto.in dicta l. cum furti. & Ioan.
Cald.hoc tenent: quia illa dictio,& plus,nihil operatur in te-
ſte, quando adijcitur ad aliquid determinate probandum.
14 † Quid de his verbis, Poſſedit x.annis, & paulo plus: vide ff.
ff.de poſtu.l.j.§.pueritiam.

SVMMARIVM.

1 *Citatione facta ad cauſam certo & limitato tempore, ſi reus poſt pro publica vtilitate vocetur, circunducitur edictum peremptorium.*

2 *Primatiæ ius in alterum epiſcopum,vel archiepiſcopum quomodo acquirere poteſt archiepiſcopus.nu.11.*

3 *Citatio vbi fit de longinquo,poteſt quis citari ad totam cauſam,& citatione vnica peremptorie ex cauſa, vel propter loci diſtantiam.nu.11.*

4 *Citatus vt ſe cōſpectui Papę pręſentet,quomodo poſſit comparere per procuratorem.*

5 *Procurator habens plenam poteſtatem,poteſt in agendo & defendendo quę ipſe dominus,ac ſi pręſens eſſet, & procuratoris conſtitutio, vt reſpondeat ſaluis exceptionibus,valet.*

6 *Citatus in curia,etiam in cauſa graui,quæ ſui natura eſt in curia,non arctatur ad reſpondendum,ſi ad curiam acceſſit pro alia cauſa neceſſaria.*

Domum reuocandi priuilegium quomodo habet citatus ad curiam, qui ibi eſt pro alia cauſa neceſſaria.

7 *Mandatum ſecundum emanans proprio metu,& grauius primo,reuocat primum,licèt non faciat mentionem de primo.nu.17.*

8 *Ad deliberandi facultatem concludendum cum pluribus non ſufficit probare facultatem deliberandi cum aliquo,vel etiam deliberatum eſſe.*

9 *Dilatio expectatoria,quamquam peremptoria, ex cauſa potaſt porogari. nume.16.*

10 *Citatio ad diem feriatam quando valeat.* 18.
11 *Ad agendum non admittitur, cuius intereſt.*
12 *Citatus, qui propter impedimentum comparere non poteſt, debet procuratorem conſtituere.*
13 *Citatus, qui non tenetur comparere, ſi compareat, non arctatur reſpondere, niſi velit.*
14 *Citatus qui procuratorem ad negotia dimiſit, licèt venire non teneatur cauſis alijs quandoque vrgentibus, arctatur comparere, vbi non habet ius reuocandi, cum non eſſet impeditus iuſta cauſa.*
15 *Domum reuocandi priuilegium quomodo non excuſet a foro ordinario, & ſpeciali, ſed bene ab extraordinario, & generali.*
16 *Reſtitui poteſt abſens aduerſus proceſſum contra eum in eius abſentia factum.*
19 *Papa licèt perſonaliter pugnare non debeat, etiam pro ſua eccleſia defenſione, poteſt tamen alios ad pugnam hortari.*
20 *Procurator cum libera non poteſt ea, quę ſpeciale mandatum exigunt.*
Alienare qui non poteſt in præiudicium, poteſt tamen ad commodum.
22 *Citatus perſonaliter an poſſit reſpondere per procuratorem.*
23 *Procurator vbi eſt ſimpliciter ad cauſam conſtitutus, an præcludatur via dilatorijs.*
24 *Procurator conſtitutus ad cauſam cum clauſula & proteſtatione, uidelicet, ſaluo iure mei domini, quid operetur proteſtatio.*
25 *Procuratorium cum proteſtatione, ſaluo iure meo, an debeat admitti per iudicem.*

CAP. IIII.

1 Xpoſuit. ¶†Si poſt citationem ad cauſam reus pro publica vtilitate vocetur, circunducitur edictum peremptorium, & habebit nouas inducias. Prima pars factū narrat. Secunda ibi, nos igitur, interloquitur. In prima parte ponit rei bina citatio, rei, ꝓcuratorium, & ipſius procuratoris exceptio duplici iure fundata: & actoris replicatio ad vtrunq; re-
2 ſpondens. ¶†Nota, archiepm poſſe acquirere ius primatiæ in alterum archiepm, & ſic ius ſuperioritatis patriarchalis, vel il-
3 lius inſtar habentis. ¶† No.ij. ꝙ vbi citatio fit de longinquo, quis poteſt citari ad totam cām, & in vnica citatione dēt mitti peremptorium: de quo de offi. dele. conſuluit. de acc. ad pe-
4 titionem. ¶†Not.iij. citatus, vt ſe conſpectui Papæ præſentet, pōt comparere per procuratorem: pōt induci ꝯ, vide de iura.
5 ca.c.pe. ¶†Not.iiij. ꝙ valet conſtitutio procuratoris, ſaluis exceptionibus, vel vt rñdeat ſaluis exceptionibus ſuis: de quo cum gl. Et no. practicam plenam procuratorij, vt poſſit in agē-
6 do & defendendo, quæ ipſe poſſet, ſi pñs eſſet. ¶†Not.v. ꝙ citatus in curia, etiā in cā graui, quæ ſui natura eſt in curia, nō arctatur ad rñdēdum, ſi pro alia cā neceſſaria acceſſit ad curiā: & ſi cām impedit, & conſumit tp̄s deliberandi, nō arctatur ad rñdēdū, et cā finita, pp quam acceſſit ad curiā, nec per ſe, nec per procuratorem, donec fuerit reuerſus, & deliberare potuerit. Et ſic priuilegium reuocandi domum habet locum etiam in cauſis, quæ ſui natura ſunt in curia, quando ibi acceſſit ꝓ alia cauſa deliberandi tempus excludente: & etiam releuat quem neceſſitate reſpondendi, ſiue per ſe, ſiue per alium, & & quandiu eſt abſens in curia, & quandiu etiam durat abſentia itineris in eundo, & redeundo. Secus ergo ſi non excludat tempus deliberādi, qñ natura cauſæ eſt in curia. Et ex hoc no. ꝙ idem terminus poteſt ſtatui ad plures actus compaſſibiles, & eo tempore pariter expedibiles: ſecus ſi non ſunt compaſſibiles, vel tempus pariter non ſufficit ad vtrunq; expediē-
7 dum. ¶†No. ꝙ ſm mandatum emanans proprio motu, & grauius primo, reuocat primū, licet non faciat mentionē de pri-
8 mo. ¶†No. ꝙ ad concludendum facultatē deliberandi cum pluribus, nō ſufficit ꝓbare facultatē deliberādi cū aliquo, vel
9 ēt deliberatū eē. ¶†No. dilationē expectatoriā, q̄q̄ perempto-
10 riā, ex cā prorogari. ¶†No. ꝙ valet citatio ad diē feriatam, qñ dies apponitur ad ſignificandum tp̄s, ex quo procedi debet.
11 ¶†Opp. ꝙ non debet admitti agens archieps pro iure primatiæ: quia ad agendum non admittitur, cuius non intereſt, ij. q. vj. non ſolent. de elec. cum inter. Nam ius primatiæ non tāgit ius archiepiſcopale, quia per illud nihil illi derogatur: ergo. So. Dicit Inno. aliquos dicere intereſſe archiepiſcopi, ne alius archieps acquirat ius primatiæ: qā omnia iura primatis, ceſſante primate, cadunt in archiepiſcopum. Hæc ſol. non placet Inno. quia ſi appelletur ab archiepiſcopo, appellari debet ad primatem: & tñ ceſſante primate non appellabitur archieps, ſed Papa. Itē procurationes primatis nō recipiet archiepiſcopus. Quaſi dicat, incompaſſibilia ſunt iura primatis, quæ habet primas ratione ſuperioritatis in archiepo cum archiepiſcopo. Quod patet in appellatione, & procuratione, & ſic de ſingulis. Ideo dicit ſecundo ſua intereſſe: & hoc, ne prouincia ſua grauetur a pluribus, & intereſt eius habere ſubiectos locupletes, in Authen. vt iu. ſine quoquo ſuf. §. cogitatio. col. ij. ſm Innoc. Hoſt. dicit, ꝙ nimis generalis eſt hæc ratio. Ideo dicit, ꝙ vera ratio eſt, ne iugum ſubiectionis cogat recipere ſuper ſe, excepto Papa, ne ſuperiorem ſentiat, quem neceſſe habeat timere, & qui ipſum vexare poſſit, & grauare, & ne alius, excepto Papa, ſed ipſe ſolus videatur prouinciæ præeminere. Et ad hoc de viſu pallij. c. ex tuarum. & quod ibi no. licet tñ archieps hic vr̄ admitti, conſenſus tamen prælatorum requiritur prouinciæ ad prouiſionē faciēdā, de ma. & obe. c. fi. ſecūdū Hoſt.
12 ¶†Oppo.ij. ꝙ hic Burdegalen. non excuſetur a contumacia: quia licèt in propria perſona propter impedimentum nō arctaretur ad comparēdum, quia habebat ius reuocādi domū, tñ quo ad conſtituendum procuratorem nulla exceptio competebat: quia obligatus erat ad comparendum vel per ſe, vel per procuratorem: ſi non poterat facere alterum, ſ. per ſe cōparere, debet alterum facere, ſ. comparere per procuratorē, ff. de contrahen. emp. ſi in emptione. §. ſi emptio. ff. de condi. inde. cum his. de ſolu. Stichum. cum ſi. Nec ob. cauſæ arduitas propter formam citationis, de procu. querelam. Sol. Dicit Goff. ꝙ recuſatur, qa ob vocationē maioris negotij fuit adeo occupatus, ꝙ intendere non potuit conſtitutioni procuratoris idonei, qui debet eſſe talis, ꝙ habeat cauſam notam, ſ. tit. j. in pertractandis. Item excuſatur, quia cum ſuffraganeis deliberare non potuit, vt dicit litera: vel fuit de gratia, ſecundum eum. Dicit Hoſt. ꝙ non fuit excuſatus a conſtitutione procuratoris: dilationem vero quare obtinuerit, patebit ſecundū
13 Hoſt. ¶†Oppo.iij. ꝙ dato ꝙ venire nō teneretur, nihilominus ex quo venit, reſpondere tenetur, ff. de ferijs. l. j. Sol. Dicit Inn. ꝙ qui non tenetur venire, ſi venit, non arctatur ad reſpondendum, ſi nolit: ſed hic voluit, in l. j. ff. de ferijs, voluit litigare. Et
14 hoc ſatisfaciat huic contrario. ¶†Oppo.4. ꝙ ex quo dimiſit ꝓcuratorem ad negotia, ita poterat dimittere ad iſtud: & ſic nō debet excuſari, ſ. de dolo. cum dilecti. Sol. In c. cum dilecti. arctabatur ad comparendum, quia non habebat ius reuocandi domum, cum nō eſſet impeditus aliqua legitima cauſa: in c. iſto, quia impeditus altera legitima cauſa habebat priuilegiū reuocandi domum, igitur non arctabatur ad conſtituendum procuratorem, ſ. de foro compete. c. fin. Et ſi dicatur, ex quo poterat cauſam agere per procuratorem, non excuſat ipſum impedimentum: Reſpondet, ꝙ cauſa erat ardua, in qua non arctatur impeditus reſpondere per procuratorem, de procu. querelam. Item dato ꝙ non habet ius reuocandi domum, & dato ꝙ non excuſaretur ad comparēdum per procuratorē, debet tamen procurator non inſtructus habere inducias ad conſulendum dominum, ſ. de procu. Vel dic, ꝙ cum cauſa tāgat totam prouinciam, licet etiam arctaretur ad reſpondendum per procuratorem, alias non arctabatur: hoc cum propter impedimentum excluſus fuerit a poteſtate deliberandi plene cum prelatis prouincię, vt cauſa exigebat, an cederet, vel contenderet, niſi conſilio cum eis habito, ff. de eden. l. j. li-
15 cet non ſit neceſſe eos vocare, ff. de lib. cau. l. ſi pariter. ¶†Op.v. ꝙ hic archiepiſcopus non excuſetur, eo ꝙ habuerit priuilegium reuocandi domum: quia ex priuilegio nō excuſat, quin debeat reſpondere in loco, vbi de iure communi debeat reſpondere, licèt excuſetur vt non arctetur reſpondere in loco, vbi de iure ſingulari tantum ratione communitatis patriæ debebat reſpondere: nam tenetur ſe abſens ad curiam præſentare, & in prouincia defendere, C. de reſtitu. milit. l. ignorare. ff. eum, qui app. in prouin. defen. de. l. j. multò fortius cauſam ceptam in loco debito debet perficere. Dicit Innocen. ꝙ licèt non excuſauerit abſentia ex priuilegio reuocādi domū, quo minus ſe deberet defendere in prouincia, excuſauit tamē quominus debeat defendere in curia Romana ratione communitatis patriæ: quia licèt non excuſet a foro ordinario, & communi, excuſat ab hoc foro extraordinario, & generali, l. ij. §. in legatis. ff. de iud. & de foro compe. c. fi. ſecundum Inno. Hæc ſol. non placet, quia cum hęc cauſa eſſet ardua, ſpecialis forus erat forus Romanæ curię, de app. vt debitus. ad fi. & de elec. quamuis. lib. vj. de offic. deleg. quod tranſlationem. ideo ibi ſe defendere tenebatur. Ideo dicit Innocen. ꝙ hæc nō fuit cauſa vera, ſed cauſa fuit, quia negotium legationis fuit ita arduum, ꝙ non potuit deliberare ſuper cauſa cępta: & ſic quandoque abſentia excludit deliberatorias, & etiam in foro ordinario reſpondere non tenetur. Si non excludit deliberandi tēpus, tunc priuilegium reuocandi domum nōn excuſat a foro ordinario, & ſpeciali, ſed bene ab extraordinario, & generali.
16 ¶†Oppo.vj. quòd ſi habuit tempus ad deliberandum, vt allegabatur, interim non ſit danda alia dilatio, vt compellatur reſpondere: quia nihil ſuberat, ex quo excuſaretur. Quidam intelligentes hanc allegationem eſſe veram in facto, ꝙ hoc potuerit deliberare, dicunt ꝙ dato etiam ꝙ potuerit deliberare, nihilominus non arctabatur ad reſpondendum: quia & ſi ꝯ, cū vt abſentem procederetur, aduerſus talem proceſſum reſtitueretur, C. de reſti. mili. l. j. ar. ff. de arbi. l. nō diſtinguemus. §. ſi quis Romæ. Vt ergo hic circuitus euitetur, melius eſt prorogare dilationem. Non placet hæc ſol. Innocen. quia licèt reſtitueretur ad geſta pendente adhuc publico negotio, & per hoc etiam eſſet æquum tunc non procedere, tñ iam finito negotio

gotio ſi aliquid ꝯ eum ageret̃,non reſtitueret̃ : & ſic nõ ſubeſt
æquitas,quare non teneat̃ rñdere finito negotio,ſi potuit deli
berare.Ideo tenendũ eſt alterum horũ , vel ꝙ deliberare non
potuit interim,vel quia mandata ſe nõ cõpatiebant̃ , cũ non
poſſet interim intendere actui deliberandi, & malitiæ,in qua
habebat inſiſtere , vt in maiori negotio, & magis neceſſario.ſ.
intereſſe circa malitiam,& auxiliũ eccleſiæ,& dictam malitiã
etiã domi reducere debebat,ꝑpea non arctatur rñdere:Secus
foret,ſi mãdata fuiſſent cõpaſſibilia, & vterq; cõmode inſiſte-
re potuiſſet:& hęc eſt veritas. Aut ergo vocatus ad curiam ob
aliam cãm publicam ꝑꝑ illã non potuit deliberare ſuper pri-
ma,& nõ cõpellitur nec finito,nec pendente termino,vel ne-
gotio rñdere,donec deliberare potuerit. Aut vocatus ob pu-
blicam cãm potuit deliberare : & tunc ſi fuit citatus vt per ſe
rñdeat,non arctat̃ pendẽte negotio rñdere,qa occupatus ma-
iori negotio:nec ẽt finito eo, donec gẽtes reduxerit ad ꝓpria:
ſed oĩbus finitis bene arctat̃ rñdere. Si eſt citatus,vt per ſe vel
ꝓcuratorem, vt hic fuit, ex quo deliberare potuit,& finito &
pendente negotio arctaret̃ rñdere, nec excuſaret eũ arduitas
negotij : ex quo ſic Papa eſt citatus, vt per ſe,vel procuratorẽ
rñdeat,q̃q̃ negotium ſit arduum : quia ſtandum eſt citationi
Papæ.Et hæc eſt veritas, licet Inn.ſentiat arduitatẽ negotij eũ
17 excuſare,ꝑ no.de procu.querelã. ¶†Opp.ꝙ non debuerit ſm
mãdatũ reuocare primum,de reſcrip.cæterum:Sol.ſm reuo-
cat primum ꝑꝑ plura:quia fortius eſt ſm mandatum, q̃ pri-
mũ,adeo ꝙ ſi non veniſſet prætextu mandati, quia nullũ fuiſ-
ſet factum : ſi veniſſet ſola ſponte ad eum ſeruitium eccleſiæ,
ſatis fuiſſet excuſatus, ſm Inn. quia licentia ſubuentionis eſt
neceſſaria, & ex neceſſitate iuramenti tenet̃,de iureiu.ego N.
Vel ibi loquitur,qñ ſuper eodẽ facto, vel eadẽ cã plura mãda-
ta ſiunt:hic mandata fuerũt ſuper diuerſis negotijs, quæ ſi p̃t,
debet ambo adimplere:ſi non poteſt, debet maius adimple-
re,vel requirens maiorem feſtinationẽ, & vbi maius eſt peri-
culum,&c.ff.de ferijs.l.4. Item ſm Hoſt.ibi, ſi memor fuiſſet,
non dediſſet ſm. Sic de ſup. neg.præla. licet.de vſu pallij.niſi.
ergo &c.de reſcri.ſuper literis. Item licet non videatur ab ho-
mine reuocatũ,in effectu eſt reuocatũ a iure per ius reuocãdi
domum,de quo prædictum eſt.Tertio,quia iſta interpretatio
nõ eſt partis,ſed Papæ,de ſen.excom. inter alia. Item qa ↄ̃ria
ſunt tp̃a belli & pacis,vt in proęmio Inſt.& C. de aduo.diuer.
iu.l.aduocati. Vr̃ ergo Papa eligendo vnũ de cõtrarijs, aliud
18 reuocaſſe,de p̃ſum.nõne.de bap.maiores.in fine.¶†Op.ꝙ nõ
valuerit citatio ad diem feriatũ,ĩ.c.fi.ti.j.Sol.dic,ꝙ fuit citatus
ad illum diem,non vt rñdeat, ſed vt cõpareat. Vel illud,vſq;,
ponit̃ excluſiue,de æta.& quali.a multis.ↄcor.de dolo.cum di
lecti.vbi dabo remiſſionem ad Spec.& ad Sum.plenius de or.
19 ab epiſco.c.j.ſuper j.gl. ¶†Vltimo Doct.hic dicũt Papam poſ-
ſe inuocare auxilium inferiorum,& non ſolum a prælatis,ſed
etiã a principibus ſecularibus ꝯ hoſtes.23.q.3.Maximianus.&
c.ab Imperatoribus, & ſi nõ præbeant, põt eos excõicare, ea.
cã,& q.v.adminiſtratores. Et licèt prælatus ꝑſonaliter pugna-
re nõ dẽat pro ſuæ eccleſiæ defenſione, põt tñ alios ad pugnã
hortari,ea.cauſa,& q.8.igit̃.& c.hortatu.& c.omni.ſm Philip.
20 ¶†Quæro,an vi huius formæ,vt poſſit ea,q̃ pręſens,&c.poſſit
procurator exigentia ſpetiale mandatum. Ioan.And.dicit,ꝙ
non,per ea,quæ hñr de procu.qui ad agendum.lib.vj.Contra
ſentit Archid.de reſcr.c.j.lib. vj.in fi.gl. de offi.procu.Cæſa.l.j.
tenet ꝙ non poſſit exigentia ſpeciale mãdatum:quinimo nec
poſſit alienare ad præiudicium domini, ſed ſic ad commodũ.
Bar.in l.procurator,cui libera,dicit ꝙ talis cenſetur habere li
beram,eo ꝙ ſibi data eſt poteſtas,vt poſſit quæ dominus pręſ-
ſens poſſet.alle.l.ſi creditor.l.Lucius.ff.manda. Idem no.C.de
21 procu.l.ſi procurator. ¶†Ad glo.opp.ꝙ citatio prima vice nõ
debeat eſſe peremptoria,ff. de iud.l. ad perẽptorium.C. qũo,
& qñ iud. in auth.qui ſemel.Sol. Dicit gl.ꝙ iudex ex cã prima
vice mittit peremptorium, vt ꝑꝑ diſtantiam viarum, quæ de
facili non patitur iterationem citationum:quo caſu permitti
tur vnica citatio ad totum proceſſum vſq; ad ſñiam, vt hic,&
no.de offi.dele.conſuluit.Nam ꝙ vnica citatione ponat̃ perẽ-
ptorium cum competenti termino,non eſt damnatũ,qa hoc
arbitrarium,ff.de iudic.l.nonnunquam. Sed ꝙ in prima cita-
tione fiat citatio ad plures actus ſucceſſiue, & ad totam cãm,
vt hic fuit,hoc nõ permittitur, niſi propter abſentiam longã.
De hoc an poſſit abbreuiari,dixi ſ̃.c.j.Inquantum dixi ſuffice-
re vnam pro omnibus,hoc eſt verum,qñ citatio ordinatur ad
finem contumacię inducendę : ſed vbi ordinatur ad finẽ pu-
niendi,& delictum inducendi, ſi ius exigit trinam requiſitio-
nẽ,nõ ſufficit vna pro omnibus, imo requirũtur plures,vt no.
Io.An.in c.ex tuæ.de cle. non reſi. & cle.j.de vi.& hone.cle. &
in Spec.de cle.non reſi.iuxta prin.de quo dixi ſ̃.vt lit.non con
22 te.qm̃.§.porro.¶†Quærit glo.ſecunda,an perſonaliter voca-
tus poſſit reſpondere per procuratorem, & an delegatus poſ-
ſit arctare quem ad perſonaliter comparendum : dic vt in gl.
23 & ibi ambiguum:dic hodie vt de iud.c.j.li.vj. ¶†Quæro,an ſi
ſimpliciter conſtituatur procurator ad cauſam agitandam,
præcludatur via dilatorijs.Glo.arg.ꝙ ſic,arg.huius decre.vt ꝓ-
teſtatio aliquid operetur. Contra determinat, ꝙ procurator
tenetur opponere exceptiones dño competentes,ſicut & fide-
iuſſor,ff.de fideiuſſori.ex ꝑſona.& quia vr̃ cõſtitutus ad oĩa ad
cauſam ſpectantia, de offi.deleg. præterea. Et quod hic dicit
de ꝓteſtatione, dictũ eſt ad cautelam. Vnde cõſuluit gl.ꝙ vbi
aliquid proponitur,ſemper dicatur,ſaluo iure meo,vel ſaluis
24 exceptionibus mihi competentibus.¶†Hic ſunt duo vidẽda.
Primum,quid operetur proteſtatio. Secundum, an admitta-
tur procuratorium cum tali proteſtatione Doc.dicunt hic, vt
Vin. ꝙ operabitur proteſtatio: quia ſi procurator confitetur
omiſſa dilatoria exceptione,non valebit confeſſio alle.ſ̃.titu.
2.c.j.non tñ tenetur mandati,ff.man.l.quintus.Item operabit̃
proteſtatio,quia videbitur p̃ſeruata exceptio ꝯ actũ conſtitu-
tionis : poſſet enim dubitari, ex quo habet ius reuocandi do-
mum,an conſtituendo procuratorem ad reſpondendum vi-
deatur dilatoriæ renuntiaſſe,ex quo eligit litigare:ideo in hoc
25 operatur proteſtatio. ¶†Ad ſm,an admittatur procuratoriũ
cum tali proteſtatione.Gof.dicit ꝙ non,quo ad cãm principa
lem,vt ĩ.de app.ſignificauit.Idem de illo,qui promittit ratum
habere demum quod legitime factum eſt, cum etiam quod
doloſe facit procurator, debeat domino nocere,ff.de doli ex-
ce.l.ſi procurator.licèt ſuccurratur domino,ſm ea quæ no.ſ̃.
vt lit.non conte.c.j.dicit Hoſt. ꝙ decre. ſignificauit. non pro-
bat id,ad quod inducitur. Et dicit,ꝙ quicquid dicat̃, hoc mã-
datum Burdega.fuit ſufficiens.De hoc in Spec.de procu.§.ra-
tione autem formæ.ad fi.j.col.Dicit tñ,ꝙ Clemens viſus eſt te
nere ↄtrarium. Et hoc tenet Io.An.& Bar.Brix.in c.relatio.22.
q.1.& ſequitur Ioã.An.Hoc non ob. ꝙ procuratorium fuerit
hic admiſſum, quia non apparet hic ꝙ fuerit hic admiſſum
ad negotium principale, ſed ad exceptiones proponendas,ad
id,quod dicit decre.ſignificauit.non facere.Dicit Ioan.An.ꝙ
imo facit, quia ſicut ibi procuratorium non admittitur non
cum ſigillo generali,ſed cum ſigillo ad certum vſum, ita non
admittitur procuratorium ſic limitatum, ex quo generaliter
nõ eſt ↄſtitutus, ſecundum Io.An.Puto,ꝙ ſi procurator ſic cõ
ſtitutus ſit,Conſtituo procuratorem,& promitto rata habere
quę legitimè geſſerit:ꝙ valebit,& redigetur ad intellectum iu
ris: quæ legitime.i.ſecundum diſpoſitionem iuris agere pote
rit.Si conſtituitur procurator ſaluis exceptionibus, vt reſpon
deat,&c.adhuc poteſt ſaluari procuratorium, vt videatur ſal-
uare dilatorias,quę tolli viderentur ex actu conſtitutionis ꝓ-
curatoris,non quæ poſſent tolli ex actu procuratoris. Item ſi
omnino cõſtat, ꝙ velit ex proteſtatione præſeruare exceptio-
nes contra actum procuratoris, cum hæc proteſtatio ſit con-
tra ius,non iuuabit proteſtantem, & admittetur procurato-
rium,arg.de conſti.cum M. Et hæc vera, niſi pars conſentiat
proteſtationi. Sed ſi velit, ꝙ admittatur procurator non ad-
miſſa illa proteſtatione, admittetur, & proteſtatio non iuua-
bit,vt dixi. Anto.de But.

¶De ferijs. Rubrica.

¶Viſo de dilationibus,quæ dantur a iudice : de dilationibus
ergo, quæ dantur a iure, videamus de ferijs nundinarum,
xxxiij.q.iiij.&c.

SVMMARIVM.

1 *Feriatis diebus non licet mercari, litigare, iudicare, vel iurare.*
2 *Dies quo ad feſtiuitatem computatur de veſpera ad veſperam.*
3 *Nundinæ ſunt prohibitæ diebus dominicis.*
4 *Mercata quomodo ſunt permiſſa diebus dominicis tanquam licita.*
5 *Dies omnes licèt a Deo ſint facti, vnus tamen in ſolennitatem eſt ei attributus, qui dicitur Dominicus, eo quòd illa die fecit omne inſigne.*
6 *Feriatis diebus an liceat aliquid facere licitum, quod alias poſſet illicitum reputari. nu. ſeq.*
7 *Studere quomodo liceat diebus dominicis.*
Aduocati cenſentur militare, & poſſunt cauſa neceſſitatis diebus feriatis vacare officio.
8 *Iuſtitię executio non eſt fienda omni tempore, & quo.*
9 *Iurare licet diebus feriatis cauſa pacis, vel pietatis.*
10 *Teſtes non ſunt audiendi, vel producendi diebus dominicis.*
11 *Iudiciaria acta diebus vigiliarum exprirant hora veſperarum.*

CAP. I.

1 OMnes. ¶†Diebus dominicis mercari,liti-
gare,iudicare, vel iurare non licet,
2 neq; debet.Nõ diuiditur.¶†Not.ꝙ quo ad fe-
ſtiuitatem, & celebrationem,ſeu venerationẽ
3 computatur de veſpera ad veſperam. ¶†Not.
ij. ꝙ die dominico abſtinendum eſt ab omni
opere ſeruili, & mercatu : & ſic nundinæ ſunt prohibitæ, vel
mercari aliquid die dominico, nec litigare:item nec aliqua
executio,etiam delicti,fieri. Item non licet iurare, niſi impel-
lente

4 lente neceſſitate.¶†Op.ꝙ liceat mercari diebus feſtiuis,& do
minicis, vt habet cōis obſeruātia.Sol.Quidam dicunt,vt Ro.
& Ala.ꝙ hoc c.loquitur de conſilio,vel eſt locale,vel illi dero
gatum eſt ꝯria conſuetudine,& tacito conſenſu Papæ.Vin.di
cit,ꝙ tenet,per illa iura, C.e.l.omnes.xv.q.iiij. placita. & hoc
etiā tenet Hoſt. ſpecialiter in mercato, & placito.hoc placet,
& obſeruantia oppoſita, vt nutriens peccatum, abuſiua eſt.
5 ¶†Oppo.ij.innuitur hic,aliquos fore dies nō dominicos.Cō-
tra,quia imo omnes a Deo facti ſunt. Ipſe enim dixit Gen̄.j.
fiat lux,& facta eſt lux.Dic,ꝙ latè quo ad cām efficientem om
nis dies Dominicus eſt: hic ſpecialiter ſibi Dn̄icus dies attri-
buitur,quia illa die fecit omne inſigne,lxxv.di.quod die. Ideo
6 in eo abſtineri debet in his,quæ ſequuntur. ¶†Opp.ꝙ nō li-
ceat eiam tali die exercere opus licitū, vt patet hic in litigio
& mercato,& ĵ.c.fi. Sol.dic. illicito.i.ſeruili. Vel illicito,reſpe
ctu diei,licet aliàs in ſe licitū ſit, vt patet per exempla, vel ſub-
audi maxime,vel illicite cauſatiue:quia poſſet eſſe occaſio il-
liciti:vel hoc eſt dictum per ſe: nec continuatur quod ſequit̄,
ſed ꝯtinuatur principio: nam ab illicito in ſe omni tp̄e eſt ceſ-
7 ſandum,Ray.& Hoſt.de quo in Sum.c.ti.§.pe. † Per hoc not.
Pe.ꝙ ſtudere licet,cum ſit opus licitum, ſine ſolēnitate tamē.
Facit quod no.ff.eo.l.pe.ibi glo.tenet licitum ſtudere,qa ſcri-
bitur ſic militari,vt in tex. quia cenſentur militare aduocati,
C.de aduo.diuer.iud.l.patroni. Idem glo.C.eo.l.omnes.Puto
die dominico non licere ſtudere pp lucrum particularis con
ſilij,niſi neceſſitas ſuadeat aliud, vt pro expediendo illum, q
de longinquo venit:nec etiam licet legere ſalariato,vel ſtude
re,niſi neceſſitas aliud ſuadet.Similiter nec ſcholari licet ſtu-
dere, quia diem deputatum ad ſeruitium altiſſimi deputat
ad ſeruitiū actus mundani: niſi ſtudiū eſſet in materia ſp̄uali,
in qua ſtudendo Deo ſeruiret:alias non puto licitū,licet ego,
& ſcholares in hoc plurimum peccauerimus. Non ob.ꝙ ſtu-
dēdo dicat̄ exercere opus piū:quia ſi ſtudium dirigit̄ in bonū
finē,eſt eius finis vt quis bonus efficiatur,& vt iuſtitiam mini-
ſtret:qa vt plurimū eſt ob finē diuitiarū, & honoris: & ſic li-
cet ſi opus licitum,finis eſt malus.Item dato ꝙ finis eſſet bo-
nus,ſic & litigium eſt in finem iuſtitiæ,& tn̄ nō licet hoc tem-
pore feriarū.Nō ſuadēte aūt neceſſitate nō licet.Nō obſ.l.pe.
qa licèt licitū ſit de iure ciuili militare,illud neceſſitas operat̄.
Nec ēt actu licet de iure canonico pugnare die dn̄ico,vt patet
de treu. & pace.c.j. Item hoc ſtudere in materijs poſitiuis ab-
ſtrahit hominē a ꝯtēplatione Dei, & a cultu,& reuerētia eius,
in qua ſpecialiter his diebus eſt inſiſtendū. Itē negari nō pōt,
quin ſtudium habeat in ſe ſaltem annexū finē acquirendi ad
ſuſtentationē vitæ ſuæ & ſuorū: & ſic nō oīno ꝯtemplatiuus
eſt,nō licet ergo.& ob finē contemplationis fit hic hæc ꝓhibi
8 tio,vt hic,& l.dies,& l.oēs.C.e.ti.¶†Opp.ꝙ ſit executio facien
da die dn̄ico,qa ius dicit,ꝙ nō eſt peccatū occidere delinquē-
tem,xxiij.q.v,qui malos.& c,iudex.Sed dicit Io. An.ꝙ licet nō
ſit peccatum,eſt tn̄ horrendū, & miſerabile, ob Dei reuerētiā
abſtinendū eſt,ſm̄ Gof.Non ob,qđ dr̄,beati, qui faciunt iuſti-
tiam omni tp̄e:quia ſubaudiendum eſt,cōpetēti,de cōſec.di.
v.nunq̄.de vſupallij.c.pe.Excipit Hoſt.latronē publicū,& no-
cturnū, aliàs notorium depopulatorem, ff.e.l. prouinciarum.
9 ¶†Opp. ꝙ ſit licitum iurare, de iureiur.& ſi Xp̄s. Sol.cū cā li-
cet iurare,vt hic:ſine cā non licet,vt ibi.Sed certè nec alijs die
bus ſine cā licet.Quid ergo erit ſp̄ale in alijs diebus?dic ꝙ ma-
gis peccabit nunc:vel dic, ꝙ nec cū cā,nec ſine cā licebit iura-
re iſtis:qa talia iuramenta ꝓcedūt a malo,ſaltē non credētiū,
de ele.ſignificaſti.de renun.ſup. de iureiur.& ſi xp̄s.cū ſi.& hic
permittitur,qn̄ vltra cām iurandi ſubeſt alia extrinſeca neceſ-
10 ſitas,vt eſt pacis,vel alia cā pietatis.† Per hęc dicit Io.An.ꝙ te-
ſtis nō poteſt iurare die feriato,& die dn̄ico maxime,licet tūc
poſſit deponere,vt in Spe.e.ti.§.ij.ver.qd ſi tunc.Hoc tenet ibi
Spe. quia dies depoſitionis trahitur ad diem iuramenti,C.de
de teſti.l.pe.& quia examinatio teſtis non eſt iudicialis actus,
ſed ſecrete fieri hēt,exemplo Daniel. Recitat tn̄ aliquos dice-
re,ꝙ licet examinare ēt die feriato,p l.dies feſtos.ibi,cūctis exe
cutoribus,&c.& ibi, nulla q̄q̄ vrgeat admonitio. Et hoc puto,
qn̄ dies eſt feriatus ob reuerentiam Dei tm̄: & principaliter
vt eſt dies Dominicus: quia nulli dubium talē actum abſtra-
here a cultu diuino: & ſaltem eſt actus executiuus actus iudi-
cialis,& miniſterium nudum. Et fortius,ſi eſſet miſtus: quod
perpenditur ex his,quæ habentur in c.ſuper qōnū.§.j.ſ̄.de of-
fic.dele.& cle.j.eo.tit.Recipi autem, & iurare die feriato,pla-
num ꝙ nō poteſt:quia receptio eſt de proceſſu,de proba. qm̄
ꝯ falſam,niſi forſan neceſſitas aliud īduceret: qa teſtes eſſent
valetudinarij,vt li.non ꝯte.qm̄.§.j.& idem ibi no.Hoc vltimū
11 tenet Gui.de Suz.in l,vt iuriſiurandi.C.de teſti.¶†Oppo.gl.ꝙ
de mane vſque ad ſero fiat computatio,de offi.dele.cōſuluit.
Glo,dicit,ꝙ hoc procedit quo ad diuinorum celebrationem:
quo ad computationem autem iudicij fit computatio de ma
ne ad ſero.Non placet hoc Io.An.nec Pe. & Egi.qui dicit,ꝙ li
cet in alijs diebus fiat computatio, vt dicit glo, in diebus aūt,
& vigilijs ſanctorum, & die ſabbati fiet computatio de veſpe-
ra ad veſperam:quia poſt veſperas ſabbati,vel vigiliæ nō licet
litigare ſm̄ Pe.& Abb. & ad hoc tex.hic,ibi,nec placitum &c.
12 ¶†Opp. ꝙ pro alia cauſa liceat iurare, vt de elec. ſignificaſti.
Sol.Pro pace,vt pietatis cauſa,licet iurare, & pro obedientia,
& fama.Item his diebus, ſubſiſtēte neceſſitate, poteſt iurare:
vt ſi immineat neceſſitas examinandi teſtes, qui in breui ſunt
receſſuri, vel de quorum morte, vel abſentia timetur, vt pa-
tet vt lit non conteſt.c.quoniam.§.j.ſecundum Pet.

S V M M A R I V M.

1 *Feſtorum principium & finis fieri debent ſecundum loci & feſti magnitu-
dinem ac conſuetudinem regionum.*
2 *Feſtum de nouo poteſt quęlibet ciuitas inducere per conſuetudinem.*
3 *Feſtum reſurrectionis feriatur tribus diebus quo ad omnes actus.*
4 *Dies dominicus quis & vnde dicatur.*
5 *Dies ſabbati vnde dicatur.*
6 *Diebus dominicis, & alijs feriatis, vel non, an ſit licitum flectere genua in-
diſtincte,nu.8.*
7 *Diei computatio fit de media nocte ad mediam noctem.*
9 *Dies Pentecoſtes quare octauis careat.*
10 *Conſuetudo Romanæ eccleſię ab alijs eccleſijs eſt ſeruanda.*

C A P. I I.

1 QVoniam. ¶†Feſtorum principium & finis
fieri debent ſecundū loci & feſti
magnitudinem,& conſuetudinem regionum, in
præcipuis feſtis:& inter Paſcha,& Pentecoſtē non
fit ſolennis genuū flexio,niſi in ordinationis actu,
ſm̄ qualitatem,& obſeruātiā ordinationis. Romana eccleſia
ſp̄ale feſtū de Trinitate non facit, ſed ſeruat̄ in hoc cuiuſlibet
terræ ꝯſuetudo.h.d. Sunt tria dicta: ſm̄ ibi, diebus. tertiū ibi,
2 præterea.¶†No.ex vltima parte, quia reliqua ſunt clara,ꝙ cō
ſuetudo ciuitatis pōt inducere feſtū de nouo ad venerationē
deitatis,vel alicuius ſancti,ēt nō intercedēte authoritate apo-
3 ſtolicæ ſedis.¶†Quæro, qd de feſto reſurrectionis?dicit Inno.
ꝙ alicubi feriat̄ trib⁹ dieb⁹,alicubi octo.Dicit Hoſt.illos octo.
foro.feriatos:& hoc dicit planū,ĵ.c.fi.qđ intellige quo ad ordi
4 nem iudiciorū,& quo ad iudicia.¶†Quæro,qn̄ dicat̄ dies do-
minicus. & dic ꝙ ſinguli dies ſeptem denominant̄ a ſingulis
ſeptem planetis,vt dicit l.oīs.C.eo.tit. Ad venerationem autē
Dn̄i feſtamus diem dn̄icum, & poteſt dici ēt dies Solis & do-
minicus:quia ſicut Sol inter ceteros planetas refulget,& alijs
5 planetis dominatur, ſic & dominus omnibus.¶†Dicit etiam
Hoſt.ꝙ ſabbatū nō dr̄ a Saturno, ſed a ſabba, quod eſt reqes.
Vnde fert̄ illa die debet laborari,de conſe.di.3.peruenit ſecū-
dum Hoſt. Nam intantum quieſcebant tunc in veteri teſta-
mento,ꝙ nec eſcas etiam parabant,vt not.ĵ.de Iudæ. quod ſu
per.nec vltra milliare itinerabant.Vnde Actuum,j.habēs,&c.
6 & remittit Matth.24. ¶†Quæro,an ſit licitū his dieb⁹ flectere
genua?Dic ꝙ ex edicto non præcipiuntur, ſm̄ Inn.alle.lxxxvj.
di.ſcire.Ideo dicit Io.An.ꝙ poterit omni die, & debebit genu
flectere in leuatione corporis Xp̄i, de cele.miſ. ſane. Idem di-
cit Fran.ex pęnitentia ēt licebit flectere genua: licebit etiam
flectere genua in benedictionibus nubentiū,& in ſimilib⁹.De
conſuetudine tn̄ oēs flectant, vbi ep̄s flectit, & qn̄ dicit,flecta-
mus genua:qn̄ aūt ꝯſecratur, flectit genua cōſecratus tm̄. Per
decre.iſtam dicunt quidam ſe dicere horas canonicas Trini-
tatis,quia in mane dicebat ſepties, in noīe pr̄is & filij,& Sp̄us
ſancti.Deus in adiutorium,&c. Gloria patri,&c.ad quod hoc
cap.Sed ꝯ facit de ꝯſe.di.v.in die.ĵ.de cele.miſ.dolentes,& fuit
inuentum hoc votū, vt in fi. cuiuſlibet pſalmi diceret̄ Gloria
pr̄i, p Damaſum Papā ad preces dn̄i. quod vide in Hyſto.li.
7 xvij.& xcij.aliàs xcv.ſm̄ Io. And. ¶†Venio ad glo.hæc opp.de
l.more.ff. de ferijs. vbi computatio fit de media nocte ad me-
diam noctē.Sol. Dicit,ꝙ quo ad diuerſum reſpectum fit hinc
8 & inde diuerſus modus computādi.gl.in ſe eſt clara. ¶†Opp.
ꝙ liceat facere genuum flexionem indiſtincte die dn̄ico,xxx.
di.c.fi.lxxvj.di.ſcire. Gl.dicit illam intelligi ſecundum diſtin-
ctionē huius,vt ſecreto liceat, vt hic: ſed non in publicum, vt
ibi. Ratio autem, quare non genuflectitur his diebus, ibi ha-
betur,quia dies iſti deputantur altiſſimo,cui orādū eſt cum fa
9 cie ſurſum,& non deorſum: de quo dic vt ibi.¶†Oppo.ꝙ Pē-
tecoſte careat octauis,ĵ.eo.appellamus. Sol.Caret quo ad of-
ficij,& diuinorum celebrationem:ſed non caret octauis quo
10 ad numerum dierum.Ad hoc ſ̄.de in inte. reſti.corā.¶†Opp.
ꝙ ꝯſuetudo Romanæ eccleſiæ ab alijs eccleſijs ſit obſeruāda,
Io.An.remittit xj.diſt.nolite.de ſum.tri.c.j.li.vj. in gl. nūquid.
quia quo ad articulos fidei procedit,quod ibi,quo ad alia nē,
niſi Romana eccleſia hoc ſequatur,& teneat.

S V M M A R I V M.

1 *Feriatis diebus propter neceſſitatem licet negotiari, & intendere rei tem-
pore perituræ.*
2 *Legis duplicis concurſus eſt poſſibilis.*
3 *Cęlebrari quare liceat die dominico.*
4 *Feſtiui dies omnes ſunt cęlebrati ad honorem altiſſimi generaliter.9.*

5 In mar-

5 *In martyrum natalitijs abſtinendum eſt ab opere ſeruili. 10.*
6 *Diſpenſare poteſt Papa contra paginam vtriuſque teſtamenti.*
7 *Diſpenſatio, ſeu indulgentia conceſſa reſpectu cauſæ certæ limitatur, & reſtringitur ad limites cauſæ.*
8 *Ad eleemoſynas, & portionem dandam pauperibus quis tenetur ultra decimas.*
11 *Dies ſabbati in veteri teſtamento ſolennizabatur pro dominica.*
12 *Quibus feriatis diebus poſſit quis cauſa neceſſitatis operari.*

CAP. III.

1 LIcèt. ¶†Propter neceſſitatẽ diebus feſtiuis præ
ſtari licet, uel licet intendere rei tempore
perituræ. h.d. Primo ponit diuinum pręceptum. Se
cundo propter neceſſitatem dat indulgentiam cõ
tra illud cum determinatione. Secunda ibi, indul-
2 gemus, ¶†Nota poſſibilem concurſum duplicis legis ad idẽ.
3 †Secundo nota duas cauſas, propter quas celebrari debet die
dominico: qa dies ſtatutus eſt ad quietem, & propter venera-
4 tionem Altiſſimi. †Et no. quòd omnes dies feſtiui ſunt ordina
5 ti ad veneratione ̃ Altiſſimi. †No. quòd in natalitijs martyrũ
6 abſtinẽdum eſt ab opere ſeruili. †Not. Papam poſſe diſpenſa-
7 re contra paginã utriuſque teſtamẽti, diſtinguendo. † Not. ꝙ
indulgentia conceſſa prætextu cauſæ certæ, limitatur, & re-
8 ſtringitur ad limites cauſæ. † Not. ꝙ ultra decimas quis tenet̃
ad portionem dandam pauperibus, & ſic ad eleemoſynas.
9 †Opp. innuit, ꝙ aliqui ſint dies feſtiui non deputati ad Altiſſi
mi reuerentiam: contra, quia imo omnes. Sol. Omnes deputa
ti ſunt, ſed ſpecialiter hi, Natiuitas, Circunciſio, Epiphania,
Reſurrectio, Aſcenſio, Pentecoſtæ. nam generaliter ſunt ei de-
10 putata omnia feſta ſanctorũ, ut j. eo. c. fi. †Oppo. quòd non fe-
ſtentur natalitia martyrum, ſed dies martyrij. Solu. Dic quòd
dies mortis celebratur vt natalitia, qa illa die dicuntur renati
in ſanguine, ſecundum Boa. Quæro, quæ neceſſitas poteſt ibi
eſſe, Dic quòd in illis partibus panis deeſt, ut j. de pęnis. licet.
& ex eadem cauſa conceditur, quando in momento commo
ditas cęleſti prouiſione conceſſa, C. eo. l. omnes. de treu. & pa.
11 c. 2. ſecundum Hoſt. & Abb. †Opp. cum gl. quòd non feſtetur
ſeptima dies, ſed prima, ut patet. Sol. Dicit gl. ꝙ uetus teſtamẽ
tum ad literam præcipiebat ſabbatum cuſtodiri: nouũ uero
illud ſpiritualiter ſeruat pro ſeptimana primã diẽ: ſicut enim
carnalia ſacramenta ad literam ſeruare non poſſumus, ita ne
que ſabbatum: ſecundum literalem ſeruari debet, de cõ. diſt.
12 j. peruenit. †Gl. quarta quærit, quæ ſunt iſta feſta: exprimit, dic
ut in ea. Io. And. dicit, quòd numerari dicit in his feſtum, arg.
de ſenten. excom. c. fi. lib. 6. Quæro, quibus eccleſijs debeat fa
cerę partem. Dicit gl. quòd eccleſijs circũpoſitis, quibus pieta
tis cauſa ſubuenire debet, & maxime eccleſijs, in quarum pa-
rochia piſces capti ſunt: qa illis ad decimas tenentur, quæ de-
cimæ ſubrogantur loco, & debentur parochiæ, in qua piſces
capti ſunt, de decimis. apoſtolicæ. per quam decret. & decret.
ſignificauit. de parochijs. dixerunt Cau. & Vin. eccleſiam, in
cuius parochia eſt piſcatio, debere habere decimam, niſi con
ſuetudo habeat quòd ſoluantur parochijs perſonarũ: & tunc
dices, eccleſijs, quarum ſunt parochiani. Glo. dicit, ꝙ dabunt̃
vt decimæ prædiales, & perſonales. Vel, ſecundum eum, de
eleemoſyna loquitur, ſecundum Gof. Anto.

SVMMARIVM.

1 *Nuptiæ probibitæ per canones tribus ſeptimanis ante feſtum Ioan. Bap. dictum tempus non coutinuatur feſto.*
2 *Nuptiæ non celebrantur ante feſtum Ioan. Bapt. per tres hebdomadas. 7.*
3 *Fieri illud dicitur ante terminum, quod non fit immediate poſt terminum.*
4 *Matrimonium contractum non reddunt nullum feriæ nuptiarum.*
5 *Nuptiæ non celebrantur a ſeptuageſima vſque ad ſeptimum diem poſt Pentecoſtem.*
6 *Opinio illa eſt attendenda, quæ meliori mouetur ratione.*
8 *Opinionem nos oportet tenere, quam tenet tota eccleſia.*
9 *Matrimonium tempore feriarum prohibetur.*

CAP. IIII.

1 CApellanus. ¶†Tres ſeptimanæ, quibus ca-
non prohibet fieri nuptias an-
te feſtum Io. Bap. nõ cõtinuantur feſto, ſed intelli-
guntur de ſeptimana Aſcẽſionis, & duabus ſequẽ-
2 tibus. Communis diuiſio. Secũda ibi, qa igitur. † Not. j. quòd
ante feſtum Ioannis per tres hebdomadas non celebrant̃ nu-
ptiæ. No. 2. quòd illæ hebdomadæ non cõputantur immedia
te a feſto ſancti Ioannis, nec propter feſtum ſancti Ioannis cõ
putantur, uel inducuntur, ſed propter feſtum Pẽtecoſtes illo
tẽpore occurrẽs: & ſic cõputatio fit a feſto trium rogationũ,
3 uſque poſt octauã Pentecoſtes. ¶†No. ꝙ illud dicitur fieri an-
te terminũ vel actũ, qđ nõ fit immediate poſt terminũ, ſed qđ
4 fit mediate. †Nota, ꝙ feriæ nuptiarum nõ impediũt, ita ꝙ nul
lum reddant matrimonium contractũ. Et nota ꝙ ſolo cõſen-
ſu perficitur matrimonium, dum tñ ſit legitimũ: & ſic defect⁹
5 accidentis extrinſeci non uitiat actum. †No. quòd a ſeptuage
ſima uſq; ad ſeptimum diem poſt Pentecoſtem nuptiæ non
debent celebrari: poſt autem ſic, licèt ante feſtum beati Ioã-
6 nis. †Nota attendendam opi. & ſequendam, quæ meliori, &
ſubtiliori mouetur ratione. Nota, quòd Pentecoſtę caret octa
7 uis. †Opp. quòd litera 33. q. 4. nõ oportet. dicit ante feſtum Io.
So. Dic quòd illa locutio traxit originem a cõmuni locutio-
ne, & vulgari, dicẽtiũ circa feſtũ Io. ſunt tres hebdomadę feria
tæ: ſicut dicunt etiam uulgares de quadrageſima ſancti Marti
ni, in qua nõ habetur reſpectus ad feſtum Martini, ſed ad ad-
uentum Chriſti: unde hic nulla habetur contemplatio ad fe-
ſtum beati Io. Ideo ſi feſtum Pentecoſtes concurrit, exempli
gratia in Calendis Iunij, 7. diebus ſequentibus non poſſent ce
lebrari nuptię, ſed in 15. diebus, qui poſt octauam ſuperſunt
ante feſtum ſancti Ioannis, qđ eſt 24. Iunij. bene poſſunt. Opp.
ꝙ litera contradicat, quia dicit uſq; ad 8. diẽ poſt Pentecoſtẽ:
poſtea in fine dicit, vſq; ad octauas Paſchæ, uel uſq; ad ſeptua
geſimam, cum careat octauis. Vide, dies ſeptima eſt octaua,
inquãtũ litera a principio dicit, ꝙ uſq; ad octauã, diem ſtat ex-
cluſiue: inquantum dicit uſq; ad octauã Pentecoſtes, vel uſq;
ad ſeptimam diem, ſtat incluſiue: & bene dicit Io. An. Oppo.
ꝙ a ſeptuageſima uſq; ad octauas Pentecoſtes non durent fe-
riæ, ut patet: qa detrahi debet tempus a dominica in albis, q̃
occurrit in octaua Paſchę, uſq; ad dies rogationum. So. Doc.
fatentur ꝙ hoc tempus debet detrahi. Concludit Hoſt. feria-
rum tempora ſic computãda, a prima dominica de aduentu
uſq; ad octauam Epiphaniæ, ſunt feriæ incluſiue: tantũ enim
durat illud feſtum. Vnde dicitur feſtum Epiphaniorum Do
mini. Ad hoc de treu. & pace. c. j. 32. q. 5. decernit. Dicit Io. An.
quòd licet iſtud multorum locorum approbet conſuetudo,
non uidetur iure probari, ut a ſeptuageſima uſq; ad octauam
Paſchæ incluſiue. i. poſt dominicam in albis, & a primo die ro
gationum uſq; ad 7. dies poſt Pentecoſtẽ incluſiue durant fe
riæ. Et dicit ꝙ in quibuſdã partibus ex conſuetudine non in-
choatur nuptiarum tempus, niſi in dominica, qua cantatur
Euangelium, Nuptiæ factæ ſunt: qđ cãtatur in dominica poſt
octauam Epiphaniorum: & ibi abſtinent ultraquàm canõ iu
bet. Alij incipiunt in dominica in albis, & in dominica Pente
8 coſtes: & hi uidentur canonem violare. †Quæro cum gl. an te
nẽtes opin. hic poſitam reprobatã peccẽt: Gl. dicit ꝙ non: qa
in his quæ ad ſolennitatem ſpectant, diuerſa tenere nõ eſt pec
catũ: quia unaqueq; prouincia abundat in ſuo ſenſu, ut 76. di
ſtin. utinam. Hoſt. hoc dãnat, quia hodie tenere oportet opi. q̃
Papa approbat. Hoc non negat gl. hodie, ſed habuit reſpectũ
ad antiquũ tempus ante hanc declarationem, quę erat proba
bilis dubitatio: ſed non hodie. de hoc uide de conſt. ue innita-
ris. per Innoc. Notat tamen gloſ. ꝙ non ſeruans ius præcepti,
quando de illo ſunt opi. & non eſt clarum: ſed peccat declara
ta opin. licèt forte etiam quis ſecutus fuerit opin. non ueram,
& poſtea reprobatam, ut non ueram, uel non ſubtiliter loquẽ
9 tem, uel inueſtigantem. †Quæro, quid prohibetur, & de ratio
ne prohibitionis circa matrimonium tempore feriarum. Dic,
quòd matrimonij contractus non prohibetur, ſed nuptialis
ſolennitas, & copulæ actus: & ſic prohibetur ſolẽnitas nuptia
rum contrahendarum, & copula, vel conſummatio. Recitat
Ioan. Andr. alios dicere prohiberi ſolam traditionem, & con-
ſummationem. Vnde dicit Pe. & Abb. quòd alteri coniugum
uolenti tunc conſummare matrimoniũ, obſtat exceptio. Roſ.
Beneuentanus in libello ſuo de ſpõ. dicit ſolẽnitatem nuptia-
rum, quæ fit in multis partibus cum maioribus expenſis, q̃ ſit
dos, prohiberi ante Paſcha: qa tũc contemplationi, & oratio-
ni eſt inſiſtendum: poſt Paſcha certis diebus, ſecundum eum.
Gl. ultima eſt clara. Et pro concordia iurium, quę allegantur
in ea, uide quod no. de iud. c. dilecti. ſuper prima gl.

SVMMARIVM.

1 *Ferijs in honorem Dei, & ſanctorum introductis iudicium exerceri non poteſt.*
2 *Dies in honorem Dei qui ſunt conſtituti ab eccleſia.*
3 *Feſtiuitas omnis, quæ cum clerico, & populo celebrari mandatur, eo ipſo in lites ferias inducit.*
Iudicium quomodo videatur ſine ſtrepitu tractari.
4 *Feſti vnius celebrationem ſolus clerus mandare non poteſt.*
5 *Iudicij exercitium die feriato non valet ipſo iure. 6.*
7 *Renuntiare licèt poſſint partes ferijs in eorum fauorem inductis, non tamen poſſunt illis, quæ ſunt in Dei honorem inductæ.*
8 *Tortura, in qua non exigitur ſtrepitus, poteſt die quacunq; tractari.*
9 *Dies tres Rogationum ante Aſcenſionem an dicantur feriati.*
10 *Dies Corporis Chriſti eſt dies feriatus ab eccleſia.*
11 *Dies feſtiui Beatæ Mariæ an ſint omnes celebrandi.*
12 *Feſtum ſupernumerarij apoſtoli an habeat ferias.*
13 *Ferias an habeant indifferenter feſta omnium ſanctorum.*
14 *Feriæ an ſint in loco tempore dedicationis eccleſiarum.*
15 *Iudicia ciuilia quibus diebus non debeant exerceri.*
16 *Feriata die non ſilet actus uoluntariæ iuriſdictionis.*

17 *Feriatis diebus an poſſint homines capi.*
18 *Ferijs quibus poteſt renuntiari, & quibus non.*
19 *Ferias in honorem Dei, vel hominis fauorem, quis inducat.*
20 *Ferias repentinas quis poſſit inducere.*
21 *Ferijs in fauorem hominis inductis, quomodo videtur tacite renuntiatum.*
22 *Teſtes non poſſunt cogi ad teſtimonium ferendum tempore feriarum.*
23 *Feriæ meſſium, & vindemiarum quo tempore inducantur.*
24 *Citatio die feriata an arctet citatum ad comparendum die non feriata ſequenti.*
25 *Citatio ſine die an valeat.*
26 *Citatio continens mandatum de comparendo ad diem, an contineat mandatum ſimpliciter de comparendo.*
27 *Citatio ſi fiat die feriata pro non feriata, an arctet citatum ad comparendum.*

CAP. V.

1 COnqueſtus. ¶†Ferijs in honorem Dei, & ſanctorū introductis, niſi ob
neceſſitatem, & pietatem iudicium exerceri nō po
teſt, ēt de conſenſu partiū: poſſunt tamen partes re-
nuntiare ferijs fauore hominum introductis. Diuiſio patet. Se
2 cunda ibi, licet. ¶†No. hic dies in honorē Dei: & no. ꝙ iudicia
lis ſtrepitus illis diebus ſilere debet. Quæ ergo examinantur ſi
3 ne ſtrepitu, videnť poſſe tractari. ¶†No. ꝙ omnis feſtiuitas, q̄
cum clero & populo celebrari mādatur, eo ipſo in lites ferias
4 inducit. †Et ſic patet, ꝙ clerus ſolus nō poteſt mādare celebra
tionē vnius feſti abſque conſenſu populi, nec populus abſq;
conſenſu epiſcopi, ita ꝙ vterq; ferijs ligetur: & ꝙ de ſanctis ca
nonizatis ab eccleſia poteſt quo ad illud feſtum inducere epi
5 ſcopus cum clero, & populo. ¶†No. ꝙ iudicij exercitiū ēt par-
tibus conſentientibus die feriato in honorem Dei non ualet
ipſo iure. Et no. ꝙ appellatione proceſſus non uidetur cōpre-
6 hendi ſententia. †Not. duos caſus, in quibus poteſt iudicium
7 die feriata exerceri, hoc ſuadēte neceſſitate, vel utilitate. †No.
ꝙ partes poſſunt renuntiare ferijs introductis ob neceſſitates
hominum, & non ſolennibus introductis ob reuerentiā Dei,
8 & ſanctorū. ¶†Quæro, quid in q̄ſtionibus, in quibus non exi-
gitur ſtrepitus. Dicit hic Hoſt. illas poſſe tractari die feriata,
maxime vbi imminet periculū animarū, ſecundum Hoſtien.
¶Opp. ꝙ ultra natale Domini ſint feriæ ante natale ꝑ 7. dies,
& vſq; ad 8. Epiphaniæ, 15. q. 4. c. 2. Dicit Hoſt. huic ſtandum, &
illud de conſuetudine non ſeruari. Item Gul. in Spe. e. ti. j. co.
9 ¶†Opp. ꝙ debeat etiam ante diem Aſcenſionis feſtari, quia
in tribus diebus rogationū præcedentiū, de conſec. diſt. 4. c. j.
Sol. Supple iſtam per illam, ſecundum Hoſt. quod tamē non
10 ſeruat curia, ſecundū Guid. ¶†Opp. quòd ſeruetur aliud feſtū
corporis Chriſti, quod occurrit feria quinta poſt octauas Pen
tecoſtes, ut in cle. ſi dominum. de rel. & vene. ſanct. Idem dicit
11 ſupplendum per illam. ¶†Quæro, quid de feſtiuitatibus om-
nibus Beatæ Mariæ, an illæ ſint celebrandæ. Dic ꝙ ſic: & ſunt
quatuor. Mariæ Annunciatio in uere, Aſſumptio in æſtate, Na
tiuitas in autumno, Purificatio in hyeme. Feſtum autem Cō-
ceptionis ipſius virginis hic non includitur, licèt in multis lo-
cis celebretur ex deuotione non improbanda: de quo in Spe
cu. eo. tit. poſt princ. ipſe Spe. dr̄t, quòd feſtantes nō improbat:
& hoc, quia fuit ex humano ſemine concepta, & in originali
peccato, vt no. de conſec. di. 3. c. j. Sed poſt cōceptionē imme-
diatè ſanctificata, illa dies bene poſſet venerari: & ob hoc co-
lit eccleſia natiuitatis feſtū. Sic dicit Io. An. Hodie audio eccle
ſiam approbaſſe opinionem Minorum, & illud ſequendū, ꝙ
12 nō fuerit cōcepta in originali peccato. ¶†Quæro, an ſupernu
merarij apoſtoli feſtum habeat ferias. Dic in Paulo planum,
qui tamen non fuit de 12. De quo uide de reli. & uene. ſanc. c.
vno. lib. 6. Per quem addas de quatuor Euāgeliſtis, & quatuor
Doctoribus. In alijs ſupernumerarijs vr̄ ſecus ex litera, quæ di-
cit, 12. apoſtolorū. Et licèt Spe. in ti. e. in prin. dicit, omniū apo
13 ſtolorum: ſic non dicit litera hic. ¶†Quæro, an feſta omnium
ſanctorum iudifferenter habeant ferias. Dicit Io. And. ꝙ non.
Quod patet: quia dicit feſtum omnium ſanct. & non dicit, Fe
ſta omnium ſanctorum: & ſic loquitur de ſolennitate, quæ fit
ibi Calendis Nouēbris: quæ quare fuit inſtituta, not. in præal.
cle. ſi dominū. §. licet igitur. Quid de feſto ſancti Martini: dic
ꝙ adhuc eſt feriatum, de conſec. diſt. 3. c. j. qd̄ dicit Io. And. te-
nendum: licèt contra no. C. eo. ti. l. omnes. Idem Spe. eod. ti. in
prin. Idem ſm̄ Io. de feſto inuētionis ſanctæ Crucis: dic quòd
ſic, vt in c. crucis. de conſe. di. 3. ut ibi not. Et quare feſtum cru-
cis, in qua Chriſtus fuit dehoneſtatus, celebramus, ibi no. in j.
gl. Et ꝗꝗ de feſto crucis, & rogationum nihil hic dicatur, cre-
dit tñ Spe. eo. ti. in prin. ſtādū antiqs capitulis hoc diſponenti-
bus, ex quo mutata non ſunt, C. de teſt. l. ſancimus. Dicit tñ ꝙ
14 ꝯſuetudo in pleriſq; locis aliud interpretatur. ¶†Quæro, an in
dedicationibus eccleſiarum ſint feriæ in loco. Dicit Spec. per
canonem de con. diſt. 3. c. j. quòd dedicatio ſancti Michaelis, &
cuiuſlibet oratorij, ſeu loci ferias inducit, vt ibi no. Dicit Ioan.
An. ꝙ in canone bñ dr̄ de dedicatione cuiuſlibet oratorij, ſed
non loquiť de dedicatione loci. Sed qd̄ dicit de dedicatione,
hoc dicit Io. An. uerū in addi. Spe. in prin. e. ti. hoc quo ad feſti
15 uādū, & ſolēniter celebrādū ꝑ clericos illius loci. † Dedicatio
aūt beati Michaelis, q̄ eſt penultima die Septēbris, bñ eſt feria
cārū, ut in c. fi. e. ti. & c. j. de. conſec. diſt. 3. Sed Bononiæ ē ferijs
operarū, qa tūc mutanť hoſpitia, ꝑꝑ q̄ illa dies, & ſequens, quæ
eſt beati Hieronymi, nō bñ coluntur. De quadrageſima dic,
ꝙ ñ eſt criminale iudiciū exercēdū, C. e. quadraginta. Item in
his diebus, in quibus legitima celebranť ieiunia, ſilet iudicia-
ria poteſtas. Tamē in talibus dicit Hoſt. cōſuetudinē attēden
dam. De inſtrumēto edito die feriata in honorē Dei, an ua
leat, tenet Spe. e. ti. §. ſequitur. uer. quid ſi. quod quidā dicunt
ꝙ nō ualet: quia lex dicit, actus oēs, ſeu publicos, ſeu priuatos
16 ſilere, C. de ferijs. l. actus. ad hoc s̄. c. j. †Sed tene ɔ̃: qa actus iuriſ
dictionalis, & iuriſdictionis cōtētioſæ bñ ſilent, ſed non actus
uolūtariæ iuriſdictionis. Nā actus uolūtariæ iuriſdictionis bñ
poſſunt fieri, ut emācipare, ꝯtus inire, inſtrumēta ſcribere, in-
ſtrumēta facere, & huiuſmodi, per q̄ apparet idē de inſtrumē
tis cōfeſſionatis: & ꝓbať per illā l. actus. C. eo. ꝑ q̄ dr̄t ibi Spec. ꝙ
dari poterunt tutores, & actores, & curatores, ac ſyndici. Ad
hoc lex quæ dicit, qd̄ quolibet tēpore dari pōt, l. qui hēt. in fi.
ff. de tute. Quod dicit uerū, qñ nō exigiť cauſæ cognitio. Per q̄
dicit idē in excōicatione, & abſolutione, ubi cauſæ cognitio
nō exigiť. Plus tenet Frede. ſuo conſi. 11. 12. & 13. ꝙ ſnīa ēt exi-
gēs cauſæ cognitionem, ſi ferať die feriato, tenet, maxime gñā
lis: quia illo tēpore ſuſpēſa eſt iuriſdictio quo ad exigētia cāæ
cognitionē: ſed ut excōicationis ſnīa liget, ꝗꝗ īiuſta, nulla exi-
giť cauſæ cognitio, ut liget, licet ad eius iuſtitiā exigereť: nihi-
lominus ſnīa ligat. Vñ talis actus quaſi voluntariæ iuriſdictio
nis ut liget, licet iniuſte, & quæ extraiudicialis fieri pōt, de ſen.
excō. uenerabilibus. & c. dilecto. ligabit in die feriato. Ad hoc,
qa cum poſſit fieri ſine proceſſu, ſeparabilis eſt ꝓceſſus uitio-
ſus ab actu ſnīæ: ergo, &c. ut regula, utile. ad hoc decre. q̄ dicit
ſilere dēre iudicia, in quibus ſtrepitus hr̄, nō in quibus exerceť
iudiciū volūtariū: Loquiť tñ in tp̄e feriato ꝑꝑ meſſes. Per quæ
puto, ꝙ cū omnis uox iudicis ſilere dēat tp̄e feriato in honorē
Dei, qd̄ nō ualeret: & forte actus uoluntariæ ēt iuriſdictionis
tūc expediri nō pn̄t, licet illa, quæ ſunt pietatis, pn̄t, vt recitat
Spe. Azo. tenuiſſe in loco præallegato. ꝓ quo tex. hic. per hoc
allegat Io. de Lig. ꝙ multi actus per ſe tenēt, qui tñ ꝑꝑ adiūctū
vitianť, de off. del. cū ſuper. de ele. Meſſana. & c. illa. Decretum
aūt alienationis rerū minorū, & idē forte de bonis eccleſiarū,
nō dēt interponi die feriata, qa exigit cāæ cognitionē, ff. de cō
fir. tu. l. in cōfirmādo. de bo. poſ. l. 3. §. fi. ſcd̄m Iac. ď Are. & Cy.
in d. l. actus. & Gul. in loco p̄all. In datione curatoris bonorū
tenet Spe. ubi s̄. illā fieri poſſe die feriato, per illā l. actus. Et p̄di
cta dr̄t Bar. in d. l. actus. ꝙ decre. de immuni. eccle. decet. lib. 6. q̄
annullat actus factos in eccleſia, nō hēt locū in actibus, qui ex
pediūtur per viā uoluntariæ iuriſdictionis: ſecus in actibus, q
expediūtur per viā cōtētioſæ iuriſdictionis, ut patet in l. actus.
17 †Nūqd aūt ī diebus feriatis pn̄t homines capi? dr̄t Bar. in l. oēs.
C. e. ꝙ nō, ſi ſunt in honorē Dei: qa tūc ceſſat omnis executio.
Secus ſi feriati ſunt ob neceſſitates hominū, s̄. de iud. c. fi. Per
quæ dicit, ꝙ inſtrumēta guarentigiæ poſſunt exequi die feria-
ta ob neceſſitates hominū. Hæc uera, qñ periculum nō eſt in
mora: ſed ſi periculū eſt in mora, ut qa debitor fugiat, tūc eſt
ſecus: qa pōt in die feriata capi, nō ut iudex cognoſcat, ſed ut
cauere teneať corā iudice de ſtādo iuri, ut no. in l. dies feſtos.
C. de ferijs. ſm̄ Bar. in l. ait prætor. §. ſi debitorē. ff. de his, quæ in
frau. cre. Qd̄ dicit uerū Bar. in d. l. dies feſtos. ſi debitori cōdō
mutata eſt a tempore cōtractus: aliàs ſi nulla mutatio inter-
uenerit, hēt debitor qd ſibi imputet, ff. ut le. no. ca. l. ſi is, a quo.
§. fi. & C. de ſpō. l. fi. & de iureiu. l. quēadmodū. Hæc cōfirmat,
quæ no. in l. ait prætor. ff. eo. ubi omnis proceſſus ī ſuſpectum
ualet die feriato. Per decre. iſtam dn̄t aliq, ꝙ epiſcopus pōt ca
nonizare Sanctū: qd̄ cōcedūt aliq in ſua dioceſi, non extra, de
con. di. 3. c. j. Verū Inn. dr̄t, quòd nō poteſt canonizare, licet poſ
ſit approbare de canonizatis, & feſtū indicere. & hoc no. gl. de
reliq. & vene. ſanc. c. j. in glo. magna. in prin. Idem dr̄t Spe. in ti-
tu. de ferijs. iuxta prin. §. j. Nā dicere ſanctū non ſanctū, uel nō
ſanctum ſanctum, abominabile eſt Deo, 11. q. 3. ſi qs dixerit. &
c. ſe. ad hoc 50. di. ſi qs præpoſtera. Et per hoc poſſunt epiſcopi
in ſuis dioceſibus inducere ſolennitatem. Ab olim dixi epiſco
pum non poſſe, ēt de ſancto, niſi populus aſſentiret, per hunc
tex. q dr̄t cum clero, & populo. Ex quo apparet, quòd exigitur
conſenſus utriuſq;, & cleri, & populi. Et mouebar, qa in c. pro
nuntiandum. hic, alias habebatur cum clero & populo, ut de
conſe. diſt. 3. pronuntiandum. ſed alia lr̄a habet ibi, quos epi-
ſcopus in clero collaudauerit: & ſic ſolus epiſcopus uidetur,
ut hic facere poſſit collaudando, uel prædicando hoc popu-
lo. Per quæ puto ſatis epiſcopum cum clero, uel cum capitu-
lo hoc determinare poſſe in his, quæ tendunt ad animæ fa-
uorē, quo ad q̄ quilibet ſubiectus eſt epiſcopo. de foro com-
peten.

peten.cum ſit.de iud.nouit.qui fi.ſint le.per venerabilem. Ex-
pediam primo gl.deinde duas,vel tres q.diſputabiles,& vulga
18 res.†Quæro cũ gl. 2.an ferijs poſſit renuntiari.Gl.dicit,ꝙ feria
rũ quædã ſunt ſolẽnes introductæ ob reuerẽtiã Dei:& talibus
nõ põt renũtiari,ut hic,& C.e.l.dies feſtos. & l. oẽs. Quædam
ſunt feriæ ẽt ſolennes inductæ in honorẽ principis : & talibus
etiam nõ põt renuntiari,vt hic,& C.e.l.dies feſtos.& l.omnes.
Quædã ſunt ferię inductæ ob neceſſitatem hominũ:adhuc ta
libus põt renũtiari,ut hic.Io.An.dicit,ꝙ ſunt alię ferię,quę ap
pellanť repẽtinæ,ut ob rẽ proſpere geſtã inductę,uel uxorem
ductã,vel filiũ ſuſceptũ.Inquãtũ gl.dicit nõ poſſe renũtiari fe
rijs in honorẽ Dei introductis,dicit Io.An.hoc verũ , ẽt in cõ-
promittẽdo,loquẽdo de vero arbitro.In arbitratore aũt ſec⁹:
de quo in Spec.de arbitro.§.fi.ad fi.uer.itẽ in forma.& duob⁹
ſequẽtibus.Inquãtũ dixi ferijs poſſe renuntiari hominum cã,
hoc intellige nõ referẽdo ad repẽtinas,ut dicit Spe.e.ti.§. nũc
dicamus.in prin.Et hãc opi.ſequiť Tan.ad hoc ff.de arb.l. ſi fe
riatis.ff.de poſtu.l.quos ꝑtor.de iure immu.l.ſemper.§.condu
19 ctores.C.e.l.oẽs dies.prope fi.ibi , noſtris , &c.† Sed eſt dubiũ,
qs ferias has introducat . Dic , ꝙ ferias in honorẽ Dei inducit
Papa in uniuerſum quo ad oẽs actus:qa in talibus,ut tãgenti-
bus animã,vniuerſa creatura ſubiecta eſt Deo,& Papæ, & Im
peratori quo ad forũ ſuũ,ut l.dies feſtos. & l. oẽs. & per totũ.
C.de ferijs.& ff.In ciuitatibus autẽ hoc põt epiſcopus cũ cle-
20 ro:de quo dixi ſ.¶†Nũquid autẽ poſſit iudex inferior epiſco-
po inducere ferias repentinas.Vř ꝙ nõ,C.đ ferijs.l.a nullo.Di-
co,ꝙ in terris,in quibus recognoſcitur princeps , & in quibus
princeps ponit iudices , nõ põt aliquis abſq; principis cõſen-
ſu repẽtinas ferias inducere . In terris autẽ nõ recognoſcenti-
bus ſuperiorẽ,ſatis põt dici ꝙ inducãtur ferię.Sed dato ꝙ poſ-
ſit renũtiari in cõtractu,Cy.poſt Iac.de Are.tãgit hoc dubium
in l.j.C.de ferijs.Gul.alle.qđ no.in §.fi.e.ti.quia iuri futuro nõ
põt renũtiari,de acq.hære.l.ſi is qui.de le. 2.ſi ita ſub cõdõne.
de re iud.abbate ſane.li.6.de ecc.edi.ad audiẽtiã.tenet ꝯ:qa i⁹
iã erat quæſitũ,cũ iã eſſent feriæ ordinatæ a lege: ideo ſæpe in
inſtris apponiť illa renũtiatio,C.de pac.l.j.ff.eo.l.pactũ. Et hic
đt Io. And.ꝙ hæc decr.nõ reddit qõnẽ dubiã , qa nulli eſt du-
biũ,ꝙ in ipſis ferijs litigãdo,uel dũ inſtãt feriæ paciſcẽdo , illis
põt renuntiati.Iaco.de Are.habuit queſtionẽ pro dubia,ut re
citat Cy.in l.j.C.eo.quare ex quo nõ durat cõſenſus vſque ad
litẽ,nõ proficiat,per l.ſi cõuenerit.de iur.om.iud.& per l.ſi cũ
dotẽ.§.eo aũt tempore.ff.ſol.ma.Cy.eligit,ꝙ in ꝯctu præſente
parte põt renuntiari,per no.in l.j.C.de pac. Et ex hoc rñdetur
ad contraria.& no.de teſt.Raynutius.ſuper 3.gl.Ad l.ſi conue
nerit.đt ꝙ hic eſt pactum de nõ declinãda,ut no.in d.l.ſi cõue-
nerit.& de off.dele.ſignificantibus.ut no.de iud. c.j. Et hoc te-
net Io.An.in addi.in loco præal.Idẽ Bar.in l.j.§.ſi ꝑtor.ff. de fe
rijs.alleg.C.de temp.app.l.pe.§.fi.Quod intelligit Gul.de Cu.
niſi alia cã ſuperuenerit,ut puta ſi erat pauper : & ex hoc non
implicabiť,niſi mõ ſuperuenerũt diuitiæ,ita ꝙ eſt neceſſe, ꝙ
occupeť erga rẽ ruſticã,qđ nõ erat tẽpore celebrati ꝯtractus :
arg.l.de ętate.§.ẽx cauſa.ff.de interro.act.ff.de procu.l. poſt li-
tẽ.Renũtiatio tñ feriarum referť ad ferias iam inductas . Vñ ſi
de nouo inducerẽtur poſt ꝯctũ,illas nõ tolleret renũtiatio, ut
21 l.ſi ita.ff.de au.& arg.leg.ad qđ de renũ.cum inter P.Gau.† In-
quãtum dixi poſſe renuntiare,verum eſt etiã,eo ꝙ ſponte liti-
gant,vñr renuntiare,& ſciẽter recipiẽdo talẽ terminũ . Quod
intelligo quo ad ualiditatẽ illius actus : aliàs cũ ſit cã ſucceſſi-
ua,nõ arctareť poſt expeditionẽ illius actus,per no.per Cõpo.
de reſcrip.dilectus.& per ca.ex parte.j̃.de appe. & quod no.in
22 l.adulterium.C.de adul.per Butr.de quo in Spe.eo.ti.§.fi. †Itẽ
valeret renũtiatio quo ad partes , ſed nõ quo ad ꝑiudicium te
ſtiũ,ut illo tẽpore cõpellerẽtur teſtificari,ut no.C.e.l.oẽs.in vl
23 tima glo. ¶ † Quæro, quo tempore feriæ meſſiũ uindemiarũ
inducantur.Dic quod ſecundum varietatẽ locorũ feriæ indu
cuntur,cũ diuerſis tẽporibus ſint vindemiæ,aliqñ tardius,ali-
quando citius,ff.e.l.pręſides.An poſſint partes cõpelli litigare
tẽpore feriarũ.Dic ꝙ non regulariter. Fallit in certis caſibus .
Fallit primo in actu appellationis interponẽdæ : qa quolibet
die feriato põt appellari,C.e.l.j.& in repentinis, & ſolennitati
bus,ut in Aut.de app.in prin.l.j.§.j.ff. qñ app. ſit. Et hoc tenet
Bar.in dicta l.j.& gl.de app.appellatio.li.6.in uerbo,lecta. Pro
ſecutio tamen fieri nõ poteſt tpe feriato,licèt currat tps, ut di
cta l.j.& no.2.q.6.anteriorũ.& in dicto §.j.in Aut. de app. Fal-
lit 2.in executione ſniæ,de iudi. c. fi. Hoc intellige in ferijs ob
neceſſitates hominũ.In ferijs autẽ ſolẽnibus nõ , niſi res eſſet
tẽpore peritura,ut ibi.Quod intelligo,qñ momẽto eſt peritu
ra,vel ſi exigat tractũ in pereundo,longa eſt feria . Fallit 3. qñ
res,uel actio eſt tẽpore peritura , vt in actionibus tpalibus, qđ
cõcedetur ſaltem ut litem cõteſteť,ut ibi no. Quod intelligo,
ſi feria cõſumeret finẽ actionis:ſecus ſi adhuc ſupereſt de tpe.
Adducit gl.aliũ caſum in re celeritatẽ deſiderante,ut l.j.ff. de
dam.inf.Et extẽdit hoc Bar.per hãc decr.etiam ad ferias indu-
ctas ob reuerẽtiã Dei.in l.diuus.ff.de ferijs.Fallit ſm gl. quãdo
ſubeſt pietas,ut in cauſa debiliũ,uel miſerabiliũ ꝑſonarũ : qa
in operib⁹ miſericordiæ diſtinctio dierũ nõ eſt habẽda.¶No.
gl.inquantũ dicit,miſerabiliũ perſonarũ:qa qõnes viduarũ ,
& qõnes pauperũ,& cõſequẽter qõnes eccleſiarum,videntur
poſſe tractari die feriato.Sed hoc vltimũ nõ credo, per hãc de
cr.niſi ſubſit alia pietas.Spe.in tit.de ferijs.§.ſequitur.uer. por
ro.enumerat aliquos alios caſus dubios,an poſſit agi cã die fe
riato.Primo dicit oĩa,quæ ſunt voluntariæ iuriſdictionis,exer
ceri poſſe.Hoc declaraui ſuper litera.Scđo dicit, ꝙ cã alimẽto
rũ uxoris,mortuo uiro,põt agi tali die feriata, qa id pietas ſua
det.Et đt Io.An.ibi,qđ hoc tenuit Alb.Bal.de fer.c.fi.ff. e.l. j.&
2.Idẽ de alijs alimẽtis,in l.2.ff.đ ferijs . Et hoc eſt certũ in ferijs
ob neceſſitatẽ hominũ:in alijs ferijs magis eſt dubiũ.Sed ſatis
puto idẽ,ſi pauper ſit:qa hęc eſt cã pia,vt hic:& neceſſitas hoc
ſuadet.Et idẽ Inn. hic, ſi cã eſt alimẽtorũ pupilli : in cã matri-
moniali Io.15.q.4.in ſumma.dicit illã poſſe tractari die feria-
ta,ꝑꝑ periculũ adulterij. Idem dixit de matrimonio ſpũali,qñ
agiť de electione epĩ,uel prælati ꝓpter periculũ moræ , đ app.
oblatæ.50.di.poſtquã.Dicit Spe.hoc uerũ, ſi agiť ex officio : ſi
agiť in figura iudicij,ſecus,de clan.deſpõ.cum inhibitio.de di
uor.porro.§.j.Et hoc cõcludit,ſiue ſint feriæ hominũ cã , ſiue
ſint ſolẽnes.Inn.dicit cauſas ſpirituales,ut electionum,& inq-
ſitionum,ẽt diebus feriatis exerceri poſſe,quia pietas,& neceſ
ſitas eas audiri ſuadet,15.q.4.placita.Idẽ Hoſt.Io.An.remittit
ad cle.fi.de uer.ſign.gl.in cle.fi.iuncto tex.hoc decidit.ſ. ꝙ tpe
feriato in honorẽ Dei,vel ſi feria ſit repẽtina in cauſis ſumma
rijs uſurarũ,uel matrimonij,uel decimarũ , uel matrimonia-
liũ,nõ põt ꝓcedi:ſed ſic tpe feriarũ ob neceſſitates hominũ .
Hęc oĩa credo vera,niſi aliud ſuadeat promptũ,& euidẽs peri
culũ:qđ arbitrio iudicãtis relinquo . Quid enim , ſi quis dicit
ſe conſanguineũ mulieris,& ipſa quotidie debitũ exigit.Item
dicit Spec.ꝙ ſi iurauit qs reſtituere vſuras,& iam factũ eſt præ
ceptum,ꝙ cauſa executionis quocunq; tpe feriato poterit tra
ctari.Itẽ in decimis,ſi ſtatim eſt illas erogaturus in ſubuentio-
nẽ pauperũ actu egentiũ.Itẽ addit Spe. ſi cauſa eſt tpe quo ad
iuriſdictionẽ peritura.Sed nõ placet hoc Io. An. poſt Gui. de
Suza.qui hoc ponit in l.ſciendũ.ff.qui ſatiſ.cog. Dicit tñ , ꝙ ſi
ultima dies iuriſdictionis delegati occurrit feriata in ferijs ob
neceſſitates hominum,poterit,ſi non fuit in culpa, pronũtia-
ri:in ſolennibus aũt non,nec in ruſticis,ſi fuit in culpa,ff.de fe
rijs.l.ſi feriatis.in fi.& de arbi.l.ſi de meis.§.fi.ſm Io.An. in ad-
di.Omnia cõfirmat Io.An.hic, dicens quòd ubi promptũ eſt
periculũ animarũ,die feriata procedi poteſt, qa anima cũctis
rebus eſt præferẽda,12.q.2.præcipimus.C.de ſac.ſan.ec. l.ſan-
cimus,ſm Hoſt.Idem dicit in omnibus celeritatẽ deſideranti-
bus,quarũ exẽpla patẽt ff.e.l.j.& 2.Ex dictis in gl. dubitatur oc
currẽtibus ferijs meſſium in loco vocati de menſe Auguſti ,
& in loco iudicij, ut in curia de mẽſe Septẽbris:cõparuit reus
de mẽſe Septẽbris,citatus vt ꝯpareret de mẽſe Auguſti,& cõ-
dẽnatus qa nõ cõparuit de mẽſe Auguſti in expẽſis,an ſnĩa ſit
nulla vel ſaltẽ relaxãda.Dum quæſtio fuiſſet de facto in curia,
quidã dicebãt põderari ferias rei:qa iura de ferijs loquẽtia, &
cã feriarũ,reſpiciunt perſonam rei: nam lex dicit tpe meſſiũ ,
& vindemiarũ quem nõ cogi ire ad forũ : & ꝙ occupati circa
rẽ ruſticã non ſunt cogendi ire ad forũ,ff.de ferijs.l.j.Si ergo le
ges põderãt perſonã tracti ad forũ pluſquã tribunalis iudicis,
in fauorẽ reorũ feriæ inductæ ſunt:nõ retorqueantur ergo in
læſionẽ rei feriæ,ſed reo fauor cõſeruetur,& rei feriæ,nõ acto
ris attẽdanť,C.de leg.qđ fauore.de re.iur.qđ ob gratiã.li. 6. cũ
cõcor.Secundo,qđ cauſa regulat diſpoſitiones: fuit em̃ cauſa
feriarũ hominũ neceſſitas,ne abſtrahanť a re ruſtica,i.a meſſi
bus.Per ferias aũt loci iudicij non abſtrahiť , & per ferias pro-
prias ſic.Attẽdendę ergo ſunt ꝓprię feriæ,ff.de pac.l.idẽ dictũ.
C.qui ad lib.perue.nõ poſ.l.3.Tertio,qa dato ꝙ lex non dicat,
princeps,uel iudex interpretari dẽt,ut legis rõne,& ſimili dica
tur:qa nõ oẽs articuli decidi pñt a lege,ff.de leg.l.& iõ. cum l.
ſe.Ad hoc ſupra de dila. expoſuit. De facto fuit terminatũ in
curia ferias attẽdi loci iudicij:qa aſſignãs terminũ aliquod,tẽ
pus uitare nõ tenebať,niſi tps feriarũ loci iudicij . Illas autem
cauere debebat,qa ſi tũc cõparuiſſet,fruſtra ibi fuiſſet: nã nul
lius peregrini,&c.8.di.qui cõtra. Probat, quia ſi dicereť ferias
hominũ obſeruãdas:q trahũtur,ꝯſtat & ferias loci iudicij ob-
ſeruãdas:ergo haberet reus duplicẽ feriam: qđ nõ eſt dicẽdũ.
Probat ſcđo,qa ubi in uariabilibus princeps , uel ſtatuens ali-
qd diſponit figendo pedes,illud eligẽs ut mediũ cõe uariabi-
liũ,non licet illud mutare ꝑꝑ aliquã particularẽ caſus occur-
rẽtiã:principes certo tpe rati ſunt tpa feriarum , & illa mode-
rati ſunt ad cõem contingentiã,non tñ licet illa mutare, licet
ſæpe occurrant caſus,in quibus utile eẽt aliud facere,ff.qui &
a qui.l.proſpexit. Dat ſimile, lex ꝓuidit de ætate poſtulãdi ad
17.annum:& tñ licèt multi minores ante 17. inueniantur ma
gis idonei ad poſtulãdũ, quã maiores, tamẽ hoc nõ licet mu-
tare,ff de poſtulã.l.j.§.pueritiam.Non obſt. quod dř, ferias in
cã inducendi reſpicere fauores illorũ,qui trahunť: qa hoc ne-

gari poteſt:quia & alia cauſa fuit requies laboris inter feruores æſtiuos,C.de ferijs.l.j.Item dato ꝙ hoc concederetur, non ſequitur,ꝙ vbi eſt circa rem ruſticam,non debeat vocari : qa ſi hoc diceretur,nunquam poſſent,ſaltē ruſtici, in ius vocari, cum ſemper intēdant,& ut plurimū circa rem ruſticam : nec fuit intētio iuris,eos in toto excuſare,ſed uoluit quędam tempora anni,quæ ad hoc uiderentur idoneiora,ad has ferias ſtatuere:licet poſſet cōtingere, qđ aliquibus eſſet utilius,qđ alio tp̄e haberent ferias:quia lex non potuit oēs caſus, & ſingulos prouidere, ac ſingulorum vtilitates prouidere, ff. de legi.l.iura.ꝓuidit de ferijs vtilitati, quam præelegit cōmunem, ut & facere debet:nō rūpitur ergo lex ob alicuius particularis loci utilitatē,ſed ſeruāda eſt,q̃q̃ illi loco dura : lex enim gn̄alis eſſe dēt,& gn̄alitati prouidere,4.diſt.erit.non in ea oculus haberi debet ad ſingulorum particularitatem:& hoc determinato ꝑ legē,uel rōne,ꝑꝑ caſus particulariter occurrentes, lex frangi non debet,q̃q̃ rō ſuadeat in oppoſitū a lege determinari ꝑꝑ interpretationē principalis,aut miniſtrantis iuſtitiā: qa ſi attenderet̄ feria ſ̄m occupationē tracti,quia occupatus erga opera ſua,nunquam ipſi,uel alij in ius uocarent̄,nec quos ipſi uocarēt:& hoc nō eſſet vtile,neq; ęquum.Nō ob.l.j.ff.de ferijs.q̄ dicit occupatos circa rem ruſticā non uocandos: qa dēt intelligi in tp̄e determinato,& feriato:ſed in alijs ſecus. Per quæ cōcludit Inn. ferias determinatas in loco iudicis attendendas . Hāc quæſtionē late examinat Spe.an attendant̄ feriæ actoris , iudicis,uel rei,in Spe.eo.ti.§. j. uer. ſed pone. ibi recitat Odof. tenuiſſe attendi locum iudicis:qa ubi agitur de cauſæ ordinatione,attendit̄ locus iudicis,l.3.ff.de teſt.& l.j.ff.de uſur.no. C. de eman.li.l.j.& in l.j.C.de ſum.tri.& fi.ca.& no.s̄.de cōſue.ſuper rubrica.Et hæc pars potiſſime hac ultima ratione eſt uera.Dicit tamen Inn.ꝙ quandoq; non ſunt a iudice determinatæ ferię in loco:& illas ſeruare debet,quę cōiter in locis ſubiectis fiunt,& occurrunt ut illo tempore fiant, quo communiter occurrūt uindemiæ,uel meſſes,ut in legibus allegatis,& ff.de flu.l.j.de fun.inſtru.l.cum de Lanionis.§.aſinam.Hęc vbi fiunt,ſi nō fiunt in locis,ut quia ibi non bibitur uinum:& tūc ſi locus eſt ubi non naſcit̄,nec bibit̄ uinū , non attendūtur feriæ vindemiarum. Si ſumus in loco ubi non naſcitur uinum, nec granū,ubi tn̄ bibitur uinum,& comeditur granum:attendi debēt feriæ tp̄e,quo communius vacant in eundo pro grano,uel pro uino:quia licet ex ſuis terris non colligant granū , neq; vinum,oportet tn̄ ꝙ aliquo tempore anni præordinetur de vino,& grano,quo per totū annū uti debeant. Quādoq; feriæ non ſunt determinatæ,ſed determinādæ in loco iudicij:& tunc ſtatuēdo termino bene eſt ꝙ iudex attēdat quātū pōt,ut in ferijs patriæ litigatorū eos nō lædat,quin ferijs ſuis potiant̄, niſi aliqua ratio moneat in ꝯriū:tn̄ ſi iudex hoc nō faciat, nō poterit aliqua pars appellare:præſumitur em̄ pro iudice, de elec. bonę mem.de renun.in præſentia.& quia in talibus,quę arbitrio iudicis relinquuntur, non pōt pars appellare ſiue in ferijs patriæ,ſiue extra terminum aſſignet.Ad hoc qđ no.s̄.de off.dele.conſuluit.§.j.uer.nec erit.Per hoc dicit Spe. in tit.eo. §.j.uer.ſed pone.quia feriæ uindemiarum non ſolum cōcedūtur ruſticis,agricultoribus , & ſimilibus, ſed militibus , clericis,burgenſibus,& ſimilibus,& clericis,artificibus,& alijs,ff.e. l.j.in prin.qa licet perſonaliter his nō intēdāt, tn̄ intendūt per alios,puta per ꝓcuratores,colonos,& huiuſmodi:& licet per ſe nō occupentur,poſſunt tn̄ per alios occupari,puta procuratores,teſtes,vel aduocatos,quos habere non poſſunt.Licèt ergo cā ceſſet,nō ideo ceſſabit effectus.Dicit tamen Inn. hic Papam determinaſſe,ꝙ ſi aliqui de remotis partibus eſſent in curia per procuratores,& dum ageretur cauſa eorum, occurrerent feriæ,ſi nullatenus læderētur,ꝙ cogent eos litigare: quia malitijs hominum non eſt indulgendū,ff.de rei vend.l.in fundo.Quod puto,ſi non habet impedimentum ex hoc circa aduocatos,vel teſtes,vel alios cauſam inſtruētes.Et ſic dicit Spe.
24 de mandato Clemētis ſeruatū.¶†Reſtat nūc decidere dubia aliqua uulgaria. Primū , an citatio die feriata arctet citatū ad cōparendū die nō feriata.Scd̄m, an citatio facta die feriata ꝓ nō feriata arctet citatū ad cōparendū.¶Ad primū, excludendo caſus non dubios,primum uidetur citationē arctare, qa a iūre quandoq; aſſignatur terminus in dię feriata . Nam feſtū beati Lucæ aſſignatur ad comparendum , de reſt. in integ. cū ex literis.§.fi.principium quadrageſimæ, & feſtū natiuitatis, ſupra ti.j.expoſuit.& dominica, qua cātatur , Ego ſum paſtor bonus.de dolo.cum dilecti.& feſtū Reſurrectionis dominicę. de accu.ueniens.Excludendo caſus indubitabiles,dic,qn̄q; iudex ſic citat,Cito te,vt tali die cōpareas:& ſi forſan dies feriata occurrerit, aſſignamus tibi nō feriatā proxime ſubſequentem.Et ſecundum hoc nulla occurrit hæſitatio . Iō conſuluit Io.An.ꝙ citans in aſſignatione termini obſeruet hāc cautelā: quia poſſibile eſt,ꝙ illa dies occurret feriata , & ſi nō ſit feriata apud citantem:& ſic occurrere poſſent dubitationes, de q̄bus dixi s̄.Quandoq; citat ſic,Tibi mandamus, ut uſq; ad diē talē cōpareas.Et cū poſſit hæc dictio,uſq;, apponi ad terminādū tp̄s,uſq; quo cōpareri poſſit interim,uel poſt : qđ ſic in dubio dēt intelligi:& ſic debent intelligi iura præal. & alia ſimilia,ſ̄m Hoſt.& hoc tenuit dominus Rich. de Senis , vt recitat Cy.in l.dies feſtos.C.de ferijs.qđ ubi ponit̄ dictio , uſq;, qualibet die intra feſtū venire poterit.Sup̄ hoc uide, qđ ſcripſi poſt Bar.& Fred.de Senis in cle.q̄uis.de app.in uerbo, intra dictū . Qn̄que aſſignat̄ dies feriata ad notādū tp̄s, ex quo procedi debet:& ualet citatio,ut,Cito te vt ꝯpareas corā nobis , ut ex tūc in cā procedat̄.Nā dato ꝙ illa die procedi nō dēat,illa tn̄ comparere pōt. Vel dic, ꝙ ſicut nō poteſt iudex die feriata iudicare,ſic nec illa die aſſignare diem ad cōparēdū . Ideo dic ut in caſu ſequēti,cōiugēdo ſimul.Quādoq; dies feriata aſſignatur ad ſignificandū tp̄s,in quo cōpareri,vel in quo ꝓcedi dēt , uel actus expediri:& tūc dn̄t quidā,ſ̄m Inn.ꝙ qn̄que exprimit̄ error in citatione,ut qa citat̄ tali die dominica ad cōparēdū,vel talē actū expediēdū:& dn̄t hi citationē nō tenere , ſi nō exprimat̄ error,ut qa citat die tali,& illa occurrit feriata , & citatio arctat,ut ſi nō poſſit illa die cōparere,arctet̄ ſequēti die ad cōparēdū.Aſſignat cām,qa, ut in ſn̄ia dr̄,de re iud.c.j.ſi exprimit̄ error in citatione,citatio ē nulla:ſi nō exprimit̄,citatio erit aliqua,& ſ̄m aliquos arctabit̄ ad cōparendū die immediate ſequēti,ſ̄m alios die p̄cedēti,ar.ff.de tē. app.l. 2.Ad hoc,qa duo ſunt hæc mādata:vnū,vt ꝯpareat tali die:ſ̄m,ut cōpareat ſimpliciter,ff.de arb.l.Celſus.de dolo.cū dilecti.licet excuſet̄ a primo,ut ibi,ꝑꝑ impedimētū feriarū non excuſat̄ a ſcd̄o. Et hoc d̄t,ē̄t ſi multi dies interponent̄,intra quos ꝯparere nō poſſet, arctaret̄ ad cōparēdū q̄ cito cōmodè poſſet.Per q̄ rōnē idē cōcludit Inn.reiecta diſtinctione §.indiſtincte,ſiue aſſignet̄ exp̄ſſe terminus diei feriatæ,ſiue tacite,ut hēat locū,ut ſi nō die feriata,ſequēti cōparere teneat̄:de in inte.reſt. cū ex lr̄is. de dolo,& cōtu.cū dilecti.de acc.ueniēs.cū ſim.Pe. d̄ Bellapert. in l. oēs.ubi Cy.C.e.d̄t,ꝙ nō ualet citatio,ē̄t ad finē,ut die nō feriata ꝯparere teneat̄:qa hoc mādatū, ut tali die ꝯpareat,eſt vnū, & indiuiſibile,ſcilicet vt ad diē ꝯpareat:qa ſi mādaret̄,vel ſubintelligeret̄,ut cōpareret,mādatū eēt ut incertum nullū,cum nō certificet̄ dies,qua cōparere dēt.Ad hoc de uer.ob.l.ita ſtipulatus.ubi nō ualet ſtipulatio,in qua omittat̄ dies.Secūdo, qa diſpoſitio impoſſibilis in expreſſo,vitiat̄ in tacito poſſibili. Si promitto hodie Romæ ſoluere,nō ualet, ē̄t ut obliger ſimpliciter ſoluere,ff.de eo,qđ cer.lo.l.2.aliàs 3.§.eū,qui ita.Inſt.d̄ uer.obli.§.loca.ad fi.§.Nō ob.l.Celſus.qa ibi eſt diuiſibile mādatū de ſoluendo,a mādato de ad diē ſoluēdo.Nō ob. d̄ dolo. cū dilecti.qa ibi mādatū ad diē ꝯparēdū nō erat impoſſibile , cū ibi tp̄s feriatū fuiſſet adiectū ad extremādū tp̄s, ex quo procedi debet,ſ̄m eū.Itē ibi mādatū non erat impoſſibile de iure,licèt foret ibi difficile ꝑꝑ impedimētū,ff.de uer.obl.l.continuus.§.cū ita.Io.An.hoc reprobat,cōcludens ꝙ in mādato de ad diem cōparendo poſt mādatū de cōparēdo,per dictū c. cū dilecti. nec eſt verū,ꝙ ſit indiuiſibile ex hoc,qa citatio ſine die nō arctet citatū:qa imo ualet,de app.cū parati.& ibi no. & intelligit̄ ut cōpareat,cū citius,& cōmodius poterit,ut l.ſi peculiū.ff.de ſta.li.l.2.§.ſi quis .ff.ſi qs cau.Inſt.de uer.obl.§.loca. ff. de uer.obl.l.eū,qui Calēdis.§.fi.Hoſt. uīr tenere indiſtincte nō ualere citationē ad diē feriatā:qa cū illa die venire nō poſſit, nec dēat,ut l.2.ff.de in ius vo.opus eſt alia citatione,l.2.ff.ſi qs in ius uo.nō ierit.Io.An.ſic reliquit.¶Videnda ſunt duo : Primo,an citatio ſine die ualeat.Scd̄o,an in mādato de cōparendo ad diem inſit mandatum ſimpliciter de comparendo .
25 ¶†Ad primū dic,ꝙ ſi diē uoluit apponere, & non appoſuit errore,poſſet dici citationē nō tenere,per l.ita ſtipulatus.ſed ſecus puto in iſtis actibus iudicialibus,in quibus lex ſupplet, ut l.ſi finita.§.fi.de dam.infec.& l.de die.qui ſa.co.l.j.in fi.de p̄to. ſtip.& qđ hr̄ ff.ſi qs cau.l.& ſi poſt tres.Ex quo patet,ꝙ ſi ex cer
26 ta ſciētia nō appoſuit,ualet citatio.†Ad ſ̄m negari nō pōt, ꝙ in actu ſucceſſiuo ſi qs citet̄,ut qn̄ citat̄ ad totā cām,ꝙ inſunt duo:de cōparēdo,& ad diē cōparēdo,vt dicit text. de dolo.cū dilecti.ubi qs citat̄ ad actū momētaneū,hoc nō eſt bn̄ in iure expreſſum,maxime cū citatio determinet̄ ad diē.Sed pōt dici, ꝙ mādatū de cōparēdo ad diē eſt ualidū:planū,ꝙ ineſt mādatū de cōparendo.Sed qn̄ eſt inualidum,ut hic; ſaltē quādo expreſſe fit ad diē feriatū,quæſtio eſt dubia,& incidit in uiā brocardicā, an uitiato expreſſo uitietur tacite incluſum . Quā ꝓſequitur Cy.in l.fi.C.de ſacroſanc.eccle.tn̄ pro nūc tenēdū, ꝙ ubi expreſſum ęquè principaliter ineſt,vitiato exp̄ſſo nō uitiatur tacitū,ſi vitiū in expreſſo nō cōcludit ad tacitū,ut ē tex. ff. de leg.j.l.fideiuſſor.& ſic ē in ꝓpoſito:qa in mādato de ad diē ꝯparēdo,ineſt æq̄ principal̄r mādatū d̄ ꝯparēdo. Nō obſtāt iura allegata ꝑ Pe.qa vel loquunt̄,qn̄ errore omittit̄ dies,quo caſu nō adeſt volūtas qd ſimpl̄r agēdi:uel loquit̄ ī ꝯctibus, q̄ nō ſupplent̄ a lege,vel diſtīguunt̄,vel diſtribuunt̄,imo a ſono verborū n̄ recedit̄,ut l.qcqd adſtrīgēdę. ff.d̄ uer.ob.& l.j.& l.ī ꝯuētionalib⁹:n̄ ī iudicialib⁹,ī qb⁹ iura ſupplēt, & v̄ba diſtribuunt ad īterp̄tatū intellectū ſupponētis:qa ī illis ęqtas attēdit̄,q̄ iu-

dices

dices habere præ oculis cenſent,ff.de eo,qđ certo loco.l. qđ ſi
Epheſi.de re iud.cum æterni.li.6.l.fi.de præto.ſtip.qui ſa. co.l.
27 de die.Et hæc ſufficiant.†Reſtat deſcendere ad ſecundum du
bium,nũquid ſi fiat citatio die feriata pro nõ feriata, arctet ci
tatio ad cõparendũ die nõ feriata.Videtur ꝙ nõ,ut l. dies. §.j.
ubi dicit litera;Sileat horrida vox præconis,&c. Citatio ergo
ꝯ illã legẽ eſt nulla,quia actũ die feriato nullum eſt,ut l.j.ff.de
ferijs.C.de legi.l.non dubium:10.diſt.iudex.Item quia citatio
quædam ſententia eſt interlocutoria,ut l.præſenti.C.de his,q
ad eccl.confu.ergo nulla die feriata, ut hic in fi. Idem ſi dice-
ret non de ſentẽtia,ſed de proceſſu.Idem concluditur per hãc
decr.quæ de vtroque loquitur.In cõtrarium eſt, quia effectus
citationis dirigitur in tempus conceſſum:& paria ſunt, quid
fieri in tempus permiſſum,uel prohibitum,effectu collato in
tempus permiſſum ff.de donat.inter vi.& uxor.l. ſi cũ uxor. j̃.
de ſepul.de uxore.ff.de hære.inſtit.l.in tempus.Recitat Io.An.
quoſdam tenere citationem non valere:qa lex illa non ſolum
reſpicit effectũ,ſed etiam initiũ,ſcilicet cõmiſſionẽ citationis.
Dicit Io.An.ꝙ hæc opi.eſt vera de iure,ſed conſuetudo dero-
gat,& de facto non ſeruat̃.Et fertur,ꝙ Dy.qñq; tenuit hoc. Al
legabat,ꝙ in iudicijs ponderamus initium, ff. de mino.l.3.§.
ſcio.Citatio autem pars iudicij eſt,de ꝓb.quoniã.Inſt.de pęn.
te.liti.in fi.ad hoc ff.de ſeruis expor.l.moueor.Sed poſtea mu-
tauit per leges ſ̃.allegatas in l.j.§.itẽ nũtiatio.ff.de ope.no.nũ.
Io.An.dicit,ꝙ hæc opi.quam nutrit cõſuetudo, minime im-
mutanda eſt,ff.de legi.l.minime. Quod ſic poteſt fortificari,
qa actus collatus de loco prohibito in permiſſum ualet,l.fi.ff.
de offic.præfec.ur.C.de epi.& cle.l.omnes. §. ſi uero. aperitur
igitur & in tempore,ff.ſi cer.pe.l.vinum. ¶Ad contrarium rñ
detur,ꝙ in citatione eſt ponderare triplicem actum. Primũ,
commiſſio de citando.Secũdũ,executio præcepti, quæ fit per
nuntiũ.Tertiũ,actus,in cuius effectũ dirigitur citatio, ſcilicet
cõparere,vel actũ facere,ad quem citatur.Primus,qa nõ req-
rit cauſæ cognitionẽ,fieri p̃t die feriato,l.actus.C.e.ti.Nec ob.
C.de dila.l.a procedente.qa id intelligitur in alia dilatione, q̃
citatoria.Itẽ ibi qñ ꝯdicitur dilationi:quod hic non fit, cum
fiat abſente parte,ut dixi de dila. c. j. Secundus actus eadẽ rõ-
ne fieri põt,quia non exigitur cognitio in nuntio requirente.
Ad hoc ff.de adul.l.miles.§. ſexaginta. præcipue ſm lec. q̃ hẽt
libellum in citatione tranſmitti.Tertius, ſcilicet proceſſus in-
choãdus hic fieri nõ poteſt.Vnde dicebat Pe. de Bellaperti. ꝙ
olim citabatur quis ad comparendum,ſcilicet ad ſatiſdandũ,
ff.de in ius uo.in rubro & nigro.ff.qui ſat.co.in l.ſi uero.§. qui
pro rei.per quã citationem veniẽdo,& quærendo fideiuſſores
auertebatur ab his,quorũ cauſa inductæ ſunt feriæ:quẽ reſpe
ctum habuit l.dies feſtos,ſecundum eum.Sed hodie ſolum ci
tatur vt ueniat. Tale igit̃ pręceptum die feriata ad nõ feriatã
fieri poterit.De hoc in Spe.de cita.§.j.uer. itẽ qa citatio fit ad
diem.Ibi Spe.tenet ꝙ citatio non ualet quo ad commiſſionẽ,
nec quo ad requiſitionẽ nuntij,per l.omnes.ibi, Horrida uox
præconis ſileat.& ibi,nulla quamquã.& ibi: Taceat &c. But.
cõcor.in l.dies feſtos.ꝙ actus cõmiſſionis,ut ſñia, nõ poſſit fe-
riato tempore quocunque fieri:actus requiſitionis nuntij in
alijs ferijs fieri poſſet,ſed nõ in die dominico: actus relationis
nuntij ſimiliter in alijs ferijs fieri poteſt, ſed nõ die dominico.
Bar.in d.l.j.§.item nuntiatio.recitat Bu. diſputaſſe, & tenuiſſe
citationem etiam quo ad cõmiſſionem cõmiſſam die feria-
to,&c.pro nõ feriato nõ arctare citatum.Et ad leges,quæ dñt
non referre,an quid fiat die feriato,rñdet ꝙ aliud eſt, aliquid
fieri tempore prohibito, effectu totali collato in permiſſum:
& ualet quod agitur.Si autẽ ſolus effectus nõ habitus confert̃
in tempus permiſſum,nõ ualet qđ agitur, quia reperitur ha-
bitus originatus tp̃e prohibito,ut hic.Alle. l. cedere diem. de
verb.ſign.Hic enim ex toto actus nõ cõfertur in diem feriatũ,
ſed ſolus effectus cõparitionis,& proceſſus.Bar. ibi,& Oldr.te
nent ꝙ non valet citatio die feriato pro non feriato in diebus
feriatis in honorem Dei,ff.de ſer.expor.l.minor. ubi põderat̃
initiũ in prohibendo citationẽ propter ſe. Hoc tenet hic Cal.
principaliter, quia lex de ferijs, prohibet citationem propter
ſe,ſcilicet propter ſolum principiũ cõmiſſionis, non propter
ſolum effectũ citationis.Per quæ tollũtur obiecta:quia donũ,
& hæreditas non prohibentur in capacem propter actum do
nandi,ſed propter collationis,& acquiſitionis effectũ in capa
cem.Quod prohibeatur principium, patet, qa negari nõ põt
hoc de proceſſu,qui hic prohibetur. Idem dato ꝙ non exigat̃
cauſæ cognitio inter partes in hac citatione cõmittẽda,exigit̃
tamen cognitio quædã in iudicis diſcuſſione: & debet fieri a
iudice in ſe hoc diſcutiente,& maxime ſi ſimul in cõmiſſione
aſſignatur terminus,qui habetur pro deliberatorio,ut quãdo
mittitur copia libelli,uel reſcripti, ut c.præterea. ſ̃. de dila.In
ferijs autẽ hominũ cauſa,dicit Bar.ꝙ ualet citatio,quia ibi nõ
prohibetur reſpectu principij,ſed ſolũ reſpectu exercitij,& ſic
reſpectu finis citationis:qa non dicit,ꝙ non citetur, ſed ꝙ nõ
compellat̃ uenire,ff.de ferijs.l.j.Et hoc intelligitur tam de cõ-
miſſione iudicis,quàm de requiſitione ꝑ nũtiũ: quia in eis nõ
exigitur cãæ cognitio,l.ſed & ſi interpellat,§.j.đ arb.l.2.§.dies.
ff.quis or.in bo.poſ.ſerue. Dicit tñ, ꝙ hæc opi.poſſet reſtringi
ſolũ ad diẽ dominicũ,qa ſic loqt̃ l.dies feſtos.ff.de ferijs.Sed &
hic loquit̃ gñaliter,& dicit de proceſſu,cuius appellatione ꝯ-
prehendit̃ citatio,de prob.quoniã ꝯ falſam.Vltimo Io. đ L g.
format qõnes.Oblationes,quæ fiunt diebus dominicis,debẽ-
tur abbati,& ꝯuentui:q̃ fiũt in die beati Proculi, debent̃ epõ.
Accidit feſtũ beati Proculi occurrere in die dominico, an de-
bebunt̃.Pro abbate facit,ꝙ põderari dẽt dies nãlis. In ꝯriũ,
qa ſpãle derogat gñali.Quidã dñt,ꝙ oblationes, q̃ uериſimili-
ter fieri cõſueuerũt die dominico,debebunt̃ abbati.illæ, quæ
ſuperabundant,epiſcopo:& hæc ſapit æquitatem. Et ſi cõſue
tæ factæ ſunt,ipſi diuident inter ſe,ne alter eorum fraudetur.

De ordine cognitionum. Rubr.

¶Lapſis ferijs proponuntur lites, quæ recto tramite tractari
debent.Sed quia quæſtiones plures inter actores tantum, &
ſic ab una parte tantum proponuntur,interdum ab utraque
quandoque incidunt, & quandoque emergunt, & dubitari
poteſt quis ordo ſit in eorum cognitione ſeruandus,& diffini
tione,ideo hanc rubricam ſubmittit.ad hanc 2.q.2.& 3.q.1.

SVMMARIVM.

1 *Iudex ante ſententiam de peremptoria exceptione cognoſcit.*
2 *Rei vendicatio competit mulieri ad vendicandum virum.*
3 *Vir exponitur,id eſt,maritus.*
4 *Exceptionem non debet proponere reus ante fundatam intentionem acto-ris,ne fruſtra ſe grauet.nu.8.*
5 *Exceptio peremptoria quæ proprie dicatur.*
6 *Iudex interdum cognoſcit ſuper incidenti.9.*
7 *Titulus de ordine cognitionum quare inductus.*
8 *Exceptionem peremptoriam proponere ante vel poſt fundatam intentionem actoris,an ſit in facultate rei.*
10 *Actio incidens vel emergens quæ dicatur.*
11 *Actio,vbi incidit in aliam actionem intentatam,an ſit pronuntiandum expreſſe aut tacite.*

CAP. I.

INtelleximus. Decr. hæc fuit cõmen-
tata per Cal. ſm Ioan.
1 An.h.d.†Iudex ante ſñiam de peremptoria ex
ceptione cognoſcit.Sufficit tñ, ꝙ in principali
pronũtiet.Cõis diuiſio. Scđa ibi, inquiſitioni.
Caſus,Dũ quædã mulier peteret quendã in vi-
rũ,parte uiri ad iudiciũ vocata,& alijs ordinabiliter agitatis,
ipſa ad fundandũ intẽtionis aſſertionẽ ꝓduxit quoſdã teſtes.
Vir aũt atteſtationib9 publicatis,vel forte ante publicationẽ,
credẽs mulierẽ ꝓbaſſe,timẽs ꝙ niſi opponeret, & ꝓbaret intẽ
tũ ſuũ,ipſe excluderet̃,& ſñia ꝯ eũ promulgaret̃, oppoſuit cõ
ſanguinitatis exceptionẽ,per q̃,ea ꝓbata,intẽdebat mulierẽ a
ſua excludere intẽtione.exceptione oppoſita mulier dicebat
ante oĩa ꝓnũtiãdũ matrimoniũ eẽ ꝯctũ,marito aſſerẽte,ꝙ an
teq̃ qõ decideret̃,prius diſcutiẽda foret conſanguinitatis exce
ptio:ob quę iudices dubitauerũt de duobus.Primo,an pri9 ſit
determinãda intẽtio actricis mulieris probata,ante q̃ de exce-
ptione cognoſcat̃.Scđo,qualiter ſentẽtiet̃,an ſufficiat ſup prĩ-
cipali tãtũ pronũtiari.Papa rñdet utriq; per ordinẽ. Primo de
exceptione cognoſcẽdũ,q̃ principalis qõ decidatur. Secũdo,
practica erit ſentẽtiãdi,ut probata exceptione,actrici mulieri
perpetuum ſilentium imponatur, abſque ꝙ ſup exceptione
2 particulariter ſentẽtietur.†Nota primo mulierem poſſe uẽdi
care virum rõne iuris maritalis,qđ hẽt in eũ.uiđ j̃.de reſti.ſpo.
ex parte.per Inn.& Ioã.An.in Spe.q ſi.fint leg. Et ex hoc patet
practica libelli,qa ſufficit qđ dicat,Peto talẽ in virum adiudi-
3 cari.†Et intelligit̃ in virum.i.in maritũ:ſic 5.diſt.ad eius.24.q.
5.c.j.& c.manifeſtũ.& c.ſeq.de frig.c.j.& c. laudabilẽ. de ſecũ-
4 dis nup.c.pe.& ult.cũ ſim.ſm Cal. † Not. 2. cautelã pro parte
rei,ut nõ ꝓponat exceptionẽ ante fundatã intẽtionẽ actoris,
ne opponẽdo ſe fruſtra grauet: qa forte nõ ꝓbabit actor. Ad
hoc de teſt.c.đ teſtibus.de dolo.finẽ.Põt tñ ſi uult,ſtatim obla
ta petitione opponere:ſed incaute agit. Põt etiã expectare ꝓ-
bationẽ intẽtionis actoris. Et ſic vno mõ poteſt intelligi hoc.
Põt ẽt expectare ſolã productionẽ teſtiũ factã: & antequã de-
ponant,uel poſtq̃ depoſuerũt,anteq̃ publicent̃,opponere.Per
q̃ apparet,exceptionẽ perẽptoriã poſſe opponi quandocunq;
vſq; ad ſñiam,ẽt publicatis atteſtationibus:quicquid ſenſerit
5 gl.C.ſen.reſcin.nõ poſ.l.2.de quo dicã de dolo.finẽ. † Not.3.q̃
proprie dicat̃ exceptio perẽptoria:qa illa, quæ intentionem
principalem elidit,i.perimit,ſiue excludit.Ad hoc,ut lit.nõ cõ
teſt.quoniã.§.ſin aũt.Qđ intellige,ſm Cal.ea ꝓbata.Ad hoc ff.
6 de excep.l.2.j̃.de pſcrip.ad aures.¶†No.4.ordinẽ ꝓcedẽdi ſu-

per principali petito, & in queſtione, aut exceptione petitum perimēte: qa dēt ante deciſionē principa l̃r petiti prius diſcuti queſtio, & exceptio preiudicialis, ad cuius veritatē deficit ſubſiſtentia principaliter petiti: & facta illius diſcuſſione, cum ex eius euētu pateat defectus vel effectus principaliter petiti, decidit ꝑ ſnīam ſolū prīcipaliter petitū. Per qđ colligit hic, ꝙ ſuper incidenti non eſt de neceſſitate pronūtiandū, ſed ſufficit ſuper principali petito decerni. Et ex hoc infertur, ꝙ iudex interdū cognoſcit de eo, qđ non pronūtiat, & ꝙ facta ꝓbatione exceptionis perēptoriæ abſoluendus eſt reus ab impetitione actoris. Notabilibus expeditis recipiam aliquas oppoſitiones

7 Cal. & primo qa cōmentauit decre. ¶ † Opp. tripliciter contra rubrū, cuius oppoſitiones prius expediā. Scđo veniā ad oppoſitiones, & quæſtiones textuales, & vltimo ad apparatum. Primo rubrū redarguitur de ſuperfluitate: qa quo ordine plures quæſtiones tractētur, dictū eſt ſ. de mu. pet. Sol. Dicit Io. Cald. ibi principaliter tractat, corā quo poſſit reus cōuenire actorē, & an poſſit qđ in una cauſa ſeruat, ſeruetur in alia. Si qd aūt de cognitionis ordine ibi dicit, illud dicit incidēter: hic principaliter tractat quo ordine de ipſis cognoſcat. Itē hic non ſolū tractat de ordine cōuētionis, & recōuentionis, ſed de ordine cognitionū quarūcunq; pluriū queſtionū ſaltē a diuerſis propoſitarū, ſiue reus ꝓponat per modū actiōis, ſiue exceptionis, vt patet ī nigro, & de his n̄ tractat illa rubrica: & ſic vna nō eſt ſuperflua per aliā, licet habeāt inuicē magnā cōueniētiā. Secūdo vr̃, ꝙ male ſit ſita rubrica: qa inquātū loquitur de pluribus quæſtionibus ab actore accumulatis, debuit præcedere titu. de lit. cōt. poſt tit. de libel. obla. inquātū loquitur de queſtionibus ꝓpoſitis a parte rei in uim dilatoriæ, debuit eſſe ante illā de lit. cōt. & de dila. reſpectu exceptionis, quæ proponitur in vim perēptoriæ, debuit ſequi rubricā de excep. qa ante exceptio ꝓponit, q̄ de cā cognoſcatur. So. Pōt dici hoc eſſe de his, quæ pēdent a principis volūtate, de qbus nō pōt ratio reddi, ff. de leg. l. non omnium. tn̄ fuit bene poſita hic, vt patet ex cōtinuatione: nam principaliter tractat rubrica, qn̄ quæſtio ꝓponit a reo per viā exceptionis incidētis: qđ cōiter fieri ſolet poſt datū terminū actori ad probādū. Ex quo aūt ſic eſt ꝓpoſita, de cognoſcēdi ordine tractat, & adaptatur ad ea, q̄ frequētius, &c. ff. de legi. l. nā ad ea. vt lite nō cōte. qm̄. in prin. Fatēdū tn̄, ꝙ diuerſis reſpectibus, de qbus ſ. dictū eſt, potuiſſet in diuerſis alijs locis locari. ¶ Opp. 3. ꝙ ſit inepte formata: quia principaliter in hoc ſcđo libro tractat de iudicijs, & pertinētibus ad iudicia: ergo debuit dicere de ordine iudiciorū, & nō de ordi. cogni. nā de ordi. cogni. C. ponit in 7. li. in quo nō tractat de iud. Gof. hic in Sum. reprehēdebat rubrū, dicēs ꝙ ordo iudiciorū, eſt uerbū latiſſimū aptū cōprehēdere vbicūq; tractat de ordine cauſarū, q̄ alteri p̄ferat, & quæ cū alia cōcurrat, & q̄ prius, & q̄ poſterius ſit tractāda. Sed in rub. de or. cog. q̄ritur quid iuris, cū q̄ſtio liberalis pp aliā ciuilē vel criminalē differtur. Iō ponit in li. 7. vbi de liberalibus cauſis agit. Verū dicit Gof. habito reſpectu ad nigrū vtriuſq;, ꝓut illas ꝓſequit author iuris ciuilis, & maxime intelligēdo ꝙ iudiciū includit in ſe cognitionē. Pōt ſaluari rubrica, qa verbū Cognitio, aptū eſt includere omnē q̄ſtionē, ꝓut ſubijcīēda eſt ordini cognoſcēdi: & verbū, Iudiciū, etiā aptū eſt in ſe cōprehēdere cognitionē: de quo in regula, in iudicijs. de reg. iu. li. 6. per Archi. lv. di. p̄cepta. & per gl. Inſt. qui. nō eſt permiſ. fa. te. §. p̄terea. Non eſt ergo differentia longa quo ad verborū ſignificatū, ſiue dicatur de ord. cog. ſiue iudiciorum: cū & iudiciū ꝓ cognitione ſumatur, xlvij. di. de Petro. 59. di. c. 2. & econuerſo, de verb. ſig. forus. ver. iudiciū.

8 ¶ † Opp. nunc ad literā, ꝙ ſit in facultate rei, qn̄ ꝓponat exceptionē perēptoriā, C. de excep. ſi qdē. hic dicit, ꝙ demū intētione actoris fundata proponi dēt: igit. Sol. Aliud eſt quærere, an actor poſſit proponere, aliud quādo debeat. Si q̄ritur, qn̄ poſſit, tūc ſi vult ꝓponere ante lit. conteſta. nō p̄t, niſi talis eſſet naturę, ꝙ ꝓponi poſſit in vim dilatorię: de qbus de lit. cōteſt. c. 1. li. 6. Vel niſi exceptio ſit notoria, vel inſtr̄o, ꝯ qđ nihil opponit, vel opponi p̄t, incontinēti ſe offerat probare, vt no. Io. an. in add. Spe. ī ti. de exce. §. dicto. uer. ſed an reus. & dixi de excep. paſtoralis. de reſcri. ſuper literis. de fo. cōp. ex parte B. de libe. obl. c. fi. ſi vult proponere poſt lit. cōteſt. incōtinēti anteq̄ actor ꝓbauerit, ſi actor cōſentit, planū ꝙ p̄t, licèt ſtultus ſit ſic ꝓponere: qa forte actor non probabit. Idē ſi actor ꝯ dicat, ex quo uult tātū proponere. Sed ſi proponere uult & probare, refert quomodo velit admitti. Si uelit admitti ad probandū exceptionē unà cum actore ad probandū intentionē, tūc Inno. uelle ur̃ hic ita demū eū admitti, ſi actor uelit: nam dicit, ꝙ licèt ante fundatā intētionē actoris poſſet reus ꝓponere exceptionē, teſtes tn̄ & aliæ ꝓbationes recipiētur, ſi actori placuerit: vbi reus intētionē actoris neget, vt ſi reus defecerit in ꝓbatione exceptionis, feratur ſnīa ꝓ actore: ſi ꝓbauerit intentionē ſuā, non uideo quare uelit uel non actor, re⁹ nō pſſit ꝓbare exceptionē ſuā, actore ꝓbāte intētionē. Et hoc recitat hic Cal. Pet. tenuiſſe: nō tn̄ alicubi negatur, vt dicit, quin ante fundatā intentionē actori reus poſſit perēptoriam opponere, & intra terminū aſſignatū cōiter actori, & reo poſſint ex utraq; parte teſtes producere, de renū. ſuꝑ hoc. Et hoc ſeruabat Pe. ad faciliorem iudiciorū exitū. Quod placet Gul. in Spe. de teſte. §. qualiter. uer. ſed opponitur. & de excep. §. uiſo. uerſi. ſed nūquid. Et hoc ſequitur hic Cal. Sed ſi velit probare reus exceptionē, & excludere actorē per hoc a probanda intentione, ſi reus fatetur intentionē actoris, ſatis dici poteſt quòd hac via poteſt, niſi in probando oſtenderet aliud intereſſe. Ad hoc C. de excep. ſi quidē. ubi litera dicit, ꝙ ſi propoſita exceptione fateatur intentionem, nihil quærendū eſt, niſi de cōtētione exceptionis. Sed ſi reus negat intētionē actoris, & uelit præferri actori, & actor uelit præferri, quis tunc prę feratur? Gul. in Spe. de proba. §. j. uer. 11. dicit, ꝙ præfert actor, niſi reus fatigetur ſumptibus inaniter, C. de prob. exceptionē. Et idē gl. ff. de prob. l. circa. de prob. licet. ad hoc de teſt. præſentiū. li. 6. in Aut. de fide inſtr. & cau. §. oportet. Imo ſi contra fieret, poſſet appellari. Sic poſſet etiam hic intelligi Inn. Io. An. dicit, ꝙ ſi actor uult probare per inſtrumentum, ſibi placet hæc opi. ut pręferat actor: ſi reus vult probare per inſtr̄m, ille prius admittetur: ſi uterq;, admittit uterq;. ¶ Si ambo uolunt probare per teſtes, dicit Io. An. ꝙ nō uidet præiudiciū actoris: ſi reus vult cōcurrere cū eo ad probādum, & ſe onerare pluſquā expediat. Vnde nō uidet ſuper quo fundetur appellatio, niſi forte per hoc impediretur expeditio ſuorum teſtiū, quia forte veniſſent de longinquo, & unus tantū eſſet examinator. hoc nō negabat Spe. reum admitti, dummodo non uellet excludere actorē: ſed vbi uellet excludere actore a ꝓbādo, tūc qō ē dubia. Nā ꝓ actore ē, qa primo egit: primo ergo ꝓbet, ff. de re iudi. q prior. j̃. c. ſeq. Itē p̄iudiciū eſt ei, ſi interim a ꝓbādo differat: qa probationes poſſunt perire, vel moleſtabuntur teſtes in dilatione: pro reo eſt, quia probata exceptione perimitur actio: & quia ſuper præiudicialibus prius procedendum. C. qui accu. non poſ. l. j. no. j̃. eo. tuam. Dic, ꝙ non eſt admittendus reus, inquantū velit excludere actorem ad probandum. Pro primo alle. ex quo non fatetur illius intētionem, ut dicta l. ſi quid. niſi in caſu, quando rei probationes eſſent in prōptu, & actoris tractum exigerēt, ut dicit gl. de elec. ſi forte. li. 6. in gl. ante oīa. Non obſtant ſecundo allega. qa loquuntur de p̄iudicialibus reſpectu proceſſus, uel quando æquè principaliter intētant. Si uult proponere poſt lit. conte. & publicatas atteſtationes: quidam dīt quòd nō poteſt, quia publicatis atteſtationibus, ut probet per teſtes ad perimendā intētionē, nō admittitur, ar. đ teſt. fraternitatis. in Aut. de teſt. §. quia uero. colla. 8. qđ tenet Accur. in l. exceptionē. C. de proba. & l. emptor. C. de præſcri. lon. tem. & clarius C. ſen. reſcin. non poſ. l. peremptorias. & l. officium. de rei ven. Ioan. Cal. & communis habet opi. ꝙ ſi exceptio peremptoria formaretur ex materia ſeparata ab intentione, ut qa agis ex mutuo, excipio de pacto: tunc hæc poteſt proponi etiam poſt publicatas atteſtationes, ēt ſi uenit probāda ꝑ teſtes: qa hic nō eſt idē articulus, uel directo cōtrari⁹ articulus, ſed diuerſus. Et hoc tenet Bar. in d. l. peremptorias. Si exceptio uenit formāda ex directo ꝯrio facto petitionis, ut qa dico non mutuatū: tūc nō admittit ad eam probandā poſt publicatas atteſtationes, inquantū illā velit ꝓbare per teſtes: qa hoc eſſet producere teſtes ſuper directo ꝯrijs articulis: qđ nō lz, ut ī cle. teſtib⁹. đ teſt. ī cle. & ad hoc no. j̃. đ teſtib⁹. c. đ teſtib⁹. & j̃. de dolo. finē. ubi caſus pro primo mēbro. & de cog. ſpi. c. fi. de teſt. cū veniſſent. ſ̃m Cal. Plus ſentit Inn. de cōceſ. præ. cū ſuper. quia ſuper eodē facto ꝓ actore producto, ſi ſuper eo teſtes ꝓduxit, ubi ex illo me uolo fundare, nō poſſum teſtes ꝓducere publicatis atteſtationibus. Huic concluſioni adhæret Frede. de Sen. ſuo. cōſi. 156. & no. in Spe. de excep. §. dicto. uer. ſed pone. de dila. §. ult. uer. no. hæc omnia uera in peremptorijs, inquātū dixi ſuper principali, & exceptionibus ſimul poſſe probationes recipi. In dilatorijs, & ꝓceſſu p̄iudicātib⁹, ſuꝑ illis ante omnia probationes ſunt recipiendę, de iud. exhibita. cū ſi. hæc in tātū dicit uera Cal. ꝙ ſi vellet iudex cōpellere reū, ut an̄ ꝓponat exceptionē, q̄ fuerit ꝓbata intētio actoris, & partes citare, & reū, ut ſimul ꝓbēt ſuas intētiones, hoc nō poſſet, & foret hæc iuſta cā appellādi per reū: quia non dēt arctari ad ꝓponēdā, vel ꝓbādā perēptoriā, anteq̄ fundauerit actor intentionē. Ad hoc đ ꝓb. licet. de teſt. p̄ſentiū. lib. 6. & no. in regula, actus. per Dy. de reg. iu. li. 6. & tenet hoc ſ̃m Cal. Gul. in Spe. de ꝓb. §. j. ver. uterq;. & placet hoc Cal. niſi ꝑtes ꝯſenſerint, uel niſi ſit iudex, q ꝓcedere poſſit ſummarie: tūc em̄ uterq; poterit ſimul terminū aſſignare, altera ꝑte inuita, ut in cle. de uer. ſig. ſæpe. Caſus aūt, in qbus reus p̄t ꝓbare de iure ſuo, uiđ in Spe. de prob. §. j. uer. ſed nunqd ad propoſitū. Si quærit, quid expediat reo: diſtingue tres caſus, quos ꝓſequit tex. đ except. ſi quidē. quia uel eſt certus, ꝙ actoris intētio eſt vera, uel eſt certus ꝙ non eſt uera, uel dubitat. Si eſt certus, ꝙ eſt uera, fateat, & ſtatim excipiat, & ſolū ſuper exceptione cōtēdetur. Si eſt certus ꝙ eſt falſa, nihil opponat, ſed expectet probationem actoris.

Si eſt

Si eſt dubium, proponat exceptionem cum proteſtatione, ſi
actor probauerit, vt ibi lr̃a dicit, Et hæc ſufficiant pro literæ ex
9 peditione.¶†Venio ad materiam, glo. opp. ꝙ ſuper incidenti
pronuntiandum: q̃a de qua re &c.ff.de iudi.de qua re. de cau.
poſſ. cum ſup. Nam ſecundum legem pronuntiandum eſt in
in incidenti, ff.de mino.l.intra vtile.ff.de præuari.l.3. ff. de lib.
cauſa.l.vt libertis.de fi.inſtr.cum Ioann.Gul. pro ſol.contrarij
ponit opi.quę recitantur C.de ord.iud.l.j.Prima opi.fuit Bul.
i.ſuper incidenti non pronuntiandum, ſed tantum de ipſo co
gnoſcendũ, & pronuntiandũ ſuper principali, & conſequẽter
pronuntiatũ intelligebat̃ ſuper incidenti, l.j.& 3. C.de ord. iu-
di.vbi dicitur, ꝙ ad iudicẽ ſpectat de vniuerſali cauſa cogno-
ſcere, & incidentibus: quoniam ad ipſum non ſpectat pronun
tiare, ſed de hæreditate: ad hoc decre.hæc.Secunda opin. fuit
Mar.& Pla.qui dicunt ſuper vtraq; procedendũ, & pronuntiã
dum. Et mouent̃ per iura primo loco alle. Ab hac doctrina ex
cipiebant tres caſus: Primus, quando propter defectum pote-
ſtatis iudicis non poterit pronuntiare, vt in cauſa liberali, q̃a
pedaneus iudex. Secundus, propter conditionem perſonæ, cũ
qua litigatur, vt q̃a pupillus, cui mouetur quæſtio ſtatus: quia
tunc non pronuntiatur ſuper cauſa ſtatus, ſed de hæreditate,
C.de ord.iud.l.j.Tertia fuit opin.diſtinguens, q̃ fuit Io.& Azo.
& hi diſtinguunt inter emergentes, & incidentes: in incidenti
bus procedit opi.Bul.q̃a non eſt ſuper illis de neceſſitate pro-
nuntiandum. Fallit, quando ciuilis incidit criminali, vel cri-
minalis ciuili, 3.q.9.§.aliquando.C.ad l. Flau. de pla. l.præſes.
3.q.11.§.ſi de hęreditate.qui fi.ſint leg.lator.In emergentibus
eſt ſententiandum: & in illis procedit opi. Mar. & Pla. Anteq̃
veniã ad declarationem opi.videndum, an opi. duæ primæ, &
primo Bul.ſint defenſibiles: & videt̃ ꝙ ſic.& primo ei nõ ob.l.
de qua re. q̃a p̃t intelligi de qua re iudex principaliter cogno-
uit, de ea iudicare debet, nõ qñ incidenter. Ad l. intra vtile.rñ-
det, ꝙ ibi nõ fuit ꝓnuntiatum: & dato ꝙ fuerit pronuntiatũ,
ibi ſpeciale: vel ibi fuit pronuntiatum ſuper ætate, & non ex-
preſſe, ſed tacite pronuntiando eũ reſtituendũ: & ſic in conſe-
quentiã ſuper ætate fuit pronuntiatum. Ad l.3.de præuari. p̃t
reſponderi qđ ibi ſpeciale. Vel ſecundo ibi neceſſarium eſt, vt
pronũtietur de præuaricatione, anteq̃ admittat̃ ad accuſatio-
nem: & in modum replicationis illud obijcitur. Ad c.cũ Ioan.
reſpondet gl. ꝙ ſpeciale in cã appellationis: q̃a ibi directe non
pronuntiat̃ ſuper cã, ſed quia confirmat̃, vel infirmatur ſñia,
pronuntiari debet ſuper incidenti quæſtione oppoſita in cã
appellationis. Vltimo gl.ponit ſol.generalem ad omnes, ꝙ nõ
eſt pronuntiandum ex neceſſitate: ſi tñ pronuntiatur, hoc nõ
eſt contra ſubſtantiam ordinis iudiciarij, & valet ꝓnuntiatio.
Ad hoc de ele.cum dilecti.in fi.gl.vt in plurimũ expedita vidẽ
dũ eſt quæ opi.ſit eligenda. Cõiter media tenet, vt fiat differẽ
10 tia inter emergentem, & incidentẽ.†Sed eſt dubiũ, quæ dicat̃
incidens, & quæ emergens. Gl.dicit, ꝙ incidens eſt, quæ com-
petit reo ante lit.conteſt.& ſic hẽt vetuſtiorẽ cauſam iudicio,
puta pactum de nõ petẽdo, res iudicata, delatio iuramenti, ꝯ-
ſanguinitatis exceptio, vel aliud quodcunq; impedimentum
perpetuum. Emergentes appellat, quæ contingunt, & emer-
gunt in lite, an dilatio ſit danda vel nõ, an talis interrogatio ſit
facienda vel nõ, an talis teſtis ſit recipiendus vel non: vel vtrũ
aliquis ſit in poſſeſſione libertatis vel nõ. Theorica iſta nõ vr̃
bona: nam pactum, tranſactio, & iuſiurandũ poſſunt habere
vetuſtiorem cauſam iudicio: & tamen oportebit ſuper ea ꝓ-
nuntiari, cum opponi poſſint ad proceſſum, & aliter procedi
nõ poſſit, niſi illa decidat̃, de iud. exhibita, ad hoc l. eleganter,
§.ſi q̃s poſt.de cõd.inde. Item eſt poſſibile pactũ de nõ petẽdo
factum eſſe pendente iudicio: ſuper iſta nõ erit neceſſario ꝓ-
nuntiandum, cũ aliter procedi poſſit: & tñ ſecundũ theoricã
iſtã foret pronuntiandũ ſuper hoc, q̃ dicat̃ quæſtio emergens,
& quæ incidens. Doct. varie loquuntur: Aliqui ꝙ illa, quæ hẽt
vetuſtiorẽ cãm iudicio, dicitur incidens. Illa, quæ oritur in iu-
dicio, dr̃ emergens. Sed non placet hoc Doc. q̃a poſſet fieri pa-
ctũ de non petendo pendẽte iudicio, & hęc diceret̃ emergens,
tamen ſuper ea non eſſet pronuntiandũ. Itẽ ante lit.conte. q̃s
poſſet excõicari: & ſecundũ hoc hæc eſſet exceptio incidẽs, &
tñ ſuper ea eſſet pronuntiandum, de iud.exhibita. Hugo.intel
lexit incidentẽ dici peremptoriam media ꝓducta, quaſi inci-
dat, id eſt perimat litem emergentem: dic dilatoriam. non pla
cet hæc Pe. quia iure non probatur. Ia.de Ra.dicit, ꝙ incidens
eſt oĩs quæſtio interca dens, quæ cãm principalẽ reſpicit in ſe,
vt q̃õ pacti de nõ petẽdo, q̃ cadit in primã q̃õnem: & ſic nõ eſt
de neceſſitate pronũtiãdũ, & ſic hẽt cãm vetuſtiorẽ iudicio.i.
principalis quæſtionis, ad quã reſpicit. Emergens eſt, quæ non
reſpicit cauſam principalem in ſe, ſed ꝓceſſum & ordinẽ litis.
Ideo dicitur emergens, quę nõ hẽt cãm vetuſtiorem iudicio,
ſed in iudicio emergẽtẽ: non enim reſpicit actorẽ in ſe, ſed iu-
diciũ. Io. And.& Bar.& cõiter moderni dicunt, ꝙ exceptio oĩs
dilatoria, q̃ ordinat̃ ad ꝓceſſum, illa dr̃ emergẽs: ſi ordinat̃ ad
merita cãæ, ſiue ſit perẽptoria, ſiue dilatoria, illa nõ dr̃ emer-
gens, ſed incidens. Licèt fuerunt opi.quas tetigit Cy.in l.j. C.đ
ordi.iud. Et dicuntur dilatoriæ proceſſus emergentes, ſm eũ.
Bar.& Butr.quia ſemper ex parte obiecti.i. ex parte eius, con-
tra quod opponitur, ſemper ortus quæſtionis fit, pendente iu
dicio: quia ante opponi non poteſt, quàm iudicium oriatur,
& pendeat: & ſi opponitur contra iudicium, ſemper ex parte
obiecti confringit quid ortum pendente iudicio, quod nõ eſt
in alijs exceptionibus, quæ ordinantur ad perimendam, uel
differendam actionem: ideo ſemper confligunt quid ortum
ante iudicium. Vnde dicit Cyn.latius ampliando, quòd quæ-
11 ſtio hæc poteſt multipliciter intelligi.†Primo, an in incidenti
pronuntiandum ſit expreſſe, vel tacite: & quæſtio eſt fatua, q̃a
non eſt differentia taciti ad expreſſum, ff. ſi certum petatur. l.
cum quid. Secundo modo poteſt intelligi, ut ſit dubitatio an
de incidenti pronuntiandum ſit per modum cauſæ, ut quia
dicat, abſoluo te, quia tibi eſt factum pactum de non petẽdo.
& adhuc eſt quæſtio fatua, quia cauſa non eſt exprimenda in
ſententia, de re iud.ſicut: maxime cum ſemper pateat ex actis,
ff.de ſuſpec. tu.l.hęc enim. Tertio modo poteſt intelligi, utrũ
ſit idem effectus, ac ſi pronuntiaret ſuper incidenti. Et an ha-
beat eundem effectum, dicam ĩ.c.fi.ubi tangit Inno.an ſenten
tia lata ſuper incidenti præiudicet, ſi poſtmodum illud princi
paliter deducatur: quia quando dicã ibi præiudicari, uel non,
erit differentia an expreſſe an tacite ſuper incidenti pronũtie-
tur. Quarto modo poteſt intelligi, an ſit pronuntiandum ſup
emergenti, uel incidenti. Dic, quòd quædam ſunt exceptio-
nes, quæ tantum tangunt proceſſum, ut eſt hæc: Tu non es ꝓ-
curator: tu es infamis: tu es excommunicatus: tu nõ es iudex
meus: libellus eſt male compoſitus: dilatio non eſt danda. &
hæc tangunt proceſſum, & non negotium principale: in tali-
bus eſt neceſſaria pronuntiatio, quia ad vlteriora non poteſt
procedi, negotio non deciſo dilatorio, de iud. exhibita. Suffi-
cit tamen, ſiue expreſſe, ſiue tacite pronuntietur, ut ſi proce-
det iudex ad ulteriora negotij principalis exceptione reiecta,
vel non admiſſa, quia tunc tacite uidetur ſuper exceptione
pronuntiare, s̃.de offi.dele.cum ſuper. Et ſecundum hoc mo-
dica erit differentia etiam inter emergentes, & incidentes: q̃a
ſuper vtriſque poterit expreſſe, & tacite pronuntiari, ſed erit
tantum in hoc, quia in emergentibus tacita uel expreſſa erit
incontinenti. Sed in incidẽtibus fiet tacita uel expreſſa in cal-
culo ſententiæ diffinitiuæ, ubi poterit differri. Quædam ſunt
exceptiones mere incidentes, ut ſunt exceptiones nõ reſpiciẽ
tes proceſſum, ſed tantum merita negotij principalis, vt actio-
nem perimendo, uel differendo: & ſuper his non eſt neceſſe
pronuntiari ſeparate a principali: ſed in principali poterit ſu-
per eis pronuntiari tacite, vel expreſſe: ſi tamen pronuntiaret̃
ſeparate a principali, non per hoc vitiaretur proceſſus, ut di-
xit gl. Exemplum, ſi oppono exceptionem metus, uel exceptio
nem pacti, uel ſimiles. Quædam ſunt exceptiones miſtæ, quæ
poſſunt opponi ad proceſſum, & quæ poſſunt opponi ad me
rita, ut eſt exceptio iuriſiurandi, rei iudicatæ, & tranſactionis,
ut de lit.cõte.c.j.li.6.& in his decidendũ per omnia vt de exce
ptionibus dilatorijs, qñ opponuntur in uim dilatoriæ ad pro-
ceſſum, & de emergẽtibus, ſi opponũtur in uim perẽptorię, di
cendũ & de perẽptorijs, & incidẽtibus. Mã hæc hr̃ per Inn.de
ele.cũ inter R.& in Spe.de incidẽ.q̃õ.quaſi per totũ. Per hoc
dicit Inn.de elec.cũ inter R. quod ubicũque eſt q̃õ, an aliqua
actio, uel aliqua exceptio, uel replicatio ad diſcutiendũ ſit ad-
mittenda, uel quia impertinens, uel q̃a inepta, uel q̃a nõ inter
ſit, uel alia quacunque cã. Idẽ ſi eſt q̃õ, an libellus ſit admittẽ-
dus, uel an poſitio, uel aliud ſimile, ꝙ ante omnia hoc eſt di-
ſcutiendum, & ſuper hoc emergẽti pronuntiandũ, anteq̃ ſup
ipſis aliqua probatio recipiatur: quia & ſi probatio admittere
tur, non adminicularetur intentioni, ſi eſſet impertinens, arg.
C.de proba.ad probationem.de teſt.ueniens.de offic.aſſeſ.l.j.
Item dicit, ubi dicitur, appellationem non tenere, & non pro
futuram appellãti, iõ nõ admitti ad proſequendum, uel ad ꝓ-
ponẽdũ de ea, quia eius nõ intereſt. Idẽ đt, ſi finis exceptionis
concludit nullitatem eius, ꝯ qđ opponitur, vel ordinat̃ ad nul
litatẽ cõcludẽdam: & eius diſputatio ẽ ſeparata a iuſtitia ſup
principali, vt q̃a dico electionẽ inualidã, & dico nullã, eo q̃a ẽ
attẽtata poſt appellationem legitimam. Nã proſequi per viã
attentati eſt ſeparatum a iuſtitia: poteſt hoc attẽtatũ ante di-
ſcuti, quàm decidatur principale negotium, quod pẽdet a iu-
ſtitia, vt d.c.cum inter R. Hæc uera, inquantum dixi ſuper cõ-
cernẽte, & impedienti proceſſum pronuntiandum ante oĩa, ſi
ue impediat natura ſui, ſiue impediat p̱p̱ accidens: q̃a vt non
cadens ſub cognitione iudicis, corã alio iudice venit diſcutiẽ-
da: ut ſi mota q̃õne corã ſeculari de hr̃ditate opponatur exce
ptio illegitimitatis, vel replicatio: nã hęc nã ſui incidens eſt,
& opponitur ad perimendũ: ſed quia nõ poteſt coram iudice
ſeculari tractari, ne cõtingat intricatio, interim ſuperſedet̃ ꝓ-
ceſſui, & tractari, dẽt corã eccleſiaſtico hoc caſu: q̃a quo ad ſe-
cularẽ hẽt effectũ dilatoriũ proceſſus, cã prius decidet̃ coram

eccleſiaſtico,& contra naturam ſui pronuntiabitur ſuper illa
incidenti,quæ ſapit accidentaliter naturam emergẽtis. Sic lo-
quitur j.eo.tuam.qui fi.ſint legiti.lator. Cõcluſio ergo ſit bre-
uis. Hoſt.hic,& in Sum.huius tit.& Io.Cal. tenet, ꝙ ſuper om-
ni exceptione,ſuper qua pronuntiatione non facta principa-
lis quæſtionis proceſſus expediri non poteſt, pronuntiandum
eſt,niſi iudex ſit talis,qui pronuntiare non poſſit. Intelligit tñ
Cal.tunc per competentem ante omnia pronuntiandum. Si
autem negotium principale expediri poteſt,dato ꝙ non pro-
nuntietur ſuper exceptione: tunc non eſt neceſſario pronun-
tiandũ,poteſt tamen iudex, ſi vult: nec propterea uitiatur qđ
agitur,de app.ſuper eo. Sic poteſt intelligi de ele. cum dilecti.
de fi.inſt.cum Ioan. Quędam alia,quæ tanguntur hic à Cald.
quæ dicantur quęſtiones præiudiciales,hæc expediũtur in lo-
co ſuo,j.eo.tuã. Item an ſententia lata ſuper exceptione præ-
iudicet,ſi poſtea de illo principaliter agatur,dicam j.eo.c.fin.
Ideo hæc hic non bene proportionabilia,non decido.

SVMMARIVM.

1 *Spoliatione oppoſita per reum excipiendo contra actorem, prius de ea eſt diffiniendum.*
2 *Proprietas quomodo petit petitorium,& poſſeſſio poſſeſſorium.*
3 *Poſſeſſorij interlocutorij ſpecies multiplex eſt.*
4 *Poſſeſſorij recuperandi ſpecies multiplex eſt.*
5 *Libellus,per quem deducuntur hæc verba,Conqueror de talibus, quòd mihi damnum dederunt in prædijs eſt licitus & aptus.*
6 *Laicorum iudex eſt incompetens Papa,vel inferior,vt officialis.*
7 *Libellus vt aptus dicatur,an in eo debeat certificari perſona actoris,& rei nomine proprio.*
8 *Concluſio libelli,videlicet,Peto iuſtitiam mihi exhiberi: quid operetur.*
9 *Domino rei debet colonus, aut conductor denuntiare actionem cõtra ipſam rem intentatam,& aduerſus actorem ſe defendere,ſi poſſunt.*
10 *Delictum vnius familiæ reputatur pro uno,& non ceſentur eſſe tot delicta, quot ſunt capita.*
11 *Pro animalium alienigenarum damno traditorum cuſtodi agi poteſt contra cuſtodem,ut domini non teneantur.*
12 *Vis publica,& priuata in quo inter ſe differant.*
13 *Exceptio dilatoria opponi poteſt circa alias,& citra litis conteſtationem, ſufficitq; quòd opponatur ante conteſtationem litis,vel incontinenti poſt.*
14 *Exceptio ſpoliationis repellit agentem quacunque actione, etiam diuerſa re ſuper ea,qua extitit.*
15 *Spoliationis exceptio obſtat agenti,ſiue res ſpoliata ad eum peruenerit,ſiue ad alium.*
16 *Ad poſſeſſionem,& ſpoliationem concludendam non ſufficit probare poſſeſſionem authoris,niſi propria concludatur,& probetur.*
17 *Verba particularia propoſita in exceptione petitionem ſonantia non alterant naturam propoſiti in forma exceptionis.*
18 *Reconuentio in compenſationem oppoſita,ut mihi condemneris ad ſoluendũ quod debes,vtque non condemner,niſi ſoluas quod mihi debes;non inducit petitionem,ſed exceptionem.*
19 *Spoliationis exceptio vt dilatoria,& ſummaria,eſt incontinenti probanda, & non admittit in vim dilatoriæ altiorem indaginem.*
20 *Exceptio dilatoria emergens poſt litem conteſtatam an poſſit lite conteſtata opponi.*
21 *Exceptio quòd incontinenti probanda ſit,illud incontinenti,includit 20.dies poſt diem dilationis datæ computandos.*
22 *Dolus prælati non nocet monaſterio vel capitulo, niſi conſentiat: & an teneatur alter illorum tantum inquantum ad eum peruenerit.*

CAP. II.

1 CVm dilectus. ¶† Si reus contra actorem
ſpoliationem opponit, aut
excipiendo,& prius auditur,& ea probata reſpõde
re non cogitur,ſed per hoc nõ reſtituitur: aut agẽ-
do,& tunc utraque quæſtio ſimul terminatur, & ea probata
reſtituetur. Et ſunt duæ partes. In prima facti,& proceſſus nar
ratio. In ſecunda iudicum interlocutio,ibi,nos autem: Et ite-
rum prima diuiditur in tres. Prima ponit actoris petitionem.
Scđa ibi,& citra,reorũ exceptionẽ. Tertia ibi, uerũ. actoris re-
plicationem. Iterũ ſecũda principalis facit duo, qa primo in-
terloquitur diſtinguendo duo membra. Primũ ibi,cũ ea. Secũ
dũ ibi,ſed quoniã. Scđa ibi, uerũ. declarat interlocutoriam, ꝓ
bans id ꝑ duo ſimilia. Prima ibi,queadmodũ. Scđa ibi, teſtes.
2 ¶† Antequã veniã ad caſus, pręmittã ꝙ ſicut ĩ qualibet re eſt
dare proprietatẽ,i.dominiũ,& poſſeſſionẽ, ſaltẽ aptitudine,
ita eſt dare pro quolibet ſuũ remedium,proprietas petit peti-
torium,ff.de rei vend.l.in rem.& l.j.C.de ali.iu.mu.cauſa fa.&
poſſeſſorium,ut patet in tot tractus dictorũ,ff.C.& Inſt.& dice
3 tur in titulis ſequen. †Secũdo p̃mitto, ꝙ licet ſit multiplex ſpe
cies interlocutorij poſſeſſorij,ut no.j.eo.paſtoralis.ad propoſi
tum datur vna ſpecies, quæ competit ſpoliato, & appellatur
poſſeſſoriũ recuperandæ,đ quo 2.q.2.per totũ.de reſt.ſpo. per
totum:ff.de vi,& vi ar.per totum.& C.vnde vi.per totum. Hoc
autem poſſeſſorium poteſt dupliciter deduci in iudicium, vt
per vim actionis: & tunc habet priuilegium, ꝙ contra illud
non admittitur alia quæſtio, maxime proprietatis, ſiue agen-
di via, ſiue excipiendi, j.c.fin.de reſti.ſpol.in literis.j.titu. 1.c.1.
de reſtitu.ſpol.c.1. Poteſt etiam deduci per viam exceptionis,
& habet priuilegium,quod repellit quencunq; agentem:& ſi
opponatur ſpoliatori,obſtat quacunq; agat actione. Si oppo-
natur tertio,regulariter exceptio non repellit agentem in ci-
uili,niſi includat inopiam,j.eo.olim. In criminali autẽ repel-
lit,quãdo ſpoliatus eſt omnibus, vel maiori parte bonorum,
4 de reſt.ſpo.frequens. ¶† Præmitto, quod multiplex eſt ſpecies
poſſeſſorij recuperandę. Quoddam eſt poſſeſſorium ſtrictum,
quod competit contra mandantem tantum, ſpoliantem, vel
ratum habentem, vt eſt interdictum vnde vi,a iure ciuili inuẽ
tum,ff.de vi,& vi ar. per totum.& de reſti.ſpo. cum ad ſedem.
Secundum eſt magis latum, quod competit contra inuitum
ſuccedentem.ſ.condictio ex decre.ſæpe.de quo ibi. Aliud lati
ſimum,quod competit contra quemcunq; poſſidentem agẽ-
tem iniuſte priuato poſſeſſione:& hoc eſt 3. q. j. redintegran-
da.de quibus agetur in dicto c.cum ad ſedem. & d. c. ſæpe. Et
nunquid quo ad ſpoliationis exceptionem habeat hoc reme
dium etiam latiſſimum,vel quælibet ſpecies præbeat hoc pri
uilegium,vt poſſit đ ſpoliatione opponi, examinabitur infra.
5 ¶ Venio ad notabilia,& primo circa primam partem. † No-
ta circa libellum primo, ꝙ procedit hic libellus, Conqueror
de talibus,ꝙ mihi dederunt damnum in prædijs animalium,
& alijs,quare peto mihi iuſtitiam exhiberi: & ſic procedit li-
bellus generalis quo ad narrationem rerum, in quibus dam-
num datum eſt,licet non certificentur in ſua ſpecie, ſufficit ꝙ
dicit ſe damnificatum in prædijs animalium: & quo ad con-
cluſionem,vt,peto mihi iuſtitiam exhiberi. Item quo ad per-
ſonas ꝓcedit etiam libellus eis nominatis in ſuo nomine ap-
pellatiuo: vt conqueror de nobilibus viris.de renun. Pro con-
cluſione autem libelli,peto iuſtitiam exhiberi,vide de off. de-
le.c.1.de off.or.ſi ſacerdos.de maio.& obed. inter quatuor.de
6 mu.peti.c.j. ¶† Primo obuiat iuriſdictioni: quia contra nobi-
les vt laicos non debuit Papa iudicem dare,de iudic.nouit.de
fo.compe.licet.qui fi.ſint legi.cauſam.de for.compet. ex teno
re.& c.ſi clericus. Dic,ꝙ vel hi nobiles erant de terris eccleſię,
vel erant ſpoliatores eccleſiæ,vel damnificatores,qui ratione
criminis,quod eccleſiaſticum eſt,poſſunt coram eccleſia con
7 ueniri,de fo.compe. cum ſit. ¶† Venio ad libellum:& primo
videtur, ꝙ non procedat ex parte perſonarum, contra quas
agit,qa ꝑſonæ certificandæ ſunt: debet enim perſona actoris,
& rei certificari in libello,4.q.4.c.1.& 2.& quia non licet eua-
gari in incerto cum diſcrimine alterius, ff. de iniur. l. prætor
edixit. Secundo non procedit ex parte rerum,quia non decla-
rantur animalia,nec res aliæ,in quibus damnum datur, con-
tra id ff.de rei.ven.l.ſi in rem.ſ.de libel.obl.c.1. & 2. Tertio nõ
procedit ex parte concluſionis: quia concluſio debet eſſe ter-
minata ad certam actionem:& no.ff.de eden.l.j.ſ.de iudi.dile
cti.& c.examinata. Hæc autem concludit iuſtitiam exhiberi:
nam potuit hic concludi interdictum vnde vi, ſi caſtra abla-
ta fuerunt,ff.de vi,& vi ar.l.1.§.illud vtiq;. Potuit etiam hic cõ
cludi actio vi bo.rapt.& actio furti: vt d. §. Potuit etiam con-
cludi actio l. Aquil.ſi damnum eſt datum in rebus ablatis,ff.
ad l.Aquil.l.ſi ſeruus ſeruum. §.3. Item potuit hic compreh ẽ-
di actio l.Iul.de vi pub,& pri.C.de vi priua.per totum.ergo nõ
procedit libellus,ad quem in certa actione non poteſt adapta
ri condẽnatio, cum concluſio libelli ſit vaga ad plures diuer
ſas,& ſeparatas actiones,ac naturæ ſeparatę:& diuerſè poteſt
reſpõderi ad omne quare,alias quaſi: quia libellus generalis,
& indeterminatus tam circa perſonas,quam res, quam circa
concluſionem aptus concludere plures actiones procedit,ni-
ſi ſpecificari petatur;& hoc imputandum eſt ſtultitiæ nobiliũ
non petentium aliter ſpecificari,C.de anna.exce.l.fi. vel libel-
lum non reprobat,qa forum declinabant. Vel reſponde ſpeci
fice ad omnia. Ad primum, inquantum redarguitur de non
ſpecificatione circa perſonas, reſpondeo ꝙ in libello perſonę
erant expreſſæ, licèt ſic nominet Papa per nomina appellati-
ua. Vel dic,ꝙ ſufficit per nomina appellatiua ſic nominari, vt
dominos de Aren.quando conueniuntur, non vt ſingulares,
ſed vt vniuerſitas: quo caſu non eſt neceſſe eorum nomina ex
primi,ſecundum Inn.quod intelligit Hoſt.de proprijs: appel-
latiua tñ ſunt exprimenda, vt hic,& de fi. inſtr. inter dilectos.
de deci.dudum. Hoſ. Ad ſm reſpondet Inn. dupliciter. Primo
ſic,quando aliqua petuntur principaliter, non procedit peti-
tio,niſi ſpecificentur: ſecus quando petuntur acceſſorie & in-
cidenter,qa tunc ſufficit clauſula generalis: nam hic petebãt
reſtitui caſtrum cum damnis illatis,arg. ff.de vi,& vi arma.l.j.
§.qui vi.de reſt.ſpo.cum ad ſedem. de quo in Spe. de libel.cõ-
cep.§.iam nunc videndum.verſi.item talis non placet. So. ad
tex.Inn.quia litera non dicit,ꝙ hic ageretur poſſeſſorio pro rę
ſtitutione caſtrorũ monaſterio,nec proponitur caſtris mona-
ſterium fuiſſe ſpoliatum,ſed tantum damnificatũ: Vñ princi-
paliter agebãt pro rebus ablatis, & pro dãno dato in res auf-
ferendo. Iõ ſecundo ſoluit, quod quædã deducunt in libello,

quæ ex

quæ ex parte actoris ſubijciuntur neceſſitati probandi per teſtes:& ſic aliter,q̄ per iurm: & ex parte rei ſubijciuntur facultati deliberandi,& circa illa ſe defendendi: & in talibus libellus debet eſſe certus,quia ſubeſt cauſa impellens ad certificandum,ſcilicet pp commodum actoris, vt probet:& commodū rei , vt deliberet an cedat, uel contendat, ut ſuas ſciat formare defenſiones : quæ ſunt cauſæ, propter quas exigitur libelli certificatio,ut no.ſ.de libe.obla.c.j.& no.gl.in cle.fi.de verbo.ſign.in cle.in uer.pronuntiatio. Quædam ſunt, quæ non ſubmittuntur neceſſitati nec probandi pro parte actoris, nec facultati deliberandi,vel defendendi a parte rei,ut quando agitur ſuper damnis . Nam probata illatione violentiæ, damna particularia non ſubijciuntur neceſſitati probandi per teſtes, ſed ſtatur iuramento,C.vnde vi.l.ſi quando.ſ. quod me.cauſ. c.fi.Item a parte rei non ſubijcitur facultati deliberandi,quia non habet deliberare,niſi ſuper hoc,an uim intulerit vel nō, vel rapina facta ſit an non : ſuper rebus autem nil habet deliberare,nec ſuper illis poteſt defenſionem formare, quia ſuper eis ſtatur iuramento ipſius actoris,ut in iuribus prætallegatis. Cum ergo ceſſent cauſæ, ob quas datur libellus certus, ceſſabit neceſſitas libellandi ſuper certo. Ratio Inn. procederet,ſi teneretur opi.ꝙ omnino ſtari debeat iuramento ipſius, & nō poſſit probari contrarium:aliàs ſecus, quia ſubijcerentur res deliberationi,& defenſioni . Ideo pōt dari alia ſolutio , ꝙ hic admittitur libellus incertus : quia talia vtenſilia non poſſunt bene certificari,arg.l.j.§.qui autem.ff. quorum lega. & arg.l. de ætate.§.incertæ.ff.de rei uen.& quæ no.ſ.de in inte.reſt.cō
8 ſtitutus.& quæ no.ſ.de libel.ob.cap.j.¶†Ad tertium rñdet,ꝙ procedit concluſio illa generalis apta plures actiones cōprehendere,ex quo aliud ſpecifice non petitur.Et ſi quæritur,qd tunc comprehendetur in libello:dicit Inn.ꝙ fiet condemnatio ſm illam actionem,quæ minorem condemnationem req rit,ff.de reg.iur.l.ſemper.& l.fauorabiliores.de fide inſtru. inter dilectos.& in regula,in pœnis.de reg.iur.lib.vj. niſi in medio litis ex probationibus,ul' quia dixit expreſſe,appareat qualiter agere velit: quia tunc ſecundum hoc ferenda eſt ſententia,ff.de iud.l.ſi quis intentione.& l. ſolemus.ſ. de cauſa poſſ. cum eccleſia.de quo in Spe.de lib.cōcep.§.nunc uidendum. ver.ſed ex his.Inquantum Inn.dicit videri deductum minus : ſemper intellige , ſi illud eſt probatum : aliàs ſi probatio eſſet æquiuoca ad plures,non obtineret,arg.eorum,q̄ no. de verb. obl.inter ſtipulantem.§.j.& quæ no.in c.cum ad ſedem.ſ. de reſti.ſpol.Item inquantum dicit fieri cōdemnationem in eo, quod eſt probatum:bene dicit.Et hoc no. ꝙ in dubio libellus reſtringitur,ut videatur deductum ius competens,& ius probatum.Ad hoc quod not.de offic.ord. conquerente.& quod no.ff.de iureiu.l.ſed & ſi poſſeſſori.§.ſi. Item inquantum dicit videri deductum quod declarauit in iudicio:ſtatur ergo dicto actoris in declarando quod deduxit : & poteſt hoc declarare pendente iudicio,etiam poſt lit.conteſtationem. Quod eſt verum,quia hoc eſt utile:ratio, ut dixi de libel.obl.c.2. Facit qd no.Bar.ff.de uer.obl.inter ſtipu.§.j.Spe. nihilo addito repetit omnia in d.§. videamus.ver.ſed cum ex his.Io Cal. dicit ſe de facto obtinuiſſe pp illam clauſulam generalem in libello ſubiectā, Et peto mihi ſuper his iuſtitiā fieri.ꝙ ſi actor in libello narrauit id , quod reſpiciebat petitorium , & poſſeſſoriū,& in poſſeſſorio concludit expreſſe addens,Et ſuper prædictis peto mihi iuſtitiā fieri:poſtea poterit ſuper petitorio probationes inducere,qa hæc clauſula generalis complecti pōt utrūq;. Sed ex quo in concluſione facta fuit mentio expreſſe de poſſeſſorio,referri debet ad petitorium, qd poteſt complecti , ex quo de illo facta fuit expreſſa mentio in narratione, ne idem repeti videatur,ſ.de ele.i Geneſi . & uerba ex quo poſſunt,debent aliquid operari,de priuile.ſi Papa.li.vj.Et quia talia ſunt ſubiecta,qualia prædicata præcedunt,de fi.inſtru.inter. uerſi. cæterum.& quia ſi ſūt ambigua,ſtandum eſt interpretationi actoris,ff.de iud.ſi quis intentione.& l.ſolemus.& l.inter ſtipulationem.§.j.de ver.obli.ad hoc quod no.Bar.in l.j.ff.de eden.
9 ¶†Quæro,an abbas aliquid habeat ius agendi cōtra illos de caſtro.Dic ꝙ ſic,ſi potuerunt denuntiare,& non denuntiauerunt abbati:vel ſi potuerunt defendere,& non ſe defenderūt, ſicut conductor locatori,ff.loca.l.itē quæritur.§ qui exercitu. & quot erunt capita illorum de exercitu, tot erunt iniuriæ,ff.de
10 iniu.l.ſi plures.& hoc ſi fuerint liberi:†alias ſi ſerui,factum vnius familiæ reputat pro vno,ne cogatur pro vno delicto tota familia carcerari, ff.ad leg.Aq.illud.ſm Vin.& i l.j.ff.ſi fa. fur.
11 fe.di.¶†Quæro,an abbas agere poſſit pro dāno animaliū repoſitorū in caſtro,q̄ erant aliena.Hoſti.ꝙ ſic,dūmodo monaſterij cuſtodiæ eſſent cōmiſſa:quia talia veniunt in interdicto
12 vñ vi,ff.de vi,& vi ar.l.j.§.quod aūt.ſm Hoſt.¶†Venio ad glo. quærit de duobus,q̄ drīa ſit inter vim publicā,& priuatā:& an differant in pœna:gl.ponit drīam in ſubſtantia, & quo ad accidens pęnæ:& eſt clara,lege illā,vt iacet.Inquantū dr̄ vim priuatam imponere pœnā rerū,intellige,qa punitur in ea delinquens tertia parte bonorum:& vltra hoc nec iudex,nec ſenator eſſe poterit,nec aliquem honorem hēre,ff.ad leg.iul.de vi publi.l.prima. Habet aūt lex priuata locū,cū res debitoris occupant ſine iudicis authoritate,eo.ti.l.ſi.niſi ob pactū ꝯrum,
13 C.de pig.l.3.¶†Venio ad uerſi.& circa. Not.primo ſm iſtam, circa q̄ cōiter habetur, ꝙ exceptio dilatoria ꝑponi poteſt circa, aliàs citra litis conteſtationē,& ſic ſufficit,ꝙ proponat vel incontinenti ante litem conteſtatā , vel incontinenti poſt. ad hoc quod dicitur de iuram .cal. c.j.li.vj. & de reconuentione,
14 ſ.de mu.peti.c.j.¶†No.2.ꝙ ſpoliationis exceptio repellit agētem quacunque actione,et ſuper diuerſa re,ſuper ea,qua ſpo
15 liatus exiſtit.¶†No.3.ꝯ agētem obſtare ſpoliationis exceptionem,ſiue ſpoliatione res ad eum peruenit, ſiue ad aliū,dummodo agens fuerit cauſa amiſſionis poſſeſſionis rei: & ſic hāc exceptionē non ſolum cauſat vis expulſiua, ex qua res peruenit ad expellentem,ſed etiam vis expulſiua, ex qua res non p
16 uenit ad eum.¶†No.4.ꝙ ad concludendam poſſeſſionem, & ſpoliationem,non ſufficit probare poſſeſſionem authoris, niſi propria concludatur : & ſic non præſumitur quis poſſidere
17 qd poſſederunt ſui authores,aut ſui anteceſſores.¶†Nō.quinto,ꝙ in ponderando modo agendi,vel via,plus attenditur forma generalis,& modus proponēdi,q̄ verba ſingularia in modo proponendi expreſſa. Ex quo nota,ꝙ verba particularia in exceptione propoſita petitionem ſonantia non alterant natu
18 ram propoſiti in forma exceptionis.¶†No.6.ꝙ ubi ad cōcludēdam exceptionem quid ex parte actoris, eſt in facultate ſoluendi in petitum a reo,non alterat exceptionē. Ideo ſi oppono exceptionē compenſationis,vt tibi non cōdemner,niſi ſoluas mihi quod debes,& illud petam: ex hoc non iudicabitur
19 petitio,ſed exceptio.¶†No.7. ꝙ exceptio ſpoliationis ut dilatoria , & ſummaria incontinenti eſt probanda : & ſic non admitteret in vim dilatoriæ altiorem requirens indaginem . ad hoc l.tertia.§.ibidē.ad exhib.l.is a quo.in princ.ff. vt in poſſeſ. lega.cum ſimilibus.Et hæc ſufficiant vſque ad replicationē in
20 verſi. verum.¶ † Opp.ꝙ exceptio dilatoria proponat poſt litē conteſta.de offi.deleg.inſinuante.C.de conſor.eiuſ.lit.l.2.Sol. Ante litis conteſtationem proponenda eſt ſm literam, q̄ hēt, ꝙ citra & ante litē conteſt.niſi de nouo emergat, vel de nouo ad notitiā peruenit,C.de exceptio.l.fin.ſ. de exceptio.paſtoralis.de offic.delega.inſinuante. Alij dicunt,& hoc not.ꝙ vbi de exceptione prouiſum eſt per uiam agendi, exceptio ſuperueniens poſt litē conteſtatā non poteſt opponi poſt litem conteſtatam:ſecus vbi non eſt prouiſum per viam agendi: quaſi velint iſti,quos recitat Inn.ꝙ ad hoc medicatum ſuffragium, vt ꝯ naturam regularem dilatoriæ,proponi dilatoria poſſit poſt litē conteſtatā,qñ eſt non remedio agendi prouiſum . Hoc tñ dictum recitando tranſit Arch.2.q.2.c.j.& de reſti.ſpolia. frequens.lib.vj.& Bar.in l.naturaliter.§.nihil.ff.de acq. poſſeſ. ut dicit Ioan.de Ligna.de reſtitu.ſpoliato.ſolicite. Quod autem dilatoria ſit,facit 2.q.j.c.2.vbi de hoc. facit qd not.29.q.2.cui' rei cauſa.in vltima gl.& de reſti.ſpolia.ex conqueſtione.in gl. 2.Sed tene,quod ſi ſuperueniat de nouo,poſſit opponi, q̄q̄ ſit prouiſum de remedio agendi: quia non poteſt imputari quare non oppoſuerit ante,ex quo nondum competebat. Et hoc tenet Cald.ſ.eo.ſuper ſpoliatione,in verbo,ab agendo. per ca. inſinuante.non vr̄ ratio ſufficiens ſ.alleg.ſm eum,per regulā, qui ad agendum.de reg.iur.lib.vi.Hoc tenet quo ad primam Ioan.de Ligna.de reſtitutio.ſpolia.ſolicite. Nec obſtat, quod competat ius agendi:quia non eſt ſic facile, ſicut ius excipiendi:quia in exceptione dilatoria ſufficit ſemiplena cognitio,ut no.Innocen.hic.Et hæc tenet Collectarius in dicto c.ſolicite. Imo plus dicit Cald.quod tetigi ſ.quod ſufficit, ut poſt litem conteſtatam ad notitiam perueniat. Quod temperat verum Cal.per no.in dicto ca. paſtoralis.de excep.quando fuit ſolicitus in inquirendo,an ſibi exceptio competeret,ita ꝙ non poteſt negligentia imputari . Secus ſi non fuiſſet ſolicitus , ita ꝙ
21 negligentia poſſet imputari:quod no.¶†Opp.ꝙ non incontinenti,ſed intra viginti dies ꝓbari debet ſpoliationis exceptio, de reſtitu.ſpol.frequens.libro ſexto.Solu.Iſtud , incontinenti, intelligitur & declaratur hodie intra viginti dies poſt diem , quo proponitur.Gloſ. huius partis colligit, quod qui excipit, non conteſtatur litem.Per quæ gl.infert,quod qui negat non excipit.Quod concluditur hoc modo : quia ſi negans exciperet,excipiens litem conteſtaretur tanquam negans : quod eſt falſum,vt hic.Secundo infert,ꝙ qui excipit, non fatetur, & allegat iura.De primo dic, vt de lit.conteſta.c.2. libro ſexto . De ſecundo dic, vt dicam de exce.cum venerabilis. & habetur de
22 regulis iuris.exceptione.lib.vj.¶†Secunda gl. opponit, quod de ſpoliatione abbatis non opponatur contra monaſterium agens:quia dolus prælati,&c.16.quæſtio.6.ſi epiſcopum. Glo. notabiliter dicit,quod hic non ſpoliauit ſolus abbas,ſed conuentus conſenſit abbati,vel ab initio, uel ex poſt facto, argu. de reſti.ſpoli.cum ad ſedem. Et ſic delictum prælati,uel particularis de eccleſia,licet non noceat eccleſiæ, nocet tamen delictum

lictum conuentus. Ad hoc facit quod nota. C. de ſacroſan. eccle. l. iubemus. in fi. vltimæ gl. & ĵ. de ſimo. De hoc gl. vltim. de dolo, & contuma. c. j. in glo. argumen. quod idem no. Goffr. ŝ. quod met. cau. abbas. Vel ſecundo reſponderi poteſt ſm Hoſtien. ſi ex delicto prelati nõ conſequitur eccleſia commodũ, eccleſia non tenetur: ſi commodum conſequitur, tenetur: Caſtrum enim ad eccleſiam peruenerat ex ſpoliatione prælati abbatis. Et ſi dicatur quod eſt hoc commodum, cum ſuum teneant. Reſpondet, ꝙ forte milites tenebant caſtrum in feudum: uel eſt commodum, quia non poſſet de dominio referri quæſtio ſpoliato, ĵ. c. ſi. de reſtitutio. ſpoliato. in literis. Et ad prædicta vt ex delicto adminiſtratoris teneatur, qui commodum conſecutus eſt, facit ff. de dolo. l. j. ff. quod met. cauſ. item ſi eum. §. Pedius. de reſtitutio. ſpoliato. ſæpe. Sed Innocen. hoc plus requirit, ꝙ ſpoliatio ſit facta nomine monaſterij, & ꝙ ad monaſterium peruenit, alleg. ff. de vi, & ui arm. l. j. §. fin. & tradit pro regula exceptionem non competere, niſi vbi competeret interdictum: quamuis actio, vel exceptio ex dolo competere poſſet. Vnde ſicut ſi ſtatim repellitur repellens ex ſecũda repulſione, non daretur interdictum, & ſic nec exceptio, q͞a nec interdictum: ſic nec contra eum, qui ſicut, alias ſine vi, doloſe tamen occupauit, ex quo contra eum nõ competeret interdictum. Circa primam ſolu. quid ſit tenendum in dubio, an delictum prælati, vel conuentus noceat monaſterio, vel eccleſiæ, dicam de dolo. cap. j. per Legiſtas in l. iubemus. C. de ſacroſanctis eccleſijs. ꝑ Canoniſtas in regula, delictum. de regulis iuris. libro vj. Alias concord. ponam in dicto cap. j. de dolo. Circa intellectum eorum, quæ dicuntur per Innocen. & Hoſtien. in ſecũda ſol. an ut ex delicto alterius alter teneatur, ſufficit ad eum perueniſſe: an exigatur ut nomine eius ſit geſtũ. De hoc habetur in c. cum quis. de ſenten. excommu. lib. 6. Ibi approbari videtur opin. Innocentij. Dic, geſtum non nomine meo poſſum ratum habere in præiudicium mei iuris, ff. de pĩgno. ſi fundum. §. j. ſed vt ex geſto actionem quæram, vel ut actio ſpecifice ex delicto contra me quæratur, ratum habere non poſſum, ſiue ratum habeam uerbo, ſiuè re, vt dicit Inno. hic: & ſunt verba gl. in l. j. §. ſed & cum quis. ff. de vi, & ui armata, & ibi Bar. hoc tenet. Ad quod optime ĵ. de reſtitutione ſpoliatorum. cum ad ſedem. dixi vt detur actio ſpecifice ex delicto ratificari non poſſe, pro tanto, quia ubi re ipſa ratum haberet, ut quia ex delicto perueniſſet, vel locupletatus eſſet, quamquam non ſuo nomine geſtum foret, alia actio competere poſſet ex æquitate, ut infra, de reſtitutione ſpoliatorũ. ſæpe. 3. q. 3. reintegranda.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio ſpoliationis an ſolum admittatur contra ſpoliatorem.*
2 *Excipiendi, ſeu agendi ius, vbi oritur ex iure agendi, immediate poteſt retorqueri ad ius excipiendi.*
3 *Poſſeſſorio agenti, vel de ſpoliatione excipienti, non obſtat proprietatis exceptio, vel etiam replicatio.*
4 *Retinendi rem quando dominus commodum habere videatur ex proprietate, ad quem poſſeſſio reuertitur, etiam poſt longiora tempora.*
5 *Spoliatus quòd ante omnia debeat reintegrari, non procedit regula, quando opponitur de proprietate, aduerſus quam nil replicatur.*
6 *Retinere licet alicui rem, etiam non propriam, quando res deuenit ad retinentem abſque vitio, & ſine dolo, aut violentia.*
7 *Spoliationis exceptio, & conſequenter poſſeſſorium, non ſolum datur contra ſpoliatorem, ſed etiam contra ſcienter rem ablatam recipientem.*
8 *Actionis, & exceptionis finis quis ſit.*
9 *Poſſeſſoria actio vbi a diuerſa parte ſuper diuerſis rebus accumulatur, neutrum alterum ſuſpendit, niſi aliter opponatur.*
10 *Practica procedendi ſuper duabus mutuis petitionibus, quæ ſit.* 17.
11 *Sententia ſuper exceptione ſpoliationis eſt interlocutoria.*
12 *Exceptio vbi ad proceſſum opponitur, prius probatio eſt ſuper exceptione admittenda, quàm ſuper principali procedatur.*
13 *Exceptionis ſpoliationis effectus quis ſit.*
14 *Spoliatus non arctatur ſpoliatori reſpondere, donec reſtituatur.*
15 *Exceptio ſpoliationis factæ a prælato non opponitur prælato agenti nomine eccleſiæ, ubi ſpoliatio eſt facta nomine proprio.*
16 *Rector, ſeu curatus eccleſiæ ſi denegat ſacramenta eccleſiaſtica, an ſi petat decimam, obſtet ſpoliationis exceptio.*
18 *Petitiones mutuæ qualiter uiciſſim tractandæ ſint.*
19 *Exceptio ſpoliationis vſque ad quod tempus proponatur.*
20 *Succeſſori, an & quando noceat delictum, ſeu uitium defuncti, vt in id dicatur poſſe ſuccedere, & ex eo conueniri.*
21 *Exceptio ſpoliationis an ſit dilatoria.*
22 *Exceptio ſpoliationis, an contra implorantem iudicis officium admittatur.*
23 *Exceptio ſpoliationis an habeat locum contra ſe opponentem voluntariæ electioni.*
24 *Spoliationis exceptio an habeat locum in cauſa matrimoniali.*
25 *Spoliatione propoſita in modum exceptionis, ubi opponens agit de ſpoliatione, de qua primo excepit, an repellatur agens.*
26 *Spoliatio, an vbi per modum exceptionis eſt propoſita indiſtincte, non hẽat effectum reſtitutionis rei.*
27 *Sententiandi practica quæ ſit ſuper exceptione ſpoliationis.*
28 *Spoliator, contra quem opponitur exceptio ſpoliationis, ſi non poſſideat rẽ, nec ſit ſoluendo, an admittatur ad agendum.*
29 *Sententia ſuper mutuis petitionibus an ſit vnica, uel plures, ut tot videantur ſententiæ, quot petitiones.*
30 *Poſſeſſorium in modum actionis propoſitum quomodo ſuſpendit iudicium ante accumulationem, ut uideatur poſſe facere ſilere petitorium.*
31 *Poſſeſſorio ab vtraque parte intentato, an liceat iudici ſuper ambobus procedere.*
32 *Præſcriptio an interrumpatur exceptione ſpoliationis.*
33 *Spoliationis exceptio an poſſit in quacunque cauſa opponi.*
34 *Spoliatione probata in modum exceptionis, an eędem probationes proficiant, ſi poſtea peto directe poſſeſſionem.*
35 *Excipiens de ſpoliatione ſi ſuccumbat, an poſſit agere poſtea poſſeſſorio.*
36 *Excommunicationis exceptione probata contra aliquem, ſi poſtea contra eundem de eadem re agat, an poſſit repelli ex vi interlocutoriæ primi iudicij, per quam fuit in primo iudicio repulſus.*
37 *Ordinata ad finem repellendi, non habent effectum conſequendi.*
38 *Contra teſtem, ubi crimen in iudicio deducitur per modum exceptionis, quæſtio non eſt criminalis, ſed ciuilis.*
39 *Teſtem non infamat crimen contra eum exceptum vt ordinatum ad repellendum, ut non puniatur pœna ordinaria hominis, uel iuris.* 40.
41 *Teſtem infamat crimen falſi, & ſic periurium, quando etiam teſtificando cõmittitur.*
42 *Exceptio non ſolum eſt actionis repulſio, ſed etiam officij, aut beneficij, quando infamat, & contra promotum competit. nu. ſeq.*
43 *Tutor eſſe non poteſt infamis.*
44 *Actio, exceptio, & proteſtatio quomodo inter ſe differant.*
46 *Ex delictis via exceptionis propoſitis nullus punitur, licèt ſecus quando cõgruo tempore proponuntur. nu.* 45.
47 *Crimen, de quo in iudicio conſtat, eſt punibile, etiam contra teſtem obiectum, & per inquiſitionem generalem probatum.*
48 *Crimen exceptum in iudicio eſt punibile, quando eſt connexum ei, de quo agitur in iudicio, de que illo conſtat per confeſſionem.*
49 *Exceptio vbi opponitur ad finem puniendi, punitur: ſi vero ad finem repellẽdi, non, vt de exceptione lenocinij, quæ proponitur aduerſus maritum vxorem de adulterio accuſantem.*
50 *Crimen exceptum, vel de quo incidenter in iudicio conſtat, an puniatur.*
51 *Crimen exceptum, quod obijcitur aduerſus teſtes, aut promotum, ſeu promouendum, an infamet iuris infamia, vel facti. nu.* 52.
53 *Infamiæ iuris aut facti effectus quis, & qualis ſit.*
54 *Teſtis repulſus a teſtimonio ratione excommunicationis, an illa probata in alijs debeat uitari.*
55 *Abſolui petens ab excommunicatione, qui repellitur, donec ſatisfecerit, ſi de nouo veniat, & abſolui petat, non auditur, niſi prius ſatisfaciat.*
56 *Excommunicatus pro manifeſta offenſa, vbi repellitur a beneficio abſolutionis, ſi poſtea in alio iudicio agat, an probationes primi iudicij proficiant contra eum.*
57 *Teſtis ratione periurij perpetuo repellitur.*

1 **§. Verum.** ¶† Nota primo exceptionem ſpoliationis admitti contra ſolum ſpoliatorem: per q͞d concludi videtur, illam non competere contra ſuccedentem in rem, ſi non eſt ſpoliator, & ſic remediũ canonis, reintegrãda. & decre. ſæpe, non parit ſpoliationis exceptionem: & ſic ꝯtra eum competit ſpoliationis exceptio, contra quem vt ſpo-
2 liatorem poteſt agi poſſeſſorio. ¶† Nota ſecundo, quòd vbi ex iure agendi oritur ius excipiendi, vel ius agendi immediate retorqueri poteſt ad ius excipiendi, ſufficit replicanti concludere ius agendi non competere: quia ex hoc tacite conclu-
3 dit ius excipiendi etiam deficere. ¶† Nota tertio, quod agenti poſſeſſorio, vel de ſpoliatione excipienti non obſtat proprietatis exceptio, vel etiam replicatio, etiam de qua notorie conſtat, ſi ponamus non negare, pro confiteri: de quo ŝ. de poſtu.
4 præl. c. j. ¶† Nota quarto, dominum, ad quem poſſeſſio reuertitur, etiam poſt tempora longiora, ex proprietate habere cõmodum rem retinendi: quod eſt verum, quando ad dominũ reuertitur abſque vitio. Secus ſi cum vitio, & ſic licèt non liceat occupare rem vacantem, vt l. fina. C. de acquiren. poſſeſ. infra de prob. licet cauſam. verum eſt, quando vacans eſt quo ad poſſeſſionem, altero habente proprietatem: ſed habenti ꝓprietatem licet propria authoritate rem vacantem occupare licèt non liceat detinentem, ſeu poſſidentem ſpoliare, ut hic, & l. ſi quis in tantam. C. unde vi. Vide Inno. de probatio. licet cauſam. Idem quando ex toto eſt vacans, vt ff. pro derelicto. ꝑ totum. niſi pertineat ex modo vacandi ad fiſcũ, C. de bo. va. l. j. lib. 10. & vide Inn. de arb. ex parte. & de proba. in præſentia. & ſic poſt tempora longiora occupatus rem vacantem retinet

ex priſtino

5 ex priſtino domino:& ſic non habet rem pro derelicto.† Op.
primo,ꝙ agenti poſſeſſorio, & ꝯñr de ſpoliatione excipienti,
obſtet replicatio proprietatis,de qua notorie conſtat, de reſt.
ſpolia.ad decimas.lib.vj.& de diuor.ſignificaſti.de fil.presbyt.
conſtitutus.cum ſimil.Sol.Si replicatur de proprietate noto-
ria contra ſpoliationis exceptionẽ,& nihil dupliciter, ex quo
notorietas obfuſcetur, notoria exceptio proprietatis repellit
actionem,& replicatio etiam repellit exceptionem. Sed ſi ali-
quid allegetur,per quod obfuſcetur notorietas proprietatis:
tunc illa nec repellit poſſeſſorium in via agẽdi, nec ſpoliatio-
nis exceptionem.Nam,vt dicit Io.An. nobiles iſti fatebantur
monaſterium proprietarium, ſed dicebant ſe vſufructuarios,
& ſic poſſeſſores,ff.de acquiren.poſſeſ.l.naturaliter. in princi.
Vnde reſtitutionem petere poterant,ff.de vi, & vi arma.l.j.§.
deijcitur.Vel dicebãt ſe vaſallos, & ſic habere vtile dominiũ,
ff.ſi ager vect.vel emphy.pe.l.j.ſm Goffr. Vel ſecundo dic,ꝙ li
cèt hæc non negarent,non confitebantur:& ſic nõ conſtabat
notorie, qđ medium eſt inter negare,& cõfiteri,ſicut inter cõ
ſentire & contradicere,vt l.j.§.ſcientiam.ff.de inſtitu.& no.in
regula,qui tacet.de regulis iur.lib.vj.Vel forte licèt agenti poſ
ſeſſorio obſtet exceptio proprietatis notoria,non obſtat repli
catio excipienti:& hoc,quia facilius repellitur actio, quàm ex
ceptio,l.inuitus.§.cui damus.ff.de regulis iuris. & l.j.§. quod
ait.ff.de ſuperfic.Sed hoc non placet,per ea,quæ no.j̃. de app.
nouit.& ſcribit Spec.in ti.de peti.& poſſeſ.§.quòniam.in prin
cip.in verſi.ſed quæritur. & ponit Goff.de appella. propoſuit,
vbi dicunt,quòd notorietas operatur id,quod litis cõteſtatio,
quia plus eſt,quàm conteſtatio:ideo obſtat excipienti dilato-
6 rie.¶†Oppo.ſecundo, ꝙ bona fuerit allegatio monaſterij ad
repellẽdum exceptionem ſpoliationis,ſi caſtrum erat ꝓpriũ,
quia licebat vti retentione,C.de præſcrip.30.ann.l.ſi quis em
ptionis.16.q.3.alias 4.§.poteſt.Dic,licet retinere rem non pro
priam,qñ ad eum deuenit abſq; vitio,& ſic ſine dolo, vel vio-
lentia:ſecus ſi cum dolo,vel violentia, vt hic: ideo non iuua-
bat hoc monaſterium,quia etiam prædoni cõtra ſpoliatores
datur reſtitutio,j̃.eo.literas.& c.item cum quis.multo fortius
datur non dño contra dñm, & exceptio poſſeſſorij, & etiam
7 poſſeſſorium,ſm Inn.¶†Opp. tertio, ꝙ replicatio monaſterij
non eſſet ſufficiens, quia non ſolum contra ſpoliatorem agit
poſſeſſorio,& datur ꝯñr ſpoliationis exceptio,ſed etiam con-
tra ſcienter recipientem rem a deiectore, de reſti.ſpolia.ſæpe.
de iudic.quia.ver.maxime. ſm canones,ſm quos latius patet
poſſeſſorium.Gl.fatetur poſſeſſoriũ, & ſpoliationis exceptio-
nem competere de iure canonico non ſolum vbi competit
interdictum vnde vi ſtricte, vt contra mandantem ſpoliatio-
nem,vel ratum habentem, ſed etiam contra quemcunq;, ad
quem ſe extenderet remedium decre.ſæpe.In actione autem
& exceptione quod metus cauſa,dicit gl.planum, ꝙ actio cõ-
petit etiam ꝯ metum non inferentem, dummodo habeat rẽ
metu ablatam,ff.quod me.cauſa.ſi cum exceptione.§.aliquã-
do.& §.in hac.ſm Bar. Inn. hic in vna parte dicit ſpoliationis
exceptionem nõ competere, niſi vbi poſſet competere inter-
dictum:& ſic contra mandantem, vel ſpoliantem,vel ratũ ha
bentem,de reſtit.ſpol.cum ad ſedem.& ponit in verbo,conte
ſtationi.in fi.in alia parte,ſcilicet in verbo, exceptionis, dicit
exceptionem ſpoliationis locum habere,ſiue ſit ita ſpoliatus,
ꝙ interdictum competat,ſiue competat condictio ex decr. de
reſtit.ſpolia.ſæpe.de elec.querelam.ſiue condictio ex lege, C.
vnde vi.ſi quis in tantam.& quæ ibi ſunt, & alijs quibuſcunq;
quibus ad reſtitutionem poſſeſſionis agatur: ſecus dicit, ſi ex-
cipitur de metu,vel de dolo, vel aliæ quælibet exceptiones ꝓ-
ponantur, per quas poſſeſſio non recuperatur: & hoc, quia
non inuenitur iure cautum:ideo talis exceptio non eſt admit
tenda.Aſſignat Io.An. aliam cauſam horum duorum caſuũ
vltimorum,quia in ipſis affuit voluntas ſpoliati,15 q.j. & me-
rito.& l.ſimiliter.alias,ſi mulier.§.ſi metu.ff.quod met.cau.&
quia ſpoliatio odioſa,& quia tantus fauor non debetur com
pulſiue quantus expulſiue, ſiue violentato per expulſiuam.
Hanc opi.recitando ſentit Ioã.An.in addi.Spec.in tit.de pe.&
poſ.§.j.ſuper verbo,item quid ſi agenti. in addi. mag. ꝯ ſentit
poſt Archi.de reſti.ſpo.frequens.lib.vj.in verbo, violentiã.vbi
opi.ꝙ generaliter competat, vbi habet locum remedium poſ
ſeſſorium:tenet Ioã.Cald.j̃.eo.titu.c.ſuper ſpoliatione.& in 4.
q.& in verbo, violentiam petentem.Nec obſtat,quòd iura di-
cant cõtra ſpoliatorem,vt hic,& in c.ſuper.j̃.eo.& c.frequẽs.
eodẽ.titu.lib.vj. quia tales latè dicuntur ſpoliatores. Per quæ
Cald.dicit ibi, ꝙ omnia priuilegia ſuſpenſiua etiam petitorij
competentia interdicto vnde ui, habent locum etiam in poſ-
ſeſſorio latè ſumpto,vt ibi dicit in verbo,petentem. Idẽ ſentit
Io.ẽt in priuato poſſeſſione per dolum,2.q.2.nullus. pro quo
8 optime tex.ibi.¶Venio ad verſi.nos igitur.†nota finem actio-
nis,& exceptionis, quia actionis finis eſt cõſequi qđ debetur,
Inſti.de acti.in prin.no.de iudi.dilecti.Finis exceptionis eſt in-
tentionem actoris repellere: & ſic actio eſt inſtrumentum a-
9 ctoris,exceptio eſt inſtrumentum rei.¶†Nota ſecundo, quòd
vbi a diuerſa parte ſuper diuerſis rebus accumulatur poſſeſſo
ria,neutrum alterum ſuſpendit,niſi aliter opponatur:ſed pro
ceditur ſuper vtriſque,& ſuper duabus mutuis petitionibus.
10 ¶†Nota tertio practicam procedendi ſuper duabus mutuis
petitionibus, quia viciſſim ſuper vtraque ſimul proceditur:
acta tñ particularia ſucceſſiue prius expediuntur ſuꝑ petitio-
ne porrecto primo,& ſic ſuper conuentione:quo ad actũ ſen
tentiæ vtraq; vna ſnĩa terminatur. Et per hoc datr̃ intellectus
11 ad regulam,qui prior.ff.de iudi.¶†Nota 4. ſnĩam ſuper exce-
ptione ſpoliationis fore interlocutoriam:& idem in pronun-
12 tiatione de probatione ſuꝑ aliqua exceptione admittẽda.†Et
nota,ꝙ vbi exceptio opponit̃ ad proceſſum,prius probatio eſt
ſuper exceptione admittẽda,ꝗ procedat̃ ſuper principali. Ad
13 hoc de iud.exhibita.de quo ſ.c.j.¶†Nota effectum ſpoliatio-
nis exceptionis,quia non repellit ſimpliciter agentem,ſed cõ
ditionaliter,niſi rem reſtituat, per quã reſoluatur exceptio.
14 ¶†Nota,ꝙ pro ſpoliatione abbatis opponitur exceptio con-
tra monaſterium agens pro alia re.¶Nota rłam,ꝙ ſpoliatori
15 non arctatur rñdere donec reſtituat̃ ſpoliatus.¶†Oppo. ꝙ de
ſpoliatione facta a prælato non opponat̃ ꝯ prælatum agentẽ
noĩe eccleſiæ,ff.de in ius voc.l.quæſitum.de reſti. ſpo.c.fi.lib.
vj.Sol.Dicit Inn.ꝙ ſi prælatus ſpoliauit noĩe proprio,& oppo-
nit̃ exceptio noĩe proprio, ſufficit, & admittitur exceptio: &
hoc eſt planum.Si ſpoliauit noĩe proprio,& agit nomine mo-
naſterij,non obſtat exceptio nomine prælati agentis nomine
monaſterij,vt in ꝯtrio.Si ſpoliauit noĩe eccleſiæ,& agat noĩe ꝓ
prio,admittitur exceptio infra annũ: quia non ſolũ hac exce-
ptione tenetur,qui proprio noĩe deiecit, ſed ẽt alieno,ſicut &
in interdicto ff.de vi,& vi arma.l.quoties.ſm Inn.ad hoc de re
ſti.ſpoli.c.frequens.lib.vj. De ſpoliatione autẽ ꝓcuratoris nõ
excipit̃ ꝯ eum nomine dñi agentem,ff. de doli except.l.ſi pro
curator.& de ſpoliatione facta per ſingulares de vniuerſitate
non opponit̃ ꝯ ſindicum agentẽ noĩe vniuerſitatis,12.q.2.qui
manumittitur.no.Spec.in ti.de pet.& poſ.§.j.uer.ſed nunquã
ꝯ procuratorem. Singularis tñ ſucceſſor non poteſt oppone-
re de ſpoliatione ſui anteceſſoris,ut ibi not.in ver.ſeq.¶Opp.
ꝙ plenius diſtinguat ꝗ oporteat:nã cum fuerit propoſita hæc
ſpoliatio in viam exceptionis, fruſtra decidit̃ membrũ,qñ op
ponit̃ in viam actionis.Dicit Io.And.ꝙ diſtinguit ad pleniorẽ
doctrinam:qa quo ad caſum propoſitum non erat neceſſaria
ita plena diſtinctio, vt patet j̃. uerſicu.ſed qm̃.Et eſt ſimile ſm
Hoſt.ſ.de ſac.vnct.c.vno.& de ꝑben.dilecto.Tu dic, ꝙ neceſſa
ria fuit diſtinctio:quia probabiliter poterat dubitari,an actio
nis via,an exceptionis,poſſeſſorium eſſet deductum. Poteſt e-
nim dici vtranq; viã accumulatã,inquãtum propoſuit in for-
mam exceptionis, & in viam actionis, inquantũ petijt caſtrũ
ſibi ante oĩa reſtitui per viam actionis. Sed quia ad iudicandã
actionẽ,vel exceptionẽ debet attendi generalis modus propo
nendi,& non particulariter petita:Ideo iudicat̃ hic,ꝙ per viã
exceptionis propoſuerit,qđ no.Poterat ſm Hoſti. addere ter-
tium membrum,an ad vtrunque proponeret̃,ſcilicet ad intẽ-
tionem repellandam,& reſtitutionẽ conſequendam: qđ fieri
põt,de reſtit.ſpo.in literis.& c.ex conqueſtione.& no. in c.fin.
16 †Ex his deciditur qõ,quam format Lapus ſua allegatione 71.
verſi.ſed pone.Si rector eccleſiæ parochialis denegat eccleſia
ſtica ſacramenta,an ſi petat decimas, obſtet ſpoliationis excẽ
ptio.Et uidetur ꝙ nõ:quia noĩe proprio ſpoliauit,& decimas
petit rector noĩe eccleſiæ. Ad hoc decre.frequens.§.ad hęc.de
reſtitu.ſpolia.li.vj.& quia parochiani ſpoliant̃ iure priuato,&
decimæ debent̃ iure publico.Contra determinat per hanc de
cre.vbi abbas agens contra laicos ſuper rebus eccleſiæ fuit re
pulſus exceptione ſpoliationis factæ per eum de rebus priua-
tis laicorum.Non obſtat de reſti.ſpolia.frequens.lib.vj.qa de-
creta.frequens.hẽt locum,qñ cauſa vtraque eſt inter eccleſia
ſticas perſonas,vt ibi no.in gl.Vel loquit̃ decre.frequens. quã
do agit̃ de rebus eccleſiaſticis, quæ non poſſunt a laicis poſſi-
deri.Hic hæc iura cadunt in laicos,de quibus agitur. Vel loqt̃
decr.frequẽs.qñ agitur ſuper eccleſiaſticis, & excipit̃ de rebus
proprijs,quas laicus poſſidet vt proprias:ſecus ſi eas poſſideat
tanquam tenens in feudum ab eccleſia, vt hic: quia tunc bñ
de ſpoliatione taliũ admittitur exceptio,ſm Archid.ibi. & ſic
in iſtis ſacramentalibus,quæ tenet vt ab eccleſia:ut hic ſpolia
uit nomine eccleſiæ,& agit noĩe eccleſiæ.Vel ſi non ſpoliauit
noĩe eccleſiæ,res peruenerat ad eccleſiam, ita ꝙ poterat com
petere latum poſſeſſorium,ibi non.Alij dicunt,ꝙ illa corrigit
iſtam:& hoc eſt falſum.Ad hoc quod no.gl.& Ioan.de excep.
cum inter. vbi excõicatus iniuſte opponit ſpoliationis exce-
ptionem,vt non audiatur agẽs,niſi reſtituat poſſeſſionẽ cõio-
nis:quia oĩa iura corporalia, & incorporalia ſunt ante reſti-
tuenda,2.q.2.nullus.quod eſt verum,vt ibi no. ſi agit excõica-
tor,vel is,qui fuit cauſa excõicationis:ſecus ſi tertius,vt de re-
ſti.ſpo.frequens.lib.vj.Idẽ in propoſito,quia excipere poſſunt
de priuatione,& ſpoliatione cõionis diuinorum, maxime cũ
decimæ

decimæ propter huiuſmodi ſacra debeantur, 16.q.j. de deci-
mis.& c.conqueſti.& c.ſacri.Idē dicit, ſi cum difficultate præ-
ſtat,quia ita in modo,ſicut in facto facienda eſt reſtitutio, de
reſti.ſpol.Piſanis.ſm Lapum.Ad hoc quod not.2.q.2. nullus.
vbi etiam ſuſpenſus opponit de ſpoliatione eorum,quorū eſt
priuatus per ſuſpenſionem.Ad hoc quod no.Spe.in ti. de cau
ſa poſ.ver.21.& ver.verum. & ſic ſpoliatus cōione fraterna.&
no.Pe.de San.de reſti.ſpo.conquerente.& ibi refert Io. An.in
addi.Spe.An contra procuratorem agentē noīe dñi opponat
ſpoliatio facta procuratori.Dicit ꝙ non,Spec.in tit. de peti.&
poſ.§.j.ver.ſed nunquid.alleg.ff.de doli exce.ſi procurator. Itē
nec ꝯ ſyndicū agentē noīe collegij opponi poteſt ſpoliatio fa
cta a ſingulari de collegio,vt dicit in verſ.ſeq. alleg.12.q.2.qui
manumittit. An ſingularis ſucceſſor poſſit opponere de ſpo-
liatione authoris,tenet in ſeq.ꝙ non:& idem ibi Io.An.in ad-
ditio.qa ius agendi de ſpoliatione non tranſit ad ſingularem
ſucceſſorem:ergo nec ius excipiendi.An hæredi mariti cōpe-
tat exceptio ſpoliationis contra vxorē petētē dotem:tenet ibi
Io.An.ꝙ ſic,qa ad herede tranſit ius agendi poſſeſſorio,& ꝯñr
ius excipiendi,imo fortius. An archidiaconus ꝯ epm petentē
iura epiſcopalia poſſit obijcere ſpoliationē,quia ſpoliatus eſt
facultate examinandi clericos ad ordines ꝓmouendos. Spec.
ꝙ ſic,in Spe.de peti.& poſſ.§.j.uer.qd ſi eps.vi.col.& ver.præce
17 denti.¶†Oppo.ꝙ litera contradicat:nam dicit primo, ꝙ ſunt
duæ mutuæ petitiones minime ſeſe contingentes: poſtea ſub
mittit,ꝙ vt coniunctæ viciſſim ſunt tractandæ, & eadem ſñia
terminandæ.Sol.Dicit Hoſt.prima pars loquitur,quando pe-
titiones ſunt accumulatæ non per viam reconuentionis , ſed
conuentionis:vt qa non ſunt ſimul illaqueatæ.Secunda pars
in verſi.quamquam.aduerſando loquitur, qñ ſunt ſimul illa-
queatæ,vt quia vt conuentio & reconuentio ſunt ſimul accu
mulatæ:ſecus ſi vt conuentio ſecunda fuerit accumulata.Per
quæ dicit,ꝙ ſi accumulata ſit ante lit.conte.& coram ordina-
rio,& delegato,dicetur reconuētio . Si ſit accumulata coram
delegato poſt lit.conteſt. non procedet nec vt conuentio,nec
vt reconuentio.Si ſit accumulata coram delegato ante lit. cō
teſ.procedet vt reconuentio, vt habeat locum quod ſequitur
in verſi.quamquam.Si ſit accumula ta coram ordinario poſt
litem conte.procedet vt ꝯuentio, & erunt duæ mutuę petitio
nes ſeſe minime contingentes : & tunc procedet regula , qui
prior.quaſi ſit literæ intentio,ꝙ quando ſunt accumulatæ,ita
ꝙ ſit conuentio,prius expedietur iudicium primo intentatū:
& hic erit intellectus l.qui prior.Si ſint acumulatę,& tractatę
viciſſim,ita ꝙ ſit reconuentio,tunc ſimul tractabuntur,& vni
ca ſñia determinabuntur.Quod no.quia facit ad illa, quæ di-
xi de mutu.pet.c.j.Fatetur tamen,ꝙ ſiue accumuletur vt con
uentio,ſiue vt reconuentio, vbi poteſt, quòd dici poteſt mu-
tua petitio,ff.de compen.l.in rem. ſecundum Hoſtien. Poteſt
ſecundo modo litera intelligi , vt inquantum litera dicit , ꝙ
ſunt petitiones minime ſeſe contingentes , hoc intelligitur
quo ad effectum,vt vna alteram repellat . Sed quo ad effectū,
vt ſuper vtraque procedatur,non ſunt omnino ſe non contin
gentes,qa viciſſim tractandæ ſunt:& ſic loquitur verſi.quam-
quam.Prior tamen intellectus notabilior eſt, ex quo datur du
plex intellectus ad l. qui prior.Primus,vt inquantum ſm iudi
ciū accumulatū vt conuentio, qui prior agat, prior appellat,
primo intentatū iudicium expediat, & ſm ſileat, donec illud
ſit expeditū:vbi autem ut duæ mutuæ petitiones accumulan
tur,ſimul tractabuntur,& uiciſſim vnica ſñia terminabūtur .
Poſſet aliter intelligi Hoſt.vt vellet ꝙ vbi accumulatur ſm iu-
diciū,vt conuentio,tūc procedit ſuper vtraq;, ſed nō viciſſim,
id eſt vt acta ordinate expediantur vnum poſt reliquū : quod
foret impoſſibile,nec vna ſententia terminabunē . Secus ſi ſit
facta accumulatio vt reconuentio,qa tempore debito : Tene
18 qđ placet, credo,hoc vltimum ſeruaret in practica.¶† Quæ-
ro primo de practica,qualiter viciſſim tractandæ ſunt.Dic, ꝙ
conteſtatione primo facta ſuper vna,ſcđo fiet ſuper alia,& po
ſtea ſuper vtraq; iurabitur,& dies ſuper vtraque aſſignabit:&
ſic ſi concurrant actus,qui eodē inſtanti poſſunt ſimul expedi
ri,ſimul expediuntur , ſi inter ſe exigunt diſtantiam prius ſup
conuētione,ſcđo ſuper reconuentione.Imo plus dicit Spe.in
loco ꝯ.alle.ꝙ ſi fiat examinatio teſtiū,uel occurrat alius actus,
qui poſſit per teſtes expediri,in illa parte prius expedietur pro
actore,ſecundo pro reo. Sed dicit,ꝙ hoc non ſeruat,ſufficit ꝙ
integralis actus primo pro actore expediatur, ſecundo ꝓ reo,
niſi periculū teſtibus immineret.Dicit tñ hic Inno.ꝙ ſi ambæ
viciſſim tractari non poſſent, nec tractatę eſſent,ut quia prius
liqueret in vna,ꝗ in alia, feret ſententia diuiſim,arg.C.de cō-
pen.l.fi.Ad hoc quod nō.de duobus petentibus eandē præbē-
dam,vt no.ꝯ.de ſpon.duo.ſuper rubrica. Idē ſi cōtingat differ-
ri propter exceptionem alteri competentē,quæ alteri non cō
petit,vt quia alter habet exceptionem excōicationis, uel ſpo-
liationis:nam propter hoc ꝙ viciſſim tractandæ ſunt,non de-
bet alteri parti tolli competens exceptio,ꝯ.de exce. cum inter.
& c.fi.& ſic poſſunt in ſñia diuidi ꝑ difficultatē probationū,
& efficaciā exceptionū.Recitat alios Inn. dicere , ꝙ ꝑ recon-
uentionis nām,quamuis vni parti cōpetat exceptio, & nō al-
teri,& quāuis faciles ſint probationes ex vna parte , & ex alte-
ra difficiles,neceſſarium erit,qđ hic dr̄, ſeruari inſimul cogno
ſcendo,& diffiniendo.Quæ opinio magis congruit veritati,&
ſubtilitati iuris,licet æquior ſit prima,ne vna quæſtio ſit alte-
rius impedimentū,& ne diffinitionē litis, de qua de facili con
ſtare pōt,protelari ꝯtingat in alterius grauamen,ſm Hoſt.Io.
An.remittit ad Spe.de reconuē.§.videndū.ſuper uerſi. & ſi iu
dex.Io.An.in loco præalle.cōcludit,ꝙ ubi reconuentio ſit co-
ram aliàs non iudice, & ſic reconueniens vult effectū ꝓrogati
uum,quia priuilegia ſimultanei ꝓceſſus, & ꝓrogationis ſunt
inſeparabilia,oportet ꝙ ſuper vtraq; procedat:& procedit ſe-
cunda opinio.Si aūt reconueniat corā alio iudice , qa iſta eſt
cōuentio,nec eget priuilegio ꝓrogatiuo, poterit expedibilior
cā prius expediri.Et ſic ꝓcedit prima opinio.Iſta pendēt a du-
bijs,an priuilegia reconuentionis ſeparabilia ſint, vel inſepa-
19 rabilia:de quo plene dixi de mutu.peti.c.j.dic ut ibi.¶†Quæ-
ro,uſque ad qđ tps proponat exceptio ſpoliationis.Dicit Inn.
ꝙ in perpetuū,de eo,qđ ad ſpoliatorē peruenit:de eo autē,qđ
non peruenit,ꝓponitur intra annū,ſicut interdictū ff.de ui,&
vi arma.l.j.Rñd.quia intra idē tps proponi debet exceptio,in-
tra qđ agi poteſt,ff.ex quib.cau.ma.l.necnon.§.ſi.de inoffi. te-
ſta.l.Papinianus,§.ſed nec impuberis. Contra hæredē aūt ſpo
liatoris non competit hæc exceptio,niſi de eo qđ ad eum per-
uenit,aut factū eſt,quo minus perueniret:qa ſic eſt in interdi
cto ff.de vi,& vi arma.l.j.§.hoc interdictū & hæredi, & §.fin.&
l.ſecunda.3.rñ.Hoc puto verum de iure ciuili . Sed cū de iure
canonico conueniat hæres ex delicto defuncti , licet ad eū nō
peruenerit,de ſepul.c.j.de rapt. ſuper eo. pōt dici ſm illud ius
ēt exceptionē dari,inquantū ſuppetūt facultates hæreditatis:
ſed eſt dubiū,an detur hoc interdictum in ſucceſſorē dignita-
tis.Dicit Inn.ꝙ uidetur vt dari debeat in perpetuū,etiam ſi ni
hil peruenerit:qa dignitas nunquam moritur,12.q.2. liberti.
& de offic.deleg.qm̄ . &quia tales generales adminiſtratores
ſuccedunt in vitium,ff.de acq.poſ.l.Pomponius.§.j. de diuer.
& tempo.præſcri.l.cum hæres.C.de acqu.poſ.l.vitia. & no.de
20 immu.eccle.aduerſus.§.fi.cum ſimil.¶†Not.ſentit Inn.hic,ꝙ
ſicut hæres ſuccedit in vitium defuncti, ut mala fides, & deli-
ctum illi noceat,ſic & ſucceſſor in dignitate . Contrarium no-
tat gl.2.q.j.in primis.& de iure patr. cura. Puto, ſi ſit ſucceſſor
in dignitate ſimul vt hæres, ſatis ſuccedet in vitiū : ad hoc de
reſcrip.ſignificauit.ſi non ſuccedit vt hæres, ſed cauſam hēt a
conferente dignitatē, & confirmante , ſi aliquid peruenit ad
ſucceſſorē,tenetur:aliàs non video quo iure ex delicto præde-
ceſſoris poſſit conueniri perpetuo , niſi forte ipſa vniuerſitas
21 cum capite deliquiſſet,ut gl.dixit.¶†Quæro,qualis ſit hæc ex
ceptio.Dicit Inn.ꝙ eſt dilatoria:ideo proponi debet ante litis
conteſtationē,de re iud.inter monaſteriū . Et ſi perueniat ius
22 opponendi poſt litis ꝯteſtatio.qd dicendum,dixi ſ.¶†Quæro
an ꝯ implorantē iudicis officium admittat ſpoliationis exce-
ptio.Inn.dicit ꝙ non, ex quo non dirigitur ꝯ partem : qa hæc
exceptio cōpetit ſtimulato non uoluntarie ad iudiciū venien
ti,iure agendi ꝯ eum,non directo.Alleg.ꝯ. de cauſa poſ. cū ec-
cleſia.ubi idē no.ſuper prima gl.Satis poſſet dici,ꝙ ſi uenit ſti
mulatus, ſaltem rōne proprij,vel eccleſiæ intereſſe,ꝙ hic tan
quam neceſſarius poſſet hanc exceptionē opponere . Secus ſi
rōne cōis intereſſe,arg.de excep.dilecti.& quod no.eo.ti.cum
23 inter.& c.ſignificauerunt.¶†Quæro,an ſpoliationis exceptio
habeat locum ꝯ ſe opponentē voluntariæ electioni.Inn. dicit
ꝙ non:quia hæc exceptio competit tm̄ ꝯ actorem:ſed non dr̄
actor ipſe opponens per oīa,nec proprie,vt no.de iud. exhibi-
ta.de acc.ſup his.& d.c.cum inter.& c.ſignificauerunt.& c.di
24 lecti.de exce.¶†Quæro, an hæc exceptio habeat locum in cā
matrimoniali.Inn.dicit quod non,alleg.ꝯ.de reſti.ſpol.ex par-
te.Quaſi dicat,ſi agitur ſup diuortio, quaſi non ſit ꝯctum ma
trimoniū,non obſtat ſpoliationis exceptio,qa ex modo agen-
di negatur poſſeſſio.Sed hoc non placet, qa forte opponēs ꝓ
babit mr̄imonium,& ꝯñr poſſeſſionē.Vel forte vult,ꝙ ſi agat
ſuper matrimonio,& opponatur ſpoliationis exceptio de alia
re,non admittit exceptio:quod poteſt eſſe,nō per caſum.c.ex
parte.ſed quia ex quo agitur ſuper ſpirituali, non admittit ex-
ceptio de re tēporali. Ad quod de reſtit.ſpol. frequens . lib.vj.
ad fi.c.Sic declarat qōnem,& ſoluit Spe.in tit. de peti. & poſ.
§.j.verſi.quid ſi ago.& Hoſt.in Summa,de reſtit.ſpo.§.qñ.ver.
quid ſi vir.Idē dicunt Hoſtien.& Spec.ibi,ſi agitur poſſeſſorio
in cauſa matrimoniali, quia contra agentem non admittitur
ſpoliationis exceptio:quia qō illa dicitur quaſi ſpiritualis.Qđ
nota , quia poſſeſſoriū ſuper iure ſpirituali dicit cauſa quaſi
ſpiritualis:quod bñ nota.Ad hoc de reſtit.ſpol.ex ꝯqueſtione.
& c.ex tranſmiſſa.& c.lřas.§.nos autē . Et ex his habes tres ca-
ſus,in quibus non admittitur ſpoliationis exceptio.Alij ponū
tur ſuper gl.Aliū addit hic Ioā.An.vt ſi agatur poſſeſſorio ſup
re ſpiri-

re ſpirituali, non admittitur exceptio de ſpoliatione rei tem-
25 poralis, arg. de reſti. ſpo. frequẽs. lib. vj. §. fi. ſm Hoſt. ¶ † Quæ-
ro, propoſita ſpoliatione in modũ exceptionis, opponens agit
de ſpoliatione, de qua primo excipit, an repellet̃ primo agẽs.
Ia. dixit ꝙ ſic, quia modo ſunt duæ mutuæ petitiones, & locus
eſt ei, qđ eſt dictum in hoc uer. nos aũt. qa vñr proponendo ꝑ
modum actionis priuilegio renuntiare, qđ acquiſierũt ex op-
poſitione per modum exceptionis, C. de inoffi. teſta. l. parenti-
bus. ĩ. de re iudi. c. qđ ad conſultationem. Hoſt. contra, & uer.
nos aũt. locum hẽt, qñ ſpoliatio fuit propoſita tm̃ in modum
actionis, & non in modum exceptionis, l. parentibus. & ca. qđ
ad conſultationẽ, locum habet, qñ recurrit quis ad ↄ̃rium a-
ctum. Hic non ſunt contrarij, ſed diuerſi, & ſeſe compatiẽtes,
ff. de acq. poſ. naturaliter. §. nihil. ĩ. tit. j. paſtoralis. cũ concor.
26 no. Io. 2. q. 2. c. j. & ĩ. ca. fi. ¶ † Quæro, an ſpoliatio per modũ ex-
ceptionis propoſita indiſtincte non hẽat effectum reſtitutio-
nis rei. Io. 2. q. 2. c. j. dicit hoc verum, qñ proponitur ſpoliatio
in modum exceptionis actioni ciuili: ſecus dicit ſi proponat̃
contra agentem criminaliter, quia tunc habet effectum reſti-
tutionis: & ſic intelligit omnia capitula illius quæſtionis. De
hoc remittit Io. An. ad Spe. de peti. & poſ. §. j. uer. illud aũt. ibi
Spec. tenet contra, qa ad hoc eſt actum, ut hic in §. uerum. &
de teſti. veniens. 2. c. conſtitutus. in fi. ff. de excu. tut. l. ſpadonẽ.
§. qui abſolutus. de accuſa. qualiter. 2. §. penulti. de ſimo. licet
27 Heli. & hoc approbo. ¶ † Vltimo Doct. colligunt hic practicã
pronuntiandi ſuper exceptione ſpoliationis, ut pronuntietur
ea probata, reum non compellendũ actori rñdere ſuper peti-
tionibus memoratis, donec reſtituatur ab ipſo: ſic & exceptio
ne excõicationis probata pronuntiatur actorem non audiri,
28 donec fuerit abſolutus, de excep. pia. li. vj. ſm Inn. ¶ † Quæro,
quid ſi ſpoliator, ↄ̃ quem opponitur ſpoliationis exceptio, nõ
poſſideat rem, nec ſit ſoluendo, an admittatur ad agendum.
De hoc in Spec. de peti. & poſ. §. j. uerſic. ſed ſpoliatus. Dic, ꝙ ſi
euidens eſt eum non eſſe ſoluendo, ipſum audiet iudex agen-
tem, ut poſtea fiat compenſatio, arg. de reſti. ſpo. olim. Et ſi ha
beat rem ſpoliatã vltra mare, prouidebitur per cautiones, ff.
de pigno. ſi fundus. §. 2. Et ſi ſatiſdat de re, vel æſtimatione ſol-
uenda, ſi res extincta fuerit, audiet̃, de ſo. Odoardus. Et fuerũt
iſtæ q. Vin. hic, vt ibi dicit Ioã. An. in addi. ¶ Venio ad gl. huius
partis: gl. in verbo, iuxta rľam, remittit vbi eſt hæc regula. Di-
cit Io. An. ꝙ qñ habet locum hæc rľa, & qñ non, gl. dicit ibi, &
Spe. in ti. de inciden. q. ver. uidimus. & per Hoſti. in Summa, §.
j. ver. hæc autem regula. Ibi Spe. dicit rľam rľr procedere. Fal-
lit primo, qñ vna eſt ad alteram præiudicialis, quia præiudicia
lis primo tractabit̃, vt no. ĩ. c. tuam. Fallit ſecundo in actu ſen-
tentiæ, qa ambæ unica ſñia terminantur, ut hic. Fatendum ta
men, ꝙ prius ſententiabitur ex ordine in illa, in qua prius eſt
actum, licet non forte in tpe. Fallit tertio, quando ſecunda ꝓ-
ponitur per viam exceptionis, ut hic. Fallit quarto, qñ ſecun-
da eſt maior prima, ut qa ſecunda eſt criminalis, arg. C. de or-
di. iud. l. 2. ff. de iud. l. per minorem. Fallit quinto, quãdo ambo
ſunt pares, quia criminales: ſed in ſecunda quis proſequitur
ſuã, uel ſuorum iniuriam, C. qui accu. non poſ. l. j. & l. negãda.
3. q. 11. c. j. An autem, & qñ admittatur accuſatorum recuſa-
tio, & qñ non, ibi tractatur, & de pu. iud. l. is, qui. ff. & ponit Io.
An. in addi. Spe. in loco præalle. ſuper ver. porro. ad fi. §. Gl. re-
petit tex. q̃rit, an ſi ſentẽtia feratur prius in vna, quàm in alia,
ubi ſunt duæ mutuæ petitiones, an valeat ſententia. Glo. dicit
ꝙ non. Alleg. l. j. §. ultimo. ff. quæ ſen. ſine app. reſcin. C. de cõ-
pẽſat. l. neque ſcriptura. ubi dicit gl. ꝙ ſaltem appellandũ eſt,
ut ibi dr̃ in l. primo inducta. Hic dubitari põt de duobus. Pri-
mo, an ſñia lata ſuper vna ſine alia, omiſſo ordine hic dato, ſit
nulla. Et ueritas eſt ꝙ non, quia hic eſt ordo cauſæ ad cãm, q
non vitiat ſñiam. notatur C. in l. ꝓlatam. C. de ſen. l. 2. C. cõi di
ui. & l. i. C. de appel. 2. q. j. in ſumma. 2. q. 6. §. diffinitiua. & not.
de mu. pe. c. j. Nec iura allegata in ↄ̃rium obſtant, qa vt appa-
ret, tex. dñt ꝙ appellari debet. Secundo eſt dubium, utrum ac
cumulatis duabus mutuis petitionibus lata ſñia ſuper una
poſſit peti executio ſuper alia, anteq̃ ferat̃ ſñia ſuper alia. Qui
dam dñt ꝙ ſic, per illa iura. Quod non placet Vinc. quia dicit
illud ibi corrigi in alia l. niſi in caſu cum aduerſarius impedi-
ret, ne iudex in alia ſententiaret: tunc enim differetur execu-
tio, & exciperem ↄ̃ aduerſarium, ſi me conueniret ex cã iudi-
cati, ff. de eo per quem fac. eſt. l. j. §. j. de teſti. cog. peruenit. Nec
obſtat de re iudi. cum I. & A. quia ibi non fiet reconuẽtio: ſed
ibi remotus eſt abbas dilata correctione capituli, ſm Vincen.
Barto. tenet, ꝙ ſi uelit ſententiare prius in una, q̃ in alia, ꝙ põt
appellari: & dicit ꝙ melior eſt caſus de hoc in d. §. fin. qui poſ-
ſit reperiri. Puto, ꝙ ſi prius liqueat in una, quam in alia, tenen
do ꝙ tunc poſſit iudex ſeparate ꝓnuntiare, ut ſi liqueret prius
ex parte conuenientis, ꝙ ſententia poſſit prius ferri, nec per
hoc poſſit appellari, quia non peruertitur ordo. Item quia ex
quo non eſt liquidatum debitum, reconuenienti non poteſt
compenſationẽ obijcere. Si aũt liquidata ſunt debita hinc &
inde, ſi prius pronuntiet ſuper conuentione vel reconuentio
ne, non video intereſſe, ꝙ ex hoc poſſit appellari, 2. q. 6. non ſo
lent. Sed an exequi poſſit ſñiam ſuper conuentione vel recon
uentione primo latam. Iura illa probant, ꝙ non. Quod puto,
qñ hinc & inde quantitas debetur, quia locus eſt compenſa-
tioni, tunc non poteſt fieri executio in altera ad præiudicium
alterius opponentis compenſationem, ex quo non liquidatũ
eſt debitũ. Et hoc eſt de mente tex. & gl. in d. §. vltimo, & in d. l.
neque ſcriptura. Vbi autem quantitas deberetur ab vna par-
te, & ſpecies ab alia, ſatis puto procedere dictum Vin. Et hoc
tenuit Simon Vicen. & ſequitur Io. An. in addi. Spec. in tit. de
reconuen. §. penul. verſi. nunquid ſi primo. Et hoc puto verũ,
ſaluo niſi eſſet qõ ſuper poſſeſſoriis, & in executione per pri⁹
habuit ſñiam cõtra ſe, opponeret exceptionem ſpoliationis,
quæ in executione opponi non poteſt, ex quo non fuit ante li
tis conteſtationem oppoſita. Inquantum tex. & gl. concludũt
ſñiam ſuper vtroque ſimul promulgandam: hoc verum regu
lariter. Fallit, qñ petitorium obſcurũ eſt, & de poſſeſſorio ſta-
tim liquet: quia eſt talis naturæ, ꝙ feſtinam pronuntiationẽ
requirit propter animarum periculum. Quod dic, vt de reſti.
29 ſpol. ex conqueſtione. ¶ † Oppo. ꝙ non ſit vnica ſententia, ſed
plures ſuper duabus mutuis petitionibus: quia quot ſunt ar-
ticuli, &c. ff. de minoribus. alias, de mutu. peti. l. etiam. de cau.
poſſeſ. cum eccleſia. Sol. Gl. dicit, ꝙ quo ad temporis identita
tem vnica poteſt dici ſñia, eo quod vna continue poſt aliam
promulganda eſt, re tamen vera ſunt duæ ſententiæ, vt in con
cluſione. Dant ſimile Doc. in ſtipulatione, per l. ſcire debem⁹,
de verb. obliga. Sed eſt dubium, quid ſi lata ſententia ſup vna
ſtatim appellet condemnatus, & per hoc recuſet iudicem vt
ſuſpectum, quod facere poteſt, de appel. propoſuit. Hoſtiẽ. di-
cit ꝙ non terminabitur una ſententia: & procedit hoc, quan-
do non appellatur. Contrariũ putat Io. An. ad quod dicit fa-
cere de procur. auditis. & de cauſa poſ. paſtoralis. quia ex quo
iam concluſum eſt in cauſa, non debet impediri ſñia, cum nõ
poſſit recuſationem proponere. Ad decre. propoſuit. dicit rñ-
dendum vt no. in decre. ad hoc. de appel. In contrarium facit,
quia ex quo ius opponendi ſuperuenit de nouo, poteſt exce-
ptio quandocunq; opponi, de offic. deleg. inſinuante. & quod
no. Io. de appel. ad hæc. Non obuiat, qa ſi opponitur exceptio
recuſationis, eo ꝙ eum grauauit, & opponens paratus eſt ꝓ-
bare grauamen, ſm ibi no. debet admitti exceptio: niſi ſaluã-
do hoc dictum dicatur, exceptionem ſuperuenientem de no-
uo poſſe opponi qñcunque, dum tñ ante cõcluſionem in cã:
& non põt. Quod eſt notabile, & limitat c. inſinuante. de offi.
dele. & l. 2. C. de conſor. eiuſdem lit. ad quod facit d. c. auditis.
30 nam & ibi reuocatio de nouo ſuperuenit. ¶ † Opp. ꝙ poſſeſſo-
rium in modum actionis propoſitum ſuſpẽdet iudicium an-
te accumulationem, 3. q. j. per totum. 2. q. 2. per totum. Sol. Di
cit gl. ſi pendente ciuili actione accumuletur poſſeſſorium, il-
lud per viam petitionis non facit ſilere petitorium, vt hic: ſe-
cus ſi criminali pendente: quia tunc ſiue actionis via, ſiue via
exceptionis accumuletur, facit ſilere petitorium, vt in iuribus
alleg. Non inuenio hanc gl. a Doct. reprobatam. Contra eam
tñ eſt ratio huius c. quod verius puto, vt ſit neceſſe opponere
de ſpoliatione: & tutius eſt vt opponatur, per hanc decret. ad
31 hoc etiam poſſunt trahi iura in ↄ̃rium alle. ¶ † Quæro, quid ſi
ab vtraque agatur parte poſſeſſorio, nunquid procedetur ſup
ambobus, an vnum faciat ſilere aliud. Quidã dñt, ꝙ de hoc eſt
caſus hic: ſed non bene dicunt, quia hic non agebatur poſſeſ-
ſorio, ſm gl. pro parte abbatis, ſed ſuper damnis forte lege a-
quil. de quæſtione quid iuris, dicetur ĩ. c. fi. Dicit tñ Hoſt. ꝙ ẽt
ſic decre. poteſt intelligi, quia petendo vt iuſtitia ſibi fiat ſup
damnis, includi poteſt poſſeſſorium: quia non eſt iniuſtum ꝙ
res, qua ſpoliatus quis eſt, reſtituatur. Et fuit hæc opi. Gof. opi.
32 tñ gl. & intellectus plus applaudet literæ. ¶ † Quærit glo. nun-
quid ſpoliationis exceptio interrumpat præſcriptionem. Gl.
dicit ꝙ non, quia ad interrumpendam requiritur petitio, exci
piens non petit, vt hic. Non obſt. ꝙ excipiendo quis videatur
experiri, ff. rem ra. hab. l. quo enim. in fi. ff. quod met. cau. l. me
tu. §. ſed quod prætor. cum ſi. Quod verum eſt quo ad onus ꝓ
bandi, nõ uidetur procedere titulus quæſtionis, quia in rebus
occupatis per vim, tanquam vitio reali affectis, non currit p̃-
ſcriptio. Item ſpoliator eſt in mala fide, & ſic non præſcribit,
de præſcri. c. fi. ¶ Ad primum Inſti. de præſcri. §. quod autem.
& §. aliquando. & hoc inquantum poſſideat ſpoliator, planũ
eſt. Inquantum poſſideat aliud, adhuc non procedit, quia uel
agitur de interruptione præſcriptionis quo ad rem uiolenter
ablatam, & nõ præſcribitur, vt eſt dictum propter vitium rei.
Aut agitur de præſcriptione, aut interruptione ſuper alia re,
ad cuius intentionem opponit, an interrumpatur vi alterius
exceptionis: & dicit Hoſt. ꝙ adhuc non ꝓcedit, qa aut excipit,
qui poſſidet, & alius non præſcribit, & ipſe ↄ̃ ſe non interrum
pet. Aut excipit, qui non poſſidet, altero poſſidente: & hoc eſt
impoſſibile, quia non poſſidens non poteſt conueniri reali,
de iud.

de iud.examinata.ſm Hoſt.Io.An. dicit ꝙ hoc nihil eſt: quia
conueniri poteſt perſonali,uel ſuper alia re. Quidā dicunt, ꝙ
de iure ciuili procederet titulus quæſtionis, intelligendo de p̄
ſcrip.30.an.quæ hēt locum in re violenta,l.ſicut.in fin. C.de p̄
ſcrip.30.ann.Item dn̄t,ꝙ ſcd̄o poteſt procedere ſm iura anti-
qua,ſm quæ in ciuilibus admittebatur exceptio ſpoliationis
factæ a tertio.Non video dubium in hoc,q̄a ſi agebatur de in
terruptione ſuper re petita, exceptionis obiectus ad hoc non
ordinatur,q̄a exceptio ut te repellam ab agendo, nec rem,de
qua agitur,peto,qđ ergo eſt dubiū.Item nec quo ad rem uio-
lenter ablatam interrūpebatur,quia vel poſſidet is, ꝯtra quē
oppono,altero ſpoliante:& non procedit qō,quia res eſt vio-
lenta.Vel poſſidet is,qui uiolenter abſtulit,& opponitur con-
tra tertium agentem,& idē. Item hæc eſt ciuilis interruptio,
ſi interrumperet,quæ ſe non extendit ad alias perſonas, l. na-
turaliter.ff.de vſuca.& patet ex no. de pręſcr.illud.Item dicit,
ꝙ procedit quæſtio,qn̄ oppoſita eſt exceptio ſpoliationis, ſed
non probata,quia licet mala fides interrumpat, exceptio nō.
Sed certe nec tunc ex hoc procedit qō,cum violenta res ſit im
præſcriptibilis,ſi modo hoc probari poſſit,licet tunc non fue
rit probatū,poſſet ꝓcedere qō: vt puta ſi opponeret̄ exceptio
de ſpoliatione,prout ꝯcurrit:vel datur ex canone, reintegran
da:q̄a illa cōpetit pro re non ſpoliata, & ſic non affecta p̄ſcri-
bi pōt,ubi deueniſſet ad bonæ fidei poſſeſſorem: & tn̄ excipi
poſſet de ſpoliatione,vt dixi ſupra poſt Inn.quo caſu puto, ꝙ
ſi eſſet præſcriptio,in qua exigeretur lit.cont.vel petitio: glo.
dicit bene, ꝙ non eſſet interrupta, quia ex tali interruptio-
ne lis non ꝯteſtaret̄,ſi eſſet talis,in qua ſufficeret interpellatio
per nuntium:credo,ꝙ interrumpetur, quia hæc eſt fortior in
33 terpellatio.¶†Quæro,an exceptio ſpoliationis poſſet opponi
in quacunque cauſa.Dicit gl.quoſdā dicere ꝙ ſic regulariter.
Fallit,quia non opponitur in cauſa, ubi agitur depoſiti, ubi
non admittitur compenſatio,C.de compen.l.fi.Alii dicūt ex-
ceptionem ſpoliationis opponi poſſe agenti depoſiti:quia op
ponitur reſtitutionem petenti,ſaltem in modum reconuētio
nis,& etiam exceptionis, & qō ſpoliationis magis eſt priuile-
giata,q̄ ſit actio depoſiti.Primā opin.tenuit Io. & Vin. Ex quo
ſcd̄m eos habes vnum caſum, in quo non admittitur ſpolia-
tionis exceptio. Alios tres poſui ſuper litera. Et ſic ſecundus
eſt,qn̄ agitur officio iudicis,qđ dirigit̄ ꝯ iudicem, & nihil peti
tur a parte.Scd̄s,qn̄ opponitur contra excipientē, q̄q̄ volunta
rie ſe opponat electioni:quia adhuc tunc non admittitur cō-
tra talem ſpoliationis exceptio.Tertius caſus in cauſa matri-
moniali:quod intellige vt dixi ſup.tex.Quartus caſus eſt, quā
do ſpoliatus conuenit̄ ex obligatione, quæ ſurgit ex iur̄o:q̄a
ꝯ executionem obligationis ex iuramento non pōt oppone-
re exceptionem.Hoc puto verum, quando ab initio ſpoliatus
erat,& ſciens præſtitit iur̄m.Secus ſi ex poſt facto fuerit ſpolia
tus,quia iur̄o ineſt cōditio,niſi iuſta cauſa ſuperueniret, qua
te a petendo poſſim repellere,ſicut & aliæ generales, de q̄bus
de iureiur.quemadmodum. Fatentur hic Doct. ꝙ fideiuſſor
poteſt opponere exceptionem contra creditorem ex ſua, vel
debitoris perſona,qua compēſat tam ſibi quā principali debi
tori debitum,ff.de compē.l.ſi quid.Quintus, quando aliquis
conqueritur de aliquo, quia impedit ne filium baptizet, ne
defunctum ſepeliat, ne pontem reficiat ruentem. Nam non
poteſt tunc opponi exceptio ſpoliationis, arg.v.di. baptizare.
8.q.4.nonne.ff.de no.ope.nunc.l.j.§.ſi quis riuos. Secus ſi con
queritur de iniuria iam irrogata.ſ.de eo,qui non permiſit ba-
ptizari filium,vel ſepelire defunctum.Tūc enim per exceptio
nem ſpoliationis elidi poteſt actio,ſm Vin.Et de his oībus in
Spec.de peti.& poſ.§.j.verſi.q̄d ſi debitor. & uerſic.ſeq. Sextus
caſus,qn̄ quis agit interdicto vti poſſidetis,ne turbet̄ ſibi poſ-
ſeſſio,vel ne offendantur inquilini,vel habitatoees, ſeu puta-
tores vinearū.Non obſtat ſpoliationis exceptio, q̄a iudicis eſt
futuras lites impedire,& prouidere ne quis in ſua poſſeſſione
turbetur,vel moleſtet̄:ſed ſi ageret̄ ad pęnā,puta ad ęſtimatio
nē turbationis intra annū,ff.uti poſ.l.j. & l.pe.§. ulti.exceptio
ſpoliationis ꝓdeſt,ſm Hoſti.Contrariū huius tenet Inn.j̄.c.fi.
circa prin.glo.mag.ubi dicit agenti poſſeſſorio retinendæ ob-
ſtare indiſtincte ſpoliationis exceptionem.Fatetur, ꝙ ſi uellet
ſpoliatus,de utroq; ageretur,de quo Hoſt.remittit ad c.paſto
ralis.j̄.ti.j.Io.An.remittit de p̄ſcr.ueniens.ubi Inn.ſentit,ꝙ ex-
ceptio ſpoliationis obſtat agenti uti poſſide.Io.And. in addi.
Spe.in ti.de poſ.& peti.§.j.uer.ſed nunquid intētati. dicit ꝙ ſi
periculum eſt in mora ꝯ agentē ſuper diuerſa re, vt uti poſſi-
detis,non admittit̄ ſpoliationis exceptio,ut ſ̄. ſi periculū non
eſt in mora,admittit̄.Hoc puto verū,ſi ſpoliationis exceptio
opponit̄ ꝯ agentē ſuper diuerſa re,ut uti poſſidetis. Sed ſi un⁹
ſuper eadē re agat poſſeſſorio retinendæ,alter, uti poſſidetis,
tunc ꝓcedit id,qđ diſputat Io.An.& Inn.j̄. de præſcr.veniens.
qđ etiam ponit Bart.in l.j.in fi.ff.uti poſ.Hoc plene expediam
in d.c.veniens.Quantū ad principale dictū, an agenti depoſi-
ti obſtet ſpoliationis exceptio,Doc.tenent gl.Non ob.ꝙ agen
ti depoſiti non obſtet cōpenſationis exceptio, q̄a cōpenſans
fatetur depoſitū:& ibi notatur ꝑfidia,ſi depoſitū nō reſtituat,
q̄ ratio ceſſat in opponente ſpoliationis exceptionē, quia cri-
men opponit: hic nulla ꝑfidia,ſed æquitas eſt eum audiri.Ita
34 no.Gof.in c.fi.& hoc tenet Inn.hic,& Tan.Gof.& Hoſt.†Quę
ro in modū exceptionis ꝓbata ſpoliatione,an eędem ꝓbatio-
nes proficiant,ſi poſtea peto directe poſſeſſionē.Gl.dicit ꝙ nō
niſi aduerſarius conſentiret,j̄.de teſt.ueniens.Idē Inn.& Hoſ.
no.gl.iuncto text.quē allegat, ꝙ partes conſentiendo poſſunt
facere ut ſemiplenę probationi det̄ virtus plenæ probationis.
35 ¶†Quærit gl.ſuccubuit excipiens de ſpoliatione, vult poſtea
agere poſſeſſorio,nunquid poſſit.Glo.arguit ꝙ non:q̄a eandē
qōnem uolo refricare,licet alio genere iudicij, qđ non licet,
ff.de excep.rei iud.l.ſi q̄s cū totum.§.fin.Dicit gl.ꝙ pōt:neque
impedit qđ ſuccubui,quia poſſeſſoriū directe pōt intentari,ēt
de diſſimilibus cauſis,de dona.inter dilectos. Et ſi primo agit̄
crīaliter,& non obtinet,poſtea pōt agi ciuiliter,C. qn̄ ciui.act.
præiu.cri.l.una.Idē hic Inno. Tu dic,ꝙ ratio eſt,q̄a ſummariū
iudicium non obſtat plenario,ut d.c.veniens.l.fi.ff.de his,qui
ſunt ſui vł alie.iuris.& patet in l.ſi quis a liberis.§. meminiſſe.
ff.de libe.agno.Sed eſt dubium, q̄d ſi abbas ſuccubuit in exce
ptione oppoſita a militibus, poſtea militibus agentibus ꝯ ip-
ſum interdicto eſt abſolutus ab ipſorum impetitione, demū
Abbas reincipit eandem qōnē, an obſtabit ei exceptio ſentē-
tiæ.Dicit Inn.ꝙ non ꝑꝑ æquitatem ſuperuenientis ſnīæ, ff. de
cond.ſine cauſa.l.2.ff.cōmo.l.in cōmodato.§.fi.ff. depoſi. bo-
na fides.de priuileg.c.2.ꝑꝑ quam æquitatem is,qui tulit inter
locutoriā,ipſam reuocare dēt,ff.de re iud.l.quod iuſſit.de ap.
cum ceſſante.& quia reo abſoluto interdicto daret̄ exceptio,
ſi iterum conueniret̄:multo fortius danda eſt replicatio, ſi ite
rū conueniatur,& excipiat̄ de ſpoliatione, de qua victus eſt in
interdicto,ſm Inn.Quæſtiones iſtæ, & ſimiles latius examina
bunt̄ j̄.c.fi.Sed quantum dictū eſt ſupra ꝓbationem ſuꝑ exce-
ptione in ſummario iudicio non facere fidē in plenario,bene
dicit gl.& approbat Inn.alia rōne:quia finis uariat̄, q̄a primo
opponit̄ ad repellendū,nunc agitur ad ꝯdum. Hæc autē di-
cit vera Inn.& no.hoc dictū, qn̄ probatio eſt facta in ſumma-
rio iudicio,& ſemiplena:q̄a hæc non obeſt in plenario: ſed ſe
cus dicit in ꝯfeſſione,q̄ facta in iudicio,quantuncunque ſum-
mario,habet omnem effectū ſuum: & ꝙ præiudicet in plena-
rio,eſt cā,quia confeſſio non diminuit̄ ex hoc ꝙ iudiciū ſum-
mariū ſit,cū adeſſe non requirat telam iudicij: qđ ſecus eſt in
ꝓbatione.Item q̄a multa pn̄t opponi ꝯ teſtes, q̄ non opponū-
tur ꝯ confeſſionē:& magis ſtricte examinabit̄, & opponit̄ ꝯ te
ſtem in plenario,q̄ in ſummario,vt no. Inn. ubi idē dicit in ſi-
mili ſ̄.de elect.ꝑ inquiſitionē. Itē quia confeſſio tranſit in no-
torium iuris,eo ꝙ in ſummario fit: qđ non eſt in teſtibus, q̄a
oportet ꝙ plene ſint examinati,ut no.j̄.de appella.cū ſpeciali.
ad hoc de elect. cle.conſtitutioni.de accu.c.j.& 2.lib.vj. vbi in
iudicio non legitime ꝓmoto confeſſio tranſit in notoriū.Idē
dicit Inn.de accuſ.qualiter.in uerbo, ad degradationem.uer.
non negamus.Et plus dicit in qualibet ꝓbatione notoria, q̄a
ſi aliquid in ſummario eſt ꝓbatū notoriū,habet illū effectum
ac ſi eſſet ꝓbatū in plenario,& eandē ſequit̄ ordinaria ꝯdem-
natio.Ad hoc tex.de excep.c.j.& qđ dicam j̄. Nā crimen exce-
ptum ordinarie punitur,qn̄ de eo conſtat cōfeſſio:ad hoc de
confeſ.c.j.Plus dn̄t Doc.de reſt.ſpo.Piſanis. ubi caſus,ꝙ etiam
in iudicio nullo ꝑꝑ ordinem non ſeruatum,dum tamen hēat
colorē iudicij, ualet confeſſio,dum tn̄ iudex ſit compet̄ēs,Ad
hoc optime gl.in c.qm̄.§.qđ ſi ſuper,ut lit.non conteſt. in uer
bo,ſummatim.ubi iur̄m in ſummario iudicio prodeſt in ple-
nario,dūmodo non mutetur forma agendi.Ad hoc qđ notat
Io.79.alias 89.diſt.c.2.Bar.in l.diuus.ff.de cuſto.reo.hoc tēpe-
rare vr̄ uerum,qn̄ quis confitetur principaliter delictū in iu-
dicio,quantuncunq; nullo:ſecus ſi incidenter,per l.filium.cū
gl.ff.de libe.cauſa.Verba iſta ſunt contra no.in d.ca.qualiter.
& ꝯ no.de ꝯfeſ.c.j.& j̄.de excep.denique.Procedit igit̄ dictum
ſuū,ut tacita confeſſio intercluſa in exceptione non præiudi-
cet,iō quia excipiens non fatetur,argu.j̄. de excep. cū uenera-
bilis.& in regula,exceptionem.de reg.iur.lib.6.niſi factum ex
trinſecus ab exceptione poneret pure, & non conditionaliter
ut ibi dicit gl.& no.ſ̄.de tranſac.præterea.Idem ſi de crīe con-
ſtat per viā exceptionis,parte ſuper exceptione plenarie defen
ſionē aſſumente,vt no.Inn.in c.ꝑuenit.de fideiuſ.& ponit Ar-
chid.2.q.prima.in primis.ſuper gloſſ.non intelligas.Plus dicit
Butr.in l.ab hoſtibus.§.ſed quod ſimpliciter.ff.ex quibus cau.
ma.ꝙ ſi in ſummario iudicio facta eſt plena probatio, ꝙ illa
prodeſt,& nocet in plenario. Quod intellige,quādo eſt facta
plena probatio quo ad modum procedendi, quia lite conte-
ſtata & quo ad ſubſtantiam probationis, & modum examinā
di.Ex his patet,an productio inſtrumēti facta in iudicio ſum-
mario proſit in plenario contra producētem, uel contra illū,
contra quem producta eſt.Freder.ſuo conſi.155. tenet produ
ctionem non facere fidem:quia reperitur productio facta lite
non

non conteſt.per quæ dicit,ꝙ ſi ꝓductio ſit facta inſtrumenti,
de quo facta eſt mentio in libello ad informandã partem, ſ̃m
ea quæ no.Inn.& Hoſt.de probat.c.j. ꝙ ad probandũ neceſſa-
ria eſt productio illius inſtr̃i:quia ꝓductum non vr̃ ad probã-
dum,ſed an informandũ,ut quia lit.non cõte.ꝑ quo eſt caſus
ĩ.de reſt.in integ.c.2.quod no.ad hoc gl.ut li.non conteſt.qm̃.
§.j. ubi examinatio teſtiũ ꝑꝑ periculum nõ ꝓficit in iudicio ,
niſi iterato producatur poſt lit.conte.Puto tñ ꝙ ſi inſtr̃m fuiſ-
ſet exemplatũ apud acta,ſufficeret productio illius exempli,ꝑ
no.in c.cum in iure.de offi.dele.& per ea,q̃ ſcribuntur ꝑ Doc.
36 ĩ.de proba.qm̃ contra falſam.†Ex his deciditur dubitatio , an
probata exceptione excõicationis ꝯ aliquẽ, qui ex hoc repul-
ſus eſt ab agendo,ſi poſtea contra eundem,vel alium de eadẽ
re incipiat agere, an poſſit repelli ex vi interlocutoriæ primi
iudicij,ꝑ quã fuit in primo iudicio repulſus.Dicit Inn.ꝙ non,
nec probationes primi iudicij probabunt excõicationẽ in ſe-
cundo,arg.ff.de except. rei iud.l.cum quærit. & l.ſeq.Sic licet
aliqui propter aliquas cauſas repellant ab accuſatione, 2.q.j.
prohibentur.non propter hoc alias puniuntur, niſi de hoc di
recte agatur ꝯ eos,ff.ex qui.cau.ma.l.2.nec ad hoc actum eſt,
ĩ.e.c.§.j.Sed de hoc,& ſimili dic ut dicam ĩ.ſuper glo.pe.¶Ve-
37 nio ad ver.uerum.†No.j.ꝙ ordinata ad finẽ repellendi nõ ha-
38 bent effectum ꝯñdi.ad hoc de exce.cum inter.¶†No.2. ꝙ vbi
crimen deducitur in iudicio contra teſtem per modum exce
ptionis,quæſtio non eſt criminalis,ſed ciuilis: vide de accu.ſu
39 per his.¶†Not.3.ꝙ crimen exceptum ꝯ teſtem vt ordinatum
ad repellendum,non hẽt effectũ,niſi repulſionis:& ex eo non
imponitur pena ordinaria hoĩs,nec iuris: & ſic non infamat.
40 ad hoc l.Lucius.ff.de his,qui no.infa.¶†No.4. ꝙ crimen exce
ptum licet non puniat̃ pœna ordinaria, punitur tñ extraordi-
naria : quia quo ad illam non ponderatur modus crimen in
41 iudicio deducendi.ad hoc l.nullũ.C.de teſt.¶†No.v. ꝙ crimẽ
falſi infamat teſtẽ:& ſic periurium infamat, qñ cõmittitur te
42 ſtificando:de quo de teſti.teſtimoniũ.¶†Not.vlti.ꝙ exceptio
non ſolũ eſt actionis repulſio, ſed ẽt officij: qa repellit ab offi-
cio teſtificandi,& munere publico:repellit ẽt ꝓmouendũ ad
officium,vel beneficiũ,de accuſ.veniens.& c.ſuper his.& ca.j.
43 †Itẽ ab officio tutelæ,ff.de ſuſpec.tut.l.3.§. præterea.& §.ſi tu-
44 tor.Excipitur ẽt ꝯ promotũ,de appel.honores.¶†No.ꝙ aliud
eſt ꝓteſtatio,aliud exceptio,& aliud actio . Nã q̃ proteſtatur,
dicit ſe ius habere:ſed non p̃cludit aduerſario ius agendi,nec
ſeq̃t condẽnatio:cũ aũt excipit,dicit ſe ius habere, & p̃cludit
viã aduerſario,ſed non conſeq̃t cõdẽnationẽ:qui uero agit,di
cit ſe ius hẽre,ſed non præcludit viã agendi, excepta cã ſpolia
tionis.qđ dic vt ĩ.c.fi.ſi tñ probet, niſi aliud obſtet,cõſequitur
condẽnationẽ,ſ̃m Hoſt.Venio ad gl.q̃ iuſtificat tex.in prin.&
45 eſt clara.¶†Opp.ꝙ crimina,de quibus conſtat,excipiendo pu
niant̃,24.q.2.ecce.qa qñocunq; in iudicio claruerint, puniun
tur.Sol.Intellige quocunque mõ congruo,& apto ad penam
imponendã,vt inquirendo,accuſando,denuntiando:nõ ſi de
46 hoc conſtat exceptionis via.¶†Opp.2.ꝙ crimen,de quo con-
ſtat incidenter,& excipiendo in iudicio,puniat̃,ĩ.de cõceſ.p̃b.
ex parte.Ad illud non r̃ndet gl. dic ꝙ ibi conſtitit in alio iudi-
47 cio ltĩme promoto.¶†Opp.3.ꝙ crimen , de quo ꝯſtat in iudi-
cio,ſit punibile,de elec.per inq̃ſitionem.glo.nõ r̃ndet.R̃nderi
põt,vt in ſe ꝯrio.Vel dic,ꝙ ibi inquiſitio erat generalis ẽt ꝯtra
48 teſtẽ:qa in capite,& in membris,vt ibi dicit gl.¶†Opp.4.ꝙ cri
men exceptũ puniat̃,vt de cõfeſ.cũ ſuper.Gl.dicit,ꝙ qñq; cri-
men eſt connexũ,& de eo ꝯſtat cõfeſſione : & crimẽ exceptũ
punit̃,ex quo eſt connexũ ei,de quo agitur in iudicio : ibi eñ
opponebat̃ ſimonia principaliter in iudicio:& de ea teſtis,&
ꝓ ea intercelſerat,teſtificatus eſt:& ꝯñter tunc punit̃, ut ibi,&
49 de exce.deniq;.ad fi.¶†Opp.v.de l.2.§.ſi publico. de adul.Gl.
r̃ndit,ꝙ ſi exceptio non hẽt finẽ repellẽdi, ne ſit inutilis,punit̃
vt ibi:qa ad illud opponitur,ex quo non hẽt finẽ ſuũ.Si habet
finẽ ſuũ repellendi exceptio,nõ punit̃:qa ſufficit,ſi hẽt finem
ſuũ:ibi eñ exceptio lenocinij nõ obeſt marito accuſanti:me-
rito ergo punitur.Sic dẽt intelligi Cy.in l.vbi. C. de fal. vbi di-
cit,ꝙ vbi exceptio opponitur ad finẽ puniẽdi,punit̃ : ſecus ad
finẽ repellẽdi.Inquãtũ gl.dicit , ꝙ exceptio lenocinij nõ obeſt
marito ad finẽ repellendi:Gl.dicit uerum,qñ ꝓponitur per vi
rũ accuſatio cr̃ialis:ſecus ſi ꝓponit̃ miſta ad ſeparationẽ tho-
ri,de eo,q cog.cõſang.c.diſcretionẽ.ĩ.de adul. c.j. De hoc ple-
nius per Bar.in l.2.§.ſi publico. ff.de adul. qa ſi obijcit̃ marito
agenti ciuiliter,admittit̃,vt l.viro.ff.ſol.mat. Si opponitur ma
rito agenti cr̃ialiter:& tunc ante nomen receptum inter reos
admitteretur a quolibet extraneo oppoſita,C. de adul.l.quo-
niam Alexandrum. Aut obijcitur poſt nomẽ receptum inter
reos,& ab extraneo non admittitur,nec a muliere ad finẽ re-
pellendi,vt l.2.§.ſi publico.ff.de adulte. Aut ad ipſum punien
dum,& poteſt opponi ab uxore:ab extraneo autem non. Ra-
tio,quia mulier proſequitur ſuam iniuriam opponendo, cũ
ſubducta viro p̃ſumat̃:ſed non extraneus . Ideo recuſare non
põt,& ſic nec excipere ad finẽ puniendi, ut l.2.§. ſi publico.ff.
de adul.ſ̃m Bar.Vel põt ſolui,ſ̃m Doc.vt ꝓximũ contrarium,
qa ibi exceptio lenocinij contingit principale crimẽ adulterij
de quo agit̃.Vnde ſi eo caſu punit̃ teſtis, vt dictum eſt ſupra,ni
mirũ ſi principalis actor,cũ ille neceſſarius , hic uoluntarius .
Gl.ẽ expedita cũ ſuppletionibus Doc. omiſſo uno verſu inter
medio.Reſtat concludere mãm,& concludendo gl.ẽt in ver.
intermedio omiſſo.tria principaliter videnda ſunt. Primo,an
crimen exceptũ,uel de quo incidenter conſtat in iudicio, pu-
niatur.Secundo,an infamet infamia iuris.Tertio,an infamet
50 infamia facti.¶†Ad primũ dic,ſi tela ꝯ eum pariter,& ꝯ alios
eſt inſtituta: & punit̃, licèt incidenter conſtet ꝙ ad hoc pẽdet
tela ꝯ eum:& hic eſt caſus de elec.per inquiſitionẽ.ſ̃m gl.hic,
& ſ̃m gl.ibi.Si aũt tela iudicij eſt ad aliam ꝑſonã tm̃ reſtricta,
vel ad aliũ finẽ:& tunc ſi iudex cr̃ie excepto aſſumit nouã te-
lã,& ex officio procedit de nouo ꝯ talẽ,de quo incidenter con
ſtat,& poterit faciendo de nouo ꝯſtare ipſum punire : nã tela
inter partes pẽdente , põt iudex r̃one publici intereſſe punire
& ſupplere de facto,& ex officio procedere.no.glo.de elec.cu-
pientes.§. cæterũ.in verbo,excludentes.dicit Inn.de fideiuſ.ꝑ-
uenit.Archi 2.q.j.in primis.Ioã.3.q.v. conſtituimus.Et ſic dẽt
intelligi Dy.in l.2.§. ſi publico.ff.de adult.vbi dicit crimen ex-
ceptum puniri,vbi iudex ex officio abſque accuſatore põt ꝓ-
cedere.Qđ dictum recitat Io.An.in addi.Spe.in ti. de ꝓbatio.
§.j.ver.nouo.Non puto tñ, ꝙ probationes in tela exceptionis
prodeſſent in tela officij iudicis,licet ſic cõfeſſio,per illa, quæ
ſcribit Inn.hic,& de elec.per inquiſitionẽ. & de teſti.cãm. per
c.inter dilectos. ver.verum.de fide inſtru. Et quare aliud in ꝯ-
feſſis, patet ex his, q̃ ſupra dixi,& dicã ĩ. Idẽ ſi crimen deducit̃
in iudicio vt exceptio,& vt accuſatio, ut qa excipiẽs implorat
ſuper eo officiũ iudicis vt puniatur . Et tenuit Gui. de Suza.
in l.vbi.C.de fal.& ponit Ioã.An.in addi.Spe.in tit.de ꝓbatio.
§.j.uerſi.nouo.Ad hoc dictũ Io.3.q.9.conſtituimus. Quando-
q; non aſſumit nouã telã,& tunc exceptio aſſumit locũ actio-
nis,qa eſt voluntaria,& crimẽ exceptũ punitur, vt notabiliter
ſcribit Inn.de elec.ſuꝑ eo.verbigratia , ut ſi petenti confirma-
tionem opponat̃ delicti exceptio,qa iſta habet inſtar actionis,
cũ non ſtimulato cõpetat : ſi exceptio nõ aſſumit locũ actio-
nis,ſed ſtat in finibus exceptionis , quia opponit̃ a ſtimulato ,
& ſi nõ põt habere finẽ repulſionis,ut qa non põt opponi ex
perſona,vel tarde opponit̃ ad repellendũ , oppoſita ur̃ ad pu-
niendũ:ideo tunc punit̃,ut dicit gl.hic.Et ſic intelligit Cyn.in
l.ubi.C.de fal.Si põt habere finẽ repulſionis:& tũc ſi is, ꝯ quẽ
opponitur,aſſumpſit finẽ defenſionis ſuꝑ cauſa principaliter
diſputando,& punit̃,dicit Inn.de fideiuſſ.peruenit . & recitat
Archid.2.q.j.in primis.ad hoc,qa petitũ incidẽter deductum
habet uim principalis,qñ ſuꝑ eo fit principalis proſecutio, ut
no.Inn.de cauſa poſ.cum eccleſia. Primũ dictum fuit origina
liter Io.3.q.v.conſtituimus.Si aũt non aſſumpſit defenſionẽ,
alias diſcuſſionẽ,tũc ſi crimen non eſt connexum negotio,de
quo principaliter agit̃ in iudicio , non punit̃ ordinaria pœna,
ſed bene extraordinaria,ut hic a contrario: & patet C.de teſt.
l.nullũ.& hoc,ſiue confeſſione,ſiue aliter ꝯſtet:qa hæc cõfeſ-
ſio inaduertenter vr̃ fuiſſe facta coram iudice , eo ad hoc non
intendente,vel ſedẽte:ideo non operat̃ uires ſuas. Ad hoc qđ
no.gl.de confeſ.c.fi.& ſcribit Ioan.And.de cohabi.cler.& mu
lie.tua.& Cal.in c.veſtra.in q.an puniatur delictum coram tri
bunali commiſſum.ad hoc l.hæredes.§.fi.ff.de teſtam.Si autẽ
crimen eſt cõnexum,ſi de eo conſtat cõfeſſione,punitur pœ-
na ordinaria:ſi nõ conſtat niſi probationibus, punitur pœna
extraordinaria,ſed non ordinaria. Sic intellige de exceptio.c.
j.in fi.Et hãc opinio.tenet Bar.in §.ſi publico.& approbat etiã
Io.An.in addi.Spe.in ti.de proba.§.j.uerſi.nouo.Quando aũt
dicatur connexum,& qñ non,Bart. dicit in l.2.§.ſi publico.&
dicam ĩ.de excep.poſt Io.An.c.j. in fi. Ratio autem dr̃iæ inter
cõnexum,& nõ connexum eſt,quia cõnexio facit,ut quoquo
mõ deductum uideatur,arg.l.nulli.C. de ind. de cauſa poſſeſ.
c.j.de ſequeſt.poſſeſ.c.j.Ratio dr̃iæ, quare vbi conſtat cõfeſſio
ne,modus ꝓcedendi nõ attenditur, dummodo propter hoc
iudex quo quomõ ſedeat quo ad cõfeſſionem, quæ nõ exigit
telam,ut no.Inn.ĩ.de accuſa.qualiter. & hic. Probationes aũt
læduntur ex modo procedendi : & qa multa poſſunt opponi
ꝯ teſtes,quæ nõ contra confeſſionem, ut dicit Inn.in d.ca.per
inquiſitionem.Quod puto,etiam ſi probatio fuerit facta ple-
ne per teſtes:quia talis probatio læditur,quamquam plena ꝓ
pter defectum ordinis iudiciarij:quicquid ſcribat Bar. in l.ab
hoſtibus.§.ſed quod ſimpliciter.ff.ex quibus cau.maio. Idem
ſi probatum eſt exceptum per inſtrumentum, per ea, quæ di-
xi ſupra.Per hoc dicit Bar.in §.ſi publico.& in caſibus,in q̃bus
dixi crimen exceptum puniri pœna ordinaria,ſi de eo accuſe
tur,exceptio & ſententia ſuper exceptione tollit accuſationẽ,
per l.ſenatus.ff.de accuſ.& l.licet.nau.cau.& ſta. & quod not.
de accu.ſuper his.Pendentia tamen exceptionis non repellit
accuſationem,ſicut nec inquiſitionem,ſ̃m eum. Sed forte di
ci poteſt ꝯ,ex quo ad puniendum ordinatur: & ſi ſuccumbat
in ex-

in exceptione,dicit Bar.ꝙ non obſtabit exceptio, ſi poſtea accuſet:poteſt dicere uerũ,ꝙ non omnino plene proceditur ſuper exceptione.Sed falſum eſt,ubi conſtat per uiam cõfeſſionis,ut dixi ſupra.Ex his deciditur, an in tali exceptione exigat̃ inſcriptio,& alia ſolennia, q̃ in libello accuſationis. Et breuiter Bar.in l.ſicut.de accu.& in l.j. de excep. dicit ſolennitatem exigi,qñ opponitur crimen ad puniendũ:ſecus ſi ad repellendum.Alle.j̃.de acc.ſuper his.Hoc intelligo, ſaluo quod habet̃ in beneficiali,de ele.c.j.& c.ut circa.li.vj.& in cle. conſtitutionem.de ele.in cle. vt dicit Bar.in d.l.j.de exce. Idem diſtinguit quo ad interuentionem procuratoris,in d.l.ſi cui.& in l.pe.§. ad crimen.de pub.iud.quia ſi ad finem puniendi, nõ interue-
51 nit:ſi ad finem repellendi,interuenit.¶†Venio ad ſm,an crimen exceptũ infamet.Dic ꝙ in omnibus caſibus,in quibus dixi crimẽ exceptum puniri ordinaria,in omnibus illis infamat̃ de iure,ſi de iure delictum infamat,no.Io.9.q.3.conſtituimus dummodo ſuper pœna ſit pronuntiatũ, vbi ex pœna ſurgit infamia,uel ſuper delicto declaratorie, vbi ex delicto ſurgit infamia.In oĩbus aũt,in quibus poteſt imponi pœna ſolum extraordinaria,eſt dubium,quia talis pœna non imponitur abſque cauſæ cognitione.Et ſi quidem pœna non eſt impoſita, non infamat.Ad hoc hæc decr.quæ parificat pœnam ordinariam imponi,& quẽ tunc infamari,ſi eſt proceſſum ad pœnæ impoſitionẽ,q̃q̃ extraordinarie infamat̃, vt dicit Bar.in l.nul-
52 lum.C.de teſti.& Io.9.q.3.conſtituimus.¶†Ad tertium, quid de infamia facti?Dic ꝙ hoc plus a facto regulat̃, q̃ a iuris effectu.Ideo ſi fama ex hoc ad plures tranſiuit, ita ꝙ notetur,infamat,de teſti.teſtimonium.gl.de elec.ſuper eo.de iud.at ſi clerici.2.q.2.multi.& gl.de elec.per inquiſitionem. Si non trãſit
53 in notitiã plurium,ita ꝙ notetur, ſecus eſt.† Eſt autẽ effectus talis infamiæ,quia repellitur infamatus a dignitatibus: qa ꝓmouendi in nullo debet fama vacillare,23. diſt.laici.ff. de decur.l.eos.de accuſ.oĩpotens.81.diſt.tantis. cum alleg.in gl.Per quæ Goſ.tenet, ꝙ propter crimen exceptum teſtis non repellatur ab ordine,niſi laboret infamia facti, & in purgationẽ deficiat.Io.An.remittit de accu.ſuper his.ſuper gl.j.& de pur.ca. cum inter.ſuper gl.2.ubi tenet, ꝙ crimen exceptum ↄ̄ teſtem cum videatur plus exceptum ↄ̄ partem,q̃ contra teſtem, non repellit eũ.Ad hoc quod no.de fo.comp.uerum. poſt Hoſtiẽ. Quod eſt uerũ,niſi ſit informatus,vt dicit in d.ca.ſuper his.& hic.Alius eſt effectus, quòd ꝑꝑ talem infamiam poterit indici purgatio,in qua ſi deficiat,poſtea directo poterit puniri.notat glo.de iudi.at ſi clerici.& gl.hic,& 2.q.j. multi. Sic dicit intelligi Inn.de ele.per inquiſitionem.& quod no.in ca.q̃ ſit. de excel.præla.de hoc Io.79.di.c.2.& 2.q.7.in apoſtoli.23.q.4.ec-
54 ce.Archi.23.diſtin.illud.& 50.diſt.ſi eṕs.& 2.q.j.multi.† Ex his deciditur,quid ſi opponatur excõicatio contra aliquem,vt repellatur a teſtimonio,uel ab electione,an illa probata in alijs debet uitari. Gl.hic dicit,ꝙ ſi ex illo facto publica laborat infamia,non eſt ei cõicandum,de ſen.excom. cum deſideres.§.
55 2.& 2.q.j.multi.† Ex his deciditur, petit quis ſe ab excõicatione abſolui,repellitur quouſque ſatisfecerit:quia ꝓbatur contra eum manifeſta offenſa:venit de nouo, & petit abſolui,an ſit audiendus.Dicit Inn.ꝙ non,niſi prius ſatisfaciat, de ſen.ex-
56 com.ſolet.§.j.lib.vj. † Ex his deciditur, repellitur quis petens abſolutionem,vt excõicatus pro manifeſta offenſa, ſi poſtea in alio iudicio agat,an probationes primi iudicij proficiant ↄ̄ eum,& an proficiant ut poſſint ↄ̄ eum magis aggrauari, tanq̃ perduret in excõicatione,ſcilicet ut denuncietur excõicatus, uel ut fructus beneficij ſibi ſubtrahantur.Dicit Inn.ꝙ quãdoque oppoſita fuit prima exceptio,ut ab agendo repellatur:& hoc non proficit,quia ad hoc non eſt actum:ſed ad hoc tantũ directe actum eſt,ut a petitione repellatur:quod & reus eſt ↄſecutus.Quandoq; proponitur excõicatio contra ipſum non ut ab agẽdo repellatur,ſed ut a iure ſuo cadat,& ad finem declarandi ſententiam,& ligamen,quia petit abſolui,uel ꝙ denuntietur abſolutus ab excommunicatione in ſe lata:poſt appellationem legitimam aduerſarius excepit, ꝙ nulla præceſſit appellatio,uel iniuſta,& hoc probat,ꝙ appellatio fuit nulla,uel iniuſta, & fertur ſententia pro excipiente, & probatur iuſta:dic ꝙ hoc caſu hæc ſententia ei præiudicabit in alijs, ut ſi in ea permaneat, ſubtrahantur beneficia, & aggrauari poterit magis ↄ̄ eum.Ratio,quia opponens non intendebat tantum eum ab agendo repellere, ſed intendebat ſententiam ꝓ eo latam defendere,& de iure ſuo probare.Non ob.ſi dicatur hoc membrum ſine dubio:quia eo ꝙ petit abſolutionem,fateri videatur ſe ligatum:& ſic ex ſola confeſſione contra eum conſtat de excõicatione,arg.de elec.venerabilem. Dicit Inn. ꝙ non fatetur,quia petere poteſt ex abundanti cautela: quia bonarum mentium,&c.v.di.ad eius uero. ſecundum Innoc. Sed Hoſt.dicit hoc uerum,ſi exprimatur ꝙ ad cautelam:alias non præſumitur ad cautelam,de ſenten.excommu.ſuper eo. de ele.uenerabilem.uer.ſunt quoque. Dicit tamen Innocen. quod non repellatur hic:uel magis aggrauabitur cõtra eum authoritate ſecundæ ſententiæ,qua pronũtiata eſt appellatio iniuſta,ſed authoritate primæ,11.qu.3.curiæ,& no.de treu.& pac.ca.j.§.j.de app.paſtoralis.§.fi.ſm Inn.Hoſtien.non placet hæc ſubtilitas,concludens, ꝙ licet in ciuilibus procedant regulæ,ut ponderetur modus agendi, an obſtet, ſi ad aliud poſtea agatur,non procedit hoc. In ſpiritualibus talis ſubtilitas non conſideratur,ſed de bona fide agendum, & animarũ periculis occurrẽdum, ut no.de iud.dilecti.de dolo,& contu.ca. j.Per quæ concluditur, quòd in talibus non ponderato modo deducendi an principaliter,an incidenter, an exceptionis uia,uel actionis,ſi inde confitetur, uel aliter contra eum probetur,& repellatur:quia excommunicatus non ſolum quantum ad illum,qui opponit,ſed etiam quantum ad alios inficitur,quia talis confeſſio,uel probatio notoriã reddit exceptionem,uel id,quod eſt exceptum,de coha.cle. & mu.c.fi. igitur ab omnibus repellitur,& ubique, ut eſt uidere ſpecialiter in excõicatione,cuius exceptio,uel denuntiatio cuilibet competit de populo:& ex quo notoria eſt propter periculum animarum non ſolum excõicati,ſed etiam participantium, apta eſt ad actorem ex puro iudicis officio repellendum, de excep.exceptionem.& c.pia.in fi lib.vj.Ad hoc, quia qualitercunq; cõſtet, ꝙ aliquis ſit excommunicatus in una eccleſia,excommunicatus eſt apud omnes,& ab omnibus euitandus, 3.q.4.nullus.& c.omnes.4.q.v.quis.11.q.3.c.2.& 4.de proba.poſt ceſſionem,& ad minus ex officio contra talem,ſi in fecibus ſuis iacet,poteſt procedere iudex ſuus,de app.paſtoralis,de offi.ord. c.j.de ſimo.licet Hely.Idem in ſimoniaco in ordine,ut not.de ſimo.tanta.§.item omñ.Patet etiam in fornicatore,de coha. cle.ueſtra.& periuro,& alijs, de quibus j̃.de teſti.c.fi. Aſſignat cauſam diuerſitatis inter ciuiles cauſas,& ſpirituales: quia in ciuilibus.ſi probatio facta in uno iudicio,uel in uno modo agendi non proſit in alio,non eſt multum curandum iudici eccleſiaſtico:quia ſpiritualiter,uel temporaliter non poteſt niſi litigantibus obeſſe,uel prodeſſe.In ſpiritualibus autem,& potiſſimum prædictis exemplis, niſi ſemel conuicti, uel confeſſi repellentur,non ſolum repulſorum,ſed etiam omnium cum eis participãtium animabus periculum immineret. Ideo neceſſe eſt,ut in his caſibus aliter ſentiamus, ut periculis animarum occurratur,j.q.j.§.ecce.& §.cum ergo.50.di.ut conſtitueretur.42.di.quieſcamus.61.di.miramur.Idem in periurio, ut no.de teſti.teſtimonium.§.j.ſm Hoſt.Io.de Lign.dicit dictum Inn.procedere,ut in alio iudicio non proficiat parti:ſed bene poterit iudex ex officio procedere cõtra eum. Et ſic procedat dictum Hoſt. ad hoc cle. conſtitutionem.de elec.in Cle.& gl. ad excludendas,in c.cupientes.uer.cæterum.de ele.lib.vj. Puto,ꝙ cum excommunicationis exceptio afficiat perſonam,ſapit naturam ſententia pro ea declaratoriæ ſententiæ: ideo ꝓdeſt quibuſcunque illa deducentibus in iudicio per uiam exceptionis:& ſi æquè ſummarie proficit etiam in quibuſcunque aliter illa vtẽtibus,ubi non exigatur plena probatio eius, ſed ſufficit qualiſqualis fides. Sed ſi exigitur plena probatio eius,ut quia agi uellet contra eum,quia durauit a nõ excommunicatione ad priuationem beneficii,nõ prodeſſet ad hoc, niſi ex ſuſpicione procederetur ad indictionem purgationis
57 iudicis officio.¶ † Oppo. quòd teſtis repulſus notetur de periurio,ut patet de teſti.cum tu.Gloſſ. ultima dicit,quòd inquã tum dicit litera eos concordandos,ne de periurij reatu notentur,intelligendum eſt quo ad factum, & quod hic refertur ad ius: quia de iure non cenſetur infamis,ſed non uitat infamiã facti,l.2.C.de obſe.a li.pa.præſtan.Hoſtien. dicit, quòd hic loquitur,quando non periurium, ſed aliud quandocunque crimen opponitur teſti:ibi quando de periurio conuincitur: & eſt ſpeciale,ut de cætero tanquam infamis perpetuo repellatur,de teſti.teſtimonium.Et hæc ſufficiant.

SVMMARIVM.

1 *Natiuitatis exceptio debet ventilari coram iudice eccleſiaſtico.*
2 *Laici ſubijciuntur foro eccleſiaſtico ratione illegitimitatis.*
3 *Rex, eo quod rex, habet poteſtatem cognoſcendi de cauſis ſuorum ſubditorum.*
Iuriſdictionem inferioris ordinarij poteſt ad ſe attrahere ſuperior.
4 *Hæreditatis quæſtio deſcendens a dubio legitimitatis non ſpectat ad iudicem eccleſiaſticum.*
5 *Iuriſdictionem alterius iudicis ſuſpendit quæſtio, vbi principaliter & incidentaliter venit coram diuerſis iudicibus tractanda.8.*
6 *Iudicis poteſtas ad ſpiritualem, vel illi annexam, non ampliatur ratione incidentiæ cauſæ coram ſeculari.*
7 *Iuriſdictionem quando videatur ampliare incidentia cauſæ.*
9 *Iudex eccleſiaſticus poteſt inhibere iudici ſeculari ne procedat in principali.*
10 *Proceſſus intricatio eſt vitanda.*
11 *Legitimitatis quæſtio coram iudice eccleſiaſtico quare impediat cognitionẽ cauſæ ſuper principali.*

Exceptiones peremptoriæ quæ impediant iuriſdictionem alicuius iudicis.
11 *Inſtrumentum quando dicatur vſurarium, & quando non.*
13 *Sententia ſuper legitimitate perſonarum quomodo pronunciari debeat.*
Libellus ſuper legitimitate perſonarum quomodo formari debeat.
14 *Sententia ſuper cauſa natalium an ſit diffinitiua, vel interlocutoria.*
15 *Legitimitatis quæſtio ſpectat ad iudicem eccleſiaſticum, ſiue agatur in vita, aut poſt mortem.*
16 *Actiones plures vbi ſunt ſimul intentatæ, inuicemq́ præiudiciales, aut non coram iudice vno, ſeu diuerſis, an poſſint ſimul, vel ſeparatim terminari.*
17 *Iudex quomodo poſſit de incidenti cauſæ cognoſcere.*
18 *Matrimonij quæſtio ratione inhabilitatis, aut aliàs, pertinet ad iudicem eccleſiaſticum. num. 10.*
19 *Vſurarum quæſtio terminari debet coram iudice eccleſiaſtico.*

CAP. III.

1 TVam. ¶†Petenti hęreditatem obſtat exceptio
natiuitatis, quæ debet prius terminari.
h.d. ſ͠m glo. Vel ſic, Pendente cauſa natalium corã
eccleſiaſtico iudice, quæſtio hæreditatis per ſecula
rem iudicem inchoari non debet. h.d. Primo nar-
rat factum præteritum. Secundo prouidet circa futurum. Se-
2 cunda ibi, quia vero. ¶†No. 1. vnam cauſam inter plures lai-
cos ſpectantem ad iudicem eccleſiaſticum, ſ. q̃n agitur de legi
timitate, vel illegitimitate alicuius deſcendentis ex matrimo
3 nio, etiam prout agitur de ea ad finem hæreditatis. ¶†Not. 2.
ꝙ Rex, eo ꝙ Rex, habet poteſtatem cognoſcendi de cauſis, &
iuriſdictionem ordinariam habere cenſetur in Prouincia, &
4 Regno ſuo: ſic in dño, eo ꝙ dñs, de fo. cõpet. ex tenore. ¶†No.
3. ꝙ quęſtio hęreditatis, prout deſcẽdit à dubio legitimitatis,
non ſpectat ad iudicium eccleſiæ, ſed ſecularis inter laicos, q̃n
principalis intentat̃ ſeparatim à quæſtione legitimitatis prin
cipaliter intentata. Vide qui fil. ſint legit. lator. & ca. cauſam.
5 ¶†Quarto not. ſ͠m vnum intellectum, ꝙ vbi q̃ō incidentalis,
& principalis veniunt coram diuerſis iudicibus tractãdæ, inci
dens pendentia ſuſpendit iuriſdictionem ſuper principali: &
ſic eſt caſus, in quo aliter, q̃ per appellationem, ſuſpenditur iu
riſdictio. Et eſt caſus ſpecialis, in quo prius terminatur inci-
dens, quam principalis, & per ſe determinantur. Et eſt caſus, ĩ
quo peremptoria exceptio, vel replicatio, etiam poſt lit. con-
teſt. oppoſita, habet effectum dilatorium. Et ex his ſequuntur
plures ſpecialitates. Primo, quia ſuſpenditur in principali. Se-
cundo, quia prius tractatur. Tertio, quia habet effectum dila-
torium, etiam poſt lit. conteſta. Quarto, quia ſuper incidenti
pronunciatur. Quinto, quia eſt diffinitiua, vt j. dicetur. Sexto,
quia in eo proceditur libello dato, & lit. conteſt. vt not. qui fil.
6 ſint legit. lator. ſ͠m quoſdam. de quo dicam j. ¶†Quinto no.
ꝙ ratione incidentiæ cauſæ coram ſeculari non ampliatur iu
dicis poteſtas ad ſpiritualem, vel illi annexam: quia omnino
7 de illa non poteſt cognoſcere. ¶†Et ſic q̃d dr̃ ĩcidẽtia amplia-
re iuriſdictionem, eſt verum, q̃n non eſt omnino iuriſdictio,
ad quam agitur extendi, ſeparatæ naturæ, vt tẽporalis ad ſpi-
ritualem. Ad hoc quod not. in auth. & conſequenter. C. q̃uo,
8 & q̃n iud. & dixi de mu. peti. c. 1. ¶†Sexto not. cauſam, quare
prohibetur proceſſus interim ſuper vtraque, ne ſurgeret intri
catio proceſſus, quę ſequeretur, vtroque ſuper vtraq; eodem
9 inſtanti procedẽte. ¶†Septimo no. ꝙ iudex eccleſiaſticus, co-
ram quo pendet incidens quæſtio, poteſt mittere inhibitoriã
iudici cauſæ principalis, ne procedat, vel proceſſum inchoet
in principali. Et dicit Lapus ſua alleg. 63. ꝙ licet aliàs ſine cau
ſæ cognitione non mittatur inhibitoria, hæc tñ mitti poterit
10 abſque cauſæ cognitione. ¶†No. vitandam proceſſus intrica-
tionem, de ſent. excom. inter alia. de verb. ſign. olim. & ſic etiã
11 circuitus in cle. auditor. de reſcrip. in cle. ¶†Opp. 1. ꝙ hæc na-
tiuitatis quęſtio non ſit pręiudicialis proceſſui principalis, ſi-
cut nec quęlibet alia peremptoria, ſ. c. 1. Inſti. de act. §. pręiudi
ciales. Dic, ꝙ quæſtio poteſt dici præiudicialis multis modis.
Primo modo, quia pręiudicat proceſſui, vt ſunt cõiter omnes
dilatoriæ, quę differunt proceſſum: & quia primitus ſunt tra-
ctandæ, & primitus ſuper eis ſententiandum, vel pronuncian
dum, q̃ ſuper principali proceſſu: & hoc reſpectu etiam aliq̃n
actiones dicuntur præiudiciales, & proceſſus ſuper ipſis ſimul
taneus non valeret, q̃n ſui natura ſunt pręiudiciales proceſ-
ſui, vt ſunt dilatoriæ, vel quęſtiones, in quibus diſputatur de
conditione perſonę, an ſit ſeruus, ingenuus, vel libertus, filius,
vel extraneus, Inſti. de act. §. pręiudiciales. vbi plenè de pręiu-
dicialibus no. & C. de ordi. cogn. l. j. & 2. Idem ſi dr̃ actor excõ-
municatus, de excep. excepti. vel infamis, 2. q. 7. in hęredum. a-
liàs quęrendum: & tales debent proponi, & probari ante lit.
conteſt. C. de adul. l. quemadmodum. Quędam tñ habent lo-
cum poſt ſniam, ff. de iudi. non idcirco. §. cum poſtea. de re iu-
di. ad probandum. de except. pia. lib. 6. ſ͠m Goffr. q̃nque dicit
quęſtio pręiudicialis, vel exceptio reſpectu principalis inten-
tionis, vt quia detrahit intentioni, & illi pręiudicat, & eã peri-
mit: hoc modo dr̃ pręiudicialis quęlibet peremptoria, & illa
pręiudicat ſolũ in diffinitione, per quã imponitur ſilẽtiũ ipſi
actori: ſed non pręiudicat ꝓceſſui regulariter, & natura ſui: ex
accidenti tñ contingit, ꝙ hęc, q̃ ſolũ natura ſui eſt pręiudicia-
lis reſpectu intẽtionis, alterat̃, & efficitur p̃iudicialis reſpectu
proceſſus: & hoc cõtingit q̃nque ex accidenti, non data lege,
vt q̃a eſt de exce. lit. finitę, de q̃bus de lit. cõteſt. c. 1. lib. 6. & ad-
huc hęc eſt prius tractãda, & impedit ꝓceſſum. Q̃nque ꝯtin-
git hoc ex altero accidẽti, q̃n ꝯtingit exceptionẽ tractari opor
tere coram diuerſis iudicibus ex diuerſitate fori, vt hic fuit: &
tunc efficit̃ pręiudicialis proceſſui, ne ꝯtingat ꝙ ĩterim ꝓceſ-
ſus intricaret: qui ĩtricaret̃, ſi ſimul eodem t̃pe oporteret par-
tes coram diuerſis iudicibus vexari, ꝯ id, quod habet̃ de reſcr.
c. fi. de reſcri. diſpendia. lib. 6. cũ cõcor. Itẽ intricaret̃, quia poſ-
ſunt diuerſi iudices circa eandẽ hr̃ditatem dare diuerſas ſen-
tentias vno p̃ſupponente legitimũ, altero p̃ſupponente illegi
timum: & ſic ꝑꝑ iudicũ varietatẽ proceſſus impediret̃, ꝯ id de
offic. deleg. c. 2. Per quę dicit Inno. hic, ꝙ ſi quęſtio legitimita-
tis & hr̃ditatis tractaretur corã eodem iudice, vt quia eſſet q̃ō
hęreditatis à legitimitate dependens in foro eccl̃iaſtico tẽpo-
rali iuriſdictionis eccl̃ię ſubiecto, vel corã Papa, vel q̃a oppo-
neretur illegitimitas electo, vel p̃ſentato cõfirmando, vel con
ſecrando, vtraq; q̃ō poſſet ſimul tractari: ſicut dr̃ in p̃iudiciali
bus rõne intentionis, quia tunc ceſſaret accidens, ꝑ quod effi
citur pręiudicialis reſpectu proceſſus: tales aũt pręiudiciales
reſpectu intentionis proponunt̃ poſt lit. conteſt. Et licet q̃nq;
proponant̃ ante, non probant̃ niſi lite conteſt. C. de proba. l. ſi
quidem. nec opponitur poſt ſniam, de re iudi. inter. niſi quan
do reddunt iudicium retro nullũ, vel q̃n non detrahunt ſentẽ
tię, vt de pur. vul. c. 2. de proba. licet cauſam. Hęc aũt pręiudi-
cialis reſpectu accidẽtis proceſſus poteſt dici pręiudicialis re-
ſpectu iudicis: primo, quia excludit iudicem ſecularẽ cogni-
tione. Item vt nec in principali cognitione procedat, donec il
la per eccleſiaſticum iudicem fuerit terminata. Tertio modo
dr̃ principalis, non quia pręiudicet proceſſui, non quia actio-
ne, ſed quia electione tollit actionem ad id concernentem, de
ele. vt quis duas. lib 6. de poſtu. pręla. c. 1. eo. lib. de quo in l. q̃d
12 in hęredem. §. eligere. ff. de tribu. ¶†Quęro, pendente q. vſu-
rę ſuper inſtr̃o, quod petitur declarari vſurarium, mittitur in-
hibitoria iudici ſeculari, ne interim exequatur inſtrumentũ,
facta pronunciatione per iudicem eccleſiaſticum inſtr̃m nõ
eſſe vſurarium, & reuocata inhibitoria appellatur à ſnĩa iudi
cis eccleſiaſtici, petit̃ vt de nouò mittat inhibitoriã: an poſſit,
vel debeat. Vr̃ ꝙ non, quia ſuſpenſa eſt iuriſdictio, ergo &c. vt
lit. pen. per totũ. Itẽ quia hęc reuocatio inhibitorię vr̃ diffiniti
ua, vel diffinitiuè annexa, vel connexa: ante ergo appellatio-
nis euentum non debet retractari. Concludit Freder. ſuo con
ſil. 93. ꝙ ipſe iudex poſſit, & debeat mittere ĩhibitoriã: q̃a hoc
attentatũ poſt ſnĩam, & ante appellationẽ venit retractandũ,
ſicut attentatum poſt, de app. non ſolum. lib. 6. Item reuocan
do inhibitoriam, vel interlocutoriam grauauit, quæ fundaba
tur ſuper litis pendentia, cum ſaltem ſpecies litis ſubſit, cum
poſſet appellari: poteſt ergo, & debet ſuum grauamen reuo-
care, de app. cum ceſſante. ff. de re iudi. q̃d iuſſit. de ſent. excõ.
ſacro. ad fi. de accu. qualiter. j. Item quia iudex debet cõſerua
re appellantem in ſtatu, quo erat anteq̃ lata eſſet ſnĩa, ſed ſ͠m
illud tempus ſtabat inhibitoria: ergo reintegretur. Item quia
iudex ſe intromittit de attentatis tendentibus in faciliorẽ ap-
pellationis exitum, dummodo poſſit citra cognitionẽ articu-
li appellationis, de app. cũ teneamur. & c. qua fronte. & c. ſoli
citudinẽ. de mat. contrac. ꝯ interdic. eccl. c. 2. vbi põt facere ĩ-
terdictum partibus, ne contrahant cum alijs in præiudicium
litis. Item vt dicit, de iure abſque aliqua inhibitoria ſuſpen-
ſa eſt iuriſdictio iudicis ſecularis tanquam inferioris, ex quo
incidens pendet coram ſuperiore, & hoc ex prohibitione iu-
ris, ut hic, & ſ. ca. lator. & hæc inhibitio potius eſt declaratio
quædam. Ad hoc q̃d no. Inn. de cõſti. cũ M. licèt nõ alleget, q̃a
eo quòd cã eſt corã diuerſis iudicibus, quorum unus eſt infe-
rior, alter ſuperior, ipſo iure abſq; oppoſitione, uel inhibitio-
ne reuocata eſt iuriſdictio inferioris. Sed illud procedit, q̃n ſu
per eodem articulo. De quo dic, ut, de appel. ſi duobus. Et hoc
ultimum, ꝙ proceſſus ſit nullus abſq; inhibitoria, tenet Fred.
ſuo conſi. 121. per iura alle. ad hoc iura de iud. exhibita. quia
propter diuerſitatem iudicũ cenſet̃ p̃iudicialis ad proceſſum:
proceſſus ergo iure eſt nullus ibi: ad hoc de ſen. excõ. ſacro. ad
fi. & c. ſi iudex. li. 6. Per quæ concludit, ꝙ iudex ſecularis abſq;
inhibitione debet quieſcere ſuper proceſſu, quaſi ſua p̃tãs ſit
ſuſpenſa, eo quòd certificatus eſt, quæſtionẽ motam corã iudi
ce ſuperiori, ſecundum Freder. Hæc uidentur poſſe dici uera,
ſi pars opponat coram alio iudice principali, vt non proce-
dat: quia pręiudicialis pendet coram alio iudice: quia cũ di-
uerſi ſunt articuli, non uideo ꝙ ipſo iure ſuſpendatur, niſi op
ponatur: & tunc uidetur, quòd facta oppoſitione, cũ hęc ſit di
latoria, quæ & debet opponi, proceſſus eſt nullus abſq; alia ĩ-
hibitoria, ut dicit Frede. per c. exhibita. Sed ſi non ſit oppoſitũ
de pendentia, non uideo quin proceſſus teneat in principali:

quia index eſt, & iudex remanet: & quia debet infligi iuriſdictio per exceptionis obiectū. Sed puto, ꝙ ēt ſi opponat, ꝓ hoc quod ꝓcedat, illo ꝓcedente, non reddit proceſſus nullus, niſi appelletur: quia hic non poteſt notari ꝯrietas in iudice procedente, ex quo ſolū ſuper principali procedit: quod ſecus eſt ī terminis c. exhibita. de iudi. qñ idem iudex ſuper emergenti & principali ꝓcedit, in quo notatur ꝯrietas. Puto tñ principale dictū verum in ordinario, vt appellatione pēdente debeat mittere inhibitoriam, imò ſine alia inhibitoria, ex quo miſit in principali, pōt dicere iudicē certificatum de appellatione procedere nō debere: qa reuocata inhibitoria, & appellatione interpoſita à reuocatione, extinguit̄ reuocatio de pñri, argu. ff. ad Turp. l. j. in fi. Stat ergo virtus inhibitoriæ, niſi dicatur ꝙ reuocatio extinguit ipſo iure, qđ non tollit appellatio à reuocatione, qa nō reuiuiſcit extinctū. Mittere ergo pōt, & dēt in delegato, quia pronunciando eſt functus officio, de offi. de leg. in literis. magis eſt dubiū: ſed idem puto, quia cū ex vi appellationis poſſet fieri ad eū remiſſio, pendet, & non eſt extincta eius iuriſdictio, de app. interpoſita. & c. cum ſit Romana. & facit qđ no. de reſcrip. ab excōicato. Ex his pōt decidi aliud dubiū, an hæc inhibitoria poſſit mitti abſq; citatione, vel cauſæ cognitione. Lapus ſua alle. 63. ad fi. dicit ꝙ licet alias ī alijs inhibitorijs exigatur cauſæ cognitio, vt in Auth. in me. li. ſacr. for. nō fi. §. 1. de app. nō ſolū. & c. Romana. lib. 6. Tñ pōt mitti ſine cauſæ cognitione: qa eo ꝙ eſt mota, ſtatim liquet inhibitoriā fieri debere, vt eſt dictū: & qa ex ſola pendentia eſt ſuſpēſa iuriſdictio. Idem vr̄ dicendū in inhibitoria, q̄ mittit̄ iudici ratione vſurariæ qōnis motæ ſuper inſtr̄o, qđ exequi petit̄ in curia ſeculari, vel qñ petit̄ relaxatio iuramēti: & hoc, quia ex quo ſuſpenſa eſt ptās iudicis à lege, miſſio inhibitoriæ potius eſt declaratio quædā, q̄ ſit actus diſponens, vel actus iudiciarius diſponens, in quo non exigitur citatio, vt j. de app. reprehenſibilis. Ad hoc c. paſtoralis. eo. tit. Et hoc ꝓcederet abſque dubio, tenendo ꝙ pendentia huius incidentis ſuſpenderet iuriſdictionem. Sed hæc non ſuſpendit, niſi opponat̄: & ēt ſi opponatur, & non appelletur, vt dixi s̄. Satis puto, ꝙ oppoſitione facta ſuperioris, quia non pōt eſſe informatus de pendentia, poſſet mittere hanc inhibitoriā: qa inhibitoria ſola abſq; exceptione ſuſpēderet, vt hic eſt text. Vnde cū citatus nihil ad hoc poſſit ꝯdicere, nec de ſuo p̄iudicio tractet, non video ad quid ſit neceſſaria citatio: ad hoc de app. paſtoralis. §. 1. Secundo q̄ro, an in hac cā tractādi, quæ incidens fuit, ꝑut tractatur coram eccleſiaſtico, debeat ꝓcedi ordine iudiciario, vt lis cōteſtetur, & ſimilia fiāt. Dic, ꝙ ſi qō principalr̄ mouetur ſuper legitimitate, anteq̄ moueatur q̄ſtio hereditatis, qō non vr̄ habere dubiū, quia exigitur iuris ordo. Hoc puto, ſed ſufficit ordo ſummarius: & ſic non exigitur lit. ꝯteſt. quia cā eſt annexa ſpirituali, vt in cle. de iudi. diſpēdioſam. ibi, quoquo modo tāgentibus, &c. ꝑ q̄ relinquit̄ modici dubij dubium, quod ſequitur. Si aūt iam eſt mota incidenter corā iudice ſeculari, & trāſmittitur examinanda corā iudice eccleſiaſtico: hoc dubium tangit Io. And. q. fil. ſint legit. lator. & ibi arguit, ꝙ ſit tractāda, ſicut tractaretur corā iudice principalis per modū exceptionis: quia ſicut primus cognoſceret ſine lit. conteſt. ita & eccleſiaſticus, qui in hoc ſubrogatur in locū illius. Ideo Inno. dicit, ꝙ licet reputetur tutius, ꝙ detur libellus, & fiat lit. conteſt. nō eſt neceſſariū. Fatetur tñ præciſe quoſdam dicere libellū offerendum: pro quibus facit ſm̄ Hoſt. quia qō principalis eſt, à qua vt principali pēdet queſtio hr̄ditatis vt aſſeſſoria, q. fil. ſint legit. c. 1. & hic, ꝑp qđ dicit tutius eſſe libellū offerri, arg. de libel. obl. c. 1. & recitat hic Gul. 4. parte, in tit. de ord. cog. Spe. ibi tenet, ꝙ licet hoc ſit tutius, tñ valet ꝓceſſus ad inſtar exceptionis falſi, q̄ venit aliqñ corā alio iudice tractanda, vt no. in Spe.
13 de lib. cōcep. §. nunc dicendū. ver. 18. ¶ † Qualr̄ aūt pronūcietur, vide in Spe. de ſen. prola. §. vt autem. ver. ſi autem agatur. Practica libelli vbi exigitur, vel proponat̄, habet̄ in d. tit. de ordi. cogni. ponit eam hic Inn. cum P. pater meus nō fuerit maritus talis dñæ, de qua genuit filiū T. peto ꝙ iudicetur, ipſum non legitimū eius filiū. Ad hoc qui fil. ſint legi. cām. & c. lator. C. ne de ſta. defun. l. pen. Mihi vr̄, ꝙ in quæſtionibus & vſurarijs, & iuramēti; & mr̄imonialibus, & ſimilibus, quaſi quo ad libellū modicū habeat dubiū, & quo ad lit. conteſt. per cle. diſpendioſam. ibi, quoquo mō tangētibus, &c. niſi quia ubi aliqua ſolennitas exigeretur per viā actionis, q̄ non eſt in uia exceptionis, cū hoc ſapiat nām quodammodo actionis: modo vt actio tractari debet, eſt ſimilis q̄ſtio, an intercedat procurator in criminali, qñ tractatur ſeparatè, in l. pen. §. ad crimē. ff.
14 de pub. iudi. ¶ † Ex his pōt decidi, an ſnīa ſuper cā nataliū ſit īterlocutoria, vel diffinitiua: & ſi mouetur principaliter, qa decidit articulū ex toto, diffinitiua pōt dici, ut no. 2. q. 6. §. diffinitiua, vbi mouet̄ incidenter. Hoc tangit Frede. ſuo conſil. 182. vbi concludit, ꝙ hæc eſt diffinitiua. Per qđ limitatur gl. in cle. cū à repulſione. de app. vt ꝓcedat, qñ ꝓcedatur ſuper peremptoria, poſtq̄ expectat ab eodē iudice diffinitio cauſæ principalis. Secus ſi feratur à iudice, coram quo non expectatur alia ſnīa, qa decidit argm̄ totū corā ſe dependens: per q̄ cōcludit, ꝙ appellari dēt ab ea vt diffinitiua, vel hēt vim diffinitiuæ: vi-
15 de qđ no. de app. ꝑuenit. ¶ † Venio ad gl. j. no. cām legitimitatis ſpectare ad iudicē & eccleſiaſticū. Aſſignat Inn. rōnem, qa ſcriptū eſt, quos Deus coniunxit, &c. Solus ergo Deus, vel is, q locū eius tenet, de tali ꝓnunciat, q eſt eps, vel eccl̄iaſticus iudex cōpetens ad hoc à Papa datus, vel eius authoritate: ideo nec principaliter, nec incidēter cognoſcit ſecularis de cā matrimoniali, vel alia ſpirituali, vt in vlt. gl. Poterit tñ aliqs terminus præfigi à Papa, vel alio ſuperiore, intra quem eccleſiaſticus decidat cām nataliū. Per qđ ſentit, ꝙ nō poſſit hoc īferior laicus. Nec ob. de offic. deleg. ſuſpitionis. qa laicus nullā hēt iuriſdictionē in clericū, de iudi. decernimus. & c. cū nō ab homine. De his aūt cognoſcit eccl̄ia non ſolū in vita, ſed ēt poſt mortē, j. qui fil. ſint legit. c. 1. 2. & 3. & c. peruenit. & c. per tuas.
16 ¶ † Opp. 2. ꝙ qōnes hæ debeāt ſimul terminari, vt s̄. de ord. cogni. c. 1. & 2. Sol. ſi qōnes plures ſimul accumulent̄, & inuicē nō ſunt p̄iudiciales, ſimul tractant̄, s̄. c. ꝓxi. & de iud. q prior. Si qōnes ſunt inuicē p̄iudiciales, vt qa deciſio vnius pendeat ab alia, ēt ſi incidēter mouētur corā eodē iudice, debēt ſimul decidi: ſi corā diuerſis, vbi p̄iudiciales ſunt inuicē, prius eſt ꝓcedendū, & ſnīandū ſuꝑ principali p̄iudiciali, vt hic in qōne legitimitatis, & hr̄ditatis. Et dicit gl. verū, ēt ſi accumulentur æquè principalr̄: qa non pñt corā eodē iudice tractari, ſed vna corā eccleſiaſtico, alia corā ſeculari: quod dñt uerū Doct. qñ dubium legitimitatis trahit originē à mr̄imonio, an fuerit legitimum, vel non. Sed ſi nulla de hoc refert̄ dubitatio, vt ſi ꝑeto hereditatē corā iudice ſeculari, poſſeſſor opponit ꝙ nō eſt filius illius, cuius hr̄ditatē petit, ſed alterius: & ſic dubitat̄ de facto iſtius, vel illius, tractabitur cā corā ſeculari: & tunc vna non erit p̄iudicialis ad aliā ſuꝑ ꝓceſſu: pronunciabit̄ ergo ſuꝑ vtraq;, vel ſuꝑ principali, vt in c. 1. s̄. eo. l. 2. C. de ordi. cogn. ſm̄ Goffr. Idē Inn. inducit ff. de liber. agn. l. ſi qs à liberis. & dixi ſuper tex. Et cā huius erit, vt dixit litera, intricatio ꝓceſſuū, vbi vna alteri p̄iudicat ex tractatu corā diuerſis. Ex hoc deciditur, ſi filius ſimul negatur filius, & ſimul negatur illegitimus, an īterim poſſit cognoſcere de illegitimitate eccl̄iaſticus, & ſecularis eodē inſtāti de filiatione. Dic ꝙ nō, tū qa ſurgere poſſet īntricatio, ſi ſecularis pronunciaret non filiū, & eccl̄iaſticus legitimū. Qñq; plures qōnes corā eodē iudice ſimul accumulātur æquè principalr̄, quarum vna eſt ad alterā p̄iudicialis: & dicit glo. ꝙ qñocunq; ſit, prius de p̄iudiciali eſt cognoſcendū: & hoc, ſiue ciuilis p̄iudicet criminali, vt ſi aliqs, q credat ſe liberū, accuſetur de crimine, & poſtea moueatur ei qō ſtatus, primo tractabitur qō ſtatus, 3. q. 11. §. ſi crimē. C. de ord. cog. l. 3. ad l. Iul. de adul. qm̄ Alexādrū. C. ad l. Flauiam de plagiar. l. p̄ſes prouinciæ. ſiue criminalis p̄iudicet ciuili, vt C. ſi qs aliꝗ te. prohi. l. j. vt ſi peto hr̄ditatem ab inteſtato, & accuſor ꝙ ꝓhibui defunctū teſtari. Siue criminalis p̄iudicet criminali, 3. q. 11. §. aliqñ. vt qa accuſo te, qa vulneraſti ſeruum tali die: tu me reaccuſas ꝙ eum añ occidi, C. q acc. nō poſ. l. j. De qua mā ſatis hr̄ in d. §. aliqñ. & in Spec. de inciden. quæſt. in prin. ꝑ Cy. in l. j. C. q accu. nō poſ. & l. negāda. & ꝑ Bar. de pub. iud. l. is, qui
17 reus. Hæc mera legalis eſt, non inſto. ¶ † Opp. ꝙ de incidēti cognoſcat iudex, q de ea principalr̄ cognoſcere non pōt: qa īcidentia cauſæ ampliat iuriſdictionē, C. de iudi. l. quoties. C. de ordi. iud. l. j. Sol. Dicit gl. ꝙ qō ꝯtuum, & rerū ſpiritualium, & tꝑalium ampliat iuriſdictionem ex incidentia iudicis ſecularis, nō qō ſpūalis, de qua nec incidēter, nec principalr̄ cognoſcere pōt. Aduertendum ſm̄ Doct. qa decr. pt̄ duplr̄ intelligi. Primo, ꝙ principalr̄, & primo fuerit inchoata qō legitimitatis corā iudice eccl̄iaſtico: & hæc īhibitoria mittitur, ne principietur cā corā iudice ſeculari: ad quod verbum, incipe ibi, & ibi, ſi fueris requiſitus. & ſm̄ hunc intellectum nō ob. ꝯria. Secundus intellectus, ꝙ qō legitimitatis fuit incidenter mota coram iudice ſeculari: & tunc verbum, incipere, exponitur. i. cœptā ꝓſequi: & ſm̄ hunc potuit eſſe duplr̄ hoc: Vel per viā exceptionis, vt qa aliquo petente hr̄ditatem, oppoſitum fuit ꝯ eum ꝙ erat illegitimus. Itē & per viā replicationis, vt quia agente aliquo ex vi ſucceſſionis inteſtati, excipiatur de filiatione, & replicatur de illegitimitate. Et his duobus modis ꝙ incidenter fuerit mota, cōiter decre. intelligitur. ſm̄ hoc obſtat ꝯ. Dic, ꝙ ſi q̄ritur, an incidentia cauſæ prorogetur iuriſdictio ad diuerſam oīno ſpeciē iuriſdictionis, & altioris gradus, dicendum eſt ꝙ non, qñ naturalr̄ eſt altioris gradus, & diuerſæ oīno ſpeciei. Ideo ſi ſpiritualis omnino, vel annexa, vt iuris patronatus, vel electionis, vel alia omnino eccleſiaſtica incidat coram ſeculari, ad illam non ampliatur iuriſdictio: ideo nec prorogatur iuriſdictio ex incidentia ad ea, quæ ſunt meri, uel mixti imperij, ſi iudex habet ſolam iuriſdictionem, ff. ad muni. l. ea, quæ. & de iuriſdict. omn. iudic. l. iubere cauere. Ad diuerſam autem ſpeciem non omnino, ſaltem quantum ad habitum, & inferioris gradus bene prorogatur. Ideo ſi quæ-
ſtio

.ſtio temporalis incideret coram eccleſiaſtico, vel per recõuẽ-
tionem,& de illa cognoſceret eccleſiaſticus: quia eccleſiaſti-
ca ſuperior eſt tẽporali, & quia habitu in temporalibus iuriſ-
dictio eſt penes eccleſiã,qui fil.ſint legi.cãm.de iudi.nouit. Id-
eo quæſtio temporalis incidenter, circũſcripta cauſa ſangui-
nis,poteſt tractari coram eccleſiaſtico. Per quæ dicit hic Vin.
ꝙ ſi hæc quæſtio hæreditatis fuiſſet incidenter mota corã ec-
cleſiaſtico,potuiſſet de illa cognoſcere,ſicut de dote, de don.
inter vir.& vxo.c.3.& hic non cognouit, ꝙ fuit incidenter pro
poſita:quod vltimate non placet Vinc. ꝙ non eſt omnino ac-
ceſſoria qõ hæreditatis, vel conſecutiua ad matrimoniũ: qa
non ſequiť, eſt legitimus,ergo debetur ſibi hr̃ditas: qa poteſt
ſubeſſe aliud impedimentũ,vel patriæ cõſuetudo.Sed de hoc
dic vt qui fil.ſint legit.lator.& c.cãm. & dixi in d.c.de pruden-
tia.& aliqd de foro cõpet.cũ ſit.Quãdoque incidit q̃ſtio natu
raliter,non oĩno diuerſæ naturæ,quia quælibet tẽporalis: ſed
diuerſificatur ex accidenti qualitatis perſonæ, quia clericus,
cuius cauſa quaſi ſpiritualis cenſeť: & hoc bene ex euidẽtia,
aliàs incidentia, & reconuentione ampliat iuriſdictionem:&
no.de iudi.at ſi clerici.Sed de hoc dic vt ibi dixi, & de mu. pe-
ti.c.1.Per quæ patet, ꝙ in ſeculari foro alicui obijcitur excõi-
catio,vel ꝙ non põt agere,quia ſimoniacus, vel intruſus, vel
quia non eſt prælatus,vel rector,vel canonicus:oĩa hæc ad ec
cleſiaſticum iudicẽ ſunt remittenda. Idẽ ſi opponatur periu-
rium,vel exceptio iuramenti: quia talia ſunt eccleſiaſtici fo-
ri,de ſimo.& de ele.per totũ. & de iuramento patet de ele.ve-
nerabilem.De periuro Io.And. remittit de fo.compet. c.vlti.
lib.6.vbi dicit,ꝙ hoc incidens poteſt corã ſeculari tractari. Di
xi pleniſſimè de criminibus ſecularibus, & mixtis in ca.cũ ſit.
de foro compet.dic vt ibi.De alijs aũt ſpiritualibus nõ crimi-
nalibus eſt aduertendũ. Hæc vera,qñ cauſa ſpiritualis ĩcidit:
& ſpiritualis dr̃,quæ ſpiritualiter agitatur, vt quia de iure ſpi-
rituali dubitatur:ſecus ſi de facto puro ſpiritualitati acciden
ti:ſtatim patebunt exẽpla. Nã ſi opponitur ꝯ petentẽ hæredi-
tatem ꝙ non eſt filius legitimus talis,& ſolũ dubiteť ſup hoc,
an matrimoniũ ſit ꝯctum in facto, poterit de hoc cognoſcere
18 iudex ſecularis. ¶†Sed ſi ſuper verbis prolatis reuocaretur in
dubium,an ſonarent matrimonium in iure, vel an nutu ꝯhe
retur:hæc deciſio ſpectaret ad eccleſiã.Similiter ſi reuocareť ĩ
dubiũ,an aliqui eſſent habiles, vel inhabiles ad ꝯhendũ mr̃i-
monium,ſuppoſito facto ꝯctus mr̃imonij, de hoc cognoſcat
19 eccleſia. ¶†Simiľr in vſurario ſi eſt qõ de ꝯctu, an ſic ꝯxerit,
vel non,& ſic eſt qõ facti,qõnem decidit iudex ſecularis.Si ſtã
te facto dubiũ eſt,an ꝯctus ſit vſurarius vel nõ:hæc qõ ſpectat
ad eccleſiaſticũ.Sic no.Pau.de Liaz. in cle.j.de vſuris. & dixi ĩ.
c.cum ſit.de foro compet.Hoc ſequitur Bar.in l.Titia. ff.ſolu.
20 mat.& in l.2.ff.de iur.om.iud.& in l.quoties.de iudi. ¶†Simi-
liter ſi contenditur ſuper hoc,an fuerit matrimonium ad de-
ciſionẽ articuli non ſpũalis,nec à ſpirituali deſcendenti, & ex
cuius deciſione nihil inferť ad matrimonij ſubſtantiã, cogno
ſcet iudex ſecularis:vt ſi opponať, ꝙ talis non fuerit in ptãte,
quia inter illã & illũ non fuit matrimoniũ, poterit cognoſce-
re an fuerit matrimoniũ ad finẽ hoc decidendi. Quod eſt ve-
rũ,inquantũ dubitať in facto,an ſit ꝯctum. Sed plus ſentire vi-
detur Bart. ꝙ ẽt ſi dubitatur de ſubſtantia mr̃imonij, hoc eſt,
an legitimæ ſint nuptiæ,cũ non decidať qõ mr̃imonialis, nec
aliqua ex illa deſcendens,q̃ ſit ſpiritualis, ſed oĩno ab illa ſepa
rata,poterit ſecularis cognoſcere:aliàs ſequereť, ꝙ nõ poſſet
cognoſcere de examinatione,ſi opponereť, nec de ſacrilegio.
Sed de his dixi de fo.cõpet.cũ ſit.Quo ad principale, Canoni-
ſtæ non admitterent,ex quo licèt incidenter diſputať de ſub-
ſtantia matrimonij,quanq̃ ſola decidať qõ tẽporalis. Et hoc
tenet Spe.poſt Vin.de deci.tua.in Spe.de recõuentione.§.nũc
dicamus.ver.ſed nunqd. vt ſi excipis ꝯ me agentẽ ꝯ te actione
ſerui corrupti,excipis ꝙ es vxor,ego nego:vbi qõni inſiſtatur,
cognoſcit eccleſiaſticus.Ex his dicit,ꝙ ſi eſt qõ an ꝯctus fuerit
geſtus,vel nõ ſit geſtus,ſuppoſito iure, & an ĩ fraudẽ fuerit fa-
ctum,vel ꝯctus ſimulatus,vel an in fraudem dicat de dimidia
pluri,vel duplo:quia oẽs iſtæ qõnes factæ ſunt,poterit de hoc
cognoſcere.Idẽ dicit in l.omni nouatione ceſſante.C.de ſacr.
ſan.eccl.q tex.cõcor.huic decre.& j̃.de ſent.excom.ſi iudex.li.
6.qñ eſt dubiũ,an talis diſpenſauerit,vel non. Idem puto,ſi fa
teantur matrimoniũ,& ætatẽ eſſe determinatã, ſed dubitant
ſolũ quantæ ætatis fuerit talis,qñ ꝯxerit:quia hæc eſt qõ facti.
Per hoc dicit Io.And.in Spe.in tit.q fil.ſint legi.ver.cõpetit. ꝙ
ſi petiť vxor vt vxor,& non reuocať in dubiũ de uiribus matri
monij, ꝙ hæc cã poterit tractari corã iudice ſeculari, vt C.de
inſti.& ſubſti.reprehendenda.& de liber.exhib.l.j. Vnde dicit
hoc caſu hunc actũ eſſe mixti fori. Ad hoc ff.de vxo.exhi.l.j.&
quod no.de ſpon.nõ eſt nobis.Hæc oĩa teneas, licèt Cy.& ma
lè,dicat queſtionẽ legitimitatis ſpectare ad iudicẽ ſecularem,
inquantũ agitur in finẽ hæreditatis temporalis, vt ipſe dicit,
C.de nupt.l.ſi contra.& l.ſi vicinis.& l.cũ ancillis. C.de inceſt.
nupt.& l.fi.C.de inter.matri. Hæc oĩa vera, vbi vult cognoſce-
re de cã ſpirituali incidẽter,& principaliter de ea. Sed ſi reuo-
catur in dubium,an quæſtio ſit ſpiritualis, ipſe vult cognoſce
re ſummariè an ſit ſpiritualis, ad finẽ vt remittat, poteſt hoc
ſummariè examinare,vt dicit Arch.54.diſt.frequens.Nam di
cit,ꝙ ſi reuocatur vt dubium,an ſit vxor, uel non, cognoſcet
de hoc ſummariè: & ſi uidet contentioſè agi an uxor ſit, uel
non,& partes uelint probare,& excipere. remittit cauſam ad
epiſcopum,ſm̃ Vin.& dicit ꝙ ita no.de deci.tua. Idem not.in
Spec.de reconuen.§.nunc dicamus.uer.ſed nunquid.in prin.
§.ubi ad literam recitat idem Spec. Idem not.de ſent.excom.
ut famæ. & de ſent.excom. ſi iudex laicus. ſm̃ Ioan.de Ligna.
Concluſiones has ſequitur Archi.11.q.j.in ſumma.& 16.diſt.
bene quidem. in addi. non credo. Ex his infertur, ꝙ ubi lata
ſententia ſuper matrimonio ſolum reuocatur in dubium
de nullitate, uel ualiditate ſententiæ coram iudice ſeculari,
poteſt de hoc cognoſcere iudex ſecularis: quia hic non tan-
guntur merita cauſæ, & conſequenter quæſtio non eſt ſpiri-
tualis,ut C.de iureiuran.l.cum proponas.& quod ibi not. ui-
de textum ualde ad propoſitum,de teſti.conſtitutus.3. Anto.

SVMMARIVM.

1 Spoliatus reſtitutionem petens non conuenitur de ſpoliatione alia, niſi de qua etiam excipi poteſt contra eum. nu.4.
2 Poſſeſſorium recuperandæ quot habeat priuilegia.
3 Reconuentio non procedit, quando iudicia non ſunt inuicem compaſſibilia.
5 Priuilegiatus non vtitur priuilegio ſuo contra priuilegiatum.
6 In concurſu duorum actuum ab eadem radice ſurgentium validius operatur actus ſecundum curſum naturæ ſuæ, quàm ſi trahitur ſuper naturam.
7 Priuilegium, quando habet ſpoliatus in repellendo, vel ſuſpendendo, competit ſibi demum contra ſpoliatorem.
8 Spoliationis exceptio, & poſſeſſorij priuilegium, habet viam reſolutiuam, niſi res ablata reſtituatur.
9 Spoliato quomodo ſit impoſſibile agere poſſe contra ſpoliantem, & reconuenire ſpoliantem primo ſpoliatum.
10 Petitorium ſecundo accumulatum an dependentia poſſeſſorij ſileat.
11 Poſſeſſorio agenti obſtat proprietatis accumulatio.nu.14.
12 Petitorium quomodo poſſit accumulari cum poſſeſſorio, vbi ſimul intentatur.nume.16.
13 Poſſeſſorio agẽs quomodo poteſt repelli alia exceptione, quàm ſpoliationis.
15 Iuramento cenſetur excepta legitima cauſa.
16 Petitionibus mutuis datis, quando ſuper vtriſque procedi poteſt, vt vnica ſententia terminentur concurrente petitorio cum poſſeſſorio.
17 Reſtitutionem petenti non poteſt opponi recompenſatio.
18 Poſſeſſorij priuilegium an habeat actio iudicati ſuper poſſeſſorio.
19 Poſſeſſorio intentato, quod non ſileat petitorium ab aduerſa parte accumulatum, an poſſit hoc conſuetudine induci.

CAP. IIII.

1 SVper ſpoliatione. ¶† Spoliatus reſti-
tutionẽ petens non
conuenitur de ſpoliatione alia, niſi de qua etiã ex-
cipi poteſt contra eum. Primo ponit dictum. Secũ-
do ponit rationem. Tertio ibi, quanq̃. ponit dictũ
aliud generale. Vel primo ponitur priuilegium poſſeſſorij
in uim actionis in iudicio deductum. Secundo ponit priuile-
gium eius,quando deducitur per viam exceptionis. Vel ſecũ-
dum Cal.dicit primo quid iuris,qñ agitur poſſeſſorio.Secun-
do quid iuris,quando excipitur,ibi,quanquã.Prima ponit di-
ctum,& exceptionem interſerens ibi,niſi.& rationem ſubmit
tens,ibi,cum reſtitutionis.& ſic deſeruit rei, id eſt ſubſtantiæ.
ad hoc de reſcrip.paſtoralis.2.rñ.& c.ſeq. & c.ſuper literis. cũ
ſeq.alibi vocat gradum,de ma.& obed.ſolitæ.37.diſt. §.ecce.
Alibi locum,de priuil.ex ore.40.diſt.multi. Quãdoque expo-
nitur pro præter,vel vltra,in Auth.de nupt.§.ſi autem caute
2 lam.ff.de peri.& commo.rei ven.l.pen.¶†Pręmitto euidẽtia-
liter,ꝙ poſſeſſorium recuperandæ habet duo priuilegia. Pri-
mum, quod ſola eius pendentia in iudicio dedignatur cõcur
ſum alterius iudicij ab aduerſa parte intentati: & hoc habet,
eo ꝙ poſſeſſorium recuperandæ, & eo ꝙ præoccupauit iudi-
cium.Ex hoc ſequitur hoc,ꝙ ſm̃ iudicium accumulatũ pen-
dente poſſeſſorio ſilet:an autem ſit neceſſe ꝙ opponatur, vel
quomodo,dicam infra. Sequitur ſecundum, ꝙ accumulato
ſecundo iudicio paris priuilegij cum primo, non ſilet ſecun-
dum,ſed depoſitis priuilegijs tractãtur ſm̃ ius commune. Se-
quitur tertium,ꝙ accumulato poſſeſſorio præoccupato iudi-
cio per alteram partem,ſm̃ accumulatum nõ facit ſilere pri-
mum,ex quo poſſeſſorium non præoccupauit ſm̃, habet pri-
uilegium,ꝙ ex hoc iure agendi oritur quædam exceptio poſ-
ſeſſoria,quæ appellatur ſpoliationis,de qua habetur ſ.c.cum
dilectus.quæ oppoſita repellit omne iudicium, etiã per prius
à ſpoliatore attentatum, etiam paris priuilegij. & de hoc eſt
caſus hic in fi.¶No.duas regulas.Prima,ꝙ poſſeſſorium recu
perandæ habet priuilegium, ita ꝙ ſola eius pendentia reijcit
quodcunque iudicium poſt ſe à ſpoliatore accumulatũ: hẽt

enim naturã,ꝙ ſecũ non compatiť ſociũ. Et hoc verũ,niſi ſo-
cius habeat tã nobilem naturã ſicut poſſeſſoriũ, vt qa pariter
cum eo ſit priuilegiatũ. Ideo ſecũ cõcurrit poſſeſſoriũ ab ad-
uerſa pte accumulatũ,vbi ſit recuperãdæ: hẽt ergo hoc priui
legiũ, qñ præoccupauit, & qñ ſm accumulatum nõ eſt paris
3 priuilegij cũ eo:alias ſecus.¶†Ex hoc no. caſum,in quo nõ ꝓ-
cedit reconuentio,qñ iudicia inuicẽ non ſunt cõpaſſibilia.ad
4 hoc de iudi.c.fin.¶†Secunda regula, ꝙ ex iure agendi poſſeſ-
ſorio recuperandæ oritur quædã exceptio, & facultas excipiẽ
di,q̃ appellatur ſpoliationis exceptio, q̃ eſt priuilegiatæ natu-
ræ,in tm̃ ꝙ repellit omne iudiciũ & per prius & poſtea accu-
mulatũ,ẽt ſi ſit paris priuilegij. Et ſic ſpoliationis exceptio re-
pellit ẽt agentẽ poſſeſſorio. Et no.hæc remedia,& priuilegia
cõpetere cuicunq; reſtõnem petenti,vel petere valenti, & ſic
vbicunq; dať recuperandæ,quocunq; iudicio, & actione,vel
5 interdicto agatur. ¶†No.3.ꝙ priuilegiatus ↄ̃ priuilegiatũ nõ
vtitur priuilegio ſuo circa idem,ſed priuilegijs hincinde con-
quaſſatis inuicẽ vtunť iure cõi.Et ſic poſſeſſoriũ ↄ̃ poſſeſſoriũ
non vtiť priuilegio repellẽdi accumulationẽ iudicij, ſed con-
quaſſatis priuilegijs tractanť de iure cõi, vt duæ mutuæ peti-
tiones.Hoc verũ,qñ eadẽ eſt cã, & par vel deducẽdi modus v-
6 triuſque. ¶†No.4. ꝙ in cõcurſu duorũ actuũ ẽt ab eadẽ radi-
ce ſurgentiũ felicius, & validius operať actus ſm curſum ſuæ
naturæ,quã ſi trahiť ſuper naturã in finẽ ſuæ naturæ non de-
ſtinatũ:& ſic in repellendo potẽtius operať exceptio, q̃ actio:
quia repellere eſt nãle exceptioni,actioni ꝑter nãm, vt ſ. c.cũ
dilectus: Iõ poſſeſſoriũ via actionis intentatũ non facit ſilere
poſſeſſoriũ ſecundo accumulatum. Itẽ nec facit ſilere petito
riũ primo intentatũ, & tñ vtrũque facit ſilere ſpoliationis ex-
ceptio:& tñ ius agendi,& excipiendi originanť ab eadem ſpo
7 liationis radice.¶†No.ꝙ priuilegiũ, quod hẽt ſpoliatus in re-
pellendo,vel ſuſpendendo,cõpetit ſibi demũ ↄ̃ ſpoliatorẽ:de
8 quo dixi ſ.c.cum dilectus. ¶†Not.ſpoliationis exceptionẽ,&
poſſeſſorij priuilegiũ hr̃e viam reſolutiuã, niſi res ablata reſti-
9 tuatur. ¶†Opp.j. ꝙ ſit impoſſibile ſpoliatũ agere poſſe ↄ̃ ſpo-
liantẽ,& ſpoliantẽ recõuenire primo ſpoliatũ,& ſic recuperã
dæ ſit impoſſibile per duos eodẽ inſtãti ĩuicẽ agi:qa ſi tu ſpo-
liaſti me Codice,& ego te ſpolio eodẽ Codice, vltima ſpolia-
tio purgat primã:non potero ergo te cõuenire prima,ff.de vi,
& vi arma.l.colonus.&l.cum fundũ. Goffr.hoc fateť,qñ accu
mulatio fieret ſup eadẽ re.Sed intelligendũ eſt hic, qñ fit ſup
diuerſa.Ad hoc Inſti.de interdic.§.recuperandæ. ſm Cal.hæc
vera,vt vltima purget primã, qñ vltima fit à primo ſpoliato.
Secus ſi à tertio,quia quilibet agit, vt ibi. Itẽ hæc vera,vt vlti-
ma purget primã,qñ vltima fit ex interuallo. Secus ſi inconti-
10 nenti,vt l.q poſſeſſionẽ.eo.ti.¶†Opp.2.ad primã partẽ, ꝙ de-
pendentia poſſeſſorij nõ faciat ſilere petitoriũ ſecundo accu-
mulatũ:quia nã actionis non eſt repellere,ſed ꝯſequi: iõ ſup
eis mutuis petitionibus eſt procedendũ,vt ſ.c.2.Dupliciter in
telligiť.Primo,ꝙ ut repellať iudiciũ petitoriũ. Secundo accu-
mulatũ,exigať exceptio ſpoliationis: qa hoc nõ poſſet opera-
ri petitoriũ via actionis deductũ.Et hoc dicunt verũ, maximè
qñ iudex eſt ordinarius.Hic intellectus nõ placet,qa nulla eſ-
ſet dr̃ia inter primũ, & ſm caſum c.niſi dicať ꝙ primus caſus
loquiť,qñ opponiť à primo ↄ̃ ſm,& nõ priuilegiatum. Secun
dus,qñ opponiť ↄ̃ primũ, & priuilegiatũ, vel ↄ̃ ſm & priuile-
giatũ.Sed certe dictio,niſi,exciperet falſum: quia ſequeretur,
ꝙ ſi pendente poſſeſſorio accumulareť poſſeſſorium ſecũdo,
vt ſi opponeret ſpoliationis exceptionẽ,ꝙ non ſileret ſm poſ-
ſeſſoriũ ꝑ viã actionis intentatũ:qđ eſt ↄ̃ gl. Ideo Inn.& Hoſti.
hic ponunt ſm intellectũ,vt primus caſus locũ habeat, qñ in-
tentať primũ iudiciũ ꝑ viã actionis tm̃: & ſilet petitoriũ abſq;
alia ſpoliationis exceptione. Secundus caſus,qñ ꝓponiť ꝑ viã
exceptionis.Adducũt literã ibi,reſtõnis petitio.non dixit,ſpo-
liationis exceptio.& patet ibi,ipſam intentãs. nõ dicit,de ipſa
excipiẽs.& ibi,reſtõnem petentẽ.nõ dicit,exceptionẽ opponẽ
tem.Non ob. ꝙ actio nõ dẽt hr̃e hũc finẽ repellẽdi, qa faten-
tur:debebit eñ opponere ſolũ de dependẽtia primi iudicij,ſ.
nõ es audiendus in hac cõuentione,vel recõuentione: quia ĩ
hoc priuilegiatus ſum ego,q ↄ̃ te ꝓpoſui interdictũ.Et ſi dica-
tur,hæc erat verbalis dr̃ia,qa vtroq; caſu neceſſitabiť oppone
re.Certè imò magnus effectus,qa agẽs poſſeſſorio,opponẽdo
de pẽdentia,non arctabiť ꝓbare ſpoliationẽ,ſed ſolũ ꝑ acta o-
ſtendere pendentiã primi iudicij,q̃ de facili ꝯſtare poterit:vbi
ſi opponeret ſpoliationẽ,arctareť ad probandũ ſe ſpoliatum.
Nõ ob.ꝙ in ptãte erit cuiuſq; impedire actionẽ prius intẽtan
do poſſeſſoriũ iudiciũ,& forte falſo:qđ nõ eẽt ĩ exceptione,qa
ibi oportet ueritatẽ ꝓbare:qa ſubeſt ꝓuiſio ſtatuẽdi terminũ,
ĩtra quẽ ꝓbet ſup actione intẽtata, vt ĩ c.cãm.q fil.ſint legi.de
reſtit.ſpol.frequẽs.lib.6.de quo dicã etiã aliqd de reſti.ſpol. ex
cõqueſtione.j.vbi ↄ̃riũ eius,qđ dicit hic,tenuit Hoſt.& hoc ſe
quit Io.And.in addi.Spec.in tit.de peti.& poſs. §.1.ver.porro.
11 ¶†Opp.2. ꝙ agẽti poſſeſſorio obſtet accumulatio ꝓprietatis,
& ſic ſimul iungi pñt,ff.ad exhib.l.3.§.ibidẽ.ff.ad Treb. l.ille,à
quo.§.1.& vt in poſ.leg.l.ſi is,à quo.in princ. §.1.& ad Car.l.3.
§.cauſæ.Cal.format hic ↄ̃ria,ſed nõ ꝯgruit hic,qa loquuntur,
qñ petitoriũ accumulať via exceptionis:đ quo dicã j. de reſti.
12 ſpol.in literis.hic qñ accumulať via actionis. ¶†Opp.3.ꝙ po-
tuit intẽtari petitoriũ poſſeſſorio pẽdente,de cau.poſſ. cũ ec-
cleſia.vbi canonici,q ſpoliauerũt clericos,nõ ſunt ab agendo
repulſi.Dic,ꝙ ibi intentatũ fuit primo poſſeſſoriũ, & petito-
riũ:iõ data fuit licẽtia aduerſarijs ꝑ hoc accumulãdi ſecundo
petitoriũ,vt ſup eo ſe defenderẽt,đ exce.cũ ĩter. Hic ſolũ poſ-
ſeſſoriũ fuit primo accumulatũ, ſecũdo petitoriũ ab aduerſa
parte,vt ibi no.ĩ gl.ańs ſol.proſequiť hic Cal. hic eſt ſufficiens,
13 de alijs ibi dicetur. ¶†Venio ad ſecundã partẽ, & vr̃ ꝙ agens
poſſeſſorio repellatur alia exceptione,q̃ ſpoliationis, 23.diſt.ĩ
noĩe dñi.Dicit Cal.ꝙ illud eſt ſpãle ↄ̃ rĝlam,qua dr̃ ſpoliatũ añ
oĩa reſtituendũ, ſ.intruſo expulſo pp magnũ periculũ, quod
imminere poſſet in reſtitutione.Et fallit hęc regula ĩ alijs caſi
bus ibi no.vt lit.nõ ꝯteſt.c.1.& de reſti.ſpol.ex cõqueſtione. đ
diuor.gaudemus.3.q.j.ĩ ſumma.& plenè ꝑ Hoſt.ĩ Sum. de re-
ſti.ſpol.§.qñ faciẽda,ſub §.ĩ caſibus.& in Spe.de peti.& poſ.§.
vlti.in prin. Inter alios autẽ caſus enumeratur excõicationis
exceptio ꝑ decr.intelleximus.de iudi. no.gl.de ꝓcu.ex inſinua
tione.Quod eſt verũ,ſm Hoſt.ſaluo ꝙ q̃ qñ ꝯiux petit reſtitu-
tionẽ cõiugis:quo caſu,ſm eũ,nõ ob.exceptio excõicationis,
nec ſpoliationis rerũ ꝑſonaliũ, qn admittatur talis petitio, ut
ſpiritualis.& no.Hoſt.hic,in d.§.ver.qd ſi iure petat. Sed non
placet mihi,inquantũ dicit de excõicatione:qa hic caſus non
reperitur exceptus,& ipſa tãgit ſpiritualitatẽ.Eſt tñ verũ,vt di
cit Cal.ꝙ excõicatus audiri nõ dẽt petẽs reſtitutionẽ cõiugis,
ſed iudex ex officio ſibi reſtituet.Simile j.de iureiu.c.1.& c.de-
bitores.& no.11.q.3.q multos.ad hoc qđ no. Io.And. đ reſcri.
c.1.lib.6.ĩ gl.qd ſi.in Nouella.& đ ſen.excõ.licet.ĩ uerbo, nul-
litate.& de ꝯuer.ꝯiu.c.1.lib.6.in gl.Et hoc tenet Spe. ti. de pe-
ti.& poſ.§.1.ver.ſed in cauſis. Forte ſaluãdo Hoſt. poſſet dici,
ꝙ cũ vxor viro,& vir uxori poſſint cõicare,& ipſa illi ad ſerui
tutẽ teneatur,& ſic nõ peccet cõicãdo ꝙ excõicatus, an dicať
in caſu,quo licita eſt cõio,& qñ agit ad finẽ ꝯſequendi ius, ſu
per quo ſibi licita eſt cõio,vt de ſen.excom.inter alia. qđ eſſet
notabile:ſed nõ eſt in practica, vt puto.Hoc tñ tenet gl.11.q.
3.q multos.& hãc cãm aſſignat. ¶Alius eſt caſus, qñ opponiť
pactũ de nõ petẽdo,vel de non agendo poſſeſſorio, j.de reſtit.
ſpol.accepta.& no.Inn.e.ti.ſolicite.& de renũ.ſup hoc. & gl.đ
ꝓcu.ex ĩſinuatione.& de renun.admonet. Sic poſſet intelligi
gl.3.q.j in ſum. Idem tenet Inn.hic, alle.l.ſi vnus.§.pacta.ff.de
pac.& l.iuriſgentiũ.§.ait ꝑtor.de pac.c.1.& 3. Nõ ob.de reſtit.
ſpol.ſolicite.ꝑ ea,q̃ ibi no.Hęc reſtringit Cal.ad aliã reſtõnem
alterius rei,q̃ ꝯiugis,qa illi non obſtaret pactũ, vt no.de reſtit.
ſpol.in literis.in 3.gl. ¶Secundo oppo.ꝙ ↄ̃ agentẽ poſſeſſorio
nõ obſtet ſpoliationis exceptio:qa ſpoliatus ante oĩa eſt reſti-
tuẽdus,4.q.6.oĩbus.qa nec crimẽ obſtat, de reſti.ſpol. l.itẽ cũ
qs.Sol.ſpãle eſt in hac exceptione, q̃ in hoc hẽt priuilegiũ, ut
ẽt poſſeſſoriũ repellat:& qa ęquè priuilegiata eſt, ſicut poſſeſ-
ſoria,iõ inuicẽ vtũtur iure cõi.Ad hoc decre.frequẽs.de reſti.
ſpo.ꝑ quã ẽt ꝓuideť accuſatori,ↄ̃ quẽ hmõi exceptio ꝓponiť.
Ad hoc ſíle đ vſuris.qa fruſtra. qa vſurarius opponit ↄ̃ vſuras
petentẽ,licet nõ agat,niſi vſuras reſtituerit.¶Opp.ↄ̃ text.in fi.
ꝙ malè dicat in alijs,ſiue ab eis, cũ ĩ principio loquatur ĩ plu-
rali,ſed in ſingulari ſpoliatus.Quidã dñt,ꝙ hoc tranſit de ſin-
gulari ad plurale.Dicit Io.And.ꝙ melius dixiſſet ab eo. Dic ꝙ
nõ habuit reſpectũ ad principiũ,ſed ad rõnem, ĩ qua loqtur ĩ
plurali,ibi,ſpoliatoribꝰ.vel dic,ab eis.i.ſiue ꝓponatur à primo
agente ↄ̃ ſm,ſiue à ſecũdo ↄ̃ primũ: & ſic mixtim de ambobꝰ
14 locutus eſt tex.¶†Opp.vltimo,ꝙ litera ↄ̃dicat, qa ĩ principio
dicit,ꝙ agẽs poſſeſſorio nõ repellitur:in fine dicit ↄ̃.Solu.Pri-
ma pars loqtur,qñ agitur,& ſpoliatio deducitur actionis uia.
Secũda loquitur,qñ ſpoliatio deducitur exceptionis via. Cau
ſa eſt,qa fauorabiliores ſunt rei,q̃ actores:& cui damus actio-
nem,&c.ff.de reg.iur.inuitus.§.cui damus.& quæ tempora-
lia,&c.ff.de exce.doli.l.pure. §.fi.& datur excõicato exceptio,
& nõ actio:ex qbus non eſt mirũ,ſi facit exceptio, qđ non fa-
cit actio,ſm Goffr. Tu dic, ſi accumulatur poſſeſſorium cum
poſſeſſorio via agendi,neutrum facit ſilere aliud,quia æquali
ter priuilegiati:depoſitis ergo priuilegijs vtuntur iure cõi: &
quia vtriuſq; tunc par eſt cã.Sed vbi vnum deducitur via agẽ-
di,aliud via excipiendi,poſſeſſorium per viã agendi ſuccũbit,
quia non habet parem cãm agendi, quia exceptio ad finẽ re-
pellendi felicius operatur,q̃ actio:qa exceptio repellẽdo ope-
ratur ſm finẽ à natura ſibi deſtinatũ, ſ.c.cũ dilectus. Per hoc
ſunt Doct.dicta expedita. Quædã tangit hic Cal. alibi deciſa,
quæ hic non proſequor,dicta ſua poſui in locis,vbi tangũtur.
Inno.hic tangit vnam materiã impertinentẽ ad titulum, an
ſnĩa lata ſuper exceptione obſtet,ſi id deducatur per uiã agen
di: & an lata ſuper actione obſtet, ſi idem deducatur per uiã
excipiendi in alio iudicio. Hanc materiam propoſui ponere
in c.aduerſario.de exceptio. quæ eſt nuda, & illius c. propria

materia

materia cum ſua.Hoc c.ſatis eſt grauatum : tractat etiam ali-
quid,an & quę exceptiones poſſunt opponi poſt ſententiam:
quicquid dicit hic,ponam de except.c.1.vbi melius cadit: id-
15 eo hic non inſiſto.¶†Nunquid autem petenti ex vi iuramen-
ti de ſoluēdo certa die obſtet ſpoliationis exceptio.tenet Spe
cu.ꝙ non:alle.de iureiur.debitores. Et hoc ponit Spec.de pe-
ti.& poſ.§.1.ver.quid ſi debitor. Hoc non placet,quia iuramē
to cenſetur excepta legitima cauſa, vt l.pen. ff.ſi quis cau.dic
16 vt ſ̃.c.2. ¶†Venio ad glo. & contra decre.opp.vr̃ ꝙ datis dua-
bus mutuis petitionibus vna non ſuſpendat aliam, ſed ſuper
vtriſque procedatur,& vnica ſententia terminentur, vt ſ̃.c.2.
de mu.peti.c.1.Glo.ſoluit proſequendo duos caſus principa-
les.Primus,qñ accumulantur iudicia à diuerſa parte, vno de-
ducente petitorium,altero poſſeſſorium. Secundus,qñ accu-
mulantur duo iudicia,vtroque deducēte poſſeſſorium. ¶Ve-
nio ad primum,dic ꝙ qñque poſſeſſorium deducatur per viā
agendi,petitorium per viam excipiendi: & regulariter nō ad-
mittetur exceptio proprietatis,ff.de iudi.ſi de vi.C.de rei ven-
di.ordinarij.de reſti.ſpol.in literis. cum ſi. De hoc plenius di-
cam in c.in literis.j̃.tit.2. Quandoque vtrūque deducitur per
viam agendi:& ſi primo intentatur poſſeſſorium,ſecundo pe
titorium, ſilet petitorium ab aduerſa parte intentatum, ſiue
ſuper eadem,ſiue ſuper diuerſa re ſit intentatum,vt hic eſt ca
ſus,dummodo opponatur dependentia.poſſeſſorij. Nam nō
oportet opponere de ſpoliatione, vt ſuperius eſt deductum.
Si autem primo intentatur ab vno petitorium,ſecundo ab a-
lio poſſeſſorium,tunc ſi illa intentantur ſuper diuerſis rebus,
proceditur ſuper vtroque, vt ſuper duabus mutuis petitioni-
bus,vt ſ̃.titu.2.& non ſilet petitorium primo intentatum,ni-
ſi conuentus agens poſſeſſorio opponat de ſpoliatione. Si in-
tentatur ſuper eadem re, tunc dicit glo.ꝙ poſſeſſorium ſecun
do intentatum facit ſilere petitorium primo intentatum.Per
quæ concludit glo. tantum debere eſſe agentem ſecūdo poſ-
ſeſſorio,vt videat an agat ſuper diuerſis rebus, an ſuper eadē.
Si agat ſup diuerſis,ſibi expediat magis retinere rem, ad quā
agitur per aduerſarium,q̃ conſequi ſuam, excipiat de ſpolia-
tione:ſi magis ſibi ſit vtile conſequi rem ſuam, non excipiat
de ſpoliatione, ſed tantum agat, vbi ſuper eadem vtilius eſt
ꝙ agat, q̃ quod excipiat:quia excipiendo conſequeretur tan-
tum repulſionem aduerſarij,ſed agendo conſequetur repul-
ſionem,& conſecutionem rei.Idem no.Io.2.q.2.c.1.Quid ſu-
per hoc tenuit Hoſt.recitat hic Cal. quæ ſcribā in c.ex cōque-
ſtione.j̃.de reſti.ſpol.vbi melius cadit. ¶Venio ad ſ̃m caſum,
qñ duo iudicia poſſeſſoria ſimul accumulantur:& ſi intentā-
tur ſuper diuerſis rebus,ambo iudicia ſimul procedūt, vt hic,
niſi opponatur de ſpoliatione per viam exceptionis, vt hic in
fi.Videat ergo,an magis ſibi expediat cōſequi rem,vel repel-
lere:vt primo caſu agat,ſecundo excipiat,ſ̃m glo. vt dixi ī pro
ximo membro.Hoſt.dicit,ꝙ has cauſas miſcendo tutius eſſet
primo excipere:& per hoc repelleret aduerſarium. Secundo
agere,& per hoc conſequeretur reſtitutionem rei, vt no. ſ̃.ca.
cum dilectus.Io.And.dicit ꝙ ſi aduerſarius obmuteſceret,ve-
rum diceret Hoſt.Dictum Hoſt.procedit ſ̃m Cal. & Io. de Li-
gnã.quando agitur petitoria, quia nil poſſet excipere. Quan-
doque primus agēs poſſeſſorio, poſſeſſorium deducit per viā
actionis & exceptionis contra iudicium ſecundo accumula-
tum:& dicit glo.ꝙ poteſt,quia id, quod eſt deductum per viā
actionis, poteſt deduci per viā exceptionis, cum ad diuerſos
tendant fines,ff.de inoffic.teſta.l.Papinianus. §.ſed nec impu-
beris.de teſti.veniens. & c.cum in tua. Quandoque vterque
poſſeſſorium inducit in iudicio & per viam agendi, & per viā
excipiendi, vt quia agit quis poſſeſſorio, & reconuenitur poſ-
ſeſſorio,agens primo excipit de ſpoliatione.Dicit glo.ꝙ exce-
ptio repellit actorē, & remanet cōuentio,& reconuētio inef-
ficax.Quandoque primus deducit ſpoliationem per viam a-
gendi,& replicandi,ſecundus per viam excipiendi tantum: &
tunc primus auditur ſuper conuentione in poſſeſſorio, & re-
pellitur ſecundus excipiens, & agens. Idem tenuit Dama. in
ſuis alle.j.q.huius tit.& Spec.in titu.de peti. & poſ. poſt princ.
ver.ſed pone,ecce.& Hoſt.hic,& Io.And.dicit contra hic, & ī
d.ver.ſed pone.in addi.Spec.ꝙ ſtant exceptiones ambæ, & re-
plicatio non repellit:quia replicatio vt repellat, exigitur ꝙ de-
trahat exceptioni:quod hic non reperitur, cum quilibet cri-
minoſus, quinimò excommunicatus admittatur excipiens.
Aut enim replicatio dirigitur contra exceptionem, & ſic eſt
in rem:& illi nihil detrahit,quia ſpoliationis exceptio nō tol-
litur ſpoliationis replicatione.Aut contra perſonam,& nulla
replicatio repellit quem ab excipiendo,de excep.dilecti. nam
tunc replicatio tollit,qñ detrahit, vt ſi excipis me excōmuni-
catum, replico me abſolutum, vel appellaſſe ante ſententiā,
vel intolerabilem errorem expreſſiſſe: & ſi excipis de pacto
de non petendo,replico furorem,vel metum temporis ſui pa
cti.Illa vero,quæ non afficiunt exceptionem, ſed perſonam,
vt vitium violenti,& ſimilia,non obſtant: debet enim annul-
lare ſic replicatio exceptionem,ſicut exceptio actionem,ff.de
exceptio.l.2.de foro compet.ex parte B.de quo in Spec.de ex-
cept.§.fin.per totum.& de exceptio.à nobis. Non ob.ſ̃m Ioã.
Calde.de adul.intelleximus.de diuor.ſignificaſti. quia ibi ſpe
ciale fauore matrimonij, vt periculum animæ euitetur. Vel
ibi replicatio adulterij contra reum afficit exceptionem ip-
ſius:quia verum eſt,ꝙ commiſit adulterium:renunciauit ta-
cite iuri quæſito ex adulterio : ibi enim exceptio, ſeu replica-
tio non opponitur contra perſonam. Quod patet, quia pro-
bationes recipiuntur ſuper replicatione, pendente exceptio-
ne : quod non fieret, ſi replicatio principaliter contra perſo-
nam proponeretur,de iudic.exhibita.Vnde Cal.tenet opi.Io.
quæ patet per finem decr. ſemper enim agens poſſeſſorio re-
cuperandæ contra excipientem de ſpoliatione replicaret de
ſua ſpoliatione,vt ſic eum repelleret:quod eſſet iniquum, &
contra mentem huius decre.ſ̃m Io.Cal.Vel dic,ꝙ hic hęc de-
licta committebantur circa diuerſa:ibi adulteria reſpiciebāt
idem matrimonium,& illius iniuriam:& ſic recompenſatio-
ne tolluntur. Sic & contra agentem pluralem ſi opponatur
de pluralitate,replicatur de pluralitate eiuſdem eccleſiæ: qa
idem eſt delictum in genere,& iniuria eius eccleſiæ.Secus for
te ſi beneficia eſſent in diuerſis,vt j̃.de except.cum eccleſiaſti-
cæ.Hæc omnia procedunt,quando primo accumulatur peti-
torium,ſecundo poſſeſſorium. Sed ſi ſimul concurrunt, & v-
nus velit proponere petitorium,alter poſſeſſorium: Vinc.hic
tenuit,ꝙ forte dirimatur,ff.de iudi.cum ambo. niſi allegetur
recens ſpoliatio,vel rixa, de qua etiam tēpore feriato agi po-
teſt.Vel niſi dicatur actio peritura: quo caſu ſufficit libellum
porrigere,ſecuta per executorem cōuentione. Et hoc recitat
Specu.de peti.& poſſ.§.1.verſi.ſed pone.Puto ꝙ admittatur li
bellus ſuper poſſeſſorio,repulſo petitorio : quia ſi poſſeſſoriū
excludit petitorium inchoatum,fortius inchoandum, de iu-
reiur.quemadmodum.ff.de his,qui ſunt ſui, vel alie.iur. l.pa-
tre.vbi tamen actio eſſet tempore peritura ī petitorio, adhuc
non credo admittendum, quia poteſt reſtituendo euitare ex-
ceptionem,niſi contendat ipſum non ſpoliatum:quo caſu e-
quum eſſet admitti vſque ad libelli porrectionem, ff.de fer. l.
17 j.& 2.& in d.§.ſed pone.habes materiam huius glo. ¶†Quæ-
rit glo. an petenti reſtitutionem poſſet opponi recompenſa-
tio. Dic ꝙ non, quia ſic indirectè admitteretur reconuentio,
de except.cum inter.in fi. & in momentanea poſſeſſione ceſ-
ſat reconuentio,C.qui legi.perſo. l.vlti. Sed certe admittetur
exceptio recompenſationis ita priuilegiata, ſicut poſſeſſoriū
intentatum, vt hic:propria compenſatio non, niſi forte ſpo-
liationes eſſent hic : & vide de recompenſabili, vt pecunia.
18 ¶†Vltimo an actio iudicati ſuper poſſeſſorio habeat priuile-
gium poſſeſſorij?remittit Io And.in Spe.de recōuen. §.2. uer.
quid ſi conuenior. vbi concludit ꝙ ſic, quia non extinguitur
prima actio,nec eius effectus,aut priuilegium per ſentētiam,
vt l.j.C.de iudic. & l.aliam. ff.de noua. & de hoc eſt caſus ſ̃.de
19 iudi.c.fi.¶†Dubitat hic Cal.an conſuetudine poſſit induci,ꝙ
intentato poſſeſſorio non ſileat petitorium ab aduerſa parte
accumulatum.Et breuiter dicit,ꝙ ſic:quia ſi pars non oppo-
nat,tacitè renunciare poteſt huic priuilegio, vt dixi ſ̃. ergo &
conſuetudine poteſt induci : quia quæ pacto poſſunt induci,
poſſunt in conſuetudinem transfundi,vt no.in rub.de decre.
decu.lib.10.& no.de conſue.c.2.lib.6.& no.C.quæ ſit lon.cō-
ſuet.l.2.Et hæc ſufficiant,&c. Anto. de Butr.

¶De plus petitionibus. Rubr.

¶Quia plerunque in iudicijs plus petitur, quàm debeatur, ideo &c.Goffr.Item inter incidētes quæſtiones proponit reus quandoque ꝙ actor plus petit,ideo &c.

SVMMARIVM.

1 *Petens plus, quàm ſibi debeatur, qua pęna punitur.*
2 *Soluere promittens in certo loco, poteſt alibi aliquando conueniri, quàm vbi ſolutio eſt deſtinata.*
3 *Debitum quibus caſibus poteſt peti ante tempus, vt non duplicentur induciæ contra petentem.*
4 *Soluere promittens in certo loco, poteſt conueniri in loco domicilij.*
5 *Iudicium an procedat, vbi plus petitur, an vero repellatur.*
6 *Petens debitum ante diem ſolutionis, quam incurrat pœnam.*
7 *Debitori induciæ duplicantur ratione petitionis debiti ante tempus ſolutionis.*
8 *Inducia tota an duplicetur, ſi petatur intra tempus induciæ.*
9 *Petendo præciſe rem, an indiſtinctè quamcunque petat, quando eſt in genere debita.*
10 *Negari an poſſit totum propter partem falſam annexam.*
11 *Petens debitum ante tempus, an deſiſtendo à lite euitet pęnam.*
12 *Petens plus debito, & cautiones dolo exigens pro pluri, priuatur toto debito.*
13 *Debitum petens, vel plus ipſo debito, qualiter puniatur.*

14 *Petens non plus debito, qui tamen exigit cautionem per dolum, non priuatur debito.*
15 *Petens plus debito, & cautionem pro pluri exigens, non ex dolo, ſed temeritate, punitur tantum in expenſis.*
16 *Petens plus debito qualiter puniatur.*
17 *Si petatur plus in vno iudicio, agi non poteſt in alio condictione cap. 1. de plus pet.*
18 *Compenſatio quomodo poſſit fieri, vbi plus petit actor, & reus plus negat.*

CAP. I.

1 COnſilium. ¶† Ponit quatuor modos
plus petendi, & ſuas ponit
pœnas. Secunda ibi, te quoque. ¶ No. quatuor
modos plus petendi, & pœnas in tex. expreſſas.
2 ¶† No. 2. ꝙ alibi, q̃ vbi deſtinata eſt ſolutio, ali-
quando poteſt res peti: ſed tunc damnat̃ ad ĩ-
tereſſe, inquantũ plus intererat ſoluere, ibi, q̃ alibi. de quo de
offic. deleg. P. & G. cætera clara ſunt. ¶† Opp. ꝙ conſiliũ ſit ꝓ-
3 uidentiæ ante tẽpus petere, C. de iure do. l. vbi. dicit regulari-
ter non eſt ſanum conſiliũ ante tempus petere. Fallit, qñ peti
tur ante pp inopiam debitoris, vt d. l. vbi. Fallit ſecundo in de-
bitore fugiente, l. an prætor. §. ſi debitorẽ. de his, quæ in frau.
cred. Item vbi agitur vt interponatur cautio à ſuſpecto, ff. qui
ſatiſd. cog. l. ſi fideiuſſor. §. fin. ff. de iudi. in omnibus. de pign. l.
grege. §. pen. & in alijs caſibus, qui ex diuerſis iuribus colligi
4 poſſint, ſm Hoſt. ¶† Opp. ꝙ alibi conueniri non poſſit, niſi v-
bi conuenit ſoluere, ff. de act. & obli. l. ꝯxiſſe. Sol. imò pôt con
5 ueniri in loco domicilij, de fo. compet. dilecti. ¶† Quæro, an
procedat iudiciũ, vbi plus petit, an repellatur? dicit Io. And. ꝙ
ſolo vno caſu, ſ. procedat, quãdo plus petitur loco, aliàs non,
ſm Goffr. aliàs poſſet facere ꝙ nunq̃ ſolueret. Quod intellige
poſt lapſum terminũ. Vide in Spe. de fru. & intereſ. §. pe. verſi.
vt hic articulus. ibi ponit materiã, de eo quod cer. loc. de quo
6 ſ. de offic. deleg. P. & G. ¶† Quæro, quia litera dicit, ꝙ duplicã
tur induciæ ꝯ petentẽ ante diẽ, & non cogit̃ litẽ excipere: an
ſuſpendat̃ iudiciũ in totũ, vt non ſequat̃ condemnatio, an ſo-
lum quo ad actũ executionis. Quidam dñt, ꝙ litem ẽt cęptã,
& quod plus, ẽt ſi ſit ꝯteſtata, ipſam nõ tenet̃ ꝓſequi ꝯuẽtus:
& ſic differt̃ vſq; ad aduentũ duplicatarũ induciarũ. Imò plus
dicunt, ꝙ ſtatim cũ cõſtat debitũ ante tp̃s petitũ, abſoluet iu-
dex debitorẽ ab inſtãtia iudicij, arg. ff. de peti. hær. l. qđ ſi ĩ diẽ.
Inno. cõcludit, & Hoſt. ꝙ qñque opponit̃ exceptio declinato-
ria non ſolũ differens ſolutionẽ, ſed quæ ꝯcludit ad inſtantiã,
vt qa opponit̃ pactũ factũ de non conueniendo ante talẽ diẽ,
& opponit̃ ante lit. ꝯteſt. vt dẽt, & pôt: talis ĩpedit iudicij exer-
citiũ, & conſequenter ẽt differt̃ vſq; ad actũ executionis, nec
ſequitur condẽnatoria. Quandoq; opponit̃ dilatoria ſolutio
nis ante lit. conteſt. partiũ volũtate: quia alr̃ non pôt ante, vt
C. de ꝓba. exceptionẽ. & idẽ Inſti. de actio. §. tẽporales. & §. ho
die. Idẽ puto, ſi à primordio obligationis fuit appoſita dies:
quia tunc agens vr̃ exceptionẽ deduxiſſe. Vnde hoc patefacto
iudici ante lit. conteſt. ꝓcederet qđ eſt dictũ. Ad hoc qđ no. de
excep. paſtoralis. poſt Inn. & qđ not. in l. eum, qui ita. §. 1. ff. de
verb. obli. per Bar. & in l. lecta. ff. ſi cert. pet. Quãdoq; opponit̃
dilatoria ſolutionis poſt lit. conteſt. & ſunt opi. Dicunt quidã,
ꝙ ex quo cõſtat de debito in diẽ, cõdemnare dẽt iudex debi-
torẽ: ꝑdictis tñ pœnis creditori & petitori pro ſua temeritate
impoſitis, ff. de iudi. l. de qua re. ff. ad l. Aquil. l. in leg. Aql. ff. de
fur. l. quidã. Nõ ob. ff. de peti. hær. l. qđ ſi in diẽ. quia nõ agebat
ibi ad debitũ ſoluendũ, ſed ad cautionẽ pręſtandã, in qua be-
ne fit cõdemnatio, ff. de iudi. l. in oĩbus. Vel illud iõ eſt, qa pe-
titio hr̃ditatis nõ cõpetit ꝯ debitorẽ in diem, cũ nec pro hęre
de, nec pro poſſeſſore poſſideat. Sed actio ex mutuo, & ſimi-
les, bene cõpetunt ꝯ debitorẽ in diẽ, licet creditor, q añ diẽ a-
7 git, malè agat, ff. qñ di. le. ce. l. j. ad fi. ſm Inn. & Hoſt. ¶† Quæ-
ro, an inquantũ litera dicit inducias duplicari, hoc ꝓcedat, ſi-
ue induciæ ſint hominis, ſiue iuris. Dicunt quidã ꝙ ſic, ꝑ text.
Inſti. de except. §. ſed hodie. Exemplũ in tpe dato pecuniæ cõ-
ſtitutæ, vel dotis, vel cõdẽnationis, C. de rei vxo. act. l. vna. §. cũ
aũt. ff. de cõſti. pec. l. promiſſor Stichi. §. ſi ſine die. ff. de re iudi.
8 l. 4. §. condẽnatũ. cũ ſimi. ¶† Quæro, an inducia tota duplice-
tur, ſi petat̃ intra tp̃s induciæ, an ſolũ id, qđ ſuper his eſt de in-
ducijs, puta ſi ad annũ reſtãt duo mẽſes, qui ſuperſunt. Dic ꝙ
duplicabit̃ totus annus, nõn ſolũ id, qđ ſupereſt: quicquid te-
9 nuit Franc. ſm Io. And. ¶† Quæro, an indiſtinctè petẽdo ꝑciſe
rẽ quãcunq; petat, qñ eſt in gñe debita, cadat in hanc pœnã.
Dicunt Doct. ꝙ ſic, etiam ſi ſit mediocris: qa liberat̃ ſoluẽdo
minimũ, ff. de leg. in l. minimus. In mutuo aũt æquè bonũ ve-
nit, & ſi nihil caueat̃, ff. ſi cer. pet. l. cũ quid. Si vero gñi aliqua
qualitas ineſt, vt qa ꝓmiſiſti hoĩem artificẽ, plus peto petẽdo
optimũ, ſed nõ petẽdo mediocrem, cũ talis debeat̃, ff. de ędil.
10 edic. l. ſciendũ. ſm Per. & Abb. ¶† Quęro de qõne vulgari ad-
uocatorũ, an ſi fiat poſitio, vel porrigat̃ libellus, ĩ quo plus pe-
titur, vel aliquid falſum annectit̃, an totũ poſſit negari pp par
tẽ annexã falſam, vel nõ debitã. Spec. in tit. de poſiti. §. 7. verſi.
11. dicit ꝙ ſi poſitio ponit̃ vniuerſaliter, ſi in parte eſt falſa, p̃t
tota negari, vel vr̃ negari vt eſt poſita, nec dr̃ in qualibet par-
ticulari negata, ſed ſolũ copulã & aſſociationẽ: vt ſi ponis me
eſſe aſinũ & hoĩem, poſſum me negare eſſe aſinũ & hoĩem, 19.
diſt. ſi ad ſacras. l. is, qui ducenta. §. vtrũ. ff. de reb. dub. de hære
ticis. fraternitatis. Idẽ dicit, ſi poſitio fiat qualificatè, vt ſi dicis
ꝙ hodie comedi in eccleſia: ſi dicat, pono ꝙ percuſſiſti talem
clericũ lethaliter in capite: ſi percuſſerim non in capite, & le-
thaliter, vel non lethaliter, & in capite, poſſum negare me ꝑ-
cuſiſſe in capite & lethaliter: ideo dẽt diſtingui, & diſtinctè po
nere. Cautũ eſt tñ, ꝙ neget̃ vt ponit̃: ſed dicit ꝙ hodie poſitio-
nes debẽt per iudicẽ diſtingui, & diſtinctim ad quodlibet rñ-
deri, vt in c. ad hæc. de teſti. & hodie, c. pñtium. de teſti. li. 6. Di-
cit tñ ibi, & notabiliter, ꝙ ſi aliqd in poſitione ponat̃ principa
liter, & aliud demonſtratiuè, ꝙ rñſio ẽt affirmando in dubio
dẽt referri ad principalr̃ poſitũ. Ideo dicit, ꝙ ſi volo probare
ꝙ mutuaui x. T. defuncto, pono ſic, Dico ꝙ x. mutuaui T. cu-
ius tu es hæres: ſi illud ſimplr̃ confitearis, videris ſolũ de mu-
tuo cõfiteri, non aũt ꝙ ſis hæres defuncti: qa illud vr̃ dictum
demonſtratiuè, non aũt ponendo, vel affirmãdo, ff. de cõdi. &
demon. l. cũ tale. §. falſa. cũ ſimi. Io. And. iſtis aſſentit, dũmodo
poſitio non reddat̃ implicita: quo caſu cogẽda eſt pars ad illã
ſigillatim exponendã. & ibi declarat, qñ dicat̃ implicita. Ipſe
aũt in tit. de lit. cõteſt. §. 1. in prin. ſuper forma libelli dicit to-
tam poſitionẽ, & libellũ aliqua annexione falſitatis poſſe ĩ to-
tum negari. Idem recitat Bar. aduocatos tenere in l. j. §. ſi ſtipu
lanti. ff. de verb. obli. qđ ipſe reprobat, quia in iudicio interro
gatorio intelligit̃ de qualibet eius parte: & ſic in rñſione illa
intelligit̃ de toto, & qualibet eius parte, ff. de except. rei iudi. l.
ſi quis cũ totũ. cũ glo. de verb. ſig. l. ſi pupillus. §. fi. alle. ff. de le-
ga. 2. qui ſolidũ. in prin. vbi dicit expreſſum ibi, petẽs ſolidũ in
parte, quæ debet̃, aduerſariũ cõſtituit in mora: nõ pôt ergo ra
tione partis negari totũ: q̃ dicit vera, qñ poſitio cõtinet aliqđ
falſum in quãtitate ſummariè, vel parte rei. Secus ſi ponat ali
quid falſum in qualitate rei: vt dico ꝙ promiſiſti pure: ſi fue-
rit ad diẽ, vel ſub cõditione, tota pôt negari, qa alia res eſt, ſm
Bar. quo caſu ꝓcedit dictũ Spe. Dicit tñ Bart. in d. l. q ſolidũ. ꝙ
ſi petis ſolidũ, cũ ſola pars debeat̃, iuſtã habeo cãm litigãdi ſu-
11 per toto, vt excuſet à condẽnatione expenſarũ. ¶† Quæro cũ
glo. an deſiſtendo à lite euitet pœnã. Gl. ꝙ ſic, alle. l. j. C. e. Secũ
do vſq; ad qđ tp̃s poſſit deſiſtere. Gl. arguit vſq; ad lit. ꝯteſt. C.
eo. ti. l. vna. iuncta l. amplius. rem rat. hab. In ꝯrium arguit, ꝙ
vſq; ad ſniam, vt l. Papinianus. §. meminiſſe. ff. de inoffic. teſta.
cũ ſimi. Gl. eligit, ꝙ vſq; ad lit. cõteſt. poſſit deſiſtere, ut euitet
pœnã. Dic ꝙ deſiſtere pôt ante lit. conteſt. & ante factas expen
ſas. Si eñ ante lit. conteſt. aliquas reus pp hoc feciſſet expẽſas,
eſſet iniquũ, & iniuſtũ nõ teneri illũ, q fecit fieri expenſas. Vn
de dicit Hoſt. ꝙ licèt ante lit. ꝯteſt. deſiſtere poſſet, tenet̃ tñ ad
ĩtereſſe aduerſario: ſed qđ ſit, ñ ob. iura alle. ꝙ vſq; ad ſniam:
qa alio caſu loquunt̃, vt colligit̃ ex no. ſ. de fo. cõpet. ſi diligẽti.
12 ¶† Opp. ꝙ careat toto debito, vt l. j. C. e. Sol. Contrariũ loquit̃
in exigẽte cautionẽ per dolũ de pluri, & plus petẽte: hic ĩ petẽ
te tm̃ plus, & cautione nõ exigẽte: vnde ille vt plus peccãs pu
nit̃ in toto debito, exceptis duobus caſibus ibi poſitis. Primus,
qñ ante lit. conteſt. cõfitet̃ veritatẽ. Secũdus, qñ ꝑ trãſactionẽ
cautio de pluri eſt emiſſa. Vbi tñ ꝯfitet̃, Doct. dñt hic ꝙ dãnat̃
in expẽſis, licet non perdat debitũ. Alius caſus eſt, qñ reus cõ-
fitet̃ ſe totũ debere, vt ibi in fine: & ſic ſunt tres caſus. Idẽ ſi cõ
fitet̃ poſt lit. conteſt. actor veritatẽ, reo acceptãte cõfeſſionẽ.
Secus ſi uelit ꝓbare ꝑ teſtes, vel inſtr̃a: qa ex hoc non euitat a-
ctor pœnã, qa ꝯfiteat poſt lit. cõteſt. & in hoc eſt dr̃ia an confi-
teat̃ añ lit. cõteſt. an poſtea: & ſic ꝓcedũt illa iura, ſm Cy. Bar.
ibi tenet, ꝙ ẽt ſi poſt lit. ꝯteſt. ꝯfiteat̃, euitat pœnã, qa exigit lr̃a
ad pœnã, ꝙ ꝯuincat̃: ille aũt, q ꝯfitet̃, nõ cõuincit̃, ſed ſe ipſum
ꝯuincit, ſm Bar. Dixi in cautione exigi dolũ, qa non ſufficit ꝙ
reus obtineat debitũ fuiſſe minus, vt ibi not. Cy. licet glo. ſen-
tiat ꝯ: quia ꝑ hoc nõ apparet eũ doloſe in plus cautionẽ exe-
giſſe, & petijſſe. alle. Inſti. de actio. §. tripli. & §. p̃terea. in Auth.
de defen. ciui. §. iudicare, & l. quoties. §. qui dolo. ff. de proba.
13 ¶† Opp. ꝙ puniat̃ in tota cã plus petens, Inſtit. de act. §. ſi qs a-
gens. Sol. Dicit gl. ꝙ olim puniebat̃ ĩ tota cauſa, hodie autem
punit̃ in expẽſis, & induciæ duplicant̃, vt hic, & Inſti. de actio.
§. ſed hodie. Et ſi re, cauſa, vel loco plus ſit petitũ, & reus patia
tur aliquod damnũ, in triplum punitur, Inſti. de actio. §. tripli.
ſm gl. & vltra hoc in expẽſis damnat̃, vt hic. Cõclude ſm Bar.
qñque qs per dolũ exigit cautionẽ in pluri, & plus ꝑ dolũ pe-
tit, & punitur in triplo expenſarum, & perdit debitum, vt in
14 §. tripli. hodie, puniuntur in triplum. ¶† Quandoque quis in
plus exigit cautionem per dolũ, non tamen plus petit: & non
punitur in debito, ſed punitur crimine ſtellionatus, ſi dolus
ille in aliam ſpeciem delicti non cadit, ut l. prima, & 2. ff. de
cri. ſtel.

15 eri.ſtel. ¶†Quandoque quis non exhibet cautionẽ pluris per
dolum, nec per dolum plus petit, ſed ex temeritate: & tũc pu-
16 nitur in expenſis tm̃, ff. de iudic. l. eum, quem. ¶†Inquantũ di
xi puniri in triplo plus petentem, per §. tripli. non placet hoc
Doct. per hanc decre. de iure canonico: qa tales pœnæ nõ ha
bent locum in foro canonico, de dolo. c. 1. quia ſi hoc intelle-
xiſſet, expreſsiſſet, de deci. ad audientiam. Item illa eſt pœna
ſportularũ, illæ non præſtantur in foro canonico, de vit. & ho
ne. cler. cum ab omni. Non eſt ergo, ꝙ poſsit triplicari, de con
ſti. cum acceſsiſſent. l. Lucius. §. impuberem. de leg. 2. ſm Inn.
& Hoſt. & Pet. & Abb. Per quæ patet, ꝙ vbi ex conſuetudine ĩ
foro ciuili non præſtantur ſportulæ, non habet locum illa pę
na. Inquantũ dixi pœnam imponi: hoc intellige, niſi petat̃ re-
ſtitutio ratione minoris ætatis, vel fauore eccleſiæ. Hoc intel-
lige, qñ non eſt in dolo, vt l. auxilium. ff. de minori. vel qñ non
deliquit eccleſia, i. conuentus, vt no. de ord. cog. c. 2. Item hoc
eſt verum, niſi reſtituatur ex clauſula generali, vt quia plus pe
tijt lapſus errore probabili: vt ſi petebat totum teſtm̃ ex lega-
to, cuius pars erat adempta in codicillis, de qbus actor igno-
rabat, ſm Io. And. Glo. vlti. declarat per exempla, qñ dicat̃ qs
plus petere, altero ex quatuor modis hic poſitis. Inquantũ di-
cit quem plus petere, ſi præciſe petat rem alternatiuè cum a-
lia debitam. Intellige hoc verum, etiã ſi petat quod eſt vilius,
vt dicit hic Fran. & patet Inſti. de act. §. præterea. ſm Io. And.
17 ¶†Quæro, plus petitum eſt in vno iudicio, ius agere in alio
condictione, ex hac decre. potes ne? Spe. ꝙ non: quia continen
tia cauſæ diuidi non poteſt, C. de iudi. l. nulli. Collectarius di-
cit ꝙ ſi feratur ſñia in primo iudicio, agetur in ſecundo. Sed
dicit Io. de Lig. ꝙ ſi ponderetur lata ſñia in primo iudicio, nõ
eſt opus nouo iudicio, ſed agi poteſt ad executionem quocũ-
que iudice ſuper hoc poteſtatem habente, nec agetur condi-
ctione huius capituli. Puto, ꝙ ſi ſuper expenſis finita lite non
poſsit agi, nec ea pendẽte coram eo, per l. terminato. C. de fru
cti. & lit. expen. Si agitur ad intereſſe, idem: quia illud venit iu-
dicis officio. De publicatione induciarum procederet dictum
Io. de Lig. Inquantum autem peteretur, vt caderet à debito,
vt quia exegiſſet cautionem in plus, & petijſſet. dicit ꝙ agi po
teſt officio iudicis, & etiam condictione ex l. j. & vtraque pra-
ctica eſt bona, vt l. fin. ff. de rei vendi. Et h. d. Bart. in d. l. j. alleg.
ſimile in auth. item ſi poſſeſſor. qui pot. in pig. hab. Pendente
tamen lite ſuper vno principaliter petito, nõ credo ꝙ in alio
18 iudicio agi poſsit, qa vna ad alterã eſt præiudicialis. ¶†Quid
ſi actor plus petit, reus plus negat? Quidam ꝙ fiet compenſa-
tio hinc & inde, de adul. c. pen. & vlti. Io. de Lign. dicit, ꝙ reus
nullam incurrit pœnam, quia poteſt ſimpliciter negare nar-
ratũ, & petitum: quia licet re vera minus debitum includa-
tur ſub maiori ſumma, & licet ſimpliciter negare, vt not. de
lit. conteſt. c. 1. & quia conſtitutio hæc pœnalis: ergo non ex-
tendenda. Hoc pendet ab eo, quod dixi s̃. Tamen puto, quòd
prout agitur de pœna expenſarum, compenſetur: quia vter-
que litigauit temerè, & fiet ad ratam compenſatio, per no. de
dolo. finem. quo ad alias pœnas procedit dictum Ioan. de Li-
gua. & hæc ſufficiant.

De cauſa poſſeſsionis, & proprietatis. Rub.

¶Poſt tractatum de ordi. cogni. quia dubitari poſſet quis or-
do ſeruari debeat, cum quæſtio poſſeſſionis, & proprietatis
ab eodem, vel diuerſis proponuntur, ideo &c. ſecundum Goſ-
fred. repetitur in clem. Anto.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſsionis & proprietatis quæſtio reſpectu rei habent connexitatem.*
2 *Poſſeſſoria quæſtio appellatur momentanea.*
3 *Sententia ferri non debet contra partem inauditam. nu. 8.*
4 *Proprietatis & poſſeſsionis quæſtio coram diuerſis iudicibus tractatur.*
5 *An iurium incorporalium ſit dare quaſi poſſeſsionem.*
6 *Poſſeſsio quare dicatur quandoque momentanea.*
7 *Poſſeſsio nil habet commune cum proprietate reſpectu identitatis ſubiecti.*

CAP. I.

S Vſceptis. Pro caſu petebat hic actor, ꝙ
abſens condemnetur in vtro
que iudicio, aut propter cauſam proprietatis
vni committeret alteri cauſam poſſeſſionis:
quia hic denegat vtrũque. vel ſm Abbatem,
Primo petijt primum, & repulſus. Secũdo pe-
1 tijt ſm, & iterato fuit repulſus. Secunda ibi, Neq; nos. ¶†No.
1. quæſtionem proprietatis & poſſeſſionis, licèt quo ad ſe ſint
ſeparatæ, quia tamen concurrunt ad ſubiectum idem, reſpe-
ctu rei dicuntur habere connexitatem, & etiam quia ex vna
aperitur via ad alterius deciſionem, debent coram eodem iu-
dice tractari: & ſic cauſarum connexitas requirit cognitionẽ
eiuſdem iudicis, adeo ꝙ opponi poteſt, ne diuerſis iudicibus
2 committantur. ¶†Secundo nota, ꝙ quęſtio poſſeſſoria appel
latur quæſtio momentanea, quia apta eſt breuem inducere
3 effectum, ſi quæſtio proprietatis intentet̃. ¶†Nota ſecundo
ſententiam non debere ferri contra partem inauditam, & ſi-
4 ne cauſæ cognitione, vel ordine debito non ſeruato. ¶†Opp.
ꝙ cauſa poſſeſs. & propriet. tractetur coram diuerſis iudicib⁹
de iudi. c. fin. Dic, illud operatur fori diuerſitas, vel incompaſ-
5 ſibilitas. ¶†Quæro, an incorporalium iurium ſit dare quaſi
poſſeſſionem, quæ annectatur immediate iuri vt ſubiecto. In-
no. dicit hic, ꝙ incorporalium non datur nec vera poſſeſsio,
nec quaſi realitate iuris, & ſic non cõcurrente iure. Ideo ſi eſt
canonicus, poſſidet, vel quaſi poſſidet ius canonicale: ſi patro
nus, quaſi poſſidet iuſpatronatus: ſi habet ius epiſcopale, il-
lud quaſi poſſidet. Secus ſi non hẽt, quia ſi non ſunt, nec qua-
ſi poſſidere poſſunt, cum qualitas nõ poſſit eſſe abſque ſubie-
cto: ideo ipſum ius non quaſi poſſidetur. Et ſi dicatur, imò qa
quotidie videmus dari poſſeſſionem vel quaſi iuris eligendi,
& pro illa agi abſque proprietate: & ſic ſingulis reſpondet, ꝙ
ius non poſſidetur, vel quaſi, ſed bene poſſidetur vmbra iuris
ratione exercitij, vel ratione actus, vt talis eſt in poſſeſſione
exercendi iura ep̃alia: vel talis eſt in poſſeſſione vtendi iure e-
ligendi, vel iudicandi, vel vtendi iure talis ſeruitutis, vel hu-
iuſmodi: ideo ſi inuenitur alicubi, ꝙ aliquis ſit in quaſi poſ-
ſeſſione iuris, expone, id eſt, exercendi tale ius, vel ea quæ per-
tinent ad illud ius. Alij dicunt, ꝙ melius dicitur tales eſſe in
poſſeſſione eligendi, vel iudicandi, q̃ dicatur, Talis eſt in poſ-
ſeſſione exercendi hæc iura: nam poteſt quis habere poſſeſ-
ſionem alicuius iuris, q̃uis non habeat illud ius. Et ſi dicitur,
Quomodo ergo erit poſſeſſio iuris ſine ſubiecto iuris? Dic, ꝙ
ſubiectum erit ipſum ius, quod licet nõ ſit penès eum, tñ eſt
penes aliquem: & quia ſi nullus habeat, ſufficit ꝙ ſit in habi-
tu, ſi non in actu, ſm Inno. Et Hoſt. Inno. ĩ. de reſtit. ſpol. in lite
ris. reſtringit primam opi. ad ius perſonale, vt nõ ſit dare qua-
ſi poſſeſſionem ſine iure, in gl. j. in fi. Et ſi vis latiſsimè videre
pro & contra, vide in Spe. de reſti. ſpol. §. nunc dicamus. uerſi.
ſed ſi aliquis. per Cy. in l. ſi certis annis. C. de pact. & in c. quere
lam. de elect. & vide qđ no. de cen. peruenit. & qđ pleniſsimè
dixi in c. fi. de cauſa poſs. Puto, ſi conſideret̃ ſubiectum imme
diatum poſſeſsioni vel quaſi, ipſa nõ eſt penes proprietatem
iuris: quia ſicut poſſeſsio non eſt penes dñm vt qualitas, ſed
penes rem poſſeſsiuam, ſic nec quaſi poſſeſsio penes ius, ſed
penes actum, vel exercitiũ ꝑtextũ iuris. Ideo ſiue habeat ius,
ſiue non, ipſum ius non poſsidetur immediate, ſed actus ra-
tione iuris. Sed attenta cauſa mediata ipſum ius poſsideri dr̃,
vel quaſi, ſiue ſit, ſiue nõ ſit: qa actus ille poſsidetur rõne iuris
exiſtentis, vel qui prætendit: ideo oportet vtentẽ uti vt pro iu-
re, vel acqrat, vel poſsideat, & ſic patienter pati vt pro iure, ar.
l. j. & 2. de ſerui. & qđ no. in l. j. §. hoc interdictũ. ff. de iti. actuq;
pri. & qđ no. de cã poſs. cũ eccl'ia. de offi. ord. cõquerente. p In-
6 no. de poſtu. p̃l. bonæ. 2. & de ele. querelã. ¶†Venio ad gl. Gl. j.
quęrit, quare dr̃ momenti. eſt clara, qa durat p momẽtũ. Goſ.
dicit, ꝙ apta eſt tm̃ p momentũ durare: & ſic eſt momẽti apti
tudine tm̃, & nõ actu, vt lex Aql. dr̃ pęnalis aptitudine, & nõ
ſemp actu: qa nõ ſemp pœnalis eſt, Inſti. ad l. Aql. §. his autẽ.
Hoſt. nã momentũ eſt x. pars puncti. Cõſtat aũt, ꝙ plus quan-
doque eſt duratura. Quandoq; tñ momentũ ſumitur pro ui-
gore vel efficacia, 11. diſt. ↄſuetudine. de offic. delega. c. fi. đ of
fic. ord. c. ordinarij. ĩ fi. li. 6. Per hoc gl. dicit, ꝙ ab illa nõ appel
lat̃, alleg. 2. q. 6. ſint quorũ. uer. de poſſeſsione. dic vt ibi, & đ re
7 ſtit. ſpol. cum ad ſedẽ. vbi plena gl. ¶†Opp. 2. gl. ꝙ nullam ha
beant ↄnexitatẽ cauſa poſſeſs. & propriet. ff. de acq. poſ. l. natu
raliter. §. nihil. & l. ꝑmiſceri. Dic ſm gl. ꝙ licet in ſe cõſideratæ
nihil habeant cõe, reſpectu idẽtitatis ſubiecti pñt dici aliqua
liter ↄiunctæ. Itẽ ratione facilioris deciſionis, qa vnius deciſio
qñque depẽdet ab alia, vt C. de rei vẽd. l. ordinarij. & de ĩterdi.
l. incerti. Et exponit gl. in uno, eodẽq; iudicio, i. corã eodẽ iudi
ce, & ſic expoſuit aduertens ad literã antiquã, & nõ aduertẽs
ad nouã, quæ mutata eſt. Nõ ob. c. fi. vt dixi in tex. Vel illud o-
perat̃ incõpaſsibilitas cauſarũ, vbi eodẽ iudicio accumulari
non pñt, ſed eo finito corã eodẽ iudice tractari oportet, ſi tñ
pars opponat, vt no. in d. l. nulli. C. de iudi. & ex hoc vr̃ effectus
vltra prouiſionem, c. fin. de reſcrip. & c. diſpendia. eo. tit. lib. 6.
& procedit ſiue intentet̃ ab eadẽ parte, ſiue à diuerſa. Cyn. tñ
poſt Pet. in d. l. nulli. tenet, ꝙ finita cauſa põt agi corã diuerſis,
quia nihil impedit ſm eum. Certe ſm hanc opin. modica erit
prouiſio: quia ẽt impeditus diuerſa nõ poſſet eodẽ inſtanti,
vt in d. c. fin. & d. c. diſpendia. Ideo Bar. tenet, ꝙ etiã finito iudi
cio non poſsit corã diuerſis iudicibus tractari, per l. j. ff. de qb.
8 rebus ad eund. iudi. ea. ¶†Opp. ꝙ ꝫ inauditam partem poſsit
quæſtio determinari, vt lit. non conteſta. quoniam. §. ſi ſuper.
& §. in alijs. Sol. Contra inauditam partẽ poteſt intelligi mul-
tipliciter. Vno modo, i. lit. cõteſt. & tunc non procedit ad diffi
nitiuam, ſed bene ad miſsionem in poſſeſsionẽ. Secundo mo-
do ↄtra inauditam partem, i. ſine cauſæ cognitione. Et dic eo-
dem modo, quod ad diffinitiuam, procedi non poteſt, ſed ſic

ad miſſionem, ſalua quæſtione proprietatis. Tertio modo cõtra inauditam, id eſt, non citatam: & tunc ad neutrum procedi poteſt: & quælibet eſt bona. Anto. de Butr.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſſorio & petitorio ſimul intentato poteſt iudex prius poſſeſſorium terminare. nume. 4.*
2 *Poſſeſſionis & proprietatis cauſa poteſt ſimul tractari.*
3 *Iudiciorum commixtio admittitur.*
5 *Poſſeſſorium quando faciat ſilere petitorium.*

CAP. II.

1 AD vltimum. ¶ † Si petitorio, & poſſeſſorio ſimul eſt actũ, poteſt iudex prius poſſeſſorium terminare. Communis diuiſio. Secunda ibi, Nos.
2 ¶ † No. 1. ꝙ cauſa poſſeſſionis & proprietatis debẽt, & poſſunt ſimul tractari quo ad cauſæ diſcuſſionem: ſed determinatione prius debet poſſeſſoriũ terminari: & ſic mixtim quo ad cognitionem vſque ad receptionem teſtium tractari poſſunt: quo ad terminationẽ præcedit poſſeſſorium. Ex hoc datur intellectus ad l. incerti. & l. ordinarij. C. de rei vendi. vt inquantum dicunt poſſeſſorium prius diſcuti, hoc ſit in facultate iudicis, an prius incipiat poſſeſſorium, an ſuper vtroque procedat, vt pareat laboribus, & ſumptibus partium. Item illud procedit, vt prius diſcutiatur quo ad terminationem, ſi quo ad proceſſum, & tractatum ſimul
3 procedi poſſit ſuper vtroque. ¶ † Opp. quòd iudiciorum commixtio non admittatur, de iudi. exhibita. Solu. Commixtio ius conſeruans & partibus proficiens admittit, vt hic, non perturbans, vt ibi. ¶ Quæro, quia litera dicit, audiant atteſtationes: de quo auditu loquitur. Dupliciter ĩtelligitur. Primo, quòd teſtes ſimul recipiantur ad iuramentum: & ſecundo ſimul examinentur, poſtea publicatio prius fiat in poſſeſſorio, & ſententietur. Secundo, quòd ad iuramentum recipiantur ſimul, & examinentur prius ſuper poſſeſſorio, & ſententietur: & ſic audiantur, id eſt publicentur ſecundum primam: ſecundum ſecundam audiantur, id eſt, examinentur: & hæc
4 proportionabilior eſt literæ. ¶ † Oppon. vel decre. intelligitur, quando iudicia accumulantur à diuerſa parte: & non procedit, quia vel non conſentiunt partes, vt ſuper vtroque procedatur, & ſilet petitorium intentatum, vt cap. fina. ſ. titu. ſecũdo. Vel conſentiunt, vt ſuper vtroque procedatur, & procedunt vt duæ mutuæ petitiones: & ſic debet vtraque ſimul terminari, vt ſ. de ordi. cognitio. c. 2. Vel intelligitur hæc, quando iudicia coram eodem iudice accumulantur ab eodem, & de iure ciuili prius procedendum eſt ſuper poſſeſſorio, C. de rei vendi. ordinarij. & l. incerti. C. de interdic. & ſic non proceditur ſimul de iure canonico, vbi poſſunt ſimul accumulari, & vna ſententia vtrunque eſt determinandum, j. c. cum dilectus. Poteſt intelligi decre. Primo, quando iudicia accumulantur ab eodem, vt ſit ſenſus literæ, quòd ſi pars intentans vult quòd procedatur ſuper vtroque, iudex poteſt ꝓcedere ſuper vtroque: & ſi pars velit, quòd prius audiantur, & examinentur teſtes ſuper poſſeſſorio, ſecũdo ſuper petitorio, hoc poſſunt, & quod prius terminetur poſſeſſorium. Non obſtat, quòd de iure ciuili incompaſſibilia ſint iudicia: quia ſuper hoc ſunt opin. Tenenda eſt opin. Mar. quòd compaſſibilia ſint: de quo dicetur j. c. paſtoralis. Vnde procedit hic intellectus, vbi iudicia compaſſibilia ſunt: quod declarabitur in c. paſtoralis. ¶ Ad contraria, inquantum opponitur de iure ciuili, reſpondetur, ꝙ eſt in facultate iudicis, ſi pars agens velit ꝙ procedatur ſuper vtroque, ex quo ſunt compaſſibilia. Et ſic inquantum illæ leges dant ordinem poſſeſſorij ad petitoriũ, hoc intelligetur eſſe in iudicis facultate, an velit procedere ſuper poſſeſſorio primo, an ſuper vtroque ſimul. Dicit tamen ꝙ prius terminetur poſſeſſorium audiendo atteſtationes, inquãtum obuiat ius canonicum. Glo. reſpon. dupliciter. Primo, ꝙ debent vna ſnĩa terminari: tamen prius determinabitur poſſeſſorium, vt in c. cum dilectus. j. eo. tit. Quomodo autẽ prius debeat determinari, & qualiter ſimul tractari, declarat hæc decre. quia vſque ad receptionem teſtium proceditur ſuper vtroque: poſtea ſuper poſſeſſorio tãtum, & illud prius terminabitur. Hæc reſponſio non eſt bona, quia in terminis c. cum dilectus. fit terminatio in vna & eadem ſententia, hic neceſſario fieret in diuerſis. Secundo reſpondetur, ꝙ prius terminabitur poſſeſſorium in vna & eadem ſententia, qñ de vtroque ſimul eſt actum, de vtroque ſimul liquere poteſt: aliàs vbi nõ poteſt ſic cito liquere de petitorio, iudex procederet ſm practicam decre. arg. de teſti. ſignificauerunt. Hic intellectus verus eſt in ſe, ſed non proportionatur literæ: quia hic erat probatio prompta in vtroque. Quod patet, quia dicit teſtes poſſe recipi ſimul ſuper vtroque. Tertio reſpon. & hæc vera eſt, ꝙ eſt in facultate iudicis procedere ſimul ſuper vtroque vſq; ad ſententiam, & eadem ſententia terminare poſſeſſorium, & petitorium, dummodo ordine præcedat poſſeſſorium, j. c. cum dilectus. Si tamen velit, poteſt eligere hanc viam, dando iſtam prorogatiuam poſſeſſorio, vt procedat ſuper vtroq; vſque ad receptionem teſtium: poſtea procedat ad examinationem, & ſententiam ſuper poſſeſſorio tantum. Hoc permittũt leges, nec canones vetant. Sic poteſt ĩtelligi quod no. Io. 2. q. j. in ſum. ꝙ prius poſſeſſorium tractetur, & determinetur: non eſt ordo ſubſtantificus, & valet ſententia, licet hic ordo nõ ſeruetur. De quo in Spec. de peti. & poſ. §. 1. ver. quid ſi primo. Secundo poteſt intelligi, vt loquatur qñ iudicia accumulantur à diuerſis partibus: ſed tunc obuiat, quia iudicia ſunt incompaſſibilia. Reſpondit Inn. ꝙ ſi pendente poſſeſſorio adipiſcendæ, vel recuperandæ accumuletur petitorium, & non offerat reus petitorio agẽs ſe paratum probare, repellitur petitoriũ, ſecundum Inno. & procedit contrarium, quia non admittitur agens de proprietate, j. de reſti. ſpol. in literis. & c. fi. Hoſti. hoc fatetur in recuperandæ, ſed non in adipiſcendæ, quia nõ reperitur in hoc priuilegiatum: & verum, inquantum ſm iudicium proprietatis accumulatur per viam agendi. Si autem per viam excipiendi, procederet dictum Inno. quia proprietatis exceptio non obſtaret agenti adipiſcendæ, niſi incontinenti ſe offerat paratum probare, vt no. j. de reſtit. ſpol. c. 1. & c. literas. l. 3. §. ibidem. ff. ad exhib. Quandoque agitur adipiſcendæ vel recuperandæ, & agens ſe offert in petitorio incontinẽti velle ꝓbare: & dicit, ꝙ admittitur accumulatio: & ſic poſſet intelligi hic. Hoc non placet Hoſt. niſi vbi ius in petitorio eſſet notorium per ſententiam, vel aliter, j. c. cum dilectus. ff. depoſi. bona fides. Quod no. quia ſicut notoria exceptio proprietatis obſtat agenti poſſeſſorio, etiam recuperandæ, de reſtit. ſpol. ad decimas. lib. 6. de fil. presbyt. conſtitutus. de diuor. ſignificaſti. ita notoria proprietatis intentari poteſt pendente poſſeſſorio: & tunc perdit priuilegium poſſeſſorium. qđ not. & placet: licèt Ioan. de Lign. hoc non placeat, qui dicit ꝙ hoc non capit, cum iura dantia priuilegia poſſeſſorio generaliter loquantur: & quia hic adeſt ratio priuilegij, ſ. odium violenti. Nec obſt. ſi dicatur ꝙ non poſſit eſſe notorium ius proprietatis, ex quo ſibi ius dixit, vt l. ſi quis in tãtam. C. vnde ui. & no. j. titu. 1. literas. in fin. & c. paſtoralis. j. eod. quia illa pœna non imponitur ipſo iure: procedit ergo decre. vbicunque iudicia à diuerſis accumulantur, ita ꝙ ſint compaſſibilia: vel quãdo ex priuilegio poſſeſſorio ſunt incompaſſibilia, & partes non opponunt, ſed contentantur ſuper vtroque procedi: quo caſu iudex vt parcat laboribus, & ſumptibus partium, poteſt ꝓ
5 cedere forma hic tradita. ¶ † Vltimo Innoc. quærit, an in cauſa matrimoniali pendente petitorio, ſi lite ſuper illo conteſtata accumuletur poſſeſſorium, an faciat ſilere petitorium. Dicit quòd ſic, de reſtit. ſpol. ex conqueſtione. j. eo. c. paſtoralis. quia vſque ad concluſionem in cauſa poterit fieri accumulatio ſuſpenſiua. Ad hoc clemen. prima, de cau. poſſeſ. &c. Anton. de Butr.

SVMMARIVM.

1 *Spoliatus agens petitorio, & poſſeſſorio ſimul, quando obtineat in poſſeſſorio, & ſuccumbat in petitorio.*
2 *Capitulares actus, & vniuerſitatis ſunt expediendi per congregatos in vnum.*
3 *Electio requiritur quòd fiat gratia Spiritusſancti inuocata.*
4 *Vnanimiter id dicitur factum, quod fit ab omnibus nemine diſcrepante.*
5 *Electores poſſunt proſequi electionem, quam fecerunt.*
6 *Electio, ſeu capitularis actus, quare fiat per congregatos in vnum.*
7 *Eccleſiæ collegiatæ ſecularium comprehenduntur appellatione eccleſiarum conuentualium.*
8 *Libellus ſuper contemptu quomodo formari debeat.*
9 *Libello dato ſuper confirmatione, quando procedat.*
10 *Petitorium & poſſeſſorium per modum cauſæ tacitè in iudicio, quando ſuper iure eligendi videatur deductum.*
11 *Petitorio & poſſeſſorio accumulato ab vna parte, ab altera parte poteſt petitorium accumulari.*
12 *Confirmari petere, & non confirmari, quomodo differunt inter ſe.*
13 *Ad eligendi iuris quaſi poſſeſſionem requiritur, quòd ter elegerit.*
14 *Libellus ſuper quaſi poſſeſſione quomodo formari debeat. nu. 22.*
15 *Agens de contemptu debet concludere quaſi poſſeſſionem iuris eligendi.*
16 *Poſſidere hodie præſumitur, eo quòd quis poſſedit. nume. 21.*
17 *Libellus quandoque appellatur articulus, quandoque intentio, & quandoque aſſertio.*
18 *Affirmatiuam eſt dare prægnantem, quæ habet in ſe incluſam negationem.*
19 *Dictio, ſolum, vel tantum, negatiuam implicant.*
20 *Petitorium intentari non debet, quandiu procedi poteſt ſuper poſſeſſorium.*
23 *Poſſeſſio, ſeu quaſi ſuper iure eligendi non concluditur, eo quòd quis electioni interfuit.*
24 *Poſſeſſionem, ſeu quaſi intendens, an exigatur quòd ſe credat vti pro iure ſuo.*
25 *Ad electionis actum interueniens vt inuitatus, vtrum in dubio præſumatur interuenire pro iure ſuo.*

Poſſeſſio,

Poſſeſſio, ſeu quaſi poſſeſſio non concluditur actu familiaritatis iure permiſſo.

26 *Teſtium fidei detrahitur tribus caſibus.*
27 *Dictio, tantum, reſtrictiua iuncta termino affirmatiuo excludit.*
28 *Negatiua expreſſa ſicut eſt improbabilis, ita negatiua tacita ſurgens ex taxatione termini affirmatiui.*
29 *Negatiua pregnans non eſt probabilis, quando neceſſario non ſequitur ex termino affirmatiuo.*
30 *Ad eligendi poteſtatem concludendam ſufficit quem probare eſſe in quaſi poſſeſſione iuris eligendi.*
31 *Ad eligendi iuris contemptum concludendum, quid ſufficiat.*
32 *Poſſeſſionem non eſt dare in corporalibus, ſed quaſi.*
33 *In electionis actu ſi concurrant canonici de iure habentes proprietatem iuris eligendi cum clericis habentibus ſolidam poſſeſſionem, cuius electio præualeat.*
34 *Eligendi iuris quaſi poſſeſſio an acquiratur ex vſu iuris prouidendi per viã poſtulationis.*
35 *Teſtium dicta non annullantur varietate in ſolis verbis.*
36 *Teſtes qualiter videantur ſatagere negatiuam probabilem.*
37 *Poſſeſſionis vnico actu quæſitæ qualis ſit effectus.*
38 *Quaſi poſſeſſio quæ ſit, & quare ita dicatur.*
39 *Reſtitutio ex vna manu quomodo ex altera ſententia ſuper proprietate lata attrahit ad ſe poſſeſſionem.*
40 *Libellus quomodo eſt iuris latiſſimi, vt in eo veniant omnia, de quibus etiã non eſt actum. nu. 46.*
41 *Ad præſcriptionem vel conſuetudinem concludendam quid ſufficiat.*
42 *Preſcriptibile eſt ius eligendi ab extrinſecis de capitulo.*
43 *Petitiones mutuæ vbi duæ dãtur ſimul ſuper eodem iure directo contrariæ, quis obtineat.*
44 *Poſſeſſionis fundamento & iuris communis concurrente, quis obtineat.*
45 *Petitorij actio nulla poſſidenti competit pro re corporali.*
47 *Quaſi poſſeſſio quæritur ex trino actu.*
48 *Seruitutis a re rei debitæ ius non quæritur communi tempore.*
49 *Eligendi ius quomodo communi tempore quæritur, licèt cauſam continuam non habeat.*
50 *Poſſeſſio haberi non poteſt ſuper incorporalibus.*
51 *Præſcribi an poſſit ius eligendi in eccleſia, etiam communi tempore.*
52 *Actore non probante quando reus abſoluatur.*

CAP. III.

1 CVm eccleſia. ¶†Si ſpoliatus petitorio, & poſſeſſorio ſimul agat, ſi poſ
ſeſſionem, & ſpoliationem probet, ſed non dominium, obtinet in poſſeſſorio, ſed ſuccumbit in peti
torio. Sunt duæ partes. In prima facti & proceſſus narratio.
In ſecunda diffinitio, ibi, nos igitur. Prima ſubdiuiditur in qn-
que: quia primo ponit petitionem actoris. Secundo reconuẽ
tionem reorũ. Tertio modũ proceſſus, ibi, partibus. Quarto
allegationem actoris, ibi, pars canonicorum. Quinto allega-
tionem reorũ, ibi, parte clericorum. Secunda ſubdiuiditur in
duas. Prima diffinit poſſeſſorium. Secunda petitorium, ibi, ve
2 rũ. Legã per partes. ¶†No. ex prima actus capitulares & vni-
uerſitatis expediendos per congregatos in vnum: vide de re-
3 ſcri. eã te. de poſtu. p̃la. bonę. de ele. in Geneſi. ¶†No. vnum re-
quiſitum ad electionem, ꝙ fiat Spiritus ſancti gratia inuoca-
ta, ſ. per decantationem hymni, Veni creator Spiritus: vel miſ-
4 ſæ de Spiritu ſancto. de quo dic vt de elec. quia propter. ¶†No
ta id dici vnanimiter factum, quod fit ab omnibus, nemine
5 diſcrepante. vide de poſtul. præl. bonæ. ¶†Nota electores poſ-
ſe proſequi electionẽ, quam fecerunt, quaſi eorum interſit. Et
no. ꝙ petitur a ſede apoſtolica: quod fieri poteſt & eſt neceſ-
ſe, quando eccleſia foret exempta, & tunc ſeruanda forent ip-
6 ſa, c. cupientes. de elec. lib. vj. ¶†Gloſſ. j. quærit, quare fiat ꝑ cõ
gregatos in vnum. Reſpõ. eſt clara: dic j̃. de omni re quam pe-
tierint, fiet eis a patre meo, vt ibi, xx. di. de quibus, in fi. Poteſt
eſſe alia cauſa, vt dixi notando, quia actus capitulares debent
fieri per congregatos in vnum, de elec. in Geneſi. & no. Innoc.
de ɔſti. cum omnes. de reſcrip. eam te. de poſtula. præla. bonę.
7 ¶†Venio ad ver. verum. Nota, ꝙ eccleſię collegiatæ ſecularium
comprehenduntur appellatione eccleſiarum conuentualiũ:
& ſic conuentus nomen congruit etiam eccleſiæ ſeculari: de
quo de reſcrip. capitulum. de tranſac. contingit. de præbẽ. niſi
8 ¶†Not. ij. practicam agendi de contemptu narrare, ꝙ eis con-
temptis, renitentibus, & excluſis, fuit facta electio, &c. ¶Not.
3. ꝙ eo ꝙ habens quaſi poſſeſſionem iuris eligendi excluditur
renitens, priuatur quaſi poſſeſſione iuris eligendi. Ad quod
9 no. de in inte. reſti. c. j. de ele. querelam. ¶†Not. hic apertum,
ꝙ dato libello ſuper confirmatione, procedit libellus, ſi detur
ſuper infirmatione, & ſic ſuper directo ɔ̃rijs admittuntur li-
belli: licet alibi dicat Inno. hanc practicam non tutã: q̃a poſ-
ſent ſeq ɔ̃rię ſñiæ, & vna præiudicaret alteri, vt not. de offi. de-
10 leg. cum contingat. ¶†No. ꝙ per hæc, Peto electionem caſſa-
ri, & infirmari: vr̃ deductũ petitorium, & poſſeſſorium ꝑ mo-
dum cauſæ tacitè in iudicio ſuper iure eligendi, adeo ꝙ ſi par
tes poſtea directe & principaliter ſuper illo iure aſſumant di-
ſputationem, poteſt ſuper his pronũtiari ex vi talis petitionis:
& ſic licet ſuper incidenti non pronuntietur, ſi tñ ſit principa-
11 liter proſecutio, ſuper illa pronuntiat. ¶†Et no. ꝙ accumula-
to petitorio, & poſſeſſorio ab vna parte, ab altera parte poteſt
petitorium accumulari: & non ſilet tunc petitorium propter
12 pendentiam poſſeſſorij primo intentati: de quo vt ibi. ¶†No-
ta, ꝙ aliud eſt petere confirmari, & aliud eſt petere non cõfir-
mari: quia inter non confirmare, & confirmare eſt medium.
13 vide Inno. de offi. deleg. cum contingat. ¶†Opp. ꝙ ſuper libel
lo, quo petijt electionem confirmari, vel infirmari, non videa
tur deductum ius eligendi: & ſic ſuper eo non poſſit nec in
poſſeſſorio, nec in petitorio ſententiari, de ſimo. licet Heli. de
accu. qualiter. ij. ẽt ſi dicatur eſſe deductum per modum cau-
ſæ, quia petunt cõfirmari, vel infirmari, quia ad eos ſpectat eli
gere: quia ſuper deducto per modum cauſæ non pronuntiatũ
dũ: & ſi pronuntiat̃, nõ dẽt præiudicare, ſi poſtmodũ illud de
ducat̃ per viã principalis petitionis, ff. de exce. ſed ſi ante. vbi
ſi peto viam ad fundũ, quia meus, ſi ſuccumbo, poſtea ago q̃a
meus eſt, de fundo non prodeſt, nec nocet ſñĩa: non debuit er-
go perpetuum ſilentium imponi clericis ſuper iure eligendi.
Inno. laborat in duabus gl. ad ſoluendum hoc ɔ̃riũ. Hoſt. pri-
mo ſoluit, ꝙ hic canonici petierũt ſuã electionẽ cõfirmari, &
clerici infirmari. Infirmata aũt electione ſuccubuerunt cano
nici in petitione conuentionis, & clerici obtinuerunt in recõ-
uentione: tũc petierunt canonici, ne volentes iterato eligere
impedirentur a clericis. Clerici petierunt, vt canonicis præci-
peret̃, vt ipſos admitterẽt ad electiones in poſterum faciẽdas,
& vocarent: ꝑ hanc pronuntiationẽ, quę ſit hic, obtinent ca-
nonici in petitione cõuentionis, & ſuccumbunt clerici in re-
conuentione: & ideo tm̃ ſuper libello conuentionis ꝓnuntia
tur, quia in proprietate, q̃ magis eſt ponderãda, canonici fun-
dant intentũ de iure cõi: & vt cõpetentius ꝓnuntiet hoc ius
actore non probante, &c. quaſi actor videat̃, q̃ ɔ̃ ius cõe intẽ-
dit, & vt ſuperflua reſecarent̃, & intricatio, & cõfuſio vitaret̃,
de or. cog. tuã. §. ſi vero. de ꝓba. in p̃ñtia. §. fi. ver. pe. Inn. & Ioã.
And. ſequuntur hunc intellectum, ꝙ expreſſe fuit petitum, vt
adiudicaret̃ ius eligendi, & vt in poſſeſſionẽ reſtitueret̃: & ſm
hoc nulla eſt dubitatio. Vnde dicit Io. An. ꝙ in talibus attẽdẽ-
da eſt ɔcl'o libelli, quia penes ipſam, & non penes narrationẽ
tacitã, vel expreſſam attẽdit libellus. Ad id, quod no. ſ̃. de foro
compe. ex parte B. de dila. lr̃ę. Non placẽt hi intellectus ad tex.
quia ſi ſic clare, & diſtinctio fuiſſet deductum poſſeſſorium
& petitorium, iam non procederet Papa pręſumendo vel alle
gando, vt j̃. facit: q̃a dicit, ꝙ per talẽ libellum vr̃r partes omne
ius in libello deduxiſſe, &c. Ideo alia eſt opi. ꝙ per ſolam hanc
petitionem, peto electionẽ confirmari, vel infirmari: videatur
deductum ius eligendi quo ad petitorium, & poſſeſſorium: &
hoc ꝑꝑ rõnẽ hic deductã, id venire in iudiciũ &c. & q̃a vr̃ de-
ductũ in iudicio oẽ ius, ꝑ qđ prætendi põt electio confirman-
da, vel infirmanda, ſm Inn. hoc nõ tollit ɔ̃, niſi aſr ſaluet. Ter-
tia eſt opi. ꝙ ex illis verbis, cũ conſueuerimus intereſſe. dedu-
ctum eſt petitorium, & poſſeſſorium: nam ibi notat̃ poſſeſſio
ꝑꝑ factũ intereſſendi, & ius ꝑꝑ conſuetudinem. Ex hoc ſequi
tur, ꝙ non poterit tm̃ ſñĩari ſuper eo, qđ eſt petitum, ſ. electio
nẽ confirmari, vel infirmari, imo etiam ſuper cauſis, ſ. q̃a con
ſueuimus intereſſe: & eſt hoc ꝑꝑ regulam, Id venire in iudi-
ciũ, &c. Ex hoc non ſatisfit ɔ̃rio Quarta opi. ꝙ per hæc verba,
Peto electionẽ de tali infirmari, nec petitorium, nec poſſeſſo-
rium vr̃ deductũ: quia nihil iuris in electione petit nec rõne
poſſeſſionis, nec rõne proprietatis, ſed fuit deductum per illa
verba, cum ɔſueuerimus intereſſe: & ex hoc deduxit petito-
rium: & per illa, Et nobis excluſis: deduxit poſſeſſorium, cum
rõne ſui iuris dicat infirmandã, vel ɔfirmandã, ſm Inn. Omni-
bus his obuiat, quia libellus debet attẽdi in ɔcluſione: & hoc
ſeruant aduocati. Niſi ſalues quo ad poſſeſſoriũ, per no. 3. q. 4.
quia præſulatus: vt ſufficiat, ſi dicat ſe ſpoliatũ abſq; ɔ cl'one.
De quo dixi de lib. obl. alias de litis conteſt. c. vnico. Io. vel ſm
Io. And. poteſt dici, ꝙ hic venit petitorium: quia ſic actum eſt
vt veniret, & verba quoquo modo erant ꝓportionabilia. Nã
poſſent ſibi prouidere nominatim hoc agẽdo, vt venirẽt. Dic
ꝙ qñq; petitur electionem cõfirmari, quia ad me pertinet ius
eligendi de conſuetudine: & dic ꝙ vr̃ deductum per modum
cãæ tm̃ petitorium: quia conſuetudo notat ius, Inſti. de iure
natu. §. conſtat. & §. ex non ſcripto. Puto, ꝙ etiam ius poſſeſſio
nis ſit deductum in iudicio, quia aſſuetũ late dr̃, quod eſt poſ-
ſeſſum. Et de hoc eſt caſus ſ̃. de ele. querelam. Quandoque pe
titur electio confirmari, vel infirmari, quia ad me pertinet ius
eligendi: & videtur vtrunque deductum ad iuuandam, vel in
firmandam electionem: quia verbum, pertinere, late patet. ff.
de verbo. ſig. l. illud. §. pertinere. Quandoque petitur electio
confirmari, vel infirmari, quia ad me pertinet de iure: & dic
ꝙ tunc vr̃ deducta proprietas ad confirmandã vel infirman
dam electionem, & non confirmabitur, vel infirmabitur ra-
tione poſſeſſionis. Idem ſi dicat, q̃a apud me eſt ius eligendi:

quia

quia vr̃ tunc ſolum deducta proprietas. Qñq; ſolum ſimpliciter deducitur confirmatio, vel infirmatio: & hic ſi quærit, an ſit deducta poſſeſſio vel proprietas iuris eligendi in finem iuuandi ſe ſuper confirmatione, vel infirmatione electionis, planũ eſt ꝙ ſic: & dr̃ proſeq & petitorium, & poſſeſſoriũ, nõ ſolum qñ principaliter deducit, ſed etiam ſi incidenter: vt cũ ad confirmandã electionem, vel infirmandam, pro qua poteſt ſe iuuare poſſeſſione tm̃, & poſſeſſione & proprietate ſimul ſm Inn. qđ no. Si quęritur, an deductum ſit ad hunc finem, vt ſuꝑ eo poſſit pronuntiari, vt incidenter per modũ cauſæ: adhuc planum ꝙ ſic, licèt non ſit pronuntiandum de neceſſitate: ſi pronuntietur, tenet pronuntiatio, vt patet de elec. dilecti. & no. in c. j. de ord. cog. & C. de or. cog. l. j. Si quæritur, an poſſit principaliter pronuntiari ad finem, vt præiudicet, & ſilenitũ imponat ſuper illo iure, vt in alio iudicio, ſi poſtea agatur, prę iudicet. Inn. hic loquit dubie. Primo, ꝙ eo ꝙ petit electionem cõfirmari, vel infirmari, petijſſe vr̃ omni iure, & via, & forma, quo illud melius conſequi poſſet, vt caſſet, vel infirmetur, vt in fi. Et ſi contendatur de iure petitorij vel poſſeſſorij, poteſt ferri ſententia ſuper illo. Sed ſi non contendatur, licet confirmetur, vel caſſetur electio ꝑꝑ formam, vel alias cãs, non pronuntiabitur ſuper iure eligendi, nec præiudicabit, ſi poſtea de illa agitur: quia de ea non fuit actum expreſſe, quia nec petitio continebat, nec tacite, ſ. deducẽdo in proceſſu litis probationes ſuper eo. vide, hæc eſt intentio Inn. qñq; id, qđ deducit in iudicio, deducitur per modũ cauſæ ad aliud peritũ, & ſuꝑ deducto per modũ cauſæ, & hoc eſt planum, quando aliquid deducit per modũ cauſæ, nec fit principaliter, nec incidẽter: & planũ, ꝙ nõ põt principaliter ſuper illo pronuntiari, ita ꝙ præiudicetur poſtea in alio iudicio, vbi agitur ſuper deducto per modũ cauſę in iudicio, & ſuper eo datur petitio principalis, non tñ principaliter, vel incidẽter fit ſuper eo proſecutio: vel ſi fit, fit incidenter, & ſuper illo lis nõ ↄteſtat, vt quia dico, Peto electionem caſſari, quia ad me ſpectat ius intereſſendi in electione, & peto adiudicari ius eligendi: adhuc non poſſet ſuper hoc ſequi ſñia, nec ſi pronuntiaretur ſuper principali petitio, vt ſuper cõfirmatione, vel infirmatione, obſtaret, ſi poſtea ageretur de ipſo iure eligendi. Quandoq; ſuper deducto per modum cauſæ fit proſecutio incidenter tantum, vt quia dico electionẽ confirmari, vel infirmari, quia ad me ſpectat ius eligendi. Et dicit Inn. ꝙ ex quo incidẽter facta eſt proſecutio, nõ põt ſuper eo vt principali pronuntiari: & quantuncunq; ſuꝑ eo ꝓnũciet ꝑ modũ cauſæ, vt qa dicit, Infirmo, vel ↄfirmo electionem: quia ad clericos ſpectat ius eligendi, hoc non præiudicabit, ſi poſtea de iure eligendi agatur, licet inter eaſdem ꝑſonas: quia licèt agatur inter eaſdẽ, & eadem cauſa, agitur ad diuerſum finem, & ad diuerſam rem: quia primo de cõfirmatione eſt actum, ſecundo de iure eligendi agitur, ff. de exce. rei iudi. l. cum quæritur. & l. ſeq. de verb. ſig. abbate. de conſue. cũ dilectus. & de elec. querelã. Hoc oſtendit per ſimile. Si enim peto fructus alicuius fundi, vel partum ancillæ, qa ancilla eſt mea, ſi reus negat ipſam meam, & obtineat abſolui, certe ex hoc non præiudicabitur mihi, quin ego poſſum petere ancillam, quia mea, ff. de excep. rei iudi. l. ſi quis cum totum. §. ſi qs fundum. & ſeq. & l. & an eandem. §. qui cum partem. & §. qui ſic. & valet argumentatio, quia ſicut poma ſunt fructus agri, ſic eligere eſt fructus eligendi, vt no. de iure patro. conſultationibus. Sed non placet hoc ſimile Hoſt. quia dicit, ꝙ contra eũ facit j. e. c. fi. ſuper verbo, cũ poſſeſſoriũ. ff. de excep. rei iud. l. ſi cum argentum. §. ſi fundum. vbi ſi fundum petij tanquam meum, & ſuccubuero, demum peto vſumfructum caſualem eiuſdem, quia ad me pertinet ratione proprietatis ex illa cauſa, quia fundus meus eſt, exceptio tamen obſtat, & tamen alia res eſt proprietas, & alia vſusfructus, licèt ex eadem cauſa debeantur. Certè hoc non obſtat dicto Innocen. Licèt enim nõ agatur in caſu §. ſi fundũ. ad diuerſum, ſed ad partem eiuſdẽ, l. vſusfructus. ff. de vſufr. ff. de verb. ob. l. qui vſumfructum. Itẽ ibi vtrunque deducitur in iudicium incidenter, quia meum: hic primo incidenter, ſecundo principaliter. & pro ipſo do caſum expreſſum in l. ſed ſi ante. quæ continuatur ad l. fundi. & ad l. fundum. ff. de excep. ideo bene dicit. Non obſtat ff. de cõpen. l. quod ſi in diem. vbi ſi excipio contra petentem debitũ exceptionem compenſationis, ſed poſtea ago ad debitũ, vbi ſuccubui, obſtat mihi exceptio rei iudicatæ, ſecundum Inno. exceptio compenſationis & actio ordinatur in eundem finẽ. Opponitur enim compenſatio ad finem conſequendi debitum: ſi poſtea ago ad debitum, obſtat exceptio: nulla enim eſt differentia an compenſentur, vel debitum conſequatur, ff. de calum. l. 2. Sed petendo confirmationem, vel infimationem, non conſequitur aliquid ſuper iure eligendi. Si ergo poſtea agant ad ius eligendi, agũt ad quid diuerſum, & ſic nõ obſtat exceptio. Item excipiendo de compenſatione, poſſum conſequi debitum meum compenſandum. Sed quantumcumque exciperent ius eligendi ad ſe ſpectare, clerici non conſequerẽtur ex vi exceptionis, etiam ſi probarent ipſum ius eligẽdi adiudicari, ſed tantũ ↄſequerentur electionẽ caſſari, de ord. cog. cum dilectus. §. fi. Non ob. ff. de excep. rei iudi. l. ſi quis cum totum. §. ſi ancillam. imo potius concordat. Ibi enim dicitur, ꝙ quotieſcumque eadem quæſtio repetitur in iudicio, obſtat exceptio rei iudicatæ. In caſu aũt præmiſſo nunq̃ exceptio eadem repetitur, imo, vt ex præmiſſis patet, alia fuit quæſtio prima, alia ſecũda, ſecũdum Inn. cuius eſt mens totius gl. & vide no. ſ̃. de ordi. cogni. c. fi. Et hoc tene, qcqd dixerit hic Ioan. de Lig. qui dicit, ꝙ ſuper deducto per modum cauſæ ad iuuandam, alias dirimendam intentionem, vt quia dico me minorem, & peto me reſtitui: vel quia dico electionem caſſari, quia ad me ſpectat ius eligendi: ꝙ ſi de his eſt plene cognitum, obſtat exceptio in alio iudicio. Nec obſtant iura allega. per Inn. quia loquuntur, quando plenè nõ eſt cognitum, vt in c. j. c. veniens. ij. de teſti. & c. cum ſuper. de re iudi. Non obſt. varietas effectus, ad quem agitur, quia effectus ſunt abinuicem ſubordinati in modum cauſæ, & cauſati. Poteſt tamen dici, ſm eũ, ꝙ pronuntiatio ſuper cauſa producente ſolum illum effectũ, ſuper quo pronũtiatum eſt, vigore cauſæ tollatur omnis quæſtio, quæ verti poſſet ſuper eadem cauſa: quia tunc pronuntiatio ſuper cauſa relata ad illum effectũ non obſtabit, ſi poſtea agatur de cauſa generaliter, vel prout cauſa refert ad alios effectus, vt ſentire videtur Inno. hic: nam ius eligẽdi poteſt effectus operari in electionibus futuris, licèt non in illa, quæ petitur infirmari, quia nõ ſequitur, Non habeo ius eligendi modo, ergo nec in futurum: quia poſſet eſſe priuatus illa vice tantum propter delictum, vel propter negligentiam, de elec. cum in cunctis. & c. cum Vintoñ. Et dato ꝙ generaliter pronuntiet petentem non audiendum, quia ceſſat cauſa, ſi ius eligendi hoc reſtringatur ad effectum, & ſolum caſum propoſitum & petitum in libello, vbi illi conformaret ſñia, ff. cõi diui. vt fundus. cum ſimil. Secus vbi reſultaret ſolum idem effectus, quicquid ipſe dicat, ſemper variatur effectus, & ſufficit litem cõteſtatam non eſſe ſuper cauſa ad finem conſequendi ius eligendi, & ſuper illo, vt non deducto non poſſet ſentẽtiari: ergo nec ſententia obſtet ſuper alio principaliter, licet ſecundario ſuꝑ eo per modum cauſæ. Non obſtant quæ ſcribit Bar. in l. q Romæ. §. duo fratres. de verbo. ob. quæ hic recitat Io. de Lig. quia loquitur alio caſu, vt dicam de exceptio. aduerſario. Quãdoq; deducto iure eligendi, vel alio per modum cauſæ ad principaliter petitum partes principaliter proſequuntur diſputationem, & aſſumunt quæſtionem ſuper deducto per modũ cauſę ſuper eo litem conteſtando, & faciẽdo probationes plenas: & tũc ſuper eo eſt pronuntiandũ, & ſñiandũ, & ſñiatũ obſtat in alia inſtantia, ſi poſtmodum de iure eligendi agatur: qa negari non poteſt hoc in iudicio deductum, ex quo poſtea principaliter partes ſunt proſecutæ: & ſic debet intelligi hic. Qñque aliquid principaliter deducitur in primo iudicio, ut quia peto ius eligẽdi, & ſecundo quod principaliter deduxi primo, poſtea in ſecundo iudicio deduco per modum cauſæ, vt quia peto electionẽ caſſari, quia ad me ſpectat ius eligẽdi, & ob. exceptio rei iudi. ſi in primo iudicio ſuccubui, ar. ff. de excep. rei iudi. l. ſi cum argentum. §. ſi fundũ. ſm Io. An. qa hoc nõ reperio in contextu Inn. & hoc, quia eadẽ queſtio nunc reuocatur in dubium, licet ad alium finem, alle. de elect. querelã. de conſue. cũ dilectus. de verb. ſig. abbate. Qñq; ſuper deducto ꝑ modũ cauſæ ſemel fuit ꝓnuntiatũ, poſtea ſecũdo idem deducit per modũ cauſæ, variatur tñ res, vt quia primo egi, & petij caſſari electionẽ factã de A. me ↄtempto, qa ad me ſpectat poteſtas eligendi: poſtea ago ſecundo, & peto caſſari electionẽ B. qa ad me ſpectat ius eligẽdi, tũc ꝑꝑ variationẽ rei nõ obſtat exceptio, qa de alia modo agit, ſ. de electione B. & aliud agebat primo, ſ. de elec. A. ff. de excep. rei iud. l. & an eandẽ. & l. ſe. & l. cum quæritur. & l. ſequen. ¶ Venio ad ver. pars canonicorũ. ibi not. ꝙ ad concludendam quaſi poſſeſſionem iuris eligendi requiritur ꝙ ſaltem ter elegerit: & ſic vnico ſolo actu nõ q̃ritur quaſi poſſeſſio, ſaltim iuſta, cũ ſit ↄ ius cõe, ex qua infringat electio, vt no. ſ̃. de reſti. in inte. c. ij. Secus ſi ſit continuata pluribus actibus, & longa. Sic intellige gl. de poſtu. præl. bonę.

14 ¶ †No. ij. practicam formandi articulũ in quaſi poſſeſſione iuris eligendi: qa in facto articulari debent exercitia ſolum proportionabilia hoc ius habenti, & exercitia actuũ intrinſecorũ actus eligendi: vt dico me interfuiſſe actui eligẽdi, vocẽq; dediſſe. Primũ enim alteri q̃ eligẽti proportionabile eſt, ſed non ſm. Vide tex. in c, Romana. de electione. Simile de prębẽ. dilecto. & vide Io. An. de officio archidia. dilecto.

15 ¶ †Nota agentẽ de cõtemptu cõcludere debere quaſi poſſeſſionẽ iuris eligendi ſecundum tempus electionis, de cuius contemptu agitur.

16 ¶ †Et not. ꝙ eo ꝙ quis poſſedit, præſumitur poſſidere, niſi detur actus intermedius aptus ad priuandum quẽ poſſeſſione: ideo oportet articulari, quòd interfuit electioni, & elegit in ꝓxima vacatione: aliàs ſi illa intermedia probarent, nõ ↄcluderet quaſi poſſeſſio: quod nota.

17 ¶ †No. pro articulis tradendis,

quos

quos vocamus aliquando intentionē, aliquando aſſertionē,
vt ſequit̄,C.de tēp.app.l.per hanc. Interdū articulos, & de his
18 ĵ.c.præſentium.lib.vj.ſecundum Io.An. ¶†No.hic,ꝙ eſt dare
affirmatiuā ꝑgnantē, q̄ hēt in ſe incluſam negationē, ſicut eſt
dare negatiuā ꝑgnantē,q̄ hēt in ſe affirmatiuā incluſam,vt pa
19 tet de renun.ſuper hoc.¶†No.ꝙ iſtæ dictiones,ſolū,& tm̄,ne
gatiuā implicant, ſm̄ Gof.qđ no.pro teſtibus, qui dn̄t,Inter-
rogatus q̄uo ſcit ,rn̄dit ſe tm̄ ſcire: ꝗa per hoc excludunt ſciē-
20 tiā aliorum.¶†Oppo.cū gl.ij.ꝙ non debuerint admitti cano-
nici ad agendū petitorio,s̄.de ord.cog.c.fi. Dic,ſi pendet peti-
torium,& poſſeſſoriū, ab aduerſa parte pōt intentari petito-
riū: ꝗa tunc pendens perdit priuilegium ꝑꝑ accumulationē
petitorio,qua dat̄ licētia ſe defendēdi aduerſæ parti ſuper pe-
titorio,& ꝯn̄r petitoriū intentandi, de excep.cū inter.Per q̄ gl.
dicit, ꝙ minus caute fecerunt clerici intentādo petitoriū : ꝗa
q̄diu quis pōt intentare poſſeſſoriū,conſiliū eſt legis, ꝙ nō in-
tentet petitoriū,vt patet in l.is, ꝗ deſtinauit.ff.de rei ven.Scđo
rn̄det Hoſt.ꝙ ſi prius intentatur poſſeſſorium, procedit ꝯ̄riū:
hic prius fuit intentatum petitoriū:hic nō eſt vis,qn̄ ſuꝑ eadē
re hæc iudicia intentantur,vt s̄.de ord.cogn.c.fi.Vel tertio ſm̄
Inn.non placuit clericis agentibus poſſeſſorio excipere, ĵ.tit.j.
c.j.Vel iiij.ſm̄ Inn.qn̄q; poſſeſſorium accumulat̄ per viā con-
uentionis, vt quia qō poſſeſſoria & petitoria eſt cōmiſſa eidē
iudici,nec oportet hic expectari priuilegiū reconuentionis:&
tunc procedit ꝯ̄rium, vt pendente petitorio poſſeſſoriū accu-
mulatū faciat ſilere petitoriū. Qn̄q; iudicia ſunt accumulata
ꝑ viā reconuentionis,vt ꝗa pendente petitorio corā eodē iudi
ce volo agere poſſeſſorio, & ſuſpendere petitorium,& ex hoc
hr̄e priuilegiū prorogatiuū iuriſdōnis: & non poſſum, ꝗa nō
procedit reconuentio,niſi p̄cedat conuentio,vt hic.De hoc vi
de in c.j.s̄.de mu.peti.& de reſcri.c.j.li.vj.Vel quinto ꝯ̄ria ꝓce-
dunt,qn̄ poſſeſſoriū deducitur principaliter per viam agendi:
hic deductū fuit per modū cauſæ poſſeſſionis . Nam iſtæ peti-
tiones ſe inuicem compatiuntur, ſi petis electionē ꝯfirmari,
ego peto electionē caſſari, quia fui in quaſi poſſeſſione iuris
eligendi,& ſum expulſus,ſm̄ Inn. Hæc tn̄ petitio non ꝓcedit,
Peto ius eligendi,cū ſim in quaſi poſſeſſione : ꝗa poſſidēti nō
dat̄ actio , de iud.examinata.ff.ſi vſuſfru.pe.l.liti. Vel ſexto ꝯ̄
petentē ꝯfirmationē nō hēt locū exceptio ſpoliationis, & nō
impediunt̄,licèt prius ēt fuerint ꝯuenti in interdicto: ꝗa peti-
tio confirmationis nō dirigit̄ ꝯ̄ aliquē,ſed officiū iudicis īplo-
rat̄,vt no.s̄.de or.cog.cū dilectus.de quo de accu.ſuꝑ his.Hoſ.
remittit ad no.ĵ. tit. proxi.circa fi. Sic ergo poſſeſſoriū facit ſi-
lere petitorium prius intentatū, qn̄ ſtimulat petitoriū agentē
poſſeſſorio,ꝗa dirigit̄ ꝯ̄ eū: ſecus ſi ꝯ̄ iudicē . Hoc tenet Cal.in
c.ſuper ſpoliatione.de ord.cog. Aſſignat rōnem rōnis,ꝗa exce
ptio tm̄ cōpetit,vbi aliquis cōuenitur, & actor repellit̄ a con-
ueniendo reū,vt in d.decre.cū dilectus.Tunc enim reus tenet̄
de neceſſitate defendere,ff.de verbo.ob.inter ſtipulantem.§.j.
Ideo in neceſſitate conſtituto ſubuenit̄ per exceptionem. Sed
qui implorat officium iudicis , reum non cōuenit,imo ꝓpria
voluntate ꝗs ſe opponit: ideo non ſubuenitur ei per hanc ex-
ceptionē,ff.de inoffi.teſt.aduerſus.§.j.& l.vlt.j.reſpon.facit de
offi.dele.arbiter.lib.vj. Per quæ dicit Io. An.& Inn.in d.c.ij.ꝙ
ꝯ̄ excipientem ꝯ̄ electum non habet locum ſpoliationis exce
ptio,licèt excipiens dicatur quodāmodo actor quo ad onus ꝓ
bandi,ff.de proba.in exceptionibus. Non obſt.de iud. exhibi-
ta.quia excipienti contra petentē confirmationē non obſtat
hæc exceptio: ſed ſi electione facta anteq̄ petat̄ ꝯfirmatio, pe
tit ꝗs electionē caſſari,ꝯ̄ talem obſtat exceptio: vt in ſimili de
excōicationis exceptione hr̄ de exce.dilecti. Nō tn̄ deficit offi-
ciū iudicis,actore repulſo,de ele.cum nobis.Hæc ſolo nō pla-
cet,ꝗa nō tm̄ agebat hic iudicis offō,ſed ēt ſuꝑ iure directè eli
gendi fuerant hæc mutuæ petitionis , aut tacite aut expreſſe:
patet ex pronuntiatione,vt dictū eſt s̄. Niſi dicat̄,ꝙ a parte ca-
nonicorū fuit deductū petitoriū ſolū ſuꝑ ꝯfirmatione electio
nis:a parte clericorum petitorium & poſſeſſorium ſuper iure
21 eligendi:& tunc ꝓcederet dictū Inn. ¶†Op.ꝙ ſufficiat proba
re ꝙ fuerunt in quaſi poſſeſſione,licet non probent, quia im-
mediate,ꝗa ꝗ olim poſſedit , hodie p̄ſumitur poſſidere,argu.
ff.de ꝓba.l.ſiue poſſidetis.Glo. dicit,ꝙ licèt ſufficiant in dn̄io,
ꝗa ꝗ olim dn̄s,hodie præſumitur dn̄s,vt ibi : nō ſic in pſſeſſio-
ne,quia qui olim poſſeſſor , hodie non præſumitur poſſeſſor.
De quo remittit Io.'And.de reſti.ſpo. cum ad ſedem.& no.in
d.l.ſiue poſſidetis.Sol.nō placet , quia ſicut qui olim fuit dn̄s,
hodie p̄ſumit̄ dn̄s:ita ꝗ olim poſſeſſor,hodie p̄ſumitur poſſeſ-
ſor,vt ibi no.dū tn̄ ſe poſſeſſorem aſſerat.Dic ergo ꝙ oportet,
ꝙ cōtinuam deducat,& ꝓximā : quia actus intermedius aptꝰ
eſſet ad interrumpendā poſſeſſionē. Quod eſt verū, qn̄ inter-
eſſentes veniunt vt diuerſum capl̄m , vel iure diuerſo, ꝗa tūc
eligentes his non admiſſis facere cenſent̄ aīo priuandi:vel qn̄
cōuētus ad ſe ſolū prætendebat ſpectare ius eligendi: quia al
ter eligens facere cenſet̄ aīo acquirēdi,& priuandi alium poſ-
ſeſſionem . Secus ſi aliqui de eodem capitulo ſunt cōtempti,

ꝗa nō vident̄ tūc eligentes facere aīo priuādi, vt no.Inn.de ele
ctio.q̄relā.Et ſic ꝯfirmat Fred.ſuo cōſ.cxliij. Itē ꝗa & ſm̄ gl.hic
nō ſolū agebat̄ poſſeſſorio,ſed allegabat ꝯſuetudinē, & p̄ſcri-
ptionē,in qua ſi daret̄ intermedius actus , quo nō interfuiſſet
poſſeſſio,& præſcriptio fuiſſet interrupta , de p̄ſcri.illud.& ꝗa
in p̄ſcriptionibus illa , alias vltima tꝑa pōderant̄,C. ne de ſta.
defun.l.ſi iure.cū ſi.ad hoc de p̄b.cū de bn̄ficio . Per hoc ēt di-
cit Inn.ꝙ petēs reſtitui ad ius īcorporale dēt ꝓbare ſe fuiſſe in
poſſeſſione tūc,qn̄ fuit electus,ff.de vi,& vi ar.l.ij.§.interdictū.
22 ad qđ de reſti.ſpo.olim.¶†Glo.in verbo, habuiſſe. inſtruit di-
cētē & allegātē quaſi poſſeſſionē iuris eligendi, vt deducat in
fcm̄ exercitiū actus nō ꝓportionabilis alteri q̄ eligēti: vt quia
interfuerunt,& vocē dederūt : vel interfuerint, & voluntates
ſcrutati fuerint: vel ꝙ īterfuerint,& elegerint,vel ſua vota inꝗ
ſita fuerunt. Ad hoc de elec.Cumana. Nā nō ſufficit ꝯcludere
exercitiū actus ꝓmiſcui , & ꝓportionabilis alteri, q̄ eligēti, ut
ꝗa interfuerit electioni: nā potuit intereſſe vt nō eligens , ſed
cā ꝯſilij dādi,& tn̄ nō elegerit, vel ſcrutator volūtatum fuerit,
23 nec vota ſua reꝗſita.Qđ no.¶†Op.ꝙ eo ꝙ interfuerint,& ele-
gerint,ꝑ hoc nō ꝯcludat̄ quaſi poſſeſſio : ꝗa potuerūt īntereſſe
vt īuitati,& inuitatione ius nō acꝗrit̄ , lxiij.diſt.cū Adrianꝰ.ix.
q.3 .nūc vero.Gl.fatet̄,& īntelligit,ꝙ oportet vt ꝓbet̄ ꝙ elegerit̄,
& interfuerint tanq̄ ius hn̄tes & vtētes iure ꝓprio: ꝗa nō ſuffi-
cit,ꝙ vtant̄ , ſed oportet ꝙ ītēdāt ius acꝗrere,ff.de iti.actuque
pri.l.vl. & in dubio p̄ſumēdū ꝙ potiꝰ īterſit vt īuitatus , q̄ iure
ꝓprio,24.di.p̄sbyteri. ꝗa nō eſt veriſiľe , ꝙ ꝗs iacet res ſuas,ff.
de ꝓba.cū de īdebito.de ele, ꝗa diligētia.cū ſi.Ex hoc hn̄r reꝗ-
ſita ad q̄rēdā quaſi poſſeſſionē eligēdi. Primo,ꝙ vtat̄ exercitio
partis ꝯgruētis ſoli eligēti: ꝗa ſubiectū poſſeſſionis ē illud exer
citiū.Scđo exigit̄, ꝙ vtat̄ vt ꝓ iure ſuo. Inn.hic ꝯcludit tria ne-
ceſſaria. Primo exercitiū actus ītrinſeci iuris, cuiꝰ poſſeſſio in-
tēdit̄,vt hic. Scđo qđ vtat̄ vt ꝓ iure ſuo. Tertio,ꝙ vtat̄ patiēte
eo,a quo pēdet ꝑtās creādi, vľ trāsferēdi poſſeſſionē,& de cuiꝰ
p̄iudicio agit̄,& ꝙ patiat̄ vtētē vti vt ꝓ iure ſuo , & non ex gr̄a.
24 Hęc ſatis ex gl.colligunt̄.¶†Vtrū āt exigat̄, ꝙ ſe credat vti vt ꝓ
iure ſuo,an ſufficiat ꝙ vtat̄ ꝓ iure ſuo, licet nō credat vti ꝓ iu-
re ſuo. ꝯcludit hic Inn.pōderādū effectū , ad quē agit : ſi vult
poſſeſſionē ad finē agēdi recuperādæ, ſufficit ꝙ vtat̄ vt ꝓ iure
ſuo,licet nō credat ſe vti ac ꝓ iur̄ ſuo: ꝗa ēt p̄do reſtituēdꝰ eſt,
dūmō hoc nō ꝯſtet ī iudicio ꝙ p̄do ſit,ĵ.e.ī lr̄is. Qđ vltimū no.
ꝗa īiuſtꝰ poſſeſſor,de quo ꝯſtat in iudicio ēt ꝓ bōnibꝰ,nō agit
poſſeſſorio. Ad hoc de fi.p̄sb.ꝯſtitutꝰ. de reſt.ſpo. ad decimas.
lib.vj.de de poſtu.p̄la. bonę.ij.circa mediū gl.magnę.Si inten
dit poſſeſſionē ꝑꝑ finē eligēdi, ſatis exigit̄ ꝙ credat vti vt ꝓ iu-
re ſuo.ꝗa nō eſſet iuſtus poſſeſſor,& ſic nō valide eligeret, vt di
cā ĵ.& no.de iure pa.ꝯſultationibus. & no.s̄.de in inte.reſt.c 2.
Si intendit poſſeſſionē ꝑꝑ finē poſſeſſoriæ retinēdæ ad tuēdā
poſſeſſionē, tūc inq̄tū vult agere ꝯ̄ illū, a quo habuit poſſeſſio
nē,adhuc exigit̄ ꝙ credat ſe vti iure ſuo, vt l.j.in fi.ff.vti poſſid.
Et ſic dēt intelligi ff.de iti.actuq; pri.l.fi.de aqua quoti.& æſti.
l.j.§.Ariſto: Si ad finē vt agat ꝯ̄ tertiū , & a quo nō hēt poſſeſ-
ſionē,ſufficit ꝙ vtat̄ vt ꝓ iure ſuo,licet nō credat ſe vti vt ꝓ iu-
re ſuo,vt d.l.j.ī fi.cū l.ſeq.ff.vti poſ. ſm̄ Inn. Per q̄ dicit, ꝙ quo
ad poſſeſſoriū recuꝑandę,& quo ad retinēdę ꝯ̄ tertiū nō ē ius,
ſi dn̄s coactus ſit vt caueat, vel patiat̄ vti. Per q̄ patet Inn. velle
quaſi poſſeſſionē hr̄i poſſe violēter. ꝯ̄ dicit de reſti.ſpol. olim.
iij.Dic hoc verū,qn̄ patit̄ patiēs violētiā, credit tn̄ hūc vti vt ꝓ
iure ſuo. Secus ſi hoc nō credat, ꝗa tūc nō daret̄ pati vt ꝓ iure
ſuo,vt ibi no. Et hæc ſufficiāt ex ꝑte eiꝰ, ꝗ q̄rere ītēdit ex parte
eius,ꝯ̄ quē agit̄ q̄ri poſſeſſio, exigit̄ patiētia,& qualificata, vt pa
25 tiat̄ vtētē vti ꝓ iure ſuo ſciēter vel p̄ſumptiue.¶†Vtrū aūt pa-
tiat̄ ī dubio vtētē vti vt ꝓ iure ſuo, eſt aduertēdū: ꝙ cū nō poſ-
ſit dari certa doctrina, hoc relinquit̄ arbitrio iudicātis, vt pon
derata qualitate actuū mō ī vnū , mō ī alterū trāsferat onꝰ ꝓ-
bādi. Ad qđ declarādū dicit, ꝙ q̄dā ſunt actus, ꝗ ſunt talis nāę,
quos vno actu vel vice ꝗs nō patit̄ veriſiľr , niſi ius hr̄et ex fa-
cultate, vel amicitia , vt ꝙ ꝗs aquā ducat ꝑ fundū,de aqua pl.
arc.l.j.§.fuit q̄ſitū.Exēplū ī actu electionis, ꝗa ꝗs eligere nō pa
teret̄ veriſiľr,niſi ius hn̄ti, vt hic. Secus in actu intereſſendi ele
ctioni, ꝗa talis actus in dubio pateret̄ rōne cuiuſdā facilitatis,
vel amicitiæ, ex quo eligere nō dēt. Et ſic dēt intelligi glo. Nec
ob.ad primū, ꝙ nō p̄ſumat̄ iactatio : ꝗa actus oñdit oppoſitū.
Per qđ hic dicit Inn.in alia parte, ꝙ quo ad ꝯcludēdum quaſi
poſſeſſionē, iſti ſuperflue ꝓbauerūt dici trino actu: ꝗa ſufficie
bat ꝙ bis interfuiſſent, vt ĵ.eod.cū olim. Imo ſufficiebat, ꝙ ſe-
mel, vt d.§.Ariſto.& §.hęc interdicta . & de iti.actuq; pri.l. Iu-
lianꝰ.Imo vnicus ſuffeciſſet ad p̄ſcriptionē, dūmō ſemel ī qua
draginta annis elegiſſet, dūmō alia interueniſſent, q̄ in p̄ſcri-
ptione alicuiꝰ iuris reꝗrunt̄ : ꝗa hoc ſufficit ad ꝓprietatē iuris
q̄rēdā: licet tn̄ ad p̄ſcriptionē ſufficiat, n̄ ſufficit ad ꝯſuetudinē
in qua ſaltē exigit̄ binus actus,C.de epiſ.aud.l.3 .Sed in pręſcri
ptione reꝗrit̄ trinus, ꝗ non requirit̄ in cōſuetudine, ſed & cō-
ſuetudinē, & iura oportet eſſe p̄ſcripta , vt in ꝓprietate p̄iudi-
cēt, ſm̄ Inn. Quo autē ad validitatem electionis, vel vt agat de
contemptu

cōtēptu, oportet ꝙ ſit in poſſeſſione, & bona fide. Vnde alibi
dicit Inn. ſ. de reſti. in inte. c. ij. ꝙ cum poſſeſſio ſit ꝯ ius. qđ de
extra collegium quærere intendit, ꝙ exigit aut titulus aut tps
lōgū, ex quo p̄ſumit iuſta poſſeſſio, ſm eū. Et ſic dēt intelligi
qđ hr̄ de poſtu. p̄la. bonæ. in gl. vbi j. no. an de gratia in dubio,
an de iure admittere cenſeant, & an ſufficiat poſſeſſorē admit
tere de gratia, & nō dicat cōtēni. Sic dēt intelligi gl. ſequens,
q̄ dicit qđ vnico actu q̄rit quaſi poſſeſſio iuris eligendi. Ex his
patet, qualr̄ dēt intelligi gl. in verbo, ep̄orū. quæ dicit ꝙ exigit,
vt vtat̄ nō vi, clam, vel p̄cario. Itē in ſ̄tū dicit ꝙ ille, q̄ paſſus eſt,
pōt reuocare: quia illud verū incontinenti, vel qñ precario: ſe
cus ſi vi, aut clā, vt dictū eſt. Quidā ſunt actus, q̄ ſemel aut bis
paterent rōne cuiuſdam facilitatis, & amicitiæ: ſed multoties
iterati nō paterent: & tūc paucis actibus, non quæritur, q̄a nō
p̄ſumit patientia vt ꝓ iure ſuo, ſed multoties iteratis, ſic, vt eſt
ire ꝑ fundū: nā hoc pateret cuiq; rōne cuiuſdā facilitatis, ſed
nō pateret multoties, vnde vt quæratur poſſeſſio, oportet ꝙ
iueris hoc anno xxx. diebus, ff. de iti. actuq; priua. l. j. §. j. Quidā
ſunt actus, q̄ ēt multoties iterati paterētur rōne cuiuſdā facili
tatis, & amacitiæ: & tunc nō q̄rit poſſeſſio ex eis, niſi aliter
probaretur: q̄a non ꝯcludunt patiētē pati vtētē vti vt ꝓ iure
ſuo. ꝑ hoc dicit, ꝙ ſi vnꝰ eps mille vicibus eſſet hoſpitatus ī do
mo militis, nō ex hoc ꝯcludit quaſi poſſeſſio prādēdi, vel ho-
ſpitādi: q̄a nō preſumit pati tāq̄ vtētē iure ſuo, de emp. & vē.
c. j. niſi ꝓbaret ꝙ ex debito hoc petebat, & ſic fuit admiſſus: q̄a
talia potius cōiter ex gratia fieri ſolēt, q̄ de iure, ff. de flu. l. j. j.
rñ. ff. de fund. inſtr. l. cum de Lanionis. §. aſinā. ſm Inn. & vide
qđ dixi de p̄ſcrip. c. j. lib. vj. Secus ſi ſuperior, q̄ iure debiti hoc
exigere ꝯſueuit in domo alicuius ſubiecti, vel exēpti fuerit ho
ſpitatus, vel receptus in prādiū, j. c. olim. §. j. Ideo ſi eps viſitans
in tali domo reciperet, & q̄ ad viſitationē ꝑtinēt exerceret pa-
tientibus his, q̄ hoc ꝓhibere pñt, & deberent, bñ p̄ſumit poſ-
ſeſſionē acquiſiuiſſe, de p̄ſcri. cū olim. & c. auditis. de cen. ſopi
te. & c. nuper. niſi de gr̄a admitteret; & cū proteſtatione, ſiue
ad actus electionis, ſiue ad ſimilia, nec ipſe ꝯ̄tū proteſtaretur,
talis poſſeſſio nō ꝓdeſſet, ff. de iti. actuq; pri. l. j. §. ſi tibi fundus.
ff. de neg. ge. l. Neſennius. de poſt. p̄l. c. ij. ad hoc no. j. e. cū olim.
26 Patet ergo talia fore arbitraria. ¶ † Venio ad ver. nos igit. Not.
primo tria, ex q̄bus detrahit fidei teſtiū. Primū, qñ teſtes ſunt
varij. Scđm, qñ vacillāt. Tertium, qñ negatiuā improbabilem
27 ſatagūt. ¶ † No. ſcđo, ꝙ dictio reſtrictiua, tm̄, iuncta termino af-
firmatiuo excludit, & non inclusa in termino affirmatiuo.
28 ¶ † No. iij. ꝙ ſicut negatiua expreſſa eſt improbabilis, ita & ne
29 gatiua tacita ſurgens ex taxatione termini affirmatiui ¶ † No.
4. ꝙ negatiua pregnans non eſt probabilis, qñ neceſſario non
ſequitur ex termino affirmatiuo, niſi aliud teſtes addant, vel
deponant ſuper tacita negatiua. Sic limita c. ſuper hoc. de re-
30 nuntia. de teſti. ex tenore. de ꝯhen. & cō. ſtip. l. optimā. ¶ † Not.
v. ꝙ ad concludēdū p̄tātem eligendi, & ꝯñr agendi de ꝯtēptu,
ſufficit probare quē eſſe in quaſi poſſeſſione iuris eligendi, li-
cet nihil doceat de ꝓprietate: q̄a actus eligendi ſequit poſſeſ-
ſionē, ſicut fructus, de elec. querelā. de iure patro. cōſultationi
bus. Et no. ꝙ electio facta aliq̄bus ꝯtēptis, nō eſt nulla, ſed an-
31 nullanda. Ad hoc de elec. qđ ſicut. ¶ † No. vj. ꝙ ad ꝯcludendū
ꝯtēptum non ſufficit probare electionē factā eo ꝯ̄dicente, ſed
oportet ꝙ ꝓbet, ꝙ eo ꝯ̄dicēte, & excluſo. Et not. ꝙ excluſus ab
actu eligendi priuat quaſi poſſeſſione iuris eligendi: vide de
32 elec. q̄relā. ꝑ Inn. † Et no. ꝙ proprie non eſt dare poſſeſſionem
33 in incorporalibus, ſed quaſi, glo. alle. ꝯcor. ¶ † Quæro, ſi cōcur
rāt canonii de iure hñtes proprietatem iuris eligendi, de ele.
c. j. & concurrant clerici ſolidā habētes poſſeſſionē, cuius ele-
ctio preualeat? Quidā dicūt, ꝙ ſi ſoli canonici eligāt, valet ele-
ctio, cum non cōtēpſerint clericos, q̄a nec ius habebant, nec
cū canonicis poſſidebāt. Sunt igit in ſuo iure eligēdi: ergo eo-
rū electio cōfirmanda, q̄a non dēt ꝯfirmator poſſeſſionē attē-
dere, ex quo de ꝓprietate ꝯſtat, ff. depoſi. bona fides. j. c. cū dile
ctus. Nec eſt vis, an iſti elegerint, vel nō elegerint ante canoni-
cos, vel poſt: ſecus ſi clerici eſſent ēt dñi iuris ꝑ ꝯſuetudinē, q̄a
tūc caſſaret. Hoc vr̄ ꝯ̄ iſtū tex. Sed poſſet rñderi, vt no. Inn. quia
quandoq; ep̄i clerici ſunt in poſſeſſione cum canonicis: & ꝓ-
cedat litera, q̄a vocandi ſunt, & contempti dñr, ſi non vocant̄,
quia non debēt propria authoritate canonica ſibi ius dicere,
ex quo ſecū ſunt in poſſeſſione. Aliud eſt canonicos nō poſſi-
dere, & clericos poſſidere: & tunc cū nihil habeāt cōe cū eis,
nō dicuntur contēnere eos non vocando, & ſuo iure ꝓprieta-
rio vtendo. Inno. dicit, ꝙ vtroq; caſu caſſanda eſt canonicorū
electio: & ſi clerici aliam fecerint, illa eſt tenēda, & ꝯfirmāda,
q̄a canonici non pñt priuare clericos ſua poſſeſſione ſolida
ꝓpria authoritate; minus, q̄ qñ non hñt ſolidā: ſed vt cum eis
eligāt, nec reaſſumere, C. vnde vi. l. ſi quis in tātā. ff. qđ metus
cā. extat. Sed illi rñdebāt hoc obtinere in iuribus incorporali-
bus, q̄ adhærēt oſſibꝰ hoīm, arg. de elect. dudū. ij. vbi colligit, ꝙ
abſolutiones factæ ab his, q̄ non iure poſſidēt, non valent. Sed
rñdet Inn. illud loqui de malæfidei poſſeſſore, hic de legitimo

& bonæ fidei poſſeſſore. Conclude igit, ꝙ qñq; ſit electio con-
currentibus poſſeſſore & ꝓprietario: & ſi vterq; eſt bonæfidei,
valet electio poſſeſſoris. Quādoq; ſit electio cōcurrēte ꝓprie-
tario, & poſſeſſore malæfidei. hic Inno. vr̄ velle ꝙ nō valet ele-
ctio malæfidei poſſeſſoris, & in hoc bñ: nō dicit, ꝙ de electio-
ne ꝓprietarij tenere vr̄, de electio. Cumana. ꝙ illa nō valet, q̄
eſt facta a malæfidei, & valeat facta a proprietario, quaſi tunc
fructus ſequant̄ poſſeſſorē. Qñq; electio eſt facta a ꝓprietario,
altero nō poſſidēte: adhuc dicit in c. Cumana. ꝙ valet electio,
ſi recuperat poſſeſſionē actu: & q̄a fructus ſequit dñm, ex quo
nō apparet poſſeſſor. Hæc oīa idē dicit in iuriſdōne, q̄ ſunt di-
cta in iure eligēdi, vt valeat, vel nō valeat ſñīa a poſſeſſore iu-
riſdōnis. Idē in alijs ſilibus iuribꝰ. de quo remittit j. de reſt. ſpo.
in literis. & c. olim. de reſti. in inte. c. ij. de elec. q̄relā. & c. nihil.
de iure pa. conſultationibus. Ex hoc decidit dubitatio, q̄d de
hoc libello, Peto electionē caſſari, quia apud me eſt ius eligen
di. Inn. dicit, ꝙ non ꝓcedit, q̄a talis cā, ſ. proprietatis, nō eſt ſuf-
ficiēs cā caſſationis, vel ꝯfirmationis faciēdæ: iō dēt dicere, ꝙ
apud me eſt quaſi poſſeſſio iuris eligēdi, vt hic, & j. c. cū olim.
de iure patro. ex literis. & c. conſultationibus. In ꝯ̄rium arguit
Hoſt. de decre. ij. de reſti. in inte. & de decre. cū Vinton. de ele.
dicit Io. An. ꝙ parū ſibi placet ſubtilitas Inno. cū diuerſimode
poſſit eſſe apud aliquē ius eligendi, vt no. de elect. q̄a pp. in gl.
ij. & quod ibi no. ſuper ea. & vide quod no. eo. ti. in Geneſi. ſup
gl. vñ recipiet. Hoc tene, q̄a vel intelligit, quia apud me eſt ius
eligendi, vt deducat ꝓprietatē: & hæc ſufficit, ex quo nō cōſtat
de poſſeſſione. Item p̄t intelligi, q̄a apud me eſt ius eligendi
rōne poſſeſſiōis, & libellꝰ latiſſimi iuris eſt, vt hic, & c. cū ꝯcor.
34 ad c. Cumana. reſcribendo, vt ibi no. ¶ † Quæro, an ex vſu iu-
ris ꝓuidendi ꝑ viam poſtulationis acquirat quaſi poſſeſſio iu-
ris eligendi, ita ꝙ ſufficit ꝓbare quē vſum actu poſtulandi, ad
ꝯcludendā quaſi poſſeſſionē iuris eligendi. Gof. dicit ꝙ ſic, &
alleg. ff. quib. mo. vſusfr. amit. l. is, q̄. vbi per vſum viæ tenet̄ ſer-
uitus actus, ff. quēad. ſer. ami. l. ij. quia & poſtulandus eligitur,
de renun. poſt tranſlationē. de elec. in cauſis. Et ſi aliqui ex ca-
pellanis egerūt, & vicerūt, vr̄ ꝙ ꝓſit alijs, ff. ſi ſer. ven. l. loci. §. ſi
fundū. ff. ad l. Iul. de adul. l. ſed & ſi crimine. ff. ſi ſer. ven. l. ſi cō-
munē. ij. q. v. interrogatū. ſm Gof. placet primū dictū, q̄a hoc
eſt vnicū ius prouidēdi hñs diuerſos modos, & vias: & ſic hñt
viæ ꝯtiguitatē q̄dā reſpectu finis. Igit ſit extēſio, arg. eorū, quę
habentur de poſtu. præla. c. j. in gl. fi. & qđ no. j. de cap. mo. dile
ctis. Itē ſi ſunt ſpēs poſtulationis ad hoc genus ꝓuiſionis, igit
illo genere vt ꝯtiguo dato ſit extēſio, vt in iuribus p̄dictis. Hoc
tenebat Io. de Lig. qui dicit hoc verū demū, qñ clerici ſꝑ ſunt
vſi poſtulationis actu: ſecus ſi aliqñ elegerunt, aliqñ poſtula-
runt, & clerici ſolum ſunt admiſſi ad poſtulandū, & nō ad eli
gendum illam: tunc illud ſolum præſcriptum, qđ poſſeſſum.
Quo ad ſm, ſi deduxit capellanus ius eligendi quo ad ſe tm̄,
non prodeſt alijs: q̄a hoc ius diuiduum eſt numero, l. ſtipu-
latio. §. operarū. ff. de ver. obl. Sed ſi deduxit in iudicio agendo
ꝓ alijs, & obtinuit, adhuc illis prodeſt, ſi ratū habeat. ¶ Venio
35 ad gl. in verbo, vacillaſſe: iuſtificat literam in fine. ¶ † Op. ꝙ ex
ſola varietate nō annullent̄ dicta teſtiū, de verb. ſig. nihil. de te
ſti. cū tu. Sol. Si variant in verbis & mente, non valet dictū eo-
rū, vt hic: ſi in ſolis verbis, eadē mente retenta, ſecus eſt: q̄a ex
hoc non vitiat̄ dictū, vt ibi not. Ad hoc, q̄a verba immutare, te
nore ſñīæ retēto, nō eſt ꝓhibitū, de ꝯuer. cōiu. dudū. Idē Gof.
hic allegās, ꝙ aliqñ admittitur variatio, ff. de colla. bo. l. nōnū-
q̄. l. Papinianus. §. ſed nec impuberis. ff. de inof. teſt. C. eo. l. j. &
l. ꝯ̄ maiores. cum ſim. Hæc puto vera qñ datur variatio in ver-
bis a teſte prolatis. Secus ſi variant in verbis, prout ab alio pro
lata ſunt: vt quia vnus teſtis dicat, Talis dixit, Titium hæredē
inſtituo. Alius dicat, Talis dixit, Titius hr̄s eſto: & maxime vbi
diſcrepatur de verborū forma inter partes. tex. tñ facit in ꝯ̄riū
in d. c. nihil. nam & ibi Apoſtoli referebant verba Chriſti di-
uerſa, eadem intentione ſeruata. Et hoc forte verius eſt, quia
atteſtatur mentem teſtis, & verba refert vt propria de mente:
niſi, vt dixi, diuerſitas foret inter partes de verborum forma.
36 ¶ † Quæro, qualiter ſatagerent teſtes negatiuā? Glo. dicit ꝙ di-
cebant tacite illos clericos non interfuiſſe electioni, ſ. de elect.
cum dilectus. & talis negatiua eſt improbabilis, vt in iuribus
allegatis in glo. Dicit Inno. alia ratione vitiari dictum iſtorū,
quia ſubibant anceps periurium, cum iurabant de facto alie-
no, in quo non poterat eſſe eis certa ſcientia. Iurabant enim
ad ſolos canonicos pertinere, ita ꝙ non ad alios: & hoc ſcire
non poterant, cum poſſibile erat clericos habuiſſe priuilegiū,
quod veriſimiliter teſtes ignorabāt, ar. ff. de act. re. anno. l. Mar
cellus. & l. videamus. ff. de in lit. iur. Per quæ dicit Inn. notādū,
ꝙ non ſolum repelluntur teſtes expreſſe deponentes negati-
uam, ſed etiam ſi tenentur probare implicitam, vt hic. Dicit
tamen Hoſt. tales teſtes per interpretationem iuris poſſe ſal-
uari, & excuſari a periurio, de teſt. cum tu. de accuſ. cum dile-
cti. q̄a dictū teſtis ītelligit quo ad canonicos tm̄: ſubaudi de iu-
re cōmuni, & dicēt verū: licet ſecus ſit de iure ſpeciali. Sed tūc
non

non ꝓbabunt intentum, cũ altero iure hoc hr̃e non poſſent
clerici, niſi de iure ſpeciali. Inquantũ glo. dicit, ꝙ negatiua nõ
ꝓbetur, intelligit ꝑ teſtes: probari tñ põt ꝑ iurm̃, vt ſi iuro ĩ po
teſtate tua nõ eſſe, vel nõ eſſe pręgnãtẽ, ff. de iureiur. l. 3. §. qua-
cũq;. & §. ſeq. ſm Vin. qđ dic vt de elec. bonæ. Aduerte inq̃tũ
gl. dicit negatiuã nõ ꝓbabilẽ, qñ eſt implicita ex affirmatiua,
hoc intellige verũ, qñ ex terminis affirmatiuis non ſequitur
negatiua, niſi aliud addat̃ a teſte depõnẽdo ſup negatiua, vel
aliter taxãdo: vt ſi dico, Ad canonicos ſpectat ius eligendi: ex
hoc non ſequitur ꝙ nõ ad alios: qa hoc eſt ius multiplicabile
in diuerſos. Ad hoc qđ no. de ꝓba. licet cãm. Secus ſi ex affir-
matiua ſequitur negatiua neceſſaria: qa ius non eſt ad plures
multiplicabile, vt ff. de exce. rei iu. l. ſi inter me, & te. de renun.
ſup hoc. cũ ſi. ¶ Gl. in verbo, triũ ep̃orũ. q̃rit, qđ ſi clericus eli-
git ſemel in xl. annis, qa electus tãto tp̃e vixit, an ſit ĩ quaſi poſ-
ſeſſione illius iuris? Gl. dicit ꝙ ſic: alle. de ꝯſti. cũ acceſſiſſent. de
p̃b. ꝓ illorũ. a ꝯ̃rio: & qa aqua dr̃ quotidiana, quia ſemel quis
eſt vſus, ff. de aqua quo. & æſti. l. j. §. j. ff. de ſer. vrb. prædi. l. ſerui
tutes, q̃ in ſuperficie. Nõ ob. ff. de iti. actuq; pri. l. j. §. hoc inter-
dictũ. de quo opponit gl. & non clare ſoluit: qa rõ patet ex di
ctis s̃. circa gl. in verbo, habuiſſe. Gl. poſtea ponit vnã drĩã inter
interdictũ de aqua quoti. & interdictũ de iti. actuq; pri. de quã
nõ eſt iurãdũ. Plus dñt hic Doc. ꝙ mediũ cẽſet̃ illo vnico actu
acquiſiuiſſe poſſeſſionẽ cũ cõtinuatione xl. annorũ: quinimo
& præſcripſiſſe, vt no. j̃. gl. pe. ſm Io. And. Nã ſi q̃ritur de poſſeſ
ſione tm̃, nõ eſt neceſſe ꝙ tanto tp̃e vixerit electus: nã tũc ſuffi
cit vnicus, & vltimus actus, de iure pa. ex lr̃is. e. ti. cõſultationi-
bus. De quo dic vt de reſtit. in inte. c. ij. in gl. ꝑ monacos. ibi, tu
vero dicas. & ibi, tu vero. Sed ibi hoc fatetur q̃tum ad habi-
tum poſſeſſionis: hic quãtũ ad habendã poſſeſſionem aptam
ad partem validitatis electionis exigit poſſeſſionẽ antiquatã,
vel titulũ, qñ eſt ꝯ̃ ius cõe. Et ſic intelligi põt hæc gl. & tex. In-
q̃tum s̃. dixi vnicũ actũ ſufficere cũ continuatione xl. annorũ
ad præſcriptionem: hoc tẽperat Io. And. in addi. Spec. in tit. de
his, quæ fi. ma. à par. ca. ſuper rubrica. qñ eſt admiſſus patiẽte
toto capitulo. Secus ſi patiente minore parte capl̃i, ad quam
eſt deuoluta poteſtas eligendi ꝓ illa vice ex negligentia, vel de
licto capl̃i, vel aliter: quia licet potẽtiæ capl̃i ſint in illa mino-
ri parte ꝓ tunc q̃tũ ad potẽtiã eligendi, nõ quo ad præiudiciũ
reſpectu poſſeſſionis & ꝓprietatis alteri cõiceãdo ad p̃iudiciũ
ſociorũ: alleg. no. de elect. cũ Vintoñ. Non obſtat, ſi illi de capi
tulo ſciant, qa non præiudicat̃ eis, cũ ſciant ius ſuum vbiq; du
rare. Item & intereſſens non ſcienter admiſſus a minori parte
capl̃i, ſi intenderet q̃rere quaſi poſſeſſionem, eſſet in mala fi-
de, & eo ipſo nõ præſcribit, de præſcr. c. fi. niſi dicatur, ꝙ tñ ſibi
non placet, ꝙ minor pars in hoc tranſtulerit poſſeſſionẽ, vt ſi
caſus ꝯtingeret, ptãtẽ deuolutã ad minorẽ, illo caſu, & nõ alio
cenſeatur acquiſiuiſſe: quod ſatis eſſet æquũ, vt plures aſſiſte-
rẽt electioni, qñ eſt ad pauciores deuoluta, ſm Io. And. Sed nõ
placet, quia cũ ad eos deuoluta fuerit tm̃ pro illa vice, nõ po-
tuerunt pro maiori tp̃e illã trãsferre, q̃ haberẽt, j̃. de reſti. ſpol.
olim. & ſic nec reſpectu deuolutionis ſcđę, quæ ad eos fieri cõ
tingeret. Item quia ad eos non deuoluitur ꝓprietas, vel quaſi
poſſeſſio iuriſdõnis cõſociorũ: nã & illis remanet, ſed inutilis
ꝑ illo actu: eorũ ergo patiẽtia, licet actus deuoluat̃, nõ trãsfert
quaſi poſſeſſionẽ, cũ illius exigat̃ patientia, in quo eſt proprie-
tas, vel poſſeſſio iuris, vt no. s̃. de off. ord. cõquerẽte. de poſtu.
37 p̃la. bonæ. ij. & hic, & j̃. de reſtitu. ſpo. in lr̃is. ¶ † Quæro de effe-
ctu illius poſſeſſionis q̃ſitæ vnico actu. Dic, vnus patet in text.
aliũ ponit gl. nõ eſt a poſſeſſione illa repellẽdus, imo tuẽdus,
vt lite pen. per totũ. xvj. q. 4. volumus. niſi ꝯſtet ꝙ vi aut clã, vel
precario poſſederit: qa tunc qui cedit, authoritate ſua poterit
reuocare, Hoc ultimũ referas ad id, quod dicit de precario: nã
ẽt violentum & clandeſtinũ poſſeſſorẽ nõ licet ꝓpria authori
tate repellere. Item inq̃tũ ſentit poſſeſſione non tuedũ, q clã,
vi, vel p̃cario, &c. bñ dicit, inquantũ intentat̃ interdictũ retinẽ
dę, & hoc ꝯſtringe ad eũ, a quo hẽt clã, vi, vel p̃cario, vt dixi ſu-
pra: quo ad precariũ nõ ꝓcederet, qđ innuit gl. qa imo tuet̃, &
ſi ageret recuperãdæ, qa tunc tueret̃, & admitteret̃ ſic agẽdo,
38 vt dictũ eſt ſupra. ¶ † Quęrit gloſſ. quare dicat̃ quaſi poſſeſſio.
Rñ. & bene dicit, vt in ea in fi. apparet, 3. q. j. reintegrãda. facit
hoc mõ, qa ibi tex. vr̃ velle ſolas res corporales reſtitui, & ex
verbis res eccleſię ꝓprias, vel ſuas ſubſtantias perdiderit: ſed ꝑ
hoc non negat, quin pro iure incorporali det̃, quod alibi ex-
primitur, 2. q. 2. nullus. ff. de ſer. l. pe. in fi. ſm Io. An. & Vin. hic.
39 ¶ † Oppo. ꝙ hæc reſtitutio ſit inanis, quia eo reſtituto ex vna
manu, ex altera ſñĩa ſuper proprietate lata attrahet ad ſe poſ-
ſeſſionẽ. j̃. c. cum dilectus. Glo. fatetur, ꝙ hæc eſt verbalis reſtõ.
Io. And. dicit, ꝙ in facto fuerũt reſtituti, cum fuerit caſſata ele
ctio eis ꝯ̃dicentibus, & excluſis facta, ſm Hoſt. Sed forte glo. &
Lau. conſiderauit, ꝙ id iam dictum erat ſupra. Io. Cal. dicit, &
bene, ꝙ non videt qualr̃ hoc facto fuerit reſtitutus, vel facto
ꝑꝑ hoc ꝙ caſſata ſit electio: quia hoc fit abſq; reſtõne poſſeſ-
ſionis: ad nullũ em̃ actũ poſſeſſionis, vel quaſi reſtituunt̃. De
quo remittit j̃. c. cũ dilectus. ĩ vj. q. Iõ põt dici, ꝙ licet poſſeſſio
nõ reſtituat̃ facto, ſed verbo, nõ eſt inanis quo ad fructus me-
dij tp̃is ꝑceptos ꝯ̃ poſſeſſionẽ, qa retractant, vt uides hic actũ
electionis, q fructus eſt quaſi poſſeſſionis ad p̃iudiciũ al̃s poſ-
ſeſſoris attẽtatũ retractari: & hoc reſpectu dr̃ facto reſtitui ad
fructus, & verbo ad poſſeſſionẽ, de quo j̃. e. cũ dilectus. notabi-
tur. Nõ ob. ſi dicat̃, ꝙ ex quo erat ꝓbatũ de proprietate ſimul
deducta, ꝙ non debebat reſtitui, cum notorie cõſtaret de pro
prietate, & notorie talis exceptio repellit poſſeſſoriũ, vt ĩ c. cõ-
ſtitutus. de fi. p̃by. & qđ ibi no. quia de hoc non fuit oppoſitũ,
ſed ſolũ actũ, s̃. c. ij. vel nõdũ erat facta publicatio teſtiũ ſuper
ꝓprietate, & ſic adhuc erat in dubiũ. Non ob. ꝙ hoc ꝯſtaret iu
dici, q teſtes examinauit: qa ex illo ſolo non habuit plenã no-
titiã, vt ar. de teſti. vltra tertiã. Item licet ei ꝯſtaret, nõ ꝯſtabat
alijs, vnde nõ erat notum ſibi & alij, ij. q. j. qñ. Non ob. ꝙ noto-
ria eſſet ꝓprietas ex fundamento iuris cõis, & ſic nõ dẽt obti-
nere, al̃s opponere in poſſeſſorio, de reſt. ſpo. ad decimas. li. vj.
qa de hoc nõ opponebat̃, ſed agebat̃. s̃. de or. cog. c. ij. Itẽ teſtes
erãt producti pro parte clericorũ ſuper ꝓprietate, q forte nõ
erãt publicati, q potuerunt aliquo mõ ſpãli obfuſcare noto-
riũ. Ad hoc s̃. c. ad vltimũ. Sed nõ placet, qa ſi procedit̃ ad ſen-
tẽtiã, erãt publicati. Itẽ hic poſſeſſio erat iuſtificata ex patiẽtia
longa canonicorũ, & illa eſt apta ad partum poſſeſſorij ꝯ̃ no-
toriũ. Procedũt ꝯ̃ria, qñ aliter nõ iuſtificatur: quo caſu illa nõ
eſt apta ad partũ poſſeſſorij: qa notorie eſt iniuſta, vt no. Inno.
hic, & s̃. de poſtu. p̃la. bonæ. ij. ad qđ de p̃ſcr. c. ij. li. vj. Venio ad
40 ver. verum. † No. j. ꝙ libellus eſt latiſſimi iuris, vt in eo veniant
oĩa, de quibus nõ eſt actũ vt veniãt. Ad hoc ꝯcor. in gl. Quod
eſt verũ, dummodo q̃uocũq; poſſit proprie vel improprie ac-
cõmodari verbis libelli, ẽt ſm latiſſimã ſignificationẽ. ¶ Not.
ſcđo, ꝙ ſuper iure eligendi principalẽ prælatũ in eccleſia col-
legiata capl̃m fundat intẽtũ de iure cõi. Ad hoc s̃. de elec. c. j.
41 ¶ † Not. iij. ad ꝯcludendã præſcriptionẽ, vel conſuetudinẽ nõ
ſufficit probare tm̃ vſum, vel quaſi poſſeſſionẽ, niſi probet̃ le-
42 gitimo tp̃e cõtinuata, & p̃ſcripta. ¶ † Nota iiij. ius eligendi ab
extrinſecis de capitulo præſcriptibile quo ad ius intereſſendi
43 cõi tp̃e. ¶ † No. v. ꝙ vbi dant̃ duæ mutuæ petitiones ſuper eo-
dem iure directo ꝯ̃riæ, ille obtinet vicẽ actoris, etiã ſi pendeat,
ꝯ̃ quẽ facit ius cõe, & ad illũ vt actorem, ſi nõ ꝓbat, dictãda eſt
ſñĩa, quia ad illũ incumbit onus probãdi, cũ alterius ſit inten-
44 tio cõi iure fundata. ¶ † No. vj. ꝙ cõcurrente fundamento poſ
ſeſſionis ex una parte, & fundamento iuris cõis ex altera, obti
net ius cõi poſſeſſione, & ꝙ poſſeſſio ꝯ̃ ius cõe nõ releuat ab
onere probãdi ſuper proprietate, qñ proprietas principalr̃ de
ducit̃ ĩ iudiciũ, ẽt ſi principalr̃ ab alia parte ſit deducta, & ipſe
45 in aliqua petitione ſit reus. ¶ † Opp. ꝙ ex parte canonicorum,
ſeu clericorũ, nõ fuerit deductum petitoriũ, cũ poſſiderent, &
poſſidẽti nulla cõpetit actio petitorij, Inſti. de actio. §. iſto quo
que. de iud. examinata. Sol. Dicit glo. poſſidenti nõ dat̃ petito-
riũ pro re corporali, qa cõpetit ſolũ ad rẽ vendicãdã, C. vbi in
rẽ actio. l. j. ff. de rei vẽd. l. q reſtituere. ſed bñ dat̃ poſſidẽti ꝓ iu
re incorporali, qa dat̃ ad tuẽdũ quẽ in poſſeſſione, ff. ſi ſer. vẽ.
l. harũ. & l. ſicut. His aũt clericis dabat̃ ꝯfeſſoria, qa dicebãt ſi-
bi ius cõpetere: & negatoria dabat̃ negantibus canonicis. Et
ſic debet intelligi qđ hic dr̃, vtranq; partem deduxiſſe in iudi-
46 ciũ, &c. libellos aũt uide in Spec. e. ti. §. fi. ſm Io. And. ¶ † Opp.
dr̃, ꝙ oĩa ueniunt in libello, de quibus nõ eſt actũ ne ueniant,
ꝯcor. ff. de dolo. l. elegãter. ff. de uer. obl. l. qcqd. Dic in gñalib9,
& vniuerſis iudicijs ueniunt oĩa, & in his procedit rl̃a. In ſin-
gularibus iudicijs veniunt adhuc oĩa. vt l. ędiles. §. itẽ ſciendũ.
ff. de ædil. edic. In ſtricti iuris ſi libellus eſt gñalis, & non petit̃
ſpecificari, oĩa ueniunt, ut l. fin. C. de anna. excep. Si eſt ſpecia-
lis, ueniunt illa tm̃, de quibus eſt factum. Ex hoc no. ꝙ libell9
eſt lati uel ſtricti iuris ſm nãm actionis ĩ iudicio deductę. Tu
dic, & hoc eſt de mente gl. omnia ueniũt in iudicio, quæ ſunt
proportianabilia nãę actionis in iudicium deductæ annexa,
uel illis accidẽtia. Illa autem, quæ ſunt omnino extranea ab
actione, & uerbis libelli, talia non veniunt: ſufficit tñ ꝙ quo-
quo mõ trahibilia ſint ad uerba libelli, ẽt ſm latiſſimã, & im
ꝓpriã ſignificationẽ, ut no. in l. ſed & ſi poſſeſſori. §. fi. ff. de iu-
reiu. & dixi in c. examinata. de iudi. Per hoc dñt Doc. ꝙ libel-
lo imperſonali poteſt ſequi ſñĩa ſuper hypotheca, C. de p̃ſcr.
xxx. ann. l. cum notiſſimi. quia illa eſt ad perſonalem acceſſo-
ria, ut ibi. Sic ẽt dicit Butr. in l. ſolemus. ff. de iud. vñ uerba hęc
extracta ſunt. Per hoc dicit Bar. in l. ſolemus. ꝙ q̃q̃ libellus det̃
coram arbitro, uel in actione ſtricti iuris, nihilominus latè in
terpretabitur, quantum capit commiſſum & uerba, & quan-
tum etiam capit actio, quia naturam actionis libellus intelli-
git, ut eſt dictum. ¶ Opp. innuit in libello tantum contineri, &
ſuper eo ſententiari poſſe qđ eſt in libello comprehenſum: ꝯ̃,
Inſti. de actio. §. ſi iurans. cum ſim. Sol. ꝯ̃rium colligitur ex di-
ctis, an ſint oĩno ꝯiuncta, uel extranea, ut eſt dictũ, uel propor
tionabilia naturæ actionis. Inquantũ autẽ gl. ponit hic petitio
nem hæreditatis ſub gñali actione, male dicit, quia imo vni-
uerſalis

uerſalis eſt: de quo de lib. obl. c. j. de off. or. coquerēte. ꝑ Innoc.
Idē Io. And. in addi. Spe. in ti. de act. & peti. §. j. ver. & no. in 13.
47 col. ¶ † Opp. ꝙ ↄſuetudo inducat̃ ex tribus vicibus, C. de epiſc.
aud. in l. 3. Dic, ꝙ non inducit cōſuetudinē, niſi in criminalibꝰ,
ſm gl. Cōſtituit tñ quē in quaſi poſſeſſione, in qua defendit̃,
donec ſequat̃ ↄ̃ eũ ſnĩa, xv. alias xviij. q. ij. ſeruitiũ. vt lite pēd.
c. j. Tu dic, ꝙ nō īducit ↄſuetudinē preſcriptā. Sed de hoc dic
48 vt dixi de cōſue. c. fi. ¶ † Opp. ꝙ nō quęrat̃ ius eligendi cōi tp̃e,
ſed exigatur tp̃s duplicatũ, cum nō habeat cām cōtinuam, ff.
49 quemad. ſer. amit. l. ſi conſtituta. † Sol. Dicit gl. illud non ꝓce-
dere de iure canonico: alleg. de præſcrip. de quarta. Cōtrariũ
hoc ſoluit̃ ꝑ Inn. de p̃ſcri. de quarta. per eũ, & Io. And. de elec.
Cumana. & aliquid ꝑ Io. xiij. q. ij. in ſumma. vbi dicit, ꝙ ſufficit
ius, & cām eſſe ↄtinuā, licèt nō ſit ↄtinuus actus, per l. foramē.
ff. de ſer. vrb. præd. Vera ſolutio eſt, ꝙ ↄ̃ria loquunt̃ in ſeruitu-
tibus a re rei debitis, in quibus cũ res nō hēant animũ diſcō
tinuum, actu operat̃: qa ibi nō datur animi ↄtinuatio, cũ non
habeant res animũ. Secus in iuribus p̃ſonæ in rebus debitis,
vt hic: qa ibi aīo ↄtinuat̃ poſſeſſio, vt no. in l. 2. C. de ſerui. vbi ꝑ
Cy. & Pe. in l. ſeruitutes. ff. de ſerui. & Bar. in l. iuſto. §. non mu-
50 tat. ff. de vſuc. ¶ † Opp. innuit̃, ſi foret p̃ſcripta, hunc obtinere
op. in p̃ſcriptione vel ↄſuetudine debet allegari titulus, ĩ. de
p̃ſcri. ſi diligenti. de deci. dudum. Sol. Glo. dicit, i. ꝙ ſpeciale eſt
in his incorporalibus, in quibus patiētia hr̃ in loco tit. Pōt ſic
intelligi gl. ꝙ ī incorporalibus poſſeſſio hr̃i nō pōt, niſi patiēs
patiat̃ vtentē vti vt pro iure ſuo, & vtens ēt vtatur ꝓ iure ſuo,
vt l. j. §. interdictũ. ff. de iti. actuq; pri. & l. j. & ij. C. de ſer. Hoc āt
eo ꝙ vtatur vt pro iure ſuo, habet titulum putatiuũ, qui ſuffi
cit ad p̃ſcriptionē, l. Celſus. ff. de vſuca. ff. ꝓ empt. l. vulgo. Non
placet hoc, quia poſſeſſio pōt hr̃i ex vſu pro iure ſuo, licet non
putet ſe ius hr̃e, vt dixi ſuper litera. Item cum in vſucapione
exigat̃ bona fides, res corporales ſola bona fide p̃ſcriberētur:
qa is dr̃ bonę fidei poſſeſſor, qui poſſidet cognitione dñi, C. de
furt. apud antiquos. Et hoc eſt falſum: oportet ergo, ꝙ vt præ-
ſcribat, putet ſe dñm aliquo ſingulari titulo putatiuo: & cā
hęc putandi in ſpecie p̃cedēdi reſpectu alicuius ſingularis titu
li non procedit, niſi aliter ſaluet̃. Scd̃o ſoluit gl. ſpeciale eſſe in
p̃ſcriptione iuriũ incorporaliũ, in quibus non eſt neceſſe alle
gare titulũ, vt patet in l. ſi qs diuturno. ff. ſi ſer. ven. hoc eſt ↄ̃ iu
ra ſupra allegata. Gl. ꝓ ſol. remittit ibi. Obſtabat ēt de p̃ſc. c. j.
lib. vj. vbi titulus exigit̃, qñ p̃ſcriptio eſt ↄ̃ iura, vt eſt hic. Poteſt
primo dici, ꝙ hæc dec. eſt correcta. Vel ſcd̃o, quia hic titulum
allegabāt. Vel iij. ex toto p̃ſcribere ius eligendi ↄ̃ capl̃m eſt ↄ̃
ius cōe: & tunc exigit̃ titulus: ſed præſcribere ius intereſſendi
electioni hoc nō eſt ↄ̃ ius cōe, ſed p̃ter ius, vel ſm ius, lxiij. diſt.
obeuntibus. Ideo talis p̃ſcriptio ꝓcedit ſine tit. Hæc nō eſt bo-
na, quia ſaltē eſt p̃ſcriptio ↄ̃ p̃ſcribētē, quo caſu exigit̃ titulus,
vt d. c. j. Quarto, qa ceſſat hoc ar. a ↄ̃rio ſenſu: quia ↄ̃riũ reperi
tur in iure ſtatutũ, de elec. publicati. no. & de fo. cōp. c. ſignifi
caſti. C. de condi. inſer. l. j. q. d. ꝙ idē foret, ſi eſſet ꝓbata ↄſuetu
do. Hoſ. dicit, ꝙ refert an deducat̃ vſus, vt ↄſuetudo ad ſeruitu
tē q̃rēdā, & nō exigit̃ cā, ſed vſus hr̃ loco tit. vel cāę, ꝑ l. ſi qs diu
turno. an adducat̃ vſus ad q̃rendũ cenſum, & exigit̃ titulus, vt
de cēſi. peruenit. Rō, qa hō ſine cā alteri nō obligatur, Inſt. de
obli. in prin. Sed res plerunq; cōceditur occupāti ad ſeruitiũ
hominis facta, ff. de vſuris. in pecudũ. Et ſic facilius acq̃rit̃ ius
in ea, q̃ in hoīe: vñ ſi nihil teneo a te, non debeo tibi cēſum, ni
ſi aliud ꝓbes. De quo ĩ. de cēſi. q̃to. & c. peruenit. Secũda ſol.
tollit̃ ex his, q̃ no. per Hoſt. in c. Cumana. quod refert, an de-
ducat̃ vt ↄſuetudo, & non exigitur titulus: an vt præſcriptio, &
exigit̃, vt ibi, c. j. & ſi dicat̃, hæc nō eſt ↄſuetudo, ſed p̃ſcriptio, vt
patet ꝑ Inn. in c. dilecto. de offi. ord. & quod no. in c. fi. de ↄſue.
Rñdet̃, ꝙ cum agat̃ de quærendo iure reſpectu dignitatis, qđ
alr̃ q̃ri nō pōt, vt no. in c. ↄſtitutus. s̃. de elect. Hoc ius eſt vt pa-
tet, & ſic eſt ↄſuetudo: ſed ꝓut ibi dixi, ſ. in d. c. fi. hoc non pōt
eſſe, niſi præſcriptio, quia ius actiue eſt ad commodũ certæ ꝑ-
ſonę, vel loci: & prout paſſiue p̃iudicat̃, eſt ad incōmodũ cer-
tarũ p̃ſonarũ: vnde nō vr̃ ꝙ ſit ↄſuetudo, ſed p̃ſcriptio. Item &
ↄſuetudo ↄ̃ ius exigit cām, ſicut p̃ſcriptio titulũ, vt dixit hic no
51 tabilr̃ gl. ¶ † Hic ſunt duo vidēda. Primũ, an poſſit p̃ſcribi ius
eligendi in eccleſia. Scd̃o, an cōi tp̃e. Ad primum qdā dñt hoc
nō præſcriptibile: & hoc tenet Io. An. & Vin. qa tale ius nō p̃t,
niſi ex priuilegio cōpetere: alia aũt impręſcriptibilia ſunt, 93.
diſt. illud. Io. dixit hic præſcribi poſſe etiam per laicũ, de iure
pā. nobis. Alij ꝙ nō laicis, ſed clericis. Dic, ꝙ ē p̃ſcriptibile ius
præſentandi etiā a laico, prout hr̃ in dicta decre. a nobis. qui-
nimmo & vnde ius præſentandi, vt no. de elec. querelam. & c.
Meſſana. Ius autem eligendi nō, quia ꝑ illud initiat̃ matrimo-
niũ, vt in c. meſſana. & c. ſacroſancta. & no. Inn. eo. ti. qđ ſicut.
Ad ſm autem quid dicendũ, veritates ſunt ex ſolutionibus ad
ↄ̃ria. Reperio ēt in ſolutionibus ↄ̃rij modernos vacillaſſe, & vl
tra vij. ſo. s̃. poſitas, Alij ſoluunt, ꝙ in his, q̃ ſunt modici præiu-
dicij, nō exigit̃ titulus, etiā in quātũ p̃ſcribitur ↄ̃ ius, vt l. ſi quis
diuturno. In his aũt, quę grauis præiudicij ſunt, titulus exigit̃:

nam ꝙ quis interſit electioni, non eſt graue præiudicium: ſed
ꝙ ius decimandi colligat, & acq̃rat, vel funerādi, hæc ſunt grā-
dis p̃iudicij. Ad hoc qđ no. in l. j. in fine. ff. de aqua plu. ar. Secũ
dũ hanc ſi leuis cēſus ageret̃ quæri, vel leuis decima, hoc eſſet
abſq; titu. p̃ſcriptibile: qđ negat decre. j. Itē cā, ꝑꝑ quam nō p̃-
ſcribit̃ ↄ̃ ius, eſt, qa iniuſta præſumit̃ poſſeſſio, vt patet in d. c. j.
Hæc rō concludit, ſiue agat̃ de leui, ſiue de graui. Igit̃ non ꝓ-
cedit præſcriptio. Reiecta hac diſtinctione, ideo quidam alij
moderni dñt, ꝙ in iuribus, in quibus poteſtas trāsferendi pen-
det a poteſtate eorũ, ex quorum patientia hr̃ poſſeſſio, in illis
nō exigit̃ titulus, vt in participatione iuris eligēdi, de elect. cũ
Vinton. qa ex ſola patientia hr̃ titulus. In his aũt, in quibus ex
patientia non hr̃ titulus, vt quia nō pendet a p̃tāte eorum, ex
quorũ pati acquirit̃ poſſeſſio transferre ius, tunc nō p̃ſcribe
tur cōi tp̃e, niſi alius det̃ extrinſecus titulus. Iſta fuit, vt audio,
antiqua ſol̃o Pau. de Liaz. vt recitat hic Io. de Lig. & fuit mea
primo anno, in quo legi in decr. ſed nō eſt perfecta. Primo, qa
ex hac ſequeret̃, ꝙ ſi mulier pateret̃ virũ tenere bona eius lo-
co dotis, ꝙ ex hoc acq̃reret vir titulo dotis illa bona, ↄ̃ id, qđ
diſputat Bar. in q. illa, mulier hñs patrimonium. de qua dicā
ĩ. de cenſi. peruenit. Item quia licet ex pati canonicorũ poſſit
participari ius eligēdi pro vna vice vel duabus vicibus, ius tñ
ipſum conſtituere non pendet a p̃tāte canonicorũ, vt in per-
petuũ participet̃ abſq; ſolennitate debita, vt ↄſenſu ep̃i: quia
ex hoc alienat̃ ius eccleſiæ. Et hoc no. Cōpo. de elect. conſtitu
tus. vbi vr̃ caſus, ꝙ poſſeſſio non iuſtificat̃ ſine titulo, & iuſto:
nec quis admittitur, niſi iuſtificet ex titulo. Dic ergo, in his, q̃
ſunt grauis præiudicij, ſiue ↄ̃ ius, ſiue ſm ius, ſꝑ exigit̃ titulus,
nec ſufficit quaſi poſſeſſio, vel poſſeſſio cum patiētia: qa in ta-
libus patientia nō eſt loco tituli, ff. de vſuc. l. Celſus. & ſufficit
verus, vel putatiuus, tam ab aliquo putatiuo titulo ſp̃āli tra-
hēte originē, & a iuſta cā: non aũt ſufficit, ꝙ putet rē ſuā eſſe,
vel ius ſimpl̃r, niſi hēat ſpecificā cām hoc putandi. In his aũt,
q̃ ſunt leuis pręiudicij, ſi ex patiētia eius, a quo hr̃ poſſeſſio, eo
ſolo iuſtificat̃ poſſeſſio, & ↄ̃ eam tollitur præſumptio iniuſti-
tiæ, tunc adhuc ꝓcedit p̃ſumptio abſq; titulo, ſiue p̃ſcribatur
ↄ̃ ius, ſiue ſm ius, vt hic: quia cā ꝑꝑ quā non p̃ſcribit̃ abſq; titu
lo, qñ poſſeſſio nō hēt reſiſtētiā iuris, eſt, qa poſſeſſio eſt iniu-
ſta: niſi ergo aliter iuſtificet̃ titulus, non procedit p̃ſcriptio, q̃
ēt in iuribus, & quæ ſunt modici præiudicij non procedit ex
iniuſta poſſeſſione. Vbi ergo patientia iuſtificat poſſeſſionē,
ꝓcedit p̃ſcriptio, vt hic patet. Duo ergo hic concurrunt, quare
hic p̃ſcribat̃ cōi tp̃e modicitas pręiudicij, & qa ex pati iuſtifi-
cat̃ poſſeſſio, q̃q̃ nō pendeat a poteſtate eorũ ꝑpetuo ius trāſ-
ferri. Hoc voluit dicere hic gl. ꝙ patiētia hr̃ loco tituli, i. iuſtifi
cat poſſeſſionē ſicut titulus. Et ex hoc patet, ꝙ ſi agitur quæri
totũ ius eligendi ↄ̃ ius cōe, ꝙ non procedit p̃ſcriptio abſq; tit.
qa agitur de graui præiudicio. Non obſtat ſi dicatur, ꝙ ex ſolo
pati nō iuſtificatur poſſeſſio intereſſendi electioni: quia non
pendet a p̃tāte canonicorũ transferre hoc ius vt perpetuũ, vt
no. de elect. conſtitutus. Cum ergo non poſſint transferre, nō
p̃nt dare titulũ. Et ſi putet ſe qs ex hoc iuſte poſſidere, erat in
iure, & iure reſiſtente, & ſic non eſt in bona fide, de reg. iur. ea,
q̃. lib. vj. C. de iu. fiſci. l. prohibitũ. lib. x. Dic, ꝙ licet non pēdeat
a poteſtate eorũ transferre proprietatē, vt in perpetuũ pendet
ab eorũ poteſtate transferre poſſeſſionē, cum poſſint partici-
pare, & ex eorũ pati, iuncta temporis continuatione longa iu
ſtificatur poſſeſſio, vt no. de in integ. reſt. c. ij. vnde data conti-
nuatione vſq; ad legitimũ tp̃s, retro iuſta præſumitur: & ſic
perfecta eſt pręſcriptio. Nec ob. ſecundum hoc, idem dicetur
in cenſu, & dicimus. Rñdeo, ꝙ hoc non procedit in his quæ
ſunt grandis præiudicij, vt ibi. Non ob. s̃. de elec. cōſtitutus. vbi
ex hoc ſolo, quod per patientiam habeant canonicorum vel
cōuentus, non iuſtificatur poſſeſſio, imo iniuſta præſumitur,
niſi aliter titulus oſtendatur: & ſi oſtenditur, etiam iniuſtus re
leuat, quia ibi non erant abbates illi in poſſeſſione, ſecun-
dum vnam opi. glo. ibi. Item dato ꝙ eſſent in poſſeſſione, ibi
erat recens poſſeſſio, quæ iniuſta præſumitur, niſi aliter iuſtifi
cetur, vt ibi, & no. Inn. de reſti. in inte. c. j. in gl. per monachos.
iuxta fi. hic qñ antiqua eſt, quæ vna cum patientia, & quia de
modico agitur pręiudicio: & excōicatio tp̃is longinquita-
te iuſta præſumitur, niſi aliter probetur. In his ergo iuribus ſic
poteſt concludi: Quædam ſunt, in quibus lex reſiſtit, vel præ-
ſumit, ſeu ius cōmune, & poſſeſſionē iuſtificat omni caſu: &
non procedit pręſcriptio nec cum titulo, nec abſq;, de præſcr.
cauſam. Quædam ſunt, in quibus ius commune reſiſtit, vel p̃-
ſumitur non omni reſpectu, ſed cōiter, & certo caſu aſſiſtit: &
nō præſcribitur, niſi probetur caſus ille, & ſic ſpecialis cauſa,
& titulus, quo poſſeſſio iuſtificat̃, vt in cenſu, decimis, & ſimi-
libus, de reſti. ſpol. ad decimas. lib. vj. Quædam ſunt, in quibus
ius cōe reſiſtit, vel præſumit, ſi tamen detur patientia eius, a
quo hr̃ poſſeſſio, iuſtificatur ex poſſeſſionis longinquitate iũ-
cta patiētia, & præſcribitur abſq; titulo, vt hic. Quædam ſunt,
in quibus ius poſſeſſioni nō reſiſtit ea data, licet non apparēte
poſſeſſione,

poſſeſſione, ius vel poſſeſſionem non præſumat,ea tñ data eā
non iuſtificat:quia iuſtificatur ex ſolo pati,ēt in momētaneo
eius a quo habetur poſſeſſio:& tunc præſcribitur abſq; tit.vt
l.ſi quis diuturno.ff.ſi ſer.ven.de quo dicam in d.c.ſi diligenti.
Pet.glo.oppo.ꝙ non præſcribatur ſeruitus,quia non eſt in bo
nis,nec extra bona: & ſic appropriabilis nō eſt, ergo nec præ-
ſcriptibilis, ff.de vſuca.l. præſcriptio. patet in l.j.ff.de vſuf.leg.
Glo.non ſoluit.Io.And.remittit ad l.ſeruitutes.ff.de ſerui. Tu
dic,ꝙ id, quod dicitur ꝙ non eſt in bonis, eſt verum certo re-
ſpectu,ſed non vniformiter,vt not.in d.l.j.nam in bonis eſt,ex
quo pro ea competit actio, & exceptio,ff.de acquir.re. do.l.rē
52 in bonis.¶†Vltima glo.allegat cōcor.ad illam regulam, acto-
re non probante: & dicit Vin.illam regulam non procedere
litigatoribus præſentibus: ſecus ſi alter abſit non contracto
hermodicio,id eſt, deſerto iudicio ante litis conteſt.de iudic.
properandum.§.ſi autem reus.Sed de hoc dicetur infra de do
lo.cauſam,quę.

SVMMARIVM.

1 *Petitorio & poſſeſſorio accumulato ab vna parte, poteſt ab altera parte petitorium accumulari.*
2 *Poſſeſſorio & petitorio ſimul accumulato, quomodo iudex ſuper illis procedat.*
3 *Poſſeſſorij effectum, vel ſententiam ſuper poſſeſſorio non impedit probatio defectus proprietatis.*
4 *Non omnis talis eſſe reputatur, qui ſe pro tali gerit.*
5 *Poſſeſſorio agēdi videtur quis poteſtatem habere, eo quòd confirmatus eſt, quaſi ex confirmatione nactus ſit poſſeſſionem.nu.8.*
6 *Poſſeſſorio agens in beneficialibus obtinet, eo quòd ſe probat eiectum.*
7 *Poſſeſſio apta concludi poteſt ad partum poſſeſſorij abſque canonica inſtitutione.*
8 *Electus confirmatus, tamen eiectus quando poſſit agere poſſeſſorio pro iure electionis confirmatæ, qua ſpoliatus eſt.*
9 *Prælatus quomodo adepta poſſeſſione prælaturæ agere poſſit nomine proprio poſſeſſorio pro rebus eccleſię abbatis.*
10 *Poſſeſſorio agens nomine proprio, vel alterius, an arctetur ad probandum titulum.*
11 *Reſtitutio non conceditur ex re, qua vitioſè quis eſt conſequutus.*
12 *Confirmatio nullum ius tribuit electo ex non canonica electione.*
13 *Reſtitutionis remedium prodeſt ſpoliato impetranti, vt ſpoliator teneatur ad fructuum reſtitutionem.*
14 *Alimenta recipit pupillus ab hærede ſcripto, qui appellauerat vſque ad finem litis motæ ratione teſtamenti inofficioſi.*
15 *Poſſeſſor momentaneus, etiam iuris eligendi, vel conferendi, non valide eligit, vel confert.*
16 *Petitorium & poſſeſſorium in cauſa recuperandæ quando videantur incōpaſſibilia, vt cumulari ſimul in iudicio nequeant.*
17 *Iudex etiam eccleſiaſticus de quibus rebus videatur ipſo iure incompetens.*

CAP. IIII.

CVm ſuper. Idē dicit quod proxi. Prima de-
ciſio narrat factum. Secūda dif-
finit. Et primo poſſeſſorium, ſecundo petitorium,
1 ibi, verū. ¶†No.j.ꝙ accumulato petitorio & poſ-
ſeſſorio ab vna parte, ab altera poteſt petitoriū ac-
cumulari:& tunc poſſeſſorij pendentia non facit ſilere petito
rium:& ſic ſuper eodem iure poſſibilis eſt accumulatio,& cō
curſus petitorij & poſſeſſorij ab vna parte, & petitorij ab alte-
2 ra.¶†Nota practicam procedendi ſuper petitorio & poſſeſſo
rio inſimul accumulato: quia prius terminatur poſſeſſoriū,
3 ſecundo petitorium.¶†Nota,ꝙ vbi in eadem inſtantia ſimul
conſtat de poſſeſſorio,& proprietatis defectu, probatio defe-
ctus proprietatis, ex quo aliud non opponitur, non impedit
4 ſententiam ſuper poſſeſſorio,nec poſſeſſorij effectum. ¶†No
ta,ꝙ non ſequitur, quis gerit ſe pro electo, ergo vere eſt ele-
ctus. Nec ſequitur,hic gerit ſe pro prælato, ergo eſt prælatus.
5 ¶Not.illam regulam,de qua re iudex &c.¶†No.argu.pro eo
ꝙ quis eſt confirmatus, habere vr̄ poteſtatē agendi poſſeſſo-
6 rio,quaſi ex confirmatione nactus ſit poſſeſſionem. ¶†Nota
agentem poſſeſſorio in beneficialibus obtinete, eo ꝙ ſe pro-
bat eiectum, licèt non probet eijcientem poſſidere,vel ſe eie-
7 ctum a poſſidente.¶†No.hic apertum,ꝙ cōcludi poteſt poſ-
ſeſſio apta ad partum poſſeſſorij abſque canonica inſtitutio-
ne, & ſic abſque vera proprietate tituli: oportet tñ ꝙ habeat
bñficium authoritate ſuperioris,& ſic oportet ꝙ poſſeſſio co-
loret patientia ſuperioris, & titulo extrinſece colorato.¶No-
ta practicam poſſeſſorij,vt decernat reſtituendum:& ſic vide-
8 tur ꝙ hæc verba ſint apta ad reſtitutionē poſſeſſionis. ¶†Ve-
nio ad dicta Doct.Oppo.ꝙ electus eo ꝙ confirmatus,non agit
poſſeſſorio eiectus, quia ſolo titulo non acquiritur poſſeſſio,
ff.de acq.poſ.l. cum hæredem. & l.ſi ex ſtipulatione.Sol.Fatet
Inno.ꝙ ſola confirmatione non acquiritur poſſeſſio, vt ff.de
acq.poſ.l,cum hæredes.Vnde intelligendum eſt,ꝙ hic poſſeſ-
ſionem apprehendit, vel aliter fuerit tradita: licèt enim con-
firmatione conſequatur licentiam ingrediendi, vt no.de ele.
tranſmiſſam.non tñ conſequitur poſſeſſionem.Itē no.Archi,
xcij.diſt.ſi qui. & an ſola cōfirmatione illum poſſit acquirere
an vltra hoc exigatur inſtallatio: tangi, hic Inno.dixi de elect.
9 trāſmiſſam.& no.Dy.in rľa,poſſeſſor.de reg.iu.lib.6.† Sed ob-
uiat prædictis, quia tutor ante adeptam poſſeſſionē bonorū
pupilli pupillo ſpoliato,agere poteſt nomine pupilli poſſeſſo
rio: ſic ergo & prælatus.Solu. Dicit Inn.ſi prælatus vult agere
poſſeſſorio reſpectu corporis beneficij,& reſpectu tituli bene-
ficij,tunc anteq̄ adeptus ſit poſſeſſionē bñficij,agere non pōt:
adepta aūt poſſeſſione bñficij agere pt̄, & proprio noīe,ſi ſpo-
liatˉ & petitorio,& poſſeſſorio: & ex hoc obtinebit vt reſtituatˉ
ad ſtatum priſtinū,& liberā adminiſtrationē ipſius epatus, vel
prælaturæ,ſi eā liberā hēat,vt hic,& ĩ.de reſti.ſpo.Piſanis.& c.
olim.ij.& de app.bonæ memoriæ.ſi vnus liberam habeat,cō-
ſequetˉ vnus liberam: & tunc incidenter reſtituetˉ ad res,quas
ꝑdidit ſpoliatione poſſeſſionis adminiſtrationis bñficij, ff.de
vi,& vi ar.l.j.§.q.vi, & §.ſi fundus. Nam dato ēt ꝙ illas nondū
apprehenderit,vel non poſſideat,vel ſi poſſideat,nō poſſideat
noīe ꝓprio,vt ĩ.dicetˉ.Sed ſi noīe eccleſię,dato ꝙ ſit cōfirmatꝰ,
nō tñ datur interdictum, quia principaľr interdictū intētatū
ꝓ reſtōne quaſi poſſeſſionis adminiſtrandi extēditˉ, vt libere
poſſit res adminiſtrare:& extēdetˉ interdictū acceſſoriè,non ſo
lū ad res poſſeſſiuas,ſed ēt nō poſſeſſiuas,in q̄bus ꝑdidit facul
tatē adminiſtrandi, ſicut ꝓcedente ſpoliatione domus exten-
dit ad res detētas,cōmodatas, vel depoſitas inde ablatas,ff.de
vi,& vi ar.l.j.in prin. & §.quod aūt. Licèt eñ pro eis nō daretˉ
interdictum principaľr, q̄a illa nō poſſidet ciuiľr vel nāľr,ſed
detinet,tñ acceſſorie veniunt. Nam principaľr interdictū cō-
petit ꝓ recuperando ſtatu ſuo, vel ſaltem iudicis offm̄:& po-
terit fundare libellū noīe ꝓprio,& venient res eccleſię in reſti
tutione incidēter. Ad hoc l.j.§.deijcitˉ aūt.& §.interdictū aūt.
& l.j.§.rectiſſime.& §.ex die. & §.merito.ſic & interdictum da
tur ꝓ fructibus,dānis,& expenſis,ĩ.ti.j.grauis.de appell.bonę.
Nō ob.ſi dicatur,ꝙ non interſit p̄lati noīe ꝓprio,cū nō poſſi-
deat: & interdictū non datur, niſi interſit,ff.de vi,& vi ar.l.in-
terdictū:q̄a interdictum vel offm̄ iudicis cōpetit ad rē ablatā,
vel eius æſtimationē: & idem de iudicis offō, ēt ſi non interſit
eius,l.j.§.quod aūt.ff.de vi, & vi ar.nam ad rem locatam agitˉ
interdicto, & venit æſtimatio rei, tñ reſpectu rei non intereſt
locationis,quia non eſt propria,ff.loca.l.ſi plures.§.vis maior.
ff.locati.l.q mercedē.& l.ſeq. Itē pōt dici,ꝙ p̄lati interſit rōne
adminiſtrationis,quam habet,& diſpenſationis,xij.q.ij.epſ.&
quia fructus ſuſtentatur,vt no.de pecu.cle.c.fi.vnde compe it
ei interdictum,ſicut vſufructuario, ff.de vi,& vi ar.l.j.§.quādo
vi.l.ſi plurium.§.deiectum. & l.ſequen. Quandoq; agere vult
prælatus principaliter ad reſtitutionem rerum eccleſiæ:& tūc
eſt videndum hic,cuius res eccleſiæ dicantur,& an prēlatus il
las poſſidere dicatur, vel quis.Dicit Inno.ꝙ prælatus non hētˉ
dominium rerum eccleſiæ,ſed Chriſtus,de quo per gl.de ver.
ſig.cum cauſa Carpē. & ſi reperiatur in iure, ꝙ talia bona ſint
prælatorum,vel clericorum,illud verum quo ad adminiſtra-
tionem,& diſtributionem,ſeu diſpenſationem;pauperum ve
ro ſunt quo ad ſuſtētationem,no.xvj.q.j. quoniam quicquid.
Non ergo debet dici patrimonium proprium, quod eſt cōe,
de præben. c.3. & talis adminiſtratio ob cōmodiorem admi-
niſtrationem diuiſa eſt per eccleſias diuerſorum locorum au
thoritate ſummorum pontificum: & epis,& alijs prælatis cō-
ceſſa eſt adminiſtratio, xij.q.j.videntes.& c. epiſcopo præcipi-
mus. per quæ dicit ꝙ ſi moriatˉ prælatus, & omnes clerici in
eccleſia,dominium illorum non vacat:quia Chriſtus nō mo
ritur, nec poteſt eccleſia deficere. Vnde proprietas,& poſſeſ-
ſio remanet penes Chriſtum,qui viuit in æternum: vel penes
eccleſiam ſingularem,vel vniuerſalem,quæ nunquam mori-
tur,nec vnquam eſt nulla,xix.q.2.c.fi.& xij.qō.2.liberti.Vnde
non deficit hæres eccleſiæ, in lib.feu.de fruc.ali.c.ſi cliētulus.
Per quæ concludit Hoſtien. hic diſpenſationes conceſſas ſuꝑ
beneficiorum multitudine fore odioſas, cum valde iniquū
& iniuſtū ſit, cum inuiti eſuriant forte meliores: nam æqua
debet eſſe diſtrubutio, de conſtitu.cum omnes. quamquam
epiſcopi noſtri tēporis oīa ſibi approprietˉ,93.di.diaconi.¶Ad
primum ergo propoſitum dicendum, ꝙ pro tali non poteſt
nec poſſeſſorio agere,nec petitorio proprio nomine:& ſi vult
agere nomine eccleſiæ, poteſt pro rebus ablatis, etiam ante
quā eſſet prælatus,ſicut agit tutor pro rebus pupilli, ante quā
ſit tutor: quia dato ꝙ illa non poſſideat, eccleſia poſſedit, cu-
ius nomine agitur. Et per hoc non ob.l.cum hæredes. de acq.
hæred.& procedit hic concluſio,ſiue dicas Chriſtum,ſiue prę
latum,ſiue eccleſiam vniuerſalem, ſiue particularem poſſide
re,ſiue epiſcopum,ſiue alium prælatum, ſiue Papam vicariū
Chriſti,ſemper tenendum eſt prælatum poſſe intentare actio
nes nomine eccleſiæ. Secus in hærede, antequā occupet poſ-
ſeſſionem,vt dicta l.cum hæredes.& hoc,q̄a agens hoc poſſeſ-
ſorio hētˉ ꝓbare duo,poſſeſſionē,& ſpoliationē,quā ꝓbare nō
pōt,ex quo nō apprehendit poſſeſſionē,ff.de vi,& vi arma.l.2.

§.interdictũ aũt.ĩ.ti.j.ex tranſmiſſa.& c.ex parte.ſm Inno. Suo
aũt noĩe nõ põt petere reſtõnẽ rerũ p̃latus, cũ non poſſideat.
Plus tñ ſibi placet,qđ no.ĩ.c.cũ in literis.ĩ. de reſti.ſpo.ibi not.
ꝙ res eccleſiæ poſſidet noĩe ꝓprio: qa æquiparat̃ viufructua-
rio,vel ſaltem vſuario.Sed qđ tenẽdũ de hoc, dixi in repetitio
ne c.fi.ĩ.eo.dic vt ibi:& vide Arch.de reſcrip.ſtatutũ.& qđ no.
de off.or.pñti.lib.vj. Per quæ dñt dñi de Rota,ſua concluſio-
ne xciij. ꝙ pro reſtõne quaſi poſſeſſionis penſionis ſubtractæ,
q̃ ſoluta eſt p̃deceſſoribus,põt agi poſſeſſorio a prælato,vel in
titulato in bñficio noĩe beneficij, dato ꝙ ipſe nunq̃ fuerit in
quaſi poſſeſſione percipiendi illud ius,vel penſionẽ,per no.in
c.in literis. Quod dñt verũ,qñ alter nõ poſſidet bñficiũ:aliàs
dato ꝙ eſſet proprietarius bñficij alter poſſeſſor, cum hoc ſit
colligere fructus,agere ad talẽ penſionẽ,& tales effectus,ſequi
tur,ꝙ poſſeſſorẽ ſic exigẽdo ſpoliaret, & ius ſibi diceret, qđ nõ
10 licèt,qđ me. cã extat.C.vnde vi.ſi qs in tãtã.†Nunquid autem
agens poſſeſſorio tali mõ arctet̃ ad ꝓbãdũ titulũ. Vr̃ ꝙ nõ,ꝑ l.
cogi.C.de peti.hære.& c.in literis. de reſti.ſpo. Concludit, qa
ſi agens poſſeſſorio hoc caſu non poſſideat,oportet ꝙ probet
titulum,vt no.de ele.trãſmiſſam.& arctatur ad ꝓbãdũ plene:
qa actor eſt,& nullã hẽt probationem ꝓ ſe,vt eccleſia,vt ĩ.eo.
c.j.& quia intereſt illorũ,ↄ̃ quos agitur:quia ſoluendo non li-
berantur, ſm Inn.de elec.nihil. ſi poſſidet,& eſt recens poſſeſ-
ſor, dñt idem:no.de conceſ.præben.quia cunctis.in glo.q̃ plu
res.ibi,nec ob.Et eſt ratio,quia ex tali recenti poſſeſſione non
præſumitur bona fides,nec iuſtus titulus:no.de in inte.reſti.c.
2.in gl.per monachos.ad fi. Idem ſi longo tp̃e poſſediſſet,vbi
aliqua præſumptio facit ↄ̃ eum,vt quia competitorem hẽt,&
litem ſuper bñficio patit̃,vt no.Inno.in d.c.quia cunctis.aliàs
ſufficit probare poſſeſſionem,ſm Inno.in c.tranſmiſſam.& c.
nihil.de elec. & not.de eo,q tur.or.re.innotuit.Sed nec eſt ne-
ceſſe,ꝙ ꝓbet̃ titulus.Ad hoc quod no.de p̃ſum. illud.ꝑ Inn.
Fatetur tñ ꝙ in caſibus,in quibus docemus de titulo,nõ reqri
tur ita arcta ꝓbatio, ſicut ſi principal̃r ageretur, ꝑ ea,quæ no.
Inno.de notorio,ĩ.de verb.ſig.veniens. de quo per eum ĩ.tit.j.
in literis.Per hæc dicit Spe.in tit.de pe.& poſ.§.j.ver. ſed pone
vacante.xij.col.ꝙ vacante eccleſia, ſi quis poſſeſſionem ſit in-
greſſus eccleſiæ,ſubſtitutus prælatus poteſt agere ↄ̃ eum tanq̃
ↄ̃ inuaſorem,quia poſſeſſio non eſt vacans,imo eccleſia poſſi
dere cenſetur.Ad hoc quod no.de proba. in præſentia.in d.§.
no.ꝙ licet:& in dicto ver.licet in tp̃alibus. ad hoc C.de epiſ.&
cleri.raptores.l.iubemus.§.ſi quando.C.de ſacroſanct.eccleſi.
11 ¶†Opp.ꝙ non reſtituatur,ex quo conſtat de defectu proprie-
tatis in iudicio,vt patet de fil. presby.c.conſtitutus. Sol.Dic,
ꝙ non reſtituitur:& ad literã dũ dicit hic,iuſtitia mediãte,&c.
dic,i.ſuaderet iuſtitia ꝙ reſtitueret̃ cum effectu, cũ poſſeſſio-
nẽ habuiſſet: niſi ↄſtitiſſet, ꝙ electio fuiſſet vitioſa, vt ſequit̃.
Vel ſuaſit iuſtitia, ꝙ reſtitueret̃ ſolo verbo,ſ̃.c. proxi.& ĩ.c.cũ
dilectus. Vel ↄ̃rium loquit̃, qñ fuit petitorium deductũ ꝑ viã
exceptionis,hic qñ per viã actionis, nõ tñ ꝙ reſtitutio eſt ver-
12 balis:& idẽ no.ſ̃.c.prox. ¶†Venio ad gl. Opp.ꝙ agere nõ poſ-
ſit cõfirmatus,qa cõfirmatio,non exiſtente canonica electio-
ne,nullum ius tribuit,vbi electio canonica nõ fuit,de elec.cũ
inter,& c.cũ dilectus. Gl.fatet̃ ↄ̃, ꝙ confirmatio nõ tribuit ius
in proprietate: ſi tñ poſtea ſpoliat̃, nacta iam poſſeſſione dẽt
reſtitui,q̃uis electio nõ fuerit canonica,vt hic patet. Io.de Li-
gna.dicit,ꝙ ꝑ confirmationem electionis minus canonicæ re
ſpectũ introductorũ a iure poſitiuo per Papam facta ex certa
ſcientia validatur, ſi per inferiorem non purgat̃, transfert tñ
onus ꝓbandi in excipientẽ, de accu.ſuper his.Operat̃ ẽt effe-
ctũ adminiſtrãdi,l.ij. ff.quod fal.tu.autho. operatur ẽt effectũ
validitatis ſcđæ electionis, prima nõ caſſata, de quo de exceſ.
p̃la.inter dilectos.de elect. auditis.& c. quod ſicut.& c.dilecti.
Io.de Lig.Item operatur effectũ tranſlationis poſſeſſionis, qa
ex minus iuſto titulo transfert̃ poſſeſſio, ff. de vſu.l.j.§.ſi iur.
13 ¶†Opp. ꝙ hæc reſtitutio ſit fruſtratoria,cum ex vna manu re-
ſtituatur,& ex altera ſibi poſſeſſio auferatur,ĩ.e.cum dilectus.
Fatetur gl.ꝙ hęc reſtitutio eſt ſuperuacua quo ad effectum,&
verbalis,& nihil operat̃,niſi ꝙ in hoc ſatisfit iuri,ff.de iud.l.de
qua re.ad hoc,ſ̃.eo.cũ eccleſia. vide ſimile in cle.j.de ſup.neg.
præla.Vel dic ſecundo, ꝙ quo ad fructus,quos percipit ſpolia
tor,& percipere potuit,proderit: quia obtinebit condemna-
tionẽ,& reſtitutionẽ fructuũ vſque ad tp̃s lit. conteſt.ſuper pe
titorio,ꝑpea quia ſibi ius dixit. Sed dubitat glo. nunquid ipſe
fructus ipſos retinebit,& an eo reſtituto ſi duraret in poſſeſſio
ne,illos reciperet.Gl.arg.ꝙ ſic,quia alimentorum cã non præ
iudicat veritati,ff.de his,qui ſunt ſui,vel alie.iu.l.ſi iudex.qua-
14 ſi dicat,licet nõ hẽat iuſtã cãm,alimẽtari tñ dẽt interim.† Sic
& pupillus ꝑꝑ inopiã percipit alimenta ab hærede ſcripto, q
appellauerat vſque ad finem litis, ff.de inoffi.teſt.l.ſi inſtituta.
alias ſuſpecta.§.de inofficioſo. In contrarium arguit gl. & de-
terminat:quia cum canonicum non habuerit ingreſſum,de-
bet reſtituere fructus, de præben. dilecto. de iure patro.cum
dilectus. quia quaſi intruſus eſt, q nihil commodi hr̃e debet,

ad hoc de reſti.ſpol.frequens.lib.vj.¶Nota etiam,dicit glo,ꝙ
fructus illi reſtituuntur eccleſiæ, a qua percepit. Vinc.dicit,
quòd interim habet alimenta, & paſcet̃ donec eijciatur, eo
ꝙ eſt plenarie reſtitutus. Io.tenet gl.alle. ꝙ cum ſtatim ſit re-
ceſſurus,non videtur reſtitutus: ſicut non videtur quis ſortiri
forum,ſi ſtatim eſt receſſurus,ff.de iudi.l. hæres abſens.in fin.
de verb.ſig.nam & ego. Non ob.l.de inofficioſo.quia ibi con-
currebãt plura.Primo præſumptio naturæ,ꝙ nõ fuerit ingra-
tus,& præſumptio ſñię pro ſe latę: nec hoc ſufficeret,niſi con
curreret inopia.Per quæ dicit Vinc.ꝙ ad prælationem ſic reſti
tutus non poſſet canonicos creare, cum in inſtãti ſit deiectus,
& ſñĩa lata ſtatim habebit effectum,ff.de pęnis.in ſeruorũ.§.j.
15 & l. qui vltro.ſecundum Vin. ¶†Nota bene, ꝙ momẽtaneus
poſſeſſor iuris eligendi,vel conferendi, non valide eligit, vel
confert.Sic limita ſ̃.eo.cum eccleſia.& ſimilia iura.Puto opi.
veram,vt faciat fructus,ſi habebat iuſtam cãm credendi ſe ca
nonice inſtitutum:alias non. Ioan.de Lig. tenet, ꝙ ſi in bona
fide eſt,fructus non tenet̃ reſtituere:vt quia electus eſt,vel con
firmatus per non habentem poteſtatem, qui illam credebat̃
habere,ſi non conſtat de bona fide, tunc in reſtitutione mo-
mentanea an interim alat̃,qõ modicũ hẽt dubium, ſi ſteterit
ita modicum in poſſeſſione: ſed ſi diu ſic,pendente lite, quia
eo reſtituto agit̃ ex officio, vt oſtendat titulum,an interim de
beat alimentari:dic ꝙ alimentabit̃, ſed poſtea conſtito de in-
iuſto titulo compelletur reſtituere quod accepit, niſi ſit,vt di
xi,in bona fide.Per q̃ decidit Collecta.ꝙ ſi pendente, expectã-
te,& appellãte ↄ̃ appellationẽ fiat collatio præbendæ vacãtis,
ꝙ inſtitutus per ep̃m teneat̃ ad reſtitutionem fructuũ: qa nõ
põt eſſe bonæ fidei poſſeſſor lite pendẽte: & hoc, quia hẽt idẽ
priuilegium qđ poſſeſſoriũ: imo maius litis pendẽtia,de app.
bonę.de maio.& obe.dilecti.de reſcrip. ex parte B.nam nulla
allegata ſpoliatione,ſi appellans probat ſe tunc poſſediſſe tp̃e
16 appellationis,reſtituitur, vt ibi. ¶†Glo.in verbo, petitorium,
opponit,ꝙ petitorium, & poſſeſſorium ſimul a diuerſa parte
non pñt accumulari:quia pendentia poſſeſſorij facit ſilere pe
titorium,vt patet ſ̃.de ord.cog.c.fi.Item quia poſſeſſorium in
tentans dicit ſe non poſſidere, & alium poſſidere:non põt er-
go per poſſeſſorem intentari petitorium,maxime cum poſſi-
denti non detur actio, de iud.examinata. Gl.ponit primũ in-
tellectũ, ꝙ fuit hic deductũ poſſeſſoriũ & petitoriũ ab vtraq;
parte. Hoc non placet in poſſeſſorio recuperandæ, quia ſolũ
vnus fuit hic ſpoliatus: & recuperandæ non datur nõ ſpolia-
to.Item agens poſſeſſorio dicit ſe non poſſidere,& eſt impoſſi
bile ꝙ ab vtroq; ſic vitet̃,qn ſurgat ↄ̃rietas. Iõ ſcđo dicit, ꝙ ab
vna parte fuit intẽtatũ petitoriũ & poſſeſſorium recuperãdę,
& ab alia petitoriũ & poſſeſſorium retinendæ: tunc iudicia
compaſſibilia ſunt, & non obſtat ↄ̃rietas.Item non obſtat, ꝙ
poſſidenti non detur petitoriũ:qa imo in rebus corporalibus,
qa cõpetit ad tuẽdã poſſeſſionem,vt no.in c.p̃cedẽti. Vel ter-
tio põt intelligi, ꝙ hic ab vna parte deductũ petitoriũ & poſ-
ſeſſoriũ actiue, & ab altera vtrũq; fuit deductũ defenſiue: iõ
ſuꝑ vtroq; ꝓnũtiat̃. Et dicit Io.de Lig. ꝙ hic eſt verus intelle-
17 ctus,ſm quẽ caſus debet poni.¶†Vltimo gl.colligit,ꝙ de qua
re iudex cognouit, &c. & ab ea excipit caſus. Fallit primo in
cã ep̃i criminali,vbi cognoſcit archiep̃s, vel conſilium prouin
ciale:& tñ non iudicat,iij.q.vj.quamuis. & idem in cauſa cri-
minali patritij,conſularis,& multorum ſimilium,C.vbi ſena.
vel cla.l.quoties. Secundo fallit in ſententia lata a ſuperiore,
de re iudic.de cætero. ſed ibi nec cognoſcit. Fallit in priuile-
gio ſedis apoſtolicæ,de iud.cum veniſſent. Fallit ſm gl. vbi ſo-
la cognitio eſt demandata, dic,vel pronuntiatio de conſenſu
partium,vt ſ̃.de reſcr.ex parte decani.Fallit etiam in inciden-
tibus quæſtionibus,de ord.cogni.c.j. Item cum propter appel
lationem,recuſationem,vel reuocationem pronuntiare non
poteſt minor iudex,qui cognouit,ĩ.de app.dilecti.& c.ſecũdo
requiris.& c.intimaſti.vt lit.pen.eccleſia.ij. Fallit etiam ſecun
dum Gof.de app.conſtitutus.el ij.

SVMMARIVM.

1 *De proprietate agens ante concluſionem in cauſa poſſeſſorio adipiſcendæ vel recuperandæ agere poteſt, poſt concluſionem vero & ante ſententiã non poteſt,niſi iuſta ſubſit cauſa.nu.9.*
2 *Libellus in poſſeſſorio abſque concluſione valet.*
3 *Euocatus ad iudicium non dicitur tractus in cauſa.*
4 *Actiones vbi agenti plures ſimul competunt, poteſt ipſe compelli, vt declaret,qua velit actione vti.nu.17.*
5 *Citatus ad vnam cauſam,ſi libellum datum ad aliam recipiat,vel illi reſpõdeat,poteſt ſententiari ſuper illo.*
6 *Interrogationes, quæ ad iudiciorum pręparationem fiunt, debent fieri ante litem conteſtatam.*
8 *Iudicium inchoans dicitur ſe committere rei dubiæ.*
9 *Delegatus, vt de proprietate cognoſcat, an videatur poſſe cognoſcere de poſſeſſione.*
10 *Poſſeſſorium adipiſcendæ & recuperandę quomodo poſſit accumulari pendente petitorio.*

11 Renun-

11 *Renuntiare,& concludere in cauſa,an differant inter ſe.*
13 *Concluſum quando videatur in cauſa.*
14 *Agens petitorio ſi poſtea accumulet poſſeſſorium ſuſpendendo petitorium, an debeat in expenſis condemnari ratione actionis mutatæ.*
15 *Agens poſſeſſorio an habebit inducias, ex quo primo habuit inducias, eo agente petitorio.*
17 *Poſſeſſor bonorum quis dicatur.*
18 *Interdictum quorum bono. vel Saluianum pro quibus rebus competat.*
19 *Actio poſſeſſorij, & petitorij, an poſſit in eadem inſtantia concludi pluries.*
20 *Poſſeſſorium ſi accumuletur cum petitorio, quid fiet de prima inſtantia ſuper petitorio.*
21 *Super inſtantia antiqua vel noua qualiter venire poſſit reus.*
22 *Sententia lata ſuper poſſeſſorio,an reus poſſit petere, ut ipſa poſſeſſio retractetur.*
23 *Petitorij inſtantia pendente in cauſa beneficiali,an ſuſpendat petitorium,ut procedi poſſit in poſſeſſorio.*
24 *Petitorio ſuſpenſo per intentationem poſſeſſorij ſi procedatur, & ſententietur in ſolo poſſeſſorio, & a ſententia appelletur, & committatur tota cauſa appellationis & negotij principalis, an partes poſſint redire ad petitorium.*
25 *Poſſeſſorium recuperandę & adipiſcendæ quod poſſit accumulari cum petitorio ante concluſionem in cauſa.*
26 *Poſſeſſorium retinendæ,& adipiſcendæ an poſſit accumulari cum petitorio.*
27 *Actio petitorij & poſſeſſorij poteſt ſimul accumulari.*
28 *Actio petitorij,& poſſeſſorij adipiſcendę,& recuperandę an poſſit quandoque accumulari,vbi non reſultat contrarietas.*
29 *Interdictum quare dicitur interdictum.*
30 *Spoliato probanti violentiam ſibi illatam ſuper poſſeſſorio, an ſibi debeat adiudicari proprietas,vbi petit reintegrari.*

CAP. V.

1 PAſtoralis. ¶†Qui agit de proprietate, ante concluſionem in cauſa poſſeſſorio adipiſcendæ vel recuperãdæ, agere poteſt, poſt concluſionem vero & ante ſententiam nõ poteſt, niſi iuſta cã ſubſit. Et ſunt duę partes principales. In prima cõſultatio. In ſecunda reſpõſio, ibi, cõſultationi. Secunda ſubdiuiditur in duas, quia primo ſubdiſtinguendo rñdendo diſtinguit an ſit, vel non ſit concluſum in cauſa. Scđm membrum proſequitur ibi, ſi uero. Prima pars tria facit: quia primo reſpondet ad primum diſtinctionis membrum. ſecũda ibi, tam legali. reſponſum probat. Tertium ibi, alijs. proteſtatur. In uerſi. ſi uero. ubi eſt ſcđa, & ſic etiam tria facit: quia primo reſpondet ſecundo membro reſponſionis cauſam inſerẽdo, ibi, ne lites. Secunda in uer. niſi. ponit caſum exemptum, quem ſtatim exemplificat ibi, puta. Tertio ibi, in his. generalẽ dat doctrinam. Nos habemus hic tria principalia dicta, cõſultationem, & reſponſionem, quando eſt concluſum in cauſa: tertio exceptionem cũ ſua moderatione. Examinemus quodlibet iſtorum per ſe. ¶Nota dicta dictorum primo gl. expediẽ-
2 do. ¶†Nota ſecundo, qđ procedit libellus in poſſeſſorio abſq; concluſione ibi, aſſerit ſe ſpoliatum, 4. q. 4. quia præſulatus. de
3 quo ĩ. titu. j. in literis. ¶† Nota tertio, quod quis dicitur trahere quem in cauſa, quem ipſe facit ad iudiciũ euocari. Quod nota pro declaratione capituli, ſi diligenti. de foro competen.
4 ¶†Nota quarto practicam, quòd vbi agenti poſſunt competere plures vię agendi, in ipſo principio ad partis petitionẽ interrogetur, quã actionẽ velit experiri. Et nota, quòd ſi iudicia cõpaſſibilia ſunt, licèt alterum eligat actor, per hoc excludit; qn alterum poſſit intentare, & accumulare ad diuerſum competens: & ſic talis facti electio, ubi actiones ſui natura electione
5 non tolluntur, non impedit accumulationem. ¶ † Nota argumen. quòd citato ad vnam cauſam poteſt dari libellus ſuper alia, & ualet iudicium, ſi reſpondet ad illam, licèt non fuerit citatus: quia ſufficit eum præſentem recipere libellum: Ad hoc quod nota. de elec. c. fi. li. 6. & l. in cauſæ. §. cauſa cognita. ff. de mino. quia dicitur cauſa cognita fieri, quod fit eo pręſen
6 te, uel citato. ¶†Nota, quòd interrogationes, quæ fiunt ad pręparationem iudiciorum, debent fieri ante litis conteſtationẽ:
7 de quo de interrog. actio. l. vbicunq;. ¶ †Oppo. quòd nõ debuerit interrogari ut eligeret, quia poterat vtrunq; accumulare, ut ſequitur: ergo non compellebatur eligere. Dicit Pau. ꝙ hic fecit concluſionem generalem, petendo reſtitutionẽ, vel rem reſtitui, uel iuſtitiam ſibi fieri, de ordin. cogn. c. 2. Vnde vt ſciretur, an intentaret poſſeſſorium, an petitoriũ, vel utrunq;, fuit interrogatus. Si enim utrunq; ſpecificaſſet, non fuiſſet interrogatus, ut eligeret. Et ſic habes practicam, quòd ubi libellus eſt generalis aptus comprehendere plures actiones, ad petitionem rei, poteſt interrogari actor, vt exprimat actiones, vel agendi cauſas, ex quibus uideatur quot, & quæ iudicia agat accumulare. Sic aliquando interrogatur reus, an uelit experiri, de iud. c. j. Nõ puto tamẽ, ꝙ alteram compelleretur eligere: & ſi eligat, ſibi nõ præiudicat, quin poſtea compaſſibile poſſit accumulare. Licèt Abbas no. contra, quòd is, cui competunt plures actiones, cogitur eligere. De quo remittit de iudi, dilecti. & in Spec. de acti. & pe. §. j. in prin. ſm Pau. de hoc de elec. querelam. eo. ti. ut quis duas. lib. 6. de tribu. qđ in hæredem. §. eligere. l. j. C. de fur. & per Dy. in regula, nullus pluribus. lib. 6.
8 per doct. in l. j. C. de fur. per Inno. de collu. deteg. c. fin. ¶† Quęro, quare dicit auſpicia. Reſpõdet, ꝙ ſicut olim inſpectu auiũ præcipuè conſiſtebant auguria, 26. q. 4. c. j. poſt prin. ſic augurio, & rei dubiæ ſe cõmittit, qui iudicium inchoat, cuius euentus eſt dubius, ſecundum Abb. ff. de pecu. l. qđ debetur. & dicit glo. ꝙ ſumuntur auſpicia pro exordijs litis, C. de excep. l. pe. cũ
9 ſimil. C. de ſatiſd. l. una. C. de fal. l. vbi. ¶†Oppo. cũ gl. 2. ꝙ non poſſit hic deducere quæſtionem proprietatis, C. ſi a non cõpe. iu. l. j. So. Gl. dicit, ſi utraq; cauſa eſt cõmiſſa, planum eſt: ſi cã ꝓprietatis eſt commiſſa, etiam cauſa poſſeſſionis commiſſa videtur: ſi cã eſt ſimpliciter cõmiſſa, & cauſa poſſeſſionis vr̃ cõmiſſa, ſm gl. & hæc, qa ꝯtinẽtia cauſæ diuidi nõ debet, ſ̃. c. j. & C. de iud. l. nulli. Si eſt datus ut cognoſcat de proprietate tãtũ, nõ põt cognoſcere de cauſa poſſeſſionis, ut l. ſi de poſſeſſione. C. ſi a nõ cõpe. iud. Idẽ Io. & Vin. alle. de ſeq. poſ. & fruc. c. j. & dicit addẽdũ, quod ibi no. ſuper gl. j. & pro hoc vr̃ vna reſponſio ad legem illam. Vel ibi delegans expreſſe prohibuit ne cognoſceret de poſſeſſione. Vel ibi non ualuit pronuntiatio ſuꝑ poſſeſſorio, non ex defectu iuriſdictionis, ſed ex defectu propoſitionis: quia non fuit datus libellus, niſi ſuper petitorio, & fuit pronuntiatum ſuper poſſeſſorio, de ordi. cog. dilectus. ad fi. Vel ibi dicitur, quòd per ſentẽtiam latam ſuper poſſeſſorio non præiudicatur agere uolenti petitorio, quod hic nõ negat: eodem tñ tempore eadem cauſa nõ dẽt diuerſis iudicibus cõmitti, ut C. de iud. l. nulli. Hanc materiam latius expediam de ſequeſt. poſ. & fruc. c. j. Gl. ſequens eſt clara in fi. dic ut de iudi. dilecti. & de elec. querelam. ¶Venio ad ſecundam partem, in
10 qua reſpondet quid iuris ante concluſionem in cauſa. ¶†No. quòd pendente petitorio poteſt accumulari poſſeſſorium adipiſcendæ, & recuperandæ, ad finem ut ſuper utroq; procedatur ab eadem parte. ¶†Nota quinto, quòd aliud eſt renuntia-
11 re in cauſa, aliud cõcludere. Et ex his concluditur, quòd ab ea
12 dem parte poſſibilis eſt concurſus petitorij & poſſeſſorij. †No. ꝙ in alijs poſſeſſorijs a recuperandæ & adipiſcendæ nõ habet
13 locũ regula, ſed illa in ſua natura remanent. ¶†Quæro, quando dicatur in cauſa concluſum. Dic ꝙ quãdo probationibus facti & iuris renuntiatur, ita quòd nec de facto, nec de iure altera partium auditur: de quo in Specu. de renun. & cõclu. in prin. Et not. per Archid. 13. q. 5. iudicantem. in Spec. de inſtru. edi. §. nunc dicamus. in prin. Et hoc tene, licèt Goſ. uideatur dicere ꝙ idem eſt renuntiare, & concludere: & tunc ponit Aut., pro, id eſt. Simile in Aut. de teſt. §. qa uero. Io. An. dicit tenẽdũ, qđ primo dixi: & fuit hæc opi. Inn. & has tractat Arch. ut ſ̃. recitat Innoc. dicere tunc eſſe concluſum, quando partes renuntiant ex toto, & dicunt quòd nihil plus uolunt allegare, quando eſt renuntiatum probationibus, ſeu allegationibus ex toto. Et idem reſpondet Io. An. in addi. Spec. in ti. de renunt. & conclu. ubi notanter dicit quatuor modis concludi, ſi fiat renũtiatio probationibus facti, & omnibus allegationibus: certum eſt ꝙ hæc eſt concluſio, de fi. inſtr. cum dilectus. & ibi no. in gl. 2. Idem ſi renuntietur allegationibus iuris, & facti, quando ſtatus cauſæ concludi patitur: facit de reſcrip. ſtatutum. §. pe. li. 6 Idem ſi renuntietur allegationibus iuris, & habeat cõſuetudo, ut uerbum allegationũ concludat ius & factum, & ꝑ illud concluditur. Aduerte tamen qđ ibi no. Io. An. in addi. de renun. & conclu. non eſt de ſubſtãtia iudicij: & tenet poſt Pil. quòd licet nõ fuerit renuntiatũ allegationibus, nihilominus tenet ſententia. Ad hoc quod no. in cle. ſæpe. de uer. ſig. ad fin. Spec. dicit alium quartum modum in Spe. de inſtr. edi. §. nũc dicamus. in prin. quando eſt renũtiatũ productioni inſtrumẽtorũ, & alijs probationibus. Et hoc uerum puto, ut intelligatr̃ cõcluſum quo ad probationes facti, ſed nõ quo ad allegationes iuris, ut patet ex dictis. Dicit tamen Spec. in j. alleg. ſ̃. ꝙ cõcluſio in principali non obſtat in cauſa appellationis, niſi ſit
14 hoc expreſſe dictum. ¶†Quæro, an intentãs primo petitoriũ, ſi poſtea accumulet poſſeſſoriũ, ſuſpendendo petitoriũ cõdẽnetur in expenſis. Dicũt quidam quod nõ: de quo in Spec. de expẽſis. §. iuxta. uerſi. quid ſi ſuſpenſo. ubi idem tenuit ſm opi. Legiſtarũ, qui tenent opin. Canoniſtarum, ut admittatur accumulatio ſuſpenſo petitorio, & nõ illi renũtiato: qa facit qđ ius ſibi permittit, & utitur iure ſuo: & ſic non eſt in culpa; ſ̃. de elect. eccleſia. Secundum aliam opi. deberet cõdemnari. Qđ intelligit hic Io. An. ut condemnari non poſſit in principio litis poſſeſſoriæ: ſed bene cõdẽnabitur, cũ abſoluet reus ab inſtãtia petitorij, ſm qđ dicetur ſuper glo. pe. Ex quibus patet, & dicit Io. An. ibi in addi. ꝙ in tribus caſibus fiet condẽnatio. Primo, qñ actor non ſuſpendit petitorium, ſed illi renuntiat. Secũdo, qñ illo ſuſpenſo ad illud reuertitur, & ſuccũbit. Tertio,

quãdo reus inſtãs abſoluit ab inſtãtia. Quod intelligo, ſi abſoluitur, quia probabit, cũ in eũ trãſfert onus ꝓbãdi. Si enim nec actor nec reus aliquid ꝓbaret, abſolueret actor ab impetitione rei, & dãnaret reus in expenſis a tẽpore, quo inſtetit, actor aũt nõ dãnaretur. Quid autẽ tũc fiat de fructibus, ſi poſtea obtineat reus in petitorio, ꝓbando ſe dñm: dicam vbi gl. tãgit ĩ. de teſt. ſignificauerũt.

15 ¶ † Quæro, an intentato poſſeſſorio habebit inducias, qui primo agẽte peritorio habuit inducias. Dicit Abb. ꝙ ſi libellus erat gñalis, vt fuit, cũ per deliberationem ad primũ libellũ habuerit inducias, & fuerit gñalis, amplius nõ ſunt dandæ: qa nõ mutantur cauſæ petendi. Paul. dicit ꝙ deliberatorias nõ habebit, ſi ſimul eſt actum utroq;. Secus ſi altero, quia per vnũ nõ potuit in altero deliberare, cum deſcẽdat ex diuerſa cauſa. Puto, ſi actũ eſt utroq;, Paul. đt uerum: ſi actum eſt in genere, & datæ deliberatoriæ ad reſpõdendũ, antequã eligeret actor, & reſponſum eſt libello, bene dicit Pe. & Abb. ex quo libellus eſt gñalis. Sed ſi ante deliberatorias fuit electum petitorium: tunc habebit deliberatorias, qa ſpecificatio, & cõcluſio excludit eum a facultate deliberandi ſuper poſ-
16 ſeſſorio. ¶ † Opp. cum gl. ꝙ nõ ſit poſſibilis accumulatio poſſeſſorij pẽdente petitorio propter cõtrarietatẽ: quia ſi ago petitorio, dico alium poſſidere: ſi ago poſſeſſorio retinendæ, dico me poſſidere, ergo, de app. ſolicitudinem. Item obſtante regula ordinis, quia hoc ordine procedendum eſt, vt prius poſſeſſorium, ſecundo petitorium diſcutiatur, ff. de iud. ſi de vi.
17 C. de rei vend. l. ordinarij. C. de interdict. l. incerti iuris. † Gl. antequã ueniat ad ſolutionem, aliqua præmittit euidentialiter ad intellectum maiorem: quòd eſt dare poſſeſſoriũ adipiſcendæ, & poſſeſſorium recuperandæ, & poſſeſſorium retinendæ. Antequam vltra vadam, formas vide in Spe. de teſta. §. nunc dicendũ. ubi ponuntur formæ libellorum, pro adipiſcẽda proponitur interdictum quorum bonorum, & datur ſecundum gl. hæredi, & bonorum poſſeſſoribus hæreditarijs, Inſtit. de interdic. §. adipiſcendæ. Et eſt bonorum poſſeſſio nomen iuris, ſicut & bonorum poſſeſſio, ff. de verb. ſign. l. hæreditatis. Et dr̃ bonorum poſſeſſor is, qui ſuccedit de iure prætorio, ut intelligas facta lex 12. Tab. q̃ fuit prima lex, quam habuerũt Romani, ut l. 2. ff. de orig. iur. Ex ea ſuccedebant ſoli liberi in poteſtate, & agnati, hoc eſt deſcendentes ex linea maſculorum inter ſe cognati, & emancipati, quia deſinebant eſſe agnati, excludebantur. Sed quia cognati, i. deſcendentes ex fœminis erant aliquando proximiores, quam agnati, & liberi emãcipati excludebantur, & erat iniquum, cum eſſent liberi, licet emãcipati. facti fuerunt decẽ boni viri, qui p̃tores appellabant, qui in deciſionibus cauſarũ habebant poteſtatẽ mitigandi rigorem, & ſequendi æquitatẽ: & hi, qa nõ poterant dare hæreditatẽ emãcipatis, & cognatis, ponebant in poſſeſſionẽ liberos & cognatos uſq; ad tertium gradũ. Et inde ſurrexit unus modus ſuccedendi de iure prætorio per bonorũ poſſeſſores: & tales faciebant edicta, ut liberi etiam emancipati venirẽt per vñ liberi, & cognati per unde cognati, & legitimi excluſi per capitis diminutionẽ per vñ legitimi: & tales vocati ſunt bonorũ poſſeſſores, i. modi ſuccedẽdi a p̃tore inducti olim per decretum bonorũ poſſeſſionis, qa decernebãt p̃tores eis bonorũ poſſeſſiones, hodie per ſolã agnitionẽ, ut l. fi. C. qui adm. ad bo. poſ. mõ qa prætores ex uerbis inuenerũt interdictum adipiſcendæ, illud dabãt ſolũ hæredibus factis a ſe per bonorum poſſeſ. Iõ directũ, interdictũ, qa datũ fuit ex uerbis bonorũ poſſeſſoribus, cõpetit illis, qui ſunt hæredes de iure p̃torio, & hæredibus de iure ciuili: quia ex eadẽ æquitate etiã eſt æquũ ut cõpetat hæredibus ad adipiſcendã poſſeſſionẽ, datur eis utile: quod quia cõpetit ex uerbis, eſt directũ: qđ ex mẽte, eſt utile, l. curatoris. cum ibi not. C. de neg. geſt. hæredes ergo, & bonorum poſſeſſores ſuccedentes in hæreditate intẽtant hoc interdictum ad nanciſcendam poſſeſſionem bonorũ defuncti, quã nunq̃ habuerunt. Iõ dicitur adipiſcẽdæ in iſtis bonorũ poſſeſſionibus, quot & quæ ſint hæc, extẽdit ſe Paul. ponendo q̃ ſcripſit Azo in Summa de bo. poſſeſ. Ego nõ puto Canoniſtis neceſſarium. Datur ſecundo ꝓ adipiſcẽda interdictum quorum legatorũ, ſm̃ gl. & cõpetit hæredi cõtra legatarios ꝓpria authoritate occupantes res legatas, nõdum detracta Falcidia: quia ut eis hæredibus ſit facultas libere detrahendi Falcidiã, debẽt legatarij legatum capere de manibus hæredum. Iõ ſi occupent ꝓpria authoritate ante quam nanciſcantur hr̃des hæreditates, agũt hæredes interdicto quorũ legatorũ, ff & C. quorũ leg. per totũ. Datur tertio pro adipiſcenda Saluianũ: dicit gl. alleg. iura. Dicunt Doc. ꝙ dat̃ dño pro rebus, quas colonus, uel inquilinus intulit pro re locata, quæ res tacite ſunt hypothecatæ locatori ꝓ penſione: ſi alibi exportentur, agitur Saluiano interdicto, ut reducantur ad priſtinũ ſtatũ, & earũ poſſeſſionem adipiſci poſſit locator, ex quo habeat ius retinendi, donec ſibi ſatisfiat
8 de penſione. ¶ † Antequã vadã ultra, quæro, quare dicitur quorũ bonorũ, & quare Saluianũ. Scire debes, ꝙ pretores, de quibus dixi, ſi inueniebant æquitatẽ, ſtatuebant, & ad breuiſſima verba deſcribebant intẽtum æquitatis per breuiſſima uerba: & vocabant̃ hæc edicta: & ideo quædã interdicta ſumpſerunt nomẽ a uerbis edictorũ, ut interdictũ quorũ bonorũ, quorũ legatorũ. Quædã a mã, ut interdictũ ne qd in loco pub. ne qd in loco ſacro, de tabulis exhibẽ. & ſi. Quædã a nomine authorũ, ut interdictũ Saluianũ, inuẽtũ a Saluio prætore. Simile qđ dicemus hodie de formis literarũ apoſtolicæ ſedis, & ſm̃ formam ea, q̃ de bonis, qcquid poſt iter arreptum: & uide formã ſm̃ Apoſtolum. Aduertendũ tamẽ, ꝙ hoc interdictũ adipiſcẽdæ practicamus in materia canonica, qñ bñficiatus petit poſſeſſionẽ bñficij, quã nondum eſt adeptus: cui quid obſtet, dicetur in c. cũ olim. de do. & cõt. & de acc. cũ olim. ut lit. nõ cõte. accedẽs. & c. ſuper his. de accuſ. ubi plene dixi: Scđo dicebã, ꝙ eſt dare interdictũ recuperãdæ. Ponit glo. exemplũ in interdicto unde ui. Illud appellamus interdictũ vel poſſeſſoriũ reſtituendę, qđ cõpetit ꝓ rebus poſſeſſis ablatis reſtituendis. Iſtud aliquãdo cõpetit pro vi expulſiua, qñ quis uiolenter eijcit̃ de poſſeſſione rei immobilis: & hoc cõpetit pro illis reſtituẽdis, & appellat̃ poſſeſſoriũ recuperandæ, & interdictũ unde ui: de quo de reſt. ſpo. per totũ. Qñq; competit pro rebus mobilibus ablatis reſtituẽdis. & dat̃ actio vi bonorũ rap. Aduerte tamẽ, ꝙ hoc poſſeſſoriũ magis late patet in iure noſtro, q̃ ciuili. Nã ipſi habẽt ſtrictũ interdictũ vnde vi, qđ cõpetit tãtũ ꝯtra mandantẽ, ſpoliantẽ, uel ratũ habentem: de quo ĩ. de reſt. ſpo. cum ad ſedem. Nos habemus aliud remediũ latius, qđ cõpetit nedũ cõtra ſpoliatorẽ, mandantẽ, uel ratũ habentem, ſed cõtra tertium poſſeſſorem, qui in vitiũ ſucceſſit: de quo ĩ. đ reſt. ſpo. ſæpe. de iud. quia. Et appellat̃ cõdictio ex decr. ſæpe. Habemus aliud remediũ poſſeſſoriũ latiſſimũ, qđ cõpetit ꝯ quẽcunq;. qui ſucceſſit in poſſeſſionem rerum iniuſte ablatarum, ẽt aliter, quam per violẽtiam: & de hoc dicet̃ in d. c. cum ad ſedem. & c. ſæpe. & qđ appellat̃ cõdictio ex canone, reintegrãda. 3. q. j. Et an Iuriſtæ habeãt ſimile remediũ, per l. cũ coloni. de agri. & cenſi. dicã plene in d. c. ſæpe, Dicit ſcđo glo. ꝙ recuperandæ eſt interdictũ qđ ui, aut clam. De virtute huius nõ tracto ad præſens, quia hoc expediam cũ gl. ĩ. de reſt. ſpol. item cum qs. ubi gl. tractat. Tertia ſpecies interdictorũ eſt interdictũ retinendę, qđ appellat̃ uti poſſ. & utrobi. Primũ competit pro immobilibus, ſecundũ pro mobilibus. Et appellat̃ retinẽdæ, qa nõ ꝓ acquirẽda, nõ pro recuperãda, ſed ꝓ retinẽda & defendẽda poſſeſſione dat̃ aduerſus moleſtationes & turbationes: de quo ff. uti poſ. per totũ. & ff. utrobi. per totũ &c. cuius natura ad ſaturitatẽ examinabit̃ de ꝓba. licet cãm. De hoc in l. j. C. uti poſſi. & Bar. ff. uti poſſ. l. ſi duo. Inſt. de interd. §. retinẽdæ. Sic declaratis his nũc oportet uidere an, & qñ ſit poſſibilis accumulatio poſſeſſorij pendẽte petitorio. Et licet Iuriſtę habeant diuerſas opi. quas examinabo ĩ. c. cũ dilectus. Canoniſtæ tñ habent tex. ad quẽ Legiſtæ cõcurrunt, ꝙ poſſibilis eſt accumulatio recuperãdæ & adipiſcẽdæ: & ſic una ex opi. Legiſtarum hic approbat̃. Auderte tñ ꝙ hæc decr. variat̃ in ſuo intellectu. Quidam eam intelligunt ꝙ hic loquitur de accumulatione primi iudicij extinctiua, ut qñ accumulat̃ poſſeſſoriũ, renũtiatur petitorio: & hãc ſentit glo. in uerbo, agi põt. & ſm̃ hanc approbatur opi. Ia. Bu. & Azo. ẽt ſentit gl. in uerbo, pẽdente. in prin. Scđm hãc cõtraria tollunt̃, ꝙ pẽdẽte petitorio non põt accumulari poſſeſſoriũ, ita ꝙ ſtet in eẽ quo ad proſecutionẽ, vel ſuſpẽſum. Si pẽdẽte petitorio illi renuntio, & accumulo poſſeſſoriũ, hoc facere poſſum. Huic intellectui obuiat litera, pẽdẽte: ſed exponit, i. renũtiato. Gloſ. dicit, ꝙ hæc eſt nimis extranea expoſitio. Itẽ obuiat uerbũ, ne lites litibus inculcent̃: quo notat inculcationem, uel ſimultatẽ iudiciorũ, nõ ſingularitatẽ intẽtionis. Itẽ ſi renuntiatio eſſet facta in iudicio, iã notorie ꝯſtat de defectu ꝓprietatis: & ſic agenti obſtet exceptio notorij defectu ꝓprietatis, de fi. p̃sby. conſtitutus. de diuor. ſignificaſti. Sed dici põt, ꝙ nõ perdit dñium, ſed perdit ſolũ ius agẽdi, C. de trãſac. l. ſiue apud acta. & l. plane. fa. erc. ubi gl. & no. Bar. in l. nãliter. §. nihil cõe. Ideo nõ cõcludit̃, ꝙ ſubſit defectus notorius ꝓprietatis, ſed ſufficit ꝙ ſit dñium inutile notoriũ, arg. de accu. ad petitionẽ. & qđ ibi no. Sed dici poteſt ſcđò, ꝙ nõ ſufficit notorius defectus proprietatis, niſi fundet̃ intẽtus partis aduerſæ de iure cõi, ut in c. ad decimas. de reſt. ſpo. qđ ibi no. in glo. quia ex quo declaratoria ſñia nõ eſt pro aduerſario, nõ attrahit ad ſe poſſeſſoriũ, ut no. in c. cũ dilectus. Vnde procederet hic intellectus in rebus alijs ꝓfanis. In bñficialibus aũt, in quibus ſufficit cõſtare, ꝙ notorius ſit defectus ꝓprietatis, ut dicã ĩ. de reſt. ſpo. in literis. & no. in d. c. cõſtitutus. Et ſic dẽt reſtringi qđ đt Io. An. in rubrica de reſt. ſpo. in addi. Spe. Hic intellectus non ꝓcederet, qa ſi pẽdẽte iudicio renũtiaſſet petitorio, nõ poſſet poſtea agere poſſeſſorio, ut eſt caſus ĩ. de reſtit. ſpo. accepta. Et ſic põt intelligi qđ no. 3. q. j. in ſumma. Scđa eſt lec. ꝙ decr. ĩtelligit̃ đ accumulatione iudicij primi ſuſpẽſiua, ut ſit lr̃ę ſẽnſus, ꝙ pẽdẽte petitorio põt accumulari poſſeſſorium recuperãdę, vl' adipiſcẽdæ, & ſuſpẽdere petitoriũ a ſe ipſo ĩtẽtatũ vſque ad finẽ iudicij poſſeſſorij: & hoc erit p̃uilegiũ poſſeſſorij. Et hũc

intelle-

intellectum tangit gl.in verbo,pendente.ibi,vel pendēte, &c.
Examinemus hunc intellectū.Primo,an ſit bonus in ſe.Scđo,
aliquas quæſtiones ſoluendo.Tertio,an ſit bonus ad textum.
Huic obuiat primo, qa ex quo ſemel actio ē edita in iudicio,
cōpellit edēs in illa ꝑſiſtere vſq; ad finē,uel ex toto liti cedere,
3.q.4.libellū.& c.offerat.& c.qđ fieri.C.qño, &.qñ iu. in auth.
qui ſemel.de dolo.cām.C.de pact.l.poſtquā liti. nō ergo inui-
to reo ſuſpēdere pōt.Dic,ſi vult in totū deſiſtere,pōt,ut in p̄ce
dēti lec.de pac.poſtquā liti.no.de pac. cū pridē. Scđo, qñ vult
in totū ſuſpēdere primū iudiciū abſq; cauſa,& nō pōt, vt in ↄ̃
rio.Tertio,qñ uult hoc ex cauſa intentato ſcđo iudicio ſuper
hoc priuilegiato:& pōt,ut hic.Et cauſa ē priuilegij fauor ſpo-
liati,& odiū ſpoliātis,vt hic,& in cle.j. de cau. poſſ. Nā ſi actor
ſpoliatus non eſt poſſeſſione, reus releuaret ab onore ꝓbādi,
ſi modo eo ſpoliato nō daret ſibi hoc remediū intentato peti
torio,grauaret onere ꝓbandi ex facto & delicto ſpoliantis:qđ
eſſet iniquū.Et ſi dicat,in culpa fuit actor, ꝗ a prīcipio nō fuit
uſus cōſilio legis,is qui deſtinauit.ff.de rei ven. Dicendum, ꝙ
culpæ eius præpōderat dolus alterius,ut l.ſi obſtetrix.ff. ad le-
gē Aquil.Prouidet ergo hæc decre. ultra leges : qa ubi lex dat
cōſiliū , & facultatē, ut ante litis ingreſſum diſcutiat an hēat
aliqđ genus poſſeſſorij:iſta hic ampliat,ut ēt poſt litē motam
poſſit ad aliud recurrere:& hoc operat odiū uiolēti , & pōt ad
hoc recurrere ante cōcluſionē in cauſa,ut hic dicit.Et ꝓcedit
hoc,ſm Inn.ſiue prius accumulet poſſeſſoriū, ſcđo petitoriū:
ſiue prius petitoriū,ſcđo poſſeſſoriū,ſiue vtrūq; ſimul,qa ſem
per pōt ſuſpēdere,& a principio , & ex poſt facto,ſm eū hic in
vltima ſua gl.Sed eſt dubiū,an hoc priuilegium habeat cōdō
ex decr.ſæpe.& can.reintegrāda,qđ nō ur:qa illa remedia nō
cōpeterēt ↄ̃ ſpoliātē:& hoc in ſpoliātis odiū eſt inductū,ut đt
cle.j.de cau.poſ.In ↄ̃riū tex.hic,qui ſimpliciter dat ſm hūc in-
tellectū hoc priuilegiū poſſeſſorio recuperādæ:ad hoc de teſt.
ſignificauerūt.Similē tetigi quæſtionē in c.cū dilectus.de con
ſue.Satis pōt dici hoc priuilegiū cōpetere, inquātū arguit do-
lus,vel delictū ei⁹,ↄ̃ quē agit:qa late dr ſpoliator, & nō aliter.
Sed eſt ſcđo dubiū , an habeat locū hæc accumulatio ſuſpēſi-
ua ante cōcluſionem ī cā poſt publicatas atteſtationes.Dicit
Inn.ꝙ ſic,dñ tñ nō ſit ꝓbatū dñium pro reo:qa tūc notorie cō
ſtat de dñio rei:obſtat ergo exceptio nūc agere volēti poſſeſſo
rio.Quod puto,niſi actor aliqd alleget, ꝑ qđ uelit indirecte ꝓ-
bare per teſtes,vel directe ꝑ inſtrumēta:qa tūc obfuſcaret no-
toriū,& poſſet ſuſpēdere.Idē ſentiūt Dñi de Rota, ſua alleg.5.
etiā ſi ſit ꝓbatū declaratorie:qa adhuc notoria nō eſt ꝓbatio,
cū multa poſſint opponi ante cōcluſionē in cā. Per q̄ dnt, ꝙ ſi
in petitorio in bñficiali ſit ꝓbatū actorē renuntiaſſe, ſi poſtea
accumulet poſſeſſoriū,ſuſpenſo petitorio,admittit,ex quo nō
19 eſt cōcluſum in cā,ut j̃.dicā:qđ melius hic ſtaret.† Sed eſt du-
biū , an poſſit in eadē inſtantia cōcludi ante cōcluſionē in cā
quis pluries ſuſpendere petitoriū,ut qa primo ſuſpēdit, dein-
de ꝓſequit in petitorio,& a ſuſpenſione recedit, tertio adhuc
ſuſpendet.Vr ꝙ nō,quaſi hæc variatio non debeat pluries ad-
mitti,ut in regula mutare.de reg.iur.de renū.in cle. cū illuſio.
Itē qa unico actu ↄ̃rio tollit priuilegiū,de cōſt.cū acceſſiſſent.
de p̄bē.ꝓ illorū.Dñi de Rota tangūt hoc dubiū ſua ↄclu. 244.
Sed ſoluūt ſua cōclu.274.determināt ↄ̃riū : qa hoc priuilegiū
fundat ſuꝑ odio ſpoliātis.Durat ergo , & ſemꝑ recēs eſt cā pri-
uilegij,donec purget delictū ſpoliationis . Nā & in j.2.& 3. in-
ſtātia pōt ſuſpēdi petitoriū.Nō obſtat ↄ̃riū, qa imo licet peni-
tere,2.q.5.ſi quis libellorū.de app.cū ceſſante.& c.interpoſita.
ff.de inoffi.teſt.l.Papi.§.meminiſſe.de accu.licet.ff.de iur. om.
iu.l.ſi ↄuenerit.Nō obſtat,ꝙ unico actu perdat priuilegiū : qa
id verū,qñ actus ↄ̃rius habuit ſuū finalē effectū: quod non ha
buit hic,cū ex intētatione petitorij non ſit ſecuta ſnīa.Pro pri-
ma tñ opi.facit q̄dā no.Paul.in cle.vna,de cau.poſ.in gl. pe.Fa
tent tñ ſua cōclu. 386. ꝙ ſi ſuſpendens petitoriū intētato poſ-
ſeſſorio,poſtea det libellū in petitorio , ꝙ uidet recedere a ſu-
ſpēſione,licet ꝓteſtet ꝙ nō intēdit recedere a ſuſpēſione per
intētationē petitorij.Quod ſatis ur:nec ꝓdeſt proteſtatio ↄ̃ria
facto,& qa per actū cōtrariū ab illa recedit,de app. ſolicitudi-
nē.de cōſt.cū M.Et ſm eos puto melius,ꝙ tūc repellit ut ↄ̃ri⁹,
vt d.c.ſolicitudinē.Tenēt tñ in dicta cōcluſione, ꝙ ſi ſuſpenſo
petitorio petat,ut aliquibus articulis rñdeat ſuꝑ petitorio,qa
forte receſſura eſt de curia pars,ꝙ ne pereat facultas ꝓbādi, ↄ-
pellit rñdere,ut in c.qm̄.§.j.ut lite nō cōteſ. & qa dato ꝙ ſit ſu-
ſpēſum petitoriū,nō propterea ē ex toto extinctū,quin poſtea
ſit ſpes illud finiendi in curia : ꝓuidet ergo ne pereat facultas
ꝓbandi . Sed ſi ſuſpenſo petitorio poſtea dicat libere conclu-
ſum in petitorio & poſſeſſorio,a predicta ſuſpēſione vr recede
re,licet tēpore ſuſpenſionis fuerit ꝓteſtatus, ꝙ ab huiuſmodi
ſuſpenſione non intendit,uel uult recedere,niſi hoc exprime-
ret.Satis hoc enim expreſſit,qñ petitorium poſtea hic intenta
uit,quod ſibi licuit,de cau.poſ.paſtoralis.& quia per actū con
trariū a proteſtatione receditur,de conſti.cum M. de app.ſoli
20 citudinem.& hoc ponunt ſua conclu.254.aliàs 386.¶† Quæ-
ro quarto circa hunc intellectū,qd fiet de prima inſtantia ſuꝑ
petitorio.Dicit Inn.ſi quærit qd fiat interim pendente poſſeſ-
ſorio . Dic ꝙ nihil,ſed ſtabit in ſuſpenſo: vñ nō arctabit iudex
ad ferendā ſententiā ſuper petitorio ad petitionē ſpoliātis rei,
ēt ſi cōſtet eā ꝓferendā,pro eo ꝙ actor nō probauit de ꝓprie-
tate,maxime quia ſicut ↄ̃ ſpoliatū agētē interdicto nō poſſet
intentari alia actio,quā poſſeſſoriū recuperandæ iuris priuile
gij,de ord.cog.c.fi.ſic nec pōt petere,ut ſuꝑ cępta actione inte
rim proſequat pēdēte poſſeſſorio : nec dēt aduocatus habere
leſam cōſciētiā,quaſi det ſpoliato mām peccādi, & retinendi
alienū:quia pōt eē ꝙ res eſt ſua,licet nō ꝓbet. Si quærit, an fi-
nita inſtātia ſuꝑ poſſeſſorio,quid fiendū de inſtantia ſuꝑ peti
torio.Primo dicit Inn.ꝙ inſtante reo ꝓcedet ſuꝑ petitorio,ad
finē ſaltē ut reus abſoluat,& cōdēnet actor nō ꝓbās in expen-
ſis,ut in auth.at qui ſemel.C.qño,& qñ iud.C.de iud. ꝓperan-
dū.§.j.alle.de hoc decre.ſignificauerunt.de teſt.in fin.maxime
qa ex quo ſpoliato reſtituta eſt poſſeſſio,pro ipſo fert ſnīa, ni-
ſi aduerſarius probet ꝓ ſe in petitorio . Adducit ſimile in miſ-
ſo ī poſſeſſionē in actione reali, ꝗ ex quo factus eſt uerus poſ-
ſeſſor,nō hēt onus probādi dñiū,ſed eius aduerſarius,s̃.ut lite
nō ↄteſt.quoniā.§.qđ ſi ſuꝑ. de do.& ↄtu.prout.C.de iud. l. ꝓ-
perandū . Et ſi hoc ibi facit cōtumacia , fortius hoc operabit
delictū uiolēti.Hoſt.đt ſe non uidere hoc caſu,qño iudex pro-
nuntiaret:qa eo reſtituto nō pōt dicere iudex , Adiudico tibi
ſpoliato rē,quā uēdicaſti:cū ipſe dñiū nō ꝓbauerit:nec pōt di
cere,Abſoluo te ab impetitione ſpoliatoris.cū ipſe nihil petie
rit,ſed ſolū cōuentus fuerit:quare ꝑꝑ impoſſibilitatē ꝓnūtiā-
di oīno ceſſauere partes iudicis ī petitorio,reſtituto ſpoliato.
Sed ſi ſpoliator poſtea agat,tūc ↄgrue reus abſoluit,actore ni-
hil ꝓbante,uel probante & repulſo per ↄdictionē ex l. ſi qs in
tantā.aliàs condēnabit.Dicit Io.An.qđ đt Hoſt.de impoſſibili
tate,vr falſum,niſi intelligat de ſnīa ferēda ꝓ actore reſtituto,
de quo dicebat Inno. Sed ſi reus ꝓbaret,ſnīa poſſet ferri ꝓ eo
declaratoria,ff.de except.rei iud.l.ſi a te.§.j. Dicit Cal. ꝙ de ea
dēt intelligi,qa ſpoliatus,licet ſit reſtitutus, adhuc pōt excipe-
re de pęna l.ſi qs in tātā.quo facto,& ꝓbata violentia, ↄ̃ reū in
petitorio dēt ꝓnūtiari.Sed pōt dici ꝙ bene poſſet, qa hic ſpo-
liatus eſt actor,vnde exceptio ſibi nō cōpetit,cū ab eo nihil pe-
tatur,nec etiā poſt cōcluſionē p̄t exceptio ꝓponi, ut eſt notū:
nec indiſtincte pęna illius legis hēt locū ſm canones,ut no.de
dolo.c.j.Itē poſſet de facto omitti dicta exceptio.Veritas tñ ē,
ꝙ in tātū hæc decr.nō poſſit uenire in practicā,ꝙ de pęna illi⁹
legis exciperetur.Tene ergo qđ đt Inno. ꝙ ſaltē reo ſpoliatore
ꝓbāte de ꝓprietate fert ſnīa , & mādabitur executioni : & per
remotionē actoris ſpoliati poſſeſſione,& introductione in eā,
ut in c.prox.ſi reus nō ꝓbat,licet iuſtum videat , qđ dicit Inn.
ſcđo loco ꝙ cā petitorij nō diffiniatur,plus placet primum di
21 ctū Cal. † Ex his puto dicēdū referre qualiter ueniat reus ſuꝑ
inſtātia antiqua,uel noua,ſi uenit principiando nouā telā, po
terit:& hoc oēs fatentur.Si uenit,ut antiquā proſequat actor,
ut ꝓbet,prius nō eſt audiēdos:qa nō hēt actor remediū deti-
nēdi,donec ↄ̃ eū ꝓbet.Si uenit, vt actor ꝓſequat inſtātiā offe-
rēdo ſe ꝓbare dñium paratū: & tūc licet tutū ſit quod qualiſ-
qualis petitio det,ꝓ parte rei tñ,& ſi nō det,adhuc ſuꝑ illa in-
ſtātia poterit fieri executio ſuꝑ dñio rei:lʒ fuerint opi.de qbus
ff.de proba.l.circa.& de quibus dicā in c. ex cōqueſtione. j̃. ti.
j.Hæc cā,qa ſi actor ꝓbat ſe dñm,feret ſnīa declaratoria ꝓ acto
re:quę ꝓdeſt ſibi multū,nō adiudicatoria poſſeſſionis,ex qua
hēt:nā aliqñ ſic fert,ut no.ff.de exce.rei iud. l. ſi a te. & dixi de
iud.examinata.Si reus ꝓbat ſe dñm,ſnīa ꝓmulgabit ꝓ eo , &
dānabit actor in expenſis : & eo declarato dño,poterit petere
executionē,ut poſſeſſio reſtituat,ut d.l.ſi a te.§.j.Si neuter pro
bat,tūc difficultas eſt qño pronūtiet.Puto,ꝙ actor abſoluetur
ab impetitione rei,nō a petitione expēſarū, & dānabit reus in
expēſis:lʒ Pau.de Liaz.teneat hic,ꝙ abſoluetur reus,& ꝓderit
quo ad expēſas,& quo ad cām,& litē:& ſi res ad eū deuenerit,
obſtabit exceptio rei iudicatæ:quia ſnīa nō ē ferēda ↄ̃ actorē,
qui nō grauat onere ꝓbādi.Sed eſt dubiū,an ſpoliato ſuſpēdē
te petitoriū in prima inſtātia ſi poſtea pro eo ferat ſnīa in poſ
ſeſſorio,an poſſit eadē appellōne durāte redire ad petitoriū.
Videt ꝙ nō,ex quo cā poſſeſſorij nō ē terminata ꝑ alias duas
ſnīas.Tū qa poſſeſſoriū nō admittit ſecū petitoriū, de ord.co
gn.c.fi.de reſt.ſpo.in literis.tum quia ſequeſtrū factū de fructi
bus occaſione primæ ſnīæ , iuxta formā cle. j. de ſeque.poſ.&
fruc.& ſm aliquos ceſſaret,ſi ſnīa in poſſeſſorio ſequeret in-
firmatoria in ſcđa inſtātia.Quod nō placet Collectario,niſi il
la infirmatoria ꝑ alias duas cōfirmaret.Cōcluſum fuit, ꝙ poſ
ſit redire ad petitoriū inuito aduerſario in ſcđa inſtātia,& ad-
uerſarius poterit inſtare ſuꝑ infirmatione poſſeſſorij,quę ſibi
tñ modicū ualebit,niſi quo ad expēſas,ſi alter in petitorio ob
tinebit,j̃.e.cū dilectus.Nec ſpoliatoris intereſt ↄ̃dicere, cū nō
curet ab ipſo poſſeſſionē,& fructus recuperare, quos ante in-
greſſum ad petitoriū recuperaſſet,ſi ꝓponēdo poſſeſſoriū,&
proſequēdo reus ſentētias reportaret, de reſti. ſpo. Piſanis.de

ord.cogn.c.2.nā hoc priuilegiū inductū eſt in fauorē ſpoliati,
& odiū ſpoliātis,ut hic,& ſ̄.de ord.cog.c.2.& in cle.eo.ti.c.j.er
go illi renūtiare poteſt, de regula. ad apoſtolicā. de reg.iur.qđ
ob gratiam.& C.đ leg.qđ fauore.& qđ nō intereſt aduerſarij:
ergo &c.2.q.6.nō ſolēt.de elec.cū inter R.de appel.qua frōte.
de offi.dele.cū cōtingat.de accu.ſuper his. Et hoc dicunt Dñi
de Rota,ſua cōclu.420. ꝙ p̄t procedere in poſſeſſorio in bñfi-
ciali,per cle.cām. in alijs rebus nō uideo quō in alia inſtantia
poſſit accumulari petitoriū in ſcđa inſtātia,cū ſuꝑ illo nō pen
deat appellatio,ſaluo niſi eſſet cōmiſſum tam petitoriū, quā
poſſeſſoriū ſcđo iudici:quo caſu dñt Dñi de Rota, ſua concl.
127.ꝙ ambæ partes poterūt corā primo,& corā ſcđo,ſi velint,
ꝓſequi petitoriū.Altera aūt uolente,altera non,pōt ꝑꝑ priui-
22 legiū ſpoliationis,de ord.cog.c.fi.†Sed ē dubiū, an ſi lata ſnīa
in poſſeſſorio,primo petitorio ſuſpenſo tranſiuit in rē iudica-
tā,& poſſeſſionē eſt ingreſſus propria authoritate, ꝗ obtinuit
ſentētiā,poſſit petere reus ut retractet ipſa poſſeſſio,& fructus
per viā attētati.Videtur ꝙ ſic,ꝑꝑ litis pēdētiam in petitorio:&
ꝗa ꝓpria authoritate intrauit poſſeſſionē ꝯ̃ iuris diſpoſitionē:
ergo &c.ut l.ſi ꝗs in tantā.16.q.j.placuit.de præben.cū, qui.li.
6.& no.in c.olim.in verbo,ꝓprietariū.de priuile.Cōtrariū de-
terminăt dñi de Rota in loco præalle.per dictā gl.Inn.ibi dum
dicit,niſi partibus p̄ſentibus: & ibi, imo plus vr̄ ꝙ nō poterit
agi per uiā attētati,ſed oportebit ꝙ agat interdicto, ſiue cōdi-
ctione ex legibus illis:ꝗa licet ſit attētatū circa poſſeſſionē,ni-
hil ꝯ̃ ꝓprietatē eſt attentatū: & ſic nec ius,nec iudicē offendit
quo ad ꝓprietatē,quæ ad ſe trahit poſſeſſionē, ſi in petitorio
obtineat,vt in c.cū dilectus.vñ nō obſtat titulus vt lite pēdēte,
qui hēt locū qñ aliꝗd attētat̄ in p̄iudiciū partis,ut no.Inno. in
rubr.ut lite pen.& de reſcrip.ex parte.ſ̄. Non obſtat ſi dicat̄, ꝙ
huic fit p̄iudiciū per expulſionē a poſſeſſione, q̄ multa hēt cō-
moda,de reſt.ſpo.ſępe.cū ſimil. ꝗa hēt alia remedia: ꝗa nihil
cōe hēt proprietas cū poſſeſſione,ff.de acqu.poſ.l. nihil. Non
obſtat,ꝙ intrauerit propria authoritate, & ſic cadit in pęnas,
de quibus ſ̄.quia illa nō hēt locū,qñ intrat authoritate ſnīę,q̄
trāſiuit in rē iudicatā,ut dicit Inn.in d.c.cū olim.alle.l.uerū.ff.
de cōd.inde.De hoc no.ꝑ Bar.& Io.An.in c.uigilāti, de p̄ſcrip.
alias ſequeret, ꝙ pēdēte petitorio nō poſſet fieri plena execu-
tio ſnīarū interim latarum in poſſeſſorio,q̄ tñ ante ingreſſum
petitorij ſunt executioni mandādæ,ut plene de iud.c.fi. de te-
ſti.ſignificauerūt.de ord.cog.c.2.de reſti.ſpo. Piſanis. cū ſimil.
Quidā tñ Nico.tenet ꝯ̃,ut recitat Collectarius, & puto ꝙ bñ,
licet fuerit obtētū ꝯ̃riū: ꝗa negari nō pōt hūc ingreſſum lici-
tū,vt l.meminerint.C.uñ ui,& hūc,ſ. non intraſſe per oſtiū.Et
ſatis dr̄ reſpicere ꝓprietatis p̄iudiciū, & ipſius rei, qui dñm ſe
cōtēdit,maxime in bñficialibus,de ꝗbus loquunt̄. Itē dato ꝙ
cōtēdat agentē nō dñm,gaudere dēt poſſeſſione, donec lis pē
det:ſed eſt dubiū,ſi ſuſpēſo petitorio per actorē, reus,& poſſeſ
ſor det articulos ſuper petitorio,& petit,vt actor rñdeat ante-
quā recedat de curia,an teneat̄ rñdere. Vr̄ ꝙ nō, ꝑꝑ ſuſpenſio
nē,q̄ ligat manus auditoris:& ꝗa nihil habēt cōe cā poſſeſſio-
nis,& ꝓprietatis,ut in §.nihil. Cōcluſum fuit per dños de Ro-
ta,vt recitāt ſua cōcluſi.386.ꝙ debēt admitti, & cōpelli ad rñ-
dēdū:& hoc,ne copia tollat̄ in futurū, de teſt. Albericus. & c.
ſignificauit.Itē ꝗa cā petitorij eſt in curia,licet ad tp̄s ſuſpenſa
in bñficiali.Ad hoc ut lite nō cōte.qm̄.§.j.Itē ꝗa cōfeſſio eſt ꝑ-
tinens,ꝗa pōt cōfiteri tale,ꝑ qđ p̄iudicabit poſſeſſorio, ſi clare
cōſtat cōfeſſione ipſum ius nō hēre,per no.de fi. presby. cōſti
tutus.& ne pateat ſibi uitioſus ingreſſus,& teneat cū pacto,de
23 inſt.ex frequētibus.de eo,ꝗ mit.in poſ.c.j.lib.6.†Itē ex his deci
dit,an ſi in bñficiali pēdēte inſtātia petitorij ꝯ̃ agentē fuerint
ꝓducta inſtrumēta,ex quib⁹ patet đ renūtiatione ei⁹, ſi poſtea
appellet in curia,ſuſpēdet petitoriū, & ꝓcedat in poſſeſſorio,
an ex illis inſtrumētis impediat̄ effectus poſſeſſorij.Rñdet̄,ꝙ ſi
ſunt producta in petitorio, & non reproducta in inſtātia poſ-
ſeſſorij,nō p̄iudicat poſſeſſorio. Idē ſi ſunt reproducta: ꝗa uel
poſt ſuſpenſionē petitorij fuerūt ꝓducta,& nō obſtat,ꝗa non
eſt iudex ſuꝑ petitorio,ex quo ſuſpēſum eſt,& oīa acceſſoria,
ut hic.Si producta ſunt ante ſuſpēſionē, & ſi inſtrumēta ſunt
in dubiū reuocata,adhuc nō obſtāt petitorio, ꝗa nō ſunt no-
toria,ut no.Inn.de fi.presby. cōſtitutus.Si nō erāt negata,nec
ꝯ̃ illa exceptū,adhuc dñt idē per finē c. ſignificauerūt. de teſt.
ꝗa nō dr̄ liquide cōſtare de petitorio, niſi poſt concluſionē in
cā,ut ibi đt gl.& hic fuit ſuſpēſio facta ante cōcluſionē in cā.
No.bñ,ꝙ notoriū inducit ꝓbatio, qñ ꝯ̃ cā nihil eſt oppoſitū,
& lapſum eſt tp̄s opponēdi:ſecus ſi nihil eſt oppoſitū, nec la-
pſum tp̄s opponēdi.Ad hoc qđ no.Doc.de coh.cle.ueſtra. vbi
dixi,& no.de app.cū ſpāli.Secus āt dñt in cōfeſſione, ꝗ̄ꝗ̄ ſic op
poni nō pōt.Et ſic ꝓcedat qđ not.de fi.presby.c.cōſtitutus.de
diuor.ſignificaſti.de renū.ſuꝑ hoc.& qđ dr̄ in p̄cedēti conclu-
24 ſione,hoc ponūt ſua cōcluſione 345.† Sed eſt dubiū, ꝗd ſi ſu-
ſpēſo petitorio ꝑ intētationē poſſeſſorij,in ſolo poſſeſſorio ꝓ-
cedat̄,& ſentētiet̄,& a ſnīa appellet̄, & cōmittat̄ tota cā appel
lationis,& negotij principalis alicui iudici,nunꝗd partes poſ-
ſint redire ad petitoriū:Dñi de Rota,ſua ↄclu.127. dñt ꝙ pote
rūt & corā primo iudice,& corā iudice appel.niſi hoc negaret
ſpoliatus ꝑꝑ priuilegiū ſpoliationis,de ord.cog.c.fi. Hic intel-
lectus eſt verus,& notabilis,in ſe,ſed nō placet ad tex.quia,ſ̄m
ipſum, hæc accumulatio ſuſpēſiua dēt admitti demū in poſ-
ſeſſorio recuperādæ,ſi hoc operat̄ odiū ſpoliātis, ut dicta cle.
j. đ cau.poſ.& tex.hic pariter decidit in interdicto adipiſcēdę.
Itē huic obuiat uerbū,pendēte:licet poſſet dici,i.ſuſpenſo, vt
đt gl.Obuiat ēt verbū,inculcentur.Spe.tñ in ti. de peti. & poſ.
§.j.uer.quid ſi actū. tenet ꝙ ſuſpēſiuā hēt locū ēt accumulato
poſſeſſorio adipiſcendæ,per hāc decr.qđ poſſet procedi,quaſi
nō ſit drīa inter ſpoliātē,& improbe detinētē. Nec ob. cle.j.de
cā poſ.ꝗa ibi ſpeciale,ut in appellationis cā poſſit accumulari
ſuſpenſiue in odiū ſpoliātis:ad hoc j̄.de reſtit.ſpo.ſæpe.Et pōt
hoc eſſe uerum,qñ occupatio ſit doloſe.Tertius intellectus,ꝙ
hæc decre.loquat de accumulatione inculcatiua,qñ intendit
ſuper vtroq; ꝓcedere.Litera dicit hoc,qñ recuperādæ, & adi-
piſcēdæ ꝓcedit ante cōcluſionē in cā, non in alijs poſſeſſorijs,
ſed remanebunt in ſuis caſibus,& in vi ſua. Nunc ad declara-
tionē huius intellectus ꝓſequar per caſus.Primus, an in adipi
ſcendæ,& recuperandæ.Scđo,ꝗd in retinēdæ.Ad primū, ꝗcꝗd
dicāt Legiſtæ, admittit̄ hæc accumulatio: ꝗa nō repugnat ꝯ̃-
rietas,nec ordo cāæ ad cām,ꝗa ille nō eſt ſubſtātificus, ſed ad
bñ eſſe:& hoc declarāt hic.Aduertēdū tñ, ꝙ qñq; prius accu-
mulat̄ petitoriū, ſcđo accumulat̄ poſſeſſoriū recuperādæ, uel
vtrūq; ſimul,& poterit ꝓcedi ſuꝑ vtroq;.Eſt tñ verū qđ uſq; ad
receptionē teſtiū ꝓcedet ſuper utroq;, publicabunt tñ teſtes
prius in poſſeſſorio,& ſnīabit poſtea in petitorio,ut ſ̄.e.Ad vl-
timū j̄.e.cū dilectus.poterit ēt,ſi uult, ꝓcedere ſuꝑ utroq; vſq;
ad finē,& prius in ſnīa terminare poſſeſſoriū,& poſtea petito-
riū.Si prius accumulet̄ poſſeſſoriū,poſtea intētet petitoriū,ad
huc dicit qđ procedit decre.Aduerte,quia gl.bñ đt, referendo
ad hūc intellectū, qñ accumulat̄ ad fi. ut ſuꝑ utroq; ꝓcedat̄:
ꝗa tūc hēt locū hic intellectus:ſed relata ad ītellectū, qñ incul
catio eſt ſuſpēſiua,nō ꝓcederet,ꝗa eſſet drīa an ītētato poſſeſ-
ſorio ꝗs poſtea ꝑ intētationē petitorij vellet ſuſpēdere poſſeſ-
ſorium:& nō poſſet, ꝗa hoc priuilegiū dat̄ ſoli poſſeſſorio in
odiū violēti,de cā poſ.cle.j.de teſt.ſignificauerūt.ſed bñ ꝓcede
ret ſuſpenſio petitorij per intētationem poſſeſſorij, ſiue prius
25 poſſeſſoriū intētaſſet,ſiue poſtea:& tūc ꝓcederet.† Sed hic eſt
dubiū, nūꝗd ſi añ ↄcluſionē in cā p̄t accumulari poſſeſſoriū
& recuperādæ,& adipiſcēdæ,ita & poſſit poſt publicationē at
teſtationū in petitorio,& diſputatione ſuper illis habita.đt In
no.ꝙ ſic,ꝗa adhuc poſt illa pn̄t ꝓbari ꝑ inſtrumēta. Vñ nōdū
liquet de petitorio ꝗd agēdū,de fi.inſtru.cū dilecti. & c.cū Ioā
nes.Imo ſi nihil depoſuiſſent,poſſet ꝓbari per teſtes:& tūc īdi
recta ꝓbatio admitteret̄,de teſtibus.ex tenore. vñ nō eſt tā liꝗ-
dū,qđ diffiniri poſſit:& ſic nō obſtat lr̄a. Nec obſtat ſi dicat̄,ꝙ
ſcđm hoc etiā poſt cōcluſionē in cā poterit rediri ad poſſeſſo-
riū:ꝗa tūc per bñficiū reſtitutionis poſſent ꝓbationes adduci,
ſ̄.de in int.reſt.auditis.ꝗa id non dr̄ fieri poſſe, qđ remedio ex-
26 traordinario,& ſpāli fieri pōt,ſecundū Innocē.† Reſtat etiam
videre,an hæc inculcatoria accumulatio hēat locū in interdi
cto retinēdæ.Cōcludit hic gl.ꝙ in ſciēte ſe poſſidere nō admit
tit regreſſus ad petitoriū,vel poſſeſſoriū retinēdæ, altero rñ-
dēte:& ſic nūc ē poſſibilis accumulatio;& hoc ꝑꝑ ꝯ̃rietatē,ꝗa
intētādo petitoriū dicit aliū poſſidere,ff.de rei ven.l. qui reſti-
tuere.& l.officiū.intētando uti poſſidetis,đt ſe poſſidere,vñ ut
ꝯ̃rius repellit̄.Itē intentādo petitoriū renūciauit poſſeſſioni,
ff.de acqu.poſ.l.ſi quis vi.§.differētia.Nō p̄t ergo redire ad re-
tinēdæ,ex quo nō poſſidet. Sed ſi intētauit petitoriū credens
aliū poſſidere,cū ipſe poſſideret, ꝗa forte ipſum acꝗſiuerat ꝑ
ſeruū,uel filiūfamil.ff.de procu.l.j.§.itē acquirimus.ff.de acꝗ.
poſſ.& hoc ignorabat,vel ꝗa ſucceſſit alicui,ꝗ poſſidebat,quē
poſſidere ignorabat,ꝗa ꝑ aliū poſſidebat:hoc potuit ꝓbabili-
ter ignorare,ff.de re.iu.ꝗ in alterius. & ſic dēt probabili igno-
rātiæ ſubueniri,de cle.excom.mi.cū aplicæ.ſ̄m Hoſt.tūc rōne
probabilis ignorātię poterit redire ad poſſeſſoriū. Sed adhuc
hoc nō procedit,ſi uelit proſequi vtrunq;,certificatus an poſ-
ſideat ꝑꝑ ꝯ̃rietatē,ut dixi.Tu dic ſ̄m Doc.ꝙ qñq; accumulant̄
retinēdę,& petitoriū reſpectu diuerſarū ſpecierū poſſeſſionis,
vel reſpectu poſſeſſionis poſſeſſoriū, & detētationis petitoriū,
vt ꝗa uolo agere petitorio ꝯ̃ poſſidētē ciuiliter, & poſſeſſorio
dicēdo me poſſidere nāliter: vel volo agere poſſeſſorio reſpū
poſſeſſionis nālis & ciuilis,& petitorio reſpectu detētationis:
quod poſſum,ut l.officiū.in fi.ff.de rei uen.& no.đ iud. exami-
nata.& in rubr.de rei vend.& poſſum,ſecūdū Doct.ꝗa hic nul
la eſt contrarietas,nec ordo ſubſtantificus poſſeſſorij ad peti-
toriū,ſed ordo eſt ad bene eſſe.Nec obſtat ſi dicat̄, ſnīa lata in
uno parit exceptionē rei iudicatæ in alio: ꝗa ſi ſententiet̄ pro
reo in petitorio, iā ſi agat poſſeſſorio, obſtabit exceptio noto-
ria proprietatis:ꝗa hoc nō cōtingit ſ̄m naturalē curſum cau
ſarū,ꝙ reus aſſumat in ſe onus probādi, ꝗ cōis curſus attendi
dēt,ff.đ hære.inſt.l.ſuus quoq;.& no.in materia notorij: &,di-

cit

cit Inn.de dila.præterea.& qđ no.in c.prudentiā.in prin.eo.ti.
Quandoq; talia iudicia accumulant reſpectu eiuſdē ſpeciei
poſſeſſionis:& tūc in corporalibus,qa nulla eſt ꝯrietas,cū dē-
tur poſſeſſori petitoria ad tuendā poſſeſſionē,vt no.de iud.exa
minata.& s̄.eo.cū eccleſia.adhuc poſſunt accumulari.Nō ob
ſtat huic,ꝙ iudicia ſint fruſtratoria,cū cōſequat̄ per confeſſo-
riā:qa per vti poſſidetis, ne turbet̄, qa plenius prouidet reme-
diū ꝯfeſſoriæ,cū per hoc obtineat declarationē dñij. Nō obſt.
prædictis,ꝙ indiſtincte poſſit accumulari:qa ꝯrietas pōt in di
uerſis inſtantijs allegari,ut patet in l. Papi. §. ſed nec impube-
ris.de inoff.teſt.qa id uerū,qn̄ defendēdo,ſecus ſi agēdo. Vel il
lud qn̄ una inſtātia eſt ſinita,hoc qn̄ ambæ pēdēt. Itē ibi qn̄ in
ſtātiæ nō habēt cōnexitatē,hic qn̄ habēt:qa agit̄ aliquo reſpū
ad idē,& circa eandē rē.Itē licet libelli ſint diuerſi, tñ in gn̄e ē
eadē inſtātia. Quod patet, qa ſuper vtroque ſimul pōt ꝓcedi.
Ex quibus regulariter ꝯcludit̄,ꝙ regulariter ꝓcedit accumula
tio petitorij,& poſſeſſorij recuperādę,& adipiſcēdæ, & retinē-
dæ,qn̄ ſic accumulātur,ꝙ nō cōtingit aliqua cōtrarietas. Vbi
27 †aūt cōtingit ꝯrietas,nō pn̄t accumulari, niſi qn̄ ē dubiū ꝓba
bile an poſſideat,& aduerſario nō certificato, vt l.j.§.qui autē.
ff.quorū le.Et ſm̄ hoc datur vnus intellectus ad uer.in alijs. vt
in alijs,quæ ſui natura vendicationē præcedunt, vt eſt interdi
ctū uti poſſidetis,procedit hæc decr.in uer.in alijs.quæ j̄.decla
28 rabit̄.Reuoco ergo in dubiū de intellectu uer.in alijs.†Quidā
intelligunt ut loquat̄ de poſſeſſorijs retinēdæ,uti poſſidetis,&
utrobi,ut ubi intētant̄ reſpectu eiuſdē ſpeciei poſſeſſionis,tūc
nō procedit accumulatio,ſed remanet ī ſuo rubore, vt nā ſui
uēdicationē p̄cedere dēant,nec ſecū ualeāt accumulari:opor
tet enim diſcuti qs poſſideat,anteq̄ via aperiatur ad intentan-
dū petitoriū,ff.de rei vē.l.is qui ſe obtulit.cū ſim.ff. uti poſ.l.j.
§.hoc aūt.Inſt.de interd.§.retinēdæ.Secundus intellectus, qui
fuit Lau.vt loquat̄ de poſſeſſorijs habētibus iuſtā cām, in qui-
bus quis debet ſe probare dominū ſeruitutis, & ꝑ poſſeſſionē
fuiſſe 30.diebus illo anno,ſicut ē interdictū de itinere actuq;
priuato,qđ dat̄ uiolēti reficere iter,ff.de iti.actuq; pri.l.3.§.hoc
aūt interdictū.& l.j.& 2.ſic j̄.de reſt.ſpo.ex tranſmiſſa.Idem de
interdicto,qđ datur de aqua ex caſtello ducēda.Caſtellum eſt
receptaculū,in quo cōgregat̄,& adiuuatur aqua, quæ poſtea
per canale ducit̄ ad loca ſingularia, ſm̄ Doc. Habēs aūt ius ſic
per riuulos ducēdi,ſi impediat̄,habet hoc interdictū, qđ hēt
iuſtā cām,ut dicit gl.de nouē publicis interdictis,& de 28. pri-
uatis.Vide in Spe.eo.ti.§.quia uero.& §. ſe. & de his ēt in Spe.
de act.& peti.§.fi.uer.ſequitur.& uerſi.ſeq.nā in talibus nō re-
uertitur quis ad cām poſſeſſionis, omiſſa cauſa dñij, cū ſemꝑ
habeāt in ſe annexā cauſam proprietatis.Nō placet gl.intelle-
ctus ad literā,qa interdicta iſta de ſui nā nō p̄cedūt qōnē dñij:
quia ibi ſimul agit̄ de poſſeſſione, & ꝓprietate,ff.de iti. actuq;
pri.l.qui.§.hoc aūt.Itē nō eſt verus in ſe,qa tunc qō ꝓprietatis
deducit̄ incidēter,& nil repugnat, ſi intētato petitorio poſtea
velim accumulare poſſeſſoriū,habēs iuſtā cām, qm̄ poſſum.
Nā poſſeſſoriū tūc nō hēt ꝯrietatē cū petitorio,imo habet cō
cordiā,& conſtātiā: nec ſuperflua ſunt iudicia, ut qđ prius de-
duxi principaliter,nūc uelim deducere incidēter: niſi dicat̄,ꝙ
cōdēnatoria lata in prima parit exceptionem rei iud.in ſcđa,
per l.fundi.ff.de excep.qđ declarabit̄ j̄.e.cū dilectus. Tertius in
tellectus,ꝙ loquatur de poſſeſſorijs p̄paratorijs ad rei ven.ut ē
actio ad exhibē.& interdicta de libe.exhibē.nā prius agitur de
his,ut appareat qs poſſideat,ar.C.de rei vend.l. ordinarij. Sed
hic recidit in dubiū, an actio ad exhibē. poſſit accumulari cū
rei ven.in eodē libello:de quo per Cyn.in l.ordinarij. C.de rei
ven.Dic,ꝙ actio ad exhib.qn̄q; cōpetit ad reſtitutionem, ff.ad
exhi.l.Celſus.§.ſi quis merces.& nō pn̄t ſimul intētari,imo eli
gere debet,ff.de reg.iur.l.nemo.§.quoties.de tab.exh. qđ in hr̄
dē.§.eligere.& dicta l.Celſus.§.pen.& tūc procederet hic intel
lectus.Quandoque cōpetit tātū ad exhib.ut ſonat: & hoc qn̄-
que ex neceſſitate,ut quādo gemma eſt incluſa. Si enim volo
illā uēdicare,oportet ꝙ agām ad exhibē. quia aliàs agi nō po
teſt,cū reputetur unū corpus cū annulo, ff. ad exhib. l. gēma.
& adhuc non poſſunt ſimul accumulari, qa rei ven. nō cōpe-
tit ante rē exhibitā:iō & c.ff.de iud.l.quēadmodū.& adhuc ꝓ-
cēdit hic uerſi.qa hoc ſui nā vēdicationē p̄cedit.Qn̄q; agit̄ ad
exhiben.utiliter,ſed nō neceſſario:qa utile eſt, ꝙ intentet̄, ſed
nō neceſſariū:& tunc ſimul & ſemel pn̄t intentari, & tūc non
procederet hic intellectus.Inquantū gl.dicit interdictū de lib.
exhibēdis,p̄cedere ſui natura rei ven.hoc eſt falſum,qa habet
annexam cauſam proprietatis,ut l.2.§.quædā.ff. de interdi.eſt
bene præparatorium alterius interdicti,ſ.de libe.educ.ff. de li
be.exh.l.3.§.j.Inquantum aūt dicit de interd.de tab.exh. bene
dicit,ꝙ debet præcedere,adeo ꝙ ſi ſuper petitorio ſit lis cōte-
ſtata, amplius non poterit agi intērdicto de tab.exhi.l.ſi.ff.de
tab.exhib.ſm̄ Bar.in l.naturaliter.in §.nihil cōe.ff.de acq.poſ.
Quartus intellectus,ut intelligat̄ hic uer.ſm̄ legem ſi de ui. ff.
de iud. ſecundum unum intellectum,& l.j.C.de app. quando
agitur ſimul de poſſeſſione & uiolentia, quia prius agi dēt de
poſſeſſione, vt cōſtet quis poſſideat, ut poſtea qui poſſidebat,
de violentia illata experiatur:& hæc non poſſunt ſimul accu-
mulari,ſed quæſtio poſſeſſionis prius p̄cedet.Sed huic obuiat
uerbū,quæ rei ven.ſui natura præcedūt.Dicit gl. ꝙ illa uerba
nō faciunt implicationē,ſed demonſtrationē, quaſi dicat, nō
implicat ad terminos literę,ꝙ agat̄ hic de proprietate,& ꝙ ſui
natura p̄cedant iudiciū ꝓprietatis hic in terminis lrę:ſed dn̄t,
ꝙ hic agat̄ ideo de violētia, & poſſeſſione in poſſeſſorijs omni
bus,quæ demonſtrant̄ ex hoc,ꝙ natura ſui p̄cedūt,&c.Glo. re
manet in primo intellectu.Vel expone,quæ.i.quorū quædam
rei vēd.ſui natura p̄cedūt.Gl.in uerbo,cōcluſum.eſt clara ibi,
reuocet̄.dicit hoc uerū in ꝓcuratore,nō in iudice.de reſt.ſpo.
29 audita.†Gl.in uerbo,interdictū.declarat quare dicat̄ interdi-
30 ctū.eſt clara.†Gl.in uerbo,intētare quęrit,an ſi probet̄ uiolen
tia,debeat ei res auferri,& adiudicari ꝓprietas ſpoliato, argu.
gl.ꝙ ſic,16.q.6.ꝙ placuit.Gl.dicit ꝯ,qa hęc nō eſt natura inter
dicti,ſed pęna illius conſtitutionis,ſi qs in tātā.Vn̄ ſi uult rē ſi-
bi adiudicari,ꝓponat ꝯdictionē ex l.ſi qs in tātā.Plus dn̄t Doc.
ꝙ iterū oportebit probare violētiā,j̄.de teſt.ueniēs,2.Idē cum
cōtra agētē de proprietate excipit̄,ut in gl.pe. & oportet itera
to ꝓbare violētiā,ſm̄ Hoſt.In ꝯrium eſt decre. veſtra. & c.ulti-
mū. de coha. cle. & mu. Sed non eſt hæc probatio neceſſaria
quo ad diuerſum ius agēdi,uel excipiēdi:ſecus in cōfeſſione,
quæ nō alterat̄ ex modo ꝓcedēdi,ut no.Inn.de elec.per inqui
ſitionē.& s̄.de ordi.cog.c.2.& de accu.qualiter.& de reſt. ſpo.
Piſanis.de accuſ.c.1.& 2.Aduerte tñ,ꝙ nō ſufficit ad pęnā ob-
tinendā ꝙ ſic libellet,Peto mihi reſtitutionē poſſeſſionis,& ꝓ
pono condictionē ex l.ſi quis in tantam.niſi addat,Et peto eū
puniri pęna l.ſi quis in tantam.qa pęna in dubio nō uenit, ex
quo aliud non exprimitur,ut no.in Spe.de reſti.ſpo.§.j.uer.itē
quidam.in fi.24.col.& uerſi.5.in fi.§.

1 *Concludere in cauſa, & renuntiare, idem eſt.*
2 *Cauſa ſeu proceſſus dicitur eſſe in calculo ſententiæ promulgandæ, quando eſt concluſum in cauſa.*
3 *Actionum cumulatio quare poſt concluſionem non admittetur.nu.5.*
4 *Actionum cumulatio quomodo in cauſa appellationis ſit licita.*
6 *Poſſeſſorium quomodo poteſt intentari deciſa cauſa petitoria.nu.ſeq.*
7 *Sententia lata in petitorio, an obſtet agere uolenti poſſeſſorio. nu.8.*
9 *In petitorio quid agendum ſit, quando ſimul eſt accumulatum petitorium, & poſſeſſorium.*
10 *Poſſeſſorij cumulatio quo caſu poſt concluſionem in cauſa cum petitorio intentato admittatur, vt petitoriū ſuſpendi valeat.nu.12.*
11 *Probandi facultas quando malitia, vel caſu dicatur ſubtracta.nu.ſeq.*
13 *Poſeſſorij ſententia, vel adiudicatio habet vim detentionis, & rei commodum, donec proprietate probata.*
14 *Poſeſſorij obtinens nunquam poſt damnetur in expenſis ratione petitorij intentati, ſi non probat.*

1 **§.Si vero.** ¶†No.pro opi.ꝙ renūtiare, & in cauſa ꝯclu-
2 dere ſit idē:de quo s̄.§.ꝓximo.† Not.ꝙ dicit̄
eſſe cauſa in calculo ſentētiæ promulgādæ,qn̄ eſt in cauſa cō-
3 cluſum,nō ante.†No.cām,quare poſt ꝯcluſionē nō admittat̄
accumulatio,ne lites litibus inculcent̄. Et ex hoc potes ſume-
re vnā regulā,q̄ hēt,ꝙ rōne inculcationis iudiciorū, primo pe
nè expedito,impeditur accumulatio. Not. ꝙ deciſa cā petito-
ria, quicūq; in ea hr̄ euētus,pōt quis intētare poſſeſſoriū. Exa
4 minemus hāc partē vſq; ad uerſi.niſi.†Opp. ꝙ nedum in prin
cipali,ſed in cā appellationis,& ſic poſt cōcluſionē in cā poſ-
ſit accumulari poſſeſſoriū,ut patet in cle.j.de cā poſ. & ꝓprie.
Io.An.hoc fatetur, ꝙ hodie in bn̄ficiali in appellōnis cā uſq;
ad ꝯcluſionē in ea pōt ſuſpēdi petitoriū,& accumulari poſſeſ
ſorium,& pōt ſuſpēdere petitoriū a ſe intētatū:& hoc,qn̄ ap-
pellationes ſunt deuolutæ. Nō puto ꝙ aliqua ſit ſpecialitas in
bn̄ficialibus,ſuppoſito ꝙ petitoriū, & poſſeſſoriū ſit in iuriſdi
ctione iudicis ad quē: qa ꝯcluſio in cā in prima inſtātia eſt ſu-
ſpēſa in appellōnis cā, cū appellatio reſcindat omnia uſq; ad
publicationē teſtiū,ut de teſt.fraternitatis.de iureiur.veniens.
de fi.inſtr.cū Ioānes.C.de tēp.app.l.per hāc.Facit qđ no.Dñi đ
Rota,ſua ꝯclu.385.& no.Spe.in tit.de renū.& ꝯclu.§.j.in prin.
& no.Inn.in fi.de teſta.cū ueniſſent.In renūtiatione,in hoc eſt
tm̄ ſpeciale in cā bn̄ficiali,ut eo ꝙ appellatio eſt interpoſita ſo
lēniter,& legitime inſinuata, tota cā quo ad petitoriū, & poſ-
ſeſſoriū eſt deuoluta,qđ nō ē in alijs cauſis, ſed ſolus deuoluit̄
articulus,ſuꝑ quo pēdet appellatio,& ea iuſtificata negotium
principale,ſuꝑ quo pēdet lis,nō diuerſum negotiū, ut eēt poſ-
ſeſſoriū a petitorio,deuoluit̄ tātū,niſi Papa appellōne interpo
ſita ſuꝑ petitorio ꝯmitteret totā cām & quo ad petitorium,&
quo ad poſſeſſoriū,quo caſu poſſet accumulari poſſeſſoriū ſu
ſpēſo petitorio,ſuꝑ quo fuiſſet appellatū,Itē & forte ꝓcedert̄,
qn̄ corā primo iudice eēt intētatū ſimul petitoriū,& poſſeſſo-
riū,& poſtea appellaret̄ ī altero iſtorū, qa iuſtificata appellō-
ne đuolueret̄ & petitoriū,qđ ſuſpēdi poſſet, ut đuolueret̄ ꝯne
xitatis cā.Sed hoc ñ puto, licet dñi đ Rota ſentiāt ꝯ,ſ.ꝙ appel-

latio deuoluit id tantũ, ſuper quo eſt appellatio interpoſita,
& nõ aliud: & tãta nõ eſt cõnexitas, ꝙ deuolutio limitata ad
vnam deuoluat ad aliã, vt no. de ſequeſ. poſ. & fruc. c. j. & dixi
5 circa ſecundam gl. ¶ †Opp. ꝙ poſt cõcluſionẽ in cã admittat̃
accumulatio, ſaltẽ inculcatiua, de teſt. ſignificauerunt. in fin.
Inn. hic dicit, ꝙ hęc decre. nõ procedat, niſi intelligat̃ de ſuſpẽ
ſiua: quia alia permittit̃ poſt cõcluſionẽ in cã. Sed hoc eſt fal-
ſum, qa oportet intelligi de inculcatiua, ut ſ. dixi. Alij ibi dñt,
ꝙ inquãtũ hæc decr. permittit accumulationẽ, illa loquit̃ qñ
fit de volũtate partiũ. Tu dic ꝙ ibi fuit ante concluſionẽ in cã
accumulatũ poſſeſſoriũ poſt teſtes receptos in petitorio, poſt-
ea proceſſum uſq; ad receptionẽ teſtiũ ſuper poſſeſſorio: tũc
nolebãt moniales ſuſpendere petitoriũ: tunc diſtinguit̃, an ſit
cõcluſum in cauſa in petitorio: & nõ poſſunt, ſed vtrunq; eſt
determinandũ. An nõ ſit cõcluſum, & pñt ſuſpẽdere. Vñ ibi
accumulatio nõ permittit̃ poſt cõcluſionẽ in cã, licet ante ac
cumulationẽ permittat̃ deciſio, reiecta ſuſpẽſione. Quæro, q̃
fraus poterit hic intercedere. Dic, forte dũ vellẽt teſtes ſuper
poſſeſſorio procedere, ſolis datis articulis ſup̱ proprietate, vel
ẽt ſuper ꝓprietate nõ probata. Sed hoc reprobatur de teſt. ue-
niẽs, 2. Dic ꝙ fraus deprehẽdit̃, qa uolẽtes differre ſñiam in pe
titorio, de quo liquebat, intẽtabãt poſſeſſoriũ. Super hac par-
6 te nõ eſſet niſi vna gl. quæ eſt ſuper verbo, nõ deciſa. ¶ † Opp.
ꝙ ſuccũbẽs in iudicio ꝓprietatis nõ poſſit redire ad poſſeſſo-
rium, j. c. ꝓxi. qa petitoriũ attrahit ad ſe poſſeſſoriũ: cuius ɔ̃riũ
dicit tex. ꝙ indiſtincte q̃ñocunq; ꝓprietatis cã deciſa põt redi-
re ad poſſeſſoriũ. Patet ſecũdo, qa poſſeſſio pars eſt ꝓprieta-
tis, ſicut uſuſfructus pars dominij, ff. de vſufru. l. 2. Obſtat ergo
exceptio, ut l. & an eãdẽ. ff. de excep. rei iud. Glo. rñdet, qñq; ſo
la proprietas eſt in iudiciũ deducta, & ſñia in petitorio nõ no
cet, quin agi poſſit poſſeſſorio, ut hic. Quãdoq; utrunq; eſt ac
cumulatũ, & ſentẽtia in petitorio attrahit ſecũ vires poſſeſſo-
rij, nõ impedit tñ ſentẽtiã in poſſeſſorio, ut j. c. prox. niſi aliud
opponat̃. Ad hoc ſ. c. ad vltimũ. & c. cũ ſuper. Et eſt cã primi di
cti, qa licet ꝓprietas & poſſeſſio dicãtur cõiũcta, qa ſunt ꝓprie
tate eiuſdẽ ſubiecti, in ſe ſeparata ſunt, ut l. nãliter. §. nihil. ſõ
ſñia in vna nõ repugnat alteri: ſic nec ſunt cõnexa reſpectu iu
riſdictionis, qñ poſſeſſionis cã ſolũ eſt delegata, ut C. ſi a nõ cõ
pe. iu. l. ſi de proprietate. Legiſtæ ſe expediũt, ꝙ ſñia lata in pe-
titorio nõ obſtat agẽti poſſeſſorio, cũ nõ detrahat iuri agendi
poſſeſſorio, qđ fundat̃ ſup̱ ſola poſſeſſione, de reſti. ſpol. ſolici
tæ. & cap. accepta. & cap. in literis, & quòd ſpoliatus ante om-
nia eſt reſtituendus, ut l. ſi quis a ſe fundũ. C. ad l. Iul. de vi pu-
bl. Et hoc firmat Dyn. in regula, qui ad agendũ. de reg. iur. li. 6.
& Bar. in l. naturaliter. §. nihil cõe. de acqu. poſ. pro quibus fa-
cit hæc decr. Vñ exceptio rei iud. nõ obſtat agẽti poſſeſſorio.
Et hæc vera in poſſeſſorio recuperãdæ. In poſſeſſorio adipi-
ſcẽdæ, & retinẽdæ eſt ſecus, qa obſtat, ſm eos. qđ ẽt tenet hic
Io. An. recitando, vt etiã recitat Io. An. in addi. Spe. in ti. de pe-
7 ti. & poſ. §. j. uer. quid ſi pro uno. 8. col. † Ad huius puncti deci-
ſionẽ habeo videre duo: Primo, an ſñia lata ĩ petitorio obſtet
agere volẽti poſſeſſorio. Scđo, an ſi liqueat qd agendũ in peti
torio, impediat ex hoc intẽtatio poſſeſſorij, vel ſñia. ¶ Ad pri-
mũ, ſi pro actore eſt lata ſñia in petitorio, p̃t, ſi uult, agere poſ-
ſeſſorio, & ꝓderit pp̱ expẽſas, & fructus a tp̱e directionis vſq;
ad tp̃s litis inchoatæ ſup̱ petitorio. Quandoq; lata eſt ſñia pro
reo, & eſt declaratoria lata, qa ꝓnũciatũ eſt, reũ fore dominũ,
qa petitũ, uel ſuper libello actoris, ſm opi. de qua in c. ex con-
queſtione. de reſt. ſpo. Dic, ſi intẽtat poſſeſſoriũ ad finẽ reſtitu
tionis poſſeſſionis, repellit̃, qa obſtat ei exceptio notoria defe
ctus ꝓprietatis, quæ fundat intẽtũ aduerſæ partis, de reſt. ſpo.
ad decimas. li. 6. & qđ ibi no. de diuor. ſignificaſti. no. de renũ.
ſuper hoc per Inn. in gl. magna. uer. ſi autem. aliàs vellet dice
re, ꝙ is, ɔ̃ quẽ notorie cõſtat per cõfeſſionem de defectu ꝓprie
tatis, nõ põt agere ad reſtitutionẽ poſſeſſionis, ſed ad damna,
& aliã cauſam, ut ff. de vi, & ui arm. l. idem eſt. §. qui uſuſfru-
ctus. & l. ſi plures. Hoc uerũ puto, niſi agẽs dicat ſe uelle conſe
qui cõmodũ detẽtationis, ut poſſit excipere ex cõdictione l. ſi
quis in tantã, quia ſua hoc reſpũ intereſt, ut res reſtituat̃, licet
notorie cõſtet de defectu ꝓprietatis. Sed nõ placet, qa ex quo
illã nõ intentat, nullũ cõmodum ex ea cõſequi poteſt: uel for
te ſi intentat poſſeſſoriũ ad finẽ ut reſtituantur fructus, puto
ꝙ nec ad fructus agere poſſit, uel qa illi aut nãles ſunt, & ſuos
nõ faceret contra dñm: uel induſtriales, & nõ cõſumptos te-
net reſtituere. Iſtos autem nõ cõſumpſit, quos repetere inten
dit: obſtat ergo ei exceptio, dolo facis, qui pet. &c. Nec obſtat,
ꝙ reſtituere tenetur, ꝙ illa regula nõ habet locũ in poſſeſſo-
rijs: & ſic tenebitur altera manu fructus reſtituere: qa imò ob
ſtat, ex quo notoria eſt. Et fortius hæc locũ habebit in benefi-
cialibus, per no. ſ. c. cum ſuper. & hoc tenet Io. And. in c. cum
dilectus. & Inn. ibi, & Io. An. in add. Spe. in ti. de pet. & poſ. §. j.
ver. quid ſi pro vno. in fi. 8. colum. ubi indiſtincte dicunt non
poſſe agi tũc poſſeſſorio, niſi de ſpoliatione poſt ſententiam.
Quandoq; lata eſt ſentẽtia in petitorio contra actorem; quia
conſtat de defectu iuris ſui, uel quia non conſtat de iure ſuo,
quia nõ probat: & tũc in iuribus, & rebus profanis, quia eo ꝙ
poſſidet, iuſte poſſidet, licet ɔ̃ſtet eũ titulũ nõ hẽre, ex quo nõ
cõſtat de iure aduerſarij, nõ repellit̃ ab agẽdo petitorio. Sic in
telligo gl. de reſt. ſpo. ad decimas. li. 6. licet Io. An. ipſam male
reprehendat in addi. Spe. in ti. de reſt. ſpo. & idẽ eẽt in iuribus,
& rebus eccleſiaſticis: qa ex quo ius nõ fundat intẽtũ tuũ, eo
ꝙ poſſidet, quo ad te iuſte poſſidet. Hinc eſt ꝙ agẽs pro deci-
mis in parochia alterius, nõ ɔ̃ parochianũ, ſed tertiũ, nõ arcta
tur ad p̃ſcriptionẽ probare titulũ: ſic nec arctabit̃ ad proban-
dum titulũ agẽdo poſſeſſorio, ſicut nec in præſcriptione. Pri-
mũ patet ex no. de p̃ſcrip. c. j. li. 6. & de cõſue. c. fi. eo. lib. ad hoc
qđ no. j. e. cũ dilectus. In bñficialibus ãt dic, ꝙ ſi cõſtat de nõ iu
re agẽtis, & ſuper eo ẽ ꝓnũtiatũ, ut qa produxit electionẽ, & ꝓ
bata eſt nõ canonica, vel ꝓbatus eſt ɔ̃ eũ defectus, vel crimen,
ex quo cõcludit̃ nullitas electionis, & ſup̱ hoc ꝓnuntiatũ: &
tũc obſtat exceptio, ut no. de fi. p̃sby. c. cõſtitutus. & repellitur
tũc agẽs poſſeſſorio. Ad qđ id, qđ habet̃ ſ. e. cũ ſuper. Si aũt la-
ta eſt ſñia, quia agens nõ ꝓbat intẽtũ: & tũc puto ꝙ agere po-
terit poſſeſſorio, quia per hoc ꝙ nõ ꝓbet, non cõſtat notorie
ipſum ius nõ habere: qa põt ius hẽre, licet non ꝓbauerit quo
ad ipſum, q poſſidet priuatũ: reſtituãda eſt ergo ei poſſeſſio,
ſed nõ irreuocabiliter: qa ſi poſtea aliter nõ ꝓbet titulũ, inde
per ſuperiorẽ amouebit. Nã lata ſñia, qa nõ probatũ quo ad
partẽ, nõ obſtabit quin iudici vt extraneo inquirẽti poſſit oſtẽ
dere titulũ, & ex tali reſtitutione cõſequet ẽt reſtitutionẽ fru-
ctuũ, & proderit pp̱ expẽſas. Et ẽ rõ, quare in bñficialibus no-
torius defectus nõ iuris repellet: qa nõ iuſte poſſidet, eo ꝙ poſ
ſidet & patet eũ nõ habere titulũ. Sed bñ iuſte poſſidet, eo ꝙ
poſſidet quo ad aduerſariũ, niſi oſtẽdat ipſum nõ habere titu
lũ, ut no. Cõpo. de reſcrip. mãdatũ. de ꝓcur. ex inſinuatione. &
no. Inn. de re iud. cũ Bertoldus. in uerbo, memorato. uerſi. ſed
8 quãtũcũq;. ¶ † Venio ad ſm, qñ nondũ lata ſñia in petitorio li
quet qd agẽdũ in petitorio, qd agẽdũ de poſſeſſorio. Et hunc
diuido in duas: Primo, qd qñ ſimul eſt accumulatũ petitoriũ
& poſſeſſoriũ anteq̃ liqueat qd agẽdũ in petitorio. Scđo, qñ
intẽtatur poſſeſſoriũ poſtq̃ liquet qd agẽdum in petitorio.
9 † Ad primũ Io. An. hic ꝓſequit̃ multos caſus. Primus, qñ eis ſi-
mul accumulatis ab eadẽ parte, liq̃t in petitorio, & poſſeſſo-
rio ꝓ reo, abſoluet̃ reus, ſiue liqueat ꝙ ꝓbauit de iure ſuo, ſiue
qa actor nõ ꝓbauit, ſ. c. 2. in fi. Scđs caſus, qñ ĩ petitorio, & poſ-
ſeſſorio liquet in utroq; ꝓ actore, & ɔdẽnabit reum in utroq;:
qa de qua re, &c. ſ. e. cũ eccleſia. nec erit ſuperflua ꝓnuntiatio
in poſſeſſorio, ſaltem quo ad expẽſas, & de fructibus a tp̱e ſpo
liationis, niſi poſſeſſorio ageret̃ ɔ̃ bonæ fidei poſſeſſorẽ, ut qñ
ageret̃ ex canone, reintegrãda. vſq; ad litẽ cõteſt. in ꝓprietate
quo ad expẽſas: facit ff. de rei vẽd. l. utiq;. C. de iud. ꝓperãdum.
quo ad fructus, j. ti. j. grauis. ff. de vi, & vi arma. l. j. §. ex die. Inuti
le tñ foret quo ad reſtitutionẽ rei, ſm Io. An. cũ in executione
poſſeſſio ſequat̃ ꝓprietatẽ, j. c. ꝓx. ff. de Publ. l. pe. Vltimo rñ.
Io. An. niſi dicat̃, ꝙ potuit eẽ inutile, qa latior reo erit ɔdẽna-
tio in poſſeſſorio, ut ueniãt res depoſitæ, & ɔmodatæ, quæ nõ
venirent in rei vẽdicatione, uel Publiciana, cũ nõ ſit dñs, uel
quaſi, ꝑ no. ſ. c. cũ ſup̱. Itẽ qa talia forte ꝓbabunt̃ ꝑ iurm, ſup̱ q
bus in rei vẽdicatione nõ obtineret̃ ɔdẽnatio, q̃ mõ obtinebit̃
in poſſeſſorio pp̱ vim illatã, ut l. ſi qñ. C. vnde ui. ſ. qđ me. cau.
c. fi. Tertius caſus, qñ liquet de poſſeſſorio ꝓ reo, & de petito-
rio pro actore, dicit ꝙ ꝓnũtiabit in petitorio ꝓ actore, & obti-
nebit̃ reſtitutio rei in poſſeſſorio ꝓ reo pp̱ expẽſas, ut dicta l.
utiq;. ff. de rei vend. Quartus caſus, qñ liquet in poſſeſſorio ꝓ
actore, & in petitorio ꝓ reo: & tũc ꝓnũtiabit in poſſeſſorio ꝓ
actore pp̱ expẽſas: an ꝓnuntietur ꝓ reo quo ad reſtitutionem
poſſeſſionis, ex quo liquet in petitorio ꝓ reo, vel quo ad fru-
ctus. Io. An. quo ad fructus dicit indiſtincte ꝙ ſic. Puto quo ad
fructus, & reſtitutionẽ rei diſtinguẽdũ, an liqueat ꝓ reo in alijs
a bñficialibus, qa ſe dũm ꝓbauit: & in bñficialibus, qa cõſtat
de nõ iure actoris, vel de iure rei. Hic Io. An. quo ad fructus di-
cit cõdẽnationẽ ꝓficere in poſſeſſorio, quo ad reſtitutionẽ rei
nõ: qa obſtat exceptio, dolo facis. de re. iuris. dolo. Puto ꝙ ſi li-
quet, & nõdũ eſt cõcluſum ſaltim in petitorio, non impediat̃
poſſeſſoriũ quo ad effectũ omnem, ſi prius ɔcludit̃ in poſſeſ-
ſorio, q̃ in petitorio: qa nõ perfecte notoria eſt ꝓbõ proprie-
tatis, niſi cõſtet cõfeſſione, quæ nõ reuocatur in dubiũ: & tũc
ꝓnuntiatio in poſſeſſorio nõ erit verbalis, ſed realis. Et ſic ſal
uat̃ una opi. de qua ſ. c. prox. & c. cũ eccleſia. Si in vtroq; eſt cõ
cluſum, anteq̃ ꝓnuntiet in poſſeſſorio, hoc caſu nec quo ad
fructus, nec quo ad reſtitutionẽ poſſeſſionis ſequi dẽt ɔdẽna-
tio, qa fructus nãles reſtituere tenetur ſuccũbẽs in petitorio.
Itẽ extãtes induſtriales. Iſti aũt extare dñr, quos petit a reo, &
ſi haberet, eos reſtituere dẽret: igitur obſtat ei ſimiliter exce-
ptio. Nec obſtat, ꝙ exceptio illa nõ hẽt locũ in poſſeſſorijs: qa
id eſt verum, qñ notorie nõ liquet de ꝓprietate. Nec obſtat, ꝙ
poſt cõcluſionẽ in cã hæc exceptio nõ poſſit opponi de ꝓprie
tate ad impediendum effectũ poſſeſſorij, de procur. auditis.
quia

quia imo pt,ex quo eſt notoria:quia ſufficit eam detegere iu-
dici in allegationibus:cũ in talibus notorijs, quæ conſtant ex
actis,ſupplere debeat de facto,vt no..de conſue. cum inter.&
c.dilectus.& dixi in materia notorij.& no.C.vt q̃ deſunt aduo.
l.j.de poſtu.pręlat.bonæ.j.Pronuntiabitur aũt reo,& adiudica
bitur ei poſſeſſio,ſi petijt,declarabit dñs,ſm opi. de qua j̃. ti.j.
ex conqueſtione.& ab aduerſario abſoluetur, facta cõdemna
tione expenſarũ de actore quo ad petitorium. Qñq; liquet in
petitorio ꝓ reo,qa actor nõ probauit,& tunc abſoluetur reus
a petitione actoris:per hoc tamen non cõſequetur reſtitutio-
nẽ rei,niſi ꝙ euitabit cõdemnationẽ expenſarũ, & actor dãna
bitur ei in expenſis.In poſſeſſorio aũt pronuntiabitur ꝓ acto-
re,quo ad omnem effectũ,& cõdemnationẽ expenſarũ,& fru-
ctuũ,& reſtitutionis rei,licet in beneficialibus reſtitutio nõ ſit
perpetua,poſtea iudice inquirente, niſi aliter probet canoni-
cã inſtitutionem,vt s̃.dixi Quintus caſus,qñ liquet tantum de
poſſeſſorio ꝓ actore,tunc dãnabit reus quo ad omnia,& reſti-
tuetur poſſeſſio,& poſtea ꝓcedet in petitorio,donec de illo cõ
ſtabit:ſi nõ cõſtat poſtea,tenebit actor ad expenſas. Sed dic in
hoc vt dixi s̃. qñ ſuſpenſo petitorio obtinet in poſſeſſorio, &
poſtea reuertit ad petitoriũ:procederet enim hoc, qñ volun-
tarie reuertit:ſecus ſi ad inſtantiã rei, cũ ex quo in poſſeſſorio
obtinuit,releuet onere probandi.Sextus caſus,quando liquet
in poſſeſſorio tantũ,& pro reo pronuntiabit, & pendebit peti
toriũ,vt eſt dictũ.Septimus caſus,qñ liquet tantũ de petitorio
& pro actore:& tunc iudex pronuntiabit rem ſuam eſſe,& p̃ci
piet rem reſtitui,vt d.l.pe.& vltima.ff.de Publi. & de rei vend.
l.qui reſtituere.& licet pronuntiet rẽ ſuam eſſe, adhuc de poſ
ſeſſorio cognoſcet propter expenſas,& etiam propter fructus
a tempore deiectionis vſq; ad tempus cõte.li.in petitorio,niſi
agatur contra bonæ fidei poſſeſſorem: puta ſi ageretur cõdi-
ctione ex canone.reintegranda.vt d.l.vtiq;. ff.iud.ſol.l.ſi ſeruꝰ.
Octauus caſus,quando de petitorio tantum liquet pro reo:&
tunc ſi liquet,qa actor nõ probauit,abſoluitur reus,& cõdem
nabit in expenſis actor,niſi aliter ſuſpendatur petitoriũ ex ſen
tentia,obtinebit cõſeruationem poſſeſſionis, Inſtit.de acti. §.
cõmode.Si liquet pro reo,ꝙ probauit probationis onus aſſu-
mens:& tunc declaratoria pronuntiabit pro reo,ſi hoc petie-
rit,per ea,quæ dicam j̃.de reſti.ſpo.ex cõqueſtione.& erit effe-
ctus,qa licet poſtea ꝯſtet de poſſeſſione pro actore,nõ reſtitue
tur ſibi poſſeſſio,nec cõdẽnabit ad fructus,vt dixi s̃.de rei ven.
l.is,qui de pub.l.pen.& vl.j̃.c.proximo. obſtante ſibi exceptio-
ne,dolo facis:de qua conſtat notorie, niſi poſtea agat condi-
ctione ex l.ſi quis in tantã.& patet ex his deciſio,quid iuris,ſi li
queat de petitorio ante quã accumuletur poſſeſſoriũ, an ad-
mittet accumulatio ab eadẽ parte:qa ſi liquet pro reo, & non
dũ eſt ꝯcluſum in cã,poterit accumulari,niſi liqueret cõfeſſio
ne,q̃ nõ eſſet in dubiũ reuocata, & liqueret declaratorie pro
reo:ſi eſt cõcluſum in cã,nõ admittit accumulatio,niſi in caſi
bus ſequẽtibus:& in illis caſibus,ſi liquet,qa actor nõ ꝓbauit,
admittit accumulatio.Si liquet, qa reus probauit ſe dñm, re-
pellit accumulatio & quo ad fructus,& quo ad reſtitutionem
rei:quia notorie conſtat de proprietate,& hoc in non bñficia
li,ſiue liqueat de nõ iure actoris,ſiue liqueat de iure rei, de ſi.
10 præsby.ꝯſtitutus.¶†Venio ad ver.niſi.Nota primo caſum, in
quo poſt concluſionẽ in cã admittit accumulatio poſſeſſorij,
ſcilicet qñ ſubeſt æquitas,quæ ſubeſſe dicit, qñ de facili argui
põt iniquitas inuaſoris,& ſpoliato caſu, vel malitia ſubtracta
eſt facultas probandi. Idẽ vbi alia æqtas mouerit iudicantes.
¶Quæro,qñ dicat de facili argui poſſe iniqtas inuaſoris. Dic
ꝙ ſpoliatus habet probationes in promptu,ſm Pe.Inn.licèt al
ternatiue, dicere videtur ꝙ omnino ſufficit iniquitas inuaſo-
ris,licèt de illa cõſtet, vel cõſtare poſſit, vt petitoriũ ſuſpendi
poſſit,& ad ipſum recurri, niſi appareat ſubtractã copiã ꝓba-
tionũ caſu,vel malitia, vel alia iuſta cã:& imputet ſibi ſpolia-
tus,q cõcluſit in petitorio.Vnde dicebat Hoſti. ꝙ ſi ex hoc ſur
gat aliquis fauor ſpoliatoris,nõ tantũ ſi hoc ꝑꝑ fauorẽ ſpolia-
toris,ſed ꝑꝑ iudicij æquitatẽ.Simile j̃.de excep.cũ inter.& pro
11 bat hæc copula,q̃ ſtatim ſequit.¶†Quęro,qñ caſu,& qñ ma-
litia dr̃ ſubtracta facultas probãdi. Dic, caſu,qñ p̃ter ꝓpoſitũ:
malitia,ex propoſito:puta cum incendi domũ meã, & tuã vi-
cinã ꝑꝑ qđ perdidiſti inſtrumenta. Vel caſu occidi teſtes tuos,
vel his ſimilia:malitia,cũ ad hunc finem prædicta feciſſem,&
12 his ſimilia.¶†Quæro,q̃ alia p̃t ſubeſſe æquitas admittẽdi poſt
ꝯcluſionẽ in cã.Ponit Pet.& Abb.exemplũ,vt qñ ſunt in mor-
tis articulo,aliàs periculo teſtes,per quos volo probare poſſeſ
13 ſoriũ:ad hoc vt lite non cõt.qm̃.¶†Oppo.glo. ꝙ ſit inane,vbi
nõ p̃t probare in petitorio redire ad poſſeſſorium, cũ ſenten-
tia ĩ petitorio ꝯ̃ actorẽ attrahat ad ſe vires poſſeſſorij.Gl. dicit
ꝙ valet quo ad hoc,ꝙ obtinebit ꝯdẽnationẽ fructuũ a tẽpore
deiectionis vſq; ad tempus litis cõteſtationis ſup proprietate,
ex quo habebit poſſeſſionẽ,habebit tñ cõmodũ detentionis,
niſi aduerſarius ꝓbet ꝓprietatẽ,C.de rei ven.l.res alię.Itẽ quo
ad cõmodum opponendi,de cõdi.ex lege.ſi qs in tãtã.Nec ob
ſtat c.cũ dilectus.j̃.eo.quia loquitur,cũ directe conſtat de do-
mino pro reo,vt dixi s̃.Inquãtũ glo.dixit cõmodũ eſſe pro fru-
ctibus:dicunt Doct.quod idem dicit gl.de teſti.ſignificauerũt.
14 in vltima gl.Idem Dama.¶†Nunquid aũt obtinens in poſſeſ-
ſorio poſtea damnetur in expenſis in petitorio, ſi non proba-
bat?Dic ꝙ non in odium violenti:qa propter delictum perdit
priuilegium,ut no. vt lite pendẽ. c.j.ad fi. Sed ſi ſuccumbit in
poſſeſſorio,condemnabitur.Idem ſi reccurrat ad petitorium,
& ſuccumbat.Idẽ ſi nõ reuertit, & reus inſtat vt abſoluat, C.
de iu.properandũ.& l.ſancimus.C.de iud.auth.q ſemel. Item
qñ nõ ſuſpendit:ſed ſi nõ renuntiat,cõdemnabit,ff.de iud.cũ
quẽ temere.& de dolo.c.finem.Sed dic vt dixi s̃. Ant.

S V M M A R I V M.

1 *Petitorium & poſſeſſorium poſſunt concurrere in facultate procedendi.*
2 *Poſſeſſorij,& petitorij quomodo poſſibilis eſt concurſus ab eadem, & diuerſa parte,vel altera tantum.*
3 *Actionibus pluribus ſimul accumulatis,vtraq; eſt ſententia vnica terminanda,ſiue ab vtraq;,ſiue ab eadem accumulentur.*
4 *Poſſeſſorium præualet petitorio in ordine terminandi.*
5 *Sententia non eſt de actis iudicij.*
6 *Sententia continens plura capitula dicitur vnica.*
8 *Actiones ex quibus cauſis prohibentur accumulari ab eadem, vel diuerſa parte.nu.ſeq.*
9 *Iudiciorum accumulatio quibus prohibeatur.*
10 *Sententia,ſeu proceſſus an valeat in caſibus,in quibus petitorium,& poſſeſſorium non poſſunt concurrere. 7.*
11 *Sententia an vitietur per omiſſionem ordinis iudiciarij.*
12 *Proprietatis quæſtio non eſt admittenda contra actorem agentem poſſeſſorio,alias poteſt appellari.*
13 *Sententia lata ſuper petitorio, & poſſeſſorio in fauorem actoris, an poſſit exequi in poſſeſſorio,vbi reus appellauit tantum a petitorio.*
14 *Sententiæ effectus in petitorio qualis erit,ubi quis egit contra aliquem petitorio & poſſeſſorio ſimul,qui appellauit a ſententia in petitorio,& actori data fuit poſſeſſio.*
15 *Sententia lata in petitorio pro reo,& in poſſeſſorio pro actore, ubi actum eſt ſimul petitorio & poſſeſſorio,an poſſit prius exequi in poſſeſſorio pro actore.*

CAP. VI.

CVm dilectus. Legam iſtã decr.per modũ
cõmenti,& cõmentauit eã
Io.Cal.Ego aũt ad ipſa ponã dicta modernorũ Le
1 giſtarũ,& recolligã materiã.& hoc dicit †In proce
dendi facultate cõcurrere poſſunt petitoriũ, & poſſeſſoriũ:in
terminandi modo poſſeſſoriũ petitorio præfert: in exequen-
di fine petitoriũ poſſeſſorio præualet.h.d. Primo ponitur de-
ciſa conſultatio.Scđo reſponſio,ibi,ad quartũ, quæ facit tria.
Primo præſupponit modũ procedendi. Scđo declarat ordinẽ
2 terminandi.Tertio,effectũ exequendi.¶†No.j. poſſibilẽ con-
3 curſum petitorij,& poſſeſſorij ab eadẽ,& diuerſa parte.† No.
2.ꝙ pluribus iudicijs ſimul accumulatis,vtrunq; eſt vnica ſen
tentia terminandũ,ſiue ab vtraq;,ſiue ab eadẽ parte accumu
4 lentur.¶†No.3.ꝙ in ordine terminandi præualet poſſeſſoriũ
petitorio,q̃q̃ ſuper vtroq; procedatur.¶No.ꝙ in finẽ exequẽ-
di petitoriũ in ſententia attrahit ad ſe uires poſſeſſorij,qñ am
5 bo ſimul ſunt accumulata. ¶†Not. ꝙ ſñia nõ eſt de actis: ad
hoc C.de re iud.l.vlt.C.de ſen.q̃ ſine cer.quã.l. pen.pro & ꝯ̃.j̃.
de proba.qm̃.dicit ꝙ continetur ſñia appellatione actorũ,qñ
vtrũq; ſpecialiter exprimatur,ſm Cal.alias nõ,de cõceſ.præb.
6 poſt electionẽ.¶†No.ꝙ vnica eſt ſententia,licet cõtineat plu-
ra capitula:ad hoc de mu.peti.c.2. de ord. cog.c.2.Not.ꝙ mi-
nus dignũ præcedit magis dignũ, & qđ maius dignũ attrahit
ad ſe minus dignũ.Itẽ hic Io.Cal.opp.cõtra quodlibet notabi
le pueriliter,nõ curo oppoſitiones captatas, qa ſatis grauatũ
7 eſt capitulũ ſua materia. ¶†Opp.primo ad primũ dictum, in
quo ſupponit poſſibilis accumulatio poſſeſſorij & petitorij:
qa imo uidetur impoſſibilis oĩno,ff.de iudi.l. ſi de vi. C.de rei
vend.ordinarij.C.de edic.diui Adr.tol.l.2.C.de interdic. incer
ti.l.fi.C.quo.bo.In quibus omnibus patet ꝙ accumulatis peti
torio,& poſſeſſorio,ſiue ab eadem,ſiue a diuerſa parte, nõ ad
mittitur cõcurſus, ſed prius de ordine iuris eſt in poſſeſſorio
procedendũ.Nã inter cęteras regulas impedientes accumula
tionẽ,eſt regula ordinis,qñ actiones ſic ſe hẽnt,ꝙ ex ordinẽ de
una deuenitur ad alterã,nõ admittitur accumulatio.Sed ſi qs
agit petitorio,& poſſeſſorio,ut in petitorio appareat qs ſit poſ-
ſeſſor,de ordine eſt,ut diſcutiatur qs ſit poſſeſſor,ff.uti poſſi.l.
j.§.j.Debebit ergo prius decidi poſſeſſoriũ. Super hoc puncto
reperiuntur principaliter tres opi. Prima, ꝙ non ſit poſſibilis
accumulatio petitorij, & poſſeſſorij ſimul:& hæc fuit opi. Io.
& Azo.& hæc firmatur per iura allegata j̃.Cõtra, huic opini
fortiſſime obuiat l.naturaliter.§.nihil cõe.q̃ dicit,ꝙ illi, q cæ-
pit rẽ uẽdicare,nõ obſtat quin poſſit intentare interdictũ ut-
poſſidetis:qa nõ uı̃r poſſeſſioni renũtiaſſe,q cępit rem ũendi-

care. Ad illũ §. multipliciter reſpondetur. Primo, ꝙ qui cępit rē vēdicare, poterit agere vti poſſi. ſcilicet finito petitorio: & ſic nō cōcluditur ꝙ ſimul agi poſſit. Nec obſtat huic rñſioni hæc decr. ꝙ ſentētia lata in petitorio abſorbeat poſſeſſorium, & ſic fortius impediat: qa hoc ꝓcędit, qñ foret lata ſñia declaratorie pro reo: ſecus qa non probauit, qa per hoc nō concludit dñs reus obtinēs, ff. de iureiur. l. ſed & ſi poſſeſſori. in prin. Vbi aũt lata eſt declaratorie pro reo, tũc ꝓcedit ꝙ nō poterit redire ad poſſeſſoriũ retinēdæ. Nec obſtat ſi dicat, ergo licet dño turbare poſſeſſorē, & ſic agere non poterit uti poſſidetis, qđ eſt ꝯ l. vim facit. ff. qđ ui, aut clam. Propter quæ Rayn. ut recitat Bar. in d. §. nihil cōe. hoc reprobat: quia cōtra agentē uti poſſidetis non obſtabit exceptio dñij: & hoc credit Bar. excepto uno caſu, qñ uterq; hēt pares probationes, quia tũc obtineret, qui de dñio ꝓbat, vt no. Cy. C. uti poſſi. l. j. in ult. gl. q. Et hoc ēt tenet Cy. in l. 2. C. de edic. di. Adria. tol. & ſic dēt intelligi glo. C. alias ff. de iud. ſi de ui. qa exceptio dñij nō obſtat agēti poſſeſſorio retinēdæ. Puto de iure noſtro hoc nō ꝓcedere, qa exceptio dñij, de quo ſñia cōſtat, & ſic notorie, obſtat agēti poſſeſſorio recuperandæ, ut dicā j. ti. j. in literis fortius agenti retinēdæ, qđ nō eſt priuilegiatũ. Nec obſtat, ꝙ nō liceat turbare: qa ſi licet ſpoliare, fortius & turbare. Sed tene primum: qa illud, qđ dicit, ꝙ exceptio notorij dñij obſtet agēti poſſeſſorio, hēt locũ qñ agitur de ſpoliatione ante ſentētiā. Quādoq; vult agere de ſpoliatione poſt ſñiam, vel ante ſñiam lite pendente ſuper petitorio, ꝯ illā opponi non pōt de ſñia ſuper petitorio. Et hoc tenet hic Inn. & Hoſt. all. j. đ app. cũ teneamur. de quo ſ. e. c. paſtoralis. de ſequeſ. poſ. & fruc. c. j. ſuper 3. gl. Inn. tamē de priuile. cũ olim. recitat duas opi. Vna, ꝙ non agat ad reſtitutionē rei pro ſpoliatione facta poſt ſñiam in petitorio, niſi alleget ſe aliqd iuris nouiter acqſiuiſſe, quia cũ peccato tenet. Recitat alios dicere, ꝙ agere pōt de ſpoliatione facta poſt ſententiā ēt ad reſtitutionē rei, qa per hoc ꝙ lata ſit ſñia ꝓ actore in petitorio, nō propterea cōſtat iniuſte eũ tenere: qa nō ſeqtur, ꝙ nō hēat ius, licet ſit ꝯ eũ lata ſñia, qa potuit ſic ꝑ errorē iudicari, ff. de cōd. inde. l. Iulianus. Nec obſtat hæc decre. quia hic ſñia petitorij attrahit ad ſe poſſeſſoriũ, qñ in eadem inſtātia cōtingit ſup utroq; ſententiari: ſecus ſi prius ſup petitorio, & poſtea agatur poſſeſſorio. Sed dic ꝙ durũ eſt videre rōnē diuerſitatis. Dico ꝙ ſi agit de ſpoliatione facta ante iudiciũ proprietatis inchoatũ, ſñia lata in petitorio impedit, ex quo ē declaratoria effectũ poſſeſſorij quo ad reſtitutionē rei ꝑꝑ notorietatem, ut dixi ſ. c. proximo. Si agit de ſpoliatione facta lite pendente ſuper petitorio, dico idē ſi agit poſſeſſorio: qa nō video rōnem diuerſitatis, ſi ageret parti vt lite pēdēte per viā attētati: poſſet dici ꝙ in hoc eēt magis priuilegiatũ, tunc leditur pars, & iudex, vt ēt exceptio notoriæ ꝓprietatis tali iudicio nō obſtaret: nam & multa alia priuilegia hēt ultra iſtud, ut ē notādũ de appel. bonæ. de ma. & obe. dilecti. de reſcr. ex parte S. Sed hoc verũ nō eſt, qa ſicut poſſeſſorio, ita & huic uiæ agēdi obſtat exceptio notoria proprietatis: licēt fuerit opi. tñ ſic reſidet Inn. de app. bonæ, circa fi. magnæ gl. Vñ reſideo, qđ dt hic, nō ꝓcedit, ſi agit de ſpoliatione facta poſt ſñiam, ſatis ē ęquũ, ꝙ agi poſſit poſſeſſorio, nō obſtāte exceptione proprietatis: qa iſta ſñia p̄cedit poſſeſſionē, & ſpoliationē, nō pōt referri ad excludēdā ſpoliationē, quæ nō erat in rerũ natura ante ſñiam: qa ſñia nō refertur ad cām nouiter ortā poſt ſñiam, de exc. rei iu. l. ſi mater. §. j. đ excep. aduerſario. Itē ſpoliādo poſt ſñiam ꝓ ſe delinquit ꝯ ſñiam, & iudicē ſentētiātē, a quo dēt petere exccutionē: nō pōt ergo ex ſñia ſe iuuare, cui non detulit, de app. cũ ſit. Itē ſi liceret, iā iura darēt occaſionē rixæ: qđ nō eſt dicēdũ, de pact. do. ſi cōuenerit. Itē ſpoliatio poſt ſñiam obtundit, & obfuſcat notorietatē p̄cedētis ſñiæ ꝑꝑ condictionē ex l. ſi qs in tātā. ſed nō illam cōfundit ſpoliatio ante ſñiam, cũ nondũ lata eſſet ſñia. Hæc vera, qñ intētatũ eſſet poſſeſſoriũ, & petitoriũ diuerſo tēpore. Sed ſi eodē tēpore, ſi cōſtat de petitorio declaratorie, impedit uires poſſeſſorij, & ꝓnũtiatio ſola uerbalis eſt ꝓpter expēſas. Et eſt cā, qa de petitorio nō pōt cōſtare, niſi poſt cōcluſionē in cā in utroq;: & tũc nō licet aliud opponere per uiā exceptionis, ut ſ. c. ꝓxi. & de ꝓcur. auditis. Sententiatur ergo in utroq;: & quia liquet eidē iudici de notorio, illud exequit ad uitandũ circuitũ inutilē: & ſi prius fuerit ſententiatũ in petitorio, & poſtea agat poſſeſſorio, ubi ſ. dixi agi poſſe, ut de ſpoliatione, poſt perdunt uires ſñiæ in petitorio ꝓpter nō deferre ſñianti, & ꝑꝑ cōdictionē l. ſi qs in tantam, quo ad actũ exequendi, & poſſeſſorium impediendi. Nō obſtat, ꝙ per hoc aperietur via ad iniuſte tenendum, qđ nō iniuſte concluditur neceſſario tenere, ut dixit Inn. Itē iuſte tenet, ex quo habet exceptionē cōdictionis l. ſi quis in tantam. qđ no. ad hoc gl. in c. præced. in gl. pe. in fi. Cōcludit ergo ad principale ꝓpoſitum, ꝙ ſuccumbens in petitorio, finito iudicio ſi turbetur ī poſſeſſione, pōt agere poſſeſſorio retinendæ: quia ſententia lata in petitorio nō obſtat hoc caſu agere volenti poſſeſſorio retinēdæ: & non ſolũ pro turbatione poſt ſententiam, ſed etiam pro turbatione prætcrita, quia tunc agit ad intereſſe, qđ abſorbere non poteſt, nec tollere ſententiam ſubſequentem, niſi forte intereſſe prætenderet reſpectu fructuum perditorum, quos & ſi haberet, reſtituere teneretur. Secundo modo reſpondet, quòd ſi ago retinendæ, pendente illo nō poſſum agere petitorio, nec econuerſo. Sed ſi prius cępi rem vendicare, poſtea renuntiato petitorio poſſum agere uti poſſidetis, ſm gl. in dicto §. nihil. Nō obſtat, ꝙ cogat ꝑſiſtere in lite, ut in auth. at qui ſemel. C. qũo, & quando iudex. quia compellitur perſiſtere, niſi renuntiet ex toto, C. de pact. poſtquam liti. Nō obſtat, ꝙ renũtiando perdat dñium: quia perdit ius deductum in iudicium, hoc eſt rei uendicationē quo ad finem, ut agenti ſolum paret exceptio: ſed nō renuntio dominio, C. de tranſact. l. ſiue apud. & l. ſi pro fundo. & patet in l. penult. C. pro emp. l. non ſolum. §. liberationis uerbo. & qđ ibi not. de libe. lega. l. legati. Quod autem rei uēdicatio poſſit eē ſeparata a dominio, ut qui hēt dñium, nō habebit illā, no. gl. ff. fami. er. l. plane. uel habet illā, ſed inutilē ꝑꝑ renuntiationē. Itē, ut puto, renũtiatio, q̄q̄ notoria, in iudicio non obſtaret agenti poſſeſſorio retinēdæ ꝓ moleſtatione ſecuta ſñia, nec p̄terita, inquantũ ageret ad intereſſe præteritum iam creatum, niſi eſſet fructuũ tātũ. Tertio mō rñdet, ꝙ per intētationē retinendæ qs videt renũtiare petitorio, ut incōpaſſibili cũ rei vēdicatione: qa ꝑ ſm dico me poſſidere, per primum dico aduerſariũ poſſidere. Nō obſtat huic lect. ſi dicatur, ꝙ accumulatio nō admittitur: quia fatendum, ut ſuper vtroq; procedatur, ſed intentatione ſecundi excludit primũ. Nō obſtat ſi dicat, ꝙ ſi agat vti poſſidetis, & aduerſarius neget eũ poſſidere, ꝙ nō perdatur ius primi iudicij: quia hoc eſt fatendũ, cũ ex eo non poſſit ſe fundare negās qđ negat, ut patet in regula, ex eo. de regulis iur. lib. 6. ff. de ꝓba. cũ de indebito. cũ ſimil. ꝓceditur ergo, qñ reus confitetur ipſum intentātem retinendæ poſſidere, ſtabit primũ iudicium, & ſecundũ, & differt petitorium in euētum poſſeſſorij, ut ſic cōcludatur quis ſit poſſeſſor, ff. uti poſſi. l. j. §. j. & dicta l. ordinarij. C. de rei vendi. & l. incerti. Nō obſtat ſi dicatur, ꝙ intētando petitoriũ, cum dicat alium poſſidere, renuntiauit poſſeſſorio: & ſic amplius agere non poterit uti poſſidetis, ut patet in l. ſi quis ui. §. differentia. ff. de acquiren. poſſeſ. quia hoc eſſet negari, per l. q. familiæ. ff. fami. erciſ. quia dicit, ſi ago familiæ erciſcundæ, nō uideor illũ hrdē fateri: & tñ agere ꝯ eũ nō poſſum, niſi ut cōhæredē. Sed quia illa diuerſimode intelligitur, nō inſto in iſta. Dic ꝙ procedit hæc ſolutio, quando ignorat ſe poſſidere, uel qñ poſſidet per alium, quibus caſibus non renuntiat: quia qñ ignorat, deficit in animo, ex quo perditur poſſeſſio, de acq. poſ. quēadmodũ. & l. 3. quādo per aliũ, ſolo animo nō poteſt perdere poſſeſſionē, ut l. peregre. §. quibus. ff. de acquiren. poſſeſ. Ignorare autem cenſetur, quādo poſſidet per alium, & nō fuit certificatus, ut dixi in c. precedenti. Quarto modo reſpondetur, ꝙ qui cępit rem uendicare, pōt agere uti poſſidetis reſpectu nouiter ſuperuenientis poſſeſſionis, pōt agere: nec eſt hic contrarietas, qa ſuperuenit ius de nouo, & petitorio agebat reſpectu antiquæ poſſeſſionis, modo agit reſpectu poſſeſſionis nouę. Et ſi dicatur, petitorium eſt ſuperfluum: imo nō, ſaltim vt dominus declaret & propter fructus, & acceſſiones, ff. de rei ven. l. nō vtiq;. Quinto rñdet, ꝙ petitorio & poſſeſſorio ſimul agi pōt, vt ibi, reſpectu diuerſę ſpeciei poſſeſſionis, ſed nō reſpectu eiuſdē, ꝓp contrarietatem, & ꝓp iura prædicta: & ſic ceſſant contraria. Nō obſtat ſi dicat, Egi petitorio reſpectu naturalis, modo ago reſpectu ciuilis poſſeſſionis: nā primum eſt ſuperfluũ, qa agendo vti poſſidetis, cōſequor reſtitutionē naturalis, cũ aliter nō poſſũ deſiſtere a turbatione, vt patet in l. clā poſſidere. §. fi. de acq. poſ. & no. in c. licet cauſam. de proba. Per quod quidā fatent hæc iudicia repelli rōne ſuperfluitatis: quia p̄t dici primo, ꝙ cum iudicia oriantur ex diuerſis cauſis, non obſtat hæc ſuperfluitas, cum ſm vnam opinio. de qua in l. edita. C. de eden. talia iudicia poſſint accumulari. Vel ſi teneat oppoſita opinio, iudicia nō ſunt ſuperflua, cũ ꝑ rei vendicationē ego ꝯſequar me principalr dñm declarari, vt l. officiũ. de rei vendi. & l. ex diuerſo. Reſtitutio autē rei venit iudicis officio, qđ poterit iudex nō impartiri, ex quo videt intentatũ poſſeſſoriũ, ex quo id cōſequi pōt: qa ex quo adeſt remediũ ordinariũ, ceſſabit officiũ mercenariũ, per interdictũ, ꝯſequor vt declarer ciuiliter poſſidere, vt deſiſtat à turbatione, à qua deſiſtere nō p̄t, niſi reſtituat: & vtilitatē habeo, qa per hoc non eſt interrupta p̄ſcriptio, ſi præſcribebā: qđ nō cōſequor ꝑ intentationē petitorij. Ad hoc qđ no. dixit in regula, ſine poſſeſſione, de reg. iur. lib. 6. ſm Bar. Per q̄ ſatis pōt dici, ꝙ ſi primo egi petitorio, & poſtea ago vti poſſid. nō volo recedere à petitorio, qa volo ſolum hoc obtinere, vt declarer dñs: & hęc iudicia poterũt accumulari. Ad hoc facit qđ no. ff. de exc. rei iud. ſi à te. §. j. In dubio āt accumulato poſſeſſorio, & petitorio, an reſpũ eiuſdē poſſeſſiōis, an diuerſę accumulatũ videat: dic ꝙ ſi ex ꝯiecturis appere p̄t, đclarabit libellus ſm illas: vt ſi ageret qs dicēs ſe ꝓprietariũ ꝯ vſufructuariũ, vl dicēs ſe dñm ꝯ

emphyteotam:

emphyteotā:nā petitoriū intentare cenſet̄ reſpectu naturalis & poſſeſſorium reſpectu ciuilis:qa ſic hēt nā materiæ,ff.loca. ſi vno.& l.ſed & ſi poſſeſſori.§.item ſi iurauero.ff.de iureiur.ſi non apparent coniecturæ,tunc ſtabit declarationi actoris, ut l.inter ſtip.§.j.ff.de uerb.obl. quā declarationē non trāſmittit ad hæredē,ſm Bar.Ex hoc patet ꝙ rl̄r impedit̄ concurſus poſſeſſorii & petitorij,licet aliquibus caſibus permittat̄, qn̄ ſcilicet agit̄ reſpectu diuerſæ ſpeciei poſſeſſionis:in quo caſu non poteſt uerificari intellectus huius ca. cum petitoriū attrahat ad ſe poſſeſſorium lata ſn̄ia:qđ non eſſet,ſi intētaret̄ reſpū diuerſæ ſpeciei poſſeſſionis.Nō pōt ergo exēplificari hæc decr. in interdicto vti poſſ.qa ſi agitur reſpū eiuſdē ſpeciei poſſeſſionis,nō admittit̄ accumulatio:ſi reſpū diuerſæ ſn̄iæ,non traheret in petitorio ad ſe uires poſſeſſorij, cū ad hoc non ſit actū: & hoc qn̄ intentant̄ ab eadē parte,niſi ageretur ꝓ re incorporali,vt j.dicā,niſi eſſet pronuntiatū declaratorie pro reo in petitorio,vbi poteſt.Secūda fuit opi. Mar. ꝙ agi poſſit petitorio & poſſeſſorio adipiſcendæ ſimul, & ſil̄iter de poſſeſſorio recuperandæ,qa nulla ꝯrietas,uel repugnantia reperitur. Secus ſi prius agit̄ poſſeſſorio retinendæ,& petitorio: qa ibi repugnātia reperitur.Vnde ꝑꝑ repugnantiā repellitur cōcurſus ex ordine prius ſuꝑ poſſeſſorio,ſecundo ſuꝑ petitorio ꝓceditur, ut videat̄ qs poſſideat, & qualit̄ petitoriū iudiciū dirigi debeat, vt l.ordinarij.& l.incerti.ſm glo.hic.& dicit,ꝙ hæc opinio approbat̄ s̄.e.c.paſtoralis.& ſic loquit̄ hic,& ſupra c. ad vltimū. Huic obuiat,ꝙ pro re incorporali pōt agi petitorio a poſſidēte,de iud.examinata.& no.s̄.c.cū eccleſia. & agendo uti poſſ. nulla ſurgit ꝯrietas,nec ſuperfluitas, cum ex hoc obtineat ius ad ſe ſpectare declarari.Rn̄deo, ꝙ hæc procedunt in retinendæ,qn̄ agit̄ pro re corporali,quia illa dat̄ ꝯ poſſidentē: ſed in incorporali petitorium ēt datur poſſidenti, iō nulla ſurgit ꝯrietas,& ſic pn̄t accumulari. Sil̄r & accumulari pn̄t reſpectu diuerſæ ſpeciei poſſeſſionis.Et in primo caſu poſſet exēplificari,decre.in ſcđo non pōt exemplicari,vt dixi s̄. Tertia fuit opi. Pe.quā refert Cy.in l.ordinarij.C.de rei uen.q dicit,ꝙ oīs ſpēs poſſeſſorij p̄t ſil̄ cum petitorio ꝯcurrere:primo,qa qs cogit̄ eligere,qn̄ actiones cōpetunt ad idē,l. qđ in hæredē.§. eligere.ff. de tribu.ſed hic actiones cōpetunt ad diuerſa,igit̄ accumulatio admittit̄,l.nemo ex his.§.quoties.ff.de re.iu ſcđo, qa impedit̄ cōmiſtio, qn̄ abſolutoria lata in vna parit exceptionē rei iud.in alia, vt l.fundi.& l.fundū.de excep. Sed ſn̄ia lata in poſſeſſorio nō p̄iudicat agenti in petitorio,l. & an eādē.§.fi.ff. de exce.rei iud.Igitur pro hoc, qa continentia cāæ non dēt diui-
8 di,vt l.nulli.C.de iud.igit̄ pn̄t ſimul accumulari.†Ad ueritatē eruendā harū opi.& ut videas qn̄ ꝓcedit caſus huius decr. pono regulas impedientes accumulationē.Primo,qn̄ iudicia accumulant̄ ab eadē pte.ſcđo,qn̄ accumulant̄ a diuerſa parte. Et primo qn̄ accumulant̄ ꝑ viā actionis ambo.Scđo, qn̄ accumulant̄ ꝑ viā excep.Prima rl̄a impediēs accumulationē ab eadē parte eſt regula ꝯrietatis, qn̄ iudicia ſic ſe hn̄t, ꝙ inuicē ꝯriant̄:tunc non pn̄t ſil̄ accumulari.C. de fru.l.j. ad hoc de poſtu.pla.c.j.li.6.de elec.vt qs duas.eo.li. Scđa rl̄a eſt, ſi actiones ſic ſe hn̄t inuicē,ꝙ electione tollant̄.Ad hoc de ele.vt qs duas. l.ꝙ in hr̄dē.§.eligere.ff.de tribu.Tertia rl̄a eſt, qn̄ abſolutoria lata in prima parit exceptionē rei iud.in ſcđa: & cōdēnatoria lata in ſecunda infert præiudiciū primæ,l.fundi. & l.fundū.ff. de excep.Quod eſt verū,qn̄ hoc aptū eſt contingere ſm regularē curſum cauſarū.Quarta rl̄a impediens eſt, qn̄ ex hoc inſurgit conculcatio iudiciorū vno pene expedito.Hoc ꝓbatur ꝑ c.paſtoralis.s̄.e.ti.Primæ hn̄tur per Dy.in regula, nullus pluribus.de re.iur.li.vj.per Bar.& Cy.in l.edita.C.de eden. Poteſt addi quinta,qn̄ iudicia ſic ſe hn̄t, ꝙ idē per idē ab utroq; quis conſequitur.Sed de hac ſunt opi.vt dixi s̄. ¶ Videamus regulas impediētes a diuerſa parte per uiā actionis. Prima rl̄a eſt, qn̄ alterū ex iudicijs hēt priuilegiatam nām,ut non admittat̄ concurſus alterius,donec illud expediatur:patet s̄. de or.cog. c.fi.& de reſti.ſpo. ex conqueſtione.Scđa rl̄a,qn̄ ex intentatione iudiciorū contingit aliqua ꝯrietas ꝯ actorē & reū,ſm Bart. qđ non placet.Sed qn̄ ſurgit ꝯrietas in actione eo reſpū, quo agit̄,tunc bene impeditur.Idē ſi eo reſpectu agit, & defendit̄ ſil̄.Tertia rl̄a,qn̄ ex intentatione unius iudicij alter negat, qđ eſt directoriū alteri⁹ actionis a diuerſa parte accumulatæ,ſm
9 Bar.ſed hæc rl̄a non erit vera.¶†Videamus regulas impediētes accumulationē,qn̄ iudicia accumulant̄ unū per uiā actionis,alterū per uiā exceptionis a diuerſa parte.Prima rl̄a, quādo iudiciū intentatū hēt priuilegiatā nām,ut ante oēm qōnē aliqua expediat̄,ut eſt poſſeſſorium recuperandæ,ut j.tit.j. itē cum quis.& c.in literis.& c.ex conqueſtione.Scđa rl̄a,qn̄ poſſeſſorio accumulat̄ iudiciū altiorē requirens indaginē,nec de eo prōpta offert̄ ꝓbatio,l.3.§.ibidē.ff.ad exhi.no. de reſti.ſpo. literas.cum ſi.Regulis his poſitis reſtat deſcendere per caſus. Et primo ponā caſus,qn̄ iudicia accumulantur ab eadē parte per uiam actionis.Secundo,qn̄ iudicia accumulantur a diuerſa parte ꝑ viā actionis. Quando aūt iudicia accumulant̄ a diuerſa parte ꝑ uiā exceptionis,vnū,& alterū ꝑ viā actionis, uel utrunq; ꝑ uiā actionis & exceptionis,alterū uia actionis.Hi caſus expediti ſunt ex ſcriptis de or.co.c.fi.& per ea,quæ ſcribē-
10 tur j.ti.j.in literis.¶†Venio igit̄ ad primū, & primo quid in adipiſcendæ cū petitorio.ſcđo qd recuperandæ: tertio qd retinendæ.Procedā per caſus:Primus eſt, qn̄ primo intentat̄ petitoriū,ſcđo poſſeſſoriū adipiſcendę:tūc ſi ſic ſe hn̄t, vt electione tollant̄,nō ꝓcedit decre.qđ eſt in caſu l.fi.C. de codi. ut qa ago petitorio fundans intentionē ex codicillis, & poſſeſſorio fundans intentionē ex teſtō:tn̄ eſt ibi clauſula,ſi nō valet iure teſtī,valeat iure codicillorū.In hoc nō ꝓcedit decr. ſi electione nō tolluntur, ut qa ago vt hæres poſſeſſorio adipiſcēdę ex teſtō,uel ab inteſtato:ita ago ſil̄r petitorio, & admittit̄ accumulatio.Si nō ſic ſe hēnt,ꝙ electione tollant̄,de iure ciuili admittitur accumulatio;qa nihil repugnat,cū utrūq; dēt ad nāciſcendā poſſeſſionē. Nō obſt. ꝙ abſolutoria lata in petitorio pariat exceptionē rei iud.in poſſeſſorio: qa hoc nō eſt aptum cōtingere ſm cōem curſum cārū.Fallit, ſm eū, ubi ēt de iure ciuili accumularet̄ poſſeſſoriū, iā concluſione facta in petitorio ꝓ reo,qa probaſſet ſe dn̄m: qa tunc cū incōtinenti poſſit cōſtare ꝓ reo,cū agit̄ adipiſcendæ, ꝓprietatis exceptio obſtat agere volenti,vt l.3.§.ibidem.ff.ad exhi.& no.j. de re.ſpo.lr̄as. aliàs aūt de iure ciuili admitteret̄ accumulatio,poſt ēt cōcluſionē in cā.Sed de æquitate canonica nō admittit̄, ne iudicia inculcent̄,ut hic,niſi iuſta cā moueat iudicē,ut in litera. Nec ob.ꝙ idē per idē conſequat̄:qa huic rn̄ſum eſt ſupra circa primā opi.Non puto proprie decr.ꝓcedere hoc caſu: qa non eſſet uis,an executio fieret in poſſeſſorio,an in petitorio, ubi ſētentia ꝓmulgaret̄ in utroq; ꝓ actore: ſed ubi ꝓ actore in poſſeſſorio,& ꝓ reo ī petitorio: & declaratorie ꝓcederet quo ad oēm caſum.Idē ſi in poſſeſſorio ꝓ reo,in petitorio pro actore. Idē foret,qn̄ primo ꝓponit̄ poſſeſſoriū adipiſcendæ, ſcđo petitoriū:qa ꝓcedunt,& fortius ſn̄ia lata in primo non parit exceptionē rei iud.in ſcđo,vt l.& an eādē.in fi.j.e.c.fi. Vn̄ idē dicēdum,qđ ꝓximo caſu.Idē ſi ſil̄ & ſemel ambo ꝓponerent̄.Hæc uera,niſi tale ſit petitoriū,qđ vi directoriæ habeat repugnantiā cū poſſeſſorio,ut quorū legatorū cū petitione hr̄ditatis,qa vnū datur ꝯ legatariū,aliud ꝯ poſſeſſorē:quo caſu nō ꝓcedūt iudicia,niſi rōne incertitudinis,l.j.§.qui aūt.quorū lega. Scđs caſus,qn̄ primo intentatur petitoriū,ſcđo poſſeſſoriū recuperandæ.Hæc ꝓcedunt,qn̄ nulla obuiat ꝯria rl̄a,niſi ſit concluſum in cā in petitorio.Nec obſt.ꝙ rl̄a ordinis obuiare videat̄: qa vr̄ incertū,qs onus ꝓbandi ſubire dēat, qa ſi reus poſſidet uitioſe,vt allegat̄,talis vitioſa poſſeſſio nō releuat ab onere ꝓbandi,l.uis eius.C.de ꝓba.de libe.cā.ut liberis.de ꝓcur. ex inſinuatione.Si vitioſe non poſſidet,releuat̄, ut l.fi.ff.de rei uen. Vn̄ ſi aſr non ſuſpendat̄ petitoriū,ut actor ſe releuet, admittitur accumulatio vſq; ad ꝯcluſionē in cā:poſtea nō,niſi ex cā, & ſn̄ia in petitorio ꝓ actore attrahat ad ſe vires poſſeſſorij ꝓ reo.Idē ſi primo ꝓponat̄ poſſeſſoriū,ſecundo petitoriū. Idē ſi ſimul & ſemel.Nō ob.ꝙ ſn̄ia lata in petitorio pariat exceptionē rei iud.in poſſeſſorio, ubi ſit lata abſolutoria ſaltē de iure canonico,qa inducit notorietatē: & exceptio notoria ꝓprietatis obſtat agenti poſſeſſorio,ut no.hic,& j.ti.j.c.in literis. de renuntiatio.ſuper hoc.de fi.preſby.conſtitutus.de diuor.ſignificaſti.cū ſi.qa non ſufficit hoc,cum ꝯdēnatoria in ſcđo nō inferat p̄iudiciū primo.Et hic duo exigunt̄: & principaliter hoc ponderat l.fundi.& l.fundū.ff.de exce.Itē non eſt hoc aptū cōtingere ſm nāl̄ē & cōem curſum cārum,ut ibi no.ꝙ reus aſſumat in ſe onus ꝓbandi:alias nō obſtaret. Puto tn̄, ꝙ ſi iā eſſet in petitorio concluſum,uel an̄ de eo cōfeſſione cōſtaret, quæ non reuocaret̄ in dubiū,& tūc eſſet cōcluſum, uel cōfeſſatū ꝓ eo,ꝙ nō admitteret̄ accumulatio opponēte reo. Tertius caſus,qn̄ primitus ꝓponit̄ petitoriū,ſecundo poſſeſſoriū retinēdæ,& ſi agit̄ pro iure corporali in petitorio ad tuendam poſſeſſionē,quod & ad illā cōpetere poteſt,l.ſicuti. §. Ariſto, ff.ſi ſerui.vendi.Et no.in c.cum eccleſia.s̄.eod.& c. examinata. de iud.& ff.uti poſſi.l.j.tunc adhuc cōcurrere pn̄t, quia nulla rl̄a repugnat.Et ꝙ pro retinēda cōpetat,eſt caſus ff. ſi ſerui.vend. l.ſi forte.§.ſciēdū.& ff.ſi uſuſf.pe.l.uti frui.§.fi.Si ergo uelit aſſumere onus ꝓbandi,in utroq; ꝓcederet decre.quia lata ſn̄ia in petitorio ꝓ reo,uel actore,attraheret ad ſe uires poſſeſſorij pro ꝯria parte.Sed ſi propter poſſeſſionē,quā cōtendit, vult ſe probatione releuare,aduerſario negante,oportet ꝙ appareat per prius quis poſſideat ex ordine:& tunc ꝓcedat l. incerti. & l.ordinarij.s̄.alleg.ad hoc l.1.§.hoc aūt.ff.uti poſſi. & tunc poſſet ꝓcedere decr.quia procederet accumulatio: & prius decidendum eſt poſſeſſorium, ſi petitoriū pro reo abſorberet poſſeſſorium,ubi declaratorie foret pronuntiatū. Si agit̄ pro re corporali,tunc ſi reſpectu diuerſæ ſpeciei poſſeſſionis, vel petitorium reſpectu detentationis,poſſeſſorium reſpectu naturalis & ciuilis,tunc procedit accumulatio: quia nulla regula obuiat.Sed an procedat exemplum ad decret. dic ꝙ ſic: quia ſi contingeret ſn̄iam declaratorie ferri pro reo,& in poſſeſſorio

rio

rio ꝓ actore, petitoriũ attrahit ad ſe poſſeſſorium, ff. de excep.
rei iud. ſi a te. §. j. & quod j̃. no. Hæc uera, niſi iam eſſet concluſum in petitorio pro reo, uel confeſſatum, & cõfeſſioni nihil
obijceret: ꝗ cum incontinenti poſſet conſtare de petitorio,
obſtaret exceptio turbationis de præterito. Sed de hoc dixi ſupra, ꝙ non ob. inquantũ agit ꝓ moleſtatione p̃terita ad intereſſe alio q̃ fructuũ, nec inquantũ pro p̃nti, niſi per prius obtineat ſnĩa ſuper petitorio, & fiat executio in illo: ſi ꝓponũtur
reſpectu eiuſdem ſpeciei probationis, & tunc ſi modo ago reſpectu poſſeſſionis nouiter quæſitæ, procederent iudicia, vt dixi ſ̃. circa primam opi. Si agit reſpectu poſſeſſionis antiquæ, dicit Bart. ꝙ ſi ſciebam me poſſidere primo, & ꝑ me poſſidebã,
intentãdo petitoriũ renunciaui poſſeſſioni, ſi ille ɔ̃fiteat, ideo
poſtea non ago poſſeſſorio, ut no. ff. uti poſſi. l. ſi duo. & not. in
gl. in l. nãliter. §. nihil. & dixi ſ̃. Si poſſideo per aliũ, uel ignoro
me poſſidere: & tunc ꝓponendo petitoriũ non videor ꝓnunciare poſſeſſioni. Si ꝓpono poſſeſſoriũ retinẽdæ, poſtea bene
poſſum, ſed non ꝓcedet ſuꝑ vtroq;, obſtãte ɔ̃rietate, ſed ſuſpẽſo petitorio ꝓcedetur ſolũ ſuꝑ poſſeſſorio, vt d. l. incerti. & l.
ordinarij. & l. ſi de vi. Nõ ob. ꝙ l. incerti. & ordinarij. impediãt
concurſum ratione ordinis, & non rõne ɔ̃rietatis. Dicit Bart.
rr̃a ɔ̃rietas, facit ne ſiſ poſſit intentari, ſed rr̃a ordinis facit, ut
præponatur poſſeſſoriũ. Idẽ ꝑ oĩa qñ præponitur poſſeſſoriũ
retinendæ, ſcd̃o petitoriũ, vbi agitur ꝓ re incorporali, vel ubi
agitur reſpectu diuerſæ ſpẽi poſſeſſionis. Si agit reſpũ eiuſdẽ
ſpeciei, tunc ſi agit primo poſſeſſorio, ſcd̃o petitorio, pro poſſeſſione, quã dicit ſe amiſiſſe poſt lit. cõte. in poſſeſſorio, & p̃t
& ꝓceditur ſuꝑ utroq;: & ſufficit ꝙ poſſederit tꝑe lit. cõte. Inſti. de interdic. §. ſed hodie. ff. vtrobi. l. j. no. de proba. licet cãm.
Si agit reſpũ poſſeſſionis, quã dicit ſe perdidiſſe añ lit. ɔte. tũc
ꝓcedit in ſolo petitorio, & vr̃ renunciaſſe poſſeſſorio, ꝑ dicta
ſupra circa primã opi. Idẽ per oĩa qđ de primo caſu, qñ ſimul
& ſemel utrũq; accumulatur. In oĩbus caſibus, in quibus dixi
accumulationẽ admitti: hoc eſt verũ in poſſeſſorijs nudis, ſed
ſi habuit annexã cãm proprietatis, nõ admittit accumulatio,
per rr̃am l. fundi. & l. 2. §. quædã. ff. de interdic. Cald. tenet hoc
verũ, qñ prius actũ eſt petitorio, quia agi non põt poſſeſſorio,
ꝗ obſtat exceptio: ſecus ſi eſt actũ prius in poſſeſſorio, ꝗ illa
non obſtat agere volenti petitorio, ut not. Ray. in Sũma, in 3.
parte, qualiter ſunt tractandæ cãæ. Quod puto, ꝗ tũc in poſſeſſorio dñiũ deducitur incidenter, iõ non facit ſcd̃a p̃iudiciũ
primæ, ut l. ſi a te. ff. de exe. rei iud. & ſic nõ ꝓcedit rr̃a l. fundi,
& fundũ. q̃ requirit vtrũq;, vt ſupra dixi. Venio ad ſcd̃am ſpeciem, caſum vc3, qñ hæc iudicia accumulantur a diuerſa parte. Si primo agitur petitorio ab vna parte, ſcd̃o poſſeſſorio adipiſcendæ ab altera, tunc ſi poſſeſſoriũ eſt accumulatũ ante
lit. cõte. & añq̃ rñdeat ſe poſſidere, interrogatur in petitorio,
non procedit petitoriũ: ꝗ negando ſe poſſidere excludit petitoriũ, ff. de rei uen. l. ſi is, qui ſe obtulit. Imo ẽt penitere põt, dato ꝙ rñderit ſe poſſidere ante li. cõte. Hoc puto verũ, niſi agẽs
uelit ꝓbare ipſum poſſidere, ut ff. de rei ven. l. fin. quo caſu admitteretur uterq;, ꝗ non uideo repugnãtiã: & ſic ꝓbat agẽs
petitorio qđ poſſideat, abſq; alia ꝓbatione ſibi res adiudicabitur, vt d. l. fi. & ſi reus probaret de dñio, ſibi non ꝓficeret, ut
ibi. Vel forte attrahet tunc ſnĩa in petitorio vires illius l. & illa
loqtur, qñ non cõſtat de ꝓprietate: & ꝓcedet hæc decr. Si porrigit poſſeſſorium poſt lit. conteſt. in petitorio, & añq̃ rñdeat
reus, tunc poſſeſſorio agens ſe poſſidere, idẽ per oĩa vt proximo caſu, vt d. l. is, q ſe. Si rñderit ſe poſſidere, ꝓcedat vtrũq;: ſi
actor in petitorio negaret ſe poſſidere, & in petitorio, damnabit vt liti ſe offerens: & ſi ille obtineat in poſſeſſorio, q in poſſeſſorio egit, petitoriũ attrahet ad ſe poſſeſſoriũ, ut hic. Si ſciebat ſe poſſidere, & tunc nõ ꝓcedit petitoriũ, nec in eo fiet condemnatio ad reſtitutionẽ poſſeſſionis, quam hẽt. Sed forte declarabit, & petitoriũ attrahet ad ſe poſſeſſoriũ, arg. l. ſi a te. §. j.
ff. de exe. rei iu. Hæc uera, niſi accumulet poſſeſſoriũ poſt concluſionẽ in cã in petitorio, ꝗ obſtat exceptio notoria. Si primo proponit poſſeſſoriũ adipiſcendæ ab vna parte, ſcd̃o petitoriũ ab alia parte, & diuerſis reſpectibus, ꝓcedunt, & ꝓcedit
decr. Sed reſpectu eiuſdẽ ſpeciei poſſeſſionis, & tũc petitoriũ
non ꝓcedit, ſm̃ Bar. ꝗ agens poſſeſſorio negat ſe poſſidere,
vt l. fi. p̃alle. Quod puto uerũ, ut dixi ſ̃. niſi agens petitorio uelit ꝓbare illũ poſſidere, & ſic obtineat remediũ illius l. quo caſu idẽ per oĩa, quod dixi in præcedẽti caſu. Hæc uera, niſi agẽs
petitorio ageret reſpũ poſſeſſionis nouiter ꝑditæ, & illi nouiter acquiſitæ: & hoc de primo caſu. Si proponit adipiſcendæ,
& petitoriũ a diuerſis eodẽ inſtãti, Bar. dicit, ꝙ neutrũ ꝓcedit,
ſed ꝑꝑ ɔ̃rietatẽ ſilet petitorium, & ratione ordinis ꝓcedet ſuper poſſeſſorio. Quod nõ placet, ꝗ ɔ̃rietas inter diuerſas partes non impedit iudicia, alias nullũ ꝓcederet. Sed ſi actor vult
ꝓbare ꝙ poſſideat, q agit petitorio, obtinebit. Si illud probat:
nec erit neceſſe ꝓbare de proprietate, per l. fi. ff. de rei uẽ. nec
aliqđ operabit poſſeſſoriũ: ſi probat agens poſſeſſorio, ꝓnunciabit ꝓ vtroq;, ut hic. Et erit tm̃ declaratoria ſnĩa pro agente
in petitorio, ff. eo. l. ſi a te. §. j. & abſorbet ad ſe poſſeſſorium, vt
hic. Scd̃s caſus eſt, qñ primo agit petitorio, ſcd̃o poſſeſſorio
recuperãdæ: ſi agat ꝑ uim illatã poſt cęptũ petitoriũ, agi põt,
& ꝓcedit vtrunq; iudiciũ, ut l. ſi conſtiterit. C. vñ ui. & obtinebit obtinens in poſſeſſorio, ſi deduxit cõditionẽ ex illa l. vel l.
ſi qs in tantã. Secus ſi mero egit poſſeſſorio, ꝗ ſnĩa lata in petitorio attrahet ad ſe uires poſſeſſorij, vt hic. Si agit ꝓ violẽtia
illata añ petitoriũ intentatũ, ſi reſpectu diuerſę ſpeciei poſſeſſionis: & ꝓcedũt iudicia, & puto ꝙ poſſeſſoriũ attrahet a ſnĩa
ſuꝑ petitorio: & hẽt locũ decr. Hæc uera de iure ciuili. De iure
aũt canonico ſi accumulent añ lit. cont. ſuꝑ eadẽ re, poſſeſſoriũ facit ſilere petitoriũ, ut in c. ex conqueſtione. j̃. eo. & not. 2.
q. 2. c. j. & ſ̃. de or. co. c. fi. ſi ſuꝑ diuerſis, ceſſabit petitoriũ, ſi opponat ſpoliatiõis exceptio, ut ibi no. Si ꝓponit diuerſo reſpũ,
& ꝓponitur poſſeſſoriũ poſt lit. cõt. qd iuris: dicã j̃. de reſt. ſpo.
ex conqueſtione. Si ꝓponit eodẽ reſpũ, & añ lit. cõt. in petitorio ꝓponit poſſeſſoriũ, ꝓcedit ſuꝑ poſſeſſorio, ſuſpenſo petitorio: ꝗ ſpoliatus añ oĩa reſtituendus eſt, C. ad l. Iul. de vi pu. l. ſi
qs a ſe fundũ. & ſi ꝑ uim, vel alio mõ. l. j. & patet j̃. de reſt. ſpol.
in literis. 3. q. j. reintegrãda. cũ ſi. Quod eſt verũ, ẽt ſi in iudicio
petitorij fuerit reus ɔfeſſus ſe poſſidere: ꝗ põt penitere, vt d.
l. is q. Si accumulet poſſeſſoriũ poſt lit. cõte. antea rñdeant ſe
poſſidere, amplius non põt negare: ideo non p̃t intẽtare poſſeſſoriũ, ꝑ qđ neget ſe poſſidere. Si vero rñdit, qđ non fuit interrogatus, dicit Bar. ꝙ poterat ꝓponere poſſeſſoriũ, ſed non
ſuꝑſedet petitorio, ꝗ iã lis eſt cõt. & talis exceptio poſt lit. ɔt.
non p̃t opponi. In ɔ̃riũ ur̃ caſus, in c. ex ɔqueſtione. j̃. de reſtit.
ſpo. & in cle. cãm. de cã poſ. Sed qualr̃ illa iura dẽant intelligi,
dicã in d. c. ex cõqueſtione. Quis aũt ſit effectus huius iudicij,
qñ ille, q ɔuenit petitorio, nõ poſſidet, ꝗ declaratoria fert in
petitorio, l. ſi a te. §. j. ff. de exce. rei iud. ſm̃ Bar. Et ex hoc puto,
ꝙ illa attrahet ad ſe vires poſſeſſorij, ꝑ hanc decr. & ſic hoc caſu ꝓcedet. Si aũt proponit prius poſſeſſoriũ recuperandæ, ſecũdo petitoriũ: & tunc dicit Bar. ꝙ nõ poterit accumulari petitoriũ, tũ ꝗ agens ſe negat poſſidere, tũ ꝗ poſſeſſorium eſt
priuilegiatũ, vt nõ admittat cõcurſum alterius iudicij: & tũc
ſiue accumulet ſuꝑ eadẽ re, ſiue ſuꝑ diuerſa, ſola pẽdẽtia poſſeſſorij abſque alia poſitione ſpoliationis recludit petitoriũ,
ut dixi de or. co. c. fi. Si eodẽ inſtanti ꝓponat, gl. C. de interdi. l.
incerti. tenet ꝙ procedat poſſeſſoriũ: & hoc credo ꝑꝑ priuilegiũ. & dixi ſ̃. in retinẽdę. Hoc tene, licet Cal. videat dicere hic,
ꝙ priuilegiũ illud hẽat locũ, qñ p̃ceſſit poſſeſſoriũ: qđ eſt falſum. Scd̃s caſus, qñ primo ꝓponit petitoriũ, ſcd̃o accumulat
poſſeſſoriũ retinẽdæ. Si ꝓponit reſpũ diuerſæ poſſeſſionis, ꝓcedit vtrũq; iudiciũ. Idẽ ſi reus agat retinendæ actore ſe nõ ɔtẽdente poſſidere: ꝗ nihil repugnat, qn hæc iudicia accumulent: & hẽt locũ hæc decr. vt reſpũ poſſeſſionis attrahat ad ſe
petitoriũ, poſſeſſoriũ reſpectu intereſſe, dixi ſ̃. Si accumulant
reſpũ ſpẽi eiuſdẽ, & actor ẽt ſe aſſerit poſſidere, & ſi aſſerit ſe
poſſidere reſpũ antiquę poſſeſſionis añ poſſeſſoriũ, & ſuſpẽſo petitorio ꝑꝑ ɔ̃rietatẽ aget in ſolo poſſeſſorio, & rõne ordinis: & ſi uerũ eſt actorẽ poſſidere, renuntiatũ ur̃ petitorio. Si
uero econtra primo ꝓponat poſſeſſoriũ, ſcd̃o ab altera parte
accumulat petitoriũ, & ꝓcedit. Si agit diuerſo reſpectu, idẽ ꝑ
oĩa ut in p̃cedenti caſu. Si in eodẽ, dicit Bart. ꝙ primo cognoſcetur de poſſeſſorio, ꝑ l. incerti. ꝑꝑ ɔ̃rietatẽ. Ego non uideo
hãc ɔ̃rietatẽ, niſi uterq; ſe ɔtenderet poſſidere: quo caſu ſi agitur ꝓ incorporalibus, adhuc admittent iudicia: ꝗ hæc nõ eſt
nulla ɔ̃rietas in ſe ipſo, uel forte repellet tunc ex ſolo ordine,
ꝗ licet ɔ̃rietas partis ad partẽ nõ impediat iudicia, ex quo eſt
cõtentio qs poſſideat, de ordine, tũc erit ex neceſſitate vt uideat qs ſit poſſeſſor: & ſic prius poſſeſſoriũ expediet. Sed ſi agit ꝓ re corporali, ꝗ agens petitorio ſibi ɔ̃dicit, dicit uerum
Bar. ſi agunt ſimul vtroq; deciſo: patet ex dictis, ꝗ ꝓcedũt, niſi qñ ambo ſe ɔtendũt poſſidere in re corporali, & tũc ꝓcedit
decr. Sed ſi uterq; intentat poſſeſſoriũ & petitorium ſiſ, tunc
Bar. dicit ꝙ non ꝓcedũt iudicia rõne ɔ̃rietatis, & ꝓcedet rõne
ordinis ſuꝑ poſſeſſorio tm̃. Alleg. l. j. §. hoc aũt. ff. uti poſſi. l. incerti. ff. de interdic. Hoc idẽ puto uerũ, qñ intentat ſuꝑ diuerſis rebus, ꝗ ambæ ꝓcedunt, ut duæ mutuæ petitiones, ut ſ̃. de
or. co. c. 2. Sed tũc nõ ꝓcedit practica decr. ꝗ una nõ attrahit
ad ſe aliã. Itẽ ꝓcedit, qñ accumulant a diuerſis ſuꝑ eadẽ re, ita
ꝙ non ſurgat ɔ̃rietas in ſe ipſo. Quicquid ſit de ɔ̃rietate inter
partes ꝑ illa, q̃ ſupra dixi, in oĩbus caſibus, in qbus dixi ſ̃. ꝓnuntiandũ in poſſeſſorio, uerũ dicit hic Cal. ſaluo ꝙ in cã mr̃imonij carnalis: ꝗ dato ꝙ ſit ɔcluſum ĩ petitorio, & poſſeſſorio,
mõ non ꝓnuntiabit in poſſeſſorio, ꝑ decr. ex trãſmiſſa. & hoc
ꝗ ex quo ꝓ alia parte ɔſtat de petitorio, & poſſeſſoriũ hẽt iuſtã cãm, illud deficit: ſecus aũt dicit ſuper poſſeſſorio ſuꝑ mr̃imonio ſpũali, ſ̃. c. cũ ſuper. Ex his apparet, ꝙ inquantũ gl. dicit
hic retinendæ poſſeſſoriũ nõ dari, niſi cõtendenti ſe poſſidere: per hoc eſt falſum. Ad hoc qđ no. j̃. de probat. licet cãm. ff.
uti poſſi. l. j. in fi. & l. ſi duo. & l. j. C. uti poſſid. ¶ Quæro, an in
caſibus, in qbus dixi ſupra petitoriũ, & poſſeſſoriũ non concurrere, an

currere,an ualeat proceſſus,ſi ſiḿ accumulanť, ſi nihilominus
opponatur:an uero proceſſus nullus ſit.dic ſm̃ Bar. ꝙ qñque
iudicia non concurrunt ſola obſtante rĩa ordinis:& ualẽt iu-
dicia,ſi non opponať,ff.de iudi.l.ſi mancipiũ.§.j.& ibi not.C.
cõi diui.l.2.& ad hoc de or.co.c.2. Quandoq; nõ cõcurrunt,
qa ſñia lata in uno nõ parit exceptionẽ rei iud.in alio,& ꝓce-
dunt iudicia,niſi opponať,l.fundi,& l.fundũ.ff. de exce. clari⁹
in l.gñaliter.eo.ti.ſm̃ ſcd̃am lec. gl. Qñque impediť ↄcurſus,
qa electione tolluñť:& tunc ſi hæc iudicia ꝓponuntur ſiḿ, &
tunc dẽt opponi,alias procederet iudiciũ: dẽt tñ eſſe conten-
tus vnica exceptione,ar.ff.quorũ lega.l.j.§.qui aũt. Si enim ex
aduerſarij contumacia admittiť concurſus, multo magis ex
ipſius taciturnitate tacito ↄſenſu,vt no.Cy. in l.fin. in prin.C.
cõia de le.Si aũt ſucceſſiue ꝓponat,n õeſt neceſſe ꝙ opponať
exceptio.Nã eo ꝙ primũ iudiciũ fuit propoſitũ,ad ſm̃ ſit adi-
tus p̃cluſus,ff.de codi.l.fi.& ipſo iure:poſſet tñ opponere exce
ptionẽ facti,ſeu intẽtionis. Sit tñ cautus reus,ut acta primi iu-
dicij in ſecundo proponat,& producat: nã acta ẽt inter eaſdẽ
perſonas non ꝓbant in alio iudicio,niſi quis eis utať,ut l.cum
añ.§.fi.C.de arb.pro hoc l.gñaliter.de exce.qđ not. quia ꝓba-
tiones factæ in cã conuentionis,non proſunt in cã reconuen-
tionis:& ſic ẽt in eadem inſtantia in genere, ex quo in ſpẽ ꝑꝑ
diuerſitatẽ actionũ,diuerſæ ſunt inſtantiæ ex diuerſitate libel
lorũ.Simile qđ no.Inn.de offi.dele.cũ contingat. alias ſi ſecus
diceret,iudex ſuppleret ex facto:quod non eſt dđm.Quando-
que impediť concurſus rõne ↄ̃rietatis,& tunc dicit Bar.ꝙ ſi ↄ̃-
rietas apparet in eodẽ iudicio, & iudex ex offõ põt repellere li
bellũ,l.j.ff.de offi.aſſeſ.s̃.de iud.examinata. Itẽ quia pars põt
opponere,& repelleť actor,C.de fur.l.j.de ap. ſolicitudinẽ.C.
ſi ſeruus exte.l.j.Si aũt pars,uel iudex nihil dixerint,ſed proceſ
ſum eſt ſup dicto libello ↄtinente ↄ̃ria, & ſequitur abſolutio,
ẽt parte non opponente,tpe em̃ ſe concludit ẽt parte nõ op-
ponente,l.j.§.ſed ſi alius.qñ ap.ſit.C.de fi.inſtr.l.ſcripturę.j̃.de
fi.inſt.c.imputari.ff.de reg.iu.vbi repugnantia. Sin aũt ꝓceſſ⁹
non ↄtinet ↄ̃ria,ſed in eo vnã partem ↄ̃riorum eligit, valebit
ꝓceſſus ſup illa,& ſup eo erit iudicandũ,l.2.§.qui aũt.ff. quo-
rũ leg.Si aũt ↄ̃rietas apparet ex diuerſis iudicijs, ſi iudicia intẽ
tanť diuerſis tpibus,ſi ſunt ſic ↄ̃ria ꝙ electione tollanť,& eſt in
trare illud dubiũ,an tollanť ipſo iure,an ope exceptionis. De
quo per Cy.in l.j.C.de fur.Si teneas ꝙ ope exceptionis, neceſ-
ſaria eſt exceptio.Si ipſo iure,tunc idẽ quod dixi s̃.in his,q̃ ele
ctione tolluntur,vt d.l.j.C.de fur. Et põt poni exẽplum in hac
materia in eo caſu,ꝙ eligẽdo petitoriũ p̃cludiť via ad poſſeſ-
ſoriũ retinendæ.Qñque ↄ̃ria ſic ſe hñt,ꝙ non tolluñť electio-
ne,ſed intentando ſm̃ iudiciũ renunciatur primo. Exemplũ
ff.de mino.l.ſi filius.§.j.& in §.nihil.ſm̃ tertiã lec.& tunc quo
ad præiudiciũ,cui renuntiať, dẽt opponi exceptio, q̃ ex tacita
renuntiatione q̃riť,C.de pac.l.poſtq̃ liti.de libe.le.l. non ſolũ.
§.liberationis.Si uero intentať ſiḿ in eodẽ tpe,tunc eſt intrare
q.illã,an in ↄ̃rijs impediať natiuitas actiõis,an ſolũ exercitiũ..
Si impediť natiuitas,qđ tenet Pe.in l.j.C.de fur.in 4.q.non eſt
neceſſe ꝙ opponatur exceptio, qa nõ cõpetit actio in factũ:
tñ dẽt in iudicio ꝓbari,ſm̃ ea,q̃ dicta ſunt.Si nõ impeditur na
tiuitas,ſed ſolũ exercitiũ,vt tenet gl.in d.l.1.C.de fur. tunc dẽt
opponi exceptio:vel imputet ſibi,qui eã non opponit,C. ſen.
reſcin.nõ poſ.l.perẽptorias.de prob.l.in exceptione. Neceſſe
11 eſt ergo exceptionẽ opponere,ſm̃ Bart.† Quæro circa ultimã
partẽ,an omiſſio,vel ꝑuerſio ordinis ꝓnunciãdi hic data poſ-
ſeſſorij ad petitoriũ,ſit ſubſtantialis, ita qđ uitiet ſñiam.qđ vr̃
2.q.vj.§.diffinitiua.Spe.recitat opi.in ti.de peti.& poſ.§.1. ver.
qd ſi primo.& nihil approbat.Io.2.q.j.in ſumma. tenet ꝓceſ-
ſum valere,qa hic ordo nõ eſt ſubſtãtialis,ea.q.6.biduũ.l.j.C.
de ap.de iur. cal.c.1.lib.6.Dic,ſi ordo ꝑuertiť cãæ ad ſe ipſam,
nõ ualet ꝓceſſus,ut l.ꝓlatã.§.diffinitiua. ſecus ſi cãæ ad cãm,
ut hic.Plus dicit hic Cal.ꝙ nõ putat ꝙ ſi hic ordo nõ ſeruatur
poſſit appellare,qa in nullo pars læditur:& ſic hẽt locũ, Mul-
ta fieri nõ dẽnt,&c.de rĩa ad apoſtolicã.Nõ ob.l.1.C.de ap.qa
aliud eſt ex toto p̃termittere cãm,q̃ primo dẽat expediri:ſi nõ
fit,põt appellari,vt ibi:aliud ordinẽ cãrũ non ſeruare, & hoc
12 nõ uitiat,ex quo alicui nõ p̃iudicatur,vt hic.† Ex his infertur,
ꝙ ſi iudex audiret reũ referentẽ qõnẽ ꝓprietatis ↄ̃ actorẽ agẽ-
tẽ poſſeſſorio recuperãdæ,ꝙ actor poſſit appellare, qa ex hoc
læditur,de or.co.c.fi.Si nõ appellaret,teneret iudiciũ, cũ hoc
nõ ſit ↄ̃ ius ſcriptũ,ſed ↄ̃ ius litigatoris,de re iud.cum inter.ad
13 hoc d.l.1.†Quæro,agẽs petitorio & poſſeſſorio obtinuit, reus
appellauit a ſñia petitorii tm̃,an illa mandabitur executioni.
Vr̃ ꝙ ſic,nec effectu carent,s̃.eo.cũ eccleſia. Itẽ qa petitorium
& poſſeſſoriũ ſunt diuerſa, appellatio ſuper uno nõ ſuſpẽdit
quo ad aliũ,de app.ſuper eo.de offi.ord.dilectus.C. de traſ.l.ſi
ex falſis. In ↄ̃rium facit, quia ſñia petitorii trahit ad ſe ſñiam
poſſeſſorii:ergo illa ſuſpenſa ꝑꝑ appellationem erit ſuſpenſa
alia.Item ſi accuſatus de maiori, & minori crimine eſt ↄdem-
natus,& appellat ſuper maiori,non proceditur ſuper minori,
ff.nil no.ap.pen.l.1.2.q.6.ſi quis ex pluribus. ad hoc s̃.eo. cum

ſup.vbi ſola verbalis pronũtiatio fit in poſſeſſorio. Quidã di
cũt,ꝙ ſi illud poſſeſſoriũ fuit recuperandæ, nõ impedit,de or.
co.c.fi.Idẽ in poſſeſſione adipiſcendæ:niſi appellãs hẽat ꝓba-
tiones in ꝓmptu,ꝑ rĩam,dolo facis.Et ſi dicať,ꝙ hæc exceptio
eſt perẽptoria,& ſic nõ põt poſt ſñiam opponi,ut l.2.C.ſen.re.
non poſ.erit ſpãle in iſta:ſic in exceptione cõpenſationis.Inq̃-
tũ dixi exceptionẽ,dolo facis,obſtare in retinẽda: dic vt in ca.
in lr̃is,vbi dicã.Io.ca.dicit executionẽ faciendã in poſſeſſorio,
vbi aliud nõ reſiſtit executioni: qa non impediť ꝑ talẽ execu-
tionẽ effectus ſñiæ ferendæ in cã appellationis ſup petitorio,
ſicut appellatio interpoſita in cã reconuentionis nõ impedit
effectũ executionis in cã ↄuentionis,ut no.de ap. ſup eo.de e-
lec.cũ nobis.Et ꝑ hoc eſt rñſum ad §.fi.l.j.ff.nil no.ap.pẽ.Non
ob.hæc decr.q̃ vult ſñiam in petitorio ſecũ trahere executio-
nẽ in poſſeſſorio:qa id verũ,qñ executio fit in petitorio, q̃ hic
ceſſat.Non ob.ꝙ nil dẽat attentari pẽdente petitorio:qa illud
verũ,qñ attentatũ ſit ꝓpria authoritate,& non via iuris:ſecus
14 ſi via iuris,vt hic.¶†Quæro,egi ſimul petitorio, & poſſeſſorio
ↄ̃ te:ſuccubuiſti in petitorio & poſſeſſorio:appellaſti a ſñia in
petitorio,& actori fuit data poſſeſſio:in cã appellationis con-
firmať ſñia in petitorio,quis erit effectus huius ſñiæ petitorij?
vr̃ ꝙ nullus,qa ſñia petitorij nõ trahit ad ſe poſſeſſoriũ, cũ re⁹
nõ poſſideat,nec dolo poſſidere deſierit,ff.de rei uen.l.ſin aũt.
§.j.Dic ꝙ effectus ſm̃ Gof.& Hoſt.erit cõdẽnatio expẽſarũ, &
declaratio dñii,ff.de rei ven.l.a diuerſo.C.de ap.eos.& impoſ-
ſibilitas facti impedit executionẽ,ad hoc qđ no.gl.de ele.ſi for
15 te.li.vj.in gl.ſi ergo.¶†Quæro,actũ eſt ſimul petitorio & poſ-
ſeſſorio,lata eſt ſñia ꝓ reo in petitorio,ꝓ actore in poſſeſſorio,
an interim fiat executio in poſſeſſorio.Quidã ꝙ nõ, per rĩam,
Dolo facis.& tenet Spe.in ti.de peti.& poſ.§.j.ver.qd ſi ꝓ vno.
In ↄ̃riũ facit s̃.c.ꝓxi.& j̃.de teſti.ſignificauerunt.Dic,ſm̃ Cal.ſi
lata eſt ſñia in petitorio,qa actor nõ ꝓbauit, & fiet executio ĩ
poſſeſſorio,qa nihil repugnat.Sed qa reus ſe dñm ꝓbauit, tũc
in alia cã a bñficiali impediť executio ĩ poſſeſſorio: qa ex quo
lata eſt ſñia declaratoria ꝓ reo in petitorio,factus eſt potior,
ff.ſi vſuſf.peta.l.vti frui.Io.Cal.ad hoc, qa iã notoriũ eſt de ꝓ-
prietate,q̃ ob.poſſeſſorio agẽti,& ↄñr executionẽ petẽti:& qa
illa trahit ad ſe effectũ executionis,ſi facta eẽt,ergo illã fortius
impedit,ut hic.vñ litera,q̃ dicit hic potiorẽ fore obtinentẽ in
petitorio,facta executione:dẽr intelligi qñ lata eſt ſñia decla-
ratoria,ſiue ꝓ actore,ſiue ꝓ reo.Idẽ dẽt intelligi,ꝙ eſt in execu-
tione potior:qa fit executio in petitorio, & ĩpediť in poſſeſſo-
rio.Et hãc ſol.ponit Guil.in Spe.de pet.& poſ.§.1.ver.qd ſi is.
& de ſen.exec.§.j.verſi.ſed pone.licet nõ congruat rñſio qõni,
quã ibi format Spe.ſed huic ſi agiť poſſeſſorio,& ẽt petitorio ĩ
bñficiali,tunc Cald.dicit ꝙ ſiue ſñiẽtur ꝓ reo,qa nõ ꝓbatũ,ſi-
ue qa ius hẽt reus,& ſic declaratorie,ſiue nõ: & ſic dato ꝙ de
iure rei nõ fuerit ꝓbatũ,& tũc adhuc dicit, ꝙ ſñia in poſſeſſo-
rio erat verbalis:& eſt rõ in bñficialibus,ſm̃ Cal.qa in illis eo
ꝙ poſſidet ſine canonica inſtitutione,iniuſte poſſidet, de inſt.
c.2.& in rĩa prima,de re.iu.li.6.Iõ ſi illa nõ ꝓbať, ex quo eſt a-
ctũ petitorio,licet ꝓbeť poſſeſſoris ſpoliatio, nõ mãdabiť ſñia
executioni ĩ poſſeſſorio.Ad hoc qđ no.j̃.c.ꝓxi.ꝑ Inn.& qđ no.
de eo q mit.in poſ.c.2.li.6.Nec ob.decre.in lr̃is. qa illa ꝓcedit,
ut nõ ſit neceſſe cõſtare de tit.inq̃tum agiť poſſeſſorio tm̃, ſed
ex quo actũ eſt ſimul petitorio & poſſeſſorio, & cõſtat iã iudi-
ci agentem non hẽre ius in petitoro, qa probare voluit,& nõ
potuit,non fit reſtitutio actualis. ¶Vltimo in his bñficialibus
reſidet, ꝙ ſi ex his,quæ acta ſunt, conſtat de ſpoliatione, ſed
nõ cõſtat actorem ius habere in petitorio, & tunc licet reus
abſoluať in petitorio,fit executio in poſſeſſorio, & nõ ſolum
uerbalis,ſed actualis:aut ↄſtat eũ ius nõ habere: & tũc ſola fit
verbalis:& ſic dẽt intelligi hic.Puto, ꝙ ubi cõſtat in poſſeſſo-
rio ꝓ actore,& ꝓ reo in petitotio, qa ꝓbauit bñficiũ ad ſe ſpe-
ctare,ſñia ſit verbalis.Si conſtat in petitorio ↄ̃ actorem, qa ꝓ-
batus eſt defectus tituli,nõ canonica inſtitutio, & ſic conſtat
eũ ius nõ habere:adhuc eſt verbalis, vt s̃.c.proxi. licet ſecus in
alijs cauſis a bñficialibus.Si aũt nõ cõſtat pro actore in petito
rio,ut qa nõ ꝓbat canonicã inſtõnẽ, nõ tñ ꝓbatũ eſt eum nõ
canonice tenere: tũc dũmõ aliqua appareat illius tollerãtia,
vel ꝙ aliqñ poſſederit,ſciente & patientẽ illo, ad quẽ ſpectat,
executio erit realis,qa tunc vim hẽt poſſeſſoriũ,& ius poſſidẽ
di hẽt quo ad reũ nõ ꝓbantẽ ↄ̃ eum,eo ꝙ aliqñ poſſedit, licet
aliter nõ doceat titulũ,ut no.Cõp.de reſcr.mandatũ.& Inno.
de re iu.cũ Bertoldus.& ſic intelligo Cal.Nõ obſt.s̃.c.eccleſia.
qa ibi non fuit facta executio realis, ſed verbalis tm̃ lata ſñia.
Nec ob.ꝙ ibi fuit facta caſſatio electionis, qa per hoc nõ naci
ſciť poſſeſſionẽ iuris eligendi,& illud fit non ex vi executionis
poſſeſſorii, ſed ꝑꝑ cõtẽptũ p̃teritæ poſſeſſionis:qđ no.Vin. ãt
hic indiſtincte tenuit ſemꝑ ſñiam executioni mandari in poſ-
ſeſſorio:& tex.intelligebat,ꝙ petitoriũ obtinebat in executio-
ne finali,qa executio poſſeſſorij attraheť ad executionẽ peti-
torii.Io.And.dicit aliquos dicere ſñiam nõ ferendã in poſſeſ-
ſorio,de quo remittit in c.ueniens.de p̃ſcri. ſed tene quod di-

ctum eſt. Ex his deciditur, quid ſi obtinui ꝯ te in poſseſſorio,
& ſuccubui in petitorio, qa lata eſt in petitorio ſententia pro
te, appellaui pro ſnīa lata pro te in petitorio, nūquid interim
fiet executio in poſſeſſorio. Io. An. remittit ad Spe. in ti. de pet.
& poſ. §. j. ver. quid ſi is. & de ſen. excō. §. j. ver. ſed pone. Odof.
ibi vult, ꝙ ſi ſnīa eſt lata pro reo, qa actor nō probauit, nō im-
peditur executio, & in hoc bene: quia & ſi nō eſſet appellatū,
non impediret, ut ſupra dixi. Si lata eſt, qa reus probauit ſe do
minum, tunc dicit ꝙ impeditur executio: quaſi ſit coniuncta
executio petitorij ſnīæ, ita ꝙ interim non poſſit fieri ad præiu
dicium executio pendentiæ, ſnīæ, & appellationis. Itē quia ex
quo pēdet lis ſuper petitorio, q̄ extendit uires ad poſſeſſionē,
diceretur innouari, ſi aliquid attentaretur interim circa poſ-
ſeſſionē. Sed puto, ꝙ poſſit exequi, quia petitorij pendētia nō
impedit executionē poſſeſſorij, niſi qñ eſt liquida: qđ hic non
eſt, ex quo appellatio pendet. Nec obſt. ꝙ attentari non dēbat
aliquid circa poſſeſſionē ex pendentia petitorij: qa illud uerū
in attētatione, q̄ fit de facto, nō de ea, q̄ fit per uiā iuris, ut hic.

SVMMARIVM.

1 *Collatione facta de beneficio ſufficit ei, cui eſt facta, quòd probet conferen-
tem fore in quaſi poſſeſſione iuris conferendi tempore collationis. nu. 3.*
2 *Beneficij collatio poteſt proſequi per eum, cui facta eſt, abſque ambitionis
nota.*
4 *Collationis unicus actus ſufficit ad creandam quaſi poſſeſſionem iuris confe
rendi. nu. 5. & 13.*
6 *Ad collationis ualiditatem non ſufficit poſſeſſori probare actum collatio-
nis remotum ab actu, de cuius collationis ualiditate agitur.*
7 *Iudices recuſari non poſſunt ab his, quorum conſenſu, uel eorum procurato
rum ſunt impetrati. nu 14.*
8 *Sententiæ practica quæ ſit in beneficiali cauſa.*
9 *Sententia lata cum ſucceſſore non præiudicat authori, nec prodeſt, ſi cum a-
lijs eſt de iure authoris cum ſucceſſore diſputatum.*
10 *Sententianti cautum eſt, ut reſeruet ius tertij, ne ex ſententia tertio præiudi
cetur.*
11 *Poſſeſſorium recuperandæ datur pro iuribus incorporalibus, quando poſſeſ
ſionem iam nactus, uel ante poſſedit.*
*Spoliato electo, qui iam poſſeſſionem rei beneficialis nactus eſt, petenti re-
ſtitui, an poſſit opponi exceptio non canonicæ inſtitutionis.*
12 *Collatio beneficij an teneat facta per epiſcopum, contra quem contenditur
iure epiſcopatus. 13.*
14 *Procuratoris generalis factum doloſè non præiudicat domino, licèt neglig ē
tia noceat.*
15 *Sententia lite non conteſtata aduerſus contumacem lata valet.*
16 *Sententia lata cum authore nocet ſucceſſori.*
17 *Pactum cum ſucceſſore quando noceat authori, licèt ſententia lata cum ſuc
ceſſore non noceat ei.*

CAP. VII.

1 CVm olim. ¶†Sufficit ei, cui dignitas eſt col
lata, quòd probet conferentem
fore in quaſi poſſeſſione iuris conferendi tpe col-
lationis. h. d. Et ſuccumbens in poſſeſſorio de pro-
prietate poteſt agere, & in hoc facit ad ti. licet Inn. contradi-
xerit. Primo deciſe narrat proceſſum. Secundo ibi, qm̄. reddit
diffinitionis cām, ſoluit obſtaculum, & diffinit. Tertio prote-
2 ſtatur, & cām ſubdit, ibi, reſeruata. ¶†No. primo eum, cui bñ-
ficium eſt collatū, poſſe proſequi collationē ſibi factā abſque
3 ambitionis nota. ¶†Not. ꝙ efficacia collationis ſequit̄ poſſeſ-
ſorem, ut fructus quaſi poſſeſſionis iuris conferendi. Et ſic ad
ualiditatem collationis ſufficit oſtendere collatorem eſſe in
quaſi poſſeſſione iuris conferendi, ſm̄ tp̄s collationis. Ad hoc
de elec. querelā. ſ. c. cū eccleſia. de iure patr. conſultationibus.
no. de ele. Cumana. ¶No. 2. ꝙ ut quaſi poſſeſſio iuris conferē-
di producat efficacē collationem, oportet ꝙ ſit quieta & cum
bona fide, abſq; reclamatione: quaſi poſſeſſio ergo inquieta,
& cum mala fide, non parit efficacem collationem. Idem no.
4 in d. c. conſultationibus. ¶†No. 3. ar. ſufficere vnū actum colla
tionis ad creandam quaſi poſſeſſionem iuris conferendi ap-
5 ptam ad partum validæ collationis. dic ut ſ. ca. eccleſia. †No.
4. arg. nō ſufficere ad ualiditatem collationis acquirere quaſi
poſſeſſionem iuris conferendi in limite collationis factæ, de
cuius ualiditate agitur: de quo de reſti. in inte. cap. 2. & de iure
6 pa. ex literis. ¶†No. ad ualiditatē collationis non ſufficere poſ
ſeſſorem probare actum remotum collationis ab actu, de cu-
ius collationis ualiditate agitur: imo oportet quod probetur
proximi & immediati. Et ſic qui olim poſſedit, hodie non p̄ſu
mitur poſſidere, ſi detur actus intermedius aptus ad priuādū
quem quaſi poſſeſſione iuris eligendi uel cōfirmandi. ad hoc
7 ſ. eo. eccleſia. ¶†No. iudices non poſſe recuſari ab his, quorū
conſenſu, uel procuratorum eorum ſunt impetrati, & ſic con
ſenſus procuratoris præiudicat in dilatoria toleranda dño: ui
8 de de offi. dele. ex literis. ¶†Not. practicam ſnīæ in beneficiali
9 pro actore. ¶†No. ꝙ ſententia lata cum ſucceſſore non p̄iudi
cat authori, nec prodeſt, ſi cum alijs eſt de iure authoris cum
ſucceſſore diſputatum. Itē ꝙ ſnīa lata ſuper iure incidēter de-
ducto non ob. ſi de eo poſtea inter alios principaliter agatur.
Item ꝙ ſnīa lata ſuper poſſeſſionis effectu nō obſtat, ſi poſtea
de proprietate principaliter, maxime inter alios, agat̄: ad hoc
10 l. eandem. §. fi. ff. de excep. rei iud. ¶†No. cautum in ſnīa reſer-
11 uare ius tertii, ut tertio ex ſnīa nō præiudicetur. ¶† Opp. quia
uel hic archid. agebat poſſeſſorio, & non debebat admitti ex-
ceptio non canonicæ inſtitutionis, ſ. eo. cum ſuper. & j. tit. j. in
literis. Imo abſque aliqua probatione poſſeſſionis debebat re
ſtitui. Vel non agebat recuperandæ, ſed adipiſcendæ ad obti-
nendam poſſeſſionem, quam non obtinuit: & adhuc non de-
bebat admitti exceptio non canonicæ inſtitutionis: quia ex
quo confirmatus erat, cum collatio habeat in ſe annexam ꝯ-
firmationem, acquiritur ius adminiſtrandi, etiam ſi ſit facta e-
lectio ab illo, qui non habet ius eligendi, ut ſ. eo. cum ſup. &
qđ ibi no. & ſic ſtatim non obſtante exceptione debuit ad poſ
ſeſſionem admitti, ex quo confirmatus erat, ut j. de app. con-
ſtitutus. 2. §. fi. & de accu. accedens. Dic, qñq; cōfirmatus poſ-
ſeſſionē eſt nactus, & poſtea ſpoliatus, & ſic agit recuperādæ:
quod poteſt, ex quo iam nactus fuit poſſeſſionē: & tunc aget
efficaciter, nec obſtat exceptio non canonicę inſtitutionis. Sic
loquitur ſ. eo. cum ſuper. & c. in literis. Per quæ etiam non ob
ſtat c. querelam. ſ. de elec. vbi pro iuribus incorporalibus dat̄
poſſeſſorium recuperandæ: qa id fatēdum, qñ ante poſſedit.
Quandoque confirmatus nondum eſt nactus poſſeſſionē fa-
cto, & ſic agit adipiſcendæ: nā eo ꝙ ſit confirmatus, ſtatim per
hoc non hēt poſſeſſionē, quia ſolo ti. nō trāsfertur poſſeſſio,
ut l. cum hæredes. ff. de uſu. & tunc ſi agit adipiſcendæ, ut hic
erat: quia hic archi. licet eſſet prouiſus per epm, non poſſide-
bat, uel quaſi, & ſic petebat poſſeſſionē archi. & de poſſeſſio-
ne ſibi rñderi, uel ut archidiacono obediri: & tūc decidit Inn.
aliquos caſus. Qñque opponens contendit nullitatem confir
mationis, uel electionis & confirmationis, uel eo ꝙ pro cōfir-
matione, uel electione hr̄, ut collationis, ut hic erat: & tūc im-
peditur effectus poſſeſſionis. Sic poteſt intelligi hic: & hoc, qa
ſuſpenditur, & negatur id, a quo immediate trahit effectum
poſſeſſionis. Qñq; contendit̄ nullitas ſolius electionis, qa cō-
firmatio eſt ſeparata ab ipſa electione: & tunc idē qđ in caſu
ſequenti. Qñque nō contenditur nullitas confirmationis, vel
pro confirmatione hr̄: & tunc ſi aliquo reſpectu ſupplātatus
eſt, uel impeditus, tunc ſe opponens tpe electioni, admittitur
exceptio non canonicę electionis ad impediendum effectum
poſſeſſionis: ſi non fuit impeditus, vel ſupplantatus, non ad-
mittitur, ut d. c. conſtitutus. inquantum petat poſſeſſionē, li-
cet admitteretur inquantum peteret conſecrationē, uel ordi
nem, j. de accu. ſuper his, quia petit quid iuris, cui proportio-
natur exceptio, de elec. cum dilectus. vel ubi aliàs niſi oppona
tur crimen cū infamia, uel ꝯ electionē, uel ꝯfirmationē ꝯ pſo
nam diffamatā, de accu. accedens. 23. di. qui eps. 22. diſ. ſi quis
ordinatus. & ca. ſeq. in Auth. quomo. opp. epi. §. ordinationis
tpe. & ſeq. colla. 9. j. qui ma. accu. poſ. c. fi. Dicit aūt eum impe-
ditū altero ex caſibus ſequentibus. Primus, qñ inter electionē
& confirmationē non eſt dare medium, ita ꝙ non potuit qs
ſe opponere: & tunc admittitur ad opponendum, dū tñ oppo
nat de defectu electionis, uel confirmationis ꝯ perſonam dif-
famatam, uel opponatur crimen cū infamia, per d. c. accedēs.
qđ loqt̄ in collatione. In. dicit, ꝙ admittitur defectus collatio-
nis, uel electionis exceptio indiſtincte, ſed criminis exceptio
non admittitur, niſi opponat̄ crimen: cū infamia hoc plus o-
peretur contendere defectū non canonicæ electionis, q̄ crimi
nis, quaſi plus inficiat q̄ crimen extrinſecum, & q̄ criminis ex-
ceptio: uel ne plus odioſa minus operet̄. Et eſt rō, quia ex quo
non habuit congruum tp̄s ad opponendum, in nulla culpa,
ſeu negligentia deprehenditur. Si uero non oppoſuerit, cum
non potuerit, & ſic miniſterio iuris: tali debet ſubueniri, ff. de
accu. l. ſi cui. & in iuribus j. alle. de re iu. c. pe. & de cler. exc. mi.
ad apoſtolicæ. Et procedit hic caſus ēt hodie tenendo, ꝙ ca. fi.
de elec. lib. vj. non habet locum in collationibus. Secundus ca
ſus, qñ ipſa confirmatio facta eſt clandeſtine, & ſic non potuit
quis ſe opponere, j. ut eccle. benefi. c. fin. Tertius caſus, qñ ipſa
confirmatio facta eſt, & accelerata aliquo procurāte, ad hoc
ut in exceptione ſupplantet̄ aduerſarius, de dolo, & contu. cū
olim. §. j. uerſi. ſi uero. qui caſus etiam hodie procederet, ſi ſic
acceleret̄ ſtatutis breuiſſimis terminis in citatorio. Quartus
caſus, qñ cōfirmatio eſt facta in abſentia illorū, qui nunc ꝯdi-
cunt, & ꝯdicere pñt, ſed tūc quia abſentes erant, nō ꝯdixerūt,
qui ma. acc. poſ. c. fi. de acc. accedens. nō em̄ pōt imputari ab-
ſenti & ignoranti, ſi nō oppoſuit ſe confirmationi. Sed Inno.
hunc caſum non admittit, quia licet hoc habens poſtea ueni
re poſſit per viam denuntiationis, uel accuſationis, ut d. c. fin.
non admittitur per uiam exceptionis. Nec ob. de ac. accedēs.
quia ibi non audiuntur ꝑꝑ abſentiam ſe opponētium, ſed ꝑꝑ
infamiā illius, ꝯ quem opponitur: aliàs aūt, vt dixi, ſtat rña, ꝙ
facta

facta confirmatione, ꝯ petentē poſſeſſionē non admittitur ex
ceptio. Rō, quia exceptio minus canonicæ electionis non ſu-
ſpendit effectum ꝯfirmationis, cū illi non detrahat, vt d.c.con
ſtitutus. Fatetur, ꝙ appellatio, vel in inte.re.illā impediret, all.
C.ſi ex fal.inſtru.l.fi. Non ob.ſi dicatur, opponentem nunq̄ au
diendū: quia pōt ſibi imputari, ſi non appellauit, q̄ cito ſciuit,
& proſequi potuit, 2.q.6.biduum.uer.aduerſus.quia ille §. lo-
quitur in actu iudiciali: hic loquimur in confirmatione extra
iudiciali. In his em̄, q̄ extra iudiciū fiunt, non eſt neceſſe appel
lare, quia tales actus non tranſeunt in rē iu. vt not. de his, q̄ fi.
a ma.par.ca.cū in cunctis.& no.ſ̄.de tēp.ordi. cum ad aures. p̄
Cōpo.de ele.cōſtitutus.licet, ſi velit appellare, poſſet, de ap.ad
audientiā.& c.conſtitutus.2.& c.bonæ.dum tñ intra 10.dies a
tpē ſcientiæ, ut eodē ti.concertationi. quo caſu ēt appellatio,
ſi confirmatio eſſet extraiudicialis, non operaret̄ impedimen
tum, niſi vt dixi ſupra: licet ſecus ubi eſſet iudicialis, vt not.in
d.c.conſtitutus. Nec ob.ſi dicat̄, ꝙ hodie ſemper confirmatio
eſt iudicialis, de elec.c.fin. ubi oportet vocationes fieri &c. qa
& poteſt eſſe extraiudicialis nemine comparente, & illo aliter
cū cāæ cognitione non confirmante. Sed ibi exigitur cauſę co
gnitio, ibi, non diſcuſſo negotio. Ideo hi caſus reducentur ho
die ad caſum, qñ contendit nullitas confirmationis: non ob.
his, quæ dixi, ubi non eſt mediū inter electionē & cōfirmatio-
nem admitti ad impediēdū poſſeſſionis effectū, exceptio non
canonicę inſtōnis, j̄.de conceſ.p̄b.poſt elec.ubi nō admittitur
poſt ꝯfirmationē exceptio non canonicę inſtōnis, quia ibi nō
repellitur, quia tunc opponere non poſſit, ſed repellitur, quia
exceptionē non probauit, nec aliquid rōnabile: ideo ſnīam ꝯ-
riam reportauit. In oībus caſibus, in quibus dixi eū repelli per
viā exceptionis, admittitur tñ per uiā accuſationis, uel denun
tiationis, ut d.c.conſtitutus.& d.c.poſt electionē. Itē per uiam
ſupplicationis vel reſtōnis ſubuenit̄, ut no.ſ̄.de offi.dele.paſto
ralis.§.præterea. De hac mā de accu.accedens.& in d.c.poſt e-
lectionem.& ca.cū olim.de dolo.& de app.conſtitutus.2. Sed
dices, vr̄ ꝙ non admittitur exceptio non canonicæ inſtōnis in
diſtincte, niſi opponens ſe offerat incontinenti probare para-
tum: qa in poſſeſſorijs adipiſcendæ non admittunt̄ aliter ex-
ceptiones, ut l.2.§.ibidē.ff.ad exhib.& no.j̄.de reſt.ſpol.literas.
Sol. ꝯria loquuntur in rebus ꝓphanis: hic in ſpiritualibus, &
bñficialibus, in q̄bus ſola poſſeſſio non legitimatur, niſi adſit
inſtitutio, uel titulus canonicus. Dicūt vl.doct. ꝙ inq̄tum hęc
gl. Inn.de confirmatione tractat, ꝙ ur̄ ſuperflua, per ea q̄ hñr
in c.fi.de elec.lib.vj. Sed qualiter ab illa poſſit defendi, dixi ſu-
12 pra. ¶ †Op. ꝙ dato ꝙ fuiſſet reclamatum, p̄ hoc non fuerit col
latio inualida: qa ex hoc nō impedit̄ poſſeſſio, ꝙ reclamat, ex
quo aliud non facit, cū ſuſpicari videatur ſe poſſe repelli, ff.de
acq.poſ.l.ſi id qđ. Sol. dic ꝙ non reclamat̄, quaſi poſſeſſio, ſuffi
cit ad validitatem collationis, quia tunc ſnpponit̄, & bona fi-
de, qa non reclamans vr̄ conſentire quo ad hoc ſaltē, vt ep̄s a-
dipiſcat̄ poſſeſſionē conferendi plenam & pacificā, 7.q.j. pōti
fices.ſ̄.c.cū eccleſia. ſecus ſi reclamet, qa vel non habet poſſeſ-
ſionē, cū non conſentiat, nec patiatur, j̄.de reſt.ſpo.olim.3. uel
ſi habet, illā non hēt quietam, & plenā, & bona fide: & illa nō
ſufficit ad partē ualiditatis electionis, vel collationis. Per quæ
dicit hic Inn. ꝙ ſi reclamaſſet in iudicio, ita ꝙ lis penderet ſup̄
poſſeſſorio, & nondū fuiſſet aliqua electio facta per ep̄m, quæ
per ſuperiorē eſſet approbata, uel cōfirmata: vel alias habuiſ-
ſet aliquem effectum, non eſſet data ſententia pro iſto archi.
imo fuiſſet finis lit. expectatus ſuper poſſeſſorio, p̄ ea, q̄ haben
tur j̄.de in inte.reſtit.c.2. Vr̄ ergo Inn. ſentire, ꝙ ad hoc ut actu
collationis uel electionis quæratur poſſeſſio apta ad partum
validæ prouiſionis, ꝙ electus pro electo fuerit habitus. & idē
tangit in d.c.2.& c.in literis.j̄.ti.j. Sed hoc puto uerum, qñ ſup̄
actu ipſo pendet lis: alias ſufficeret electio, uel collatio pacifi
ca ſciente, & patiente illo, ad quem ſpectat ius eligendi, ut no.
in d.c.2.& de ele.querelam. Vltimo per decr. arguit Io. An. ius
incorporale, ſicut corporales res poſſe uēdicari: & bene dicit.
13 ¶ †Opp. cum glo.j. ꝙ bino actu non quæratur ius conferendi,
ſed trino, de cā poſ.cū eccleſia. imo quadruplex neceſſari⁹ dr̄,
C.de ſerui.l.vl. Requiritur etiam tp̄s, vt d.c.eccleſia. Solu. dicit
gl. q̄q̄ forte ad quærendā proprietatem iuris plura exigerēt̄ur,
ad quęrendam quaſi poſſeſſionem ſufficit binus: imo & vnus
ſufficeret, vt dixi in c.cum eccleſia. de quo dic vt ibi. & hæc ſo-
la ſufficit ad partū ualidæ collationis. Sufficit ergo electo, & p̄
ſentato obtinere in poſſeſſorio, 1. ꝙ probet illum, qui contulit
vel præſentauit, fuiſſe in quaſi poſſeſſione quieta iuris confe-
rendi, ut hic. Ex quo ſequitur mirabile, ꝙ quis ꝯſequitur dñiū
ab eo, qui non eſt dñs. Hæc ampliat gl. uera, ut poſſit pręſenta
re etiam lite pendente, donec poſſeſſio euincatur, ut lite pen-
den, c.j. Per quæ dicit Hoſt. ꝙ etiam ſi vacante archidiacona-
tu canonici appellent, ne ep̄s conferat, & ep̄s, hoc non obſtan
te, confert, ualet collatio ab eo, cui appellatio non tollit poſ-
ſeſſionem. Ad hoc de ſup.neg.præ.c.fi.de quo de ma.& obed.
14 dilecti. in gl. de quo de app.cōſtitutus.& c.bonæ. † Op. ꝙ factū
ꝓcuratoris non noceat dño in recuſandis iudicibus: cum hic
nō habeatur regreſſus ꝯ procuratorem, qa ſpirituale benefi-
cium non capit æſtimationē, j.q.3. ſi quis præbēdā. ff.de dolo,
eleganter.§.pen.& de eo, per quem fac.eſt l.fi. Sol. ſi mandatū
ſit a domino de certis impetrandis, & procurator illos impe-
trat, non poteſt dominus recuſare, ac ſi illos impetrauerit: ſi
mandatū ſit a dño de certis impetrandis, & impetrat alios, nō
valet impetratio, quia egreditur formam mandati, de offi.de
le.cum olim. Si hēt gñale mandatum ad impetrandum, ſi do-
loſe impetrauit, non præiudicat dño, vt no.ſ̄. vt lite non cōte.
c.j. Si negligentia, tunc præiudicat dño. Dicit tñ glo. ꝙ poterit
reſtitui, ſi eſt talis perſona, cui non competat reſtō, de in inte.
reſt.cum ueniſſent. Hoc ultimum non placet, niſi appareat ex
hoc euidens læſio, quæ de facili apparere non poteſt, licet iu-
dex nō repellatur ſuſpectus, an alias cum poſſit æque bñ iudi
care ſicut alius. Sed eſt dubiū, an conſentiens iudici, quem ad
uerſarius impetrauit, an poterit de ſurreptione reſcripti op-
ponere. dicit Io. An. ꝙ ſic: remittit ad Spec. de reſcr. p̄ſita.§.rō-
ne quoque defectus. in fi.& dixit Io. An.ſ̄.de reſc.ſuper literis.
15 in fi. ¶ †Op. ꝙ non potuerit hic procedi ad diffinitiuā lite non
conteſtata, ut li.nō conte.p̄ totum. & ſic ꝯ contumaces cano-
nicos ꝓcedi non potuit. Sol. Hic fuit lis conte. vt patet in anti-
qua, & in regiſtro, ſ̄m Inn. qui dicit ibi patere, poſt li. conte. de
conſenſu procuratoris dati fuerunt iudices, quorum alterum
recuſabant canonici, quia conſanguineus archi. Vel ſecundo
canonici erant actores, contra quos procedi poteſt ad ſenten-
tiam, de dolo. cauſam.& lite non conte. ex quo erant cōtuma
ces: quod dicit Inn. uerū, dato ꝙ appellauerint ex prædicta cā
fruſtratoria, ſ̄m Inn. ad quod de dolo & contu. cum qui.li.6.
Vel tertio ſ̄m gl. eſt ſpeciale in cauſa electionis, ut lit. non cōt.
16 quoniā. ¶ †Op. ꝙ ſententia lata ꝯ archid. præiudicet ipſi ep̄o,
ſicut & pactum cum ſucceſſore præiudicat authori, ff. de pac.
l.ſi cum emptore. Gl. dicit, ꝙ ſententia lata contra ſucceſſorē
non præiudicat authori, ſed bene lata contra authorem p̄iu-
dicat ſucceſſori. Allegat de excep.rei iud.l.ſi a te.§.fi. ad quod
de elec.q̄relā. Nec ob.l.ſæpe.ff.de re iud.& ca.q̄uis.j̄. de re iud.
quia illud ca. loq̄t, qñ lata eſt ſnīa cum authore: hic qñ cū ſuc
ceſſore, quem prohibere non pōt author de iure ſuo agere: iō
non præiudicat ſibi, maxime cum ius incidenter in iudicium
deducatur, in quo author hēt cōitatem, uel connexitatē. Sed
ſi principaliter iudicetur de iure rei tranſlatæ in ſucceſſorem,
& illi rei cohærenti in re non de iure, a quo ius creatur in ſuc-
ceſſorē tranſlatū: dicit ꝙ ſi res ſtat penès ſucceſſorē, nō p̄iudi-
cat̄ authori, niſi fuerit denuntiatū. Si res reuertitur ad autho-
rē ſine titulo, non p̄iudicat, vt d.§.fi. ſ̄m vnam lecturā. Si q̄rit̄
cū nouo titulo ab alio, q̄ a ſucceſſore, idem, ut ibi ſ̄m aliā lec.
Si reuertitur cū tit. reciſiuo tituli ſucceſſorū ipſo iure, ut ex pa
cto l.cōmiſſoriæ, uel addictionis in diē, non ob. exceptio, ut d.
c.fi.l.2.§.Marcellus.ff.de in di.addi. Si reuertitur cū titulo pri-
mi tituli non reſciſiuo ipſo iure, ſed integratiuo, ut in redhi-
bitoria, in qua vr̄ facta noua uenditio: tunc tranſit except. de
ſucceſſore ad authorē, ut ibi dicit Bar. Scđa ſol. ſnīa lata cum
ſucceſſore ſuper ꝓprietate iuris obſt. authori, ſicut loq̄tur cō-
trariū, ſed lata ſup̄ poſſeſſionis effectu, non, quia ſnīa in poſſeſ
ſorio non præiudicat in petitorio, ff.de exce.rei iud.l.& an ea-
dem. Vel tertio hic fuit de iure authoris incidenter, vñ ēt ipſi
principali non obſtaret exceptio, ſi poſtea principaliter agere
tur, ff.de exce.rei iud.l.ſi ante. ita nec ei minus obſtabit autho-
ri, qñ ſic eſt iudicatum cum ſucceſſore: ad hoc ſ̄.e.cū eccleſia.
¶ Opp. ꝙ non faciat ad tit. qa hic non agitur poſſeſſorio. dicit
gl. ꝙ non facit, qa non fuit hic actum poſſeſſorio, ſed obtinuit
propter poſſeſſionem authoris. Ideo dicit, ꝙ facit ad ſecundā
partem rubricæ, in qua agitur de cauſa proprietatis, quia hic
agitur de proprietate tituli ſurgentis ex poſſeſſione epi: uel p̄-
tinet ad rubricam, ut iacet de cauſa poſſeſſionis, exponendo
cauſam pro cauſa agente in effectu, non pro cauſa diſcutiēte.
Item & ſumi pōt pro cauſa diſcutiente, qa diffinit̄ cā ſup̄ poſ-
ſeſſione, ex quo concludit ꝓprietatis titulū. Et hæc ſufficiant.

SVMMARIVM.

1 *Actori petenti rem iure dominij, non ſufficit probare poſſeſſionem.*
2 *Monaſteria quomodo ſubijciuntur archiepiſcopo, vel epiſcopo, aut patriar-chæ. nu. 4. & 5.*
3 *Priuilegium exemptionis non tollitur vnico actu.*
4 *Eccleſia vna duobus ſignis dicitur alteri ſubdita. nu. ſeq.*
5 *Subiectionis iuris quaſi poſſeſſio ex quibus acquiratur, & quæ requirantur ad probationem ſolutionis cenſus per modum ſubiectionis.*
6 *Probatio indeterminata vltra limites intentus patientis, aut liberantis, nō vitiat probationem, ea ad limites intentus certa remanente.*
7 *Cenſus ſolutio ſola non inducit ſubiectionem, niſi probetur ſolutum in modum ſubiectionis, numero 11. Et quæ inducat quaſi poſſeſſionem. numero 12.*
8 *Preſtatione perſonali propter rem a perſona primo debita acquiritur quaſi poſſeſſio,*

poſſeſſio,pro qua agi poteſt recuperandæ.nu.12.

9 *Poſſeſſio ſeu quaſi non releuat ab onere probandi,iure proprietatis principaliter in iudicium deducto.*

10 *Iudex ſententiando ſi reſeruet ius tertij,hoc facit accurate,& caute,vt hoc videatur de facto ſupplere.*

11 *Solutio cenſus nedum arguit ſubiectionem, imo & quandoque exemptionē, & quandoque ſignum protectionis.*

12 *Quaſi poſſeſſio quare non cadit ſuper iuribus perſonalibus.nu.13.*

14 *An ſit dare quaſi poſſeſſionem in qualibet ſpecie iuris,& quid ipſa quaſi poſſeſſio aſſumat pro ſubiecto.nu.ſeq.*

15 *Vſufructuarius an dicatur quaſi poſſeſſor.*

16 *Eligendi iuris quaſi poſſeſſionem an canonicus habeat.*

17 *Poſſeſſio naturalis an imprimatur in rebus beneficialibus reſpectu rei , vel quaſi poſſeſſio reſpectu iuris.*

18 *Priores,& alij prælati regulares an dicantur habere quaſi poſſeſſionem adminiſtrationis in bonis prioratus,*

19 *Arrendarij,ſeu firmatores rerum eccleſiæ in quibus habeant uniuerſalem adminiſtrationem eccleſiæ redituum.*

20 *Quaſi poſſeſſio quibus acquiratur,etiam in incorporalibus.nu.33.*

21 *Decimalis fundi traditione , vel inductione in fundum , an quæratur quaſi poſſeſſio iuris decimalis.*

22 *Iuriſdictionis quaſi poſſeſſio an inducatur ex inductione in poſſeſſionem caſtri,uel ciuitatis.*

23 *In poſſeſſionem corporis eccleſiæ inductus animo acquirendi quaſi poſſeſſionem iuris adminiſtrandi reſpectu ciuilis,quærit ſibi adminiſtrationis quaſi poſſeſſionem.*

24 *Eligendi iuris quaſi poſſeſſio quæritur inductione in poſſeſſionem capituli , vel chori .*

25 *Poſſeſſionem loci nactus,vbi paſſagium colligitur , an acquiratur ſibi quaſi poſſeſſio iuris quærendi paſſagium .*

27 *In poſſeſſionem fundorum,caſtrorum , villę , vel quaſi poſſeſſionem eccleſiæ inductus prælatus,an per hoc dicatur acquiſiuiſſe quaſi poſſeſſionem iuris patronatus,*

28 *In poſſeſſionem eccleſiæ,vel fundorum ipſius ratione iuris patronatus , an per hoc ſit in quaſi poſſeſ.iuris patronatus.*

29 *In poſſeſſionem eccleſiæ ut ſubiectæ miſſus , vel eius poſſeſſionem , an per hoc acquiratur quaſi poſſeſſio iuris ſubiectionis in eccleſias , vel fundos eccleſię.*

30 *Cenſus præſtatio ſubiectonem inducit tribus modis .*

31 *Quaſi poſſeſſio nunquid transferatur ex actu illationis,qui fit in loco prælaturæ principalis.*

32 *Poſſeſſio,ſeu quaſi,quo actu transferatur.*

33 *Poſſeſſio,ſeu quaſi poſſeſſio quomodo per actus fictos,ſeu uerbales iuris artificio introductos dicatur translata.*

34 *Poſſeſſio,ſeu quaſi,ut legitime dicatur translata,quæ requirantur.*

35 *Poſſeſſio,ſeu quaſi,vt legitime dicatur parta,quæ requirantur.*

36 *Poſſeſſio,ſeu quaſi,ut patientia illius,contra quem quæritur , legitime dicatur parta,patientia qualis eſſe debeat.*

37 *Poſseſio,ſeu quaſi,ut patientia illius, contra quem quæritur,legitime parta dicatur,cuius patientia exigatur.*

38 *Poſseſſio,uel quaſi ut legitime dicatur parta,quę requirantur ex parte rei, uel iuris,in quo agitur quęri quaſi poſseſſio.nu.ſeq.*

39 *Canonicus ſi exercet actum eligendi,uel recipit donum alijs canonicis dari conſuetum,ſeu aliquem actum iuris canonicalis exercet cum intentione quęrendi,totum quęrit.*

40 *Decimam reſpectu vini percipiens animo & intentione totum ius decimale quęrendi,quo ad alia iura,quęrit ſibi alia iura decimandi .*

42 *Eligendi iuris quaſi poſseſſionem ſibi quęrit,qui poſtulationi interfuit.*

43 *Vocem in capitulo habens,ſi eercet ſe tanquam de capitulo ad actum uocis dandę,an per hęc acquirat quaſi poſseſſionem .*

44 *Canonicalis iuris in quaſi poſseſſione exiſtens , an per exercitia aliquorum actuum canonicalium dicatur eſse in quaſi poſsesſione iuris eligendi.*

45 *Si tanquam patronus quis iura eccleſiæ defendit , vel ab eccleſia alimentatur,an concluditur in quaſi poſsesſione iuris pręſentandi.*

46 *Epiſcopus in ſua dioceſi exercuit actum chriſmandi, vel alium actum iuris epiſcopalis,cenſetur eſse in quaſi poſsesſione totius iuris epiſcopalis.*

47 *Poſsesſio,uel quaſi,ut legitime dicatur parta,quę requirantur ex parte rei, in quam ius quęri intenditur.*

48 *Decimale ius ſi quis acquirit in vna parochia,altero prius non poſsidente , ſi decimandi ius exercet in vno fundo , non acquirit.quaſi poſsesſionem .*

49 *Canonicalis iuris quaſi poſsesſio acquiritur,ſi quis ingrediatur domum conſuetam conferri canonicè,vel aliquam rem de iure canonicali,ſcientibus & patientibus illis,ad quos ſpectat transferre ius canonicale .*

50 *Seruitute vię ſi vna tantum vtor in fundo reſpectu vnius fundi,dicor etiam vti reſpectu aliorum,quibus eadem ſeruitus debetur.*

51 *Eligendi actus exercitij an ſola patientia ſufficiat .*

CAP. VIII.

IN cauſa. In repetitione huius c. tenebo ordinem conſuetum:cuius repetitionē aſſumpſi vt ponerem partes materiæ quaſi poſſeſſionis incorporalium, ut plurimum aſſumptam a quibuſdam gl.Inn.ſparſim poſitis, ut eis in vnum
1 locum congregatis,facilior eorum intellectus haberetur.† In ſententia autem hic de iure proprietatis ex poſſeſſionę nō ꝓbatur,quando directo in iudicium deducitur, & alterata agēdi cauſa non ob.exceptio rei iud.hoc intendit.In prima parte deciſa diffinitio.In ſecunda proteſtatio: & partes patent. Caſus ſecundum gl.ponitur,ꝙ patriarcha Graden. ſuper iure ſubiectionis ad quorūdam denariorum in ſignum ſubiectionis egit petitorio,& poſſeſſorio,& poſſeſſionem probauit ex actu veniendi ad ſynodum , & ſolutionem dictorum denariorū in ſignum ſubiectionis in poſſeſſorio obtinuit, & ꝯ eū Papa ſententiauit in petitorio , reſeruans quæſtionem proprietatis ex altera cauſa agendi ſuper dictis denarijs,ſi ſibi altero iure de-
2 berentur.hic eſt caſus.¶†No.primo Patriarcham non fundare intentionem de iure cōi in monaſteriorum ſubiectione ſitorum in ꝓuincia ſua:quod eſt verum,inq̃tum ſunt extra dioceſim ſuam,licet in prouincia , quia in illis archiepalē uendicat poteſtatem,ſed non epalem,& immoderatā:vnde ſi intelligatur de archiepali,hic ſuccumbit ex priuilegio,vt hic ſentit glo.Si de epiſcopali , idem,ſi hoc habuit ex priuilegio abbas.
3 †Et ſm hoc priuilegiū exemptionis non tollitur vnico actu, de quo de ꝯſtit.cū acceſſiſſent.& per Cy.C.de diuer.re.l. falſa.
4 †Secundo nota duo ſigna arguentia ſubiectionem eccleſiæ. Primum,eo ꝙ conſtat prelatum accedere ad ſynodum:ad qđ 16.di.ſi eps.de offi.ord.conquerente.de priuile.ex ore. Secundum eſt præſtatio cenſus:de cenſi.omnis anima.& c.quanto.
5 x.q.3.illud.C.de epi.& cle.nulli.¶†Not.ꝙ vnico actu affirmatiuo,quem quis veriſimiliter alteri non exercet, niſi ius hn̄ti, acquirit quaſi poſſeſſio iuris : ideo eo ꝙ alter iuit ad ſynodū, acquiritur quaſi poſſeſſio ſubiectionis . Et ſic aduertendum, ꝙ acquiritur quaſi poſſeſſio ſubiectionis qn̄que ex actibus ſonantibus in pati,ſ.c.cū eccleſia.de reſti.ſpo.3.Qn̄q; ex actibus ſonātibus in agere, vt exire ad ſynodū,uel ſoluere cenſum:& potiores ſunt actus ad oñdendum patientiam iuris actus, qui ſonant in agere,q̃ in pati,vt dicit gl.de cōſti.cum acceſſiſſent. Inn.in præce.c.cum olim.& no.de fi.preſ.veniens . facit quod
6 no.in l.ſi certis annis.C.de pac.¶†Not.ꝙ indeterminata ꝓbatio vltra limites intentus patientis aut liberantis non uitiat ꝓbationem,ea ad limites intentus certa remanente.Nam conſtabat ꝙ qn̄que ierat,& qn̄que ſoluerat denarium,& non cōſtabat quot uicibus:per hoc tn̄ cōcluditur quaſi poſſeſſio.Ad hoc de dila.literæ.de emp.& uen.cum cauſam.& clarius text.
7 de tranſac.præterea.ad fi.¶†No.ꝙ vbi actus,& exercitium eſt ad plura iura æquiuocum,allegatū indeterminate non arguitur,niſi ad alterum determinetur,& ſic determinatum probetur.Non ſufficit ergo ꝓbare cenſum ſolutum,niſi probet ſolutū in ſignum ſubiectionis,de præſum.illud.de pręb.dilecto.qđ
8 no.de offi.archi.vt noſtrum.†No.ꝙ in pręſtationibus perſonalibus pp rem a perſona primo debitis acquiritur quaſi poſſeſſio,pro qua agi pōt recuperandæ,de elec.querelā.de re iud.ſicut.& c.cum Bertoldus.de præſcrip.ſi diligenti.no.de cenſi.ꝑ-
9 uenit.& dicam ibi.¶†Not.quaſi poſſeſſionem iuris non releuare ab onere probandi,iure proprietatis principaliter in iudicium deducto:& ſi quaſi poſſeſſio reum releuet ab onere ꝓbandi vel titulum,C.de proba.ſiue.C.de pet.hære.l.cogi.de ꝓcu.ex inſinuatione.2.q.v.§.j.non releuat tn̄ actorem, inquantum illum principaliter in iudiciū deducit:vide Inn.j̃.de præſump.illud.Et no.ꝙ variata cauſa agendi , uariat̄ exceptio rei
10 iud.†Et no.cautelam in ſententia reſeruante ius eccleſiæ, ēt ad quod ſe veriſimiliter non extendit ſententia ad dubitationem tollendā.Et no. ꝙ tales proteſtationes faciunt iudices ex officio,& ſic eſt caſus,in quo ſupplet de facto . Et hæc ſufficiāt
11 de notabilibus decr.cætera ſunt clara.¶† Venio ad quædam dubia per gl.tacta.Obuiat primo,ꝙ cenſus præſtatio non ſemper arguit ſubiectionem,imo qn̄que exemptionem , de relig.do.cum venerabilis.So.Signum præſtationis cenſus æquiuocum eſt,quandoque arguit ſubiectionem,ut hic:quandoque exceptionem,vt d.c.cum venerabilis.& c.cōſtitutus.quandoque eſt ſignum protectionis,de priuile.accepimus . Et ut breuiter dicam,aliqualem ſubiectionem arguit,ſed non determinatam,niſi ſecundum naturam adiuncti:de quo dicetur j̃.Secundo abuiat,quia vr̄ archiepiſcopum & patriarcham in monaſterijs prouinciæ fundare intentionem de iure communi, 9.q.3.cum ſimus.de offic.ord.conquerente.Dic, in ꝓuinciam Patriarchalē uel epalem , vel archiepiſcopalem bn̄ fundare, 9.q.3.in ſum.& cap.j.& 2.no.de offi.or. paſtoralis. uel ſm glo. ſuccubuit hic in petitorio , quia per priuilegia patuit eccleſiā exemptam,quod neceſſe fuit,inquantum intendebat patriar-
12 chalem,vel epiſcopalem in dioceſi ſua.¶†Venio ad materiā, & opp.ꝙ non ſit dare in præſtatione cenſus quaſi poſſeſſionē: quia in iſtis perſonalibus iuribus non cadit quaſi poſſesſio , l. fin.ff.quorum bo.& quia poſſesſio , & proprietas correlatiua ſunt,& alterum eſſe non poteſt,ubi aliud non eſt aptū adeſſe: ſed in iuribus perſonalibus non eſt dare proprietatem,ſed obligationem:ergo nō eſt dare poſſesſionem . Item quia poſſeſſiones inuentæ ſunt propter finem dn̄ij quærendi,ff. de acqu. poſſeſ.l.j.Item poſſesſio eſt quaſi pedum poſitio:quod eſt impoſſi-

poſſibile eſſe in re incorporali, quæ pede calcari non poteſt,
ut d.l.j.Sol.Pro materia huius declaranda totam reducam ad
quatuor articulos. Primus erit, an in qualibet ſpecie iuris ſit
dare quaſi poſſeſſionem.Secundus, quibus modis quaſi poſ-
ſeſſio quæratur.Tertius,qualiter admittatur. Quartus,erit vi
dere de effectibus quaſi poſſeſſionis:& quia effectuum alij im
mediate ſurgunt ex poſſeſſione, vt in productione poſſeſſorij
inualiditatis actuum geſtorum a poſſidente,de aliquibus agã
hic,de aliquibus in c.in literis.j̃.de reſtit.ſpoli.& de aliquibus
in c.conſultationibus.de iure pa.quæ Deo duce repetã.Quæ-
dam ſurgunt mediate ex poſſeſſione:& de his dicam in c.per-
uenit.de cenſi.ſcilicet de effectibus quærendæ proprietatis,&
13 præſcribendæ,& de effectibus probandæ.¶†Venio ad primũ,
in iuribus incorporalibus non eſſe dare veram poſſeſſionem,
ſed intellectualem quandã, aut interpretatiuam, vel impro-
priam,quæ dicitur quaſi poſſeſſio,ff.de rerum diui.l.j.§.incor
porales.de acq.re.do.l.ſi ſeruus.§.incorporales.s̃. de iud.c.fin.
de fo.cõpe.conqueſtus,& ibi bona gl.s̃.eo. cum eccleſia.& ap
pellantur qñque illæ quaſi poſſeſſiones.qñque intellectuales
poſſeſſiones,ff.de ſerui.vrb.præd.l.ſi hæres. qñque veluti poſ-
ſeſſiones,ff.de ſerui.l.quoties.Quod not.pp ſtatuta de poſſeſ-
ſionibus loquentia.In talibus autem an ſit dare veram ꝓprie
tatem:quod vr̃,quia eſt dare dñium iuris: & dominiũ, velut
incorporale,plus eſt adaptabile ad incorporalia,quàm corpo
ralia.Contrariũ vr̃ per text.in l.2.§. quædam.ff. de interdic.&
in c.fi.s̃.de iud.Et eſt verum, ꝙ non eſt plena proprietas, ſed
proprietatis pars,vel quid a proprietate ſeparatum. Hinc eſt,
ꝙ talibus non datur ſtricta rei vend.ſed confeſſoria,quæ eſt in
rem act.Inſti.de act.§.iſtæ quoq;.datur tñ pro talibus iuribus,
prout applicantur ad rem corporalẽ,quædam vendicatio la-
ta ratione iuris,quæ in totum non ſapit naturam cõfeſſoriæ,
cum detur ad rem corporalem:nec in totum nãm rei vendi-
cationis,cum applicetur ad ius incorporale, ut dicit Inno.de
iu.examinata.iud.alle.ff.ſi vſuſf.pe.l.vti frui.& d.§.iſtæ quoq;.
Idem tenet de excep.cum olim.& c.cum venerabilis. & illam
appellat vtilem rei vendic.ff.de mor.infer.l.j. de reli. & ſump.
fu.l.ſi ſepulchra.& idem tenet de reli.do.cum venerabilis.Iu-
ra quæ alleg.non probant. Poſſet dici, ꝙ intelligit de illa lata
vendicatione,quæ pro iuribus etiam in homine competit, l.
j.§.per hanc.ff.de rei uen.vt competat etiam vtiliter pro iuri-
bus in re,adiecta cauſa,Vendico rem ratione talis iuris:quod
ſatis eſt tolerabile.Sed eſt dubium,poſito ꝙ ſit dare quaſi poſ
ſeſſionem in iuribus,quid aſſumat pro ſubiecto,cum ſit acci-
dens ad proprietatem,uel rem.Nam non vr̃, ꝙ aſſumat ꝓ ſu-
biecto ipſum ius:quia ſic permiſceretur poſſeſſio cum iure,ꝯ
l.permiſceri.ff.de acq.poſ.Item non eſt poſſeſſio ſine iure: qđ
eſt falſum:aliàs non eſſet præſcriptio in incorporalibus,argu.
de fi.inſtru.inter dilectos.contra totum tit. de præſcrip. Inno.
hoc dubium examinat de cauſa poſ.c.j. & ibi ponit tres opin.
Primam,ꝙ non eſt dare quaſi poſſeſſionem abſque vero iuris
concurſu, quia poſſeſſio vt accidens in re non eſt abſque ſu-
biecto.Subiectum autem nõ poteſt eſſe res corporalis,ad quã
applicatur ius:alias uera foret poſſeſſio. Erit ergo ſubiectum
ipſum ius.Et fuit hæc originalis opi.Azo.in q.facti:& eam ad
literam,& eius alle.ponit Spe.in ti.de reſti.ſpolia.§. nunc dica
mus.uer.in alijs.de qua facit mẽtionem Bar.in l.3.§. unde vi.
ff.de vi,& vi arma.& fuit quæſtio de facto in abbate ſanti Ste-
phani,& in cauſa fuit determinatio Hu. qui determinauit ꝯ:
& puto ꝙ recte.Sed hanc enim poſtea reſtringit ad iura perſo
nalia,vt in illis non ſit dare quaſi poſſeſſionem ſine proprieta
te iuris.Et ſic intelligit Inn.hoc dictum de reſti.ſpol. in literis.
in fi.primæ gl.magnæ.qđ j̃. examinabitur. In realibus autem
dico,ꝙ ſi ius commune reſiſtat poſſeſſioni,niſi cum certa cau
ſa,poſſet procedere hæc opi. vt in poſſeſſione liberi hominis:
nam ibi non datur quaſi poſſeſſio,niſi actualiter,& extrinſece
cauſa intercedat:non tamen exigitur vera validitas cauſæ,vel
iuris,j̃.de reſtiu.ſpol.ex conqueſtione.& c.ex parte M.& quod
ibi not.ad hoc l.2.§.quædam.ff. de interdic. Si ius non reſiſtat
poſſeſſioni,poſſeſſio haberi poteſt ſine iuris concurſu. Secun
da fuit opi. ꝙ quaſi poſſeſſio aſſumeret ipſum exercitium iu-
re ſubiecto,ut in iure eligendi actum eligendi, in iure præſen-
tandi actum præſentandi, in iure iuriſdictionali actum iudi-
candi,& ſic de ſingulis videtur dicendum. Vnde dicit, ꝙ hæc
eſt vera: ego ſum in quaſi poſſeſſione eligendi, præſentandi:
& non videtur dicere,ſum in quaſi poſſeſſione iuris eligendi,
iuris præſentandi,& ſic de ſingulis. Et ſic vbi a iure hoc dicit̃,
Sum in quaſi poſſeſſione iuris: exponi debet actus eligendi,
ratione iuris.Tertia eſt opinio,ꝙ ipſa quaſi poſſeſſio ſit penes
habitum iuris in genere,qui eſt in rerum natura actu, uel ſal-
tim habitu,ſiue potentia. Credo, ꝙ quaſi poſſeſſio in iuribus
ſit penes uſum iuris,ff.de ſeruit.l.quoties.& vſum iuris pro tra
ditione eſſe,eo.ti.l.ſeruitutes.ubi negat ſeruitutem eſſe conti
nuam,quia eius vſus continue eſſe nõ poteſt. Nam ſi daretur
penes habitum iuris,cum habitus ſemper ſit,continua ſemꝑ
eſſet quaſi poſſeſſio:quod eſt falſum.& hoc eſt in realibus. In
ſeruitutibus autẽ,& iuribus perſonæ debitis ſubiectum eſt ha
bitus vſus ex reliquis præcedentis vſus, non recentis, ſicut eſt
penes rẽ corporalem:& poſſeſſio ita loco rei eſt vſus iuris cã-
tus a rudibus exercitijs iuris.Ex quo relinquitur, quod incor-
poralibus eſt dare quaſi poſſeſſionem, & quid ipſa aſſumat ꝓ
14 ſubiecto.¶†Reſtat proſequi primũ principale, an differenter
in iuribus ſit dare quaſi poſſeſſionem, & quid ipſa aſſumat ꝓ
ſubiecto.Dico ꝙ quædam ſunt iura mere perſonalia debita a
perſona perſonę,ſed habentur in perſonã velut in rem:q̃dam
ſunt mere realia,quæ a re rei debẽtur, de quibus dicitur ff. de
ſeruitu.vrb.præd.per totũ.Quædam ſunt iura miſta, quæ a re
perſonæ debentur,de quibus ff.de vſufr.& vſu,& ha.per totũ.
j̃.de pig.c.fi.In iuribus mere perſonalibus, quæ debentur a ꝑ-
ſona velut obligata.Quintũ dubium eſt, ꝙ ſit dare poſſeſſio-
nẽ in talibus:patet, quia ipſius iuris obligatio eſt dare dñiũ:
nil enim eſt dñium,niſi liber tractatus rei,ff.ſi vſusfru.pe.l. vti
frui.qui in obligatione adeſt reſpectu poteſtatis alienandi, l.
emptor noĩs.C.de hære.uel act.uend.C.de noua.l.3. C.de leg.
l.legato nominis.in pignorando,C. quæ res pig. ob.poſ.l.no-
men.Si eſt dare dñium,ergo poſseſſionem,ff.de acq.poſ.l.qui
pignori.qui ſa.cog.l.ſciendum.§.j.cum ſim. Item obligatio p̃-
ſtat immiſſionem,ff.vt in poſ.le.l.nec vtiles. de re iudi. a diuo
Pio.§.j.C.de reſti.pig.l.j.no.de eo,qui mit.in poſ.ca.j. Igitur in
obligatione cadit poſſeſſio,ut lite non conte.qm̃.§.quod ſi ſu
per.& §.in alijs.In contrarium,tp̃e non quæritur obligatio, l.
obligationum fere.§.j.de act.& ob.ergo non poſſidetur, quia
præſcriberetur.Item quia hæc quaſi poſſeſſio non applicatur
obligationi,cum aliàs permiſceretur poſseſſio cum iure,con
tra l.permiſceri.præal.non applicabitur perſonæ obligatæ,q̃a
in obligatione perſona non uenit vt res, ſed vt perſona ad rẽ
illaqueare,Inſti.de obli.in prin.non applicabitur vſui obliga-
tionis,quia in ipſa non datur vſus,vel exercitium, niſi in ſolu-
tionis actu:& hoc conſumit obligationem, Inſti.qui.mo.tol.
obl.in prin.ergo non dat quaſi poſſeſſionem iuris, ſed in con-
ſumptionem iuris ordinatur. Item ſi daretur quaſi poſſeſſio
reſpectu iuris obligationis,iam liceret propria authoritate de
bitum exigere,ne ſua quaſi poſseſſione priuaretur: cum cuili
bet ſit licitum ſuam,poſseſſionem defendere,ff. de ui & vi ar.
l.3.§.cum igitur.de reſt.ſpo.cum olim.& c.cum veniſsẽt.& tñ
hoc non licet,ff.quod me.cau.extat,de præb.licet eps̃.li.vj. Itẽ
quia in proponendis iuribus exigitur vſus, vt pro iure ſuo, C.
de ſerui.l.j.& l.2.§.j.ff.de iti.actuque pri.no.s̃.eo. cum eccleſia
Sutri.Hic autem ꝓ iure ſuo vti non poſset, ſed pro ſibi debito
tm̃.Hanc opi.tenent Legiſtæ,Pe.in l.ſeruitutem.ff. de ſeruitu.
Cy.in l.ſi certis annis.C.de pac.hoc ſentit glo.in l.indebiti.§.ſi
nummi.ff.de cód.inde.quia obligatio extat vt genus, & gene-
rans non inuenitur poſseſsio.Hoc idem tenet Vber.in repeti.
l.ſeruitutes.Concludit tñ,ꝙ propria poſseſsio non cadit in ta
libus,nec quaſi poſseſsio:quædam tñ improprijsſima poſseſ-
ſio,per quã obligat̃,dicitur aliquid poſſidere,uel tenere de bo
nis hæreditatis:dñt ꝙ cadunt in iuribus perſonalibus, l.gene-
raliter.vbi gl.ff.de peti.hære.& l.qđ ſi in diem.§.fi.& l. ſi debi-
tor. Dico ꝙ ſi quæritur, an obligatio poſſit quaſi poſſideri a
tertio,fatendũ ꝙ ſic,q̃a apta eſt pati miſſionem, vt in iuribus
primo alle.Si poſſidere latiſſime ſumitur ꝓ habere, uel tene-
re,ut in l.ſtipulatio.§.is quoq;.ff.de ver.obl.ſic poſſideri p̃t. Si
aũt ſumitur poſſideri ſtricte ꝓ uera poſseſſione, vel quaſi,du-
bium eſt dare poſseſſionem uel quaſi:q̃a hic nullus vſus, uel
exercitium,ex quo trahetur:nec ex hoc dat̃ vltra ſubſtantiam
obligationis aliquis liber tractatus iuris habitualis ad vſum,
qđ eſt propriũ poſseſſionis.Dicit tñ Bart. ꝙ vbi ſubeſt veritas
debiti,quis vr̃ eſse in poſſeſſione pp ſpẽ,ff.de fide.li.l.cũ vero.
in prin.& vide eum in l.3.§.qui ſeruus.ff.de acqu.poſ.Sed ſi ſit
debitum plurinm p̃ſtationũ,in hoc eſt dubitatio.Legiſtæ ad-
huc tenent ꝙ nõ,q̃a poſseſſio pp ꝓprietatis finem,& illa, & il
li correlatiua eſt,ff.de acq.poſ.l.j. in debito ꝑſonali nõ eſt do-
miniũ:ergo nec poſseſſio. Itẽ quia in ꝑſonalibus nõ dat̃ poſ-
ſeſſoriũ,vt l.fi.ff.quorũ bo.allegant rõnes etiã ſuperius tactas.
Inn.de ele.querelam.tenet ꝙ in talibus p̃ſtationibus eſt dare
quaſi poſseſſionẽ,vel ſtatũ quendã aptũ parere poſseſſorij ef-
fectũ,ſecũdum canonicã æquitatem: & erit ius agendi officiũ
iudicis,aut condictio ex illa decret.ad hoc text. & glo.hic,ubi
pro cenſu ꝑſonali debito dat̃ poſſeſſoriũ. Ad hoc tex.de re iu.
ſicut.de p̃ſcr.ſi diligenti.vbi ius fidelitatis præſtandæ ꝑ iurm,
qđ perſonaliſſimũ eſt,de iureiu.veritatis.eſt præſcriptibilis, &
ſic poſſibile.Inno.alibi dicit poſſibile,ſi iuris obligationis det̃
concurſus,aĩr non,ꝑ l.qđ ſi in diem.§.fi.ff.de petitio.hæred.&
hoc ponit j̃.de reſti.ſpo.in lr̃is.in gl.magna,in fi.& fuit dictum
Azo.vt fuit dictũ s̃.Dico,ꝙ quædã ſunt p̃ſtationes ꝑſonales, q̃
alteri iuri reali annectuntur:& huius debiti eſt dare quaſi poſ
ſeſſionẽ, vt eſt p̃ſtatio cenſus rõne ſubiectionis,vt hic,& d.c.q̃
relã.nã annectitur iuri reali ſubiectionis: illius ergo ſapit na-
turam,de iud.quanto.vt eſt præſtatio fidelitatis reſpũ vaſalli-
tici iuris,

tici iuris,quod eſt reale,vt in li.feu.'de'cõſue.re.feu.c.j.& qua.
olim.feu.po.ali.c.j.In præſtatione pēſionis reſpectu, ſeu rõne
iuris emphyteutici,C.de fun.patri.li.11.& no.gl.in l.2.C.de iu
re emphyt.Quandoque ius perſonale nõ annectitur ad aliud
ius reale ſeparatū, quod tranſit in aliam ſpeciē iuris realiter
diſtinctā ab obligatione perſonali,ut eſt ius decimę:&hoc eſt
poſſibile,de reſti.ſpo.ad decimas.li.vj.de præſcrip.c.j.eo.li. Et
eſt cā,quia tunc quaſi poſſeſſio reperit ſubiectū, cui applicet,
ſ.uſum illius iuris ſeparati ab ipſo iure perſonalis obligatio
nis.Item in præſtatione rõne pedagij,vel rõne collectæ: qa il-
la obligatio perſonalis tranſit in ius realiter diſtinctū ab ea.
Nec vim facio,an det concurſus veritatis iuris,an non. Et ſi di
catur,ſic ius non eſt accidens poſſeſſionis,dico q̄ imo, ſcilicet
ipſe iuris vſus creatus ex multiplicata ſolutione erit ꝓ ſubie-
cto poſſeſſionis.Qñque præſtationes pſonales non fiunt rõne
alterius iuris realis,nec tranſeunt in aliquod ius realiter diſtī-
ctū ab obligatione perſonali,& tunc non ꝓducit quaſi poſſeſ
ſionē,ſed bene creatur qdā vſus aptus ad partū poſſeſſorij, &
ad ꝓducendā obligationis ſubſtantiā,uelut iuri ꝯſtituto,ff. de
aqua plu.arcen.l.j.in fi.cū l.ſeq.ff.de aqua quo.& æſtiua.l.hoc
iure.§.ductus aquæ.nā qua ratione in illis iuribus hñtibus di-
ſcontinuam dat poſſeſſoriū rõne nudi vſus,ſm veram opi.ca-
dē rõne hic vſus talis pſtationis creabit ius agēdi poſſeſſorio,
vt in ſtatu redintegret, in quo erat ante uſum interruptum:
operabitur ēt vſus in pſumēdo cām obligationis diutino tpe
obligato,ſm formā l.cū de in rem verſo.ff.de vſu. & l. ſi certis
annis,C.de pac.& d.c.peruenit.de cenſi.Nam videmus de ſta-
tu pſonæ,& vſu hanc integrationem dari ſpoliato cõione ho-
minum,ut no.Io.84.diſtin.quiſquis clericū.2.q.j.nullus.& ibi
Arch.no.gl.de excep.cū inter.ad hoc tex. de ſimo. ad audien-
tiam.ubi pro ſeruatione vſus aſſuetæ præſtationis datur ius a
gendi.Facit quod no.de offi.ord.dilectus.Scđo dicebam, q̄ e-
rant q̄dā iura,quæ dabant in perſonā velut rem: & ſi iſta hēnt
in ſe dubiū,uel eius partē,dabitur vera poſſeſſio, ut in iure ſer
uitutis,l.j.§.per eū.& §.per ſeruū.ff.de acq.poſ.ff. de vſufr. leg.
ad hoc.§.ſeruus.& §.ſeq.de uſu,& ha.l.j.§.per ſeruū.ius liberti
nitatis,ius aſcripticiatus, ius monachatus, ius clericatus, ius
ciuilitatis,ius patriæ ptātis,& multa iura,q̄ in homine haberi
pñt,per gl.in l.j.§.per hanc.ff.de rei ven.& tunc oīum illorum
iurium eſt dare quaſi poſſeſſionē, qa & illorū lata proprietas,
vt d.§.per hanc.ad hoc l.j.§.Iulianus.de lib.agn. qui fil.ſint le.
tranſmiſſa.de prob.per tuas.de lib.cauſa.ut liberis.de reſt.ſpo
lia.ex conqueſtione.& c.ex parte M.ad hoc quod no. Inno.de
ſer.non ord.c j,adeo q̄ etiam ſororitatis,& fraternitatis eſt da
re quaſi poſſeſſionē,ut tetigit gl.& Cy.in l.non epiſtolis. C.de
prob,Dicebā tertio,q̄ quædā ſunt iura,quæ a re rei debent,vt
ſeruitus viæ,ſeruitus itineris,& ſimiles:& tales ſi hēnt cām ꝯti
nuā,vel quaſi,dat quaſi poſſeſſio:ſi non hñt cām ꝯtinuam, vł
quaſi,datur ſolus vſus quidā,qui effectū producit poſſeſſorij,
& pſcriptionis,ff.de itine.actu.pri.l.j.§.īterdictū.de aqua quo-
ti.& æſti.l.hoc iure.§.ductus aquæ.& l.j.in fin. de aqua plu.ar-
cen,Quædā ſunt iura,q̄ a re debentur pſonæ: & iſtorū quædā
cadunt in plenā proprietatē,vt eſt ius dñij, & in hoc nulla eſt
quaſi poſſeſſio iuris,qa ex toto omne ius confunditur in dño,
& in poſſeſſione vera,ff.ſi vſuſf.pe.l.vti frui. & quia nil ab alio
tenetur,qđ alterius patientiā expectet,a quo pati ſurgit quaſi
poſſeſſio,ff.de vſufr.l.4.§.dare.de ſeruit.l.quoties.Quædam,q̄
cadunt in partē ꝓprietatis,vt vſusfructus,& vſus,ff.de uer.ob.
l.qui vſumfructū.ff. de vſufru.l. vſusfructus pars.& reſpū talis
iuris in re dat nālis poſſeſſio,ff.de acq.poſ.l.nāliter. & l.3.§.ꝑ-
15 tinet.& §.vñ ui.ff.de vi,& vi ar.no.gl.j.de ꝓb.licet cām.¶† Sed
eſt dubiū,an in reſpū iuris vſusfructus ſit dari quaſi poſſeſſio,
& vr̄ q̄ non,quia ſi pp ius in re datur uera poſſeſſio rei, ſignat
ficta,& imaginaria,vt fruſtratoria,& ſubſidiaria.Itē ſi daretur
quaſi poſſeſſio reſpū iuris vſus uſusfructus, daret ēt reſpectu
iuris dñij,qđ eſt falſum:qa hanc partem decidit gl.in l. de pu-
pillo.§.Sextus Pedius ff.de no.ope.nun.In ꝯrium, quia eſt ap-
tum eadē pati pp proprietatem nudā in altero reſidentem, a
quo pati cauſatur iuris quaſi poſſeſſio,ut d.§.dare.& d.l.quo-
ties.& hoc dicit gl.in l.itē qui ei.§.j.ff.ex qui.cau. ma. ff. de vi,
& ui ar.l.qui vſumfructū.Bart.in l.naturaliter.tenet q̄ vſufru-
ctuarius in reſpectu ad dñm hēt quaſi poſſeſſionē iuris vſus-
fructus:in reſpū ad tertiū non,qa reſpectu dñi hēt pati,non re
ſpectu tertij,qui nullum ius habet in re.Itē qa ſi indefinite da
retur quaſi poſſeſſio iuris vſusfructus, daretur permiſſio poſ-
ſeſſionis cū proprietate,ꝯ l.permiſceri.de acqu.poſ.ultra glo.
hic dicentē in l.ſicuti.§.Ariſto.in verbo,vti.ff.ſi ſerui.ven.quæ
opin.non placet,quia gl.indiſtincte loquuntur in d.l.ei,qui.&
in l.ſi plures.§.deiectum.ff.de vi,& vi arm.l.fin.ff.vti poſ.quod
ſequitur Cy.in l.j.C.vti poſ.& l.certum C.de rei vend.& in l.3.
§.ſi.ff.de vi,& vi ar.vbi caſus.Hoc tenet Butri.in l. ſciendum.§.
eum, qui,ſa.co.& Pe.ibi.& Dyn.in regula prima,de re.iur.lib.
vj.& Gul.in l.licet.de acqui.poſ.qui oēs tenent,q̄ reſpectu iu-
ris vſusfructus indefinite habeat quaſi poſſeſſio.qđ placet,qa
quaſi poſſeſſio licet hēatur ex pati alicuius, non tñ reſtringit
ad ſolū patientē:alias ſequeret,q̄ pro pturbatione in aliis iuri
bus nõ daret poſſeſſoria,niſi ꝯ dñm rei,in qua ius hr̄: & ēt nõ
eſſent danda poſſeſſoria retinendæ in talibus: qa vel dñs non
pateret,& ſic non daret poſſeſſoriū retinendæ,ſed recuperan
dæ:cū per hoc priuaret poſſeſſione nõ patiēdo. Vel qa extne⁹
nõ pateret:& tunc quo ad ipſum nõ cõpeterent poſſeſſoria,
qa reſpū tertij non quaſi poſſideat,ſm Bart. Pati ergo illius, a
quo pēdet facultas iuris transferendi, facit poſſeſſorē illū,cui
patientia pbet non ſolū quo ad patientē,ſed ēt quo ad aliam
q̄tūcunq; extneū.Ad hoc oēs ti.de iti.actuq; pri.de aqua quo.
& eſti.& oēs ti.de ſupficiebus.& ſiles.Ad hoc,qa tradere in iu
re trāsferendo nõ reſtringit ad pſonā tradentē tm̄, ut illius iu-
ris dicat dñs quo ad tradentē,& nõ quo ad alios ſicut in patiē
tes,vt d.§.dare.& d.l.quoties.Nec ob.q̄ dr̄ dñia dare, ī quo nõ
eſt dare quaſi poſ.qa ibi non eſt aptū cadere alteri pati, cū nil
penes alterū reſideat,a quo teneat,& cuius patiētia expectet.
Itē qa vſus confundit in plenitudine dñij,& vera poſſeſſione,
vt d.l.vti frui.vñ cū alius vſus a dñio diſtinctus,dari nõ p̄t qua-
16 ſi poſſeſſio.¶† Ex pdictis decidit dubiū,an canonicus hēat, vł
hēre poſſit quaſi poſ.iuris eligendi. Inn. ſubtiliter tetigit hoc
dubiū de poſtu.ꝑla.bonæ.2.in gl.magna,circa mediū:& ibi di
cit quoſdā dixiſſe q̄ non: qa in plenitudine dñij confundunt
aliæ ſeruitutes,ſicut viæ,& ſiles,ff.ſi vſuſf.pe.l.vti frui.Et in ſer
uitutibus vſusfructus ꝯfundit ſeruitus vſus, l.per ſeruū.§.j.ff.
de vſu,& habi.Sic ius deābulandi,& geſtandi ꝯfundit in iure
habitandi,l.plenū.§.j.ff.de vſu,& ha.In actu confundit iter, ff.
de ſerui.vr.pd.l.j.Contrariū determinat,qa non ſic quo ad po
ſitionē pleni dñij in re ſua ꝯfundunt certæ ſeruitutes:qa mul-
ti ſunt canonici nõ hñtes ius eligēdi: & alius hēt vſumfructū
ſine vſu,nec actū ſine itinere:quaſi uelit dicere, q̄ ius eligendi
ſit extrinſecū a iure canonicali,& pars,p ſe tñ ꝯſecutiuū, cum
ēt multi ſint hñtes ius eligēdi,q nõ hñt ius canonicale. Et hoc
verū vr̄:nā canonicus effectus nõ hēt,niſi aſſignet locus in ca-
pitulo,ut no.de ꝯſtit.cū M.Eſt ergo qd extrinſecum a iure ca-
17 nonicali.¶† Sed eſt dubiū,quid de iure,& titulo in bñficio,an
illius reſpectu imprimat poſſeſſio reſpectu rei, vel quaſi poſ-
ſeſſio reſpū iuris.Et vr̄ q̄ ad inſtar vſufructuarij habeat poſſeſ
ſionē naturalē in rebus, & quaſi poſſeſſionem reſpectu iuris
ti.qa vſufructuarius vr̄,vt dicit gl.de proba.ex literis. & tangit
de peculio cle.ſi quis ſane.& no.gl.12.q.j.duo ſunt genera. ad
hoc de fideiuſ.puenit.no.Arch.j.q.j.c.j.ad hoc gl.de of.or.pñ-
ti.lib.6.q̄ ſaltim tales appellet vſufructuarios in vita:hinc eſt,
q̄ aliqua pñt, de dona.c.fraternitatis. & c.apoſtolicæ.xij.q.ij.
bonæ rei.& hāc partē tenet Inn.de reſti.ſpol.in literis.in gloſſ.
mag.iuxta fi.ver.epi aūt.licet ꝯriū ſentire videat in ea gl. verſi.
ſed alij.Hęc aūt cõfirmare vident oēs gl.q̄ dñt prælatū & cleri
cū in bonis ti.hr̄e vſum, vt d.c.ſi qs ſuū.als,ſeruū,de pecu.cle.
de teſta.qa nos.gl.de re.per.cū olim. de pig.c.fi.Archid.xij.q.j.
epi.& xij.q.4.in ſum.Hanc partē tenuit Dy. in rła j. de re.iu.li.
vj.Inn.de of.or.conquerēte.in ver.in collegijs.& licet variaue-
rit, idē ſentit de corpore eccleſiæ, vt in ea habeat verā poſſeſ-
ſionē:qđ ponit de eo,qui mit.in poſ.c.j.Pro veritate inuenien
da hui⁹ pūcti oportet videre quale ius hēat platus in bonis be
neficij.& gl.& tex.varie loquunt. Tex.xij.q.j.duo ſunt gña.dñt
q̄ victu,& veſtitu ꝯtenti, nullā inter ſe proprietatē hr̄e debēt.
Aliqñ q̄ clerici hñt bona cõmēdata, xij.q.ij.ſine exceptione.
Aliqñ q̄ ſolā habēt adminiſtrationē,& tanq̄ ꝓcuratores.xij.q.
j.als ij.c.fi.de dona.fraternitatis. Aliqñ dñt q̄ bona illa habēt
ad alimēta tm̄,j.q.ij.paſto.& c.ſacerdos. & ſic dicit gl.de teſta.
qa nos.xij.q.j.clericus,q. ad hoc tex.x.q.ij. eps.ibi, altaris obla-
tione ſuſtētor,habēs victū,& veſtitū, his contentus ero:& nu-
dā crucē nudus ſequor: Aliqñ dñt q̄ eps hēt ius diſpēſandi,vt
d.c.eps.ibi,ptātē in reb.eccleſiæ vt diſpēſet. xij.q.j.res eccleſię.
& c.expedit.& c.videntes.Io.An.poſt Hoſt. qui Hoſt.poſuit de
pecu.clericorum. ſi quis ſane.& Ioan. An.in c.præſenti.de of.
or.in gl.lib.vj. tenet q̄ ſi clericus habet adminiſtrationem, vt
qa bñficiū eſt diſtinctum quo ad poſſeſſiones,quo caſu dr̄ ha
bere adminiſtrationē,vt no.Inn.de ꝓba.in literis vbi declarat
qñ bñficium dicat hr̄e adminiſtrationē. de de reſcri. edoceri.
de elect.tranſmiſſa.vbi dicit, q̄ in vita æquiparant vſufructua-
rio,& in morte vſuario. Si autē ſit ſic principaliter beneficiat⁹
ſine adminiſtratione,quod intelligo,qñ clerico aſſignat certa
portio in reditibus, qui cõiter ab eccleſia percipiunt, vel pro
quātitate ſibi dat certa pēſio:tunc dicit q̄ facit fructus ſuos,&
æqparat vſufructuario. Arch.idē concludit,qui non facit dr̄iā
inter platū,& clericū,vel habeat adminiſtrationē,vel nõ:quæ
dicit ꝯ tex.xij.q.iij.c.j. q̄ tales nõ pñt cõparari vſuarijs,vel vſu-
fructuarijs:nec faciūt fructus ſuos,als empta optio fructus ad
eos ſpectaret ꝯ iura de pec.cle. p totū.xij.q.j. ecce.& c.epiſ.de
reb⁹.44.di. in prin.ver.ſacerdos.xij.q.4. ſacerdotes.& q.vlti.ſi-
xum.& q.ij.apoſtolicos. Vnde concludit,& ꝯcluſio fuit Inno.
de æta.& qual.indecorū.q̄ clerici in bonis eccleſiarū habēt ſo
lū ius adminiſtrādi, & diſtribuēdi tā ad neceſſitates ꝓprias, q̄
eccleſiæ,

eccleſiæ, vel pauperū: & ſic neceſſaria ſibi retinent, & ſupflua
pauperibus erogāt: & ſi ɔ̃ fiat, eſt iniqtas, 3. q. 4. hæc nō ſunt. in
fine. Nec ob. decr. ꝓuenit. de fideiuſ. qa ī cā iudicati capit fru-
ctus: ibi fuit autho. dñi Papæ: alˀs capi non potuiſſet, ſm̄ Arch.
licet nō appareat in qđ, vel q̃ forēt eccłiæ reditus ſm̄ eūdem.
Ad qđ optimè. de arbi. ꝓuenit. Nec ob. de reſti. ſpol. olim. el 3.
quia illud dici pōt permiſſum à Papa vt capiat reditus, quibꝰ
ibi viuere debet. Cōcludo igit̃ ſequēdo iſtud, ꝙ ſm̄ oēs cleri-
cus nō hēt propriū vſumfructū, nec propriū vſum ī bonis ec-
cleſiæ, licet aliq dicant ꝙ his æquipollēt. Sed tene ꝙ hēt ius tā-
tūmodo adminiſtrādi tā in diſtribuēdo in neceſſitatibus ſuis,
q̃ eccleſiæ, & pauperū. Ex quibus ɔcludo, ꝙ in rebus eccleſiæ
clericus in bñficio eſt ſimplex detētator corporis eccleſiæ, &
illarū hēt verā poſſeſſionē: ſed verus poſſeſſor eſt Chrs aut ec-
cleſia vlis, & particularis, vt ſcribit Inno. de cā poſſ. cū ſup. de
verb. ſig. cām. de reb. eccl. nō alie. c. 2. lib. 6. vbi ꝑ Io. Mo. ad hoc
12. q. j. expedit. & qđ no. glo. & c. ſicut manifeſtè. alˀs, ſicut. & 2.
q. j. ꝓlia. & c. ſeq. Et ſic dicit Inn. đ cau. poſſ. cū ſuper. ꝙ hēat ſo-
lā quaſi poſſeſsionē adminiſtrādi, & nō hēat verā poſſeſſionē
rei, vel eccłiæ, remanet verū. Idē no. ī c. in literis. ī gl. mag. ver.
ſed alijs. Remanet aūt falſum qđ no. ibi in verſi. epi aūt. & qđ
no. de eo, q mit. ī poſ. c. 1. & ſic ſurgit determinatio alteriꝰ du-
18 bij. ¶ † Quid de prioribus, & alijs regularibꝰ ꝓlatis, an dicātur
hr̄e quaſi poſſeſſionē, ſaltē adminiſtrationis, ī bonis prioratꝰ.
Et vr̄ ꝙ ſic, qa hn̄t titulū ad adminiſtrandū: ergo ſunt in quaſi
poſſeſſione illius iuris, de ſta. mo. monachi. §. priores. Ad hoc,
qa pro illis agere pn̄t, & defendere, no. de accu. ex parte. de re-
ſcri. edoceri. & c. cū dilecta. In ɔ̃rium eſt, quia monachus ī his
poſſidet ſicut ſeruus, ff. de acq. poſſ. l. quod ſeruus. Ideo ſicubi
reperit̃ ꝙ poſſideat, exponendū eſt, i. detinet, vt no. 12. q. j. nō
dicatis. Hinc ēt cappam poſſidere non dr̄, vt ibi, & qđ no. Goſ.
de reſti. ſpol. itē cū qs. hinc eſt ꝙ poſſeſſor agere nō pōt, vt no.
de reſcr. cū dilecta. & qa eorū vox in talibus eſt mortua, 2 q. 7.
nullus. Hic apertè tenet Inn. tales non poſſidere, nec ɔſequen
ter poſſeſſorio agere, de reſti. ſpol. olim. Hoc dicit in c. olim. de
accu. & idem no. de iudi. cū deputati. & idē Pau. in cle. j. de re-
ſcri. vbi ɔcludunt poſſeſſiones, & dñia rerū prioratus eſſe ī di-
ſpoſitione ſuperioris: & tales inferiores tenēt ut vicarij, vł cu-
ſtodes: puto ꝙ priores annuales ad nutū reuocabiles nō hn̄t
adminiſtrationē appropriatā, ſed reſidentē ī nutu ſuperioris:
ideo quaſi poſſeſſionē nō hn̄t iuris adminiſtrandi, nec aliquā
poſſeſſionē rerū. Vnde quicqd agūt, agere debēt noīe ſuperio
ris eccłiæ, nec petere pn̄t noīe ꝓprio ſe reſtitui ad quaſi poſ-
ſeſſionē adminiſtrationis. Et ſic intelligo Inno. in c. olim. đ ac-
cu. Pn̄t tn̄, vt reintegrent̃ noīe abbatis ad quaſi poſſeſſionē, in
qua ex nutu abbatis ſunt, agere: & ſi ab abbate abſq; cā & ex
malitia euidenti remouent̃, poſſent implorare iudicis offm̄,
ſicut ſerui, qn̄ malè tractant̃ à dñis, Inſti. de his, q ſunt ſui, vel
alie. iuris. in §. ſed hoc. tene vt no. Inn. de offi. ord. pn̄ti. Arch. đ
ꝓben. cū ſingula. lib. 6. & ponit Inn. q cle. vel mo. inſinuāte. vt
dicit Io. And. ī d. c. cū ſingula. ꝙ apud Italicos hoc nō recipit,
vt agere poſſint ɔ̃ ſuperiores ipſos remouētes, cū ipſi cōmit-
tunt, exprimūt qđ cōmittunt, vt eis liceat nuda volūtate reuo
care eos. Si aūt ſit prior ꝑpetuus, q electus ſit à ɔuentu, vel ca-
pitulo, titulū hēt, & appropriatum ius adminiſtrādi ex tolera-
tione ſuperioris, & iuris diſpēſatione: & talē credo hr̄e quaſi
poſſeſſionē reſpū tituli, ī tm̄ qa ſi ſpoliaret̃, poterit agere poſ-
ſeſſorio noīe ꝓprio. Sic intelligo Hoſt. de reſcrip. cū dilecta. &
Spec. in titu. de actore. §. viſo. in ver. ſi ſpoliet̃. Et vr̄ expreſſum
ſ. de reſcri. c. cū inter R. ibi, q̃ vixerit. Nec ob. ꝙ repugnat voto
ꝓrio: qa ex diſpēſatione eccłiæ eſt, ſicut in titulo eccleſiæ ſecu
laris curatæ, de ſta. mo. cū Dei timore. cū ɔcor. & in clem. j. de
19 ele. Itē nec ex toto ad ꝓpriā vtilitatē adminiſtrat. ¶ † Ex his er-
go decidit̃ qđ iuris de iſtis conducētibus ad firmandum eccle
ſias, in qbus hn̄t vłem adminiſtrationē redituū, & facultatem
colligēdi & ſpūales & tꝑales reditus, an tales dicant̃ hr̄e quaſi
poſſeſſionē iuris adminiſtrādi. Et br̄ in laicis, in quibus aliqn̄
eſt poſſibile ꝙ talia iura habeāt in ſubſidiū, alijs nō inuētis ex
neceſſitate eccleſiæ hoc impellētis, vt no. Hoſt. de æta. & qua-
lit. ex rōne. in Summa, ne ꝓla. vi. ſuas. puto ꝙ hoc ius admini-
ſtrandi nō poſſit eſſe appropriatū ēt laico, ꝓut eſt vłe, 10. q. j.
c. 1. & c. in noua. & c. ſeq. de cōſti. eccleſia. de iud. decernimus.
88. diſt. iudicatū. de ęta. & qualit. indecorū. & d. c. ex rōne. Vn̄,
hn̄t nudā facultatē adminiſtrādi, & noīe alieno: ideo nō qua-
ſi poſſidēt, ſed tenent̃ alijs: & ſi priuarent̃ hac facultate admi-
niſtrādi, nō poſſent agere poſſeſſorio noīe ꝓprio. Ad hoc, qđ
ſcribit Inn. de reſcri. edoceri. vbi dicit ꝙ tales hn̄tes vłes admi
niſtrationes ſine titulo, agere nō pn̄t in iudicio noīe proprio.
Idē puto in clerico hn̄te tale ius: qa ꝑp hoc nō cōſequit̃ dñiū,
nec appropriatū ius adminiſtrandi: alias quid ſpirituale cade
ret in ɔ̃ctum non gratuitū ſine vitio ſymoniæ: ɔ̃ id, quod no-
tatur ne ꝓla. vi. ſu. c. 2. Ex his deciſio ſurgit de laicis, quibus
conceditur præbenda pro ſuſtentatione: quod fieri poteſt, ut
de inſtit. c. 2. quia nec res præbendæ poſſident, nec ius admi-
niſtrandi appropriatū: qa tale ius ſpirituale non poſſet cade-
re in laicū. De ſpūali de præſcr. cauſam. vnde tanquā procura
tor in rē ſuā adminiſtrat: & ſic non quaſi poſſidet, nec eiectus
poſſet agere poſſeſſorio noīe proprio. Et hoc ſufficiat de prin-
20 cipali paſſu, an & in quibus ſit dare quaſi poſſeſſionē. ¶ † Ve-
nio ad ſm̄ articulū principale, in quo agēdū eſt de modis quę
rēdi, & de eis, q̃ reqrunt̃ ad quęrēdā quaſi poſſeſſionē, ēt in in-
corporalibus. Et primo uideamꝰ de actibus, & ſignis q̃rendæ
quaſi poſſeſſionis. Scđo uidebimus de reqſitis circa actus. Ad-
uertēdū, ꝙ q̃dā cōcurrūt in q̃renda quaſi poſſeſſione principa
liter, & immediata prīcipia, vt ē aīus, & corpus, l. 2. de acq. poſ.
đt Inn. ſ. c. in lr̄is. ī princ. magnę gl. Suppoſito aūt aīo, qdā ſunt
actus inſtr̄ales ad q̃rendā quaſi poſſeſſionē veri, qdā ficti poſiti
ui. ¶ Ad primū per actū naturalē uerū apprehenſionis poſſeſ-
ſio in incorporalibus immediate nō quærit̃: hinc eſt, ꝙ in in-
corporalibus nō cadit uera traditio, l. 4. ff. de vſufru. ff. de ſer. l.
quoties. & l. 2. & l. ſi ſeruus. §. incorporales. ff. de acq. re. do. de
fo. cōpe. cōqueſtus. nec ēt in eis pōt dari uera apprehenſio, qa
ius corporal̃r nō eſt apprehenſibile tanq̃ incorporale. Relin-
quit̃, ꝙ ſi quærat̃ per aliquos actus corporales, ꝙ nō apprehen
dit̃ ꝑ ſigna īmediata cohęrentia iuris, ſed artificial̃r ad hoc de-
ſtinata, ut ī ꝓpoſito. Quādoq; ſunt actus apprehēſionis rei, ad
quā, & in cuius finē ius eſt deſtinatū. Quidā ſunt acceſſorij ad
rē, in cuius finē ius eſt deſtinatū, vel acceſſorij ad ius. Quidam
ſunt actus oīno extranei, & ſeparati a iure, & re, in cuius fines
eſt deſtinatū ius. Primi caſus exēplū, Apprehēdo fundū dñan-
tē animo ſeruitutis q̃rēdæ in fundū ſeruiētē: nō q̃rit quaſi poſ
ſeſſio per tales actus, qa per hoc nō dat̃ pati reſpū iuris ſeruitu
tis, a quo cauſat̃ quaſi poſſeſſio, ut d. l. 3. & d. l. quoties. Nō ob.
l. ſi fundus. ff. de ſer. vrb. ꝑd. & l. q duo. cōi diui. & l. ſi binarum
ediū. ff. de ſer. vrb. præd. qa ſi cōſtat aīo ɔſtituēdæ ſeruitutis, bn̄
ꝑ talē actū cōſtituit, ſed ꝑ hoc nō creat̃ quaſi poſſeſſio, qa ēt ſi-
ne quaſi poſſeſſione, dūtn̄ aliqua īteredat traditio, trāsfertur
ꝓprietas iuris, ff. de iur. do. l. in fundū. C. de pac. traditio. & hoc
ꝓut agit̃ de poſſeſſione nouiter creāda. Sed ſi ageret̃ de quaſi
poſſeſſione iā formata trāsferēda, bn̄ trāsfert̃ traditione fundi
dñantis: vt ſi exn̄s in quaſi poſſeſſione ſeruitutis vię vēdat fun
dū dñantē alteri, & tradat fundū aīo ēt trāsferēdi quaſi poſſeſ-
ſionē ſeruitutis iā in eū formatā, illā trāsfert, ff. de ſer. vr. ꝑd. l. ſi
edes. §. fi. & l. ſi ego. §. j. l. 2. §. interdictū. de iti. actuq; pri. l. via. §.
ſi fundus. ff. de ſer. urb. ꝑd. l. cū fundus. Per hoc ɔcludit, ꝙ ſi ali-
qs ingredit̃ ciuitatē habētē caſtrū ſubiectū rōne ſubiectionis,
uel iuriſdictionis, vel eccleſiā habētē ſubiectā capellā: ſi ante
tenēs ciuitatē erat ī quaſi poſſeſſione iuriſdictionis caſtri, uel
eccleſiā in quaſi poſſeſſione capellæ, ꝙ acqrit̃ quaſi poſſeſſio
ſubiectionis, & iure illo patiētis abſq; alio ꝑticulari iuriſdictio
nis exercitio. Secus ſi quaſi poſſeſſio nōdū eēt formata in ali-
quē, & ego ingrediar ciuitatē, vel eccleſiā aīo q̃rēdi quaſi poſ-
ſeſſionē iuriſdictionis, vel caſtri, vel capellæ: qa tūc nō acqro.
21 Et hoc no. Pe. ff. de ſer. l. ſeruitutes. in repetitione. † Ex his ſcđa
decidit̃ qō, quā tāgit Inn. in c. in lr̄is. de reſt. ſpo. an traditione
fundi decimalis, vel inductione in fundū, q̃rat̃ quaſi poſſeſſio
iuris decimalis. In j. parte 2. gl. magnę đt, ꝙ acqrit̃ quaſi poſſeſ-
ſio. Allegat l. 3. §. dare. ff. đ vſufr. Imo plus đt, ꝙ apprehēſa vna
gleba terræ fundi decimalis, acqrit̃ quaſi poſſeſſio iuris deci-
malis totius fundi, dūtn̄ totus fundꝰ cōtinuus ſit, & nullus illā
ꝑtē fundi poſſideat: alleg. dictā l. 3. §. dare. iūcta l. 3. §. j. de acq.
poſ. In alia aūt ꝑte gl. eiuſdem, uer. illud aūt. nō placet, & illud
corrigit, & ɔcludit ꝙ traditione fundi decimalis nō q̃rit quaſi
poſſeſſio iuris decimalis: qa per hoc nō dat̃ vſus iuris decima-
lis reſpectu partis eiꝰ, ff. de acq. re. do. l. ſi ſeruꝰ. §. incorporales.
ff. de act. em. l. rō. §. ſi inter. Nec ob. l. 3. C. de vſufru. Inn. facit ꝓ,
dicit enim ꝙ expreſſe uti dēt, ut acquirat quaſi poſſeſſionem.
Itē qa vſufructuarius nāliter poſſidet fundum, ut ī eo habeat
ꝑtē dñij. Igit̃ traditione fundi facilꝰ trāsfert̃ quaſi poſſeſſio iu-
ris vſusfructus, q̃ traditione fundi trāsferat̃ ius decimæ: cū de-
cimarius naturaliter nō poſſideat fundū, ut hic. Quod ſi agat̃
de trāsferēda quaſi poſſeſſione iā formata iuris decimalis, qa
rector iā exiſtēs in quaſi poſſeſſione iuris decimæ, cū aīo tran-
ſferēdi hanc poſſeſſionē aliū in fundū inducit decimalē, ꝓce-
dit prima opi. per iam dicta: ſi agit̃ de creāda nouiter, ſi vna cū
traditione fundi accepit aliquam partē decimæ, & credit acq
rere quaſi poſſeſſionē: qa hic datur pati reſpectu iuris decima
lis, ſm̄ Inn. in prædicta gl. ver. & hoc forte valeret. Traditione
aūt ſolius fundi nō creat̃ quaſi poſſeſſio iuris decimalis: & ſic
22 procedit tertia opi. † Ex his inducit̃, an ex inductione in poſſeſ-
ſionē caſtri, uel ciuitatis, animo trāsferēdi quaſi poſſeſſionem
iuriſdictionis in eis, an hoc actu inducat̃. Bar. in l. 3. de acq. poſ.
đt ꝙ ſi agit̃ de acqſitione bonorū locorū caſtri, apprehēſione
unius loci caſtri acqrit̃ totū caſtrū, qa caſtrū eſt totū vnū, l. Ca
ius. de leg. 2. & l. prædia, & l. patronus. de lega. 3. Si agitur de ac
quiſitione quaſi poſſeſſionis iuris caſtri, exigitur aliquod exer
citium iuris, ſciēte & patiente illo, cui in iuriſdictione præiudi
cat̃: & ſufficit exercitiū alicuius particularitatis iuriſdictionis.

Allegat l. ſterili. §. fi. ff. quēad. ſer. amit. Credo ꝙ ſolo īgreſſu ci-
uitatis, vel caſtri cū apparatu iuriſdōnali acqrit quaſi poſſeſ-
ſio totius reſpectu iuris, vt eſt tex. ff. de ꝯdi. & demon. l. Publi⁹.
de offi. p̄fec. vig. l. j. l. obſeruare. §. fi. de offi. procon. & le. Et hoc
ingrediēdo tanꝗ dn̄s, vel iuriſdōnem h̄ns, eo ꝙ præeminentiā
illā oſtēdit, aliqd tāgit de iuriſdōnis actu, qa tale annectit iu-
riſdictioni, de offi. leg. volētes. vt litt̄e pen. c. 1. Aduerte tn̄, ꝙ ſi
agit de acquirēdo iure totius ꝓuinciæ, oportet ꝙ ingrediatur
principalē ciuitatē, vt d. l. j. & ibi hæc verba ponit Gul. de Cu.
Dictū aūt Bar. ꝓcederet, qn̄ ingrederet ciuitatē nō in appara-
tu iuriſdōnali, quo caſu poſito meli⁹ diſtingui poſſet, an age-
retur de creāda, an de iā creata trāsferenda, vt in p̄dictis dictū
23 eſt. ¶ † Ex his decidit aliud dubiū, qd ſi aliqs inducit in poſſeſ-
ſionē corporis eccl̄iæ aīo acqrendi quaſi poſſeſſionē iuris ad-
miniſtrandi reſpectu ciuilis, an quærat. Ex p̄dictis vr̄ ꝙ nō, ſi a-
gitur de creāda. Sed ꝯrium puto, qa ingredi eccl̄iam, eſt cohæ
rere adminiſtrationi eccl̄iæ. Ideo ſtatim cū ſuperiore inducē-
te ingredit, incipit tāgere aliqd de adminiſtratione eccl̄iæ, &
de iure adminiſtrādi, qđ ꝯſiſtit ēt in tenere, & ſic acqrit quaſi
poſſeſsionē iuris adminiſtrādi. Ad hoc de p̄b. dilecto. qđ no. đ
24 elec. trāſmiſſa. ¶ † Ex hoc apparet, ꝙ ſi aliqs inducit in poſſeſ-
ſionē cap̄li, vel chori, an acqrat quaſi poſſeſſionē iuris eligen-
di. Per prædicta vr̄ ꝙ nō, vbi agit de creāda. In ꝯrium facit, qa
actus cap̄li eſt ſolū pp ius dandæ vocis: iō vt illi cohærēs acqri
vr̄ quaſi poſſeſſio iuris eligēdi: ſed nō ſic apprehēſione fundi
quo ad decimas, cū poſſeſſio fundi pp aliud principale ſit, ſ. q-
rendi dn̄ium, l. j. §. 1. de acq. poſ. Puto ꝙ non acquirat, qa p in-
greſſum nihil tangit de parte iuris eligēdi. Fateor, ꝙ ex hoc eſt
quaſi poſſeſsio cap̄li, & hēt licentiā ꝓpria authoritate appre-
25 hendendi quaſi poſſeſſionē iuris eligēdi. ¶ † Ex p̄dictis puto, ꝙ
ſi iudex poneret in poſſeſſione tribunalis, ꝙ illius traditione
acqreret quaſi poſſeſſio iuriſdōnis: qa eo ꝙ in apparatu ad tri
bunal ſedet, aliqd tāgit de iuriſdōne: ad hoc preall e. c. dilecto.
26 ¶ † Ex his patet qd iuris, ſi aliqs poneret ī poſſeſſione loci, vbi
colligit paſſagiū, an quaſi iuris poſſeſsio quærendi paſſagium
acqreret. Et puto ꝙ ſi locus ēt eſſet deſtinat⁹ ad colligēdū paſ-
ſagiū, nō acqreret quaſi poſſeſſio iuris colligēdi paſſagiū: qa
domus īgreſſu nō tāgit aliqd de pte iuris colligēdi paſſagium.
27 Et per hoc dat via ad multa. ¶ † Ex his decidit ad dubiū, ſ. ſi ca
nonicus ſit inductus, vel p̄latus in poſſeſſionē fundorū, caſtro-
rū, villarū, vel quaſi poſſeſſionū eccl̄iæ, an p hoc dicat acqſi-
uiſſe quaſi poſſeſſionē iuris p̄bēdalis, vel p̄laturę. Inno. uariat
in d. c. in literis. in d. gl. 2. magna. verſ. idē dn̄t eū acqrere. tenet
ſm quoſdā, ꝙ acqrat quaſi poſſeſſionē iuris canonicalis, vł p̄-
laturæ quo ad ius adminiſtrādi ſolū in reſpū ad illa, q̄ occupā-
tur: & ſic nō erit niſi poſſeſſio iuris canonicalis, vel prælaturæ
ſimpł̄r, ſed reſpū ad ingreſſa ſpāliter. Et idē dicit ī iurib⁹ ep̄ali-
bus, & hmōi. recitat aliquos dicere, & hoc ſibi placet, ꝙ p hoc
nō acqrit quaſi poſſeſſionē iuris canonicalis, vel p̄laturæ nec
in totū, necꝗ ad poſſeſſionē tm̄, ex q̊ nō eſt in poſſeſſione vł̄is
iuris aliq̊ mō apto ad vł̄em poſſeſſionē trāsferendam. Hoſt. te
net, ꝙ ſi domus, vel fundus ptineat ad p̄bendā, eius īgreſſus &
cū aīo, & intētione quærēdi totū, acqrit quaſi poſſeſſionē iu-
ris vł̄is: alleg. dictā l. 3. §. fi. ff. de acq. poſ. ff. de acq. her. l. ꝓ hr̄de.
& in l. gerit. Credo ꝙ ſi cōſuetudine deſtinatū ſit illud vt ſignū
traditæ poſſeſſionis, ꝙ p ingreſſum fundi tūc trāsferret quaſi
poſſeſſio vł̄is iuris, ar. de ꝯſue. c. 1. & qđ j. dicā de inſtallatione,
vel inueſtitura: & no. de ele. trāſmiſſam. & ſic p̄t ītelligi c. dile-
cta. de p̄b. Si aūt nō apparet aliqd de ꝯſuetudine, ꝙ ſolū acqri-
tur quaſi poſſeſſio adminiſtrādi ſpūalia, & nō tpalia. Et eſt cā,
qa eo ꝙ fundū ingredit ſuperiore patiēte, vel cōducēte, aliqd
tāgit de adminiſtratione tpaliū: ergo rōne ꝯtiguitatis, & eiuſ-
dē adminiſtrationis, & eiuſdē ſpēi, quaſi poſseſſio extenditur
eiuſdē ſpēi, dum tn̄ ꝯſtet de animo, p d. l. poſſideri. §. 1. Ad ſpūa
lia aūt nō extendit, licet claudat ſub vł̄i gn̄e iuris adminiſtrā-
di præbendā vel dignitatē: qa ſpēs adminiſtrandi, quæ tangit,
eſt inferioris gradus, & hēt ſe inferius ad ius adminiſtrādi ſpi-
ritualia: qa eſt alterius ſpēi, & ſuperioris gradus. Ad hoc not.
28 Inn. de capel. mon. dilectus. & dicā. ¶ † Ex his deciditur aliud
dubiū: ſi inducat qs in poſſeſſionē eccl̄iæ, vel fundorū eccl̄iæ
rōne iuris patronatus, an per hoc ſit in quaſi poſſeſſione iuris
patronatus. Et eſt aduertēdū, ꝙ ſi patronus eſt clericus, ex pa-
tronatus iure ꝯſequit ius eccl̄iā defendendi, & bona eccleſiæ
adminiſtrādi, vacante eccleſia ius præſentandi, & ius in ſubſi-
diū alimentandi: hēt & ius ꝓceſſionis, & honorificentiā tuen-
dā, vt patet ex no. 12. q. 7. filijs, & nepotib⁹, & p totā q. de offi. or
di. cū nos. de app. bonæ. de inſtit. ex frequētibus. de priui. cū &
plantare. §. in eccleſijs. Hæc oīa iura, excepto iure adminiſtrā-
di, etiam habet laicus patronus, vt patet ex iuribus p̄dictis. Pu
to igitur, ꝙ apprehenſione poſſeſſionis eccleſię, & inductione
in fundis eccleſiæ acquiritur quaſi poſſeſſio tangētis iuris ad-
miniſtrandi, & quaſi poſſeſſio honorificentiæ: ſed nō ius præ
ſentandi, niſi aliter ſit vſus, arg. eius, quod dictum eſt de indu-
ctione in fundo decimali: ſaluo niſi quaſi poſſeſſio iam eſſet
creāta in patronū donantē alteri: qa illa quaſi poſſeſſio bene
trāsfert, ſciēte & patiēte ſuperiore, ſi induceretur aīo illā poſ-
ſeſſionē trāsferēdi, vt l. ſi ędes. §. fi. ff. de ſer. vrb. p̄d. l. ſi ego. §. 1.
ff. de publ. Hæc oīa vera ſunt, niſi cōſuetudo h̄ret ꝙ hoc eſſet
29 ſignū traditæ poſſeſſionis, vt dicta decr. 2. de cōſue. ¶ † Ex his
decidit aliud dubiū, quid ſi aliqs inducit ī poſſeſſionē eccl̄iæ
vt ſubiectæ, vel poſſeſſionū eius, an p hoc acqrat quaſi poſſeſ-
ſio iuris ſubiectionis, puta ꝙ ingrediēdo eccl̄ias, vł fundos ec-
cleſiæ, cū eo ꝙ ingredit, aliqd tāgit de iure ſubiectionis, illā ac-
quirit, & illius quaſi poſſeſſionē. Ex his decidit aliud ultimū
dubiū, qd ſi fundus tradat feudatario, & ipſe ingredit aīo trāſ-
ferrendi iuris vaſallitici in dn̄m, an p talē ingreſſum in feuda-
tariū acquirat quaſi poſſeſſio? Credo ꝙ ſic: qa, vt dixi, aliqn̄ tā-
git de iure vaſallitico, & ſubiectionis, eo ꝙ aliqd recepit à do-
mino vt ſubiectus: & ſic ſubiectio cohæret traditioni fundi.
Et hoc ſufficiet ꝓ primo, ſ. de actibus ſubſiſtentibus in appre-
henſione rei, ad quam, vel in cuius finem ius eſt deſtinatum.
30 ¶ † Nunc aūt reſtat deſcendere ad actus ſe acceſſoriè ad rē, in
quā ius eſt deſtinatū, vel ad ius principale. Exēplū in p̄ſtatione
cēſus, hic actus eſt actus acceſſorius ad ſubiectionē, & vr̄ ꝙ ar-
guat quaſi poſſeſſionē, j. de reſti. ſpol. cū veniſſent. de reli. do.
cū dilectus. & c. cū venerabilis. de cen. omnis aīa. In ꝯrium de
priui. accepimus. de cen. quanto. Dico, ꝙ p̄ſtatio cēſus arguit
aliquid ad ſubiectionē, ſaltē reſpū illius cēſus, & ei⁹ quaſi poſ-
ſeſſionē. Sed ſeparata ab illa certe nō arguit, qa actus eſt æqui
uocus. Aliqn̄ eſt ſignū ſubiectionis, aliqn̄ ſignū protectionis,
aliqn̄ ſignū exemptionis. Alterū ergo neceſſariū nō arguit, C.
vnde cog. l. nō ob hoc. de p̄ſum. illud. Hoc apparet ex no. hic p
glo. & ex no. de priui. ſi Papa. lib. 6. 11. q. j. magnū. Non arguit
ergo ſubiectionē, vel eius quaſi poſſeſſionē, niſi ad limites de-
terminatæ p̄ſtationis cēſus. Sił̄e qđ no. Bar. ff. de vſur. l. cū de ī
rē verſo. vt vidiſtis ex p̄ſtatione annua eaten⁹ cōcludi, quaten⁹
ex modulo p̄ſtationis cōcludit, ff. de iti. actuq; pri. l. j. §. hoc in-
terdicto. & de aqua quoti. & æſti. l. ſi diuturnarū. & l. j. §. fuit q-
ſitū. & §. ī rē. ff. qđ vi, aut clā. l. aut q ał̄r. §. ſi qs dū putat. Per qđ
dicit, ꝙ ſi ruſticus ſoluit oī anno par caponū, præſumit gratis
facere, niſi alia cā ſubſit præſtandi, ad quā p̄ſtatio determinet,
vt quia laboreriū ab eo tenet, C. de agri. & cen. litibus. lib. 11.
Vn̄ nō præſumit ſoluere tanꝗ vaſallus, niſi aliud appareat, al
le. l. ſolemus. in fi. ff. de offi. ꝓcon. Et p hoc apparet, ꝙ iſtæ tradi
tiones braueorū, & cereorū in feſtiuitatibus principalibus à
ciuitatibus alijs, & caſtris, cū cōiter ſint deſtinati in ſignū ſu-
biectionis, arguunt ſubiectionē, ſed non determinatā, quia va
ga ſunt, cum p̄ſtentur aliqn̄ ratione recōmendationis, & pro-
tectionis, qn̄que rōne totalis ſubiectionis, vt practicat in Tu-
ſcia: arg. dictæ decret. accepimus. & c. quāto. niſi aliud in tradi
31 tione appareat determinatū. ¶ † Ex his ſecundo infert, qd de
actu inſtallationis, q fit aut in loco ſedis principał̄r p̄laturæ,
qn̄ agit de quaſi poſſeſſione iuris p̄laturæ, & qn̄ fit ī ſede prin-
cipał̄r iuris canonicalis, vt ponere ad ſedendū in choro, vł ca
pitulo: nunqd ex talibus actibus transfert quaſi poſſeſſio. In-
no. tangit hoc in c. in literis. in gl. magna, ver. tn̄ iura. & dicit
quoſdā dicere ex talibus actibus quaſi poſſeſſionē totius iuris
canonicalis, & prælaturæ transferri, de præb. dilectus. & c. dile
cto. de renun. cū inter. Recitat alios dicere hic tm̄ de iure non
reperiri, ꝙ per tales actus ſit vt ſignū traditæ poſſeſſionis, trāſ-
fertur quaſi poſſeſſio, de cōſuet. c. 2. Si à ꝯſuetudine tales act⁹
non ſunt deputati tanꝗ loca, & ſigna tradendæ poſſeſſionis, p
hmōi inſtallationē nō acquirit quaſi poſſeſſio. Dicit tn̄, ꝙ ho
die habet gn̄alis ꝯſuetudo, q̄ pro iure eſt ſeruanda, ff. de legi. l.
minime. ꝙ in talibus iuribus quærat quaſi poſſeſſio archiep̄a
lis, archidiaconalis, ſeu cuiuſcunq; alterius dignitatis ex tali ī-
ſtallatione, p decr. dilectus, & c. dilecto. de renun. cum īter. Exi
gitur tn̄, ꝙ inſtallatio fiat p illū, ad quē pertinet, de offi. archi.
vt noſtrū. & c. dilecto. Credo de iure ꝙ per actum inſtallatiōis
in ſede principali in eccleſia, etiā circunſcripta qualibet con-
ſuetudine, acquiratur quaſi poſſeſſio iuris p̄laturæ, dumtamē
ſubſit hic intentio inſtallatis, & inſtallati, & facultas tradēdæ
poſſeſſionis pendeat ab inſtallante, ipſa quaſi poſſeſſio eſt tā-
tummodo reſpectu iuris inſtallati adminiſtrandi, & eo ꝙ ī ſi-
de principali recipitur, tangit aliqd de adminiſtrationis actu:
ideo quęrit totū, ſi habeat aīum quærēdi totum, argu. eorū, q̄
dixi ſupra circa primos actus. Sed per inſtallationē canonici ī
aliquo loco cap̄li, quia hi actus ſunt determinati ad alios par
ticulares actus canonicalis iuris, vt ad ius eligendi, & ſimilia,
quæ ſunt ſubiecta quædam, & per inferius ad ius canonicale,
non acquirit quaſi poſſeſſio iuris canonicalis, niſi cōſuetudo
aliud dictet: & in hoc procedet dictum Inno. Sed ſi ſic inſtal-
laretur ī choro principali loco canonici, quia neceſſario hic
tangitur aliꝗ pars iuris adminiſtrandi ex ſuperiore, adhuc cre
do ꝙ acquiretur quaſi poſſeſſio iuris canonicalis. Cautius eſt
volenti concludere quaſi poſſeſſionem, vt probet conſuetu-
dinem. Sed hic eſt dubium, ſi non poteſt inſtallari in loco ad
hoc deputato propter violentiam forte aliquorum, nun-

quid

quid poſſit fieri ipſa inſtallatio in alio loco ad hoc nõ deputa
to,loco deputati,ita ꝙ acquirat quaſi poſſeſſio? Tenet Inn.in
ꝑalle.gl.ꝙ nõ,niſi ꝯſuetudo ſpãlis aliud habeat: nã ꝙ ex talibꝰ
actibus transferat poſseſſio,fit ꝑter ius & ꝯ nãm. Ideo in tali-
bus non eſt extendẽda licentia, ff.de leg.quod verũ, vt in rła,
q̃ ꝯ.de reg.iur.lib.6.Recitat,ꝙ alij ꝯ: & hoc verius credit Inn.
arg.vt lite pen.eccleſia,2.dum tñ locus ille ad dignitatẽ,de cu
ius poſſeſſione agitur,ꝑtineat:ad hoc 23.diſt.in nõie dñi. poſt
mediũ.& dicit ꝙ Inn.met tenuit ſ.eo.cũ ſuper.qñ vtitur quis,
vt dicebam,aliquo iure particulari de parte iuris canonicalis
aut prælaturæ,vt quia elegit,ordinauit, vel alium actum fecit
particularẽ cũ aĩo quęrendi ius vniuerſale.Hoc caſu dicit In-
no.in d.c.in literis.ꝙ acquirit quaſi poſſeſſionem totius,ſi vta
tur intendens vt vłe quærat,& hoc ſciat aduerſarius. Allegat
de capel.mon. dilectus.& de poſtu.ꝑla.bonæ.de reli.do. c.1.&
fortius ſi gñaliter vtatur in oĩbus, quæ occurrunt faciẽda ſm
morẽ dignitatis in iure eꝑali, ſiue canonicali: qđ latius expe-
32 diã j.circa requiſita. ¶†Venio ad tertiã ſpẽm actuũ, ꝙ quidã
ſunt actus oĩno extranei,vel ſeparati à iure, vel re principali. Et
primo quæro,qd de traditione pecuniæ,vel terræ? dicit Inn.in
d.c.in literis.ꝙ ſi cõſuetudo hẽt ꝙ hic actus ſit ſignum traditę
poſſeſſionis,trãsfertur poſseſſio,alr non,alle.c.2. de cõſue.ta-
les actus appellantur inueſtituræ. Vnde videndũ, an per actũ
inueſtituræ trãsferatur poſseſſio.Glo.ꝯdicunt. Glo.de cõſue.
c.2.dicit ſic,ꝯrium tenet glo.de præb.pro illorũ. & c accedẽs.
de dona.per tuas.de his,quæ fiunt à ma.par.cap.c.ex ore.Inn.
in d.c.in literis.tenet quod eſt dictum.Hoſt.in Summa huius
tit.§.1.ver.qd ergo.recitat quoſdã tenere, ꝙ trãsferatur quaſi
poſſeſſio, per dictum ca.2.Sed recitat dñm ſuum tenere:quia
actus corporalis neceſſarius eſt:per quod dr̃,errant notarij di
centes,ꝙ per baculũ ei poſseſſionẽ dedit inueſtiẽdo. Nec ob.
quod dr̃ de clauibus traditis,l.clauibus.de ꝯhen.empt. qa ille
actus eſt maior, vel magis proximus traditioni: qa ex eo dat
ꝑtãs aperiendi.Nec ob.ꝙ dr̃,inſtr̃is traditis,de renunc.ſanè.vt
lite pen.eccleſia.de offi.deleg.corã.ff.de pac.item quia. nã per
inſtr̃m põt quis defendere ius ſuum,& in illo ius continetur:
ſed baculus,vel feſtuca nimis ſunt remotæ à re,vel iure, cuius
quaſi poſseſſio intenditur.Nec ob.de cõſue.c 2.qa illud ſpãle
in eccleſia,quę ſine apprehenſione dñium acquirit,C.de ſac.
ſan.eccl.l.fi.Dicit tñ cõſtitutio Frederici, & cõſuetudo laico-
rum tabellionũ defendit in tit.quid ſit inueſt. & per quos fiat
inue.c.1.ſm Hoſt.& Inn.de ꝯſue.c.1.dicit ꝙ ĩueſtitura nõ trãſ-
fertur poſſeſſio,per l.ex ſtipulatione.de acq.poſ.datur licẽtia,
ſm Azo.propria authoritate ingrediendi poſseſſionẽ, ꝑ l.fun
di.§.1.& l.prædia.& l.quod in eo.ff.de acq.poſs. Dy.variat ĩ re
gula j.de reg.iur. in 6.Adhærere tñ vr̃ opi. ꝙ poſseſſio nõ trãſ-
feratur,ff.de acq.poſs.l.cum hr̃des.ſ.de ele.cũ in cunctis. tan-
git aliquid Hoſt.in Summa de inſti.§.1. Reiectis ſuperfluitati-
bus recurrendum eſt ad gl.in c.authoritate.de inſti. iũctis no.
per Compo.de elec.tranſmiſſa. videlicet ꝙ qñ inueſtitura ꝓ-
cedit iure tranſlationis,& non transfertur quaſi poſseſſio,ſed
ſolum creatur ius:quia ſumitur tunc pro collatione, aut pro
prouiſione,vt dicit gl.in d.c.authoritate. & ſentit Dy.in regu-
la prima,in 6.& Compo.in dicta decre. ex tranſmiſſa. Quan-
doque ſequitur totalem tranſlationẽ iuris,quã cõiter faciunt
archidiaconi,de offi.archi.ad quẽ. & tunc de iure iſtud ſignũ
eſt remotũ à traditione rei, vel quaſi poſseſſione iuris: & ſic
non transfertur quaſi poſſeſſio, niſi forte eſſet actus partim
adminiſtrationis,vt ſi in eccleſia inueſtiretur ꝑ pulſationẽ cã-
panarum,per traditionem pannorũ altaris, vel alterius actꝰ:
tunc acquiritur quaſi poſseſſio adminiſtrationis.Sed ſi inue-
ſtitura eſſet ꝑ birretũ,vel annulũ,nõ dignitatis, vel pertinens
ad eccłiam,vel ꝓprium inſtituentis, vel inſtituti, vel alicuius
tertij: tunc ſi eſt deſignatũ à cõſuetudine,vt ſignũ traditæ poſ-
ſeſſionis,trãsfertur poſseſſio:& hoc reſpectu nulla ſpãlitas in
eccleſia,de ꝯſuetudine.c.2.qđ eſt,ſi eſt vacãs,ſiue fiat in re præ
ſenti,ſiue abſenti,ſicut loqtur c.2.& in hoc nõ bene dicit Cõ-
po.ꝙ exigitur ꝙ fiat in re ꝑ̃ſenti: ſi poſseſſio non eſt vacãs,non
trãsfertur poſſeſſio,niſi prius ꝑ ſñiam, vel alr ſit primo poſſi-
dens priuatus: & per hunc actũ inueſtituræ extraiudicialr fa-
ctæ nõ ſuſpicatur,uel ſuſpicari dẽt ſe poſſe repelli: ſecus ſi iu-
dicialiter faceret aĩo amouẽdi à poſseſſione primũ poſſiden-
tem,l.cũ vniuerſas.§.ꝑtor.ff.de acq.poſs.de dam.ĩfec.l.dãni.§.
non ſolũ. ſi ex noxa.cau.aga.l.2. Si actus non eſt deſignatus à
cõſuetudine vt ſignũ traditæ poſseſſionis, & tunc ſi fiat ĩ re ꝑ-
ſenti,trãsfertur primo,arg.l.2.C.de acq.poſ ſm Cõpo. alle. l.
3.§.& ff.eo.qđ intelligo verũ abſq; dubitatione, qñ agitur de
transferenda quaſi poſseſſione,de qua loquitur.Et br̃ puto,ꝙ
non trãsferatur,datur tñ lĩa ingrediendi, vt dicit Cõpo. in lo
co ꝑalle.Ad qđ l.ꝑdia.ff.de acq.poſ.hẽt tñ hodie gñalis cõſue-
tudo tales actus eſſe ſignũ poſseſſionis trãsferendæ.Ex his pa-
tet vltimum,quid iuris in traditione clauiũ: & hic actus abſ-
que dubio trãsferret veram poſseſſionem corporalẽ rerum,
ff.de contrah.empt.l.clauibus. Et puto ꝙ etiam proficeret in
tranſlatione,dum tñ ſint claues eccleſiæ: ſed ſi eſſent claues al
terius poſſeſſionis eccleſiæ,transferret quaſi poſseſſio ſola ad
miniſtrationis temporaliũ, per iam dicta ſupra circa primam
ſpeciẽ actuũ.Ad hoc no.in decret.de his, q̃ fi.à ma.par cap.c.
ex ore.vbi narrat de hac traditione clauiũ.& ꝑ Bar.ĩ l.3.de ac-
quir.poſs.ad hoc ea.l.§.ſed ſi vixerim.Hæc oĩa vera, ſaluo niſi
cõſuetudine talis actus eſſet deſtinatus vt ſignũ traditionis to
talis poſſeſſionis.Et per iſtã põt inferri ad multa. Sufficiant ꝑ-
33 dicta:& hoc de actibus iuris. ¶†Nunc venio ad actus poſſeſ-
ſionis,& fictos,hoc eſt artificio iuris introductos ad trãsferen-
dam poſſeſſionẽ,de quibus in l.quod in eo. & in l.3. & in l.q̃-
uis.& in l.interdũ.ff.de acq.poſ.quos enumerat glo. ſ.de con-
ſuet.c.2.iunctis ibi additis ad gl.primo qd de his verbis, Do &
aſſigno tali tale ius in re,vel talem præbendã, vel talẽ canoni-
catum.Inn.in c.in literis.in gl.2.magna,poſſeſſio iuris præbẽ-
dalis.dicit ꝙ per hæc verba transfert quaſi poſſeſſio.alle.de re
nuncia.cum inter.de ꝑb.dilectus.c.dilecto. Puto, ꝙ licet hæc
verba aliqñ introducant traditionẽ poſſeſſionis rei corpora-
lis,ſi fiat in re præſenti,vt l.2.C.de acq.poſſ.l.ſi in eo. §.ſi q̃ ven
didero.& in re abſenti,tm̃ inducat licentiã ingrediendi, ff.de
acq.poſs. l.ꝑdia. tñ iſta verba nõ ſufficiunt ad transferendam
quaſi poſſeſſionẽ,niſi in caſibus,de quibus dixi ſ. apprehẽſio-
ne rei corporalis cõſecutiuè aliqñ q̃ri quaſi poſſeſſionẽ: quia
tunc hæc verba ꝓlata in re ꝑ̃ſenti, ſi trãsferant verã poſſeſſio-
nem rei,transferrent & in illis caſibus acceſſorium,quaſi poſ-
ſeſſionem iuris,ſed principaliter de per ſe quaſi poſſeſſionem
iuris transferre non pñt:quia ibi nõ cadit traditio,vel aſſigna
tio,ſed ex pati aſſignatur,vt d.l.3.ff.de vſufr.& l.quoties. ff.de
ſeruitu.&c.ſaluo niſi aſſignatio fieret per iudicẽ,vt no.Inn.de
cõceſs.præb.cũ noſtris.in gl.pe.ad hoc Inſti.de offi.iudi. §.fin.
ff.de acq.poſ.l.3.in fi.ff.ſi ex nox.cau.aga.l.3.ad qđ no.gl. ff.de
cõdi.fur.l.& iõ.Sed eſt dubiũ,qd de iſtis actibus verbalibus,&
actis ad transferendã nouã poſſeſſionẽ,ſi poſſidẽs cõſtituat ſe
noĩe alieno poſſidere,de qbus in l.quod in eo. ff.de acq.poſs.
tangit Inn.in d.c.in literis. in gl.2. magna ad fi.ver.dñt etiam
aliqui.vbi dicit,quod iuris decimalis, & oĩum iurium incor-
poralium acquiritur quaſi poſſeſſio, ſi ille, qui prius illa iura
poſſidebat in poſſeſſionẽ, vt quod prius ſuo noĩe poſſidebat,
incipiat noĩe alieno poſſidere,ff.de acq.poſ.l.quod in eo.Dic,
ſi agitur de acq.poſ.natura rei ratione iuris, vbi ius ẽ talis na-
turæ ꝙ in re detur vera poſſeſſio,vt in vſufructu, acquirit poſ-
ſeſſio,ut l.interdũ.& l.q̃uis.de acq.poſ. C.de dona. l.quiſquis.
ſi agit de quærẽda quaſi poſſeſſione iuris, ſi iam eſt formata,
transfertur,vt dicit Inn.& tenet Bar.ff.de acq.poſs. l.qđ in eo.
Et hoc verũ,ſi cõſtitutio fiat ab illo, q quaſi poſſidet: ſecus ſi
ab alio,qui quaſi poſſidetur,arg.d.l.q̃uis. & dicit Bar. in d.l.ꝙ
in eo.ad hoc j.de reſti.ſpol.olim.2.de re iud.cũ ſuper.& c.ſub-
orta.Si quaſi poſseſſio nondũ eſt formata, & ſic agitur de no-
uiter creando,non creatur per actũ cõſtituti,qui non eſt ordi
natus ad creandũ,ſed ad transferendũ: & quia ex hoc nõ ad-
eſt pati exercitium iuris,vt d.l.3.§.dare.& d.l.quoties. Ex præ-
dictis ĩfertur primo,ꝙ ſi epiſcopus, vel aliter prælatus habeat
rectorem eccleſiæ ſubiectum, & rector ille alterius noĩe con-
ſtituat ſe poſſeſſorem,vel poſſidere,& alterum in dominũ re-
cognoſcat,non transfert poſſeſſionem quaſi ſubiectionis: li-
cèt Inn.variet in c.2.de in inte.reſti.in prin. magnæ gl. Firmat
tñ hoc de reſti.ſpol.olim.in cauſa patet, quia ex iſtis actibꝰ fi-
ctis non transfertur niſi poſſeſſio,quã habet ꝯſtituens, de ac-
qui.poſs.q̃uis.vt d.l.interdum. ſed poſſeſſus in ſe nihil poſſi-
det,qa poſſidetur,ff.de vſuca.l.ſi is,qui pro emptore. & l.cum
hæredes.§.1.ff.de acq.poſ.& l.quod ſeruus.Non obſt. l.3.§.qđ
ſeruus. eo.tit.vbi ſeruus ſe tradendo priuat dñm poſſeſſione:
quia illud procedit in poſſeſſione vera: nos agimus,hic de fi-
cta. Item ibi agit de trãsferẽda vera poſseſſione, hic agitur de
trãsferenda quaſi poſseſſione,quæ hr̃ pro pati illius, à quo ꝑẽ
det ꝑtãs iuris trãsferendi,vt d.l.3.& d.l.quoties.no.Inn.de cau
ſa poſ.cum eccleſia.de offi.ordi.conquerente.& in ꝑalleg.de
cre.olim.Secũdo ꝑ hoc decidit, an ſi eꝑs exiſtẽs ĩ quaſi poſſeſ-
ſione ſubiectionis eccleſiæ,ſi conſtituat ſe alterius noĩe poſſi-
dere,an quaſi poſseſionẽ transferat.Tenet Inn.ꝙ ſic, de reſti.
in integ.c.2.in gl.2.vbi nos dicimus iuxta prin.Idem vr̃ dicere
in canonicis,vel beneficiatis permutantibus, & exiſtentibus ĩ
quaſi poſſeſſione iuris tituli,ꝙ per hunc actũ ꝯſtituti, interce
dẽte ſuperioris authoritate, inuicẽ ſibi trãsferũt quaſi poſſeſ-
ſionẽ,& transfert illa quaſi poſſeſſio, q̃ in vtroq; ex canonicis
erat mixtura actus ſuperioris authoritate cũ actu inſtituẽtis,
q principalr mouet ab authoritate mixta:no.de re.ꝑmu. q̃ſi-
tũ.Idẽ dico de patrono ĩ aliũ trãsferẽte ius ꝑ̃onatus, exiſtẽte
ĩ quaſi poſſeſſione iuris illius,& ꝯſtituẽtis ſe poſſidere. Idem ĩ
exiſtẽte ĩ quaſi poſseſſione eligẽdi. Idẽ in exiſtẽte ĩ poſſeſſiõe
iuriſdõnis,& ſic đ ſingłis: q̃ vera puto,qñ quaſi poſſeſſio ꝑt al-
teri ꝓportionari: qđ erit,ſi clericus noĩe laici ꝯſtituat ſe quaſi
poſſidere titulũ beneficij,vel ius eligẽdi, vel pater noĩe extra-
nei cõſtituẽs ſe eſſe in quaſi poſseſſione filiatiõis,vł maritꝰ no

mine tertij in quaſi poſſeſſione iuris maritalis, nō transfertur
quaſi poſſeſſione ex incapacitate ſuſcipere debentis. Eſt alius
actus fictus in traditione poſſeſſionis corporalis, ſ. ꝑ retentio-
nē partis iuris. Ideo ſi aliqs hñs ꝓprietatē plenā, aīo donandi
proprietatē retineat, vſumfructū poſſeſſionis trāsfert, C. đ do.
l. quiſqs. Credo vt ſ. ꝙ in poſſeſſione creādi talis retentio non
operat, qa ex vſu pati creat, vt d. l. 3. §. dare. ſed ſi agat de iā for-
mata trāsferēda, ſecus. Ideo ſi canonicus aīo transferendi ius
eligēdi, vbi p̄t, retineat ius eligēdi, ſi exiſtens ī quaſi poſſeſſiōe
exercitij, iuriſdōnem ciuilem, criminalē, & ſpālem retineat,
criminalē aīo trāsferēdi quaſi poſſeſſionē ciuilis, vel ꝯ, quaſi
poſſeſſio transfert illius iuriſdictionis, quā trāsferre intendit.
Sed exiſtēs in pleno dñio, retinendo dñium nudū ꝓprietatis,
non puto ꝙ trāsferat quaſi poſſeſſionē iuris vſusfructus, qa il-
le nō hēt in ſe formatam. Itē ſi eps̄ eſt in plena ſubiectione, &
quaſi poſſeſſione iuris epālis, ſi retineat vnā ſpēm iuris epālis
aīo trāsferendi aliā, trāsfert quaſi poſſeſſio. Et hæc dicta ſuffi-
ciant circa actus q̄rēdi quaſi poſſeſſionē, & ſit finis primi pun
34 cti. ¶ † Nūc ſcđo reſtat deſcēdere ad ſm̄ punctū ſecūdi articu
li principalis, ſ. videre de reqſitis circa ꝑſonas, res, vel actus, ad
hoc vt hæc quaſi poſſeſſio acquirat: & qa in q̄rēdo quaſi poſ-
ſeſſionē occurrunt principalr̄ tria, vel quatuor. Primo ꝯ quē
acquirat, & res ipſa, in qua poſſeſſio iuris acquirit, & ius ipm,
in quo quaſi poſſeſſio intendit. Primo videbimus đ reqſitis ex
parte q̄rentis. Secūdo de reqſitis ex parte ei⁹, ꝯ quē. Tertio de
requiſitis ex parte rei, vel iuris. ¶ Ad primū ex parte q̄rere vo-
lentis exigit capacitas illius iuris, & quaſi poſſeſſionis, de p̄ſcr.
cām. ideo Iudæus in Chriſtianā non p̄t q̄rere quaſi poſſeſſio-
nē maritalē, de diuor. gaudemus. no. de reſti. ſpol. ex parte. Mi
nor annis nō p̄t q̄rere quaſi poſſeſſionē maritalē ad ꝯhendū
mr̄imoniū, vt ibi. Hæreticus nō p̄t acqrere quaſi poſſeſſionē
eccleſiarū ſpūalium, 23. q. 7. c. 1. & 2. & not. Io. 8. diſt. q̄ iure. Iu-
dæus nō pōt acqrere quaſi poſſeſſionē iuriſdictionis in Chri-
ſtianū, 54. diſt. nulla. de Iud. cū ſit. & c. ſpūali. Laicus non p̄t ac-
quirere quaſi poſſeſſionē iuris ſpūalis, de p̄ſcri. cām. nec iuriſ-
dictionē in clericū, de fo. cōpe. ſi diligēti. Inferior à Papa nō p̄t
acqrere quaſi poſſeſſionē ſummæ plenitudinis ptātis Papæ:
qa illā hēt à dño, & illius inferior eſt incapax, 22. diſt. in nouo.
& c. ſeq. & c. oēs. Et eſt dictū Inn. de poſtu. pl. bonæ. 2. ī gl. ī ver-
bo, acqritis. ad fi. ver. ꝯ Papā aūt. no. gl. de p̄ſcri. cū nobis. Item
nec pōt inferior acqrere quaſi poſſeſſionē libertatis, eū in ſu-
periorē nō recognoſcendo, de p̄ſcri. cū non liceat. Sed eſt du-
biū de alijs iuribus, & ciuitatibus particularibus. Vr̄, ꝙ poſſit,
qui fil. ſint legi. ꝑ venerabilē. §. venerabilē. & c inſup. & ī mul-
tis locis ponit Bar. & ſpecialr̄ in l. 2. ff. ne qd in loco ſacro. Mul
ta alia loca allegaui, in qbus ponit in d. c. ꝑ venerabilē. nūc nō
inſto. Veritas eſt, ꝙ de iure qs nō p̄t acqrere quaſi poſſeſſionē
totalis libertatis, qn ſaltē recognoſcat imperiū, & ſuperiorē,
aut Papā loco imperij: vt d. c. cū non liceat. 7. q. j. in apibus. C.
de p̄ſcri. 30. ann. l. cōperit. Et ſi acqrit, de facto eſt, nec pōt eſſe
iuſta. Nunqd aūt inferior pōt acquirere quaſi poſſeſſionē re-
ſeruatorū in priuilegiū Principis, de quibus de offi. deleg. qđ
trāſlationē. de excel. pla. ſicut vnire. vel q̄ ad imperiū ptātem
ligādi vel creādi notariū, & ſiſa. Deciſio patet ex d. c. ꝑ venera-
bilem. de fid. inſtr. cū P. tabellio. Ex his decidit dubiū, an infe-
rior clericus poſſit acqrere quaſi poſſeſſionē iuris excōīcādi.
Hoc dubiū tangit de offi. ord. cōquerente. de fo. cōpe. cū con-
tingat. de his, q̄ fi. à ma. par. cap. c. ꝑuenit. de reſti. ſpol. olim. 3.
Quod quaſi poſſidere poſſit, facit qđ no. in d. c. cōquerēte. vbi
Io. And. poſt Hoſt. in verbo, recipiendo. ver. ſi aūt. dicit ꝙ con-
ſuetudo tribuit curā, de elec. dudum. Contrariū tenet Hoſt. in
d. c. cū cōtingat. qui diſtinguit inter prælatos, & nō prælatos: &
primi pñt, de elect. dudū. de offi. ord. cū ab eccleſiarū. ſecundi
aūt non, de offi. archi. nō ſatis. & c. pe. Inno. in d. c. olim. diſtin-
guit inter hñtes ptātem ordinariā, & non hñtes, vt primi poſ-
ſint, quia de talibus loquit Euangeliū Matth. 16. Quodcunq;
ligaueris, &c. & Matth. 10. Amē dico, &c. Io. c. pe. Accipite ſpi-
ritum ſanctū. Secūdi aūt nō: & ſic nec laicus acqrit quaſi poſ-
ſeſſionē confeſſiones audiēdi. Cōcludit, & hoc tene mēti, quæ
ponit in d. c. ꝑuenit. quod ſi ſit p̄latus, vel hñs ptātem ordina-
riam, vel ēt ſimplex clericus, vel canonicus, ſubiectos ēt hñs, ī
taliter ſubiectos acqrere p̄t quaſi poſſeſſionē ptātis excōīcan-
di, ex q̄ hēt iuriſdictionē, cui annecti pōt, uel hñs ſaltē ptātem
præeminentialē tanq̄ in ſubiectos. Et hanc concluſionē tenēt
Dñi de Rota ꝯclu. 427. Per hoc patet, ꝙ circa reſeruata ordini
epāli illorū poſſeſſionē nō q̄rit inferior, vt de cōſue. quāto. de
priui. accedentibus. de offi. archi. nō ſatis. de quo dic vt ibi. Et
hoc de primo reqſito. Secūdo exigit vſus: in iſto vſu, & exerci-
tio tria exigunt, quorū alterū reſpicit qualitatē vſus, alterum
quantitatē, alterū qdā extrinſecè reqſita cū uſu. Exigit primo
in qualitate vſus, ꝙ vſus ſit ꝓportionabilis iuri, cui īrēdit qua-
ſi poſſeſſio, ita ꝙ det exercitiū actu, vł habitu tali iuris, aut ali-
cuius partis. Vel ſic, ꝙ det exercitiū totalis iuris, aut alicuius
partis ſubſtātialis iuris: vt ſi vult q̄rere ius eligēdi, eligat: ſi ius
præſentādi, p̄ſentet: ſi vult q̄rere iuriſdictionē exercendi, exer-
ceat: & ſic de ſingulis, ff. de iti. actuq; pri. l. j. per totū. ff. de aqua
quot. & æſti. in l. diuturnarū. & l. j. §. itē q̄ſitū. & §. priorē. & §. ſi
quis. & §. ex pacto. Ideo ſi vſus eſt vagus, & æquiuocus ad plu-
ra iura, nō arguit ad quaſi poſſeſſionē alterius, vt hic, & de p̄-
ſum. illud. Nō ſufficit ergo ad cōcludendū quaſi poſſeſſionē
iuris eligēdi, ꝙ interfuerit electioni: qa potuit intereſſe ut cō-
ſultor, vt teſtis, vt aduocatus, vt notarius: no. gl. ſ. e. cū eccl̄ia. đ
elec. Cumana. de offi. arch. vt noſtrū. & qđ ibi no. De hoc đ p̄-
bē. dilecti. Facit qđ no. Inn. đ reſt. ſpo. ex ꝑte. Nā ſi tenui mulie
rē in domo, nō arguit quaſi poſſeſſio mr̄imonialis: qa talis a-
ctus eſt ꝓportionabilis ꝯcubinæ mercenariæ, & alijs. Ideo qñ
vſus eſt vagus, & p̄t ꝓportionari, & nō proportionari iuri, nec
quaſi poſſeſſio intēdit, oportet ꝙ vſus fiat ſub rōne illius iu-
ris, & ad illud ius determinat: nā ſi cenſū recipit qs rōne ſubie-
ctionis, mulier deferret annulū vt vxor, arguit quaſi poſſeſſio
nē mr̄imonialis, vt hic, & de p̄ſum. illud. & l. j. & 3. ff. de ſer. ru-
ſti. p̄d. ¶ Scđo ī vſu dicebā ꝯſiderandū vſus qualitatē: & vr̄ e-
xigere tria exercitia, vt det vſus, ſ. e. cū eccl̄ia. & j. e. cū oli. text.
exigit vſum nō minus 30. dierū, ff. de iti. actuq; pri. l. j. §. hoc āt
interdicto. Alibi ſentit, ꝙ ſufficiat vnius diei vſus, vel ſufficiat
exercitiū vni⁹ act⁹ tm̄, ff. đ aqua q̄t. & æſti. l. j. §. qđ actus. Pet. ī l.
ſeruitus. recitat Inn. dicere, ꝙ exigit duplex act⁹: & dicit ꝙ hoc
ponit ī c. cū eccl̄ia. ſ. e. ſed hoc nō đt, ꝙ vnic⁹ ſufficit, ꝑ l. j. §. Ari
ſto, ff. de aqua q̄t. & æſt. Bñ đt, ꝙ ad creādā ꝯſuetudinē exigunt
ſaltē duo, ꝑ l. nemo. C. đ epiſc. aud. Ipē āt Pet. ī d. l. ſeruitutes. đt
ꝙ ī actu electionis ſufficit vnicus act⁹: ī alijs reqrunt illi, & tot
actus, quot arbitrabit bonus iudex: alle. l. & ſi aquæductus. C.
de ſer. Inn. de poſtu. p̄la. bonæ. 2. Dicit ſolūmō pōderandū na-
turā actuū, & ſm̄ nām eorū arbitrabit bon⁹ iudex. Hoc āt de-
clarat meli⁹ ipſe ī c. cū eccl̄ia. ſ. e. Cy. aūt vtit alijs verbis ī l. j.
& 2. C. de ſer. & Bar. alijs ī d. l. j. §. hoc īterdicto. ſed vt plurimū
ſequunt Inn. & licet diuerſificent in verbis, ꝯſonāt ī effectu: &
in hoc ſit breuior ꝯcl̄o, ꝙ exigunt tot, & tales actus, & talium
iuriū exercitia, q̄ ꝯcludant vtentē vti iure, vel ꝓ iure ſuo, & pa
tientē pati vtentē vti ꝓ iure ſuo, vt d. §. hoc interdicto. & d. l. j.
& 2. & qa hoc declarabit j. ī ꝑte, vbi tractabo đ reqſitis illi⁹, ꝯ
quē acqrat quaſi poſſeſſio: nō plus inſiſto. ¶ Tertio ī vſu dico
ꝯſiderandū de reqſitis extrinſecè circa vſum, & iura, q̄ dñt o-
portere ad q̄rendā quaſi poſſeſſionē vti iure vt ꝓ iure ſuo, l. j.
§. Iul. recte. ff. de iti. actuq; pri. l. fundo. eo. tit. l. j. §. ſed ſi iur. & §.
Ariſto, de aqua q̄t. & æſti. ff. quēad. ſer. amit. l. fi. & d. l. j. & 2. C.
de ſer. Sed eſt dubiū, qūo exigat vti vt ex iure ſuo, an exigat ꝙ
vtat vt ꝓ iure ſuo, qa putet verè ius adeſſe: an ꝙ utat vt ꝓ iure
ſuo, vt qa ſic vtat, licet putet, & ſciat ius nō adeſſe. Inn. ſ. e. c. j.
recitat q̄ſdā tenere, ꝙ exigit ꝙ vtat vt ꝓ iure ſuo, qa verè adſit.
& fuit opi. Azo. vt dixi ſ. circa pri. qa verū vr̄, đ reſt. ſpo. ex trāſ-
miſſa. & c. ex ꝑte. ſ. c. ex cōqueſtiōe. l. 2. §. q̄dā. ff. đ īterdi. Dic, ꝙ
q̄dā ſunt iura, ī qb⁹ poſſeſſio hēt annexā cām ꝓprietatis, de q-
bus ī d. l. 2. §. q̄dā. & ꝑ gl. & Doct. ſ. c. paſtoralis. & ī his oportet
ꝙ vtat vt ꝓ iure ſuo, qa verè adſit. Quædā ſūt iura, ī qb⁹ eſt du
biū, an habeāt annexā cām ꝓprietatis ad q̄rēdā quaſi poſſeſ-
ſionē, ut ē quaſi poſſeſſio iuris mr̄imonialis, & iuris bñficia-
lis. Quædā ſūt iura, ī qb⁹ ē certū poſſeſſioni nō annexā ꝓprie-
tatē: oportet ergo ſubijci examini de quaſi poſſeſſione iſtorū
duorū iuriū, videlicet iuris mr̄imonialis, vel iuris bñficialis, &
poſtea videbitis qd de alijs iuribus; & circa iſta duo iura vide-
bit an, vł qūo hēat annexā ꝓprietatis cām. Inn. hoc examīat ī
c. ī literis. & ī c. ex ꝑte M. & prio aliq tex. exigūt ī mr̄imoniali ti
tulū mr̄imonij & copulā, đ de reſt. ſpol. ex trāſmiſſa. & c. ex cō
qōne. e. ti. ꝯfingit titulū mr̄imonij tractatū cū affectione mari
tali, & copula, vt ī c. ex ꝑte M. Iō vr̄ exigere ſolū titulū mr̄imo-
nij. In alia ꝑte vr̄ exigere trāſductionē cū tractatu, & ſpōſalib⁹
p̄cedentib⁹, vł ſequētib⁹. c. illud. j. đ p̄ſum. ur̄ exigere famā uici
niæ, & tractatū, & maximè cū inſtr̄is dotis, ꝙ ſe noīent uir & u-
xor. Inn. in c. ex ꝑte M. ī cōfuſo tāgit aliquas opi. quas mō reci
to ſuo ordine. Pr̄ia opi. ꝙ ad ꝯcludendā quaſi poſſeſſionē ſuf-
ficit ꝓbare ſolū titulū mr̄imonij, ad finē intendēdi poſſeſſo-
riū: nō đt tñ ꝙ hēat poſſeſſionē, ſed đt ꝙ titul⁹ mr̄imonij hēt
effectū poſſeſſionis ad ꝑtē poſſeſſorij: all. decr. ex ꝑte. ī illa al-
ternatiua ibi, qūo uultis, &c. Nō placet ſibi hæc opi. quā tāgit
ī gl. magna, uer. ſed ur̄ hic à ꝯrio. qa ex q̄ nō hēt poſſeſſionē, n̄
p̄t agere poſſeſſorio, ſed oportebit eā uēdicare adiecta cā đ iu-
re canonico, ēt ſi ſit ſpōſa đ futuro: qđ no. Vł poti⁹ offm̄ iudi-
cis īplorat, đ ſpon. ex literis. Scđa eſt opi. quā ēt tāgit ī j. gl. ꝙ ad
acquiſitionē poſſeſſionis mr̄imonialis exigat cōcurſus ꝓprie
tatis mr̄imonij ueri, uel p̄ſumpti, uel apparētis: & ī hoc reci-
tat uarias opi. Aliqui exigunt, ꝙ probet aliqđ genus ſponſaliū
cū copula: & ſufficit ꝙ probet ꝯtus ualidus ſui forma extrin
ſeca, licet non adſit ueritas matrimonij propter aliquod im-
pedimentum. Ad hoc allegat dictam decr. ex parte. ꝑut dicit,
ꝙ non potuit reſtitui, quia non erat deſtituta aliquo iure, aut
commodo mr̄imonij. Hanc opin. tenentes dñt, ꝙ ex ꝯtu ma-
trimonij, uel ſponſaliorū quis nō eſt in quaſi poſſeſſione, ita

ꝙ agere

ꝙ agere poſſit poſſeſſorio, ſi copula nō ĩtercesſit: dñt tñ tunc
agi officio iudicis, vt faciat illa exhibere, q̄ debēt ſpōſalia exhi-
bere à viro, de ſpon. ex literis. 2. Et dñt ꝙ ↄ̃ iſtā vltimā petitio-
nē adiutus, ex quo ↄſanguinitas, vel alia, ꝑ quā concludit̃ de-
fectus ꝓprietatis mr̃imonij, de reſti. ſpol. ex trāſmiſſa. & ēt de
iure obiecto de impedimēto ſuperuenięti, de iureiur. quem-
admodū. & poterit ↄiunx ↄcludere illā petitionē ingrediendo
monaſteriū, de ↄuer. cōiu. ex publico. quo ad effectū tñ agēdi
nō ſufficit, ſm̃ iſtos, ꝓbare ꝙ ei vt vxor. intēdat, vel vt ſpōſa, qñ
eā nō cognouit: nec ſufficit ꝓbare, ꝙ eā vt ſponſam vocabat,
vel ut vxorē. Nec ob. q fil. ſint leg. ex trāſmiſſa. & c. ꝑ tuas. qa ta
lia ꝓbare ſufficit quo ad legitimitatē ꝓlis, nō aũt ad effectus
partus poſſeſſorij: qa ibi fauor legitimitatis, hic aĩæ periculū:
qa ibi nullus diffitet̃ mr̃imoniū, hic ſic. Copulā aũt exigũt iſti
interceſſiſſe, & alter negat, & ambo ſimul fuerũt: quo caſu p̄-
ſumit̃ interceſſiſſe, qa ſtat̃ dicto aſſerētis, de frigi. c. 1. de deſpō.
impub. continebat̃. de p̄ſum. ſuꝑ tertio. de deſpon. impu. aliàs
in prin. atteſtationes. ꝑ q̄ ↄcludunt iſti ſolū tractatū tm̃ ſpōſa-
liorū de p̄ſenti, vel futuro ſine copula nō ſufficere ad ↄcluden
dā quaſi poſſeſſionē: & fortius nō ſufficere ↄ̃ctum mr̃imonij
inter inhabiles ætate ad matrimoniū, licèt ſint habiles ad ſpō
ſalia de futuro, ſiue ſint ↄ̃cta ꝑ ſe, ſiue per patruū, vel alium, vt
patet ex dicta decr. ex parte. Nec ob. p̄dictis, ꝙ ſi dicat̃, ex hoc
ſequit̃, ꝙ ſi aliqs petat ancillā reſtitui, nō ↄcluderet̃ quaſi poſ-
ſeſſio, niſi probet̃ de ꝓprietate ancillæ: & ſilr̃ de canonicatu,
& mercenaria, ↄ̃ illud de p̄ben. dilecto. & de his, q̄ fi. à ma. par.
cap. c. ex ore. qa actus mr̃imonij ſunt vagi, & æquiuoci ad mul
ta iura. Nullus em̃ eſt actus in mr̃imonio, q nō ita ꝓportione-
tur adulterio, & ↄcubinatui, ſicut vagi, niſi adſit cōſenſus ma-
trimonialis, vel ſpōſalia: nā dato ꝙ ſe cōiuges vocēt, hic actus
ꝓportionat̃ adulterio: multoties adulteri ſe cōiuges vocāt ad
pallianda peccata, & q̃uis lex inter tales iudicet mr̃imoniū, de
rit. nupt. in liberæ. C. de nupt. ſi vicinus. iura canonica fortius
iudicāt adulteriū, niſi probet̃ cōſenſus uxoris, 30. q. 7. c. 1. & c.
mulieres. & c. qualis. & no. ĩ. de p̄ſcri. illud. Secus eſt ĩ actib⁹ ca
nonicatus, qa quædā proportionant̃ ita canonicis, ꝙ nō alijs,
ſicut intereſſe electionibus, & cōibus tractatib⁹, & p̄bēda reci-
pitur. Ideo ex iſtis tanq̃ canonico tm̃ proportionabilib⁹ acqri
tur quaſi poſſeſſio. Secus eſſet, ſi actus aliqui in canonicis ĩue
nirent̃ alijs proportionabiles, de elec. cū cām. de reg. iur. ca. 2.
& ſic eſt in actibus ſeruitutis: licet em̃ in multis cōueniat an-
cilla cū mercenaria, nō tñ in oībus: nō em̃ eſt ptās necis vel vi
tę ſuper mercenaria, & tñ olim fuit ſuꝑ ancilla, licet nō olim,
l. 1. ff. de his, qui ſunt ſui, vel alie. iur. Inſti. e. ti. §. ſed eo tpe. Itē
mercenaria audit̃ cōquerens de dño, nō ancilla ſic indifferen
ter, ff. de iud. l. nulla. Exigit̃ ergo, ut concludat̃ quaſi poſſeſſio
ancillę, & probet̃ aliquid tm̃ de actibus ꝓportionabilibus an-
cillæ: & oportet ꝙ non ſolū actus impertinentes excludantur,
ſed ēt promiſcui, vel ęquiuoci: nota. de offi. archi. vt noſtrum.
ad hoc qñ. & qbus quarta pars debe. l. 2. C. lib. 10. de leg. l. hoc
legatū. Quod intelligo ſm̃ Io. And. niſi per coniecturā diſcer-
ni poſſit in quā partē, vel ſexū actus exercetur, ff. de leg. 2. l. le-
gato. §. 2. Itē dicit Hoſt. ꝙ diſcernitur à mercenario ſeruus, ꝙ
ſeruus nō acquirit ſibi, mercenarius ſic. Et proſequitur mul-
tas alias drĩas, q̄ de ſe patent ĩter mercenariū, & ſeruū. Tertia
principalis opi. eſt, ꝙ ſufficiat ad cōcludendā quaſi poſſeſſio-
nem maritalē, probare tractatū maritalē, vel coniugalē, ꝙ ip-
ſa portabat annulū ut uxor, & eā vocabat uxorē, & in cæteris
ſe habebat vt vxor: alle. c. ex parte. à ↄ̃rio, de reſti. ſpol. ex ↄque
ſtione. & c. literas. Quarta opi. ꝙ ſi attenditur effectus reſtitu-
tionis poſſeſſionis quo ad cætera, præterq̃ q̄ ad copulā, ſuffi-
cit probare tales tractatus abſq; copula, ſi intendit reſtitutio-
nē: ſed ſi quo ad copulā, oportet ꝙ copula probetur, ꝑ decre.
ex trāſmiſſa. Quinta opi. eſt, & in hac reſidet Inn. & ſufficit ad
cōcludendā quaſi poſſeſſionē iuris maritalis, vt ꝙ iacuit cum
ea, vel aliū actū fecit, q ſpāliter cōiugibus proportionatur, &
nō alijs, altero ↄiuge hoc ſciēte, ꝙ alter ĩtendit acqrere quaſi
poſſeſſionē maritalē in patiēte. Cōcludēdo veritatē, ĩ qua cō-
cludā iſtā poſſeſſionē, ſciendū ꝙ poſſeſſio liberi hoīs à iure eſt
improbata, qa incapax eſt ꝑſona libera poſſeſſionis, vt res, niſi
in cā diſcreta, & à iure permiſſa ꝑmittatur: & ideo hr̃i nō pōt
ſine cā vera, vel p̄ſumpta à iure ꝑmiſſa, vt notabiliter dicit gl.
de reſti. ſpol. ex tranſmiſſa. & ſic hēt annexā cām proprietatis ĩ
aliquo. Ideo eſt concludendū, ꝙ ſi intēditur ſola poſſeſſio, nō
ↄſiderato aliq̃ poſſeſſionis effectu, quicunq; actus cōcludit ve
rū, fictū, aut p̄ſumptū mr̃imonium: intercedēte aliquo tracta-
tu, cōcludit quaſi poſſeſſionē iuris maritalis: & ſi ↄcludũt co-
pulā verè, vel p̄ſumptiuè, cōcludũt ēt quaſi poſſeſſionē reſpe-
ctu copulæ. Qui aũt ſint actus cōcludentes mr̃imoniū, ponũ-
tur de p̄ſum. illud. ſi actus ſunt nihil proportionabiles, non tñ
ↄcludunt mr̃imoniū verè, aut p̄ſumptiuè quo ad habitū poſ-
ſeſſionis, ſufficit exercitiū illius actus cū intentione vtriuſq;,
de qua conſtet, acquirendi quaſi poſſeſſionem matrimonia-
lē: & ex hoc illi actus, iuncta ĩtentione vtriuſq;, concludũt ma

trimoniū, cū ſolus ↄſenſus, ēt tacit⁹, mr̃imoniū ĩducat, de ſpō.
tua. & c. tuæ. & c. is, qui. Nec exigo verā exiſtentiā vinculi mr̃i-
monialis, ſed ſolā apparentiā ex trib⁹ rudib⁹: aĺs iudicibus, &
principalibus, ſ. cōſenſus & ltĩmi: aĺs lecti, hoc eſt ꝑſonis habi
libus ad mr̃imoniū ↄ̃hendū, dato ꝙ ꝑꝑ alia impedimēta non
adſit verū vinculū mr̃imonij, đ diuort. porro. Exigit̃ ēt q̈ ad fi-
nē reſtōnis petendæ, ꝙ mr̃imoniū ſit ĩ facie eccĺiæ ↄ̃ctū, & ſm̃
formā c. cū inhibitio. đ clād. deſpō. vel ſaltē ꝙ ſit ab eccĺia ap-
probatū, q fil. ſint legi. qđ nobis. aĺs licet concludat̃ poſſeſſio,
nō ſufficit ad poſſeſſoriū, qa euidēter iniuſta: nā ab eccĺia ta-
lis poſſeſſio reprobat̃: & nedū ꝙ eccĺia audiret petentē reſtō-
nem, ſed ēt ↄiunctos ſepararet ad tp̄s, de ma. ↄ̃ interdic. eccle.
cōtra c. c. 1. & 2. & d. c. cū inhibitio. Apparet ergo caſus vnus, ĩ
quo ad habitū quaſi poſſeſſionis exigit̃, vt pro iure ſuo, & ꝙ ſi-
bi verè aliqd adſit, vel apparēter de ꝓprietate iuris. Sed dubiū
eſt de iure canonicali, p̄lationis, aut bñficij, an hēat annexam
cām ꝓprietatis, ita ꝙ ſit neceſſe aliqd de titulo docere. Hanc
qōnem tangit Inn. in c. in literis. & in c. ex parte M. ĩ. titu. ꝓxi.
Io. And. in cle. j. de cā poſ. & ꝓprie. & plenius in addi. Spe. đ re-
ſtit. ſpol. ſuꝑ rubrica. Pro parte, qua exigit̃ ꝓbatio tituli, ſfacit,
qa in mr̃imonio carnali exigit̃ vt ſuperius eſt dictū: ergo ĩ ſpi-
rituali, de trāſ. p̄la. ĩter corporalia. Scđo, qa ius cōe reſiſtit poſ-
ſeſſioni in bñficijs ſine titulo: nā dñt iura, ꝙ nec hr̃i, nec tene-
ri pñt abſq; canonica inſtitutione, de inſti. c. 2. & c. frequenti-
bus. in regula j. cū cōcor. de reg. iur. lib. 6. In ↄ̃riū eſt c. cū ſuꝑ. ſ.
eo. tit. & c. in literis. ĩ. tit. ꝓxi. Inn. in d. c. in literis. in glo. 2. mag.
ver. ſed ſi appellatione. dicit ꝙ exigit̃, ꝙ doceat ſe ĩ poſſeſſionē
inductū authoritate ſuperioris, & alio conſuetudinario ordi-
ne: alle. c. in literis. & ſ. e. cū olim., & in alia parte glo. eiuſdē in
ver. iuris aũt canonicalis. dicit ꝙ illius acqrit̃ quaſi poſſeſſio, ſi
qs gñaliter vtatur bñficio vel p̄latura patiētibus illis, ad quos
ſpectat. Allegat ff. de ſer. l. q̊ties. & idē Inn. de poſtu. p̄la. bonæ.
in gl. magna. ver. & hoc dicimus. In alijs tenet, ꝙ quo ad habi-
tū poſſeſſionis nō exigit̃ patiētia hñtis ptātem inſtituendi: vñ
exigit hoc, vt probet iuſta. Sed ſm̃ exigit hoc, vt nō manifeſtè
cōcludat̃ iniuſta: ſed dicit ꝙ talis ſic euidēter iniuſta nō parit
poſſeſſoriū. Pro hac determinatione ē expreſſa, ĩ. de do. & con
tu. cōtingit. in c. ex parte. recitat illā opi. ubi ↄcludit, ꝙ ſufficit
canonicū docere aliquē actū de proportionabilibus canoni-
co: & ſi exerceat ſciēs, & intendens ſibi q̄rere poſſeſſoriā quaſi
poſſeſſionē canonicalis iuris, ſibi acquirit illā, ſcientibus, & pa
tientibus illis, quorū intereſt. Alleg. de præb. dilecto. de his, q̄
fi. à ma. par. cap. c ex ore. & de capel. mo. c. dilectus. Et hoc di-
cit ſibi plus placere, q̃ qđ notauit in c. in literis. Glo. in cle. j. de
cā poſ. arguit pro & ↄ̃, inducendo illū tex. vt nō exigatur ꝓba-
tio proprietatis vel tituli ibi, ſolo: & rñdet illi textui, ſi quis te-
neret opi. oppoſitā, & nihil concludit. Io. And. in addi. Spe. in
tit. de reſti. ſpo. ſuper rubrica, dicit referre an agatur de acqui-
renda quaſi poſſeſſione prælaturæ, vel alterius bñficij à cano
nicatu, & exigitur authoritas ordinarij in poſſeſſionē inducē
tis. Et ſic ſaluat opi. Inn. in c. in literis. & in c. bonæ. An agatur
de acquirenda quaſi poſſeſſione iuris canonicalis in cognitio
ne: tunc dicit ꝙ alter de tribus modis eſt ſufficiens. Primo, ꝙ
probet ꝙ fuit in quaſi poſſeſſione canonicatus poſſeſſionis,
& beneficij, exercendo illa, quæ ſolis canonicis proportionā-
tur, ſicut intereſſe de electionibus, cōibus tractatibus, præben
dam recipere, ſtallum in choro hr̃e, lectionem, Euangelium,
& epiſtolam etiā in hebdomada ſua legere, camerā hr̃e ſolitā
canonicis aſſignari, de quibus de præb. dilecto. Secūdo dicit,
ꝙ ſufficit ꝙ exercuerit actus promiſcuos proportionabiles ca
nonicis: & tales actus ſufficerent ad creandā quaſi poſſeſſio-
nem, ſaltem pro qua detur poſſeſſoriū in odiū violenti. Inno.
dicit, ꝙ ſolum ſufficit probari ꝙ hr̃, & tenet̃, & reputat̃ pro ca
nonico: alle. no. in tit. de teſte. §. nunc videndū. ver. multū. &
Archi. tangit de eo, qui mit. in poſ. cau. rei ſer. c. 1. lib. 6. & reci-
tat Bonagui. tenere, ꝙ exigitur ſicut in matrimonio probatio
tituli, & ſic dicit ꝙ ſeruat curia: alleg. 3. q. j. §. patet. ver. ſed obij
citur. 32. q. 2. quod not. de conſec. diſt. 4. quid iuris. Bertran. in
d. clem. j. dicit obtentum in palatio, poſſeſſionem haberi non
poſſe abſque titulo. Allegat regulam j. de reg. iur. lib. 6. quam
opi. ſequitur etiā Pau. & tenent dñi de Rota, ſua conclu. 161.
& conclu. 449. & 432. Dicunt tñ, ꝙ licet ex confeſſione partis
aduerſæ non iuſtificetur titulus, qui non hr̃ ex cōfeſſione, ſed
ex canonica inſtitutione, 2. q. 3. legum. de inſti. ex frequentib⁹.
Hinc eſt, ꝙ ↄfeſſio tituli non prodeſt bñficiato, ut no. Io. And.
de eo, qui mit. in poſ. c. 1. lib. 6. in ver. terminari. in nouella. &
Archi. in c. fin. de confeſs. eod. titu. in verſi. pro confeſſo. Si ta-
men pars confitetur eum habere ius in beneficio, hoc ſuffi-
cit ad concludendam quaſi poſſeſſionem, & coloratam ad a-
gendum etiam poſſeſſorio. Et hoc dicunt Domini in duabus
ultimis allegationibus, & ſic fuiſſe de facto obtentum. Mihi
videtur de iure tenendum, quòd ſi agitur de ſolo fine haben-
di poſſeſſionem corporalem rerum beneficij, tenendo ꝙ ha-
beat naturalem, quod tñ ſupra nō tenui: & ingreſſu acquirit̃

ſine aliquo titulo ipſa poſſeſſio, dūmodo intimet: aliàs interim det, vel negligat cuſtodiā eccl'iæ, uel poſſeſſoriū. Sic intelligo Inno. de poſtu. præla. bonæ. & alle. vt eccle. bñfic. c. 1. in ſi. 12. q. 2. non liceat. Si intendit acqrere quaſi poſſeſſionē reſpectu tituli, & naturaliū rerū, tenendo opi. ꝙ habeat nālem, qđ tñ ſupra nō tenui: & tunc, vt dicit Inn. in d. c. bonæ. in glo. magna, ver. & ēt dicimus, exigit cōſenſus ꝯfirmationis, vel īueſtitionis, vel ſaltē patientia, & ſciētia cuſtodū eccl'iæ: ſed inquātum dicit quaſi poſſeſſionē acqri, hoc dependet à ſequēti mēbro. Si agat vt quærat quaſi poſſeſſionē reſpū tituli, quē hēt, & nō aliā, vt s. ī prin. dixi, nō video ꝙ illā hr̄e poſſit, niſi det patientia illius, à quo pēdet ius trāsferre, vt collatoris, vel īſtitutoris: nā in talib⁹ quaſi poſſeſsionib⁹ cū traditio actualis non cadat, oportet ꝙ habeat ex pati illius, à quo pendet ius trāsferendi, l. 3. §. 1. ff. de vſufr. s. e. cū eccleſia. & c. cū olim. & s. eo. cū ſup. vbi caſus. Vnde nō exigo aliā tituli iuſtificationē, dumtñ patiētia oſtendat ſuperioris, à quo pēdet ptās ius creādi: nec ī canonicatu ſufficere puto patientiā canonicorū, cū ab eis nō depēdeat ius trāſferendi, niſi forte ad capl'm ſpectaret collatio, in quo caſu ꝓcederet dictū Io. And. & Inn. Et hęc uera, qñ agit de acqſitione quaſi poſſeſsionis totalis iuris. Si ageret de acqſitione quaſi poſſeſsionis alicui⁹ partis iuris canonicalis, vt de iure eligēdi, vel vocē dādi, bñ ſufficeret patiētia canonicorū, à quorū ptāte pēdet illud ius trāſferri, s. eo. cū eccl'ia. de elec. cū Vintoñ. & c. Cumana. & de poſtu. p̄la. bonæ. Caut⁹ ergo ſit articulans in mā, vt ſi intēdit ꝯcludere quaſi poſſeſsionē reſpū tituli, vt ꝯcludat patientiā illorū, à qbus pendet titulū trāſferre. Si aliū particulariū iuriū, ꝯcludat patiētiā illorū, ad quos ſpectat illud ius, de his, quæ fi. à maio. par. capit. c. ex ore. Si aūt vltra poſſeſsionis habitū intendit alius effectus, ſi ītendit in finē poſſeſſorij recuperādæ, ſtylus curiæ hēt ꝙ oportet titulū iuſtificari. Et puto ſatis iuſtificari, ſi oñditur patientia illorū, de qbus eſt dictū, nō apparēte al'r ingreſſu, nec defectu tituli: nā eo ꝙ patiunt, eſt p̄ſumptio, qa eorū authoritate fuit ingreſſus, ſaltē quo ad finē iuſtificādi poſſeſsionē ꝓ facultate agēdi poſſeſſorio in odiū violēti. Et ita ſaluo ſtylū curiæ, & opi. Doct. qui titulus ēt iuſtificat quo ad hoc ex cōfeſsione partis aduerſæ. Et dñt Dñi de Rota, ſi ꝯſtat de īgreſſu, & ꝙ nulla interceſsit ſuperioris authoritas, & ꝯſtat de titulo de facto, nō ꝓficit hoc poſſeſſoriū, dato ꝙ detur ſcientia ei⁹, à quo pendet trāſferre: qa cū à iure ſit datus certus modus poſſidēdi, ſ. p̄cedente titulo verè, vel p̄ſumptiuè, dato ꝙ quaſi poſſeſſio d̄tur ex patiētia, illa eſt euidenter iniuſta, & ſic nō parit effectū poſſeſſorij. Sic intelligo Inn. in p̄al. c. bonæ. ad hoc qđ no. Ioā. And. ſup rub. de reſti. ſpol. & Inn. de fil. p̄sbyt. ꝯſtitut⁹. Si notoriè nō ꝯſtat de tituli defectu, patet tñ ingreſſus ꝓpria authoritate, nec al'r ꝯſtat de titulo, & patet de ſcientia illorū, ad quos ſpectat, dico ꝙ licet ſic hēat quaſi poſſeſsionē, hēt eā iniuſtā, qa eſt intruſus. Et hoc dicit Hoſt. in c. in literis. ibi Io. And. ī gl. magna, ad finē, ver. dicas ergo. Vel formal'r ſic dicit, ꝙ ꝑ actū ꝯfirmationis, vbi expectat ꝯfirmatio, acqritur ius adminiſtrādi, de elec. noſti. & c. trāſmiſſam. no. de elec. cū in cunctis. §. cū vero. ex quo hēt ius adminiſtrādi ꝑ ſe ipſum, hēt apprehendere poſſeſsionem oīum pertinentiū ad dignitatē, in qua eſt cōfirmatus: Idem dicit, ſi loco ꝯfirmationis intercedat prouiſio ab hñte ptātem. Allegat de elec. cū nobis olim. de trāſlat. p̄la. poſtulationem. §. fi. de app. ꝯſtitutus. Item in bñficijs, in qbus per collationem ꝓuidet, ſi intercedat coll'o. Idem ſi ad īferiorem ſpectat pręſentatio, ad ſuperiorem inſtitutio, qa illa loco ꝯfirmationis eſt, de cle. pereg. c. fi. de offi. arch. cū ſatis. Talis ergo ſic cōfirmatus inſtitutus poſſeſsionem ꝓpria authoritate apprehendere pōt: al'r aūt intrūſus dr̄, de præb. cum iam dudum. ſm̄ Hoſt. Si vero patet, ꝙ tpe ingreſſus nō habuit authoritatem, qa latenter eſt ingreſſus, nec ꝯſtat de confirmatione manifeſtè, eſt poſſeſſor iniuſtus, qa iure reſiſtente intruſus dr̄, & cū certo tm̄ modo, & ordine quaſi poſſeſsionē hr̄e poſſit, vnde nō hēt poſſeſſoriū: ſic intelligo ſtylum curiæ. Nec ob. c. in literis: qa ibi arguit de corporalibus ad incorporalia: & argumentū procedit, qñ nō cōſtat de titulo, vel legitimo īgreſſu: & talis p̄do eſt reſtituēdus, vt dicit illa litera, qñ nō conſtat cū prædonē, & iniuſtū poſſeſſorem. Ideo caute dicit tex. ꝙ exceptio nō canonicæ īſtitutionis nō obſtat: Nō dicit exceptio nō inſtitutionis. Et ſic loquit, qñ erat inſtitutus, licet nō canonicè: & ſic nō erat manifeſtè iniuſtus poſſeſſor. Idem per oīa puto, ſi intendat quaſi poſſeſsionē ad finē agendi vti poſſidetis pro turbatione. Et hoc dicit, & determinat Ber. in cle. j. de cā poſ. Nec ob. l. cogi. C. de peti. hęr. qa loquit, qñ non p̄ſumitur ꝯ poſſidentem: dicit tñ ꝙ non cogitur docere titulū ad inſtantiā moleſtantis, ſed officio iudicis. Ad hoc de procu. ex inſinuatione. & ſic dicit in curia obtentū. Si aūt intendit finem reſtitutionis irreuocabilis ꝯ officiū ſuperioris, oportet ꝙ doceat de titulo. Tex. eſt optimus de procu. ex inſinuatione. qui tex. melius alio probat, ꝙ in poſſeſſorio non exigitur iuſtificatio poſſeſsionis ex titulo, niſi qñ ītendit irreuocabilem reſtōnē. Quod tēperat verū de plena ꝓbōne tituli: exigit tñ qualiſqualis ꝑ patientiā, vt s. dcm̄ eſt. Idē ſi intendit, vt ſi in poſſeſſione nō ꝯfirmatur, qa oportet ꝙ plenè, de teſti. ex ꝑte Adæ. d̄ accu. ad petitionē. Et de iſtis duob⁹ iuribus, ex qbus appet, an ī ipſis exigat vtentē vti vt ꝓ iure ſuo, ita ꝙ verè ius adſit: & patet ꝙ ſic, ſaltē p̄ſumptus, vel coloratus: & patet ſic, qa requiritur ius ſaltē p̄ſumptū, vel coloratū, &c. In alijs aūt iuribus rl'r quaſi poſſeſſio nullā hēt mixturā cū ꝓprietate; iō nō exigit vtētem vti vt ꝓ iure ſuo, qa verè ius adeſt. Sed an exigat, ꝙ vtat vt pro iure ſuo, qa putet adeſſe: & tūc ſi ſolū ēt intēditur finis hñdæ poſſeſsionis, nō exigitur ꝙ putet vti ut ꝓ iure ſuo, ſed ꝙ ſic utatur quaſi ꝓ iure ſuo, l. 2. §. Pōponius. ff. ſi ſer. vēdi. ff. de iti. actuq; pri. l. j. §. ſed & ſi ī re. & §. hoc īterdicto. s. eo. cū eccl'ia. Et hoc verū, maximè ī tenēte noīe alieno, ff. quēad. ſer. am. l. vſu. & l. 3. §. ult. ff. de iti. actuq; pri. & ſic dēt ītelligi gl. Inn. d̄ poſtul. p̄la. bonæ. ī gl. magna. ver. qđ aūt. s. e. cū eccl'ia. in gl. magna, in prin. ver. ſed hoc vr̄. nā, vt dicit ibi, p̄do quaſi poſſeſsionē hēt, de reſti. ſpol. in literis. Si aūt agitur ad finē hñdæ quaſi poſſeſsionis q̊ ad finē p̄ſcribēdi, an tunc exigatur titulus, vel nō, dicā in tractatu effectus quaſi poſſeſsionis. Quo ad p̄ſcriptionē, de cen. ꝓuenit. Vide Inn. d̄ p̄ſcri. veniēs. & eo. ti. c. 1. li. 6. cū ibi no. ff. de Publi. ſi ego. §. 1. ſi ſer. uen. ſi qs diuturno. Si aūt agitur de effectu quaſi poſſeſsionis, q̊ ad validitatē act⁹ à iure pēdentis, vt in iure eligēdi, de validitate electionis, vel p̄ſentādi, de ualiditate p̄ſentationis, an exigatur ꝙ vtatur vt pro iure ſuo: hoc expediā, ubi tractabo de effectu immediato quaſi poſſeſsiōis, quē ponā j. d̄ de iure patr. ꝯſultationib⁹. an exigatur utentem uti ut ꝓ iure ſuo, qñ agitur d̄ effectu quaſi poſſeſsionis, quo ad poſſeſſoria creāda, expediā in c. literis: Et hęc ſufficiant de principali eius articulo: s. uidere dēs de reqſitis ex p̄ſona acq-
35 rentis quaſi poſſeſsionē. ¶†Nūc uidendū reſtat de reqſitis ex ꝑſona eius, ꝯ quā agitur q̄ri quaſi poſſeſſio. Iura cōiter exigūt patientiā, ff. de uſuc. l. 3. §. 1. de publ. ſi ego. §. 1. l. j. ī fi. ff. ſi ſer. uē. e. tit. l. ſicuti. §. Ariſto, & l. fi. de ſer. l. q̊ties. s. e. cū eccl'ia. & c. cū olim. de ele. querelā. de p̄ſcr. auditis. de poſtu. p̄la. bonæ. & aliqui tex. uñr ꝯ, ff. de ſer. urb. p̄d. l. ſeruitutes, q̊ in ſuperficie. l. ſi ędes. §. fi. e. ti. Pet. in d. l. ſeruitutes. & Cy. in d. l. j. C. de ſer. dñt, ꝙ ſi agitur de trāſlatione poſſeſsionis iam formatæ, nō exigitur patientia hñtis ius, ſed ꝯſenſus ſolius quaſi poſſidentis. Si de creāda, exigatur patiētia hñtis ius: unde ſi hēs ſeruitutē uię in fundo Titij, alienando fundum meū quaſi poſſeſſionē illius ī aliū trāſfero: qa eſt formata, licet dñs fundi, ꝯ quē ſeruitus hr̄, nō patiatur. Sed ſi ago nouiter q̄rere ſeruitutem uię ꝑ fundū Titij, quaſi poſſeſsionē nō acqro, niſi Titius patiat. Sic ītelligit oīa iura, q̄ in hñda quaſi poſſeſſione excludūt clādeſtinitatem, uel precariū, ut d. §. hoc īterdicto. & l. 2. C. d̄ ſer. & aqua.
36 ¶†Ad ueritatē declarandā hui⁹ puncti tria occurrūt ꝯſiderāda circa pati. Primū, an ī ip̄m pati exigat neceſſario. Secūdū, quale pati exigat. Tertiū, cuius patiētia exigat. Ad primū dic, ꝙ in his, in qbus nō dat quaſi poſſeſſio, ſed uſus tm̄, ſufficit ſolus uſus ex ꝑte q̄rere intēdētis abſq; patiētia illi⁹, ꝯ quē, ut no. per Bar. in l. j. §. hoc interdicto. ff. de iti. actuq; pri. Et hoc uerū: inquantū ad aliū effectū nō intēdit ultra uſū. Sed ſi intēdit ultra aliqd, ut p̄ſcriptionē, dicā in d. §. ꝓuenit. Si agit de his iuribus, in qbus ultra uſum eſt dare quaſi poſſeſsionē, ſatis puto ſtandū dicto Pet. & Cy. Scđo dixi ꝯſiderandū qualis patiētia exigat. Qñq; em̄ dat patiētia gratioſa, qñq; nō gratioſa, uolūtaria tñ: qñq; patiētia īuolūtaria. De gratioſa, an ſufficiat, diſputat Inn. d̄ poſtu. p̄l. bonæ. 2. ī gl. ī uer. reqſitus. & tenet ꝙ nō acquirit quaſi poſſeſſio ex tali patiētia uſus iuris, niſi ſit actū ab utraq; ꝑte ꝙ poſſideat. Et iō ſi canonici de gr̄a admittunt aliquē ad eligendū, ille nō acqrit quaſi poſſeſsionē, niſi ab utraque ꝑte agat ut hēat: & tunc dicit, ꝙ erit p̄caria poſſeſſio, ff. d̄ acq. poſ. l. ſi añ. ſm̄ Inn. & tūc puto, ꝙ poſſideat noīe alieno, ñ ꝓprio, qa nō poſſidet ut pro iure ſuo, ff. de iti. actuq; pri. l. pe. ff. quemad. ſer. ami. l. fi. & qđ ibi no. Hęc oīa uera puto, ubi ad actū admittit, ad cuius ualitudinē exigit quaſi poſſeſſio: ut ſi admitteret ut intereſſet electioni, nō ut coeligat: ſed ſi exigeret quaſi poſſeſſio, ut qa uolūt ut det uocē, ul' aliū actū faciat de ſubſtātia electionis, q̊ caſu tūc exigit ꝙ quaſi poſſideat: tūc dico, ꝙ talis ſit admiſſio ad electionē, ꝙ tūc pro tunc acqritur quaſi poſſeſſio: ſed illa durat ut p̄cario q̄diu durat gr̄a, l. j. ff. d̄ p̄cario. de ꝓcu. c. 1. & qđ ibi no. ad hoc l. j. §. qđ ſi tibi fundū. ff. de iti. actuq; pri. Et in dubio p̄caria intelligitur, & p̄ſumitur, ſm̄ Inno. in p̄alleg. gl. qñ eſt ꝯ ius, ut eſt hr̄e uocem in capitulo ab extrinſeco de capitulo, de cauſa poſ. & proprie. cum eccleſia. Vnde oportet dicentem non precariam probare, ꝙ nō precario nomine poſſideat, ff. ſi ſer. uen. l. ſi quis. licèt ſecus ſit in poſſeſsione rerum corporalium: quia precaria non præſumitur, niſi appareat, ſecundum Innoc. Certe idem eſt in qualibet quaſi poſſeſsione incorporalium, ut in dubio precaria præſumatur, ut l. j. §. hoc interdicto. ubi glo. & Bart. ff. de itine. actuque priua. licet Dyn. tenuerit primum, & poſt eum Cyn. in l. j. C. de ſer. & communiter tenent primum Doct. Hęc vera

puto,

puto;qñ recens eſt quaſi poſſeſſio:ſecus ſi antiqua,vt qa multoties quis eſt admiſſus,ſ.eo.cū eccleſia.& c.cū olim. dicit Innoc.de reſti.in integ.c.2.in gl.ꝑ monachos.ad fi.ver.itē no.alle.ff.de acq.poſs.l.poſſideri.§.ſeruum.Et quæ dicatur antiqua poſſeſſio,relinquit arbitrio iudicātis,l.j.ff.de iure delib. Si aūt patientia eſt volūtaria,ſed non gratioſa, vt qa patiens patitur vtentē vti non de gr̄a,ſed quaſi ius habeat:& tunc oportet, ꝙ talis ſit patientia, q̄ ↄcludat patientē pati vtentē vti vt pro iure ſuo,ff.queād.ſer.ami.l.j.§.ſed & ſi iuris.l.fi.ff.d̄ iti.actuq́; pri. & h.d.Inn.ſ.e.cū eccl'ia.ī ver.affuiſſet.circa prī.alle.l.fi. ff.d̄ iti.actuq́; pri.& l.j.§.Ariſto,e.ti.ff.d̄ aqua quot.& æſt.l.j.§.Iulianꝰ. & §.hoc interdictū.Itē tenet de poſtu.præla.bonæ.in uer.reqſitis.in prin.Sed dubiū eſt,qñ dicatur patientē ↄſtare pati vtētem vti vt pro iure ſuo.Dicit Inn.in p̄dicto c.bonæ.in præalle. glo.in prin.ꝙ conſtat qñque per expreſſa verba vtētis,quibus exprimit ſe vti iure ſeruitutis,intendens vti illo iure, i.ſeruitute,vel alio iure, tanq̄ ſuo,i.ꝙ non intēdit vti illo iure quaſi ex gratia,ſed quaſi ex debito:& is,ↄ̄ quē vtitur,nec verbo,nec facto ↄ̄dicit,ſed ſic patit̄. Quādoque declarat̄ hoc ex qualitate exercitij iuris,ſ.quia talis eſt actus,qui de facili non pōt cōuenire,niſi ius hñti & volenti vti iure ſuo:vt ſi egi aliq̄d, q̄d non cōuenit niſi poſſeſſori,vt quia interfui electioni ſcrutinio,vel cōpromiſſo,de priui.dilecto.de elect. in Geneſi. Quādoq; declarat̄ ex mō faciēdi, vt qa vtēte eo illo iure is,in cuius præiudiciū fiebat,ↄ̄dicebat,& ipſe eo ꝓhibente vſus eſt poſſeſſione iuris:nā tunc vr̄ vti pro iure ſuo, & acq̄rit ſibi quaſi poſſeſſionem,niſi is,ↄ̄ quē,ſibi ꝓuideat ꝑ modū, qui no.de reſti.in īte.c.1.Vnde ↄcludit,ꝙ qñ quis dicat̄ vti vt pro iure ſuo,hoc arbitrabit̄ bonus iudex ex qualitate actuū, ex multiplicatione eorū, ex mō petendi & vtendi iuris, & ex multis alijs hm̄ōi actibus,& ſ'm alteras & alteras qualitates refundit onus ꝓbādi in alterutrum.Hæc ſunt quaſi ad literā verba Inn.in p̄alle.c.bonæ.in ver.requiſitis.vſque ad ver.quod aūt. Latius ſe declarat Inn.faciens eandē concluſionē ſ.eo.cū eccleſia.ī gl. mag. ver. ſed dices.& ibi cōcludit,ꝙ quidā ſunt actus, q̄ veriſimiliter ēt vna vice non permitterent,niſi ius hñti, neq; ex quadā facilitate,vel amicitia paterent: & in talibus ſufficit vnicus actus, vt in eccleſia eligendi,vel vocē dandi. Allegat l.j.§.quæſitū. ff. de aqua quoti.& æſti.Nā ducere aquā per fundū meū nō permitterē ueriſimil'r, niſi ius hñti. Ideo ſufficit, ꝙ vna die aquā duxerit me ſciente, vt videar pati ꝙ illo iure vtat̄ vt pro iure ſuo.Quidā ſunt actus,qui veriſimil'r bis & ter ex quadā facilitate,vel amicitia,multoties tñ cōtinuanti nō pateret̄, niſi ius habēti:& tales multoties ↄtinuati cōcludunt patientem pati vtentē vti vt pro iure ſuo. Bis aūt, vel paucis vicibus ↄtinuati nō,de iti.actuq́; pri.l.j.§.hoc interdictū. Vnde in itinere ꝑ fundum,qui veriſimil'r pateret̄ per modū facilitatis, & amicitiæ, acquirit̄ quaſi poſſeſſio,ſi triginta vicibus fuerit, ff.de iti.actuque pri.l.j.Quidā ſunt actus,qui ēt multoties ↄtinuati paterētur per modū cuiuſdā facilitatis, vel amicitiæ ēt ius nō habēti,vt ꝙ vnus de domo ep̄i hoſpitaretur,vel in domo militis reciperetur:nā veriſimile eſt,ꝙ hoc pateret̄ ēt ius nō hñti, & nō vtenti vt pro iure ſuo: nā tunc p̄ſumit̄ ꝙ patiatur illū vti non vt pro iure ſuo,niſi al'r probet, vt quia hoc ex debito petebat, de empt.& ven.c.1.vel niſi ex alijs circunſtantijs aliud iudicetur:vt ſi eſt talis,q̄ ex debito hoc petere ↄſueuerat, vt qa ex cā dñij vel p̄lationis fuit in domo ſubditi hoſpitatus, vel ī domo exempti,vt ſ.e.cū olim. vnde ſi ep̄s viſitans in tali domo reciperetur,& ea,q̄ viſitationē exigunt, exerceret patiētibus illis, q̄ prohibere poſſent,p̄ſumeretur pati vti vt pro iure ſuo, arg. de p̄ſcri.cū ex officij.de cen.ſopite.& c.nuper.ex q̄bus ↄcludit, ꝙ ex actibꝰ,& ex mō,& alijs arbitrabitur bonus iudex, & trāſfundet,vt dictū eſt,onus ꝓbandi in alterutrū:& iō ſi de gratia cū proteſtatione admittitur,niſi in ↄ̄rium ꝓteſtetur,nō acq̄ritur quaſi poſſeſſio: qa nō credit tunc patientē pati vtentē vti vt pro iure ſuo,ff.de iti.actuq́; pri.l.3.§.ſi tibi fundū. & de reſt. ſpol.olim.& ſ.eo.cum olim. cauta eñ eſt ſemp ꝓteſtatio,&c. Ex his patet,ꝙ ſi ſubditi vnius p̄lati ab alio p̄lato excōicent̄,& ipſi ſeruāt ſñīas,ſi hoc faciāt aīo deliberādi, vel ex deuotione, vt qa ſunt gentes bonarū mentiū,q̄ timent, vbi nō eſt timendū,5.diſt.ad eius,vel ut tutiorē partē eligāt, & ne rūpatur neruus eccleſiaſticæ diſciplinæ,23.q.j.excōicatus.notabili actu ñ acq̄ritur quaſi poſſeſſio,ff.de acq.poſ.l.pro hr̄de. & de condi. ob cau.l.j.& qa potius vti patiūtur vt pareāt Deo,q̄ pareāt excōicāti,vel ꝙ credant excōicantē ius hr̄e,vt dicit Inno. in c.cū olim.3.de reſti.ſpol.in gl.fi.Per hoc dicit ī ea.gl. ꝙ ſi aliq̄bus à nō ꝓprio ep̄o excōicatis,alij habeant eos ꝓ excōicatis, & non cōicent eis,per hoc nulla acquiritur quaſi poſſeſſio facultatis excōicendi,qa non ſeruant ſñīas,vt quaſi à ꝓmulgante poſſideātur,& illi vt pro iure ſuo vtātur,ſed tanq̄ iuri obediētes,q̄d mandat excōicatos ab oībus euitari,11.q.3.citare. & hoc ponit ī p̄alleg.gl.magna,ver. alij aūt. Per hoc patet, ꝙ ſi ego permiſi te ire per fundū vna uice,vel duabus,nō tibi q̄ritur quaſi poſſeſſio viæ:qa hoc tibi nō ꝑmitto quaſi ius hñti,ſed quaſi rōne cuiuſdā facilitatis,& amicitiæ, fas eſt ire per fundū alienum,non meum, 1.diſt.ius.& c.omnes.hoc maximè,ſi tranſitus ſit propter publicum iter deſtructum, vel quia via eſt conoſa,vel non eſt ibi aliter ſecurum tranſire, l.j. §.hoc interdictum.& §.viuamus.ff.de iti.actuq́; pri. Ex hoc patet, ꝙ ſi pl'es acceſſerunt ad Sanctū Iacobū,vel molendinū alterius,ad molendū,quia ex cauſa amicitiæ fit,non ut ius habeatur, nō acq̄ritur quaſi poſſeſsio.Per hoc patet,ꝙ ſi aliqui, qui nō ſunt de conſilio,admiſsi ſunt ad conſiliū, dum tñ non admittātur ad particularia cōſilia, vt ad dandā vocē, non acquiritur quaſi poſſeſsio iuris intereſſendi cōſilio: qa hoc pati nō vr̄ tanq̄ ius habenti,vt dicit Bar.in l.j.§.hoc interdictū. ff.de iti.actuq́; pri. ſecus ad dandam vocem ad regendum.Hoc credo,niſi conſilium ſit ſecretum,& ſcrutetur in tractatu, ut cōiter fit in Italia:quia tunc extraneus de facili nō admitteretur per Doctores ad examen,tanq̄ intereſſens ex ſua nobilitate, vel alia cauſa impellente,nō vr̄ admiſſus vt pro iure ſuo, ita vt ex hoc acquireret quaſi poſſeſsionē intereſſendi. Et per hoc datur uia ad multa.Tertio dicebā,ꝙ quædā eſt potētia non voluntaria, an ex hoc quaſi poſſeſsio imprimatur,ita ꝙ patientia pati uideatur vtentē vti vt pro iure ſuo.Et cōiter text.exigunt, ꝙ patientia non ſit ui,clā, vel precario, l j. §.ſed de iure.ff.de aqua quoti.& æſti.l.j.& l.fi.de iti.actuq́; pri.& l.fi.ff.queād.ſer.amit. Dic, ꝙ patientia inuoluntaria habet in ſe voluntatē tāquam meticuloſam,& puſillanimē,transfertur quaſi poſſeſsio,ſi eſt formata.Hoc dicit Inno.de reſti.ſpol.olim.2.in gl.j.puta,prælatus hñs ſubiectos, lata ſñīa excōicatiōis ab alio p̄lato nō punit parētes & ſeruātes illā, nec al'r eos excōicat aīo puſillanimi,poſseſsionē deſeruiſſe vr̄; & ſic ī aliū ē trāſlata, ff.ſi ſer.vē. l.ſi forte.§.1.Ideo de cætero nō poterit in tales parentes ſententiā ferre.Et idē puto,ſi agitur de creāda, quia eo puſillanimo non ↄ̄dicit,& illo actu vtitur,q̄ non pateretur, niſi ius habenti,præſumitur ꝙ hoc patiatur vt pro iure ſuo illū agere. Sufficit eñ ꝙ hoc palā agant,non ſuſpicantes ſe poſſe repelli:licèt forte hoc non ꝓficeret quo ad remedia poſſeſſoria oīa,d̄ quo dicetur in loco ſuo. Quādoq; hæc patiētia eſt inuolūtaria ex toto,vt qa ↄ̄dicit,& facit quicq̄d pōt ↄ̄, ut quia parentes excōmunicatos ab alio p̄lato ſeruātes ſñīam eius punit, excōicat, & incarcerat,quanq̄ facere nō poſsit,quin illi ſeruent ſñīam: vel alio mō ꝓcedit ↄ̄ eos,ita ꝙ apparet eū aīo poſſeſsionē deſerere non velle,imò cōſtanti aīo reſiſtit vt poteſt: tunc dicit Inno.in loco præall.ꝙ nedum acquiritur quaſi poſſeſsio,imò plus dicit,ꝙ ſi non audet excōicare, vel al's punire ſubiectos, ſi tñ ꝓteſtatur ꝙ non ↄſentit nec patitur, hoc ſufficit ne ꝑdat poſseſsionē. Alle.de offi.ord.paſtoralis.§.fi.de app. ſi iuſtꝰ metus.cū ſimi.q̄d eſt notabile. Per q̄d ↄcludi vr̄,ꝙ in incorporalibus violenta non poſsit hr̄i quaſi poſseſsio: qa ī creāda ea exigitur pati, vt l.3.§.dare.ff.de ſeruit. Nec ob.ꝙ in incorporalibꝰ violenter hr̄i poſseſsio non pōt,ff.de ui,& ui arm. per totum. qa ibi poſseſsio hr̄i pōt actuali apprehēſione: nec expectatur pati aduerſæ partis,ſed ſufficit ꝙ actu repellatur, vt l.clā poſſidere.§.qui ad.de acq.poſ.Et hoc tenet Inn.in præalle. c.olim. Cōtrarium ſentire vr̄ ipſemet ſ.c.cū eccleſia.in verbo, affuiſſe.circa prin.gl.ibi dicit poſseſsionē hr̄i in incorporalibꝰ violenter:qa non eſt ius,vt ipſe dicit, ſi tractus ſit,vel patiatur,cū poſseſsionē habeat,vt in c.in literis.j̄.de reſti.ſpol. Non ob.de iti.actuq́; pri.l.fi.ff.de aqua quoti.& æſti.l.j.§ Ariſto. qa illa iura ꝓcedunt,qñ agitur de effectu poſseſsionis quo ad poſſeſſorium recuperādæ,de ſolo poſseſsionis habitu ex circūſcripto alio effectu poſseſsionis extrinſecæ. Credo pro ↄcordia iſtorū Doct.ꝙ ſi patitur q̄s,licet violēter, qa nō credat vtētē vti vt ꝓ iure ſuo,nō acq̄rit ille quaſi poſseſsionē:ſi aūt violēter patiēs credit illū vti vt ꝓ iure ſuo,ſi violentia infert̄ ſubiectis, & non poſsidenti,quanq̄ ↄ̄ voluntatē poſsidentis ſubiecti obediant, non q̄ritur quaſi poſseſsio.& ſic intelligo Inno.in d.c.olim.Si aūt is,à quo intēditur quaſi poſseſsio, patiatur violentiā ſui, quaſi poſseſsio eſt formata,ꝑ hoc nō ꝑditur,qa nō ſuſpicatur ſe poſſe repelli,ex quo,quantū eſt ī ſe,ↄ̄dicit, vel ꝓteſtatur, vl' officiū ſuperioris implorat.Sinaūt ſic nō ꝓteſtetur, poſseſsionem ꝑdit.Et idē puto, ſi ageretur de creāda, ꝙ illa crearetur: & ꝑ hunc modū poſſet hr̄i violenta quaſi poſseſsio. Hoc verū, niſi aliq̄s actus exterior intercedat ad demonſtrandū priuationē,vt ſi veniret ad eligendū,eijceretur ex capitulū:nam quantūcunq; ↄ̄diceret,& ꝓteſtaretur, ꝑderet quaſi poſseſsionē,vt dicit Inno.de reſti.in īteg.c.2.ī gl.ꝑ monachos. ver.hoc tñ intelligo.Si agitur de creāda p̄cisa violēta, nō poſſet quaſi poſseſsio,qa hic deficeret pati:ſed cauſatiua uel cōditionalis ſic,ut ſi petēs unà cum canonicis electioni intereſſe,quibꝰ minaretur,adeo ꝙ ꝓteſtari nō auderent, & ipſe ꝓteſtaretur ꝙ ipſe intereſſet animo acquirendi quaſi poſseſsionem, ut ꝓ iure ſuo.Et ſic pōt intelligi Inno.de poſtu.p̄la.bonæ.2.ī gl.magna, i.uer.quidam etiā requirunt.ad fi.ꝙ ſi Papa,& idē de Imperatore conſequenter,ꝙ ſi aliquis exerceret de plenitudine poteſtatis, quia hoc non facit tanquam ius habens, nec patiens

patitur tanꝗ̃ ius habẽti: qa talia exercendo non acqrit aliquã
quaſi poſſeſſionẽ. Alius tñ ab eo recipiẽs, & ex plenitudine po
teſtatis facultatẽ aliqd agendi per illã facultatẽ à Papa datam
exercendi, acqrit quaſi poſſeſſionẽ, qa ille vtit̃ vt pro iure ſuo:
qđ eſt notandũ. Ex his apparet, ꝙ ſi violenter eijciat̃ qs de ca-
ſtro, acquirat̃ quaſi poſſeſſio iuriſdõnis expellenti. Bar. in l. ſe-
quit̃. §. viã, de viuca. tenet ꝙ poſſeſſio iuriſdõnis nõ acquiritur
expellẽti, ſi iuriſdictio cõpetebat pſonæ in caſtro, ſed reuertit̃
ad ſuperiorẽ, l. illicitas. §. q vti. ff. de offi. præſi. De hoc dubio te
ne tex. & gl. in cle. j. de fo. cõpe. & vide Bart. ad mãm in l. j. §. in
37 operis. ff. de no. oper. nun. ¶†Venio ad tertiũ, cuius patientia
exigit: Inn. ponit de poſtu. prela. bonæ. & j̃. de reſtit. ſpol. olim.
de offi. ord. cõquerẽte. gl. ĩ l. j. C. de ſer. exigit duorũ patientiã,
proprietarij, & poſſeſſoris. Per qđ dicit, ꝙ patientia ꝓprietarij
ꝓficit, & nõ proficit poſſeſſoris ſciẽtia. Alij dñt, ꝙ ſufficit ſciẽ-
tia ꝓprietarij, & nõ ꝓficit ſciẽtia poſſeſſoris. Sup hac dubita-
tione loquit̃ Cy. in l. j. C. de ſerui. Et dubiũ facit, ſm eũ, qa ſicut
colonus hẽt poſſeſſionẽ, de acq. poſſ. l. 3. §. qđ ſi ſeruus. ita poſ-
ſeſſor vel colonus hẽt quaſi poſſeſſionẽ. Olim videbat̃ certũ:
hodie recidit in dubiũ, an poſſit interuertere poſſeſſionẽ: de
quo in l. fi. C. de acq. poſſ. Cõcludit tñ patiẽtiã poſſeſſoris crea
re nõ poſſe quaſi poſſeſſionẽ. Bar. ĩ d. l. j. adhæret gl. cũ ĩ hmõi
trãſitu quaſi poſſeſſionis, & creationis exigat̃ patiẽtia eius, de
cuius p̃iudicio agit̃, vt l. 3. §. dare. ff. de vſufr. & l. pe. ff. de ſer. In
oppoſitũ tñ facit, qa in poſſeſſore ineſt veritas iuris creãdi, s. e.
cũ olim. & c. cũ eccleſia. de elec. querelam. de iurepat. ↄſulta-
tionibus. cũ ſi. Dico, ꝙ ſi qs eſt poſſeſſor iuris, qđ in ſe agit̃ q̃ri,
patiẽtia illius trãsferat̃ quaſi poſſeſſio. Ideo ſi patit̃ exiſtens in
quaſi poſſeſſione iuris p̃ſentandi aliũ p̃ſentare, vel exiſtens in
quaſi poſſeſſione iuris ↄferendi alterũ cõferre, vel exiſtens in
quaſi poſſeſſione iuris ſubiectionis alterũ vti illo, priuatur iu-
re quaſi poſſeſſione, & in aliũ transfert quaſi in dato animo,
vt no. Inn. j̃. de reſti. ſpol. olim. in gl. magna poſt princ. & tenet
aperte de poſtu. pla. bonæ. 2. in gl. magna, 1. ver. hoc aũt intelli
gimus. poſt prin. gl. Quãdoq; exiſtens in poſſeſſione, & patiẽs,
non eſt in poſſeſſione iuris, cuius quaſi poſſeſſio agit̃ q̃ri, ſed
eſt in poſſeſſione rei, in qua agit̃ nouũ ius creari, & eius quaſi
poſſeſſio quæri, vt qa poſſidet fundũ, de cui⁹ agit̃ ſeruitute q̃-
renda: & tunc ſi eſt in poſſeſſione iuſto titulo, & bona fide, ita
ꝙ habeat ius Publicianum, eius patientia ſufficit ad creandũ
ius, & ad dãdũ quaſi poſſeſſionẽ. Et de hoc eſt caſus apertus ff.
de pub. l. ſi ego. §. 1. Et hoc tenet ibi Gul. de Cu. All. ꝓ caſu l. in-
ter quos. §. 1. ff. de dam. infe. & tenet hic Inn. aperte in p̃alle. c.
bonæ. in verſi. præalle. hoc aũt ĩtelligimus. & clarius ponit j̃.
eo. c. in gl. 2. & mag. in fi. c. & gl. alle. de ſerui. l. quoties. de ſer-
ui. ruſt. præd. l. j. §. fi. ff. ſi ſerui. ven. l. ſi forte. §. 1. Si aũt eſt ĩ poſ-
ſeſſione rei mala fide, tunc non creatur quaſi poſſeſſio ei⁹ pa
tientia. Sic intelligo gl. C. de ſerui. l. j. Vñ remanet ↄcluſio In-
no. Vnde illius exigit̃ patiẽtia, de cuius agit̃ p̃iudicio, & à quo
pendet ptãs ius transferendi; & ſi ſunt plures, oĩum exigit̃ pa-
tientia, s. eo. cũ eccleſia. & c. cum olim. s. de ele. c. bonæ. de po-
ſtu. præla. Et hanc regulã ponit Inn. in d. c. bonæ. ĩ gl. j. magna.
ver. itẽ de illo, in cuius p̃iudiciũ, &c. Ideo dicit j̃. eo. gl. in ver. &
plus dicimus. ꝙ ſi iura ſunt ſeparabilia, ita ꝙ vni tm̃ fit p̃iudi-
cium, & alteri ſaluũ manet ius, acquirit̃ quaſi poſſeſſio ↄ̃ illũ,
& non ↄ̃ aliũ: puta in ea parochia ↄiunctæ ſunt iuriſdictiones
plebani, & ep̃i, ſi intẽdit qs plebanalis, & ep̃alis iuris acqrere
poſſeſſionẽ vel quaſi, vtriuſq; exigit̃ patiẽtia: ſi alterius tm̃, vt
qa intendit acquirere plebanalẽ ad p̃iudiciũ plebani: tũc ſuffi
cit patiẽtia plebani, ẽt dato ꝙ ep̃s ignoret. Itẽ ſi aliqs ĩtret poſ-
ſeſſionẽ eccleſiæ aĩo acqrendi quaſi poſſeſſionẽ eccleſiæ, ſed
nõ iuris eligẽdi, acquirit̃ quaſi poſſeſſio tituli, ẽt nõ patienti-
bus electoribus, & ignorãtibus illis, ad quos ſpectat confirma
tio: & ſufficit poſſeſſorem eccleſiæ ſcire, & ſi eccleſia vacaret,
nullius ſcientia vr̃ neceſſaria, ſm quoſdã. Sed melius, ſm Inn.
vr̃ ꝙ neceſſaria eſt ſcientia, & patientia cuſtodis eccleſiæ, vt ec
cle. bñfi. c. 1. in fi. 12. q 2. illud. & ẽt cõfirmatoris, & ĩueſtitoris,
cũ ſine authoritate eorũ nõ poſſit iuſtè poſſidere: de quo dixi
s. Et hanc eandẽ regulã ponit Inn. de offi. ord. ↄquerente. ver.
vt aũt liqueat. vbi dicit, ꝙ ſi aliqs hẽt generalem iuriſdictionẽ
in aliquo loco, vt ep̃s in tota dioceſi, nullus hõ, vel ep̃s, vel ali⁹
p̃nt præſcribere totam iuriſdictionem ep̃alem, vel poſſidere,
vel aliquod capitulũ iuriſdictionis, ſ. ꝙ viſitet aliq̃ eccleſiã il-
lius dioceſis, vel ꝙ vocet aliquẽ ad ſynodũ, vel cognoſcat de
aliqua cã, niſi ep̃s patiatur, & ſciat. Sed ſi non tangitur præiu-
dicium ep̃i, & ſi alius archiepiſcopus quaſi primus in dioceſi
alicuius ſuffraganei alterius archiepiſcopi velit acqrere qua-
ſi poſſeſſionem iuris archiepiſcopalis, vel aliq̃ partẽ eius, ſuffi
ceret ſcientia & patientia archiepiſcopi, de cuius agitur prę-
iudicio, licèt ignoret epiſcopus ſuffraganeus. Item dicit, ꝙ ſi
plebanus intenderet quærere quaſi poſſeſſionẽ plebanalẽ in
plebe alterius dioceſis ſub dioceſano, ſufficit ſciẽtia plebani,
ẽt ſi ep̃s nihil ſciat: qa ipſius ep̃i nõ tangitur præiudicium, ſed
plebani. Itẽ dicit, ꝙ ſi aliquis vult præſcribere aliqua iura, quę
habet archiep̃s ex priuilegio in alterius dioceſi, alter ep̃s poſ-
ſet illa iura poſſidere ignorante ep̃o, in cuius dioceſi archiep̃s
tenet hæc iura, dũmodo hæc ſciret archiep̃s, cui hoc ius debe
tur. Item dicit, ꝙ ſi aliquis habet iuriſdictionẽ in certis articu-
lis, vt archiep̃s, & in alijs vellet acquirere qs quaſi poſſeſſionẽ
in dioceſi, poſſet ſolũmodo ſciente & patiente ep̃o. Itẽ dicit,
ꝙ vnus archiep̃s in dioceſi ſubiecta alteri archiep̃o nõ p̃ot ac-
quirere quaſi poſſeſſionẽ iuris deferendi crucẽ ante ſe, vel v-
tendi pallio, & alijs ſimilibus, niſi patiatur archiep̃s: & hoc ei
tm̃modo prę iudicatur. Non obſt. ꝙ ex priuilegio q̃rere poſſit,
ergo poterit poſſidere illo ignorante: qa in priuilegio nouũ
ius à Papa creatũ, ſed poſſeſſio hr̃i non p̃ot, niſi cũ patiẽtia te-
nentis. Hæc oĩa ponit in d. c. cõquerente. Ex his patet, an patiẽ
tia ſubiecti, is, qui hẽt quaſi poſſeſſionẽ, priuetur altero iure
ſubiectionis vtentis. Hoc tangit Inn. de reſti. in integ. c. 2. de re-
ſti. ſpol. olim. 3. in gl. magna, circa princ. In c. 2. vacillat: primo
dicit, ꝙ non ſufficit patiẽtia ſubiecti: vnde dicit, ꝙ ſi inſtitutus
ab ep̃o noĩe alterius vellet ſe dicere electũ, & illi ſubiectũ, nõ
poſſet illi acqrere quaſi poſſeſſionẽ, vt in d. l. cũ nemo. & de re
li. do. cũ dilectus. In eadẽ aũt gl. ver. poſſeſſionẽ aũt. dicit ꝙ ve
niente inſtituto ꝑ ep̃m p̃ot priuari ep̃s quaſi poſſeſſione, & al-
teri quæri, ſi ſubiectus cęperat alteri reſpõdere. Allegat de re-
ſtit. in integ. c. 2. alle. 3. ipſe in c. olim. præalleg. tenet ↄ̃rium, ꝙ
ſola patientia ſubiecti non noceat dño in transferendo poſ-
ſeſſionem. Vnde dicit ep̃m quaſi poſſeſſione priuari, & alteri
quæri, qñ ſciuit ep̃m alium, vel prælatũ iura exercere, & po-
pulum obedire, & eos non puniuit nec tp̃aliter, nec ſpiritua-
liter: & ſic animo puſillanimi vr̃ deſeruiſſe poſſeſſionem, ff. ſi
ſer. ven. l. ſi forte. §. 1. Sed ſi nõ eſt paſſus illos ſñias ſeruare, pu-
ta quia tẽporaliter, vel ſpiritualiter puniuit parochianos, li-
cèt non potuerit facere quin ſeruarent, vel alio modo ꝓceſ-
ſit ↄ̃ eos, ita ꝙ apparet ꝙ poſſeſſionẽ aĩo non dimiſit, ꝙ nõ ac-
quiritur illi quaſi poſſeſſio. Ad hoc l. j. §. ſi tibi fundũ. ff. de iti.
actuq; pri. Et forte ſi neuter ſeruaret, nec ſuperior, nec ſubie-
ctus: qa tunc vel poſſidet prælatus, promulgauit. Nec ob. l. 3.
§. quod ſi ſeruus. ff. de acq. poſſ. quia loquit̃ in apprehenſione
corporalis rei, in qua nõ expectatur patientia illius, cui p̃iudi-
catur, & à qua p̃ot violenter eijci. Plus dicit ibi Ioan. And. ꝙ ſi
ep̃s ↄ̃dicendo proteſtatur ꝙ nõ intẽdit ꝙ ſibi prę iudicetur, li-
cet ſubiecti paterentur, non quæritur quaſi poſſeſſio. Allegat
de acq. poſ. l. licet. de app. ſi iuſtas. alias iuſtus. 7. q. j. pontifices.
de offi. ord. paſtoralis. ad fi. Nec ob. ẽt l. qđ ab oĩbus. §. de illo.
ff. de vſufr. vbi perdit̃ quaſi poſſeſſio, eo ꝙ ſubiectus patiat̃ ſe
apprehẽdi, & nõ ſe gerit ĩ aliquo pro ſubiecto primi: qa illud
in rebus & iuribus, in quibus hr̃ vera poſſeſſio iuris, vt in iure
vſusfructus: quo caſu eligitur media via, vt inſpiciat̃ animus
poſſidentis, an in aliquo gerat ſe per ſubiecto, an non. Recitat
autem Inn. alios tenere in loco præalle. in glo. fin. ꝙ ſi animo
obediendi ſubiectus pareret ſententijs alterius, illi acquireret̃
quaſi poſſeſſio. Sed ſi aĩo deliberãdi hoc faceret, vel qa ex de-
uotione hoc faceret, qa timeret vbi timendũ nõ eſſet, 5. diſ. ad
eius. non acquirit quaſi poſſeſſionem: alleg. de acqui. hæred.
l. pro hærede. ff. de cond. ob cau. l. j. In dubio aũt quidã præſu-
munt, ꝙ faciant aĩo obediendi, de his, q̃ fiunt à ma. par. cap. c.
ex ore. Alij diſtinguunt, an obedientia conſiſtat in faciẽdo: &
p̃ſumit̃ facere aĩo obediendi, vt qa ponit manus, vel inter ma
nus prælati in ſignum obedientiæ: & ſic loquitur c. ex ore. An
conſiſtat in non faciendo, & patiendo: & tunc nõ dat poſſeſ-
ſionem obedientiæ. Et diuerſitatis ratio, quia actus affirmati-
ui ſunt maioris potentiæ, quàm negatiui, vt dicit gl. de ↄſti. cũ
acceſſiſſent. & Inn. de fil. presb. veniens. Facit quod no. Cy. in
l. certis annis. C. de pac. qđ dictum ponit Io. And. j̃. de cen. per-
uenit. quanquam hæc diſtinctio placeat quo ad præſumẽdũ
animũ obediendi, vel non: hic non diſputamus de volũtate,
ſed de poteſtate. Ideo in puncto iſto puto, ꝙ ſi agat aliqs exer-
cens in ſubiectũ alterius creare nouã ſpeciẽ poteſtatis, ꝑ quã
non derogetur iuri alterius, quaſi poſſeſſionem eius acquirit
ex ſola patientia ſubiecti, inquantum non præiudicet ſuperio
ri in aliquo. Si agit creare quaſi poſſeſſionem ad præiudiciũ
alterius ſuperioris, vel quærere illam, quæ eſt in ſuperiore, nõ
poteſt abſque patientia illius, argum. de re iudic. cum ſuper.
& de inſti. cum veniſſent. de arbit. cum tempore. cum ibi no.
& ſunt verba Inno. de reſtit̃. ſpol. olim. 1. & 3. Ex his dicit Inn.
de capel. mona. dilectus, ꝙ ſi ſubiecti confiteantur, ꝙ ſint iu-
riſdictionis alicuius, vel in manibus eius abiurent, & renun-
cient iuriſdictioni ſuperioris domini: per hoc tamen non ac-
quirit ille quaſi poſſeſſionem iuriſdictionis in eos: tum quia
hic non interuenit aliquis iuriſdictionis actus, per quam iu-
riſdictio quæratur, de relig. domi. cum dilectus. tum quia ſu-
biecti domino præiudicare non poſſunt eo ignorante, vt in d.
ca. cum ſuper. Per hoc infertur ad dubium: Tyrannus eſt in
quaſi poſſeſſione iuriſdictionis ciuitatis: alia ciuitas occupat
de terreno ciuitatis illius, ſciente, & patiente tyranno, vel ali-
quam partem iuriſdictionis, nunquid quaſi poſſeſſio iuriſdi-

ctionis

ctionis ciuitatis illius acquiratur illi occupanti. Barto. dicit ꝙ non, in l. j. C. de ſeruit. ſecundum vltimam lectu. per glo. quia nõ pendet a tyranno, qui ius non habet ex patientia transferre poſſeſſionem. Hoc dictum non placet mihi, præſuppoſito ꝙ tyrannus haberet formatã quaſi poſſeſſionẽ iuriſdõnis, vt quia haberet pati illius, a quo pendet transferre quaſi poſſeſſionẽ, vt Imperatoris, vel alterius ſupioris: nã illa formata pẽdet ab eius facultate illã in aliũ trãsferre, quocũq; hẽat, ex ſua puſillanimitate perdere põt, vt dicit Inn. in d. c. olim. iij. & patet ex doctrinã ſ. dicta. Dictũ autẽ Bar. pcederet, & ſic intelligo gl. in d. l. j. qñ tyrannus eſſet in poſſeſſione ciuitatis, nondũ formata quaſi poſſeſſione iuriſdõnis. Scd̃o dicit ibi Bar. ꝙ ciuitas tempore vacationis Imperij, quia ibi non eſt perſona, q̃ quaſi poſſideat adminiſtrationẽ Imperij, a quo hr̃ patientia. qđ dictũ eſt falſum, quia imo Imperio vacante ſuccedit Papa in adminiſtratione, de fo. compe. licet. Ideo patientia Papæ q̃rere poſſet: ſufficit enim patientia cuſtodis adminiſtrantis vacante dignitate, vt notabiliter dicit Inn. in c. bonæ. ij. in gl. magna. ibi circa fin. qđ dictũ ſ. recitaui. Per quæ deciditur, an vacante dignitate epiſcopali morte, ad quẽ ſpectat electio, ſi aliqs confert beneficia ad eũ ſpectantia, an acquirat quaſi poſſeſſionẽ. Breuiter ſi capitulum non ſuccedit in poteſtate cõferendi, non poterit acquirere quaſi poſſeſſionẽ. Vbi aũt ſuccedit capitulũ, illã acquirere põt ex patientia capituli. Nunquid aũt ſuccedat, vel non capitulũ in poteſtate conferendi, colligitur ex c. j. ne ſe. va. lib. vj. Ex hoc concludit Bart. in l. vti poſſidetis. ff. vti poſſi. ꝙ ſi ſint duo iudices, quorũ vnus habeat vniuerſalẽ iuriſdõnẽ in prouincia, & qualibet ciuitate puinciæ, & ſint alij iudices, qui habeãt iuriſdõnem ſpecialiũ ciuitatũ: vel in eadẽ ciuitate vnus hẽt iuriſdõnẽ ſuper damnis, alter ſuper ciuilibus alijs, alter ſuper criminalibus: vel vnus hẽt tpalẽ, alter ſpiritualẽ, ꝙ ad quærendã quaſi poſſeſſionẽ exigit patientia illius, cui præiudicat: vt ſi quærere intendit vniuerſalẽ, ſufficit, & exigitur patientia habentis vniuerſalem, & ciuilem habentis ciuilem, & ſic de ſingulis. Idem dicit, ꝙ ſi ſit aliquis, qui habet ius pedagij animalium, alter hominũ: vel vnus tpe indulgẽtiæ, alter altero tpe, illius patientia exigitur, vt alter q̃rat quaſi poſſeſſionẽ, cuius iuri præiudicat. Ad hoc l. iij. §. vnde vi. ff. de vi, & vi ar. & d. l. fi. ff. vti poſſi. Ex his patet, ꝙ ſi præſentatus ab vno alterum recognoſcat in patronum ignorante primo præſentante, nulla acquiritur quaſi poſſeſſio illi, qui recognoſcitur in patronum, niſi talis recognitio fieret ex ſcientia ſuperioris, de iu. pa. ex literis. & c. ſi vero. & no. gl. de ele. querelam. Infert etiam ex his, ꝙ ſi exiſtens ſub iudice vnius portæ, vel quarterij, alium recognoſcat in iudicem, non acquiritur quaſi poſſeſſio, niſi ille, cui præiudicatur, conſentiat, vel eius ſuperior, a quo pendet poteſtas vtraq; creare. Infertur etiam, ꝙ ſi ſubditi vnius artis obediant rectori alterius artis ad præiudicium rectoris ſui, non quæritur quaſi poſſeſſio, niſi rector
38 patiatur, cuius ſunt ſubiecti. Ex iſtis habet via ad multa. ¶ † Reſtat vltimo videre, quæ exigantur ex parte rei, vel iuris, ĩ quo agitur queri quaſi poſſeſſio: & primo exigitur, ꝙ res, cuius reſpectu agitur quæri quaſi poſſeſſio, ſit capax poſſeſſionis illius iuris, & ꝙ ius illud ſit approbatum: nam ſi volo quærere quaſi poſſeſſionem iuris concubinatus, acquiri non poteſt, qa tale ius a canone eſt improbatũ, vt dicit Inn. in c. ex parte M. de reſt. ſpol. Idem ſi vellem acquirere quaſi poſſeſſionem meretricalis iuris fieri in re ſacra, & de tali eccleſia vellem acquirere quaſi poſſeſſionẽ cenſus, de cenſi. c. j. Si laicus vellet acquirere quaſi poſſeſſionẽ tituli in eccleſia, vel iuriſdõnẽ in clericiſ, & ſic de ſingulis, data capacitate rei vel iuris. ¶ Pro hoc vltimo duo breuia occurrunt videnda. Primum, iuris exercitiũ erga ipſum ius. Secundo, q̃rere circa rem, in qua ius quæritur. Ad primum ſi datur exercitium actus proportionabilis iuri totali, & cuiuſlibet eius parti, totiꝰ q̃rit̃ quaſi poſſeſſio vtriuſque, l. j. ff. de iti. actuq; pri. & l. ſi quis hoc interdicto. & l. j. §. j. ff. de ſerui. ruſt. præd. Si quis vtit̃ iure hauſtus ad fontem animo quærendi viam, & hauſtum, acquirit quaſi poſſeſſionem viæ, & hauſtus, l. Neratius. §. qui habet. ff. de ſerui. ruſt. pręd. q exercet vſumfructum, habet quaſi poſſeſſionem vſus, & vſusfructus, l. per ſeruum. §. j. ff. de vſu, & habi. quemadmo. ſeru. amit. l. is, cui. Et per hoc qui vtitur iure canonicali quo ad actũ cantãdi, eligendi, & vocem in capitulo dãdi: iure patronatus quo ad actũ alimentandi, & præceſſionis, & honorificentiæ, & quo ad alios actus, abſq; dubio totalis iuris patronatus acquirit quaſi poſſeſſionem. Qñq; dat̃ exercitiũ iuris proportionabile alicui particularitati iuris: & tunc ſi intentio commenſurat̃ ſolum ad exercitium particularitatis iuris alterius, nõ quærit̃ quaſi poſſeſſio. Ideo ſi quis exercet vſum tm̃ iuris vſusfructus, vel viam tãtum vti poſſi. reſpectu actus, viam tantum quærit, ex quo de intentu conſtat, ff. quemadmo. ſer. amit. l. quidam. iuncta l. is, qui vſumfructum. ff. qui. mo. vſusfr. amit. Per hoc dico, ꝙ ſi iudex exerceat actũ poſitionis banni per oẽs partes ciuitatis, vt quicunq; fecerit ſic, incurrat talem pœnã: & ſi nullus incurrat bannũ, acq̃it ille quaſi poſſeſſionẽ iuris vl̃is, eo ꝙ actus eſt vniuerſalis ad totum populũ: & quia eo ꝙ patit̃ illum ponere bannũ, & patit̃ illum exercere iuriſdõnẽ. Et hoc tenet Inn. in d. c. dilectus. de capel. mo. Quãdoq; exercitiũ iuris determinat̃ ad aliquã partẽ iuris, & intentus animo quærẽdi extẽdit ſe ad tale ius: & hęc eſt dubitatio, ꝙ ad limites exercitij reſtringat̃. Probat̃, quia non dat̃ pati, niſi inquantum dat̃ exercitiũ: igit̃ vltra non quærit, vt d. l. 3. §. j. & d. c. cũ eccleſia. & d. l. pe. ff. de ſerui. In ꝯrium eſt, qa talia incorporalia ad inſtar poſſeſſionis corporalium plurimũ regulant̃: vnde reſtringuntur, & regulant̃ ſm̃ intentum quærere volentis, vt l. 3. & l. non quemadmodũ. ff. de acq. poſ. Vnde ſi attingo vnã partẽ fundi cũ intẽtu acquirẽdi totum fundũ, poſſeſſio totius fundi acq̃ritur, vt ibi. Subtilẽ mãm attingit Innoc. in c. dilectus. de capel. mo. & aliquid in gl. de reſcri. auditis. Aliquid Inn. de offi. arch. c. fi. & de reſti. ſpo. in literis. in gl. magna. ver. & credimus ꝙ. in omnibus ſentit, ꝙ inquantũ eſt poſſeſſorium, & in quo datur exercitium, q̃rat, & non plus. In gl. aũt ij. magna, ver. itẽ generaliter. ꝙ ſufficiat partẽ iuris attingere cum intentione quærẽdi totũ ius vl̃r: & illud totũ quærit̃, ſi tñ is ſciat, cui præiudicat̃. Vnde dicit, ꝙ quærit canonicus quaſi poſſeſſionẽ iuris canonicalis, vel cuiuſcũq; alterius, ſi vtatur aliquo iure canonici, intendendens vt generale totũ ius quærat. Allegat de poſtula. præla. bonæ. ſecundo, de pręben. dilectus. & de elec. Cumana. & illud etiam tenet Spec. in ti. de præſcri. §. j. ver. notandum. Puto dicendum colligendo aliqua dicta Inn. aliquo addito, ꝙ qñq; agitur de creanda quaſi poſſeſſione alicuius iuris, aliqñ agit̃ de iã creata acquirẽda. Si agit̃ de quaſi poſſeſſiõe creãda, tũc ſi dato in parte aĩus ptendit ad q̃rendũ ius oĩno ſepatũ, & non acquirit̃ quaſi poſſeſſio iuris oĩno ſeparati: ſicut ingreſſu partis fundi nõ acquiritur poſſeſſio alterius fundi ſub diuerſo limite ꝯſtituti, vt d. l. 3. ff. de acq̃r. poſſ. ff. de aqua plu. arc. l. ſi prius. ff. quemad. ſer. amit. l. ſi cõem. §. fin. & l. ſi ſtillicidij. §. fi. Ideo ſi vſus ſum aqua diurna animo quærendi nocturnã, nõ acquiritur quaſi poſſeſſio nocturna. Ideo ſi vſus ſum aliquo iure canonicali animo quærendi quaſi poſſeſſionẽ alterius iuris ſeparati, non acquiritur illa. Quãdoq; ingreſſu & exercitio alicuius partis volo acquirere quaſi poſſeſſionẽ alterius iuris in ſpecie ſeparati, clauſi tñ ſub eodẽ gñe: & tũc ſi ſpecies generis, in quã protendit̃ intentus, eſt oĩno diuerſæ ſpeciei in fine, & in quãtitate, qa eſt alterius gradus, nõ quęrit̃ quaſi poſſeſſio, niſi illius partis, qua eſt vſus exercens, niſi intentio illorũ, ꝯ quos quæritur, aliud operetur. Et ratio patet, quia in dãdis pportionabilibus nõ de facili fit tranſitus, & extenſio, qa ſymbolum non hẽt. Ad hoc cle. de pcu. nõ põt. & ſtatim per illationes patebit exemplum. Nec ob. ff. quemadmo. ſerui. amit. l. ij. & l. is, qui vſumfructum. ff. quemadmo. vſusfruc. amit. qa iuncta quaſi poſſeſſione bene per retẽtionẽ partis & vſus retineo quaſi poſſeſſionẽ alterius partis vlterioris gradus: ſed non ſic ſi de nouo acquiro. Ideo habẽs ſeruitutẽ vſusfructus, & exiſtẽs in quaſi poſſeſſione, per ſolũ vſum retinet vſumfructũ: & habẽs ſeruitutẽ actus vtẽdi via retinet quaſi poſſeſſionem ſeruitutis actus, qa vnica eſt poſſeſſio, & contigua: & eundo vtit̃ itinere vt actus parte: & ſic tangendo partẽ, totũ artificialiter iunctum tetigiſſe vr̃, de pęni. diſt. j. vulgaris. Qñq; ius, ad quod protendit̃ intentus, hẽt ſe inferius vt pars æquiuoca ſub eodẽ genere: & tunc pp contiguum generis tacta parte vnius acq̃ritur quaſi poſſeſſio totius iuris ſub genere cõprehenſi. Ad hoc de relig. domi. c. j. Et ſi eſt dubium de intentu, ſtabitur dicto vtentis, vt d. c. j. Hæc vera, vbi poſſeſſio eſt licita, & non ꝯ ius: ſecus ſi ſit illicita, & contra ius, non iuſtificata titulo aliquo, qa illa odioſa reſtringeretur ad limites vſus: dicit Inno. de offic. archi. c. fi. ad hoc de præſcri. cum olim. & c. auditis. Vnde per hoc dicit Inn. in d. c. dilectus. ꝙ ſi quis poſſidet iuriſdõnẽ vniuerſalem exercens iniuſte partẽ, acquirit illam partem tantũ. Allegat l. quod nemo. §. fi. ff. de acq. poſ. & ponit ibi in ver. poſſeſſorium. & ver. generaliter autem. Per quę infert, ꝙ ſi aliqs exerceret vnum actum iuriſdictionis cognoſcendo de cauſa vna, ſiue ciuili, ſiue criminali: vel excommunicauit aliquem, vel quicquid aliud faciat ad iuriſdictionem pertinens, ſi ſolũ intendit quærere illam partem, qua vſus eſt, vt quia vſus eſt ciuili, & intendit quærere ciuilem, ciuilem tantum acquirit, & non vltra. Alle. ff. quemadmo. ſerui. amit. l. fi. de præſcri. auditis. & c. cum olim. Si intendit quærere iuriſdictionem ciuilem per citationis actum, adhuc illam quęrit. Per hoc dicit, & in hoc non bene, ꝙ ſi animus intendit per vſum ciuilẽ ad acquirendã criminalẽ, vel per vſum iuriſdictionis intẽdit quærere, q̃ ſunt meri, vel miſti imperij, per illã quærit. Quod dictũ procedit, per ea, quæ dicta ſunt: & ipſum reprobat Cy. in l. j. C. de eunuchis. ad hoc ff. quemadmo. ſeru. amit. l. ſi ſtillicidij. & d. l. ſi prius, de aqua plu. arc. Per hoc infert, ꝙ ſi aliquis exercet aliquẽ actum iuriſdictionis ciuilis, vel criminalis cum intentione quærendi ſpiritualem, non quærit: nec per exercitiũ iuriſdictionis voluntariæ quærit̃ quaſi poſſeſſio iuriſdictionis ꝯtẽtioſæ,

tioſæ, quaſi ſint gradus altioris. Hæc vera, niſi ius cuiuſcunq;
iuriſdictionis iam ſit vnicum conuentione, vel contractu, aut
actu procedendi: vt quia prælato ſit collata dignitas habẽs has
iuriſdõnes, vel alicui baroni ſit donata iuriſdõ, & merũ & mi-
ſtum imperium alicuius ciuitatis, altero illam non poſſiden-
te, quàm donante vel conferente eam propter vnionem con-
tractus, ſpecies aliæ ſeparatæ vnitæ vr̃, & tunc per exercitium
alicuius partis iuriſdõnis tota quærit. Sic põt ſaluari dictum
Inn. ad hoc tex. & gl. ff. quemadmo. ſerui. amit. l. ij. & ff. quib.
39 mo. vſusfr. amit. l. is, qui vſumfructum. † Ex his apparet, ꝙ ſi ca
nonicus exercet actum eligendi, vel recipit donum alijs ca-
nonicis dari conſuetum, vel aliquem actum exercet iuris ca-
nonicalis cum intentione quærendi, totum quærit, de præbẽ.
dilecto. quia iſtæ ſunt partes ſubiectiuæ iuris canonicalis, nec
facit quęlibet pars per ſe diuerſam ſpeciem iuris canonicalis.
40 † Idem ſi rector parochię recipit decimã reſpectu vini animo
& intentione quærendi ius decimale quo ad omnia alia, quia
iſtæ ſunt partes ſubiectiuæ iuris decimalis, totius iuris deci-
malis quæritur quaſi poſſeſſio: quia licet vinum, & granum
differant ſpecie, tñ reſpectu iuris decimalis de eodem genere
41 ſunt, nec faciunt ſpeciem iuris decimalis diuerſam. † Per hæc
determinantur doctorũ dicta ſ. e. cum eccleſia. & fuit dictum
Goffr. ꝙ ſi aliquis interfuit poſtulationi, ꝙ p hoc acqrit quaſi
poſſeſſionem iuris eligendi, & econuerſo. Allegat d. l. ſi vſusfr.
qb. mo. vſusfr. amit. & d. l. ſecundã. quẽadmo. ſerui. amit. & qa
poſtulandus eligitur, de renun. poſt tranſlationem. de elec. in
cauſis. & hoc maxime, quia non poteſt eſſe in actu poſtulatio
nis, quin participet de actibus animo proportionabilibus ele
ctioni, cum & ibi forma ſeruetur, quę hr̃ de ele. quia propter.
42 † Et quia hę partes coęqueuę, & ſubiectiuæ eiuſdẽ generis, &
finis, ſ. prouiſionis: & ſic eſt dare contiguitatem quandam. Ad
hoc quod no. gl. de poſtul. præla. c. j. in fi. & idem tenet Archi.
43 liij. diſt. noſce. † Item ex his patet, ꝙ ſi aliquis in capitulo ha-
bet vocem, & exercet ſe tanq̃ de capitulo ad actum vocis dan-
dæ in contractu, per hoc non acquirit quaſi poſſeſſionem iu-
ris eligẽdi, vel vocem in electione: ad hoc de app. ſignificauit.
44 † Item ſi eſſet in quaſi poſſeſſione iuris canonicalis per exerci
tia aliquorum actuum, per hoc non eſſet in quaſi poſſeſſione
iuris eligendi: quia non eſſet omnino pars ſubiectiua iuris ca
nonicalis, cum multi ſint canonici, qui non habent ius eligẽ-
di, vt dicit Inn. in d. c. bonę. Et ex his datur via ad multa. Qnq;
agitur de quærenda poſſeſſione iam formata, vel quia contra
prælatum exiſtentem in quaſi poſſeſſione iuris canonicalis, &
eligendi: vel contra habentem quaſi poſſeſſionem iuriſdictio
nis exercet quis aliquam partem iuris prælationis, vel canoni
calis iuris, vel iuriſdictionis: quia tunc ſi poſſeſſor eſt iniuſtus,
vel exercens, quia eius poſſeſſioni reſiſtit ius, vel ſi non reſiſtit,
non eſt iuſtificata ex patientia ſola poſſeſſoris. & tunc dicen-
dum, ꝙ tantum quãtum exercuit, poſſidet, & non plus. Et idẽ,
ſi patientia eſſet meticuloſa: ad hoc de pręſcr. auditis. Si autẽ
iuſta eſt poſſeſſio, quia voluntarie patiuntur, cum intentione
vt ille totum quærat, abſque alia diſtinctione quærit totum
ſub eodem genere clauſum: & hoc, quia quaſi poſſeſſio tunc
eſt vnica, d. l. ii. ff. quemadmodum ſerui. amitta. & l. ſi vſusfru-
ctus. ff. quib. mod. vſusfru. amit. Et ſic intelligo Inno. in d. c. cũ
dilectus. de cap. mo. Exempla patent ex dictis. Per hoc dicit Ar
chid. xvj. quæſtio. j. quicunque. ꝙ ſi aliquis ingreditur paro-
chiam alterius, & exercet actum colligendi decimas in paro-
chia aliena, & colligit tantum vinum, per hoc non acquirit
quaſi poſſeſſionem colligendi decimas de grano: & hæc poſ-
ſeſſio non eſt iuſta, & ei reſiſtit ius, vel ſola patientia non iuſti
ficatur. Secus puto in actu eligendi, quia ſi patientia aliquo-
rum canonicorum poſtularet cũ quis intentione quærendi
quaſi poſſeſſionem iuris eligendi, acquireret vtranque, vt ſu-
pra dixi, cum patiẽtia canonicorum iuſtificatur poſſeſſione,
45 de electione. cum Vintoñ. & ſ. c. cum eccleſia. † Ex his apparet,
ꝙ etiam ſi quis tãquam patronus defendit bona eccleſię, vel
ab eccleſia alimentatur, per hoc non concluditur in poſſeſſio
ne iuris præſentandi, altero poſſidente, vel non poſſidente, ni-
ſi forte ex voluntate patroni poſſidentis induceretur in quaſi
poſſeſſionem iuris pręſentandi alterius horum actuum animo
& intentione vt quærat totum, vt quia actus proceſſerit
46 ad transferendum ius totale. † Ex his infertur, ꝙ ſi epiſcopus
in dioceſi ſua, vel vbi eſt dubiũ de dioceſi, exercuit actũ chriſ-
mãdi, vel alium actum iuris epiſcopalis, cenſetur eſſe in quaſi
poſſeſſionẽ totius iuris epiſcopalis, vt eſt caſus de reli. do. c. j.
47 ¶ † Nunc vltimo reſtat videre quid exigatur ex parte rei, in
quam ius quæri intenditur. Dico, ꝙ quandoque agitur de ac-
quirenda quaſi poſſeſſione iuris in vna re tantum, quandoq;
in pluribus. Si in vna, quia ius concernit totam rem, ſufficit
etiam vſu contingere partem rei, ff. de acquir. poſſ. interim
partem fundi, ſciente domino fundi, & patiente. Si intendo ac
quirere quaſi poſſeſſionem iuriſdictionis in caſtro, ſufficit ꝙ
in aliqua parte caſtri iuriſdictionem exerceat, ſcientibus, &
patientibus illis de caſtro: niſi forte iuriſdictiones eſſent diui-
ſę p quarteria, vel partes, quia tunc ſufficeret exercuiſſe iuriſ-
dictionem in aliqua parte quarterij ad quærendam eam re-
ſpectu totius quarterij, & non reſpectu alterius quarterij. Et
aduertendum, ꝙ vnam rem appello habito reſpectu ad cõ-
prehenſibilitatem iuris: nam in iure epiſcopali vnam rem di-
cerem vnam dioceſim, vnam parochiam: in iure vſusfructus,
vnum fundũ. Ideo ſi quis exercet ius decimale reſpectu vnius
fundi, ſcientibus & patientibus omnibns de parochia, & fun-
dus cõis eſſet, totalis iuris decimalis acquireret quaſi poſſeſ-
ſionem. De hoc de reli. do. c. j. Quandoq; ius non concernit to
tam rem, ſed poteſt reſtringi ad aliquam partem rei, vt eſt ſer-
uitus viæ: tunc ſi vſus eſt determinatus in tota, acquirit quaſi
poſſeſſio eundi ad totam rem, ff. ſi ſerui. vendi. ſi cui. & l. certo.
§. j. ff. de ſerui. ruſti. præd. & quemadmo. ſeruit. amit. l. ſi in par
tem. Compellitur tñ ire ciuili modo, ne tempore meſſiũ, vel
vindemiarũ vadat per medias ſegetes, vel vineas, vt d. l. ſi cui.
& etiam per iudicẽ, & arbitrum poſſet compelli ad terminan
dam aliã viam ad certam partem fundi, vt d. l. certo. §. j. Si au-
tem vſus eſt determinatus ad certam partem rei, quaſi poſſeſ-
ſio reſtringitur ſolum ad illam partem rei, in qua vſus, vt in di
ctis iuribus. Si agitur de quęrenda quaſi poſſeſſione in rebus
pluribus, tunc ſi res erunt omnino ſeparatę, quia nec reſpectu
rei nec reſpectu iuris inter eas eſt ꝯiunctio aliqua, non quærit
quaſi poſſeſſio, niſi in re in qua datur iuris exercitium. Ideo ſi
ſum vſus quaſi poſſeſſione iuris decimalis ĩ vna parochia, vel
iuriſdictionis in vno caſtro, vel ciuitate, vel iuris eligendi in
vna eccleſia, vel præſentandi cum intentione quærẽdi in alijs
ciuitatibus, parochijs, vel eccleſijs, non acquiro quaſi poſſeſ-
ſionem in alijs ſeparatis, niſi forte aliæ res ſeparatæ accederẽt
ad alia: vt ſi ciuitas habeat caſtra ſubiecta, in quibus conſue-
uit iuriſdictionem exercere principalis dominus ciuitatis, vel
eccleſia habeat alia acceſſoria vnita, vel copulata eius bonis,
acquiſita quaſi poſſeſſione in principali, quæritur quo ad ſu-
biectos, Inſtitu. de adop. §. iſtius. ff. de capt. ducẽ. alias, de capi.
diminu. l. in liberos. ad hoc no. Vin. de religio. domi. quia mo-
naſterij. Quãdoq; res non ſunt omnino ſeparatæ, ſed iunctæ
ſaltem reſpectu contiguitatis iuris, etiam ſi ſint ꝯtiguæ actu
& habitu, per exercitium iuris in vna quærit quaſi poſſeſſio
quo ad alias. Ideo ſi dñs habet exercitium iuriſdõnis in toto
populo, & alter exercet iuriſdõnem in aliquem de populo, il-
lo ſciente, & patiente, ꝙ intendit quęrere in toto populo, in to
to quæritur quaſi poſſeſſio iuriſdõnis. Et hoc tenet Inn. de ca.
mo. dilectus. qa iam vnita eſt, & ꝯtingua in toto populo. Ideo
tangens partem, totum tetigiſſe vr̃, de pęniten. diſtin. 2. vulga-
ris. ad hoc l. j. §. Iulianus. ff. de iti. actuque priua. nec tunc extẽ-
ditur iuriſdictio de perſona ad perſonam, quia vnita erat iu-
riſdictio in vna perſona, quæ plures comprehẽdit. Ad hoc de
deci. ad audientiam. Idem puto, ſi iuriſdictio eſſet determina-
ta in loco ad certã dignitatem: vt quia ſi aliquis vteret aliqua
parte iuriſdictionis, totius quaſi poſſeſſionẽ acquireret: iõ ſi
aliquis tanquã eps exerceret quaſi iuriſdõnẽ epalẽ in vno de
populo, ſciente, & patiente epo proprio, q̃rit quo ad oẽs. Itẽ ſi
quis Comes habeat comitatũ, & iuriſdõnem in comitatu, &
alius tanq̃ comes exercet iuriſdictionem, illo patiente in ali-
quo de comitatu, in toto comitatu acquiret quaſi poſſeſſio-
nẽ iuriſdictionis. Quandoq; res non ſunt iunctæ reſpectu iu-
ris, quod agitur quæri, vt quia in ciuitate eſt populus, nec ibi
aliquis ſuperior iuriſdictionẽ habens, & ago quærere iuriſdõ-
nem reſpectu ipſius populi, per exercitium iuriſdõnis in vno
de populo non acquiro quaſi poſſeſſionẽ in oẽs de populo.
Hoc dicit Innocen. in d. c. cum dilectus. de cap. mo. quia alius
eſt Titius a Martino, & alia eſt iuriſdictio in Titium, & alia in
Martinum. Vnde dato ꝙ ſint ſub vno populo, non ſunt ſub
vna iuriſdõne: quia adhuc non eſt vnica in vno, ideo exerci-
tium iuriſdõnis in vno non extendit ad reliquũ. Nec obſtat
quod dictũ eſt ſupra, ꝙ exercendo partem iuriſdõnis quæro
totam, ſi habeo intentũ quærendi totam: quia poteſtates iu-
riſdõnis ſunt omnes contiguę ſuper hoc toto, iuriſdõ: ſed om
nes de populo, licèt ſint cõtingui ſub eodem populo, nõ ſunt
contigui ſub hoc toto, iuriſdõ, quæ agitur quæri: vnde non da
tur contiguitas, ſaltem actu reſpectu eius iuris, quod agitur
quæri. Et hic eſt intentus Inn. Item quia ſingularium exigitur
48 patientia, cum de ſingularium præiudicio agitur. Per † hoc di
co, ꝙ ſi aliquis vult acquirere ius decimale in vna parochia,
altero prius non poſſidente, ſi exercet ius decimandi in vno
fundo, non acquirit quaſi poſſeſſionẽ quo ad aliorũ fundos:
quia cũ agatur de ſingulorũ pręiudicio, exigitur pati ſingulo-
49 rum. † Per hoc dico, ꝙ ſi quis ingrediatur domum conſuetam
ꝯferri canonico, vel aliquam rem de iure canonicali, ſcienti-
bus & patiẽtibus illis, ad quos ſpectat trãferre ius canonicale,
ꝙ p hoc acqrit quaſi poſſeſſionẽ iuris canonicalis, de p̃b. dile
cto. qa eſt ꝯtiguitas reſpectu iuris, quod agit quęri, ex quo agit
50 de patiẽtia vni⁹ tm̃, l. vna eſt via. ff. de ſer. ruſt. p̃di. vbi † ſi vtor
in fun-

in fundo vna ſeruitute viæ reſpectu vnius fundi, vti dicor etiã
reſpectu aliorum, quibus eadem ſeruitus debetur: quia illi di
cuntur contigui reſpectu iuris, de quo agitur. Et per hoc dicit
Inno. in loco prædalle. ꝙ ſi aliquis exercet iuriſdictionẽ in vni-
uerſitatem vt vniuerſitatem, non quærit in ſingularibus vt
ſingulis, qa alia eſt vniuerſitas a ſingulis, xij. q. ij. qui manumit
51 titur. ¶†Ex his apparet, quid de iure eligendi, an ſufficiat ſo-
la patientia exercitij actus eligendi, an quòd vltra hoc exiga-
tur, vt patiatur, vt electus habeatur pro electo. Innocen. de re-
ſti. ſpo. in literis. in gl. fi. magna, verſi. poſſeſſore, poſſeſſio autẽ
eligendi. dicit, ꝙ poſſeſſio iuris eligẽdi non põt quæri, niſi ele-
ctus habeatur pro electo ab iſtis, qui poteſtatem habent eligẽ
di, vel ad minus eis ſcientibus patiantur eum, qui eligit, eſſe
in quaſi poſſeſſione iuris eligendi, ſuſtinendo electum ab eis,
qui ad minus in non contradicendo altero de modis, de qui-
bus ĩ. dicam. Si autem alijs poſſidentibus ignorantibus eligãt,
non acquirunt quaſi poſſeſſionem, quæ non admittitur, niſi
eis ſcientibus, & de recuperatione deſperantibus, ff. de acqui.
poſ. l. clam. §. qui ad nundinas. Plus exigere videtur Inno. in c.
ij. ſ. de in integ. reſti. in gl. per monachos. verſi. vnde ſi poſſeſ-
ſor. ꝙ habentes ius eligendi ſciant, & patiantur electum ab il-
lo inſtitutum, & confirmatum, antequam illi quæratur quaſi
poſſeſſio, qui eligit. Ideo dicit, ꝙ ſi videntes electum in poſſeſ-
ſione eccleſię, ſtatim intra tempus ſtatutum eligãt, vel implo
rant iudicis officium quàm citius poſſunt, quia arbitrio boni
viri eſt relinquendum, vt remoueatur ab eccleſia, cum nõ ſit
per eos electus, pati non videntur, ita ꝙ ille, qui eligit, acqui-
rat quaſi poſſeſſionem. Innocen. plus dicit, ꝙ ſi infirmitate te-
neretur, vel copiam iudicis non haberet, coram quo agat, vel
aliam iuſtam cauſam, ſiue de iure, ſiue de facto haberet, non
acquireretur ingrediendi quaſi poſſeſſio. Nec ob. prædictis, ſi
dicatur, ſecundum hoc eſt impoſſibile quæri quaſi poſſeſſio-
nem iuris eligendi. Et ſi dicis, ꝙ ſola electio non quæritur, vt
eſt dictum, quod verum videtur, ꝙ ex quo electio non habuit
effectum, quia non fuit confirmata, nec habuit poſſeſſionem
dignitatis, non poteſt dici eligentem quæſiuiſſe quaſi poſſeſ-
ſionem iuris eligendi per ſola verba, quæ protulit, Ego eligo
talem. Nec etiam poteſt dicere, ꝙ per confirmationem quęra
tur, quando eſt habitus pro electo: quia ex alieno facto, quod
meo nomine non fit, mihi quaſi poſſeſſionem acquirere vo-
lenti nihil quæritur: quia vt dicit Inn. in d. c. ij, in gl. per mona-
chos. ver. ſed quærens. quæritur eligẽdi quaſi poſſeſſio, ex quo
ſuo facto, quando eligit, & ex facto aliorum, quando electio
confirmatur, & illi prius erant in quaſi poſſeſſione iuris eligẽ
di, patiuntur eum pro electo, vel patiuntur agere quę prælati
agunt. Vnde ex facto ſuo, iuncta patientia illorum, quæ nõ di-
citur perfecta, & firma, ante quam patiuntur electum haberi
pro electo, eis hoc patientibus quæritur quaſi poſſeſſio: quia
in quaſi poſſeſſione quærenda exigitur patientia illorum, qui
poſſidebant, de poſtu. præla. bonæ, & ſic patientia illorum, ha-
bẽdo illum pro electo, trahitur ad tempus electionis. Ad hoc
ſ. eo. cum eccleſia. vbi probauerunt clerici, ꝙ interfuiſſent ele
ctioni trium epiſcoporum immediate præſentium, ſ. eo. cum
olim extiterit, &c. Tu dic, ꝙ ſi conſtat de voluntate habentiũ
ius eligendi, ꝙ permittant alium electioni intereſſe, vt ius ha-
bentem: credo ꝙ hæc ſola patientia ſufficit. Et idem ſi conſtat
tacite, quia ſecum eligunt, nec proteſtantur, nec aliquod op-
ponunt. Vel ſi proteſtantur, vel admittere nolunt, ipſe quaſi
poſſeſſionem quærere intendit, inuitis eis proteſtando electio
ni intereſt, & tacitum operatur, ꝙ illi reuocãt proteſtationes
ſuas. Vel ſi ipſe eis a capitulo eligit, hoc ſolo actu vſq; ad ſecu
tam confirmationem, quæritur quaſi poſſeſſio, vt dicit Inno.
in d. gloſſ. per monachos. ver. hæc tamen intelligo vera. circa
princ. Puto tamen, ꝙ ſi incontinenti eligerent, vel illi electio-
ni contradicerent, vt implorando iudicis officium, vel actum
aliquem facerent, ꝙ incontinenti recuperarẽt poſſeſſionem,
& ſibi liceret, vt dicit Innoc. in loco prædalle. C. vnde vi. l. j. de
reſti. ſpo. olim. Quandoque actus electionis fit a volente quę-
rere quaſi poſſeſſionem iuris eligendi tali modo, quo non eſt
clarum de patientia eligentium, vel habentium ius eligendi
pure, quia per ſe eligunt ſcientibus illis: & tunc cum habeant
facultatem oſtendendi, & defendendi vſque ad confirmatio-
nis actum, vel alium, per quem ſe gerat pro electo prælato, in
quo completiue perficitur ius eligendi, cum confirmatio ſit
de parte iuris eligendi, ſupra de conſue. cum dilectus. pote-
runt oſtendere impatientiam ſuam in confirmationis actu:
poſſunt enim actũ electionis pati, quia credunt ꝙ nihil agant,
& expectant hæc detegere ſuo tempore. Ideo nõ patiuntur vt
ius habenti: & ſic non quæritur quaſi poſſeſſio. Et idem pu-
to in iure præſentandi, & ſimilibus. Sit ergo cautus aduo-
catus articulans, vt concludat quòd talis inetrfuit in actu
eligendi, quo fuit talis electus, & confirmatus, & pro præla-
to habitus, ſcientibus & patientibus talibus canonicis, ad
quos de iure ſpectat ius eligendi, & ſimiliter in iure præſen-
tandi. Et hæc pro præſenti ſufficiant ad laudem omnipo-
tentis Dei.

¶De reſtitutione ſpoliatorum. Rub.

¶Viſo de cauſa poſſeſſionis, quia cauſa ſpoliationis poſſeſſo-
ria, ideo de illa ſubmittit. Vel viſo qualiter poſſeſſio perdatur,
qua perdita reſtituenda eſt: Ideo &c. Materia, ij. q. ij. iij. q. j. &
repetitur in Sexto.

SVMMARIVM.

1 *Spoliatus ſi conſentit ſpoliationi, de qua petit reſtitutionem, poteſt ſibi quæſtio de proprietate referri. nu. 23.*
2 *Poſſeſſorium recuperandæ datur de iure canonico pro quacũque irrationabili occupatione.*
3 *Spoliato agenti recuperandæ non obeſt aliqua exceptio.*
4 *Libellus in poſſeſſorio recuperandæ quomodo formari debeat.*
5 *Poſſeſſorio recuperandę agenti nulla proprietatis exceptio nocet.*
6 *Clauſula reſcripti, per quam mandatur delegato, vt veritatem inquirat, quid importet.*
7 *Actor quando deficit in ſua intentione, debet deſiſtere a ſuis propoſitis.*
8 *Exceptio notoria obſtat ad proceſſum actoris, vbi notorie conſtat de actoris defectu.*
9 *Libellus in poſſeſſorio concludens rem ſibi reddi, bene concludit.*
10 *Poſſeſſorio recuperandæ agenti obſtat exceptio proprietatis volente actore propoſita. nu. 23.*
11 *Reſtitutio datur parte non inſtante ex officio, vbi periculum etiam animarum imminet.*
12 *Contra ſpoliatum agentem poſſeſſorio recuperandæ admittitur contentio concludens ad poſſeſſorium, licèt proprietatis contentio non admittatur inuito actore. nu. 23.*
13 *Rector eccleſiæ qua actione recuperet ius decimarum.*
14 *Religioſus, vel monachus, admittitur ad defenſionem ſine mandato.*
15 *Spoliato agenti poſſeſſorio recuperandæ, non ſufficit probare dominium, niſi probet de poſſeſſione, & ſpoliatione.*
16 *Dictio, alioquin, quid importet.*
17 *De violentia, aut ſpoliatione per aliquem illata, quomodo eccleſia, vel dominus teneatur.*
18 *Ex familiæ facto quando dominus teneatur.*
19 *Villa, aut ciuitas an teneatur ex damno vel delicto ſui ciuis. 21. 22.*
20 *Scire quando quis præſumatur aliquid, etiam ſi agatur de facto communitatis.*
24 *Spoliato agenti poſſeſſorio, vel interdicto adipiſcendæ, obſtat exceptio proprietatis.*
25 *Fructus percepti, & percipiendi ſunt reſtituendi agẽti etiam ſpoliato, poſſeſſorij materiã intentata.*
26 *Expenſas, vel ſumptus iure retinet ſpoliatus reintegratus, quas inuaſor donare videtur.*

C. A. P. I.

1 LIcet. ¶† Si conſentit is, qui reſtitutionem
petit, poteſt ſibi quæſtio de proprieta-
te referri. hoc dicit. In prima ſpoliati conque-
ſtio. In ſecũda, ibi, quod ſi, cauſę commiſſio bi-
2 membris. Secũda ibi, alioquin. ¶†Nota, quòd
de quacunque irrationabili occupatione da-
tur de iure canonico poſſeſſorium recuperandę. dicetur infra
3 eodem, ſæpe. ¶†Not. ij. quòd ab agente recuperandæ excludi
tur omnis exceptio, quo minus reſtituatur: & ſic cõtra ſe nul-
4 lam admittit exceptionem. ¶†Not. tertio practicam conclu-
ſionis libelli in poſſeſſorio recuperãdæ, Peto ante omnia poſ-
ſeſſionem rei ablatæ reſtitui: & ſic non debet concludere rem
reſtitui. Vide in Spec. de act. & peti. §. ſequitur. ver. ſed quam
vocas. dicam infra c. cum ad ſedem. vide in Specu. in loco al-
5 leg. §. j. ver. & ſcias. ij. col. ¶†Not. ꝙ exceptio proprietatis con-
tra agentem recuperandæ non admittitur, niſi volente, & cõ
6 ſentiente actore. ¶†No. ꝙ per hæc verba, Veritatem inquire:
vbi cauſa committitur inter duos, nõ poteſt iudex ad inquiſi-
tionem procedere, ſed oportet quod cauſam agat iure ordi-
7 nario, inſtãte parte: ad quod de iudi. exhibita. ¶†Nota conſi-
lium actoris, & modum practicandi, quando actor deficit in
ſua intentione, vt dicatur ſibi vt deſiſtat a ſua intentione, ne
innanibus ſumptibus vexetur, ff. de inoffic. teſtamen. l. prima.
8 †Et ſic videtur, ꝙ exceptio notoria, vel vbi notorie conſtat de
defectu actoris, obſtat exceptio ad proceſſum, de quo infra de
9 except. paſtoralis. ¶†Vltimo not. in poſſeſſorio poſſe conclu
di rẽ reddi, & ſententiari. Et ex hoc habes aliam practicam, qa
10 redditur res ratione poſſeſſionis. ¶†Not. ꝙ agenti poſſeſſorio
recuperandæ obſtat exceptio proprietatis, de qua conſtat pro
11 batione iam iudicialiter facta, licèt partiũ voluntate. ¶†Opp.
ꝙ reſtitutio detur parte non inſtante, ij. q. j. notum. no. Archi.
& no. in Spe. de peti. & poſ. §. j. ad finem. Sol. Reſtitutio datur

regula-

regulariter parte inſtante. Fallit primo, vbi periculum eſt ani-
marũ, quia ex officio reſtituit, vt in c.j. de conuer. coniu. no. de
12 diuor. c.j. ¶†Oppo. quòd aliqua admittatur contentio contra
agentem poſſeſſorio: nam contendi poteſt contra agentem
non ſpoliatum, in c. olim. & c. accepta. Solu. Non admittitur
contentio proprietatis, ſed admittitur contentio concludens
13 ad poſſeſſorium. † Per hæc dicunt Domini de Rota, ſua con-
cluſione cliiij. quòd ſi rector parochialis eccleſiæ agat poſſeſ-
ſorio recuperandæ pro decimis terrarum in ſua parochia cõ-
ſiſtentium, quibus dicit ſe per aliquos ſpoliatum a quinque
annis citra, & religioſi ad excluſionem poſſeſſorij dent arti-
culos, quibus per centum annos & citra, & vltra per tantum
tempus, cuius memoria &c. fuerunt in quaſi poſſeſſione per-
cipiendi, & a preſtatione liberi, & immunes: admittitur hæc
exceptio. Non ob. quòd illis reſiſtit ius eccleſiæ, per c. ad deci-
mas. de reſtitu. ſpoliato. quia illa loquitur in agente, hæc in ex-
cipiente ad retinendam poſſeſſionem, & excludendum poſ-
ſeſſorium: duo enim non poſſunt eandem rem in ſolidũ poſſi
dere: & verbum, & citra, quod notat continuationem, vt not.
de proba. licet cauſam. Vnde cum continuent poſſeſſionem,
non ſpoliant: & ſic excluditur poſſeſſorium, infra c. cũ veniẽs.
14 cum ſimil. ¶†Oppo. quòd non debuerit admitti conuentus,
de ꝓcu. c.j. Dic ꝙ habebat mãdatum: vel dic ꝙ admittitur ad
defenſionem ſine mandato, ſecundum Gul. no. xij. q. ij. non li-
ceat. de reb. eccle. nõ alie. ſi quis. de teſti. cum olim. Et per hãc
remiſſionem tolluntur quę ſuperflue ponit Ioan. de Lign.
15 ¶†Oppo. quòd non ſufficiat non probare reum de dominio,
vt reſtituatur, niſi probet de poſſeſſione & ſpoliatione actoris,
16 de reſcrip. olim. † Solu. Dicit, ꝙ dictio Alioquin, ſic debet in-
telligi, & exponi, ſi conuentus non probauerit de dominio, &
17 actor probauerit de ſpoliatione. ¶†Vltimo per decr. dicit Ho
ſtien. & Abb. eccleſiam teneri de violentia per ſuos homines
illata. Quod dicit verum Hoſt. quãdo res peruenit ad ipſam,
ĩ. eod. ſępe. vel quando hoc mandauit, vel ratum habuit, ĩ. eo.
cum ad ſedem. cum concor. §. ſi. Gloſ. tetigit ff. de incen. rui. &
18 nau. l. ne quid. † & tenuit, quòd de factis colonorum, & aliorũ
poſitorum ad cuſtodiam agrorum, vel reorum dominus te-
netur, ar. Inſti. de obl. quæ ex quaſi delic. §. ſi. quod non placet
Bar. quia domini non tenentur ex facto familiæ, niſi quando
delinquunt in miniſterio, quorum operis vtuntur: vt ſi publi-
canus impoſuit familiam ad vectigal exigendum, & in vecti-
gali deliquit, l.j. §. familiæ. ff. de publi. niſi eſſet præpoſitus ad
cuſtodiam totius territorij, ne committatur furtum, & roba-
ria ibi facta per extraneum, ſi fuit ſciens: quia dominus tene-
batur ad cuſtodiam ſui loci, C. de fal. mo. l.j. & de his, q ve. æta.
19 l.j. & hoc dicit gloſ. 3. d. l. ne quid. † Villa autem, vel comitatus
glo. tenet ꝙ non tenet, in Auth. vt nulli iudi. §. q vero. colla. ix.
& ibi tenet Iaco. de Bel. ibi concludit bene, quòd & dominus,
& villa, & comitatus, ſiue fuerit dominus reſpectu iuriſdictio
nis, ſiue reſpectu proprietatis loci, vbi delictum eſt commiſ-
ſum, ſi fuit ſciens, & prohibere valens, l.j. in fin. ſi fa. fur. fe. di.
aliàs ſi non poterat, non tenetur. Licet alias ſit verum, quòd
ſola ſcientia nõ faciat quem teneri ex delicto, niſi interueniat
vſus, vt l. ſciẽte. de parrici. & not. per Bart. in d. l. j. ſi fa. fur. fe. di.
20 & not. ĩ. de ſenten. excom. quanto. † Dicit autem vniuerſitatẽ
hoc ſcire, quando factum eſt ita palam, quòd maior pars vni-
uerſitatis ſciunt, l. quod maior. ad muni. & l. aliud. §. refertur.
21 ff. de regu. iur. † Probabitur autem damnum, ſecundum ali-
quos, per iuramentum, vt l. ſi quando. C. vnde vi. Dic de hoc
vt dixi ſ. quod met. cau. c. fin. & per Doc. in d. l. ſi quãdo. & per
22 Barto. in d. l. ne quid. † Et imponitur pro ſatisfactione collecta
pro ſolido & libra, C. de mu. patri. l. ſi. lib. xij. & non in capita, l.
fin. C. de naufra. lib. xj. & tenet Spec. in titu. de cap. Dic vt in l.
aut facta. in fi. ff. de pęnis. per Barto. & in l. 4. §. ſi actor. ff. de iu-
dic. poſuit hic Ioan. de Lig. & ſunt verba Barto. in d. l. ne quid.
23 ¶†Oppo. cum gloſſ. quòd non debuerit admitti proprietatis
exceptio, infra c. in literis. & c. ex conqueſtione. cum ſimil. So-
lu. non admittur inuito actore, ſed volente ſic. Grauauit ergo
ſe, inquantum admiſit exceptionem proprietatis: ſed releua
uit ſe in alio, quia poſſeſſori non incumbebat probatio ꝓprie-
tatis: & modo ſibi incumbit, ſecundum Innocen. Sed certe &
incũbebat, ex quo poſſidebat iniuſtè, C. de ꝓba. l. ius eius. ſed
24 hoc non conſtabat adhuc. ¶†Oppo. ꝙ eo inuito admittatur,
ſi actor incontinenti velit probare, infra eodem. literas. l. 3. §.
ibidem. ff. ad exhi. Solu. In interdicto adipiſcendæ committi
tur, ſi incõtinenti ſe offerat probaturũ, non in recuperandæ,
excepto caſu dicti c. literas. in cauſa ſcilicet matrimoniali, vbi
diſpenſare non poteſt. no. gloſſ. qualiter reſtringit illũ caſum,
gl. hic ponit, & veritatẽ dicit, & idem dicit in d. c. literas. licèt
contrarium ſenſerit Innocen. & male, ſ. ti. j. ad vltimum. Cau
ſa diuerſitatis hic aſſignatur, ſecundum Gof. & Hoſt. ꝙ inter-
dicta adipiſcendæ, & exhibitoria de facili expediuntur, & ſic
de facili impediuntur: ſed interdictum recuperandæ requirit
cauſę cognitionem, vt no. de offic. deleg. conſultationibus. Et
not. bene hoc dictum, quia quod not. in l. prima, C. quorum
bo. vt in poſſeſſorijs procedatur ſummarie, non procedit in
interdicto recuperãdæ. Dic ut dixi in d. c. conſultationibus. &
25 per Bar. in l. naturaliter. §. nihil commune. ¶†Op. ꝙ ſola poſ-
ſeſſio non reddatur, ſed & fructus percepti, & percipiẽdi, ĩ. eo.
26 grauis, gl. fatetur. ¶†Quæro, an ſumptus factos iure retineat.
glo. ꝙ non, quia inuaſor, & malæfidei donare videtur, Inſti. de
re. diui. §. ex diuerſo. quicquid plantatur, &c. Inſti. de re. diui.
§. ſi Titius. Imo tenetur etiam de eo, quod caſu perijt, ff. de le
ga. j. l. cum res. in fi. neceſſarios tamẽ ſumptus, ſine quibus res
perijſſet, retinet, C. de rei vendi. l. domum, ſecundum glo. De
hoc ĩ. eo. grauis. Anto. de But.

SVMMARIVM.

1 *Spoliato petenti reſtitutionem beneficij non obſtat exteptio abiurationis factæ poſt ſpoliationem. 12.*
2 *Exceptio, quæ poteſt eſſe veriſimilis, vbi opponitur, & non eſt veriſimilis, ſi illa habeat præſumptionem contra ſe, inueſtigandum eſt ex iudicis officio, an opponatur in caſu quo non ſit veriſimilis.*
3 *Renuntiationis exceptio factæ poſt ſpoliationem non admittitur.*
4 *Summariè diſcuſſum in præparatorijs iudicij circa legitimationem iurium admittendorum ad ingreſſum diſcuſſionis, debet iterato probari ad merita negotij.*
5 *Exceptio dubia, quæ poteſt, & non poteſt concludere admittendum, non ſtatim eſt reijcienda.*
6 *Fama non repellit legitimam exceptionem.*
7 *Iudex quando poſſit ſupplere ex officio inter partes.*
8 *Exceptio proprietatis non ſemper admittitur contra agentem poſſeſſorio.*
9 *Spoliato agenti poſſeſſorio recuperandæ obeſt exceptio detrahẽs iuri agendi poſſeſſorio.*
10 *Actio quod metus cauſa, tollitur exceptione voluntariæ ſolutionis.*
11 *Renuntiatio beneficij facta poſt metum illatum, an tollatur exceptione.*
13 *Renuntiatione facta de beneficio in manibus eius, ad quem ſpectat collatio, uel recipere renuntiationem, an is, cuius eſt recipere dictam renuntiationem, poſſit illud beneficium conferre propria authoritate.*
14 *Spoliatus agens poſſeſſorio an poſt annum audiatur.*

CAP. II.

1 SOlicite. ¶†Petenti reſtitutionem non ob. ex-
ceptio abiurationis factæ poſt ſpolia
tionem. Ponitur commiſſio cauſæ quæ poſt proui
det replicationi: qua probata repellit exceptionẽ,
ibi, & ſi. Submittit rationem, ibi, quia non eſt. De-
mum principaliter diffinitionem, ibi, ſed teſtes. Ioan. An. pro-
ſequitur intellectum glo. ſummando. Ego aliter intelligo de-
cre. ſecundum quam contra agentem recuperandæ non veri
ſimilis exceptio non admittitur, ſed ea reiecta admittitur pro
2 batio poſſeſſorij, & diffinitio. hoc dicit. ¶†No. ſecundum iſtũ
intellectum primo, quòd vbi opponitur exceptio, quæ poteſt
eſſe veriſimilis, & nõ eſt veriſimilis, ſi illa habeat præſumptio-
nem contra ſe, inueſtigandum eſt ex officio iudicis, an oppo-
natur in caſu, quo non ſit omnino veriſimilis: & ſi ſic eſt, re-
3 pellitur, aliàs admittitur. ¶†Ex hoc no. ꝙ contra agentẽ poſ-
ſeſſorio non admittitur exceptio non veriſimilis, & cõtra quã
adeſt magna præſumptio: ideo exceptio renuntiationis factę
ante ſpoliationem admittitur, exceptio renuntiationis factæ
poſt ſpoliationem non admittitur, quia non eſt veriſimile ꝙ
quis ſponte renuntiet ſpoliatus. ¶†No. ſecundum alium in-
tellectum, quòd exceptio ſolum includens defectum proprie-
tatis in agentem recuperandæ, vt non detrahens iuri agendi
poſſeſſorio, non obſtat agenti recuperandę: ſed concludẽs ad
ſubſtantiam agendi poſſeſſorio, illa bene admittitur vt detra-
hens iuri agendi. Ideo renuntiatio ante ſpoliationem admit-
titur, quia concludit quem non ſpoliatum. Ex quo autem ſe
renuntiatione ſpoliant, & non admittitur renũtiatio poſt ſpo
liationem, quia non concludit niſi ad proprietatem, nõ quo
4 ad poſſeſſionem, quam ante perdiderat, ſecũdum Io. ¶†No.
ſecundũ vtrunque intellectum, quòd ſummarie diſcuſſum
in pręparatorijs iudicij, & circa legitimationem iurium ad-
mittendorum ad ingreſſum diſcuſſionis, iterato debet proba
ri ad merita negotij: & ſpoliatio probata ad finem declarãdi
an ante, vel poſt ſpoliationẽ fuerit facta renũtiatio, nõ ꝓficit
ad finem vt poſtea fiat reſtitutio. Ad hoc infra de teſti. veniẽs.
infra c. ex parte quod no. No. ꝙ defectus ſpei in faciliter recu-
peranda recludit habitum pro derelicto, & renuntiationem
5 inuoluntariam. ¶†Not. quòd exceptio dubia, quæ poteſt, &
non poteſt concludere admittendum, non ſtatim eſt reijcien-
da, ſed ante omnia diſcutiendum, an tali caſu opponatur: qđ
concludit ad hoc glo. de procu. petitio. ¶Nota, quòd non de-
bet admitti ad probandum, quod probatum non releuat.
6 ¶†Oppo. quòd ſuperflue mandet bis ſpoliationem probare:
nam in principio in diſcuſſione, an exceptio debeat admitti,
mandat

mandat diſcuti,an ante vel poſt ſpoliationem:& hic probabi
tur ſpoliatio:poſtea ſecundo incidet, ſi per teſtes probet, &c.
Solu.Primo mandat de hoc inquirere per famam,& hoc ſuf-
ficit ad reprobandam, & admittendam exceptionem: & hoc
nõ ſufficit ad obtinendum in interdicto, ĩ. de teſti. veniens.j.
Nõ placet hoc, vt ſola probatio per famam repellat exceptio-
nem legitimam, ſecundum Inn. & Hoſt.ideo dic ꝙ primo nõ
mandat inquiri de ſpoliatione, ſed de poſſeſſione,an tunc qñ
renũtiauit,poſſideret certe,& de ſpoliatione inquiritur. Ideo
dic ſm Io.An.ꝙ probatum ad vnum finem, ſ.exceptionis re-
pellendæ per viam replicationis, prodeſt bene quo ad illum
finem, maxime autem quando ſummarie eſt probata. Cum
ergo ad diuerſum finem,& principaliter deducatur ſpoliatio,
vt res reſtituatur, oportet ꝙ iterato probetur, quia ad iſtum
finem nõ fuit facta, nec ſufficit prima probatio in ſummario
7 in hoc plenario,ar.de teſti.veniens.ij.¶†Oppo.ꝙ cauſa ſpolia
tionis non debeat ex inquiſitione certari, ſed inter partes, cũ
inter partes iudex non ſuppleat, vt l.iij.§. hoc autẽ iudiciũ. de
dã.infec.ſ.de poſtu.ꝑlat.bonæ.j. Sol.Regulariter ex officio nõ
ſupplet in poſſeſſorijs. Fallit quãdo perſonę ſunt miſerabiles,
vel quando epiſcopus cognoſcit inter clericos ſuos,xj.q.j.ſi qs
cum clero.No.bene hunc caſum. Ad contraria dic, ꝙ iudex
hoc nõ ſupplet, ne inquirit ex officio ſuper principali petito,
ſed bene ſupplet,quando proponitur exceptio nõ veriſimilis,
8 & non concludens.¶†Opp.cum gl.ꝙ agenti poſſeſſorio in be
neficio non debeat admitti aliquo caſu diſcutienda exceptio
ſpontaneæ renuntiationis,vt pote ad proprietatem cõcludẽs,
ſ.c.j.ĩ.e.in literis.ſicut non admittitur exceptio non canonicæ
inſtitutionis,vt ſ.tit.j.cum ſuper. Gl.rñ.ꝙ quãdoque exceptio
ſolum detrahit proprietati,& non admittitur ↄ agentem poſ-
ſeſſorio,vt in contrario:quia cum aliud ſit proprietas,& aliud
poſſeſſio:item & aliud ſit poſſeſſorium,& aliud petitoriũ con
cernens ſolam proprietatem, nõ ob.agenti poſſeſſorio, cũ nõ
detrahat iuri agendi, vt l.naturaliter.§.nihil commune.ff.de
9 acq.poſ.†Quandoque exceptio detrahit iuri agendi poſſeſſo-
rio,& eſt certum, vt quia agis tanq̃ ſpoliatus,nego,& excipio
te non ſpoliatum,vel te tunc nõ poſſediſſe:& hoc bene admit
titur tanq̃ pertinens.Quandoque opponitur exceptio dubia,
quę poteſt cõcludere ad petitorium tm̃, & ad poſſeſſoriũ tm̃,
vel ad vtrunque: vel ſi opponitur ſic,ꝙ concludat ad poſſeſſo
rium,replicatur,ita ꝙ non concludit: & tunc ante omnia,an-
tequam admittatur exceptio,iudex etiam ante probationem
principalis poteſt æſtimare,& debet factum circa exceptionẽ,
an ſic ſe habeat ꝙ cõcludat ad poſſeſſorium: & tunc admittit
exceptionem.An ſic ſe habeat,ꝙ nõ cõcludat,& ipſam repel-
lit,& admittit actorem ad probandum,vt hic. Exceptio enim
ſpontaneæ renuntiationis concludit ad poſſeſſorium, quan-
do fuit renuntiatio facta ante ſpoliationem: quia renũtiatio-
ne probata perdita eſt poſſeſſio,& proprietas,l.ſi quis vi.§.dif-
ferentia.ff.de acquir. poſſ. & ſic renuntians nõ potuit ſpolia-
ri.Ad poſſeſſoriũ autem nõ cõcludit, qñ eſt facta poſt ſpolia-
tionẽ: qa cum iã fuerit ſpoliatus poſſeſſione,quam nõ habe-
bat,renuntiare nõ intendebat, vt de renun.cum P.& ſic ordi-
natur ad tollendam ſolam proprietatem,quam habebat:con
cludebat ergo ad ſolam proprietatem.Si ergo opponit ſimpli
citer exceptio ſpõtaneæ renuntiationis,& nõ apparet an ante
ſpoliationẽ,vel poſtea facta fuerit, vel de hoc excipiendo,vel
replicando inter partes reuocatur in dubium: iudex ante oĩa
examinat ſummarie,an ſic opponat,ꝙ cõcludat: & ſi reperit
cõcludere,illam admittit,& actorẽ repellit:ſi nõ cõcludit,ad-
mittit actor ad probãdũ, & repellitur exceptio. Ex hoc habes
practicam, vbi opponitur dubia exceptio, quæ põt,& nõ põt
cõcludere ad intentum agentis, qa iudex nõ ſtatim eã reijcit,
maxime ſi pars dicat eã tali caſu occurriſſe,ꝙ cõcludat,alio ↄ-
rio replicante: ſed illam debet examinare, an occurrat factũ
10 exceptionis tali caſu,ꝙ cõcludat.†Huic obuiat,ꝙ vr̃ exceptio
nem indiſtincte admitti debere: qa dato ꝙ ſpoliatus renũtia-
uerit,præcedens violentia purgatur per ſubſequentem volun
tariam renuntiationem. Sic actio quod me.cã tollit pro pro-
miſſione meticuloſa,ſecuta voluntaria ſolutione,ff.condi.ob
cauſam.l.pe.dicit ibi,ſolutio ordinabitur ad tollẽdã exceptio-
nem odioſam,vt eſt quod me.cã,vel ob turpẽ cãm,hoc ad tol-
lendum interdictũ quod fauorabile,ff.de cõdi.inde.l.qui exce
ptionem.Hoc nõ placet, qa ſi ponderet exceptio per reſpectũ
ad odium inferentem,& turpitudinem agentem,ita eſt odio-
ſum poſſeſſoriũ,ſicut & actio quod met.cã,& condõ ob cãm,
de cau.poſ.cle.j.Si per reſpectum ad eum,cui violẽtia, vel tur-
pitudo illata eſt,vtrunque eſt fauorabile:& ideo deret pariter
priuilegiari, & fortius exceptio, l.inuitus.§. cui damus. ff.de
regu.iur.de iudi.intelleximus. Ideo ſecundo ſoluit,hic renun-
tiatio non ordinatur in reſpectum ad eum, qui poſſidet, nec
ad eius commodum, vt titulum parãdum, vt l.ij.C.pro emp.
l.ſi fundo.C. de rei ven. põt enim ex altera cauſa renuntiare:
vnde nõ habet in ſe cauſam tenendi,vel acquirendi per reſpe-
ctum ad poſſidentem,nihil ſibi acquirit, & vitium non purga
tur.Ibi ſolutio ordinatur ad quærendum ei,cui ſoluitur.& ha
bet in ſe,cauſa nõ ſubſiſtente,tacitam præſumptam donatio-
nem,ff.de ſolu.ſi cum aurum. Ideo ex tacita cauſa tenendi ex
actu ſolutionis ſurgenti purgat primũ vitium, & mutatur cã
poſſidendi, cã extrinſecus accidente, l.nõ ſolum.§.quod vul-
go.ff.de acqr.poſſ.& l.cum nemo.C.de acqui.poſſ. Per hoc vr̃,
ꝙ ſi renuntiatio fieret ex pacto, non ex renuntiatione,puta ꝙ
ordinaretur ad perſonam, & eius contemplatione, ꝙ purgat
vitium violentiæ.Sed hoc nõ placet in beneficialibus,cũ exce
ptio nõ poſſit haberi cã tenendi,in alijs procedere poſſit. Sic
intellige no.per Inn.de renun.ſuper hoc.& e.tit. a dino.& no.
Io.iij.q.j.in ſumma. & no.ſ.de ord.cog. cum dilectus.& c.ſup
ſpoliatione.Vel tertio hic in renuntiatione facta abſente par-
te, ex qua non quæritur aliquo mõ aliquid,vt l.certũ.§.ſi quis
abſente.ff.de confeſ. vbi in ſpoliatione facta parti,ex qua quę-
ritur,quia valet,ex quo fit cum parte. Per quæ patet,ꝙ ſi renũ
tiatio eſſet facta præſente parte,ꝙ vitium purgaret,quaſi hẽat
vim pacti,vt patet ex no.C.de pac.l.j.Sed non puto,ꝙ nec pa-
ctum, nec renuntiatio habens in ſe tacitũ pactum, cum ordi-
netur ſolum ad tollendum ius beneficij, & ſic proprietatem,
illa nõ dabit cãm tenendi ipſi poſſidenti: vnde nõ purgabitur
primum vitium,etiam in alia re, q̃ beneficio eccleſiaſtico,l.2.
ff.pro emp.niſi aliter impugnaretur,ꝙ concluderet ad poſſeſ-
ſorium.vt ĩ.dicam. Ad hoc quod no.ff.de rei ven.l. hæc ſi res.
& in l.j.ff.pro emp.Ideo ſolue quarto, vt dicit Inn.ſ.de renun.
c.ſuper hoc.Solu.ad promiſſionem ſe habet vt executio,ideo
illa vt proximior attracta a promiſſione, & ab illa cauſata, vt
in eis implementum tendẽs purgat vitium promiſſionis: hic
renũtiatio nõ eſt ↄiuncta ſpoliationi vt eius executio, cũ alte-
ro reſpectu fieri poſſit, meritoꝗ neceſſario nõ cauſat,vr̃ mouet
a ꝓmiſſione: nõ ergo illã approbat, vel vitium illius purgat.
Et ſic ſaluatur hęc lec.Sed huic ob.quia vr̃,ꝙ renuntiatio poſt
ſpoliationem cõcludat ad poſſeſſorium, & illi detrahat, & ſic
conſequenter admittenda ſit: renuntiando enim rem vr̃ ha
bere pro derelicto: ergo vr̃ voluiſſe perdere omne ius ad rem,
vel poſſeſſionem vendicandã,ff.de acqui.poſ.l.ſi quis vi.§.dif-
ferentia. Dic,ꝙ renuntians bene habet pro derelicto ius reale
ei cohęrens,nõ perſonale, vt eſt interdictum perſonæ cohærẽ
te facto ſuo quæſito: imo illi renuntiare nõ põt abſente par-
te, vt no.in l.j.C.de pac. & in ꝑſente renuntiatio rei nõ tolerat
illud ex iure renũtiationis, merito põt adhuc agere poſſeſſo-
rio,quia ad illud non ↄcludit. Per quæ puto,ꝙ ſi præſente par-
te renuntiaſſet illi iuri, vel etiam pactum feciſſet de non agen
do poſſeſſorio,illa exceptio admitteretur.Et ſic proprie loqui
tur Inn.de renun.ſuper hoc.in gl.in verbo,repoſcentibus.ver.
ſi autem.alle.ff.de pac.l.ſi vnus.§.pacta. Per hoc determinant
Domini de Rota,ſua concluſione cccxciij.ꝙ contra agentem
poſſeſſorio, etiam in beneficiali, obſtat exceptio iuramẽti de
non moleſtando poſſeſſorio:alle.no.per glo.in exceptione pa
cti,ſ.de procu.ex inſinuatione.& Innocen.in d.c.ſuper hoc.&
Spec.eo.ti.de peti.& poſ.§.fin.ver.xij.Ad hoc dictum Ioan.iij.
q.j.in ſum.alle.de iureiur.peruenit.a contrario, & eo.c.ad no-
ſtram.& c.j.ſ.eo.Item quia hoc iuramentum poteſt ſaluari ſi-
ne interitu ſalutis æternæ, de iureiu.ſi vero. Ad quod facit qđ
no.Inn.de ord.cog.c.fi.& ponit ibi Cal.in v.opi. Saluo ꝙ in cã
matrimoniali,quia illi non obſtat pactum: no.gl.in c.literas.
in gl.iij.Non ob.ꝙ hoc iuramentum poſt ſpoliationem præſu
matur dolo,& metu extortum:quia hæc præſumptio põt pur
gari,vt ſi in inſtrumento publico, quod produceret, apparet
ꝙ ſpõte renuntiauit:vt quia dicitur ꝙ ſponte, & ea certa ſciẽ-
tia,&c.nec dolo,vel fraude, &c.maxime quando contra iura-
mentum nihil opponitur de dolo, vel fraude, de fi.inſtr.cum
Ioãnes.& d.c.ſuper hoc.Per quos fuit illud concluſum,ẽt ꝙ il-
lud iuramentum nõ ſolum extenderetur ad moleſtationes
iuris,ſed etiam facti, ſecundũ eos ſua cõcluſione cccxciij. Ad
hoc facit quod dixi poſt eos ſ.c.j. Per prędicta dicit Lapus ſua
alleg.xxv.ꝙ ſi pars antequam ſpoliaretur,cõſtituit ꝓcuratorẽ
ad renũtiandũ, qui renũtiauit poſtquam fuit ſpoliatus, ꝙ ex-
ceptio obſtat agenti poſſeſſorio, quia præſumitur voluntarie
renũtiaſſe:& ſic ceſſat ratio capit.Et quia hæc renuntiatio tra
hitur ad poſſeſſionem ex mente renuntiantis,cui a tanto tem
pore commiſſionis noluit renũtiare,& ſic cõcludit ad poſſeſ-
ſionem.Item quia cõſtituendo procuratorem habetur perin
de,ac ſi tunc renũtiaſſet, quia hic actus a nuda volũtate pen-
det,vt l.Paulus.de acquir.hæred. & quod no.in c.accedens.de
ꝓbẽ.trahitur ergo ad poſſeſſoriũ renũtiatio, cui renũtiare vo-
luit poſſeſſori,ergo ſubrogato loco poſſeſſionis: Quãquã hic
intellectus defendat, vt patet, text.aſſignat aliã rõnem,ꝙ hęc
exceptio non admittitur, quaſi inuoluntaria præſumatur, &
cauſata ab effectu ſpei primæ recuperandæ:ex quo dabitur ꝓ
regula, ꝙ habebit poſſeſſorium hoc aliud priuilegium: quia
vbicumque contra agentem poſſeſſorio opponitur aliqua ex-
ceptio non veriſimilis,etiam dato ꝙ ↄcludat ad poſſeſſorium,

vbi multæ ſunt præſumptiones contra eam, repelletur oppo
nens, & non admittetur exceptio, niſi tali caſu concludatur
ꝙ habeat in ſe veriſimilitudinem, vt eſt renuntiatio:qa ſi fiat
poſt ſpoliationem, ſemper præſumitur inuolũtaria. Sed huic
obuiat de renun.ſuper hoc.vbi exceptio ſpontaneæ renuntia-
tionis admittit̃,& tñ non eſt veriſimilis, vt ibi no.Dic ꝙ ibi op-
ponit̃ petitorio ſm intellectum,ꝙ petitorium ageretur: Ideo
admittitur,quia non eſt in hoc priuilegiatum:hic opponitur
poſſeſſorio,& iudicio de facili expedibili,& tali,ↄ̃ quod repelli
tur longa intentio, vt s̃.c.j.& l.ſi quis a ſe fundum.C.ad legem
Iul.de vi publi.ſecundum hoc non debet admitti exceptio re
nuntiationis ẽt factæ ante ſpoliationem,ↄ̃ tex.hic. Nam nõ eſt
veriſimile,ꝙ quis renuntiet beneficio multis laboribus,& ſu-
doribus acquiſito, maxime in quo viuere debet. Sed dic,ꝙ li-
cet non ſit veriſimilis tunc,tñ maiorem hẽt præſumptionem
ↄ̃ ſe poſt ſpoliationem. Si ergo non habet veriſimilitudinem
leuẽ,admittit̃, ſed cum cauſæ cognitione, vt d.c.ſuper hoc. ſi
magnã præſumptionẽ, vt qñ renũtiat poſt ſpoliationẽ, quaſi
p̃ſumit̃ ꝙ ex defectu ſpei recuperãdi renuntiet ex toto,nõ ad-
mittit̃ in poſſeſſorio de facili expedibili,ſic in petitorio. Et hoc
tangit glo.j.in prin.& gl.2.dicens,ꝙ ante ſpoliationem licet p̃-
ſumat̃ ↄ̃ renuntiationem, non obeſt tñ p̃ſumptio iuris, & de
iure,q̃ non admittat probationem in ↄ̃rium,ſed eſt p̃ſumptio
iuris,& de iure,quæ nõ admittit:nõ puto ꝙ ſit p̃ſumptio iuris
& de iure.Ideo puto, ꝙ ſi allegatur aliqua veriſimilitudo, vt
qa corã iudice, vel quia ſane ibi non moraret̃, vel inimicitias
haberet, vel præſumeret̃ ↄſciã, admitteretur exceptio, dũmõ
ↄcluderet ad poſſeſſorium: alias aũt nõ.Et ſic põt ſaluari iſte
intellectus:& hoc ſentiunt Domini de Rota, per ea, quæ dixi
11 s̃.poſt eos.qđ no.gl.de renun.ſuper hoc. ¶†Oppo.ij.ꝙ agenti
poſſeſſorio indiſtincte obſtet exceptio renũtiationis,j.c.pe.So-
lu.Hic renuntiauit corã nõ ſuo iudice, ibi corã iudice:qa pri-
mo caſu non tollitur p̃ſumptio inuoluntarij, ſecũdo ſic,ff.qđ
me.cã.l.non eſt veriſimile.Itẽ qñ renũtiatione facta corã iudi-
ce,& eſt notoria,& exceptio defect⁹ ꝓprietatis notorie obſtat
agenti recuperandæ, vt no. de fil.p̃sby.ↄſtitutus. Vel ſi agatur
poſſeſſorio tm̃,agenti non ob.exceptio ſpoliationis. Si agitur
petitorio & poſſeſſorio,obſtat,ſm gl.quaſi ex intẽtione petito
rij videatur data licẽtia opponẽdi, ar.eius,quod no.de or.co.
c.ij.Puto tñ,ꝙ ſi ſuſpendetur petitorium, qđ põt,& ſi perſiſte-
ret in ſolo poſſeſſorio,ꝙ ceſſaret exceptio,ar.s̃.de cã poſ.paſto
ralis. Vel iij.ſi opponitur exceptio ſpontaneæ renuntiationis
ſimpliciter,& nihil replicatur,illa admittitur,qa poſtea decla
rabitur in ꝓceſſu,vt in c.accepta. Si opponit̃,& replicat̃ ꝙ fue-
rit facta poſt ſpoliationẽ, & iudex tunc inquirit, ſi ſic inuenit
ꝙ ante ſpoliationẽ renuntiauit,repellit agentem.Si inuenit ꝙ
poſtea,illum admittit,vt hic,& in c.ſeq.& ſic non diſcordant.
12 †Cã aũt quare obſtet ante ſpoliationem facta renuntiatio, ꝙ
nõ poſt,eſt, qa primo caſu negat̃ proprietas & poſſeſſio,ſcđo
13 ꝓprietas ſola.Quod declara vt in primo ↄ̃rio glo, ¶†Propter
p̃dicta s̃. de renuntiatione coram cõpetenti iudice reuocat̃
in dubium: & hoc ponit Inn.hic, quod Io.An.hic transfert,
an poſſit is,ad quẽ ſpectat collatio facta renuntiatione in ma-
nibus eius,ad quẽ ſpectat recipere renuntiationẽ,illud confer
re propria authoritate,abſque quod det ei licentia conferen-
di:& an poſſit propria authoritate ſibi tradere poſſeſſionem.
Ad primum dicit, ꝙ libere põt alteri conferre abſque aliqua
licentia, ex quo vacat renuntiatione, habet poteſtatẽ a iure.
Ad hoc de præben. de multa. & c.licet ep̃s,eo.tit.lib.vj.qa hic
nullum habet collatorem poſſidendi:ad hoc quod no.de cõ-
ceſ.præben,cum noſtris.& c.literas. Cautius tñ eſt ad cautelã,
ꝙ habeat licentiam,vt eſt tex.j̃.de pur.can.cũ dilectus. Ideo ſi
collatio ſpectet ad recipientem renuntiationem,libere poteſt
conferre. Si ad alium, illi mandabitur vt conferat: licèt non
mãdet,poterit conferre ex mandato iuris,de cõceſ.præbẽ.c.ij.
Imo plus dicunt Inn. & Hoſt. ꝙ poterit poſtea collator ꝓpria
authoritate ipſum ſpoliare poſſeſſione: quinimo & is, cui eſt
facta collatio, illud ſm quoſdam poterit propria authoritate
occupare.quod vltimum non placet eis. De priuato ꝑ ſniã
an liceat ↄferre non data licẽtia, vide de accu.qualiter.ꝑ Inn.
in verbo,ad diminutionem.& vide Doc.de ↄceſ.præben.cum
noſtris.Conclude,ſi quæritur, an abſq; alia ſnĩa beneficium,
quod ab alio nõ canonice tenetur, ꝓſſit alteri ↄferre: dic,ſi
priuatio eſt facta ipſo iure, vt per renuntiationis actũ, vel ali-
ter,ſiue ſit idem cõferens,ſiue alter,põt alteri fieri collatio,ẽt
dato ꝙ nõ ſit ſecuta alia ſententia: quia ex quo facto eſt ipſo
priuatus,non expectatur alia ſnĩa,vt dictum eſt.Si non eſt pri
uatus ipſo iure,ſed ad priuandum,expectatur ſententia,vt qñ
ad mandatum ep̃i clerici contẽdunt promoueri ad ordines,
s̃.de elec.cum in cunctis.§.inferiora.de æta.& qual.q̃ris.qcqd
aliqui dicãt, non poterit procedi ad collationem, niſi ante
fiat actualis priuatio per ſnĩam: quia non eſt priuatus,anteq̃
actu per ſententiam priuetur.Hæc vera, excepto caſu de elec.
licet canon.lib.vj. vbi eſt priuatus ipſo iure. Ideo & tũc poteſt
fieri collatio abſq; alia cognitione: quia in hoc exequit̃ offm̃
ſuum,ſm Inn. Sed quærit̃, an poſſit pars comprehendere poſ-
ſeſſionẽ ꝓpria authoritate.Dic ꝙ nõ,ex quo nõ eſt vacans:de
quo plene ꝑ Inn.de arbi.ex parte.de p̃bẽ.licet ep̃s.Sed an colla
tor poſſit dare eam ꝓpria authoritate: hic Inn.dicit, ꝙ ſi non
eſt priuatus ipſo iure,non licet auferre ꝓpria authoritate:qa
expectat̃ ſnĩa,j̃.c.ↄquerẽte.C.de iure fiſ.l.fi.Si eſt priuatus ipſo
iure,tũc abſq; cognitione põt priuare illum poſſeſſione:quia
ſic priuando exequit̃ officiũ. Ita dicit hic Inn,alleg.de inſti.c.
3.de pac.cum clerici.Io.And.dicit, ꝙ hoc de collatione eſt ve-
rum,ſed quo ad poſſeſſionem,de præbẽn.licet ep̃s.lib.vj.Et re
mittit ad no.de offi.ord.c.ij.lib.vj. Puto, ꝙ ſi priuatio eſt facta
per ſnĩam, nõ exigitur alia cognitio, ex quo executio fit in re,
ſuper quã p̃ceſſit cognitio,vt no.in l.a diuo Pio.ff. de re iud.&
in c.veniens.ij.de teſti. de cauſa poſ.cum ſuper. & not.Io.An.
in d.c.iij.de offi.ord.lib.vj.Si priuatio eſt facta authoritate par
tis, vt renuntiatione,ſi illa facta coram iudice,tunc idẽ,quia il
la vt notoria habet executionem promptã,vt hic.Quod intel
lige,qñ idem iudex,qui renuntiationem recepit,vult exeq.Se
cus ſi alius,ad quem ſpectaret collatio, quia illud non eſſet ſi-
bi notoriũ,niſi aliter ſe informaret.Si eſt facta authoritate iu-
ris,ſi factum eſt notorium, & non hẽt aliquã excuſationẽ,po-
terit priuari poſſeſſione abſq; alia cognitione. Si nõ eſt noto-
rium, oportet ꝙ anteq̃ fiat executio, factũ per ſententiam de-
claret̃,vt in c.cum ſm.de hære. de pœnis.felicis.lib.vj.& not.in
in d.c.ordinarij.in Nouella.Et hoc,quia licèt perdatur ius ip-
ſo iure,non perditur per hoc poſſeſſio,vt l.fi.C.de acquir.poſ.
14 & de publi.l.commiſſa.& quod ibi no.¶†Quæro cum gl.vlti
ma,an ſpoliatus audiatur per annum agens poſſeſſorio.Dicit
gl.ꝙ quo ad rei proſecutionem actio eſt perpetua, quo ad pœ-
nam annalis.Hæc vera de iure ciuili:de iure autem canonico
vr̃ ꝙ debeat audiri perpetuo, per tex.iij.q.j.reintegranda. Qđ
dicit verum Gof. quando agitur condictione ex ipſo canone:
quia actio illa non eſt inducta a pretore, cuius remedia ſunt
annalia, vt l.honorarijs.§.ſed cum deſtiti.ff.de actio.& obl.ſed
eſt remedium canonis,& condictio ex lege,quæ vt perſonalis
eſt perpetua,C.de præſcri.xxx.anno.&c.

SVMMARIVM.

1 *Spoliato petẽti reſtitutionẽ eccleſiæ obſtat exceptio ſpontaneæ abiurationis.*
2 *Libellus in poſſeſſorio recuperandæ concludens,procedit,& bene cõcludit.*
3 *Exceptio ſpontaneæ abiurationis obſtat agenti poſſeſſorio recuperandæ.*
5 *Exceptio abiurationis propoſita contra ſpoliatum petentem reſtitui non pro bata,non obſtat quo minus reſtituatur ſpoliatus.*
6 *Renuntiãs beneficio, an perdat indiſtincte poſſeſſionem ciuilẽ & naturalẽ.*

CAP. III.

1 ACcepta. ¶†Petenti reſtitutionẽ eccleſiæ ob-
ſtat exceptio ſpontaneæ abiuratio-
nis,h.d.in prima conſultatio duo continens,com-
miſſionis formam,& rei exceptionem.In ſecunda
2 ibi,mandamus.rñſio. ¶†No.j.ꝙ procedit libellus
in poſſeſſorio recuperãdæ, Peto rẽ reſtitui. ¶No.ij.ꝙ exceptio
non debet opponi, antequam conſtet de intentione actoris.
3 ¶†No.iij.exceptionẽ ſpontaneæ abiurationis obſtare agenti
poſſeſſorio recuperandæ.Et nota,ꝙ dicens ſpontaneam renũ
tiationẽ aggrauatur onere probandi. ¶Not.ꝙ probata exce-
ptione defectus proprietatis contra agentem poſſeſſorio, im-
4 ponitur perpetuum ſilentium agenti. ¶†Opp.ꝙ contra agen
tem poſſeſſorio non admittatur exceptio ſpontaneæ renuntia
tionis,vt in c.præcedenti. Multiplex ſolutio datur. Prima, ꝙ
hic renuntiauit ante ſpoliationem, & ſic concludit ad poſſeſ-
ſorium:ibi renuntiauit ſpoliatus, & ſic nõ cõcludit. Vel tunc
non admittitur,quia præſumitur ꝙ non ſponte,ex quo ſpolia
tus.Secunda, ꝙ ibi fuit replicatum de ſpoliatione ante renun
tiationẽ,hic nõ fuit replicatũ,ideo nõ admittit̃. Tertia,ſi ſpo-
liatus intendit irreuocabilẽ reſtitutionem, ſ.& retentionẽ ad-
mittitur exceptio ſpontaneæ renuntiationis, non vt impediat
ſpontaneam reſtitutionem, ſed vt impediat reſtitutionẽ,& re
tentionem:de quo j̃.eo.in literis. & pro hoc caſu s̃.de procur.
ex inſinuatione. Si intendit tm̃ momentaneã reſtitutionem,
tũc nõ admittitur, vt ibi. Et ſic ſaluat Hoſt. Vnde ad verbum,
Mandamus quatenus:ſupplet Hoſt.& eum reſtituatis:quo re
ſtituto,ſi vobis,&c. Quarta, ꝙ hic renuntiauit coram legato,
& iudicialiter:vnde illa renuntiatio tanquam notoria obſtat
agenti poſſeſſorio recuperandæ, licèt ſolum concludat defe-
ctum iuris agentis.Item quia tunc non præſumitur meticulo
ſa:ibi renuntiauit extraiudicialiter.Cum hac diſtinctione de-
bet intelligi Hoſt,3.q.j.c.j. Quinta,quòd hic agebatur petito-
rio & poſſeſſorio, ibi poſſeſſorio tantum. Ad hoc s̃.de or. cog.
cum dilectus. Alij,ꝙ illa continet diſpẽſationem, hic ius cõe:
quia contra iuramentum non debet audiri. Inño.dicit,ꝙ hic
renuntia-

renuntiationem : ibi fuit ſpoliatus a priuato. Alij, ꝙ hic in vi compulſiua, cui obſtat exceptio defectus prorietatis: ibi in expulſiua. Quod non placet, per ver. ſpoliatus. ſecundũ Io. And. dic, ſi agitur petitorio & poſſeſſorio, obſtat exceptio proprietatis renuntiationis, dum tñ veriſimilis cõcludat, niſi ſuſpendatur petitorium, vt dixi in c. præcedenti. Si actione quod metus cã, obſtat exceptio ſ. de renun. ſuper hoc. Si agitur poſſeſſorio retinendæ, admittitur, vt in c. ſeq. Si agitur recuperandæ, ſi opponitur exceptio ſpontaneæ renuntiationis, ante ſpoliationẽ admittitur. Si opponitur exceptio ſpontaneæ renuntiationis poſt ſpoliationem, non admittitur, niſi renuntiatio includat ad interdictũ. Si opponit exceptio ſpontaneæ renuntiationis ſimpliciter, admittitur ſi nihil replicat: ſi replicatur, poſt ſpoliationem renuntiauit, hic diſcutitur ante omnia, & ſecundũ euentum iudicabitur, vt in c. præcedenti. Hæc vera, niſi opponatur ꝙ facta fuerit coram iudice, & in iudicio: quia tunc indiſtincte illa vt notoria, & veriſimilis admittitur. Hæc vera, vbi agitur de reſtitutione momentanea. Si de irreuocabili, indiſtincte admittitur, vt poſtea quod factum eſt retractetur, ſecundum Hoſt. Per hoc dicunt domini de Rota, ſua concluſione lix. ꝙ permutanti obſtat exceptio renũtiationis, ſi agat poſſeſſorio: quia voluntarie renuntiauit, & quia renuntiatio habet cauſam tenendi, & quia tunc concludit ad poſſeſſorium. ¶Opp. gl. de inſtitu. cum veniſſent. vbi patet, ꝙ archidiacono agenti ſuper iuribus cuſtodiæ, & inſtitutionis, non ob. exceptio abiurationis. Sol. dicit gl. ꝙ ibi non ob. archidiacono agẽti, quia perſonaliter iurauit, ſed non præiudicat eccleſię: quia renuntiatio non fuit realis, nec eſſe potuit ad pręiudicium eccleſiæ. Item ibi actum fuit petitorio, ſecundũ aliũ intellectũ.
5 ¶†Oppo. ꝙ abiurationis exceptio non admittitur, de conceſ. præben. poſt electionem. Dic, ꝙ ibi non fuit probata: ideo reſtituitur, & eo reſtituto auditur, ſi velit probare abiurationẽ,
6 vt ibi dicitur in fi. ¶†Vltimo quæro, an renuntians beneficio indiſtincte perdat poſſeſſionem & ciuilem, & naturalem. Dicit Inn. ꝙ licèt renuntiet, nihilominus de facto poteſt incumbere poſſeſſioni, vt ipſe no. de renun. ſuper hoc. Et dicunt Domini de Rota, ſua concluſione cliij. ꝙ ſi lite pendente poſſidẽs beneficium renuntiet liti, & cauſæ, nihilominus poteſt cõdẽnari in fructibus per eum perceptis incumbendo poſſeſſioni facti, vt not. in d. c. ſuper hoc. & c. quod in dubijs. adeo ꝙ ſi in tali poſſeſſione ſpoliaretur, poſſet petere reſtitutionem, vt no. in c. ſuper hoc. Item quia actor non poteſt, etiam poſt renuntiationem, poſſeſſionem ingredi abſq; ſuperioris authoritate, ex quo incumbit poſſeſſioni de facto, de præben. licet. lib. vj. & c. eum qui. Quod no. quia limitat omnia prædicta, vt inquantum exceptio ſpontaneæ renuntiationis admittitur contra agentem, antequam fuerit ſpoliatus. Iſtud eſt verum, quando non conſtat eum poſſeſſioni de facto incubuiſſe: ſecus ſi hoc conſtaret, ꝙ incumberet poſſeſſioni: imo & forte tunc nec naturalem, nec ciuilem perdidiſſet, quia per hoc oſtenderet ſe voluiſſe habere rem pro derelicto, vt no. in l. ſi quis vi. §. differentia. C. de acquirẽ. poſſeſ. & dixi ſupra de pac. cum pridem. quod no. Anto. de Butr.

SVMMARIVM.

1 *In poſſeſſorio, vel interdicto de retinenda ſuccumbit reus, ipſius abiuratione probata.*
2 *Poſſidenti moleſtato datur interdictum retinendæ, licèt non cõtendat ſe poſſidere. 5. 12.*
3 *Interdictum retinendæ vt competat, non exigitur vt contendat vterq;.*
4 *Interdictum vti poſſidetis quando competat pro moleſtatione iuris, & iudiciali iniuſta. nu. 4. 12. 18.*
6 *Beneficium petenti remedio reſtitutionis obſtat exceptio ſpontaneæ renuntiationis.*
7 *Libellus ſuper poſſeſſorio intentato remedio interdicti retinendæ, quomodo concludere debeat.*
8 *Sententia ſuper poſſeſſorio retinendæ debet ferri per viam præcepti.*
9 *Itineris arreptio ad ſedem apoſtolicam non ſuſpẽdit iuriſdictionem iudicis, qui cauſam inchoauerat.*
10 *Reſcriptum ſecundum faciens mentionem de primo expreſſe reuocato, tollit vigorem primi ipſo iure, & nullum reddit proceſſum prioris a tempore præſentationis. nu. 13. & 15.*
11 *Attentata a certo tempore an reuocentur per reſcriptum.*
13 *Clauſula generalis, non obſtantibus quibuſcunque: appoſita in ſecundo reſcripto non reuocat primum.*
14 *Iudicis iuriſdictionem impedit itineris arreptio facta ante iudiciũ cęptum, & iudici notificata.*
16 *Sententiam ſuam etiam diffinitiuam poteſt iudex reuocare authoritate ſuperioris.*
17 *Beneficium nitens virtute renuntiationis factæ ab eo, qui aliud habeat beneficium, ſufficit quòd probet renuntiationem factam.*
19 *Reſcriptum ſecundum quare non reuocet quandoque geſta facta virtute primi.*
20 *Reſcriptum ſecundum non facta mentione primi, quando videatur reuocare ſecundum.*

C A P. IIII.

1 AVdita. ¶†In interdicto de retinenda ſuccumbit reus, ipſius abiuratione probata. hoc dicit. Quo ad tit. per literas facientes etiã mẽtionem expreſſam de primis, non reuocatur ſentẽtia lata per primas. Et ponit tres commiſſiones. Primo primam, & proceſſum ipſius vſque ibi, licet. Secundã vſque ibi, quia cum. Tertiam, vbi pręmittit cauſam manda
2 ti, ſecundo mandatum. ¶†Not. j. quòd poſſidenti moleſtato datur interdictum retinendæ, licèt non contendat ſe poſſide
3 re. †Et ſic ad hoc vt competat interdictum, non exigit ꝙ vterq; contendat ſe poſſidere, contra gl. c. cum dilectus. ſupra titu. j.
4 ¶† Not. ij. ꝙ pro moleſtatione iuris & iudiciali iniuſta cõpe
5 tit interdictum: ad hoc de offic. ordi. conquerente. ¶†Not. iij. vnam nouam practicam cito expediendi iudicium pro parte poſſidẽtis, vt cum videt actorem agere contra reum ſuper re poſſeſſa, contra eum incõtinenti porrigat libellum ſuper poſſeſſerio retinendæ, & petat actorem compeſci a moleſtatione: & ſuper hoc libello, ſi probet defectum iuris agentis, obtinebit vt ſilentium imponatur aduerſario, vt non moleſtet eũ.
6 ¶†Not. iiij. ꝙ petenti beneficium obſtat exceptio ſpontaneę renuntiationis, maxime ſi concludat ad proceſſum, vt quia iurauit quæſtionem ſe non moturum: & obſtat etiam exceptio,
7 ꝙ illud teneat beneficium incompaſſibile cum iſto. ¶†No. v. practicam libelli, & ſententiæ in tali poſſeſſorio: quia debet
8 cõcludere, ne de cętero moleſtet: † & fertur ſententia per viã præcepti, quia præcipitur agẽti, ne de cætero ipſum moleſtet.
9 ¶†Not. vj. ꝙ itineris arreptio ad ſedem apoſtolicam non ſuſpendit iuriſdictionem iudicis, qui ante cauſam inchoauerat.
10 ¶†Not. vij. regulam in materia reſcriptorum, ꝙ ſecundæ literæ facienies mentionem de primis, & primas expreſſe reuocãtes, tollunt primas ipſo iure, & nullũ reddunt proceſſum priorum a tempore præſentationis ſecundarum literarum, & nõ ante, etiam dato ꝙ certo tempore anteriori iudicibus ꝓceſ
11 ſus inhibeatur, & mãdetur attentata reuocari. ¶†No. ex hoc, quòd mandatum, vt attentata reuocentur a certo tempore ante notitiam iudicis, tanquam alteri pręiudiciale refertur ad illegitime attentatum, & attentatum fore antiquarum literarum, non ad legitime attentatum ſecundum illas, quamquam forte attentatum cõtra formam ſecundarum quo ad attentatum ante, poſt præſentationem literarum refertur ad omne attentatum, ſecundum formam ſecundarum: quia ex tunc videtur illud illegitime attentatum, ꝙ non ſunt ſeruatæ formæ ſecundarum: quòd bene no. ¶Not. viij. ꝙ attentatum, vel retractatum vi literarum male intellectarum debeat ſuo
12 ſtatu reintegrari. ¶†Opp. ꝙ non admittatur hæc impetratio ſuper moleſtatione ad illudendum agere volenti: quia pręſumitur violenta, vt ſupplantet actorem in impetrando, vt de app. oblatæ. Item quia pro tali moleſtatione non poteſt agi interdicto vti poſſidetis, nec poteſt conqueri ſe iniuriatum, cũ nemini faciat iniuriam, &c. vt ſ. de elect. eccleſiam: dic, ꝙ iſtæ literæ fuerunt impetratæ ſuper interdicto vti poſſi. Huic obſtat contrarium, ſed dici poteſt, ꝙ hic proponebatur iudicialis moleſtatio iniuſta, pro qua agitur vti poſſid. Secus ſi agere vellet ꝑ moleſtatione iuſta, vt ibi. Sic intelligo Io. And. de ꝓbatio. licet cãm. in verbo, cõpeſci. qui dicit ꝙ pro moleſtatione iniuſta iuris non datur interdictum retinendæ. Et hoc ꝙ detur pro moleſtatione iniuſta, tenet Compo. & recitat Ioan. An. de reſcri. mandatum. poſt gl. vbi quærit. etiam alle. Cõpo. ff. de rei ven. l. is qui. ff. ſi vſusfr. pe. l. fi. Idem tenet Lapus ſua alle. lxvij. vbi dicit, ꝙ ſola contradictio, quę fit in iudicio, ſufficit. Alleg. dictum Comp. & in Spe. de act. & pe. §. ſuper actio. ver. ſed quæ perſonæ, &c. in prin. iij. col. & Bar. ff. de no. ope. nun. l. ſi prius. in v. opp. quod no. ad hoc quod no. Io. And. de re iud. ſuborta. in verbo, quaſi poſſeſſionem. Vel ſecundo dicit Inno. ꝙ hæ literæ fuerunt quaſi conſeruatoriæ, quæ dantur ad finẽ tuendæ, vt conſeruetur a manifeſtis violentijs: de quo remittit ad decre. ſtatuimus. de offic. deleg. lib. vj. Vel ſecundum eũ, hic dicebat ſe clericum illius eccleſiæ, petens ibi beneficium, de cle. non reſi. conquerente. Quandoque ergo agit pro moleſtatione præterita, & futura impedienda vti poſſi. & ſi poteſt, & poteſt. Quandoque impetrat literas tantum ſuper moleſtatione futura; quam timet, dicẽs, ꝙ aduerſarius intẽdit ipſum conuenire, & non darentur literæ: & ſi qua obreptione tranſirent, non valerent, ſecundum Hoſt. quia ad futuras lites, &c. de reſcrip. ad hoc. & c. fi. Quandoque clerici impetrant cõtra illos, qui receperunt alias eccleſias, vt præueniatur prius. Dic ꝙ poteſt, vij. q. j. ſi quis epiſcopus. & c. ſi quis. de præbẽ. de multa. Quandoq; impetrat contra alium, qui in ſuo beneficio eſt ſubrogatus eo viuente iniuſte: & poteſt, vt in c. j. de cõceſ. ꝑbẽ.

¶Oppo.

¶Opp. ꝙ non obſtet huic renuntiatio, vt ſupra c. ſolicite. Sol.
hic allegabatur violentia, ibi non: quia ſolum hic agebat vti
poſſi. ad impediendum moleſtationem iudicij per eum, qui
13 ius non habebat, eo ꝙ renuntiauerat. ¶†Oppo. quòd ad reuo
cãdas literas primas non ſufficiat mentio generalis: vnde nõ
obſtantibus literis ab aduerſa parte impetratis, &c. de dolo. c.
ij. Sol. Subaudiẽdum, ꝙ ſi ſpecialis fuit facta mentio, nõ obſtã
tibus talibus literis ad tales, & ſuper talibus rebus a nobis im-
14 petratis. ¶†Opp. quod debeãt retractari geſta a tempore miſ-
ſionis nuntij, vt j. de app. ſuggeſtum. & c. ad hæc. Solu. Miſſio
nuntij non ſuſpendit iuriſdictionem iudicis, nec vim appella
tionis habet, quando iter arripitur, iam facta præſentatione
literarum, de appella. ſuggeſtum. & fortius ſi iam cęperat co-
gnoſcere, & de miſſione nuntij nihil ſciuerunt. Vnde non im-
peditur iuriſdictio niſi tempore reuocationis excepta ſciẽtia
Papæ, & a tempore præſentationis, vt hic, & s. de offi. deleg. pa
ſtoralis. §. ij. Ideo ſi poſtea aliquid fecerũt, illud reuocatur. De
hac remiſſione Io. An. remitit de ap. vt debitus. & c. ſuggeſtũ.
Procedunt ergo contraria, quando ſciunt nuntij miſſionem,
antequam inciperetur iudicium, & antequam literæ impetra
rentur. Si vero iudicium prius fuit cęptum ante miſſionem,
vel literæ fuerunt impetratæ prius, & ſciebat ſecundus impe-
trans ante miſſionem nuntij literas primas impetratas, tunc
non impediuntur primæ literæ. Nec ob. quòd miſſio nuntij
habet vim appellationis, & ſic debet operari etiam poſt cę-
ptum iudicium per primas, vt d. c. ſuggeſtum. quia illa iura ꝓ
cedunt ſecundum antiqua tempora, ſecundum quæ licebat
appellare ſine cauſa: hodie autem non, cum oportet cauſam
exprimi in appellatione: quia mittendo nuntium ſine verbis,
nullo modo exprimi poſſet. De quo plenius infra de appell. vt
debitus. & c. meminimus. & c. ſuggeſtum. & c. eiecta. & c. ad
reprimendam. s. de offic. ordi. Hęc vera, quando conſtat eui-
denter primas literas per ſecundas reuocatas: vbi autem eſt
dubium, tunc poſt receptionem literarum non debet proce-
di per primas, niſi prius neſcirent, & diffiniretur per arbitros,
quæ quibus præiudicarent, ſecundum tenorem decret. de re
ſcrip. paſtoralis. & c. cum contingat. Quod eſt notandum, vt
non ſolum tenor dictę decret. ſit ſeruandus, qñ diuerſæ lite-
ræ ad diuerſos iudices impetrantur, ſed quando ad eoſdem.
Alij tamen hoc negãt, quod non ſit ſeruanda forma illius de
cre. Et hoc credo, quia non poteſt proportionari verbis illius
decre. cum exigant contentionem inter iudices, ſed ipſi ex re-
gula antiqua, qua poſſunt cognoſcere quæ & qualis eſt, an ſit
ſua iuriſdõ, poterunt hoc decidere, an ſecundæ reuocent pri
mas, an non: niſi forte iudices inter ſe variarẽt, quo caſu ęquũ
eſſet ire ad arbitros, ne arctentur iterato ire ad Papam: ſed
melius eſt quod tunc eatur ad Papam, vt eſt caſus de offic.
15 delega. ſane. ¶†Oppo. quòd ſecundæ literæ reuocent primas,
& proceſſum reddant nullum a tempore datæ, de elec. inno-
tuit. de præben. inter cętera. & de deſpon. impub. ad diſſoluen
dum. & in c. j. de conceſ. præben. lib. vj. in §. adijciebatur. & §.
ſeq. Hoſtien. limitat hanc decr. procedere, niſi adiecta ſit clau-
ſula, per quam quicquid a tempore datę literarum actum eſt,
reuocetur in irritum, & inane, vt d. decre. Hoſtien. Sed hoc vi-
detur contra iſtum tex. quia hic fuit hæc clauſula, vt patet ibi,
ſi quid immutatum eſſet. & ibi, poſtquam idem nuntius: qa
ſaltem ſecundum hoc debuiſſet fieri reuocatio a tẽpore trãſ-
miſſionis nuntij. Poteſt dici primo, ꝙ non reuocabat Papa:
vel decernebat irritum, ſed mandabat iudicibus vt irrita-
rent, ideo expectatur pręſentatio literarum. Vel dicit, & hoc
plus placet, quia aliud eſt ſimpliciter decernere nullum a tẽ-
pore datæ, quo caſu omne attentatum reuocatur. Aliud eſt
decernere nullum, vel mandari irritari, quicquid attentatum
eſt a tempore miſſionis nuntij: quia illa debent intelligi, vt ir-
ritentur ſecundum naturam miſſionis, & ſecundum quod iti
neris arreptio, vel miſſio de iure irritant, ſcilicet quando eſt fa
cta ante notitiam literarum, & ante iudicium cęptum: quod
hic nõ erat. Expectatur ergo pręſentatio reuocationis, ex quo
ignorarũt iudices miſſionem nuntij: vel facta fuit miſſio poſt
notitiam primarum literarum, vel poſt cęptum iudicium.
16 ¶†Oppo. quòd non poſſit delegati reuocare ſententiam latã
quantumcunque poſt præſentationem literarum: quia bene
vel male ſunt functi officio, de offic. delega. in literis. Sol. Intel-
lige, quòd reuocabũt authoritate iſtarum literarum, quę nũc
ſcribuntur, non authoritate antiquarũ. de quo infra de accu.
qualiter, j. Fuerunt enim hæc tria paria literarũ. Primæ ad Lõ
don. epiſcopum, & archid. Clien. & ipſi ſententiauerunt. Secũ
dæ ad Vigoren. epm, & archid. Tertiæ ad eoſdẽ. ¶Quæro, qua
lis fuerit forma ſecundarum literarum. Dic ſm Inn. quòd po-
tuit eſſe quòd non audirentur teſtes aduerſarij, cum hoc eſſet
ꝙ fuiſſet ſpoliatus, & renuntiauerit tempore ſpoliationis: ſed
non profuit hic, quia fuerat falſum, vel qa de ſpoliatione non
fuit exceptum ante litis conteſtat. vel fuerat contumax, vnde
non poterat ſe proceſſui opponere, nec appellare, 2. q. vj. ſunt
quorum. Vel ſecundum eum fuit forma, quæ ſequitur, quod
non obſtantibus, &c. Sed huic contradicit finis, ex quo appa-
ret, quod habuerunt certum ordinem. Sed poteſt illud intelli
gi de hoc ſolo quod reuocetur, &c. vt ſequitur, ſecundum Inn.
17 †Quærit glo. j. an ſufficiat probare alterum iſtorum, vel quòd
renuntiauerit, vel quòd habeat aliud beneficium. Gloſſ. quod
ſic: quia alterum ſufficit: Allegat iura. Hæc vera dicit Hoſtien.
iſto poſſidente: ſed eo non poſſidente, oportet quòd probet
duo, ſcilicet poſſidentem renuntiaſſe, & agentem ius habere
agendi: alias licèt per primum remoueretur, niſi probaretur,
ſecundum beneficium ſibi non adiudicaretur, de præſcrip. o-
lim. & facit quod no. Compoſt. de reſcrip. mandatum. & Inno
18 cen. de re iudicata. cum Bertoldus. ¶† Quæritur, quo iure hic
agebatur. Gloſſ. quod uti poſſidetis. Doct. dicunt, quòd in tali
interdicto vterque agit, & vterque impetrare poteſt, ſicut in
communi diuidundo, & finium regundorum, de proba. ex li-
19 teris. ¶† Quæro de ratione, quare non reuocantur geſta. Glo.
aſſignat cauſas generales, & eſt clara: per quæ dicit hic Abb.
hoc facere contra illos, qui timentes contra ſe procedi per or-
dinarios, ficta peregrinatione vadunt ad curiam, reportantes
demum literas: de quibus hic, & j. de cle. peregri. ca. vno. Nam
tales literæ non iuuant, vt hic, quia per hoc ſolum iniuſte attẽ
20 tata retractari vult: ad quod s. de arbit. expoſita. ¶†Opp. quòd
non facta mentione primarum literarum primæ per ſecũdas
reuocentur, de reſcrip. cæterum. Solu. Primæ reuocantur, ſed
retro geſta ante ſcientiam literarum non ſunt nulla. An autẽ,
& quando reuocari incipiant, ſiue impetrentur ad inſtãtiam,
ſiue dentur proprio motu, vide Innocen. ſupra, de reſcri. cum
contingat. de conceſ. præben. ca. j. li. vj. & uide de offi. deleg. ex
literis. Aliæ ſunt claræ in glo. vltima in fine, ſicut per aduentũ
ſucceſſoris iuriſdictio prioris expirat, ff. de offic. præſi. ſi forte.
ſic vltimum rumpit primum teſtamentum, Inſti. qui. mo. teſt.
infir. §. 2. Tan.

SVMMARIVM.

1 *Spoliato petenti reſtitutionem beneficij quæſtio non canonicæ inſtitutionis non obſtat.*
2 *Dictio In, quot modis ſumitur.*
3 *Dictio, Cum, quot modis ſumitur.*
4 *Reſcriptum, per quod mandatur prouideri ſupplicanti de præbenda cum dignitate, quomodo poteſt prouideri de altera.*
5 *Ad poſſeſſorij eſſe exigitur, quem de poſſeſſione eiectum.*
6 *Spoliato detentori non datur interdictum.*
7 *Poſſeſſorium recuperandæ datur pro ſola violenta eiectione.*
8 *In poſſeſſorio quomodo, & quando ſufficit ſola narratio abſq; concluſione.*
9 *Exceptio fundata ſuper negatiua, & conſequenter poſitio, quando eſt probabilis, admittitur.*
10 *Poſſeſſorio agenti in beneficialibus non obſtat exceptio non canonicæ inſtitutionis.*
11 *Poſſeſſio eſt dabilis in beneficialibus abſq; canonica inſtitutione.*
12 *Dictio Prius, quid importet.*
13 *Spoliatus, etiam prædo reſtituitur interdicto vnde vi.*
14 *Prædo quare non poſſit agere actione furti pro re ſibi ablata.*
15 *Prædo ſpoliatus quare reſtituatur iure canonico.*
16 *Spoliatus, etiam prædo incontinenti ab eo, quem ſpoliauit, non poteſt agere poſſeſſorio.*
17 *Contra ſecundo ſpoliãtem agens, quem ſpoliauit primo de eadem re, nunquid poſſit repelli exceptione primæ ſpoliationis.*
18 *Vſurarius contra vſurarium non agit.*
Fur contra furem agit pro re etiam furata, vbi ex delicto non cauſatur agendi.
19 *Spoliatus prędo quare poteſt reſtitui per interdictum vnde vi.*
20 *Si poſſeſſione ciuiliter, & violentia criminaliter agatur, debet prius conſtare de poſſeſſione.*
21 *Actio petitorij & poſſeſſorij recuperandæ poteſt ſimul ab eadem parte accumulari.*
22 *Poſſeſſorio adipiſcendæ agenti obſtat proprietatis exceptio.*
Dolo facit, qui petit quod incontinenti reſtituturus eſt.
23 *Poſſeſſorio recuperandæ agenti quomodo obſtat exceptio dominij.*
24 *Spoliatus prædo quibus rationibus videatur non poſſe agere.*
Poſſeſſorio agenti in materia beneficiali quæ requirantur.
25 *Spoliatus agens poſſeſſorio in materia beneficiali, an debeat admitti ad probandum.*
26 *Spoliato agenti poſſeſſorio quando obſtet proprietatis exceptio.*
27 *Renuntiationis exceptio quando obſtet poſſeſſorio agenti.*
28 *Ad quaſi poſſeſſionem incorporalium quæ requirantur. nu. 29.*
30 *Poſſeſſio, vel quaſi, an tota acquiritur apprehenſa parte rei.*
31 *Poſeſſio, ſeu quaſi, quibus modis amittatur.*
32 *Poſeſſionis, ſeu quaſi irritum incorporalium effectus qui ſint.*
33 *Prælato an poſſit obijci, quod non ſit prelatus.*
34 *Epiſcopo exiſtenti in quaſi poſeſſione iuris beneficij, quando fieri debent ſolutiones debitorum ratione dignitatis.*
35 *Electio facta per exiſtentem in quaſi poſeſſione violenta, vel malæ*

fidei

fidei, iuris, dato quòd ei non adſit vera iuris proprietas, eſt nulla, tamen venit caſſanda.

Fructus perceptos, & conſumptos, quos teneatur poſſeſſor malæfidei reſtituere.

CAP. V.

INliteris. Materiã huius c.quo ad gl. Innocẽ
tij hic diffuſas vide in c. fin. ſ̃. de cã
poſ.In cõmẽto:tñ pro cõi curſu lec.nõ omittã quę
1 hic dicunt.†Petẽti reſtitutionẽ bñficij qõ nõ cano
nicæ inſtitutionis non ob. nec referri p̃t.h.d.Ponit̃
q̃ſtio,ipſiꝰ rñſio,& rñſionis ꝓbatio.Partes patẽt. Scias, ꝙ Pau.
de Leaz.cõmẽtauit hãc decr.& ponit ſuꝑ quolibet uerbo can
2 tilenã.Lego lr̃am poſito caſu. † In : hęc dictio ꝑ ſe ſumpta ali-
qñ notat terminũ ad quẽ,aliqñ terminũ in quo,de adul. ſigni
ficaſti.de p̃b.dilectus.de æta.& quali.vt hi,qui.de reg.vt ꝓfeſſo
3 res.in cle.†Iuncta cũ aliqua dictione aliqñ ſumit̃ ꝓ valde, ali-
qñ ꝓ ſiue:& alijs diuerſis modis notatis in Spe.de diſp. & alle.
§.p̃ter hæc.ver.olim ſuꝑ.i.deſuper.ſic ſumit̃ 3 1.q.j. q̃uo de vir-
ginibus.de ot.co.c.fi.de acc.ſuꝑ his. Aliqñ ꝓ ultra, vel præter,
ff.de peri.& cõm.rei ven.l.habitationũ. in Aut. de nup. §.ſiue
aũt.Cum,i.qñ:ſic ſumit̃ de cõmo.c.j.C.ne ſena. uel cla. l. j. de
cle.cõiug.qđ ad te.ff.depo.l.Publia.C.e.ti.l. ſi qs. ff. de peti. hr̃.
l.ſi qs poſſeſſor.in fi.Aliqñ ponit̃ ꝓ ꝗa:de ele. cũ in cũctis. đ re.
ec.nõ alie.c.fi.ff.qui ſat.co.l.ab arbitro. ff.de in ius vocã.l.ul.đ
exc.c.j.Aliqñ ꝓ vt,ff.de mor.infe.l.negat.l.j.§.q̃ depoſita.ff.de-
poſi.Aliqñ ponitur ꝓ q̃uis,ff.ex qui. cau.ma. l. ab hoſtibus. in
prin.C.de epi.& cle.cũ olim.Aliqñ ponit̃ copulatiue,ff.cõm.l.
ſi ut certo.§.ſi me rogaueris.ff.de vſuf.l.j.ff.de le.j.l.Titiæ.§.ni-
hil.& l.ſi qs inqlinos.§.ſi ita.An aũt cõiũgat acceſſorie, vel æq̃
principaliter,recitat hic Pau.verba Dyn.ff.de fun.inſtr.l.ſi cui
fundũ.Dy.dicit ꝙ quo ad verbalẽ cõiunctionẽ nõ refert an di
cat,ille & ille:an ille cũ illo,quo ad mẽtalẽ ſenſum ſic. Alij di-
cũt,ꝙ ſi dictio Cũ,ponit̃ ĩter res,quarũ vna uenit acceſſorie ad
aliã,tũc nõ teneẽ copulatiue,& nõ idẽ operat̃, qđ cũ,ut d. l. ſi
cui.l.j.2.& 3.ac 4.ff.de pecu.le.Inſt.de leg.§.ancillas.& d.§.quę
depoſitis.de ſepul.de his.ꝗ cle.vel mon.c.inſinuãte. de præbẽ.
pro illorũ.in fi.c.grauis.Si ponit̃ inter res,quarũ una nõ eſt ac
ceſſoria alteri,idẽ operat̃ qđ copula,vt p̃dictis iuribꝰ, ff. đ uſuf.
accr. l.is,ꝗ Titio.Et hãc opi.tenet Ia.de Ra.ĩ ti.đ uer.ſig.ponẽs
ibi cõcor.Ad hoc de reg.cũ iure.de cõuer.cõiu.ex parte. đ or.
co.c.2.in prin.de ſortile.c.j.de coha.cle.c.pe.cũ ſi.Rõ prędicto
rũ eſt,ꝗa hæc dictio Cũ,notat vnitatẽ,& cõiũctionẽ rerũ, & ꝑ-
ſonarũ,& ꝑ ꝯſequẽs diuerſitatẽ,de his,q̃ fi.a p̃la.nouit.de vi.&
hone.cle.c.2.de ꝯuer.cõiug.ad ap̃icã. Ad idẽ de elec. ꝗa dili-
gẽtia.& c.cũ in cũctis.de app.c.pe.li.6. Ad utrãq; partem facit
ne ſe.vac.c.vno.de reſcr.ſi pp.eo. li. Qñ aũt notat diuerſitatẽ,
ſimul requirit̃ vtrũq;:qñ ãt vnit copulatiue,nõ, niſi nã nego-
tij,vel forma mãdati aliud inducat, ff.de le. j. ſi ancillã cũ libe-
ris.& l.ſi cui.2.& l.ſi qs inqlinos.§.ſi ita.ff.de uerb.ſig.l.triplici.
ff.de ma.te.ſi ita fiũt.ff.de vſufr.accre.l.ſi mulieri.de reſcrip.cõ
4 ſtitutus.cũ ibi no.†Per q̃ vr̃,ꝙ ſi mãdat̃ ꝓuideri de p̃bẽda cum
dignitate,altera tm̃ vacãte, de illa poterit ꝓuideri, & erit ſub
expectatione alterius nõ vacãtis,ſicut ſi ſcribit̃ copulatiue, de
p̃b.ꝗa ſæpe.li.6.Secꝰ ſi vt qualitas adijcit̃, vt ſi dicat̃, Prouideas
de bñficio cũ cura pp formã mãdati,eo.ti.cui de nõ.cũ cõcor.
ſm Paul.rigorẽ.i.ſubtilitatẽ.no.Io.50. di.vt conſtituerent̃,vbi
notat dr̃iam inter rigorẽ,ius,& diſpẽſationẽ.de quo in Spe.ti.
5 2.in tractatu diſpẽſationis.ver.notãdũ.¶†No.j.ad eẽ poſſeſſo-
rij exigi quẽ de poſſeſſione eiectũ,j̃.e.olim.& c.cũ ad ſedem.&
cũ indefinite loquat̃,ẽ idẽ in poſſeſſione ciuili,C.vñ ui. & ff.de
vi,& vi ar.ꝑ totũ.ſiue nãli,l.j.§.vñ interdictũ.& §.ſi igit̃.ff. đ vi,
& vi ar.Ad hoc qđ hic dr̃ de bñficiato,ſiue teneamꝰ ipſum vſu
6 fructuariũ,ſiue vſuariũ.†Detẽtori aũt nõ dat̃ hoc interdictũ :
& an habeat aliqđ remediũ,no.gl.de dolo.cũ contingat. & de
hoc in l.fi.C.de p̃t.pig.in Spe.de primo & ſcđo decr.§. iã nũc đ
effectu.uer.ſed nunqd miſſus.in fi.5.col.l.Neratius.ff. de cõdi.
fur.Et an ꝓ detẽtione det̃ canõ,aliqd in l.manifeſtiſſimi.§.ſed
cũ in ſcđa.C.de fur.Et an ꝓ detẽtione det̃ canõ,reintegranda.
dixi ibi,& in c.ſæpe.j̃.e.Aduerte tñ ꝙ dat̃ interdictũ pro rebus
7 detẽtis acceſſorie,vt dixi in c.ſuper.ſ̃.de cau.poſ.†No.2. ꝙ pro
ſola violẽta eiectione dat̃ poſſeſſoriũ recuperandæ. Per qđ pa-
tet,ꝙ ſtricte interdictũ vñ ui cõpetit pro alia iniuſta priuatio-
8 ne:ſed ſm canones latius patet.¶†No.3.ẽt in poſſeſſorio ſuffi
cere ſolã narrationẽ abſq; cõcluſione.Pro opi.Io.j.q.4.ꝗa præ
ſulatus.de quo ſ̃.de cau.poſ.cũ eccleſia.dixi de lit.conte.c.j. &
hoc maxime vbi agit̃ de iuribus,ut negatoria, vel confeſſoria:
tutius tñ eſt porrigere petitionẽ,ſm Hoſt.ꝗa iuxta formã peti-
tionis dictanda eſt ſnĩa.Procedit primũ in his,in quibus iudex
9 ex officio ſupplet,vt dicit Io.de Lign.ſ̃.c.j.¶†No.4.ꝙ admittit̃
exceptio fundata ſuper negatiua,& cõſequẽter poſitio, maxi-
me qñ ꝓbabilis eſt,ut hic.Quis aũt ꝓbet tũc,dixi ſ̃.de elec. cũ
dilectus.per Inn.de accu.ſuꝑ his.de dolo.cũ olim.& de eo,qui
10 fur.ordines rece.innotuit.¶†Nota,quod ꝯ̃ agentẽ poſſeſſorio
in bñficialibus nõ obſtat exceptio nõ canonicæ inſtitutionis :
& hoc, ꝗa nõ detrahit iuri agendi poſſeſſorio ſuper nuda poſ-
11 ſeſſione,nõ ſuꝑ tituli proprietate fundato.†Et no.poſſibile da
re poſſeſſionem in bñficialibus abſq; canonica inſtitutione :
& ſic defectus ꝓprietatis tituli ut ſeparatus a poſſeſſione,l.nã-
liter.§.nihil. ff.de acqu.poſ. non impedit poſſeſſionẽ,nec effe-
12 ctũ a ſola poſſeſſione deriuatum.¶†No.ꝙ cõtra agẽtẽ poſſeſ-
ſorio licet nõ obſtet exceptio nõ canonicæ inſtitutionis quo
ad impediẽdũ,vel differendũ poſſeſſoriũ, nec admittat̃, ut cũ
illo diſcutiat̃,ex toto tñ nõ repellit̃,ſi admittit̃ differenda,& di
ſcutiẽda poſſeſſorio diſcuſſo:ut ſic exceptio,q̃ nõ potuit habe
re finẽ repellẽdi,trahat̃ ad finẽ impugnãdi.Ad hoc gl.ſ̃. de or-
di.cog.c.2.in gl.fi.Itẽ licet nõ impediat momẽtaneã reſtitutio
nẽ,impedit tñ ꝑpetuã,& irreuocabilẽ.Ad hoc ſ̃.de procura.ex
inſinuatione.Et hoc ꝓcedit intelligendo ꝙ dictio,Prius,notet
ordinẽ reſpectu eiuſdẽ inſtãtiæ,ut ſic ſit ſenſus, ut prius de vio
lẽta eiectione in eadẽ inſtãtia agat̃,i.diſceptet̃,quã de nõ cano
nica inſtitutione.Põt ẽt notare ordinẽ reſpectu diuerſæ inſtã-
tiæ,ut ſic ſit ſenſus literæ, ꝙ agi dẽt prius de violẽta eiectione,
q̃ agat̃ de canonica inſtitutione. Quaſi dicat,ꝙ hæ qõnes, ut
nõ cõpaſſibiles,nõ p̃nt agi in eadẽ inſtãtia,ſed prius in inſtan-
tia prima dẽt poſſeſſoriũ expediri,poſtea ĩ alia inſtãtia dẽt agi
petitorio.Et ſic intelligit hic Pau.& hic no.verbum Agi.Dat ſi
mile 27.q.j.priuſquã.¶Procedã hoc ordine, Primo expediam
quaſdã oppoſitiones literales : Scđo expediã mãm intrinſecã
capituli:Tertio veniã ad gl.Inn.quã reducã ad aliqualem ordi
nẽ per modũ ſummæ:& in quolibet paſſu vel cõcludã verita
13 tẽ,vel pro cõcluſione alibi remittam.¶†Opp.primo,ꝙ prædo
nõ admittatur ad agẽdũ,ꝗa repellit̃ ab agẽdo actione ad exhi-
bendum,ff.ad exhib.l.hac actione.§.ſi metũ.Non agit edicto,
ne vis fiat ei.ff.ne vis fi.ei.l.j.§.hæc uerba.Itẽ nõ agit furti,ff.de
fur.l.itaq; fullo.Sol.His actionibus nõ agit, ut ibi:ſed interdi-
cto vñ vi, quod fundat̃ ſuꝑ ſola poſſeſſione,bene agit, ut hic.
14 †Laborat hic Io.An.ad aſſignãdã diuerſitatis rõnẽ, quare nõ
agit furti,& agit interdicto.Prima rõ aſſignat̃ hic pp frequẽtiã
delicti furti,q̃ ceſſat in ſpoliatione : ꝗa quis facilius inuitatur
ad furãdũ,q̃ ad inuadendũ,ff.de pac.ſi unus.§. pacta. perſuaſi-
ua eſt:& ſi odiũ delicti deberet hoc operari, attẽdi deberet ẽt
in interdicto,quia ex eo plura mala ſequuntur, quam ex fur-
to,ut l.qm̃ multa.C.ad legem Iuliam de ui pub.Secunda,ꝗa a
fure potuit fur cauere:iõ cum habeat delictũ furantis ſcđo an
nexam culpã primi,nõ agit primus:ſed nõ põt p̃do ſibi præca
uere a violẽto:& ſic nõ hẽt delictũ annexã culpã agere uolen
tis.Nõ placet,ꝗa dolus ſcđo furantis p̃põderare dẽt culpę pri-
mi,vt l.ſi obſtetrix.ff.ad legẽ Aqui.Tertia rõ, ꝗa actio furti in-
famat,iõ furi nõ dat̃,ff.de his,ꝗ no.infa.l. furti. Interdictũ nõ,
ff.de vi,& ui ar.l.neq; vñ vi. Quarta rõ,ꝗa niſi interdictũ daret̃
prædoni,delictũ vltimo ſpoliantis remaneret impunitũ, cum
primo ſpoliatus cõtra vltimo ſpoliatũ agere non poſſit,ut ibi
no.ſed dñs rei põt agere cõtra furem,licèt immediatè fur nõ
agat:& hoc,ꝗa & primus & ultimus ſibi furtũ facit, cũ uterq;
eo inuito contractet,Inſti.de obli.quæ ex quaſi deli.§.furtum.
Eſt tñ caſus,in quo agit fur de æquitate,ff.de fur.l.qui uas.§. ſi
ego.ut ſi tibi polienda dederim ueſtimenta,tu illa Titio accõ
modaueris,& Titio furto ſubtracta ſint,agis furti, licet fur ſis
alteri commodando ſine mea uoluntate.Hæc ratio non pro-
cederet ſm ius noſtrũ : quia & contra iſtũ agi poſſet per dñm
condictione ex decr.ſæpe.Gl.laborat in ſoluendo, cõtra l.j. §.
qui ui a me.ff.de vi,& vi ar.& in illa l.itaq; fullo.& ponit prędi
ctas ſolutiones,& ponit aliam rõnẽ.& hæc ſit quinta, ꝗa agẽs
interdicto agit de delicto in ſe,nõ a ſe cõmiſſo: ſed agens furti
agit de delicto a ſe cõmiſſo.Quaſi dicat,ſm Bar.delictũ violẽ-
tiæ committit̃ in perſonam:prædo deliqt in perſonã,nõ circa
rẽ,merito agit:ſed furtũ committit̃ circa rẽ ab utroq;.Iõ fur ꝯ̃
ſm furẽ nõ agit furti,ne eo reſpectu agat,quo reſpectu deliqt.
Et per hoc patet,ꝙ delictũ uiolentiæ dicit̃ in perſonali:de quo
remittit in l.licitatio.§.qđ illicitæ.ff.de publ.Ratio non placet
Bar.quia concluderet violentatũ poſſe agere ꝯ̃ ſecundum vio
lẽtãtẽ,dato ꝙ prius,alias poſt violentiam cõmiſiſſet de re, pro
qua agit:qđ eſt ꝯ̃ l.j.§.& generaliter.ff.ui bo.rap.quia ſicut nõ
agit furti fur contra furẽ, ita nec vi bonorum raptorũ raptor
cõtra ſm raptorẽ.Dicit ergo,fur nõ agit furti ꝯ̃ furẽ : ꝗa actio
furti fundat̃ ſuper intereſſe:ſed furis nõ p̃t intereſſe, niſi quia
furtũ fecit,& furti alteri teneẽ:fundaret̃ ergo ius agẽdi ſuꝑ de-
licto immediate,repellit̃,ne ex improbitate actionẽ cõſequa-
tur.Prędo aũt agendo vñ vi,cauſat ius agẽdi ſuꝑ poſſeſſione,
q̃ habet:& licèt illã habeat iniuſte,nõ cogit̃ immediate agere
ex ſua improbitate, vel illam detegere agẽdo : nõ dicit enim,
ꝗa ut prædo poſſideo:ſed quia poſſedi, & ſpoliatus ſum. Fur
aũt agẽdo furti coget̃ dicere, Ago furti,quia intereſt, cũ alteri
tenear furti:aliàs furtũ.Idẽ ſi violẽtus poſſeſſor agat ꝯ̃ ſecũdo
ſpoliantẽ ui bonorũ raptorũ,quia fundat ius agendi ſuper in-
tereſſe,in illa actione repellet̃,ut d.§.& generaliter.Per hoc pa
tet, ꝙ ſi nauta ſubtrahit rẽ poſitam in naui, & illa poſtea ſibi
ſubtrahatur,ꝗa cogit̃ agẽdo dicere qđ tenet̃ furti, furti agere
non poteſt,l.ſed & ipſe.ff.nau.cau.ſta.Per hæc patet,ſi depoſi-

tarius doloſe verſatˉ circa rē,agat ꝯ furātē:qa nō agit niſi reſpe
ctu intereſſe:qa tenetˉ ex dolo,furti agere nō pōt, ff. depoſi. l.j.
§.is apud.Secus ſi ex lata culpa cōueniretˉ, & ageretˉ furti , ubi
venit dolus tātū,l.j.ff.de fur.vt no.Iac.de Are.ī dicto §.is apud.
ad hoc l.j.§.& gñaliter.præallega.Per hoc patet, ꝙ ſi fullo cō-
modat veſtes,q̄ ſunt,ſubſcriptæ commodatario , qa ius agēdi
fundat,qa ſua intereſt,cū teneatˉ ex ꝓducto, ſi res nō reſtituat:
& ſic nō fundet ius agēdi ex eo, qa furtū cōmiſit cōmodādo ,
qđ agit,ut l.q vas.§.ſi ego.aliàs ago.ff.de fur.Per hoc patet,ꝙ ſi
fur cōtra furē velit agere triticaria rōne ſolius poſſeſſionis,qa
fundat ius agendi ſuper poſſeſſione,& nō ſuper delicto, ꝙ age
re poteſt,vt no.in dicta l.itaq; fullo.& l. fi.C. de fur. per Cy.ad
15 hoc l.inficiãdo.§.infans.¶†Oppo.ſecundo, ꝙ prędoni nō dēt
fieri reſtitutio,ſaltē de ęquitate canonica: qa tenēti cū pecca-
to nō debet fieri reſtitutio, ut j̄.e.literas. & qa ius canonicum
nō debet nutrire peccatū,de reſcrip c.fi.de cōſuc.c.fi.& in re-
gula,poſſeſſor.de regulis iuris.lib. 6. Dicit Pau.ꝙ hoc facit ius
nō in fauorem ſpoliati,ſed in odium violenti. Hæc nō ſatisfa-
cit,qa odium alterius non excuſat peccatū meū . Dic ergo, &
eſt de mente literæ,ꝙ inſpecta naturali ęquitate, p̄do nō eſſet
reſtituendus:ſed ſm rigorē bñ reſtituitˉ, vt hic. Et ſi dicas qua-
re ius nō amplectitur ęquitatē:Rñdeo, ius canonicū inquan-
tū eſt pęnitentialis fori , ſemper amplectitˉ ęquitatē ꝯ rigorē :
ſed inquantū eſt cōtentioſi,amplectitˉ rigorē,qñ nō detegitur
euidēs peccatū.Vnde agentem poſſeſſorio admittit, licèt p̄do
ſit:qa nō admittit ad diſcutiendū hoc,an ſit p̄do : ſed ſi cōſta-
ret eū eē p̄donē , bñ repelleret, qa iam detectū foret peccatū ,
vt patebit j̄. Intelligenda eſt ergo lr̄a , etiam p̄do reſtituendus
eſt,id eſt,qui uere eſt prædo,& prædo allegatˉ,eſt reſtituendus,
ante quā hoc ſit detectū:nec ad hoc detegendū quis admittitˉ
16 ante reſtitutionē.¶†Opp.tertio,ꝙ prædo nō agat poſſeſſorio,
l.3.§.cū igitur.ff.de vi,& vi arma.j̄.eo.cū olim. Dic alium ſpo-
liās a tertio ſpoliatus agit poſſeſſorio,ut hic: ſed ſi is, quē ſpo-
liaui,me ſpoliat incōtinēti,nō ago,qa licet:vñ non ago.Si me
ſpoliat ex interuallo , poſſum agere poſſeſſorio , qa oportet ꝙ
vltima ſpoliatio purgetˉ,ff.de vi,& vi arma. l. ſi colonus. l.ſi cū
fundus.Nō obſtat ff.qđ vi,aut clā.l.ſi alius.§.belliſſime. qa ibi
agitˉ interdicto alio,ſcilicet qđ ui,aut clā. Et ſic rñdetˉ ad l. par-
tus.§.q̄ri p̄t,qa loquitˉ in actionibus cōpetētibus ad intereſſe ,
qđ ceſſat:iō non agūt.Per quę dicunt,ꝙ ſi cogo debitorē meū
ad ſoluēdū mihi,nō poteſt agere quod metus cā, quia ſua nō
17 intereſt,ut ff.eodē titu.l.j.§.fi.† Nunquid autem agens contra
ſecundo ſpoliantē,quē ſpoliauit primo eadem re, poſſit repel
li exceptione primæ ſpoliationis.Quod videtur,per §.belliſſi-
me.Hoſt.cōtra,ut no.ſ̄.de ordi. cogn.c.fi.quia oportet ꝙ pur-
18 getur ſecūda ſpoliatio:iō nō admittitˉ exceptio.¶†Opp.quar-
to,ꝙ nō agat fur cōtra furem, qa nō agit vſurarius cōtra vſu-
rarium,de uſuris.c.qa fruſtra.Sol.Dicit Vinc.hoc ē generale ,
illud ſpāle in odiū criminis . Iō delinquēs ꝯ delinquentem nō
repellitur ab agēdo, vbi ex delicto nō cauſat ius agēdi,niſi vbi
19 apparet expreſſum.Et hæc eſt vera ſolutio.¶† Opp. quinto,ꝙ
nō agatur, maxime pro iure incorporali per p̄donē:qa ut age
re poſſit,oportet ꝙ utatur vt pro iure ſuo:alias non pōt habe
re poſſeſſionē,ff.de iti.actuq; pri.l.fi.& l.j.§. Ariſto, ff. de aqua
quoti.& æſti.Sol.Dicit Pau.ſolutionē patere ex ſcriptis ꝑ Inn.
ſ̄.de cā poſſeſ.cū eccleſia Sutrina. Quo ad habitū poſſeſſionis
ſufficit ꝙ intēdit vti vt pro iure ſuo,licèt nō credat,ſed ſciat ſe
ius nō habere quo ad hoc , ut illis interdictis agatur ad tuēdū
vſum,quæ ſunt retinendæ,oportet ꝙ utatˉ ut pro iure ſuo , ita
ꝙ nō ſit clandeſtinus,violentus,aut precarius poſſeſſor, ut ibi,
& l.j.in fi.ff.vti poſſi.quo ad partū, aliàs actum poſſeſſorij recu
perandæ,ēt p̄do vtens vt pro iure ſuo,licet ius nō habeat,audi
tur,dum tñ hæc nō cōſtet, vt hic,& dixi ſupra.Idē eſſet ēt in in
terdictis ad tuendū,inquantū ageretˉ ꝯ tertiū, a quo nō habet
20 vitioſe,vt no.in dicto c.cū eccleſia,per dictam l.j.in fin.¶†Op
po.cum gl.j.ꝙ primo agatˉ de poſſeſſione , quàm de violentia:
& ſic ſimul agi nō poſſit de violēta electione,C.de appel.l. pri
ma.Solu. Si agitˉ, & in dubiū reuocatur tam de poſſeſſione qs
poſſederit,quàm de violētia,prius diſcuti oportet qōnē poſſeſ
ſionis,q̄ violentiæ:qa de violētia cōſtare nō poteſt , niſi cōſtet
de poſſeſſione.Itē dicit Goffre. ſi agatˉ de crimine violētiæ cri-
minaliter,& de poſſeſſione ciuiliter . Ad hoc ff.ad legē Iul. de
vi pub. l. qui cetu. & ſic alio mō pōt illa lex intelligi, ſcilicet l.
prima.C.de app.Sed ſi de poſſeſſione,& ꝓprietate,prius diſcu
titur quæſtio poſſeſſionis ꝓpter priuilegiū poſſeſſorij , ut hic .
21 ¶†Oppo. ꝙ poſſit utrunq; ſimul accumulari poſſeſſorium,&
petitoriū,ut ſ̄.de cā poſſeſ.Ad vltimum dic, ſi accumulentur
a diuerſa parte,ſiue per uiā agendi,ſiue ꝓprietas per viam ex-
cipiendi,prius agitur de poſſeſſione violenta,ut hic ꝑꝑ priuile
giū poſſeſſorij.Si accumulentˉ ab eadem parte, pñt accumula
ri & poſſeſſorium & petitoriū,ubi agitur recuperādæ:ſecus ſi
agitur retinendæ , quia nō poſſunt, cū rō naturalis ſuadeat vt
alter poſſideat,& ab altero poſſidente petatˉ:de quo dic vt d.c.
22 paſtoralis.ſ̄.c.cum dilectus.¶†Opp.ꝙ agēti poſſeſſorio obſtet
proprietatis exceptio,quia dolo facit, qui petit, qđ in inſtanti
eſt reſtiturus,ff.de exce.doli.l.dolus. Sol. illa ꝓcedit in petito-
riis. In poſſeſſorio autem recuperandæ non habet locū , quia
ſpoliatus ante omnia eſt reſtituendus : & ſic propter priuile-
gium poſſeſſorij in adipiſcendæ habet locum,ſi ſtatim offera-
tur ꝓbatio,ut ſ̄.ca.j.& no.in l.3.§.ibidem.ff.ad exhiben. & no.
gl.j̄.de reſtit.ſpolia. literas. Et hoc uerum in vera violentia:ſe
cus in quaſi violentia,de qua C.unde ui.cum quærebatur . qa
tunc obſtat exceptio,ut ibi no.gl.& Bar. in l. ſi de vi, ff. de iud.
In retinendæ autem adhuc non habet locum,quia agens reti
nendæ nil petit ab alio, qđ reſtituturus ſit: ſed petit ne mole-
ſtetur,ſaluo niſi ageret pro turbatione ciuilis, ex retētione na
turalis,ut l.clam poſſidere.§.qui ad nundinas.per gl.ff.de acq.
poſ.& not.de probatio.licet cauſam. quo caſu quia nō poteſt
deficere moleſtatio,niſi naturalis reſtituatur,& ſic aliquid pe-
tit ſubiacens reſtitutioni,obſtabit exceptio, Dolo facis : dum-
modo qui opponit , ſe incontinenti offerat probaturum . In-
quantum dixi exceptionem admitti:hoc uerum, ſi opponens
ſic opponat ꝙ excludat proprietatem ab agēte,& fundet eius
intentum in proprietate,qui opponit,tūc eēt reſtituturus: ſe-
cus ſi tantum opponat defectum proprietatis,quia illi tūc nō
eſt reſtituturus,ſed alteri:& exceptio,Dolo facis,non habet lo
cum,niſi quando quis eſt reſtituturus excipienti : ſecus ſi ter-
tio,ff.ſol.matr.l.ſi ſocer.§.Lucius.& no. Dyn. in regula , dolo.
de regu.iu.lib.6.Et cū hac limitatione intelligo Dy.ibi, inquā
tum dicit indiſtincte obſtare exceptionem, Dolo facis, agenti
retinendæ:de qua poſt Cal.in c.cum dilectus. de cauſa poſſeſ.
Et hoc ponit Butr.in l.finali.ff.de iudi.Sic debet intelligi dictū
23 Goffre.hic,& ſupra de oſſi.dele.venerabili.¶†Oppo. ꝙ agenti
poſſeſſorio recuperandæ obſtet exceptio dominij , ut patet ff.
depo.l.bona fides. Sol. Quandoq; exceptio dominij opponitˉ
à ſpoliante,& non obſtat exceptio,ut hic. Quandoq; opponitˉ
a tertio,& obſtat,ut ibi:quia poſſeſſorium obtinet priuilegiū
contra ſpoliantem tantum:quod no.Hæc dic vera, quādo ius
tertij eſt ſeparatum a iure ſpoliantis:ſecus ſi ita connexum, ꝙ
non poſſit opponi,quin inferat commodum ſpolianti.Iō con
tra mulierem poſſeſſorio repetendæ uirum non poteſt tertia
mulier opponere de proprietate matrimonij cum marito , ēt
ſi incontinenti ſe offerat probaturā:quia per hoc iuuaret ma
ritum ſpoliantem,ut no.Inn.de ſpō.ueniens.Per hoc dñt Dñi
de Rota,ſua cōcluſione 144.quòd cōtra agentem poſſeſſorio
cōtra Titium ſe poteſt opponere Caius,& agere petitorio:qa
priuilegium,vt ſileat petitorium,fundatur ſuper odio ſpolian
tis,& nō extenditur ad tertiū:ſicut & in ſpoliationis exceptio
ne,quæ nō opponitur contra tertium agentem,de reſti. ſpoli.
frequens.li.6.alle.c.fi.de ordi.cogni,de cau.poſ.cle. unica. Idē
tenent latius diſputādo ſua cōcluſione 427.quia peccata ſuos
debent tenere authores,C.de pęnis.l.ſancimus.de his,quæ fi.
a ma.par.cap.quæ ſunt.cum ſimil.Non obſtat de reſti. ſpolia.
olim.ubi pōt opponi de ſpoliatione facta a tertio:quia ibi nō
opponitur ꝓceſſui, ſed executioni,ſecundum Archidia.in di-
cto c. ſi quis . Vel ibi nō eſt exceptio ſpoliationis , ſed inopiæ.
Vnde ſpoliatio cōcludens inopiam, bene prodeſt quo ad ter-
tium,ſed nō alia ſimplex:quæ exceptio cōcludens inopiā cau
ſari poſſet etiam aliunde,quàm a ſpoliatione,ſicut in naufra-
24 gio,& incendio.¶†Opp. & aduerte hic, quia intro ad intelle-
ctum cap.videtur,ꝙ p̄do nō agat poſſeſſorio in beneficiali : &
ſic ei obſtet exceptio nō canonicæ inſtitutionis.Patet,quia be
neficium nō pōt haberi,nec poſſideri abſq; canonica inſtitu
tione,de inſti.ex frequentibus.in regula j.de regulis iuris. li. 6.
ergo ceſſante canonica inſtitutione ceſſat poſſeſſio : nō datur
ergo poſſeſſorium.Item ſicut libero homini,ut poſſideatur,re
ſiſtit ius , iō in ipſo nō datur poſſeſſio abſq; titulo: ita benefi-
cium ut poſſideatur , reſiſtit ius abſq; canonica inſtitutione.
Nō datur ergo poſſeſſorium,niſi oſtendatur titulus , quia nō
datur poſſeſſio: ad hoc j̄.c.ex parte. Patet tertio,quia in matri
monio carnali nō datur poſſeſſorium,niſi ꝓbetur titulus ma
trimonij:ergo nō datur poſſeſſorium in matrimonio ſpiritua
li,niſi ꝓbetur titulus.Patet primum j̄.c. ex parte. & qđ ibi not.
Sunt ergo hic poſſeſſoria miſtæ naturæ,in quibus abſq; titulo
nō cōcluditur poſſeſſio,nec datur poſſeſſorium , ut in ſimili
in l.2.§.quidam.ff.de interdic. Reperiuntur uaria dicta. Qui-
dam dicunt, ut Bonagui. Aretinus,ut recitat Archidia. de eo,
qui mit. in poſ. eum, qui.li. 6. quòd oportet agentem poſſeſ-
ſorio recuperādæ in beneficiali aliqd oſtēdere de titulo , aliàs
repellitur,quia poſſeſſionē nō cōcludit abſq; titulo . Ad hoc
allegat 3.q.j.§.patet.de eo,qui mit.in poſ.c.eum,qui.lib.6. 23.
q.2.quia uero.de cōſec.diſt. 3. qui in maternis. hoc eſt contra
iſtum textum,& c.cum ſuper.ſ̄.tit.j.ubi prædo reſtituitur.Inn.
dicit hoc nō exigi,quòd probetur titulus: & in hoc eſt cautus
agendo poſſeſſorio,quia nō cogitur oſtendere titulum,ubi ſi
ageret petitorio,aggrauaretur ad illum oſtendendū : oportet
tamen ꝙ oſtendat ſe cōfirmatum , vel ſuperioris authoritate
ingreſſū poſſeſſionē,vel eius,ad quē ex officio ꝑtinet dare ad-

miniſtra

miniſtrationē, vel poſſeſſionē per inſtallationē, vel alium modū cōſuetudinariū, vel ēt per patientiā, & ſcientiam: ut hic, & j.eo.ex parte.& no.ſ.de poſtu.præla.bonæ.2. Hāc opin. ſequit̄ Arch. de eo, qui mit.in poſſeſ.c.cū, qui.li.6.& allegat pro caſu c.cū ſuper.ſ.de cā poſ.qui eſt bonus tex.in materia. In alia parte gl.in uer.iuris autem canonicalis, ꝙ illius acquiritur quaſi poſſeſſio, ſi generaliter vtatur, patientibus illis, qui poſſident. Alleg.ff.de ſerui.quoties.Ipſe etiam Inn.de poſtu.prela.bonę.2.in gl.magna, ver.& hoc dicemus.ibi, alijs uī. dicit ꝙ quo ad habitū poſſeſſionis nō exigitur ſuperioris authoritas: ſed quo ad habitum poſſeſſionis nō euidēter iniuſtæ exigitur ſaltē patientia habētis poteſtatem inſtituēdi. Nam nō exigitur hoc, vt probet̄ iuſta, ſed exigitur vt nō cōcludatur euidenter iniuſta: & dicit ꝙ talis ſic euidenter iniuſta nō parit poſſeſſorium. Idē Inn.in c.ex parte.j.e.dicit ꝙ poſſeſſionē iuris canonicalis quis cōcludere pōt, eo ꝙ aliquē actū exercuit ꝓportionabilē tantū beneficiato, & nō alteri, qui actus reperiri pōt, & ēt in iure canonicali, & in alijs, puta intereſſe electionibus, cōibus tractatibus, & præbēdam recipere. Secus ſi actus eſſet promiſcuus ad alios, de elec.cū cauſam.de regula.c.2. Et hoc d̄t ſibi plus placere, quam illud qđ notat hic.Gl.in clem.j. de cauſa poſſeſ. in uerbo, ſolū.per illud verbum arguit, ꝙ cū poſſit beneficiatus ſuſpendere petitoriū in ſolo poſſeſſorio ꝓcedēdo, vī ꝙ poſſeſſorio agēs nō hēat iuſtificare poſſeſſionē, nec ꝓbare titulū: alle.hoc c.ſed d̄t volēs ſe defendere: dic ꝙ aliud eſt intētare petitoriū, aliud iuſtificare poſſeſſionē ex titulo: alle.qđ dī đ cā matrimoniali j.e ex parte.ad hoc c.ad decimas. li. 6. qa poſſidēti ius reſiſtit. Primū tñ tenet ibi Gen.alleg.đ reſt.ſpo.ſæpe.de poſtul.præl.bonæ.2.Io.An.in addi.Spe.in tit.de reſt.ſpo. dicit referre, an agat̄ de acqrenda quaſi poſſeſ.prælaturæ, vel alterius beneficij a canonicatu: & exigit̄ authoritas, vel patiētia ordinarij collatoris.ſic ſaluat dictū Inn.hic, & c. bonæ.2. de poſtu. præl.Si agitur de habenda quaſi poſſeſſione canonicatus, etiā ad finē agēdi poſſeſſorio, vel alterius bñficij in cōgregatione: d̄t ꝙ altero de tribus modis cōcludit quaſi poſſeſſionem. Primo exercēdo aliquos actus tātū canonico ꝓportionabiles, ſicut intereſſe electionibus, tractatibus cōibus, & præbendam recipere, ſtallum in choro habere, vel domū habere ſolis canonicis cōſuetā, de quibus de p̄b.dilecto.Scđo ſufficit, ꝙ actus ꝓmiſcuos exercuerit ꝓportionabiles canonicis, & alijs, dū tñ exercuerit vt canonicus. Tertio mō, ſi vī, reputat̄, & tenet̄ pro canonico. Alleg. no.per Spec. in tit.de teſti.§.nūc uidēdum.in materia articulorū, quam ibi ſcripſi in ver.multū ēt. Hēt cōis cōcluſio modernorū poſſeſſionē in beneficialibus nō concludi aptā ad partū poſſeſſorij, niſi ex titulo aliquali coloretur. Et hoc tenuit Bel,in cle.j. de cauſa poſ. & ſic dicit curiā ſeruare ꝑ regulam j.de regu.iuris.& hoc tenuit ēt Pau. de Liaz. in dicta clemē.hoc tenēt dñi de Rota, ſua cōclu. 251.& Abb.Io.An.& Pau.in locis præalleg.licèt recitēt quēdā Nic.Cremon. tenuiſſe ꝯriū, ſua cōcluſione 385.per hoc cap.Idē dicit in ſua cōcluſione 401.& 413.Idē Spec.in tit.de teſt.§.nūc videndū.uer. ſed pone.alleg.3.q.j.§.patet.Lapus de Caſti. ſua alleg. 25. tenet ꝙ ad petitionē rei cōuenti nō eſt neceſſe ꝙ oſtendat titulum vel colorē poſſidendi ante reſtitutionē, nec ſpoliās de hoc poteſt qōnē referre, ſed ex officio iudicis ſic: qa antequā reſtituatur, dēt ſe titulo informare: & ſi de titulo legitime cōſtet, vel ſaltē per ꝓbabiles p̄ſumptiones, dēt eū reſtituere: ſi nō cōſtat, eū nō reſtituit. Per q̄ d̄t, ꝙ ſi opponat̄ ꝙ bñficiū ē reſeruatū, iudex ex officio de hoc cognoſcere hēt anteq̄ reſtituat. Et ſic d̄t ſe viua voce audiuiſſe a Io.Cal.in decre.ex parte.j.e.& dicit, ꝙ hoc firmabat pro cōcluſione vera. De hoc ēt aliquid tangit idē ad literā ſua cōcluſione 53.ad fin.& dicit, ꝙ honeſta, & iuridica eſt cōcluſio, & ꝙ ſic practicaret, idē cōcludens cōcluſione 31. Ibi tñ ſentire vī, ꝙ ex lōga poſſeſſione ſatis coloretur poſſeſſio, ut agere poſſit. Ad qđ facit qđ no.Inn.de reſt.in inte.c.2. in gl.per monachos-Hæc ſunt, q̄ ſcripta reperio. Ad huius euidētiam p̄mitto, ꝙ licet nuda poſſeſſio pariat poſſeſſoriū regulariter, eſt planum, quādo eſt iuſta, & qñ eſt dubiū an ſit iuſta: qñ aūt eſt euidenter iniuſta, nō parit poſſeſſoriū: no.Inn.ſ. de poſtu. p̄la. bonæ: qđ dictū recitaui ſupra. Idē no. de cā poſ. cum eccleſia. in verbo, affuiſſe.in prin.ad hoc de reſti ſpol.ad decimas. li. 6. de præſcrip.c.j.Ad propoſitū tñ in hac mā ſic vī cōcludendū, ſi agit̄ de habenda poſſeſſione corporaliū rerū bñficij, tenēdo ꝙ poſſideat vere poſſeſſiones beneficij: quod an ſit uerū, tāgā j.Dic, ꝙ ſi illæ uacātes ſint ſtatim ipſo ingreſſo, poſſeſſionē acq̄rit abſq; tit.Et ſi ab alio cuſtodiant̄, ſufficit ꝙ intimidet̄ anim⁹ cuſtodis. Ad hoc ut ec.bñ.c.j.in fi.12.q.2.non liceat. Et ſi nō appareat qs alius ſit cuſtos, in dubio eſt eps: uide de of.or.cū nos. de inſti.cū veniſſent. Verba ſunt Inn.đ poſt præl.bonæ, j. in gl. magna.ad fi.Si intēdit habere quaſi poſſeſſionē reſpectu tituli, quā ſolū, vt puto, de iure hēt reſpectu iuris adminiſtrādi, ut dicā j.tunc dico ꝙ eam nō poteſt habere abſq; ſcientia, & patientia eius, a quo pēdet ius transferre: qa hæc eſt impropria poſſeſſio, quæ haberi non p̄t niſi per patientiam, l.4.§.dare. ff. de uſufru.l.quoties.de ſeruitu.& no.ſ.de cā poſ. cum eccleſia. de oſſi.ordi.cōquerente.cum ſimi. Et ſic opi.Inno. hic, & in c. bonæ.in glo.magna.uerſi.item dicimus.eſt vera. Ad habitum ergo poſſeſſionis non exigitur alius titulus expreſſus, ſed ſufficit alius titulus putatiuus ex ſola patientia, nec in canonicatu puto ſufficere ſcientiam, & patientiam canonicorū, niſi quando ab eis pendet poteſtas conferendi, uel poſſeſſionem tranſferendi: & hoc inquantum agitur de acquiſitione poſſeſſionis alicuius particularis iuris, quod transferre pendet a poteſtate canonicorum, in illo ſufficeret patientia canonicorū, ut in poteſtate eligendi, vel intereſſendi caplo, uel choro, & in ſimilibus, ſ.e.cum eccleſia.de ele.Cumana.& in c.in Geneſi. de poſtu.p̄la.bonæ.2.Si ultra hoc intendit̄ finis poſſeſſorij recuperādæ, ſi cōſtat ex patiente, ſuperior hēt ingreſſum: licèt hoc ſufficiat ad poſſeſſionem, non ſufficit ad partū poſſeſſorij, ſm ſtilū curiæ: quia oportet aliter poſſeſſionem colorare: quia eo ꝙ non appareat authoritas ſuperioris, hic eſt euidenter iniuſtus poſſeſſor, cui nō cōpetit poſſeſſorium, niſi forte aliquem actū expreſſum feciſſet, per quem approbaſſet, ut admittendo ad oſculum, & ſimilia, ut in c.ex ore.de his, quæ fi.a ma.par.ca. & in c.dilecto.de p̄ben.vel niſi antiquiſſima ſit poſſeſſio: quia eo ipſo ex hoc coloratur, ut no.in c.2.de reſt.in integ.alias hic intruſus dicitur, nō habēs authoritatē ſuperioris, & euidēter iniuſtus poſſeſſor, cui non datur poſſeſſoriū. Non tñ exigitur, ꝙ oſtendat validitatem electionis, & cōfirmationis quo ad formalia, etiam vbi incumberet aliàs probatio: ſed ſufficit quòd extendatur quo ad formam extrinſecam ſuo aſpectu validā: nec admittitur tunc quæſtio de non canonica electione, vel titulo, ex quo primo aſpectu ſe ad rudia principia validam oſtēdit. Et puto, quicquid dicat Cal.& Bel.qui idem dicit in clem. j.ꝙ nedum officium iudicis, ſed inſtantia partis ſic habet colorare poſſeſſionem: aliàs euidenter eſt iniuſtus poſſeſſor, cui non tribuitur poſſeſſorium: ſed inquantū uellet aduerſarius cōpellere ad oſtendendū titulū, ēt quo ad formalitates, & iuſtitiam intrinſecā, nō poſſet, niſi in hoc ſuppleret officium iudicis. Sic poſſent intelligi prędicti Do. Et idem puto, & fortius, ſi agat uti poſſidetis: aliàs poſſeſſio clandeſtina p̄ſumeret̄, q̄ non parit poſſeſſorium, vel euidenter iniuſta. Et hoc tenet Bertrā. in clem.j.de cā poſ. Non obſtat l.cogi.C.de peti.hære.quia nō compellitur quis iuſtitiam tituli oſtendere, ſed bene colorare. Item illud uerum, quando poſſeſſio non habet contra ſe præſumptionem, vel non eſt euidenter iniuſta abſq; coloratione, qa res eſt informiter poſſidibilis: ſecus ſi certo mō tantū poſſidibilis ſit, ut hic. Hæc vera, inquantum intendit finē reſtitutionis momentaneæ contra partē: inquātum intendit finē reſtitutionis irreuocabilis quo ad iudicem, ut in ea confirmet̄, oportet ꝙ doceat de canonica inſtitutione, de procurat. ex inſinuatione.nec tunc ſufficerent colores: ad hoc de teſt. ex parte A.in fi. Et aduerte, ꝙ quo ad momentaneā ꝯ partē non exigitur probatio tituli: apertiſſime probat illud c.ex inſinuatione.exigitur tñ, ut dixi, ꝙ aliter coloretur. Nūquid autem coloretur cōfeſſione partis de titulo cōfitētis. Vī, ꝙ non, qa per cōfeſſionē partis non probatur titulus, ut no.de eo, q mit. in poſ. eū, qui.li.6.& de confeſ.c.fi.eo.li. Dicunt Domini de Rota, ſua cōclu.401.hoc ſufficere, qa licèt nō probet inſtitutionē, tñ colorat poſſeſſionem in odium ſpoliantis. Idem dicunt conclu. 413.qa ad partem poſſeſſorij ſufficit ſola colorata poſſeſſio, argu.de cōceſ.præben.cū noſtris.& c.ex parte.j.eo. Nō obſtat p̄dictis hoc cap.quia ſupponit prædonem reſtituendum: quia debet intelligi, quia in corporalibus prædo reſtituitur, ſicut ēt in incorporalibus non canonice inſtitutus, qui tamen habet colorem: uel prædo eſt reſtituendus, quando non euidenter conſtat eum prædonem, & iniuſtum poſſeſſorem. Ideo caute dicit text.quòd exceptio non canonicæ inſtitutionis non obſtat: & non dicit, non inſtitutionis: & ſic loquitur quādo erat inſtitutus, & non manifeſte iniuſtus poſſeſſor. Quandoque intendit finem poſſeſſionis quo ad finem agendi per uiam attētati.qđ eſt facilius in agendo, ut patet ex no.de priuil.alleg.de reſcrip.ex parte.ſ.de ma.& obedien.cū dilecti. ſ. de appel. bonæ. Tunc dicunt Domini de Rota, ſua concluſione 14.quòd licèt ubi agitur poſſeſſorio, exigitur ꝙ poſſeſſio coloretur, non vbi agit̄ per uiam attentati: qa nullo ordine tunc proceditur, & ex puro & mero iudicis officio: & qa plus offenditur tunc, quia iudex, & pars offendit̄: & offenditur ēt lex inhibens talia attētare, ut lite penden.per totū. Item quia via attētati eſt magis priuilegiata: de quo in locis p̄alle.& đ appel. cū teneamur. per Io.Mo.& Hoſt.de elec.cupientes. Hæc uera dñt Doc. niſi clare liqueret de nō iure petentis retractari, per no. per Inno. de fi.presby.conſtitutus. de diuor. ſignificaſti. & qa ſua intereſt, &c.de elec.cum inter R.2.q.6.nō ſolēt.de teſt.ueniens.pręſertim ſi intendat hæc reuocatio ad reſtitutionē poſſeſſionis adeptæ lite pēdēte, ne det̄ uitioſus ingreſſus, đ eo, q mit.ī poſſeſ.c.eū, qui.li.6.& hoc tenet Old.in q.ſuis. Hoc vltimū dicunt ſua cōcluſione 52. Hoc aūt dicit uerū in cōclu. 14. ut non fiat

ad petitionem partis: ſi tñ iudex ꝑ contẽptum ex officio non ꝓmotus illã vellet reuocare, poſſet in pęnam attentãtis, & ꝯtẽnẽtis: per hoc tamen nõ reſtitueret̃ poſſeſſio illi, de cuius non iure cõſtaret: ſed ꝓuidendũ eſſet tertio per habẽtem ptãtem. Ad hoc qđ no. de cõſt. cũ M. per Inn. de accuſ. ad petitionem. de diuor. porro. De hoc an viæ attẽtati obſtet exceptio notoria, vide Inn. de appel. bonæ. Si ergo q̃ritur, an cogatur qs titulũ in beneficio oſtendere ſimiliter eo petẽte, & ſi agit poſſeſſorio, hoc ſatis declaratum eſt ſupra. Si agit petitorio, vt ſi petat ſuã reſtitutionẽ ratã haberi, vel qd ſimile, debet ꝓbare titulũ, ſm Inn. in c. ex inſinuatione. de ꝓcurat. Ad hoc qđ no. in c. illud. de præſump. & qa nõ ſufficit tũc ſolã ꝓbare poſſeſſionẽ: & ſic procedet qđ eſt dictũ, ẽt ſi poſſideat. Si petit̃ ab alio, ut iudice, ut oſtendat titulũ, cõpellit̃ ad petitionẽ iudicis oſtẽdere titulũ, de offi. ord. ordinarij. lib. 6. Si petitur vt oſtẽdat titulum a collatore, vel inſtitutore, aliàs nõ iudice: & tũc ſi in eũ conſenſit, nõ põt petere vt oſtẽdat titulũ, de his, quæ fi. a ma. par. ca. ex ore. Hoc uerũ, qñ tale eſt vitium, in quo potuit collator diſpẽſare, aliàs nõ ꝓficeret patiẽtia, de præb. dilecto. de cle. coniug. diuerſis. Quolibet tñ caſu audit̃ collator, ſi vult ꝓbare defectũ tituli: qa p̃t, dato ꝙ cõſenſit. Et hoc, qa iſtius intereſt, vt dimittat eccleſiã, q̃ canonice nõ tenet, vt conferat alteri: & qa aliqñ punit̃, ſi nõ cõferat, de conceſ. p̃bẽ. c. 2. & de p̃b. de multa. Si non cõſenſit, tũc compellit̃ oſtẽdere titulũ, niſi eẽt talis p̃ſumptio, q̃ in collatorem trãſfunderet onus ꝓbãdi, vt no. Cõpoſt. in decr. capitulũ. de reſcrip. Si q̃rit, an ad inſtantiã aduerſarij cogat̃ oſtẽdere titulũ: tũc ſi ius reſiſtit poſſidenti, cogitur oſtẽdere titulũ ad petitionẽ aduerſarij, ut qa poſſidet duo incõpaſſibilia, vt in decr. de multa. & in decr. extraua. Io. execrabilis. Hoc tamen dicit uerũ Pau: ſi aduerſarius doceat aliquid de ſuo intereſſe, qa dicit bñficiũ ad ſe ſpectare, ita ꝙ ſua interſit, vt ille beneficiũ dimittat: vt ſic vel cogat̃ dimittere, vel cauſam detentionis oſtendere. Si ius nõ reſiſtat poſſidenti, nõ arctat̃ ad docendũ titulũ, vt l. cogi. de pet. hære. & 3. q. j. legũ. de quo in dicto c. ex inſinuatione. ꝑ gl. no. Comp. in dicto c. capitulũ. & no. in c. cũ Bertoldus. de re iud. per Inno. De hac mã in regula prima. de reg. iur. li. 6. de offi. ordi. ordinarij. eo. li. & ibi
25 per Arch. & alios, & de ſimo. licet Hely. vbi per Hoſt. † Ex his deciditur, qd ſi agẽs poſſeſſorio narrat ſe legitime, & canonice poſſediſſe, ẽt ſe ſpoliatũ, & petit ſe reſtitui, non producit ſuam inſtitutionẽ, nec dicit per quẽ ſit inſtitutus, an debeat admitti ad probandũ. Multi de curia, vt refert Collector ſua cõcl. 251. dñt eũ admitti, qa poſtea poterit ꝓbare hoc per teſtes, de teſti. p̃ſentiũ. Itẽ qa ſufficit deducere colorẽ, q ſatis deducit̃, eo ꝙ dicit ſe canonice poſſediſſe. Fatent̃, ꝙ oportet ꝙ poſtea per teſtes color probet̃. Nec obſtat incertitudo, vel gñalitas: qa illa p̃t poſtea per teſtes ꝓbari, & ad certitudinẽ reduci, & ſpecificari. Ad hoc dictũ Inn. & Io. An. de teſt. fraternitatis. vbi ad concludendã p̃ſcriptionẽ ſufficit articulus, ꝙ legitimè p̃ſcripſit: licet nõ dicat ꝙ cũ titulo tali poſſedit. Allegat not. de cau. poſ. cũ eccleſia Sutrina. de p̃b. cũ de beneficio. li. 6. de elect. Cumana. Facit qđ no. Inn. de libel. obla. c. 2. ubi ſufficit narrare tale qd, ex quo in gñe cõcludit̃ ius agẽdi, licèt non ſpecificet̃, ſic ꝙ excludant̃ caſus, in quibus nõ cõpetit. Ad hoc gl. de ꝓcura. ex inſinuatione. ubi admittit̃ dubia exceptio: qa p̃t cõcludere, & nõ cõcludere, cũ poſtea poſſit in proceſſu detegi, & declarari. Collector videbat̃ ꝯ, qa articulus nimis eſt vagus, ff. de dolo. Idẽ. ff. de iniur. p̃tor. de elec. ut quis duas. lib. 6. Item qa canonica inſtitutio eſt verbũ iuris, ad q̃ requirunt̃ multa, de reg. iur. lib. 6. c. j. Verba ãt iuris nõ cadũt ĩ teſte, de teſt. cũ cãm. Ad hoc allegat, qa licèt generalia ſi actu eſſent ꝓbata, ſufficerẽt in repellẽdo, nõ tamẽ ſufficiũt in ꝓponẽdo, vt no. Arch. de elec. ut circa. ſuper verbo, omnia. ad hoc cle. cõſtitutionẽ. de elec. Sed illa loquunt̃, qñ formaliter ĩ ꝓpoſitione exigit̃ ſpecificatio, qđ hic nõ eſt. Tene ergo primũ. Nec obſtat, ꝙ teſtis nõ deponat ꝑ uerba iuris: qa licet teſtis nõ hẽat deponere, ſed ꝑ uerba facti, articulus tñ & narratio petitionis põt fieri ꝑ uerba iuris: licèt cautius ſit quo ad teſtẽ ut fiat per verba facti, ut clarius ꝓ-
26 bet teſtis. ¶ † Opp. ꝙ agenti poſſeſſorio obſtet ꝓprietatis exceptio: patet s̃. de fi. presby. cõſtitutus. de diuor. porro. de reſtitu. ſpol. ad decimas. li. 6. ff. ad exhibẽ. l. 3. §. ibidẽ. So. Si quærit̃, an agẽti poſſeſſorio adipiſcẽdæ de incorporalibus, vel alijs a bñficialibus, dic ꝙ ſic, dũmodo ſe offerat incõtinẽti paratũ probare, vt dicto §. ibidẽ. no. s̃. c. j. & j̃. eo. l'ras. Hoc in poſſeſſorijs alijs a bñficialibus: in beneficialibus aũt dic vt s̃. de cau. poſ. cum olim. & ibi remiſi. ¶ Si quærit̃, an agẽti poſſeſſorio retinendæ obſtet proprietatis exceptio, dic ꝙ non: licet Dy. tenuerit ꝯriũ in c. qui ad agendũ. de reg. iuris. li. 6. & Cy. in l. 2. C. de edic. diu. Adri. tol. qa nõ licet impune turbare, eo qa ſit dñs: nec licet ẽt ſpoliare, niſi inquantum ageret̃, ne turbaretur in ciuili reſpectu naturalis retentę: qa retinens poſſet opponere exceptionẽ dominij, dũmodo incõtinenti probaret. Ad primũ facit l. ſi de eo. §. fi. ff. de acquir. poſ. qđ tenet Bar. in §. nihil cõę. & in l. ſi de vi. ff. de iud. niſi qñ uterq; ſe cõtẽderit poſſeſſorem, quia tunc bene proficeret allegatio & ꝓbatio dominij ĩcõtinẽti, utroq; ęqualiter poſſidente, ut no. in l. j. C. vti poſ. & l. ſi duæ. ff. vti poſſid. Et ſic dẽt intelligi c. licet cauſam. de ꝓba. & hoc, quia clam nõ poſſidet, ſuſpicãs qõnẽ ſibi inferri, quę põt inferri reſpectu proprietatis tantũ. Ad hoc dẽnt reduci ſcripta Inn. j̃. de p̃ſcrip. ueniẽs. Si agitur recuperandæ, tũc ſi exceptio cõcludit̃ ad petitoriũ, & ad poſſeſſoriũ ſimul, illa admittitur, ut not. s̃. c. accepta. Idẽ ſi cõcludat ad ſolũ poſſeſſoriũ, vt s̃. c. ſolicite. Idẽ ſi cõcludat inhabilitatẽ perſonæ ad agẽdũ, ut in c. ex inſinuatione. de ꝓcura. not. gl. 23. di. in nõie dñi. Idẽ ſi opponit̃ defectus capacitatis perſonæ reſpectu poſſeſſionis: no. gl. j̃. eodẽ. ex parte. & 8. diſt. quo iure. Si opponitur exceptio cõcludẽs ad ſolũ petitorium, tũc volẽte actore admittit̃, j̃. c. j. eo volente, tũc ſi offert ſe incõtinẽti paratũ probare, adhuc regulariter nõ admittit̃, quicquid dixerit Inn. s̃. eo. c. ad ultimum. excepto caſu c. literas. j̃. eo. Si autẽ offert̃ exceptio ꝓprietatis notoria, ſi talis, q̃ fundet intẽtionẽ opponẽtis in ꝓprietate, & notoria eſt de iure, exceptio admittitur, de reſtitu. ſpolia. ad decimas. lib. 6. niſi aliquid aliud allegetur, ꝑ qđ notorietas obfuſcet̃, ut in c. cum eccleſia. de cauſa poſ. & in d. c. ad decimas. Si offert̃ ꝓprietatis exceptio notoria notorietate cõfeſſionis, vel probationis, idẽ, ut repellat agentẽ, ex quo fundat intentũ opponentis, vt in c. ſignificaſti. de diuor. & ibi Inn. etiã ſi exigatur informatio de notorio. Ad hoc s̃. de fi. presb. conſtitutus. & ibi Inn. Idem no. de renuntia. ſuper hoc. Idem dicit hic glo. fi. & de poſtu. præla. bonæ. 2. & idem no. s̃. titu. j. cum eccleſia. & no. Hoſtiẽ. eodem titu. ad ultimum. Ad hoc s̃. eodem. accepta. Idem no. Io. And. in tit. de reſt. ſpol. ſuper rubrica, in addi. Spe. Quòd intelligo, vt impediat poſſeſſorium nedum quo ad reſtitutionẽ poſſeſſionis, ſed etiam fructuum, ut patet ex his, q̃æ no. s̃. de cauſa poſ. paſtoralis. & c. cũ dilectus. licèt ibi Io. An. no. contra, & Inno. j̃. de priuileg. olim. in uerbo, per portarium. & de renun. ſuper hoc. Et hoc, quia quantuncunq; fuerit bonæ fidei poſſeſſor, teneretur reſtituere extantes: obſtat ergo ei exceptio, dolo facis, vel replicatio. Si offertur exceptio notoria, & non fundat intentum opponentis, ſed excludit tantum intentum agẽtis, Ioan. An. in gl. in c. ad decimas. tenet ꝙ nõ iuuet opponẽtem, nec admittit̃ ꝯ agentẽ poſſeſſorio. Cõtrariũ tenet Inn. de fi. ꝓsby. cõſtitutus. & Io. An. idẽ, reuocãs illã gl. ĩ decr. ad decimas. & ponit in rubrica de reſtit. ſpol. in Spec. concludens ſufficere quòd cõcludat defectum proprietatis conuenti. Puto ꝙ in alijs a beneficialibus procedat primum: quia eo quòd poſſidet qs, iuſte poſſidet, quamquam notorie conſtet ipſum non habere ius, ex quo non conſtat de iure aduerſarij. In beneficialibus autem exceptio non canonicæ inſtitutionis, ubi eſt notoria, & opponitur agenti poſſeſſorio, illa obſtat agenti, ut d. c. conſtitutus. & ibi no. Inn. quia beneficium nõ iuſte poſſidet̃, eo quòd poſſidetur: & talis euidens iniuſta poſſeſſio non cauſat poſſeſſorium, ut no. s̃. eo. tit. c. cum eccleſia. & de poſtu. pręla. bonæ. Et hoc, quando conſtat de nõ canonica inſtitutione: ſecus ſi non cõſtaret de canonica inſtitutione, vt dixi in d. c. paſtoralis. alias non ob. s̃. ti. j. cum ſuper. quia ibi non fuit oppoſitum per viã exceptionis. Ad hoc de re. iur. in regula j. Itẽ ibi fuit oppoſita, ſed fuit oppoſita, & notorie liquefactum eſt demum poſt concluſionem in cauſa: quod nõ ſufficit ad impediendum poſſeſſorium, s̃. ti. j. c. cum eccleſia. & c. cum ſuper. In quantum autem dixi notorium cõfeſſionis, uel probationis, uel aliud obſtare agenti poſſeſſorio: illud intellige, quando in continenti paratus eſt facere conſtare de notorio, ut no. in d. c. ſignificaſti. Item inquantum dixi notorium probationis obſtare, Doc. dicunt hoc uerum, qñ ſuper probatione iam eſt in cauſa concluſum, ita ꝙ nihil amplius põt opponi: & ſic no. de appel. bonę. Sed certe ſufficit ꝙ nihil opponat̃, & ſit ꝓbatũ, ut not. s̃. de cauſa poſ. paſtoralis: quia tunc dicitur notoriũ, ut not. j̃. de appel. cũ ſpeciali. licet nõ habeat tunc effectum impeditiuum ſuſpẽſionis petitorij notoria ꝓprietas, niſi ſit concluſum: dixi s̃. de cã. poſſeſ. paſtoralis. Si opponitur exceptio ꝓprietatis notoria notorio præſumptionis, & tunc nõ ob. exceptio defectus proprietatis, ut eſt caſus de diuor. porro. ubi ꝯ petẽtem reſtitutionẽ uxoris nõ ob. exceptio notorię cõſanguinitatis. Quod intelligo, qñ notoria eſt notorio p̃ſumptionis: ſecus ſi notorio confeſſionis, ut no. Cal. in c. ex parte. j̃. eo. Nõ ob. eo. tit. ſignificaſti. ubi notorium præſumptionis ob. agenti poſſeſſorio: quia ibi exceptio cõcludebat ad poſſeſſorium, & non ad ſolum petitoriũ: uel ibi exceptio notoria nõ cõcludebat ex toto defectu proprietatis: quia licet inter ꝯſanguineos nõ teneat m̃rimoniũ quo ad copulã, & illo reſpectu admittit̃, j̃. c. literas. tenet tñ quo ad mutuã ſeruitutẽ, donec ab eccleſia
27 diſſoluatur, ut ibi. † Ex his infert̃, ꝙ exceptio renuntiationis iudicialis, qa illa notoria eſt, ob. agenti poſſeſſorio in beneficialibus, ut s̃. eo. accepta. nõ aũt in alijs iuribus, quia hoc nõ fundat intentum aduerſæ partis, ut no. in §. nihil cõe. per Bart. ad hoc C. đ trãſac. ſiue apud. & l. ſi ꝓ fundo. & l. pe. C. ꝓ emp. no. ff. ꝓ emp. l. j. niſi tali mõ fieret, ꝙ titulũ auferret, vt qñ renũtiat,

& cedit

& cedit aduerſario omnia iura. Per hoc patet, ꝙ exceptio iuri
ſiurandi, vel pacti iudicialis in iudicio obſtat agenti poſſeſſo-
rio, q̄a inducit notoriū, ſ̄m tamē diſtinctionē ſupra ꝓxime po
ſitā. Et ſic pōt intelligi Ioā. 3. q. j. in ſumma. Ex hoc patet, ꝙ ex-
ceptio rei iudicatæ in beneficialibus obſtat agēti poſſeſſorio,
qn̄ cū opponēte eſt iudicatū. In alijs a beneficialibus ſi iudica
tū ſit declaratorie ꝓ opponēte, obſtat agēti poſſeſſorio, ut no.
ſ̄. ti. j. cū dilectus. Si autē pro eo iudicatū: q̄a ab alio nō ꝓbatū,
nō obſtat agenti poſſeſſorio, q̄a notoriū nō ē de iure opponē-
tis: licet ſecus in primo caſu. Et hoc eſt tenēdū, quicq̄d dixerit
Dy. in c. q ad agēdū. de re. iur. li. 6. & Bar. in §. nihil cōe. Quod
eſt verū, qn̄ agit de ſpoliatione an̄ ſn̄iam. De ſpoliatione poſt
ſn̄iam dixi de cā poſ. cū dilect⁹. dic ut ibi no. ¶ Nūc intrinſeca
materia cap. expedita, reſtat vt declarē gl. Inn. quā ꝑꝑ ꝓlixitatē
omiſit declarare Io. An. ut recitat ī addi. Spe. in tit. de reſt. ſpo.
& ibi ꝑ A. & B. conatur ipſam reducere ad aliquē ordinē. Ego
totā reducā ipſam ad quatuor principales articulos: ſolū reci-
tādo q̄d hic dicit, & approbādo ubi bn̄ dicit: vbi dubie, vel ma
le, trāſeā alibi remittēdo, vbi melius loquit̄: vel ſi breuiter po-
tero, cōcludā q̄d mihi videt̄, etiā dubie tranſire. Prius autē erit
videre de requiſitis ad quaſi poſſeſſionē incorporaliū, de his,
quæ requirunt̄ tam ex parte quærētis, quā eius, ꝯ quē quærit̄.
Secūdo de requiſitis ex parte rei, in qua ius quærit̄. Tertio ui-
debunt̄ aliqui modi amittēdi quaſi poſſeſſionē. Quarto vide
bimus aliquos notabiles effectus quaſi poſſeſſionis aliquorū
28 iuriū. ¶ † Ad primū in tribus locis hoc examinat Inno. ſ̄. de po
ſtu. prelat. bonæ. 2. ſ̄. de cauſa poſ. cum eccleſię. de elec. que-
relam. de offic. ordi. conquerente. de in integ. reſt. c. 2. dicit,
quod ex parte agentis quærere duo requiruntur ad inſtar
corporalium, de quibus in ſumma, de acquiren. poſſeſ. l. pere
gre. §. quibus. ff. de acquiren. poſ. no. de cōceſ. ꝑbē. cū noſtris. l.
licet. C. de acq. poſ. Et ſic eſt neceſſe ingredictē habere animū
quærēdi, & aliq̄d corporaliter exercere, per q̄d actū tractet pro
portionabilē exercitio iuris, ut ſ̄. ti. j. c. cū eccleſia Sutrina. & c.
cū olim. de elect. Cumana. & c. in Geneſi. vn̄ cū incorporalia
ꝓprie nō poſſideant̄, nec videant̄, nec tāgant̄, nec poſſeſſio ſit
ꝓpria, ſed impropria, l. ſi ſeruus. §. incorporales. ff. de acqu. re.
do. vident̄ tn̄, & tangunt̄ mediante aliquo actu corporali ſigni
ficante illud ius. Quodlibet enim ius habet ſuos actus, & tra-
ctatus extrinſecos ꝓportionabiles iuri, & ſignificātes aliud, &
aliud ius in ſua ſpecie ſ̄m aliū & aliū tractatū, & alium & aliū
vſum aliter determinatū. Propter quæ q̄dā volunt dicere ſ̄. ti.
j. c. j. vt ibi refert Inn. ꝙ ꝓprie non dat̄ quaſi poſſeſſio iuris, ſed
quaſi poſſeſſio tractatus talis iuris: & ſic in quaſi poſſeſſione
ſum exercendi ius eligēdi, & in poſſeſſione exercendi ius eun-
di, & ſimilia. Et dn̄t verum, attēta cā immediata, & ꝓxima: ſed
mediata, & remota ſatis p̄t dici dari poſſeſſionem ipſius iuris.
Q̄d tn̄ declara, vt ibi dixi: habeo em̄ quaſi poſſeſſionē iuris eli-
gēdi, eo ꝙ habeo quaſi poſſeſſionē ipſius libere tractādi ipſum
ius eligēdi. Vn̄ ipſe tractatus eſt ibi loco rei, ad quā proprietas
& poſſeſſio cōcurrit: aliàs cōcernit̄ ius penes animū. Pōderan
tur duo neceſſaria: Primū iam dictū, ꝙ habeat animū quæren
di: & in hoc dicit̄ poſſeſſio habere q̄d ciuilitatis, q̄a ab animo
ciuili regulatur. In primo hēt q̄d facti, q̄a a corpore regulat̄.
Et hoc modo diſtinguimus naturalē a ciuili, l. j. ff. de acq. poſ.
l. licet. C. de acq. poſ. ſc̄dm q̄d utēs qualificate vtat̄, & exerceat
actū ut ꝓ iure ſuo. Et hoc poteſt eē dupliciter. Primo, q̄a uult,
& credit ius eſſe ſuū. Sc̄do, ꝙ uult, ſed nō credit ius eē ſuū, &
quo ad acquirēdā quaſi poſſeſſionē hæc nō differūt: quo autē
ad aliū, & aliū poſſeſſionis effectū bn̄ refert, vt dixi ſ̄. d̄ cā poſ.
cū eccleſia. & tetigi aliq̄d ſ̄. poſt Pau. Ex parte eius, cōtra quē
exigit̄ pati, ſcilicet, ꝙ patiat̄ illū vti vt ꝓ iure ſuo, & ſic qualifi-
cate patiat̄. Pati aūt poteſt dari dupliciter: Primo modo pōt eſ
ſe voluntariū. Sc̄do mō pōt eſſe nō volūtariū. Si voluntarium
eſt pati, hoc ſufficit. Si inuoluntariū, & præciſum, hoc nō ſuffi-
cit. Ideo ſi inuito, & reclamante hn̄te ius eligendi eligā, non
acquiro quaſi poſſeſſionē, q̄a vbi dat̄ pati, nō dat̄ quaſi poſſeſ-
ſio. Pati enim eſt, ex quo ſurgit poſſeſſio, vt patet l. 3. §. dare. ff.
de vſufru, & l. quoties, ff. de ſerui. & iō ſtante reclamatione ver
bali, vel cū incontinēti q̄s labit̄ ad iudiciū, impedit̄ acquiſitio
quaſi poſſeſſionis: & no. j̄. c. olim. 3. & not. ſ̄. de elec. querelā. ꝑ
Inn. Si inuoluntariū eſt pati, ſi cōditionale habens voluntatē
annexā, quęrit quaſi poſſeſſio. Vn̄ ſi aliq̄s immiſcet ſe actui ele
ctionis ꝯ volūtatē canonicorū, tn̄ ipſi nō ſunt ꝓteſtati, acq̄rit̄
quaſi poſſeſſio, vt no. de elec. querelā, & tenet Inn. ſ̄. de cā poſ.
cū eccleſia. Ex quibus cōcludit̄, ꝙ in incorporalibus, in q̄bus
nō dat̄ vera poſſeſſio rei, & a re ſeparatis, vt in iure eligendi, &
ſimilibus, quaſi poſſeſſio nō p̄t violēter violentia pręciſa hn̄ri.
Dixi de extractis a poſſeſſione rei omnino: q̄a in coherentibus
rei, & poſſeſſioni eius bene poſſet dari violēta poſſeſſio, vt pa-
tet in vſufructu, & vſu: q̄a poſſem habere naturalē poſſeſſionē
per vim, ſed tn̄ ꝑ hoc nō hn̄retur quaſi poſſeſſio iuris, de qua
loquimur, & quo ſic in voluntario patitur. Dixi ſecundo, ꝙ exi
gitur qualificatum pati, ſcilicet quod patiatur vtentem vti vt
pro iure ſuo. Quando aūt dicat̄ ſic pati, hoc expediui in c. cū
eccleſia. ſ̄. de cauſa poſſe. q̄d hic nō proſequor. Requirit̄ tertio
ēt pati illorū, a quibus pendet poteſtas iuris transferendi, & q̄-
bus præiudicat̄. Et latius proſequit̄ Innoc. ſ̄. de offi. ordi. conq̄-
rente. Et an pati ſubiectorū præiudicet ſubiectionē habenti,
no. j̄. c. olim. vt ſ̄. de reſt. in integ. c. 2. dic vt ibi. Per q̄d dicit Inn.
hic, ꝙ vt acquiratur quaſi poſſeſſio iuris, eligit̄ quod habeatur
pro electo ab his, qui habent poteſtatē iuris eligēdi, vel ad mi
nus ꝙ eis ſcientibus, vel patientibus patiant̄ eligentem eſſe in
quaſi poſſeſſione iuris eligendi, ſuſtinēdo electū ab eis, vel ad
minus nō cōtradicētibus altero illorū modorū, quos no. Inn.
ſ̄. de in integ. reſtit. c. 2. & ibi latius hoc proſequit̄. Sed veritas
eſt, ꝙ ſufficit ꝙ patiant̄ eligere, dato, ꝙ electio nō habuerit ef-
fectum, vt ibi no. de elect. querelā. Idē credo in volente quære
re ius cōfirmandi, vel quaſi poſſeſſionē: q̄a ſufficit hn̄tem ius
confirmandi pati cōfirmationē: de quo per Arch. 92. diſt. ſi q̄.
Per q̄ dicit Inno. ꝙ ſi alijs poſſidentibus ſed neſcientibus quis
eligat vel aliud faciat, nō acquirit quaſi poſſeſſionē, quæ non
admittitur niſi eis ſcientibus, & de recuperatione deſperanti-
bus, ff. de acq. poſ. l. clā poſſidere. §. qui ad nundinas. & l. ſi id,
q̄d. Cōtra alios aūt, q̄ habēt illū pro electo, nulla acquirit̄ qua
ſi poſſeſſio, cum nullus actus corporalis interueniat in hoc, ꝙ
ſeruāt ſuā electionem: & actus corporalis exigit in acquiſitio-
ne, vt in d. l. 3. Requirit̄ ſecundum aliquos, in aliquibus vera
aſſiſtentia proprietatis iuris. In hoc aliqui dicunt indiſtinctè
hoc requiri, vt pro ſubiecto. Sed de hoc dixi de cauſa poſ. c. j.
Dixit hic Inn. in fi. gl. ꝙ hoc verū eſt in iuribus perſonalibus,
& actionibus: q̄a licèt quis dicat poſſeſſor actionum, vt l. q̄d in
diē. §. fi. ff. de peti. hæredi. nunquā tamen poteſt quis poſſidere
actionē, niſi ille, cui de iure hoc cōpetit: q̄a aliter nō agit, nec
poſſidet. De hoc per Cy. in l. ſi certis annis. ꝑ Inn. ſ̄. de elect. q̄re
lā. per Bar. in l. fi. ff. vti poſſid. & plene in quęſtione facti in Spe.
hoc titu. §. nunc dicamus. verſi. ſed aliquis. Dixi pleniſſime in
repetitione c. fin. de cauſa poſ. vbi tango iſtam materiam ple-
niſſime. & hic Pau. recitat opi. & modicum addit. Vide q̄d di-
xi de cenſi. peruenit. Dicunt ēt req̄ri aliquā proprietatē tituli
in poſſeſſione iuris canonicalis. De hoc dixi ſupra in mr̄imo-
29 niali: de hoc dicā j̄. c. ex parte M. ¶ † Venio ad ſ̄m articulum,
q̄d de req̄ſitis ex parte rei, uel iuris, ī quo agit̄ quæri quaſi poſ-
ſeſſio. Dic, ꝙ quædā ſunt ſigna quærēdi actu uerbali tantum.
Quædā ſunt ſigna & actus quærendi intrinſeca iuri rei. Quę-
dam ſunt ſigna quærēdi animo a re uel iure extrinſeca. Acqui
rit̄ quaſi poſſeſſio ſigno uerbali, ſi habēs ptātē aſſignādi dicit,
Do, & aſſigno tibi talē præbēdā. Allegat de prębē dilectus. &
c. dilectus. de reſcrip. eā te. & in multis cap. Sed dicit Inno. ꝙ ſi
bn̄ aduertat̄, nō inuenit̄ ibi ꝙ per talia ſigna tradat̄ poſſeſſio,
ſeu per talē aſſignationē. Et hoc tenet hic Io. And. ut nec aſſi-
gnatione, nec inueſtitura trāsferat̄ poſſeſſio inueſtitura uerba
li. Allegat de ꝑbē. accedēs. & de his, q̄ fi. a ma. par. ca. ex ore. Pu
to, ꝙ omnia, q̄ dn̄r in iſtis, Do, & trado: an ex his acq̄rat̄, d̄ quo
dicā j̄. e. cōquerēte. & q̄ dicunt̄ de inſtallatione, ſ̄. de elect. tran
ſmiſſam. habeāt hic locū. Dixi de hoc explicite in d. c. fi. de cā
poſ. in cōmēto, & in d. c. cōquerēte. Dicā etiā de cōtractu con-
ſtituti, de quo aliq̄d de ꝯſue. c. 2. Dicebā ſc̄do, ꝙ q̄dā erāt ſigna
intrinſeca iuris, & exercitij: & hoc pōt eſſe tripliciter. Vel quia
exercet̄ totale ius, i. exercitiū datur factū ꝓportionabile totali
iuri, uel q̄a aliqua pars iuris exercet̄, uel q̄a aliqua res, uel cor
pus app̄hendit, in quo ius deſtinat̄. Si totalis iuris detur exerci
tiū, acquirit̄ quaſi poſſeſſio, patiētibus illis, q̄ poſſident, ff. d̄ ſer
uitu. quoties. ſ̄m Inn. Idē ſi generaliter in omnibus, quę occur
runt faciēda ſ̄m morē canonicalis iuris, uel dignitatis, quā ha
bet: uel ſi acquirit̄ quaſi poſſeſſio, ſi detur exercitium alicuius
30 particularitatis iuris. † An acquiratur totalis quaſi poſſeſſio iu
ris, hoc cognoſcit̄ per iſtas regulas, ut app̄hēſā parte detur acq̄
ſitio totius, oportet dari cōtiguitatē de parte apprehenſa ad il
lud: q̄a ultra metas apprehenſi intēdit quærere ut ad ſuū to-
tū, q̄d agitur apprehendi, uel reſpectu identitatis in ſpecie, uel
totius ad partē, vel ſpeciei ad genus: ſicut enim ī corporalibus
oportet dari cōtiguitatē realem in acquiſitione totius appre
hēſione partis, ut l. 3. in fi. ff. de acq. poſ. ubi ſi ingredior partē
fundi cum intētione quærendi totū, ſub eadē cōtiguitate ter-
minorū acquirit̄, aliàs nō ultra diſcontiguitatē: nam, ut dicit
text. nō eſt neceſſe ut omnes partes fundi circūambulet ſub
una terminatione poſiti: ſed apprehēſa modica gleba terrę q̄-
rit poſſeſſionem totius. Oportet tamē, ꝙ exercitia ſint in ali-
qua parte ſubſtātiali iuris, vt eſt textus ualde ad propoſitum,
de cauſa poſſeſ. cum eccleſia. de elect. Cumana. & eodē tit. in
Geneſi. & in c. dilecto. j̄. de præbē. Vn̄ oportet, ꝙ exercitia ſint
talia, ut nō poſſint gerere citra ius & nomē habentis ius, ſicut
in hæreditate, l. gerit. & l. pro hærede. ff. de acquir. hæred: ut di
xi de cauſa poſſeſ. cum eccleſia. Vnde ſi exerceo ius eligendi
vt canonicus, uel canto in choro ut canonicus, animo acqui-
rendi quaſi poſſeſſionem iuris canonicalis, acquiro quo ad
omnes partes. Super quo plenius recurrēdum eſt ad id, quòd

no.Inn.in ſimili iuriſdictione in c.cū dilectus.de capel.mo.De
quo dic ut ibi plene dixi:& plenius ī d.c.fi. de cauſa poſ. alleg.
de capel.mo.dilectus.& de poſt.prela.bonę.facit de elec.in Ge
neſi.Idem ſi legat, vel cantet vt alius canonicus. Recitat tamē
alios dicere talem eſſe tantū in poſſeſſione illius iuris, vt ſi eſt
in poſſeſſione eligendi,ſi elegit:vel cantādi,ſi cantauit:& non
aliorū. & ſic erit in poſſeſſione nō iuris canonicalis ſimplici-
ter,ſed erit in poſſeſſione iuris canonicalis quo ad poſſeſſa ſpe
cialiter. & idē de alijs iuribus. Prima opinio procedit,quando
poſſeſſio eſt iuſta,& aliter nō poſſidet: vel quando ius eſt tale,
ꝙ expectet ſcientiam ſuperioris in totali, & nō in illæ parte ap
prehēſa:qa illa non data tali actu nō acqrit quaſi poſſeſſionē
iuris totalis:& hæc fuit de mēte Inn.nec iuris canonicalis: qđ
declara ut dixi ſupra circa cōtraria. Et eſt cā, qa iniuſta poſſeſ-
ſio nō eſt extēdibilis, ut no.hic,& de reſcrip.ſup lrīs.& qa in to
tali nō datur patiētia eius,a quo pēdet. Ideo ſi patiētib⁹ cano-
nicis eligeret animo acquirendi quaſi poſſeſſionē totius iuris
canonicalis,nō acqreret, cū dare quaſi poſſeſſionem reſpectu
iuris canonicalis pendeat ab inſtituente: niſi canonici habe-
rent ēt ius inſtituēdi,& ſoli proficerēt, tamen indiſtincte quo
ad quaſi poſſeſſionē iuris eligendi,ſi apprehēditur aliqua res,
in qua ius deſtinat,hæc ſit regula: Vbi ius ipſum, quo agit ius
quæri,vel quaſi poſſeſſio,omnino eſt a re ſeparatū,licèt ſit cir
ca rē,ita ꝙ ex quaſi poſſeſſione iuris nulla det rei poſſeſſio,ap
prehēſione rei nō acquirit quaſi poſſeſſio. Secus ſi ad rē ſe ha-
bet vt pars rei,ita ꝙ ex habitu iuris det poſſeſſio rei, vel vſu rei
det vſus partis iuris:qa tūc apprehenſione rei cum patiētia ac
quirit quaſi poſſeſſio iuris. Per hoc determinat,an inductione
in fundū,ad quē habeo ius declinare, acquirit quaſi poſſeſſio
iuris decimalis.in prin.gl.2.đt Inn.ꝙ inductione in fundū deci
malē,& apprehenſa una gleba fundi decimalis,eſt ī poſſeſſio-
ne decimæ totius fundi,dūmodo ſit glebæ apphēſæ cōtiguus,
& nullus partē eius fundi alterā poſſideat,ff.de acq.poſ.l.poſſi
deri.§.j.In alia parte gl.circa fi.gl.illud reuocat,dicēs ꝙ ſibi nō
placet,ꝙ intrando poſſeſſionē fundi decimalis, poſſeſſionem
decimæ quærat,niſi vtat,ff.de aq.re.do.l.ſi ſeruus.§.incorpora
les.ff.de act.emp.ratio.§.ſi inter.ad hoc ff.de uſuf.l.3.in princ.
Vt ergo acqrat quaſi poſſeſſio,reqritur ꝙ īrret fundum, & ali-
qd noīe decimæ inde accipiat:qa uti ſic uī,ēt ſi ſuum miniſte-
riū exhiberet,īteruertēdo poſſeſſionē. Idē ſi poſſidēs nomine
alieno,vel ꝓprio,interuertat poſſeſſionē, & qđ prius ſuo noīe
poſſidebat,cōſtituat ſe noīe alterius poſſidere,ff.de acquiren.
poſ.l.qđ in eo.& ſic vult, ꝙ in incorporalibus habeat legū con
tractus cōſtituti:de quo in d.l.qđ in eo.& dicā j.e.cū veniſſent.
ff.de rei ven.l.quædam mulier. Secus ſi res ſit ita cōnexa iuri,
ꝙ habitu iuris habeatur uera poſſeſſio,ſaltem naturalis rei,vt
in uſufructu. Vñ ſi aliqs ē inductus in poſſeſſionē fundi, ī quo
vult habere vſumfructū, vel vſum, acqrit quaſi poſſeſſio iuris
uſusfructus,ſm Inn. Vñ illa uerba ſtant ꝓprie, cum induxerit
in fundū legatariū:cū ne eū patiat vti frui,nō exponit ne, pro
&:licet aliq ſic exponāt aliter reſpondendo,ne obſtet ei,qđ eſt
dictū de decimis.ad qđ ff.de uerb.ſig.ſæpe.ad qđ facit ff.de pu
bli.l.ſi ego.§.j.ff.de uſuca l.ſeqt.§.ſi uia. Per hoc infertur,qđ te
net hic Inn.in prima parte gl.ꝙ apprehēſione ſtalli in choro,
& loci in caplo acqritur poſſeſſio iuris canonicalis,ēt ſi cuius-
libet partis indiuiſæ poſſeſſio nō apphēdat, ex quo eſt ſub eo-
dē toto:qa vſu ſtalli vtit parte iuris canonicalis,& inductione
in choro:alleg.de præb.dilectus.& c.dilecto. Ex hoc decidit,an
apprehēſione poſſeſſionis villarū,& fundorū ſpectātiū ad ꝑbē
dā,acquiratur quaſi poſſeſſio iuris canonicalis,vel prębēdę in
vna parte.tenet ꝙ apprehendit quaſi poſſeſſio iuris canonica
lis.Idē tenet in omnibus aliis dignitatibus, ſi apprehēdat poſ-
ſeſſiones ad dignitatē ſpectātes,ut in epiſcopatibus,& alijs di-
gnitatibus. Alij dicūt, ꝙ nō acqrit poſſeſſionē iuris canonica-
lis,ſed poſſeſſionē rerū tātū,quas eſt ingreſſus rōne iuris cano
nicalis:& ſic non dicetur ſimpliciter poſſeſſor iuris canonica-
lis,ſed poſſeſſor iuris canonicalis cum adiectione, quo ad do-
mos,&c. Vltimo đt, ꝙ non, puta ꝙ etiam quo ad domos ſit in
quaſi poſſeſſione iuris canonicalis abſque authoritate, vel pa
tiētia illius,a quo pēdet poteſtas trāsferēdi illud ius: qđ eſt ve-
rū in bñficialibus,ſm illa,q̄ dixi ſ.circa ꝯria. Totum iſtud pen
det ab alio dubio, An canonicus dicat poſſidere,vel intitulat⁹
nere res ipſas corporales bñficij:qa ſi uere poſſidet,idē dicen-
dū ut de uſufructuario ſ.dixi. Sed nō idē,qđ videmus hic.Inn.
tenet ī fi.gl.2.magnæ,ꝙ epiſcopi,ꝑlati,& ēt alij clerici ſuo noīe
naturaliter poſſidēt ſuarū dignitatū, vel præbēdarum poſſeſ-
ſiones,& caſtra,quorū corporalē poſſeſſionē habēt. Hinc eſt,
ꝙ un⁹ cleric⁹ agit ꝯ aliū nomine ſuo de poſſeſſionibus, quas
vterq; cōfitet eiuſdē eccleſiæ:ſed qſquis đt ad ſe,ſ.ratione ſua-
rum præbendarū pertinere,de prob.ex lrīs.de cauſa poſ. cum
ſuper. Nomine aūt eccleſiarū poſſident ciuiliter, & naturali-
ter. Cōtrariū tenet ſ.c. cū ſuper. de cauſa poſ.ubi dicit ꝙ plus
ſibi placet qđ no.hic. Prima opi.mihi placet in d.c. cū ſuper.q̄
ſentit.etiā in hac gl.circa mediū. Et hoc examino plene in d.c.

fi.de quo dic vt ibi. Et per hoc decidit qō, qđ nō acquirit poſ-
ſeſſio iuris per talē ingreſſum, niſi illo iure vtat,uel īteruentiat
cōtractus cōſtituri. Quādoq; & tertio principaliter agitur qri
quaſi poſſeſſionē ex actu,vel re omnino extrinſeco a iure, uel
iuris pte:& tūc dicēdū ꝙ ſi talis actus nō eſt a iure,vel cōſuetu
dine ꝓ ſigno traditæ poſſeſſionis deſtinatus,nō trāsfert poſſeſ
ſio. Sed ſi ꝑcedit cōſuetudo, vel ius determinās illud ut ſignū
traditæ poſſeſſionis,trāsfert poſſeſſio,ar. c. 2.de conſue. Vñ đt
hic Inn.ꝙ ſi eſt cōſuetudo, qđ in ſignū ꝯceſſionis poſſeſſionis
iuris prębēdalis daret aliqd ei,cui dēt aſſignari ꝑbēda, ſiue pe
cunia,ſiue qcqd aliud,qđ bene ſic acquirit poſſeſſio,ſ.de con-
ſue.c.2. Nā ſi per tales fictiones transfert poſſeſſio rei corpora
lis,multo fortius iuris incorporalis. Ad hoc de ꝑbē.dilecto. qđ
no. Nō ſufficit ergo,niſi ꝑcedat deſtinatio legis, vel cōſuetudi-
nis,vt ſicut lex induxit fictos,ita & cōſuetudo poſſit. & ad hoc
inducit c.2.de cōſue. Plus đt Inn.in c.cū veniſſent,j. co.ꝙ hoc
pōt præcedēs deſtinatio partiū tacita vel expſſa,ēt in actu tra-
ditionis. Itē đt hic,ꝙ de generali cōſuetudine,q̄ pro iure eſt ſer
uāda,obtineat ꝙ poſſeſſio gñaliter iuris epiſcopalis, uel archi
diaconalis,uel cuiuſcunq; alterius dignitatis,acqrit per inſtal
lationē eius factā,& in ſede deputatā acqrit quaſi poſſeſſio di-
gnitatis:arg.de præb.dilecto.& c.dilectus. Et ſi nō ſint ad hæc
deputata aliqua loca,vel ſtalla pro ſigno traditæ poſſeſſionis,
nō transfert poſſeſſio:& hoc,qa talia ſunt præter ius: nō ſunt
ergo extēdenda,ff.đ legi.l.qđ ꝯ rōnem.& in regula,quæ a iure.
de re.iur.li.6. Requirit tñ, tales inſtallationes fieri ꝑ perſonas
ad hoc deputatas,ut poſſeſſio transferat,đ off.arch. vt noſtrū.
de ꝑben.dilecto. Dicūt tñ Dñi de Rota, ſua cōcluſione 269.ꝙ
quo ad acquiſitionē poſſeſſionis præbendæ diſtinctæ,nō ſuffi-
cit ꝓbare ſtallū in choro,& locū ī caplo,& ſibi poſſeſſionē tra
ditā per funes cāpanarū,vel cornu altaris: qa hæc ſunt cōiter
ſigna deſtinata poſſeſſionis tā iuris canonicalis, quā ꝑbēdalis.
Itē dicūt,ꝙ nō ſufficit ꝙ ſit mādatū per caplm, uel diſtributo-
res colonis,ſeu redituarijs, ut dicto ꝑbēdato de reditibus rñ-
deat,niſi appareat redituarios paruiſſe,uel ſoluiſſe, uel in poſ-
ſeſſionē māſi,ſeu feudi ſpectātis ad præbendā ſe indutū fuiſſe,
& ipſum animo apprehēdēdi poſſeſſionē ingreſſum fuiſſe:qa
corpore & animo,&c.ut d.l.3.niſi aliud haberet conſuetudo:
qa talia eſſent ſigna ēt reſpectu poſſeſſionis ꝑbendæ, de cōſue.
c.2. Si tñ negaret cōſuetudo, ꝓbari deberet. Vel niſi eēt certus
locus deputatus ꝑbēdario talis ꝑbēdę, per cuius inſtallationē,
ſiue inductionē bñ acqrit quaſi poſſeſſio,ut hic no.& de pręb.
eū qui.lib.6.& c.licet.per Arch. Per hoc đt Spe.in ti. de primo
& ſcđo decre.§.iā de effectu. in prin. ꝙ nō ſufficit aliquē indu-
ci in poſſeſſionē unius rei pro omnibus rebus bñficij. Locorū
aūt aliorū aſſignatio,vt eſt dictū,nō transfert poſſeſſio,ex quo
ad hoc non ſunt deputati: & ſi in locis deputati non poſ-
ſit fieri inſtallatio, & in locis alijs loco illorum inſtallatio
fiat: & hoc, quia ut dixi, conſuetudo non eſt attendenda.
Hoſt.cū alijs,quos recitat Inno. tenet ꝙ ſi inſtallatio nō poſſit
fieri in loco deputato,ſi alio fiat loco illius, acqrit quaſi poſ-
ſeſſio,per no.ut lite pen.eccleſia.2.dūmodo ſit locus ad illam
dignitatē ptinēs,ut patet ex no.per Inn.in glo. Inquantū đt de
ſtallo in choro,& loco in caplo,ad hoc 23.diſtin.in noīe Dñi.
poſt mediū. Ad hoc,qđ no.Inn.ſ.de cā poſ. cū ſuper. De hoc,
an inueſtitura, uel inſtallatione acquirat quaſi poſſeſſio, dixi
plenius ſ.de elec.trāmiſſam.poſt Cōpoſt.& uide Dyn.in regu
la j.de reg.iur.li.6. In omnibus caſibus, in qbus dixi ſupra poſ-
ſeſſionis apphenſionē in parte,& ad aliā extēdi, hoc intellige
qñ poſſeſſio eſt iuſta:ſecus ſi iniuſta,qa uiolēta,qa illa nō extē
dit niſi ad apprehēſa,ut no.Inn.hic in gl.j.magna,uer.ſed quę
ro qd facient.& idē no.de reſcri.ſup lrīs.in gl.in uerbo, forſan.
in fi. Idē no đ elec.querelā.& de arb.ex parte. Itē hoc uerū, niſi
alius poſſideat,& ſine volūtate eius ingrediat,vt no.hic Inn.in
gl.2.magna,circa prin.& ī gl.2.ad fi.uer.aut iuris canonicalis,
31 & ſic limita qđ no.de capel.mona.dilectus. † Venio ad tertiā,
uidelicet uidere aliquos modos,qbus poſſeſſio admittit:đt In
no.ꝙ eiſdem modis,quibus acqrit, eiſdem cōtrarijs perditur:
vt ſi deinſtalletur,vel alijs ſimilibus modis: dūmodo deinſtal-
let per habētes ſuper hoc poteſtatē, ſicut quādo ſacerdos de-
gradat,uel miles:nā eadē eis auferunt,q̄ primo dant,ſeu data
fuerūt,22.di.de ſubdiacono.& c.ſequ.11.q.3.epiſcopi.& de pę
ni.degradatio.lib.6. Ad hoc de præb. in Lateranū. Si aūt alius,
ad quem pertinet nō ex officio,degradaret,vel deſtallaret,uel
quid ſimile faceret, nō admitteret gñalē poſſeſſionē dignita-
tis,ſed loci tantum:unde deinſtallatus fuit, & illius tantū dēt
petere reſtitutionē,ſ.de renun.cum inter.nam omnium alio-
rum bonorum,a quibus eiectus non eſt, poſſeſſor remanebit.
Non obſtat, ſi dicas, ꝙ per unū actum corporalē authoritate
ſuperioris dicitur acquiſita omnium aliorū: qa magis debet
extendi poſſeſſio legitime data,quā ſpoliatio illegitime facta.
Secus autē ſi eſſet ſpoliatus authoritate ſuperioris iuris ordi-
ne ſeruato. Putat tñ, ꝙ eo quòd conſuetudine inductum eſt,
quòd actus inſtallandi ſit ſignum traditę poſſeſſionis,quòd ex
oppoſitis

oppoſitis inductũ ſit, vt actus deinſtallãdi ſit ſignũ ablatę poſ-
ſeſſionis, dũ tamẽ deinſtallatio legitime fiat, & authoritate ſu
perioris. Hoſt. dicit, ꝙ dici poſſet cõtrariũ: qa vnũ eſt fauorabi
le, & aliud odioſum, ff. de libe. & poſthu. cum quidã. ſm Hoſt.
Dic de hoc ut dixi in materia cõſuetudinis in c. fi. de cõſue. in
illa parte, in qua tracto de extẽſione conſuetudinis. Poſſiden-
tibus aũt ſine authoritate ſuperioris, certũ eſt ꝙ eo modo ad-
32 mittũt poſſeſſionẽ, quo acqrũt, de re. iu. j. c. lib. 6. † Venio ad ul
timũ, ſ. ad declarandos effectus aliquos notabiles ipſius quaſi
poſſeſſionis inter cætera eſt magnus effectus, qa tales poſſunt
agere poſſeſſorio. In bñficialibus aũt, quæ requirant, vt agere
poſſit, tãgit Inn. hic: dixi ſupra qd tenendũ circa oppoſitiones.
Sed an ꝓprio nomine, an eccleſiæ agãt: dicit in vna parte ꝙ ꝓ
particularibus poſſeſſionibus eccleſiarũ nõ debẽt agere noĩe
ꝓprio, quia nõ poſſidẽt noĩe proprio, ſiue agãt petitorio, ſiue
poſſeſſorio. Ad hoc no. de dila. literę. de cã poſ. cũ ſup. Idẽ dicit
de reſtitutione ſpiritualiũ, alias ſpecialiũ iuriũ eccleſię: qa illa
nõ quaſi poſſident noĩe ꝓprio. Si aũt nõ agant poſſeſſorio re-
ſpectu particulariũ iurium, ſed in genere reſpectu vniuerſalis
adminiſtrationis, poſſunt: qa illud ius poſſidẽt nomine ꝓprio:
& ſpoliator illũ ſpoliare intẽdit, & nõ eccleſiam, de cã poſ. cũ
ſup. vbi idem no. Vt tñ poſſint agere noĩe proprio, oportet ꝙ
vel ſint cõfirmati, & habuerint poſſeſſionẽ generalẽ dignita-
tis per inſtallationẽ, vel aliũ modũ cõſuetudinariũ, vel ſint in
poſſeſſione ſciente, & patiẽte ſuperiore, ut hic, & no. j. c. ex par
te. de poſtul. præla. bonæ. Idẽ ſi ſint generaliter miſſi, ſed non
33 cõfirmati, eo ꝙ in genere ſuo noĩe poſſidẽt. † Nũquid aũt præ
lato olim obijci poſſit ꝙ nõ ſit p̃latus? dic ut ſ. de elec. nihil. In
quantũ dixit pro particularibus rebus prælatũ nõ poſſe agere
noĩe proprio, qa illa nõ poſſidet, ſed eſt ꝓcurator: dicit hoc ue
rũ Inn. ſ. de cã poſ. cũ ſuper. & hic. In alia parte gl. ad fi. hoc re-
uocat, dicẽs ꝙ clerici, epi, & alij prælati nãliter ſuo noĩe poſſi-
dent ſuarũ dignitatũ, vel præbendarũ poſſeſſiones, & caſtra,
quorũ corporalẽ poſſeſſionẽ habuerũt, & ꝓ iure, qđ in eis ha
bẽt ꝓprio noĩe tãtũ. Primum eſt verius: qđ declara ut in c. fi.
de cã poſ. dixi in cõmẽto, vbi hoc plenius examinaui. In quãtũ
dixi prælatũ agere poſſe noĩe eccleſiæ pro rebus ab eccleſia ab
latis: hoc eſt uerũ, qñ eſt cõfirmatus ex uirtute cõfirmationis,
ẽt ſi nõ habuerit poſſeſſionẽ rectorię, vel ẽt rerũ particulariũ:
qa hoc cõſequit̃ ex ſola cõfirmatione, vt agere poſſit noĩe ec-
cleſiæ, & petitorio & poſſeſſorio, de elec. tranſmiſſam. Suo aũt
noĩe agere poterit ad rectoriã, ſed nõ ad res particulares, ut d.
c. cũ ſup. de cau. poſ. Per hoc facit hic Hoſt. cõcluſionẽ genera
lem, ꝙ ſm ſimplicitatẽ iuris canonici hi, qui eligunt̃, poſt cõ-
firmationẽ acquirũt ius adminiſtrãdi, de ele. cũ in cũctis. §. qa
uero. & c. noſti. & c. trãſmiſſam. qua data per ſe ipſum p̃t app̃-
hẽdere adminiſtrationẽ, & poſſeſſionẽ oĩm ꝑtinẽtiũ ad digni-
tatẽ, ad quã eſt cõfirmatus: & hoc, qñ ille, q cõfirmat, hẽt pote
ſtatẽ ꝓuidẽdi, & ꝓuidet. Talis enim ꝓuiſus hẽt gñalẽ, & liberã
adminiſtrationẽ tã ſpũaliũ, q̃ ẽt tp̃aliũ, de elec. cũ nobis olim.
ad fi. de cõceſ. præb. poſt electionẽ. ad fi. niſi impediat̃, de acc.
accedẽs. In alijs vero beneficijs, quorũ collatio ad dioceſanos
pertinet, tantũ facit ep̃i collatio, quãtũ facit ↄfirmatio, ſeu ꝓui
ſio. Si uero ad inferiores pertineat cõferre, vel præſentare, tan
tũ operat̃ inſtitutio ep̃alis, quantũ in inferioribus cõfirmatio,
de cle. pere. c. fi. de offi. arch. cũ ſatis. de inſti. ſuper rub. & c. ex
frequentibus. Igitur ſic cõfirmatus, uel ꝓuiſus adminiſtrare
p̃ot, & poſſeſſionẽ adminiſtrationis apprehẽdere: aliter aũt in
truſus dr̃, de p̃b. cũ iã dudũ. ſaluis p̃ceptoribus, de quibus dic
ut de iud. cũ deputati. & ſaluis priuilegijs, & cõſuetudinibus
quorũdã ſpecialibus per ſedẽ apoſtolicã approbatis, vt no. de
appel. qa nos. de priuile. volẽtes. §. fi. ſm Hoſt. In quãtũ dixi exi
ſtẽtes in poſſeſſione adminiſtrationis poſſe agere poſſeſſorio
& petitorio pro dignitatibus ſuis: hoc đt uerũ hic Inn. in j. glo.
ad fi. adeo ꝙ ↄ̃ eũ nõ poterit opponi exceptio nõ canonicæ in
ſtitutionis. Quod rẽſtringit uerũ, qñ eſt cõfirmatus, & de con
firmatione cõſtat, ut no. ſ. de elec. nihil. Si nõ ẽ cõfirmatus, ad-
mittit̃ exceptio nõ canonicæ inſtitutionis. Et hoc iõ, qa tunc
ſñia lata ꝓ reo nõ pareret exceptionẽ rei iudicatæ ↄtra uerũ
prælatũ: ad hoc de elec. trãſmiſſam. Et primũ operat̃ authori-
34 tas cõfirmationis, vt eſt dictũ. † Scđs eſt effectus, qa exiſtens in
quaſi poſſeſſione iuris bñficij p̃ot recipere ſolutiones debito-
rũ dignitatis, & illi ſoluere dẽnt, & ↄpellunt̃: quo caſu dic. aut
eſt in poſſeſſione, & ↄfirmatus, reiecta oĩm exceptione non ca
nonicæ inſtitutionis, ſolui dẽt ei, & rñderi de reditibus, & debi
tis: qa oĩa tenent̃ authoritate cõfirmationis, l. j. §. idẽ Papinia-
nus. ff. qđ cũ fal. tu. & no. ſ. de ele. nihil. ad hoc de elec. trãſmiſ-
ſam. Idẽ đt Inn. ſi gñaliter in oĩbus, q̃ occurrũt faciẽda ſm mo
rẽ dignitatis iuris ep̃alis, vel canonicalis, vel ſimili, illi, q cum
eis ↄ̃hũt, vel ſoluũt debita, liberant̃, ff. ad Mace. l. 2. ff. de iud. cũ
deputati. alij cõtra, ad hoc ff. de cõd. inde. l. ſi urbana. de ſolu.
l. q hoĩem. §. de malo. Hanc opi. tenet Hoſt. ꝙ tali iuſte nõ ſol-
uat̃, licèt ſe gerat in omnibus ꝓ p̃lato. Nec obſtat, ꝙ a nõ noto
rio fornicatore nõ liceat recedere, niſi ſit ĩ iudicio ↄuictus, vel
condẽnatus, & ab eo licitè recipiũtur ſacr̃a: & ſi hoc in ſpiri-
tualibus, fortius in tẽporalibus, qa fortiora, digniora, & peri-
culoſiora ſunt ſpiritualia, q̃ tp̃alia, de tranſla. p̄la. inter corpo-
ralia. 42. diſt. quieſcamus. j. q. j. §. certe. aliàs, curæ. aliàs, certè
cum honore. ad hoc de deci. ex parte. 3. qa illud ꝓcedit ĩ paro
chiano, q rectori ad obedientiã tenet̃, donec ab eccl'ia tolera-
tur: & decimas, & alios ꝓuentus ſoluere dẽt, de decimis. tua
nobis. ne videat̃ eũ contẽnere, de cohabi. cler. veſtra. 6. q. j. oĩs
ex merito. & c. deteriores. Aliud aũt eſt ↄ̃here, vel voluntariè
ſoluere debita, ad q̃ ſoluẽda nõ reſtringit̃ qs ꝑ iura, cõſciẽtia
remordẽte. Et dicit hoc Hoſt. tenendũ, quicqd j. vel ſupra no-
tetur. Si aũt violẽtus eſt poſſeſſor, vel al's iniuſtus, qa nõ cõfir-
matus, & nõ hẽt bonã fidẽ: hic Inn. vr̃ varius, & recitat opin. q̃
ſic pñt reduci ad ↄcordiã. Si hẽt poſſeſſionẽ dignitatis ꝑ violẽ-
tiã, vel mala fide, & debita ſunt cũ eo ↄ̃cta: de his eſt ſibi rñdẽ-
dum, ff. de ↄdi. indeb. l. ſi vrbana. Si debita nõ ſunt ↄ̃cta cũ eo,
tunc ſi eſt in poſſeſſione dignitatis tm̃, nec acqſiuit quaſi poſ-
ſeſſionẽ reſtitutionis, vel iure p̃ſtationis, vel redituũ, qui non-
dũ reditus ſibi fuerũt ſoluti: & adhuc nõ p̃t eos cõpellere ad
rñdendũ, nec rñdere hñt de iuribus ꝑtinentibus ad dignitatẽ,
quã violenter poſſidet. Nec p̃ot cõqueri hic p̃latus de his, qui
ſpoliauerunt eũ nõ reddendo debitã obedientiã, vel alia debi
ta: qa eũ non ſpoliarunt, cũ non fuerit in poſſeſſione huius re
cipiendi ab eis, licèt fuerit in violenta poſſeſſione dignitatis,
cui hæc debent̃: qa hæc violenta poſſeſſio nõ extendit̃ niſi ad
ea, de qbus fuit in poſſeſſione, arg. C. de peti. hære. l. fi. Si iã fue
runt in poſſeſſione, qa aliàs eſt rñſum, tunc hic ſunt opi. Aliq
dñt ꝙ nõ debet eis rñdere ꝑ p̃dicta. Alij tenent ↄ̃rium, qa nõ
debẽt ꝓpria authoritate ſpoliare, quanq̃ ſit p̃do, vt hic. Dic, ꝙ
aut agit talis iudicis officio, & nõ recuperandæ ↄ̃ debitores, &
non cogũtur ſoluere, & pñt opponere ipſum eſſe malæ fidei
poſſeſſorẽ: imò etiã ſi eſſet bonæ fidei, ex quo ↄſtat ꝙ nõ hẽt ti
tulum, vel ↄſtare p̃ot, nõ eſt rñdendum de nãlibus fructibus,
vel debitis, nec etiã de induſtrialibus: q licet fiant bonæ fidei
poſſeſſores, tñ ſi extant, reſtitui debent, Inſti. de rer. diui. §. ſi qs
aũt. ff. qb. mod. vſuſf. amit. l. ſi vſufru. C. fin. regun. l. 4. §. ante. ff.
de cõdi. ex lege. l. in alia. C. de rei vend. l. certũ. Si agit poſſeſſo-
rio, tũc ſi quærit̃, & contendit̃ ꝙ violenter denegauerint, ad-
mittit̃ ad agendũ: quia nõ debent malæ fidei poſſeſſorẽ violẽ
ter expellere de poſſeſſione, quia ſic incurrerent pœnã cõſti
tutionis, ſi quis in tantã. C. vñ vi. 16. q. 7. placuit. Si autẽ al'r de-
negauerint, admittit̃ ad agendũ, & iudex ipſum agẽtẽ audiet
intentãdo interdictũ, vel agẽdo cõdictione ex decre. querelã.
de elec. nec valebit debitori redituũ, ſi offerat ſe probaturũ, ꝙ
aduerſarius eſt malæ fidei poſſeſſor: qa ẽt predo reſtituendus
eſt, vt hic. Ipſi tñ poterunt denegare ſolutionẽ, ex quo ſciũt ip-
ſum malæ fidei poſſeſſorẽ: quia ſi ſponte ſoluant, præſtãt ma
læ fidei poſſeſſori animũ peccandi. Item quia non liberatur
ſubditus per talẽ ſolutionẽ, quin dignitati teneat̃: & p̃ot tunc
ſequi cõſc̃iam, quia in talibus hẽt ꝓcedere ſm ↄſc̃iam. Iudex
aũt eum cõpellet, qui iudicare hẽt ſm allegata, & probata, &
non ſm conſc̃iam: & ipſe ſecurè poterit tolerare excõicatio-
nem, anteq̃ faciat ↄ̃ conſcientiã, j. eo. literas. de ſen. excom. in-
quiſitioni. Hoſt. autẽ dicit hic, ꝙ ſi petit malæ fidei poſſeſſor
ſibi rñderi proprio noĩe, non arctatur: ſi noĩe eccleſiæ, & tunc
rñdendum eſt, donec de mala fide, vel violentia in iudicio ſit
conuictus. Allegat no. ſ. de cau. poſſ. cũ olim. Et hoc verũ, qñ
ſunt in iudicio cõuicti: nã & ſi conſcientiã habeant, ꝙ poſſeſ-
ſor dignitatis mala fide poſſideat, illã pñt informare, & debẽt
cũ iudiciali authoritate, quæ eos excuſat, ff. de mino. ait præ-
tor. 1. reſpon. ſic & excuſat authoritas iuris, vt no. de elect. ni-
hil. Nã quanq̃ poſſit extraiudicialiter cõuentus ſic denegare,
vt dixit Inn. iudicialiter tñ cõuentus, ſi eſt cõdemnatus, ſolue-
re dẽt, niſi ſñia ſit appellatione ſuſpenſa: aliàs quilibet poſſet
illudere ſententiæ ↄ̃ ſe latæ, dicens, Ego libenter ſoluerem, ſed
habeo conſcientiã ꝙ ſis in mala fide. talibus aũt figmẽtis, &c.
de diuor. quanto. Imò & plus velle vr̃ Hoſt. ꝙ etiã extra iudi-
cium rñdere teneat̃, cũ aliàs eum ſpoliaret: quod non eſt lici-
tum. Puto, ꝙ ſi non coloret̃ poſſeſſione agens, vel cõfirmatio-
ne, vel alia patiẽtia, ꝙ opi. Inn. ſit vera: qa hic nõ eſt reſtituen-
dus tanq̃ poſſeſſor euidenter iniuſtus, vt dixi ſ. Si colorat ali-
35 qualiter poſſeſſionẽ, procedat opi. Hoſt. ¶ † Tertius eſt effect[9],
quia exiſtentes in quaſi poſſeſſione iuris alicuius actus perti-
nentis ad illud ius, validè exercent, dato ꝙ eis non adſit vera
proprietas iuris: quo caſu dico, ꝙ aut ſunt in quaſi poſſeſſio-
ne violenta, vel malæ fidei: & non valent geſta ab eis, & ſi exi-
ſtens in quaſi poſſeſſione eligat: caſſabitur electio: & idem de
alijs iurib[9], qa ſicut malæ fidei poſſeſſor nõ facit fructus ſuos
nec naturales, nec induſtriales, imò de extantibus tenetur rei
vendicatione, & de conſumptis condictione ſine cauſa, C. de
rei vendi. l. mala. ff. eod. ſi nauis. §. fi. Inſtitu. de offic. iudi. ſed ſi
in rem. ſic & à ſimili malæ fidei poſſeſſor iuris eligendi nõ fa-
cit electionem validã nec ratione proprietatis, quã nõ habet,
nec rõne poſſeſſionis, qa in mala fide eſt. Vnde officio iudicis

implorato caſſabitur,arg.de in inte.reſt.c.2. licèt loquatur de confirmanda,nō de confirmata,tamen eſt eadem ratio. Ipſe tamen exiſtens in poſſeſſione,quantuncunq; violēta,interim eliget,& nō ille,apud quem de iure eſt eligendi poteſtas:& tenebit huius electio,licet,cum conſtiterit de violenta poſſeſſione,caſſetur:qa prædo eſt defendendus in poſſeſſione,quouſq; conſtiterit de iniqua eius poſſeſſione: & ille punietur, qui eū ſpoliat,C.vnde vi.ſi quis.16.q.7.placuit.de inſtit. cū veniſſent. ad hoc de iure patro.ex literis.Contrarium huius ſentit Inno. in c.Cumana.ſ̃. de elect. ubi dicit, ꝙ hoc caſu ualebit electio proprietarij,ex quo alius eſt in poſſeſſione malę fidei.Sed hoc plus placet mihi, qđ dicit hic, ut & ibi dixi. Quandoq; eſt in poſſeſſione bona fide,tūc quia facit fructus induſtriales ſuos, ff.qui.mo.vſusfru.amit.l.ſi uſufructuarius.ff.fin.regun.l.3. Inſti.de rerū diui.§.ſi quis.ff.de acquiren. re. domi. l.bonæ fidei. cum ſimil.Eligere autem,fructus eſt induſtrialis quaſi poſſeſſione, & ſic ualebit: quāuis dicendū ſit ꝙ ſi aliquid de fructu hic remanſerit,poſtq̃ conſtiterit de proprietate, quòd officio iudicis reſtituendum ſit,C.de rei vend.l.certū.§.bona.Et eodē modo prælatus inſtitutus a bonę fidei poſſeſſore iura,quę reddebat primo poſſeſſori, modo reddit uero domino, j̃. de iure patrona.ex literis.Sed,& ſi electio diceret̄ fructus naturalis,nō teneretur de fructibus,ex quo cōſumpti ſunt, bonæ fidei poſſeſſor,niſi inquantū locupletior factus eſt,ff.ſi certū pet. l. ſi & me,& Titiū.Facta autē electione ꝯſumptus eſt fructus huius poſſeſſionis,quia nihil in ea plus facere pōt,8.q.3.dilectiſſimi. Et ſi in aliquo factus eſt locupletior,illud reſtituet, de iure patrona.ex literis.Non obſtat de cā poſ.cum eccleſia.qa ibi ideo caſſata fuit,quia facta abſentibus bonæ fidei poſſeſſoribus, & cōtemptis.Idem dicit per omnia in ſententijs latis a bonæ fidei poſſeſſoribus iuriſdictionum:& idem dicit de alijs actibus incorporalibus:de hoc j̃.ca.olim. de cauſa poſſeſ. cū eccleſia. & c.cum olim.de elec.querelam de iure pat.conſultationibꝰ. ubi habetur materia.dixi de hoc,ubi omnia reduxi in d.ca.Ex his apparet qd de expulſo,uel deiecto a quaſi poſſeſſione iuris eligendi ab eis,ad quos ſpectat de iure eligere, quo remedio agat.Dicit Inn.quòd habet duplicem uiam procedendi:Vnā, vt intentet petitorium,petendo caſſari electionem factam ab expulſoribus:& tūc habet locū exceptio,Nō debuiſti eligere, ſed nos,qa eras in quaſi poſſeſſione mala fide.Pōt ſecūdo agere poſſeſſorio petens ſe reſtitui ad quaſi poſſeſſionem iuris eligendi:& non admittetur dicta exceptio, imo ad ſuam poſſeſſionem reſtituetur.Et ſi eligat reſtitutus cōtra electū petentē confirmationē,excipit̄ quod electio nō debet cōfirmari,quia facta a male fidei poſſeſſore,de iure patr.cōſultationibus.Sed hoc eſt dubium, quid ſi nō poſſeſſor verus proprietarius iuris eligendi elegerit,an ſi cōtra eum agatur, caſſanda veniat electio.Dicit Inn.ꝙ non,qa ſi excipiatur quòd ab eo fieri nō dēt, cum nō eſſet in poſſeſſione, replicabitur quod nec a petente fieri dēt,cū eſſet malæfidei poſſeſſor.Cōtrarium ſenſit ſ̃.quod hic ſenſit,de elect.Cumana.tene qđ ſ̃.dixi. Item eſt dubiū, an propter reſtitutionē datam cōtra malæfidei poſſeſsorem ſpoliantem electio facta a ſpoliante,qui erat uerus proprietarius iuris eligēdi,ueniat caſsanda.Dic quod non: quia ſufficit poſſeſsori quòd in priſtinam reſtituitur poſseſſionē,ff. de vi, & vi ar.l.j.§.qui vi.& §.ſe.Recitat alios contradicere. Idē ſi nō erat in quaſi poſseſſione iuris eligendi ſolus, ſed iuris eſsendi cum his,qui elegerunt:nam hic etiam ſi agitur poſſeſſorio, nō caſſabitur prima electio,quæ non debet caſſari,niſi de iure electi inquiratur, & poſſeſſio, alias poſſeſſor tantum reſtituetur ad poſſeſſionem iuris,& electionis:aliàs punientur in expēſis ad intereſſe,& etiam aliàs officio iudicis.Dic, quòd in hoc multi contradicunt ſm Innocen.Hoc ultimum tenet Hoſt. ꝙ ſi ſpoliatus intentet poſſeſſorium,electio, quæ ipſo cōtempto facta eſt,caſſanda eſt:& ſic reſtituetur non ſolum uerbo, ſed etiam facto in hac electione,quæ imminet facienda,ut eligat ſolus, ubi ſolus erat in poſſeſſione: uel ſi habebat compoſſeſſores, tunc eligat vna cum illis,de re iudicata.cum aliquibus. Alioquin iniurioſa diceretur,& inutilis ſola verbalis reſtitutio,nec fructum ſentiet aliquem quantum ad electionem taliter reſtitutus.Qua enim ratione diceres primam electionem caſſandam non eſſe,eadem ratione idem diceres de ſecunda, tertia, & quarta,& ſic de ſingulis.Quod non eſt dicendum, quia verba ſunt intelligenda cum effectu,de cler.non reſi.relatum.Itē quia ſolo verbo ſufficienter non reſtitueretur, ſemper enim quo ad actum electionis remaneret ſpoliatus: ergo caſſanda eſt. Ad hoc expreſſum ſ̃.de electio.in Geneſi.Non tamē audet dicere Hoſtienſis,quòd ſi aliquis eſt cōtēptus, qui habebat ſolum ius intereſſendi,& erat in quaſi poſſeſſione, ꝙ propter cōtemptum reſtitutus ſolus debeat eligere: quia non inuenitur hoc iure cautum,licèt poſſet uideri cōtra, ut puniātur in quo deliquerint ſpoliantes:alleg.de transla.præl.inter corporalia. niſi quādo ſolus poſſidet,quod ſolus reſtitutus, & cōtemptus poſſit eligere,de electio.venerabilem.& de poſt.prælat, bonæ, Ioan.de Lig.tenet opin.Innoc. in petente reſtitui ad ius intereſſendi: in petente reſtitui ad ſolidum ius eligendi, tenet opi. Hoſt.quia primo caſu ſolidū fructus ei nō debetur. Puto opi. Inno.ueram,quando iudicium eſt agitatum cū ſpoliāte,ignorante electo:qa ſententia lata contra ſpoliantem non dicitur electo ignoranti præiudicare.Opinio Hoſt.procedit, quando ſententia eſt lata contra poſseſsores electo ſciente,de re iudi. quamuis.quia reſtitutio debet eſse plenaria quo ad omnem libertatem poſſidendi,ut j̃.e.Piſanis. & quia etiam fructus debēt reſtitui percepti,& percipiendi,ut j̃.eo.grauis. Hos autem percipere potuiſset poſseſsor: ergo nō obſtat ꝙ ſint conſumpti,quia ad illos tenetur: Quædam tractat hic Pau. alibi ſcripta,uel addēdo,an prælato agēti obſtet exceptio non canonicæ inſtitutionis.Et ponit quod ſcribit Inn.de elec.nihil.dixi in c.conſultationibus.Item an monachus ꝓ ſuis adminiſtrationibus agat poſseſsorio uel petitorio nomine ꝓprio: & ponit quod habetur de accuſa.c.penul.& de reſcrip.edoceri.& c.cū dilecta.ponit etiam hic illa, quæ ponit Innocen. circa extenſionem iuriſdictionis in c.cum dilectus. de capel. mo. Et hæc ſufficiant.

SVMMARIVM.

1 *Agenti interdicto vnde vi, vel quod vi aut clam, non obſtat execptio criminis.*
2 *Libellus abſque concluſione quandò valeat.*
3 *Poſſeſſorium recuperandæ quare detur pro clandeſtina occupatione.*
4 *Interdictum quod vi aut clam,recipit priuilegia poſſeſſorij recuperandæ.*
5 *Ab agendo pro iure ſuo priuato nullus criminoſus repellitur.*
6 *Ratio nobis non occurrit,quin ſit ſic de iure.*
7 *Exceptio criminis quod non admittitur contra agentem poſſeſſorio, nec ad finem ut diſcutiatur, vel vt retardet, licèt nullum crimen repellat quem ab agendo ciuiliter.nu.18.*
8 *Poſſeſſorij priuilegium quare duret vſque ad actum executionis. nu. 12.*
9 *Ab agendo de crimine repulſus ratione inhabilitatis perſonę, an repellatur etiam ab excipiendo,vbi etiam nullum crimen repellit quem ab agendo ciuiliter.nu.18.*
10 *Accuſare quando non poſſit inimicus.nu.13.*
11 *Ab accuſando repellitur quis ſola ſpoliatione rei particularis.*
14 *Poſſeſſor clandeſtinus non dicitur quem poſſe priuare poſſeſſione ſua.*
15 *Edificans clandeſtine in poſseſſione alterius,in quo ſit condemnandus.*
16 *Exceptiones omnes,quod non ſint admittendæ,ſtatuto aut partium conuentione,de quibus intelligatur.*
17 *Soluens indebitum coactus,uel iudicis mandato,an illud condictione indebiti repetat.*

CAP. VI.

1 ITem cum quis. ¶ † Agenti interdicto unde ui, vel quod vi
aut clam,nō obſtat exceptio criminis.h.d.Diuidit̄
2 vt proxima.¶†Nota primo articulū ſufficere agē-
ti poſseſsorio narrare ſpoliationem abſq; cōclu-
ſione:& ſic procedit libellus in tali abſq; cōcluſione: de quo
ſ̃.cap.proxi.ubi remiſi. Vide Hoſt. in Summa, de reſt. ſpo. §.a
3 quo.in fi.§.¶†Nota ſcđo, ꝙ pro clandeſtina occupatione dat̄
poſseſsorium recuperandæ,ſicut pro uiolenta,& æquè eſt pri
uilegiatum:quæ autem ſpecies actionis tunc detur,uidebitur
4 j̃.c.ſæpe.& c.cū ad ſedem.†Secundum alios nota hic, quòd in
terdictum quod vi aut clam, recipit priuilegia poſseſsorij re-
5 cuperandæ.¶†Nota tertio,ꝙ regulariter crimen non repellit
quem ab agendo, quia etiam criminoſus eſt audiendus pro
6 iure ſuo priuato.¶†Nota nouum modum reſpondendi, No-
bis non occurrit rō,quin ſic ſit de iure. Vide Ioan. An. de app.
7 præterea.& c.requiſiti.¶ † Nota, quòd criminis exceptio non
admittitur contra agentem poſseſsorio, nec ad finē ut diſcu-
tiatur,nec ad finem ut retardet.De hoc dic ut in c.prox.præce
8 denti.¶†Nota durare priuilegium poſseſsorij uſq; ad actum
9 executionis.¶†Nota hic regulam, quòd qui repellitur ab ac-
cuſando de crimine ratione inhabilitatis perſonæ, repellitur
10 ab excipiendo.¶†Nota,quòd inimicus repellitur ab accuſan
11 do.¶†Nota,quòd ſola ſpoliatione particularis rei,uel clande
ſtino introitu, concluduntur inimicitiæ habiles ad repellen-
dū quē a poteſtate agēdi,uel accuſandi:vide ut lite non conte
12 ſta,accedens.2.¶†Opp.qđ non differatur executio, ſed cogni-
tio per obiectum exceptionis:cuius contrarium innuit litera
ibi,executio retardari.Solu.Mens eſt literę quòd non differat̄
executio,quādo notorium eſt de ſpoliatione:qa ibi non exigi
tur cognitio,ſed ſola executio. Vel dic, ꝙ non debet retardari
executio prius præcedēte cognitione,& ſententia, quæ differ-
tur,ſi ipſa cognitio differt̄ ut præambula. Per qđ dat intellige-
re,ꝙ durat priuilegiū poſseſsorij impediēs accumulationem
13 vſq; ad actū executionis ꝓfectū.Ad qđ ſ̃,de iud.c.fi.†Per hanc
decr.dicit Hoſt, inimicitias habētes ortum a cā ciuili repelle-

re quem

re quem ab accuſando,de accu. cum oporteat.de quo ibi. Itē
ꝙ inimicus nō admittitur ad accuſandum.Quod eſt verum,
etiam in exceptis,niſi ſuam, vel ſuorum iniuriam proſequat̄,
de ſimo.licet.& c.per tuas.Itē non obſt. quod non eſt amicus
noſter,qui noſtra bona tollit.Ad hoc etiam vt lit. non conte.
14 accedens.¶†Ad gl.oppo.ꝙ non detur poſseſsoriū retinendæ
contra clandeſtinum poſseſsorem:quia non priuat poſseſsio
ne clandeſtine intrando,ff.de acqui.poſ.l.clam poſsidere.§.qꝫ
ad nundinas.Glo. fatetur contrarium,rñr duos caſus excepit.
Primus,quando poſseſsor veniens non eſt admiſsus a clande-
ſtino,ſed repulſus:quo caſu perditur ciuilis. Secundus,qñ ſu-
ſpicatus eſt ſe poſse repelli,ff.de acqui.poſ.l.ſi id.Per quod ap-
paret,ꝙ decre.intelligit,quando agitur ad reſtitutionem poſ.
& agit interdicto vnde vi.ſecundum hoc verificatur c.intelle
ctus in ſolis illis duobus caſibus:vt ſic ſit ſenſus,ſiue quis eijci
tur,ſiue quis a clandeſtino non admittitur, ſiue ſuſpicetur ſe
a clandeſtino poſse repelli,ſi agat reſtituendæ,non obſtat cri-
minis exceptio.Ad horum intellectum ſcias, quòd ſi aliquo
abſente a poſseſsione rei,quia illam non habet in conſpectu
per decem milliaria,alter intrans clam acquirit naturalem,
abſens retinet ciuilem:aut ergo abſens non ſuſpicatur ſe poſ
ſe repelli,ſed incontinenti recurrit ad ius: & tunc reſpectu ci-
uilis turbatur ex ſola intentione ciuilis : & tunc poteſt agere
vti poſsid.reſpectu ciuilis, per quod conſequetur reſtitutionē
naturalis,cum aliter non poſsit deficere turbatio: & tunc uti
poſsidetis interdictum habebit effectum reſtitutorium, con-
tra qđ non obſtabit exceptio delicti,vt hic.ad hoc qđ not.Inn.
j̃.de proba.licet cauſam.& no.gl.in d.§.qui ad nūdinas. Et ſic
intelligendo hic illud poſſeſſorium,tunc habent priuilegia re
cuperādæ,vt non admitteretur proprietatis exceptio. ſed text.
de hoc non probat, ſed de exceptione criminis. Quandoque
abſente poſſeſſore quis clam ingreditur poſſeſſionē, & veniēs
non admittitur:& tunc priuatur ciuili, & primo perdidit na-
turalem.Practica agendi erit,ꝙ primitus agat poſſeſſorio recu
perandæ pro ciuili:qua conſecuta intentabit vti poſſi. pro ci-
uili,in qua turbatur ex retentione naturalis,& illius etiam cō-
ſequetur reſtitutionem, cum non poſſit aliter deſiſtere a tur-
batione,& adhuc non ob.exceptio criminis, vt hic. Quando-
que quis poſſeſſor eſt abſens,& alter ingreditur clam, & abñs
ſuſpicatur ſe poſſe repelli:hic perdit poſſeſſionem.quo autem
remedio agat tunc,eſt dubium.Glo.tenet ꝙ tunc aget pro iſta
ciuili vtili interdicto vñ vi:vt dicit gl.ff.de vi, & vi ar.l.j.§. ſi qꝫ
autem.quia ex prima voluntate intrandi habuit animum pri
uandi:& ſaltem daretur in foro canonico condictio ex decr.
reintegranda. Vbi autem præſente aliquo quis ingreditur,ſu-
ſpicans ſibi controuerſiam fieri, non repulſo, nec ſuſpicante
poſſeſſore ſe poſſe repelli,nihil perdit antiquus poſſeſſor. Quā
doque quis ingreditur poſſeſſionem abſentis timens ſibi quæ
ſtionem fieri a tertio,nō a poſſeſſore: dic ꝙ adhuc reſpectu ci-
uilis agit vti poſſidetis is,ad quem poſſeſſio vere ſpectat, ff. de
ac.poſ.l.at qui alter.§.ſi quis dum putat.ſm Dy.& Bar.licèt gl.
male ſentiat in l.j.§.interdictum.ff.uti poſſi.de quo per Dy.ibi
15 & Cy.in l.j.C.uti poſſi.in 3.& 4.q.†Poteſt ſecundo intelligi lite
ra,inquantum dicit aduerſarium clam intraſſe, ꝙ hic ageret
interdicto quod vi aut clam,quod competit contra clandeſti
ne edificantem in poſſeſſione alterius,cuius finis eſt,vt edifica
tum demoliatur,& ad intereſſe edificans condemnetur, put
iuratum fuerit in litem,taxatione a iudice facta quod vi, aut
clam.l.j.§.hoc interdicto.& §.denique.& contra talem agentē
nulla admittitur exceptio,vt ibi dicitur.Dicit tamen Io. And.
hic,ꝙ licet tex.ſic indefinite dicat nullam exceptionem admit
ti:admittuntur tamen illæ, quæ habentur in l.3.§.ſed ſi permi
ſerit.& l.ſi alius.§.belliſſime.eo.ti.& §.ſe.& l.ſemper §. hoc in-
terdictum.ſ.exceptio conuentionis.Item ꝙ tu prius vi, vel clā
feceras id,quod dicis vi,vel clam demoluiſſe.Item ꝙ id feci cā
atterendi incēdium.Item ꝙ annus eſt lapſus,niſi ex cauſa poſt
annum audiatur.De prima autem pacti,& conuentionis vide
quod no.de or.cog.c.fi.ſuper verbo,ſpoliatio.Et dicit Io.And.
quod hæc faciunt ad.materiam decre.ex parte M.de offi.dele.
16 †Si ponderes oēs exceptiones,quæ admittuntur, concludunt̄
ad ius agendi:vnde tex.reijciens exceptiones,intelligitur de ex
traneis,& non detrahentibus iuri agendi. Intraneæ autem, &
detrahentes admittuntur.Ex his determinatur quęſtio,ſi a ſta
tuto ↄ̃ aliquem agentem ex inſtrumento guarentigiæ, vel ali-
ter repellantur oēs exceptiones,videtur ꝙ ſolum friuolę,& de
trahentes iuri agendi videantur reiectæ: ſicut & in reſcripto
Papæ,vt dicto ca.ex parte.Ad hoc quod not.per Cy.& gl.C.de
adul.l.ita pudor.ad hoc l.j.§.interdictum.ff.a qui.app.non lic.
& de app.paſtoralis.& c.cum debitus.Bar. ibi dicit in l.j.§.2.ff.
quod vi aut clam.dicit,qñque opponit̄ exceptio, ex qua detra
hitur ſubſtantiæ,vel qualitati iuris, vel a quo non qualificato
ius repellit exceptionem:& admittitur, quia actus in qualita-
te ponitur a iure vt repellat:ſi ſic non eſt,non repellit.Si ſtatu-
tum dicit, Contra inſtrumentum publicum non admittatur
aliqua exceptio:opponi poteſt quod non eſt inſtrm̄,quia non
eſt publicum.Si ſtatutum dicit, ꝙ ↄ̃ inſtrm̄ confeſſionatū non
admittatur exceptio, poteſt opponi ꝙ nō ſit confeſſionatum.
Ad hoc l.non ignorat.C.qui ac.non poſ. Et ſi ↄ̃ electionem fa-
ctā a duabus partibus non admittitur exceptio,poterit oppo-
ni ꝙ non eſt facta a duabus partibus,vt de electio. licet.Excep-
tio tamen ſimulationis non poteſt opponi, niſi aliter permit-
tatur:quia licet faciat alium eſſe contractum, non tñ facit de-
ſinere inſtrm̄ de ſimulato,l.j.C.ſi quis alteri,vel ſibi.& l.quam
uis.& l.cum proponas.Quandoq; opponuntur aliæ exceptio-
nes non detrahentes ſubſtantiæ,vel qualitati eius,ↄ̃ quam op-
ponitur,a quo ſunt exceptiones reiectæ, ſed ſunt aliæ extrinſe-
cæ exceptiones:tunc ſi exceptiones ꝑmittuntur ab eodem ca-
pite ſtatuti,non vñr remotæ,ne incontinenti ſe corrigat, ff.de
cond.& demon.l.nam ad ea.ad hoc d.l.ita pudor. cū ſua gl. Si
detrahunt ex alijs partibus iuris,tunc ſi exceptiones opponun
tur ↄ̃ perſonam,admittuntur:quia ex quo repellunt̄ ab inſtr̄o
vel iure,ſi opponuntur ↄ̃ perſonam,vt excōicatio,bannū, hæc
non dñr opponi ↄ̃ inſtrm̄.Ad hoc s̃.de procura.ex inſinuatio-
ne.in gl.ad hoc l.filius.de inofficio.teſta.Si opponunt̄ ad ius a-
gendi,rñr repelluntur. Aduertendum tñ, qđ ſi ſtatutum dicit
nullam exceptionem admitti:per hoc non tollit̄ exceptio nul
litatis actus ex defectu perſonæ,vt no.gl.in clem.j. de ſequeſtr.
poſ.& fruc.vt ſi exceptio repellatur a ſnīa,opponi poteſt exce-
ptio ꝙ non eſt lata a ſuo iudice:& hoc,quia tunc non eſt ſnīa.
Item inquantum dixi exceptionē non admitti:tunc dicit Bar.
ꝙ licet repellatur a ptāte excipiendi, non tollitur ptās agendi
officio iudicis,vt actor repellat̄,vt l.plane.in princi.& l.fi.ff. de
peti.hær.l.2.in fi.ff.nau.cau.ſtabu.quia vbi æqtas ſuggerit agi,
vel excipi,licèt ius non admittat, pōt iudicis officium implora
ri,& hoc æquum eſt,vt d.l.plane.& l.fi.ff.de pe.hæ. Ad hoc,qđ
not.Inno.de conſti.quæ in eccleſiarum.& dixi de iud.nouit.&
ſm nos ſaltem audiretur per viam denuntiationis Euāgelicę,
vt no.de iudic.nouit.Quinimo poſſet conqueri de iuſtitia de-
negata,vt no.Cy.in l.fi.C.ſi ↄ̃ ius,vel vtili.publi.poſt Gui.de ſu
za.& no.Inn.de conſtituti.q̃ in eccleſiarum.hęc vera,vbi ſtatu
17 tum dicit,nulla alia exceptio admittatur.†Si dicit,nulla defen
ſio admittatur:excludetur officium iudicis,& tunc nullum a-
liud eſt remedium,niſi quod conuentus ſoluat,& poſtea repe
tat. Nec ob.ꝙ ſoluens mandato iudicis non repetat vt indebi-
tum,l.j.C.de cōdi.indebi.Dic,ſi de exceptione mihi prouiſum
erat per ius agēdi,vt eſt ſpoliationis exceptio,vel exceptio, Do
lo facis,qui petis,&c.& planum,ꝙ ſoluendo poſtea agere poſ-
ſum.Sed ſi habeo neceſſe redire ad condōnem indebiti,vel ſi-
ne cauſa,adhuc potero,l.ſi fideiuſſor.§.in omnibus.ff.manda.
& l.ſi fullo.de condictio.ſine cauſa.Non ob.l.j.ff.de cōdō.inde
bi.quia ibi hēt locum,qñ illud,an eſſet debitum,vel indebitū,
ex cauſa,quam deduco,potuit in primo iudicio examinari,ne
tunc infringā iudicis ſnīam:ſed quando in primo iudicio non
potuit examinari,nihil impedit, quin competat condictio in-
debiti. Ad hoc facit c.debitores.de iureiur.vbi debitores cogū
tur ſoluere vſuras:qa propter iurm̄ nō pōt examinari, an ſint
debitæ,vel indebitæ,ſm Bar.in l.j.§.2.ff.quod vi aut clam.quę
not.ad hoc de appel.conſtitutus.de accu.accedens. Nā repul-
ſus per ſnīam ab excipiendo ↄ̃ electum, non repellitur ab agē-
do de eodem,qa illud nō fuit diſcuſſum in primo iudicio. Ad
hoc de accuſa.ſuper his.Idē ſi diſcuſſum ſit, ſed non plene, ut
no.de ordi.cogni.capi.2.& ca.fina.& dixi de excep.aduerſario.
18 ¶†Opp.cum gl.fin.quod nulla ſit dubitatio,ꝙ exceptio crimi
nis non debeat admitti:quia nullum crimen repellit ab agen
do ciuiliter,vt patet 4.q.vlti.per totum.Gl.fatetur, ꝙ ſeparata
eſt cā criminis a poſſeſſione;vt dicimus in proprietate.Dic, ſi
crimen inhabilitat perſonam ad agendum, vt excōicatio, uel
bannum,obſtat,ut no.s̃.de procur.ex inſinuatione. Si non in-
habilitat perſonam ad agendū,nec inficit ius agendi,nec poſſi
dendi,nec proprietatem tollit,ſed omnino eſt a talibus extrin
ſecum,tunc non admittitur,vt d.q.fi.Si inficit ius poſſidendi,
& habendi,vt quia eſt beneficium,vel res ſpiritualis, & obijci-
tur crimen hæreſis,exceptio admittitur:no.gl.8.diſt.quo iure,
vt in laico decimas repetente,vt no.j̃.eod.ex parte M. Hæc ue-
ra,qñ inficit ius poſſidendi ipſo iure,quia priuat ipſo iure, uel
inhabilitat:ſecus ſi veniat poſſeſſione priuandus, ut no. Inno.
de exceſ.præla.inter dilectos.in gl.j.& no.Archi.8.diſt. quo iu-
re.Compo.de elec.qđ ſicut.in gl.j.verſi.ſi vero.ſic debet intelli
gi Io.3.q.j.in ſumma.Si inficit ſolam proprietatem,& non in-
habilitat ad poſſidendum, tunc in alijs a beneficialibus non
ob.criminis exceptio,quantumcūque notoria: quia hoc licet
inducat priuationem,non fundat intentum opponētis,vt no.
in c.ad decimas.de reſt.ſpo.& dixi ſupra eodem,in literis.Si ſu
mus in beneficialibus, illa exceptio obſtat ad impediendum
irreuocabilem reſtitutionem,de procur.ex inſinuatione. quo
ad impediendam momentaneam, tunc ſi eſt notorium deli-
ctum,obſtat agenti poſſeſſorio,ſiue inducat priuationem ipſo
iure,ſiue facultatem priuandi, vt eſt caſus de accuſa. ad peti-
tionem.

tionem.ad quod eod.titu. ſi conſtiterit. Si non eſt notoria,ſed manifeſta,non admittitur,ut eſt gl.ſingularis in manifeſto, 3. q.v.quia ſuſpecti:iuncto tex.& gl.quæ incipit,argu. quòd ſi nõ eſt notoria,nec manifeſta exceptio,etiam dato quòd ſit famoſa,uel opponens ſe incontinenti offerat probare,non admittitur,vt dicit gl.2.q.v.ſuper cauſa.& hoc verum quo ad partem. Iudex tamẽ illam admittit ex officio, ſi velit propter infamiã ſuſpendere reſtitutionem:quia ſi poſſet ipſum ſuſpendere nõ ſpoliatum,fortius ipſum poterit ſuſpendere ſpoliatum.Sic intelligo Io.3.q.j.in prin.ſummæ.& hoc maxime, quando in reſtituendo imminet ſcandalum,vt no.Spe.in ti. de peti. & poſ. §.quoniam.ver.vt hic articulus. & ſic debet intelligi quod no. in ſumma,3.q.j:quæ omnia no.&c. Anto.de Butrio.

SVMMARIVM.

1 *Spoliatus a iudice iuris ordine pretermiſſo,ante omnia reſtituitur.*
2 *Beneficio ſuo ut priuari quis poſſit, requiritur iuſta, & manifeſta cauſa ſimul.numero 9.*
3 *Poſſeſſorium recuperandæ datur contra iudicem pro ſpoliatione facta ſua authoritate iuris ordine prætermiſſo, in quo venit reſtitutio rei fructuum.*
4 *Sententia lata in poſſeſſorio non obſtat agere volenti poſtea de proprietate.*
5 *Pro his quę iudex facit extra iudicium,non præſumitur.*
6 *Verbum,ſpoliaſti,quandoque ſonat in vitium, & aliquando non.*
7 *Spoliato a iudice iuris ordine prætermiſſo,quando non detur reſtitutio.*
8 *Executor datus ad prouidendum de beneficio impetranti, quod talis poſſidet,ſi conſtituerit ipſum contra Lateranenſe concilium, priuatus an poſſit agere poſſeſſorio.*
9 *Manifeſtum ſumitur quandoque pro notorio.*
10 *Prælatus quando teneatur rationem reddere de anima ſui ſubditi.*
11 *Spoliatus beneficio ab executore contra quem agat.*
12 *Spoliatus beneficio virtute reſcripti an poſſit per condelegatum reſtitui.*
13 *Ad probandum quando quis arctatur iuris ordine ſeruato.*

CAP. VII.

1 COnquerente. †Spoliatus etiam a iudice iuris ordine prætermiſſo
ante omnia reſtituitur.Primo ponitur querela. Se
cunda ibi,quia vero.præceptum.Tertia ibi,reſtitu
2 tione.iudicum datio.¶†Nota duo requiſita,vt quis poſſit be-
3 neficio priuari,ꝙ cauſa ſit iuſta,& manifeſta.¶†Nota ſcđo, ꝙ
contra iudicem priuantem quem ſine iudicio, uel ordine iuris prætermiſſo,poſſeſſione beneficij,datur poſſeſſoriũ,in quo venit reſtitutio rei,& fructuum.Et ſic nõ ſolum pro ſpoliatione priuata datur poſſeſſorium,ſed etiam pro ſpoliatione facta
4 publica authoritate,iniuſte,& ordine iuris prætermiſſo.† No.
tertio,ꝙ ſententia lata in poſſeſſorio non obſtat agere volenti
5 poſtea de proprietate.¶†Nota, ꝙ pro his, quæ iudex facit ex-
tra iudicium,non pręſumitur,licèt pro iudicialibus præſuma
6 tur,ſm Gof.Pe.& Abb.¶†Not.de verbo,ſpoliaſti,qđ ſonat in
vitium,aliquando non:de renun.quod in dubijs.de pac. cum clerici.de ætate.& qualita.cum bonæ.de cle.non reſid. ex tuæ. & ca.fina.,de magiſtr.quanto.de collu.deteg.c.audiuimus. de fal.ad falſariorum.de cle.excom.fraternitati.& c.pe.al.ſeq.Io.
7 An.†Oppo.ꝙ pro ſpoliatione iudicis non detur poſſeſſorium,
2.q.j.notum.& quod ibi no.7.q.1.præſentium.& quod ibi no. in gl.arg.quod in fi.Dic,ſi eſt ſpoliatus extraiudicialiter a iudice non ut iudice, datur reſtitutio,vt hic. Si a iudice vt iudice, tunc communiter dicitur,ꝙ ſi eſt ſpoliatus ordine iudiciario, non datur reſtitutio,vt dicit gl.3.q.j.in ſumma. Sed tunc non datur reſtitutio abſque cauſæ cognitione,ut no.Io.& Archid. in d.c.præſentium.& in hoc differt a ſpoliatione priuati,vt no. per Archi.72.diſt.quorundam.23.q.6.hoc quippe.Dic,quãdoque ſpoliatio eſt facta a iudice extraiudicialiter,& hoc cõſtat, & datur poſſeſſorium,vt hic,& de offi.deleg.cauſam.& c.cum cauſa.no.3.q.j.in prin.ſummæ.Quandoque eſt facta priuatio a iudice in iudicio,& conſtat ꝙ non eſt iudex ſuus:idem, quia de eo vt priuato iudicandum eſt: & idem quando poſt appellationem eſt priuatus, vt patet ex no.de officio delega.ſi quando. & tenet Specul. in uerſicu. ut hic articulus. in loco allegato.Quandoque ſpoliatio eſt facta a iudice ſuo, & iudicialiter,& ſi prætẽditur ſpoliatio nulla propter nullitatem proceſſus,poteſt agi poſſeſſorio: & ſi prætenditur quòd ordo fuerit ſeruatus, de hoc ante omnia eſt cognoſcendum. Ita intelligo gl.ſ.alleg.ad quod de reſcrip.dilectus. & ſimiliter idem eſſet in priuato,ſi prætenderet ſpoliationem iuſtam, vt quia diceret eam incontinenti factam:quia iura,quæ excludunt cauſæ cognitionem,non concludunt cognitionem ſuper ipſo poſſeſſorio,ſed ſuper ipſo petitorio,ut notatur ſ.capitu.primo. & Archid.3.quæſt.j.Epiſcopus.In hoc tamen differentia eſt,quia dicens iuſtam extraiudicialem,grauatur onere probandi: dicẽs iniuſtam iudicialem,grauatur onere probandi,ſ.de iudic. ca. fina.& ſ.eodem,accepta.Quandoque cauſat iniuſtam priuationem pp iniuſtitiam ſententiæ:& ſi ſententia tranſiuit in rẽ iudi.vel non tranſiuit,& non eſt appellatum:& tunc non auditur,ex quo nõ eſt reciſa,quia iuſta præſumitur, ut patet ex no. ſ.de elec.bonæ.de proba.quoniam.Si ſpoliationem prætẽdat, ex ſpoliatione poſt appellationem auditur:ſed non fit reſtitutio, niſi de cauſa cognoſcatur appellationis cum diſtinctione cap.non ſolum.pe appella. lib.6. Ad hoc reducenda eſt gl.70. diſtin.quorundam.Inquantum facit differẽtiam inter ſpoliationem hominis,& iudicis:& quod ſcribit Spe.in Spe.de peti. & poſ.§.quoniam.in prin.& in ver.vt hic articulus. cum verſi. verum.vbi ponit diſtinctionem Pe.& Abb. quam ipſi ponunt
8 hic.†Ex his deciditur quæſtio, Datus eſt executor ad prouiden
dum de beneficio,quod poſſidet talis, tali:ſi conſtiterit ipſum contra Lateranenſe concilium,vel contra decre. execrabilis, beneficium tenere,ſi executor faciat proceſſum parte non citata,contulit, & vltra hæc poſſeſſionem tradidit, ſic priuatus vult agere poſſeſſorio,an poſſit.Videtur,quod nõ,quia poteſt executor aſſumendo vias executorias procedere parte non citata,vt no.de conceſſione præben.propoſuit.in clem.j. de off. dele.de præſumpti.dudum.Contrarium ibi, ſcilicet in loco ꝑalle.determinat Io. And.in addi.quia executor datus ad conferendum beneficium nondum collatum,& gratia nondum facta,nõ poteſt vices executorias exercere,& aſſumere quin partem citet.Cõtrarium procedit, quando datus eſt executor ad exequendum iam gratiam factam. Item non poteſt ad traditionem poſſeſſionis procedere parte non vocata, quæ ſaltem poteſt habere defenſionem,de pręben.licet.lib.vj.quod eſt notandum,quia valde limitat illa dicta. Et puto hoc procedere, quando agitur de præiudicio alterius poſſidentis.Secus ſi bñficium vacat,quia & ante collationẽ, & poſt in traditione poſſeſſionis non exigitur, quòd executor vocet partem, vel citet aliquem, ſed poteſt aggredi vias puri executoris,vt in clemen. prima,de offi.& po.iudi.delega. Formam autem libelli ꝑ ſpoliatione iudicis vide in Specula. eodem titulo. §. ſpoliatus.
9 ¶† Oppo. ſecundo, quòd etiam non ſufficiat manifeſta cau-
ſa,vt patet 2.quęſ.1. de manifeſta. Solutio hic ſumitur pro notoria:nam iudici non creditur,7.q.2.ſi tantum, & c.ſi omnia.
10 & c.placuit. ¶†Oppo. quòd iudex ex officio poſſit de benefi-
cio inquirere,de officio ordina.ordinarij.libro ſexto.de reſcri. dilectus.de pac.cum clerici.de coha.clerico.ſuper eo. Non ergo debet citari ordinarius ad litigandum ordine iudiciario coram delegato.Dic,ꝙ hoc ideo vt puniatur,in quo deliquit,qa primo nullum ordinem ſeruauit:ad hoc de tranſl.præla. quãto.Goffre.dicit quòd tunc eſt locus ordini iudiciario,cum occultum eſt delictum ſubditi,nec apparet accuſator,vel denuntiator:quo caſu tenetur ſuperior procedere,23.q.4. duo iſta, quia de ipſius anima tenetur reddere rationem,28.q.2.cognouimus.In notorio,vel cum apparet accuſator, vel denuntiator,non aget contra illum, ſed ſuum officium exercet, ſupra de offi.ordinarij,c.j.glo.ſecunda in fine alleg. concord. in Authen.vt dif.iud.§.1.collatio.9.¶Quæro, an per hoc mandatũ ſi eſt ita,recipiat aliquam cognitionem. Dic quod non, quia de hoc debet eſſe certus,de reſcrip.ab excommunicato.ſed be
11 ne iudex datus in locum eius,vt ibi.¶†Oppo. cum gl. vltima,
quòd non debeat de hoc experiri cum collatore, ſed cum eo, qui poſſidet,& cuius intereſt,2.q.1.non ſolet.Sol. ſi iudex ſpoliator nulli contulit,procedit quod hic:quia eo reſtituto agẽdum eſt cum iudice:ſi alteri contulit, agendum eſt contra eũ, cui contulit,& iudex de his,quæ agit,reſcribit delegato,18.di-
12 ſtin.de conſiliis.¶†Quæro, quid ſi facto mandato in litera ut
reſtituat,& poſtea proponat,niſi aliquid vult coram delegato deducere,an ſi non reſtituat,poſſit condelegatus reſtituere.dicit glo.quod ſic,propter clauſulam,ſi eſt ita. Recitat Ioan.Andre.quoſdam dicere,& tenere contra: quia per iſtam delegationem non eſt commiſſum vt reſtituat, ſed eſt tantum mandatum vt cognoſcat de cauſa, propter quam debuiſſet ſpoliari.Sed primũ dictum placet Hoſt.& Inn.quaſi,& ſi non de verbis,tamen de mente hoc ſit, quæ præferenda eſt, de verbo. ſi-
13 gni.intelligentia.de quo de mut.peti.ca.2.¶†Opp. quòd non
arctetur ad probãdum, quòd abſque iudicio fuerit ſpoliatus, quia ex quo non apparet quòd ordine iudiciario, non præſumitur,de proba.quoniam contra.Gloſſ.dicit, quòd ex quo eſt a iudice ſpoliatus,præſumitur pro eo quod fecit, argu. de renun.in præſentia.dicit Ioannes Andr. quòd hæc non fuit priuatio iudicialis,ſed extraiudicialis:& ſic illa iura non faciunt. Conclude ergo, Pro geſtis a iudice indicialiter præſumitur, ut de renuntia.in præſentia.Pro geſtis extraiudicialter, quæ gerere poſſunt extraiudicialiter ex officio, etiam præſumitur, ut. nota. de eo qui furt.ordin.recep.innotuit. pro his, quæ geſſit extra iudicium, quæ iudicialiter gerere debebat, non præſumitur,vt hic. Antonius de Butrio.

SVMMA-

SVMMARIVM.

1 *Spoliatus vxore petens reſtitutionem coniugis, debet probare coniugium.*
2 *Poſſeſſorio agenti in cauſa matrimoniali quid habeat probare.*
3 *Libellus in materia poſſeſſorij recuperandæ recte concludit, quando petitur rem reſtitui.*
4 *Spoliatus vxore quomodo ea non reſtituitur abſq; cautione.*
5 *Vxor quibus caſibus poteſt ſe a viro ſuo abſentare.*
6 *Mulier ſicut ob viri ſeueritatem non arctatur redire ad virum, ita & propter viri parentum crudelitatem.*
7 *Libera perſona quo caſu ſequeſtrari poſſit.*
8 *Spoliatus vxore non reſtituitur ante cauſæ exitum.*
9 *Sequeſtrari vbi poteſt vxor, apud quem fiat ſequeſtrum.*
10 *Spoliato agenti reſtitutione, quæ exceptiones obſtent in cauſa matrimoniali.*
11 *Poſſeſſorio recuperandæ agens quando arctatur ad probandum titulum.*

CAP. VIII.

1 EX tranſmiſſa. ¶ † Petens reſtitutionem coniugis hēt probare coniugium. Vel reſtituitur coniunx viro probāte ſpoliationem, diſpenſationem, & copulā, & de ipſius impunitate cauenti, niſi magna ſit viri ſæuitia. h. d. Primo mandat reſtitutionem fieri cum cautione. Secundo
2 prouidet quid agendum, cum fragilis ſit cautio. ¶ † No. j. agētem poſſeſſorio in cauſa matrimoniali arctari ad probādum aliquid de titulo: & ſic poſſeſſorium eſt miſtum: & ſufficit ꝙ probet titulum ſuo aſpectu quo ad principia extrinſeca, & rudia valide, quicquid ſit de defectu intrinſeco. Vnde ſufficit, ꝙ probet diſpenſationem, & copulam, inquantum intendit reſtitui plene, etiam quo ad copulam: & ſic vbicunq; agenti reſiſtit ius commune poſſidēti, niſi detur aliquis titulus, ex quo res reddatur poſſidibilis; incumbit onus probandi aliquid de
3 titulo, & cauſa, ex quo res poſſidibilis concludatur. ¶ † No. ꝙ in talibus poſſeſſorijs habentibus miſtam cauſam rectè con-
4 cluditur in libello, Peto rem reſtitui. ¶ † No. caſum, in quo nō
5 fit reſtitutio abſque cautione. ¶ † Nota tertio caſum, in quo impeditur reſtitutio mulieris, quando eſt tam crudelis vir, ꝙ fruſtratorium & inane eſt remedium cautionis. Ad hoc j̃. eo. literas. in fi. quod intellige vt ibi. Alios habes caſus vt lite non conte. c. j. & vide caſus, in quibus impeditur generaliter reſti-
6 tutio, numeratos in Spe. de peti. & poſ. §. fi. ad fi. ¶ † Not. quod ſicut impeditur reſtitutio ob ſeueritatem viri, ita ob ſeueritā-
7 tem parentū viri. ¶ † No. caſum, in quo libera perſona ſequeſtratur. ad hoc j̃. de ſpon. cum locum. Et nota conditionem ſequeſtri, vt res reſtituatur in euentum quæſtionis, de quo de iu-
8 di. examinata. ¶ † Opp. ꝙ ante cauſæ exitum debeat reſtitui, ſupra c. j. & ſic non debet expectari cauſæ deciſio, quia non admittitur ī talibus exceptio ꝓprietatis. Sol. intellige quòd hoc caſu, quando timetur ſæuitia, non reſtituitur ante cauſæ exitum, ſ. principalis. Si forte mulier opponat cōſanguinitatem, vel affinitatem, vel aliud impedimentum, de hoc antequam reſtituatur, cognoſcetur, & determinabitur, non obſtante pri-
9 uilegio ſpoliationis. ¶ † Oppo. quòd aliter cuſtodiatur, qa debet poni in monaſterium, de ſponſ. cum locum. de procu. accedens. Sol. cuſtodietur, vt hic. Item poterit poni in aliquo loco religioſo, & ſecuro committetur conſanguineis proprijs
10 ſociata, 33. q. 2. ſiue. ſecundum. Goffr. ¶ † Oppo. cum gl. quòd agenti poſſeſſorio non incumbat probare titulum matrimonij, cum fundetur ſuper nuda poſſeſſione. Hinc eſt quod agēti non obſtet conſanguinitatis exceptio, j̃. e. ex conqueſtione. Sol. quandoque agitur petitorio, & debet probare matrimonium validum, & admittitur omnis exceptio, ſecundum glo. Sic quidam intelligunt hanc decre. ſecundum Io. And. vt no. j̃. eo. ex parte. ſed non faceret ad tit. Si agitur poſſeſſorio, tunc arctatur agens concludere titulum matrimonij ſuo aſpectu validum quo ad rudia principia contrahendi, aliàs non concluderetur poſſeſſio, vt euidenter iniuſta, vt hic: ita tamen ꝙ concludatur clandeſtinitas, & tunc ſi opponatur defectus ꝓprietatis reſpectu vitij intrinſeci, hæc exceptio nō admittitur, j̃. eod. ex conqueſtione. Quod gl. dicit verum, quando vitium eſt diſpenſabile: vbi autem eſſet indiſpenſabile, admittitur, vt impediatur reſtitutio quo ad copulam, ſi incontinenti probatio offertur parata, aliàs non, vt in c. literas. j̃. eo. ſi exceptio defectus reſpectu principij rudis contrahēdi, quia opponitur non contractum, vel clandeſtine contractum, vel a perſonis inhabilibus, admittitur. Ioan. And. approbat gl. dicens, quòd oportet matrimonium tenere reſpectu conſenſus. Dat ſimile in ſponſalibus ad inducendam publicæ honeſtatis iuſtitiam, de deſpon. impu. c. j. lib. vj. Caſus autem, in quibus denegatur reſtitutio, hn̄r 2. q. j. in ſumma. quorum aliquos poſuit Vinc. ſ. c. proxi. & Gof. hic, quos not. ſ. vt lite non conteſt. ca. j. Inno. eos ponit j̃. ti. 2. Vide plene in Spe. de peti. & poſſ. §. fi. per totum, vbi inuenies verſus, quos de hoc ponebant Pe. & Abb.
11 ¶ † Opp. ꝙ agens poſſeſſorio non arctetur ad probandum titulum: quia illud fundatur ſuper nuda poſſeſſione, ca. in literis. Sol. quædā ſunt res, & iura, in quibus p̄t haberi poſſeſſio abſque ti. qa ius nōn reſiſtit poteſtati poſſidendi: & tunc non oportet agentē poſſeſſorio probare titulū. Quędā ſunt iura, vel res, in quibus non pōt haberi poſſeſſio ſine ti. vt qa ius cōmune remittit: & tunc non ſufficit probare detentionē, qa ꝑ hoc non cōcluditur poſſeſſio, niſi cauſa, in qua a iure ſingulariter poſſidere permittiṫ, oſtendaṫ: & tunc oportet aliquid docere de titulo, vt hic. Vnde poſſeſſioni liberi hoīs rr̄ ius commune reſiſtit, & ſolo certo caſu permittit, ſcilicet in cauſa matrimoniali: oportet ergo ante caſum illum aliqualiter probari. Glo. vl. eſt clara: not. eam in eo quod dicit, quid comprehendatur appellatione ſufficientis cautionis, & cautionis ſimpliciter.

SVMMARIVM.

1 *Qui poſſidet per alium, ſi illo mortuo a poſſeſſione expellitur, poterit reſtitutionem petere per interdictum poſſeſſionis recuperandæ.*
2 *Eccleſiam concedere poteſt epiſcopus loco collegiato ad vſus eorum.*
3 *Poſſeſſionis traditio qualiter limitetur.*
4 *Poſſeſſio transfertur per reſponſionem penſionis in recognitionem ſubiectionis factam a ſubiecto.*
5 *Poſſeſſio non transfertur ſolo mandato de reſpondendo.*
6 *Poſſeſſionem vacantem ingrediens ciuiliter in ſe, ante translatam non dicitur iniuſtus poſſeſſor, nec ſpoliator.*
Poſſeſſionem ciuilem habens, videtur habere licentiam apprehendendi naturalem vacantem ex ſola translatione ciuilis.
7 *Poſſeſſionem continuans, licet corpore ingrediatur nouiter eo habente ciuilem, non dicitur poſſeſſionem acquirere, ſed continuare.*
8 *Spoliator violentus, & clandeſtinus æquiparantur.*
9 *Eccleſiam vacantem non poteſt epiſcopus ſolus capituli cōſenſu unire abſque defenſore legitimo deputato.*
10 *Cenſus nouus imponi non poteſt, niſi in cauſa noua rationabili.*
11 *Priuilegium Papæ ſtricte interpretatur.*
12 *Poſſeſſio an dicatur translata ad tituli ſolius translationem.*
13 *Poſſeſſio an translata probetur per inſtrumentum.*
14 *Ius patronatus inferioris eccleſiæ poteſt per epiſcopum dari.*
15 *Poſſeſſio translata vigore inſtrumenti, vel reſponſionis cenſus, quomodo negligentia perdi poſſit.*
16 *Spoliatus poſſeſſione, quam apprehendit per translationem procuratoris promittentis de rato, non poteſt reſtitui interdicto recuperandæ, antequā ratum habuerit.*

CAP. IX.

1 CVm veniſſent. † Si is, qui per alium poſſidet, illo mortuo poſſeſſionem ingreſſus expellitur, reſtitutionem per interdictum petere poterit. h. d. In prima conſultatio:
2 in parte deciſa. In ſecunda prouiſio. ¶ † Nota epm poſſe ex cauſa concedere eccleſiā loco collegiato ad vſus eorum. Et no. ꝙ hæc conceſſio non debet fieri ad præiudicium rectoris eccleſiæ tunc viuentis: ad hoc de reb. ecc. non alienā. poſſeſſiones: & ſic ad incertum tempus poteſt talis conceſſio
3 fieri. ¶ † No. ſecundo, ꝙ condōnaliter trāſlata proprietate, pure poteſt transferri poſſeſſio, & ſic non regulatur traditio poſ-
4 ſeſſionis ad limites tranſlationis iuris. ¶ † Not. tertio, ꝙ per rn̄ſionem penſionis in recognitionem ſubiectionis factam a ſubiecto, de conſenſu, & patientia ſubiectionē poſſidentis, tranſfertur poſſeſſio: ſecus ſi ſine eius conſenſu, vt no. de reſtitu. in
5 inte. c. 2. j̃. eo. olim. 3. de re iu. ſuborta. & c. cum ſuper. † Et ꝙ ſolo mandato de rn̄dendo non transfertur poſſeſſio, niſi actualiter reſpondeatur, & mandato pareatur: ad quod id, qđ no. j̃.
6 de conceſſio. præben. cum noſtris. per Innocentium. ¶ † No. ꝙ ingrediens poſſeſſionem vacantē ciuiliter in ſe, ante tranſlatam non dicitur iniuſtus poſſeſſor, nec ſpoliator: & ſic is, in quem tranſlata eſt ciuilis, vr̄ habere licentiam apprehendendi naturalem vacantem ex ſola tranſlatione ciuilis. vide Inn.
7 de arbit. ex parte. & de probationi. in præſentia. ¶ † No. ꝙ continuās poſſeſſionem licèt corpore ingrediatur nouiter eo habente ciuilem, nouiter non dicitur poſſeſſionem acquirere,
8 ſed continuare. ¶ Et nota, ꝙ is poſſidet, &c. ¶ † Nota, ꝙ ſicut licet repellere violentum incontinenti, ita & clandeſtinum: de
9 quo j̃. c. olim. & per Cynum. in l. j. C. vnde vi. ¶ † Opp. ꝙ hæc ꝯceſſio non potuerit fieri prælato ſolo, de his, quæ fiunt a præla. tua. Solutio, intellige quod facta fuit de conſenſu capituli, quæ fieri poterit etiam rectore non vocato: vel ſi vacat, non deputato legitimo defenſore, de reb. eccle. non alie. ſi vna. ſuæ vero menſæ vel capituli, epiſcopus etiam cum conſenſu capi
10 tuli eccleſiam vnire non pōt, vt ibi. ¶ † Opp. quod nouus cenſus eccleſiæ imponi non debeat, de cenſi. prohibemus. de præben. auaritiæ. Sol. dic quod hic cenſus antea præſtabatur epo: vel ſecundum Hoſtien. hic cenſus fuit nouiter ex noua cauſa

impoſi-

impoſitus,& rationabili,& fauorabili , q̃d patet ex verbo au-
thoritate:& hoc fieri poteſt,de cenſi.ſignificauit.aliàs dixiſſet
litera poſt verbum,proficeret,interim.Idem Goff. antequam
ſolueret penſionem.¶†Opp.ꝙ non potuerint canonici tran
11 ſlationem tituli ingredi propria authoritate, vt patet de pri-
ui.paſtoralis.†Dic,contrarium loquitur in priuilegio Papę,&
12 conceſſione ex illo : quod ſtricte intelligitur ad præiudicium
tertij,quia non eſt intẽtio Papæ tertio præiudicare:hic de pri-
uilegio epi , quod large intelligitur contra concedentem , de
dona.dilecti.& de conſue.cum dilectus. ſecundum Abb. hoc
non placet,quia ad tranſlationem tituli non transfertur poſ-
ſeſſio,vt ff.de acqu.poſſeſ.ex ſtipulatione.ad quod infra,de ꝯ-
ceſſione præben.c.cum noſtris. Vel ſecundo hic prius iſti erãt
in poſſeſſione per rñſionem penſionis,igitur transfertur poſ-
ſeſſio:& licitum eſt eis poſtea poſſeſſionem continuare mor-
tuo conſtituente:ibi,tranſlata non erat. Dic ergo , qñque in-
teruenit ſolus titulus,& non alia traditio vera,vel ficta:& ſi in
teruenit a communi dño vi priuilegij, planũ quod non trãſ-
fertur poſſeſſio,vt in c.paſtoralis.l.ſi ex ſtipulatione.ff. de acq.
poſſeſ.& l.minus inſtructus.C.de acqu.poſ.-Datur tñ ex titulo
lnĩa apprehendendi,vbi uacat,vel ab alio,q̃ dante titulũ,poſ-
ſidetur, vt l.prædia.ff.de acq.poſ.Et ſi poſtea reperiatur poſſi-
dere,p̃ſumitur ex p̃cedenti titulo poſſidere,vt l.q̃dã mulier.ff.
de rei vẽ. In bñficialibus non transfert poſſeſſio,ſed ſola licen-
tia apprehendendi,altero non poſſidente,no.ſ̃.de elec. tranſ-
miſſam.& not.ſ̃.eodem, in literis . In eccleſia quidam dicunt
in ea ſpeciale,vt ſicut dominium transfertur ſine titulo , vt l.
fi.C.de ſacroſanctis eccle.ita & poſſeſſio. Ad quod de cõſuet.
c.2.ad doc 19.q.fi.ſi qua mulier . & hoc dicunt quidam de p-
ba.in præſentia.Tu dic idem in eccleſia,quod in alijs, quia ſo
lo titulo,niſi aliud interueniat,non transfertur poſſeſſio . Ad
quod l.cum hæredes.ff.de vſucapioni.& quod no.Inn.in glo.
j.magna,ad fin.j̃.de probat.in præſentia. Fallit, niſi tranſlatio
poſſeſſionis veniat in conſequentiam perſonæ ſe poteſtati ec
cleſiæ ſubmittentis,vt no.in d.c.in præſentia.ff.de precar.l.itẽ
ſi adoptauero.& Cyn.in auth.ingreſſi. & ibi alij ſcribentes,C.
de ſacroſan.eccl.Sic intellige gl.in d.c.ſi qua mulier.& not.le-
giſtæ in d.l.fi.C.de ſacroſan.eccl.Et hoc tene, quicquid dicat
Archi.16.q.j.moderatione.Poteſt tamen dici, quod faciliori
actu transfertur poſſeſſio:quia vbi in alijs certi actus ſunt de-
terminati a iure pro ſigno transferendæ poſſeſſionis, de q̃bus
in l.3.ff.de acq.poſ.& in c.2.ſ̃.de cõſue.& generaliter ſufficiat,
quòd actus quantuncunque extraneus ſit determinatus pro
ſigno transferendæ poſſeſſionis , ſiue a conſuetudine, ſiue ab
homine,vt ibi not. & ſupra eodem,in literis.In eccleſia enim
ſpeciale,quod quicquid detur,& ab eccleſia recipiatur præce
dente vel non,determinatione,dummodo pateat de volunta
de volentis transferre poſſeſſionem,tali traditione trãsfertur;
ſupra de conſue.2.& ſic intellige Inno.hic,inquantum agitur
transferri in eccleſiam : Secus ſi agitur transferri ius eccleſiæ
in intitulatum,vel poſſeſſio,vt dixi ſ̃.c.in literis.quia oportet,
ꝙ deſtinatio ſaltem hominis præceſſerit, vt dixi ibi . Hęc vera
in caſu certi,vbi conſtat dantem titulum poſſediſſe tempore
dationis tituli: quia non cenſetur ex hoc tradita poſſeſſio , &
ingrediens iniuſtus eſt poſſeſſor,vt d.l.ſi ex ſtipulatione.Sed ſi
conſtat alterum,quàm tradentem,titulũ poſſidere, & poſtea
reperiatur titulum habens poſſidere , in diuerſo præſumitur
habere poſſeſſionem reſpectu præcedentis tituli,quia ei ſola
traditione tituli videtur data licentia vendicandi poſſeſſionẽ
a quocunque poſſidente,ff.de rei vendi.hæc ſi res. Si non con
ſtat quem poſſidere,qui titulum transfert, & reperitur habẽs
titulum poſſidere,& non apparet quomodo ſit ingreſſus , in
dubio præſumitur habuiſſe poſſeſſionem ab eo , a quo titulũ
habet reſpectu præcedentis tituli,ff.de rei ven.l.quædam mu-
lier.& ſcribit Bar.ff.de vſuca.l.Celſus.& l.cum ſolus. Vnde di-
cit Butri.in l.2.C.de acquirenda poſſeſ. quod ſi ſteti in poſſeſ-
ſione,ſciente & patiente illo,a quo habeo titulum,pręſumor
ab eo habere poſſeſſionem,per dictam l.ſecundã.& idẽ Bart.
ibi:dicit tamen Inn.j̃.de probatio.in præſentia,quòd in eccle
ſia quo ad ius agendi Publiciana,ſufficit ſolus titulus:quia ſi-
cut ſolo titulo transfertur dominium,ita & ſolo titulo tranſ-
fertur Publiciana . Et hoc ponit in ſua prima gl. magna ad fi-
nem.Sed de hoc dic vt dixi de conſuetu.ca.2. Quandoque vl-
tra verba apta ad transferendum titulum interueniunt hæc,
Talis vendidit,dedit,& tradidit:an transferatur poſſeſſio. In-
nocen.quòd ſic,ſupra eodem,in literis.& per hæc verba, Do ,
& aſſigno.De hoc per Butri.Cyn.& Bar. in dicta l.2.C. de acq-
renda poſſeſſio.& in l.prędia.de acquirenda poſſeſſio.vbi per
Iaco.de Are.de hoc in Spe.de emptio.& vendi.§.j. verſi.nunc
formam.Et concluditur communiter,quòd ſi hæc verba pro
feruntur in re præſenti,vel ad quam de facili poteſt fieri repre-
ſentatio,transfertur poſſeſſio,ut l.3.§.ſi viſum.ff.de acquiren.
poſſeſſio.Si in re abſenti,niſi aliud adſit , non transfertur poſ-
ſeſſio,ſed bene inducitur licentia apprehendendi poſtea poſ-
ſeſſionem,vt dicta l.prædia.de acquirenda. poſſeſ. Et ſi in poſ-
ſeſſione reperiatur, præſumitur ibi eſſe de voluntate transfe-
13 rentis titulum, vt ibi no.Barto.& Butri.†Ex quibus patet,an p
inſtrumentum probetur poſſeſſio : quia ſi interueniat actus
conſtituti,de quo dicam j̃. vel ſi fiat in re præſenti , tempore,
quo traditur,aliàs autem non probatur poſſeſſio in dubio p
hæc verba,Dedit,vendidit,& tradidit : ſi non apparet an in re
præſenti,vel abſenti,non præſumo in præſenti fieri , ſed com-
muniter contingit fieri in re abſenti,ut no.in c.quoniam con
tra falſam.de proba.vbi remittit ad Specu.Quandoque ultra
apta ad transferendam poſſeſſionem interuenit reſponſio de
penſione aliqua rei,vel iuris:& tunc dic , quòd ſi de penſione
reſpondeatur a poſſeſſore,probatur poſſeſſio , & transfertur,
quia hic actus eſt fictus transferendæ poſſeſſionis,ut l.qui vni
uerſas.§.j.& quod ibi no.ff.de acquirenda poſſeſſio . & l.quã-
uis.eodem titulo.Si reſpondetur a non poſſeſſore , ut a colo-
no,vel ſubiecto,non transfertur poſſeſſio, niſi hoc fiat volun-
tate poſſidentis,ut hic . Ad hoc dicta l. qui vniuerſas.§.j.ff. de
acquirenda poſſeſſio.Et aduerte,quia tunc acquiritur poſſeſ-
ſio,non a tempore iuſſus de reſpondendo, ſed a tẽpore actua
lis reſponſionis. Ad quod no.Innocen.in capi.cum veſtris. de
conceſ.præbendę.Sic dicit intelligi quod no.de fide inſtrumẽ
tõ.inter dilectos.& de re iudicata,cum Bertoldus . Quandoq;
vltra titulum interuenit actus conſtituti,ut eſt hæc,Conſtituo
me tuo nomine poſſidere: & tunc dic quòd trãsfertur poſſeſ-
ſio per illum,qui poſſidet.Si non poſſidet,licèt detineat,nulla
transfertur poſſeſſio, quia per actum fictum non transfertur
poſſeſſio niſi a poſſidente,ut l.quamuis.§.j.& l. interdum.§.j.
& l.quod meo.ff.de acquirenda poſſeſſione.nota. Innocen.ſ̃.
eodem,in literis.ad finem glo.magnæ,& hoc.Nec obſtat ſi di-
catur,quòd hic non intercedat actus corporalis , qui exigitur
ad acquirendam poſſeſſionem,vt l.3.ff.de acquirenda poſſeſ-
ſione.& l.quemadmodum:quia debet conſtituens a ſe abijce
re poſſeſſionem,& nouiter ingredi,ſecundum quoſdam , no-
mine illius,in quem transferre intendit,& ſe nomine illius cõ
ſtituere poſſidere.Sed ſecundum Bar.in l.quod meo. & Inno.
hic,corpus,quo acquiſiuit conſtituens,primo poſſet, & ille a-
ctus corporalis iungitur cum actu conſtituti , & fingitur loco
illius, cuius nomine , & ſic acquirit̃ poſſeſſio . per hoc decidit
Ioan.And.in addi.Specula.in titulo de emptio.& vendi.§.ſciẽ
dum.verſi.& nota.quod ſi aliquis primo vni uendidit rem , &
conſtituit ſe nomine illius poſſidere,poſtea alteri vendidit, &
tradidit:quod potior ſit primus,per l.quoties.C.de rei ven .qa
dato quòd actus conſtituti ſit actus fictus,& ex eo transferatur
dominium vtile,illud vtile præfertur directo.Sed puto , quòd
etiam directum transferatur,quia licèt actus ſit fictus,transfer
tur uera poſſeſſio,l.certe.§.j.ff.de preca.ibi, proprie habere di
cor:quicquid quidam dixerit,& nota.ff.de pac. ab emptione .
Inquantum ſupra dixi poſſeſſionem ab alio poſſeſſam cõtra-
ctu conſtituti non transferri: hoc intelligo,niſi hoc fiat de uo-
luntate poſſidentis,vt hic,& transfertur naturalis,quam quis
habet,ſi illam habet tantum:& ciuilis tantum , ſi illam habet
tantum:& vtranque,ſi habet.Ad hoc ff. de rei uendi.l. quædã
mulier. Item ſi ciuilem habeo animo meo; naturalem teneo
per colonum,me conſtituendo poſſidere transfero ciuilem ,
vt no.in l.j.§.non autem.ff.de vi & vi arma. & l. qui vniuerſas.
§.fi.de acquirenda poſſeſ.etiam dato ꝙ colonus ignoret , uel
contradicat.Non obſtat l.peregre.§.in quibus.ff. de acquiren-
da poſſeſ.vbi poſſeſſionem,quam teneo corpore alieno , nu-
da voluntate non poſſum perdere: quia aliud eſt in totum ex-
tingui poſſeſſionem,aliud in alium transferri.Non ſolum au
tem transfertur per actum conſtituti poſſeſſio,quinimo noui
ter creatur:& ſi habens plenum dominium conſtituat ſe no-
mine Titij poſſidere animo transferendi vſumfructum , con-
ſtituendo ſe poſſidere transfertur,ſeu creat naturalem,quam
nunquam habuit,C.de dona.l.quiſquis.Sic & ſi colonus, alte
ro non poſſidente,conſtituat ſe poſſidere,creat naturalẽ, quã
nunquam habuit,C.de dona.l. quiſquis. ſic & ſi colonus alte-
ro poſſidente ciuilem:& ſi alter ciuiliter poſſidet,& ipſe deti-
net,transfert naturalem:quia creatur, ex quo non eſt occupa
ta.Et ſi alius naturaliter poſſideat,& ipſe transfert ciuilẽ creã-
do.Hoc dicit Bar.in l.quod meo.ff.de acqui. poſ.alleg.l. qui v-
niuerſas.§. quod per colonum.ff. de acquirenda poſſ. Item ſi
poſſideat alteri,ut quia debitor conſtituit ſe creditoris nomi-
ne poſſidere animo transferendi omnem poſſeſſionem, con-
ſtituendo ſe poſſidere:vel precario rogando ab illo cui vendi-
dit,transfert meum ius præſcribendi,ſicut in ſe habebat, vt di
cit Bart.in l.Celſus.ff.de vſucap.& tenebat But.Inſt.de actio.§.
ſi iſte. quicquid ſentiat gl. in l. non ſolum.§. qui pignori.ff. de
vſuca.non tamen transfert poſſeſſionem,quam nõ habebat.
Sed quia quo ad vſucapionem creditor ſibi poſſidet,ſ. debito
ri,debitor conſtituendo illud commodum transfert.Hæc pro
cedunt in rebus corporalibus . An in incorporalibus per con-
tractum cõſtituti transferatur quaſi poſſeſſio? Inn.dicit ꝙ ſic,
ſ̃.eo.in

§.eo.in literis.Vnde exiſtens in quaſi poſſeſſione decimarum,
ſi conſtituat ſe nomine alterius poſſidere, transfert illam, ut
no.gl.magna,ad fi.Dic,ꝙ ſi quis habeat in ſe formatam quaſi
poſſeſſionē,vt quia iam collegit decimas, vel iam exercuit iu-
riſdictionem,transfert illam per contractum conſtituti.Si nō
hēt illam formatam, quia volens nouiter cōſtituere ſeruitu-
tem,conſtituit ſe nomine talis poſſidere,non transfertur qua
ſi poſſeſſio:qa illa in creando exigit vſum,& patientiam,ff.de
ſeruituti.l.quoties.& l.3.§.dare.ff.de vſufr.qui vſus non dat̃ ex
contractu conſtituti:a ſubiecto aũt conſtituente ſe poſſidere
non transfert̃,quia ipſe non poſſidet,ſed poſſidetur.Ad quod
id quod no.Inn.de in inte.reſt.c.2.& in c.olim.3.ĵ.eo.ti. Ponit
Bar.hæc in l.quod meo.ff.de acqui.poſ.Vnum non omitto,ꝙ
inquantum dixi præſentia rei transferri poſſeſſionem,l.quod
in eo.§.ſi uinũ. hoc verum,quando hoc fit a poſſidente:ſecus
ſi a nuntio non poſſidēte,quia talis fictus actus illam non trās
fert,niſi tradatur a nuntio,vt no.in Spe.titulo de ſecundo de-
14 cre.§.iam de effectu.& dixi de re iu.cum aliq̃bus. ¶ † Opp.cũ
gl.j.ꝙ non valeat hæc donatio viuente rectore, de conceſ.p̃b.
c.j. & 2.& c.poſt electionem.Dic ſecundum gl. quando datur
certæ perſonæ, procedit contra.qñ datur collegio, valet con-
ceſſio:quia quod datur collegio,nulli datur, 12.q.2.qui manu
mittuntur.Valet ergo conceſſio,de iure patron.quod autem.
& c.conſultationibus,dummodo interueniat conſenſus capi
tuli,& patroni,ſi eſt patronata:ad hoc de dona.conſultationi
bus.& de iure pa.quod autem.Ad hoc alleg.Doc.pro ratione
gl.quia commune eſt vitium, vt communiter negligatur, qđ
communiter poſſidetur:vt ſe nihil habere, qui communiter
habet,arbitretur,C.quando,& qui.quar.pars de.l.2. lib.x. ſm
Hoſt.vel non poteſt tradi quo ad proprietatem:quo reſpectu
a poſſidente tenetur,qui poteſt ſibi præiudicare:ad quod l.fi.
15 C.de pactis.¶†Opp.ꝙ non potuerunt propria authoritate nā
ciſci poſſeſſionem vacante eccleſia,de priuile.paſtoralis.Glo.
dicit,ꝙ hic erat añ tranſlata per reſponſiones penſionis, ſicut
donando,vel vendendo rem aliquam, & retinendo vſumfru-
ctum,videor poſſeſſionem transferre,C.de donat.l. quiſquis.
Nec morte coloni perditur poſſeſſio quam non habebat, ſed
ſi ipſam negligat apprehendere,vt ff.de acquir.poſ.l. ſi de eo.
§.j.Aduerte ad hanc caudam:perditur ergo poſſeſſio negligē
tia.Sed dic in hoc,quādo negligo adipiſci poſſeſſionem, quã
ſcio ab alio occupatam,& illam incontinenti perdo, quia vi-
deor ſuſpicari me poſſe repelli,ff.de acq.poſ.ꝙ meo.in fin. Si
ignoro ab alio occupatam,vel ſcio vacantem, an,quomodo,
vel,quanto tempore perdo,dic vt plene ſcripſi ſ.de ele.quere-
16 lam.vbi tangit Inno.& per Bar.in d.l.ſi de eo.§.j.¶† Opp.gl.fi.
ꝙ decre.non facit ad ti.Gl.reſpondet & ponit caſum clarum:
vide eam per te. Regulam autem, quæ hic ponitur, quòd is
poſſidet,cuius nomine poſſidetur:intelligunt Domini de Ro
ta ſua concluſione 145.quando me mandante, vel ratum ha-
bente ingreditur:ſecus ſi vt geſtor nomine meo poſſideat, &
eijciatur antequam ratum habeam:quia nō datur mihi poſ-
ſeſſorium,interim non poſſum habere ratum, vt l. bonorum.
ff.rem ratam haberi,&c. Antonius de Butrio.

SVMMARIVM.

1 *Si altero coniugum matrimonium accuſante,alter petit reſtitui,ante omnia reſtituendus eſt.*
2 *Ad quaſi poſſeſſionem iuris matrimonialis quæ requirantur.*
3 *Clauſula,appellatione remota,non tollit appellandi facultatem ex iuſta cã, & manifeſta,in ſolo iure conſiſtente.nu.15.*
4 *Ad reſcripti ſecundi validitatem quid exigatur.*
5 *Iuriſdictionem primorum iudicum non ſuſpendit nuntij deſtinatio ad curiã poſt notitiam reſcripti,quo cauſa eſt delegata.*
6 *Per procuratorem,aut per ſe poteſt quis comparere in cauſa eadem.*
7 *Exceptio dilatoria,vel petitio habens in ſe dilatoriam incluſam poteſt opponi poſt litem conteſtatam.*
8 *Petitorio ſuſpenſo ſuper re eadem,ſi ſuper poſſeſſorio appellatur,deuoluitur in cauſa petitorium,ſuper quo non eſt appellatum, vt ratione connexitatis procedi ſuper eo non poſſit.nu.17.& 20.*
9 *Nuntij deſtinatio ad curiam ante notitiam reſcripti ſuſpendit iuriſdictionẽ delegati iudicis vigore reſcripti.*
10 *Reſcriptum ſuper petitorio includit tacite poſſeſſorium.*
11 *Reconuentio debet fieri ante litem conteſtatam.*
12 *Reſcripto an poſſit quis vti,quod repulit.*
13 *Priuilegio reſpicienti utilitatem duorum communem,an poſſit impetrans renuntiare ad præiudicium alterius.*
14 *Priuilegium impetranti an quæratur ius a tempore præſentationis.*
15 *Libello dato ſuper actione reali,qua quis dicit ſe dominum,an ſententia ferri poſſit pro reo,ſi de iure ſuo probauerit.*
16 *Reus quare poſſit vti quandoque priuilegio actoris.*
18 *Appellans quando dicatur grauatus.19.*
20 *Sententia lata ſuper poſſeſſorio,quando impediat cognitionem petitorij.*
21 *Poſſeſſorio agenti quando obſtat proprietatis exceptio.*
Matrimonij proprietas vbi deficit,non poteſt vir propria authoritvte vxorem a ſe abdicare.
22 *Per procuratorem nemo admittitur in cauſa criminali.*
23 *Poſſeſſorium accumulatum petitorio poſt litem conteſtatam non facit ſilere petitorium.*
Exceptio dilatoria quando poſſit opponi poſt litem conteſtatum.
24 *Actio poſſeſſorij, quando poſſit accumulari cum petitorio intentato etiam poſt litem conteſtatam.*
26 *Reſcripta ad lites quas clauſulas formularum in ſe continere debeant.*

CAP. X.

1 EX conqueſtione. ¶† Si altero coniu-
gum mr̃imoniũ ac-
cuſante alter petit reſtitui, ante omnia reſtituat̃.
Primo ponit appellantis querelam. Secundo dat
2 iudicem,ibi,mandamus.¶†No. regulam, quæ re-
quiri videntur ad creandam quaſi poſſeſſionem iuris matri-
monialis aptam ad partum poſſeſſorij.Primo,quòd probetur
contractus matrimonij quo ad rudia,& extrinſeca principia.
3 Secundo,quòd probetur traditio.Tertio, quòd copula.†No.
2.ꝙ clauſula,appellatione remota, non tollit facultatem ap-
pellandi ex iuſta cauſa, & manifeſta in ſolo iure conſiſtente.
4 ad hoc de re iudi.inter cætera.¶†Nō.3.ꝙ ad validitatem ſecũ
darum literarum non ſolum exigitur,ꝙ mētio fiat de primis
literis,imo & de qualibet notabili clauſula, appellatione re-
mota:& maxime quando clauſula repugnat cōceſſioni ſecũ
5 darum,vel repugnare videtur.¶†Nota 4. ꝙ nuntij deſtinatio
ad curiam poſt notitiam literarũ, quibus cauſa eſt delegata,
non ſuſpendit iuriſdictionem primorum iudicum, coram q-
bus poteſt accumulari iudicium, ſuper quo nuntius deſtina-
6 tur.¶†No.v.ꝙ in cauſa eadem quo ad diuerſos actus quis ali
quando per ſe, vel aliquando per procuratorem comparere
7 poteſt,& quo ad eundem actum pluries iteratum.¶†No.6. ꝙ
exceptio dilatoria,vel petitio habens in ſe incluſam dilatoriã
poteſt opponi ante litis conteſt.& poſt,ſi per opponentem nō
8 ſtat,ſed per iudicem quo minus admittatur:de quo ĵ.¶† No.
hic apertum,ꝙ ſuſpenſo petitorio ſuper eadem re, ſi appellet̃
ſuper poſſeſſorio,deuoluitur in cauſa matrimoniali cauſa ēt
petitorij,ſuper qua non eſt appellatum.Sed dic, hic deuoluit̃
petitorium,& attentatum contra appellationem, & ideo de-
9 uoluitur,vt illo retractato cognoſcat.¶†Oppo.ꝙ poſt miſſio-
nem nuntij ſuſpenditur iuriſdictio,vt no.de appel.vt debitus.
Sol.Non ſuſpenditur poſt aſſignationem literarum, ſed ante
ſic,vt ibi.Vel hic mulier non oppoſuit exceptionem, quia nō
proficiebat.Eſt adeo primum verum, ut miſſio nuntij non ſu
ſpendat iuriſdictionem nō ſolum in cauſa, in qua primo ſpe-
cifice erat impetratum, ſed etiam nec in cauſa tacita incluſa
10 in primis literis,vel quæ ibi poteſt,& debet accumulari. †Op.
ꝙ mulier non poſſit agere ſuper poſſeſſorio,quia literę fuerũt
impetratæ ſuper petitorio tantum, ut patet.Dupliciter rñde-
tur:Primo,ꝙ commiſſa cauſa ſuper petitorio,videatur etiam
commiſſa poſſeſſorij tacite, maxime quando poſſeſſoria hēt
in ſe incluſam exceptionem dilatoriam, ut hic:quia intentio
Papæ non eſt excludere legitimas exceptiones,de offi. dele. ex
parte.ad hoc de ſeque.poſ.ca.j. de quo dicetur ibi: talia enim
veniunt ratione connexitatis.Et per hoc non obſt.de offic.de-
le.P.& G.de reſcri.c.fi.Poteſt ſecundo dici, ꝙ hoc fiat ex vi re-
11 conuentionis,ſ.de mu.peti.c.j.†Sed huic obuiat, quia recon-
uentio non poteſt fieri poſt lit.conteſt. vt no. de mu.peti.ca.j.
de quo dic vt ibi.Sed poſſet rñderi,ꝙ hic per mulierem nō ſte
12 tit,quo minus illam accumularet ante lit.conte.¶ †Opp.2.ſi-
ue mulier cōueniat,ſiue reconueniat,ſiue includat in literis,
ſiue ex reconuentione agatur, ꝙ non poſſit agere ex literis il-
lis,quas repellit,ex quo ſuſpenditur ius literarum quo ad im-
petrantem:quia ex quo repellitur,poteſt non vti literis:& cō-
ſequenter excludet reum.Poteſt enim iuri ſuo liberè renũtia
re,de regula.ad apoſtolicã.& c.ſtatuimus. Sol. Inquantum fit
reconuentio,an ꝓcedat ſuſpenſa conuentione, dic vt de reſc.
c.j.li.vj.per Doc.& dixi de mu.peti.ca.j. Inquantum aũt cã in-
cludebatur in lr̃is, recidet in dubium, an actore impetrāte in
eo,ꝙ in literis includitur, poſſit reus vti reſcripto inuito acto-
re.& vr̃ ꝙ ſic,primo quia certũ,ꝙ delegatus habet iuriſdictio-
nem quo ad perſonas & res contentas in reſcripto,de reſcrip.
paſtoralis.§.fi.ergo data iuriſdictione,velit vel nolit actor, cō-
pellitur vti reſcripto,quia iudicium redditur in inuitum,ff.de
ver.ob.inter ſtipulantē.§.j.Sol.quia iudex impetratus ab vno
nō eſt iudex illius tm̃,ſed cōis vtriuſque partis,C.de fal.l. vbi.
ff.de offi.præſi.l.obſeruandum.de re iudi.cum æterni li.6. de-
bet ergo procedere ad inſtantiam & rei,& actoris.Hoſt.cōclu
dit,ꝙ qñque literæ impetrantur in cã tangente publicã vtilita
tem:& in talibus imprimitur iuriſdictio a tempore datæ,& q̃
ritur ius ex literis cuique valenti,& volenti proſequi intereſſe
publicũ:ió ſi impetrentur literæ in cauſa inquiſitionis, iudex
poteſt ex officio proſequi intereſſe publicũ,de acc.cum opor-
teat,imo pōt ipſo inuito,& renuntiante, & quocunq; ꝯdicē-
te,ſ.de

te,§,de offi.dele.quoniam.§.j.de accu.licet.de collu.dete.ca.1.
& 2.per totum. Aut literæ ſunt impetratæ in cauſa priuata:&
tunc hic recidit in dubium,a quo tempore iuriſdictio defera
tur. Quidam dicunt,ꝙ a tempore præſentationis tantum, &
non ante,arg,de appel.vt debitus.& hic : quia eſt in poteſtate
impetrantis literas occultare, vel etiam lacerare. Alij, ꝙ iuriſ-
dictio imprimitur tempore impetrationis,& datę,& ex illo tẽ
porę ſunt effectæ communes: ideo iudex poteſt cogere impe-
trantẽ ad illas exhibendas,ff.ad exhi.l.3.§.j.& 2.& quod no. de
fide inſtrumen.c.accipimus.de probatio.c.j.Hoſt. concludit,
ꝙ iuriſdictionem non habeat ante præſentationem,de appel.
ſuper eo.Hoc eſt male dictum,quia ante præſentationem ha-
bent, vbi cauſa eſt certa,ſuper qua impetratur,& res:ſed bene
puto,ꝙ vbi cauſa non eſt certa,non habet niſi a tempore ſpe-
cificationis cauſæ,vt de reſcri.paſtoralis.§.j. Vnde in terminis
noſtris,quia hoc poſſeſſorium generaliter concludebatur, vel
obſcure,non imprimitur quo ad illud iuriſdictio, niſi a tem-
pore ſpecificationis.In cauſa autem certa, vł ex poſt facto cer-
tificata,tunc imprimitur iuriſdictio, ſed conditionaliter, ſi a-
ctor iuriſdictione vtatur:& tunc dicitur vti,qñ per illas pars a-
lia eſt citata,& ex illo tempore communicatur ius literarum,
quando citatio eſt facta ad inſtantiam impetrantis . Ante er-
go poſſunt reuocari literæ ad inſtantiam impetrantis,cum ad
uerſarij non interſit,ff.de interrogato.actio.de ætate.§. fin. cũ
concor.de appella.cum ceſſante,vt nemo inuitus, in rubro,&
nigro.Non ob.ꝙ habeat iuriſdictionem a tempore datæ,quia
illam habet condictionalem:tamen quo ad exercitiũ,ſi actor
reſcripto vtatur vſque ad actum citationis,quod eſt fundamẽ
tum,& principium iudicij,de officio delega,gratum. & ad in-
ſtantiam rei ad citationem procedere non poteſt inuito acto-
re,cuius fauore literæ ſunt conceſſæ.Ad quod de reſtitu.ſpol.
audita.de legi.quod fauore.ſecundum Hoſt.Non obſt.ꝙ iudi
cium redditur in inuitum:quia illud habet locum,ex quo iu-
diciũ eſt firmatum,& in iudice, qui habet iuriſdictionis exer-
citium : aliàs licet actori , quod non licet reo,vt ſi vult,vtatur
litera ſuis laboribus acquiſita,alias non.Ad hoc quia hoc poſ
ſet dato libello ante citationem ſatisfacto aduerſario de expẽ
ſis & intereſſe,C.quomodo & quando iudex. auth.qui ſemel.
fortius ante porrectionem,& ante citationem: nã quis ad be-
neficium de proprio non arctatur,2.alias x.qu.2.precarie.nec
tenetur quis communicare expenſas,licèt poſſit, ſi vult:& fa-
cit id tacite,quando facit citari ante citationẽ: ergo non ſunt
communes.Hoſt.hæc vera putat,quando literæ impetrantur
& conceſſæ ſunt ad inſtantiam, ſecus ſi motu proprio , qa tũc
procedit prima opi.Ad hoc quod no.Inn. de reſcri. cum con-
tingat.& quod dixi eo.ti.cæterum.& no.de conceſ.præb.ca.1.
13 lib.6.†Ex his deciditur,an ſi priuilegiũ reſpiciat communem
vtilitatem duorum, impetrans poſſit renuntiare ad præiudi-
cium alterius,vt ſi eccleſiæ metropolitanæ detur ad ipſius in-
ſtantiam,ꝙ capitulum vna cum ſuffraganeis eligat metropo-
litanum,an poſſit impetrans illud renuntiare , antequam eo
vtatur.dic quod ſic,ex quo non eſt vſus,C.de pactis . ſi quis in
conſcribendo.ſed ex quo vſus eſt priuilegio,nõ põt,ſed ſuffra-
ganeorum conſenſus exigitur,ff.de acqu.poſ.l.qui abſenti.De
hoc remittit Io. An.de conceſſione præb.c.j.lib.vj.ubi Io. An.
ponit in gl.dicit Inn.puto ꝙ ſi proprio motu concedat,nõ poſ
ſit reuocare alter ipſorum,ſi ad inſtantiam impetrantis:ſi cõ-
ſtat ꝙ a tempore datæ voluerit ius quæri,non poterit illud al-
tera pars tollere: ſi conſtat,ꝙ voluerit, tunc poterit vſque ad
tp̃s præſentationis , Si eſt dubium, tunc cadit in dubium , an
tp̃e præſentationis quæratur ius an tp̃e datę priuilegij,de quo
in d.ca.j.& in l.qui abſenti.ff.de acq.poſ.quia in dubio a tem-
14 pore pręſentationis,ut ibi.†Ex his deciditur aliud dubium,an
ſi detur libellus ſuper reali,in qua quis dicit ſe dñm : vel in ꝑ-
ſonali,in qua dicit talẽ obligatum,ſi probet ſe dñm reus,con-
tra quem dat̃ libellus,prout põt,ff.de prob.l.circa. An ita poſ-
ſit ſententia proferri pro reo , ſi de iure ſuo probauerit,ac ſi a
principio ſuper hoc libellum dederit . Quidam ꝙ poteſt ferri
ſnĩa.quod probant primo argu.ff.de iureiur.l. ſed & ſi poſſeſ-
ſori.vbi ſi aliquo rem petẽte,reus iurat ſuam eſſe, datur actio
ex iureiurando.Sic in propoſito,ſi rem ſuam probabit, decla-
rabitur dñs,ſi res ſibi adiudicabitur:ſi non probat,& aduerſa-
rius ẽt non ꝓbat,abſoluetur tm̃ ab impetitione,C. de rei ven.
l.fi.j̃.de proba,ex literis.ad fi.Et hoc melius de offi.dele.cũ con
tingat.ubi no.Et hanc opi.ſequit̃ Inn,quam dicit fuiſſe Iac.de
Bel.in l.circa.ff.de prob.& quorundã dñorũ legũ:pro qua eſt
ibi caſus,ſm̃ eos.Hoſt. hic,& de proba.licet.tenet contra:pro-
bat,quia ad limites libelli dictanda eſt ſententia : ſed in libel-
lo,quo peto me dominum declarari,deductum eſt tm̃ domi-
nium meum,& nõ ſuum in iudicium deducitur , ſuper eo lis
tantum conteſtatur:non poterit ergo ſnĩa dari ultra formam
petitionis,de ſimo.licet Heli,ff.cõi diuid.ut fundum . Secũdo
probat,quia ſi peto rem,quantuis æſtimatio,quæ venit debẽ-
da loco rei,ſit valde ꝓpinqua rei petitæ, non valet tamẽ con-
demnatio in æſtimatione , de fideicom. liber.l.cum quidam.
ad fi.Si ergo ꝓ me petitore in re tam propinqua,& tam adhæ
renti rei non fit condemnatio,quanto minus fiet condemna-
tio ſup dñio rei omnino remoto a meo : & quod cum illo eſ-
ſet,vel concurrere non poteſt , intantũ ꝙ ſi res pronuntiatur
mea eſſe, ꝓnuntiari vr̃ tua non eſſe,ff.de procur.Pomponius.
§.ſi ſtipuletur.ff.de excep.rei iudi.l.ſi inter me & te . Super illo
ergo vt ſeparato,& ſuper quo non eſt lis conteſtata,nec libel-
lus datus,non poterit abſque nouo iuris ordine ſnĩa promul-
gari,de libel.obla.c.j.& quod ibi no.vt lit.non conte.per totũ.
de lit.conte.c.j.¶Tertio,quia ordinata in finem repellendi,vt
eſt exceptio,nõ operantur finem cõſequendi, vt in c.2. de or.
cogn.quod eſſet , ſi pro reo promulgaretur ſnĩa declaratoria.
Vnde dicit Hoſt.ꝙ miratur,qũo Io.Bel.hoc ſcripſerit,& quali
15 ter opi.Ia.de Bel.potuerit Inn.ſequi. ¶ †Quarto oſtendit a ſi-
mili,ꝙ ſi peto te condemnari vt obligatum in cẽtum:per hoc
nõ debeo tibi cõdemnari,cum perſonalis tua,vt ſeparata,nõ
ſit in libello deducta,Inſti.de offi.iud.j.reſpõ. dicit ergo ꝙ ſup
directo iuris ꝯrio rł'r nõ poterit pro reo ꝓbante ſequi ſenten-
tia,niſi alius libellus detur pro parte:& hoc firmat pro rła.vñ
dicit,ꝙ in reali practica ſententiandi erit hæc, ꝙ ſi actor pro-
bat,& nõ reus,res actori adiudicabitur . Si reus nihil probat,
& actor nihil ꝓbat,reus abſoluetur,ff.de offi.iud.l.j.Poteſt etiã
pronũtiare rem actoris non eſſe,& ꝯñr videtur reum abſoluiſ
ſe.Si actor nõ probat,& reus probat ſe dñm,eodem modo ꝓ-
nuntiabit rem petitam actoris nõ eſſe . Dicit expreſſum ff. de
excep.rei iudica.ſi inter me & te.in perſonali , quia poterit ꝓ-
nuntiare mihi videri Titium nihil debere Seio:& conſequen
ter videbitur Titius abſolutus,licèt non expreſſerit,ff. de arbi.
l.quid tamen.§.ſi aliter.Hæc dicit rł'r vera.Fallit primo in iuri
bus incorporalibus,in quibus multum poteſt officiũ iudicis,
quando agitur confeſſoria, uel negatoria : quia tunc videtur
libellus oblatus,& lit.cõteſtatio facta ſuper libello vtriuſque
partis,vt no.de iureiuran.ex literis.ad hoc ſ.de cauſa poſ.cum
eccleſia.Fallit ſecundo in cauſa appellationis , in qua ſi petat̃
ſententia cõfirmari, uel infirmari , ſi probetur directo ꝯrium
ab aduerſario , põt ſuper eodem libello ſententia ꝓmulgari
declaratoria ꝓ reo,vt etiam no.Innocen.ſupra de offi.delega.
cum contingat.Vnde utroque caſu poteſt dicere , confirmo,
vel appellationem pronuntio iuſtam vel iniuſtam:& hoc ſuf-
ficit,C.de appella.eos qui.no.de teſta.Raynutius.& cap.Ray-
naldus.Fallit tertio in cauſis , in quibus vertitur periculum a-
nimarum,vt quando petitur electio cõfirmari, vel infirmari,
ſupra titu.j.cum ſuper.& c.cum eccleſia,ut no. Inn. in d.capi.
cum contingat.Idem quando petitur beneficium ab alio , ſi
actor nihil probat,& reus probat ſibi debitum,uel ſe ibi habe
re titulum,adiudicabitur beneficium ab actore: & adiudica-
bitur reo,vt no.de reſcrip.capitu.ſecundo, & capitu. inter cæ-
teras.quia eo ꝙ cõſtat iudici ꝙ actor non habet ius in benefi-
cio,& reus habeat ius ex officio, propter periculum animarũ
potiſſime,debet illum,qui ius nõ habet, remouere, & alium
inſtituere,vt no.de cle.pe.c.fi.de pac.accepimus. & capi.cum
clerici.de inſt.capi.3 .Fallit 4.in cauſis matrimonialibus: quia
ſi aliquis,uel aliqua in virum,vel uxorem petitur,& quicquid
ſit petitum,ex quo de veritate conſtat,ſiue pro matrimonio,
ſiue contra,ſententia promulgabitur non obſtante etiam a-
lia ſententia lata in ꝯrium , quæ etiam in hoc caſu nunquam
obſtat,tranſit in rem iudicatam,de re iud.lator.c.tenor. & ca.
cõſanguinei.de ſpon.ſicut.ad fi.de cogna.ſpi.c.fi.de frigi.c.fra
ternitatis. Idem in cauſis , quæ agitari debent inter ſimplices
perſonas,vt ſunt religioſi,de iudi.dilecti.Fallit quinto, quãdo
hoc actum eſt inter partes , quia reo probante res ſibi adiudi-
cetur:ad quod de re iudicata.cum cauſa . ad finem , maxime
ſi adiungat,quod ſi non probetur, adiudicetur actori. Sic loq̃
tur de probationi.circa.ad hoc l. ſed & ſi poſſeſſori.ff. de iure-
iuran.licet in illą l.ſed & ſi poſſeſſori. quidã dicant ſpeciale in
cauſa ingenuitatis.Sed primum plus placet Hoſtien. Ideo in
l.ſed & ſi poſſeſſori.datur actio reo, quãdo reus iurat rem ſuã
eſſe,deferente actore:conſentire videtur actor,ut dominus ꝓ-
nuntietur eo iurante rem ſuam eſſe.& ſic nõ obſtat illa lex ad
hoc,quia nil aliud debet ſentẽtiare iudex,niſi prout inter par-
tes cõuenit,ut ff.de re iudi.ſi conuenerit.cum nil aliud quęrat
prętor,&c.ff.de noui operis nuntiatione.l.prima.§.& poſt ope
ris.ff.communi diuidundo.l.iudicio.& l.ſequen. in Authenti.
vt diffi.iudi.§.ſi vero contigerit.collatione nona.C. de fideicõ.
l.finali.de teſtibus,pręſentata.cum ſimi.ſecundum hoc poteſt
ſaluari opinio Iacobi de Bel. qui tamen habuit alium intelle-
ctum: unde inſtruit reum,vt ſit cautus quòd conueniat vel re-
conueniat actorem,ſi vult rem ſibi adiudicari,ſecundum Ho-
ſtienſem.Ioannes de Lig.dicit quòd opinio Innocẽ. eſt æqua ,
& eſt contra morem Hoſtien. qui cõſueuit reprobare rigores
Innocentij.hic autem reprobat æquitatem, quæ de rigore de-
fendi poteſt.Nam excipiens admittitur,etiam ſi nihil conclu-
dat:non ſic agens,quia ſufficit dicere , Nego narrata ꝓut nar-
rantur.

rantur.Itē iudiciū eſt cōe:ergo ſi reus petit aliquid tacite, vel
expreſſe,iudicat̄ pro eo.Si ergo excipit de dñio, tacite petit ſe
dñm declarari,aliàs non aſſumeret onus probandi, ꝗa ad ex-
cluſionem actoris non erat neceſſe probare ſe dñm: ꝗa ipſo
non probante,reus abſoluitur.Cum ergo tacite petierit, pro-
nuntiabit̄.Et ꝑ hoc rñdetur ad allegata per Hoſti. quia hic eſt
tacita petitio.Itē ꝗa in caſibus, quos ponit, non in oībus pōt
videri rō ſpecialitatis:ergo idē in oībus puto.Idem,quia cum
duo nō poſſint eſſe dñi in ſolidum,l.ſi vt certo.§.ſi duobus ve-
hiculum.ff.cōmo.l.3.§.ex ꝯrio.ff.de acq.poſ.dicens ſe dñm ne
gat reū dñm,l.Pomponius.§.ſi is.ff.de procura.l.ſi inter me &
te.de excep.rei iud.Dicens ergo ſe dñm, dicit duo, ſe dñm, &
reum non dñm. Deducit ergo negatiue dñiū rei, & ex parte
rei ſuper ipſo pōt ſe oīno defendere,ſcilicet dicēdo ſe eſſe do-
minū,ex quo dñs negat̄.Ex aſſertione ergo actoris, ꝑ quā etiā
negat reū dñm,& rōne rei,quod imo eſt dñs,inducitur lit.cō-
te.ſuper dñio rei.Nil ergo repugnat,quin ſuꝑ eo poſſit pronū
tiari.Tñ puto ꝓ concordia opin.aduertendū,qūo reus rñdeat
ad libellū.Aut eñ actore dicente ſe dñm, reus negat actorem
dñm,& fateor,ꝙ licet tūc probaret ſe dñm reus, declaratoria
non eēt pro eo promulganda,ꝗa ſuper dñio rei non eſt lis cō
teſtata non ex defectu petitionis actoris, quia ille bene nega-
uit reū dñm,ſed ex defectu rñſionis rei, qui negando actorem
dñm non propterea dicit ſe dñm. Quandoque rñdit ſe dñm,
& procedit opi.Inn.ꝗa hic negari non pōt lit. fore cōte. ſuper
dñio rei.Per hoc tollitur totū fundm̄ Hoſt.non ob. ſi dicatur,
non eſt reſtituenda res,vel adiudicanda reo:ꝗa hoc nō petijt.
Rñ.non eſt neceſſe,ꝙ expreſſe petat̄ executio, ꝗa ſubintelligi-
tur,vt not.glo.in cle.auditor.de reſcri.Non ob.ꝙ non petierit
ſe declarari dñm:ꝗa hoc tacite petere vr̄, eo ꝙ aſſumit onus
probandi.Itē ſufficit quæcunque petitio poſtea ad calculum
16 ſnīę,ex quo notorie conſtat de dñio.¶†Reſtat tollere duas rō
nes,quæ vrgere videntur:quia intētio rei ordinat̄ ad extenuā-
dam petitionem actoris,ergo nihil debet conſequi, quia per
hoc quòd declaretur dominus nō conſequitur,ſed ſua excep-
tio ad actorē repellendū pinguior declarat̄. Non enim repu-
gnat iuri excipiendi,ꝙ declaret̄ reo exceptionē competere ea
forma,& mō,& cū ea pinguedine,cū qua eſt probata.Nō ob.
qđ dicit de perſonalibus:ꝗa cū debita trahant originē a diuer
ſa cā,& ex vnius poſitione aliud non excludat̄ debitum,nec v-
nius negatione aliud ponatur ex cā vnius debiti ꝓ parte acto-
ris,non vr̄ deductū debitum alterius.Itē in debitis agit cōſeq,
non tm̄ repellere. Iō ſi tantum ageretu, repellere poſſet ēt ſuꝑ
debito ſuo ſnīa declaratoria proferri, ſi excipiendo ſaltem de
bitum deduceretur.Quid enim ſi actore debitū petente reus
exciperet negando debitū,& cōpenſationem de debito oppo
nendo,& debitum ꝓbaret:certe in via exceptionis poſſet val.
de bñ pronuntiari petentē rei debitorem eſſe, & ꝯñr admittē
dam compenſationem.Non ob. qđ dicit, ꝙ re petita non fiet
condēnatio in æſtimatione:ꝗa hoc non ſemꝑ eſt verū, vt pa-
tet ex no.in l.ſi ſeruū.§.fi.ff.de ver.ob.Item æſtimatio eſt oīno
ſeparata a re,licèt illam menſuret,& eſt alia res:ſed dñiū tuū
excludit dñiū meum,& ſic ꝯdictoria ſunt, ideo deducta. Plus
tenent Dñi de Rota ſua cōcl.8.ꝙ in cā appellationis ſi ſint da-
ti diuerſi libelli ſuꝑ confirmatione & infirmatione,& ſuper li
bello cōfirmationis tm̄ ſit lis conte.ꝙ valent probationes ſuꝑ
infirmatione,ſi ſuper hoc in prima inſtantia fuit lis conte. de
ap.per tuas.l.fi.C.de tē.ap.qđ ſatis puto. ꝗa ex correctione cō-
trarij libelli ſola ſuper infirmatione deducta negatiua eſt fa-
cta li.cōte. tenendo ꝙ verba non ſint de ſubſtantia. Ad qđ de
17 probat.in præſentia.¶†Opp: ꝙ appellatione pendente ſuper
poſſeſſorio potuerit iſti ꝓcedere ſuꝑ petitorio vt ſeparato, ut
patet de app.ſuꝑ eo.Sed dic,ꝙ imo erat connexa: ꝗa hæc erat
exceptio præiudicialis ad proceſſum ꝑꝑ naturam poſſeſſorij:
18 ſuperſedendum eſt ergo interim petitorio,vt ibi no.¶†Opp.
ꝙ ſola negatione reſtitutionis nō iuſtificet̄ appellatio, ꝗa per
hoc nihil interloquunt̄,& ſic non grauāt.Sol.ſiue interloquū
tur,ſiue non,ſatiſfactio grauat ꝓcedendo,& non admittendo
petitionē,cuius natura differtur iudiciū, vt patet ex no.de no.
19 oper.nun.c.j.¶†Opp.ꝙ ex ſola voluntate procedendi nō gra-
uent,& ſic appellatio non ſit iuſta,de appel.vt debitus.Dic, ꝙ
non grauant ex hoc ſolo ꝙ velint,ſed dic ꝙ voluerunt, & pro-
ceſſerunt rejecta exceptione:aliàs non ſufficeret volūtas, quæ
ad actum non præceſſit,de peni.diſt.j. cogitationis.ſ̄.ti.2.ca.2.
20 ¶†Opp.vel mulier agebat,& non dēt hoc ſolo cōſequi repul
ſionē actoris:quia actio ordinatur ad conſequendū, nō ad re-
pellendum,de ordine cognit.ca.2.& ſic debebant vt duæ mu-
tuæ petitiones tractari,vt ibi,de mu.peti.c.2.vel excipiebat,&
non debebat conſequi reſtitutionem.Primo rñdetur, ꝙ hæc
mulier primo egerat poſſeſſorio coram ordinario, cuius na-
tura eſt,ut ſecum non poſſit poſtea accumulari petitoriū:me
rito petitorium repellitur non ex ui poſſeſſorij ſcđo accumu
lati coram delegato,ſed ex ui poſſeſſorij pendentis, qđ primo
fuit intētatum coram ordinario. Et per hæc ceſſant cōtraria,
Non vr̄ hoc verum,quia primo iudicio vr̄ renuntiatum ꝑ ac-
cumulationem coram delegato,ut no.gl.de pur.ca. cum dile
ctus. Niſi dicas, ꝙ delegatus videatur ſubrogatus in poſſeſſo-
rio loco ordinarij, & commiſſa cā videatur cōmiſſum & poſ-
ſeſſorium,ſi pars,quæ illud intentauit, velit illo uti coram de-
legato:ſed hoc non eſt tutum.Sed nō fuit in literis expreſſum,
imo non videretur per hoc commiſſum,ex quo corā alio pen
debat:niſi illius fiat mentio,ſ̄.de reſcrip. cæterum.Ideo ſecun
do ſolue ſecundum Io.2.q.2.ca.j. Quandoque fit reconuētio
in poſſeſſorio ſuper diuerſa re,& tunc ꝓcedunt iudicia,vt mu
tuæ petitiones,niſi aliud opponat̄,vt ibi.Sed vbi ſuper eadem
re,vel iure,vbi poſſibilis eſt accumulatio,ſola pendentia,& in
tētatione poſſeſſorij,ex priuilegio poſſeſſorij ſilet petitorium
vt hic:& ꝑꝑ hoc dicit vtilius tunc agere poſſeſſorio, quam ex-
cipere.& idem no.de or.co.c.fi.Hoc ſeqt̄ Goſ.Inn.Pe. & Abb.
Ad hoc de cauſa poſ.cle.j.& qđ ibi no.in gl.pe.Hoſt.nō placet
hæc opi.ꝑ iura allegata in oppoſitum,& per c.cum eccleſia.ſ̄.
ti.j.& c.cum ſuper.& c.dilectus.& de elec.cum eccleſia. & ca.
Cumana.& c.cum in geneſi.de præben.dilecto.In quibus pa-
tet,ꝙ ſi peto electionē cōfirmari,& aduerſarijs præcipi ne mo
leſtent,quominus libere eligant, qđ ſi aduerſarius petat reſti-
tui,ex hoc non impedietur petitorium.Ad hoc c.rñ. multipli
citer.Primo, ꝗa hoc prius fuerat exceptum:& hoc c. & c.lr̄as.
& c.ſequens,ut li.non conte.accedens. loquuntur in coniuge
alterum ſpoliante, & poſtea accuſante: vnde ꝑꝑ ſpoliationē
tanquam ſuſpectus repellitur, quia preſumitur cōtra ipſam,
& ſuſpectus repellitur ab accuſatione matrimonij,imo inimi
cus,vt ſ̄.c.item cum quis.qui ma.ac.poſ.ſignificante.Et reddi
tur hæc ratio ĵ.eo literas.§.porro.Nec eſt vis, ſi intentetur ſiḿ
petitorium & poſſeſſorium: quia etiam in nudo poſſeſſorio
oportet proprietatem probare,ſ̄.e.c.ex tranſmiſſa. Vel tertio
ſpoliatio dubia deducta per modum petitionis non ſuſpēdit
petitorium, ſicut ſpoliatio notoria: quia nulla obſtat agenti
petitorio.Hic enim opponēs de conſanguinitate,vel illam dè
ducens,fateri vr̄ quem ſpoliatum.Si autem non fateatur ſpo-
liationem,ſed negat agens,dicens ꝙ ſi apparet matrimoniū,
& poſſeſſorium:dicit enim non audiendum propter conſan-
guinitatem:tunc poſſeſſorium dubium non ſuſpendet peti-
torium.Sic dicit intelligi de or.cog.c.j.de offi.del. cauſam.hic
etiam non ſuſpēditur petitorium,ſed illud ut notorium prius
terminatur:quod poteſt inducere periculum animarum pro
pter petitorium,quod poſſet nimiū protendi,& ſic daret ma-
teriam adulterandi.Per quæ dicit,ꝙ ſi is, qui epm̄ ſpoliauit to
to ſuo epiſcopatu,agat ꝯ eum ciuiliter, & ipſe recōueniat dè
ſpoliatione illa,ꝙ ſi ſpoliatio illa ſit notoria, ſtatim debet fie-
ri reſtitutio.Ad hoc ut lit.non conteſta.quoniam.§.porro, de
app.oblatæ.ad fi.ꝙ aūt hic de ſpoliatione conſtaret, patet ſm̄
eum,quia de hoc Papa non mandat inquiri: ſed huic obſtat
litera,ſi eſt ita.Io.An.hoc dicit,ꝙ opi.Io. & ſequacium eſt ue-
ra.Nec obſtat de cā poſ.eccleſia. & extra qđ deducit, quia pe-
tendo confirmari non dirigit petitoriū ꝯ reum, ſed implorat
officium iudicis,vt not.de cā poſ. cum eccleſia. & in eo,ꝙ pe-
tunt inhiberi,non intentant petitorium, ſed poſſeſſorium: a-
lia etiam non obſtant.Vltra iſtum autem caſum matrimonij
ſpiritualis,aut carnalis raro videbis, ꝙ agens petitorio recon-
ueniatur poſſeſſorio recuperandæ.Et ult.Hoſt. reuertitur ad
opinio.Inn.& hoc ſentit gl.in cle.vnica:de cauſa poſ.Io. And.
in addi.Spe.in ti.de cauſa poſ.§.ſciendū.ver. ſed pone. & Cal.
21 de or.cog.ca.fi.¶†Ad gl.cui agenti poſſeſſorio repugnet pro-
prietatis exceptio,dicit gl.quod non,quia dato ꝙ deficiat pro
prietas matrimonij ex cauſa intrinſeca, quantumcunq; noto
ria,ut quia conſanguinitas eſt notoria, quis propria authori-
tate non debet a ſe vxorem ſeparare,de diuor.porro. eo quia
talis ſeparatio eſt pęna,quæ non debet imponi,niſi iudicis au
thoritate.Sed dices,nonne exceptio notoria obſtat agēti poſ-
ſeſſorio,ut patet de reſti.ſpo.ad decimas.lib.6. Et patet ex no.
ſ̄.ca.in literis.& de diuor.ſignificaſti.Poteſt dici, ꝙ illa decret.
non dicit,ꝙ notoria exceptio non obſtat agenti poſſeſſorio,
ſed dicit quòd vir non dicitur ſpoliare vxorem poſſeſſione,ēt
ſi notoria ſit cōſanguinitas.Poteſt ſecundo dici, ꝙ exceptio ꝯ-
cludens notorium defectum proprietatis obſtat agenti poſ-
ſeſſorio,quando titulum reſoluit ipſo iure:ſecus ſi inducat re
ſoluendum,uel priuandum,ut eſt cōſanguinitas in matrimo
nio.Nec ob.huic ſolutioni eo.ti.ſignificaſti. quia ibi exceptio
non tantum cōcernit petitorium, ſed etiam detrahit poſſeſ-
ſorio:ideo tunc facilius admittitur, licet ipſo iure non reſol-
uat.Sed huic ſolu.obuiat de accu.ſi cōſtiterit.& capi. ad peti-
tionem.Vel dic,quòd notoria exceptio obſtat agenti poſſeſ-
ſorio,quatenus concludit defectum ꝓprietatis, ſic quòd poſ-
ſeſſionem iuſtificet:quatenus vero cōcludit defectum ꝓprie
tatis,ſic quòd poſſeſſionem non iniuſtificet,nō obſtat agenti
poſſeſſorio.Sic in propoſito in matrimoniali non iniuſtifica-
tur poſſeſſio quo ad mutuas ſeruitutes,quia poſſunt eſſe inſi
mul tanquam frater & ſoror:ut patet de frigid. cōſultationi.

Ideo

Iō in hoc expectatur ſeparatio quò ad eccleſiam, antequam
fiat ſeparatio, uel ↄcludaт̃. Quo ad copulã aũt concludit nul-
litas matrimonij. Ideo quo ad reſtitutionẽ non admitteretur
multo fortius, quam ſi opponaт̃ incontinenti parata, vt ĩ. eo.
literis. Hæc vera, niſi notorietas ſurgeret a principio volunta-
rio partium, vt eſt confeſſio: qa tunc ſtante nullitate m̃rimo-
nij quo ad copulam, ſic notoria exceptio cõcluderet tunc ẽt
ad mutuã ſeruitutem, cũ ab eorũ pendeat ptãte, quo ad illam
ſoluere vinculũ reſpectu mutuæ ſeruitutis. Sic intelligo Cal.
22 in ca. ſe. ¶† Op. ꝙ non agatur cauſa hic per procuratorem, de
accu. veniens. ſapit eñ criminalem, ex quo diſputatur de con
ſanguinitate, per quã concluditur inceſtus, ut patet. Sol. gl. di
cit, ꝙ ſi de matrimonio agitur ad fi. ſeparationis thori, inter-
uenit procurator. Si ageret criminaliter de adulterio, vel ince
ſtu circa m̃rimonium, non agiт̃ per procuratorẽ: ſi agitur me
re ciuiliter ad ſeparationem, conſtituitur ꝓcurator, licet in-
23 ceſtus conſequenter concludatur, qa ad hoc nõ agitur. † Op.
ꝙ poſſeſſorium accumulatum poſt litẽ conte. in petitorio nõ
faciat ſilere poſſeſſoriũ: qa ſicut exceptio dilatoria poſt litem
cõt. non impedit proceſſum, de re iud. inter monaſterium. itẽ
nec hic valet petitio habens in ſe effectum dilatoriũ: quia ex
quo aſſumit nãm illius repellendo, dẽt aſſumere naturam il-
lius in tp̃e opponendi. Gl. ſol. ſi ſtat per opponentẽ, quo minus
exceptio opponatur, uel admittaт̃ ante lit. cont. exceptio poſt
lit. conte. non admittitur. Si non ſtat ꝑ opponentẽ, ſed per iu-
dicem, exceptio admittiт̃ poſt litẽ cont. cũ ſemper inſtet exce-
24 ptioni ſuæ: ſic loquitur hic. ¶† No. hanc limitationẽ, quã etiã
poſuit gl. in c. in primis. 2. q. j. Idem dicit Inn. de cler. coniuga.
diuerſis fallacijs, ſi ſupplantetur quis in poteſtate, uel facultа-
te opponendi dilatoriam, quia illam poterit opponere poſt li
tẽ cõt. & poſt ſnĩam, qđ eſt plus: quod no. Hoc, quod hic diciт̃
puto verum, ſi pars rñdendo ad libellum actoris rñdeat, ꝙ per
hoc non intendit recedere ab exceptionibus dilatorijs propo
ſitis: & ſemꝑ proponat negãdo cõſanguinitatem, & petendo
ſe añ oĩa reſtitui: quia tunc habet iuſtã cãm proteſtãdi. Secus
autem ſi ſimpliciter litem conteſtaт̃, qa ſibi imputare poteſt.
Si tñ exceptio non admittitur, non appellauit. Nec obſ. de ex-
cep. paſtoralis. quia ibi non habebat remedia appellandi, ex
quo caſus impediebat non factũ iudicis. Inquãtũ dicit de ſup-
plantatione, hoc poteſt procedere, maxime quia iuſta eſt cau
ſa, ſicut qñ ignorauit eũ audiendũ, ĩ de exce. paſtoralis. qđ no.
Remanet ergo gl. ꝙ non intercedente iudicis impedimento
accumulatio fieri non poſſit, per quam iudicium ſuſpendaт̃
poſt lit. conteſta. Sed huic obuiat de ordi. cog. cum dilectus. &
de reſcrip. diſpendia. §. reus quoq; ubi ꝑmittitur accumulatio
poſt lit. cont. Sed illud ꝓcedit, qñ accumulatio fit ſuper diuer
ſis rebus, non ad finem ſuſpendendi, ſed ſuper utroq; proce-
dendi. Item huic obuiat de cã poſ. paſtoralis. vbi accumulatio
poteſt fieri poſt lit. cõt. Sed ibi loquitur, qñ accumulatio ad fi
nem ſuſpendendi fit ab eadẽ parte: ſecus ſi a diuerſa. Nã tunc
non põt dici, ꝙ producatur petitio ad finem excipiendi, qa ↄ̃
ſe quis non opponit. Tertio obſtat cle. cãm. de cauſa poſ. ubi
poteſt accumulari ẽt quo ad finẽ ſuſpendendi poſt lit. conte.
in cauſa etiam appellationis ante concluſionem in cauſa. Dic
ergo, & hoc tenet Inn. de cã poſ. c. 2. & hoc etiam ſequiт̃ Ioan.
An. in addi. Spe. in ti. de cã poſ. §. ſciendum. verſi. ſed pone. qđ
ſpeciale eſt in cauſa beneficij, & cã matrimoniali, vt etiã poſt
litem conte. facta accumulatio ſuſpendat petitorium. Idem
puto in qualibet, in qua iudex ꝑꝑ pactum poſſit ex officio ſup
plere. Hoc tenet, licet Spe. reſtringat in cauſa matrimoniali, &
beneficiali hoc poſſe, quando inſtanter fuit petitum ante litẽ
conte. & non alias, quia eſt ↄ̃ clem. j. de cã poſ. vel dic, ſi vis, ꝙ
nulla eſt ſpecialitas: & admittitur accumulatio ſuſpenſiua ẽt
poſt lit. cõt. ut repellat agentem: qa ex quo licitum eſt accu-
mulare, licitũ eſt ſuſpendere: & quia ius ſuſpendendi nouiter
originaт̃ a tempore porrectæ petitionis. Primũ cõiter teneт̃,
& ſic dñt Dñi de Rota, ſua ↄcluſione 200. alle. dictũ gl. & Pau.
in d. cle. j. in gl. & hoc inquantum uolũt ſuſpendere petitoriũ
a diuerſa parte. Inquantum autem uolunt ſuſpendere petito
rium a ſe intentatum, dicunt ꝙ poteſt inſtãtia appellationis,
per c. paſtoralis. cum adhuc durat cauſa. Et iudex ſecundæ in-
ſtantiæ ſuccedit primo, coram quo id licuiſſet. Quod intelli-
gunt, qñ vtrumq; per appellationẽ, uel alio modo eſt deuolu
tum: ſecus ſi vnum illorũ duntaxat, ſecundum Paul. in d. cle.
ad qđ dictũ Inn. in c. paſtoralis. in uerbo, pendente. ¶ Opp. cũ
alia gl. ꝙ agenti obſtet exceptio conſanguinitatis, & qđ de illa
cognoſcatur cum actione, ut ſ̃. de or. cog. intelleximus. Ibi lo-
quitur, qñ agitur petitorio, hic qñ agiт̃ poſſeſſorio, ſecũdũ gl.
25 ¶† Opp. ꝙ non debuerit admitti mulier appellans, ut de app.
vt debitus. ex quo cauſa erat commiſſa appellatione remota,
eo. ti. paſtoralis. Solu. gl. dicit clauſulam appellatione remota
tollere appellationes, q̃ interponunт̃ ex illegitima cã, non cer
ta, & immanifeſta: nõ aũt tollit appellationes, q̃ interponunт̃
ex cauſa notoria, & manifeſta, vt hic: nã notoriũ eſt ſpoliatũ
ante oĩa reſtituendum: & prius diſcutiendum poſſeſſorium,
q̃ petitorium, ex quo aliud in dubium non reuocatur. Ad hoc
optime tex. in c. inter cæteras. ĩ. de re iud. Et hæc eſt cauſa, qua
re cõiter dicimus, ꝙ ubi appellatur ex cauſa in iure expreſſa,
admittitur appellatio, quia quod in ſolo iure conſiſtit, nõ p̃t
non eſſe notorium iuris. Ad qđ no. in d. c. paſtoralis. Idem di-
co, vbicunque cauſa aliter notoria eſt, ut notabiliter dicit in
gl. pro qua tex. in d. c. inter cæteras. vel hic reuocata erat appel
latio ſuper petitorio ad inſtantiam actoris. Non colligitur er-
go appellatio in poſſeſſorio per mulierem accumulata ad in-
ſtantiam mulieris appellantis. Nec ob. de mu. peti. cap. 2 quia
ibi tollitur appellatio impetranti in vtraq; cauſa, ſed non tol-
litur ei, contra quem eſt impetratum in cauſa accumulata, vt
hic: & ſic dato ꝙ non poterit appellare, quia proceditur in pe
titorio, potuit appellare, quia poſſeſſorium nõ admittitur ſu-
26 ſpenſo petitorio. ¶† Vltimo gl. ponit quaſdam formas clauſu
larum in reſcriptis ad lites, quando cauſa committitur. Vide
de hoc in Spe. de reſcrip. præſentatione. §. ratione formæ. ver.
item quod ibi debet, ſecundum Io. An. &c.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſſor violentus rem cum fructibus, qui percipi potuiſſent, reſtituere, damna reſarcire, & de iniurijs ſatisfacere compellitur.*
2 *Spoliatus violenter quatuor habet remedia conrra violentum pro remedio recuperandæ.*
3 *Fructus percipiendos quod quis reſtituere cogatur, de quibus intelligi debeat.*
4 *Iniuriarum actione an poſſit agere clericus.*
5 *Fructus licèt quis reſtituere ſit condemnatus, intelligitur deductis expenſis gratia fructuum colligendorum, &c.*
6 *Fructus bonæ fidei poſſeſſor reſtituere condemnatus, tenetur tantum ad ſolos extantes.*
7 *Fructuum materia quæ ſit, & vbi terminatur.*
8 *Fructus quotuplex eſt, & quotupliciter ſumatur.*
9 *Fructus percepti qui dicantur.*
10 *Fructus percipiendi qui dicantur.*
11 *In fructuum reſtitutione differentia inter malæfidei & bonæfidei poſſeſſorẽ. Poſſeſſor bonæfidei, vel malæfidei quis dicatur.*
12 *De quibus fructibus teneatur poſſeſſor, & à quo tempore.*
13 *Fructus percipiendi, & percepti in quo differant.*
14 *Fructus qualiter petantur, & qui reſtituendi ſunt.*

CAP. XI.

1 GRauis. ¶† Violentus rem cum fructibus, etiã
qui percipi potuiſſent, reſtituere, dam
na reſarcire, & de iniurijs ſatisfacere cõpellitur.
Prima pars deciſa ponit querelam. ſuper ſecunda
dat iudicem, ibi, Mandamus, cui quatuor man-
2 dat, quæ per ſe patent. ¶† No. hic latitudinem poſſeſſorij re-
cuperandæ: quia in ea primo venit integerrima reſtitutio rei.
ibi, cũ omni integritate. adeò ꝙ reſtitui debet, etiã quo ad lo-
cum, vt no. Archid. 17. q. 4. miror, id eſt, vt reponaт̃ res in loco,
in quo erat tp̃e ſpoliationis. Secundo in ea venit plenaria re-
ſartio damnorum illatorum in ſpoliatione. Tertio venit cõ-
petens ſatisfactio damnorum. Quarto veniunt fructus non
ſolum percepti, ſed etiam qui ab antiquo poſſeſſore percipi
3 potuiſſent. ¶† Et no. intellectum iurium dicentium percipiẽ-
dos reſtitui: quia non habetur reſpectus ad perſonam poſſi-
dentis, vt reſtituantur, quos poſſeſſor percipere potuiſſet, ſed
habetur reſpectus ad perſonam antiqui poſſeſſoris rẽ peten-
tis, de quo dicam ĩ. Et not. ꝙ procedit concluſio libelli in poſ-
4 ſeſſorio, Peto fructus reddi. ¶† Quæro, an poſſit clericus age
re iniuriarum. dicit Hoſt. ꝙ ſic, vt patet hic, de iniur. olim. Ho-
die tñ dicit Hoſt. ꝙ vix poteſt in curia ſuper actione iniuriarũ
litera obtineri: no. bene. ¶ Quæro, qualiter conſtabit dé vio-
lentia, & damnis. Glo. j. declarat, quæ eſt clara. ¶ Venio ad ma
teriam fructuum, quia hæc materia eſt peregrina Canoniſtis,
5 eis communicabo dicta Iuriſtarum modernorum. ¶† No. in-
ſiſtendo in opi. primo cũ ordine gl. quæro, qualiter fructus in-
telligant̃, & cũ qua integritate petantur. Dic, quod intelligun
tur deductis expenſis gr̃a fructuum colligendorũ, & cõſeruan
dorũ: qđ hẽt locũ tam in bonæ fidei poſſeſſore, q̃ in malæfidei
poſſeſſoribus, ff. de pet. hæred. l. ſi a dño. §. fructus. & l. plane. in
fi. & C. de fruc. & lit. expen. l. j. quia nullus caſus eſt, qui hoc ge
nus deductionis impediat, ff. fa. erc. l. fundũ qui. j. rñ. ff. ſo. ma.
6 l. fructus. cum ſimi. † Opp. ꝙ nõ teneaт̃ poſſeſſor indiſtincte ad
reſtituendos fructus, ut C. de rei vend. l. certum. Gl. dicit hic, ꝙ
qñq; agiт̃ de fructibus repetendis a bonæ fidei poſſeſſore, & ta
lis ad ſolos extantes tenetur, quos percepit añ lit. cõt. poſt litẽ
uero cont. tenetur ad reſtituendos uniuerſos, C. de rei vend. l.
certũ. Hoc in induſtrialibus. Naturales aũt indiſtincte vniuer
ſos reſtituere tenetur: qm̃ iſtos non facit ſuos etiã bonæfidei
poſſeſſor, ff. de vſuf. l. fructus. Malæfidei autem poſſeſſor tene
tur reſtituere oẽs, quos percepit añ lit. conteſt. & poſt, C. de rei
vendi. l. ſi fundum. Violentus aũt poſſeſſor tenetur reſtituere
perceptos, & q̃ percipi potuerũt a vetere poſſeſſore, vt hic, &
ſ̃. eod.

7 ſ.eo.ꝯquerente.& de of.del.cum cã. ¶† Circa materiam fru-
ctuum,quam ponit gl.in l.fructus.ff.de rei ven. alias in l.ex di-
uerſo.& ꝑ Arch.12.q.2.nõ liceat.& Spec.in ti.de fruc.& inter-
eſſe.§.j.& l.ex diuerſo.ff.de rei ven.¶ Quæro de aliquibus:Pri
mo,quotuplex eſt fructus, & quotupliciter ſumantur. Scđo,
qa in fructibus ſit dřia inter malę fidei poſſeſſorẽ,qs dicat̃ ma
læ fidei,& qs bonæ,& qualiter qs in mala fide cõſtituat̃. Ter-
tio,de qbus fructibus teneatur poſſeſſor, & a quo tpe. Quar-
to,q̃ ſit dřia inter percipiendos,& perceptos, qualiter ꝑcipien
di intelligũtur, an quos ꝑcipere potuit antiquus poſſeſſor, an
quos ꝑcipere potuit nouus poſſeſſor. Quinto, quař petant̃.
8 ¶†Venio ad primum.Dic,ꝙ fructuum alij naturales:quia ex
ſe abſq; induſtria a natura ꝓducunt̃,vt poma,pyra,ficus,& ſi-
milia. Aliq induſtriales,q induſtria inducunt̃,& q̃runt̃,vt fru-
mentum,& vinum,& ſimilia,vt dicit Hiero. ſuper Eſa.18.Su-
dore, & labore in vno ad vbertatẽ fructuũ ꝑuenimus. Et qũo
grandis eſt pœna,qñ tpe recollectionis perduntur: vide ſuper
Ezechi.5.ſm Io.An.Ita diſtinguunt quidam.Tu dic, ꝙ quidã
ſunt ciuiles fructus, vt penſiones domorũ, & vecturæ nauiũ,
q̃ nõ ex re,ſed ex permiſſione hominis percipiuntur, ff. de rei.
ven.l.ſi nauis. & horum ſimilium qdã ſunt honeſtè percepti,
qdã inhoneſtè.l.ancillarum.de pet.hær.Alij naturales:& iſto-
rum qdam naturales: quod declara vt ſ. Quidã induſtriales,
in qb.plurimum verſatur hominum induſtria,vt ſegetes,& ſi-
milia.Sed de aliquib.eſt dubium,vt de oliua.Et quid de lana,
& lacte,Cy.C.de rei ven.l.certum.ꝙ de his non põt dari certa
doctrina,ſed hoc relinquendum eſt arbitrio iudicantis,q exa-
minet,an ibi plus operet̃ induſtria,an non.Vñ dic, ꝙ de oliua
eſt expreſſum ꝙ eſt fructus induſtrialis,ſicut vinum, l. ſi eũ.ff.
de rei ven.De lacte,& lana,gl.eſt notabilis Inſti.de re. diui.§.ſi
quis a nõ dño.in gl.ſuper verbo,circa. vbi tenet, ꝙ eſt fructus
induſtrialis.Dicit tñ Bar.in d.l.fructus.ꝙ in qbuſdam non põt
dari doctrina,& eſt in arbitrio iudicantis, vt in fęno.ſylua, &
ſimilib.quia qñq; exigunt magnã curam,qñq; modicam,ſm
qualitatem locorũ,& rerũ.Iõ ſtat in arbitrio,iudicantis, vt iu-
dicet ſm id,in quo plus ꝑpõderat,vt l.quæritur.ff. de ſtat. ho.
Item poſſunt ſubdiuidi fructus reſpectu alterius accidẽtię:qa
9 qdam ſunt percepti,qdam percipiendi.¶†Percepti dñr a bo-
næ fidei poſſeſſore,eo ꝙ ſunt a terra ſeparati ab vſufructuario
demũ in arca reconditi,l. ſi vſufructuarius meſſem.ff. quẽad.
vſusfr.amit.& no.gl.in d.l.fructus.& Azo in Sum.& Spe.in ti.
de fruc.& intereſſe.in prin.Alia opinio ponitur in d.l.ſi.vſufru
ctuarius, vt fructus dicantur a bonæ fidei poſſeſſore percepti
quomodocunq; a terra ſeparati,ſuo,vel alieno nomine: quo
ad vſufructuarium nõ dñr fructus percepti qũocunque a ter-
ra ſeparati a ſe,vel alio ſuo noĩe:ſecus ſi caſu,vel alio non ſuo
nomine.Et hæc opinio placet Bar.Franc.& Pet.de Bellaperti.
Cy.in l.certum.C.de rei ven.& Iac.de Bel.& quaſi omnes mo
derni illam tenent.Quod patet,qa fructus efficiuntur coloni,
qũocũq; a terra ſeparati ab eo,vel alio eius nomine,vt l. ſi ſer
uus.§.locaui.in fin.§.j.de furt. ergo fortius in vſufructuario,ſi,
ſuo noĩe:nec reqritur ꝙ ſint in horreum reconditi. Item per-
cipiẽdi dñr,qa immutati,vel qa eos dñs percepiſſet,& põt re-
ſpicere tps futurum,ſ. quæ in futurum potuerunt percipi : &
præteritum,vt quos percipere potuiſſet petitor,vel poſſeſſor:
10 de quo dicetur j.¶†Ad ſm dicendum,ꝙ qdam ſunt poſſeſſo-
res ſp malæ fidei,qui.ſ.ſciunt rem fuiſſe alienam,vel violenti.
11 † Quidam ſunt ſp bonæ fidei,qui poſſidẽt cogitatione domi-
ni,l.apud antiquos.C.de fur.Quidam a principio bonæ fidei,
ex poſtfacto malæ fidei:& horum aliq verè malę fidei,vt ſunt
illi,q ex poſtfacto habent ſcientiã rei alienæ.Aliq p̃ſumpti, vt
q ſunt in iudiciũ euocati,& cum eis lis eſt conte.& nõ habue
runt iuſtam cãm litigandi: nã iſti malæ fidei retro cenſent̃, ex
quo ſuccubuerũt.ff.de pe.hær.l.ſi ante litẽ. Dicit tñ ibi Bar.ꝙ
eſt p̃ſumptus malę fidei poſſeſſor p̃ſumptiõe iuris, & de iure.
Certe & dato ꝙ habuerint iuſtã cãm litigandi, nõ per hoc ex-
cuſantur a fructib.qa illi debentur ex re, maxime in cã benefi
ciali,vt de of.or.pręſenti.li.6. vnde poſt lit.cont.eſt malę fidei,
ſi ſuccumbat:& ſic tenetur ad reſtõnem fructuum. Vnde dẽt
eos cuſtodire,& nõ cõſumere. Alle.Dñi de Rota Inn.ſ.e. in li-
teris.& hic,& hoc ponunt ſua cõcluſione 178. Sed hic eſt du-
biũ de duobus.Primo,errantes in iure cenſent̃ malæ fidei:qđ
vř per regulam,q ꝯ iura.de reg.iu.li.6.cũ concor. & ꝑ l.ꝓhibi-
tum.C.de iure fiſci.li.10.Dy.& gl.in l.ſi fur.§.j.ff. de vſuc. dicit
errantem in iure quo ad fructus eſſe bonæ fidei poſſeſſorem,
ꝑ l.ſed & ſi lege.ff.de pet.hær.Bar.in d.l.ſi fur.§.j.tenet idẽ, niſi
ſcienter faciat,& emat ꝯ ius,vt l.quemadmodum.C.de agric.
& cen.Dic,ſi poſſidet iure nõ reſiſtẽte, nõ eſt bonæ fidei poſ-
ſeſſor, nec malæ, ſed hř pro bonæ fidei poſſeſſore quo ad fru-
ctus:dẽt tñ probare ſe erraſſe,qa ſcientia præſumit̃.Si autẽ eſt
errãs in iure,qa poſſidet iure reſiſtente, tũc dř malæ fidei poſ-
ſeſſor, vt no.Bar.in l.ſed & ſi lege.§.ſcire.ff.de pet. hęr. alle.d.l.
quẽadmo.& alle.rřam,q ꝯ ius,quod no. Secũdo eſt dubium,
an denũtiatio faciat quẽ malæ fidei poſſeſſorẽ. Vř ꝙ nõ.ff. qđ
cum fal.tut.ꝑ totũ.C.de fruc.& lit.expen.l.2.ff.de ver.ſig.l.bo-
næ.Dñt.tñ Doc. ꝙ regulariter non facit denuntiatio malæ fi-
dei poſſeſſorem.Fallit in petitione hæreditatis, in qua denun
tiatio cõſtituit quẽ in malæ fidei,de petit.hær.l. itẽ veniunt.§.
quod aũt.Non ob.l.ſi fundũ.C.de rei vẽ.qa loqtur in eo,q ha
bebat cõſcientiam rei alienæ.Dic,ſi aliqs poſſidet ſine titulo,
denuntiatio cõſtituit quẽ malæ fidei,vt d.§.qđ aũt. Si cũ titu-
lo,ſi denuntiatio fit a principio ꝯctus, ꝯſtituit quẽ malæ fidei
poſſeſſorem,vt l.ſi fundum.C.de rei ven. Si ex poſtfacto poſtq̃
cępit poſſidere, denuntiatio nõ facit quẽ malæ fidei poſſeſſo-
12 rẽ,ff.ꝓ emp.l.ſi aliena.¶†Venio ad tertiũ,q teneant̃ de fructi-
bus,& de quib.& quo tpe veniant.Dic, qdam ſunt bonæ fidei
poſſeſſores,& tales faciunt fructus ſuos abſq; dubio, loquẽdo
de induſtrialib.ſiue poſſideãt cum titulo,ſiue ſine titulo:fru-
ctus naturales non faciunt ſuos, licèt hẽant bonã fidem,ff.de
vſufr.l.fructus.Nec ob.l.bonæ fidei.ff.de acq.re.do.qa inquan
tũ dicit ibi,facit oẽs fructus ſuos.i. a quocũq; perceptos : loqt̃
tñ de induſtrialibus,vt ibi dicit gl.& Inſt.de rer.diui.§.ſi qs. &
hoc tenet Cy.in l.certum.Bar.Iac.de Are. & Old.diſtinguunt
inter bonæ fidei poſſeſſorem cum tit.& hic facit ſuos ẽt natu-
rales,vt d.l.bonæ fidei.vbi caſus nõ cauillando literam.alle.l.
q ſcit.§.in alieno,ff.de vſuris.Si non habet titulum, vel hẽt ta-
lẽ,qui hř pro nõ titulo, ſine dubio nõ facit eos ſuos,ff. de vſu-
ris.l.fructus.Et hoc placet Bar.De actionibus vero ciuilib. gl.
dicit,ꝙ bonæ fidei poſſeſſor eos ꝑcipit ſua diligentia,vt qa cõ
traxit,vel locauit,& facit eos ſuos, & ſoluẽs liberatur; qđ dic,
vt l.ſi vrbana,ff.de cond.inde.aliàs nõ.Si aũt q̃rit̃, an teneatur
ad reſtitutionẽ:dic in caſib.in qb.non facit ſuos,ſi extãt,tenet̃
eos reſtituere:ſi nõ extant,ſed ſunt cõſumpti,ſi factus eſt locu
pletior,tenet̃ condictione ſine cã,ꝑ l.ſi & me,& Titiũ.ff.ſi cer.
pet.ſi non eſt factus locupletior,nõ tenet̃,vbi dixi,ꝙ ſuos facit
vt induſtriales: ſi extant,tenetur iudicis officio, nõ rei ven. qa
ſui ſunt,C.de rei ven.l.certum.Per quæ dicit Bar. ꝙ ẽt qñ fru-
ctus ſuos nõ facit, põt cogi iudicis officio ad reſtituendũ eos.
Æquitas enim officij iudicis ſe ad hoc extẽdit multo magis,q̃
qñ poſſeſſor eſt effectus dñs.Si non ſunt conſumpti, glo. dicit
ꝙ non tenetur ad reſtitutionẽ ẽt æſtimationis,poſito ꝙ factus
ſit locupletior:eos enim lucratur propter culturam, & bonã
fidem,vt Inſt.de re.di.§. ſi qs a non dño. & ſic fructus natura-
les veniunt reſtituendi ẽt conſumpti, ſi factus eſt locupletior
poſſeſſor:ſecus in induſtrialibus.Ita tenet gl.neq;.d.l.fructus.
& Inſt.de of.iu.§.j.Nõ ob.l.item veniunt.§.eos.& l. ſed & ſi le-
ge.§.conſuluit.ff.de pet.hęr.quia aliud in petitione hęredita-
tis,qđ eſt iudicium vniuerſale,& ſic augetur peti.hęr.ff.eod.ſi
& rẽ,& p̃tium.ſecus in rei ven.fructib.cõſumptis, ceſſat reme
diũ.Et illi gloſſæ acqeſcũt cõiter Doc.Bart.dicit,ꝙ vř poſſe di-
ci ꝯ,qa condictio,q̃ datur ex æqtate l.ſi & me, & Titiũ. hẽt lo-
cũ nõ ſolum ſi aliqs eſt effectus locupletior ex re mea,ſed ẽt ſi
ex re mihi debita, vt ibi patet. Licèt ergo fructus induſtriales
nõ ſint petitoris,tñ ſunt debiti,qa deberi mihi dř,qđ venit iu
dicis officio,ff.de ver.ſig.pecunię.cum cõcor. ad hoc ff. de rei
ven.l.item ſi verberatum.Ad hoc expreſſum vř ff.de cond. in-
de.l.ſi indebiti.in princ.Itẽ ſi hoc in petitione hęreditatis, vbi
petitor habet minus ius,multo fortius in rei vẽ. vbi maior eſt
æquitas ex parte petentis,vt l.officium.ff.de rei vẽ. Reſidet er-
go,ꝙ naturales,& induſtriales conſumptos reſtituere tenet̃,ſi
eſt factus locupletior.Prima opi.eſt cõis:alš nõ eſſet effectua-
lis dřia,niſi in diuerſitate actionis inter induſtriales, & natu-
rales.Quidam ſunt malæ fidei poſſeſſores : & iſti, ſi poſſident
ſine titulo,tenentur de perceptis, & de percipiendis, vt patet
hic,& l.certum. & q̃q̃ gl. hic in hoc videatur facere dřiã inter
poſſeſſorem violentum.& malę fidei, nõ video in hoc aliquã
dřiam:qa qlibet tenetur,& a tpe,quo poſſeſſor eſſe incipit:de
conſumptis tñ tenetur, ſi ſit poſſeſſor ſine titulo condictione
ſine cã,& officio iudicis poſt lit.conte.de extantibus rei vend.
nõ illa,qua vendicat principalem rem,ſed alia de cõdictione
ex l.vna.de percipiendis aũt tenet̃ officio iudicis, & percipien
di intelliget̃ honeſte,vt l.fructus. licet inhoneſti, ſi eſſent ꝑce-
pti,venirent,ff.de pet.hęr.l. ſi qs poſſeſſor. Si vero ſit poſſeſſor
malę fidei cũ ti.excuſat̃ a ꝑcipiendis ꝑꝑ ti.C.de rei vẽ.l.ſi fun-
dus. niſi in quatuor caſib.ſ. in eo, q in fraudẽ creditorũ emit,
ff.de his,quę in frau.cred.l.ait prętor.§.per hanc.Secundus in
eo,q emit contra interdicta legũ,ff.de agri.& cẽ. quemadmo.
in fi. Tertius in eo, qui emit a fiſco nõ ſolenniter vidẽte,C.de
iu.fiſ.& iure haſtę fiſc.l.j.li.10.ad hoc ff. de vſuris.l. videamus.
§.item.Quarto in emente per metum, vt d.l. ſed & partus.ff.
quod met.cau.vbi gl.ponit iſtos caſus.& tene glo.licèt Vltra-
mon.contra.De fructibus vero ciuilibus remittit ad no.l.ſi vr
bana.ff. de cond.inde.Hęc vera, vbi conſtat eum malę fidei a
principio:ſi non conſtat,in dubio pręſumitur bonę fidei vſq;
ad tempus lit.cont.Vnde dicunt Domini de Rota, ſua cõclu-
ſione 24. ꝙ ſi agatur contra poſſeſſorem, & contra eum ſit la-
ta ſententia,non condemnabitur ad fructus,vt a tẽpore occu
pationis beneficij, niſi ꝯſtet eũ habuiſſe malam fidem a prin-

cipio, puto ꝙ a principio ſciẽter ſe bñficio intrudit. Quidam ſunt ab initio bonę fidei, ex poſtfacto malæ fidei. Gl. vt dicere in d.l. fructus. ꝙ ſufficit, ſi ab initio fuit bonæ fidei, ff. de vſuris. q ſcit. §. præterea. ff. de acq. re. do. l. bonæ fidei. & dato ꝙ faciat fructus ſuos, prout dixi ſ. in bonæ fidei poſſeſſore: tamen indiſtincte tenetur ad reſtitutionem, poſtq̃ mala fides ſuperuenit vere, vel ficte, vt d.l. bonæ fidei. & l. certum. C. de rei ven. Hoc verum, niſi ſuperueniat mala fides cum perſonarum mutatione, vt quia defunctus fuit bonæ fidei, & hæres eſt malæ fidei; quia tunc non facit fructus ſuos, ff. de acquirẽ. rer. dom. l. quæſitum. Quidam ſunt a principio malæ fidei, & ex poſtfacto ſunt effecti bonę fidei poſſeſſores: & Bar. non decidit. Satis põt dici idem, quod in bonæ fidei a tempore quo fuit bonæ fidei poſſeſſor: & idem quod in malę fidei poſſeſſore a tempore quo fuit malæ fidei poſſeſſor, duntũ ſuperuenerit legitima cã putandi ſe bonæ fidei, aliàs non, ff. de vſucap. l. non ſolũ. §. j. Et hoc decidit in l. ſeqtur. §. j. ff. de acq. re. do. vt ibi no. Hæc vera inquantum agitur reali: in pſonali ſi peto ꝙ in ea veniunt fructus a tempore morę, ff. de vſu. l. videamus. & l. mora ff. depoſiti. l. j. §. hac actione. Idem in actionibus bonæ fidei, vt indiſtincte veniant a tempore moræ, non in ſtricti iuris, vbi peto quod nõ fuit meum, ſed vt mihi debitum. Inquãtum dixi bonæ fidei poſſeſſorem poſſe conueniri ad fructus, ſiue vbi fecit ſuos: hoc verum intellige, niſi ſit lapſum triennium, qa tunc lapſu trienniĳ præſcribuntur fructus iuris agendi ad fructus, vt no. in l. ſeqtur. §. j. ff. de vſuca. ad hoc l. in bello. §. ſi qs ſeruũ. de capti. & no. Cy. in l. ancillæ. C. de furtis. Sed de iure canonico nõ obſtaret triennium in malæ fidei poſſeſſore, vt regula, poſſeſſor.

13 ¶ † Venio ad quartum, q percipiẽdi veniãt, an quos percepiſſet antiquus poſſeſſor, an quos potuit percipere nouus: & quæſiti eſt magnus effectus, qa alios potuiſſet percipere antiquus, alios nouus ex diuerſitate cultorum, gl. in d.l. fructus. aliàs in l. ex diuerſo. dicit ꝙ debentur percipiendi a petitore. Ad hoc tex. in l. ſi nauis. ff. de rei ven. & in l. fructus. ad fin. ad hoc ff. de leg. j. apud Iulianum. §. ſi ad hoc tex. hic. In ꝯrium l. domum. C. de rei ven. vbi dicit, quos percipere potuerat: qđ de neceſſitate intelligitur de poſſeſſore, cum petitori loquat̃ in ſecunda perſona: & ſi de eo intellexiſſet, dixiſſet, poteras. Iõ Vltram. dicunt, ꝙ ſi poſſeſſor eſt in mora, tenet ad illos, quos percipere potuiſſet reus. Hoc nõ placet Bar. qa l. ſi domum. loquitur in prædone, qui ſemper eſt in mora, C. quod met. cauſa. l. j. de fur. l. ſubtracto. de cõdi. fur. l. parui. Et ꝙ inſpiciantur, quos percipere potuiſſet poſſeſſor, facit l. item veniunt. §. itẽ eos. l. ſed & ſi lege. §. ſi fructus. ff. de pet. hæred. Iõ dicit Bart. ꝙ ſi poſſeſſor conuenitur a nõ aſſerente ſe dñm, vt ſi agat petitione hæreditatis: & veniũt fructus, quos percipere potuiſſet poſſeſſor. Si cõuenitur ab aſſerente ſe dominum, tunc inſpiciuntur, quos percipere potuiſſet petitor, vt d.l. ſi nauis. & l. apud Iul. §. j. & hoc de iure Digeſtorum. de iure autem C. attẽdendi ſunt quos percipere potuiſſet poſſeſſor, vt d.l. ſi domũ. Et concludit leges antiquas eſſe correctas, quantum ꝓhibent de percipiendis a petitore. Per qđ relinquit, ꝙ electio eſt actoris, an habeat reſpectum ad percipiẽdos a petitore, an ad percipiendos a poſſeſſore. Bar. in l. domum. dicit ꝙ ſi habet̃ reſpectus ad id, quod potuiſſet percipi cõiter, nõ eſt differentia an habeatur reſpectus ad id, quod percipi potuiſſet per petitorẽ, an id, quod percipi potuiſſet per poſſeſſorem, qa idem erit effectus: vñ ſatis eſt in optione petitoris. Si hr̃ reſpectus ad id, qđ peti põt ſingulariter, debet inſpici perſona petitoris: qa id, qđ ex ſingularitate perſonę percipere potuiſſet poſſeſſor, nõ eſt attendendum: qa id quęſitum nõ diceretur ex re poſſeſſa, ſed ex ſua induſtria, vt l. 2. §. j. ff. ad leg. Fal. Gul. de Cun. in d.l. ſi domum, tenet ꝙ hr̃ reſpectus ad id, quod deterius eſt malæ fidei poſſeſſori: & ſi poſſeſſor malæ fidei plus percipere potuiſſet, ad illos habeatur reſpectus. Puto vltimam opin. veram Bart. quam etiam tenet in l. apud Iul. §. j. & ſ. alle.

14 ¶ † Venio ad quintum, qualiter petantur. Dicit hic Inn. ꝙ quidam ſunt fructus percepti ante litis pendentiam: & oportet ꝙ iſti petantur in libello, aliàs nõ poteſt iudex de eis cõdemnare, ff. de ædil. edict. l. 2. §. ſciendum. & ſi tales impetrantur, & poſtea iudex in ſententia de eis non habeat mentionem, nõ poterunt poſtea peti, C. de vſuris. l. eos. C. de fruc. & li. expen. l. 3. de act. emp. l. qui pendentes. & l. qui per colluſionem. ff. de eo, ꝙ cer. lo. in bonæ fidei. & l. centum Capuæ. Hæc intellige vera, quando fructus non veniunt iure actionis, ſed officio iudicis, vt l. 4. C. de poſi. Si enim veniunt iure actionis, poterũt poſt ſententiam, licet de eis iudex non habuerit mentionem, eis primo petitis. Fallit, quando natura actionis ſuper principali comprehendit in ſe fructus, vt in actione qđ met. cã. & interdicto vnde vi. ff. qđ met. cau. l. ſed & partus. ff. de vi, & vi ar. l. certiſſime. & l. idem eſt. §. fi. & l. ſi plures. C. vnde vi. ſi qs in tantam. not. ſ. qđ met. cau. c. fi. quia in interdicto veniunt talia acceſſoria. Idẽ eſt in petitione hæreditatis, in qua omnia veniunt propter iudicij vniuerſitatem, ff. de pet. hære. l. item veniunt. §. fin. & l. videndum. & l. non tantum: quia nõ exigitur in his alius libellus: & ſi non fit de eis mentio in ſententia, nõ auditur, qa cõſumptum eſt per ſñiam ius agendi. Quidam ſunt fructus pcepti lite pendente: & illi veniunt, etiam ſi nõ petantur, quia ad illos ſe extendit iudicis officium, dato ꝙ in libello nõ fuerint petiti, vt ff. de ædi. edic. l. ędiles. §. item ſciendum. ff. de vſuris. ꝑ totum. & l. Paulus. §. fin. & l. ſeq. Inquantum ſupra dixi pluribus petitis ſuper vno ſententietur, aliud nõ poſſe peti: hoc eſt verum, quando illud, ſuper quo non eſt ſententiatum, venit acceſſorie, vel officio iudicis: ſecus ſi æque principaliter, vel ad id competit actio, ff. de eo, quod certo loco. l. centum Capuæ. nõ obſtat de excep. rei iudicatæ, l. ſi in iudicio. quia ibi loquitur quando inepte agebat: quo caſu ſi apte non velit agere, auditur, de iud. examinata. Vel loquitur, quãdo de vno acceſſorio actum eſt ratione ꝓæteriti temporis, & nunc agitur reſpectu temporis, quod poſtea fluxit: qa tunc ſi ad id principaliter cõpetat actio, poterit agere ratione futuri, non obſtante ſententia lata ſuper fructibus preteritis: quia nũc aliud petitur, quam primo, ff. de exceptio. rei iud. l. ſi qs cum totum. & l. cum quæritur. & duabus ſeq. ſecundum Inn. Per hoc dicit Bar. in l. fructus. §. vbi autem. ff. de rei ven. quod vbi fructus petuntur officio iudicis, ſi petantur percepti ante litem cõteſtatam, debet declarari quantitas petita, ff. de rei vendica. l. ſi in rem. & l. in actione. de fur. Item poteſt peti, quòd reus cõdemnetur ad fructus ſi extant, vel eorum æſtimationem ſi non extant, ff. de his, qui. vt indig. l. eum, qui. Quod autem libellus ſic alternatiue ꝓcedat, apparet, quia actor nõ poteſt eſſe certus an fructus extent, vel non, l. j. §. quoties. ff. quorum lega. Si tamen eſſent fructus, quos cõſumptos eſſe eſſet certum, puta poma, ficus, pira, & ſimilia, quæ conſumuntur, vt l. is, cui. §. quæri. ff. vt in poſſ. lega. tunc præciſe debet peti æſtimatio, ff. de vſufru. l. ſi vſusfructus mihi in biennium. Pro fructibus vero, qui percipiuntur lite pen. non eſt neceſſe ꝙ exprimatur certa quantitas: quia actor illam ignorat probabiliter. dicam ergo, Dico ꝙ Titius poſſidet talem rem, quę pertinet ad me iure dominij vel quaſi, & eam poſſidet tribus annis, & collegit 30. corbes frumenti: quare peto per vos ꝓnuntiari, & declarari rem ad me pertinere de iure, & cogi, & cõpelli ad reſtõnẽ dictæ rei cum fructibus inde perceptis, & percipiendis vſq; ad ſententiam, & ad prædicta cum veſtra ſententia cõdemnari. Hoc inquantum agitur de perceptis. Si agitur ad illos, q percipi poterunt; habes narrare quantum petitor, vel ipſe poſſeſſor percipere potuiſſet, vt apparet ex dictis: & debet addi in libello de æſtimatione, vt dixi ſupra: & eadem inſtantia expedietur quæſtio de re, & de fructibus, vt ff. de rei vend. l. vtiq;. & no. in l. in fundi. ff. de exceptio. Aduerte tamen, ꝙ ad fructus, qui percipiuntur lite pẽ. poteſt dicere iudex, Cõdemno eum ad reſtitutionem fructuum, reſeruata mihi ipſorum declaratione: & tunc poſſet declarare poſt multa tempora poſt ſentẽtiam, vt l. terminato. C. de fruct. & lit. expen. & no. in c. fina. de eo, qui mit. in poſſeſ. Ad hoc gl. in l. item Labeo. §. j. ff. fam. erciſc. Non obſtat ſi dicatur in iſtis fructibus, cum pondere, & menſura conſiſtant, nunquàm veniri ad æſtimationem: quia in genere ſuo recipiunt functionem, vt l. 2. in princ. ff. ſi certũ peta. Dicit Bart. ꝙ fructus debentur petitorij, vt ſpecies: quia ita debentur iſti ex hac terra percepti, ꝙ non alij merito ipſis peremptis, ſicut qualibet alia ſpecie perempta, deuenitur ad æſtimationem, ſecundum Bar. in d.l. fructus. De perceptis autem appellatione pendente an debeantur, dic ꝙ ſic, vt in Specu. de appel. §. ex officio. ver. ſed pone, petij. Inquantum gl. dicit fructus venire a die deiectionis, dicit hoc ſpeciale Io. And. in hoc interdicto. In alijs autem non veniunt, niſi ex die adiectæ actionis, vt l. j. §. ex die. ff. de vi, & vi arma. Per quod videt, ꝙ non expediat proponere interdictum, ſed potius rei vendicatio, niſi quia poſſet eſſe in poſſeſſione ſuperior, & in proprietate inferior, ſecundum Vinc.

SVMMARIVM.

1 *Ei, qui non poſſidet, non datur reſtitutio.*

2 *Poſſeſſiones dari poſſunt ſub conditione, vt aliquid ibi ſpirituale ſuper eis conſtruatur, & ex hoc ſimonia non committitur.*

3 *Simoniacum eſſe non dicitur, vt ſuper re temporali aliquid ſpirituale edificetur, & in ſignum ſubiectionis aliquid temporale detur, vt cenſus, dominiumq; dictæ rei ſibi retineat. nu. 14. & 30.*

4 *Oratorij, ſeu capellæ prouiſio, etiam ab alio edificati cum hoſpitali ſpectat ad epiſcopum, ſaltem quo ad ius inſtituendi.*

5 *Obligari etiam per alium quis ſe poteſt ad obedientiam promittendo, & viſitando, eo quod patitur obedientiam nomine ſuo præſtari tacitè, vel expreſsè. nu. 13.*

6 *Subiectionis ius vel quaſi poſſeſſionem non perdit dominus, etiam ſi ſubiectus ſe tradat cum corpore eccleſiæ. 13. & 31.*

7 *Poſſeſſor clandeſtinus de facto tenens poteſt propria authoritate eijci de poſſeſſione. 10. 16. & 32.*

8 *Poſſeſſio perditur modici temporis negligentia. 16. & 32.*

9 *Sententia poteſt dictari in perſonam procuratoris nomine domini.*

11 *ſenten-*

16 *Sententia incerta valet quandoq;.17.*
17 *Epiſcopus agere poteſt nomine proprio pro rebus eccleſiæ, ſeu capituli inter eoſdem diuiſis, in verbo indiuiſis debet nomine vtriuſq;.*
18 *Bellum qui poſſint indicere, & contra quos.*
19 *Bellum ſi contra eccleſiam indicat Imperator, eo exiſtente iniquo, & incorrigibili per Papam excommunicato, an ſit licitum.*
20 *Bellum an ſit licitum vel illicitum, ad quem cognoſcere ſpectat.*
21 *Bellum ſi vnus dicat licitum, & alter illicitum, quis habeat probare.*
22 *In bello capti an indiſtincte capientium efficiantur.*
23 *Iudex ratione iuriſdictionis ſuæ ſi vult aliquem ſibi tanquam contumacem in ſuo territorio punire, vel res ipſius deuaſtare, an hoc facere poſſit.*
24 *Actio vi bonorum raptorum an detur tibi contra me, vbi tu equum tenes, & ego repeto, tamen reſtituere denegas, violenter tibi eum aufero.*
25 *Ad bellum vocatus ſi quas fecerit expenſas, aut damna paſſus ſit, quis reſarciet illi paſſo.*
26 *In bello pugnare an ſit cuilibet licitum.*
27 *Ad bellum qui vocati ire teneantur.*
28 *Vim vi qualiter repellere liceat.*
29 *Bellum quando dicatur iniuſtum, & qualiter ad illud perueniatur.*
30 *Pactum vt cenſus annuus præſtetur, etiam laico pro re ſua tēporali, ſuper qua fit hoſpitale, vel eccleſia, non dicitur ſimoniacum.*
31 *De regula vna ad aliam tranſire non licet ſine conſenſu capituli.*
32 *Poſſeſſionem rei, quam habeo, quando non perdo per ſolum receſſum a rei conſpectu ad declarationem quæſtionis, an abſens perdat poſſeſſionem rei.*
33 *Poſſeſſorium recuperandæ vt competat etiam ſpoliato, quæ exigantur.*
34 *Poſſeſſionem quando dicatur quis incontinenti recuperaſſe.*
35 *Modum quando quis dicatur excedere, vel nō excedere, vbi facere aliquid tenetur cum moderamine.*
36 *Furem nocturnum, ſi mihi iniuriatur circa rem, mihi occidere non licet, vbi aliter res poteſt recuperari.*
37 *Aggreſſus etiam in rebus ſuis quando poſſit vel non, cum armis & ſine moderamine reſiſtere ipſi aggredienti, vt impune eum occidere valeat.*
38 *Vim, ſeu violentiam alteri illatam an poſſim repellere.*
39 *Excommunicationem an incurrat, qui clericum percutit ſe defendendo, uel qui per vim expellit.*

C A P. XII.

1 OLim. ¶ † Ei, qui non poſſidet, eiecto non datur
reſtō. In prima cōmiſſionis, & facti nar-
ratio. In ſecunda cauſæ diffinitio, ibi, intelligētes.
2 ¶ † No. j. ꝙ poſſeſſiones poſſunt dari ſub conditio-
ne, vt aliquid ibi ſpirituale ſuper eis conſtruatur:
& ex hoc non committitur ſimonia, quia tale ineſt rei: Nā cū
oratorium conſtrui non poſſit abſq; fundo, vel area: de hoc
3 in gl. ¶ † Secundo no. ꝙ traditio temporalis vt edificetur ſpiri-
tuale, & in ſignum ſubiectionis aliquid temporale detur, vt cē
4 ſus, nō eſt ſimoniacum, quia talis cenſus eſt licitus. ¶ † Not. 3.
ꝙ de iure communi prouiſio oratorij etiam ab alio edificati,
cum hoſpitali ſpectat ad epiſcopum, ſaltem quo ad ius inſti-
5 tuendi. ¶ † No. 4. ꝙ quis poteſt promittendo, & vitando ꝓ alijs
6 obligari ad obedientiam. ¶ † No. 5. per traditionem & cogni-
tionem ſubiecti alteri quam domino, dominus non ꝑdit ius
ſubiectionis, nec quaſi poſſeſſionem, etiam ſi ſe tradat ſubie-
ctus cum corpore eccleſiæ, maxime ſi conditionaliter ſe trāſ-
7 fert. Vide Inn. de reſt. in integ. c. 2. ȷ̄. eo. olim. 3. ¶ † Sexto not. ꝙ
clandeſtinus poſſeſſor de facto tenens poteſt propria autho-
ritate eijci de poſſeſſione: quia eo ꝙ non admittit, ſpoliat, &
ſic poteſt incontinenti repelli, l. clam poſſidere. §. qui ad nun-
dinas. ff. de acq. poſ. Et no. ꝙ hoc licet præſertim incontinen-
ti cum ſciunt poſſeſſores: aliàs ſi diu, vel aliquanto tēpore ſte-
8 terint, non poſſunt, quia ex tunc nō poſſiderent. ¶ † Et ſic no.
ꝙ modici tēporis negligentia perditur poſſeſſio, quando non
eſt vacans, ſed ab alio de facto detenta. Ad quod l. ſi de eo. §. j.
ff. de acquiren. poſſeſ. Quod dic, vt dixi de ele. querelam. Sed
9 dictio, præſertim, innuit ꝙ poſſit etiam ex interuallo. ¶ † Se-
ptimo not. ſententiam dictandam in perſonam procuratoris
nomine domini: de quo in d. cap. querelam. Et no. ꝙ prælatus
condemnatur, & abſoluitur ſuper rebus eccleſiæ nomine ec-
10 cleſiæ. ¶ † Octauo no. ꝙ clandeſtina poſſeſſio ſi incontinenti
repellatur poſſeſſor, non parit interdictum vnde vi. Et not. ꝙ
clandeſtinus poſſeſſor ſi nō admittit verum poſſeſſorem, vio-
lentus efficitur, & vim dicitur inferre: ideo propria authorita
te poteſt a poſſeſſione licitè repelli, & repellens dicitur ſe de-
11 fendere: & ex hoc non obligat, niſi modū exceſſerit. ¶ † Nono
no. ꝙ ſententia poteſt ferri circa accidentia incerta, & tenet,
12 & poterit in alio iudicio certificari. ¶ † Oppo. j. ꝙ ſolus præla-
tus agere potuerit, de reſcr. edoceri. Solu. Dic, ꝙ communiter
agunt, quia locus de quo agitur, cōmuniter ſpectabat ad eos:
alias in diuiſis epiſcopus per ſe, & capitulum per ſe agere po-
tuiſſet, quamquàm ſecurius ſit, ſecundum Innoc. ꝙ omnes ſi-
mul agant, de iud. cauſam, quæ. de quo de reſcrip. edoceri. de
procu. c. j. ſecundum Inno. & Hoſt. & ſic ſolus magiſter agere
potuiſſet, licèt ſimul egerunt, de iud. cum deputati. Proſequi-
tur autem hic Inn. quædam, quæ poſui in d. ca. cum deputati:
13 hic non repeto. ¶ † Oppo. 2. ꝙ præſtatio obedientiæ non obli-
get alios, vt de dolo. veritatis. eſt enim iuramentum perſona-
le, vt ibi. Sol. Dic quòd magiſter, vel rector præſtabit pro alijs,
de eorum tamen mandato: aliàs eos non obligaſſet. Vel dic,
ꝙ eo ꝙ patiatur obedientiam ſuo nomine præſtari, quis vide-
tur tacite ſe velle obligare, C. de iura. cal. l. j. & ſecunda. §. ſui
autem. & §. hoc etiam. ſecundum Inno. & Hoſt. Iſtam tamen
obedientiam quilibet ſuccedēs facere tenebatur, ſed nō cuili
14 bet ex ſucceſſoribus, de dolo. veritatis. ¶ † Oppo. 3. ꝙ non po-
tuerit retinere dominium, de relig. domi. inter. Solut. Dic ꝙ
retinuit dominium quo ad tuitionem, quia rei ſacræ &c.
Inſt. de re. diui. §. in nullius. Vel dominium retinuit, donec ec-
cleſia ibi eſſet edificata, vel dominium epiſcopale, 10. q. j. per
totum. Et dicit Inn. ꝙ propter hoc dominium iuris poteſt la-
ta quadam rei vend. agere epiſcopus. Alleg. ff. de mort. infe. l.
prima. ff. de religio. & ſum. fu. l. ſi ſepulchra. eccleſiam tamen
non poteſt vendicare, ff. de rei ven. l. in rem. niſi vtiliter, C. de
ſacroſan. eccle. l. ſancimus. ¶ Not. de hac reali generaliter di-
15 xi s̄. de iud. examinata. vbi Inn. tangit. ¶ † Oppo. 4. quòd præiu
dicauerint iſti humiliati, tradendo ſe alijs, ff. de acquir. poſſeſ.
l. 3. §. quod ſi quis. & §. per ſeruum. ¶ Quidam dicunt, vt gloſſ.
hic in verbo, tradita. quòd hic non præiudicauerunt nec quo
ad poſſeſſionem, nec quo ad dominium: quia ſub conditio-
ne tradiderunt: & poſſeſſio dari non poteſt ſub conditione,
ante cuius exiſtentiam non transfertur poſſeſſio. ¶ Alij dicūt,
quòd præiudicauerunt quo ad poſſeſſionem: quia licèt detur
ſub conditione, incontinenti transfertur, quia poſſeſſio plu-
rimum facti habet, de conceſ. præben. cum noſtris. Vnde poſ-
ſident, ſiue extet conditio, ſiue non: quamquàm contractus
poſſit dici conditionalis, ex quo actu tradita eſt. Puto, quòd ſi
intrantes egerunt recipere conditionaliter, quòd nec poſſeſ-
ſio ſit acquiſita: ſecus ſi egerunt recipere pure, vt ſtatim habe
rent poſſeſſionem: quia ſi de facto ingrediuntur patiente co-
lono, acquirunt poſſeſſionem. Quod intelligo de vera poſſeſ-
ſione eccleſiæ, vel loci, quaſi poſſeſſionem ſubiectionis habe-
re non poſſunt ad præiudicium domini, abſque illius patien-
tia, vt infra, eo. olim. 3. & no. de reſtit. in inte. capi. 2. Hæc vera,
vbi traditur ſub conditione: ſi traditur purè, præiudicatur
abſque dubio ad poſſeſſionem, licèt non quo ad dominium
ex traditione ſubiecti. Nam ſecundum Innocen. qui poſſidet
per colonum, vel alium quemcunq;, ſi ille dimiſerit poſſeſ-
ſionem, alio occupante violenter, vel alio modo, dominus
etiam ignorans amittit poſſeſſionem, ff. de acquiren. poſſeſ.
l. 3. §. quod ſeruus. Secus ſi per ſe ipſum poſſideret, quia tunc
non amitteret poſſeſſionem, niſi expulſus eſſet, vel reuertens
non eſſet admiſſus, vel ſuſpicaretur ſe poſſe repelli, ff. de acq.
poſſeſ. l. prima. §. de iure. & l. ſeq. §. vlt. & l. ſi id, quod. & l. clam.
§. fina. Si autem me ciuiliter poſſidente, cum me ignorante
poſſeſſionem intres, naturaliter poſſides, & ego ciuiliter, quo-
uſque ſuſpicor me poſſe repelli: & tunc poſſides ciuiliter, vt
d. l. clam poſſidere. §. fin. Si tamen non admittitur, q̄q̄ velit cō
gregare exercitum, poſſeſſionem amittit, ſed eam pōt incon-
tinenti recuperare, C. vnde vi. l. j. & hic eſt tex. Inquantum dixi
dn̄o præiudicari, eſt verum quo ad veram poſſeſſionem, non
quaſi poſſeſſio ſubiectionis, quia illa nō pōt haberi ex ſolo pa
ti ſubiecti, vt ibi, no. ȷ̄. e. olim. 3. de reſt. in integ. c. 2. s̄. eo. cōque
16 rente, vt ibi dixi. ¶ † Opp. ꝙ q̄q̄ nō ſit ingreſſus ſcienter igno-
rante dn̄o, & dato ꝙ non ſit ſuſpicatus ſe poſſe repelli, nihilo
minus poſſit abſente illo, qui ciuiliter poſſidet, ſi non admit-
tat, incontinenti repelli, vt patet: quia ex quo veniens non ad-
mittitur, dr̄ ei illata violentia: pōt ergo repelli, vt l. clam poſſi-
dere. §. qui ad nundinas. ff. de acq. poſ. Quidam dicūt, ꝙ qūo-
cunq; qs fuerit ingreſſus poſſeſſionē ab altero animo deten-
tam, ſiue ſcienter, ſiue ignoranter, ſiue ſciente dn̄o, ſiue igno-
rante, ſiue ſuſpicetur ingrediens ſe poſſe repelli, ſiue non, ſiue
credat dn̄m ſibi litem moturū, ſiue nō, tn̄ ſi moniti nō reddi-
diſſent poſſeſſionē, licitè eis vis fieret, quia iam incipiunt eſſe
vitioſi, arg. 23. q. 2. c. j. Et ſm̄ hoc ad literam ibi: ex eo qđ ſubau
diendum eſt, maxime: & idem in ſequētibus. Alij ſunt in opi.
ꝙ vt poſſit repelli, oportet ꝙ ſit ingreſſus occulte ignorante
dn̄o, & ꝙ ſcienter ſit ingreſſus ſuſpicans ſe repelli, vel q̄ōnem
dn̄m moturum: aliàs cum non ſit violentus, non pōt repelli.
Ad hoc alle. l. j. C. vnde vi. vbi dr̄ vim illatā propulſare. Et ſm̄
hoc ex eo ſtat proprie abſq; ſubaudito. Primam tn̄ tenere vr̄
Inn. ſed dicit ꝙ forte melior eſt ſecunda. Hoſtien. diſtinguit
an notorie iniuſte ſit aliquis ingreſſus: & licet illi propria au-
thoritate eum deijcere, ar. de accu. euidētia. de of. del. c. j. li. 6.
An ſit dubia offenſa: & tūc dicit, ꝙ ſi ingrediētes ſe offerūt pa
ratos ſtare iuri, nō putat ꝙ ep̄s ſibi ius dicere poſſet hoc caſu,

C. ne quis in cauſa ſua. in rubro & nigro. C. vnde vi. ſi quis in tantã. ff. quod me. cau. extat. Ad hoc adducit ff. de iu. pri. l. pen. Bar. in l. j. ff. de acquir. poſ. Dic, ꝙ ſi ingrediẽs clam poſſeſſionẽ non reperit vacantẽ, vt quia ab alio tenetur ciuilis, ſiue occupans occupet naturalẽ tm̃ a principio, ſiue occupet naturalẽ & ciuilẽ, vt in re mobili a fure ablata, l. 3. ff. de furt. l. itaq;. ad l. aqui. tunc poteſt repelli. Hæc dicit vera, qñ non inuenit vacãtem, vt dixi: ſi eã inuenit vacãtẽ, tũc nõ licet eũ eijcere, & ipſe poſſet vim vi repellere. Omnino vide Bart. in l. j. §. interdictũ. ff. vti poſſi. Hoc late declarat gl. Legiſtarum aliqui tenent, ꝙ clãdeſtinũ, ſicut violentum, poſſum eijcere, glo. in l. j. §. interdictum. Idem gl. in l. j. C. vnde vi. De hoc vr̃ caſus in l. ſi qs in ſeruitute. de furtis. Contra gl. eſt tex. in l. ſequitur. §. item ſi occupaueris. ff. de vſuca. Dy. tenet ꝙ non licet eijcere, quia nõ reperitur lege cautum. Idem Cy. in l. j. C. vti poſ. vbi cõcludit Bart. ſ. in §. interdictum. ꝙ ſi ingreditur vacantẽ, omnino non licet eum eijcere. Ita intelligit Dy. ad hoc l. ſequitur. §. item ſi occupaueris. ff. de vſuca. Quandoq; quis ingreditur non vacantẽ, & tunc ſi per ingreſſum perditur poſſeſſio alterius, vt quia res eſt mobilis, quæ ingreſſu alterius perditur, l. ſi rem mobilem. ff. de acqui. poſ. & tunc poſſum incontinenti illam recuperare, & illum eijcere, vt l. ſi quis in ſeruitutem. de furtis. Si p ingreſſum non priuatur poſſeſſione abſens, vt in re immobili, vt dicit Bar. ꝙ poteſt ipſum eijcere, vt d. §. interdictũ. cum ſimil. qa cuiq; licet vim vi repellere, ff. de iuſti. & iure. l. vt vim. Sed per retentionem naturalis turbatur in ea ciuilis, & ſic fit mihi iniuria: ideo poſſum illum propulſare incontinenti. Et eſt incontinenti ſemper cum turbas, & es in actu turbandi. Item quia illud, quod fit in re mea, & a me poſſeſſa, poteſt a me tolli propria authoritate, vt l. ſi vicem. §. qui ad ianuam ff. qđ vi, aut clam. & l. quemadmodum. §. j. ad l. aquili. igitur &c. Puto, ꝙ ſi aliquandiu ſteterunt in poſſeſſione, ita ꝙ negligentia poſſit imputari domino, quia ex hoc perdit poſſeſſionẽ ciuilem, l. ſi de eo. §. j. ff. de acq. poſ. non poſſit propria authoritate repellere. Si nõ poteſt negligentia imputari, aut ingreſſus illum admittit, proteſtando ꝙ non vult acquirere ciuilem, ſed vult tm̃ retinere naturalem: & tunc poſſet procedere differentia, an clam foret ingreſſus, & poſſet repelli: an palam, & nõ poſſet. Nam per hoc non perdit ciuilem, quia non ſuſpicatur ſe poſſe repelli, ex quo admittitur. Nec ob. ꝙ me turbet: quia ex hoc nõ licet ſpoliare, quia ſic modum excederet: aliàs fruſtra eſſet interdictum vti poſſidetis, ſi ſemper turbantem propria authoritate poſſet repellere. Non ob. ꝙ poſſim deſtruere edificatum: quia ex quo non priuo aliquem poſſeſſione, cũ adhuc nõ ſit acquiſita, vel edificium cedit poſſeſſioni meæ: ideo vtendo poſſeſſione, illum poſſum eijcere: quod non eſt in clãdeſtina poſſeſſione, quia illa non cedit poſſeſſioni meæ, ſed veniens ſtatim non admittitur. Dico, ꝙ repellens priuat eũ poſſeſſione, ideo ſtatim poteſt illã & indiſtincte recuperare: nec eſt neceſſe ꝙ in hoc habeat ſtare iuri, vel ad ius recurrere, qa ſuam poſſeſſionem cõtinuare poteſt: & eo ꝙ illam cõtinuat, & repellitur, poteſt propria authoritate illum eijcere: vel etiã eo ꝙ non admittitur, poteſt ſuam ciuilem defendere, ne illã
17 perdat. ¶ † Oppo. ꝙ non debeat ferri ſententia ſub conditione, 2. q. 6. biduum. Item ſententia incerta non valet, l. j. & 2. C. de ſenten. quæ ſine certa quanti. de quo de ſepultu. in noſtra. Solu. Dicit Inn. ꝙ hic in fine non fuit ſententia, ſed fuit quędã reſeruatio, quæ ſi facta non fuiſſet poſt ſententiam, nõ potuiſſet ad hoc agi, cum propoſito interdicto omnia in iudicium deducta fuiſſent, C. de fruc. & lit. expen. l. terminato. & no. ſ. c. proximo, ſecundum Inn. vnde non fuit hæc ſententia, ſed iuris declaratio. ¶ Duas glo. facit Inn. de materia libelli. Vnã ponit hic, aliam ponit in c. ſicut. de iureiu. quæ ad certos reducã articulos, ſ. quærendo: Primo, qui poſſint indicere bellum, & contra quos, & quod bellum licitum, & quod illicitum. Secũdo, ad quem ſpectet cognoſcere an bellum ſit licitum, vel illicitum. Tertio, quis habeat probare, an dicẽs bellum licitum, an dicẽs illicitum. Quarto videbitur, quid de captis in bello, an indiſtincte capientiũ efficiantur, & quę capi licite poſſunt. Quinto, quis reſarciat damna vocatorum ad bella, aut expenſas. Sexto, an cuilibet ſit licitum pugnare in bello. Semptimo,
18 qui vocati teneantur ire ad bellum. ¶ † Venio ad primum. Dicit Inn. ꝙ contra non ſubditos ratione iuriſdictionis, vt contra illos, qui eſſent in poſſeſſione alicuius iuris alterius principis inferioris, qui ſuperiorem nõ habet, ſolus princeps poteſt indicere: & illud dicitur verum bellum & proprium, qđ princeps indicit, maxime pro defenſione legum paternarum, & ſimilibus, 23. q. 8. ſcire. & cap. omni timore. ſecundum Innoc. Imo ſolus princeps poteſt propria authoritate indicere bellum, qui non habet ſuperiorem, quem proprie dicit Hoſtien. eſſe Papam. Nam ſine authoritate hominis, cui non ſubeſt, & ſine authoritate iuris, quo non aſtringitur, mouet bellum, C. de legi. l. digna vox. Quod de Papa dicit Hoſt. ſpecialiter intelligendum, qui nulli ſubeſt, de iud. nouit. de maior. & obe. ſolitæ. Item licite indicit bellum prælatus pro defenſione iuriũ, & poteſt illi intereſſe. Item contra ſubditos, & inobedientes, vbi habet temporalem iuriſdictionem, 15. q. 6. authoritatem. & c. nos ſanctorum. 23. q. 8. §. ſcire. & c. igitur. & ca. hortatu. & c. diſpar. dum tamen habeat iuriſdictionem, ſecundũ Inn. dicit Hoſt. & merum imperium, ff. de iu. om. iu. l. 3. & 4. Tamẽ in prædictis caſib. non dr̃ proprie bellum, ſed aut defenſio iuris ſui, aut iuſtitiæ exhibitio, vel executio, ff. de rei ven. l. qui reſtituere. ff. ne vis fi. ei, qui in poſ. miſ. eſt. l. ſi quis miſſus. j. reſpon. ff. quod me. cau. l. 2. Vnde dici conſueuit, ꝙ iuris executio nõ habet iniuriam, ff. de iniurijs. l. iniuriarum. Item licite bellum pro defenſione iurium indicunt clerici quicũq;: quinimo & tale bellum omnibus priuatis eſt licitũ pro ſua, & rerũ defenſione: & proprie nõ dr̃ bellum, ſed defenſio, duntamẽ modũ non excedat: & hoc arbitrabitur bonus iudex, de quo hic, & de ſent. excom. dilecto. Dicunt tñ modum excedere, eo ꝙ pro defenſione rerum imponunt manum ad perſonas, q̄ tñ ſine violentia paratæ erant exire domum, vel alium modũ exceſſerunt: & ſic imponendo manum in clericos incurrunt excõicationem, aliàs non, vt hic, & de homic. ſuſcepimus. & cap. ſignificaſti. de ſent. excom. c. 3. & ca. vt famæ. in tantum ꝙ ſi aliquis eſt eiectus de poſſeſſione ſua, licitum eſt ei pugnare contra aduerſarium, C. e. l. j. ff de vi & vi ar. l. 3. §. cum igitur. dum tñ hoc fiat incõtinenti, violẽtia flagrante, i. anteq̃ paſſus violẽtiam ad aliena diuertat negotia, ff. de verb. ob. continuus. j. rñ. ff. de duo. reis. l. duos. §. fi. & no. de elec. propter. in verbo, mox. Per q̄ dicit, ꝙ ex quo hoc ſcit a iure cõceſſum, authoritas aliàs principis nõ eſt neceſſaria, 28. di. de his. ad fi. ff. de cond. inſti. l. quæ ſub cõditione. §. fi. Pro recuperatione autem priuatę rei, niſi incõtinenti fiat, nõ eſt priuato licitum indicere bellũ ſine ſuperioris authoritate, nec etiam illam poteſt furtiue tollere, 23. q. 2. c. 2. C. de iu. l. nullus. Poteſt etiam ſine authoritate ſuperioris, ſi illum non habeat, qui fi. ſint legi. per venerabilem. §. j. ver. fi. de reg. iur. quod non eſt licitum. Iõ vbi ſuperiorem habet, nullatenus debet hoc attentare abſq; illius authoritate, C. de Iude. l. nullus. ff. quod me. cauſa. l. extat. ff. de priua. iu. l. vlt. 23. q. 2. c. j. C. vnde vi. l. ſi quis in tantam. nam aliàs caderet a iure ſuo. Ex his cõcluditur, qđ dicatur iuſtum bellum, qa illud, quod fit authoritate iuris, vel iudicis iuſta cã intercedẽtr, licet ꝯrium quotidie fiat. Ideo tales dicuntur aliter mouentes bellum latrunculi, qui tenentur ad reſtitutionem omniũ
19 ablatorum, ff. de capti. l. hoſtes. † Ex his deciditur, an ſi Imperator indicat bellum ꝯ eccleſiam, eo exiſtente iniquo, & incorrigibili, & per Papam excõicato, an bellum ſit licitum. Quidã tenẽtes ꝙ Imperium ſit ab eccleſiaſtica poteſtate diuiſum, & duas eſſe iuriſdictiones, tẽporalem, & ſpiritualẽ, & ſic a Deo procedere, ꝙ vna nõ ſubſit alteri, dicent ꝙ ſic. Sed hoc abeſſe debet a fidelium cordibus: quia Imperator eſt ex officio aduocatus eccleſiæ, vnde non dẽt eam impugnare, ſed potius a malignis oppreſſionib. liberare. Ideo ſi ipſam impugnet, magis peccat, q̃ alius, ar. de na. ex libe. ven. c. 2. cum ſuis cõcor. vñ & põt dici, Priuilegiũ meret amittere, &c. 11. q. 3. priuilegiũ. & ꝙ puniri debet in quo deliquit, de transla. præla. quanta. & tanta pertinacia vix carere põt ſcrupulo hæreticæ prauitatis, 40. di. multi. & no. de of. ord. ſignificauit. Nã illius ſuperior eſt Papa, qa eum examinat, approbat, vel reprobat, & ex cã deponit, de ele. venerabilẽ. & hæc maioritas multis rõnib. ꝓbatur, qui fi. ſint leg. per venerabilẽ. & qđ ibi not. & no. de iud. nouit. q fi. ſint legi. cãm. qa eius iuriſdõ dependet a Papa, & nõ ſunt ambæ immediatè a Deo. Item talis opi. modicũ diſtat ab hæreſi, qa per ipſam datur occaſio ſecularib. cõculcandi fidem, & eccleſiã, nec reſtat, niſi ꝙ qui fortior eſt, iuſtior ſit. Sed abſit, ꝙ ſic iuſtitia pereat. Vnde in hoc caſu ꝯ iniquũ principem tenentur oẽs fideles tũc catholicæ eccleſiæ adhærere, quos, ẽt ſi vaſalli eius ſint, põt ex hac cã abſoluere ab obſeruatione ſup fidelitate p̄ſtiti iuri, vt patet 15. q. 6. nos ſanctorum. & ca. iuratos. & in eo, qđ legitur, & no. de hæret. excõicatus. de pęnis. ca.
20 fin. de elec. venerabilẽ. ¶ † Ad 2m, ad quos ſpectet cognoſcere an, bellũ ſit licitum, an nõ: dic ꝙ rõne pacis hoc ſpectat ad eccleſiam, de iud. nouit. de treu. & pa. c. j. & 2. Vnde dicit lex, ꝙ ſi præſes lędat ſubditũ, recurritur ad epiſcopum ſuũ, in Authẽ.
21 vt diffe. iudi. §. ſi cũ contigerit. colla. 9. ¶ † Ad tertium, quis habeat probare an bellum ſit licitum, vel illicitum. Hoſt. in c. ſicut. de iureiu. dicit ꝙ eo ꝙ non apparet licitum, præſumit illicitum, C. qui mili. non poſ. ſuper ſeruis. lib. 12. quia regulariter oẽ bellum iniuſtũ, & damnatum eſt, C. de ac. & obli. l. negantes. C. de gladi. l. 2. li. 11. & de pur. ca. c. j. & 2. & maxime dicit p̄ſumi iniuſtũ in primo mouẽte, qa illi imputãdũ eſt totũ ſecutũ in illo ꝯflictu, C. ad l. Iul. de vi pub. l. qm̃ multa facinora. ff. ſi qua. pau. fe. di. l. j. §. cũ arietes. ff. ad l. aq. l. ſi ex plagis. §. j. ff. ad l. aqui. ſcientiã. §. ſacra. Per quæ dicit Inno. in d. c. ſicut. ꝙ bellum mouens tenet ad reſtitutionẽ, qñ bellũ eſt iniuſtum, qđ prima facie p̄ſumit. Si tñ mouẽs vult probare, ꝙ iuſte mouit, ad nihilũ tenet, ſed facit ſua quæ occupauit, vt j. dicetur

Ad

22 ¶ † Ad quartũ, quid de captis in bello, an indiſtincte efficiantur capiẽtiũ: & an indifferẽter oĩa capi liceat. De perſonis captis in bello iuſto dicit Inn. in c. ſicut, ꝙ ſi bellũ eſt iuſtũ, & fiat principis authoritate, ꝑſonæ captæ efficiunt̃ ſerui capientiũ, & res occupatæ tranſeũt in dñiũ eorũ, ff. de verb. ſig. hoſtes. & de cap. l. hoſtes. Si non fiat de edicto principis, licet aliàs ſit iuſtum, vt qa fit ad defenſionẽ, vel ꝓſecutionẽ iuris ſui: & tũc ſi indicẽs bellũ habeat iuriſdõnẽ ſuꝑ illos, quib. bellum indicit ꝑꝑ cõtumaciã, vel rebellionẽ, põt ſtatuere, & concedere ꝙ liceat vnicuiq; res eorũ inuadere, & capere, & ſuos ſeruos facere, & liberos ẽt homines rebelles capere, & detinere, quouſq; ſibi in dñio fuerint aſſignati, de ſen. exc. a nobis. & ſm Inno. & tales potius pñt dici obſides, q̃ captiui, ff. de lega. 3. l. j. rñ. & §. j. Quinimo & ſine aliqua ꝯſtõne põt tales rebelles, ſi terrã ſuã inuaſerũt, & in ea certamẽ, vel dãnũ dederũt, punire, & dãnare, C. vbi de cri. agi oportet. auth. qua in ꝓuincia. & no. de cal. c. j. ſm Hoſt. Si aũt is, qui tale bellũ gerit, nullã hẽat iuriſdõnẽ ſuꝑ eũ, ꝯ quẽ bellũ gerit, & tñ iuſte pugnat ad defenſionem ꝯ inuadẽtẽ, vt defendat ſe, vel ſua: tunc licet ei vim vi repellere, & inuadẽtẽ percutere, & ẽt occidere cum moderamine inculpatæ tutelæ, vt notabitur j̃. tũc tñ non licet bona aduerſarij, vel aduerſariũ capere, nec capiẽdo ſua facere, nec inuaſorem detinere. Cui tñ inuaſori, ſi in ipſa inuaſione ſpoliet̃, vel verberet̃, actio vi bonorũ raptorũ, vel ẽt iniuriarũ denegat̃: qa exceptio paris criminis ei ob. de adulterijs. ĩtelleximus. vbi de hoc. Sed bñ põt res, quarũ poſſeſſione ſpoliatus eſt, vẽdicare, quarũ remanet dñs, ſicut prius, ff. de rei vend. l. ſi in rem actio. nec ẽt in tali bello ad defenſionẽ capti efficiuntur ſerui, ff. de cap. nõ dubito. & l. hoſtes. quãuis & in alio caſu loquat̃, ſm Innoc. hic. Hęc vera, qñ non hẽt iudicis authoritatẽ, ſm Inn. hic. Authoritate vero iudicis hĩta, ſi res furtiuè ſubtracta eſt, vel violẽter rapta, recuꝑari nõ poterit, poterit capi, ẽt violenter alia æquipollẽs, 23. q. 2. dñs. Caueat aũt, ne aliàs ſine iudicis authoritàte, vel per fraudẽ, vel calũniã, vel quodcũq; aliud peccatũ rẽ ſuã recuperet, qa ipſam reſtituere tenet̃, 14. q. 5. nõ ſane. ad fi. ſm Inn. Quod non eſt verũ, ſm alios, qa iſtud põt intelligi, qñ qs quod alienũ eſt, occupat inique. Cæterũ quod ſuum eſt ſi qs inique occupat, quãuis de peccato, & iniquitate pñiam agere dẽat, nec ſub ſpe veniæ peccare habuiſſet, de cler. excõ. mi. illud. non vr̃ ꝙ rem ſuã, ſi recuperauerit, ex quo ſua eſt, alij, & maxime illi, qui ipſam iniuſte occupauit, reſtituere teneat̃, arg. eo. q̃. no. de or. cog. cũ dilectus. ff. depoſi. l. bona fides. Quinimo hoc caſu dolus cum dolo, & culpa foret compẽſanda, ff. de dolo. l. ſi duo. ff. de compẽ. l. ſi ambo. & vr̃ caſus de adul. c. pe. & fi. Quinimo dicunt quidam, & male, ſm Inn. hic, ꝙ ſua authoritate quis põt accipere rem furtiuã, dũmõ in hac acceptione nec malũ, nec ſcãdalum poſſit alicui generari: nam ſi exinde timeretur ſcandalũ, vel contra detinentẽ rem, vel vxorem, vel alium habẽtẽ cuſtodiã, vel ꝯ familiã, vel ꝯ aliũ, debet cõſtituere rem in priſtinũ ſtatum, de præſcr. nihil. de ope. no. nun. cum ex iniũcto. ad fi. de renũ. niſi. §. pro graui. Sed eſt dubium, an in iuſto bello non ſolum ꝯ principalẽ iniuriantem ſit licitum ipſum, & ꝑſonas ſuas capere, ſed ẽt vaſallos, & ſubditos, ac complices, & eum ꝯ iuſtitiam adiuuantes. Aliqui ꝙ ſic, arg. de of. del. c. j. Alij ꝙ pñt, q̃diu ſunt in actu belli, non aliter. Si pugnat ꝯ mouentẽ bellum, vel niſi de rebus eorum, puta

23 caſtris, vel edificijs alijs lęderetur. ¶ † Tertio circa idem eſt dubium, an ſi nõ ſit indictum bellũ ꝯ aliquẽ, ſed aliquo predictorum modorũ, ꝓcedit̃ ꝯ ipſum, puta ꝙ iudex rõne iuriſdõnis ſuæ vult aliquem ſibi contumacem, vel in ſuo territorio delinquẽtem punire, vel res ipſius deuaſtare, an hoc poſſit facere pro ſuo libito voluntatis. Dicit Inno. ꝙ non, niſi proferat primo ſñiam ꝯ talem, 2. q. j. nos in quẽquã. ſm Inn. Quod intelligit Hoſt. de diffinitiua, per no. de fo. comp. poſtulaſti. & cũ limitatione ibi poſita, vel ſaltẽ ĩterlocutoriã, vel medicinalẽ, monitione competenti præmiſſa, 12. q. 2. indigne. & vt lit. non cont. qm̃. §. in alijs. de ſen. exc. ſacro. eo. ti. c. j. li. 6. Hæc vera, qñ eſt de iuriſdictione ſua. Aliàs dicit Inn. ꝙ reſiſtens iudici, ſi nõ eſt de iuriſdictione ſua, ſed alterius, debet non ſuus iudex coram iudice ſuo de ipſo iuſtitiam petere, & ſi non facit iuſtitiã, põt ipſum impetere, 23. q. 2. dñs. C. qñ li. vnicuiq; ſi. iudice, &c. l. j. & 2. Et ſi non ſit iudex, qui poſſit de tali iuſtitiã facere, tunc licet paſſo violentiã propria authoritate ſuã rem recuperare, C. de iud. iudex. & l. nullus. Idẽ no. de fo. comp. poſtulaſti. Hæc vera, niſi habeat perſonas, vel bona in territorio proprio iniuriati: quia tũc in ipſis iuriſdictionem exercet, & perſonas põt punire: Tum quia in eius territorio deliquerunt, de rap. c. j. in auth. qua in ꝓuincia. C. vbi de cri. agi oportet. Tũ qa in princ. deliquerunt, & ſuã iuriſdõnẽ impediunt, vt no. de ſen exc. nu

24 per. de of. del. c. j. de pęnis. dilectus. ſecundum Inn. † Ex his deciditur, an ſi tu tenes equum, & ego repeto, & tamen reſtituere denegas, violenter tibi eum aufero, an dabitur tibi actio contra me vi bono. rapt. Et videtur ꝙ ſic, ff. quod met. cau. l. extat. In contrarium arguit Inn. j̃. de iurei. ſicut. vbi hoc ponit: quia adeo delinquis tu, qui, quod meum eſt, reſtituere denegas; ſicut & ego qui te ſpolio: quia non multũ intereſt detinere, an inuadere alienum, ſ̃. de reſt. ſpol. ſępe. Item dicit Aug. Si quid inueniſti, & non reſtituiſti, rapuiſti, 14. q. 5. ſi quis. Et ſic videt̃ ꝙ ſi in hoc caſu agis ꝯ me, obſtat tibi exceptio paris criminis, vt dictũ eſt. Inn. dicit, ꝙ circa diuerſa ſunt hæc dicta, iõ nõ cõpenſantur. Sed & quamuis inuadere, & detinere alienum parificentur, hoc verũ in foro animæ, vt dicit dicta ꝯſtõ, ſępe. Secus in foro contentioſo, qa nõ punit̃ qs ex ſola detẽtione, nec cogitur reſtituere rẽ alienã, niſi probet intentionẽ ſuam, C. de prob. actor. C. de rei vẽ. l. ſi. Inuadẽs vero ex ipſa inuaſione punitur, & reſtituere cogit̃, C. vñ vi. ſi qs in tãtã. 15. q. 6. c. j. Sed is, qui detinẽs in cõtentioſo foro, potius culpabilis, & negligens iudicandus eſt, q̃ delinquẽs, & criminoſus. De culpa aũt, ſiue negligentia, non admittit̃ compenſatio ad delictũ, quod culpæ præponderat, ff. ad l. Aquil. ſi obſtetrix. & l. ſi ex plagis. §. j. ſm Hoſt. Item ſm Inn. exceptio culpæ nõ impedit ꝓſecutionẽ actionis. Secus dic in ſpoliante ſe, qa cuilibet cõpetit actio iniuriarũ, & actio vi bo. rap. Nam ad ratã æſtimationis ĩiuriarum inter ſe ſpolium cum ſpolio cõpenſantur: & ſic intelligitur dolũ dolo compẽſari, ff. de dolo. ſi duo. de adul. c. pe. adeo ꝙ non ſolũ pecunia compẽſatur, quinimo & redditio coniugum, & repetitio, & acceptio dotis, & donatio ꝑꝑ nuptias. Sic intelligitur ff. ſolu. mat. viro atq; vxore. de adul. intelleximus. Quo aũt ad pœnas temporales, vel ſpirituales ẽt fiſco applicandas, nulla fit compenſatio: imo omnes, & illi tñ, q delinquunt, debent luere pœnas, C. de mõ mul. per totum. de his,

25 quæ fi. a ma. par. ca. c. 2. ¶ † Venio ad quintum, quis reſarciat dãna vocatorum ad bellum. Dicit Inn. & Hoſti. de iureiur. ſicut. ꝙ vocatus ad bellum iniuſtum vt præbeat auxilium, non habet actionem mandati, vel aliam ꝯ vocantem ad impẽdia, vel damna, quæ ſuſtinuerunt: quia in re turpi non contrahit̃ obligatio, Inſti. man. §. illud quoq;. ff. man. l. ſi vero non remunerandi. §. reſcripti turp. & l. ſi mandauero. §. qui eden. ad hoc gl. in l. quoniam multa. C. ad l. Iul. de vi pub. Vocati aũt ad iuſtum bellum actionem mandati habent ꝯ vocantem, niſi cã pietatis, vel humanitatis, ſiue parentelæ hoc fecerint, ff. de nego. geſt. l. Neſennius. 23. q. 3. non referenda. & c. ſeq. vel niſi ad hoc ex debito tenebant̃, 11. q. 3. ſi dñs. & c. Iulianus. de quibus vr̃, ꝙ ex quo ex debito venire tenentur, 11. q. 3. quid ergo. excuſentur, ſi iniuriã, vel dãnũ dederint, niſi notorie bellum foret iniuſtũ, vt d. §. Iulianus. nã in dubio obedire tenentur, 11. q. 3. quid ergo. 23. q. j. quid culpatur. ſm Inn. Non ob. ꝙ hæc dãna caſualia ſint, & caſu contingant, & caſus fortuiti non ſunt imputandi, j̃. eo. Ioannes. de homi. quia illud procedit, qñ præuideri non potuerunt: vocatus aũt bñ potuit iſtos caſus fortuitos præuidere: imo ſcire debuit, ꝙ varius eſt euentus belli, & nunc iſtum, nũc illum gladius conſumit, 2. Regũ. 11. & ꝙ certũ eſt, ꝙ vix, aut nunq̃ pñt milites venire cum armis, & eſſe in guerris, qn magnas faciãt expenſas, & multa dãna incurrant: & ſi hoc dicat ſe ignorare, lata culpa eſt, q̃ dolo comparat̃, ff. de ver. ſig. l. latæ culpæ. cũ iſtud intelligant quaſi oẽs, de iuris & fac. ign. l. j. & ff. e. l. regula. Non ob. ff. commo. l. ſi vt certo. §. ſed interdum. vbi dr̃, ꝙ ſi quis commodauerit equũ, & arma eunti ad bellum, & ibi amittuntur, nõ competit ei actio ad illa recuperanda: quia aliud eſt in mandato, aliud in cõmodato. De natura enim mandati eſt, ꝙ mandans tenetur mãdatariũ ſeruare indemnẽ, vt in d. l. qui proprio. §. item impẽdia. ff. de proc. Et no. ſ̃. de proc. cum pro cã. ex quo mandatum fit in fauorem mandantis, & onus mandatarij. Vñ non tenet̃ mandatum ſuſcipere, niſi velit, licèt ſuſceptũ adimplere teneatur, Inſt. manda. §. mandatum. In commodato aũt, quod grã cõmodantis fit, vt in præmiſſo exemplo, agitur hic vt cõmodatario ſubueniatur, non ꝙ ei commodans obligetur: nec commodatarius tenet̃, ſi vtat̃ re cõmodata ad vſum, ad quẽ eſt ei commodata. Ideoq; ſi equus, & arma exiſtẽti ad bellũ cõmodata in eodem amittantur, nõ tenetur cõmodatarius, nec ẽt conductor: qa ſic ea cõduxit, cum locator ſuſpicari debuerit, & potuerit hoc euenire poſſe, ff. loca. l. domũ. §. hoc ſubiungi. & l. ſi merces. §. vis maior. Sed dices, eodem mõ vr̃ imputãdũ vocato ad bellũ ſi veniat, & expenſas faciat, & equũ, vel arma amittat. Rñdeo verũ, ſi ſciebat ꝙ de natura vocationis erat, vt a vocante vel mandante expenſas, & dãna recuperet: & ideo ſub hac ſpe ſecurus venit, ff. manda. l. inter cauſas. §. impẽdia. & l. qui mutuam. §. ſi. Item locator debet eſſe cõtẽtus mercede: vnde non tenetur conductor, dummodo non ſit in dolo, vel culpa: ſimiliter nec commodatarius, niſi ſaltem in leuiſſima culpa ſit. Qui aũt caſu perdidit in bello, cum ad hunc caſum recepit, non eſt in minima culpa, ſecundum Inn. in d. ca. ſicut. Quod verum eſt, ſecundum Hoſt. ex eo ſolo ꝙ ad bellũ duxit. Si tamen equum male cuſtodiuit, adaquando, cum nimis calidus eſſet, vel non componendo ipſum, vel nõ dando ibi auenã, vel alio modo, ꝑꝑ quod equus mortuus, vel deſtructus eſt, vel qa trãſiuit per locum euidẽter periculoſum, non

prænuntiando hæc ei, qui ipſum vocauerit, & forte qui prouidiſſet ei de ſecuro conductu: in alijs caſibus, & ſimilib. certum eſt ꝙ in culpa deprehenditur, idõ ei eſt imputandum, ff. cõmo. l. ſi vt certo. §. j. & §. interdum. cum ſimi. Sed eſt dubium, nunquid pro damnis datis vocatis ad bellum iuſtum agat dñs vocans. Dicit Inn. ꝙ ſiue vocauit amicos, ſiue ſubditos, & arma, & equi ſunt ablati, vt ꝙ agere poſſit dñs pro talibus vi bo. rap. quia eius intereſt, cum teneatur eis reſarcire damna. Ipſe Inno. dicit contra: quia ſpoliata non erant in bonis, vel de bonis mandatoris, & alteri, q̃ domino vel poſſeſſori, & cui res eſt pignori obligata, licèt non tradita, non datur actio vi bo. rap. vel furti, ff. vi bo. rap. l. 2. §. in hac actione. ff. de præſcrip. ver. l. ſi gratuitam. §. ſi quis. ff. de fur. l. ſi is, cui. & l. ſi is, qui habes. ergo ſpoliati ſinguli agere debent. Nec ob. de iureiu. c. pen. quia ibi ſoluitur. Hæc vera, niſi ante q̃ ſatisfaciat, ſpoliati cedant dño actiones: quia tunc poterunt agere contra ſpoliatores, C. mã. l. pe. poſt ſolutionem aũt non prodeſſet facta ceſſio, niſi de ea

26 facienda antea ꝓmiſiſſet, ff. de ſol. l. Modeſtinus. ¶† Venio ad ſextum, an licitũ ſit cuilibet bellare in bello licito. Dicit Inn. ꝙ laici ſic: prælati autem indicentes pro defenſione rerũ pñt clamare, Pugnate, & capite: ſed caueant ne dicãt, occidite. Io. And. remittit ad no. de homici. ſignificaſti. & de pœnis. quod in dubijs. Ibi dicit, ꝙ non licet clamare: & illud verius eſt. Nõ ob. huic dicto, ſm Inn. j. de homi. petitio. quia ibi aliquos percuſſerat, ſed, neſciebat vtrum aliquos occidiſſet: vnde fuit ſuæ conſcientiæ relinquendum. Põt & pugnare ad defenſionem ſuam, vel aliorum, vel inſequendo prædones, & raptores, licet multa homicidia perpetrentur, licèt lapidẽ iaciat, vel percutiat, dummodo neminẽ occidat, vel nullus de ſuis ictib. mortuus ſit. In dubio vero ſuæ conſcientiæ relinquendũ, j. de cle. peregri. c. pe. & ſi. de homi. c. petitio. ſm Inn.

27 ¶† Ad vltimum quæro, an, & qui teneantur ire ad bellum. Dic ꝙ vaſalli, q tenentur adeſſe domino, præſtando ei auxilium, & conſiliũ, ne lędatur, 22 q. 5. de forma. non tamen milites vocati ire tenentur cum armis in eorum ſeruitio, vel pro eis aduocare, vel cõſimilia ſeruitia facere, niſi ex ſpeciali pacto ad hoc ſint obligati: cum non teneãtur ad munera perſonalia cum ſumptu, vel ſine ſumptu, niſi ex pacto. Quod dic, vt no. de immu. eccle. nõ minus. vel niſi in caſibus, qui ponuntur in vſibus feud. vel niſi conſuetudine, vel alio iure ſpeciali, ſm Inn. Hoſt. dicit tenẽdũ quod hr̃ j. de feu. c. j. in Sum. eod. ti. §. quid ſit fidelitas. vbi pleniſſime hr̃ hoc.

28 ¶†. Qualiter autem liceat vnicuiq; vim vi repellere, qualiter inferiori prælato liceat bellũ indicere ad defenſionem ſuæ iuriſdictionis, & ſpiritualem, & temporalẽ gladium exercere, vide de ſen. exc. dilecto. li. 6. Et qñ quis ſibi poſſit dicere ius, vide in Sum. de ſen. & re iudi. §. qui debet. ſub §.

29 proprius ordinarius. ver. item ratione. † Quod autem dicatur iuſtum bellum, & qualiter ad ipſum perueniatur, & quis poſſit indicere, plenè in Sum. de treu. & pa. §. quid ſit iuſtum bellum, de iureiu. ſicut. de homi. pro humani. & de poteſtate Papę ibi, quod me. cauſa. per totum. ¶Opp. cum gl. j. ꝙ humiliati non debuerunt admitti ad agendum in iudicio, quia erant hæretici, & condemnati per Lucium Papam, & ſic excõmunicati, de hære. excommunicatus. de iudi. c. decernimus. Solut. Olim condemnati fuerunt, quia condemnabant iurãtes, ſed poſtea ſe correxerunt, & iurant quando oportet, vt no. Io. 22.

30 q. j. non eſt præceptum. ¶ † Op. gl. ꝙ non fuerit licitum pactũ, & conditio traditionis terræ, vt conſtructo hoſpitali, & oratorio aliquid traderetur nomine penſionis, j. q. 2. quam pio. de pac. c. fi. So. dic ꝙ non fuit hic appoſita forma, & non expreſſe deducta in conditionem, vel pactum. Vel ſecundo, ſi apponit conditio, dare aliquid non permiſſum a iure, hoc eſt illicitũ, & ſimoniam inducit. Si apponit aliquid a iure permiſſum, vel debitum, hoc ſimoniam non inducit. Retentio autem alicuius cenſus in ſignum ſubiectionis eſt a iure conceſſa, de cauſa. poſ. c. vlt. de cenſi. omnis anima. igitur. Per quæ concludit hic Inn. ꝙ ſimonia cum non eſt pactum, vel conditio inquantum eſt actum vt cenſus præſtaretur. Item nec inquantũ datus eſt fundus, vt oratorium conſtruatur, & hoſpitale: quia dare rẽ profanam vt fiat ſacra, meritorium eſt, & non ſimoniacũ, ſicut dare aurum vt fiat calix: ſibi enim nihil acquirit, quia talia in nullis bonis ſunt, Inſti. de re. diui. §. in nullius. Ad q̃d inducit Hoſt. de ſer. non ord. ca. 2. & c. eo libentius. de condi. appo. c. 2. & quia temporalia relinquuntur pro ſeptimo, &c. de

31 teſta. c. ſi. de quo de præben. ſignificatum. ¶† Oppo. ꝙ hæc traditio debuerit ius transferre in templarios quo ad præiudiciũ ſaltem humiliatorum, de re iudi. cum ſuper. & quod ibi not. de don. inter vi. & vxo. inter dilectos. Sol. Non præiudicauit ẽt humiliatis, quia fuit conditionalis traditio: ſed ſi fuiſſet pura, præiudicaret ſaltem humiliatis, licet nõ præiudicaſſet epiſcopo, de arbi. cum tempore. & in fin. glo. benè dicit quo ad proprietatem ſubiectionis. Circa quam dic, ſecundum Inno. ꝙ ſi quæritur, an talis traditio præiudicet perſonis, vt non poſſint ſe ipſos repetere: & præiudicat, quaſi eis liceat ad arctiorem religionem ſe transferre, j. de regula. licet. ſecũdum Inno. vt ſic ſe repetere nõ valeant, arg. de renũ. quod in dubijs. Si quæritur, an ſibi præiudicet, vt regulam inſtitutam in loco, vel habitum, vel ſtatum antiquum ipſius loci immutare, vel alteri loco ſubijcere ſine authoritate epiſcopi: & non poſſent, nec epiſcopus talibus dẽt conſentire conſilio capituli ſui, de ſup. neg. præla. c. 2. de conſue. cum conſuetudinis. de his, quæ fiũt a prælatis. nouit. de reli. dom. inter. ne cleri. vel mona. relatũ. Et hoc verum, niſi fieret authoritate Papæ, de ecc. edi. ad audientiam. de cle. non reſi. fraternitati. de hære. ex communicamus. §. quia vero. De poſſeſſione vero an præiudicaſſet traditio, dixi ſuper tex. ¶Op. ꝙ ex quo tradita fuit poſſeſſio templarijs per humiliatos, non debuerint expelli, vt patet in l. 3. §. colonus. ff. de acq. poſ. Gl. cõcludit traditionem nõ præiudicaſſe quo ad poſſeſſionem, ẽt epiſcopo: quia conditionaliter tradita fuit, vt patet in l. qui abſenti. ff. de acq. poſ. Tu dic vt dixi

32 ſuper tex. quod melius hic caderet. vide in 4. opp. ¶ † Oppo. ꝙ ſi traditio fuiſſet facta pure, nõ præiudicaſſet epiſcopo, quia poſſeſſionem, quam habeo, nõ perdo, niſi repellar, vel ſuſpicer me poſſe repelli, vt ff. de acq. poſſeſ. l. ſi id, quod. & l. clam poſſidere. §. qui ad nũdinas. Sol. Gl. dicit quod quandoq; poſſeſſionem retineo per me, & per ſolum receſſum a conſpectu nõ perdo poſſeſſionem, niſi faciam animo deſerendi. Vnde ſi alius nõ ingreditur, nõ perdo poſſeſſionem, niſi negligam: & exigitur ad negligẽdum tãtum tempus, ex quo cauſetur obliuio, vt l. furtum. §. j. ff. de acqui. poſſ. Quod declara, vt pleniſſime ſcripſi de elec. querelam. Si autem alius eſt ingreſſus, ſtatim ille occupat naturalem: ergo nõ perdo ciuilem, niſi in tribus caſibus. Si negligo recuperare, vt l. ſi de eo. §. j. ff. de acqui. poſ. & hoc declara vt dixi in d. c. querelam. Secundus, ſi veniẽs repellor, vel non admittor, ff. de acq. poſ. l. clam poſſidere. §. q ad nundinas. Tertius, ſi ſuſpicor me poſſe repelli, ff. de acquir. poſ. l. clam poſſidere. §. fi. Hæc vera, ſecundum gl. in re immobili. Mobilis autem rei ſtatim cum occupata eſt poſſeſſio, illã perdo, quia illius vilis, & abiecta eſt poſſeſſio, de acquir. poſſ. l. rem mobilem. Ad hoc j. c. vlt. li. 6. & facit quod no. de offi. del. conſultationibus. in gl. 2. Io. And. Aduerte, inquantum dixi ſe abſentantem nõ perdere poſſeſſionem, hoc verum de ciuili, ſecũdum veram opi. naturalis aũt perditur, ſi abſentet ſe a cõſpectu rei per 10. milliaria, vt no. in l. j. ff. de acqu. poſ. & l. licet, C. e. Et hoc intellige verũ, ſecũdum cõem opi. quod ſint duæ ſpecies poſſeſſionis, naturalis ſcilicet, & ciuilis: & ſi tenes ꝙ eſſet vna naturaliter, & ciuiliter tenere, eſſent qualitates, tunc ſm Io. diceres ꝙ in abſentia naturalem tenet ciuiliter: al. ſimile de actione l. Aqui. de lege Aquilia, quæ certo reſpectu dr̃ ciuilis, licèt originaliter ſit prætoria, ff. de noxa. electio. §. ſi is. & §. ſi abſente. ſm Gof. Vbi ergo ſic retineam poſſ. gl. dicit, quod quam cito ſciuero illum eſſe in poſſeſſione, poſſum illum expellere, ff. de acq. poſ. l. ſi in eo. §. fi. Et dicit hic Inn. ꝙ eo quod nõ admittitur, perdidit poſſeſſionem, q̃q̃ incõtinẽti cõgreget exercitium, vt illum expellat poſſeſſione: tamen amiſſam poterit recuperare incõtinẽti, C. vnde vi. l. j. ſm Inn. Quãdoque quis eſt in poſſeſſione nomine meo, & tũc poſſeſſionem ꝑdo ſine volũtate mea in duobus caſibus. Si ille vi expellitur, vel alij tradit poſſeſſionem, ff. de acquir. poſ. l. 3. §. quod ſi ſeruus. Inquãtum gl. dicit, colono expulſo dominum perdere poſſeſſionem: bene dicit. Cui aũt competat interdictum, an colono an dño: dicit Gof. ꝙ ſi anteq̃ colonus interuertat, expellitur, dño competat interdictum, quia perdit dñs ciuilem fundatã ſuper naturali, nõ colonus, qui cum nõ interuertiſſet, nondũ poſſidebat. Si iam colonus interuerterat poſſeſſionem, & ſi a tertio vi expellatur, cõpetit ſibi interdictum ff. de vi, & vi ar. l. colonus. Colono tñ interuertente, ſi dñs veniẽs nõ admittit, tunc incõtinenti dñs poteſt eum eijcere: quia añ nõ perdidit poſſeſſionem, niſi demum qñ veniẽs a colono nõ admittitur, ff. de vi, & vi ar. l. j. §. ſiue autem. Ideo dominus incõtinẽti poteſt illum expellere vt hic, ſecundum Gof Hoc vltimum non erat verum olim, quia eo ꝙ colonus poſſeſſionẽ interuertit, priuat dñm poſſeſſione, vt l. colonus. & l. ſi colonus. ff. de acq. poſ. niſi dicatur, & hoc plus placet, ꝙ tunc interuertere dicatur, qñ dominum, vel alium de eius mandato ad poſſeſſionẽ nõ admiſit, & nõ alias, licèt animo cõſtituat ſe poſſidere: & hoc nõ mutatur. Inquantum gl. dicit ex traditione coloni dominum priuari poſſeſſione, bene dicit. Quandoq; colonus alteri tradit, vel a poſſeſſione eijcitur, & dominus & olim, & hodie perdit poſſeſſionem, vt l. 2. §. quod ſeruus. & §. colonus. ff. de acquiren. poſ. & d. l. colonus. & l. ſi colonus. Et hoc in tradente. glo. contra, 12. q. 2. quiſquis. Ioã. And. dicit hoc verum in caſibus expreſſis. Non video quid velit, ideo ſta primo dicto. Quandoque poſſeſſionem negligit, quia illam egreditur negligentia, non reſpectu certæ perſonæ, nec dolo: & tũc nec olim, nec hodie perdebatur poſſeſſio, niſi dñs negligens foret in ea recuperanda altero ingreſſo, vt l. ſi de eo. §. j. ff. de acqui. poſ. l. fi. C. de acqui. poſ. Quandoq; moritur colonus, & idẽ, vt

d. l. 2.

d.l.ſi de eo. §.1. Quandoq; colonus illā prodidit, vt quia eam
dolo dereliquit, vt alius ingrederetur, non tñ reſpectu certæ
perſonæ:& adhuc eam non perdit,ſaltem hodie dñs, vt l.fin.
C.de acq.poſs.Quandoq; eam prodidit, derelinquendo eam
certæ perſonæ vt ille ingrediatur:& hoc eſt prodere, & quaſi
tradere.Ideo olim perdebatur poſſeſsio, hodie autē non per-
ditur,l.fin.C.de acq.poſs.ſm Butr. Plenam diſtinctionem po-
nit Odoffr.in d.l.fin.Sed ſatis eſt pro canoniſta.Aduerte tñ, vt
ibi dicit Odoffr. inquantū dixi tenentē priuare poſſidentem
ciuiliter:hoc eſt verū,qñ poſſidens nomine alieno, quia tunc
ciuilis fundatur ſuper illo naturali. Ideo expulſo colono per-
ditur mea ciuilis,vt ſuper illa fundata.Secus eſt in poſſidente
ſibi naturaliter,vt in emphyteuta,& feudatario : quia dato ꝙ
expellatur,vel alteri tradita, non priuat me poſſeſſione, quia
mea ciuilis non eſt ſup ſua naturali fundata. qđ no.de mate-
33 ria,glo.aliquid in l.j. communia. de vſuca. ¶†Glo.pen.quæ-
rit,quæ exigantur vt detur recuperandæ. Dicit glo.ꝙ poſſede-
rit,& eiectus ſit.Non ſufficit ergo quem deiectum eſſe, ſi non
poſſideat,ſicut iſti,quibus conditionaliter poſſeſſio tradita e-
rat.Conſilium autem ſpoliati, qui nō pōt poſſeſſionem pro-
bare,ponit Spec.de peti.& poſs. §.1.in fi. Illud conſiliū eſt bo-
num in probante poſſeſſionem, ſed non valente probare de-
iectionem,vt nouiter ingrediatur : ſi admittitur,bene quidē:
ſi repellitur,tunc probat deiectionem : nam nō perditur poſ-
ſeſſio,ſi antea poſſidet anteq̃ non admittatur. Secundo exigi-
tur,ſm glo.ꝙ precario non poſſederit,vel ex gratia: nam talis
expulſus non habet interdictū:alle.glo.10.q.2.c.1.Hoc intelli
ge,qñ eijcitur ab illo, à quo tenet precario : cum eñ non ad-
mittit,ſpoliare vr̃,l.cum fundum.ff.de vi,& vi arma.l.j. §.ſi vi.
co.tit.& l.clam poſsidere.§.qui ad nundinas. no.Bart.in l.j.ī j.
q.C.vnde vi.licet glo.ſint contrariç iuris ciuilis. Si eijcitur ab
alio,tunc ſi precario tenebat nudam detentionem, nō habet
verum poſſeſſorium, niſi poſt interuerſionem expellatur, ut
l.colonus.de vi,& vi arma.Si precario tenebat ciuilem,vel na
turalem,bene poſſet agere poſſeſſorio. Item requiritur,ꝙ nō
ſit incontinenti deiectus, cū poſſeſſionem vi acquiſiuit, ff.ad
34 l.aquil. ſcientiam. §.qui cum aliter. ſm glo. ¶†Glo.ſequens
quærit,qñ dicatur incontinenti recuperaſſe. Glo.dicit, ꝙ va-
dunt,cum cōmodè poſſunt.Aduerte, quia litera, Prçſertim,
velle videtur ꝙ etiam ex interuallo poſtq̃ ſciuerunt, poſſunt:
ſed dictio,Præſertim,ſtat pro Tantum, qñ negligentia poteſt
imputari:aliàs ſtat propriè, ſi negligentia non poteſt imputa-
35 ri,quia tunc non perdunt poſſeſſionem. ¶†Vltima glo. quæ-
rit,qñ dicatur non excedere modum.Dicit,qñ hoc fit cū mo-
deramine inculpatæ tutelæ.Alle.iura:ſed ratio eſt obſcurior,
q̃ primum dictum. Dic ꝙ in moderamine ponderantur qua-
tuor. Primum moderamen eſt in bona qualitate armorum:
nam ſine armis inuaſo non licet cū armis reſiſtere. Hçc vera,
qñ perſonæ ſunt pares : ſed ſi ſunt impares, quia aggreditur
quis à robuſto,qui plus poſſet cum pugno, q̃ alter cum fuſte,
tunc dicit Pet.& Cy.in d.l.j.ꝙ ſi iniuriam inferat corpori,poſ-
ſum ſibi armis reſiſtere, ſi aliter, non poteſt defenſio parari :
nam & in rebus,vbi non eſt remedium,poſſum interficere fu
rē vt nocturnum,quem non cognoſco,ff.ad l.Cor. de ſica.l.fu
36 rem.†Si mihi iniuriatur circa rem, & tūc non debeo reſiſtere
armis, ſi aliter res poteſt per iudicem recuperari, vt quia co-
gnoſcit furem,& non eſt fugitiuus,vel res eſt immobilis:ſi nō
poteſt aliter recuperari,tunc licet qualitercunque tueri,vt d.
37 l.furem.& l.4.§.cum igitur.ff.vnde vi.¶†Fallit in depopulato
re agrorum,quem licet interficere,l.j.C.qñ li.vni.ſine iudi. ſe
vin.ff.ar.fur.cc.l.2.quod non extenditur, ſm Iac.de Are.ad di
ruptorem domorum,vel incendiariū. Licèt quidam contra:
& hoc,quia non eſt pœna extendenda,vt in regula, in pœnis.
& ff.de pœnis.interpretatione.Bar. ibi facit regulam, ꝙ ſi ali-
ter euadere non poteſt iniuriā, tunc dr̃ facere cum modera-
mine inculpatæ tutelç:quia licitū eſt ſuam iniuriam oīno de-
fendere,l.ſcientiā.§.qui cum aliter.ff.ad l.aquil.Si enim aliter
non valendo defendere res ſe poteſt tueri qūocunque vt eſt,
multo fortius licitum eſt defendere iniuriam : quia minima
iniuria perſonalis maior eſt,q̃ iniuria rerum, ff.de pœnis.l.in
ſeruorū.in fi.& gl.in d.l.j.hoc tenet.Ex hoc decidit Bar quæſt.
antiquam Doct.an ſi poterā fugiendo pçnam euadere, liceat
mihi percutere.Et dicunt quidā, Aut eſt verecundia fugere,
qa hō erat armorū,& licet ſe depēdere: Aut nō eſt verecūdia
fugere,quia par erat,vel inuadēs maior:& fugere dēt. Bar. di
cit,ꝙ indiſtincte licet ſibi defendere, quia aliquem fugari eſt
iniuria,l.item apud.§.1.ff.de iniurijs.ergo propulſanda eſt in-
iuria,ſm eum.Ex his apparet,ſm eum, ꝙ teſtes non debēt de-
ponere ad probandū quod fecit ad defenſionē, ꝙ aliter eua-
dere non poterat, ſed ꝙ aliter non poterat iniuriam defende
re,vel euadere. Secundū moderamen eſt in tēporis curſu; ut
fiat incontinenti, non ex interuallo, ff.de vi,& vi arma. l.3. §.
confeſtim.& §.cum igitur.quod quidam dñt, flagrante iniu-
ria,& durante,& non finita,ea finita non licet. Alij,ꝙ ēt ex in-
teruallo,dūmodo non diuertat ad extraneos actus,ff.de adul.
l.2.in fi.Cyn.Pet.& Iac.de Ra. dicunt,in flagranti exigi defen-
ſionem in iniuriam perſonæ,vt l.vt vim.ff.de Iuſti.& iur.l.ſciē
tiam.§.qui cum aliter.ff.ad l.aquil. in violentia rerum incon-
tinenti,intelligitur,i.ex interuallo, dummodo nō diuertat ad
extraneos actus. Ratio,quia iniuria illata perſonæ non poteſt
auferri,l.ſi quis prouocatione. C.de app. Sed qñ in rebus pōt
auferri congregatis amicis,idem,Bart. Sed dic, ꝙ hoc vltimo
caſu tres dies ſtatuunt. Ad primum membrum alleg. l.ſi ex
plagis. §.tabernarius. ff.ad l.aquil. Ad ſecundum alleg. l.2.§.
cum arietes.ff.ad l.aquil.Et ex his deciditur, an debeam expe-
ctare ꝙ me percutiat. Goffr. hoc non laudat, ꝙ quis expectet
primum ictum,ne forte poſtea non ſit locus defenſioni, ff.ad
l.aquil.l.ſi ex plagis.§.tabernarius. ff.ſi qua.pau.fe.di. l.j. §.cū
arietes.ſufficit enim terror armorum,ff. de vi, & vi ar.l.idem.
§.j.ſecundum Gof.de hoc 33.q.j. de homici. ſignificaſti. Cyn.
quod idem,& gl.in d.l.j.hoc intelligit Cy. ſecundum qualita-
tem perſonæ. Quidam ſunt, qui non minantur,quin percu-
tiant:& tunc non debent expectare.Quidam ita timidi, ꝙ nō
percuterent: & expectandi ſunt, vt l.j.C. ſi quis Impe.maledi.
Bar.dicit,ꝙ ſi veriſimilia præcedunt indicia, & actus manife-
ſti,ꝙ ille intendebat offendere, & aliter iſte ſe defendere non
poterat,poteſt:alias non. Inquantum dixi ſupra,iniuriam nō
ipſo congreſſu in perſonam illatam nō licere,eſt verum, ſi ta-
men percuſſus inſequitur percutiētem, & poſtea eum vulne-
rat.Iac.de Are.dicit,ꝙ non punitur vt doloſus,ſed vt culpabi-
lis:quia inconſultus calor,&c.l.j.§. quando.ff. ad Turpi.l.3. §.
quidam.de pçn. & l. reſpiciendum.§. delinquunt. de pçnis.l.
interpretatione.Tertiū moderamen eſt æquiualentia in actu
violento,vt fiat ad defenſionem illius actus:& præſumitur, ſi
fiat incontinenti:& ex interuallo præſumitur ad vindictā.Gl.
38 dicit,ꝙ ex qualitate perſonarum in hoc pōt iudicari.¶†Nun
quid autem violētiam alteri illatam poſſim repellere? Dic ꝙ
quo ad res ſic,vt d.l.j.cum gl.Quo ad perſonam autem conſi
deranda eſſet qualitas perſonæ:de quo per Cy.in d.l.j. Gul.in
l.vt vim.Dixi de ſen.excommu.ſi vero.dic vt ibi. vbi etiam di-
cam quid de eo,qui minatur mortem, ſi alium nō occideret,
39 illum timore perſonæ occidit:de quo per Cy.in d.l.j.¶†Quæ
rit gl.vltima, an iſti expellentes per vim ſint excommunicati.
Videtur ꝙ ſic,de ſent.excommu. non dubium. cum religioſis
vim intulerint.In contrarium,quia licita eſt defenſio,vt patet
de ſen.excommu.ſi vero. & non incurrit excommunicationē
ſe defendens:& quia iſti fuerunt admiſſi ad agēdum. Hæc nō
eſt bona ratio; quia iſti erāt rei. Nam vt contra eos agebatur,
quaſi ſpoliaſſent interdicto vnde vi, & excommunicatus non
repellitur,vt reus a iudicio,de iud. intelleximus. Item dato ꝙ
agerent, non conſtabat proprie eos modum exceſſiſſe, Ioan.
And.Gl.dicit, ꝙ ſi ex propoſito modum exceſſerunt ſe defen-
dendo,ſunt excommunicati.Si modum nō exceſſerunt, non
ſunt excommunicati.Si modū exceſſerunt caſu, & nō ex pro-
poſito,non ſunt excommunicati.Inno. dicit hic, ꝙ vbi modū
exceſſerunt,incurrūt excommunicationem, pœnam tempo-
ralem,& irregularitatem.Hoſ.non videt, quomodo incurrāt
irregularitatem ex ſolo excedere modum, licèt incurrant ex-
communicationem, niſi poſtea celebrauerunt,poſtquā ſunt
excommunicati. Tu dic ſecundum Ioan. And. ꝙ ſi expreſſe-
runt modum circa res, non circa perſonas, non ſunt excom-
nicati,nec irregulares : incurrunt tamen alias pœnas tempo-
rales. Si exceſſerunt modum circa perſonas, non interficien-
do, vel debilitando membris, incurrunt excommunicatio-
nem:& ſi poſtea celebrant, irregularitatem, & non ante, vt
dixit Hoſtien. Si exceſſerunt modum interficiendo, vel mem
bris debilitando, incurrunt pœnam temporalem, & pœ-
nam excommunicationis, & irregularitatem, vt dixit Inno-
cent.quem ſic intelligo, Ioan.And. Inquantum gloſſ. excuſat
modum excedentis ignoranter, hoc dicunt Docto. verum.ſ.
Hoſtien.niſi ignorantia ſit craſſa, & ſupina, de cleric. excom-
mu. ad apoſtolicæ. & remittit de materia de ſent. excommu.
cum voluntate.de qua dic vt ibi.

SVMMARIVM.

1 *Si contra ſpoliatum vxoris aut coniugis reſtitutionem petentem opponatur conſanguinitas in gradu prohibito, &c. negabitur quo ad thorum reſtitutio.*

2 *Vicarius,ſeu locum tenens,ſuccedit tantum in iuriſdictione epiſcopali abſente epiſcopo.*

3 *Libellus non vitiatur ex eo quòd concluſio & petitio præcedit narrationem.*

4 *Libelli practica in cauſa diuortij propter conſanguinitatem,vel in poſſeſſorio recuperandæ in cauſa matrimoniali,quæ ſit.*

5 *Vxor,vel maritus habens conſcientiam conſanguinitatis, non debet ab altero debitum perſoluere,ſeu exigere ad mandatum eccleſiæ.*

6 *Contra conſcientiam aliquid faciens edificat in gehennam.* 18.

7 *Matrimonium quando prohibitum cenſeatur, & in quoto gradu lege diuina,vel canonica conſtitutione.*

8 *Diſpenſare non poteſt Papa pro matrimonio in gradibus lege diuina prohibitis. nume. 26.*
9 *Sententia non valet in his, quæ non pendent à poteſtate pronunciantis, vt non tranſeant in rem iudicatam.*
10 *Opiniones diſtinguens, illasq; ad concordiam reducens, non videtur opinionem reprobare.*
11 *Fruſtra, ſeu inaniter aliquid fieri, iura abhorrent.*
12 *Lex conſcientiæ ſi vnum prohibeat, & lex contentioſa aliud permittit, cui obediendum.*
13 *In matrimoniali cauſa agenti poſſeſſorio obſtat exceptio conſanguinitatis.*
14 *Probationes habere paratas quando quis non intelligatur.*
15 *Conſanguinitatis probatio oblata quid operetur.*
16 *Vxore ſpoliatus propter ſæuitiam, non poteſt intentare reſtitutionis remedium.*
17 *Perplexitas in quo ſit dabilis.*
19 *Vxor ad quæ viro teneatur vltra copulam.*
20 *Vxor quando propter viri ſæuitiam poſſit ab eo ſeparari.*
21 *Dictio Alioquin, an ſit aduerſatiua, & quomodo intelligatur. num. 31.*
22 *Matrimonialis cauſa non debet tractari coram inferiore epiſcopo.*
23 *Vxorem ſi vir à ſe repellat, an poſſit illam repetere.*
24 *Matrimonium poteſt ante copulam carnalem diſſolui inuito altero, per religionis ingreſſum.*
25 *Poſſeſſorio agenti in cauſa matrimoniali, an obſtet exceptio pacti.*
27 *Poſſeſſorio agenti quando non obſtet exceptio proprietatis in cauſa matrimoniali. nume. 29.*
28 *Matrimonium in quo gradu videatur lege diuina prohibitum.*
30 *Diſpenſare an poſſit Papa, vt matrimonium contrahatur in ſecundo gradu.*
32 *Iurari ſuper quibus ſit prohibitum.*
33 *An excommunicata cenſeatur mulier viro non adhærens.*
34 *Iuramentum quo caſu non intelligatur ſecundum mentem deferentis.*

CAP. XIII.

1 LIteras. ¶†Si contra petentem reſtitutionẽ cõ
iugis opponatur conſanguinitas ĩ gra-
du prohibito, & offerantur probationes paratæ,
recepto ab opponente iuramento de malitia, ne-
gabitur reſtitutio quo ad thorum, & fiat quo ad
reliqua. Si vero probationes promptæ non ſunt, fiat plena re-
ſtitutio, niſi magna ſit viri ſæuitia. h. d. Sunt duæ partes princi
pales. Prima ponit thema, & conſultationem. Secunda reſpõ
dit ibi, ſanè. Secunda ſubdiuitur. Primo ponit, & proſequitur
triplicem opi. vſque ibi, nos autem. ibi ꝯria ſoluens contra al-
teram ex opi. allegat vſque ibi, præterea. ibi diſtinguendo ſol-
uit, & ſm membrum proſequitur ibi, quod ſi. à qua ſolutione
2 vnum caſum excipit. ibi, ſi verò. ¶†Not. 1. ꝙ archi. vt vicarius
epiſcopi ſuccedit ĩ epiſcopali iuriſdictione abſente epiſcopo.
Et no. inferiorem epiſcopo poſſe cognoſcere de cauſa matri-
3 moniali. ¶†No. 2. ꝙ non vitiatur libellus, ſi concluſio, & peti-
4 tio præcedat narrationem. ¶†Et no. practicam libelli in cau-
ſa diuortij propter conſanguinitatem. Et no. practicam libel-
li in poſſeſſorio recuperandæ in cauſa matrimoniali. Et no. ꝙ
pro ſola temeraria ſpoliatione abſque violẽtia datur poſſeſ-
5 ſorium in cauſa matrimoniali. ¶†No. 3. ꝙ ad mandatum ec-
cleſiæ habens conſcientiam conſanguinitatis non debet con
6 tra conſcientiam debitum exigere, vel perſoluere: † & ꝙ fa-
ciens contra conſcientiam edificat in gehẽnam: vide de ſent.
7 excom. inquiſitioni. ¶†Not. 4. ꝙ in prohibitione matrimonij
ex conſanguinitate quidam ſunt gradus prohibiti lege diui-
8 na, quidam conſtitutione canonica. ¶†Not. 5. ꝙ in gradibus
lege diuina prohibitis non diſpenſat Papa pro matrimonio,
9 ſed ſic in gradibus prohibitis lege humana. ¶†No. 6. ꝙ in ma-
teria diſpenſabili ſententia eſt ſeruanda pronunciantis, in in-
diſpenſabili non. Et ſic eſt argumentum, ꝙ ſententia non va-
leat in his, quæ non pendent tollere vel inducere à poteſtate
pronunciantis, & non tranſeat in rem iudicatam: & ſic in his,
quæ pendent à ſententiantis poteſtate. Et eſt argumẽtum, ꝙ
10 quis ſententiãdo diſpẽſet: de quo de fil. presby. veniẽs. ¶†No.
ꝙ inter opi. diſtinguens, & illas ad concordiam reducens, nõ
11 vr̃ opinionem reprobare, vel alicui ex eis derogare. ¶†Not.
12 iura abhorrere aliquid fruſtra, & inaniter fieri. ¶†No. ꝙ inter
iudicium Dei, & eccleſiæ, & ſic quo ad legem conſcientiæ, &
legẽ contentioſam quis poteſt eſſe perplexus: & qñque lex fo
ri contentioſi vnũ præcipit, & aliud præcipit lex pœnitentiæ:
13 & illis contrariantibus obediendũ eſt foro cõſciẽtiæ. ¶†No.
exceptionem conſanguinitatis obſtare agẽti poſſeſſorio duo-
bus concurrentibus, ꝙ iuretur de malitia, & probationes in-
continenti offerantur paratæ: & admittitur non vt ex toto im
pediat reſtitutionem, ſed ſolum quo ad copulam: quo ad a-
liam ergo nec fama conſanguinitatis, nec probatio inconti-
14 nenti oblata facit admitti exceptionem. ¶†No. text. notabilẽ
declarantem, qñ probatio dicatur incontinenti offerri para-
ta: quia non exigitur, ꝙ incontinenti habeat in ſacco paratas
probationes, ſed ſufficit ꝙ dilationes non expectent lõgiores:
& comparantur longiores ad tractum iudicij, cui opponun-
15 tur, vt ff. vt in poſſ. lega. l. ſi is, à quo. ¶†Not. ꝙ ſicut probatio à
principio oblata impedit reſtitutionem quo ad copulam, ita
ex poſtfacto impedit iuſſum ex debito reddendo, donec quæ-
ſtio ſopiatur: & ſic quod impedit poſſeſſoriũ à principio, im-
pedit ex poſtfacto executionem poſſeſſorij, re exiſtente inte-
16 gra, vel inquantum eſt integra. ¶†No. agenti poſſeſſorio ĩ ma
trimoniali obſtare viri ſæuitiam, niſi prouideri poſſit reme-
dio cautionis. Et ſic habes caſum, ĩ quo impeditur reſtitutio.
¶Opp. ꝙ hic quo ad caſum fruſtratoria fuit interrogatio, an
exceptio conſanguinitatis obſtaret agenti poſſeſſorio: qa hoc
non proponebatur per viam exceptionis, ſed petitionis: quo
caſu non videtur dubium, ꝙ non ob. Sol. Dic ꝙ mulier etiam
per viam exceptionis opponebat de conſanguinitate. Vel ſm
Hoſt. mutat caſum, & ponit nouum thema, quod j. proſequi-
17 tur. ¶†Opp. 2. ꝙ non ſit dare perplexitatem in peccato, vt 13.
diſt. nerui. Sol. Quo ad veritatem non eſt perplexitas, ſed quo
ad opi. ignorantis poteſt eſſe quædam apparens perplexitas,
ſm Goffr. Vel inter conſcientiam, & legem, & ſententiam ec-
cleſiæ poteſt eſſe perplexitas, vt hic, ſed non quo ad legem cõ-
ſcientiæ tantum, vel ſententiam eccleſiæ tantũ: & vbi hic oc-
currit perplexitas, ſoluitur, quia debet quis imitari legem cõ-
ſcientiæ, vt hic, & j. de ſent. excõmu. inquiſitioni. vide de hoc
in præalle. c. nerui. Ex hoc deciditur quæſtio, ꝙ Iudei fuerunt
perplexi: quia ſi occidiſſent Chriſtum, peccabant, & non occi
dendo etiam peccabant: quia conſcientia dictabat eis eũ de-
beri mori ſm legem, quia ſe dixerat filium Dei: nam hic fuit
perplexitas quo ad ſtultam eorum opinionem, cum perplexi-
tatem ſoluere potuiſſent ſe informãdo Chriſtum filium Dei
ex Virgine naſciturum. Item ex inuidia obtenebrauerunt ſibi
conſcientiam. Non ob. quod dicitur etiam perplexitatem eſ-
ſe poſſe, quia ſi aliquis quæritur ad mortem, & eſt in loco oc-
culto, ſi eum manifeſto quærentibus, pecco mortaliter, quia
ſum cauſa homicidij eius: ſi eum non manifeſto, ſaltem pec-
co venialiter: ſi taceo, præſumitur eſſe in loco illo, & ſic ipſum
tacite prodo. Soluitur perplexitas: quia tacere debeo, & ſi qd
illi præſumant, mihi non adſcribitur, ſed illorum malæ volũ-
tati. Abſit enim, &c. 23. q. 5. de occidendis. Item non ſemper q
tacet conſentit. Non ob. etiam quod dicitur, quem poſſe eſſe
perplexum inter veniale, & mortale: quia ſimiliter ſi vxor pe-
tit debitum, vir denegat, peccat mortaliter: ſi dat, peccat ve-
nialiter. Soluitur negando ꝙ peccat etiã venialiter, maximè ſi
reddat cauſa fornicationis euitandæ in coniugem, vel prolis
habendæ: quo vltimo caſu negãdum ꝙ peccet, ſed meretur,
quia implet mandatũ, Creſcite, & multiplicamini, &c. Gen. j.
Non ob. ſi dr̃ quem eſſe poſſe perplexum, vt quia ſi promittit
alicui bibere plus, q̃ poſſit, ſi non ſeruat, peccat: ſi ſeruat pec-
cat. Soluitur perplexitas, negando ꝙ peccet non ſeruando te-
18 merariam promiſſionẽ. ¶†Quid eſt dicere ꝙ edificat ad ge-
hennam. Dic ꝙ peccans mortaliter parat ſibi domum, vel e-
dificium, vel ſtallum quendam in gehennam, i. in infernum.
19 ¶†Quæro, ad quæ vxor teneatur viro vltra copulam. Dic ꝙ
ad cætera ſeruitia, de quibus C. qui pot. in pig. hab. l. aſſiduis.
vt cuſtodiendo res ſuas, lauare caput, & pedes, comeſtionem
20 parare, & lectum, & his ſimilia. ¶†Quæro, quæ ſæuitia repel-
lat virum petentem reſtitui. Poteſt intelligi de ſæuitia viri in
extorquendo debito, quia ſolet violenter cognoſcere mulie-
res: & ſic reſpicit illud verbum, in cæteris. Poteſt etiam intelli-
gi de alia ſæuitia verborum: vtrunq; impedit reſtitutionem.
21 ¶†Quæro, an aduerſetur dictio, Alioquin. Dic ꝙ exponi po-
teſt dupliciter: Vno modo alioquin, i. ſi maritus non eſt ſeue-
rus: nec obijcitur cõſanguinitas diuina lege prohibita, ſm il-
los, qui faciunt drĩam inter gradus lege diuina prohibitos, &
humana. Alio modo exponitur ſm Hoſt. alioquin, i. ſi vir non
eſt ſeuerus, ſed bonus homo, & ſimplex, & rectus, ac timens
Deũ: quo caſu qualiſcunq; gradus obijciatur, & qualeſcunq;
probationes ſint ſeparatæ, põt mederi, per ſufficientẽ cautio-
nem fiet reſtitutio, vt ſequitur Hoſt. Tu dic, ꝙ vbi ſunt paratę,
non fiet reſtitutio quo ad copulã, ſed quo ad cętera: vbi non
ſunt paratæ, quo ad oĩa, ſi nõ eſt ſeuerus. Ex præmiſſis ergo pa
tet, ꝙ qñque nulla fit reſtitutio, vt hic, qñque fit quo ad tho-
rum, & reliqua. Qñque quo ad reliqua, non quo ad thorum:
& ſm hoc oẽs opi. ſaluari poſſunt: & remittit ad Sum. eo. tit.
22 §. qñ facienda. ſub §. vt vbi, & ſub §. cum quæritur ¶†Ad gl. j.
opp. ꝙ inferior ab epiſcopo nõ cognoſcat de cauſa matrimo-
niali, de exceſ. prę la. accedentibus. Sol. Non cognoſcit de iu-
re, vt ibi, de conſuetudine ſic, vt hic. Gl. alleg. concor. in princ.
Idem hic Inn. Sed Hoſt. contra: quia conſuetudo non dat iu-
riſdictionem in maioribus, de foro cõpet. cum contingat, &
quod ibi no. Contra Hoſt. eſt, quia hoc nõ eſt ordinis, ſed di-
gnitatis ep̃alis, vt ſ. d. c. accedentibus. no. Ideo ipſe dicit, ꝙ hic
cognoſcit ex ſpeciali commiſſione archiep̃i, vel ex priuilegio
ſpeciali. Tene opi. gl. per tex. expreſſum j. de pręſcr. auditis. vbi
cognitio cauſarum matrimonialiũ eſt acquiſibilis ab inferio
23 re ep̃o: quod no. ¶†Quid ſi vir à ſe repellat vxorem, an poſſit
illam repetere. Videtur ꝙ non, quia ipſam à ſe repulit, & ſe-

ipſum

ipſum ſpoliauit: vnde non fuit ſpoliatus, ſ.e.c. ſolicite. ¶ Con-
trarium determinat gl. qa eo ꝙ ipſam repetit, & non venit ip
ſa, eum nouiter ſpoliat, ff. de acq. poſ. l. clam poſſidere. §. fi. Di-
cit Abb. Dñm ſuum tenuiſſe primã opi. vt non reſtituatur, qa
nõ probat ſpoliatũ, qđ eſt neceſſe, ſ.c. ꝓximo. Iudex tñ ex ſuo
reſtituere poſſet, ĩ. de iureiur. tua. Gl. idem quod iſta, de diuor.
ſignificaſti. in j. gl. Non ob. ꝙ expellens animo dimittendi poſ-
ſeſſionẽ, illã perdit, licet habeat animũ recuperandi, ff. de acq.
poſſ. l. ſi quis vi. §. dña. Hoſt. dicit hanc poſſeſſionem in hoc pri
uilegiatã, ꝙ non perdit ſolo animo: vel ſi ꝑditur ſolo animo,
recuperatur eo ꝙ petit. Rõ colligitur de ſpon. duo. c. j. de ꝯiu.
lepro. c. ij. de frigi. c. fin. vel quia poſſeſſio in matrimonialibus
eſt ꝯiuncta proprietati non abdicabili nuda voluntate: ſapit
ergo nãm proprietatis poſſeſſio, vt non perdatur ſaltem irre-
24 uocabiliter, arg. de cog. ſpi. ſuper eo † Non ob. c. Agathoſa. qa
ibi reſtitutionẽ impedit religionis ingreſſus de voluntate con
iugis. De quo dic, vt ibi, de cõuer. cõiu. c. j. & c. ex parte. Idẽ gl.
25 xxxiij. q. ij. in Summa, quod hic. ¶ † Quærit gl. an agenti poſſeſ-
ſorio in cã matrimoniali obſtet exceptio pacti. Gl. quod non,
quia nec iuſm obſtaret, nec confeſſio, nec etiã ſnĩa. Glo. alle.
iura, Doct. nõ impugnãt eam. Ex hoc non confirmatur rõ, de
qua dixi. Et põdera, qa eiuſdem naturæ eſt qõ poſſeſſionis, ſi-
cut petitoria: & qđ in poſſeſſoria non præiudicat confeſſio, ſi-
cut nec in petitorio. Item quia ſicut in petitorio ſententia nõ
tranſit in rem iudicatam, ita nec in poſſeſſorio. Item not. qđ
agenti poſſeſſorio non obſtat in cã matrimoniali ſententia,
& ſic exceptio notoria nõ obſtat, etiã qñ eſt notoriũ ꝑ ſnĩam,
ex quo non tranſit in rem iudi. De cõfeſſione autẽ illa obſtat,
vt dixi ſ.c. ex conqueſtione. & no. Cald. ĩ. c. ex parte. Et ſic ſnĩæ
tranſeunt in notorium demum, qñ tranſeunt in rem iudi. nõ
aliter. Item qñ ſunt promulgatę in iudicio plenè: ſecus ſi ſemi
plene, quia non trãſeunt in notorium quo ad plenum, ſed ſic
26 quo ad ſemiplenum præiudicium. ¶ † Opp. qđ Papa diſpenſet
in oĩbus, & ſic in gradibus diuina lege ꝓhibitis, vt de cõceſ. ꝑ-
ben. ꝓpoſuit. Gl. recitat duas opi. vnam ꝙ poſſit: & ad tex. rñ-
det, nõ põt, i. nõ expedit, qa hoc non facit honeſte. Secundã ꝙ
ſtet proprie: & ponit certos caſus, in quibus eccleſia & Papa
non rñdet, quos vide, quia clara eſt. & no. illã inquãtum dicit,
ꝙ nõ diſpenſat ꝯ gñalem ſtatum eccleſiæ. Sed de hoc dic vt di
xi de conſue. quãto. Io. An. remittit ad no. xxx. q. iij. Pictatium.
de hoc etiam de conceſ. præbẽ. propoſuiſti. De eo qđ dixit nõ
diſpẽſare quo ad monachatũ, dic de hoc, vt d.c. cũ ad mona-
27 ſterium. ¶ † Opp. ꝙ agẽti poſſeſſorio obſtet exceptio proprie-
tatis, ſi incontinenti parata offert, l. 3. §. ibidẽ. ff. ad exhib. & ſic
obſtet hic quo ad oĩa, & etiã in alijs poſſeſſorijs. Dic ꝙ rſr nõ
obſtat agenti poſſeſſorio recuperandæ. Fallit in caſu hic, ex q̃
firmatur regula in ꝯrium: qa ſi hoc ſpãle, ergo &c. Itẽ nec hoc
impedit quo ad omnia: ſed ſi agitur retinendæ, ſecus, qa ob-
ſtat, ſi incõtinenti offertur, vt ibi, excepta bñficiali: de quã dic
28 vt ſ.c. cũ olim. ¶ † Quæro cum gl. in verbo, Diuina, qui ſint
gradus lege diuina prohibiti. Dicit glo. ꝙ in Leuitico duæ tm̃
ꝑſonæ impediebantur: quia nec filius matrem, nec pater filiã
ducere poterat ſub lege. Excipiũtur xij. mater, nouerca, ſoror,
neptis, amita, matertera, vxor patrui, & vxor fratris, niſi ad ſu-
ſcitandã ſobolẽ, viij. q. j. olim. de diuor. c. vlt. priuigna, filia pri-
gni, ſoror, vel vxor. Paucas tñ excluſit, vt multiplicarent hoĩes:
ſed tpe Chriſti plures hodie ꝓhibitæ ſunt, vt hẽret locũ ꝯtinẽ
tia: a fornicatione aũt quilibet excludit, lxxxviij. diſt. fornica-
29 ri. ſm Lau. ¶ † Opp. ꝙ imo generet ꝑiudicium, quia detraheret
opi. hic poſitis. Solut. Facit ꝯ id, quod ꝓteſtat, vel dixit hoc aĩo
vt quiſquis ſequeret opi. ſuã. Dic, ꝙ non derogat, quia illas re-
30 ducit ad concordiam. ¶ † Glo. in verbo, Porro, dicit ꝙ eſt alle-
gatio Gregorij Papæ. Io. An. dicit ꝙ neſcit quid velit gl. niſi di-
cat ꝙ Papa Gregorius, qui fuit magnus doctor, & ꝯſtat ꝙ qñ
legit conſtitutiones antiquas, conſtituit ꝙ reſtitutio non erat
facienda: & fuit hæc additio. Vel errauit gl. credens hanc de-
31 cre. eſſe Gregorij, cum eſſet Inn. tertij. ¶ † Quærit gl. an in ſecũ
do gradu poſſit eccleſia diſpenſare. Arguit glo. ꝙ non, quia il-
lud eſt diuina lege prohibitũ, xxx. q. iij. Pictatium. Ad hoc qđ
eſt in Leuitico prohibitus ſecundus gradus in conſanguinita
te, & affinitate, per illud, Non reuelabis turpitudinem ſororis
vxoris tuæ, non reuelabis filiam filiæ eius. In contra. arguit de
diuor. gaudemus. vbi ſi pagani, qui aſtringuntur lege diuina,
contrahant in ſecundo gradu, conuerſi non ſeparentur. Solu-
tio, Dicit gl. ꝙ in Leuitico prohibetur ſecundus gradus in de-
ſcendentibus, non in collateralibus: Ideo in ſecundo gradu
collateralium diſpenſat eccleſia. Ioan. Andr. dicit, ꝙ in colla-
teralibus in ſecundo gradu in æquali linea non eſt prohibitũ
ſecundum ius diuinum, ſic in inæquali: vnde filij duorum fra
trum contrahunt, patruus cum nepte non: & ſic ſeruant Iu-
dæi. Dixit autem hic Phi. ꝙ in ſecundo gradu deſcẽdentium,
& aſcendentium non poſſet eccleſia diſpenſare: ad hoc, quia
ius non reperitur diſtinctum, & ſic non diſpenſat eccleſia in
32 moralibus: de quo de conſtitu. quæ in eccleſiarum. ¶ † Oppo-
nitur, quòd ſecundum hoc non eſt differentia quo ad reſtitu
tionẽ an ſint prohibiti lege diuina, an canonica: ſed an offerã
tur paratæ probationes, vel non. Sol. Non eſt differentia ſecũ
dum gl. ſed ſolum an offerantur probationes paratæ, vel non:
& tunc quo ad copulam impeditur, & non quo ad alia, quan
do offeruntur paratæ. Et ſic dictio, Preſertim, ſtat proprie pro
maxime. Ex hoc repellit opi. indiſtincte, & regulariter diſtin-
guentium, an offeratur prompta & parata probatio, & impe-
ditur reſtitutio, an non: & non impeditur, per l. 3. §. ibidem. q
in alio caſu loquitur, ꝙ ſi ſpeciale eſt in matrimonio, & ꝙ etiã
in eo non impedit quo ad omnia, concluditur, quòd in alijs
33 eſt ſecus. ¶ † Oppo. ꝙ non debuerit præſtari hoc iuramentum
duplici cauſa. Prima, quia in ſpiritualibus non iuratur, de iu-
ra. calum. literas. Secunda, ꝙ ſi ſemel præſtatur iuramentum,
non eſt amplius iterandum, vt in authen. hoc ſacramentum.
C, de iuramen. calum. Gloſſ. ſoluit, ꝙ non iuratur in ſpirituali-
bus nec de calumnia, nec de malitia ſuper principali, ſed ſu-
per exceptionibus, & incidentibus ſic. In alijs autem, in qui-
bus iuratur de calumnia, ſi quæritur an iuretur de calumnia
iterato ſuper incidentibus, & emergentibus ante litis conte-
ſtationem, tunc bene iuratur, quia iuramenta calumniæ præ
ſtant poſt litem conteſtatam, vel in conteſtatione litis, & non
reſpicit niſi emergentia poſt litem conteſtatã. Super inciden-
tibus autem, vel emergentibus poſt litem conteſtatam non
iteratur. Tu dic ꝙ hodie in ſpiritualibus iuratur. Item millies
iteratur iuramentum de malitia, ſi cauſa ſubeſt, non iuramẽ-
tum calumniæ, vt eo. titu. cap. ſecundo. lib. vi. Hæc autem ſub-
erat cauſa, quia præſumebatur malitioſe opponi ad differen
34 dum poſſeſſorium. ¶ † Quæro, an mulier excommunicata,
qa nõ adhæret viro quo ad copulã, ſi moriatur, ſepeliatur in
cemiterio. Dic ꝙ ex quo eſt certa de conſanguinitate, & aliter
non certificat eccleſiam, quia non poſt excommunicata eſt
quo ad eccleſiam, ſed non quo ad Deum: vnde non ſepelie-
tur, ſed quo ad Deum nõ nocebit ſibi vilis ſepultura: eccleſia
autem pro ea non orabit, quia ipſa non iudicat de occultis.
Inquantum gloſſ. dicit, quòd non ſepelietur: Ioan. dicit hoc
verum, niſi moriens petijſſet abſolui, de ſentẽ. excommunica.
a nobis. ij. vel niſi eccleſia ſe videns deceptam, poſt mortem
illam abſoluat: quod poteſt, ſicut & ligat, xxiiij. q. ij. ſane. ſecũ
dum Tan. quia iuramentum, quo iurat de ſtando mandatis
eccleſiæ, intelligitur in his, quę præcipiuntur ſecundum Deũ,
nec contra animam ſuam. Ad hoc de iuramen. calumn. c. 1.
libro 6. & ſi moritur, ſepeliatur: ſi conualeſcit, iterum pręcipit
iudex quòd debitum reddat: & ad petitionem mariti excom-
municabit illam, ſi non reddat, & in articulo mortis abſoluet
35 eam: & ſic in infinitum, ſecundũ eũ. ¶ † No. caſum, in quo iu-
ramentum non intelligitur ſecundum intentionem deferen-
tis: & intelligitur ſecundum intentionem iurantis, quando
intentio deferentis eſt adſtringere ad aliquid contra Deum,
ad quod ſe non extendit ſimplex iuramentum. Inquantum
gloſſ. dicit non orandum, intellige oratione generali, tamen
orationes, quæ fiunt pro omnibus fidelibus defunctis, pro-
derunt: & ſecundum Vin. gloſſ. ſequens eſt clara, & ſupple-
tione non eget.

SVMMARIVM.

1 *Vxoris aut coniugis reſtitutionem petens habet probare coniugium legitimum ex conſenſu. nu. 18.*
2 *Matrimonium non probatur ſola traductione vxoris ad domũ viri, maxime quando perſonę ſunt inhabiles ætate ad cõtrahendum. nu. 12. 30. & 31.*
3 *Matrimonij contractus per patruum nomine nepotis nõ obligat nepotem.*
4 *Matrimonio contracto per inhabiles ætate, primus perueniens ad ætatem habilem ad matrimonium non tenetur expectare inhabilem.*
5 *Canonicum quid ſit.*
7 *Forum viri ſequitur mulier.*
8 *Dictio, Infra, iuncta tempori denotat imperfectionem temporis.*
9 *Minor in quibus poſſit eſſe in iudicio.*
10 *Actio non habet finem repellendi, niſi aliqua verba interponantur ſapientia ius excipiendi, etiam ſi proponantur per viam petitionis.*
11 *Petitio, & exceptio, ſi ab eadem parte proponantur ad repellendam petitionem partis aduerſæ, poteſt ſuper tali petitione eodem inſtanti procedi ad finem conſequendi, &c. 15. & 16.*
13 *Exceptionis appellatione comprehenditur actio.*
14 *Probatum in dilatorijs exceptionibus ſi veniat diſcutiendum in principali petito, non prodeſt, niſi iterato probetur. nu. 17.*
16 *Iudex non poteſt eodem inſtanti procedere ſuper petititione & exceptione.*
19 *Matrimonium an contractum cum inhabilibus ætate valeat vt ſponſalitia.*
20 *Sponſalitiorum contractu ſtante, an ſit danda licentia alteri accipiendi coniugem, an vero accipere poſſit ſine licentia.*
21 *Matrimonium vel ſponſalia an ratificentur ſuperuenientia ętatis legitimæ.*
23 *Minor licèt poſſit contrahere ſine curatoris conſenſu, vbi tamen contrahit ad eius pręiudicium, reſtituitur.*
Fallit in caſibus expreſſis nu. 24.
25 *Reſtitutionis remedium quando detur minori læſo.*
26 *Reſtitutionis remedium an indiſtincte detur in beneficiali.*

27 Senten-

27 *Sententia in cauſa matrimoniali qua via retractetur.*
28 *Poſſeſſorium quomodo parit poſſeſſio nuda, & abſque titulo.*
29 *Poſſeſſorium quando detur in cauſa matrimoniali.*
31 *Matrimonium ex quibus præſumatur.*
32 *Petitorio agens mulier in cauſa matrimoniali, an poſſit illud ſuſpendere.*
33 *Poſſeſſorio agens quando debeat iuſtificare poſſeſſionem.*
34 *Poſſeſſorio recuprandæ agens pater ratione patriæ poteſtatis an audiatur*
35 *Exceptio, Tu non poſſidebas, an ſit dilatoria, vel peremptoria.*

C A P. IIII.

1 EX parte. ¶†Petens reſtitutionem coniugis
habet probare coniugium legiti-
mum ex conſenſu.h.d. In prima, mulietis querela
partim deciſa. In ſecunda dat iudicem. Secũda ibi,
2 quia igitur. ¶†No.j.ꝙ ſola traductione vxoris non
probatur matrimonium, niſi alia concurrant: & hoc indubi-
tatum, quando perſonæ contrahentes ambæ ætate ſunt inha-
biles ad contrahendum: & hoc ẽt caſu traductio non conclu-
dit quaſi poſſeſſionem maritalem aptam ad partũ poſſeſſorij.
3 ¶†Nota ij. contractum patrui, vel alterjus attinentis pro ne-
pte, vel coniuncta, non obligare illos, pro quibus contrahitur
matrimonium, eis in ætate inhabilibus ad matrimonium, vel
ſponſalia conſtitutis, aut altero eorum. Imo plus videtur, ꝯ-
tractum talem non obligare contrahentes etiam habiles ad ſpõ
4 ſalia, niſi aliter ratificent. ¶†Not.iij.ꝙ contractis ſponſalibus
inter inhabiles ætate ad ſponſalia, primo peruenientem ad
ætatem habilem ad matrimonium non teneri expectare in-
habilem, ſed ſtatim poſſe petere licentiam contrahendi. Su-
per hoc tene quod habes infra de ſpon. de illis. Et ſi teneas, ꝙ
teneatur expectare citius ad ætatem ſuperueniens, dic ꝙ ſpon
ſalia non tenuerunt hic, quia contracta a patruo, & non aliter
ratificata tacite vel expreſſe. Vel dic ꝙ hic dicit, quòd petitio
ſit cum effectu admittẽda, ſed debet hincinde audire, & quod
5 canonicum, &c.†Quid autem ſit canonicum, habetur in d.c.
6 de illis. quod in hoc eſt huius finis declaratio. ¶†Not. cautelã
nolentis ratificare ſponſalia, aut matrimonium, vt ſtatim cũ
peruenit ad ætatem legitimam, contradicat, & recedat: & tan
tum eſt quod petatur licentia nubendi, etiam vbi ſponſalia
non tenẽt, per c. de illis. ¶Nota licentiam diſcedendi a ſpon-
ſalibus etiam nullis, vbi eſt deuentum ad traductionem petẽ-
dam a iudice viri: & ſic etiam quo ad diſſolutionem ſponſa-
7 lium, & matrimonij, ſpõſa videtur ſequi forum viri.† De quo
de ſpon. c.j. & facit, quòd in loco contractus qs ſortiri videa-
tur forum quo ad diſſolutionem, & diſtractionem cõtractus:
de quo in l. qui certo loco. ff. de conditio. inde. per Gul. & per
8 Barto. in l. prima. C. vbi & apud quem reſti. ſit poſtu. ¶†Nota
de dictione, infra, quæ iuncta tempori notat imperfectionem
temporis: vnde infra pubertatis annos, id eſt ante pubertatis
9 annos, Vide Ioan. And. & Hoſtien. de reſcrip. ſi autem. ¶†Ve-
nio ad ſecundam partem: not. quòd in omnibus caſibus, in
quibus minor eſt habilis ad exiſtendum in iudicio, eſt habilis
ad procuratorem conſtituendum. Et nota caſum, in quo mi-
10 nor põt eſſe in iudicio, ſcilicet in cauſa matrimoniali. ¶†No.
ſecundo, quòd vbi ius agendi poteſt retorqueri ad ius excipiẽ
di, ſimul in eodem actu poteſt accumulari & ius agendi, &
ius excipiendi, petendo eum prius reſtitui: inquantum petit
reſtitui, deducit ius agendi: inquantum petit prius reſtitui, de-
ducit ius excipiendi. Et ſic quod dicitur, actionem non habe-
re finem repellendi, eſt verum, niſi aliqua verba interponan-
tur, ſapientia ius excipiendi: quia tunc habent finem repellẽ-
di, etiam ſi proponantur in viam petitionis. Patet hoc ſupra
11 eod. ex conqueſtione. & no. de ordi. cog. capitu. fina. ¶†Nota
iij. etiam ſuper petitione incluſam dilatoriam habente poſſe
eodem inſtanti procedi ad finem conſequendi, & repellendi,
quando petitio, & exceptio ꝓponũtur ab eadem parte ad re-
pellendam petitionem aduerſæ partis: & ſic ſe compatiũtur.
Non procedit ergo, vbi dilatoria, & petitio repugnant, quia a
diuerſis partibus accumulantur: ſecus ergo ſi ab eadem, vt
12 hic. Sic limita de iudi. exhibita. ¶†Nota iiij. tenendo dictio-
nem, Seu, disiunctiue, ꝙ agenti recuperandæ ſufficere videt̃ in
cauſa matrimoniali ꝓbare aut ius matrimonij, aut poſſeſſio-
nem: & ſic alterum abſque altero eſſe poſſit etiam habile ad
cauſandum poſſeſſorium. Sed hoc non eſt verum, vt dicam
infra. Ideo intellige illam dictionem, Seu, ſubdiſiunctiue, qua-
ſi dicat, nullo iure quaſi poſſeſſionis, id eſt nullo iure, & ſic
nec poſſeſſionis commodo deſtituta. Et hoc apparet ex ratio-
ne, quæ ſequitur. Ex quo habes, quòd quo ad concludendam
poſſeſſionem maritalem aptam ad partum poſſeſſorij non
ſufficere facti traditionem, ſponſalibus non præcedentibus,
aut conſenſu legitimo, ex quibus aliquod vinculum conclu-
datur obligatorium. Et ex hoc apparet, quòd ad concluſionẽ
quaſi poſſeſſionis ſufficit probare traductionem cum ſponſa-
libus de futuro præcedentibus, vel conſenſu legitimo ſubſe-
quente. Quod eſt verum, quando ab altero eorum copula al
legatur, & ſunt habiles ætate ad matrimonium, argum. de de-
13 ſpon. impu. atteſtationes. ¶†Not. v. appellatione exceptionis
comprehendi actionem habentem in ſe exceptionem inclu-
14 ſam, quatenus retorquetur ad exceptionis effectum. ¶†Nota,
quòd probatum in exceptionibus dilatorijs, ſi veniat diſcu-
tiendum in principali petito, non prodeſt, niſi iterato probe-
tur. Ad hoc ſupra de reſtitutione ſpoliatorum, ſolicite. Et in-
fra dicetur, quòd purè contradicebat petens ante omnia re-
ſtitui: & quòd non poterat minor hanc cauſam agitare per ꝓ-
curatorem: & quia iudex non procedebat, mulier eſt Papæ cõ
queſta: vel forte epiſcopus conſuluit Papam. Prima placet
15 Pet. & Abba. licèt ſecunda placeat Hoſtien. ¶†Oppo.j. quòd
non debuerit petitio reſtitutionis etiam poſſeſſione probata,
repellere mulierem, quia deductum per viam petitionis non
repellitur, vt ſupra de ord. cog. capitu. ſecundo. Solu. Dicit
Hoſtien. quòd prius excepit, poſtea egit. Hoc eſt diuinare. Dic
quòd hæc petitio habet priuilegium repellendi ſuper eodem
iure, quando poſſeſſorium recuperandæ ſecundo accumula-
tur ſuper eadem re, & eodem iure, vt dixi ſupra eod. ex cõque-
ſtione. & not. ij. quæſt. ij. capitu. ij. Vel dic, quod nuda petitio
non habet finem repellendi: ſic petitio habens verba ſapien-
tia repulſionem: vt quando ibi eſt aliqua dictio notans ordi-
nis prioritatem in procedendo & terminando, vt quia dicit,
16 Peto prius vel ante omnia reſtitui. ¶†Oppo.ij. ꝙ non poſſit
eodem inſtanti ſuper exceptione dilatoria & petitione pro-
cedi, de iud. exhibita. Solu. Non poteſt procedi eodem inſtan-
ti, quando exceptio, & actio aduerſantur, & a diuerſa parte op
ponuntur: ideo non proceditur ſuper petitione viri ſimul &
mulieris, ſed ſuper dilatoria, & petitione proceditur, quando
ꝯſonãt, vt quia ꝓponunt̃ explicite vel implicite ab eadẽparte.
hic enim non adeſt proceſſus inculcatio, ſed facilior expedi-
tio, ideo admittitur, quia ceſſat contradictio. Ad hoc de ord.
cog. tuam. non admittitur talis accumulatio ſaltim ex æquita
tate canonica, quia boni prętoris eſt lites dirimere, ff. ſi cert.
17 petatur. l. quidam. de liber. cau. l. ſi pariter. ¶†Oppo. iij. quòd
ex quo iam defecerat in probatione matrimonij, opponens
non debuerit iterato mandare hoc diſcuti, quia iam de hoc
cõſtabat in petitione reſtitutionis. Finis multipliciter intelli-
gitur. Primo, quòd mandat diſcuti ſuper hoc, an danda, vel
non ſit licentia petita: quia licèt non concludatur matrimo-
nium, & quaſi poſſeſſio matrimonialis, concluduntur tamen
ſponſalia contracta, quo caſu iudex habet diſcutere an ſit dan
da, vel non: quod diſcutiet ex intellectu capitu. de illis. de
ſpon. Vel mandat diſcuti proponendo ſuper matrimonio: qa,
id, quod erat diſcuſſum ſuper petitione ſpoliationis, & ſuper
replicatione contra illam intercluſam exceptionem, erit ad
alium finem diſcuſſum, ſcilicet petitionem ſecũdam repelli,
vt dixi ſupra eod. ſolicite. Vel tertio id, quod mandabatur di-
ſcuti, erat quęſtio ſuper dote, vel rebus, quæ datæ dicebantur
18 in dotem. Prima plus mihi placet. ¶†Venio ad gloſſ. oppo. ꝙ
non potuerit petere licentiam mulier citius veniens ad æta-
tem, de ſpon. impu. de illis. Sol. Quidam dicunt contraria pro
cedere, quando ſponſalia de futuro ſunt conteſtata, ita ꝙ ſpõ
ſaliorum ſupponatur vinculum validum: hic erat inualidũ
ex multiplici capite. Primo, quia hic non fuerunt contracta
ſponſalia, deficiente voluntate: quia matrimonium contra-
here voluerunt, & non ſpoſalia: quia ſi non valet quod ago vt
ago, nec vt poteſt. Gl. vltima concordat. Contra hãc ſolu. facit
de deſpon. impu. de illis. & c. tuæ. & hodie determinatum eſt
contrarium de deſpon. impu. c. j. lib. vj. dum tamen ætas ſit ha
bilis ad ſponſalia de futuro. Ideo ſaluando hanc ſolutionem
dicere potes, quòd hic non valuerunt ut ſponſalia, nec vt ma-
trimoniũ, impediẽte ętate inhabili, ẽt ad ſponſalia, vt patet ex
litera. Huic ſolutioni obuiat, ꝙ puella ſtetit vſque ad puber-
tatis annos, & ſic debuerunt ratificata eſſe ſponſalia. Item qa
dicit litera, ꝙ puella contraxit infra pubertatis annos: & ſic
poterat ipſa eſſe apta ad ſponſalia, niſi vis inferatur literæ.
¶Glo. volens reſpondere ad primum dicit, ꝙ mulier receſſit
ante ſeptennium completum in puero. Sed non ſatisfacit, qa
ſufficit mulierem eſſe habilem ad ſponſalia, vt teneatur expe-
ctare puerum, vt d. c. de illis. Soluit glo. ꝙ ſponſalia de futuro
fuerunt per vim contracta, ideo non proponitur aliquod vin-
culum, ex quo impediatur puella petere. Hoc eſt diuinare.
Tertio ſoluit glo. ꝙ hic voluit matrimonium copulare: volun
tas tamen non præceſſit, niſi ad actum facti, ſcilicet traditio-
nis: ideo nulla fuerunt ſponſalia. Potuit ergo mulier propria
authoritate recedere. Sed hoc facit caute, petere licentiã, quæ
danda eſt, ex quo nulla ſponſalia contracta. Et cautela fuit ſe-
cundũ Hoſt. ne ſm matrimoniũ eſſet clandeſtinum. Vnde ſm
Gof. & Hoſt. non erat neceſſaria petitio literæ hic. ¶Hic tria
ſunt videnda, & cõcludenda: Primum, an matrimonium cõ-
tractum cũ inhabilibus ætate valeat vt ſponſalia. Scdm, an ſtã
te ꝯtu ſponſaliorum ſit danda licentia alteri recpiendi con-
iugem.

iugem. Tertium, an ſponſalia, vel matrimonium ratificentur
19 ſuperuenie͞tia legitimę ætatis. ¶ † Ad primum, ſi ambæ ꝑſonę
ſunt inhabiles ætate, & ad ſponſalia, & ad matrimoniū, nō va-
let ꝯtus, nec vt ſponſalia, nec vt matrimoniū. Qn̄q; tp̄e ꝯtus
ambo erant habiles, ſaltē ad ſponſalia de futuro, & valet ma-
trimoniū vt ſponſalia de futuro, de ſpō. tuæ. de deſpon. īpu. c.
j. lib. vj. Non obſtat brocardū, Si non valet, qđ ago &c. quia in-
telligi dēt id, qn̄ peccatū eſt in forma: ſecus ſi in cā efficiēti, vel
materiali. Si alter eſt inhabilis ad ſpōſalia de futuro, alter ha-
bilis, nō valet vt ſpōſalia quo ad inhabilē, ſed habilis obligaꝛ
ad ſtandū, ſi alter eſſet inhabilis, donec alter ſit habilis ad con
ſentiendum vel diſſentiendum, vt in c. de illis. vnde nō eſt dā-
da licentia. Et ſi dicatur, hoc eſt ꝯ̄ hanc decre. Rn̄. ꝙ hic nō ne
gat eam denegandā, qa dicit admittendos ad hoc diſcutiēdū.
Hoc aūt diſcutiendū eſt ſm determinationem c. de illis. nam
hoc eſt determinare, quod canonicū eſt, vt maior expectet mi
norē, vt ibi. Aut ſponſalia tenuerunt vt ſponſalia de futuro ab
vtroque: & ſtandum eſt c. de illis, de ſpon. & c. requiſiuit. Si
vterq; eſt inhabilis, & cohabitauerunt vſq; ad ætatē alterius, ꝗ
primus eſt habilis effectus ad ſponſalia, & idem: qa nō eſt dan
da licentia, vt c. de illis. de deſpō. impu. & hoc eſt illud canoni
20 cum, quia hic decidi mandat. ¶ † Ad ſm, an ſtante ꝯtu ſpon-
ſaliorum mulier poſſit ꝯhere ꝓpria authoritate, & an danda
ſit licentia: dicit, ſi ꝯcta ſunt ſponſalia, & non tenent ꝓp defe-
ctū ætatis vtriuſq;, vel alterius: quid dicendū, patet ex dictis in
proximo membro, ſi non tenet ex defectu ꝯſenſus, vel ꝓp me-
tū, & propria authoritate pōt recedere, tutius eſt ꝓp clādeſtini
tatē ſcđi matrimonij vitandā, ꝙ licentia petatur, & non eſt de-
neganda. Si aūt tenuit ab vtraq; parte, dic vt deſpon. de illis. &
21 c. requiſiſti. ¶ † Ad tertiū, qn̄ ratificetur per ſupeuenie͞tiā ma-
ioris ætatis: Inno. fuit in opi. ꝙ ſi a parentibus ſunt ꝯcta, ſuper-
uenie͞tia maioris ætatis ratificentur tacite ad cohabitationē.
Ad quod de deſpō. imp. c. j. lib. vj. Si ſunt contracta ab alio, ꝗ̄ a
parentibus, vt patruo, vel ab alio etiam coniuncto, & fortius
ſi ab extraneo, talia non ratificantur ſuperpenientia maioris
ætatis, & cohabitatione, ſm Inn Hoſt. hic ꝯ̄, dum tn̄ ſcientibus
illis, de quorum agitur matrimonio, ſint ꝯcta, vt a quocunq;
noīe eorum ꝯhant, ex poſtfacto ratificentur cohabitatione,
vel ſimili ſigno. Remittit ad decre. j. de ma. contrac. Io. An. re-
mittit. de deſpō. impu. c. j. lib. vj. vbi Io. An. dicit opi. Inn. ꝓcede
re, qn̄ agitur de validitate ꝯtus, & taciturnitate illorum, de q-
bus agitur ex præſentia, an habeantur pro cōſentientibus: qa
ſi a parentibus, ſtatim teneat, ſi ab extraneis, non. Opi. autem
Hoſt. procedit, qn̄ agitur de ratificatione ꝓp cohabitationem,
vel aliud ſignum, vt illud faciet ſponſalia, vel matrimonium
a quocunq; ꝯtum. Cauta ergo fuit hæc mulier, ꝗ adueniente
ætate diſceſſit, ne ratificaret matrimonium: quod dic, vt d. c. j.
Ad idē quod no. de deſp. impu. c. j. lib. vj. ¶ Gl. ſequens eſt clara
ibi, ſubſecutū. de iure, & de facto. de do. inter virū & vxo. & ſi
neceſſe. ſm Hoſt. ¶ Venio ad examinandā principalem mate-
riam capituli, ꝗ conſiſtit ſuper duabus exceptionibus hic poſi
22 tis de defectu minoris ętatis, & de ſpoliatione. ¶ † Oppo. ꝙ bo-
na fuerit minoris exceptio, quia minor nō pōt eſſe in iudicio
per ſe: ergo nec procuratorem cōſtituit, C. qui legi. perſo. per
totum. iuncta regula. quod quis. de reg. iur. lib. vj. Sol. Rſr non
pōt eſſe in iudicio. Gl. excipit multos caſus, quos vide in gl. qa
clari. Item inquantum dicit minorem reputari maiorē in vo-
to: dicunt Docto. hoc verum, etiam in voto religionis, ex quo
maior eſt xiiij. annis, vt probant capla hic all. de proba. in præ-
ſentia. de voto. ſacris. Item de voto ordinis, de temp. or. vel nō
eſt. lxxvij. di. c. j. & ij. In electione ſepulturæ, & vt teſtm̄ condere
poſſit, de ſepul. de vxore. & in c. in noſtra. Ad ꝯ̄rium ergo rn̄de
tur in caſibus, in quibus minor non pōt eſſe in iudicio, nō pōt
procuratorem conſtituere. Vbi aūt pōt eſſe in iudicio, pōt cō
ſtituere procuratorē. Et ſic non ob. C. de procu. l. nō ideo mi-
nus. De quo dic vt de procu. qui generaliter. lib. vj. & in Spe. de
noto. cri. j. & ij. col. Per ꝗ concludit glo. ꝙ cum generaliter ſm
gl. canonis in ſpiritualibus poſſit eſſe minor in iudicio, potue
rit etiam procuratorem conſtituere in omnibus cauſis, ēt cō
23 tra partē. ij. q. vij. quæritur. ¶ † Opp. ꝙ non poſſit eſſe in iudicio
altero reſpectu, & ꝯ̄ñr nec procuratorem conſtituere: quia in
geſtis ad eius præiudicium reſtitueꝛ, & ſic claudicabit iudiciū,
24 ꝯ̄ id. de mu. peti. c. ij. † Gl. ad hoc reuocat in dubium, an in ſpi-
ritualibus & beneficialibus reſtitui poſſit minor. Et primo ar
guit, ꝙ nō reſtituaꝛ termino. Pone em̄ ꝙ ꝯxit cū paupere, quā
credebat diuitē: nō reſtitueꝛ, quia error diuitiarum nō infrin-
git matrimoniū, xxj. q. j. §. j. Itē quia in ſpiritualibus mutat ſta
tum: nō ergo reſtituitur, xx. q. ij. c. j. & ij. Itē quia in talibus lo-
co maioris habetur. Item videtur expreſſum ſ̄. de ele. dudum.
vbi ſententia lata contra eum ēt indefenſum tenet. Item ne ſe
quatur abſurdum, vt ſi beneficio renuntiaret, quod alteri con
fertur, ille deſtituitur abſq; culpa, ꝯ̄ id 56. diſtin. ſatis peruer-
ſum. Item quia in ſpiritualibus cēſetur ſui iuris, ſicut filiusfa.
in caſtrenſi peculio, vt in l. j. & ij. ad Mace. In contrariū arguit
gl. quia in matrimonio, & in maiori daꝛ reſtitutio, vt ſ̄. de in
integ. reſti. ex literis. Item quia in rebus eccleſiaſticis eſt maius
periculū: ergo cautius agendum. Item quia qualitas clerica-
tus, vt dignitas non debet tollere priuilegium: quia dignitas
non minuit, ſed auget priuilegium, ff. de iudi. ſi longius. in fin.
25 † Concludit ergo, ꝙ ſi in beneficiali eſt lęſus, audit petēs reſti-
tui, forte aduerſus omiſſam probationē. In matrimoniali dic,
ꝙ ſi eccleſia eſt decepta, ipſo iure ſeruatur illęſa, & ſic non eſt
opus reſtitutione. ¶ Not. glo. quæ dicit in beneficiali dandam
reſtitutionem, in matrimoniali non. Scđo, ꝙ ſnīa in matri-
moniali, vel alia materia, ꝗ non tranſit in rem iudicatā, retra-
ctatur ipſo iure, & ſic non eſt opus reſtitutione. ¶ Duo ſunt vi
denda. Primū, an in beneficiali detur reſtitutio. Scđo, qua via
retractetur ſnīa in matrimoniali, qn̄ lædit maiorem vel mino
26 rem ꝯ̄ veritatem. ¶ † Ad primum Tancre. hic, & glo. Accur. ff.
de mino. ait prætor. in prin. tenent ꝙ non datur reſtitutio. De
quo in Spe. ſecūda parte, de reſti. in integ. §. qualiter. ver. qđ ſi
minor, & ſeq. Io. & Vin. diſtinguebant, an eſſet proceſſum ad
collationem in beneficiali, & non reſtituebatur. Vbi dicit re-
ſtitui, hoc dicit verum Hoſt. qn̄ ex hoc lęditur beneficium, &
animabus, eccleſię, & beneficio hoc expediat, vt magis conſi-
deretur læſio eccleſiæ, ꝗ̄ perſonarum: arg. de elec. in cauſis. ne
ſede vacan. c. j. Vin. tn̄ de reſti. in inte. cum ex literis. tenet mi-
norem reſtitui, etiam ſi beneficium ſit alteri collatū. Ad quod
facit l. ſi minor. §. Sceuola. ff. de mi. de ceſſio. bo. l. is, q. ꝑ quas
arguit Ioan. vij. q. j. eos. ꝙ ſi eccleſia eſt habita pro derelicta re
integra, repeti pt̄: de quo dic, vt de cle. nō reſi. c. fi. Io. de Lig. di
cit Arch. tenuiſſe xv. q. iij. §. certis. ꝙ renuntians beneficio reſti
tuitur, ēt ſolo fauore minoris: & idē Collec. & hoc re integra.
Itē re nō integra reſtituiꝛ, vt ep̄s teneaꝛ alteri in æqualēti ꝓui-
dere, ff. de mi. l. in cauſæ. §. pe. & aget alter condictione ex ca-
none, præſentiū. 7. q. 1. Quod nō placet Io. de Lig. ex quo res
nō eſt integra, ꝑ l. fi. C. de rep. hære. & c. quis. de reſcr. in 6. Imo
plus dicit hic, ꝙ etiam nec re integra cadit reſtitutio: cum em̄
per renuntiationem ſit extinctus titulus, de renun. admonet.
& c. quod in dubijs. reſtitutio nō integrat eū, niſi noua colla-
tio. Et ſi diceres eum reſtitui ſine noua collatione, beneficiū
teneretur ſine canonica inſtitutione, de reg. iur. beneficium.
in vj. ſecūdum Io. de Lig. Sed certe reſtitutio aliquando reſur-
git ius extinctum in ipſo iure, vt patet in militis reſtitutione,
vt no. de reſti. in integ. cum ex literis. In ingreſſu religionis re-
ſtitui non poſſe minorem, tenet Hoſt. & Vinc. in c. cum virū.
de regula. quia ex hoc non læditur. & vide ibi ſuper gl. ij. Ser-
uit enim illi, cui ſeruire regnare eſt. Idē glo. fi. quod meius cā.
c. dilectus. Has opi. recitat Arch. & reſidet in vlt. Vin. vt hic. Io.
An. xv. q. 3. dicit, ver. cætero. Dic, ſi renuntiauit propter mona
chatum, non reſtituitur, ſicut nec cōtra monachatum, qa nō
læſus, vt dicit Spec. in loco præalleg. licèt recitatis opi. nihil cō
cludat. Si autē velit reſtitui ex altera læſione, dic, ſi cauſat iu
reſtitutionis, vt maior propter abſentiam, vel aliud impedi
mentum, poteſt reſtitui, vt in c. ex literis. de reſti. in inte. & no
Doc. in d. c. cum dilectus. ſuper gl. fi. Reſpon. ad illam decr. ti.
ex literis. ſi vult reſtitui ex ſolo beneficio ętatis, ſatis poteſt di-
ci ꝙ re non integra non poſſit: ſed re integra poſſit, ſi expediat
eccleſiæ, vt dicit Hoſt. Ad hoc, quia eo ꝙ eſt promotus ad be
neficium, videtur approbatus induſtrioſus: quo caſu priuatur
27 reſtitutione, l. 1. C. qui & aduer. quos. ¶ † Ad ſecundū gl. dicit
hic ſubueniri ipſo iure contra ſententiam. Quod non placet
Hoſtien. quia neceſſe eſt iudici, ꝙ de iuſtitia fiat fides, & de ex-
ceptione & errore, per iura ſ̄. alle. ad quod de frigidis. fraterni
tatis. Io. An. dicit, ꝙ credit glo. habuiſſe eundem intellectum,
vt facta fide de errore per beneficium nullitatis retracteꝛ ſnīa.
Dic, ſi veniēs cōtra in matrimoniali nō ſolum intendit reſciſ-
ſionem ſententię, ſed reintegrationem ad inſtātiam, oportet,
ꝙ veniat via reſtitutionis, vt d. c. cum ex literis. Si vult venire ꝯ̄
acceſſoria, vt dationem dotis, & ſimilia, poſſit, ſi opus eſt reſti
tutione, vt quia vir non eſſet dignus tantæ dotis ſumma, C. ſi
aduerſus dotem. & ſi aduerſus donatio. per totū. ff. de admi.
tuto. l. cum poſt mortem. §. 1. Si velit reſtitui aduerſus ſubſtan
tiam contractus matrimonij propter aliquam deceptionem
intrinſecus, vel extrinſecus non concludentem nullitatē ma-
trimonij, nō poteſt reſtitui, niſi propter qualitatem diuitiarū.
Idem dicit in ſpecie, ſi iuuenis contraxit cum muliere refulci
ta, indentata, vt no. in loco præallegato. Vbi autem velit re-
ſtitui aduerſus ſententiam in matrimoniali, vel illam retra
ctari ratione iuſtitiæ, qualiter practicetur c. lator. & c. conſan
guinei. diuerſæ reperiuntur datæ practicæ. Gloſſa hic, ꝙ ipſo
iure contrahant: facit, quia ſententia, licèt non tranſit in rem
iudicatam, tamē valet: ergo opus eſt reſtitutione. Hinc eſt, ꝙ
habet illum effectū, quem habent ſententiæ, quo ad præſum
ptionem, vt not. de elect. bonæ. de proba. quoniam contra. &
per Innoc. & no. de ſenten. excommu. cum deſideres. Et hoc
dicit Archid. 2. quæſtio. 6. ſuper ſumma. vbi dicit, ꝙ tranſeunt
in rē iudicatam quo ad inſtantiā iudicis. Alia gl. tenet ꝙ retra

ctetur

ctetur via querelæ, ſ. de offi. ord. ad reprimendam. ad quod de ſen. excom. venerabilibus. lib. vj. & eo. tit. per tuas. de offi. dele. cum contingat. Glo. alternatiue dicit, ꝙ vel via reſtõnis, vel q̄relæ, xxvj. q. 2. in ſumma. Quod via reſtõnis, ſentit glo. in c. audientiam. de reſcri. Arch. in ſumma. & loco p̄al. & in ſumma, 2. q. 6. tenet ꝙ reſtõnis via, maxime qn̄ tangitur alterius tertij p̄iudiciũ, vt matrimonium poſt ꝯ̃ctũ. Dic, ſi vult integrari ad inſtantiã, & merita cauſæ ſimul, opus eſt reſtõne, vt dixi. Si ad merita negotij tm̄, ſi vult adire ſuperiorẽ, qui non põt adiri ꝑ viam querelæ, oportet ꝙ adeat via appellationis: & oportet ꝙ appellet ĩtra tp̄a ſtatuta: & licet non tranſeat in rem iudicatã quo ad finẽ retractandi, tranſit quo ad finem deuoluendi. Vn̄ via appellationis nõ audiret̃, ſi bis appellaſſet, vt no. glo. de off. ord. ad reprimendam, & de frig. fraternitatis. Si vult adire illũ, quẽ põt adire via q̄relæ, cõis opinio, & tutior eſt, ꝙ agatur via reſtitutionis. Puto, ꝙ ſi agatur via nullitatis, vel querelæ, ꝙ nõ vitiaretur modus agendi: quia eo ꝙ intendit oſtendere errorẽ, oſtendit id q̄d apparet ſententiatum non pendere a poteſtate ꝓnuntiantis, vt ſoluere legitime ꝯ̃ctum, vel coniungere nõ legitime ꝯ̃ctũ: quibus caſibus demum ſn̄ia non tranſit in rem iudicatã, vt no. in d. c. lator. Ad vtrãq; opi. põt trahi opin. Spe. in tit. de ſen. prola. §. j. ver. in ſumma. vbi dr̃ ꝙ põt agi officio iudicis. Nam reſtitutio ad iudiciũ nullitatis implorat̃ officio iudicis. Si tn̄ vis tenere, ꝙ via reſtõnis, nõ credo ꝙ illa claudat̃ tp̄e, q̄a ſp̄ ſubeſt iuſta cã dandæ reſtitutionis, & ſic cã læſionis quotidie de facto oriatur, quia quotidie inferunt præiudiciũ animabus, de reſti. in integ. c. j. lib. vj. & ſ. eod. tit. ex literis.

28 & hæc eſt veritas. ¶ † Op. ꝙ licet non probetur proprietas matrimonij, det̃ poſſeſſoriũ, q̄a fundat̃ ſuper nuda poſſeſſione, ſ. c. in literis. & c. ex conqueſtione: Sol. Dicit gl. ꝙ quædã ſunt iura, in quibus poteſt haberi poſſeſſio abſq; titulo: q̄a ius nõ reſiſtit potentiæ poſſidendi: & in talibus poſſeſſio parit poſſeſſoriũ, cũ poſſeſſio iuris ſit, eo ꝙ ius nõ reſiſtit, q̄a generaliter ad-

29 mittit potentiam poſſidendi, vt in ꝯ̃rijs. ¶ † Quædam ſunt nõ cõiter poſſidibilia, niſi certa ſpecifica cã p̄cedente, vt hõ liber, q̄ nullo iure cõiter poſſidet̃, niſi in certis caſibus: & tũc niſi cã præcedens detur, ex quo poſſeſſio permittatur, non datur ex ſolo teneri facti poſſeſſorium, vt in cã mr̃imoniali. Nã cũ liber hõ non poſſideatur niſi in cauſa matrimoniali, & talis eſt tunc poſſeſſio reciproca, ꝙ qui poſſidet poſſidet̃, oportet ꝙ ſaltem apparẽter appareat cã, p̄p quã vir poſſit poſſidere: al's poſſeſſio eſt facti. Ex quo ꝯcludit gl. ꝙ poſſeſſio pura facti nõ cauſat poſſeſſoriũ, ſed oportet ꝙ poſſeſſio habeat aliquid iuris: ꝓbat per ſimile in hæretico, & laico circa ſpiritualia, q̄a ipſi nõ habent poſſeſſionem iuris, ſed nudi facti agere poſſe non vñr poſſeſſorio: ſic eſt introducta non præcedentibus, vel ſubſecutis ſponſalibus: q̄a illa poſſeſſio vt nudi facti nõ parit poſſeſſoriũ. Sed huic ſol. obuiat, ꝙ ſola poſſeſſio facti parit poſſeſſoriũ, vt ſ. eo. literas. in repetẽte vxorẽ, quia eſt ꝯſanguinea: ſimiliter in ſeruo repetẽte poſſeſſionẽ, q̄a ſpoliatus eſt, C. ſi ꝑ vim,

30 vel alio mõ. l. fi. † Similiter in muliere repetente res ſibi donatas a viro, quas iure reſiſtente tenet, l. j. §. deijcitur. ff. de vi, & vi ar. Dic ꝙ qn̄q; ius reſiſtit poteſtati habendi vel poſſidendi pro ſe, & nõ p̄tãti poſſidendi vel habendi ꝓ alio: & tali datur aliqn̄ poſſeſſoriũ, non pro ſe, ſed pro alio, vt in ſeruo deiecto a poſſeſſione dñi, vt l. fi. C. ſi per vim, vel alio mõ. Nam hic agit nomine dñi, & iurat eius nõie de calum. & cauet de rato, ſed nõ de iudicato ſoluendo, vt ibi no. & hoc inquantum agit recuperandę. An inquantũ agere velit ꝓ turbatiua, admittat̃: vide q̄d no. de app. cum teneamur. ſuper j. gl. Quãdoq; ius reſiſtit poteſtati habendi, ſed non poſſidendi, vt in muliere, quæ res hẽt donatas a viro: illud poſſidere põt, l. j. §. ſi vir. ff. de acq. poſ. & d. l. j. §. deijcitur. & adhuc tali dat̃ poſſeſſoriũ ex nuda poſſeſſione. Et aduerte, q̄a hoc eſt verũ, vt poſſeſſoriũ detur ex ſola poſſeſſione, licet reſiſtat ius potentiæ habẽdi, ſiue illa poſſeſſio ſit naturalis, ſiue ſit ciuilis. Per quæ quidam dicunt ꝙ mulier habet in talibus bonis naturalem poſſeſſionem, & nõ ciuilẽ. Et hoc ſenſit hic Io. An. rñdens ad l. ſi eũ, qui, ff. de dona. inter vir. & vx. q̄ dicit ꝙ mulier tales res iure ciuili poſſidere non intelligit̃, ꝙ nõ poſſidet ciuiliter, ſed naturaliter, ſm eũ. Sed veritas eſt, ꝙ ciuiliter poſſidet, vt l. j. §. quod ſi inter. ff. de ac. poſ. licet non poſſideat iure ciuili reſpectu potentiæ habendi, vel poſſidẽdi irreuocabiliter, i. quo ad effectum, vt dicit gl. in d. §. ſi vir. & d. l. ſi eum. Qn̄q; ius reſiſtit poteſtati habendi, & poſſidendi ſimpliciter, vt in hæretico quo ad ſpiritualia, in laico quo ad decimas: & talis nõ agit poſſeſſorio, q̄a ius ẽt poſſeſſioni non aſſiſtit: & talis poſſeſſio vt aſinina detentio, ſicut aſinus tenet frenum, vt l. quod ſeruus. ff. de acq. poſſ. non parit poſſeſſoriũ: vt dicit gl. In laico ꝯ̃dicit gl. quo ad decimas, Bart. Brix. 14. q. 1. §. j. Põt dici, ꝙ in decimus poſſeſſis ante concilium hẽt poſſeſſorium, quia illi poſſidẽt toleratione eccleſiæ, & Papæ, qui capacem fecit laicum ſpiritualiũ, xvj. diſt. bene quidem. de his, q̄ fiunt a præla. cum apoſtolica. In poſſeſ. poſt concilium dicit hic Cal. ꝙ agere nõ põt: ſed bene agere ſt reſpectu quaſi poſſeſſionis iuris decimalis, quas ſic poſſidere non põt, ſed bene agere põt reſpectu quaſi poſſeſſionis fructum, vel perceptionis fructuũ decimarũ quorũ capax eſt: & agetur vel poſſeſſorio vtili, vel condõne ex decre. querelam. ſ. de ele. Et ſic poteſt ſaluari Bart. Brix. in loco p̄al. Qn̄q; ius reſiſtit p̄tãti hñdi, & nõ ipſo iure annullat, & tollit habitũ iuris, ſed illum reſoluit, q̄a habentem priuandum inducit, & ſic reſiſtit potentię habendi irreuocabiliter, ſed non potentiæ habendi reuocabiliter tm̄: & tũc datur poſſeſſoriũ, inquantũ intendit hr̃e momẽtanee, & reuocabiliter. Inquantũ intendit hr̃e perpetuo, & irreuocabiliter, nõ dat̃ ei, vt in c. referente. hic alle. & in c. ex inſinuatione. de procu. iuncto c. ſi cõſtiterit. de accu. Nã pluralis olim non carebat titulo primi vel ſc̄di beneficij, ſed habebat optare alterũ. Qn̄q; ius nõ reſiſtit nec potẽtiæ habẽdi, nec poſſidẽdi in genere: dat̃ tn̄ caſus, in quo reſiſtit potẽtiæ habendi: & ſi ille eſt notorius, nõ agit̃ poſſeſſorio. Vnde dicit Cal. ꝙ ꝯſtante matrimonio, de ꝯſanguinitate cõſtaret ꝯfeſſione, agenti poſſeſſorio obſtaret exceptio cõſanguinitatis. Alleg. ad hoc de diuor. ſignificaſti. & no. de fi. presby. ꝯſtitut⁹. & e. tit. ad decimas. lib. vj. & quia in hoc vt notorio iudex põt ſupplere, q̄a hæc nõ eſt ſuppletio facti, ſed iuris: alle. no. Inn. ſ. de ele. cum inter R. & eo. tit. dudũ. §. nos igitur. & de offi. vic. c. j. Hoc verũ in notorio ꝯfeſſionis, in notorio facti nõ, vt no. ſ. c. in literis. & c. ex cõqueſtione. ſuper j. glo. de quo dic vt ibi. hoc quo ad ius matrimoniale. Qn̄q; ius cõe reſiſtit potentiæ habẽdi, & poſſidendi in genere, certo tn̄ caſu permittit̃: & tũc oportet, ꝙ ille caſus, & modus, quo permittit, ꝓbet̃ ſaltẽ ſuo extrinſeco aſpectu valide, ita ꝙ coloretur tenere vt pariat poſſeſſionem, vt hic, & ſ. c. ex tranſmiſſa. nã liber hõ poſſideri nõ põt, niſi in caſu iuris matrimonialis: ſed ſi illius reſpectu petit̃ reſtõ, oportet ꝙ ꝓbetur aſpectus matrimonij: quo caſu ſi ſubeſt defectus ſubſtãtiæ matrimonij quo ad extrinſecã formã ꝯ̃hendi, vel ſubeſt defectus ſubſtãtię, p̄p inhabilitatẽ p̄ſonarũ ꝯ̃hentiũ, q̄a nõ habiles ad ꝯſenſum, a quo ſubſtãtiat̃ mr̃imoniũ quo ad formã extrinſecã, tunc nõ dat poſſeſſoriũ, vt hic, inquantũ patrui voluerũt ꝯ̃here, & nõ ꝯ̃xerũt: vel inquantum ꝯ̃xerũt vtroq;, vel altero exiſtẽte inhabili ad ꝯ̃hẽdũ matrimoniũ reſpectu ætatis. Qn̄q; apparet aſpectus matrimonij quo ad rudẽ formã extrinſecã, licet det̃ vitiũ mãę intrinſecus, data habilitate ẽt p̄ſonarũ reſpectu ætatis, & ꝯſenſus, a quo extrinſece ſubſtãtiat̃: & tunc datur poſſeſſoriũ, nõ obſtante vitio intrinſecus occulto: ſi eẽt notoriũ, ſec⁹. Quod dic vt ſ. dixi. Et ſic ĩtelligit̃ ſ. c. ꝓx. Ex quo cõcludit Arch. 33. q. 2. ſeculares. ꝙ mulieri agẽti poſſeſſorio mr̃imoniali obſtat exceptio rei iudicatæ. Et fuit dictũ Rainerij in Summa, qũo & quał'r mulier petit reſtõnẽ viri. ver. tertius caſus. alle. ꝓ caſu de offi. deleg. cãm matrimonij. Et hãc opi. recitat Arch. & dicit eã tenuiſſe Hoſt. in Summa, q̄ ma. accu. poſ. §. j. ver. eſt ãt. & de cã poſ. & ꝓpr. ſub §. is igit̃. Hæc recitat Arch. in loco p̄all. Gl. ſenſit ꝯ̃riũ ĩ c. lr̃as. ſ. e. in gl. 3. q̄ dicit, ꝙ exceptio rei iudicatæ nõ obſtat agẽti poſſeſſorio, puto ꝙ ꝯ̃ agentẽ poſſeſſorio vt reſtituat̃, obſtat exceptio rei iudicatæ: ꝙ licet nõ trãſeat in rẽ iudicatã, hẽt vires ſuas anteq̃ retractet̃, vt no. de elec. bonæ. de ꝓb. qm̄ ꝯ̃. & dixi ſ. c. ſicut. Et obſtat exceptio ꝯſanguinitatis, de qua ꝯſtat ꝯfeſſione, vt dixi ſ. & eſt caſus a ꝯ̃rio in d. c. cãm matrimonij: q̄a ſi ibi ꝯfeſſio non fuiſſet meticuloſa, & fuiſſet ſeparata ꝑ ſn̄iam vtriuſq; iudicis, nõ reſtitueretur, niſi prius diſcuteret̃ vis ſn̄iæ, vt no. hic Doc. Scd̄m hoc ergo oportet ꝙ ꝓbet̃ aſpectus matrimonij quo ad formã extrinſecã, & quo ad habilitatẽ p̄ſonarũ exprimere valentiũ legitimũ ꝯſenſum, q̄ eſt forma mr̃imonij, ſine quo cætera fruſtrant̃, de ſpõ. tuæ. & c. tua. no. de ſpon. duo. c. j. Scd̄m hoc vr̃, ꝙ hic ꝓbaretur aſpectus matrimonij ſaltẽ p̄ſumpti, & ſic debuerit dari poſſeſſorium, ff. de ritu nup. l. mulierẽ. Gl. in prin. dicit, ꝙ hic erat nuda traditio ſine ſponſalibus, q̄ nõ ꝯcludit matrimoniũ: & idẽ ſentit in fi. Ad hoc alle. ff. de ſpõ. l. q̄ſitũ. Qn̄q; ergo apparet nuda traductio ſine aliquibus ſponſalibus, & hic nõ ꝓbatur aſpectus matrimonij: & ſic nõ põt agi poſſeſſorio, vt hic, ſm intellectũ ꝙ ꝯ̃here voluerint, ſed nõ ꝯ̃xerunt, vt d. l. q̄ſitũ. Qn̄q; p̄ceſſerũt ſponſalia, & inter inhabiles ætate ad matrimoniũ, & poſtea apparet traductio, añ tn̄ cõpletã ętatẽ ad mr̃imoniũ alter ab altero diſceſſit: & adhuc hic nõ ꝓbat̃ aſpectus mr̃imonij habilis ad cauſandũ poſſeſſorium. Quãdoq; p̄ceſſerũt ſpõſalia inter inhabiles ætate, & ſecuta eſt traductio, in qua ꝑſtiterũt vſq; ad ætatẽ habilẽ: & gl. dicit hic, ꝙ p̄ſumit̃ mr̃imoniũ, ſeu ꝓbat̃, vt ff. de ritu nup. l. mulierẽ. Gl. p̄t dupł'r intelligi. Vno mõ vt loquat̃ de ſpõſalib⁹ de p̄nti: & ꝓcedit abſq; dubio de deſpõ. impu. c. j. lib. vj. Scd̄o mõ ꝙ loquat̃ de ſpõſalibus de futuro: & hoc eſt maius dubiũ. Gl. ꝓcedit, ſi ꝓbat̃ copula, quia ſpõſalia tranſiuerũt in matrimoniũ p̄ſumptũ, de ſpõ. is, q. Itẽ ꝓcedit, vbi eſt dubiũ de copula, arg. de deſpõ. impu. atteſtationes. & c. ꝯtinebat̃. ſi ab alterutra parte alleget̃: vbi aũt ꝯſtaret de defectu copulę, nõ credo ꝙ ſola traductio arguat matrimoniũ p̄cedentibus ſponſalibus, niſi in vidua, in qua non poſſet bene ꝯſtare de defectu copulæ, niſi vterq; cõfiteretur. Ad hoc

autem

autem vt ɔcludatur aſpectus matrimonij cum poſſeſſione ad pariendum effectum poſſeſſorij, ꝗd gñaliter requirat̃, & quib⁹
31 caſibus concludatur, & an exigat̃ probatio tituli, an non. †Eſt aduertendum, ꝙ ſuper hac mã ſunt opi. Prima, ꝙ ad cõcludẽdã poſſeſſionem ſufficit probare alterum duorũ. Primũ, ꝙ fuit vxor: & ſic de ꝓprietate ɔſtet, & hoc tm̃ ſufficit. Scđo, ꝙ ɔſtet eam fuiſſe in poſſeſſione: qđ dicit ɔſtare altero de iſtis modis, vel ꝗa deferebat annullũ vt vxor, vel ꝗa vxorem vocabat, vel ꝗa in cæteris eam vt vxorẽ tractabat, ꝗa vocabat eam vxorẽ, & eam vt vxorem habebat: vnde dicit hic eã nõ reſtitui, ꝗa non fuit de iure vxor eius: & ſic nõ cõſtabat de ꝓprietate iur. Item nõ ɔſtabat de poſſeſſione: & ſic nõ fuit cõmodo poſſeſſionis deſtitutus, cũ nunꝗ̃ in poſſeſſione fuerit, eo ꝗa nunꝗ̃ ſecũ fuit vt vxor: ꝗa non portabat annullum vt ſponſa, nec eam ſponſam vocabat, nec in cæteris vt ſpõſa agebat. Secus autem ſi ipſam vt ſponſam habuiſſet, vt hic a ɔ̃rio ſenſu colligit̃: & ſic loquitur ſ̃.e. literas. & c. ex ɔqueſtione. Dñt tñ iſti dr̃iam habendam, an in poſſeſſione eius quaſi ſponſæ: & tũc nõ reſtituetur quo ad carnalem copulã, cum quo ad illam nullus ſit in poſſeſſione, ſed potius ſequeſtraretur, de ſpon. cum locũ. an eius vt vxoris: ꝗa cum fuerit in quaſi poſſeſſione carnalis copulæ, ẽt quo ad illã reſtituet̃, vt ſ̃.c. proxi. in fi. Hæc opi. inquantum dicit ſufficere hr̃e ius, licet non habeat poſſeſſionẽ, vel habuerit, ꝓbari vr̃ per hanc decreta. ibi, nullo iuris, ſeu poſſeſſionis. quaſi a ɔ̃rio ſufficiat ſiue habuerit, ius ſiue poſſeſſionẽ. Sed nõ placet Inno. ꝙ pp ſolum habitum iuris ſine poſſeſſione poſſit agere poſſeſſorio, licet poſſit agere remedijs ſuper proprietatẽ fundatis: ꝗa illã põt vendicare de iure canonico, adiecta cauſa, ẽt ſi ſit ſpõſa: vel potius iudicis officiũ poſtulare, vel implorare, infra de ſpon. ex literis. ij. ar. præ. l. j. §. ꝑ hanc. ff. de rei ven. Secunda eſt opi. latius diſtinguens, ꝙ qñq; agitur poſſeſſorio pro muliere, vel homine libero, nulla allegata cã: & non admittitur poſſeſſorium, quia in eo non cadit rr̃r poſſeſſoriũ, vt dicit gl. Qñq; allegatur cã, & iuſta, vt quia dicit eam ſe poſſediſſe vt ancillam, & admittitur: nam probato ꝙ eam vt ancillam poſſediſſet, ei reſtitueret̃ vt ancilla, non vt vxor: ꝗa oportet probare prius in qua poſſeſſione res fuerit, anteꝗ̃ fiat reſtitutio: quia ſ̃m qualitatem poſſidendi fit reſtitutio, j̃.e. Piſanis. ff. de lib. cã. l. vt liberis. §. vlt. dummodo non appareat eũ fuiſſe malitioſe in poſſeſſione eius, ff. de libe. cauſa. l. igit̃. §. ij. de quo ſ̃. de ſer. non ordi. c. 2. Quod no. quia euidenter iniuſta poſſeſſio non parit poſſeſſorium, Qñque agitur poſſeſſorio, & allegatur cã a iure improbata, & turpis, vt quia petit mulierẽ ſibi reſtitui, allegata cã quia concubina, dicendo ꝙ fuit in poſſeſſione eius tenendo eam in lecto: & non admittitur petitio, ſicut ſi hæreticus peteret reſtitutionem rerũ eccleſiæ, 23. q. 6. c. 2. & 3. de præſcri. cauſam. ff. de vi, & vi ar. l. colonus & l. vlt. Qñque petit eã ſibi reſtitui vt vxorẽ, & probat ſpõſalia tm̃ de futuro: ſed ſunt nulla, ꝗa ɔ̃cta ab inhabilibus ętate, vt j̃. ſeptẽ annos: vel ꝗa ɔ̃cta a patruo, qui pro ea ſponſalia ɔ̃here non potuit: adhuc nõ põt petere reſtitutionẽ, vt hic. Quandoq: petit eam ſibi vt vxorẽ reſtitui, & ɔſtat ſponſalia tenuiſſe, vel ſaltẽ eſt ꝓbabile dubium: & hic quidam dicunt agi poſſe poſſeſſorio, vt hic a ɔ̃rio lr̃æ. Hoc non placet Inn. quia dato ꝙ ſponſalia conſtarent fuiſſe ɔ̃cta, non daretur reſtitutio, quia ex ſola voluntate vtriuſq; minoris pendent: nam qñcunq; eorum alterutri placet, a ſpõſalibus recedere põt, de deſpõ. impu. de illis. & c. ſeq. Secus ſi eſſent maiores, de ſpon. ex literis. ij. Quandoq; conſtat eũ aliquod genus ſponſaliorum ɔ̃xiſſe, & eã cocognouiſſe: & dabitur reſtitutio, intantum ꝙ nõ admittet̃, ꝙ altero reſpectu non tenuit matrimonium, niſi ſ̃m diſtinctionem c. præcedentis. Hic enim poteſt dici deſtitutus cõmodo iuris, ſeu poſſeſſionis. Quandoq; cõſtat, & probatur aliquod genus ſponſaliorum, & eſt certum, copulã non interueniſſe, vt quia vterq; confitet̃ illam non interceſſiſſe, & non dabitur poſſeſſorium, ſed agetur officio iudicis, vt faciat illam exhibere, quæ ſponſa debet exhibere viro, de ſpon. ex literis. ij. & contra hanc petitionem admittitur exceptio conſanguinitatis, vel alia exceptio, ob quam non põt eſſe vxor, ſ̃. c. ex tranſmiſſa. etiam ſi impedimentum ſuperuenerit, de iureiur. quemadmodum. & repellet̃ agens, ſi ipſa vellet ingredi monaſterium, de cõuer. coniu. ex publico. oportebit tñ ꝙ probet ſponſalia: & in hoc conueniunt, ſiue agatur poſſeſſorio, ſiue agatur officio iudicis. Sed quantum ad exceptiones admittendas de conſanguinitate, vel nullitate mr̃imonij, eſt dr̃ia inter modos agẽdi. Quandoq; probãtur ſponſalia, & non conſtat de copula, an interceſſerit, vel non, ſed de hoc reuocatur in dubiũ inter partes, & agens aſſerit, alter negat: dicit Inn. ꝙ præſumptio eſt pro dicente copulam, & datur reſtitutio, nec admittitur exceptio cõſanguinitatis, dum tñ fuerint ſimul: vnde ſtandum eſt verbo dicentis copulam, de ferijs. c. j. de deſpon. impu. ɔtinebatur. de præſum. tertio. Quandoque agens probat, ꝙ eã vocabat ſponſam, vel tractabat vt vxorem, & cætera ſimilia: & tunc non ſufficit hoc probare quo ad partum poſſeſſorium, ſit non aliter ɔſtat de ɔ̃ctu, licèt ſufficiãt tales tractatus probare quo ad legitimãdã prolem, ꝗ fi. ſint legi. trãſmiſſę. & c. ꝑ tuas. ꝗa ibi fauor legitimationis, hic periculum animæ. Itẽ ibi omnes fatebantur ſponſalia, hic vnus diffitetur. Nõ ob. de p̃ſum. illud. ꝗa per ſola inſtrumenta dotalia nõ fuerunt probata ſpõſalia, vt ibi no. de quo Io. And. remittit ibi. Non ob. prædictis, ſi dicatur, ſ̃m hoc ſequitur ꝙ ſi aliquis petit reſtitutionẽ ancillæ, oportet probare quomodo ius ancillæ quæſiuit: & ſi petatur reſtitutio poſſeſſionis eccleſiæ, vel canonicatus, oportet ꝙ probet canonicam electionem, & legitimam inſtitutionem, ɔ̃ id de præben. dilecto. de his, quæ fiunt a maio. part. ca. ex ore. Dic ꝙ caſus ſunt diſſimiles: ꝗa in actibus mr̃imonialibus non reperiuntur actus non promiſcui, nec proprii iuri matrimoniali, quin æquè bene cadãt, & cõpetãt adulterio, niſi det̃ conſenſus matrimonialis, vel ſponſalia. Et ſi dicat̃, actus, ꝙ eã vocabat vxorem, non proportionat̃ adulterio, vel cõcubinatui. Rñdetur ꝙ per talem vocationẽ ſolam non quæritur poſſeſſio: & ꝗa ſæpe adulteri, vt cooperiãt peccatũ, dicunt vel vocãt ſe coniuges. Secus eſt in actibus canonicalibus, ꝗa reperiunt̃ actus appropriati ſolis canonicis, ita ꝙ non alijs, ſicut intereẽ electionibus; & cõibus tractatibus, & recipere præbendã: ideo ex talibus cõcluditur poſſeſſio canonicalis: ſecus ſi in his alij inuenirent̃, quam canonici, de ele. cãm. de regula. c. ij. Item in reſtitutione matrimoniali petitur reſtõ ſui ipſius a reo, qui bene fecit diuertẽdo ab illicito coitu: ſed reſtitutione beneficij non petitur reſtitutio ſui ipſius, qui male fecit ſpoliando, etiã ſi alias iudex eſſet, ſ̃. e. cõquerente. ſ̃m Hoſt. ſimiliter in actib⁹ ſeruitutis, licet in multis ɔ̃ueniant ancilla cum mercenaria, nõ tñ in oĩbus: non enim poteſtas olim erat vitæ & mortis in mercenaria, ſicut in ancilla, Inſt. de his ꝗ ſunt ſui, vel alie. iur. §. j. Item mercenaria audit̃ conquerens de dño, nõ ancilla, ff. de iud. nulla. Vt ergo ſibi cõpetat reſtitutio ancillæ, oportet ꝙ ꝓbet aliquid de proportionabilibus ancillæ tm̃ vel ſeruo, ſ̃m Inn. Vnde non ſolum actus impertinentes debent excludi, de quibus de offi. arch. vt noſtrum. ſed etiã oportet promiſcuos excludi, de quibus C. quibus quar. pars debe. l. 2. lib. x. ff. de inſtit. l. ſi quis. §. apud Celſum. ff de leg. 3. l. hoc legatum. Quod intelligit Io. An. vbi per coniecturas diſcerni poſſit in qua parte vel ſenſu exercet̃ ille actus promiſcuus. ff. de leg. in l. item legato. §. 2. Exempla de ancilla non placent Hoſt. quia hodie dominus in ſeruũ ptãtẽ neceſſe nõ habet, l. 2. ff. de his ꝗ ſunt ſui vel alie. iur. Per hoc tñ diſcernit̃ ſeruus a mercenario, ꝗa mercenarius ꝗ̃rit ſibi ſeruus dño, Inſti. de his, qui ſunt ſui, vel alie. iur. j. rñ. Item non ita libere extrahitur mercenarius de eccleſia, ſicut ſeruus, C. de his, qui ad eccle. cõfu. l. præſenti, Itẽ mercenarius non venditur, ſed ſeruus ſic, Inſti. de iure perſo. §. ſeruitutis. Item filius mercenarij nõ eſt dñi, ſicut filius ſerui. Inſt. de re. diui. §. partus. Itẽ ſeruus tm̃ nãl̃r obligatur, ff. de condi. indeb. l. nãl̃r. Mercenarius etiam ciuiliter, quia liber, ff. de act. & obli. per totum. Et multas alias dr̃ias colligere poterit diligens indagator iuris ciuilis. Per hoc concluduntur tria, ꝙ pp hoc ꝙ aliqui actus vxori ꝓportionabiles gerant̃, non quęritur quaſi poſſeſſio iuris matrimonialis, niſi aliquid probetur de titulo. Recitat in hoc, & reſidet Inn. aliquos dicere, ꝙ bene obtinebit agens poſſeſſorio, ſi probet ꝙ volens accipere poſſeſſionem iuris, vel vinculi cõiugalis iacuit cũ ea, vel aliquẽ actum fecit, ꝗ ſpecialiter fit inter coniuges: & alter ex cõiugibus hoc ſciebat, ꝙ alter intendebat quaſi poſſeſſionẽ iuris ɔiugalis acquirere. Secundo ɔcludit̃ ſ̃. ꝙ exercitio actuũ, qui promiſcui ſunt canonicis, & alijs, non acquiritur quaſi poſſeſſio iuris canonicalis: & ſil̃r de ancillatu. Hoc vltimum impugnat, dicẽs ꝙ poſſeſſio canonici & ſeruitutis bene probatur, ẽt ſi non ꝓbat aliquẽ de illis actibus, ꝗ tm̃ canonico, vel ancillæ cõpetũt, ſed ſufficit probare, ꝙ aliquid fecerit vt canonicus, vel vt dñs, intendens ſibi quærere poſſeſſionem canonicatus, uel ancillæ: & hoc bñ ſciebãt illi quorũ intereſt, ꝙ bñ intendat ſibi ꝗ̃rere poſſeſſionẽ, aliàs nõ, de capel. mo. dilectus. de poſtu. p̃la. bonæ. ij. Et dicit ꝙ hoc ſibi plus placet, ꝗ̃ quod no. ſ̃. e. in lr̃is. De quo dic ut ibidem dixi. Quãtũ ad poſſeſſionẽ maritalẽ placet Hoſt. qđ ultimo hic dicit Inn. Cõclude ergo ſ̃m Hoſ. ꝙ omnis actus, ꝑ quem cõcluditur matrimonium uerum, aut pręſumptum quo ad extrinſeca, cõcludit quaſi poſſeſſionẽ aptam ad partẽ poſſeſſorij, dũ tñ cũ hoc excludat̃ clandeſtinatas, ut ꝗa ſponſalia ſunt ɔ̃cta in facie eccleſiæ miſſis bãnis, & ſeruatis, ꝗ̃ habent̃ de clandeſt. deſpon. cum inhibitio. aliàs nõ ſolũ eccleſia nõ faceret reſtitutionẽ fieri, ſed ẽt ſi ſimul habitarẽt, eos ſepararet ad tp̃s, ſicut faceret ſi ɔ̃ interdictũ contraxiſſet, ut d. c. cum inhibitio. de ſpon. tua. de ma. contrac. ɔ̃ interdictũ eccleſiæ. c. 1. & 2. & ſic intellige ſ̃. e. ex trãſmiſſa. Nõ ob. ſi dicatur, ꝙ nõ licet allegãti clandeſtinitatẽ opponere ſe reſtitutioni, ꝗa allegat ſuã turpitudinẽ, de dona. inter dilectos. ꝗa ſpãle in cauſa matrimoniali, per no. de re iud. lator. & c. conſanguinei. uel

cum

cum uix reperiaт in poſſeſſione libertatis ꝙ ſeruitutē uxoris, melior erit in pari cā conditio poſſidētis, ff. de condi. ob. cau. l. ſi ob turpem. multo fortius audiт opponens, ſi cū clandeſtinitate iungat aliquod canonicum impedimentū, vt qa ꝯſanguinea, vel affinis, vt patet ex no. s̄. eo. literas. Itē ſi maritus nihil obijciat, eccleſia tñ ex officio repellere pōt ipſam, vt patet ex p̄miſſis, vt no. de excep. exceptionē. ſm Hoſt. Caſus aūt, in quibus concluditur matrimoniū verū, vel præſumptū, vel qñ nō, vide ex no. s̄. de præſum. illud. vbi dicam. Vnū tñ non omitto, ꝙ eo ꝙ ſe vocent vir & vxor, niſi alij actus magis ſtricti interueniant, non includiт matrimoniū verum, vel p̄ſumptum. Nec ob. C. de nup. ſi vicinis. & l. in liberā. ff. de ritu nup. qa id de iure ciuili. Iura autē canonica in dubio præſumunt fornicationem, & adulterium, xxx. q. v. c. 2. & c. noſtrates. & c. qualis. ſm Ioan. And. Concludo aliquos caſus pro intellectu literæ: ſi detur nullitas matrimonij ex forma verborū, aut ętatis īpedimēto, quia deficit rudis forma matrimonii, nō eſt aliqua poſſeſſio a iure approbata, & nō daт poſſeſſoriū, vt hic: ſi detur mr̃imoniū, qa habilitas ætatis, pōt dici ꝙ ex hoc ſolo nō datur reſtitutio: qa non datur hic quaſi poſſeſſio, licèt detur proprietas. Niſi dicatur, ꝙ nuda voluntate quæratur poſſeſſio. Quod non placet, niſi aliquis actus intercedat. Si detur actus matrimonialis, vtroq; ſciente, & patiente cū, velle quaſi poſſeſſionē, ſicut actus copulæ, non eſt dubium, ſm Hoſt. Sed Innoc. ſentit de quolibet alio actu: quod credo, ex quo conſtat de animo vtriuſq; volentis quærere quaſi poſſeſſionē, dūmodo actus ꝓportioneт matrimonio, licèt ſit promiſcuus. Ad quod de p̄bē. dilecto. Vn̄ cū vterq; velit quaſi poſſeſſionē, q̄ nō pōt haberi abſq; proprietate, habet vterq;, l. illud. ff. de acq̃r. hære. Si dentur ſponſalia de futuro valida ante, vel poſt, cum traductione, vel copula, vel vbi dubitatur de copula, planum ꝙ hic cōcluditur matrimoniū, vt ſupra dixi. Si ſponſalia cum ſola traductione, ſi ſunt de p̄ſenti, adhuc planū: ſi ſunt de futuro, & ſunt valida, cōis opi. ꝙ ſola traductio nō ꝯcludat mr̃imoniū. Sed forte poſſet dici ꝙ ſic, data habili ætate, per iſtum tex: qa ſic ducendo vr̃ facere animo acquirendi poſſeſſionem maritalem: quod patet ex his, quæ præceſſerunt. Hæc omnia intellige, in quantum excludatur clandeſtinitas, ſm Hoſt. Si detur matrimonium, ſecuta traductione abſq; copula, quā ꝯſtat nō interceſſiſſe, tenent Doc. hic non dari reſtitutionē, de ſpon. cum locū. qa tunc poſſet religionē ingredi, de ꝯuer. cōiu. ex publico. & quia timetur ne corrūpatur. Io. de Lig. tenet hic ꝯ, inquantum peteret reſtitutionem altero reſpectu, q̃ copulæ: qa per ſolā traductionē eſt in poſſeſſionem illorū abſq; copula, per c. literas. quod credo, ſi vir nō ſit ſic ſeuerus, ꝙ timeaт de extorſione copulæ, per c. ex literis. ſm Io. de Lig. Non ob. ꝙ poſſit religionē ingredi, qa per hoc nō tolliт poſſeſſio anteq̄ ingrediatur. Item non reperitur, ꝙ copula exigatur ad poſſeſſionē, niſi quo ad hoc vt reſtituatur quo ad actum copulæ: ſed bene reperitur poſſeſſionem quæri quo ad alia, ſola traductione. Itē ſm hoc, ſi mulier allegaret petētē reſtitui frigidum, nil obſtaret exceptio: quia ſic mulier ſꝑ impediret reſtitutionem alle-
32 gādo frigiditatē, ſm Io. de Lig. puto qđ ſupra dixi. † Ex his decidiт dubium, an mulier agens petitorio poſſit ſuſpendere petitorium, & agere poſſeſſorio in cauſa matrimoniali. Archid. ꝙ ſic, xxiij. q. ij. ſeculares. & dicit ꝙ fuit dictum Ray. in Summa, qñ, & quando mulier repetat virum. Allegat de cā poſ. paſtoralis. & l. naturaliter. §. nihil. ff. de acquir. poſ. Nō ob. ꝙ poſſeſſio ſine proprietate haberi nō poſſit, vt hic, & s̄. e. ex tranſmiſſa. & ſic videntur inſeparabilia: quia vbi agitur in petitorio; oportet plenius ꝯſtare de proprietate, & oportet ꝙ omni reſpectu excludatur nullitas matrimonij: vbi agitur poſſeſſorio, cum proprietas incidenter deducitur, nō ita ſubtiles, & pōderoſæ exiguntur probationes. Item ſufficit probare matrimonium ſolum quo ad aſpectum extrinſecum validum. Et hoc tenet Hoſt. in Summa, qui ma. accu. poſ. §. j. ver. eſt autem. & & de cauſa poſ. & propr. ſub §. his ergo. tāgit etiam ibi, an ſententia lata in poſſeſſorio obſtet agenti de proprietate. Et tenet ꝙ non, qa ibi quæſtio proprietatis non deciditur, niſi inciden-
33 ter, & ſummariè. † Ex his concluduntur duo caſus, in quibus oportet agentem poſſeſſorio iuſtificare aliquo reſpectu poſſeſſionem. Dicit tamen Fred. ſuo conſi. 273. quemlibet poſſe, ſi vult, poſſeſſorium iuſtificare ex titulo. Sed dicit, ꝙ alias non admittitur quæſtio proprietatis: ſi poſtea ſequeretur reſtitutio propter ſuccumbere in petitorio, ſurgeret ſcādalum, puta ſi peteretur aliquis vt monachus, & contra agentem poſſeſſorio opponereт ꝙ non eſt monachus illius, ſed alterius monaſterij: nam ſi reſtitueret, oportet ꝙ mutet habitum, ſi poſtea ſuccumberet in proprietate, adhuc oportet ꝙ mutet habitum: quod non eſſet ſine ſcandalo, & forte nec ſine peccato: & talis caſus impedit reſtitutionē, vt not. s̄. c. literas. iij. qō. j. in ſumma. & in Spe. de peti. & poſ. §. vlt. vbi ponuntur caſus, in quibus non datur reſtitutio. Adducit ah hoc quod met. cā. c. j. & de conuer. coniu. per totum. & qui cleri. vel vō. c. vlti. quia vbi tractatur de reſtitutione monachali, Papa, anteq̄ velit quod compellatur ad habitum reaſſumēdū, mandaт inquiri an tales fuerint obligati religioni. Allega. not. de fil. presby. conſtitutum. vbi impeditur reſtitutio, vbi poteſt eſſe cauſa pecca-
34 ti. † Ex his deciditur, an pater agens poſſeſſorio recuperandę ꝓ filio rōne patriæ poteſtatis audiaт, & an habeat aliquid docere de proprietate iuris. Io. And. in addi. Spe. in ti. de peti. & poſ. §. j. ver. quid ſi matrimonium. & ver. item quid ſi agenti. tenet ꝙ agere poteſt: quia hoc eſt ius, & quaſi poſſidibile: ergo pro eo datur reſtitutio. Oportet tamen ꝙ probetur aliq̄d de proprietate, quia liber homo non poſſidetur, niſi caſualiter. Et ibi concludit, ꝙ ſicut agenti poſſeſſorio incumbit in caſibus iſtis docere de proprietate aliquid, ita excipienti de ſpoliatione, quam etiam pro filio ſpoliato dicit ei competere: licèt quæſtionem inſolutam dimiſerit ibi Spec. allegat 3. q. 1. c. 2. ī fi. ibi, poteſtatibus curēt. 3. q. 2. aliàs. 2. q. 2. in ſcripturis. ibi, poteſtati eorum, & c. ſeq. dicit omnia iura reſtituenda patriā poteſtatem ius eſſe conſtat, Inſti. de patria poteſta. §. j. ff. de his,
35 qui ſunt ſui, vel alie. iur. l. j. & iij. igitur, &c. ¶ † Vltimo dubitat hic Cal. an hæc exceptio, Non poſſidebas: vel, Non potes poſſidere rem de qua agitur poſſeſſorio: ſit dilatoria, an peremptoria. Qđ ſit peremptoria, facit qđ no. de reſti. ſpo. ad decimas. in gl. no. per opi. & quod no. Io. And. de fo. comp. ex parte. ſuper vltima gl. ſed illud, quando in reſcripto expreſſit falſum, quo tacito literas non habuiſſet, de reſcri. ſuper literis. dicit, ꝙ putat ꝙ ſit peremptoria, quia reſpicit principale factū, de quo agitur: & dicit eam proponendam poſt litem conteſtatam, de li. conteſt. c. j. lib. vj. ad hoc de adul. c. pe. tamen ibi dicit exceptionem adulterij fore peremptoriam, & dilatoriā, vt poſſit opponi ante litis conteſtationem & poſt. Sed dicit Io. Cal. ibi ſpeciale propter peccatum, de vſuris. quia fruſtra. quod non eſt hic. Puto, ꝙ ſit litis finitæ, & poſſit opponi ad merita, & ad proceſſum: quia concludit agētem funditus ius agendi non habere: & tales ſunt litis finitę, vt d. c. j. & dixi de reſcri. ſuper literis. ſcribit Bar. ff. de re iud. l. conquerebatur. & l. tranſacta. ff. de verb. ſigni. & l. j. in fin. ff. ad Tertul. Et hæc ſufficiant. Ant. de Butr.

SVMMARIVM.

1 *Interdictum vnde vi, non competit contra illum, qui non ſpoliauit, nec ſpoliari mandauit, neque ratum habuit.*

2 *Hoſpitale vbi habet eccleſiam, in dubio eccleſia iudicatur principalis, hoſpitale vero acceſſorium.*

3 *Delegatus ad examinationem, & cognitionem cauſæ non videtur in dubio commiſſus ad deciſionem eiuſdem, niſi exprimatur.*

4 *Reſcriptum, per quod mandatur, vt ſecundum debitum iuris & iuſtitiæ cauſa terminetur, non videtur dare nouam formam, ſed tantum debitū iuris excitatę*

5 *Sententia lata contra formam mandato principis an ſit nulla.*

6 *Libellus, per quem petitur res, vel poſſeſſio cum ſuis pertinentijs aliter nō ſpecificatis, & poſſeſſionibus, quomodo valeat. 22. & 24.*

7 *Poſſeſſio nomen denotat, quandoque proprietatem.*

8 *Legata poſſeſſione, quam habet teſtator cum ſuis confinibus in tali loco, an videatur legata ipſa proprietas, vel ſolum commodum poſſidendi.*

9 *Pertinentiarum appellatione non comprehenditur poſſeſſio nec ecōtra. nume. 23. & 24.*

10 *Libelli concluſio, per quam libellans petit rem ſibi reſtitui, an adaptetur ad petitorium & poſſeſſorium, vbi libellus eſt datus in materia poſſeſſoria. 21.*

11 *Poſſeſſorio recuperandæ agenti cautum eſt antiquam poſſeſſionem deducere propter momentaneam, quæ non ſemper cauſat interdictum.*

12 *Verbum præteriti temporis perfecti habet ſemper tacitam abnegationem de præſenti actus, vel quantitatis, cui adiungitur.*

13 *Litis conteſtatio inducitur ſola reſponſione ad narrata. 14.*

15 *Verbum credere, vel non credere, adaptatur ad ignorantem.*

16 *Teſtis deponens per verbum, Credit, non probat in apprehenſibilibus ſenſu proprio.*

17 *Hoſpitalia ſunt epiſcopo ſubdita iure communi.*

18 *Teſtes poſſunt eodem inſtanti recipi ſuper petitione, & exceptione.*

19 *Delegata cauſa quo ad petitorium & poſſeſſorium, an poſſit actor intentare alterum tantum, an vero ad vtrunq; arctetur.*

20 *Libellus continens plures actiones, an procedat, vt libellans cogatur alteram eligere.*

23 *Pertinentiæ quæ veniant, vbi res petitur cum ſuis pertinentijs. 24.*

25 *Poſſeſſor an hodie præſumatur, qui olim fuit poſſeſſor.*

26 *Dominus an hodie præſumatur, qui olim fuit dominus.*

27 *Poſſeſſor an eo ꝙ poſſidet, præſumatur dominus.*

28 *Poſſidere an præſumatur dominus.*

29 *Poſſeſſor an quis præſumatur ex detentatione rei.*

30 *Exceptio omnis inhabilitans perſonam ad agendum in iudicio admittitur contra agentem poſſeſſorio recuperandæ.*

CAP.

CAP. XV.

1 CVm ad ſedem. ¶†Interdictum vnde vi, non competit contra illum, qui non ſpoliauit, nec ſpoliari mãdauit, nec ratũ habuit. In prima proceſſus narratio. In ſcd̃a cauſæ diſſinitio, ibi, nos priores. Prima ſubdiuidiṫ.
Primo ponit cauſæ cõmiſſionẽ. Scd̃a ibi, corã. proceſſum habitũ corã delegato, & ipſius diſſinitionẽ. In tertia ibi, mulier. ꝓceſſum habitũ corã Papa per appellationis remediũ. Pro intellectu caſus duplex eſt principalis intellectus. Vnus, ꝙ hoſpitalariorum intẽtio eſſet inepta quo ad omne genus poſſeſſorij: qa nõ probaṫ eos poſſediſſe, & ex nõ admiſſione ad poſſeſſionẽ nõ cõcludiṫ ſpoliatio, ſi nõ poſſidebat. Alius intellectus, ꝙ eorũ intentio erat inepta nõ quo ad ſubſtãtiã cuiuſlibet gñis poſſeſſorij, ſed quo ad ſpeciem quã intendebat, ſ. interdictum vnde vi, eo qa dato ꝙ ꝓbatum foret eos poſſediſſe, & nõ admiſſos, imo repulſos a nũtijs epi, cũ nõ ↄſtaret nũtios ad hoc habuiſſe mandatum, nec feciſſe nomine epi, nõ ↄſtabat epm ſpoliaſſe, vel ratam habuiſſe ſpoliationem, ſuper quorũ altero fundaṫ ſtrictum interdictũ vnde vi. Alios intellectus vide-
2 bis cũ gl. & hæc ſufficiant pro intellectu caſus. ¶†No. vbi hoſpitale habet eccleſiam, eccleſia in dubio iudicatur principa-
3 lis, hoſpitale acceſſorium. ¶†No. 2. hic apertũ, ꝙ cõmiſſa cãæ examinatione, ſeu cognitione, non vr̃ cõmiſſa cãæ deciſio, niſi exprimatur. Vide quod no. de offi. dele. ſuper qõnũ. §. j. & qđ no. in l. a diuo Pio. de re iudi. & quod no. in cle. auditor. de re-
4 ſcri. ¶†No. 3. ꝙ per mãdatũ, vt ſm̃ debitũ iuris & iuſtitiæ cauſa termineṫ, nõ datur noua forma mãdato, ſeu tm̃ debitũ iu-
5 ris excitatur. ¶†Hinc eſt, ꝙ hæc ſnĩa lata ↄ̃ formam iuris, tali ſtante mandato, non eſt nulla. Quod patet, quia caſſatur vt iniuſta. Et eſt caſus pro dicto Inn. in c. prudentiam. in gl. magna, ad mediũ, de quo per Bar. in l. ſi ſocietatem. §. arbitrorum. ff. ꝓ ſocio. & dixi in c. Quintauallis. de iureiur. ad hoc quod no. de
6 reſcr. cauſam. ¶†No. iiij. ꝙ procedit hic libellus, Peto eccleſiã cum pertinentijs ſuis: aſr nõ ſpecificatis pertinentijs, & poſſeſſionibus: & ſic ſufficit libellũ fore certũ in principali, q̃uis in acceſſorijs ſit incertus. Ad hoc quod no. de ordi. cog. cũ di-
7 lectus. & ſ. de libel. obl. c. 2. ¶†Not. v. ꝙ aliqñ verbũ, Poſſeſſio, notat proprietatem, vt habeo poſſeſſionẽ, i. tale poſſidere. Ad hoc ff. de ver. ob. l. interdum. Quod facit ad quæſtionẽ Goff.
8 † Si teſtator legat poſſeſſionem ſuam, an videatur legaſſe ſolũ commodũ poſſidendi, an ẽt ꝓprietatẽ: qa proprietatẽ. ad qđ ff. ad muni. l. filij libertorũ. §. fi. C. de fid. inſtru. l. fin. C. de bon. poſ. contrata. cum res. de do. inter vir. & vxorem. l. ſi quidem. & ſic econtra dñm pro poſſeſſore, C. de rei ven. l. quoties. vt li-
9 te nõ cõte. quoniam. §. quod ſi ſuper. †¶No. appellatione per
10 tinentiarũ non cõprehendi poſſeſſionẽ, nec econtra. ¶†Not. vij. tenendo ꝙ hic fuerit actum petitorio, & poſſeſſorio, ꝙ hæc ↄcluſio, Peto rem reſtitui, adaptatur vt congrua cõcluſio & ad petitoriũ, & ad poſſeſſoriũ, & ſic eadẽ ↄcluſio proprie quo ad vnum, improprie quo ad aliũ iudciũ ſumpta procedit: & idẽ verbũ ad diuerſa relatum ꝓprie & improprie ſumi poteſt: hoc videbitur j̃. Hæc vera, dũ ex narratis hæc valeãt cõprehendi, & ſic ex narratis extendiṫ ↄcl'o libelli: ſed ad alia põt adaptari ꝓprie, aut improprie: ſecus ſi non poſſet ad illã adaptari, qa penes cõcluſionẽ attendiṫ vis libelli, de fo. cõpe. ex parte B. nã per narrationẽ, in qua dicit ad ſe ſpectare, deduxit petitoriũ: ꝑ narrationẽ, in qua dixit ſe diutius poſſediſſe, deduxit poſſeſſoriũ. ¶Nota hũc libellũ procedere, Peto me reſtitui, quia olim poſſedi, quod hodie poſſides: qa mediũ ſubauditur, & me ſpoliaſſe: & ſic vbi ex narratis, & ↄcluſione colligiṫ intẽtio libellãtis, licèt oĩa media nõ formaliter exprimantur, ſaluaṫ libellus
11 per ſubauditũ: qa hic ſubauditur, qa me ſpoliaſti. ¶†Not. cautũ allegare antiquã poſſeſſionẽ, qa nõ ſp̄ momentanea parit
12 interdictũ, ſ. eo. olim, l. 2. §. confeſtim. ff. de vi, & vi. ar. †Et no. ꝙ verbum præteriti perfecti habet tacitam abnegationem de p̄-
13 ſenti actus, vel qualitatis, cui adiungiṫ. ¶†Not. ꝙ per ſolam reſponſionem ad narrata induciṫ litis cõteſtatio: de quo de lit.
14 cõte. c. j. ¶†No. ꝙ per verbum Neſcio, vel nõ credo, qđ petis
15 debitum, vel tuũ eſſe, inducitur litis cõteſt. †Et not. ꝙ credere
16 vel nõ credere adaptatur ad ignoratum. †Nõ probat ergo teſtis, qui reſpõditſe credere in apprehendibilibus ꝓprio ſenſu. Vide in Spe. de teſte. §. iam de interrogatorijs. in fi. j̃. de acc. in-
17 quiſitionis. ¶†Nota epm ſuper ſubiectione ẽt hoſpitaliũ fun
18 dare intẽtionem de iure cõi in ꝓpria dioceſi. ¶†No. ꝙ eodem inſtanti ſuper exceptione, & petitione pñt teſtes recipi: & hẽs practicam ſententiæ tam in petitorio, q̃ in poſſeſſorio: qa hẽt condemnare ad rẽ reſtituendã? Et ex hoc habes notabilia vſq; ad ver. nũtius. In qua parte habes cõmiſſionem, petitionem,
19 id eſt, libellum & ſententiam. ¶†Examinemus iſtam partem circa commiſſionem: gl. quærit, an cõmiſſa cauſa quo ad petitorium, & poſſeſſorium, poſſit actor intentare alterum tantũ, an arctetur ad intentandum vtrunq;. Gl. dicit, ꝙ poteſt intentare alterum tantum, qa ſimultanea commiſſio nõ arctat ad vtrunq; intentandum. De quo remittit de cã poſ. cum ſuper. & c. cũ eccleſia. ibi ẽt no. & dicunt Doc. ꝙ ſi libellum porrigat ſuper vtroq;, poterit ẽt agendo reus ſup̄ vtroq; ſe defendere: qa ad hoc eſt ſtimulatus per iudiciũ ſuper vtroq;, nõ obſtãte
20 priuilegio poſſeſſorij, de quo ſ. e. ex cõqueſtiione. ¶†Venio ad libellum. Primo impugnat libello nimia gñalitas eius quo ad vim cõprehenſiuã, cum multas poſſit cõprehẽdere actiones: nam hic libellus põt cõprehendere interdictũ vnde vi, & qđ vi aut clã, cõdõnem ex canone, & offm̃ iudicis, ↄ̃ id, de lib. ob. c. 2. & l. qđ in hæredẽ. §. eligere. ff. de tribu. & in rľa, nullus pluribus. de re. iu. lib. vj. Quidã dñt de iure canonico, & æquitate eius procedere libellum plures actiones cõprehendentẽ. Vel dic, ꝙ cogiṫ eligere: & hic eligit interdictũ vñ vi, & male. Quidã dñt ꝙ eligit voluntarius. Hoſt. dicit hic relinqui in arbitriũ boni iudicis, an admittat, vel ad ſpecificandum cogat, remittit de iudi. dilecti. Ex hoc no. ꝙ quã q̃ libellus ex latitudine verborum cõprehendat plures actiones, ſi tñ libellans eligat voluntarius, vel inuitus, totũ ius agendi ad electã actionẽ reſtringitur: & ſi ſit inepta, alias electa itantum, qa licet apta in verbis cõprehendaṫ in eadẽ inſtantia, niſi libellus porrigaṫ, non põt ſequi ſnĩa, vt idem opereṫ reſtrictio, qđ operatur limitata porrectio a principio. Et ſic limita de iudi. examinata. qđ not.
21 ad hoc de cã poſ. paſtoralis. ¶†Opp. ij. ↄ̃ libellum, & ↄcluſionẽ eius, & ↄñr ↄ̃ ↄcluſionem ſnĩæ, in qua petitur, & ſententia tur rem reſtitui reſpectu poſſeſſorij: quia debet cõcludere poſſeſſionẽ reſtitui: qa ſola poſſeſſio nõ reſtituiṫ in poſſeſſorio, ff. de vi, & vi ar. per totum. Sol. Dicit hic Io. An. ꝙ rectius ↄcluſiſſet poſſeſſionẽ reſtitui, q̃ rem reſtitui. De quo remitto ad Spe. eo. ti. §. j. ver. & no. Nã petere reſtitui rem, eſt ꝓpria ↄcluſio petitorij, ſed ſaluaṫ libellus vt dixi, qa intelligiṫ quo ad poſſeſſoriũ, Peto rẽ reſtitui ratione poſſeſſionis: & reſpectu poſſeſſorij, Peto rẽ reſtitui: ſtat ꝓprie. De quo in Spec. e. ti. §. j. in j. & ij. forma. Sic ẽt ſaluat ibi Spe. ſnĩam ſuper libello, Peto poſſeſſionẽ reſtitui, ſi cõdemnet ad reſtitutionem rei: qa verba ſnĩæ ſunt trahenda ad metas libelli, vt ibi no. Spe. ver. & not. qđ quidã. poſt tertiam formã. Sic debet intelligi qđ no. Io. And. in addi. Spe. in ti. de ac. & pe. §. ſequitur. ver. ſed quam notas. vbi dicit poſt Roſ. ſimplicem, & ſtultam fore ↄcluſionẽ, Peto rem reſtitui: in poſſeſſorio, qa hoc concludit ad petitorium: ſed debet eſſe, Peto poſſeſſionem reſtitui: quia aliud eſt reſtitutio rei, q̃ reſtitutio poſſeſſionis, ff. de rei vẽ. officium. & l. qui reſtituere. ff. vti poſ. l. ſi duo. §. fi. Idem Arch. 3. q. j. reintegrandæ. Pro ſaluatione libelli facit quod ſcribit Fred. ſuo ↄſi. cclxxiij. vbi ponit ↄcl'onem hanc, Peto rem reſtitui: adaptari ad petitorium, & ad poſſeſſorium, dumtñ hoc habeat narratio: quinimo ſi narretur in poſſeſſorio, & fiat ↄcl'o, Peto rẽ reſtitui: dicit deductum petitorium. quod nota bñ. Hęc maxime puto vera in cõcluſione, Peto rem reſtitui, vel ſe reſtitui: adaptaṫ ad poſſeſſoriũ, qñ eſt talis naturæ ꝙ habeat iuſtã cãm, vt patet ſ. e. ex trãſmiſſa. & c. j & c. ex parte. & c. literas. & ꝓcedit etiam cõcluſio & ſnĩa, Peto rẽ reddi: vt patet ſ. c. j. quia in libellis etiam verba trahuntur ad intentum libellantis, vt no. de offi. ord. cõquerẽte. & qđ no. in l. ſed & ſi poſſeſſori. §. fi. de iureiur. Item ꝓcedit cõcluſio, Peto me reintegrari. iij. q. j. reintegranda. Item peto me in integrum reſtitui, vt lite nõ cõteſt. accedens. vel in priſtinum ſtatum reſtitui, reponi, vel reduci: vt d. c. reintegranda. Tertio arguitur libellus, vt nõ cõcludens in poſſeſſorio, Peto me reſtitui, qa diutius poſſedi, & hodie poſſides: nã p̄ nõ hoc ↄcludiṫ ſpoliatus. Sed dic, ꝙ ex ↄcluſione, & narratione apparet ꝙ cõcludere intendit in poſſeſſorio: ideo libellus eſt declarandus per ſubauditũ: quia diutius poſſedi, me ſpoliaſti: ſubaudi, & ſic peto me reſtitui. Qđ no. qa vbi ex narratis, & cõcluſis apparet ſubauditũ ex mẽte, ſubintelligiṫ, & ſaluaṫ libellus per ſubauditũ, qđ indicat cõcluſio, & narratio, licèt nõ integraliter exprimaṫ. Ad hoc l. j. ff. de hære. inſti. Qđ nota ꝓ ſaluandis libellis. Circa libellum expeditis Doc. dictis, venio ad
22 gl. tangentes libellum. ¶†Opp. ꝙ nõ ꝓcedat libellus vt nimiũ generalis circa res, ibi, pertinẽtijs, & poſſeſſionibꝰ, &c. ↄ̃ id de libel. obl. c. ij. de rei vendi. l. ſi rem. cum ſimi. Gl. dicit cõtrariũ ꝓcedere in actione ſingulari, & petitione: hic in petitione vniuerſali, argum. de offic. ord. cõquerente. & no. de libel. obla. c. j. de peti. hære. l. 3. cum ſimi. quo caſu dicit ſufficere ꝓbari, & declarari quid de pertinentijs poſſedeat tempore ſententiæ, dato ꝙ antea nihil poſſederit: vel illud nõ poſſederit quod tẽpore ſententiæ ꝓbatur poſſediſſe, vt ff. de peti. hære. l. ſi quo tempore. ff. de pecu. l. quæſitum. Imo plus dicit hic Inn. ꝙ hoc ſufficit declarari in ipſa executione, & ſuper illis mandabitur ſententia executioni, ſ. c. quamuis. ſecundum Inn. Hoc placet Inn. maxime quando id vniuerſale, quod petitur, venit acceſſorie ad aliquod principale certificatum, vt erant hic poſſeſſiones. Nam dicit hic Inn. pertinentijs verbum, eſt vniuerſale aptum pertinẽtias cõprehendere, i. ſtatuto & cõſuetudine debitas: & maxime in pertinẽtijs eccleſiæ, de cen. c. j. Vnde referṫ ẽt ad petinẽtias iuris, vt oblationes primitię, & alia iura pa-

rochia

rochia,& ſimilia, de deci.cū ꝯtingat. & c.tua.de his, q̄ fi.a p̄la.
paſtoralis.Itē & hoſpitali accedūt pertinētiæ, qa & illi dēt cer
ta dos aſſignari,ſicut ēt eccleſiæ. de cōſe.eccle.vel alta. ſicut.
Item nō ſolū rōne rei, ſed ēt rōne actionis ſui nā eſt vꝉis: quia
interdictū vnde vi, cōprehendit in ſe mobilia, & immobilia,
dāna,& iniurias,& alia multa,ff.de vi, & vi ar.l.j.§.qđ aūt.& §.
rectiſſime.ſ.eo.grauis.& qđ ibi no. ſicut & hæreditati accedūt
oīa,q̄ in hr̄djtate inueniunt, ēt ſi non ſint teſtatoris,ff.de peti.
hære.l.item veniunt.& l.ſeq.Per q̄ ꝯcludit,ꝙ petita eccleſia cū
pertinentijs,petita vīr oīa pertinētia,& illi deputata,ſiue ſint
corporalia,ſiue incorporalia. Allegat not.de offi.deleg.cū ab
eccleſiarū.& c.ꝯquerente.Hæc ꝓcedunt quo ad pertinentias:
quo ad poſſeſſiones aūt in libello petitas,vt hic fuit,dicit ꝙ il-
læ debent in libello ſpecificari ꝑ ſuos ꝯfines,ſi petat̄ a parte,ff.
de cē.l.forma.Qđ puto,qn̄ poſſeſſiones petit ꝑ ſe,vt hic fecit:
aliàs includerent in verbo ꝑtinentiarū.Quod ſi nō ſpecificaſ-
ſet per ſe,nō cogeret̄ ad ſpecificādū,tenendo ꝙ petitio eſt vꝉis,
vt eſt dictum.Dic latius iungendo Inn.& Hoſt.ſimul,& qđ ali
bi ſcribit Inn.Si actio eſt vꝉis,& res,quæ petitur,ſui nā apta eſt
cōprehendere vniuerſitatē, ꝓcedit libellus gn̄alis,vt hic.Si a-
ctio eſt ſingularis,& res vꝉis,idem:vt ſi vendicat̄ grex,quia nō
eſt neceſſe ſingula capita gregis ſpecificare, vel noīe,ff.de rei
ven.l.j.§.ꝑ hāc.Vel ſi vendicat̄ hoſpitale cū pertinentijs;vt hic,
& no.gl.de libel.obl.c.ij.Vnde ꝑ hoc ꝯcludit,ꝙ ꝓcedit libellus
gn̄alis,ſiue actio ſit ſingularis,ſiue ſit vꝉis,& ex accidēti rei trā-
ſierit ad nām vꝉis:& tunc dēt ſpecificari libellus, qn̄ actio eſt
ſingularis,& nām actionis ſingularis retinet, qa no alteratur
rei nā,ff.de rei ven.l.ſi rem.ſm Hoſt. Hæc aūt dicit vera Inno.
quo ad pertinentias, qn̄ pertinentiæ petant̄ acceſſoriè: ſed ſi
petant̄ principaꝉr iudicio ſingulari,oportet ꝙ ſpecificētur,ex
quo agit̄ iudicio ſingulari vt petitorio:ſecus ſi iudicio vꝉi, aut
quia agitur poſſeſſorio.Allegat no.ſ.eo.in literis.& hæc eſt rō,
ſm Hoſt.qa illud eſt vꝉe, vt dixi in eo ꝙ dāna multa veniunt,
vt dixi ſ. Quādoq; agit̄ actione ſingulari,res vero ſunt qd vꝉe,
qa nō colligunt̄ ſub vno nomine collectiuo iuris,aut facti,ſed
ſub ſigno vꝉi,aut īdefinito, vt peto poſſeſſiones, vel oīa bona.
dic ꝙ oportet ꝙ ſpecificent̄ res, qn̄ petūtur actione ſingulari,
vt eſt rei vendicatio:& hoc fit, quia ſingularis remaneat actio
in qua non poſſet dari certa ſnīa,niſi aliter ſpecificarent,& in
certa ſnīa tunc non teneret,C.q̄ ſen.ſine cer.quan.l.j.& ij.& fi.
Vnde in hoc dēt iudex cauere ſibi,Inſt.de ac.§.curare.Et mul-
tos caſus,in quibus admittitur petitio gn̄alis,hēs de exceſ.p̄la.
tanta.in gl.not.generalē. Secus dicit vbi actio eſt vꝉis,vt peti-
tio hereditatis.Ad confirmationem huius facit quod no.Inn.
de iurepa.ex literis.vbi vt diſpoſitio dicatur generalis,nō ſuffi
cit ꝙ ſub ſigno vꝉi plura pertinentia comprehendat: quia il-
lud ſignum diſtribuitur a ſigno, vt l.cum tale.§.falſam.ff.de
condi.& demon.l.hæredes mei.§.cum ita.ff.ad Treb. & ff.de
verb.obl.l.ſcire debemus.ſed exigit,ꝙ cōprehendant ſub vno
ſigno collectiuo apto in ſe comprehēdere vniuerſitatē iuris,
aut facti,vt hæreditas,populus,& vniuerſitas,& collegiū,grex,
peculium,& ſimilia,in c.certificari. de ſepul. vt diſtinguit an
agatur perſonali,vt peto omnia bona dari, vel quartā omniū
relictorū: & quia perſonalis eſt apta reſpicere iura,iudicatur
vꝉis, & non exigitur expreſſio an agat̄ reali: & quia illa diſtri-
buitur ad ſingularia corpora,nō eſt vꝉis:& ſic oportet corpo-
ra exprimere, Spe.in tit.de act.& pe.§. ſequit̄.ver. differunt.in
xvij.col.tenet ꝙ ſit vꝉis. & ponit in ver. quid ſi peto qcqd hēs.
vbi dicit,ꝙ ſi peto qcqd habes in tali villa, valet petitio abſq;
alia ſpecificatione.Alleg. qa debet eſſe drīa inter ſpeciale di-
ctum,& generale,ff.de ędi. edi.l.itaq;. & l.ſeq.ff.de euic. ſerui
venditor.de fi.inſtr.inter dilectos.Puto,ꝙ petitio ſit generalis,
& non vꝉis.Vnde ſpecificatio non exigitur in libello,ſed bene
in proſecutione ante ſnīam. Et ſic intelligo Inn. hic,vt not.ff.
de eden.l.j.& dixi de libel.ob.c.ij.Ratio, quia in vꝉi declaratio
vꝉis eſt in principali petito, & res veniunt in conſequentiam
reſtituendæ:quod non eſt in generali,qa res eccleſiæ capitulo
ſubdunt̄ principaꝉr in obligatione, ſuper qua debet & certa
ſnīa ferri. Vnde notabiliter dicit Inn. ꝙ ideo debet fieri ſpeci-
ficatio,quia certa nō poſſet ferri ſnīa,quæ ferri debet in actio
nibus ſingularibus,& generalibus. Sentit ergo ꝙ hæc petitio
poteſt dici generalis,ſm Inn.quod nota.Et eſt ratio omnium
prędictorum, qa vbi narratio actionis, vel rei petitio eſt vꝉis,
ſufficit ſi petitio eſt vniuerſalis. Ideo certa dr̄ ſententia,ſi ſnīa
eſt vniuerſalis,vt petitio.Hæc regula eſt Inno.j.de exceſ.præla.
tanta. Ad hoc,quia confirmari debet ſententia petitioni.Itē
quia ſemper ex collectis, & natura eius declaratur, vel ſpeciē
habet declarandi quod comprehendatur. Ideo, ſi feratur ſen
tentia ſuper hoſpitali cum pertinentijs, vel eccleſia cum per-
tinentijs,certa eſt ſententia non ſolum quo ad eccleſiam, ſed
etiam quo ad hoſpitale: quia certæ pertinentię ſunt, quæ pe-
titioni accedunt:ſicut & dos in matrimonio,& iura parochia
lia in eccleſia,vt ſupra no.Sed vbi petitio eſt generalis,vel ſpe
cialis,& non vniuerſalis,certa non poteſt ferri ſententia,vt di-
cit in generalibus & ſpecialibus petitionibus, niſi ſpeciaꝉr res
deſignarentur in ſnīa: & in talibus incerta ſnīa non valet, In-
ſti.de act.§.curare. Sed ſi poſſeſſiones ſunt certificatæ,qūo ſal
uabitur libellus in illa parte,qua petitæ ſunt poſſeſſiones:Dic
ꝙ ꝑꝑ acceſſorietatē ad rem valebit libellus: quia ſufficit ꝙ ſit
certus in principali, vt no.in c.2.de libel.obl. & de or.cog.c.2.
vel non fuit parte petita declaratio, vt l.fin.C.de an.exce. Per
hoc dūt dn̄i de Rota,ſua ꝯclu.24.ꝙ valet ſnīa ꝯ malæfidei poſ
ſeſſorem a principio a tꝑe occupationis, Conuenio te ad fru-
ctus perceptos a tꝑe occupationis beneficij.Nec ob.ꝙ ſnīa de
bet eſſe certa etiam in generalibus actionibus:quia id verum,
qn̄ petitioni ſubmittitur principaꝉr quid ſingulare,vel gn̄ale:
ſecus ſi acceſſorie, vt hic,& de ord.cog.c.2.& de lib.obl.c.2.de
exceſ.præla.tanta.per Inn.& fiet declaratio poſtea corā execu
tore.Tutius tn̄ eſt,ꝙ ſi iudex poteſt, ꝙ tam de tꝑe,& quantita-
te,q̄ de valore iudex ſe īformet:& ſic certā, & clarā feret ſentē
tiā, vt d.§.curare.Plus dicūt ſua conclu.clxxviij. ꝙ etiam execu
tor pōt ſine aliqua taxatione monere dictū conuictum, vt ſa-
tisfaciat victori intra certū terminū, intra quē tn̄ pōt venire,
& allegare ſe illos nō ꝑcepiſſe, vel illos in vtilitatē eccleſiæ cō
uertiſſe:qđ ſi nō fecerit,ſnīa excōicationis nō ꝑꝑ hoc promul
gata eſt iuſta:nec relaxabit̄,donec plene fuerit ſatisfactū,qa ꝓ
rebus iudicatis extitit promulgata, vt no.j.de ſen.excō.ſolet.
lib.vj.Sed eſt dubiū, q̄ pertinentiæ includantur. Dic ꝙ primo
attendenda eſt perſona petētis,qa ſm qualitatē petentis peti-
tio pertinentiarū aꝉr & aꝉr intelligunt̄.Si em̄ eṗs in eccleſia ſi-
bi ſubiecta petit iura eṗalia cū oībus pertinentijs: vel dicit ec-
cleſiam ad ſe pertinere in tꝑalibus cum pertinētijs ſuis,& poſ-
ſeſſionibus:admittitur libellus, de exce.cū venerabilis.& tūc
nō veniet dos tm̄ primo aſſignata,ſed ēt oīa, q̄ eidem eccleſię
ſunt poſtmodū acquiſita: qa ius eṗale non ſolum ad ea q̄ tꝑe
fundationis ſuæ habuit eccleſia,extenditur,ſed ēt ad oīa alia,
q̄ poſtea acceſſerunt:& idem iuris eſt ſi petat tꝑalia, & ratio-
nem de temporalibus, tanq̄ patronus rōne iuris patronatus,
de omnibus tꝑalibus rō eſt reddenda. Sed vbi neq; petito ne-
que rei accedunt pertinentię,tunc eſt neceſſe ꝙ exprimantur,
ad hoc vt in iudiciū deducantur, vt eſt dictū,ſm Inn.Per hoc
dicit Io. de Lig.referre an petatur eccleſia cū pertinentijs, an
eccleſia & pertinentiæ: quia hoc ſecundo caſu principaliter
vident̄ petitæ:ideo exprimenda ſunt, arg.ff.de fun.inſtru.leg.
ſi cui fundum.alle.de priui.cum capella. Hæc vera, ſm Hoſt.
vt patrono ſic petenti reddenda ſit ratio de temporalibus, qn̄
patronus eſt clericus. Secus ſi ſit laicus, quia ad illum regula-
riter non pertinent temporalia,niſi quantum ad denuntiatio
nem malæ adminiſtrationis, atque defenſionem,vt ei ſubue-
niatur,ſi ad inopiā vergat, xvj.q.vij.filijs.de iure pa. præterea.
& c.nobis.de quo de præben.de monachis.& c.Lateranenſis.
de priui. cū & plantare.§.in eccleſijs, ſecundum Hoſt.de quo
Io.An.remittit ibi,& in Specu.de reli.do.vbi idem tenet Spec.
& idem quod de laico dicit de clerico habēte ius patronatus
ratione patrimonij:quia in illo per omnia cenſetur vt laicus.
Vnde concludit Innocen.j.de excep. cum venerabilis.ꝙ præ-
lati temporales,vel perpetui ſunt illi, qui propriè poſſunt ven
dicare eccleſiam cum pertinentijs ſuis,de tranſ.conſtitutus.&
c.ſeq. de priui. paſtoralis. etiam ſi tm̄ ipſam petat vt ſubiectā:
quāquàm ſecundum Inn.melius foret, ꝙ ageret confeſſoria,
& petat ſibi ius eſſe ſubiectionis in dicta eccleſia,vt d.c.conſti-
tutus.ff.ſi vſusfru.pe.l.j.in princip.de reſcrip.ex parte.Hoſtien.
ibi in d.c.venerabilis.& Specu.in loco prælle.concludit,ꝙ de
æquitate canonica vſus admittit talem libellum, Peto eccle-
ſiam cum pertinentijs ſuis, quæ ad me pertinent in ſpirituali-
bus,& temporalibus:& etiam iura ſm Hoſt. & Spe.hic in alia
parte.Inn.dicit illas tantum venire,quæ eccleſiæ vel hoſpitali
23 primo fuerunt in dotem aſſignatæ ſecundum Inn.†Sed eſt du
bium, quę pertinentiæ veniant, an debitæ de iure communi
tantum, an debitę de iure ſpeciali, vt ſtatuto,vel conſuetudi-
ne.Innocen.in prima glo.dicit nomine pertinentiarum veni-
re illa, quę lege,ſtatuto,vel conſuetudine deputata ſunt,vt ac
cedant,ſicut in interdicto vnde vi,accedunt mobilia,damna,
uel multa alia,ff.de vi,& vi ar.l.j.§. quod autē. & §.rectiſſime.
& legitur & no.ſ.eo.grauis.& ſicut hæreditati accedunt oīa,q̄
in hæreditate inueniuntur, etiam ſi ſint actiones, ff.de peti.
hære.l.item veniunt.& l.ſeq.ſic & petitioni eccleſiæ accedunt
omnia,quæ ad ipſam pertinent ex ſtatuto,ſiue ex conſuetudi-
ne,ſiue iure,vt ſunt dos primitus inſtituta, j.de cē.c.j.decimæ,
oblationes,& alia iura parochialia,& primitiæ, & ſiīa,de de-
ci. cū ꝯtingat. & c.tua. de his, q̄ fi.a præla.paſtoralis. ſiue ſint
corporalia,ſiue incorporalia. Hæc dicit vera quo ad ea q̄ ſunt
deputata iuris ꝯſuetudine, vel ſtatuto:altero aūt iure ſpeciali
q̄ſita dicit nō venire appellatione pertinentiarū:licèt qdam ꝯ
dicant,dicentes oīa illa venire, de quibus ſpecialiter actū non
eſt ne veniāt: vt de cā poſ.cum eccleſia.§.verū.Sed illud intel-
ligitur de his, q̄ ſub petitione claudi poſſunt:quod nō eſt hic,
ſecundum Inn.Hoſtien.tenet quòd veniant propter verbum,

Pertinere,

Pertinere,qđ late patet ff.de ver. obl.l. pertinere. ad hoc ff. de
publi.l.ſi ego.§.idē ait.de vſufruc.ſi uero.de pac.dot.l. inter ſo
cerſi.§.cū inter.de dam.infec.l.damni.§.ſi quis vicinas. pro &
cōtra de ſen.excō.ſi ciuitas.lib.6.Io.de Lign.dicit, ꝙ ubi petit
quis epiſcopalia, cui debent de iure cōi, vel aliud ius tale, ve-
niunt omnia,quæ cōſuetudine, vel ſtatuto, vel aliter ſunt ap-
plicata:vbi aūt alius petit,quam cui debet de iure cōi,ueniūt
ſola ſpecificata,& non alia:quia libellus nō eſt vniuerſalis,qa
non epiſcopo nō cōpetit vniuerſalis petitio,ſicut non heredi
nō cōpetit petitio hæreditatis.Hoc eſt reincidere in dubiū,an
in petitione iuris debiti cōcludantur debita de iure ſpeciali.
Inn.uidetur hic concludere,quòd pro debito ſpeciali, pacto,
vel cōſuetudine includentur,non altero ſpeciali.Cōtra ſentit
de præſcrip.auditis.Similiter glo. contrariantur in c. conque-
rēte.de offi.ordi.tenet ꝙ tantum debita de iure communi in-
cludant.In c.cōſtitutus.de reli.do.ſentit ꝯrium. Dic, ſi petitio
dat in materia,quæ nō cōprehenderet niſi debita de iure ſpe
ciali,tale includit,de offi.archid.dilecto.& hoc no.ibi Inno.Et
hæc eſt cā,quare pertinētiæ,quæ applicatę ſunt ſtatuto,uel cō
ſuetudine,veniunt in petitione pertinētiarū,quia ſic cōiter re
putatur.Si pōt comprehendere utroq; iure debita, tūc ſi debi
tū ſpecialiter eſt de iure communi,licèt determinata ſit de iu
re ſpeciali,tale includit,ut no. de ſepul. certificari.Si ex toto ē
de iure ſpeciali,ſuccedit tn̄ loco debiti de iure cōi, concludit
vt no.glo.in dicto c.cōſtitutus.prout doc.intelligūt:qa ibi cen
ſus erat ſubrogatus loco iurium epiſcopalium.Si non eſt ſuc-
cedaneū loco debiti de iure cōi,ſi originaliter habet originē a
iure ſpeciali, tunc ſi approbatiue prout eſt originatū de iure
communi,ut dos aſſignata, vel pertinentiæ,dato ꝙ habeāt ori
ginem ab aliquo ſtatuto, uel cōſuetudine approbatis de iure
communi,& aſſumit a iure ut debitum de iure cōi:& includi
tur,ut hic dicit Inn.Si autem eſt omnino debitum de iure ſpā
li,ut in materia noſtra,qn̄ eſt ex priuilegio debitū,uel in mate
ria,quæ ius dat ex iure cōi,quando pacto,uel conſuetudine,vt
ius epiſcopale:& tunc ſi illud venit vt acceſſorium ad debitū
de iure communi,includitur,vt de præſcrip.auditis. & qđ no.
ibi Inn.in denarijs ſancti Petri: & not. de ſepult. certificari.Si
autem id venit principaliter, ſeu anteceſſerit principaliter ad
debitū de iure communi,& eſt de iure ſpeciali,nō ꝯcludit, ni-
ſi verba ſint ita latiſſima,ꝙ ſui natura hoc importent,ut ē hoc
uerbū,Pertinere,ſm Hoſt. de hoc dixi in dicto c. cōquerente.
Per hoc apparet,ꝙ ſi petatur caſtrum cum pertinētijs,dicit In
noc.ꝙ caſtro nihil corporale inuenit deputatum a iure, qđ ſit
eius pertinentia: qa nec caſtra a iure ſunt limitata, ſed bene
ab hominibus, & ſtatutis hominū conſueuit caſtro certū ter
ritoriū aſſignari,& iuriſdictio inter territorium limitata,ff.de
uer.ſign.ſi pupillus.§.territoriū.& uide qđ no.de ſen.excō.ſi ci
uitas.in prin.li.6.quo caſu cū ad alia uō poſſit referri,talia cor
poralia,& incorporalia nomine pertinentiarū includunt,ſm
Inn.& adde qđ not.de offi.or.cum ab eccleſiarū. Et hæc ſuffi-
24 ciant.¶†Opp.quinto,ꝙ non valuerunt ſententiari ſuper per
tinentijs,eis aliter non declaratis: q̄q̄ enim libellus coloretur
pp generalitatē,nō tn̄ probatio,quæ debet eſſe certa, de ꝓba-
tio.in præſentia.& cap.ex literis.Gl.dicit tria tēpora ponderā-
da in iudicio.Primū eſt principium iudicij:& in hoc præſumi
tur pro actore,& verba pro reo interpretant,ff. de uerb. oblig.
l.inter ſtipulātem.§.primo.qa iudiciū redditur in inuitum, ut
ibi:& hoc,quia uerba libelli latiſſimè accipiunt,ff.de iudicijs.
ſi quis intentione.& l.ſolemus.ſ.de cauſa poſ.cum eccleſia.in
medio litis æqualiter præſumitur pro utroq;, ut patet 30. q.5.
iudicantem.in fine autem pro reo præſumitur. Vnde dicit gl.
ꝙ licet libellus coloretur, tamen eſt expediens ꝙ in proceſſu
hoc declaret,ſi quæ ſint pertinētiæ, & quæ poſſeſſiones: aliàs
nō fieret executio ad volūtatē ſuā. Allegat đ preſcrip. auditis.
Io.Cal.dicit hoc p̄ſumi in qualibet parte litis pro actore circa
illa,q̄ ſunt pro actore propoſita.Allegat ff.de rei ven. l. Pōpo-
nius ſcribit.§.fi.De hoc j.de ſpon.ex literis.ubi dicam.per Bar.
in l.inter ſtipulantē.§.j.de uerb.obli. & de hoc in regula, cum
ſunt partiū.de re.iuris.li.6.Per quæ ſentit gl. hanc certificatio-
nem fieri in executionis actu,& tēpore. Quod tenet hic Inno.
Fiet etiam hæc probatio ſine libelli obla.& litis cōteſtatione,
ſm Inn.& Hoſt.qui hoc no.hic, ſ.de libel.ob.c.j. Facit qđ not.
Spe.in Spe.de libel.concep.§.nūc dicendū.uer.25. ſm Io. An.
Hoc puto,tenēdo ꝙ libellus ſit uniuerſalis, vel iudicium.In ge
nerali autē declaratio dēt fieri ante ſententiā,ut no. in c. 2. de
libel.oblatio.ſ.de edē.l.j.& dixi ſ.niſi qn̄ id,qđ generaliter peti
tur,ueniret acceſſoriè ad illud, ut hic:& not. dñi de Rota, ut
dixi ſupra in prox.gl.Sexto obuiat libello, inquantū narrat ſe
poſſediſſe,& ſe ſpoliatum eſſe: qa nō ſufficit probare ſe aliqn̄
poſſediſſe,niſi hoc probet in limitè ſpoliationis,de offi. deleg.
cōſultationibus.ſ.c.olim.& c.accepta. Dicit gl. ꝙ non ſufficit
ꝙ narret, & probet ſe olim poſſediſſe, niſi & tunc concludat
poſſeſſionem ad inſtar temporis quo ſpoliatur: quia non ſeq-
tur,olim poſſedi,ergo tali tempore poſſedi: licet olim domi-
nus hodie præſumatur dominus,C.de prob.ſiue poſſidetis.Et
eſt ratio,quia poſſeſſio facilius perditur, q̄ dominiū, ut l. ſi qs
vi.§.differentia.ff.de acqu.poſ.Idem ad literam no.gl.ſ.ti.i. cū
eccleſia.¶ Hic attingā quinq;.Primum, an olim poſſeſſor ho-
die præſumatur poſſeſſor.Scdm,an olim dñs præſumat hodie
dñs.Tertiū,an ex poſſeſſione p̄ſumit dñs.Quartum, an domi-
nus p̄ſumatur poſſeſſor.Quintum,an ex detentatione præſu-
25 matur poſſeſſor.†Quidā, ꝙ olim poſſeſſor hodie preſumatur
poſſeſſor,qa poſſeſſio nō perdit,niſi per accidēs animi, qđ nō
preſumitur,niſi probetur.Tum qa perditur per mutationem
voluntatis,quæ nō præſumit niſi probet, ff. de cōdi. & demō.
ad ea.Nā uolūtas ſemel preſtita,p̄ſumitur,niſi aliter probet,l.
fideicōmiſſa.§.ſi oportet.de le. 3. Tū qa perdit iactatione ſui,
qđ ēt non præſumit,de ꝓba. cū de indebito. de ſolu.c.fi.de re-
nū.ſuper hoc.Nec ratio gl.cōcludit, quia nō ſequit, poſſeſſio
facilius perdit,q̄ dñium:ergo olim poſſeſſor nō præſumit ho-
die poſſeſſor.Ratio concluderet,ſi poneret pro ſolido,ꝙ olim
poſſeſſor nō præſumat poſſeſſor,& olim dominus p̄ſumat do
minus:ſed hoc eſt de quo quærit. Alij dicūt, ꝙ neutrū præſu-
mitur,nec ꝙ poſſideat,nec ꝙ nō poſſideat: ideo aſſerenti uel
neganti,cuius eſt intētio,habet ꝓbare,ff.de proba.l.eius, q dī-
cit.Si enim dico me nō habuiſſe animū poſſidēdi,plus alteri,
q̄ mihi de aīo non eſt credēdū,de homi.ſignificaſti.;& c. olim.
3.Alij diſtinguunt,an poſſeſſio ſit de recēti,& præſumit:an de
antiquo,& nō præſumit.Odof.& gl.Accur.in dicta l. ſiue poſ-
ſidetis.dicunt quòd ſi aſſero me poſſidere, præſumor poſſide-
re,& poſſediſſe,ex quo conſtat de poſſeſſione retro, & animo
poſſidendi:& cōſtat de extremo animi nunc,ꝙ habeo animū
poſſidēdi,media præſumuntur,ut no.gl.de reſcri. ex parte de-
cani.& dicā de prob.licet cauſam.C.de apoc.pub.l.apoc.li.10.
& qa de animo meo mihi credendū eſt, ſi aſſero me nō poſſi-
dere:qa ſolo animo rē hr̄e potui pro derelicto: & qa de ani-
mo meo mihi credit,nō preſumor poſſidere,niſi aliter probe
tur ꝙ rei incumbā,l.fi.ff.de rei uen.ad hoc decre.olim.j. eo.Et
hoc tenet Io.An.in addi.Spe.in titulo,de pet.& poſ.§.j.uer.qd
ſi peto.Plenius recitat Hoſt.in titulo de peti.& acti.§.ſequitur.
uer.ſed nunqd.& uer.quid agit. Dic colligendo dicta Legiſta-
rū,& Canoniſtarū ſimul,ſi allego me hodie poſſediſſe ad mei
cōmodū,eo ꝙ poſſedi,præſumor poſſidere,niſi aliud probet,
rationibus ſupra dictis.Et hoc credo,ſiue ſit mobilis, ſiue im-
mobilis,vt no.Spe.in loco ulti. all. quia licèt poſſeſſio rei mo-
bilis ſit uilis,& abiecta,& de facili perdat,& citius, q̄ immobi-
lis,ut ff.de acqui.poſ.l.rem mobilem.nō tn̄ ſequit ꝙ perdat,ni
ſi accidens aliquod det: quod non præſumitur,niſi ꝓbetur.Et
hæc uera, niſi detur aliquis actus intermedius ad priuationē
poſſeſſionis,ut no.ſ.de cā poſ. eccleſia. Si allego me nō poſſi-
dere,altero allegāte me poſſidere,ſi ab eo habeo cām poſſidē-
di,p̄ſumor poſſidere,vel dolo deſijſſe poſſidere,C. đ pig. actio.
l.creditor.Si nō habeo ab eo cauſam, ſi poſſidebā tēpore litis
conteſta.hodie p̄ſumor poſſidere, vel dolo deſijſſe poſſidere,
C.ad exhi.l.nō ignorabat.Si nō cōſtat me poſſidere tēpore li-
tis motæ,ſi nego me poſſidere,dicēti incūbit onus probandi:
qa ſolo animo illa perdo, & qa de animo meo in poſſidendo
ſoli mihi credit,de homic.ſignificaſti.no.gl.Inſt.de act.§.itaq;.
Ex his cōcludit,ꝙ ſi nō uiuit,qui poſſedit,ita ꝙ nō pōt animū
patefacere uſq; ad mortē,nihilominus p̄ſumit poſſediſſe, ſiue
hæredes negant,ſiue aſſerāt:qa in hoc pn̄t declarare animū te
ſtatorū,ut no.in l.Pōponius ſcribit,ſi frumētū.ff. de rei ven.&
no. in dicta l. inter ſtipulantē. §.j. per Bart. & qa aſſumit præ-
ſumptiones ſ.poſitas,quia mutatio uoluntatis nō p̄ſumit, &
qa accidēs nō p̄ſumit,nec iactatio ſui.per quę tenēt dñi đ Ro
ta,ſua conclu.220.ꝙ ſi probet aliquē poſſediſſe in vita ſua bn̄-
ficiū,qđ uſq; ad mortē præſumit poſſediſſe: qa mortuus non
negat,& qa nō pōt haberi ꝓ derelicto nuda voluntate, de re-
nun.c.admonet.& qa nō eſt præſumptio habiti ꝓ derelicto,đ
renū.ſuper hoc.de ſolu.c.fi.all.not.hic p Io.An.in addi.Spe.in
loco ſ.all.Ex his puto,ꝙ qui olim uno mō poſſidet,ut qa noīe
proprio reſpectu certi tituli,licet nō dicat ſe alio modo poſſe-
diſſe,qa noīe alieno,uel aſſerat,qđ nō p̄ſumit niſi ꝓbet:qa hic
modus poſſidēdi nō pōt mutari cā extrinſecus non accedēte,
26 ut C.de acqui.poſ.l.cū nemo.& l.nō ſolū.§.j. de uſufr. ¶ † Ad
ſecūdū,an olim dñs hodie præſumat dominus.gl. dicit ꝙ ſic:
hoc puto abſq; dubio,ſi dicit ſe dominū:& no.Inn.de iud. no
uit.ſi negat ſe dominū,& cōſtat ꝙ poſſedit,adhuc præſumitur
dominus:qa ſolo animo nō poteſt perdere dominium,retinē
do poſſeſſionē,ut l.ſi qs vi.§.differentia.ff.de acq. poſ. Si negat
ſe dñm,& poſſeſſorē,uel cōſtat quod nō poſſidet, præſumitur
non dñs,ut dicto §.differētia.cum ſic poſſit nuda volūtate ha-
bere pro derelicto.Idē ſi negat ſe dñm,& nō apparet an poſſi-
deat.Hæc ſunt uera in his,quæ nuda uoluntate poſſunt perdi,
vt in rebus priuatis:in beneficialibus aūt idē quo ad p̄iudiciū
negātiū,ſed nō quo ad ſuperioris p̄iudiciū, ut in c. admonet.
27 & c.qđ in dubiis.ſ.đ renū.¶†Ad tertiū,an poſſeſſor eo ꝙ poſ-
ſeſſor preſumat dominus: & ſi deducit principaliter dñium

in iudicio,ex poſſeſſione non probatur dominium,ſiue dedu-
catur ad fundandam intentionem actoris, ſiue ad fundandā
intētionem rei,& excipiendo poſt fundatam intentionē acto-
ris,ff.de rei ven.l.in rem.ff.commo.l.ita vt ſi fur.de cā poſ.c.ſi.
Fallit,qñ agitur contra eū,qui violenter accepit,C. de præſcr.
trig.an.l.ſi quis.Ratio,quia ille non p̄t referre quæſtionem do
minij, vt C.de proc. ſiue poſſi.Si deducitur incidenter,vt quia
intentio fundatur ſuper alio, vt quia ad coadiuuandam intē-
tionem,& tunc ſi ex parte actoris ad probationē dominij de-
ducitur poſſeſſio de præſenti, præſumitur quis dominus, ff.ſi
ſerui.ven.l.ſicuti.§.ſed ſi fuerit.niſi contrarium appareat,ff.ad
legem Aquil.itē Mela.§.pe. Si deducitur poſſeſſio de præteri-
to,nō præſumitur quis dñs,l.& quia nondū.§.qđ dr̃. ff. de pig.
Nā ſi agit quis hypothecaria, incidēter deducitur dominium
debitoris,non ſufficit ꝙ probet ipſum poſſediſſe.Ad hoc gl.C.
de ſol.l.j.Si a parte rei deducitur incidenter,qa non eſt funda-
ta intentio actoris,præſumitur dominus,C. ne vxor pro ma.l.
ob maritorū.Sed nō eſt neceſſe ꝙ preſumat̄ dñs,qa ſufficit qđ
alius nō oſtendatur dominus.Hæc ſunt verba Bart.in l.qdā in
ſuis.ff.de cond.inſt.Hoc verū in rebus priuatis:in publicis aūt
ut beneficialibus,non præſumit̄ pro poſſeſſore agēte ſuperio-
re,niſi titulū oſtendat.Quod dic,vt dixi de reſt.ſpo.in literis.&
no.de proc.inſinuatione.de offi.or.ordinarij.li.9.de reg.iu.be-
neficium,eo.li.& de ſimo.licet Hely.per Hoſt.Hæc vera in cor
poralibus:in incorporalibus aūt quid iuris dixi de cenſi. per-
uenit.Aliquid per Inn.in c.2.de in integ.reſti.in gl. per mona-
chos.& in c.illud.de præſump.Per prędicta concludunt domi
ni de Rota,ſua conclu.325.an ſi vendico caſtrū ratione domi-
nij,vel quaſi,ſi probo per teſtes, ꝙ pater meus poſſedit dū vi-
xit,& habitus & reputatus fuit pro dño publice, cōiter, & no-
torie,an ſufficiat probatio,vt obtineā in rei vendicatione Pu-
blitiana.Dicunt quod nō,qa non probatur ex hoc dñium qđ
poſſideatur:licèt plura tenuerit ꝯ per l.litibus.& l.ſi coloni.C.
de agr.& cenſ.li.x.& l.Titio.ff.de ſolu.Nā hæc opinio falſa eſt,
vt no.Cy.in l.fures.C.de proba. & Bart.in d.l.quidā in ſuo. vbi
gl.tangit.Item nec probatur quaſi dñium , quia non cōcludit
tantum dñium in perſona patris:quia ad quaſi dñium requi-
runtur quatuor,ſcilicet ꝙ probetur titulus habilis ad transfe-
rendum dñium:ꝙ probetur traditio:itē vera poſſeſſio, & poſ-
ſeſſionis admiſſio,ff.de pub.l.j.2.& 3.per totum.Et dato ꝙ hic
probetur poſſeſſio,niſi probet̄ hic traditio , nec probat̄ ꝙ tra-
dita fuerit titulo habili ad transferēdum dominium. Nec ob-
ſtat fama ꝙ poſſederit tanꝗ dominus:qa illa ordinatur ad ꝓ-
bandum verum dñium,quod perfecte non probat:non ad ꝓ-
bandum quaſi dñium . Itē quia nō facit plenam probationē,
vt no.ff.de teſti.l.3.de teſti.veniens.de app.c.j.Non cōcluditur
etiam Publiciana vt cauſata in perſonam hæredis: quia licet
dñium trāsferatur de defuncto in hæredem abſq; traditione,
& ſic vr̃ ꝙ abſq; traditione cenſetur ius in Publiciana,ar. ff.de
acq.poſ.l.cum hæredes.tamen hoc falſum eſt , quia in Publi-
ciana exigitur vera traditio,ſicut exigeretur in vſucapione.Itē
l.cum hæredes.loquitur in dominio iam in defuncto creato ,
quod transfertur in hæredem:& idem de quaſi dominio ter-
minato in perſonam defuncti,vt not. Bar.in l.j.de Publ.& l.cū
ſponſus.§.is ita,cui.eo.ti.Sed hic non erat fundatum in perſo-
nam defuncti,& agebat creari in perſonā hæredis ex ficta tra-
ditione quo ad ius domini quæ non habet locum in quaſi do
mino:quia illa veram exigit traditionem in creando quaſi do
28 minio.Hæc vera,ſi non eſſet præſcriptum.¶†Ad quartum,an
dominus præſumatur poſſidere.Et dicit ꝙ nō , niſi aliter pro-
betur,& in probandis principijs dominij concludatur poſſeſ-
ſio,vt probatur apprehēſio rei,vel traditio rei, & nō cōſtat de
alio poſſeſſore:quo caſu pręſumit̄ poſſeſſio nō ex iuribus dñij
qđ ſeparatum eſt a poſſeſſione,vt l.naturaliter.§.nihil. de acq.
poſ.de conceſ.præ.cum noſtris.ſed præſumitur ex iuribus ap-
prehenſionis,ex qua cōcluditur poſſeſſio. Vbi aūt dñium ac-
quiritur ex ſola diſpoſitione iuris,ex hoc ſolo nō concluditur
poſſeſſio . Ideo dato ꝙ epiſcopus ſuper proprietate ſubiectio-
nis fundet intentum de iure communi, non per hoc fundat
intentū ſuper poſſeſſione,ff.de fundo do.l.in fundo.C.de pac.
l.traditionibus.C.de proba.l.cū reus.j̄.e.olim.3. Vñ ad trāſla-
tionem tituli nō ſequitur tranſlatio poſſeſſionis,l.ſi ex ſtipula
29 tione.ff.de acqu.poſ.de priuil.paſtoralis.cū ſi. ¶ †Ad quintū,
an ex detentione rei præſumatur poſſeſſio.Inn.ꝙ ſic, de priui
le.cū olim.2.gl.ſua in verbo,dederat,in fin.alleg. 18.q.j.c.j. &
ad hoc gl.7.q.j.pontifices.Paul.idem tenet ſ̄.e.in literis . & al-
leg.vt lite non conteſt.quoniam.§.quod ſi ſuper.Per quod di-
cit, quòd teſtis probat poſſeſſionem deponendo quòd uidit
eum detinere . Et ſi diceret quòd uidit eum poſſidere , debet
intelligi, id eſt detinere : quia teſtis habet reſpondere per ver-
ba facti,non iuris, ut no.Innoc.de teſti.cum cauſam. ad quod
no.in l.ſtipulatio.§.hi quoq;.de ver.ob.Dicam de hoc de pro-
ba.licet cauſam. Idem quod ſ̄.ibi tenet Bart. alleg.l. quædam
mulier.ff.de rei ven.l.2.C.de acqui.poſ.& l.j.ff.de acqu.poſſeſ.
& l.Titia.ff.de ſolu.Hæc vera,niſi ex circunſtantijs aliud appa-
reat,ut quia eā ſeruus,vel monachus incapax poſſeſſionis ciui
lis , vel laicus quo ad ſpiritualia , vel quia tenet ex cauſa apta
ad creādum nudū detinere, vt ex commodato , vel depoſito :
tunc non cōcluditur poſſeſſio,ut l.prima.C.ſi per vim,vel alio
modo.l.rei.ff.commo.Glo.in uerbo,nec ſi. inducit decreta.ad
quod inducitur litis conteſtatio ex his verbis , Non ſcio : vel ,
Non credo me tibi debere, vel talem rem tuam eſſe. Et dicit
hic Io.And.quòd hæc decretalis,& lex,quam allegat gl.faciūt
pro caſu,qui dixit ꝙ reus negando,uel in dubium reuocando
30 litem conteſtatur,ſecundum Goffredum. ¶ † Opp.quòd non
poſſit admitti utraq; pars ſuper poſſeſſione, cum illud priuile
giatum ſit: Cōtra, quod aperte rei nulla admittit̄ exceptio, ſ̄.
eo.in literis . Gl. dicit intelligendo quòd hic actum fuerit poſ-
ſeſſorio:& multæ potuerūt exceptiones admitti,ſ.omnes poſ-
ſeſſoriæ,& iuri agendi poſſeſſorio detrahentes. Aliæ autem ex
ceptiones excluduntur proprietatem concernentes:puta ſi al
legat reus,quòd incontinenti deiecit,uel quòd poſſidēs poſſi-
debat ſub conditione,ſ̄.c.olim.Item quod inuenit vacuā poſ-
ſeſſionem,& ſic illum non deiecit:uel dum quiete poſſidebat
ſub conditione,ſ̄.c.olim.ille ſponte renuntiauit. Vel ſecundū
Io.An.quòd poſſidebat eo tempore,quo aduerſarij ſe dicunt
deiectos.Multos caſus vide obſtantes agēti poſſeſſorio in Spe.
de peti.& poſ. §. ſi. qui ut plurimum reducuntur ad has regu-
las.Omnis exceptio inhabilitans perſonam ad agendum , uel
aliter impediens pro tunc poteſtatem in iudicio agēdi,admit
titur contra agentem poſſeſſorio recuperādæ.Item omnis ex-
ceptio detrahens poſſeſſorio. Aliæ autem extrinſecæ exceptio
nes regulariter non repellunt agentem . Fallit in exceptioni-
bus notoriam concludentibus proprietatem. Quod dic ut di
xi ſ̄.eo.in literis.ubi de exceptione rei iudicatę,iuriſiurandi,pa
cti,& ſimilibus. Fallit, qñ proprietatis exceptio opponit a ter-
tio,contra quem nō agitur,ſecundum Gul.ibi,ſi.depoſi.bona
fides.Quod dic ut ſ̄ e.item cum quis . Fallit in intruſo in Ro-
manā ſedem,& expulſo,qui propter periculū non reſtituitur,
3.q.j.§.patet.23.diſt.in nomine Domini.qđ dicit ibi Spe.ſpāle
in Romana eccleſia.Sed dic ut dixi ſ̄.e.in literis. Item propter
enormitatem criminis dominus non reſtituitur, 2.q. 5. ſuper
cauſa.Ioan.An.remittit ad ibi no Item propter infamiam , 2.
q.5.presbyter ſi. & c.ſi.Mala fama hic non impedit reſtitutio-
nem contra partem,licèt iudex ex officio ſuſpēdere poſſit pro
pter malam adminiſtrationem.Itē criminis notorietas . Hoc
uerum,ſi priuat proprietate,uel ſi priuationem inducit,de ac
cu.ad petitionem.& c.ſi conſtiterit.ad hoc de diuor. ſignifica-
ſti.Item ſcandalum,3.q.6.hoc quippe.allegat j. q. j. in primis.
& ibi gl.hi caſus ut plurimū habentur 3.q.j.in ſumma.Hoſt.di
cit hic,quòd contrarium ceſſat,quia hic non tantum poſſeſſo
rio,ſed etiam petitorio agebatur:& dicit ꝙ fratres produxerūt
teſtes ſuper eo ꝙ ſpoliati erant,& ꝙ ad eos ſpectabant petita .
Epiſcopus ſuper eo ꝙ erāt ſui dioceſani, & ipſa rationabiliter
detinebant.

1 *Ad ſpoliationem ſufficienter concludendam quæ requirantur.*
2 *Libellus in cauſa appellationis eſt de nouo tradendus .*
3 *Sententia in cauſa appellationis poteſt ferri ex actis antiquis.*
4 *Sententia, vbi habita illius relatione ad acta apparet iniuſta, non eſt nulla, ſed venit irritanda.*
5 *Probationum quatuor ſunt ſpecies.*
6 *Negatiua coarctata ad certam ſcripturam eſt probabilis.*
7 *Sententia lata ſuper actione apta , licèt intentio ſit inepta quo ad omnem actionis ſpeciem, tenet, niſi appelletur ab ea.*
8 *Spoliato non ſufficit probare ſe ſpoliatum, & illum, contra quem &c.*
9 *Sententia ſuper actione inepta, licèt iniuſta ſit, ualet, vbi intentio eſt apta in ſuo genere.*
10 *Sententiare non debet iudex ſimpliciter ſuper facto, ſed ſuper actione .*
11 *Pro ſententia iudicis quando ſit præſumendum.nu.18.*
12 *Poſſeſſio eccleſiæ quomodo præſumatur per crucis oblationem.*
13 *Poſſeſſorium recuperandæ quomodo competit contra ſucceſſorem vniuerſalem, & non ſingularem.*
14 *Succeſſor quomodo in vitium defuncti ſuccedat.*
15 *Dominus an teneatur de facto familiæ, uel ſerui.*
Furti actione, vel interdicto vnde vi, quis poſſit conueniri.
16 *Appellari an poſſit de iure canonico a ſententia lata in poſſeſſorio .*
17 *Appellari an poſſit a ſententia miſſionis ex primo decreto.*

Venio ad §. nuper . & hic habemus appellationem ,
& ſententiam : nam deciditur ſuper uerbo, &
1 infra.quod pars epiſcopi appellauit.¶†Nota primo, quòd ad
concludendam ſpoliationem non ſufficit probare expulſio-
nem,& poſſeſſionem expellentis : quia ex hoc non concludi-
tur deiectio a poſſeſſione, ex quo aliter poſſeſſio non pro-
2 batur . ¶†.Nota ſecundo argumentum in cauſa appellatio-
nis nouum libellum producendum:& nota practicam libelli
3 pro parte appellati,vt petatur ſentētia confirmari.¶†Nota in

cauſa

cā appellationis ſententiam promulgandā ex antiquis actis,
4 quādo aliud in appellationis inſtātia nō producitur.¶ † Not.
3.ꝙ vbi habita relatione ſententiæ ad acta appareret ſentētiā
fore iniuſtā, ſentētia nō eſt nulla, ſed eſt irritanda: ideo ſi quis
iudex ex actis ſumit ſentētiā, ac ſi foret probatū, & poſtea con
ſtet nō eſſe probatū, ex hoc nō eſt nulla ſentētia. Quod eſt ue-
rū, qñ iudex ſentētiādo nō ſe refert ad acta. Vide qđ not. C. de
5 errore aduo. l. j. de ꝓba. qm̄ ꝯ, & de re iud. cū Bertoldus.¶ † No
ta quarto quatuor ſpecies probationū. De alijs hic in gl. & in
Summa, de ꝓb. §. fi. & de præſum. c. 2. Et nota hic, ꝙ per inſtru
mētū ꝓbari pōt ſpoliatio, & cōſequenter pōt probari delictū:
6 de quo in regula, ſemel malus. de re. iur. lib. 6. † Et ꝙ negatiua
ad certā ſcripturā coarctata, eſt probabilis, ut no. ſupra de lit.
cōte. cap. j. de elec. bonæ. j.¶ Nota ſecūdū unum intellectū, de
eiecto, qui nō poſſidebat, nō dari poſſeſſoriū: & remota poſſeſ
7 ſione omnis modus ſpoliationis eijcitur.¶ † Nota, quòd vbi
actio eſt apta, ſi intētio eſt inepta quo ad omnē ſpēm actionis,
ſententia lata tenet, niſi appelletur: ſecundum aliū intellectū
ꝙ hic probata fuerit poſſeſſio, ſed ſuccubuerit propter ſpeciē
8 actionis ineptā.¶ † No. ꝙ ad concludēdum interdictum unde
vi, nō ſufficit ſpoliato probare ſe ſpoliatum, & illū, contra quē
agitur, poſſidere: qa tale nō cōpetit, niſi cōtra ſpoliātem, mā-
dantem, vel ratam habentē ſpoliationē proprio nomine fa-
9 ctam.¶ † Ex hoc no. ꝙ ubi intētio eſt apta in ſuo genere, actio
inepta, valet ſentētia ſuper inepta actione, licèt ſit iniuſta. No.
hic expreſſum, ꝙ ubi cauſa agēdi eſt apta, & actio inepta, agēs
ſuccūbit, licèt probet aptā, quā ad partū actionis nō deduxit:
vide de iud. examinata.¶ Et no. ꝙ nedū hoc eſt uerū in princi-
10 pali, ſed in appellationis inſtātia.¶ † Nota, ꝙ vbi actio eſt ine-
pta in ſpecie, in genere apta intentio, & finis actionis, iudex in
cā non debet ſimpľr pronuntiare ſuper facto, ſed ſup actione,
ut actionē competere, vel non cōpetere: & hoc, ne præiudice-
tur vltra intentū.¶ Nota, ꝙ a ſententia lata in poſſeſſorio pōt
11 ſecundum canonem appellari.¶ † Nota limitationē ad regu-
lam pro ſententia præſumendum: quia illud uerum ut iuſta
præſumatur, ex cauſa quacunq; excogitari poſſit, quando nō
apparent acta: ſed quando apparent acta, nullā aliā præſuma-
mus præſumptionē pro ea, niſi quatenus ex actis iuſtificatur:
iō productis actis, licèt antea præſumať pro ſentētia, ſi ex actis
colligiť iniuſtitia, probať ſentētię iniuſtitia: de quo hic ꝑ Doc.
& de prob. quoniā cōtra. & uide Bart. in l. hi, qui ad ciuilia. C.
de app. & in l. j. C. ut cau. poſt pu. adſit tu. & dicā de proba. qm̄
cōtra. de renū. in præſentia. & ſic ſentētia appellationis ſuſpē-
ſa qs admittitur ad dicendā iniuſtitiā ex actis: qa quādo ſentē-
tia tranſiuit in rē iudicatā. dicā poſt Inn. ĵ. de proba. licet cām,
ſuper glo. fi. Itē nota, qđ dicimus pro ſententia præſumi, eſt ve
rū, niſi ſentētia ſit appellatione ſuſpēſa: & hoc iō, qa ſurgit ex
authoritate rei iudicatæ, de re iud. ſicut. quæ ceſſat appellatio-
12 ne interiecta.¶ † Venio ad uer. nuper. vſq; ad ver. ſnīa. Opp. j.
ꝙ ablatio crucis, & ſimilia, ut ſeparata a poſſeſſione eccleſiæ
nihil cōcluderent. So. Dicit Io. An. ꝙ ponebant cruces in do-
mibus, uel forte illas portabāt ad exquirēdas eleemoſynas, ſm
Tan. & Gof. vel illas deferebāt in chlamyde. Dicit Io. An. ꝙ pri
mū plus ſibi placet. Illa em̄ erāt ſigna ꝓpinqua poſſeſſioni, ut
13 l. clauibus. de ꝯ. emp.¶ Venio ad ſententiam. † Oppo. ꝙ ꝯ hūc
agi potuerit poſſeſſorio, licet nō fuerit mādans, &c. 3. q. j. rein-
tegrāda. ĵ. c. ſæpe. cū ſimil. Gl. ponit ſuū intellectū, ꝙ hic ſuccu
buerit ꝓpter ineptā actionē tm̄, & nō propter intētionē: quia
poſſeſſoriū cōpetebat, ſed nō interdictū vn̄ vi. Vn̄ cōcludit, ꝙ
ſi quæriť an interdictū unde ui, trāſeat ad ſucceſſorē actiue, di
cēdū eſt ꝙ tranſit ad ſucceſſorem uniuerſalem, nō ſingularē,
vt patet in l. j. §. hoc interdictū. ff. de vi, & vi ar. de teſt. ſignifica-
uerunt. Si quæriť, an tranſeat paſſiue in ſucceſſorē: dic, ſi ſuc-
ceſſor eſt vniuerſalis, trāſit, ff. e. l. j. §. ulti. ſm uerū intellectum.
Si quæritur, an trāſeat in ſingularē: dic ꝙ interdictum unde ui
non tranſit cōtra ſingularē, nec actio in factū ex illo edicto, li-
cèt aliqui ꝯrium dixerint per illū §. qui aliter intelligit, ut ē di-
ctum: ſed cōpetit tantum cōtra mādātem, ſpoliantē, vel ratū
habentem. Vnde cū aliud nō cōpetat poſſeſſorium cōtra ſin-
gularē ſucceſſorē, nō videť prouiſum de iure ciuili. Sed de hoc
dicā ĵ. e. ſæpe. Quoddā eſt poſſeſſoriū magis latū, vt eſt condi-
ctio ex decre. ſæpe. & hæc datur cōtra ſucceſſorē habentē cām
a deiectore, & ſuccedentē in vitium, dato ꝙ nō ſit ſpoliās, &c.
14 ut ibi habetur.¶ † No. glo. quæ exigit, ꝙ habeat cauſam a deie-
ctore, ut dicatur ſuccedere in uitium. Sed hoc examinabiť ĵ. c.
ſæpe. Quoddā eſt remediū magis latū, vt eſt cōdictio ex cano-
ne, reintegranda. & hoc competit cōtra quēlibet poſſeſſorem
in rebus eccleſiaſticis, ut patet 3. q. j. reintegranda. Sed hic agiť
de iure canonico, non ſtricto interdicto vnde vi: licet quidam
dixerint cōtra. ad hoc de iud. quia Gu. 12. q. 2. quicunq;. 16. q.
6. ſi epiſcopū. de tranſac. ueniens. Scđm hoc ergo ſentit glo. ꝙ
canon, reintegranda. inducat ſpecificum ius agendi per ſe ab
alijs remedijs poſſeſſorijs. qđ non placet hic Innoc. qui dicit,
quòd non datur condictio ex canone, reintegranda. ſed ius il-
lud eſt ſtatuens, & declarans reſtituenda omnia ſpoliatis per
media ſua antiquitus cōpetentia: ſi dolo cōtraxit, actione de
dolo: ſi metu, actione qđ metus cā: & ſic de alijs. Sed nō placet
hoc Hoſt. q dicit, ꝙ Inn. met notat ꝯrium, de elec. querelā. nā
ubi non occurrunt ſpecialia remedia, neceſſaria erit actio, i.
cōdictio ex illo canone, ꝓuidēs in caſu non prouiſo a lege, vel
canone: puta ſi a poſſeſſione cecidit, nec ē aliud ſibi remediū
proditū. Hoc etiā no. Inn. ĵ. e. ſæpe. & ibi no. Hoſt. ſm Ioā. Cal.
Sed hic Hoſt. intellexit Inn. & ita uŕ loqui, ꝙ canon, reintegrā-
da. nullū induceret ius agēdi, nec in genere, nec in ſpecie, ſed
ſimpliciter eſſet approbatorium aliorū remediorū. Sed đt Io.
Cal. ꝙ alij intelligunt Inn. uoluiſſe, ꝙ omnia alia remedia poſ-
ſeſſoria, ut actio qđ metus cauſa, de dolo, unde ui, & ſimilia in
iſto includerentur, & per hoc remediū ut generale poſſit agi,
vbi alia cōpetunt, & poſſe ſimul cum alijs ſpecialibus in eodē
libello accumulari. Et hoc in practica ſeruatur, quaſi iſtud re-
mediū omnia alia remedia ſparſa in iure colligat, & comple-
ctatur, & cōiungat: & ſatis ſit actori probare id, propter qđ ali-
quo iuris bñficio poſſeſſio ſit ſibi reſtituenda. Ioan. Cal. dicit,
ꝙ ꝑ hoc remediū ſubueniť omnibus, qui qūocunq; iniuſte di-
miſerūt poſſeſſionē rei, quā repetūt, ēt ſi nō ꝑ uiolētiā, vel me-
tum, vel per dolū: ſed forte alias iniuſte propter metū, præter
culpam ſuam qs decidit a poſſeſſione, quā alius nūc tenet ti-
tulo, ſiue ut primus poſſeſſor de loco receſſit propter hoſpita-
litatē, vel famē, vel ſimili de cā: & hoc uelit litera illius cano-
nis in fi. propter qualcunq; cauſas, res proprias, uel ſubſtātias
ꝑdidiſſe noſcunť. Et huic concordare vŕ l. ſi coloni. C. de agri.
& cenſi. li. 11. Sed qa ſic ampliare bñficium dicti canonis poſ-
ſet uideri durū, cquū eſt dicere ꝙ ſolū in rebus eccleſiæ, & in
rebus proprijs clericorū locū hēt, ſm Io. Cal. nō uideo cām re-
ſtringendi, cū gñaliter loquať, & quia ordinatur ad finē corri-
gēdi peccatū. vn̄ æquū eſſet illa ſeruari ēt in foro ciuili, ut not.
in regula, poſſeſſor. de re. iu. li. 6. quia dato ꝙ iura illa loquanť
de epis, nō ſunt ad illos reſtringenda, cū eadē ſit rō in alijs: ſed
nec hoc ius corrigat, ſed addat nouā ſpeciē agendi. Quoddā ē
remediū agēdi actione qđ metus cā: & hoc dať cōtra quēlibet
poſſeſſorē, ff. qđ metꝰ cā. l. ſi cū exceptione. §. aliquādo. Quod-
dā eſt remediū reſtitutoriū edicti, de noui operis nūtiatione.
& hoc ſimiliter dať ꝯ quēlibet poſſeſſorē, vt ff. de no. oper. nū.
l. ult. ſm gl. & Io. Hic ergo agebat interdicto vn̄ ui, & nō proba
uit requiſita ad illud: qa licèt ad hunc epiſcopum tranſiuiſſet
hoſpitale, & ſic eſſet ſingularis ſucceſſoris, nō poterat interdi
cto conueniri, licet alia remedia cōpetijſſent, quę nō deduxit:
15 ideo ſuccūbit.¶ † Oppo. ꝙ etiā interdicto vn̄ ui, potuerit cōue
niri hic, ad quē res ꝑuenit. quia ex quo ad eū peruenit, ratum
habuit, dato ꝙ nō nomine ſuo factum ſit, ſm canones, 9. q. 2.
Lugdunenſis. 16. q. j. c. vlti. 10. q. 6. c. j. cū ſimil. Itē quia ſi ſeruus
meus vim fecit, teneor in eo qđ ad me ꝑuenit in totū, alias no
xaliter, ut ff. de vi, & vi ar. l. ſi vi a me. Item eo ꝙ familia ſpolia-
uit, & dn̄s poſſidere reperitur, præſumiť hoc factum de volun
tate dn̄i, ut j. qō. 4. quia præſulatus. ĵ. de teſti. conſtitutus. ff. de
mino. l. 4. Gl. reſpondit, ꝙ de facto familiæ nō tenetur, niſi mā-
dauerit, vel ratū habuerit. Nō obſtat primo qđ dicitur de ſer-
uo, qa ſeruus obligat dominum in eo, qđ peruenit, ſicut ēt illi
acquirit: ſecus in alio de familia. Ad qđ ff. de in rē uerſo. per to
tū. Not. qđ dŕ, ꝙ ratū uideať habuiſſe, eo ꝙ ad eū ꝑuenit: qa id
ꝑt eē, qñ ſciēter ad eū ꝑuenit: nō apparet hic ꝙ ſciēter ꝑuene
rit. Itē hic nō ſpoliauit familia noīe dn̄i: iō nō pōt habere ra-
tū nō ſuo noīe geſtū. gl. all. l. ſi pupilli. §. ſi ego. de ne. geſ. ad qđ
de ſen. excō. cum quis. li. 6. Nō obſtat, qđ nō meo noīe geſtum
de iure canonico ratū habeo: vt in iuribus all. in gl. licet gl. nō
rn̄deat. Dic ꝙ nō noīe meo geſtū ratū habeo quo ad finē vali-
dādi actū, ut l. Paulus. de pig. uel quo ad finē tollēdi difficulta-
tē infringendi: ſed quo ad finē cauſandi ius agendi actiue, uel
paſſiue alicui, uel cōtra aliquē, nō meo nomine geſtum, non
poſſum habere ratū, vt no. in dicta l. ſi ui a me. Nō obſtat, ꝙ ui
deať familia feciſſe nomine domini, ex quo ad dominū perue
nit: quia illud poſſet eſſe uerū, qñ ex facto familiæ immediate
ꝑuenit ad dn̄m, qa cōſtaт familiā ſpoliaſſe, & dn̄o tradidiſſe, ut
ibi. Sed hic nō ꝯſtat, ꝙ immediate ꝑuenerit. Cōſtabat em̄ eos
eieciſſe, & potuit eſſe, ꝙ vacātē dimiſit poſſeſſionem, & poſtea
dn̄s illā ē ingreſſus: & ſic nō habuit illā a familia immediate.
Ad hoc qđ no. gl. e. l. ſiue aūt. in gl. ob timorē. Et hęc eſt una ſo
lutio, quā ponit gl. quā poſuit ēt Inn. Per hoc dicit hic Pet. de
Anc. vt recitat Spe. in ti. de peti. & poſ. §. j. ver. itē nota. ꝙ caute-
la eſt, ſi uis facere obtinere amicū, qui nō pōt ꝓbare de iure,
altero etiā poſſidēte ius nō habēte, ut amicus illius eū ſpoliet
poſſeſſione, & poſtea ille ingrediať illā uacātē: qa per hoc non
uidebitur eā habuiſſe a deiectore, ut hic: imo talis uſucapere
poſſit, ut dicā ĵ. Et ī hoc fuerūt hic hoſpitalarij decepti. Sed dic
ꝙ hæc cautela nō ꝓficeret quo ad remedia c. ſæpe. Inquātū di
xi ex facto familię nō teneri, niſi ad dn̄m immediate ꝑuenerit.
Fallit hoc in edicto de his, q deie. uel effu. de quo ī Spe. đ iniur.
in fi. Vel ſcđo rn̄det Inno. de facto familiæ tenetur, qñ ad eum

pernenit,ſed teneť vtili interdicto.nō directo:hic intētauit di-
rectum,& nō utile,iō ſuccubuit.Nō obſtat de iud.examinata.
& c.dilecti.qa licèt non teneať quis exprimere actionē,ſi tñ il-
lā exprimat,& īeptā,ſuccūbit, vt dicto c.examinata. Et ex hoc
nota,ꝙ ſi ſuper libello in directa non pōt ferri ſententia in vti
li:de quo dixi in dicto c.examinata.& arg.de dila.literæ.& per
Bar.in l.Iulianus.§.q̄q̄.ff.de aqua plu.ar.l.j. de actio. & ob.per
Cy.Vel tertio,ſm Inn.dic,ꝙ qñq; quis eſt expulſus a poſſeſſio-
ne,vel veniens nō admiſſus,& datur interdictum ff.de vi,& vi
ar.l.idē.§.ſi qs.& l.j.§.Labeo.l.3.§.ſi quis autē.Quandoq; quis
nō eſt expulſus, nec veniēs non admiſſus, ſed poſſidens ſuſpi-
ciēs ſe poſſe repelli poſſeſſionē amiſit: & nō habet interdictū,
ut l.ergo.§.tribus.ff.de acqu.re.do.& ita fuit hic,quia hi hoſpi
talarij nō fuerunt expulſi, ſed ſuſpicātes ſe repelli animo poſ-
ſeſſionē perdiderūt,ut d.§. quibus. propter ſolā enim vim ex-
pulſiuam datur interdictum. Quādoq; qs eſt expulſus a poſ-
ſeſſione,vim tñ inferētes nō ſunt ingreſſi:& hic Innocē.ponit
duas opi.vnā,ꝙ uim inferentes teneanť interdicto vnde vi, ad
omnia damna,quæ hac occaſione paſſi ſunt. Quod apparet,
qa aliquando interdicto teneť ēt,qui nihil habuit de violētia,
ſed tm̄ auxiliū dedit,C.e.l.j.ff.e.l.j.§.deieciſſe. Nec obſtat ff. de
vſuc.l.nō ſolū.§.ſi dñs.vbi diciť,ꝙ talis res pōt vſucapi: qđ nō
eſſet,ſi circa illam cōmiſſa eēt rapina:qa illa loquiť,qñ arma-
ti nō ibāt animo rē apprehēdēdi, q̄q̄ illi ſic putauerint: & ſic
res nō dicitur violēta.Nō obſtat prædicta l.Labeo.§. ſi qs. ubi
diciť ꝙ interdicto tenenť occupātes,& uiolentiā inferētes, vel
euntes animo violētiam inferendi ſi occupauerint:ergo ſi nō
occupauerint,nō videnť tenere, qa nō dēt ſumj argumentū a
cōtrario ſenſu.Sed illi tenenť maxime,qa tenentur reſtituere
fundū occupatū.Imo dicit Inn.ꝙ pro hac opi.faciūt leges illę,
q̄ dūt occupantes teneri,ſi inuadant res: qa nō poſſumus dice
re,ꝙ ex occupatione ſequenti oriať interdictū:qa tunc illa in-
fertur violētia circa poſſeſſionē,quæ ante eſt perdita:ergo ne
ceſſario oriť ex p̄cedenti violentia. Alias abſurdū ſequereť, ꝙ
etiam ſi per vnū annū decē,vel plures occuparet, tūc tenereť
interdicto:qđ abſurdū eſſet,vt tunc orireť,cū iam violentia in
obliuionē tranſiſſet: & ſic nō tenereť interdicto ex violētia p̄-
cedēti,nec actione qđ metus cā, quę cōpetit qñ qs compulſus
aliquid facit:nec qđ ui aut clā,qđ competit qñ aliquis prohi-
beť in aliquo opere faciēdo in ſolo,& hic nullum opus prohi-
beať.Dabiť ergo hic interdictum nō ex violētia illata,ꝙ ſit ex-
pulſus,ſed quia ſuſpicatus eſt ſe poſſe repelli,& ideo ad fundū
ire nō audet:& ſic ex facto violenti amitto fundū, vel alia dā-
na patior.Hæc opi.nō vř placere Inn.Hæc eſt ueritas: Si a poſ-
ſeſſione ſum expulſus,vel veniēs nō admittor, & vim inferen-
tes occupauerunt,non eſt dubiū competere interdictū. Si ali-
qui ſunt ingreſſi me poſſidente:ego timore vidēdo eos ingre-
di,ſibi volūtarie poſſeſſionē cedo:uel poſtq̄ ſcio eos ingreſſos,
metu ſibi poſſeſſionē dimiſi,nec acceſſi: dať actio qđ met⁹ cā,
ff.qđ me.cā.l.metū.vbi gl.& no.gl.in l.3. §. ſi qs autē. uer.dire-
ctū.ad fi.Ad hoc reduco qđ đt hic Io. An. ꝙ ſi ſine aliqua coa-
ctione ingredientes non expectauit,hēt interdictū,nō actionē
qđ metus cā:ſecus ſi diſceſſiſſet poſt ingreſſum armatorū, ut ī
l.metū.Sed ſi nō acceſſi credēs me nō admittendū, vel deijciē
dū,habeo interdictum vñ vi, vt no.ibi gl. & in l.j. §. interdictū.
e.ti.Quādoq; timore veniētium diſceſſi,qui alio tendebāt: &
tūc ſi diſcedo credens me repelli,ꝑdo poſſeſſionē,ut l. non ſo-
lū.§.ſi domus.de vſuca.& ſi illi nō occupauerūt res,nō eſt vio-
lētia,nec ego habeo interdictū vñ ui,nec actionē quod metus
cā,quia memetipſum priuaui,ut l.3.§.ſi quis aūt. Si alio tēde-
bāt,& poſtea mutato propoſito poſſeſſionē occupauerūt, ha-
beo interdictū vnde vi,vt l.j.§.idē Labeo.& dicto §. ſi qs autē.
in fi.quia ad id ueniſſe fingunť,vt docet euentus. Ad hoc l.3.§.
omnino deiectus.& §.ꝓinde.Nō obſtat ſi dicatur,quod ille ſe
priuat poſſeſſione ſolo animo, & opinione ſua, & forte vana
ſe priuauit,q̄ uiolentiā,& occupationē p̄cedit,ut l.j. C. de rap.
uir.Reſpō.j.gl.ꝙ non priuaui me ſola opinione, ſed aduerſa-
rius,propter quē opinio p̄cedit:& ſic animus amittēdi,licet p̄
uenerit inuaſionē,totū fuit ab aduerſario cauſatū:iō inuaſio
trahiť ad diē opinionis,& fingiť præceſſiſſe,ſicut aliquando in
uaſio p̄uenit animū,ut ſi te ingreſſo ſuſpicor me poſſe repelli,
ut l.j.§.interdictū.ff.de ui,& ui ar.& l.clā.§.fi.de acqu.poſ. Dať
tñ tunc utile,ut dicit gl.ibi.Et hoc ꝓcedit, ēt ſi diu poſt ingreſ-
ſum eſt,ut d.l.3.§.ſi quis autē.& §.ſi quis annus.ſecūdū Bar. li-
cet gl.de hoc dubitauerit in §. idem Labeo. Quādoq; ad hoc
ueniebāt ut me expellerēt,& nō ſunt ingreſſi: & hic ſunt opi,
ut dixit Inn.Bal.dixit nō cōpetere interdictū, ex quo non ſunt
ingreſſi,ut l.3.§.idē Labeo.Ille intelligiť, quādo alio tēdebāt.
& per §.proinde.in l.3. adhuc debet intelligi ꝙ alio tēdebant.
Alia eſt opi.gl.ꝙ teneatur interdicto vnde vi:quam non uideť
ſequi hic Inn.Hic tenet gl.ꝙ competit.Ad qđ l.non ſolum.§.ſi
dominus.& l.ſequiť.§.ſi tu me.e.ti.poſſeſſio tamē nō eſt vitio-
ſa,ex quo nō eſt occupata.Applicādo ad ꝓpoſitū,ex quo fami
lia non eſt ingreſſa,expulit tñ, contra familiā cōpeteret inter-
dictū,nō cōtra dominū,qui eā inuenit uacātē, ex quo non eſt
immediate aliquid dño applicatū ex facto familiæ,q̄q̄ media-
te,& occaſionaliter ꝑ factū eius. Ex p̄dictis multi intellectus
cōcluduntur in hac decr. Primus, ꝙ hic nō fuit ꝓbata ſpolia-
tio:& hoc multipliciter.Primo, qa non ꝓbatur ꝙ hoſpitalarij
poſſiderēt,ideo ſola eiectione non uidentur ſpoliati, & ſic nō
dať poſſeſſoriū:non enim ſpoliauit,nec mādauit, nec ratā ha-
buit ſpoliationē,ex quo deficit ſubiectū ſpoliationis: & đ hoc
ſ̄.c.olī. Scđo, qa hic nec eiectio erat ꝓbata,qa uidebať ꝓbatū,
ſed nō erat ꝓbatū: multa enim uñr,q̄ nō ſunt,ut đt Placen.de
acqu.poſ.l.naturaliter.Tertio,qa dato ꝙ vī intulerīt circa cru-
ces,no erat ꝓbatū ꝙ poſſeſſionē abſtulerint:& licet dñs occu-
paſſet,ad eū nihil peruenit immediate a familia.Scđs p̄ricipa
lis ītellectus,ꝙ hic ſuccubuit ꝑ ineptitudinē qualitatis actio
nis:qa cōcluſerūt in directa, & ꝓbarunt in utili, qđ cōpetit ꝯ
dñm de facto familiæ.Tertius,ꝙ ineptitudo erat in ſubſtantia
actionis,quia hic agebať interdicto vñ ui,ubi poterat agi con-
16 dictione ex canone,reintegrāda.alle.decr.ſæpe.ſ̄.e.ti.¶ † Opp.
cum gl.uer.& no.ꝙ a ſententia lata in poſſeſſorio nō appelle-
tur,ut patet 2.q.6.ſunt quorū.uer.ſi de poſſeſſione.C.ſi de mo
mē.poſ.l.j.Gl.dicit primo id ſm leges,hic ſm canones.Inn.te-
net hāc ſo.in c.pe.de no.ope. nun.dicēs ꝙ cā nō eſt,quare nō
appelletur a ſnīa in poſſeſſorio ſm le.ꝙ ſit interlocutoria, ſed
qa ſuper ꝓprietate principalius & perfectius iudiciū expecta-
tur,ut d.l.j.& maxime dicit poſſe appellari de iure canonico,
qñ denegatur petitio ſuper poſſeſſorio,ſ̄. eo. ex cōqueſtione.
Vel ſcđo dicit gl.in poſſeſſorio reſtituendæ appellatur ut hic,
qa præiudiciale eſt ꝓprietati,ut l.ſi qs in tātā.C.vnde ui. ſed in
alijs poſſeſſorijs adipiſcendæ nō appellatur,in cle.j.de ſequeſt.
poſ.& fruc.Archi.2.q.6. ſunt quorū. uer. de poſſeſſione. tenet
ꝙ ēt ſm canones in ſnīa lata in poſſeſſorio nō appelletur, per
no.de reſcr.c.2.Tum qa in canone nō reperiť ꝯriū, quod ē fal-
ſum,ſm Cal.ut hic,& ſ̄.e.ex cōqueſtione.& de ſequeſ.poſ.cle.
j.ſed forte illā non uidit.Et ad hāc decr.conatur r̄ndere multi
pliciter.Sed ſo.quæ plus pūgit, eſt, ꝙ hic erat actū ſuꝑ utroq;,
& petitorio,& poſſeſſorio.So.nō placet Io.Cal.qa hic fuit lata
ſnīa ſuper poſſeſſorio tantū.Cal.tenet ꝙ pōt appellari ſm ca-
nones a quacunq; ſnīa lata in poſſeſſorio: qa a quolibet gra-
uamine poteſt appellari.Et hoc ēt tenet Io.An.in addi.Spe.in
ti.de appel.§.2.ſuꝑ uer.6.& uer. ſe.Recitat ibi aliquos diſtinxiſ
ſe,an ſit actū nudo poſſeſſorio:& nō p̄t appellari. An ſit accu-
mulata cōdictio ex l.ſi qs in tantā. ad perditionē poſſeſſionis:
& idem.An ad perditionē proprietatis,& pōt appellari. Tu te
ne, ꝙ de iure canonico indiſtincte poſſit appellari: & hoc te-
net Fred.ſuo conſilio 79.& idem Pau.in cle.j.đ ſequeſt.poſ. &
17 fruc.† Nūqd autē appelleť a ſnīa miſſionis ex primo decreto.
Io.An.in titulo de primo & ſecundo decre.§.j.tenet ꝙ appella
ri poſſit,niſi ꝯtumacia in nō veniēdo impediat, ut in clemē.ſi
ante.de do.& cōtu.Ideo ſi nō eſt verus contumax, vel contu-
max eſt in nō cauēdo,poterit appellari,vt l.creditor. §. iuſſus.
ff.de app.qa ex hac interlocutoria ſatis grauať. ad hoc allegat
de appel.ſuper eo.2.De iure aūt ciuili tenet cū Dy. in tractatu
miſſionis:qa a miſſione ex primo nō appellať,qa illa eſt inter
locutoria,a qua de iure ciuili regulariter nō appellatur:& qa
nō abſorbet ius alterius,vt in auth.ei,q iurat.& in l.ſi finita.§.
Iulianus.ff.de dāno infe.In miſſione aūt ex ſecundo p̄t appel-
lari:qa dato ꝙ ſit interlocutoria, ius alterius abſorbet, ff. de
mino.l.intra vtile.ff.de app.rec.l.2.& dicit Cy. dictū ſeruandū
18 in foro ciuili.Qđ ſupra dictū eſt in foro canonico,ſm eū, † vř
ꝙ pro ſententia debeat p̄ſumi,vt ſ̄.de renun.in p̄ſentia.de ele.
bonę.de proba.qm̄ contra.de re iudi.ſicut.& c. cū inter.Doc.
hic dupliciter ſoluunt: vñ dicit ꝙ pro ſententia præſumiť, qñ
non exhibentur acta: vbi acta exhibenť,& alia nō allegantur,
nō p̄ſumitur,niſi quatenus cōſtat ex actis, quaſi acta probent
iniuſtitiam.alleg.de re iudi.cū Bertoldus.Hæc tēpera vera, ni-
ſi in cauſis breuioribus,vbi de actis,qa nō ſcribunť, ſtatur ver
bo iudicis,vt no.in auth.niſi breuiores.C. de ſen. ex peri. reci.
Per quæ dic,ꝙ de actis præſumitur, & ſtatur verbo arbitrato-
ris,qñ hēt poteſtatē procedēdi de facto.Idē qđ hic doc.de ꝓb.
quoniā contra.Bar.idem in l.hi,qui ad ciuilia.C.de app. & in
l.j.C.vt cau.poſt pub.adſit tu.contradicere vř.C.de ſen. l. pro-
latā.Puto,ꝙ ſi dubitetur de rectitudine actorū,an fuerit cōte-
ſtata lis,vel ſimilia,ꝙ eo ꝙ acta ꝓducunť, ſatis ꝓbatur hic de-
fectus, vt eſt caſus de lit.cōte.c.j. Si dubitetur de iuſtitia ſnīæ,
vel iniuſtitia circa cāæ cognitionē, tūc ex actis p̄t ꝓbari abſq;
dubio:qa ꝓductis actis illa p̄t ex eis colligi.Si de iniuſtitia, tūc
ſi ſnīa nō eſt appellatione ſuſpenſa, ex actis non ꝓbatur iniu-
ſtitia,nec ad probandū admittitur:& ſi illa ꝓducat, & nō ap-
pareat iuſtitia,ex hoc ſnīa nō retractatur,vt no. Inn. de prob.
qm̄ ꝯ.Et ſic p̄t intelligi Bart. in l.prolatam.Si ſententia eſt ap-
pellatione ſuſpenſa, tunc dicit Inno. ꝙ ex actis poteſt oſtendi
iuſtitia ſententiæ.Sed contra eum eſt text. in c. in præſentia.
de renun.Si ex actis aliquid apparet,in quo faciliter potuit de
cipi iudex, quia defectus probationis non erat omnino eui-
dens,pro

dens, pro actis non pręſumit̃, q̃a in illo præſumitur deceptus,
vt hic. Multi enim dixiſſent ex ſpoliatione familię re peruenien
te ad dominum, concluſum fuiſſe in poſſeſſorio, & probatum
contra dominum. Si autem ex actis non apparet aliq̃d, in quo
faciliter potuit decipi: tunc quia mens iudicis non ſemper ap
plicatur, nec applicari debet ad vnam ſpeciem probationis,
ſed ex multis poterit extrinſecis ab actis informari, dicendum
ꝙ præſumitur pro ea, argu. de ꝓba. in præſentia. vbi allegant̃
aliæ probationes, vel cauſæ interceſſiſſe, ſecundum Vinç. hic.
Secus ſi nõ allegantur, q̃a tunc nõ præſumitur, niſi quatenus
acta docent: q̃a aliquando quod p̃ſumit̃, debet allegari, ut l. ſi
adulteriũ cum inceſtu. §. ij dẽ Polioni. ff. de adul. & no. ff. ſi cer.
pe. l. cum quid. & no. Cõpo. s̃. de conſue. cũ dilectus. ad qđ l. ſi
filius. C. de peri. hęred. Hæc tamẽ præſumptio non iuuat acto-
rem, qui actor eſt in cauſa appellationis, niſi aliter doceat ut
iuſtificet acta, vt hic: iuuat tamen reum opera, i. non grauatur
onere probandi, ut de renun. in præſentia. Idem ſi uterq; eſt
actor & reus, quia ille habetur pro reo, contra quem appellat̃,
vt ibi, ſm gl. Scđo põt ſolui, ꝙ appellatione pendente nõ præ-
ſumitur pro ſentẽtia, ut hic: quia præſumptio ſurgit ex autho
ritate rei iudicatę, q̃ ſuſpenditur appellatione pendente. Ad
hoc qđ no. Inn. de off. dele. cum in iure. de appel. bonæ. de ꝓb.
q̃m contra. Sed ſi tranſiuit in rem iudicatã, præſumitur, vt ibi.
Quid ſi nõ tranſiuit in rẽ iudicatã, ſed nõ eſt appellatũ: & q̃d
de ſententijs, quæ nõ trãſeũt: dic ut dicam de prob. quoniam
contra. & ibi Inno. & de app. bonæ. & remiſit ad Spec. in dicto
c. quoniã contra. & dixi de renun. in præſentia. An autem pen
dente nullitate præſumat̃ pro ſententia: Spec. ꝙ ſic, dũmodo
extrinſece tranſierit in rem iudicatã, q̃a lapſi ſunt decẽ dies, vt
dicit Specu. de proba. §. j. ver. ſequit̃. allegat iura iſta ad hoc qđ
dicit de ſententijs cenſuræ, de elec. bonæ. de proba. quoniã cõ
tra. per Inn. qui remittit per viam nullitatis, & tamẽ pro eis p̃-
ſumitur. Itẽ poteſt dici quãdo reuocatur per viam reſtitutio-
nis: nam dicens ſe lęſum, habet probare, ut in c. 2. de reſt. in in
te. niſi prætenderet iniquitatem: q̃a eo ipſo ꝙ non iuſtificaret
ſentẽtia, conſtaret de lęſione. Ex hoc decidit̃, præſuppoſito ꝙ
pro ſentẽtia arbitrorũ p̃ſumat̃, vt dicit Dy. in q. q̃ incipit, Tho-
lomeus. & ponit Io. An. in titulo de arb. in loco vbi remittam,
de iureiur. Quinta uallis, an pendente reductione ad arbitriũ
præſumatur. Puto ꝙ non, vt in ſententijs cenſuræ, poſito ꝙ nõ
ſuſpẽdat appellatio, tollitur tamen præſumptio, vt no. Inn. in
locis præalle. ſic & erit in reductione, licet illa nõ ſuſpẽdat, q̃a
habet vim reclamationis. Nõ obſtat, ꝙ ſi ago ad reſciſſionem
contractus, debeo probare læſionem, C. de reſcin. vend. l. 2. &
de verb. oblig. ſi quis cum aliter. l. Lucius. ff. ad Treb. de emp.
& uen. cũ dilecti. & c. cũ cauſam. q̃a illa iura procedunt in læ-
ſione ſurgente ex ↄ̃ctu meo, & mea voluntate geſto immedia
te, in quo mihi poſſum p̃iudicare: hoc in læſione ſurgente ab
alio, qui me lædere non poteſt, niſi ſm iuſtitiã: & q̃a arctat̃ ad
ſequendã iuſtitiã: non ergo præſumitur iuſtitia, niſi probetur.
Ad hoc quod no. in l. ſocietatem. §. arbitrorum. nam eo ꝙ cõ-
demnatus ſum, ſum lęſus, niſi cauſa oſtendatur, ex qua ſim
condemnatus.

S V M M A R I V M.

1 *Spoliatus omnibus bonis non poteſt in ciuili conueniri.*
2 *Ad fructuum reſtitutionem non vrgetur, qui non eſt ſoluendo.*
3 *Spoliator tenetur ad fructus reſtitutionem.*
4 *Libellus, per quem concluditur ad petitionem partis talis rei, quam tenes, valet, licèt aliàs non declaretur.*
5 *Libelli concluſio in poſſeſſorio, per quem petitur res cum fructibus reſtitui, valet.*
6 *Debiti cauſati a delicto impeditur executio propter inopiam.*
7 *Paupertas excludit agentem ciuiliter poſſeſſorio recuperanda.*
8 *Fructuum appellatione continetur prouentus.*
9 *Exceptio executionis eſt dilatoria.*
10 *Spoliationis exceptio, ut propter inopiam quis non teneatur ad fructuum reſtitutionem, an impediat condemnationem.*
11 *Inopiæ exceptio nunquid impediat ſpoliationis exceptionem.*
12 *Exceptio ſpoliationis non excludit agentem poſſeſſorio contra primum ſpoliatorem.*

C A P. XVI.

1 OLim. Io. An. nõ ſummat. † Omnibus bonis
ſpoliatus non poteſt in ciuili conueni
ri, obſtante ſpoliationis exceptione inopiã con-
2 cludente. h. d. † Vel ſic. Qui non eſt ſoluẽdo, ad
reſtitutionem fructuũ nõ urget̃. h. d. Primo po-
nit querelã. Secundo prouidet: ibi, uerũ. Caſus
ſm Io. An. Rex Legionis cõtraxit matrimoniũ cum filia regis
Caſtellę cõſanguinea ſua: Papa mandat epiſcopo vt moneat
eum, &, ſi eſt neceſſe, compellat ad dimittendam eam. nullus
fuit hoc auſus facere, niſi Onecẽ. epiſcopus, propter qđ rex eũ
expulit ex ſuo epiſcopatu: Papa mandat Ianuacen. ut aſſigna-
ret ſibi partem ſuę diœceſis, vnde poſſet ſuſtentari: demum fa-
cta concordia Ianuacen. impetrauit literas ut hic. Onecen. vi-
dens ſe ex hoc præcepto grauatum, impetrauit ut ſequit̃. Hoſ.
ponit caſum ꝙ Onecen. infinitis debitis grauatus erat, vñ rex
Legionis de mandato Papæ occupauit totũ epiſcopatũ, aſſi-
gnatis ſibi quinq; millibus, donec debita eẽnt ſoluta: quia illa
pars nõ ſufficiebat ſibi, occupauit partẽ epiſcopatus Onecen.
quã cõdẽnat⁹ eſt reſtituere cũ fructib⁹ mihi Papa mãdat vt ſe
quitur: & ſic dicit ſe audiuiſſe a quodã ſocio Hiſpano. Gof. po
nebat caſum aliter, qđ omittit Io. An. q̃a ius nõ uariat̃ omiſſa
prolixitate facti. dic caſum: Cũ Onecen. occupaſſet partẽ epa-
tus Zamoren. & inde fructus percepiſſet, demũ fuit ſpoliatus
toto epiſcopatu Onecen. poſt hoc ad petitionem Zamoren.
fuit datus legatus, qui compelleret Onecen. ad reſtitutionem
partis diœceſis Zamoren. cũ fructibus, & ſic fuit condẽnatus:
ſed cũ ſup executione fructuũ ↄueniret̃, opponit ſe ſpoliatũ,
& nõ habere unde ſatisfaceret: ipſi delegati cõpellebant eũ:
3 habuit recurſum ad Papam, & Papa mandat vt hic. ¶ † Nota
4 ſpoliatores teneri de fructibus. ad hoc s̃. e, grauis. ¶ † Not. 2. ꝙ
procedit libellus, Peto partẽ talis rei, quam habes, & tenes: li-
cet aliter nõ declaretur, dum tamen per relationẽ ad partem
5 aliq̃d declaret̃: ut Peto partẽ talis rei, quã tenes. ¶ † Not. 3. ꝙ ꝓ-
cedit cõcluſio in poſſeſſorio, Peto rẽ cum fructibus reſtitui. di
6 xi s̃. c. proximo. ¶ † No. 4. unam exceptionẽ impedictem execu
tionẽ debiti, etiam qñ cauſat̃ debitũ a delicto, ſcilicet inopię,
7 de ſolu. Odoardus. ¶ † Not. 5. exceptio ſpoliationis omnium
bonorũ cõcludẽs, & inopia excludit agẽtem ciuiliter, ẽt tertio
8 nõ ſpoliante. ad hoc de reſt. ſpo. frequẽs. li. 6. ¶ † No. 6. ꝙ appel
9 latione fructuũ, & prouentus cõtinent̃, & ecõuerſo. ¶ † No. 7.
exceptionẽ inopię nõ cõcludere cõdẽnationẽ, uel ius agendi,
ſed ſolã executionem: & ſic eſt exceptio executionis dilatoria,
10 quæ poteſt opponi poſt ſniam, de quo đ exce. c. pe. ¶ † Quęro,
an ſpoliationis hæc exceptio impediat condẽnationẽ. Quidã
ꝙ non: imo cogit̃ ſe defendere: ſed executio tãtũ differt̃, donec
ꝓpria re habeat. hoc nõ credit Vinc. ſi talis eſt ſic ſpoliatus. Io.
An. remittit de reſt. ſpo. frequens. li. 6. & in Spe. de peti. & poſ.
§. j. uer. ſed cũ ſpoliatus. Puto ꝙ ſi fatet̃ ſpoliationẽ, non differt̃
iudiciũ, & cõdemnat̃, ſed differt̃ executio. Idẽ ſi aliter notorię
conſtet. Si diffitet̃, tunc ſi tanta eſt inopia, ꝙ excludat faculta-
tẽ & litigãdi, & ſe defendendi, differt̃ iudicium: vt l. ſi procura-
tor. §. ſi ignorantes. ff. man. iunctis no. de ꝓcur. nõ iniuſte. & C.
de procur. inuitus. Si nõ excludit facultatẽ ſe defendendi, fiet
11 cõdẽnatio, ſed differetur executio. † Nunq̃d autẽ exceptio ino
pię impediat ſpoliationis exceptionẽ, uerbi gratia, agis contra
me: oppono ↄ̃ te ſpoliationis exceptionẽ: tu replicas đ inopia,
ꝙ nõ potes reſtituere fructus ſpoliatos propter inopiã. Hoc tã
git Spe. in loco p̃allegato, & dicit ꝙ ſi euidens eſt, ſpoliatorem
agẽtẽ nihil hẽre, audiet iudex cauſam ſuã, & inde faciet cõpẽ-
ſationẽ ſpoliato. Alleg. ĩ. c. olim. 3. uel retinebit rem, ſi non eſt
cõpẽſabilis, quę petit̃, & æſtimabitur, & ſatisfiet de fructibus,
vel dãdo in ſolutũ, vel aliter vẽdẽdo. Quid ſi iam fuit reſtitut⁹
Onecen. an haberet exceptionẽ hãc. Dic ꝙ ſi eẽt reſtitutus, ita
ꝙ ſatisfacere poſſet, ceſſaret exceptio, aliàs haberet locũ exem
plũ primi caſus. Si reſtitutus per regem Legion. iam collectis
fructibus: nã expectare tenet̃ Zamorẽ. donec fructus forẽt col-
lecti. Et hoc eſt, qđ uult dicere tex. ibi, taliter fuerit reſtitutus,
12 ut reſtituere, &c. ſm Vin. all. de coll. bo. l. 2. §. ultimo. ¶ † Ad gl.
opp. ſpoliatũ nõ repellere ab agẽdo ſpoliatũ: q̃a ſpoliatio ſpo
liatoris nõ eximit eum ab obligatione, qua ex ſpoliatione te-
net̃, licet oſtendat ab alijs ſe ſpoliatũ, ff. de vi, & ui ar. l. cũ a te.
Dic cũ gl. ſi quæritur an ſpoliatio ſpoliationis excludat poſſeſ-
ſorium, eo ꝙ ſe oſtendit ſpoliatũ re ſpoliata tãtum: dic quod
nõ, iõ ſi Onecen. fuiſſet ſpoliatus ſola parte diœceſis Zamorẽ.
Si quærit̃ an ſpoliatus omnibus bonis poſſit opponere exce-
ptionẽ ne reſtituat rem, quã poſſidet, qua alterũ ſpoliauit: dic
ꝙ non, ut in contrario. Si q̃rit̃ an ſpoliatus omnibus bonis pro
prijs poſſit excludere agẽtẽ poſſeſſorio ad fructus: dic ꝙ ſic, ut
hic: q̃a hoc cõcludit inopia, per quã nõ eſt potens ad reſtituẽ-
dos fructus. Iõ dicit Hoſt. ꝙ ſi Onecen. habuiſſet aliud, ex quo
potuiſſet ſatisfacere de fructibus, nõ fuiſſet auditus opponẽs.
Nec obſtat ꝙ dolus, uel uiolentia illata Onecẽ. nõ dẽt nocere
Zamoren. quia hic nõ põderat̃ dolus, ſed impotẽtia, & inopia
conuẽti. Non obſtat ꝙ contra tertium agentem nõ poſſit op-
poni ſpoliatio tertij, ut de reſt. ſpo. frequẽs. li. 6. q̃a dic, ſi ſpolia
tus opponit ſe ſpoliatũ contra agentem criminaliter, ſerua c.
frequens. Si opponit ſe ſpoliatũ contra agentẽ ciuiliter, ſi de
re, qua ſpoliauit agentem ab altero ſpoliatũ, nõ excludit: ſi de
alia, ſi opponit ſimplicem ſpoliationẽ non concludentẽ ino-
piam, nõ repellit. Si opponit exceptionem cõcludentẽ inopiã
ſub ratione inopię, exceptionẽ repellit. Nunquid autem impe
diat condemnationem, uel executionẽ tãtũ, dixi. & dicit Ioã.
An. quod ſi eſt ſoluendo, nõ habet exceptionẽ, nec deducitur
ne egeat: quia dignum eſt vt male meriti egeſtate laborent,
ſm Vinc. all. de depo. bona fides. Et ex hac decre. colligit̃ eui-
denter ꝙ prælatus pro debito perſonali poteſt ſatisfacere de
fructibus eccleſiæ. Ad quod de fideiuſ. peruenit: & illi poſſunt

capi in cauſam iudicati. Ad qđ de fideiuſ. puenit. licèt Arch.
teneat cõtrariũ, de reſcrip. ſtatutum. li. 6. qđ ponit Io. And. de
ↄffi. ordi. præſenti. eo. li. Vide qđ no. de appel. reprehenſibilis.
ad fi. vbi idem dicitur.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſſio iuris parochialis non acquiritur per excommunicationem diebus aliquibus obſeruatam. nu. 9.*
2 *Poſſeſſorio etiam recuperandæ agere debet prælatus nomine eccleſiæ pro iuribus eccleſiarum.*
3 *Iuriſdictionis poſſeſſio, ſeu quaſi, non acquiritur alteri ſola patientia ſubiecti in iuriſdictionis exercitio.*
4 *Epiſcopus licèt fundet ſuum intentum ſuper iure epiſcopali in eccleſia ſua dioceſis, non tamen fundat in quaſi poſſeſſione.*
5 *Poſſeſſorio vt quis obtineat, ſufficit quòd concludat poſſeſſionem tempore ſpoliationis, vel ſe antea poſſediſſe.*
6 *Ad poſſeſſorium concludendum quid ſufficiat.*
7 *Sententia adiudicans poſſeſſionem valet in poſſeſſorio.*
8 *Epiſcopo eſt ſubdita eccleſia in ſua dioceſi ſita iure communi.*
9 *Iuriſdictio probatur in aliquos per excommunicationem.*
10 *Iuriſdictionis poſſeſſio, ſeu quaſi, non acquiritur patientia.*
11 *Iuriſdictionis poſſeſſio, ſeu quaſi, an ex pati indiſtincte quæratur.*
12 *Iuriſdictionis poſſeſſio, ſeu quaſi, an indiſtincte quæratur in quocunque iuriſdictionem exercente.*
13 *Excommunicationis timor an ſit iuſtus, vel vanus.*

CAP. XVII.

1 OLim inter. † Per excommunicationem die
bus aliquibus obſeruatã in ob-
ſeruantes non acquiritur iuris parochialis poſſeſ-
ſio. Prima pars ponit factũ, & proceſſus deciſe. Se-
2 cundo diffinit, ibi, nos attẽdentes. ¶ † Nota præla-
tos pro iuribus eccleſiarum, ẽt poſſeſſorio agere debere noĩe
eccleſiæ: & ꝙ idem eſt agere pro tali, vel nomine talis: vide l. j.
3 §. j. & ibi Bar. ff. de ope. no. nũ. ¶ † Nota ſcđo, ꝙ ſola patiẽtia ſu-
biecti alteri in exercitio iuriſdictionis nõ acquiritur quaſi poſ
ſeſſio iuriſdictionis. Ad hoc qđ no. de reſt. in int. c. 2. & de re iu.
cum ſuper. ſ. e. cum veniſſent. ¶ No. 3. ꝙ patientia & obſerua-
tione exercitij iuriſdictionis aliquãto tpe humilitatis cauſa,
non ut ius habenti, non acquiritur quaſi poſſeſſio iuriſdictio-
4 nis. ¶ † No. 4. ꝙ licet epiſcopus fundet intentum ſuper iure epi
ſcopali in eccleſia, ſiue in dioceſi, non tñ fundat in quaſi poſ-
ſeſſionẽ, quæ plurimum habet facti, de cõceſ. præben. cum no
ſtris. Si tamẽ reperiatur poſſidere, vel detinere, præſumit̃ poſ-
ſidere reſpectu iuris cõis, vt ſ. e. cum ad ſedem. ibi, quæ Cuma-
5 nus eps. &c. ¶ † No. 5. ſufficere ad hoc ut quis obtineat poſſeſ-
ſorio, cõcludere poſſeſſionẽ tẽpore ſpoliationis, vel ſe antea
poſſediſſe, qa hodie poſſidere præſumitur. Qđ dic ut ſ. e. cũ ad
6 ſedem. patet ibi, uel prius ẽt habuiſſet. ¶ † No. 6. ad concluden
dum poſſeſſorium non ſufficere probare quẽ eiectum, niſi ꝓ-
batur ꝙ tempore eiectionis, vel ante poſſederit: qa non poſſi-
dens non cõcluditur ſpoliatus. Ad hoc ſ. c. cũ ad ſedem. & c.
7 olim. j. ¶ † No. 7. ꝙ in poſſeſſorio ualet ſñia adiudicans poſſeſ-
8 ſionem, & cõſequẽter ſic poteſt cõcludere libellus. ¶ † Oppo.
ꝙ epiſcopus debuerit obtinere, cum ſuper ſubiectione fundet
intentum de iure cõi, de rel. do. de xenodochijs. & c. cum uene
rabilis. So. Dicit Io. An. licet quidam dixerint ꝙ hic agebatur
petitorio, uerus eſt intellectus ꝙ hic agebat̃ poſſeſſorio, aliàs
9 epiſcopus obtinuiſſet in petitorio, per iura præalleg. ¶ † Opp.
ꝙ per excommunicationem probetur iuriſdictio, ut patet ſ. đ
elec. dudum. Sol. Probato ꝙ ius excommunicandi ſpectet ad
dignitatẽ, bene probatur iuriſdictio in dignitate: ſed per actũ
excommunicandi nõ probatur quaſi poſſeſſio iuriſdictionis,
10 vt hic, niſi aliud intercedat. ¶ † Ad gl. opp. ꝙ eo ꝙ ſubditi tole-
rant excõicationẽ, & ſeruant, quæritur quaſi poſſeſſio excõicã
ti: poſſeſſio enim timore amittitur, l. j. §. nuntiet. ff. de acqui.
poſ. & cui obedit̃, acquiritur, vt de his quæ fiunt a maio. par.
cap. ex ore. de capel. mo. dilectus. Idem per patientiam ſubie-
cti, & alterius tenentis, transfertur poſſeſſio in alium, l. j. §. per
ſeruum. ff. de acqui. poſſeſ. & l. quod ſeruus. eo. ti. Et ad hoc qđ
ex timiditate perditur poſſeſſio, & alteri acquiritur, ut ſi ſuſpi
cor me poſſe repelli, ut patet in l. ſi id, quod. & l. clam poſſide-
re. ad finem. ff. de acquir. poſ. Glo. ſoluit dupliciter. Primo mõ
ꝙ patientia excõicationis ex quadam humanitate, vel delibe-
randi animo, ut non concludens patientem pati utentem uti
ut pro iure ſuo, nõ dat poſſeſſionem: talis enim ut titubãs nõ
cõſenſit, ſecundum Inn. & Hoſti. alleg. C. de condi. inde. l. fi. ſe-
cus ſi ſit deliberata, vt in contrario. Vel 2. patientia actus nulli
dat poſſeſſionem excommunicato, a non poſſeſſore eſt nulla.
Gl. ex his infert excommunicationem tribuere ſufficientẽ me
tum, & cadentem in conſtantem. ¶ Hic uidenda ſunt tria. Pri-
mum, an ex pati indiſtincte quæratur, an non, quaſi poſſeſſio
iuriſdictionis in patientes. Secundo, an dato ꝙ quæratur, an in
diſtincte quæratur, an in quocunque iuriſdictionem exercẽte
quo ad actum excommunicandi. Tertio uidebitur, qđ incidẽ
ter dicit glo. an timor excõmunicationis ſit iuſtus, an vanus.
11 ¶ † Ad primum proſequor duos caſus. Primus, quando patit̃
quis iuriſdictionem alteri non ſubiectus: & tunc dicit ꝙ ſi pa-
titur illum iuriſdictionem exercere animo obediendi, & hoc
cõſtat, abſque dubio acquiritur quaſi poſſeſſio iuriſdictionis,
ut in c. ex ore. & in alijs iuribus allē. in gl. Si patitur animo deli
berandi, uel ex humilitate quadam, uel ad cautelam, & hoc
conſtat: & non quæritur aliqua quaſi poſſeſſio, quia non patit̃
illum uti ut pro iure ſuo, ut dixi ſ. ti. j. cum eccleſia. & not. in l.
j. & 2. C. de ſerui. & aqua. l. j. §. hoc interdictũ. ff. de iti. actuque
priu. Si eſt dubium, an patiatur ei ut ius habenti animo obe-
diendi, an animo deliberandi. Quidã dicunt, ꝙ in dubio face-
re cenſetur animo obediendi, arg. de his, quæ fi. a mã. par. cap.
ex ore. & C. de repud. hære. l. j. & hoc tenuit Ioan. & Phi. Inn. te
net contrarium per hunc tex. tamen ad concordiam dicit ali-
quos diſtinxiſſe, an obedientia conſiſtat in pati: & nõ uidetur
animo obediendi hoc facere in dubio, vt hic, & nõ eſt neceſſa-
ria proteſtatio. An ſonet, ſeu conſiſtat in faciendo, vt eſt, quia
ponit manus intra manus in ſignũ obedientiæ, de ma. & obe.
legebatur. & c. cũ in eccleſijs. & acquiritur quaſi poſſeſſio, qa
cenſetur animo obediendi. & ſic loquitur ſ. c. ex ore. Sit ratio,
quia quę ſonãt in faciendo, ſunt actus potentiores in exprimẽ
da voluntate, ut no. gl. de conſti. cum acceſſiſſent. no. Inno. de
fi. presbyt. veniẽs. no. de cenſi. peruenit. & per Cyn. in l. ſi certis
annis. C. de pac. Hæc puto uera, niſi longo tompore ſint paſſi,
quia ex patientia non modici tẽporis præſumitur facere ani-
mo obediendi. Ad hoc litera hic per aliquos dies: ſecus ergo ſi
magno tempore. Per quæ dicunt hic Inn. & Hoſt. ꝙ ſi ex deuo
tione, & in reuerentiam eccleſiaſtici iudicis obedierint, & ſer-
uauerint ſententias, licèt non animo deliberandi, quia ut nõ
ius habenti ſententiam paſſi ſunt, non quæritur quaſi poſſeſ-
ſio. Per quæ dicit Innoc. hic, & notabiliter, ꝙ ſi ille, contra quẽ
fertur ſententia excommunicationis, poſt appellationem ſer-
uat ſententiam, non propter hoc uidetur appellationi renun
tiare, nec propter hoc ratificatur ſententia, maxime ſi prote-
ſtetur ſe appellationi non renuntiare, & quia timet, & dubi-
tat de ſententia, & uult ſeruare, & tamen non credit quod te-
neat. Idem Hoſt. Pe. & Abb. qđ nota: quia licet ex agere aliud
coram iudice a quo quis renuntiat appellationi, de offi. dele.
relatum. non ex pati: uide quod dicãm j. de re iud. qđ ad con-
ſultationem. de patiente executionem. Secundus caſus eſt, qñ
patitur alteri ſubiectus. Dic, ſi agitur de acquirenda quaſi poſ-
ſeſſione ſolum quo ad præiudicium ſubiecti alteri, ita ꝙ non
præiudicetur domino: & hoc poteſt acquiri ex patiẽtia ſolius
ſubiecti, ſecundum diſtinctionem, de qua ſ. proximo caſu, ut
no. gl. & Doc. ſ. e. olim. j. Vñ forte hoc obtinuiſſet epiſcopus, ſi
egiſſet contra populũ: ſed abbas poſſet appellare, ſecundum
Hoſti. Si exercens agit acquirere quaſi poſſeſſionem ad præiu
dicium ipſius ſuperiotis poſſidentis ſubiectionem: & tunc ſi
exercet ſententiam, & promulget in ſubiectum populum, uel
alium, ſciente & patiente domino ſuperiore, vt qa ſcit ius qđ
poſſit per alium exerceri, & populum obſeruare ſentẽtias, uel
alijs obedire, & patit̃, & nõ ↄdicit non puniẽdo parochianos
ſic alteri obediẽtes ſpiritualiter uel tpaliter, forſam qa nec au
det, & ſic animo puſillanimi uȓ poſſeſſionem deſeruiſſe, & in
aliũ tranſtuliſſe, arg. ff. ſi ſerui. ven. l. ſi forte. §. j. Per quæ infert,
ꝙ ſi tunc is, qui antea poſſidebat, parochianos poſtmodũ ex-
cõicat, ꝙ nõ tenet ſententia, ẽt ſi habeat proprietatẽ excõican
di. Licèt aliqui teneant, & male, ꝙ ille, qui de hoc cognoſcet,
primo debet attendere veritatẽ iuris excõicandi, ꝗ poſſeſſio-
nẽ: vñ ex quo de hoc ſibi conſtabat, cõfirmauit ſentẽtias latas
ab alio, qui ſolam proprietatẽ probat, argu. qui fi. ſint legiti. c.
per tuas. §. nos igitur. cum cõcor. De quo de in inte. reſt. c. 2. &
qđ no. de elec. auaritiæ. ſuper gl. arg. pro & cõtra, ſ. ti. j. cũ dile-
ctus. Sed quouſq; de veritate conſtet, tuendus eſt poſſeſſor in
poſſeſſione, de inſti. cũ veniſſent. ut lite pen. c. j. & tene qđ not.
ſ. de cauſa poſ. cũ eccleſia. & c. in literis. de reſt. ſpo. & qđ no. de
elec. Cumana. Quandoq; principalis, cui ſubiectus eſt, nõ pa-
titur populum vel ſubiectũ, inquantum in ipſo eſt alterius epi
ſcopi ſeruare ſentẽtiam ſine pęna, puta quòd punit ipſos ſpiri
tualiter, excõicando, uel temporaliter bona ipſorũ occupan-
do, uel ipſos capiendo, uel aliter qualitercunq; procedendo,
ita ꝙ bene uidetur non habere animũ dimittendi ipſam poſ-
ſeſſionẽ, ſed retinendi: & talis nõ amittit poſſeſſionẽ, quæ non
niſi animo amittitur, C. de acquir. poſ. licet. Nec dȓ iniuſte age
re, quia hoc facit non impugnando, ſed defendendo, qđ iura
permittunt, ff. de iuſti. & iur. no. de ſen. excom. ſi uero. ſ. c. cum
olim. Et ſi non põt, vel audet aliud facere, conſilium eſt ꝙ hoc
proteſtetur publicè, 7. q. j. pontifices. de offi. or. paſtoralis. §. fi.
de app. ſi iuſtus. Nec obſtat ſi dicatur, quòd poſſeſſio perditur,
dato quod uoluntarie non patiatur, ut ſi ueniens non admit-
titur, uel ſuſpicatur ſe poſſe repelli, ut l. clam poſſidere. §. fin.
de acqu. poſſ. & l. ſi id, qđ. quia aliud eſt in re corporali, & poſ-
ſeſſione corporaliũ, quæ apprehẽdi pñt, in qua quantumcũ-
que excommunicet poſſeſſor occupãtes, perdit poſſeſſionem,
Cauſa

Cauſa eſt,quia incorporalia tenacius inhærẽt perſonæ,& diffi
cilius perduntur,ff.de pecul.denique pegaſus.pro ſocio.l.3.de
transla.præl.inter corporalia. Itẽ cũ ꝓbatio ſententiæ non ſit
actus agẽs incorporeus, per tactũ magis cõuenit retẽtioni in-
corporalium,quæ nõ ſubiacent tactui,q̃ corporaliũ, quæ tãgi
poſſunt,Inſt.de re.cor.in prin.ad hoc l. quarũdã. in rõe ſui, ff.
de acq.poſ.ſecundũ Inn.& Hoſt.Et eſt rõ,quia poſſeſſio corpo
ralium regulatur plus apprehẽſione,q̃ patiẽtia eius, a quo au-
fert.Sed incorporaliũ poſſeſſio nõ habeť niſi per pati,vt l.quo
ties.ff.de ſeruitu.& dixi s̃.ti.j.cũ eccleſia.qđ ceſſat, eo ꝙ aparte
& iuribus cõtradicit:nõ acq̃ritur ergo, ex quo patet ꝙ uiolen
ta poſſeſſio apparẽte cõtradictore in corporalibus haberi nõ
põt.De quo dic vt dixi s̃.ti.j.cũ eccleſia.Nõ obſtat,ꝙ patientia
ſubiecti dño p̃iudicat in poſſeſſione,ut l.3.§.qđ ſeruus.ff.de ac
qui.poſ.& l.j.§.per ſeruũ.e.ti. vbi ſi ſeruus, uel colonus tradat
poſſeſſionẽ alteri,præiudicatur domino:q̃a ſ̃m Innoc. ibi ſer-
uus,uel colonus poſſidebat,iõ põt poſſeſſionẽ alteri tradere:
ſed hic parochiani non poſſidebant,ſed abbas,vnde factum il
lorum non præiudicat prælato.Sed ratio nõ eſt bona, q̃a nec
ſeruus,nec colonus poſſident,ut l.qđ ſeruus.de acqui.poſ.& l.
rei cõmodato.ff.cõmod.Ideo dic,ꝙ aliud in apprehẽſione in-
corporaliũ,quæ trãsfert ex pati eius,a quo pẽdet ius, & poſſeſ-
ſionẽ trãsferre,ut dicta l.quoties.& no.de offi.ord. cõquerẽte.
& s̃.de cauſa poſſ.cũ eccleſia. Vnde dicũt hic Doc. ꝙ in acqui-
rẽdis incorporalibus neceſſaria eſt intẽtio acq̃rentis, ſicut eſt
neceſſaria illius intentio,in quẽ ius acquiritur,& cõtra quẽ,&
cui præiudicatur, ſicut & in ſeruitutibus rerum acquirendis:
q̃a requiritur intẽtio acquirentis,& illius,cõtra quem, & cui
pręiudicať,& ſcientia,vel patientia,ſ̃m Inn.& Hoſt.Sed corpo
ralia apprehenduntť actu,iõ non expectať patientia illius, cui
p̃iudicať,ſed transferť translata detẽtione coloni,vel ſerui, ſu-
per qua fundata eſt poſſeſſio dñi,ut in contrario. Quandoq;
promulgatur ſententia ab epiſcopo in parochianos alterius,
vel ſubiectos,& illã nõ ſeruat nec popul⁹,nec epiſcopus, alios
habent ſubiectos: & tũc excõicator nihil poſſeſſionis acq̃rit,
cũ ſic excõicando nihil poſſederit,niſi labia ſua,quibus ſentẽ
tiam protulit.Nec mirum,ſi in hoc caſu nõ acquirit poſſeſſio
nẽ,q̃a & ſi populus per aliquos dies hanc ſeruet ſententiam,
propter hoc idem epiſcopus nullã iuris parochialis poſſeſſio-
nem eſt aſſecutus,ut hic. Quãdoq; promulgatur ſententia in
parochianos alienos, & agiť de acquirenda quaſi poſſeſſione
ſubiectionis,non in illos,in quos promulgata eſt ſentẽtia, ſed
in alios ſeruantes illam ſententiam,puta quia excommunica
tos ab alio uitant:& tũc nihil iuris,vel poſſeſſionis acquiritur,
q̃a ipſi nõ ſeruant eius ſententiam quaſi ipſius ſubditi, uel ab
ipſo poſſeſſi,ſed tãquam obedientes iuri volenti, ꝙ excõicati
denuntiati ab alijs euitentur,11.q.3.curæ.de treu.& pa.c.j.Se-
cundũ Inn.hæc uera,niſi lata eſſet ſententia cõtra eos, & illis
quomodolibet participantes, q̃a tũc ſeruarẽt illã ut ſententiã
hominis:quo caſu idẽ quod in ſuperioribus caſibus dictũ eſt.
12 Et hæc ſufficiant de primo.¶†Venio ad ſecundum,an dato ꝙ
ſic quærať aliquo caſu quaſi poſſeſſio inſinuando,an quilibet
priuatus excõicãs, ex eo ꝙ ſeruatur,acquirat quaſi poſſeſſio-
nẽ?Quidã dicunt,ꝙ licet prædicta procedant quo ad alia iura
ſubiectionis,non quo ad ius excõicandi,niſi proferentes aliàs
ſibi uendicãt in aliquo poteſtatẽ ordinariã, & poteſtatẽ excõi
candi alios,licet nõ habeant ipſam ſpecifice in alios, in quos
poſſeſſionẽ quærere volunt,& in quos ſententiã protulerunt.
Alleg.de præſcrip.auditis.& c.cum olim. Secus ſi nõ habeãt
poteſtatem ordinariã: & hoc, q̃a ſunt incapaces poſſeſſionis
huiuſmodi poteſtatis excõicandi, q̃ poteſtas non cadit niſi in
eos,qui hoc habent a Deo tantũ,uel eius uicario,uel a iure:&
ſic de talibus dẽt intelligi Matthei,16.Quæcũq; ligaueris, &c.
& 18.Amen dico vobis,quodcũq; ligaueritis,&c.Et, Accipite
Spiritum ſanctum,quorum remiſeritis peccata, &c. Per quæ
concludunt iſti,ꝙ ſimplex clericus non poſſit excõicãdo poſ-
ſeſſionẽ iſtius iuris acquirere: q̃a nec põt hoc poſſidere, ſicut
nec laicus poſſidere poteſt ius cõfeſſionẽ audiendi,& animas
abſoluẽdi,quod non cõpetit niſi ſacerdoti proprio, de pęni.
omnis.Vel clericos iudicandi,de iud.decernimus.Vel decimã
percipiẽdi,de præſcr.cauſam,quæ.Inn.placet, ꝙ quilibet cleri
cus poſſit poſſidere,& præſcribere ius excõicandi, quãuis iu-
riſdictioni ordinarię nõ pręſit,dũmodo ſit perſona,in qua ius
iſtud cadere poſſit,đ his q̃ fi.a ma.par.ca. quęſiuit. Sicut enim
epiſcopi,qui a iure ptãtẽ hñt excõicãdi,24.q.3.corripianť. pñt
alijs clericis exp̃ſſe eãdẽ ptãtẽ dare,ut no.de offi.or.cũ ab eccle
ſiarum.ſic & per patiẽtiã,& cõſenſum tacitũ pñt clericis,in q̃-
bus hoc ius põt cadere,tradere poſſeſſionẽ, dũmodo bona fi-
de nitantur præſcribere,de p̃ſcrip.auditis.c. olim. & c. ueniẽs.
ſecũdum Inn.Hoſt.remittit de offi.or.irrefragabili.§.exceſſus.
de fo.cõpe.cum cõtingat.ubi dicit fore exp̃ſſum.Io.An.remit
tit ad no.de reli.do.dilectus.in gl.hic patet.Doc.de of.or. con
querente.dicunt,ꝙ ea,quæ ſunt curæ, non ſunt quęſibilia per
nõ exiſtentem in dignitate,vel prælatura.Hoſt.in c.cũ contin-
gat.tenet primã opi.s̃.poſitã.Dic,ꝙ quęſibilis ẽ per p̃latũ hñtę
dignitatẽ, ꝑ hñtẽ adminiſtrationẽ, per ſimplicẽ clericũ hñtẽ
ſub ſe aliquos ſubiectos quo ad illos,vt no.in c.ꝑuenit. de his,
13 quæ fi.a præl.Et hæc ſufficiant de ſcdo.¶†Venio ad tertiũ, an
ſnĩa excõicationis incutiat ſufficientẽ metũ.Gloſ. hic tenet ꝙ
ſic.cõtradicit gl.in c.dilectus.qđ me.cã.Illud tenet Gof.& Ho-
ſti.Io. An.ibi dicit opi. illius gl. procedere in excõicatione iu-
ſta,hanc in iniuſta.Et hoc tangit Archid.de ſen.excom.c.j.lib.
6.in uer.mortalis.tenet primã opi. ꝙ nõ incutiat iuſtum me-
tũ.Dic,aut ſnĩa eſt nulla,& nõ incutit iuſtũ timorẽ:ex ſcrupu-
loſa tamen obſeruatione illius non acquiriť poſſeſſio. Aut eſt
aliqua,& iuſta,& ipſe eſt timor iuris,qui nõ excuſat, & ipſe ſi-
bi timorem incutit,vt l.ſi mulier.ff.qđ me.cã. Si autẽ eſt iniu-
ſta excõicatio,hoc incutit iuſtũ metũ, quia cõtinet animę de-
trimentum,2.q.1.manifeſta.11.q.3.audi. Itẽ ſubuertit ſtatũ,
q̃a tranſit de familia Chriſti in familiã Zabuli,in dicto c.audi.
ff.qđ me.cã.iſti qui debet.Itẽ q̃a eſt ęternæ mortis dãnatio,11.
q.3.nemo.Nã per eam a Deo ſeparatur,34.q.3.certũ. Itẽ quia
nulla maior pęna in eccleſia,ea.q. corripiãtur. Nihil enim ſic
dẽt formidare Chriſtianos,quàm ſeparari a cõmunione Chri
ſti,11.q.3.nihil.Ipſe reſpondet ad omnia iſta,ꝙ procedũt in ex
cõicatione iuſta.Hæc vera,qñ excõmunicatio eſt iniuſta, nec
habeť facile remediũ ꝯ illã,quia timet appellare, vel ſuperio-
rẽ adire propter tyrannidem iniuſte excõicantis:nã licet iniu-
ſta excõicatio nullũ inferat p̃iudicium quo ad Deũ, infert tñ
p̃iudiciũ quo ad eccleſiã militantẽ,in quo vinculo ſi facile nõ
habereť remediũ,põt eſſe magnũ periculũ,ut repellať ab agẽ
do a teſtimonio,ſi interim eligať,ẽt ut non valeat electio, uel
ꝓmotio,ẽt ſi careat cõmertio hominũ,ut illis nõ poſſit loqui,
nec neceſſitatibus cõicare:& ſi ſit clericus, nõ poſſit intereſſę
in mẽſa,vel officio abſq; animæ periculo, qđ fortius eſt quo-
cunq; alio periculo,10.q.j.p̃cipimus.C.de ſacroſ.eccle. l. fi. Et
hoc habito reſpectu dicit lex,ꝙ durũ eſt inter hoĩes eſſe,& ho-
minũ carere cõmercio,C.de apoſta.l.hi,q̃ ſanctam. Ant.

SVMMARIVM.

1 *Spoliatus reſtitutionem rei petit ab illo, qui ſcienter rem a ſpoliatore recepit.*
2 *Poſſeſſorium non datur contra ſingularem ſucceſſorem in vitium ſuccedentem.*
3 *Poſſeſſionis effectus quomodo releuet quem a probandi onere.*
4 *Poſſeſſorij remedium quam vtilitatem afferat illud intentanti.*
5 *Dominium licet ſit difficilimum probare,quibus modis poſſit probari.*
6 *Poſſeſſorem ſe defendere cautum eſt,ne poſſeſſionis perditione ſequatur perditio proprietatis ex difficultate probandi,a qua releuatur quis propter poſſidere.nu.10.*
7 *Iuris ciuilis rigor cedit æquitati canonicæ.*
8 *Actio perſonalis quo caſu ſequatur ſingularem ſucceſſorem.*
9 *Ad poſſidendum iniuſte qualitatem concludendam,non refert an quis male acquirat,vel retineat.nu.11.*
10 *Poſſeſſionis perditione an ſequatur proprietatis perditio.*
11 *Poſſeſſio iniuſta an poſſit tranſire ad iuſtam,& econtra.*
12 *Poſſeſſorium quõ eſt dabile cõtra tertium poſſeſſorem, vel non dabile.*
Poſſeſſionem ingrediens propria authoritate,vel Principis reſcripto,an dicatur in mala fide.
13 *Poſſeſſorio agens in beneficialibus,an arctetur ad probandum titulum.*
14 *Spoliatus habens remedium canonis, reintegranda, an poſſit aliud habere.*
15 *Spoliato agenti interdicto vnde vi,ſicut non obeſt exceptio dominij, ita nec agenti cano.reintegranda.*
16 *Poſſeſſorij recuperandæ ex quo datur aduerſus tertium poſſeſſorem ſuccedẽtem ſcienter in rem,an præſumatur ſcientia,vel ignorantia.*
Scientia,vel ignorantia vtra illarum præſumatur.
17 *Spoliatus vbi agit contra tertium poſſeſſorem remedio c.ſępe.an conuentus teneatur in iudicio nominare dominum.*
Furari rem furatam furi eſt furtum,vel auferre rem alienam,ſeu retinere, paria ſunt.

CAP. XIX.

1 SAepe. ¶†Spoliatus reſtitutionẽ petit ab illo,q̃
ſcienter rẽ a ſpoliatore recepit.h. d. Pri-
mo ponit factũ corrigendum. Secundo corrigit.
2 ¶†No.j.ꝙ de iuris ciuilis rigore nõ dať poſſeſſoriũ
ꝯ ſingularẽ ſucceſſorẽ in re ſciẽter in vitiũ ſuccedẽ
tẽ:& ꝙ de iure ciuili in ſingulari ſucceſſore nõ eſt dare ſucceſ
ſorem rei,& vitij quo ad facultatẽ agẽdi,licèt ſic quo ad p̃ſcri-
ptionẽ,quando habet ex cauſa lucratiua,l.an vitium. ff. de di-
uer.& temp.præſcrip.l.vitia.& quod ibi no.C.de acq.poſ.ff.de
3 reg.iuris.quod ipſis.& ibi plene gl.¶†Nota unum effectũ poſ-
ſeſſionis,ꝙ releuat quem ab onere probandi,de quo.s̃.eo.ſæ-
4 pe.¶†Nota vtilitatem intentãdo poſſeſſoriũ, quia per hoc cõ
ſequitur poſſeſſionẽ,qua ſe releuat ab onere,ꝓbãdi dñium:qđ
eſt difficile.Hac de cã conſulit lex,ꝙ quis excogitet,an ſibi cõ-
petat poſſeſſoriũ,vt ſic ex hoc ſe releuet,ff.de rei vend.l.is, qui
deſtinauit.Sed latius ꝓuidet ius canonicum,ut ẽt porrecto pe
titorio,illud ſuſpẽdat,& ĩtẽtet poſſeſſoriũ,vt s̃.ti.j.paſtoralis.&

5 de cā poſ.cle.j.¶†No.probationē dominij difficilimā. De mo
dis probādi per Bar.ff.de acq.poſ.l.rem,quæ nobis.& in Spec.
6 de acti.& peti.§.ſequit.uer.ſinautē uelis.in 5.col.¶†No.cautū
defendere ſe poſſeſſorē:qa ad ꝑditionē poſſeſſionis ſequitur ꝑ
ditio proprietatis ex difficultate ꝓbādi,a qua releuat̄ ꝑꝑ poſſi-
7 dere.¶†No.rigorem iuris ciuilis cedere æquitati canonicæ in
materia,in qua ex lege nutrit̄ peccatū.Per hoc credo hanc de-
cre.ſeruādā,ēt inter laicos,& foro ciuili:& idē dixit d̄ canone,
8 reintegrāda.vt dixi ſ̄.c.cū ad ſedē.¶†No.caſum, ī quo ius agē-
di ꝑſonale ſequitur ſingularem ſucceſſorem,qn̄ fundatur ſup
vitio,& ſucceſſor eſt ſucceſſor rei & vitij:ſic ſuccedit in iuriſdi
ctione delegata, quæ ſtrictiſſimi iuris eſt, ſ̄. de iudi. quia Gu.
9 ¶†No.ꝙ ad cōcludēdā qualitatem iniuſte poſſidendi non re-
fert,an quis male acquirat,an male retineat.Facit, ꝙ mala fi-
des ſuperueniēs præſcriptione cępta,vitiet præſcriptionē: de
quo ĩ.de præſcri.c.fi.¶No.ꝙ finis canonicus, ēt prout eſt fori
10 cōtentioſi,tēdit in finē cauſæ.¶†Opp. ꝙ perditione poſſeſſio-
nis non perdat̄ ꝓprietas, tū qa iura inhærēt oſſibus hominū,
& nō de facili ſeparabilia: tū quia ad perditionē poſſeſſionis
non ſequit̄ perditio ꝓprietatis,de exe.rei iud.l.& an eadē. §.fi.
de acq.poſ.naturaliter.§.nihil.de cōceſ.p̄b.cū noſtris.Legitur
dupliciter.Vno mō,ut propter difficultatē probationū,i. pro-
bādi ius proprietatis perdat,i.amittat effectū, id eſt in effectu.
Alio modo legit̄,vt verbū,ius,ꝓprietatis,reſpiciat uerbū Amit
tit:vt ſit ſenſus,Amittit ꝓprietatis effectū propter difficultatē
ꝓbationū,id eſt uſum: qa ꝓprietas hic apud ipſum remanet,
ſed inutilis.& hoc habēdo in litera,effectū,alias hr̄, effectu. Et
hęc litera placet Inn.& eſt ſenſus,ꝙ ſpoliatus nō p̄t agere poſ-
ſeſſorio cōtra poſſidentē rē ſuā,ius ꝓprietatis amitit effectu,i.
in effectu,& quo ad utilitatē:nam quo ad ueritatem nō amit-
tit̄,ut in contrario.Nā propter difficultatē ꝓbandi dominium
perdit vtilitatem proprietatis, & ob hoc data eſt Publiciana,
ut ſufficiat ꝓbare titulū,& poſſeſſionē,ut ff.de Publ.l.j.in prin.
11 de quo de re iud.abbate ſane.li.6.ſm Io.An.¶†Opp.ꝙ ad pro
bādā qualitatē poſſidēdi attendat̄ initiū,ut ſi poſſeſſio eſt clan
deſtina,eadē nō alteret̄,ff.de acqui.poſ.l.clā poſſidere. So.Le-
giſtæ dn̄t,ꝙ poſſeſſio de iniuſta ad iuſtam tranſire p̄t, noua ac-
cedēte cā,ff.de vſuca.l.nō ſequitur.§.j.ſed de iniuſta ad iniuſtā
nō.Hoc nō placet de iure canonico,quia de iuſta pōt tranſire
ad iniuſtā,mala fide ſuperueniente:licèt ſecus ſecundū leges,
ut l.j.C.de vſu. tranſ.Per quæ puto hanc decre.procedere,etiā
12 ſi ab initio neſciuerit ſpoliationē,ſed ex poſt facto. ¶† Opp. ꝙ
nō det̄ poſſeſſoriū cōtra tertium poſſeſſorem, ſed contra mā-
dantē ſpoliare,&c.ſ̄.e.cū ad ſedē.Gl.dicit, ꝙ ſi habemus reſpe
ctū ad rigorem iuris ciuilis, ꝯ tertiū poſſeſſorē nō ē prouiſum
de remedio poſſeſſorio:ſ; ad æquitatē canonicā, ſi agat̄ ſtricto
interdicto vn̄ ui,adhuc illo iure nō agat̄ ꝯ tertiū poſſeſſorem,
ſ̄.e.cū ad ſedē.De iure aūt canonico qn̄q; agit̄ per viā attenta-
ti,qđ attētat appellatione pēdēte: & hoc cōpetit officio iudi-
cis,& dat̄ ꝯ quemlibet poſſeſſorē,de app. bonæ. de quo dic ut
de app.nō ſolū.li.6. Itē quo ad remedia poſſeſſoria latius ē ad
hoc ꝓuiſum,qa ſi alius ſciēter ſe intruſerit in poſſeſſionē uio-
lenter ablatam,datur remediū condictione ex hac decre. con
tra ſuccedentem in vitium.Quoddā eſt aliud remediū latiſſi-
mū introductū de iure canonico,ſcilicet canon, reintegrāda.
qđ cōpetit cōtra quēcunq; poſſeſſorē, ſiue dolo, ſiue metu, ſi-
ue alio modo perdidiſſet poſſeſſionē: licèt actio de dolo non
cōpeteret,niſi cōtra dolū faciētē.Nota bene gl.ꝙ canon, rein
tegranda.prouidet ultra alia ſpecifica remedia: quia ubi ali-
quod poſſet dari remediū, qđ nō daretur ꝯ tertiū poſſeſſorē,
nihilominus hic daret̄:qđ nota.Per q̄ dicit, ꝙ inquātū cōcur-
reret cum actione qđ metus cā,non plenius prouideret: & in-
quantū cōcurreret cū edicto ꝙ ui,aut clā,quę cōpetunt cōtra
tertiū poſſeſſorē. qđ no.Cōpetit etiā contra tertiū poſſeſſorē,
qui habuit a ſpoliāte ignoranter. Quoddā eſt remediū atten-
tati lite pendēte,& remediū litigioſi:de his ut lite pēdēte,& de
ali.iu.mu.cauſa fac.qa ſi alienatio fiat lite pen.eſt nulla:ſi nō-
dum eſt litigioſa,ſed ſperat̄,tūc agit̄ ad intereſſe;gl. all. ſua iu-
ra.Cōcludēdo hic clarius dic,ꝙ quædā ſunt remedia, quæ nō
fundant̄ ſup ſola poſſeſſione,ſed extrinſecus exigūt aliqd pen-
dere,ut eſt remediū attentati,lite,appellatione, reuocatione,
vel relatione pēdēte:& de his,& in quo plenius ꝓuideat quaſi
poſſeſſoriū,uide per Inn.de reſcrip.ex parte.ſ̄.de ma.& obe.di
lecti.& de appel.bonæ.& d̄ hoc nō ago hic.In quo aūt plenius
prouideat remediū recōuētionis,quàm attētati, uide plene d̄
app.ut noſtrū.Aliquid de his de app.nō ſolū.lib.6.An talia re-
media cōpetāt cōtra tertiū. Quoddā eſt remediū poſſeſſoriū
ſtrictū,ut interdictū vn̄ ui:hoc nō dat̄ ratione ſolius detētatio-
nis,niſi acceſſorie, vt dixi ſ. de cā poſ. cū ſuper. & nō dat̄ niſi ꝯ
ſpoliātē,mādantē,vel ratū habentē,ēt de iure canonico, ut in
c.cū ad ſedē.licet qdā dixerint ꝯ,ſm Hoſt.& gl.Quoddā eſt re-
mediū l.ſi qs cōductionis.C.loca.ubi dat̄ poſſeſſoriū,& condi-
ctio ex illa lege ꝯ cōductorē nō reſtituētē rē, & poſſeſſionē rei
nō obſtāte exceptione dn̄ij,& ex quo hēt cām a me.Nō obſtat
huic l.litibus.C.de agri.& cen.qa illud ꝓcedit, qn̄ agit̄ ad fru-
ctus,quæ actio ſapit naturā petitorij: vel qn̄ nō cōſtat de ꝯctu
locationis.Primam tenet Iac. de Are.ſcđam tenet Bar. & Pet.
Quælibet eſt bona:& ſic habes duas exceptiones ad illā legē.
Nō obſtat l.dolo.de excep.do.qa licèt qdā dicāt illā obſtare, ſi
incōtinēti paratus eſt ꝓbare,vt in poſſeſſorio adipiſcēdæ. Bar.
Cy.& alij tenēt,ꝙ hoc ſit poſſeſſoriū recuperandæ remediū il-
lius legis,nō obſtāte illa receptione,de qua ſ̄.e.in literis. Non
obſtat ff.depoſi.bona fides.q̄ loquit̄, qn̄ opponit̄ a tertio non
ſpoliāte exceptio dominij.Latius cōcludēdo,ſi q̄rit̄,an ꝯ loca
torē agētem obſtet exceptio dn̄ij:ſi agit rei vēd. obſtat, qa ex-
ceptio detrahit iuri agēdi,ut no.in l.ita vt ſi fur. ff. cōmo. & l.
creditoris.C.de pig.actio.Si agit̄ actione locati, ſi opponit̄ do-
miniū tertij,nō obſtat exceptio,qa nō detrahit iuri agēdi, cū
res aliena poſſit locari. Si tn̄ ipſe tertius opponeret,admittere
tur,ut l.bona fides.ff.depoſi. maxime qn̄ uenit ꝑ viā actionis,
ſm Bar.in l.ſi qs.Si opponit̄ de dn̄io poſſidētis,exceptio admit
tit̄,qa hęc reſoluit ꝯctū locati,C.loca.l.ad probationē.Nō em̄
poſſum conducere rē meā,ff.de acqu.poſ.l.ſi rē. Si agit̄ condi-
ctione ex l.ſi qs.& nō admittit̄ exceptio dominij, nec proprij,
nec tertij,ſed ipſe tertius,bn̄ audit̄ agens,& excipiēs. Patet pri-
mū in dicta l.ſi qs.Patet ſm in l.bona fides Per quę dn̄t ibi Do
cto.ꝙ talia remedia cōpeterent ꝯ quēcūq; poſſeſſorē habētē
cauſam ab alio,ut eſt depoſitarius,ꝯmodatarius,& ſimiles:qa
eadē ſubeſt rō,& remedium non eſt exorbitās.Eo em̄ ꝙ nō re
ſtituo,uideor ſpoliare:& ſic talia remedia ſic priuilegiata cō-
petunt.Hæc vera,qn̄ conſtat de ꝯctu:ſecus ſi ſit dubiū,ut l.liti-
bus.Itē hæc vera,inquantū agit̄ ad poſſeſſione: ſecus ſi ad fru-
ctus.Contra illos aūt ab initio volūtate dn̄orū tenētes, & po-
ſtea reſtituere denegātes,eſt hodie prouiſum de pœna, ꝙ pu-
niunt̄ ad æſtimationē rei,& rem reſtituere cōpellunt̄, ſi perſi-
ſtūt uſq; ad ſentētiā,ut l.non ab re.C.vn̄ vi.& poterit fieri con-
dēnatio ex officio,ſi iudici cōſtat,ſicut in calūniatore. Tutius
eſt,ꝙ petat cōdēnari ad ęſtimationē,ubi nō reſtituat:& ſi non
condēnet̄,vbi nō eſt petitū, poterit peti hoc in alia inſtantia.
Ad hoc qđ no.de iura.cal.c.fi.& hoc tenet hic Butr.Bar. tenet
hoc ultimū:ſed nō placet,ꝙ ex officio ꝯdemnet,ex quo princi
palis actio cōpetit:& dabit̄ ꝯ hæredes,ſi ſciuerint rem eſſe cō-
ductā,& nō reſtituāt, ut ibi no. Aliud eſt remediū cōdictionis
ex l.cōquerebat̄.hoc hēt locū multis cōcurrētibus. Primo exi
git̄,ꝙ res ſit vacās,quā qs eſt ingreſſus: & aliqui dn̄t vacātē, qn̄
me abſente,licet animo poſſidēte,aliqs īgredit̄, agere poſſum
ꝯdictione ex illa lege, ſi non accedo ſuſpicās me poſſe repelli.
Hoc nō placet,qa tūc daret̄ interdictū utile vn̄ vi,vt dixi ſ̄.c.cū
ad ſedē.& hoc đt gl.in d.l.fi.all.l.j.§.deiicit̄.& §.ſiue aūt. & l. 4.
§.ſi qs aūt.ff.de vi, & vi ar. & q occaſionē dāni dat, &c.Et hæc
opi.Hugo.de Porta Rauē.ſ.ut nō det̄ interdictū vn̄ ui,ſed con
dictio ex l.conquerebat̄.communiter reprobat̄:licet Pla.cone
tur ſaluare,dicēs tūc de iure demū dari interdictū vn̄ ui, quan
do nō eſt admiſſus ad poſſeſ.& ibi iuit.Sed falſum eſt. Hæc ue
ra,inquātū eſt ſuſpicatus ſe poſſe repelli,& uult agere pro ciui
li,quam omnino ꝑdit.Sed ſi qs ingreſſus eſt nālē,& ego ſuſpi-
catus non ſum me poſſe repelli,uolo agere pro illa nāli, tenē-
do verā opi.ꝙ ſit dare duas ſpecies poſſeſſionis, ꝓ illa poſſum
agere remedio illius legis,ſm Bar. quod not. Et ſic iam habes
triplex remediū.Vnū,ut agat̄ pro illa uti poſſidetis,ut dixi ſ̄. d̄
reſt.ſpol.itē cū qs.Aliud,ꝙ agatur condictione ex l. conquere-
bat̄.Tertiū tangā de prob.licet cām. ꝙ agi pōt remedio inter-
dicti vn̄ ui,quaſi ſpoliatus libertate poſſidēdi,ĩ.c.prox.Nec ob
ſtat ſi diceretur,ꝙ cōpetit hic uti poſſidetis,ut l. clam poſſide-
re.§.fi.de acqui.poſſeſ.& no.de ꝓb.licèt cām. & lex illa đt hoc
remediū fore ſubſidiariū,cū non erat per antiqua iura proui-
ſum:qa uti poſſidetis cōpetit principaliter tūc ꝓ ciuili turba-
ta,& nō pro naturali:hoc principaliter pro naturali.Cōiter āt
intelligitur illa lex,qn̄ poſſeſſio ē vacās,qa nec animo, nec cor
pore poſſeſſa:ſi quis tn̄ ingreditur,tenet̄ condictione ex illa le
ge.Vacans āt ſic dr̄,qn̄ obliuione decennij eſt perdita,ff.de vſu
ca.l.furtum.Quando negligēs eſt dominus,uel abſens,Inſt.de
vſuc.§.qđ aūt.Quando eſt mūdata,& priuata, l. Pomponius,
ff.de acqui.poſ.Itē qn̄ aliquis eſt expulſus a poſſeſſione, & tn̄
non intrauit expellēs,ff.de uſuc.l.ſequitur.§.ſi dn̄s. Nec placet
ibi gl.differentia,quā faciunt aliqui inter uacuam & vacātē:
ut uacua dicat̄,q̄ nec animo,nec corpore tenet̄.Vacans,q̄ ani-
mo,nō corpore.ſed hoc iure nō probat̄,& eſt contra l. j. C. de
cōmu.agro deſer.Scđo exigit̄,ꝙ doloſe intrauerit uere, uel ꝑ-
ſumptiue,ut đt hic Hoſt.Vere,qa ſcit eā alterius eē.Pręſumpti
ue,qa nō credit ſuā:qa tunc dolus excluderet̄: ſed credit non
ſuā,& ingredit̄,dato ꝙ credat licite ingredi:qa ſcire dēt, id, qđ
ad ſe nō ſpectat,ad alium pertinere,ut dicit illa l.fi.qđ notet li
bellans,& articulans in viam.Non procederet tn̄ libellus,ſi di
ceret,Dico quod cecidi a poſſeſſione talis rei, dato ꝙ reperio
ꝙ talis eam poſſidet:quare peto eū condemnari condictione
ex illa lege:qa hic nō allegat̄ dolus,q licet nō ſit neceſſe ut ꝓ-
betur,debet tamē allegari,ut dicit ibi Pe.Ad quod no.ff.ſi cer.

peta.

pe.l.quod te.ff.de adul.l.ſi adulterium cū inceſtu.§.ijdem Po-
lioni.ſm̃ Pet.& Cyn.in d.l.fi. Ex quo tñ eſt ingreſſus ſine cā,&
apparet ꝙ res eſt alterius,probatur dolus,vt ibi,& l.clam poſ-
ſidere.de acq.poſ.Certe puto,ꝙ ſi dicit ſuā,& dicit ſe dixiſſe,&
illum ingreſſum,ſatis narrat factū, ex quo ſurgit præſumptio
doli:& ſufficit hic.Bar.dicit:Quandoq; qs ſcit poſſeſſionē va-
cantē & alienā,& ſcit cuius eſt,& habet locū cōſtitutio.Qñq;
credit rem ſuā eſſe,& ſi mouet̃ iniuſtis rōnibus, lex illa præſu-
mit dolū.Si iuſtis rōnibus mouet̃,non hēt locū cōſtitutio,ſed
tenet̃ cōſtōne l.inuaſor.ff.de reſti.ſpo.Nec obſt.ꝙ in dubio qs
p̄ſumi debeat bonæ fidei poſſeſſor,vt l.pe.de euict. quia illud
verū,qñ ingredit̃ cum titulo,vt l.fundus.de rei ven. qđ eſt ve-
rum,nō quo ad dñm,ſed quo ad tertiū. Itē hoc uerum vſque
ad 30.annos,poſt non præſumitur mala fides,vt d.l.fi. de acq.
poſ.ſm̃ Bar.Et per hoc datur drĩa inter hoc remedium, & re-
mediū l.inuaſor.eo.ti.quia illud remedium datur ēt ꝯ nō do-
loſe ingredientē,& non datur ad pœnā fructuum, ſm̃ Cyn.&
Barto.Requiritur tertio,ꝙ res ingreſſa ſit aliena:per quæ dicit
gl.ibi,ꝙ non datur pro re hæreditaria occupata,quia illa nul-
lius eſt,vt l.j.ff.de re.diui.§.j.Petr. tenet ꝙ habeat locum,quia
res hæreditaria eſt hæreditatis, q̄ repræſentat perſonā defun-
cti,ff.de acq.re.do.l.in eo.§.fi.Idem dicit in re ſacra occupata,
eadem eſt ratio,ad l.Aqui.illud.Odof.concludit, ꝙ ſi hæredi-
tas non eſt adita,non hēt locū:ſi eſt adita, & non apprehenſa
poſſeſſio,hic ſunt opi.Aliqui,ꝙ habet locum,qa eſt hæres, de
acq.poſ.cum hæredes.Aliqui ꝯ Bar.no.Odof.dixiſſe,ꝙ ſi nun-
quam fuit poſſeſſa,tunc non daretur actio furti cōtra occupā-
tem,nec dabitur iſta,ff.de fur.l.hæreditariæ.Si aliquando fuit
poſſeſſa,licèt non tempore occupationis, hēt locum hoc re-
mediū,quia datur ad inſtar actionis furti, ut dicta l.fin. & fuit
hæc opi.Odof.Bar.ibi ſentit,ꝙ ſufficit ut hæreditas ſit adita,li-
cet poſſeſſio non ſit apprehenſa,per l.cū hæredes. & fuit opi.
Azo.in ſum.titu.vnde vi.& hoc tene,licet Butr.dicat, ꝙ ēt da-
bitur pro occupata ante aditam hæreditatem, quia retro tra-
hitur hæc aditio.Sed dicit Bar.ꝙ eſt per fictionē:quod nō ſuf-
ficit quo ad condictionē huius l. per l.3.§.j.ff. de ne.geſt. dicit
tñ But.ꝙ ex cauſa reſtituetur ad poſſeſſionē,quia hæc eſt iuſta
cā reſtituendi:qa licet non habuit poſſeſſionē, habuit tamen
poſſibilitatem apprehendendi propria authoritate,ſi adibat:
ergo ſibi reintegretur ius.Et hoc patet, ꝙ in rebus eccleſiaſti-
cis,q̄ ſunt in proprietate eccleſiæ, non hēt locum illud reme-
dium,qa non vacat poſſeſſio, dato quod vacet eccleſia: quia
eccleſia, vel locus dr̄ poſſidere,C.de epiſ.& cleri.l.raptores.ad
hoc quod no.s̄.de cauſa.poſ.cum ſuper.& qđ ſcribit Spe.in ti.
de peti.& poſ.§.j.ver.ſed nunquid. in 12.colū.per hoc patet,ꝙ
ſi eſſet propria inuadentis, ſed vacans quo ad poſſeſſionē, al-
tero aūt poſſidente nō haberet locū hoc remediū,dum tamē
vellet incontinenti probare ſe dñm,vt l.3.§.ibidem.ff.ad exhi.
Sic intellige quod no.Inn.in c.ex parte.de arbi.Non obſt.ꝙ in
poſſeſſorijs recuperandæ non habeat locum exceptio dñij, s̄.
eo.in literis.qa id verum in poſſeſſorijs, in quibus arguit̃ vio-
lentia:qđ hic non fit,ſm̃ Pe.& Cy.Item ſm̃ Bar. hēt hic inſtar
poſſeſſorij adipiſcēdæ,cum poſſeſſionem culpa perdidit. Per
hoc concludi vr̄ agentem condictione ex illa l. probare debe-
re ſe dñm,aliàs non concluderetur aliena.Sed dicit Bar.ꝙ pro
bat, eo ꝙ ꝓbat ſe antea poſſediſſe, quia illa l.p̄ſumit eum do-
minū.Requiritur vltra hoc,ꝙ is poſſideat, qui vacantē eſt in-
greſſus,ſi deſijt poſſidere ſine culpa,tenetur, ſecundū Bart.&
Cy.per l.j.§.rectiſſime.ff.de vi,& vi ar.Tertius aūt poſſeſſor in
greſſus vacantē,tenetur:& ſi agat ſecundus cōtra eū,obtinet,
l.qđ a te.ff.vnde vi. & l.j.§. qui ui a me. Si primus & ſecundus
concurrant,p̄fertur primus,ff.depoſi.l.bona fides.Nec obſt.ꝙ
primus non agat interdicto vñ vi ꝯ tertium poſſeſſorem: qa
interdictum vñ ui eſt mere perſonale: ſed remedium illius l.
inſequitur rem,ſm̃ Pe.& Cy.Nunquid aūt poſſeſſio ſic vacās
ingreſſa uitioſa dicat̃.Dicit gl.ibi ꝙ non,licet quo ad quid æq
paretur cōdictio ex illa l.ad interdictum vnde vi.ad hoc l. ſeq-
tur.§.dñs:& l.non ſolū.§.ſi tu vi a me.ff.de ac.poſ.& de vſuc.&
hoc tenet Cy.& Pe.Gl.dicit contra,Inſti.de vſuca.§.ꝙ autem.
& l.ſequitur.§.ſi occupaueris.Bart. tenet ꝙ ſi a dño nunꝙ̃ fuit
poſſeſſa, non eſt uitioſa,l.hæreditariæ.ff. de fur. Si a dño fuit
poſſeſſa,licet tpe occupationis non poſſideret̃, tunc eſt vitio-
ſa,vt l.falſus.§.ſi iactum.ff.de fur.& l.qua rōne.§.fi.ff. de acqu.
re.do.Datur enim hæc condictio ad inſtar actionis furti, vt d.
l.fi.vnde tunc affecta vitio quaſi violentiæ. Nūquid aūt ſic oc-
cupans teneat̃ condictione ex l.ſi quis in tantam.Dicendum,
ꝙ non,æquiparatur enim interdicto,quo ad poſſeſſionē reſti-
tuendam cū fructibus & nō quo ad pœnas. An aūt remediū
l.cōquerebatur.habeat locū in mobili re.Dic quod ſic, nec e-
tat prouiſum per actionem vi bon.rapt.quia illa exigit violē-
tiam.Et hoc tenuit Roſ.Cy.& Iac.Bu.& Spe.in ti. de reſt.ſpol.
§.j.verſi.ſed vt in hac materia.Quoddam eſt remedium l.me-
minerint.C.vnde vi. quod datur ꝯtra illum, qui ingreſſus eſt
quaſi bona fide,reſcripti,vel ſñię authoritate:requirit̃ ad hoc
vt hoc remediū cōpetat,ꝙ authoritate reſcripti ingrediatur,
vel ſñiæ,& ingrediat̃ parte non citata.Circa qđ dic vt in reſcri
pto,ꝙ aut continet ſolū cauſæ cognitionis delegationē, & ſi
quis illius reſcripti authoritate ingrediatur, ꝓpria dr̄ authori
tate ingredi:& iō non hēt locū l.meminerint.ſed l.extat.& l.ſi
quis in tantam.C.vñ vi.& de p̄b.licet.li.6. Aut reſcriptū conti
net cauſæ deciſionē,ut quia dicit illi poſſeſſionē eſſe reſtituē
dam,& ingredit̃ ꝓpria authoritate: & adhuc non habet locū
cōſtitutio illa,licet gl.ibi ſentiat ꝯ,& l.miles.§.qui iudicaſti.ff.
de re iudic.quia cū hic licet habeat ius,ſi ingrediatur propria
authoritate,cadit in cōſtitutionē l.extat.C.quod me.cau. Qñ
que cōceditur reſcriptū, ut ꝓpria authoritate ingrediat̃ poſ-
ſeſſionem: & hic gl.aliàs Gul.ibi dicit, ꝙ pōt ingredi authori
tate reſcripti,nec cadit in pęnā l.meminerint.qa hoc pōt fieri
per ꝯuentionē,ut l.3.C.de pig.ergo per reſcriptū.Ad hoc ff.de
acq.poſ.l.iuſte.nō placet hoc But.cōcludenti,vt hic no.ꝙ vbi
reſcriptū in totum abſorbet ius alterius, non valet parte non
citata,niſi fiat mentio de lege.Et ſic p̄t intelligi de ma. & obe.
intra quatuor.qđ no.bene:iō haberet locum illa lex. Idē ſi ta-
le reſcriptū cōcederetur ab inferiore a principe,qa talia reſcri
pta non cōcedunt inferiores a Papa. In ingrediente aūt rōne
ſñiæ,dic,ſi ſñia eſt tantum citatoria,ut quia iubet iudex citari
vt poſſidens veniat ad cauſam:ſi vi illius ingrediatur, licet gl.
dicat illam legem habere locū,tene ſm̃ Bar. ꝙ locum nō hēt,
cum authoritate ſñiæ non ingrediatur,ſed ſolum ſua temeri-
tate,quo caſu habet locū remedium l.ſi quis in tantam.Qñq;
ſñia continet cāæ deciſionem,ut qa decernitur poſſeſſionē ſi-
bi reſtituendam,& ipſe ꝓpria authoritate vult ingredi, parte
nō vocata:adhuc,qcquid dicat gl.ibi,nō habet locū,ſm̃ Bart.
remediū illius l.quia per hoc ex ſñia nō habet ſñiam ingrediē
di.Quandoq; cōprehenditur in ſñia deciſio,& ei datur licen-
tia ꝓpria authoritate ingrediendi, nec lata ſñia aliter pars ci-
tatur,an poſſit ꝓpria authoritate ingredi. dñt quidā qđ nō va
let hæc licentia:& ſi ingreditur,cadit in pœnā illius l.quia cō-
pellitur poſſeſſionē reſtituere,& cadit a iure ſuo. Aduerte tñ,
ꝙ aut eſt data ſñia de ingrediendo parte non citata ad ſñiam,
& ordine ſeruato,& citata parte ad ſñiam: & dubium reſidet
in ſequenti caſu,an in executione debeat citari, ſi nō eſt pars
citata ante ſñiam,uel iudiciū inordinabiliter agitatum, ita ꝙ
eſt nullum:tunc dñt ꝙ ꝓcedit illa lex,qa tunc ingrediens,etiā
cū ſñia iudicis,cadit in pęnā, licèt iniuſtum, tenendo opin.ꝙ
poſſit parti dari licentia ꝓpria authoritate ingrediendi, & qñ
pōt:de quo ibi per Cy.& l.dotis.ſō.mat.& in l.iuſte.ff. de acq.
poſ.per Bar.per Inn.de cōceſ.præben.cū noſtris.Hæc puto ue
ra,qñ ſolennitates ſunt omiſſę,quæ reſpiciunt partē, uel par-
tem & iudicē,ſecus ſi iudicem tm̃, vt not.gl. in c.fi.de elec.lib.
6.Non ob.ꝙ iuſte poſſideat,qui authore &c.ut l. iuſte. p̄alleg.
qa id verū,quando iudex legitime authoratur.Et eodē mō re
ſpondetur ad illud, Quod iudex facit,pars facere videtur: vt l.
ſi ob cām.de euic.Pars pōt,ut l.2.ff.de pig.ergo & iudex: quia
id uerum,qñ iudex legitime facit. Quandoq; lata ſñia ſolen-
niter corā proferente,vel alio petitur executio,& ſic ei nō dat̃
ſtatim in ſñia ingrediendi licentia propria authoritate: tunc
ſi iudex facit executionē parte non citata, non valet ingrediēs
authoritate talis iudicis,& mandati,& cadit in ꝯſtitutionis il-
lius pœnā.Idē Dy.in l.ab executione.quorū appell. non re.qa
in executione nō dēt citari quis.Licèt In.ꝯ,de appel. ex rōne.
Bar.ibi,& in l.a diuo Pio.dicit hunc intellectū ꝓcedere, qñ ne
que alia re,q̄ ſuper qua eſt ſententiatū,fit executio: aliàs non
ꝓcederet qñ fit executio in re, ſuper qua eſt ſententiatum,qa
pars non eſt citanda.Ad hoc qđ no.in c.licet.de p̄bon.lib.6. &
qđ no.de offi.or.li.6.Forte & hēt locum, qñ mutatur iudex,q
habet exequi,qa dēt citare,ar.ff.de iud.l.mortuo. etiam ſi fiet
executio in eadē re,24.q.3.de illicita.Putat tñ Bar.ꝙ ſi induca
tur in poſſeſſionē per nuntium parte nō citata,ubi citari dēt,
ꝙ nō habet locum pœna illius l. ſed oportet appellari:qđ no.
Aduerte ergo,quomodo ſe non habent hæc iura: interdictū
vñ ui prouidet ꝯ mandantē ſpoliantē, uel ratum hñtem: per
hoc non erat ꝓuiſum ꝯ ingredientē authoritate reſcripti, vel
ſñiæ,qui non erat in euidenti dolo,ſed in temeritate:ideo ne-
ceſſaria fuit prouiſio.Itē non erat per hoc prouiſum ꝯ ingre-
dientē ꝓpria authoritate ſine ui,iō fuit neceſſaria ꝓuiſio l.ex-
tat.& l.ſi quis in tantā.Item per hoc nō erat prouiſum ꝯ illos
q ab initio nō propria authoritate, ſed voluntate dñi ingreſſi
ſunt,& ex poſt facto nō reſtituentes: ideo fuit prouiſum p l. ſi
quis cōductionis.C.loca.per l.non ab re. Itē per hæc non erat
prouiſum ꝯ ingredientem rem nō vacantem doloſe,uere, vel
p̄ſumptiue:huic prouidet l.fi.C.vnde vi.Item non erat proui-
ſum cōtra ingredientem rem vacantem ſine dolo, ut ſaltem
teneretur ad reſtitutionē rei: cui eſt prouiſum per l.inuaſor.
& hoc eſt tenendum.Materiam autem remedij l.ſi quis in tā-
tam.non proſequor,quia melius cadit ſuper c. licet eps. de p̄.
ben.li.6.& qa plus ſapit naturam petitorij, quam poſſeſſorij:
& forte alibi examinabo.Quoddam eſt remedium condictio
nis ex

nis ex decre.ſæpe.de quo hic. Et hoc remediũ datur ↄ quecũ-
que ſcientẽ rẽ raptã,a quocunq; recepta fuerit, ẽt ſi per mul-
tas manus res ambulauerit ſic rapta,ff. de pe.hære.l.ſed & le-
ge.§.ſiue aũt.dũmõ neſciat vitiũ rapinæ purgatũ, & ſic in ma
la fide:qa ſi hoc crederet,uel probabiliter crederet, nõ hẽret
locũ remedium decr.vt patet hic,ibi,co ꝙ non multum, &c.
nam non iniuſte detinet, qui vitium ignorat, & bonam fidẽ
hẽt:alle.2.q.j.in primis.ff.de dolo.l.j.§.j.ff.de ui,& ui ar.l.j.§.fa
miliæ.& §.ſi filius.Nõ ob.2.q.j.in primis.qa illi,qui primo ſuc
ceſſerunt,neſciuerũt primos iniuſte eiectos:vel ibi fuit diſpen
ſatum. Hoc planũ,qñ ſuccedentes habẽt cãm a ſpoliatoribus
uel ſuccedẽtibus in uitium, & ab eis poſſeſſionẽ acceperunt.
Si aũt aliquo ſpoliato res ſit vacans, & qs ſciens hic ingredia-
tur:quidã dñt,ꝙ non hẽt locũ hoc remediũ,ſed l.conquereba
tur.C.vñ vi.Sed hoc non placet Inn.qui dicit hanc decr. & re
mediũ eius locũ habere.Hæc uera,qñ oẽs mala fide poſſidẽt:
ſi aũt inter eos aliquis intermedie poſſederit bona fide, tunc
ipſe ſolus haberet ius agendi ↄ ſequentes mala fide poſſiden-
tes,ſm Inn.puto ẽt,ꝙ primus ſpoliatus agere poſſet.Sed ſi am
bo cõcurrerent,recens poſſeſſor vr̃ præferri antiquiori. Facit
de probat.licet.Sed ex quo conſtat, ꝙ bona fide recens poſſe-
derit,puto ꝙ ipſe præferetur, quia nouus hẽt ab eo poſſeſſio-
nẽ.Nunquid aũt ipſi ſpoliato detur actio ↄ ſpoliatorẽ,vbi ha-
bet ius agendi ex hac decr.ↄ tertium poſſeſſorẽ:tenet hic Inn.
ꝙ ſic:unde hẽt interdictum uñ vi ↄ ſpoliatorem.& condictio-
nẽ ex hac decr.ↄ eum, qui ſcienter accipit, adeo ꝙ ſi eandẽ rẽ
doloſe in aliũ tranſtulerit,nihilominus poterit conueniri: qa
qui doloſe deſijt poſſidere,pro poſſeſſore hr̃,ff.de ali.iud. mu.
cã fac.l.j.ff.de rei ven.ſi autem.§.j.& §. ſed & his. Quoddam
eſt remediũ l.ſi coloni.C.de agri.& cenſi.qđ etiã iure ciuili cõ
petit bonæ fidei poſſeſſori,& ↄ ſecũdo occupantẽ bona fide:
& in hoc differt,& plus ꝓuidet quàm ꝓximũ,& fit per hoc re-
ſtitutio,ẽt non ꝓbata ſpoliatione, dũmõ conſtet de mea poſ-
ſeſſione,& bona fide,& de tua poſſeſſione hodie.Ad hoc ĩ Au
then.de man.prin.§.ſed ẽt vſucapientes.col.3. niſi nouus poſ-
ſeſſor doceat aliquã iuſtam cauſam, qũo ille priuatus fuerit
poſſeſſione iuſte, & hoc eſt valde propinquum ꝓximo reme-
dio.Et hoc tenet gloſ.C.de fur.l.ancillæ.And.de Baru.in d.l.ſi
coloni.dicit ꝙ ſi ceſſat omne vitium,non hẽt locũ remediũ l.
ſi coloni.Iõ ſi cecidi a poſſeſſione bona fide poſſidẽs,alter ac-
cepit bona fide,nõ hẽt locum remediũ illius legis: & hoc, qa
in pari cauſa melior eſt cõditio poſſeſſoris,ff.de pub.l.ſiue au
tẽ.qñ autem aliquali vitio intercedente, licèt non poſſeſſoris,
tunc dat̃ illud remediũ: vt ſi ſeruus, quem bona fide poſſide-
bã,aufugit,& ſic furtũ ſui fecit,l.j.C.de furt.ſi deueniat ad bo-
næ fidei poſſeſſorẽ,tunc dat̃ illud remediũ. Item Bar. in l.ma-
nifeſtiſſimi.§.ſed cum in ſecunda.C.de furt.qñ is, qui nouiter
poſſidet bona fide,habuit rem a poſſeſſore,qui rem ſubtraxe-
rat,quia mala fides vẽditoris in hoc nocet emptori, ne videat̃
cum aliquali uitio habere,ut in auth.malæfidei,C. de pręſcri.
lon.tem.ut ſic ↄ eum agere poſſit primus, qui cecidit a poſſeſ
ſione.Pro re mobili dant̃ hæc remedia,ut ibi dicit Barto.licet
gl.ↄ in l.rem,quæ nobis.de acq.poſ.Vbi autem res tm̃ detinẽ-
tur,ꝙ cõpetit remedium,hr̃ in d.§.ſed cum in ſecunda. & in l.
& ideo.ff.de cõd.fur.& tractat̃ j̃.de dolo.c.fi. ubi per gl. Aliud
eſt remediũ ꝯdõis ex canone,reintegranda.3.q.j. hoc cõpetit,
ubicunque alia remedia competunt ſpecialia,ita ꝙ eſt vnum
genus cũ alijs:& ubi daretur actio de dolo,qđ me. cã, & gene-
raliter oẽ aliud reſtitutoriũ.Ideo ſi daret̃ libellus, ſub quo ꝯ-
prehendi poſſet actio qđ met.cauſa, per quã aduocatur res ẽt
ab eo,qui metum nõ intulit,vel uiolentiã cõmiſit, arg.de or.
cog.cum dilectus.ff.ꝙ me.cauſ.ſi cum exce.§.j.ꝓcederet libel-
lus,ſi peteret ſimpliciter reſtitutionem talis rei, quaſi libellan
do in reintegranda,& daret̃ ſententia,q̃uis non ſpoliaſſet,nec
rẽ ſcienter a deiectore recepiſſet,ut d.c.reintegranda.alleg.C.
de an.exce.l.fi.& C.vnde vi.inuaſor.ſequit̃ opi.cõem,quã teti
gi s̃.eo.cũ ad ſedẽ.ſm hoc cõdictio ex decr.illa producit gene-
rale ius agendi cũ alijs.Sed Inn.s̃.eo.cũ ad ſedẽ.tenet ꝙ non ꝓ
ducat ius agendi, ſed confirmat alia remedia cõpetentia ſuis
caſibus.Ibi poſt Cal.& Hoſt.ac Inn.de elec.q̃relã.tenui ꝙ ꝓdu
cat etiã ſpeciale ius agendi, & cõpetit vbicũq; quis iniuſte, &
ſine cã cecidit a poſſeſſione,ꝑ quaſcunq; manus res iuerit, dũ
modo quis ceciderit a poſſeſſione ſine cã, ſiue detinens reti-
neat cũ titulo,ſiue non,ſiue bona fide,ſiue non. Nec obſ.ff.de
publi.l.ſiue aũt.qa hoc operabitur antiquitas poſſeſſionis, ut
in hoc illi p̃ponderet,vt no.de ꝓba.licet cãm.& dicit Inn.ꝙ ꝓ-
ſunt hæc poſſeſſoribus eccleſiarũ a poſſeſſione ipſarũ cadenti
bus:quã & ſi probare poſſunt,non tñ poſſunt ꝓbare ſuã cano
13 nicã inſtitutionẽ.¶†No.ergo limitationem,ꝙ inquantum di-
xi in c.in literis,arctari agentem in beneficialibus ad ꝓbandũ
aliquid de titulo: qa illud eſt verũ inquantum agit ſtricto in-
terdicto vnde vi:ſecus ſi condictione ex canone, reintegrãda.
excedit hæc decr.ſæpe,qa decre.ſæpe.datur ↄ ſcienter ſuccedẽ
tẽ in vitiũ:hæc etiã ↄ ignorantẽ.Excedit l.ſi coloni.quia illa da
tur bonæ fidei poſſeſſori,dũmodo poſſederit:itẽ illa datur pri
uato poſſeſſione cũ aliquali vitio:hæc datur ẽt qñ non eſt pri
uatus cũ vitio,qũocũq; iniuſte,& ſine cauſa ceciderit a poſſeſ
ſione:& illa fuit per alium iuſte etiã apprehẽſa, & nullo vitio
vero,uel præſumpto accedente.Item in alio, qa condictio ex
canone non ſolum datur poſſeſſoribus,ſed ẽt detentoribus,
in Spe.de peti.& poſ.§.j.uer.ſed nunqd.in 2. col. qđ non eſt in
l.ſi coloni.An aũt hoc remediũ reſtringatur ad res eccleſiaſti-
cas tm̃,dixi s̃.eo.cũ ad ſedem.¶Vltimo dicit hic Inn.ꝙ poſſeſ-
ſio aĩo retinetur,& non ꝑditur,donec inde expellatur,vl̃ alius
occupet,& veniens nõ admittat̃,uel ſuſpicetur ſe poſſe repel-
li,uel quouſq; eam negligat,ff.de acq.poſ.l.ſi rẽ mobilem. De
quo remittit s̃.de elec.querelã.dic ut not.in l. ſi de eo.§.j.ff.de
acq.poſ.& l.ſi furtũ.§.j.& l.furtũ.§.j.ff.de vſuc.& l.fi.C.vñ vi.&
l.licet.de acq.poſ.& remiſi ad Dy.& Io.An.in addi.Spec.dedi,
& recitaui s̃.de elec.q̃relã.dic vt ibi dixi. Omnia aũt hæc reme
dia,& libellos vide in Spe.de reſt.ſpo.§.j.uer.ſed vt in hac mã.
& ponit Io.An.primũ in Spe.de peti.& poſ.§.j.uer. poſtremo.
in 13.col.Aduerte tñ ad vnum dictũ, ꝙ ad hoc ut qs obtineat
in canone,redintegranda.nõ ſufficit narrare, ut in interdicto
unde vi,& concludere,uel in condictione ex decre.iſta, uel ex
l.ſi coloni. ubi uelit obtinere,vt ſpãliter competit hæc via, &
non vt gñaliter cõcurrit cũ aliis:quia ad hanc viã nõ ſufficiũt
tales libelli,ut notabiliter dicit Lapus de Caſti.ſua alle.52.Eſt
& aliud notabile remedium,qđ cõpetit,ſcilicet iudicis officiũ
per viam reſti.in inte.& hoc cõpetit,ẽt ſi culpa prælati quis ce
ciderit a poſſeſſione,& ad aliũ ſine uitio ſit trãſlata, ut narret
qualiter conſueuerat eſſe eccleſia in quaſi poſſeſſione perce-
ptionis taliũ iuriũ,vel talium penſionum. Item qa penſiona-
rii diu non ſoluerunt.Hic includitur culpa non exigentis, un-
de imploro officiũ ueſtrum,petendo me in integrum reſtitui
in priſtinũ ſtatũ ad ius percipiendi tales penſiones Et hic mo
dus agẽdi colligitur ex no.Io.And.poſt Hoſt.ut lit. nõ cõt.ac-
cedens.j.Et facit de hoc mentionẽ Lapus de Caſti. in loco p̃al
leg.plus ẽt dicit,ꝙ obtinet in illo remedio, ſed narrat ſua cul-
pa,uel negligentia non exigiſſe debitũ: ſed hoc remediũ ꝓce-
deret in eccleſia,uel minore,vel abſente, cui cõpeteret reſti-
tutio legis:alijs non daretur ꝓ rebus priuatis,qa ſuppoſita ne-
gligentia nõ ſubeſſet lt̃ima cauſa dandæ reſtõnis. Et dicit ibi
Lapus,ꝙ non debet narrare ſe ſpoliatum, aliàs ſuccumberet
hic intentando:qa tunc cõpeteret remediũ ordinariũ, arg.ff.
de min.l.in cãæ.& hoc eſt forte officiũ iudicis,de quo facit mẽ
tionẽ s̃.in gl.& Inn.s̃.de cõceſ.præb.poſt electionẽ.in uerbo,a
14 te facta.ad fin.¶†Prædictis vero obſtat, quod ſtante remedio
canonis,reintegranda.vr̃ ꝙ hoc remedium ſit ſuperfluũ. Qui
dam dicunt, ꝙ hæc decre.inducit, vt actio in factum,quæ dat̃
loco interdicti,Inſt.de interdic.§.vl. extendat̃ ad hunc caſum,
quod olim non erat,ſed hoc non placet,s̃.eo. cum ad ſedem.
vel dic,ꝙ dato ꝙ eſſent alia remedia,ẽt pinguiora,voluit tñ ꝯ-
cilium addere cõdictionem ex hac decr. ſm Gof.ad declaran
dum ꝙ ciuile ius ↄrium non obſtaret,cui forte multi eccleſia
ſtici iudices inſiſtebãt.& eſt ſimile quod no. de vſuris. q̃q̃.li.6.
Io.An.Item qa & hæc cõpetit ẽt pro rebus priuatis, ſed de ca-
none eſt dubiũ.Item canon,reintegranda.in ſuo caſu erat du
bium,an prouideret ſpãliter, an cõprehenderet remedia: hic
15 prouidet quo ad hunc caſum,per hanc decr.† Ex prædictis pa
tet,& ſenſit Inn.s̃.ꝙ ſicut in interdicto ſtricto vñ vi non obſtat
exceptio dñij,ita nec agenti canone,reintegranda.Hoc exp̃ſſe
tenet Inn.ẽt in remedio condictionis ex l.ſi coloni.j̃. de cõceſ.
præb.poſt electionẽ.vbi Io.An.in verbo, a te facta.ad fi.apo
ſtillæ.Item hoc remedium ẽt cano. habet remedia ſuſpẽſiua,
& parit ſpoliationis exceptionẽ priuilegiatam, ſicut & ſtrictũ
poſſeſſorium vnde vi, vt no.Inn.licèt variauerit,de ord.cogni.
16 cum dilectus.& tenet Cal.e.ti.c.fi.† Sed eſt dubiũ,cum req̃rat̃
inter cætera ꝙ ſcienter in rem ſucceſſerit, an in dubio p̃ſuma
tur ſcientia,an ignorantia:hic vacillant Doc.ſup tex.dñt ꝙ di-
centes ſcientiã,illã allegare debẽt,& ꝓbare,ff.de ꝓbat. verius.
& cum graue ſit probare,laudat Gof.ꝙ proponat̃ cõdictio ex
canone,reintegranda.ſm Gof.Hoſti.dicit, ꝙ ſcientia p̃ſumit̃,
niſi probet̃ ignorantia:ſcire enim debet, ꝙ ſuum non eſt, ad
aliũ ſpectare,C.vnde vi.ꝯquerebat̃.Abb.tenet opi. Gof.ad qđ
de re.iuris.p̃ſumitur.li.6.& hoc credit Io.An.verius.dic ꝙ aut
quis occupat rem,qua qs eſt ſpoliatus,& vacãtẽ:& tunc in du
bio p̃ſumitur doloſe,& ſciens ad alium ſpectare, occupare:&
hoc ꝓficit,nõ quo ad hoc remediũ, qđ exigit ſcientiã vitij rei,
ſed ꝓficit quo ad remediũ l.conquerebatur. tunc ꝓcedit opi.
Hoſti.ſi occupat rem non naturalẽ cum titulo de voluntate
poſſidentis,vel ẽt ſine titulo, dummodo de voluntate poſſidẽ
tis,non p̃ſumitur doloſe ingredi: nec ẽt præſumitur ſcientia
17 rei,niſi a r̃ probet̃.& ſic loqt̃ opi.Gof.† Eſt dubiũ,an hic cõuẽ
tus poſſit dñm in iudicio nominare,ſi conueniatur condictio
ne ex hac decre.dicit Vin.quod non, qa conuenitur ex ꝓprio
facto,vt no.vt li.non cont.qm̃.§.ꝙ ſi ſuper. Itẽ qa illud ꝓcedit
in mere reali:ſecus in ꝑſonali.Iſte enim, vt dicit gl.ſuccedit in

vitium

vitiū primi: & qđ dr̄, ꝙ q̄s nō ſuccedit ī vitiū alteri⁹, eſt verū in
reali: ſecus in mere perſonali: licet q̄nque habeat locum in ꝑ
ſonali, de ſepul. parochiano. Gl. vltima colligit hæc paria, au-
ferre alienum, vel retinere. ſic & alij, q̄n reputant idē auferre,
& non dare. Gl. colligit ꝯcor. imo vr̄, ꝙ peius eſt auferre, quàm
non dare, vt in c. & ſi illi. alleg. in fi. gl. Dic ꝙ hoc eſt verū, & ꝯ-
ria ſunt, q̄n quis agat ad mortem: quo caſu plus peccat is, qui
p̄t, & abundat non dādo tali, q̄ furando alteri, ſm̄ Ioan. Andr.

SVMMARIVM.

1 *Reſtitutione fieri mandata ſub certo modo neceſſe eſt non ſolum in facto,*
ſed etiam in modo pareri.
2 *Fructus dicuntur attriti, & afflicti per guerram.*
Verba, affligere & conterere, non ſolum reſpiciunt perſonales, ſed etiam
reales iniurias.
3 *Poſſeſſionis appellatione in caſtris quid ueniat.*
4 *Beneficium habere in eccleſia quis dicatur.*
5 *Poſſeſſorio agi quando poſſit iure canonico. 18.*
6 *Dictio, ſicut, denotat omnimodam ſimilitudinem in ſubſtantia, & in qualita*
te ſimul.
7 *Sententiæ excōicationis pro manifeſta offenſa quando relaxentur. 17.*
8 *Mandati forma quæ intelligatur.*
9 *Reſcripti mandatum qualificatum diſtribuitur in ſubſtantiam & qualita-*
tem.
10 *Ad poſſeſſorij partem eſt dare quaſi poſſeſſionem in iuribus perſonalibus*
plurium præſtationum.
11 *Confeſſio facta coram iudice competenti præiudicat confitenti. 20.*
12 *Poſſeſſori finis quo caſu impletur, non per quid reſtitui.*
13 *Poſſeſſorium retinendæ completur per quid reſtitui.*
14 *In poſſidendi plena libertate quis eſse non dicitur.*
15 *Dictio, affictus, ſumitur pro penſione.*
16 *Formæ iuris omiſſio, & non ſubſtantialis, non vitiat actum.*
19 *Poſseſſorium recuperandæ virtute reſtitutionis a Papa obtenta an quis*
poſſit obtinere.
21 *Cautionem dare obligatus quam præſtare debeat.*

CAP. XIX.

1 PIſanis. ¶† Si mandatur reſtitutionem fieri, &
ſub certo modo, neceſſe eſt non ſolū in
facto, ſed etiā in modo pareri. h.d. Prima pars po-
nit querelam ep̄i Lucani. Secunda expreſſa cā diffi
nit, ibi, porro. Hoſt. dicit, ꝙ decr. continet cōmiſſio
nē, ꝓceſſum iniuſtū, & appellationē, primi mandati interpre-
tationē, & iniuſti proceſſus retractationē. & ȷ̄. hoc decidit &c.
2 ¶†No. j. fructus guerræ: q̄a ex eis ſequitur guerram agentium
afflictio, & attritio. Et no. ꝙ hæc verba, Affligere, & conterere,
non ſolum reſpiciunt perſonales, ſed ēt reales iniurias. Et no.
de uer. diſcordia, qđ eſt aptum concernere controuerſias ex-
3 traiudiciales. ¶†Nota 2. ꝙ appellatione poſſeſſionis in caſtris
non ſolū cōprehēditur principalis poſſeſſio caſtrorum, ſed ēt
poſſeſſio aliquorum iurium in rebus particularibus caſtri.
4 †Silr̄ dicitur quis habere bn̄ficium in eccleſia, qui hēt intra
corpus eccleſiæ, non qui hēt principalem prælaturam eccl̄ię,
5 de conceſ. præb. cle. j. ¶†No. tertio, ꝙ eſt dare poſſeſſionem, &
cuiuſlibet poſſeſſionis poſſeſſionē: nam eſt dare poſſidere, &
libere poſſidere, & ſic eſt dare quaſi poſſeſſionē, & quaſi poſ-
ſeſſionē libertatis poſſidēdi, & quælibet cauſat poſſeſſorium:
& dato ꝙ locus non ſit ſubſtantialis poſſeſſioni, & reſtitutio-
ni poſſeſſionis, nihilominus de iure canonico pōt agi poſſeſ-
6 ſorio. ¶†No. 4. ꝙ dictio, Sicut, non ſolū exigit adæquationem
in ſubſtantia, ſed in oī qualitate, & modo: & ſic notat omni-
7 modā ſimilitudinē & in ſubſtantia, & qualitate ſil̄. †Not. v. ꝙ
ſententiæ cenſuræ pro manifeſta offenſa non relaxantur ante
ſatisfactionem: pro dubia relaxantur, ſufficieuti cautione re-
cepta de parendo mandatis eccleſiæ. ad hoc de uerbo. ſign. ex
8 parte. ¶†Not. ſexto, ꝙ a forma mandati ſuꝑ vtilitate partium
fundata receditur, q̄n ſtat per partem: quia mandatū intelligi
9 tur, ſi non ſtet per partem. Ad hoc de officio deleg. c. fi. ¶†No.
7. ꝙ mandatum qualificatum diſtribuitur in ſubſtantiam, &
qualitatem: & ſic diſtribuitur in duo diuerſa mandata: non
implebile reſpectu ſubſtantiæ, implendum eſt reſpectu quali
tatis. Ad hoc de dolo. cum dilecti. ff. de arb. l. Celſus. ex quo po
teſt. Item quia forma mandati eſt diligenter ſeruanda tam in
ſubſtantia, q̄ in qualitate: & non ſufficit formam ſeruatam, vl̄
pro obſeruato habitam in ſubſtātia, niſi & in qualitate obſer-
uetur: & ꝙ omiſſio formæ etiam in qualibet minima qualita
10 te reddit proceſſum nullum. ¶†Nota hoc apertum, ꝙ etiam
in iuribus perſonalibus plurium præſtationum eſt dare quaſi
poſſeſſionem aptā ad partē poſſeſſorij: nā tales affictus deben
tur actione locati, q̄ perſonalis eſt: de quo de elec. querelā. de
11 cenſi. peruenit. ¶†No. ꝙ confeſſio facta coram iudice compe
tenti, ēt in iudicio nullo, præiudicat confitēti, quia ſolum exi-
git iudicij colorē, & non formalitatem telæ iudicij. Vide Inn.
12 de ord. cognit. c. 2. & de accu. ſuper his. ¶†Not. caſum, in quo
finis poſſeſſorij impletur non per quid reſtitui, ſed per quid re
laxari, q̄n agitur pro reſtitutione libertatis poſſidendi, quæ ali
cuius non poſſeſſi retentione turbatur. ¶Not. ꝙ facilius colli-
gitur ius ſuum, & exercet̄ in re vacante, q̄ poſſeſſa: ad hoc ne
ſede vacante. c. j. & quod ibi no. & qđ no. Inn. de teſti. veniens.
13 & Bar. de re iu. a diuo Pio. †Sic aliquando retinendæ complet̄
per quid reſtitui, ut in l. clam. §. fi. de acq. poſ. & nó. de ꝓbat. li-
14 cet cām. †Et no. ꝙ quis non dicitur eſſe in plena libertate poſ-
ſidendi, non ſolū q̄n actualiter turbatur, ſed ēt q̄n præter ſoli-
tum ab alterius faciliter pendet poteſtate turbare, quod ex ali
quo nouiter attentato, & ſic potentia de facili reducibilis ad
15 actum, actui a iure æquiparatur, vel pro actu ſumitur. ¶†No.
16 de verbo, Affictus, quia ſumitur pro penſione. ¶† Opp. primo
ꝙ ualeat geſtum forma nō ſeruata, 11. q. 3. c. j. & c. quomodo.
j. q. j. euidenter. ibi loquitur in forma iuris, & non ſubſtātiali,
17 hic in forma hominis, quæ in dubio ſubſtantialis eſt. † Op-
ponitur, ꝙ non relaxet ſententias, ſed abſoluat: q̄a hæc ſenten
tia tenebat, ꝙ met. cau. c. j. lib. 6. & quod ibi no. in verbo, reuo
18 cationis. Solutio ſtat hic improprie pro abſolutione. ¶†Opp.
ꝙ non ſit danda reſtitutio reſpectu quaſi poſſeſſionis liberta-
tis poſſidendi: ex quo enim non eſt probata ſubſtantia poſſeſ
ſionis caſtrorum, nec etiam ſpoliatus eſt ep̄s quaſi poſſeſſio-
ne redituum, iam ceſſat ſubſtantia poſſeſſionis: ergo quęlibet
qualitas libere poſſidendi, q̄a ex quo ceſſat ſubiectum, & acci
dens ad illud, de conſti. cum acceſſiſſent. & l. eius, qui in ꝓuin-
cia. ff. ſi certum petatur. Sol. duo erant mandata, primū vt re-
ſtitueretur ad ſubſtantiam poſſidendi: ſm̄ ad qualitatem li-
bere poſſidendi. Et poſſidere, & libere poſſidere, ſunt diuerſa,
& primum poteſt haberi ſine ſecundo, & quodlibet per ſe pa-
rit ius agendi: licèt ergo in poſſidere ceſſat ius agendi, nō ceſ-
ſat ius agendi pro libere poſſidere, quia hoc ius agēdi eſt ſub-
ſtantia per ſe ad qualitatem libere poſſidendi, quæ adeſſe po-
teſt in ſubiecto poſſeſſionis, quam habet, uel habiturus eſt:
ſufficit ergo ꝙ hēat, ut pro hac qualitate agere poſſit. Nam nō
recipit poſſeſſorium libertatis poſſidendi pro ſubiecto ip̄m
in ſubſtantia non poſſidere, pro quo datur interdictum: ſed
ipſum poſſidere qđ adeſt, licèt non cōpetat interdictum, & ex
hoc ſequitur, vt reijciantur obiecta, ex quibus actu uel poten-
tia de facili ad actum reducibili impeditur liberum poſſide-
19 re, uel turbatur. ¶†Opp. 4. ꝙ non arctentur Piſani ex hoc man
dato ad caſtra dimittenda: nam cum non fuerit hic probata
poſſeſſio caſtrorum per epiſcopum, ad illam reſtitui non de-
buit: ſic nec etiā reſtituitur, nec etiam ad reditus, vel affictus,
quia illis non fuit ſpoliatus. Nec ad qualitatem libere poſſidē
di, quia ſi ep̄s poſſidebat caſtra, alter poſſidebat: & ita vno, ſi-
cut altero poſſidente, veriſimiliter poterit affictus colligere:
non ergo erat priuatus quaſi poſſeſſione libere poſſidendi.
Quidam dicunt fatēdo, ꝙ partialiter Papa ſe geſſit hic: & hoc
fuit tempore Frederici, de quo de re iud. ad apoſtolicæ. lib. vj.
Et quia Lucani erant de parte eccleſiæ, ſic fuit illa ciuitas a tē
pore, cuius non eſt memoria: Piſani vero pro imperio. Ideo
Papa fauit, vt dicunt: ad hoc de pęni. & remiſ. ca. 3. Sed hęc eſt
trufa. Ideo ſecundo Hoſtiē. Pet. & Abb. ponunt intellectum, ꝙ
hic Lucanus epiſcopus commiſerat ciuibus ſuis cuſtodiam
quorundam caſtrorum, vt ex illis ſe iuuarent, & ab expenſis
releuarentur: in quibus tn̄ percipiebat aliquos reditus. Con-
tingit ꝙ deuictis Lucanis Piſani occupauerunt caſtra, qui mo
niti noluerunt ep̄o reſtituere, permittebant tn̄ illū ſuos redi-
tus recipere. Quia noluerunt iſta caſtra reſtituere, fuerunt in-
terdicti, & excōicati authoritate apoſtolica: quas Piſani pete-
bant relaxari: obijciebat̄ de notoria offenſa, & ꝓcedendū, vt
in lr̄a. Hæc lec. nō placet, q̄a mandaſſet hæc caſtra reſtitui, ſed
mādauit vt caſtra relaxarent̄. Itē huic obuiat ꝯ, q̄a ſi Lucani
tenebant, ergo ita nūc eſt liberū recipere, ſicut prius. ſed rn̄de
vt ſtatim dicam. Secundus intellectus, ꝙ Lucani poſſidebant
caſtra, & nō tenebāt noīe ep̄i, ſed ꝓprio, vt moris eſt cōmita-
tuum in Italia: hic Piſanis tenentibus non eſt in illa libertate
poſſidendi, in qua erat prius: quia Lucanis poſſidētibus libe-
rius reditus & affictus colligebat, quā poſſidētibus Piſanis. Itē
Lucanos reſiſtentes liberius poterat coercere, cum eſſent ſui
dioceſani: & ſic nō erat tunc, qui ep̄m repellere vellet, vel poſ
ſet de facili. Item minores ſumptus faciebat in illis colligen-
dis, nam cum poſſidebant Lucani, ibant familiares ep̄i ad col
ligendos redditus pedes forte, & ſine armis: & tunc licet ibi be
nigne reciperētur. nūc ꝑꝑ guerram oportebat eū venire eque
ſtrem, armatum, & cū magna comitiua: nō debuit ergo reſti-
tui epiſcopus, quia non erat ſpoliatus poſſeſſione caſtrorū, &
licet forte eſſet ſpoliata Lucana eccleſia a Lucanis, & Lucani
a Piſanis, contra ſecundas ſpoliationes non competebat in-
terdictum vnde vi, ſupra eod. olim. quia tempore guerræ mo-
tę plane, & quiete poſſidebat cenſus & redditus caſtrorum, &
hoc conſtabat, vt ſeruaretur forma mandati, debuit reduci in
eam plenitudinem, quietudinem, & libertatem, quam illo tē
pore habebat: quod non fuit per prædicta, Piſanis caſtra tenē
tibus: compelli ergo debuerunt, vt prius caſtra demitterent.
Ad hoc de deci. cum aliquibus. ibi, præcipimus dominis præ-
diorum,

diorum,quòd illa talibus tradant,a quibus decime, quiete ꝑſoluantur. Et per hoc ſoluitur qđ obijcitur,ꝙ alijs ꝗ Piſanis tenentibus caſtra,in poteſtate eſſet illorũ epm̃ repellere.Itẽ ꝙ ꝑ hunc modum poſſent epi impetrare,ꝙ dñi ciuitatum, in quibus epi habent cenſus,cogãtur ciuitates dimittere, cum in ipſorum ſit poteſtate,&c.Dicit tñ Abb. ꝙ non eſſet hoc iniuſtũ facere,cum hæc uia fuerit excogitata ↄ̃ tyrãnos, & iniuſtos occupatores bonorũ,& caſtrorum,quales erant iſti: & hoc conſtabat,vt ſic cogant loca dimittere,quæ detinent in ſuarũ animarum periculũ:cũ non multum,&c.ſ.eo.ſæpe.ↄ̃ iuſtos vero dños hoc non ↄpeteret.Si aũt alij,ꝗ Lucani, tenuiſſent caſtra iniuſte,dicit Inn. ꝙ hoc probato per Piſanos non tenerent illa dimittere,ſed ſufficeret ꝙ paterentur epm̃ percipere cẽſus ſuos plene,& libere.Ad qđ optime j.de proba.licet.Potes ponere alium intellectum,& tertiũ, ꝙ ſi nunquã guerra eſſet inter Lucanos & Piſanos,caſtra eſſent in ſua libertate, & uacantiã,ꝗ fuerunt occupata per Piſanos, & per hoc ablata libertas redditus colligendi:quia dicit ꝙ plus ſibi placet,ꝙ prius Lucani occupauerant caſtra:vñ ↄ̃ illos competebat eccłiæ interdictum,& non ↄ̃ Piſanos:tñ iuſte fuerunt excõicati pro detẽtione rerum eccłiæ,12.q.2.quicunque militũ.quaſi cum offenſa notoria videretur,non videbant abſoluẽdi ſine ſatisfactione, de uer.ſig.cũ olim.& de ver.ſig.c. ex parte.& qa forma nõ fuit ſeruata,ideo,&c.Vnde quantuncũq; talis forma non debuerit dari,data debet ſeruari.Ideo dicit,ꝙ ſi Papa mandaret Piſanos abſolui,ſi ipſorũ ſyndicus pollicẽ leuaret, uel his ſimile, neceſſe eſt parere:& abſolutio taliter facta non tenet,quia cõtra formam mandati,qualecunq; ſit mandatũ, ſm̃ Io. Andr. Per hoc inferunt Pet.Abb. & Gof.ꝙ ſi quis mandatur reſtitui in eum ſtatum,in quo erat tpe motæ litis, licet nõ reperiatur ille ſpoliatus, ſi tñ reperiatur deſtitutus in modo poſſidendi, reſtituendus eſt ad plenã poſſeſſionem. Per prædicta dicit Inn. ꝙ non licet alteri noua caſtra cum alterius iniuria facere, uel emulatione,ff.de ope.pu.l.opus.& ita ẽt nec uetera inhabitata incaſtellare,C.de edi. priua.l.3.libr.11. de fun. litmit. palũ. &c.l.j.2.& 3.ff. de his,qui no.infa.l.athletas. & poteſt eps agere ad deſtructionẽ caſtrorũ condictione ex lege,uel iudicis officio.Ad qđ de Iude.conſulit.& idem in alijs redditus habentibus.Nec eſt tunc actio popularis, ſed agit vnuſquiſque pro
20 vitanda diminutione ſui patrimonij,ſm̃ Inn.¶† Vltimo not. Abb.hic tex.ꝙ licet non ualeat proceſſus iudicis, ualet cõfeſſio facta coram illo: quia ex illa confeſſione mouetur hic Papa.Ad hoc qđ no.de or.co.c.2.de accuſa.qualiter. Ad hoc de accu.c.j.& 2.lib.6.& in cle.conſtitutionem. de elec. Et hoc eſt verum,qñ ad hunc finẽ,uel ſaltẽ connexũ, agebatur, Itẽ hoc uerũ in expreſſa cõfeſſione:ſecus ſi ſit in exceptione incluſa,quia excipiens non fatet̃.Et ſic intelligit̃ l. filiũ. C. de lib.cã. & l.iubemus.Et ſic tempera Bart.in l. ſi confeſſus.de cuſt.reo.
21 dixi de iud.at ſi clerici.& de ord.cog.cum dilectus.¶†Ad glo. qualis cautio exigatur.Gl.dicit,ꝙ ſufficit cautio iuratoria,niſi illi ualde ſuſpecti eſſent,ꝙ periurium non timerent, de uerb. ſig.ex parte,de præſump.literas.Io.And.dicit hoc uerum,ſi de ſufficienti non eſſet expreſſum.Io.An. Sed certe ſufficiens intelligitur ſecundum ſubiectam mãm, quoties cõmittitur ſtipulatio.Dicit tñ verum,ſi cõmittitur in incertũ, totiens committitur,quotiens ↄ̃uenitur,de pę.c.j.ff.rem ra.habe.ſi procurator.ubi ſi ꝓcurator cauet rem ratam dñm habiturũ, totiẽs committitur,&c.ff.de vſufru.quemadmodum.§.ecce.Si committitur ad certũ,non cõmittitur niſi ſemel,ff.de arb. Celſus. §.duo.niſi dictum fuerit,ꝙ totiens committitur,&c.ff.de trãſ. qui fidem.& vide qđ no.de arbi.dilecti.ſuper vl.gl. ſm̃ Io.An. Pet.& Abb.gl.ſequens eſt clara.in fi.dic,& de præben.cui nõ. lib.6.¶Oppo.ꝙ ſi nõ ꝓbat poſſeſſionẽ caſtrorũ, nõ dẽat reſtitui,cũ mãdatũ fuerit vt reſtituat̃ ad poſſeſſionẽ caſtrorum, & nullã ibi poſſeſſionẽ hẽat.Solu.hęc verba pñt dupliciter ĩtelligi, vel duo cõprehendere,ut reſtituat̃ poſſeſſio, ꝗ hẽbat in caſtris,i.quam habebat circa caſtra:Scđo, vt reſtituatur ad poſſeſſionem,quam habebat in caſtris,i. quam habebat in particularibus rebus, vel iuribus caſtrorũ.Et hoc ſcđo modo intelligitur hic.Si primo modo non põt intelligi mãdatũ, quia talem non hẽt de facto poſſeſſionẽ. Gl.quærit, in quo peccauit. Imò gl.declarat, inquantum dicit poſſeſſionem caſtrorũ reſtitui,maledicit,qa hoc non dicit litera, ſm̃ Pet.& Abba.cũ illa caſtra eps non ꝓbaret ſe poſſediſſe: ſed dẽnt Piſani compelli ad dimittenda illa caſtra.Gl.vlt.eſt clara in fi.vel dic,ꝙ fuit impugnatus ꝓceſſus tanquam habitus poſt, & ↄ̃ legitimã appellationẽ: appellauit enim eps ſm̃ vnum intellectum, ne fieret abſolutio,niſi ante fieret plena reſtitutio:& idẽ. Hoſt.Inno.ẽt intelligit primo modo,ꝙ hic egit per uiã nullitatis: & hic eſt melior intellectus:alias ſi confeſſio fuiſſet facta poſt appellationem,non ualuiſſet tanꝗ corã non iudice.Et hæc ſufficiant.

¶ De dolo,& contumacia. Rubri.

¶Viſo de ſpoliatis,& eiectis aduerſariorum potentia, videamus de fatigatis ĩ iudicio aduerſariorũ dolo & ↄtumacia: uel ſm̃ Hoſt.ꝙ ſpoliati quandoq; dolo uel contumacia rei reſtõnem conſequi non pñt,ideo &c. Materia, 3.q.9.4.q.5.5.q.2.& 3.per totum, 14.q.3.certum petitur.in ſexto,& clem.&c.

SVMMARIVM.

1 *Contumax non dicitur reus, qui ad iudicis mandatum mittendum in poſſeſſionem non admiſit, ſi intra annum caueat ſtare iuri.*

2 *In poſseſſionem dicitur miſſus, vbi ſtat per eum, contra quem fit miſſio. numero 6.*

3 *Poſſidere non dicitur miſſus in poſseſſionem ante lapſum anni, ſed demum lapſo anno abſque alio decreto.*

4 *Contumax in cauſa priuata, contumacia punita, ad vtilitatem priuatam aliter non mulctatur, nec extraordinarie punitur.*

5 *Aduerſus poſseſſionem nactam, vel miſſum in poſseſſionem, ſi is, contra quem eſt facta miſſio, offerat cautionem, tandemq́ non proſequitur iudicium, adhuc ſit miſſio intra annum, & adhuc cautionem offert, an admittatur. num. 6.*

7 *Poſſidere vbi quis dicitur poſt anni lapſum, an talis rigor habeat locum in quocunque foro.*

8 *L. ſi quis in tantam. an habeat locum in minore ſpoliante.*

9 *Minor an teneatur ex delicto in omittendo.*

10 *L. ſi quis in tantam, an habeat locum in eccleſia, prælato ſpoliante.*

11 *Prælati delictum an noceat eccleſiæ.*

12 *Delictum prælati cum conuentu an noceat eccleſiæ.*

13 *Delictum rectoris an noceat eccleſiæ.*

14 *Legatum factum eccleſiæ ſub conditione, ꝙ rector facere aliquid debeat, an caducetur negligentia rectoris.*

15 *Leges pœnales approbatæ per canones, locũ habẽt, ubi tota eccleſia deliquit.*

16 *Iudicis executionem impediens quomodo mulctetur.*

17 *Iudex eccleſiaſticus an mulctet.*

CAP. I.

1 AD hæc. †Reus, qui mittendũ in poſſeſſionẽ ad mandatũ iudicis non admiſit,nõ mulctabitur de canonica æquitate, ſi intra annum caueat ſtare iuri. Cõis diuiſio. ſcđa
2 ibi,ad qđ.¶†No.ꝙ vbi ſtat per eum,ↄ̃ quem fit miſſio,miſſus hr̃ pro miſſo:& talis ficta miſſio vt ſubrogata loco uerę, per oĩa habet effectũ verę miſſionis,
3 & ad illius ficta miſſio uires mẽſuratur.¶†No. ſcđo ꝓ opinione, vt miſſus in poſſeſſionẽ ante lapſum anni non poſſideat, ſed demum lapſo anno abſque alio decreto: de quo ut lit. nõ cont.§.in alijs.& §.qđ ſi ſuper.¶No. practicã recuperandi rẽ,
4 qa habet offerre cautionẽ & expenſas.¶†Not.ꝙ de canonica æquitate contumax in cauſa priuata, contumacia punita ad vtilitatem priuatã pro publica,& iudicis contẽptu aliter non mulctatur,nec extraordinarie punitur: ↄ̃rium tñ fuit factum,
5 vt lit.non conteſt.accedens.†Quid ſi is, ↄ̃ quem eſt facta miſſio,offert cautionem,& tandem non proſequitur iudiciũ, & eſt contumax,adhuc fit miſſio intra annum,adhuc offert cautionẽ,an admitteur?Poteſt dici ꝙ non:imo ſecundo adiudicabitur poſſeſſio auctori ſaluo iure proprietatis:vel ſaltẽ differt̃ reſtitutio,donec cauſa legitimũ incipiat habere progreſſum, j.c.ꝓxi.& c.finẽ.ut lit.nõ cont.qm̃.§.pe.de offi.or. ſignificauit. de app.ad hoc.de proc.c.j. Eſt etiam recurrendũ ad fideiuſſores,& pignora,ſi interuenerint,ſm̃ Hoſt.de quo in Spe. de primo decre.§.iã de effectu.in fi.ibi Spe.dicit ꝙ prouidebit ꝑ excõicationẽ,vt lit.non cõt.qm̃.in fi. uel aliter ꝓuidebitur iudicis officio,de reſt.ſpo.frequens.li.6.§.ſolet. Itẽ dicit ibi Io.An. ꝙ hic ſatiſdedit ex prima contumacia de ſtando iuri,ex illa ergo diſtinguitur.Et ſi ſecundo eijciant,aggrauatur taliter, ꝙ vlterius non attentet,qđ iuſte fit,vt recidiuant.alle.de hęreticis,
6 accuſatus.lib.vj.¶†Ad gl.primæ ſunt literales op.ꝙ non hẽat ꝓ miſſo impeditus ingredi: ſed contra impedientẽ agendum eſt ad intereſſe,ff.q.ex cau.in poſ.ea.l.creditorem.Solu.Si ſtat per eum,ↄ̃ quẽ habetur pro miſſo,ſi per tertiũ agitur de dolo ↄ̃ eum ad intereſſe,ſi eſt ſoluendo:alias habetur pro miſſo, vt l.fi.ff.de eo,per quem fac.eſt.Si aũt nõ põt ingredi natura rei, uel quia res non ſunt,habetur pro miſſo:ut ſi poſtea res accedant ſibi,uel deficiat impedimentũ,poſſit ingredi propria authoritate,ſine alia iudicis licentia,& currat tp̃s ſecundis creditoribus ſm̃ formam l.fi.C.de bo.au.iudi.poſ. Et ſi poſſideret, idem de tempore ad recuperandam poſſeſſionem, ut hic:qđ no.& de hoc eſt caſus in l.quamuis.ff.de bon.au.iud.poſ.& l.
7 præceden.in fin.¶† Gl.inducit decre.ad q.ꝙ rigor 16.q.v.placuit.& l.ſi quis in tantam,C.vnde vi.non hẽt locum in cauſis eccleſiaſticis.Gl.concludit,quòd ille rigor non habet locũ in effectu,nec in minoribus,nec in eccleſijs,quin ſaltim reſtituãtur.Nec ob.qđ dicitur,cauſæ detrimentum patiatur:qa illud intelligi dẽt quo ad poſſeſſorium, quia ↄ̃ eccleſiã poterit agi poſſeſſorio:ſed quo ad ꝑiudiciũ proprietatis nõ ꝑiudicat. Vel ſecundo ꝑiudicabit ipſi prelato, vt non poſſet ſtare in cã illa: eccleſia tñ audietur,cui non præiudicat̃ in ꝓprietate. Vel ipſe

prælatus

prælatus detrimentum patietur, non eccleſia, qa prælatus in illo punietur, & ſatisfacere cōpelletur de ꝓprio, 11.q.4.quicũ que. In priuatis tenet gl. ꝙ habet locũ: & hoc verũ quo ad forũ contentioſum, non quo ad aĩam, ut no.gl.in l.ſi pęnæ cã.ff. de condi.inde. ad hoc 12.q.2.fraternitas. Itē hoc verũ, niſi qñ aliter non haberet, qui ſibi ius diceret, vt l.ait prætor.§. ſi debitorē.ff.de his, quæ in frau.cred.& no.Io.j.di.ius gentiũ. & doc. hic. Hic ſunt duo videnda, an l.ſi quis in tantam. habeat locũ
8 in minore ſpoliante. Scđo, an habeat locũ in eccleſia. ¶ † Ad primum gl.in l.ſi quis in tantã.dixit ꝓximũ pubertati, & adultũ teneri, & nõ reſtitui. Alij infantes, uel proximi infantiæ nõ. Et hæc uera, habeant vel non, tutorē, vel curatorē, ff.de mino. ſi ex cã.§.nunc videndũ. Et ſi curator vel tutor hoc fecerit, ipſe, non aũt pupillus tenetur, ut ibi dicit gl. Cy.idē tenet in doli capace, cũ illa lex puniat dolũ uerũ vel p̄ſumptũ, ꝑ l.auxiliũ. ff.de mino. Nec ob. ꝙ ex hoc contingat alienatio, quã non p̄t
9 facere minor: qa hæc eſt alienatio legis. †Nunquid aũt ex delicto in omittendo teneat̄ minor: & quid qñ puniat̄ nõ ex dolo, ibi plene per Cy.& But. Bar.dicit, ꝙ ſi inuaſit credens ſibi licere, non doloſe, licet p̄ſumat̄ dolus, reſtituitur, qa aduerſus p̄ſumptum dolũ de præterito reſtituit̄, ex quo non eſt in uero dolo, l.ex cauſa.§.cõmiſſa.ff.de mino.& l.j.§.fin.ff. de eden. & no.ff.de no.ope.nuñ.pro non dolo non reſtituit̄, & nõ tenet̄,
10 ſeu cadit effectu in conſtitutionē p̄dictã. ¶† Ad ſecũdũ an habeat locũ in eccleſia.gl.ibi dicit, ꝙ pro ſpoliatione p̄lati, uel a p̄lato facta non tenetur, niſi cõicato conſilio hoc fecerit, ſubaudi cũ capitulo.& all.l.iubemus nullã.C.de ſac.ſan.ec.eã ſic declarat Butr. Si p̄latus deliquit, prælatus puniat̄, & ſi nõ hēt vñ, vt quia monachus, aliter caſtigabit̄, l.ſi id qđ.§.in ſeruos. ff.de iuriſ.om.iu.ff.de pęnis.quid ergo. Sed hoc vr̄ ꝯ no.de ſol. Odoardus: quia non fuit quis in corpore, inquantũ agitur ad cõmodum priuatum, ſi delinquunt in corpus congregato ad hoc capitulo, vel ēt non ad hoc congregato, dũmõ ad hoc ſe cõiter recipiant, p̄iudicabit ipſi uniuerſitati, vt puniat̄ vt vniuerſitas, & puniri ēt poterunt ut ſinguli: qa delictũ uniuerſitatis non excuſat̄ eos ut ſingulos, qa in delictis non dēt pareri vniuerſitati, l.liber homo.ad l. Aquil.de his, q̄ fi.a ma.par.ca.c. j.& c.quæſiuit.de hoc aũt an uniuerſitas poſſit delinquere, & qd de ſingulis, ibi per Cy.& uide Bar.ff.de incen.rui. & nau.& in l.aut facta.§.fi.ff.de pęnis. Per hæc ur̄ uelle, ꝙ non teneatur eccleſia. Cy.idem, niſi ad eccleſiã peruenerit. Bar.nihil utile di
11 cit. Goſ.hoc idem ſentit hic, & Gratianus in §.ult.16.q.j. †Ad eruendam ueritatē huius, oportet declarari illud dubiũ, an & qñ delictũ prælati noceat eccleſiæ. De hoc hr̄ in rl̄a, delictum. de re.iur.li.6. Reſecatis opinio.ſuperfluis, & in fine faciam remiſſiones, duo ſunt uidenda. Primũ, an delictũ p̄lati ſolius noceat eccleſiæ. Secundo, quid de delicto p̄lati cũ cõuentu. Tertio, qd de rectore non habente conuentũ. Dic, ſi quærit̄, an factũ p̄lati noceat ꝯhendo: dic ꝙ non p̄iudicat, niſi cũ debitis ſolennitatibus ꝯhat, de reb.ecc.non alie.per totũ.12.q.3.per totũ.& ſi ꝯhat cum debita ſolennitate p̄iudicat, ſiue modice, ſiue immodice lædat, reſtituitur tñ eccleſia, de reſti. in integ.c. j.& per totũ.de precario.c.2. Si quæritur, an p̄iudicet eccleſiæ donando: ſi donat locis pijs, recurre ad no. de p̄b. extirpandæ. §.qui vere.& qđ no.de his, quæ fi.a præla.ea noſcit.& c.paſtoralis, de dona.ad apoſtolicæ.12.q.2.bonæ rei. Si alteri donando, dic vt in c.j.& 2.de dona. Si quæritur, an p̄iudicet eccleſiæ negligendo: ſi agitur de abdicanda re, uel iure eccleſię, nõ immediate ex negligentia, ſed ꝑꝑ negligētiã, p̄iudicatur eccleſię, vt in præſcriptis no.de præſcrip.c.j. Ideo in abdicanda re per ſñiam, ſi omiſit aliquam ltĩmam exceptionē, p̄iudicat eccleſiæ: licèt Archi.uideat̄ uelle, ꝙ exigatur negligentia totius cõuentus ſecũ, ut perdat exceptionē, ut no.11.q.3. priuilegium. Sed ſatis dr̄ capitulũ negligere, eo ꝙ nec ipſum, nec p̄latus opponunt. Et ſic p̄ot intelligi de reſti.in integ.c.2.& de re iud.inter. Si priuatio iuris ſurgit ex immediata ſua negligentia p̄lati, tunc in modicis præiudicat eccleſiæ, & in leuibus, non in grauibus, per no.ut lit.non cõt.c.j. coniunctis no. de iura.cal. c.fin. ſic p̄ot intelligi gl.de ſepul. cũ liberum. In grauibus autē ſic inquirendum præiudicat eccleſiæ: no.gl.16.q.6.§.fi. In q̄ſitis non præiudicat, ut no. in d.c.cum liberum. iunctis no.in d. c.j.ut lite non conteſt.& de iura.cal.c.fi. Si quæritur, an delictum prælati noceat eccleſiæ in omittendo, ita ꝙ omittere cadat in delictum, ut in cõtumacia, vel aliquo ſpecifico delicto: & tunc dic in leuibus, & ubi agitur de iure quærendo, uel de lucro captando, præiudicat in grauibus, non præiudicat iam quæſitis, per eadem iura. Ad hoc dictum Lau.de don.c.2.multo minus, ſaluo niſi eodem inſtanti concludatur negligentia, vel delictũ prælati, & ꝯuentus: quo caſu dico, ꝙ ſi delictum eſt formaliter punibile in perſonã p̄lati, uel conuentus, nõ punit̄ eccleſia, ſed ipſe ꝯuentus, uel p̄latus, ut j̄.dicã, qñ delictum eſt in cõmittendo, & per iura, q̄ ibi allegabo. Si aũt delictum nõ eſt formaliter punibile in perſona conuentus, uel prælati, puniet̄ ipſa eccleſia, ſed poſtea habebit regreſſum ꝯ prælatum, & particulares de conuentu. Sic intellige l.iubemus nullam. C.de ſacroſan.eccle. Et ſi nõ eſſet ſoluendo, ſatis poſſet dici ꝙ eccleſia reſtituatur tunc, ex quo eſt delictũ in omittēdo, & de præterito, vt ff.de mino.l.ex cauſa.§.ſi in commiſſum. Ad hoc qđ no.de relig.do.conſtitutus.ad hoc debet reduci gl.q̄ dicit, ꝙ delictum præiudicat in omittendo.gl.16.q.6.ſi ep̄m.& qđ no.de dona.c.2.& in regula, delictum.de reg.iu.lib.6. Non ob. quod no.16.q.6.placet.& de relig.do.conſtitutus.vbi no. propter non ſolutionem cenſus eccleſiam non cadere in cõmiſſum: qa alienare non poteſt ſine debita ſolennitate: ergo nec ſi res perdãtur. Ad qđ l.placet.C.de ſacroſ. eccl. quia quod ibi res nõ cõmittat̄ eccleſiæ ex non ſolutione cenſus, eſt ex ſpeciali priuilegio eccleſiæ conceſſo per l. placet. quod poſtea reuocari nõ potuit. Sed ſi pęna ſe extenderet ad eccleſiam, vel non reperitur priuilegiata, delictum in omittendo, & negligentia noceret etiam in quæſitis, ſi ex hoc cõcluderetur negligentia in prælato, & capitulo. Non ob. quod non poſſit alienare negligendo: qa ſic ſine ſolennitate alienaretur, quia ſolennitas exigitur in contractu, nõ in maleficio, vt ibi no.Cy. & Bar.ſcilicet in d.l.iubemus. Sic aliquid facto perditur, quod non perditur verbo, & contractu, de ſenten.excõ.in audientia. & cap. perpendimus. Si quæritur, an delictum prælati in committēdo noceat eccleſiæ. Quidã diſtinguunt inter iudicialia, & extraiudicialia, vt gl.in reg.delictũ. Quidã diſtinguunt, an perueniat ad eccleſiam, & nocet: an nõ, & non nocet Dy. in dicta regula. Quidã dicunt, ꝙ ſi agitur de pœna honoris, nocet: ſi de pœna bonorũ, nõ, 16.q.6.ſi epiſcopum. Alij dicunt, ꝙ nõ nocet eccleſię, ſed prælato. vt de ſuo ſatisfaciat, vt no.glo.hic, 16. q.6.ſi epiſcopum.ad hoc 54.diſ. ſi ſeruus.gl.16.q.6.§.fi.12.q.2. monemus.& c.ſtatuimus.& c.ſi quis.& c.diaconi. 12. q.2. Ad hoc optime 16.q.6.cognouimus.& Spe.in tit. de dona. Alij diſtinguũt, an agatur de lucro captando, an de damno vitãdo: primo caſu noceat, ſecundo non, vt no.Io.mo. in regula, delictum.de reg.iur.& Lau.de dona.ca.2. Alij diſtinguunt quærēda a quæſitis, vt primo caſu præiudicet, ſcđo non. Ioã.16.q.6. §.fi.Io.Mo.in reg.prædicta, ꝙ ēt in idem recidit. Alij quod in leuibus præiudicat, in grauibus nõ prẹiudicat, vt no.de ſepul. cum liberum. Omiſſis ſuperfluis, puto ꝙ ſi delictũ non cõmittitur cõtēplatione eccleſiæ, vel in pertinētibus ad eccleſiam, nec in grauibus, obligat̄ eccleſia: nec in leuibus, niſi inquantũ ad eccleſiam peruenit, vt l.vlt.ff.de admi.tu.de depoſi. ca.j. Et ſic dicunt Doct.de do.ca.2.& Cy, in l.iubemus.& Dy. in regula, delictũ.de re.iur.li.6. Ad hoc de ordi.cog.cũ dilectus.de depoſi.c.1. Si delictũ cõmittit̄ circa res eccleſiæ, vel ꝯtēplatione eccleſiæ, tunc in acquirendis, vel vbi agit̄ de lucro captando, delictũ prælati nocet eccleſiæ, vt no.16.q.6.ſi epiſcopũ.ea.q.§. fi. In acq̄ſitis ſi delictũ eſt aliter formaliter punibile in p̄latũ, nõ punit̄ eccleſia, ſed prælatus, vt hic dicit gl.16.q.6.ſi ep̄m.ad qđ 12.q.2.monemus.& c.ſtatuimus.& c.diaconi.& 16.q.6.cognouimus. Et dicit Arch.ea.q.§.fi.arctat̄ tñ eccleſia ad cedēdã actionē ꝯ prælatũ, ff.de re.iu.l. neque interdicto. Et dicit But. in d.l.iubemus. Si delictũ aliter formaliter nõ eſt punibile in p̄latũ, qñ eccleſia puniat̄, tũc in rebus ſpectãtibus ad menſam p̄lati, delictũ p̄iudicabit tp̄aliter in vita p̄lati. Vñ ꝑꝑ feloniã cõmiſſam, ad vitã priuabit̄ feudo, & poſt mortē eius res redibit ad eccleſiã, vt in c. ſi clericus.de capi.Corra.no.de foro cõpe. verũ.& de reli.do. cõſtitutus. In rebus ſpectãtibus ad eccleſiã & capitulũ delictũ ſolius p̄lati nõ p̄iudicabit eccleſiæ, qn eccleſia agere poſſit: licet p̄iudicet ipſi p̄lato, q̄diu agere vult, vt dicit gl.hic, & no.in d.c.placuit.agenti ergo p̄lato p̄iudicabit̄, ſi cadit in ꝗſtõnem, ſi quis in tantam.ēt non agente capitulo,
12 vt hic no.& d.c.placuit. ¶† Ad t̄m principale, an delictũ p̄lati & capituli p̄iudicet eccleſiæ. Cõiter dr̄, ꝙ ſic, vt no.in d.l. iubemus, per gl.& de ord.co.c.2.de ſimo.ꝑ hoc.& c.dilectus.de exce.cũ venerabilis.16.q.6.placuit.gl.de iure pa. qa clerici. & in regula, delictũ.de re.iur.lib.6. Ibi Dy.doc.de in inte.re.auditis. de ali.iud.mu.cã fac.c.2.gl.de præb.cũ t̄m.ad hoc glo.de loca. potuit. Idē Goſ.de ſepul.cum liberis. Lau.dicit ꝯ, 11.q.3. priuilegiũ.16.q.6.placuit. Arch.ibidē.dic in caſibus, in quibus dixi ſ̄.negligentiã vel delictum prælati p̄iudicare eccleſiæ, fortius p̄iudicabit factũ prælati, & conuentus. In caſibus, in quibus dixi non p̄iudicare, ſ.vbi agit̄ de iure acquiſito perdendo, ſi delictum committitur a conuentu non contemplatione eccleſiæ nec in factis eccleſiæ, non p̄iudicat eccleſiæ, vt not. Doc.in c.2.de don. In his, quæ aguntur nomine eccleſiæ, tunc ſi delictũ eſt formaliter punibile in eccleſia, vel cõuentu, ꝑ ſe punit̄ conuentus potius q̄ eccleſia, vt no. Spe. in tit.de donatio.§.j. ver.qd ſi Baro.& dixi de donatio.c.fi. Ideo ſi cõmiſit capitulũ delictũ aliquod, non per hoc deſtruetur monaſterium, ſed cõuentus expelletur. Item ſi delictum non eſt formaliter punibile in cõuentu, punitur eccleſia, & priuatur reſtitutione in integrũ, vt d.l.iubemus nullã.C.de ſacroſ.ecc. & patet ex not.in d.c.auditis.& de ali. iu.mu.cauſa fac.c.2. Hec vera, niſi priuilegiũ vel ius eccleſiæ tangeret ius tertij, vt in c. cum tempore. de arb. Et ſic dēt intelligi gl.11.q.3.priuilegiũ. Prædicta procedũt in delicto eccleſiæ. In delicto aũt totius ciuitatis aliquãdo

in pœ-

in pęnā eorū punitur indiſtincte eccleſia: quia priuatur epali
dignitate pp interfectionē epi,25.q.2.ita nos.& qđ no.in d.c.ſi
13 epm.¶†Ad tertiū,quid in delicto rectoris:vbi ſ. dixi negligen
tiā,vel delictū prælati nocere eccleſiæ,idē in rectore. Vbi autē
non nocet, ſatis puto qđ non noceat & factū rectoris. Renun-
tiatio aūt ſua,vel negligentia idē operaẗ qđ factum prælati, &
cōuentus in eccleſia collegiata, vt no.gl. de loc.potuit. Ad qđ
de teſt.relatū.2.Et hoc,qa ſolus rector hēt adminiſtrationem
in eccleſia nō collegiata,ſicut prælatus & capitulū in eccleſia
collegiata. Vnde in adminiſtrando pōt idē qđ capitulum, ſed
14 non in delinquendo.†Ex his patet, quid dicendū, ſi aliqua cō
ditio poniẗ ab eccleſia implenda in legato,vel donato. Et ſi q-
dē conditio eſt cōditionalis,qa agitur de quærendo,factum ꝑ
lati, & capituli ꝑiudicat,ſi reſoluens factum , vel negligētiam
ſolius ꝑlati,non ꝑiudicat,ſed conuētus ſic,vt no. in c. verū.de
cōdi.appo.de quo de ſo.cōp.verū.ad hoc qđ no.Lapus de Ca-
15 ſti.ſua alle.94.†Ex his ↄcluditur , qualiter dēt intelligi rła,quā
ponit Hoſ.& Io.An.ĩ.vt ecc.bene.c.j.ſuper gl.fi.vbi dicit,ꝙ le-
ges pęnales approbatæ ꝑ canones,ut in pœna litigioſi,& ſimi-
libus,in rebus eccleſiaſticis locū habent,ſaltem ubi tota eccle
16 ſia deliquit.& alle.no.de or.cog.ca.2.& c.iſtud.¶†Opp.ꝙ pu-
niatur,eo quia non patiẗ miſſionem iudex,l.j.j. rū.ff. ne vis fi.
ei.Solu.Pœna ordinaria ſi interſit,& in expen.puniẗ, ut ibi:&
hoc non negatur hic:ſed pœna extraordinariæ mulctæ non ,
ſm gl.Oſtendit autem intereſſe ſm Io.And. ſi forte res,in qua
facta eſt miſſio,ſit perempta,q̄ non eſſet eodem modo peritu-
ra penès miſſum.Et dicit hoc ſeruari ēt ſm canones,ſm Gof.
& exponit hic cum iuſtitia,&c.i.qū iuſtitia,&c.Dat ſimile, qa
aliàs re perempta,vel præſcripta daẗ actio negotiorū geſtorū,
q̄ non daretur,ff.de ne.geſt.l.vlt.ſm Gof.Io.An.de hac æſtima
tione intereſſe remittit ad l.vlt.ff.ex qui.cau.ma. illa nil dicit.
& ad illam l.j.j.rū.& l.hæc verba.ff.ne uis fi.ei. forte primo vo
luit allegare l.antepe.Inquantum glo.dicit mulctam non im-
poni,non intelligas de mulcta , ut illam indiſtincte imponere
nō poſſit iudex eccleſiaſticus:ſed reſtringe ad hunc caſum, ut
illā non debeat imponere,qū eſt miſſus, vel habetur pro miſ-
17 ſo.†An aūt iudex eccleſiaſticus mulctet: uide de pœnis. licet.
24.di.c.fi.De differentijs inter pœnam,& mulctā,uide in Spe.
de ſen.prola.§.2.verſi.eſt quarto.& verſic.ſeq. Et de hoc ponit
Hoſt.ſpecialem rubricam de ſenten.& re iudi.&c.

SVMMARIVM.

1 *Reus condemnatur ad expenſas actori.*
2 *Sequeſtrari an poſſint res petitæ ſola contumacia rei.6.& 11.*
3 *Reſcriptum ſecundum faciens mentionem de primo , ipſo iure primum reuocat,*
4 *In poſſeſſionem rei quis poteſt mitti per contumaciam citati non comparentis .*
5 *Reſcriptum ſecundum non valet , niſi expreſſam mentionem faciat de primo..8.*
7 *Sequeſtrata re, quando res petitur reſtitui, an agatur ſuper dominio, uel poſſeſſione.*
9 *Contumax quotupliciter quis poſſit dici.*
10 *Puniri debent durius religioſi delinquentes, quàm alij.*
12 *Citatus per primum reſcriptum ſi ſit contumax , ſi præſentet ſecundum reſcriptum expreſſe reuocans primum , an poſſit per primum in expenſis condemnari.*
13 *Citato reo comparente, & actore præſente nil proponente, ſi recedat , an ſit contumax.*
14 *Ad poſſeſſionem intra annum recuperandam an actor poſſit reum compellere .*

CAP. II.

1 EX literis. ¶ † Reus cōdēnatur ad expenſas,
quas propter eius contumaciā,uel
doloſam exceptionē actorem feciſſe conſtabit. h.
d.Vel aliter,per ſecundas literas non facientes mē
tionem de primis,primæ literæ non reuocātur . &
ſecundum hanc non facit ad ti.Cōis diuiſio.Scđa ibi, verum.
2 †No.j.ar.ꝓpter contumaciā res petitas ſequeſtrari . Quod an
3 ſit verū,dicam ĩ.¶†No.2.ar.ꝑ ſecundas literas facientes men
tionem de primis,primas ipſo iure reuocari.Patet ibi , penitꝰ
expiraſſe. Ad hoc de reſti.ſpo.audita.de offic.dele.ex literis.de
reſcrip.cæterum.& ibi dixi,per Inn.de reſcrip.cum contingat.
4 & de conceſ.pręben.c.j.¶†No.3.ꝙ vbi agitur de eccleſia vt de
proprietate,locus eſt ob contumaciā miſſioni in poſſeſſionē ,
5 & etiā locus eſt ſequeſtrationi.¶† Not.4. ꝙ non valent literæ
ſcđæ,niſi expreſſam,& ſpecificā faciant mētionē de primis, &
niſi faciant mentionem ſpecificā de rebus, ſuper quibus ſunt
6 impetratæ.¶Vltimo no.ſummariū primum.¶†Opp.ꝙ mo-
nachis nō deferẗ,ſi vbi miſſio fieri debebat , res ſequeſtrabaẗ,
quia per miſſionē habent pinguius ius , q̄ habeant per ſeque-
ſtrationē,ut patet ex no.de iud.examinata. iunctis not. vt lite
non cōte.qm̄.§.ſi ſuper.Dic primo,ꝙ non deferebaẗ ipſis mo-
nachis,ſed canonicis,qui & regulares erant, ut eis proportio-
netur verbum,religionis intuitu.Vel ſecūdo ſi ſeculares erāt,
dic ꝙ in hoc deferẗ monachis, ne de cupiditate notentur, ut
ſic cupide poſſideant aliena.Si enim fuiſſent miſſi in poſſeſſio
nem,poſſiderent,qa agebatur reali:nunc vero facta ſequeſtra
tione poſſidebant canonici,ſi eſt actum hoc,vel ſaltem ſeque
ſter,& non ipſi,ff.de acq.poſ.intereſſe.de quo de iud.examina
ta,vel mitius agitur cū monachis: quia ſi fuiſſent in poſſeſſio-
ne miſſi canonici,intra annū potuiſſent poſſeſſionē recupe-
raſſe,nunc manebit apud ſequeſtrū vſq; ad finē lit. & tūc da-
biẗ vincenti:qa hæc eſt condō ſequeſtri,ſm Gof.de quo ponit
Io.mo.de reg.iur.locupletari.in pen.co.vbi idē in effectu dicit
7 Io.mo.de re.iur.locupletari.¶†Op. ꝙ re ſequeſtrata nō petāt
rē reſtitui,ut no.de iu.examinata.Sol.intellige,ꝙ hi monachi
facta ſequeſtratione, & illis cōparētibus,ſ.canonicis, reuerte-
banẗ monachi ad antiquā actionē,& petebāt rē reſtitui,i. poſ-
ſeſſionē,quia forte erāt ſpoliati:vel petebant rē reſtitui,agen-
do rei ven.iure dñij,de fi.inſtru.inter dilectos,licèt alibi dicaẗ,
qui in rē agit,dñiū vendicat,C. ubi in rē act.l.j. Sed ibi dñium
poniẗ ꝓ poſſeſſione,ff.de rei ven.l.interdū. Dñium eñ non vē
dicaẗ,nec reſtituitur,ſed declaraẗ,ff.de rei uen.l. ex diuerſo.ff.
ſi ſerui. ven.l.ſicuti.ſi quæraẗ.ſm Gofr.Alij intelligunt,ꝙ pete-
bāt poſſeſſionē a ſequeſtro reſtitui , quaſi eſſet poſſeſſor lapſu
anni:ſed hoc nō apparet iure cautū,ſm Inn.ꝙ is,ad cuius po-
ſtulationē factum eſt ſequeſtrū , efficiaẗ verus poſſeſſor lapſu
8 anni.¶†Opp.ꝙ ad reuocationē literarum ſufficiat mētio pri-
marū,de reſcrip.cæterū.de reſt.ſpo.audita. de offi.dele.ex lite-
ris.Sol.ſufficit mentio expreſſa,vt hic,non generalis,vt nō ob
ſtantibus literis . Ideo mētio generalis quo ad expreſſa in pri-
mis nō ꝑiudicat,de reſcri.paſtoralis.§.j.ſm Inn.Iō ſecundę nō
valent,niſi ſpecificet in ſcđo reſcripto id,ſuper quo primæ lrę
fuerunt impetratæ.Itē ſpecificandæ ſunt ꝑſonæ iudicū, & liti-
gantiū,& iudices,corā quibus ſunt impetratę,& dioceſis etiā.
Hæc enim ſubſtantialia ſunt,de reſcr.ſuper literis.c. ſignificā-
te.& c.Rodulphus.ſic & de principali clauſula fienda eſt mē-
tio,ſ.ti.j.ex conqueſtione.& de proceſſu, de re iud.inter.de co
ha.cle.& mu.ſuper eo.de reſcrip. dilectus.Præſumitur autem
9 dolus ex taciturnitate prædictorum.¶†Go.j.quærit,quotupli
citer quis cōtumax dici poſſit:& aſſignat multas cauſas cōtu-
maciæ,& eſt clara.in fi.dic ad hoc 18.di.ſi quis aūt . Dicit Vin.
ꝙ eſt altero reſpectu contumacia,ſ. reſpectu non defendētis ,
ff.de ꝓcur.l.mutus.§.pœna. Quandoq; reſpū latitantis, id eſt
impedientis ne citatio ad eū ꝑueniat,vt lit.non cōteſt.qm̄.§.j.
Quandoq; reſpectu minus inſtructè cōparentis,de elec.cap.j.
de ap.c.j.lib.vj.ſm Hoſt.remittit ad ſum.eod.ti.ſub rub.de cō
10 tu.§.j.¶†Op.ↄ gl.2.& tex.ꝙ non agatur mitius cum religioſis,
ſed durius,de ſimo.per tuas.Solu. Mitius agitur,ubi agitur de
pęna contumaciæ:durius,vbi agitur de pęna criīs. ad hoc no.
11 de iud.cum non ab hoīe.¶†Opp. ꝙ non debuerit fieri ſeque-
ſtratio,ſed miſſio in poſ.vt lit.nō cont.qm̄.§.ꝙ ſi ſuper.Sol.gl.
fatetur,dñt tñ aliqui,ꝙ ſicut pñt in poſſeſſionē mittere , ita &
ſequeſtrari facere,de ſeque.poſ.c.ij.in fi.vl.gl.qa ſi poſſunt qđ
eſt maius,pñt qđ eſt minus,de deci.ex parte. 3. Alij ↄ, qa licet
primū ſic ſit maius,tñ a iure concediẗ, ſcđo regulariter dene-
gatur,de ſeque.poſ.c.j.Ad qđ de tranſla. præla.c.fin. ſm Hoſt.
& credit Io.An.nec hic agitur de viribus ſequeſtrationis.Maiꝰ
ēt pōt dici ſequeſtrari, habito reſpectu ad religionem , ꝑ ea q̄
dixi ſuꝑ lra.Io.mo.ſuper rła,locupletari.tenet iudicē pp tediū
poſſe rē ſequeſtrare ex illa regula: qa pōt imponere pęnā con
tumaciæ,quā magis timeri videt,vt lit.non cōt.qm̄.in fi.Et qa
quocunq; pęnali iudicio pōt ſuā iuriſdictionem defendere,vt
l.j.ff.ſi quis ius dic non obten.Puto,ꝙ ↄdicente actore nō poſ-
ſit rē ſequeſtrare,cū debeat ordinario iure miſſio fieri.Cōtra-
dicente autem reo,& cōſentiente actore,poſſet fieri ſequſtra-
tio,quia non hēt cauſam querelæ reus,ſi in hoc ſibi defertur.
12 ¶†Glo.vlt.alleg.concor.ſed eſt dubiū, qd ſi citatus per primū
reſcriptū eſt contumax,ſed ſcđo comparet præſentans ſm re-
ſcriptum reuocans primū , an poſſit per primū condēnari in
expenſis.qđ non vr̄,qa iā iudex non eſt.Io.An.de reſcrip.paſto
ralis.determinat ↄ,ſequendo opi.Egi qa alias nō iudex punit
contumaciā,de app.ſi duobus.de reſcri. cle.j.ĩ.eo.ſtatutū.li.6.
In contrarium eſt c.cordi.de app.lib.vj.Sed reſponderi poteſt
ꝙ illud ideo,quia ius ꝓuidet appellato de iudice, qui iuſtitiā
13 faciat,Io.de ligna.Nunquid autē ſi citato reo,& comparente,
& actore præſente nihil proponente,aliàs opponente,& rece-
dat,ſit contumax?vr̄ ꝙ ſic,ex quo illicentiatus receſſit,de elec.
cupientes.§.2.& 11.q.3.certum.& no.de offi.dele.cōſuluit.Di
cit Ioan.de Lig.hoc tutū.Si tamen non faciat, non eſt contu-
max,per no.de iud.c.j.Nunqd aūt poſſet iudex ſimul in poſſeſ
ſionē mittere,& in expenſis ↄdemnare?vr̄ quod non,per not.
ĩ.tit.j.cū ueniſſent.vbi gl.hic no.in ſecunda gl.illa litera tū ob-
ſtat,cū nedum condēnauerat,ſed imo taxauerat, ante quam
conſtaret de eis.Vnde dicit Ioā. de lign.hoc fieri poſſe, ex quo
conſtat de cōtumacia,ĩ.tit.ꝓxim.cum dilecti. Idem tenet Cy.
in l.ſancimus.C.de iudicijs. Sed puto exactionem fieri nō poſ
14 ſe,niſi tpe recuperationis poſſeſſionis. † Nūquid autem actor
poſſit cōpellere reū ad recuperādam poſſeſſionē intra annū?

Archi.

Archi.ꝙ non,de eo qui mitt.in poſ.c.vno.lib.vj.In ꝯriũ uř, cũ
quilibet poſſit ſuo iuri renunciare,de reg.ad apoſtolicã. & ma
xime expenſarum,vel alterius intereſſe,põt cõpelli,ſm Ioã.de
Lign.Hoc non placet,qa ſufficit ꝙ patiatur pęnam iuris, &c.

SVMMARIVM.

1 *Actore contumace proceditur ad ſententiam,& teſtium receptionem ad inſtantiam rei.*
2 *Abſens iudicio cępto citandus eſt ad domum,& arctat citatio quo ad ea, quæ ſunt grandis præiudicij.*
3 *Citari quod quis abſens poſſit ad domum,quæ requirantur. num. 5. 6. & 7.*
4 *Contumaciæ tres ſunt modi.*
7 *Abſens quis dicatur,& quando dicatur non poſſe reperiri citandus.*
8 *Citari an quis poſſit in loco rei ſitę, de qua agitur.*
9 *Citari quomodo quis poteſt abſens ad eccleſiam, in qua ipſe eſt intitulatus.*
10 *Ad ſententiam diffinitiuam quo caſu procedatur lite non conteſtata.*
11 *Ad ſententiam diffinitiuam quare contra actorem proceditur, & non contra reum,lite non conteſtata.*

CAP. III.

1 CAuſam. ¶†Si actor eſt cõtumax, reo inſtante
proceditur ad ſentẽtiam,& receptio-
nem teſtium.h.d. Prima pars deciſe ponit petitio-
nem rei,ꝯ quã actor impetrauerat delegatos. Scda
ibi, cæterum.petitionẽ exaudit.¶No.ꝯ contumacem uerum
vel apparentẽ poſſe procedi ad diffinitiuam ſniam, & ad rece
2 ptionẽ teſtium,& ad illa,q̃ ſunt grandis præiudicij. ¶†Not.2.
abſentem iudicio cępto citãdum ad domũ,& citationẽ arcta
3 re quo ad ea,quæ ſunt grandis præiudicij.¶†Not.3. non ꝓce-
dere citationẽ ad domũ abſentis, ubi dimiſit ꝓcuratorẽ, ſed
ante oĩa procurator eſt citandus,ſi certum eſt eũ dimiſiſſe ꝓ-
curatorem.¶No.4.ꝙ ut valeat citatio ad domũ in abſentem,
4 oportet ꝙ ſit abſens extra prouinciam.¶†No.tres modos cõ-
5 tumaciæ,de quibus ſ.c.proxi.¶†No.iudicem non cogi citare
aliquem extra prouinciam.Quod dic,ut no.de cler. non reſi.
ex parte.& c.tuæ.Et no.arg,ꝙ extra prouinciam abſens nõ eſt
citandus perſonaliter:de quo de cle.non reſi.ex tuæ. ſm Hoſ.
No.ꝙ quandiu quis facit copiã ſui,non hẽt locũ citatio ad dõ
mum,et vbi adeſt iudicio non cępto:nã ad citationem ad do-
6 mum recurrit quaſi ad ultimũ refugium,ſm glo.Hoſt.¶†Ve-
nio ad gl.op.ꝙ amici ſint requirendi,ff.de dam. infec.l.4. §.ꝑ-
tor.Sol.hic eſt ordo,ſm gl.ſi perſona põt inueniri,quæ eſt præ
ſens,pſona citanda eſt;ſi non põt inueniri, citandus eſt ꝓcur.
ſi non dimiſit ꝓcuratorẽ,citabitur ad domũ,vel ad eccleſiã,ĩ.
eo.venerabilis.ĩ.tit.ꝓxi.c.fi.& ultra hoc amici ſunt requirẽdi,
ff.ex q.cau.in poſ.ea.l.ergo.l.4.§.prætor.ff.de dã.infec.Inquan
tũ gl.dicit,quẽ citandũ perſonaliter,qũo inuenit.Intellige ip-
ſum inueniri,ſi eſt in prouincia:ſi extra prouinciã,tunc dr̃ nõ
inueniri,ſm Hoſt.alle.ĩ.eo.c.cum olim. Hæc veritas eſt,ꝙ ſi ꝑ-
ſona põt reperiri,prius citanda eſt,quàm ad domũ,l.4.§. præ-
tor,& ibi Bar.ff.de dam.infec.l.j.ꝙ ui aut clam.& l.aut qui ali-
ter.§.ſi forte.no.Inno.ĩ.ti.j.c.fi.&glo.in cle.cauſam. de elec.&
hic.Non obſt.l. ſcire oportet.qa illa alternatiua eſt ordinis,ꝙ
primo ad faciẽ,ſcđo ad domũ,ſi reperiri non põt.Quãdo aũt
7 dicat̃ non poſſe reperiri,Hoſt.†dicit,qñ eſt extra ꝓuinciã,ſ Inn.
ĩ.tit.ꝓxim.c.fi.ſicut qñ eſt extra ciuitatẽ.Bar.dicit in d.§. ꝑtor.
ꝙ ſi cã celeritatẽ deſiderat, ſufficit ꝙ non reperiat̃ in iudicio,
vt poſſit citari ad domũ,l.4.§.abeſſe.ff.de dã.infec. In alijs caſi
bus ſufficit ꝙ abſit a ciuitate,in Auth.de exhibẽ.reis.§.ſi uero.
C.de an.exc.l.ut perfectius. Hæc uera,ubi nũq̃ fuit in iudicio:
aliàs ſufficit ꝙ abſit a iudicio,ut poſſit citari ad domũ, ff.de iu
di.l.& poſt edictũ.& ibi no.C.qũo,& qñ iud.in auth. q ſemel.
& ab eo.ti.vbi no.in gl.j.l.j.§.itẽ cum ex edicto.q̃ ſen. ſine app.
re.ſm Bar.in d.§.prætor.Apparebit aũt abeſſe in caſibus,in q-
bus ſufficit abeſſe in iudicio,eo ꝙ mãdauit iudex ad domum
citari:qa talis abſentia poteſt occulis ſubiici.Vñ ex ea cã vr̃ fa
cta cõmiſſio,arg.eius,qđ no.de excep.rei iud.l.ſi qs ad exhibẽ-
dum.ff.fin.regũ.l.ſi quis irruptionem.Vbi aũt exigitur abſen-
tia a ciuitate,ſufficit diſcusſio,& inquiſitio, an ibi poſſit repe-
riri,ut d.§.ſi uero quidã.in Auth.de exhib.& intro.reis.de leg.
2.cũ quidã.ad hoc qđ no.in ſimili ff.de re.du.l.3.& erit forma
talis,Iudex commiſit tali nuntio vt uadat, & diligenter perq-
rat per ciuitatem, ſi eũ reperierit, præcipiat ꝙ tali die veniat,
ꝙ ſi eum non inuenerit,citet eum ad domum ſuæ habitatio-
nis:demũ nuntius referat ſe ſic feciſſe.Poteſt etiam iudex per-
quirere vbi ſit;& dare dilationẽ ſm diſtantiam loci abſentiæ,
vt d.§ ſi vero quidam.ſed ad hoc non arctatur:& ſi in hoc bre
uem daret dilationem,poſſet appellari, de dila.c.j. per hoc tñ
non eſſet proceſſus nullus,ſm Bar.ibi,inquantum glo.dicit ꝓ-
curatorem debere requiri abſente dño, anteq̃ citetur ad do-
mum:hoc intellige qñ eſt notorium ipſum dimiſiſſe procu-
ratorem,l.j.ff.de libe.agno. & ſic debet intelligi hic. Si nõ eſt
notoriũ,ſufficit ad domũ citatio, l. aut qui aliter.§. & ſi forte.
ff.de dam.infec.Diſcusſio aũt an reperiatur, neceſſario nõ eſt
facienda:Ex ordine gl.infertur,ꝙ dño exiſtente præſente,non
poteſt citari prima uice ꝓcurator, cũ in ſubſidiũ hoc ꝑmitta-
tur:dicit hoc verum,qñ agitur cã quo ad ea, q̃ ſunt pleni ꝑiu-
dicij.Vbi aũt agit̃ de his,q̃ ſunt leuis ꝑiudicij, tũc eſt ſecus;qa
prima vice põt citari procurator quo ad miſſionẽ ex primo,
ff.de dã.infec.l.quamis. & ibi Bart. & ſic debet diſtingui dictũ
Cy.in l.eum qui res agit hæredum,C.de procu.qui dicit indi-
ſtincte primo citandum dñm.Itẽ inquantũ gl.dicit procurato
rem citandum:hoc verũ,ſi cauſa eſt talis, quæ poſſit per pro-
curatorem agitari,ſm Ala.Vin.& Ph.Tertio dicit gl.ꝙ nõ in-
uento citando debet apud domum citari:intellige domũ, in
qua familiariter habitat,non aũt domũ ſumas ꝓ ſtatione, ut
l.j.§.j.de libe.ag.Non obſt.l. item apud Labeonem.§. cõmer-
cium.ff.de iniurijs, qa quo ad iniuriam faciendam procedit
qđ ibi dr̃,non quo ad citãdum,qa in domo,vbi eſt familia,cõ-
muniter hoc referas.Itẽ intellige domũ, vbi degit tꝑe citatio-
nis,licet in alia maiori parte anni habitauerit. Non ob.tex.&
gl.in cle.cãm.de ele.qa illud ſeruandũ eſt in intimatione: qa
ſicut ibi tex.requirit vt intimetur in loco,ubi minori parte an
ni habitauit,in citatione ſtandũ eſt tex.in l.4.§.prætor. qui di-
cit citandum vbi degit,ſm Barto. Si aũt ꝓ tunc non hẽret do-
mum certã,debet citari in loco,vbi cõiter habitare ꝯſueuit, ſi
8 qõ eſt cum eo de maleficio, vel alia perſonali,& nõ de re. †Si
autẽ eſt qõ de re,debet citari in loco,ubi res eſt ſita, & ibi legi
dẽt citatio,vel ibi affigẽda,ſi poteſt,ut in d.§.prætor. ¶Ad pri-
mum facit qđ no.Inn.de elec.quapp. in gl. in uerbo, illud au-
tem.ad hoc l.2.& qđ ibi no.C.vbi de cri. agi oportet. & quod
no.de for.compe.ex parte B.& oportet, ꝙ citatio hoc expreſſe
cõprehendat,ad hoc vt poſſit ſic nuntius citare. Itẽ aduerte,
qa ſi iudex cõmittat vt citet ad perſonam,vel ad domum:hęc
verba recipiũt intellectum iuris, vt citet primo ad perſonam
ſecundo ad domum, quando perſonam nõ inuenit. Si tamẽ
teſtis referat ſe citaſſe ad domũ, qa licet in verbis iudicis ꝑſu-
matur, quantũ natura verborum patitur, nõ tñ ſic in uerbis
nuntii,ſicut dicimus in teſte, ut l.j. & qđ ibi not. C. de vſur. de
quo de ver.obl.l.ſciendum. Quod aũt uerba iudicis ſubordi-
nentur ad intellectum iuris,álleg.de vſuris.l.ſi ſtipulatus.de li
be.& poſthu.l.Gallus.§.quidam recte.de leg.2.l. ſi legati ſerui
nomine.cum ſi.ad qđ de reſcrip.cauſam.Si tamen ſtatutũ di-
ceret,ꝙ citari debet ad perſonam,vel ad domum,ſtatutum vt
intelligatur,vt alliquid addat,debet intelligi ut alterum ſuffi
ciat:aliàs nihil adderet ad ius cõe,ff.de rei vend. non ſolum.
9 ff.de leg.3.ſi rem.facit de leg j.l.ſi quando.¶Quarto gl. dicit,
ꝙ ſufficit vt citetur ad domum,uel eccleſiam:vnde ſi eccleſia
eſt domus,vt quia eſt prælatus,vel rector eccleſiæ,gl. bene di-
cit,per c.venerabilis.ĩ.eo.Et eſt ſenſus gl. citetur ad domum,
ſi habet priuatam:vel eccleſiam propriã, ſ. in qua intitulatus
eſt,ſi ibi habitat,vt debet.Sed ſi haberet domum priuatã ali-
bi,crederem eum ibi citandum, & nõ ſufficere ad eccleſiam.
Si ſit priuatus, qui habet domum, & eſt in parochia alicuius
eccleſiæ:adhuc puto ꝙ non ſufficiat eum citari ad eccleſiam.
Facit qđ dixi ſ.de cita.niſi qñ deficit domus, vt qa non habet
certam domum. Cautum tñ eſſet vtrobique citare ad maio-
rem certitudinem,ar.cle.cauſam.de elec.cle.1.de foro comp.
q̃ ꝓbat optime qđ prius dixi.Inquãtum gl. dicit ꝙ Pan. in cle.
cãm.de elect.dicit cautum oẽs tales ſolennitates obſeruare,ꝙ
ad domum, ꝙ ad eccleſiam propriam, & ꝙ ad cathedralem
fiat citatio,ut in cle.cãm.de elect. Item ꝙ amici requirant̃, ut
in iuribus hic alleg.ſed non eſt neceſſe, ſed ſufficit ꝙ requirat̃
ad domum:nec reperitur etiam in iure ciuili, niſi in minori,
ꝙ amici debeant requiri.Idem tenet gl.in l.2.ff.qui. ex cau.in
poſ.ea.& Cy.in l.cum proponas.in 9.q.C. de bon.autho.iudi.
poſ.¶Ad primũ ergo & ſimilia rñdit, ꝙ vbi agitur de conſer-
uando iure ſpeciali, oportet requiri amicos: ſecus ſi agitur ꝓ
conſeruando iure cõi,ſm Cy.& Ray.in d.l.ergo.Bar.tangit in
d.l.hæc autem.& nihil firmat,& in l. ſi finita.§. Iul.ff. de dam.
infec.tunc vocabuntur per edictum generale,ex quo multitu
do vocatur ad cãm,vt no.in d.l.2.ff.qui.ex cau. in poſ. ea.nec
eſt neceſſe,licèt ergo vacillet ibi, ꝙ vocẽtur amici extrinſecus
10 a ciuitate habitantes,in qua iudiciũ agitat̃.¶†Op.cũ gl.ꝙ nõ
procedatur ad diffinitiuam lite non conte.ſed ad miſ. in poſ.
ex contumacia,vel ad excõicationem,vt lite non conteſt.qm̃.
& c.tuæ.ĩ.ti.proxi.c.fi.Dicit gl.quod hic loquitur,qñ actor eſt
abſens:illa loquũtur,qñ reus.Nam actore abſente ꝓcedit̃ ad
diffinitiuã lit.nõ cõte.licet non in reo.Et ꝙ eſſet hic actor,oñ-
dit glo.ponendo partem caſus.Idem Vin.& Hoſti.& tenet Io.
11.q.3.quicunque.licet dixerit 3.q.9.in ſumma. hanc decret.
eſſe correctam per c.quoniã frequẽter, ut lit. non conteſt.Te-
neas iſtam,licet aliqui dixerint,ut recitat gloſ.hic, ꝙ fuerat lis
ante conte.Et fuit Tan.qui dicebat hoc probari per prin. de-
cre.Credit.Io.And.ꝙ velit inducere uerbum,terminandum.
Idem Gof.& Iaco.de alua. qui dixit hoc contineri in integra.
Pro Tan.facit quod no.de iudiciis.c.penul.Sed his obuiat,qa
hic fuit facta recuſatio,quæ habet fieri ante lit.conteſtat. Sed
argum.non eſt præciſum per decreta.inſinuante.de offi.dele.

Tertio

Tertio ſoluebat Abb. ſm magiſtrum ſuum, ꝙ hæc erat talis
cauſa,de qua poterat procedi lite non conte.ſ. cã materialis,
vt lit.non conte.qm̃.§.porro.Sed hic non timebatur fornica-
tionis periculum:qđ ibi ponderat̃.Niſi diceres,qđ illa foret ra
11 tio impulſiua,ſm Abb.¶†Querit gl.de ratione,quare contra
actorem proceditur ad diffinitiuam lite non conteſtata,& nõ
contra reum.Gloſ.aſſignat tres rationes: Prima, quia maior
eſt contumacia actoris,q̃ rei. Ad hoc co.ti.c.j.li.6.Et poteſt eſ-
ſe cauſa,quia in poteſtate fuit actoris a principio non agere,
non rei;ideo plus actori,quàm reo eſt imputandum,ſm Hoſ.
Allegat ff.de calum.l.annus.ff.de doli except.l.pure.§.fi. & ex-
primitur in §.omnem.hic alleg.& §.ſi vero. Secundo aſſignat
glo.aliam rationem,quia maior eſt præſumptio contra acto-
rem contumacem,quàm contra reum.Item quia actor fugiẽ
do facit contra naturam ſuam, ſed non reus, quia proprium
reorum eſt fugere: ergo plus contumacia, & fuga repugnans
naturæ actoris imputatur actori:nam, ut dicunt Docto.forte
enim actor non videns defenſiones rei paratas,expectat ꝙ pa-
reant:quod colligitur vt lite non conteſta.ca.quoniam.§.j.de
teſti.ſignificauit.& c.Albericus.Hinc eſt,ꝙ quandoque præfi-
gitur actori tempus ad agendum, C. de inge.ma.l. diffamari.
de reſt.ſpo.frequens.lib.vj.Tertiam aſſignat gl.generalem,q̃a
rei fauorabiliores ſunt,quàm actores. De materia in Spec. de
contuma.§.2.Butri.aſſignat tertiam rationem, in auth.at qui
ſemel.dicens ꝙ ideo in actore abſente proceditur ad diffiniti-
uam ſententiam,quia cum nihil dari, vel fieri ab eo petatur,
ſed ſolum vt abſoluatur a iudice,nõ eſt prouiſum de remedio
miſſionis,ita ꝙ ſatisfiat actori: ideo in ſubſidium proceditur
ad diffinitiuam.Ad hoc auth.ſi omnes.& quod ibi not.C.ſi ut
ſe ab hæredita.abſti.& no.in l.pen.C.ad Treb.Per quæ dicit ſe
conſuluiſſe,ꝙ ſi aliquis cãcellatus de ſocietate petat ſe reſcri-
bi ad ſocietatem,ꝙ contra illos,qui eum fecerunt cancellari,
ad diffinitiuam poterit procedi,cum non ſit prouiſum de re-
medio miſſionis. Nec obſtat,ꝙ ille poſſit mulctari per titulũ,
ff.ſi quis ius di.non obtempe.quia illud procedit: ſed per hoc
non eſt parti ſatisfactum. Iſta ſolutio pendet ab intellectu ca.
tuæ.vt lite non conteſt.vbi non eſt prouiſum de remedio, &
tamen proceditur ad miſſionem,ideo non eſt tuta.Remediũ
ergo eſt reo,actore abſente,primo quòd petat circunduci edi
ctum,ff.de iudi.l.poſt edictum. & hoc obtinebit in actore non
amplius citato, & ſine aliqua cognitione, eo ꝙ non reperitur
in termino,vt d.l.poſt edictum. Sed non eſt plene conſultum,
quia incontinenti poſſet venire actor,& refectis expẽſis, & ite
rata citatione procederetur ſuper primo libello,l. ſancimus.
C.de iud.Sed eſt plenius remedium, ꝙ actore contumace pe-
tat ſe abſolui ab inſtantia iudicij: & ad iſtã debet citari actor,
ſecundum Inn.de offi.deleg.conſuluit.quod placet Bar.in au-
th. at qui ſemel.quia in talibus debet pars citari.Hæc uera,ni
ſi actor promiſiſſet exercere litem: tunc non eſſet opus noua
citatione,ſed ſufficeret expectare actorem per decẽ dies, quo
lapſo abſoluetur ab inſtantia iudicij abſque alia citatione,C.
de dila.authen.quod locum. Per hoc non eſt plene conſultũ,
quia poſſet actor de nouo dare libellum,& proſequi iudiciũ:
ideo eſt plenius tertio prouiſum,quia poterit reus petere ho-
die,vt liquidetur negotium propter contumaciam actoris.Et
ſi quidem hoc liquidare poterit,obtinebit abſolutionem diſ-
finitiuæ,alias abſolueretur ab obſeruatione iudicij. Et aduer-
te,q̃a tex.in auth. at q ſemel.exigit res, dilationes,& poſt illas
exigit annum,quia illud non puto neceſſarium, ſaltem de iu-
re canonico.& an illæ dilationes poſſint abbreuiari,Doc.po-
nunt in d.auth.at qui ſemel.& tetigit ſuperflue Inn.ut lit.non
conteſt.c.j.quod ibi ex certa ſcientia omiſit. Hæc uera, quãdo
actor eſt abſens ante miſſionem contra reum. Sed ſi propter
contumaciam rei facta eſt miſſio cõtra actorem, reus autem
comparet intra annum,& actor eſt contumax:dicit Specũ. ꝙ
tunc propter contumaciam recuperabit poſſeſſionem, & cõ-
penſabuntur expenſæ,vt no.in Spec.de primo decre.§.iam de
effectu.uer.quid ſi.ad fi.§. Et forte iſto caſu non poſſet proce-
di ad diffinitiuam,quia ex citatione, in qua fuit contumax, ſe
fundare non poteſt,arg.de reg.iur.ex eo quod.lib. 6. & potuit
eſſe de mente Spe.Inquantũ dixi,ꝙ procedi poteſt ad diffiniti-
uam ꝯ actorem li.non conteſt.hoc verum eſt,ſi actor citetur.
Si autem poſt factam citationem rei, non citato actore, reus
velit procedi ad diffinitiuam,hoc fieri non poteſt regulariter.
Hoc fallit, qñ cauſa in beneficiali ad petitionẽ actoris eſt cõ-
miſſa in curia cum poteſtate citandi reum ad partes,quia ſi ci
tatus reus compareat in curia, & reperiat actorem receſſiſſe,
poterit ad diffinitiuam procedi,quia cauſa videtur eſſe in cu-
ria:& imputare ſibi habet actor, qui præſumere debet reum
venire,ſm eum.Allegant Dñi de Rota alias rationes perſuaſi
uas,ſed dicunt,ꝙ tutius eſt aliquãdiu expectare actorem.Cer-
te non video hoc,quia dato ꝙ cauſa ſit in curia, ex quo nõ eſt
citatus actor a iure,vel ab homine,non poteſt ad diffinitiuam
procedi.Iura enim ciuilia,& canonica volunt actorem citari:
non ergo ab hoc iure recedendum, & regulis communibus,
niſi detur caſus expreſſus. Quando enim conſenſit, ꝙ cauſa
ſit in curia,niſi ab homine ſtatuatur terminus, qui ſit perem-
ptorius,non proceditur in abſentem,de appel.ſæpe. & c. cor-
di.Ideo tunc vel deberet circunduci edictum,vel ſententia ab
ſolutoria ab obſeruatione iudicij promulgari. Hoc ponunt
ſua concluſione 394.

SVMMARIVM.

1 *Sententia diffinitiua fertur contra reum contumacem.*
2 *Contumax dicitur citatus comparens,illicentiatus recedens.*
3 *Contumax arctatur ad cautionem iuratoriam ſemel præſtandam de parendo iuri coram iudice,quem contempſit.* 12.
4 *Reus non excuſatur a reſpondendo ad libellum pretextu defectus aduocati.*
5 *Litis conteſtatio inducitur per reſponſionem ad libellum.* 15.*&* 18.
6 *Litis conteſtatio inducitur per propoſitionem exceptionis peremptoriæ.*
7 *Libello reſpondere non tenetur,niſi de mandato iudicis.*
8 *Appellans fruſtratorie non eſt de neceſſitate iterato citandus.*
9 *Citatio quando ex abundanti iteratur in contumacem,non exigitur quòd ſit peremptoria.*
10 *In abſentem lite conteſtata proceditur,cauſa liquidata.*
11 *Contumax quis dicatur.*
13 *Appellare poteſt contumax,qui cautionem de ſtando iuri præſtitit.*
14 *Contumax ex quo arctatur ad cautionem iuratoriam præſtandam,quia iudicem contempſit,an ſit idem in quocunque foro contempto.*
16 *Libellus non eſt de ſubſtantia actionis.*
Ad ſententiam diffinitiuam proceditur lite non conteſtata in contumacem.
17 *In poſſeſſionem an & quando quis mittatur lite non conteſtata ratione contumaciæ rei,vel actoris.*

CAP. IIII.

1 PRout. ¶†Si reus poſt litem conteſt. eſt contu-
max,ſi alias liquet de cauſa, fertur ſen-
tentia diffinitiua:ſi nõ liquet, actor in veram poſ-
ſeſſionem mittitur.h.d. Eſt cõis diuiſio. Secunda
2 ibi,ideoque.¶†No.j.comparentem illicentiatum
3 recedentem contumacem fore.Ad quod de iud.c.j. ¶†No.2.
contumacem ſemel arctari poſſe ad præſtandam cautionem
iuratoriam de parendo iuri coram iudice,quem contempſit.
Et dicit Io.An.ꝙ hoc eſt contra iudices,qui ſine cauſa in limi-
4 ne iudicij exigunt iurã.¶†Not.tertio arg.ꝙ pretextu defectus
aduocati quis non excuſatur a rñdendo ad libellum:ad qđ s̃.
de iud.paſtoralis.Et eſt ar. non dandam dilationẽ ꝓ aduoca-
to,quod eſt verũ,qñ ſemel fuit contumax.De quo de dila.c.j.
5 vt lit.non conte.c.1.¶†No.4. ꝙ per reſponſionem ad libellũ,
ex qua concluditur indirecte negatum ius effectualiter agen-
6 di,inducitur lit.conte.†& ſic eſt ar. ꝙ per propoſitionem exce
ptionis peremptoriæ inducitur lit.conte. De quo dic vt de lit.
7 conteſ.c.2.lib.6.de quo hic per Inn.Hoſt.Pe.& Ab.¶†No.In-
no.ꝙ licet quis non teneatur reſpondere libello, niſi de man-
dato iudicis,ſi tñ rñdeat,reſponſio p̃iudicat, vt patet in c.iſto,
8 ff.de interroga.actio.& ſi ſine.¶†Not. appellantem fruſtrato-
rie vt verum contumacem reſpectu totius cauſæ iterato non-
citandum de neceſſitate,ad cautelam tamen põt citari, & de
gratia.Ad hoc de of.deleg.cum olim.ut lit.non cont.accedẽs.
9 j.¶†No.arg.ꝙ in contumacem,in quem iteratur ex abundan
ti citatio,non exigitur ꝙ emanet peremptorium, vel ꝙ ſit tri-
na,ſed ſufficit quælibet ſimplex citatio:nec per hoc receditur
10 ab actu,ex quo ſurgit vera contumacia.¶†No. ꝙ lit.conte.in
abſentem liquidata cauſa proceditur ad diffinitiuam, non li-
quidata cauſa ad miſſionem,qua transfertur incontinenti ve
11 ra poſſeſſio,& hoc operatur cauſæ conteſtatio vera.† Quæro
cum gl.quis dicatur contumax.Dic,qui poteſt parere, & non
paret. Impotens,vel impeditus ad parendum, nõ põt dici cõ
12 tumax.¶†Opp.ꝙ non ſufficiat ſola cautio iuratoria, imo ſa-
tisfacere dẽt de expenſis,vt j̃.de uer.ſi.ex parte.Dic illud verũ,
quando eſt facta miſſio,vel lata eſt excõicatio:alias ꝓcedit qđ
13 hic.¶†Opp.ꝙ non obſtante promiſſione & iuro poſſit appel-
lare,de appel.ad hoc.& c.qõni.So.poteſt,ſi legitime appellat:
ſecus ſi fruſtratorie,ut hic.Ideo dicit gl. ꝙ appellãdo in periu-
rium incidit.Inquantũ glo.dicit tex.ꝑ contumaciã cautionẽ
iuratoriam exigi, Ala.Gof.& Hoſt. hoc extendunt ad declinã-
tem officium Poteſtatis eligentẽ forũ magiſtri, vel epi,per au
then.habita.ut compellatur ꝓmittere ſaltem nude ſe rñſurũ
ad hoc coram iudice quem eligit.& alle.l.2.§.ſi dubitat.hic al
14 leg.in gl.¶†Nunquid autem idẽ in quocunque cõtempto fo
ro,no.in d.l.ſi dubitetur.& in Spe.de ſatiſda.§.2.uer. ſed nun-
quid.& ver.præce.& ſeq.glo.in §.ſi dubitetur. dicit ꝙ non hẽt
locũ,qñ quis iuridice, & de iure cõi declinat forum: ſecus ſi
de iure ſpeciali,vt d.§.ſi dubitetur.Item dicit,ꝙ habet locum,
qñ quis reuocatur,declinando ad locum remotũ: ſecus ſi re-
uocat̃ ad locũ ꝓximum,vel eũdẽ, licet ad aliud tribunal,vt in
ſcholari.Et idẽ tenet ibi Odof.Io.And.in addi. vbi s̃. dicit,ꝙ ſi
clericus ſcholaris declinat forũ, non ſatiſdat: ſi ſecularis ille
cauet,placet opi.Odof.q ad hoc alle.de adul.l.ſi vxor.§. fin.ff.
15 ¶†Op.ꝙ ad partis interrogationẽ rñſio non inducat lit.ꝯteſt.

de lit.

de lit.conteſt.c.j.Gloſſ.dicit, quòd conteſtatio litis inducitur,
ſiue fiat interrogatio a iudice, ſiue a parte,& ipſe reſpondeat:
nec diſtinguitur a iure per quem fiet interrogatio, vt d.c.j. de
lit.conte. Vel ſecundo dic,ꝙ inſtante actore,id eſt ad inſtantiã
actoris iudice interrogante. Reſidet glo. quòd actor hic inter-
rogauit, vt patet in antiqua: & ſic prima ſolutio eſt vera. Dat
ſimile ff.de interro.ac.l.ſi ſiue.Idem Gul.in Spe.de lit.conteſt.
c.2.§.2.verſic.ſed nunquid.idem Gof.ſ.de elec.dudum. Vnde
dato quòd non fiat per poſitionem & reſponſionem, vt d.c.j.
fit tamen per interrogationem, & reſponſionem partis, ſm
Gof.Idem puto, quòd ſi interrogatio fiet per procuratorem:
& idem ſi per aduocatum præſente clientulo,& annuente,ar
16 gu.de app.cauſam.¶†Oppo.ꝙ hic non fuerit facta litis conte
ſtatio,quia libellus non fuit porrectus.Dic, ſecundum glo. ꝙ
fuit porrectus:licèt quidam dicunt contrarium,per hoc notã
tes ꝙ libelli oblatio non eſt de ſubſtantia. De quo dic vt de li-
be.obla.c.j.& hoc tenet Hoſt.ſcilicet ꝙ libellus hic fuit porre-
17 ctus. ¶†Oppo.quod lite non cont.non procedatur ad ſenten
tiam,vt lite non conteſt.quoniam.Solut. Quaſi,& vt pote,eſt
expreſſiuum veritatis.Hoc tene,licèt quidam dicant hoc ſpe-
ciale, vt procedatur lite non conteſtata in odium illius, qui
ſe poſt iuramentum contumaciter abſentat:quod tenet Gof.
in decr.dudum.de elec.inducens C.quomodo,& quando iu.
auth.qui ſemel. & hoc non placet Hoſtien. Fuit ergo hic lis
18 conteſtata.¶†Oppo.ꝙ miſſione ſtatim non efficiatur poſſeſ-
ſor,ſed lapſu anni demum, vt lite non conteſ.quoniam.§. qđ
ſi ſuper.Glo.proſequitur duos caſus,primus in reali: ſecũdus
in perſonali.In reali,primo loquitur,quando reus eſt abſens,
ſecundo,quando actor.¶Ad primum in reali,& in reo abſen
te,glo. dicit ꝙ ſi quis ſe abſentat lite non conteſtata, & liquet
de cauſa,proceditur ad diffinitiuam:ſi non liquet, vel liquere
poteſt de cauſa, proceditur ad miſſionem, & ſtatim acquiri-
tur vera poſſeſſio: & hoc operatur fundamentum verum iu-
dicij.Inquantum dicit gloſſ. ꝙ ſi non liquet de cauſa, fit miſ-
ſio,&c. videtur ſecundum Docto. ꝙ ſemper liqueat, quia vel
actor probat,& planum: vel non probat,& liquet cõtra acto-
rem,quia actore non probante,&c.vt eccle.bene.capi.j.C. de
eden.qui accuſare.Inno.dicit,ꝙ ſi actor eſt præſens, & reus,li-
quere dicitur de cauſa, eo ꝙ actor non probat, vt in contra-
rio.Item ſi præſens eſt reus,& actor eſt abſens, ꝙ dicitur lique
re, eo ꝙ actor non probat. Hoc non placet, quia dato ꝙ reus
ſit præſens,& actor contumax,exigitur illa liquidatio, vt in c.
præcedenti,& auth.qui ſemel.C.quomodo,& quando iud.Si
reus eſt contumax, & actor non, tunc non dicitur liquere de
cauſa,eo ꝙ actor non probat: quia ſi forte reus eſſet præſens,
potuiſſet per eius confeſſionem probare: & hoc vtrobique
operabitur contumacia,ſecundum eum.Bart. in l.properan-
dum.in §.& ſi quidem.dicit nõ liquere de cauſa, quãdo acto-
ri datæ ſunt legitimæ dilationes ad probandum, vt l.fina.ff.de
ferijs.& l.j.C.de dila.quod non eſt altero abſente.Gl.in l. ſi de
meis.§.ex compromiſſo.tenet contra,ꝙ liquet quid habet fã-
cere iudex,eo ꝙ non probat,ſed de cauſa non liquet:quia eo
quòd eſt dubium de iure actoris,abſoluitur reus. Ad quod de
probat.in præſentia.Ad hoc quod no.ff.de iureiur.l.admonẽ
di.Idem no.Ioan.3.q.9.decernimus.Quod nota, quandoque
abſentat ſe reus contumaciter lite quaſi conteſtata, & tunc
non poteſt procedi ad diffinitiuam ſententiam, quia deficit
verum fundamentum iudicij, ſed proceditur ad miſſionem
in poſſeſſionẽ, ex qua transfertur vera poſſeſſio propter quaſi
fundamentum iudicij, vt lite non conte. quoniam.§. quod ſi
ſuper.& C. vbi in rem actio.l.2. Vnde inquantum gloſſ. dicit,
ꝙ eſt idem, intellige quo ad miſſionem, ſed non quo ad pro-
ceſſum. Quandoque reus eſt abſens lite non conteſtata, vel
quaſi: & fiet miſſio in poſſeſſionem ex primo, per quam non
transfertur vera poſſeſſio, ſed ſola cuſtodia: & intra annũ ve-
niens auditur de proprietate,& verus efficitur poſſeſſor lapſu
anni,non ante, vt lite non conte.§.in alijs.ĵ.titu.proxi.capit.fi.
Prædicta procedunt,quando reus eſt abſens: actore autẽ exi-
ſtente abſente,& ſi abeſt poſt litem conteſtatam,gloſſ.dicit ꝙ
ſi reus petit vt procedatur, & actor eſt contumax, & procedit
l.properandum.§.& ſi quidem.Vbi dicit quòd abſoluetur ab
obſeruantia iudicij: hoc intellige verum, quando cauſa non
poteſt liquidari per reum: quæ ſatis dicitur liquida pro reo,ſi
actor ſe abſentat,iam ſtatuto termino ad probandum, ne ſit
melior conditio contumacis,quàm non contumacis, ſecun-
dum Cald.Si ergo liquidari poteſt cauſa, proceditur ad diffi-
nitiuam:ſi non poteſt liquidari cauſa,abſoluitur ab obſerua-
tione iudicij.Si vero ſit abſens,ſed non per contumaciam, iã
porrecto libello: tunc dicit gloſſ. ꝙ ſeruari debet quod habe-
tur in auth.qui ſemel.C.quomodo, & quando iud. vt datis ci
tationibus,& dilationibus,de quibus ibi,procedatur ad diffi-
nitiuam ſententiam:quæ ſolennitates non habẽt forte locũ,
quando à principio fuit contumax, ſupra eodem, cauſam. &
ſic illa non immutatur.Et ſic poteſt intelligi glo.ſed cap.cau-
ſam.loquitur,etiam quando nõ citatus ſe abſentauit:ſi abeſt
ante litem conteſtatam, licèt olim non poſſet procedi ad dif-
finitiuam, hodie procedi poteſt ſecundum formam auth. q
ſemel.C.quomodo,& quando iudex.quod proſequere, vt di-
xi ſ.c.prox.¶Ad ſecundum caſum,quid in perſonali?Gloſſ.di
cit ꝙ ſi reus eſt abſens ante litis conteſtationem, proceditur
ad miſſionem in poſſeſſionem ex primo,& fit miſſio in bonis
pro menſura debiti declarati.Quod dic, vt lite non conteſta.
quoniam.ad fin. Et ſi eſt talis cauſa, ꝙ actor non poſſit mitti
propter contumaciam,reus excommunicatur, vt lite non cõ
te.tuæ.Poteſt tamẽ iudex,ſi vult, ſiue reali,ſiue perſonali aga-
tur,imponere pœnam,quam magis viderit timeri: quia hoc
ſolum,&c.De materia plenius vide in Spe.de contu.§.ſequit.
& de proceſſu in abſentem in criminali,dic vt ĵ.c. veritatis. &
3.q.9.in ſumma.Si abeſt poſt litem conteſtatã, poteſt ad diffi
nitiuam procedi,ſi cauſa poteſt liquidari,aliàs proceditur ad
miſſionem in poſſeſſionem: & tunc trãsfertur ſola cuſtodia,
vt not.ſ.vt lite non conteſta.quoniam.§. quod ſi ſuper.l.pro-
perandum.§.ſin autem reus.C.de iudi.

SVMMARIVM.

1 *Reus,qui fundata intentione actoris peremptoria obijcit, & inducias accipit,ſi in probando deficit,punitur in expenſis.*
2 *Iudex debet laborare;ne coram eo fiant actus fruſtratorij.*
3 *Exceptionem non licet reo proponere ante fundatam actoris intentionem.*
4 *Incontinenti quando quis dicatur aliquid facere, vel reus exceptionem peremptoriam proponere.*
5 *Exceptionem peremptoriam proponens reus fundata intentione actoris, quando in expenſis condemnetur.7.*
6 *In expenſis condemnatus, illas ſoluere compellitur.*
8 *Probandi quot ſunt modi.*
9 *Teſtes quando poſſunt examinari in eadem cauſa, alijs teſtibus publicatis.*
10 *Exceptionem dilatoriam an poſſit reus deducere poſt litis conteſtationem.*
11. *Expenſarum condemnatio medio, vel in fine litis, quando habeat locum.*
12 *Sententia contra contumacem quando debeat importare expenſarum condemnationem.*
13 *Litigandi iuſta cauſa quando releuet quem a condemnatione expenſarum.*
14 *In expenſis contumaciæ an habeatur ratio damnorum.*
15 *Expenſæ ratione contumaciæ an poſſint peti poſt diffinitiuam ſententiam, in qua habita non eſt mentio de expenſis.*
16 *Expenſarum condemnatio an habeat locum tam in interlocutoria, quàm in diffinitiua.*
17 *Expenſarum condemnatione facta in fine cauſæ, an detrahantur expenſæ contumaciæ.*
18 *Ab expenſis an iuramentum calumniæ excuſet.*
19 *Iuramentum de calumnia an excuſet à calumnia.*
20 *Expenſarum condemnato, an habeat locum in cauſa criminali.*
21 *Expenſarum condemnatio an habeat locum in cauſa appellationis.*
22 *Sententia cum expenſarum condemnatione quomodo poſſit probabili errore reuocari.*
23. *In appellationis cauſa a ſententia continente diuerſos articulos, an poſſit fieri expenſarum compenſatio.*
24 *Expenſæ quæ & quales petantur, vbi quis eſt in expenſis condemnatus.25.*
26 *Expenſæ iudiciales, vel extraiudiciales quo iure petantur.31.*
27 *Expenſæ quando & vſque quò petantur.*
28 *Expenſæ qualiter probentur.*
29 *Sententia continens expenſarum condemnationem, an videatur multiplicẽ iniquitatem continere propter temporis tractum.*
30 *Iudicis arbitrio quæ videantur ipſo iure relicta.*

CAP. V.

1 FInem. ¶†Reus, qui fundata intentione acto-
ris peremptoria obijcit, & accipit indu
cias,ſi deficit in probando,punitur in expenſis,qa
doloſus præſumitur. h.d. Latius diceremus, Qui
fundata intẽtione actoris exceptionẽ obijcit, &c.
& ſic includeretur quaſi peremptoria, de qua de excep.capi.
primo,& de teſti.ex parte Adę. & capitu. de teſtibus. præmit-
tit, intermittit, & ſubmittit conſtitutionis cauſas, inter
quas conſtitutionem interſerit. Vel primo præmittit duas
conſtitutionis cauſas generales. Secundo ponit conſtitutio-
nem,& duas conſtitutionis cauſas ſpeciales interſerit,ibi,præ
2 ſenti. ¶†Nota iudices & ſtatuentes laborare debere ad fi-
nem litium, cuius finis pax eſt, vt in prima concluſione. Et
not. effectum litium, quia grauantur partes laboribus,& ex-
penſis. ¶Nota tertio periculoſam vacationem beneficio-
3 rum. ¶†Nota 4. cautum, quòd reus non proponat exce-
ptionem ante fundatam intentionem actoris: & eſt hoc ex-
preſſum, quòd poſt publicatas atteſtationes poteſt perem-
ptoria proponi,contra l.ſecundã.C.ſent.reſcin. non poſ.in gl.
ibi,aduerte procedit hoc, quando vult proponere exceptio-
nem compaſſibilem cum facto intentionis:ſecus ſi velit pro-
ponere exceptionem in facto directe contrariam intentioni,

quia tunc nõ põt,cũ illã non poſſit ꝓbare,vt no.Io.And.poſt
Arch.de hær.c.filij.li.6.Et ſic põt intelligi gl.ſen.reſcin.nõ poſ.
l.2.Quod intellige,inquãtum illã velit ꝓbare ꝑ teſtes:a s ſem
per admittit,ſaluo caſu hæreſis,de quo in dicta decret.filij. Et
hoc tene,licet illa gl.cõiter reprobet in d.l.2.a Legiſtis.¶No.
hæc differre,impedire,& deferre: & qñq; ꝑemptoria hẽt effe-
ctum dilatiuũ litis in facto. Vel potes notare decr. procedere,
ſiue peremptoria opponat̃ in vim ꝑemptoriæ, ſiue in vim di-
latoriæ,qñ põt:quod eſt poſſibile poſt li.ꝯt.ſi ius opponẽdi ſu
peruenit de nouo.¶No.ꝓponẽtẽ exceptionẽ poſt actoris fun
datã intentionẽ debere hr̃e inducias ad probãdũ:& ex tũc dã-
nãdus eſt in expẽſis,quas eſt facturus.Et ſic aliqñ ſnĩa fert̃ con
ditionalr̃,& ex cã de futuro,qñ illa recipit tractum a cã de prę
ſenti.¶No.in ciuili nõ potẽs in ęre,alr̃ ad arbitriũ caſtigatur.
¶Oppo. quòd male ſter, quam nolit: quia per hoc innuit,
quẽ cadere in pœnam demũ,qñ ꝯtumaciter,& ex ꝓpoſito no
lit:qa hoc denotat verbũ,Nolit:vt no.Ioã.j.q.5. nõ velit.x.q.1.
in ſum.& in prin.& tñ hẽt locũ decre.ſiue ex ꝯtemptu, ſiue ex
negligentia hoc faciat.Io. An.exponit,Nolit.i. nõ velit. Nam
ſm Vin.hæc eſt falſa,Verũ eſt hũc dormiẽtẽ nolle legere.Sed
hæc eſt vera, verum eſt hunc dormientem nõ velle legere. de
quo s̃.de of.del.prudentiã.§.ſexta.Nã,vt patet in antiqua, hic
dicebat ſe hr̃e ꝓbationes,ſed nõ in prõptu.¶Opp. ꝙ hæc ꝓui
ſio ſit ſuperflua, qa ſi fundata intentione reus deficiat in exce
ptione,ſtatim ꝑparat̃ diffinitiua,ꝑ quã ꝯdẽnabit̃ in expẽſis to-
tius cãæ,in quib.hæc concludẽtur.Sol.Poſſet reus,q deficit in
vna,aliã ꝓponere,& probare.& obtineret:& ſic nõ cõdemna
ret̃,vt puniret̃ hæc dilatio iudicij.Itẽ valet actori,ſi ꝑꝑ ꝯtuma-
ciã ſuam,vel alia cã ſibi nõ fieret poſtea in caſu victoriæ cõdẽ
4 natio expenſarum in toto,vel in parte.¶†Quæro,qñ dicatur
incõtinenti probaſſe exceptionem,vt pœnam euitet,vel non
probaſſe,vt in pœnã incidat.qdam dñt incõtinẽti,i.abſq; alio
interuallo.Alij dñt incontinẽti,i.poſt terminum datũ ad pro-
bãdum,ſm Tã.& Gof.Et eſt ſimile incontinẽti, de re.ſp. lr̃as.
Per q̃ dixit Gul.Azo,Pe.& Egi.hãc pœnam ceſſare, ſi inconti-
nẽti aſſumpſit onus ꝓbãdi. Et dicit, ꝙ duo ſunt neceſſaria, vt
hẽat locũ hæc pœna.Primũ,ꝙ ſit fundata intẽtio actoris, & ꝙ
ſtatim aſſumit onus ꝓbandi:altero ceſſante, ceſſat diſpoſitio
capituli,& ſufficit actori prouiſio iuris cõis,ſ.ꝯdẽnationis in fi
5 ne cãæ.¶ † Quæro,an decr.hẽat locum in alijs caſibus,quàm
ſpiritualib. Hoſti. quod ſic, vt patet ex verbo , Frequenter,ſe-
cundum Hoſti.Caſus aũt 30.in quib.fit condemnatio expen-
6 ſarum,vide in Spec.de expen.§.iuxta.ver.ſin autem.¶ † Quæ-
ro,an ſufficiat cõdẽnatio expenſarum.Dic ꝙ non, ſed ſoluere
compellitur.Iõ expone ibi,Cõdẽnet̃, imo & ſoluere cõpellat̃.
7 Gl.literales ſunt vſq; ad gl.in verbo,fundauerit.¶†Querit,an
hẽat locum pœna,qñocunq; fuerit fundata intentio. Glo.di-
cit ꝙ ſic, ſiue fuerit fundata per teſtes,ſiue per inſtrã, ſiue per
8 ꝯfeſſionẽ,vel euidentiam facti,vel ꝑ̃ſumptiue.¶†No.glo.ple-
nã,q̃ ponit multos modos ꝓbandi.Vide tex.de reſ.ſpol. cũ ad
9 ſedẽ. † Non ob.ꝙ publicatis atteſtationib.nõ poſſint produci
teſtes ſuper directo ꝯ̃rijs articulis, in Auth. de teſti.§.qa vero.
de teſti.cle.teſti.qa hoc verum ſuper antiquo articulo,ſed ſuꝑ
nouo ſic,de teſt.fraternitatis.Hoc aũt eſt nouum, quod eſt ve
rũ, vbi velit probare per teſtes , niſi peremptoria directe ꝯ̃ria
neget intentionem probatam , vt dixi notãdo. Et ꝑ hoc ceſſat
oppoſitio Inn.Et ſic patet, ꝙ publicatis atteſtationibus poteſt
exceptio peremptoria opponi,ex eo ꝙ dicit fundata intentio-
10 ne actoris,vt dicit gl.ſequens.¶†Venio ad glo.in verbo,mode
ratas.gl.hic circa materiam expenſarum reuocat in dubiũ de
quatuor,vel quinq;. Primũ,an cõdẽnatio, de qua agitur hic,
hẽat locum in opponente dilatorias. Secundo,an condemna
tio expenſarum hic, vel quæ fit in fine litis , excuſet a iurõ ca-
lumniæ . Tertio,an habeat locum condemnatio expẽſarum
in criminali.Quarto,an hẽat locũ in cã appellationis. Quin-
to,quæ & quales expenſæ petantur. Sexto,quo iure petantur.
¶Ad primum gl.arguit ꝙ ſic: & dicit quoſdam hoc tenere,ar
gu.de reſcr.cæterum.Gl.concludit, ꝙ ſi conſtat opponẽtẽ op-
ponere calumnioſe,damnatur in expenſis:ſi nõ conſtat ꝙ ca-
lumnioſe, non damnatur in expenſis , maxime ſi eſt iuratum
de calumnia. Ad hoc,quia vt habeat locum decre.requiritur
ꝙ fundata intentione actoris proponatur: hoc aũt hic ceſſat.
Item quia regulariter non poteſt proponi exceptio dilatoria
ante litis conteſta. igitur non eſt damnandus. Primam opin.
vt habeat locum in dilatorijs,tenet Inn.Gul.Na.Io. & Tan.al
legant de reſtitut.ſpol.frequens.lib.6.de excep.pia.lib.6.& ibi
Vin.& ſic ſeruat curia,vt tenet Spe.in ti.de expen.§.iuxta. ver.
ſed nunquid deficiens.vbi ponitur materia huius gl. & eo.tit.
§.nunc de expenſis.poſt prin.& per Hoſt.in Summa huius tit.
ſub rubricella de contumacia.§.qua pœna afficiatur. & vide
in Spe.eo.tit.§.poſtremo.ver.ex præmiſſis.vbi inuenies diſtin-
ctionem Petri & Abb.hic poſitam,quam decidit ſuper litera,
decre.habere locum in dilatorijs: quod dicit fore de mente li
teræ ibi,ad impediendum,vel differendum.Et ad tex.ibi, poſt
fundatam intentionem:ſupplet maxime. qui dicit, ꝙ licèt ex
verbis videatur decre. loqui qñ ꝓponitur exceptio poſt litẽ
conteſtatam, habet locum ẽt ſi lis conteſtata non ſit, ex men-
te Io.An.qui dixit,ꝙ hæc decre.habet locũ demũ,qñ poſt fun-
datam intentionem actoris proponitur. Poteſt dici, ꝙ ſi dila-
toria proponatur poſt litem conteſtatam,ꝙ aliqñ põt,per ca.
ſignificante.de of.del.de exce.paſtoralis.& c. exceptionẽ. hæc
decr.habet locum in dilatorijs, ſi proponuntur añ litẽ conte-
ſtatam,tunc non hẽat locum decr.vt hic.Per quæ patet,ꝙ nõ
habet locum in peremptoria , qñ proponit̃ in vim dilatoriæ,
arg.de lit.conteſt.c.j.libro 6.Dicit tamen Pau.de Liaz.decret.
habere locum in replicatione, quæ proponitur poſt fundatã
intentionem rei,vt paritas in iudicijs ſeruetur,de reg.iur.non
debet.lib.6.de mutu.peti.c.2.de fruc.& lit. expen.l.fi. In quaſi
peremptoria autem dicunt hanc locum habere indubitãter.
Oppo. ꝙ decre.habeat locum in dilatorijs ſimpliciter : tenet
Pau.de Liaza.Idem dicit in omnibus exceptionibus nullita-
tis, vel falſi procuratoris,vel falſæ ꝓbationis,de procu. in no-
ſtra.C.de proc.licet.no.de exce.exceptionem.ad hoc s̃.eod.cũ
11 venerabilis.¶†Venio ad ſecũdam,Quæro, an condemnatio
expenſarum in medio,vel fine litis habeat locum,ſiue ſit iura
tum de calumnia,ſiue non,ſiue habeat iuſtam cãm litigandi,
ſiue non.Gl.dicit,ꝙ quędam ſunt expenſę contumacię: & ha
bet locum condemnatio in eis , ſiue cõtumax habeat iuſtam
cauſam,ſiue non,ſiue ſit iuratum,ſiue non.Inquantum gl.di-
cit condemnationem expenſarum fieri propter contumaciã,
bene dicit,etiam ſi ſit contumax ad primam citationẽ. quod
tenet gl.ibi,& de hoc plene s̃.de procu.querelam.& Cy.de iu-
di.l.ſancimus.De hoc per gl.74.diſt.honoratus. Per quæ dicit
gl.ꝙ expenſę contumaciæ ſolui debent ante quam audiat̃ cõ
tumax,cauſam poſtea volens proſequi, vt lite non cont.quo-
niam.§.in alijs.C.de iudi.l.ſancimus. propter quæ ſecundum
Doc.quidam dicunt,ꝙ expenſæ contumaciæ non poſſunt di-
recte peti,vt veniant in condemnationem,ſed per viam exce-
ptionis quis illas conſequitur , ſi velit poſtea ad iudicium au-
diri contumax,per iura hic alleg.Dicit tamen Io.And.ꝙ licèt
Legiſtæ de hoc diſputent,de quo per Cyn.in d.l.ſancimus.ta-
men ſecundum nos eſt certum , expenſas contumaciæ etiam
in condemnationem venire,de proc.c.2. & c. auditis.& in ca.
proxi.in fi.eo.ti.c.j.lib.6.& hoc tenet Io.And.in addi.Spe.in ti.
de expẽ.§.fi.verſi.ſed hoc quoq;.Si tñ eſſet facta miſſio in poſ-
ſeſſionem tedialem , tunc verum eſt quòd conſequuntur ex-
penſæ indirectè,ſ. ſi contumax recuperare velit poſſeſſionis
commodum.Dicit tñ per iura prædicta,ꝙ ad talem condem-
nationem contumax non citatur. Ad quod no. de pœnis. ca-
lumniam.vbi dabitur remiſſio.gl.j̃.eo.dilecti.de procur.con-
ſtitutus.& Inn.in c.querelam.Idem Cy.in l.ſancimus.C.de iu
di.in 14.q.all.C.de teſti.nullum. & quia iudici cõſtat præſum
ptione: vide quod dixi de iudi.c.j.vbi excõicatur, dato ꝙ non
citetur ad excommunicationem.de quo in Spe. de expẽ.§. fi.
ver.tu autem iudex.vbi ponit plenam gl.Inno. quam propter
hoc decidit Io.An.j̃.de pę.calumniam.& tenet Inn. ꝙ non ſit
citanda,all.4.q.5.c.j.Spe.in d.§.fi. in fi. dicit ꝙ vbi cõtumacia
eſt manifeſta,non eſt citandus,nec ordo ſeruandus. Et ibi po-
nit plures modos contumaciæ manifeſtæ: vbi autem non eſt
manifeſta, ſed dubia , vt quia neſcit an citatio ad eum perue-
nerit,vel an legitime ſit impedita: dicit ꝙ iuſtum eſt ꝙ nõ dã-
netur, quia poſſet eſſe impedita : quo oſtendente, retractare-
tur ſententia,de procur.querelam.de re iudi. cum Bertoldus.
& ſic tenui de iud.c.j.Bar.in l.non ignorabat.C. de fruc. & lit.
expen.tenet ꝙ ſi citatus eſt ad defendendum,quia illa citatio
non habet effectum,niſi ad actum,ad quem citatur,ꝙ eſt ite-
rato citandus, niſi ſit facta comminatio de procedendo ad vl
teriora. Alle.ad primum l.aut qui aliter.ff.quod vi, aut clam.
vbi citatio ad vnum actum finitur in illo actu. & idem not.in
auth.at qui ſemel.C.quomodo, & quando iud.Canoniſtæ tñ
tenent vt plurimum eum iterato nõ citãdum. Non ob.quod
no.de dolo,& contu.eum,qui.lib.6.in gl. penul. quia illud in
diffinitiua,vel proceſſu negotij principalis.Idem tenet in om
nibus hic Pau.plus addẽs , qđ ſiue reus ſit ꝯtumaciter abſens,
ſiue actor,põt fieri cõdemnatio: qa intereſt forte rei oſtende-
re de iure ſuo:qđ non ꝑꝑ cõtumaciam actoris. Item qa l.ſan-
cimus.nõ diſtinguit. Et hoc tenet Cy. in d.l.ſancimus. Sed eſt
dubium , an habeat locum in contumace vero tantum , an
etiam in ficto tantum. Cyn.tangit in d.l.ſancimus. in 3.q.con
cludens quòd habet locum in vtroque,niſi ſit talis,qui poſſit
ſe abſentare dimittendo procuratorem,& dimittere non po-
12 tuit,quia ob contumaciam non damnabitur in expẽſis.†Nũ-
quid autem ſi proceditur contra abſentem contumacem,
fiat condemnatio expenſarum ? Compo. quòd ſic, vt not. de
elec.c.j.lib.6.in glo.hanc pœnam.& in verbo,defecerit.Dicit
tamen Ioan. And. quòd damnabitur in fine litis demum,cũ
fuerit victus,non ante:& ſic intelligit dic.Spe.qui tenet cõtra
in Specu.de expen.§.iuxta.verſi.quid ſi talis.& Cyn.C.de iudi.
ſan-

ſancimus.in 4.q.pro & cõtra,de app. reprehẽſibilis. & c.ſepe.
ſi non proceditur, lis ꝓcedi poſſit, non vr̃ obſtare cõdẽnatio-
ni,de app.Nicolao.de renũt.veniẽs.in gl.ſed nõ vr̃. Cy.tñ in 4.
q.vbi s.tenet ꝙ nõ damnabitur indiſtincte, qa abſentia nullũ
dãnũ intulit.Puto de mẽte Io.And.ꝙ nõ damnabit in expẽſis
contumaciæ,ſed damnabit in expenſis iniuſtæ litis, ſi poſtea
ſuccũbat:& hoc negat Cy.& ẽt Gul.Sed forte poſſet dici, ꝙ ſi
pars ꝑtenderet ſe velle probare ex ꝯfeſſione,vel delatione iu-
ramenti,ꝙ cũ ꝯtumacia eũ fruſtret,damnaret in expenſis. Et
hoc tenet hic Pau.all.Inn.de dilatio.c.2.in fi.magnæ gl.& glo.
in c.j.de elec.li.6.in verbo,defecerit.& qđ no.doc.s.c.ꝓxi.Hæc
vera in citatione hoĩs:in citatione iuris nõ ſic,qa ſufficit ꝙ ꝓ-
cedi poſſit,vt tenet Spe.in ti.de expen.§.iuxta.ver.quid ſi talis.
ſm̃ Pau.gl.tenet. Iõ nõ video, qn ſaltim ad expẽſas citationis
dãnet,qa illas inutil'r fecit,ex quo nõ cõparet.Niſi dicat,ꝙ nõ
ſunt inutiles, ex quo procedi põt:quod ſatis eſt bene dictum.
13 † Inquantum gl.dicit iuſtam cãm litigandi, & nõ cõparendi
excuſare a ꝯdẽnatione expenſarum cõtumaciæ: hoc verũ,qñ
habet tm̃ iuſtam cãm nõ litigãdi: ſed ſi hẽt iuſtam cãm nõ li-
tigãdi,& nõ cõparendi,excuſat in caſib. in quib.citatio nõ ar
ctat vt compareat:qđ eſt in caſib. q colliguntur ex his, q ſcri-
bit Inn.de dila.ꝑterea.& q no.de accu.veniẽs.Itẽ excuſat iuſta
cã impedimẽti in veniendo,q ſi allegetur,ẽt per extraneũ, añ
quam fiat cõdemnatio,dẽt retardari cõdemnatio,ff.de dam.
infe.l.ſi finita.§.ſi forte.4.q.5.c.j.de re iu. cum Bertoldus. Hoc
no.Inn.de pę.calumniam.Et ſi lata nõ ſit, & petat cõdemna-
ri,obſtat exceptio iuſti impedimẽti,ff.ſi qs cau.l.2.Si iam ſit la
ta,reſtituet ex impedimẽto aduerſus ſñiam.Pau. hic indiſtin-
cte dicit,ꝙ iuſta cã excuſat a contumacia;q debet intelligi ſm̃
prædicta,qa ſententia tunc fieri nõ debet. Si tñ promulgatur
ſñia,eſt aliqua, licet reſtituatur, niſi ſit lata iudice certificato
de impedimento,vt dixi de procu.querelam.& eſt caſus ff. de
14 re iud.l.quæſitum.†An in expẽſis cõtumaciæ habeat rõ dam
norũ,qa pp hoc dimiſit terras incultas, & dãnificatus eſt. Cy.
ꝙ hic ẽt hr̃ rõ lucri.Et hic ſequitur hoc Pau.& Cy.per l.ſanci-
mus.vbi ponit prædicta.Hoc verũ in cõdemnatione ad expen
ſas cõtumaciæ,vt l.ſancimus. & in expenſis rõne retractat ꝓ-
ceſſus,vt l.nõ ignorabit.C.de fruc.& lit.expen. Secus in cõdẽ
natione expẽſarũ pp victoriam,vt dicit gl.Bart.in l.j.C. de ali.
iu.mutan. cã fact. Aut eſſent expẽſæ extrinſecus ꝑſonales, qa
pp reſiſtentiam in lite perdidit lucrũ artis, vel amiſit operas:
ſed ſi aliud damnum habuit circa res,illud nõ venit, arg.l.ele
gãter.§.pe.ff.de dolo.& l.3.§.qb.de ali.iud.mu.cã fac.Fatet, ꝙ
talia damna põt peti iure actionis,ſed nõ veniũt in cõdemna
tione officio iudicis,qñ ſunt extrinſecus a lite circa res,ſecun-
dum Bar.in d.l.j.Hoc reſtringit Odof.in l.ſancimus. de iud.vt
recitat ẽt Io.And.in addi.Spe.in ti.de expẽ.§.fi.ver.qđ ſi victor
artifex ad expẽſas,victus tm̃ qs ex artificio lucratus fuiſſet, al-
le.ff.de vſu.q ſemiſſes.& de rei vẽ.l.ſi res. Sed ibi Spe. indiſtin-
15 cte dicit illas venire,& hoc placet vt dixit Barto.¶†Vltimo cũ
gl.dicat expẽſas ſoluendas,ante ꝙ̃ audiatur:eſt dubium, an ſi
quis ſit damnatus in expẽſis cõtumaciæ, illæ poſſint peti poſt
diffinitiuam ſentẽtiam,in qua nõ eſt habita mẽtio de expen-
ſis.Inn.tenet ꝙ ſic,in d.c.calũniã.& Spe.in loco ꝑal.in verſi.tu
aũt iudex.& aget actione in factũ,quaſi ex re iudicata:quia ex
quo iudex nõ reuocauit eã lite pẽdẽte, hr̃ perinde, ac ſi trãſiſ-
ſet in rẽ iudicatam.ſic eſt ſñia arbitri,C.de arb. cũ antea.ff. de
iud.ſi debitori.Cy. de iureiu.l.actori. Dic ꝙ aliq ꝯdicunt. Pro
primis facit,qa ad pœnã ſtipulationis de iudicio ſiſti agitur ẽt
finito iudicio per ſñiam : licet ſecus ſi ſit finitum trãſactione,
qa ſuper toto trãſactum vr̃,ff.ſi qs cau.l.nõ exigimus. ſm̃ Inn.
& hæc ſufficiãt de primo membro. Inquãtum agitur de cõdẽ
natione expẽſarum rõne cõtumaciæ, qñq; agitur de cõdem-
natione expẽſarum rõne iniuſtæ litis: cõcludit gl.ꝙ ſi conſtat
eũ calumnioſe mouiſſe litẽ,ſit,vel nõ ſit iuratũ,damnãdus eſt
in expẽſis : quia præſumptio defectus calumniæ ex iuro tollit
ꝑ veritatẽ oppoſitam : qa præſumptio cedit probationi,ff. de
reſt.in int.diuus. Si cõſtat, ꝙ habuit iuſtam cãm litigãdi, non
cõdemnabitur in expenſis : qa veritas tollit præſumptionem
ex ſñia.Si eſt dubium,ſunt opi. Aliq dñt ꝯdemnationẽ nõ ha-
bere locum expenſarum, vbi eſt iuratum de calumnia, quaſi
iurm̃ excuſet:qa calumniam excludit,& pro veritate hr̃:& hi
reſtringũt cõdemnationem expẽſarum ad cãs, in quib.nõ iu-
rat de calũnia:fatent ꝙ ẽt in talibus poſſet exigi iurm̃ de mali
tia.Ad qđ vltimum de iura.calum.c.j.lib.6. Alij dicũt cõdem
16 nationem indiſtincte faciẽdam.Reſidet gloſſ.ꝙ excuſet. † Hic
ſunt aliqua videda.Primũ,an ꝯdẽnatio expẽſarum hẽat locũ
tã in interlocutoria qualibet,ꝙ̃ in diffinitiua.Secũdo,an cõdẽ-
natione expẽſarum in fine cãæ detrahãtur expenſæ cõtuma-
ciæ.Tertio,an detrahãtur illę, in quibus fuit damnatus, quia
malitioſe exceptionem oppoſuit.Quarto,an iuramẽtum ca-
lumniæ excuſet ab expẽſis,vel ꝯdemnatione expenſarũ. ¶Ad
primum But.in l.ſancimus.dicit quoſdam Canoniſtas dicere
ꝙ nõ habet locum in interlocutorijs cõdemnatio expẽſarũ,
qa ſufficit ꝙ fiat in diffinitiua, per regulam, Victus victori, C.
de iud.ꝓperandum.& l.eum,quẽ temere.ff.de iud.ipſe tenet ꝯ,
qa poſſibile eſt, ꝙ in emergenti iniuſte litigat, & in principali
iuſte.Iõ cõcludit,ꝙ qñq; poſt interlocutoriã nõ ſperat diffini-
tiua,& hẽt locũ cõdemnatio expẽſarũ abſq; dubio.Et ſi dico
me miſſum ꝯ Titiũ,alius ꝯparet,& dicit tenutã reuocãdã, tũc
nulla alia diffinitiua inter me, & ipſum ſperat : fit cõdenatio
ꝯ ſuccumbẽtẽ.Aliàs improbitas litigãtis non puniret, ꝯ illud
Inſt.de pęna teme.lit.Aut vinco in interlocutoria, & expectat
diffinitiua, vt qa vici in emergẽti:& tũc cum poſſibile ſit ꝙ in
emergẽti male litigaui,in principali nõ, ne improbitas male
litigãtis remaneat impunita,fiat ꝯdẽnatio expẽſarũ.Bart.in l.
nõ ignorabit.C.de fruc.& lit.expẽ.& in l.ſancimus.tenet ꝙ dã
nabit ex rña, Victus victori : qa illa hẽt locũ in finali victoria,
nec dãnabit ex legib.puniẽtib.in expẽſis cõtumacię,qa hic ve
re eſt cõtumax:ſed dãnabit ex legib. puniẽtib. retardãtes pro-
ceſſus,ꝑ illã l.nõ ignorabit.Et ad hoc facit hæc decr.q vult ſuc
cumbẽtẽ in exceptione dãnari ex tardatione ꝓceſſus.Ad hoc
qđ no.Inn.de appel.ſępe. vbi tractat an poſſit poſt interlocu-
toriã vſq; ad diffinitiuã ſup expẽſis ꝓnũtiare:& an ab illa con
demnatione ꝓ expẽſis poſſit appellari, ſi nõ fuit appellatũ ab
17 interlocutoria grauatẽ:de quo dicã ibi.¶†Ad ſm̃,an detrahã
tur expẽſæ ꝯtumaciæ de cõdemnatione expẽſarũ in fine. Ioã.
Andre. dicit ꝙ non deducuntur nec illæ, quas ſoluit propter
ꝯtumaciã,nec illæ,quas fecit, qa non ꝓbauit exceptionẽ.Illas
enim ſoluit culpa ſua,ſibi ergo ĩputet,de reg.iu.dãnũ.lib.6.Et
remittit ad Spe.in ti.de expẽ.§.nũc de expẽ.ver. cæterũ. Vñ ſi
qrit,an in ꝯdẽnatione ꝯ ꝯtumacẽ, vel ſuccũbẽtem debeat hri
rõ expẽſarum ꝯtumaciæ,vel exceptionis,ad quas primo cõdẽ
natus eſt,& añ ſoluit:dicẽdũ, ꝙ non,quia ſemel illas ſoluit. Si
qritur,an ſi cõtingat poſtea in principali ſñiam ferri ꝓ illo ꝯ-
tumace,vel ꝓ illo,q ſuccũbit in exceptione,an expẽſę,quibus
fuit ꝯdemnatus,debeãt computari, quare hic plus expẽderit:
vt ſi primo fuit cõdemnatus in decẽ, nũc ſibi fiat cõdemna-
tio in decẽ,an dẽat fieri in viginti pp illas,quas fecit ob contu
maciã.Et dicit ꝙ nõ, ſed ſubtrahent de cõdẽnatione nunc fa-
cta,qa illas feci pp culpã meã.Sic declarat Spe.in loco ꝑal.Po
teſt tertio intelligi,qñ ego dãnatus ſum, qa cõtumax, in decẽ,
vel qa exceptionem nõ probaui: nũc dãnor in expẽſis in diffi-
nitiua,& volo ꝙ de hac ꝯdẽnatiõe,q dẽt mõ fieri ĩ decẽ,detra
hãtur decẽ ſoluta pp cõtumaciã, vel pp exceptionẽ nõ proba
tã. dicetur ꝙ nõ debẽt detrahi de 20.nec compẽſari ,quia ob
aliud ſoluitur, ſcilicet ex tardatione ꝓceſſus, vel cõtumacia.
Nõ ergo in his vltimis compenſantur, vel de illis detrahũtur.
Et hoc tenet Gul.de Cu.& Bar.in l.ſi pignori.ff. de pig.ac.Sed
ſi vellet,quod deducerẽtur expẽſæ, vt nõ cõdemnaret ſecun-
do in illis,quæ factæ fuerũt propter ꝯtumaciam,vel ꝯdemna-
tus fui,vt ſi fui cõtumax in prima citatione,& eius expẽſas ſol
ui,nũc in diffinitiua vellem iterato facere me cõdemnari ꝓ il
lis:tũc iſtæ bñ ſunt deducẽdæ:qa bona fides nõ patitur, vt bis
idem exigatur,no.inſt.de priu.cum olim.2.& ibi Io. And.poſt
18 eum.¶†Venio ad tertium,glo.reſidet,ꝙ in dubio iurm̃ excu-
ſat a ꝯdemnatione expẽſarum, niſi appareat de euidẽti calũ-
niã.Hãc opi.tenet gl.in Auth.de iud.§.oportet.Bar. Brix.2.q.j.
in pñs.& Inn.hic probat,qa nõ infert,Succubuit, ergo calum
niatus eſt.Nã videmus ſuccumbere habẽtes iuſtas cãs,iõ litis
euẽtus dr̃ dubius,l.quod vr̃.ff.de pecu.Ad hoc,quod not.ff.ad
l.Aquil.l.qua actione.§.ſi quis.& quod no.de pur.vulga.ca.2.
& But.in l.gñaliter.C.de epi.& cle. tenet ꝙ cum pp tria poſſit
damnari in expẽſis pp euidẽtem calumniam, & ab hac non
excuſat iurm̃. Nec ob. ꝙ ex ſñia ꝯria ꝑſumatur calumnia: qa
hoc falſum, cum potuerit ſuccumbere credẽs ſe ius habere,
& ſic pp temeritatem. Præſumit enim ſñia,ꝙ male mouerit li
tem de ipſa,ſed nõ præſumit,ꝙ malo animo mouerit.Tertio
fit ꝯdemnatio in expẽſis, quia temere moueret litẽ credẽdo
ſe iuſte mouere, ff. de iud.eũ, quem temere. & dicit ꝙ adhuc
iurm̃ hãc excludit,qa nõ ſufficit credere,niſi iuſta rõne creda
tur,l.Iulianus.§.2.ff.de ac.emp.Hinc eſt, ꝙ minor nõ põt iura
re,cũ nõ poſſit iuſtã cãm diſcernere:al's ſi ſufficeret iurare,ſi-
ne motu iuſtæ cauſæ,poſſet minor iurare, qđ eſt ꝯ l.2.§. quod
obſeruare.de iura.cal. Ergo q iurat ſe credere fouere bonam
cãm, vr̃ iurare ſe iuſta rõne motũ credere fouere bonã cãm:
& ſic excludit temeritas.Cũ ergo iurm̃ excludat dolũ,vt l.pla-
gij.ad leg.Iul.de plag.& temeritatẽ, nõ ꝑt ꝯdẽnari,niſi ſit ĩ eui
dẽti calũnia.Hoc ꝓpat verũ, niſi expẽſę petant,qa ꝓmiſſæ ĩ ca-
ſu,in quo ſuccũbat:qa ex ſolo ſuccũbere tũc petũtur.Pl' dicit
in l.j.ad fi.ff.de ali.iud.mu.cã fac. ꝙ ꝓmiſſiones debitæ põt pe
ti,ẽt ſi habeãt iuſtam cãm litigãdi.Circa primũ idẽ tenet But.
in l.Iul.§.j.ff.de ac.emp. Idẽ tenet ff.de iud.eũ, quem temere.
Cy.in l.gñaliter.§. pe. tenet ꝙ nõ excuſet nec ab expẽſis rõne
temeritatis,vel ab expẽſis rõne calumniæ: qa ſñia ꝑſumit eos
calumnioſe moueri.Sed huic rõni eſt rñſum s.Gul. de Cu.in
l.2.ff.de iurei. tenet ꝙ excuſat ab expẽſis rõne calũnię, ſed nõ
excuſat ab expẽſis rõe temeritatis,vel ignauię:qa licẽt iuret ſe

iuſte credere iuſtam cā̄m fouere, poſſibile eſt q̄d male credit:
ex hoc nō excludit̄ temeritas. Et hoc ſeq̄t Bart. in l. q ſolidum.
§.j.C.de legi.& in auth.gn̄alr̄.C.de epi.& cle.all.l.3.ff. de iure-
iur.& ff.ſi muli.vē.nom.l.j.& l.j.§.j.ff.ad Turp. & idē dicit in l.
cū, quē temere. Idē tenet ī l.j.in prin.ff.ad Turp.ſed in l.ꝓperā
dum.§.ſin aūt.dicit ꝙ excuſat̄ a calūnia,& a temeritate p̄ſum-
pta,ſed nō ab euidēti,q̄ patet ex actis.Io.And.hic poſt Hoſt.te
net ꝙ iur̄m nō excuſat a ↄdēnatione expē̄ſarū, per decr.calū-
niā.de pęnis.vbi tenet: q̄ dup̄lr̄ hic probat, & dicit Guli.curiā
ſic ſeruare in loco p̄alleg.niſi ipſe iuſſus, vel alia iuſta cā̄ excu-
ſet:ponit in d.§.nūc de expēſis.ad fi.j.col. Per hoc tn̄ nō negat
Io.An.qn̄ iuſta cā̄ alr̄ probata, quàm per iur̄m, excuſet a cōdē
natione expenſarum. Ponit exēplum in illo, q inuenit in arca
p̄rna inſtr̄m debiti, cui ſatisfactum erat, ſed ipſe iuſte ignora-
bat, de reg.iu.q in alterius.li.6. Vel probauit aliq̄d de intentio
ne ſua, ſed nō plene, de iureiur.mulieri. Ad hoc q̄d no.de cal.
c.2. In his, & ſimilibus fieret abſolutio. Idē ſi eſſet honeſta p̄ſo
na, ꝙ non eſt veriſil̄e ꝙ iniuſte peteret, arg.de no.ope.nūc.c.2.
Eſt tn̄ hoc ipſum exprimēdū in ſn̄ia, qn̄ abſoluitur: alias non
valeret abſolutio, in Auth.de iud.§.j.ſm̄ Io.An. Si ergo appa-
rēt euidens calumnia, iur̄m nō excuſat, vel temeritas. Si appa
19 ret euidēs iuſta cā̄ litigandi, excuſat̄, ſit, vel non ſit iuratū.† Si
eſt dubium, iur̄m de temeritate, vel de calumnia nō excuſat,
ſaltem a temeritate. Bar. tenet ꝙ a calumnia excuſet, a temeri
tate euidēti nō excuſet. Et euidentē dicit illā, q̄ patet ex actis:
q̄a apparet ꝙ errauit in iure: vel apparet ꝙ diligenter nō inue
ſtigauit. Nā facit Butr. dr̄iam inter temeritatem, & calūniam
in hoc, q̄a calumnia cū ſit in aīo, non pōt apparere, niſi p̄ſum
ptiue: iō illa excluditur a iur̄o. Sed ex actib. extrinſecis pōt ap-
parere temeritas, iō illa non excluditur ſi pareat, ſm̄ hoc: & ſi
nō pareat, temeritas excluditur. Hoc non placet, q̄a cōſtito ꝙ
ſn̄ia ſit ɔ̃ eum, conſtat de temeritate, aut calumnia: q̄a alr̄ eſ-
ſe non pōt. Et ꝙ hic putando iuſtum errauit in iure: & ſi dicit
errorem ſurrexiſſe a facto, oſtendere debet. Per quæ dicit, ꝙ ſi
appareat alteram partium certo termino & t p̄e litis nō teme
re litigaſſe, condemnabitur ſolum a t p̄e, quo apparet eum te
mere litigaſſe: puta ſi productio vnius inſtr̄i fuit certa pars, ꝙ
non iuſte litigat, q̄ fuit an̄ incerta: vel certificata eſt poſt publi
cationem teſtium, vbi non erat certa an̄, condemnabit̄ in ex-
penſis a t p̄e publicationis teſtium, & producti inſtr̄i, & an̄ nō.
Allegat caſum l.ſi quis inficiatus.ff.depoſiti. & ponit ibi, & in
l.ꝓperandum.§.ſin aūt. Inquantum gl. dicit habentē ꝓbabilē
cā̄m litigandi excuſari a condemnatione expē̄ſarum: dicit ꝙ
ꝓbabilem cā̄m litigandi hr̄e cenſetur, q habet cōem opinio-
nem pro ſe, vbi dubitatio ſurgit a iure, vt no. Scribētes in cle.
cum Romani.de elec.in cle. Ad hoc glo.de ſen. excō.ſacro.in
verbo, ꝓbabilis.& in verbo, probabili. Ad hoc quod not.Gul.
de Mon.Lau.in cle.eos, q.de reg.& no.Io.And.de app. vt debi
tus. Nunq̄d aūt eo ꝙ non probat, calumniari præſumatur, ceſ
ſante iur̄o. Gl. recitat opi.de quibus in dicta auth. gn̄aliter.dic
vt ibi, & de his, qui no.infa.athletas.§.calumniator.de quo di-
cam de cal.c.j.Bar.in l.j.ff.ad Turp.& Cy.in l.j.C. de aduo. di-
20 uer.iud.¶ † Ad tertium principale quæro, an cōdemnatio ex-
penſarum habeat locum: q̄a eo ꝙ nō probat, ſaltē in crimina
li, præſumitur calumniari, 2.q.4 q nō ꝓbat.C.de aduo. diuer.
iud.l.j. Quod intellige ſm̄ ea, q̄ dicta ſunt, qn̄ præſtitū eſt iur̄m
calumnię, q̄a & in criminali iurat̄ de calūnia, vt no.de iur.cal.
c.j.ſm̄ Io.And.But.in l.cum, quem temere. dicit ↄdemnatio-
nē expē̄ſarum non habere locum in criminali, q̄a cōdemna-
tio expenſarū ſubrogatur loco decimæ litis, vt in auth. gn̄alr̄.
de epiſ.& cle.q̄ cōdemnatio ad decimā litis nō habebat locū
in criminali, Inſt.de pœna te.liti.p totum.imo ſimilitudo ſup
plicij, C.de accu.l.ſi.ergo &c.cum ſubrogatum, &c.j̄. vt lit.pē.
eccleſia.ad hoc alle.tex.C. de fruc.& lit. expen.l.non ignorat.
Ad hoc quod no.Inſt. in proœmio; in prin. & ſic dicit ſe diſpu-
taſſe, & terminaſſe in l.cū, quē temere.ff. de iud. Hæc dicit ve-
ra, vt non veniant officio iudicis: ſed bn̄ pn̄t peti actione in fa-
ctum. Itē hæc vera dicit in expenſis: ſed expenſæ ↄtumaciæ bn̄
veniunt, C.de fruc.& lit.expē.l.fi.& l.q crimen.q accu.nō poſ.
Bar.in l.j.ad Turp.tenet cōdemnationē hr̄e locū. Ad hoc glo.
in c.ſeq.Inn.de accu.cū oporteat.& eſt caſus in d.l.fin.ſm̄ vnā
lec. Nec ob. ꝙ non cognoſcat iudex criminalis de ciuili: q̄a ve
rū principalr̄, ſed ſic incidenter, l.interdū.§.q furē. de fur.ff. de
pub.iud.interdictū.§.ſi dicat̄.ff.fi.regū.l.medicus.de var.& ex-
traor.cog.C.de cōd.ob cau.l.q̄d euitandi.ſm̄ Barto.in d.l.j.ad
Turp.& hoc ēt tenet Spe.in ti.de expen.§.fi. ver.ex p̄miſſis. ad
fi. Hęc vera in accuſante, vel accuſato ſuccūbēte. Quid aūt de
21 denūtiante, & inq̄rente, dicam j̄.c.prox.ſup gl.fi.¶ † Venio ad
quartū, an in appellationis cā̄ hēat locum cōdemnatio expē-
ſarum. Gl. dicit indiſtincte ꝙ ſic, ſiue habuerit iuſtam cā̄m liti
gandi, ſiue nō, & allegat iura hoc probantia. Gl. ſentit ↄ̃rium
j̄.de ſen.exc.ſacro, q̄a ſi ex probabili cā̄ appellauerit, licet ſuc-
cūbat, non ↄdēnat̄ in expēſis.& hoc ponit in verbo Probabili,
& in verbo, ꝓbabilis.& idē tenet Pet.de San.vt recitat Io. An.
de app.vt debitus.ſup gl.fi.vbi dicit, ꝙ ꝓbabilē hēt cā̄m ad vi-
tādā ↄdēnationē, qn̄ hēt opi.ꝓ ſe.& remittit Spe.de app.§.nūc
videndū.vbi ſatis de hoc. Ad hoc q̄d no.2.q.6.§.patet. Inn. di-
cit hic aliquos dicere appellatum, ſi ſuccūbit in cā̄ appl̄onis,
nō debere ↄdēnari in expēſis, eo ꝙ habuit iuſtam cā̄m litigan
di, ſcilicet ſn̄iam prius pro ſe latā, niſi de iniuſtitia ſn̄iæ euidē-
ter appareat, arg. eorū, q̄ no.de renun.in p̄ntia. q̄d placet Hoſ.
q̄a appellatus nihil agit, ſed patit̄, & trahit̄ inuitus: & ſi bona
fide ꝓ eo iudex tulit ſn̄iam, bn̄ eſt: ſi dolo, dolus eius ſibi non
dēt nocere, de reg.iu.nō debet.li.6. Arch. hoc dictū recitās idē
tenet in c.cordi.de app.li.6. Hoſt. remittit ad Summā, eo tit.§.
qūo.ſub §.cum aūt.ver.quæro igit̄.de quo vide in Spec.de ex-
pen.§.nunc vidēdum.ver.q̄d de appellato.de quo de app.cor-
di.li.6.& c.vt debitus.ſuper gl.antep. Gl. ex dictis Inn. & Hoſti.
hic in regula, ignorantia.de reg.iu.li.6.dicit ꝙ ſi in appellatio-
nis cauſa pronuntiatur ex antiq̄s actis, q̄s non excuſat̄ a ↄdem
natione expenſarū: q̄a ibi eſt error iuris, q nō excuſat, vt in re-
gula, ignorantia. non enim excludit temeritatē, & latā culpā,
ff.de ver.ſig.la te.l.liberorū.§.notant̄.ff.de his, q not.infa. Si ex
nouis actis promulgatur, q̄a circa illa pōt cadere ꝓbabilis er-
ror facti, non dānat̄, ſi hēt iuſtā cā̄m litigandi, quā hr̄e pōt. Ad
hoc allegat Io.An.in d.gl.ꝓ caſu de elec.c.j.lib.6. ad hoc gl. &
ibi Bart.in l.gn̄aliter.C.de iureiu. & in l.properandū.§.ſin aūt
reus.vbi Bart.tenet hanc opi.& hoc practicat ſtylus curiæ, vt
dicunt Dn̄i de Rota, ſua cōclu.246. & tenet Arch.2.q.j.in pri-
mis.de quo 2.q.6.§.patet. Dic, ſi agitur de condemnatione ex-
pē̄ſarum p̄p fruſtratoriam appellationē, vel q̄a non legitime
eſt interpoſita, vel nō proſecuta, hēt locum cōdemnatio expē
ſarum indiſtincte, niſi forte impeditus legitima cā̄, vt de app.
reprehenſibilis.c.ſępe.c.Nicolao.& c.interpoſita.& c. vt debi
tus.eo.ti.c.j.li.6. Si agitur de expenſis contumaciæ, idē, vt no.
de app.ſępe. Si de expenſis litis, dic, ſi ſn̄ia fertur ɔ̃ appellantē,
hēt locum ↄdemnatio expenſarum indiſtincte, ex hoc ꝙ hēt
præſumptionem ſn̄iæ ɔ̃ ſe: niſi forte eum iuuaret ꝓbabilis cā̄,
& cōis opinio ɔ̃ ſn̄iam, vel ſn̄ia eſſet euidenter iniuſta: & po-
ſtea in appellationis cā̄ iuſtificaretur ſn̄ia ex aliquo nouiter
deducto, per no.de appel.vt debitus.ſuper gl.fi. tunc enim cō-
demnaretur in expenſis a t p̄e, quo iuſtificata eſt cā̄. Et ſatis pu
to iudicem debere reuocare ſn̄iam in prima inſtantia latam
quo ad expenſas, ex quo habuit probabilem cauſam litigan-
di. Et hæc vera, ſiue appelletur a diffinitiua, ſiue ab interlocu-
toria, licet indiſtincte Spe.dicat condemnationem debere fie
ri in interlocutoria, q̄a illa ſ p̄ ex eiſdem actis iuſtificet̄, vt not.
in Spe.in ti.de excep.§.nūc videndum.verſi. q̄d de appellatio-
ne. Si ſuccumbit appellatus, ſi ab interlocutoria, damnat̄ in-
diſtincte, vt dicit Spe.in loco præalle.& c.cā̄.ad q̄d cle.cū ex re
pulſione.& cle.appellāti.de app.in cle. Quod ſ p̄ intelligo, niſi
appellatus hēat opinionē cōem ꝓ ſe, nō ſingularem. Et ſic in-
telligo Doc.de app.vt debitus.ſup gl.fi. ad hoc gl.de ſen.excō.
ſacro.& tunc reuocabit̄ ſn̄ia expenſarum lata in prima, argu.
eorū, q̄ not.de app.ſępe.niſi appellatum in prima excuſauerit
cōis opinio. Si appellat̄ a diffinitiua, tunc ſi ex diuerſis actis ꝓ-
mulgatur ſn̄ia ɔ̃ appellatū, non dānabit̄ in expēſis niſi factis a
t p̄e quo productæ ſunt nouæ ꝓbōnes, & patefactæ ipſi appel-
lato, arg.ff.depoſi.ſi q̄s inficiatus. & q̄d dixi ſ̄.poſt Bar. Prima
tn̄ ↄdēnatio in principali nō reuocabit̄, quia iuſte obtinuit. Si
appellatur a diffinitiua, & fert̄ ſn̄ia ɔ̃ appellatū ex eiſdē actis,
tūc cōdemnabitur in expēſis, niſi doceat ſe habuiſſe ꝓbabilē
cā̄m litigādi alr̄, q̄ ex p̄ſumptione ſn̄iæ: q̄a dēbat, ex quo acta
ei patebāt, colligere iuſtitiam ſn̄iæ ex actis. Et probabitur iu-
ſta cā̄, ſi error iuriæ ſit ꝓbabilis, vt q̄a nō deciſus per tex.glo.
vel Doc. vel vbi hinc & inde ſunt opi.& neutra eſt cōis: vel qn̄
dubium cadit ſuper lege multipliciter intelligibili, & ſubtili
intellectu, vt l.Gallus. vel aliqua lege ſingulari, q̄ nō ſeq̄t cōes
regulas, vt no.gl.Inſt.de obl.quæ ex quaſi delic.in prin.talis.n.
iuris error æquiparatur errori facti, arg. de conſue. cum dile-
ctus. Et ſic intelligo gl.de ſent.excom.ſacro.in verbo, probabi
li.& Ioan.And.de app.vt debitus.ſuper gl.fi.& Gem.in cle.ne
Romani.de elec.in verbo, opi.vt ſentit ꝙ ſola opi. vnius Doc.
ſufficit, & ſic loquitur etiam Pet.de San. Sed non placet, ſi ha-
bet communem opi.contra ſe. Ad hoc quod not.Bart.in l.q̄d
22 Nerua.ff.depoſi.¶ † Aduerte tamen, ꝙ tunc vbi etiam proba-
bilis error excuſet, reuocabitur condemnatio expenſarum fa
cta in primo iudicio principali: q̄a licet habuerit iuſtam cau-
ſam, & fortius ſi habuerit iniuſtam, declaratur nunc ꝙ non
debuit appellans modo, & vincens ſibi in expenſis condem-
nari, ex quo iuſtitiam fouet nunc appellans: & vbi probabilis
error non excuſat, condemnabitur appellans ſuccumbens
etiam in expenſis factis in principali: nec excuſat eum iniuſta
23 ſententia, vt no.de appel.ſępe.¶ † Vnum tamen aduerte, ꝙ ſi
in ſn̄ia cōtinebantur plures articuli, & in vno eſt iuſta, in alio
iniuſta ſententia, hincinde expenſæ compenſabuntur: quia
debebat articulos diuidere appellans, de teſtamen. Raynal.
Si vero continebat ſententia vnum articulum indiuiduum,
vt quia

vt qa cõdemnauit in centũ,cum debuerit cõdemnare in qn-
quaginta:tunc põt a tota appellare,& nõ dẽt diuidere:& tũc
in appellationis cã nõ fiet hincinde ꝯpẽlatio, qa nõ eſt partis
24 diſtinguere,tm̃ dẽt,& tm̃ nõ,ſm Inn.hic.¶†Ad quintum q̃ro
q̃,& quales petanť.Dicit gl.ꝙ tm̃ neceſſariæ moderatæ & vti-
les,j.c.ꝓxi.& quæ ꝑꝑ hoc factæ ſunt,& in aduocatis,& alijs,C.
de iud.l.ſancimus.Si quas tñ fecit caſu,vel facto, illas nõ repe
tit,ff.mã.l.inter cãs.§.nõ oĩa.& mediocres, nõ delicatæ: & nõ
ob.ꝙ maiores facere potuiſſent.ff.de pig.ac.l.ſi ſeruos.Inquã-
tũ gl.dicit vtiles venire:aduerte, ꝙ q̃dã lr̃a hẽt vtiles, & q̃dam
nõ vtiles.Si in lr̃a hr̃ nõ vtiles, vt habẽt qdã antiq, & ſic ponit
Io.An.2.q.j.in primis.& verũ.& Inn.hic: ad qd̃ facit decre.ſta-
tim alle.diceret ꝯ.Sed cõiter hr̃ in lr̃a, vtiles: & Hoſt.illã literã
tũc nõ reprehendit:& hanc veritatem tangit, & nihil diffinit
Spe.in ti.de expen.§.fi.ver.& no.vbi ꝓſeqtur hanc partẽ gl.Io.
An. putat ꝙ vtraq; litera ſit bona , ſi recipianť vtiles in reſpe-
ctu ad cãm, vt qa meliorẽ cãm faciũt, vt qa habui decẽ aduo-
catos,vt cum ſm naturã cãæ & cõſuetudinem fori ſufficeret
vnus tm̃,tunc bñ ſtat nõ:ſed ꝯiungendo moderamẽ cum vti-
lib.bñ ſtat ſine nõ,maxime qa & neceſſarie ſunt vtiles:ſed nõ
cõuertitur.Et ſm hoc erit vtriuſq; literæ idẽ ſenſus : nã neceſ-
ſariæ includunt moderamẽ,vtiles ergo modereť iudex.Inquã
tum gl. dicit expẽſas factas in aduocatis repeti : hoc intellige,
ẽt ſi illos habuit gratis , ſed ſub ſpe remunerationis : ſecus ſi
dono pure,ſm Gul.in ti.de expen.§.fi. ver.qd ſi victor. & facit
quod nõ.in ver.ſeq.& fuit dictum Guid.de Suza.in l.ꝓperan-
25 dum.§.ſinaũt reus.& ibi dicit Io. And.in addi.¶†An ſi erat ꝯ-
ſuetus ꝑ ſe litigare,imputet expẽſas ꝓcuratoris.Io.in dicta ad-
di.ꝙ nõ,ff. de vſur. q ſemiſſes.de pig.ac.l.vniuerſorũ.cũ ſimil.
Idẽ dicit,ſi aſſuetus eſt peditare,& petat expenſans equi: licet
Gul.in l. eũ, quem temere.dicat indiſtincte tales expẽſas non
attẽdendas,quaſi nimium delicatas.Attendenda eſt qualitas
ꝑſonæ,& loci diſtãtia, vt puto,& hoc iudex arbitrabiť.De expẽ
ſis cibariorũ dicit Gul.illas venire,detractis, quas domi factu-
rus erat, niſi ex artificio dixiſſet, in quo nõ potuit ꝑꝑ litigium
operari.Et hoc ponit in l.ſed & ſi qs.ff.ad exhib.Idem Gul.in
l.properãdum.§.ſinautem alterutra.ſic reſtringit Pe.hic,& vi-
26 de qd̃ no.de reſcr.ſtatutum.§.inſuꝑ.li.6.¶†Ad 6.q̃ro quo iure
petentur expenſæ.Gl.dicit ꝙ añ litis conte.petunť iudicis offi-
cio,& añ litis cont.debẽt peti noĩatim in libello:poſt lit.cõte.
nõ exigiť ꝙ nominatim petanť in libello.Quidã alij,vt Iac.de
Are.in l.ſancimus.C. de iud. dñt ꝙ expenſæ ꝯtumaciæ veniũt
iure actionis,ff.ſi quis ius di.nõ ob.& ſic intelligunt ibi gl.Illę,
quæ veniunt rõne victoriæ, veniunt officio iudicis: & ſic loqť
l.terminato.Hoc recitat Cy.C.de iud.l.ſancimus. in 9.q.Ia.de
Are.dicit,ꝙ oẽs veniũt officio iudicis,per l.terminato.in rõne
ſui,ne lites ex litib.orianť: qd̃ eſſet, ſi iure actionis peterenť, ꝙ
oporteret litem ꝯteſtari,& ſingula fieri, ac ſi ordo iuris exige-
reť,ad hoc qd̃ ſummarie expediunť,& ſic officio iudicis,l. nec
quicq̃.§.vbi decretũ.ff.de offi.procõ.Opi. iſtã ẽt latiſſime pro-
bat Gul.de Cu.in l.ſancimus.C.de iud.Pe.ibi ſtat cum gloſſ.ꝙ
poſſunt peti ante litis ꝯteſt.factæ & iure actionis, & ꝯdõne ex
l.ſancimus.& officio iudicis.Dicit tñ , ꝙ actio illa cohæret liti,
& finitur cũ lite:iõ non põt finita lite ſuper eis fieri condẽna-
tio,Bar.in l.ſancimus.de expenſis cõtumaciæ dicit ꝙ peti pñt
iure actionis ex edicto,ſi qs ius di.nõ obſ. & peti pñt officio iu
dicis, vt deneget ſibi audientia,niſi refectis expenſis ſto cũ eo
in expẽſis contumaciæ.In expen.li.tenet Gul.ꝙ añ litis ꝯte. &
poſt,poſſint peti officio iudicis. Nec ob. ꝙ officio iudicis non
hẽant locum añ litis ꝯt.vt l.ędiles.§.itẽ ſciẽdũ.hic alleg. qa vẽ
rum ſpecifice:ſed bñ latiſſimis cõpetit,ex quo ẽt añ litis cõte:
põt citare,ff.de iur.om.iu.l.2.Nunqd aũt ſit neceſſe ꝙ petanť
a parte,an iudex ex officio poſſit abſq; petitione.Gl. hic ꝙ an-
te lit.ꝯt.factę debẽt peti in libello,poſt nõ . Cy.ĩ d.l.ſancimus.
tenet ꝙ añ lit. ꝯt.& poſt ex officio abſq; libello poſſit dãnare,
qa iniunctum eſt iudici,ſpecialiter per l.ſancimus.ꝙ cõdem-
net.Non obſ.l.ędiles.§. item ſciendum. ꝙ licet poſt litem cõ-
te.contingentia valde pertineant ad iudicis officiũ, non nega
tur, imo cõcludiť ꝙ pertineant ad iudicis officium , licèt non
valde.Hẽt ergo,licèt plenius poſt lit.cont.ſm Pet.& Cyn.Gul.
de Cu.in d.l.ſancimus.dicit,ꝙ actori nõ ſit condemnatio, niſi
petatur:qa pro actore nihil ſupplet,niſi ſit petitũ, vt l.4.§. hoc
aũt iudicium.ff.de dam.infe.l.vlt.ff.de fideic.lib.Sed in reo fit
abſq; petitione:qa reus non habet aliquid petere : qa omnia
iudicia ſunt abſolutoria pro reo,niſi actor probet,Inſt.de tẽp.
act.§.fin.C. de eden. q accuſare. alleg.expreſſum,ꝙ ex officio
faciat,ff.de pet.hære.l.fi.Bar.reſidet cum glo.in l.4.§.hoc autẽ
iudicium.de dam.infec.ꝙ ante litis conteſt.debeant peti,poſt
non:qa tunc iudex officium poteſt impartiri.Si tamen nõ pe
tatur, hoc non poteſt iudici imputari , qa non tangit niſi pri-
uatam vtilitatem.Et ſic intelligit gl.in l.fin.C.quando prouo-
27 care non eſt neceſſe.¶†Venio ad 7.quando,& vſqnequo peti
poſſunt: Glo.dicit,ꝙ peti poſſunt,& de eis fieri condemnatio
vſq; ad ſnĩam,poſtea non. All. C. de fruc.& lit.expen.l. termi-
nato.niſi in cã appellationis,l.fi.C.qñ prouo.nõ eſt neceſ. hoc
28 examinabo de eo,q mit.in poſ.c.j.¶† Quæro,qualr̃ probanť
expenſæ:Gl.dicit,ꝙ per iur̃m præcedente iudicis taxatione, 3.
q.3.§.qd̃ fieri.in Auth.de iud.§.oportet. qd̃ metus cau.c.vl.de
procur.conſtitutus.Hoc dicit Io.An.verum, intm̃ ꝙ ẽt ſi con-
uentum eſſet vt de expenſis ſtareť verbo partis,nõ ſtať, ſed iu
rare oportet:de quo in Spe.de prob.§.fi.ver.quid ſi ibi.Spe.vr̃
velle,ꝙ non valet conuentio.Dyn.in l.fi.C. de pac.pig.dicit ꝙ
valeat conuentio,ſed reduceť ad arbitriũ boni viri,l.hæc ven-
ditio.ff.de ꝯhen.emp.ff.de reg.iu.l.in perſonã.§.gñaliter.Cyn.
in l.ſi qs in ꝯſcribẽdo.C.de pa. tenet ꝯuẽtionẽ nõ valere,ẽt vt
ſtetur iur̃o, vbi ſtandum nõ eſt, vel vbi moderãdum eſt de iu-
re iur̃m, vt taxatione p̃cedente:qa per hoc inuitaretur ad de-
linquendum,vt l.cõuenire. de pac.do. Nõ ob.l. iuſiurandum
qd̃ ex cõuentione.ff.de iureiur. qa bñ poſſum, poſt ꝯctum de-
ferre iur̃m,& ſtatur iur̃o,ſed non a principio, arg.l. quamuis.
aliàs Callipodius.ff.de ſolu.& quod not.in pacto legis cõmiſ-
ſoriæ,j.de pig.ſignificãte.Bar.dicit,ꝙ ſi promittatur ſtari ſim-
plici verbo, vel iur̃o,iſtud non obligat,quin poſſim reuocare
anteq̃ declaretur,C.de iurei.l. ſi quis iuſiurandum. nam ſi ibi
delatio reuocatur,q̃ facta eſt in iudicio ante q̃ iureť, fortius ſi
extra iudicium:ſed poſtq̃ iurauit,nõ poterit reuocare,tñ redu
citur ad arbitrium boni viri,vt l.libertus.ff.de ope.lib.de iure-
iur.Quintaualli s.l. ſi pro ea.C. de dotis promiſſione. Nec ob.
ꝙ verba,ſtare dicto ſuo.importent oĩno liberam voluntatem
nõ ſubmiſſam iudicis arbitrio, vt l.cum quidam.de leg.2.l.vl.
§.fi.ff.de re.du.& no.in l.ſi ſic.de legat.j.&l. ſideicommiſſa.§.
quãquam.de leg.3.quia talia intelligenda ſunt,dum tñ dolus
abſit,l.creditor.§.Lucius.ff.mã.& eo ꝙ plus debito obijcereť,
præſumitur dolus.Non ob.ꝙ inuitet ad delinquendum, quia
reductio ad arbitrium boni viri hoc tollit,ſm Bart.in l.fi.ff.de
præt.ſtipu.vide aliquid de hoc ſupra,de ſor.comp.ſi diligenti.
29 ¶†Opp.ꝙ ſententia hic ſuper expenſis cõtineat multiplicem
iniquitatem.Primo, ꝙ ſententia fertur ſine certa quantitate,
quæ certa eſſe nõ põt,ante q̃ expenſæ ſint factæ,ꝯ id C. de ſen.
quæ ſine cer.quanti.l.j.& 2.Inſt.de actio.§.curare.Secũda ini-
quitas,qa ſe intromittit de tractu futuri tꝑis, ꝯ id ff. de vſu.l.j.
de iud.nõ quemadmodum.& c.Romana.§.caueant. de ſent.
excom.li.6.Tertio,qa fertur ſnĩa ſub cõditione,quæ debet eſ-
ſe pura, 2.q.6.biduum.Sol.Vnus eſt intellectus,quem tãgit gl.
ꝙ ſi fertur ſnĩa ſtatim cum inducijs , & damnatur ad expen-
ſas,ſi ſuccumbit,& ſic conditionaliter:& ſic dictio,tunc,deter
minat verbum cum acceptis.Huic obuiãt ꝯria.Sed ad primũ
r̃nde,ꝙ ſpeciale eſt,ſm Inn.in odium tarde proponẽtis : & qa
ſnĩa habet ſpem certificandi,vel valet ſententia interdicta ſu-
per acceſſorijs,vt ſunt expenſæ, quæ non petuntur principali-
ter,ſed acceſſorie.Inn. dicit, ꝙ cõiter ſnĩa ſuper expẽſis eſt in-
certa, vt,Condemno in expenſis,quas talis ꝓbabit, vel fecit.ſ.
de proc.auditis.& C.de fruc.& lit.expen.l.terminato.Nã non
pñt illa iura intelligi, ꝙ condemnationem reſeruet,qa expen
ſæ aut petunť officio iudicis,aut iure actionis . Si officio iudi-
cis, illud non poſſet habere locum finito iudicio ꝑ ſnĩam , vt
d.l.terminato.Inſt.de of.iud.§.3 .ſ.de of.iudic.c.fi. Si petantur
iure actionis , hoc eſſe non poteſt,quia nulla competit actio,
niſi ſurgat ex condemnatione,vt actio in factum. Non poteſt
ergo ſequi condemnatio poſt ſnĩam:& ſic lex,terminato.ne-
ceſſario debet intelligi , quando tꝑe ſententiæ fuit lata cõdẽ-
natio,& reſeruata ſola caſſatio: nam non poteſt reſeruari ali-
ter ei poteſtas agendi poſt ſnĩam, cum iura nõ ſint in iudicis
poteſtate, quin habeat locum in actibus ſuis,ff. de leg.j.l. ne-
mo põt.ff.de teſta.requiſiti.& c.tua.Fatetur tñ Inn.ꝙ tota die
ſnĩæ poſſunt ſuper expenſis iudicare,ff.de re iud.l.Paulus.Nõ
ob.quod dr̃ de tractu futuri tꝑis;quia ſuper hoc dic vt in cap.
auditis.de proc. Non ob. quod dicitur de conditione:quia il-
lud eſt præter ius , & lata tenet, vt d.§. biduum. Secunda fuit
opin. ꝙ condemnatio fiet in fine litis.Hoc non placet Innoc.
& Io.And.quia modicam haberet vtilitatem hæc decre.Ter-
tia opi.vt condemnatio fiat tempore , quo in exceptione ſuc-
cumbit:& hoc tenet Hoſt.& placet Io.An.fatetur tñ,ꝙ in da-
tione termini iudex hic continuabitur.Prima opi.placet Inn.
tene,vel primam,vel tertiam,licèt tertia tutior ſit,& ſic practi
30 catur.¶†Gl.vlt.eſt clara: Doc. hic ſuperflue enarrãt quædam
arbitraria,quæ relinquuntur arbitrio iudicis. Vide in Spe. de
of.iud.§.pen. in fi. Vide in ſummula dñi Galuani, vbi colligit
caſus oẽs iuris arbitrarios.hoc eſt magis laborioſum,q̃ ſubti-
31 le,curioſis talia ſunt relinquenda.¶† Vltimo ſciẽdum,quod
Pau.hoc cap. commentauit, & vltra ſupra tacta tangit de ex-
traiudicialibus expenſis quo iure petantur.Secũdo an petanť
coram delegato. Tertio ex quo die fiet condẽnatio expenſa-
rum.de quo j.eo.dilecti. & ibi hoc expediť. Quarto,an paſſus
miſſionẽ ꝑꝑ contumaciã dãneť in expẽſis.Quinto,an ſi citans
non veniat die citationis,citatus dãneť in expẽſis.Sexto,an in
abſolutione ab obſeruãtia iudicij fiat condẽnatio expẽſarũ.
de quibus.de of.del.conſuluit.per Inn.Septimo,an ſi iudex ꝑ-

nuntiet ſententiam iniuſtam, quis poſſit proſequi nullitatẽ: de quo de app. dilecto. Tractat 8. an renuntians appellatione, vel inſtantiæ damnetur in expenſis. De hoc dic, vt de crimine falſi. c. fi. Nono, an iudice impedito obſtet contumacia parti vt damnetur: de hoc de offi. deleg. conſuluit. Decimo, an vbi fit condemnatio pro abſente, habeat locum condemnatio expenſarum. De hoc dic, vt de pęnis, calumniam. Vndecimo, an vbi iudex ex officio procedit, habeat locum condemnatio expenſarum: vide in c. ſeq. Duodecimo, an propter defectum condemnationis expenſarum poſſit appellari. De hoc dic, vt de app. vt debitus. de excep. ſignificauerunt. per Cyn. in vlt. q. de iud. ſancimus. Decimotertio, qualiter fiat condemnatio expenſarum. De hoc ĵ. & in l. terminato. C. de fruc. & lit. expẽ. & infra vt lite penden. cap. j. vbi pleniſſime per Hoſt. aliquid hic. Decimoquarto, an ex taxatione expenſarum poſſit appellari. De hoc dicit Innocen. ſupra, quod met. cauſa. cap. fin. Vltimo ponit quædam, quæ Specu. ponit in ti. de expen. §. ſupra allegato.

SVMMARIVM.

1 *Contumax condemnatur in expenſis a tempore citationis emiſſæ.*
2 *Clauſula, de rato, importat exigentia ſpeciale mandatum.*
3 *Procurator poteſt conſtitui ad crimina opponenda.*
4 *Appellans non proſequens appellationem iterato eſt citandus appellatione deſerta.*
5 *Citatio facta vſq; ad diem feriatam quomodo valet.*
6 *Citatio vbi fit de longinquo, poteſt quis citari ad totam cauſam vnica citatione peremptoria.*
7 *Citatio de procedendo ad vlteriora non habet vim peremptorij.*
8 *Citatio poteſt fieri viua voce, & abſque literis, iudicis commiſſione.*
9 *Contumacia duobus excuſatur.*
10 *Citatio eſt nulla propter termini breuitatem.*
11 *Probata vnius actus expeditione, concluditur potentia alterum expediri potuiſſe, vbi duo ſunt pariter expedibilia.*
12 *Impedimentum perſonale non excuſat quem a contumacia.*
13 *In citatione, ſeu mandato de comparendo certa die, includitur mãdatum ſimpliciter de comparendo, vbi non poſſit ad diem comparere.*
14 *Contra citatum, vt ad diem compareat in magno tempore, poſt diem poteſt contra eum etiam impeditum procedi.*
15 *Argui licet de mandato arbitri ad iudicis mandatum.*
16 *Expenſę, in quibus contumax condemnatur ratione contumaciæ, incipiunt currere a tempore citationis emiſſæ.*
17 *Exceptio licet ſit actionis excluſio, quomodo poſſit vt voluntaria proponi.*
18 *Citatus facilius excuſatur per nuntium, quam per procuratorem.*
19 *Citatus ad terminum, ſi fuit impeditus in termino, quomodo poteſt circum duci ad edictum.*
20 *Obligatus, ſeu citatus ad aliquid agendum vſque ad talem diem, ſi vltima dies ſit feriata, an ex hoc excuſetur, vt poſt diem fieri poſsit.*
21 *Contumax an a contumacia excuſetur ptopter inſidias.*
22 *In expenſis condemnatus ratione contumaciæ, an veniant expenſæ a tempore citationis emiſſæ vel poſt.*
23 *Agere non poteſt vnus pro alio abſq; mandato in cauſa rei communis.*
24 *Electus ex quibus poſsit impugnari, vt eius electio non teneat.*
25 *Citari an poſsit quis per nuntium.*
26 *Citatus impeditus quando arctetur ad procuratorem conſtituendum.*
Impedimenta quænam excuſent citatum, vt excuſatore miſſo liberetur a cõtumacia.
27 *Expenſarum condemnatio quomodo habeat locum in cauſa criminali. 29.*
28 *Pęna talionis an hodie habeat locum, & ad quid inuenta fuit.*

CAP. VI.

1 CVm dilecti. ¶ † Contumax cõdemnatur in expenſis factis a tempore citationis emiſſę. In prima parte ponit formam proceſſus. In ſecunda interloquitur, ibi, quia Papa. In tertia facit quinq;. Primo ponit comparationem nuntiorum electi, & aduerſariorum ipſius, & deciſæ cauſæ commiſſionẽ. Secunda ibi, quamuis ipſi. primam cõtumaciam. Tertia ibi, volentes. ipſius electi citationem. Quarta ibi, expectantibus. abſentiam & executionem. Quinta ibi, ſed contra. ipſius
2 excuſationis impugnationem. ¶ † No. j. ar. clauſulam de rato, importare exigentia ſpeciale mandatum. Vide de tranſ. con-
3 tingit. de reli. do. cum dilectus. in j. gl. ¶ † Not. 2. procuratorem poſſe conſtitui ad opponenda crimina, & exigitur ꝙ habeat ſpeciale mandatum: vide de tranſac. contingit. de reli. do. cũ
4 dilectus. in j. gl. ¶ † No. 3. ar. appellantem & appellationẽ non proſequentem, appellatione deſerta fore iterato citandum: & ſic appellatio fruſtratoria reddit quem contumacem ea pendente, ea deſerta non, quo minus iterato ſit citandus: maxime vbi nõ conſtat eam fuiſſe fruſtratoriam: vide circa hoc quod dicam de appel. directę. & vide de do. & cont. cum, qui.
5 lib. 6. ¶ † Not. valere citationem vſq; ad diem feriatam, & ſic ad ſignificandum tempus, poſt quod procedi debet. Vide de ferijs. c. fin. ad hoc de re. in inte. c. cum ex literis. & cap. coram. de dila. expoſuit. de fide inſtr. accepimus. de voto. licet. de teſt. præſentium. li. 6. Et vide de hac forma in Spec. de cita. §. j. verſ. item excipitur ꝙ citatio fit ad diem. & per Hoſtiẽ. in Summa
6 de ferijs. c. fi. ¶ † Nota, ꝙ vbi citatio fit de longinquo, quis poteſt eodem momento citari ad totam cauſam, & in vna citatione poteſt apponi peremptorium. Vide quod no. de offi. dele. conſuluit. & ibi remiſi ad Spe. ſupra, in ti. de cita. §. viſo. ver.
7 item peremptorium. in prin. ſecundæ columnæ. ¶ † Nota hic ꝙ citatio de procedendo ad vlteriora non habet vim peremptorij, quia ponitur poſt peremptorium. Vide quod no. in ca.
8 cauſam. de reſcr. ¶ † Not. iudicem poſſe viua voce committere citationẽ: & ſic aliter poteſt probari citatio, quàm ꝑ acta, quia non eſt commiſſio de actis, vt dicit Inn. in cap. quoniam contra falſam. in verbo, citationis. de commiſſione autem ſtatur verbo Papæ, vt patet hic. de alijs iudicibus no. in cap. quo-
9 niam contra. ĵ. de proba. ¶ † No. duo excuſantia contumaciã, termini breuitatem, & viarum diſcrimina. Ad hoc quod not.
10 Bar. ff. quod vi, aut clam. l. aut qui aliter. † vbi dicit citationem nullã ex breuitate termini. Ad quod ff. de euic. ſi ideo. & hoc inquantum breuitas excludit facultatem cõparendi. Inquantum autem excludit facultatem deliberandi, dixi de dila. præterea. & viarum diſcrimina. Non tamen excuſatur, ſi intantũ tardauit, ꝙ in termino venire non poterat, ſi in via aliquid ca-
11 ſualiter ſibi euenit, vt not. Arch. 11. q. 3. eorum. ¶ † Not. ꝙ vbi duo pariter ſunt expedibilia, probata vnius actus expeditione, concluditur potentia alterum expediri potuiſſe. Ad hoc de ele. bonæ. de dilat. expoſuit. Ad hoc Ioan. 32. q. 3. diſplicet.
12 ¶ † Not. perſonale impedimentum non excuſare a contumacia citatum a Papa, vt per ſe, aut per procuratorem compa-
13 reat. ¶ † No. ꝙ in mandato de comparendo certa die includitur mandatum ſimpliciter de comparendo, vbi non poſſit ad diem comparere: & ſic mandatum qualificatum diſtribuitur in ſimplex, & qualificatum: nec requiritur ſubiecti, & qualita-
14 tis concurſus. ad hoc ff. de arbi. Celſus. ¶ † No. contra citatum vt compareat ad diem in magno tempore, poſt diẽ poſſe con-
15 tra eum, licet impeditum, procedi, & valet proceſſus. ¶ † Nota licere arguere de mandato arbitri ad mandatum iudicis,
16 & de mandato executiuo ad præparatorium. ¶ † Not. contumacem damnandum in expenſis: & incipiunt expenſæ a tempore citationis emiſſæ, ſi ab illo tempore incipit expectare
17 pars, ad cuius petitionem eſt facta citatio. ¶ † Opp. ꝙ non potuerint ſe opponere per viam exceptionis canonici, quia hic nil petebat: non confirmationem, cum iam confirmatus eſſet. Quod patet, quia vocatus electus. Non conſecrationem, propter abſentiam. Exceptio autem eſt actionis excluſio, vt l. prima. de excep. de or. cog. ca. primo. & cap. dilectus. Nec dici poteſt quòd hic ageretur via denũtiationis, vel inquiſitionis: quia litis conteſtatio docet cõtrarium. Nec via accuſationis, quia non interueniret procurator. Item nec dici poteſt quòd admiſſi fuerunt procuratores ad proſequendam appellationem: quia non appellauerunt, nec electus proſequebatur appellationem. So. dicit Inn. ꝙ hoc caſu non agitur, & excipitur. hoc declarat ſ̃. de elec. dudum. j. quia licet non agatur, ſufficit ꝙ ſit in agendi poteſtate, & tempore, vt hæc exceptio voluntaria, quæ inſtar actionis habet, proponi poſſit. Et vide quod dixi de reſcrip. plerumq;. vel in c. ſi autem. & de elec. ſuper eo. Hoſt. dicit, ꝙ licet non proſequeretur appellans, aduerſarij poterant proſeq appellationem, de app. oblatæ. de ele. c. j. li. 6. de reſcr. ex parte S. & ſic ſe poterant hac via opponere, & non ſe-
18 quitur concluſio Inn. quod no. ¶ † Opp. ꝙ ſic de facili qs non mittat procuratorem ſicut nuntium, qa maiorem exigit apparatum procurator. Reſpondeo, ꝙ ſic potuit mittere nõ obſtante diſcrimine viarum, quod tm̃ allegabat. Quo ad alia ꝓcedit ꝯ, ſm̃ Vin. qui etiam ſic intelligit iura allegata in gl. Idẽ Abbas, nam talis faceret excuſationem, qui non reciperet ꝓ-
19 curatorium ¶ † Opp. ꝙ citatus ad terminum, poſt terminum non arctetur ad comparendum: qa vel fuit impeditus in termino, & circunduci debet edictum, & non arctatur ad cõparendum, ff. de iud. poſt edictum. ſi non veniat propter contumaciam, ſufficit ꝙ damnetur in expenſis, quia nõ venit in termino: non arctatur ergo ad cõparendum poſt terminũ, maxime cum non poſſit actus poſt terminum exerceri, niſi incontinẽti die ſequẽti abſq; noua citatione, vt l. fi. ff. qđ vi, aut clã. & de of. del. conſuluit. Inn. dicit citatum poſt terminum arctari ad cõparendum poſt terminum, qñ eſt certus aduerſariũ eſſe in curia, & eum ibi expectare: aliàs nõ arctatur ad cõparẽdũ. Nõ ob. l. Celſus. qa ibi euẽtus diei ordinatur ad fortificãdam obligationem, q̃ non tollitur niſi in ſolutione. Sed hic dies ordinat ad certificãdũ tp̃s actus exercendi, q altero tp̃e non põt exerceri, niſi iterato citetur. Sed ſolutio qñq; põt parere effectum liberationis. Secũda opi. vt citatus ẽt poſt diem, ſemper

arctari

arctari poteſt poſt terminum ad veniendum,non vt procedatur,ſed vt excuſet,ſm Inn.Hoſt.dicit, ꝙ hæc fuit partis allegatio.Nec ob.l.Celius. & quod ſeqtur: qa loquitur in obligato, q poſt diem non remanet minus obligatus, ſed citatus ad diẽ non remanet plus obligatus,niſi ꝙ dãnatur in expẽſis. Quarta opi. vt diſtinguatur inter citatũ a Papa, vel ab alio ordinario, & citatum a delegato. Primus arctatur ad ꝯparendũ poſt terminum.Secũdus non.Cã eſt,qa primus forus ſp certus, ſecundus aũt incertus, & vagus. Hoſt. vltimo vr̃ eligere,ꝙ indiſtincte arctetur poſt diem ad comparendum: qa ſi ꝯctus poſt diẽ obligat,fortius præceptum:qa primum voluntarium,ſm neceſſarium ẽt:qa ſicut non eſt cõdemnandus ordinarius, ſic nec delegatus: vnde dicit citatum ad diem arctari ad veniendum poſt diem quàm citius poteſt. Nõ ob.ꝙ ſit allegatio: qa poſtea ſm eam diffinit,& maxime dicit hoc verum, qñ citans hẽt certũ domicilium,vel locum iudicij: tunc maxime qñ cõſtat aduerſarium, vel eius procuratorem eſſe in curia, vel in loco propinquo.Si vero non habet citans certum locũ, tunc non adſtringitur ſic poſt terminum in perpetuum, ſed intra paucos dies illos, intra quos conſueuit iudex expectare, poſt quos non dr̃ adſtrictus,licet ſit cõtumax,ſm Hoſt.Pau.de Liaza.s̃.e.finem.diſtinguit,an citetur ad totam cãm,& ſic ad actũ ſucceſſiuum:& tenetur cõparere poſt terminum, vt hic, maxime qñ terminus eſt appoſitus ad extremandũ principiũ tẽporis,ex quo procedi dẽt,vt hic:& ſic olim conſueui hic dicere,añ quam viderem Paulum.Et tenent Dñi de Rota, q ſic reſtrigunt,ſua conclu.338.& per no.de of.dele.conſuluit.& idẽ dicunt ſic reſtringendo, ſua conclu.339. Aut tp̃s eſt appoſitũ ad ſignificandum tp̃s,in quo procedi debet,& citatur quis ad vnum actum:& tunc ſi actus expeditus eſt pp contumaciam, non tenetur amplius comparere,niſi iterato ſit citatus,vt no. Inn.de accu.ad petitionem.ad hoc s̃.c.prox.de of.deleg. cum olim.vt lite non cont.accedens.cum ſimi.Sed ſi non fuit expeditus in termino actus,ad quẽ fuit citatus,& talis iterato non eſt citandus,& põt ꝓcedere opi.Hoſt. vt adhuc arctetur ad cõparendum,ex quo certum eſt tribunal, & conſuetum.Bar. in l.aut q aliter.in prin.& in l.ſi.ff. quod vi aut clã. in hoc vltimo tenet ꝯ̃rium,vbi dicit ꝙ ſi aliqs citatur ad actum in certo termino,vel hora,ſi ille actus exerceatur alio termino, vel hora, non valet qđ gerit̃,ex quo iterato non eſt citatus. Et hoc puto verum,quicqd dicat Hoſ. niſi iudex prorogauerit terminum: qa ſi prorogat ad ſequentem diem, vel ad diem cõſuetũ ꝓrogari,arctat citatio ad validitatem actus,& cõdẽnationẽ expenſarũ:ſi prorogat in vlteriorem diem,non puto ꝙ arctet prorogatio,niſi intimetur abſenti,ꝑ decre.conſuluit.de of.del.Et ratio,q̃ ponitur hic,tunc cõcludit, qñ remanet ius citationis lapſo illo die,vt qñ citatur ad totam cãm:qa tũc bene duo ſunt in citatione,vt compareat,& vt ad diem compareat. Sed vbi citatio arctatur ad certam diem ,ex diei euentu præceptũ finitur,ad illud tempus determinatum : & ideo tunc præceptũ non cõcludit duo. Et hoc tenẽt Dñi de Rota ſua conclu. 328. alleg.no.Inn.de of.del.conſuluit.per Archid.de eo,qui mit.in poſ.c.j.lib.6.& de do.& contu.c.j.e.li.Hoc etiam tenet Specu. in ti.de ſen.prola.§.iuxta.verſi.eſt etiam nulla.vbi dicit ſñiam latam poſt diem citationis fore nullam. Allega.C. qñ ꝓuoc. non eſt neceſ.l.cum non eo die.& l.ſi vt proponis.C. quomodo & quando iu.ibi Io.And.dicit in addi.ꝙ ſi fertur altera die proxima,indiſtincte valet.Hoc credo, ſi prorogauerit, per ca. conſuluit.Si fertur altera die longiori,ſi citatus comparuit,& moram purgauerit & contumaciam,ſi poſtea altera die feratur,non valet:ſi non purgauit,valet etiã poſt longum tp̃s. Tene quod dixi s̃.in ver.& hoc puto verum.quod ſequuntur dñi de Rota vbi s̃.& ſua cõcluſione 209.Per hoc,& per tex. infert Io.And.ꝯ̃ Pet.in l.dies.C.de ferijs.vt no.s̃.de ferijs.c.fin. ꝙ citatus die non feriata pro die feriata ſequenti debeat comparere:qa iſtud preceptum hẽt in ſe duo,vt compareat,& poſt diẽ compareat:cuius ꝯ̃rium dicit Pe.illa rõne,quia nõ valeret citatio ſine die,per l.ita ſtipulatus.ff.de ver.obl.Que rõ non placet,vt no.j̃.de app.cum parati.Sed tunc illud fuit propter impotentiam : vnde neceſſario differtur ad diem ſequentẽ : ſed quando potuit illa die, conſumitur citationis effectus, iõ poſtea non arctat. Vbi ergo deficit poteſtas procedendi propter diem,dic vt in d. c.ſi. Vbi deficit propter impotẽtiam iudicis, aut partis citatæ, vel citantis,an arctetur ad comparendum altera die:dic vt per Inn.in duob.locis,de of.deleg.conſuluit.de pœnis.calumniam. Vbi deficit propter contumaciam citati, vel citantis:dic vt per Inn.de accu.ad petitionem. Vbi aũt citatus venit, & citans non affuit in termino, an poſſit citatus poſt terminum illicentiatus recedere, & an teneatur expectare:dic vt dixi de iud.c.j. Et per hoc habes hanc materiam claram.

20 † Nunquid aũt ſi citatus ad aliquid agendum vſq; ad talẽ diẽ, vltima exiſtente feriata,an ex hoc excuſet̃, & an terminus arctet,vide in Spe.de dila.§.j.ver.& no.Vbi dicit,ꝙ debuit ꝓponere ante diem: & ſi nõ ꝓpoſuit, nõ potuit poſt terminũ proponere:licèt ſecus ſi citatus eſſet ad diem, vt tũc aliqd ageretur,& illa occurrit feriata,vt no.de ferijs.c.ſi. qa tunc ſequẽti die illud eſſet agendum.Quod dicit ibi Io.And.verũ, niſi error foret expreſſus in citatione,vt no.in d.c.ſi.Si aũt citatus ad terminũ tardauerit,ꝙ intra terminũ venire nõ poterat,an excuſetur pp impedimentum tunc occurrens, vide Ioã. 11.q.3. eorum.alle.ff.ſi quis cau.l.2.in ſi.C.de diu.tu.l.2.ff.de dã. infe. cum poſtulaſſem. & fuit dictum Gof. de elec. cum in veteri.

21 ¶ † Opp.ꝙ legitima fuerit excuſatio, ꝙ formidaret inſidias,j̃. de ſent.excom.de cætero.Dic ꝙ formidabat,i.formidare ſe dicebat,ſed non probabat: alias fuiſſet excuſatus, ſm Vinc. Sed Inn.dicit hoc profeciſſe ad excuſandam perſonalẽ comparitionem,ſed nõ per procuratorem,ſm Inn.An aũt ꝓpter cões guerras patriæ quis excuſetur a comparendo. Domini de Rota tenẽt,ꝙ nõ,per hoc cap.ibi,viarũ diſcrimina. maxime ſi habent ab illis literas de ſaluo conducto:qa tales exceptiones nimium generales reputantur,ſecundum eos:alle.Innocẽ. hic.

22 ¶ †Opp.ꝙ nõ fiat cõdẽnatio expenſarũ a tp̃e citationis emiſſæ:qa anteq̃ ad eum tranſiuerit citatio, illi non põt culpa imputari,nec fuit cõtumax:iõ de illis nõ dãnandus. Sol. Quidã dicunt hoc intelligi de tp̃e citationis,non in quo,ſed ad quod fuit citatus:quia ex tunc fuit contumax,& non ante,iõ de expenſis ante nõ dẽt cõdemnari.Et hoc tenuit Io.Inn.dicit expẽſas cõputandas a tẽpore citationis, nõ a tp̃e contumaciæ tm̃. Hoſti.dicit,ꝙ ſi citatur ante contumax, dãnatur in expenſis a tp̃e citationis,ut hic:ſi citatur ante non cõtumax, dãnatur in expenſis a tempore contumaciæ.Et ſi dices,in quo hic præcedebat contumacia:dicit Io.An.ꝙ hẽt Hoſt. reſpectũ ad ꝯſuẽtudinem curiæ, ſm quã in appellationis cauſa poſt aduentũ unius partis altera expectatur per 40. dies. Vel forte ſtatutus fuit terminus ad appellationẽ proſequendã,ut in 4.gl.Vel tertio dic,ꝙ hic fruſtratorie receſſerat appellans. Quod patet ex appellationis deſertione,q̃ retro p̃ſumit illã friuolam, & ꝯñr contumax erat,de dolo,& contu. eũ, qui.lib.vj. Et ſm hoc citatio hæc facta fuit ad cautelam.Io.And.dicit, ꝙ ad expenſas citationis dãnat̃ a tp̃e factæ citationis:ad expenſas uictus condemnatur a tempore contumaciæ, quatenus plus expendit, q̃ domi feciſſet,vt no.s̃.c.proxi. ſaluo caſu Hoſt. quando ante fuit contumax.Et dat ſimile de exceſ.præla.ex literis.in gl.no. quod Pau.s̃.c.prox.remittit ad Spe.de expen.§.ſi.ver.hoc quoque.Adhærere tñ vr̃ opi.Hoſt.ibi Io.And.in addi. tenet quod dixi,per l.ſancimus.ibi probatur ꝙ veniunt a die cõtumaciæ, & dicit ꝙ expenſæ diei ultimi non computabuntur,ut ſi citatus ſit die 6.expenſæ incipiunt in die ſeptimo.Item inquantũ dixit expenſas citationis uenire: adhuc dicit hoc uerum, niſi poſtea purget contumaciam,ut quia citatus die ſexto comparuit die decimo: quia citatio habuit ſuũ effectũ,forte non eſſet peccatum eum dicere condemnari ad oẽs,quia contumacia ab vltimo die retro reddit oẽs expenſas inutiles,qa inutiliter nõ feciſſet illo tp̃e.Licèt ergo vt retrotrahẽs effectum, facient eum in oĩb.cõdemnari, vt hic vult hæc litera non cauillando eam.Sed Io.And.dicit, ꝙ de iſtis hr̃ rõ ad fin.cauſæ: qđ eſt verum,vbi ſeqtur diffinitiua, licèt hic non ſperabatur. Vltimo aduerte ad literam,quæ dicit ꝙ Papa eum reputauit cõtumacem.Ex qua habes,cautum eſſe iudicem,quando procedit contra aliquem vt contumacem,& vt ante omnia eũ pronuntiet contumacem, vel aliqd interloquatur,per quod oſtẽdat eum contumacem, vt ſic oſtendat ſibi de contumacia liquere:nam non ſufficit eum cõtumacem eſſe, niſi liqueat ſibi de contumacia,ff.ex q.cau.in poſ.ea.l.hæc aũt.ibi,conſtare liquere q̃ prætori,&c.ibi vide,& vide Bar.ff.de dam.infe.l.4.§. prætor.Dubitari ſolet,ſi ſtatuto ſinodali,vel municipali caue tur, vt in eadem ſpecie delicti diuerſa pœna imponatur agẽti de die, & agenti in nocte, quæ pœna debet imponi agenti de ſero. De quo remittit Ioan.An.de homi.ſi perfodiens, & Bar.

23 vide ff.de his,qui.vt indi.l.fin.ff. ad Syl.in l.j.§.hic aũt. ¶ † Gl.j. opponit,ꝙ non agat vnus pro alio in hac cauſa abſq; mandato,s̃.de procu.c.j.Item quia in crĩali non admittitur qs pro alio,de accu.veniens.Gl.dicit primo, ꝙ hic admittitur tanquã conſors eiuſdem lit.Non placet hoc gl.quia in criminali quilibet põt agere pro ſe:& ſic ius agẽdi diuiduum eſt. Vnde cũ ibi non cadat cõitas actionis,uel rei,non ꝯ̃hitur litis ꝯſortiũ. Quã gl.no.de hoc in d.c.hoc qppe.& hoc expediui de ꝯſti. cũ M.Dic ut ibi.gl.hanc tenet Hoſt.licet Gof.Vin. & Io.tenuerũt primũ.Ad ꝯ̃rium dic,ꝙ unus habebat mandatum ab alijs, ut dixit gl.Non ob.c.veniens.quia hic de crimine agebatur ciuiliter.de quo in d.c.veniens.

24 ¶ †Quæro,quid opponebatur.Dicit gl. ꝙ opponebat̃ dilapidatio, excõmunicatio, & periuriũ, & ꝙ in minorib.miniſtrauerat confirmatione non habita: & quòd erat in minoribus cõſtitutus.Dicit Io.And: ꝙ primũ & quartum reddit electionẽ annullandã:de quo dic, ut de elec. auaritiæ.li.6.reliqua reddunt electionem nullam.Ex quo no. Abb.aliqua poſſe ſimul opponi,per quæ electio redditur nulla: & aliqua, per quæ redditur annullanda. Vnde dicit Hoſt.

grauamen a iudicib. ad inſtãtiã aduerſæ partis illatũ. ¶ Gl. 3.
& quarta ſunt claræ. In fi. quartæ dic, vt hodie, de elec. c. j. li. 6.
gl. in verbo, peremptorio. eſt clara. An autem a tali commu-
nicatione poſſit appellari. Dic ꝙ ſi fiat de iure, non: ſi fiat de
25 facto, ſic, de app. cum ceſſante. ſm Hoſt. ¶ † Gl. colligit ꝑ nun-
tium quẽ poſſe citari. Abb. dicit etiam proprium: ſed hoc hic
non colligitur. Nunquid aũt liceat alicui citare per nuntium
alterius curiæ: & an ſi executor citet per curſorẽ Papæ, arctet
citatio. Tenent Dñi de Rota ꝙ ſic, ſua conclu. 349. Gl. aſſignat
quædam ɔ̃ria legũ. dic ad c. ſicut. ibi fuit tp̃s appoſitum ad ſu-
mendam obligationem, hic ad committendam. l. ex hac ſcri-
ptura. illa concordat, quia dicit ꝙ ſi teſtõr mandat fieri ſepul-
chrũ, illud fieri dẽt poſt diem. Ad l. eã tñ. dic ꝙ ibi dies emana
uit ad limitãdam obligationem, legando talia, q̃ parata ſunt.
Ad §. oẽs. dic ꝙ ſtipulatio ad diẽ nõ æquiparatur pure quo ad
factũ exactionis ante diem, ſed poſt diem ſic: & hoc dr̃ hic. Ad
l. ſi quis ita. dic ꝙ ibi mandatum erat impoſſibile, iõ nõ valet
vt ſimplex ꝓꝑ præceptum formæ, & propter patentem, & ex-
preſſam impoſſibilitatẽ: mandabatur enim monumentũ fie-
26 ri intra triduum, qđ erat impoſſibile. ¶ † Venio ad gl. in verbo
inſufficientẽ. opp. impeditum non arctari ad ɔſtituẽdũ procu
ratorem, ſed ſufficit mittere excuſatorẽ, de proc. querelam. vt
ibi no. patet, qa ſi apparet cã iuſta abſentiæ, reuocatur ſenten
tia, de re iud. cum Bertoldus. l. ſi finita. §. ſi forte. ff. de dã. infec.
ff. de re iud. l. quæſitum. item qa ɔ̃ abſentem probabili cauſa
non proceditur ɔ̃ eum, de of. del. conſultationibus. Item quia
ſecundum hoc non eſſet melioris conditionis abſens iuſta cã
quàm iniuſta, ſi pariter ɔ̃ vtrunq; procederetur, & ſufficeret
ẽt non impedito mittere procuratorem. Gl. ſoluit multiplici-
ter: quam ſic concludo. Si quæritur ex parte actoris, an cauſa-
tiue ſit neceſſe vt impeditus conſtituat procuratorem ad im-
pediendum caſum præſcriptionis, vel ad perpetuãdam actio-
nem. gl. ꝙ ſic: alias ſibi præiudicatur, ff. de diuer. & tempo. præ-
ſcri. l. j. Si quæritur, an actor, vel reus directe compellatur, & p̃-
ciſe ad conſtituendum procuratorem. Si a Papa ad hoc arcta-
tur, vt per ſe, aut procuratorem compareat, tunc arctatur ad
reſpondendum, & ſic poteſt loqui hic. Si non arctatur a Papa,
vel arctatur ab inferiore, qui non põt arctare, vt reſpondeat ꝑ
procuratorem: ſic non poteſt arctari vt reſpondeat per ſe pſo-
naliter, niſi in caſibus de iud. c. j. lib. 6. & tũc ſi cauſa eſt ardua,
non tenetur mittere procuratorem, niſi impedimentũ ſit lon-
giſſimum, aut perpetuum. Fallit ẽt in cã celeritatem deſiderã
te, in qua, licet ardua, arctatur quis reſpondere per procurato
rem, dato ꝙ ſit impeditus, maxime vbi tangitur præiudicium
ex proteſtatione. Et ſic põt intelligi hic. Ad hoc de ele. cupiẽ-
tes. lib. 6. ver. inſuper. de app. oblatæ. ſecundum Ioã. And. hæc
vera, quãdo eſt legitime impeditus: ſi aũt non eſt impeditus,
bñ imputatur quare nõ rñderit per ſe, aut per procuratorem.
Sic loqtur hic: quia iſtæ excuſationes miſit friuolas. Alia gloſ.
firmat regulam, ꝙ non arctatur impeditus ad conſtituẽdum
procuratorem. Et hanc regulam tenent Doc. quam ɔfirmat,
qa ſi ſecus diceretur, cum nullus conſtituatur procurator niſi
velit, ff. de procur. ſi filius. §. inuitus. imputaretur forſitan ei, q
ꝓcuratorem inuenire non potuit, cum nullus obliget ad im-
poſſibile, de pac. c. fin. quod arg. eſt neceſſarium, niſi in fraudẽ
aliquid allegetur, ſm Hoſti. de ep̃o aũt, vel alio potente, & di-
uite hoc non p̃ſumitur, maxime qa & pecuniæ obediunt oĩa,
Eccleſiaſt. 16. Per quæ dicit Hoſt. pauperẽ, q nihil fingit, ꝑpe-
tuo impeditũ, ꝑpetuo excuſabitur a ɔſtõne ꝓcuratoris. & ſic
limitat finẽ gl. Et ſi dicãt, qđ tunc fiet? dr̃ ꝙ tunc mitti dẽt iu-
dex delegatus ad eum, de teſti. cõ. c. 2. & de plano, & ſine ſtrepi
tu decidat cãm, in Auth. de man. prin. §. ſit tibi. quoniam in ci
uilib. de facili qõnem expediet, de ſol. Odoardus. ſm Hoſt. Tu
dic ſm Bar. aliquo addito, in actore dic ꝙ cauſatiue venire te-
netur, qñ agitur de præiudicio curſus tp̃is. Si agitur de præiu-
dicio proceſſus, idem qđ in reo: quo caſu dic, ꝙ qñq; impeditũ
rõne dignitatis, vel priuilegij: & ſic impedimentum eſt perpe
tuum, & tenetur mittere procuratorem, l. vl. C. de proc. Si eſt
temporale, non tenetur mittere procuratorem, l. pars litera-
rum. ff. de iud. & de iniurijs. l. nec magiſtratus. Si impedit ꝓꝑ
aliud, & impedimentum eſt voluntarium, vel nõ legitimum,
non excuſatur quin teneatur mittere procuratorem, l. fina. ff.
eum, qui in prouinc. app. &c. & hic, ff. de leg. l. eundem. Si im-
pedimentum eſt neceſſarium, ſed non probabile, adhuc tene
tur mittere procuratorem, ff. ex quib. cau. ma. l. ſed & ſi ꝑ præ-
torem. §. j. & §. ſi aduerſus. Si impedimẽtum eſt neceſſariũ, &
probabile, & tunc ſi eſt parum duraturum, non tenetur mit-
tere, vt l. 2. §. ſed ſi quis. ff. ſi quis cau. Fallit, niſi ad hoc ſit arcta
tus per Papam, vel iudicem, q hoc poſſit, vel niſi cauſa ſit cele
ritatem deſiderans, & tangens publicam vtilitatem. Si impe-
dimentum eſt perpetuum, aut longo tempore duraturũ, tũc
ſi impedimentum ſuperuenit ante litis conteſtationem, non
arctatur: ſi poſt, arctatur conſtituere procuratorem, vt l. eun-
dem. ff. de leg. Impedimentum autem ex parte iudicis, vel ex
parte partis probatur, eo ꝙ non apparet iudex, vel non appa-
ret pars in iudicio ad tribunal iudicis: eum enim alibi quære-
re non oportet, l. j. §. ad eundem. & §. ſeq. ff. quando app. ſit. Sic
dicit Bar. in d. l. j. ff. de diuer. & temp. præſcr. ꝙ non alibi habet
eum quærere. Gl. ſequens colligit, ꝙ in crimine poteſt purga-
ri mora; contra quod opp. qui ma. accu. poſ. cum in tua. Dic,
in crimine in omittendo licet purgare moram, vt in cõtuma-
cia, vbi agitur de præiudicio proprio, & terminus nõ excludit
a iure: ſed non quando excludit ex toto, vt ibi: de quo in regu
la, mora. de reg. iur. lib. 6. Item hic non erat finita cõtumacia,
cum citaretur ad actum ſucceſſiuum. Item dato ꝙ veniſſet, ꝑ
hoc non eſſet purgata mora, quin damnaretur in expẽſis: de
quo s̃. de offi. dele. conſuluit. Admittitur autem ad proſequẽ-
dum negotium, ex quo non comminatur a iure, vel ab homi
ne pœna de perdendo iure agendi. De hoc 18. diſt. propter. de
elec. quod ſicut. ff. de fur. quia ea mente. vbi Bar. Gl. colligit, ꝙ
Auguſtus non excuſet, quin in curia quis teneatur litigare, &
proſequi appellationem: contra quod arguit glo. 74. diſt. quo-
rundam. Gl. non reſpondit. Dicit Vin. ꝙ ibi eſt gratia, vt igno-
rans qualitatem ſecundi loci reſtituatur primo in iudicio, a
quo nõ excuſat tale periculum, quia redditur in inuitum: &
facit de renunt. ad ſupplicationem. ¶ Nota hoc dictum, ꝙ ſi
ius redderetur in aliquo loco tempore peſtis & mortalitatis,
propter hoc non excuſaretur citatus non comparendo: & ſi
peſtis etiam eſſet in Roma, non excuſaretur a proſequẽda ap
pellatione, niſi aliter feriæ indicerentur. ¶ Opp. cum gl. in ver
bo, cõtumacem, ꝙ debuerit procedi ad diffinitiuam, ſicut po
terat in cauſa electionis, vt lite non cont. quoniam. §. j. Glo. di
cit, ꝙ hic non proceditur, quia appellauit. Hoc nõ valet, quia
hic non fuit appellationem proſecutus; vel hic fuit de gratia,
27 vel non liquebat de cauſa. ¶ † Gloſſ. vlt. colligit, ꝙ in cauſa cri-
minali, ſiue agatur denuntiationis, ſiue accuſationis, ſiue in-
quiſitionis via, habet locum condemnatio expenſarum. In-
quantum gl. dicit, condemnationem expenſarum habere lo-
cum in criminali, obſtat, quia ſufficere debet pœna talionis.
Sed reſponde, ꝙ condemnatio expenſarum non eſt pœna, ſed
intereſſe reſpectu rei familiaris, vt no. de reſcrip. c. fi. & not. de
elec. c. j. lib. 6. in verbo, hanc pœnam. in fin. Et ſic propter cau-
ſam criminis non impeditur, C. quando ciui. actio cri. præ. l.
28 vnica. † Item pœna talionis infligitur propter calumniam, &
ſic propter extrinſecam cauſam, & diuerſam cauſam, ex eodẽ
29 delicto punitur dupliciter: ad quod de crimi. fal. c. j. † Inquan-
tum dicit condemnationem expenſarum habere locum in
cauſa inquiſitionis: hoc eſt verum, aliquo ſpecialiter proſe-
quente inquiſitionem, cuius interſit, vt not. in Spec. de expen.
§. j. in fi. Si autem iudex ex officio procedat, & infamia præce-
dente, non tenebitur, quia tunc ex debito officij inquirit, & ex
neceſſitate. Ad hoc de of. del. ab arbitris. & quod ibi no. in vlt.
gl. ad hoc l. 2. C. qui accu. non poſ. vbi tutor propter neceſſita
tem officij accuſans excuſatur a pœna calumniæ: & quia non
debuit ius Reipublicæ dimittere indefenſum: quod timore
expenſarum forte dimitteret, ff. de peti. hæred. illud. Item quis
motus propter famam habuit iuſtam cauſam litigandi, quæ
excuſat a condemnatione expenſarum, de elec. c. j. in fin. li. 6.
de quo s̃. c. proxi. Vbi vero non præcedente infamia, & calum
nioſe procederet, locus eſſet condemnationi, in qua venit in-
tereſſe, vt ſupra, dixi. Non ob. quod procedebat ex officio, vt
patet de ſent. excommu. ſacro. verſicu. cumque. niſi probabi-
lis cauſa excuſet, vt ibi: de quo per Cyn. in d. l. ſancimus. C. de
iudi. in q. 15. ver. hæc ad literam ſunt. Cy. ibi, & idem Pau. s̃. pro-
xi. Hic alia non occurrunt. Ant. Butr.

SVMMARIVM.

1 *Literis prælatorum in dubio creditur, vbi non apparet contradictor; ſi etiã de alterius præiudicio agatur. nu. 14.*
2 *Electus in dubio præſumitur dignus, vbi non apparet contradictor.*
3 *Actor obtinet pro ſua intentione, vbi non excipitur contra eum.*
4 *Delegabilis eſt actus conſecrationis.*
5 *Sententia poteſt retractari de probationis famoſitate.*
6 *Contra electum poſt confirmationem admittitur accuſatio, vel exceptio ad facti poſſeſſionem impediendam.*
7 *Teſtis eſſe poteſt laicus in cauſa electionis, & clericus, licet ſint extra collegium eccleſiæ.*
8 *Aſſertioni magni viri creditur, etiam abſq; iuramento.*
9 *Negatiua eſt probabilis teſtimonio certarum perſonarum.*
10 *Teſtibus atteſtantibus de facto proprio inter alios creditur, quando illud per alios non eſt probabile.*
11 *Aduerſus electum confirmatum quando audiatur quis ratione proprij intereſſe.*
12 *Abſens citandus eſt, quando abeſt a iudicio, ſed non a prouincia.*
13 *Appellatione durante, non proceditur contra abſentem.*
14 *In epiſcopum non transfertur adminiſtratio ſola confirmatione.*
15 *Ad confirmationem nullus admittitur ex ſolo prælatorum teſtimonio.*
16 *Poſſeſſionem beneficij petenti nulla obſtat exceptio.*

17 Ex

17 *Ex ordine vbi peruenitur de vno ad alium diuerſo tempore, poſito vltimo, non præſumitur primum.*
19 *Teſtibus deponentibus ſuper actu electionis creditur poſt publicationem eiuſdem, licèt illi intereſſe non valeant.*
20 *Atteſtationibus non creditur, niſi quando factum eſt notorium.*
21 *Teſtes poſſunt examinari abſque iuramento ſuper facto notorio.*
22 *Electus, etiam confirmatus, non habet adminiſtrationem, vbi pendet lis ſu per confirmatione, & electione.*
23 *Proceſſus canonicus quis ſit.*
24 *Literis ſigillatis in dubio creditur.*
25 *Appellari poteſt a ſententia lata aduerſus contumacem, licèt tranſiuerit in rem iudicatam.*
26 *Sententia in materia beneficiali quomodo videatur tranſire in rē iudicatā.*
27 *Ad electiones, ſeu conſecrationis actum quanto tempore ſit expectandus abſens.*
28 *Ad appellationem proſequendam tempus parti appellanti aſſignatur per iudicem ad quem.*

CAP. VII.

CVm olim. Gratioſa eſt, & nō ſummatur, ſm Io. An. An aūt de iure poſſit aliq̃ caſu ꝓcedere, dicā j. ¶ Sunt duæ partes. Prima narrat factū, ſub quo ꝯtinetur ꝯſecratio, & petitio F. & G. cauſæ cōmiſſio, ꝓceſſus delegatorū ꝯfirmātiū, F. appellationē illius, i. pūtatio, aliàs amputatio illiꝰ. Scda ibi, volentes. cōmittit cām ſub diuiſione bimēbri, ſ. an ille dñs in-
1 ueniat in ꝓuincia, vel nō. Scda ibi, Sin aūt. ¶ † No. j. ꝙ creditur literis p̃latorū, qñ fit fides de electione, & nō apparet ꝯdictor:
2 de quo de ꝓba. poſt ceſſionē. ¶ † No. 2. electū præſumi dignū,
3 & ꝯnr cōfirmandū, nullo apparēte ꝯdictore. ¶ † No. ſm Goff. ꝙ obtinet, q agit, ſi nō eſt qui excipiat, vel excipere poſſit. Ad quod C. de tranſac. vbi pactū. & ibi ſolet notari. ad hoc l. cum putarē. ff. fam. erc. vide gl. & tex. quos alle. de exce. cum eccle-
4 ſiaſticæ. vltra medium gl. ¶ † No. 3. actum cōſecrationis delebilē: de quo de cōſec. eccl. vel al. a qua. de offi. or. qđ ad ſedē. de
5 cōſue. quanto. ¶ † No. 4. ꝙ poſt ſnīam pōt opponi de probationis famoſitate, & ſnīa retractari: de quo de ꝓba. licet. de ex-
6 ce. cum venerabilis. ¶ † No. v. ꝙ ꝯ electū poſt cōfirmationē admittitur accuſatio, vel exceptio ad impediendam poſſeſſionē facti, qñ cōtenditur nullitas confirmationis ex falſitate inſtru-
7 mentorū. ¶ † No. in cauſis electionum ad teſtificandū admitti laicos, & ēt p̃latos, & clericos; qui ſunt de extra collegiū eccleſiæ: & ſic qui non pōt intereſſe electioni, nihilominus pōt
8 teſtificari de electione. ¶ † No. ꝙ aſſertioni magni viri credit: & ſic qualis fides adhibet etiā ſine iuramento: ad hoc xcvj. di.
9 nobiliſſimus. ¶ No. ꝙ vbi oppoſitū negatiue arctat ad factum certarū perſonarū, negatiua eſt probabilis teſtimonio certarū perſonarū, a quibus factū oppoſitū negatiue dr̄ eſſe factum.
10 ¶ † No. ꝙ credit teſtibus atteſtātibus de facto ꝓprio īter alios, qñ illud per alios non eſt probabile: vide de elec. dilecti. vide
11 de probatio. tertio. & quod not. j. de teſti. a nobis. ¶ † Not. ꝙ poſt confirmationem auditur quis rōne proprij intereſſe, qñ confirmatio fuit facta eo legitime impedito, & citato. An autem audiatur reſtitutionis via, an appellationis, an nullitatis,
12 tangitur j. cum gl. ¶ † No. abſentem citādum, qñ abeſt a iudi-
13 cio, ſed nō abeſt à prouincia. ¶ † No. ꝯ abſentem & impeditū p̄textu appellationis non procedēdū, donec durat, & inſtat appellatio, vbi appellatio eſt etiam pp aliā cām ad Papam delata: quia facto hr̄ hoc pro appellatione, ex quo non fuit præuentus, & iter arripuit in propria perſona. Quod intellige, iudice certificato, vt fuit hic, & expectatur lapſus tēporis appellatio-
14 nis. ¶ † No. hic apertum, ꝙ ſola confirmatione non transfert adminiſtratio: & impeditur quis illam nāciſci, eo ꝙ poſt confirmationem qō ſibi mouet; niſi ſpecialiter a ſuperiore committatur. Et ſic eſt arg. ꝙ appellatio a cōfirmatione impediat adminiſtrationem ex viribus cōfirmationis, niſi aliter confir-
15 metur, vel ſpecialiter committatur. ¶ † Opp. j. ꝙ nō debuerit confirmari; quia prius non debet admitti ad confirmationē ex ſolo teſtimonio prælatorum, ſed cum decreto electionis, & alijs literis teſtimonialibus, xij. diſt. epiſcopus. Inn. & Hoſt. dñt hoc non trahendum ad conſequentiam, quia electus ad Papam vel archiepm̄ non debet tranſire confirmandus, vel conſecrandus ſine teſtimonialibus literis, & electionis decreto, vt in iuribus allegatis hic in prima gl. & qñ ſic uenit, & verę ſunt ſcripturæ, tenet confirmatio, & conſecratio, dato ꝙ nullus citetur: debet enim cuius intereſt eſſe vigil, & promptus ꝓpter moræ periculum, de appel. oblatæ: quod planum eſt, ſi eſt appellatum, quia habet terminum iuris, de ele. c. j. li. vj. Et dato ꝙ non ſit appellatum, habent enim electi certum tempus a iure, intra quod debent eſſe conſecrati, de ele. cum in cūctis. Imputet ergo ſibi, q intra illud tēpus non fuit vigil. Si autem per falſas literas obtineret, vel p̄ueniret alium malitioſe, caſſaret quod factum eſt in præiudicium abſentis. Ad hoc de appell. oblatæ. ver. ſi vero. Excuſatur autem hic delegatus, quia p falſas literas fuit circumuentus, ſm Inn. & ideo ſecutum ex hoc pronuntiatur irritum, de rē iudi. cum olim. ſm Hoſt. Io. And. dicit dicendum hodie vt de elec. c. fi. lib. vj. & puto ꝙ bene ho-
16 die debet citari. ¶ † Opp. 2. ꝙ petenti poſſeſſionem beneficij nulla obſtet exceptio, vt potē ordinata ad repellendum obiectum iuris, nō ad repellendum adeptionē poſſeſſionis facti cōſecutiuam ad confirmationem de præterito, vt j. de app. conſtitutus. de accu. accedens. cum ſimi. Sol. Inn. hic facit vnā regulam, ꝙ vbi confirmatio eſt facta legitime, & cum cauſæ cognitione parentibus conſtitutis in iudicio, & lite conteſt. ſ. de ele. dudum. ij. & in forma iudicij, illa habet vim ſnīæ, & trāſit in rem iudi. nec aliquis priuatus ꝯ illam auditur agens, & opponens, ex quo ab ipſa non fuit appellatum, ſiue opponat de electione, ſiue opponat de confirmationis defectu, ex quo nō appellauit, & confirmatio aliter non eſt nulla: non auditur ēt ꝯ electionem, nec ex defectu formæ, nec ex defectu perſonæ, ſed ſnīa tranſit in rem iudi. Dicunt tñ aliqui, ꝙ licèt pars repellatur, non ceſſat officium iudicis, quin poſſit procedi propter crimen, & pp defectum electionis. & formæ, vt quidam dicūt. Sed non placet Inn. ad finem vt infirmetur confirmatio, quæ tranſiuit in rem iudi. vel vt infirmetur electio, ſed bene aget ad deponendum, vel ad aliam pœnam, puta ad ſuſpēdendū, vel ad aliud. Alij dicunt, ꝙ ex officio poterit etiam caſſare: & dicit ꝙ per errorem confirmatio fuit obtenta: & quia electionem inuenio minus canonicam, ideo eam caſſo. ff. de rē iudi. qđ iuſſit. C. cōmina. vel epi. l. interlocutio. Et hoc plus placet, quia ſnīa nō tranſit in rem iudi. in beneficiali quo ad iudicē, ut dixi de reſcrip. ad audientiam. ſed bene quo ad partem, vt ſ. dictū eſt. Quod vltimū confirmat Hoſt. quia hęc actio eſt popularis, vnde conſumit ius agendi: vnde vno agente, ſi agat ex eadē cauſa, alijs obſtat exceptio rei iudi. ff. de popu. act. l. 3. in fi. niſi ſecundo agens doceat de corruptione primi, vel præuaricatione, ff. de p̄uari. l. 3. de collu. detegē. c. j. & c. vlt. Vel ſuā vel ſuorum iniuriam proſequatur, & ignorauit quando primus agit, vel accuſauerit, de accu. ſi cui. Sed ſi p̄ſente parte lata ſit confirmatio ſine li. conte. caſſabitur, aut nullum pronuntiabitur quicquid eſt ſecutum. Alle. de ele. dudum. ij. Sed dic hodie vt in cle. diſpendioſam. ſm Hoſt. dicit Io. And. ꝙ hodie non poteſt fieri confirmatio parte non vocata, vel ſaltem edicto non propoſito, de elect. quod ſicut. de elec. c. fi. lib. vj. Ioan. An. idem dicit hoc ampliando, ſi partes non fuiſſent in iudicio, ſed iudex ex officio proceſſiſſet, & ſolenniter inquireretur de perſona electi, & fama, & viribus electionis in loco, vbi facta eſt electio, & vbi degit perſona electi, ſ. de elec. ſcriptum. & c. poſtq̃. & c. innotuit. qa & hoc caſu ſnīa tranſit in rem iudic. Et ſic reſidet Innocen. in ij. gl. Fatetur ſecundum quoſdā, vbi poſt hoc iudex inquirit, quæ habet vim ſententiæ, & tranſit in rem iud. quod cum maturiori cōſilio & probationibus eſt ꝓcedendum propter præſumptionem ſnīæ, & tranſit in rem iudi. In quantum dixi has ſententias tranſire in rem iudi. quo ad partes, intellige hoc verum, niſi velint venire per viam denūtiationis Euangelicæ, ne male teneat, & cum peccato illegitime inſtitutus: quia tunc auditur, vt no. Inno. de reſcrip. ad aures. & ſcribit Io. An. poſt Compo. de reſcri. ad audientiā. Hæc patent ęquiparando hanc actioni populari, quę vnius actione conſumitur, ff. de iureiur. eum qui. §. in popularibus. & no. gloſſ. de elec. cum dilecti. Et hæc vera, ſiue exceptiones fuerint diſcuſſæ ſiue per viam agendi, ſiue per viam excipiendi, ff. de compen. l. quod in diem. Per prædicta dicit Frede. ſuo conſil. 23. contra confirmatum propoſito edicto non audiri de nouo accuſantem de delicto, ex quo non poterat eligi, ante electionem commiſſo: & per not. qui matrimon. acc. poſſunt, cum in tua. & idem ſuo conſil. xcvij. ubi copioſiſſime allegat pro & contra. In omnibus, in quibus dixi eum non audiri, ſ. ſe opponentem, non impeditur confirmationis effectus, i. adeptio poſſeſſionis. Per quæ concluditur alia regula: Quòd ubicūq; arguitur defectus in confirmatione, per quem confirmatio annullatur, uel per quem non habeat uim ſententiæ, quia non cognitionaliter facta, uel ſe ad nouiter oppoſitam nō extendat, talis defectus, per quem ipſa annullatur, uel per quem non habet uim ſnīæ, quia non cognitionaliter facta, impedit tranſitum in rem iud. quaſi nullus, uel non iuriſdictionalis. Aut iudicialis ſit actus, & poteſt impediri eius effectus per cōtradictionem, uel accuſationem, aut oppoſitionem quo ad nāciſcendam poſſeſſionem: & hoc contingere poteſt in multis caſibus. Primus, quando clandeſtinè, uel arreptione facta nihil innouatur, donec cōſtat, uel quouſq; de hoc conſtet, cū ad hoc non admittatur, niſi dicat confirmationem nullam, uel ueniat officio iudicis per reſtitutionem in integrum: & quocunque iſtorum modorum agatur, nihil innouari debet lite pendente, ff. de iud. ſi prætor. C. de in integ. reſt. pe. per totum. Secundus, quando nūc prætendit defectus ſimoniæ delicti, uel formę, de qbus a principio nō fuit actum, nec diſputatū ſm tp̄s primæ confirmationis, uel cōſecrationis, adhuc poterit opponi, & impediet adeptio, ſ. de ele. dilecti. Idem dicit, ſi

fuit

fuit exceptū,& nō obſtāte exceptiōe fuit facta ꝯfirmatio. Sed
hoc nō placet ꝑ primā regulā, & ibi allegata. Alle. C. de fal. im
pe. illa lex loquit qn̄ ꝑ falſas ꝓbationes aliqd eſſet obtētū : qđ
hic nō eſt. ¶ Tertius caſus, qn̄ eſt data ꝯfirmatio abſq; vlla cāę
cognitione, vel inquiſitione: ſicut qn̄ idē eſt elector, & ꝯfirma
tor: & ſic hoc expedit ꝑ viā collationis tm̄: quo caſu admittit
opponens, & ſi apparuerit electio minus canonica, caſſabitur
electio. de ele. ꝯſtitutus. de app. dilecto. & īpedit ēt poſſeſſionis
effectus. Ad hoc qđ no. de cā poſ. cū olim. Sed huic ob. de acc.
accedēs. dic vt dixi in d. c. cū olim. ¶ Quart⁹, qn̄ ꝯfirmatio nō
eſt rite facta, qa facta reperit nō admiſſis ꝯdictorib⁹, vel legiti
mis exceptionibus, vel qa electionē nō examinauit, nec exce-
ptiones, ſiue fuerit appellatū, ſiue nō, caſſabit ꝯfirmationē, j.
de app. ꝯſtitutus: & idē Arch. lxiij. di. quāto. vbi de hoc. ¶ Quin
tus, qn̄ apparet de ſola ꝯſecratione, & nō apparet aliqd de cō-
firmatione: qa ex hoc ꝙ appareat de ꝯſecratione, nō ꝯcludit
17 ꝯfirmatio, cū hoc nō intēdat ꝯſecrās. ¶ † No. ꝙ vbi ex ordine ꝑ
uenit de vno ad aliū diuerſo tpe, poſito vltimo non p̄ſumitur
primū, & qa nō enūtiaret, & dato ꝙ enūtiaret, non pōt ſolēni
tas illo tpe ꝯcurrere. Vide l. 2. C. de dot. ꝓmiſ. & qđ no. Bar. in l.
ſi qs mihi bona. ff. de acq. hære. nā poſſeſſio eſt effectus confir-
18 mationis, & nō ꝯſecrationis. ¶ † Sextus, qn̄ arguit cōfirmatio
obreptitia, qa nō innotuit veritas cōfirmati: & tūc quidā dn̄t
adhuc audiri, qa nō innotuit ei tota veritas, & in veritate ma
la fuit, licet iudex bn̄ ꝓceſſerit, C. de app. eos. j. de fi. inſtru. cū
Ioannes. de priui. cū olim. Sed non placet hoc Inn. niſi fuerit
appellatū, vel petita rēſtō: quo caſu audit nō multo tpe poſt
cōfirmationē, vt no. ſ. de ele. cū dilecti. ſed forte nō impedit,
vt puto, tunc poſſeſſio, niſi forte ꝑ falſas ꝓbationes hoc obti-
nuerit, C. de fal. impe. & hic. hæc oīa ꝓcedūt, qn̄ exceptio op-
ponitur poſt ꝯfirmationē: ſed ſi opponeret ante, tūc impedi-
ret indiſtincte poſſeſſionē. Et eſt alius effectus, ſm Inn. qa ante
cōfirmationē obijcit de forma, non arctat onere ꝓbādi: qa ne
gat factū, &c. vt ſ. de ele. bonæ. j. Sed electus tunc canonicā ele
ctionē ꝓbare dēt, vt no. de poſtu. pl. c. j. Si aūt opponat poſt ele
ctionē ꝯfirmationē minus canonicā, dēt probare, qa nemo co
git dicere titulū ſuæ poſſeſſionis, C. de peti. hære. l. cogi. & not.
ſ. de ꝓcu. ex inſinuatione. & quia preſumitur ꝓ ſnīa ꝯfirmatio
nis, de renū. in p̄ntia. & quia reus eſt abſoluendus, ēt ſi actor ni
hil p̄ſtiterit, de cā poſ. eccleſia. Hæc vera, vbi opponit ꝯ formā:
ſed vbi obijcit crimen, nō eſt vis an ante, vel poſt opponat, qa
ſꝑ q obijcit, ꝓbare dēt, niſi iudex ex officio velit inquirere: de
quo de poſtu. pl. c. j. De hoc remittit In. de acc. ſuꝑ his. de hoc
aliquid de ele. cum dilecti. & c. quod ſicut. & per Compo. de
elect. in Geneſi. & c. in cauſis. per Arch. lxxviij. diſt. presbyter.
19 ¶ † Opp. ꝙ nō debeat credi iſtis de populo, vt nō valētibus ele
ctioni intereſſe, de elec. Maſſana. Sol. Sciuerunt ꝑꝑ publica-
tionē electionis, vel aſſertionē canonicorū, cui nullus reſiſte-
bat, de ele. quia propter. ad fi. & ſic non ob. de teſt. veniēs. ad fi.
20 ¶ † Opp. ꝙ non debuerit credi aſſertionibus, &c. quia nō eſt te
ſtimonijs, ſed teſtibus, &c. de coha. cleri. & mulie. tua. Sol. Nō
creditur teſtimonijs, niſi qn̄ factū eſt notoriū, & nullus diſcor-
21 dat. ¶ † No. ꝙ in facto notorio deponūt teſtes ſine iuramentis.
Ad hoc quod no. de ele. bonæ. & dixi in c. veſtra. Vide alium
caſum per Inn. de poſtu. præla. c. j. qn̄ fit informatio de vita ele
cti, teſtes deponunt ſine iuramentis, & ſtat ſimplici aſſertioni.
Vel ſm Inn. dic quo ad p̄iudiciū non poterāt ꝓduci teſtes, ſed
totū tollit ſnīa ꝯfirmationis, cui acquieuit, ſ. & nō appellauit,
& hēt vim diffinitiuæ ſnīæ, ex quo agitata eſt parte præſente,
& non eſt appellatū, vt no. ſ. Vel dic, ꝙ iſti teſtes hic coadiuuā-
tes admittūt, ſed totū pondus pēdet ꝓbationis ſuper canoni
cos hoc atteſtantes. Iſtis em̄ plus, q̄ alijs credi debuit, qa me-
lius nouerunt, qui ma. ac poſ. vr̄: & qa authores illorum, de
de teſti. licet. Iō exponit Hoſt. dictionē Præſertim, pro tm̄. Nec
ob. ꝙ nec iſtis credi debuerit, cū deponerent ſuꝑ negatiua. Dic
ꝙ nō probabāt plene, ſed præſumptionē inducebant: vel par-
tes conueniebant ꝙ vnus ſolus erat electus. Iō multum opera
bat ꝯfirmatio capituli. Ad hoc ff. de iureiur. ſi duo p̄roni. ſm
Goff. tū dic ꝙ hoc opabat coarctatio ad factū certarū, ꝑſona-
rū, j. de ꝓb. tertio, & patet de ele. cū dilecti. & j. de teſti. veniēs.
22 ¶ † Opp. ꝙ cōmiſſio adminiſtrationis hic fuerit ſuperflua, ex
quo fuerat confirmatus. Sol. Dicit Hoſtien. ꝙ cōfirmatio fuit
nulla poſtergato ordine dato, vt dicetur cum gl. alias hæc cō-
miſſio eſſet ſuperflua. Dic, ꝙ dato ꝙ confirmatio ſit aliqua, ex
quo adhuc pendet lis, non habet adminiſtrationē, donec illa
23 ſopiat, niſi committatur. ¶ † Quæro, quis ſit ille canonicus ꝓ-
ceſſus, q ꝑ iſtos dēt ſeruari. Dic ꝙ libellus eſt offerendus, ſm
Goff. & lis ꝯteſtāda, de ele. dudū. niſi aliud ſit de forma manda
ti, ſ. de ele. venerabilē. Pōt em̄ ſuperior ex officio ſuo ꝓcedere,
de ele. ſcriptū. & c. nihil. & c. cum nobis. ſm Hoſt. hodie dic vt
24 in cle. diſpendioſam. ¶ † Opp. cū gl. j. ꝙ lr̄is prælatorū credi nō
debeat, ff. de cuſto. reo. l. diuus. Gl. dicit ꝙ hic credit, qa de ſo-
lius eius agitur p̄iudicio: ſicut in clerico ſecrete celebrāte, de
cle. non reſi. tuæ. Sed certe & alijs p̄iudicat, ſi ius nō habens ꝓ-
mouet: qa animę decipiunt, & coeleſtis p̄iudiciū generatur.
Goff. dicit, ꝙ fuit Papa deceptus ob multitudinē ſigillorū, qa
nō erat credēdū tot ſigilla falſāta, de cle. pe. c. j. ſm Hoſt. & ex
hoc arguit, ꝙ decretum electionis nō ſit de ſubſtātia: de quo
25 lxi. di. eps. ſ. de ele. innotuit. ¶ † Oppo. & aduerte, qa nūc attin-
go īntellectū ca. opp. ꝙ nō debuit audiri hic poſt ꝯfirmationē,
qa cū fuerit lata parte citata, trāſiuit ī rē iud. & ſic ampli⁹ ꝯ eā
nō audit, de re iud. cū inter. cū ſimi. Itē ex quo citatus fuit, &
ꝯtumax, nō debet audiri appellās, vel ꝯdicēs ſnīæ, ij. q. vj. ſunt
quorū. & in cle. ante. de do. & contu. Contrariū format glo. in
verbo, tertio, & verbo, miſericorditer. Anteq̄ veniā ad ſolutio-
nes gl. Inno. inquātū opponit de contumacia, rn̄dit ꝙ iudices
ſic retulerūt, ſed nō ꝯſtitit ꝯtumax: quia ſi ꝯſtitiſſet ipſum fuiſ-
ſe ꝯtumacē, non fuiſſet auditus appellans, nec viua voce, nec
ēt mittēdo ad Papā. Imo dicit ꝙ nō fuit neceſſe aliquā ſnīam
ꝓmulgare ꝯ D. qa nec de facto, nec de iure poſſidebat, eo qa
agebat ꝯ alios electos, & nō alij ꝯ eum. Dicit Hoſt. ꝙ per rela-
tionē iudicū vel alio mō ꝯſtitit Papæ de ꝯtumacia: ſed forte
nō fuit vera ꝯtumacia. Gl. vt ſoluat oē ꝯriū, tangit duos intel-
lectus, & dicit ꝙ inquātū auditur D. fuit gratia, ꝑꝑ ꝯria. & hoc
tāgit gl. in verbo, tertio. in fi. & ſuꝑ verbo, miſericorditer. quā
vide, qa eſt clara: & gl. ſuper verbo, vnius anni. quā vide in fin.
Nec ob. ſi dicat, ꝙ hic fuit appellatum, quia ſuper alio erat im
petratū, & appellatū, q̄ ſuper facto electionis. Sed vr̄ ꝙ fuerit
de iure, qa mandat eū expectari intra annum, ideo non fuit ex
toto gratia. Scd̄s eſt intellectus, ꝙ hæc ſnīa irritetur, & de iure
audiatur hic ꝑꝑ delictum ordinis non ſeruati in mandato, de
reſcri. cum dilecta. Et hunc tangit Hoſt. ꝙ ante omnia debeāt
ꝓcedere ſuper electione F. & examinare an foret caſſanda, vel
nō: qđ facere poterāt abſente dn̄o, & citato. Sed ipſi obaudiē-
tes ſtatim facta citatione, non diſcuſſo de viribus electionis
D. ſubito proceſſerunt ad examinationē electionis F. contra
formā mandati. Et hūc intellectum tangit gl. in verbo, alioqn.
& in verbo, confraternitate. quas vide. Poſſent ēt aliter intelli
gi gl. ꝙ iudex illo citato, & ſupplantato in defenſione, nimiū
cito proceſſerit, forte non expectato tāto tpe ꝙ venire potuiſ-
ſet: quo caſu hæc eſt legitima cā audiendi ꝯ ſnīam in abſentē
prolatam. Ad quod de reſti. in integ. cū ex literis. de re iud. cū
Bertoldus. & de app. oblatæ. fuit em̄ ſupplantatus in probatio
26 ne facienda: hic etiam eſt bona. ¶ † Quartus notabilis intelle-
ctus hic tangitur per Inn. ꝙ hic audit, quia ſnīa, neq; cauſa ele
ctionis, & ſic in mr̄imonio ſpirituali nō tranſit in rem iudi. ſi-
cut nec in carnali, de re iudi. lator. & c. cōſanguinei. Ideo pōt
qn̄q; iudex partes reintegrare ad proceſſum, ēt abſq; aliqua
appellatione, poſito ꝙ partes ſint in tali ſtatu, ꝙ nō poſſit ap-
pellare. ¶ No. hoc dictum. Idem no. de re iud. cū Bertoldus. &
tangit gl. de reſcri. ad audientiam. vbi dixi. Sed huic ob. de ele.
cum dilecti. vbi eſt apertum, ꝙ ſnīa tranſit in rem iudi. in be-
neficiali. Item quia litera dicit, ꝙ hic auditur de miſericordia.
Dic ſaluando, ꝙ ſnīa in beneficiali ad præiudiciū partis abſq;
dubio tranſit in rem iudi. vt d. c. dilecti. ſed non ad præiudiciū
iudicis, quin ſaltem miſericordia per viam denuntiationis au
diatur, vt no. de reſcri. ad aures. per Inno. & e. ti. conſtitutus. &
tangit Io. An. eo. tit. ad audientiam. forte enim D. qui acceſſe-
rat ad curiam, informauit Papam, & allegauit ꝙ confirmatio
hæc eo abſente erat per iniuſtitiam facta: quo ad iudicē fuit
ius integrando, & quo ad partem fuit gratia, quia pars nō de-
bebat audiri, & forte cā eum audiendi fuit abſentia legitima
propter appellationem, licet in alia cā interpoſitam, propter
quam itinerauerat ad curiā. Quintum intellectum tangit hic
Inn. ꝙ hic fuit appellatum a confirmatione, & ſaltē facto ap-
pellauit, qa arripuit propter grauamen in confirmatione il-
latum: ideo de iure eſt, ꝙ interim audiatur. Sed huic obuiat,
qa ſi eſſet hæc appellatio iuſta, non debuit remitti ad iudices,
a quibus appellauit. de app. oblatæ. Sed dicit Inn. ꝙ litera vult
ꝙ remittatur ad eos lapſu anni: & hoc eſt iuris, quia deſerta
eſt appellatio, & tunc debet fieri remiſſio ad iudicem a quo,
vt no. de offi. dele. paſtoralis. §. præterea. Hoc non placet, quia
hic vult, ꝙ eo inuento in prouincia procedatur intra tres mē-
ſes, vel propter præſumptiones, q̄ erant ꝯ eum: hoc fuit ꝯ ius,
vt ad eos fieret remiſſio. Vel dic ſm Inn. ꝙ nec talis itineratio
propter grauamen præteritum ſufficiebat: dixerat enim for-
te, pro certo ſciatis ꝙ accedo ad ſedem apoſtolicam, vt graua-
men per vos illatum reparem: nam hoc non ſufficit, ex quo
habuit copiam iudicis, corā quo potuit appellare, & debuit,
ij. q. vj. §. ſi quis. ſub §. biduum. Tu aliter intellige, & credo ꝙ
fuit de mente literæ: Iſte D. poſtq̄ Papa iudicibus cām cōmiſe
rat, itinerauerat ad Papam, ſed propter aliā cām: vnde de iure
debebat procedi ꝯ eum ad ſnīam titulo de peregrinanti: ſed
eū non excuſabat itineris arreptio, quia iam nota ſibi erat mo
tio qōnis, vnde debebat dimittere procuratorem. Verum qa
fuit abſens, & defenſus, & acceſſit ex cauſa legitima, ex gr̄a eū
reintegrauit, & hoc ꝑꝑ abſentiā grauaminū illatorum a dicto
F. & ideo voluit, ꝙ ſi adhuc ſe non abſentaſſet a prouincia
non

nõ obſtante hac cã abſentiæ primi iudices cognoſcerent: ſi iã
receſſit de ꝓuincia, vult ꝙ expectẽt, donec lapſus ſit annus ap
pellationis proſequẽdæ. ¶ Glo. in verbo, ſi in Hybernia, eſt cla-
27 ra, & ſatis expedita per ea, q̃ dixi s̃. e. cãm. ¶ † Gl. vlti. opp. ꝙ nõ
ſit abſens expectandus vltra tres menſes, vt lit. non conte. qm̃.
§. ij. gl. rñdit, & bene, ꝙ Papa habuit hic reſpectum ad appella-
tionẽ, & ad abſentiam cauſatam ab appłone, a qua cauſaue-
rat cã ipm̃ audiendi. Et hæc eſt vera ſol. Vel ꝯrium procedit,
qñ agitur de electo non confirmato: hic erat confirmatus, &
cõſecratus, iõ ob reuerentiã cõſecrationis tm̃ expectat̃. Et hęc
potuit, ſm Inn. fuiſſe alia cã, quare ex miſericordia ipm̃ audi-
uit: quia abſurdũ videbatur, ꝙ eſſet conſecratus, & remaneret
ſine epatu abſens, & deſtitutus, licet aliqua culpa potuiſſet im
pingi, ſm Inn. ¶ Op. ꝙ in cã electionis contumax non ſit expe-
ctandus, de ele. dudum. Dicit gl. ꝙ ideo hic expectabatur, quia
iam erat conſecratus, & cum eo tractabatur cã. In contrario
28 nõ erat ꝯſecratus, & tractabat̃ cã cũ electoribus. ¶ † Op. ꝙ hic
non aſſignetur tempus appellanti ad appellationẽ proſequẽ-
dã, de app. ex inſinuatione. Glo. dicit, ꝙ à iudice a quo nõ põt
aſſignari, vt ibi, ſed a iudice ad quem, ſic, vt hic. Dicit Hoſt. ꝙ
non videt ꝙ aſſignetur hic terminus ad appellationem finien
dam: ſufficit enim ſi iſte ſe præſentet, & aliquid opponat, vt s̃.
ver. proxi. ſm hoc concludit Hoſt. gratiam in multis cum glo.
hic in fin. Primo, quia inquiritur, de quo iam fuerat plene req
ſitum, auditur quis poſt diffinitiuam, a qua non fuit appella-
tum: expectatur electus vltra tres menſes, dato termino, intra
quem quis expeditur in curia, & redeat ad delegatos, ſm Gof.
& ſuper gl. ſequenti concludit multos modos appellandi ad
Papam, itineris arreptione, vt hic, & in iuribus allegatis in gl.
Voce, & literis, ſiue libello, xxxj. q. ij. Lotharius. iij. q. vj. §. diffini
tiua. in fi. ff. de app. l. j. in fi. & l. ij. Et per nuntij miſſionẽ, de offi.
deleg. cum cãm. s̃. titu. proxi. audita. de app. meminimus. & c.
ſuggeſtum. & c. ad hæc. ſicut ſecundum Goffr. & c. Ant. de Bu.

SVMMARIVM.

1 *Contra contumacem ſi agatur in modum denuntiationis, recipi poſſunt te-
ſtes, & ſententia diffinitiua proferri.*
2 *Epiſcopus poteſt tribus delictis deponi.*
3 *Contumacia propria in criminali poteſt quis ſuſpendi officio, & beneficio.*
4 *Suſpenſio a beneficio vel eccleſia quid operetur. nu. 12. Et quomodo ſuſpen
ſus poteſt iterato ſuſpendi.*
5 *Procurator admittitur in cauſa denuntiationis, licèt aliàs in cauſa crimi
nali non admittatur. 18.*
6 *Teſtes, qui contra epiſcopum producuntur, queles eſſe debeant.*
7 *Lite pendente poteſt ex delicto ſuperuenienti ſententia occaſionari, & pri
ma cauſa aggrauari.*
8 *Sententiæ practica quæ ſit in cauſa depoſitionis.*
9 *Ad ſententiam proceditur contra abſentem in denuntiatione canonica. 14.*
10 *Epiſcopo priuato iure epiſcopali remanent iura presbyteratus. 15.*
11 *Alienata per epiſcopum contra prohibitionem ſunt multa.*
14 *Excommunicatus etiam prælatus quando videatur poſſe contrahere.*
16 *In abſentem contumacem quomodo iudex procedere debeat.*
17 *Ad depoſitionis ſententiam ex ſola inquiſitione procedi non poteſt.*

CAP. VIII.

1 VEritatis. ¶ † Si agatur in modum denuntia-
tionis contra reum cõtumacem, re-
cipi poſſunt teſtes, & diffinitiua ſñia proferri. h. d.
Primo ponit denuntiationem criminum Curien-
ſis epi, & tres delegationes ſuper ea ſucceſſiue fa-
ctas, & delegatorum proceſſus. Secundo eum deponit, & ꝑ ip
2 ſum alienata reuocat. ¶ † Not. j. hic tria delicta etiã in epo de-
3 poſitione digna. ¶ † No. 2. ꝙ propria cõtumacia in criminali
poteſt eps ſuſpẽdi ab officio & beneficio: hodie mitius agitur
4 cum epo, de offi. deleg. c. 2. li. vj. in gl. ij. ¶ † No. 3. ſuſpẽſum poſ-
ſe iterato ſuſpendi. & not. hic apertũ, quid tunc operat̃ ſuſpẽ-
ſio, quia eſt loco confirmationis primæ ſuſpenſionis: qđ not.
5 pro notatis in c. cũ cã. & c. officij. de ſen. excõ. ¶ † No. quem in
cã denuntiationis de crimine poſſe per procuratorẽ rñdere.
6 ¶ † No quales debent eſſe teſtes, qui ad teſtificandum admit-
tuntur ꝯ epm: quia debẽt eſſe in dignitate poſiti, vel religioſi.
7 ¶ † No. ꝙ ex delicto ſuperuenienti lite pen. ſuper eadem inſtã-
tia pendente in alio delicto põt occaſionari ſñia, & prima cã
8 aggrauari. ¶ † Not. hic ad literam practicam ſñiæ in cauſa de-
9 poſitionis. ¶ † No. ꝙ in denuntiatione canonica ad ſñiam pro
ceditur in contumaciter abſentem lit. non conte. & liquidata
10 cã. ¶ † Not. priuatũ, & depoſitum ab officio epiſcopali rema-
11 nere presbyterum, niſi ab eo deponatur. ¶ † No. ꝙ alienata ꝯ
12 prohibitionem Papæ ſunt nulla. † Item not. formã ſuſpenſio-
nis, & excõicationis, & effectum, quia priuat prælatum ptãte
adminiſtrandi, vel alienandi bona eccleſiaſtica, & qñ eſt ſuſpẽ
ſus a dignitate: & ſic priuatur poteſtate ꝯhendi ſub nomine
dignitatis: nam, vt dicunt Doc. per ſuſpẽſionem interdicta eſt
13 ois adminiſtratio, & ꝯñr alienatio, vt hic. ¶ † Opp. ꝙ Papa nõ
ſeruauerit hic ordinẽ iudiciarium, ꝯ id, quod proteſtatur, vt
lite non conteſt. qm̃. Secundo ſeruauit ordinẽ iudiciariũ ſm
nãm ſubiecti modi agendi: nã ſi agitur per viã accuſationis,
ordo intelligitur, i. lit. conte. & libello dato, & ſeruatis alijs, q̃
ſunt de ſubſtantia. Si agitur per viã inquiſitionis, ordo eſt, vt ꝓ
cedatur lite non ꝯte. ſm formã de accu. qualiter. nec offertur
libellus, nec lit. ꝯte. & idem qñ agitur per viam denũtiationis,
vt hic. Si procedit ex officio, vt in notorijs, non ſeruat̃ aliquis
ordo de prædictis, de offi. ord. c. j. Sed tunc ordo eſt in talibus,
14 ordinẽ non obſeruare, de iureiu. ad noſtrã. ij. ¶ † Opp. ꝙ excõi
catus poſſit alienare, quia põt ꝯhere, xj. q. iij. qm̃ multos. in fi.
de ſenten. excõ. ſi vero. vbi expreſſius. Sol. Qñq; quæritur, an
excõicatus poſſit ꝯhere. Dic, ſi vult ꝯhere nomine dignitatis,
ꝙ nõ poteſt, qa eo ꝙ excõicatus, eſt ſuſpenſus non ſolũ a ſpiri-
tualibus, ſed etiã ab adminiſtratione. Quod procedit, maxime
ſi ſit nominatim excõicatus, & publice, de re iudi. ad proban-
dum. quod qñ ſit, hr̃ in cle. eos. de ſepul. Idem ſi nominatim
nõ ſit excõicatus, ſed tãtũ ꝑꝑ canonẽ, vel ſentẽtiã, in qua certũ
eſt eũ incidiſſe, de cõceſ. pbẽ. c. fi. & idẽ ſi occulte eſt excõicatꝰ.
Imo dicit plus Hoſt. ꝙ ſola pẽdẽte accuſatione ꝯ p̃latũ ꝓhibet̃
alienare, de accu. c. fi. Idem dicit Abb. & Io. An. de excep. pia.
lib. vj. vbi ponit Abb. Io. An. ſuꝑ gl. q̃ incipit, olim. qñque q̃rit
an poſſit noĩe ꝓprio ꝯhere, & ad vtilitatẽ ꝓpriã, vel rem pro-
priã alienare: Inn. dicit, ꝙ ꝯ̃ctus initus nõ ſolũ ignoranter, ſed
ẽt ſcienter ẽt excõicatione durante tenet: & ſic ꝯhere poteſt,
etiã res ſuas proprias alienare, & donare. Alleg. xj. q. 3. qm̃ mul
tas. in fi. & expreſſius de ſent. excom. ſi vero. vbi licet nouos ꝯ-
ctus cum talibus inire, ſm Inno. Per quæ dicit, ꝙ poteſt ad ne-
gotia conſtituere procuratorem, ita ꝙ orietur mandati actio
directa, & ꝯ̃ria inter eas: quia non inuenitur iure cautum, ꝙ ꝯ-
ctus ſint nulli. Hæc concludit vera non ſolũ inquantũ ſe obli-
gat alijs, ſed inquantum ipſe obligat alium ſibi, vt d. c. qm̃. &
d. c. ſi vero. Fatetur ꝙ non poteſt ex tali ꝯ̃ctu agere durante ex-
cõicatione, ſed illa demũ ceſſante aget ex antiquo ꝯ̃ctu. Hinc
eſt ꝙ & religioni obligat̃, & monaſterium ad hoc obligat, de
ſen. excõ. cum illorum. Vnde pẽdente excõicatione ſuſpendit̃
effectus debiti. Dicit tñ, ꝙ cum excõicato non licet ꝯhere, ſi in
de fiant ſuperiores, vel ſi cum alijs, æque bene, ſicut cum ipſis,
poteſt ꝯhere, vel aliquantulum minus. Hoſt. dicit, ꝙ non vi-
det ꝙ ſine peccato poſſit ꝯhi cum illo, niſi imminente neceſ-
ſitate, & in caſibus expreſſis a iure. Alle. ad hoc de ſen. excom.
deſideres. ver. nec eps. & c. quod in dubijs. §. nullus. & in c. inter
alia. §. illud. vbi expreſſum eſt. Vnde concludit, ꝙ excõicatus
non poteſt effectualiter ꝯhere ad ſui commodum, licet ad ſui
commodum teneat ꝯ̃ctus. Probat, quia excõicato eſt prohibi
ta cõio, xj. q. iij. ſicut. & c. ſequenti. Contrahens ergo ſecum, &
ipſe contrahit ꝯ l. ſcriptam: ergo contractus nullus, de legi. nõ
dubium. C. Idem x. diſt. iudex. exceptis caſibus, in quibus hoc
permittitur. Probat ſecundo, quia ante contracta obligatio ꝑ
excommunicationem efficitur inefficax: ergo multo fortius
extinguitur obligatio iam contracta. Probat per ſimile, quia
ſecundum theologos bona opera ante peccatum mortale fa
cta per peccatum ſubſequens mortificantur, ſed poſtea ꝑ pœ
nitentiam reſuſcitantur, & reſurgunt: facta vero in peccato,
quia mortua, per pęnitentiam non reſurgunt, de pęnitẽ. diſt.
iij. pium. & c. ſequenti, vſque ad §. pęnitentia. & no. in Sum. de
pę. §. & an ficte petenti. Ad hoc quod not. in ſumma, de te-
ſtibus. §. quis ſit effectus: ſub §. j. ab illo ver. idem deportatus re
ſtitui poteſt. Non obſtat de Iudeis. ad deliberãdum. in deciſa,
quia ſolue ibi, & de hære. ſicut ait. §. j. ad hoc quod non videt,
quoniam ſi liceat cum eis contrahi, ex hoc nõ fiant ſuperbio-
res, ex quo alij eis obligantur, & minus reuerentur cenſuram
eccleſiaſticam: & etiam quod Inn. in præmiſſis videtur repro
bare opi. Hoſt. ſequitur Arch. in c. pia. de exceptio. lib. vj. Per
quæ dicit, ꝙ poteſt excommunicatus cedere: & ſi vendit ius,
quo habet iuspatronatus, poteſt incontinenti emptor præ-
ſentare. All. no. de iurepa. c. vno. in gl. pe. lib. vj. Ad hoc qđ not.
ij. q. j. in primis. ver. ſi vero. in prima gl. Adducit quatuor conſi
derationes quas ponit litera in d. decre. pia. Recitat Io. An. ibi
Lapum, Abbatem, ibi, & in diſtinctionibus, qui tenet ꝙ licèt
excommunicatus peccet ſe ingerendo communioni, nihilo-
minus contractus valet, vt ab vtroq; obligatio oriatur, ſed in-
terim agere nõ poteſt. Ad hoc alle. quia ſi valet iudiciũ cum
eo, vt dicto c. pia. valebit & contractus, quia hæc parificantur,
vt quia in iudicio quaſi contrahitur, ff. de pecu. licet. §. ſed & ſi
filius. Et hac ratione idem aliàs tenui hic, & de ſentẽtia excõ.
ſi vere. ¶ Ad rationes Hoſt. ibi reſpõdebo, quia hic non patit̃
charta vt reſpondeam. Vnũ tamen dicunt Doc. alibi, quod li
cèt fateatur ꝙ ex contractu acquirat excommunicatus, tamẽ
illud iniuſte quæſitum tenetur, vt cum peccato quæſitũ ꝺa-
re pauperibus. Dñt Doc. de iude. ad deliberandã. ſuper gl. ij.
ꝙ nõ placet, quia cauſa intrinſeca, & immediata quærẽdi nõ
eſt peccatũ, licèt in mõ acquirendi peccet. Quãdoque q̃ritur,
an excõicatus poſſit aliqđ ſpirituale agere ſub noĩe officij: &
tunc ſi agit aliqđ, qđ ſit facti, illud agere põt. nõ obſtãte excõi-

catione

ratione: vt recipere in canonicũ de facto, ſeu receptione, q̃ ſonant in factũ, vt no. de reſcrip. capitulũ. de ꝑben. ꝓ illorũ. ad fi. ſm Inn. Si vult agere ſpũalia aliqua, quę ſpectant ad eũ, ꝓut nõ ſunt puri facti, ſed iuris: tũc q̃dã ſunt ſpectantia ad eũ rõne publici officij, vt ꝓuidere de ꝑlatura, vel canonicatu, vel inſtituere inſtitutione iuris, vel cõfirmare, valet qđ agit, q̃diu ab eccleſia tolerat̃, 8. q. 4. nõne. 6. q. 4. c. 1. & 2. 1. q. 1. ſi oĩa. & c. ſequentibus. de coha. cle. veſtra. de acc. olim. & hoc qnãdiu toleratur. Ad hoc l. Barbarius. de offi. ꝑto. & no. de re iud. ad ꝓbãdũ. de ſen. excõ. ſi vere. Non tolerat̃ aũt, dicit Inn. qñ delictum eſt notoriũ, vel ꝓbabile ꝙ eſſet publice excõicat⁹: q̃a tũc nec hęc ſpũalia, nec alia ab eo recipi debẽt, ſed per appellationem, vel aliũ modũ eſt ad ſuperiorẽ recurrendũ, ff. de mino. ait ꝑtor. §. permittit̃. de iure pa. nullus. Hinc eſt, ꝙ cũ ordinato ab excõicato, ipſo hoc ſciente, nõ diſpenſat̃, ſed cũ ignorãte tm̃, de or. ab epi. c. j. & ij. Aduerte, ne erres, ſi intelliges Inn. ꝙ a notorio poſſit recedi: dic quo ad ordines ſuſcipiẽdos recedi ꝑt, ex quo delictũ eſt notorium, vt not. de ſchiſma. c. j. quo ad alia officia vr̃ ſpeciale tm̃ in notorio fornicatore, & alijs criminibus: not. 8. q. 4. nonne. de quo dic vt dixi de coha. cle. & mu. noſtra. Idẽ hic addit in excõicato: ad hoc quod de ele. nihil. & hoc aperte dicit hic. Si q̃rit̃, an poſſit recedi ab excõicato, ꝯ quẽ ꝓbari ꝑt, adhuc recedi põt, & ſpeciale eſt in eo. Si quæritur, an geſtũ ab eo teneat, quia notoriũ ſit, vel probabile: inquantum eſt notoriũ, põt dici ꝙ non valeat, quia non vr̃ toleratus, quia nõ hẽt coloratum tenere. Si an valeat geſtũ, qñ ꝓbari põt: in ſacramentalibus nõ valeat quo ad executionẽ: in nõ ſacramẽtalibus ſatis puto illa valere, q̃a ex quo hoc nõ eſt iudicialiter diſcuſſum, ſatis vr̃ toleratus, per no. de ele. nihil. Sic intelligo Innoc. Si quęritur, an ex officio a ſuperiore poſſit repelli ab exercitio taliũ: dicit Abb. vt recitat Io. An. de exce. pia. ꝙ ſi eſt manifeſtum tm̃, non põt repelli: ſi notoriũ, ex offõ põt ipſum ſuperior repellere: alle. d. c. pia. §. fin. Quædã ſunt, q̃ ſpũalr̃ agere vult rõne priuati iuris, non ex officio publico, vt eligere, quod prælato, vel ſingulari canonico cõpetit rõne priuati iuris: & agere non põt ẽt toleratus, de conſue. cum dilectus. Idem ad lr̃am no. ibi Inn. Ex his concludit̃ rł̃a, ꝙ ſi excõicatus publice vult agere quæ ſunt publici officij, nihil agere põt ſpirituale, vt dicit hic Inn. dic ſm Abb. ꝙ in ſacramẽtalibus aliquid agit conferendo, & recipiendo: quia recipit characterem, & confert, x. quęſtio. j. per totum. de or. ab epi. c. j. & ij. de eo, qui fur. or. re. c. 2. de ſen. excom. cum illorum. Spiritualia aũt nõ ſacramentalia actiue vel paſſiue exercendo nihil agit, de ele. cũ inter R. de cõſue. cũ dilectus. de app. ꝯſtitutus. de re iud. ad probandum. de immu. eccle. aduerſus. Vnde ſi talis publice excõmunicatus alienanti præſtaret authoritatem, vel decretum, vt tutor, vel iudex: authoritas, vel decretũ nõ tenẽt, vt de ꝓcu. ꝯſulti ꝑ quã decr. dicit ibi nõ tenere inſtr̃m cõfectũ ꝑ tabellionẽ publice excõicatũ, cũ talis. inſtr̃is authoritatẽ ꝑſtare non poſſit, vt ibi. melius 3. q. 4. nullus. de officio teſtis vide, & de reſti. de ſen. excom. decernimus. per Io. An. lib vj. & vide ꝑ Inno. de trãſac. ex literis. Qñq; q̃rit̃ an obligationes ortæ iã ante excõicationẽ tollant̃ excõicato durante excõicatione, & ea ſuperueniente. Dicit hic Inn. ꝙ non, ex eis tñ agi non põt durãte excõicatione, de exce. cum inter priorẽ. de ſen. excom. per tuas. ¶ An aũt ſuſpendant̃ quo ad effectũ ſolutionis: quia planum ꝙ ſic. Quo ad effectum exactionis, dic ꝙ ſuſpenditur quo ad obligationem fidelitatis iuratæ, xv. q. v. nos ſanctorum. & c. iuratos. ſm Inn. & in li. feu. hic fin. cõſue. reg. c. dño guerram. Et fatetur Hoſt. q̃q̃ ad cautelam aliqñ & de facto abſoluantur ꝑ Papam, vel ad maiorem ꝯfuſionẽ excõicatorũ, vel q̃a aliq̃ de facto reputantes ſe obligatos ſoluunt debitum fidelitatis, etiã durante excõicatione. Ad qđ de pęn. c. fi. Nec ob. xj. q. iij. Iuſtinianus. quia illo tp̃e impotens erat eccleſia, & depreſſa: & potius narrat factum, q̃ ius, vt ibi colligi põt. Si autem aliter, q̃ reſpectu fidelitatis, ſit obligatus ad ſoluendum, vel dandũ aliq̃d excõicato ad certũ terminũ occurrentẽ tp̃e excõicationis, an poſſit iuſte illo tp̃e ſoluere, vel teneatur durãte excõicatione. Inn. dicit ꝙ põt, & conſuluit ꝙ ſoluat, q̃a talis ꝓmiſſio, ſiue iuramentũ abſq; interitu ſalutis æternæ ſeruari põt, de iureiu. ſi vero. & facit quod no. de exce. c. fi. Nõ ob. ꝙ ex cõione peccet, xj. q. iij. cũ excõicatus: quod met. cã. ſacris. q̃a nõ eſt hoc verũ ſemper: nam poſſumus ab eis emere, & vendere, & ꝯhere pro neceſſitate, de ſen. excõ. ſi vere, & ꝯñr facere eis, quæ in cõtractibus veniũt: aliàs ſequeretur, ꝙ eccleſiã machinaretur fraudes vel mendacium, quod vitandum eſt, xxij. q. ij. cã humilitatis. & c. primum. & c. nec artificioſum. Item ſi ſeruiens tenet̃ ei ſeruire vt promiſit, xj. q. iij. qui in multos. quare eadẽ rõne debitum non ſoluet: nam apoſtatæ eſt de iuribus ſuis rñdendũ, xj. q. iij. Iulianus. & c. Imperatores. Et poteſt talis caſus cõprehendi ſub patrefamilias, de ſentẽ. excom. ſi vere: nec ſunt hæc reuocata per c. xv. q. vj. nos ſanctorum. & c. iuratos. quia illa iura loquuntur ſpecialr̃ de iuramento fidelitatis, quo caſu illud ſpeciale iõ ſtatuitur, quia ex hoc magnũ fomentum recipiebãt excõicati, & ſecuriores perdurabant in excõicationibus, qñ videbãt ſe comitãdos magna caterua fideliũ, & vaſallorũ, qui eos ſequebant̃. Vel nõ ſunt abſoluti ipſo iure vaſalli, ſed abſoluunt̃ ex cã, vt ibi factum fuit. Hoſt. dicit, ꝙ nõ videt ꝙ ſine peccato poſſit ſolui, & ſic comitari, exceptis caſibus a iure permiſſis, de quibus in d. c. inter. & illi ꝓbant hoc: q̃a ſi illis caſibus licet ſoluere tm̃, in alijs nõ licet, vt d. c. ĩter alia. §. illud. vbi dicit expreſſum. Et dicit, quicquid vltimo dicit Inn. vaſallorum fidelitas eſt ſuſpenſa durante excõicatione, vt in li. feudorum, hic finit̃ lex, conſue. c. j. Nec eccleſia in factis ſuis fraudẽ machinat̃, vel mendaciũ: quia ſi non ſoluit̃ excõicato, hæc eſt culpa ſua, vñ nõ ab eccleſia, ſed a ſe ipſis decipiunt̃. Et hęc dicit teneri in fauorẽ fidei, & cenſuræ eccleſiaſticæ, & in fauorẽ animarũ ẽt ipſorũ excõicatorũ, & ĩ odiũ peccatorũ ſuorũ, vt facilius conuertant̃. Remittit ad Summã de pęnitẽ. §. fi. ſub §. quid de his. & de exce. pia. li. vj. Quod autẽ no. Hoſt. in Sum. de ſen. excõ. §. quę ſit pena. ſub §. quid ſi teneor. dicit hic Hoſt. intelligendũ de iur̃o facto ante excõicationẽ: & hæc pars mihi vera vr̃. Nec ob. periurium, quia non eſt periurus, ex quo ei non ſoluit ſuperueniente legitima cauſa: quia a iur̃o excipit̃ legitima cã, ff. qui ſatiſd. cog. l. pe. & l. ij. de conſti. pec. Et intelligitur, ſi res in eodem ſtatu permanſerit, vt in c. quemadmodũ. & qđ ibi no. de iureiu. Quãdoq; q̃ritur, an excõicato liceat dare eleemoſynam. Et dicit ꝙ ſic cũ humanitate, xj. q. 3. qm̃ multos. ad fi. Qñq; quærit̃, an ſpoliatus poſſit poſt abſolutionem agere de ſpoliatione facta ante abſolutionem. Dic, ſi agit tp̃e excõicationis, repellit̃, vt no. gl. de procu. ex inſinuatione. poſt abſolutionẽ dic ꝙ agere põt, quia non licet alicui excõicato auferre ſua, ſm Inn. Idem Hoſt. niſi aliter fuerit diſſidatus per eccleſiã, vel ꝑ iudicẽ ſuum habentem ad hoc ꝑtãtẽ, vt not. de hære. excõicamus. & de homici. ꝓ humani. lib. vj. Aliàs non licet ꝓpria authoritate, vel temeritate alteri vim inferre, vel ſibi ius dicere, ff. de vi. pu. vel pri. l. pe. Nõ ob. ꝙ ſibi nõ quæratur ex ꝯctu, tenẽdo quod ipſe Hoſt. tenuit: q̃a ibi voluntarie ſe ingerit, & peccat, hic inuitus patit̃. Ideo primo caſu nõ quærit, q̃a ex hoc puniri dẽt, nõ ſcđo, de do. inter vi. & vxo. & ſi neceſſe. ad hoc de cle. excõ. mi. illud. Item primo caſu facit ꝯ ius ingerendo ſe cõioni: ſcđo fit ꝯrius ſibi, arg. x. di. vides. C. de legi. nõ dubium. de trãſla. præl. quãto. Aſſignat alias rões perſua-
15 ſiuas, de quibus nõ curo. ¶ † Opp. ꝙ eo ꝙ priuauit eũ epali, ſatis priuauit ſacerdotali, quia iſta ſunt connexa, de exceſ. præl. ex literis. Dicit Hoſt: ꝙ licet epale non poſſit eſſe ſine ſacerdotali tñ ꝑt eſſe ſine epali: iõ nõ ſuperfluit. ¶ Vltimo Inn. ponderat literã, ꝙ Papa depoſuit, & de crimine nõ ꝯdemnauit, dicẽs ꝙ aliqñ ꝯriũ facit iudex, quia pronuntiat ſuper delicto, & non ſuper pęna. ff. de adi. leg. l. filio, §. Seia. & not. Inſti. de hære. quæ a binte. §. ꝑ ꝯriũ. ad quod l. j. in fi. ff. ad Turp. ¶ Gl. j. ponit partẽ facti. Idẽ Hoſt. Inn. tñ dixit, ꝙ ipſis accuſantibus eps voluit ordinario iure rñdere, Papa inquiſitionem cõmiſit. & eſt ſimile de ſimo. licet Hely. ¶ Opp. cũ gl. ꝙ ad ſñiam diffinitiuã nõ poſſit ꝓcedi in abſentem in criminibus homicidij, vt in iurib⁹ ff. de pęnis. l. abſentẽ. C. de accu. l. abſentẽ. Sol. Gl. hic proſequit̃ mãm an, & qñ ad ſñiam poſſit procedi in abſentẽ in criminali: & primo tractat quid iuris de iure ciuili. Scđo q̃d de iure canonico. ¶ Ad primũ dic, ſm leges, ſi lis nõ eſt ꝯte. nunq̃ ꝓcedit̃ in abſentem ad ſñiam diffinitiuã lite non cõte. Fallit in apparitore, C. de pęnis. ne diu. Sed tunc ꝓ cõtumacia annotant̃ bona, ff. de req. reis. l. j. & expectat̃ ꝑ annũ, poſtea deuoluunt̃ ad fiſcũ: neq; ſuꝑ bonis audit̃, licet audiret̃ ſuper crimine, C. de req. re. l. 2. Si lis eſt conte. & liquet de cã, tũc dicunt ꝙ in criminibus maioribus a relegatione ſ. non procedit̃ ad diffinitiuã ſñiam. In criminibus leuibus a relegatione ĩ. bene proceditur ad diffinitiuã ſñiam. Allegant pro primo ff. de pęnis. abſentẽ. & de req. re. l. annus. Hoc in proceſſu ꝯ eũ. In proceſſu aũt contra actorem ſꝑ debet eſſe præſens, ad hoc etiam vt procedat̃ contra reũ. Fallit hoc in caſu l. q̃uis. C. de adul. vbi proceditur abſente accuſatore. Dic, ſi quærit, an contra abſenten dẽt dari libellus accuſationis, dic ꝙ ſic, C. de requi. re. l. j. & ſic nõ datur libellus vt procedatur, ſed vt requiratur ſic. Et ita debet intelligi l. abſentem. C. de acc. ad hoc 3. q. 7. per ſcripta. Si quæritur, an poſſit procedi ad ſñiam in abſentem punitiuam cõtumaciæ: dic ꝙ ſic ad annotationem bonorũ: & hoc in criminibus a relegatione ſ. in criminibus aũt a relegatione ĩ. non ꝓcedit̃, q̃a iura, quæ inducunt annotationẽ, loquunt̃ in criminibus grauibus, & publicis, vt l. j. ff. de req. re. ſm Bar. in l. abſentẽ. De forma autem annotationis remittit Io. An. in ti. de acc. §. fi. ver. ſed qualiter. in quo §. plene tractat̃ materia huius glo. & ibi qñ incipiat currere hic annus, de quo hic. Si quęritur, an poſſit ꝓcedi ad ſñiam diffinitiuã tunc in criminibus a relegatione ſ. ꝯclu. gl. eſt vera, q̃a nõ põt procedi ad diffinitiuã, ẽt lit. nõ ꝯte. ꝑ l. abſentẽ. ff. de pęn. & ꝑ l. j. C. de req. re. q̃ loquunt̃ indiſtincte. Hæc vera de iure cõi: ſed ſtatuta prouidẽt, vt abſens habeat̃ ꝓ cõfeſſo, iõ tũc ꝑꝑ cõtumaciã vt fictus ꝯtumax põt ꝯdẽnari. De quo dic vt in Spe. in ꝑallegato §. An de iure cano-

nico

nico habeat pro cōfeſſo aliquo caſu,dicā ſtatim:& quid de iu
re ciuili. Vide Bar.ī l.lex Cornelia. ff.ad Syl.& dixi ĩ.de acc.ve-
niens.in criminibus a relegatione infra.Guli.diſtinguit,an ſit
lis cont.& liqueat de cā:& pōt procedi. An lis nō ſit ꝯteſtata,
vel nō liqueat de cā: & nō pōt ꝓcedi ad diffinitiuā ſnīam. Gl.
in l.abſentē.tenet indiſtincte ꝙ poſſit ꝓcedi ad ſnīam, licet gl.
in l.quoties.de adul.teneat ꝯ̄ iſtā gl. tenet Iac.de Are. quia ad
inſtar ciuiliū ꝓceditur in criminali,l.abſentem.ff.de penis.er-
go &c.vt lit.non cōte.per totū. & ſic notat Cy.in l.abſentem.
C.de pęnis.Bar.ī l.abſentē. tenet ꝙ ꝓcedi poſſit ēt lite nō ꝯte.
qa non eſt prouiſum de remedio miſſionis,cū annotatio non
habeat locū in criminibus a relegatione ĩ.l.j.C.de req.re.quo
caſu in ciuilibus proceditur ad ſnīam diffinitiuā,ꝑ no.in auth.
ſi oēs.C.ſi vt ſe ab hære.abſti. & per not. in auth. qui ſemel.C.
quō,& qñ iu.Quæ rō mihi nō placet vt dixi,vt lit.non ꝯt.tuæ.
Iō tutior eſt opi.gl.hic,& Ia.de Are. Nunquid aūt vbi ex ſtatu
to hr̄ ꝑ cōfeſſo,hoc noceat forēſi delinquenti hic,& poſtea ſe
abſentauit.Dixi ꝙ nō,de fo. cōpe.poſtulaſti. Sed eſt dubiū an
ſi ſtatuto diſponat, vt ꝯ̄ aliquem nō poſſit opponi maleficiū,
vel accuſari,de eo,an ſi ſit abſens,& ex ſtatuto habeat pro cō-
feſſo,poſſit damnari.Dicit Bar.ibi ꝙ qñq; liquet iudici aliquē
non commiſiſſe delictū,& licet ipſe cōfiteat vere, vel ficte,nō
dēt damnari,vt l.inde Neratius.ad l.aquil.& hoc reſpectu dēt
q̄rere defenſores rei,l.j.in fi.de quæſt.l.ſeruū quoq;.§.publice.
de ꝑeu.& no.Inn.de accu.veniens.Quādoq; ꝯſtat iudici ficte
cōfeſſum poſſe tueri aliqua exceptione,vel præſumptione iu-
ris,& de iure:& ficta cōfeſſio tollit p̄ſumptionem iuris: & de
iure non poterit cōdemnari,C.de dona.ante nup.auth.ſed iā
neceſſe.in Auth.de ęqua.do.§.alio.Et breuiter ꝯcludit, ꝙ vbi-
cūq; exceptio,q̄ poterat opponi,nō facit maleficiū,eſſe male-
ficiū poterit ex hac ficta cōfeſſione ꝯdēnari. Inq̄tū dixi ſnīam
in abſentē promulgari non poſſe, hoc verum ante concluſio-
nē in cā: poſt concluſionē dicit Ia.de Are.ipſam promulgari
poſſe,quia tūc non eſt indefenſus.Sed Cy.in l.q̄uis.C.de adul.
hoc non tenet,cū iō ꝓhibeat ſnīa, quia inanis foret executio
in abſentem, ſed accuſatore abſente poſt ꝯcluſionē in cā bñ
pōt promulgari ſnīa, inquantū venit promulganda pro acto-
re ꝯ̄ reū:ſecus ſi pro reo ꝯ̄ actorem,ꝑꝑ pœnam talionis,vt no.
Cy.in gl.in d.l.quamuis.C.de adul.& idem Ia.But. Ex quo vr̄,
ꝙ abſente accuſatore cauſa liquidata, promulgatur ſenten-
tia: intellige,accuſatore citato,ar.eius qd̄ no.in l.ſi eo.C. quō
& qñ iu.aliàs non valeret ſnīa, etiam pro eo: niſi dicat ꝙ ſatis
ſit,ꝙ præſens ſit iudex,vbi agit̄ de cauſa publica: quod eſt no
16 tabile.¶†Venio ad ſm agere de mō procedendi in abſentem
ſm ius canonicū.Glo. ponit duas opi. Prima opi.eſt hæc,ꝙ ſi
liquet de cā,poſſit ad diffinitiuā procedi.Si non liquet de cau-
ſa,non pōt ad diffinitiuā ꝓcedi. pro eo,86.di.tāta.vbi de hoc.
Conclude de iure canonico,ſi agit̄ per viam inquiſitionis,vel
denuntiationis,ad ſnīam procedit̄ lit.non conte. vt patet ĩ.vt
lit.non conte.qm̄.§.ſunt & alij.Si agit̄ per viam accuſationis,
tunc rīr diſtinguitur an lis ſit conte.& liqueat de cā:& proce-
ditur ad diffinitiuam ſnīam.An nō liqueat de cā,vel lis nō ſit
conte.& non procedit̄ ad diffinitiuā ſnīam,ſed tunc non ꝓce
dit̄ ſm formā c.xj.q.3.rurſus.& c.quicūq;. Et modus ꝓceden-
di eſt ibi,ꝙ excōicat: & ſi perſeuerauerit in excōicatione ꝑ an
nū,priuat̄ beneficio. Vnde habet illud exitum cuiuſdā anno-
tationis bonorū,& non auditur poſt annū ſuper beneficio, li
cèt quo ad alios effectus audiatur ſuper delicto: quod maxi-
me eſt,qñ accuſat̄ de crimine hæreſis,quaſi eo ꝙ ſtetit in exe-
cutione tanto tp̄e,præſumptiue cōuincatur de hæreſi.ĩ.de pę
nis.grauē.de hære.excommunicamus.§.j.Hodie autem de de
licto hr̄ pro confeſſo ſola contumacia, de hære.contumacia.
lib.vj. De quorum capitulorum intellectu vide quod ſcripſi
ſ̄.de iud.c.j.cum gl.fi.& vide gl.iij.q.pē.in ſum.Inquantum di-
xi in abſentem non procedi lit.non conte. hoc ſit pro regula.
Fallit primo, vbi proceditur per viam denuntiationis,vel inq
ſitionis,vt dixi ſ̄.& ſic poſſet hic intelligi. Fallit ij.qñ agitur de
deſtitutione prælati ex crimine non reſidentiæ,de cle.nō reſi.
ex tuæ. vt dixit hic gl.in prin. Fallit iij.in crimine dilapidatio-
nis.no.3.q.2.quia ca.ante medium magnæ gl. & ſic poſſet in-
telligi hic. Fallit iiij.qñ crimini annectit̄ irregularitas ex deli-
cto:& ſic pōt iiij.intelligi hic:quia hic celebrauerat iā excōica
tus. Ad hoc de iureiu.c. vlti.lib.vj. Fallit v. ſi de ſpeciali man-
dato Papæ mandentur teſtes recipi non obſtante abſentia,Pa
pa informato de lit.conteſt.non facta: & ſic ſm gl.adhuc pōt
procedere hęc decre.Fallit vj.qñ agit̄ etiā de crimine,ſed ad fi
nem ſolius depoſitionis,& deſtitutionis prælati: quia ſicut in
ꝯ̄hendo poteſt agi lit.non conte.in abſentem,vt li.non conte.
c.qm̄ §.ſi vero. ita & poteſt agi ꝯ̄ abſentem ad finem depoſi-
tionis,& deſtitutionem matrimonii ſpiritualis, vt hic.Et hoc,
quia vtrobiq; periculoſa eſt mora, & vtrobiq; tangit̄ vtilitas
publica.Fallit vij.qñ quis hr̄ pro confeſſo:quia illa æquipollet
veræ ꝯfeſſioni, vt procedatur lite nō conte.de elec.dudum.ij.
De iure autem communi quædam gl. vr̄ velle ꝙ in abſentem
ꝓcedi poſſit, vt habeatur ex contumacia quilibet pro ꝯfeſſo.
Dicit gl.2.q.6.nos in quemq̄.Veritas eſt,ꝙ non habetur ꝑ cō
feſſo, ita ꝙ damnet, licet poſſit ex hoc aliqua ſuſpicio ex fuga
ſurgere ꝯ̄ eum. Vnde ſit pro rl̄a, ꝙ non habetur qs pro ꝯfeſſo
ex ſola cōtumacia rīr de iure. Fallit in caſu c.rurſus.& c.qcū-
que.11.q.3.qñ ſteterat in contumacia per annum,& excōica-
tus:& hoc quo ad annotationem bonorū,ideſt bñficij.Spe.di
cit ꝙ poſt annum hr̄ pro ꝯfeſſo quo ad oīa, vt ſup crimine nō
audiat̄,in ti.de inq.§.ſequitur.in prin. Et hoc placet,qa hr̄ pro
confeſſo.Fallit in caſu c.decernimus.3.q.9. Et ſic intelligo qñ
abſenti eſt purgatio indicta ꝑꝑ infamiā,& ꝯtumax in aſſumen
da purgatione:quia tūc poterit, ac ſi defecerit in purgatione,
dānari,quia hr̄ pro confeſſo. Non ob.de hære. excōicamus.§.
j.quia illud hodie non procedit,per c.contumacia.e.ti.li. vj.&
debeat expectari per annū. Vel ſpāle eſt vt in delicto hæreſis,
vt expectetur lapſus anni. Multum tñ ibi obuiant dicta Doct.
dicentium quem non haberi ꝓ cōuicto,qñ deficit in aſſumē-
da purgatione,ſecꝰ ſi deficiat poſtq̄ aſſumpſit. Sed prius dictū
plus placet ꝑꝑ longam contumaciam, & indictionem purga-
tionis ſimul iūctas, vt ꝓ confeſſo habeat̄,vt d.c.decernimus.
Sic debet intelligi Spe.in ti.de inq.§. ſequitur.in prin.vbi indi
ſtincte per illud c.dicit ꝯtumacē haberi pro ꝯfeſſo. De iure au
tē ciuili an habeatur pro ꝯfeſſo,dic ꝙ non rīr,niſi aliud diſpo-
nant ſtatuta,& conſuetudines.de quo dixi ſ̄. & dicit Bar.in d.
l.abſentem. & Spe.in d.§. ſequitur. in prin. Aliqñ tñ abſentia
probat delictū,qñ fit per modum fugæ:nam ſi fuga aſcribitur
pro delicto,probata fuga ꝓbatū eſt delictum fugæ,ff.de re mi
li.l.deſertores.Si fuga inducit̄ ad probationem alterius crimi-
nis,& tūc ſi crimē fundat̄ ſuper ſola ſuſpicione, fuga facit quē
ſuſpectū,& ꝯcludit ſuſpecti delictum,ff.de ſuſpe.tu.l.impube-
ribus.Si agitur de crimine probando aliter, q̄ delicto ſuſpecti,
& rīr fuga nō facit plenā probationem,l.j. C. de rap. vir.& in
Auth.de exhi.& intro. re.§.ſuſpicio. Indicium vero vel ſemi-
plenam ꝓbationē facit,vt no.gl.in l.bonæfidei.C.de iureiu.&
l.ſi admonēdi.ff.de iureiur.& no.ĩ.de iureiu.c.fi. Fallit in caſu
l.conſiliarios.ff.de aſſeſ. ſm Bar.in l.lege Cor.ff.ad Syl.de quo
per Cyn.in l.j. C.de rap.vir. Ad hoc debent reduci leges quas
ꝓ & ꝯ̄ allegat Spe. in ti.de inqui.§.ſequitur.in prin.vbi eſt mā
huius §.Inquantum dr̄ ꝙ in cā inquiſitionis procedi poteſt in
abſentem ad diffinitiuā, puto hoc de iure canonico, & de iu-
re ciuili,vbicunq; procedi poteſt inquiſitionis via, & vbi pōt
damnari abſens, ſi lis eſſet conte. quia tunc proceſſus ille be-
ne tollit defectū conteſtationis lit. vt in §.ſunt & alij. Sed vbi
procedi non poteſt in abſentem, etiam lit.conte. ſatis puto ꝙ
nec de iure ciuili in inq̄ſitione procedi poſſit: quia ibi alia cā,
q̄ defectu li.conte.impeditur proceſſus, vt patet in l.abſentē.
ff.de pęn.ſ.quia maius eſt executio, & quia abſens ſic dure nō
debet damnari, cum multoties contigerit abſentem iniuſte
dānari.Per quæ ēt puto,ꝙ vbi de iure canonico ageret̄ ad finē
condemnationis ad panem & aquam, quia tunc agitur de pę
na corporali,quæ in abſentem nō poteſt exequi, quia abſens
non poteſt damnari:quia non reperio legē correctam:& om-
nia iura, quę dicūt in abſentem poſſe procedi, loquuntur qñ
agit̄ ad pęnā accidentalē depoſitionis dignitatis, vel officii,q̄
eſt exequibilis in abſentē,in qua non agitur de tāto periculo,
17 & quæ eſt minor relegatione,vt de ſe patet. ¶†Opp.ꝙ hic nō
debuerit ex inquiſitione procedi ad ſententiam depoſitionis,
de acc.inq̄ſitionis.Sol.Speciale in delicto homicidii, qd̄ impe
18 dit executionem poſt peractam pœnitentiam. ¶†Oppo.ꝙ in
hac cauſa non admittatur procurator, de acc.veniens.Solu.
Admiſſus fuiſſet procurator ad allegandas cauſas cauſæ. Vel
hic loquitur,quando agitur per viam inquiſitionis,vel denun
tiationis,quo caſu interuenit procu.de acc.ſuper his.Goff.nō
placet hoc vltimum, quia hic agebatur ad depoſitionem, dā
to ꝙ proceditur per viam inquiſitionis,vt ibi no.ſuper gl.vlti
ma.Ioan.An. Ato.de Butr.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſſor verus efficitur actor per ſecundum iudicis decretum, non admiſſus vt depulſus a reo per anni lapſum.*
2 *Decreti primi vel ſecundi quæ ſit practica.*
3 *In poſſeſſionem mitti iuſſus quando habeatur pro miſſo.*
4 *Poſſeſſor quis non efficitur adiudicatione poſſeſſionis, antequàm mittatur, vel actu iudicatur.*
5 *Poſſeſſionis miſſio ficta aſſumit per omnia locum, conditionis veræ.*
6 *In poſseſſionem miſſus non efficitur verus poſseſſor, niſi per lapſum anni.*
7 *Opinio multorum non eſt ſequenda, ex qua reſultat iniquitas.*
8 *In poſſeſſionem mittendi qualis ſit modus, & effectus.*
9 *In poſseſſionem quando quis mittitur, quæ requirantur vt miſſo teneat.*
10 *In poſseſſionem miſſum non admittens, quę ſint remedia contra ipſum.*
11 *Poſseſſio vera quomodo, & quando ex miſſione naſcatur.*
12 *Decretum ſecundum non interpoſito primo an valeat.*
13 *Decretum ſecundum an ſit ſententia interlocutoria, vel diffinitiua.*
14 *In poſseſſionem miſſionis remedium an cadat circa ſpiritualia.*

15 Præſcribi

5 *Preſcribi quomodo poſſit aliquando contra ius agendi, vbi res non poteſt præſcribi.*
16 *In poſeſſionem miſſionis effectus quis, & qualis ſit circa fructus.*
17 *Poſſeſſio vera parturiens poſſeſſorium, an ex ſola miſſione quæratur.*
18 *In poſſeſſionem miſſio per quos iudices fiat.*

CAP. IX.

1 Ontingit. ¶†Actor ꝑ ſm decretum iudicis
nō admiſſus vt depulſus a reo ꝑ
lapſum anni, verus poſſeſſor efficitur. Prima pars
huius, ſ̃.de arbi.contingit.ponit caſum qñq; cōtin
2 gentē.Scđo prouidet,ibi, cū igit̃.¶†Not.j. practicā
primi,vel ſcđi decreti, Adiudico tibi poſſeſſionē cā cuſtodiæ.
3 ¶†Not.ij.ꝙ mitti iuſſus hr̃ ꝓ miſſo,vbi dolo vel potētia rei ad
peſſeſſionē nō admittitur,& vbi admiſſus a poſſeſſione repelli
4 tur ex poſtfacto. ¶†Not.3.ꝙ adiudicatione poſſeſſionis, quis
nō efficitur poſſeſſor, anteq̃ mittat̃, vel actu inducat̃. Ad hoc
5 de re iud.cū aliquibus.ff.de pig. act.nō eſt mirum. ¶†No.4.ꝙ
ficta miſſio ꝑ oīa aſſumit locum cōdōnis verę, vt leges loquē
tes de vera miſſione,extendātur ad hāc fictā:& vocat̃ hæc extē
ſio paſſiua,de qua dixi in c.fi.de ɔſue.vt ſicut verus miſſus effi-
6 citur verus poſſeſſor lapſu anni, ita & hic ficte miſſus.¶†Not.
v.ꝓ opi.ꝙ miſſus nō efficiatur poſſeſſor ſtatim,ſed demum la-
pſu anni acq̃rat verā poſſeſſionē. de quo in c.qm̃.§.ſup.vt lit.
non conteſt. & no.in l.ſi quis emptionis.§.fi.C.de p̃ſcr.xxx.an.
7 ¶†Not.vj.multorum opi.nō ſequēdam, qñ euidenter nutrit
iniquitatem.Pernicioſa enim ſubtilitas nō eſt admittenda,ſ̃.
c.j.ſm Hoſt.exēplum aūt,qñ impeditur per potentiam,ponit
Io.An.qñ timet tyrannidē illius,quod me.cau.c.j.de app.ſi iu
ſtus per dolū.& quia forte fecit illum per ſuperiorem vocari,
quouſq; tps annale ſit lapſum: vel cum ꝓcuratore ſuo collu-
dit,ff.de dolo,eleganter.§.pe.ſm Hoſt. ¶Glo.reduco ad Sum.
Primo agā de modis mittendi,& miſſionis effectu quo ad poſ
ſeſſionem.Scđo de requiſitis ad miſſionē. Tertio,de remedijs
ɔ̃ mittentē,alias miſſum nō admittētē. Quarto,qūo vera poſ-
ſeſſio ex miſſione nāciſcat̃, & qñ. Quinto,an remedium miſ-
ſionis cadat circa ſpiritualia. Sexto, de effectu miſſionis circa
fructus.Septimo, an ſola miſſione quęrat̃ vera poſſeſſio partu
riens poſſeſſorium: & q̃ remedia cōpetūt pro illa recuperāda.
8 ¶†Ad primū dic ꝙ eſt dare miſſionē ex ſcđo in perſonalibus:.
per miſſionē ex primo concordat ius ciuile & canonicum, vt
nō trāsferat̃ vera poſſeſſio: ſed vterq; erit in poſſeſſione diuer-
ſo reſpectu: poſſeſſor colligit fructus, & colit agrū: ſed miſſus
illos cuſtodiet,ne diſſipent̃: nec eijcietur tūc poſſeſſor de poſ-
ſeſſione, ff.de dā. infe.l.ſi finita.§.ſi quis autē.vt in poſ.leg.l.is,
cui.j.rñ.& in hoc concordāt canones, ſ̃. vt lit.nō conteſt.qm̃.
ad fi.In reali dicit gl. drĩam eſſe inter canones,& leges: ſm le-
ges ſtatim efficitur verus poſſeſſor,ſed cōmutabił̃r,& poſt an
nū incōmutabił̃r, ꝑ l.ſi quis emptionis.ad fi.C. de præſcr.xxx.
an.Nam reus veniens ītra annū recuperat poſſeſſionē ſm ca-
nones.Dicit gl.ēt in reali ſtatim non efficit verus poſſeſſor,ſed
demū lapſu anni: q̲a ante lapſum anni nō eſt verus poſſeſſor,
ſed cuſtos.j̃.ti ꝓxi.c.fi.de offi.or.paſtoralis. ver.verū.Io.An.di-
cit Spe.tenere opi. Legiſtarū,ĩ Spe.de primo decre.§.iā de effe
ctu.ver.ſed vtrū miſſus.De hoc ĩter Legiſtas opi.ſūt But.dicit,
& tenet opi.quā gl.dicit Legiſtarū,ĩ d.l.ſi q̲s emptionis. Quic-
quid teneant Legiſtæ, opi.glo.eſt vera de iure noſtro, vt dixi vt
9 lit.nō ɔte.qm̃.§.quod ſi ſuper.¶†Ad ſm cū gl.in ver.tñ iudex.
quæro de requiſitis ad miſſionem. Dicit gl.j.ꝙ debet præcede
re ſummaria cognitio anteq̃ fiat miſſio, vt lit.non ɔteſt.qm̃.§.
quod ſi.de quo dic vt ibi.Et qualiter fiat illa ſummaria ſecun-
do,etiā facta ſummaria cognitione, iudex ɔ̃ abſentem nō pōt
multū feſtinare ad miſſionē, q̲a reperiat̃ ꝙ reus ſit abſens, &
iuſta cā reſtituet̃ aduerſus miſſionē: vt l.ſi finita.§.ſi forte.ff.de
priui.cre.Imperatores.& de re iudi.cum Bertoldus.Abb.dicit
hic ꝙ hoc examinabit̃ in interpoſitione ſecūdi decreti, an ab
ſens ſit legitima cā: in interpoſitione primi debitū examinabi
tur ſummatim, iō non exigit̃ ꝙ examinet̃ in interpoſitione ſe
cundi.Inquantum gl.loquitur alternatiue ꝙ reſtituet̃, vel for
te ipſo iure audiet̃: ſic loquitur ꝑꝑ ɔ̃rietatem legum,quas alle
gat.Sed dic ꝙ ſi miſſio fit ex obligatione perſonali ſurgente ex
facto eius ɔ̃ quē eſt facta miſſio, miſſio eſt nulla: q̲a exigit̃ lati
tatio.Et loquitur de miſſione ex ſcđo: q̲a quo ad primū ſuffi-
cit nō defendi, ſi obliuio ſurgit vitio rei: & ſic ex nō fieri trahē
te originem a vitio rei, tunc valet miſſio ɔ̃ impeditum,ſed re-
ſtituitur,ſm Bar.Hæc vera,qñ miſſio eſt iniuſta ex defectu iu
ſtitiæ reſpectu contumaciæ. Sed ſi eſt iniuſta ex parte cauſæ
mittendi,vt quia non ſubeſt debitum, vel ſi ſubeſt, obſtat ex-
ceptio,tunc miſſio eſt nulla, vt l.cū vero.§.ſubuentū.ff.de fidei
cō.lib.& patet in l.Fulcinius.§.prætor.& Inn.in c.præterea.de
dilatio.quicquid ſenſerit Spe.in ti.de primo & ij.decr.§.videa
mus.ver.fi.ad hoc ff.ne vis fi.ei.l.1.§.hæc verba.ad hoc qđ no.
in l.iniuſte. ff.de acquiren. poſſeſ.l.tutor ſi petitus.& l.ſępe.ff.
de tuto.& cur.da.ab his.l.is,cui.ff.de ver.obli.Aduerte tñ inq̃-
tum dixi ſummariam ſufficere cognitionem quo ad primum
decretum: intellige ſummariā per iur̃m: vt in auth.ei,qui.de
bo.autho.iu.poſ.Sed quo ad ſm decretū,vel venditionē,intel
lige ſummariā,quo ad hoc vt ſine cōte.lit.ꝓcedatur, & abſen
te parte: exigit̃ tñ plena ꝓbatio duorū teſtiū, vel inſtr̃i,q̲a agit̃
de pleno p̃iudicio: vt l.hæreditariū. & quod ibi no.gl.ff.de bo.
autho. iud. poſ.& l.fi.§.vt aūt.C.de bo.auth.iudic.poſ. & dixit
Bar.in d.l.Fulcinius.§.j.auth.ei,q̲,& dixi in d.c.qm̃.§.qđ ſi ſup.
10 ¶†Ad tertiū cū gl. quæro de remedijs ɔ̃ non admittentē miſ-
ſum.Dicit gl.ꝙ plura ponunt̃ vt lit.non conte.tuæ. & dicit Io.
ꝙ ſi per annū ſtetit in excōicatione, perdit poſſeſſionē.xj.q.3.
rurſus. Nō placet gl. ſed ꝑdit ex eo ꝙ non admittit aduerſariū
in poſſeſſionē authoritate huius conſtitutionis: & c.illa nō lo
quuntur in ciuili.& c.rurſus. loquitur in criminali: & c.quicū
que.cū de crimine agitur ſiue ciuiliter, ſiue criminaliter,& ſic
nō tangit iſtum caſum. ¶No.magnā limitationē ad illa iura,
& ad illa, quæ dixi ſ̃.de iud.c.j.& quæ no.Inn.in c.bonæ.vt ſtās
in excōicatione per annum perdat beneficium. Illud verum,
qñ eſt excōicatus in cā criminali: ſecus ſi ciuili.quod no.bene.
Aduerte tñ qđ Ioā.dicit hic,ꝙ perdit poſſeſſionē,in decr.tuæ.
dicit ꝙ perdit cām.Io.An.remittit ad no.in c.tuæ.vt lit.nō cō-
te.ad hoc, quia contingeret nanciſci poſſeſſionē nō miſſum,
nec mitti iuſſum.Et quia duæ ſunt diuerſæ pęnæ cōtumaciæ,
miſſio,& excōicatio, vna nō ɔcurrit cū alia: imo in ſubſidium
cū vna non ꝓficit,ad alterā hr̃ recurſus ſm gl.Hęc vera ſm gl.
ſequentem,qñ nō admittit̃ miſſus facto ipſius, ɔ̃ quē eſt facta
miſſio.Secus ſi impedit̃ facto tertij: quia tenet̃ de dolo ad in-
tereſſe.ff.ex qui.cau.in poſ.ea.l. pe. & hoc ſi ſoluendo eſt: al's
acq̃ritur poſſeſſio,ac ſi fuiſſet miſſus.ff.de eo,ꝑ quē fac.eſt.l.fi.
11 ſm gl.Idē no.ſ̃.c.j.& idem no.Hoſt.¶†Venio ad quartū,qūo,
& qualiter poſſeſſio ex miſſione acquiratur.Hoc tāgit gl.vlti-
ma in prin.dicit gl.ꝙ non determinat̃ hic,an in ſolo lapſu ef-
ficiatur verus poſſeſſor,an per ſnĩam iudicis. Vr̃ qđ ipſo iure,
de offi.ordi.paſtoralis.ver.verū.Probat ꝑ ſimile: q̲a lapſu anni
priuat quē ſtipendio ſuo, ſi tanto tꝑe ſteterit in excōicatione.
xij.q.3.rurſus.¶No.gl.q̃ vult ꝙ ipſo iure perdat, per Inn.in c.
bonæ.de æta.& qual.vide quod dixi in c.j. de iudi.& quia trā-
ſcurſus anni conſtituit quem hæreticum, j̃.de hære. excōica-
mus.Gl.concludit ꝙ in realibus non habet locum, nec eſt ne-
ceſſariū ſm decretū: q̲a vel ſm leges ſtatim eſt ver⁹ poſſeſſor,
ſm canones illam acquirit lapſu anni, a quo tꝑe præſcribere
incipit: niſi ad cautelam peteret illud.In perſonalibus autem
neceſſarium eſt ſm decretum: q̲a non acquirit niſi nudā detē
tationē decreto ſecundo non intercedēte, & operat̃ trāſlatio
poſſeſſionis ſm decretum: q̲a exonerat̃ ab onere probandi de
bitū, vt no.Io.ſ̃.vt lit.nō ɔte.qm̃.§.fi.ſed nō p̃ſcribit, qm̃ re nō
diſtracta illā recuperet.C.de diſtra.pig.l.ſi prius.de quo dic vt
ibi.Hoc fallit in cauſa noxali,& quaſi noxali,in qua ſm decre
tū operatur vt miſſus ſit dñs,ſi dñs erat is, ɔ̃ quē eſt facta miſ-
ſio: alias vſucapere incipit.ff.de dam.infec.l.ſi finita.§.Iul. Rō
aūt drĩæ quare in perſonalibus exigitur ſm decretum, non in
realibus, eſt,quia intendit agēs reali rem ſuam eſſe: ſufficit er
go quod habeat poſſeſſionem: & cum pinguius ius prætēdat,
non expectatur alia adiudicatio,q̃ miſſio.no.in d.§.& in alijs.
in c.qm̃.ſ̃.vt li.nō ɔte.& tāgit Spe.de primo & ſcđo dec.§.ſciē
dū.ver.ſed q̃ eſt rō.Rō aūt quare miſſus in reali nō efficit̃ dñs
lapſu anni,& aliquo caſu efficitur per ſm decretum in perſo-
nali,eſt,q̲a in reali non intendit vt fiat dñs,cum dicat ſe dñm:
ſufficit ergo ꝙ habeat poſſeſſionem,quā intendit.Spe.in ti.de
ſecundo decre.§.videndum.ver.quare.Inquantum ergo dicit
gl.in ꝑſonali ſm decretū nō transferre dñium, nec vſucapien
di cōcluſionē. Tu in hoc aduerte ad modū interponendi ſm
decretū: aliqñ adiudicatur, aliqñ venditur, aliqñ ſola poſſeſ-
ſio dat̃ aliqñ poſſeſſio cū fructibus, de quibus, & eorū effectu
12 in d.§.& in alijs.¶†Nūq̲d aūt valeat ſm decretū nō interpoſi-
to primo? Dy.ꝙ nō,& recitat Spe.in ti.de ſecundo decr.§.iam
de effectu. circa prin.poſt primā formā in 4.col.ſi tñ nō ſit ap-
prehēſa poſſeſſio, pōt procedi ad ſm decretū, vt dicit Bart.dū
tamē ſit mitti iuſſus, in l.q̃uis.de bo.auth.iud.poſ. & ibi dicit
ꝙ quando obligatio nō determinat̃ ad certam rem ex primo
decreto,alia poterit vendi,potius q̃ illa in quā eſt facta miſſio.
Inq̃tū gl. dicit ad cautelam poſſe quem petere in reali, vt in-
terponatur ſm decretum.Spe.in ti.de ſecundo decre.§ viden
dum.ver.hoc quoq;, dicit illam cautelam damnoſam: q̲a cū
primo iurauerit ſe dñm petendo vt adiudicetur, nunc negat
ſe dñm: & ſic concludit ſe periurū in eo quod ſummarie iu-
rauit ſe dñm.Sed ſaluari pōt, vt dicit Spe.quia hic ſolum intē
dit poſſeſſionem: ſed certe dicit ſe dominū, ex quo reali agit.
13 ¶†Nunquid autē ſm decretum ſit interlocutoria, vel diffiniti
ua? tenet Spe.ꝙ interlocutoria: & ibi Io.And.poſt Dy.& idem
dicit de adiudicatis in ſolutū: quia ad illā proceditur lit. non
ɔte.vt patet ad hoc C. qui ad eccle.confu.l.præſenti. ff.de bo.
auth.iud.poſ. cum vnus.§.fi.cum l.ſeq. ſm Dyn.& Ioan.An.
14 †Ad quintū an hoc remedium cadat circa ſpiritualia: tangit
gl.in verſi.ſed nunq̲d.dicit gl.ſi res ſpūalis petatur vt ꝓprietas
habet,

habet locũ miſſio & quo ad poſſeſſionẽ,& p̃ſcriptionẽ,& quo
ad oẽm miſſionis effectũ,j.ti j.c.j. Si petat tanq̃ bñficiũ,vel p̃-
bẽda,nõ hẽt locũ p̃ſcriptio:qa titulo nõ præſcribitur,nec ſuffi
cit ſola poſſeſſio,ff.de decu.l.Herẽnius.Scd̃m hoc intelligit̃ de
iure pa.circa.vt ibi p̃ſcribat̃ vt ꝓprietas. Itẽ qa iure canonico
nõ p̃ſcribit̃ abſq; titulo: & miſſio nõ põt p̃bere titulũ nec bo-
nã fidẽ miſſio,& ſic nõ põt præſcribere ꝯ oẽm agentẽ,ſi habet
bonã fidẽ,& aliqualẽ titulũ,non tñ p̃ſcribit ius platuræ,ſed p̃-
ſcribet ꝯ agentẽ tm̃. Sed hodie dicit gl.declaratũ, ꝙ vbi agitur
de titulo,non fit miſſio quo ad aliquẽ effectũ, ne pateat vitio-
ſus ingreſſus, q̃ pateret eo ꝙ nõ cõſtaret de titulo,ſi pp ſolam
alteriꝰ ꝯtumaciã mitteret̃:& tũc ꝓcedit̃ ad ſn̄ãm ꝯ ꝯtumacẽ,
vt de do.& contu.eum,qui.lib.vj.ſ̃m gl. ¶Not gl.in pluribus.
Primo,ꝙ licet poſſit haberi in beneficialibus poſſeſſio ſine ti
tulo,imo ſtatim deficiente titulo ꝯcludit̃ euidẽter iniuſta: qđ
no.p gl.Inn.de poſtu.præla.bonæ.ij. & quod no.ſ̃.de reſti.ſpo.
in literis.Scd̃o no.gl.ꝙ authoritas iudicis non dat iuſtã poſſeſ-
ſionem, qñ ad acquirendã illã iuſte datus eſt certus modus a
iure,q̃ nõ adeſt iudicis authoritate ad diuerſum modũ deter-
15 minata.¶†No.ꝙ aliqñ p̃ſcribit̃ ꝯ ius agendi, vbi res nõ põt p̃-
ſcribi.quod facit ꝓ opi.Bar.in l. ſequitur.§.ſi viã. vt male fidei
tenẽs p̃ſcribat ꝯ actorẽ,licet rẽ p̃ſcribere nõ poſſit, quaſi actio
ex ſuis terminis finiatur,& perdat̃,& deficiente actore quo ad
illũ iuſte tenetur. Vide quod no. in c.pleriq;.de immu.eccl.&
quod dicã de p̃ſcri.c.fin.ad hoc l.ſequitur.§.fructus.ff.de vſuc.
Sed gl.hic dicit, ꝙ exigit̃ bona fides, ẽt qñ agit̃ de tollendo iu-
re agendi:& ſ̃m hoc facit ꝯ Bar. & alios.Plus dicit Ioã.And.ꝙ
nec ẽt in dignitate ſeculari nedum eccleſiaſtica habet locum
miſſio:alle.dictũ Spec.in titu.de primo,& ſcd̃o decre.§.viden-
dũ.ver.quid ſi quis electus.per ea,quæ dixit gl.dicit Inn.ꝙ ſi pe
tatur ab ep̃o ius ep̃ale,vel aliud incorporale, vt ꝙ poſſit peni-
tentias dare,& iniungere, & ſimilia,fiet miſſio, ex quo agitur
de proprietate,& in rem,ẽt ſi agatur de eccleſia. Non ob.ſi di-
cas ꝙ ꝯtingit eũ hr̃e curã animarum qui non habet ius,& ha-
bebit exercitium: quia hoc p̃t ꝯtingere,ſed excuſat̃ ſuſcipiens
pp ignorantiam.quod fatetur Hoſt.& habet bonam fidẽ, eo
ꝙ ſit probabilis ignorantia,j.de cle.excõ.mi.ad apoſtolicæ.de
cohabi.cle.& muli.c.fi. tũ pp ignorantiam, tũ pp authoritatẽ
iudicis,ff.quod cũ fal.tu.aut.l.j.ver. qd tñ.& facit de ele. nihil.
& quod ibi no.Dicit etiã Inn.alias contingere, ꝙ habeat exer-
citiũ,qui nullum ius habet in illa,ff.de cõdi.inde. Iulianus.de
re iud.cũ inter vos.& dicit addendũ qđ no.j.c.ꝓxi.Hoſt.remit
tit ad Summã,de ſen.§.quot ſunt eius ſpecies. ſub §.ſed nũqd
16 eſt hoc ſpecialiter. ¶†Venio ad ſextũ de effectu miſſionis quo
ad fructus.Glo.dicit ꝙ in pſonali & reali nõ facit fructus ſuos,
ſed conſeruat vt reſtituat. Hoc in perſonali ante ſ̃m decretũ:
quia poſt facit fructus ſuos,& in reali ante annum : qa poſtea
facit fructus ſuos vſq; ad lit.ꝯte. ſuper proprietate, vt patet de
ſe.Fallit in tribus caſibus, quos ponit gl.Inter cæteros dicit ꝙ
fallit in petitione hæreditatis pp nimiam cõtumaciam,vt pa-
tet in l.Fulcinius.§.fi.ff.quib. ex cau.in poſ.ea.Io. An.remittit
ad Spe.de primo decre.§.reſtat, ver.& hoc autẽ.Hoſt.remittit
ad Sum.de contuma.§.quę pena.ſub §.fi.Dic ꝙ miſſio ſi fit ad
ſuſtentandum, facit fructus ſuos miſſus:alias fruſtra eſſet, qa
non põt comedere miſſionem, vel cuſtodiam. Si miſſio fit ex
alia cã,procedit gl. niſi pp nimiam contumaciam adiudicent̃
etiam fructus,vt d.§.fi.& no.Spe.in loco prealle. & ibi dicit ni
miam contumaciam, qñ dixit ſe nolle venire.Idem hic Ioan.
An. Item qñ in excõicatione ſtetit per annum, per c.rurſus.&
c.quicunque. quod no.de quo in d.l.Fulcinius.§.fi.vbi Barto.
17 idem tenet.¶†Venio ad ſeptimum, q̃ remedia cõpetant miſ-
ſo eiecto.Quidã dicunt,ꝙ non habet remedium recuperãdæ,
nec remediũ vti poſſidetis: qa talia dant̃ poſſeſſori, cuiuſmo-
di nõ eſt hic,nec in pſonali, nec in reali ſ̃m iura canonica ãn
annũ:nec ſufficit probare deiectiones,niſi poſſeſſio probetur,
de reſti.ſpo.olim.cum ſimi.Gl.concludit,ꝙ de iure ciuili cum
habeat poſſeſſionem miſſus in reali,ꝙ habet remediũ l.j.C.de
p̃to.pig.Itẽ & habet poſſeſſorium recuperãdę, quia poſſeſſio-
nẽ hẽt,licèt cõmutabilẽ.Hoſtien.dicit,ꝙ huic ſubuenitur per
hanc decre. dum dicit text.acquiſitam amittit. Sed illud pro-
cedit,qñ dolo,vel potentia eius,ꝯ quem eſt facta miſſio.De ſe
cundo ꝙ dici põt huic dari interdictum vnde vi: quia ſi datur
prædoni,& violento poſſeſſori,vt in c.in literis, de reſt.ſpo.for
tius datur detinenti authoritate iudicis. Per quæ dicit poſſe
dici huic cõpetere ẽt condictionẽ ex l.ſi quis in tantã. Demũ
dicit,ꝙ nõ vr̃ competere interdictum, in quo requiritur poſ-
ſeſſio.Ad quod de ſeq. poſ.c.j.licet poſſet dici ꝙ nõ fuit ibi pe
tita.Vltimo concludit, ꝙ de æquitate iuris cãnonici ſatis erit
iſti narrare factũ, dicendo qũo fuit miſſus in poſſeſſionẽ talis
rei,qũo talis expulit eũ &c.Specu.in titulo,de primo, & ij.de-
cre.§.iam de effectu, ver. ſed quid ſi miſſus. cõcludit ꝙ vbi ex
decreto primo vel ſecundo transfert̃ poſſeſſio, datur poſſeſſo-
riũ:al̃s nõ.Recitat Io.An.Dyn.hoc tenuiſſe in tractatu primi,
& ſecundi decreti.Vbi aũt nudã hẽt cuſtodiã,hẽt remediũ l.ſi.
C.de p̃to.pig.ad qđ 16.q.6.placuit.Itẽ habet remedium ex ca-
none,reintegranda.3.q.j.reintegranda. Idem tenet Spe.in tit.
de peti.& poſ.§.j.ver.ſed nunquid depoſitarius. ibi dicit Ioan.
ꝙ facit in verbo,eiectis.Interdictũ aũt recuperandæ non com
petit.Idẽ Arch.8.diſt.quo iure.Nec ꝯdõ ex l.ſi quis intantã.q̃c-
quid ſenſit hic Hoſt. Et hoc tenet Io.An.in add.Spe.in titulo,
de reſt.ſpo.§.j.ver.quintum.Sed de hoc dic vt in c.ſępe.de reſt.
ſpol.Item habet remedia ex titulo,ne vis fi.ei.l.j.ff.vt in poſ.le.
l.is,cui.§.miſſus.ff.de dam.infec.l.dies.§.2. Item habet reme-
dium petitorium hypothecariæ,C. qui po.in pi.ha.l.2.& C.vt
in poſ.le.l.ſi poſtq̃.Quo ad hoc vltimum idem dicit Io.An.in
addi.Spe.in ti.de reſt.ſpo.§.j.ver.quicunq;. dicit ibi de depoſi-
tario,cõmodatario,p̃cario cõducẽti quo ad detẽtationẽ,de ſe
queſtro,qđ eis prouidetur,per officium iudicũ ſubuenit. Al-
le.C.ſine cẽ.vel reli.l.j.li.x.Item per actionẽ in factũ,ff. de p̃ſcr.
ver.l.quoties.Coloni aũt & inquilini habent ꝯ dñm ex cõdu-
cto. Recitat aliquos dicere ꝙ habent condõnẽ ex l.ſi coloni.
de agri.& cenſi.ſ̃m Io.An.& ſunt verba Acc.in l.& ideo.de cõ
di.fur.quo ad hoc vltimũ vt detur condõ ex l. ſi coloni. & ibi
hoc tenet Barto. Inquantum dixi pro rebus detentis nõ dari
interdictum,hoc verũ,qñ pro eis agitur principal̃r. Sed ſi age
retur acceſſorie ad illas,petita eccleſia, vel alia vt vl̃e, vel do-
mo,tunc bene veniunt,vt no.Inn.de cauſa poſ.cum ſuper.qđ
tenet Io. An.in addi.Spe.in tit.de cã poſ. & proprie.§.j.verſi.
ſed nunquid depoſitarius. Sed eſt dubiũ, an rei vendicatio
poſſit competere contra miſſum.Hoſt. dicit ꝙ ſic,quia habet
facultatem rei reſtituendæ, ff.de rei ven.l.officium.in fi. Non
tamen ille reſtituet,ſi vt actor euicerit j.annum, niſi ille p̃ſtet
cautionem,de qua ff.de rei ven.l.ſi is,a quo.Vel ſ̃m eũ conuo
cabitur miſſionem paſſus,ſi velit rem defendere,de re iudi. c.
pe.In miſſo ex primo contrarium tenet Inn.in c. quoniam.vt
lit.non conte.§.ſinautem. quia non habet facultatem rei re-
ſtituendæ:Et idem recitando ſequitur Spe.in tit. de primo,&
ſecundo decre.§.iam de effectu.ver.qd ſi miſſus. in fi. De hoc
18 dic vt dixi de iudi.examinata.vbi gloſſ.tangit.¶†Ad vltimum
per quos iudices fiat.Innoc. & Hoſt.dicũt, ꝙ hanc poteſt face
re quilibet,etiam delegatus cuiuſcumque, nedum principis:
alle.ſ̃.c.2.& j.tit.1.c. 2. Et eſt caſus, in quo delegatus ante lit.
conte.impẽdit officium ſuum, licèt quidam Legiſtæ cõtra in
Aut.de exhi.& intro.reis.§.ſi vero. colla.v.Io. An.remittit,ad
hoc quis det primum decr. de primo decre.§. videamus vt
quis det ſ̃m, de ſecundo dec.§.reſtat. quo ad iudices ciuiles
dic vt in l.iubere. ff.de iur.om.iudi. ſatis de iure canonico de
legatus a principe mittit, delegatus etiam ab inferiore hoc fa
cit,ſi ſpecifice committat̃:alias non.de quo dic vt dixi de for.
compe. ſi quis ꝯ clericũ.cũ gl.fi. & ſuper ea de delegato Papæ
an exequat̃ in rebus laicorũ,qñ cognoſcat, vel in poſſeſſionẽ
mittit,vide Inn.in c.ex literis.de offi.deleg. Anto.de Butr.

SVMMARIVM.

1 *In abſentem reum ſi non inueniatur, ſufficit publice ad eccleſiam ſuam edi-
ctum proponi.*
2 *Citandus eſt abſens de longinquo peremptoriè vnica ſola citatione.*
3 *Feriatum non eſt tempus quadrageſimale in cauſis in curia tractandis.*
4 *Citatio prima non reuocatur per commiſſionem citationis alteri factam.*
5 *Vbi citatur prælatus in cã eccleſiæ,ſi põt inueniri, citandus eſt perſonaliter.*
6 *Contumax verus dicitur,qui ad domum ſuam citatus eſt.*
7 *Delegatus a principe poteſt ſubdelegare nudum articulum,& eius partem
committere,prout eſt puri facti.nu.11.*
8 *Citandi an ſint prouinciales, citato etiam epiſcopo,in cauſa eccleſiæ.*
9 *Procurator quando intercedat in cauſa ſtatus etiam eccleſiæ.*
10 *Citatus quando arctatur ad comparendum inſtructus vel non.*
12 *Citari mandatus, qui etiam iam per literas citandus erat,quomodo non di-
citur fruſtra mandatus citari.*
13 *Procurator ad lites conſtitutus, & omnia alia,quæ in cauſa occurrent ex-
pedienda,an poſſit illa,quæ ſpeciale mandatum exigunt.*
14 *Contumax an dicatur,qui ſemel citatus eſt.*
15 *Archiepiſcopus,vel epiſcopus citandus,vbi requiri debeat.*
16 *Citatus ſi non veniat ad diem aſſignationis, tamen poſtea incontinenti,vel
poſt comparet,& allegat impedimentum,an teneatur ad expenſas.*

CAP. X.

1 VEnerabilis. ¶†Si reus non inuenitur, ſuf-
ficit publice ad eccleſiam ſuã
edictum proponi.Ponit duplicem citandi formã.
Primam,quam facit iudex per literas. Secũdam,
2 quam committit alteri faciendam. ¶†Nota citã-
tem de longinquo poſſe in prima citatione mittere perẽpto-
3 rium,& citare poſſe ad totam cauſam.¶ † Et nota, ꝙ tempus
quadrageſimale non eſt feriatum in cauſis in curia tractan-
4 dis.¶ † Nota ſecundo, ꝙ per comiſſionem citationis factam
alteri non reuocatur prima citatio:& ſic ſunt compaſſibiles.
¶ † Nota tertio, ꝙ in cauſa eccleſiæ, & vbi citatur prælatus,
ſi po-

ſi poteſt inueniri, primo eſt perſonaliter citandus. Si nõ põt in
6 ueniri, citandus eſt ad eccleſiã, qa illa eſt eius domus. † Et not.
ꝙ ꝯ citatũ ad domũ põt procedi ad diffinitiuam, qñ alias fuit
in iudicio, qa verus eſt apparenter contumax. vide ĩ ti. j. c. fin.
7 ¶ † No. 4. legatum principis poſſe ſubdelegare nudũ articulũ,
8 & cõmittere partẽ eius prout eſt puri facti. ¶ † Opp. ꝙ prouin
ciales citandi forent, qa eos tangit, & ſic vocandi ſunt, de ma.
& obe. inter quatuor. Dicit hic Inn. ꝙ licèt eos tangat, nõ ci-
tant, quia eis nõ præiudicat, ſm quoſdam, ff. de liber. cau. l. ſi
pariter. qđ ſibi non placet, qa imo præiudicat. & remittit de
arbi. cum tpe. de ma. & obe. inter quatuor. & de dila. expoſuit.
9 de re iud. cum ſuper. & c. pe. de ma. & obe. humilis. ¶ † Opp. ꝙ
non intercedat procurator in cauſa ſtatus, 2. q. 6. ſi qñ. Sol. Se-
cũdũ Goffr. in tali cã interuenit procu. ex parte agentis, 54. di.
frequens. & ex parte rei, ſi eſt in poſſeſſione libertatis, qui ven-
dicatur, C. de aſſer. tol. l. j. Secus ſi eſſet in poſſeſſione ſeruitutis,
& proclamaret libertatem, vel ꝯ, ſm Goff. ¶ Ad peculiaria au
tem negotia conſtituit procu. ff. de procu. l. ſeruũ quoq;. Sed
dic, ꝙ cã ſtatus eccleſiæ non eſt proprie liberalis: de quo ibi, vt
10 no. de arbit. cum tempore. de ma. & obe. humilis. ¶ † Oppo. ꝙ
nõ arctet ad comparendũ inſtructus, ſ. de procu. dilectus. Dic
ꝙ arctat ad cõparẽdũ inſtructus ſuper his, quæ prǫuidere po-
tuit. Nã ſuper emergẽtibus inopinatis dabit dilatio, ſm Goff.
ad hoc ff. ex q. cau. ma. l. ſed & ſi per ꝑtorẽ. §. ſi ferię. de homi.
c. fi. Et facit qđ no. de ele. cupientes. i. rñ. in gl. videbat. Vide qđ
11 dixi de iura. calũ. in pertractãdis. ¶ † Op. ꝙ delegatus principis
nõ cõmittat merum articulum, de offi. dele. c. fi. Sol. Hoc fuit
ei expreſſe cõmiſſum vt ſubdeleget: aliàs hoc non poſſet, ſm
Pe. & Abb. per dictum c. fi. Goff. & Hoſt. dicunt ꝙ hoc potuiſ-
ſet, etiã ſi nõ fuiſſet commiſſum, quia licèt delegatus ad nudũ
articulum non poſſit ſubdelegare, põt tñ per alium citare: fit
enim citatio per literam, nũtium, & edictum, nec citat litera,
ſed citans ſicut delegatus miniſterio nuntij, ff. de conſti. pecu.
l. licet. eadem ratione per ſe, & alium exequit quis ſnĩam ſuã,
ſm eos. Ad hoc quod no. de offi. dele. c. fi. lib. vj. ſm Io. An. hoc
puto, qñ committit purum factum expediendum, non aliqd
12 iuris, vt no. in d. c. fi. ¶ † Opp. ꝙ fruſtra citet, vel mandet citari,
ex quo citauit per literas. Sol. hoc facit, quia poſſet eſſe ꝙ lite-
ræ ad eum non venirent, vel malitioſe ſe occultaret, ſm Inn.
& Hoſt. & vt conſtet de citatione per relationem iudicum, ſm
13 Io. An. ¶ † Quęro, an procu. conſtitutus ad lit. conte. & omnia
alia, quæ in cã occurrent expedienda, poſſet ea, quæ exigunt
ſpeciale mandatum. Dicit Io. An, ꝙ non, niſi fuerit expreſſum
aliquid de exigentibus ſpeciale mandatum, de procu. qui ad
14 agendum. lib. vj. ¶ † Quæro, an ſemel citatus non veniens re-
putetur contumax. Dic ꝙ ſic, quo ad expenſas, de procu. que-
relam, & ſi non ſit peremptorie citatus: quo ad excõicationẽ
autem, & miſſionẽ, ſi dixit ſe nolle venire, vel non venturum,
vel non obediturum, proceditur ꝯ ipſum, cum notoria ſit cõ-
tumacia, ſm Hoſ. ad hoc quod no. Io. 24. q. 4. de illicita. & Inn.
de accu. ad petitionem. Quod eſt verum, inquantum dicit de
notoria: ſed hic dicit in iudicio: ſecus ſi extra, vt not. de ſentẽ.
excom. venerabilibus. §. ſecus. ad hoc quod not. Inn. de acc. ad
petitionem. & vide quod ſcripſi in cle. j. de dolo. & ꝯtumacia.
Quãdoq; citatus nihil dicit, vel rñdet ſe deliberaturũ, vel non
reperitur: & nõ proceditur ꝯ eum tanq̃ ꝯ contumacem, niſi
præmiſſis tribus edictis, vel vno peremptorio pro omnibus,
24. q. 3. de illicita. Exigitur ergo perẽptoria ad actũ miſſionis,
& excõicationis: vide gl. de proba. qm̃ ꝯ. Quid de alijs actibꝰ,
de offi. dele. conſuluit. de accu. ad petitionem. Et dicit, ꝙ eſt ꝓ-
ſumptus contumax. Alle. l. contumacia. ff. de re iud. & l. ad pe-
remptorium. Idem dicit in alia pęna infligenda, de vi. & hon.
cle. c. fi. de conſti. ex literis. Inquantum dicit ꝙ inuentus non
rñdens eſt præſumptus contumax, hoc eſt falſum, quia imo
apparens verus, ff. de app. ex conſenſu. §. fin. not. ff. de reſtit. in
integ. diuus. no. de dolo. cle. ſi ante. vbi plene dixi. Nũquid au-
tẽ pro miſſione facienda ad ſolennitatem eius ſit iteranda ci-
tatio? Dicit Bar. ꝙ non, quia eo ꝙ citatus eſt peremptorie, vř
requiſitus, & tacite comminatio facta de procedendo ad miſ-
ſionem. Hoc ponit in l. ſi finita. §. Iulianus. ff. de dã. infec. & po-
nit in ver. q̃ro vtrũ poſtq̃. Tñ puto ꝙ non habeat hoc perem-
ptorium vim cõminationis, de qua hic, & ſ. c. dilecti. vt poſſit
procedere ad alia vſq; ad finẽ cauſæ, ad hoc quo not. ſ. de offi.
15 dele. conſuluit. ¶ † Quæro, vbi debeat requiri archieps. Dic ꝙ
vbi hẽt archiepãlem ſedem, C. de ſena. l. 2. Et ſi hẽt in pluribus
locis, requiritur vtrobiq;, ff. ad muni. l. aſſumptio. Nec ſufficit
denuntiari procuratori, ſi eſt pñs. Nec ob. de procu. dilectus.
quia ibi erat abſens. ¶ Gloſ. j. eſt clara, quã no. quia ponit verã
opi. in c. j. ſ. de iud. Et dicit Io. An. ꝙ aptius gl. hic exprimit opi.
ſuam, q̃ alibi. ¶ No. in gl. 2. Canoniſta, qui non habes leges, &
16 vide de præben. non poteſt. li. vj. ¶ † Querit gl. quid fiet, ſi reus
citatus non venit, & iudex reperitur ꝙ die citationis fuit im-
peditus, an teneatur citatus ſaltem ad expenſas. Glo. dicit, &
arguit ꝙ ſic, & ſaltem in ſe cõtempſit, ff. de iudi. ſi quis ex alie-
na. & quę facto contingunt, non arbitrabuntur facere, debẽtſ,
ff. de condi. & demon. l. 2. in fi. Item quia debet eſſe certus nõ
veniendo, vt non dicatur contumax: & quia licet nõ mea in-
terſit, nihilominus debeo venire, ff. ſi quis cau. l. ſi eũ. §. j. Con-
trarium determinat gl. per l. 2. ff. ſi quis in ius voc. non ie. & ff.
ſi quis cau. l. 2. §. ſi in iudicio. Ad hoc, quia nihil intereſt acto-
ris reum non veniſſe. Goff. Da. & Hoſt. tenent gl. alle. ff. de arb.
l. arbiter Calendis. Nec ob. contraria, quæ loquuntur quando
iudex ignoraret excuſationem abſentis, de app. ſi duobus. Ho
ſtien. dicit hæc vera, quando datur impedimentum iudicis,
ſi citatus ad petitionem partis non comparet, & ſimiliter non
comparet is, ad cuius petitionem citatus fuit. ¶ An aũt tenea
tur comparere, & ſit contumax, ſi non comparuit: dic ſi eſt ta-
lis proceſſus, & in tali cã, in qua iudex poſſit ex officio proce-
dere, & actore non inſtante: & tunc ꝯtumax eſt, adeo ꝙ abſq;
citatione poterit iudex ex officio procedere. Si autem talis eſ-
ſet cã, in qua tm̃ iudex habet procedere ad inſtantiam partis,
tunc non tenetur comparere: & ſi non cõpareat, nõ eſt cõtu-
max. Dicit gl. de ele. cupientes. §. quod ſi per viginti. in verbo,
opponentes. vbi tñ habet citatus legitimam exceptionẽ, qua-
re comparere non tenetur, licèt ad inſtantiam partis non ſit
excõicandus, vt quia actum non arctabatur agere: eo opponẽ
te tamen, quia iudicem contempſit, cum debuiſſet ire allega-
turus priuilegium ſuum, ff. de iudi. ſi quis ex aliena. cum ſimi.
poterit a iudice ex officio excommunicari. Sic determinant
Domini de Rota, ſua concl. 31. Ad materiam gloſſ. facit quod
no. Spe. in tit. de arbi. §. j. in fi. & de expen. §. j. ver. tu autem, &c.
Anto. de Butr.

¶ De eo, qui mittitur in poſſeſſionem cauſa rei ſeruandæ. Rubrica.

¶ Viſo de contumacia, quia propter eam fit miſſio, ideo &c.
Repetitur in Sexto. Anto. de But.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſſor verus efficitur actor poſt annũ miſſionis in poſſeſſionem, licèt reus cautionem pręſtare voluerit.*
2 *Miſſio habet locum, quando litigatur de eccleſia, vt de proprietate.*
3 *Voluntas non ſufficit, vbi facto opus eſt.*
4 *Decretum ſecundum habet locum in reali. nu. 19.*
5 *Aſſertiones partium iudiciales pro confeſſionibus contra eos ſumuntur.*
6 *Decretum ſecundum, licet non ſit lis conteſtanda, eſt tamen partibus præſentibus interponendum.*
7 *Sententiam latam per Papam non eſt abſurdum per Papam confirmari.*
8 *Contra contumacem quæ ſint remedia in iuribus incorporalibus, & ſpiritualibus.*
9 *Ad miſſionem in poſſeſſionem qualiter, & quando procedatur.*
10 *In poſſeſſionem mittendi remedia quę ſint, etiam contra illum, cõtra quem eſt facta miſſio.*
11 *Poſſeſſionem rei quam amiſit reus, poſtea veniens volens eam recuperare, an, et quando audiatur.*
12 *Ad miſſionem in poſſeſſionem rei qualiter procedatur in iuribus incorporalibus, et ſpiritualibus.*
13 *Debitor contumax, contra quem facta eſt miſſio, ſi nõ habeat niſi proprietatem nudam, an in illam poſſit fieri miſſio.*
14 *In poſſeſſionem rei ſpiritualis, et econuerſo, an licite mittatur agens pro re temporali.*
15 *Decreti primi et ſecundi practica quæ ſit quo ad formam verborum.*
16 *Remedia quę competant ei, contra quem miſſio eſt facta.*
17 *Voluntas quando pro facto habetur, vel non, etiam in male factis.*
18 *Voluntas vbi quandoque pro facto habeatur, cui eſt præſtanda.*
19 *Decretum ſecundum an ſit neceſſarium in iuribus realibus.*

CAP. I.

1 Conſtitutus. ¶ † Actor miſſus in poſſeſ-
ſionẽ poſt annũ efficit ve-
rus poſſeſſor, licet reus cautionẽ ꝓſtare volue-
rit. Narrat factum. Scđo interloqtur, ibi, iõq;.
2 ¶ † No. j. ꝙ miſſio hẽt locũ, qñ litigat de eccle-
3 ſia vt de ꝓprietate. ¶ † No. 2. ꝙ vbi opus eſt fa-
cto, non ſufficit voluntas, qñ per facere debentẽ ſtat, & non ꝑ
4 ſuſcipere debentẽ. ¶ † No. 3. ar. ꝙ in reali habet locũ ſm decr.
& collige hic practicã ſcđi decreti. ¶ No. 4. nõ abſurdũ, ſnĩam
5 latã per Papã confirmari. ¶ † Not. v. ꝙ partium aſſertiones iu-
diciales ꝯ eos pro confeſſionibus aſſumuntur, & præiudicant.
6 ¶ † No. 6. arg. ꝙ ſm decretũ partibus præſentibus eſt interpo-
nendũ. Eſt enim actus præiudicialis, licèt non ſit lis cõte. vt di-
7 xi ſ. c. ꝓximo, qa nõ eſt diffinitiua. ¶ † Opp. ꝙ fruſtra fuerit hęc
cõfirmatio: nã ſatis habebat ſnĩa confirmationis omnem ef-
fectũ, ex quo erat lata per Papã, de iudi. cũ veniſſent. Inn. dicit
ꝙ hic fuit ꝯfirmata, i. ſigillo roborata. Vnde dicit, ꝙ ſentẽtiãs,
vel donans cõfirmat, qñ ſnĩa, vel donatio præcedit confirma
tionem, vt quia dicit, Donamus, & ꝯfirmamus: quia tunc a ſe
ipſo

ipſo data confirmat, vt dicta decre. cum ueniſſent. ff. de iuriſd.
om. iud. l. & qa. Secus ſi præcedat cõfirmatio, vt qa dicat, Con-
firmamus, & donamus. Sic non obſtat de fide inſtr. inter dile-
ctos. uer. cæterũ. ſecundum Inno. Materiã huius ca. reducã in-
ter tex. & gl. ad ſummam. Primo agam de remedijs cõtra con-
tumacẽ in iuribus incorporalibus, & ſpiritualibus. Secundo,
qualiter, & quãdo procedat ad miſſionẽ in talibus iuribus in-
corporalibus, & ſpiritualibus. Tertio, qualiter procedatur ad
miſſionẽ in perſonalibus, non inuentis rebus corporalibus,
neq; quibus fiat miſſio. Quarto, an pro re temporali agens li-
cite mittat in poſſeſ. rei ſpiritualis, & ecõuerſo. Quinto, erit ui
dere practicã decreti & primi, & ſecũdi quo ad formam uer-
borũ. Sexto, de remedijs eius, ꝯ quẽ facta eſt miſſio: vbi exami-
nabit, an volũtas habeatur pro facto. Septimo, an in realibus.
& iuribus ſit neceſſariũ ſecundũ decretũ ad acquiſitionem ve
8 ræ poſſeſſionis. ¶ † Venio ad primũ. Dicit hic Inn. & Hoſt. ꝙ ſi
aliquis conqueratur de aliquo turbante, vel auferente ſibi iu-
ra eccleſiæ, vel ſeruitutes ſibi cõpetẽtes, vel non permittente
illis uti, ſi ille eſt contumax, Primũ remediũ eſt excommunica
tionis. Scd̄m mulctæ. Tertiũ, poteſt intereſſe taxari ſecũdũ na-
turã actionis, vel interdicti intẽtati: & ad menſurã intereſſe ad
inſtar aliarũ perſonarũ fiet miſſio in poſſeſſionẽ pro menſura
debiti declarati. De alijs remedijs cõtra contumacẽ remittit.
s. tit. j. cõtingit. ut lite nõ cõte. tuæ. Eſt ergo inter alia remedia
9 remediũ miſſionis. & hoc d̄ primo. ¶ † Ad ſm, qualiter fit miſ-
ſio, dic, qñq; natura interdicti, uel actionis põt æſtimari inter-
eſſe, & illud eſt æſtimatum: & ubi petitur cõdẽnatio ad illud
intereſſe, quia tunc actio ſapit naturã perſonalis. Dicũt, ꝙ mit
tetur in poſſeſ. alterius rei ad inſtar perſonaliũ, arg. eorũ, quæ
habentur ut lite non cõteſt. quoniam. §. in alijs. Si aũt agitur
cõfeſſoria pro reſtitutione rei, uel turbatione rei, tunc dicit ꝙ
ſi agitur cõfeſſoria, iudex mittit in poſſeſ. iuris, vel ſeruitutis,
quæ petit, nõ ut ſit tantũ cuſtos, ſed ut ſit ẽt uerus poſſeſſor: &
prohibebit reo, ne ipſum actorem impediat vti ſeruitute illa,
quouſq; de iure ſuo ꝓbauerit, & p̄cipiet ei ꝙ ſup hoc caueat,
& faciat interim ipſum actorẽ miſſum in poſſeſ. pacifica poſ-
ſeſſione ſeruitutis, uel alterius iuris petiti gaudere, ff. de noui
oper. nun. l. ſi prius. ff. ſi ſerui. ven. l. ſi cui. ff. de uſufr. l. quicũq;.
& l. uſusfru. legatus. de opti. leg. l. mancipiorũ. C. de inge. ma. l.
diffamari. C. de remiſ. pig. l. ſi eo tpe. cũ ſimil. Si agit negatoria,
nõ fit miſſio, qa fieri nõ põt, ſed cauebit de moleſtãdo, ut in
p̄alle. iuribus. & ſic ſm hos nõ hẽt locũ miſſio cauſa cuſtodiæ.
Alij autem, ꝙ in iuribus ẽt fit miſſio cã cuſtodiæ, anteq̃ veniat
ad traditionẽ veræ poſſeſſionis. Nec obſtat ff. de no. ope. nũ. l. ſi
qs. vbi dicit ꝙ nõ ſunt aliæ partes iudicis, quàm ut caueat: uel
nullæ ſunt quo ad excludẽdã diffinitiuam, quæ proferri non
poteſt, ut eſt dictum: per hoc tamẽ nõ tollunt remedia leuio-
ra, qa a leuioribus penis inchoandũ, s. de offi. dele. ſane. ut lite
nõ cõteſt. c. fi. §. fi. unde procedetur ad miſſionẽ, ſi uenerit in-
tra annũ, reſtitutis expẽſis, & p̄ſtita cautione recuperabit poſ-
ſeſſionẽ hanc, uel relaxabitur mandatũ de nõ moleſtando, &
cautio ſuper hoc præſtita. Dat ſimile, qa ſicut in incorporali-
bus dant quaſi poſſeſſoria interdicta, ff. de ſer. l. quoties. & no.
de elec. querelam. de cauſa poſ. cum eccleſia. ita qñ petuntur
hæc incorporalia, põt fieri miſſio, de ſequeſt. poſ. c. 2. ut lite nõ
conte. accedens. j. Et ſi cõtumax nõ uenerit intra ann. ex tunc
poterit decernere iudex quaſi poſſeſſionẽ verã iuris petiti, niſi
reus probet de iure ſuo: tamẽ ſine ſecũdo decreto hoc ius nõ
habebit. Licèt alij dicãt, ꝙ hoc caſu nõ eſt neceſſarium ſm de-
cretum, imo fit miſſus uerus poſſeſſor lapſu anni, ſicut in rea-
li, ut legitur ut lite non conte. quoniã. §. in alijs. Et hoc ſatis in-
nuit hæc decre. Quæ omnia dicũt uera, ẽt ſi epiſcopus petat
eccleſiã ratione iuris epiſcopalis, uel archipresbyteri rõe iuris
epiſcopalis, uel rector ratione iuris parochialis. Nã tanq̃ pro-
prietas peti non põt, quia in nullius bonis, Inſt. de rer. diu. §. in
nullius. uñ de ipſa agi põt ratione iuris, qd̄ hr̄ in ea, ff. de ꝯhen.
empt. l. qui tabernã. ff. de pig. l. penul. Iõ rõne iuris, qd̄ in ea ha
betur, p̄dictis modis eſt ꝓcedẽdũ. Nota bñ hoc dictũ: nõ eſt er
go dare verã poſſeſſionẽ ꝓ iuribus in eccleſia, qa iure nõ cau-
ſatur vera poſſeſſio, niſi rõe dominij, vel partis eius: nõ habẽt
ergo alij alia iura habentes, niſi quaſi poſſeſſionẽ reſpũ iuris.
Idem no. de cauſa poſ. cũ ſuper. Hucuſq; ergo habes unã pra-
cticã ſubdiuiſam in tertia regula, ꝙ fiat miſſio reſpectu iuris:
& ſecundũ unã ſtatim eſt uerus poſſeſſor: ſm aliam eſt cuſtos
ante annum, & poſt annũ per ſm decretum efficit uerus poſ-
ſeſſor. Sed ſm tertiã lapſu anni efficitur uerus poſſeſſor, & in
hac reſidet. Et pro ea eſt tex. hic, nõ cauillãdo. Secũda eſt pra-
ctica, ꝙ in incorporalibus rerum, in quibus ius habetur, fiat
miſſio qñ ius determinatur ad totũ corpus: ſecus ſi ad aliud
ius particulare. Iõ ſi petantur eccleſiæ ut ſubiecta corpora ip-
ſa eccleſiarũ, quia poſſident ab epiſcopis, vel capitulis, faciẽda
eſt miſſio ĩ poſſeſſionẽ corporũ ipſarũ eccleſiarũ, & nõ iuriũ,
ſm Inn. Hæc enim ſpiritualia, & eccleſiæ, licèt non poſſideant
a laicis, de deci. ꝓhibemus. de iud. decernimus. de p̄ſcrip. cau-
ſam. tamen poſſident a clericis, & perſonis eccleſiaſticis: unde
& epiſcopus petit eccleſias, & decimas ſibi adiudicari, de de-
ci. dudum. de relig. do. cõſtitutus. cũ duobus cap. ſequenti. &
aliæ perſonæ etiam eccleſiaſticæ, de donat. inter dilectos. d̄ trã-
ſac. præterea. 2. & qñ agitur etiam de ſolis iuribus, de offi. ord.
conquerente. de trãſa c. ueniẽs. qd̄ met. cau. cum dilectus. Et iõ
videtur dicendũ, ꝙ ſi tãtũ iura petunt, fiat miſſio in poſ. iuriũ
prædictorum, & nõ eccleſiarũ. Si aũt tantum eccleſiæ petant,
fiet tãtum miſſio in eccleſiarũ poſ. ut hic, & j. de ſequeſt. poſ.
c. j. & 2. Et ſi tã iura, quàm eccleſiæ petãtur, fiet miſſio ĩ utroq;,
ſm Hoſt. nõ uideo ꝙ pro iuribus debeat in corpus fieri miſſio
animo transferendi aliquã poſſeſſionẽ naturalẽ uel ciuilẽ ip-
ſius corporis: uerũ qa uera poſſeſſio non hr̄ niſi habeatur re-
ſpectu dominij, aut partis dominij, vt uſusfructus, uel uſus, l.
naturaliter. ff. de acqui. poſſeſ. Iõ niſi eccleſia uendicet eccle-
ſiam, ut quo ad bona, & prælato ſubiectam, omnino non fiet
miſſio reſpectu veræ poſſeſſionis. Puto tñ ꝙ poſſit fieri miſſio
in corpus, qñ determinatur jus ad totale corpus cũ intẽtione
trãsferendi quaſi poſſeſſionẽ corporis reſpectu iuris, qd̄ eſt in
alijs iuribus: quia nõ ſufficit adducere in poſ. corporis ꝑꝑ ius,
qd̄ habetur in corpore, ut not. de reſti. ſpo. in literis. ¶ Conclu
dendo materiã iſtã, duo ſunt videnda. Primo de remedijs mit-
tendi in poſ. iurium incorporaliũ. Secũdo de remedijs eius, ꝯ
10 quẽ eſt facta miſſio. ¶ † Ad primũ colligendo ſummatim uer
ba Bar. & Inn. hic, quidã ſunt caſus, in quibus nõ cadit miſſio,
ut qñ petitur eccleſia rõne tituli, ut in c. præcedenti. no. de eo,
qui mit. in poſ. eum, qui. lib. 6. Relinquitur dubitatio in capa-
cibus miſſione, in quibus uidendum primo, an & quomodo
interponatur primum decretum. Circa primum dic, ꝙ quan-
doq; agitur pro iure mere perſonali in perſonam competẽte,
ut quia uendico aliquem in libertum, aliquẽ in ſeruũ, aliquẽ
in ciuem, aliquem in vaſallũ, uel clericũ, vel monachum. Bar.
in l. ſi prius. dicit ꝙ Spe. tangit in Spe. de primo & ſcd̄o decre.
§. reſtat. uer. quid ſi agat, ubi nil concludit boni. Dic ſm Bar. ſi
agit perſonali pro libertate iuris, ut qa d̄r libertas legata, tunc
nõ fit alia miſſio. Sed ſi reus, a quo petit, latitat, cã cognita iu-
dex decernit & libertatẽ, & reũ priuat omni iure, qd̄ p̄tẽdit, ff.
de fideicom. lib. l. cũ uero. §. ſubuentũ. & l. ſi eũ. in princi. & §. j.
& §. ſi quis ſeruum. & l. neq; infantes. C. eo. Et hoc caſu nõ in-
terponit ſecundũ decretũ, qa primũ habet omnem effectum
ſecũdi, qñ agit perſonali, uel reali cõtra ipſum ſubiectũ, & cõ-
tumacẽ: & tunc ſi eſt cõtumax, iudex nõ pronũtiabit ſubijciẽ-
do illũ ſeruituti, ſed ponet ipſum in quaſi poſſeſſione illius iu
ris. Quandoq; agit reali, & ſi ante litis conteſtationẽ eſt contu
max, interponet cautio, transferendo onus ꝓbandi de vno in
aliũ, prout dicã j. in iuribus realibus: ut l. ſi prius. & cogetur ad
hoc pignoribus captis, & mulcta indicta. Et eodẽ mõ perueni
tur ad ſm, prout dicã j. in iuribus realibus. Si eſt cõtumax ante
litis conteſtationẽ, præſtita cautione de lite ꝓſequenda: & tũc
ſi fuit cõtumax per annũ, iudex pronũtiabit ſubijciẽdo illum
ſeruituti, vel ponẽdo actorẽ in perfecta libertate ſm intentio-
nẽ agentis, C. de aſſer. tol. l. j. §. penul. & adhuc nõ eget ſecũdo
decreto. Si ſe abſentat poſt litẽ conteſtatã, tunc actor hẽt du-
plicẽ uiã, vel ꝙ intẽtet remediũ dictæ l. j. de aſſer. toll. de quo di
xi proximo, uel ꝙ petat ut ꝓcedatur ad ſentẽtiã diffinitiuam,
ut l. diui fratres. §. j. ff. de libe. cau. & unũ nõ tollit per aliud, l.
quoties. de act. & oblig. Per hæc patet qd dicẽdũ, qñ qs petit ſe
liberari ab aliqua actione perſonali: & breuiter ꝓcedit ad ſen
tentiã diffinitiuã abſq; miſſione, qa nil petitur apertè, de oſt. iu
di. c. fi. & faciũt iura, quæ s. alleg. ut §. ſubuentũ. & ſimilia. & fa
cit auth. qui ſemel. C. qũo, & quãdo iud. Qñq; petit aliqd̄ ius
perſonale, & tẽpore periturũ, ut qñ qs eſt electus in Poteſtatẽ,
& petit vt admittat ad poſſeſſionẽ, vel officiũ. Dicit Barto. ꝙ ſi
habet ius ex electione, uel ꝓmiſſione, qa tũc p̄ciſe nõ compel
litur ad factum, ut l. ſtipulationes nõ diuidũtur. §. Celſus. ff. de
uer. oblig. ꝙ ibi non fiet miſſio in bonis uniuerſitatis, ſicut ſi
ageret ꝯ priuatũ ad patiẽtiã, in l. is, cuius. ff. ſi ſerui. uen. coniũ-
cta l. fi. ff. qd̄ cuiuſq; uni. Si uero ciuitas teneret pati ex quadã
obligatione legali, poterit iudex tpa immutare, & intra modi
cũ tps decretũ interponere, qd̄ habeat vim diffinitiuæ, qa res
eſt tẽpore peritura, arg. ff. de glan. legen. l. j. & qd̄ no. ff. de iud. l.
ſed & ſi reſtituat. ad hoc ff. de re iud. l. ij. & de app. reci. l. fi Sic
dicit debere intelligi qd̄ no. Spe. in titulo, de primo & ſcd̄o de-
cre. §. interdũ. uer. qd ſi electus. Nõ obſtat ſi dicat, ꝙ nõ ẽ hoc
periculũ, ſed poterũt dies reintegrari, & dari alij ſex mẽſes, &
iõ heſitat: qa illud in his, q̃ tpis curſu nõ immutant, qa ſiue de
ficit domus in iſto ſolo hoc anno, ſiue alio, ſemp remanet ea-
dẽ domus: ſecus in his, q̃ tẽporis curſu immutant, & pereunt,
l. ſi uſusfructus mihi in biẽniũ. ff. de uſufr. leg. ſicut & hoc offi-
ciũ. nã aliud ẽ regimẽ anni vnius, aliud alterius. Fateor tñ, ꝙ ſi
annus trãſiſſet ad intereſſe, tñ põt agi, ut dicta l. ſi uſuſfructus.
ad hoc c. fi. s. de iud. Qñ agitur pro iure non mere perſonali,
ſed ad rẽ cõpetẽtẽ: & tunc ſi tale eſt ius, ex quo detur uera poſ-
ſeſſio in re, ut eſt uſus, uel uſusfructus, & ſic ſaltem pars dñij,

vt l. vſusfructus. ff. de vſufr. Dic, ſi agens eſt in poſſeſſione rei pe
titæ, & iuris, & conſequenter rei, ut l. naturaliter. ff. de acquir.
poſ. & miſſio in poſſeſſionē erit, prout dicam j. in ſeruitutibus
mere realibus, in quibus nō dat̄ poſſeſſio ad rem, per eadem
iura. Ad qđ ff. de uſufruc. l. cuicunq;. §. j. Si nō eſt in poſſeſſio-
ne rei, tunc ſicut in alijs realibus mittit in poſſeſ. rei petitæ il-
le, qui agit confeſſoria, hoc eſt, qui aſſerit ſibi ius deberi. Ille ve
ro, qui agit negatoria, mittitur in poſſeſſionem illius natura-
lis, quæ eſt apud eum, qui dicit ſe uſufructuariū: & eo modo
interponit̄ ſm decretum, ſicut qñ dominus agit rei vendi. ſm
Bar. Quandoq; agit̄ pro iuribus, ex quibus nō datur vera poſ-
ſeſſio rei, quia nō ſunt nec dominium, nec pars dominij. Dic,
ſi agit̄ pro iſtis iuribus perſonali, & contra latitātem: & olim
fiebat miſſio in omnibus bonis, hodie pro mēſura debiti de-
clarati, l. Fulcinius. §. Celſus. ff. ex q. cau. in poſ. ea. & in §. videa
mus. Si nō latitat, fit miſſio in poſſeſ. iuris petiti, ſicut ſi ageret̄
perſonali ad certā ſpeciem, ut dicto §. Celſus. & dicto §. videa-
mus. Et nota gl. in dicta l. is, cuius. ff. ſi ſeru. vend. hodie pro mē
ſura debiti declarati, vt in c. quoniam. §. in alijs, ut lite nō cōt.
Si agitur reali, & tūc ſi actor agit pro ſeruitute & intereſſe tur-
bationis, & fit miſſio in poſſeſ. iuris petiti, & olim in omnibus
bonis pro intereſſe, hodie pro menſura debiti declarati, ut di-
cta l. is, cuius. ſm ueram opi. Si agitur pro ſeruitute tantū, & ſi
actor ſit in quaſi poſſeſ. iuris petiti: & erit primum decretū, qa
iudex iubebit cauere de nō moleſtando. Et ſi dicis, qūo iube-
bit cauere, ex quo eſt abſens, & tales cautiones præſtant̄ a præ-
ſentibus, ut l. inter ſtipulātē. ff. de ver. ob. Dic ꝙ aggrauabitur
per pignora, vel mulctam, alio mō coget̄ ſe repræſentare. Et ſi
dicatur, ſi hic caueat de nō moleſtādo donec ꝓ hoc probet de
iure ſuo, hoc decretū p̄iudicabit pluſquā in realibus, ubi agit̄
de maiori præiudicio: qa demū poſt annū hēt hoc grauamē.
Dicit Bar. ꝙ tēpore miſſionis iubebit vt caueat, ſed non coget
eum ad cauēdum, niſi poſt annum: vel iubebit ut caueat ſub
hac exceptione, vt ſi reus venit intra annū, recuperet poſſeſſio
nem ſuam, ut cautio euaneſcat, ff. de dam. infec. l. prætor. §. j.
vel cauebit de non moleſtando: & nō addet illud, donec ꝓbe-
tur de iure ſuo, niſi poſt annū. Vel ſic intelligit, pro miſſo cau-
tius eſt hoc exprimi, ſi nō erat in quaſi poſſeſ. iuris petiti: & tūc
ſi ad conſtituendū actorem in quaſi poſſeſſione requiritur ali
qua edificatio, vel demolitio in loco ſeruiēte: & mittit̄ in poſ-
ſeſ. rei, quæ dicitur ſeruitutē debere, ff. de dam. infect. l. a quo
fundum. Si non requiritur demolitio, vel opus, fit miſſio in
poſſeſ. iuris petiti iubendo eū cauere, ut dicta l. ſi prius. Hęc ve
ra, reo nō latitante: nam ſi latitet, pōt fieri miſſio in omnibus
bonis, ſicut in alijs realibus, vt l. Fulcinius. §. Celſus. & §. uidea-
mus. ff. ex quib. cau. in poſ. ea. ſecundum Bar. Ex his patet, ꝙ in
iſtis iuribus eccleſiaſticis, quia cum in talibus cōiter nō poſſit
agi perſonali, cum in talibus non cadat pactio, uel obligatio
perſonalis, de illa nō eſt tractādum. Si agit̄ reali, ſi actor eſt in
poſſeſſione, & agit ne turbetur, fiet miſſio, ꝓut habetur in di-
cta l. ſi prius. per cautionē de non moleſtando, & prohibebit̄
per iudicē ne moleſtet, donec ille probet de iure ſuo. Si nō ſit
In quaſi poſſeſ. iuris petiti, ſi ex iure habet aliquā adminiſtra-
tionē totius rei, vel bonorū, ut qñ petitur eccleſia ut totaliter
ſubiecta, fiet miſſio in poſſeſ. corporis rei petitæ, ut eſt dictum,
ꝙ fiet pro aliquo operando circa rē. Si autē ſit aliud particula
re ius, ſi exercitium illius iuris haberet aliqua ſigna in re, ut ē
in canonico ſtallus in choro, & locus in caplo, ſatis poſſet fieri
miſſio in talibus. Si nō habet alia ſigna, tūc fiet miſſio in poſ-
ſeſ. iuris: & ſatis pōt dici, ꝙ de iure canonico nō ſit neceſſariū
ſm decretū, ſed lapſus anni cōſtituat verū poſſeſſorē, & trāſfe-
rat onus probandi in aduerſariū: & vltra hoc iubebit iudex vt
caueat, & coget ipſum pignoribus captis, &c. vt no. in dicta l. ſi
11 prius. † Ex his deciditur an, & qñ reus poſtea veniēs audiatur
volens recuperare quod amiſit. Dicit Bar. ꝙ ſi miſſio eſt facta
in perſonali, ſemper auditur ante interpoſitionē ſecūdi decre
ti, l. cū ꝓponas. & auth. ei, qui, C. de bo. auth. iud. poſ. ff. de dā.
infe. l. ſi finita. §. ſi poſtea. Si agebat reali, & actor erat in poſſeſ.
iuris petiti: & reo nō ſuccurritur, niſi de proprietate: & hoc ſe-
cūdū Dy. Si nō erat in quaſi poſſeſſione, & ſi fuerit reus cōtu-
max poſt litē cōteſt. uel quaſi, nō audit̄ niſi de proprietate, C.
vbi in rē act. l. a. in fi. ſ. ut lit. nō cōte. quoniā. §. ſi ſuper. ſ. e. cau-
ſam. no. Si ante litē cōteſtatā uel quaſi, tūc ante annū auditur
de poſſeſſione, poſtea uero ſolū de ꝓprietate, ut l. ſi qs emptio
nis. §. fi. C. de præſcrip. trigin. ann. De iure tamē canonico non
efficitur uerus poſſeſſor, niſi lapſu anni. Hæc omnia ꝓcedunt,
qñ de talibus iuribus agit̄ perſonali, uel in rem. Quandoq; ꝓ
talibus agitur poſſeſſorio, & dicit hic Inno. ꝙ in poſſeſſorio in
rem ſcripto ſit miſſio ad inſtar realium, in quo non eſt neceſ-
ſariū ſecundū decretum, ſicut nec in reali: imo lapſu anni effi
citur uerus poſſeſſor. Quandoq; agitur pro talibus iuribus in
terdicto uti poſſidetis, tūc dicit Inn. ꝙ non fiet miſſio, qa dicit
ſe poſſidere: nec feret diffinitiua, quia talis ſententia ferri non
pōt lite nō cōteſtata, ſed procedet ſm formā illius l. ſi prius.

qa præcipietur reo ne moleſtetur, quouſque de iure ſuo ꝓbet.
Ad hoc de iti. actuq; priua. l. j. 2. & 3. & hāc recitat Spe. in uerſ.
ſed pone, ago. j. alle. & fuit opi. But. & dicit, ꝙ forte cōpellet eū
ad cauendū, ut in dicta l. ſi prius. Io. An. ut lite non conte. tuæ.
dicit ꝙ nō fiet miſſio, ſed excōicat̄, & remittit ad Spec. de con
tu. §. ſequit̄. uer. ſed pone, ago. Spe. in §. ſed pone, Titius. dicit ꝙ
excōicabit̄ turbans, & mulctabitur ſcdm ius ciuile. Item pote
rit actor æſtimare ſuū intereſſe ſm naturā interdicti uti poſſi-
detis, & fiet miſſio in poſſeſ. bonorū ad inſtar cuiuslibet ꝑſona
lis ꝓ mēſura debiti declarati. Vel dic tertio, ꝙ iudex ex officio
ꝓhibebit ne moleſtet̄, donec đ iure ſuo ꝓbet, ut dixi ī uerſi. ut
āt. Sed pone, Azo. đt, ꝙ aſſignabit terminū iudex, ītra quē ue-
niet reus, vel a moleſtatione ceſſet, de reſt. ſpo. audita. đ na. ex
li. vē. c. unico. Bar. in dicta l. ſi prius. đt ꝙ qñq; agitur pro inter-
eſſe turbationis, & fiet miſſio ad inſtar perſonaliū. Qñq; agit̄
ad reſtitutionē nālis, ꝑ quā turbat̄ in ciuili ſecūdum formam
l. clā. §. fi. ff. de acqu. poſ. & qđ no. j. đ ꝓb. licet. & adhuc fiet miſ
ſio ad inſtar realiū in illa nāli, ſicut in interdicto recuperādæ,
Quandoq; agitur poſſeſſorio reſpectu turbationis ne turbet̄;
& ꝓcedit practica Inn. per illā l. ſi prius. iūcto qđ đt Spec. ubi ſ.
& addidi ſ. ad Inn. Transfert̄ ergo onus probationis de uno in
aliū: de quo per Cy. in l. j. C. uti poſſi. An āt ueniens intra annū
audiet̄: đt Gul. in dicto uerſi. qđ ſi ago: ꝙ ſi fiat miſſio pro īter-
eſſe, audit̄ ſicut in alijs perſonalibus, ut ī §. ī alijs. Si fiat miſſio
in naturali ſm formā §. clā poſſidere. nihil đt. Sed p̄t dici ꝙ de
iure canonico auditur intra annū, ut in reali: poſt annū nō, ni
ſi ꝓbet de iure ſuo agēs. Si fiat miſſio ut caueat de nō moleſtā
do, ex quo poſſeſſor ē, đt aliquos dicere nō audiri, qa iā poſſeſ-
ſor ē, & ex poſſeſſione ante releuatus erat ab onere ꝓbādi poſ
ſeſſor. Alij dñt, ꝙ reſtituet̄, ac ſi decretū latū nō eēt. Tene pri-
mū, & hoc ēt tenet Bar. ī d. l. ſi prius. qa ꝓ modico dāno nō dat̄
12 reſtitutio: & qa mō ſicut ante nō releuat̄ ab onere ꝓbādi. † Ad
tertiū, qualiter ꝓcedat̄ ad miſſionē ī poſſeſ. ī iſtis perſonalibus
actionibus. Qñ res nō inueniunt̄, fiet miſſio ī poſſeſ. nominū,
ita ꝙ miſſus poſſit agere: nec creditori denegabunt̄ actiones,
ff. vt in poſ. le. l. ſi inutiles. Sed ſi reus intra annū, vel, ſm alios,
qñcunq; ueniens obtulerit, & p̄ſtiterit cautionē de ſtādo iuri,
recuperabit collecta ab eo, qui miſſus ē, ff. đ col. bo. l. j. §. iubet.
Hæc vera, qñ ↄfitet̄ ſe debitorē debitor. ſed ſi diffiteat̄, đt Spec.
in tit. de primo & ſcđo decr. §. reſtat. ver. qđ ſi agitur. in j. col. qa
tūc nō fiet miſſio in oībus, ſed dabit̄ curator bonis, q exigat de
bita, ff. de cura. bon. dā. l. 2. Dicit tū ꝙ ſi malitioſe ſe negāt debi
tores ↄtumacis, ꝙ fit miſſio ꝯ eos in oībus, ff. ad legem Cor. de
13 fal. l. ij. & hoc iudicis arbitrio relinquitur. † Ex his decidit̄, an ſi
debitor cōtumax, ꝯ quem faciēda eſt miſſio, nō hēat niſi nu-
dā ꝓprietatē, an in illa poſſit fieri miſſio. Diſputauit Mart. Sil.
ut ibi refert Io. An. in addi. Spe. & tenuit ꝙ ſic, & interponeret̄
primū decretū, & poſtea ex ſcđo adiudicabit̄ ꝓprietas, & quæ-
ret̄ dñium ſine poſſeſſione: aliàs nō poſſet cōſuli ꝯ debitorē,
qui non hēt aliud, ꝗ illud nudū dñium, ff. de pign. act. l. ſi con-
uenerit. §. nuda. Ad hoc, qa ſine poſſeſſione trāſfert̄ dñiū, qñ
inducit̄ ī poſſeſ. a nō dño, ut l. in fundo. đ iure do. Nō tū efficit̄
poſſeſſor per primū decretum, ſed acquirit̄ ſolū pignus præto
riū, & paratur via: ſed poſtea ex dñio q̄ſito per ſm uēdicat rē a
tertio poſſeſſore, & ſi cōpareat interim tertius poſſidens, per
hoc nō impedit̄ miſſio, ex quo determinat̄ ad ſolā proprieta-
tē, & certū eſt eū eē proprietariū. Per hoc nō ob. l. a diuo Pio.
14 ad hoc alleg. ff. de pig. ac. l. ſi. cōuenerit. §. nuda. ¶ † Ad quartū,
an pro re tꝑali agēs mittat̄ in poſ. rei ſpūalis, uel ecōuerſo: dic
ꝙ ſi agat̄ pro rebus tꝑalibus, non eſt facienda miſſio in ſpiri-
tualibus: & hoc, qa ſpūalia æſtimationē nō recipiunt, iō in eis
debitū cōmēſurari nō pōt. Scđo, qa ſpūalia cum tꝑalibus per-
mutari non poſſunt, de re. permu. ad qōnes. Si uero agatur ꝑ-
ſonali actione pro ſpūalibus, qa forte permutatæ ſunt, uel do-
natæ, bñ fit miſſio in alijs rebus tꝑalibus, & fortè etiā in ſpiri-
tualibus, maxime in illis, quorū p̄ſtationes ſunt ſpūalibus an-
nexæ, ſm Inn. Hoſt. vr̄ ēt ſi ſpūalia petant̄, in tēporalibus nō fit
miſſio, nec eꝯ, ar. de reſt. ſpo. frequens. li. 6. ad fi. de quo in Spe.
de primo & ſcđo decr. §. reſtat. in fi. ibi, nil aliud facit, niſi reci-
15 tare dictū Inn. dic ut ibi habes. ¶ † Venio ad quintum, de for-
ma primi & ſcđi decr. quo ad uerba: quidā dñt, forma eſt, De-
cerno talē mittēdum in poſ. bonorum, vel talis rei aduerſarij
ſui contumacia exigente. Nō placet hoc Inn. qa per hanc for-
mam potius uidet̄ dari lex mittenti, ꝗ ferri ſnīa ꝯ aduerſariū:
qa idē eſt dicere, Decerno mittēdū: qđ dicere, Talis đ iure mit
tēdus eſt. Saluari p̄t hoc decretū. declarat hoc quo ad partē, &
quo ad nūtiū, q actu mittere dēt. Iō ſcđo alij dñt, ꝙ dēt īterpo-
ni ꝑ hæc verba, Mitto talē in poſ. talis rei cā cuſtodiæ. Hoc non
placet Inn. qa iudex ſic dicēdo falſum dicere vr̄, niſi corporali
ter, & actualiter mittat. Hoc ſaluari p̄t, ut mittat quātū ē in ſe
uerbale, ſicut & ualet īſtr̄m, Do, & trado: licet actu ñ tradat: &
hæc uerba hñt vim ſnīæ de mittēdo, ut no. de reſti. ſpo. in lr̄is.
ff. de acqu. poſ. l. p̄dia. & l. ij. C. de acq. poſ. Iō tertio dicit ſic dicē
dū, Decerno, vel cōſtituo, vel iubeo talē eē poſſeſſorem, uel in

poſſeſſione

poſſeſſione talis rei cā cuſtodiæ:& volo ꝙ talis miniſter noſter
actualiter eū ponat in poſſeſ.cpalē, quē miniſtrum dēt dare,
ut hoc adimpleat,& ei referat,ff.de re.eorū,qui ſub tu.l.& ma
gis.§.nō paſſim.de ver.ſig.in his.de re iud. cū aliquibus. Sed ſi
nō mittat ī poſſeſ.nihilominus intelligit poſſidere. Quod dic
vt no.ſ.ti.j.cōtingit.ſm Inn. Vel quarto dicit ſic,Iubeo tali ab-
ſenti,vel cōtumaci,vel ꝓ cōtumace habito,vel cōdēno, vt re-
cipiat talē ī poſſeſ. talis rei cā cuſtodię.Hęc,& pręcedēs placet
Hoſt.¶Practica ſcđi decreti eſt,Decerno,ꝯſtituo, vel iubeo te
eſſe verū poſſeſſorē talis rei.& talis miſſus licet corporalē poſ-
ſeſſionē nō adipiſcatur,nihilominus eſt verus poſſeſſor, & iu-
ra habere cenſet̄ iuſti,& ueri poſſeſſoris, & facit fructus illius
poſſeſ.ſuos,ff.de acqui.re.do.l.bonæ fidei.& p̄ſcribit ac ſi poſſi
deret:cū tn̄ aliàs ſine poſſeſ.corporali præſcriptio nō ꝓcedat,
de præſcrip.cauſam,q̄. ſm Inn. Et ꝙ trāſferatur effectus illius
poſſeſ.placet:ſed ꝙ ſine inductione trāſferat̄ poſſeſſio, vr̄ ꝯ c.
cū aliquibus.j̄.de re iudi.& ꝯ id,qđ no.ff.de pig.act.l. nō eſt mi
rū.Illud tn̄ certū eſt,ꝙ ſi reus noluerit obedire, ꝯ quem eſt fa-
cta miſſio,ꝙ manu militari poſſeſſio ſibi auferet̄,& miſſio cor
poraliter ſibi aſſignāda,ff. de rei ven. l. qui reſtituere. ff. ne uis
fi. ei.l.ſi qs miſſus.Et ſi de facto pp dolū,vel cōtumaciam forte
miſſus nō poſſet conſeq per ius,ſupplet̄ per factū, & habetur
ꝓ miſſo,ut not.ſ.ti.j.cōtingit. & ſic talis poſſeſſio ēt quo ad fa-
ctū plus hēt iuris,q̄ facti.De quo dic ut de cōceſ.p̄b.cū noſtris.
j.ſm Hoſt.Si vis te dilatare, uide ad formā practicā in Spec. de
16 primo & ſcđo decre.§.j.ī prin.poſt ſcđam formā.¶† Venio ad
ultimū de remedijs eius,ꝯ quē eſt facta miſſio.Dic ꝙ primū re
mediū eſt,ꝙ intra annū offerat cautionē de iudicio ſiſti,& re-
cuperabit poſſeſſionē:& oportet p lr̄am,ꝙ actualiter offerat :
nec ſufficit ꝙ uoluntas ſteterit in finibus voluntatis. Aut ergo
affuit uolūtas,& factū,qa obtulit in facto, & per eū nō ſtetit:
& hr̄ pro p̄ſtita,ſiue ſteterit per partē,cui offert̄,ſiue p iudices,
j̄.c.pxi.Dicit tn̄,ſi non poteſt habere iudicē, offerre dēt corā
publicis perſonis,& p̄ſtare,arg.eius ſ.de offic.deleg.paſtoralis.
hoc uoluit gl.3.in prin.de alijs p̄cedētibus nō curo,qa uel lr̄a-
17 les,vel cū tex.expeditæ.†Quandoque affuit voluntas,ſed non
factū,qa non potuit offerre debēs ex paupertate : & ſufficit ꝙ
præſtet quā pōt,ſ.iuratoriā cautionē, de do.poſt diuor. præſ.p
noſtras.cū ſi.Debebit ēt ſm Ioā.And.obligare rem, quā recu-
perat.Itē pōt ſe obligare ad pęnā,uel pecuniariam,de p̄ſump.
lr̄is.vel priuationis bn̄ficij,de accuſ.dilecti.Quādoq; affuit uo
lūtas præſtādi ad actū nō deducta, nec fuit impeditus propter
cauſam fortunæ ob factū iudicis, uel partis : & tunc vr̄ ꝙ hoc
ſufficiat,qa in multis uoluntas hr̄ pro facto, 32. q.2. neque.&
c.uiderit.In ꝯrium eſt litera hic,& cōcordantię,in quibus uo-
luntas nō hr̄ pro facto.Gl.hic allegat ꝓ & cōtra.Gloſ.ſoluit, ſi
lex pōderat factū,uolūtas nō hr̄ pro facto. Si non ponderat fa
ctū,tunc in bonis voluntas hr̄ pro facto:in malis,ſi deuentum
eſt ad actū,volūtas hr̄ pro facto.Si nō ē deducta ad actum, vo-
luntas nō hr̄ pro facto,l.cogitationis.C.de pęn.Io.An. tangit,
& remittit de pęni.di.j.ſi qs nō dicā.per Hoſt.in Summa,de pę
ni.§.quæ,& in quibus.ſub §.illud.plene per Arch.27.q.j.§.ſi er
go.De hoc per Cy.in l.ſi qs nō dicā.C.de epi.& cle. per Bar. in
l.j.ff.de extraor.crim.Dic,ſi q̄rit̄ an volūtas habeat̄ ꝓ facto quo
ad Deū ī bn̄ factis,vel male factis,dicā primo in bn̄ factis.Et ſi
quærit̄,an habeat̄ pro facto in bn̄ factis quo ad Deū,pono pro
regula:In bn̄ factis,& in bonis volūtàs nō hr̄ ꝓ facto nec quo
ad Deū,nec quo ad eccleſiā . Hæc regula ꝓcedit in facto de p̄-
terito,ut ſi voluiſſem iuiſſe ad ſanctū Iacobū:hoc nō hr̄ pro fa
cto,de pęn.diſti.j.iuxta prin. & c. magna pietas . & qđ ibi not.
Idē ſi in faciendo de futuro:nā ꝓpoſui aliquādo me iturū ad
ſanctū Iacobū:hoc non hr̄ pro facto,ēt quo ad Deū, ut in iuri
bus p̄dictis.Idē ſi de præſenti,licet hēam ī corde dare eleemo-
ſynā,hoc non hr̄ pro facto:ſi habeo volūtatē accipiēdi pęnitē
tiā,hoc nō hr̄ pro facto.Idē ſi habeo uolūtatē reſtituendi, 86.
diſt.nō ſatis.& eſt gl.in d.c.magna pietas. 14. q. 5.ſi res.de vſu-
ris.cū tu.Fallit,qn̄ uoluntas adeſt firma,ſed deficit ptās implē
di:qa tūc fit pro regula,quo ad Deum uolūtas hr̄ pro facto,ut
qa habeo volūtatē accipiēdi pęnitētiā,& cōtrito corde,ſed nō
habeo a quo:vel reſtituēdi vſuras,& nō habeo vn̄ : uel faciēdi
eleemoſynā,& nō habeo vn̄ : & talis uoluntas cū charitate hr̄
ꝓ opere.Ad hoc de pęn.diſt.j.in princ. uſq; ad c. ſi qs nō dicā.
47.di.quo ad nos.22.q.2.faciat.cū ſi.de bap.debitū. 23. q. j.ca-
ue.Hoc uerum,ſi in illa bona uolūtate deceſſerit: aliàs ſi vixe
rit,& facere potuit,& nō fecerit,parū ꝓderit ſua bona volun-
tas.Itē hoc uerū quo ad pęnā ęternā . Quo ad pęnā āt tpalem
peccati illa uolūtas nō hr̄ pro facto,qa ſufficit ſola ꝯtritio: ſed
pęna tpalis eget exteriori ſatisfactione: & ſi in hac uita cōple-
ta nō eſt,ꝯplet̄ in purgatorio,23.q.5.qd ergo. no. de rap.ſuper
eo.tāta tn̄ p̄t eē cordis ꝯtritio, ſm Archi.ꝙ abſq; ſatisfactione
extrinſeca in hoc ſeculo,& abſq; liberalitate p̄lati euitabit pę
nā purgatorij,& hēbit ęternā vitam . Quod ſatis credibile vr̄
pp maximā miſericordiā Saluatoris:ſicut cōtingit in latrone,
de pęn.diſt.j.importuna.& de cōſecr.diſt.4.baptiſmū.26. q. 6.
is,qui.& hoc tenēt theologi.Aduertendū tn̄,ꝙ ubi dixi volūta
tē haberi pro facto,non tn̄ ſemper voluntas eſt illius effectus,
cuius eſt voluntas cū facto. Exēplū patet primo in baptiſmo.
Plus enim ualet baptiſmus,q̄ cordis cōtritio,de pęn. di.3. ſine
pęna.Itē ſcđo patet exēplū in euchariſtia, in qua delentur ue-
nialia,quæ ſola volūtate nō delerent̄.Itē in cōfeſſione, vbi dat̄
erubeſcentia, q̄ nō adeſt in ſola cordis cōtritione, q̄ ꝓdeſt ad
remiſſionē intenſiorē peccatorū. Itē in voto cōfitēdi, qa non
ita abſoluitur a Deo,ſicut a proprio ſacerdote. Itē in voto vir-
ginitatis ad aureolas,ut hic no.j̄.c. magna pietas. de pęn. diſt.
2.in gl.Si quærimus, an voluntas habeat̄ pro facto quo ad ec-
cleſiā,vbi nō potuit qs uoluntatem implere, đt Arch. ꝙ regu-
la eſt ꝙ nō,ſiue volūtas ꝓceſſerit ad actū exteriorē,ſiue nō : nā
ſi excōicatus uoluerit recōcilliari,& nō ſteterit per eū, nō ha-
bet̄ pro recōciliato,de ſent.excō.a nobis.eo.ti. ſacris. de rap.c.
2.Si q̄rimus,an volūtas habeat̄ pro facto quo ad actus homi-
nū,dicit idē,qa nō hr̄ pro facto,ut hic procedit regula: & ma-
xime quando non eſt deducta ad actū,qa nō uoluerit : uel ſi ē
deducta ad actū,nō perfecit,qa nō voluit, vt patet de offi. ord.
paſtoralis.ad fi.C.de uſuris.l.accepta.Fallit,qn̄ per me nō ſtat,
ſed per iudicē, de rap. interpoſita. nō tn̄ habet omnē effectū,
ac ſi eſſet actualiter factū,ut no.j̄.de teſt. ex parte Adæ. niſi ius
diſponat de alio remedio,qa tunc non hr̄ pro facto, niſi ſerue
tur diſpoſitū a iure,C.de an.excep.l.ut perfectius.& đ offi.ord.
paſtoralis.§.fi.16.q.3.§.pōt.de appel.ſi iuſt⁹.Fallit ſcđo, qn̄ nō
ſtat per me,ſed pp mei impotentiā Exemplū in gl. ſeq. ſufficit
tn̄ offerre iuratoriā,quā poteſt. Ad hoc in Auht. ut exact. inſt.
do.§.illud.coll.7.extra de ſolu.Odoardus. Nō tn̄ omnino quo
ad omnem effectū habetur pro facto, ut in dictis iuribus . De
uſufructuario aūt impedito per impotētiā præſtare cautionē,
quid tenendū,de pigno.c.fi.Fallit,qn̄ ſtat per caſum fortuitū,
quia hr̄ pro facto:nam ſi promiſi ſiſtere in iudicio,& caſu im-
pedior quo minus ſiſtam,hr̄ pro facto quo ad pęnā,dum appa
reat ꝙ illud facere voluerim,ff.ſi quis cau.l.2. ff.ad legē Rhod.
de iact.l.ultima.cū ſimil.Fallit gn̄aliter, niſi lex aliter ꝓuideat
facto nō impleto.¶Venio ad ſm,an in malefactis uolūtas ha-
beatur pro facto,prolixe ultra medium proſequit̄ Arch.in di-
cto §.Proſequor duos caſus,Primus, an quo ad Deū uoluntas
habeatur pro facto.Secūdo,an quo ad eccleſiā uolūtas habea
tur pro facto.Quo ad primum facias regulā, ꝙ uolūtas nō ha
beatur regulariter pro facto,ut l.cogitationis.C.de pęn.Fallit
quo ad Deum, quia ſola cogitatio mali hr̄ pro facto, quo ad
veniale punitur quo ad Deum, ēt ſi non procedat ad actum ,
27.di.c.2.In gl.arg.quòd ēt ſi nulla cogitatione delectet̄,& per
ſeueret delectando,illud ueniale efficitur mortale, dū placet,
25.diſt.nunc autem.& quod ibi not.Ad hoc gl. de pœn. diſt.j.
cogitationes.in gl.quæ incipit,ab homine,& 100.diſt. omnes.
Ad hoc 27.q.2.ſicut fęmina. facilius tn̄ aboletur, quam pec-
catum deductum ad actum,quia ſola contritione tollitur.Eſt
tamen differentia,an uenerit in uoluntate cū delectatione:&
licèt ſit mortale,ſola uoluntate deletur.An tranſiuerit in cō-
ſenſum,& non deletur ſola voluntate,de pęn.diſt.j. §.itē ſicut
authoritas.in gl.quæ incipit,tātum uel non facit, &c. Sic dici-
mus ſimoniacum mentalem propter intentionē, ut de ſimo.
c.ulti.in fi.& not.eo.ti.cōſulere.j.q.j.ſtudet. Et de uſurario mē
tali,de uſur.conſuluit.14.q.3.c.2.& q.4.ſi quis clericus.quo ca
ſu ſufficit ſola pęnitentia.Fatetur tamen Archi.ꝙ licet delecta
tio cum conſenſu perficiat mortale peccatum, ad quod 6.
diſt.penſandum.plus tamen peccat ille,qui conſenſum illum
perducit ad actum:qa ille opus adijcit iniquitati,ut no. de pę
nis.diſt.j.ſi cuiq;.in glo.quæ incipit,ſ.&c. Si quærit, an quo ad
eccleſiam, & ius fori uoluntas habeatur pro facto, regula eſt
adhuc,quòd nō punitur,maxime ſi ſtetit in finibus cogitatio-
nis,ut l.cogitationis.C.de pęnis.Fallit in crimine lęſæ maieſta
tis.Idem ſi non ſtetit in finibus cogitationis, & deducta eſt ad
actum aliqualem,ſi non perfecit,quia non uoluit,ut l.qui fal-
ſam.ff.de fal.no.gloſ.de fo.compe.ſi diligenti.11.q.j.inolita.&
c.placuit.Secus ſi non perfecit,quia non potuit, ut in legibus
canonizatis de pęn. diſ. j. ſi quis non dicam. cum legibus ſeq.
Fallit in pęnis a lege imponendis,uel quæ a legibus imponun
tur ipſo iure:quia in illis voluntas eſt deficiens ex non poſſe,
& ad actum reducta habetur pro facto, ut patet in uolente ꝑ-
cutere clericum,qui ex hoc non incurrit excommunicationē,
ut no.Ioan.de pœn.di.j.ſi quis pulſatus. Et in irregularitate :
nam uolens committere homicidium, non incurrit irregula-
ritatem,ſi non actū committat.Quod eſt verum, quando uo-
luntas non eſt deducta ad actum facti,licèt in iure deficiat,de
biga.c.nuper.Hæc ſunt ſubſtantialia uerba Archi. Concludē-
do hanc materiam quo ad forum pęnitentialem, ꝙ in uolun
tate eſt dare voluntatem pulſari. Secundo eſt dare uolunta-
tem perfici. Quo ad deliberationem conſenſus ad actum ele
ctiuum, eſt dare uoluntatem ad actum exteriorem aliquam
deductam, ſed non perfectam. Prima uoluntas imperfecta
nullo caſu punitur : ſecunda etiam regulariter non punitur,

vt l. cogitationis. Fallit in crimine læſæ maieſtatis, ut l. q ſqs. ad
legē Iul. maie. Tertio caſu, & in tertia voluntate regula proce
dit, ꝙ nō attenditur volūtas pro facto in actionibus ciuilibus,
ff. de fur. l. uulgaris. §. furti. Fallit, ubi delictū eſt de facili trāſibi
le ad exēplū, vt in corruptione ſerui, l. ſi qs ſeruo. de ſerui. C. l.
j. §. perſuaderi. ff. de ſeruo cor. Fallit etiam, qñ lex pro delicto
ponderat ſolum volūtatem ad actū deductam, ut perſuadere
ſeruo de fuga, ut d. § perſuaderi. In pęnis aūt criminalibus, &
tunc ſi pęna imponitur ipſo iure a iure: & tunc ſi lex imperfe-
ctione delicti ponderat ſolū conatū deducēdi ad actū, ille pu-
nitur. Ad hoc de ſolu. quorūdam. & qđ ibi no. l. j. §. remouet.
ff. de poſtu. Si pōderat actum cōſummatum, non ſufficit affe
ctus ēt ad actū, ut dixi ſ̄. Arch. ad hoc l. j. §. qui operas. ff. de his,
qui no. infa. Et ſunt verba Cy. in d. l. ſi quis nō dicam. & Arch.
ſ̄. in pœnis ab homine imponēdis: & tūc ſi deuenit ad actum
de remoto, ut quia iuit cum gladio euaginato per villā: & nō
punitur de principali delicto homicidij, licet cogitauerit ho-
micidium, licet de hoc præparatorio puniatur, ſi tranſiuit in
delictum, uel factū punibile: ad hoc l. cogitationis. Si proceſſit
ad actum ꝓximū, & ſi ꝓceſſit ad actum uerbi, ubi factum exi-
gitur, nō punitur pro cōſummato, l. j. in fi. ff. de extraor. cri. Si
ꝓceſſit ad actum facti proximū, ut qa cepit gladium, & poſuit
manum ad pectus, & ſi nō cōſummauit, qa nō uoluit, non pu
nit, l. qui falſam. ff. de fal. Si non perfecit, qa nō potuit, ſi impo
tentia fuit iuris, & non punitur, ac ſi delictū eſſet cōſummatū,
ff. de fur. inter oēs. §. pe. ſm Ia. de Are. ſi nō perfecit impeditus
impedimento facti, l. ſi quis nō dicam. & l. ſi qs cultello. ff. ad
l. Cor. de ſic. licet quidā dicant ꝙ punitur, ſed mitius per l. j. de
extraor. cri. qđ æquuis uidet Cy. Bar. ponit, ſed modicum, ut d.
18 l. j. de extraor. cri. ¶ † Quæro, cui dēt præſtari. Gl. dicit, ꝙ parti
eſt præſtanda: ſi nō pōt inueniri, præſtat iudici, ēt parte abſen
te, de offi. ord. paſtoralis. in fi. Si neutra inuenitur, p̄ſtat alicui
honeſtæ perſonæ uicinæ: ſi nō ſit qui recipiat, ex quo fecit qđ
potuit, nō currit ei tēpus, ut ſibi imputet, ff. de le. j. l. ſi fundū. §.
ſi Titio. aliàs eſt l. antepe. j̄. c. j. & j̄. đ app. ex rōne. 22. q. 2. faciat.
In quātū dixi affectū puniri, qñ eſt deuētū ad actū facti, dato ꝙ
nō ſit ſecutus effectus, ēt ubi lex pōderat factū: hoc tēpera ve-
rū in pęna legis cōis: nā ſi pęna eſt ſtatuti, & pōderat factum,
nunquam ſufficit affectus, ut no. Bar. in l. j. §. diuus. ff. ad l. Cor.
de Sicar. Dat ſimile in l. Aquil. qa ſi dicit, Si quis occiderit, nō
occidēs, ſed mortis cām aliàs præbens, nō punit directa l. Ac-
quil. l. item ſi obſtetrix. ff. ad l. Acqui. qđ no. Animus aūt depre
hēdit in occidēdo ex qualitate ꝑcuſſionis, C. e. l. j. & l. 3. Primo
propoſitū inſpicitur, ſcilicet an fiat ex ꝓpoſito, uel ī rixa. Scđo
inſpicit cū quo ꝑcuſſit, an cū gladio, an cū baculo, uel lācea:
& ſi cū lācea, an cū ferro, uel haſta, an in capite, aut alia corpo
ris parte, ut not. gloſſ. in d. l. j. §. diuus. & c. ſignificaſti. de homi.
19 ¶ † Ad ultimum, an in realibus iuribus ſit neceſſarium ſecun-
dū decretum. Gl. ultima dicit aliquos dicere ꝙ ſic, per hāc de-
cre. Sed dicit gl. ꝙ hoc nō fuit ſecundum decretum, ſed quæ-
dam declaratio, quia inter partes dubitabat an cautio fuiſſet
præſtita, uel non, & an lapſu anni, quia non erat præſtita, licèt
præſtare voluiſſet, eſſet uerus poſſeſſor effectus. Et hoc decla-
rat contrarium. & hoc probat hæc decre. Hoc idem tenet hic
Innoc. & dicit ꝙ intellectus glo. eſt uerior & planior. Dicit ta
men Inno. ꝙ vbi ſecundum decretum interponitur, pars eſt
citanda. Nec mirum, quia pars, cōtra quā petitur, poſſet habe
re aliquas cauſas, uel allegationes, propter quas nō eſſet pro-
cedendū ad miſſionē, uel ſecundum decretum: & iudex dēt
cuncta rimari, 36. q. 5. iudicantem. & non debet ferre ſenten-
tiam contra non confeſſum, vel cōuictū, 2. q. j. nos in quēquā.
de cōſti. eccleſia. de cauſa poſ. c. j. de ma. & obe. inter quatuor.
qđ no. Idem in miſſione ex primo, ut no. j̄. de proba. quoniam
cōtra falſam. & in Spec. de primo & ſec. decr. §. iam de effectu.
uer. quid ſi iudex. ubi dicit Spec. ꝙ de facto poteſt ipſum pro-
hibere, ne intret poſſeſſionem, ex quo decretum eſt nullum,
& ipſemet iudex debet illud reuocare, ſicut de facto tulit, ff. de
re iud. l. quod iuſſit, de app. cum ceſſante. Dicit tamen Bar. ꝙ
ſufficit prima citatio, ſi ſit peremptoria, quia in ea uidetur in-
eſſe quædam tacita comminatio de ulterius non citando ad
pœnam contumaciæ vel mulctæ, ut dicit in l. ſi finita. § Iulia-
nus. uer. quæro, utrum poſtquā. ſm Bar. ff. de dam. infec. An au
tem ſm decretum debeat proferri in ſcriptis, ſicut ſententia
diffinitiua, uide quod no. in Spe. de primo & ſecundo decre. §.
j. in fi. 4. col. Et hæc pro modo ſufficiant.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſſor verus non efficitur actor per lapſum anni, ſi non ſtetit per eum, quo minus caueat intra annum.*
2 *Ad miſſionem proceditur, vbi etiam agitur de cauſa eccleſiæ ratione proprietatis.*
3 *Cautio habetur pro præſtita, vbi non ſtat per offerentem cautionem ſed per iudicem. 5.*
4 *Poſſeſſor ſtatim efficitur miſſus in poſſeſſionem rei realis.*
6 *Tutor, & contutor habent vterque ſolidam poteſtatem, vt poſſit vnus ſine alio, ne vtilitas pupilli impediatur.*
7 *Cautionem præſtans non idoneam, videtur non cauere.*

CAP. II.

1 CVm ſicut. ¶ † Si nō ſtetit per reum, quo mi-
nus caueat intra annū, actor per
lapſum anni non efficit uerus poſſeſſor. In prima
facti narratio. In ſecūda cauſæ cōmiſſio, ibi, diſcre-
2 tioni. ¶ † Nota j. ꝙ vbi agit eccleſia ratione proprietatis, proce
3 ditur ad miſſionem. ¶ † Nota ſcđo, ꝙ vbi non ſtat per offeren-
tem cautionem, ſed per iudicem, cautio habetur pro præſtita
quo ad impediendum tranſcurſum anni, ex quo quæratur
4 poſſeſſio. ¶ † Nota tertio arg. pro opi. ꝙ miſſus in poſſeſſionē
in reali ſtatim efficiatur verus poſſeſſor. Et nota, quòd pro iu-
re incorporali determinato ad totam rem fit miſſio in corpo
5 re rei: de quo ſ̄. c. primo. ¶ † Oppo. ꝙ potuerit recipere: & ſic
poſſit imputari quare non præſtitit, quia ex quo ius erat tem-
pore periturum, uidetur ꝑ illū hoc potuiſſe agi, vbi aliàs non
potuiſſet, ut ſ̄. de iud. c. fi. ff. đ fer. l. j. Gl. dicit, ꝙ iudex ſolus hoc
recipere nō potuit vt iudex, quia ſolus nō habebat iuriſdictio
nem, de offi. deleg. cauſam matrimonij. ſed bene potuit recipe
6 re ut honeſta perſona. ¶ † Non obſtat l. tutor. §. j. qa illa loquit
in tutoribus, quorum quilibet habet ſolidam poteſtatem, &
exercitiū adminiſtrandi, ff. de admi. tu. l. inter tutores. ne vtili-
tas perſonæ, cui dati ſunt tutores, impediat, ff. de tu. & ra. diſt. l.
j. §. nūc tractemus. Si ſunt delegati ſimpliciter dati, vnus nō ha
bet poteſtatē ſine alio, ut in iuribus allegatis in glo. Ad hoc de
7 offi. deleg. prudentiam. in princi. ¶ † Vltima glo. ſignat contra-
riū de c. pręcedenti, & bene ſoluit. Dic ut in ea, quia eſt cla-
ra, vnde ibi non obtulit: uel ſi obtulit, noluit idonee caue-
re: hic ſic, unde ſi non ſtat, &c. ad hoc de regu. iur. imputari.
lib. 6. &c.

SVMMARIVM.

1 *Poſſeſſionem repetens paſſus miſſionem, ſi allegat ſe contumacem non fuiſſe, reſtituitur in ſtatum priſtinum, cautione præſtita.*
2 *Laico conuento per clericum coram iudice eccleſiaſtico, debet cauſa tractari quo ad deciſoria ſecundum conſuetudinem loci.*
3 *Clauſula; Mando vt cauſam ſecundum ius, & conſuetudinem decidas: quo modo intelligatur.*
4 *In poſſeſſionem cauſa debiti non ſoluti miſſo creditore per iudicem in bonis rei captis, an poſſit iudex dilatare terminum reo ad recuperandam rem poſſeſſam.*
5 *Expenſas factas cauſa miſſionis quomodo poteſt miſſus petere a reo tempore, quo poſſeſſio recuperatur.*
6 *Delegatus inferioris ordinarij actualiter mittit in poſſeſſionem, & poteſt actualiter quæ ſunt miſti imperij, etiam ex ſimplici delegatione. 11.*
7 *Ab appellatione quomodo videatur quis recedere per actum conſonantem ſententiæ. nu. 17.*
8 *Conſuetudinem allegans contra ius fore laudabilem, arctatur probare.*
9 *Appellationis iudex etiam appellatione non iuſtificata in principali ſuper attentatis iniuſte, acceſſorie decernit, & retractat, quoties reperit attentatum iniuſte in ſe determinatum.*
10 *Appellari quomodo & quando liceat a delegato principis omiſſo medio.*
11 *In poſſeſſionem quomodo mittere poteſt delegatus inferioris ordinarij.*
12 *Laicus poteſt conuenire coram iudice eccleſiaſtico, quando locus eſt de temporali iuriſdictione, cuius ipſe eccleſiaſticus eſt iudex.*
13 *Cauere quomodo debeat poſſeſſionem recuperare intendens etiam miſſione iniuſta, appellatione etiam legitime interpoſita.*
14 *Poſſeſſor verus quando non efficitur quis per anni lapſum, maxime cautione præſtita.*
15 *Contumax debet expenſas, & cautionem offerre, ſi conſtat de contumacia antequam audiatur.*
16 *Expenſæ quo tempore taxari debeant, vbi per ſententiam quis in expenſis condemnatur.*
18 *Delegatus, qui poteſt de appellationibus ad Papam interpoſitis cognoſcere; de quibus cognoſcit. nu. 20.*
19 *Iudex vbi, vt ad quem poteſt adiri, & vt iudex a quo, in dubio per appellationem adiri videtur vt iudex ad quem.*
20 *Appellationi videtur quis renuntiare per aditionem iudicis a quo. 21.*
21 *Appellationem non proſequere debito tempore per negligentiam.*
22 *Appellatione deſerta tacite vel expreſſe, an poſſint attentata reparari durantibus fatalibus.*
23 *Contumax antequam audiatur, ad quas expenſas teneatur.*

CAP. III.

1 CVm veniſſent. ¶ † Si reus, contra quem
facta eſt miſſio, docet ſe
contumacem non fuiſſe, non condemnabitur ad
expenſas. Sunt duæ partes. Primo ponit factū corā
Papa narratum querelæ vel appellationis remedio. Secundo
2 dat iudices. Secūda ibi, nos igitur. ¶ † Nota primo cauſam cō-
tra laicū ad petitionem clerici, etiam inquantum agitatur co
rā iudice eccleſiaſtico, tractari quo ad deciſoria ſm cōſuetu-
dinem

dinē loci, & non ſm ius canonicū: & qualiter intelligaẗ, plene
3 declaraui de foro cõpe. qđ clericis. dic vt ibi. ¶†No. 2. intellectū huius mãdati, Mãdo ut cām decidas ſm ius, & bonã cõſuetudinē: qa inquãtū cõſuetudo cõcurrit cū iure, intelligit ut & ſm ius pronuntiet. Inquãtū diſcrepat a cõſuetudine ius, ꝓnūtiandū eſt ſm cõſuetudinē, & nõ ſcđm ius. No. 3. hic argu. ꝙ a ſola uolūtate male procedēdi põt appellari. Sed hoc nõ eſt verū. ſubaudiendum eſt ergo ꝙ ꝓcedere volebant, & ꝓceſſerūt.
4 ¶†No. 4. arg. ꝙ iudex mittēdo põt reo dilatare terminū iuris ad recuperãdã poſſeſ. Dicit Hoſt. ꝙ nõ putat hoc arbitrariū: & forte habebat hoc cõſuetudo loci, de in integ. reſt. cõſtitutus.
5 Et no. hoc apertū ꝓ eo, qđ tetigi de dolo. finē. †ꝙ iudex mittēs in poſſeſ. põt ꝯdemnare in expēſis, & illas taxare, nõ ut ſtatim fiat exactio, ſed tempore, quo poſſeſſio recuperabiẗ, & taxare
6 expenſas factas in iudicio. ¶†No. 5. hic apertum, quòd delegatus inferioris ordinarij mittit actualiter in poſſeſſionem: & ſic
7 põt quæ ſunt miſti imperij, ēt ex ſimplici delegatione. ¶†No. 6. ꝙ per actū cõſonãtē ſententię quis vř recedere ab appellatione, inquãtū actus cõſonat ſnīę, non inquãtum diſſonat a ſnīa: & ſic licet per litigiū corã iudice a quo, vel inferiore qs uideatur ab appellatione recedere, ſi tñ aliud ex̃ iudicialiter, & non cõtētioſe corã eo gerit, inquãtū illud cõſonat ſnīæ, recedi uř ab appellatione: inquãtū diſſonat, nõ vř recedere ab appellõ-
8 ne. ¶†No. 7. ꝙ dicēs ꝯſuetudinē ꝯ̃ ius fore laudabilē, grauatur onere ꝓbãdi: qa eo ꝙ eſt ꝯ̃ ius, ꝓſumiẗ irrationabilis, niſi aliter
9 rõnabilis ꝓbet, qđ eſt no. vt de cõſue. c. fi. ¶†No. 8. ꝙ iudex appellationis, ēt nõ iuſtificata appellatione in principali ſup attētatis iniuſte, acceſſorie decernit, & retractat quoties reperit
10 attētatū iniuſte in ſe determinatū. ¶ † Opp. primo, ꝙ ad Papã non appelleẗ de delegato omiſſo medio, de off. dele. ſuper qõnū. So. Hic tota cauſa fuit delegata, & ſic delegans in ea nõ facit mediū, ut d. c. ſup qõnū. Secus ſi delegaret partē tm̃, ut ibi. Hæc nõ eſt bona, quia legatus vt ordinarius facit mediū: ideo dicit ſcđo, ꝙ omiſſo medio ordinario, vt eſt legatus, bñ appellaẗ ad Papã, licet nõ omiſſo delegato, ſm Vin. Et rõ ponit in d. c. ſuper qõnū. Vel tertio ſm Hoſt. hic delegatus erat remotus, & ſic nõ facit mediū: qa cū eo dignitas creaẗ, & extinguit, ſicut in ſimili de pbēd. dilecto. Iudices tamē ante receſſum ipſius cę-
11 perãt ꝓcedere: aliàs reuocata eēt poteſtas, de offi. leg. c. fi. †Opp. ꝙ delegatus inferioris iudicis nõ mittat in poſſeſ. ff. de iur. om. iudi. l. iubere. ff. ad mu. l. ea; q. Solu. Dñt aliqui, ꝙ de iure ciuili nõ mittit, ſic de iure canonico, ut hic. ad primū ff. de offic. ꝓconſu. l. nec quicq̃. §. vbi decretū. Alij dñt inferiores iudices hoc interponere poſſe, ff. de dam. infe. l. 4. §. duas. Hoſt. remittit ad Sūmã, de offi. dele. §. q delegari. uer. delegant aliqñ. & ſe fa-
12 cit qđ no. s. ti. j. cõtingit. ſuper prin. vltimæ gl. ¶†Opp. ꝙ nõ potuerit hic corã legato cõueniri, cū eſſet laicus, đ iud. nouit. So. Dic quòd locus erat de temporali iuriſdictione eccleſiæ: per quæ apparet legatum recipere iuriſdictionem eccleſiaſticam in locis eccleſiæ ſubiectis, & ſuæ legationis nõ ſolū quo ad clericos, ſed ēt quo ad laicos tpali iuriſdictione ĩ locis legationis ſubiectis, ſm Gof. Nõ tñ ſuccedit in terris Imperij, etiã vacãte Imperio, ut poſſit cognoſcere ꝯ̃ laicos, vt no. Guil. in Specu. de leg. §. nūc oſtēdēdū. ver. 19. & ſm hūc intellectū vř hic caſus, ꝙ in terris eccleſiæ iudicenẗ laici ſm ꝯſuetudines, & ſtatuta ſua, & nõ ſm cõſuetudines eccleſiæ. contra, de app. ſi duobus. §. j. Sed dic ꝙ hæc ſtatuta erãt ab eccleſia & cõſuetudines approbatæ: aliàs nõ ꝓcederet, vt no. s. de fo. cõpe. ꝙ clericis. ¶Venio ad declarationē mãdati: & ſi rectè põderet, Papa tria mãdat. Vnū pēdēte iuſtificatione appellationis. Scđm, ea iuſtificata. Tertiū, ea nõ iuſtificata. Primū eſt ꝙ pēdēte iuſtificatione appellationis caueat de iudicio ſiſti, & ſtatim recuperabit poſſeſ-
13 ſionē. ¶†Opp. ꝯ̃ hãc partē, ꝙ nõ arcteẗ ad cauēdū, qa ex quo appellatio erat legitime interpoſita, non dēt cauere, cū miſſio fuerit nulla. Dic ſm Inn. ſi is, ꝯ̃ quē eſt facta miſſio, vult recuperare poſſeſſionem demū iuſtificata appellatione, nõ arctaẗ ad cauēdū. Sed ſi uult recuperare poſſeſſionē pēdēte iuſtificatione appellationis, anteq̃ ſit iuſtificata, tūc arctaẗ ad cauēdū, qa anteq̃ appareat appellationē legitime ex cã legitima interpoſitã, attētata nõ ſunt retractanda, de app. nõ ſolū. li. 6. Nõ obſtat, ꝙ q̃q̃ iniuſta ſit miſſio, recuperãs poſſeſſionē debeat cauere, vt no. in c. ſequ. qa illud verū eſt, qñ iuſta pp caſum circumſcripta culpa iudicis, vt qa ignorante iudice eſt captus, & a latrunculis põs fractus eſt, vel aliquid tale: qa ad ualiditatē miſſionis ſufficit eū nõ defenſum. Vbi aūt pp culpã iudicis eſt abſens, & nõ cõparet, qa ab eo appellauit, & legitime, tūc excuſatur cõtumacia, qa iudex nõ debebat ꝓcedere appellatione pēdēte ãtali grauamine ĩterpoſita: qa oĩs cognitio, ēt ſūmaria, quã de iure fecit, ēt appellatione pēdēte eſt nulla: iõ nõ aggrauat reū ad cautionē. Sed tūc obuiat, ſi appellatio nõdū erat iuſtificata: ergo nõ dēbat audiri pſtita cautione, niſi refunderet expēſas, ut in c. qm̃. §. qđ ſi ſup. & §. in alijs. ut lite nõ cõte. Sol. Dicit Inn. ꝙ ſi expēſæ ſunt certæ, & de eis nõ dubitaẗ, aliàs ſtatim reſtituere dēt uolēs poſſeſſionē recuperare: ſi ſunt ĩcertæ,

an, & inquãtū debeanẗ, & ſtatim intra breue tp̃s poſſunt certificari, adhuc nõ reſtitueẗ poſſeſſio nõ refuſis expēſis, ꝓ iura ꝓdicta. Sed ſi ē dubiū de expēſis an debeantur, & in quãta quãtitate debeanẗ, nec pñt incõtinēti certificari, ſed lõgiores exigūt ꝓbationes: tūc nõ retardabiẗ p hoc reſtitutio poſſeſſionis, ſed ſtatim ſola cautione pſtita dēt poſſeſſio reſtitui, & poſtea de appellatione cognoſcet: & ſi eã inueniet legitimã, faciet miſſo refundi expēſas: aliàs nõ. Aſſignat huius triplicē rõnē. Prima, qa parū amittit, qui poſſeſſionē cã cuſtodiæ aſſignatam reſtituit, ex quo aduerſarius paratus eſt ſtare iuri, imo ei expedit ꝙ ſic fiat, qa talis poſſeſſio nullū ius ei tribuit, & tantum poſſet differri cognitio, ꝙ ꝓbationes ſuæ a rerum nã caderēt, ut lite
14 nõ cõte. qm̃. j. reſpõ. ¶†Nõ obſtat ſi dicas, ꝙ lapſu anni efficiatur verus poſſeſſor: qa hoc nõ eſt verū, ex quo cautio intra annū oblata fuit: & ēt ſi hoc eēt, adhuc expedit ei ꝙ ſaluæ ſint ꝓbationes: aliàs aduerſario ſuo de iure ſuo probãte, neceſſe hēret poſſeſſionē reſtituere, niſi & ipſe de iure ſuo ꝓbet, ut ĩ. de ꝓbat. ex lr̃is. ſecunda rõ inſurgit ex appellatione, cui in dubio erat deferēdū, ĩ. de app. c. fi. & quo dubio, & appellatione pēdēte nil fuerat innouãdū, de app. dilecti. Expēſarū aūt refuſio iõ retardaẗ, qa incertę ſunt, nec de facili põt fieri taxatio: & qa in refuſione expēſarū ſi indebitæ eēnt, reo poſſet magnū dãnū, & periculū imminere. Et per hãc cautionē & reſtitutionem remoueẗ periculū: qa niſi reſtitueret reus pſtita cautione, & cõtingeret appellationē ꝓnūtiari legitimã, miſſus poſſet interim remanere uerus poſſeſſor. qa malū eēt pp uim appellationis, de qua ſaltē ꝓbabiliter dubitaẗ, ēt anteq̃ fuerit diffinitum, ſm Inn. & Hoſt. declarata prima parte mãdati. Scđm eſt mãdatū, qđ iuris iuſtificata appellatione. Lr̃a dicit, ꝙ ad expēſas nõ dēt
15 cõdēnari: illa ultima duo declarabunẗ cū gl. ¶†Nūc uenio ad gl. Vel dic, ſi cõſtat de cõtumacia offerētis, dēt utrūq; offerre, & cautionē, & expēſas: ſi cõſtat de nõ cõtumacia, neutrum eſt offerendū. Si eſt dubiū, offerēda eſt cautio, ſed nõ expenſæ pp dubiū. Et cã huius eſt, qa oblatio cautionis nõ ē pĩudicij, ſicut ſolutio expēſarū: qa intereſt ſua potius nõ ſoluere, q̃ ſolutū re-
16 petere. ¶†Opp. ꝙ male ꝓceſſerit iudex iſte taxãdo expēſas, & cõdēnãdo ad illas: qa prius debuit taxare, poſt iurm deferre, anteq̃ cõdēnet, ut C. de iud. ſancimus. Gl. fateẗ ꝙ in hoc male fecit. Gl. đt ꝙ peccauit in duobus. Primo, qa ꝯdēnauit ad volūtatē abbatis, & exactione non ꝑmiſſa. Scđo, qa cõdēnauit tp̃e miſſionis, & dēbat ꝯdēnare tp̃e, quo poſſeſſio recuperabaẗ. &
17 allegat iura. ¶†Opp. ꝙ Papa nõ debuit mãdare, ut attētata retractenẗ, qa ex quo cautionē obtulit corã inferiori iudice, quē aduerſarius nõ improbauit, ſed admiſit, qs vř appellationi renūtiaſſe, ut patet arg. de offi. deleg. gratū. & c. relatū. de app. ſolicitudinē. & c. qua frõte. & c. ſi duobus. So. Gl. đt ꝙ p actū corã inferiorj iudice, quē aduerſarius nõ improbat, ſed admittit, qs vř appellationi renūtiare, vt in ꝯ̃rio: ſecus ſi actū illū improbauit, qa ex eo nõ põt ſe fundare qđ impugnauit. Glo. allegat iura. ſufficit regula, ex eo qđ, de reg. iur. lib. 6. cū cõcor. Habes unã limitationē ad illa capitula. Vel ſcđo hic addidit legatū nõ tanq̃ iudicē, ſed extraiudicialiter cõponēdo, & de hoc conquerēdo: ꝯ̃, qñ iudicialiter addit eū, & cū ſupponit eū iudicē, ꝙ ꝯdicit appellationi, & procedit primū, maxime ſi proteſteẗ.
18 ¶†Nota ſcđam limitationē ad dicta iura: & hoc uerum, maxime qñ actus extraiudicialis eſt doloſus, ut eſt text. ualde notabilis ad ꝓpoſitū, de relig. do. cū dilectus. Vel tertio hic primus iudex, i. legatus adiebaẗ ut iudex ad quē: qa idem erat iudex a quo, & ad quē: qa habebat forte priuilegiū, ut cognoſceret de appellationibus ad Papã interpoſitis: & hoc priuilegium ſm Hoſt. cõiter cõſueuerūt hr̃e rectores Marchiæ, ut prius cognoſcãt de appellationibus interpoſitis ad Papã. ¶Nota bñ tertiã limitationē, & nota ꝙ ſi dēt priuilegiū alicui ut poſſit cognoſcere ēt de appellationibus in loco, poterit cognoſcere ēt de appellationibus interiectis a pceſſore ſuo, de proprijs non, ut
19 no. glo. de elec. querelã. †Et nota, ꝙ ubi qs p̃t adiri ut iudex ad quē, & ut iudex a quo, in dubio per appellationē adiri vř ut iudex ad quē: ut ſic nõ uideaẗ renūtiare iuri ſuo, de ren. ſup hoc. & qa qs nõ uř eligere uiam ab ſubuertendum qđ agit, ff. de te-
20 ſta. mili. l. j. ¶†Quarta ſol. ꝑ aditionē iudicis a quo, qs renuntiat appellationi, ut in ꝯ̃rio, nõ per aditionē alterius ſeparati. Hic erat alius iudex ſeparatus, qa a delegato appellatū prædeceſſoris, & nõ a ꝑdeceſſore, uel iſto legato, igiẗ. Hoc nõ placet, qa ſicut recedit ab appellatione litigãs corã iudice a quo, ita & litigãs corã altero inferiore, ut eſt caſus de app. qua fronte. Vel quinto, ſi adiẗ iudex inferior, & examinet ꝓceſſum principaliter de ſe, renūtiaẗ appellationi. Si adiẗ non ut ſuo iure cognoſcat, ſed ut cām inſtructiorē ad apoſtolicã ſedē trãſmittat, nõ renūtiaẗ appellationi. ad qđ đ app. ꝯſtitutus. Fac ergo regulã p c. relatū. & c. ſolicitudinē. & ꝯclude qnq; caſus ſpãles ꝯ̃ regulã: & adde ſextū, qñ ſonat in pari: qa nil agit, ſed patitur, ut no. Inn. de reſt. ſpo. olim. An aūt per actus corã iudice a quo, ante interpoſitã appellõnē tp̃e quo p̃t interponi, qs videaẗ recedere, vide qđ no. đ teſt. ſignificauerūt. p Inn. & gl. & Doc. đ re

iud.qđ ad cõſultationẽ.Vel fatendũ,ꝙ renũtiet appellationi ꝑ
aditionẽ iudicis inferioris:ſed per hoc attentata nulla nõ vali
dantur,ſ.miſſio,& cõdẽnatio expenſarũ, imo remanẽt nulla,
ut ante erant ꝑꝑ dubiũ appellationis: arctatur tamen ad ꝓbã
dum ſe legitime appellaſſe,& ad iſtũ finẽ auditur docẽs de ap
21 pellatione.& hoc dicit decre.ſm Pet.& Abb.¶† No. iſtã ſol.q̃
vult ꝙ c.licet.de ſent.exc.li.6.hẽat locũ in alijs ſenĩjs,à ſnĩjs cẽ-
ſuræ,licèt aliqui illud reſtringãt tãtũ ad ſententias cẽſuræ. Et
22 hoc idẽ no.Doc.de app. ſæpe. † Ex hoc habes mirabilem pra-
cticã,ꝙ deſerta appellatione vel tẽporis lapſu,ut d.c. licet. uel
per renuntiationẽ appellationis, vt hic, & idẽ forte etiam in
expreſſa,licet quis non poſſit proſequi appellationẽ principa
liter,põt tamẽ ſuper attentatis:qa ex hoc nõ ualidantur, imo
inualida ſunt;& remanet agere de nullitate,& incidenter do-
cere de appellatione ad concludendum defectum poteſtatis
pro tunc in iudice ad finem obtinendi nullitatẽ: & ſi doceat
de legitimate appellationis,retractabuntur attẽtata, aliàs nõ.
Allegat ad hoc Io. And.no.in Spe.de primo & ſcđo decre. §.iã
de effectu.uer.ſed quid ſi iudex.Et aduerte, qa hoc põt petere
coram iudice ad quẽ. Sed hoc ĩtellige per viam querelę,qñ ſic
põt adiri,aliàs nõ eſſet iudex deſerta appellatione,niſi dicas ꝙ
adhuc duret iudex iã factus propter attẽtata quo ad attẽtata.
Ad qđ optime de reſcri.ex parte S.qa ſufficit ſemel cõtẽptam
eius iuriſdictionẽ,& etiã corã eo poſſit agi uia ordinaria nulli-
tatis ſuper attentatis.qđ not.Opp.ꝙ ꝓ cauda gl.in uer.multũ.
opp.ꝙ nõ debuerit reuocare cõdẽnationẽ expenſarũ,nõ iuſti
ficata appellatione:tum qa non eſt iudex, tũ quia ex quo non
eſt iuſtificata appellatio, iam nõ põt retractare ſententiã pri-
mã,ut patet,qa trãſiuit in rẽ iudicatã,đ app. cũ ſit Romana. &
c.perſonas.& patet ex no.de re iud.cũ inter.Gl.dicit in cauda,
ꝙ aut eſt iuſtificata appellatio,& ꝓdeſt in duobus. Primo, qa
nõ cogiẽ cauere.Scđo,qa nõ cõdemnaẽ in expenſis, & reuoca
tur ꝯdemnatoria:aut eſt appellatũ,ſed appellatio nõ eſt iuſti
ficata,& prodeſt appellatio in uno tãtum, qa fit cõdemnatio
in expenſis tantum legitimis: & ſic retractatur condemnatio
expenſarum,& reducit ad debitũ, & legitimum modum, ubi
ſi nullo modo fuiſſet appellatũ,nõ obtinuiſſet ẽt moderatio-
nem primæ, quia illa trãſit in rẽ iudicatam. Hoc nõ ſatisfacit
cõtrario.Goff.hic rũdit,ꝙ pronuntiauit ſuper expenſis uolun
tarijs,iſte condẽnauit ſuper neceſſarjs: & ſic hæc fuit additio,
non reuocatio primæ ſententiæ.Scđo dic,ꝙ ſi appellatio eſſet
fruſtratoria aperte,cõdẽnatio interim lata tranſiuiſſet in rem
iudicatam.Sed qñ eſt lata appellatione dubia, pendente illa
nõ tranſit in rem iudicatã:qa propter dubiũ nõ debebat attẽ
tare interim aliqd appellatione pẽdẽte. Vñ dato ꝙ poſtea de-
tegaẽ fruſtratoria, interim facta appellatione dubia pendẽte,
nõ trãſit in rẽ iudicatã.Hoc nõ placet,qa licèt ubi dubia eſt,de
beat deferre,ſi tñ nõ deferat,attentatũ nõ eſt nullũ,nec impe-
diẽ tranſitus in rem iudicatã, dum tñ poſtea delegaẽ appella-
tionẽ fruſtratoriã fuiſſe,ut patet de appel.nõ ſolũ.li.6. Niſi ſal-
ues hic,ꝙ propter ꝓbabile dubiũ hic nõ fuit cõtumax,& ideo
potuit retractare hoc tãquã nullũ, & cõtra nõ cõtumacẽ per
viã nullitatis,in qua iudex eſt incidẽter.Et ſi dicaẽ,in dubio de
buit cõparere,de iud.ſi quis ex aliena.ſed excuſabat eũ, qa nõ
poterat cõparere abſq; præiudicio appellationis:qđ nota.Vel
tertio dic,ꝙ hęc nõ fuit ſentẽtia,nec habuit vim ſententię:qa
nõ omnis uox iudicis obtinet vim ſnĩæ,C.de ſent.ex ſtipulatio
ne.de præſump.afferte.Quarto põt dici, ꝙ appellatione pen-
dente omne attentatũ deuoluitur in cognitionem iudicis ad
quẽ,ſicut & principale: & ſic ſi iudici liqueat attẽtatũ nõ eſſe
nullũ ex uiribus appellationis, ſi aliter inuenit iniuſtũ, põt il-
lud retractare,ſicut hic fuit.Hoc nõ eſt tutum dicere, quia ex
quo appellatio non eſt iuſtificata, non eſt iudex nec reſpectu
nullitatis attentati,nec reſpectu eius iniuſtitiæ:qa ex altera cã
appellauit,& grauamẽ ſuperueniẽs non iuſtificat appellatio-
nem,altera cã interpoſita,ut no.ſ̃.vt lite nõ cõte.accedens. Iõ
dicit quinto,ꝙ licèt appellatio ſit fruſtratoria, tñ quo ad arti-
culũ expenſarũ eſt iudex & quo ad expenſas factas prima lite,
& quo ad expẽſas factas in iſta,de app.reprehenſibilis.& c. Ni
colao.& dixi ſ̃.de dolo.finẽ.Cũ ergo hoc nõ obſtante ſit iudex
quo ad articulũ expẽſarũ totius litis,dẽt ipſe cõdemnare in ex
pẽſis fruſtratorijs totius iudicij.Poteſt ergo, & debet iuſtã fer-
re ſententiã,& q̈q̈ prima tranſiuerit in rẽ iudicatã quo ad par
tẽ,nõ quo ad iudicẽ.Cũ ergo circa expẽſas poſſit ex officio ſup
plere,poterit ſentẽtiã male latã,quæ quo ad eũ trãſit in rẽ iudi
catã,cũ ſit interlocutoria,vt no.de appel.cũ ceſſante.poterit il
lã modificare: & hoc maxime cum appellatio fuerit facta; &
hoc attẽtatũ fuit poſt appellationẽ.¶Cõtra hoc eſt, ꝙ propter
appellationẽ a diffinitiua iudex non retractat' cõdẽnationẽ ex
pẽſarũ factarũ in prima lite,q̃ trãſiuit in rẽ iudicatã, quaſi ap-
pellatio a diffinitiua nõ cõtingat articulũ cõdemnationis ex-
penſarũ,ut no.Arch.de appel.c.ſi.li.6.in ſua ultima gl.Sed põt
dici illud falſum,qa appellatio a diffinitiua totũ deuoluit, ex
quo ex officio põt ſupplere,reuocabit illã interlocutoriã. Vel
illud procedat,qñ appellatio eſt ſubſecuta,hoc qñ appellatio
p̃ceſſit ſnĩam, q̃ ſaltẽ via attẽtati eſt deducta in cognitionem,
in qua uia eſt iudex nullitatis,& iniuſtiæ. Vñ licèt nõ ſit iudex
in principali,hoc attentatũ retractabit,ex quo iudex eſt cõdẽ-
nationis expẽſarũ.¶Vltimo p̃t dici,ꝙ hic nõ retractat ſnĩam',
ſed cõdẽnat ad expenſas neceſſarias factas in lite,ſ. appellatio
23 nis.¶†Quæro,quid de expenſis factis in rẽ, quã in poſſeſſione
tenebat.Dic ꝙ ad illas ẽt teneẽ,ẽt ſi nõ expediebat facere illas,
dũmodo crediderit illas faciendas,de bo.auth. iudic. poſ. l. p̃-
tor ait.ſm gl.Nã ſufficit ſm Io.An.ꝙ nõ ſit in dolo: de quo in
Spe.de ſecun.decre.§ iuxta.uer.qd ſi actor. ſm Io. An. Plus đt
hic Inn.ꝙ ex quo miſſio in poſſeſ. facta eſt ꝑꝑ cõtumaciã rei,
tenebiẽ cõtumax nõ ſolũ de expenſis factis in lite, ſed etiã cir-
ca rẽ,& nõ ſolũ de neceſſarijs,ſed etiã de utilibus,de his,quas
credidit utiles,qui expẽdit,aliàs ſecus,ſm Innoc.Hoſt. dicit, ꝙ
licet ſcđm rigorẽ iuris ciuilis ſic dici poſſit, vr̃ de canonica be-
nignitate cõtrariũ ſequendũ, ꝙ non teneatur niſi ad expènſas
neceſſarias contùmax,& in lite factas,ut hic, & ſ̃. de dolo. c. j.
& de pœnis.ſuam.Datur etiã hic incerta ſententia, ſed quali-
ter dari debeat,declaratur:& remittit ſ̃.de dolo.finem.ſecun-
dũ Io.An.& Hoſt.Non ſunt alia.

SVMMARIVM.

1 *In poſſeſſionem rei cauſa cuſtodiæ mittitur actor reo citato ſe abſentante, nec per procuratorem admittitur ad defenſionem.*
2 *In poſſeſſionem quis non poteſt mitti reo vna citatione vocato, & citandus eſt reus perſonaliter, ſi apprehendi poſſit.*
3 *Citatio facta ad domum vt valeat, quæ exigantur.*
4 *Denuntiatio qualis eſſe debeat.*
5 *Abſens ex cauſa uoluntaria arctatur ad procuratorem mittendum, aliàs eſt contumax.*
6 *Negatiua quomodo poteſt probari.*
7 *Citandus qualiter eſt aliquis ad domum.*
8 *Citari quando quis poſſet, vel debeat ad domum.*
9 *Citatio an prius ſit facienda ad domum, quam procurator citetur.*
10 *Citationis ad domum qualis ſit effectus.*
11 *Citari qualiter quis poſſit abſens, vbi non habet domum.*
12 *Citandus vbi eſt quis perſonaliter, an ſufficiat quod citetur ad domum.*
13 *Contumax citatus ad miſſionis actum, quomodo debeat iterari citatio, vt fiat miſſio.*

CAP. IIII.

1 SI aduerſarius. †Si reus citat⁹ ſe abſentat,
nec procurator,vel alius il
lũ defendat,mittiẽ actor in poſ.rei petitæ cã cuſto-
diæ.h.d.Et nõ diuidiẽ.¶Not. primo, ꝙ contra ab-
ſentem cõtumacem proceditur ad miſſ. in poſſeſ.
2 †Et no.primam cõtumaciã nõ ſufficere vt procedatur ad miſ
ſionem,niſi iterato requiraẽ ad actũ miſſionis.De quo ꝑ Bart.
in l.ſi finita.§.Iul.ff.de dã.infec. Dicit tñ ibi ſufficere citationẽ
fore peremptoriam,qa illa uidetur habere cõicationem de ꝓ
cedẽdo ad miſſionem.¶Not. 2.ar.ad hoc ut poſſit in abſentẽ
cedi etiã ad actũ miſſionis,exigi citationem ad perſonam, ſi
reperiri põt:ſi nõ põt,qa eſt abſens, ſufficit citatio ad domũ.
Nõ tñ intelligas,quòd ut in abſentem poſſit ꝓcedi ad miſſio-
nem, exigatur præuentio citationis ad perſonam,etiam in iu-
dice delicti:qa & ſine illa põt procedere ad miſſionem, dum-
modo ad domũ citet abſentem.¶No.3.ad miſſionẽ nõ proce
di contra abſentem,ſi dimiſit procuratorẽ, niſi antea ꝓcura-
3 tor citeẽ:de quo dixi de dolo.c.j.¶†Not. 4. ꝙ ut ualeat citatio
ad domũ,exigitur citandum adſentem fore ad remota loca,đ
4 quo dixi de dolo.c.j.¶†No.5. qualis dẽt eſſe denuntiatio: qa
dẽt fieri publice,& nõ occulte:qđ no.cõtra iſtos, qui tales de-
nuntiationes ponũt occulte tẽpore,quo homines ſunt in prã
5 dio,vel dormitione,& ordinãt ꝙ poſtea moneanẽ. ¶ † Not.6.
abſentẽ ex cã uoluntarie arctari iudicio cępto ad dimittendũ
procuratorẽ,aliàs cõtumax eſt.¶No.7.uolentem ſe defende-
re,ſi alter pro eo aſſumat defenſionẽ,nõ pati miſſionẽ,de quo
6 dicã j̃.¶†Nota 8.practicam probandi negatiuã, qa ex requiſi-
tione ad oppoſitũ affirmatiui gerendi ſi nõ veniant requiſiti,
apparet quem non defendi, qa hic agitur de citatione ad do-
mum.Expediam hic aliqua. Primo quærã quo ad practicã de
modo citãdi ad domũ.Secundo qñ debeat fieri citatio ad do-
mum.Tertio,de effectu citationis ad domum.Quarto,de mõ
7 citandi,ubi quis non habet domum. ¶ † Ad primum đt Inn.
ꝙ olim fiebant per edictum,vel ęſtimatores miſſos ad domũ,
C.de præſcri.trig.an.cum notiſſimi.uel per præcones,ff. de in
inte.re.l.diuus.C.qño,& qñ iu.auth.qui ſemel. hodie per nun
tios,de app.cũ parati.uel per literas,4.q.5.c.uno.ff.de off.dele.
prudentiã.de quo in Spe.de cita.§.ſequitur,in prin.uer. & no.
hæc ex parte iudicis & nuntij: ex parte citati debent fieri ante
domum,nam eo inuito non dẽt nuntius in domum ingredi,
cũ in ius vocat,aliàs faceret iniuriam ſic ingrediendo,ff. de in
ius uocan.l.pleriq;.& l.ſequen.ſecundũ Vincent. Pet. & Abb.
& Gul.in Spe.de cita.§.ſequitur.ver.ſed an reo. Nec põt qs in-
uitus extrahi de domo,ff.de iniurijs,l.nemo de domo. Quod
uerũ eſt in ciuilibus; ſecus in crĩalibus, in Aut. ut nulli iud.§.

ſi quis

ſi quis vero comprehenſorũ.& §.ſeq. ſecundũ Gofr. trahit tñ
de vinea re,& uerbo,ff.de in ius voc.ſatis uero.no.Io.And.de
fo.comp.Romana.§.contrahentes.in uerbo, trahere.lib.6. &
idem Accur.in l.præal.Et intelligitur hæc de domo, quam ẽt
inquilinus inhabitat,ff.de dam.infec.l.4.§.ſed domũ. ſm Inn.
Hoſt.& Abb.Et ſi nullus inueniatur in domo, debet appendi
citatio ad domum,ff.de dam.infe.l.4.§.prætor.ff. quod ui aut
clam.l.aut qui aliter.§.j. An autem ſufficiat citationem fieri
ad domum,in qua conſueuit habitare, & nunc non habitat,
dixi de dolo.cauſam. Sufficiat tñ ꝙ habitet domum tpe citationis,licet ibi non ſortiatur domicilium.no.Genze. de elect.
cãm.in cle.in verbo,conſueuit.debet tñ citatio publice fieri,
hic,& verbis apertis,& claris,ita ꝙ intelligatur,ff.de inſti.l.ſed
8 & ſi.§.j.de homici.c.fi.¶†Ad ſm qñ citatio poſſit fieri ad domum:quidam vt Dy.aliqñ tenuerunt ꝙ ſufficit citationẽ fie
ri per perſonã,vel ad domum,& eſt electio citantis, per l.ſcire
oportet.§.oportet.ff.de excu. tut. ubi dicit alternatiue text.ad
faciem,vel ad domum,in l.4.§.prætor.ff.de dam.infec.dicit ꝙ
demum in ſubſidium citatio debet fieri ad domum,ſi non pt
perſonæ copia haberi,ff.quod vi, aut clam.l. aut qui aliter. §.
& ſi forte.& hoc tenet Inn.hic,& gl.in cle.cãm.de ele. Ad l.ſci
re oportet.dic quod illa alternatiua eſt ordinis, qa primo ad
faciem,ſecundo ad domum, ſi poteſt reperiri. Quando autẽ
dicatur poſſe reperiri,& quãdo non,& qñ dicatur abeſſe, hoc
declaraui de dolo.cauſam.& an primo requirendus ſit procu
rator, quàm citetur ad domum, & an amici ſint inquirendi
prius,dic ut ibi plene dixi.Et qualiter poterit conſtare, ipſum
non poſſe reperiri, dicitur non reperiri, vt ſufficiat citatio ad
domum,ſi pñs eſt,& in domo,& non probet aditũ ad domũ,
adhuc citatur publice añ domum,vt hic, c.fi. & hic ſm Ioan.
And.de foro competenti.Romana.§.ꝯhentes.in uerbo,trahe
re.in fi.in Nouella.ad hoc ut lit. non cõte.quoniam.§. porro.
Sed ſi ſit præſens,& latitat ſe,& occultat, uel impedit ne citatio ad eum perueniat: his caſibus ſufficit citationem fieri ad
domũ,uel in eccleſia cathedrali,in qua ſunt bona,ſi ipſe hẽat
in ſua dioceſi,ut ſupra de dolo.cãm.c.fi.qđ dic,ut dixi in dicto
c.cauſam.& hic,& de cle.non reſi.ex tuæ.& de elec.clem.cauſam.& eo.ti.quamuis.Io.mo.tunc putat hanc citationem neceſſariam,quando manifeſte non parat iudex impedimentũ,
vel malitiã:quia nec tunc neceſſaria eſt citatio ad domũ: aĺs
ſecus,ut recitat Io.And.in d.§.contrahentes. in uerbo, occultet.& ẽt tenet hic Inno.vt non exigatur alia citatio,eo ꝙ malitioſe ſe occultat:nec exigitur quod prima ſit peremptoria illo caſu,etiam in his,quæ ſunt grauis,& pleni prẹiudicij.& hic
ponit de accu.ad petitionem.Per hæc apparet, quòd ſi iudex
præcipiat nuntio vt citet ad perſonam,vel ad domum,ꝙ citatio debet recipere intellectum iuris, ut illa alternatiua reſpiciat ordinem,ut primo ad perſonam,ſecundo ad domũ,vt d,
l.ſcire oportet.ad hoc de reſcr.cum cauſam.ff.de vſur. ſi ſtipu
latus.& l.Gallus.§.quidam.ff.de lib.& poſthu. & not.de leg.2.
l.ſi legati ſerui nomine.cum ſi.ſm Bar.in d.§.prætor. Dicit tñ
ꝙ verba nuntij referentis debent ſcribi magis late, quia ſic re
fert ſe citaſſe ad perſonam, uel ad domum:non ſufficeret, qa
licet in verbis iudicis prẹſumatur quantum nã verborum eſt
apta comprehendere,non ſic præſumitur in verbis nuntij, C.
de vſuris.l.j.& de uer.ob.l.ſciendum.Si tñ ſtatutum diceret,ci
tetur ad perſonã,uel ad domum:quia ſtatutum debet intelligi,vt aliquid addat,ſufficit citatio ad domum principaliter fa
cta,ff.de rei vend.l.non ſolum,& quod ibi no.& in l. ſi rem.§.
fi.ff.de leg.3.de leg.j.ſi qñ. de priuile.ſi Papa.lib.vj.Hæc procedunt vt prius ad perſonam, qñ agitur de citatione principali.
Quãdo aũt dicatur abſens,ita ꝙ citatio poſſit fieri ad domũ,
text. dicit hic ꝙ quando eſt ualde remotus: imo dicit quod ſi
eſt in ciuitate,dicitur præſens, in Auth. de exhi.& introdu.re.
9 §.ſi uero.in col.v.ſm Inn.dic ut dixi ſ̃.de dolo.cauſam. †Nunquid autem prius citatio ſit facienda ad domum, quàm procurator citetur.videtur quod primo procu.ſit citandus, ut de
principali dicitur,l.j.§.j.ff.de libe.agno,de do.cauſam. In ꝯriũ
eſt l.4.§.prætor.ff.de dam.infec. Pro primis eſt hæc decre. dic,
ſi notorium eſt,uel conſtet ꝙ procuratorem dimiſerit, prius
procurator eſt requirẽdus, quàm citatio fiat ad domũ. Idem
ſi alium dimiſit legitimum adminiſtratorem,l.j.§.j.ff.de libe.
agno.Si non erat notorium,ſufficit citatio ad domum,ſecun
10 dum Bar.in d.l.4.§.prætor.¶ † Venio ad tertium de effectu citationis ad domum,ad quos.ſ.actus procedi poſſit in abſentẽ
ad domum citatum.Gl. dicit ꝙ ſi agitur de proceſſu ad merita per diffinitiuam ſententiam, ſi agatur ad finem ſolius poſſeſſionis conſequendæ,vt qa agit poſſeſſorio recuperandæ, oportet ꝙ prius ſit perſonaliter citatus, uel in fraudẽ ſe abſentauerit,de of.dele.cõſultationibus.Si agitur de effectu miſſionis in poſſeſſionem cauſa cuſtodię, tunc dicit ꝙ ſiue ſit abñs
malitioſe,ſiue nõ,ſiue fuerit primo ad pſonã citatus, ſiue nõ,
põt ꝓcedi ad miſſionẽ in poſſeſſionẽ,eo citato ad domum,qa
ſufficit,ꝙ nõ defendat.Et inquãtũ tex.hic reqrere vr̃ prius eſſe
præuentũ citatione,antequã ꝓcedat ad miſſionẽ, ſubaudiendum eſt, maxime,inquantum decre. intelligitur de miſſione
cã cuſtodiæ, inquãtum ageretur ad reſtõnem poſſeſſionis via
ordinaria,licet poſſeſſoria ageretur,nõ eſt ſupplẽdũ maxime.
Tu dic colligẽdo Inn.tam hic,q̃ Bar.in l.4.§.ptor.ff. de dã.inf.
& Inn.de accuſa.ad petitionẽ, attẽdẽdos duos caſus. Primus,
qñ reus eſt pñs.Secundus,qñ eſt abſens. Si eſt pñs, citãdus eſt
añ oĩa ad perſonam:aliàs de iure nõ valet citatio,vt dixi ſ̃.qa
prius pſona,ex quo põt,citanda eſt,ſecundo ad domũ, vt hic,
ſ̃.eo.c.2.& c.cum olim.no.gl.de dolo.cãm quæ.Barto.in l.4.§.
prætor. præall. Hæc vera,niſi latitet,vel nõ poſſit inueniri,vel
dolo, vel potẽtia impediat quo minus poſſit citari ad perſonam:quo caſu põt citari ad domum, vt ſ̃.vt lit.nõ cõteſ.quoniam.§. ſinautem. Et hæc vera quo ad omnem effectum &
grauis, & leuis, vel leuiſſimi præiudicij: quia ex quo perſona
eſt præſens,añ perſona eſt citanda. Secũdo caſu, qñ citandus
eſt abſens,dic ꝙ ſi eſt abſens malitioſe,vt quia abeſt prætextu
huius cauſæ ſpecifice,vt l.Fulcinius.§.quid ſit latitare,ff.ex q.
cau.in poſ.ea.nõ ſufficit ꝙ ſit abſens pp aliam cauſam, vt ibi,
vel quia ſe occultat,vel potẽtia, vel dolo impedit, ne pſonaliter citetur: vel qñ abeſt litigio iam cẹpto, nõ dimiſſo ꝓcuratore,vt no.hic Inn.& alleg.ſ̃.eo.cauſam.ad hoc text.hic,& tenent Domini de Rota, ſua cõcluſio.45.& ſeq.Secus ſi dimiſerit,& mortuus ſit:vel qñ abeſt poſt citationem de perſona factam:vel vbi eſt obligatus ad præſentiam loci,a quo abeſt,vt
ſi clericus abeſt a beneficio, in quo reſidere tenetur, etiam ſi
ſit tãtum beneficium 10.ſolidorum, de cleri.nõ reſiden.conquerente.vel abeſt maritus ab vxore,qui cum ea eſſe debet,&
eam maritali affectione tractare,de ſponſali.ex parte. & ca.2.
Si tales abſint alibi ſine iuſta cã, cõtra eos debet procedi, &
ſufficit citatio ad domum quo ad illa, & quæ ſunt grauiſſimi
præiudicij, vt ad diffinitiuam ſententiam, dummodo ſtatus
cauſæ hoc patiatur,vt quia lis eſt conteſtata, vel quia nõ exigitur conte.litis,ĩ.qui matri.accuſa.poſſunt.c.j.qui filij ſint le
gitimi.perlatum.de dolo & cõt.cauſam quæ.de cleri.nõ reſidẽ.ex tuæ.de appel.ſuggeſtum.vt lit.nõ conteſt. quoniam.§.j.
& §.ſi vero.& §.ſinaũt.ff.vbi pu.edu.de.l.fi.per q̃ patet,ꝙ eo ꝙ
actor abeſt, qa aliàs fuit in iudicio, ſemper ꝯ eum poteſt procedi ad diffinitiuam,facta citatione ad domum,ſecũdum for
mam c.cauſam.& auth.q ſemel.Idem,& fortius,ſi quis ſe abſentat poſt lit.cõt.qa malitioſe abeſſe cenſetur,non obſt.ſi di
catur. Ergo ſecũdũ hoc ſi aliqs ſoluere tenet alicui in aliquo
termino,eo ꝙ abeſt,vr̃ malitioſe abeſſe:& ſic poterit ꝓcedi ſo
la facta citatione ad domum: qđ eſt abſurdum. Sed dic ꝙ nõ
obſtat,qa ille nõ ſic præciſe tenetur ad ſoluendum,ſicut mari
tus cũ vxore, & clericus in beneficio. Item per hoc nõ arctat
ibi eſſe,licet arctetur ſibi ſoluere, cum per alium poſſit ſoluere: nõ ergo abſens malitioſe præſumit, niſi aliud intercedat,
ſm Inn.Inquantum dixi quem malitioſè abeſſe,eo ꝙ abeſt iu
dicio cẹpto;vel ſatiſdatione de iudicio ſiſti præſtita.Hoc dicit
verum Inn.ſi durat inſtantia,ſed ea finita, ſi ſecuta ſit abſolutoria ab obſeruatione iudicij,quia inſtãtia, cõte.lit. & omnia
acta ſunt perempta, citandus eſt, ac ſi ab initio cauſa inchoaretur,qa iudicium in aliquo plus nõ pendet.Secus dicit, ſi tãtummõ circũductũ eſſet edictũ, qđ nõ eſt tãtæ efficacię, cum
per hoc lit.ꝯt.& alia q̃ prẹceſſerunt,nõ intelligantur perẽpta,
ſed edictũ tm̃,ff.de iud.l.& poſt edictum.de quo per Inn.ſ̃. de
of.del.cõſuluit.ſm Inn.Qñq; eſt abſens,ſed nõ malitioſe:tũc
in caſib.celeritatẽ deſiderãtib.põt procedi,vt l.j.ff. de dam.infec.& l.4.§. prætor.tũc ſufficit citatio ad domum. Iõ ſi agit de
receptione teſtium,in quibus mors,abſentia, vel valetudo timetur,ſufficit citatio ad domũ,vt lite nõ cõt.quoniam.§.j. Si
de miſſione ex cauſa damni infecti,idem,vt ibi no.Fallit in cã
matrimoniali,& in cauſa electionis,quæ licet pp periculũ vacationis,& fornicationis celeritatem deſiderãt, exigitur tñ vt
malitioſa ſit abſentia, vt valeat ꝓcedi ad diffinitiuam ſententiam:quo caſu ſerua illa,quæ habentur vt lite nõ cõte.qm̃.§.
ſinautem.§.porro.§.ſin vero.& hoc caſu ſufficit malitioſa abſentia,licet ex alia cauſa,vt ĩ. qui matri.accuſa.poſſunt.capi.j.
& q fi.ſint legi.perlatum. vel nõ malitioſa, qñ diu eſt duratura,vt ibi.In caſib.celeritatẽ nõ deſiderantib. ſi abeſt ex culpa,
idem rĩr quod in caſu ſequẽti,qñ abeſt ſine culpa, pterquàm
in mr̃imoniali,qua põt ad ſnĩam procedi lit.nõ cõteſt.& cita
tione facta ad domum,vt lit.nõ cõteſta.quoniam.§.ſin vero.
& patet in d.ca.j.& d.capi.perlatum.Si abeſt ſine culpa, tunc
in his,quæ ſunt leuis præiudicij, & eſt miſſio in poſſeſſionẽ ex
primo,ꝓcedi poteſt facta citatione ad domũ:qnimo idẽ eſſet
in legitima cauſa,ſi legitima cauſa abeſſet,& impeditus eſſet,
vel impeditus detineret, ẽt ſi ex cã Reipublicæ: oportet tñ ꝙ
añ oĩa vocẽtur agnati,& cognati,& alij amici: & tũc ſiue is,q
eſt abſens,ſit maior,ſiue minor,ẽt ſi eſſet pupillus,tũc ad miſſionẽ ꝓcedi poſſet,ff.q.ex cauſis in poſ.ea.l. hoc aũt. & ex qui.
cauſis ma.l.ergo ſciẽdũ.C.de reſt.mi.l.ignorare.Vocandus ẽt
eſt ꝓcurator,ſi certum eſt eum dimiſiſſe, vt hic. Inquãtũ dixit
vocan-

vocandos attinentes,& amicos:dic vt no.in ca.cãm. ſupra de
dolo.vbi dixi.Non ob. quod non cogatur abſens Reipublicæ
cã ſe defendere,vt patet in l.j.ff.eum qui ap. in prouin. defen.
quia non cogitur preciſe,ſed cauſatiue,ſi non vult pati miſſio
nem.Non ob.de priuile. cre.l. eum qui.ff. vbi dicitur ꝙ cõtra
abſentẽ Reipublicæ cauſa non contrahitur pignus:qa debet
intelligi,non ↄ̃hitur pignus tale quale in alijs: quia non tale,
ex quo poſſit procedi ad venditionem, vel dationẽ inſolutũ:
ſed ſecus in alijs,contra quos fit miſſio,C.de reſti.mi.l.ignora
re.Non ob.ꝙ ſecundum hoc non erit differentia inter abſen-
tem Reipublicæ cã,& aliter abſentem: qa aſſignat Inno. tres
differentias. Prima, qa in cã appellationis ↄ̃ illum abſentem
nõ proceditur, vt l.ſequitur. In cã autem aliorum abſentium
proceditur,ex quo abeſt poſt litem cœptam,vt dixi ſupra. Se-
cunda dr̃ia,quia propter abſentiam non proceditur ad ven-
ditionem bonorum,fiet tamen miſſio, quia non reperitur in
hoc priuilegiatus.Tertia, quia allegata abſentiæ cauſa iudex
non debet feſtinare ad mittendum:& ſi feſtinet,& poſtea pro
betur abſentia Reipublicæ cauſa,reſtitueretur aduerſus miſ-
ſionem,ff.de dam.infec.l.ſi finita.§.ſi forte Si agitur de his, q̃
ſunt grauis præiudicij,vt eſt actus venditionis, vel dationis in-
ſolutum,vel qñ agitur ad finem diffinitiuæ ſententiæ promul
gãdæ,ſiue agatur poſſeſſorio,vt dixit gl. ſiue agatur petitorio,
ſiue alia actione reali,vel perſonali,ſiue procedatur via ordi-
naria,ſiue ꝑ uiam inquiſitionis,in quibus non põt procedi ad
diffinitiuam lite non conte.ſiue in caſibus,in quibus põt ꝓce
di ad diffinitiuã lit.non conte.vel qñ agitur ad finem excõica-
tionis promulgandæ,nunquã ſufficit citatio ad domũ,ex quo
malitioſe non eſt abſens,ut ad tales actus poſſit procedi:quia
in talibus exigit̃ vera contumacia,quæ concluditur ex citatio
ne per perſonam,& nõ ex citatione ad domum:& quia in ta
libus exigitur latitatio,vt l.Fulcinius.§. illud.ff. ex quib.cau.in
poſ.ea.dixi ꝙ ſufficit apparens vera contumacia, quia vbi eſt
citatus per perſonam,vel abſuit iudicio iã cœpto, uel dixit ſe
nolle venire, quamtumcunq; ſit impeditus legitima cã, ſnĩa
tenebit,dato ꝙ ꝓpter impedimentum non ſit verus ꝯtumax,
ſed interpretatus,ut ſcribit Inn.in c.accedens.j̃. de accu.quod
no.An aũt poſſit procedi ad miſſionem in poſ. ex qua tranſ-
fertur vera poſſeſſio?Inn.ſentit hic ꝙ ſic, quaſi hoc non ſit tã
grauis præiudicij.Sed dic ꝙ poſtea veniens probata cã abſen-
tiæ reſtituitur,ff.de dam.infec.l.ſi finita.§.ſi forte. & de re iud.
cum Bertoldus.dicit etiam ꝙ tunc in recuperatione poſſeſſio
nis non tenebit̃ ad expenſas, quas fecit miſſus ſuper obtinen-
da miſſione, vel eundo ad iudicẽ, vel in aduocatis, vel in alijs,
qa ſoluuntur ratione ꝯtumaciæ,quæ hic ceſſat,C.de iud.l.ſan
cimus.Talis autem iuſta cã abſens cõtumax reputari nõ dẽt,
vt j̃.de cler.nõ reſi.inter quatuor. Cã autẽ quare miſſio tenet,
eſt,quia nõ ſolũ fit ratione ꝯtumaciẹ abſentis,ſed etiam rõne
iur.illius,qui præſens eſt.Vnde ſuper hoc fit ſummaria cogni
tio,vt no. ut lit.nõ conte.qm̃.§.pen.Ideo coget̃ talis abſens re
cuperans poſſeſſionem cauere de iudicio ſiſti,anteq̃ poſſeſſio
nem recuperet:tenet̃ etiam ad expenſas reſtituendas, ſi quas
forte fecit poſſeſſor circa fructus,ff.de peti. hære. ſi a dño.§.fi.
Io.An.remittit ad Spe.de cita.§.ſequitur.ver.ſed nũquid ſuffi
cit.Bar.in l.4.§.prætor.dicit ꝙ nec ad ſm decretum ꝓcedetur,
ex quo transferatur poſſeſſio: qa hæc eſt grauis præiudicij, &
in tali exigitur malitioſa abſentia,& latitatio, ut l. Fulcinius.
§.quid ſit latitare.ff.ex qui.cau.ma. Dic ſi agitur de miſſione,
ex qua transferatur poſſeſſio, deſcendente ab actione perſo-
nali,hæc non fit:& ſi fiat citatione facta ad domum, nõ valet
ipſo iure,quia in hac exigitur citatio,ex quo ius agendi ſurgit
a perſona.Si ius agendi,ex quo fit miſſio,ſurgit a re,tunc ſuffi
cit citatio ad domũ,vt procedatur ad miſſionem: ſi tñ reperi
tur poſtea abſñs Reipublicæ cã,reſtõ dat̃.de primo eſt caſus in
l.creditores.ff.de priuile.cre.de ſecundo eſt caſus in l. ſi finita.
§.ſi forte.ff.de dã.infec.Et hoc dicit Bart.in l.Fulcinius.§. ſi qs.
p̃al.Sic debet intelligi.gl. q̃ alternatiuè loquit̃ s̃. de dolo.ꝯtin-
git.Etiam põt eſſe cã,qa ſurgit obligatio a vitio rei:tũc immi-
net cã celeritatẽ deſiderans: & tunc ſumus ſub vno mẽbro ſu
pra poſito,in quo ſufficit citatio ad domũ.Ex his patet, ꝙ glo.
& iura,q̃ diſtinguunt gñ̃a abſentiarum,ut in l.fi.ff. de reſtit.in
inte.& no.de ꝓcura.querelã.debent intelligi de abſente prius
citato,vel qui iudicium ſciuit.Ex his decidit̃ quid in actu rece
ptionis teſtiũ,an in tali ſufficiat citatio ad domũ. Dy. in l.4.§.
p̃tor.qõnẽ decidit.Cy.ponit illa verba Dy.in auth.ſed & ſi qs.
C.de teſti.Bar.refert ibi Io.And.diſputaſſe, & ponit verba ſua
in d.l.4.§.prætor.quæ poſuit Io.An.ſuper r̃a, præſumitur. de
reg.iur.li.6.Dic,ſi teſtes examinantur ꝑꝑ periculum abſentiẹ,
non reqrit̃ nec latitatio,nec ꝙ perſonaliter vocet̃: ſufficit em̃
citari ad domũ,ut lit.non cõt.qm̃.§.j.Si examinentur ad æter
nã rei memoriã,dic vt ſtatim dicã,qñ examinantur propter fi
nẽ ꝓducendi.Si examinant̃ ad finem producendi,tunc ſi exa-
minentur ad ea,quæ ſunt leuis præiudicij, vt ad finẽ alicuius
dilatoriæ exceptionis ꝓbandẹ,vel circa ordinatoria iudicij,vt
in auth.q ſemel.C.quomodo,& qñ iudex.& idẽ, ſi actor repli-
caret circa ordinatoria, ꝙ ſufficit citatio ad domũ. hoc puto
in abſentem,aliàs non. Qñq; examinãtur teſtes ad deciſoria,
& tunc ſi pars aliquando fuit in iudicio, quia abſens ſemper
malitioſe p̃ſumitur,teſtes recipiuntur,eo ad domũ citato.Sic
tenuit Dyn.& Io.And.ad hoc qđ no.Dy.in regula, pro poſſeſ-
ſore.de reg.iur.lib.6.Si examinentur ad merita ↄ̃ illũ,q nunq̃
fuit in iudicio,nec aliter malitioſe ſe occultet, tunc in re cele
ritatẽ deſiderante ſufficit citatio ad domum,vt l.ſi finita. §. ſi
forte,& l.4.§.p̃tor.ff.de dã.infec.In re aũt celeritatẽ nõ deſide-
rante,& pleni prẹiudicij,non ſufficit citatio ad domũ, qa exi-
gitur latitatio,& apparens vera contumacia, q̃ non cõcludit̃
ex citatione ad domũ,niſi aliter appareat de malitia,occulta-
tione,vel abſentia vere,vel p̃ſumptiue,vt ſupra dictũ eſt,l. Ful
cinius.§.qd ſit latitare.ff.q.ex cau.in poſ. ea. Hoc fallit in cã li-
bertatis,vt l.cum vero.§.ſubuentum.iũcta l. neq; infantes. ff.
de libe.cau.In cã aũt bñficiali an,& qñ poſſit citari ad domũ,
ſi agitur de priuatione,& propter non reſidentiam, ſerua c.ex
tuæ.de cle.non reſi.Si agit̃ de priuatione ꝑꝑ delictũ, vel defe-
ctum alium,ſerua.c.vt lit. non conte. quoniã.§.porro.cũ c.ſe.
11 & ſerua in matrimoniali §.ſi vero.& §.ſina ũt.¶†Venio ad vl-
timum,de modo citandi non habentem domum.Dic ꝙ ſi eſt
vagabundus,requirendus eſt in loco, vbi habet bñficium, vel
domiciliũ,maximè illud,de quo agit̃:de quo de cle. non reſi.
ex tuæ.& ſi nũquã habuit bñficiũ, vel domiciliũ,in quo habi
tet,tunc etiã vocari debẽt cognati, & amici, vt illũ defendãt,
ff.ex qui.cauſ.in poſſ.ea.l.hẹc aũt.Idem faciẽdũ eſt,ubi domũ
habet,in qua conſueuit morari, ſi ibi reperiri non põt.ff.de li
be.agno.l.j.§.j.j̃.qui matri.ac.poſſ.c.j. ſm Innoc. dicit Hoſt. ꝙ
cautum eſt,& conſilium, ꝙ qñcunq; quis perſonaliter citari
non põt,omnes iſtæ cautelæ,& aliæ,ſi quæ occurrũt,adhibeã
tur,ſcilicet,vt citetur ad domũ habitationis,& in eccleſia, &
eccleſijs,in quibus beneficiatus eſt, vel quarum parochianus
eſt,& coram populo prẹſente,& etiam publicè in platea,& ꝙ
parentes,& affines,& amici admoneant, vt ipſum defendãt:
vt colligi poteſt ex concordantiis alleg. hic,& in gl.ff.de inſti-
to.l.ſed & ſi.§.de quo palã.j̃. de clande. deſpõſa. cũ inhibitio.
qui ma.acc.poſ.cap.fi.Fatetur tñ, ꝙ aliqua ex prædictis de ſe
ſufficiunt,ſm Hoſ.abſq; dubio procedit qđ hic dicunt, vt ſuf-
ficiat citatio vagabundi ad loca prædicta in caſibus, in qui-
12 bus dixi citationẽ ſufficere ad domũ, vbi hẽt domũ. † Sed an
ſufficiat vbi s̃.exigit ꝙ citaret̃ ad perſonã:puto ꝙ non,ſi aliter
malitioſe non eſt abſens:& idem vbi eſt ita remotus, ꝙ faci-
liter citari non poſſit:tunc enim potius ſilere debent ꝓceſſus
valde præiudiciales,vt patet s̃.vt lit.non cõteſt. qm̃.§.ſina ũt.
13 qđ no.†Et prædictis patent glo.oẽs clarẹ.Per hanc decre.dicit
Innocẽ. ꝙ dato ꝙ quis ſit contumax, nihilominus iterato eſt
citandus ad actum miſſionis: ſiue agatur reali, ſiue perſonali
vt hic,& ĩ Auth.de exhi.& intro.reis.§.ſi vero. ff.qui.ex cauſis
maio.l.vt p̃tor.§.fi.& duabus ll.ſe.Bar.in l.ſi finita.§.Iul.idẽ di
cit;ſed dicit ꝙ ſi citatio eſt peremptoria, vr̃ habere tacitã cõ-
minationem de procedendo ad miſſionem.Puto ꝙ ſi poſt ci-
tationẽ ſe abſentat,iterãda ſit citatio,vt videatur,an amici eũ
defendant,vt hic.Si eſt præſens,& dixit ſe velle venire,vel oc-
cultet ſe ne citet̃,vel impediat,nõ exigit̃ alia citatio, vt no.Io.
mo.de foro cõp.Romana.§.contrahentes.& Inn.in ca. ad pe
titionem.de accuſatio.& Hoſtiẽ.s̃.eo. venerabilis. Si aliter eſt
contumax,quia inuentus,tunc iteranda eſt citatio,niſi fuerit
peremptorie citatus,vt dixit Bar.quod no.quia quẹlibet cita-
tio peremptoria vr̃ habere comminationem de procedendo
ad excommunicationem,vel aliam pœnam punitiuam con-
tumaciæ:& ſic nõ exigit̃ alia citatio. Item qñ habet locum ꝑ-
emptorij,vt qa eſt monitio iudicis, vel quia interrogatus ſpo-
pondit in iudicio reſpondere,ut in c.j.de iud. aliàs exigitur ci-
tatio.Quid in condemnatione expenſarum: dixi de dolo. fi-
nem.Quid in mulcta,vel excõicatione:dixi de iudi.c.1. Per p̃-
dicta dicere potes, ꝙ in peremptorio abſque dubio alio non
exigitur citatio:non puto tñ, ꝙ habeat comminationem de
procedendo ad ſententiam diffinitiuam, uel alterum proceſ-
ſum principalem,s̃.de dolo.cum dilecti.& no.de off.dele.con
ſuluit.¶Vltimo Io.An.in addi. Spec. ſub hac rubrica decidit
per hanc decr.& no.in gl.Illum,qui citatus præſens non vult
ſe defendere, volentẽ vel nõ,pati miſſionem.& dicit ſic deter-
minaſſe Mar.de Fano.alleg.l.exigendi.C.de procur. & l.ſatis.
ff.de in ius vocan.eodẽ ti.l.neque impuberes.de iureiurando.
l.fi.§.pe.ff.de ſol.l. ſolutionem.De ſimpliciter inuito remittit
ad Spe.de defenſo.§.j.ver.ſed nũqd.& qualiter tũc p̃ſtet iur̃m
calũniæ,vide C.de iura.ca.l.2.§.ſina ũt abſint. ſm Ioan.And.

¶Vt lite pendente nihil innouetur. Rub.

¶Ne crederet aliquis, ꝙ circa ſtatum cauſæ pendentis poſſit
aliquid immutari, ſicut immutatur circa ſtatum rerũ eorũ,
qui ꝑ cõtumaciã ſunt abſentes, qa mittit̃ actor in poſſeſſionẽ
earũ,vt no.s̃.titulo proximo,iõ &c.ſm Goff. ¶Ad materiam

11.q.j.c.vlt.19.q.3.volumus.Repetitur in vj.& in cle.¶Quęro
quando dicatur lis pendere.Quo ad titulum iſtum, dic ꝙ di-
citur pendere,cum iudex citet exprimendo talia,per quæ cita
tus inſtrui poteſt,ſuper quo in iudicio conueniatur: & hoc, ſi
citatio peruenit ad illum,vel per eum ſtat,quominus perueni
ret,ut in clementi.eodem tit.cum lite.

S V M M A R I V M.

1 *Poſſeſſionis commodo non debet reus priuari lite pendente, quocunque pri uilegio,vel reſcripto principis.*
2 *Archiepiſcopus extra prouinciam non habet ius faciendi ante ſe crucem deferri,niſi ex priuilegio.*
3 *Lis quouſque dicitur pendere quo ad impedienda attentata.*
4 *Iure id dicitur competere,quod iure ſpeciali competit.*
5 *Priuilegio,uel conſuetudini priuilegiantis non derogatur prohibitione prin cipis.*
6 *Inſignijs ſuis quis poteſt iure vti extra prouinciam.*
7 *Archiepiſcopus poteſt extra prouinciam facere deferre crucem ante ſe, ubi eſt in poſſeſſione dictæ delationis.*
8 *Attentare quod nulli liceat aliquid in præiudicium litis, eadem penden- te.*
9 *Patriarchæ poſſunt de iure facere portare crucem ante ſe, etiam extra pro uinciam.*

C A P. I.

1 MEmoria. †Lite pē.reus commodo poſſeſſio
nis non debet priuari. h.d. Deciſe
ponit querelam:cui ſecundo prouidet, ibi, ſtatui-
mus.No.j.ꝙ priuilegium,quo lit. pen. prohibetur
vſus quaſi poſſeſſionis,non præiudicat liti,nec ua-
let,quin iure ſuo quis antea vti poſſit, imo illud vt ſurreptitiū
vel rationi non conſonum,ut iuri alterius detrahens, non eſt
2 per iudicem admittendum.¶†No.2.ꝙ de iure archiepſ extra
prouinciam non habet ius faciendi ante ſe crucem deferri,ni
3 ſi aliud in priuilegijs habeatur.¶†No.3.ꝙ quouſque dicatˉ lis
pendere quo ad impedienda attentata lite pendente:qa dicitˉ
4 pendere vſque ad ſententiam.¶†Not. ꝙ illud dicitur iure ali-
5 cui competere,quod competit iure ſpeciali.¶†No.non vale-
re prohibitionem,ex qua detrahitur priuilegio, uel conſuetu
dini priuilegiantis,non facta mentione de priuilegio vel con-
6 ſuetudine,vel colorata poſſeſſione vſus priuilegij. ¶† Opp.ꝙ
male impetrauerit Cantuarien.cum de iure quis poſſit extra
prouinciam vti inſignijs,ff.de offic.proconſu.l.1. & præfectus
prætorio,& præfectus vrbis etiam extra vtitur inſigniis,& præ
poſitus ſacri cubiculi,C.de præpo. ſacri cu.l.1.li.x. dicit Hoſt.
poſt Gof.ꝙ prædicta ſunt ſpecialia.Hic autem,vbi priuilegiū,
vel poſſeſſio non obſtaret, iuſte petebatur per Cantuar. quia
ex tali delatione lædebatur honor ipſius,.cū talia inſignia de-
notent maioritatem,& pręſidentiam,& ſuperioritatem loci,
in quo quis vtitur illis:quod dic vt de priuile.ex tuarum,& de
7 vſurpal.ex tuarum.¶†Opp.ꝙ dato ꝙ non conſueuerit Ebora-
cens.vti ſcilicet tali delatione,ſi tamen erat in quaſi poſſeſſio-
ne,illud ſufficiat:quia nec etiam poſſeſſio lite pendente turbā
da eſt,16.q.4.volumus.Sol.Fatendum, ſubaudi maxime, ſm
8 Inn.¶†Quæro,an aliæ pendentiæ impediant innouationem.
Doc.dant hic regulas,ꝙ nihil nouari debeat appel. pen.ff. nil
no.ap.pen.l.vna.ĵ.de appel.dilectus.nec reſtitutione penden-
te,C.de in integ.reſt.pe.nil innouari.l.unica.Vel relatione,de
officio lega.licet.Vel ſuperioris reuocatione infra eod.eccle-
ſia.de appellatio.ut noſtrum.uel recuſatione,de offic.dele.ſu-
ſpicionis.Dubitant ſecundo quando dicatur lis pendere.Dn̄t
ꝙ nedum quando lis conte.eſt,de uer.ſign. ex parte.2.ſed etiā
libello principali oblato,C.quando li.prin.obl.l.j.& 2. & ſi ad
huc impetratum non ſit,C.eo.l.1.multo fortius ex quo impe
tratum eſt,de appel.ſuggeſtum.& fortius quando negotium
eſt commiſſum,de teſti.cauſam,quæ.2.& fortius facta citatio
ne,de offi.dele.gratum.Per quæ dicit Hoſt.ſecure dicendum,
ꝙ nedum illa,quæ poſt lit.conteſ.præſumit,ſed quæ ante,ſcili
cet poſt citationem attentātur ſine libello aliquo, ex puro &
mero officio iudicis in ſtatum priſtinum reuocāda,& melius
referenda,ut patet de conſti.cū M.in fin.& clarius de deſpon.
impu.ad diſſoluendum.de accu.olim. In quibus nec dici pōt
ꝙ fuerit lis conteſtata.ad hoc ĵ.tit.1.c.fi.quod etiam facere de
bet iudex,a quo appellatum eſt, ĵ.de appel.cum teneatur. In
hoc eſt dr̄ia,an agatur per viam attentati, an per interdictum
vnde ui: quia interdicto vnde vi offertur libellus, & ſeruatur
ordo iudiciarius,ut patet de reſti.ſpo.olim.& tribus capi.ſeq.
& c.fi.Hic autem de plano negotium expeditur,& in hoc dif-
fert hic titulus ab illo,ſecundum Hoſt. quod no. & idem not.
de reſcrip.ex parte S.de ma.& obe.dilecti.de ap. bonæ.de hoc
hodie eſt gl.1.facta in cle.ulti.eo.ti.quam vide.Inquantum di
xi litem pendere a tempore citationis,hoc uerū quo ad prin-
cipium iudicij:quo ad finem durat pendentia vſque ad ſentē
tiam,ut hic.Domini de Rota dicunt litem pendere vſque ad
concluſionem in cā,ut no.de appel.nō ſolum.lib.6.& de elec.
cupientes.lib.6.in uerbo,gratia,& ſic concluſio præcludit viā
retractationis attentatorum,ſicut ſuſpenſio petitorii, de cau
ſa poſ.paſtoralis.& cle.2.eo.tit. & hoc ponunt ſua concluſio-
ne 74.Credo hic in attentatis ante: ſed in attentatis poſt con-
cluſionem in cauſa,forte adhuc poſſet ex officio ſupplere, cū
ius ſuperuenit de nouo,de offi.deleg.inſinuante.Contrarium
tamen ſentit Io.An.in c.2.de ord.cog.Gl.ſunt claræ, nec egēt
ſuppletione.Inquantum gl.pe. excipit caſum delegationis, tu
dic quando eſt ſuſpectus de fuga,ff.de his,quæ fi.in frau.cred.
ait prætor.§.ſi debitorem.Fallit etiā in caſibus, qui ponuntur
9 in c.2.ĵ.ti.ꝓxi.¶†Opp.quòd non poſſunt archiepiſcopi de iu-
re facere ante ſe crucem deferri, quia hoc ſolum cōpetit pa-
triarchis,de priuile.antiqua.Sol.de iure alii patriarchæ vel ar
chiepiſcopi non poſſunt facere ante ſe crucem deferri,niſi pa
triarchæ extra prouinciam ſuam: ſed ex priuilegio hoc pn̄t.
Hic ergo habebat de iure,ſcilicet ſpeciali, & ſic de priuilegio.
Et ſic illud dicitur mihi de iure cōpetere, quod tn̄ competit
de iure ſpeciali.In conſuetudine autem ſecus,quia illa nō po
teſt dare hanc p̄rogatiuā,de priuile.ex tuarum.niſi per eam ta-
le ius acquireretur,non perſonis ſpecialiter, & perſonaliter,
ſed eccleſiis realiter:& ſic adeo ſit inueterata, quòd ipſius cō
trarii non ſit memoria,de ver.ſig.ſuper quibuſdam. ſm Hoſt.

S V M M A R I V M.

1 *Lite pendente ſuper coniugio non interdicitur coniugibus carnale commer cium.*
2 *Poſſeſſione,ſeu quaſi,quis vti non impeditur ratione dubij peccati, ſuper quo quæſtio uertitur. 3.*
4 *De matrimonio ſi agatur ad ſeparationem,debet actio intentari per uiam accuſationis. 6.*
5 *Lis pendere dicitur vſque ad ſententiam,uel uſque ad probatum impedimē tum,ut poſſit fieri litigantibus prohibitio.*
7 *Maritus quomodo poteſt denegare debitum copulæ ſuæ uxori.*
8 *Separatio thori lite pendente non interdicitur ex ui antiquæ poſſeſſionis.*
9 *Uxor non arctatur ad copulam,ut illa poſsit ſuſpendi, quando attentatur ui poſſeſsionis,quæ reſtitui petitur,in qua non erat tempore litis.*

C A P. II.

1 LAudabilis. †Lite pendente ſuper coniugio
non interdicitur coniugibus
carnale cōmercium.Cōis diuiſio. Secunda ibi Ad
2 quod ¶†No.primo,ꝙ etiā ratione dubij peccati,
ſuper quo uertitur qō,quis lite pendente nō impe
3 ditur vti ſua quaſi poſſeſſione.¶†Secundo no. ꝙ lit.pen. quis
prohibetur vti ſua poſſeſſione,qn̄ peccatum detegitur mani-
4 feſtum,licèt nōdum ſit finitum iudicium per ſn̄iam. ¶†No.
tertio,quòd matrimonium, quando de eo agitur ad ſepara-
tionem,debet accuſari:ad hoc rubrica,qui matri.accuſa.poſ.
5 & uide cauſam per Doct.de teſti.ſeries. ¶†Op. quod lis dicatˉ
pendere uſque ad ſententiam,ut ſ̄.c.proxi. qua pendente ni-
hil eſt innouādum.Sol.lis dicitˉ pendere vſque ad probatum
impedimentum:ſubaudi,& latam ſententiam: tūc enim erit
notorium,de cohabi.clerico.& mulie.veſtra.& c.tua.& res iu
dicata pro veritate accipitur,certe ſaltē in cauſa mr̄imoniali
poteſt dici,quòd ex quo eſt probatum in cauſa mr̄imoniali,
& concluſum in cā,ꝙ debet,& pōt ferri ſententia, ſtatim pōt
interdici copula propter euidentia peccati, maxime hoc ve-
rum,tenendo quod dicunt Domini de Rota ſ̄.cap.pręceden.
Item quia & notorium datur ſola probatione,vt dixi de coha
6 bita.clerico.veſtra.¶† Opp.quòd poſſit priuari iure quod ha
bet,ſi non eſt in poſſeſſione:quia lite penden. non debent co-
pulari,nec alterius poſſeſſio libertatis tolli.Sol. dicit, quòd hi
erant inuicem in quaſi poſſeſſione maritali, & copulæ: & ſic
interim non ſunt prohibendi vti quaſi poſſeſſione tali,ſicut ĵ.
de ſponſali.cum locum.ad quod de reſtitutio.ſpoliat. ex trāſ-
miſſa.ſecundum Hoſt.& hoc ſatis probat verbum,ſuſpenden
7 dum.¶†Opp.quòd antea poſſit coniunx denegare debitum,
de reſt.ſpol.literas.de ſent.excom.inquiſitioni.Solut. iudex li-
cet non interdicat, non tolluntur per hoc remedia partibus
competentia,ne ſibi fiat præiudicium:de quo de cōiu. ſeruo.
propoſuit, vel ne damnet conſcientiam ſuam, de coniu. ſer-
uo.propoſuit.ſecundum Ioan.And.¶Quid ſi aliquid agat ad
demoliendum opus petens prohiberi,ne deinceps attentet ſi-
8 milia facere.¶†Gl.opp.ꝙ lit.penden.interdicatur copula,de
re iudica.tenor.Gl. ibi remittit. Dico ꝙ copula ex vi antiquæ
poſſeſſionis non interdicitur lit.penden. vt hic, ſed bene ex vi
9 poſſeſſionis attentatæ lit.pen,interdicitur, vt ibi.¶†Opp.glo.
de reſt.ſpol.literas.vbi lite pē. non arctatur vxor ad copulam.
Sol.& eſt mens glo.copula,quæ petitur vi poſſeſſionis,in qua
quis eſt,lite pen.non ſuſpenditur,vt hic,ſed bene ſuſpenditur
copula,quæ attentatur vi poſſeſſionis, quæ reſtitui petitur, in
qua quis non erat tempore lit. vnde vi agebatur poſſeſſorio,
& ſic nullus erat in poſſeſſione: hic petitorio durante poſſeſ-
ſione vtriuſque.

SVMMARIVM.

1 *Litigioſam rem alienans ſi rehaberi non poteſt, debet æquiualentem reſtituere in illius locum, quam alienare non potuit, vbi reus propter delictum ſuum priuilegium amiſit.nu.5.*

2 *Laicus debet conueniri coram iudice ſeculari pro re eccleſiaſtica alienata ſibi lite pendente.*

3 *Subrogatus ſapit naturam ſubrogati.*

4 *Litigioſam rem emens lite pendente, poteſt conueniri duplici actione.*

5 *Iudex poteſt ex officio ſupplere, quando contingeret iudicium ſuum fruſtrari, ſi omitteret.*

6 *Litigioſi vitium incurrit monaſterium emens ſcienter rem litigioſam.*

7 *Alienatio facta poſt prohibitionem iudicis, ne quis emat a tali, iudicio pendente, vel non, an teneat.*

8 *Litigioſa re alienata, an poſſit alia res illius loco ſubrogari, ut emens non videatur incurriſſe vitium litigioſi.*

9 *Litigioſi vitium quale ſit, & quis illud incurrat.*

10 *Litigioſi vitium quando contrahitur.*

11 *Liti ſe offerens condemnatur, ac ſi verus eſſet reus, in expenſis.*

CAP. III.

ECcleſia. Hoſt.dicit, ꝙ hic eſt ordo facti, vt primo legatur decre.vſque ad ver.ꝓhibemus.Secundo ſequens vſque ad ſi. Tertio, c.eccleſia.ſ.de conſti.Quarto uer.prohibemus, & pro
1 pter hoc nõ diuiditur.¶†Qui rem litigioſam alienauit, ita ꝙ rehaberi non poteſt, debet æquiualentem reſtituere in locũ illius, quam alienare non potuit.h.d.No.j. pro libello, Dico talem rem meam ↄ iuſtitiam detineri, ideo peto mi-
2 hi iuſtitiam exhiberi, vide ſ.de ordi.cog.cum dilectus.†Not.2. ꝙ pro eccleſia lite pen.alienata agitur contra laicum in foro ſeculari. Et no.iuncto c.eccleſia. ꝙ ſuper cauſa eccleſiæ etiam inquantum tractatur coram iudice ſeculari, non eſt iudicandum ſm ſtatuta, ſed ſm leges canonicas, maxime ubi ſtatuta
3 ſunt contra ius, & a iure, & ratione exhorbitantia.¶†No.3. ꝙ ſubrogatum loco alterius recipit omnes conditiones, & iura,
4 & qualitates eius, in cuius locum ſubrogatur.¶† No.4.duplicem viã agendi ↄ ementem, vel accipientem rem ab alio lite pen.Primo, quia agi poteſt rei vend.Secundo, quia agi poteſt
5 per viam litigioſi contractus.¶†Not.v. iudicem poſſe ex officio ſupplere, quando ſi omitteret, coram eo iudicium contingeret fruſtrari. Intereſt enim ſua, ne iudicium fruſtretur, & qđ coram eo fit, fruſtra fiat.¶Oppo.ꝙ hic dicitur, ꝙ ſi velit de ꝓprietate, vel de poſſeſſione experiri, reſeruantur res, & prohibentur alienari ſm hoc, cum prius penderet rei vendicatio, vt patet de conſti.eccleſia.poterit agere de vitio litigioſi, contra auth.qui ſemel.C.quomodo, & quando iud. vbi in prima lite perſiſtere debet.Sol.dicit Hoſt.ꝙ hoc eſt expreſſum, quòd pendente petitorio poteſt haberi recurſus ad poſſeſſorium ſuſpẽſo petitorio, de cauſa poſ.paſtoralis.& non ſolum quando agitur pro primo poſſeſſorio, ſed etiam quando agitur per viam litigioſi.Nõ obſ.C.quomodo, & quando iud.auth.qui ſemel. quia illud verum, niſi reus propter delictum ſuum illud priuilegium amittat, vt in caſu iſto, & de hoc in d.c.paſtoralis.ſecũ
6 dum Hoſt.¶†Oppo. ꝙ contra monaſterium non poterit agi de vitio litigioſi, quia contra monaſterium nulla lis pẽdebat, ſed ſolum ↄ Ioan.de Ateia. Hoc autem remedium non videt̃ competere, niſi contra ipſum, contra quem lis pendet, per totum iſtum tit.Sol. intellige ꝙ monaſterium ſcienter recepit a Io.de Ateia, & ipſas poſſidebat, ideo agi poteſt contra monaſterium, C.de litigio.l.fi.eodem modo tenetur, ſi eaſdem poſſeſſiones dolo deſierit poſſidere, ff.de peti.hære.l.nec vllam.§.ſi quis dolo.C.de ali.iu.mu.ca.fa.l.vna.¶Oppo.ꝙ non debuerint prohiberi alienari res illæ ſubrogatæ loco aliarum, cum etiam de alijs ſatisfaciendum ſit, ut j.c.prox.nec ſunt plus iſtę quàm ille obligatæ.Dic, quòd monaſterium ſpecialiter ſuberat Papæ, & ideo debuit ei caueri quantum potuerit, ne ſua immobilia perdere poſſet. Alij dicunt, ꝙ ſicut datæ ſunt pro rebus litigioſis, ſic iure illo cenſentur, ut in iuribus allegatis in gl.2.dicit tñ Inno. ꝙ in talibus negotijs quaſi ex promiſſione
7 proceditur.Remittit de accu.ad petitionem.¶†Quæro, an alienatio facta poſt talem prohibitionem teneat: dicit hic, ꝙ
8 non, arg.de dolo.veritatis.in fi.ſm Hoſti.¶†Gl.2. ſignat cõtra generale illud, quòd res ſubrogata loco alterius ipſius naturã ſortitur.vnde opp.ff.de fur.qui vas.§.fi.Doc. remittunt de pecu.cle.c.inquirendum, in gl.2.Dic, in vniuerſalibus res vna loco alterius poteſt ſubrogari, vt ff.de pe.hære.l.ſed & rem, & ꝑtium. In particularibus mandato ſuperioris poteſt vna loco alterius ſubrogari.Conuentione etiam partium hoc fieri p̃t, ſed non intercedente conuentione partium, vel mandato ſuperioris: an eo ꝙ ex vna re altera redimatur, vel alterius rei ꝑtio ſubrogetur loco primæ quo ad dominium. Dic quod nõ regulariter Fallit in caſibus, de quibus in d.ca.inquirendum. Vbi autem dicimus ſubrogatum aſſumere naturam eius, in cuius locum ſubrogatur, hoc verum in natura primordiali, non accidentali ex poſt facto ex accidente ſuperueniente, ut no.ff.ſi cer.pet.l.certi condictio.& in l.ſi eum.§. qui iniuriarũ.
9 ff.ſi quis cau.¶†Quærit gl.de pœna litigioſi contractus.Gl.dicit ꝙ quandoque alienatur res pendente lite, & alienatur titulo non lucratiuo, & pœna eſt ꝙ emptor ſciens, pretium amittat, & rem reſtituat: venditor perdit rem, & aliud tantundem dabit fiſco.Si emptor eſt ignorans, pretium recuperabit a vẽditore, & tertiam partem pretij ſibi dabit venditor, quia ei nõ manifeſtauit venditor rem litigioſam fuiſſe. Dic, quandoque vterq; ſcit: & dic vt in glo. Quandoq; venditor ſcit, & emptor ignorat: & dic vt in gloſ.Quandoq; vterque ignorat, quod eſt poſſibile in venditore, ſi forte ſucceſſerit quis litiganti ſuper re, & ignorauerit ſucceſſor litigium, qđ de facili ignorare põt, & tolerabilis eſt ignorantia, ff.de reg.iur.qui in alterius. & regula, cum quis in ius.de re.iu.lib.6. & tunc emptor recuperabit pretium, & reſtituet rem venditori, & neuter aliter punietur: debet eñ excuſata eſſe legitima ignorantia, de cle.excommu.mi.ad apoſtolicę.Quandoq; vendens eſt ignorans, & recipiens eſt ſciens, & res reſtituit̃ venditori, & fiſcus recuperabit duas partes pretij, & tradenti tertia pars remanebit. Vbi vero ſeruus emit, & ſine mandato, ſpectatur eius ſcientia, non dñi, vel ignorantia.Sed ſi de mandato, ſpectatur ſcientia domini, uel ignorantia, non ſerui. Et ſi quis rem litigioſam in rem ſacram dedicauerit, punit̃ in duplum applicandum petenti, ff.
10 de liti.l.fi.& pe.ſm Hoſt.¶†Quæro, qñ contrahitur vitium litigioſi.Gl.dicit, qñ quis rem litigioſam in iudicium deductã, de cuius dominio mouetur quęſtio, in alium lite penden.alienat, ſiue ſint res, ſiue actiones, C.de litigio.l.vlt.inquantum gl. dicit vitium litigioſi contrahi ratione dominij: dic idem, ſi rõne quaſi dominij, ar.Inſt.de actio.§.aliæ. de re iud.abbate.lib. 6.Inquantum dicit gl.ſuper actionibus lite pendente vitium litigioſi contrahi, de hoc C.de liti.l.2.& dicam j.c. proxi.Hoſt. dicit, ꝙ hoc hẽt locum in rebus corporalibus tantum mobilibus, & immobilibus, ſed non in incorporalibus, etiam in hypothecaria actione, in Auth.de liti.§.ad hęc. Sed nec ſimplex interdictio facit rẽ litigioſam, ff.de litig.l.1. Deinde exceptuat aliquos caſus, in quibus lite ſpeciali vel vniuerſali pendente, permittitur alienatio.Inquantum excipit tranſactionem, hoc videtur contra hunc tex.quia Io.tranſtulit in monaſterium in cauſa tranſactionis.Sed dic ꝙ hæc tranſactio fuit facta in fraudem.Item licèt tranſigi poſſit, non permutari, ſm Inno.Lau. Io.& Tanc.Per.& Abb.ponunt hic aliquos verſus, de quibus
11 non curo.¶†Opp.cum gl.vl.ꝙ ſit impoſſibile in vanum laborare eccleſiam ſanctæ Mariæ, dato ꝙ non poſſideat illa bona monaſterium, quia monaſterium, ex quo liti ſe obtulit, condemnabit̃ ac ſi poſſideret, ff.de rei ven.l.is qui ſe.Gl. dicit ꝙ leges illæ non habẽt locum in eccleſiaſticis negotijs, ne delictũ perſonæ, &c.16.q.j.ſi eps.ſecundum Lau.vel contraria procedunt ſm Ioan.An.qñ ignorat actor, qñ reus poſſideat, ſecus ſi ſcit.Vnde vtilis poteſt eſſe, quia ſi ſciret eum poſſidere, nõ haberet regreſſum: modo habebit.Vel ſm Inno.laborare poſſet in vanum ad rem recuperandam litigando de iure, quod non fit ſine laboribus, & expenſis, ff.de minor.l. minor 25.de facto propter potentiam detentoris, de re.eccl.non alie.c.pe. Vel ſecundũ Hoſt.monaſterium poſſet effici non ſoluendo, de reſti.ſpo.olim.2.ſed nec in rei ven.condemnatur qui nõ poſſidet, ff.de rei vend.l. ſin autem.de re iud.examinata.Dicit aũt ꝙ leges omnes pęnales per canones ſunt approbatæ: ſicut de litigioſo patet hic, & 11.q.j.quia res.& in eccleſiaſticis locum habent, ſaltem cũ tota eccleſia deliquit.Et facit quod not.de or.cog.c.2.de do.& contu.c.j.ſecundum Hoſt.dic vt dixi in d. c.j.

SVMMARIVM.

1 *Attentatum ab inferiore lite pendente eſt ipſo iure nullum.*

2 *Titulus poteſt dici cauſa etiam inhabilis ad transferendum dominium.*

3 *Litigioſa res vbi in alium translata non poteſt commode auocari, eſt alia illius loco ſubroganda.*

4 *Inſtrumentum debiti debet reſtitui debitori obligatione extincta.*

5 *Obligatus ad rem, compellitur illam tradere liberam ab omni obligatione.*

6 *Alienatæ res contra iuris prohibitionem qua actione petantur reſtitui.*

7 *Iudex inferior poteſt ſe intromittere de cauſa ad Papam euocata.*

8 *Litigioſi vitium incurrit is, qui lite pendente rem litigioſam locat.*

9 *Inſtrumentorum traditione videtur debitum vel pignus remiſſum.*

10 *Debiti inſtrumento remiſſo debitori, ſi de eodem debito habeo plura inſtrumenta, an illud debitum remiſiſſe videar.*

CAP. IIII.

1 ECcleſia. ¶†Summatum eſt ſ.c.proxi.¶Not. 1.ꝙ attentatum ab inferiore pendẽte reuocatione eſt ipſo iure nullum. ad hoc de ap.
2 ut noſtrum.¶†Not.2. ꝙ cauſa etiam inhabilis ad dominium transferendum poteſt dici titulus.
3 ¶†No.3.quòd vbi res litigioſa non poteſt, quia in aliũ tráſlata, com-

ta, commode aduocati, eſt alia loco illius ſubroganda, & pro
ipſius æſtimatione, uel declaratione ualoris recurritur ad ar-
bitrium boni viri, & ſic vbi rei coram iudice ex aliqua cauſa
facienda eſt æſtimatio, ſemper recurritur ad arbitrium boni
uiri. ¶ No. 4. ꝙ ad officium iudicis ſpectat, vt res, quæ loco alia
4 rum dant̄ in ſolutum, exonerentur a debitoribus. † Et nota, ꝙ
extincta obligatione pignoris cautum eſt ei, ad quē res pigno-
rata ſpectat, uel aſſignatur, vt inſtrumentū debiti & pignorū
reſtituatur, & ad hoc agere pōt: uide ſ. de tranſac. c. j. ut lit. nō
5 conte. accedens. Et no. ꝙ † obligatus ad rē tradendā cōpellit̄
eā tradere ab oī obligatione liberatā, ff. de ꝯhen. emp. l. ſi em-
6 tio. ¶ † Quæro, qua actione petebat eccleſia poſſeſſiones reſti
tui. Dic ꝙ forte agebat condictione ex decre. ſæpe. ſ. de re. ſpo.
7 vel forte agebat ex uitio litigioſi. ¶ † Opp. ꝙ cauſa ad Papā re-
uocata, & alteri delegata aliq̄n ſe intromittat inferior, de offi.
ord. ſignificauit. Dicit j. gl. & bene, ꝙ ubi eſt caſus ſpecialis, q̄n
delegatus eſt negligens, & partes remanent in manifeſto pec-
cato, non obſtante ſi dicat̄ Papam non potuiſſe reuocare or-
dinarium, licet poſſit delegatū q̄ncunque reuocare, ff. de iud.
l. iudiciū. qa hic loquitur in Papa, qui immediatus eſt ordina-
rius cunctorum, 9. q. 3. cūcta. & c. per principalem. & maxime
in hoc caſu, cum agit̄ inter eccleſias, de foro cōp. cū ſit. de iud.
c. ſi. uel hoc, qa talis eſt conſuetudo urbis, arg. de fo. cōp. ſi cle-
ricus. in fi. & c. licet. Vel quia eſt de patrimonio, 96. di. Cōſtan-
tinus. qui filij ſint le. per uenerabilē. de elec. fundamenta. li. 6.
aliàs autem niſi eſſet appellatū, non deberet rŕr proceſſus or-
8 dinarij impediri, de appel. ut debitus. ſm̄ Hoſt. ¶ † Opp. ꝙ mo-
naſterium non poterit conueniri, ex quo deſiderat poſſidere,
ff. de rei uen. l. ſin aūt. Sol. dic ꝙ monaſteriū etiā locauerat lite
pen. & ſic ēt inciderat in vitium litigioſi: gl. alleg. iura. Iō com
pellitur alˀs res loco primarū ſubrogare. Sed tunc ultra ur̄, ꝙ
non arctet̄ eccleſia ſanctæ Mariæ ad ſuſcipiendas alias res, qa
aliud pro alio non ſoluit̄, &c. ff. de ſol. ſi aliam. Solu. dic ꝙ hoc
fecit iudex ex offi. qa forte illæ poſſeſſiones de facto ꝑpter po-
tentiā, uel aliter non poterāt a poſſeſſoribus, vel conductori-
9 bus auocari. ¶ † Opp. ꝙ reſignatione inſtrorum non vr̄ pignus
remiſſum, nec debitū, ff. de pac. l. 2. Solu. aliud eſt pignus reſti-
tuere, & ꝑ reſtitutionē illā non ur̄ debitum remiſſum, ut ibi:
aliud eſt reſtituere inſtr̄m debiti: & videtur remiſſum debitū
inſtri. Aſſignat gl. cām, quia reſtitutio pignoris hēt aliam utili
tatē. Non habet ergo in ſe incluſam remiſſionē debiti: & quia
pignus eſt cautela debiti, & dato ꝙ non habeat pignus, uel nō
idoneū, non tollit̄ debitum. Illud ergo ut extrinſecus a debito
non inducit remiſſionē debiti. Quod ſecus eſt in remiſſione
inſtri, quia illud cōtinet debitū, & nullam aliā hēt vtilitatem,
niſi debitum videret remiſſum: unde pignus ſæpe reſtitueret̄
præcario ꝑꝑ utilitatē, ſed chirographū nunquā. de hoc in l. 4.
hic alle. de offi. dele. corā. in fi. j. gl. ad hoc qđ no. 77. di. hūc nu-
merum. Hæc uera, inquantū ius cohæret inſtro: ſecus ſi iā ſit
executum extrinſecus ab inſtrumento, ut patet de renun. ſa-
ne. per quæ puto ꝙ ſi re vendita, & tradita inſtr̄m redderetur
venditori ipſius uenditionis, vel actione, iā ceſſat inſtr̄m ceſſio
nis cedenti, uel inſtr̄m antiqui debiti, ex hoc nō perderet ceſ-
ſionarius, uel emptor ius ſuū. per hæc dicit Barto. in d. l. 3. ꝙ ſi
redditio inſtri pōt afferre aliam vtilitatē, non vr̄ remiſſum de-
bitū, vt ſi emptori reſtituā inſtr̄m uenditionis, ut ſe defendat
ſuper euictione, & in illo mihi promiſit ſoluere precium. Idē
ſi redderem inſtr̄m debiti fideiuſſori, ut ageret ꝯ debitorē in
caſibus de fideiuſ. c. 2. Non obſt. ſi dicatur, ꝙ ſemper redditio
inſtri affert aliam vtilitatem debitori, quia releuat ab onere
probandi debitum: quia hoc cōmodum non attenditur, cū
ordinetur in finem liberationis debiti. Ex his deciditur, quid
ſi reddam tibi inſtr̄m, in quo tu & alter eras obligatus, an ui-
deor vtriq; remiſiſſe debitum? Guil. de Cu. in d. l. 3. quod ur̄ li-
berationē dimittere illi, & cedere actionem contra aliū, argu.
l. is qui duos. ff. de libe. le. & l. j. C. de dona. Hoc dictum placet,
qū animo donandi, uel legādi titulo aliquo lucratiuo ſibi de-
dit inſtrumenta. Et ſic loquuntur iura, q̄ allegat Guil. Sed ſi in
ſtrumenta tantummodo reperirentur illi reddita, uel tradita,
& non appareat vere uel præſumptiuè ꝙ hoc faceret ex cau-
ſa lucratiua, potius videretur eum conſtituiſſe procuratorem
quo ad alium: & cū hoc poſſet operari inſtr̄m, quod no. de of.
deleg. corā. non operaretur hoc, ꝙ uideatur remiſſum debitū,
vel ꝙ uideantur ceſſæ actiones. Ex his ſecundo decidit̄, qđ ſi ti-
bi reſtitui inſtrumentum, tu poſtea mihi, ſecundo illud reddi
diſti: dicit ibi Gul. ꝙ tunc uidetur eſſe factum pactum de petē
do, per quod eligitur prima liberatio, ff. de pac. l. ſi vnus. §. pa-
ctus. & l. ſi uero non remunerandi. l. Pompo. ff. man. ff. de peti.
10 hæred. l. ſed & ſi lege. §. conſuluit. ſecundū Guil. de Cu. † Quid
ſi habeo plura inſtrumenta de eodem debito, & reſtituo vnū,
an uideor remiſiſſe debitum? Bar. dicit ꝙ ſic, quia unum eſt in
ſtrumētum, licèt diuerſæ ſint copiæ, ff. de teſta. l. ſi vnum. Hec
oīa procedunt, q̄n inſtr̄m apparet reſtitutū per creditorē debi
tori. Sed ſi penès debitorē reperiatur inſtr̄m cācellatū, uł abo
litum, an ex hoc p̄ſumat̄ abolitio, ſolutio, uł liberatio? Accur.
dicit in l. vna. §. illo autem. C. de lati. li. tol. ꝙ præſumptio facit
pro debitore, ſed non eſt ſufficiēs, niſi aliter probet ſibi inſtr̄m
reſtitutum a creditore. Spe. in tit. de inſtru. edi. § poſtq̄. ver. in-
ſtrumentum. dicit, ꝙ illi incumbit onus probandi, quia affir-
matiuam proponit: ſi debitor dicit, Tu mihi reddidiſti inſtru-
mentum, ideo ſum liberatus: probabit debitor redditionem.
Si aūt creditor dicit ſe perdidiſſe inſtrumētū, & illud ad debi-
torem ſine cā perueniſſe, ꝓbabit creditor, quia negatiua, &c.
vt de prob. quoniam contra. Ia. de Are. dicit, ꝙ refert an debi-
tor alleget ſe pacto liberatum: & oportet quod probet inſtru
mentum ſibi traditum, qa ex tacita voluntate tunc ſurgit pa-
ctum, niſi alleget ſe liberatum ſolutione, ſi perſona debitoris
eſt perſona domeſtica, idem, vt d. §. illo. quia potuit ſubtrahe-
re de facili: ad hoc C. in qui. cau. ceſ. lon. tē. præ. l. j. Si vero non
eſt perſona domeſtica, p̄ſumitur ſolutione liberatus. ff. de ſo-
lu. l. ſi chirographum. rō, quia allegans pactum allegat dona-
re, qđ eſt perdere, & talis iactatio nō præſumit̄, ff. de ꝓbatio. l.
cum de indebito. Secus ſi allegat ſolutionē, qa tunc ſolet in-
ſtr̄m. reddi, ff. de cond. ſine cā. l. diſſolutę. Huic ergo ſtabitur, ſi
ꝯrium non probatur. Hoc ponit Cyn. in l. ſi de poſſeſſione. C.
de prob. non tñ, vt dixi, & dicit gl. redditione inſtri p̄ſumi quē
liberatum, non eſt per hoc præſumptio iuris, & de iure: ꝓ quę
conſilium eſt, quod fiat inſtrumentum ſolutionis, vel libera-
tionis. Hoc tenet Azo in ſum. de prob. circa medium. Hęc ma
xime vera, ſm̄ Io. An. in addi. Spe. in loco pręalleg. q̄n p̄ſona, q̄
habet inſtrumentum, eſt perſona legalis, & tenuit inſtrumen
tum longo tempore. Et inquantum dixi ꝯ perſonam domeſti
cam præſumi non intelligas ſtricte, vt exigatur, ꝙ ſit familia-
ris, & de familia, ſed ſatis eſt quod fuerit eius aduocatus, vel
procurator talis, qui conſueuerit ſua inſtrumenta rimari, ſm̄
Io. An. in loco præalle. Hæc omnia dicit poſt Dy. indifferenter
vera, ſiue inſtrumentum reperiatur penès debitorem cancel-
latum, ſiue non inueniatur cancellatum: licet aliqui diſtinxe-
rint, cū facile ſit debitori, ex quo habet inſtr̄m penes ſe, illud
cancellare, & abolere, vel incidere, ſm̄ Io. An. Hæc omnia, niſi
aliquis caſus allegaretur, & probaretur per creditorē, per quē
veriſimiliter poterit perdere inſtrumentum. ¶ Quid enim ſi
repente expulſus fuerit a ciuitate, vel aufugiat, & domus ſua
vi populi rapta & bona inde. ¶ Quid ſi vi ignis omnia expor-
tata ſunt hinc & inde, & multa perdita, vt aliquando contin-
git: tunc de leui poterit cadere ab inſtrumento: his & ſimilib.
caſibus non præſumeretur traditum inſtrumentum.

S V M M A R I V M.

1 *Reſcriptum impetratum lite pendente non prodeſt impetranti, niſi facta mē-
tione de litis pendentia.*
2 *Decimas noualium quomodo præſtare tenentur monachi ex poſſeſſionibus,
quæ colliguntur in parochia aliena. nu. 6.*
3 *Abbas vti maior monaſterij poteſt impetrare priuilegia pro membris ſui
monaſterij.*
4 *Priuilegium ad merita lite pendente conceſſum, quamquàm generale, non
extenditur ad litem & cauſam iam in litem deductam.*
5 *Lite pendente ius reo ſuperueniens quando non proficit ad conſequendam
abſolutoriam.*
7 *Sententia quando poteſt proferri ſecundum ius ſuperueniens actori, vel reo
lite pendente in eadem inſtantia.*
8 *Exceptio notoria debet opponi ante ſententiam.*
9 *Ius, ſeu titulus ſuperueniens agenti Publiciana, & titulum probanti, &
poſſeſſionem ſe antea habuiſſe, an proficiat ad abſolutoriam.*
10 *Lis quando dicatur pendere quo ad priuilegij nullitatem.*
11 *Litigioſi vitium quomodo contrahitur.*
12 *Litigioſi effectus quis, & qualis ſit, & quomodo vitium puniatur.*
13 *Litigioſa res obligari non poteſt.*

C A P. V.

1 DIlectus. † Non ob. priuilegium impetratum
lite pendente, de lite nō facta mētio-
ne. h. d. Primo ponit querelam partis, cui ſecundo
2 prouidet. Scđa ibi, ideoq;. ¶ † No. j. hic arg. mona-
chos teneri ad decimas noualiū ex poſſeſſionib. q̄
excolunt̄ in parochiali aliena. Eſt ar. de iure cōi decimas pa-
rochiæ deberi, & nō eccl̄iæ cathedrali: de quo de deci. cū con
tingat. ſalua quarta, de of. ordi. cōquerente. & hoc ſi certū eſt
3 de finib. parochiæ: alˀs recurre de deci. q̄m. ¶ † No. 2. abbatem
vti maiorē monaſterij poſſe priuilegia pro ſuis mēbris impe-
4 trare. ¶ † No. 3. ꝙ priuilegium ad merita lite pend. cōceſſum,
ꝙq̄ gn̄ale, non extēditur ad litem, & cām iam in litē deductā:
imo ſecundū antiquum ius ante impetrationem lis eſt deci-
denda: & ſic generalis impetratio priuilegij non dat formā li-
5 tib. præteritis, vel pendentibus, ſed futuris. ¶ † Not. 4. ꝙ ius ſu-
perueniens reo lite pen. non proficit ad abſolutoriam conſe-
6 quendam. ¶ † Opp. ꝙ de iure non tenerentur ad decimas no-
ualium monachi, de deci. ex parte. Dic, quòd forte non excol
lebant monachi poſſeſſiones proprijs manibus, vel ſumptib.
vel forte dicebant, quod presbyter præſcripſiſſet cōtra eos de
priuilegijs accedentib. procederet hęc difficultas intelligēdo,
ꝙ hic monachi pretēderēt exemptionem decimarū. & rector
perce-

perceptionẽ:& tunc expone vendicare,i. defendere:ſicut ecõ
tra,8.di.quo iure.Sed verus intellectus eſt,qui patet ex verbo,
perceptione.& verbo, vẽdicare , ꝙ monachi non p̄tendebant
exemptionẽ a decimis,quas debent, ſed p̄tendebant ꝑceptio-
nẽ decimarũ ab alijs ſubiectis rectori ex poſſeſſionibus noua-
liũ:qđ de iure nõ hñt.Et cũ forte p̄ſcripſiſſent decimas , ꝑ hoc
ẽt vendicabant noualia:ↄ̄ id,qđ hr̄ de deci.cum contingat, &
exemplum eſt bonũ.Vel pone exẽplũ per decr.eo.tit.licet . de
7 pac.c.pe.ſm Hoſt.¶†Opp.ꝙ ex iure ſuperuenienti lite pen.ſe
quatur ſnĩa in eadem inſtantia,ff.de rei ven.l.ſi poſt acceptũ .
Sol.Dicit Inn.ꝙ qñq; reo ſuperuenit ius penden.lite ab alio ,
q̃ a cõi dño,& ius illud reo ꝓficit ad abſolutionẽ,ut d.l.ſi poſt
acceptũ.Imo ſi alio modo reus acquireret,& proficeret ad ab
ſolutionẽ,vt qa p̄ſcriptione acqreret dñiũ,vel alijs modis acq
rendi,dummodo nõ a cõi dño vel p̄lato.Et eſt cã, quia nõ eſt
p̄ſumptio,ꝙ cõis dñs velit præiudicare liti pendenti inter cõ-
munis ſubditos,& de alio,q̃ de cõi dño,vel prælato:non eſt ve
riſimile ꝙ ꝑꝑ litem pendentem omitteret dare alicui priuile-
gium,vel ius ſuum:ideo bene valeret priuilegiũ datũ a tali li
te pend. Si aũt ius nouũ ſuperueniat a cõi dño,vel prælato, &
tunc dicit,ꝙ non pręiudicat tale priuilegium liti:& ſic quoad
præiudicium litis priuilegium non hẽt vires : valet tñ quo ad
futuram litem.Itẽ valet quo ad cauſam iam inchoatã, ſi caſu
contingat aliquo illã litem finiri,vel inſtantiã extingui. ꝑ quæ
dicit ꝙ ſi impetrato priuilegio lite pen.poſtea pereat inſtãtia
iudicij,valebit priuilegium , ſm eum.Idẽ ſi ſnĩa ferat̃ pro im-
petrante.Vñ oportet , ꝙ lite etiam ſola citatione pendente fi-
niatur inſtantia ſnĩa diffinitiua,vel ſaltẽ abſolutione ab obſer
uatione iudicij,ad hoc vt poſſit valere priuilegium,vel ſaltem
ꝙ renuntiet liti expreſſe,vel ſaltem tacite:quod contingit,ſi a-
lios iudices impetret nõ ſubrogandos in lite, vel inſtantia,ſed
in cognitione tm̃ ex noua inſtantia,ſm Inn.Dic,qñ lite pend.
ſuperuenit ꝯſtitutio:& an hæc det formã liti pendenti, & ꝓſit
partibus,habetur ꝑ gl.& Doc.de ele.licet canon. de conſti.ca.
2.& de elec.c.fi.li.vj.Hic dicit Inn.vnũ verbũ, ꝙ non p̄iudicat:
alle.Auth. vt cũ de app.cog.in prin.colla.8. qđ procedit abſq;
dubio,qñ ius nouũ a iudice impetrat̃,ſm Io.An.ad hoc in Au
then.in medio lit.ſacras iuſ.non fi.Sed dic de hoc,vt ſ̃.remiſi.
Quãdoq; ſuperuenit lite pen.priuilegium, & ſi nõ a cõi dño:
dic vt dicã qñ aliud ius ſuperuenit. Quandoque ſuperuenit a
cõi dño,& ſic priuilegiũ eſt conceſſum ex certa ſcientia,& va-
let,& p̄iudicat liti,qa cã præſumit̃ in priuilegio . Quod dic ut
de conſti.cũ acceſſiſſent.& hoc tenet hic Inn.ad hoc litera ſe-
quens,q̃ innuit,ꝙ ſi feciſſet mentionẽ de priuilegio, valuiſſet.
Io.An. remittit de elec.dudum.ſuper gl.talis.vbi Ioã. And.te-
net ꝙ legitimatio,& priuilegiũ impetratum lite pẽdẽte,facta
mentione de lite,tenet.ad hoc de teſti.cãm.Si nõ eſt facta mẽ
tio de lite,tũc ꝙ priuilegiũ nõ p̄iudicat liti, valet tñ lite finita.
Hoc indubitanter eſt verũ,qñ priuilegiũ eſt gñale,ut hic erat:
quia tunc non peccat in ſurreptione,& ab eo excluſæ cãæ cen
ſent̃,ſuper quibus pendent lites,quatenus pendent,& quouſ-
que pendebũt.Vbi aũt ſpecialiter impetratur in certa lite,vel
cã,ſuper qua pendet lis,non facta mentione de lite, magis eſt
dubiũ,cũ tunc peccet in ſurreptione. Et puto ꝙ ſi doloſe eſt
impetratũ,non valeat etiã lite finita,per c.ſuper literis. maxi-
me tenendo ꝙ in priuilegijs ſurreptio vitiet ipſo iure,vt tenet
Inn.de reſcrip.dilecta.& c.ſuꝑ literis.ad fi.vlti.gl.magnæ. Si ex
ſimplicitate, vel ignorantia,nõ valebit vt ꝓcedatur ad præiu-
diciũ li.ſed bene vt lite finita proſit cãæ,ſub qua lis pendebat:
niſi ↄ̄ priuilegiũ ſit deciſa,ar.dicti c.ſuper lr̃is.Qñq; ius,qđ ſu-
peruenit lite pen.eſt aliàs cõe,priuatũ tamẽ,vel appropriabi-
le,& tũc dic,ꝙ qñq; ſuperuenit ex parte actoris , & dubitat̃ an
proficiet ad cõdẽnationẽ.De hoc per Bar.in l.eadẽ.§ actione.
ff.de excep.rei iud.Io.de ligna.in c.1.de libel.ob.& Bar.in l.nõ
poteſt.ff.de iud.Dic,qñ ius in ſubſtantia cõpetebat tꝑe libelli,
& ſic ſuperuenit ſolũ ius directoriũ ex parte conuenti,& eadẽ
inſtantia põt ſequi condẽnatio,ut l.3.ff.de peti.hære.& l.quæ
ſitum.in prin.ff.de pecu.& no.ĩn d.l.non põt.ff.de iud.& l.ſin-
aũt.§.i.ff.de rei ven.Quandoq; a principio deficit ius actoris ,
& ſic ſuperuenit ius in ſubſtantia agendi pendente iudicio, &
ſi ſuperuenit ex cauſa de præterito,põt ſequi ſnĩa,l. ſi rem.§.j.
ff.de pig.ac.& l. ſi mandato.§.ſi tibi mandauero.ff.man.Si eñ
ago ↄ̄ te pignoratitia actione,vt reſtituas pignus:ſi ſolui debi-
tum pendẽte iudicio,ſequitur cõdemnatio: ſi ſuperuenit ſub
ſtantia iuris agendi pendente iudicio ex cã de nouo non hñte
originẽ a facto de præterito,dic de æquitate canonica,ſi iudi-
cium eſt gñaliter propoſitum,nõ expreſſa cã remota , vt quia
ago rei vend.qa dñs:vel perſonali,quia obligatus: & tunc ſeq
põt cõdẽnatoria ex tali iure ſuperueniente poſt actionem ꝓ-
poſitam,de re iud.abbate ſane.lib.6. Si autem ſuperuenit ius
de nouo ꝓpoſita cauſa ſpãli, ſiue remota,vt quia ago quia do
minus,qa emi a tali,uel ago contra te ex mutuo : tunc ſuper-
ueniens ius lite pen.de nouo non ꝓficit ad condẽnationem,
qa illud nõ eſt deductũ.Et eſt cã remota,qa cã remota p̄ſup
ponit locũ,& tp̄s:qa ſi dices, ex cã emptionis,vel mutui,opor-
tet,ꝙ ſit facta certo loco vel tꝑe.Sic ergo dicendo,intelligis de
certa emptione,dato ꝙ non determinet̃ locus,uel tp̄s.Si ergo
deducit̃ certa,& circunſtantiata cauſa , non ſufficit illã ſuper-
uenire pendente iudicio. Sed ſi pono cãm proximam , ut qa
obligatus, vel quia dñs: tunc obligatio , uel dñiũ non claudit̃
tꝑe:ideo ius ſuperueniens clauditur in illo iudicio, ſm Bar.in
d.l.& an eadẽ.§.actiones.Ad illud, ꝙ expreſſa certa cauſa nõ
ꝓficiat ius ſuperueniens,alle.Dy.l.hactenus.cum l.ſeq.ff.de a-
qua plu.ar.& l.non põt.ff.de iud.& l.ſi mr̃.§.eandem.ff.de ex-
cep.rei iud. Per quæ dicit Bar.in d.§.actiones. ꝙ expreſſa cã re
mota,& ꝓbato iure,ſed non determinato tꝑe, ita ꝙ appareat
ſibi cõpetijſſe ante iudiciũ inſtitutũ,reus abſoluetur, & ſic nõ
proderit ꝓbatio:alle.ff.de ne.ge.l.cũ actũ.per gl.ff.de no. ope.
nun.l.non ſolũ.§.ſed & probari.Et dicit ꝙ hoc tenet Io. And.
de ver.ſig.abbate.lib.6.Hæc vera in tangentibus priuatã vtili-
tatem : in tãgentibus aũt publicam vtilitatẽ ex iure ſuperue-
nienti poſt iudiciũ ceptum iudex poteſt ferre ſnĩam, de reſcr.
olim.ſ̃.de dolo,& contum.veritatis.Quandoq; dubitatur,an
ex iure ſuperueniẽte ex parte rei illud ſibi proſit ad abſolutio
riam obtinendã.Bart.hoc expedit in l.fi.ff.de exce.Dic,ſi exce
ptio ſuperuenit ex facto de præterito , illa ꝓdeſt ad abſolutio
nẽ,vt in iuribus,quæ ſ̃.allegaui ad actionẽ,& eſt expreſſum in
l.cum mihi decem.§.fi.ff.de ſoluti.Si ſuperuenit ius excipien-
di pendente iudicio ex noua cã,& ſi ſuperueniat facto aduer-
ſarij,hoc prodeſt,vt pendente iudicio ſuperueniens proſit ad
abſolutoriã,Inſti.de perpe.& temp.ac.§.fin.& l.iuſiurandũ &
ad pecunias.de iureiur.l.eleganter.§.ſi quis poſt.ff. de condit.
inde.Si ſuperuenit mihi exceptio pendente lite abſq; facto ad
uerſarij:& non poſſum illa uti,vt in Auth. vt cũ de app.cog.§.
j.ad hoc l.excuſat̃.ff.de exc.tu.ſm Pe.& But.ad hoc all.l.ſi poſt
acceptũ.ff.de rei uend.Sed dicit Bart.in d.l. ꝙ quicquid dicat
Pet. qñocũq; ſuperueniat exceptio pendente iudicio,ꝙ illa ꝓ
deſt ad obtinendã abſolutionẽ,ff.ſol.ma.l.rei iudicatę. de pig.
l.Paulus.qui.mo.pig.vel hypo.ſol.Fallit in l.ſi poſt acceptum.
8 ff.de rei ven.& hoc,qa odioſa eſt illa exceptio. † Nunqd autẽ
notoria exceptio dẽat opponi:Dic ꝙ ſic, ut in c.accedens.ĩ.ut
9 lite non conte.& de app.in cle.appellanti. † Ex his decidit̃ qõ,
quã format Io.An.in addi.Spe.in ti.de cã poſ.& proprie. ad fi.
§.nunc dicendum.Si aliquo agente Publiciana,& probante ti
tulũ,& poſſeſſionẽ ſe antea habuiſſe, ſi poſſeſſori lite pendẽte
ſuperueniat titulus,an ille proficiat ad abſolutoriã . Et ꝙ ꝓfi-
ciat ad abſolutoriã,facit l.ſi duobus.ff.de Publiciana.ubi obti
net poſſidens habens ti. ſicut actor, quia in pari cã melior eſt
condõ poſſidentis.Diſputauit Odof.ↄ̄rium ꝑ l.cũ nemo.C.de
acq.poſ.& quia reus tꝑe quo cepit habere titulum,erat malæ
fidei poſſeſſor,cũ cõteſtata eſſet lis in Publiciana. Itẽ quia em
ptio eſt facta contra legẽ,& ſic ceſſat Publiciana,ff. de Public.
l.cum ſponſus.§.ſi res.& res litigioſa non põt alienari, ut ꝑ to
tum hunc ti.ad hoc ff.de acq.poſ.l.qui bona fide. §. ꝙ ſcriptũ
eſt.& dicit Io.An.ꝙ hanc q.etiã diſputauit dñs Phi. de forma-
ginis,qui fuit gener Ioan.An.vt ibi recitat.Hæc uera,qñ ſuper
uenit ius Publiciani:ſecus ſi duobus litigantibus ſuperueniat
poſſeſſori dñium ſuꝑ re,in qua pendet iudiciũ rei vendicatio-
nis,ut quia emerit a vero domino:quia ſm Inno.prodeſt reo
quo ad hoc,ut ſoluatur,C. man.l. per diuerſas . quia & ſi non
acquiſiuiſſet,prodeſſet ſibi ut abſolueretur,de cã poſ. cum ec
cleſia.ad fi.Et ſatis puto ꝙ tunc obtinebit declaratoria,& for-
te idẽ ſi pendente Publiciana, qa hic non eſt in mala fide,qui
emit a uero domino,& dñiũ obſtat Publicianæ,l.ſi a Titio.de
10 rei ven.& l.ſi a Titio.ff.de exce.rei iud.traditæ.¶ †Quæro,qñ
dicatur lis pendere quo ad nullitatem priuilegij lit.pen.impe
trati:dicit Inno.ꝙ forſan ſola citatione facta,uel cã in iudicio
propoſita,licet nondũ lis ſit conte. nam dum proponitur, cã
eſt,de uer.ſig.forus.& ſic non ſolũ lite conte. ſed ẽt actione ꝓ-
11 poſita dr̃ lis pendere,ſm Hoſt.qui remittit ſ̃.c.proxi. ¶†Quæ-
ro cũ gl.de cauſa nullitatis huius priuilegij.gl.all.multas cau-
ſas,inter cæteras,quia hoc ius erat effectum litigioſum, & ſic
non poterat ſuper eo aliquid impetrari.Gof.non placet,quia
hoc iõ non fuit nullum,qa res fuerit litigioſa,qa in iure incor
porali,ut eſt ius decimale, non ↄ̄hitur vitiũ litigioſi per leges
veteres,ff.de liti.l.2.ad hoc in Autentico de litigio.§.j.colla.8.
& hoc tenuit Azo in ſum.de liti.Alij dñt ꝙ dupliciter contra-
hitur uitiũ litigioſi.Primo per iura antiqua per lit.cont.Scđo
per noua,per ſolã conuentionem in actione reali : & iſto mõ
non ↄ̄hitur.Si agatur pro incorporalibus, uel hypothecaria:
ſed bene ↄ̄hitur per modũ iuris antiqui,ſ.per litis cõte.ut fiat
actio litigioſa.Si ergo alienatio contingat circa citationẽ rea-
lem,& fit actio litigioſa,uel ius per li.conteſt.Si agitur de alie
natione rei,ad quẽ cõpetit res:tunc res non efficit̃ litigioſa,ni
ſi de dñio rei ↄtendatur,uel parte,uel quaſi. Ipſa tñ actio non
afficitur,niſi per lit.cont. vt eſt dictũ : licet ergo res non poſſit
vendi,ipſa tñ actio ante lit.conte. poterit cedi : aliud enim eſt
vitium,quod afficit actionẽ,aliud,quod afficit rem . Si quærit̃
de actione perſonali,res,ad quam agitur, nõ afficitur, ſed affi-
cit̃ actio poſt li.cõt.C.de litigio.l.fi.& ſic intelligit qđ no. ſ̃.eo.
eccleſia

eccleſia.in 3.gl.ſcḋm Io.An.Bar.in l.j.ff.de litigi.dicit,ꝙ ſi agitur
reali,vbi cōtenditur de dn̄io,vel parte dn̄ij,per ſolam citatio-
nem afficitur res,& actio.C.de liti.auth.litigioſo. & ibi per gl.
Si agitur reali,& non contendit̄ de dn̄io,vel parte dn̄ij, ſed de
alio iure,vt hypothecaria,confeſſoria,vel negatoria: & nō af-
ficitur res: vt in Auth.de litig.§.ad hæc.Ipſa tn̄ actio afficit̄ liti
gioſi vitio,ſed demū ꝑ lit.cōt.ar.huius §.& C.e.l.2 Et idē ſi liti
getur de poſſeſſione,ſi agitur actione perſonali. Si non contē-
ditur de re,ſed de aliquo opere facto in re,res nunq̄ efficitur li
tigioſa,etiam ſi illa actio ſit in re ſcripta.ff.de aqua plu.arcen.
l.q̄q̄.§.Iul. & ibi no. Ipſa vero actio bene efficitur litigioſa,
ſed per lit.conteſt.vt l.2.C.eo.ti.Si contenditur de ipſa re, tūc
afficitur res,& actio per lit.conteſt.vt d.l.2.C.eo.ti.Si vero agit̄
actione miſta,ſi actio eſt vniuerſalis:& olim,& hodie efficitur
res litigioſa per ſolam citationem.ff.de peti.hæred.l.diuus.&
fa.erc.l.alienationes.Si vero eſt actio particularis,res, & actio
afficitur per lit.conte.l.j.in fi.C.cōi diui.Per ſolam aūt denun-
22 tiationem non afficit̄ nec res,nec actio.C.de liti.l.2.†Si quęris
autē quis ſit effectus litigioſi.Dic ꝙ magnus: q̄a ſcḋm tempora
antiqua,ſi res,vel actio erat affecta,impediebatur alienatio,vt
l.alienati.Scḋo,ille,in quē fiebat alienatio,non poterat conti-
nuare ad præſcriptionem cōplendā tempora ſui authoris.l.j.
C.de long.tem.præſcr.Tertio,q̄a ſi cadebat a poſſeſſione,non
poterat illam recuperare,obſtante exceptione.ff.de liti.l.j.Ho
die vero eſt additum,ꝙ contractus ſuper litigioſa re eſt ipſo iu
re nullus.Item quia accedentibus ad contractum imponunt̄
certæ pœnæ,quæ ponuntur in l.fi.C.eo.ti.de quo in l.credito-
res.de pig.Item quia ſi ſn̄ia feratur contra alienantem,poteſt
exequi contra ementem: vt l.fi.C.de liti.quod dic vt in d.l. cre
ditores.C.de pig.Item poteſt agi contra illum, qui emit ex vi-
tio litigioſi contractus, vt rem ad priſtinum ſtatum reſtituat:
vbi ab olim tantum pōt exequi, vt hic. Et forte poſſet dici qḋ
ſentiunt Doc.ꝙ remedium iſtius tituli ſe extenderet ad illum
poſſeſſorem,qui ſcienter rem emit:ar.de reſti.ſpol.ſæpe. alias
decre.non eſſet ſub congruo titulo.Quas pœnas intellige ha-
bere locum ſi fit alienatio lite pendente: nam ſi perempta eſt
inſtantia,licet tunc duret vitium litigioſi: vt no.in l. ꝓperādū.
§.& ſiquidē.& no.in l.2.iud.ſol.tn̄ contractus valet: vt d.l.j. C.
23 de præſcr.lon.tem.†An autem res litigioſa poſſit obligari:dic
ꝙ non: vt l.ſi filius.§.fi.C.quæ res pign. obligari poſſ.& no.per
gl.in l.j.ff.de litigio.& ponit in l.j.& l.fi.C.de litigio.

¶De ſequeſtra.poſſeſ.& fructuum. Rub.

¶Viſo in titulo præcedenti qn̄o cōtumax ſua poſſeſſione pri-
uetur ꝑꝑ contumaciā, per ſequeſtrationem hoc interdum ꝯ-
tingit,ideo &c.Vel quia aliqn̄ ex cauſa lit. pen. aliquid inno-
uatur ex ſequeſtrationis actu, ideo &c. Materiā ſequeſtratio
vide ſuper r̄la,locupletari.de reg.iu.li.vj.ꝑ Io. Mo. ad mām 2.
q.vj.quoties.2.77.diſt.quamuis.& repetitur in Cle.

SVMMARIVM.

1 *Sequeſtrari non debet res propter contumaciam rei.*
2 *Sententia poteſt ſuper eodem articulo partim pro vno, & partim pro alio ferri.*
3 *Delegatus ſimpliciter ad cauſam, videtur commiſſus tam quo ad proprietatem, quam poſſeſſionem.nu.15.*
4 *Reſcripti verba vbi ſunt dubia, recurritur ad mentem reſcribentis.*
5 *Abſolute idem eſt dicere, quod indiſtincte.*
6 *Clauſula, facias pro tuo arbitrio: quomodo intelligitur.*
7 *Sententiam, quæ tranſiuit in rem iudicatam, poteſt Papa tractare.*
8 *Sequeſtri conditio quæ ſit.*
9 *Poſſeſſio transfertur in ſequeſtrum per actum ſequeſtri.*
10 *Sequeſtrari non debet poſſeſſio lite pendente propter contumaciam.*
11 *Ad poſſeſſionem reſtituendam non arctatur eijciens miſſus.*
12 *Succeſſor temporalis ſicut ſuccedit ſuo prædeceſſori in iudicio, ſic & temporalis.*
13 *Poſſeſſionis quæſtio iam deciſa reuocari non debet.*
14 *Sententia condemnatoria ad expenſas moderatas, an dicatur incerta.*
15 *Reſcriptum licet ſit iuris ſtricti, quomodo poſſit extendi ad alias cauſas in reſcripto non expreſſas.*
16 *Libellus ſuper ſpoliatione, & detentatione, ſeu occupatione rei, quam libellans dicit ad ſe pertinere, an concludat in petitorio, vel poſſeſſorio.*
Verbum Pertinere, eſt latiſſimum.
17 *Coram diuerſis iudicibus, an quis poſſit pro vna & eadem re trahi.*

CAPI. I.

1 ADhæc. ¶†Propter contumaciam rei res
ab eodem [illegible]tita ſequeſtrari non
debet.Sunt duæ partes.In prima proceſſus nar
ratio per abbatem facta, quæ continet delega-
tionem cauſę,diffinitionem,poſſeſſorij inchoa
tionem,petitorij exceptionem,miſſionē, deie-
ctionem,& interpretationem Celeſtini,ſequeſtrationē & de-
clarationem per eū factā.Scḋa ibi:Et cum Papæ pronūtiatio.
quæ duo facit.Primo reuocat ſequeſtrationem, & rem in ſta-
2 tum priſtinum.Scḋo iubet expenſas reſtitui,& caueri.¶† No.
j.ſuper eodē articulo poſſe ſn̄iam partim pro vno,partim pro
alio ꝓmulgari.¶No.2.iudicem datū ſuper pluribus articulis
fungi officio pronuntiando ſuper vno quo ad illum tm̄, & nō
quo ad alios,& ſeparatos articulos. Et nota in diuerſis articu-
lis iudicem poſſe per partes pronuntiare maxime,qn̄ diuerſis
3 libellis in iudicio deducuntur.† Not.3.ꝙ ſimplici cōmiſſione
cauſæ vr̄ quo ad rem commiſſa tā cā proprietatis, q̄ poſſeſſio-
nis:& hoc propter cāæ continentiā.Ad quod s̄. de cā poſ.ca.j.
4 no.eo.ti.paſtoralis.C.de iudi.nulli.†Et not. ꝙ vbi verba reſcri-
pti ſunt ambigua, ſtandum eſt declarationi Papæ concedētis
reſcriptū.Ad hoc de iud.cū veniſſent.de ſen.excō.inter alia.de
5 ver.ſig.ex parte.†Et no.ꝙ verba abſolute prolata, abſolute de-
bent intelligi.Et no.ꝙ idem eſt dicere abſolute,qḋ indiſtincte
6 & ſimpliciter.†No.de ſignificato horū verborū, Facias ꝓ tuo
arbitrio: quia intelligi videntur de arbitrio rectitudine iuris
non regulato.Vide Bart.in extraua.ad repri.& qḋ hr̄ in l. ſi ſit.
7 ff.de leg.j.†Not.Papam poſſe retractare ſn̄iam, q̄ trāſiuit in rē
iudicatā ad ꝯmodū partiū,ēt ſine appellatione.Ad qḋ s̄.de do
8 lo.cū olim.† Nota conditionem ſequeſtri: q̄a eſt vt poſſeſſio
9 reſtituat̄ ei,qui de ꝓprietate triūphū obtinet.†Et no.ꝙ ſeque-
10 ſtrationis actu transfertur poſſeſſio in ſequeſtrum.†Nota lite
pendente etiā ꝑꝑ contumaciā non debere poſſeſſionē ſeque-
11 ſtrari.†Nota eiicientem miſſum non arctari ad poſſeſſionem
reſtituendam,dū tn̄ ſit paratus cauere de iudicio ſiſti, & ſatiſ-
facere de expenſis,quæ debentur vſque ad tp̄s cautionis obla-
12 tę.†Circa primum colligit Io. An. ꝙ ſicut ſucceſſor tempora-
lis ſuccedit p̄deceſſori ſuo in iudicio, ff.de ferijs.orationes.§.il
lud.ſic & ſpiritualis, vt hic,& s̄.ti.j.c.fi.qui etiā ſatisfacere tene
13 tur pro creditis ipſius.de ſolu.c.j.† Opp. ꝙ in alio malefecerit
Celeſtinus reuocando, & ꝯmittendo q̄ōnē poſſeſſionis iā de-
ciſam.de re iudi.cum inter.Sol.Dic poſſeſſionis,& ꝓprietatis,
& pro.i.proprietatis.Vel loq̄tur de poſſeſſione ſubtracta mo-
naſterio ꝑ archiep̄m, vt de illa cognoſceret, an dēret reſtitui.
Vel dictum fuit ex ſuperabundanti,vel quod ſequitur, & poſ-
ſeſſionem,&c.venit expoſitiue.i.poſſeſſionē.Oppo.ꝙ non de-
buerit Papa cām committere in ſtatu quo erat tp̄e cōmiſſio-
nis Celeſtini: quia nō debuit præiudicari abbati iuſte in poſſ.
miſſo.Dic ꝙ non mandat̄ ſibi reſtitui poſſeſſio: quia hic fuerit
ab alia parte oblata cautio de ſtando iudicio: & non ſtabat ꝑ
eū,quo minus ſatisfaceret de expenſis.Ad quod de eo q̄ mit.
14 in poſſ.cā rei ſeruan.c.2.& 3.ſcḋm Inn.† Opp. ꝙ male condēna-
uerit ad expenſas moderatas:quia hæc ſn̄ia eſt incerta. Cōtra
id C.de ſen.q̄ ſine cer.quā.l.j.& 2.Inſt.de act.§.iurare.Scḋo, q̄a
contra ius:q̄a condemnationē expenſarū dēt præcedere taxa
tio: vt l.ſancimus. cum auth.ibi poſita.C.de iudi. Inn. fatet̄ ꝯ-
rium,& dicit ꝙ hic præceſſit taxatio:& dēt intelligi qḋ hic Pa-
pa mandabat,ꝙ agere dēbant, vt ſ. cōdēnarent in expēſis mo-
deratis:& ſic erat mandatū Papæ,qḋ intelligi dēt ſcḋm ius, ut
taxatione p̄miſſa ad ſic moderaras condēnat expenſas. Hoſti.
dicit qḋ ſuꝑ expē.pōt dari ſn̄ia generalis,& incerta, & non ſo-
lum ſuper futuris.s̄.de dolo.cum dilecti.de procu.auditis. ſed
etiā ſuꝑ p̄teritis vt hic.Aduerte vt videamus practicā huius ꝯ-
dēnationis,reperiuntur diuerſę practicę. Quidā ſeruāt vt pri-
mo taxent.ſecundo deferant iur̄m.tertio condēnēt: & hic or-
do iuridicus eſt.de reſti.ſpo.frequens.lib.vj.de excep.pia.C.de
iud. auth.poſt iuſiurandū.3.q.3.qḋ fieri.Dicit tn̄ Spe.in tit.de
exce.§.viſo.ver.quid ſi reus.in 14.col.ꝙ hæc practica nō eſt tu-
ta:q̄a ſi iudex anteq̄ ferat ſn̄iam diffinitiuā faciat taxationē,iā
patefacit aīum ſuum ꝯ quem iudicare intendit,ꝯ id C. de fal.
l.vbi.Cui aſſentit Io.An.in §.poſtremo.in prin.& ver. vt ſcias.
qn̄ perſona eſſet talis,q̄ veriſil̄r ingereret facultatē,vel impedi
mentū ſn̄ię proferendæ,ſed hoc caſu ad periculum euitandū
poſſet taxare expēſas pro vtraq; parte,& poſtea deferre iur̄m.
Scḋa practica eſt,quā q̄dā ſeruant,ꝙ primo deferunt iur̄m.Se
cundo taxāt:tertio ꝯdēnant.Iſti faciunt ꝯ ius:ſed an ꝯdemna-
tio teneat?Vidi conſultum ꝙ ſic:q̄a ſn̄ia eſt ꝯ ius partis.Poſſet
dici,ꝙ ſn̄ia ſit nulla:q̄a ex quo delatū eſt ſacr̄m, notoriū eſt ſi-
bi de expenſis,nec eſt ibi data ptās moderandi iur̄m. Vn̄ cum
iudicet ꝯ notoriū,ex iur̄o ſn̄ia reditur nulla. Non obſt.l. nā ēt
poſtea.§.& ſi dānet̄.quia ibi iudici non conſtabat de iur̄o. Ad
hoc optime facit qḋ no.gl.ff.de in lit.iuran.l.videamus.Tertia
practica ꝙ fiat condemnatio gn̄alis tp̄e ſn̄iæ, & reſeruetur ta-
xatio ſibi,vel ſucceſſori:& hic dicit Hoſt.ꝙ valet ſn̄ia,quantū-
cunq; ſit vaga,& gn̄alis:& hoc ſiue condēnatio fiat ad expen-
ſas de futuro,de ꝓc.auditis.de dolo,cū dilecti.ſiue de p̄terito,
vt hic,& s̄.c.2.cū veniſſent.Non obſt.ꝙ ſn̄ia ſit vaga & gn̄alis,
vt l.2.C.de ſen.q̄ ſine cer.quā.quia vt dicit Bart.in d.l.termina
to.ſententia pōt ſequi gn̄alis,quando petitio eſt generalis.Itē
quia ſn̄ia hæc generalis ualet in acceſſoriis.de reſtit.ſpol. cum
ad ſedem.licet contra ſenſerit Inn.de lib.obl.c.j.Et hæc practi
ca placet Inno.de dolo.finem.per d.l.terminato.C.de fruct.&
lit.expen.vbi plus Bar.tenet ꝙ valebit condēnatio gn̄alis,licet

non reſeruauerit taxationẽ,& ꝙ poſtea poterit taxari. Quarta
practica eſt, ꝙ iudex nõ cõdẽnabit in expenſis tpe ſnĩæ, ex quo
non eſt certus de q̃titate expẽſarũ, ſed habebit reſeruare ptãtẽ
agendi ſup expenſis illi, q hẽt ius agẽdi:& pp hãc reſeruationẽ
poſtea poterit agere ad expẽſas. Et ſic intelligunt qdã l. termi-
nato. Sed hoc nõ placet Inn. de dolo. finẽ. nec Hoſt. hic: qa vel
petunt expenſę iudicis officio,& hoc ceſſat, functo iudicio. In
ſti. de offi. iud. §. præterea. Vel iure actionis:& actio nõ cõpetit
ad illas, niſi fuerit reſeruata,& facta ꝯdẽnatio: & tũc dat̃ actio
in factũ ex re iudi. ipſa ergo vi dẽt intelligi illa lex qñ facta eſt
ꝯdẽnatio, ſed ad incertas: reſeruando enim petitionẽ illarum
nihil ageret, cũ ab eius ptãte non pendeat dare actionẽ aliter
non ſnĩando: licet dicat quoſdã tenere, ꝙ valet reſeruatio, &
petunt tunc condictione ex ipſa l. terminato. qđ ſibi nõ placet,
nec Cy. in d. l. terminato. Hæc vera, niſi expenſę eſſent ꝓmiſſæ
ꝑ ſtipulationẽ: qa tunc iure actionis poſſent peti: licet in illis
nulla eſſet facta mentio de expen. vt no. Frede. ſuo conſil. 134.
Bar. poſt gl. in l. terminato: dicit qđ hæc p̃t ſaluari, quaſi ex hac
reſeruatione videatur ad expenſas ꝯdẽnaſſe:& iõ id, qđ prius
poterat peti tm̃ officio iudicis, ſecuta illa reſeruatione pote-
rit peti iure actionis. Alle. l. ſi finita. §. eleganter. ff. de dã. infec.
& dicit ꝙ non cauillando literam, caſus eſt in d. l. terminato.
Non ob. ꝙ iudex pronuntiat pro parte,& ꝓ parte non: qa ilud
verũ, ꝙ per partes non ꝓnũtiat, qñ de toto cognouit: ſed ſi de
aliquo cognouit, & de aliquo non põt ſuper illo ꝓnuntiare,
& aliud reſeruare, ſm Bart. Quinta eſt practica, qa iudex põt
ſibi reſeruare condẽnationẽ expenſarũ, q̃ veniunt ex officio ſi
cut reſeruat ſibi taxationẽ. Secũdum aliquos huic obuiat rõ
poſita per Inn. Sed rñde vt ꝑ Bar. Et hãc practicã tenet Gul. in
Spe. de excep. §. & ver. s. alle. ad hoc ff. de ſol. l. Modeſtinus. Ad
hoc tex. cũ gl. in l. idẽ Labeo. ff. fa. ercil. qa qs feciſſe vr̃ tpe quo
ſe facturũ ꝓteſtat̃. de app. c. fi. ff. de hære. inſti. l. aſſe. C. de man.
teſt. l. j. Contra determinat Io. And. per l. Pau. ff. de re iud.& de
app. cũ appell. li. vj.& per l. terminato. Saluat aũt dictũ Gul. in
interlocutoriis, in qbus vſque ad diffinitiuã poſſet fieri condẽ
natio: ergo & ꝯdẽnationis reſeruatio. de quo remittit de app.
ſæpe. in verbo expenſarũ, ibi, quo ad ꝓpoſitũ, dicit iudicẽ circa
interlocutorias poſſe vſque ad ſnĩam condẽnare: & hoc vlti-
mũ eſt planũ. Non obſt. qđ eſt dictũ de proteſtatione: qa ſm
Io. An. qui dicit ꝙ hoc reſeruatum non pẽder a ptãte iudicis,
cũ finito principali non duret circa hoc officium iudicis. Co-
natur ꝓ hac parte inducere l. aſſe. ff. de hær. inſ. ꝙ licet declara
tio ponit reſeruari in codicillis, nõ ſubſtantialis cõdẽnatio, vł
petitio, ſm Io. Sed eſt dubium, ſi iudex reſeruet taxationẽ ſim-
pliciter, quis taxabit. Quidã ꝙ executor taxabit: & hoc placet
Accur. in l. terminato. Sed non placet Gul. in Spe. eo. ti. s. alle.
ver. quid ſi reus. vbi dicit ꝙ executor non hẽt manumittere,&
extendere ad talia, quæ iudex ſibi reſeruauit. Iõ dicit ꝙ ipſe iu
dex poſtea poterit taxare,& dicet, Expenſas taxo in tm̃: & po-
ſtea eis taxatis defert iurm̃, vt iuret ſ̃. ſnĩam taxatã:& ſi taxauit
10. poterit iurare vſq; ad 10. poſtea dicet iudex, Et ego cõdem-
no, vel præcipio exequendo ſnĩam expenſarũ alias ꝑ me latã,
vt ſoluas 9. Vñ ponit Spec. formã in loco ꝓxime alle. Dicit ẽt
Bar. in d. l. terminato, ꝙ hoc verum, ſi ſit iudex, q poſſit ſnĩam
ſuam exequi, vt in ordinario, vel delegato, q poſſit exequi: ſed
ſi ſit talis delegatus, q non poſſit exeq, dato ꝙ ſibi reſeruauerit,
potius iuriſdictioni vr̃ reſeruaſſe, quã ſibi: vnde delegatus po-
terit exequi,& taxare. Iuriſdictio autem ſua eſt eadẽ cum iuriſ
dictione delegantis: vt l. j. §. qui mandatum. ff. de officio eius,
cui manda. eſt iur. Vñ concludit ꝙ ad illũ ſpectabit taxatio, ad
quẽ ſpectat executio de iure cõi. Et hoc placet mihi. Ad hoc,
quod nota. in l. tertia. C. de ſent. quæ ſine cer. quantita. Nõ ob-
ſtat, ꝙ alius ab eo non poſſit declarare voluntatẽ ſuã, vt l. Põp.
ſcribit. alias incipit, ſi frumentũ. ff. de rei vendicat. quia illud,
quando reſeruatio eſt facta perſonæ: hic fuit facta reſeruatio
dignitati. Ad hoc cap. dilecti, de fo. compe. ff. quando ex facto
tut. l. poſt mortem. §. primo. Per quæ dicit Bar. in dicta l. termi
nato. ꝙ ſi iudex ibi reſeruauerit taxationem dicendo, Nobis
reſeruamus: ꝙ taxationem facere poterit ſucceſſor ſm eum.
Idem ad literam dicit ff. de appel. ab executore. Ad hoc de re-
ſcrip. ſi gratioſe. & c. Abbatem. per tex. dicit Vinc. ꝙ ſi poſt ſe-
queſtrationem fertur ſnĩa, quę poſtea retractatur in cauſa ap
pellandi, pronũtiatur ꝙ partes redeant in primum ſtatum, nõ
facta mẽtione de ſequeſtratione, reintegrabitur ſequeſtratio.
De quo vide Gul. qui ſua verba ponit ad literam in Spec. eod.
titu. verſi. ſed pone. Quæro de ratione reuocationis ſequeſtri
Celeſtini. Dic quod ideo, quia Celeſtinus male reuocauerat
poſſeſſionem datã per epm̃ Veron. Item cum rr̃ ſit prohibita
ſequeſtratio, niſi in caſibus no. ſ̃. c. proxi.& miſſio in poſſeſſio-
nem fuit facta rite, non debuit auferri miſſio illa in poſſeſſio-
nem, quare poſſeſſio illa reſtituta fuiſſet miſſo, & non domi-
no, niſi & dominus paratus fuiſſet cauere de ſtando iuri, & ſa-
tiſfacere de expen. ſecundum Inn. ¶ Oppo. cum glo. j. ꝙ iure
allegaretur iudicem functum officio ſuo. s. de offi. deleg. in li-
teris. Soluit gl. ꝙ ſatis eſſet functus officio, ſi iudicaſſet ſuper
poſſeſſione, & proprietate. Sed hic iudicauerat ſuper poſſeſ-
ſione tantũ,& non ſup proprietate. Vel procederet allegatio,
ſi ſuper poſſeſſione tm̃ cauſa commiſſa fuiſſet. Glo. 2. remittit
de duabus qõnibus, dic in fi. Abb. dicit hic colligi, ꝙ non reſti-
15 tuitur, licet reus prius caueat. ¶ † Oppo. ꝙ cum reſcriptum ſit
ſtricti iuris, de reſcrip. ſedes. non extendatur ad alias cauſas: &
ſic commiſſa cã poſſeſſionis non cõcluditur cauſa proprieta-
tis. Glo. dicit, ſi quæritur an cauſa poſſeſſionis, & proprietatis
debeant committi eidem iudici. Dicẽdum ꝙ ſic, vt C. de iud.
nõnulli. ſicut & cauſa proprietatis & vſusfructus. ff. de qui. re.
ad eund. iudi. ea. l. j. & 2. Si quæritur an cauſa commiſſa ſimpli
citer ſuper aliqua re, an cauſa proprietatis, & poſſeſſionis in-
telligatur committi. Dic ꝙ ſic, vt ibi. Si quæritur an commiſſa
cauſa poſſeſſionis tm̃, vel proprietatis tm̃, videatur eſſe com-
miſſa cauſa proprietatis, vel poſſeſſionis. Dic ꝙ non, vt in ꝯ̃rio
ſm gl. Dic ſi quæritur an cauſa poſſeſſionis & proprietatis eo-
dem durante iudicio poſſit coram alio tractari, vel debeat. Di
16 cit ꝙ non, ſm Bar. in d. l. nulli. † Quod intelligo, quãdo eſt or-
dinarius,& iudex vtriuſque cauſæ: alias nec via conuentionis
nec reconuentionis non video ꝙ arctentur partes ad agendũ
coram eodem iudice primo finito iudicio. Si quæritur, an ſi
expreſſe eſt cõmiſſa cauſa poſſeſſionis,& proprietatis, vel ſim-
pliciter cauſa ſuper tali re, vtrunque videtur commiſſum eſſe
vt dixit gl. & pñt ambo ſimul tractari, dum non ſubſit incom-
paſſibilitas: vt patet de cauſa poſ. paſtoralis. Et ſi prius finitur
poſſeſſorium, poteſt haberi regreſſus ad petitorium, vt patet
hic. Si prius foret finitum petitoriũ, non poſſet haberi regreſ-
ſus ad poſſeſſorium: quia ſententia in petitorio obſtat agere
volenti poſſeſſorio. Sed hoc intellige tu ſm illa, quæ dixi de cã
poſ. paſtoralis.& c. cum dilectus. Si commiſſa eſt cauſa poſſeſ-
ſionis tantum, vel cauſa proprietatis tantum, cum iſtis taxati
uis, vel dixit, Committo cãm poſſeſſionis: vel ꝯmittimus cãm
ꝓprietatis: tunc non vr̃ vtrũq; cõmiſſum: Licet qdã, quos reci
tat Collector in rubrica, ſua concluſione 388. teneant ꝯ̃rium,
vt diſtinguatur an cũ taxatiuis tantum, vel non, per gl. de cau-
ſa poſ. paſtoralis. Secundum veritatẽ non eſt dñia, an cũ taxa-
tione, vel ſine: & ibi concludit per dicta doct. hic.& hoc tenet
Cy. in l. ſi de proprietate. C. ſi a non comp. iu.& cõmiſſa cauſa
ꝓprietatis, ſi quæritur, an incidenter poſſit cognoſcere de poſ
ſeſſione ad videndũ exitum proprietatis:& põt, C. de rei ven.
l. ordinarii. C. ſi a non cõpe. iud. l. j. ad hoc quod not. de cã poſ
cum dilectus.& c. paſtoralis. in gl. 2. ſicut & econuerſo cõmiſ
ſa cã poſſeſſionis, incidenter cognoſcit de proprietate. ſ̃. de ꝓ-
ba. licet cãm. Fallit ſcđo qñ accumularetur cauſa poſſeſſionis
vel proprietatis, nõ data incompaſſibilitate per viam recõuẽ
tionis: quia tunc ex ea extenditur iuriſdictio: alias ad inſtantiã
impetrantis,& conuenientis non põt iudex cognoſcere, niſi
de commiſſo: quia reſcripta reſtringenda ſunt, nec extendun-
tur ad non expreſſa. de reſc. nõnulli. c. ſignificante. & c. Rodul
phus. c. ſignificauit.& c. fi. niſi alia intercederet prorogatio: qa
quo ad tps,& res bene prorogatur iuriſdictio delegata. de off.
deleg. olim.& c. de cauſis. In tm̃ aũt dicit Inn. iuriſdictionẽ ex-
tendi per viam reconuentionis, ꝙ delegato dato ſuper poſſeſ-
ſione, ſi lite finita ſuper poſſeſſione fiat reconuentio ſuper pe
titorio, admittitur lite pendente abſque proteſtatione, & etiã
lite finita, ſi præceſſerit proteſtatio. C. de ſen.& inter. om. iudi.
auth. & conſequenter. Quod vltimũ nõ placet Io. An. vt fini
to iudicio ſuper ꝯuentione, ẽt p̃cedente ꝓteſtatione fiat recõ
uentio ſup proprietate:& hoc, qa de non cõmiſſo non agitur
niſi rõne connexitatis, vel acceſſorii: ſed principale iã effugit
cognitionẽ eius per ſnĩam: ergo & connexũ, vel acceſſorium.
Et facit qđ no. de reſcr. c. j. li. vj. in glo. 2. Itẽ qa ex quo ſm Hoſt.
iudex finiuit cõmiſſionẽ, functus eſt officio ſuo: vt in j. gl. † Ex
his deciditur dubitatio, qd ſi committitur cauſa, quæ vertitur
inter Titium & Seium ſuper ſpoliatione, occupatione, & de-
tentatione talis rei, quam Seius dicit ad ſe pertinere: cui tunc
concludatur petitorium. Collector tenuit ꝙ non: quia verbũ
Pertinere, hic profertur acceſſorie, non principaliter. Omnes
alii tenent ꝯ̃rium, propter verbum Pertinere, quod late patet,
vt no. de reſtitu. ſpolia. cum ad ſedem. ff. de verb. ſig. l. verbum
Pertinere.& no. de fi. inſtru. inter dilectos. in verbo, pertinere.
Allegant dñi de Rota notata ꝑ Inn. de re. ecc. non alie. epi. vbi
in forma ea, q̃ de bonis ꝯcludit̃,& petitoriũ & poſſeſſoriũ fore
delegatis iudicibus cõmiſſum. Et hoc puto verũ: qa verba re-
ſcripti nõ cauillãdo pñt vtrũque ꝯprehendere: venit ergo. Et
17 hoc ponũt ſua cõcluſione 388. † Ex his decidit̃ qõ, ſi te ꝯueni
corã vno iudice, poſtea in eadẽ cã volo te cõuenire corã alio,
nunquid poſſum? Cy. in l. nulli. dicit ꝙ non põt fieri: qa maior
eſt ꝯuentio eiuſdẽ ad ſe ipſam, q̃ diuerſarũ: ſed in diuerſis nõ
põt, ne continẽtia diuidat̃: ergo nec in eadẽ, & fortius. Rõ nõ
placet ſibi. Alii aſſignãt aliã ꝑ auth. q ſemel. C. qũo,& qñ iud.
Sed adhuc hoc nõ placet, qa licet nõ poſſit ab actiõe intẽtata
ex toto, vt ibi, p̃t tñ ñ ex toto deſiſtẽdo alibi cãm ĩtẽtare. Iõ di-
cit

cit vltimo ꝙ trahere non pōt ad aliū iudicem:& ſi traxit,ꝑdit cām: vt in l.j.C.de aſſer.tol.Gl.tenet ɔ̄rium,de reſc. ex tenore. quæ dicit ſpeciale in cā libertatis: vt in illa l. dixi pridie, quid iuris,de fo.comp.c.fi.Et puto ꝙ nō perdat cām,ſed pōt cōpelli vt iudicium finiat vbi cępit.ff.de iud.l.vbi. & l.poſtea.§.j. & hoc tenendum:& ſi lite pend. coram delegato traheret corā ordinario,videtur renuntiare iuriſdictioni delegati:vt not.de pur.c. can.cū dilectus.glo.ſeq.ɔcludit ex tex. ꝙ in ſequeſtrum indubie transfertur poſſeſſio. Sed de hoc dic, vt plene dixi de iud.examinata.aliæ gl.ſunt claræ.Ant.de But.

SVMMARIVM.

1 *Fructus ſi miſſus in poſſeſſionem diſſipat, diſſipati reuocantur, & alij ſequeſtrantur.*
2 *In poſſeſſionem eccleſiæ miſſus poteſt fructus capere, illoſq; conſeruare.*
3 *Clauſula, Pro libito tuæ voluntatis: intelligitur de voluntate iure, & ratione regulata.*
4 *Fructus quando reſtituere teneatur miſſus in poſſeſſionem.*
5 *Sequeſtratio quibus caſibus eſt permiſſa, & quibus caſibus non.*
6 *Vendita re, an cogatur venditor pretio ſibi non ſoluto ad traditionem eiuſdem, vel ad ſequeſtrum.*

1 DIlectus. ¶ † Si miſſus in poſſ. cā rei ſeruandæ fructus diſſipat, diſſipati reuocanť,& alij ſequeſtranť. Primo ponit q̄relam rei paſſi miſſionē.Scđo,dat iudices,ibi,quo circa. ¶No.j.ꝙ vbi agitur de eccłia,vt de ꝓprietate, proceditur ad miſſ.in poſſeſ.
2 ¶†No.2.ꝙ miſſus in poſ.eccleſiæ pōt capere fructus,licet eos
3 diſſipare nō valet,ſed conſeruare dēt.¶† Not.3.quid importēt hæc verba, Pro libito tuæ voluntatis: qa intelliguntur de
4 voluntate iure & rōne regulata.¶†No.4.ꝙ licet fructus colligat miſſus,illos reſtituere teneť. ¶Opp.ꝙ miſſus, vt poſſeſſor facit fructus ſuos.C.de rei vē.l.certū.Sol.Quidā dn̄t hic ꝙ agebať de eccleſia,vt titulo:quo caſu miſſus nō facit fructus ſuos ſm̄ quoſdā:qa nō placet Inn.qa nō fit miſſio,qn̄ agiť rōne ti. vt in c.eū,q̄.de eo,q̄ mit.in poſ.cā rei ſer.Iō dicit Innocē.ꝙ hic agebať de ꝓprietate eccłiæ: ſed miſſus nō ſteterat in poſ. per annū,& ſic nō faciebat fructus ſuos.Hoc ſatis patet.Placet gl. hæc j.quæ per hoc ſit expedita.Gl. opp. ꝙ nō dēt fieri ſeq̄ſtra-
5 tio.C.de prohi.ſequeſ.pecu.l.j.¶†Gl.ponit rł̄am,in qua ɔcludit rł̄r ſequeſtrationē ꝓhibitā fore. Scđo ponit multos caſus exceptos a rł̄a,quos vide in gl.qa clari ſunt.Inquātū gl.excipit caſum,qn̄ appellať ab executore, ſupponit appellari poſſe ab executore.Quod eſt verū in caſib.de quib.de re iud. qđ ad cō
6 ſultationē.† Et aduerte,qa ꝓcedit hic caſus,qn̄ appellatur ab executione,remanente valida ſn̄ia:quo caſu pp̄ p̄ſumptionē ſn̄iæ fit ſeq̄ſtratio,vt hic,& qa hoc p̄ſumitur fieri cā impediēdi vtilitatem ſn̄iæ,q̄ iam tranſiuit in rem iu.Sed qn̄ appellať a ſn̄ia,appellatio ſuſpēdit ꝓnūtiationē: iō nō fit ſeq̄ſtratio, niſi fructus diſſipenť,ſm̄ Gof.Et ſunt verba Doc.& gl.in l.Imperator.§.idem reſcripſerūt.ff.de app. Et aduerte, qa tunc fructus nō ſequeſtranť,inquantū gl.excipit caſum, vbi ſuſpecta eſt ꝑſona:hic intellige ꝑſonam ſuſpectā,vt no.in d.§.vlt.vt qa non poſſidet immobilia,vel pauca,vel habet malos mores,vel ſua male adminiſtrat.Inquantum gl.dicit,Si colonus vult poſſeſſiones deferre,ꝙ pōt fieri ſequeſtratio: dēt dicere, Si colonus negat poſſeſſionē,in cuius ſolutione diu eſt ceſſatum: & allegare debet l.litib.quia lex vltima nihil probat. Inquantū glo. excipit caſus, ſi maritus vergat ad inopiam:dic idem,ſi ſubeſt alia iuſta cā:puta qa factus eſt furioſus,vt ibi,& §. ſeq.Inquātum gl.excipit caſum,ſi timeatur de ſeuitia viri: dicit Hoſti.ꝙ ſi ſerui,vel adſcriptitij maxime liberi conquerantur de tyrannide dn̄i, & probabilr̄ timeatur ne dn̄s hac occaſione, ſeuiat in illos, facit bonus iudex illos aſſecurari. ff. de offi. præſid.l.j. §.qđ aūt.Inſt.de his,qui ſunt ſui,vel alie.iuris.§. dn̄orum & §. ſeq ff.de adul.ſi poſtulauerit.ff.de q̄ſt.l.j.§.pe.de prob.c.pe.Inquantum gl.excipit caſum ɔtumaciæ,non placet hoc Io. An. nec hoc ꝓbāt iura allegata:qa ibi nō diſputať de iurib. ſequeſtrationis:& ɔ̄riū probať ſ.c.ꝓx.in fi.Alios caſus addūt Doct. primo caſum cle.j.de ſeq.poſ.& fructuū.Itē qn̄ fit de volūtate ꝑtiū.ff.de acq.poſ.l.intereſſe.Itē pp̄ potētiā, vel ɔtumaciā nolētis cauere de collatione bonorū.ff.de colla.bo.l.j.§.ſi res.Item ne perdať vendēdi cōmoditas.ff.de dolo.l.ſi oleū.ſm̄ Gof.Idē Gof.& Hoſ.pp̄ ſcandalum.de do.& cōt.ex lr̄is. de iure pat.c.j. & 2.ff.de vſufru.l.ęquiſſimū. vt ſi vacantē hr̄ditatem vterque vult occupare,vt vterque dicit ſe poſſidere, vel vterq; vult recolligere fructus.De quo in Spec. e.ti.in prin.& verſi. ſed nunquid.Dicit tn̄ Bar.ꝙ in omni caſu, in quo nō pōt fieri ſeq̄ſtratio, nihilominus ſi qs p̄tendit ius in fructib. pōt petere, vt tp̄e recollectionis fructus deſcribantur, vt poſſit ſcire quantitatē fructuū:pe.l.j.§.pen.ff. de ven.in poſ.mit.& hoc ponit in d.§. ijdem reſcripſerunt.& in l.j.C.de ſeque.prohi.pecu.Nec ob.l. defenſionis facultas.ff.de iure fiſ.& ponit Spe.e.tit.§.j.in prin. In omnib.tn̄ caſibus,in quib.dixi ſequeſtrationem poſſe fieri, pars illam euitat,ſi paratus ſit cauere ſufficiēter: vt l. ſenatus. ff.de offi.præſi.C.de agri.& cen.l.litibus.Dicit Cyn.in gl. in l.j. C.de prohi.ſeque.poſ.& no.ſ̄.de iud.examinata.ꝙ eſt verum, excepto caſu cle.j.ſ̄. eo.ti.vt no.Io.An.in Addi.Spe.in ti.de ſeque.poſ.& fruc.§.j.verſi.& not.ſuper j.forma.Quid ſi emptor eſt ita pauper,ꝙ non poſſit cauere.Licet quidā dicant ſtandū iuratoriæ cautioni,tn̄ qa ſuſpectus eſt,non audiť:& fit ſequeſtratio,ff.qui ſat.cog.l.ſi fideiuſſor.§.fi.Dicit Spe.eo.ti. §.j.poſt prin.in ver.illud autem.Et aduerte,ꝙ vbicunq; dixi ſequeſtrationem fieri,hoc pōt fieri ēt a delegato.Dicit Io.de Deo, & ēt Spec.e.tit.§.j.ver.item pone,Abb.Ex his deciditur,ſi quis non vult tradere rem,niſi habeat pretium,qualiter conſuleť.Quidam dicunt rem ſequeſtrandam. Alij ꝙ emptor debeat pretium numerare.ff.de ac. emp.l. qui pendentes.§. offerenti.ſecundum Gul.eo.ti.§.j.in fi.

SVMMARIVM.

1 *Fructus poſſeſſionum ſequeſtrantur ab appellante ipſos diſſipante.*
2 *Appellatio iudicialis latè dicitur prouocatio.*
3 *Sequeſtratio fructuum quo caſu admittitur, & per quem iudicem fieri poſſit.nu.4.*
5 *Sequeſtratio fructuum quare propter diſſipationem fieri debeat.*

1 ABeo. ¶† Fructus poſſeſſionū ſequeſtranť ab appellāte ipſos diſſipante.h.d. Non diuidiť.
2 ¶ † No.ꝙ appellatio iudicialis late dicitur prouo-
3 catio. Vide de app.cū ſit Romana.¶†Not.caſum,ī quo admittitur fructuum ſequeſtratio, qn̄ fructus lite pen. &
4 appellatione diſſipantur.¶ † Quæro, per quem iudicem fiet hæc ſequeſtratio.Dicit Vin.& Hoſti. ꝙ hæc ſequeſtratio fiet ꝑ eum, a quo appellatur,anteq̄ appellatio ſit ſuperiori pręſentata,& ab ipſo recepta: poſtq̄ aūt eſt ab ipſo recepta, recurriť ad iudicem,ad quem appellatum eſt.C.quorum app. nō rec. l.ab executore.C.de iureiur.l.gn̄aliter.§.ſinautem.2.q.6. quoties.Ad hoc ſ̄.de of.dele.paſtoralis.§.p̄terea.de app.Romana. §.cum autem.& §.ſinaūt. Satis puto ꝙ ēt ſi fieret recepta appellatione per iudicem a quo,ꝙ valeret: quia hoc non tendit in faciliorē exitum appellationis: & expediri pōt citra cognitionem articuli appellationis,de app.ſolicitudinem. & c.qua
5 frōte.& no.de ma.ɔtrac.c.2.¶†Quęro,quare pp̄ diſſipationē fructuū dēt fieri ſequeſtratio app.pen.Gl. dicit, ꝙ ſi cōfirmeť ſn̄ia,fructus ꝑcepti debēt reſtitui cū ipſa re.C.de rei ven.l. certum.Io.An.dicit, ꝙ ſola obligatio reſtitutionis fructuū nō eſt huius cā: quia ſm̄ hoc fieret ſequeſtratio in principali etiam poſt lit.cont.Sed eſt ratio, præſumptio pro actore, quæ ſurgit ex ſententia iam lata pro ipſo,& cōtra reum, ex eo ꝙ diſſipat, ſecundum Io.An.& fuit dictum Gof.hic in Sum.quod no.

De confeſſis. Rubrica.

¶Quia in iudicijs fiunt confeſſiones,quæ fiunt ad poſitiones qn̄q; a parte,qn̄q; a iudice factas,de elec.dudum.2.de lit.cōt. c.j.li.6.de fi.inſtru.cum Io. ſuper quibus pars reſpondens confitetur,vel negat.Et ſi negat,pars ponens habet probare.Ideo prius de confeſſione,demum de probatione videamus.Materia 15.q.3.q.6.& q.9.per totum,prima q.j.& 2. q.5.& 6.repetitur in Sexto.

SVMMARIVM.

1 *Confitenti crimen proprium non creditur contra eos, quos dicit fuiſſe criminis ſuggeſtores. fallit in caſibus, de quibus infra nu.6.*
2 *Confeſſio vnius in criminali cauſa non præiudicat alteri.*
3 *Confitenti crimen proprium quo caſu creditur ad præiudicium aliorum. nume.6.*
4 *Infamato an indicatur purgatio, etiam ſi infamia ſurrexit ab alio, quam a ſe confitenti.*
5 *Delicta quibus modis ſint probabilia.*

1 CVm monaſterium. ¶ † Si qs crimen propriū confitetur,non creditur contra eos,quos dicit fuiſſe criminis ſuggeſtores. Primo inſtruit iudicem in abſoluendo nō infamatos: & reddit cām ibi, quia. Secundo inſtruit in purgatione
2 infamiæ,ibi,ſi tamen.¶†No.ꝙ in criminibus confeſſio vnius non pręiudicat alteri:nec creditur confitenti delictum ꝓpriū
3 contra alios.¶No.2.ꝙ infamato indiciť purgatio.¶ † Not.3. caſum exceptum, in quo creditur confitenti de crimine pro-
4 prio ad præiudicium aliorum.¶†Quæro an indicatur purgatio,ēt ſi infamia ſurrexerit a dicto iſtorum. Dicunt quidā hoc procedere,qn̄ infamia ſurgit ab alio, q̄ de ſe confitenti. Dicit Io.An.ꝙ etiam ſi ſurgit a dicto eius,indicetur purgatio: cum etiam infamia ſurgens ex calumnioſo dicto indicat purga-
5 tionem.infra,de accu.veniens.de quo dic,vt ibi not.¶†Glo.j. eſt clara, oſtendens modos probandi delicta: & hoc tenet gl.
6 16.q.3.c.neminem. ¶ † Op.ꝙ de ſe confeſſo credatur de deli-

ctis aliorum.15.q.3.nemini.C.de ferijs.l.prouinciarum. Gl.dicit, ꝙ non creditur, niſi in caſibus, quos gl.exprimit. Secundo dicit, ꝙ creditur non quantum ad probationem, ſed quantũ ad præſumptionem. Inquantum gl.excipit caſus, ſi vis videre plures alios, vbi creditur interrogato de alijs, vide in Specu.de acc.§.j.ver.item repellit, quod fuit.gl.in cauda pōt dupliciter intelligi. Inquantum dr̃, ꝙ creditur quo ad præſumptionem: hoc reſtringatur ad caſus exceptos:& ſic intelligit glo.15.q.3.nemini, vbi dicit ꝙ in caſibus his non proficit confirmatio ad cōdemnationem, niſi adſit alia præſumptio. Vel ēt pōt intelligi, vt referatur ad regulam, & in caſib. exceptis nō detur plena ꝓbatio. Alij diſtinguunt, an prius interrogetur, quam de ſe rñdeat: & tunc creditur. An poſtea, & non creditur. Sed hoc eſt ↄ̃ l.ſi prius.ff.ad Sylla. Hoſt. dicit ꝙ interrogari poſſunt ad iudicis inſtructionem:& non creditur, vt dicit gl. Vel interrogantur ↄ̃ infamatum: de occultis non interrogantur, de accu.qualiter.& c.inqſitionis.& ſic loquitur hic Cy.in l.fi.de acc.dicit, quod de crimine alterius quis ſpecialiter non debet interrogari: licet in genere poſſit interrogari de ſocijs: vt l.prouinciarum.ff.de fer. Fallit in caſibus, de quibus in d.l.vlt. vbi etiã ſpecialiter debet interrogari. Et tunc dicit, ꝙ ſi interrogetur vbi non debet interrogari, reſponſio ſua nihil præiudicat. Si interrogetur vbi debet interrogari, reſponſio præiudicat quo ad indicium,& tormenta, vt hic: licet Pet. dicat quòd indiſtinctè inducat indicium. Bart. in l.repeti.§.fi.ff.de quæſt.dicit, ꝙ in delictis, quæ committuntur in iniuriam alterius, vt homicidium, quis de ſocijs non interrogatur: vt ibi,& d.l.fin.de accu. In delictis, quæ principaliter committuntur propter commodum committentium, vt falſare monetam, vel furari:& in iſtis quis interrogatur de ſocijs.ff.de cuſt.reo.l.diuus.§.prouinciarum.de fer.l.vltima.C.de maleſi.& mathe.ff.de pœnis.l.qui vltro.l.vlt.ff.ad exhib. Ratio, quia vbi deliquit qs in iniuriam alterius, eſt qui poteſt talibus obuiare accuſando: quod ſecus eſt, quando principaliter iniuria non eſt alterius. Ant.de But.

S V M M A R I V M.

1 *Simoniacum quis ſe confitens in iudicio, ab officio & beneficio deponitur, etiam abſq; alio accuſatore.nu.11.*
2 *Confeſſus pro conuicto habetur, vbi fit confeſſio in iudicio: alias ſecus, ſi extra iudicium.nu.9.*
3 *Simoniacum eſſe reputatur, quando per actum vocis pro electione fienda, aliquid recipitur: idem ſi aliquid promittatur.nu.4.*
4 *Vocis actus pro electione eſt quid ſpirituale.*
5 *Simoniacus eſſe reputatur mediator ſimoniæ.*
6 *Simoniacus qua pęna mulctetur.*
7 *Delictum connexum ei, de quo in iudicio agitur, etiam ſi incidenter confeſſione conſtat in iudicio, punitur pœna ordinaria.nu.10.*
8 *Reſpondere an debeat ordinandus poſitioni criminoſę per eum factę, vt teſtis.*
9 *Confeſſio extra iudicium facta per ordinandum, per quam dicit ſe ſimoniacum, videlicet ſe tradidiſſe aut promiſiſſe pecuniam pro electione de eo fienda, ſibi pręiudicat quo ad ſuſpenſionem.*
10 *Confeſſione facta per aliquem, vt teſtem productum de delicto, cuius eſt particeps, an puniatur confitens pœna ordinaria.*
11 *Delegatus an poſſit punire teſtem coram eo productum in cauſa criminis, qui ſe participem eiuſdem criminis confitetur.*

1 CVm ſuper. ¶†Qui in iure confeſſus eſt ſe ſi
moniachũ, ab officio, & benefi-
cio deponitur. Et ꝑmittit depoſitionis cãm. Secun
2 do deponit, ibi, nos qui. ¶†No.j. confeſſum habe-
ri ꝓ conuicto, qñ de delicto confeſſio fit in iure:&
ſic in iudicio: ſecus ergo ſi ſit extra iudicium.de quo de iud.at
3 ſi clerici.& no.de ele.per inqſitionem. ¶† Not.2. actum vocis
in electione vt ſpirituale debere eſſe gratuitum, & pro illo re-
4 cipientem pecuniã dici ſimoniacum. ¶†Not.3.ꝙ ſicut actua-
lis receptio tp̃alis pro conferendo ſpirituali inducit ſimoniã,
5 ita receptio promiſſionis. ¶† Not.4. mediatorem ſimoniæ ſi-
6 moniacũ, & etiam pati pœnas ſimoniacorum. ¶†Not. v. pœ
7 nam ordinariam ſimoniaci. ¶†No.6. ꝙ delictum connexum
ei, de quo agitur in iudicio, de quo ēt incidenter confeſſione
conſtat in iudicio, punitur pœna ordinaria. Hic ponit Innoc.
quandã gl.in qua tractatur an poſitioni criminoſæ teſtis, uel
ordinandus debeat reſpondere: & qđ ponit de ele.dudũ.2. &
de acc.ſuper his.& hic.quam recitabo de teſti.cum cãm.& ad
præſens ipſam non recito, quia ibi ponam vbi glo. tangit. Sed
dubitatur qũo hic fuerit confeſſus. Dic vt teſtis ꝑ depoſitionẽ
dicti ſui, ſm̃ Io.de Deo: licet alij dicant ipſum non fuiſſe teſtẽ
8 ſm̃ Gul.Na. ¶† Opp.gl.ꝙ confeſſio non p̃iudicat niſi quo ad
ſuſpenſionem.de exceſ.præla.quam ſit graue. Gl.dicit ꝙ ex to
to præiudicat, ſi confeſſio eſt facta in iudicio, ut hic: ſi eſt fa-
cta extra iudiciũ, non præiudicat, niſi quo ad ſuſpenſionem.
Vel ibi non præſumitur ex delicto confeſſato, ſed ex confeſſio
ne quæ ibi aſſumitur ut delictum gloriationis de delicto,& ali
9 ter ibi de ipſa conſtabat per teſtes. ¶† Opp.gl.ꝙ nō puniatur
hoc delictũ: qa crimẽ, de quo cōſtat incidenter in iudicio, vt
hic fuit, qa productus fuit vt teſtis, qs nō punitur ordinaria pœ
na.de ord.cog.cum dilectus.cum ſim. Itẽ qa abſq; debita rſa,
& ſine accuſatore qs non damnatur: vt no.ff.de mu. & hon.l.
reſcripto.§.accuſatorẽ. & vt eccle.be.c.j. Primo pōt hoc dici,
ꝙ hic fuit proceſſum directa via: ↄ̃, cum per viã accuſationis,
vel inqſitionis. Vnde cum ſit hoc de delictis, in quibus pœni-
tentia acta nō reintegratur executio, delictum ordinaria pœ-
na, ēt in his viis agendi extraiudiciarijs punitur: vt de accu.in-
quiſitionis. Hoc diuinat. Secũdo ſoluit gl.qđ antiqua tela nō
punit eũ: ſed inchoata noua ꝓcedit iudex ex officio,& ipſum
10 punit. Allegat gl.iura.hæc eſt bona, ſed diuinat. ¶†Gl.3.ponit
quod delictum nō contingens negotium, de quo principal'r
agitur in iudicio, nō punitur, vt in ↄ̃rio, ſi de eo conſtet incidẽ
ter. Si cōtingat negotium, de quo agitur, punitur: vt hic decla
rat gl. quia hic agebat̃ de viribus electionis, quã inficit ſimo-
nia,& opponebatur ſimonia:& qa hic erat vnus de electorib.
& fuerat mediator ſimoniæ, ſatis crimen ſuum erat annexũ
ei, qđ principal'r in iudicio diſputabatur. Alleg. ad hoc ſimile
in l.2.§.ſi publico.ff.de adul. vbi exceptio lenocinij punitur ↄ̃
agentem de adulterio, quia crimen annectitur adulterio. In-
quantum gl.dicit crimen connexum, de quo incidenter con-
ſtat in iudicio, puniri: hoc eſt verum, quando de eo conſtat
confeſſione, ſecundum Innocẽ. per qđ reprobat opi.dicentiũ
ꝙ ſi per teſtes conſtat de crimine ſimoniæ, ſi incidenter in iu
dicio, qđ condemnandus ſit propter cōnexitatem: qa impoſſi
bile eſt probari quo ad vnum, quin alius cōuincatur. Si enim
electus non dediſſet pecuniã, canonicus illam non recepiſſet.
Ratione igitur connexitatis criminis omnes conuincũtur, de
excep.c.j.81.diſt.tantis.85.diſt.archidiaconum.& c.ſtatuit.cũ
ſim. Eſt etim indignum, ex quo de vtroq; conſtat, alterum pu
nire: maxime ex quo alter ſcit de hoc crimine agi: quia igno
rare non pōt, ex quo ſuper illo interrogatur, vel in teſtem ꝓ-
ducitur, ſicut hic fuit, quicquid iſti dicant, quamq̃ ſimonia ꝓ-
betur per teſtes, vel inſtrumenta, nō propter hoc punitur deli
ctum, de quo incidenter ſic conſtat in iudicio, ex quo de hoc
nō eſt accuſatus: vt l.denuntiaſſe.§.j.ff.de adul. Quo ad extra-
ordinariam pęnam dicit bene ex talibus probationib. ipſum
puniri. Et ad hoc de ord.cog.cum dilectus, a ↄ̃rio, & d.ca.j.de
excep.24.q.3.ecce.& hoc vbi crimen eſt connexum: al's quan
tumcunq; de eo conſtaret confeſſione, nō puniretur ordina-
ria pœna, niſi ↄ̃ eum de nouo ageretur: vt no.de elec.per inq-
ſitionem. Nō ob.decr.j.de exce.vt ibi not.nec l.2.§.ſi publico.
ff.de adult. qa ibi maritus fuit ſpecialiter accuſatus: & eſt ibi
ſpeciale, quod vxor accuſata de adulterio poſſit marito exce-
ptionem lenocinij opponere, etiam in modum accuſationis.
Sed eſt dubium, an taliter confitentem, vbi dixi puniri, poſſet
punire delegatus. Inno.ꝙ ſic, ſiue fuerit ordinarius, ſiue dele-
gatus. Sed dicit Hoſt. quod Innocen. contradicit eis, quæ dixit
11 in alia gloſ. ſed illud examinabo in c. cauſam.de teſti. ¶†Vlti-
mo aliter ſoluit Hoſt. ſpeciale in clerico, vt abſq; aliquo accu
ſatore priuetur ex tali delicto, ex quo publicè confitetur: ſicut
& clericus, qui de peccato publice gloriatur.j̃. de exceſ. præ-
la.quam ſit.& dicit Io.And. videndum quod no. de fideiuſſo.
peruenit.omnia hęc expediui ſ̃.de or.cog.c.2. dic vt ibi,& de
electio. per inquiſitionem. & hoc tenendum, quod ſupra di-
xi: licet Gof.alternatiue exponeret, hic deponendum, id eſt, ſu
ſpendendum, per pręalleg.c.quam ſit.de exceſ.præla. &c.
Antonius de Butrio.

S V M M A R I V M.

1 *Confeſſio per errorem facta non nocet, ſi ante negotium finitum reuocetur ex errore.*
2 *Agere poteſt in iudicio maritus nomine vxoris.*
3 *Confeſſio economi præiudicat monaſterio, etiam ſi ſit erronea.*
4 *Confeſſio errore iuris facta non reuocatur.*
5 *Confeſſio erronea, errore tamen facti, etiam ſi facta ſit iudicialiter, reuocari poteſt.*
6 *Error vſq; ad quem terminum poſſit rouocari, etiam ſi agatur de confeſſione erronea.*
7 *Iudex poteſt interrogare partes in quacunque parte iudicij. Rubrica de confeſſis, & rubrica de interrogatorijs actionibus quomodo inter ſe differant.*
8 *Confeſſio, vt valeat, & præiudicet, quæ exigantur: & facta ab adulto abſq; curatoris authoritate an valeat.nu.10.& 12.*
9 *Confeſſio tutoris, vel curatoris an præiudicet pupillo, vel adulto.*
11 *Confeſſio extraiudicialis, vt præiudicet, quæ requirantur.*
12 *Confeſſio vt præiudicet, an requiratur, quòd fiat parte præſente, vel alio pro ipſa parte acceptante.*
13 *Confeſſio facta coram iudice ſedente ad aliud, quomodo non præiudicat confitenti.*
14 *Confeſſionis effectus qui, & quales ſint.*
15 *Agendi ius an ex confeſſione contrahatur.*

16 Confeſſio

16 *Confeſsio facta coram vno iudice, an poſsit habere executionem coram alio.*
17 *Confeſsiones fictę, quę fiunt ex contumacia, vel per bannum, an habeāt executionem coram alijs iudicibus.*
18 *Confeſsio an, & quando poſsit reuocari.*
19 *Confeſsio an poſsit reuocari poſt pręceptum, & ſententiam pręcepti. 20.*
21 *Confeſsio quando poſsit reuocari.*
22 *Confeſsio an poſsit reuocari poſt ſententiam appellatione ſuſpenſam.*
23 *Confeſsio vt poſsit reuocari, quę requirantur.*
24 *Confeſsio erronea quo errore facta poſsit reuocari.*

1 EX parte. ¶† Confeſſio per errorē facta non
nocet, ſi añ negotiū finitum reuo-
cetur ex errore. h.d. Decre. hāc cōmētauit Pau. de
Liaza. & quia nihil noui dicit, de eo nō faciā mē-
tionē. Prima narrat factum. Secunda ꝓuidet iudi-
2 cem inſtruendo. ¶† Not. j. maritū poſſe agere in iudicio noīe
vxoris. De quo in l. maritus. C. de proc. & l. fi. C. de dotis ꝓmiſ.
3 vel de pac. cōuē. ¶† No. 2. cōfeſſionē ęconomi p̄iudicare mo-
4 naſterio, ēt ſi ſit erronea. ¶† Not. 3. ꝯfeſſionē factā errore facti
5 poſſe reuocari: ſecus ſi ſit facta errore iuris. ¶† No. 4. cōfeſſio-
nē præiudicare demū, qñ in iure eſt facta: & ꝙ hæc materia vt
confeſſio poſſit ex errore reuocari, hēt locū in cōfeſſionib. iu-
6 diciał̄r factis. ¶† No. 5. vſq; ad quē terminū poſſit error reuo-
cari: qa vſq; ad terminū negotij finiti. Decr. hæc habet mate-
riam vtilem, cuius tractatū diuidā in duas partes. Primo, agā
de requiſitis ad confeſſionē. Secundo, de effectib. aliquib. no-
tabilib. cōfeſſis. Tertio, an & qñ, & qūo reuocetur. Primū at-
7 tingitur cum gl. alia duo annectam poſt glo. ¶† Venio ad pri-
mum, quæro quæ exigantur vt valeat confeſſio, & præiudicet
confitenti. & anteq̄ veniā ad hoc. Primo opp. ꝙ hic titulus ſu-
perfluat per ti. de inter. act. vbi vr̄ idem tractare. Sol. dicit gl. ꝙ
longa eſt dr̄ia: quia ti. de confeſ. habet locum poſt lit. cont. ſed
edictum de interrogat. actionibus, habet locum poſt lit. cont.
& ante: qa iudex vbicunq;, & qñcunque ęquitas eum mouet,
debet interrogare partes, de interro. act. vbicunq;. 30. q. 5. iudi
cantem. In caſibus, qui not. s̄. de iura. cal. cum cauſam. & etiā
poſtq̄ concluſum eſt in cā. j̄. de fi. inſtru. cum Io. Cy. dicit ꝙ gl.
iſta & ſimiles ſunt ꝯ̄ l. ſi reus paratus. ff. de proc. & l. certum. §.
vlt. ff. de ꝯfeſ. vbi hēt locū ꝯfeſſio añ li. ꝯt. & ꝯ̄ l. vbicunq;. qa ap
paret ꝙ interrogatio hēt locū poſt li. cōt. Eſt ergo dr̄ia, quia ti-
tulus de interro. act. loquitur principaliter de interrogationi-
bus, quæ fiunt ad litis ordinationē: hic de confeſſione, quæ fit
ad litē decidendam. Verum plerumq; contingit ꝙ ad litē deci
dendam fiunt cōfeſſiones poſt lit. cōt. ad ordinationē ante li.
8 cont. ideo ſic dixerūt gl. ſecūdū Dyn. & Cy. in d. l. j. ¶† Quæro
quæ exigantur ad hoc vt confeſſio præiudicet. Gl. dicit ꝙ pri-
mo exigitur cōfitentem eſſe maiorem 25. an. vt ſic reſtitutio-
ne priuetur & valeat iuris confeſſio: alias reſtitueretur. ff. de
cōfeſ. l. certum. §. in pupillo. Dic, in minore valeat aliqñ con-
feſſio, ſed reſtituitur. Aliquando non valet ipſo iure in caſib.
quorum primus qñ per viam contentioſæ iuriſdōnis in iudi-
cio confitetur in his, in quibus non habet legitimam perſo-
nam ſtandi in iudicio. C. qui legi. perſo. ſtan. in iu. non habet.
l. momentaneæ. Idem ſi per viam voluntariæ iuriſdictionis, ſi
pupillus eſt: ſecus ſi adultus. ff. de ma. vin. l. ſi minor. Item non
valet ſecundo cōfeſſio ipſo iure, qñ eſt infans, ēt ſi cōfiteatur
cum tutoris authoritate. ff. de admin. tut. l. ſufficit. & de in ius
voc. l. quicunq;. Item non valet, qñ eſt facta a maiore infante
tutorem habente ſine tutoris authoritate. Caſus aūt, in quib.
valet, ſed reſtituitur, ſunt hi: Primus, qñ legitimam perſonam
habet ſtandi in iudicio, & nō habet tutorem, vel curatorem.
C. ſi per vim, vel alio mō. l. j. Secundus, qñ eſt adultus, & pupil
lus, & habet adminiſtratorem, & cum eius authoritate cōfite
tur. C. ſi tu. vel cu. l. ēt. l. certum. §. in pupillo. ff. de cōfeſ. & ff. de
admi. tu. l. j. §. j. Sufficit in oībus iſtis caſib. qñ videlicet ſi eſt lę-
ſus, reſtituitur. Caſus aūt eſt vnus, in quo eſt dubiū an valeat
cōfeſſio, vt qñ eſt facta ab adulto curatorem hñte abſq; cura-
toris authoritate. Et dicit Ni. Mat. ꝙ cōfeſſio facta circa tangē
tia ſolēnia iudiciorū, & in narrationibus; q̄ fiūt in petitionib.
vel cōfeſſionib. quę fiunt rñdendo ad libellum: qa abſq; cura
tore nō eſt tunc habilis ad iudiciū: vt l. clarū. de autho. pręſ. &
ſic nō valet ꝯfeſſio. ff. de codi. l. qdā teſtamēto. Si quæramus,
ſi cōfeſſio fit ad veritatē perquirendam: & valet abſq; cura-
tore, licet detur reſtō. ff. de confeſ. l. certum. §. minorē. & qa in
talib. nō ſic de habilitatē perſonę quæritur: vt l. ſi fideiuſſor. §.
quidam. ff. man. Et ſic cōfeſſio præiudicat, licet nō præiudica
ret ſnīa: vt dt̄ dict⁹ §. minorē. & ibi gl. qa ī ſnīa nō eſt volūtas:
ſecus in cōfeſſione: vt l. inter ſtipulātē. §. j. ff. de ver. ob. Pet. in-
diſtincte tenet cōfeſſionē non valere: qa & cōfeſſio redditur
in inuitū per modū ꝯtentioſæ iuriſdōnis. all. C. qui da. tu. poſ.
l. q vniuerſis. & §. qui minorē. intelligit qñ nō hēt locū. & hoc
tenet ibi Cy. in d. l. j. Bar. in §. minorem. tenet qđ in cōfeſſione,
quam hēt facere p credit, vel non credit, dēt fieri authoritate
curatoris: qa non hēt integrū iudiciū diſcernēdi. l. 2. §. qđ ob
ſeruari. C. de iur. calū. In rñſione de veritate dicit ꝙ quędā dēt
præcedere cognitio, an ſit interrogandum, vel non: & in hac
oportet intercedere curatoris authoritatē. Alle. l. cuſtodias.
ff. de pub. iudi. & l. ſi poſtulauerit. §. qōni. ff. de adul. Poſtea aūt
cū rñdit, non eſt neceſſaria curatoris authoritas. Sic dicimus
in teſte: vt l. ſi qñ. C. de reſti. & j̄. de teſt. in noīe Domini. Et hoc
ſequendum eſt; quia illud trahitur ad cognitionem præcedē
tem. De hoc per Cy. C. de autho. pręſ. l. clarum. & in d. l. j. C. de
confeſ. & vide Io. An. qui recitat opi. Ni. in addi. Spe. in ti. de ꝯ-
feſ. §. ſequitur. in prin. vbi ex his concludit ꝙ ſi adultus habēs
curatorem interrogatur in cā criminali, non exigitur curato-
ris authoritas: quia ibi de veritate interrogatur. ff. de mino. l.
9 auxilium. ¶† An aūt cōfeſsio tutoris vel curatoris præiudicet
pupillo, vel adulto, vide per Cy. in d. l. j. & Bar. in l. j. §. minorē.
10 & §. ſed an ipſos. & dixi s̄. vt lit. non cont. c. j. ſuper gl. fin. ¶† Se-
cundo exigit gl. ꝙ ſponte fiat confeſsio: alias ſi coacte fiat, non
valet ipſo iure. Gl. alle. iura. & ſic ēſt caſus, in quo coactio infi-
cit ipſo iure actum Iō confeſsio in tormētis non præiudicat,
niſi perſeueret. l. j. §. diuus. ff. de quæſti. Dr̄ aūt non ſponte fie-
ri, vt ſtatim poſsit reuocari, & non pręiudicet, niſi perſeueret,
eo ꝙ fit calore iracundiæ: vt eſt caſus cum gl. j̄. de diuor. ex li-
teris quod no. & doc. de deſpon. impu. atteſtationes. ¶ Tertio
exigitur ꝙ confiteatur ex certa ſcientia: qa ſi errore confitet̄,
cōfeſsio iurib. nō præiudicat: qa pōt reuocari. Et an hoc pro-
cedat, ſiue ſit error iuris, ſiue facti, videbit̄. j̄. ¶ Quarto exigit̄
ꝙ quis ꝯfiteatur ꝯ̄ ſe: qa confeſsioni ꝯ̄ ſe ſtatur, ſed non pro ſe,
4. q. 2. §. j. ff. de inter. acti. de ęta. j. rñ. Et ſi plura confitet̄ in vno
articulo, quorū aliqua ſint pro cōfitente, aliqua ꝯ̄ eum, vide
per Cy. in l. j. C. de confeſ. in l. 2. C. de don. ante nup. per Bar. in
l. Aurelius. §. idem quæſiit. ff. de lib. leg. Aliquid per Cy. in l. ſi
qdē. C. de excep. dixi plene oīa de reſcr. ex parte decani. & ali-
quid tetigi in c. bonæ. 2. de poſtu. præl. Dic vt ibi, & per Io. An.
de confeſ. c. j. li. 6. in verbo, confeſsionem. Hæc vera ſm Cy. qñ
confiteor, aduerſario tacente, vel ꝯ̄dicente: ſecus ſi eo aſſeren
te cōfeſsionē: ſed tunc plus me fundo ex ſui aſſertione, quam
mea cōfeſsione. Fallit ēt in caſib. in quib. agitur de interroga-
tione conſcientiæ, ēt in foro iudiciali: qa de ꝯfeſsione ſua ſta-
tur ſolo ſuo dicto. Inſt. de act. §. ſic itaq;. Et patet in oīb. caſib.
in quib. ſtatur iurō: vt de teſtib. pręſentium de homi. ſignifica
ſti. & de exce. paſtoralis. s̄. quod met. cā. c. fi. C. vnde vi. ſi qñ. eū
ſimi. & in iurō purgationis. 2. q. 5. per totum. & de pur. ca. per
totum. & in cā mr̄imoniali, qñ vir atteſtatur copulam, ea co-
habitāte, de deſpon. impu. atteſtationes. & ca. continebatur.
de frigi. c. 2. de ſponſa duo. c. j. & 2. Fallit ēt in foro pęnitentia-
li, in quo creditur cōfeſsioni ſuæ: qa in illa nō agitur de præiu
dicio alterius. Prodeſt aliqñ alicui cōfeſsio propria, in quādā
ꝯ̄ñam, non directo, ff. de interro. act. l. ſi filius. ad fi. Fallit ēt, qñ
quæritur de his, quę ſunt vere nota ſoli confitenti, vt ſi habet
homo inſtrumenta habilia ad vtrunq; ſexum, & dubitatur in
quo magis incaleſcat, ſtabitur dicto ſuo: vt dicit Gul. de Cu. in
l. quæritur hermaphroditum. ff. de ſta. ho. ¶ Quinto requirit,
ꝙ ꝯ̄ ſe confiteatur in iudicio, & coram ſuo iudice: quia alias
cōfeſsio nō præiudicat, de iudi. at ſi clerici. C. eo. l. vna. ſecūdū
gl. Per quæ dicit ꝙ cōfeſsio coram competenti iudice nō p̄iu-
dicat indiſtincte confitenti. De hoc dic vt per Inn. de ele. p in-
quiſitionem. Et hunc punctum, & qualiter dictum Innoc. de-
beat intelligi, dixi s̄. de iud. at ſi clerici. Inquantum gloſ. ſentit
extraiudicialem cōfeſsionem nō nocere, gl. hic reſtringit, niſi
cōfeſsio fiat extra iudicium cum cauſa, vt quia confiteor me
debitorem ex cauſa mutui, vel alia. Nam hoc probato per te-
ſtes cōfeſsio mihi præiudicat: quia ex illa cōfeſsione potero
cōdemnari, ſm gl. Ex qua colliguntur duæ ſubtiles differētiæ
inter cōfeſsionem iudicialem, & extraiudicialem. Prima, qa
confeſsio iudicialis ligat quem, non expreſſa ſpecificè: ſecus
in extraiudiciali. Secunda, quia cōfeſsio iudicialis nō indiget
alia ꝓbatione, qa ſe ipſam ꝓbat, eo ꝙ facta eſt in iudicio: ſed
extraiudicialis probatione indiget. Inquantum gl. ſentit con-
feſsionem coram incompetenti non præiudicare confiten-
ti: dic, ſi fiat coram incompetenti, cuius iuriſdictio eſt impro
rogabilis: quid in hoc teneat Inn. vide de elec. per inquiſitio
nem. Et hunc articulum expediui ſupra, de iudi. at ſi clerici.
Bart. ꝙ non tenet, in l. j. C. de confeſ. & in l. magiſtratus. de iur.
om. iud. & ibi Guliel. de Cun. Vbi autem iuriſdictio eſt proro
gabilis, ſi confitetur de iuriſdictionis defectu ignorans: idem
ſufficiens: & poſt litem conteſtatam valet confeſsio: ſi ante lit.
conteſtatam dato libello, quia confeſsio inducit litem conte
ſtatam, adhuc valet. Si non dato libello, eſt dubium. Pet. te-
net, & Cyn. in l. prima, præal. quòd non valeat, quia ante actū
conteſtationis litis non prorogatur iuriſdictio: vt not. in l. ſi
qui ex conſenſu. C. de epi. audi. Tu dic quòd imo valet, quia
ante lit. conteſtatam citeriori actu inducitur conte. lit. de quo
no. infra, de re iu. inter monaſterium. Item quia hic actus eſt,
qui fit, vel fieri ſolet poſt li. cōt. vñ ſubrogat̄ loco conteſtatio-

nis lit. ut no. in l. nulla. C. de ꝓcur. & in l. 2. C. de conſor. eiuſ. li. & de cōſti. cum M. ſup j. gl. & no. gl. de elec. c. j. lib. 6. in uerbo, abſentia. Quod no. ad hoc: qa quo ad interrūpendā pſcriptionē hr̄ pro ꝯteſtatione litis: vt l. ſi qs emptionis. §. ſed & ſi quis. C. de præſcr. 30. ann. Inquantū dixi cōfeſſionē, ut præiudicat, fieri dēre corā iudice: intellige & corā tribunali iudicis, qn̄ fit per viā contentioſę iuriſdictionis, & in plenario iudicio, & illo ordinabilr̄ agitato. Si aūt fiat in ſummario, vel fiat ex abrupto per viā uoluntarię iuriſdictionis: pōt fieri quolibet loco. l. 2. ff. de offi. ꝓcōſu. & leg. & l. nec qcquā. §. de plano. & ff. de offi. ꝓconſu. l. 2. §. dies. ff. qs or. in bo. poſ. ſer. Idē ſi fiat ad pparationē iudicii. l. uoluit. §. qđ ait. ff. de inter. act. ſm Bar. in d. l. j. C. de confeſ. Fallit rōne qualitatis ꝑſonæ, qn̄ ad eā remittit̄ ꝓ iuro, & cōfeſſione: qa indiſtincte valet alibi, q̄ in tribunali, vt ad ꝑſonas egregias: vt ff. de iureiur. Habes dr̄ias inter cōfeſſiones extraiudicialē, & iudicialem. Vide inquātū extraiudicialis fiat in crīe, quid iuris, an illa inducat ꝓbationē, an iudicium, & an aliqū manifeſtū: dixi in mā notorij, de coha. cle. & mu. veſtra. & aliquid de iudi. at ſi clerici. uide in Spe. de cōfeſ. §. nūc dicēdum. ver. nūc uidendū. In ciuili aūt an & qn̄ p̄iudicet, & quo ad qđ, & qūo dēat fieri, tangit̄ p Cy. in l. gn̄aliter. de nō nu. pecu. & in l. tale pactū, ꝓfiteor te non teneri. ff. de pac. & in l. j. in fi. ff. de interro. act. dicā plene in c. ſi cautio. j. de fi. inſtr. vbi eſt ꝓpria mā. ¶ No. tn̄ hic gl. ꝙ extraiudicialis confeſſio ut faciat p̄iudiciū, oportet in iudicio ꝓbari: qa non eſt ꝓbatio ꝓbata tunc, & non trāſit in notoriū: qđ ſecus, qn̄ fit in iudicio. Si cōfeſſio fiat in iudicio nullo aliter, q̄ per defectū iuriſdōnis, uide qđ valet, in c. Piſanis. de reſti. ſpo. & ibi doc. Ad hoc de acc. c. j. & 2. lib. 6. & in cle. conſtōnē. de ele. Ad hoc qđ dicimus confeſſionē factā ſinutili ꝯctu p̄iudicaret, ut l. ita ſtipulatus. §. Chryſogonus. & ibi Bar. ff. de ver. obl. Et an ſi fiat in iudicio ad aliū finē inſtituto, vel ſummario, an p̄iudicet quo ad plenariū, uide ſ. de or. cog. c. 2. per Inn. de accu. qualiter & qn̄. 2. in gl. magna. Inquantū gl. dat aliā dr̄iam: quia in iudicio nō exigit cā, quia ſecus, ſi extraiudicialiter fiat. Hoc ſic intelligit Io. An. in Spe. de confeſ. §. uidendū. in prin. qa confitens in iudicio ſine cā cōgitur ad cām exprimendā, & ſic effectualiter obligat̄: qđ non eſt in confeſſione extraiudiciali: qa non eſt ibi qui cogat ad cām exprimendā. Cyn. tn̄ indiſtincte dicit confeſſionē ſine cā in iudicio valere: vt ponit in l. gn̄aliter. C. de non nu. pec. & hoc, quia inducit eum in iudicio quaſi ꝯtratur: qđ ſecus eſt in extraiudiciali confeſſione: qa illa declarat. Iō oportet ꝙ hēat cām. & alle. hoc expreſſum, vt valeat iudicialis ſine cā, ff. de interro. act. l. uoluit. §. quod ait. l. j. C. de confeſ. & ff. de confeſ. ꝑ totum. ſm Cyn. Quod puto, quia cōfeſſio obligationis ibi fit deliberate, & viribus facta intelligit̄. Ad hoc optime C. de cōfeſ. l. qui Stichum. In ꝯfeſſione facta coram arbitro tenet Cy. ꝙ licet p̄iudicet ut extraiudicialis, non habet effectum cōfeſſionis iudicialis: quia non dr̄ arbitri actus iudiciarius. l. j. C. de arbit. ſed bene facit fidem, ſicut quælibet extraiudicialis: ut l. pen. C. de arb. ſm Cy. in l. 1. in v. q. Bar. tenet contra, ſi emologatū eſt cōpromiſſum, in d. l. j. qa ſicut emologatio facit quo

12 ad ſn̄iam, ita quo ad alia acta. ¶ †Requiritur v. ꝙ ſi confeſſio fiat p̄nte parte, ſiue loquamur de iudiciali, ſiue de extraiudiciali, ff. de interro. act. l. ult. & l. certū. §. ſi quis abſente. ff. de cōfeſſ. Cy. in l. 1. C. de confeſ. in 6. q. dicit, in confeſſione extraiudiciali ſerua qđ dicam j. de fi. inſtr. ſi cautio, & qđ no. Bar. in l. non ſolū. §. liberationis. de libe. leg. In confeſſione iudiciali, ſi illa fiat abſente parte, & iudice: illa non ualet, vt glo. dicit, niſi fiat præſente aduocato, vel alio recipiente pro abſente: vt no. gl. ff. de interro. act. l. ſi ſine. Si præſente iudice, abſente parte, ſi ſit confeſſio, quæ emanet per viā voluntarię iuriſdictionis, hæc præiudicat: vt auth. generaliter. C. de epiſ. & cle. & ibi idē dicit Cy. Ad hoc ff. de ma. vin. l. non eſt. ibi Franc. de Are. & c. q̄q̄. extra de vſur. lib. vj. Si per viā contentioſę iuriſdictionis, & parte non citata, non valet: ut l. certum. §. ſi quis abſente. Si parte citata in caſibus, in quibus pōt in abſentem procedi, valet confeſſio, & præiudicat: in caſibus, in quibus non ualet ꝓcedi in abſentem, non p̄iudicat cōfeſſio: qa ſicut non pōt ꝓcedi in abſentem, ſic nec ꝓ abſente, & econuerſo: vbi pōt, iudex ſupplet abſentiā abſentis. l. ſi ob cām. C. de euic. l. ꝓperandū. §. ſin aūt reus. C. de iud. & no. j. de acc. ueniens. ſm Cy. in d. l. j. Hoc ſequitur Io. An. in addi. Spe. in ti. de confeſ. §. ſequitur. ver. 7. & dicit fuiſſe verba Hug. de presbytero. Dicit tn̄ ꝙ raro practicabitur: qa confeſſio fiat communiter, vel ad conteſtādam litem, vel ad rn̄dendum poſitionibus, & præcedere debeat iurm̄ ponentis, in quo exigitur vtraque partis præſentia. Raro practicabitur ꝙ confeſſio fiat abſente parte. Certe practicabit in rn̄ſione ad libellum, tenendo illud quod dixi in ca. j. de lit. cont. Item in reſponſione ad poſitionem, ſi reſponſio fiat ex interuallo poſt iuramentum præſtitum, & ſtatuto termino ad rn̄dendum poſitionibus. Dicit tn̄ Pe. in l. 1. in fi. ff. de interro. act. ꝙ ſi iudex confeſſionem vt publica perſona recipiat abſente parte, etiam non citata, quòd valet confeſſio.

Vbicunq; tn̄ dixi ꝯfeſſionem factā abſente parte corā iudice vel alio, p̄iudicare: ſp intellige, ſi ad hoc eſt p̄ns, alias nō præiudicat: vt no. Pet. & Cyn. in auth. ſacrā. C. ſi aduer. ven. in 10. q. nā ex abrupto, vel caſu facta nō prēiudicaret, vt ibi. Alle. l. fin. ff. de interro. act. Hoc fallit in cōfeſſione, q̄ fit in libello: quia narrata in libello qs vr̄ confiteri. C. de lib. cau. l. cum precum. C. de cond. ob cau. l. mercalem. Nō ob. l. ſi familię. ff. fa. erc. qa illa loquitur, qn̄ fuit reuocata: vt j. dicam, in tm̄ ꝙ præiudicat ēt abſente parte: quia iō datur libellus iudici, vt per iudicem detur parti: vn̄ mediante iudice vr̄ parti confiteri, quæ in libello cōprehendunt̄, ēt parti. C. de lit. cōt. auth. offerat̄. & C. qūo & qn̄ iu. auth. offerat̄. Idem dicit in his, quæ quis ponit in exceptionib. quia ſicut libellus dr̄ ex parte actoris, ita & ex parte rei exceptio dr̄ libellus. l. j. C. de his, qui po. no. tit. præd. & l. j. ff. de excep. ſm Bar. in l. certum. §. ſi quis abſente. Quinimo omnis rn̄ſio in iudicio hr̄ pro cōfeſſione. ff. de dona. l. quidam in iure. Quinimo & interrogādo quis confitetur, no. Io. 31. q. j. ſi quis dormierit. & Arch. 22. q. 2. quod ait. Dicit tn̄ Io. And. ꝙ licet ponendo quis confiteatur, non articulando, vel capitulādo, vide no. Io. An. de iureiur. cum in poſitionibus. lib. 6. in Nouella. hęc vera, qn̄ in libello comprehenditur aliquid dependens, vel quod inducere pendeat ab eius poteſtate: alias non ſtatur verbis narratiuis libelli, vt l. non epiſtolis. C. de probat. vbi Bar. no. In extraiudiciali confeſſione ſi fiat abſente parte, in reali præiudicat: vt l. ſi quis vi. §. dn̄ia. ff. de acquir. poſ. qa rē abſente parte quis pōt habere pro derelicto. In perſonali nec ad deliberandum, nec ad obligandum, nō prēiudicat, niſi fiat præſente parte, vel iudice, vel publica perſona, vel aliquo recipiente ꝓ abſente, illo poſtea ratum habente: vt no. in d. verſi. 7. & no. de vſuris. q̄q̄. li. 6. & l. reſcriptum. §. fi. ff. de pac. & l. non ſolum. §. ſi liberationis. ff. de lib. leg. Hæc vera, niſi fiat per epiſtolam: qa prēiudicat confitenti, ēt ad obligandum: vt l. publica. ff. depoſi. & hic: quia ſcriptura ſp loquitur. Idem dicit Bart. in ſcriptura rōnum: vt no. in l. nuda. ff. de dona. quod puto viuente confitentę: eo aūt mortuo ſcriptura eius nō loquitur: iō non credo ꝙ illum obligaret. Ad hoc de ſuc. ab inte. c. fi. qđ ibi no. Inn. Nō ob. quod dr̄ de confeſſione ad acta deſcripta: quia illa pro ſolennitate actus exigit partium præſentiam, vel actū citationis. de teſti. in noīe Dn̄i. Iō ſtatim eſt nulla, vel aliqua, vt dicit Bar. in l. nuda. ff. de don. Dicit tn̄ Io. An. ꝙ in oīb. caſib. in quibus abſente parte alteri p̄iudicaret ſn̄ia, qđ ei ꝓderit confeſſio facta, vt in caſib. c. quāuis. de re iud. Per quæ dicit ꝙ confeſſio facta præſente vno ex cōſortibus eiuſdem lit. p̄iudicat confitenti quo ad alium. Et hoc ponit in addi. Spe. in ti. de confeſ. §. nunc videndum. verſi. quid ſi confiteor. Hæc vera in his, q̄ pendent ex voluntate duorum. In pendentib. aūt ex voluntate vnius, bn̄ præiudicat confeſſio abſente parte. ff. de neg. geſt. l. Neſennius. & no. Bar. in l. nuda. ff. de don. & no. in l. certum. §. ſi quis abſente. ff. de confeſ. ad hoc tex. cum glo. in l. Pomponius. de neg. geſt. ſm Bar. Requiritur ēt ꝙ non ſit ꝯ naturam: nam non præiudicat confeſſio, ſi confiteor me interfeciſſe hominem, qui viuit. ff. ad l. aqui. inde Neratius. §. fi. Vel ſi confiteor illum eſſe meum filium, qui eſt maioris ętatis, q̄ ego. Requiritur ēt ꝙ talis confeſſio fiat de eo, ſuper quo poſſit eſſe actio inter partes. Vnde ſi cōfiteor me eſſe obligatum ad dandum Solem, vel Lunam, non præiudicat confeſſio. ff. de interro. ac. l. ſi is, cuius. & l. confeſſionibus. Vel ſi confiteor me teneri noxali pro libero homine, vt in iuribus prædictis. Requiritur ēt ꝙ non ſit ꝯ ius: alias non nocet. ff. de pac. iuriſgen. §. & ſi ſtipulatio. iō ſi confiteor minorem 14. an. poſſe teſtari, confeſſio mihi non præiudicat. Et hic pōt eſſe cā, quare nō admittitur poſitio iuris: qa vel confitetur eam, & cōſonat confeſſio iuri, & nihil operatur: qa ius eſt aliter certum abſq; confeſſione. Vel cōfiteatur falſum: & nihil præiudicat, vt hic. Ad hoc l. ornamentorum. ff. de aur. & arg. leg. Pōt tn̄ pars interrogari de caſu legis ad concludendum caſum, de quo agitur. l. Offidius. ff. de leg. 3. Bar. in d. l. j. de confeſ. Item oportet ꝙ confeſſio fiat in materia, in qua poſſit quis ſibi confitēdo, vel conſentiendo præiudicare: iō non præiudicat confeſſio in libertate. C. de libe. cā. interrogatam. Sed pōt dici ꝯrium eo. tit. iubemus. Nec ob. l. interrogatam. quia ibi fuit facta corā incōpetenti. Idem Archid. 2. q. j. nos in quemq̄. Hæc eſt cā quare in mr̄imoniali ꝯfeſſio nō præiudicat, vt c. ſuper eo. de eo, q cog. cōſang. vxo. & quare cōfeſſio nō præiudicat in beneficiali, ſi quis confitetur alterum iuſte tenere: vt no. Ioan. An. de cōfeſ. c. j. & fi. lib. 6. in Nouella. & no. de eo, qui mitti. in poſſeſ. eum, qui. eo. li. Nec præiudicat confeſſio, ſi Chriſtianus cōfitetur ſe ſeruum Iudęi, de Iudę. c. fin. Vel ſi confitetur quis ſe maritum Iudeæ. 28. q. j. caue. Requiritur etiam quòd confeſſio fiat de re litigioſa: aliàs non præiudicat confeſſio. ff. de interro. act. l. cōfeſſionibus. Oportet ergo quòd iudex ſedeat propter hoc: aliàs non præiudicat ſibi confeſſio, vt patet de ordi. cog. cum dilectus. ad fi. alias crimen, de quo conſtaret confeſſione in iudicio, punietur ordinarie, ſi de eo cōſtaret confeſſione: quod

eſt contra

13 eſt ꝯ illa iura. ¶†Not. ergo gloſſ. iſtã, ꝙ ꝯfeſſio facta iudice ad
aliud ſedente, nõ ꝑiudicat cõfitenti. Per quæ dicũt Io. And. &
Cal. de coha. cler. & mu. tua. ꝙ nõ ꝑiudicat alicui delictũ cõ-
miſſum in oculis iudicis, eo pro tribunali ſedente: qa nõ ſedet
ad hoc, ſed ad aliud. Per hoc dicit Gui. de Su. in l. momẽtaneę.
C. q legi. pſo. ſtan. in iud. nõ ha. ꝯfeſſionẽ nõ ꝑiudicare ſup nõ
petito: alias ſicut dicimꝰ in ſnĩa, qa ſtultus eſt iudex, q ſup non
petito iudicat. l. fi. ff. de fideicom. lib. Qđ puto, qñ ꝯfeſſio fit ad
petita incidẽter, & ſup tela iudicij ad aliud inſtituti. Sed ſi fie-
ret coram iudice ex abrupto de ꝑ ſe a tela ꝑſente parte, vel ad
hoc citata, nõ video quare nõ ꝑiudicet ꝯfeſſio, vbi ꝑiudicat ex
abrupto facta. hoc ſufficit de requiſitis. Requirit ẽt ꝙ ꝯfiteat
certũ, ſm aliquos vt dicit Bar. in d. l. j. vbi dicit gl. Bar. dicit hoc
verum in caſibus, in quibus debet ſequi ſnĩa certa. Secus vbi
ſufficeret incerta: qa confeſſio, & ſnĩa æquiparantur. Nam ſi
ꝯfiteor me poſſidere hæreditatẽ Titij, vel me geſſiſſe tua ne-
gotia: valet hæc ꝯfeſſio, ſm Bar. Examinationẽ huius glo. vide
14 in Spe. de ꝯfeſ. §. ſequit. in prin. ¶†Nũc venio ad ſm: & videbi-
mus aliquos effectus cõfeſſionis: Gl. dicit ꝙ inter cæteros effe-
ctus eſt vnus: qa in confeſſum nullæ ſunt partes iudicis. Sed
dicit hoc verum cognoſcẽdo: ſecus dicit in terminando: qa
ex illa ꝯfeſſione debet ſequi ſnĩa. ff. ad l. Aquil. l. proinde. de
trãſ. c. præterea. Cõiter dr̃ ꝙ in ciuili, ſi cõfeſſio fiat ex abrupto
abſq; ordine, & nõ dato libello, ibi non ſequitur ſnĩa, ſed ſolũ
præceptũ de ſoluendo: & illa nõ eſt ſnĩa, ſed executio, ſm Bar.
in d. l. j. Idẽ ſi fiat per modũ voluntarię iuriſdõnis, vt quia ꝑtes
ambæ cõueniunt vt pars vadat corã iudice ad cõfitendũ debi
tum: & ſic veniunt ꝯcordes ad iudiciũ, & ad ꝯfitendũ, ſm Cy.
in l. j. præal. in ij. q. Per quæ dicit ꝙ in Tuſcia inſtrã guarẽtigię
hñt executionẽ paratã, ſi fiant corã notario, qui vt iudex a ſta
tutis hẽt ꝑtãtẽ recipiendi talẽ ꝯfeſſionẽ. Quod nota ꝓ iſtis q
ꝯhunt, & cõſtituunt ꝓcuratores ad ꝯfitendũ, vt patet in ciuita
te iſta. Si fiat libello porrecto, tunc expectat ſnĩa, vt no. gl. ſ. de
elec. dudũ. ij. q. j. nos in queq̃. vbi gl. no. ĩ d. l. ꝓinde. & l. j. & fi. ff.
de ꝯfeſ. Hæc ſunt vera ĩ ciuili. In criminali ſp oportet ꝙ ſequa
tur ſnĩa, ſiue ſit ex abrupto, ſiue aliter: vt no. gloſſ. in d. l. j. ij. q. j.
nos in quẽquã. Ad hoc C. de ꝯfeſ. l. fi. l. ſi ꝯfeſſus. ff. de cuſt. reo.
Et hoc verũ ſiue agat ad nãlẽ pęnã, vt hic, ſiue ad accidenta-
lẽ. ſ. c. ꝓxi. Idem Spe. in ti. de ꝯfeſ. §. j. in fi. Contrariũ ſentit Fre-
de. ſuo conſi. 204. vbi dicit ꝙ in criminali nõ expectat niſi præ-
ceptum. Quod poſſet ſaluari, qñ in pęnã eſſet aliquid dari, vel
fieri: qa tũc ꝓportionaret ꝑceptũ. Hæc vera ſunt in cõfeſſione
vera: ꝯfeſſio aũt ficta nõ hẽt prõptã executionem, niſi ſequat
ſnĩa. Bar. in l. ij. §. qđ ſi actor. ff. de iure fiſc. & idem Butr. ad hoc
l. eius, qui delatorẽ. ff. de iure fiſ. Qđ no. ꝑꝑ ſtatuta, q̃ volũt quẽ
hñi pro confeſſo. Ad hoc iura quæ dñt quẽ ꝑriuari ipſo iure:
qa nõ ꝑcedẽte ſnĩa nõ fit executio, vt patet de hære. cũ ſerui.
¶Scđs eſt effectus, qa ꝯfeſſio nedũ ꝓbat, ſed ẽt aliqñ inducit.
Circa qđ eſt aduertẽdum. Qñq; cõfeſſio emanat ſuper iure ꝑ-
ſonali: & an, & qñ inducat, vel diſponat, aut probet, ſeu decla-
ret, dic vt ꝑ Cy. in l. gñaliter. C. de nõ nu. pecu. & hunc articulũ
expediam in c. ſi cautio. de fi. inſtr. & vide l. publica. ff. depo. Si
fiat in reali, an inducat, vt ſi ego dominus, vel poſſeſſor, confi-
teor te dñm, vel poſſeſſorem, an confeſſio faciat dñm. Dicit
Bar. in l. cum falſa. & l. cum teſtimonium. C. de iur. & fac. igñ.
ꝙ ſi extra iudicium confiteor in iure reali, cuius tranſlatio pẽ-
det a mea poteſtate abſq; alia traditione: & confeſſio inducit,
vt in hypothecaria, ſicut dicit in l. cum teſtimonium. Si confi-
teor circa id, cuius trãſlatio non pendet a nuda mea volunta-
te: ſi quidem in iudicio, præiudicat mihi, & confeſſio inducit
trãſlationem dñij: vt eſt caſus ff. de ꝯfeſ. l. certũ. §. j. qui ad hoc
eſt caſus notabilis, ſm Bar. Quod dicit verum, ẽt ſi cõfeſſioni
non adijciat ſpecifica cã, vt quia ꝯfiteor te dñm: nã ſicut in li-
bello procedit ſine cã ſpecifica, ita & in confeſſione, ſm eum.
Per hæc dicit ꝙ ſi confiteor eccleſiam dominam, quia nuda
voluntate in eã trãſfert dñium, ꝙ confeſſio præiudicat. Idẽ di-
cit in vltima voluntate, cum in illis non exigatur traditio: aĺs
non transfertur, proficit tñ confeſſio quo ad probationem. ff.
depoſ. l. publica. licet non inducat. Ad hoc in Spec. de cõfeſ. §.
nunc dicendum. ver. ſed quid ſi confiteor. ad fi. & vide. e. §. ver
ſicu. porro: vbi Spe. dicit ꝙ ſi ꝯfiteor alium poſſidere, quia ſo-
lo animo perdit poſſeſſio, illa confeſſione perditur: vt l. 3. §. in
amittenda. & l. ſi quis vi. §. differentia. ff. de acquir. poſ. in ver.
ſed quid ſi confiteor. Dicit hoc verum quo ad perdendã poſ-
ſeſſionẽ, ſed nõ quo ad transferendã: quia ſolo animo acqui-
ritur poſſeſſio, C. de acquir. poſſ. l. licet. ſecundum Gul. Hæc ve
ra, qñ cõfiteor ſimpliciter rem tuam eſſe: ſed ſi confiteor rem
tuam eſſe, & ipſam me tuo nomine tenere tanquã cõductor.
dicit Spe. in ti. de confeſ. §. nunc videndum. ver. ſi cõfiteor. ibi
recitat dictum Io. Bal. & Vber. refert, an ꝯfiteatur ignoranter:
& ꝯfeſſio nõ præiudicat. An cõfiteat ſcienter: & refert, an di-
cat, ſcienter cõfiteor rem tuã eſſe, & eam tenere in feudũ, vel
emphyteuſim: tũc nõ nocet, vt l. cũ falſa. qa ex hoc non indu-
cit, ſed narrat: Idẽ ſi dicat, & ꝯfiteor me hr̃e in emphyteuſim:
ſi dicat, cõfiteor talem rem eſſe tuã, & volo ipſam ꝯducere in
emphyteuſim: vt d. l. cum falſa. Fatet tñ omni caſu ꝯfeſſionẽ
probare ꝯductionẽ, & dñium alterius donec ꝯrium probetur.
Per hoc dicit Bart. in l. cum falſa, ꝙ ſi qs ꝯfitet talem eſſe dñm
ſuæ rei, & cum hoc ẽt ſe conſtituiſſe noĩe eius poſſidere, ꝙ ex
hoc eſt fictus titulus, & ficta traditio: & ſic ex eo non transfert
dñiũ, vt no. in l. traditionibus. C. de pact. ſecũdum Bar. Quod
credo ꝓbãdo rem aliter ſe hr̃e: qa ſola confeſſio non diſponit,
ex quo exigitur traditio: & ſola cõfeſſio ꝯductionis, vel conſti-
tutionis non hr̃ pro illã, licet ꝓbet. Dicit tñ Io. An. poſt Dy. in
conſilijs in addi. loco in Spe. præal. quod ſi conſors lit. recipe-
ret cõfeſſionẽ, qualiter ab eo, & alio cõduxit rem in feudum,
ꝙ hæc cõfeſſio ꝑiudicat, adeo ꝙ conſorti ratũ habenti quærit
ius agendi abſq; ceſſione: qa ſi per traditionẽ, vel quaſi, quæri
tur ius agendi ſine ceſſione per procuratorẽ, ff. de acq. re. do.
ſi procurator. & l. traditio. §. fi. & l. ꝑ ſeruum. §. fi. ſic & ex hac
confeſſione quæritur illi abſq; ceſſione, vel quæſitum proba-
bitur: nam talis cõfeſſio ꝓbat fictã traditionẽ, ff. de donatiõ.
l. qſqs. Ad hoc alle. l. certũ. ff. de ꝯfeſ. Ex quo concludit ꝙ ex ta-
li confeſſione quæritur ius agendi in rem, & perſonali ex mo
ribus: quia ex ea declaratum eſt, rem eſſe feudalem. Tertius
eſt effectus, qa ex hoc confeſſionibus iudicialibus cõpetit ius
agendi officio iudicis. Dicit Dy. poſt Pe. ꝙ eſt verum, ſiue con-
feſſio fiat per viam voluntarię iuriſdõnis, ſiue per viam contẽ
tioſę: quia in notis iudici vt iudici iudex ſuum impertitur of-
ficium. ff. finium reg. l. ſi irruptione. de accu. l. ea quidem. ff. de
re iud. l. poſt rem. l. j. §. ſi quis miſſum. ff. ne vis fi. ei. qđ ſimiliter
facit ad inſtrumenta guarentigiæ: licet quidam ſecus dixerit
15 in his, quæ expediuntur per viam voluntarię iuriſdõnis. ¶†Ex
his deciditur, an ex confeſſione contrahatur ius agendi. Tan-
git Spe. in ti. de confeſ. §. j. ver. quæ aũt actio. & ibi Io. An. dicit
qđ ſi ꝯfitetur firmiter, agitur actione confeſſata. ff. de iureiur.
ſi duo. §. Iul. Si informiter, dabitur actio in factum. ff. de ſtipu.
ſeruo. l. quæſitum. ff. de ſpon. omnino. Nec eſt verum quod ex
confeſſione oriatur vtilis confeſſoria, vt quidam dicũt, per l.
inde Neratius. §. vbi. ff. ad l. Aql. quia illa pro ſeruitutibus eſt
inuenta. Cy. dicit qđ ſi ꝯfitetur formiter, oriuntur duæ: vna ex
contractu, altera ex ꝯfeſſione: ſicut dicimus in iurõ, vt in iuri-
bus præalle. vt no. de iureiu. l. actori. Si informiter oritur actio
in factum: qa ex eo orit oblõ, l. proinde. §. procurator. ff. ad l.
Aquil. ergo & actio. Itẽ qa q confitetur, ex quaſi contractu te-
net. l. de ætate. §. qui interrogatus. ff. de interrog. actio. Item qa
cõfeſſio, & ſnĩa paribus paſſibus ambulant. ff. de re iudi. poſt
rẽ. & ex ſnĩa orit, ff. de pecu. l. 3. §. idẽ ſcribit. & de noxa. l. quo-
ties. §. vlt. ergo & ex cõfeſſione. Et idẽ Bar. vbi tangit gl. in l. cen
tũ. alias certũ. ff. de confeſ. Idem dicit Arch. ij. q. j. nos in queq̃.
vbi dicit ꝙ prodeſt ſnĩa poſt cõfeſſionem, licet cõfeſſio pariat
16 actionẽ in factũ. †Ex his dubitat de alio effectu, nunqd ꝯfeſſio
facta corã vno iudice poſſit executionẽ hr̃e paratã corã alio.
Dicit Cy. ꝙ ſi fiat corã vno, executioni põt officio iudicis mã-
dari corã alio loco eius ſubrogato, vel eiuſdẽ tribunalis: vnde
ſnĩa lata per delegatũ, officio iudicis delegantis mãdatur exe-
cutioni, vt l. a diuo Pio. in princ. ff. de re iudic. Idem ſi diſpoſi-
tione iuris vel ſtatuti ſpectat executio ad aliquem, ſm Bar. in
loco præalleg. Corã diuerſo autem iudice, licet cõfeſſio poſ-
ſet induci vt probatio, nõ põt produci vt ꝯfeſſio hñs prõptã
executionem: Dicit Bart. in l. j. de offi. conſu. & ibi tex. Hęc ve-
ra, niſi fiat executio ad requiſitionem iudicis, corã quo eſt fa-
cta: vt no. in d. l. j. ff. de offi. conſu. & in d. l. j. C. de confeſ. per Cy
17 num. Facit quod no. ſ. de foro comp. poſtulaſti. † Ex his patet,
qñ iſtę fictę confeſſiones, quæ fiunt ex contumacia; vel per bã
num, an habeant executionem coram alijs iudicibus. Si peta
tur coram alio iudice alterius tribunalis vel ciuitatis: dic quo
ad requiſitionem ipſius bene poteſt officio requiſito manda-
re executioni. Et ſic dicit intelligi iura, quæ dicũt vnã poteſta-
tem per aliam iuuari, ff. de admini. tut. l. tutum. §. tutores. C.
de offic. ꝑfec. Africę. in nomine domini. in Auth. vt nulli. iud.
§. ſi quis vero comprehenſorum. ff. de tuto. & cura. da. ab his. l.
diuus. 23. q. v. adminiſtratorem. xcvj. di. cum ad verum. ſecũ-
dum Cynum. Si agitur actione in factum, poterit coram quo-
cũq; iudice, alias habili peti executio: qa actionem ſuam põt
quis intentare corã iudice competenti, vt patet, ſm Bar. in l. a
diuo Pio. §. ſnĩam Romæ dictam. Et hoc tenendo ꝙ confeſſio
18 iudicialis producat actionem in factum, ſicut ſnĩa. ¶†Venio
ad vltimum, ſ. ad reuocationem confeſſionis. Et hic imaginã-
da ſunt quatuor. Primum, tp̃s ante litis conteſtationẽ. Scđm,
poſt litem ꝯteſtatam. Tertiũ, poſt ꝯclõnẽ in cã. Quartum, tp̃s
poſt ſnĩam applõne nõ ſuſpenſam, vel aĺr. Quintum, tp̃s poſt
ſnĩã applõne, vel reſtõne ĩ ite. ſuſpẽſã. Itẽ cũ reuocatio cõiter
fiat per errorem, eſt aduertendũ ꝙ quidam eſt error iuris, qui
dam eſt error facti, quidã error facti, & intolerabilis, vt in fa-
cto ꝓprio, de reſcr. ab excõicato. & hic qñq; cadit ĩ latã culpã,
qñq; in leuẽ, qñq; in leuiſſimã. Quidã error tolerabilis: & hic
excludit omnem culpã. Hoc poſito, ſi q̃rit an poſſeſſio poſſit

reuocari,

reuocari, & qñ. ¶ Videamus primo de ꝯfeſſione facta ante lit.
ꝯte.in hoc dic ꝙ ſi reuocatio petit̃ ante litis ꝯteſtationẽ,& ad-
mittit̃ reuocatio,niſi captioſa ſit aduerſarij, qa in hoc fecerit
expenſas: quo caſu non reuocat, niſi ſatiſfaciat de læſione.ff.
de interro.act.l.de ætate. ff.de rei vẽ.l.ſinaũt. ff.de dolo.l.pe.ff.
de pet.hære.l.q ſoliti.Et hæc vera,ẽt ſi ꝯfiteẽ ſcienter,ſicut dñt
Doc.& Iac.de Are.cuius fuit hæc diſtinctio. Hæc vera puto in
p̄para torijs iudicij,vel directorijs:vt ſi ꝯfiteẽ ꝙ poſſideat,alias
ſimilia.Sed aľs ſi ꝯfiteret̃ circa deciſoria,alias non præparato-
ria,vt ſi ꝯfiteret̃ ſe debitorẽ, nõ admitteret̃ reuocatio,niſi do-
cẽdo de errore,& iuſto, vt infra dicã. Qñq; hæc cõfeſſio facta
ante lit.ꝯteſta. petitur reuocari poſt litẽ cõteſtatã: & non põt
reuocari,niſi actoris obijciatur ſciẽtia:vt l.is,qui ſe obtulit.ff.
de rei ven. vbi offerẽs ſe liti nõ põt poſt litẽ ꝯteſtatã reuocare
ꝯfeſſionẽ ꝙ poſſederit, niſi aduerſarius ſciuerit eũ nõ poſſide-
re:qa hoc ipſo captioſa eſt aduerſario,ſi inſtãtia periret: & ſic
nõ ob.l.de ætate.§.Celſus.ff.de interro.ac.Qđ eſt verũ,niſi do-
ceret de errore,& probabili,vt dicã ĩ. Item hoc in p̄paratorijs:
in deciſorijs credo ꝙ ſcientia falſitatis cõfeſſionis partis,ad cu
ius cõmodũ fit ꝯfeſſio. nõ inualidaret ꝯfeſſionẽ, niſi aľs ꝯſta-
ret de errore: & errorẽ intellige ꝓbabilẽ,aľs non ſufficeret.Et
dico errorẽ ꝓbabilẽ,qñ non cadat in latam culpã: vt l.de æta-
te.§.qui iuſto.ff.de interro. act.alias ſi cadat in leuem,admitti
tur,vt no.Bar.in l.non fatetur.ff.de cõfeſ.Per hęc patet ꝙ ſi cõ
fiteẽ ignorãter ſolo errore iuris, ꝙ nõ reuocat: qa errare in iu-
re,eſt eſſe in lata culpa.ff.de ver.ſig.l.late.Quod eſt verum,ni-
ſi cõfeſſio habeat intolerabilem errorẽ expreſſum,vt cõfiteaẽ
minorẽ xiiij.anno.poſſe teſtari: quia tunc nõ valet ꝯfeſſio, vt
dicit gl.quo caſu fruſtra tractaretur de reuocatione.Item hoc
intellige de errore iuris in corpore iuris clauſi. Si enim eſſet
error iuris extrauagãtis: tunc eſſet tolerabilis,ĩ.de fide inſtru.
paſtoralis.& no.Bar.in l.cum prolatis.C.de re iudic. Item hoc.
verũ in iure cõi: ſi enim eſſet caſus ſingularis, vel ius, ſup cu-
ius intellectu eſſet opin. ille eſſet tolerabilis: vt l.2.ff.de iur. &
fac.ign.& no.Bar.ff.depo.l.quod Nerua. Ad hoc quod no.In-
noc.de app.cum ſpãli. Item hæc vera,niſi eſſet miles, femina,
vel ruſticus,vel monach⁹, & alij, qui excuſant̃ ab errore iuris,
vbi ſunt in loco,in quo nõ poſſint ꝯſulere peritiores.ff.de iur.
& fac.ign.l.regula.§.ſed & ſi.C.de bo.poſ.l.in bonorum. ¶ Ve
nio ad ſecundum caſum,quando confeſſio fit poſt litem ꝯte-
ſtatã, vſq; ad quẽ terminũ poſſit fieri reuocatio. Et primo de
termino vſq; ad ꝯcluſionẽ in cã:dic, ſi confeſſio eſt facta circa
p̄paratoria, vbi ſupra dixi non poſſe reuocari ante lit.conteſt.
hec hic.Vbi dixi reuocari ante litis conteſtationẽ,& non poſt,
dic ꝙ non admittitur reuocatio, ex quo confeſſio ſuperuenit
poſt litem conteſtatã vſq; ad primum actũ, qui hr̃ pro litis cõ
teſtatione,vt qui fit, vel fieri ſolet poſt litẽ cõteſtatã, vt eſt glo.
de ele.c.j.lib.vj.in verbo,abſentia.In deciſorijs aũt planũ ꝙ p̄t
reuocari ex errore poſt litem conteſtatã.Sed eſt dubiũ,an poſt
concluſionem in cã,vide quod no.de procu.auditis.de cã poſ.
paſtoralis. de fid. inſtru.cum dilectus.in cle.j.de cã poſ.qđ fir-
mat Io.Mo.de in integ. reſt.c.fi.lib.vj. Credo ꝙ ad petitionem
partis hæc reuocatio non admittitur:ſed bñ ex officio iudicis,
nõ vt reuocent, ſed vt excuſent per actũ interrogationis, niſi
iurauerit plenam dicere veritatem:vt eſt caſus de accu.cũ di-
lecti.argu.de fide inſtr.cum Io. Hæc oĩa intellige cum limita-
tionibus,de quibus dicã infra in reuocatione. Ante ſententiã
autem,& ante concluſionẽ in cauſa,indiſtincte poteſt reuoca
ri confeſſio intercedentibus illis,quæ exiguntur ad reuocatio
nẽ cõfeſſionis,de quibus dicã infra. ¶ Venio ad tertiũ caſum,
qñ ꝯfeſſio eſt facta poſt litem conteſtatã,vel ante,& petitur re
uocatio poſt ſnĩam. Dic ſi error reddit ſnĩam nullam,poterit
qñcunq; reuocare. Patet in confitente aliquem iudicem,qui
non eſt.ff.de iur.om.iud.l.ſi per errorẽ.quia ſicut poteſt,exce-
ptio erroris opponi,ita hic error reuocari poſt ſnĩam.Idem in
omnibus caſibus,in quibus exceptio poteſt opponi,poſt ſentẽ
tiam,ſi circa illam fiet confeſſio,poſſet reuocari: quia ſnĩa, ex
quo nulla eſt,non obuiat reuocationi. Et idẽ vbicũq; aliquo
reſpectu ſnĩa remanet nulla. Idem ſi ſnĩa eſt aliqua,ſed talis,
quæ non tranſit in rem iudicatam: nam circa illã poteſt ꝯfeſ-
ſio etiam poſt ſnĩam reuocari, vt not.Doc.de re iudi.lator.de
ſpon.impu.atteſtationes.quod eſt notabile dictum.Quãdoq;
ſnĩa eſt aliqua, & talis, quæ non tranſit in rem iudicatam: &
tunc qñq; ſnĩa fuit lata contra confeſſionem,ita ꝙ reprobata
eſt confeſſio:& ſi confeſſio eſt nuda ab inſtrõ, põt cõfeſſio re-
uocari poſt ſnĩam.not.Inn.in duobus locis,de exce.cum vene
rabilis.de iureiur.mulieri. & eſt caſus in auth. item cum poſ-
ſeſſor.& gl.ibi.C.qui po.in pig.hab.& vnde ſumitur illa auth.
Ad hoc xxx.q.v.& his ita.& quod ibi not.Ioan.Si confeſſio eſt
veſtita productione inſtrumenti,& probatur inſtrumentum,
an reprobetur confeſſio, ita ꝙ poſſit cõtra illam venire:ſi ſen
tentia fertur contra confeſſionem,& inſtrm̃,adhuc põt reuo-
cari:vt d.c.mulieri.Si eſt lata ꝯ inſtrm̃ tm̃,tunc ſi confeſſio eſt
facta ſeparatim ab inſtrõ,vt quia per ſe confeſſus eſt contenta

in inſtrõ,& tũc reprobato inſtrõ, nõ eſt reprobata cõfeſſio,iõ
põt adhuc acceptari ꝯfeſſio, niſi aľr reuocet̃:vt dicit Inn.in d.
c.cũ venerabilis.Si eſt facta coheſiue ad inſtrm̃,vt qa producẽ
do inſtrm̃, cõfitetur ꝯtenta in inſtrõ, vel cõfiteri cenſet̃ tacite
ſola ꝓductione:& tunc reprobato inſtrõ, qa falſum, vr̃ repro-
bata cõfeſſio, q̃ vt acceſſoria nõ reperit aliqđ fundamentũ in
quo ſubſiſtat, vt ibi no.Inno.Si inſtrm̃ eſt reprobatũ altero vi-
tio,quia caret ſolennitatibus extrinſecis, nõ qa falſum,tũc ex
hoc non cõfundit̃ cõfeſſio,niſi alio iure reuocet̃, vt ibi no.qa
non eſt falſa confeſſio, nec caret fundamento,ex quo inſtrm̃
nõ eſt ex toto vt falſum reprobatum: qa nõ falſum dr̃,qđ pri-
mordio nõ caret veritatis: vt l.cũ filius.§.dñs.ff.de leg.2.tãgit
ẽt Inn.de cen.cum olim.Si aũt ſnĩa eſt lata ſm̃ cõfeſſionẽ, ſen
tentia nõ reprobata nõ põt reuocari cõfeſſio poſt ſnĩam, ex
quo non eſt appellatum,ſaluo niſi de errore cõſtaret notorie:
vt not.Inn.de immu.eccl.quia pleriq;.& de frigi. fraternitatis.
19 & de reſcrip.cum dilecta. ¶ †Nunquid aũt poſſit reuocari cõ-
feſſio poſt p̄ceptũ,& ſnĩam precepti. Bart.tangit in l.nõ fatet̃.
de cõfeſ.& bene decidit, ſed nihil allegat.Dic ꝙ ſi ſnĩa præce-
pti eſt lata cum cauſę cognitione,ꝙ illa vim diffinitiuę habet,
& ideo confeſſio nõ põt reuocari poſt talẽ ſnĩam. Si ſine cau-
ſæ cognitione:dic ꝙ põt reuocari etiam poſt ſnĩam p̄cepti:qa
in hoc non habet vim diffinitiuę. Et de hoc habes gl. de verb.
ſig.ex parte.ĩ. & dicit Bar. in d.l.non fatetur.cauſæ cognitionẽ
ſubeſſe, qñ datus eſt terminus parti ad oſtẽdendũ quare ꝯfeſ-
ſio non debeat reuocari. alleg.l.pen.ff.de confeſſis.quæ nota.
20 ¶ †Quid de decreto, tenet Io.An.in addi.Spe.in tit.de confeſ.
§.nunc dicendum.ver.quid de confeſſione.& dicit ꝙ in liber-
tate non habet locũ.C.ſi aduer.libe.l.2. in alienatione prædij
maioris,vel excuſatione tutoris, nõ impedit decretũ illã reuo
cari.ff.de tranſ.l.cum hi.§.ſi p̄tor.l.Marcellus. ff. de iudic.C.ſi
ex fal.alle.l.j.& ij.ff.de reb.eo.l.& magis.§.fin. quia decretũ ex
falſa cã eſt nullum.l.cum vero.§.ſubuentum.ff.de fideicõ.lib.
Sed ſi ad cõfeſſionẽ eſt lata aliqua interlocutoria, an illa poſ-
ſit reuocari:credo ꝙ iudex ex offõ poſſit admittere ad reuocã
dum.de app. cum ceſſante.ff.de re iudic.l. quod iuſſit.qa non
tranſit in rem iudi.quo ad iudicẽ, licet ſic quo ad partẽ,q̃q̃ ſit
lata ex falſa cã.Quod dictum eſt autem de decreto, credo ve-
rũ,qñ cõtinet iniuſtitiam,& cõfeſſio ex parte petẽtis: ſecus ſi
tm̃ ex parte eius,ꝯ quem,per no. in l.iuſte.ff.de acquir.poſ.Ex
hoc infertur quid in beneficiali; an admittatur reuocatio cõ
feſſionis poſt ſnĩam: quia quo ad iudicem non tranſit.Idẽ qđ
dixi in interlocutoria,& maxime ſi tales confeſſiones non tri-
buunt ius ei,pro quo fit cõfeſſio:vt no.Io.An.de ꝯfeſ.c.j.& vl-
ti.lib.vj. Idẽ puto vbicũq; ſnĩa nutrit peccatũ, quod ꝯ confeſ
ſionem ẽt poſt ſnĩam admittet̃ probatis erroris:quia tales ſen
tentiæ nõ tranſeũt in rem iudicatã: vt not.xxv.q.2.in ſumma.
& no.in rubrica de re iud. inter monaſteriũ. & not.Doc.de re
iudi.lator.& c conſanguinei.& no.de re iudi. cum Bertoldus.
Inquantum dixi poſt ſnĩam præcepti, vel decretũ reuocari cõ
feſſionem.Bar.in d.l.nõ fatetur.dicit verum, niſi actu ſit facta
executio:quia illa executio habebitur vt terminus impediti-
uus reuocationis confeſſionis: qa eſt actus,q ſolet fieri demũ
poſt ſnĩam diffinitiuã: vnde hẽt in hoc vim diffinitiuę: argu.
eius,qđ no.gl.in d.c.j.de elec.lib.vj.in verbo, abſentia. ¶ Non
ob.ſi dicat̃,ꝙ ẽt poſt ſolã cõfeſsionẽ nõ dẽt poſſe reuocari, cũ
illa habeat vim diffinitiuę:qa illud eſt verũ in cõfeſsione non
21 erronea.†Ex his patet,an ſi oppoſita exceptione perẽptoria,&
illa ꝯfeſſata, ſi pronuntiatum eſt exceptionem fore admitten-
dã, vel ſi confeſſatum eſt aliquid, per quod pronuntiet̃, ecce-
ptionẽ nõ admittendam, an poſſit poſt hãc pronũtiationẽ
cõfeſsio reuocari:qđ non vr̃, qa poſt hanc negotiũ quo ad ex-
ceptionem,& confeſsionẽ circa eum vr̃ deciſum. Puto,ſi pro
nuntiatum eſt exceptionem admittendam, cõfeſsionẽ poſſe
reuocari: quia nõ eſt hæc diffinitiua,cum aliam expectet poſt
ſe,ſi pronuntiatum eſt ipſam obſtare: qa hæc habet vim diffi
nitiuę,& fertur cum cauſæ cognitione,quod poſtea non pote
rit reuocari:arg.eius,quod no. gl.in cle.cũ à repulſione.de ap
pel. Ex his patet quid dicendum in pronũtiatione ſuper exce
ptione litiſ finitę: quia cum & illę habeant vim diffinitiuę,vt
no.de lit.conte.c.j.lib. vj. ꝙ poſt illam ſnĩam non admitteret̃
22 renũciatio confeſſionis. † Si quæritur an poſſit reuocari poſt
ſnĩam appellatione ſuſpẽſam, Doc.dicũt hic quod dicit Spe.
ſe obtinuiſſe in Spe.eo.tit.§.fi.in fin. Hoc credo,qa appellatio
reſcindit omnem terminum vſq; ad litis conteſtationẽ.C. de
procu.ita demum. Si quæritur an poſſit reuocari ſuſpẽſa ſen
tẽtia via reſtõnis in integrũ:dic ꝙ ſic,ſi reſtitutio detur aduer
ſus ꝯfeſsionẽ,vbi cõpetit,non eſt dubium.Si non petitur reſtõ
aduerſus cõfeſſionem, ſed petitur reuocari, ad hoc probato
errore,bene admittitur ex clauſula,Si qua tñ iuſta cã videbit̃:
vel aliter reſciſſã ſnĩa prętextu reſtitutionis ſpãli iure. Ad pri
mũ facit quod no.in l.ſi iuris.§.j.ff.de excep. rei iud. & not.gl.
in l.ſi fideiuſſor.§.in omnibus.ff.mand.& no.ĩ.de pur.vul.c.ij.
23 ¶ †Quæro vltimo, q̃ requirant̃ vt cõfeſſio poſſit reuocari:hic
tex.

text. vr̄ qđ exigitur ꝙ negotiū nondū ſit finitū. Si ergo eſt fini-
tum, tunc nō admittitur reuocatio. Et dr̄ finitū per ſn̄iam dif-
finitiuā appellatione nō ſuſpenſam, vel alio remedio retracta.
tiuo. Idē ſi alio remedio deciſiuo ſit finitū, vt iureiur. vel tran-
ſactio, de lit. cōtc. c. j. lib. vj. ¶ Nūquid aūt ſn̄ia arbitri, vel arbi-
tratoris dicat̄ finitū, ita qđ nō admittat̄ reuocatio, tāgit Spec.
in ti. de ꝯfeſ. §. nūc videndum. in 2. col. in addi. ibi Io. An. dicit
qđ in arbitrio dr̄ finitum, ſi ſit emologatum laudū: nō dicit fi
nitum in arbitramento. Dic ꝙ poſt illud nō admittit̄ reuoca-
tio: ꝗa illud obtinet inſtar tranſactionis, vt in Auth. vt diffe. iu
di. §. ſi vero ꝯtigerit. Hæc vera, vbi nō eſt petita reductio ad ar-
bitriū boni viri: vbi eſſet petita, al's dixi qđ poterat reuocari.
Quod nō vr̄, ꝗa niſi aliter det̄ reſtitutio, nō admittit̄ petitio,
cum in hoc nō fuerit deceptus facto arbitratoris. Sed dic ꝯ qđ
et ꝓ deceptione re ipſa petit̄ reductio: vt no. ff. de ver. ob. l. ſi ſit
ſtipulatus. Scđo requiritur vt admittatur reuocatio cōfeſſio-
nis, qđ ſit facta in cā ciuili: & ſic loquunt̄ iura. De criminali an
admittat̄ reuocatio confeſſionis, eſt dubiū: tangit Spec. in tit.
de confeſ. §. j. verſi. ſed nunquid. ad fi. §. vbi Spe. dicit quod non
reuocat̄, qñ in ea pſeuerauerit: ꝗa primo eſt ꝯfeſſus, & poſtea
in ea perſeuerauit. Idem dicit gl. de diuor. ex lr̄is. Per ꝗ dicunt
aliq, qđ ſi ꝯfeſſio eſt deliberata, vt ꝗa ſtatuto termino, & dicta
dilatione ad reſpondendum quis confitetur, non admittitur
ad reuocandā ꝯfeſſionē: & ſic limitant iſta iura. Ad qđ id qđ
no. Io. An. in nouella, de iureiu. cū in poſitionibus. lib. vj. Puto
in criminali admittat̄ reuocatio, niſi iurauerit plenā dicere ve
ritatē circa inquiſita: ꝗa nō poſſet tūc, tanꝗ oñdēs ſe periurū,
admitti ad reuocationē: ad excuſationem bñ admitteretur,
vt in c. cū dilecti. de acc. dū tñ eſſet talis, ꝗ nō perimeret ex to-
to ꝯfeſſionē quo ad factū, vt ibi no. ꝗa iſtud nō eſſet excuſare:
& vbi ſic deliberate fecit, licet difficilius, admittit̄ tñ, ſed ma-
iori cognitione, vt dicit Io. An. in d. c. cum in poſitionibus. de
iureiur. lib. vj. ipſe no. in Nouel. Imo forte poſſet dici ꝙ dato
ꝙ iurauerit plenā dicere veritatē, poſſit illam reuocare: ꝗa iu-
rat plenam dicere veritatē de eo, qđ ſcit. Si ergo ꝓbabili erro-
re facti deceptus ſit in eo qđ cōfitet̄, ex hoc nō eſt periurus iu-
rans falſum quod credit verū, de iureiu. ꝗto. Et ideo nō ſubeſt
cā, quare nō poſſit illā reuocare. cap. aūt, dilecti. loquitur qñ
non ꝓbat errorem ꝓbabilē. Tertio requirit̄ qđ cōfeſſio ſit fa-
cta verbaliter. Vnde dicit Inn. de cēſi. cum olim. quod ſi eſt fa-
cta confeſſio cohæſiue ad inſtr̄m, producendo inſtr̄m, in quo
quis vr̄ in eo contenta confiteri, nō admittitur reuocatio con-
feſſionis. Aſſignat cām, ꝗa cōfeſſio verbalis lapſu linguę pro-
fertur, & deliberata non eſt, quia facile quis verba profert:
ſed productio inſtr̄i fit cum maturitate, & exquirere pōt quis,
& meditari inſtrumentum, quod videt ante ꝓductionem, de
fide inſtr. imputari. Puto quod ſi velit ꝗs excuſare cōfeſſionē,
dando alium intellectū inſtr̄o, qđ poſſit: vt c. dilecti. de accu. Si
agit reprobare inſtr̄m & cōfeſſionē, ſi vult etiā reprobare ex
reuocatione inſtr̄i antea facta per alium, & pōt, vt l. de ætate.
§. ex cā. ff. de interro. act. Si vult improbare pp falſitatem, pōt,
vt ſ. dixi. Si autem vult reprobare ſolam confeſſionem, & non
inſtr̄m nō poteſt: ꝗa nō pōt, ſtante inſtr̄o, ꝯſtare de errore. Ex
hoc apparet an poſitio, & cōfeſſio facta per poſitionē poſſit re
uocari. Gl. tangit in c. cum in poſitionibus. de iureiur. lib. vj. &
in Spe. in tit. de poſi. §. vlti. ver. item ſi ponens. & ibi concludit
gl. quod probato errore poterit reuocari, aliter non. Et ſic in-
telligit Spe. ꝗ ad hoc allegat hāc decr. Dicit tñ Io. An. ibi ī No
uella, quod non ſic de facili ꝓbabit, qñ cōfeſſio eſt facta deli-
berate per productionē ſcripturæ: quod eſt verū. Hæc vera di-
cunt dñi de Rota, ſua concluſione lvij. quādo poſitiones ſunt
datę per principalem: qñ autem ſunt datę per procuratorem,
poſſunt mutari, & meliorari ſine expreſſa probatione erroris,
tum ꝗa iur̄m non eſt de veritate, ſed de credulitate, tum quia
procuratores non ſunt ita plene informati, ſicut principalis:
quia nō habent cauſam notā, qui non poſſent variare poſitio
nē iuratā, vt in c. cum in poſitionibus. no. gl. Quod intellige ve
rum, niſi probato errore, ut dixi. Et ex hoc habes drīam inter
confeſſinem procur. & dñi, quia illa poteſt reuocari, etiam in
iudicio porrecta, nō ꝓbato errore, ſed nō pōt ſic reuocari po-
ſitio porrecta per dñm. Item ex hoc habes, quod cōfeſſio iura
ta per iur̄m veritatis nō pōt reuocari. Quod intelligo, niſi cū
difficultate, & cauſæ cognitione, & forte quod nullo modo, ni
ſi ſubueniatur aduerſus iur̄m, quia per hoc ſe oſtendit periu-
rum. Sed ſi probaret aliquid, per quod poterat quod iurauit,
tunc verum credere, & quod modo vult dicere, verū eſſe, ad-
mitteret̄, ꝗa per hoc non concluditur periurus: vt in iurante
falſum, quod credit verum, xxij. q. ij. per totū. & j̄. de iureiur. ꝗ-
to. Ipſi tñ domini de Rota, ſua cōcluſione cclv. dñt qđ dixi in
in procuratore, plus procedere ex ſtylo palatij, quam ex ſtylo
iuris, vt illa poſsit reuocare, aliter nō probato errore: quē ſty-
lum dicunt ſeruari in beneficialibus, & matrimonialibus, in
quibus vertitur animæ periculum: iurāt tñ ſup errore. Et idē
dñt in poſitionibus datis ſine iur̄o in alia quacūq; ..... alias

dicunt non admitti ad reuocādum. Cy. tenet ꝙ cōfeſsio pro-
curatoris nō poſsit reuocari, niſi vt propria, niſi reuocetur in
continenti, in l. fi. eo. ti. in pe. q. Idē Spe. in tit. de cōfeſ. §. j. ver. ſi
vero per procur. ad prin. §. per vnā col. Dic ꝙ in ꝓpria nō ſuffi
cit probare rem ſe aliter habere: ſecus in confeſsione procur.
Ex hoc apparet ꝗd de confeſsione facta per porrectionē libel-
li, an illa poſſit reuocari: nam quis porrigendo libellum cōtē
ta in libello cōfiteri vr̄, C. de lib. cau. l. cum p̄cū. & l. mercalem.
C. de condi. ob cau. Dic ꝙ cōfeſſionē ſurgentem ex verbis nar
ratiuis libelli, ꝗs p̄t reuocare indiſtincte ante litis ꝯteſtationē,
nō poſt. ff. fam. erc. l. qui familiæ. & no. Bar. ff. de dona. l. ex hac
ſcriptura. in vltima q. qđ no. Hæc vera credo in cōfeſsione ad
p̄paratoria. In deciſorijs aūt admittitur ad reuocandū vſq; ad
tp̄s, vſq; ad quod pōt reuocare libellū. in auth. qui ſemel. C.
quomodo, & qñ iudex. & vſq; ad tempus, vſq; ad quod p̄t mu
tare, vt colligitur ex no. in l. j. C. de eden. & de libel. ob. c. j. poſt
non, niſi probato errore. ¶ Requiritur etiā quod ad hoc vt re
uocetur, probetur error in confeſsione: quo caſu dic ꝙ cōfeſ-
ſio eſt aduocati. Et an, & qñ poſsit reuocari, dic vt C. de erro.
aduo. l. j. & per Cy. in l. fi. de confeſ. in pe. q. & in Spe. de cōfeſ.
§. poſtremo. ad prin. §. & dicam vbi hoc expediam j̄. de appel.
cum cām. Si confeſsio eſt procuratoris, vel alterius admini-
ſtratoris, dixi ſupra. Si confeſsio eſt propria, ſi eſt facta indeli-
berate, & calore iracundię, admittitur reuocatio, vt no. glo. de
diuor. ex literis. ſi non eſt facta calore iracundiæ, ſed maturè,
& deliberatè, ꝗd iuris, dixi ſupra. Dicit gl. & Doc. in d. c. ex lite-
ris. ſi eſt facta ſimpliciter, & velit incōtinenti illa porrecta re-
uocare, & poteſt, aliter non probato errore, dicit hic glo. xxxij.
q. j. apud. quę dicit incontinenti fieri antequam ſit apud acta
deſcripta. Ad hoc xxxij. q. ix. ſi debitum. Et ſi porrigitur in ſcri-
ptis, tūc ſtatim ponderabit iudex, qñ dicatur ſtatim fieri: quo
caſu poterit etiam ſine probatione erroris. Hoc notat gl. de iu
reiu. cū in poſitionibus. lib. vj. in ver. in iuſta cā. ī fi. qđ no. alle.
ſimile in teſte, de teſti. cog. præterea. & idem tenet Ioā. Mo. &
Arch. alleg. glo. de app. cum cauſam. Ad hoc quod no. de ele.
ſcriptum. in j. gl. ad hoc quod no. Io. And. de diuor. ex literis. in
per gl. ij. vbi Hoſt. etiam dicit confeſsionē incontinenti reuo-
cari, qñ non eſt ſcripta. Si autem quæritur an vbi eſt facta nō
calore iracundię, an ex interuallo poſsit reuocari: dic, nō pro
bato errore non poteſt reuocari, eo probato, ſic: vt hic, & l.
24 non fatetur. ff. de confeſ. ¶ † Circa hoc ſunt videnda duo. Pri-
mo, quo errore facta cōfeſsio poteſt reuocari. Secūdo, qualr
error probetur, vt poſsit reuocari. ¶ Ad primum dic, ſi error
eſt iuris, quia hoc cadit in latam culpam. l. late. ff. de verb. ſig.
& l. liberorum. §. ſed notantur. non excuſat, nec admittitur re-
uocatio. l. de ætate. §. qui iuſto. ff. de vſu. Quandoq; confitetur
errore facti, & proprij, & tunc quia error in facto proprio ca-
dit in latam culpam, vt l. q̄q̄. ff. ad Velleia. tūc idem, niſi in cer
tis caſibus in quibus ſaltem excludit̄ lata culpa. Primus, qñ
ad hanc ꝯfeſsionem, & errorem ductus eſt ſuaſione aduerſa
rij. l. j. & ij. ff. qñ actio de pecu. eſt anna. l. j. §. eorū. ff. de vē. inſpi.
vbi gl. ſuper verbo, illuſerit. Ad hoc l. Celſus. & quod ibi no. ff.
de vſuca. & l. hoīem. ff. ꝓ ſuo. Scđs caſus eſt, qñ negotium eſt
valde implicatū, vt l. pen. ff. de cōfeſ. Tertius caſus, qñ factum
eſt de longinquo: ꝗa memoriā non retinet. ff. de acq. poſ. l. pe-
regre. ꝑ Dy. in regula, præſumitur. de reg. iur. lib. vj. Ad hoc qđ
no. gl. de ꝓba. tertio. Hæc oīa ꝓcedūt ī ꝯfeſsione iudiciali. In
extraiudiciali, ꝗa ſi de dāno vitādo certat, excuſat ignorātia, vt l.
ſed & ſi me putē. ff. de condi. inde. ſecundū Bar. Inquantū di-
xi in facto de longinquo præſumi ignorantiam, hoc eſt verū,
niſi factum ſit adeo notabile ꝙ de facili non extat memoria,
vt notabiliter dicit tex. j̄. de præb. pro illorū, qui ad hoc eſt bo
nus tex. Sub alijs verbis dic, an ex errore poſsit reuocari cōfeſ-
ſio, ſi cā eſt inficiatione creſcens, nō admittit̄ reuocatio. ff. de
confeſ. l. ſi is. Si non eſt cā inficiatione creſcens, & ſi error ca-
dit in latam culpam, nō pōt cōfeſsio reuocari, ēt ſi ſit de facto
alieno: ſi cadit in leuem culpam, poteſt reuocari: & fortius ſi
in leuiſsimā, & reuocat̄ vſq; ad ſn̄iam. Si cadit in nullam cul-
pam, de iure cōmuni probato errore pōt reuocari añ ſn̄iam,
poſt ſn̄iam petita reſtitutione in inte. l. de ætate. §. ſi ex cā. ff. de
interro. act. & ff. eo. l. cum fideicommiſſa. Ex his apparet, ꝙ in-
quantum dixi per errorem iuris factam confeſsionē nō poſ-
ſe reuocari, ꝙ ſi excluditur lata culpa, poteſt reuocari, al's nō.
Exemplum patet in priuilegiatis perſonis, in quibus ius igno-
rare non eſt lata culpa vt in muliere, ruſtico, & monacho, vbi
non poteſt conſulere peritiores. Item ſi ius eſt ſingulare, vel
multipliciter intelligibile, vt dicit Bar. ff. depo. l. quod Nerua.
Item vbi ius eſt extrauagans, de fide inſtru. paſtoralis. & not.
Bar. de re iud. cum prolatis. Item ſi ſit cōſuetudinariū, nō ſcri-
ptū. Idem de iure municipali, & ſcripto alterius ciuitatis, qđ
tolerabilr ignorat̄. de conſti. c. j. li. vj. ſm̄ Bar. in d. l. fatet̄. & his
caſibus omnibus admittatur poſitio iuris. Ad ſm̄ qualiter ꝓ
betur. dic, ſi quis vult reuocare confeſsionem alterius, vt ꝓcu-
ratoris, vel alterius adminiſtratoris, ſufficit ꝓbare ſe rē aliter
habere,

habere, l. certum: §. ſed an ipſos. & ibi gl. ff. e. Hoc tenet But. in l. non ſolũ. ff. de procu. niſi habuerit mandatum ad ſic confitẽdum: quo caſu idem dicendum eſt de confeſſione procuratoris quod de propria: quia illa videtur propria. & vide Io. xxxv. q. ix. §. j. & ibi Arch. omnino vide. Si volo reuocare errorẽ proprium, poſſum in facto alieno adhuc, probando rem aliter ſe habere. C. de iur. & fact. igno. l. ſi poſt. ff. de noua. l. ſi quis delegauerit. Si in facto proprio, & confeſſio eſt extraiudicialis, adhuc ſufficit probare rem aliter ſe habere: ſi confitens reuocando certat de dãno vitando, & aduerſarius de lucro, vt l. ſed & ſi me putẽ. ff. de condi. indeb. & no. ff. de proba. l. cum de indebito. Secus ſi non certat de damno vitando, ſed eſt in pari cauſa cum aduerſario: qa tunc non præſumitur error, vt l. quamquam. ff. ad Vell. In iudiciis autem, & circa præparatoria, ſufficit probare rem aliter ſe habere. l. de ætate. §. qui iuſto. cũ glo. s. alleg. Si circa deciſoria, & in facto proprio, non præſumitur error, niſi probentur circunſtantiæ, ex quibus error præſumatur. Et iſtæ circunſtantiæ fiunt aliquãdo ſuaſione aduerſarij, vt l. fi. ff. quãdo actio de pecu. eſt an. & l. hominem. ff. pro ſuo. vel niſi ſit factum longinquum, de quo dixi s. vel intricatum, vt l. emptor. §. Lucius. ff. de pac. & l. pe. ff. de confeſ. ſecundum Bar. Error autem iuris probatur per tex. in l. ſi adulterium cũ inceſtu. ff. de adulte. quia ex qualitate perſonarum, & ex qualitate facti; vt ſi deſponſauit conſanguineam publice, & palam, & cum fuit dictum ei, pęnituit eum, ſecundum Bar. requirit̃ vlterius ꝙ confeſſio ſit vera. In dubium reuocatur quid de ficta confeſſione, tangit Io. And. in addi. Spe. in tit. de poſi. §. nono. ver. verum tamẽ. arguit ꝙ non: qa in ficto non cadit error. dicit contra per l. quoniam. ff. de his, qui no. infa. Nam paciſci habetur pro confeſſo: & tamen ſi vult probare ꝙ accuſatio fuerit calumnioſa ad repetendam pecuniam poteſt: ſed hoc procederet in præſumpto cõfeſſo. Sed ſi eſſet fictio alias ficta, illa non admitteret probationem in cõtrarium: præſumptio autem iuris & de iure ſic, ſed tunc demum per confeſſionem partis aduerſæ: vt in auth. ſed iam neceſſe. & vnde ſumitur. C. de dona. ante nup. & no. Inno. de immu. eccle. quia pleriq; & ſic non videtur quod debeat admitti probatio. Tu dic ꝙ imo poterit reuocari ficta, qa ſi poteſt vera, fortius & ficta, cũ actus fictus non ſit melioris conditionis quam verus: & quia actus fictus recipit conditiones veri, de do. & contu. c. j. Non ob. ꝙ fictio & præſumptio non admittant probationem in contrarium: quia illud verum eo reſpectu, quo fingit, vel præſumit: ſed ficta confeſſio non fingit contentum in confeſſione ficta, ſed fingit confeſſionem: ideo ſi vellet probare ſe confeſſum, non admitteretur probatio. Si vult probare contentum in confeſſione falſum, poteſt, quia hic non repugnat fictioni. Ad hoc gl. in cle. literas. de proba. Ideo ſi iuſſus reſpondere poſitionibus non reſponderet, ſi tamen venit ante ſententiam, & velit probare rem ſe aliter habere, & idem de bannito, & deficiente in purgatione. De hoc glo. aperta de pur. vulg. ſignificãtibus. Ad hoc quod no. gl. de pur. cano. ex tuarum. Ad hoc de frigi. fraternitatis. Nam illa probatio frigiditatis habet vim tacitę confeſſionis. Poſt ſententiam autem non admittitur reuocatio erroris. Quod credo, niſi de errore conſtaret notorie, per no. in d. c. fraternitatis. & de immuni. eccle. quia plerique. ¶ Requiritur etiam, vt dicunt iura, quod ſit confeſſio: ſed eſt dubium de negatione. Tangit hic Io. And. in addi. Spe. in tit. de confeſ. §. poſtremo. in princ. dicit ꝙ ſi negatiua eſt pro ſe, vt communiter fit, ab ea poteſt recedere quandocunque, quia ab eo, quod eſt pro ſe, quis poteſt recedere: vt in regula, quod ſemel. de regu. iur. lib. vj. ff. de leg. 3. ſi quis in principio teſtamenti. de regula. ſtatuimus. cum ſimi. Si negatiua in aliquo faceret pro aduerſario, exemplum in decre. vt noſtrum. vt eccle. benef. in epiſcopo negante ſe contuliſſe. & in decre. dilectus. de temp. ord. vbi negauit ſe habere mandatum, dicit idem ꝑ omnia, quod in confeſſione: quia inquantum eſt pro aduerſario, ſumitur pro confeſſione, ſecundum Io. And. ¶ Requiritur ſecundum alios quod detur reſtitutio ad hoc, ꝙ poſſit reuocari confeſſio, vt l. cum fideicommiſſum. ff. eo. tit. dic vt ibi. Dixi ipſam poſſe reuocari ante ſententiam, poteſt reuocari ipſo iure, vbi non poteſt reuocari ante ſententiam, vt quia eſt facta ſcienter, vel errore iuris, tunc bene poſſet dari reſtitutio, ſi eſſet perſona, quæ eſſet priuilegiata in reſtitutione, vt in minore, vel eccleſia, ſed tunc non reſtituitur, eo quia in hoc confitẽdo eſt vſus iure communi, ſed oportet ꝙ probet læſionem: quam probat, probando contrarium ſuæ confeſſionis, ff. de admini. tuto. l. quoties. §. ſicut. & l. nam & poſtea. §. ſi minor. ff. de iureiur. ſecundum Cy. in l. j. in vlti. q. Si autem eſt maior, non puto eum reſtitui, inquantum ſcienter confeſſus eſt, nec inquantum confeſſus eſt ignoranter ignorantia iuris: quicqd ſenſerit Cy. in d. l. j. in xj. q. Et hoc tenet Bar. in d. l. cum fideicõmiſſum. Poſt ſententiam autem non ſuſpenſam, vbi dixi eum audiri, reuocans auditur demum petita reſtitutione, niſi cõfeſſio eſſet facta circa illa, quæ reſpiciunt executionem tãtũ: quia ipſo iure tunc in actu executionis poſſet, & ante actum reuocari, vt d. l. cum fideicommiſſum.

¶ Finit Lectura celeberrimi, I. V. D. Domini Antonij de Butrio ſuper prima parte ij. Decretalium.

FINIS.

REGISTRVM.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Sſ Tt Vv Xx.

Omnes ſunt quaterniones, exceptis Vv, & Xx, qui terniones ſunt.

VENETIIS, Apud Iuntas, MDLXXVIII.

·L· ·A·
FLOS
IVSTITIAE